ПАМ'ЯТЬ

БРАГІНСКІ РАЁН

МІНСК
«МАСТАЦКАЯ ЛІТАРАТУРА»
2003

УДК 94(476.2)
ББК 63.3(4Беи)
П15

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ:

І. Ф. ГАНЖУРАЎ, М. С. КУСЯНКОЎ, Г. В. МАРЧУК, У. А. МАЧУЛЬСКІ,
І. А. ПРОЦКІН, Р. А. СЦЕФАНОВІЧ, Б. В. УЛЬЯНКА

РАЁННАЯ КАМІСІЯ ПА СТВАРЭННІ
ГІСТОРЫКА-ДАКУМЕНТАЛЬНАЙ ХРОНІКІ:

Г. М. БАБРЫНЁВА (старшыня камісіі), І. Ф. ГАНЖУРАЎ (намеснік старшыні),
П. Ц. ВЕТЧАНКА, Н. А. ІСАЧКІНА, І. В. КУЛАЙ, В. М. НЯДЗЕЛЬКА,
С. І. ПРЫХОДЗЬКА

АРГАНІЗАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНЫ ЦЭНТР
ПА ВЫДАННІ ГІСТОРЫКА-ДАКУМЕНТАЛЬНЫХ ХРОНІК ПАМЯЦІ
МІНІСТЭРСТВА ІНФАРМАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ:

Б. В.УЛЬЯНКА (кіраўнік цэнтра), У. І. ЛЕМЯШОНАК (галоўны рэдактар),
М. З. БАШЛАКОЎ (галоўны метадыст), Р. А. ЧАРНАГЛАЗАВА (рэдактар)

Укладальнік І. Ф. ГАНЖУРАЎ

Мастак Э. Э. ЖАКЕВІЧ

Распрацоўка мастацка-тэхнічнага афармлення серыі В. А. РАГАЛЕВІЧА

ISBN 985-02-0521-0

© ВРУП «Мастацкая літаратура», 2003

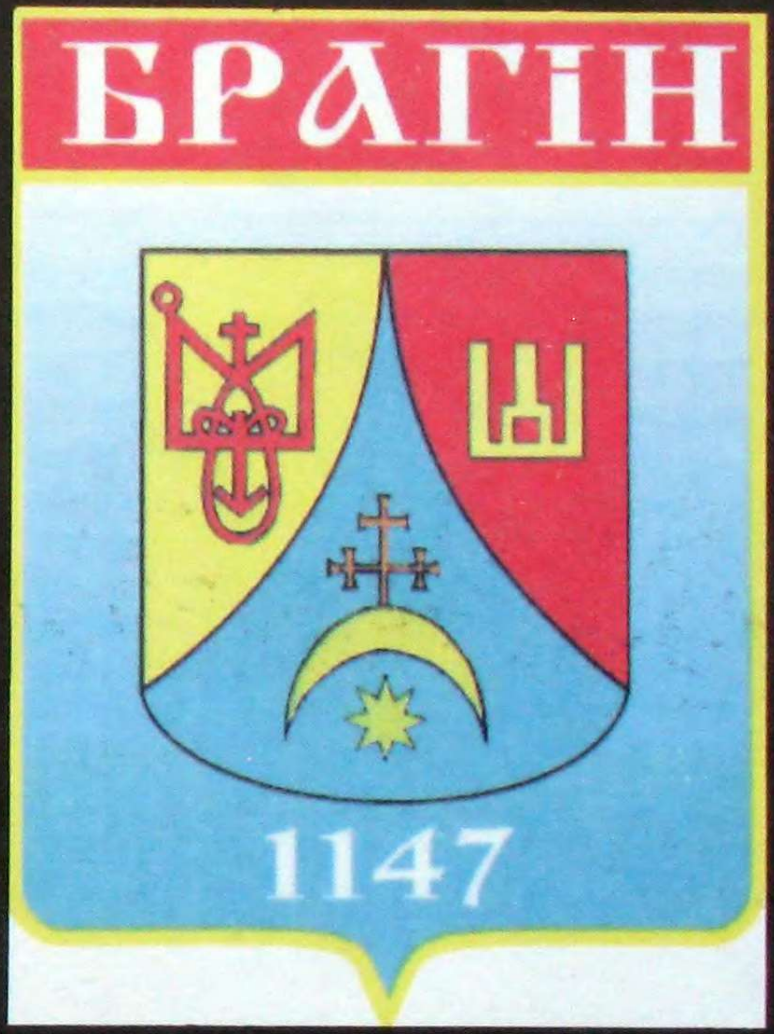

Герб Брагіна, зацверджаны 30.3.2001 г.

1147 г.	Першае ўпамінанне Брагіна ў летапісах
1360-я гг.	Брагін у складзе Вялікага княства Літоўскага

Цэнтральная плошча ў Брагіне

1505 г.	Набегі крымскіх татар на Брагіншчыну і Камарыншчыну
1569 г.	Брагін у складзе Рэчы Паспалітай

Хрысціянская царква ў в. Малажын

1574 г.	Брагін з валасцямі і замкам перайшоў ва ўладанне польскіх магнатаў Вішнявецкіх
1648 г.	Разгром польскага войска ў раёне Брагіна

Будынак райвыканкама ў Брагіне

1793 г.	У выніку 2-га падзелу Рэчы Паспалітай Брагіншчына ўключана ў склад Расійскай імперыі
1863 г.	Адкрыццё першых народных вучылішчаў у Брагіне, вёсках Мікулічы, Ёлча, Астрагляды, Старыя Хракавічы

В. Краснае. Дамы, пабудаваныя з фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь. 1990 г.

1903 г.	У Брагіне створана першая сацыял-дэ макратычная група
Снежань1905 г.	Сялянскае выступленне ў в. Хатуча
1 мая 1906 г.	Палітычная забастоўка ў Брагіне

Новая раённая бальніца ў Брагіне

Красавік 1917 г.	Утварэнне Саветаў сялянскіх і батрацкіх дэпутатаў у Брагіне, вёсках Верхнія Жары, Ёлча, Крыўча, Мікулічы, Ручаёўка, Савічы
12 лістапада 1917 г.	Устанаўленне Савецкай улады ў Брагіне

Брагінскі метэарыт

Люты—снежань 1918 г. Брагін акупіраваны германскімі войскамі

1 студзеня 1919 г. Уваходжанне Брагіншчыны ў склад БССР

Брагінскі раённы Дом культуры

1 верасня 1924 г.	Утвораны Брагінскі раён
1930 г.	Арганізаваны Брагінская і Камарынская (Ялчанская) машынна-трактарныя станцыі

Малажынскі калектыў мастацкай самадзейнасці. 2001 г.

1940 г.	Калгас імя Тэльмана атрымаў вышэйшую ўзнагароду Радзімы — ордэн Леніна
28 жніўня 1941 г.	Брагін акупіраваны нямецка-фашысцкімі захопнікамі

Карціна В. Ф. Шматава «Вясна ў чарнобыльскай зоне». 2000 г.

23 лістапада 1943 г.	Вызваленне Брагіна ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў
Красавік 1944 г.	На будаўніцтва авіяэскадрыллі "Палескі партызан" жыхары Брагінскага раёна сабралі 277 350 рублёў

Мастак Васіль Мінавіч Шаўчэнка. В. Асарэвічы

Канец 50-х гадоў	Пачатак інтэнсіўнага развіцця сельскай гаспадаркі і прамысловасці раёна
26 красавіка 1986 г.	Адбылася аварыя на Чарнобыльскай атамнай электрастанцыі, у выніку якой тэрыторыя Брагінскага раёна забруджана шкоднымі радыенуклідамі

Рака Днепр. Граніца Брагінскага раёна з Украінай

1987 г.

У Брагіне ўведзена ў строй радыётэлевізійная станцыя і адкрыта новая паліклініка

РАПАРТ УПРАЎЛЯЮЧАГА ЭКАНОМІЯЙ ЛОЕЎСКАГА АПЯКУНСКАГА ЎПРАЎЛЕННЯ Ў РЭЧЫЦКІ ЗЕМСКІ СУД МІНСКАЙ ГУБЕРНІ АБ АДМОВЕ СЯЛЯН ВЁСАК ЧАМЯРЫСЫ І ПРОСМЫЧЫ ВЫКОНВАЦЬ ПАНШЧЫНУ Ў ГАСПАДАРЦЫ ПАМЕШЧЫКА ДАНІЛОВІЧА

27 жніўня 1844 г.

В Лоевском опекунском управлении от традиционного владельца фольварка Хракович г-на кол. ас. и ковалера Даниловича, 16-го пущениым, а 22 августа сего 1844 г. за № 220 отношение полученным, изъяснено, что крестьяне дер. Чемерис и Просмыч уклоияются от повиновения, прежде не давали женщин на инвентарную барщину, а теперь уже и мужской пол не только не выходит на упомянутую барщину, но вовсе отказался от послушания, даже и войты не приходят для нарядов в недельные барщины.

Упомянутый владелец изъясняет в оном мне отношении, что от 15 июня доводил о неповиновении крестьян до сведения г-ну становому приставу тит. сов. Хитону, а от 11 июия г-ну предводителю дворянства гр. Рокицкому и дворянской Речицкой опеке от 24 июля сего 1844 г. делал донесение. Но хотя г-н становой пристав предписал чемерисскому сотскому выгнать на барщину крестьян, но сего не послушались, а г-н уездный предводитель хотя словесно уговаривал их, внушал крестьянам, дабы повиновались своему владельцу в отбывании инвентарной барщины и о том предложить изволил становому приставу, а дворянская опека хотя предложила земскому суду с 25 июля за № 649 привесть ослушных в должное повиновение, но все остается без успеха.

За получением же чемерисскою грамодою от 1-го стаия указа Минского губернского правления насчет дачи крестьянам законной защиты для отыскания свободы решительно все мужчины и женщины дер. Чемерис отказались от законного повиновения сего августа 15 числа, толкуя, что им по высочайшей воле разрешеиа свобода и для ограждения оной повелена защита, не принимая никакого вразумления в том, что защита повелеиа только дабы не было чинимо для них препятствия в отыскании свободы законным порядком, что через экономию и не чинимых, а требуемых только инвентарных повинностей.

В таковом крайнем положении и затруднении находясь, Храковичская экономия в посеве хлеба, собрании оного и обеспечении народного продовольствия и в прочих экономических работах, а также посему не предвидит возможности в выручке показанного инвентарного дохода, собрания податей и исполнения казенных и земских повинностей без необходимой помощи начальства в приведении крестьян в должное повиновение, просит Главной лоевской опекунской экономии законной защиты и помощи.

А потому честь имею оного земского суда покорнейще просить, взяв законные меры о внушении и подтвердительного приказа крестьянам чемерисским и просмыслицким, дабы не отваживались противно толковать губернского правления указа и в отбывании инвентарной повинности и дабы не были ослушниками протнв своего владельца впредь до разрешения правительством поискиваемой для них свободы.

Управляющий Лоевского опекунского имения дворянин *Новицкий*

Друкуецца па кн.: Белоруссия в эпоху феодализма. Мн., 1979. Т. 4. С. 231—232.

ЗАПІСКА РЭЧЫЦКАГА ЗЕМСКАГА СПРАЎНІКА МІНСКАЙ ГУБЕРНІ ВІЛЕНСКАМУ ВАЕННАМУ ГУБЕРНАТАРУ АБ ХВАЛЯВАННЯХ СЯЛЯН МАЁНТКА ЖАРЫ ЯЛЧАНСКАЙ ВОЛАСЦІ

7 лістапада 1844 г.

Крестьяне вотчинного владения помещика Александра Горвата имения Жары, в коем заключается по ревизии 720 мужского пола душ, оказавшие в июие месяце с. г. неповиновенне своему владельцу, о причине коего произведено было временным отделением Речицкого земского суда дело, и потом по распоряжению начальства приведены в должное послушание; когда же по решению такового дела Речицкий уездный суд признал виновными зачинщиков такового возмущения, учинил распоряжение о подверженин 8 человек тюремному заключению, что посредством станового пристава н исполнено, то прочие крестьяне Жаровского имения, выправленные было экономиею на байдак, осведомились о таковом подтверженни 8 человек аресту, оставив байдак, возвратились в домы и 27-го истекаемого октября, собравшись толпою во двор в числе 50 человек, с дерзостью, в лице находившегося там по делам службы станового пристава, отозвались, что куда взяты вышеписанные 8 человек, то пусть берут и их, объявили экономическому управлению, что

ДА ЧЫТАЧОЎ

Шаноўныя чытачы! Чарговая кніга серыі гісторыка-дакументальных хронік Памяці, якія выдаюцца ў Рэспубліцы Беларусь, прысвечана Брагінскаму раёну — яго далёкаму і нядаўняму мінуламу. Наш край мае сапраўды багатую і слаўную гісторыю, у чым найперш пераканаліся ўсе, хто збіраў, сістэматызаваў і рыхтаваў да друку матэрыялы кнігі Памяці. Гэта былі прафесійныя гісторыкі і энтузіясты-краязнаўцы, журналісты і супрацоўнікі архіваў, бібліятэк і музеяў, прадстаўнікі дзяржаўных органаў і ваенкаматаў, выдавецкія работнікі. У Нацыянальным архіве Рэспублікі Беларусь, у Дзяржаўным архіве Гомельскай вобласці, у архівах Расійскай Федэрацыі адшуканы многія унікальныя дакументы, з якіх цяпер і вы, шаноўныя чытачы, даведаецеся пра тыя гістарычныя падзеі, якія адбываліся на Брагіншчыне, але мелі далёка не мясцовае значэнне.

Самым суровым выпрабаваннем для нашых бацькоў і дзядоў стала Вялікая Айчынная вайна 1941—1945 гг., таму і ў кнізе расказ пра падзеі, якія адбываліся ў той час на Брагіншчыне, займае цэнтральнае месца. Гэтак жа яе ядром сталі спісы нашых землякоў — воінаў Савецкай Арміі, партызан і падпольшчыкаў, якія загінулі ў барацьбе з нямецка-фашысцкімі захопнікамі — як на Брагіншчыне, так і за яе межамі; гэта і спісы ўраджэнцаў многіх рэгіёнаў былога Савецкага Саюза, якія вызвалялі ад ворага тэрыторыю цяперашняга Брагінскага раёна, тут загінулі і на нашай зямлі пахаваныя; нарэшце, гэта і спісы мірных жыхароў Брагіншчыны — ахвяр фашысцкага акупацыйнага рэжыму.

Напэўна, спіс герояў і ахвяр вайны ў кнізе Памяці яшчэ не поўны — пошукі будуць працягвацца. Гэтак жа не падводзіцца рыса і пад трагічным спісам ахвяр масавага палітычнага тэрору 30 — 50-х гадоў XX ст., які і на Брагіншчыне пакінуў свой жахлівы след.

На вялікі жаль, і мірны перыяд краіны быў азмрочаны трагічнымі падзеямі, якія закранулі і Брагіншчыну. Так, на нашай зямлі шчодра пасеяла нябачную смерць злавесная чарнобыльская хмара. Аднак і трагічнае ў нашым пасляваенным жыцці было ў той жа час і гераічным — у гэтым пераканаецца чытач апошняга раздзела кнігі.

Хочацца спадзявацца, што гэтая кніга дапаможа кожнаму з вас, шаноўныя чытачы, прасякнуцца пачуццём глыбокай удзячнасці мінулым пакаленням, бо, нягледзячы на іхнія часам трагічныя памылкі і заблуджэнні, якія ў многім абумовілі і драматызм нашага сённяшняга жыцця, яны здзейснілі ў свой час галоўнае — зберагліі і перадалі нам у спадчыну самае дарагое, што цяпер ёсць у нас на свеце,— нашу беларускую зямлю, нашу родную Брагіншчыну.

Брагінскі раён размешчаны на паўднёвым усходзе Гомельскай вобласці. Утвораны 1.9.1924 г. Плошча 1,9 тыс. кв. км. Да катастрофы на Чарнобыльскай АЭС (26.4.1986) у раёне было 127 населеных пунктаў, цяпер – 83, у тым ліку гарадскія пасёлкі Брагін (цэнтр р-на) і Камарын. Пасля катастрофы на ЧАЭС 2 пасялковыя і 12 сельскіх Саветаў: Асарэвіцкі, Астраглядаўскі, Верхнежараўскі, Вуглоўскі, Крыўчанскі, Малажынскі, Малейкаўскі, Мікуліцкі, Новаялчанскі, Спярыжскі, Хракавіцкі, Чамярыскі.

Тэрыторыя раёна размешчана на слабахвалістай раўніне з раскіданымі высокімі ўзгоркамі. На ўсходзе да яго прылягае шырокая дняпроўская нізіна, на захадзе размешчана Мазырская града – рэшткі старажытнага марэннага ўзвышша. Вышэйшы пункт яе ў

раёне дасягае 110 метраў над узроўнем мора. Рачная сістэма Брагіншчыны адносіцца да басейна Чорнага мора і прадстаўлена рэкамі Днепр (на мяжы з Чарнігаўскай вобл.) і Брагінка. На тэрыторыі раёна 65 азёраў басейна Дняпра.

Карысныя выкапні: торф, пясок, глина і суглінкі.

Сярэдняя тэмпература студзеня — 6,3 градуса; ліпеня — + 18,6 градуса. Ападкаў 533 мм за год. Вегетацыйны перыяд 196 дзён.

Пад лесам 30 % тэрыторыі раёна, пад сельгасугоддзямі — 69,9 % (32,7 % ворных земляў, 35,9 % сенажацей і пашаў). Асноўныя землекарыстальнікі — 14 калгасаў і 2 саўгасы, якія спецыялізуюцца па вытворчасці бульбы, збожжавых, развіцці мясамалочнай жывёлагадоўлі.

Дзейнічаюць прадпрыемствы харчовай, лёгкай прамысловасці, райаб'яднанні «Сельгастэхніка» і «Сельгасхімія», ПМК трэста «Калінкавічыводбуд», лясгас, дарожнае рамонтна-будаўнічае ўпраўленне, аўтапарк, раённы вузел сувязі, тэлерэтранслятар.

У раёне 12 сярэдніх, 2 базавыя, 4 пачатковыя школы, 2 музычныя школы, 2 Дамы дзіцячай творчасці, 14 дзіцячых дашкольных устаноў, краязнаўчы музей і карцінная галерэя, 23 клубныя ўстановы, 26 масавых бібліятэк, 18 кінаўстановак, у тым ліку 17 стацыянарных, 2 бальнічныя ўстановы, 16 фельчарска-акушэрскіх пунктаў.

Праз паўднёвую частку раёна праходзіць чыгунка Чарнігаў — Оўруч. Аўтамабільныя дарогі Брагін — Хойнікі, Брагін — Лоеў, Брагін — Холмеч — Гомель, Брагін — Камарын — Чарнігаў.

Выдаецца раённая газета «Маяк Палесся» (з 1931 г.).

Днепр у раёне прыстані Бабка

На Брагіншчыне амаль у кожнай вёсцы ёсць брацкая магіла воінаў, якія загінулі ў гады Вялікай Айчыннай вайны. На здымку: помнік воінам-вызваліцелям і землякам у в. Крыўча

АД ЧАСОЎ ПЕРШАБЫТНЫХ

1917

ЗЯМЛЯ НАШЫХ ПРОДКАЎ

Водгалас далёкай мінуўшчыны

Першабытны чалавек на Брагіншчыне

У эпоху Вялікага зледзянення магутны ледавіковы панцыр насунуўся з горных масіваў Скандынавіі на ўсю тэрыторыю цяперашняй Беларусі. Суровыя і працяглыя халады скавалі вечнай мерзлатой прыродны ландшафт. Прайшлі тысячагоддзі, перш чым пачалося паступовае пацяпленне, якое выклікала раставанне і адступленне паўднёвага краю ледавіка ў паўночным напрамку. Мяркуецца, што ў ліку першых з ледавіковага палону вызвалілася брагінска-хойніцкая мясцовасць. Беларускі вучоны У. Ф. Ісаенка лічыць, што «каля 270—250 тыс. гадоў назад, пры чарговым пахаладанні (Мазырская фаза), ледавік затрымаўся тут на некалькі тысячагоддзяў. У выніку ўтварылася Хойніцка-Брагінскае ўзвышша, якое далей на захад працягваецца Юравіцкай і Мазырскай марэннымі градамі»[1].

Мазырская града з'яўлялася моцнай прыроднай перашкодай на шляху шыракаплыннага водапатоку кірункам на поўдзень. «Оказывается, что в доисторические времена и отчасти, может быть, в исторические на месте Полесской низменности был огромный водный бассейн, что подтверждается как геологическими данными (береговыми озерными отложениями), так и различными находками вроде якорей и пр. Это обширное озеро образовалось после того, как ледяной покров в конце ледниковой эпохи стал постепенно отодвигаться к северу. При этом масса вод наполнила Полесскую котловину, образовав здесь огромное водное вместилище, питавшееся потоками, которые скатывались с соседних возвышенностей, снося вниз продукты размывания горных пород и отлагая их сверху...»[1]

Вучоныя мяркуюць, што ў перыяд апошняга (паазёрскага) зледзянення, прыкладна 50—40 тыс. гадоў таму, адбыўся прарыў Прыпяці праз Мазырскую граду паблізу в. Юравічы Калінкавіцкага раёна. Пры гэтым нязначны ўхіл мясцовасці не выклікаў асаблівых паводкавых бедстваў. Водныя патокі з юравіцкай прамывіны неслі велізарную масу прыродных асадкаў і лёгка размываемых пародаў (торф, суглінкі, пясок), якія засмечвалі рэчышчы больш дробных водных артэрый, ператвараючы цякучыя воды ў стаячыя, а з цягам часу і ў балоты. Такіх балот і нізін, пакрытых урадлівымі глебамі, утвораных у асноўным з лёсападобных суглінкаў, вельмі многа каля падножжа Брагінска-Хойніцкага ўзвышша.

У выніку шырокіх даследаванняў вучоныя Інстытута геахіміі і геафізікі НАН Беларусі даказалі, што на дне мора,

[1] Ісаенка У. Ф. Зямля нашых продкаў // Памяць. Хойніцкі раён. Мн., 1993. С. 20.

[1] Россия. Полное географическое описание нашего Отечества. СПб., 1905. Т. 9. С. 9.

якое ў дэвонскі перыяд запаўняла Прыпяцкую ўпадзіну, у раёне Лоева — Брагіна адбываліся моцныя вывяржэнні вулканаў. У больш позні час паявіліся вулканы наземныя. Яны паводзілі сябе больш спакойна. Але там, дзе цяпер Пінск і Лунінец, адбываліся падзеі, якіх, паводле старажытных летапісаў, «ужасащася вси людье...» — вогнедышныя горы выкідвалі фантаны вады, газу, попелу. У раёне Глуска і Бабруйска можна і сёння знайсці «маладыя» вулканіты з украпваннямі вулканічнага шкла.

Праз некалькі тысячагоддзяў сплыла вада з Палескай катлавіны, завяршылася фарміраванне рэльефу, рачной сеткі. Рэкі і рэчкі праклалі свой шлях у Днепр і Прыпяць, аформіліся тысячы азёраў.

Лічыцца, што першапачатковае пранікненне чалавека ў паўднёва-ўсходнюю частку Беларусі адбылося ў перыяд верхняга палеаліту (прыкладна 25—26 тысячагоддзяў таму). Якраз тады з наступленнем адноснага пацяплення клімату адбылося аблясенне глебы хмызнякамі і дрэвамі, пераважна лісцёвых парод. Адначасова больш разнастайным станавіўся жывёльны свет. Аднак да суровых кліматычных умоў змаглі прыстасавацца толькі буйныя, больш моцныя і выносліавыя жывёліны — маманты[1], калматыя насарогі, зубрападобныя быкі, паўночныя алені, коні. Прыблізна да верхнепалеалітычнай эпохі аднесены адкрытыя археолагамі стаянкі першабытнага чалавека каля вёсак Бердыж Чачэрскага і Юравічы Калінкавіцкага раёнаў. Першымі насельнікамі тут былі неандэртальцы або людзі мусцьерскай эпохі (назва паводле р. Неандэр і пячоры Ла-Мусцье ў Заходняй Еўропе, дзе былі выяўлены рэшткі першабытных людзей).

Крыху пазней (35 — 38 тысячагоддзяў таму) сфарміраваўся краманьёнец[1]. Знешнім воблікам ён ужо амаль не адрозніваўся ад сучаснага чалавека.

Людзі мусцьерскай эпохі аб'ядноўваліся ў мацярынскія родавыя абшчыны, займаліся паляваннем, рыбалоўствам, бортніцтвам, зборам ягад, грыбоў, арэхаў, малюскаў. Неандэртальцы ўмелі здабываць агонь і прымяняць яго не толькі для абагрэву жылля, але і для гатавання ежы. Яны будавалі прымітыўныя цёплыя жытлы з костак і скур буйных звяроў, выраблялі грубую скураную вопратку. У якасці прылад працы выкарыстоўвалі рубілы, востраканечнікі, скрэблы, нажы э крамянёвых адшчэпаў.

Каля 18 тысячагоддзяў таму насоўванне ледавіка на Беларусь да мясціи сучасных Гродна і Вілейкі зноў ператварыла наш край у бязлюдную зледзянелую пустэльню, у якой ён знаходзіўся да самага канца ледавіковай эпохі — да сярэдзіны 9-га тысячагоддзя да н. э. Менавіта тады, у эпоху мезаліту (сярэдняга каменнага веку) пачалося актыўнае засяленне далін буйных рэк і прыазёрных мясцін Беларусі шматлікімі групамі паляўнічых з поўдня і паўднёвага захаду. Гэта быў час, калі першабытныя родавыя групы аб'ядноўваліся ў плямёны і пераходзілі да аседлага спосабу жыцця. У эпоху мезаліту чалавек пачынае шырока ўжываць лук і стрэлы, каменную сякеру, прыручае сабаку і інш.

Важнейшай рысай неаліту — новага каменнага веку (прыкладна 8—3-е тысячагоддзі да н. э.) у дастасаванні да тагачасных плямён поўдня Беларусі былі асваенне вырабу керамічнага посуду і высокі ўзровень вытворчасці каменных прылад працы і быту (з'яўленне двухбакова апрацаваных рубілаў, трохкутных наканечнікаў стрэл і коп'яў, сякер, долатаў і інш.) Па матэрыялах раскопак

[1] Аб існаванні мамантаў на тэрыторыі верхнепалеалітычнай Брагіншчыны сведчыць знаходка бівня маманта ў пясчаным кар'еры ў в. Чырвоная Гара каля Брагіна.

[1] Назва ад пячоры Кра-Маньён у Францыі, дзе знойдзены рэшткі чалавека гэтага тыпу.

месцаў пасялення старажытных людзей вядома, што гліняны хатні посуд выраблялуся імі грубай лепкай уручную і абпальваўся на агні.

У другой палавіне 5-га — напрыканцы 3-га тысячагоддзяў да н. э. правабярэжжа Дняпра і басейн ніжняй Прыпяці засялялі неалітычныя плямёны днепрадонецкай культуры, якая, на думку вучоных, адыграла важную ролю ў фарміраванні старажытнаславянскіх плямёнаў. Тагачаснае насельніцтва Брагіншчыны, відавочна, як адно з адгалінаванняў гэтай культуры, з'яўлялася актыўным удзельнікам «неалітычнай рэвалюцыі» — пераходу ад збіральніцтва да прымітыўнага земляробства і жывёлагадоўлі. Гэтыя выключнай важнасці змены ў жыццядзейнасці людзей (адначасова з вынаходствам посуду для гатавання і захоўвання ежы і прадуктаў, істотным павелічэннем іх колькасці і якасці) прыкметна садзейнічалі паляпшэнню ўмоў жыцця, а значыць, і ўзбуйненню родавых мацярынскіх абшчын. У далейшым гэта ў пэўнай меры паслужыла аб'яднанню абшчынных груп у буйныя роднасныя па звычках, мове і культуры плямёны. Фарміраванне і тэрытарыяльнае абасабленне неалітычных археалагічных культур адбывалася не толькі на глебе эвалюцыйнага ўдасканальвання, але і, перш за ўсё, на аснове багатых традыцый папярэдніх пакаленняў.

Як сведчаць многія даследаванні, у тыя часы рэкі Днепр, Прыпяць, Сож і іх прытокі з'явіліся своеасаблівымі магістральнымі шляхамі асваення старажытнымі насельнікамі зямлі новых тэрыторый, у тым ліку Камарыншчыны і Брагіншчыны. Відавочна, па гэтай прычыне нашы далёкія прашчуры часта выбіралі месцамі пражывання берагі рэк і звязаных з імі (нярэдка і адасобленых) азёраў. Зразумела, што водныя басейны высока цаніліся і як багатыя рыбалоўныя ўгоддзі. Нядзіўна, што самыя даўнія селішчы першабытнага чалавека тут выяўлены менавіта паблізу Дняпра і яго затокаў, каля рэчышчаў Верхняй і Ніжняй Брагінкі, Несвічы, Пясчанкі і іншых дробных рэчак.

Знаходкі з раскопак Брагіна

На пачатку 2-га тысячагоддзя да н. э. на поўдні Беларусі пачаўся бронзавы век. У той час гэты рэгіён насялялі плямёны палескай групы культуры шнуравой керамікі, якія прымянялі лук і стрэлы, сякеры-кліны з прасвердленымі адтулінамі і серпападобныя нажы. Медныя і бронзавыя прылады і вырабы людзі гэтых плямён атрымлівалі пераважна шляхам абмену з плямёнамі Прыкарпацця і Каўказа.

На тэрыторыі, у якую ў другой палавіне бронзавага веку ўваходзіла Брагіншчына, распаўсюджваліся плямёны тшцінецкай культуры[1]. Некаторыя даследчыкі выказваюць меркаванне аб праславянскай прыналежнасці тшцінецкіх плямёнаў. На такую выснову іх наводзіць тое, што гэтыя плямёны насялялі мясціны са старажытнейшымі славянскімі назвамі рэк.

[1] Ад назвы паселішча Тшцінец у Пулаўскім павеце, Польшча.

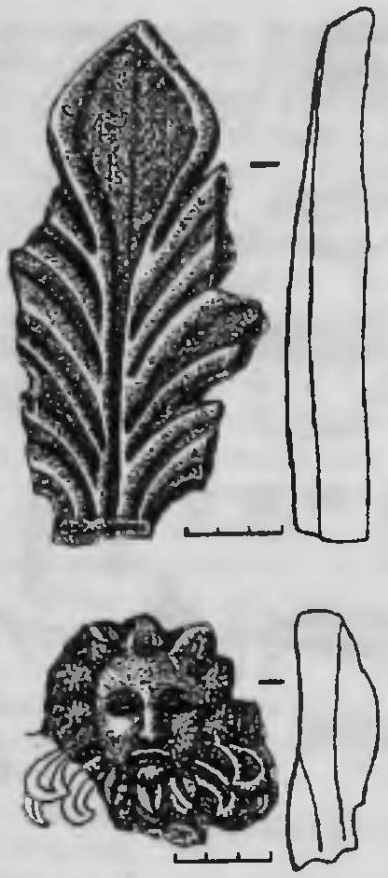

Кафля-"гарадок" XVII ст. з Брагінскага замка

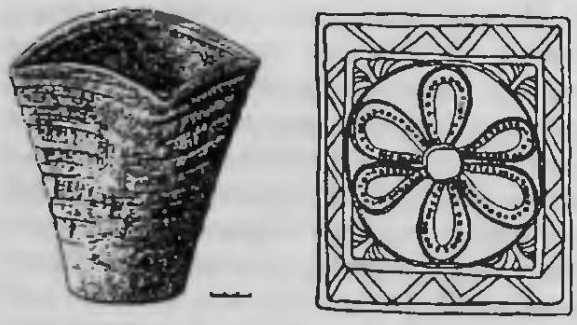

Гаршковая кафля XVI ст. і паліхромная кафля XVII ст. з Брагінскага замка

У абагульненым плане бронзавы век характарызаваўся прынцыповымі зменамі ў вытворчасці: асваеннем людзьмі металургіі медзі і бронзы, панаваннем эфектыўных форм гаспадаркі, заснаванай на прымітыўнай жывёлагадоўлі і першабытным земляробстве. Тагачасны чалавек займаўся развядзеннем кароў, авечак, коз, свіней, коней, вырошчваў пшаніцу, ячмень, лён, каноплі і інш. Гэта абумовіла першы буйны грамадскі падзел працы і прывяло да ўзнікнення рэгулярнага абмену прадукцыяй паміж вытворцамі-аграрнікамі і старажытнымі рамеснікамі — майстрамі па вырабе каменных ці металічных (бронзавых) прылад працы і зброі, прадметаў з косці і рогу. Абменныя аперацыі спрыялі канцэнтрацыі матэрыяльных каштоўнасцей у руках мацнейшых родавых абшчын. Так зарадзілася маёмасная няроўнасць.

Самай жа істотнай з'явай у грамадскім жыцці плямён бронзавага веку з'явілася паступовая замена мацярынска-родавых адносін патрыярхальнымі.

Да сярэдзіны 2-га тысячагоддзя да н. э. на левабярэжжы Дняпра, у т. л., відавочна, і на Брагіншчыне, у выніку зліцця плямён сярэднедняпроўскай культуры з нашчадкамі позненеалітычных плямён (1500—1200 гадоў да н. э.) складвалася сосніцкая культура[1]. Пры раскопках у яе культурным пласце на рэштках пасяленняў і ў пахаваннях з трупапалажэннем сустракаюцца каменныя прылады працы і металічныя вырабы (в. Мохаў Лоеўскага і в. Гарошкаў Рэчыцкага, суседніх з Брагіншчынай раёнаў).

У VII ст. да н. э. на тэрыторыі Беларусі, у т. л. у нашых палескіх мясцовасцях, пачаўся ранні жалезны век, калі людзі навучыліся атрымліваць жалеза з балотнай руды. Пачатак жалезнага веку з'явіўся сапраўдным пераваротам у эканамічным і грамадска-палітычным жыцці тагачасных людзей. Метал выплаўлялі ў печах-домніцах, а месцы іх размяшчэння называліся руднямі. Ад гэтага пайшлі найменні паселішчаў. Напрыклад, на Брагіншчыне вёска Рудня Жураўлёва.

Выкарыстанне больш дасканалых металічных прылад працы садзейнічала больш прадукцыйнаму вядзенню лядна-га (падсечнага) земляробства, якое істотна спрыяла развіццю жывёлагадоўлі.

[1] Ад назвы паселішча каля г. п. Сосніца Чарнігаўскай вобл.

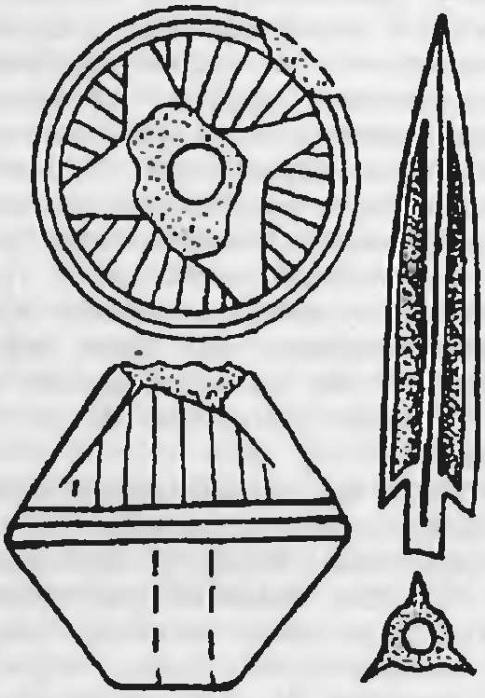

Глінянае прасліца і абломак скіфскай стралы з гарадзішча Асарэвічы

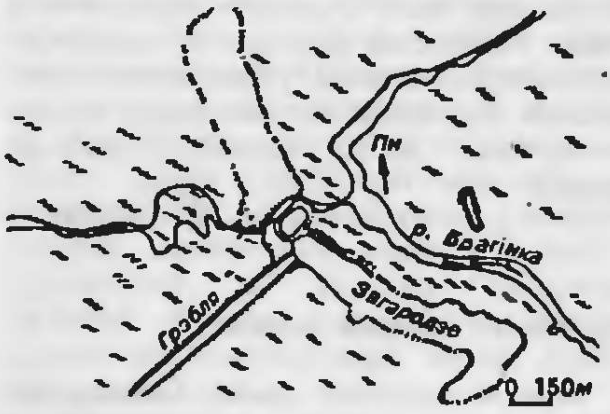

Замчышча ў г. п. Брагін

Абедзве гэтыя галіны з'яўляліся асновай мясцовай эканомікі тагачаснага насельніцтва. Ад ляднага земляробства вядуць пачатак назвы такіх населеных пунктаў Брагіншчыны, як Ляды, Капоранскія Ляды, урочышча Ляднае і інш.

Уздым на якасна новую ступень гаспадарча-эканамічнай дзейнасці старажытных людзей ранняга жалезнага веку ўсёй сваёй сутнасцю прадвызначыў узмацненне маёмаснай няроўнасці, паразвіццё сацыяльных класаў і ўзнікненне перадумоў для стварэння дзяржавы. Імкненне да сілавога перазмеркавання запасаў прадукцыі земляробства і жывёлагадоўлі, рамесніцкіх тавараў, што ствараліся ў пэўных родаў ці плямёнаў у выніку накаплення або абмену, прыводзіла да ўзброеных сутыкненняў за матэрыяльныя каштоўнасці. У выніку ваенных нападаў пераможцам даставаліся не толькі трафеі, але і палонныя людзі, якія потым траплялі ў поўную залежнасць ад захопнікаў. Так узнікла патрыярхальнае рабства.

Распад першабытнаабшчынных адносін, узброеныя сутыкненні паміж абасобленымі групамі старажытных жыхароў вымушалі родавыя ці племянныя аб'яднанні людзей выбіраць для будаўніцтва ўмацаваных пасёлкаў — гарадзішчаў мысавага або балотнага тыпаў мясціны з найбольш непрыступнымі ўмовамі рэльефу. У прыватнасці, на Брагіншчыне гэта гарадзішчы каля вёсак Асарэвічы, Савічы, Чыкалавічы і інш. Значна пазней на месцах такіх гарадзішчаў узніклі самастойныя гаспадарчыя адзінкі — селішчы.

Па прычыне неаднолькавасці саставу насельніцтва па роднасных, сваяцкіх і іншых сувязях у раннім жалезным веку адбылася змена патрыярхальна-родавай абшчыны сельскай (тэрытарыяльнай) абшчынай. Развіўся лад ваеннай дэмакратыі.

На пачатку ранняга жалезнага веку поўдзень Беларусі засялялі плямёны мілаградскай[1] (VII—III стст. да н. э.) і паморскай (IV—II стст. да н. э.) культур, якія знаходзіліся на розных узроўнях распаду першабытнаабшчыннага ладу. Пазней (сярэдзіна III ст. да н. э.) на месцы гэтых культур склалася зарубінецкая культура[2]. На Брагіншчыне тады жылі плямёны яе лакальнага палескага варыянта.

[1] Ад назвы гарадзішча каля в. Мілаград Рэчыцкага р-на.

[2] Ад назвы могільніка каля с. Зарубінцы на Кіеўшчыне.

Ад мілаградскай культуры зарубінецкую выгадна адрознівала больш высокая дасканаласць і разнастайнасць прылад працы, зброі, посуду, упрыгожанняў. Насельніцтва займалася земляробствам, жывёлагадоўляй, паляваннем, рыбалоўствам, выплаўляла і апрацоўвала жалеза, развівала рамёствы. Яно падтрымлівала сувязі з народамі Паўднёвага Прычарнамор'я, паўночнымі ўскраінамі Рымскай імперыі. Аб гэтым сведчаць археалагічныя знаходкі. На думку многіх даследчыкаў, зарубінецкая культура ўжо належала славянам.

Усходнеславянскія плямёны прыйшлі з поўдня і паўднёвага захаду, аж з-пад Дуная. Вось што сведчыць аб рассяленні славян на тэрыторыі Беларусі старажытнарускі летапіс: «А еще другие сели между Припятью и Двиной и назвались дреговичами... И так разошелся славянский народ, а по его имени и грамота называлась «славянская», а говорят по-славянски на Руси: поляне, древляне, дреговичи...»[1]

Але ж і папярэднікамі дрыгавічоў у VI—VIII стст. на сярэдняй Прыпяці былі плямёны славянскага паходжання. Ці не пра іх (яшчэ ў VI ст.) упамінаў готскі гісторык Іярдан у сваёй працы «Геціка». А яшчэ ў I і II стст. н. э. Тацыт і Пталамей называлі тутэйшае славянскае насельніцтва венедамі (венетамі).

Даследчыкі сцвярджаюць, што дрыгавічы належалі да найбольш развітых у сацыяльных адносінах плямён, якія знаходзіліся на заключнай стадыі распаду родаплемяннога ладу і яшчэ да ўключэння іх у Кіеўскую Русь мелі і сваё палітычнае аб'яднанне — «княжанне». Да прыняцця хрысціянства яны былі язычнікамі. На тэрыторыі дрыгавічоў напрыканцы 1-га тысячагоддзя склалася Тураўскае княства. Толькі на пачатку XI ст. яно было ўключана ў склад Кіеўскай Русі.

Асновай гаспадаркі дрыгавічоў, як і крывічоў, радзімічаў, былі ляднае земляробства і жывёлагадоўля, а дадатковым заняткам — паляванне, рыбалоўства, бортніцтва і гандаль. Аб апошнім сведчаць знойдзеныя пры раскопках разнастайныя ўпрыгожанні і асобныя прадметы быту немясцовага паходжання. Самыя старажытныя помнікі дрыгавічоў — курганныя могільнікі з трупаспаленнем і пахаваннем у урнах. Курганы з пахаваннем па такім абрадзе знойдзены ў нас на Брагіншчыне каля вёсак Пажаркі і Шкураты Вуглоўскага сельсавета.

Пераход ад першабытнаабшчыннага ладу да феадалізму ў плямён, якія насялялі тэрыторыю Беларусі, працягваўся да VI—IX стст. Развіццё прадукцыйных сіл абумовіла змену ляднага (падсечнага) земляробства больш эфектыўным — ворным. Узнікненне ж прыватнай уласнасці ў выніку адасаблення дробнасямейных гаспадарак выклікала распад патрыярхальна-сельскай і ўзнікненне тэрытарыяльнай сельскай абшчыны, аснову якой складалі эканамічныя сувязі. Маёмаснае расслаенне насельніцтва паклала пачатак усталяванню феадальнай уласнасці на асноўныя сродкі вытворчасці (зямлю, жывёлу, прылады працы).

Падрыхтаваў *І. Ф. Ганжураў*

Тапаніміка родных мясцін

Кожны населены пункт, кожная мясціна: луг, поле, лес, вялікая рака і маленькі ручаёк маюць у народзе сваю назву. І людзей заўсёды цікавіла: чаму менавіта так называецца паселішча, у якім яны жывуць, тое або іншае ўрочышча. Сведчаннем такой цікавасці з'яўляюцца, у прыватнасці, шматлікія версіі паходжання назваў вёсак. Часам гэтыя назвы вельмі даўнія, перадаюцца з пакалення ў пакаленне.

Геаграфічныя назвы ўзнікаюць у цеснай сувязі з жыццём і дзейнасцю людзей. Вось чаму тапонімы — назвы паселішчаў, рэк, азёраў (гідронімы),

1 Повесть временных лет. Полное собрание русских летописей. М., 1962. Т. 2. С. 5.

урочышчаў, формаў рэльефу — нясуць у сабе самую разнастайную інфармацыю аб нашым мінулым. Тапаніміка дапамагае вызначаць месцы важных падзей, часам шматвяковай даўнасці. Спашлёмся на прыклад з гісторыі вызваленчай вайны ўкраінскага і беларускага народаў супраць польскіх феадалаў у сярэдзіне XVII стагоддзя. Так, дакладна вызначыць месца бітвы казацкага войска пад кіраўніцтвам запарожскага палкоўніка Ільі Галоты э сіламі польскага магната Радзівіла вясной 1646 года дапамагла тапаніміка. Вядома, што прыціснутыя палякамі да балота казакі рабілі гаці, каб па іх выйсці з акружэння. Адно з урочышчаў каля Загалля (цяпер у Хойніцкім раёне) і па сённяшні дзень называецца Казацкай грэбляй.

А цяпер аб назвах населеных пунктаў Брагіншчыны. Пераважная большасць іх утварылася ад імёнаў і прозвішчаў людзей, што жылі тут у момант узнікнення паселішчаў, некаторыя — па прозвішчах іх уладальнікаў. Цікавае ў гэтых адносінах паходжанне назвы Брагіна. Калі адкінуць версіі — легенды аб братах-разбойніках і брагаварах, то магчыма, назва паходзіць ад асабістага імя Брага — мянушкі чалавека. Аб сувязі назвы з асабістым імем сведчыць і суфікс (-ін, -ын), і шырокае распаўсюджанне адпаведных асабістых імён і прозвішчаў, а таксама населеных пунктаў «Брагін», «Брагіна», якіх некалькі на геаграфічнай карце былога Савецкага Саюза.

Верагодна такога ж паходжання (ад асабістага імя) і назва другога нашага гарпасёлка — Камарын (Камар — Камарын). Той жа суфікс прыналежнасці. Магчымы і іншы варыянт — непасрэдная сувязь з характарыстыкай месца (камарынае).

Да ліку населеных пунктаў, назвы якіх утварыліся ад імёнаў і прозвішчаў, адносяцца, у першую чаргу, усе назвы на -ічы. Гэта — Глухавічы, Мікулічы, Савічы, Юркавічы (у асноўным ад адпаведных імёнаў), Асарэвічы, Астрагляды (у сярэдзіне XIX стагоддзя — Астраглядавічы), Хракавічы — ад адпаведных мянушак і прозвішчаў (Асарэвіч, Астраглядавіч, Хракавіч) і г. д.

Старажытнарускае імя Мікула (успомніце быліннага Мікулу Селянінавіча) магло даць назву вёсцы Мікулічы. Аб тым, што гэта сапраўды старажытнае паселішча, сведчыць не толькі назва, але і наяўнасць каля яго курганоў, што адносяцца да X—XI стагоддзяў.

Асабістыя прозвішчы ляжаць у аснове назваў населеных пунктаў Аляксандраўка, Аляксееўка, Карлаўка, Міхалоў, Міхалёўка, Рафалаў, Сцепаноў і інш. Аналагічнага паходжання і назвы вёсак Петрыцкае, Іванкі. Ад даўняга імя Богуш вядзе сваю назву вёска Багушы, ад прозвішчаў Бакун, Кулага, Крук, Шчэрба, Чыкалаў, Рыжка і г. д. — вёскі Бакуны, Кулажын, Крукі, Шчарбіны, Чыкалавічы, Рыжкаў...

Назвы цэлага раду населеных пунктаў Брагіншчыны і Камарыншчыны вядуць свой пачатак ад пародаў дрэў, якія раслі каля іх у свой час (Бярозкі, Грушнае, Дуброўнае, Ясяні). Размешчаная ў лясным масіве вёска ад яго і атрымала назву — Вялікі Лес, Залессе.

Прыродна-геаграфічныя ўмовы, дзе размешчаны населеныя пункты, адлюстраваны ў такіх назвах, як Залессе, Зарэчча, Жары, Ляды, Макрэц, Новая Грэбля, Пажаркі. Макрэц — ад мокрага, гразкага месца. А калі вёску назвалі Новай Грэбляй, то дзесьці павінна быць і старая грэбля. Аказваецца, за некалькі кіламетраў ад цяперашняй вёскі Новая Грэбля захаваліся рэшткі старой грэблі, якая вяла да колішняга моста цераз раку Брагінку. Вёску за Брагінкай людзі назвалі Зарэччам.

Цікавае паходжанне назвы вёскі Ляды. На мове нашых далёкіх продкаў слова «ляда» азначала ўчастак ворыва, які ўзнік на месцы высечанага і спаленага лесу. Гэта слова і да цяперашняга часу захавалася на Беларусі ў назвах урочышчаў. А назва мясцовасці дала найменне і вёскам, што ўзніклі паблізу на Брагіншчыне: гэта Капоранскія Ляды і Ялчанскія Ляды.

Узнікшыя на месцах лясных выгараў вёскі атрымалі адпаведныя назвы — Жары, Пажаркі. Шэраг населеных пунктаў узнік на месцы старажытных гарадзішчаў, селішчаў і атрымаў ад іх свае назвы (вёскі Гарадзішча, Гарадок). Цэламу шэрагу вёсак назвы даў род заняткаў, характар гаспадарчай дзейнасці іх першажыхароў. Гэта вёскі Кавалі, Пасека, Млынок, Рудня Жураўлёва, Лубенікі, Печы і г. д. Характэрна, што вёскі Рудня (польскае Гута) ёсць у многіх раёнах рэспублікі. Яны ўзніклі на месцах, дзе калісьці выплаўлялі жалеза з балотнай руды. Аб тым, што такая вытворчасць існавала ў нашай мясцовасці, сведчаць пісьмовыя крыніцы. У прыватнасці, у «Топографическом описании Минской губернии о количестве городов, деревень, монастырей, церквей, дорог, почтовых станций и промышленных предприятий», выдадзеным у 1800 годзе, па Рэчыцкім павеце згадваецца жалезны завод (Рудня), які належаў графам Алозію і Людвігу Ракіцкім — тагачасным уладальнікам Брагіна і шэрагу навакольных вёсак.

Некаторыя неселеныя пункты Брагіншчыны атрымалі сваю назву ад характару ці размераў забудовы (Вуглы, Сялец — невялікае сяло) і інш.

Як ужо адзначалася, многія вёскі раёна вельмі старажытныя. За шматвяковую гісторыю іх назвы ў радзе выпадкаў страцілі сваё першапачатковае значэнне або зусім змяніліся. Характэрная ў гэтых адносінах гісторыя назвы вёскі Галкі. Ёсць вельмі цікавы дакумент, які ставіць пад сумненне цяперашнюю версію назвы гэтага населенага пункта. Называецца ён «Абмежавальны акт Брагінскага графства», складзены 7 сакавіка 1512 года дзякам Кніцічавым. У гэтым апісанні паўднёвая мяжа графства праведзена ад Кажушкаў, Дронькаў да вусця Брагінкі і затым па Дняпры «до села Брагинскаго Галэк».

Гэта або слова «галкі» ў родным склоне ў тагачасным беларускім вымаўленні, якога прытрымліваўся і аўтар апісання, або нешта зусім іншае, што затым трансфарміравалася ў «Галкі», можна толькі меркаваць. Важна другое — гэта невялікая брагінская вёсачка існуе ўжо амаль пяць стагоддзяў.

Аб тым, якія назвы мелі вёскі ў сярэдзіне XVII стагоддзя, сведчыць апісанне брагінскага маёнтка польскіх магнатаў Канецпольскіх, якія валодалі Брагінам пасля князёў Вішнявецкіх. Гэта былі вёскі: Бабчын, Спарыж, Нудзічы, Дублін, Галкі, Сувіды, Мікулічы, Веляцін, Гамовічы, Сялец, Малыйкі, Катловіца, Скураты, Мокіш, Еўлашы, Глухавічы, Губарэвічы, Сцежарна, Хатуча, Юркавічы, Юлча, Ліствін, а таксама хутары Маскі, Ільічы, Буркі, Крыўча, Дамброўскі, Варацец, Каноны, Чэхі, Заблоцце, Ясяноў, Звінярскае, Бандары (Архив Юго-Западной России. Т. 2. С. 148—158).

Названы дакумент сведчыць аб тым, што цяперашняя назва вёскі Спярыжжа не зусім адпавядае першапачатковаму сэнсу слова. У народзе спарыжом называюць зрослыя арэхі ляшчыны. Чаму вёска так называлася раней, меркаваць цяжка. Магчыма, такую назву населенага пункта сцвердзіла яго першапачатковая забудова або мянушка жыхара.

Цікавіць таксама назва такога буйнога населенага пункта Брагіншчыны, як Чамярысы. Можа здацца, быццам у аснову назвы вёскі пакладзена ядавітая трава чамярыца, якая расце ў нашых балотах. Аднак гісторыя сведчыць аб іншым. Вёска ў далёкім мінулым мела не такую назву. У адказе Мінскага генерал-губернатара Рэдзінга на прадпісанне міністэрства ўнутраных спраў з нагоды хвалявання прыгонных сялян памешчыка Юдзіцкага, якое мела месца ў 1808 годзе, вёскі, што належалі яму, называліся Чарамісы і Просмычы.

А між тым чарамісы — старая, дарэвалюцыйная назва марыйцаў, цяперашніх жыхароў Рэспублікі Марый-Эл. Як маглі выхадцы з Паволжа заснавацца ў той час на Беларусі? Вядома толькі адно: чарамісы прыцягваліся царскімі ўладамі для нясення ваеннай службы. Зусім магчыма, што гэтую службу чара-

місы адбывалі ў той час на Дняпры — на мяжы паміж Расіяй і Рэччу Паспалітай. Магчымыя і іншыя версіі іх з'яўлення ў нашых мясцінах.

Тапонімы — жывая гісторыя народа, люстра яго мінулага і цяперашняга жыцця. У назвах шэрагу населеных пунктаў адлюстравалася цёмнае, забітае жыццё беларускага селяніна-палешука. Менавіта аб гэтым сведчаць назвы такіх вёсак, як Нудзічы, Шкураты і інш. Апошняя ў недалёкім мінулым называлася Скураты. А скураты ў мясцовых сялян азначалі невялікія кавалкі нявырабленай скуры, якая выкарыстоўвалася для падшыву самаробнага абутку, а ў іншых выпадках — валёнкі з падшытымі заднікамі або па падэшвах кавалкамі скуры.

Вядомыя факты, калі ў даўнія часы назвы некаторых населеных пунктаў мяняліся ў афіцыйным парадку, у сувязі з пэўнымі абставінамі. Так, цяперашняя вёска Аляксееўка Крыўчанскага сельсавета яшчэ нават на пачатку XX стагоддзя называлася Цюцькамі. У 1908 годзе тут пабудавалі царкву, і ўзнікла праблема з назвай царкоўнага прыхода. Цюцькоўскім яго называць было не вельмі мілагучна. Таму па вышэйшым рашэнні царкоўных вярхоў вёску «ахрысцілі» па назве Аляксееўскай царквы — Аляксееўкай.

Кастрычніцкая рэвалюцыя ўнесла істотныя змены ў эканамічнае, палітычнае і культурнае жыццё народа, выклікала да жыцця і новыя паняцці. Гэта знайшло сваё адлюстраванне ў тапонімах. Нямала новых назваў, звязаных з паслякастрычніцкай рэчаіснасцю, з'явілася і на тэрыторыі Брагіншчыны. Як правіла, гэта былі пасёлкі, што ўзнікалі на былых памешчыцкіх землях. У ліку іх — Ленінск, Ленінскі, Чырвонае Поле, Чырвоная Гара, Першамайскі. У перыяд калектывізацыі і ў наступныя гады ўзніклі назвы калектыўных сялянскіх гаспадарак «Чырвоны Кастрычнік», «Чырвоны араты», «Чырвоная ніва», «Надзея» і інш.

Ю. Я. Залатарэнка

Археалагічныя даследаванні на Брагіншчыне

Пачатак археалагічным даследаванням на Брагіншчыне быў пакладзены яшчэ ў XIX ст. вядомым археолагам-энтузіястам У. З. Завітневічам. Аднак сістэматычнае вывучэнне матэрыяльных помнікаў старажытных вякоў прыпадае ў нас на XX ст., і пераважна на пасляваенны час. Ніжэй, у храналагічным парадку, прыводзяцца асноўныя звесткі пра археолагаў, уклад якіх у вывучэнне першабытнага мінулага Брагіншчыны найбольш значны.

Завітневіч Уладзімір Зянонавіч, н. 2(14).4.1853 г. у в. Літвяны Мінскага павета, беларускі археолаг. Прафесар Кіеўскай духоўнай акадэміі (1904). З сям'і святара. Скончыў Пецярбургскую духоўную акадэмію (1878). Працаваў настаўнікам у Варшаве, з 1884 г. у Кіеўскай духоўнай акадэміі. Даследаваў каля 700 курганоў дрыгавічоў у 82 могільніках, найбольш у Мазырскім, Рэчыцкім і Бабруйскім паветах Мінскай губерні. Вызначыў межы рассялення дрыгавічоў, іх этнавызначальныя прадметы. Вывучаў старажытнарускую гісторыю.

На тэрыторыі Брагіншчыны ў 1880 г. выявіў і абследаваў 13 дрыгавіцкіх курганоў Мікуліцкага курганнага могільніка; выявіў і даследаваў (раскапаў) у 1890 г. 25 насыпаў курганнага могільніка каля в. Пажаркі, які належаў палянам і датуецца X—XII стст.

Матэрыялы даследаванняў У. З. Завітневіча зберагаюцца ў Дзяржаўным гістарычным музеі ў Маскве.

З навуковых прац У. З. Завітневіча найбольш вядомыя: «Область дреговичей как предмет археологического исследования» ў кн.: «Труды Киевской духовной академии». Кн. 8. Киев, 1886; «Из археологической экскурсии в Припятское Полесье». Киев, 1890; «Вторая археологическая экскурсия в Припятское Полесье». Киев, 1891; «Форма погребального обряда в могильных курганах Минской губернии» ў кн.: «Труды

IX археологического съезда в Вильне». М., 1895. Т. 1.

Памёр у сакавіку 1927 г.

Мельнікоўская Вольга Мікалаеўна, н. 14.9.1921 г. у г. Сасава Разанскай вобл., савецкі археолаг. Кандыдат гістарычных навук (1965). Пасля сканчэння Маскоўскага універсітэта (1946) працавала ў Інстытуце археалогіі СССР. У 1951—1961 гг. вывучала помнікі археалогіі паўднёва-ўсходняй Беларусі — праводзіла раскопкі гарадзішчаў, селішчаў, могільнікаў. Абследавала каля 200 археалагічных помнікаў. Вялікі матэрыял абагуліла ў мілаградскую культуру. Вызначыла культурна-гандлёвыя сувязі плямёнаў мілаградскай культуры з іншымі плямёнамі. Распрацавала пытанні абсалютнай і адноснай храналогіі культуры, звязала яе насельніцтва з неўрамі, славянамі.

У 1954—1965 гг. даследавала гарадзішчы ва ўрочышчах Пад'ямец, Гарадок, Высокае, Салавіца, Газбуч, Хістына каля в. Асарэвічы, Гдзень, Чыкалавічы, Савічы, Калыбань, Хракавічы; бескурганны і курганны могільнікі ва ўрочышчы Пад'ямец Асарэвіцкага і каля в. Пажаркі Вуглоўскага сельсаветаў. Матэрыялы абследаванняў па Асарэвіцкіх гарадзішчы і бескурганным могільніку зберагаюцца ў Інстытуце археалогіі РФ і ў Інстытуце гісторыі НАН Беларусі, па Гдзенскім, Калыбанскім, Салавіцкім, Хракавіцкім і Чыкалавіцкім археалагічных помніках — у Інстытуце гісторыі НАН Беларусі.

Побаль Леанід Давыдавіч, н. 28.5.1924 г. у в. Мікалаева Іўеўскага р-на, беларускі археолаг. Доктар гістарычных навук (1978), прафесар (1990). Член міжнароднай уніі славянскай археалогіі, Польскага археалагічнага таварыства, Беларускага таварыства аховы помнікаў. Скончыў Інстытут фізічнай культуры (1950), БДУ (1951). У 1950—1955 гг. працаваў ва ўстановах народнай асветы. З 1958 г. супрацоўнік Інстытута гісторыі АН БССР, з 1970 г. загадчык сектара, з 1980 г.— загадчык аддзела археалогіі першабытнага грамадства, з 1991 г.— вядучы супрацоўнік. Асноўны кірунак навуковай дзейнасці — вывучэнне гісторыі старажытных славян у Еўропе, у т. л. на Беларусі і інш.

У 1956 і 1965 гг. абследаваў гарадзішчы ва ўрочышчах Куркова, Салавіца, Высокае, Хістына каля в. Пасудава, Савічы, Чыкалавічы, Хракавічы; выявіў і абследаваў гарадзішча на правым беразе р. Брагінка каля в. Чэрнеў. Матэрыялы абследаванняў зберагаюцца ў Інстытуце гісторыі НАН Беларусі.

Собаль Валянцін Енісеевіч, н. 4.3.1949 г. у г. Паставы, беларускі археолаг. Кандыдат гістарычных навук (1988). Скончыў БДУ (1972). З 1974 г. навуковы супрацоўнік Інстытута гісторыі АН БССР, з 1988 г. археолаг Беларускага рэстаўрацыйнага праектнага інстытута Міністэрства культуры Беларусі. Даследуе помнікі архітэктуры археалагічнымі метадамі, храналогію культурных пластоў, матэрыяльную культуру гарадоў Беларусі XIV—XVIII стст. Прымаў удзел у даследаванні помнікаў архітэктуры Полацка, Гродна, Мінска, Міра і інш.

У 1975 г. абследаваў гарадзішча на правым беразе р. Брагінка каля в. Гарадзішча Малейкаўскага сельсавета, каля в. Чэрнеў і ва ўрочышчах Пад'ямец, Газбуч, Востраў каля в. Асарэвічы, Калыбань, Капоранка; гарадзішчы з мясцовай назвай Гарадок каля в. Гдзень, Каманоў, Кулажын, Пасудава, Савічы, Старая Ёлча, Хракавічы; селішча каля в. Капоранка; бескурганны могільнік каля асновы гарадзішча побач з в. Асарэвічы; курганныя могільнікі каля в. Мікулічы, Калыбань, Пажаркі; селішча каля в. Галкі. Матэрыялы абследаванняў зберагаюцца ў Інстытуце гісторыі НАН Беларусі.

Ткачоў Міхаіл Аляксандравіч, н. 10.3.1942 г. у г. Мсціслаў, беларускі археолаг, гісторык-медыявіст. Доктар гістарычных навук (1987), прафесар (1989). Скончыў БДУ (1964). Працаваў настаўнікам у Жодзіне. З 1968 г. у Інстытуце гісторыі АН БССР, з 1978 г.—

у Гродзенскім універсітэце; у 1983—1985 гг. загадчык кафедры. З 1989 г. загадчык рэдакцыі гісторыі Беларусі, з красавіка 1992 г. галоўны рэдактар выдавецтва «Беларуская энцыклапедыя» імя П. Броўкі. Вывучаў ваенную гісторыю Беларусі, абарончае дойлідства, матэрыяльную культуру і архітэктуру гарадоў Беларусі X—XVIII стст. У 1977 г. правёў невялікія раскопкі на Брагінскіх гарадзішчы і замчышчы.

Памёр 3.10.1992 г.

Ксяндзоў Уладзімір Паўлавіч, н. 25.7.1951 г. у в. Чарнаўчыцы Брэсцкага р-на, беларускі археолаг. Кандыдат гістарычных навук (1980). Скончыў Магілёўскі педінстытут (1973), выкладаў гісторыю ў сярэдняй школе. З 1978 г. супрацоўнік Інстытута гісторыі АН БССР. Даследаваў помнікі палеаліту і мезаліту на тэрыторыі Беларускага Падняпроўя і басейна Заходняй Дзвіны. Вылучыў 2 этапы засялення тэрыторыі Беларусі ў каменным веку, выявіў у мезаліце Падняпроўя і Падзвіння помнікі грэнскай, яніславіцкай і кунда археалагічных культур.

У 1977 г. выявіў і абследаваў паселішча каля в. Галкі Асарэвіцкага сельсавета, 5 паселішчаў каля в. Хракавічы, з якіх 3 абследаваў. Матэрыялы зберагаюцца ў Інстытуце гісторыі НАН Беларусі.

Лашаікоў Міхаіл Іванавіч, н. 18.11.1951 г. у в. Новае Харабрава Аршанскага р-на, беларускі археолаг. Кандыдат гістарычных навук (1991). Скончыў Мінскі педінстытут (1977). З 1978 г. супрацоўнік Інстытута гісторыі АН БССР. Вывучае помнікі мілаградскай культуры. Устанавіў, што ранні пласт на ўсходнепалескіх гарадзішчах адносіцца да 2-й паловы VII ст. да н. э. У 1979—1980 гг. выкладаў у Мінскім педінстытуце, у 1980—1983 гг. кіраваў археалагічнай практыкай студэнтаў Гомельскага універсітэта.

У 1977 г. абследаваў гарадзішча і паселішча ва ўрочышчы Востраў каля в. Капоранка, гарадзішча каля в. Макрэц і Сялец Малейкаўскага сельсавета. Матэрыялы зберагаюцца ў Інстытуце гісторыі НАН Беларусі.

Падрыхтаваў *І. Ф. Ганжураў*

Даследчык помнікаў старажытнасці

Адным з нашых знакамітых землякоў з'яўляецца ўраджэнец вёскі Верхнія Жары Іван Харытонавіч Юшчанка

У дваццаціпасцігадовым узросце, закончыўшы ў 1896 годзе Нясвіжскую настаўніцкую семінарыю, малады педагог навучаў дзяцей у некалькіх школах Гомельшчыны.

Сур'ёзна захапляцца археалогіяй І. Х. Юшчанка пачаў у канцы 20-х гадоў, калі настаўніцкая доля прывяла яго ў родныя прыдняпроўскія мясціны. Шэсць гадоў працаваў у Камарынскай працоўнай школе 1-й ступені. Пасля 1928 года — у мясцовай сямігадовай школе. Іван Харытонавіч удала спалучаў педагагічную дзейнасць з работай па вывучэнні помнікаў глыбокай старажытнасці. Гэтаму захапленню аддаваў вольны час школьных канікулаў і выхадныя дні. З 1929 года ён пачаў займацца гэтай справай сістэматычна. Займаўся і пазней, будучы навуковым супрацоўнікам Гомельскага краязнаўчага музея.

У 1929 годзе даследчык-аматар выявіў Асарэвіцкае гарадзішча і побач з ім бескурганны могільнік, селішча ва ўрочышчы Стонча, Гдзенскае гарадзішча ва ўрочышчы Гарадок, Калыбанскае гарадзішча і курганны могільнік ва ўрочышчы Газбуч, Пасудаўскае, Капоранскае (з селішчам), Стараялчанскае, Хракавіцкае, Кулажынскае, Савіцкае, Каманоўскае, Чыкалавіцкае гарадзішчы ва ўрочышчах Куркова, Востраў, Гарадок, Хістына, Гарадзец, Высокае. З іх даследаваў у 1929 годзе Хракавіцкае гарадзішча ва ўрочышчы Хістына і ў 1930-м — вядомае з 1873 года Малейкаўскае гарадзішча.

На правабярэжжах Дняпра і правага прытока Брагінкі — Лебедзеўкі на 43-кіламетровым працягу ад Асарэвічаў да Ніжніх Жароў І. Х. Юшчанка выявіў

13 стаянак, 10 паселішчаў, апісаў 2 гарадзішчы, 3 курганныя групы. Вялікую работу правёў даследчык і на другім правым прытоку Брагінкі — рэчцы Несвіч. Тут на яе 19-кіламетровым працягу левабярэжжа ад Чыкалавічаў да Кулажына ён абследаваў адну стаянку, адно паселішча, апісаў два гарадзішчы і адну курганную групу.

Усяго ж наш зямляк-археолаг выявіў (і частку абследаваў) 67 помнікаў сівой старажытнасці — гарадзішчаў, паселішчаў, стаянак, курганоў. Першапачатковая апрацоўка знойдзеных прылад працы і зброі з каменю, бронзы, жалеза дала магчымасць аднесці стаянкі да культуры бронзавага і ранняй пары жалезнага вякоў. На паселішчах адзначаны прыкметы даславянскай і славянскай культур.

Што датычыць гарадзішчаў, то ў іх выразна прасочваюцца дзве культуры, адна з якіх адносіцца прыблізна да 1-га тысячагоддзя н. э., а другая ўжо выдзяляецца славянскай керамікай курганнага перыяду, да якога можна аднесці і курганы.

Вынікі археалагічных абследаванняў І. Х. Юшчанка абагульніў у такіх сваіх манаграфіях, як «Археалагічныя даследы ў Гомельскай акрузе», змешчанай у «Запісках аддзела гуманітарных навук Беларускай Акадэміі навук» (1930, кн. II), «Працы археалагічнай камісіі» (т. 2), а таксама «Археалагічнае абследаванне р. Брагінкі (вадазбор ніжняй Прыпяці)», змешчанай у кнізе «Працы секцыі археалогіі» (Мн., 1932. Т. 3).

Матэрыялы абследаванняў і даследаванняў І. Х. Юшчанкі зберагаюцца ў Інстытуце археалогіі РФ, Інстытуце гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук РБ і часткова ў Гомельскім абласным краязнаўчым музеі.

Іван Харытонавіч Юшчанка загінуў у час Вялікай Айчыннай вайны, удзельнічаючы ў партызанскім руху на часова акупіраванай нямецка-фашысцкімі захопнікамі тэрыторыі прыдняпроўскага Палесся.

І. Ф. Ганжураў

Археалагічныя помнікі Брагіншчыны

Вёска Асарэвічы, цэнтр сельсавета

Гарадзішча. За 2 км ад вёскі, на правым беразе ракі Лебедзеўкі, ва ўрочышчы Пад'ямец. Датуецца VI ст. да н. э.— II ст. н. э.

Бескурганны могільнік. Каля асновы гарадзішча. Датуецца тым жа перыядам.

Абодва археалагічныя помнікі адносяцца да мілаградскай і ранняга этапу зарубінецкай культур ранняга жалезнага веку.

Вёска Галкі Асарэвіцкага сельсавета

Паселішча. За 250 м на паўднёвы захад ад вёскі, на пясчаным узвышшы першай надпоймавай тэрасы правага берага Дняпра. Адносіцца да эпохі неаліту, датуецца 5—3-м тысячагоддзямі да н. э.

Селішча. За 0,5 км на ўсход ад вёскі, ва ўрочышчы Стонча. Адносіцца да ранняга жалезнага веку і да эпохі Кіеўскай Русі.

Вёска Гарадзішча Малейкаўскага сельсавета

Гарадзішча. За 0,1 км на поўдзень ад вёскі, на невялікім узвышэнні правага берага ракі Брагінкі. Адносіцца да эпохі Кіеўскай Русі і больш позняга часу.

Вёска Гдзень, былы цэнтр сельсавета

Гарадзішча. На паўночна-ўсходняй ускраіне вёскі, на правым беразе ракі

Гарадзішча ў в. Гдзень

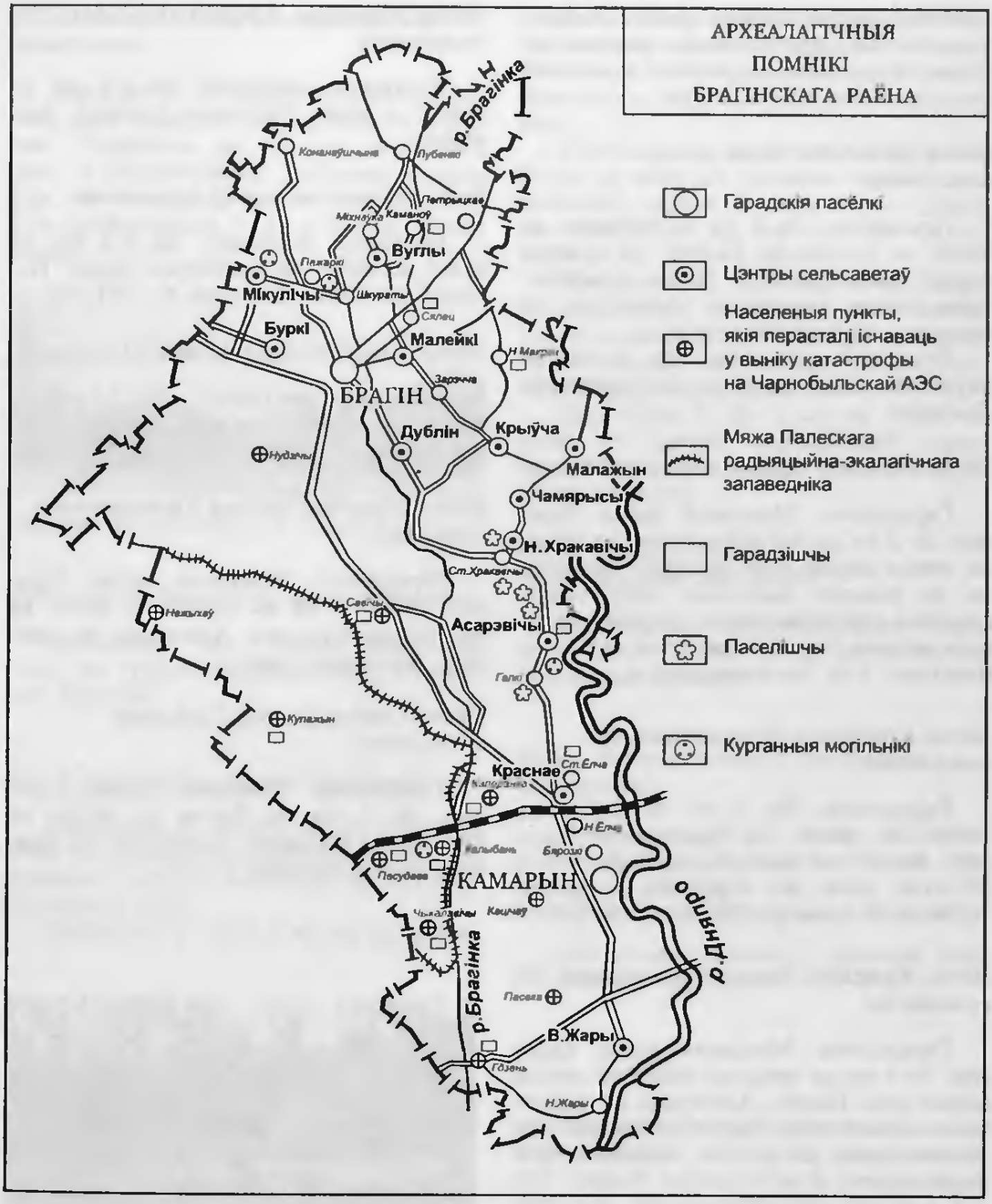
АРХЕАЛАГІЧНЫЯ
ПОМНІКІ
БРАГІНСКАГА РАЁНА
Гарадскія пасёлкі
Цэнтры сельсаветаў
Населеныя пункты,
якія перасталі існаваць
у выніку катастрофы
на Чарнобыльскай АЭС
Мяжа Палескага
радыяцыйна-экалагічнага
запаведніка
Гарадзішчы
Паселішчы
Курганныя могільнікі
р.Брагінка
Мікулічы
Буркі
Вуглы
Малейкі
БРАГІН
Дублін
Крыўча
Малажын
Чамярысы
Н.Хракавічы
Асарэвічы
Краснае
КАМАРЫН
В.Жары
р.Брагінка
р.Днепр

Брагінкі, ва ўрочышчы Гарадок. Побач з гарадзішчам прасочваюцца рэшткі селішча. Адносіцца да ранняга жалезнага веку і да эпохі Кіеўскай Русі.

Вёска Калыбань, былы цэнтр сельсавета

Гарадзішча. За 4 км на поўдзень ад вёскі, ва ўрочышчы Газбуч, на правым беразе ракі Брагінкі. Побач прасочваюцца сляды паселішча. Адносіцца да пачатку 1-га тысячагоддзя н. э.

Курганны могільнік. За 2 км на паўднёвы захад ад вёскі, ва ўрочышчы Замосце.

Вёска Каманоў Вуглоўскага сельсавета

Гарадзішча. Мясцовая назва Гарадок. За 2 км на паўднёвы ўсход ад вёскі, на левым беразе ракі Брагінкі. Адносіцца да ранняга жалезнага веку (мілаградская і зарубінецкая культуры), датуецца канцом 1-га тысячагоддзя да н. э.— пачаткам 1-га тысячагоддзя н. э.

Вёска Капоранка Новаялчанскага сельсавета

Гарадзішча. За 5 км на паўднёвы ўсход ад вёскі, ва ўрочышчы Востраў. Адносіцца да мілаградскай (VII—III стст. да н. э.) і ранняга этапу зарубінецкай культур (II ст. да н. э.)

Вёска Кулажын былога Крукаўскага сельсавета

Гарадзішча. Мясцовая назва Гарадок. За 1 км на захад ад вёскі, на левым беразе ракі Несвіч. Адносіцца да ранняга жалезнага веку. Датуецца канцом 1-га тысячагоддзя да н. э.— пачаткам 1-га тысячагоддзя н. э.

Вёска Макрэц Малейкаўскага сельсавета

Гарадзішча. За 0,4 км ад вёскі, на невысокім узвышэнні, сярод балотаў.

Вёска Марытон Астраглядаўскага сельсавета

Курганны могільнік. За 0,1 км ад дарогі з вёскі Марытон у вёску Звеняцкае.

Вёска Мікулічы, цэнтр сельсавета

Курганны могільнік. За 0,3 км на захад ад вёскі, за калгасным садам. Належаў палянам. Датуецца X—XII стст.

Вёска Пажаркі Вуглоўскага сельсавета

Курганны могільнік. За 2 км на захад ад вёскі. Належаў палянам. Датуецца X—XII стст.

Вёска Пасудава былога Калыбанскага сельсавета

Гарадзішча. Мясцовая назва Гарадок. За 3—4 км на поўнач ад вёскі, ва ўрочышчы Куркова. Адносіцца да ранняга жалезнага веку.

Вёска Савічы былога Савіцкага сельсавета

Гарадзішча. Мясцовая назва Гарадок. За 1 км на ўсход ад вёскі, ва ўрочышчы Салавіца. Адносіцца да ранняга жалезнага веку.

Пляцоўка і абарончы вал гарадзішча ў в. Савічы

Вёска Старая Ёлча Новаялчанскага сельсавета

Гарадзішча. У вёсцы, на правым беразе ракі Брагінкі, ва ўрочышчы Гарадок. Адносіцца да ранняга жалезнага веку і сярэднявечча. Датуецца канцом 1-га тысячагоддзя да н. э.— пачаткам 1-га тысячагоддзя н. э. і больш познім часам.

Абарончы вал гарадзішча ў в. Старая Ёлча

Вёска Сялец Малейкаўскага сельсавета

Гарадзішча. За 3 км на поўнач ад вёскі, ва ўрочышчы Бярозавік, у пойме ракі Брагінкі.

Вёска Хракавічы, цэнтр сельсавета

Паселішча 1. За 0,4 км на ўсход ад вёскі на першай надпоймавай тэрасе, на дзюнавых пясках. Адносіцца да перыяду бронзавага веку.

Паселішча 2. За 0,7 км на паўднёвы ўсход ад вёскі, на першай надпоймавай тэрасе правага берага Дняпра, на дзюнавых пясках. Адносіцца да перыяду бронзавага веку і ранняга жалезнага веку.

Паселішча 3. За 0,8 км на паўднёвы ўсход ад вёскі на астанцы першай надпоймавай тэрасы правага берага Дняпра. Адносіцца да перыяду бронзавага веку.

Паселішча 4. За 1 км на паўднёвы ўсход ад вёскі на першай надпоймавай тэрасе правага берага Дняпра. Адносіцца да перыяду неалітычнага веку і эпохі мілаградскай культуры.

Паселішча 5. За 5 км на ўсход ад вёскі, на першай надпоймавай тэрасе правага берага Дняпра. Адносіцца да позняга неаліту.

Вёска Чыкалавічы былога Калыбанскага сельсавета

Гарадзішча. Мясцовая назва Гарадок. За 5 км на ўсход ад вёскі, ва ўрочышчы Высокае.

Вёска Чэрнеў былога Піркаўскага сельсавета

Гарадзішча. За 1,5 км на паўднёвы захад ад вёскі, на правым беразе ракі Брагінкі. Адносіцца да часу неаліту, бронзавага веку раннефеадальнага часу.

Збор помнікаў гісторыі і культуры Беларусі. Гомельская вобласць. Мн., 1985. С. 91—105.

У складзе Кіеўскай Русі

У IX ст. у жыцці старажытнага насельніцтва Брагіншчыны пачаўся перыяд, які называецца эпохай Кіеўскай Русі, або ранняга феадалізму. Гэта быў час, калі пры ўладанні вялікіх князёў Алега (882—912), Ігара (912—945), Святаслава (957—972) адбывалася ўзрастанне магутнасці і аўтарытэту старажытнарускай дзяржавы, асабліва пасля прыняцця ёю хрысціянства як дзяржаўнай рэлігіі, закліканай стаць надзейнай апорай велікакняскай улады, ідэалагічным афармленнем феадальных адносін. Кіеў, такім чынам, сцвердзіў сябе палітычным цэнтрам усходнеславянскіх плямёнаў, аб'яднаўшы вакол сябе драўлян, севяран, улічаў, сіверцаў. Брагін жа ўзнік у зоне змяшання дрыгавічоў,

палян і севяран, магчыма, дзесьці ў межах XI ст., бо як горад быў ужо вядомы ў Турава-Пінскім княстве, а потым адышоў да Кіева. Аб гэтым разважае гісторык: «...в более к нам близкое время, когда в XII столетии летописи первый раз упоминают о Брагине, бывшем тогда уже центральным пунктом всей местности, последняя входила в состав Киевского княжества. Очевидно, крайний отрог дреговичских поселений, вследствие близкого соседства с Киевом, был оторгнут от своего древнего центра Турова и присоединен к волости стольного города, неразрывную связь с которым сохранил потом в продолжении долгого времени, до конца XVII столетия»[1].

Першае ўпамінанне аб Брагіне часоў Кіеўскай Русі (у Іпацьеўскім летапісе) адносіцца да 1147 г. Яно звязана з узмацненнем распаду Кіеўскай Русі на асобныя феадальныя княствы, ростам княскіх міжусобіц. Некаторыя даследчыкі старажытнасці, у тым ліку А. Ф. Рогалеў, напэўна, не беспадстаўна лічаць, што адной з прычын міжкняскага варагавання з-за Брагіна з'яўлялася яго важнае стратэгічнае, гаспадарчае і гандлёвае значэнне[2]. А летапісец зазначае, што чарнігаўска-северскія князі ў 1147 г. сумесна з полаўцамі раптоўна напалі на кіеўскія землі Ізяслава Мсціслававіча, у якія ўваходзіў і Брагін, у адплату за разбурэнне ім некалькіх чарнігаўскіх гарадоў. Чытаем у летапісе: «...по тому же времени, како уже рекы сташа, пославше Ольгович и Довыдовича дружину свою с половцы воеваша Брягинь»[3].

Жорская была бітва. Дні і ночы працягвалася спусташэнне. Да самых аблокаў узнімаўся дым пажарышчаў. Горад Брагін і яго абаронцы былі знішчаны, а ваколіцы — разрабаваны. Частку насельніцтва захопнікі пагналі ў палон. За няпоўнае паўстагоддзе на месцы руін і папялішчаў зноў узняўся Брагін. У другі раз Іпацьеўскі летапіс згадвае пра яго ў 1187 г. Запіс зроблены з нагоды таго, што кіеўскі князь Рурык (Раман) Расціслававіч жаніў свайго дзесяцігадовага сына Расціслава на васьмігадовай Верхуславе — дачцэ суздальскага князя Усевалада Юр'евіча, які ўвайшоў у гісторыю пад прозвішчам Усевалад Вялікае Гняздо. Летапісец яркa апісвае сцэну развітання Усевалада з дачкой і вяселле, што адбылося ў Белгарадзе ў Ефрасіннін дзень: «Сотвори же Рюрик Ростиславу велми сильну свадьбу, яка же несть бывала в Руси; и быша на свадьбе князи многы, за 20 князей. Сносе же своей дал многы дары и город Брягинь»[1].

Пасля згаданых падзей працягваўся часова перапынены працэс раздробленасці старажытнарускай дзяржавы ў выніку міжусобнай барацьбы ўдзельных князёў за кіеўскі трон. К сярэдзіне XII ст. Кіеўская Русь распалася на некалькі самастойных і паўсамастойных княстваў. Нават пагроза мангола-татарскага нападу, а затым і варожае нашэсце, паражэнне старажытнарускага войска ў бітве з полчышчамі Батыя на рацэ Калцы ў 1223 г. не спынілі згубных княскіх міжусобіц. Гэта значна аблегчыла задачу заваёўнікаў па авалоданні Кіевам.

Лёс стольнага горада раздзялілі тады Мазыр, Тураў, Пінск, Брагін і іншыя мясціны беларускага Палесся, заваяваныя мангола-татарамі пад кіраўніцтвам іхніх ханаў Гаюка і Кайдгана. Пры гэтым Камарыншчына і Брагіншчына разам з суседнімі мясцовасцямі апынулася пад уладай Залатой арды ў складзе Кіеўскага княства.

З 1243 г. Кіеў (з дазволу манголь-скага хана) знаходзіўся пад уладай Уладзімір-Суздальскага князя Яраслава Усеваладавіча, які меў тут свайго намесніка, а з 1249 г. па ярлыку Залатой

[1] Архив Юго-Западной России. СПб., 1868. Ч. 3. Т. 2. С. 148 — 156.

[2] Рогалеў А. Ф. Сцежкі ў даўніну. Мн., 1992. С. 64.

[3] Полное собраиие русских летописей. СПб., 1846. Т. 2. С. 36.

[1] Полное собрание русских летописей. СПб., 1846. Т. 2. С. 36.

арды стольным горадам валодаў яго сын Аляксандр Неўскі. Затым у Кіеве княжылі нашчадкі ўладзімірскіх князёў.

Частыя феадальныя войны і барацьба са знешнімі ворагамі вымусілі беларускія і ўкраінскія княствы пайсці ў 1360 г. на ваенна-эканамічны саюз з даволі моцнай тагачаснай дзяржавай — Вялікім княствам Літоўскім.

І. Ф. Ганжураў

У складзе Вялікага княства Літоўскага і Рэчы Паспалітай

У сярэдзіне XIII—XIV стст. усе землі Беларусі паступова ўвайшлі ў склад поліэтнічнай феадальнай дзяржавы — Вялікага княства Літоўскага (ВКЛ), ядром якога была летапісная Літва, што займала тэрыторыю паміж Нёманам і Віліяй з цэнтрам у Навагрудку (з 1323 г.— Вільня) і заселеная славянскім (пераважна ў гарадах), балцкім і славянізаваным балта-славянскім насельніцтвам. Падчас княжання вялікага князя літоўскага Гедыміна (1316–1341) ВКЛ распаўсюдзіла сваю ўладу на ўсходнюю частку Беларусі, а пры Альгердзе і Вітаўце (1330–1430) у склад Вялікага княства Літоўскага ўвайшлі землі, размешчаныя па Дняпры і Сажы, у 1360-я гг.— землі басейна ніжняй Прыпяці (Мазырская і Брагінская воласці).

Шляхамі і спосабамі ўваходжання беларускіх зямель у ВКЛ з'яўляліся пераважна пагадненні з мясцовымі феадаламі, якія такім чынам імкнуліся забяспечыць абарону моцнай дзяржавай іх уладанняў ад знешніх і ўнутраных замахаў, стварэнне больш спрыяльных умоў для развіцця іх гаспадаркі, гандлю і інш.

Пасля заключэння Крэўскай дынастычнай уніі (1385) паміж Літвой і Польшчай на тэрыторыю Беларусі і Украіны пачалі пранікаць польскія феадалы, а з імі і каталіцтва, бо пры жаніцьбе з польскай каралевай Ядвігай вялікі князь літоўскі Ягайла (а з наступнага года і кароль Польшчы) абавязаўся акаталічыць усіх сваіх падданых, у тым ліку і беларускае насельніцтва. Літоўскія і мясцовыя феадалы, прыняўшы каталіцтва, пачалі актыўна насаджаць новую веру і, па прыкладу польскіх паноў, узмацняць прыгнёт народа.

У 1500 г., побач з іншымі падняпроўскімі мясцовасцямі, Брагінская воласць упамінаецца ва Устаўной грамаце польскага караля і вялікага князя літоўскага Сігізмунда I Старога, дадзенай намеснікам і іншым управіцелям каралеўскіх уладанняў аб віннасцях і памерах пабораў, што падлягалі спагнанню. Грамата, з якой быў накіраваны каралеўскі пісар, намеснік Пералайскі Богуш Багавіцінавіч, прадпісвала брагінцам і насельнікам іншых гарадоў Падняпроўя поўны збор нядоімкі «абы ни один грош дани нашое у вас не остал». З гэтага дакумента відаць, што побач з данінай у выглядзе шкур баброў і куніц, мёду насельніцтва абкладвалася і грашовымі пабораміі. У выпадку адсутнасці футра ці мёду грамата ўстанаўлівала памеры грашовай уплаты.

На пачатку XVI ст. (асабліва ў 1505 г.) адбыліся спусташальныя набегі крымскіх татар на ўкраінскія і беларускія землі. Найбольш цярпелі ад іх Палессе і Случчына. Не абмінула гэтая варожая навала і Брагіншчыну з Камарыншчынай.

Аб далейшым узмацненні прыгнёту, злоўжываннях зборшчыкаў падаткаў сведчыць каралеўская грамата ад 1511 г. У ёй, побач з іншымі валасцямі, адкуль часта прыходзілі скаргі ад падаткаплацельшчыкаў, упамінаецца і Брагін. «Польскі кароль і вялікі князь літоўскі Сігізмунд I даравў Брагіну грамату, якая забяспечвала правы жы-

хароў і давала ім усялякія льготы. Такія граматы забытым богам мястэчкам не даваліся»[1]. У ліку прывілеяў быў новы парадак уплаты падаткаў. У адпаведнасці з ім брагінцы атрымалі права рабіць плацяжы непасрэдна ў каралеўскую казну, а не мясцовым старостам ці дзяржаўцам, якія дапускалі злоўжыванні.

Падрабязнае апісанне брагінскіх мясцін утрымліваецца ў абмежавальным акце Брагінскага графства, складзеным 7 сакавіка 1512 г. Дакумент уяўляе сабой запіс у актавую кнігу Мазырскага гарадскога суда ад 2 жніўня 1776 г. Апісанне межаў Брагінскай воласці, якая раней належала каралю польскаму і вялікаму князю літоўскаму Сігізмунду I Старому, было зроблена па загаду караля і вялікага князя Сігізмунда II Аўгуста дзякам Іванам Кніцічавым. Гэтае апісанне цікавае тым, што дае прыблізнае ўяўленне аб тэрыторыі, якая на пачатку XVI ст. уваходзіла ў Брагінскую воласць. Паўднёвая мяжа яе праходзіла ад вусця ракі Брагінкі, па Дняпры «...до села брагинского Галэк», паўночная — па рацэ Пясчанка, заходняя — «Хвойничак (Хойнікі), Дроньки, Кожушки... брагинское село Листвин»[2].

Выгаднае размяшчэнне Брагіншчыны на водных шляхах (сярэднедняпроўская частка шляху «з варагаў у грэкі») садзейнічала яе прыкметнаму эканамічнаму і культурнаму развіццю. Па рэках Брагінка і Днепр вёўся сплаў лесу ў Чарнігаў, Кіеў, Екацярынаслаў, Крамянчуг, Херсон. Уніз і ўверх па гэтых транспартных артэрыях кіраваліся гандляры, асабліва з поўдня, у напрамку Смаленска, Ноўгарада, Полацка, прыбалтыйскіх гарадоў.

У 1534—1537 гг. адбылася чацвёртая па ліку вайна Маскоўскай дзяржавы з Вялікім княствам Літоўскім, у ходзе якой моцна пацярпела і наша мясцовасць. У прыватнасці, у 1535 г. адна з расійскіх армій на зваротным шляху ад Навагрудка спаліла Тураў, Мазыр і Брагін.

Пасля прыняцця ў 1557 г. польскім каралём і вялікім князем літоўскім Сігізмундам II Аўгустам «Уставы на валокі» на Беларусі ўводзілася фальваркавая сістэма гаспадаркі, што абумовіла канчатковы распад сялянскай абшчыны і яшчэ больш узмацніла прыгнёт сялян. Найбольш буйныя на Брагіншчыне фальваркі былі ў вёсках Астрагляды, Гарадзішча, Ёлча, Касачоў, Крукі, Рудакоў, Савічы і інш.

Паводле адміністрацыйна-тэрытарыяльнай рэформы 1564—1566 гг. на тэрыторыі Гомельшчыны былі ўтвораны (1566) Мазырскі павет у Кіеўскім і Рэчыцкі павет у Мінскім ваяводствах. У 1569 г. у Мінскае ваяводства перададзены і Мазырскі павет.

З мэтай больш паспяховага процістаяння з Расіяй Вялікае княства Літоўскае ў 1569 г. падпісала Люблінскую унію з Польшчай аб стварэнні федэратыўнай дзяржавы — Рэчы Паспалітай. Пасля Лівонскай вайны (1558—1583) асобныя падняпроўскія землі перайшлі ва ўласнасць польска-літоўскіх феадалаў і каталіцкай царквы. У выніку мясцовае насельніцтва апынулася пад цяжкім трайным прыгнётам. Дзеля акаталічвання праваслаўнага беларускага люду ва ўладаннях паспалітага панства абнаўляліся існаваўшыя і ўзводзіліся новыя, пераважна драўляныя касцёлы. Так, у вёсцы Астрагляды быў абноўлены пабудаваны ў 1526 г. памешчыкам Харлінскім драўляны касцёл. Затым з'явіліся асобныя каталіцкія культавыя будынкі ў некаторых іншых месцах Брагіншчыны, уладальнікамі якіх з'яўляліся польскія феадалы. Аднак многія землі на поўдні Беларусі заставаліся ўласнасцю ўплывовых уладальнікаў суседняй Украіны. Так, у 1570—1580 гг. некаторыя абшары ўздоўж Прыпяці, у т. л. вёскі Баршчоўка, Ма-

[1] Рогалеў А. Ф. Сцежкі ў даўніну. Мн., 1992. С. 63.

[2] Дзяржаўны гістарычны архіў у г. Гродна. Ф. 1308. Воп. 1. Л. 1049—1050.

саны на Камарыншчыне, належалі кіеўскаму Міхайлаўскаму Залатаверхаму манастыру.

У 1574 г. Брагін з валасцямі і замкам быў падараваны каралём ва ўласнасць буйнейшым польскім магнатам Аляксандру і Міхаілу Вішнявецкім.

Напрыканцы XVI ст. гаспадаром брагінскага палаца быў Адам Вішнявецкі — спадчыннік украінскага і польскага магната Міхаіла Вішнявецкага. Амаль рускі па паходжанні, але падданы караля польскага, выхаванец віленскіх іезуітаў, аднак дбайны сын праваслаўнай царквы і чалавек набожны, Адам Вішнявецкі ўсё ж не быў прыхільнікам масквіцян.

Аб памерах тагачасных землеўладанняў Вішнявецкіх сведчыць пералік тытулаў князя Міхаіла з яго універсалу ад 17 чэрвеня 1737 г.: «Михаил Серванций Корибут Вишневецкий, князь Збаража и Вишневца, граф Дольска, Домбровицы, Брагина и Комарна, воевода виленский, юхольский, кирсненский, симиенский и метельский и т. д.»[1].

Аб тым, што атмасфера ў раёне межавання земляў Вішнявецкіх і Расійскай дзяржавы была далёкай ад добрасуседскай, сведчыць, у прыватнасці, дэпеша кіеўскага генерал-губернатара Генеральнай вайсковай канцылярыі ад 14 мая 1751 г. аб прыняцці мер супраць нападаў на ўладанні шляхты ў раёне Брагіна, Бабічаў і Багуслава. У ёй чытаем: «Сего дня 12 числа каковы присланы ко мне из разных мест с жалобами на российских подданых польские письма, а именно: 1) из Брагина от ротмистра Рокицкого... которые по переводе явились, что показанные в тех письмах многие предерзости и грабежи не от запорожских казаков, но от пограничных малороссиян»[2].

[1] Археографический сборник документов, относящихся к истории Северо-Западной Руси. Вильно, 1807. Т. 3. С. 220.

[2] Цэнтральны дзяржаўны гістарычны архіў Украіны г. Кіеў. Ф. 59. Воп. 1, 1750—1751. Спр. 1972. Л. 3—4.

Рэшткі сцяны замка Вішнявецкіх у в. Гарадзішча

У немалой меры пачуццё панскай ганарлівасці і ўладарнасці праяўлялася ў князёў Вішнявецкіх не толькі ў тытулах. Першай праявай сваёй магнацкай годнасці дваюрадныя браты Адам і Канстанцін Вішнявецкія лічылі раскошныя жытлы, у грунтоўнасці якіх адчувалі сваю моц і непахіснасць.

У Брагіне, на месцы старога гарадзішча, дзе цяпер цэнтральная плошча, узвышаліся палац і іншыя пабудовы князя Адама Вішнявецкага. Гэта быў «...комплекс драўляных умацаванняў сярэдневяковага замка XV—XVII стст. Размяшчаўся на месцы дзядзінца старажытнага Брагіна. Пляцоўка памерам 90 × 70 м, умацавана валам вышынёй 5—6 м. Паводле інвентара 1574 г., на вале былі сцены-гародні з усходамі на бланкаванне, абарончая вежа з боку Брагінкі, 2-ярусная драўляная вежа-брама з вялікай святліцай наверсе. Злева ад уваходу ў лініі гародняў стаяла драўляная царква св. Тройцы «за всем нарядом, розным церковным золотом и серебром и книгами». На падворку былі падклецці, спіжарні, пограб і «светлицы в стене». Да замкавай брамы вёў мост на палях, апошняе звяно якога было «ўзводам», г. зн. падымалася да брамы на ланцугах»[1].

Новы двор князя Вішнявецкага

[1] Археалогія і нумізматыка Беларусі. Энцыклапедыя. Мн., 1993. С. 93.

Земляны вал каля былога замка Вішнявецкіх у в. Гарадзішча

размяшчаўся ў маляўнічай мясціне каля Брагінкі, у вёсцы Гарадзішча. Мяркуюць, што гарадзішчанскі замак быў пабудаваны ў стылі грамадзянскай архітэктуры перыяду барока. І суседні парк таксама меў характэрныя прыкметы барочнага паркабудаўніцтва[1].

З князямі Вішнявецкімі звязаны некалькі авантурных гісторый. Разам з іншымі польскімі феадаламі яны імкнуліся выкарыстаць розных самазванцаў і авантурыстаў дзеля ажыццяўлення сваіх драпежніцкіх планаў захопу і падпарадкавання рускіх земляў. У князёў Адама і Канстанціна на гэта былі асобыя прычыны. Яны тлумачыліся сур'ёзнымі неладамі з маскоўскім царом Барысам Гадуновым з-за спрэчных памежных гарадкоў па левабярэжжы Дняпра. Тыя зямельныя спрэчкі часам нават выклікалі ўзброеныя сутыкненні. У сувязі з гэтым становіцца зразумелым, чаму менавіта ад кіяскіх палацаў у Брагіне і Гарадзішчы пачаўся шлях на Маскву першага самазванца Ілжэдзмітрыя, які на самой справе з'яўляўся беглым чарняцом Чудавага манастыра Рыгорам (Юрыем) Атрэп'евым.

Выступіўшы ў якасці прадстаўніка апазіцыйна настроенага маскоўскага баярства і падтрыманы рэакцыйнымі каталіцкімі коламі Рэчы Паспалітай, Ілжэдзмітрый I у 1604 г. на чале атрадаў польскай, літоўскай і беларускай шляхты, запарожскіх і данскіх казакоў уварваўся ў межы Расіі. Затым, выкарыстаўшы антыфеадальныя выступленні сялян і казацтва, незадаволенасць баяр палітыкай цара Барыса Гадунова, у чэрвені 1605 г. захапіў Маскву і быў каранаваны на царства. Грабяжы польска-літоўскіх інтэрвентаў і ўзмацненне прыгнёту выклікалі ў маі 1606 г. народнае паўстанне, падчас якога самазванец быў забіты, а палякі ўцяклі.

Праз год пасля таго (1606) з Брагіна выйшаў яшчэ адзін польскі авантурыст — Аляксандр Юзаф Лісоўскі, у далейшым паплечнік чарговага самазванца Ілжэдзмітрыя II.

Лісоўскі быў адным з дзевяці сыноў небагатага літоўскага шляхціца. У 1595 г. ён паступіў салдатам у харугву Яна Патоцкага, старосты Камянецкага. Затым ён пераходзіць ужо ў чыне паручніка на службу ў польскую армію, якая змагалася ў Лівоніі са шведамі. Калі супраць польскага караля ўспыхнуў мяцеж, у ім прыняў удзел і Лісоўскі ў якасці ротмістра казацкай харугвы.

[1] Збор помнікаў гісторыі і культуры Беларусі. Гомельская вобласць. Мн., 1985. С. 22.

«Но уже в половине 1606 года мы его встречаем в Брагине на службе у князя Адама Вишневецкого; Лисовский, человек бывалый и офицер, занимал пост старшего слуги; он распоряжался остальною прислугою, заведовал княжескою казною, его лошадьми и арсеналом. Но доверия своего нового патрона Лисовский далеко не оправдал; зная, что за недалеким Московским рубежом происходит смута, обещавшая богатую поживу людям опытным в военном деле и неразборчивым в средствах, он решился перенести туда свою деятельность. Подговорив всех слуг, состоявших под его начальством, Лисовский с вооруженною толпою вломился ночью 27 июля в Брагинский замок. Князь Вишневецкий заперся в своей комнате и отсиделся в ней, но его казна была разбита, его деньги, драгоценности, гардероб, оружие расхищены грабителями, которые затем захватили в поле лошадей, принадлежавших Брагинским мещанам, и на них ускакали за Московский рубеж, где впоследствии приобрели печальную славу образцовых грабителей»[1].

Пасля гэтага імя ўладальнікаў брагінскага замка амаль не сустракаецца ў выяўленых пісьмовых крыніцах таго часу. Ёсць толькі ўпамінанне аб князёўне Вішнявецкай, якое засведчыў «Документ Христины Малинской, урожденной Княжны Вишневецкой, на отдачу Игуменье Олимпиаде Рогозиной и инокиням ея Спасского и Благовещенского Монастырей в Брагинском ключе» ад 24 лютага 1632 г.[2].

Насельніцтва Брагіншчы, карыстаючыся блізкасцю мяжы з Расіяй (па Дняпры), падтрымлівала з ёй цесныя сувязі. У выданні «Акты южной и западной России» за 1875 г. прыводзіцца пісьмо брагінскага старосты ад 12 мая 1669 г. чарнігаўскаму падкаморніку Лысенку са звесткамі аб мясцовых і польскіх справах: «Ведаю о том гораздо, что вашему царскому пресветлому величеству дали ведать боярин и воевода Киевский и наместник Смоленский Петр Васильевич Шереметев, что войска Ляцкие зде близко Днепра с Маховским в немалом собрании около Днепра стали; а сказывают 6000, того подлинно не ведаю; и те войска стали по над Днепром в Чернобыли, в Брагине, в Лоеве у пристаней Днепровых...»[1]

Уся другая палавіна XVII ст. з'явілася адным з найбольш цяжкіх перыядаў у гісторыі нашага краю. У выніку частых войнаў і сялянскіх паўстанняў былі спустошаны многія гарады і мястэчкі, у т. л. Брагін. Пасля другога моцнага разбурэння войскамі Рэчы Паспалітай, калі горад быў поўнасцю спалены, а матэрыяльныя і культурныя каштоўнасці зрабаваны і вывезены, ён перастаў выконваць ролю апорнага абарончага пункта на ўкраінска-расійскай мяжы і ператварыўся ў маёнткавую сядзібу яго ўладароў. Паступова Брагін страціў і значэнне даволі важнага раней звяна на гандлёвым шляху па Дняпры, а таксама па сушы — праз Мазыр, Хойнікі і далей на Лоеў, Любеч.

Адначасова з узмацненнем нацыянальнага і рэлігійнага прыгнёту пагоршыліся ўмовы для развіцця культуры карэннага насельніцтва. Беларуская мова ў дзяржаўных сферах яе ўжывання замянялася польскай. Закрываліся і без таго нешматлікія школы, знішчаліся кнігі, укладзеныя па-беларуску. Асвета станавілася манаполіяй каталіцкай і уніяцкай цэркваў.

У гэты ж перыяд Брагін і навакольныя мясцовасці перайшлі ад Вішнявецкіх ва ўласнасць буйнейшых па тым часе польскіх магнатаў Канецпольскіх. Так, у 1687 г. ён належаў ваяводзічу бэлзскаму — Яну Канецпольскаму. У склад Брагінскага маёнтка

1 Архив Юго-Западной России. СПб., 1863. Ч. 3. Т. 1. С. 149 — 151.

2 Сборник древних грамот и актов Минской губернии, православных монастырей, церквей... Мн., 1848. С. 24.

1 Акты, относящиеся к истории южной и западной России. (Дела Малороссийского приказа 1669 г.). СПб., 1875. Т. 8. Кн. 1. С. 175.

(ключа) уваходзілі тады 22 населеныя пункты: Бабчын, Спарыж (Спярыжжа), Нудзічы, Дублін, Галкі, Сувіды, Мікулічы, Веляцін, Гамолічы, Сялец, Малыйкі (Малейкі), Катловіца, Скураты, Мокіш, Еўлашы, Глухавічы, Губарэвічы, Сцежарна, Хатуча, Юркавічы, Юлча (Ёлча), Ліствін, а таксама хутары Маскі, Ілычы, Буркі, Крыўча, Дамброўскі, Варацец, Каноны, Чэхі, Забалацце, Ясяноў (Ясяні), Звінярскае, Бандары[1].

Напрыканцы XVII ст. у Брагінскую воласць уваходзіла і мястэчка Хойнікі з яго ваколіцамі, якія некалі «...принадлежали кн. Вишневецким, потом кн. Шуйским, а затем через брак по женской линии перешли к Прозорам»[2].

Да пачатку XVIII ст. адносіцца цікавы гістарычны факт: у апошнія дні чэрвеня 1706 г. у нашых мясцінах пабываў расійскі цар Пётр I. З невялікай флатыліяй рачных суднаў ён праследаваў па Дняпры ў Кіеў. У народзе бытуе легенда пра тое, нібыта ў гонар той падзеі на паштовым тракце Брагін — Лоеў быў пабудаваны памятны «царскі» (Пятроў) домік, а неўзабаве каля яго заснавана вёска, якая атрымала назву Петрыцкае.

На пачатку XVIII ст. Брагін зноў перайшоў да новых уладальнікаў. У 1715—1721 гг. мястэчка і частка воласці належалі падкаморыю дзерпцкаму Аляксандру Бандзінелі, другая палова воласці з рэзідэнцыяй у Губарэвічах — мазырскаму маршалку Антонію Аскерку, а потым — Сігізмунду Шукту. Гэтыя ўладальнікі часта варагавалі паміж сабой. «Так, Оскерко размежевал приходы по своему усмотрению и насильно заставил крестьян повиноваться его распоряжению; Шукта отнял Диаконовское поле, подаренное церкви св. Михаила князьями Вишневецкими, и приказал своим крестьянам гнать из него насильно священника; Бонджелли, задумав устроить итальянский сад у своего дома, приказал разорить кладбище, бывшее у церкви св. Николая, выбросить из него покойников и на месте бывшего кладбища разбил аллеи и цветочные гряды»[1].

У Цэнтральным дзяржаўным гістарычным архіве ў Мінску захоўваецца інвентарны вопіс маёнтка Хойнікі ад 20 сакавіка 1721 г. (фонд 320), паводле якога да маёнтка адносіўся фальварак Астрагляды разам з вёскамі Астрагляды, Вязок, Плоскае, Варацец. Забягаючы наперад, скажам, што па інвентары 1884 г. да Хойніцкага вотчыннага маёнтка памешчыка В. К. Прозара адносіўся і фальварак Марытон з брагінскімі вёскамі Дуброўнае і Шчарбіны.

Сярэдзіна XVIII ст. была адзначана шырокім размахам сялянскага руху на мазырскім Палессі. Са зброяй у руках выступалі прыгонныя людзі ў вёсках каля Брагіна, Лоева, Нароўлі і ў іншых месцах. Гэтыя разрозненыя сялянскія хваляванні, вядома, не маглі змяніць цяжкага становішча збяднелага і бяспраўнага люду, але ўсё ж вымушалі мясцовых памешчыкаў хоць у нейкай меры лічыцца з настроямі прыгонных.

У другой палове XVIII ст. Брагін са значнай часткай воласці і вёска Мікулічы набылі ці атрымалі ў спадчыну графы Людвіг Міхайлавіч і Алозій (Алоіз) Міхайлавіч Ракіцкія. Яшчэ да пачатку іх уладарання тут (50-я гг. XVIII ст.) брагінскі маёнтак быў даволі буйным. Па даных «Словаря географического Королевства Польского» ў яго ўваходзілі 37 вёсак з 3319 душамі прыгонных мужчынскага полу.

Аб тым, што ва ўладаннях Ракіцкіх не абыходзілася без сялянскіх бунтаў, сведчыць пісьмо ротмістра графа Ракіцкага да рускіх уладаў у Кіеве і пісьмо кіеўскага генерал-губернатара на адрас Генеральнай вайсковай канцылярыі ад 14 мая 1751 г. аб прыняцці сілавых

[1] Архив Юго-Западной России. СПб., 1868. Ч. 3. Т. 2. С. 148 — 158.

[2] Россия. Полное географическое описание нашего Отечества. СПб., 1905. Т. 9. С. 568.

[1] Архив Юго-Западной России. СПб., 1871. Ч. 1. Т. 4. С. 378, 401, 407.

захадаў супраць нападаў сялян на ўладанні шляхты ў раёне Брагіна. У ім генерал-губернатар, паведамляючы аб удзеле ў гэтых хваляваннях сялян памежных раёнаў Украіны, патрабаваў «...всепрележнейшей таковых вновь появившихся злодеев-разбойников поимки ... и искоренения».

І. Ф. Ганжураў

ДАКУМЕНТЫ СВЕДЧАЦЬ

УСТАЎНАЯ ГРАМАТА КАРАЛЯ НАМЕСНІКАМ І ІНШЫМ УПРАВІЦЕЛЯМ КАРАЛЕЎСКІХ ВАЛОДАННЯЎ АБ ВІДАХ І ПАМЕРАХ ПАБОРАЎ, ЯКІЯ НАЛЕЖЫЦЬ БРАЦЬ У ПАДНЯПРОЎСКІХ ПАВЕТАХ

1500 г., чэрвень

Намесником нашим и старцом и всим мужом Поднепровским и волостем нашим Свислоцким, Любошанским, Бобруйским обема половицам — Вилеиское половицы и Троцкое, Кричевским, Пропойским, Чечерским, Горвальским, Речицким, Брагинским, Мозырским, Бчицким.

Што есте дани нашое грошовое, бобров и куниц не отнесли до скарбу нашого и меду пресного не отвезли до ключов наших до Вилии, до Троков, а которые з вас хотя будуть и дань нашу до скарбу нашого грошовую и бобры и куницы отнесли. и мед пресный до ключов наших привезли не сполна. где ся што будеть у волостех наших остало и мы для всих тых дел послали там до вас, на волости наши, писара нашого намесника Перелайского Богуша Боговитиновича, и казали есмо ему тую дань нашу на вас сполна справити. грошовую и бобры, и куницы, и мед пресный, подлуг давного обычая: за рубль грошей по 2 копе грошей, а за бобра чорного по копе грошей, а за карого бобра по 40 грошей, а за куницу по 6 грошей, где не будеть — шерстью; а за встав меду пресного по 4 руб. грошей, а за колоду по 2 гроша. И вы бы все сполна из его доходом выдали конечно, по тому как перед тем бывало. А которые з вас будуть земли пустовские або люди голтяйные, осбо себе роскинули, на большого большей, как здавна бывало, абы ни один грош дани нашое у вас не остал. Такеж, которых промеж вас дела обидные будут кому о чем мы казали ему ж о том промежы вас досмотрети и справедливость тому вчинити.

Писан в Менску июнь... день, индикт 3 (1500).

Любавский М. К. Областное деление и местное самоуправление Литовско-Русского государства. М., 1892. Прил. XII–XIII.

Падрыхтаваў *І. Ф. Ганжураў*

Княскі род Вішнявецкіх

Вішнявецкія (Карыбут-Вішнявецкія), старадаўні княжацкі род; радаслоўная ад літоўскага князя Карыбута Альгердавіча. Іх продак Міхаіла Васілевіч Збаражскі (? — пасля 1516) валодаў замкам Вішнявец (на Валыні), адсюль і прозвішча. Вішнявецкім належалі вялізныя зямельныя абшары і маёнткі на Украіне і Беларусі, у тым ліку з 1509 г. Брагінская воласць.

Сярод Вішнявецкіх найбольш вядомыя прадстаўнікі старэйшай лініі (пайшла ад старосты прапойскага, чачэрскага і варнянскага князя Івана Міхайлавіча (? — 1542):

Змітро (Дзмітрый) Іванавіч (? — 1563), з 1551 г. староста чаркаскі. Адзін з кіраўнікоў барацьбы запарожскіх казакоў супраць туркаў, крымскіх татар і малдаўскіх гаспадароў, для гэтага на дняпроўскім востраве Малая Хорціца пабудаваў крэпасць (каля 1554—1555). Пад імем Байда стаў прататыпам героя народных песень. У знак пратэсту супраць загаду польскага караля Жыгімонта II Аўгуста спыніць напады на Крым і Турцыю ў 1557 г. перайшоў на службу да рускага цара Івана IV Грознага, які даў яму ў валоданне г. Бялёў. Двойчы ўдзельнічаў у паходах рускага войска ў Крым. У час Лівонскай вайны 1558—

1583 гг. вярнуўся ў Рэч Паспалітую. У 1563 г. запрошаны баярамі на малдаўскі трон, але яго атрад быў разбіты ў бітве з войскамі гаспадара Стэфана IX. Вішнявецкі трапіў у палон, у Канстанцінопалі (Стамбуле) пакараны смерцю.

Канстанцін Іванавіч (? – 1574), брат Дзмітрыя Іванавіча, староста жытомірскі. На Люблінскім сейме 1569 г., прымаючы прысягу на далучэнне Валыні да Польшчы, ад імя валынскіх магнатаў папярэдзіў Жыгімонта Аўгуста аб неабходнасці захаваць у ваяводстве праваслаўнае веравызнанне і ўкраінскую мову ў справаводстве.

Канстанцін Канстанцінавіч (1564–1641), ваявода бэлзскі (1636) і рускі (1638), староста чаркаскі (з 1623) і крамянецкі. У 1595 г. перайшоў у каталіцтва, пазнаёміў Ілжэдзмітрыя I са сваім сваяком Юрыем Мнішакам. З атрадам добраахвотнікаў з шляхты і вайсковых людзей удзельнічаў у паходзе Ілжэдзмітрыя I на Маскву (1604–1605). Пасля гібелі апошняга вярнуўся на Украіну, але неўзабаве з новым атрадам удзельнічаў у аблозе Троіца-Сергіева манастыра, у 1613–1618 гг. – у паходзе каралевіча Уладзіслава на Маскву. Калі ў 1631 г. згас род князёў Збаражскіх, атрымаў іх зямельныя ўладанні на Украіне.

Януш Антоні (1678–18.1.1741), староста пінскі, падчашы літоўскі (1697), маршалак надворны літоўскі (1699), кашталян віленскі (1702–1703), ваявода віленскі (1704), ваявода кракаўскі (1706), кашталян кракаўскі (1726). Удзельнічаў у барацьбе шляхты Літвы і Беларусі супраць засілля Сапегаў у Вялікім княстве Літоўскім.

Міхаіл Серванцы (13.5.1680 – 16.9.1744), брат Януша Антонія. Маршалак канфедэрацыі (1700), гетман польны літоўскі (1702–1703, 1707–1735), кашталян віленскі (1703–1706), ваявода віленскі (1706–1707, з 1735), канцлер вялікі літоўскі (з 1720), рэгіментар войска ВКЛ (1730), староста пінскі, ваўкавыскі, мярэцкі, вілкавіскі. У 1707 г. паводле пагаднення з каралём Станіславам Ляшчынскім адмовіўся ад булавы гетмана вялікага і пасады ваяводы віленскага, застаўшыся гетманам польным. У 1709 г. быў арыштаваны і вывезены ў Расію, у 1710 г. вярнуўся ў Рэч Паспалітую і эмігрыраваў. На радзіму вярнуўся ў 1716 г. Пісьменнік і паэт. Апошні мужчына ў старэйшай лініі роду і ў родзе. Пасля яго смерці ўладанні Вішнявецкіх перайшлі да Агінскіх і Замойскіх, потым да Плятэраў, Пшаздзецкіх, Бжастоўскіх і Вяльгорскіх.

Да другой лініі Вішнявецкіх належаць:

Адам Аляксандравіч (? – 1622), уладальнік маёнткаў на Беларусі і Украіне, актыўны прыхільнік праваслаўнай царквы ў Рэчы Паспалітай. У 1601–1603 гг. у яго маёнтку ў Брагіне знаходзіўся Ілжэдзмітрый I, які ўпершыню «прызнаўся» менавіта Адаму Аляксандравічу, што ён царэвіч Дзмітрый, сын Івана IV Грознага, цудам уратаваны ад смерці ва Углічы. Апошні прызнаў Ілжэдзмітрыя I царэвічам, падтрымаў яго і пазнаёміў з князем Канстанцінам Канстанцінавічам Вішнявецкім і іншымі магнатамі. Удзельнічаў у паходзе Ілжэдзмітрыя I на Маскву. У маі 1606 г. трапіў у палон і высланы ў Кастраму. У 1607 г. вярнуўся на радзіму. Разам з праваслаўным магнатам князем Раманам Кірыкавічам Ружынскім далучыўся да атрада ў некалькі тысяч коннікаў, які разам з Ілжэдзмітрыем II пайшоў на Маскву. Аднак Адам Аляксандравіч у хуткім часе вярнуўся.

Іерамія Міхал Міхайлавіч (1612–20.8.1651, украінскія казакі звалі яго Ярэма), пляменнік Адама Аляксандравіча. Буйны магнат на Украіне, ваявода рускі (1646), староста гадзяцкі, канеўскі, пшэмыскі. Першапачаткова праваслаўны, падчас вучобы ў езуіцкай школе ў Львове перайшоў у каталіцтва (1631), стаў гарачым прыхільнікам яго распаўсюджвання, але карыстаўся і польскай і ўкраінскай мовамі. Яго валоданні («панства», «дзяржава») на

Украіне складаліся з 56 гарадоў, мястэчак і вёсак (цэнтр г. Лубны) і займалі большую частку цяперашняй Палтаўскай вобласці. Меў таксама маёнткі і крэпасці на Валыні і Палессі, 12-тысячнае войска, прымаў замежных паслоў. Удзельнічаў у вайне Расіі з Рэччу Паспалітай 1632—1634 гг. Узначальваў групоўку магнатаў, якая выступала супраць цэнтралізацыі ўлады ў Рэчы Паспалітай, патрабаваў ад караля Рэчы Паспалітай рашучых дзеянняў па задушэнні антыфеадальнай вайны 1648—1651 гг., у выніку якой страціў большасць сваіх маёнткаў. На пачатку вызваленчай вайны на Украіне фактычна ўзначальваў процідзеянне паўстанцам-казакам і сялянам, вёў з імі жорсткую барацьбу. Памёр пасля перамогі над арміяй Б. Хмяльніцкага каля Берастэчка.

Міхал (31.7.1640—10.11.1673), сын Ераміі Міхала. Кароль Рэчы Паспалітай (1669—1673). Падчас яго кіравання дзяржавай узмацніліся феадальныя міжусобіцы (4 з 6 сеймаў сарваны шляхецкімі дэпутатамі паводле права «ліберум вета»), і толькі напад Турцыі вясной 1672 г. і захоп турэцкім войскам Камянца-Падольскага прадухілілі грамадзянскую вайну. Туркі вымусілі караля Рэчы Паспалітай заключыць ганебны Бучацкі мір 1672 г., паводле якога Падолія адыходзіла да Турцыі. Але сейм Рэчы Паспалітай не зацвердзіў мірнага дагавора, і вайна аднавілася. Па дарозе ў войска, якое збіралася каля Хоціна, памёр у Львове.

Паводле кн.: Энцыклапедыя гісторыі Беларусі. Мн., 1994. Т. 2. С. 344.

ДАКУМЕНТЫ СВЕДЧАЦЬ

З ДАРАВАЛЬНАЙ ГРАМАТЫ КНЯЗЯ І КНЯГІНІ ВІШНЯВЕЦКІХ ЗАСНАВАНЫМ ІМІ ЦЭРКВАМ І МАНАСТЫРАМ З НАКАЗАМ НЯЎХІЛЬНАГА ЗАХАВАННЯ Ў ІХ ПРАВАСЛАЎНАГА АБРАДУ

Во имя Божие и к вечной памяти. Я, Адам Корибутович-Вишневецкий. А я, Александра Ходкевичевна Вишневецкая. Будучи, по милости Божией, при добром и полном уме, в хорошем и полном рассудке нашем, в обоюдном согласии свидетельствуя своим добровольным письмом себе и потомкам своим будущим, всем вообще и каждому в отдельности, кому то ведать надлежало, ибо мы хотели бы, чтобы слава милого Бога во веки веков укреплялась, тем больше расцветала и по всем концам света множилась и на этой низкой земле беспрестанно расширялась. Во славу, во имя его святаго заложивши, уфундушевали и построили в имении нашем Брагинском, в Сельце церковь святаго Спаса, которой, во славу Божию, еще придали моиастырь чернецкий мужской, лишь бы там уставная служба Божия велась и святая его слава не кончалась.

На монастырь наш церкви святаго Спаса, который в Сельце, заодно придали мы село наше, с давних времен к имению нашему Брагинскому принадлежавшее, со всеми доходами и имуществом, во все времена имевшимся, ничего из того ни себе не имея, ни потомкам своим не покидая. Кроме того, что на содержание того монастыря при службе Божьей чернецам, в нем сообща проживающим, даем еще сим листом мельницу щовбенскую с помольными сборами и рыбные ловы. Кроме ранее данной пашни церковной, сим листом нашим даем земли обробленной пашенной, одним концом в ширину начинающейся от става селецкого до дороги, ведущей из Сельца до Брагина, а в длину — от села до дороги городищенской, над прудом селецким. Кроме сенокосов, данных уже той церкви святаго Спаса, сим листом даем остров на реке Брагинке, прозываемый Бухоловиком. К тому же, для овощеводства дали тому монастырю церкви святаго Спаса огород подданных наших Михаленков.

А что касаемо пожертвований наших во славу Божию, то чтобы в церкви и монастыре порядок был и сим листом позволяем, чтобы всегда чернецы, вся братия, в нем проживающая, сами согласно избирали старшого прозбитера Архимандрита, человека доброго, верыгодного, в научении и во слове Божием уместного, который бы в вере своей крепко следовал против фальшивых сектантских проповедников святого письма и веры древней греческой, и учением своим людям правдивую веру показывал...

Если бы при церкви святаго Спаса, в монастыре Брагинском в Сельце, как между старшими, так и меньшими богомольцами-чернецами в какое время имело отступление от

издавна существующей христианской греческой веры, вопреки письму этому..., я, предупреждая того, могу и должен буду таковых карать, отлучая от церкви святаго Спаса, не терпя таковых в том монастыре нашем. Также не могут они таковых к себе принимать. А если бы по смерти нашей потомки наши, отступившие от веры христианской греческой, хотели службу Божию в той церкви и монастыре рушить и портить, тогда пусть на них падет клятва святых отцов и моя родительская... Но мы-то теперь, как при жизни, так и после смерти нашей, верим в силу и защиту перед господом Богом, а так же подаем и поручаем святому патриарху Константину польскому и иному, который в кои времена патриархом будет, то защищали бы церковь святаго Спаса и ее монастыря и стремились бы, чтобы уставная служба Божия в них во все времена не была порушена...

А еще мы, выше помененные особы, в той же местности Брагинской, неподалеку от того же монастыря в Сельце, построили еще монастырь женский и церковь Благовещения пресвятой Богородицы, который настоящим письмом нашим присоединяем к церкви святаго Спаса. И так же презбитер архимандрит и вся братия монастыря женского должны заботиться..., чтобы в той церкви служба Божия согласно уставу была, а дохода и имущества на содержание монастыря святаго Спаса со всех доходов, от нас наданных всей братии, во всем третья часть должна быть.

Прося господа Бога за нас и моля о его милости, дали мы наш лист с нашими печатями и подписом руки нашей. Писано в Брагине ... года 1609 месяца июня 29 дня.

Собрание древних грамот и актов Минской губернии, православных монастырей, церквей... 1848. С. 24.

Выявіў і падрыхтаваў да друку *І. Ф. Ганжураў*

Тут Ілжэдзмітрый баляваў...

З князямі Вішнявецкімі, з палацам аднаго з іх — Канстанціна — у Гарадзішчы звязана авантурная гісторыя, што дайшла да нас у рамантычным паданні. У прыватнасці, у народнай памяці захавалася легенда пра тое, што ў парку, каля так званага Каменя кахання сустракаліся Дзмітрый Самазванец з Марынай Мнішак, сястрой Канстанцінавай жонкі — Грызелі, дачкой сандамірскага ваяводы Ежы Мнішака. Таго самага ініцыятара польскай інтэрвенцыі ў Расію, пасля якой польскі кароль Сігізмунд III Ваза прызнаў Ілжэдзмітрыя I рускім царом. Марына была езуіткай, сапраўднай авантурысткай. Каталіцкае святарства ўхваліла яе шлюб са Ілжэдзмітрыем I. Яно тым самым

«Камень кахання» ў тэльманаўскім парку

мела на мэце захоп Расіі і акаталічванне праваслаўнай царквы.

Сустрэча і знаёмства Марыны з Ілжэдзмітрыем I адбыліся ў палацы князя Канстанціна ў Гарадзішчы. Альтанка каля замкавага вала, дзе быццам сустракаліся гэтыя маладыя прайдзісветы, захоўвалася да 1917 года. Каля яе ж знаходзіўся і Камень кахання. У далейшым ён быў перамешчаны ў цэнтр парку, дзе знаходзіцца і цяпер.

Сярод мясцовых жыхароў бытавала павер'е: калі ўступаючыя ў шлюб маладыя людзі пасядзяць на гэтым камені, то будуць моцна кахаць адзін аднаго. І асабліва калі абмяняюцца кавалачкамі каменя. Нядзіўна, што за час свайго існавання камень-валун значна зменшыўся ў аб'ёме.

З даўніх часоў дайшоў да нас верш невядомага аўтара пра тагачасныя гарадзішчанскія падзеі:

В Городище есть преданье:
У реки, где панский сад,
Были встречи и свиданья
Много лет тому назад.
Там в чаду минувшей славы,
В темной зелени ветвей,
В тихом сумраке дубравы
Пел Марине соловей.
Там, насмешкой тешась рока,
Смелый юноша мечтал.
Он невесте черноокой
О любви своей шептал.
Там, среди полесских топей,
Вишневецкий пан-магнат
Стан разбил свой из холопей,
Из шляхетства и солдат.
Вижу я сквозь даль немую:
В замке князя блеск палат.
Вижу Мнишек молодую,
Слышу в честь ее: «Виват!»
Время смуты и крамолы
Пронеслось, как тяжкий миг,
Лихолетья сон тяжелый
На Руси великой стих.
Нет ни замка у Брагинки,
Где Лжедмитрий пировал,
Ни безбожницы Маринки,—
Лишь один остался вал.
Дышит тайной он холодной
И молчит, не говоря,
Что здесь выходец безродный
Звался именем царя.
В Городище есть преданье:
У реки, где панский сад,
Были встречи и свиданья
Много лет тому назад.

У 1608 годзе з'явіўся чарговы палітычны авантурыст, які выдаў сябе за сына Івана IV — Дзмітрыя. Стаўленік агрэсіўных колаў Рэчы Паспалітай, Ілжэдзмітрый II узначаліў адкрытую інтэрвенцыю супраць Расіі і дайшоў са сваімі войскамі да падмаскоўнага сяла Тушына. Марына Мнішак паспяшалася прызнаць другога самазванца сваім мужам, які нібыта два гады таму цудам уратаваўся ў Маскве. У 1610 годзе Ілжэдзмітрый II быў забіты ў Калузе, а Марына разам з казацкім атаманам Заруцкім уцякла на Урал, да яіцкіх казакоў, спадзеючыся атрымаць у іх падтрымку. Аднак казакі схапілі яе, і авантурыстка была пасаджана ў турму. Там яна і памерла ў 1614 годзе.

І. Ф. Ганжураў

Брагін у антыфеадальнай вайне 1648—1654 гг.

Напрыканцы XVI ст. адбыўся шэраг казацкіх выступленняў і паўстанняў на Украіне, накіраваных супраць польска-шляхецкага прыгнёту. Найбольш буйное з іх, у паласу актыўных баявых дзеянняў якога ў 1594—1596 гг. трапіла і Беларусь, з'явілася паўстанне пад кіраўніцтвам Севярына Налівайкі. У ім прымалі ўдзел мясцовыя сяляне, мяшчане і дробная шляхта.

Новаму магутнаму ўздыму антыфеадальнага руху на Украіне і Беларусі, ператварэнню яго ў сапраўдную антыфеадальную нацыянальна-вызваленчую вайну садзейнічала паўстанне пад кіраўніцтвам Багдана Хмяльніцкага. Яно сустрэла гарачую падтрымку з боку народных мас нашага краю — напачатку на поўдні, а затым — паўсюдна, дзе вялі баявыя дзеянні паўстанцы. Нягледзячы на вялікую сілу, грозны і жорсткі нораў свайго ўладара Іерамія Вішнявецкага, брагінцы, «...подобно населению всего поречья Припяти, дружно примкнули в 1648 г. к казацко-

му движению Хмельницкого, несколько десятков шляхтичей было перебито в Брагине, и жители местечка и окруж. местности составили казацкий полк под начальством Макеры, в котором числилось 6000 казаков»[1].

Для аказання дапамогі беларусам у іх барацьбе за вызваленне ад польскіх феадалаў і каталіцкай царквы, недапушчэння пагрозы Кіеву ў канцы мая 1648 г. гетман Украіны накіраваў на поўдзень Беларусі казацкія загоны (атрады) пад кіраўніцтвам палкоўніка Галавацкага. Ад Турава, Мазыра, Брагіна, які «В 1648 г., во время казацких войн, ... добровольно отворил свои ворота перед вождями Хмельницкого Небабой, Напаличем и Хвеськом»[2], гэтыя атрады разам з мясцовымі сялянамі, што далучыліся да іх, пайшлі ўглыб Беларусі. Да канца лета 1648 г. на яе поўдні ўжо дзейнічалі загоны на чале з Марцінам Нябабай, Сцяпанам Падбайлам, Філонам Гаркушам і іншымі казацкімі палкоўнікамі і сотнікамі. Паўстанцы руйнавалі магнацкія і шляхецкія маёнткі, грамілі касцёлы і манастыры, у т. л. каля Брагіна, Лоева, Гомеля, знішчалі дакументы на феадальныя павіннасці. Летам 1648 г. Галавацкі разграміў польскае войска ў раёне Брагіна.

Польскія феадалы не хацелі мірыцца са стратай у выніку вайны сваіх маёнткаў. У студзені 1649 г. яны рушылі на Беларусь вялікае войска на чале з гетманам літоўскім Янушам Радзівілам. Былі ўзяты штурмам і разбураны Мазыр, Бабруйск, Рэчыца, Брагін. Радзівіл рыхтаваўся нанесці ўдар у тыл украінскаму казацкаму войску. Таму Б. Хмяльніцкі вясной 1649 г. накіраваў на Беларусь загон запарожскіх казакоў палкоўніка Галоты. Сялянскі рух супраць польскіх і літоўскіх феадалаў на поўдні Беларусі, у т. л. на Брагіншчыне, разгарнуўся з новай сілай. Дзесяцітысячны казацка-сялянскі атрад Ілыі Галоты разбіў праціўніка на левабярэжжы Прыпяці. Аднак затым шляхецкае войска Віцэнта Ганеўскага, узмоцненае нямецкімі наёмнікамі, адцясніла разрозненыя групы атрада Галоты да непраходных балот у раёне вёскі Загалле (каля Хойнікаў) і разграміла іх. Казацкі атаман Хвясько трапіў у рукі палякаў. Аб гэтым паведамлялася ў пісьме ад 28 красавіка 1649 г. невядомай асобы, якая знаходзілася ў польскіх войсках: «В Речицу привезен Фесько, сотник брагинский, который на допросе показал, что в Великую субботу полковник Небаба вступил в Гомель с 2500 казаков, что у него наиболее опытной пехоты, у полковника Макеры до 6000 чел. в Лазове и Брагине...»[1]

Летам 1649 г. на Беларусь зноў прыйшлі ўкраінскія казацкія атрады на чале з Ф. Гаркушам, С. Падбайлам, М. Крычэўскім і інш. Да іх зноў паўсюдна далучаліся беларускія сяляне. Магчыма, баявыя дзеянні мелі б для паўстанцаў нядрэнную перспектыву, але пад націскам крымскага хана Іслам-Гірэя III і польскага караля Яна II Казіміра Б. Хмяльніцкаму быў навязаны Зборaўскі мірны дагавор (жнівень 1699 г.), паводле якога Украіна, паўднёвыя раёны Беларусі, у тым ліку Брагіншчына і Камарыншчына, заставаліся пад уладай Рэчы Паспалітай. Аднак барацьба супраць польскіх феадалаў не спынялася. Адбыліся сялянскія паўстанні ў раёне Гомеля, Горваля, Брагіна, жорстка задушаныя летам 1651 г. пасля аднаўлення баявых дзеянняў з боку Рэчы Паспалітай. Войскі Б. Хмяльніцкага пацярпелі паражэнне пад Берасцечкам. У адпаведнасці з Белацаркоўскім пагадненнем (18 верасня 1651 г.) казацкія атрады былі выведзены з Беларусі. Пакінутыя без моцнай падтрымкі і дапамогі паў-

[1] Nichaloski. Xiega pamiatnicza. С. 509. Памятники Киевской археографической комиссии. 1848. Т. 1. Ч. 3. С. 383.

[2] Россия. Полное географическое описание нашего Отечества. СПб., 1905. Т. 9. С. 568–569.

[1] Белоруссия в эпоху феодализма. Сборник документов и материалов. Мн., 1979. Т. 2. С. 38.

стаўшыя беларускія сяляне і гарадскія нізы былі задушаны добра ўзброеным і шматлікім шляхецкім апалчэннем і войскамі наёмнікаў. Восенню 1651 г. на Беларусі былі задушаны апошнія паўстанцкія выступленні.

Уз'яднанне Украіны з Расіяй, уступленне апошняй у вайну з Польшчай за свае страчаныя тэрыторыі і за Беларусь прывяло да новага ажыўлення нацыянальна-вызваленчага руху беларускага народа. На дапамогу рускім войскам, якія дзейнічалі на Беларусі, Б. Хмяльніцкі накіраваў у маі 1654 г. 20 тысяч казакоў пад агульным камандаваннем гетмана Івана Залатарэнкі. Паўднёвыя раёны Беларусі, Гомель зноў былі вызвалены ад ворага.

І ўсё ж гераічная барацьба ўкраінскага і беларускага народаў не прывяла да канчатковага вызвалення нашага краю з-пад прыгнёту феадальна-каталіцкай Рэчы Паспалітай. Па заключаным у Андрусаве ў 1667 г. расійска-польскім перамір'і, амаль уся тэрыторыя Беларусі, а таксама правабярэжная Украіна засталіся пад уладай Польшчы.

І. Ф. Ганжураў

ДАКУМЕНТЫ СВЕДЧАЦЬ

З УНІВЕРСАЛА КН. МІХ. ВІШНЯВЕЦКАГА СІНАГОГАМ І КАГАЛАМ БЕЛАРУСІ АБ ПРАЗМЕРНЫМ АБКЛАДАННІ ІМІ ЯЎРЭЙСКАГА НАСЕЛЬНІЦТВА ПРЫКАГАЛКАЎ ПАГАЛОЎНЫМ ПАДАТКАМ

1737 г. июня 17

Михаил Сервацій Корибут Вишневецкий, князь Збаража и Вишневца, граф Дольска, Домбровицы, Брагина и Комарна, воевода виленский, великий гетман Вел. кн. Лит., староста глинянский, юхольскнй, вилковышский, вилькишский, кирсненский, симненский и метельский и т. д.

Довожу до сведения всех синагог и кагалов Белоруссии, находящихся в Вел. кн. Лит., следующее:

Как мне сообщают излагающие свои обиды жители этого Белорусского края, они несут несправедливые тяготы при обложении кагалами прикагалков поголовной податью, установленной постановлением сейма 1717 г., которая раскладывается таким образом, что некоторые из прикагалков не в состоянии ее выполнить...

Археографический сборник документов, относящихся к истории Северо-Западной Руси. Вильно, 1807. Т. 3. С. 220.

З ПРАМЕНАРЫІ КІЕЎСКАГА ГЕНЕРАЛ-ГУБЕРНАТАРА ГЕНЕРАЛЬНАЙ ВАЙСКОВАЙ КАНЦЫЛЯРЫІ АБ ПРЫНЯЦЦІ МЕР СУПРАЦЬ НАПАДАЎ НА ЎЛАДАННІ ШЛЯХТЫ, ЯКІЯ АДБЫВАЮЦЦА Ў РАЁНЕ БРАГІНА, БАБІЧАЎ І БАГУСЛАЎЛЯ

1751 г. мая 14

Сего дня 12 числа каковы присланы ко мне из разных мест с жалобами на российских подданых польские письма, а именно: 1) из Брагина от ротмистра Рокицкого... которые по переводе явились, что показанные в тех письмах многие предерзости и грабежи произошли не от запорожских казаков, но от пограничных малороссиян...

Цэнтральны дзяржаўны гістарычны архіў Украіны г. Кіеў. Ф. 59. Воп. 1. 1750–1751. Спр. 1972. Л. 3–4.

З ПІСЬМА НЕВЯДОМАГА, ЯКІ ЗНАХОДЗІЎСЯ Ў ПОЛЬСКІХ ВОЙСКАХ

Пераклад з польскай

1649 г., красавіка 28

По краткости времени не пишу вам о наших нуждах; расскажу только, что случилось. Полк е. м. пана гетмана стоит в Речице (куда и отправлен был от своего товарищества по- советоваться о нашем горе, о том, что мы служим, а платы не получаем). В Речицу приве- ден Фесько, сотник Брагинский, который на допросе показал, что в великую субботу пол- ковник Небаба вступил в Гомель с 2500 казаков, что у него наиболее опытной пехоты: у полковника Макеры до 6000 чел., в Лазове и Брагине. В Говнице Напальщиц имеет до 6000 чел. и с ним шляхтич Горностай сотник. Вышеупомянутый сотник с 80 чел. пришел было к Гельману, где был поставлен для защиты ловчий стародубский Соколовский с от- рядом из 150 чел. Неприятель хотел напасть ночью, но прежде сам сотник пошел против отряда, отправленного из Речицы для разъездов. Сотника взяли, однако ж с трудом, а другие не дали взять себя и сгорели вместе с избою. Вышеупомянутый сотник оставил бы- ло своих людей на острове, но принужден был объявить о них, и туда послали 200 чел. немецкой пехоты, которая перестреляла казаков. Тот же сотник говорил, что хотя Хмель- ницкий и хотел бы помириться, но не может, ибо чернь так разъярена, что решилась или уничтожить шляхту, или погибнуть; тем временем из полка Речицкого погибло до 100 чел. Мы уже удостоверились, что мужики, уходя, разными способами ловят наших, от чего множество поселян гибнет в лесах и пр.

Памятники, изданные Киевской временной комиссией для разбора древних актов. Т. 1. Изд. 2. Отдел 3. Материалы для истории Малороссии. 1848. С. 390—392.

ЗАПІСКА КІЕЎСКАГА ГЕНЕРАЛ-ГУБЕРНАТАРА ГЕНЕРАЛЬНАЙ ВАЙСКОВАЙ КАНЦЫЛЯРЫІ АБ ПРЫНЯЦЦІ МЕР СУПРАЦЬ НАПАДУ НА ВАЛОДАННІ ШЛЯХТЫ, ЯКІЯ МАЮЦЬ МЕСЦА Ў РАЁНЕ БРАГІНА, БАБІЧАЎ І БАГУСЛАЎЛЯ

1751 г., мая 14

...Сего мая 12 числа каковы присланы ко мне из разных мест с жалобами на российских подданных польские письма, а имянно: 1). из Брагина от ротмистра Рокицкого, 2). из Бабич от Богуслава Оскерки, которые по переводе явились, что показанные в тех письмах многие предерзости и грабежи произошли не от запорожских казаков, но от пограничных малороссиян; и того ради с оных переводов точные копии в Генеральную войсковую кон- целярию при сем сообщены. И о том Генеральной войсковой концелярии да благоволит быть известно и о искоренении, и о поимке таковых злодеев куда надлежит строгими указами предложит, как о том вся императорского величества указаны повелевают и что учи- нено будет, о том меня уведомят, а о всеприлежнейшей таковых вновь появившихся зло- деев разбойников поимке и предостерегании и искоренении кои обретающимся вверху и внизу р. Днепра на форпостах штап и обер-офицером найкрепчайшим образом и с Киев- ской генерал-губернамесской концелярии указами подтверждено в Киево-Печерском Мая 14 дня 1751 г.

Цэнтральны дзяржаўны гістарычны архіў Украіны г. Кіеў. Ф. 59. Воп. 1, 1750—1751. Спр. 1972. Л. 3—4 зв.

Друкуецца па кн.: Белоруссия в эпоху феодализма. Мн., 1960. Т. 2. С. 398.

Падрыхтаваў *І. Ф. Ганжураў*

У складзе Расійскай імперыі

У выніку вострых палітычных ін- трыг і барацьбы паміж магнатамі і шля- хецкай знаццю да канца XVIII ст. у Рэчы Паспалітай узнік цяжкі эканамічны і палітычны крызіс. Аслабленне Вялікага княства Літоўскага і Польшчы выкарысталі Расія, Прусія і Аўстрыя, якія ў тры этапы падзялілі паміж сабой

Рэч Паспалітую. Так, да Расіі ў 1772 г. адышла ўсходняя частка Рэчыцкага павета Мінскага ваяводства (з Рагачовам, Чачэрскам, Гомелем), у 1793 г.— астатняя тэрыторыя Гомельшчыны. У 1777 г. Брагін, а ў наступным, 1778 г.— Камарын атрымалі статус мястэчкаў.

У адпаведнасці з праведзенай у 1796 г. губернскай рэформай на далучаных беларускіх землях уводзіўся павятовы падзел. Паводле яго, Беліцкі (з 1852 г. Гомельскі) і Рагачоўскі паветы ўвайшлі ў Магілёўскую, Мазырскі і Рэчыцкі (у яго складзе і Брагіншчына з Камарыншчынай) — у Мінскую губерню. На тэрыторыі сучаснай Брагіншчыны затым былі ўтвораны Брагінская, Мікуліцкая, Савіцкая і Ялчанская воласці.

Уз'яднанне з Расіяй у адзіную цэнтралізаваную дзяржаву мела важнае значэнне для палітычнага, эканамічнага і культурнага развіцця Беларусі. У складзе дзяржавы з моцнай вярхоўнай уладай забяспечвалася палітычная стабільнасць. У мясцовых уладаннях забаранялася мець войскі і крэпасці, перасталі адбывацца ўзброеныя канфлікты паміж феадаламі. Уключаныя ў агульнарасійскую гаспадарку беларускія землі пашырылі рынак збыту прадукцыі земляробства. Гэта, у сваю чаргу, спрыяла больш хуткаму распаду феадальна-прыгонных адносін, развіццю мануфактур, рамёстваў, гандлю. Дастаткова сказаць, што тады ў Брагіне, Камарыне, буйнейшых вёсках узніклі і развіваліся розныя прамысловыя прадпрыемствы. У канцы XVIII ст. працавалі перагонныя заводы па вырабе спірту-сырцу (Брагін, Крыўча, Глухавічы, Двор-Савічы, Ёлча, Людзвіноў, Верхнія Жары), крухмальна-патачныя заводы (Малейкі, Калыбань, Кавака), ваўначоскі (Кавака, Старая Ёлча, Сувіды), крупадзёркі і алейніцы (Брагін, Кавака, Ілычы, Камарын, Крукі, Чыкалавічы, Крыўча, Хракавічы), цагельні (Брагін, Гарадзішча, Грушнае, Ясяні, Ёлча, Камарын), смалакурні ў Рудні Жураўлёвай, гарбарні ў Брагіне і Камарыне.

На род працоўна-гаспадарчых заняткаў насельніцтва нашай мясцовасці аказвала ўплыў яе прыродна-геаграфічнае размяшчэнне. Пераважна гэта былі галіны сельскагаспадарчай вытворчасці — земляробства і жывёлагадоўля. Рамёствы таксама мелі непасрэдную сувязь з гэтымі галінамі. Асноўная частка насельніцтва з'яўлялася прыгоннымі сялянамі. Яны карысталіся зямельнымі надзеламі, за якія плацілі аброк ці адбывалі працоўныя павінасці. Але асноўнымі землеўладальнікамі былі напачатку магнаты Вішнявецкія, а ў далейшым — мясцовыя памешчыкі. Імкнучыся ўзняць рэнтабельнасць сваіх маёнткаў, яны прыстасоўвалі іх гаспадарку да патрэб рынку, асвойвалі новыя вытворчасці. Так, на пачатку 1800 г. па Рэчыцкім павеце ў друкаваных крыніцах упамінаюцца два паташныя заводы ў вёсках Петрыцкае і Амелькаўшчына, жалезная рудня ў вёсцы Пясчанка, якія належалі графам Л. і А. Ракіцкім. Аўтары апісання зазначаюць, што «...во всех выше описаных заводах и руднях выделанные вещи употребляются для домашнего обихода, частью и на продажу, на коих производят работу мастеровые посторонние по договоренным ценам и крестьяне сих помещиков»[1].

Асновай местачковай эканомікі быў гандаль і, як ужо зазначалася, развіццё саматужных промыслаў. Самыя буйныя гандлёвыя здзелкі рабіліся на кірмашах у Брагіне, Камарыне, Савічах і інш. Галоўным прадметам гандлю былі жывёла, разнастайныя харчовыя прадукты і тавары, вырабы саматужнікаў, мыла, мёд, воск, фаянсавы, шкляны і гліняны посуд, жалеза, фарбы і г. д. «В статьях привоза единственную крупную цифру составляет соль, ценность которой простирается до 65,8 % всего привоза»[2].

[1] Топографическое описание Минской губернии о количестве городов, сел, монастырей, церквей, дорог, почтовых станций и промышленных предприятий. Мн., 1800.

[2] Труды Минской статистической комиссии. М., 1870. Вып. 1. С. 415–416.

Тлумачылася гэта тым, што значная колькасць солі выкарыстоўвалася ў якасці кансерванту для хатняга саленія, захоўвання насельніцтвам скур забітых жывёлін, а таксама на гарбарных прадпрыемствах у Брагіне і Камарыне.

Большая частка тавараў і прадуктаў немясцовага паходжання прывозілася з Кіева, Чарнігава, Гомеля, Мазыра, Рэчыцы, нават з прыбалтыйскіх гарадоў. Збываючы вінагарэлачныя вырабы (дарэчы, яны з'яўляліся другім па значнасці, пасля лесу і вырабаў з драўніны, таварам, у ліку тых, што вывозіліся з Рэчыцкага павета), жывёлу і прадукты жывёлагадоўлі, збожжа, лён, мёд і г. д., мясцовыя жыхары атрымлівалі грошы для набыцця суконных, баваўняных тканін, абутку, цукру і інш. У працэсе гандлю частка тавараў рэалізоўвалася і набывалася шляхам простага рынкавага абмену.

Мелі пэўны прыбытак ад кірмашоў, гандлёвых дзён і мясцовыя мяшчане, асабліва яўрэі, якія здавалі ў часовае карыстанне заезным гандлярам жыллё, свірны, скляпы, іншыя памяшканні для захоўвання тавараў, утрымання гужавога транспарту, прадастаўлялі для яго фураж і інш.

У «Ведомостях о ярмарках Минской губернии» за 1828 г. паведамляецца, што ў Брагіне двойчы на працягу года — з 1 студзеня і 29 чэрвеня (па старым стылі) праводзіліся трох-, чатырохдзённыя кірмашы і адзін гандлёвы дзень у тыдзень. На кірмашы ў Брагін «...привозятся товары и изделия купщиками, промышленниками и жителями окрестности с других и местных уездов и ближайших городов...»[1]. Агульная сума рэалізаваных на кірмашах тавараў дасягала чатырох тысяч рублёў. На кірмашы ў Брагін, адзначаюць аўтары апісання, з'язджалася каля 500 чалавек.

Пасля далучэння беларускіх земляў да Расіі царскі ўрад пакінуў іх усё тым жа польскім памешчыкам, якія панавалі раней. У разрад дзяржаўных былі аднесены інвентарызацыйнымі камісіямі толькі землі найбольш буйных землеўладальнікаў. Панскі прыгнёт захаваўся. Толькі цяпер на шыю сялян, у дадатак да ранейшых прыгнятальнікаў, селі яшчэ і рускія памешчыкі, якія атрымалі ад цара рэквізаваныя землі ў якасці дару за верную службу або набылі маёнткі ў ранейшых гаспадароў польскага паходжання.

У той жа час на дзяржаўным узроўні ажыццяўлялася палітыка абмежавання ўплыву польска-літоўскіх феадалаў і каталіцтва на эканамічнае, грамадска-палітычнае і рэлігійнае жыццё на далучаных да Расіі тэрыторыях. Аб гэтым, напрыклад, сведчыць імператарскі ўказ ад 10 снежня 1865 г.: «Государь император... высочайше повелеть сонзволил: впредь до окончательного устройства Западного края, посредством достаточного усиления в оном числа русских землевладельцев, воспретить лицам польского происхождения вновь приобретать помещичьи имения в девяти западных губерниях...»[1]

У час прыгону памешчыкі імкнуліся расшырыць свае ўладанні за кошт сялянскіх надзелаў. Напрыклад, калі ў 1809 г. у графа Юдзіцкага (в. Хракавічы, Чамярысы, Просмычы і інш.) было 360 дзесяцін ворнай зямлі, то праз два дзесяцігоддзі — ужо 789 дзесяцін. На Брагіншчыне на пачатак XX ст. было 27 памешчыцкіх маёнткаў і фальваркаў. Памешчыкі Бубнавы, Ваньковічы, Гардзялкоўскія, Зямлянскія, Кербедзі, Любамірскія, Новікавы, Патоны, Рыбінкавы, Рындзіны, Селюковы і іншыя валодалі трыма чвэрцямі ўсёй ворнай зямлі Брагіншчыны. Лясы, сенакосы, паша, заводы, млыны, алейніцы і інш. — усё гэта таксама належала ім.

[1] Ведомости канцелярии Минского генерал-губернатора о ярмарках в Минской губернии. Мн., 1837.

[1] Календарь Северо-Западного края на 1890 г. Мн., 1890. С. 5.

У шэрагу маёнткаў (у сувязі з разпіццём рынку) памешчыкі павялічвалі пасяўныя плошчы, уводзілі паншчыну. Узмацненне эксплуатацыі выклікала сялянскія хваляванні ў радзе вёсак Брагіншчыны. Так, у 1808 г. адбыліся выступленні прыгонных памешчыка Юдзіцкага. Тады сяляне-бабылі вёсак Чамярысы і Просмычы адмаўляліся ад апрацоўкі панскай зямлі, бо гэтага раней яны не рабілі, а давалі толькі «чинш и платили ссыпку хлебную и сверх того употреблялись на нужные по делам посылки».

Падаўленнем гэтых сялянскіх выступленняў па даручэнні 3-га жандарскага аддзялення міністэрства ўнутраных спраў займаўся мінскі генерал-губернатар Рэдзінг. У сваім адказе на прадпісанне міністэрства ад 5 ліпеня 1808 г. губернатар паведамляў, што «...главные возмутители к сему преданы законному осуждению, и хотя все прочие тех же имений крестьяне упорствуют быть в полном повиновении владельцев своих, однако оные приводятся к сему пособием воинских команд и все предпринявшие прежде всего намерения к побегам удержаны в прежних жилищах»[1].

У Нацыянальным гістарычным архіве Беларусі ёсць цікавыя звесткі, якія датычаць Мікуліцкай воласці перыяду першай паловы XIX ст. У прыватнасці, з інвентарнага вопісу маёнтка Рудакоў ад 1 лістапада 1844 г. вядома, што ён належаў Уладзіславу Аскерку і разам з вёскай Рудыя (13 сем'яў) адносіўся да Мікуліцкай воласці. Усяго ў маёнтку было 7157 дзесяцін зямлі, 492 мужчыны і 466 жанчын. Гэты дакумент складзены на валоданне маёнткам нашчадкамі памешчыка, у ліку якіх быў і 14-гадовы сын Аляксандр, ураджэнец вёскі Рудакоў.

Цікавы лёс гэтага неардынарнага чалавека. У 1853–1857 гг. ён знаходзіўся на вайсковай службе. Затым у якасці члена Мінскага губернскага камітэта па ўладкаванні побыту сялян удзельнічаў у распрацоўцы ўмоў сялянскай рэформы 1861 г., у рабоце рэдакцыйнай камісіі ў Пецярбургу, выступаў у друку па пытаннях земскага крэдыту. Аляксандр Уладзіслававіч з'яўляўся адным з кіраўнікоў партыі «белых» сялянскага паўстання 1863–1864 гг. на Беларусі і ў Літве. У чэрвені 1863 г. арыштаваны і сасланы на катаргу ў Сібір. Пасля ссылкі жыў у Варшаве. Памёр у 1911 г. у вёсцы Візы-Лаўчынскія (цяпер Браслаўскі раён Віцебскай вобласці).

У 1861 г. уладальнікам брагінскага маёнтка Касачоў быў граф Міхаіл Ракіцкі. За жорсткасць у адносінах да сялян яго называлі Шалёным. Маёнтак з'яўляўся галоўнай рэзідэнцыяй памешчыка, які жыў у раскошы, нават звыш сваіх прыбыткаў. На сваім двары Ракіцкія ўтрымлівалі вялікую дворню з прыгонных брагінцоў і жыхароў навакольных вёсак. Рукамі гэтых бяспраўных людзей у касачоўскім парку былі выкапаны прыгожыя сажалкі, у якіх гаспадары разводзілі звычайную і некаторыя віды экзатычнай рыбы — вугра, сіга і інш.

Наёмныя сяляне з мястэчка Брагін жылі на маленькіх кавалачках зямлі, плацілі чынш, адбывалі паншчыну. Найбольш заможныя сяляне наймалі іншых працаваць за сябе, а самі займаліся рознымі рамёствамі. Так адбывалася дыферэнцыяцыя сялянства: з яго асяроддзя, праз эксплуатацыю менш заможных ці зусім бедных людзей, паступова выходзілі новыя «гаспадары», якія бессаромна прысвойвалі плён чужой працы.

У Ракіцкіх былі дваровыя майстэрні. У іх прыгонныя сяляне выраблялі многае з таго, што патрэбна было для хатняга ўжытку памешчыка і яго дворні. Тут валялі высакаякаснае двухаршыннае сукно, валёнкі і інш.

Панскі дом і сядзібу ў Касачове акаляла глыбокія равы, напоўненыя вадой. У касачоўскім парку, куды ніхто,

[1] Расійскі дзяржаўны гістарычны архіў. Ф. 1808. Воп. 1. Спр. 112. Л. 18.

апрача паноў і служак, не дапускаўся, на спецыяльнай эстрадзе каля прыгожых сажалак у нядзельныя і святочныя дні іграў аркестр з ліку прыгонных. Музыкаў навучаў наняты графам немец, які нават за нязначныя памылкі накіроўваў сваіх «вучняў» для пакарання на канюшню. Затое, як сведчылі старажылы, аркестр графа Ракіцкага быў адным з лепшых у акрузе. Паслухаць яго ў вольны час прыязджалі памешчыкі з суседніх маёнткаў.

І. Ф. Ганжураў

ДАКУМЕНТЫ СВЕДЧАЦЬ

З ВЕДАМАСЦІ КАНЦЫЛЯРЫІ МІНСКАГА ГЕНЕРАЛ-ГУБЕРНАТАРА АБ КІРМАШАХ У ГУБЕРНІ ЗА 1837 г.

10 лютага 1838 г.

В каких городах, уездах и селениях ярмарки бывают	С которого числа начинаются и которого кончаются	Какие товары бывают в привозе	На какую сумму приблизит. было в привозе товаров (руб.)	На какую сумму примерно простирается продажа (руб.)	Сколько примерно стекается народа, число людей
... 15. (в) Брагине — Васильевская	с 1 по 5 января	На сии ярмарки привозятся товары и изделия купцами, промышленниками и жителями окрестными с других и местных уездов и ближайших городов: шерстяные сукна среднего сорта, крестьянские изделия, бумажные изделия, нанка, шелковые и полушелковые изделия, кожи и изделия из оных, фаянсовая посуда, железо, рыба, сахар, мыло, свечи, воск, табак, бумага простая, кофе, чай и прочие малозначащие, лошади и рогатый скот домашней породы.	6000	4000	550

Дзяржаўны архіў Мінскай вобласці. Ф. 295. Воп. 1. Спр. 610. Л. 69.

РАПАРТ УПРАЎЛЯЮЧАГА ЭКАНОМІЯЙ ЛОЕЎСКАГА АПЯКУНСКАГА ЎПРАЎЛЕННЯ Ў РЭЧЫЦКІ ЗЕМСКІ СУД МІНСКАЙ ГУБЕРНІ АБ АДМОВЕ СЯЛЯН ВЁСАК ЧАМЯРЫСЫ І ПРОСМЫЧЫ ВЫКОНВАЦЬ ПАНШЧЫНУ Ў ГАСПАДАРЦЫ ПАМЕШЧЫКА ДАНІЛОВІЧА

27 жніўня 1844 г.

В Лоевском опекунском управлении от традиционного владельца фольварка Хракович г-на кол. ас. и ковалера Даниловича, 16-го пущенным, а 22 августа сего 1844 г. за № 220 отношение полученным, изъяснено, что крестьяне дер. Чемерис и Просмыч уклоняются от повиновения, прежде не давали женщин на инвентарную барщину, а теперь уже и мужской пол не только не выходит на упомянутую барщину, но вовсе отказался от послушания, даже и войты не приходят для нарядов в недельные барщины.

Упомянутый владелец изъясняет в оном мне отношении, что от 15 июня доводил о неповиновении крестьян до сведения г-ну становому приставу тит. сов. Хитону, а от 11 июня г-ну предводителю дворянства гр. Рокицкому и дворянской Речицкой опеке от 24 июля сего 1844 г. делал донесение. Но хотя г-н становой пристав предписал чемерисскому сотскому выгнать на барщину крестьян, но сего не послушались, а г-н уездный предводитель хотя словесно уговаривал их, внушал крестьянам, дабы повиновались своему владельцу в отбывании инвентарной барщины и о том предложить изволил становому приставу, а дворянская опека хотя предложила земскому суду с 25 июля за № 649 привесть ослушных в должное повиновение, но все остается без успеха.

За получением же чемерисскою грамодою от 1-го стана указа Минского губернского правления насчет дачи крестьянам законной защиты для отыскания свободы решительно все мужчины и женщины дер. Чемерис отказались от законного повиновения сего августа 15 числа, толкуя, что им по высочайшей воле разрешена свобода и для ограждения оной повелена защита, не приннмая никакого вразумления в том, что защита повелеиа только дабы не было чинимо для них препятствия в отыскании свободы законным порядком, что через экономию и не чинимых, а требуемых только инвентарных повинностей.

В таковом крайнем положении и затруднении находясь, Храковичская экономия в посеве хлеба, собрании оного н обеспечении народного продовольствия и в прочих экономических работах, а также посему не предвидит возможности в выручке показанного инвентарного дохода, собрания податей и исполнения казенных и земских повинностей без необходимой помощи начальства в приведении крестьян в должное повиновение, просит Главной лоевской опекунской экономии законной защиты и помощи.

А потому честь имею оного земского суда покорнейще просить, взяв законные меры о внушении и подтвердительного приказа крестьянам чемерисским и просмыслицким, дабы не отваживались противно толковать губернского правления указа и в отбывании инвентарной повинности и дабы не были ослушниками против своего владельца впредь до разрешения правительством поискиваемой для них свободы.

Управляющий Лоевского опекунского имения дворянин *Новицкий*

Друкуецца па кн.: Белоруссия в эпоху феодализма. Мн., 1979. Т. 4. С. 231—232.

ЗАПІСКА РЭЧЫЦКАГА ЗЕМСКАГА СПРАЎНІКА МІНСКАЙ ГУБЕРНІ ВІЛЕНСКАМУ ВАЕННАМУ ГУБЕРНАТАРУ АБ ХВАЛЯВАННЯХ СЯЛЯН МАЁНТКА ЖАРЫ ЯЛЧАНСКАЙ ВОЛАСЦІ

7 лістапада 1844 г.

Крестьяне вотчинного владения помещика Александра Горвата имения Жары, в коем заключается по ревизни 720 мужского пола душ, оказавшие в июне месяце с. г. неповиновение своему владельцу, о причине коего произведено было временным отделением Речицкого земского суда дело, и потом по распоряжению начальства приведены в должное послушание; когда же по решению такового дела Речицкий уездный суд признал виновными зачинщиков такового возмущения, учинил распоряжение о подвержении 8 человек тюремному заключению, что посредством станового пристава и исполнено, то прочие крестьяне Жаровского имения, выправленные было экономиею на байдак, осведомились о таковом подтвержении 8 человек аресту, оставив байдак, возвратились в домы и 27-го истекаемого октября, собравшись толпою во двор в числе 50 человек, с дерзостью, в лице находившегося там по делам службы станового пристава, отозвались, что куда взяты вышеписанные 8 человек, то пусть берут и их, объявили экономическому управлению, что

вовсе не будут повиноваться владельцу и не выйдут с того числа на барщину; затем, хотя становым приставом чинимо было внушение, однако они, не услышав, от должного повиновения двору отказались.

Вследствие поступивших о сем в Речицкий земский суд текущего месяца 5-го числа рапорта пристава 2-го стана за № 3983 и прошения помещика Горвата, для усмирения неповинующихся и восстановления должного порядка, а также открытия причин неповиновения и, быть может, подстрекателей, по состоявшемуся в суде постановлению назначено временное отделение, которое вслед за сим к предпринятию законных мер отправляется.

Земский исправник *(подпись неразборчива)*

Дзяржаўны гістарычны архіў Літвы. Ф. 378. Воп. 52. Спр. 1790. Л. 11.

Друкуецца па кн.: Белоруссия в эпоху феодализма. Мн., 1979. Т. 4. С. 233.

Падрыхтаваў *І. Ф. Ганжураў*

Брагіншчына ў адміністрацыйна-тэрытарыяльным падзеле дзяржаў, у якія яна ўваходзіла ў канцы IX — пачатку XIX стст.

Напрыканцы IX — пачатку X стст. Брагіншчына ў складзе Тураўскага княства ўваходзіла ў Кіеўскую Русь. З 50—60-х гг. XIV ст. Брагінская і Мазырская воласці разам з Беларускім Падняпроўем знаходзіліся ў Вялікім княстве Літоўскім. Пасля рэформы 1564—1566 гг. тут былі ўтвораны ваяводствы па польскім узоры. У 1564 г. Мазырскі павет разам з яго брагінскімі валасцямі (Брагінскай, Мікуліцкай, Савіцкай і інш.) стаў адміністрацыйна-тэрытарыяльнай адзінкай Кіеўскага ваяводства. У складзе Рэчы Паспалітай (з 1569 г.) Брагіншчына заставалася воласцю Мазырскага павета Мінскага ваяводства.

Напрыканцы XVIII ст., у выніку 2-га падзелу Рэчы Паспалітай, яна ў складзе Мазырскага павета адносілася да Мінскай губерні — адміністрацыйна-тэрытарыяльнай адзінкі Расійскай імперыі.

Пасля 1796 г., калі да Мінскай губерні быў далучаны Рэчыцкі павет (раней уваходзіў у Чарнігаўскую губерню), Брагіншчына была перададзена ў яго склад з Мазырскага павета.

Падрыхтаваў *І. Ф. Ганжураў*

Адмена прыгону на Брагіншчыне

Да сярэдзіны XIX ст. у Расіі, у тым ліку на Беларусі, выявіўся востры крызіс феадальна-прыгонніцкай сістэмы, якая стрымлівала развіццё прадукцыйных сіл краіны. Па-першае, развіццё яе эканомікі па экстэнсіўным шляху ўжо не толькі вычарпала свае магчымасці, але і не адпавядала запатрабаванням часу. Крызіс прыгонніцкай сістэмы асабліва выразна праявіўся ў выніках Крымскай вайны (1853—1856), у якой Расія не здолела супрацьстаяць высокаразвітым краінам Заходняй Еўропы. Па-другое, узрастанне антыпрыгонніцкага руху, асабліва сярод сялянства, пагражала моцным сацыяльным патрасеннем. Царскі ўрад нарэшце зразумеў, што пара адмяніць прыгоннае права «зверху», каб не дачакацца гэтага ў выніку рэвалюцыйнага выбуху.

Па абвешчанай у лютым 1861 г. рэформе сяляне атрымалі асабістую свабоду, права распараджацца свайй маёмасцю, выкупіць сядзібу і, са згоды памешчыка, невялікі зямельны надзел. Аднак зямля заставалася ўласнасцю памешчыкаў. Сяляне маглі атрымаць у карыстанне сядзібны і зямельны надзелы за выкананне павіннасцей (панщчына або аброк), застаючыся пры гэтым часова абавязанымі да пераходу на выкуп. Па сутнасці «вызваленыя» ад прыгону сяляне заставаліся ў поўнай залежнасці ад памешчыкаў.

Такі рабаўніцкі характар сялянскай рэформы выклікаў незадаволенасць і абурэнне ў народзе. У выніку пачаліся сялянскія хваляванні і бунты, якія не абмінулі і Брагіншчыну.

Хоць Палажэнні аб рэформе не былі прасякнуты асаблівымі клопатамі аб сялянах, брагінскія памешчыкі ўсё ж спрабавалі ўтаіць ад мужыкоў сапраўдную сутнасць Маніфеста ад 19 лютага 1861 г. Так, з нагоды абвяшчэння гэтага дакумента ў брагінскай царкве быў адслужаны малебен, але большасць сялян не зразумелі яго сэнсу. Слугі Ракіцкіх прымушалі мужыкоў «падпісваць» крыжыкамі складзеную памешчыкам паперу аб тым, што прыгонныя нібыта не жадаюць рэформы. Сяляне адмаўляліся ад такой прапановы. Тады найбольш непакорных высцебалі розгамі.

У адпаведнасці з Агульным палажэннем аб рэформе, у Брагіне прыкладна на 300 двароў было нарэзана 50 надзелаў па 12 дзесяцін зямлі ў кожным. Астатнія сялянскія двары атрымалі толькі сядзібную зямлю ды невялікія кавалачкі сенакоснай на грузкім і купістым балоце.

І ў сацыяльным плане пасля рэформы мала што змянілася. Сяляне паранейшаму адчувалі непасільны памешчыцкі і кулацкі прыгнёт, заставаліся забітымі і бяспраўнымі. Так, у маёнтках памешчыкаў Гардзялкоўскага (в. Астрагляды) і графа Юдзіцкага (в. Хракавічы, Чамярысы) сялян каралі розгамі. Такое бяспраўе, жорсткі прыгнёт выклікалі сялянскія бунты. На тоі час яны мелі месца ў вёсках Дублін, Петрыцкае, Крукі, Міхалёўка і г. д. На ўціхаміранне бунтаўшчыкоў была накіравана воінская каманда. Прадвадзіцель дваранства Рэчыцкага павета хойніцкі памешчык Мечыслаў Прозар паведамляў павятоваму начальству 29 красавіка 1861 г.: «В Брагинском имении после поставления на квартирование 50 человек бессрочных (маецца на ўвазе — салдат) пришли просить прощения (сяляне) не только у нас, но и у помещика».

Пасля адмены прыгоннага права развіццё капіталізму на Беларусі паскорылася. Усё шырэй уцягвалася ў рынкавыя адносіны і сельская гаспадарка глухіх палескіх мясцін. У імкненні да павышэння эфектыўнасці вытворчасці на аснове інтэнсіўных метадаў гаспадарання ў маёнтках пачалі актыўней прымяняць новыя машыны, земляробчыя прылады, больш прадуктыўныя сарты сельгаскультур і пародную жывёлу. Укаранялася шматпольная сістэма севазваротаў, адкрываліся новыя прадпрыемствы па перапрацоўцы сельскагаспадарчай прадукцыі: вінакурні, сыраварні, невялікія заводы па вырабе павідла і сокаў. У шэрагу месцаў з'явіліся складаныя машыны — паравыя лакамабілі, якія прыводзілі ў рух агрэгаты млыноў, малатарняў, маслабоек і г. д. Так, у 1876 г. працавалі прадпрыемствы: вадзяная сукнавальня, шэсць конных і два ветраныя млыны графа Ракіцкага ў вёсцы Мікулічы, паравы, два вадзяныя і конны млыны купца Ф. А. Селюкова ў вёсцы Ёлча, жалезны завод, сукнавальня, два вадзяныя, конны і ветраны млыны Прозараў у вёсцы Гарадзішча, вадзяны млын двараніна А. І. Горвата ў вёсцы Верхнія Жары, вінакурня і маслабойня памешчыка Рыбінкава ў вёсцы Астрагляды і інш. Памешчыкам Ваньковічам (в. Рудакоў) была створана ферма пародзістай буйной рагатай жывёлы.

Як і ў ранейшыя часы, у Брагіне і Камарыне працавалі прадпрыемствы па вырабе скур і мыла, цагельні з колькасцю рабочых ад 5 да 10 – 15 чалавек.

У парэформенны перыяд сярод сялян на Брагіншчыне атрымалі развіццё мясцовыя промыслы: сталярны, бандарны, кавальскі, па пашыве адзення і абутку. Тыя ж людзі, хто не валодаў такімі прафесіямі, займаліся адыходніцтвам — сезонна працавалі на будаўніцтве чыгуначных і шасейных дарог, на лагельных, прамысловых прадпрыемствах у суседняй Украіне, займаліся лесасплавам і інш.

Развіццё дапаможных вытворчасцей

садзейнічала не толькі ўзбагачэнню іх уладальнікаў, даючы ім магчымасць выгадней рэалізоўваць сваю прадукцыю ў аддаленых буйных гарадах, але і спрыяла большай занятасці мясцовага насельніцтва. Напрыклад, многія сяляне з Брагіна, вёсак Буркі, Хатуча працавалі ў гаспадарках і майстэрнях касачоўскага, астраглядаўскага, гарадзішчанскага, рудакоўскага і іншых маёнткаў.

Адмена прыгоннага права садзейнічала далейшаму паскоранаму развіццю эканамічнага і культурнага жыцця краіны, аднак і ў 70—90-я гг. XIX ст. Брагіншчына заставалася глухім кутком беларускага краю. У кнізе Н. Стаўпянскага «Девять губерний Западно-Русского края», выдадзенай у 1886 г., прыведзены наступныя звесткі: «Брагин, местечко при реке Брагинке, на берегу озера среди болот. Жителей 1628 душ об. п., дворов 261, православных церквей три, католический костел, две ярмарки в год».

І ўсё ж агульнае эканамічнае ажыўленне, расшырэнне гандлю, звязаныя з развіццём капіталізму, спрыялі павелічэнню колькасці насельніцтва. У канцы 70-х гг., па даных «Памятной книги Минской губернии за 1878 год», у мястэчку Брагін (без Касачова) налічвалася 2722 жыхары.

Аднак у парэформенныя гады не ўсе памешчыкі змаглі перабудаваць сваю гаспадарку на капіталістычны лад. Так здарылася і з Ракіцкімі, хоць яны і рабілі захады па павышэнні эфектыўнасці гаспадарання. Бяда была ў тым, што пачатыя новаўвядзенні яны не даводзілі да канца. Як гэта было і раней, калі ў 1873 г. з-за фінансавага разладу частка іх уладанняў з фальваркамі Буда Петрыцкая, Глухавічы, Міхалоў, Рафалаў, Хатуча былі прададзены купцу А. С. Канопліну. Пэўны гаспадарчы заняпад у Ракіцкіх выклікаўся ў асноўным іх імкненнем жыць у вялікай раскошы. Ацэньваючы становішча астатняй часткі гаспадаркі Ракіцкіх, аўтары «Словаря географического Королевства Польского», выдадзенага ў 1880 г., пісалі: «Брагинские владения вообще славятся хорошей землей, множеством лесов и лугами, но все это из-за полной запущенности эксплуатируется очень неэкономно».

Неўзабаве Ракіцкія прадалі і частку маёнтка Касачоў нейкаму Кербедзю. Новы ўладальнік хутка перабудаваў гаспадарку на капіталістычны лад, перайшоў да шырокага прымянення наёмнай працы. Для забеспячэння большай прыбытковасці фальварка пачаў абзаводзіцца найноўшымі сельскагаспадарчымі машынамі (двухлемяховымі плугамі, сеялкамі, жняяркамі, паравой малатарняй і інш.). Гэта яшчэ больш падзешавіла рабочую сілу, узмацніла эксплуатацыю сялян. Яны вымушаны былі за 20 капеек у дзень (на сваіх харчах) з ранку да вечара гнуць спіну на памешчыка. Іншага выйсця не было, бо рабочай сілы хапала. Нават нізкааплачваемай работы ў памешчыцкім фальварку ці гаспадарках мясцовых свяшчэннікаў шукалі не толькі жыхары Брагіна, але і навакольных вёсак. Напрыклад, сяляне вёскі Багушы былі пастаяннымі батракамі і здольшчыкамі ў землеўладальнікаў Аскеркі, Шукты і інш.

І. Ф. Ганжураў

Бунт ашуканых рэформай

Пасля распрыгоньвання памешчыкі павінны былі даць усім сваім дваровым людзям пакрысе зямлі. Гарадзішчанцам Канецпольскія абавязаны былі выдзеліць 125 гектараў і 80 гектараў сенажацей, пэўную плошчу выпасаў для жывёлы. Ворыўныя ўчасткі адводзіліся насупраць Гарадзішча, па цяперашняй дарозе на Такліноў. А выпасы размяшчаліся ў пойме ракі Брагінкі, да самай вёскі Сялец.

Гэтыя землі былі ўрадлівыя, і таму памешчык не жадаў пазбаўляцца іх. А сялянам нечым было апрацоўваць свае надзелы: на ўсю вёску былі два кані ды адзін вол. А кароў мелася ўсяго

наўдзесятка. Памешчык вырашыў узяць хітрасцю. Тых, хто адмовіцца ад зямлі на яго карысць, паабяцаў узяць на пастаянную работу за грошы, двухразовае бясплатнае харчаванне і вялікі магарыч. Алошняе падкупляла больш за ўсё. І вось у нядзелю на сярэдзіну панскага двара былі выцягнуты бочка бражкі і выстаўлена гарэлка. Калі ўсе перапіліся — і мужыкі, і жанчыны — памешчык паклікаў міравога суддзю, старшыну, панятых і ў іх прысутнасці ўзаконіў «добраахвотную» перадачу зямлі яе ранейшаму ўладальніку бясплатна. Усе п'яныя паставілі свае «подпісы» крыжыкамі, а некаторыя нават двойчы.

Калі прайшло пахмелле і вярнуўся розум, сяляне па-іншаму паглядзелі на дакумент, які «падпісалі». А ў ім нічога не сказана ні аб абяцанай рабоце, ні аб бясплатным харчаванні. І калі зазваніў званок, што склікаў дворню на абед, сяляне таксама рушылі да халопскай сталоўкі. Але іх туды не пусцілі. А калі найбольш актыўныя паспрабавалі прабіцца сілай,— усіх выгналі вон са двара. Гарадзішчанцы і сяльцоўцы пазбавіліся і зямлі, і абяцанай дворніцкай працы.

Яшчэ Прозарамі была рэканструявана плаціна вадзяных млыноў на Брагінцы, каля Гарадзішча. Заставы яе знаходзіліся якраз на тым месцы, дзе да вайны быў жалезабетонны мост. Тады ж, а менавіта ў 1870 годзе, Прозары распачалі будаўніцтва двухпавярховага корпуса вінакурнага завода і яго дапаможных будынкаў. Першую прадукцыю вінакурня выдала ў 1880 годзе. Асобныя мураванкі таго прадпрыемства ў значным відазмененым выглядзе захаваліся да цяперашняга часу.

Пасля ўзвядзення новай млынавай плаціны ўзровень вады ў Брагінцы ўзняўся на 1,5—2 метры. Адбылося затапленне навакольных балот і іншых паніжаных мясцін. У сувязі з тым, што побач з падтапляемымі сялянскімі сенакоснымі ўчасткамі знаходзіліся і панскія сенажаці, на летні перыяд заставы млынавай плаціны ўзнімаліся і вада сыходзіла. Сяляне маглі бесперашкодна ўбіраць траву на сена. Вяскоўцы, як працавіты народ, прывялі ў парадак набытыя ў паслярэформенны час землі і сенакосы. Ад частага падтаплення вадой спрадвечныя хмызнякі на непраходных балотах пасля сходу паводкі высыхалі. Гэтую акалічнасць скарыстоўвалі найбольш разваротлівыя сяляне для расшырэння сваіх сенакосных угоддзяў, што, у сваю чаргу, садзейнічала павелічэнню колькасці жывёлы.

Памешчыкам млыны прыносілі нядрэнныя барышы. Да таго ж іх сенакосы моцна не падтапляліся. Таму, у пагоні за прыбыткамі, яны амаль перасталі адкрываць шлюзы плаціны на лета. У выніку на добрай палове сенажацей сяляне не маглі ўбіраць траву на сена. З-за недахопу кармоў зменшылася колькасць жывёлы ў сялянскіх гаспадарках. Гарадзішчанцы падалі на памешчыка ў суд. Але той адмовіў ім у іску, матывуючы гэта тым, што млыны і плаціна размешчаны на памешчыцкай зямлі. Народ хваляваўся, накіроўваў хадакоў на перамовы да памешчыцкага ўпраўляючага і нават да саміх Прозараў у Хойнікі, але ніхто не жадаў іх слухаць.

Гэты канфлікт працягваўся некалькі гадоў. Тым часам вада дайшла да сялянскіх агародаў. У вяскоўцаў з'явілася магчымасць лавіць рыбу на пойме. У рэчцы ж займацца рыбалоўствам забаранялася.

Так працягвацца далей не магло. Гарадзішчанцы вырашылі спаліць галоўны млын. Па ініцыятыве сялян Ясенаўца, Коцура, Журава ў 1886 годзе ў Гарадзішчы адбыўся тайны сялянскі сход, на якім было вырашана сабраць грошы на набыццё газы, смалы і на магарыч падпальшчыку. На другім сходзе ўжо прысутнічалі амаль усе мясцовыя мужыкі. Жанчыны на падобныя мерапрыемствы не дапускаліся. Сабралі грошы, падабралі выканаўцу сваёй тайнай задумы. Ім быў гарадзішчанскі прымак, ураджэнец вёскі Піркі Іван Шубянок па мянушцы Кармялюк. На гэтым сходзе ў

галасаванні не прымалі ўдзелу сяляне Ясенавец і Коцур, хоць былі ініцыятарамі і грошы ў агульны збор унеслі.

Тут жа, на сходзе, было вырашана: калі Кармялюк выпадкова трапіць у рукі памешчыцкіх вартаўнікоў ці будзе выкрыты ў злачынстве, то сям'ю яго (жонку і пяцёра пасынкаў) вёска стане карміць, пакуль малыя не падрастуць. Дарэчы, адзін з гэтых дзяцей, Коцур Карп, дажыў да 1966 года.

Кармялюк спаліў млын, але і сам быў выкрыты з-за сваёй сквапнасці. Падчас падпалу прыхапіў на млыне пілу, з якой быў злоўлены. Напрыканцы 1886 года яму быў аб'яўлены прыгавор: 25 гадоў катаржных работ. Напачатку Кармялюк усю віну ўзяў на сябе, але, калі асобныя вяскоўцы адмовіліся дапамагаць яго сям'і, выдаў некаторых з іх. Да катаржных работ з высылкай на вечнае пасяленне ў Сібір былі прыгавораны гарадзішчанцы Е. Жураў, Д. Краўчанка, В. і Д. Нікіценкі. Многіх сялян білі бізуном.

Пасля таго вяскоўцы яшчэ доўга варагавалі з памешчыкамі з-за плаціны, пакуль канчаткова не знішчылі яе. Аднак сялянскія суды з землеўладальнікамі (Канецпольскімі раней і Прозарамі, Патонамі) працягваліся амаль паўстагоддзя, да самай рэвалюцыі.

Пасля канфіскацыі памешчыцкай маёмасці ў Гарадзішчы мясцовы селянін Жураў Фёдар Ілыч знайшоў у былой панскай бібліятэцы патаемную схованку, а ў ёй і «План земли дарственной» з сялянскімі подпісамі-крыжыкамі. Той самы абманны дакумент аб «добраахвотнай» адмове вяскоўцаў ад парэформеннага надзялення іх зямлёй.

І. Ф. Ганжураў

ДАКУМЕНТЫ СВЕДЧАЦЬ

БУЙНЕЙШЫЯ ЗЕМЛЕКАРЫСТАЛЬНІКІ БРАГІНШЧЫНЫ І КАМАРЫНШЧЫНЫ ПА СТАНЕ НА 1876 ГОД

Баглей Иван Григ., купец. Прав /ославный/. Имение Михалово, 3590 десятин. По купчей крепости с 12 июля 1871 г. Хозяйством занимается владелец. Оброчная статья дохода — воловая мельница, 20 р. в год;

Буш Белинга Наршизовна, двор /янка/. Р.-кат. Имение Желибор, 4780 десятин. По наследству, общее с 10 другими лицами. Хоз. заним. владелица;

Василевский Осип Рафаилович, двор. Р.-кат. Имение Чемков, 100 десятин. По купчей крепости. Хоз. заним. владелец.

Вильямовский Викентий Адамович. Двор. Р.-кат. Имение Желибор (см. Буш Б. Н.).

Горват Александр Игнатьевич. Двор. Р.-кат. Имение В. Жары, 16 860 дес. По купчей крепости с 1883 г. Управляющий в В. Жарах. Водяная мельница, 100 р. в год;

Грузевич Рафаил Александрович. Крестьянин. Р.-кат. Имения Масаны, Борщевка, 278 дес. По наследству. Хоз. заним. владелец.

Грузевич Геронис Рафаилович. Двор. Р.-Кат. Имение Борщевка, 130 дес. По наследству. Хоз. заним. владелец.

Грузевич Иван Феликсович. Двор., р.-кат. Имение Масаны, 269 дес. По наследству. Сдает в аренду.

Данилевич Теобольд Викентьевич. Двор., р.-кат.

Данилевич Иван Викентьевич. Имение Храковичи, 2280 дес. По наследству. Хоз. заним. владельцы.

Дмишевич Адольф Карлович. Двор., р.-кат. Имение Храковичи. 433 дес. По наследству. Хоз. заним. владелец.

Еленская Виктория Ивановна. Двор. Прав. Имение Борщевка, 250 дес. По наследству. Сдает в аренду;

Кобелицкая Варвара Ивановна. При деревне Жиличах два острова Дричев и Лебедовский, 662 дес. По дарств. записи 23 марта 1848 г. Сдает в аренду;

Конопляи Аким Семенов. 1-й гильдии купец. Прав. Имение: мест. Брагин с фольварками Михолово, Глуховичи, Рофалово, Хатуча, Буда Петрицкая, Новоселки, Игнатин и Теребовка, 20 000 дес. По купчей креп. 9 янв. 1873 г. Хоз заним. владелец;

Любичанковская Леонида Нарцизовна. Двор., р.-кат. Имение Желибор (см. Буш Б. Н.);

Местер Иван Иванович. Двор., р.-кат. Имения: Желибор, Колыбань, 1282 + 1971 = = 3253 дес. По наследству, общее с Адольфом Местер. В Колыбани: водяная мельница — 80 р., конная — 50 р. в год. Хоз. заним. управляющий;

Местер Адольф Иванович. Двор., р.-кат. Имения: Желибор, Колыбань (см. Местер И. И.);

Новожицкая Евелина Адамовна. Двор., р.-кат. Имение Желибор (см. Буш Б. Н.);

Поссакен Ефр. Александ. Имения: Асаревичи и Вялье, 3558 дес. По наследству. Конная мельница — 80 р. в год. Хоз. заним. владелец;

Обухович Роза Иван. Двор., р.-кат. Имение Желибор (см. Буш Б. Н.);

Оскерко Елена Генриховна. Оскерко Мария Генриховна. Имение Рудаков, 7416 дес. По наследству. Две воловых мельницы — 80 р. в год. Хоз. заним. владелицы;

Пиотровская Эмилия Адамовна. Имение Желибор (см. Буш Б. Н.); она же. Имение Желибор, 162 дес. По наследству. Хоз. заним. владелица;

Прозор Константин Мечиславович, Прозор Мария Мечиславовна, Прозор Софья Мечиславовна, Прозор Станислава Мечиславовна. Двор., р.-кат. Имения: Хойники (43 522 дес.), Городище, Остроглядовичи, Савичи (31 581 дес.). Всего 75 103 дес. По наследству. В Городище: две водяные мельницы — 1260 р., конная — 50 р., ветряная — 100 р. в год мельницы, сукновальня — 60 р., железный завод — 70 р. в год; в Хойниках: два смоляных завода — 200 р., две ветряные — 150 р., три воловые — 73 р. в год мельницы, две корчмы — 225 р. в год. Хоз. заним. управляющий;

Рокицкий Людвиг Михайлович. Граф., р.-кат. Имения: Брагин, Микуличи, 26 650 дес. По наследству. Две ветряные — 240 р., шесть конных — 290 р., водяная — 200 р. мельницы, сукновальня — 50 р. в год. Хоз. заним. управляющий;

Рымша Олимпия Иван. Двор., р.-кат. Имение Желибор (см. Буш Б. Н.);

Селюков Яков Александрович, Селюков Флор Александрович, Селюков Андрей Александрович. Купцы, прав. Имение Иолча, 13 597 дес. По купчей крепости 27 октября 1869 г. Паровая — 2000 р., две водяных — 200 р., конная — 80 р. мельницы, две корчмы — 160 р. в год. Хоз. заним. управляющий;

Солтон Люциян Иванович. Поручик, р.-кат. Имения: Пересвятов, Желибор, 469 дес. По наследству;

Солтон Федор Нарцизович. Двор., р.-кат., Солтон Нарциз Нарцизович. Двор., р.-кат., Солтон Витольд Нарцизович. Двор., р.-кат. Имение Желибор (см. Буш Б. Н.);

Солтон Федор. Двор., р.-кат. Имение Желибор, 1221 дес. По наследству;

Стравинская Марья Казимировна. Двор., р.-кат. Имение Масаны, 380 дес. По наследству. Хоз. заним. владелица.

Паводле кн.: Список землевладельцев Минской губернии за 1876 г. Мн., 1877. С. 2—156.

Гарадзішча — маёнтак Патонаў

У 1890 годзе землі і маёмасць у Гарадзішчы набыў рускі аташэ ў Швейцарыі Аскар Патон. Сам новы гаспадар з-за мяжы амаль не прыязджаў, і ў маёнтку распараджалася яго маці.

У Патонаў было трое сыноў. Старэйшы з іх быў на вайсковай службе, у перыяд рэвалюцыі і грамадзянскай вайны прымкнуў да белагвардзейцаў. Потым выехаў за мяжу, дзе і памёр. У малодшага з Патонаў — Пятра Аскаравіча — жонкай была немка. Расказваюць, што, будучы азартным карцёжнікам, ён аднойчы ў 1913 годзе прайграў маёнтак у карты. Ад усёй маёмасці жонцы засталася толькі так званая Малейкаўская дача — потым у гэтым драўляным будынку размесціцца Малейкаўскі сельсавет. Фраў Патон выехала на радзіму ў Германію, а Пётр Аскаравіч працаваў у Рэчыцы павятовым камісарам. З гэтае пасады быў зняты бальшавікамі ў 1917 годзе. Загінуў у водавароце паслякастрычніцкіх падзей.

***

Сярэдні сын Патонаў — Яўген Аскаравіч, н. у 1870 г. Вядомы як буйны ўкраінскі савецкі вучоны, заснавальнік айчыннай школы электразваркі, акадэ-

мік АН Украіны (1929), заслужаны дзеяч навукі УССР (1940), Герой Сацыялістычнай Працы (1943). У 1904–1938 гг.– прафесар Кіеўскага політэхнічнага інстытута, у 1921–1931 гг. кіраваў Кіеўскай моставыпрабавальнай станцыяй. З 1929 г. распрацоўваў пытанні электразваркі, па яго ініцыятыве пры АН Украіны была арганізавана электразварачная лабараторыя, на базе якой у 1934 г. створаны Інстытут электразваркі АН УССР. У 1934–1953 гг. Я. А. Патон – дырэктар гэтага інстытута, у 1945–1952 гг.– віцэ-прэзідэнт АН УССР. Пад яго кіраўніцтвам вынайдзены спосаб аўтаматычнай скараснай зваркі пад флюсам. Падчас Вялікай Айчыннай вайны распрацаваў тэхналогію зваркі спецыяльных сталей і ўкараніў яе ў абаронную прамысловасць. Па праекце Я. А. Патона яшчэ ў 1915 г. пабудаваны аднаарковы мост, які злучае Першамайскі і Піянерскі паркі ў Кіеве.

Вучоны прымаў непасрэдны ўдзел у праектаванні і будаўніцтве моста цераз Днепр (уведзены ў эксплуатацыю ў 1953 г.). Мосту нададзена імя Я. А. Патона. Яўген Аскаравіч – лаўрэат Дзяржаўнай прэміі СССР (1941). Памёр у 1953 г. Пахаваны на Байковых могілках у Кіеве[1].

Па слядах бацькі пайшоў сын – Барыс Яўгенавіч Патон (н. у 1918). Ён – акадэмік АН СССР (1962), АН УССР (1958), узначальваў Інстытут электразваркі.

Царкоўны звон над краем

Царкоўная гісторыя цікавая для нас не толькі яе памятнымі падзеямі, прыкладамі духоўнага падзвіжніцтва служкаў царквы, а і тым, што яна з даўнейшых часоў з'яўлялася першым асяродкам народнага пісьменства. І хоць суровы гістарычны лёс з яго шматлікімі войнамі і пажарамі, рэвалюцыйнымі ўзрушэннямі, разбуральнымі наступствамі балышавіцкага атэістычнага нігілізму не захаваў на тэрыторыі Брагіншчыны амаль ніводнага архітэктурнага царкоўнага помніка, мы ўсё ж нямала чаго ведаем аб рэлігійным, духоўным жыцці нашых далёкіх прашчураў дзякуючы звесткам з рукапісных і друкаваных архіўных дакументаў.

Найбольш старажытным сведчаннем гэтага ў дастасаванні да раёна з'яўляецца фундушная (ахвяравальная) грамата 1609 г. князя Адама Вішнявецкага і ягонай жонкі Аляксандры мясцовым Прэабражэнскаму і Благавешчанскаму манастырам[1]. Галоўнай умовай гэтага завяшчальнага дакумента з'яўлялася патрабаванне строгага захавання ў манастырскім і царкоўным жыцці веры старажытнагрэчаскай, праваслаўнай.

Што датычыць каталіцкай рэлігійнай плыні, то яе ўціск, размыванне праваслаўнага асяроддзя больш адчуваліся ў перыяд XII – першай паловы XVII стагоддзяў, калі Брагіншчына ўваходзіла ў склад Вялікага княства Літоўскага і Рэчы Паспалітай. Вядома, што ў тутэйшых мясцінах быў толькі адзін каталіцкі касцёл у вёсцы Астрагляды. У далейшым праваслаўныя вернікі і нешматлікія католікі суіснавалі ў міры і ўзаемнай павазе.

Больш шырокія звесткі аб царкоўным жыцці тычацца XVIII–XIX стагоддзяў. На працягу гэтага часу на Брагіншчыне былі пабудаваны каля 20 праваслаўных прыходскіх і прыпісаных да іх цэркваў і капліц у буйнейшых вёсках.

На тэрыторыі, якую займае цяперашняя Брагіншчына, былі царкоўныя прыходы з цэнтрамі: м. Брагін, 345 двароў, 3 праваслаўныя царквы, 1 яўрэйская сінагога; в. Сялец, 24 двары, 1 царква; Глухавічы, 75 двароў, 1 царк-

[1] Київ. Энциклопедичный довідник. Київ: Видовецтво Українськоі Радянськоі Энциклопедії, 1981. С. 458–459.

[1] Собрание древних грамот и актов городов Минской губернии, православных монастырей, церквей и по разным предметам. Мн., 1848. С. 24.

ва; Грушнае, 18 двароў, 1 царква; в. Ёлча, 32 двары, 1 царква; в. Верхнія Жары, 50 двароў, 1 царква; в. Мікулічы, 61 двор, 1 царква; в. Астрагляды, 71 двор, 1 царква, 1 касцёл; в. Хракавічы, 67 двароў, 1 царква.

Праваслаўныя прыходы Брагіншчыны (па архіўных матэрыялах XVII—XIX стст.)

М. Брагін от губ. г. 370 в., от уездн. г. 75 в.

1. Церковь Свято-Николаевская, дер., постр. 1784 г.; приписная к ней дер. церковь во имя Святителя Тихона в том же местечке. Приход сост. часть м. Брагина, 4 дер. и 2 хут.; прихожан 1119 м., 1172 ж. Церковной земли 2193 дес. 1929 кв. с. Причтовыя постройки дер., не в дост. колич. и ветх.

2. Церковь Рождество-Богородичная, дер., постр. 1790 г., к ней принадл. домовая Петро-Павловская церковь в здании двухклассной школы. Приход сост. часть м. Брагина и 4 дер.; прихожан 1747 м., 1746 ж. Церковной земли 247 дес. 311 кв. с. Причтовыя постройки: им. для причта дер. дома. Брагинская двухклассная церковно-приходская школа (церковь-школа) с дополнительным женским учительским классом. Почт. адрес: Брагин.

С. Брагино-Селец от губ. г. 420 в., от уездн. г. 75 в. Церковь Спасо-Преображенская, дер. с приделом на хорах в честь Казанской иконы Божьей Матери, постр. в 1609 г.; в церкви имеется местно-чтимая чудотворная икона Богоматери; прип. дер. ц. в д. Юрковичах. Приход сост. из 17 селений; прихожан 2705 м., 2777 ж. Церковной земли 147 дес. 1793 кв. с. Причтовыя постройки дер. новыя. Церковно-приходская школа в с. Брагино-Сельце. Почт. адрес: Брагин.

С. Глуховичи от губ. г. 424 в., от уездн. г. 70 в. Церковь Михайловская, дер., постр. 1842 г. Приход сост. из 4 селений; прихожан 1103 м., 1112 ж. Церковной земли 99 дес. 1324 кв. с. Причтовыя постройки дер., новыя. Церковно-приходская школа в с. Глуховичах. Почт. адрес: Брагин.

С. Грушно/е/ от губ. г. 405 в., от уездн. г. 125 в. Церковь Покровская, дер., постр. 1792 г. Приход сост. из 9 селений; прихожан 1897 м., 1889 ж. Церковной земли 242 дес. 1377 кв. с. (100 дес. дровяного лесу). Причтовыя постройки: им. дер. дома для причта. Церковно-приходская школа в с. Грушно. Почт. адрес: Брагин.

С. Жары от губ. г. 400 в., от уездн. г. 172 в. Церковь Успенская, дер., постр. 1885 г.; приписная к ней дер. ц. в д. Гдень. Приход сост. из 4 селений; прихожан 1360 м., 1397 ж. Церковной земли 271 дес. 267 кв. с. (143 дес. 844 кв. с. лесу). Причтовыя постройки дер., в недост. колич. и ветх. Церковно-приходская школа в с. Жарах. Почт. адрес: Комарин.

С. Иолча от губ. г. 400 в., от уездн. г. 150 в. Церковь Михайловская, дер., когда постр. неизвестно; приписная к ней дер. ц. в м. Комарин. Приход сост. из 9 селений; прихожан 1617 м., 1595 ж. Церковной земли 105 дес. 2172 кв. с. (28 дес. 140 кв. с. дровяного лесу). Причтовыя постройки: им. для причта дер., ветхия дома. Церковно-приходская школа в с. Иолче. Почт. адрес: Комарин.

С. Микуличи от губ. г. 375 в., от уездн. г. 70 в. Церковь Богоявленская, дер., постр. 1834 г. Приход сост. из 12 селений; прихожан 1476 м., 1338 ж. Церковной земли 65 дес. 375 кв. с. Причтовыя постройки им. дер. Почт. адрес: Брагин.

С. Остроглядовичи от губ. г. 400 в., от уездн. г. 84 в. Церковь Свято-Троицкая, дер., постр. 1779 г. Приход сост. из 8 селений; прихожан 1346 м., 1492 ж. Церковной земли 98 дес. 1095 кв. с. Причтовыя постройки дер., новыя. Почт. адрес: Брагин.

С. Храковичи от губ. г. 400 в., от уездн. г. 100 в. Церковь Свято-Николаевская, дер., постр. 1776 г., треб. ремон-

та. Приход сост. из 7 селений; прихожан 1995 м., 1946 ж. Церковной земли до 200 дес. Причтовыя постройки частью церковныя им. только для священника. Почт. адрес: Брагин.

С. Чиколовичи от губ. г. 450 в., от уездн. г. 150 в. Церковь Воскресенская, дер., постр. 1886 г.; приписная к ней дер. ц. в д. Крюках. Приход сост. из 9 селений; прихожан 1607 м., 1692 ж. Церковной земли 77 дес. 791 кв. с. Причтовыя постройки: им. дом для свящ. и холодн. строения для свящ. и псол. Церковно-приходская школа в с. Чиколовичах. Почт. адрес: Комарин.

Товаров В. А. Историко-статистическая справочная книга Минской епархии. Мн., 1903. С. 141–144.

Матэрыялы на с. 60–64 падрыхтаваў
І. Ф. Ганжураў

Першыя школы, вучылішчы...

Да пачатку 60-х гг. XIX ст. школьная сістэма на Брагіншчыне і Камарыншчыне наогул адсутнічала. Функцыяніравалі толькі асобныя царкоўнапрыходскія школы. Напрыклад, у вёсках Хракавічы, Ёлча і іншых яны месціліся ў наёмных, малапрыстасаваных вясковых хатах. Пераважная большасць вясковага насельніцтва заставалася непісьменнай. Толькі ў сувязі з праведзенай у 60–70-я гг. школьнай рэформай, якая ўводзіла сістэму асветы для ўсіх саслоўяў, становішча змянілася ў лепшы бок. Але, маючы сваёй галоўнай мэтай шляхам школьнай асветы вызваліць вучняў, сялян беларуска-літоўскіх губерняў ад польскага ўплыву, гэтая рэформа надавала прыярытэт толькі рускай мове. Навучанне на нацыянальнай мове забаранялася.

Першыя народныя вучылішчы на Брагіншчыне былі адкрыты ў 1863 г. у валасных цэнтрах Брагін, Мікулічы, Ёлча, а таксама ў буйнейшых населеных пунктах Астрагляды, Старыя Хракавічы[1]. Яны размяшчаліся ў грамадскіх будынках, утрымліваліся за кошт дзяржаўнай казны і мясцовай сельскай грамады. Жалаванне настаўніка складала ад 160 да 200 рублёў, ён забяспечваўся кватэрай пры школе або ў асобным доме. У ліку першых настаўнікаў у вышэйназваных вучылішчах працавалі адпаведна Іван Юшко, Вікенцій Баханько, Марк Шуліцкі, Сцяпан Бюруковіч і Феакціст Шулейка, якія прайшлі курс навучання ў Нясвіжскай настаўніцкай семінарыі. Пазней на выкладчыцкай рабоце ў Брагіне працавалі Аляксей Забродскі і Ганна Каспяровіч, у Мікулічах — Іван Пакроўскі, якія мелі настаўніцкае званне, і іншыя.

Затым земскія народныя вучылішчы пачалі працаваць у вёсках Савічы (1872 г., настаўнік Сямён Рудзік), Старыя Лукаеды (перад 1879 г.). Хаця доступ да навучання быў дазволены ўсім саслоўям, на самой справе наведваць школу маглі пераважна дзеці больш заможных бацькоў, ды і то ў асноўным хлопчыкі. У прыватнасці, у першым вучэбным годзе ў Мікуліцкай вучэльні ў ліку больш чым 40 вучняў было толькі 2 дзяўчынкі. Ніводнай дзяўчынкі не было сярод навучэнцаў Хракавіцкага земскага народнага вучылішча ў 1886 г. Нядзіўна, што нават праз 10 гадоў пасля пачатку школьнай рэформы працэнт пісьменнасці сярод вяскоўцаў быў нязначным. Па звестках кнігі «Описание деревень и приходов Минской епархии (Речицкий уезд)». Мн., 1879, ён складаў у Хракавіцкім царкоўным прыходзе — не больш як 2, у Глухавіцкім — каля 5 і толькі ў Грушнянскім каля 10 працэнтаў.

Па-ранейшаму многія вясковыя дзеці спасцігалі пісьменства ў царкоўнапрыходскіх школах. Да дзеючых Глухавіцкай, Грушнянскай, Хракавіцкай такіх школ у 1882 г. дабавіліся Калыбанская (у наёмным памяшканні) і Крукаў-

[1] Труды Минского губернского статистического комитета. Вып. 1. Мн., 1870. С. 420.

ская, у аднапакаёвым памяшканні якой адначасова займаліся вучні некалькіх класаў. Першай загадчыцай Калыбанскай школы была на працягу 1882—1893 гг. М. Ф. Ступінская. Пасля яе працавалі настаўнікі І. Ф. Барзаў, Карпаў, Бацанаў і іншыя.

Істотнай праблемай тагачаснай школы з'яўляўся востры недахоп педагагічных кадраў. У радзе месц пачатковым навучаннем дзяцей займаліся большменш пісьменныя асобы. Так, у 1885 г. у родную вёску Чамярысы пасля 25 гадоў ваеннай службы вярнуўся стары салдат Васіль Ільіч Галка. Ён лічыўся пісьменным — умеў чытаць, пісаць, ведаў чатыры дзеянні арыфметыкі. Вяскоўцы запрасілі адстаўнога салдата вучыць дзяцей. Той згадзіўся на ўмовах аплаты, роўнай салдацкаму пайку: карміць, апранаць і грошы на табаку даваць. Пасля В. І. Галкі ў Чамярысах настаўнічаў адстаўны унтэр-афіцэр.

Паводле статыстычных даных Рэчыцкага павета за 1895 г., у Брагінскай, Мікуліцкай, Савіцкай, Ялчанскай валасцях пісьменных было толькі 4,3 працэнта ад агульнай колькасці насельніцтва. Школьная сетка заставалася слабай. Некаторае павелічэнне яе назіралася на пачатку XX ст. Тады ў нашых мясцінах налічвалася 9 народных вучылішчаў: 2 брагінскія (мужчынскае і жаночае), Астраглядаўскае, Мікуліцкае, Радзінскае, Ручаёўскае, Савіцкае, Хракавіцкае, Ялчанскае, 13 царкоўнапрыходскіх школ і 4 хедэры — яўрэйскія рэлігійныя школы.

У 1913 г. пачалі працаваць Вуглоўскае і Ніжнежараўскае (настаўнікі Іўління Мазанік і Уладзімір Савіцкі), а таксама Малажынскае земскія народныя вучылішчы. Тады ж у гісторыі Брагіна адбылася значная падзея. Замест двухкласнага вучылішча было адчынена вышэйшае пачатковае чатырохкласнае. Яно размяшчалася ў перабсталяваным складскім памяшканні былога вінакурнага завода. Але ў гэтую навучальную ўстанову маглі паступаць пераважна дзеці заможных бацькоў.

У 1913 г. школьная сетка Брагіншчыны ўключала ў сябе: вышэйшае чатырохкласнае вучылішча (27 навучэнцаў), 11 земскіх народных вучылішчаў і пачатковых школ — 337 навучэнцаў, 9 царкоўнапрыходскіх школ — 373 вучні.

Удзячная народная памяць данесла да нас імёны тых, хто шчодрай рукой сеяў у дзіцячых душах насенні ведаў, паступова і настойліва рухаў наперад асветніцкую справу ў асяродку простага народа. У 1882 г. з вёскі Доўжыкі Канатопскага павета Чарнігаўскай губерні ў толькі што адкрытую Крукаўскую царкоўнапрыходскую школу Савіцкай воласці прыехала на работу настаўніца Надзея Кірылаўна Ляпеха. Яна з вялікім энтузіязмам узялася за работу, за што здабыла любоў і павагу вучняў і іх бацькоў, большасці вяскоўцаў. Стаўшы з цягам часу членам сацыял-дэмакратычнай арганізацыі, настаўніца актыўна прапагандавала сацыялістычныя ідэі сярод мясцовага насельніцтва. Гэта ў многім дзякуючы ёй сталі пераканаными барацьбітамі за справу рэвалюцыі і Савецкую ўладу бацька і сын Аланас і Трафім Старахатнія, у хаце якіх кватаравала Надзея Кірылаўна. За агітацыйна-прапагандысцкую дзейнасць Н. К. Ляпеха была арыштавана і асуджана да высылкі ў Сібір[1].

Прапагандавалі ідэі сацыял-дэмакратыі сярод сялян настаўнікі Брагінскага народнага вучылішча І. П. Дубіна, Калыбанскай царкоўнапрыходскай школы С. П. Карагодаў. Агітацыйна-прапагандысцкую і растлумачальную работу сярод эканамічных рабочых Жараўскага маёнтка праводзіў настаўнік Леляўскі і іншыя.

Добрым плёнам педагагічнай дзейнасці, актыўным удзелам у грамадскім жыцці запомніліся людзям настаўнікі таго часу Лідзія Сямёнаўна Касценка, Марыя Іванаўна Рудзянок, Марыя Во-

[1] Товаров А. В. Историко-статистическая справочная книга Минской епархии. Мн., 1903. С. 179.

сіпаўна Скараход (Брагін), Міхаіл Каспяровіч (Астрагляды), Мікалай Буднік (Хракавічы), Андрэй Кандратавіч Язерскі (Мікулічы), Станіслаў Караткевіч (Ёлча) і іншыя.

І. Ф. Ганжураў

Падзеі 1905—1907 гг. на Брагіншчыне

Прамысловы крызіс пачатку XX ст. суправаджаўся ўзмацненнем капіталістычнай эксплуатацыі рабочых, рамеснікаў, сялян, абвастрэннем класавай барацьбы. Эканамічны прыгнёт і палітычнае бяспраўе выклікалі ў народа імкненне да супраціўлення самадзяржаўю. Гэта асабліва адчувалася пасля паражэння расійскай арміі ў Маньчжурыі і расстрэлу мірнай дэманстрацыі рабочых у Пецярбургу 9 студзеня 1905 года. Крыху больш чым праз тыдзень пасля «крывавай нядзелі» рабочыя Рэчыцы правялі аднадзённую забастоўку пратэсту. Па іх закліку такія ж акцыі адбыліся ў шэрагу месц павета. «В начале марта в Брагине, Микуличах, Комарине, Савичах состоялись многолюдные митинги и собрания, на которых были приняты резолюции, разоблачавшие новые злодеяния царизма, его попытку задушить революционное движение русского пролетариата»[1].

Гатоўнасць народа да актыўных дзеянняў супраць сваіх крыўдзіцеляў і прыгнятальнікаў падтрымлівалі сацыял-дэмакраты, гурткі і групы якіх ствараліся ў палескай глыбінцы. У прыватнасці, яшчэ ў 1903 годзе заявіла аб сабе першая на Брагіншчыне сацыял-дэмакратычная група, што арганізацыйна ўваходзіла ў Палескі камітэт РСДРП. Узначальваў яе настаўнік Брагінскага народнага вучылішча Іван Пятровіч Дубіна.

Рэвалюцыйныя выступленні рабочага класа ўскалыхнулі сялянства. Летам і восенню 1905 года сялянскімі хваляваннямі была ахоплена амаль трэць усіх паветаў Расіі. Яны ўспыхнулі і ў Рэчыцкім павеце, у прыватнасці, у тых валасцях, якія знаходзіліся ў межах цяперашняга Брагінскага раёна. У Брагіне і навакольных вёсках распаўсюджваліся лістоўкі і пракламацыі «После Мукденского разгрома», «К крестьянам», «Чего хотят люди с красными знаменами?» і інш. Гэта была справа рук мясцовых сацыял-дэмакратаў.

24 жніўня 1905 года мінскі генерал-губернатар Курлоў даносіў міністэрству ўнутраных спраў аб сялянскім руху ў Мінскай губерні:

«В Речицком уезде брожение среди крестьян началось в имениях Ваньковичи Микуличской волости, графини Юлии Рокицкой Брагинской волости, где выразилось в самовольной пастьбе скота, самовольных порубках леса»[1].

І яшчэ адно данясенне таго ж генерал-губернатара аб рэвалюцыйным руху ў Мінскай губерні э 1 па 18 снежня 1905 года:

«...В Речицком у. продолжается общее волнение среди крестьян и идет усиление агитации с целью захватов помещичьих земель, но к активным действиям крестьяне приступают пока весьма осторожно; так были незначительные волнения в мест. Брагине... и в им. Жары, где забастовали все рабочие, предъявив к экономии ряд требований...»[2]

«Сур'ёзныя інцыдэнты адбыліся ў Ялчанскай воласці, а таксама ў Савічах,— успамінала член партыі бальшавікоў з 1919 года Бэла Рыўкіна.— У прыватнасці, у вёсцы Калыбань на сялянскай сходцы быў забіты сельскі староста Трацяк за тое, што настойваў на ўплаце падаткаў, а адпускныя салдаты адмаўляліся плаціць, сцвярджаючы, што запазычанасці з іх спісаны».

Найбольш распаўсюджанай формай сялянскага руху-пратэсту па ўсёй Беларусі былі патравы пасеваў, пасьба жывёлы на памешчыцкіх угоддзях, вы-

[1] Полесский коммунар, 1925. № 3. С. 106.

[1] Нацыянальны гістарычны архіў Беларусі. Ф. ДП. 00, 1905. Спр. 1350. Ч. 110. Л. 129—130.

[2] Революционное движение в Белоруссии. 1905—1907 гг. Мн., 1955. С. 421.

сечкі лесу, захоп ураджаю, адмова ад уплаты падатковых запазычанасцей і інш. Так, у снежні 1905 года жыхары вёскі Хатуча Брагінскай воласці дамовіліся забраць з паплавоў панскае сена. Так і зрабілі. Памешчык Новікаў, баючыся, што пасля гэтага сяляне пойдуць нішчыць яго сядзібу, збег да суседняга астраглядаўскага памешчыка.

На ўціхаміранне «бунтаўшчыкоў» 25 лютага 1906 года быў накіраваны карны атрад на чале з прыставам Красоўскім і ротмістрам Панячэўскім. Казакі жорстка збівалі сялян, якія напачатку разгубіліся, а потым схапіліся за сякеры, вілы і ўступілі ў бойку з карнікамі. Вяскоўцы Кузьма Балобан, Іван Піліпенка ў гэтай схватцы дзейнічалі асабліва смела. Бачачы, што сяляне могуць пацясніць казакоў, ротмістр аддаў загад страляць. Напавал былі забіты хатучанец Аляксандр Каваленка, цяжка паранены Іван Піліпенка, Ігнат Тамашэнка, Якаў Максіменка і інш.

Пасля падаўлення «бунту» дванаццаць хатучанцаў, у тым ліку Кузьма Балобан, Лукаш Мартыненка, Якаў Максіменка, Іван Піліпенка, Мануіл, Рыгор і Савелій Тамашэнкі, былі прыгавораны ў Рэчыцы да розных тэрмінаў турэмнага зняволення, а кіраўнікі сялянскага хвалявання Харытон Барысенка, які, дарэчы, у 1917 годзе стане членам партыі бальшавікоў, і Цімафей Заранік — да катаржных работ.

У рэвалюцыйнай агітацыйна-прапагандысцкай дзейнасці сярод насельніцтва прымалі ўдзел асобныя члены розных партый. Напрыклад, у Круках у 1905 годзе вёў гутаркі з вяскоўцамі аб заваяванні зямлі і волі, звяржэнні царскага самадзяржаўя агітатар-сацыяліст Іван Крывулька, які да таго працаваў у Маскве, прымаў удзел у рабочым руху. У гэтай справе Крывульку падтрымлівалі найбольш сацыяльна актыўныя жыхары Крукоў Іван Карпянок, Фама Салавей, Яфім Нікалаенка, настаўнік Крукаўскай царкоўнапрыходскай школы Іван Савельевіч Іваненка, жыхар вёскі Міхалёўка Кандрат Іпалітавіч Лабянок.

Не застаўся ў баку ад агітацыйна-прапагандыскай работы сярод сялян і былы навучэнец Кіеўскай духоўнай семінарыі Арыстарх Мігай, які за ўдзел у рэвалюцыйных падзеях 1905 года быў асланы ў вёску Перасяцінец Савіцкай воласці.

Пад уздзеяннем масавага рабочага руху, уздыму рэвалюцыйнай барацьбы ў вёсцы і растлумачальнай работы бальшавікоў восенню 1905 года на Беларусі, у тым ліку і ў палескіх мясцінах, узнікла сапраўды народная арганізацыя — сялянскі саюз. Пасля Рэчыцкага павятовага з'езда сялянскіх саюзаў найбольш актыўна працавалі такія аб'яднанні вяскоўцаў у Брагінскай, Мікуліцкай і некаторых нашых іншых валасцях. Не без уплыву іх адбыліся забастоўкі ў населеных пунктах Брагіншчыны. «В Брагинской и Микуличской волостях бастовали паденщики деревень Команов, Хатуча, Бытчин. Здесь выступления батраков и крестьян направляла сельская организация РСДРП»[1].

Па ініцыятыве бальшавікоў першамайскі дзень 1906 года ў Брагіне быў адзначаны забастоўкай. Аб гэтым сведчыць данясенне мінскага губернатара Курлова ў дэпартамент паліцыі:

«Несмотря на чрезвычайные полицейские меры, 1 мая 1906 года бастует часть рабочих в Гомеле, политические забастовки в Брагине, Речице, Мозыре, Рогачеве, Паричах и других пунктах»[2].

У 1906 годзе быў створаны Гомельскі акруговы камітэт РСДРП, які аб'яднаў сацыял-дэмакратычныя групы ў павятовых гарадах і мястэчках Гомельскага і суседніх паветаў. Пад уплывам гэтага актывізавала сваю дзейнасць Брагінская сацыял-дэмакратычная група. Але, як кажуць, не драмаў і палі-

[1] Шабуня И. К. Аграрный вопрос и крестьянское движение в Белоруссии в революции 1905 – 1907 гг. Мн., 1962. С. 226.

[2] Революционные события в Гомеле и Гомельской области в годы первой русской революции 1905 – 1907 гг. Гомель, 1955. С. 106.

цэйска-жандарскі корпус. З дакументаў дэпартамента паліцыі відаць, што 17 студзеня 1906 года начальнік Мінскага галоўнага жандарскага ўпраўлення ўступіў у хадайніцтва перад міністэрствам унутраных спраў аб прыцягненні да дазнання Брагінскай групы сацыял-дэмакратаў за арганізацыю сходак у вёсцы Бабчын і іншых населеных пунктах. У ліку членаў гэтай групы значыліся Савелій Крупадзёраў, Ціхан Крысенка, Іван Дубіна, Вера Казіміроўская, Дзям'ян Дарошчанка, Веніямін Рабоўскі, Ксенафонт Баханько, Піліп Скараход і іншыя.

Дарэчы, пра Рабоўскага. 13 лютага 1906 года дазнанне па Брагінскай сацыял-дэмакратычнай групе было закончана, але Рабоўскі знік. Начальнік Данскога ахоўнага аддзялення 14 лютага 1908 года паведаміў у асобы аддзел дэпартамента паліцыі аб ліквідацыі ў ноч на 25 снежня 1907 года Бахмуцкага акруговага камітэта сацыял-дэмакратаў, у ліку кіраўнікоў якога быў і рабочы жалезапракатнага завода Веніямін Рабоўскі. Але і на гэты раз паліцыі не ўдалося арыштаваць яго. Толькі ў маі 1911 года прыгаворам Віленскай судовай палаты Рабоўскага асудзілі па 129-м артыкуле крымінальнага ўлажэння (агітацыя і распаўсюджванне нелегальнай літаратуры) да трох гадоў пазбаўлення волі з адбыццём пакарання ў Бабруйскай крэпасці.

Пасля паражэння снежаньскага ўзброенага паўстання рэвалюцыйны рух на пачатку 1906 года стаў паступова затухаць. У абстаноўцы такога спаду і рэпрэсій з боку царызму стаў страчваць сваю вастрыню і сялянскі рух. Але ў сялянскіх масах захаваліся рэвалюцыйныя настроі. У асобных выпадках яны давалі сябе адчуць у розных праявах непадпарадкавання закону. І тады ўлады накіроўвалі на «бунтаўшчыкоў» узброеных ахоўнікаў парадку і салдат, як гэта было, напрыклад, у маленькай вёсачцы Стары Кацічаў на Камарышчыне.

Ажыўленне рабочых выступленняў у перыяд пасяджэння 2-й Дзяржаўнай думы выклікала вясной і летам 1907 года прыкметнае ўзмацненне сялянскіх хваляванняў на ўсёй Расіі, у тым ліку і ў нашым краі. Нягледзячы на аграрныя мерапрыемствы ўрада, сялянства заставалася непрымірымым ворагам памешчыкаў. На Брагіншчыне гэта паказалі сялянскія пратэсты супраць памешчыцкай эксплуатацыі, нанясенне наўмыснай шкоды памешчыцкай эканоміцы, як, напрыклад, падпалы памешчыцкіх гаспадарчых пабудоў у вёсцы Верхнія Жары, пашкоджанне млына касачоўскай памешчыцы Юліі Ракіцкай, падпалы лясоў у ялчанскага памешчыка, што мелі месца ў 1907—1908 гг.

Рэвалюцыйная работа мясцовых бальшавікоў у вёсцы аказвала ўплыў на павышэнне палітычнай свядомасці сялянства. Гэтага ж асабліва баяліся афіцыйныя ўлады. Царызм бязлітасна распраўляўся з прапагандыстамі рэвалюцыйных ідэй, з арганізатарамі сялянскіх хваляванняў і іх удзельнікамі. У бібліяграфічным даведніку членаў таварыства паліткатаржан і ссыльнапасяленцаў значацца В. С. Казіміроўская (падпольная мянушка Вера-Маруся), якая была асуджана да шасці гадоў катаргі і адбывала пакаранне ў Енісейскай губерні[1], ураджэнец вёскі Мікулічы А. Ц. Крысенка, які пасля суда на працягу двух гадоў утрымліваўся ў турме Бабруйскай крэпасці, настаўнік Брагінскай земскай школы І. П. Дубіна, які адбываў прысуд у Яраслаўскай губерні, і іншыя. Усе яны былі членамі РСДРП.

Хоць і радзей, з меншай сілай, але сялянскія выступленні працягваліся і пасля паражэння рэвалюцыі 1905—1907 гадоў. Цяпер ужо іх завадатарамі нярэдка былі ідэйна пераканаюыя людзі, якія прайшлі школу палітычнай барацьбы, з'яўляючыся непасрэднымі ўдзельнікамі рэвалюцыйных падзей. Адным з такіх сялянскіх арганізатараў і

[1] Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 533. Воп. 2. Спр. 1428.

бунтароў быў ураджэнец вёскі Верхнія Жары, былы матрос, удзельнік паўстання на браняносцы «Потемкин» у 1905 годзе Дзмітрый Ющчанка. Захаваўся архіўны матэрыял, у якім расказваецца аб сялянскіх выступленнях супраць памешчыка ў вёсцы Верхнія Жары Ялчанскай воласці:

«В длинной цепи крестьянских посягательств на помещичью собственность поучительно выступление жителей д. Верхние Жары Речицкого уезда. Обострение отношений между крестьянами и соседним помещиком Рыбинковым началось в 1911 году, когда последний стал взыскивать деньги по исполнительным листам за самовольную пастьбу скота и порубки леса. С этого времени у помещика начались поджоги. Горели хозяйственные постройки, скирды сена, запасы хлеба, принадлежавшие не только Рыбинкову, но и его служащим, преследовавшим крестьян за самовольные порубки и потравы.

Организаторами поджогов были местные крестьяне Михаил Блудчий и особенно Дмитрий Ющенко, служивший матросом на броненосце «Потемкин» и прошедший школу политической борьбы.

Полиция доносила, что Ющенко «участвовал в бунте матросов этого броненосца, но был выручен товарищами». Далее в донесении отмечалось, что «по возвращении из военной службы Ющенко привез много брошюр и прокламаций революционного содержания, собирал неоднократно молодежь... говорил противоправительственные речи и пел с ними революционные песни», агитировал против помещиков и говорил, что «надо сравнять богатых и бедных».

По инициативе Ющенко была создана группа крестьян, производившая поджоги, причем для нее собирались деньги со всего населения в виде добровольных пожертвований. Когда зажиточный крестьянин Кулик отказался внести деньги на организацию поджогов, Ющенко сказал ему с укоризной: «Вы не хотите положить своей жизни за народ?»

Вслед за этим в имении Рыбинкова были сожжены скирды овса, сенопрессовальный завод и постройки трех служащих — крестьянина Кулика, лесников К. Блудчего и И. Ющенко.

По решению полицейских властей пятеро крестьянских «главарей», в том числе и Д. Ющенко, были сосланы на два года в северные губернии России»[1].

У матэрыялах Цэнтральнага дзяржаўнага архіва Літвы, у фондзе «Віленская судовая палата», знаходзіцца абвінаваўчы акт ад 27 сакавіка 1913 года, у якім расказваецца, што сяляне вёскі Дублін Брагінскай воласці даўно вялі спрэчкі з графіняй Юліяй Ракіцкай з-за земляў маёнтка Міхалоў, які рашэннем судовай палаты быў прызнаны ўласнасцю памешчыцы. Але і пасля гэтага судовага ўстанаўлення сяляне ў 1905 годзе самаўладна завалодалі амаль усімі памешчыцкімі ўрочышчамі, што прылягалі да іхніх палосак, разбурылі адзін з будынкаў маёнтка.

Новым рашэннем судовай палаты ад 4 верасня 1912 года правы Ракіцкай на маёнтак Міхалоў былі пацверджаны. Туды прызначылі прыказчыкам аднаго са служачых шкуратоўскага маёнтка Восіпа Цэхановіча. Для аслупавання памешчыцкіх земляў і абмежавання іх канавай былі наняты рабочыя. Даведаўшыся аб гэтым, дублінскія сяляне выступілі з сякерамі, рыдлёўкамі і запатрабавалі спыніць землеўпарадкавальныя работы. Прыказчык Цэхановіч загадаў сялянам разысціся, запалохваючы «бунтаўшчыкоў» ссылкай на катаргу. Пасля гэтага дублінцы прымянілі сілу. У бойцы памешчыцкі прыказчык быў забіты.

У верасні 1913 года Віленская судовая палата разгледзела справу аб выступленні дублінскіх сялян супраць памешчыцы, забойстве яе прыказчыка. Былы вясковы староста Піліп Дзям'янавіч Кур'ян, селянін Кірыла Самуілавіч Кур'ян былі асуджаны на шэсць гадоў катаржных работ кожны. За ўдзел у бунце суд прыгаварыў трыццаць сялян да розных тэрмінаў зняволення і пастанавіў спагнаць ад маёмасці асуджанага Кірылы Кур'яна на карысць жыхаркі маёнтка Шкураты Фяцыліі Лук'янаўны Цэхановіч тры тысячы рублёў.

Яшчэ не паспелі аціхнуць вірлівыя падзеі 1905—1907 гадоў, як у ліпені 1914 года на краіну, яе народ цяжкім горам, незлічонымі пакутамі звалілася першая сусветная вайна. Вельмі многія сем'і пазбавіліся сваіх карміцеляў, прызваных у дзеючую армію і накіраваных

[1] Нацыянальны гістарычны архіў Беларусі. Ф. 295. Спр. 1905 – 1907. Л. 38 – 39.

на фронт. Выкліканая вайной разруха, заняпад і спусташэнне сялянскіх гаспадарак, голад і галеча народных нізоў з'явіліся чарговым штуршком да разгортвання новых выступленняў пралетарыяту і сялянства, а таксама салдат у акопах. Пад лозунгамі патрабавання міру, волі, зямлі і хлеба з кожным днём нарастаў і шырыўся народны пратэст супраць вайны і царызму. Усё гэта сведчыла аб наспяванні ў Расіі новай рэвалюцыйнай сітуацыі.

І. Ф. Ганжураў

ДАКУМЕНТЫ СВЕДЧАЦЬ

З ПРАДСТАЎЛЕННЯ ПРАКУРОРА МІНСКАГА АКРУГОВАГА СУДА ПРАКУРОРУ ВІЛЕНСКАЙ СУДОВАЙ ПАЛАТЫ АД 12 КАСТРЫЧНІКА 1905 ГОДА

На основании п. 1 § 17 Наказа чинам прокурорского надзора доношу в. п., что 22 сентября с. г. утром управляющий им. Городище-Патона дворянин Бронислав Вословух заявил приставу 1-го стана Речицкого у., что трое крестьян дер. Комоново Брагинской вол. явились на поле им. Городище, что работало свыше 150 чел., на уборке картофеля, и угрозами насилия принудило оставить работы и разойтись.

По прибытии на место названного пристава некоторые крестьяне возвратились на работу и заявили приставу, что с работы их согнали крестьяне Андрей Мелешко, Степан Терещенко и Павел Ребенок. В этот день названные подстрекатели к беспорядку разысканы ие были и лишь по обыску, произведенному в их жилищах, у Ребенка найдены нагайка с проволочным наконечником и 2 болта, из которых и прикреплен к резиновой кишке.

На следующий день те же Мелешко, Терещенко и Ребенок с толпой молодых парней опять явились в им. Городище и вновь прогнали с работ около 300 чел. экономических рабочих. На этот раз пристав успел задержать Мелешко и Терещенко, Ребенок же скрылся.

Задержанные были отправлены в мест. Брагино, куда явилось 16 чел. крестьян, которые по подстрекательству сына содержателя аптеки Нафтолия Яффе стали требовать от пристава освобождения арестованных, что, однако, исполнено не было, и брожение мало-помалу улеглось...

Прокурор Минского окружного суда *Бибиков*

Дзяржаўны гістарычны архіў Літвы. Ф. 1405. Воп. 530. Спр. 141. Л. 118.

З АБВІНАВАЎЧАГА АКТА ТАВАРЫША ПРАКУРОРА МІНСКАГА АКРУГОВАГА СУДА АД 1 САКАВІКА 1906 ГОДА

...1 марта 1906 года в хут. Старый Катичев Иолчанской вол. Речицкого у. явился волостной старшина Игнатий Малиновский для отправления на публичную продажу, которая по предложению земского начальника 4-го уч. должна была состояться в этот день в мест. Комарине, разного скота местных крестьян, описанного 11 февраля 1906 г. на пополнение недоимок по мирским сборам, установленным приговорами волостного схода с 1901 по 1905 гг.

В сопровождении приглашенных для оказания содействия полицейского урядника Григория Макаренко, сельских старост и десятских старшина направился ко двору Матвея Томилко, у которого нужно было забрать описанные для продажи кобылицу и корову. Ворота усадьбы Томилко оказались запертыми на внутренний засов, а когда старшина и прибывшие с ним лица подошли к воротам, то собралась большая толпа крестьян, человек около 100, состоящая как из местных крестьян, так и из крестьян соседних хуторов: Нового Катичева и Александровки. Вооруженные кольями и палками крестьяне стали плотной стеной перед воротами Томилко, не дозволяя старшине пройти к воротам, крича, что он явился грабить их имущество и угрожая убить каждого, кто будет трогать их скот. Когда же, несмотря на эти угрозы, старшина и урядник попытались проникнуть во двор Томилко и приблизились к толпе, то крестьяне обступили их и, толкая их в грудь руками, отбрасывали назад. Среди крестьян, производивших насилие, особенно выделялись криками и учинением насилия Павел Томилко, Игнатий Мельник, Петр Дегтяренко, Иван Кудоман, Василий Абелец, Григорий Мишко, Климентий Ждан, Петр Пономаренко, Сав-

ва Курач и Денис Дегтяренко. Все эти лица постоянно наступали на старшину и сопровождавших его чинов полиции, когда последние подходили близко ко двору Томилко, толкали их и оттесняли назад. В происшедшей свалке Григорий Мишко и Климентий Ждан набросились на урядника, стали толкать его руками, и в это время Григорий Мишко сорвал с урядника шашку, оборвав на ней кожаную портупею, хотел сломать ее о свое колено, но старшина выхватил от него шашку. Тогда на помощь Мишко и Ждану подбежали Павел Томилко, Денис Дегтяренко, Петр Пономаренко, Василий Абелец и Савва Курач, которые схватили старшину и урядника за грудь и оттащили их со двора Томилко на улицу. Видя возбужденное настроение крестьян и опасаясь их угроз, старшина уехал, не забрав скота. Привлеченные к следствию в качестве обвиняемых Павел Томилко, Григорий Мишко, Денис и Петр Дегтяренко, Савва Курач, Василий Абелец и Иван Кудоман виновными себя не признали и объяснили, что они только не допустили старшину забрать скот, но никаких насилий не делали: при этом Курач, Абелец, Кудоман показали, что еще до приезда старшины крестьяне сходом порешили не выдавать ему скота.

Товарищ прокурор *(подпіс неразборлівы)*

Революционное движение в Белоруссии. 1905 — 1907 гг. Мн., 1955. С. 522 — 523.

Пражыў свабодна, ярка...

Рэвалюцыя 1905 — 1907 гг., мэтай якой былі дэмакратычныя пераўтварэнні ў грамадстве, на ўскраінах Расійскай імперыі абудзіла разам з тым і нацыянальна-вызваленчы рух. І пасля таго як рэвалюцыя была задушана, свой працяг на Беларусі яна мела ў легальнай або нелегальнай дзейнасці нацыянальна свядомай інтэлігенцыі. Адным з яркіх яе прадстаўнікоў быў наш зямляк С. Е. Палуян. Брагіншчына можа ганарыцца гэтым выдатным сваім сынам, дружбаю з якім у свой час даражылі Янка Купала, Максім Багдановіч, Цішка Гартны і іншыя відныя дзеячы нацыянальнага адраджэння. Дастаткова сказаць, што адзін са сваіх шэдэўраў, паэму «Курган», Янка Купала прысвяціў памяці С. Е. Палуяна. Яму ж прысвечаны і адзіны прыжыццёвы зборнік вершаў М. Багдановіча «Вянок». У пэўным сэнсе жыццёвы лёс С. Е. Палуяна стаў для М. Багдановіча ўзорным, пра што ён сказаў у вершы, які так ім і названы — «С. Е. Палуяну»:

Так свабодна, так ярка пражыць —
Лепшай долі няма на зямлі.

Сяргей Еўфанавіч Палуян нарадзіўся 7(19) кастрычніка 1890 г. у мястэчку Брагін. Яго маці Аляксандра Дзмітрыеўна Бахонка паходзіла з заможнага брагінскага сялянства. Бацька будучага

С. Е. Палуян. Партрэт работы М. Будавея

Бацькі Палуяна Аляксандра Дзмітрыеўна і Еўфан Іванавіч. Кіеў, пачатак XX ст.

літаратара Епіфан Іванавіч быў арандатарам, а ў 1897 г. купіў зямлю ў маёнтку Крышычы (цяпер Калінкавіцкі раён). У Крышычах прайшло свядомае маленства С. Е. Палуяна, тут у ягоным сэрцы абудзілася любоў да роднай прыроды і да ўсяго беларускага. Вучыўся будучы публіцыст у Мазырскай і Мітаўскай (цяпер Елгава, Латвія) гімназіях. У гады вучобы С. Е. Палуян далучыўся да рэвалюцыйнай дзейнасці, і можна з поўнай падставай сказаць, што як грамадзянін і літаратар ён быў народжаны рэвалюцыяй 1905—1907 гг.

У савецкі час імя С. Е. Палуяна (трагічна загінуў 7(20) красавіка 1910 г.) па ідэалагічных прычынах было амаль што забытае. Сёння творчасць выдатнага публіцыста стала для ўсіх даступнай — пасля таго як у 1986 г. выдавецтва «Мастацкая літаратура» выпусціла яго кнігу «Лісты ў будучыню». Вядомыя даследчыкі беларускай літаратуры Т. В. Кабржыцкая і В. П. Рагойша правялі шматгадовую скрупулёзную работу, вынікам якой і стала названая кніга. Уступны артыкул да яе ў скарочаным выглядзе, а таксама іншыя матэрыялы кнігі змяшчаюцца ніжэй.

Ускрылены рэвалюцыяй

...З маленства пасяліліся ў Сяргеевым сэрцы любоў да родных мясцін, бацькоўскай мовы, працоўных людзей. Роздум пра чалавечы лёс, пра тое, што адны жывуць багата, а другія, як ні працуюць, галеюць без хлеба, прыйдзе потым, разам з пасталеннем. Цяпер жа ён проста здзіўляў бацькоў неспадзяванымі пытаннямі: «Чаму ў нас больш зямлі, чым у крышыцкіх мужыкоў?», «Ці праўда, што мужык такі самы чалавек, як і пан?», «Чаму дома паміж сабой мы гаворым па-нашаму, а як прыедуць госці — па-руску ці па-польску?»

Не знайшоўшы ў бацькоў на гэтыя пытанні яснага адказу, Сяргей шукаў яго ў не такім далёкім ад Крышыч Мазыры, куды бацька адвёз яго вучыцца ў шасцікласную прагімназію. У прагімназіі вучылася тады 146 дзяцей, плата была параўнальна невялікая — 40 рублёў у год. Але не ў настаўнікаў прагімназіі, а ў мазырскіх рабочых пачаў Сяргей нарэшце знаходзіць жаданы адказ на свае пытанні. Пасябраваўшы з сынам аднаго рабочага, падлетак пачаў хадзіць на маёўкі, слухаць гарачыя прамовы ў абарону працоўных, разносіць пракламацыі. Пачутае і вычытанае стаў пераказваць сваім аднакласнікам. Пра гэта стала вядома дырэктару прагімназіі. Над Сяргеем навісла пагроза выключэння. А тут яшчэ, прыязджаючы на пабыўку дадому, ён прыхоплівае з сабою рэвалюцыйныя брашуры, вядзе рэвалюцыйную агітацыю сярод моладзі ў суседніх Юравічах, ие на жарт палохаючы тым самым мясцовае начальства. Бацька тэрмінова забірае Сяргея з Мазыра і адвозіць яго ў Прыбалтыку, у Мітаву (цяпер Елгава, Латвія). Там працуюць гімназічнымі выкладчыкамі два дзядзькі Сяргея, Сцяпан Дзмітрыевіч і Вікенцій Дзмітрыевіч, дзякуючы ім у Мітаўскай гімназіі вучацца Сяргеевы сёстры. Хоць далёка, затое надзейна: дзеці пад добрым наглядам, ды ільготы ў вучобе пэўныя маюць як родзічы выкладчыкаў.

Аднак Сяргей трапіў, як кажуць, з агню ды ў полымя. Пачынаецца рэвалюцыя 1905 года. Рабочыя Мітавы ўзводзяць барыкады. Бастуюць гімназісты, студэнты. Сяргей — у самай гушчыні рэвалюцыйных падзей: удзельнічае ў мітынгах, дэманстрацыях, забастоўках. Яго строга папярэджвае дырэкцыя гімназіі. Але хіба можна астудзіць запал пятнаццацігадовага юнака нейкім, нават «вельмі строгім», папярэджаннем? Дырэкцыя ідзе на крайнія меры: збіраецца выключаць «нядобранадзейнага» гімназіста. Дзядзькі Сяргея папярэджваюць аб гэтым Епіфана Іванавіча. Бацька, не чакаючы, калі яго сыну дадуць «воўчы білет», прыязджае ў Мітаву, забірае яго дадому.

Дома — скандал. Як жа, бацька штосілы выбіваецца «ў людзі», з мужыкоў зрабіўся «панам», а тут — сын-рэвалюцыянер! Начальства пачынае пазіраць скоса... Прыстаў папярэджвае: «Толькі паважаючы вас, пане Палуян...» Усё, хопіць! Ніякай больш табе, Сяргей, навукі! Будзеш сядзець дома, памагаць гаспадарыць, ва ўсякім разе — пакуль аціхне гэтая палітычная завіруха.

Але не такі быў ён, Сяргей Палуян, каб, ходзячы нават за плугам, апускаць вочы долу, нічога больш не бачыць навокал. Ён не мог абысціся без зорак! Позірк яго сягаў угару, за нізкі небакрай, туды, дзе займалася зара новага жыцця.

А зара займалася!

...Ён едзе ў Кіеў. Гэта самы блізкі ад Крышыч вялікі горад, культурны і палітычны цэнтр, дабрацца да якога прасцей за ўсё: ад Юравіч — параходам, спачатку па Прыпяці, а пасля па Дняпры. Там жыве дзядзька Акім, дваюрадны брат Іван, які вучыцца ў політэхнічным інстытуце.

У Кіеве Сяргей Палуян пасяляецца спачатку ў дзядзькі, а пасля наймае невялікі пакойчык. Збіраецца здаць экстэрнам экзамены за восем класаў гімназіі, каб пасля паступіць ва універсітэт. Жыве на выпадковыя заробкі: то падзаробіць крыху ва Упраўленні Паўднёва-Заходняй чыгункі, дзе працуе яго дзядзька, то сачыненне гультаю-гімназісту напіша, за якое той

самую высокую адзнаку атрымае, то вычытае чарговую карэктуру ў «Киевских вестях»... Праз брата Івана звязваецца з мясцовымі сацыял-дэмакратамі, удзельнічае ў кіеўскім падполлі (потым Цішку Гартнаму ў Вільні па сакрэту будзе расказваць, што «належыць да ўкраінскіх сацыял-дэмакратаў»).

Нягледзячы на матэрыяльныя цяжкасці, Сяргей Палуян — высокі, русавалосы, чырванашчокі юнак — увесь поўны энергіі, аптымізму. Восенню 1908 і вясной 1909 гг. яго неаднойчы бачаць у кіеўскай кнігарні, дзе ёсць і беларускі аддзел. Пры ім нязменна — нумары «Нашай нівы», «Жалейка» Янкі Купалы, іншыя першыя беларускія выданні. Тады ж спрабуе свае сілы ў літаратуры. І адразу, мінуючы стадыю пачаткоўства, дасягае значнага творчага плёну.

...У Вільню Сяргей Палуян прыехаў на пачатку лета. Яшчэ ў чэрвені газета змясціла яго невялікі допіс з Кіева пад крыптанімам «П.» і «Ліст з Украіны» з пометкай «Кіеў». Але ўжо два наступныя чэрвеньскія «лісты» паметкі такой не мелі, хоць і былі таксама «з Украіны».

...Сяргей Палуян адразу сышоўся і пасябраваў з Янкам Купалам, які ў той час працаваў у «Нашай ніве» і стаў яму самым блізкім сябрам. Увосень 1909 года, з надзеяй атрымаць працу ў «Нашай ніве», у Вільню прыязджае Цішка Гартны. Палуян і Гартны знаёмяцца, абменьваюцца думкамі па многіх пытаннях грамадскага жыцця, супастаўляюць свае сацыялістычныя ідэалы — таксама становяцца сябрамі.

Але ў рэдакцыі «Нашай нівы» ў 1909 г. далёка не ўсе былі такія, як Янка Купала і Цішка Гартны. Па трапнай характарыстыцы С. Палуяна, рэдакцыя тады складалася з дзвюх «палат» — верхняй і ніжняй. «Верхняя палата» (а сюды ўваходзілі рэдактар А. Уласаў, І. Луцкевіч, Я. Манькоўскі, А. Бульба і інш.) імкнулася вяршыць «высокія палітычныя матэрыі»: у ёй ішла актыўная гульня з ганарарамі з боку царквы і некаторых буйных мясцовых чыноўнікаў, змаганне за фінансавыя падачкі, уплывы, рэкламы... «Ніжняя палата» (а яна складалася з Янкі Купалы, С. Палуяна, Ядвігіна Ш., мастака Я. Драздовіча) рабіла ўсю штодзённую работу рэдакцыі: пісала большасць матэрыялаў, апрацоўвала розныя допісы ў газету, падтрымлівала сувязь з чытачамі і падпісчыкамі газеты і г. д.

...Да палітыканства і калялітаратурнай валтузні «верхнепалатнікаў» далучалася нярэдка іх эстэтычная глухата. Ды што яны, калі нават Ядвігін Ш., сам пісьменнік таленавіты, не прымае вершаў М. Багдановіча, лічыць іх «дэкадэншчынай», творамі «не для народа». З Ядвігіным Ш. лёгка згадзіўся рэдактар А. Уласаў, прапанаваўшы здаць вершы «ў архіў». Так і не друкуецца ў газеце М. Багдановіч пасля мая месяца, як былі апублікаваны з цяжкасцю адваяваныя Янкам Купалам і падпісаныя псеўданімам Максім Крыніца яго «Дзве песні, пераклад з Ю. Святагора».

Палуян, з аднаго боку, падтрымлівае Багдановіча, піша яму шчырыя лісты, у якіх захвочвае да творчасці, да працы над формаю верша, яго мовай, заклікае паглыбляць і пашыраць грамадзянскія матывы паэзіі, інфармуе пра бягучыя падзеі беларускага літаратурнага жыцця (потым у архіве М. Багдановіча будуць зберагацца восем палуянаўскіх лістоў, страчаных, на жаль, у гады Вялікай Айчыннай вайны). Нават аднойчы праз газетную «Паштовую скрынку» вырашыў яго падтрымаць: «Яраслаў на Волзе, Максіму Б.— вічу: Вашы вершы, тлумачаныя з Гейнэ, чытацелі «Нашае нівы» будуць толькі вітаць. Гейнэ найвялікшы пясняр людскі, і перакладаць яго на беларускую мову — нават заслуга!» (10 верасня 1909 г.)

З другога боку, С. Палуян ваюе — адзін! — супраць усёй рэдакцыі за прызнанне М. Багдановіча. І перамагае! К канцу 1909 г. беларускі пясняр выходзіць на старонкі «Нашай нівы», каб ужо ніколі з іх не сыходзіць. Удзячны Палуяну за падтрымку, М. Багдановіч у снежні 1909 г. друкуе ў «Нашай ніве» прысвечаны яму верш, а 9 лютага 1910 г. дасылае яму сваю фатаграфію з прачулым вершаваным надпісам: «Я, нядужы, бясскрыдлы паэт, Помню, раз пазабыў сваё гора, Бо ў той час атрымаў ваш прывет...» Нават свой адзіны зборнік «Вянок» (1913) выдае з прысвячэннем: «Вянок на магілу С. Палуяна».

...У пачатку 1910 г. С. Палуян зноў выехаў у Кіеў. «Верхнепалатнікі» нават іраніэавалі з гэтага (нідзе не дзенецца, вернецца!), змясціўшы ў «Паштовай скрынцы» газеты адкрыты адказ на запытанне Ц. Гартнага: «Магілёў. Нашаму прыяцелю Цішцы. «Адзін» ізноў у Кіеве...» (18 сакавіка 1910 г.)

Аднак С. Палуян у Вільню так ужо і не вярнуўся.

У ноч з 7 на 8 сакавіка ў невялікім цёмным пакойчыку ў доме па Гогалеўскай, 37, у страшэннай беднасці і адзіноце, С. Палуян пакончыў жыццё самагубствам.

«Я так люблю жыццё, светласць і красу, ды не на маю долю выпала гэта».— напісаў ён у перадсмяротным лісце.

• • •

...Першая друкаваная праца Сяргея Палуяна — гэта яго артыкул «Пра нацыянальную школу на Беларусі», змешчаны ў часопісе «Українська хата» (1909, № 5). З гэтага артыкула, як з пачатковага пункта, разыходзяцца два вызначальныя жанравыя вектары яго творчасці — публіцыстыка і крытыка. Артыкул гэты — як бы водгук на першы нумар культурна-асветнага часопіса «Белорусский учитель», які выйшаў у Пецярбурзе ў 1909 годзе. Але па сутнасці гэта — палкае публіцыстычнае выступленне ў абарону нацыянальнай школы, роднай мовы, напісанае з выпалку выхаду ў свет названага часопіса.

...Пашырэнне грамадзянскага статусу роднай мовы — адна з найгалоўнейшых тэм палуянаўскай публіцыстыкі, якая знайшла ўвасабленне ў многіх публікацыях і перш за ўсё — у цыкле артыкулаў «З нашага жыцця». Родную мову С. Палуян называе «народнай», бо галоўны яе

захавальнік — працоўныя народныя масы. У той час як вышэйшыя слаі грамадства здрадзілі народу, вельмі хутка перайшлі пануючую культуру, апалячыліся ці абруселі, народ, «забіты беднасцю і непамернай працай...» усё ж такі глыбока захаваў у сваіх брудных вёсках бацькоўскую мову». Мова — галоўны фактар духоўнага жыцця нацыі. Таму «беларускі нацыянальны рух, як вялікая жыццёвая гістарычная сіла, можа жыць толькі тады, калі пад яго будзе падведзены такі фундамент, як гібка апрацаваная мова, дый літаратура і навука ў гэтай мове».

...Духоўнае адраджэнне роднага народа было сэнсам існавання С. Палуяна. Пачатак яго ён звязваў з першай рускай буржуазна-дэмакратычнай рэвалюцыяй («палітычнай завірухай», «завірухай», «часам свабоды» — паводле эзопавай мовы С. Палуяна), якая «ад краю да краю скалыхнула ўсё Расейскае гасударства» («Аб беларускім нацыянальным адраджэнні»). Сацыяльнаму і нацыянальнаму разняволенню народа ён служыў як мог. Аднак С. Палуян ніколі не замыкаўся ў нацыянальных межах, ніколі не праяўляў нацыяналістычнай абмежаванасці і высакамер'я. Наадварот, ён, больш за ўсё любячы родны край і народ, нястомна заклікаў вучыцца ў іншых народаў. Раскатурхваючы нацыю ад летаргічнага духоўнага сну, нязменна звяртаўся да вопыту суседзяў — рускіх і ўкраінцаў, палякаў і літоўцаў. С. Палуян першы ў беларускім дарэвалюцыйным друку напісаў пра чувашоў («Нацыянальнае адраджэнне чувашоў») і якутаў («Якуцкі нацыянальны рух»), пра якіх увогуле мала хто ведаў у тагачаснай Беларусі.

...Зразумела, асаблівае месца ў сэрцы С. Палуяна займалі Украіна, украінская культура, справы нацыянальнага адраджэння ўкраінскага народа. Пяру яго належаць шэсць «Лістоў з Украіны» — палова з сістэматызаванага газетна-публіцыстычнага цыкла, пачатага Я. Журбою. С. Палуян пастаянна інфармаваў беларусаў пра ўкраінскае грамадска-палітычнае і культурнае жыццё, новыя ўкраінскія выданні, цікавасць украінцаў да беларускай літаратуры і г. д. Яго допісы насычаны багатым фактычным матэрыялам, прасякнуты духам братэрскай павагі да Украіны і яе народа, напоўнены пачуццём удзячнасці за разуменне і дапамогу. С. Палуян дае характарыстыку навуковаму і літаратурнаму жыццю тагачаснага Кіева, выказвае сваю перакананасць у тым, што «Кіеў можа і павінен зрабіцца (пакуль у нас на беларускай зямлі не будзе высшых школ, у каторых наша моладзь магла б вучыцца, не выязджаючы з роднага краю) адным з цэнтраў беларускай нацыянальнай работы». Звяртаючыся да моладзі з заклікам яднаць свае сілы, каб дапамагчы свайму народу «выбіцца з цемнаты адвечнай», здабыць светлае і шчаслівае будучае, С. Палуян заканчвае адзін са сваіх лістоў словамі вялікага Кабзара:

І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь,
Бо хто матір забуває,
Того бог карае...

...Публіцыстыкай і крытыкай творчасць С. Палуяна не абмяжоўвалася. Паводле сведчання сучаснікаў, ён пісаў «вершы з багатым зместам, апавяданні на сучасны лад», п'есы для тэатра, складаў «зборнік цудоўных малюнкаў-сімвалаў» для дзяцей, хрэстаматыю па гісторыі Беларусі, навукова-папулярныя кніжкі для народа. З усяго гэтага захавалася толькі апавяданне «Вёска» і верш у прозе «Хрыстос уваскрос!», апублікаваныя ў свой час на старонках «Нашай нівы». У «Вёсцы» ў алегарычнай форме паказваецца разарэнне, гібель старой беларускай вёскі, асуджанай на смерць варожаю ёй сілаю. Сіла ж гэта (хоць яе Палуян прама не называе, але яна лёгка ўгадваецца) — жорсткі сацыяльны і нацыянальны прыгнёт. Супрацьлеглы «Вёсцы» па настрою і танальнасці верш у прозе «Хрыстос уваскрос!». У ім пісьменнік, пераасэнсоўваючы агульнавядомы міф аб уваскрэсенні Хрыста, гаворыць пра непазбежнасць духоўнага адраджэння Беларусі, называе свята вялікадня — «святам адвечнага ажыўлення», выказвае цвёрдую ўпэўненасць, што родны край уваскрэсне, скіне «з шыі ярмо адвечнага гора і нуды». Рэлігійны міф, як бачым, напаўняецца новым алегарычным зместам.

...С. Палуян (...) быў нястомны «сявец у родных слоў сяўбе» (Я. Купала). Ён рассяваў зерне светлых думак — нібы слаў лісты ў будычыню, наладжваў трывалую сувязь з патомкамі, з намі. І мы шчасліва адклікаемся на яго вечна малады і шчыры голас.

З творчай спадчыны Сяргея Палуяна

ХРЫСТОС УВАСКРОС!

...Хрыстос уваскрос!

З вялікім святам адвечнага аджыўлення віншую цябе, Вялікі Беларускі Народ!

Гэтай вялікай ночы страсі з сябе ўсю пагарду, увесь бруд, каторым аблепліваюць цябе ад вякоў. Чыста вымыйся, прыбярыся ў найлепшую апратку, каб хоць на адзін дзень стаў ты роўным з усімі. Ідзі туды, дзе пачуеш гэтыя вялікія словы:

— Хрыстос уваскрос!

Услухайся ў іх. Якая вялікая сіла, які ўсёажыўляючы змест захаваны ў іх. Ці не чуеш, як радасцю надзеі, радасцю скорага ўваскрэсення вее на цябе ад гэтых слоў:

— Хрыстос уваскрос!

Радуйся, мой родны край. Надзея, як жывучая вада, ліецца ў тваю душу. Скора і ты ўваскрэснеш ад доўгага мёртвага сну. Вясна прыйшла і да цябе.

— Хрыстос уваскрос!

Над ім здзекаваліся. Яго білі па твары, сцябалі бізуном. Плявалі на яго. Кпілі з яго. У канцы распялі і распятага не пераставалі мучыць. Спечаныя смагай вусны звільжывалі

воцатам і жоўцю. Ён памёр на крыжы паміж двух разбойнікаў. Але ўсё ж ткі.

— Хрыстос уваскрос!

Уваскрос Хрыстос, і крыж, раней знак пагарды і сораму, зрабіўся святыняй усяго свету. Мукі Хрыстовы змылі ўсё з яго. І штогоду вялікай вясенняй ночы тысячы цэркваў і касцёлаў свецяцца агнямі свечак, ліецца радасны пераклік званоў, крыж падымаецца над мільёнамі схінёных галоў і ў паветры носіцца радасны шэпт:

— Хрыстос уваскрос!

Што гавораць табе званы, Беларускі Народ? Ці не віншуюць яны цябе і з тваім уласным вялікім святам? Скора ж і ты ўваскрэснеш!

Ад вякоў пагарджалі табой, тваей мовай; ад вякоў мелі за быдла, годнае толькі на цяжкую, надсільную работу. Не давалі табе расці і развівацца. Воцатам чужой культуры звільжалі твае спячоныя смагай свету вусны. Лепшых тваіх сыноў адрывалі ад цябе, прымушалі іх зрабіцца здраднікамі. А цяпер пышаюцца імі, называюць іх сваімі. І яны так іхнія.

А хіба ж яны не любілі цябе? Хіба лепшы жар свайго сэрца афяравалі яны не табе? А гдзе яны?

Іх няма з табой. З самага малку адарвалі ад роднай глебы, атруцілі эдрадай. І іх, тваіх дзяцей, маюць за зброю проці цябе.

Цябе катавалі. Ты цярпеў мукі, але не ўмёр. Глыбока, глыбока ты захаваў сваю душу.

Хрыстос быў з табой у тваіх муках; і ён разам з табой цярпеў іх. Колькі разоў распіналі яго разам з табой! Больш разоў, чым ёсць пясчынак на дне мора! Але кожнага году па ўсёй Беларускай зямлі разносіцца кліч

— Хрыстос уваскрос!

...І ты ўваскрэснеш, мой родны край! Скінеш з шыі ярмо адвечнага гора і нуды.

Дагэтуль мы плачам, дагэтуль мы стогнем,
Адвечных не можам пазбыцiся слёз...

Ты ўжо перастаеш плакаць. Ты падняў свой твар, з надзеяй ловіш зыкі званоў:

«Бом! Бом!.. Прачынайся ад сну, Беларусь! Годзе стагнаць ды жаліцца, жальба нічога не дасць табе. Уставай! Ідзі будаваць эруйнаваную бацькаўшчыну!»

Наперад па шчасце! Хай злое ўсё дрогне!
Вясна ўжо на свеце — Хрыстос уваскрос!

Я бачу, як святлее твой твар, мой родны краю. І, поўны сілы і веры, я крычу ва ўсю моц тваім нівам, лясам і балотам, тваім панурым вёскам, тваім пакрыўджаным сынам:

— З вялікім святам віншую! З вялікім святам, Вялікі Беларускі Народ!

— Хрыстос уваскрос!

З прысвячэнняў С. Е. Палуяну

ЯНКА КУПАЛА

З ВЕРША «ПАМЯЦІ С. ПАЛУЯНА»

Сышоў ваяк за долю, волю і народ,
Пяском засыпалі жвіровым.
Спі, мой таварыш, спі! надойдзе новы ўсход,
І брат заплаце добрым словам.

Спі, дружа мой, сявец у родных слоў сяўбе
Па нашай дрэмлючай староицы!
Няхай зямелька будзе лёгкай для цябе,
Як лёгка рваўся ты да сонца.

МАКСІМ БАГДАНОВІЧ

С. ПАЛУЯНУ

(Трыялет)

Ты быў, як месяц, адзінокі:
Самотна жыў, самотна ўмёр.
Хоць свет і людны, і шырокі, —
Ты быў, як месяц, адзінокі.
Красу, і светласць, і прастор
Шукаў — і, ад усіх далёкі,
Ты быў, як месяц, адзінокі:
Самотна жыў, самотна ўмёр.

Друкуецца са скарачэннямі па кн.: Палуян С. Лісты ў будучыню. Мн., 1986. С. 8—30, 38 — 40, 137, 145.

Падрыхтавалі
І. М. Паланейчык, М. С. Сяргееў

Паўстоўскі на Брагіншчыне

Будучы гімназістам Першая кіеўскай класічнай гімназіі выдатны рускі пісьменнік Канстанцін Георгіевіч Паўстоўскі (1892 — 1968) прыязджаў на Брагіншчыну ў маёнтак Ёлчу, дзе ў чэрвені — ліпені 1910 г. жыў у сваіх далёкіх сваякоў. Вядома, што ў 1876 г. маёнтак належаў купцам братам Андрэю, Флору і Якаву Селюковым, аб чым сведчыць «Список землевладельцев Минской губернии за 1876 г.», выдадзены ў 1877 г. у Мінску. Яны мелі 13 597 дзесяцін зямлі, 4 млыны (2 вадзяныя, конны і паравы) і 2 карчмы. У 1910 г. у маёнтку, відаць, ужо гаспадарылі іх дзеці.

Прабыўшы ў Ёлчы да сярэдзіны ліпеня, Канстанцін Паўстоўскі вярнуўся

ў Кіеў. Але паездка на Палессе настолькі ўразіла і запомнілася васемнаццацігадоваму юнаку, што ў хуткім часе ён напісаў аб тым сваё першае апавяданне, якое было надрукавана вясной 1911 г. у кіеўскім літаратурным часопісе «Агні».

Пазней, працуючы над аўтабіяграфічнымі старонкамі «Аповесці пра жыццё» (ч. 1 — 6, 1946 — 1963), над першай яе часткай «Далёкія гады», пісьменнік зноў згадаў гэту паездку і падрабязна, з любоўю апісаў яе ў раздзеле «Карчма на Брагінцы», дзе расказаў пра маёнтак Ёлчу, яе гасцінных гаспадароў Сеўрукоў (так назваў у кнізе Паўстоўскі сваіх сваякоў), пра паездку ў мястэчка Камарын і сяло Пагоннае (цяпер Хойніцкі раён), з сімпатыяй налісаў пра Андрэя Гона і яго смелыя налёты на панскія маёнткі, з рамантычнай узнёсласцю распавёў пра «магілёўскіх дзядоў» (сляпых жабракоў) і, вядома ж, пра палескія краявіды. «Палессе захавалася ў маёй памяці як самотная і крыху загадкавая краіна. Яна цвіла кураслепам і аерам, шумела вольхамі і густымі вербамі...» — пісаў Паўстоўскі ў сваім шырокавядомым творы.

Аўтабіяграфічныя старонкі з «Аповесці пра жыццё» К. Г. Паўстоўскага

КОРЧМА НА БРАГИНКЕ

...В то лето по Черниговской губернии и по всему Полесью бродили неуловимые разбойничьи шайки. Они налетали на фольварки, на поместья, грабили вочту, нападали на поезда.

Самым смелым и быстрым из всех атаманов был Андрей Гон. Отряды драгун и стражников обкладывали его в лесах, загоняли в непроходимые полесские топи, но Андрей Гон всегда вырывался на волю, и зарева пожаров снова шли следом за ним в темные ночи.

Вокруг Андрея Гона уже плела свою сеть легенда. Говорили, что Андрей Гон — защитник бедняков, всех обездоленных и сирых, что нападает он только на помещиков, что сам он не то черниговский гимназист, не то сельский кузнец. Его имя стало символом народного мщения.

Я ехал на лето как раз в те места, где хозяйничал Андрей Гон, к дальним моим родственникам Севрюкам. У них в Полесье была небогатая маленькая усадьба Ольча. Поездку эту мне устроил Боря. Севрюков я совершенно не знал.

— Ты отдохнешь в Ольче, — сказал он. — Севрюки люди со странностями, но очень простые. Они будут рады.

Я согласился поехать в Ольчу, потому что другого выхода у меня не было. Я перешел в восьмой класс гимназии. Только что я сдал экзамены, и мне предстояло томительное лето в Киеве...

На второй день к вечеру пароход подвалил к низкому полесскому берегу Днепра. Тучи комаров зудели в вышине. Багровое солнце опускалось в беловатый пар над рекой. Из зарослей тянуло холодом. Горел костер. Около костра стояли поджарые верховые лошади.

На берегу меня ждали Севрюки: худой человек в сапогах и чесучовом пиджаке — хозяин поместья, невысокая молодая женщина — его жена и студент — ее брат.

Меня усадили на телегу. Севрюки вскочили на верховых лошадей и, гикая, помчались вперед размашистой рысью.

Они быстро скрылись, и я остался один с молчаливым возницей. Я соскочил с телеги и пошел рядом по песчаной дороге. Трава по обочинам стояла в темной болотной воде. В этой воде тлел, не потухая, слабый закат. Равномерно посвистывая тяжелыми крыльями, пролетали дикие утки. Из кустов серыми лохмотьями, припадая к земле, выползал туман.

Потом сразу закричали сотни лягушек, и телега загрохотала по бревенчатой гати. Показалась усадьба, окруженная частоколом. На поляне в лесу стоял странный восьмиугольный деревянный дом со множеством веранд и пристроек.

Вечером, когда мы сидели за скромным ужином, в столовую вошел сутулый старик в постолах и картузе с оторванным козырьком. Он снял с плеча длинное охотничье ружье и прислонил к стенке. За стариком, кляцая когтями по полу, вошел пегий пойнтер, сел у порога и начал колотить по полу хвостом. Хвост стучал так сильно, что старик сказал:

— Тихо, Галас! Понимай, где находишься!

Галас перестал бить хвостом, зевнул и лег.

— Ну, что слышно, Трофим? — спросил Севрюк и, обернувшись ко мне, сказал: — Это наш лесник, обходчик.

— А что слышно? — вздохнул Трофим, садясь к столу. — Все то же. В Лядах подпалили фольварк, а за Старой Гутой вбылы до смерти пана Капуцинского, царствие ему небесное. Тоже, правду сказать, был вредный и подлый старик. Кругом всех убивают и рушат, только вас одних милуют. Странное дело! И чего он вас не трогает, тот Андрей Гон? Неизвестно. Может, прослышал, что вы к простому люду доверчивые. А может, еще не дошли до вас руки.

Жена Севрюка, Марина Павловна, засмеялась.

— Вот так он все время, Трофим, — заметила она. — Все удивляется, что мы еще живы.

— И живите себе на здоровье, — сказал Трофим. — Я не против. А за поводыря слыхали?

— Нет, — живо ответила Марина Павловна. — А что?

— Да что? Завтра его ховать будут. В Погонном. Поехать бы следовало.

— Мы поедем, — сказала Мария Павловна. — Непременно.

— За то вам бог много прегрешений отпустит, — вздохнул Трофим. — И меня с собой прихватите. Мне туда идти через силу.

Трофим огляиулся на окно и спросил вполголоса:

— Никого лишнего нету?

— Все свои, — ответил Севрюк. — Говори.

— Так вот, — таинственно сказал Трофим, — в корчме у Лейзера на Брагинке собрались майстры.

— Кто? — спросил студент.

— Ну, майстры, могилевские деды.

— Погоди, Трофим, — сказал Севрюк. — Дай людям объяснить. Они про могилевских дедов ничего не знают.

Тогда я впервые услыхал удивительный рассказ о знаменитых могилевских дедах. После этого рассказа время сдвинулось и перенесло меня на сто лет назад, а может быть, и еще дальше — в средние века.

Издавна, еще со времен польского владычества, в Могилеве на Днепре начала складываться община нищих и слепцов. У этих нищих — их звали в народе «могилевскими дедами» — были свои старшины и учителя — майстры.

Они обучали вновь принятых в общину сложному своему ремеслу — пению духовных стихов, умению просить милостыню — и внушали им твердые правила нищенского общежития.

Нищие расходились по всему Полесью, Белоруссии и Украине, но майстры собирались каждый год в тайных местах — в корчмах на болотах или в покинутых лесных сторожках — для суда и приема в общину новых нищих.

У могилевских дедов был свой язык, непонятный для окружающих.

В неспокойные времена, в годы народных волнений, эти нищие представляли грозную силу. Они не давали погаснуть народному гневу. Они поддерживали его своими песиями о несправедливости паиской власти, о тяжкой доле замордованного сельского люда.

После этого рассказа Полесье, куда я сейчас попал, представилось мне совершенно иным, чем раньше. Оказалось, что в этом краю болот, чахлых лесов, туманов и безлюдья тлеет, не погасая, подобно длинным здешним закатам, огонь мести и обиды. С тех пор мне казалось, что сермяги нищих пахнут не хлебом и пылью дорог, а порохом и гарью.

Я иачал присматриваться к слепцам, к убогим и понял, что это особое племя не только несчастных, но талантливых и сильных волей людей.

— Зачем они собрались в корчме на Брагинке? — спросил Севрюк.

— Их дело, — неохотно ответил Трофим. — Что ии год, то они собираются. Стражники тут шныряли?

— Нет, — ответил Севрюк. — Говорят, были вчера в Комарине.

— Ну так! — Трофим встал. — Спасибо. Пойду на сеновал, отдохну.

Трофим ушел, но не иа сеновал, а в лес и появился только на следующий день утром.

Марииа Павловиа рассказала мие историю мальчика-поводыря.

Два дня назад слепец с поводырем забрели в усадьбу богатого помещика Любомирского. Его погнали со двора. Когда слепец вышел за ворота, сторож-ингуш (тогда многие богатые помещики держали у себя в имениях наемную стражу из ингушей) спустил на слепца цепного пса-волкодава.

Слепец остановился, а поводырь испугался и бросился бежать. Волкодав догнал его и задушил. Слепец спасся только тем, что стоял неподвижно. Волкодав обнюхал его, порычал и ушел.

Крестьяне подобрали мертвого мальчика и принесли в село Погонное. Завтра мальчика будут хороиить.

Мие нравились Севрюки. Марина Павловиа была великолепной иаездницей и охотницей. Маленькая, очень сильная, с протяжным голосом, оиа ходила быстро и легко, судила обо всем резко, по-мужски, и любила читать длинные исторические романы вроде «Беглые в Новороссии» Данилевского.

Севрюк казался человеком больным. Он был очень худой, насмешливый. Он не дружил ни с кем из соседей, предпочитал общество крестьян-полещуков и занимался своим небольшим хозяйством. А брат Марины, студент, все дни пропадал на охоте. В свободные часы он набивал патроны, отливал дробь и чистил свою бельгийскую двустволку.

На следующий день мы поехали в село Погоиное. Мы переправились на пароме через глубокую и холодную Брагинку. Ивовые берега шумели от ветра.

За рекой песчаная дорога пошла по опушке соснового леса. По другую сторону дороги тянулось болото. Оно терялось за горизонтом в тускловатом воздухе, светилось окнами воды, желтело островами цветов, шумело сероватой осокой.

Я никогда еще ие видел таких огромных болот. Вдали от дороги среди зеленых и пышных трясии чернел покосившийся крест — там миого лет назад утонул в болоте охотиик.

Потом мы услышали похоронный звон, долетавший из Погонного. Линейка въехала в пустынное село с низкими хатами, крытыми гнилой соломой. Куры, вскрикивая, вылетали из-под лошадиных копыт.

Около деревяниой церкви толпился народ. Через открытые двери были видны язычки свечей. Огни освещали гирлянды из бумажных роз, висевшие около икон.

Мы вошли в церковь. Толпа молча раздалась, чтобы дать нам дорогу.

В узком сосновом гробу лежал мальчик с льняными, тщательно расчесаниыми волосами. В сложенных на груди бескровных руках он держал высокую и тонкую свечу. Она согнулась и горела, потрескивая. Воск капал на желтые пальцы мальчика. Косматый священник в черной ризе торопливо махал кадилом и читал молитвы.

Я смотрел на мальчика. Казалось, что он старается что-то припомнить, но никак не может.

Севрюк тронул меня за руку. Я оглянулся. Он показал мне глазами в сторону от гроба. Я посмотрел. Там шеренгой стояли старые нищие.

Все они были в одинаковых коричневых свитках, с блестящими от старости деревянными посохами в руках. Седые их головы были подняты. Нищие смотрели вверх на царские врата. Там был образ седобородого бога Саваофа. Он странно походил на этих нищих. У него были такие же впалые и грозные глаза на сухом темном лице.

— Майстры! — шепотом сказал мне Севрюк.

Нищие стояли неподвижно, не крестясь и не кланяясь. Вокруг них было пусто. Позади нищих я увидел двух мальчиков-поводырей с холщовыми сумками за спиной. Один из них тихонько плакал и вытирал нос рукавом свитки. Другой стоял, опустив глаза, и усмехался.

Вздыхали женщины. Иногда с паперти доносился глухой гул мужских голосов. Тогда священник подымал голову и начинал громче читать молитву. Гул стихал.

Потом нищие сразу двинулись к гробу, молча подняли его на руки и понесли из церкви. Сзади поводыри вели слепцов.

На кладбище с поваленными крестами гроб опустили в могилу. На дно ее уже натекла вода. Священник прочел последнюю молитву, снял ризу, свернул ее и ушел, хромая, с кладбища.

Двое пожилых полещуков, поплевав на ладони, взялись за лопаты. Тогда к могиле подошел слепец с ястребиным лицом и сказал:

— Погодите, люди!

Толпа затихла. Слепец, щупая палкой землю, поклонился гробу, потом выпрямился и, глядя перед собой белыми глазами, заговорил нараспев:

Под сухою вербой коло мелкой криницы
Сел господь отдохнуть от тяжелой дороги.
И подходят ко господу всякие люди
И приносят ему всё, что только имеют...

Толпа придвинулася к слепцу.

Бабы — пряжу и мед, а невесты — монисто,
Старики — черный хлеб, а старухи — иконы.
А одна молодица пришла с барвинками
И поклала у ног, а сама убежала
И сховалась за скрыней. А бог усмехнулся
И спросил: «Кто же мне принесет свое сердце?
Кто мне сердце свое подарить не жалеет?»

Молодая женщина в белом платке тихо вскрикнула. Слепец замолчал, обернулся в сторону женщины и сказал:

И тогда положил ему на руки хлопчик
Свое сердце — трепещет оно, как голубка.
Глянул бог, а то сердце пробито и кровью
Запеклось и совсем, как земля, почернело.
Почериело от слез и от вечной обиды,
Оттого, что тот хлопчик по свету бродяжил
Со слепцами и счастья не видел ни разу...

После похорон поводыря в усадьбу Севрюков вселилась тревога. Вечером двери запирали на железные засовы. Каждую ночь Севрюк со студентом вставали и обходили усадьбу. Они брали с собой заряженные ружья.

Однажды ночью в лесу загорелся костер. Он горел до рассвета. Утром Трофим рассказал, что у костра ночевал неизвестный человек.

— Надо думать, гоновец, — добавил он. — Ходят кругом, как волки.

Днем после этого в усадьбу зашел босой парень в солдатских черных штанах с выгоревшим красным кантом. Сапоги висели у него за спиной. У парня было облупленное от загара лицо. Глаза его смотрели хмуро и цепко.

Парень попросил напиться. Марина Павловна вынесла ему кувшин молока и краюху хлеба. Парень жадно выпил молоко и сказал:

— Смелые господа. Не страшитесь жить в таком месте.

— Нас никто не тронет, — ответила Марина Павловна.

— Это почему? — усмехнулся парень.

— Мы никому не делаем плохого.

— Со стороны виднее, — загадочно ответил парень и ушел.

Поэтому Марина Павловна с неохотой отпустила на следующий день мужа в соседнее местечко, где надо было купить продукты и порох. Севрюк взял с собой меня. Мы должны были вернуться в тот же день к вечеру.

Мне понравилась эта поездка по безлюдному краю. Дорога шла среди болот, по песчаным буграм, поросшим низким сосновым лесом. Песок все время сыпался с колес тонкими струйками. Через дорогу переползали ужи.

Было знойно и потому хорошо видно, как над болотами мреет нагретый воздух.

В местечке по заросшим мхом крышам еврейских домов ходили козы. Деревянная звезда Давида была приколочена над входом в синагогу.

На площади, засыпанной трухой от сена, дремали расседланные драгунские лошади. Около них лежали на земле красные от жары драгуны. Мундиры их были расстегнуты. Драгуны лениво пели:

Солдатушки, бравы ребятушки,
Где же ваши жены?
Наши жены — пушки заряжены,
Вот где наши жены!

Драгунский офицер сидел на крылечке постоялого двора и пил мутный хлебный квас.

Мы ходили по магазинам — «склепам». В них было темно и прохладно. Голуби склевывали зерна с десятичных весов. Евреи-торговцы в черных лосящихся картузах жаловались, что торговать нет резона, потому что весь барыш идет на

угощение исправника. Они рассказали, что третьего дня Андрей Гон налетел на соседний фольварк и угнал четверку хороших лошадей.

В одном из «склепов» нас напоили чаем. Он попахивал керосином. К чаю подали розовый постный сахар.

Мы запоздали. Когда мы выехали из местечка, Севрюк начал гнать лошадей. Но лошади выбились из сил на песках и могли идти только шагом.

Тучи слепней висели над конскими крупами. Непрерывно свистели жидкие конские хвосты.

С юга заходила гроза. Болота почернели. Начал налетать ветер. Он трепал листву и нес запах воды. Мигали молнии. Земля вдалеке громыхала.

— Придется свернуть в корчму на Брагинке,— сказал Севрюк.— Там заночуем. Завознились мы в местечке.

Мы свернули на едва заметную лесную дорогу. Телегу било по корням.

Начало быстро темнеть. Лес поредел. В лицо дохнуло сыростью, и мы подъехали к черной корчме.

Она стояла на самом берегу Брагинки, под ивами. Позади корчмы берег зарос крапивой и высокими зонтичными цветами болиголова. Из этих пахучих зарослей слышался тревожный писк — там, очевидно, прятались испуганные грозой цыплята.

На кривое крылечко вышел пожилой тучный еврей — хозяин корчмы Лейзер. Он был в сапогах. Его широкие, как у цыгана, штаны были подпоясаны красным кушаком.

Лейзер сладко улыбнулся и закрыл глаза.

— Какой гость! — воскликнул он и покачал головой.— Легче найти в лесу бриллиант, чем заманить до себя такого приятного гостя. Сделайте любезность, заходите прямо в чистое помещенне.

Несмотря на сладкую улыбку, Лейзер осторожно поглядывал на нас из-под набрякших красных век.

— Я знаю, Лейзер,— сказал ему Севрюк,— что у вас в корчме живут майстры. Не беспокойтесь. Нам до этого нет никакого дела. Мало ли кто ночует в корчме!

— Что я могу! — тяжело вздохнул Лейзер.— Кругом лес, болото. Разве я выбираю себе постояльцев? Я сам их иногда опасаюсь, пане Севрюк.

Мы вошли в чистую половину. Скрипели выскобленные полы. Комната перекосилась, и все в ней стояло криво. На кровати сидела распухшая седая женщина, обложенная розовыми подушками.

— Моя мамаша,— объяснил Лейзер.— У нее водянка. Двойра! — крикнул он.— Становь самовар!

Из-за занавески выглянула и поздоровалась с нами маленькая женщина с тоскливым лицом — жена Лейзера.

Окна из-за грозы были закрыты. О стекла бились мухи. Засиженный мухами портрет генерала Куропаткина висел на стене.

Лейзер принес сена и постелил нам на полу. Сено он накрыл толстым рядном.

Мы сели к столу и начали пить чай. Тотчас ударил такой гром, что на столе подпрыгула голубая тарелка. С тяжелым ровным шумом налетел на корчму ливень. Серая тьма лилась потоками за окном. Ее непрерывно разрывали мутные молнии.

Ливень заглушал писк самовара. Мы пили чай с баранками. Давно уже чай не казался мне таким вкусным. Мне нравилась эта корчма, вся эта глушь, шум дождя, грохот грома в лесах. Из-за стены едва слышно доносились голоса нищих.

Я устал от тряски в телеге и длинного жаркого дня и тотчас после чая уснул на полу, на сене. Проснулся я ночью весь в испарине. Керосиновая духота висела слоями. Мигал ночник. Стонала старуха. Севрюк сидел на сене рядом со мной.

— Ляжем лучше в телеге,— сказал он.— У меня будет разрыв сердца от этой духоты.

Мы осторожно вышли. Телега стояла под навесом. Мы разворошили сено, легли на него и укрылись рядном.

Гроза прошла. Над лесом светились влажные звезды.

С крыши еще текли, постукивая, капли дождя. Запах мокрого бурьяна проникал под навес.

Скрипнула дверь. Из корчмы кто-то вышел. Севрюк сказал мне шепотом:

— Не шумите. Это, должно быть, майстры.

Кто-то сел на колоду около навеса и начал высекать кремнем огонь. Запахло махоркой.

— Как заполыхает, мы разом и помандруем,— сказал скрипучий голос.— А то еще засунут нас в торбу.

— Просто,— ответил хриплый голос.— Зажились у Лейзера. Архангелы рыщут.

— Доси ничего не видно,— тревожно произнес третий голос, совсем еще молодой.— Может, от дождя все намокло.

— Для гоновцев нет ни мокроты, ни беды,— ответил скрипучий.

— Сбудется,— сказал хриплый.— Они нашу обиду замстят. Увидим божью кару. Пока очи еще не померкли.

Нищие замолчали.

— Петро,— спросил скрипучий,— а все люди готовые?

— Все,— ответил молодой.

— Так пусть выйдут с корчмы. И чтобы Лейзер не торкался. Его дело стороннее. Гроши свои он взял. Проезжие сплять?

— Сплять. Чего им делается?

Голоса снова затихли. Я зашевелился. Севрюк тронул меня за руку. Из корчмы вышли еще несколько человек.

— Я на Чернобыль да на Овруч буду с Кузьмой подаваться,— сказал знакомый голос.— Может, знайду под Чернобылем поводыря. Там народ голодует.

Это говорил тот слепец, что пел в Погонном над могилой поводыря. Сиова стало тихо. У меня колотилось сердце.

Мне казалось, что прошло очень много времени, прежде чем я услышал тихий возглас:

— Занялось!

Нищие зашевелились.

— Ну, братья,— сказал хриплый,— помолимся господу, да и в дорогу.

— «Отче наш, иже еси на небесех,— вполголоса запели нищие.— Да святится имя твое, да приидет царствие твое...»

Нищие поднялись и пошли.

— О чем они говорили? — спросил я Севрюка.

— Не знаю,— ответил он.— Пойду покурю подальше от сена.

Он встал и вышел из-под навеса.

— Что такое! — сказал он удивленно из темноты.— Идите-ка сюда.

Я вскочил. За черной Брагинкой, за зарослями верболоза, дымилось и розовело небо. Высокие снопы искр вылетали как будто из-за соседних кустов. Зарево тускло отражалось в реке.

— Что же это горит? — спросил Севрюк.

— Любомирский горит,— ответил из темноты Лейзер. Мы не заметили, как он подошел к нам.

— Пане Севрюк,— сказал он умоляющим голосом,— пожалейте себя и бедного корчмаря. Я вам запрягу коней, и поезжайте себе с богом. Неудобно вам тут оставаться.

— А что?

— Могут наскочить из местечка драгуны. Или стражники. С корчмаря им нечего взять. Корчмарь ничего не бачил и ничего не чул.

— Мы тоже ничего не видели,— сказал Севрюк.

— Пане! — воскликнул Лейзер.— Заклинаю вас богом вашим православным! Уезжайте. Не надо мне ваших денег. Мне спокой дороже. Видите, что делается кругом!

— Ну ладно, ладно,— согласился Севрюк.— Слабонервный вы человек, Лейзер. Запрягайте коней.

Лейзер быстро запрягал лошадей. Мы уехали.

Дорога шла вдоль берега Брагинки. Севрюк не правил. Он отпустил вожжи. И лошади шли сами. Зарево разгоралось. По лицу хлестали мокрые ветки...

Зарево качалось в небе. Шумела в затопленных кустах река, скрипели оси. Потом из болот нанесло холодный туман.

Только на рассвете мы, мокрые и озябшие, добрались до усадьбы.

После этого случая потянулись неспокойные дни. Мне они нравились. Мне нравилось постоянное ожидание опасностей, разговоры вполголоса и слухи, что приносил Трофим о внезапном появлении Андрея Гона то тут, то там.

Мне нравилась холодная Брагинка, разбойничьи заросли, загадочные следы подков на дороге, которых не было вчера. Мне, признаться, даже хотелось, чтобы Андрей Гон налетел на усадьбу Севрюка, но без поджога и убийства.

Но вместо Андрея Гона как-то в сумерки в усадьбе появились драгуны. Они спешились около ворот. Офицер в пыльных сапогах подошел к веранде, где мы пили чай, извинился и спросил:

— Вы господин Севрюк?

— Да, я,— ответил Севрюк.— Чем могу служить?

Офицер обернулся к солдатам.

— Эй, Марченко! — крикнул он.— Подведи-ка его сюда!

Из-за лошади двое драгун вывели босого человека. Руки его были скручены за спиной. На человеке были черные солдатские штаны с выгоревшими красными кантами.

Человека подвели к веранде. Он смотрел на Марию Павловну пристально, будто хотел что-то ей сказать.

— Вы знаете этого парня? — спросил офицер.

Все молчали.

— Приглядитесь получше.

— Нет,— сказала Марина Павловна и побледнела.— Я никогда не видела этого человека.

Человек вздрогнул и опустил глаза.

— А вы? — спросил офицер Севрюка.

— Нет. Я его не знаю.

— Что ж ты, братец,— офицер обернулся к человеку,— все врешь, что ты здешний и что ты у господ Севрюков работал в усадьбе? Теперь твое дело табак!

— Ладно уж! — сказал человек.— Ведите! Ваша сила, только не ваша правда.

Марина Павловна вскочила и ушла в комнату.

— Без разговоров! — сказал офицер.— Марш за ворота!

Драгуны уехали. Марина Павловна долго плакала.

— Он же так смотрел на меня,— говорила она сквозь слезы.— Как же я не догадалась! Надо было сказать, что я его знаю и что он работал у нас.

— Где там догадаться! — сокрушался Трофим.— Хоть бы он знак какой дал. А Любомирского тот человек спалил до последней косточки. Знаменито спалил. За убиенного хлопчика.

Вскоре я уехал в Киев.

Полесье сохранилось у меня в памяти как печальная и немного загадочная страна. Она цвела лютиками и аиром, шумела ольхой и густыми ветлами, и тихий звон ее колоколов, казалось, никогда не возвестит молчаливым полещукам о кануне светлого народного праздника.

Друкуецца са скарачэннем па кн.: Паустоўскі К. Г. Собрание сочинений. М., 1967. Т. 4.

Матэрыял на с. 75—80 падрыхтаваў

М. З. Башлакоў

У гады першай сусветнай

Яшчэ не аціхлі ў сэрцах людзей боль і сум ад страты родных і блізкіх у руска-японскіх бітвах, як у ліпені 1914 года выбухнула новая імперыялістычная бойня — першая сусветная вайна. Яна звалілася на краіну і народ вялікім горам і незлічонымі пакутамі. Заходняя вобласць Беларусі, як і іншыя яе мясцовасці, была аб'яўлена на ваенным становішчы. А гэта азначала, што вёска страчвала шмат рабочай сілы ў асобе мабілізаваных у войска мужчын, што насельніцтву трэба было несці вялікі цяжар рэквізіцый коней, мясной жывёлы, фуражу на патрэбы арміі. Добрая палавіна хлебаробаў-карміцеляў была адарвана ад свайго спрадвечнага занятку і кінута ў знішчальнае полымя бітваў з аўстра-венграмі.

Многія ўраджэнцы Брагіншчыны і Камарыншчыны адважна ваявалі ў складзе войск Заходняга фронту, склалі галовы ў баях «за веру, царя и отечество» ў акружэнні каля Аўгустоўскай пушчы, пад Сапоцкінам і ў іншых месцах крывапралітных бітваў на Гродзеншчыне. У ліку тых, хто вызначыўся на франтах першай імперыялістычнай вайны, былі нашы землякі. Сярод іх — ураджэнец в. Стары Макрэц, салдат Сямірэчанскага пяхотнага палка, удзельнік Брусілаўскага прарыву Ф. Ф. Петракоў. За храбрасць і адвагу, праяўленыя ў бітвах першай сусветнай вайны, ён быў узнагароджаны двума Георгіеўскімі крыжамі. Гэтай жа высокай адзнакі за воінскую доблесць удастоены тады ўраджэнцы вёскі Сабалі П. Н. Зачатка, А. І. Куценка, М. П. Стрыбук і іншыя.

Адважна змагаліся таксама маладыя франтавікі П. В. Герасіменка з Перасяцінца, А. С. Мартыненка з Дубліна, М. Р. Піліпенка з Дубліна, Д. В. Прышчэпаў з Новага Макраца, П. А. Самойленка з Міхалёўкі, каму ў ліку іншых ацалелых на вайне салдат пашчасціла вярнуцца да родных ніў. Але не вельмі абрадавала ўчарашніх франтавікоў убачанае дома. Сялянскія гаспадаркі былі разораны ваеннай разрухай і спусташэннямі. Людзі пакутавалі ад непамерна высокіх цэн. Лютавалі хваробы і галеча. Гэтыя і іншыя прычыны і абставіны выклікалі абвастрэнне супярэчнасцей у грамадстве. У скалечаных, траўміраваных вайной франтавікоў узмацнялася ўзніклая яшчэ ў акопах нянавісць да тых, хто развязаў згубную вайну, давёў працоўны люд да невыносна цяжкага становішча. Невыпадкова, што ў далейшым франтавікі аказаліся ў шэрагах свядомых барацьбітоў супраць вайны і сацыяльнай несправядлівасці.

Ад лютага да кастрычніка

У першыя дні сакавіка 1917 года да Брагіншчыны дайшла вестка аб перамозе ў Петраградзе Лютаўскай буржуазна-дэмакратычнай рэвалюцыі, у выніку якой самадзяржаўе было скінута, а ўлада ў краіне перайшла да Часовага ўрада. Па-рознаму ўспрынялі гэтую падзею розныя пласты насельніцтва: адных ахапілі разгубленасць і страх, другія ўгледжвалі ў наступствах рэвалюцыйнага патрасення пэўную заканамернасць грамадскага развіцця. Што ж датычыць бяднейшага сялянства і рамеснікаў, то яны ў пераважнай большасці сваёй станоўча ўспрынялі лютаўскі пераварот.

12 сакавіка 1917 года ў Брагіне адбылася дэманстрацыя мясцовых вучняў і местачкоўцаў, арганізатарамі якой з'явіліся настаўнік брагінскай Загарадскай школы В. С. Белабровік і некаторыя яго калегі па рабоце. Шэсце завяршылася шматлюдным мітынгам. На ім з расказам аб рэвалюцыйных падзеях у Петраградзе выступіў бальшавік М. Л. Несцярок. Такія ж мітынгі адбыліся ў валасных цэнтрах Ёлча, Мікулічы, Ручаёўка, Савічы, у буйнейшых вёсках.

28 сакавіка ў Брагіне па кіраўніцтвам бальшавікоў Савелія Крупадзёрава, Сяргея Краўчанкі, Адама Мажэйкі, Ціта

Манжоса, Ціта Назаранкі і Мітрафана Ярмольчыка была праведзена палітычная дэманстрацыя рамеснікаў і сялян пад лозунгамі: «Уся ўлада Саветам!», «Зямля — народу!». У тым жа месяцы ва ўсіх валасцях сяляне стварылі новыя органы ўлады — выканаўчыя камітэты і міліцыю. У Брагіне першым начальнікам валасной міліцыі быў П. В. Скараход.

У красавіку па ўказанні Палескага камітэта РСДРП(б) у Брагіне, Верхніх Жарах, Ёлчы, Крыўчы, Мікулічах, Ручаёўцы, Савічах былі створаны Саветы сялянскіх і батрацкіх дэпутатаў. Аднак пры гэтым не ўдалося пазбегнуць пранікнення ў іх склад ранейшых чыноўнікаў і кулакоў.

З першых дзён пасля лютаўскіх падзей у Петраградзе бальшавікі, як у цэнтры, у буйных гарадах, так і на перыферыі, прыкладалі максімум намаганняў, каб перашкодзіць меншавікам і эсэрам у распаўсюджванні іх уплыву на сялянскія масы і вызваліць малазямельных вяскоўцаў з-пад уздзеяння заможнікаў. Адным з важнейшых фактараў у дасягненні гэтых мэт з'ўлялася экспрапрыяцыя маёмасці эксплуататарскіх класаў (фабрык, заводаў, зямлі, маёнткаў і інш.). Вырашаць такую задачу было вельмі няпроста ва ўмовах двоеўладдзя: адначасова ж з валаснымі выканаўчымі камітэтамі напачатку існавалі валасныя земскія ўправы і іх выканаўчыя органы.

Новай формай арганізацыі працоўных вёскі і ўключэння іх у актыўную грамадска-палітычную работу з'явілася стварэнне сялянскіх Саветаў, сялянскіх і батрацкіх камітэтаў, якія на Брагіншчыне і Камарыншчыне пачалі ўзнікаць у красавіку — маі 1917 года.

21 — 23 мая (3 — 5 чэрвеня) 1917 года ў Рэчыцы адбыўся павятовы сялянскі з'езд, які абмеркаваў распараджэнне Часовага ўрада аб прапарцыянальнай рэквізіцыі жывёлы для патрэб арміі, прыняў рашэнне аб раздачы часткі памешчыцкіх зямель і сенакосаў сялянам, якія мелі ў гэтым патрэбу, распусціў павятовую думу і зняў з пасады павятовага камісара Пятра Патона[1].

Актыўны ўдзел у рабоце з'езда прынялі прадстаўнікі валасцей Брагіншчыны і Камарыншчыны — бальшавікі Пётр Герасіменка, Ісай Гракун, Андрэй Крысенка, Ціт Манжос, Рыгор Мігай, Даніла Музычэнка і іншыя.

Валасныя сялянскія камітэты прынялі рашэнні павятовага з'езда да кіраўніцтва і няўхільнага выканання. «Сялянскі рух за адабранне і падзел памешчыцкіх зямель паміж вясковымі беднякамі, які нарадзіўся яшчэ перад пачаткам павятовага сялянскага з'езда, пасля яго набыў яшчэ большы размах, — зазначаў ва ўспамінах тагачасны загадчык аддзела Брагінскага валвыканкама С. Я. Дабрынскі. — У прыватнасці, у маёнтку Людзвіноў Ялчанскай воласці сяляне адабралі зямлю ў памешчыка Рыбінкава і ўзаралі яе. Тое ж самае было зроблена ў маёнтку Кулажын памешчыка Бубнава. У маёнтку Верхнія Жары забралі жывёлу, вывезлі сена і пачалі пасвіць свой статак на так званай Панскай дачы. У маёнтку Калыбань мясцовыя мужыкі завалодалі збожжавымі прыпасамі памешчыка Зенькава і падзялілі іх паміж беднякамі. Жыхары фальварка Ляды зааралі зямлю, секлі лес на свае патрэбы ў Сцепаноўскай дачы і г. д.»[2].

«Далейшае развіццё падзей пасля лютаўскай буржуазна-дэмакратычнай рэвалюцыі, — успамінаў член РКП(б) з 1917 г., член Брагінскага рэўкама і валаснога Савета В. А. Валасенка, — праходзіла ў атмасферы барацьбы бальшавікоў за павелічэнне ўплыву на шырокія народныя масы і заваяванне палітычнай улады — дыктатуры пралетарыяту. На Брагіншчыне на пачатку жніўня 1917 г. бальшавікі запатрабавалі перавыбрання выканаўчых камітэтаў, але кулакі, асабліва эсэрствуючыя, не пагадзіліся. Тады бальшавікі самі правялі ў вёсках сходы,

[1] Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 406. Воп. 2. Спр. 202. Л. 30, 45.

[2] Тамсама. Спр. 73, 423. Л. 502.

на якіх абралі ўпаўнаважаных дэлегатаў на валасныя сходы.

У той жа час у Брагіне і Камарыне былі праведзены сходы саматужнікаў. На ўсіх сходах бальшавікі выбіраліся аднагалосна, але разам з імі ў якасці дэлегатаў трапілі сяляне і саматужнікі, якія вагаліся пад уплывам заможнай часткі жыхароў вёсак і мястэчкаў.

У чэрвені 1917 г. пры дапамозе Рэчыцкай павятовай арганізацыі бальшавікоў на Брагіншчыне і Камарыншчыне былі створаны валасныя партыйныя ячэйкі. Брагінскую склалі члены партыі С. Я. Краўчанка, Ц. А. Манжос, П. В. Скараход, М. Л. Несцярок, С. Ц. Крупадзёраў. Мікуліцкую партячэйку ўзначаліў Р. В. Мігай, Ялчанскую — І. С. Кляпец.

У канцы жніўня 1917 г. у Брагіне адбыўся сход упаўнаважаных дэлегатаў ад сялян, батракоў і рамеснікаў з пытаннем аб перавыбранні валасных выканкамаў. Прысутнічалі дэлегаты ад Брагінскай, Мікуліцкай, Дзяражыцкай, Ручаёўскай, Савіцкай і Ялчанскай валасцей. У якасці галоўных былі разгледжаны два пытанні:

1. Аб раздзеле царкоўнай і памешчыцкай зямлі. (З дакладам выступіў Сяргей Яўстратавіч Краўчанка.)

2. Аб арганізацыі валасных Саветаў рабочых і сялянскіх дэпутатаў. (З дакладам выступіў Рыгор Восіпавіч Мігай.)

На сходзе прысутнічаў прадстаўнік Рэчыцкага павятовага камітэта РСДРП(б) А. С. Касценка»[1].

Імкнучыся на справе ажыццяўляць сваю праграму-мінімум у аграрнай сферы, бальшавікі праз свае органы ў Саветах, у т. л. сялянскія камітэты, ажыццяўлялі кантроль за вырашэннем пытанняў аб зямлі і іншай маёмасці, канфіскаванай у памешчыкаў і царкоўнікаў. У чэрвені 1917 года ў 27 маёнтках і фальварках Брагіншчыны і Камарыншчыны былі прызначаны бальшавіцкія камісары для ўпарадкавання гэтых гаспадарак: Аляксей Міхаленка (Астрагляды), Аляксандр Пашкевіч (Савічы), Каленік Мігай (Чырвонае Поле), Давыд Васільеў (Касачоў), Пётр Шынкароў (Гарадзішча), Савелій Крупадзёраў (Глухавічы), Харытон Юшчанка (Верхнія Жары), Іван Грышан (Ёлча), Павел Старахатні (Кулажын), Трафім Старахатні (Вельямоў) і г. д.

Камісары стварылі вакол сябе актыў з ліку батракоў, які па сутнасці з'яўляўся своеасаблівым «саветам» маёнткавых гаспадарак пры камісары. Сумесна праводзілі ўлік усёй рухомай і нерухомай маёмасці ў маёнтках і фальварках. Батрацкі актыў аказваў дапамогу і на ўборцы ўраджаю 1917 года. Камісары папярэдзілі былых уладальнікаў узятага на ўлік дабра (улічваючы нават хатнюю птушку), што яны нічога не могуць аддаць за межы маёнтка ці фальварка без дазволу сялянска-батрацкага камітэта. Гэтым распараджэннем быў ажыццёўлены вялікай сацыяльнай важнасці і юрыдычнага значэння дзяржаўны акт — памешчыкі ў нашых мясцінах перасталі валодаць, а значыць, і распараджацца дабром, нажытым на эксплуатацыі чужой працы.

Частка сабранага на памешчыцкіх землях ураджаю 1917 года па распараджэнні камісараў была перададзена сельскай беднаце ў якасці бязвыплатнай пазыкі. Ёй жа раздалі дробны сельскагаспадарчы інвентар, а тыя, хто не меў цягла, атрымалі па каню на двор.

Органы Часовага ўрада на месцах спрабавалі перашкодзіць дзейнасці Саветаў і сялянскіх камітэтаў, нават накіроўвалі ў вёску воінскія часці для задушэння сялянскага руху. Так, калі Мікуліцкі валасны рэўкам узяў пад свой кантроль панскі маёнтак і пачаў надзяляць зямлёй бедных сялян, памешчыца паскардзілася на гэта ў Брагін земскаму начальству. У вёску Рудакоў былі накіраваны рота салдат і кавалерыйскі эскадрон. Адбыўся бой. Але спробы сілай спыніць узмацненне сялянскага руху не

[1] Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 406. Воп. 2. Спр. 73, 423. Л. 502.

мелі поспеху. Барацьба беднякоў за зямлю стала школай рэвалюцыйнага выхавання працоўных вёскі. Яна ўсё больш набывала палітычны характар. Гэта яскрава відаць на прыкладзе так званай Мікуліцкай рэспублікі[1].

Яшчэ ў сакавіку 1917 года Мікуліцкі валасны Савет, абапіраючыся на ўзброеныя сялянскія групы, стаў паўнаўладным гаспадаром у воласці. У ёй былі распушчаны старыя органы ўлады, узяты на сябе судовыя функцыі, устаноўлены кантроль над маёнткамі[2]. Пазней на валасным сходзе ўпаўнаважаных распусцілі ранейшы выканаўчы камітэт і абралі новы на чале з бальшавіком Ярмольчыкам Мітрафанам Пятровічам.

У створаную ў чэрвені 1917 года мікуліцкую партыйную ячэйку апрача яе кіраўніка Р. В. Мігая ўваходзілі Сямён Апанасенка, Аляксандр Гардзейчык, Канстанцін Дыгун, Фёдар Кірчанка, Сямён Кліменка, Аляксей Міхаленка і іншыя. Партыйцы разгарнулі работу сярод насельніцтва воласці па растлумачэнні палітыкі бальшавікоў і першачарговых задач Саветаў. Пры Мікуліцкім валасным выканаўчым камітэце актыўна працаваў зямельны камітэт. У склад яго абралі дзевяць чалавек — членаў партыі і сельскіх актывістаў, у т. л. Савелія Крупадзёрава, Адама Дзейкуна (старшыня), Дзмітрыя Васілеўскага, Дамеця Зелянкоўскага, Кузьму Ганчара, Канстанціна Крысенку і іншых.

Па рашэнні партыйнай ячэйкі і валвыканкама зямельны камітэт сваёй пастановай пачаў перадачу сялянам зямлі мясцовай памешчыцы Алены Ваньковіч, раздзяліўшы частку яе па вызначанай колькасці дзесяцін на двор, дазволіў сялянам карыстацца выпасамі на памешчыцкіх угоддзях, рабіць высечку лесу для будаўніцтва або рамонту жылля і гаспадарчых пабудоў.

Дзень 1 мая 1917 года ў Мікулічах быў праведзены асабліва ўрачыста. На вулічнай арцы ў цэнтры вёскі, будынку валвыканкама, суседніх хатах палымнелі бальшавіцкія лозунгі. У святочнай дэманстрацыі прынялі ўдзел многія жыхары Мікулічаў і навакольных населеных пунктаў. Гэта сведчыла аб павышэнні ўплыву бальшавікоў на сялянскія масы. Вакол ячэйкі ўтварыўся актыў, у які ўваходзілі Антон Крысенка, Аляксандр Любачка, Давыд Васільеў, Каленік Мігай і іншыя вяскоўцы.

12(25) чэрвеня 1917 года Мікуліцкі валасны выканаўчы камітэт вырашыў адабраць частку пасеваў у памешчыцы Алены Ваньковіч у яе маёнтку Рудакоў. Члены валвыканкама ўзялі маёнтак і панскія землі пад свой кантроль. З мэтай узмацнення нагляду за захаваннем канфіскаванай памешчыцкай маёмасці, за надзяленнем бедных сялян зямлёй партыйная ячэйка накіравала сваіх прадстаўнікоў у якасці камісараў Яфіма Дабрынскага ў маёнтак Рудакоў, Рыгора Мігая ў фальварак Унігаўка. У саміх Мікулічах для гэтай справы быў пакінуты Мітрафан Ярмольчык, якому дапамагалі сельскія актывісты Кузьма Ганчар, Канстанцін Крысенка, Аляксандр Любачка.

Не на жарт напалоханая такім развіццём падзей, памешчыца праз свайго даверанага звярнулася да Галоўнакамандуючага Заходнім фронтам А. І. Дзянікіна са скаргай на дзеянні Мікуліцкага валаснога выканкама і просьбай прыняць да яго адпаведныя меры ўздзеяння.

У ліпені 1917 года памешчыцкія і царкоўныя землі на тэрыторыі Мікуліцкай воласці былі падзелены паміж сялянамі.

Успамінаючы праз шмат гадоў падзеі перыяду Мікуліцкай рэспублікі, многія мясцовыя старажылы ў большасці раздзялялі тагачасную трывогу і заклапочанасць памешчыцы, па праўдзе кажучы, варварскімі адносінамі да ўсяго панскага з боку сялян, нібы

[1] Документы и материалы по истории Белоруссии. Мн., 1959. Т. 4. С. 93 – 95.

[2] Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 406. Воп. 5. Спр. 49. Л. 69; Воп. 6. Спр. 459. Л. 21.

ап'янелых на той час ад атмасферы ўсёдазволенасці і беспакаранасці. Месцамі ў лясах замест гонкіх меднаствольных (у народзе іх называлі карабельнымі) соснаў засталіся адны пні. Амаль поўнасцю зніклі ад высыхання унікальныя ліпавыя і бярозавыя гаі, дрэвы ў якіх былі па-драпежніцку абадраны сялянамі на лыка і бяросту. Ад бессістэмнага вытоптвання травянога покрыву на пашах з лёгкім механічным саставам глебы ў пясчаныя выдмы ператварыліся квітнеўшыя раней пашы і сенажаці. Затым яны так і не адрадзіліся ў сваім ранейшым выглядзе.

І. Ф. Ганжураў

ДАКУМЕНТЫ СВЕДЧАЦЬ

З ЗАЯВЫ ДАВЕРАНАГА ПАМЕШЧЫЦЫ А. Р. ВАНЬКОВІЧ АД 15(28) ЧЭРВЕНЯ 1917 г. У ШТАБ ГАЛОЎКАЗАХА АБ НЕПАДПАРАДКАВАННІ СЯЛЯН МІКУЛІЦКАЙ ВОЛАСЦІ РЭЧЫЦКАГА ПАВЕТА ЎЛАДЗЕ ЧАСОВАГА ЎРАДА

Имеиие Рудаков Речицкого у. Минской губ. расположено в Микуличской вол., которая ныне составляет отдельную от России республику, не подчиняющуюся Временному правительству, не признающую иных законов, кроме изданных волостным комитетом. Продовольственная комиссия, избранная в той волости, была комитетом разогнана, а члены от землевладельцев, назначенные земской управой, совершенно не были допущеиы. Члены комитета и их подголоски не дают даже оглашать циркуляров и распоряжений как Временного правительства, так и комиссара. На днях еле ие растерзали старика-учителя, который начал читать распоряжение министра внутренних дел, и оскорбили его действием. Микуличский комитет отменяет сенатские решения, принял на себя судебные функции, присуждает землю и взыскания, разрешает пастьбу и рубку леса крестьянам, иакладывает подати, издает приказы о реквизиции хлеба, присылает распоряжения землевладельцам, какие производить работы, а какне нет, раздает сенокосы и присылает приказы, кому давать таковые. Комитет выдал распоряжение о праве всем ловить рыбу в прудах, вследствие в садах при усадьбе выловили всю разводимую рыбу у землевладельцев. Благодаря «Микуличской республике» в имении моей доверительницы крестьяие деревень: Плоское, Рудые, Воротец и Вязок, с разрешения 3 членов продов. комитета, в том числе священника с. Микуличи, приехавших иа место, выпасли 50 дес. двухгодичного белого клевера с тимофеевкой, в фольварке Бабчии — 27 дес. тимофеевки и в фольварке Мокиш — 16, итого 93 дес. на сумму 13 800 руб.

Кроме того, в фольварке Рудаков крестьяне дер. Рудаков заставили отдать им на выпас 30 дес. белого семенного клевера на сумму 10 000 руб., и когда выпасли своими табунами целую площадь, то пошли пасти дальше и выпасли 4 дес. красного клевера на сумму 1200 руб. и пошли дальше в белый клевер.

Крестьяне дер. Бабчин выпасли сенокос «Поплав» на сумму 2400 руб., дер. Мокиш — сенокос «Кисловщину» на такую же сумму и пасли по остальным сеиокосам до 9 мая, стоптав нх и уничтожив молодую траву, что при поздней осени и засухе не только зиачительно уменьшило сбор сена, но и отодвинуло на 3 иедели, чем его подочного к жниву[1].

Распоряжение о праве даром пользоваться лесом «сухостойным» и воспрещение владельцам рубить и продавать сырой лес повело к тому, что мне не дают пользоваться лесом для своей надобности, а крестьяне всех окружающих сел, никогда в имения не входивших, рубят не только сухостойный лес, которого почти не было, но и сырой всяких пород и делают запасы материала и топлива. В моем лесу была липа, единственная в крае, которую я 30 лет оберегал ревниво, теперь ии одиой и бересты тоже. На верст 40—50 кругом Рудаков все села ехали и драли липу и бересту и тысячи подвод вывозили. Леса у меия уничтожено более чем на 100 000 руб., а придет осень и зима, то все разберут и уничтожат.

Считая, что существование Микуличской республики недопустимо вообще в государстве и что благодаря ее существованию я несу огромные убытки, прошу ваш штаб принять меры к обузданию Микуличского волостиого комитета, а равно иазначить комиссию для оценки убытков, нанесенных моей доверительнице, для возмещения их, согласно распоряжению Временного правительства.

[1] Приблизило к жатве.

На решение Микуличского вол. комитета об отобрании от моей доверительницы части поля в имении Рудаков, которое лет 25 тому окончательно закреплено за ней указом Сената и находилось в ее пользовании, а равно о других судебных решениях, незаконно выносимых комитетом, мною заявлено прокурорскому надзору.

Тоже на Микул. комитет сильно повлияло Решение Речицкого крест. союза, который по предложению нынешнего председателя Кончера решил не слушаться распоряжения правительства о пропорциональной реквизиции скота у населения и взять у помещиков 3/4 скота, а если это не покроет требуемого количества, то недостающее количество разверстать между крестьянами и 1/4 оставшегося у владельца скота.

При этом постановили, что скот породистый, взятый у помещиков, крестьяне имеют право заменить на свой, а помещикам платить установленную ныне ими цену по 3 руб. 50 коп. за пуд.

Плохое влияние оказал тоже Хойникский революционный комитет своими противозаконными действиями, а тоже несколько солдат, пришедших с фронта с проповедью немедленного захвата всего у помещичьих классов.

Подпись.

Резолюция Главкозаха: Я получаю в день десятки подобных заявлений, что с ними делать? Мы не в состоянии всем помочь, да и не наше в конце концов это дело. 22 июня.

Подпись.

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 406. Воп. 2. Спр. 70. Л. 145—146.

1917

1941

НА КРУТЫМ ПАВАРОЦЕ ГІСТОРЫІ

За ўладу Саветаў

Пасля Кастрычніка

Пасля Кастрычніцкага ўзброенага пераваротy ўлада ў Рэчыцкім павеце перайшла ў рукі Саветаў рабочых і сялянскіх дэпутатаў 12 лістапада 1917 г. За няпоўны месяц ад 25 кастрычніка да 20 лістапада яна стала рэальнасцю на ўсёй тэрыторыі Гомельшчыны і Мазыршчыны, у т. л. у Брагінскай і іншых мясцовых валасцях. Павятовы ваенна-рэвалюцыйны камітэт адразу накіраваў сваіх прадстаўнікоў у воласці і буйнейшыя населеныя пункты для выбараў Саветаў.

Былі створаны Брагінскі валасны рэўкам на чале з П. В. Скараходам, а таксама Мікуліцкі, Дзяражыцкі, Ручаёўскі, Савіцкі, Ялчанскі валасныя рэўкамы. Па даручэнні Рэчыцкага павятовага рэўкама ў Мікуліцкай воласці работу па стварэнні Саветаў, сялянскіх камітэтаў праводзіў М. П. Ярмольчык.

Крыху пазней, 28—29 снежня 1917 г., у Рэчыцы адбыўся павятовы сялянскі з'езд, у рабоце якога прымалі ўдзел 334 дэлегаты ад усіх валасцей. Ён прыняў пастанову аб скасаванні павятовай і валасных управаў і арганізацыі замест іх валасных Саветаў. З'езд распусціў таксама павятовую земскую ўправу і зняў з пасады павятовага камісара памешчыка П. Патона. На з'ездзе быў створаны сялянскі камітэт і прынята рашэнне аб арганізацыі валасных зямельных камітэтаў для ажыццяўлення Дэкрэта аб зямлі. У сувязі з гэтым з кожным днём узмацняўся ўплыў Саветаў на народныя масы. У такіх умовах адбывалася бальшавізацыя новых органаў улады.

На пачатку 1918 г. на Брагіншчыне і Камарыншчыне праводзіліся выбары валасных і сельскіх Саветаў пры адначасовым роспуску валасных земстваў, адхіленні ад пасад сельскіх старастаў і г. д. У валасцях з членаў камісій выбіраўся прэзідыум валвыканкамаў, ствараліся камісіі: зямельная, харчовая, культурна-асветная, санітарна-асветная і інш. Найбольш актыўна праводзілася гэтая работа ў Брагінскай, Мікуліцкай, Савіцкай валасцях.

Аб'яднанне ў студзені 1918 г. Саветаў рабочых і салдацкіх дэпутатаў з сялянскімі дэпутатамі стварыла трывалую палітычную аснову пралетарскай дзяржавы, вызваліла сялянства з-пад уплыву эсэраў, расшырыла сацыяльную

базу дыктатуры пралетарыяту. Першая Савецкая канстытуцыя 1918 г. узаконіла Саветы як дзяржаўную форму гэтай дыктатуры. Чарговым важным крокам ва ўмацаванні Саветаў на вёсцы з'явілася стварэнне ў лістападзе — снежні 1918 г. камітэтаў вясковай беднаты, якія адыгрывалі рашаючую ролю ў размеркаванні зямлі, адабранай у памешчыкаў і царкоўнікаў, канфіскацыі лішкаў хлеба ў кулакоў, забеспячэнні хлебапрадуктамі Чырвонай Арміі, насельніцтва гарадоў і прамысловых цэнтраў. У Брагіне, Мікулічах, Савічах, Ёлчы і іншых населеных пунктах былі створаны валасныя, а ў буйнейшых з іх — сельскія камітэты беднаты. Мэтай Саветаў было прыцягнуць на бок Савецкай улады беднякоў і сераднякоў, умацаваць саюз рабочага класа і сялянства, каб агульнымі намаганнямі падарваць эканамічную моц і палітычны ўплыў кулацтва.

Камбеды, як правіла, ствараліся на сходах вясковай беднаты. Першымі старшынямі камбедаў у нашых мясцінах былі абраны Сцяпан Волкаў (в. Калыбань), Міхаіл Зубрыцкі (м. Камарын), Ігнат Касцючэнка (в. Крукі), Пётр Мартыненка (в. Спярыжжа), Даніла Процка (м. Брагін), Дзмітрый Прышчэпаў (в. Макрэц), Іван Шчука (в. Савічы), Андрэй Яжгуновіч (в. Глухавічы) і іншыя.

Пры садзейнічанні партыйных ячэек стварэннем і ўмацаваннем органаў Савецкай улады ў радзе месцаў кіравалі дэмабілізаваныя салдаты і матросы. Так, у снежні 1917 г. у вёску Малажын вярнуўся матрос рэвалюцыйнага крэйсера «Амур», член яго суднавога камітэта, член партыі бальшавікоў Ісак Данілавіч Новік. Як актыўны ўдзельнік Кастрычніцкай рэвалюцыі (а затым і грамадзянскай вайны), ён быў абраны першым старшынёй мясцовага Савета, працаваў старшынёй Дзяржыцкага валаснога выканаўчага камітэта.

У вёсцы Аляксееўка першым старшынёй Савета з'яўляўся былы салдат Прэабражэнскага палка, член партыі з 1917 г. Восіп Аляксеевіч Валасенка. Па яго ініцыятыве сход сялян гэтага населенага пункта скасаваў пасаду сельскага старасты, пазбавіў мандатаў зямельных галосных і выбраў Савет. В. А. Валасенка многае зрабіў для арганізацыі ў 1918 г. партызанскай барацьбы супраць аўстра-германскіх акупантаў. У 1920 г. ён быў абраны старшынёй Брагінскага валаснога Савета.

У вёсцы Крукі першым старшынёй Савета з'яўляўся бальшавік Павел Апанасавіч Старахатні. Мікуліцкі валасны Савет тады ўзначаліў член партыі бальшавікоў з 1917 г. Сямён Лаўрэнавіч Апанасенка. У сваіх успамінах ён, у прыватнасці, зазначаў «...будучы ў водпуску з старой, царскай арміі, у кастрычніку 1917 года мы, група таварышаў,— таксама адпускнікоў, калі дайшла вестка аб звяржэнні буржуазнага Часовага ўрада, тэрмінова стварылі Мікуліцкі рэвалюцыйны камітэт. Узялі пад ахову маёмасць уцёкшых ад рэвалюцыі памешчыкаў і арандатараў».

Прыкметную ролю ў арганізацыі Савецкай улады ў брагінскіх і камарынскіх мясцінах адыгралі бальшавікі П. В. Герасіменка (в. Сцепаноў) і А. С. Мартыненка (в. Дублін). У в. Новы Макрэц на пачатку 1918 г. першым старшынёй Савета працаваў член партыі з 1905 г. Іван Міхайлавіч Жыхараў, у мінулым рабочы кіеўскага завода «Арсенал». З Брагіншчыны партыя накіравала яго ў Багунскі рэвалюцыйны полк 44-й Кіеўскай Чырванасцяжнай стралковай дывізіі М. А. Шчорса. У 1918 г. І. М. Жыхараў загінуў у баі з пятлюраўскай бандай.

Бальшавіцкія арганізацыі аказвалі паўсядзённы ўплыў на дзейнасць Саветаў, праводзілі актыўную работу сярод насельніцтва. Аднак наступленне ў лютым 1918 г. аўстра-германскіх войск і акупацыя імі значнай часткі Беларусі замарудзіла развіццё Саветаў.

У адказ на дэкрэт Савета народных камісараў «Сацыялістычная Айчына ў

небяспецы!» на месцах пачалася мабілізацыя ў рэвалюцыйныя часці і атрады Заходняга фронту. Брагінская валасная партыйная ячэйка накіравала ў рады Чырвонай Арміі лепшых сваіх камуністаў, а таксама групу камсамольцаў. У ліку іх былі Сямён Ціханчук, Сямён Апанасенка, Мітрафан Ярмольчык, Міхаіл Зубрыцкі, Сямён Парэмскі, Сяргей Таміловіч-Данчанка і іншыя. Групы добраахвотнікаў былі сфарміраваны партыйнымі і савецкімі органамі іншых валасцей Брагіншчыны і Камарыншчыны. Усе яны адважна змагаліся затым на розных франтах грамадзянскай вайны. Напрыклад, за гераізм і мужнасць, праяўленыя ў баях за Самару і Касторнае пры разгроме калчакаўскіх войск на Усходнім фронце, а затым у бітвах з дзянікінцамі камандзір палка сувязі 25-й чапаеўскай дывізіі затым камісар 3-га палка 72-й дывізіі М. П. Ярмольчык удастоены самых высокіх па тым часе ўзнагарод Савецкай Рэспублікі — двух ордэнаў Чырвонага Сцяга.

Узоры воінскай доблесці праявіў у змаганні з дзянікінцамі і калчакаўцамі другі прадстаўнік Брагіншчыны, ураджэнец вёскі Крыўча Сямён Ціханчук, які затым прайшоў шлях ад чырвонаармейца да генерал-лейтэнанта. Сямён Аўрамавіч у грамадзянскую вайну ўзнагароджаны ордэнам Чырвонага Сцяга.

Да сакавіка гераічнымі намаганнямі Чырвонай Арміі ўдалося спыніць ворага на лініі Орша — Магілёў — Гомель. Не маючы сіл для абароны, Савецкая Рэспубліка вымушана была 3 сакавіка 1918 г. падпісаць грабежніцкі Брэсцкі мірны дагавор, па якім большая частка Беларусі, у т. л. Брагіншчына і Камарыншчына, трапілі ў зону германскай акупацыі. З прыходам кайзераўцаў у акупіраваных мясцовасцях былі ліквідаваны рэвалюцыйныя парадкі. Акупанты разагналі Саветы, адмянілі прыватную ўласнасць на зямлю і іншую маёмасць. У былых маёнтках з'явіліся ранейшыя гаспадары-памешчыкі ці іх упраўляючыя. Акупантам паслужліва дапамагалі мясцовыя чарнасоценцы, правыя эсэры, кулакі. Часта па іх даносах кайзераўцы тварылі тэрор і насілле, бязлітасна распраўляліся з сельскімі актывістамі: па-зверску замучылі дэпутата Верхнежараўскага сельсавета Карнея Міхайлавіча Шульгу, расстралялі за прыналежнасць да бальшавіцкай партыі старшыню камітэта беднаты вёскі Кацічаў Аляксея Тамілку, дэпутата Савета з Савіцкай воласці Вікенція Дусянка. За непадпарадкаванне нямецкім уладам у Верхніх Жарах быў пакараны смерцю вясковец Іван Юшчанка. Немцы трымалі пяць дзён пад замком і без ежы старшыню Брагінскага валаснога выканкама Сяргея Краўчанку і сакратара партыйнай ячэйкі Мікалая Несцярка, а бацьку апошняга — Льва Несцярка павесілі на тэлеграфным слупе. Акупанты амаль поўнасцю спалілі вёску Кулажын — агнём было знішчана 25 сялянскіх хат.

Кайзераўцы рабавалі насельніцтва, вывозілі жывёлу, збожжа, лес і г. д. У такіх умовах бальшавікі, савецкія актывісты вымушаны былі пайсці ў падполле, каб пачаць арганізаваную барацьбу супраць акупантаў. Вясной 1918 г. у Брагіне аформіўся падпольны камітэт РКП(б)[1], які кіраваў дзейнасцю падпольных партыйных ячэек і камуністаў-падпольшчыкаў, партызанскіх атрадаў, арганізоўваў агітацыйна-прапагандысцкую работу сярод нямецкіх салдат і насельніцтва.

З мэтай мабілізацыі насельніцтва на барацьбу з акупантамі і паляпшэння кіраўніцтва дзеяннямі партызанскіх фарміраванняў валасныя партыйныя камітэты стварылі спецыяльныя баявыя органы — рэвалюцыйныя камітэты. Актыўна дзейнічалі такія падпольныя органы ў Брагіне і іншых валасцях[2].

---

[1] Нацыянальны архіў Рэспублікі Беларусь. Ф. 1. Воп. 1. Спр. 22. Л. 45.

[2] Иностранная военная интервенция в Белоруссии (1917 – 1920). Мн., 1990. С. 124.

У іх склад увайшлі кіраўнікі партыйных ячэек, найбольш аўтарытэтныя мясцовыя партыйцы таго часу С. Я. Краўчанка (м. Брагін), Р. В. Мігай (в. Мікулічы), А. М. Вароненка (в. Савічы), Аляксандр Гардзейчык (в. Ёлча), а таксама В. А. Валасенка, С. І. Кліменка, І. С. Кляпец, С. Ц. Крупадзёраў, Ц. А. Манжос, М. Н. Несцярок, П. В. Скараход, П. А. Старахатні і іншыя. Каардынаваў дзейнасць падпольшчыкаў начальнік Рэчыцкай павятовай міліцыі Адам Андрэевіч Мажэйка. Ён меў паўнамоцтвы на гэта ад Рэчыцкага павятовага камітэта партыі.

Самай актыўнай формай супраціўлення ворагу быў партызанскі рух. У тутэйшых мясцінах былі створаны і дзейнічалі пяць атрадаў народных мсціўцаў. Так, пасля прыходу аўстрагерманцаў адзін з першых партызанскіх атрадаў стварыў член Рэчыцкага павятовага рэвалюцыйнага камітэта, ураджэнец вёскі Крыўча Восіп Аляксеевіч Валасенка. Адразу ж пад яго камандаванне сталі землякі з вёсак Крыўча і Аляксееўка Несцер Аўрамавіч Ціханчук, Піліп Нікіфаравіч Кіслоў, Адам Пракопавіч Маручок, Ціхан Яфрэмавіч Вароненка, Сяргей Міхайлавіч Стрыбульскі і многія іншыя.

Тады ж баявымі справамі заявілі аб сабе партызанскія атрады на чале з П. В. Скараходам у Брагінскай воласці, у Мікуліцкай, Савіцкай, Ялчанскай валасцях (камандзіры Рыгор Мігай, Кандрат Мельнік, Іван Скараход). Дарэчы, К. Мельнік у 1920 г. з'яўляўся камандзірам аднаго з бранякатэраў Дняпроўскай ваеннай флатыліі.

На пачатку жніўня 1918 г. быў створаны спецыяльны падпольны штаб па кіраўніцтве баявымі аперацыямі партызан супраць нямецкіх войск і гайдамакаў — украінскіх нацыяналістаў. У наступным месяцы партызаны Брагіншчыны нанеслі шэраг добра спланаваных і моцных удараў па акупантах, у т. л. па іх апорных пунктах у вёсках Астрагляды, Асарэвічы, Крукі, Кацічаў, Верхнія Жары. У выніку яны захапілі нямала зброі і боепрыпасаў, нарабаванай акупантамі жывёлы, якая была раздадзена насельніцтву[1].

Падбадзёраныя адноснай абаронай з боку партызан, не жадалі мірыцца з парадкамі, усталяванымі акупантамі, жыхары іншых населеных пунктаў Брагіншчыны і Камарыншчыны. Употай ад ворага аказвалі ўсялякую падтрымку лясным салдатам жыхары вёсак Чамярысы, Хракавічы, Асарэвічы. Арганізатарам сялянскай моладзі на барацьбу з акупантамі з'явіўся жыхар вёскі Чамярысы Апанас Сафронавіч Кіслоў. Ён разам з Рыгорам Мінатавічам Прыходзькам, які прыйшоў з фронту па раненні, наладзіў сувязь з размешчаным у раёне Унеча — Навазыбкаў партызанскім атрадам пад камандаваннем рабочага кіеўскага завода «Арсенал» В. Н. Бажэнкі. Кіслоў прывёў да партызан цэлую групу хлопцаў, у ліку якіх былі Мікіта Судаленка, Радзівон Чэх, Давыд Прыходзька, Павел Чэх, Купрэй Радчыкаў, Аўрам Сніцарэнка, Захар Гацка, Васіль Малочка, Лазар Залужны, Іван Кіслоў і іншыя. Гэты атрад удзельнічаў у баях з нямецкімі акупантамі і бандамі ўкраінскіх нацыяналістаў.

У верасні 1918 г. па рашэнні Рэчыцкага падпольнага павятовага камітэта партыі ў вёсцы Крыўча адбыўся нелегальны з'езд прадстаўнікоў Брагінскага, Мікуліцкага, Савіцкага, Ялчанскага, Хойніцкага, Лоеўскага, Ручаёўскага і Дзяражыцкага валасных рэўкамаў. З асноўным дакладам — аб мабілізацыі ўсіх сіл на барацьбу з нямецкімі акупантамі, аб рэкамендацыях павятовага паўстанцкага камітэта па разгортванні партызанскага руху на акупіраваных паўднёва-заходніх тэрыторыях рэспублікі выступіў прадстаўнік Рэчыцкага падпольнага павятовага камітэта партыі Л. Х. Васілявіцкі. Былі

[1] Расійскі цэнтр захавання і вывучэння дакументаў навейшай гісторыі. Ф. 17. Воп. 4. Спр. 93. Л. 14.

пастаўлены канкрэтныя задачы ў сувязі з будучым наступленнем Чырвонай Арміі па ўсім савецка-германскім фронце.

Пасля крыўчанскага з'езда дзеянні Брагінскага, Мікуліцкага, Савіцкага, Ялчанскага і Крыўчанскага партызанскіх атрадаў, на чале якіх былі П. В. Скараход, Р. В. Мігай, І. М. Скараход, К. П. Мельнік і В. А. Валасенка, набылі яшчэ большую ўзгодненасць, а рады народных мсціўцаў папоўніліся дзесяткамі адважных байцоў.

«У час правядзення з'езда ў Крыўчы з'явіўся са сваёй бандай крымінальных злачынцаў і кулацкіх элементаў эсэр манархічнага ўхілу Беразняцкі, які здрадліва супрацоўнічаў з нямецкімі ўладамі,— успамінаў Л. Х. Васілявіцкі.— Беразняцкі меў намер арыштаваць удзельнікаў з'езда, але, пасля раззбраення банды, быў арыштаваны сам і расстраляны па прысуду ваенна-рэвалюцыйнага трыбунала»[1].

6 верасня 1918 г. Рэчыцкі павятовы Савет звярнуўся да ўрада РСФСР з просьбай дапамагчы ў вызваленні ад нямецкай акупацыі. Гэтая пазіцыя мела гарачую падтрымку сярод насельніцтва ўсіх валасцей павета. Жыхары Брагіншчыны падмацавалі яе актывізацыяй барацьбы супраць ворага, аб чым сведчыць бой партызан за вёскі Крыўча, Новая Аляксееўка і Савічы, у якім адважна дзейнічалі камуністы В. Канчар, Т. Лявоненка, Ф. Хаменка і С. Вароненка[2], а таксама дзёрзкая баявая аперацыя партызан атрада Піліпа Скарахода супраць германска-гетманаўскага гарнізона ў Брагіне і Касачове 6 кастрычніка 1918 г.

Дзень быў кірмашовы, і на рынкавую плошчу з'ехалася многа людзей, асабліва падвод з сенам. Прыкладна ў палавіне дня з гэтых вазоў вылезлі ўзброеныя партызаны і пачалі вылоўліваць паліцэйскіх казачкоў і нямецкіх салдат. Аперацыя прайшла паспяхова. Але раптам з боку маёнтка Касачоў немцы адкрылі моцны кулямётны абстрэл. Партызаны павялі наступленне на ворага і пасля бою, які доўжыўся да самага вечара, адступілі. У гэтым баі народныя мсціўцы захапілі нямала зброі і боепрыпасаў, хоць і самі страцілі 10 чалавек забітымі і параненымі.

Сваю злосць за смелую партызанскую акцыю акупанты нярэдка зрывалі на мірным насельніцтве.

Паражэнне аўстра-германскага блока ў 1-й імперыялістычнай вайне і ліста-падаўская рэвалюцыя ў Германіі стварылі спрыяльныя ўмовы для вызвалення акупіраваных кайзераўцамі тэрыторый. У лістападзе УЦВК анулiраваў Брэсцкі мірны дагавор. Акупанты вымушаны былі пакінуць Брагіншчыну і навакольныя мясцовасці, баючыся быць уцягнутымі ў баявыя дзеянні з партызанамі да падыходу чырвонаармейскіх часцей. 13 снежня 1918 г. у тэлеграме рэўваенсавета Заходняга фронту старшыні УЦВК Я. М. Свярдлову паведамлялася, што «В Речицком уезде до прихода Красной Армии Советская власть установилась в Брагине, Хойниках, Слободе, Малодуше и других населенных пунктах»[1].

16 снежня 1918 г. усю ўладу ў валасцях Брагіншчыны і Камарыншчыны ўзялі ў свае рукі рэвалюцыйныя камітэты. Іх узначальвалі Сяргей Краўчанка (Брагін), Раман Дыгун (Мікулічы), Павел Старахатні (Савічы), Аляксандр Гардзейчык (Ёлча), Ісак Новік (Дзяражычы) і г. д.

1 студзеня 1919 г. Часовы рабоча-сялянскі ўрад Беларусі абнародаваў маніфест, які абвясціў наш край суверэннай Беларускай Савецкай Рэспублікай. Набыццё беларускай нацыянальнай дзяржаўнасці стварыла спрыяль-

[1] Гомельскі краязнаўчы музей. Ф. 5. Спр. 6. 1968.

[2] Иностранная военная интервенция в Белоруссии (1917—1920). Мн., 1990. С. 132.

[1] Крах немецкой оккупации в Белоруссии в 1918 году. Мн., 1947. С. 181.

ныя ўмовы для развіцця самасвядомасці працоўных рэспублікі, згуртавання іх сіл для барацьбы са знешняй і ўнутранай контррэвалюцыяй.

У гэты час балышавікі ўдзялялі неаслабную ўвагу ўмацаванню Савецкай улады на вёсцы. Задача часткова была рэалізавана праз сялянскія камітэты беднаты, якія ў лістападзе — снежні 1918 г. ствараліся ў цэнтрах валасцей, а затым і ў буйнейшых населеных пунктах Брагіншчыны і Камарыншчыны. Камбеды аказвалі дапамогу мясцовым Саветам у згуртаванні бяднейшага сялянства вакол Савецкай улады, актыўна садзейнічалі выкананню заданняў па харчразвёрстцы, правядзенню мабілізацыі, набору добраахвотнікаў у Чырвоную Армію і інш.

Стварэнне камбедаў абвастрыла барацьбу класаў і ўзмацніла сацыяльнае расслаенне ў вёсцы. Бо праз гэтыя ініцыятыўныя самадзейныя сялянскія аб'яднанні дзяржава пазбавіла ёю ж надзеленых зямлёй вяскоўцаў законнага права па сваім угледжанні распараджацца прадуктамі ўласнай працы. Актыўныя сілавыя метады работы асобных бядняцкіх камітэтаў, як гэта мела месца ў Савіцкай, Ялчанскай і некаторых іншых валасцях, нярэдка з'яўляліся прычынай пераходу значнай часткі сялян у апазіцыю да ўлады і абвастрэння становішча на вёсцы. Асобныя варожыя да Савецкай улады буржуазна-кулацкія элементы ствараліпадпольныя ўзброеныя групы, якія шляхам запалохвання і шантажу, а пазней і жорсткага тэрору імкнуліся распаліць сярод сялян антыбальшавіцкія настроі.

К пачатку 1919 г. міжнароднае становішча Савецкай дзяржавы ўскладнілася. На ўсходзе наступала армія Калчака, на захадзе пагрозу ствараліпройскі Юдзеніча і актыўная падрыхтоўка да ваенных дзеянняў буржуазна-памешчыцкай Польшчы, якая мела намер расшырыць свае тэрыторыі за кошт захопу беларускіх і ўкраінскіх зямель. У гэтай цяжкай сітуацыі партыйныя і савецкія органы праводзілі арганізацыйную і палітычна-масавую работу па аказанні ўсебаковай дапамогі Чырвонай Арміі. У неакупіраваных раёнах, у т. л. на Брагіншчыне і Камарыншчыне, праводзіліся кампаніі па мабілізацыі моладзі, збору прадуктаў для патрэб фронту і інш. Асабліва актыўна вялася гэтая работа ў Мікуліцкай воласці, дзе насельніцтвам добраахвотна і датэрмінова былі выкананы заданні па харчразвёрстцы. Аб гэтым упамінаецца ў загадзе Кашалёўскага валаснога рэўкама Гомельскай губерні ад 11 снежня 1919 г.: «Волревком приказывает объявить населению следующее: село Рудаково Микуличской волости Речицкого уезда сдало излишки к сроку, добровольно, за что, согласно распоряжения председателя Совнаркома товарища Ленина и наркома продовольствия товарища Цюрупы, названное село освобождено от всяких воинских продовольственных реквизиций и обысков, от натурального помольного сбора и премировано отпуском товаров в двойном размере»[1].

Вясной 1919 г. імперыялісты краін Антанты арганізавалі чарговы паход супраць Савецкай Расіі. Дзяржава аказалася ў кальцы белагвардзейскіх (Калчак, Дзянікін, Юдзеніч), інтэрвенцкіх (англа-франка-амерыканцы з поўначы, польскія легіянеры з захаду) армій. У паўднёва-заходніх раёнах Гомельшчыны актывізаваліся банды ўкраінскіх нацыяналістаў — пятлюраўцаў, якія спрабавалі распаўсюдзіць уладу Цэнтральнай украінскай рады на гэтыя тэрыторыі. З мэтай аб'яднання сіл для барацьбы з іншаземнай інтэрвенцыяй яшчэ ў першыя дні лютага 1919 г. Літва і Беларусь вымушаны былі аб'яднацца ў Літоўска-Беларускую ССР (ЛітБел ССР) на тэрыторыі Віленскай, Мінскай, Ковенскай, Гродзенскай і часткі Сувалкаўскай губерняў. 8 красавіка ЦВК ЛітБел ССР аб'явіў рэспубліку на ваенным становішчы.

[1] Дзяржаўны архіў Гомельскай вобласці. Ф. 392. Воп. 1. Спр. 10. Л. 30.

У канцы сакавіка 1919 г. прадстаўнікі рэўкамаў мясцовых валасцей сабраліся ў Брагіне на з'езд, які абмеркаваў пытанні, звязаныя з падрыхтоўкай выбараў у валасныя выканаўчыя камітэты. На ім прысутнічалі 42 дэлегаты. Заслухаўшы даклад сакратара партыйнай ячэйкі Мікалая Несцярка аб праграме і тактыцы Савецкай улады і бягучым моманце, з'езд адпаведна прыняў рэзалюцыю, у якой вітаў Савецкую ўладу, як адзіна здольную адстойваць інтарэсы рабочага класа і сялянства[1]. Затым на валасных з'ездах у Брагіне, Мікулічах, Савічах, Ёлчы, Дзяражычах, Ручаёўцы рэвалюцыйныя камітэты склалі свае паўнамоцтвы і перадалі іх выканаўчым камітэтам Саветаў. Было зроблена самае галоўнае — створаны савецкі апарат[2].

Пасля выгнання акупантаў найпершым клопатам выканкамаў Саветаў былі пытанні барацьбы з разрухай, размеркаванне памешчыцкіх зямель, будаўніцтва жыцця на новы лад. Тут добра праявілася арганізуючая і мабілізуючая роля камуністаў, рады якіх паступова папаўняліся за кошт найбольш свядомых і адданых рэвалюцыйнай справе рабочых і сялян. Кіраўнік тагачаснай Рэчыцкай павятовай партыйнай арганізацыі А. С. Касценка адзначаў: «У жніўні 1919 года павятовая партыйная арганізацыя налічвала ў сваіх радах 200 чалавек і вялікую групу спачуваючых. Асабліва моцная партыйная арганізацыя была на Брагіншчыне. Яе ўзначальвалі Краўчанка, Несцярок, Мігай, Крупадзёраў, Скараход і інш.»[3].

Сілы ўнутранай контррэвалюцыі, імперыялістычныя колы Захаду не жадалі пазбавіцца ад сваіх ранейшых намераў задушыць Савецкую ўладу. У сакавіку 1919 г. у Гомелі ўспыхнуў мяцеж, узняты эсэрам Стракапытавым у 67-м і 68-м палках Тульскай брыгады. Але неўзабаве мяцежнікі былі разгромлены.

Даведаўшыся аб мяцяжы ў Гомелі і Рэчыцы, брагінская буржуазная інтэлігенцыя ў асобе настаўніка мясцовага народнага вучылішча, былога царскага афіцэра Івана Каноды, адваката Цыркіна, начальніка пошты Пятра Ганчарэнкі, землямера Фёдара Раманенкі, гандляроў Рэзнікава і Равіковіча паспрабавалі захапіць уладу, стварыўшы «Камітэт бяспекі». Па даручэнні выканкама Брагінскага валаснога Савета начальнік мясцовай міліцыі К. П. Мельнік прабраўся ў акупіраваны палякамі Брагін з групай партызан на чале з П. В. Скараходам і разагнаў самазваную ўладу.

2 мая 1919 г. адбылася 1-я Гомельская губернская партыйная канферэнцыя, у якой прымалі ўдзел і дэлегаты з Брагіншчыны: С. Краўчанка, А. Гардзейчык, С. Кліменка, Р. Мігай, Ц. Манжос, М. Несцярок, П. Старахатні. Канферэнцыя абмеркавала дзейнасць губернскай партарганізацыі. У прынятых рашэннях былі прадугледжаны мерапрыемствы па павелічэнні дапамогі фронту, узмацненні работы па аднаўленні народнай гаспадаркі[1].

У жніўні 1919 г., наступаючы з поўдня, войскі Дзянікіна захапілі Чарнігаў і стварылі сур'ёзную пагрозу Гомельскай губерні. Сабраўшыся з сіламі, у сярэдзіне верасня Чырвоная Армія разграміла асноўныя часці Дзянікіна. Але на захадзе фронт стаяў на Бераліне да вясны наступнага года.

У верасні 1919 г. польскія войскі прарваліся ў раён Бабруйска праз Беразіну і пачалі наступленне на Рагачоў, Жлобін у абход Гомельскага ўмацаванага раёна. Затым чарговае цяжкае выпрабаванне чакала нашу краіну вясной 1920 г. — палякі захапілі Мазыр, Калінкавічы, Рэчыцу.

---

[1] Звязда, 1919. 15 сак.
[2] Известия Речицкого Совета, 1919. 20 сак.
[3] Гомельскі краязнаўчы музей. Ф. 5. Спр. 10. Інв. № 83.

[1] Гомельскі краязнаўчы музей. Ф. 5. Спр. 15. Інв. № 89.

На Палессі польскія легіянеры сустрэлі ўпартае супраціўленне Чырвонай Арміі і апалчэнскіх фарміраванняў. У прыватнасці, 8 мая 1920 г. байцы Пралетарскага (Камуністычнага) батальёна з ліку рэчыцкіх, брагінскіх і лоеўскіх камуністаў і камсамольцаў разам з чырвонаармейцамі каля чатырох гадзін вялі бой з ворагам каля вёскі Воўчая Гара. За гэты час з Рэчыцы была эвакуіравана каштоўная дзяржаўная маёмасць, часці 57-й дывізіі Чырвонай Арміі пераправіліся на левы бераг Дняпра і занялі там абарону. Большасць байцоў апалчэнскага батальёна, у т. л. Залман Гуцьянтаў з вёскі Рудня Жураўлёва, Якаў Кур'ян з вёскі Дублін і іншыя загінулі[1].

У красавіку войскі акупантаў уступілі на Брагіншчыну і Камарыншчыну. Як і раней, пры германцах, улада ў валасцях перайшла да земскіх управаў, якія сталі марыянеткамі ў руках акупантаў.

Вораг устанавіў жорсткі рэжым тэрору, грабяжу і насілля. Так, па загаду польскага каменданта былі расстраляны актыўны ўдзельнік Кастрычніцкай рэвалюцыі, старшыня Брагінскага валвыканкама Іван Мінавіч Федарэнка з вёскі Вуглы, член (дэпутат) Астраглядаўскага сельскага Савета Сяргей Кананок, да смерці замучана жонка партызана Арцёма Радчанкі — Фядора Радчанка і г. д. Антынародная палітыка акупантаў выклікала рашучыя пратэсты працоўных. Людзі ўсё актыўней узнімаліся на барацьбу з ворагам.

У адпаведнасці з патрабаваннямі Палітбюро ЦК КП(б) Літвы і Беларусі падпольныя партыйныя арганізацыі акупіраваных тэрыторый прыступілі да разгортвання ўсенароднай барацьбы супраць акупантаў. Па рашэнні Гомельскага губернскага камітэта ўся паўната ўлады ў цэнтры і на месцах зноў была перададзена рэвалюцыйным камітэтам. У тыле акупантаў разгортваўся партызанскі рух. Асабліва шырокі размах ён набыў у Брагінскай воласці, а таксама на Камарыншчыне[1]. Ужо 5 мая партызанскія атрады пад камандаваннем П. В. Скарахода і В. А. Валасенкі ўступілі ў бой з акупантамі каля вёсак Гарадзішча і Малейкі. На мосце праз Брагінку партызаны ўстанавілі кулямёты. Іх агнём была разбіта варожая рота. Пры гэтым загінуў польскі афіцэр. Потым, узарваўшы мост, партызаны адступілі і, каб захаваць сілы, пераправіліся на ўсходні бераг Дняпра[2].

У лютым — красавіку 1920 г. партызаны грамілі варожыя гарнізоны ў Мазырскім і Пінскім паветах. Добрая слава ішла пра конны партызанскі атрад П. В. Скарахода, які налічваў на той час больш як 300 байцоў. У яго радах пад Тонежам, Давыд-Гарадком і ў іншых месцах вызначыліся брагінцы і камарынцы Кузьма Баброўнік, Мікіта Бандарэнка, Іван Бельчанка, Аляксей Вароненка, Давыд Васільеў, Іван Галка, Ціхан Ганчар, Аляксандр Голуб, Андрэй Кабанчук, Фёдар Камандзірчык, Юрый Каплан, Пімен Кіслоў, Піліп Кіслы, Іван Кляпец, Восіп Крот, Зэлік Левін, Адам Маручок, Антон Мартыненка, Яўсей Міркін, Даніла Музычэнка, Аляксандр Несцярок, Яфім Палуян, Аляксандр Перавознікаў, Дзмітрый Посмык, Мікалай Прымак, Рыгор Прыходзька, Піліп Слепакоў, Фёдар Уласенка, Мікіта Хвошчанка, Несцер Ціханчук, Лявон Ярмоленка і іншыя партызаны.

Нягледзячы на тое, што польскія войскі захапілі Мінск і некаторыя навакольныя раёны, для маладой Савецкай Рэспублікі летам 1919 г. галоўным з усіх франтоў быў усё ж Паўднёвы, дзе наступала белагвардзейская армія Дзянікіна. Калі восенню таго ж года прагучаў заклік: «Усе на барацьбу з Дзянікіным!», на яго дружэ-

[1] Гомельскі краязнаўчы музей. Ф. 5. Спр. 12. Інв. № 83.

[1] Расійскі дзяржаўны ваенны архіў. Ф. 200. Воп. 2. Спр. 491. Л. 19–20.

[2] Трыбуна калгасніка, 1935. № 59.

на адгукнуліся камуністы і камсамольцы Брагіншчыны і Камарыншчыны. На фронт пайшлі Пётр Асядач, Навум Генін, Ісак Каплан, Сямён Ціханчук, Пётр Шынкарэнка, Ануфрый Ятчанка і іншыя. Затым у Чырвоную Армію былі накіраваны партыйцы Восіп Крот, Аляксандр Несцярок, Уладзімір Румянцаў з Брагінскай, Іван Грышан, Пятро Грышан, Даніла Музычэнка, Фёдар Нячоса з Ялчанскай партячэек, а таксама Пётр Волкаў (в. Вельямоў), Юрый Каплан, Павел Кушняроў (м. Брагін), Іван Кіслоў (в. Крыўча), Рыгор Кузьменка і Рыгор Прыходзька (в. Дуброўнае), Пётр Паўлючэнка (в. Багушы), Арцём Пікуль (в. Вялікі Лес), Давыд Скарупскі, Андрэй Скідан (м. Брагін), Васіль Снежка (в. Астрагляды) і іншыя нашы землякі.

У баях супраць белапалякаў, пятлюраўцаў і белагвардэйцаў у 1919 — 1920 гг. прымалі актыўны ўдзел байцы Тарашчанскага і Багунскага палкоў 44-й Кіеўскай Чырванасцяжнай стралковай дывізіі Карней Мартышук (м. Камарын), Адам Раманавец (п. Новы Пуць), Укол Ефіменка, Макар Шупан (в. Хракавічы), Аляксандр Краўчанка (п. Садовы), Сямён Парэмскі, Ціт Манжос (м. Брагін), Рыгор Прыходзька (в. Хракавічы) Адам Прымачэнка (в. Ляды) і іншыя. Дарэчы, Р. Прыходзька быў ад'ютантам у камандзіра Тарашчанскага палка В. Н. Бажэнкі. А жыхар вёскі Крыўча Фёдар Кіслы ў тым жа палку камандаваў батальёнам.

У складзе Багунскага палка ў перыяд летняга наступлення Чырвонай Арміі ў 1920 г. вызначыўся ўраджэнец вёскі Дуброўнае Сяргей Таміловіч-Данчанка. 1 мая 1921 г. перад строем аднапалчан у г. Жытоміры камандзір дывізіі І. Н. Дубавы ўручыў адважнаму байцу ордэн Чырвонага Сцяга. Такой жа ўзнагароды быў удастоены аднапалчанін Таміловіча-Данчанкі, у далейшым старшыня Брагінскага вылвыканкама П. І. Купрыянаў.

Пад сцягам праслаўленай 14-й дывізіі, якой камандаваў герой грамадзянскай вайны Аляксандр Пархоменка, ваяваў наш зямляк Уладзімір Сушчанка (в. Шкураты). За смеласць і адвагу ён быў узнагароджаны Граматай, якую падпісалі С. М. Будзённы і К. Я. Варашылаў. Па партыйнай мабілізацыі ў кастрычніку 1919 г. разам з групай камуністаў-землякоў у складзе камуністычнага палка 57-й дывізіі на фронт пайшоў старшыня Мікуліцкага валвыканкама С. І. Кліменка. Добраахвотнікамі змагаліся на франтах грамадзянскай вайны многія камсамольцы Брагіна і Камарына, вёсак Аляксееўка, Крыўча, Верхнія і Ніжнія Жары і г. д. 67 членаў РКСМ з Брагіншчыны ваявалі ў складзе Багунскага і Тарашчанскага палкоў 44-й Кіеўскай Чырванасцяжнай стралковай дывізіі М. А. Шчорса.

І. Ф. Ганжураў

ДАКУМЕНТЫ СВЕДЧАЦЬ

СА ЗВАРОТУ САВЕТА РАБОЧЫХ, СЯЛЯНСКІХ І САЛДАЦКІХ ДЭПУТАТАЎ СЯЛА ТУЛЬГАВІЧЫ РЭЧЫЦКАГА ПАВЕТА ДА ПРАДСТАЎНІКОЎ РСФСР

6 снежня 1918 г.

Народ стал иметь глубокую веру, что... не сегодня — завтра большевики займут наш уезд и избавят народ от германского и гетманского ярма. Но накануне освобождения, 21 ноября (ст. стиля) державная варта, руководимая «доблестными» русскими офицерами, при поддержке немецкой кавалерии поехала в Брагин поймать лиц, разгромивших варту в имении Косачев, встретили на своем пути народ, шедший из церкви на базар, и, ничтоже

сумняшеся, открыли по крестьянам ружейно-пулеметный огонь. Результатом оказалось убитых 42 человека невиниых людей. Кроме того, у всех ограбили обувь, одежду и деньги, хоронить убитых воспрещали и не давали желавшим взять покойников и избивали...

Расійскі дзяржаўны ваенны архіў. Ф. 3405. Воп. 1. Спр. 8. Л. 40—41.

З ЗАГАДА КАШАЛЁЎСКАГА ВАЛАСНОГА РЭЎКАМА ГОМЕЛЬСКАЙ ГУБЕРНІ

11 снежня 1919 г.

Волревком приказывает объявить населению следующее: село Рудаково Микуличской волости Речицкого уезда сдало излишки к сроку, добровольно, за что, согласно распоряжения председателя Совнаркома товарища Ленина и наркома продовольствия товарища Цюрупы, названное село освобождено от всяких воинских продовольственных реквизиций и обысков, от натурального помольного сбора и премировано отпуском товаров в двойном размере.

Дзяржаўны архіў Гомельскай вобласці. Ф. 392. Воп. 1. Спр. 10. Л. 30.

Актыўныя ўдзельнікі першай расійскай (1905—1907), Лютаўскай, Кастрычніцкай рэвалюцый (1917) і грамадзянскай вайны (1918—1920)

Асарэвіцкі сельсавет

Царанок Андрэй Несцеравіч, н. у 1895 г. у в. Асарэвічы. Член РКП(б) з 1919 г. Актыўны ўдзельнік грамадзянскай вайны. Вызначыўся ў барацьбе з унутранай контррэвалюцыяй, кайзераўскімі і польскімі акупантамі. З'яўляўся коннікам партызанскага атрада П. В. Скарахода. Першы старшыня Асарэвіцкай сельскагаспадарчай камуны імя К. Маркса (1920). Памёр у 1981 г., пахаваны ў г. Кіеў.

Астраглядаўскі сельсавет

Каробкін Адам Міхайлавіч, н. у 1891 г. у в. Бакуны. Член РКП(б) з 1924 г. У Чырвонай Арміі ў 1918—1922 гг. Актыўны ўдзельнік грамадзянскай вайны. Праявіў сябе ў баях супраць войск Дзянікіна, Урангеля і Калчака. З 1923 г. першы старшыня сельсавета, з 1929 г.— старшыня калгаса ў роднай вёсцы. У 1931 г. старшыня Брагінскага раённага савета Асаавіяхіма. З пачатку Вялікай Айчыннай вайны ў партызанах. Загінуў у 1942 г. у г. п. Брагін.

Крупадзёраў Савелій Цімафеевіч, н. у 1876 г. у в. Хатуча. Член РСДРП з 1917 г. Удзельнік рэвалюцыі 1905—1907 гг. Па прыгавору царскага суда адбываў двухгадовы тэрмін зняволення ў турме Бабруйскай крэпасці. У 1907 г. узначальваў Брагінскую сацыял-дэмакратычную групу. Удзельнічаў у партызанскім руху на Брагіншчыне супраць нямецкіх і польскіх акупантаў. У 1920—1924 гг. працаваў намеснікам старшыні Брагінскага валвыканкама. З 1924 г. працаваў у органах унутраных спраў. Памёр у 1954 г. Пахаваны ў г. Днепрапятроўск.

Смусянок Фёдар Яфімавіч, н. у 1893 г. у в. Вязок. У Чырвонай Арміі ў 1919—1922 гг. Удзельнічаў у баях супраць войск Дзянікіна, бандаў Антонава, Булак-Балаховіча. Да 50-годдзя Кастрычніцкай рэвалюцыі ўзнагароджаны ордэнам Чырвонай Зоркі.

Снежка Васіль Ільіч, н. у 1899 г. у в. Астрагляды. У 1918 г. байцом пралетарскага камуністычнага батальёна ў складзе Чалябінскага камуністычнага палка, падчас наступлення калчакаўскіх войск, браў удзел у вывазе дзяржаўнага залатога запасу з Іркуцка. Памёр у 70-я гг.

Таміловіч-Данчанка Сяргей Аляксандравіч, н. у 1894 г. у в. Дуброўнае. У 1918 г. добраахвотнікам уступіў у Чырвоную Армію. Праходзіў службу і

С. А. Таміловіч-Даичанка

Я. Е. Палуян

ваяваў у складзе Багунскага палка 44-й Кіеўскай Чырванасцяжнай стралковай дывізіі М. А. Шчорса. За гераізм і мужнасць у 1919 г. узнагароджаны ордэнам Чырвонага Сцяга. У 1938 г. працаваў намеснікам старшыні Брагінскага райвыканкама. Выбіраўся дэпутатам Вярхоўнага Савета БССР першага склікання. Да 60-годдзя Кастрычніцкай рэвалюцыі за заслугі ў гады грамадзянскай вайны ўзнагароджаны ордэнам Леніна. Памёр на пачатку 80-х гг. Пахаваны ў роднай вёсцы.

Брагінскі пасялковы Савет

Дубіна Іван Пятровіч, н. у 1886 г. у м. Брагін. Член РСДРП з 1904 г. Настаўнік Брагінскай земскай школы. За ўдзел у рэвалюцыі 1905—1907 гг. быў сасланы на пажыццёвую катаргу. Пасля Лютаўскай і Кастрычніцкай рэвалюцый удзельнічаў ва ўстанаўленні ўлады Саветаў у родных мясцінах, узначальваў аддзел міліцыі ў Камарыне. Настаўнічаў у Брагіне.

Казіміроўская-Канеўская Вера Самойлаўна, н. у 1885 г. у м. Брагін. Член РСДРП з 1904 г. За ўдзел у рэвалюцыі 1905—1907 гг. у 1908 г. асуджана да шасці гадоў катаргі і затым выслана на вечнае пасяленне ў Енісейскую губерню. З 1917 г. на прафсаюзнай, партыйнай, савецкай рабоце ў Брагіне і Днепрапятроўску. Памерла ў 1960 г.

Краўчанка Сяргей Яўстратавіч, н. у 1890 г. у м. Брагіи. Член РСДРП з красавіка 1917 г. У кастрычніку таго ж года стаў першым старшынёй Брагінскага рэўкама. Член Рэчыцкага павятовага камітэта партыі. Арганізатар партызанскай барацьбы супраць нямецкіх акупантаў у 1918 г. У 1919 г.— старшыня Брагінскага валаснога выканаўчага камітэта. Памёр у 1920 г.

Купрыянаў Пётр Іванавіч, н. у 1897 г. Член РКП(б) з 1917 г. Актыўны ўдзельнік грамадзянскай вайны. Служыў і ваяваў у 44-й Кіеўскай Чырванасцяжнай стралковай дывізіі М. А. Шчорса. Узнагароджаны ордэнам Чырвонага Сцяга. У 1921—1923 гг.— старшыня Брагінскага валвыканкама. Загінуў у Вялікую Айчынную вайну.

Манжос Ціт Антонавіч, н. у 1894 г. у м. Брагін. Член РКП(б) з 1917 г. Удзельнік грамадзянскай вайны, партызанскага руху ў 1918—1920 гг. У 1921—1925 гг. узначальваў Брагінскую валасную партячэйку, працаваў старшынёй Ручаёўскага валвыканкама, у Рэчыцкім павятовым камітэце партыі. Пасля заканчэння ў 1931 г. Ленінградскага інжынерна-эканамічнага інстытута працаваў загадчыкам вытворчасці абуткоўай фабрыкі «Скараход», ва Усерасійскім савеце народнай гаспадаркі (ВСНХ). Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. Загінуў у верасні 1944 г. пад г. Тарту, Эстонія. Узнагароджаны ордэнамі Славы III ступені, Айчыннай вайны I ступені (пасмяротна). Імем Ц. А. Манжоса названа адна з вуліц у Брагіне.

Палуян Яфім Ерамеевіч, н. у 1893 г. Матрос балтыйскага крэйсера «Храбры». У складзе зводнай каманды матросаў Кранштацкага гарнізона прымаў удзел у штурме Зімняга палаца ў дні Кастрычніцкай рэвалюцыі ў Петраградзе. Чырвоны партызан атрада П. В. Скарахода ў перыяд барацьбы з нямецкімі і польскімі акупантамі ў 1918—1919 гг.

У 1919—1921 гг. начальнік Камарынскай, старшы міліцыянер Савіцкай валасной міліцыі. Памёр у 1981 г.

Пікас Трафім Міхеевіч, н. у 1888 г. у в. Бывалькі на Лоеўшчыне. Член РКП(б) з 1918 г. У Чырвонай Арміі ў 1918—1920 гг. Браў удзел у грамадзянскай вайне. Камісар 34-га кавалерыйскага палка 1-й коннай арміі С. М. Будзённага. У 1921—1922 гг.— старшыня Ручаёўскага валвыканкама. У 1922—1923 гг. узначальваў атрад па барацьбе з бандытызмам у родных мясцінах. З 1925 г. жыў і працаваў у Брагіне. Памёр у 1962 г.

Рабоўскі Веніямін Яфімавіч, н. у 1885 г. у м. Брагін. Член РСДРП з 1905 г. Рабочы сталепракатнага завода, адзін з кіраўнікоў Бахмуцкага акруговага камітэта сацыял-дэмакратаў. Удзельнік рэвалюцыі 1905—1907 гг. Арыштаваны ў 1911 г. і асуджаны Віленскай судовай палатай. Тры гады ўтрымліваўся ў турме Бабруйскай крэпасці. Удзельнічаў у грамадзянскай вайне. Пазией працаваў у міліцыі ў Гомелі, старшынёй калгаса ў в. Глухавічы. Памёр у 1962 г.

Самсонаў Ірма Міхайлавіч, н. у 1891 г. Член ВКП(б) з 1929 г. З 1917 г. у Чырвонай гвардыі, у 1918—1922 гг.— у Чырвонай Арміі. Прымаў удзел ва ўзброеным паўстанні ў Петраградзе, у разгроме войск Дзянікіна. З 1929 г. старшыня калгаса «Новы свет» у Брагіне. Памёр у 1975 г.

Скараход Іван Мікітавіч, н. у 1895 г. у м. Брагін. Член РКП(б) з 1919 г. Удзельнічаў у Кастрычніцкай рэвалюцыі і грамадзянскай вайне. У 1919—1925 гг.— начальнік камарынскай міліцыі. Ваяваў супраць нямецкіх і польскіх акупантаў у 1918—1919 гг., узначальваў лятучы атрад па разгроме бандаў Струка, Галака. Памёр у 1927 г. Пахаваны ў г. п. Камарын.

Скараход Піліп Восіпавіч, н. у 1885 г. у м. Брагін. Член РСДРП з 1917 г. Удзельнік рэвалюцыі 1905—1907 гг. і грамадзянскай вайны. У 1918—1921 гг. узначальваў конны партызанскі атрад па барацьбе з нямецкімі, польскімі акупантамі, з унутранай контррэвалюцыяй. У 1921 г.— начальнік Брагінскай валасной міліцыі. Памёр у 1922 г.

Слепакоў Піліп Паўлавіч, н. у 1891 г. у в. Каравацічы Рэчыцкага павета. У перыяд грамадзянскай вайны ў складзе Тарашчанскага палка 44-й Кіеўскай Чырванасцяжнай стралковай дывізіі М. А. Шчорса прымаў удзел у баях з пятлюраўцамі. У 1922—1923 гг.— сакратар Гомельскага губернскага ваеннага трыбунала. У 1923—1959 гг.— на савецкай рабоце ў Брагінскім раёне. Памёр у 1959 г.

Верхнежараўскі сельсавет

Юшчанка Дзмітрый, н. у 1884 г. у в. Верхняя Жары. Матрос рэвалюцыйнага браняносца «Пацёмкін». Цудам пазбег расправы за ўдзел разам з камандай у паўстанні 1905 г. Пасля таго ў родных мясцінах узначальваў барацьбу сяляні супраць памешчыка Рыбінкава. За гэта разам з таварышам, вяскоўцам Міхаілам Блудчым асуджаны і сасланы на два гады на поўнач Расіі.

Вуглоўскі сельсавет

Раманавец Адам Ісакавіч, н. у 1900 г. у в. Шкураты. У Чырвонай Арміі з 1919 г. У 1919—1920 гг. артылерыст А. І. Раманавец змагаўся супраць унутранай контррэвалюцыі і польскіх войск. У 1927—1929 гг. член (дэпутат) Шкуратоўскага сельсавета, адзін з аргаізатараў калгаса «Парыжская камуна». Забіты кулакамі 4.12.1929 г. у в. Новы Пуць. Пахаваны ў в. Шкураты.

Сушчанка Уладзімір Іванавіч, н. у 1898 г. у в. Шкураты. Актыўны ўдзельнік грамадзянскай вайны. Чырвоны кавалерыст 14-й дывізіі пад камандаваннем А. Я. Пархоменкі. Ваяваў з белагвардзейцамі Урангеля, махноўцамі. Узнагароджаны Граматай за подпісамі К. Я. Варашылава і С. М. Бу-

дзённага. Браў удзел у Вялікай Айчыннай вайне. Памёр у 1976 г. Пахаваны ў в. Шкураты.

Камарынскі пасялковы Савет

Каплан Ісак Майсеевіч, н. у 1902 г. у м. Камарын. Член ВКП(б) з 1927 г. У перыяд грамадзянскай вайны ў складзе 1-га Камуністычнага палка ўдзельнічаў у разгроме бандаў Пятлюры і Марусі Зялёнай. У 1929—1932 гг.— старшыня Камарынскага райспажыўсаюза, у 1933—1941 гг. і 1945—1955 гг.— старшыня Гомельскага аблспажыўсаюза. Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. Памёр у 1957 г. Пахаваны ў г. Гомель.

Мартышук Карней Андрэевіч, н. у 1897 г. на Гродзеншчыне. Член РСДРП з красавіка 1917 г. У 1912 г. працаваў у зброевых майстэрнях Сестрарэцкага завода ў Пецярбургу. У 1915—1917 гг. на фронце першай сусветнай вайны. Пасля ранення пад Перамышлем лячыўся ў пецярбургскім шпіталі. Потым прымаў удзел у Кастрычніцкай рэвалюцыі. Ваяваў на Заходнім фронце. Летам 1918 г. удзельнічаў у ліквідацыі мяцяжу чэхаславацкага корпуса на Урале. На пачатку 1919 г. ваяваў у Багунскім палку 44-й Кіеўскай Чырванасцяжнай стралковай дывізіі М. А. Шчорса. У 1920—1923 гг.— сакратар Камарынскай і Ялчанскай партыйных ячэек. З 1924 г. сакратар Падольскага райкама партыі г. Кіева, з 1938 г.—сакратар Луцкага гаркама КП(б) Украіны. У 1942 г. загінуў у баях пад Сталінградам.

Трызна Мікалай Аляксандравіч, член РКП(б) з 1917 г. Удзельнік Кастрычніцкай рэвалюцыі і грамадзянскай вайны. У 1935—1936 гг.— першы сакратар Камарынскага райкама КП(б)Б. Браў удзел у Вялікай Айчыннай вайне. У жніўні 1941 г. узнагароджаны ордэнам Чырвонага Сцяга (пасмяротна).

Крукаўскі сельсавет

Касцючэнка Міхаіл Міронавіч, н. у 1893 г. у в. Крукі. У 1916—1917 гг.— балтыйскі матрос, удзельнік Кастрычніцкай рэвалюцыі і грамадзянскай вайны. Ваяваў супраць дзянікінцаў і бандаў Пятлюры. У 1923 г. старшыня Крукаўскага сельсавета. У 1938 г. стаў ахвярай палітычных рэпрэсій.

П. А. Самойленка

Самойленка Піліп Алімпіевіч, н. у 1898 г. у в. Міхалёўка. У складзе 273-й кулямётнай роты Смаленскай пяхотнай дывізіі браў удзел у першай сусветнай вайне. На пачатку 1918 г. накіраваны ў Пецяргофскі артылерыйскі полк. У кастрычніку 1917 г. у складзе 34-га чырвонага палка 7-й арміі прымаў удзел у баях з войскамі Юдзеніча пад Царскім Сялом, у 1921 г. у складзе 79-й брыгады — у падаўленні Кранштацкага мяцяжу. Пасля дэмабілізацыі ў снежні 1921 г. працаваў на будоўлях Мінска, на пачатку 30-х гг.— старшынёй, а ў далейшым калгаснікам калгаса «XII Кастрычнік» у роднай вёсцы. Да 50-годдзя Кастрычніцкай рэвалюцыі ўзнагароджаны медалём «За баявыя заслугі». Памёр у 1968 г. Пахаваны ў роднай вёсцы.

Старахатні Павел Апанасавіч, н. у 1876 г. у в. Жалібор. Член РСДРП з 1916 г. Удзельнік руска-японскай вайны 1904—1905 гг. За актыўны ўдзел у рэвалюцыі 1905—1907 гг. адбываў двухгадовае зняволенне ў Екацярынаслаўскай турме. Як член Брагінскай сацыял-дэмакратычнай групы ўдзельнічаў у палітычных масоўках. У перыяд грамадзянскай вайны змагаўся з унутранай контррэвалюцыяй, затым з нямецкімі і

Т. П. Старахатні

В. А. Валасенка

польскімі акупантамі. У 1919 г. старшыня Савіцкага валвыканкама. Загінуў ад бандыцкай кулі ў 1921 г. Пахаваны ў в. Жалібор.

Старахатні Трафім Паўлавіч, н. у 1898 г. у в. Жалібор. Член РКП(б) з 1919 г. Балтыйскі матрос, прымаў удзел у разгроме войск Юдзеніча пад Петраградам. У 1920—1921 гг.— загадчык зямельнага аддзела Савіцкага валвыканкама. Па-зверску замучаны кулакамі. П. А. і Т. П. Старахатнія пахаваны ў в. Жалібор. На могілках у гонар іх устаноўлена надмагільная пліта з надпісам: «Героям Кастрычніцкай рэвалюцыі і грамадзянскай вайны».

Крыўчанскі сельсавет

Валасенка Восіп Аляксеевіч, н. у 1891 г. у в. Крыўча. Член РСДРП з 1917 г. Член Брагінскага рэўкама. Удзельнік грамадзянскай вайны. У 1918—1920 гг. камандзір чырвонапартызанскага атрада па барацьбе з нямецкімі і польскімі акупантамі, унутранай контррэвалюцыяй. У 1922 г. старшыня Брагінскага валвыканкама. У 1924—1933 гг. працаваў у наркамаце земляробства БССР. Памёр у 1944 г. Пахаваны ў г. Львоў.

Кіслоў Апанас Сафронавіч, н. у 1897 г. у в. Крыўча. Удзельнік грамадзянскай вайны. У складзе партызанскага атрада В. Н. Бажэнкі, які затым стаў Тарашчанскім палком 44-й Кіеўскай Чырванасцяжнай стралковай дывізіі М. А. Шчорса, прымаў удзел у баях супраць нямецкіх акупантаў, пятлюраўскіх бандаў, у вызваленні Кіева, Жытоміра. Загінуў у 1919 г.

Кіслоў Іван Сафронавіч, н. у 1899 г. у в. Крыўча. У Чырвонай Арміі з 1918 г. Прымаў удзел у разгроме контррэвалюцыйных бандаў Махно, Шкуро. Загінуў у гады Вялікай Айчыннай вайны.

Малажынскі сельсавет

Новік Ісак Данілавіч, н. у 1889 г. у в. Бераснёўка. Член РСДРП з 1917 г. Матрос балтыйскага крэйсера «Амур». У 1917 г. з'яўляўся членам суднавога камітэта. Удзельнічаў у штурме Зімняга палаца ў першы дзень Кастрычніцкай рэвалюцыі. У 1918—1921 гг. браў актыўны ўдзел у барацьбе з бандытызмам на Брагіншчыне. У 1929—1930 гг.— старшыня сельсавета ў родных мясцінах. Памёр у 1962 г. Пахаваны ў в. Бераснёўка.

Малейкаўскі сельсавет

Жыхараў Іван Міхайлавіч, н. у 1886 г. у в. Макрэц. Член РСДРП. Працаваў на кіеўскім заводзе «Арсенал». У 1918 г. накіраваны Брагінскай партыйнай ячэйкай у Багунскі рэвалюцыйны полк 44-й Чырванасцяжнай Кіеўскай стралковай дывізіі М. А. Шчорса. Загінуў у тым жа годзе ў баі з пятлюраўскай бандай.

Крыўчык Пётр Аляксандравіч, н. у 1900 г. у в. Сялец. Член РКП(б) з 1919 г. У Чырвонай Арміі ў 1918—1920 гг. Камандзір артылерыйскай батарэі, удзельнічаў у разгроме войск Дзянікіна, Юдзеніча, Урангеля. У 1921 г. старшыня Сялецкага сельсавета. Адзін са стваральнікаў першай на Брагіншчыне сельскагаспадарчай камуны «Надзея» ў в. Гарадзішча. Браў удзел у Вялікай Айчыннай вайне.

Петракоў Фядос Фёдаравіч, н. у 1888 г. у в. Макрэц. Член РКП(б) з

1918 г. Салдатам Сямірэчанскага палка браў удзел у першай сусветнай вайне, у тым ліку ў славутым Брусілаўскім прарыве. У 1917 г. абраны членам палкавога камітэта салдацкіх дэпутатаў. У 1918—1919 гг. удзельнічаў у грамадзянскай вайне. З 1920 г.— старшыня Малейкаўскага сельсавета, з 1926 г.— старшыня Асвейскага райвыканкама (Віцебская вобл.). У 1938 г. стаў ахвярай палітычных рэпрэсій.

Прышчэпаў Дзмітрый Васільевіч, н. у 1897 г. у в. Макрэц. Член ВКП(б) з 1931 г. Прымаў удзел у 1-й імперыялістычнай і грамадзянскай войнах. У лютым 1917 г. абраны ў склад камітэта салдацкіх дэпутатаў 499-га Клінскага палка 124-й пяхотнай дывізіі. У 1918—1919 гг. у складзе 1-га пяхотнага палка 3-й Эстонскай дывізіі ўдзельнічаў у разгроме ўнутранай контррэвалюцыі, войск Дзянікіна. У 1920 г. радавым 508-га палка 57-й дывізіі ваяваў супраць польскіх інтэрвентаў. Браў удзел у Вялікай Айчыннай вайне. Узнагароджаны двума ордэнамі Чырвонай Зоркі, медалямі. Памёр у 1982 г. Пахаваны ў г. п. Брагін.

Мікуліцкі сельсавет

Крысенка Канстанцін Малахавіч, н. у 1881 г. у в. Мікулічы. Удзельнік рэвалюцыі 1905 — 1907 гг., Кастрычніцкай рэвалюцыі і грамадзянскай вайны. У 1917 г.— дэпутат дывізійнага салдацкага камітэта. У 1917—1920 гг. прымаў удзел у разгроме войск Юдзеніча, Карнілава, белаказакаў. Памёр у 1956 г. Пахаваны ў в. Мікулічы.

Крысенка Ціхан Іванавіч, н. у 1885 г. у в. Мікулічы. Член РКП(б) з 1919 г. Актыўны ўдзельнік рэвалюцыі 1905—1907 гг., Лютаўскай рэвалюцыі 1917 г. У Чырвонай Арміі ў 1918—1921 гг. Ваяваў супраць войск Дзянікіна, Урангеля, белаказакаў. Памёр у 1953 г. Пахаваны ў г. Арол.

Мігай Рыгор Восіпавіч, н. у 1894 г. у в. Вялікі Лес, жыў у Брагіне. Член РСДРП з 1917 г., з часу працы на Пуцілаўскім заводзе ў Пецярбургу. Удзельнік грамадзянскай вайны. Першы старшыня Мікуліцкага рэўкама. Узначальваў партызанскі атрад у перыяд нямецкай і польскай акупацыі Брагіншчыны ў 1918—1919 гг. У 1921—1923 гг. працаваў ва ўпраўленні Рэчыцкага павятовага выканаўчага камітэта. Пасля заканчэння Прамакадэміі ў Маскве да пачатку Айчыннай вайны знаходзіўся на рабоце ў Наркамаце цяжкай прамысловасці. Загінуў на фронце ў 1941 г.

Ярмольчык Мітрафан Пятровіч, н. у 1895 г. у в. Рудыя. Член РКП(б) з 1918 г. У 1917—1918 гг. член Мікуліцкага рэўкама. У Чырвонай Арміі з 1918 г., ваенны камісар 5-га палка Самарскай дывізіі, 3-га палка сувязі 72-й дывізіі. За гераізм і мужнасць на франтах грамадзянскай вайны ўзнагароджаны двума ордэнамі Чырвонага Сцяга. З 1925 г.— намеснік начальніка палітаддзела 25-й чапаеўскай дывізіі, затым — ваенны камісар 24-й і 20-й імя Фрунзе авіяэскадрылляў, камісар, начальнік палітаддзела 6-й авіябрыгады Беларускай ваеннай акругі. Рэпрэсіраваны ў 1938 г.

Новаялчанскі сельсавет

Фядосенка Пётр Уладзіміравіч, н. у 1890 г. у в. Капоранка. Удзельнік Кастрычніцкай рэвалюцыі і грамадзянскай вайны. У 1917 г. прымаў удзел у штурме Зімняга палаца ў Пецярбургу, у 1918—1919 гг.— у разгроме калчакаўскіх і дзянікінскіх войск. У 1920 г. пачаў працаваць старшынёй Ялчанскага валаснога выканкама. У 1938 г. стаў ахвярай палітычных рэпрэсій.

Піркаўскі сельсавет

Мельнік Кандрат Піліпавіч, н. у 1892 г. у в. Чэрнеў Ялчанскай воласці. Член РСДРП з 1917 г. Балтыйскі матрос, удзельнічаў у рэвалюцыйных падзеях. У 1921 г. камандзір бранякатэра

Дняпроўскай ваеннай флатыліі, прымаў удзел у баях з нямецкімі і польскімі акупантамі, у барацьбе з контррэвалюцыяй. У 1938 г. стаў ахвярай палітычных рэпрэсій.

Прымачэнка Адам Іванавіч, н. у 1898 г. у в. Ляды Ялчанскай воласці. У Чырвонай Арміі ў 1919—1922 гг. Ваяваў у складзе Тарашчанскага палка 44-й Кіеўскай Чырванасцяжнай стралковай дывізіі М. А. Шчорса. У 1919 г. браў удзел у разгроме бандаў Пятлюры, вызваленні Кіева, Васількова, Фастава, Жытоміра, а таксама ў баях за Оўруч, Корасцень. У 1921—1924 гг.— старшыня Хракавіцкага сельсавета, загадчык аддзела народнай асветы Савіцкай воласці. Памёр у 1968 г. Пахаваны ў в. Ляды.

Савіцкі сельсавет

Герасіменка Пётр Восіпавіч, н. у в. Перасяцінец. Член РСДРП з 1917 г. Салдатам Кексгольмскага палка ўдзельнічаў у штурме Зімняга палаца 25 кастрычніка (7 лістапада) 1917 г. Член палкавога камітэта салдацкіх дэпутатаў. Пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі быў накіраваны на радзіму для ўдзелу ва ўстанаўленні ўлады Саветаў. У 1919—1921 гг. працаваў загадчыкам ваеннага аддзела Савіцкай воласці. Памёр у 1980 г. Пахаваны ў в. Старыя Ярылавічы Чарнігаўскай вобл.

Мельнікаў Васіль Мацвеевіч, н. у 1889 г. у в. Перасяцінец. Матрос балтыйскага лінейнага карабля «Слава». Удзельнічаў у Кастрычніцкай рэвалюцыі. Памёр у 1961 г. Пахаваны ў в. Перасяцінец.

Спярыжскі сельсавет

Мартыненка Антон Сідаравіч, н. у 1888 г. у в. Дублін. Удзельнічаў у Лютаўскай рэвалюцыі 1917 г. У 1918—1919 гг. у радах партызанскага атрада П. В. Скарахода змагаўся з нямецкімі і польскімі акупантамі. Разам з вясковым актывістам Мікітам Бандарэнкам і Андрэем Гардзеенкам ствараў калгас у роднай вёсцы. Памёр у 1965 г. Пахаваны ў в. Дублін.

Р. М. Прыхолзька

Хракавіцкі сельсавет

Ефіменка Укол Яфрэмавіч, н. у 1897 г. у в. Хракавічы. У 1918—1921 гг. ваяваў у складзе 44-й Кіеўскай Чырванасцяжнай стралковай дывізіі М. А. Шчорса. З 1922 да 1924 г.— старшыня Хракавіцкага сельсавета. Браў удзел у Вялікай Айчыннай вайне. Узнагароджаны ордэнам Славы III ступені, медалямі. Памёр у 60-я гг. Пахаваны на радзіме.

Прыходзька Рыгор Мінатавіч (Мікітавіч), н. у в. Хракавічы. У 1919—1921 гг. ваяваў у складзе Багунскага палка 44-й Кіеўскай Чырванасцяжнай стралковай дывізіі М. А. Шчорса, з'яўляўся ад'ютантам камандзіра палка.

Шупан Макар Пятровіч, н. у 1898 г. у в. Хракавічы. У 1918—1921 гг. ваяваў у складзе 44-й Кіеўскай Чырванасцяжнай стралковай дывізіі М. А. Шчорса. Актыўна ўдзельнічаў у калектывізацыі сельскай гаспадаркі на радзіме. Ваяваў на франтах Вялікай Айчыннай вайны. Удзельнік абароны Ленінграда ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Чамярыскі сельсавет

Краўчанка Аляксандр Акімавіч, н. у 1897 г. у п. Садовы. Член ВКП(б) з 1932 г. У Чырвонай Арміі ў 1918—

1920 гг. У складзе 2-га Багунскага палка 44-й Кіеўскай Чырванасцяжнай стралковай дывізіі М. А. Шчорса ўдзельнічаў у баях з бандамі Пятлюры і Махно, у барацьбе з унутранай контрэвалюцыяй. На працягу многіх гадоў працаваў старшынёй калгаса на радзіме. Да 50-годдзя Кастрычніцкай рэвалюцыі і за заслугі ў грамадзянскай вайне ўзнагароджаны ордэнам Чырвонай Зоркі. Памёр у сярэдзіне 80-х гг. Пахаваны ў п. Садовы.

Барацьба з бандытызмам

Грамадзянская вайна і ваенная інтэрвенцыя стварылі для Савецкай Рэспублікі сур'ёзныя цяжкасці ў забеспячэнні Чырвонай Арміі і насельніцтва гарадоў прадуктамі, а харчовай прамысловасці — сельскагаспадарчай сыравінай. У гэтых умовах у студзені 1919 г., у адпаведнасці з дэкрэтам СНК, у якасці метаду нарыхтоўкі сельгаспрадуктаў у краіне ўводзілася харчразвёрстка. Сутнасць яе заключалася ў абавязковай здачы сялянамі лішкаў і нават часткі неабходных ім самім прадуктаў у фонд дзяржавы па цвёрдых цэнах. Паколькі такі парадак нарыхтоўкі сельгаспрадуктаў ніяк не заахвочваў іх вытворцу, дзяржава ў асобе органаў Наркамхарчу вымушана была ў прымусовым парадку забіраць збожжа ў заможных сялян (кулакоў) і сераднякоў. Непасрэдна ажыццяўлялі гэтую работу ўзброеныя харчатрады і сельскія камітэты беднаты пад кіраўніцтвам валасных харчовых камісій. У Брагіне яе ўзначальваў С. Л. Парэмскі.

Гвалтоўнае адабранне лішкаў збожжа, беспадстаўныя рэпрэсіі да тых, хто спрабаваў ігнараваць харчразвёрстку, злоўжыванні ажыццяўляўшых яе савецкіх і партыйных чыноўнікаў у сваіх карыслівых мэтах, бясконцыя наборы і рэквізіцыі на патрэбы арміі і масавыя мабілізацыі ў яе рады ставілі значную частку сельскага насельніцтва ў варожую апазіцыю да новай улады. Такую крызісную сітуацыю імкнуліся выкарыстаць у сваіх інтарэсах аб'яўленыя па-за законам ці ўшчэмленыя ў палітычных правах разнамасныя партыйныя праціўнікі бальшавікоў, дэкласіраваныя элементы і нават крымінальнікі. Яны падбухторвалі вяскоўцаў да адкрытага і тайнага процідзеяння харчатрадам, мясцовым уладам. Нават запрашалі ў актыўную сваю падтрымку розныя бандыцкія шайкі. Менавіта ў выніку такой злачыннай кулацка-бандыцкай змычкі былі захоплены і замучаны кіраўнік харчатрада, загадчык аддзела Савіцкай воласці Т. П. Старахатні і член харчатрада, міліцыянер Брагінскай валасной міліцыі Уладзімір Чарнецкі.

Нярэдка бандыты не грэбавалі звычайным разбоем, узброеным рабаўніцтвам мірнага насельніцтва, якое суправаджалася жорсткімі забойствамі з мэтай запалохвання людзей. Так, у красавіку 1919 г. пятлюраўская банда пад кіраўніцтвам былога палкоўніка царскай арміі Струка захапіла Камарын, Лоеў і шэраг іншых населеных пунктаў Падняпроўя[1]. У ходзе яўрэйскага пагрому ў Камарыне бандыты абрабавалі насельніцтва, разрабавалі гандлёвыя кропкі, склады, забілі 49 і параніл 25 чалавек. У ліку загінуўшых былі аказаўшыя рашучае супраціўленне забойцам камуністы Барыс і Якаў Капусціны, сельскі актывіст Навум Фінкельберг і іншыя. Але і бандыты не пазбеглі пакарання — неўзабаве яны былі разгромлены ў Чарнобыльскім павеце. Тады ж быў захоплены ў палон і расстраляны паплечнік Струка, былы царскі ўрадзік з нашых мясцін Платон Грыб[2].

Падчас гэтай баявой аперацыі адважна дзейнічалі начальнік Камарынскай міліцыі І. М. Скараход, міліцыянер Савіцкай воласці Я. В. Палуян, старшы міліцыянер з Камарына Я. С. Міркін, камуністы І. П. Бельчанка (в. Бярозкі), З. С. Левін (м. Бра-

[1] Нацыянальны архіў Рэспублікі Беларусь. Ф. 1. Воп. 1. Спр. 22. Л. 6; Расійскі цэнтр захавання і вывучэння дакументаў навейшай гісторыі. Ф. 17. Воп. 5. Спр. 151. Л. 43.

[2] Гомельскі краязнаўчы музей. Ф. 5. Л. 66.

гін), А. І. Маручок, Несцер Ціханчук (в. Крыўча) і іншыя.

Нават пасля падпісання ў кастрычніку 1920 г. дагавора аб перамір'і з Польшчай мір і спакой яшчэ не прыйшлі на шматпакутную зямлю паўднёвай і заходняй частак Беларусі. Імперыялістычныя сілы і іх памагатыя ў асобе белагвардзейскага афіцэрства пачалі засылаць на тэрыторыю Савецкай Рэспублікі ўзброеныя атрады і групы, арганізоўваць дыверсіі і шпіянаж. 6 лістапада 1920 г. з раёна Турава перайшло ў наступленне створанае на тэрыторыі Польшчы белагвардзейскае вайсковае фарміраванне — так званая «руская народна-добраахвотніцкая армія» (15 тыс. чал.) на чале з эсэрам С. Н. Булак-Балаховічам. На зыходзе восені яна захапіла Мазыршчыну і большую частку Рэчыцкага павета, у т. л. Брагіншчыну і Камарыншчыну. Бандыты разагналі органы Савецкай улады, пачалі расстрэлы партыйна-савецкіх актывістаў, радавых грамадзян, знішчалі сельскагаспадарчыя камуны, рабавалі дзяржаўную і прыватную маёмасць. У сувязі з гэтым на ўсёй тэрыторыі Гомельшчыны было абвешчана ваеннае становішча. У Чырвоную Армію прызываліся камуністы, камсамольцы і члены прафсаюзаў. Сфарміраваныя з іх ліку спецыяльныя камуністычныя батальёны, партызанскія атрады акупіраваных палякамі раёнаў сумесна з 16-й арміяй Заходняга фронту ў канцы лістапада 1920 г. разгромілі асноўныя сілы бандытаў у раёне Мазыра, Калінкавічаў і Рэчыцы. Сам генерал Булак-Балаховіч з рэшткамі свайго «воінства» ўцёк у Польшчу і больш не з'яўляўся[1].

Аднак істотныя цяжкасці выклікала ў той час такая ганебная з'ява, як крымінальны бандытызм з яўна палітычнай афарбоўкай. Бандыцкія выступленні мелі на мэце не толькі адкрытыя разбой і грабяжы, але, перш за ўсё, агульную дэстабілізацыю абстаноўкі. Варожыя элементы не без поспеху спекулявалі на гаспадарчых цяжкасцях, выкліканых наступствамі грамадзянскай вайны, на незадаволенасці значнай часткі сялянства палітыкай «ваеннага камунізму», распальваючы варожасць да органаў Савецкай улады і яе рашэнняў, да мясцовых актывістаў і нагнятаючы на людзей страх сваімі бандыцкімі вылазкамі. У лютым 1921 г. у шэрагу валасцей Гомельшчыны, у т. л. на Брагіншчыне, гнюсными крывавымі справамі заявіла аб сабе адна з бандаў разгромленай раней балаховіцкай «арміі» пад кіраўніцтвам ураджэнца нашых мясцін, маёра забойцы Івана Галака. Так, яна напала на сельскагаспадарчую камуну «Праца» ў фальварку Унігаўка Мікуліцкай воласці. Бандыты дашчэнту разрабавалі і спалілі ўсю маёмасць, расстралялі 49 камунараў разам з іх кіраўніком, членам РКП(б) з 1919 г. Савулам Дабрынскім. Пахаванне ахвяр бандыцкага нападу адбылося ў Брагіне.

У маі таго ж года галакаўцы захапілі на Дняпры, каля вёскі Радуль, параход «Ценешаў», які ішоў рэйсам з Кіева на Гомель, абрабавалі і замучылі 84 яго пасажыраў. У ліку загінуўшых былі 27 ураджэнцаў камарынска-брагінскага Прыдняпроўя. У няроўнай схватцы з бандытамі тады загінулі супрацоўнікі Камарынскай міліцыі Аркадзь (Гдаля) Бейлін і Ялчанскай валасной міліцыі — камуніст Мордух Гонікман[1]. Апрача таго, гэтая ж банда затрымала цягнік на станцыі Аўрамаўскае, непадалёку ад Хойнікаў, абрабавала і па-зверску забіла 55 пасажыраў. У схватцы з кулаком загінуў міліцыянер Брагінскай валасной міліцыі У. Чарнецкі.

Для барацьбы з рэшткамі раней разбітых і новымі бандамі быў умацаваны асабовы састаў валасных аддзелаў міліцыі. На гэты адказны ўчастак яшчэ раней накіравалі надзейных, палітычна загартаваных людзей з ліку савецкіх актывістаў і ўдзельнікаў грамадзянскай вайны. Сярод іх былі намеснікі началь-

[1] Звязда, 1920. 2 снеж.

[1] Известия Гомельского губкома РКП(б). 1921. № 10.

нікаў аддзелаў міліцыі Яўсей Міркін у Камарыне, былы матрос балтыйскага крэйсера «Храбры», удзельнік Кастрычніцкай рэвалюцыі Яфім Палуян у Брагіне, а таксама супрацоўнікі Брагінскай валасной міліцыі браты Аляксандр і Пётр Сцельмашэнкі, Канедзі Аўраменка і іншыя. У лютым 1921 г. абодва Сцельмашэнкі і Аўраменка загінулі ў няроўным баі з бандытамі[1].

У барацьбе з бандытызмам, у прыватнасці, у канчатковай ліквідацыі галаварэзаў-галакаўцаў, удзельнічаў наш зямляк, слухач школы сярэдняга каманднага саставу ў г. Рэчыцы Сямён Апанасенка. Пасля разгрому бандытаў Галак, яго паплечнік Бакаша са сваімі бліжэйшымі хаўруснікамі ўцяклі на Украіну. З ліпеня 1921 г. яны былі знішчаны двума чэкістамі, засланымі ў іх бандыцкую бярлогу пад выглядам добраахвотніцкага папаўнення банды[2]. За актыўны ўдзел у разгроме банды Галака і Бакашы С. І. Апанасенка быў узнагароджаны ордэнам Чырвонага Сцяга.

За вялікую работу па мабілізацыі сіл на барацьбу з бандай Галака быў адзначаны старшыня Ручаёўскага валвыканкама (у далейшым працаваў на розных пасадах у Брагіне) Т. М. Пікас, аб чым сведчыць наступны дакумент:

Приказом войскам Западного фронта РСФСР председатель Ручаевского волостного исполнительного комитета т. Пикос Трофим Михеевич за проявленные им выдающиеся работоспособность и широкую инициативу в борьбе с бандитизмом награждается металлическими часами.

Командующий войсками фронта *Егоров*

Член революционного совета фронта *Новиков*[3].

Усё ж дробныя групы бандытаў і пасля гэтага працягвалі нападаць на вёскі, дэзарганізуючы работу мясцовых органаў улады, рабуючы магазіны, склады, не грэбуючы і няхітрым скарбам простых грамадзян. Адну з такіх груп узначальваў адпеты крымінальнік «атаман» Сапляк. Вядомы факт, калі асабіста ён абрабаваў магазін у вёсцы Малажын. Падчас аблавы на балоце, наладжанай чырвонаармейцамі, міліцыянерамі і чонаўцамі, Сапляк быў забіты ў перастрэлцы.

Мала чым адрозніваласа ад саплякоўскай і банда, якую ўзначальваў ураджэнец вёскі Спярыжжа Кузьма Ятчанка. За грабяжы гэты «атаман» быў асуджаны да дзесяці гадоў пазбаўлення волі і высланы на Салаўкі, але неўзабаве адтуль уцёк і зноў з'явіўся на Брагіншчыне. Адразу ж у Брагіне быў забіты вартаўнік і абрабаваны магазін. Аператыўнай групе крымінальнага вышуку ўдалося выйсці на след Ятчанкі і арыштаваць яго ў Манастырку (г. Гомель), дзе ён хаваўся ў адной жанчыны. Выязная сесія Гомельскага губернскага суда прыгаварыла мацёрага бандыта да вышэйшай меры пакарання — расстрэлу, а чатырох яго саўдзельнікаў — да розных тэрмінаў пазбаўлення волі.

Навядзенню рэвалюцыйнага парадку на тэрыторыі валасцей, паспяховай барацьбе з бандытызмам садзейнічала тое, што адначасова з мерамі па ўмацаванні органаў правапарадку ў кожнай воласці і буйнейшых населеных пунктах (в. Калыбань, Крукі, Асарэвічы, Глухавічы і інш.) з ліку камуністаў і камсамольцаў былі сфарміраваны лятучыя атрады так званых часцей асобага прызначэння (ЧОН). Яны неслі службу па ахове населеных пунктаў ад налётаў кулацкіх бандаў. Такія часці ўзначальвалі: у Брагіне — сакратар валаснога партарганізацыі Павел Фядосавіч Кушняроў, старшыня валвыканкама Аляксандр Мікалаевіч Купрыянаў, у Ёлчы і Камарыне — адпаведна Карней Андрэевіч Мартышук і старшыня валвыканкама Уладзімір Зубрыцкі.

Рашучая і бескампрамісная барацьба з бандытызмам, на вялікі жаль, і ў далейшым не абыходзілася без ахвяр.

[1] Известия Гомельского губкома РКП(б), 1921. № 9.

[2] Філіял Дзяржаўнага архіва Гомельскай вобласці ў г. Мазыры. Ф. 8. Воп. 1. Спр. 1. Л. 65.

[3] Цэнтральны архіў Міністэрства абароны Расійскай Федэрацыі. Загад 606 ад 18.1.1922 г. Заходняга фронту РСФСР.

Так, у ліпені 1921 г. у вёсцы Ляды Ялчанскай воласці бандыты павесілі намесніка начальніка Камарынскага аддзела міліцыі Яўсея Самуйлавіча Міркіна. У снежні таго ж года бандытамі былі схоплены і па-зверску замучаны ў пучынскім лесе камсамольцы з мястэчка Камарын Восіп Глозман і Восіп Лабоўскі. Тады ж у баі з бандай загінуў начальнік Мікуліцкай валасной міліцыі Фёдар Ісакавіч Лабоўскі.

Рашаючае значэнне ў мабілізацыі працоўных на барацьбу з бандытызмам мелі рашэнні X з'езда РКП(б), які адбыўся ў сакавіку 1921 г., аб замене харчразвёрсткі харчпадаткам як першы крок новай эканамічнай палітыкі. Дзякуючы шырока праведзенай растлумачальнай рабоце сярод сялян была канчаткова выбіта глеба з-пад ног сіл, якія імкнуліся ўсялякімі спосабамі шкодзіць Савецкай уладзе. Газета «Полесская правда» ў той час пісала: «...савинковцы, работая на польские деньги, со скрежетом зубовным видят, что новая экономическая политика снова укрепляет союз крестьян и рабочих»[1].

У 1919—1922 гг. у барацьбе з бандытызмам прымалі актыўны ўдзел нашы землякі з мясцовых партызанскіх атрадаў і атрадаў ЧОН А. М. Бандарэнка (в. Бярозкі), Д. А. Васільеў (в. Мікулічы), Ц. А. Ганчар (в. Вялікі Лес), Е. С. Крот (м. Брагін), Д. К. Музычэнка (в. Бярозкі), Д. В. Посмык (г. Рэчыца), Ф. Я. Смусянок (в. Вязок), А. Н. Царанок (в. Асарэвічы), А. М. Шэндзяровіч (м. Брагін), Л. М. Ярмоленка (в. Кавака) і іншыя.

Пасля ліквідацыі бандытызму працоўныя Гомельшчыны і Мазыршчыны, у т. л. нашых мясцін, атрымалі магчымасць накіраваць усе сілы на ліквідацыю разрухі, на мірнае культурна-гаспадарчае будаўніцтва.

І. Ф. Ганжураў

[1] Полесская правда, 1921. 6 жн.

Ваявалі і ў мірныя дні

З успамінаў Д. І. Агафоненкі, удзельніка барацьбы з бандытызмам, жыхара в. Петрыцкае

З 1918 да 1921 года я працаваў у Рэчыцкай гарадской міліцыі. То быў вельмі цяжкі перыяд. Паўсюдна панавалі нястача, голад і холад. Таму ў навакольных раёнах з'явіліся банды рабаўнікоў і крымінальных злачынцаў, якія «патрашылі» магазіны, абіралі больш заможных, а часта і бедных сялян.

Помніцца, як 23 лістапада 1921 года па загаду начальніка Рэчыцкай гарадской міліцыі Максіма Дубінскага я прыехаў на работу ў Лоеўскі раён, на тэрыторыі якога дзейнічалі невялікія бандыцкія групы. Спачатку быў агентам міліцыі пры ўчастку, які займаўся лесанарыхтоўкамі. Тут пазнаёміўся з супрацоўнікам міліцыі Уласам Мялешкам, таксама агентам міліцыі. Удвух мы актыўна праводзілі растлумачальную работу сярод рабочых лесаўчастка, бо вельмі важна было прыцягнуць іх на свой бок.

Не ведаю, па чыім даносе аб маёй дзейнасці на лесаўчастку і ў навакольных вёсках даведаўся адзін з кіраўнікоў тутэйшай банды, былы афіцэр царскай арміі Зубец. Дарэчы, мясцовы, нарадзіўся ў вёсцы Казіміраўка, на Лоеўшчыне. І вось раніцай 15 верасня 1922 года ў мой дом уварваліся 26 бандытаў. У гэты час я быў на рабоце, дома заставалася адна жонка. Разбойнікі сталі здзекавацца з яе, выпытваючы, дзе я знаходжуся. Жонка нічога ім не сказала. Збіўшы яе да паўсмерці, бандыты разбурылі ў хаце печ, забралі ўсё лепшае з маёмасці. Вярнуўшыся дадому, я ўбачыў усё гэта і даў сабе слова з яшчэ большай рашучасцю змагацца з бандытамі.

На наступны дзень я пайшоў да камандзіра атрада часцей асобага прызначэння па барацьбе з бандытызмам Трафіма Міхеевіча Пікаса. Чонаўцы дыслацыраваліся ў лесе, непадалёку ад вёскі Карчомка. Камандзір добра ведаў мяне і прыняў гасцінна. А 20 верасня

яго байцы пайшлі на ліквідацыю шайкі Зубца, якая ў той дзень гуляла ў вёсцы Крывін. Бандыты п'янствавалі ў хаце Настассі Ляжак, два сыны якой удзельнічалі ў бандзе.

Падышлі да гульбішча непрыкметна, і мала каму з бандытаў удалося ўратавацца. Праўда, шкада было, што на гулянцы не аказалася кіраўніка банды Зубца, які на той час знаходзіўся ў сваёй сувязной і палюбоўніцы Марыі Коўзік. Амаль поўны разгром банды так напалохаў Зубца, што ён пакінуў сваіх хаўруснікаў, што засталіся ў жывых, і ўцёк. Бачачы, што справа прайграна, астатнія бандыты самі здаліся ўладам.

Не вытрымала націску нашага атрада і другая банда на чале з Іванам Філончыкам. Ратуючыся ад строгай кары, ён сам сагітаваў сваіх саўдзельнікаў і разам з імі ў поўным складзе здаўся ўладам.

Можна было б прывесці і іншыя выпадкі, калі мы ваявалі і ў мірныя дні, з коранем нішчылі бандытызм. Вялікую дапамогу аказвалі нам вяскоўцы. Запомніўся малады і энергічны хлопец Сяргей Палавінка з вёскі Баршчоўка. Ён падтрымліваў з намі пастаянную сувязь. Неўзабаве яго вылучылі на пасаду старшыні сельсавета, і ён яшчэ з большай настойлівасцю дапамагаў ліквідоўваць бандытызм, пакуль ён не быў поўнасцю знішчаны дзесьці ў канцы 1922 года.

На жаль, і мы панеслі незваротныя страты. У баях і налётах гінулі і нашы таварышы. У ліку іншых запомніліся прозвішчы брагінскіх міліцыянераў Канедзі Аўраменкі, Уладзіміра Болатава, Аляксандра Пахолкі, Аляксандра Сцельмашэнкі.

Удзельнікі партызанскага руху, барацьбы з контррэвалюцыяй і бандытызмам у 1918—1922 гг.

Астраглядаўскі сельсавет

Кліменка Сямён Іларыёнавіч, н. у 1891 г. у в. Багушы. Член РКП(б) з 1918 г. Пасля выгнання нямецкіх акупантаў з Брагіншчыны ў 1918 г. абраны першым старшынёй Мікуліцкага валвыканкама. Змагаўся супраць кулацка-бандыцкіх і дробнабуржуазных элементаў. Пры яго ўдзеле раскрыта змова на чале з белагвардзейскім афіцэрам і мясцовым памешчыкам Ваиьковічам у маёнтку в. Рудакоў. У другой палове 1920 г.— ваенны камісар Рэчыцкага павета. Браў удзел у Вялікай Айчыннай вайне. Узнагароджаны ордэнамі Чырвонага Сцяга, Чырвонай Зоркі, Айчыннай вайны I ступені і медалямі. Памёр у 1955 г. Пахаваны ў г. Санкт-Пецярбург.

Лабоўскі Яфім Ісакавіч, н. у 1898 г. у в. Багушы. Член РКП(б) з 1919 г. У 1917—1918 гг.— член Брагінскага валаснога рэўкама. Загінуў у баі з бандай Булак-Балаховіча ў 1919 г.

Брагінскі пасялковы Савет

Аўраменка Канедзі Іванавіч, н. у 1896 г. у м. Брагін. У 1918—1921 гг. старшы міліцыянер Брагінскай валасной міліцыі. Прымаў удзел у разгроме банды І. Галака. Загінуў у лютым 1921 г. у схватцы з бандытамі каля в. Удалёўка на Лоеўшчыне[1]. Пахаваны ў г. п. Брагін.

Крот Ёсіп Сцяпанавіч, н. у м. Брагін. У 1918—1922 гг. працаваў у Брагінскай валасной міліцыі. Прымаў актыўны ўдзел у разгроме контррэвалюцыйных банд, нямецкіх і польскіх акупантаў на Брагіншчыне. Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. Загінуў на фронце ў 1941 г.

[1] Известия Гомельского губкома РКП(б). 1921. № 9.

Левін Зэлік Сіманавіч, н. у 1891 г. у м. Брагін. У 1918—1922 гг. прымаў удзел у разгроме ўнутранай контррэвалюцыі, нямецкіх і польскіх акупантаў. Памёр у 1975 г. Пахаваны ў г. Мінск.

Мажэйка Адам Андрэевіч, н. у 1888 г. у в. Амелькаўшчына Хойніцкага р-на. Член РКП(б) з 1918 г. Адзін з кіраўнікоў партызанскага руху ў Рэчыцкім павеце ў 1918—1920 гг. Прымаў актыўны ўдзел у стварэнні партызанскіх атрадаў на Брагіншчыне падчас нямецкай і польскай акупацыі. Памёр у 1975 г. Пахаваны ў г. Масква.

Несцярок Аляксандр Львовіч, н. у 1896 г. у м. Брагін. З 1919 да 1923 г.— намеснік начальніка Брагінскай валасной міліцыі. Браў удзел у партызанскім руху на Брагіншчыне ў 1918—1919 гг., у барацьбе з бандытызмам у 1921—1922 гг. Памёр у 1969 г. Пахаваны ў г. Ступіна Маскоўскай вобл.

Несцярок Мікалай Львовіч, н. у 1890 г. у м. Брагін. Член РСДРП з 1917 г. Першы сакратар Брагінскай валасной партыйнай ячэйкі. Актыўны арганізатар і ўдзельнік барацьбы з контррэвалюцыяй, нямецкімі і польскімі акупантамі на Брагіншчыне. У 1922 г. слухач (курсант) Гомельскай губернскай партыйнай школы. З 1938 г. у апараце ЦК КП(б)Б. У тым жа годзе стаў ахвярай палітычных рэпрэсій.

Парэмскі Сямён Лук'янавіч, н. у 1896 г. у м. Брагін. У 1918 г. коннік партызанскага атрада П. В. Скарахода. Браў актыўны ўдзел у барацьбе з контррэвалюцыяй, нямецкімі і польскімі акупантамі ў родных мясцінах. З 1919 г. старшыня харчовай камісіі Брагінскага валвыкаикама. Памёр у 1962 г. Пахаваны ў г. п. Брагін.

Посмык Дзмітрый Васільевіч, н. у 1892 г. у г. Рэчыца. У 1918—1920 гг. у складзе атрада П. В. Скарахода прымаў актыўны ўдзел у партызанскім руху на Брагіншчыне супраць кайзераўцаў і польскіх легіянераў, у барацьбе з бандытызмам.

Стральбіцкі Сямён Міхайлавіч, н. у 1898 г. у м. Брагін. У 1918—1921 гг. у складзе партызанскага атрада П. В. Скарахода прымаў удзел у барацьбе з контррэвалюцыяй, нямецкімі і польскімі акупантамі. Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. Загінуў на фронце ў 1942 г.

Сцельмашэнка Пётр Мікалаевіч, н. у м. Камарын, міліцыянер Брагінскай валасной міліцыі. Загінуў у лютым 1921 г. каля в. Удалёўка на Лоеўшчыне ў баі з бандай І. Галака.

Ярмоленка Лявон Міхайлавіч, н. у 1899 г. у в. Кавака. Актыўны ўдзельнік партызанскага руху на Брагіншчыне ў 1918 г. Браў удзел у барацьбе супраць контррэвалюцыйных элементаў і бандыцкіх груп у 1920 — 1921 гг.

Камарынскі пасялковы Савет

Сцельмашэнка Аляксандр Мікалаевіч, н. у 1895 г. у м. Камарын. У 1918—1921 гг. міліцыянер Брагінскай валасной міліцыі. Прымаў удзел у разгроме банды І. Галака. Загінуў у лютым 1921 г. у баі з бандытамі каля в. Удалёўка на Лоеўшчыне. Пахаваны ў г. п. Брагін.

Крыўчанскі сельсавет

Маручок Адам Іванавіч, н. у 1898 г. у в. Крыўча. Член ВКП(б) з 1930 г. Актыўны ўдзельнік партызанскага руху на Брагіншчыне ў 1918 — 1919 гг. З 1923 г. старшыня Крыўчанскага сельсавета. У 1930—1939 гг. старшыня калгаса ў в. Крыўча. У 1942 г. замучаны гітлераўцамі ў г. п. Брагін.

Мікуліцкі сельсавет

Ганчар Ціхан Аляксандравіч, н. у 1890 г. у в. Вялікі Лес. Прымаў актыўны ўдзел у партызанскім руху супраць нямецкіх і польскіх акупантаў, а таксама ў ліквідацыі бандытызму на Брагіншчыне ў 1918 — 1921 гг. Загінуў у 1942 г.

Дабрынскі Яўсей Савулавіч, н. у 1898 г. у в. Мікулічы. Член РКП(б) з

1919 г. У 1917—1918 гг. член Мікуліцкага рэўкама. У 1919 — 1922 гг. прымаў удзел у партызанскім руху, барацьбе з бандытызмам. У 1925—1941 гг. на савецкай і партыйнай рабоце ў розных раёнах рэспублікі. Удзельнічаў у партызанскім руху ў перыяд Вялікай Айчыннай вайны.

Пікуль Ціхан Сямёнавіч, н. у 1896 г. у в. Вялікі Лес. У 1918—1920 гг. у складзе партызанскага атрада П. В. Скарахода прымаў удзел у барацьбе з контррэвалюцыяй, нямецкімі і польскімі акупантамі. Памёр у 1960 г. Пахаваны ў в. Вялікі Лес.

Новаялчанскі сельсавет

Бандарэнка Арцём Міхайлавіч, н. у 1898 г. у в. Бярозкі. У 1918—1920 гг. у складзе коннага партызанскага атрада П. В. Скарахода браў удзел у барацьбе з контррэвалюцыйнымі элементамі, нямецкімі і польскімі акупантамі. Памёр у 1960 г. Пахаваны ў в. Бярозкі.

Музычэнка Даніла Кандратавіч, н. у 1891 г. у в. Бярозкі. Член РКП(б) з 1920 г. У тым жа годзе стаў старшынёй Ялчанскага валаснога выканкама. Прымаў актыўны ўдзел у партызанскім руху ў перыяд нямецкай і польскай акупацыі, у барацьбе з бандытызмам у 1918—1921 гг. У 1938 г. стаў ахвярай палітычных рэпрэсій.

Жыхары Брагінскага і Камарынскага раёнаў, якія загінулі ў гады нямецкай і польскай акупацыі, грамадзянскай вайны і бандыцкага тэрору (1918—1934)

АСАРЭВІЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА АСАРЭВІЧЫ

КАНЦАВЫ Гаўрыла Акімавіч, н. у 1902, загінуў у грамадзянскую вайну.

АСТРАГЛЯДАЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА АСТРАГЛЯДЫ

КАНАНОК Сяргей, член (дэпутат) Астраглядаўскага сельсавета. Расстраляны польскімі акупантамі ў 1920.

ВЁСКА БАГУШЫ

ДАВЫДЗЕНКА Каленік Аляксандравіч, загінуў на фронце ў грамадзянскую вайну.

КАРАСЬ Андрэй Ерафеевіч, загінуў на фронце ў грамадзянскую вайну.

ВЁСКА ВЯЗОК

СМУСЯНОК Іван, загінуў у баі з польскімі легіянерамі каля в. Тульгавічы Хойніцкага р-на ў 1920.

БРАГІНСКІ ПАСЯЛКОВЫ САВЕТ

ГАРПАСЁЛАК БРАГІН

БАРЦЭВІЧ Станіслаў Казіміравіч, ст. міліцыянер Брагінскай валасной міліцыі. Забіты бандытамі ў 1923.

БОЛАТАЎ Уладзімір Пятровіч, член РКП(б), былы латышскі стралок, міліцыянер Брагінскай валасной міліцыі. Забіты бандытамі ў 1923.

ЗАЙЦАЎ Прохар, міліцыянер Брагінскага райаддзела міліцыі. Забіты бандытамі ў 1934 у в. Крыўча.

НЁСЦЯРОК Леў, павешаны немцамі ў 1918.

ПАХОЛКА Аляксандр, н. у п. Новы Пуць (Рагачоўка), міліцыянер Брагінскай валасной міліцыі. Забіты бандытамі ў 1921.

ЧАРНЕЦКІ Уладзімір, міліцыянер Брагінскай валасной міліцыі. Загінуў у 1921 у сутычцы з кулакамі пры адабранні ў іх лішкаў збожжа.

ШКВОР Йозеф, чэх, член РКП(б), начальнік Брагінскай валасной міліцыі. Трагічна загінуў у 1928.

ВЕРХНЕЖАРАЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ВЕРХНІЯ ЖАРЫ

ЮШЧАНКА Іван, расстраляны нямецкімі акупантамі ў 1918.

ВУГЛОЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ВУГЛЫ

ФЕДАРЭНКА Іван Мінавіч, член РКП(б), старшыня Брагінскага валвыканкама. Расстраляны палякамі ў 1920.

А. І. Раманавец

ВЁСКА РУДНЯ ЖУРАЎЛЁВА

ГУЦЬЯНТАЎ Залман Маркавіч, н. у 1882, член РКП(б) з 1918, старшыня камітэта беднаты ў в. Лубенікі. Загінуў у маі 1920 у баі э польскімі легіянерамі пад Рэчыцай. Пахаваны на могілках каля в. Воўчая Гара.

ПАСЁЛАК НОВЫ ПУЦЬ (РАГАЧОЎКА)

РАМАНАВЕЦ Адам Ісакавіч, н. у 1900 у в. Шкураты, член (дэпутат) сельсавета. Забіты кулакамі 4.12.1929.

ГДЗЕНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ГДЗЕНЬ

ШУЛЬГА Карней Міхайлавіч, член РКП(б), член (дэпутат) сельсавета. Расстраляны нямецкімі акупантамі ў 1918.

КАМАРЫНСКІ ПАСЯЛКОВЫ САВЕТ

ГАРПАСЁЛАК КАМАРЫН

АНАПРЭЕЎ Віктар, міліцыянер Камарынскага аддзела міліцыі. Загінуў у 1930 у в. Піркі ў схватцы з бандытамі.

БЕЙЛІН Аркадзь (Гдаля), член РКП(б) з 1917, міліцыянер Ялчанскай валасной міліцыі. Загінуў у маі 1921 у схватцы з бандай І. Галака, якая захапіла на Дняпры пасажырскі параход «Ценешаў» .

ГЛОЗМАН Ісак (Восіп), н. у в. Навозы Чарнігаўскага р-на, член РКСМ, міліцыянер Камарынскага аддзела міліцыі, баец часці асобага прызначэння. Забіты бандытамі ў снежні 1921.

ГОНІКМАН Мордух, член РКП(б), міліцыянер Ялчанскай валасной міліцыі. Загінуў у маі 1921 на параходзе «Ценешаў» у схватцы з бандытамі.

КАПУСЦІН Барыс, член РКП(б), міліцыянер Камарынскай міліцыі. Загінуў падчас яўрэйскага пагрому, учыненага ў Камарыне ў красавіку 1919 пятлюраўскай бандай на чале з Струкам.

КАПУСЦІН Якаў, член РКП(б), загінуў падчас яўрэйскага пагрому ў Камарыне ў красавіку 1919.

ЛАБОЎСКІ Восіп, член РКСМ, міліцыянер Камарынскай міліцыі, баец атрада ЧОН. Забіты бандытамі ў снежні 1921.

ЛАБОЎСКІ Хаім Ісакавіч, член РКП(б), старшы міліцыянер Брагінскай валасной міліцыі. Загінуў у баі з польскімі легіянерамі ў маі 1920 пад Рэчыцай.

МІРКІН Яўсей Самуйлавіч, намеснік начальніка Камарынскай міліцыі. Замучаны бандытамі ў ліпені 1921 у в. Ляды Ялчанскай воласці.

ФІНКЕЛЬБЕРГ Навум, сельскі актывіст. Забіты падчас яўрэйскага пагрому ў Камарыне ў красавіку 1919.

ВЁСКА КІРАВА (ЛУКАЕДЫ)

ЛЯВОНЕНКА Сямён Рыгоравіч, міліцыянер Камарынскай міліцыі. Загінуў у схватцы з бандытамі ў студзені 1918.

КРЫЎЧАНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА КРЫЎЧА

КІСЛОЎ Апанас Сафронавіч, н. у 1897, баец партызанскага атрада, у далейшым — Тарашчанскага палка 44-й Кіеўскай Чырванасцяжнай стралковай дывізіі М. А. Шчорса. Загінуў у 1919.

МАЛАЖЫНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА МАЛАЖЫН

ДАВЫДОЎСКІ Піліп Сідаравіч, сакратар камсамольскай ячэйкі в. Малажын. Забіты бандытамі ў 1923.

МАЛЕЙКАЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА МАКРЭЦ

ГАЛАВАЧОЎ Адам Міхайлавіч, н. у 1898, загінуў на Паўднёвым фронце ў 1919.

ЖЫХАРАЎ Іван Міхайлавіч, н. у 1886, член РКП(б). Загінуў у баі з пятлюраўцамі ў 1918.

МЕНДЗЕЛЕЎ Цярэнцій Саласцянавіч, загінуў у баі з палякамі ў 1921 пад Брэстам.

ВЁСКА МАЛЕЙКІ

ТАТАРЫНАЎ Іван Васільевіч, член РКСМ, сельскі актывіст. Забіты кулакамі ў 1928.

А. М. Галавачоў

Р. І. Грамыка

ВЁСКА ТЭЛЬМАН

ГРАМЫКА Рыгор Іванавіч, н. у 1901, загінуў на Паўднёвым фронце ў 1919.

МІКУЛІЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА МІКУЛІЧЫ

ДАБРЫНСКІ Савул, н. у 1879, кіраўнік сельгаскамуны «Праца» ў фальварку Унігаўка Мікуліцкай воласці. Разам з 49 камунарамі расстраляны бандай І. Галака ў лютым 1921.

ЗДАРАВЕЦ Кузьма, загінуў у баі з польскімі легіянерамі ў 1920 каля в. Тульгавічы Хойніцкага р-на.

КІРЫЧЭНКА Дзмітрый, член Мікуліцкага рэўкама. Забіты бандытамі ў 1918.

КРЫСЕНКА Антон Іванавіч, н. у 1898, член РКП(б). Загінуў у баі з польскімі легіянерамі ў 1920 каля в. Тульгавічы Хойніцкага р-на.

НОВАЯЛЧАНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА НОВАЯ ЁЛЧА

ВАШЧАНКА Рыгор Захаравіч, н. у 1890, загінуў у 1919 пры абароне г. Барысаў ад польскіх войск.

ТОРБІК Міхаіл Міронавіч, міліцыянер Ялчанскай воласці. Забіты бандытамі ў 1918.

ШУМІЛІН Сямён Парфенавіч, н. у Мікалаеўскім р-не Пензенскай вобл., член РКП(б), начальнік Ялчанскай, затым Брагінскай валасной міліцыі. Загінуў у схватцы з бандытамі ў 1926.

ВЁСКА СТАРЫ КАЦІЧАЎ

ТАМІЛКА Аляксей, член РКП(б), старшыня сельскага камітэта беднаты. Расстраляны нямецкімі акупантамі ў 1918.

САВІЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ПРОСМЫЧЫ

МАЛОЧКА Сямён Тарасавіч, член РКП(б), старшыня Астраглядаўскага сельсавета. Забіты кулакамі ў 1934.

ВЁСКА САВІЧЫ

ДУСЯНОК Вікенцій, член РКП(б), член (дэпутат) сельсавета. Расстраляны нямецкімі акупантамі ў 1918.

СПЯРЫЖСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ДУБЛІН

КУР'ЯН Якаў, член РКП(б), загінуў вясной 1920 у баі з польскімі акупантамі.

На падставе архіўных матэрыялаў, публікацый у друку і сведчанняў насельніцтва спіс падрыхтаваў *І. Ф. Ганжураў*

Брагіншчына ў адміністрацыйна-тэрытарыяльным падзеле рэгіёна ў савецкі перыяд

На пачатку 1918 г. у Беларусі ліквідаваны органы буржуазнага самакіравання — гарадскія думы і ўправы, земскія ўстановы. Іх функцыі ўзялі на сябе Саветы. У гэты час Брагінская, Дзяржыцкая, Мікуліцкая, Ручаёўская, Савіцкая і Ялчанская воласці ўваходзілі ў Рэчыцкі павет Мінскай губерні.

3 мая 1919 г., калі была ўтворана Гомельская губерня БССР, Брагіншчына стала яе часткай у складзе Рэчыцкага павета. У 1924 г. у выніку новай адміністрацыйна-тэрытарыяльнай рэформы ў Беларусі былі ліквідаваны губерні, паветы, воласці і ўведзены акруговы і раённы падзел. Далучаныя да БССР у выніку 2-га ўзбуйнення рэспублікі Гомельскі і Рэчыцкі паветы са снежня 1926 г. сталі акругамі. Тады ж на месцы ранейшых валасцей былі ўтвораны раёны, у тым ліку Брагінскі і Камарынскі Рэчыцкай акругі (скасавана ў 1927 г.).

Абласны падзел у Беларусі ўведзены напрыканцы 30-х гг. З таго часу Брагінскі і Камарынскі раёны знаходзіліся ў складзе ўтворанай у студзені 1938 г.

Палескай вобласці з цэнтрам у Мазыры. Брагіншчына і Камарыншчына знаходзіліся ў ёй да яе скасавання ў 1954 г. і далучэння тэрыторыі Палескай вобласці да Гомельскай вобласці.

У 1962 г. тэрыторыя ліквідаванага Камарынскага раёна была далучана да Брагінскага раёна, Баршчоўскі і Радзінскі сельсаветы адышлі да Хойніцкага, а Ручаёўскі сельсавет да Лоеўскага раёнаў.

Падрыхтаваў *І. Ф. Ганжураў*

20-я гады: па шляху аднаўлення

На мірныя рэйкі

У канцы жніўня 1920 г. войскі Заходняга фронту (камандуючы М. М. Тухачэўскі, член рэўваенсавета І. С. Уншліхт) вызвалілі ўсю тэрыторыю Беларусі, падышлі да Варшавы і Львова, але неўзабаве ім прыйшлося адысці на ўсход. У кастрычніку 1920 г. быў падпісаны дагавор аб перамір'і, а ў сакавіку 1921 г.— Рыжскі мірны дагавор, у адпаведнасці з якім заходнія раёны Беларусі засталіся пад уладай Польшчы. Савецкая Рэспубліка прыступіла да ліквідацыі белагвардзейскіх войск на Паўднёвым фронце. І на гэты раз не засталіся ўбаку брагінцы і камарынцы. «Известия Гомельского губкома РКП(б)» пісалі тады, што «...добровольцы ежедневно прибывали из уездов с просьбой послать их на борьбу с Врангелем». У ліку гэтых патрыётаў былі таксама камуністы і камсамольцы Брагіншчыны і Камарыншчыны А. Белянок (в. В. Слабада), М. С. Валасенка (в. Крыўча), Я. Л. Гарошка (в. Зарэчча), А. М. Каробкін (в. Буркі), А. Ц. Крысенка (в. Мікулічы), П. А. Крыўчык (в. Сялец), К. І. Палхоўскі (в. Мікулічы) і іншыя нашы землякі.

Барацьба з іншаземнымі інтэрвентамі, грамадзянская вайна каштавалі народу вялікіх ахвяр. Нямала нашых землякоў склалі галовы на палях бітваў як з аўстра-германскімі і польскімі захопнікамі, так і са сваімі суайчыннікамі, што былі на баку белых.

Пераход да мірнага аднаўленчага будаўніцтва пасля грамадзянскай вайны адбываўся ў складанай міжнароднай і ўнутранай абстаноўцы. З аднаго боку, эканамічны і дыпламатычны націск імперыялістычных колаў і, з другога, упартае процідзеянне звергнутых эксплуататарскіх класаў мерапрыемствам Савецкай улады. Народная гаспадарка, асабліва яе сельскагаспадарчы сектар, знаходзілася ў крайне цяжкім становішчы. У сялян не хапала насення, зменшылася колькасць коней. Пасяўныя плошчы скараціліся супраць узроўню папярэдніх гадоў на адну трэць. У дадатак і засуха з'явілася адной з прычын галоднай зімы 1921 — 1922 гг., асабліва ў раёнах Паволжа.

Патрабаваліся радыкальныя меры па вываду эканомікі з цяжкага крызісу, аднаўленні народнай гаспадаркі і пабудове сацыялізму. Гістарычную ролю ў гэтым плане адыграў X з'езд РКП(б) (сакавік 1921 г.), які прыняў рашэнне аб замене харчразвёрсткі харчпадаткам, аб пераходзе ад палітыкі ваеннага камунізму да новай эканамічнай палітыкі (НЭП). Ажыццяўленне яе забяспечвала нармальныя ўзаемаадносіны паміж горадам і вёскай. Ужо ў 1923 г. у сельскагаспадарчай вытворчасці пачаўся перыяд уздыму. Сяляне расшыралі пасяўныя плошчы, павялічвалі вытворчасць сельгаспрадуктаў. Аднаўляліся разбураныя падчас вайны і ўзводзіліся новыя дзяржаўныя і дробныя саматужныя прамысловыя прадпрыемствы. Павышэнню зацікаўленасці сялян у пэўнай меры садзейнічаў і зацверджаны Усерасійскім ЦВК у кастрычніку 1922 г. Зямельны кодэкс, які вызначыў парадак сялянскага землекарыстання і забяспечыў найбольшае задавальненне патрэб сяляк — ліквідацыю цераспалосіцы, дальнаполля і г. д. Да таго ж дзяржава арганізавала агранамічнае і ветэрынарнае абслугоўванне сялянскіх гаспада-

рак, штогод пачала выдаваць ім насенную пазыку і інш. Так і на Брагіншчыне ў 1924 г. на базе сельскагаспадарчай арцелі «Усход-Зара» (в. Глухавічы) пачалі працаваць кароткатэрміновыя курсы па агратэхніцы і ветэрынарыі. Навучанне на іх (выкладчык Фёдар Навіцкі) прайшлі больш за 100 чалавек. У Камарыне такая ж работа вялася пры ветэрынарнай лячэбніцы, пабудаванай у 1923 г. Тут заняткі вёў энтузіяст сваёй справы Міхаіл Манецкі. У 1924—1926 гг. у Брагіне і Камарыне адбыліся сельскагаспадарчыя выстаўкі.

Важным клопатам мясцовых Саветаў і партыйных арганізацый у 1922 г. з'яўлялася правядзенне шырокай кампаніі па аказанні дапамогі насельніцтву ахопленых голадам раёнаў краіны. Дзейнасць створаных на Брагіншчыне і Камарыншчыне камісій па барацьбе з голадам узначалілі сакратары валасных партыйных камітэтаў Ф. П. Кушняроў (м. Брагін), К. А. Мартышук (м. Камарын), Р. В. Мігай (в. Мікулічы). На валасных з'ездах Саветаў у Брагіне, Мікулічах, Савічах, Ёлчы[1] і інш. у 1922 г. быў горача падтрыманы лозунг: «Дзесяць сытых кормяць аднаго галадаючага». Толькі да пачатку 1923 г. па валасцях Брагіншчыны ў дапамогу галадаючым было сабрана 2200 пудоў хлебапрадуктаў[2].

Праўда, не ўсюды і не ўсе з аднолькавым усведамленнем ставіліся да трагедыі галадаючых людзей. Многія з заможнікаў і кулакоў нават імкнуліся сабатаваць дзеянні мясцовых улад па зборы прадуктаў і грашовых сродкаў у фонд галадаючых, часам не спыняючыся перад учыненнем злачынстваў. Так, у 1923 г. былі забіты былы латышскі стралок, міліцыянер Брагінскай валасной міліцыі Уладзімір Болатаў і яго таварыш па рабоце старшы міліцыянер Станіслаў Барцэвіч.

Адначасова з арганізацыяй добраахвотных грашовых адлічэнняў працоўнымі калектывамі ў фонд галадаючых, збору для іх прадуктаў Савецкім урадам вышукваліся і іншыя, часам не зусім прыстойныя, калі не сказаць кашчунныя, крыніцы папаўнення фонду. «Улічваючы разладжанасць фінансавага становішча краіны пасля грамадзянскай вайны,— успамінаў тагачасны загадчык зямельнага аддзела Брагінскага валвыканкама Я. С. Дабрынскі,— УЦВК у лютым 1922 г. прыняў пастанову аб канфіскацыі царкоўных каштоўнасцей. З пятнаццаці храмаў Брагіншчыны было ўзята больш за дзесяць пудоў срэбра, перададзенага затым у фонд галадаючаму насельніцтву».

Неабходнасць абароны суверэнітэту Савецкай краіны, задачы сацыялістычнага будаўніцтва патрабавалі больш цеснага аб'яднання эканамічных, палітычных і ваенных рэсурсаў савецкіх рэспублік. У студзені 1921 г. быў падпісаны дагавор аб ваенным і гаспадарчым саюзе РСФСР і БССР, паводле якога прызнавалася незалежнасць і суверэннасць кожнага з бакоў. Былі таксама ўстаноўлены цесныя сувязі БССР, УССР і Закаўказскай Федэрацыі. Ідучы насустрач пажаданням працоўных, 1-шы Усесаюзны з'езд Саветаў 30 снежня 1922 г. прыняў Дэкларацыю і Дагавор аб утварэнні Саюза ССР і аб'яднанні ў ім РСФСР, УССР, БССР і ЗСФСР на аснове добраахвотнасці і раўнапраўя.

Стварэнне СССР забяспечвала Беларусі, як і кожнай іншай рэспублікі Саюза, спрыяльныя ўмовы для перабудовы грамадства на сацыялістычных асновах, уздыму эканомікі і культуры, карэннага паляпшэння жыцця грамадзян. Гэта праяўлялася і ў адчувальнай дапамозе з боку дзяржавы валасцям Брагіншчыны і Камарыншчыны тэхнікай і абсталяваннем, спецыялістамі для развіцця мясцовай прамысловасці, кадрамі народнай асветы, аховы здароўя і інш. Асабліва прыкметнай стала гэтая дапамога пасля абвяшчэння партыяй на

[1] У далейшым, з 1923 г. замест Ялчанскай стала Камарынская воласць.

[2] З успамінаў сакратара Брагінскай валасной партарганізацыі Ф. П. Кушнярова.

XIV з'ездзе ВКП(б) курсу на сацыялістычную індустрыялізацыю.

У вырашэнні пытанняў сацыяльна-культурнай сферы мясцовыя органы імкнуліся шырэй прыцягваць да работы ў Саветах сельскую беднату. Найбольш плённа працавалі ў гэтых адносінах выканкамы Брагінскага, Мікуліцкага, Савіцкага Саветаў. Выконваючы ідэалагічныя ўстаноўкі ВКП(б) па павышэнні ролі Саветаў у сацыялістычным будаўніцтве праз умацаванне іх сувязі з працоўнымі масамі, партыйныя і дзяржаўныя органы надавалі вялікае значэнне ўцягненню беднякоў і батракоў, у тым ліку жанчын, у грамадскую дзейнасць шляхам удзелу сельскіх пралетарыяў у рабоце розных камісій, груп садзейнічання, дэлегацкіх сходаў і г. д. Актыўнасцю ў грамадскай рабоце вызначаліся тады маладыя вясковыя дзяўчаты Марыя Гудзянок, Ганна Жураў, Марыя Федасенка, Дар'я Цеслянок і іншыя. У далейшым яны сталі першымі ў сваіх раёнах жанчынамі, якія ўзначалілі выканкамы мясцовых органаў Савецкай улады.

Справе аднаўлення народнай гаспадаркі, уцягнення сельскіх працаўнікоў у сацыялістычнае будаўніцтва служылі кааператыўныя арганізацыі. У гэты час на Брагіншчыне развіваліся прасцейшыя формы кааперацыі, якія выконвалі функцыі забеспячэнска-збытавога характару. Сельскагаспадарчая кааперацыя прадастаўляла сялянам кароткатэрміновыя і доўгатэрміновыя крэдыты на набыццё інвентару, рабочай і прадуктыўнай жывёлы, завозіла ў вёскі сельгасмашыны, нарыхтоўвала збожжа і іншыя віды сельскагаспадарчай прадукцыі.

У 1923 г. былі арганізаваны кааператывы, спажывецкія таварыствы ў Брагіне і Камарыне. Дзейнічалі тры адзіныя спажывецкія таварыствы. У часы нэпа галоўнай задачай кааперацыі з'яўлялася авалоданне рынкам ва ўмовах свабоды гандлю. На тэрыторыі Брагінскага і Камарынскага раёнаў у гэты час дзейнічалі 196 прыватных крам, чайных, закусачных[1].

Вялікую дапамогу працоўным сялянам у аднаўленні гаспадаркі аказвалі сельскія камітэты сялянскай узаемадапамогі. У Брагінскім і Камарынскім раёнах у 1925 г. іх было 57 і аб'ядноўвалі яны 10 тысяч маламоцных сялянскіх двароў[2].

К канцу аднаўленчага перыяду ў прамысловасці і сельскай гаспадарцы былі дасягнуты значныя поспехі. Аднак у вёсцы склаліся ўмовы, якія пагражалі не толькі аслабленню, а і разрыву саюза рабочага класа і сялянства. Ва ўмовах нэпа працягвалася не толькі асераднячванне сялян, але хутка павялічвалася і колькасць кулацкіх гаспадарак. Кулак эканамічна ўзмацнеў і актывізаваў сваю барацьбу супраць Савецкай улады. Кулацкія элементы імкнуліся выкарыстаць незадавальненне часткі сераднякоў неэквівалентнасцю цэн на сельскагаспадарчую прадукцыю і прамысловыя тавары, прымянялі адкрытыя формы эксплуатацыі, навязвалі свае палітычныя погляды сераднякам, асабліва падчас выбарных кампаній у Саветы. У радзе месцаў Беларусі пачалі праяўляць актыўнасць кулацка-эсэраўскія арганізацыі. На Брагіншчыне сталі заяўляць аб сабе нацыяналістычныя варожыя групы. Больш за 50 чалавек было ўцягнута ў сіянісцкую арганізацыю[3].

З другой паловы 20-х гг. пачалося згортванне нэпа. Ажыццяўлялася кааператванне дробнай саматужнай прамысловасці. Прыватныя прадпрыемствы (15 алейніц і столькі ж крупадзёрак, 12 ваўначосак і інш.) знікалі, скасоўваліся арэндныя дагаворы. У выніку вымушанага аб'яднання майстроў-прыватнікаў склалася сістэма кааператыўных арцелей. У Брагіне дзейнічалі арцелі «Чырвоная іголка», «Прагрэс»,

[1] Дзяржаўны архіў Гомельскай вобласці. Спр. 72. Інв. № 99. Л. 156.

[2] Тамсама. Спр. 89. Інв. № 15. Л. 61.

[3] Нацыянальны архіў Рэспублікі Беларусь. Ф. 4. Воп. 2. Спр. 457. Л. 3.

«Чырвоны Кастрычнік». Працавалі тры прамарцелі і ў Камарыне — «Камунар», «Рэкорд», «Чырвоны будаўнік». Гэтыя калектывы наладзілі вытворчасць абутку і швейных вырабаў, цэглы для задавальнення попыту мясцовага насельніцтва. У гэты перыяд вялося будаўніцтва і ўвядзенне ў эксплуатацыю шашы Чарнігаў — Жытомір, частка якой пралягала па Камарынскім раёне. Тады ж праз Днепр і Прыпяць былі пабудаваны два драўляныя масты[1]. Шмат увагі дарожнаму будаўніцтву на Камарыншчыне ўдзялялася і ў наступныя гады, асабліва калі начальнікам дарожнага аддзела райвыканкама працаваў К. Т. Мазураў. Забрукаваны пры ім участак шашы Камарын — чыгуначная станцыя Ёлча і ў напрамку Чарнобыля ў народзе да гэтага часу называюць мазураўскім. У 1926 г. на тэрыторыі Камарынскага раёна разгарнулася будаўніцтва ўчастка чыгункі Чарнігаў — Оўруч. Яна пралягла праз Ёлчу — Капоранку — Пасудава. Паспяхова спраўляўся з заданнямі па забеспячэнні будаўніцтва рабочай сілай і гужавым транспартам выканкам Новаялчанскага сельсавета.

У 1928 г. ялчанска-пасудаўскае навакольле абудзіў першы паравозны гудок.

Брагінскі райвыканкам на працягу 1927—1928 гг. многае рабіў па далейшым землеўпарадкаванні сялянскіх гаспадарак. У раёне лічылася ўпарадкаванай каля 65 працэнтаў усёй зямельнай плошчы. За кошт абрэзкі зямлі ў заможных сялян на працягу гэтых двух гадоў былі надзелены ёю 212 беззямельных і малазямельных вясковых двароў[2].

Такім чынам, 20-я гг. з'явіліся для брагінцоў і камарынцаў перыядам барацьбы і выпрабаванняў, стварэння і ўмацавання асновы для далейшага развіцця раёнаў у вытворча-эканамічнай і сацыяльна-культурнай сферах. А наперадзе іх чакалі новыя здзяйсненні і выпрабаванні.

І. Ф. Ганжураў

Ішла ў рэвалюцыю моладзь

Час са студзеня да чэрвеня 1919 года з'яўляўся перыядам арганізацыйнага станаўлення камсамола Гомелыпчыны. У красавіку ў Брагіне, а затым у Камарыне, Мікулічах, Савічах адбыліся арганізацыйныя сходы моладзі па стварэнні камсамольскіх ячэек. У Брагіне на такім сходзе з дакладам выступіў старшыня Рэчыцкага павятовага выканкама Я. П. Міцкевіч.

Вясною 1919-га першымі камсамольцамі Брагіншчыны сталі Арон Шэндзяровіч, Іван Сташэнка, Давыд Скарупскі, Вольга Кулакоўская, Андрэй Яжгуновіч, Цэзар Хайцын, Апанас Пятрэнка, Іван Пашкевіч, Пётр Іваненка, Аляксей Паўлючэнка і іншыя. Кіраўніком Брагінскай валасной камсамольскай ячэйкі быў абраны найбольш пісьменны і ініцыятыўны хлопец Арон Шэндзяровіч. Тады ж Ялчанскую валасную камсамольскую ячэйку ўзначаліў Міхаіл Скідан. У далейшым ён працаваў у сельскім камітэце беднаты, а напярэдадні Вялікай Айчыннай вайны — першым сакратаром Нараўлянскага райкама партыі. Загінуў на фронце.

У чэрвені 1919 года ў Гомелі адбыўся 1-шы губернскі з'езд камсамола. У яго рабоце прымалі ўдзел 40 дэлегатаў, у тым ліку па адным прадстаўніку ад Брагінскай і Ялчанскай камсамольскіх ячэек — Арон Шэндзяровіч і малады член РКП(б) Карней Мартышук з Камарына.

У ліпені 1919 года камсамольскія ячэйкі былі створаны не толькі ў валасных цэнтрах, але і ў некаторых найбольш буйных вёсках Брагіншчыны і Камарыншчыны. Антон Коўш, Аляксей і Піліп Паўлючэнкі, Андрэй Яжгуновіч

[1] Абодва знішчаны ў Вялікую Айчынную вайну.

[2] Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 3316. Воп. 1. Спр. 625. Л. 228.

сталі ядром створанай у 1922 годзе глухавіцкай камсамольскай ячэйкі. Напачатку яе ўзначальваў Піліп Паўлючэнка, а затым — Антон Коўш. Маладыя энтузіясты тут адразу ж пачалі з канкрэтных спраў — размеркавалі паміж сабой абавязкі і даручэнні. У прыватнасці, Антон Коўш узначаліў вясковае адзінае спажывецкае таварыства, Міхаіл Яжгуновіч быў дэлегаваны ў сельскі камітэт беднаты. Яго брат Андрэй рэдагаваў насценгазету, актыўна вёў работу па ліквідацыі непісьменнасці сярод жыхароў вёскі Ясменцы. Глухавіцкія камсамольцы разам з камуністамі ўступілі ў атрад асобага прызначэння (ЧОН). Разам харчатрадаўцамі збіралі ў насельніцтва харчразвёрстку, адбіралі лішкі хлеба ў кулакоў. Камандаваў чонаўцамі старшыня Брагінскага валвыканкама, былы шчорсавец Пётр Іванавіч Купрыянаў.

Апорнымі пунктамі камсамольскай работы на вёсцы ў 20-я гады з'яўляліся першыя культурна-асветныя ўстановы — хаты-чытальні, клубы пралетарскай культуры і г. д., у якіх праводзіліся ўрокі палітграматы, антырэлігійныя вечары, канцэрты мастацкай самадзейнасці. Так, у Глухавічах камсамолка Вольга Ляўчук узначальвала культурна-масавую работу ў мясцовай хаце-чытальні. Іншыя члены ячэйкі, у тым ліку Ілья Шылец, Іван Шарэпа, узначалілі спартыўны і асаавіяхімаўскі гурткі, праводзілі чыткі газет і г. д.

Глухавіцкія камсамольцы вызначаліся ініцыятыўнасцю і дзелавітасцю, у тым ліку ў справе абароны інтарэсаў мясцовага насельніцтва. Так, калі глухавіцкія беднякі паскардзіліся, што іхні крамнік ашуквае пакупнікоў, камсамольцы вырашылі адкрыць першую савецкую краму. Справа гэтая ім удалася, і па вопыт у Глухавічы прыязджалі з Брагіна, Камарына і іншых месц.

У 1923 годзе членамі глухавіцкай камсамольскай ячэйкі сталі будучы вядомы беларускі пісьменнік Р. К. Сабаленка і яго сябры А. А. Свірыдзенка і Я. М. Сабаленка. Затым яны стварылі сабалеўскую камсамольскую ячэйку. У 30-я гады яе актыўнымі членамі з'яўляліся М. А. Бычкоўскі, У. А. Зелянкоўскі, Ф. Ф. Пашкоўскі, Д. Ф. Стрыбук і іншыя.

Калі маладая Савецкая Рэспубліка абвясціла заклік: «Усе — на барацьбу з Дзянікіным!», у рады Чырвонай Арміі добраахвотнікамі ўступілі амаль усе камсамольцы Брагіна, вёсак Аляксееўка, Астрагляды, Верхнія Жары, Крукі, Крыўча, Малейкі, Шкураты. На Усходні фронт добраахвотнікамі пайшлі члены РКСМ Пётр Галезнік, Навум Генін, Аляксандр Кіслы, Сямён Ціханчук, Пётр Шынкарэнка, Андрэй Ятчанка і іншыя.

На франтах грамадзянскай вайны, у барацьбе з іншаземнымі інтэрвентамі і бандытызмам праславілі свае імёны маладыя камуністы і першыя камсамольцы нашых мясцін Сямён Апанасенка, Пётр Купрыянаў, Сяргей Таміловіч-Данчанка і іншыя, узнагароджаныя тады ордэнам Чырвонага Сцяга.

Калі ў красавіку 1920 года войскі буржуазна-памешчыцкай Польшчы прарваліся на подступы да Гомеля, па партыйна-камсамольскай мабілізацыі супраць акупантаў выступілі маладыя камуністы і члены РКСМ з Брагінскай, Лоеўскай, Рэчыцкай валасцей павета. У першым баі з ворагам загінулі члены партыі Анапрэйчык (в. Крукі), Залман Гуцьянтаў (в. Рудня Жураўлёва), Катлабай (в. Вялле), Пётр Кур'ян (в. Дублін) і іншыя.

У 1920 годзе з Польшчы на Беларусь прабраліся ўзброеныя банды генерала С. Булак-Балаховіча, узнялі галовы мясцовыя кулакі і дробнабуржуазныя элементы. Камуністы і камсамольцы, у тым ліку з нядаўна створаных малажынскай, ніжнежараўскай, сцепаноўскай і іншых ячэек, перайшлі на казарменнае становішча. Як і ў Глухавічах, у Брагіне ўсе камсамольцы былі ўключаны ў склад атрада ЧОН. У барацьбе з булак-балахоўцамі і мясцовымі бандамі, якія лютавалі на Брагіншчыне, Лоеўшчыне і ў іншых мес-

цах, загінулі камсамольцы-міліцыянеры з Брагіна браты Аляксандр і Пётр Сцельмашэнкі, Канедзі Аўраменка. Ад выбуху бомбы, падкладзенай пад будынак міліцыі ў Камарыне, загінулі члены рКСМ міліцыянеры Галубенка з вёскі Ілычы, Міхаленка з вёскі Багушы.

У 1923 годзе па закліку дзяржаўных органаў праводзілася масавая кампанія па барацьбе з самагонаварэннем. Камсамольцы актыўна ўключыліся ў яе. Былі ў гэтай справе істотныя вынікі, але не абышлося і без страт. Так, у адзін з ліпеньскіх дзён сакратар камсамольскай ячэйкі вёскі Малажын Піліп Давыдоўскі высачыў, што на левым беразе Дняпра хтосьці гнаў самагон. Па выкліку прыехаў на кані ўчастковы міліцыянер У. П. Болатаў. Удвух затрымалі самагоншчыка. Калі ж у сельсавет прыйшоў нейкі тып у флоцкай форме і пачаў выгароджваць самагоншчыка, то звязалі абодвух і на падводзе павезлі ў Брагін. У дарозе арыштаваныя непрыкметна развязаліся і забілі Давыдоўскага і Болатава. Абодвух загінуўшых пахавалі ў Брагіне, на тым месцы, дзе зараз пляцоўка перад уваходам у раённы Дом культуры. У 50-я гады астанкі пахаваных, у т. л. бальшавікоў С. Я. Краўчанкі, П. В. Скарахода, былі перазахаваны на тым месцы, дзе цяпер мемарыял Памяці па суседстве з будынкам аддзялення Аграпрамбанка.

У 1922—1923 гады актыўна працягвалася работа па стварэнні камсамольскіх ячэек. Менавіта тады ўзніклі многія нізавыя арганізацыі камуністычнага маладзёжнага саюза ў Багушах, Бурках, Пірках, Спярыжжы і інш. Найбольш ініцыятыўнымі камсамольцамі ў Багушах, напрыклад, з'яўляліся Людміла Міхаленка, Рыгор Паўлючэнка, Іван Сакоўскі, Іван Сташэнка (сакратар), а ў Бурках — Аляксей Мышкавец, Фёдар Раманюк, Аляксей Уласенка, Іван і Сяргей Шкурко.

У Камарынскім райкаме камсамола на добрым рахунку была камсамольская ячэйка вёскі Лукаеды (цяпер Кірава), створаная ў 1925 годзе. Найбольш актыўнымі яе членамі з'яўляліся Сямён Алеўскі, Васіль Леўчанка, Міхаіл Дзянісавіч і Міхаіл Лукіч Леўчанкі, Аляксандр Мацвеенкаў, Сцяпан Мішчанка, Рыгор Навозенка, Мікалай Памазай і іншыя. Камсамольцы растлумачвалі насельніцтву палітыку партыі і ўрада ў тагачаснай унутранай і міжнароднай абстаноўцы, дапамагалі органам мясцовай улады ў правядзенні розных мерапрыемстваў, у тым ліку і ў сацыялістычнай перабудове вёскі.

Першыя сялянскія аб'яднанні

У лютым 1919 г. на землях фальварка Унігаўка Мікуліцкай воласці была створана сельскагаспадарчая камуна «Праца» (старшыня Савул Дабрынскі), тады ж знішчаная бандай І. Галака, у Глухавічах такое ж сялянскае аб'яднанне «Усход-Зара» ўзначальваў Веніямін Рабоўскі. У 1920 г. арганізаваліся ў камуну імя Карла Маркса, пазней — «Светлае жыццё» сяляне-беднякі вёскі Асарэвічы (старшыні Андрэй Царанок, потым — Кірыла Плюшчай).

У канцы 1920 г. у адным з нумароў газеты «Известия» паведамлялася аб стварэнні сельгаскамуны ў вёсцы Гарадзішча: «В Белоруссии, невдалеке от Брагина, создана производственная коммуна. После ухода белополяков, демобилизованные красноармейцы и партизаны решили объединиться для совместного ведения хозяйства. У коммуны было имущество: одна лошадь, одно седло, два ружья. Получив семенную ссуду, коммунары засеяли озимой рожью около 12-ти десятин...

Социальный состав коммуны: рабочих 17 человек, а всех едоков 24...»

На пачатку 20-х гг. на землях памешчыкаў Гардзялкоўскага і Рыбінкава былі створаны ў вёсцы Астрагляды саўгас «Астрагляды», у Камарыне — лугавая гаспадарка «Камарын», якія займаліся жывёлагадоўляй і паляводствам, парыхтоўкай сена для Чырвонай

Арміі, насенняводствам траў. На пачатку масавай калектывізацыі камуны былі пераўтвораны ў калгасы. Яны з'явіліся свайго роду прыкладам арганізацыі калектыўнай працы і новага побыту бядняцкага вясковага пасельніцтва, а затым і сераднякоў.

У 1924 г. арганізаваны сельгасарцелі на былых памешчыцкіх землях у вёсцы Савічы — «Інтэрнацыянал» (старшыня Райзман), у вёсцы Касачоў — «Новы свет» (старшыня бальшавік з Піцера Павел Шынкароў), у вёсцы Краснае Камарынскага раёна — «III-ці Інтэрнацыянал» (старшыня М. П. Прыскока, затым — Н. Гірын).

У 1926 г. у вёсцы Нова-Аляксееўка Крыўчанскага сельсавета сяляне-беднякі аб'ядналіся ў таварыства па сумеснай апрацоўцы зямлі, якое ўзначаліў Рыгор Шаец.

Матэрыялы на с. 115–118 падрыхтаваў
І. Ф. Ганжураў

Пачыналася з «Надзеі»

З успамінаў Шэпшаля Гарадзецкага, аднаго з арганізатараў і першых кіраўнікоў сельгаскамуны ў в. Гарадзішча

Гэта было ў кастрычніку — лістападзе 1919 года. Напачатку нас было пяць чалавек: я, Глухоўскі Янкель, Райхман Шэел, Бернштэйн, Міляўскі Янкель. Мы падалі ў валвыканкам заяву аб дазволе арганізаваць сельскагаспадарчую камуну на базе сялібы былога памешчыка Пятра Патона ў вёсцы Гарадзішча. Нам дазволілі. І вось сабралася нас чалавек каля дваццаці, такіх, як я, беднякоў, і пачалі раіцца, як лепш агульнымі намаганнямі выбрацца з беднасці. Шмат было розных меркаванняў, але ўрэшце сышліся на адным: працаваць разам, у калектыве, а ўсё, што заробім,— дзяліць між сабой у адпаведнасці з укладам працы кожнага.

Неўзабаве да нас далучыліся яшчэ 50 сем'яў. Напачатку кіраўніком абралі Глухоўскага Янкеля. Ён на гэтай пасадзе быў да 1921 года. Я ж з'яўляўся яго намеснікам і працаваў брыгадзірам. Сваёй камуне аднадушна далі назву «Надзея».

Усе сем'і ў камуне былі яўрэйскія. Прымалі ўсіх, хто рабіў узнос грашыма або даваў каня з фурманкай. Першапачаткова ў гаспадарцы былі толькі коні, іншай жывёлы не мелі. Мы не былі сялянамі, таму нам цяжка давалася земляробская справа. Але мы вучыліся і араць, і сеяць.

Праўда, такі калектыў у нас быў нядоўга. Неўзабаве частка былых яўрэяў-гандляроў выйшла з камуны і зноў перайшла на прыватны гандаль. Гэта адбылося не толькі з-за арганізацыйна-гаспадарчых цяжкасцей, але і таму, што не было жылля для тых камунараў, якія штодзень дабіраліся на працу з Брагіна ў Гарадзішча. Моцна азадачаны такім паваротам справы, пакінуў камуну і сам яе кіраўнік. Замест яго да 1924 года старшынёй працаваў Райхман Шэел. Пры ім камуна набыла племянных кароў. Асвоілі і зямлю, яна давала ўжо добрыя ўраджаі. У 1927 годзе нам далі трактар «Фардзон», і я быў на ім трактарыстам разам з Пінем Пінскім.

Заўвага. Ш. Гарадзецкі ў час вайны знаходзіўся ў эвакуацыі. Пасля вызвалення Брагіншчыны ад гітлераўцаў вярнуўся ў калгас, дзе працаваў да 1963 года, з'яўляючыся нязменным членам праўлення.

З таварыства — у калгас...

З успамінаў Фамы Міхайлавіча Расюка, актыўнага ўдзельніка калектывізацыі

У 1927 годзе я ўзначальваў камітэт беднаты ў вёсцы Калыбань. Аднойчы прыехаў загадчык зямельнага аддзела Камарынскага райвыканкама Говараў. Азнаёміўшыся з нашымі вясковымі справамі, параіў стварыць у нас таварыства па сумеснай апрацоўцы зямлі. Вясковы актыў пагадзіўся. Арганізавалі меліярацыйнае таварыства, старшынёй якога абралі мяне. Нам выдзелілі ўчастак балота, і мы прыступілі да яго

расчысткі ад хмызнякоў і купін. Затым пачалі асушэнне. Работы ў асноўным выконваліся ўручную, але даволі паспяхова.

У 1928 годзе да нас далучыліся яшчэ дзве групы сялян, і мы пераўтварыліся ў машынна-меліярацыйнае таварыства. Вядома, мелі і некаторую тэхніку. Калі ў канцы таго ж года наша вытворчае аб'яднанне яшчэ колькасна павялічылася, вырашылі стварыць даволі буйное па тым часе малочна-жывёлагадоўчае таварыства. Атрымалі пазыку ў крэдытным таварыстве, набылі племянную жывёлу, добрае насенне. У 1930 годзе на эканамічна моцнай базе нашага таварыства быў створаны калгас «Чырвоны араты».

Адзін доктар, адна бальніца

На пачатку XX ст. у шасці валасцях Камарыншчыны і Брагіншчыны працавалі ўсяго шэсць медыцынскіх работнікаў. Напрыклад, у былой Ялчанскай воласці медыцынскую дапамогу хворым аказвалі адзін фельчар — Станіслаў Ігнатавіч Манецкі і акушэрка Любоў Восіпаўна Шастакова. Пры гэтым іх дапамога была платнай, і далёка не ўсе, асабліва беднякі, маглі ёю карыстацца.

На нізкім узроўні вялася ў той час і прафілактычная работа. У прыватнасці, у 1910 г. прышчэпкі супраць воспы на Камарыншчыне і Брагіншчыне былі зроблены не больш чым палове нованароджаных. Высокай была дзіцячая смяротнасць. Змардаваныя цяжкім, паўгалодным існаваннем сяляне часта пакутавалі ад малярыі, тыфу, кароставы, дыфтэрыі, воспы. Асноўнай прычынай інфекцыйных захворванняў была нізкая санітарна-бытавая культура, антысанітарыя на саматужных гарбарнях Шайкевічаў у Брагіне і Расліных — у Камарыне. Шкуры жывёлін, забітых або загінуўшых ад сібірскай язвы, яшчура і іншых хвароб, не абеззаражваліся, а тэхналагічныя сцёкі з гарбарняў скідваліся ў Брагінку, канавы і азёры, траплялі ў Днепр. Тым самым інфіцыраваліся асноўныя крыніцы пітной вады, а ў выніку — інфекцыйныя захворванні.

Справы з аховай здароўя насельніцтва крыху палепшыліся ў паслякаст-

Першае праўленне сельгасарцелі «Надзея». Злева направа: І. Быкадзёр, Ш. Гарадзецкі, З. Міляўская, Б. Пінскі, Ш. Фрыдман

рычніцкі час. У Брагіне ўжо ў 1918 г. была адрамантавана бальніца з расшырэннем да 10 ложкаў. Аднак з персаналу ў ёй меліся толькі фельчар, акушэрка і санітарка-прыбіральшчыца.

На Камарыншчыне некаторае паляпшэнне медыцынскага абслугоўвання было звязана з прыездам у канцы 1917 г. на пастаяннае жыхарства ў вёску Краснае доктара медыцынскіх навук Дзмітрыя Мікалаевіча Разнатоўскага. Вучоны-медык адразу ж разгарнуў лячэбна-прафілактычную работу ў Ялчанскай воласці. За ўласныя сродкі ён набыў тры сялянскія хаты і зрабіў з іх прыбудову да будынка, атрыманага ад свайго цесця Р. Ф. Селюкова. Так, у маі 1918 г. Дзмітрый Мікалаевіч адкрыў першую на Камарыншчыне бальніцу на 16 ложкаў.

Д. М. Разнатоўскі з'яўляўся ледзь не адзіным па тым часе доктарам медыцынскіх навук па Гомельшчыне і Мазыршчыне. Па кансультацыю да яго звярталіся спецыялісты-медыкі з Чарнігава, Кіева, Гомеля, а хворыя прыязджалі не толькі з бліжніх, але і далёкіх мясцін. Тысячы пацыентаў вылечыў доктар Разнатоўскі ад люта-ваўшых тады інфекцыйных захворванняў. А вось выратаваць самых блізкіх сваіх людзей не змог. Вясной 1919 г. ад тыфу памерлі жонка — былая актрыса Мікалаеўскага тэатра Кацярына Радзівонаўна Селюкова і адзіны іх пятнаццігадовы сын.

Цяжкія страты рэзка падарвалі здароўе Дзмітрыя Мікалаевіча. Але нават хворы ён не перапыняў сваёй высакароднай справы. У 1930 г. доктар Д. М. Разнатоўскі памёр. Пахаваны ён на могілках вёскі Старая Ёлча.

А. П. Баннікаў

ДАКУМЕНТЫ СВЕДЧАЦЬ

З ЗАГАДА ПА 16-Й АРМІІ З АБ'ЯЎЛЕННЕМ ПАДЗЯКІ ХАРЧКАМАМ, ВЫКАНКАМАМ І РЭЎКАМАМ ГОМЕЛЬСКАЙ ГУБЕРНІ ЗА ВЫКАНАННЕ ХАРЧРАЗВЁРСТКІ ДЛЯ ПАТРЭБ ЧЫРВОНАЙ АРМІІ (1920)

За энергичную работу по выполнению разверстки продовольствия для нужд Красной Армии объявляется благодарность: Гомельскому губпродкому, упродкомам: Новозыбковскому, Почепскому, Гомельскому, Речицкому, Стародубскому, Суражскому, Мстиславскому, Рогачевскому, Быховскому, Чаусскому, Чериковскому, Климовичскому и Городецкому; соответствующим исполкомам, ревкомам, населению указанных уездов и волостей, а также всем сотрудникам упомянутых учреждений.

Друкуецца па кн.: Революционные комитеты БССР и их деятельность по укреплению Советской власти и организации социалистического строительства (июль — декабрь 1920 г.). Сборник документов и материалов. Мн., 1967. С. 342.

З ПАЛІТЫЧНАЙ СПРАВАЗДАЧЫ ГУБКАМА РКП(б) АБ АЖЫЦЦЯЎЛЕННІ НОВАЙ ЭКАНАМІЧНАЙ ПАЛІТЫКІ І БАРАЦЬБЕ З БАНДЫТЫЗМАМ У ГУБЕРНІ ЗА ЧАС АД 1 САКАВІКА ДА 15 КАСТРЫЧНІКА 1921 г.

...Меры по оказанию помощи крестьянскому хозяйству, агиткомпания в деревне, а главное — замена разверстки продналогом вносят значительное успокоение в деревню, способствуют расширению посевной площади и приостанавливают бандитизм, причем отношение к нему крестьянства начинает коренным образом меняться в нашу пользу.

Начавший усиливаться к марту месяцу текущего года бандитизм особенно давал себя чувствовать в следующих районах: в Речицком уезде, где оперировала банда Галака численностью до 300 чел. и остатки банд Струка...

Восстановление народного хозяйства Гомельской губернии (1921—1925 гг.). Гомель, 1960. С. 89.

З АДОЗВЫ VI РЭЧЫЦКАГА ПАВЯТОВАГА З'ЕЗДА САВЕТАЎ ДА НАСЕЛЬНІЦТВА З ЗАКЛІКАМ АБ ДАПАМОЗЕ ГАЛАДАЮЧЫМ ПАВОЛЖА

20 снежня 1921 г.

Представители рабочих, трудового крестьянства и красноармейцев Речицкого уезда, собравшиеся на уездный съезд Советов, заслушали и обсудили сообщение о бедственном положении Поволжья, о нечеловеческих муках, переживаемых населением края, и обращаются с горячим призывом ко всему населению уезда...

Речицкий уезд должен прокормить 32 000 голодных до нового урожая. Учитывая население уезда, приходится на 10 сытых 1 голодный. Каждые 10 человек должны ежедневно оторвать несколько золотников для голодного брата...

Время не терпит. Помощь нужна скорая, дружная и энергичная...

Філіял дзяржаўнага архіва Гомельскай вобласці у г. Мазыры. Ф. 98. Воп. 1. Спр. 12. Л. 2.

З ПРАТАКОЛА 1-й БРАГІНСКАЙ ВАЛАСНОЙ БЕСПАРТЫЙНАЙ КАНФЕРЭНЦЫІ СЯЛЯНАК

29 кастрычніка 1922 г.

На конференцию явились 78 делегаток.

В президиум избраны от делегаток с решающим голосом: Коцубо Юлия, Василенко Александра и Рыженко Г.

Повестка дня:

1. Международное положение.
2. Вовлечение крестьянок в советское строительство и перевыборы.
3. О продналоге.
4. О землепользовании.

Слушали: По первому вопросу докладывает тов. Добринский...

По второму вопросу докладывает тов. Рыженко, ссылаясь на факты, имеющие место, в особенности в деревнях, где на женщину смотрят, как на раба, не допускают к общественной работе, ей отводят специальную работу в семье и возле скота. Такое положение, говорит тов. Рыженко, было до Октябрьской революции. Такое положение, вследствие невежества нашего, существует и до сих пор, но такое не должно быть..., из этого положения единственный выход заключается в том, чтобы всюду, во всех учреждениях государственных, общественных и др. должны быть избираемы женщины...

По докладу в прениях выступают: дер. Малейки — Коцубо..., дер. Шкураты — Лозовик..., дер. Дублин — Кабанчук, дер. Глуховичи — Василенко, дер. Котловица — Рак...

Постановили: доклад тов. Рыженко принять к сведению и приступить к выборам крестьянок в совторганы... **Избираются:** в Волисполком — Максимчик Антонина с Котловиц, в ВолЕПО Брагина — Юлия Коцубо с Малеек, в Нарсуд — Лозовик с Шкуратов, в комитет взаимопомощи — с Ясеней Кислая, на торжество в честь пятой годовщины Октябрьской революции в Речицу — Василенко из Глуховичей...

Дзяржаўны архіў Гомельскай вобласці. Ф. 29. Воп. 1. Адз. зах. 104. Л. 151.

З ПАСТАНОВЫ САВІЦКАЙ ВАЛАСНОЙ БЕСПАРТЫЙНАЙ СЯЛЯНСКАЙ КАНФЕРЭНЦЫІ АД 27 СТУДЗЕНЯ 1923 г.

Заслушав доклад о постановлениях, принятых 10-м съездом Советов[1], конференция отмечает, что сельское хозяйство является основой всего хозяйства Советской республики, что от его состояния зависит дальнейшее развитие нашей промышленности, что Советская власть это учитывает и принимает все меры к подъему обездоленного сельского хозяйства и разоренной промышленности. А потому, одобряя мероприятия и решения, принятые 10-м Всероссийским съездом Советов, конференция выражает свою готовность приложить все усилия к подъему и укреплению сельского хозяйства, осуществлению всех решений съезда.

Друкуецца па газ.: Маяк Палесся. 1982. 21 лістап.

[1] Маецца на ўвазе 10-ты Усерасійскі з'езд Саветаў (снежань 1922 г.).

З ПРАТАКОЛА ПЕРАВЫБАРАЎ КРЫЎЧАНСКАГА СЕЛЬСКАГА САВЕТА РАБОЧЫХ І СЯЛЯНСКІХ ДЭПУТАТАЎ БРАГІНСКАЙ ВОЛАСЦІ РЭЧЫЦКАГА ПАВЕТА

17 лістапада 1923 г.

... под председательством уполномоченного по выборам членов сельской избирательной комиссии тов. Мельникова и Лукашенко произведены выборы сельского Совета согласно Конституции Р.С.Ф.С.Р. о выборах. Совет выбран от количества населения обоего пола 975 человек; в выборах приняли участие как имеющие право, согласно §§ 64 и 65 Конституции и инструкции о выборах, 154 человека. Из них были отстранены, как не имеющие права избирать и быть избранными, 29 чел., согласно прилагаемого списка. (Члены Совета):

1. Кравченко Тимофей Дормидонтович.
2. Вороненко Степан Иванович.
3. Кравченко Дормидонт Григорьевич.
4. Волосенко Мефодий Степанович.
5. Панченко Федор Степанович.
6. Чубса Аким Авдеевич.
7. Рудник Архип Карпович...

Председатель *(подпись)*
Секретарь *(подпись)*

Дзяржаўны архіў Гомельскай вобласці. Ф. 29. Воп. 1. Спр. 36. Л. 30.

З МАТЭРЫЯЛА АБСЛЕДАВАННЯ КАМІСІЯЙ ГОМЕЛЬСКАГА ГУБЕРНСКАГА АДДЗЕЛА НАРОДНАЙ АСВЕТЫ КУЛЬТУРНАГА СТАНУ БРАГІНСКАЙ ВОЛАСЦІ Ў 1923 г.

Брагинская волость чуть ли не самая крупная волость Речицкого уезда: 72 населенных пункта и 37 с/с, количество жителей 38 448 человек. Перед проверяющими стояла задача не только охватить все просветительные учреждения, но и все населенные пункты с количеством населения жителей от 100 человек. Таких пунктов оказалось 42.

Одним из существенных вопросов является отношение крестьянства к народному образованию, к мероприятиям Советской власти в области просвещения. Обследование выявило ряд положительных фактов. Наличие договорных школ всецело содержится за счет крестьянства. Крестьянин из окладного листа знает, что школа должна содержаться государством, но он понимает затруднения и дает еще средства на школу и избу-читальню. Факт кормления учителей говорит о многом. Без упреков, жалоб крестьяне поочередно дают продукты питания, сами готовят, относят. Тут, очевидно, играет сознание, что учитель мало получает и ему надо помочь, хотя это явление не желательное. Но все-таки оно указывает на сочувствие крестьян делу просвещения.

Договорные избы-читальни (Шкураты, Маложин, Острогляды), кстати сказать, куда лучше работают государственных изб-читален, если сопоставить их с Брагинской центральной избой, которая при 2-х работниках на 2 головы стоит ниже любой договорной избы. Договорная изба стоит крестьянству 50 пудов — помещение, 10—15 пудов освещение и 120 пудов — наемработница (здесь расчет идет исключительно на ржаные единицы), да еще выписка газет, журналов и т. д.

Дальше: ремонт всех школьных помещений прошлой осенью 1922 года произведен самими крестьянами. Отмечая случаи постройки школ (Вязок) исключительно собственными силами. Все это свидетельствует о самом благожелательном отношении крестьян к народному образованию. Наконец, резолюция волостной Брагинской крестьянской конференции, принятая единогласно, говорит о желании поддержать дело просвещения путем доставки отопления, производства ремонта, вывозки леса и выполнения всех подсобных работ при постройках того или иного просветительного учреждения.

Крестьянство осознало пользу образования и из последних средств поддерживает культурные очаги деревни.

Если проанализировать бюджет деревенских просветительных учреждений, Речицкий уездный отдел народного образования дает зарплату работникам избы-читальни 6 рублей 50 копеек в месяц. ВолОНО (ВИК) содержит технического работника, оплачивает 2 рубля в месяц. Ремонт, отопление, закупка учебных пособий, наем помещения и т. д. оплачивает крестьянство. Такова сила фактов. Так обстоит дело. И едва ли кто вздумает утверждать, что крестьянство (по крайней мере Брагинской волости) не сочувствует народному просвещению.

Работники просвещения втягиваются в общественную жизнь. Этот процесс начался. Учитель организует и ведет работу в избе-читальне (Глуховичи, Острогляды, Маложин, Микуличи). Он бывает на сходе, читает крестьянам газету, разъясняет тот или иной вопрос. Особенно большая работа проводится среди женщин. Тут нужна упорная и длительная работа со стороны женщин, чтобы вытравить из крестьян то отношение к женщине, которое осталось из проклятого прошлого.

Третий момент, на котором бы хотелось остановиться в данном очерке, это состояние политико-воспитательной работы в деревнях. Тут налицо стремление крестьян к просвещению и желание учительства вести работу среди крестьян. Речицкий уездный отдел народного образования дает на Брагинскую волость для проведения политико-воспитательной работы 25 рублей 50 копеек в месяц. Да 115 книг за полугодие. Это в месяц составляет сумму в 13 рублей. Это выходит по 0,1 копейки на человека. 72 населенных пункта волости имеют пять изб-читален, из которых одна в Брагине обслуживает подростков и комсомол, а остальные в деревне, причем одна только государственная, а то договорные.

Книжный фонд волости 603 книги, так как тут 500 брошюр изданий 1918 года. Книжки потрепаны, без переплетов. Деревни сами открывают избы-читальни (Шкураты — зав. избы-читальни Кривенчук, Острогляды — зав. избы-читальни Михаленко), выписывают газеты, но газеты не доходят. Просят книг — им даются 50 штук брошюр. Ходовых книг по законодательству, по сельскому хозяйству совсем нет. Несмотря даже на это, избы растут. Крестьяне высказывают желание открыть и содержать таковые, только просят материала (Вязок — зав. избы-читальни Смусенок, Соболи — зав. избы-читальни Зеленковский Кузьма).

Застой в работе политпросвета родит секты, обновленные иконы и т. д. Ибо крестьянству некуда деваться: живет оно трезво, в праздники молодежь устраивает «вечерки», а старшие идут послушать какого-нибудь евангельского начетчика.

В свое время Наркомпрос указал, что политпросвету надо выделить 15 % из своей сметы народному образованию, и это надо выполнить, тем более что перед политпросветом стоит теперь основная и большая задача — это ликвидация неграмотности...

Известия Гомельского губкома РКП(б), 1923. № 63, 64.

З ПРАТАКОЛА ПАСЯДЖЭННЯ БРАГІНСКАГА ВАЛАСНОГА ВЫКАНАЎЧАГА КАМІТЭТА

12 верасня 1925 г.

Слушали: доклад Городищенской сельхозартели «Надежда» — докладчик т. Городецкий.

Артель «Надежда» существует с 1920 г. Всего в артели имеется 109 десятин пахотной земли, 15 лошадей, 32 коровы, 9 телят, 10 плугов, 1 жнеярка, 4 пары борон, 1 сеялка. В артели применяется 9-польная система севооборота. Зимний посев произведен, приступлено к зяблевой вспашке. Артель состоит из 15 семей, в коих рабочих 32. Сад в 2 раза вспахан, опрыскан и унавожен. Наемный труд применяется в исключительных случаях... С сельсоветом связь имеется, агроном посещает артель 1 (раз) в 2 недели. Взаимоотношения с населением удовлетворительные...

С с/х кооперацией и Волземкомом связь поддерживается. Распределение продуктов ведется в зависимости от рабочей силы и числа едоков...

Постановили: признать состояние Городищенской артели «Надежда» удовлетворительным...

Дзяржаўны архіў Гомельскай вобласці. Ф. 29. Воп. 1. Адз. зах. 176. Л. 221–222.

З ПРАТАКОЛА ПАСЯДЖЭННЯ КАМАРЫНСКАГА ВАЛАСНОГА ВЫКАНАЎЧАГА КАМІТЭТА

18 снежня 1926 г.

Слушали: информацию зав. ВЗО — Герасименко и культуртехника Ковалева об организации Кулажинского мелиоративного товарищества на землях земфонда бывшего нетрудового пользования в урочище «Грубча» площадью 180 десятин, находящихся ныне в аренде общества дер. Кулажина, и протокол общего собрания гр-н дер. Кулажина от 10 декабря с. г. № 30, а также заявление учредителей Кулажинского мелиоративного товарищества Зайца Иосифа и др. В числе 5 человек об утверждении товарищества в количестве 79 членов. Инд. 321 – 1218.

Постановили: Признать возможным организацию Кулажинского мелиоративного товарищества на землях, числящихся в земфонде бывшего нетрудового пользования в урочище «Грубча» площадью 180 десятин. и просить Речицкое УВУ об утверждении этого товарищества.

Дзяржаўны архіў Гомельскай вобласці. Ф. 316. Воп. 1. Спр. 20. Л. 106 – 107.

З ДАКЛАДА БРАГІНСКАГА РАЙВЫКАНКАМА РЭЧЫЦКАЙ АКРУГІ ДА 13-га ВАЛАСНОГА З'ЕЗДА — 1-га З'ЕЗДА САВЕТАЎ БРАГІНСКАГА РАЁНА АБ РАБОЦЕ ЗА ПЕРЫЯД З 25 ЛЮТАГА 1926 г. ДА 10 САКАВІКА 1927 г.

Политическое состояние

Политическое состояние района в общем можно считать устойчивым, за исключением имевших место отдельных выступов уголовного бандитизма в местах, близлежащих к Черниг. губернии (Бабки, Селец, Петьковщина, Верховая Слобода), каковые, благодаря своевременно принятым мерам со стороны райисполкома, были в большинстве ликвидированы и преступный элемент попал в руки правосудия...

Райисполком обслуживает 39 сельсоветов, 59 селькомов взаимопомощи, 6 потребительских обществ, 3 сельскохозяйственных т-ва, 3 сельхозартели, 1 совхоз, 1 раймилицию, 1 врачебный участок, 1 почт.-телегр. отделение, 1 страхучасток, 1 агропункт и 1 об-во кустарей...

Весенняя посевная кампания 1926 года

Яровыми культурами обсеменено 8830 дес., из них: яровой пшеницей — 473,1/3 дес., ячменем — 981 дес., овсом — 1120 дес., просом — 464 дес., гречихой — 896,3/7 дес.. горохом — 37,1/4 дес., картофелем — 3484 дес., льном — 624,1/4 дес., коноплей — 116,1/2 дес., викой — 469 дес., середелой — 17,3/4 дес., клевером — 125,1/4 дес., люпином — 17,1/2 дес., тимофеевкой — 4 дес. ...

Праздник Дня урожая

В совхозе Остроглядах была организована сельскохозяйственная выставка, на которую были доставлены осенью экспонаты полеводства, садоводства, огородничества и животноводства. Наиболее выдающиеся экспонаты премировались, всего премировано 25 хозяйств. На выставке присутствовало около 300 человек.

Агропункт

Агропункт создан в 1924 году в бывш. имении Шкураты площадью 5,01 дес., сада 2,33 дес., выгона 0,75 дес., болотного сенокоса 3,75 дес. Живого инвентаря — 2 лошади и 1 корова, имеется зерноочистительный пункт, 4 триера, сортировка, змейка, льнотрещетка и веялка, случной пункт — сезонный, с одним жеребцом.

Пашня разбита на 6 полей и введен многопольный севооборот с клеверосеянием, сад культивирован.

Народное образование

	В 1925/26 г.	В 1926/27 г.
Школ	37	42
Комплектов	51	60
Учителей	51	60
Школьных зданий:		
собственных	19	22
наемных	18	20
Учебников на школу	142	в среднем до 175
Учащихся	2464	2900

Политпросветработа

По району изб-читален — 7, библиотек — 1, ликпунктов — 15 с охватом 645 неграмотных, из коих 31 человек батраков, 1 группа индивидуального обучения с охватом

23 человека (Нежихов), групп малограмотных — 5 с охватом 80 человек, организационно оформлено красных уголков — 28...

Деятельиость врачебиого участка

С 1-го февраля 1926 года по 1-е февраля 1927 года.
Больница на 12 кроватей.
Всего прошло больных через больницу 357 чел.
Произведено операций — 80.
Всего проведено койко-дней — 4260.
Всего проведено родов в больнице — 16.
Всего проведено абортов в больнице — 36.
Всего прошло через амбулаторию — 14 982.
Осмотрено школ — 21.
Прочитано лекций — 89.
Произведено выездов — 438, осмотрено больных — 5009.
Всего прошло больных через зубоврачебный кабинет — 1192.
Принято больных Микуличским фельдпунктом — 4870.

Штат больницы и амбулатории состоит из 14 человек, из них: врачей — 2, зубной врач — 1, фельдшеров — 2, акушерка — 1, сестер милосердия — 1 и тех. персоиала — 7...

Деревии: Просмычи, Пучин, Нежихово, Жердное и Храковичи частично обслуживаются Савичским врачебным участком...

Дзяржаўны архіў Гомельскай вобласці. Ф. 316. Воп. 1. Спр. 27. Л. 29, 32, 35, 38—40.

З ПРАТАКОЛА ПАСЯДЖЭННЯ КАМАРЫНСКАГА РАЙВЫКАНКАМА АД 12 СТУДЗЕНЯ 1927 г.

Слушали: Ходатайство зав. Иолчанской больиицы Кашпова ... об увеличенин содержания доктору Рознатовскому до 100 рублей, ввиду того, что Рознатовский по своей специальности хирург и в прошлом году получал 90 рублей в месяц, и ннформацию т. Ефименко о том, что на заседании Президиума окрисполкома заведующий Уздравотделом Деиискин информировал, что Рознатовскому предложеио выдавать прибавку 30 рублей в месяц и Кашпову 10 рублей, о чем уже посланы сообщения на места.

Постановили: ... просить Окрисполком об увеличении содержания Рознатовскому на 30 рублей, Кашпову на 20 рублей.

Дзяржаўны архіў Гомельскай вобласці. Ф. 316. Воп. 1. Спр. 20. Л. 118.

Дакументы выявіў і падрыхтаваў да друку *І. Ф. Ганжураў*

30-я гады: час заваёў і страт

Калектывізацыя

Паводле статыстычных даных, у 1926 годзе на Брагіншчыне налічвалася 12,7 тысячы сялянскіх гаспадарак, на кожную з якіх прыпадала да дзвюх дзесяцін ворнай зямлі, 1,5 галавы рабочых коней. У сярэднім на 100 гаспадарак (двароў) было 5 конных плугоў заводскай вытворчасці, 3 малатарні. Але дзяржава ў асобе мясцовых Саветаў абмяжоўвала развітыя гаспадаркі ў памерах і тэрмінах арэнды зямлі, праве па найме рабочай сілы, выдачы крэдытаў. Гэта рабілася з той мэтай, каб перашкодзіць далейшаму эканамічнаму ўмацаванню заможных кулацкіх гаспадарак.

На заможнікаў узмацняўся падатковы ціск, згортвалася забеспячэнне іх сродкамі вытворчасці, канфіскоўваліся зямельныя лішкі, спынялася землеўпарадкаванне гаспадарак хутарскога тыпу. Пры гэтым самі хутары сталі разглядацца як кулацкія гаспадаркі, а іх гаспадары, асабліва калі яны сістэматычна выкарыстоўвалі наёмную рабочую

сілу, адносіліся да катэгорыі кулакоў. У выніку інтарэсы сялян-заможнікаў і часткі эканамічна ўзмацнелых серадняко̆ў увайшлі ў супярэчнасць з інтарэсамі дзяржаўнай адміністрацыйна-каманднай сістэмы. Супрацьстаянне сялян і ўлад яшчэ больш абвастрылася, калі ад нэпаўскага харчпадатку зноў перайшлі да харчразвёрсткі — да гвалтоўнага адабрання ў сялян-заможнікаў і нават у серадняко̆ў не толькі лішкаў збожжа, але і насення, часткі маёмасці. Пры такіх рэквізіцыях справа даходзіла нават да сур'ёзных інцыдэнтаў, тэрарыстычных актаў. Так, пры адабранні лішкаў збожжа ў заможнага селяніна з вёскі Малейкі быў забіты актыўны член камісіі па збожжанарыхтоўках, мясцовы камсамолец І. В. Татарынаў, у суседняй вёсцы Макрэц цяжка паранены член такой жа камісіі.

Далейшае развіццё сельскай гаспадаркі ў краіне праходзіла пад знакам рашэнняў XV з'езда ВКП(б), які прыняў курс на калектывізацыю аднаасобных сялянскіх гаспадарак.

Як паказаў папярэдні вопыт сельгаскамун, арцелей, таварыстваў па сумеснай апрацоўцы зямлі, шырокі пераход дробных сялянскіх аб'яднанняў да калектыўных форм гаспадарання быў магчымы толькі пры ўмове насычэння сельгасвытворчасці найноўшай машыннай тэхнікай. У 1927 годзе пачалася айчынная вытворчасць трактароў. З кожным годам павялічваўся выпуск трактарных прычапных машын і коннага інвентару. Прымяненне новай тэхнікі пачалося перш за ўсё ў саўгасах. На Брагіншчыне першыя трактары з'явіліся ў 1927—1928 гадах у саўгасе «Астрагляды», сельгасарцелях «Надзея», «Новы свет» і інш. Прыбыццё сталёвых машын у вёскі было для іх жыхароў сапраўды выдатнай падзеяй. Так, хлебам-соллю сустракалі ў вёсках Мікулічы, Шкураты трактарыстаў Піню Пінскага, Шэпшаля Гарадзецкага, Шубянка, якія гналі трактары з чыгуначнай станцыі ў вёскі Гарадзішча і Касачоў.

Ліпеньскі (1928 г.) Пленум ЦК ВКП(б) прыняў пастанову аб стварэнні ў краіне буйных збожжавых саўгасаў. У адпаведнасці з ёй на калыбанскіх і вельямоўскіх балотах пачалося будаўніцтва гаспадаркі, якая атрымала ў далейшым назву саўгаса імя Молатава. На балотных масівах праводзіліся вялікія па тым часе меліярацыйныя работы, якімі кіраваў прыезджы інжынер-меліяратар Андрэй Буры. У саўгасе была адзіная ў Камарынскім раёне грузавая аўтамашына ГАЗ-АА. У 1929 годзе ў гэтай гаспадарцы правялі першую веснавую сяўбу.

Дзякуючы намаганням мясцовых Саветаў і партыйных арганізацый па развіцці грамадскай актыўнасці і ініцыятывы вясковага насельніцтва ў 1928 годзе на Брагіншчыне ўзнік метад збожжанарыхтовак па прынцыпе самаабкладання. Кулакам устанаўліваліся для выканання «цвёрдыя заданні». Тады ж у кожнай вёсцы былі створаны і актыўна працавалі камісіі садзейнічання збожжанарыхтоўкам, у якіх пераважаў бядняцкі састаў

У працэсе сацыялістычнай перабудовы сельскай гаспадаркі Саветы разглядалі беднату як сваю апору ў вёсцы і таму праводзілі вялікую работу па яе згуртаванні і палітычным выхаванні. Пастаяннымі арганізацыйнымі цэнтрамі беднаты былі бядняцкія групы пры сельскіх Саветах і камітэты сялянскай грамадскай узаемадапамогі. Вялікую работу ў такіх групах і камітэтах праводзілі іх старшыні і актывісты М. Зайцаў (в. Крукі), Д. В. Прышчэпаў (в. Макрэц), Ф. М. Расюк (в. Калыбань), М. І. Скідан (в. Ёлча), У. Сукач (в. Ніжнія Жары), А. Л. Яжгуновіч (в. Глухавічы) і іншыя.

У снежні 1929 года ў Брагінскім і Камарынскім раёнах праходзілі канферэнцыі груп беднаты, на якіх абмяркоўваліся надзённыя задачы сацыялістычнай перабудовы сельскай гаспадаркі. Удзельнікі гэтых мерапрыемстваў адобрылі пераход да суцэльнай калектывізацыі, заклікалі сялян-беднякоў і

Арганізатар калгаса «Надзея» і першы яго старшыня А. І. Шаўчэнка

серадняком да хутчэйшага ўступлення ў калгасы.

Далейшае ўзмацненне грамадскага сектара сельскагаспадарчай вытворчасці патрабавала новых падыходаў да павышэння эфектыўнасці выкарыстання зямлі, тэхнікі ва ўмовах узрастаючай матэрыяльна-тэхнічнай базы кааперавання на вёсцы. Наступным захадам у гэтым напрамку з'явілася стварэнне трактарных калон спачатку на Украіне, затым паўсюдна — машынна-трактарных станцый (МТС). Будаўніцтва іх пачалося пасля пастановы Савета працы і абароны ад 5 чэрвеня 1929 года «Аб арганізацыі машынна-трактарных станцый». У 1930 годзе былі створаны МТС на Брагіншчыне і Камарыншчыне. Першымі дырэктарамі Брагінскай і Камарынскай (Ялчанскай) машынна-трактарных станцый з'яўляліся Ф. Ціхаміраў і М. Клімянок. Забягаючы наперад, скажам, што ўжо праз тры гады Брагінская МТС, напрыклад, забяспечвала вытворчым абслугоўваннем 92 калгасы, а Камарынская — 40. За гэты ж час сумарная магутнасць трактарнага парка ў абодвух раёнах узрасла больш чым удвая.

Першымі актыўнымі арганізатарамі калгасаў у нашых мясцінах былі ўраджэнец Ніжніх Жароў М. А. Клімянок, а таксама А. І. Шаўчэнка, І. М. Садчанка, А. А. Краўчанка, І. П. Бельчанка, Ф. М. Расюк, Е. І. Асадчы і іншыя.

Актыў калгаса «Надзея». Першы рад (злева направа): Т. Грамыка, Н. Камок, Х. Каплан, А. П. Непава (брыгадзір жаночай трактарнай брыгады), Я. Гатальскі (каваль). Другі рад (злева направа): Л. С. Дзялец, А. Н. Злотнік (каваль), М. С. Дзялец, М. І. Дваракоўская, Х. Ц. Рак, А. І. Радчанка, М. Т. Зубар з сынам Уладзімірам. Трэці рад (злева направа): М. Грамыка, І. В. Быкадзёр (аграном), Раслін, А. Ганчароў (садоўнік), Х. Хавін, Г. Віленскі

Калгас «Надзея». У час абедзеннага перапынку

Ва ўзначальваемых імі і некаторых суседніх гаспадарках шырока выкарыстоўваліся такія новыя формы павышэння працоўнай актыўнасці калгаснікаў, як сацыялістычнае спаборніцтва, ударніцтва, калектыўныя выезды ў поле, зажынкі і дажынкі. Аб тым, як працоўнае саперніцтва дапамагала хлебаробам, сведчыць вытрымка са звестак Белкалгасцэнтра ад 23 верасня 1930 года:

«Имеется ряд колхозов, которые в результате соревнования и ударничества добились значительных результатов. Например, колхозы Брагинского района — «Интернационал», «Ильич», «Надежда» — окончили весенний сев и уборку зерновых значительно ранее установленных планом сроков»[1].

Аб першым калектыўным выездзе на палявыя работы ў калгасе «Чырвоны Кастрычнік» (в. Мікулічы) знаходзіцца сведчанне ў дакуменце таго часу:

«8 красавіка калгас выехаў у поле. Выезд меў вельмі добры выгляд. У сонечную раніцу выехалі да месца збору 64 пары коней з плугамі, сеялкамі, культыватарамі, баронамі і г. д. Шмат народу сабралася праводзіць калгаснікаў у поле: прыйшлі жанчыны, вучні, дзеці... Пад музыку і песні выйшлі хлебаробы... У полі зноў усе сабраліся. Пасля кароткага мітынгу, пры гучных воклічах «Ура!», «Няхай жыве Камуністычная партыя, Савецкая ўлада, калектывізацыя!» аратыя пачалі працу. За чатыры гадзіны было ўзарана 30 гектараў.

Гэта быў прыгожы і радасны дзень у Мікулічах па сацыялістычнай пабудове сельскай гаспадаркі...»[1]

На рубяжы 1929—1930-х гадоў адбыліся карэнныя перамены на вёсцы. Пачалося фарсіраванне тэмпаў калектывізацыі. Тэарэтычным абгрунтаваннем яго з'явіўся артыкул Сталіна «Год вялікага пералому», змешчаны ў газеце «Правда» за 7 лістапада 1929 года. На хутчэйшае завяршэнне вытворчага кааперавання сялянскіх гаспадарак нацэльвала і пастанова ЦК ВКП(б) ад 5 студзеня 1930 года «Аб тэмпе калектывізацыі і мерах дапамогі дзяржавы калгаснаму будаўніцтву». Часта тэмп гэты забяспечваўся прымусовымі мерамі. Пры гэтым сялян арганізоўвалі ў калгасы з поўным абагуленнем хатняй жывёлы і дробнага інвентару. Напрыклад, на сесіі Калыбанскага сельсавета па прапанове ўпаўнаважанага з райцэнтра прынялі рашэнне аб тым, што ўсе сяляне павінны ўступіць у калгас. Сур'-

[1] Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 338. Воп. 1. Спр. 54. Л. 33.

[1] Шлях калектывізацыі, 1930. № 6. С. 17 – 20.

ёзныя перагібы і памылкі ў справе калектывізацыі ў калгасах «Чырвоны араты», «Ленінскі шлях», «Парыжская камуна» і шэрагу іншых месц у сакавіку – красавіку 1930 года выклікалі масавы выхад сялян з калгасаў. Суцэльнае ж абагуленне маёмасці ўступаўшых у калгас вяскоўцаў з'явілася прычынай масавага збыту імі або забою жыўнасці яе гаспадарамі. Спробы ўлад сілавымі метадамі спыніць гэту тэндэнцыю зноў выклікалі процідзеянне сялян, часта крымінальнага характару. У прыватнасці, на Камарыншчыне была спалена канюшня ў калгасе «Чырвоны араты» (в. Калыбань), знішчаны млын у вёсцы Кавака Брагінскага сельсавета і інш.

Патрабаваліся тэрміновыя і рашучыя меры па выпраўленні становішча. Па рашэнні ЦК партыі 2 сакавіка 1930 года ў газеце «Правда» быў надрукаваны артыкул Сталіна «Головокружение от успехов». У ім аналізаваліся дапушчаныя памылкі ў калектывізацыі і прадугледжваліся меры па іх ухіленні.

У лютым 1930 года на Брагіншчыне і Камарыншчыне, як і ў шэрагу іншых месц, пачалася кампанія ў адпаведнасці з патрабаваннямі пастановы ЦК ВКП(б) і дэкрэта СНК СССР «Аб мерапрыемствах па ўмацаванні сацыялістычнай перабудовы сельскай гаспадаркі ў раёнах суцэльнай калектывізацыі і па барацьбе з кулацтвам». Быў афіцыйна абвешчаны пераход да палітыкі ліквідацыі кулацтва як класа. Мясцовым органам улады прадастаўлялася права на канфіскацыю маёмасці падпаўшых пад раскулачванне заможніцкіх гаспадарак і высяленне кулакоў у аддаленыя мясцовасці краіны. Прадугледжвалася паступленне сродкаў вытворчасці і маёмасці раскулачаных у неадчальныя фонды калгасаў у якасці першага ўзносу беднякоў і батракоў. Як і пры арганізацыі калгасаў, пры раскулачванні мела месца шкодная для справы спаборнасць. Нядзіўна, што ў вёсках Крукі, Спярыжжа, Сувіды і іншых раскулачванню падвяргаліся нават серадняцкія гаспадаркі.

Раскулачванне і высяленне яшчэ больш абвастрыла палітычную сітуацыю на месцах. Пацярпелыя ў ходзе калектывізацыі вяскоўцы станавіліся ў варожую апазіцыю да мясцовай улады, кіраўнікоў гаспадарак і сельскіх Саветаў, актывістаў. Напрыклад, у Чыкалавічах, Ніжніх Жарах, Малейках і іншых месцах працаўнікі калектывізацыі ўчынялі тэрарыстычныя і іншыя злачынныя акты. Яны забілі старшыняў Шкурагоўскага, Астраглядаўскага сельсаветаў Адама Раманаўца і Сямёна Малочку, старшыню камітэта беднаты Міхаіла Новікава (в. Радзін), спалілі памяшканне сельсавета ў вёсцы Малейкі, хату-чытальню ў вёсцы Макрэц і г. д. Аб адной з такіх акцый расказваецца ў публікацыі газеты «Звязда» за 1930 год.

Суд над кулаком-падпальшчыкам

Гомель. (Наш. кар.). Адбыўся суд над кулаком вёскі Пучын Брагінскага раёна Дуняковым Аляксеем, які падпаліў маёмасць старшыні сельсавета Цалуйкі. Тав. Цалуйка вёў актыўную барацьбу з кулакамі-самагоншчыкамі, патраўшчыкамі і парубшчыкамі. Сярод гэтых шкоднікаў была і сям'я Дуняковых, на якую не раз накладваліся штрафы. Каб запалохаць старшыню сельсавета, Дунякоў спаліў яго будынкі. Гомельскім акруговым судом Дунякоў Аляксей прыгавораны да расстрэлу.

З другой паловы 1930 года быў узяты курс на ўцягненне ў калектыўныя гаспадаркі сераднякоў-аднаасобнікаў. І ў сувязі з іх рашучым нежаданнем уступаць у калгасы пачалася другая хваля раскулачвання ці, дакладней, рассяляньвання – наступлення на аднаасобніка. Да канца 30-х гадоў аднаасобныя гаспадаркі, як таваравытворцы, па сутнасці, перасталі існаваць. Побач з ліквідацыяй кулацтва як класа гэта азначала, што вёска пазбавілася мноства працавітых, гаспадарлівых людзей. У Брагінскім і Камарынскім раёнах раскулачванню былі падвергнуты 1235 сем'яў.

Многія з недахопаў у правядзенні калектывізацыі адзначаліся на пасяджэнні Прэзідыума ЦВК БССР у ліста-

падзе 1931 года, на якім былі заслуханы справаздачы шэрагу кіраўнікоў райвыканкамаў, у тым ліку Брагінскага, аб стане калгаснага будаўніцтва[1]. Падкрэслівалася неабходнасць шырэйшага распаўсюджвання станоўчага вопыту арганізатарскай і масава-растлумачальнай работы з мэтай паскарэння тэмпаў аб'яднання сялян у калгасы. Дарэчы, на той час у Брагінскім раёне было калектывізавана 53,6 і ў Камарынскім — 52,5 працэнта сялянскіх гаспадарак[2].

З мэтай вырашэння кадравага пытання ў раёнах суцэльнай калектывізацыі, па рашэнні лістападаўскага пленума ЦК ВКП(б) 1929 года — на работу ў вёску былі накіраваны 25 тысяч перадавых рабочых і служачых, у тым ліку на Беларусь — 100 лепшых працаўнікоў завода «Чырвонае Сормава» з Ніжняга Ноўгарада, з прадпрыемстваў Масквы і Ленінграда. Ужо ў студзені 1930 года на Брагіншчыну і Камарыншчыну прыехалі 15 рабочых-дваццаціпяцітысячнікаў. Яны былі абраны старшынямі калгасаў і сельсаветаў, сакратарамі партыйных ячэек. Вядома, не ўсе здолелі асабліва праявіць сябе ў новай і незнаёмай для іх справе. Нягледзячы на моцную класавую загартоўку і прафесіяналізм, яны не ведалі спецыфікі і асаблівасцей сельскага побыту, не мелі навыкаў гаспадарчай работы. І ўсё ж добрую памяць пакінулі аб сабе рабочыя Ленінградскіх чыгуначных майстэрняў Міхаіл Бялоў, Пуцілаўскага і Механічнага суднарамонтнага заводаў Ігнат Сакалоў і Пётр Сахараў, Ленінградскіх суднаверфяў — Пётр Штыркін, якія працавалі старшынямі калгасаў «Кастрычнік» (в. Сабалі), «Чырвоны барацьбіт» (в. Асарэвічы), імя Будзённага (в. Багушы), імя Варашылава (в. Астрагляды).

Адной з форм умацавання класавых сувязей паміж рабочымі гарадоў і працоўным сялянствам у той час з'явілася ўзнікненне такога віду ўзаемаадносін, як аказанне шэфскай дапамогі з боку прадпрыемстваў і арганізацый калгасам і саўгасам у рамонце сельгастэхнікі і прычапнога інвентару, уборцы ўраджаю, правядзенні масава-палітычнай работы і г. д. Вясной 1934 года і ў далейшым для аказання такой дапамогі з Гомеля ў раённыя МТС і калгасы прыязджалі тэхнічныя спецыялісты і палітработнікі. У Брагінскай і Камарынскай МТС, тутэйшых гаспадарках добрасумленна працавалі (са сваім інструментам) майстры Фадзееў і Курбацкі, Гарчаноўскі, Сінкевіч і іншыя. Калгасы і саўгасы абодвух раёнаў арганізавана правялі ўсе сельскагаспадарчыя работы, сабралі ўраджай амаль удвая вышэйшы, чым у папярэднім годзе. Так, у калгасе імя Тэльмана намалацілі па 15,5, у калгасе «Кастрычнік» (в. Чырвоная Гара) — па 14,3 цэнтнера азімага жыта з кожнага гектара[1]. Узрасла і валавая вытворчасць збожжа.

Вынікі арганізацыйна-гаспадарчага ўмацавання калгасаў, станоўчы вопыт іх работы абагульніў і зафіксаваў новы Прыкладны статут сельгасарцелі, прыняты 2-м Усесаюзным з'ездам калгаснікаў-ударнікаў у лютым 1935 года. Пасля з'езда Статут зацікаўлена абмяркоўваўся на сходах калгаснікаў. У радзе месц перад удзельнікамі такіх мерапрыемстваў выступалі дэлегаты з'езда — старшыні калгасаў «Чырвоны араты» Камарынскага раёна П. В. Блудчы і калгаса імя Варашылава Брагінскага раёна Г. С. Дзернавы.

Умацаванню калгасаў у немалой меры садзейнічала таксама работа, праведзеная сельскімі Саветамі і гаспадарчымі органамі ў сувязі з уручэннем гаспадаркам Дзяржаўных актаў на бестэрміновае (вечнае) карыстанне зямлёй. Напрыклад, па-святочнаму прайшло такое мерапрыемства ў калгасе «Ленінскі шлях» Камарынскага раёна. На ўрачыстым вечары ў новым клубе выступілі

[1] Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 6. Воп. 1. Спр. 2418. Л. 64.
[2] Тамсама. Ф. 338. Воп. 1. Спр. 54. Л. 33.

[1] Нацыянальны архіў Рэспублікі Беларусь. Ф. 4. Воп. 3. Спр. 192. Л. 75.

таршыня райвыканкама Гуцаў, лепшая аярка гаспадаркі і раёна В. М. Лі-ашапка, каваль-стаханавец Чалы і ін-ыя.

У перыяд другой пяцігодкі (1933–937) умацавалася матэрыяльна-тэхніч-ая база сельскагаспадарчай вытворчас-і. Паступленне ў МТС усё большай олькасці новай тэхнікі ставіла на пара-ак дня пытанні падрыхтоўкі ме-анізатарскіх кадраў. Пры Брагінскай і Камарынскай (Ялчанскай) машынна-рактарных станцыях працавалі курсы рактарыстаў. На іх вучыліся хлопцы і зяўчаты з ліку былых батракоў, а так-ама беднякоў і сераднякоў. У Ёлчы ыкладанне на такіх курсах вялі ды-эктар МТС Удавенка, яго намеснік . Слабко, галоўны механік П. Мешка-іцар. У ліку 80 курсантаў былі 4 дзяў-ыны: круглыя сіроты Яўгенія Кіручок, Таццяна і Антаніна Музычэнкі, Варвара Федасеенка. У далейшым Таццяна стала афёрам у родным калгасе «Дняпроўскі раты». Пасля заканчэння курсаў у бодвух раёнах добрасумленна праца-алі першыя трактарысты Фёдар Дзя-ец, Касьян Касцючэнка, Яўхім Гардзе-нка, Ульян Літаш, Анікей Макута, Міхаіл Маргун, Міхаіл Процка, Алак-ей Самойленка, Васіль Смусянок, Дзямід Сярдзюк і іншыя.

У тыя ж гады многае было зроблена а павышэнні культуры земляробства. Гаспадарках абодвух раёнаў укара-яліся ворыва зяблівa, сяўба радковымі еялкамі, баранаванне азімых, трава-ольныя севазвароты. Гэта садзейнічала авышэнню ўраджайнасці сельгаскуль-ур, павелічэнню валавых збораў збож-а, бульбы, ільнопрадукцыі і г. д. 1936 годзе за дасягненне высокіх вы-ворчых паказчыкаў група перадавікоў рагінскага і Камарынскага раёнаў бы-а ўдастоена дзяржаўных узнагарод. прыватнасці, ордэнам Леніна адзна-аны звеншявы калгаса імя Тэльмана . І. Радчанка, ордэнам «Знак Пашa-ы» – звеншявы калгаса «Чырвоны пра-аўнік» В. Ф. Кулай, медалём «За пра-оўную доблесць» — старшыня калгаса «Чырвоная зорка» (в. Крыўча) Уладзімір Валасенка, калгасніца калгаса «Ленінскі шлях» (в. Чыкалавічы) В. М. Ліхашапка.

На Брагіншчыне і Камарыншчыне былі добра вядомы пролвішчы стаханаўцаў калгасных палёў механіка Фёдара Гензельмана з калгаса «Чырвоная Украіна» (в. Гдзень), Ігната Голуба з калгаса імя Варашылава Астраглядаўскага сельсавета, які, працуючы на жняярцы, зжынаў за дзень па 7–8 гектараў збажыны[1], калгаснікаў Параскі Зачаткі і Фёдара Зелянкоўскага з калгаса «Кастрычнік» Буркоўскага сельсавета, звеннявога Андрэя Коцура з калгаса «Новы Беларус» Малейкаўскага сельсавета, пастуха калгаса «Камунар» Мікуліцкага сельсавета Данілы Шкурко, які са сваёй сям'ёй выпрацаваў за год 1085 працадзён, звеннявой Ёўгі Шрамянок з калгаса «Вольны шлях» Савіцкага сельсавета і іншых.

Да 1937 года калектывізацыя ў абодвух раёнах была завершана, у калгасы ўдалося арганізаваць да 80 працэнтаў сялянскіх гаспадарак.

І. Ф. Ганжураў

Той незабыўны час

З успамінаў А. П. Эльмана, былога сакратара Камарынскага райкама КП(б)Б

У жніўні 1933 года па рашэнні ЦК КП(б) Беларусі я быў накіраваны на работу сакратаром Камарынскага раённага камітэта партыі. Чыгункай праз Гомель, Чарнігаў з цяжкасцю дабраўся да станцыі Ёлча. Затым фурманкай да Камарына.

Адзіная на той час вуліца раённага цэнтра цягнулася ўздоўж Дняпра, які каля Камарына меў шырыню з паўкіламетра. На гэтай вуліцы (цяпер вул. імя Леніна) размяшчаліся будынкі райкама партыі, пошты, магазінаў. Каля самага

[1] Трыбуна калгасніка, 1936. № 81.

Партыйна-камсамольскі актыў Брагінскага раёна. 1930-я гг.

берага працаваў механічны прэс сеназавода. Тут уцюкоўвалі сена, нарыхтаванае рабочымі Камарынскага лугсаўгаса, дырэктарам якога быў камуніст Ігнат Кілачыцкі. Вясной 1934 года мы накіравалі яго на ўмацаванне выканкама Крукаўскага сельсавета. Пасля Кілачыцкага дырэктарам лугсаўгаса працаваў т. Ціханенка, які загінуў у час Вялікай Айчыннай вайны.

На ўскраі цудоўнага камарынскага бору размяшчаліся адзіная на Камарыншчыне школа-сямігодка, будынкі райвыканкама, міліцыі і райспыжаўсаюза.

Успамінаю прозвішчы тагачасных камарынскіх работнікаў. Загадчыкам аргаддзела РК КП(б)Б працаваў эрудыраваны, дзейсны Рыгор Бедынерман (у жніўні 1941-га загінуў пад Гомелем). Аддзел агітацыі і прапаганды ўзначальваў Міхаіл Баброўскі. Адначасова з рэдактарам камарынскай райгазеты «Калгасны сцяг» т. Сакалоўскім ён пацярпеў ад культу асобы.

З іншых талковых тагачасных работнікаў назваў бы яшчэ літсупрацоўніка райгазеты Фёдара Кляцкова, які затым стаў вядомым мінскім журналістам, маладога настаўніка Крукаўскай школы, а ў далейшым вядомага беларускага пісьменніка Уладзіміра Карпава, старшыню РКК т. Палянскага, начальніка райаддзела міліцыі т. Губара, старшыню райвыканкама Івана Тарасавіча Гуцава, яго намесніка, члена партыі з 1919 года Захара Іванавіча Глушакова і іншых.

У час майго сакратарства цэнтрам усёй культурна-масавай работы ў Камарыне быў клуб. У ім мы глядзелі нямыя кінафільмы ў музычным суправаджэнні камарынскага скрыпача Шаевіча.

Апрача прамкамбіната ў Камарыне тады былі швейная, шавецкая і цагельная прамысловыя арцелі. У дакалгасны перыяд у раёне існаваў адзін саўгас з цэнтральнай сядзібай у былым фальварку паміж Крукамі і Калыбанню. Узначальваў гэтую гаспадарку настаўнік па прафесіі т. Ігнатоўскі. Высокі, стройны, бяскрыўдна насмешлівы, з добрымі задаткамі гаспадарніка — такім быў гэты прыемны сваёй адкрытасцю чалавек. У час вайны камандаваў дывізіяй. Загінуў у 1944-м пад Варшавай.

Запомнілася і такая немалаважная на тым часе дэталь. У саўгасе была адзіная на ўвесь раён грузавая аўтамашына ГАЗ-АА (палутарка). Ды яшчэ

Партыйна-камсамольскі актыў Камарынскага раёна. 1929 г.

райкам і райвыканкам у якасці прэміі за паспяховае выкананне планаў нарыхтоўкі збожжа і бульбы атрымалі «газік» першага выпуску. Калі гналі яго ў Камарын, то вельмі хваляваліся, ці пераадолее ён пяскі каля вёсак Радзін і Баршчоўка, якія ўваходзілі тады ў Камарынскі раён. Так мясцовыя сяляне ўбачылі ўпершыню «жывыя» аўтамабілі.

Большасць калгасаў Камарыншчыны была створана ў 1930 годзе. Тэхнікі, акрамя конных сеялак, жняярак, касілак, а таксама веялак ды малатарань з конным прывадам (і дзе-нідзе з паравым), у гаспадарках Камарынскага раёна не было. Уся цяглавая сіла — валы мясцовых пародаў і коні.

Многае рабілі для развіцця калгаснага ладу вясковыя актывісты-гаспадаркі. Успамінаю старшынь калгасаў і сельсаветаў Івана Пугача (В. Жары), Емяльяна Асадчага (Камарын), Малафея Паўлава (Ёлча), Кацярыну Гудзянок (Капоранка), Міхаіла Скідана (Піркі) і іншых. Дарэчы, Міхаіл перад вайной працаваў першым сакратаром Нараўлянскага райкама партыі. Загінуў у барацьбе з нямецка-фашысцкімі захопнікамі.

У перыяд маёй работы на Камарыншчыне ў нас не было абласнога падзелу. Мы непасрэдна былі звязаны з Мінскам. Гэта давала шырокую самастойнасць і накладвала вялікую адказнасць за яе. Работнікі райкама партыі і райвыканкама часта бывалі ў раз'ездах, у калгасах і першых створаных партарганізацыях.

Шмат гадоў прайшло, а я добра памятаю той незабыўны час. Люблю Камарын і Камарыншчыну з іх мілай сэрцу прыродай, слаўнымі і працавітымі людзьмі.

Група членаў сельгасарцелі «Надзея». Злева направа: Я. Казіміроўскі, Ільіцкі, І. В. Быкадзёр, Хамінскі

Сельгасарцель «Надзея». Раздача малака па працадніях

Першы аграном

З успамінаў Васіля Іванавіча Казачэнкі, былога старшыні калгаса імя Тэльмана

Пасля рэвалюцыі ў 1917 годзе ў маёнтку Гарадзішча застаўся толькі адзін аграном І. В. Быкадзёр. Людзі паважалі гэтага чалавека за сумленнасць, справядлівасць і чэснасць. Таму пры арганізацыі сельгаскамуны «Надзея» Ігнат Васільевіч быў запрошаны на работу аграномам і да 1929 года нязменна з'яўляўся членам праўлення гаспадаркі. Калі камуну пераўтварылі ў сельгасарцель, І. В. Быкадзёр яшчэ дзесяць гадоў працаваў брыгадзірам, зноў аграномам.

Вялікая заслуга гэтага адукаванага, працавітага чалавека ў тым, што калгас, якому ў 1934 годзе было прысвоена імя Тэльмана, у 1940 годзе атрымаў вышэйшую ўзнагароду Радзімы — ордэн Леніна.

Стары аграном многае зрабіў па вывядзенні сорту бульбы «тэльманаўка» і асабліва па вырошчванні азімай пшаніцы, якая давала небывалы па тым часе ўраджай — 25—30 цэнтнераў зерня з гектара.

На пачатку Вялікай Айчыннай вайны І. В. Быкадзёр паехаў у Чарнігаў, дзе жылі яго дочкі. У акупіраваным ворагам горадзе ён памёр ад голаду, але рашуча адхіліў прапанову працаваць на гітлераўцаў і тым самым захаваць сабе жыццё.

У ліку дваццаціпяцітысячнікаў

З успамінаў С. В. Дулькіна, старшыні сельгасарцелі «Надзея» ў 1930—1932 гг., дваццаціпяцітысячніка

Па закліку партыі я, рабочы гомельскай фабрыкі «Палесдрук», як і многія іншыя прадстаўнікі рабочага класа краіны, у канцы 1929 года быў накіраваны на правядзенне калектывізацыі ў вёсцы. Тады ў Брагінскі і Камарынскі раёны нас прыехала некалькі чалавек: я — напачатку ў сельгасарцель «Усход-Зара» ў Глухавічы, Голад — у Буркі, Ліберман — у Сялец, Окунь — у Мікулічы, Пятрынаў — у Калыбань, Сахараў — у Астрагляды, Славінаў — у Ёлчу, Слізко — у Петрыцкае, Шэндзярэй — у Хракавічы і г. д. Праўда, у наступным годзе я быў накіраваны ў сельгасарцель «Надзея», у вёску Гарадзішча. Замяніў там на пасадзе старшыні Злату Хаімаўну Міляўскую.

Вялікую дапамогу аказвала нашай калектыўнай гаспадарцы фабрыка «Палесдрук», ад калектыву якой я быў вылучаны дваццаціпяцітысячнікам. Брыгаду па рамонце, падрыхтоўцы сельгасінвентара да пасяўной у нас узначальваў палесдрукаўскі механік Пальценка. Гэта было пачаткам шырока разгорнутага затым руху па аказанні горадам шэфскай дапамогі вёсцы.

На сродкі калгасаў «Новы свет» (Брагін), «Усход-Зара» (Глухавічы) і «Надзея» быў пабудаваны ў Касачове малочны завод, бо жывёлагадоўля развівалася, а малако рэалізаваць не было дзе. На заводзе выраблялі масла, смятану, тварог і галандскі сыр. Ад рэалізацыі гэтай прадукцыі гаспадаркі атрымлівалі значныя прыбыткі.

Немалыя грашовыя паступленні ў арцельную касу мелі ад рэалізацыі ранняй бульбы, гародніны, ільну, табакі, а таксама ад садоўніцтва. Наш сад быў адным з лепшых у раёне.

Незабыўнае

З успамінаў Марыі Васільеўны Петруненка, жыхаркі в. Бярозкі

На ўсё жыццё запомніўся мне той дзень, калі да нас даляцела вестка аб рэкордзе данецкага шахцёра Аляксея Стаханава. У той час я працавала свінаркай у калгасе «III-ці Інтэрнацыянал» Камарынскага раёна. Гэта было ў вёсцы Бярозкі, якая цяпер уваходзіць у саўгас «Краснае». Як і ўсе ў саўгасе, старалася добра працаваць. Але вестка пра Стаха-

нава прымусіла і нас на ферме па-іншаму паглядзець на свае справы. Пачалі працаваць з яшчэ большым стараннем.

За мной было замацавана 13 свіноматак. Нялёгка было даглядаць такое пагалоўе — не было ж ніякай механізацыі. Усё даводзілася рабіць уручную. Нягледзячы на гэта, ужо ў 1936 годзе ад кожнай замацаванай за мной свіноматкі атрымала па 19 парасят.

Праца на ферме прынесла мне вялікую радасць, якую не забыць ніколі. Як перадавая работніца была вылучана, а затым і абрана дэпутатам у вышэйшы орган дзяржаўнай улады рэспублікі — Вярхоўны Савет Беларускай ССР.

Пасля Вялікай Айчыннай вайны працавала ў родным калгасе на розных работах, уносіла пасільны ўклад у аднаўленне разбуранай вайной гаспадаркі. Толькі тады, калі са здароўем стала няважна, вымушана была пайсці на адпачынак.

ЗА ГАЗЕТНЫМ РАДКОМ

На старонках газеты «Звязда»

21 снежня 1929 г.

У в. Шкуратах арганізаваны калгас, у які ўступіла ўсё сялянства, за выключэннем кулакоў. Ініцыятарамі арганізацыі гэтага калгаса былі бядняк Раманавец Адам і камсамолец Лазавік. Кулацтва было моцна незадаволена калектывізацыяй вёскі і павяло барацьбу супраць вясковых актывістаў.

У апошніх чыслах лістапада быў паранены камсамолец Лазавік. РВК гэтаму тэрарыстычнаму акту кулакоў не надаў палітычнага характару і кваліфікаваў замах на забойства т. Лазавіка толькі як крымінальнае злачынства. Кулакі яшчэ больш разварушыліся.

4 снежня стрэлам праз акно яны забілі другога вясковага актывіста тав. Раманаўца Адама. Гэтыя напады класавага ворага на вёсцы выклікалі вялікае абурэнне беднаты і серадняцтва.

Агульны сход в. Шкураты прыняў рэзалюцыю, у якой патрабуе вышэйшай меры пакарання злачынцам і высялення кулакоў з в. Шкураты за межы БССР.

ДАКУМЕНТЫ СВЕДЧАЦЬ

ЗВЕСТКІ БРАГІНСКАГА РАЙКАЛГАССАЮЗА АБ ВЫНІКАХ СПРАВАЗДАЧНА-ПЕРАВЫБАРНАЙ КАМПАНІІ Ў КАЛГАСАХ

12 сакавіка 1931 г.

Перавыбарная кампанія па калгасах Брагінскага раёна скончана. Выбары вытвараны ў 44 калгасах, па калгасах «Цалуйкі» і «Камунар» звестак аб перавыбарах не маецца. Праўленнем РКС касіраваны выбары ў калгасах «Чырвоная зорка», (імя) Будзённага, «Юны ленінец» у сувязі з неабраннем у склад праўленняў гэтых калгасаў жанчын.

За час перадвыбарнай і перавыбарнай кампаніі праводзілася самаачыстка калгасаў ад варожых і класава чуждых элементаў, у выніку чаго, па няпоўных звестках, выключана з калгасаў... гаспадарак[1].

За гэты ж час праводзілася праца па шырокаму прыліву ў існуючыя калгасы, які прыліў вызначыўся ў колькасці 200 гаспадарак, а таксама стварэнню новых калгасаў, якіх за гэты час арганізавана 13 новых калгасаў.

Звесткі аб удзеле ў перавыбарах калгаснікаў і аднаасобнікаў маюцца толькі па 25 калгасах, з якіх відаць, што пры перавыбарах праўленняў гэтых калгасаў удзельнічала ўсяго калгаснікаў 1561, з іх мужчын 1015, жанчын 546; усяго аднаасобнікаў 751, з іх рабочых 6, батракоў 7, беднякоў 254, сераднякоў 462, служачых 22.

У спрэчках выказаліся 216.

Выдвінута кандыдатур, акрамя вылучаных на бядняцкіх і дэлегацкіх сходах, у склад праўлення 181, рэўкамісіі 85.

Па 42 калгасах абрана старшынь калгасаў 42, з іх:

сяброў КП(б)Б 14, кандыдатаў КП(б)Б 18, беспартыйных 10, батракоў 2, беднякоў 22, маламоцных серадняко ў 2, серадняко ў 7, дваццаціпяцітысячнікаў 6, рабочых 2, служачых 1; беларусаў 34, яўрэяў 5, рассейцаў 2, латышоў 12; мужчын 41, жанчын 1.

Абіраліся першы раз 22, другі раз 20. Сяброў сельсаветаў 9.

Па 42 калгасах абрана 178 сяброў праўленняў, э іх:

сяброў КП(б)Б 5, кандыдатаў КП(б)Б 17, сяброў ЛКСМБ 12, беспартыйных 144:

[1] У дакументе лічба адсутнічае.

батракоў 8, беднякоў 91, маламоцных серадняко̆ў 26, серадняко̆ў 48, заможных 1, дваццаціпяцітысячнікаў 1, служачых 3;
беларусаў 165, палякаў 5, яўрэяў 5, украінцаў 3;
мужчын 130, жанчын 48.
Абіраюцца першы раз 116, другі раз 62. Сяброў сельсаветаў 21.
Па 42 калгасах абрана 42 старшыні рэўкамісіі, з іх:
сяброў КП(б)Б 2, кандыдатаў КП(б)Б 2, сяброў ЛКСМБ 7, беспартыйных 73;
беднякоў 31, маламоцных серадняко̆ў 10, серадняко̆ў 30, служачых 12;
беларусаў 75, палякаў 1, яўрэяў 8;
мужчын 71, жанчын 13.
Абіраюцца першы раз 61, другі раз 23. Сяброў сельсаветаў 8.

Старшыня праўлення РКС *Драйчук*

Нацыянальны архіў Рэспублікі Беларусь. Ф. 338. Воп. 1. Спр. 162. Л. 125—126.

КАЛГАСЫ ПЕРЫЯДУ КАЛЕКТЫВІЗАЦЫІ (1929—1933)

Назвы гаспадарак	Месца знаходжання цэнтральнай сядзібы	Час стварэння
1. Брагінскі раён		
«Беларусь»	в. Рыжкаў Мікуліцкага сельсавета[1]	да 1933 г.
«Бераснёўка»	в. Бераснёўка Малажынскага сельсавета	— " —
Імя Будзённага	в. Багушы Астраглядаўскага сельсавета	— " —
Імя Варашылава	в. Астрагляды Астраглядаўскага сельсавета	— " —
«Верны шлях»	в. Конанаўшчына Мікуліцкага сельсавета	— " —
«Вольны шлях»	в. Грушнае Хракавіцкага сельсавета	— " —
«Выграбная Слабада»	в. Выграбная Слабада Слабадскога сельсавета	у 1929 г.
Імя Галадзеда	в. Новыя Юркавічы Крыўчанскага сельсавета	да 1933 г.
«Гарадок»	в. Гарадок Крыўчанскага сельсавета	— " —
«Дабрагошча»	в. Дабрагошча Малажынскага сельсавета	— " —
Імя Дзімітрава	в. Круг-Рудка Глухавіцкага сельсавета	— " —
«Дзямееўка»	в. Дзямееўка Крыўчанскага сельсавета	— " —
Імя Дзяржынскага	в. Марытон Буркоўскага сельсавета	— " —
«Дняпровец № 1»	в. Жылічы Малажынскага сельсавета	— " —
«Дняпровец № 2»	в. Новыя Хракавічы Хракавіцкага сельсавета	— " —
«Добраахвотнік»	в. Дублін Спярыжскага сельсавета	— " —
«Другая пяцігодка»	в. Міхалоў Спярыжскага сельсавета	— " —
«Другая пяцігодка»	п. Рытаў Малажынскага сельсавета	у 1933 г.
«Жэрднае»	в. Жэрднае Слабадскога сельсавета	у 1929 г.
«Запаветы Леніна»	в. Кавака Шкуратоўскага сельсавета	да 1933 г.
«Зялёны лес»	в. Каманоў Лубяніцкага сельсавета	да 1930 г.
«Ільіч»	в. Ільічы Глухавіцкага сельсавета	у 1929 г.
«Інтэрнацыянал»	в. Двор-Савічы Савіцкага сельсавета	да 1933 г.
Імя Кагановіча	в. Шчарбіны Буркоўскага сельсавета	— " —
Імя Калініна	в. Глухавічы Глухавіцкага сельсавета	— " —
«Камунар»	в. Пажаркі Мікуліцкага сельсавета	— " —
«Кастрычнік»	в. Сабалі Брагінскага пасял. Савета	— " —
Імя Кірава	в. Нова-Аляксееўка Крыўчанскага сельсавета	— " —
«Краіна Саветаў № 1»	в. Новы Макрэц Малейкаўскага сельсавета	— " —
«Краіна Саветаў № 2»	в. Ясменцы Глухавіцкага сельсавета	у 1930 г.
«Крыўча»	в. Крыўча Крыўчанскага сельсавета	у 1929 г.
Імя Кутузава	в. Кавалі Буркоўскага сельсавета	да 1933 г.
Імя Ланцуцкага	в. Такліноў Шкуратоўскага сельсавета	— " —
Імя Леніна	в. Дуброўнае Астраглядаўскага сельсавета	да 1933 г.
«Ленінец»	в. Ясяні Спярыжскага сельсавета	на пачатку 1930 г.

[1] Назвы сельсаветаў даюцца па тагачасным раённым адміністрацыйна-тэрытарыяльным падзеле. Некаторыя сельсаветы адышлі да Хойніцкага раёна пры скасаванні Камарынскага раёна ў 1962 г.

Назвы гаспадарак	Месца знаходжання цэнтральнай сядзібы	Час стварэння
Імя К. Маркса	в. Нулзічы Глухавіцкага сельсавета	да 1933 г.
«Міхнаўка»	в. Міхнаўка Шкуратоўскага сельсавета	у 1929 г.
Імя Молатава	в. Нежыхаў Слабадскога сельсавета	да 1933 г.
«Новая Грэбля»	в. Новая Грэбля Хракавіцкага сельсавета	у 1929 г.
«Новы беларус»	в. Сялец Малейкаўскага сельсавета	да 1933 г.
«Новы свет»	в. Касачоў Брагінскага пасял. Савета	да 1930 г.
«Новы шлях»	в. Катловіца Малейкаўскага сельсавета	— " —
«Парыжская камуна»	в. Шкураты Шкуратоўскага сельсавета	да 1933 г.
«Пераможнік»	в. Малейкі Малейкаўскага сельсавета	— " —
«Першамай»	в. Вялікі Лес Мікуліцкага сельсавета	— " —
«Першамайск»	в. Малажын Малажынскага сельсавета	у 1929 г.
«Пецькаўшчына»	в. Пецькаўшчына Спярыжскага сельсавета	— " —
«Прабуджэнне»	в. Вязок Астраглядаўскага сельсавета	да 1933 г.
«Пралетарскі шлях»	в. Рафалаў Глухавіцкага сельсавета	— " —
«Пралетарыст»	в. Стары Макрэц Малейкаўскага сельсавета	— " —
«Рагазін»	в. Рагазін Лубяніцкага сельсавета	у 1929 г.
«Савічы»	в. Савічы, цэнтр сельсавета	да 1933 г.
«Садовы»	п. Садовы Чамярыскага сельсавета	— " —
«Спярыжжа»	в. Спярыжжа, цэнтр сельсавета	у 1929 г.
Імя Сталіна	в. Старыя Хракавічы Хракавіцкага сельсавета	да 1930 г.
«Сцяг Леніна»	в. Зарэчча Крыўчанскага сельсавета	да 1933 г.
«Трэці рашаючы»	г. п. Брагін, цэнтр пассавета і раёна	да 1930 г.
Імя Тэльмана	в. Тэльман (да 1934 г. Двор-Гарадзішча) Малейкаўскага сельсавета	да 1930 г.
«Ударнік»	в. Чамярысы, цэнтр сельсавета	на пачатку 1930 г.
«Узыходзячая зара»	в. Глухавічы, цэнтр сельсавета	да 1933 г.
«Улада Саветаў»	в. Старыя Юркавічы Крыўчанскага сельсавета	— " —
«Цалуйкі»	в. Цалуйкі Хракавіцкага сельсавета	у 1929 г.
Імя Чапаева	в. Просмычы Савіцкага сельсавета	— " —
Імя Чарвякова	в. Петрыцкае Лубяніцкага сельсавета	да 1933 г.
«Чырвоная Гара»	в. Чырвоная Гара Глухавіцкага сельсавета	у 1929 г.
«Чырвоная Беларусь»	в. Чамярысы, цэнтр сельсавета	на пачатку 1930 г.
«Чырвоная гаспадарка»	п. Лешінец Малажынскага сельсавета	у 1930 г.
«Чырвоная дуброва»	в. Вуглы Шкуратоўскага сельсавета	да 1933 г.
«Чырвоная зорка»	в. Хатуча Астраглядаўскага сельсавета	у 1929 г.
«Чырвоная ніва»	в. Рудня Жураўлёва Лубяніцкага сельсавета	да 1933 г.
«Чырвоная ніва»	в. Буркі, цэнтр сельсавета	на пачатку 1933 г.
«Чырвоная Паляна»	в. Чырвоная Паляна Малажынскага сельсавета	у 1929 г.
«Чырвонае Гарадзішча»	в. Гарадзішча Малейкаўскага сельсавета	да 1929 г.
«Чырвонае Поле»	в. Чырвонае Поле Мікуліцкага сельсавета	да 1933 г.
«Чырвоны Кастрычнік» № 1	в. Мікулічы, цэнтр сельсавета	да 1933 г.
«Чырвоны Кастрычнік» № 2	в. Казялужцы Глухавіцкага сельсавета	— " —
«Чырвоны лістапад»	в. Байдакі Мікуліцкага сельсавета	— " —
«Чырвоны партызан»	в. Пераносы Крыўчанскага сельсавета	— " —
«Чырвоны партызан»	в. Бераснёўка Малажынскага сельсавета	— " —
«Чырвоны працаўнік»	в. Бакуны Буркоўскага сельсавета	да 1930 г.
«Чырвоны рассвет»	в. Сцежарнае Крыўчанскага сельсавета	да 1933 г.
«Чырвоны рог»	в. Чырвоная Дуброва Крыўчанскага сельсавета	у 1933 г.
«Чырвоны сцяг»	в. Пучын Савіцкага сельсавета	у 1929 г.
Імя Шаўчэнкі	в. Валахоўшчына Спярыжскага сельсавета	да 1933 г.
«Шлях да сацыялізму»	в. Ленінскі Чамярыскага сельсавета	— " —
«Юны ленінец»	в. Вярховая Слабада Слабадскога сельсавета	да 1933 г.
2. Камарынскі раён		
«Бальшавік» («Чыстае»)	в. Людзвіноў Капоранскага сельсавета	да 1930 г.
Імя Будзённага	в. Стары Радзін Радзінскага сельсавета	— " —

Назвы гаспадарак	Месца знаходжання цэнтральнай сядзібы	Час стварэння
«Герой працы»	в. Піркі, цэнтр сельсавета	да 1933 г.
Імя Горкага	в. Чэрнеў Піркаўскага сельсавета	да 1930 г.
«12-ы Кастрычнік»	в. Жалібор Крукаўскага сельсавета	да 1929 г.
«Дзень калектывізацыі»	в. Пасудава Чыкалавіцкага сельсавета	да 1933 г.
Імя Дзяржынскага	в. Іванкі Камарынскага пасял. Савета	да 1930 г.
«За Радзіму»	в. Галкі Асарэвіцкага сельсавета	— " —
Імя Ільіча	в. Крукі, цэнтр сельсавета	— " —
«Інтэрнацыянал»	в. Краснае Ялчанскага сельсавета	— " —
Імя Калініна	в. Уласы Баршчоўскага сельсавета	да 1933 г.
«Камінтэрн»	в. Стары Сцепаноў Сцепаноўскага сельсавета	— " —
Імя Куйбышава	в. Вельямоў (Велімаў) Калыбанскага сельсавета	— " —
Імя Леніна	в. Перасяцінец Сцепаноўскага сельсавета	— " —
Імя Маркса	в. Карлаўка Камарынскага пасял. Савета	да 1930 г.
Імя Молатава	в. Кулаковік Сцепаноўскага сельсавета	да 1933 г.
«Новадняпровец»	в. Ніжнія Жары, цэнтр сельсавета	у 1929 г.
«Новае жыццё»	в. Баршчоўка, цэнтр сельсавета	— " —
«Новая праца»	в. Новы Радзін Радзінскага сельсавета	— " —
«Парыжская камуна»	в. Кулажын Крукаўскага сельсавета	да 1930 г.
«Першае Мая»	в. Сінцы Радзінскага сельсавета	— " —
«Пралетарый»	в. Новы Сцепаноў Сцепаноўскага сельсавета	да 1933 г.
«Рухавік рэвалюцыі»	в. Верхнія Жары, цэнтр сельсавета	у 1929 г.
«Савецкая Беларусь»	в. Капоранка, цэнтр сельсавета	у 1930 г.
Імя Свярдлова	в. Новая Ёлча Ялчанскага сельсавета	у 1929 г.
«Серп і молат»	в. Камарын, цэнтр сельсавета	— " —
Імя Сталіна	в. Малочкі Баршчоўскага сельсавета	— " —
«13-ы Кастрычнік»	в. Міхалёўка Крукаўскага сельсавета	да 1930 г.
«Ударнік»	в. Масаны Баршчоўскага сельсавета	— " —
Імя Фрунзе	в. Вялле Асарэвіцкага сельсавета	да 1930 г.
Імя Чарвякова	в. Кірава (Лукаеды), цэнтр сельсавета	у 1929 г.
«Чырвонае гарадзішча»	в. Галубоўка Ялчанскага сельсавета	да 1930 г.
«Чырвоная Беларусь»	в. Сувіды Піркаўскага сельсавета	— " —
«Чырвоная зорка»	в. Аляксандраўка Ялчанскага сельсавета	— " —
«Чырвоная Украіна»	в. Гдзень, цэнтр сельсавета	— " —
«Чырвоны араты»	в. Калыбань, цэнтр сельсавета	у 1930 г.
«Чырвоны барацьбіт»	в. Асарэвічы, цэнтр сельсавета	да 1933 г.
«Чырвоны будаўнік»	в. Піркі, цэнтр сельсавета	— " —
«Чырвоны квіт»	в. Кацічаў Капоранскага сельсавета	— " —
«Чырвоны партызан»	в. Пасека Камарынскага пасял. Савета	— " —

ЗА ГАЗЕТНЫМ РАДКОМ

Па старонках раённай газеты «Трыбуна калгасніка»

17 лістапада 1936 г.

З чым мы прыйшлі да Надзвычайнага з'езда Саветаў

...Выраслі і ўмацаваліся рад калгасаў. Праізайшоў карэнны зрух у машынізацыі сельскай гаспадаркі. Павялічылася сетка школ. Узрасла культура вёскі. Вось некалькі фактаў. У 1934 годзе ў раёне ўсяго было 14 трактароў, а зараз 47. Гэта значыць, павелічэнне амаль у тры разы. У 1934 годзе ў раёне не было ніводнага камбайна — зараз іх ёсць 2, маем 2 ільноцерабілкі, 9 складаных малацілак, 7 ільносеялак і рад іншых сельскагаспадарчых машын.

Да Кастрычніцкай рэвалюцыі ў нашым раёне было ўсяго 28 школ, у якіх навучалася 1000 дзяцей, а зараз у нашым раёне ёсць 60 школ, з іх 17 няпоўнасярэдніх і адна сярэдняя школа. Усяго навучаецца ў школах 9000 дзяцей.

Зараз наш раён выдаткоўвае з агульнага раённага бюджэта 2 823 136 рублёў на культурнае будаўніцтва, на нарасвету 1 709 800 рублёў, што складае амаль 50 процантаў раённага бюджэта...

Рэзка павялічылася жывёлагадоўля калгасаў. У параўнанні з 1934 годам колькасць буйной рагатай жывёлы павялічылася на 42,1 процанты — па конях на 6,1 процантаў, па свіннях на 50,1 процанты і па авечках на 22 процанты.

Разам з умацаваннем калгасаў расце і калгасная заможнасць. Нашы калгасы ўпэўнена ідуць па шляху яшчэ больш радаснага заможнага жыцця.

Выраслі дзесяткі перадавых людзей стаханаўцаў, як Кулай Васілій Фёдаравіч, Зубар Хадоска, Доўбун, Юнах (брыгадзір трактарнай брыгады МТС), Маргун і рад іншых, якія, зламаўшы старыя вытворчыя нормы, паказалі ўзоры большэвіцкай барацьбы за ажыццяўленне лозунга таварыша Сталіна «Зрабіць калгасы большэвіцкімі, а калгаснікаў заможнымі» і якія па-большэвіцку змагаюцца за атрыманне сталінскага ўраджаю, каб у бліжэйшыя тры-чатыры гады атрымаць 7 — 8 мільярдаў пудоў зярна.

Поспехі відавочныя, але гэта не азначае, што ў нас усё добра. У нашай рабоце яшчэ многа недахопаў. Перш за ўсё яшчэ не ўсе калгасы па-большэвіцку змагаюцца за высокі сталінскі ўраджай. Вялікія недахопы ёсць у галіне культурнага будаўніцтва. Рад калгасаў і сельсоветаў злачынна зрываюць своечасовае выкананне плана здачы тэхнічных культур дзяржаве.

Наш раён мае ўсе магчымасці быць у радах перадавых раёнаў ардэнаноснай рэспублікі. Адставанне раёна тлумачыцца тым, што асобныя кіраўнікі сельсоветаў, калгасаў і аддзелаў РВК яшчэ не з'яўляюцца сапраўднымі арганізатарамі мас, яшчэ недастаткова кіруюць і дапамагаюць у арганізацыйна-гаспадарчым умацаванні калгасаў. Нарэшце РВК і РайЗА вельмі многа патрэбна зрабіць у адносінах уздыму арганізацыйна-масавай работы на вёсцы, бо і на гэтым участку ў нас далёка не ўсё добра.

За апошнія гады ў сельсоветах вырас выдатны совецкі і калгасны актыў. Калгасніца Каціон Тэкля — старшыня перадавога калгаса, равесніца Акцябра, Ціханчук Лена — старшыня перадавога сельсовета і рад іншых. У большасці — гэта лепшыя стаханаўцы калгасаў, культурныя работнікі, але гэтаму актыву мы мала дапамагаем у штодзённай рабоце.

Недахопаў многа. Задача з'езда Советаў поўнасцю ўскрыць іх. Шляхам разгортвання большэвіцкай крытыкі і самакрытыкі, яшчэ больш мабілізаваць усіх дэпутатаў, членаў секцый і ўвесь совецкі і калгасны актыў на павышэнне якасці работы Советаў, каб вывесці раён у перадавыя раёны ордэнаноснай рэспублікі.

П. А. Баброў,
старшыня Брагінскага райвыканкама

17 лістапада 1936 г.

Рапарт ардэнаносца В. Ф. Кулая раённаму Надзвычайнаму а'езду Саветаў

У маёй брыгадзе налічваецца 30 жанчын і 15 мужчын. Наша брыгада заўсёды працуе спрачона і дружна, і дзякуючы чэсным і добрасумленным адносінам да працы мы датэрмінова і добраякасна выканалі план сельскагаспадарчых работ.

Сярэдні ўраджай па маёй брыгадзе раўняецца 10 цэнтнерам жыта, 10,5 цэнтнерам пшаніцы з гектара, і на вопытных участках мы дабіліся 25 — 30 цэнтнераў ячменю з гектара.

Павышэнне ўраджайнасці нашых палёў павышае вагу працадня калгаснікаў. Нашы калгаснікі атрымоўваюць у гэтым годзе 1,5 кг зерневых, 7 кг бульбы і 1 рубель грашыма на працадзень.

Лепшыя стаханаўкі маёй брыгады Савянок Антаніна і Леўчанка Ліда паказалі лепшыя ўзоры работы па апрацоўцы ільну, сістэматычна перавыконваючы нормы выпрацоўкі, яны давалі высокую якасць валакна. Леўчанка Лідзе ўсяго 14 год, але па сваёй працы яна не адстае ад дарослых. Звеннявы маёй брыгады Каваленка Фёдар сваім асабістым прыкладам мабілізуе астатніх калгаснікаў на перавыкананне норм выпрацоўкі. Працуючы на здабычы торфу, Каваленка выконвае норму выпрацоўкі на 250 %.

Завяраю VI Надзвычайны з'езд Советаў, што мая брыгада з яе лепшымі стаханаўцамі не здасць першынства і будзе ўпарта змагацца за сталінскія 7—8 мільярдаў пудоў хлеба.

Удзельнікі Усебеларускай нарады выдатнікаў сельскай гаспадаркі 1936 г. ад Брагінскага раёна[1]

Баранаў Дзяніс Іванавіч, загадчык малочнатаварнай фермы калгаса імя Чапаева Хракавіцкага сельсавета.

Дзялец Мікалай Сідаравіч, старшыня калгаса імя Тэльмана.

Доўбун Пімен Карнеевіч, пастух-даглядчык аўцафермы калгаса «Чырвоны рассвет» Крыўчанскага сельсавета.

Краўчанка Аляксандр Гардзеевіч, старшыня калгаса «Новы шлях» Малейкаўскага сельсавета.

Крысенка Іван Фёдаравіч, брыгадзір калгаса «Чырвонае поле» Мікуліцкага сельсавета.

Кулай Васіль Фёдаравіч, звеннявы калгаса «Чырвоны працаўнік» Буркоўскага сельсавета.

Макаранка Рыгор Кірылавіч, брыгадзір калгаса «Чырвоны Кастрычнік» Мікуліцкага сельсавета.

Мельнічэнка Якаў Васільевіч, загадчык свінагадоўчай фермы калгаса «Чырвоны Кастрычнік» (в. Казялужцы).

Стрыбук Іван Фёдаравіч, старшыня калгаса «Кастрычнік» Буркоўскага сельсавета.

Сялецкі Іван Нікіфаравіч, брыгадзір калгаса «Савічы» Савіцкага сельсавета.

[1] Трыбуна калгасніка, 1936. 25 студз.

Татаруніс Станіслаў Казіміравіч, старшыня калгаса «Чырвоная піва» Буркоўскага сельсавета.

Хіжанок Фёдар Іванавіч, загадчык малочнатаварнай фермы калгаса «Новае жыццё» Крыўчанскага сельсавета.

Адступала непісьменнасць...

Пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі адбылося пераўтварэнне школы на сацыялістычных пачатках. У 1918 годзе спынілі сваё існаванне царкоўнапрыходскія школы. Тады ж у Брагіне на базе чатырохкласнага вучылішча была адчынена гімназія, якая пазней, у адпаведнасці з урадавай дырэктывай аб рэарганізацыі школы, пераўтворана ў адзіную працоўную школу другой ступені з дзевяцігадовым тэрмінам навучання.

На Брагіншчыне, былой глухой ускраіне Расіі, узровень пісьменнасці быў даволі нізкі. Па перапісе 1922 года 90 працэнтаў сялян тут не ўмелі ні чытаць, ні пісаць[1]. Таму ліквідацыя непісьменнасці з першых крокаў Савецкай улады стала яе ўдарным участкам работы. 26 снежня 1919 года быў прыняты дэкрэт Саўнаркама «Аб ліквідацыі непісьменнасці сярод насельніцтва РСФСР» (Брагіншчына на той час у складзе Гомельшчыны ўваходзіла ў Расійскую Фэдэрацыю), у адпаведнасці з якім ставілася задача навучыць грамаце ўсё дарослае насельніцтва ва ўзросце ад 8 да 50 гадоў.

Гэтая доўгатэрміновая праграма мела далёка не добраахвотны характар. Усе, хто належаў прызыву і ўхіляўся ад навучання, падвяргаліся грашоваму штрафу (ад 100 да 500 тысяч рублёў). Былі і меры заахвочвання: тыя, хто спасцігаў азы граматы ў пунктах па ліквідацыі непісьменнасці, вызваляліся ад працоўнага падатку з разліку тры гадзіны заняткаў за гадзіну працоўнага падатку, але не больш як 8 гадзін у месяц.

Ва ўсіх вёсках арганізоўваліся пункты па ліквідацыі непісьменнасці. Да працы ў іх прыцягваліся ўсе інтэлектуальныя сілы мястэчак і вёсак. Было нават створана таварыства «Далоў непісьменнасць!» (ТДН). У Брагіне і Камарыне яго раённыя добраахвотныя арганізацыі ўзначальвалі інспектары народнай асветы адпаведна А. Л. Яжгуновіч і Д. Д. Гееў.

У 1920 годзе на тэрыторыі сучаснага Брагінскага раёна было 10 школ, у якіх навучаліся 275 дзяцей. Нягледзячы на цяжкае становішча, выкліканае нямецкай і затым польскай акупацыяй, наступствамі грамадзянскай вайны, мясцовыя Саветы знаходзілі сілы і сродкі для аднаўлення раней дзеючых, адкрыцця новых школ, паляпшэння іх работы. Ужо ў канцы 1921 года функцыяніравалі 23 школы першай ступені з агульнай колькасцю 1380 навучэнцаў, адна школа другой ступені ў Брагіне — 33 вучні. У гэтых вучэльнях працавалі 79 школьных работнікаў[1]. Беднай была матэрыяльная, вучэбная база школ. Як успамінаў стары настаўнік І. Д. Малец (працаваў педагогам з 1907 да 1957 г.), да пачатку 1921/22 навучальнага года ў школы Брагіншчыны было прыслана ўсяго 30 буквароў Сатарава і 4 экземпляры хрэстаматыі Л. М. Талстога.

У адпаведнасці з рэзалюцыяй 9-й Гомельскай канферэнцыі РК КП(б)Б ад 18 кастрычніка 1922 года, у школах другой ступені ўводзілася выкладанне новай дысцыпліны — грамадазнаўства. Першым выкладчыкам гэтага прадмета ў Брагінскай школе быў Міхаіл Лапіеўскі.

У 1922 годзе на Брагіншчыне пераставалі дзейнічаць яўрэйскія рэлігійныя школы — хедэры, якіх на тэрыторыі Брагіншчыны тады было пяць.

1922/23 навучальны год з'явіўся пераломным у справе народнай асветы, улічваючы праведзеную вялікую работу па пераглядзе саставу школьных работ-

[1] Дзяржаўны архіў Гомельскай вобласці. Ф. 7. Спр. 18. Л. 20.

[1] Дзяржаўны архіў Гомельскай вобласці. Ф. 10. Спр. 112. Л. 43.

Першы піянерскі атрад. У цэнтры піянерважатая С. М. Шайкевіч. Вёска Савічы

нікаў, рамонце школ, забеспячэнні іх вучэбнымі дапаможнікамі і інш. Школьная сетка тагачасных Брагінскага і Камарынскага раёнаў складалася з трох местачковых школ, у якіх было 15 настаўнікаў і 135 вучняў, а таксама 27 сельскіх школ, дзе было 129 выкладчыкаў і 2005 навучэнцаў. Вялікай павагай карысталіся педагогі Іван Абрамовіч, Лук'яи Бушчык, Аляксандр Дашук, Груня Казак, Лука Кастрыцкі, Аляксандра Кулініч, Лізавета Лысенка, Любоў Караткевіч, Іван Малец, Фёдар Палуян, Анастасія Прус, Міхаіл Рачэўскі, Міхаіл Старжынскі, Аланас Скараход, Алена Турцэвіч, Алена Улановіч, Марыя Уласенка, Казімір Цішкевіч і іншыя. З іх вышэйшую адукацыю мелі толькі 5 чалавек. У прыватнасці, Алена Турцэвіч атрымала яе ў Парыжы, Максім Джажора, Фёдар Рымша і Міхаіл Старжынскі скончылі Віленскі настаўніцкі, Іван Прасепік — Кіеўскі камерцыйны інстытуты. Большасць настаўнікаў мела сяроднюю адукацыю, атрыманую на базе жаночых гімназій і епархіяльных вучылішчаў.

1922 год азнаменаваўся ў школьным жыцці такой важнай падзеяй, як стварэнне першых піянерскіх атрадаў у Брагіне і Камарыне. У іх складзе тады налічвалася 75 хлопчыкаў і дзяўчынак. Першымі старшымі піянерважатымі былі Кніжнікаў і Гальперын.

За 1923/24 навучальны год школьная сетка Брагіншчыны павялічылася на 25 працэнтаў. Ужо налічвалася 5 местачковых і 47 сельскіх школ, у якіх

было адпаведна 21 выкладчык, 289 вучняў і 162 выкладчыкі, 3760 вучняў. З 1924 года сельскія школы былі пераведзены на поўны бюджэт. У 1924/25 навучальным годзе пачалі функцыяніраваць дзве яўрэйскія нацыянальныя школы ў Брагіне і Камарыне, чатыры польскія (вёскі Жалібор, Марытон, Пецькаўшчына, Такліноў) і чатыры школы з украінскай мовай навучання (вёскі Верхнія Жары, Гдзень, Лукаеды (Кірава), Ніжнія Жары). У тым жа, 1924/25 навучальным годзе большасць сельскіх школ атрымала зямельныя ўчасткі памерам 2,5 дзесяціны. Яны выкарыстоўваліся школьнымі работнікамі.

У сувязі з вострым недахопам педагагічных кадраў з 1924 года найбольш здольным выпускнікам Брагінскай працоўнай школы другой ступені прадастаўлялася права выкладання ў сельскіх школах раёна. 27 выпускнікоў пайшлі працаваць настаўнікамі. У іх ліку былі Георгій Балахон, Ефрасіння Баранава, Яфім Кандраценка, Софія Мяшкоўская, Ефрасіння Пуранок, Аніcся Скараход і іншыя. Брагінская школа дала путёўку ў вялікае жыццё шэрагу сваіх выхаванцаў. У прыватнасці, Аляксандр Паўлючэнка з вёскі Глухавічы працяглы час працаваў міністрам сельскай гаспадаркі Таджыкскай ССР, Апанас Пятрэнка з вёскі Красная Гара стаў доктарам мінералагічных навук, акадэмікам, і іншыя.

З 1924/25 навучальнага года ў школах Брагіншчыны і Камарыншчыны ажыццяўляліся мерапрыемствы па паляпшэнні вучэбнай работы: уводзіліся новыя праграмы, перабудоўвалася методыка выкладання, прадпрымаліся спробы цяснёй увязаць навучанне і выхаванне з жыццём. Школы першай ступені пераходзілі з трохгадовага на чатырохгадовы тэрмін навучання.

У 1925 годзе 98 працэнтаў настаўніцкіх кадраў Брагіншчыны павышалі педагагічную кваліфікацыю праз кароткатэрміновыя губернскія курсы. Настойліва ўдасканальвалі сваё майстэрства, паспяхова прымянялі ў практычнай рабоце пачэрпнутыя на курсах веды настаўнікі Ганна Кірылаўна Пятровіч, Вера Будрык, Аляксандра Якаўлеўна Джажора, Аляксей Дубровскі, Назар Мяфодзьевіч Ефіменка, Ніна Апанасаўна Нікіценка, Марк Восіпавіч Новік, Фёдар Пракаповіч, Іван Разанскі, Міхаіл Міхайлавіч Суханаў, Алена Міхайлаўна Фешчанка, Міхаіл Фешчанка і іншыя.

У сярэдзіне 20-х гадоў у вёсцы з'явіўся новы тып школ — школы сялянскай моладзі (ШСМ) з трохгадовым тэрмінам навучання на базе пачатковай школы. Яны былі створаны ў Брагіне, Камарыне, у вёсках Астрагляды, Верхнія Жары, Краснае, Крыўча, Мікулічы, Новая Ёлча, Савічы, Чамарысы. Агульная адукацыя ў ШСМ спалучалася з вывучэннем асноў аграномii і заатэхніі, з замацаваннем атрыманых ведаў у практычнай рабоце на прышкольных участках.

Аднак наяўная сетка школ не забяспечвала магчымасць сесці за парты ўсім дзецям школьнага ўзросту, хоць за 1925—1926 гады былі пабудаваны новыя школы ў Камарыне, Гдзені, Круках, Ніжніх Жарах, Ясянях, Бераснёўцы, Чамарысах, Спарыжжы. Вялікая заслуга ў гэтым была мясцовых архітэктараў Георгія Плескачэўскага (Камарын) і Кірылы Каўрова (Брагін). У асноўным па іх праектах і пад іх непасрэдным кантролем узводзіліся школьныя будынкі.

У Брагінскім раёне, паводле перапісу 1926 года, налічвалася 9 тысяч дзяцей 7—9-гадовага ўзросту, а вучыліся толькі 4300. Школы другой ступені (Брагін, Камарын, Савічы) сталі шырока даступнымі для ўсіх дзяцей, але колькасць іх была недастатковай — усяго адна на 40 школ першай ступені.

Згаданы тут перапіс сведчыў і аб нядрэнных выніках наступу на непісьменнасць. За перыяд ад яго пачатку ўзровень пісьменнасці сельскага насельніцтва ў раёне дасягнуў 45,2 працэнта. Аднак значнай заставалася колькасць

жанчын, якія па-ранейшаму не ўмелі чытаць і пісаць.

Ажыццяўляючы мерапрыемствы культурнай рэвалюцыі, Савецкі ўрад прыняў у 1925 годзе рашэнне аб увядзенні ў бліжэйшыя гады ў краіне ўсеагульнага абавязковага навучання. Крайнім тэрмінам ажыццяўлення ўсенавучу намячаўся 1933/34 навучальны год. Аднак, зыходзячы з указанняў XVI з'езда ВКП(б), УЦВК СССР у жніўні 1930 года прыняў закон аб увядзенні з 1930/31 навучальнага года абавязковай пачатковай адукацыі. Праведзеная вялікая падрыхтоўчая работа дазволіла паспяхова выканаць гэтую адказную задачу. Калі па праведзеным на Брагіншчыне школьным перапісе 1927—1928 гадоў фактычны ахоп навучаннем дзяцей школьнага ўзросту складаў 66,9 працэнта[1], то к канцу 1930 года ў пачатковых школах ужо навучалася 98 працэнтаў дзяцей.

Прыкметную ролю ў выкананні закона аб усенавучы, умацаванні школы на Брагіншчыне адыгралі настаўнікі школ: Малажынскай — Ульян Аляксандравіч Гацка, Калыбанскай — Міхаіл Пятровіч Баранаў, якія ў далейшым сталі генераламі Чырвонай Арміі, Астраглядаўскай — Кулакоўская-Газарэвіч, якая стала доктарам матэматычных навук, Буркоўскай — Аляксандр Ігнатавіч Шкурко, які стаў доктарам юрыдычных навук, і іншыя.

У 1931—1932 гадах ЦК ВКП(б) і Савецкі ўрад прынялі пастанову, накіраваную на паляпшэнне работы школ. Яны перайшлі на навучанне па новых прадметных праграмах, быў уведзены цвёрды распарадак вучэбных заняткаў. Павышалася роля настаўніка як арганізатара навучальнага працэсу. Для павышэння якасці ведаў у вучэбныя планы ўключаліся пераводныя і выпускныя экзамены.

Для азнаямлення са станам спраў у 1932 годзе Брагінскі і Камарынскі раёны наведаў Старшыня ЦВК БССР А. Р. Чарвякоў. Кіраўнік урада рэспублікі меў сустрэчы з актывам, у тым ліку педагогамі, у Брагіне, Камарыне, Пажарках, Мікулічах, Верхніх Жарах, Круках і інш. Высокі госць з Мінска з разуменнем паставіўся да просьбаў аб садзейнічанні Брагінскаму раёну ва ўмацаванні матэрыяльнай базы народнай асветы і культуры, якія ўтрымліваліся ў выступленні тагачаснага сакратара райкама партыі І. П. Каржа на раённым сходзе актыву.

У Брагіне А. Р. Чарвякоў наведаў кватэру мясцовага настаўніка Максіма Джажоры, пра якога чуў як пра аўтара праекта школьнага падручніка па фізіцы.

Вынікі развіцця народнай асветы на тэрыторыі Брагіншчыны да канца другой пяцігодкі (1933—1937) характарызуе табліца, якая ілюструе расшырэнне школьнай сеткі і павелічэнне колькасці навучэнцаў у 1927—1938 гадах.

Паказчыкі	Навучальныя гады		
	1927/28	1932/33	1937/38
Агульная колькасць школ	63	76	98
у тым ліку:			
пачатковых	60	65	62
няпоўных сярэдніх	2	9	30
сярэдніх	1	2	5
Агульная колькасць вучняў	5200	9800	13 700
Агульная колькасць настаўнікаў	330	590	786

Такім чынам, за дзесяцігоддзе колькасць школ на Брагіншчыне павялічылася амаль утрая. Асабліва прыкметна ўзрасла колькасць няпоўных сярэдніх (сямігадовых) і сярэдніх школ. Колькасць навучэнцаў і настаўнікаў павялічвалася больш чым у два разы. На Брагіншчыне ўжо ў другой пяцігодцы фактычна ажыццяўлялася ўсеагульнае сямігадовае навучанне.

За дасягнутыя поспехі ў навучальна-выхаваўчай рабоце ЦВК СССР у 1939 годзе адзначыў групу перадавых настаўнікаў краіны. З ліку педагогаў Брагіншчыны і Камарыншчыны былі ўзнагароджаны: ордэнам Працоўнага Чыр-

[1] Дзяржаўны архіў Гомельскай вобласці. Статыстычная справаздача, 1929 г. Спр. 17. Л. 89.

Перадваенны выпуск Брагінскай сярэдняй школы. 18 чэрвеня 1941 г.

вонага Сцяга — настаўніца, пазней дырэктар Крыўчанскай сярэдняй школы Анастасія Клімкіна, медалём «За працоўную адзнаку» — настаўніца Верхнежараўскай сямігадовай школы Вольга Чарэнька і іншыя.

У перадваенныя гады шырокім фронтам вялася работа па расшырэнні школьнай сеткі, умацаванні яе вучэбна-матэрыяльнай базы, павышэнні ідэйна-тэарэтычнага ўзроўню і педагагічнага майстэрства выкладчыкаў. Дастаткова сказаць, што ў 1940 годзе на Брагіншчыне ў яе цяперашніх межах дзейнічалі 103 агульнаадукацыйныя школы (без уліку школ рабочай і сельскай моладзі), у тым ліку 8 сярэдніх, 33 сямігадовыя і 62 пачатковыя. У іх працавалі 556 педагогаў, якія вялі навучанне і выхаванне 7800 вучняў. З дашкольных устаноў налічвалася 16 дзіцячых ясляў-садоў.

За поспехі ў павышэнні якасці ведаў навучэнцаў, паляпшэнні выхаваўчай работы Камарынскаму раёну ў 1940 годзе ўручаны пераходны Чырвоны сцяг Наркамата асветы БССР, група настаўнікаў, кіраўнікоў школ прэміравана каштоўнымі падарункамі. У ліку іх дырэктары школ Андрэй Вінер (Кірава), Назар Ефіменка (Верхнія Жары), Віктар Цэх (Чыкалавічы), Міхаіл Шульга (Крукі), настаўнікі Міхаіл Савіцкі (Крукі), Пётр Смалянаў (Камарын) і іншыя.

Высокім педагагічным майстэрствам і глыбокімі ведамі вызначаліся настаўнікі Камарынскай сямігадовай школы Яўген Бобаў, Пётр Смалянаў, Фёдар Кузняцоў, Васіль Прымакоў, Крукаўскай сямігадовай — Уладзімір Карпаў (будучы пісьменнік), Мікалай Савіцкі, Калыбанскай — Іван Кацуба, Чыкалавіцкай — Віктар Цэх, Асарэвіцкай — Мі-

хаіл Жарскоў, Брагінскай сярэдняй — Дзмітрый Емяльяиаў, Сцяпан Нікіціи, Чамярыскай — Сяргей Стрыбульскі і іншыя.

З першых дзён вайны ў рады дзеючай Чырвонай Арміі пайшлі больш як дзве трэці настаўнікаў прызыўных узростаў. Частка педагогаў разам са сваімі сем'ямі эвакуіравалася ў глыбокі тыл, самаддана працавала там у школах, на фабрыках і заводах. Іх старанная праца ў імя перамогі над ворагам у шэрагу выпадкаў высока ацэнена Радзімай. У прыватнасці, настаўнік Камарынскай сярэдняй школы Пётр Смалянаў за самаадданую працу на Чалябінскім танкавым заводзе ўзнагароджаны ордэнам Леніна. Былыя настаўніцы Марыя Мінкіна і Софія Пекуроўская, рабочыя Магнітагорскага авіяцыйнага і Новасібірскага патроннага заводаў, адзначаны ордэнам Айчыннай вайны і іншыя.

Многія настаўнікі, якія знаходзіліся на акупіраванай ворагам тэрыторыі, удзельнічалі ў падпольнай патрыятычнай дзейнасці. У прыватнасці, у ліку членаў Савіцкай і Брагінскай падпольных арганізацый былі Лідзія Абушэнка, Савелій Рэпчанка, Матрона Седранок і іншыя. У радах партызан змагаўся з ворагам настаўнік Бядуля, партызанскай сувязной з'яўлялася былая піянерважатая Чамярыскай школы Вольга Іванаўна Корхава, якая падчас вайны выратавала параненага партызанскага камісара Я. Р. Садавога.

Некалькі даваенных настаўнікаў загінулі ў барацьбе з нямецка-фашысцкімі акупантамі. У іх ліку члены Савіцкай падпольнай патрыятычнай арганізацыі даваенны дырэктар Верхнежараўскай школы Н. М. Ефіменка, настаўніца Сцепаноўскай школы Г. П. Сайкова, сем'і настаўнікаў Мікуліцкай школы І. В. Здараўца, Астраглядаўскай школы А. А. Кунцэвіча, дырэктар Крукаўскай школы М. І. Шульга і іншыя. Усяго гітлераўцы загубілі на Брагіншчыне і Камарыншчыне 87 настаўнікаў і настаўніцкіх сем'яў.

І. Ф. Ганжураў

З маладым запалам

У 30-х гадах Брагінская раённая камсамольская арганізацыя налічвала 350—400 чалавек.

Галоўным асяродкам саюзнай і масава-палітычнай работы моладзі былі вясковыя хаты-чытальні і бібліятэкі, клубы пралетарскай культуры. На работу ў іх камсамольскія ячэйкі накіроўвалі найбольш пісьменных і ініцыятыўных сваіх членаў. У ліку такіх былі загадчыкі хат-чытальняў у в. Новы Макрэц Марыя Сакоўская, у в. Буркі Фёдар Шкурко і іншыя. Арганізатарам мастацкай самадзейнасці пры Камарынскім Доме пралетарскай культуры з'яўляўся камсамолец Ліна Панчэшнікаў. Ён жа і яго сябры Р. Газанцвей, А. Каплан, Я. Качэўскі, А. Кніжнік, А. Пінчук, Ю. Шайкевіч крыху пазней з'яўляліся ініцыятарамі стварэння ў Камарыне абаронных гурткоў і правядзення розных мерапрыемстваў па ваенна-патрыятычным выхаванні моладзі.

Калі калгасы і саўгасы пачалі атрымліваць на ўзбраенне трактары і іншыя складаныя сельгасмашыны, паўстала пытанне аб падрыхтоўцы механізатарскіх кадраў. У 1934-м і затым у 1936 гадах рашэннямі Брагінскага і Камарынскага райкамаў камсамола на курсы трактарыстаў была накіравана вялікая група моладзі, у тым ліку 30 дзяўчат. З часткі гэтай групы затым была сфарміравана першая ў Брагінскім раёне жаночая трактарная брыгада. Узначаліла яе камсамолка з калгаса імя Тэльмана, член бюро райкама ЛКСМБ (1936) Н. П. Нэпава.

Актыўна праявілі сябе многія камсамольцы і ва ўмацаванні мясцовых органаў улады. Найбольш пісьменныя і актыўныя маладыя людзі накіроўваліся райкамамі камсамола на пасады старшыняў і сакратароў сельскіх Саветаў дэпутатаў працоўных. Яшчэ ў 1921 годзе камсамолец Міхаіл Даніленка ўзначаліў выканкам Капоранскага сельсавета і добрасумленна працаваў на гэтай пасадзе 15 гадоў. У 1921 годзе рэка-

мендаваны старшынёй Верхнежараўскага сельсавета Міхаіл Юшчанка, сакратаром Камарынскага сельсавета — Ісак Алеўскі і іншыя. Старшынёй Крыўчаіскага сельсавета ў 1934 годзе была абрана камсамолка Алена Ціханчук.

Многія камсамольцы тагачасных Брагінскага і Камарынскага раёнаў з высокай самаадданасцю працавалі на ўзвядзенні Камсамольска-на-Амуры, Днепрагэса, Кузбаса, Магніткі, заводаў сельскагаспадарчых машын і г. д. У прыватнасці, у 1929 годзе па пуцёўцы, атрыманай у Камарынскім райкаме камсамола, паехаў на будаўніцтва Днепрагэса член ВЛКСМ э 1925 года Мікалай Грыцанок. Пасля таго прымаў удзел ва ўзвядзенні іншых ударных аб'ектаў у розных кутках краіны. Ваяваў у гады Вялікай Айчыннай вайны. Да высокіх ратных узнагарод у мірны час у яго дабавіліся ордэн Леніна і ордэн Працоўнага Чырвонага Сцяга, якіх Мікалай Пятровіч удастоены за самаадданую працу на будаўніцтве Краснаярскай ГЭС імя У. І. Леніна.

У 1935 годзе па камсамольскай пуцёўцы паехаў з Брагіншчыны на будаўніцтва беларускай сталіцы камсамолец Пётр Агафоненка. Ён прымаў удзел у будаўніцтве акруговага Дома афіцэраў у Мінску. На будоўлях Данбаса, узвядзенні Гомсельмаша працавалі пасланцы Брагінскай раённай камсамольскай арганізацыі Пётр Гарошка, Яўсей Балобан, Ёсіп Шэхтман і іншыя. Сотні маладых энтузіястаў настойліва памнажалі грамадскае багацце на палетках і фермах калгасаў і саўгасаў. Славіліся вытворчымі здабыткамі паляводчыя камсамольска-маладзёжныя звенні А. Радчанкі з в. Петрыцкае, В. Кулая з в. Бакуны і іншыя.

На Камарыншчыне было добра вядомае прозвішча загадчыцы перадавой жывёлагадоўчай фермы, сакратара камсамольскай арганізацыі калгаса «Серп і молат» Марыі Бажанок.

Адным з прыярытэтных напрамкаў дзейнасці камсамола, яго пярвічных арганізацый у 30-я гады з'яўлялася ваенна-патрыятычнае выхаванне моладзі. Пры гэтым асаблівая ўвага ўдзялялася яе дапрызыўнай падрыхтоўцы. Служба ў радах Чырвонай Арміі для моладзі была самым ганаровым і пачэсным грамадзянскім абавязкам. У гэтым можна пераканацца з газетнай заметкі, аўтарам якой з'яўляўся член пярвічнай камсамольскай арганізацыі Камарынскага райвыканкама Кірыла Мазураў, у далейшым вядомы партыйны і дзяржаўны дзеяч.

«На мяне, прынятага сёлета ў Чырвоную Армію, лажыцца абавязак абараняць сваю радзіму,— пісаў Кірыла Трафімавіч.— Штодзённай сістэматычнай вучобай па аўладанню вайсковай тэхнікай, усебаковай фізічнай падрыхтоўкай я даб'юся таго, што буду лепшым байцом. І калі фашысцкія псы захочуць напасці на нашу вялікую радзіму, я выканаю свой ганаровы абавязак грамадзяніна СССР, са зброяй у руках стану ў першыя рады і, калі гэта спатрэбіцца, аддам сваё лепшае — жыццё ў імя вялікай радзімы...»[1]

Далейшы лёс юнака пацвердзіў глыбокую вернасць дадзенай ім клятве камсамольца-чырвонаармейца.

У перадваенныя гады па заданні ЦК ЛКСМБ Брагінскі і Камарынскі райкамы камсамола ажыццяўлялі адбор юнакоў у ваенныя лётныя вучылішчы. У ліку атрымаўшых камсамольскія пуцёўкі былі Іван Вашчанка, Яфім Лысенка, Талкачоў і іншыя.

Райкамамі камсамола сумесна з райваенкаматамі і раённымі камітэтамі Асаавіяхіма праводзіліся спаборніцтвы па праграме Усесаюзных дзён савецкага стралка, па здачы норм на значкі «Варашылаўскі стралок», «Гатоў да працы і санітарнай абароны», ваенізаваныя паходы і гульні. Наладжвалася шэфства камсамольскіх арганізацый над воінскімі часцямі. У 1935—1936 гадах у гаспадарках, у тым ліку ў калгасах «Новы свет», «Парыжская камуна», «Серп і молат» і інш., ствараліся эскадроны варашылаўскіх коннікаў. Зведзеныя затым у полк варашылаўскіх коннікаў, яны прымалі ўдзел у спаборніцтвах, якія заканчваліся парадам. Адзін

[1] Калгасны сцяг, 1936. 20 верас.

з іх у 1935 годзе прымаў камандзір 37-й стралковай дывізіі, будучы вядомываеначальнік І. С. Конеў. Брагінскі раён шэфстваваў тады над 111-м стралковым палком гэтай дывізіі, што дыслацыравалася ў Рэчыцы.

Некаторыя выхаванцы камсамольскіх арганізацый Брагінскага і Камарынскага раёнаў вызначыліся ў 1937—1939 гадах у баях супраць іспанскіх і італа-германскіх фашыстаў, змагаючыся ў радах інтэрбрыгадаўцаў. У прыватнасці, у 1937 годзе ў рэвалюцыйнай Іспаніі ваяваў камандзір танкавай роты Васіль Скідан, адзначаны ордэнамі Чырвонага Сцяга і Чырвонаіі Зоркі за подзвігі ў далёкай краіне.

Сотні камсамольцаў нашых мясцін адважна змагаліся з ворагамі падчас ваенных канфліктаў 30-х гадоў. Так, у баях з японскімі агрэсарамі на возеры Хасан вызначыліся Фёдар Данчанка з в. Буркі, Міхаіл Касцючэнка з в. Сабалі, Сяргей Леўчанка з Камарыншчыны і іншыя. Адважна ваяваў на савецка-фінляндскім фронце сакратар Брагінскага РК ЛКСМБ у 1934—1936 гадах Ціхан Капур, загінулі ў тых баявых дзеяннях маладыя воіны Іван Кавальчук з в. Міхалёўка, Іван Кандраценка з в. Кавака, Агей Краўчанка, Аляксей Рабянок і Макар Рак з в. Катловіца, Пётр Паўленка з в. Гдзень і іншыя.

Загадчык гаспадаркі «Чэлюскіна»

Магілевіч Барыс Рыгоравіч, удзельнік савецкай палярнай экспедыцыі 1933—1934 гг. на параходзе «Чэлюскін». Нарадзіўся ў 1906 г. у м. Брагін. Трагічна загінуў 13.2.1934 г. Пасмяротна ўзнагароджаны ордэнам Чырвонай Зоркі.

У жніўні 1933 года пабудаваны ў Даніі вялікі параход «Чэлюскін» выйшаў з Мурманска ў далёкую і небяспечную дарогу. Мэтай гэтай першай савецкай палярнай экспедыцыі было — прайсці за адну навігацыю ва Уладзівасток па трасе Паўночнага марскога шляху. У кастрычніку таго ж года «Чэлюскін» падышоў да Берынгава праліва, дзе быў скаваны льдамі і вынесены імі ў Чукоцкае мора. 13 лютага 1934 года, раздаўлены велізарнай сілай лядовага напору, ён затануў. Члены экіпажа высадзіліся на лёд і затым былі выратаваны лётчыкамі.

Адным з удзельнікаў вялікага і смелага штурму Паўночнага марскога шляху быў ураджэнец Брагіна Барыс Рыгоравіч Магілевіч, які разам з усімі членамі экіпажа стойка пераносіў усе нягоды непрадбачанага 104-дзённага дрэйфу па Берынгавым праліве. Загадчык вялікай і складанай гаспадаркі «Чэлюскіна», Барыс Рыгоравіч забяспечваў людзей усім неабходным для нармальнай жыццядзейнасці і правядзення навуковых назіранняў.

Вясной 1934 года сталіца нашай Радзімы — Масква ўрачыста сустракала чэлюскінцаў. Але сярод герояў легендарнага паходу па Паўночным марскім шляху, дрэйфу на льдзіне не было аднаго чалавека — Б. Р. Магілевіча. Месца гібелі гэтага судна-волата стала і яго вечнай магілай. Наш зямляк загінуў у дзень катастрофы 13 лютага 1934 года.

З кнігі Б. Громава «104 на дрейфующей»

...Паники не было, работали дружно, организованно, отдавали последние силы общему делу. В сумерках, которые быстро сгущались, «Челюскин» глубже и глубже оседал в воду, сильно задирая кверху корму.

— Все на лед! — скомандовал В. И. Воронин (капітан судна. — *І. Г.*).

Те, кто был около форштевня, сошли спокойно, но тем, кто находился на корме, пришлось прыгать. Последними покинули корабль О. Ю. Шмидт (начальнік экспедыцыі. — *І. Г.*) и капитан.

Казалось, что все уже внизу. И вдруг на корме, среди груды сваленных ящиков, показался завхоз.

— Прыгай, Борис, прыгай! — кричали ему.

Да! Ему необходимо было, не медля, прыгать. Но Борис наверное растерялся. И в этот момент произошло страшное. С шумом и гулом в передние трюмы парохода ворвался поток воды. С треском ломался металл. «Челюскин» сделал резкий крен на форштевень, высоко задрав корму, оголив на момент руль и лопасти гребного винта.

Бочки, находившиеся на корме, по инерции посунулись вниз, и мы со страхом увидели, как

они налетели на одинокую фигуру нашего товарища. На секунду в тумане мелькнула вытянутая вверх его рука и исчезла... Бориса Могилевича мы больше не видели.

ЗА ГАЗЕТНЫМ РАДКОМ

Брагінская раённая газета выдаецца з 19 лютага 1932 г. на беларускай мове. У 1932—1961 гг. называлася «Трыбуна калгасніка», орган Брагінскага РК КП Беларусі і райсавета. З 1 ліпеня 1961 г. па 21 красавіка 1962 г.— «Прамень камунізма», орган парткама Брагінскага калгасна-саўгаснага ўпраўлення і райсавета, з красавіка 1962 г.— «Трыбуна калгасніка», з лютага 1965 г.— «Маяк Палесся». У гады Вялікай Айчыннай вайны (з 14 жніўня 1941 г. па 2 снежня 1943 г.) не выдавалася. З 1990 г. выдаецца на беларускай і рускай мовах.

Камарынская раённая газета выдавалася з 11 красавіка 1931 г. на беларускай мове. У 1931—1938 гг. называлася «Калгасны сцяг», орган Камарынскага РК КП Беларусі і райсавета. З 23 чэрвеня 1938 г. па 15 жніўня 1941 г.— «Шлях да камунізму», з 14 кастрычніка 1943 г. па сакавік 1966 г.— «За Радзіму». У гады Вялікай Айчыннай вайны (з 15 жніўня 1941 г. па 14 кастрычніка 1943 г.) не выдавалася. Спыніла існаванне ў сакавіку 1966 г. у сувязі са скасаваннем Камарынскага раёна.

Па старонках брагінскай раённай газеты «Трыбуна калгасніка»

Чытаем мастацкую літаратуру

1 студзеня 1935 г.

28 снежня адбылося пасяджэнне штаба пры райкоме па правядзенню паходу за асваенне мастацкай літаратуры. Штаб вызначыў арганізаваць гурткі па чытанню мастацкай літаратуры ў 35 буйнейшых калгасах нашага раёна...

Вызначана, як мінімум, прачытаць і распрацаваць у гуртках наступныя творы: «Маці» Максіма Горкага, «Чапаеў» Фурманава, «Паднятая цаліна» М. Шолахава, «Дрыгва» Якуба Коласа, «Над ракой Арэсай» Янкі Купалы, «Сполах на загонах» П. Галавача...

Уключаюся

11 красавіка 1935 г.

Я ўключаюся ў конкурс на выхаванне сваіх дзяцей у камуністычным духу. Бяру на сябе абавязацельствы прадставіць сваім 2 дзецям асобны пакой, асобныя ложкі, зубны парашок і мыла, асобныя ўціральнікі, раз у пяцідзённу перамяняць бялізну і інш. Усё гэта я ўжо выконваю.

Выклікаю паследаваць майму прыкладу ўсіх матак нашага калгаса. Будзем лепш, па камуністычнаму выхоўваць сваіх дзяцей.

Краўчанка Ульяна,
калгасніца калгаса імя Кірава

Сустрэча ардэнаносца

7 студзеня 1936 г.

З вялікім захапленнем калгаснікі, усе працоўныя нашага раёна сумесна з прадстаўнікамі раённых арганізацый сустрэлі ўзнагароджанага ЦВК Саюза ССР ордэнам «Знак Пачота» Кулая Васіля Фёдаравіча, які вярнуўся з нарады перадавікоў ураджайнасці па зярну, трактарыстаў і машыністаў малатарань з кіраўнікамі партыі і ўрада...

...Па прыезду ўзнагароджанага, у калектыве быў скліканы сход, на якім калгаснікі віншавалі свайго ардэнаносца доўгімі, бурнымі апладысментамі...

Зубар Хадоска пабіла ўсесаюзны рэкорд

9 студзеня 1936 г.

Знатныя людзі калгаснай вытворчасці — старшыні перадавых калгасаў, брыгадзіры і стахановцы, рабочыя і работніцы Малейкаўскага крухмальнага завода 19 студзеня сустракалі лепшую стахановку, пабіўшую ўсесаюзны рэкорд па выпрацоўцы крухмалу на цэнтрыфугах, удзельніцу трэцяга пленума Піўпаткрахпрам і ўзнагароджаную каштоўным падарункам.

У гонар ініцыятара стаханаўскага руху на заводзе Зубар Хадоскі быў арганізаваны вечар з удзелам знатных людзей завода, суседніх калгасаў і прадстаўнікоў раёна...

Уносім 150 рублёў на дапамогу іспанскім жанчынам

20 лістапада 1937 г.

Мы, настаўніцы Брагінскай поўнай сярэдняй школы, горача падтрымліваем заклік работніц Трохгорнай мануфактуры імя Дзяржынскага аб дапамозе дзецям і мацерам працоўных Іспаніі.

Мы сваім калектывам уносім на дапамогу іспанскім жанчынам 150 рублёў і заклікаем паследаваць нашаму прыкладу ўсіх жанчын Брагінскага раёна.

Трактарысты — стаханаўцы

29 мая 1940 г.

Па-стаханаўску працуюць трактарысты 8-й брыгады Брагінскай МТС т. Юнах Бенядзікт і Федарэнка Рыгор на асушцы балот і падняцці цаліны.

Кругласутачна працуючы на падняцці цаліны ў калгасе «Чырвоная ніва» Лубяніцкага сельсавета, трактарамі ХТЗ «НАТІ» яны зменную норму выпрацоўкі выконваюць на 200 працэнтаў.

Удзельнікі Усесаюзнай выстаўкі

29 студзеня 1940 г.

У 1939 годзе дэманстравалі свае дасягненні на Усесаюзнай сельскагаспадарчай выстаўцы ў Маскве калгасы імя Тэльмана, «2-я пяцігодка» Брагінскага пасялковага Савета, «Чырвоны партызан» Малажынскага сельсавета, атрымаўшыя добрыя ўраджаі збожжавых, бульбы, табаку.

Па старонках камарынскай раённай газеты «Калгасны сцяг»

Мацуем абароназдольнасць краіны

28 верасня 1935 г.

— Мы павінны ганарыцца тым, што дзяржава купляе ў нас хлеб. Продажам лішкаў хлеба мы ўмацоўваем абароназдольнасць нашай краіны, — заявілі на агульным сходзе калгаснікі калгаса «Парыжская камуна» таварышы Кульпа і Сізаненка Піліп.

Агульны сход калгаснікаў пастанавіў: прадаць дзяржаве з калгаснага фонду 6 тон хлеба і з кожнага працадня калгасніка па 250 грамаў.

В. Дукорскі

370 лямпачак Ільіча

7 лістапада 1935 г.

Сёння ў калгасе «Чырвоны араты» Калыбанскага сельсавета яркім святлом загарацца ў 170 калгасных хатах лямпачкі Ільіча. Электрасвятло з'явіцца ў кароўніку і канюшні. 200 калгасных хат атрымаюць электрычнае святло ў калгасе «Чырвоная Украіна» Гдзенскага сельсавета.

Радзільны дом

7 лістапада 1937 г.

Закончана будаўніцтва новага радзільнага дома ў м. Камарын. Ён разлічан на дзесяць ложкаў. Гэтым зноў такі сказваюцца велізарныя клопаты партыі і ўрада аб мацеры і дзіцяці.

Тав. Тэльман — ганаровы калгаснік

26 сакавіка 1938 г.

У дзень святкавання 67-й гадавіны Парыжскай камуны ў калгасах «Ленінскі шлях» і «Дзень калектывізацыі» Чыкалавіцкага сельсавета арганізаваны пярвічныя МОПРаўскія арганізацыі. Калгаснікі сельгасарцелі «Дзень калектывізацыі» залічылі сваім ганаровым калгаснікам правадыра германскага пралетарыята Эрнста Тэльмана.

Расюк

Прэміі за высокі ўраджай гарчыцы

21 красавіка 1938 г.

Наркамзем БССР сяголета прэміраваў рад калгасаў нашага раёна і асобных звеннявых за высокі ўраджай гарчыцы ў 1937 годзе.

Калгас «Дзень калектывізацыі» прэміраваны ў 1000 руб., «Ніжні дняпровец» і «Чырвоная Украіна» — 900 руб., «Дняпроўскі араты» — 700 рублёў і «Ленінскі шлях» — 600 рублёў.

За высокі ўраджай гарчыцы ў 1937 г. прэміраваны ў 400 рублёў звеннявы калгаса імя Сталіна Баршчоўскага сельсавета Марчанка Іван Андрэевіч.

Брагінскі раён у 30-я гады

Брагінскі раён размяшчаецца паміж 51 градусам 38 мінутамі і 52 градусамі 00 мінутамі паўночнай шырыні і 30 градусамі 00 мінутамі і 35 градусамі 35 мінутамі ўсходняй даўжыні ад Грынвіча. Раённы цэнтр — м. Брагін. Бліжэйшая чыгуначная станцыя — Хойнікі. Раён падзяляецца на 14 сельсаветаў і мяжуе з раёнамі: на поўначы — з Лоеўскім, на захадзе — з Хойніцкім, на поўдні — з Камарынскім і на ўсходзе — з Лоеўскім і УССР.

Агульная тэрыторыя раёна складае 105 426 гектараў, у тым ліку зямель сельскагаспадарчага прызначэння — 92,1 %, лясоў — 7,7 %. Зямель сельскагаспадарчага прызначэння ўжыткоўнай — 81 %, неўжыткоўнай — 9 %. Усяго насельніцтва ў раёне 44 627 чалавек. Нацыянальны склад насельніцтва ў працэнтах: беларусаў — 29,6, яўрэяў — 4,5, украінцаў — 1,9.

Па тытульным спісе ў раёне існавала 113 прадпрыемстваў, з агульнай колькасцю рабочых — 329, у тым ліку: торфарцеляў — 2, кузняў — 26, кузнечных арцеляў — 1, цагельных заводаў — 7, сталярных майстэрняў — 1, шавецкіх арцеляў — 1, кравецкіх — 1, паравых млыноў — 5, ветраных — 55, маслабойняў — 2, крупарушак — 5, конных млыноў — 4, сыра-маслазаводаў — 3, крухмальных заводаў — 1.

У 1932 годзе па раёне існавала 8 дзяржаўных, 62 кааперацыйных і 1 грамадскае, а ўсяго 71 прамысловае прадпрыемства (значная частка ветракоў не ўлічана)... Пэрсоны ўсіх гэтых прадпрыемстваў на 1.12.32 года складаў 331 чал., з іх рабочых (без вучняў і МАП) — 280 асоб, служачых — 27, апрача таго працуючых па хатах —

3 чал. Сярэдняя колькасць рабочых за 1-е паўгоддзе 1932 года склала 340 асоб. Сума асноўных фондаў была роўна 677 502 р. Калі валавая прадукцыя ў антова-адпускных цэнах адпаведнага года за 1931 год была 664 832 р., то за 1-е паўгоддзе 1932 года яна ўжо складала 330 653 р. Шэсць прадпрыемстваў мелі рухавікі.

Асноўнымі прадпрыемствамі раёна ў 1932 годзе былі: крухмальны завод з лікам рабочых у сярэднім за паўгоддзе 1932 года — 28 і валавой прадукцыяй за гэты час у цэнах 1926—1927 гадоў — 190,8 тыс. р.; абутковая арцель з лікам рабочых 68 і валавой прадукцыяй у 94,0 тыс. р.

Спажыўкааперацыя мае 11 сельпо з гандлёвай сеткай у 56 адзінак, пайнікаў — 11 466 чал.

Сельская гаспадарка спецыялізуецца ў жывёлагадоўча-канапляным напрамку. Саўгасаў — 1 («Астрагляды»), з малочна-жывёлагадоўчым напрамкам, з тэрыторыяй 649 га і 79 раб.

У раёне налічваецца 7971 гаспадарка, з якіх на 1.12.1933 года калектывізавана 3722, што складае 46,7 %. Усяго калгасаў у раёне 31, якія па плошчы сенажаці займаюць 53,7 %. У калгасах ёсць наступныя фермы: СКТ — 20, з агульнай колькасцю пагалоўя на 1.1.33 года — 1474, малочна-таварных — 21, з пагалоўем на 1.1.33 года — 1618; па вырошчванні маладняка (цялят) — 30, з пагалоўем на 1.1.33 года — 1054.

У калгасах налічваецца наступная колькасць складаных сельгасмашын: сенакасілак — 30, конных грабляў — 54, жняярак-самакідак — 84, снапавязалак — 2, бульбакапалак — 8, сеялак радковых — 71, трактароў — 9, складаных малатарняў — 24.

Пасяўная плошча раёна ў 1932 годзе складала 33 195 га, у тым ліку пад зерневымі культурамі — 67,5 %, пад бульбай 17,9 %, пад тэхнічнымі культурамі — 5,5 %, палявымі травамі — 5,6 % і інш. — 3,5 %.

Нарыхтоўкі 1932 года на 1.1.1933 года далі наступныя лічбы ў тонах: ільновалакна — 120, ільнасемя — 152, канапель — 153, саломы — 390...

Сетка навучальных устаноў раёна на 1.1.33 года: тэхнікумаў — 1, у ім студэнтаў — 146, 4-годак — 48, у іх настаўнікаў — 97, вучняў — 4013, ШКМ — 11, у іх настаўнікаў — 83, вучняў — 3384.

Працэнт пісьменнасці раёна — 92.

Партарганізацыя складаецца з 13 ячэек, з агульнай колькасцю камуністаў — 206, з іх членаў КП(б)Б — 124, кандыдатаў — 82. Камсамольская арганізацыя раёна складаецца з 46 ячэек, з агульнай колькасцю камсамольцаў — 642.

У раёне выдаецца газета «Трыбуна калгасніка».

Камарынскі раён у 30-я гады

Размяшчаецца Камарынскі раён паміж 51 градусам 16 мінутамі і 51 градусам 39 мінутамі паўночнай шырыні і 29 градусамі 54 мінутамі і 30 градусамі 39 мінутамі ўсходняй даўжыні ад Грынвіча. Раённы цэнтр — м. Камарын. Бліжэйшая чыгуначная станцыя — Камарын на чыгуніцы Чарнігаў — Оўруч. Раён падзяляецца на 15 сельсаветаў, у тым ліку 4 нацыянальных (украінскіх)...

Агульная тэрыторыя раёна 98,635 га, у тым ліку зямель сельскагаспадарчага прызначэння 83,8 %, лесу — 16,1 %...

Усяго насельніцтва ў раёне 26 059 чал. Нацыянальны склад насельніцтва раёна ў працэнтах: беларусаў — 54,51, яўрэяў — 3,69, палякаў — 0,35, украінцаў — 23,76, латышоў — 0,51, іншых — 17,8 %.

Па тытульным спісе 1931 года ў раёне налічваецца 14 прадпрыемстваў, з агульнай колькасцю рабочых — 136. Сярод прадпрыемстваў былі: цагельных заводаў — 5, цагельных арцеляў — 1, дрэваапрацоўчая-сукнавальная арцель — 1, шавецкая арцель — 1, кравецкая арцель — 1, паравых млыноў — 3, крухмальны завод — 1, сенапрасавальны завод — 1.

У 1932 годзе ў раёне ўжо існавала 7 дзяржаўных і 39 кааперацыйных, а ўсяго 46 прамысловых прадпрыемстваў, з агульнай колькасцю рабочых — 136... Пэрсоны ўсіх гэтых прадпрыемстваў на 1.12.32 года налічваў 363 чал., у тым ліку рабочых (без вучняў і МАП) — 331 і служачых — 25, апрача таго працуючых дома — 1. Сярэдняя колькасць рабочых за І-е паўгоддзе 1932 года — 320. Сума асноўных фондаў — 113 321 р. Калі валавая прадукцыя ў адпускных цэнах адпаведнага году за 1931 год была 415 271 р., то толькі за 1-е паўгоддзе 1932 года яна ўжо складала 257 459 р. Адно прадпрыемства мела рухавік.

Асноўнымі прамысловымі прадпрыемствамі раёна ў 1932 годзе з'яўляліся: арцель «Савецкі будаўнік» у м. Камарын, з лікам рабочых у сярэднім за паўгоддзе 1932 — 1933 гг. 47 чал. і валавой прадукцыяй за гэты ж час у цэнах 1926—1927 гг. — 300 тыс. р.; сенапрасавальны завод у м. Камарын, з лікам рабочых — 98 і валавой прадукцыяй 9986 тыс. р.

Спажыўкааперацыя раёна мае 10 сельпо з гандлёвай сеткай у 41 адзінку. Пайнікаў — 8264.

Карысныя выкапні ў раёне не выяўлены.

Агульная плошча балот — 549 га.

Сельская гаспадарка раёна спецыялізуецца ў жывёлагадоўча-канапляводчым напрамку. У раёне ёсць 3 саўгасы: «Молатаў» з малочным напрамкам, плошча сенажаці якога 5230 га, агульны лік рабочых — 123, буйной рагатай жывёлы — 514; «Камарын», з лугавой спецыялізацыяй, агульны лік рабочых — 91 і трактарны парк у 3 трактары.

У раёне 4497 гаспадарак, з іх на 1.1.33 года калектывізавана 2287, што складае 50,9 %.

Усяго калгасаў у раёне — 36. У калгасах ёсць наступныя фермы: свінаводных — 12, з агульнай колькасцю пагалоўя на 1.11.32 года — 700, МТФ — 13, з агульнай колькасцю пагалоўя на 20.12.1932 года — 2797; па вырошчванню маладняку (цялят) — 11, з пагалоўем на 1.9.1932 го-

да — 1325, і каняводная — 1, з агульнай колькасцю коней — 51.

У калгасах раёна... складаных машын: сенакасілак — 29, конных грабляў — 32, жняярак-самакідак — 47, снопавязалак — 2, бульбакапалак — 2, сеялак радковых — 35, складаных малатарняў — 4.

Пасяўная плошча раёна складала ў 1932 годзе — 16 718 га, у тым ліку пад зерневымі — 63,0 %, пад бульбай — 21,0 %, тэхнічнымі культурамі — 9,6 % і пад травамі — 2,5 %.

Загатоўкі 1932 года па раёне на 1.11.1933 года далі наступныя лічбы ў тонах: ільновалакна — 29, пянькі — 20, ільнасемя — 51, канапель — 30, саломы — 454.

Сетка навучальных устаноў раёна на 1.1.1933 года была наступная: 23 чатырохгодкі, у іх настаўнікаў — 50, вучняў — 1649. ШКМ — 10, у іх настаўнікаў — 56, вучняў — 2191.

Працэнт пісьменнасці ў раёне — 94.

Партыйная арганізацыя раёна складаецца з 19 ячэек, з агульнай колькасцю камуністаў 169, з іх членаў КП(б)Б — 108 і кандыдатаў — 61. Камсамольская арганізацыя раёна складаецца з 27 ячэек, з агульнай колькасцю ў іх камсамольцаў — 368.

У раёне выходзіць газета «Калгасны сцяг».

Друкуецца са скарачэннямі па кн.: Усе раёны БССР. Мн., 1933. С. 260—263.

Матэрыялы на с. 146—152 падрыхтаваў

І. Ф. Ганжураў

На зыходзе 30-х...

У 1938 г. адбыліся выбары ў Вярхоўны Савет СССР і Вярхоўны Савет БССР. Па Рэчыцкай выбарчай акрузе дэпутатам Савета Саюза вышэйшага органа ўлады краіны быў абраны военачальнік Р. І. Кулік, у Савет Нацыянальнасцей — працаўнік Ровен-Слабодскага сельсавета Рэчыцкага раёна А. І. Мацюшэнка.

Рэспубліканскія выбары праводзіліся на аснове Новай Канстытуцыі Беларускай ССР, прынятай Надзвычайным XII Усебеларускім з'ездам Саветаў у лютым 1938 г. Прадстаўнікамі ў Вярхоўны Савет БССР былі абраны намеснік старшыні Брагінскага райвыканкама, актыўны ўдзельнік грамадзянскай вайны С. А. Таміловіч-Данчанка і свінарка калгаса «III-ці Інтэрнацыянал» Камарынскага раёна М. В. Петруненка. А на выбарах у мясцовыя Саветы дэпутатаў працоўных у снежні 1939 г. дэпутацкі мандат у Палескі абласны Савет атрымала звеннявая — стаханаўка з калгаса «XVIII партз'езд» Крыўчанскага сельсавета Ф. Ц. Чубса.

Хоць на агульным фоне ўпэўненага ўмацавання народнагаспадарчай сферы краіны дасягненні Брагіншчыны і Камарыншчыны ў 30-я гады былі даволі сціплымі, аднак яны мелі немалаважнае значэнне для мясцовай эканомікі, жыцця брагінцоў і камарынцаў. Бо закладвалі надзейную аснову для далейшага сацыяльна-эканамічнага развіцця. Як сведчаць тагачасныя публікацыі ў газетах абодвух раёнаў, за гады перадваенных пяцігодак, акрамя згаданых раней аб'ектаў, пабудаваны Ялчанскі крухмальны завод № 8, саўгас імя Молатава (у далейшым «Пасудава») на асушаных тарфяніках, 6 млыноў. У 1939 г. уведзены ў эксплуатацыю торфазавод «Брагінскі», на якім працавалі 80 рабочых, а за сезон выраблялася 4000 тон сухога кавалкавага торфу.

У 1939 г. на Усесаюзнай сельскагаспадарчай выстаўцы дэманстравалі свае вытворчыя дасягненні калгасы імя Тэльмана Малейкаўскага, «Другая пяцігодка» — Брагінскага, «Чырвоны партызан» Малажынскага Саветаў. Напрыклад, у «Другой пяцігодцы» збіралі па 16,3 цэнтнера зерневых, 160 цэнтнераў бульбы, 39 цэнтнераў табакі і інш.

Па выніках другой пяцігодкі вялікая група перадавікоў розных галін народнай гаспадаркі ў 1939 г. была адзначана высокімі дзяржаўнымі ўзнагародамі. У ліку ўзнагароджаных ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга былі настаўніца Крыўчанскай сярэдняй школы Клімкіна Анастасія Аляксееўна і брыгадзір калгаса «Чырвоны працаўнік» (в. Бакуны) Кулай Андрэй Якаўлевіч. А ў апошнім перадваенным годзе вышэйшай узнагароды краіны — ордэна Леніна — удастоіўся калектыў адной з лепшых у Брагінскім раёне гаспадарак — калгаса імя Тэльмана.

Такімі былі 30-я гады ў гісторыі Брагінскага і Камарынскага раёнаў.

І. Ф. Ганжураў

Вернутыя імёны

Цяжкі Малох палітычных рэпрэсій, разгорнутых таталітарным сталінскім рэжымам на пачатку 30-х гг., перамалоў сваімі крывавымі жорнамі мільёны чалавечых лёсаў і жыццяў. Пад знішчальныя ўдары судовых органаў, а часцей за ўсё несудовых карных утварэнняў траплялі і рабочы, і калгаснік, і творчы работнік, і хатняя гаспадыня. Аб'яўленыя «ворагамі народа», «шпіёнамі», «агентамі імперыялізму», страчвалі свабоду, а часта і жыццё нявінна ачэрненыя і абылганыя людзі. Трагізм сітуацыі быў у тым, што пераважная большасць грамадзян, аслепленая фанатычнай верай у справядлівасць і законнасць грубага беззаконня ці, відаць, запалоханая рэальнай магчымасцю самім аказацца на месцы арыштаваных сваіх таварышаў, суседзяў, знаёмых, не магла зразумець, не адважвалася задацца пытаннем, з якой прычыны вакол іх раптам стала столькі многа ворагаў розных масцей.

У час рэпрэсіўных кампаній, якія супалі з перыядам прымусовай калектывізацыі або мелі месца пазней, у 1937 г., па пастановах паўнамоцнага прадстаўніцтва АДПУ па БССР, судоў, рашэнняў сельскіх і пасялковых Саветаў многія сяляне былі ілжыва прылічаны да «агентаў замежных разведак», «контрэвалюцыйнага кулацкага актыву», аб'яўлены сацыяльна небяспечнымі шкоднікамі і расстраляны або гвалтоўна высланы далёка за межы сваёй малой радзімы, загнаны за калючы лагерны дрот. Цяжкі лёс такіх вымушаных пакутнікаў раздзялілі больш чым паўтары тысячы сем'яў з Брагіншчыны і Камарыншчыны.

З таго часу прайшло больш за паўстагоддзя. Многія з рэпрэсіраваных ужо рэабілітаваны, але застаюцца яшчэ і тыя, чые лёсы дагэтуль невядомыя. Аднак працягваецца работа ў архівах, і ёсць надзея, што ўсім сумленным людзям будуць вернуты іх чэсныя імёны.

Ніжэй прыводзіцца спіс нявінна рэпрэсіраваных ураджэнцаў Брагіншчыны, чые прозвішчы сталі вядомыя ў працэсе работы над кнігай «Памяць».

Бязвінныя ахвяры палітычных рэпрэсій[1]

АСАРЭВІЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА АСАРЭВІЧЫ

БЕЛЬЧАНКА Майсей Сямёнавіч, н. у 1878, займаўся сельскай гаспадаркай. Расстраляны 5.9.1937 у г. Гомель.

КАНЦАВЫ Гаўрыла Іванавіч, н. у 1876, займаўся сельскай гаспадаркай. Расстраляны 5.9.1937 у г. Гомель.

КАНЦАВЫ Мікіта Філімонавіч, н. у 1867, займаўся сельскай гаспадаркай. Расстраляны 5.9.1937 у г. Гомель.

АСТРАГЛЯДАЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА АСТРАГЛЯДЫ

ЛЯЛЯЎСКІ Восіп Дзяменцьевіч, н. у 1869, займаўся сельскай гаспадаркай. Расстраляны 18.10.1937 у г. Гомель.

МЯТЛІЦКІ Сяргей Васільевіч, н. у 1896, селянін. Памёр ва Усьвымлагу (Комі АССР) 14.2.1943.

РЫБІК Аляксей Пятровіч, н. у 1916. Асуджаны ў 1936, адбываў пакаранне на будоўлях у г. Камсамольск-на-Амуры. Загінуў.

ВЁСКА ВЯЗОК

ФУРС Антон Яўціхіевіч, н. у 1889, працаваў памочнікам рахункавода к-са «Прабуджэнне» Астраглядаўскага с/с. Арыштаваны 18.8.1938, памёр у месцы зняволення (Магадан) 26.6.1942.

«Помню яго жывым...»

...Той звычайны — гэта пазней яна назаве яго чорным — жнівеньскі дзень 1938-га помніць да драбніц. Уся сям'я была ў зборы — і яны з Антонам, і дзеці. Як раптам заўважылі, што да іх хаты набліжаецца міліцыянер у суправаджэнні старшыні калгаса і старшыні сельвыканкама. Можа, што трэба высветліць, падумалася, бо муж на той час супрацоўнічаў з Брагінскай раённай газетай, пісаў даволі вострыя заметкі аб калгасным жыцці.

Праўда, адразу насцярожыў вобыск. Былі перарыты, раскіданы ўсе школьныя паперы —

[1] Рэабілітаваны напрыканцы 50-х і ў 60—90-я гг.

і Настассі Мікалаеўны (яна настаўнічала), і Антона Яўціхіевіча, што бераліва захоўваліся пасля таго, як пайшоў на выслугу гадоў. Асабліва пільна праглядалася кожная рахункаводчая паперка... Вядома ж, нічога падазронага не знайшлі. Вось чаму нечакана, як стрэл, прагучала кароткае: «Збірайцеся!»

Муж, здаецца, адчуваў нешта нядобрае — перацалаваў усю сям'ю, да зямлі пакланіўся на развітанне. А Настасся Мікалаеўна заставалася спакойнай, ведала ж: яе Антону баяцца нечага. Ён чалавек паважаны ў раёне: хаця і беспартыйны, але прынцыповы, патрабавальны, дзейна змагаецца за калгасныя парадкі, шаноўны ў вёсцы — 25 гадоў тут настаўнічаў, выбіраўся і членам праўлення калгаса, і першую баразну вясной пракладваў, як самы аўтарытэтны і лёгкі на руку...

А пакуль пацягнуліся бясконцыя, поўныя няўпэўненасці дні. Каторы раз выклікаў Настассю Мікалаеўну да сябе начальнік Брагінскага райаддзела НКУС, і заўсёды яна чула яго незадаволенае: «Вы не савецкая настаўніца. Чаму пакрываеце ворага народа? Чаму не даеце патрэбных паказанняў?» А якую праўду, акрамя той, што ведалі ўсе аднавяскоўцы, яна магла паведаміць?

Час ішоў. Мінулі месяцы, а суда ўсё не было. Як гаварылі Настассі Мікалаеўне, «збіраюцца матэрыялы»...

У тую студзеньскую ноч 1939 года яна была ў Васілевічах — вярталася з санаторыя, у які праводзіла хворага сына,— чакала цягніка дамоў. Як раптам заўважыла натоўп людзей, што ўтрымліваліся асобна ад усіх, пад узмоцненым канвоем, і сярод іх да болю знаёмую фігуру Антона...

Ёй яшчэ раз давядзецца бачыць, як плачуць мужчыны. І будзе гэта ў чэрвеньскай турме, начальнік якой дазволіць Настассі Мікалаеўне спатканне з мужам. Ужо дома яна раскажа маці: «Антону далі пяць гадоў ссылкі, быццам бы на Далёкі Усход. Але, каб ты бачыла, як ён плакаў. А я нібы скамянела — ні слова з мяне, ні слязінкі». Волю свайму гору яна дасць потым, праз паўтадзіны, калі мужа забяруць. На гэты раз назаўсёды...

А потым была вайна, пасля якой Настасся Мікалаеўна атрымала медаль «За доблесную працу ў перыяд Вялікай Айчыннай вайны». І яе бясконцыя хадайніцтвы аб мужу, вынікам якіх стане паведамленне аб яго смерці (незразумелай, неўспрымаемай сэрцам смерці здаровага мужчыны ў росквіце сіл). Тады яна не супакоіцца ўдвая. Будзе да канца змагацца за аднаўленне яго добрага імя. Пакуль не атрымае даведку за подпісам старшыні Ваеннага трыбунала Беларускай ваеннай акругі, у якой гаварылася: «Справа па абвінавачванні Фурса Антона Яўціхіевіча, да арышту — 18 жніўня 1938 года — працаваў памочнікам рахункавода ў калгасе, перагледжана Ваенным трыбуналам Беларускай ваеннай акругі 8 красавіка 1958 года. Пастанова ад 5 жніўня 1939 года ў адносінах Фурса А. Я. адменена, і справа з-за адсутнасці саставу злачынства спынена...»

Н. Пісарэнка

ВЁСКА МАРЫТОН

ВАЙЦАХОЎСКІ Адвм Восіпавіч, н. у 1887, займаўся сельскай гаспадаркай. Расстраляны 22.11.1938 у г. Мазыр.

ПРЫМАЧЭНКА Восіп Пятровіч, н. у 1899, займаўся сельскай гаспадаркай. Расстраляны 14.3.1938 у г. Гомель.

ЦІШКЕВІЧ Віктар Казіміравіч, н. у 1892, займаўся сельскай гаспадаркай. Расстраляны 14.3.1938 у г. Гомель.

БРАГІНСКІ ПАСЯЛКОВЫ САВЕТ

ГАРПАСЁЛАК БРАГІН

ДАВЫДОК Мяфодзій Іванавіч, расстраляны 21.7.1938 у г. Віцебск.

КРУС Канстанцін Васільевіч, н. у 1892. Расстраляны 11.10.1938.

ЛЕЙКІН Яўсей Баніфанавіч, н. у г. Ветка, жыў і працаваў у г. Брагін. Рэпрэсіраваны. Памёр у гомельскай турме 17.1.1938.

ВЁСКА КАВАКА

ЯРМОЛЕНКА Якаў Міхайлавіч, н. у 1901, займаўся сельскай гаспадаркай. Расстраляны 10.9.1937 у г. Гомель.

ВЁСКА САБАЛІ

СТРЫБУК Піліп Сцяпанавіч, н. у 1861, займаўся сельскай гаспадаркай. Расстраляны 10.9.1937 у г. Гомель.

ВЕРХНЕЖАРАЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ВЕРХНІЯ ЖАРЫ

БЛУДЧЫ Ксенафонт Федасеевіч, н. у 1866, займаўся сельскай гаспадаркай. Расстраляны 5.9.1937 у г. Гомель.

БЛУДЧЫ Уладзімір Іванавіч, н. у 1850, займаўся сельскай гаспадаркай. Арыштаваны 4.1.1933, расстраляны 24.3.1933.

ДЗЯЦЕЛ Андрэй Мікітавіч, н. у 1897, працаваў рабочым у леспрамгасе. Арыштаваны ў студзені 1933, тады і загінуў.

КАЗЛОЎСКІ Іван Паўлавіч, н. у 1903, працаваў рабочым ва Уладзівастоку. Рэпрэсіраваны ў 30-я гг.

КОВАЛЬ Васіль Самсонавіч, н. у 1899, калгаснік. Асуджаны да расстрэлу 30.12.1937.

КОВАЛЬ Іван Цімафеевіч, н. у 1896, займаўся сельскай гаспадаркай. Расстраляны 26.2.1938 у г. Мінск.

ЧАРЭНЬКА Максім Фёдаравіч, н. у 1886, калгаснік. Арыштаваны 4.1.1933. Асуджаны да расстрэлу 24.3.1933.

ЧАРЭНЬКА Савелій Фёдаравіч, н. у 1881, калгаснік. Арыштаваны 10.2.1933. Асуджаны да расстрэлу 24.3.1933.

ЧАРЭНЬКА Сцяпан Іванавіч, н. у 1900, калгаснік. Асуджаны да расстрэлу 24.3.1933.

ШУЛЬГА Іван Уласавіч, н. у 1900, селянін. Арыштаваны 4.1.1933. Прыгавораны да расстрэлу 24.3.1933.

ЮШЧАНКА Несцер Фёдаравіч, н. у 1857, селянін. Расстраляны 5.9.1937 у г. Гомель.

ЯЗЯНОК Іван Яўгенавіч, н. у 1877, селянін. Арыштаваны 17.9.1937. Расстраляны 16.10.1937.

ВЁСКА НІЖНІЯ ЖАРЫ

КЛІМЯНОК Анціп Андрэевіч, н. у 1860, займаўся сельскай гаспадаркай. Расстраляны 5.9.1937 у г. Гомель.

СУКАЧ Васіль Гардзеевіч, н. у 1897, займаўся сельскай гаспадаркай. Расстраляны 5.9.1937 у г. Гомель.

ВУГЛОЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ВУГЛЫ

ЛЯВОНЕНКА Цімафей Іовіч, н. у 1895, займаўся сельскай гаспадаркай. Загінуў у месцы пазбаўлення волі 7.10.1937.

ВЁСКА ТАКЛІНОЎ

БУЙНЕВІЧ Мечыслаў Міхайлавіч, н. у 1906, займаўся сельскай гаспадаркай. Памёр у месцы пазбаўлення волі 20.11. 1938.

ДУБІНСКІ Антон Адамавіч, н. у 1891, займаўся сельскай гаспадаркай. Расстраляны 8.10.1938 у г. Мазыр.

ДУБІНСКІ Франц Кврлавіч, н. у 1893, займаўся сельскай гаспадаркай. Расстраляны 8.10.1938 у г. Мазыр.

КУЛІЦКІ Аляксандр Адольфавіч, н. у 1899, займаўся сельскай гаспадаркай. Расстраляны 21.7.1938 у г. Гомель.

ШАЦІЛА Іпаліт Іванавіч, н. у 1887, займаўся сельскай гаспадаркай. Расстраляны 8.10.1938 у г. Мазыр.

БЫЛЫ ГДЗЕНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ГДЗЕНЬ

АТРОШЧАНКА Васіль Аляксандравіч, н. у 1884, займаўся сельскай гаспадаркай. Расстраляны 27.5.1938.

КОЗЕЛ Васіль Селівестравіч, н. у 1888, селянін. Расстраляны 5.9.1937 у г. Гомель.

КОЗЕЛ Даніла Селівестравіч, н. у 1882, працаваў на будаўніцтве моста цераз р. Днепр. У 1930 раскулачаны. Прыгавораны да расстрэлу 24.3.1933.

МАЛЬЧАНКА Іван Уладзіміравіч, н. у 1900, займаўся сельскай гаспадаркай. Расстраляны 26.2.1938 у г. Мінск.

ШУЛЬГА Аўрам Кірылавіч, н. у 1866, селянін. Арыштаваны 19.9.1937, тады і расстраляны.

ЯЎСТРАЦЕНКА Макар Рыгоравіч, н. у 1892, селянін. Расстраляны 23.10.1937 у г. Гомель.

БЫЛЫ КАЛЫБАНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА КАЛЫБАНЬ

АСІПЕНКА Сяргей Нікіфаравіч, н. у 1888, калгаснік. Расстраляны 5.9.1937 у г. Гомель.

ВАШЧАНКА Хадоска Мінаўна, н. у 1902, калгасніца. Расстраляна 13.3.1938 у г. Гомель.

ГАРМЕЛЬ Сямён Міхайлавіч, н. у 1887, займаўся сельскай гаспадаркай. Расстраляны 1.11.1937 у г. Гомель.

ГЕРАСІМЕНКА Сямён Севасцьянавіч, н. у 1888, займаўся сельскай гаспадаркай. Расстраляны 5.9.1937 у г. Гомель.

КЛІМЯНОК Пётр Прохаравіч, н. у 1860, займаўся сельскай гаспадаркай. Расстраляны 5.9.1937 у г. Гомель.

КРЫВАШЭЕНКА Рыгор Пракопавіч, н. у 1855, займаўся сельскай гаспадаркай. Расстраляны 5.9.1937 у г. Гомель.

ЛЯВОНЕНКА Фрося Яфрэмаўна, н. у 1891, займалася сельскай гаспадаркай. Расстраляна 13.3.1937 у г. Гомель.

ПЕТРУСЕНКА Фёдар Андрэевіч, н. у 1893, займаўся сельскай гаспадаркай. Расстраляны 1.11.1937 у г. Гомель.

ПІСЬМЕННЫ Восіп Лук'янавіч, н. у 1875, займаўся сельскай гаспадаркай. Расстраляны 1.11.1937 у г. Гомель.

РАСЮК Несцер Карнеевіч, н. у 1863, займаўся сельскай гаспадаркай. Расстраляны 5.9.1937 у г. Гомель.

СКІДАН Міна Аўдзеевіч, н. у 1888, займаўся сельскай гаспадаркай. Памёр 5.9.1937 у месцы зняволення.

ТРАШКУН Марфа Андрэеўна, н. у 1893, сялянка. Расстраляна 13.3.1938 у г. Гомель.

ЧЫРЫК Віктар Андрэевіч, н. у 1869, селянін. Расстраляны 5.9.1937 у г. Гомель.

ЧЫРЫК Мікалай Андрэевіч, н. у 1891, селянін. Расстраляны 1.11.1937 у г. Гомель.

ВЁСКА ПАСУДАВА

АСАДЧЫ Сідар Фёдаравіч, н. у 1877, калгаснік. Расстраляны 5.9.1937 у г. Гомель.

БАРАВЕЦ Логвін Пілінавіч, н. у с. Затонскае Новашапеліцкага р-на Кіеўскай вобл., жыў і працаваў у в. Пасудава. Расстраляны 1.11.1937 у г. Гомель.

ІВАНЕНКА Трафім Майсеевіч, н. у 1862, займаўся сельскай гаспадаркай. Расстраляны 1.11.1937.

КАСЦЮЧЭНКА Уладзімір Іванавіч, н. у 1900, жыў і працаваў у Свярдлоўскай вобл., дзе і расстраляны 12.12.1941.

ВЁСКА ЧЫКАЛАВІЧЫ

ЛІХАШАПКА Восіп Васільевіч, н. у 1906. Расстраляны 28.2.1938 у г. Мінск.

ЛЯВОНЕНКА Іван Клімавіч, н. у 1908, займаўся сельскай гаспадаркай. Расстраляны 5.9.1937 у г. Гомель.

ЛЯВОНЕНКА Іван Сямёнавіч, н. у 1881 у в. Калыбань, жыў у в. Чыкалавічы. Расстраляны 5.9.1937 у г. Гомель.

ЛЯВОНЕНКА Якаў Іванавіч, н. у 1869, займаўся сельскай гаспадаркай. Расстраляны 5.9.1937 у г. Гомель.

МАЦАПУРА Іван Восіпавіч, н. у 1871, займаўся сельскай гаспадаркай. Расстраляны 5.9.1937 у г. Гомель.

ЧУМЕНКА Адам Аляксеевіч, н. у 1906, селянін. Расстраляны 11.1.1938 у г. Гомель.

ШПЕТНЫ Віктар Іванавіч, н. у 1910, селянін. Расстраляны 26.2.1938 у г. Мінск.

КАМАРЫНСКІ ПАСЯЛКОВЫ САВЕТ

ГАРПАСЁЛАК КАМАРЫН

АСІПЕНКА Сяргей Лазаравіч, н. у 1891 на Украіне, жыў і працаваў у г. п. Камарын. Расстраляны 23.10.1937 у г. Гомель.

БАРЗМАН Ашар Шаевіч, н. у 1876. Расстраляны 14.3.1938 у г. Гомель.

ДАКТАРОВІЧ Арон-Янкель Хаімавіч, жыў і працаваў у г. п. Камарын. Рэпрэсіраваны ў 1938.

КАГАНОВІЧ Марк Навумавіч, н. у 1900. Расстраляны 3.1.1938.

КІРЫЛЕНКА Ігнат Пятровіч, н. у 1854. Расстраляны 1.11.1937 у г. Гомель.

КРАЎЧАНКА Есіп Антонавіч, н. у 1866. Расстраляны 13.3.1938 у г. Гомель.

КРАЎЧАНКА Іван Міхайлавіч, н. у 1857. Расстраляны 5.9.1937 у г. Гомель.

ПЕТРУСЕВІЧ Нікіфар Кірылавіч, н. у 1886. Расстраляны 1.11.1937 у г. Гомель.

ПЛІСЕЦКІ Арон Волькавіч, н. у 1866. Расстраляны 23.10.1937.

РАЙДОХА Іван Францавіч, н. у 1884 у в. Цінец Падгунескага павета, Полыпча, жыў у Камарыне. Расстраляны 14.3.1938 у г. Гомель.

РЫМША А. Ф., н. у 1895, удзельнік Кастрычніцкай рэвалюцыі і ўстанаўлення Савецкай улады ў Ялчанскай і Савіцкай валасцях. З 1921 да 1929 г. працаваў загадчыкам Камарынскай працоўнай школы 1-й ступені. Рэпрэсіраваны ў 1937.

ВЁСКА КАРЛАЎКА

ВЕТЧАНКА Іван Сцяпанавіч, н. у 1896, займаўся сельскай гаспадаркай. Рэпрэсіраваны.

ВЕТЧАНКА Мікалай Сцяпанавіч, н. у 1888, селянін. Расстраляны 5.9.1937 у г. Гомель.

КРУПЕЙЧАНКА Іван Георгіевіч, н. у 1898 у в. Ляды, жыў у в. Карлаўка, займаўся сельскай гаспадаркай. Расстраляны 16.10.1937 у г. Гомель.

КРЫВАШЭЁНКА Анастасія Паўлаўна, н. у 1901, займалася сельскай гаспадаркай. Расстраляна 1.11.1937 у г. Гомель.

МАЙСЕЕНКА Рыгор Пятровіч, н. у 1911, займаўся сельскай гаспадаркай. Расстраляны 1.11.1937 у г. Гомель.

ПЕТРУСЕВІЧ Кацярына Лукаўна, н. у 1903. Расстраляна 1.11.1937 у г. Гомель.

ПЕТРУСЕВІЧ Марыя Лукаўна, н. у 1889, займалася сельскай гаспадаркай. Расстраляна 1.11.1937 у г. Гомель.

ПЕТРУСЕВІЧ Цімафей Пятровіч, н. у 1869, займаўся сельскай гаспадаркай. Расстраляны 5.9.1937 у г. Гомель.

ЯТЧАНКА Фёдар Васільевіч, н. у 1872, селянін. Расстраляны 5.9.1937 у г. Гомель.

ЯТЧАНКА Ціхан Іванавіч, н. у 1896, селянін. Расстраляны 10.2.1938 у г. Мінск.

ВЁСКА КАЦІЧАЎ

ФІЛАНЕНКА Андрэй Фёдаравіч, н. у 1879, займаўся сельскай гаспадаркай. Расстраляны 23.10.1937.

ВЁСКА КІРАВА

КРАЎЧАНКА Еўдакія Андрэеўна, н. у 1890, займалася сельскай гаспадаркай. Расстраляна 13.3.1938 у г. Гомель.

ЛЕЎЧАНКА Восіп Нікадаімавіч, н. у 1877, селянін. Расстраляны 26.2.1938 у г. Мінск.

ЛЕЎЧАНКА Іван Яўгенавіч, н. у 1901, працаваў касірам ашчадкасы ў Камарыне. Арыштаваны ў верасні 1937. Памёр у лагеры 17.8.1941 у г. Ухта.

ЛЯВОНЕНКА Іван Платонавіч, асуджаны да расстрэлу 24.3.1933.

ЛЯВОНЕНКА Іван Яўгенавіч, н. у 1888, займаўся сельскай гаспадаркай. Расстраляны 5.9.1937 у г. Гомель.

ЛЯВОНЕНКА Павел Харытонавіч, н. у 1886, займаўся сельскай гаспадаркай. Расстраляны 1.11.1938 у г. Гомель.

КРУКАЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ЖАЛІБОР

БАРЭЦКІ Браніслаў Казіміравіч, н. у 1889, калгаснік. Рэпрэсіраваны. Памёр у месцы пазбаўлення волі 14.3.1938.

БАРЭЦКІ Людвіг Кааміравіч, н. у 1881 у в. Храпкаў Хойніцкага р-на. Расстраляны 31.5.1938 у г. Мінск.

ГРЫНЕВІЧ Іван Францавіч, н. у 1902, селянін. Расстраляны 14.3.1938 у г. Гомель.

ГРЫНЕВІЧ Казімір Валяр'янавіч, н. у 1915, займаўся сельскай гаспадаркай. Памёр 14.3.1938 у месцы пазбаўлення волі.

КУЛІЦКІ Валяр'ян Андрэевіч, н. у 1906, займаўся сельскай гаспадаркай. Памёр 27.11.1937 у месцы пазбаўлення волі.

КУЛІЦКІ Іван Андрэевіч, н. у 1889 у в. Берасцечка Хойніцкага р-на, селяніп. Расстраляны 1.11.1937 у г. Гомель.

ВЁСКА КРУКІ

ДУСЯНОК Якаў Кузьміч, н. у 1852, займаўся сельскай гаспадаркай. Расстраляны 5.9.1937 у г. Гомель.

КУЛІЦКІ Восіп Андрэевіч, н. у 1894 у в. Берасцечка Хойніцкага р-на, займаўся сельскай гаспадаркай. Расстраляны 27.11.1937 у г. Мазыр.

НАВУМЕНКА Пётр Маркавіч, н. у 1896, займаўся сельскай гаспадаркай. Расстраляны 1.11.1937 у г. Гомель.

ВЁСКА КУЛАЖЫН

ДЗЁМІН Яфім Мікітавіч, н. у 1880 у в. Чыстыя Лужы Чачэрскага р-на, жыў у в. Кулажын. Расстраляны 5.9.1937 у г. Гомель.

ВЁСКА МІХАЛЁЎКА

СКАЧОК Міхаіл Дзмітрысвіч, н. у 1907, займаўся сельскай гаспадаркай. Расстраляны 13.3.1938 у г. Гомель.

МАЛЕЙКАЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ЗАРЭЧЧА

ІЁТЧАНКА Мітрафан Нікіфаравіч, н. у 1884, займаўся сельскай гаспадаркаі. Расстраляны 10.9.1937 у г. Гомель.

ІЁТЧАНКА Сямён Максімавіч, н. у 1876, займаўся сельскай гаспадаркай. Расстраляны 10.9.1937 у г. Гомель.

ПРОТЧАНКА Аляксандр Цімафеевіч, н. у 1881, займаўся сельскай гаспадаркай. Памёр 10.9.1937 у месцы зняволення.

ВЁСКА ПЕТРЫЦКАЕ

СЕДРА Рыгор Аляксеевіч, н. у 1904, займаўся сельскай гаспадаркай. Рэпрэсіраваны ў 1937.

ВЁСКА СТАРЫ МАКРЭЦ

ПЕТРАКОЎ Фядос Фядосавіч, н. у 1888, удзельнік 1-й імперыялістычнай і грамадзянскай войнаў. Працаваў старшынёй Крыўчанскага с/с. Рэпрэсіраваны ў 1937.

ВЁСКА СЦЕЖАРНАЕ

ГАЎРЫЛЕНКА Акім Піліпавіч, н. у 1888, калгаснік. Арыштаваны 21.1.1933 па абвінавачванні ў антысавецкай агітацыі. Расстраляны 17.3.1933.

КАТЛЯРЭНКА Ульян Мінавіч, займаўся сельскай гаспадаркай. Арыштаваны 20.1.1933 па абвінавачванні ў антысавецкай агітацыі. Расстраляны 17.3.1933.

ПЛЕСКАЦЭВІЧ Міхаіл Восіпавіч, н. у в. Залужжа Крывошынскага р-на Мінскай вобл., жыў у в. Снежарнае. Расстраляны 27.11.1938 у г. Мазыр.

МІКУЛІЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА БАЙДАКІ (цяпер не існуе)

ЦІШКЕВІЧ Браніслаў Адамавіч, н. у 1880. Расстраляны 27.7.1937 у г. Віцебск.

ВЁСКА ВЯЛІКІ ЛЕС

БЫВАЛЬД Іван Адамавіч, н. у 1898, займаўся сельскай гаспадаркай. Расстраляны 21.7.1938 у г. Гомель.

ВЁСКА МІКУЛІЧЫ

СМАЛЬЦАР Павел Данілавіч, н. у 1857, займаўся сельскай гаспадаркай. Расстраляны 26.2.1938 у г. Мінск.

ВЁСКА ЧЫРВОНАЕ ПОЛЕ

МІГАЙ Пётр Паўлавіч, н. у 1897, працаваў загадчыкам фельчарска-акушэрскага пункта. Рэпрэсіраваны ў 1938.

НОВАЯЛЧАНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА АЛЯКСАНДРАЎКА

КОМ Сяргей Харытонавіч, н. у 1868 у в. Данічы на Украіне, жыў у в. Аляксандраўка. Расстраляны 5.9.1937 у г. Гомель.

КРЭНІНГ Рэйнгольд Данілавіч, н. у 1903, займаўся сельскай гаспадаркай. Расстраляны 22.11.1938.

ВЁСКА БЯРОЗКІ

КАЦУБА Трафім Паўлавіч, н. у 1872, займаўся сельскай гаспадаркай. Расстраляны 5.9.1937 у г. Гомель.

ВЁСКА КАПОРАНКА

ВАШЧАНКА Аляксей Іванавіч, н. у 1888, займаўся сельскай гаспадаркай. Расстраляны 5.9.1937 у г. Гомель.

ДЗЯЦЕЛ Лявон Іванавіч, н. у 1868, займаўся сельскай гаспадаркай. Расстраляны 16.10.1937 у г. Гомель.

ВЁСКА ЛЮДЗВІНОЎ

КРАЎЧАНКА Мікалай Аляксеевіч, н. у 1903, займаўся сельскай гаспадаркай. Расстраляны 26.2.1938.

ЧАШАНОК Міхаіл Сямёнавіч, калгаснік. Расстраляны 10.2.1938 у г. Мінск.

ВЁСКА НОВАЯ ЁЛЧА

ГРЫШАН Іван Антонавіч, н. у 1887, займаўся сельскай гаспадаркай. Расстраляны 5.9.1937 у г. Гомель.

КАСЦЮЧЭНКА Марк Апанасавіч, н. у 1882, займаўся сельскай гаспадаркай. Расстраляны 5.9.1937 у г. Гомель.

КЛЯПЕЦ Іван Савельевіч, н. у 1892, займаўся сельскай гаспадаркай. Загінуў 16.10.1937 у месцы пазбаўлення волі.

БЫЛЫ ПІРКАЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ПІРКІ

ГУДЗЯНОК Сцяпан Фёдаравіч, н. у 1902, займаўся сельскай гаспадаркай. Расстраляны 5.9.1937 у г. Гомель.

ПУГАЧ Сяргей Ерамеевіч, н. у 1905, займаўся сельскай гаспадаркай. Расстраляны 1.11.1937 у г. Гомель.

САДОЎСКІ Пётр Адамавіч, н. у 1882 у в. Крывец Бельскага павета, Полыпча, жыў у в. Піркі. Расстраляны 5.6.1938 у г. Гомель.

ВЁСКА СУВІДЫ

ВІСЛОВУХ Мікалай Вікенцьевіч, н. у 1893 у г. Чарнобыль, жыў у в. Сувіды. Расстраляны 5.9.1937.

ВЁСКА ЧЭРНЕЎ

МЕЛЬНІК Нікіфар Гаўрылавіч, н. у 1871. Расстраляны 1.11.1937 у г. Гомель.

ШУЬЯНОК Майсей Максімавіч, н. у 1892, селянін. Расстраляны 5.9.1937 у г. Гомель.

БЫЛЫ САВІЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА КУЛАКОВІК

ШАРАНОК Дзмітрый Кірылавіч, н. у 1901 у в. Жэрднае, жыў у в. Кулаковік. Расстраляны 1.11.1937 у г. Гомель.

ВЁСКА ПЕРАСЯЦІНЕЦ

ГРАМЫКА Патап Васільевіч, н. у 1887, займаўся сельскай гаспадаркай. Расстраляны 1.11.1937 у г. Гомель.

ПАДСАСОННЫ Апанас-Аляксандр Нікіфаравіч, н. у 1894 у в. Запрудоўка Добрушскага р-на Гомельскай вобл., жыў у в. Перасяцінец. Расстраляны 1.11.1937 у г. Гомель.

ЦІТОЎ Васіль Іларыёнавіч, н. у 1885 у в. Галавінец Магілёўскай вобл., жыў у в. Перасяцінец. Расстраляны 1.11.1937 у г. Гомель.

ВЁСКА НОВЫ СЦЕПАНОЎ

ДЗЯДКОЎ Трафім Нікіфаравіч, н. у 1911. Расстраляны 26.2.1938 у г. Мінск.

ТАЎПЫГА Савелій Адамавіч, н. у 1903, селянін. Рэпрэсіраваны.

УЛАСАЎ Іван Рыгоравіч, н. у 1889, селянін. Расстраляны 31.1.1938 у г. Мінск.

ВЁСКА СТАРЫ СЦЕПАНОЎ

АКЕНЧЫЦ Міхаіл Цімафеевіч, н. у 1900, калгаснік. Расстраляны 1.11.1937 у г. Гомель.

СПЯРЫЖСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ДУБЛІН

ГАЦКА Васіль Анісімавіч, н. у 1888. Арыштаваны 24.6.1941. Пазней памёр ад голаду ў Новасібірскай турме.

ЛУТЧАНКА Мікалай Дзямідавіч. Рэпрэсіраваны ў 1933.

ВЁСКА МІХАЛОЎ

САВЯНОК Аляксандр Акімавіч, н. у 1889, займаўся сельскай гаспадаркай. Памёр 21.2.1938 у месцы зняволення.

ВЁСКА СТАРЫЯ ЮРКАВІЧЫ

ВАРОНЕНКА Павел Гардзеевіч, займаўся сельскай гаспадаркай. Расстраляны 5.9.1937 у г. Гомель.

ХРАКАВІЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА НОВЫЯ ХРАКАВІЧЫ

ГРЫШАНОВІЧ Васіль Іванавіч, н. у 1889 у в. Ігнатаўка Асіповіцкага р-на Магілёўскай вобл., жыў у в. Новыя Хракавічы. Памёр 6.6.1940 у месцы зняволення.

ТКАЧЭНКА Фёдар Цімафеевіч, памёр 22.8.1944 у лагеры ў г. Варкута.

ВЁСКА ПРОСМЫЧЫ

БАРАН Апанас Яфрэмавіч, н. у 1908, займаўся сельскай гаспадаркай. Расстраляны 7.10.1937 у г. Гомель.

ПІНЧУК Павел Рыгоравіч, н. у 1870, займаўся сельскай гаспадаркай. Расстраляны 7.10.1937 у г. Гомель.

За рэспубліканскую Іспанію

З успамінаў Васіля Лявонцьевіча Скідана, ураджэнца в. Ёлча

У 1936 годзе ў Іспаніі ўспыхнуў фашысцкі мяцеж супраць заваёў Іспанскай рэвалюцыі 1931—1936 гадоў, якая ў далейшым набыла характар нацыянальна-вызваленчай вайны супраць іспанскага і італа-германскага фашызму. У складзе групы танкістаў-добраахвотнікаў я накіраваўся ў гэтую краіну.

Праз пятнаццаць дзён пасля прыбыцця ў Іспанію наша танкавая рота прыняла бой з мяцежнікамі і ваеннымі фарміраваннямі Гітлера і Мусаліні. Асабліва запомніўся бой 4 студзеня 1937 года. На ўчастку фронту, які абараняла 2-я інтэрнацыянальная брыгада рэспубліканскай арміі, вораг перайшоў у наступленне. Стварылася цяжкая абстаноўка. Вось тады на ліквідацыю прарыву і былі кінуты нашы танкісты. Пры падтрымцы пяхоты яны рашучым контрударам адкінулі ворага на зыходныя рубяжы.

Танкавы батальён, у складзе якога я затым ваяваў у Іспаніі, тыднямі не выходзіў з баёў, заўсёды накіроўваўся камандаваннем на самыя адказныя ўчасткі фронту. 10 студзеня 1937 года батальён тэрмінова быў перакінуты на ўчастак, які займалі 12-я і 14-я інтэрнацыянальныя брыгады. Так разгарнулася наступленне рэспубліканскіх войск. Асабліва моцнае супраціўленне фашысты аказвалі на ўчастку 14-й інтэрбрыгады. Яе наступленне падтрымаў другі танкавы ўзвод, у складзе якога з гэтага часу я быў са сваім экіпажам у якасці камандзіра. А неўзабаве мяне прызначылі камандзірам танкавай роты.

Адзінаццаць месяцаў праваяваў я ў Іспаніі. Гэта былі амаль штодзённыя атакі і контратакі, смелыя начныя рэйды. За мужнасць і гераізм, праяўленыя ў Іспаніі, высокае пачуццё інтэрнацыяналізму многія нашы танкісты былі адзначаны высокімі дзяржаўнымі ўзнагародамі. Я атрымаў ордэны Чырвонага Сцяга і Чырвонай Зоркі.

Спіс воінаў-землякоў, якія загінулі падчас савецка-японскага ўзброенага канфлікту на возеры Хасан (1938), у раёне ракі Халхін-Гол (1939), пры вызваленні Заходняй Беларусі (1939) і ў савецка-фінляндскую вайну (1939—1940)

АСТРАГЛЯДАЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА БУРКІ

ДАНЧАНКА Фёдар Пракопавіч, н. у 1919, прызваны Брагінскім РВК у 1938, загінуў у жніўні 1939 на возеры Хасан.

БРАГІНСКІ ПАСЯЛКОВЫ САВЕТ

ВЁСКА КАВАКА

КАНДРАЦЕНКА Іван Андрэевіч, н. у 1910, прызваны Брагінскім РВК у 1937, загінуў у лістападзе 1939 на савецка-фінляндскім фронце.

ЯРМОЛЕНКА Макар Ільіч, н. у 1920, прапаў без вестак у сакавіку 1941.

ВЁСКА САБАЛІ

КАСЦЮЧЭНКА Міхаіл Пятровіч, н. у 1916, прызваны Брагінскім РВК у 1938, загінуў 28.8.1939 у баі з японскімі самураямі ў Манголіі.

БЫЛЫ ГДЗЕНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ГДЗЕНЬ

ПАЎЛЕНКА Пётр Міхайлавіч, н. у 1919, прызваны Камарынскім РВК у 1938, загінуў у лістападзе 1939 на савецка-фінляндскім фронце.

ШПЕТНЫ Міхаіл Мікалаевіч, н. у 1919, прызваны Камарынскім РВК у 1939, рад., загінуў у 1939 на савецка-фінляндскім фронце.

М. І. Ярмоленка

С. В. Раманенка

КАМАРЫНСКІ ПАСЯЛКОВЫ САВЕТ

ВЁСКА КІРАВА

РАМАНЕНКА Сцяпан Васільевіч, н. у 1908, лейт., загінуў 28.9.1939 падчас вызваленчага паходу Чырвонай Арміі ў Заходнюю Беларусь.

КРУКАЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА КРУКІ

БЫХАЎСКІ Шолам Міхайлавіч, н. у 1905, загінуў у 1939.

КАВАЛЬЧУК Іван Антонавіч, н. у 1917, лейт., камандзір узвода лыжнага б-на, загінуў на пачатку 1940 на Карэльскім перашыйку.

МАЛЕЙКАЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА КАТЛОВІЦА

КРАЎЧАНКА Агей Ігнатавіч, н. у 1918, загінуў у 1939 на Карэльскім перашыйку.

РАБЯНОК Аляксей Іванавіч, н. у 1918, яфр., загінуў 16.3.1940 на вышыні Безыменная на савецка-фінляндскім фронце.

РАК Макар Якаўлевіч, н. у 1918, ст. сяржа., памёр ад ран 13.2.1940 на Карэльскім перашыйку.

ВЁСКА ПЕТРЫЦКАЕ

ЮРЧАНКА Сцяпан Сямёнавіч, н. у 1906, рад., загінуў на пачатку 1940 на Карэльскім перашыйку.

ВЁСКА СТАРЫ МАКРЭЦ

ШАЎЧЭНКА Аляксандр Кузьміч, н. у 1912, ст. сяржа., загінуў 13.2.1940 на савецка-фінляндскім фронце. Узнагароджаны ордэнам Чырвонай Зоркі.

МІКУЛІЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА МІКУЛІЧЫ

НАЗАРАНКА Піліп Міхайлавіч, н. у 1912, лейт., загінуў у 1940 на савецка-фінляндскім фронце.

ШУМСКІ Ціхан Архіпавіч, н. у 1918, прызваны Брагінскім РВК у 1937, загінуў у 1939.

НОВАЯЛЧАНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ГАЛУБОЎКА

ВЕТЧАНКА Іван Аляксандравіч, н. у 1906, прапаў без вестак у 1940.

А. К. Шаўчэнка

П. М. Назаранка

ВЁСКА КРАСНАЕ

АЛЕЎСКІ Ісак Аронавіч, н. у 1908, камісар сбр., загінуў 25.11.1939 каля г. Выбарг.

ВЁСКА НОВАЯ ЁЛЧА

ШЭЙН Іван Пятровіч, н. у 1898, рад., загінуў у 1939 на Карэльскім перашыйку.

БЫЛЫ САВІЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА КУЛАКОВІК

КАРТАШ Мікалай Антонавіч, н. у 1914, загінуў у 1939 на савецка-фінляндскім фронце.

СПЯРЫЖСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ДУБЛІН

ФІЛІПЕНКА Ігнат Якаўлевіч, н. у 1915, загінуў 8.3.1940 на Карэльскім перашыйку.

ХРАКАВІЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ГРУШНАЕ

ПІКУС Андрэй Міхайлавіч, н. у 1899, загінуў у 1939 на савецка-фінляндскім фронце.

ВЁСКА ХРАКАВІЧЫ

ТКАЧЭНКА Мітрафан Аўрамавіч, н. у 1919, рад., стралок 6-й асобнай чыгуначнай роты, памёр ад хваробы 3.6.1940, пахаваны ў г. Хабараўск.

Па матэрыялах Цэнтральнага архіва Міністэрства абароны Расійскай Федэрацыі, райваенкамата і сведчанняў насельніцтва

спіс падрыхтаваў *І. Ф. Ганжураў*

1941

1945

У ГАДЫ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ

Так пачыналася вайна

22 чэрвеня 1941 года фашысцкая Германія напала на Савецкі Саюз. Вестка аб гэтым была перададзена ў Брагін і Камарын па тэлефоне з абласнога камітэта партыі. У той жа дзень жыхары Брагінскага і Камарынскага раёнаў слухалі па радыё выступленне намесніка старшыні СНК, наркама замежных спраў краіны В. М. Молатава, які абвясціў аб пачатку Вялікай Айчыннай вайны. Была абвешчана мабілізацыя ў Чырвоную Армію ваеннаабавязаных 1905—1918 гг. нараджэння.

З першых гадзін вайны дзейнасць раённых партыйных і савецкіх органаў была падпарадкавана мабілізацыі ўсіх сіл і сродкаў на абарону краіны ад фашысцкага нашэсця. Пасля нарад партыйна-савецкага і гаспадарчага актыву і кароткіх інструктажаў у Брагіне і Камарыне адказныя ўпаўнаважаныя з абодвух райцэнтраў раз'ехаліся па сельсаветах. Былі створаны і адразу ж пачалі дзейнічаць раённыя мабілізацыйныя пункты пры райваенкаматах. У Брагіне такі пункт узначаліў член бюро райкама партыі, даваенны старшыня Брагінскай прамысловай (кравецкай) арцелі «Чырвоны Кастрычнік» Пётр Рыгоравіч Зіновіч. У Брагіне і Камарыне фарміраваліся маршавыя батальёны і каманды прызыўнікоў, затым яны адпраўляліся на зборныя пункты Курскай, Смаленскай і Арлоўскай абласцей. У сціслыя тэрміны ў дзеючую армію было накіравана больш за 9 тысяч грамадзян прызыўнога ўзросту.

Кіраўніцтва, актыў, насельніцтва Брагіншчыны і Камарыншчыны жылі ў тыя дні трывогамі і напружанымі клопатамі ваеннага часу. На сельскіх сходах, мітынгах усе прагна слухалі прамоўцаў аб ваенным становішчы краіны, рэкамендацыі аб неадкладных мерах па арганізацыі адпору ворагу. Наладжваліся калектыўныя чыткі газет з дырэктыўнымі матэрыяламі партыі і ўрада, скупымі паведамленнямі аб ваенных дзеяннях на франтах. Пры гэтым бадай кожны балюча перажываў часовыя, як іх называлі, няўдачы нашых войск на пачатку вайны. І ў той жа час многія задумваліся над прычынамі гэтых няўдач, бо цяжкія ваенныя рэальнасці ўваходзілі ў супярэчнасць з перадваеннымі ўяўленнямі людзей аб нашай «самай-самай» арміі, здольнай без асаблівых цяжкасцей і страт, як сцвярджала савецкая прапаганда, разбіць любога агрэсара на яго ўласнай тэрыторыі, аб самым мудрым

і прадбачлівым правадыру, таксама здольным разгадаць і папярэдзіць любую варожую авантуру.

Глухія весткі аб акружэнні і знішчэнні цэлых нашых палкоў, дывізій, бясконцыя патокі бежанцаў з заходніх абласцей краіны, адступаючыя пасля цяжкіх баёў вельмі парадзелыя ад страт чырвонаармейскія часці, да крайнасці знясіленыя ад ран чырвонаармейцы-акружэнцы, што прабіраліся групамі ці па адным на ўсход, калі немцы ўжо перарэзалі шляхі адступлення, міжволі вымушалі людзей задаваць сабе пытанне: чаму такое здарылася?

Аднак суровая ваенная паўсядзённасць для простых людзей не пакідала часу на глыбокі роздум. Чырвоная Армія з цяжкімі абарончымі баямі адступала ад заходніх рубяжоў, вымотваючы праціўніка, а мірнае насельніцтва ратавала народнае дабро, каб яно не дасталося акупантам, усімі сіламі дапамагала фронту, рыхтавалася жыць і змагацца з ворагам на акупіраванай ім тэрыторыі.

Пры распрацоўцы плана «Барбароса» камандаванне вермахта ставіла мэту дасягнуць вусця Прыпяці на працягу адзінаццаці дзён[1]. Пры гэтым мелася на ўвазе не выдзяляць значных сіл для наступальных аперацый у басейне Прыпяці. З аднаго боку, улічваўся вопыт перыяду нямецкай інтэрвенцыі 1918 года, калі кайзераўскія войскі моцна завязлі ў палескіх балотах. З другога — па плану «Барбароса» прадугледжвалася падцягнуць падмацаванні, хуткімі і глыбокімі ўдарамі групы армій «Цэнтр» на поўнач і групы армій «Поўдзень» — на поўдзень ад прыпяцкіх балот раскалоць фронт савецкіх армій з наступным іх знішчэннем.

Але гэтая мэта не была дасягнута. Ва ўстаноўлены планам тэрмін (напрыканцы чэрвеня — пачатку ліпеня) нямецкія 4-я армія групы армій «Цэнтр» і 2-я танкавая група генерала Гудэрыяна падышлі толькі да паўночна-заходніх і затым паўднёва-заходніх межаў Гомельшчыны. І нават яшчэ 6 ліпеня 2-я нямецкая танкавая армія вяла баі каля Рагачова. Менавіта ў той дзень начальнік генштаба сухапутных войск фашысцкай арміі генерал-палкоўнік Гальдэр запісаў: «Противник оказывает сильное сопротивление, одновременно продолжая контратаки от Гомеля...»[1] Яшчэ праз тыдзень ён пазначыў у сваіх запісах, што на паўднёвым флангу групы армій «Цэнтр» пачала актыўныя баявыя дзеянні гомельская групоўка войск, умаўчаўшы, аднак, аб тым, што 13—14 ліпеня войскі 21-й арміі Заходняга фронту (камандуючы генерал-лейтэнант В. Ф. Герасіменка) контратакавалі гітлераўцаў і на непрацяглы час вызвалілі Жлобін і Рагачоў.

У выніку паспяховага наступлення войск 21-й арміі паміж групамі нямецкіх армій «Цэнтр» і «Поўдзень», якія наступалі на поўначы і поўдні ад Прыпяці, утварыўся разрыў у 250 кіламетраў. Гэтым тлумачыцца тое, што на Брагіншчыне і прылеглых да яе паўднёва-ўсходніх тэрыторыях Палескай вобласці нямецкія войскі з'явіліся 24—25 жніўня, і толькі пасля таго, як гітлераўцы перакінулі са Смаленскага на Рэчыцка-Жлобінскі (у далейшым — Гомельскі) напрамак дадатковыя воінскія часці.

Напярэдадні ж у сітуацыі, якая склалася ў выніку гераічных дзеянняў нашай 21-й арміі ў раёне Гомельскага выступу, партыйныя арганізацыі Палескай і Гомельскай абласцей разгарнулі вялікую работу па фарміраванні народнага апалчэння і знішчальных батальёнаў. Такі батальён на пачатку ліпеня быў створаны ў Брагіне (138 чалавек, камандзір Мікалай Прыходзька, камісар сакратар РК КП(б)Б Кузьма Дзюндзікаў), а ў Камарыне сфарміравалі не-

[1] Совершенно секретно! Только для командования! М., 1967. С. 176.

[1] Гальдер Ф. Военный дневник. М., 1971. Т. 3. С. 95.

калькі атрадаў (груп) народнага апалчэння пад адзіным камандаваннем раённага ўпаўнаважанага наркамата нарыхтовак Бельчанкі. Байцы гэтых фарміраванняў неслі ахову маёмасці на асноўных аб'ектах, дзяжурылі на скрыжаваннях важнейшых дарог, каля мастоў, дапамагалі ў эвакуацыі насельніцтва і народнага дабра, уборцы ўраджаю і г. д.

У цяжкіх умовах прыфрантавой абстаноўкі працягвалася мабілізацыя на фронт, арганізавана вялася эвакуацыя ў глыбокі савецкі тыл матэрыяльных каштоўнасцей, спецыялістаў пэўных катэгорый. Для практычнага вырашэння гэтай задачы ў Брагінскім і Камарынскім раёнах былі створаны надзвычайныя камісіі. У выніку аператыўных мер тут поўнасцю вывезлі абсталяванне Малейкаўскага і Ялчанскага крухмальных заводаў, мясцовых прамарцеляў, сотні трактароў, шмат сыравіны, гатовай прамысловай і харчовай прадукцыі. З абодвух раёнаў паспелі перагнаць на ўсход асноўную масу буйной рагатай жывёлы, коней, авечак і інш.

У ліку калгасных і саўгасных актывістаў, хто ў тыя трывожныя дні займаўся эвакуацыяй вялікіх статкаў грамадскай жывёлы на ўсход, былі У. Я. Ефіменка з в. Хракавічы, Ф. Т. Сіманава з в. Малейкі, В. А. Шаўчэнка з в. Асарэвічы, П. П. Шубянок з в. Касачоў, М. В. Ярмоленка з в. Малейкі і многія іншыя вяскоўцы, якія, не зважаючы на паўсядзённыя цяжкасці і небяспеку, самаадданa выконвалі даручаную ім справу. Пры эвакуацыі статкаў з раёнаў усю работу па перапраўцы жывёлы на левы бераг Дняпра ў раёне в. Жылічы ўзначальвалі раённы ўпаўнаважаны наркамата нарыхтовак Д. В. Прышчэпаў, яго намеснік Захар Васека, загадчык райземаддзела Д. К. Маргыненка, райветфельчар Пётр Юдзянок. Для далейшаі эвакуацыі ў савецкі тыл каля Жылічаў было сагнана ў лес вельмі многа жывёлы. Д. В. Прышчэпаў разам са старшынёй Малажынскага сельсавета прыгналі сюды з Радуля і Любеча два паромы і напачатку пераправілі на левабярэжжа ўсю буйную рагатую жывёлу і коней. А са свіннямі выйшла сур'ёзная замінка. З-за таго, што паромы не былі належным чынам абсталяваныя, перамяшчэнне жывёлы з аднаго боку на другі моцна іх нахіляла, і свінні звальваліся ў раку. Для абсталявання паромаў не было ні матэрыялаў, ні часу. Таму сабралі па навакольных вёсках драўляныя бочкі, рэзалі свіней і, засаліўшы свежыну, адпраўлялі яе для пагрузкі ў вагоны на чыгуначную станцыю Шостка Чарнігаўскай вобласці.

З прыстані Бабка, што па суседстве з Жылічамі, рачным транспартам адправілі ў савецкі тыл дзве тысячы тон збожжа. Адну трохсоттонную баржу поўнасцю загрузілі крухмалам, а рэшту яго, 200 тон, спачатку прадавалі насельніцтву, а потым і бясплатна раздавалі ўсім жадаючым, каб толькі каштоўная прадукцыя не дасталася ворагу. Артылерыйская ж кананада 23 жніўня ўжо грымела дзесьці за Хойнікамі.

У канцы першай — пачатку другой дэкад ліпеня нямецкія войскі былі спынены на рубяжы Дняпра. Гомель застаўся астатнім буйным прамысловым цэнтрам Беларусі, не занятым ворагам. У гэтых умовах выключнае значэнне мела дакладная праграма адпору ворагу. Асноўнай часткай яе з'явілася дырэктыва ЦК ВКП(б) і Саўнаркама СССР партыйным і савецкім арганізацыям прыфрантавых абласцей ад 29 чэрвеня 1941 г., у якой, у прыватнасці, падкрэслівалася: «В занятых врагом районах создавать партизанские отряды и диверсионные группы для борьбы с частями вражеской армии, для разжигания партизанской войны всюду и везде, для взрыва мостов, дорог, порчи телефонной и телеграфной связи, поджога складов и т. д. В захваченных районах создавать невыносимые условия для врага и всех его пособников, преследовать и уничтожать их на каждом шагу, срывать все их мероприятия»[1].

[1] КПСС о Вооруженных Силах Советского Союза: Документы 1917—1981. М., 1981. С. 298.

30 чэрвеня ЦК КП(б)Б прыняў дырэктыву № 1 аб падрыхтоўцы да пераходу на падпольную работу партыйных арганізацый раёнаў, якія знаходзіліся пад пагрозай фашысцкай акупацыі, і затым, 1 ліпеня — дырэктыву № 2 па разгортванні партызанскай вайны ў тыле ворага. У другой дырэктыве падкрэслівалася: «В районах и селах создаются подпольные партийные и комсомольские ячейки, главная задача которых — мобилизация народа на беспощадную расправу с врагом. Для этой цели все коммунисты и комсомольцы, способные носить оружие, остаются на территории, занятой врагом»[1].

У адпаведнасці з гэтымі дырэктывамі і пастановай ЦК ВКП(б) ад 18 ліпеня 1941 г. «Аб арганізацыі барацьбы ў тыле германскіх войск» у другой палове ліпеня — пачатку жніўня на Брагіншчыне і Камарыншчыне заканчвалася падрыхтоўчая работа па разгортванні партызанскага руху і патрыятычнага падполля на выпадак акупацыі. Палескі абласны камітэт партыі паставіў перад камандзірам і камісарам Брагінскага ашшчальнага батальёна (атрада) Мікалаем Прыходзькам і Кузьмой Дзюндзікавым задачу дыслацыравацца ўсім саставам атрада ў лесе, дзе загадзя былі падрыхтаваны базы, і разгарнуць партызанскую барацьбу ў тыле ворага. Але з-за дапушчанага прамаруджвання шлях у лес аказаўся адрэзаным перадавымі рухомымі групамі немцаў. К. П. Дзюндзікаў павёў атрад да Дняпра з намерам праз ручаёўскія лясы выйсці да баз. Аднак на Дняпры Брагінскі знішчальны атрад быў расфарміраваны, а яго байцы накіраваны ў чырвонаармейскія падраздзяленні ў якасці папаўнення. У выніку для арганізацыі партызанскай барацьбы ў тыле ворага засталося ўсяго некалькі чалавек з ліку камуністаў. У гэтую групу ўвайшлі раённыя актывісты — член бюро райкама партыі П. Р. Зіновіч, райпракурор Магураў, дырэктар нарыхтоўчай канторы Біркоў, старшыня калгаса «Добраахвотнік» (в. Вуглы) Піліп Дзялец, старшыні Лубяніцкага, Крыўчанскага і Спярыжскага сельсаветаў Васіль Лявоненка, Іван Сапоненка, Апанас Чарняк і іншыя.

І. Ф. Ганжураў

[1] Всенародное партизанское движение в Белоруссии в годы Великой Отечественной войны (июнь 1941 — июль 1944). Документы и материалы. Мн., 1967. Т. 1. С. 53.

ДАКУМЕНТЫ СВЕДЧАЦЬ

З ПРАТАКОЛА № 69 ПАСЯДЖЭННЯ БЮРО ЦК КП(б)Б

22 чэрвеня 1941 г.

Присутствовали: члены бюро ЦК КП(б)Б тт. Пономаренко, Калинин, Былинский, Ванеев, Цанава, Матвеев, Наталевич, Эйдинов, Крупеня.

Кандидат в члены бюро ЦК КП(б)Б т. Бударин.
Секретари ЦК КП(б)Б тт. Авхимовнч, Прохоров, Гапенко, Тур.
Уполномоченный КПК т. Захаров.
Вопросы, рассмотренные 22 июня 1941 г.
1. Слушали о нападении Германии на СССР.
Постановили: 1. Поручить членам бюро и секретарям ЦК КП(б)Б немедленно связаться и поддержнвать беспрерывную связь с областями и районами, в первую очередь областями и районами полосы начавшихся военных действий.
Передать указания ЦК КП(б)Б:
а) о немедленной перестройке работы парторганизаций на военные рельсы;
б) установление связи с воинскими частями;
в) введение угрожаемого положения в городах и районах Белоруссии, организации боевой службы ПВО;

г) об усилении охраны промышленных предприятий, узлов транспорта, складов, средств связи, постов силами групп по борьбе с авиадесантами, вооруженными коммунистами, рабочими и колхозниками;

д) о помощи военкоматам в проведении всей работы...

2. Слушали: О задачах и мероприятиях в связи с выступлением по радио заместителя председателя СНК СССР т. Молотова В. М.

Постановили: Обязать все партийные, советские, профсоюзные и комсомольские органы широко популяризировать речь т. Молотова в народе, мобилизуя весь белорусский народ на борьбу и разгром немецкого фашизма.

Созвать в Минске и в других областных городах партийные активы для мобилизации партийных организаций на разрешение задач, вытекающих из военной обстановки. На Минском партийном активе (созвать на 3 часа дня) выступление поручить тов. Пономаренко.

На всех предприятиях, в колхозах, совхозах, учреждениях провести митинги.

Обязать все обкомы, горкомы и райкомы, советские, комсомольские и профсоюзные организации принять меры к организованному переводу работы промышленности и транспорта на нужды Красной Армии.

Поручить редакциям газет «Советская Белоруссия» и «Звязда» опубликовать речь товарища Молотова, передовую и другие материалы по указанию отдела пропаганды ЦК КП(б)Б с призывом к Отечественной войне против немецких фашистов.

5. Слушали: О мерах в связи с введением в Белорусской ССР военного положения.

Постановили:

а) Предложить всем партийным, профсоюзным и комсомольским организациям, директорам заводов, руководителям учреждений – немедленно перевести работу учреждений и предприятий на условия военного времени, в связи с введением военного положения.

б) Обеспечить быстрое и организованное проведение мобилизации. Предупредить всех руководителей наркоматов, предприятий и учреждений об их ответственности за сдачу транспортного и автопарка, тягла в совершенно исправном состоянии.

в) В целях организованного проведения мобилизации и обеспечения бесперебойной работы всех партийных и советских органов в связи с военной обстановкой, поручить тов. Прохорову согласовать с Военным советом оставление на посту первых и вторых секретарей обкомов, горкомов и райкомов КП(б)Б, председателей облисполкомов, гор. и райисполкомов.

6. Слушали: О работе железнодорожного транспорта.

Постановили: Обязать секретаря ЦК КП(б)Б т. Тур вместе с работниками его отдела установить контроль за немедленным переводом работы всех железных дорог на военные условия...

7. Слушали: Об эвакуации детей из городов, подвергающихся бомбардировке противником в полосе военных действий и г. Минска.

Постановили: Обязать СНК БССР (т. Былинского), Наркомпрос (т. Уралову), ЦК ЛКСМБ (т. Зимянина) и председателя Минского горисполкома (т. Бударина) в двухдневный срок вывезти детей из детских домов, садов, лагерей, из городов, подвергающихся бомбардировке в полосе военных действий и г. Минска.

8. Слушали: Об эвакуации ценностей и денежных знаков из Государственного банка БССР.

Постановили: 1. Обязать зам. Управляющего Госбанка БССР т. Кузнецова в суточный срок эвакуировать в Москву ценности, денежные знаки и архив банка.

2. Обязать тт. Миронова и Карасева немедленно обеспечить эвакуацию банка вагонами.

9. Слушали: Об организации вооруженных рабочих отрядов для усиления охраны предприятий и порядка в городе.

Постановили: 1. В целях усиления охраны предприятий и порядка в городе обязать Минский обком и горком КП(б)Б создать по районам отряды вооруженных рабочих и трудящихся.

2. Просить Военный совет Западного фронта выделить для этой цели 5000 винтовок и соответственное количество патронов.

Нацыянальны архіў Рэспублікі Беларусь. Ф. 4. Воп. 3. Спр. 1214. Л. 2–5.

Выявіў і падрыхтаваў да друку *У. І. Лемяшонак*

З ІНФАРМАЦЫЙНАЙ ЗАПІСКІ САКРАТАРА ПАЛЕСКАГА АБКАМА КП(б)Б П. А. ЛЯВІЦКАГА Ў ЦК КП(б)Б АБ АБСТАНОЎЦЫ Ў ВОБЛАСЦІ

13 ліпеня 1941 г.

В Комаринском районе создано 14 отрядов народного ополчения, в которые входят 207 чел., руководит отрядами зав. райзо, бывший партизан тов. Бельченко.

Нацыянальны архіў Рэспублікі Беларусь. Ф. 4. Воп. 33[а]. Спр. 64. Л. 18–25.

Падрыхтаваў *І. Ф. Ганжураў*

ПАСТАНОВА ПАЛЕСКАГА АБКАМА КП(б)Б АБ ВЫКАНАННІ ДЫРЭКТЫВЫ ДЗЯРЖАЎНАГА КАМІТЭТА АБАРОНЫ СССР АД 22 ЛІПЕНЯ 1941 г.[1]

23 ліпеня 1941 г.

1. Директиву Государственного комитета обороны СССР от 22 июля принять к немедленному выполиенню.

2. Обязать секретарей райкомов КП(б)Б н председателей исполкомов райсоветов и земельные органы Туровского, Житковичского, Петриковского, Копаткевичского, Глусского, Паричского, Октябрьского, Домановичского, Лельчицкого, Ельского, Василевичского, Калинковичского районов уничтожить все посевы сахарной свеклы, кок-сагыза, льна-долгунца, конопли и других технических культур, произведенные колхозами, совхозами и другими государственными организациями, путем скашивания, скармливания, вытаптывания скотом и другими способами.

3. Из общественных или государственных посевов зерновых культур и картофеля передать остающимся колхозникам по 1,5–2 га на хозяйство. Всю остальную часть посевов зерновых культур и картофеля уничтожать путем скашивания в зеленом виде на фураж для нужд Красной Армии, скармливания и вытаптывания скотом, сжигания и т. п.

4. Обком КП(б)Б обязывает Наровлянский, Хойникский, Брагинский, Комаринский и Мозырский райкомы КП(б)Б и райисполкомы распространить действие настоящего решения в случае, если будет создаваться угроза занятия территории районов противником.

Нацыянальны архіў Рэспублікі Беларусь. Ф. 4126. Воп. 1. Спр. 2. Л. 18. Арыгінал.

Падрыхтаваў *У. І. Лемяшонак*

[1] З пратакола.

ПАСТАНОВА ПАЛЕСКАГА АБКАМА КП(б)Б АБ АРГАНІЗАЦЫІ БАРАЦЬБЫ Ў ТЫЛЕ ГЕРМАНСКІХ ВОЙСК

23 ліпеня 1941 г.

1. В соответствии с постановлением ЦК ВКП(б) об организации борьбы в тылу германских войск утвердить областную тройку по руководству подпольно-коммунистическими ячейками и партизанским движением.

5. Поручить председателю облисполкома тов. Зайцеву выделить необходимое количество денег, одежды, продовольствия и радиоприемников для партизанских отрядов и подпольных организаций.

6. Предложить начальнику УНКВД тов. Строкину и первым секретарям РК КП(б)Б подготовить переход истребительных батальонов в партизанские отряды, причем руководствоваться принципом строгого индивидуальиого отбора каждого бойца, посылаемого в партизанские отряды.

Всенародное партизанское движение... Т. 1. С. 73–74.

ДАВЕДКА АБ ПАДРЫХТОЎЦЫ ПАДРЫЎНІКОЎ З ПАРТЫЙНА-КАМСАМОЛЬСКАГА АКТЫВУ ПАЛЕСКАЙ ВОБЛАСЦІ З 20 ДА 31 ЛІПЕНЯ 1941 г.

Не раней 31 ліпеня 1941 г.

За указанный период через сборы по ознакомлению с изготовлением зарядов из взрывных веществ и с производством взрывов пропущено 9 отрядов общим количеством 258 чел.:

... 7. отряд Брагинского района — 42 чел.,
9. отряд Комаринского района — 20 чел.

П. Шмаков

Нацыянальны архіў Рэспублікі Беларусь. Ф. 4. Воп. 33а. Спр. 65. Л. 89.

Падрыхтаваў *І. Ф. Ганжураў*

З успамінаў Д. В. ПРЫШЧЭПАВА, удзельніка Вялікай Айчыннай вайны, жыхара г. п. Брагін

22 чэрвеня 1941 года збіраўся сход Брагінскай раённай партыйнай арганізацыі з парадкам дня:

1. Аб падрыхтоўцы да ўборкі ўраджаю і правядзенні збожжанарыхтовак.

2. Аб гатоўнасці тэхнічнай базы да прыёму збожжа і завяршэнні сенанарыхтовак.

Па першым пытанні дакладчыкам быў сакратар райкама партыі К. П. Дзюндзікаў, а па другім падрыхтаваўся выступаць раённы ўпаўнаважаны наркамата нарыхтовак.

Было дзесьці каля дзесяці гадзін раніцы. У раённым Доме культуры, дзе намячаўся сход, па радыё трансліравалася музыка. Пачатак мерапрыемства затрымаўся таму, што Дзюндзікава тэрмінова выклікалі ў райкам партыі па званку з Мазыра. Вярнуўся сакратар вельмі ўзрушаны і, пагутарыўшы самнасам са старшынёй райвыканкама, ашаламіў усіх весткай аб вераломным нападзе Германіі на Савецкі Саюз.

Напачатку зала трывожна прыціхла, але потым загула, як патрывожаны пчаліны вулей: што, як, чаму?

— Спакойна, таварышы! Аб падрабязнасцях — пазней. У дванаццаць гадзін будзе спецыяльнае паведамленне па радыё.

...Затаіўшы дыханне, камуністы, актыў раёна, жыхары райцэнтра слухалі В. М. Молатава, які зачытаў зварот Палітбюро ЦК ВКП(б) да партыі і народа. Пасля гэтага К. П. Дзюндзікаў зноў пайшоў да сябе ў кабінет, каб сазваніцца з абласным камітэтам партыі. А раённы ваенны камісар паспяшаўся ў райваенкамат. Неўзабаве яны вярнуліся. З пяцімінутнымі прамовамі аб задачах ваеннага часу выступілі К. П. Дзюндзікаў і старшыня райвыканкама І. Расоўскі. Потым усе, акрамя чатырнаццаці актывістаў раённага звяна, накіраваліся ў свае працоўныя калектывы. У ліку тых чатырнаццаці я таксама атрымаў мабілізацыйны пакет і тут жа на кані паехаў у Астраглядаўскі сельсавет, дзе мяне ўжо чакалі члены выканкама і пасыльныя ў кожны населены пункт. Назаўтра раніцай па абвестках, уручаных пасыльнымі, да сельсавета прыбылі 500 чалавек ваеннаабавязаных. Я выступіў перад імі з кароткай прамовай, і ўсе мы накіраваліся ў Брагін.

Д. В. Прышчэпаў

За чатыры дні (23—26 чэрвеня) мабілізацыя ў асноўным была закончана. Мужчыны прызыўнога ўзросту ў складзе маршавых рот і батальёнаў накіроўваліся на зборныя пункты Арлоўскай, Курскай і Смаленскай абласцей. Непрызванымі (па броні) некаторы час заставаліся толькі работнікі савецка-партыйнага актыву, якія паступова, па некалькі чалавек, выклікаліся ў райваенкамат і накіроўваліся на прызначэнні. Такая адзінкавая мабілізацыя працягвалася да 15—20 жніўня, да таго часу, пакуль у раёне не былі завершаны эвакуацыйныя работы.

Неўзабаве жыхароў Брагіна раніцай разбудзіў мнагалюдны шум. То бежанцы — мужчыны, жанчыны, дзеці на падводах і пехатой — прыбылі з заходніх абласцей Беларусі і Украіны, ратуючыся ад гітлераўцаў. Гэтае сумнае відовішча адразу дало нам зразумець, што нясе з сабой развязаная гітлераўцамі вайна.

Райкам партыі, выканкам райсавета адразу ж прынялі тэрміновыя меры па аказанні дапамогі бежанцам. Многіх з іх размясцілі ў клубе, некаторых, асабліва жанчын з маленькімі дзецьмі, прынялі ў свае хаты брагінчане. На поўную сілу пачалі працаваць швейныя і шавецкія майстэрні, каб апрануць і абуць людзей. Працавалі некалькі прыстасаваных сталовак і кухняў, харчовых пунктаў.

З Мазыра Палескі абкам партыі даў указанне неадкладна арганізаваць пераправу бежанцаў далей за Днепр. Арганізацыя гэтай работы даручалася мне. Не губляючы часу, я разам з групай таварышаў з раённага актыву ўзяўся за справу. За некалькі дзён былі перавезены на левабярэжжа тысячы бежанцаў.

Мне, як раённаму ўпаўнаважанаму Наркамата па нарыхтоўках, была даручана і эвакуацыя на ўсход грамадскай жывёлы. Тысячы галоў яе было пераправлена на левы бераг Дняпра.

Падрыхтаваў *І. Ф. Ганжураў*

З пісьма К. П. ЯРМОЛЕНКІ, ветэрана вайны і працы, гв. падпалкоўніка ў адстаўцы

13 июля 1941 года Брагинским райвоенкоматом была сформирована команда призывников. Мне сказали, что, как старший команды, я назначаюсь командиром батальона. Кроме сопровождающих документов на руки мне было выдано удостоверение, в котором, в частности, говорилось:

«Предъявитель сего пом. Прокурора, призывник Брагинского райвоенкомата Ермоленко Константин Павлович действительно является старшим команды призывников в количестве 474 чел., отправляемых из Брагинского райвоенкомата в г. Карачев Орловской обл.»

Нам была выдана машина ЗИС-5 и 25 пароконных подвод. Двигались на Лоев, у нас была карта, списки команды. Переправились в Лоеве, потом двигались по Украине. И, кажется, на станции Городня Черниговской области нам удалось устроиться на товарный состав, который следовал порожняком в нужную нам сторону. По пути нас обстреливали и бомбили немцы. Мы разбегались, потом собирались и так добрались до Карачева. В течение дня собрались все из команды на перекличку. Никто не отстал.

Потом нас кормили горячим обедом, военный комендант поблагодарил за честное выполнение нами своего гражданского долга, выдал мне новое удостоверение о том, что наша команда следует в г. Орел, в 45-й запасной стрелковый полк. Посадили нас на товарняк, и мы прибыли к месту назначения...

Падрыхтаваў *І. Ф. Ганжураў*

Гналі жывёлу на ўсход...

З успамінаў Ф. Т. Сіманавай, жыхаркі в. Малейкі

Два перадваенныя гады я працавала трактарысткай. Калі пачалася вайна, мяне ўключылі ў групу, якой было да-

ручана эвакуіраваць калгасную жывёлу на ўсход. Напачатку было нас дванаццаць чалавек. Гналі гурт кароў, 150 галоў, ды атару авечак. Не ўсе з нас вытрымалі. Гэта ж бадай чатыры месяцы давялося пераганяць жывёлу ў Растоўскую вобласць. З дванаццаці чалавек засталося нас толькі чацвёра, у тым ліку я, Галіна Яўсееўна Дзялец, Мікалай Васільевіч Ярмоленка. Напрацаваліся, нагараваліся... Але жывёлу захавалі. Прыгнаўшы яе па прызначэнні, перадалі па акту. І ўпершыню за доўгую дарогу памыліся ў лазні, уволю выспаліся, адпачылі...

З успамінаў А. Г. СКОКАВА, былога супрацоўніка Палескага абласнога ўпраўлення НКУС

Жнівеньскія дні 1941 г. былі заняты арганізацыяй сувязі паміж падполлем Мазыра і раёнаў вобласці. 20 жніўня па заданні сакратара АК КП(б)Б Турыка і старшыні аблвыканкама Зайцава я з супрацоўнікам Чыгіром выехаў у Хойніцкі і Брагінскі раёны, каб падрыхтаваць базы ўзбраения і харчоў, наладзіць з мясцовым кіраўніцтвам сувязі.

20—21 жніўня 1941 г. у Брагіне мы займаліся стварэннем партызанскага атрада. У яго былі ўключаны работнікі партыйнага апарату, міліцыі і іншыя актывісты. Турык і Зайцаў паехалі ў Чарнігаў, дзе ў гэты час зиаходзіўся штаб 21-арміі, членам ваеннага савета якой быў П. А. Лявіцкі[1].

Калі яны вярнуліся ў Брагін. нам было прапанавана адшукаць начальніка Палескага ўпраўлення НКУС І. Н. Івашчанку і паступіць у яго распараджэнне...

Памяць. Мазыр. Мазырскі раён. Мн., 1997. С. 197.

[1] Тагачасны першы сакратар Палескага абкама КП(б)Б.

Акупацыйны рэжым

Акупацыйны рэжым, што быў устаноўлены гітлераўцамі на часова захопленай імі тэрыторыі нашай Радзімы, прадугледжваўся фашысцкімі стратэгамі загадзя, яшчэ да нападу на Савецкі Саюз. Галоўныя яго накірункі былі выкладзены Гітлерам у сакрэтным мемарандуме «Некаторыя думкі пра абыходжанне з насельніцтвам на Усходзе» ад 25 мая 1940 г. У ім указвалася, што захопленыя ўсходнія тэрыторыі належыць разглядаць як аб'ект каланізацыі і германізацыі. Акупацыйная палітыка, гаварылася ў гэтым мемарандуме, павінна быць накіравана на тое, каб ператварыць актыўную масу «іншароднага насельніцтва» ў напаўпісьменных рабоў.

Асноўныя палажэнні акупацыйнага рэжыму былі даволі падрабязна выкладзены і ў шэрагу іншых сумна вядомых дакументаў, у тым ліку ў плане «Барбароса» (канчатковы варыянт выкладзены ў дырэктыве вярхоўнага галоўнакамандавання ўзброенымі сіламі Германіі ад 18.12.1940 г.), які вызначаў стратэгію і тактыку нападу на СССР, генеральным плане «Ост» — праграме каланізацыі тэрыторыі, германізацыі, высялення і знішчэння народаў Усходняй Еўропы, у тым ліку Беларусі, «інструкцыі пра асобыя вобласці» да дырэктывы № 21—план «Барбароса» (13.3.1941 г.), дырэктыве па кіраўніцтве эканомікай у акупіраваных усходніх абласцях і інш. Гэтыя дакументы намецілі практычныя мерапрыемствы па ўстанаўленні акупацыйнага рэжыму на тэрыторыі, якая падлягала захопу. У далейшым яны дапаўняліся загадамі, інструкцыямі галоўнакамандавання ўзброеных сіл і іншых ведамстваў гітлераўскай Германіі, у якіх масавы тэрор, рабаванні, гвалтаванне і забойствы ўзводзіліся ў ранг дзяржаўнай палітыкі.

13 мая 1941 г. начальнік штаба вярхоўнага галоўнакамандавання ўзброе-

ных сіл Германіі В. Кейтэль падпісаў «Распараджэнне Гітлера аб ваеннай падсуднасці ў раёне «Барбароса» і асобых паўнамоцтвах войск». Яно з'явілася тым самым афіцыйным дакументам, які здымаў з салдат і афіцэраў вермахта юрыдычную і маральную адказнасць за забойства грамадзянскага насельніцтва на тэрыторыі СССР[1].

Асноўны сэнс гэтых жорсткіх, нечалавечых загадаў і інструкцый зводзіўся да таго, каб самымі бязлітаснымі сродкамі і мерамі не дапусціць супраціўлення нашага народа, фізічна знішчыць значную частку насельніцтва краіны. Гэтыя дакументы поўнасцю развязвалі рукі гітлераўскім катам і забойцам, вызваляючы іх ад усялякай адказнасці за здзейсненыя злачынствы.

Яшчэ задоўга да агрэсіі верхаводы трэцяга рэйха адобрылі распрацаваны гітлераўскім апаратам і план падзелу захопленай тэрыторыі. Восенню 1941 г. падзел часова акупіраванай Беларусі быў у асноўным завершаны. Яе этнаграфічную цэласную тэрыторыю захопнікі гвалтоўна парэзалі на часткі, груба парушыўшы пры гэтым супольнасць тэрыторыі, мовы, культуры беларускага народа, што складвалася на працягу многіх вякоў яго гісторыі. Тэрыторыю рэспублікі па лініі Полацк — Барысаў на ўсходзе, Старыя Дарогі — возера Чырвонае на поўдні, па рацэ Зяльвянка і ўсходнім узлессі Белавежскай пушчы на захадзе вылучылі ў генеральную акругу, якая атрымала назву «Беларутэнія». Плошча акругі складала толькі чвэрць тэрыторыі Беларусі з насельніцтвам 3 138 256 чалавек (па стане на 4 снежня 1941 г.). Беластоцкая вобласць, паўночныя раёны Брэсцкай і частка Баранавіцкай абласцей адышлі да акругі «Беласток», якая далучалася да Усходняй Прусіі. Частку Ашмянскага, Свірскага, Відзаўскага, Астравецкага, Смаргонскага і Пастаўскага раёнаў далучылі да генеральнай акругі «Літва». Віцебскую, Магілёўскую і ўсходнія раёны Мінскай абласцей, а таксама большую частку Гомельскай вобласці адносілі ў зону армейскага тылу групы армій «Цэнтр».

Паўднёвыя раёны Гомельскай, Палескай і Пінскай абласцей, большая частка Брэсцкай вобласці былі ўключаны ў рэйхскамісарыят «Украіна», які быў створаны 20 жніўня 1941 г. на чале з Эрыхам Кохам. Ён падпарадкаваўся спецыяльна створанаму ў Берліне рэйхсміністэрству па справах акупіраваных усходніх абласцей, якое ўзначальваў Розенберг. Рэйхскамісарыят «Украіна» быў падзелены на 6 генеральных акруг. У генеральную акругу «Валынь — Падолія» з цэнтрам у Роўна ўвайшлі Ровенская, Валынская і Камянец-Падольская вобласці, а таксама паўднёвыя раёны Брэсцкай і Пінскай абласцей Беларусі. У генеральную акругу «Жытомір» былі ўключаны Жытомірская вобласць, паўночныя раёны Вінніцкай, а таксама паўднёвыя раёны Палескай вобласці, у тым ліку Брагінскі і Камарынскі раёны.

Перадача паўднёвых раёнаў Беларусі ў склад рэйхскамісарыята «Украіна» была праведзена нямецка-фашысцкімі захопнікамі без уліку нацыянальнай прыналежнасці большасці насельніцтва гэтых раёнаў, насуперак яго жаданню.

Узброенай апорай фашысцкага рэжыму з'яўляліся войскі вермахта. Гарнізоны і ўмацаваныя пункты ахоўных дывізій, палкоў, батальёнаў гітлераўцы размясцілі на ўсёй акупіраванай тэрыторыі Беларусі.

Загадам Гітлера ад 25 чэрвеня 1941 г. уся паўната ўлады на акупіраванай тэрыторыі перадавалася камандуючаму вермахтам. Для падтрымання так званага «новага парадку» была створана нямецкая цывільная адміністрацыя. Тут уся ўлада сканцэнтроўвалася ў руках рэйхскамісара, генеральных камісараў, гебітскамісараў, гарадскіх камісараў і розных «шэфаў» ды камендантаў, на

[1] Преступные цели гитлеровской Германии в войне против Советского Союза: Документы и материалы. М., 1987. С. 67–70.

пасады якіх прызначаліся толькі немцы. Мясцовая дапаможная адміністрацыя павінна была садзейнічаць акупантам у зняволенні савецкіх людзей, у рабаванні і вывазе з раёна матэрыяльных і людскіх рэсурсаў.

Устаноўлены на Украіне каланіяльны рэжым, у тым ліку на тэрыторыі Брагінскага і Камарынскага раёнаў, падтрымліваўся густой сеткай усялякіх карных паліцэйскіх органаў, такіх, як паліцыя бяспекі і СД, СС, тайная палявая паліцыя (ГФП), паліцыя парадку, жандармерыя і інш.

Усе савецкія законы на часова акупіраванай тэрыторыі фашысты абвясцілі несапраўднымі, пазбавіўшы насельніцтва якіх бы там ні было правоў. Замест іх акупацыйныя ўлады кожны дзень выдавалі загады пра «новы парадак», якія заканчваліся адной і той жа фразай: «Вінаватыя будуць пакараны смерцю». Цывільнаму насельніцтву забаранялася мяняць месцажыхарства без спецыяльнага дазволу; выходзіць на вуліцу, калі сцямнее; прымаць на жыхарства асоб не з мясцовага насельніцтва; падыходзіць да чыгуначнага палатна на адлегласць бліжэй за 100 метраў. За захоўванне зброі, дапамогу партызанам і падпольшчыкам пагражала смяротная кара.

Сурова рэгламентавалася ўсё жыццё людзей. Абсалютнае палітычнае бяспраўе павінна было, па задуме гітлераўцаў, ператварыць мясцовых жыхароў у бязмоўных, пакорных рабоў нямецкіх каланістаў, вытруціць з іх волю да барацьбы за свабоду і незалежнасць.

«Калі мы хочам стварыць нашу вялікую нямецкую імперыю, мы павінны перш за ўсё выцесніць і знішчыць славянскія народы — расіян, палякаў, чэхаў, славакаў, балгар, украінцаў, беларусаў. Няма ніякіх прычын не зрабіць гэтага» — так заяўляў ашалелы Гітлер[1], і гэтая маніякальная заява легла ў аснову палітыкі фашысцкага рэйха на акупіраваных яго войскамі тэрыторыях, у тым ліку Брагінскага і Камарынскага раёнаў.

У правядзенні сваёй палітыкі на акупіраванай тэрыторыі гітлераўцы шырока выкарыстоўвалі здраднікаў. Украінскія нацыяналісты складалі галоўную апору акупантаў у стварэнні мясцовых органаў, займалі кіруючыя адміністрацыйныя і гаспадарчыя пасады, грэючы рукі на рабаванні насельніцтва гарадоў і вёсак. Тыя з іх, што заселі ў дапаможнай паліцыі парадку, выконвалі самыя ганебныя даручэнні акупантаў у барацьбе супраць свайго народа, партызан і падпольшчыкаў. Шырока выкарыстоўвалі іх акупанты і ў карных аперацыях супраць партызан і насельніцтва.

Аб тым, якой бязмежнай была ўлада над жыхарамі, што панавала ў акупіраваных вёсках, сведчыць, напрыклад, распараджэнне ярунскага гебітскамісара Жытомірскай генеральнай акругі ад 29 красавіка 1942 г.: «За непаслушэнства старасту, галаве абшчыннай гаспадаркі і брыгадзірам, за нявыхад на работу і нядбайныя адносіны да работы кожны паліцай мае права на першы выпадак на месцы адсцябаць вінаватага бізуном. Калі ж хто-небудзь не падпарадкаваўся другі раз, то трэба паведаміць мне, і я дазволю павесіць вінаватага»[1].

Як і ўсякія каланізатары, нямецка-фашысцкія захопнікі намагаліся раз'яднаць савецкіх людзей, распаліць між імі нацыянальную варожасць. Украінцаў падбухторвалі супраць палякаў, палякаў супраць украінцаў і беларусаў, тых і другіх — супраць расіян, усіх разам — супраць яўрэяў. Асаблівую ўвагу фашысцкая прапаганда звяртала на тое, каб пасварыць украінцаў і беларусаў з расійскім народам.

Украінскія буржуазныя нацыяналісты вельмі стараліся дапамагаць акупантам у правядзенні антысавецкай прапаганды — гэта адпавядала іх ідэалагіч-

[1] Німецько-фашистський акупаційний режим на Україні. Київ, 1963. С. XI.

[1] Жытомірскі абласны дзяржаўны архіў. Ф. 143. Спр. 1. Л. 92.

ным поглядам. Нацыяналістычныя газеткі выходзілі ва ўсіх абласных цэнтрах і гарадах Украіны. Своеасаблівым афіцыёзам была «Нямецка-ўкраінская газета», якая распаўсюджвалася і ў Брагінскім раёне. На старонках прадажнага лістка прапагандаваўся звярыны нацыяналізм, узводзіўся брудны паклёп на ўсё савецкае, усхваляўся лад жыцця ў «новай Германіі», прадказвалася хуткая перамога фашыстаў, шырока папулярызаваліся ўсялякія «тэарэтыкі» з ліку здраднікаў украінскага народы, якія выступалі за падпарадкаванне Украіны іншаземным рабаўнікам. Уся гэта друкаваная дэмагогія мела на мэце адно: падарваць маральную стойкасць савецкіх людзей, прывіць ім пачуцці рабскага нізкапаклонства перад заваёўнікамі, гатоўнасці ісці ў навуку да немцаў. Але савецкія людзі не хацелі «ісці ў навуку» да фашысцкіх нелюдзяў, забіваць і рабаваць, і прафашысцкая прапаганда здраднікаў поспеху сярод насельніцтва Брагіншчыны, як і іншых акупіраваных раёнаў, не мела.

Гітлераўскія верхаводы яшчэ задоўга да нападу на нашу краіну падрыхтавалі праграму рабавання і раскрадання багацяў нашага народа, якая складала неаддзельную частку агульнага плана агрэсіі супраць Савецкага Саюза. У гэтай праграме захопнікі вельмі актыўна ўлічвалі матэрыяльныя і людскія рэсурсы Беларусі, імкнучыся паставіць іх на службу сваёй агрэсіўнай вайне.

Акупанты абкладвалі насельніцтва непасільнымі падаткамі — натуральнымі і грашовымі. Адзіных нормаў не існавала. Памер падаткаў залежаў ад волі мясцовых улад. Так, напрыклад, у генеральнай акрузе «Жытомір» селянін за карову павінен быў здаць 800 літраў малака і заплаціць 600 карбованцаў. Усе жыхары ад 14 гадоў павінны былі плаціць так званы «падушны падатак»: 100—200 карбованцаў з чалавека. Існавалі «дзяржаўныя» падаткі — грашовы з «абшчынных гаспадарак», падатак з сельскай гаспадаркі, са спадчыны; апрача таго, акупанты абавязвалі плаціць безліч падаткаў мясцовых: за будынкі, за транспартныя сродкі і жывёлу, за зямельныя ўчасткі, якія не падлягалі сельскагаспадарчаму падаткаабкладанню, і нават за сабак. Так, 27 студзеня 1942 г. спецыяльным распараджэннем рэйхскамісара Украіны быў устаноўлены падатак на сабак — па 50 карбованцаў у год за кожнага. Падаткаў было так многа, а метадычнае рабаванне вёсак акупантамі станавілася такім непасільным, што большасць сялян проста не магла іх выконваць. Гітлераўцы жорстка каралі за гэта. За невыкананне паставак малака, як правіла, забіралі кароў.

Кат украінскага народа Эрых Кох, выступаючы ў верасні 1942 г. у Роўна, так інструктаваў сваіх падначаленых: «Я вядомы як жорсткі сабака. За гэта мяне і прызначылі рэйхскамісарам Украіны. Наша задача — высмактаць з Украіны ўсё, што можна толькі ўзяць, не зважаючы ні на пачуцці, ні на ўласнасць украінцаў. Я чакаю ад вас крайняй жорсткасці ў адносінах да мясцовага насельніцтва». Вось яна — псіхалогія вампіра.

Метад адкрытага бязлітаснага рабавання і раскрадання народнага набытку ў акупіраванай Беларусі, як і ў іншых раёнах былога Савецкага Саюза, з'яўляўся адным з галоўных у фашысцкім арсенале сродкаў, з дапамогай якіх акупанты «атрымлівалі» яе багацці і «ставілі» яе эканоміку на службу агрэсіі.

У доўгім спісе злачынстваў нямецка-фашысцкіх захопнікаў на беларускай зямлі асабліваe месца займае прымусовы вываз мірных жыхароў на фашысцкую катаргу ў Германію. Ужо ў 1941 г. гітлераўцы распачалі на Украіне, у тым ліку і ў суседніх Брагінскім і Камарынскім раёнах, кампанію «добраахвотнай» вярбоўкі рабочай сілы на працу ў Германію. Каб заманіць ахвяры ў сваю пастку, фашысцкая прапаганда не скупілася на абяцанні, паказваючы ў ружовым святле нямецкі «рай». Людзям абяцалі, што ў рэйху яны будуць мець добры заробак, жыллё, магчымасць «пабачыць Захад»

і г. д. Але поспеху гэтыя абяцанкі не мелі. Калі «добраахвотная» кампанія сарвалася, акупанты пачалі літаральна паляваць на людзей. Фашысты ішлі на ўсё, каб выканаць план «мабілізацыі» рабочай сілы. Паліцыя праводзіла масавыя аблавы, арыштоўвала працаздольных і гвалтоўна адпраўляла іх у Германію. Гебітскамісар Ружына Жытомірскай вобласці выдаў такі загад: «Я не спынюся перад тым, каб спаліць будынкі (дамы) тых, хто не паедзе ў Нямеччыну, хто пратэстуе і не хоча працаваць у Нямеччыне»[1].

На асобным уліку ў фашысцкіх захопнікаў былі жыхары партызанскіх зон. Яны аб'яўляліся «бандытамі» ці «саўдзельнікамі» бандытаў, ставіліся па-за законам і падлягалі знішчэнню ці гвалтоўнаму вывазу ў рабства.

Усяго з Беларусі гітлераўцам удалося вывезці ў Германію звыш 380 тысяч грамадзян, у тым ліку з Брагінскага і Камарынскага раёнаў звыш 2000 чалавек.

У. І. Лемяшонак

Крывавы «новы парадак»

Акупіраваўшы Брагіншчыну і Камарыншчыну, гітлераўцы адразу ж ліквідавалі сістэму савецкіх уладных органаў і ўсталявалі суровы акупацыйны рэжым. Разам з іншымі паўднёвымі раёнамі Палескай вобласці Брагінскі і Камарынскі раёны ўваходзілі ў генеральную акругу «Жытомір» рэйхскамісарыята «Украіна». У складзе гэтай акругі Брагін быў цэнтрам гебіта. У раённых цэнтрах Камарын, Лоеў, Хойнікі і іншых уладу ўзначальвалі зондэрфюрэры або нямецкія шэфы раёнаў, пры якіх у якасці дапаможнага органа ствараліся раённыя ўправы на чале з бургамістрамі, ваенная камендатура і фашысцкія карныя органы. У сельскай мясцовасці замест ліквідаваных Саветаў былі створаны валасныя ўправы, якія ўзначальвалі бургамістры ці старшыны. У вёсках (абшчынах) акупацыйную ўладу ажыццяўлялі старасты.

У сістэме ваенна-паліцэйскай акупацыйнай адміністрацыі гітлераўцаў асаблівая роля належала паліцыі бяспекі і службе бяспекі (СД), якія тварылі ў Брагінскім і Камарынскім раёнах жудасныя злачынствы.

На тэрыторыі Брагіншчыны, Камарыншчыны і іншых суседніх раёнаў навядзеннем «новага парадку», рэалізацыяй злачынных планаў гаспадарча-эканамічнага асваення акупіраваных тэрыторый займаліся каманды тайнай палявой паліцыі (ГФП), СС, паліцыі бяспекі і СД, жандармерыі, паліцыі парадку і інш.

Пры фарміраванні мясцовых органаў акупацыйнай улады, у т. л. паліцыі аховы парадку, у так званае «мясцовае самакіраванне» акупанты падбіралі «кадры» як з ліку добраахвотнікаў — антысавецкіх і крымінальных элементаў, так і шляхам вярбоўкі з дапамогай гнюснага шантажу, запалохвання некаторых маладушных грамадзян.

Створаныя такім чынам органы акупацыйнага рэжыму пачалі ажыццяўляць палітыку адкрытага рабаўніцтва і ўціску насельніцтва. Былыя саўгасы былі перайменаваны ў земскія двары (зборныя пункты), дзе вёўся адкорм адабранай у грамадзян жывёлы і птушкі. Калгасы атрымалі назву земскіх або абшчынных гаспадарак. Да працы ў іх у прымусовым парадку прыцягваліся ўсе працаздольныя грамадзяне, нават састарэлыя і хворыя людзі. За ўхіленне ад прымусовых работ на абшчынных палетках і фермах вяскоўцаў збівалі палкамі, а самых непакорлівых нават забівалі да смерці або расстрэльвалі. За такую правінаснць гітлераўцы забілі састарэлага жыхара в. Савічы Т. Л. Анапрэенку, расстралялі жыхара в. Дублін А. А. Кабанчука і іншых. Шырока ўжываліся розныя штрафы — як грашовыя, так і канфіскацыйныя, калі за невыкананне паставак у сялян адбіралі сельгаспра-

[1] Жытомірскі абласны дзяржаўны архіў. Ф. 1510. Воп. 1. Спр. 4.

дукты, жывёлу. Загады сельскагаспадарчага каменданта аб спагнанні падаткаў і штрафаў выконваліся ўзброенымі атрадамі акупантаў і паліцэйскіх. Падчас правядзення такіх акцый сялян жорстка збівалі або нават забівалі за спробу абараніць сваю маёмасць. Так, немцамі быў застрэлены жыхар в. Новы Пуць Сямён Раманавец, калі ён выказаў нездавальненне рабаўніцкімі паводзінамі гітлераўцаў і паліцаяў на яго пчальніку. Падобных прыкладаў было нямала.

Але гітлераўцы не толькі рабавалі мірнае насельніцтва. Яны па-драпежніцку высякалі лясы і вывозілі ў «фатэрлянд» дзелавую драўніну найбольш каштоўных парод, адпраўлялі ў Нямеччыну помнікі духоўнай культуры і мастацтва, якія не ўдалося эвакуіраваць у савецкі тыл. Акупанты апаганьвалі або нават знішчалі культавыя будынкі, не спыняліся нават перад знішчэннем патрыятычна настроеных святароў і г.д.

У верасні 1941 года ў Брагіне пачаліся масавыя рэпрэсіі супраць мірнага насельніцтва. Першы ўдар быў нанесены па яўрэйскіх сем'ях і партыйна-савецкім актыве.

У двары тагачаснай беларускай школы было створана яўрэйскае гета, у якім утрымліваліся каля 600 чалавек, у т. л. 156 дзяцей ва ўзросце да 14 гадоў. У тую жудасную восень 1941-га і пазней на грузавіках і падводах немцы звозілі яўрэяў, натоўпамі гналі людзей у Брагін з навакольных вёсак, з Камарыншчыны і Лоеўшчыны, дастаўлялі арыштаваных з Хойнікаў і іншых месцаў, нават з Азарычаў, Капаткевічаў, Калінкавічаў, Мазыра. Хапалі цэлымі сем'ямі. Затым гэтых замардаваных, ні ў чым не вінаватых людзей розных узростаў бязлітасна знішчалі. У прыватнасці, па загаду шэфа жандармерыі Вільгельма Фрыдрыха 27 лістапада 1941 года было ліквідавана брагінскае яўрэйскае гета. Больш за 600 яго вязняў (напачатку мужчын, а затым жанчын і дзяцей) расстралялі або закапалі жывымі ў дзвюх вялікіх ямах у раёне цяперашняй вуліцы Набярэжнай. У Камарыне, ва ўрочышчы Печы, каля Саласцянавага возера, і на двары калгаса «Серп і молат» было расстраляна 140 яўрэяў розных узростаў, пераважна жанчын і дзяцей.

Аб тым, якім зверствам падвяргалі акупанты яўрэйскае насельніцтва, расказалі адразу пасля вызвалення раёна яго жыхары — у пісьме, што было змешчана ў франтавой газеце «За Родину».

Отомстн, воин!

Товарищи бойцы! Недавно вы побывали в нашем местечке. Враг — ненавистный немец — бежал под ударамн Красной Армии. Но кровавый след тянется за ним. Знаете ли вы, какие страшные злодеяния творили фашистские мерзавцы в нашем местечке на протяжении двух с лишним лет оккупации?

8 августа 1941 года к нам в местечко прибыл так называемый «черный отряд», состоявший из эсэсовцев и финнов. Они согнали в здание и во двор школы 517 еврейских семей, оцепили школу пулеметами, а затем начали дикую, ни с чем не сравнимую расправу. Вначале расстреливали мужчин. Их выводили группами и по одному к речке и убивали выстрелами в затылок.

За мужчинами наступила очередь женщин и детей. Их расстреливали группами, в большую яму сталкивали одновременно десятки невинных жертв, а затем расстреливали из автоматов, забрасывали гранатами. Когда засыпали эти ямы, слышны были крики еще живых людей. Грудных детей убивали на руках матерей, подбрасывали их вверх и расстреливали на лету, омертвляли головой о землю.

Трагически погибла семья Гуревичей. Гуревич-мать была беременной. Ее гнали на расстрел с шестилетним сыном на руках и двумя дочерьми. Вначале убили мальчика. Девочек долго мучили на глазах матери: выстрелили в живот, прострелили одну, другую ногу и наконец добили. Потом застрелили и мать...

Товарищ боец! Таких преступлений еще не знал мир. Запомни их и отомсти за каждую каплю невинно пролитой крови.

Жители местечка:

Манжос П. М., Полуян К. И., Скороход Ф. Д., Полуян И. И., Воробей З. Л., Репченко С. И., Скороход Н. П., Зыбенок Ф. С., Григорьев В. П.

Газета 246-й стралковай дывізіі 61-й арміі «За Родину», 1943. № 124. Цэнтральны архіў Міністэрства абароны Расійскай Федэрацыі. Ф. 246. Воп. 2. Спр. 162. Л. 124.

На першым этапе рэпрэсій акупанты хапалі партыйна-савецкіх актывістаў, гаспадарчых кіраўнікоў, пасля знішчэн-

ня якіх браліся за іх родных і блізкіх. Усяго толькі ў Брагінскім і Камарынскім раёнах гітлераўцамі было загублена 285 сем'яў. Шырокую карную акцыю гітлераўскія душагубы спланавалі на 14 студзеня 1942 года, асабліва ў Камарынскім раёне. Праз старастаў вясковаму насельніцтву было загадана паўсюдна па-святочаму адзначыць стары Новы год, з кожнай вёскі выдзеліць па адным кані, запрэжаным у сані, нібыта для святочнага катання паноў-афіцэраў. Гэтая д'ябальская акцыя была задумана, каб прытупіць у людзей пільнасць і раптоўным налётам на конях захапіць тых, каго ім трэба было знішчыць. Сапраўды крывавыя трагедыі адбыліся ў той марозны вечар у вёсках Верхнія Жары, Гдзень, Кірава і іншых.

Пачынаючы з восені 1941 года спецыяльныя групы гітлераўцаў і паліцэйскіх наязджалі ў вёскі, арыштоўвалі чырвонаармейцаў-акружэнцаў і там жа іх расстрэльвалі або везлі на допыты і забойства ў Брагін. Працягвалася дзікае паляванне на яўрэяў, якія спрабавалі схавацца ад згубы ў вёсках. Жудасны рахунак ахвяр павялічваўся з кожным днём.

Вясной 1942 года па рашэнні вышэйшых нямецкіх улад Брагінскі, Камарынскі, Лоеўскі і Хойніцкі раёны былі зведзены ў вобласць з цэнтрам у Брагіне. Гебітскамісарам Брагінскай вобласці стаў адпеты нацыст Нольдэ. Пад яго непасрэдным кіраўніцтвам на тэрыторыі «гебітскамісарыята» і асабліва на Брагіншчыне і Камарыншчыне ажыццяўляўся жорсткі тэрор супраць мірнага насельніцтва.

Не менш цяжкай і страшнай былі для брагінцоў восень — пачатак зімы 1942 года. Адразу ж пасля няўдалых карных акцый супраць партызанскіх атрадаў імя Катоўскага, імя Чапаева, іншых партызанскіх фарміраванняў з Чарнігаўскага злучэння, якія дзейнічалі ў міжрэччы Дняпра і Прыпяці на тэрыторыі Камарыншчыны, па загаду Вільгельма Фрыдрыха зноў пачалося масавае знішчэнне мірнага насельніцтва. З Брагінскага, Камарынскага, Лоеўскага раёнаў было сабрана больш за 500 партыйна-савецкіх актывістаў, членаў іх сем'яў, родзічаў. На працягу трох сутак іх расстрэльвалі ў Брагіне, за жывёлабазай. У ліку забітых быў і даваенны член бюро Камарынскага райкама партыі М. І. Шульга.

Тады ж быў нанесены цяжкі ўдар па Брагінскім і Савіцкім патрыятычным падполлі.

Рэпрэсіўная дзейнасць акупантаў была б менш выніковай, калі б яны не мелі хоць і не шматлікіх, але верных памагатых — паліцэйскіх і іншых здраднікаў. Многія з іх са скуры вылузваліся, імкнучыся выслужыцца перад акупантамі. Яны высочвалі, вынюхвалі рэдка дзе ацалелых да таго часу чырвонаармейцаў-акружэнцаў, усіх, хто хоць нейкім чынам быў звязаны з партызанамі ці проста спачуваў ім. Па даносах здраднікаў, а часта і пры іх непасрэдным удзеле гітлераўцамі праводзіліся крывавыя акцыі: расстрэлы, спаленні людзей жывымі, забойствы дзяцей, як гэта было ў вёсках Бярозкі, Вельямоў, Кірава, Лубенікі, Мікулічы, Савічы і іншых. Так, у лубяніцкім лесе сямёра дзяцей зрабілі зямлянку, у якой хаваліся ад немцаў. Паліцэйскія высачылі іх і закідалі гранатамі.

Паступова мясцовыя паліцэйскія ўчасткі ператварыліся ў зброд рабаўнікоў і п'яніц. Таму ў верасні 1943 года яны былі распушчаны прыбыўшымі ў Брагін і Камарын кіраўнікамі жандармерыі. Пры дапамозе раённых паліцэйскіх фарміраванняў жандары стварылі апорныя нямецка-паліцэйскія гарнізоны ў буйнейшых населеных пунктах (Астрагляды, Верхнія Жары, Камарын, Крукі, Лоеў, Малажын, Мікулічы, Піркі, Ручаёўка, Савічы, Чыкалавічы і інш.). У Брагіне ж быў створаны рухомы паліцэйскі атрад на чале з мацёрым бандытам У. Гененкам.

Рэфармаваныя жандарска-паліцэйскія органы паставілі сваёй мэтай задушыць партызанскі рух шляхам масіраваных карных акцый. Часта

нямецка-фашысцкія акупанты зрывалі злосць за смелыя партызанскія дзеянні на мірным насельніцтве. Мясцовасці, што прылягалі да партызанскіх дыслакацый, яны ператваралі ў зоны выпаленай зямлі. Праводзячы аблавы, блакады месцаў базіравання партызанскіх атрадаў, асабліва вясной, летам і восенню 1943 года, гітлераўцы знішчалі цэлыя вёскі разам з мірным насельніцтвам. Так, толькі за некалькі майскіх дзён 1943 года адзін атрад эсэсаўцаў на чале з катам Шыманам спаліў у Баршчоўскім і Радзінскім сельсаветах[1] Камарынскага, а таксама ў суседнім Хойніцкім раёнах некалькі вёсак. Тады было знішчана 399 жыхароў населеных пунктаў Баршчоўка, Лясок, Масаны, Радзін, Уласы і інш.[1].

Але нават самыя жорсткія рэпрэсіі ворага не маглі зламаць волю савецкіх людзей, іх веру ў перамогу над гітлераўскім фашызмам. Гэтая вера надавала ім сілы, умацоўвала імкненне ўнесці свой пасільны ўклад у разгром акупантаў.

І. Ф. Ганжураў

[1] Да 1966 г. Баршчоўскі і Радзінскі сельсаветы ўваходзілі ў склад Камарынскага раёна.

[1] Преступления немецко-фашистских оккупантов в Белоруссии. 1941—1944. Мн., 1965. С. 86—87.

ДАКУМЕНТЫ СВЕДЧАЦЬ

З АДМІНІСТРАЦЫЙНАГА РАСПАРАДЖЭННЯ № 1 КАМАНДУЮЧАГА ТЫЛАМ ГРУПЫ АРМІЙ «ЦЭНТР» ГЕНЕРАЛА ПЯХОТЫ ФОН ШЭНКЕНДОРФА

7.7.1941 г.

Пераклад з нямецкай мовы

I. Аб прызначэнні бургамістраў у валасцях

1. На пасады бургамістраў у першую чаргу павінны быць прызначаны палітычна надзейныя і кваліфікаваныя асобы, па магчымасці з ліку беларусаў.
2. Бургамістр з'яўляецца прадстаўніком воласці.
3. Ён з'яўляецца службовым начальнікам над усімі асобамі, якія працавалі ў воласці. Ён прымае іх і звальняе з працы.
4. Бургамістр нясе адказнасць за фінансавыя справы воласці.
5 Усе жыхары, якія пражываюць у воласці паводле становішча на 21.6.1941 г., павінны быць нанава ўлічаны і перапісаны бургамістрам.
6. Бургамістры неадкладна павінны паклапаціцца аб тым, каб усе жыхары былі запяспечаны адпаведнымі дакументамі, якія засведчваюць іх асобу: прозвішча і імя, час і месца нараджэння, месца жыхарства, склад сям'і, прафесія, прабыванне і род заняткаў, сацыяльнае паходжанне, веравызнанне, нацыянальнасць, падданства.
7. Бургамістры прыцягваюць да адказнасці вінаватых за ўчыненыя акты сабатажу ў даверанай ім воласці. Яны павінны ўсімі сродкамі прадухіляць акты сабатажу. У іх абавязкі ўваходзіць ахова прадпрыемстваў, размешчаных на тэрыторыі воласці, асабліва жыццёва важных.
8. Бургамістраў і іх намеснікаў у населеных пунктах, якія налічваюць да 20 000 жыхароў, прызначае мясцовы камендант, а ў населеных пунктах, у якіх звыш 20 000 жыхароў, прызначае камендант палявой камендатуры.

II. Аб забароне пакідання кватэр у начны час

1. У перыяд з 21.00 да 5.00 раніцы насельніцтву забараняецца пакідаць кватэры.
2. Выключэнні дапускаюцца па пісьмовым дазволе мясцовага каменданта для асоб, якія працуюць у начны час на жыццёва важных прадпрыемствах, дактарамі, акушэркамі, на машынах хуткай дапамогі.
3. Парушальнікі будуць найстражэйшым чынам не называцца мясцовымі камендантамі. Як дапаможнымі мерамі пакарання могуць быць часовы арышт з абмежаваным харчаваннем, насільна затрыманы і прыцягненне да працы.

III. Адметныя знакі для яўрэяў і яўрэек

1. Усе яўрэі і яўрэйкі, якія знаходзяцца на занятай рускай тэрыторыі і дасягнуўшыя 10-гадовага ўзросту, неадкладна абавязаны насіць на правым рукаве верхняга адзення і сукенкі белую паласу шырынёй да 10 см з намаляванай на ёй сіняісцкай зоркай або жоўтую павязку шырынёй да 10 см.

2. Такімі павязкамі забяспечваюць сябе самі яўрэі і яўрэйкі.

3. Яўрэям катэгарычна забараняецца вітаць.

Парушальнікі будуць найстражэйшым чынам карацца мясцовым камендантам па месцы жыхарства.

VIII. Стварэнне дапаможнай паліцыі

1. Для правядзення паліцэйскіх мер бяспекі бургамістрам даручана прыцягнуць у дапаможную паліцыю надзейных «фольксдойча», беларусаў, і калі такіх няма, тады палякаў і выкарыстоўваць гэту паліцыю са згоды з начальнікамі каманд паліцыі бяспекі.

2. Служачыя дапаможнай паліцыі, якія працуюць у цесным кантакце з мясцовымі айнзатцкамандамі паліцыі бяспекі і СД, могуць падтрымліваць сувязь толькі з мясцовымі начальнікамі паліцыі бяспечнасці і СД або прызначанымі імі органамі.

3. Служачыя дапаможнай паліцыі носяць белую нарукаўную павязку з надпісам «Дапаможная паліцыя».

4. Мясцовая камендатура да 20-га чысла кожнага месяца, а ўпершыню да 20.7.1941 года, паведамляюць пра колькасць і ўзбраенні дапаможнай паліцыі.

Камандуючы тылам групы армій «Цэнтр» фон *Шэнкендорф*, генерал пяхоты

Нацыянальны архіў Рэспублікі Беларусь. Ф. 4683. Воп. 3. Спр. 952. Л. 1, 2, 4–5.

Выявіў і падрыхтаваў да друку *У. І. Лемяшонак*

НАСЕЛЕНЫЯ ПУНКТЫ БРАГІНСКАГА І КАМАРЫНСКАГА РАЁНАЎ, ПОЎНАСЦЮ АБО ЧАСТКОВА ЗНІШЧАНЫЯ НЯМЕЦКА-ФАШЫСЦКІМІ ЗАХОПНІКАМІ Ў 1941—1943 гг.

Названия населенных пунктов	Количество накануне войны		Количество уничтоженных		Даты уничтожения
	Дворов	Населения	Дворов	Населения	
Населенные пункты, не восстановленные после войны					
1. Байдакн	31	124	31	—	IX.1942
2. Кулаковнк	23	97	23	11	V.1943
Населенные пункты, восстановленные после войны					
1. Береэкн	180	221	140	21	IX.1943
2. Великий Лес	15	75	15	11	V.1943
3. Вельямов (Велимов)	46	180	46	20	VI.1943
4. Верхов. Слобода	65	265	60	29	V.1943
5. Выгреб. Слобода	73	274	73	30	V.1943
6. п. Громкий	27	121	27	2	X.1943
7. Демеевка	24	79	24	—	IX.1943
8. Дуброва	41	142	41	1	IX.1943
9. Желибор	42	248	42	9	V.1943
10. Жердное	108	378	86	38	V.1943
11. Жиличн	103	327	103	1	IX.1943
12. Залесье	130	580	110	2	IX.1943
13. Иолча Новая	150	611	50	18	IX.1943
14. Капореиские Ляды	23	104	20	—	IX.1943
15. Кирово	194	563	1	26	V.1943
16. п. Красная Поляна	18	105	18	—	IX.1943

Названия населенных пунктов	Количество накануне войны		Количество уничтоженных		Даты уничтожения
	Дворов	Населения	Дворов	Населения	
17. Кривча	116	402	115	11	IX.1943
18. Кулажин	132	573	132	33	V.1943
19. Лубеники	120	630	120	11	IV.1943
20. Майск	18	65	18	7	IV.1943
21. Маложин	142	493	119	3	IX.1943
22. Михалевка	94	450	94	6	V.1943
23. Нараги	32	102	32	1	V.1943
24. Нежихов	60	240	60	30	V.1943
25. Пересетинец	60	240	60	4	V.1943
26. Петрицкое	170	570	158	6	VII.1943
27. Петьковщина	27	143	21	—	V.1943
28. Пирки	196	670	93	15	VII.1943
29. Рогозин	22	150	22	2	IV.1943
30. Рудня Журавлева	78	385	78	16	IV.1943
31. Рытов	46	164	46	—	IX.1943
32. Старые Ляды	29	136	26	—	IX.1943
33. Старый Степанов	57	235	57	16	V.1943
34. Хатуча	92	369	84	13	VI.1943
35. Чемерисы	359	1436	307	6	IX.1943
36. Чиколовичи	215	780	190	—	VI.1943
37. Чирвоное Поле	14	98	14	3	V.1943
38. Бересневка	11	39	11	5	V.1943
39. Галки	106	318	99	18	IX.1943
40. Колыбань	290	760	265	7	IX.1943
41. Команов	95	390	95	16	IV.1943
42. Кононовщина	70	310	70	9	V.1943
43. Крюки	280	818	280	25	V.1943
44. Новый Степанов	53	230	53	41	V.1943

Друкуецца па кн.: Нацистская политика геноцида и «выжженной» земли в Белоруссии в 1941 – 1944 гг. Мн., 1984. С. 68 – 192.

Со знаменем на груди

...По дороге шел одинокий путник в старом крестьянском пиджаке, кирзовых сапогах и с котомкой за спиной. Его походка была усталой, ноги скользили по рассыпчатому снегу...

Это был один из тех, которым не повезло уже в самом начале войны. Семен Иванович Комеко последним возвращался из окружения в родной Брагин. Сколько перенесено тягот! Сколько горечи и боли накопилось у него в душе! Двенадцать лет отдано службе в Красной Армии. Пройден путь от рядового бойца до начальника штаба полка. И вот сейчас с таким позором приходится возвращаться в родные места. Как придется смотреть в глаза родственникам, соседям, знакомым? Такое чувство, словно один он виноват в том, что фашисты оккупировали столько территории, что нет больше полка и боевых друзей, что самому вот так, в гражданской одежде, приходится тайно пробираться к своей семье.

Разве кому расскажешь сейчас, как упорно дрались с врагом под Лидой, как сражались до последней возможности бойцы его части, преграждая путь врагу? Полк был смят превосходящими силами, но фашисты были остановлены и понесли ощутимые потери. Тот, кто остался живой, оказался в плену. Спасая полковое знамя и печать части, Комеко удалось укрыться в лесу.

Разве расскажешь сейчас, какие чувства побуждали Семена, пренебрегая опасностью, нести при себе знамя и печать воинской части № 1476 по оккупированной немцами территории?..

В Ильичах у Семена жила старшая сестра — Феодосия. К ней он и решил зайти, прежде чем отправиться в Брагин. Шел с мыслью: «Переночую, разузнаю все, может, и идти туда нечего».

У сестры Семен застал ее дочь Тамару.

...Семен внимательно слушал племянницу, лишь изредка задавал уточняющие вопросы. Он ликовал от радости. Не успел дойти до дома, а уже установил связь с теми, кто не покорился врагу, и в числе этих мужественных борцов его родственники. «Повидаю детей — и в лес к Филиппенкам. Вот только примут ли?» — думал он.

Тамара словно разгадала его мысли:

— Завтра собираюсь в Савичи за сводками. Расскажу о твоем возвращении. Уверена, тебя с радостью примут в отряд.

— Не знаю, Тамара, как тебя и благодарить.

— Свои люди, сочтемся,— засмеялась племянница.

И Семену вдруг захотелось сделать ей что-нибудь приятное, показать, что он смелый и честный солдат, которому можно доверять. Он плотнее задернул занавеску на окне и, прежде чем Тамара успела сообразить, что он собирается делать, снял гимнастерку вместе с нижней рубашкой. Оборвал шпагат, поддерживавший на груди знамя, и дрожащими от волнения руками развернул полотнище на спинке дивана. Тяжелая золотистая бахрома, свисая, поползла вниз и коснулась пола. Как от вспыхнувшего костра, озарилась багровым светом комната...

Семен нежно обнял Тамару и тихо проговорил:

— С нами оно не раз шло в бой, и мы насмерть стояли.— Помолчав немного, попросил: — Скажи командиру отряда, вынес знамя и сейчас готов передать партизанам до возвращения наших войск. А пока помоги мне спрятать его в надежное место[1].

У Тамары не нашлось слов, чтобы выразить свою радость и восхищение...

Друкуецца па кн.: Степаненко А. Непокоренные. Полесская быль. Мн., 1970. С. 92—95.

Той жудасны дзень

З успамінаў А. М. Старахатняга, былога жыхара а. Вельямоў

Было гэта ў жніўні 1943 года. Наша невялікая вёсачка жыла прадчуваннем бяды. Бо гітлераўцы і іх паліцэйскія хаўруснікі асабліва лютавалі, зрываючы злосць на мірным насельніцтве за паражэнні на франтах, за партызанскія налёты на паліцэйскія ўправы і гарнізоны. Відаць, не абышлося без даносу здрадніка: савецкіх актывістаў арыштоўвалі па спісах. Яшчэ 14 студзеня 1942 года ў нас былі схоплены камуністы Ц. Р. Зароўны і П. С. Сярдзюк. Пасля жорсткіх катаванняў іх расстралялі ў Брагіне.

Незадоўга да таго дня, пра які я хачу расказаць, у Вельямове схапілі Волкава Рыгора (Грыцка) — бацьку партызана Уладзіміра Волкава, а таксама прымака адной нашай вяскоўкі — нейкага Новіка. Пасля таго схапілі Грыцковага Валодзю, і ў нас пачаліся арышты. Потым мы даведаліся, што ў Брагіне быў расстраляны Грыцко, а ў Хобным — яго сын Уладзімір, старая Клімянок Хоўра, М. Г. Пшанько, А. І. Волкаў.

Перад тым акупанты спалілі вёску Крукі. Усе мы, падлеткі, не сталі начаваць дома. Звычайна ганялі коней на начлег. Раніцай глядзелі з балота на калодзежны журавель на ўскрайку вёскі: калі на ім вісела дзяружка, нельга было вяртацца з коньмі дамоў.

[1] Пасля вызвалення раёна восенню 1943 г. сцяг і пячатка воінскай часці № 1476 былі перададзены ваеннаму камандаванню.

Аднойчы мы пагналі коней за кар'еры тарфянога балота. З намі быў чырвонаармеец-акружэнец Андрэй Чарноў, які прыстаў у вёсцы ў прымы і быў сувязным партызанскага атрада імя Чапаева. У той дзень пры ім знаходзіўся трохгадовы хлопчык прымачыхі. Раніцай, яшчэ да ўсходу сонца, мы на балоце пачулі гудзенне, якое набліжалася. Зразумелі, што едуць немцы і паліцаі акружаць нашу вёску. Чарноў загадаў нам сесці пад стог і не бегаць, бо, сказаў ён, фрыцы перастраляюць усіх.

Неўзабаве ў прагалах туману мы ўбачылі, што па балоце ланцугом ідуць немцы. Чарноў схапіў хлопчыка пад паху і, прыгнуўшыся, пабег па аўсе на край балота, дзе быў густы алешнік. За аўсом немцы заўважылі яго і адкрылі агонь. Але Чарноў ацалеў і разам з малым прабраўся ў вёску Чыкалавічы, адкуль была яго жонка.

Немцы падышлі да нас, штурхаючы перад сабой Кацярыну — жонку Чарнова. Паліцэйскія вымусілі яе прывесці гітлераўцаў да мужа, на балота. Нас акружылі і разам з коньмі, на якіх сядзелі паліцэйскія і некаторыя з салдат, пагналі ў вёску, дзе мы ўбачылі многа машын. Нас паставілі ў шарэнгу каля плота. Неўзабаве пад'ехаў легкавік, з якога выйшаў немец з перакладчыкам. Вывалаклі моцна збітага, са звязанымі дротам рукамі прымака Новіка і падвялі да нашай шарэнгі.

— Кто здес ест партызант? — спытаў немец.

Новік падышоў да першага ў шарэнзе — Апанаса Волкава, доўга глядзеў на хлопца страшнымі вачыма.

— Партызант?

— Не...

Тое ж паўтарылася каля мяне. Потым дайшла чарга Максіма Пшанько, бацьку якога — Мітрафана Герасімавіча, ужо расстралялі ў Хобным. Новік кіўнуў галавой. Хлопца выхапілі з шарэнгі і павялі. Потым стала вядома, што яго разам з маці, дзвюма сёстрамі і іншымі вяскоўцамі спалілі.

Каля дзядзькі Андрэя Бандарэнкі немец зноў паўтарыў сваё пытанне.

— Не, пахітаў галавой Новік,— яго сын — афіцэр...

Перакладчык пацікавіўся, калі сына бралі ў армію.

— Сын вучыўся ў Ленінградзе на настаўніка,— растлумачыў дзядзька.— Пасля таго як пачалася вайна, не ведаю, дзе ён.

Бандарэнку не схапілі. І на нас, астатніх, Новік ні на каго болыш не паказаў.

Нас адпусцілі, загадаўшы ісці толькі па сваіх хатах і папярэдзіўшы, што ў чужых дварах расстраляюць. Бяжым з Апанасам і бачым, што з парога нашай хаты махае рукой мая маці і гукае:

— Апанас! Хадзі сюды, не бяжы ў свой двор!

Маці расказала, што ў нашу адсутнасць немцы выгналі вяскоўцаў з хат і паставілі каля Калузькавых бярозаў, пад прыцэлам кулямётаў. Стаялі так, пакуль не з'явіўся нейкі нямецкі чын і не пачаў штосьці чытаць з паперкі. Перакладчык загадаў усім ісці на свае селішчы. А немцы і паліцэйскія пайшлі па вуліцы, робячы меткі крыжыкамі на некаторых варотах. Потым з тых двароў забралі ўсіх жыхароў і сагналі ў двор Грыцка. Апанас выскачыў з нашага двара і забег у сваю хату. Дарэчы, ён тады ацалеў, цяпер жыве ў в. Любань Акцябрскага раёна.

Немцы пасадзілі вяскоўцаў з Грыцковага двара ў крыты грузавік і некуды павезлі. Мы думалі, што ў Піркі.

Запаліўшы хаты з крыжыкамі на варотах, фашысты і паліцаі селі ў машыны і паехалі з вёскі. А мы пачалі тушыць агонь, не дапускаючы яго да сваіх хат. Пасля таго мы, хлапчукі, пачалі аглядаць пажарышчы. На месцы хлява ў двары Волкава Паўла Раманавіча ўбачылі чорную кучу, якая густа дымілася. Наблізіўшыся да згарэўшага хлява, мы ўбачылі, што з тае кучы тырчаць чалавечыя ногі. Людзі ўсё зразумелі: у кучы спаленыя вяскоўцы. Загаласілі жанчыны. Толькі па кавалках адзення і гузіках

вяскоўцы пазнавалі родных і блізкіх. Ды на маленькіх дзецях, якія не абгарэлі, затуленыя мацярынскімі целамі.

Мужчыны зрабілі вялікую скрыню, у якой усіх загінуўшых і пахавалі. Пазней запрасілі папа, паставілі пры дарозе на ўскраіне вёскі крыж. Каля яго разаслалі палатно і справілі памінкі...

Напрыканцы 60-х гадоў каля месца пахавання спаленых вельямоўцаў быў узведзены цагляны абеліск з металічнай плітой, на якой пералічаны прозвішчы ахвяраў фашысцкага тэрору.

Падрыхтаваў *І. Ф. Ганжураў*

Адны чорныя галавешкі...

З успамінаў М. Ц. Назаравай, жыхаркі в.Вярховая Слабада

Дажджлівым лістападаўскім ранкам 1941 года гітлераўцы пад дуламі аўтаматаў вывелі з хат семярых камуністаў нашай вёскі Вярховая Слабада і павезлі ў Брагін. Сярод іх быў і мой дзядзька Рыгор Васільевіч Літаш. Але яму цудам удалося ўцячы па дарозе, уратавацца. З параненай нагой, на трэці дзень ён адшукаў у лесе партызан. Дзядзьку прызначылі памочнікам камандзіра гаспадарчага ўзвода.

Разам з дзядзькам у лесе была яго сям'я — жонка і шасцёра дзяцей. Старэйшыя дочкі — Ніна і Марыя — ноччу часта хадзілі ў вёску па прадукты. Мая маці, Кацярына Савельеўна, пякла хлеб і праз надзейных людзей перадавала партызанам. Часта яны начавалі ў нашым доме, атрымлівалі звесткі пра ворага.

Другі мой дзядзька — Лаўрэнцій — працаваў па заданні партызан у нямецкім гарнізоне, які размяшчаўся ў райцэнтры. Правакатар выдаў яго. Жорстка пакаралі за гэта ўсю сям'ю — жонку Надзею і васьмімесячную дачку. Іх забілі ў Брагіне.

Неўзабаве карнікі даведаліся, што наша сям'я падтрымлівае сувязь з партызанамі. За домам устанавілі назіранне. Аднойчы да нас ішоў з лесу па прадукты дзядзька Рыгор. Але ён своечасова заўважыў варожую засаду і ўцёк. Тады ў хату ўварваліся немцы. Яны моцна збілі маці, выкінулі яе на снег. Доўга дапытвалі адзінаццацігадовага брата Грышу, але ён нічога не сказаў. Стаяў на сваім: «Не ведаю ніякіх партызан».

Жорстка расправіліся з маімі аднавяскоўцамі фашысты ў красавіку 1942 года. Жыхароў зганялі ў хаты, хлявы і спальвалі жывымі. Калі прыйшла наша чарга, маці крыкнула: «Уцякайма, дзеці. Усіх не заб'юць!» Мы кінуліся ў прыдарожныя кусты. Ззаду загрымелі стрэлы, але, на шчасце, кулі нікога з нас не закранулі. Мы схаваліся і перасядзелі да ночы ў нейкай яміне. Адтуль бачылі, як гарэла вёска, чулі страшныя крыкі жанчын і дзяцей. Потым усё сціхла. Ад нашай вёскі засталіся адны чорныя галавешкі.

Няволя не зламала

З успамінаў І. І. Дзяльца, жыхара в.Вутлы

У 1940 годзе па накіраванні калгаса я паехаў на вучобу ў школу фабрычна-заводскага навучання ў горад Часаў Яр Данецкай вобласці. Там мяне і заспела нямецкая акупацыя. На Украіне пачаліся мае нявольніцкія пакуты (турма ў г. Лубны, лагер ваеннапалонных у г. Харог, турма і лагер у г. Ромны). А потым такіх, як я, нявольнікаў пагрузілі ў таварныя вагоны і павезлі ў Германію. Там я трапіў у лагер Караў, каля Берліна. Далёка ад радзімы мая непакорная натура не магла змірыцца з думкай аб канчатковай страце свабоды. Згаварыўся з ленінградцам Конанавым Іванам Іванавічам, і мы прадпрынялі адчайную спробу вырвацца з лагера. Але ўцёкі не ўдаліся, ва ўсякім выпадку для мяне. Назаўтра я быў затрыманы нейкім немцам. Конанаў жа, магчыма, уцёк. Толькі не ўяўляю сабе, як можна было ўцячы з далёкай, чужой краіны, не ве-

даючы яе мовы, без адзення і харчоў.

Я быў кінуты ў берлінскую турму на Аляксандрплац. Прайшоў праз многія катаванні, але нейкім цудам ацалеў. Потым быў размеркавальны лагер, а неўзабаве мяне прывезлі ў берлінскі лагер Байзельштрасэ. Працаваў на радыётэлефоннай фабрыцы. У адным бараку са мной у лагеры жыў Вежнавец Мікалай, калі не памыляюся, быў ён з Нараўлянскага раёна.

Праз сем месяцаў за сабатаж на рабоце я зноў трапіў у тую ж берлінскую турму, адкуль праз два месяцы быў пераведзены ў канцлагер Аўшвіц, што каля польскага горада Катавіцы. Там мне накалолі нумар 121775. Відаць, з аднаго месца зняволення ў другое на вязняў перадаваліся нейкія характарызуючыя іх звесткі, бо на кожным новым нявольніцкім этапе да мяне ставіліся асабліва падазрона і прыдзірліва. Напэўна, менавіта таму доўга не затрымалі і ў Аўшвіцы. Дзесьці праз паўгода перавезлі ў канцлагер Бухенвальд, а яшчэ праз месяц — у канцлагер Дора. Той самы, вязні якога працавалі на падземным заводзе па выпуску кіруемых снарадаў і ўжо самім фактам выключнай сакрэтнасці гэтага ваеннага аб'екта былі асуджаны на немінучую смерць.

Але лёс, пры ўсіх маіх нягодах і выпрабаваннях, усё ж быў літасцівы да мяне. Вясной 1945 года мяне перавезлі ў Бользен, дзесьці каля Фалінксбастэля. А праз два ці тры тыдні лагер занялі саюзнікі — амерыканцы. Так мы выйшлі на волю, і ў маі 1945-га я ўжо служыў у Савецкай Арміі.

У лагерах і турмах гітлераўцы рабілі ўсё магчымае, каб вытруціць у душах сваіх ахвяр усё чалавечае, зрабіць іх маўклівымі і паслухмянымі рабамі. Але гэта ім удавалася далёка не заўсёды. Як ні душылі непасільнай працай, як ні марылі голадам і холадам, няволя мяне не зламала.

Падрыхтаваў *І. Ф. Ганжураў*

Лісты з палону

Паводле сведчання А. К. Пракопенкі, жыхара в. Жылічы[1]

В марте м-це 1943 г. из дер. Жиличи в Германию немцами угнано на каторгу местных жителей молодежи в количестве 16 человек. Угнанная в Германию Корж Татьяна Федоровна пишет родителям в июле 1943 года: «Мне очень скучно, передавайте привет хоть пташками, а я Вам зозулькою. Зачем мамаша народила, зачем на свет нас создала, а лучше бы у мори утопила, што б я на свете не жила».

В марте м-це 1943 года Корж Т. Ф. в открытке пишет: «Я работаю у хозяина, дорогая мамаша, я дома работала с темненького до темна, а здесь работаю с шести часов и до шести. Дорогие родители, я дома в недельку работала да плясала, а тут нет того дня, что бы я песенок не пела»[2].

В ноябре м-це 1943 года при отступлении немецкие фашисты увели в Германию жителей дер. Жиличи в количестве 19 человек...

Здзекі з ваеннапалонных

Са сведчанняў Л. Е. Ярмоленкі, жыхара в. Малейкі

4 студзеня 1945 г.

...Я, гражданин дер. Малейки... Знаю, как немецкие изверги издевались над военнопленными и гражданами Малейковского сельсовета.

10 июля 1942 года в дер. Малейки на подводах из местечка Брагин приехала группа СД в количестве вооруженных 8 человек, схватили 4 человека военнопленных и увезли в м-ко Брагин, которых на вторые сутки расстреляли, а 28 декабря 1942 года вторично приехали

[1] Запісана 9 студзеня 1945 г.

[2] Горкая іронія, інашасказ, калі параўнаць з тым, што сказана ў першым лісце: «...што б я на свете не жила». *(Рэд.)*

из СД 15 вооруженных в дер. Малейки, забрали одного военнопленного и 3 граждан д. Малейки и увезли в м-ко Брагин, где над ними издевались и расстреляли.

С 10 июля по 28 декабря 1942 года с дер. Котловица было уничтожено и замучено в м-ке Брагин 8 человек местных граждан и 3 военнопленных человек.

Немецко-фашистские изверги вывели с дер. Котловица одного военнопленного по имени Женя и крепко избили и увезли в м-ко Брагин, где был расстрелян.

28 декабря 1942 года в дер. Городище приехала группа СД, забрала 2-х граждан, которых завезли в м-ко Брагин, где были замучены и уничтожены.

28 декабря 1942 года из дер. Заречье было взято группой СД 8 человек, из которых два военнопленных, которых увезли в Брагин и расстреляли.

28 декабря 1942 года из деревень Новый и Старый Мокрец было взято группой СД в м-ко Брагин 8 человек, которые были замучены, уничтожены немецко-фашистскими извергами.

Зверское издевательство над тремя женщинами по национальности еврейки немецко-фашистскими захватчиками, которые произвели над ними невыносимые пытки, как-то: избивали прикладами, палками, поджиганием на костре, двух женщин немецко-фашистские изверги замучили на месте, в дер. Старый Мокрец, а одну завезли в м-ко Брагин и уничтожнли.

28 декабря 1942 года из дер. Селец было взято группой СД в м-ко Брагин 5 человек и уничтожено.

28 декабря 1942 года из дер. Тельмана был взят гр-н Котченко в м-ко Брагин немецко-фашистской группой СД, где был замучен и уничтожен через 2 дня.

27 ноября 1941 года расстреляно военнопленных в дер. Селец в количестве 18 человек отрядом СД.

Дзяржайны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 91. Адз. зах. 10. Л. 99 зв. — 100.

Са сведчання М. А. КРЫВУЛЬКІ, жыхара в. Нежыхаў

5 студзеня 1945 г.

...10-го января 1943 года в нашу деревню Нежихов приехали на подводах около 600 немцев — солдат и офицеров. Они были вооружены автоматами, и на возах были пулеметы. Они со всех сторон окружили нашу деревню. Когда в деревне оказались немцы, гр-не, зная о том, что немцы убивают и сжигают мирных гр-н, подвергают их неслыханным пыткам и издевательствам, начали убегать из деревни. По рассказам граждан нашей деревни, Василенко Федор Яковлевич, Василенко Анна Федоровна, Шутов Алексей Фокович и Шутов Иван Фокович находились недалеко от гумна, увидев это и заподозрив о том, что они скрываются, немцы начали стрелять из автоматов и винтовок зажигательными пулями и подожгли гумно.

Когда начало гореть гумно, вышеперечисленные гр-не вышли из гумна, в это время немецкие солдаты Василенку Федору Яковлевичу выбили правый глаз. Лицо его было все в крови, а его дочке разбили голову. Остальные немецкие солдаты в это время согнали всех гр-н мужчин, женщин и детей на улицу и привели туда Василенку Федора с выбитым глазом, избитым, еле живым, и его дочку Анну Федоровну, отвели несколько шагов от стоявшей толпы народа и на глазах у всех выстрелом из автомата один немец в спину расстрелял Василенку Федора и его дочку Анну.

В тот же день в присутствии гр-н, стоявших на улице, был ранее избит немцами прикладами гр-н Гуляй Иван Владимирович, а потом в присутствии всех расстрелян выстрелом в затылок с автомата за то, что он по каким-то причинам не успел выйти на улицу, где немцы сгоняли народ.

Народ, стоя под охраной на улице и видя, что немцы их будут убивать, начал кричать, плакать, особенно нельзя было вытерпеть, когда на руках у матерей кричали маленькие ребятишки. Потом

всю толпу граждан около 150 человек согнали в большой дом, там было столько крика и прощаний детей с матерями, поскольку думали, что доживают последние минуты жизни, в этом доме был лично я. Просидели мы там с утра до вечера. Потом немцы выпустили и начали с оружием гнать нас к сараю с тем, чтобы в данном сарае всех спалить. Но народ от страха и ужаса упал на колени и не пошел в сарай. Тогда немецкий переговорщик сказал: «Идите домой и будете жить до второго нашего приезда».

Когда народ сидел в доме Пилипенко Иосифа под охраной, немцы в это время грабили имущество граждан: открывали сундуки и забирали всю одежду, обувь и продукты питания.

Вторично, 23 мая 1943 г., приехали немецкие войска около 200 человек и начали запаливанием соломы зажигать дома, а гр-н мужчин, женщин и детей выгоняли в конец деревни, где были наготовленные пулеметы для расстрела гр-н, и все гр-не, увидев, что нх будут расстреливать, начали убегать кто куда, а немцы тогда начали стрелять из пулеметов и автоматов. И тогда мужчин, женщин и детей убили 20 человек, а так же живьем сожгли Беленок Феодосию Фоковну, женщину 30 лет, и двое малых детей — Василенко Екатерину Федоровну, 6 лет, мальчика Пилипенко Илью Николаевича, 6 лет.

Вообще, немцы систематически истребляли мирных советских граждан: мужчин, женщин, стариков и детей. Всего за время оккупации немцами в нашей деревне убито и сожжено живьем 36 человек, в том числе женщин 8 человек и детей 6 человек. Кроме этого, собирали граждан и под силой оружия угоняли в Германию на каторжные работы, всего угнано 28 человек, в том числе женщин 11 человек и детей 11 человек...

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 91. Адз. зах. 10. Л. 1036.

Падрыхтаваў *І. Ф. Ганжураў*

Нязломны дух падполля

Нягледзячы на жорсткі акупацыйны рэжым, ужо з восені 1941 года ў Брагіне і некаторых буйнейшых населеных пунктах раёна (Савічы, Жэрднае, Нежыхаў, Асарэвічы і інш.) пачалі дзейнічаць падпольныя партыйна-камсамольскія, камсамольска-маладзёжныя антыфашысцка-патрыятычныя арганізацыі і групы, іх сувязныя. З часткі іх саставу (Брагін, Савічы) затым былі створаны першыя партызанскія групы, якія ў далейшым паклалі пачатак партызанскім атрадам імя Катоўскага і імя Варашылава.

Падпольшчыкі з'яўляліся сувязнымі партызанскіх фарміраванняў, вялі агітацыйна-палітычную работу, здабывалі і перадавалі партызанам каштоўныя звесткі пра ворага, папаўнялі рады лясных салдат, дастаўлялі ім зброю, боепрыпасы, медыкаменты. У сваёй дзейнасці члены падпольных арганізацый і груп абапіраліся на паўсядзённую падтрымку і дапамогу насельніцтва.

У пасляваенны час партыйнымі і савецкімі органамі была праведзена вялікая работа па вывучэнні гераічнай дзейнасці Брагінскага падполля і ўвекавечанні імён патрыётаў-падпольшчыкаў.

І. Ф. Ганжураў

ДАКУМЕНТЫ СВЕДЧАЦЬ

З ПРАТАКОЛА ПАСЯДЖЭННЯ БЮРО ГОМЕЛЬСКАГА АБКАМА КП БЕЛАРУСІ

24 красавіка 1970 г.

Аб Брагінскім патрыятычным падполлі ў перыяд Вялікай Айчыннай вайны (лістапад 1941 — верасень 1943 гг.)

Рассмотрев представленные материалы бюро Брагинского райкома КПБ о деятельности антифашистского патриотического подполья в Брагинском районе Гомельской области в период Великой Отечественной войны, бюро обкома КПБ отмечает, что в декабре 1941 года в г. п. Брагине под руководством бывшего председателя местной промартели «Красный Октябрь» Зиновича Петра Григорьевича, оставленного партийными органами на подпольную работу в тылу немецко-фашистских захватчиков, была создана подпольная антифашистская патриотическая группа.

В это же время в д. Савичи Брагинского района под руководством братьев Степана Илларионовича и Федора Илларионовича Филиппенко создалась другая подпольная патриотическая группа.

В апреле 1942 года Зинович П. Г. ушел с группой подпольщиков в лес для организации партизанскої борьбы, возложив руководство подпольной группой на Дубину Николая Лукьяновича — бывшего бухгалтера артели «Красный Октябрь».

В январе 1942 года перешли на нелегальное положение братья Филиппенко. Они, как и Зинович, из числа подпольщиков создали партизанскую группу. Впоследствии эти группы объединились в партизанский отряд имени Котовского.

Во время рейда партизанского соединения Ковпака, снабдив командованне соединения разведданными по обороие Брагина, подпольщики принимали участие в разгроме местного гарнизона. В сентябре 1943 года после разгрома немецкого гарнизона в Брагине подпольщики ушли в партизанский отряд имени Котовского.

Состав патриотического подполья г. п. Брагин, д. Савичи и прилегающих к ним населенным пунктам насчитывал 45 человек.

В борьбе с немецко-фашистскими захватчиками погибли подпольщики: Дубина Н. Л., Елишевич В., Абушенко К., Ефименко Н. М., Юденок К. М., Леоненко Н. А., Березняцкий Р. К., Бабич И. И., Фурс А. М., Ануприенко П. Т., Клишевич М.

Бюро обкома КПБ считает факт существования подпольной патриотической организации в Брагинском районе в период немецкой оккупации достоверным и п о с т а н о в л я е т:

1. Признать патриотическую деятельность подпольной антифашистской организации в Брагинском районе в период с ноября 1941 года по сентябрь 1943 года.

2. Утвердить состав подпольной патриотической организации, действовавшей на территории Брагинского района в период немецкой оккупации. (Список прилагается.)

Секретарь Гомельского обкома КП Белоруссии *(В. Гвоздев)*

Нацыянальны архіў Рэспублікі Беларусь. Ф. 4853. Воп. 1. Спр. 1. Л. 1—3.

СПІС УДЗЕЛЬНІКАЎ БРАГІНСКАГА (БРАГІНСКАЙ І САВІЦКАЙ ГРУП) ПАТРЫЯТЫЧНАГА ПАДПОЛЛЯ Ў ГАДЫ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ (ЛІСТАПАД 1941 — ВЕРАСЕНЬ 1943 гг.)

Фамилия, имя и отчество	Год рождения	Национальность	Партийность	Выполняемая работа в подполье	Время нахождения в подполье	Работа до войны	Место жительства
Зинович Петр Григорьевич	1915	бел.	член КПСС с 1940 г.	Комиссар парт. отряда им. Котовского, секретарь Брагинского подпольного райкома КПБ(б)	с 26.VIII. 1941 по 23.XI.1943	Директор Брагинской инвалидной артели «Красный Октябрь»	Минская обл., г. Клецк, ул. Панкратовская, д. 9

Фамилия, имя и отчество	Год рождения	Национальность	Партийность	Выполняемая работа в подполье	Время нахождения в подполье	Работа до войны	Место жительства
Дубина Николай Лукьянович	1914	-»-	б-п	с XI.1941 по IV.1942 рядовой Брагинской подпольной организации, с IV.1942 по VIII.1942 руководитель Брагинской подпольной организации	с XI.1941 по VIII. 1942	бухгалтер Брагинской артели «Красный Октябрь»	расстрелян в августе 1942 года
Репченко Савелий Иванович	1910	-»-	член КПСС с 1951 г.	с IV.1942 по X.1942 рядовой участник Брагинской подпольной организации, с X.1942 по IX.1943 руководитель Брагинской подпольной организации	с IV.1942 по IX.1943	учитель 44-й Минской школы	г. Минск, 70 пр. Партизанский, д. 20, кв. 60
Марченко Прокофий Федорович	1910	-»-	б-п	с IV.1942 по X.1943 зам. руководителя Брагинской подпольной организации	с IV.1942 по IX.1943	слесарь промкомбината	г.п.Брагин, ул. Партизанская, 24
Михневич Александр Ефимович	1920	-»-	-»-	с XI.1941 по IV.1942 рядовой Савичской подпольной организации	с XI.1941 по IV.1942	военнослужащий Сов. Армии	Ростовская обл., Аксайский р-н, винсовхоз «Реконструктор»
Марченко Анна Ивановна	1916	-»-	-»-	рядовая Брагинской подпольной организации	с IV.1942 по IX.1943	учительница	г.п.Брагин, ул. Партизанская, 24
Стрибук Денис Федорович	1911	-»-	-»-	с IV. 1942 по IX.1943 член Брагинской подпольной организации	с IV.1942 по IX.1943	врач, военнослужащий Сов. Армии	г. Минск, Снежный пер., д. 7, кв. 1
Стрибук Татьяна Ивановна	1918	рус.	-»-	член Брагинской подпольной организации	с IV.1942 по IX.1943	военнослужащая Сов. Армии	-»-
Скороход Николай Васильевич	1918	-»-	член КПСС с 1961 г.	член Брагинской подпольной организации	с IV.1942 по IX.1943	бухгалтер райфинотдела	г.п. Брагин, ул. Первомайская, 35
Скороход Евгения Ивановна	1912	-»-	-»-	рядовая Брагинской подпольной организации	с VI. 1942 по VIII.1942	кассир маслозавода	расстреляна в августе 1942
Симукова (Лысенко) Ольга Григорьевна	1918	-»-	-»-	связная Брагинской подпольной организации	с IV.1942 по IX.1943	зав. детсадом № 2 г. п. Брагин	г. п.Брагин, ул. Советская, 80
Ковш Константин Антонович	1914	-»-	-»-	рядовой Брагинской подпольной организации	с III.1942 по IX.1942	военнослужащий Сов. Армии	Брагинский р-н, д. Глуховичи

Фамилия, имя и отчество	Год рождения	Национальность	Партийность	Выполняемая работа в подполье	Время нахождения в подполье	Работа до войны	Место жительства
Голуб Григорий Антонович	1922	-»-	член ВЛКСМ	рядовой Брагинской подпольной организации	с III.1942 по X.1942	колхозник	погиб в октябре 1942 г.
Скороход (Золотухина) Ольга Игнатьевна	1922	-»-	-»-	рядовая Брагинской подпольной организации	с XII.1941 по V.1943	кассир Брагинской артели «Красный Октябрь»	г. п. Брагин, ул. Советская, 85
Демус Евгений Андреевич	1924	-»-	член КПСС с 1960 г.	с XI.1941 по VIII.1942 рядовой Брагинской подпольной организации	с XI.1941 по VIII.1942	окончил Брагинскую СШ	г. Тюмень, ул. Рижская, 55, кв. 8
Скороход Ольга Романовна	1915	-»-	б-п	рядовая Брагинской подпольной организации	с III.1942 по IX.1943	учительница	г. Минск, бульвар Луначарского, д. 5, кв. 28
Винницкий Николай Федорович	1920	-»-	член КПСС с 1955 г.	рядовой Брагинской подпольной организации	с I.1942 по IX.1943	окончил Брагинскую СШ	Гомельская обл., г. Добруш
Свирденко Петр Гаврилович	1915	-»-	б-п	рядовой Брагинской подпольной организации	с VIII.1942 по IX.1943	наборщик типографии	г.п. Брагин, ул. Советская, 37
Демиденко Георгий Иванович	1925	-»-	-»-	рядовой Брагинской подпольной организации	с XI.1941 по V.1942	окончил 8 кл. Брагинской СШ	Брагинский р-н, д. Глуховичи
Петренко Гавриил Иванович	1913	-»-	-»-	рядовой Брагинской подпольной организации	с III.1942 по IX.1943	бухгалтер Брагинского отдела комунхоза	Брагинский р-н, д. Глуховичи
Федченко Иван Федорович	1924	-»-	-»-	рядовой Брагинской подпольной организации	с XI.1941 по IX.1943	учащийся	г.п.Брагин, ул. Калинина, 1
Камеко Семен Иванович	1907	-»-	-»-	рядовой Брагинской подпольной организации	с XI.1941 по IX.1943	офицер Сов. Армии	Брестская обл., г. п. Ганцевичи, ул. Первомайская, 10
Стоянов Федор Семенович	1923	-»-	-»-	рядовой Савичской подпольной организации	с III.1942 по IX.1943	бухгалтер колхоза	г. Рига, ул. Мнера, 82/11
Филиппенко Степан Илларионович	1908	-»-	член КПСС	с XI.1941 по XII.1941 руковод. Савичской подпольной организации	с XI.1941 по XII.1941	председатель Савичского сельпо	Брагинский р-н, д. Савичи
Филиппенко Федор Илларионович	1910	-»-	член КПСС с 1938 г.	с XI.1941 по XII.1941 руковод. Савичской подпольной организации	с XI.1941 по XII.1941	инструктор Комаринского РК КПБ	убит в марте 1943 г.

Фамилия, имя и отчество	Год рождения	Национальность	Партийность	Выполняемая работа в подполье	Время нахождения в подполье	Работа до войны	Место жительства
Загорянский Федор Антонович	1901	-»-	член КПСС с 1956 г.	с XI.1941 по XII.1941 рядовой Савичской подпольной организации, с XII.1941 по VI.1942 руководитель Савичской подпольной организации	с XI.1941 по VI.1942	бухгалтер Савичского сельпо	Брагинский р-н, д. Савичи
Загорянская Нина Николаевна	1926	-»-	член КПСС с 1964 г.	с XII.1941 по IV.1943 рядовая Савичской подпольной организации	с XII.1941 по IV.1943	окончила школу	г. Феодосия, ул. Куйбышева, 32
Загорянская Феодосия Мефодьевна	1909	-»-	б-п	с XII.1941 по IX.1942 рядовая Савичской подпольной организации	с XII.1941 по IX.1942	колхозница	Брагинский р-н, д. Савичи
Загорянская Феодосия Ивановна	1900	-»-	-»-	с XII.1941 по IV.1943 рядовая Савичской подпольной организации	с XII.1941 по IV.1943	учительница Ильичской СШ	г. Феодосия, ул. Куйбышева, 32
Загорянская Лидия Антоновна	1914	-»-	-»-	рядовая Савичской подпольной организации	с XI.1941 по VIII.1942	учительница Савичской СШ	расстреляна немцами в августе 1942 г.
Щука Татьяна Сергеевна	1910	-»-	-»-	рядовая Савичской подпольной организации	с XI.1941 по VIII.1942	колхозница	-»-
Березняцкий Роман Купреевич	1907	-»-	к. в чл. КПСС	рядовой Савичской подпольной организации	с XI.1941 по VIII.1942	шофер Брагинского РОМВД	-»-
Ефименко Назар Мефодьевич	1900	-»-	б-п	рядовой Савичской подпольной организации	с XII.1941 по VIII.1942	директор В.-Жаровской школы	-»-
Обушенко Клавдия Федоровна	1915	-»-	-»-	рядовая Савичской подпольной организации	с XI.1941 по VIII.1942	учительница Савичской СШ	-»-
Анапрненко Петр Тимофеевич	1912	-»-	-»-	рядовой Савичской подпольной организации	с XI.1941 по VIII.1942	военнослужащий Сов. Армии	-»-
Бабич Иван Иванович	1892	-»-	-»-	рядовой Савичской подпольной организации	с XI.1941 по VIII.1942	колхозник	-»-
Юденок Клавдия Мефодьевна	1921	-»-	-»-	рядовая Савичской подпольной организации	с XI.1941 по VIII.1942	студентка Могилевского пединститута	-»-
Гриценко Фома Яковлевич	1910	-»-	-»-	с XI.1941 по XI.1942 рядовой Савичской подпольной организации	с XI.1941 по XI.1942	колхозник	Брагинский р-н, д. Савичи

Фамилия, имя и отчество	Год рождения	Национальность	Партийность	Выполняемая работа в подполье	Время нахождения в подполье	Работа до войны	Место жительства
Шареюк Михаил Васильевич	1902	-»-	чл. КПСС	с XI.1941 по V.1942 рядовой Савичской подпольной организации	с XI.1941 по V.1942	председатель В.-Слободского с/с	погиб в бою с оккупантами
Пилипенко Петр Сидорович	1922	-»-	б-п	с XI.1941 по 1942 рядовой Савичской подпольной организации	с XI.1941 по XI.1942	колхозник	погиб в бою с оккупантами
Фурс Ананий Мефодьевич	1900	-»-	-»-	рядовой Савичской подпольной организации	с XI.1941 по VIII.1942	колхозник	расстрелян немцами в августе 1942 г.
Халиманчик Михаил Иванович	1907	-»-	-»-	рядовой Брагинской подпольной организации	с XI.1941 по IX.1943	сапожник артели «Красный Октябрь»	умер в 1953 г.

Секретарь Брагинского райкома КП Белоруссии *(И. Зиневич)*

Нацыянальны архіў Рэспублікі Беларусь. Ф. 4853. Воп. 1. Спр. 1. Л. 12–17.

ДАВЕДКА
АБ ДЗЕЙНАСЦІ АНТЫФАШЫСЦКАГА ПАТРЫЯТЫЧНАГА ПАДПОЛЛЯ Ў ГАДЫ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ Ў ГАРАДСКІМ ПАСЁЛКУ БРАГІН І ВЁСЦЫ САВІЧЫ

Перед оккупацией Брагинского района немецко-фашистскими войсками партийно-советским активом под руководством райкома партии в районе д. Лубеники были заложены крупные базы с оружием и боеприпасами. Для организации партизанской деятельности в районе баз были оставлены 8 коммунистов, среди которых председатель артели «Красный Октябрь» Зинович Петр Григорьевич, председатели колхозов и сельских Советов.

Встретив осенью 1941 года трудности с организацией партизанской деятельности в районе, ряд оставленных товарищей приняли решение явиться в Брагин и ожидать весны 1942 года. В Брагине они были сразу арестованы и расстреляны.

Бывший директор заготконторы Бирков оказался предателем, выдал партизанские базы и впоследствии стал служить конюхом у немцев.

Только Зинович П. Г., председатель Лубеникского с/с Леоненко Василий Евтихневич и председатель колхоза Делец Филипп Емельянович были противниками явки в Брагин, остались в лесу и начали проводить диверсии на шоссе Хойники — Речица. После разгрома карателями баз они ушли из леса. Леоненко В. Е. и Делец Ф. Е. стали нелегально проживать у своих родственников в д. Углы, а Зинович, несмотря на то, что за его поимку была назначена большая премия, пробрался в Брагин и укрылся в сарае рабочего артели Халиманчика Михаила Ивановича, проживавшего рядом с полицией.

За короткое время Зинович объединил вокруг себя бывших работников артели в подпольную антифашистскую группу, которая до весны 1942 года под его руководством проводила в Брагине патриотическую работу.

С помощью этой подпольной группы Зинович П. Г. к весне 1942 года создал небольшую партизанскую группу и в апреле ушел с ней в Лубеникские леса и вскоре объединился с патриотическими группами, действовавшими в деревнях Савичи и Микуличи, а к лету 1942 года организовали партизанский отряд имени Котовского. Командиром отряда был Михневич Александр Ефимович, а Зинович П. Г. стал комиссаром этого отряда. Кроме этого в Брагине была оставлена группа подпольщиков для патриотической деятельности, руководителем которой Зинович П. Г. назначил бывшего бухгалтера артели Дубину Николая Лукьяновича, а помощником его — Марченко Прокофия Федоровича.

При Зиновиче, а также после его ухода в лес, подпольщики проводили следующую патриотическую работу:

Через Демуса Евгения Андреевича, работавшего на радиоузле, организовали регулярный прием сводок Совинформбюро, которые размножали и распространяли в Брагине

М. Л. Дубіна

П. Ф. Марчанка

Т. І. Стрыбук

В. Р. Скараход

В. Р. Сімукова (Лысенка)

Я. А. Дзмус

Г. І. Дземідзенка

Я. І. Скараход

и окружных селах, а для этого привлекли ряд новых патриотов. В деревне Глуховичи у них работала группа в составе Петренко Гавриила Ивановича (руководитель), Ковша Константина Антоновича, Голуба Григория Антоновича и Демиденко Георгия Ивановича. В д. Косачев работал Федченко Иван Федорович, в д. Ковака сводки доставляла Марченко Анна Ивановна.

В самом Брагине распространением сводок Совинформбюро занимались участники подпольной организации Дубина Н. Л., Халиманчик М. И., Скороход О. Р., Скороход Е. И., Скороход Н. В., Марченко П. Ф., Скороход Юлия, Клишевич Михаил, Елишевич Виктор и другие.

Кроме распространения сводок Совниформбюро Зинович П. Г. составлял листовки и воззвания, которые распространялись в Брагине.

После ухода Зиновича П. Г. в лес Демус Е. А. самовольно включил по местной сети ретрансляцию передачи из Москвы. За этот дерзкий поступок Демуса Е. А. оккупанты сильно избили и выгнали с работы, но благодаря тому, что его отец работал заместителем бургомистра района, подпольщик арестован не был. Позднее подпольщики решили сделать свой радиоприемник. Нужные детали из старых приемников Демус Е. А. доставал у своего друга Джежоры Геннадия, работавшего на том же радиоузле. Из этих деталей они вместе с Марченко П. Ф. на квартире Скороход Евгения собрали радиоприемник, который тайно установили на этой же квартире. Работа по приему и распространению сводок продолжалась.

Вскоре по заданию партизан они собрали другой приемник на квартире полицейского Костюка Иллариона Гордеевича и передали его в отряд Зиновича П. Г. В то же время группа патриотов с участием Демиденко Георгия Ивановича в д. Глуховичи сделала свой радиоприемник и установила его на квартире Демиденко Г. И.

Н. М. Ефіменка

Н. М. Загаранская

Т. С. Шчука

К. Ф. Абушэнка

К. М. Юдзянок

М. І. Халіманчык

По заданию партизан подпольщики добывали оружие и боеприпасы, переправляли их в отряд. Это делалось двумя способами. Подпольщики узнавали, у кого есть оружие, и затем выкупали его или похищали. Установили связь с полицейскими Костюком И. Г. и Комеко Семеном Ивановичем, которые передавали оружие из немецкого склада. Осуществлялось это таким образом: заступая в наряд на мельнице или на окраину Брагина, они брали с собой винтовки, боеприпасы, а также гранаты из числа тех, которые были собраны у населения и без особого присмотра хранились в полиции, а потом, возвращаясь с поста, заходили к Марченко П. Ф. и Репченко С. И. И оставляли у них в сарае все это оружие и боеприпасы. Так повторялось много раз. В результате — все собранное оружие исчезло из полиции. Арестованный бывший следователь полиции Потего С. С. по этому поводу показал, что, когда они с начальником полиции Марченко Н. обнаружили отсутствие собранного оружия, боясь подозрений и расправы немцев, не доложили об этом жандармерии и составили фиктивный акт, что собранное оружие якобы уничтожено.

По имеющимся в республиканском партийном архиве данным, подпольщиками Брагина было передано много оружия и боеприпасов.

Переправляли по своим каналам людей в партизаны. На активных немецких пособников писали анонимные письма в жандармерию, намекая, что они связаны с партизанами, и немцы арестовывали своих же пособников.

К началу 1942 года в д. Савичи под руководством коммунистов братьев Филипенко Степана Илларионовича и Федора Илларионовича была создана активная патриотическая группа из числа местных коммунистов, комсомольцев, учителей школ. В эту группу вошли: Филипенко Степан Илларионович, Филипенко Федор Илларионович, Мнхневич Александр Ефимович, Загорянский Федор Антонович, Березняцкий Роман Купреевич,

Фурс Ананий Мефодьевич, Обушенко Клавдия Федоровна, Ефименко Назар Мефодьевич, Зеленковская Елена Григорьевна, Анаприенко Петр Тимофеевич, Загорянская Лидия Антоновна, Бабич Иван Иванович, Юденок Клавдия Мефодьевна, Леоненко Николай Алексеевич, Гриценко Фома Яковлевич, Смеян Федор Семенович, Шаренок Михаил Васильевич, Пилипенко Петр Сидорович, Щука Татьяна Сергеевна.

Эти подпольщики проводили патриотическую работу среди населения, разъясняли ему правду о положении на фронтах, писали листовки и воззвания. Сделали и тайно установили приемник у учительницы Обушенко Клавдии, принимали и распространяли сводки Совинформбюро.

Собирали, прятали оружие и боеприпасы, которого в то время было много в окружающих лесах и у населения.

Укрывали молодежь от отправки в Германию и еврейских детей. Так, в доме Загорянского Ф. А. скрывали Колотей Олю и Кунцевич Лиду, которых потом отправили в отряд к Степану и Федору Филиппенко.

В начале 1942 года Степан и Федор Филиппенко были арестованы полицией, но вскоре им удалось освободиться, так как начальник полиции Головня был им знаком.

Вернувшись домой, они сразу же ушли на нелегальное положение в лес и стали организовывать партизанский отряд. Вскоре к ним перешли подпольщики Михневич А. Е., Гриценко Ф. Я., Стоян Ф. С., Шаренок М. В., Пилипенко П. И., Кунцевич Лидия, Колотей Ольга. Пришли несколько военнопленных, проживавших в ближайших селах, и, таким образом, в лесу, в районе д. Нежихов, стал базироваться небольшой партизанский отряд.

Оставшиеся в д. Савичи подпольщики под руководством партизан продолжали проводить патриотическую работу среди населения, собирали и передавали партизанам оружие и боеприпасы, снабжали их продуктами и информацией о действии местного полицейского гарнизона. Руководил оставшимися подпольщиками Загорянский Федор Антонович.

Большая часть продукции работавшего в Савичах молокопункта шла в лес, партизанам. Это делали подпольщики с помощью Леоненко Николая Алексеевича, работавшего заведующим пунктом, и Фурса Анания, работавшего бургомистром волости.

Весной 1942 года партизаны вместе с подпольщиками разгромили местный полицейский гарнизон, убили около 15 человек предателей. Был разбит маслозавод и уничтожено здание волости с документацией.

В августе 1942 года для установления связи с группой партизан братьев Филиппенко, Зинович П. Г. послал связную Скороход Евгению Ивановну.

Подпольщикам Брагина Зиновичем П. Г. была поставлена задача связать Скороход Е. И. с подпольщиками Савич, чтобы последняя была доставлена в отряд Филиппенко.

Воспользовавшись случаем прихода Скороход Е. И. и зная, что она после этого пойдет в отряд к Зиновичу П. Г., Дубина Н. Л. написал последнему письмо, в котором указал фамилии и имена многих подпольщиков Брагина. Письмо было зашито в пиджак Скороход Е. И., которая с помощью подпольщика Ковша Константина А. была доставлена на лошади в д. Савичи.

В это время в Савичах находился отряд полиции во главе с начальником Марченко Н. и следователем полиции Потего С. С.

Скороход Е. И., пробираясь в деревню, наткнулась на полицейский пост. Отстреливаясь из нагана и предпринимая попытку уйти в лес, она была задержана и не успела достать и уничтожить письмо. Оно попало в руки полицейских, и по нему были арестованы почти все подпольщики Брагина. У Скороход Е. И. была и другая записка, адресованная подпольщику Леоненко Н. А. Леоненко был арестован и без всяких пыток, по уговору следователя полиции Потего С. С., работавшего в их деревне до войны учителем и обещавшего спасти ему жизнь, выдал всех подпольщиков, которые действовали в деревне Савичи. Все подпольщики были немедленно арестованы и отправлены в тюрьму в Брагин, только Загорянскому Ф. А. в пути удалось бежать.

Больше недели во дворе тюрьмы всех арестованных подпольщиков Брагина и Савич, кроме Леоненко Н. А., зверски пытали, но все они вели себя мужественно и не признались, что вели какую-то борьбу против немцев. По показаниям следователя полиции Потего С. С., всего по делу подпольщиков Брагина и Савич было арестовано около 30 человек.

В начале сентября 1942 года около 20 человек наиболее активных подпольщиков немцы и полицаи расстреляли на окраине Брагина, а остальных угнали на работы в другие города, Германию, некоторых освободили.

Среди расстрелянных: Дубина Николай Лукьянович, Скороход Евгения Ивановна, Елишевич Виктор (отчество не установлено), Клишевич Михаил (отчество не установле-

но), Березняцкий Роман Купреевич, Фурс Ананий Мефодьевич, Анапреенко Петр Тимофеевич, Ефименко Назар Мефодьевич, Обушенко Клавдия Федоровна, Бабич Иван Иванович, Леоненко Николай Алексеевич, Юденок Клавдия Мефодьевна, Щука Татьяна Сергеевна.

Вскоре были расстреляны и семьи почти всех этих подпольщиков.

Учитель одной из минских школ Репченко Савелий Иванович накануне войны прибыл в Брагин за малолетними детьми, находившимися у тещи Скороход Екатерины, и вынужден был остаться в Брагине. Вскоре теща умерла, и Репченко остался один с детьми. Оккупационные власти с сочувствием относились к нему, определили на работу в местную типографию, где выпускались различные хозяйственные бланки. По своей инициативе он установил связь с партизанским отрядом Зиновича П. Г. и выполнял различные поручения.

После разгрома подпольной организации в Брагине, в октябре 1942 года, Зинович вызвал Репченко С. И. в лес и поставил перед ним задачу создать в Брагине новую подпольную организацию из числа патриотов и оставшихся подпольщиков.

Репченко С. И. вскоре удалось создать небольшую патриотическую группу. Наученные горьким уроком, члены патриотической группы действовали более конспиративно. Каждый участник группы имел присвоенный номер (010, 012 и т. д.), который и фигурировал в документах и донесениях, а также псевдонимы («Дурецкий», «Каспирович», «Васильев» и т. д.). В эту новую группу вошли: Репченко Савелий Иванович (руководитель), Марченко Прокофий Федорович (помощник), Стрибук Денис Федорович, Снмукова Ольга Григорьевна, Комеко Семен Иванович, Костюк Илларион Гордеевич, Свириденко Петр Гаврилович, Марченко Анна Ивановна, Стрибук Татьяна Ивановна, Скороход Ольга Романовна.

Через проживавших в то время в деревнях Журавлева Павла Аврамовича, Павлюченко Антона Ивановича, Денисенко (имя и отчество не установлено) из д. Соболи Репченко С. И. связался с партизанским отрядом имени Котовского.

Боевые дела этой организации:

В большом количестве получали от партизан листовки и распространяли их среди населения. Сами составляли воззвания к солдатам добровольческих подразделений и чехословацких частей с призывом переходить на сторону партизан. Несколько таких листовок имеется в партархиве ЦК КПБ.

Передавали партизанам различные сведения о немцах и действиях оккупационных властей Брагина, полиции и жандармерии.

Передавали шрифт, бумагу, краску, которые брали из местной типографии, где работал Репченко С. И. Когда оккупанты летом 1943 года собрались выпустить в Брагине областную газету, по заданию партизан подпольщики сожгли типографию вместе с оборудованием и принасенными материалами.

Передали в партизанский отряд имени Котовского большое количество оружия, боеприпасов, тола, которые доставали у чехословаков и полиции.

Достали у чехословаков, с которыми установили связь, и передали в партизанский отряд радиопередатчик. С чехословаками держали связь через поручика Дюржо Ондрика и четника Шушло Франтишека.

Вывели из строя 40 велосипедов одной из немецких частей, дислоцировавшихся в Брагине (исполнил Марченко П. Ф.).

Сожгли две автомашины во дворе райпромкомбината. Вывели из строя электростанцию в г. п. Брагин (исполнил Марченко П. Ф.).

Передавали партизанам в большом количестве медикаменты.

С оружием в руках вместе с партизанами соединения Ковпака и отряда имени Котовского участвовали в разгроме полицейского гарнизона в Брагине. Было убито не менее 200 немцев и полицейских, разгромлены маслосырзавод, хлебозавод и другие немецкие учреждения.

Брагинские подпольщики перед наступлением партизан на Брагин предварительно провели работу. Они передали пароль, подожгли строения возле укрепленного пункта, обозначили мелом дома, где жили полицейские.

Вскоре после этого боя в сентябре 1943 года по указанию партизан подпольщики в полном составе оставили свои места и вместе с семьями ушли в партизанский отряд, где сражались до соединения с частями Советской Армии в ноябре 1943 года.

Справка о подпольщиках г. п. Брагин и д. Савичи составлена на основании материалов следствия по делу бывшего следователя брагинской полиции Потего С. С. и начальника этой полиции Шевкуненко Г. И., по делу которых состоялся открытый процесс в Брагине в 1964 году. Кроме этого были использованы показания оставшихся в живых руководителей подполья, рядовых подпольщиков, жителей Брагина и имеющихся в республиканском партархиве документов.

О брагинских подпольщиках, их боевых делах на основании указанных материалов, написана документальная повесть, которая опубликована...[1]

Секретарь Брагинского райкома КП Белоруссии *(И. Зинович)*

Нацыянальны архіў Рэспублікі Беларусь. Ф. 4853. Воп. 1. Спр. 1. Л. 6—11.

Дакументы выявіў і падрыхтаваў да друку *У. І. Лемяшонак*

[1] Степаненко А. Непокоренные. Полесская быль. Мн., 1970.

БРАГІНСКІ ПАДПОЛЬНЫ РАЙКАМ КП(б) БЕЛАРУСІ

Створаны рашэннем Палескага падпольнага абкама КП(б) Беларусі на пачатку лістапада 1943 г. Сакратаром райкама быў зацверджаны камісар партызанскага атрада імя Катоўскага Зіновіч Пётр Рыгоравіч. Райкам базіраваўся ў гэтым жа атрадзе (камандзір А. Я. Міхневіч).

Склад падпольнага райкама КП(б)Б

Сакратар Зіновіч Пётр Рыгоравіч (11.10.1943—24.11.1943).
Члены райкама: Мельнікаў Ісідар Нікіфаравіч (11.10.1943—24.11.1943), Міхневіч Аляксандр Яфімавіч (11.10.1943—24.11.1943).

Падпольныя партыйныя органы Кампартыі Беларусі ў гады Вялікай Айчыннай вайны (1941—1944). Мн., 1975. С. 225—226.

КАМАРЫНСКІ ПАДПОЛЬНЫ РАЙКАМ КП(б) БЕЛАРУСІ

6 верасня 1943 г. Палескі падпольны абкам КП(б) Беларусі даручыў камісару партызанскага атрада імя Варашылава І. А. Шэйну і камандзіру гэтага атрада С. І. Філіпенку арганізаваць у Камарынскім раёне сетку падпольных партыйных арганізацый. Разгарнуўшы работу, яны стварылі райкам партыі, які базіраваўся ў гэтым жа партызанскім атрадзе.

Склад падпольнага райкама КП(б)Б

Сакратар Шэйн Іван Ануфрыевіч (6.9.1943—22.9.1943).
Члены райкама: Міхедзенка Сяргей Мікітавіч (6.9.1943—22.9.1943), Філіпенка Сцяпан Іларыёнавіч (6.9.1943—22.9.1943).

Падпольныя партыйныя органы Кампартыі Беларусі ў гады Вялікай Айчыннай вайны (1941—1944). Мн., 1975. С. 232.

Змагаўся ў падполлі камсамол

На франты Вялікай Айчыннай вайны па мабілізацыі ў 1941-м пайшлі тысячы жыхароў Брагінскага і Камарынскага раёнаў, у тым ліку добраахвотнікі з брагінскага знішчальнага батальёна Мікалай Агароднік, Іван Зелянкоўскі, Анатоль Скараход, Мікалай Скараходаў, Фёдар Чавус і іншыя. Многія юнакі і дзяўчаты ўліліся ў партызанскія атрады і падпольныя групы, якія ўжо ў першыя месяцы вайны пачалі дзейнічаць на акупіраванай ворагам тэрыторыі, у тым ліку і ў нашых мясцінах.

Загартоўка, атрыманая маладымі актывістамі ў бурлівыя гады камсамольскага юнацтва, вельмі дапамагала ім у суровыя часіны ваеннага ліхалецця. У ліку такіх былі трактарыстка-камсамолка з калгаса «Новы свет» (в. Касачоў) Эна (Ганна) Піліпаўна Шубянок, вылучаная ў 1939 годзе на работу сакратаром Тураўскага райкама ЛКСМБ. Пасля захопу Тураўшчыны гітлераўцамі яна ўзначаліла мясцовы падпольны райкам камсамола. У першы ж дзень акупацыі правяла смелую дыверсію, у выніку якой было знішчана 2 тысячы тон гаручага. Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР ад 8 ліпеня 1941 года ў ліку першых партызан і падпольшчыкаў

яна была ўзнагароджана медалём «За адвагу»[1]. У далейшым удзельнічала ў патрыятычным падполлі ў Рэчыцы, дзе была выдадзена правакатарам і расстраляна немцамі.

У першай палове 1942 года камандаванне партызанскага атрада імя Катоўскага прызначыла Віктара Рабянка кіраўніком падпольнай камсамольскай групы, якая складалася з падгруп на чале з Ф. Я. Грыцэнкам і М. Н. Шаранок (вёскі Жэрдзяе і Нежыхаў) і дзейнічала ў асноўным на тэрыторыі Выграбна-Слабадскога сельсавета. У групу ўваходзілі актыўныя камсамольцы Іван Грыцэнка, Тамара Загаранская, Еўдакія Кавулька, Мікалай Котчанка, Фёдар Стаян, Ганна Шаранок і іншыя. Неўзабаве група павялічылася да 30 чалавек.

З мэтай узмацнення палітычнага кіраўніцтва камсамольска-маладзёжнымі групамі і каардынацыі іх дзеянняў у красавіку 1943 года быў створаны Брагінскі падпольны раённы камітэт камсамола. Прыкладна праз месяц у размяшчэнні партызанскага атрада імя Катоўскага адбылася раённая камсамольская канферэнцыя. У яе рабоце прынялі ўдзел 78 камсамольцаў-партызан і 9 падполыпчыкаў з Брагіна. Канферэнцыя абрала новы склад падпольнага райкама ЛКСМБ і яго бюро з пяці чалавек: Віктар Рабянок (сакратар), Пётр Гаркавенка, Ніна Загаранская, Мікалай Котчанка, Пётр Філіпенка.

Пад кіраўніцтвам райкама камсамола падпольныя камсамольскія групы праводзілі значную работу: выяўлялі ў акупацыйных гарнізонах і перадавалі партызанам звесткі аб колькасным саставе і ўзбраенні ворага. Апрача таго, маладыя патрыёты адшуквалі зброю і боепрыпасы, медыкаменты і перадавалі іх у партызанскі атрад.

Нелегальны райкам ЛКСМБ, камсамольцы і моладзь з падпольных груп вялі растлумачальную работу сярод насельніцтва, распаўсюджвалі лістоўкі і адозвы, зводкі Савінфармбюро і г. д. Наколькі вынікавай была іх дзейнасць, сведчаць наступныя прыклады.

Пры дапамозе камсамольцаў-падполыпчыкаў у савіцкім нямецка-паліцэйскім гарнізоне была праведзена агітацыйная работа сярод дыслацыраванага там 108-га ўкраінскага батальёна, сфарміраванага гітлераўцамі з ваеннапалонных чырвонаармейцаў. Салдаты батальёна перабілі афіцэраў, у большасці немцаў, і перайшлі ў партызанскі атрад. У чэрвені 1943 года камсамольцы-сувязныя паведамілі, што на партызанскі атрад імя Катоўскага наладжваецца аблава немцаў з савіцкага гарнізона. Камандаванне атрада дало даручэнне сакратару падпольнага райкама ЛКСМБ Віктару Рабянку сфарміраваць мабільныя партызанскія падраздзяленні, у асноўным з ліку камсамольцаў, і даць бой фашыстам на подступах да вёскі Вярховая Слабада. Так і было зроблена. У гэтым баі немцы страцілі 22 салдаты. Сямёра акупантаў былі ўзяты ў палон.

У баявых аперацыях і ў падпольнай рабоце сярод насельніцтва партызанскай зоны з найлепшага боку зарэкамендавалі сябе камсамольцы Аляксей Астапенка, Мікалай Бабіч, Барыс Волкаў, Пётр Гаркавенка, Мікалай Котчанка, Міхаіл Попік, Еўдакія Піліпенка, Пётр Піліпенка, Наталля Піліпенка і іншыя.

Работа падполыпчыкаў пастаянна была звязана з вялікай небяспекай і нярэдка са смяртэльнай рызыкай. Так, у 1942—1943 гадах гітлераўцамі былі арыштаваны многія члены Брагінскай і Савіцкай падпольных груп, а таксама сувязны Аляксей Смірноў, разведчык Іван Грыцэнка. Падчас адной з наладжаных гітлераўцамі ў 1943 годзе блакад партызанскага атрада імя Катоўскага бясстрашна дзейнічалі і загінулі смерцю герояў камсамолец Пётр Гаркавенка і камандзір узвода Барыс Волкаў, які ўзнагароджаны ордэнам Чырвонага Сцяга пасмяротна.

І. Ф. Ганжураў

[1] Партызанская барацьба беларускага народа ў гады Вялікай Айчыннай вайны. Мн., 1959. С. 170—171.

ДАКУМЕНТЫ СВЕДЧАЦЬ

ЛІСТОЎКА, НАПІСАНАЯ ПАРТЫЗАНАМІ АТРАДА ІМЯ Р. І. КАТОЎСКАГА І РАСПАЎСЮДЖАНАЯ ПАДПОЛЬШЧЫКАМІ СЯРОД УЛАСАЎЦАЎ І ПАЛІЦЭЙСКІХ БРАГІНСКАГА ГАРНІЗОНА[1]

Смерть немецким оккупантам!

ДОБРОВОЛЬЦЫ!

Коварный враг — немецкие захватчики сделали вас соучастниками своего кровавого дела. Мы знаем: большинство из вас, за исключением малой кучки отъявленных негодяев, не были изменниками, любили свой народ, свою Родину, но обманом да запугиванием втянуты немцами в убийства своего русского народа, своих родных и близких.

Гитлеровские мерзавцы запугивают вас тем, что, мол, одинаково не будет вам пощады от партизан. Не верьте этой лжи. Они врут, как врали всегда и везде. Всех, добровольно переходящих к нам, казаков, полицейских, так называемых «добровольцев», мы принимаем в свои ряды, и они вместе с нами борются против врагов русского народа — немецких захватчиков. Но горе тем, кого мы поймаем, как врага, с оружием.

В партизанских отрядах есть бывшие полицейские, «добровольцы». К партизанам перешел 108-й батальон «добровольцев», полицейские дер. Крюки и другие.

Позорный конец постигнет рано или поздно каждого изменника, который будет продолжать служить врагу.

Куда вы денетесь тогда?

У многих из вас братья, сыновья, отцы борются за свой народ. Вы сегодня-завтра встретитесь с ними, как враги, изменники. И скажут они вам, как старый казак Тарас Бульба: «Предатель! Я тебя породил, я тебя и убью!»

Бейте своих немцев-командиров и переходите к нам!

Смерть немецким бешеным псам!

Эта листовка служит пропуском для перехода к партизанам.

Красные партизаны

июль 1943 года

[1] Гэты і наступныя дакументы (с. 196—197) публікуюцца па кн.: Степаненко А. Непокоренные. Полесская быль. Мн., 1970. С. 160, 210—211, 215—217, 221—222.

ЗВЕСТКІ АБ ДЗЕЙНАСЦІ ПАДПОЛЬНАЙ АРГАНІЗАЦЫІ БРАГІНА

Штабу п/о им. Котовского

Сведения выполнения задания т. 012 Дуборецким

1. Спален спиртзавод Брагинский.
2. Спален продовольств. склад немецкого гарнизона в Брагине.
3. По заданию п/орг 012 вывел со строя паровую машину Райпромкомбината, т. 11 у пром. комбинате на складе уничтожено 68 веломашин немецких и 2 легковые машины.

Руководитель п/орг 012 *Дуборецкий*
Писар п/орг 014 *Скороход*

18 августа 1943 г.

Сведения поступления в/вооружения от 012 т. Дуборецкого

1. Винтовок русских — 30 шт.
2. Гранат ручных — 300 шт.
3. Радиостанций — 1 шт.
4. Радиоприемники — 2 шт.
5. Патронов винтовочн. — 6 ящиков.
6. Головых шашек — 300 шт.

Руководитель п/орг 012 *Дуборецкий*

ЗАГАД АБ ПЕРАДАЧЫ ПАРТЫЗАНСКАМУ АТРАДУ ІМЯ Р. І. КАТОЎСКАГА ЎРАЧА-ПАДПОЛЬШЧЫКА

Приказ № *Копия — штабу*

На основании распоряжения штаба п/о имени Котовского за № 1476 от 25 августа о передаче одного медработника штабу п/о, приказываю:

Передать в распоряжение штаба п/о имени Котовского товарища 013.

Место встречи сообщить через тов. 016.

Нач. подпольн. орг. *Касперович*

29.8.43 г.

ЛІСТОЎКА, НАПІСАНАЯ І РАСПАЎСЮДЖАНАЯ СЯРОД НАСЕЛЬНІЦТВА БРАГІНСКІМІ ПАДПОЛЬШЧЫКАМІ

Воззвание к рабочим и крестьянам Брагинской области

Несколько дней тому назад русская армия перешла в решительное наступление на всех фронтах и в жестоких боях нанесла противнику смертельный удар. Враг чувствует свою гибель, а поэтому он становится жесточе. Отступая, фашисты уничтожают все на своем пути, чего не успели уничтожить за полтора года. Горят города, местечки и села. Течет ручьями еще не остывшая кровь по русской земле русского народа. Они насильно увозят тысячи лучших людей в Германию, чтобы их там уничтожить.

Кто может не знать жестоких расправ фашистских псов над мирным населением в г. Брагине, Комарине, Лоеве и др. городах и селах?!

Кто не видел зарево пожаров пылающих деревень, а в них корчащиеся тела отцов, матерей, маленьких детишек?!

Кто не слышал грубое рыдание отцов, нежный плач матерей и жалкий визг детишек, склонявших свои головы у вырытой для них могилы?!

И вот настал решительный момент жестокой расправы над врагом. Мы должны всеми средствами борьбы уничтожать фашистов в тылу, иначе фашисты уничтожат нас. А для этого необходимо:

1. Идти в леса и расширять деятельность партизанских отрядов.
2. Саботировать сдачу зерна, скота, льноволокна и других видов поставок.
3. Разрушать мосты и дороги.
4. Всякими мерами срывать и дезорганизовывать все проводимые мероприятия германской властью.

Палачи, убийцы, грабители должны быть уничтожены русским народом, на русской земле!

Прочитай и передай товарищу!

ПІСЬМО КАМАНДАВАННЯ ПАРТЫЗАНСКАГА АТРАДА ІМЯ Р. І. КАТОЎСКАГА ПАТРЫЁТАМ БРАГІНА

Дорогие товарищи!

Советские патриоты т. 010, 012 и другие!

Зажатые в стальные тиски немецкой агентуры, вы не опустили свои гордые головы, продолжаете бороться с фашистскими двуногими зверями.

Мы, как представители командования отряда народных мстителей, от имени сотен наших товарищей благодарим вас за вашу работу в деле разведки, диверсии и помощи партизанскому отряду. Мы выражаем уверенность, что вы и в дальнейшем сделаете еще больше под непосредственным нашим руководством.

Мы считаем, что вы так же, как и мы, уверены в победе Красной Армии над немецкими оккупантами и среди вас нет таких, которые бы сомневались в этом. Помните слова Василия Гроссмана: «Чем труднее и опаснее борьба, тем приятнее и слаще победа».

Боритесь, товарищи, смело и мужественно. Желаем вам больших успехов в работе.

Жмем ваши дружеские руки.

Командир п/о им. Котовского *(Михневич)*

Комиссар *(Зинович)*

Падрыхтаваў *І. Ф. Ганжураў*

Як рыхтаваўся штурм

С. І. Рэпчанка

З успамінаў С. І. Рэпчанкі, кіраўніка Брагінскай патрыятычнай падпольнай групы

Пасля сустрэчы з праслаўленым камандзірам партызанскага руху Сідарам Арцёмавічам Каўпаком я вяртаўся ў Брагін. Імжэў дождж. Настрой быў добры, бадзёры. У вушах гучалі словы Каўпака: «Таварыш Рэпчанка! Гэтымі днямі я быў у Маскве. Маё заданне — гэта заданне Цэнтра. Выканаеш яго, мы цябе не забудзем!» Ён уважліва паглядзеў мне ў вочы, усміхнуўся, моцна паціснуў руку. Заданне было адказнае: скласці і ў вызначаны тэрмін перадаць партызанам план гарадскога пасёлка, паказаць размяшчэнне агнявых кропак праціўніка, а ў момант наступлення партызанскага злучэння на гарадскі пасёлак перадаць пароль, каб забяспечыць бесперашкоднае прасоўванне партызан да горада.

Аднойчы вечарам падпольшчыкі Сямён Камека і Іларыён Касцюк, якія працавалі ў паліцыі, паведамілі нам трывожную вестку: у Брагін прыбылі рэгулярныя нямецкія часці па барацьбе з партызанамі. Адзін гарнізон размясціўся ў памяшканні былой школы. Нібы з мэтай атрымання пропуска для паездкі па прадукты ў вёску я наведаў бургамістра гарадскога пасёлка.

— Колькі афіцэраў, пан Казак, з'явілася ў нашым пасёлку! Адбою няма ў сталовай, карміць нечым! Што будзем рабіць?

Ён адклаў паперы, прапанаваў мне прысесці і сказаў:

— Так, да нас прыбыло шмат салдат і афіцэраў. Гебітскамісар учора папярэдзіў, што яшчэ з Жытоміра прыбудзе іх вельмі многа. Усіх накарміць трэба. Паспрабуй не накармі!

— А я, пан бургамістр, сабраўся па прадукты ехаць.

— Куды? — спытаў у мяне Казак.

— У Астрагляды, Багушы, Хатучу, гэтыя вёскі не выконваюць паставак.

Казак уважліва паглядзеў на мяне і нерашуча, праз зубы, працадзіў: «Там будуць праходзіць воінскія часці ў Хойнікі...»

Я зразумеў, што над партызанамі збіраюцца хмары. Трэба было спяшацца дзейнічаць.

Ноччу мы не звялі вачэй: заканчвалі работу над планам. Сямён Камека і Іларыён Касцюк данеслі нашы звесткі аб прыбыўшых воінскіх нямецкіх часцях, іх колькасным складзе і ўзбраенні. Я ўпакаваў медыкаменты, атрыманыя напярэдадні ад урача Д. Стрыбука. План гарадскога пасёлка зашыў у халяву бота.

Была ясная цёплая раніца вясны 1943 года. На ўсходзе яркім зарывам узнімалася сонца. Конік бег бадзёра. У Багушах, у дварэ школы, мяне сустрэў сувязны атрада імя Катоўскага настаўнік Супічэнка. Ён расказаў, што ноччу, калі яны з Балобанам ішлі на сувязь з партызанамі злучэння Каўпака, іх затрымалі. Балобана арыштавалі, а ў яго быў зроблены вобыск. Я зразумеў, што мая трывога недарэмная. Перадаць план партызанам было немагчыма. Я вырашыў хутчэй ехаць у Хатучу, дзе сувязны Антон Паўлючэнка мог перадаць план па прызначэнні. Але ўжо было позна: на маёй павозцы праводзілі вобыск паліцаі. Я паспяшаўся да іх, прад'явіў пасведчанне, надрукаванае на рускай і нямецкай мовах, з пячаткай гебітскамісара і стаў абвінавачваць мясцовага старасту, што ён не выконвае распараджэнне нямецкіх улад.

Староста стаяў перад гітлераўцамі і

Падпольшчыкі Брагінвічыны ўскладаюць кветкі да помніка сваім таварышам, расстраляным гітлераўцамі ў Брагіне ў 1942 г.

даказваў, што ён не партызан, што ён сумленна служыць фюрэру, а партызан ненавідзіць. Яму загадалі сабраць прадукты і накіраваць іх у Брагін.

Я сказаў, што па ўказанні ўлад мне трэба ехаць у Хатучу. Да мяне прымацавалі паліцая, якому было загадана ахоўваць мяне ад партызан.

У Хатучы план я перадаў Антону Паўлючэнку, які даставіў яго ў штаб Каўпака. Задача была выканана. У горад я вярнуўся ў той жа дзень.

У гарадскі пасёлак прыбыла воінская часць чэхаславакаў. Ведаючы аб іх лаяльнасці да партызан і наогул да савецкага народа, мы вырашылі звязацца з імі. Праз падпольшчыцу Вольгу Сімукову была наладжана сувязь з чэхаславацкім паручнікам Дзюржо Андрыекам, чэшікам Шушла Францішкам і іншымі. Пры іх дапамозе мы набылі шмат зброі, узрыўчаткі.

У наступленні на Брагін прымалі ўдзел злучэнні Каўпака, Фёдарава і спецатрада НКДБ «Вторые» пад камандаваннем Мікалая Зебніцкага, якому было даручана захапіць сакрэтныя аператыўныя дакументы карнай групы.

Баявыя дзеянні партызан пачаліся ў чатыры гадзіны раніцы. Карыстаючыся паролем аховы горада, перададзеным падпольшчыкамі партызанам, яны, зняўшы пасты аховы, падышлі ўшчыльную да горада. Завязаўся бой. Фашысты, што размяшчаліся ў будынку школы, былі захоплены партызанамі знянацку. Сігнал да бою яны прынялі за чарговую вучэбную трывогу. За адну гадзіну гэты гарнізон быў разгромлены, а ўсе штабныя дакументы аказаліся ў руках партызан.

Іншыя падраздзяленні партызан, уварваўшыся ў горад, вялі жорсткія вулічныя баі. Частка гарнізона, схаваўшыся за ўмацаваным валам, аказвала партызанам упартае супраціўленне. Ім удалося выклікаць з Жытоміра авіяцыю, і некалькі самалётаў бамбілі ўскраіны горада. Але бомбы трапілі ў самы «пятачок», дзе схаваліся гітлераўцы і паліцаі...

Аперацыя па разгроме гарнізона завяршылася паспяхова.

Знамя юности. 1973. 14 жн.

Пераклаў з рускай *І. Ф. Ганжураў*

Партызанскі фронт

Партызанскі рух на Брагіншчыне зарадзіўся ў снежні 1941 года. Першыя баявыя дзеянні правяла ўзброеная група, створаная братамі Сцяпанам Іларыёнавічам і Фёдарам Іларыёнавічам Філіпенкамі на базе Савіцкага патрыятычнага падполля. Лясныя салдаты дыслацыраваліся спачатку ў лясіста-балоцістай мясцовасці каля вёскі Нежыхаў. Затым, з прадвесня 1942 года,— ва ўрочышчы Паганное, што на мяжы Брагінскага і Хойніцкага раёнаў, па суседстве з нежыхаўскімі мясцінамі.

У маі — чэрвені 1942 года адбылося аб'яднанне групы Філіпенкаў з групай П. Р. Зіновіча, у якую ўваходзілі брагінскія падпольшчыкі. Так быў пакладзены пачатак партызанскаму атраду, якому надалі імя праслаўленага героя грамадзянскай вайны Р. І. Катоўскага.

Разгортванню барацьбы народных мсціўцаў істотна паспрыяла дырэктыва ЦК ВКП(б) і Саўнаркама СССР партыйным і савецкім арганізацыям прыфрантавых абласцей ад 29 чэрвеня і пастанова ЦК ВКП(б) ад 18 ліпеня 1941 года, якія ўтрымлівалі канкрэтныя рэкамендацыі па арганізацыі адпору ворагу. Як успамінаў стваральнік першага на Брагіншчыне партызанскага атрада С. І. Філіпенка, гэтыя дакументы з'явіліся для камандавання атрада сапраўднай праграмай дзеянняў на бліжэйшы час і перспектыву.

П. Р. Зіновіч

Летам 1942 года і ў далейшым катоўцы праводзілі баявыя аперацыі на тэрыторыі Брагінскага, Камарынскага і Хойніцкага раёнаў. Напачатку гэта было сістэматычнае разбурэнне варожых тылавых камунікацый — ліній тэлефоннай сувязі, мастоў, грунтавых дарог, а затым і знішчэнне нямецка-паліцэйскіх умацаваных участкаў і апорных пунктаў у вёсках Шкураты і Хракавічы. Былі нанесены ўдары па варожых гарнізонах у Савічах, Круках, Пірках, Мікулічах, Баршчоўцы, Радзіне. 27 ліпеня 1943 года на дарозе Жэрднае — Выграбная Слабада партызаны разграмілі варожы транспарт, затым спалілі склады з ваенным рыштункам і боепрыпасамі ў Брагіне, Савічах, Астраглядах і Аравічах.

Па заданні Беларускага штаба партызанскага руху (БШПР) падрыўнікі атрада ўзарвалі чыгунку на ўчастку Чарнігаў — Оўруч. Пад адхон былі пушчаны паравоз і некалькі вагонаў са зброяй і жывой сілай ворага, на некалькі гадзін паралізаваны рух цягнікоў.

Пры актыўным удзеле катоўцаў была праведзена баявая аперацыя ў вёсцы Аравічы Хойніцкага раёна, куды напярэдадні прыбылі на адпачынак 50 нямецкіх лётчыкаў. Нягледзячы на ўзмоцненую ахову, гітлераўцы былі перабіты. Разам з імі знайшлі свой бясслаўны канец і каля 30 паліцэйскіх. Вялікую дапамогу партызанам у гэтай акцыі аказаў іх сувязны Дзмітрый Цэхан, які жыў у Аравічах у «прымаках».

У 1942 годзе партызанскі атрад імя Катоўскага дыслацыраваўся ва ўрочышчы Доўгі Лес. Перад тым у Савічах, у памяшканні былой школы, размясціўся нямецка-паліцэйскі гарнізон па барацьбе з партызанамі, у тым ліку 108-мы батальён, сфарміраваны немцамі пераважна з ваеннапалонных чырвонаармейцаў. Па даручэнні камандавання партызанскага атрада падпольшчыца Клаўдзія Юдзянок, а пасля яе гібелі ў засценках гестапа іншыя патрыёты праз радавога

І. Плотніцкага правялі ў батальёне растлумачальную работу, і ў сакавіку 1943 года батальён у поўным складзе, знішчыўшы немцаў-камандзіраў, перайшоў да партызан.

У жніўні — верасні 1943 года на Брагіншчыне дзейнічалі таксама партызанскія фарміраванні: лоеўскі «За Радзіму», хойніцкія імя Чапаева і імя Суворава, а ў міжрэччы Дняпра і Прыпяці — створаны там атрад імя Чапаева і атрад імя Кацюбінскага з Чарнігаўскага злучэння.

Партызаны жлобінскага атрада «Смерць фашызму» напрыканцы 1942 — пачатку 1943 гадоў, разам з іншымі атрадамі, бралі ўдзел у баях з ворагам у раёне населеных пунктаў Лубенікі, Майск, Петрыцкае[1].

У сакавіку 1943 года з партызанскага атрада імя Катоўскага была вылучана ініцыятыўная група на чале з яго камандзірам С. І. Філіпенкам. Сумесна з групай прадстаўніка Палескага падпольнага абкама КП(б) Беларусі І. А. Шэйна на Камарыншчыне быў створаны і дзейнічаў партызанскі атрад імя Варашылава.

Моцныя ўдары па акупантах на Брагіншчыне і Камарыншчыне ранняй вясной 1943 года і пазней наносілі партызанскія злучэнні на чале з С. А. Каўпаком, Я. І. Мельнікам, А. Ф. Фёдаравым і іншыя. Буйную аперацыю правялі каўпакаўцы і беларускія партызаны па зрыве навігацыі праціўніка на Прыпяці. Затым па ініцыятыве камандавання атрада імя Катоўскага (камандзір А. Я. Міхневіч) у ноч на 11 красавіка быў ажыццёўлены смелы налёт на добра ўмацаваны варожы гарнізон у Брагіне. Пры актыўным садзейнічанні брагінскіх падпольшчыкаў у баявой аперацыі сумесна з падраздзяленнямі са злучэнняў С. А. Каўпака, А. Ф. Фёдарава, Я. І. Мельніка прынялі ўдзел і катоўцы. Гітлераўцы страцілі забітымі і параненымі некалькі дзесяткаў салдат і афіцэраў. Было знішчана 25 дзотаў і дотаў з кулямётамі, 2 склады са зброяй, склады з абмундзіраваннем, амуніцыяй і іншай ваеннай маёмасцю, збожжам і гаручым, млын, скурзавод, установы акупантаў. Партызаны захапілі ў якасці трафеяў 10 станковых і 5 ручных кулямётаў, 4 батальённыя мінамёты, шмат вінтовак і аўтаматаў, боепрыпасаў і прадуктаў[1].

У першай палавіне красавіка 1943 года, пасля працяглага рэйду па лесастэпавых і стэпавых раёнах Украіны, у міжрэчча Дняпра і Прыпяці прыбыло злучэнне партызанскіх кавалерыйскіх атрадаў пад камандаваннем Героя Савецкага Саюза генерал-маёра М. І. Навумава. Добрае ўяўленне аб тагачаснай дыслакацыі і баявых дзеяннях каўпакаўскага і навумаўскага партызанскіх злучэнняў дае картаграфічны эскіз, прыкладзены да дзённіка аб баявой дзейнасці кавалерыйскага злучэння М. І. Навумава.

З тлумачэнняў да эскіза вядома, што штабы М. І. Навумава і С. А. Каўпака размяшчаліся адпаведна ў вёсках Малочкі і Аравічы. Каўпакаўскі аэрадром знаходзіўся каля вёскі Кажушкі. Баявыя падраздзяленні злучэння Каўпака размяшчаліся ў Кажушках, а навумаўскія кавалерыйскія атрады — у вёсках Радзін і Кулікоўка. Апорныя пункты гітлераўцаў у нашых мясцінах знаходзіліся ў Хойніках, Брагіне, Камарыне, Пірках, Круках, Савічах і інш.

Першую на Камарыншчыне баявую аперацыю навумаўцы правялі 8 красавіка 1943 года. У ходзе яе разведчыкі першага аддзялення галоўразведкі пад камандаваннем Грынзлова знішчылі групы паліцаяў камарынскай раённай паліцыі.

14 красавіка кавалерыйскія атрады пры ўдзеле беларускіх партызан разграмілі варожы апорны гарнізон у вёсцы Піркі. Гэта быў апорны пункт, надзейна

[1] Помнікі гісторыі і культуры Беларусі. Гомельская вобласць. Мн., 1985. С. 323.

[1] Нацыянальны архіў Рэспублікі Беларусь. Ф. 3500. Воп. 4. Спр. 227. Л. 2. Нацыянальны архіў Украіны. Ф. 54. Воп. 1. Спр. 1. Л. 87–95.

ўмацаваны драўляна-земляным валам, перад якім па ўсім перыметры быў запоўнены вадой роў, абнесены калючым дротам. Паверыўшы ў непрыступнасць гарнізона, гітлераўцы і паліцэйскія паводзілі сябе тут бестурботна. Скарыстаўшы гэта, партызаны імклівым кідком уварваліся ў Піркі і знішчылі апорную базу акупантаў, якая дазваляла ім кантраляваць падыходы да чыгуначнай магістралі Чарнігаў — Оўруч[1].

Прыкладна тады ж група кавалерыйскай галоўразведкі навумаўцаў пад камандаваннем яе камандзіра Астахава знішчыла на Камарыншчыне падраздзяленне ўкраінскіх казачкоў, якія служылі ў немцаў. Затым партызанскі батальён каўпакаўцаў на чале з Героем Савецкага Саюза генералам С. В. Рудневым разграміў нямецкі гарнізон у вёсцы Крукі, а група галоўразведкі і баявая група навумаўцаў на чале з Шайдуравым знішчыла канвой камарынскіх і чарнобыльскіх паліцаяў.

12 мая 1943 года партызанскія падраздзяленні злучэнняў С. А. Каўпака і М. І. Навумава з-пад Аравічаў і Малочкаў выйшлі ў раён нямецкіх апорных пунктаў Калінкавічы — чыгуначны паўстанак Дыміха, адкуль пасля моцнага бою адышлі да Прыпяці і ў раён лясного масіва на захад ад вёскі Навасёлкі Хойніцкага раёна.

Пакуль каўпакаўцы пры дапамозе мясцовага насельніцтва наводзілі наплыўны мост цераз Прыпяць, іншыя іх батальёны на чале з камісарам С. В. Рудневым 16 мая вялі бой з двума палкамі гітлераўцаў, падтрыманых 15 танкамі, у вёсцы Тульгавічы, а падраздзяленне пад камандаваннем камбата Кульбакі знішчала ў суседняй вёсцы Цішкаў гарнізон украінскіх казачкоў-карнікаў, які пагражаў навядзенню пераправы.

На наступны дзень баявыя падраздзяленні С. А. Каўпака адыходзілі за Прыпяць, а коннікі злучэння М. І. Навумава прыкрывалі пераправу каўпакаўцаў з боку Хойнікаў і Брагіна. Навумаўцам давялося вытрымаць моцны бой з двума батальёнамі карнікаў, падмацаваны 4 танкамі і 8 бронемашынамі.

17 мая 1943 года апошнія групы прыкрыцця навумаўцаў пераправіліся на правы бераг Прыпяці і знішчылі за сабой наплыўны мост.

У тлумачэннях да картаграфічнага эскіза ўтрымліваюцца звесткі аб тым, што ў вёсцы Жалібор Крукаўскага сельсавета знаходзілася штаб-кватэра беларускіх партызан, мясцовай падпольнай арганізацыі, якой кіравала камсамолка Надзея Старахатняя. На эскізе штрыхапаказальнікамі пазначаны напрамкі да варожых апорных пунктаў у Чарнігаве, Чарнобылі, Шапелічах, Янаве, у якіх партызаны жаліборскага падполля дабывалі разведданыя для злучэння М. І. Навумава. Пазначана таксама траса маршруту (Жалібор — Малочкі), па якім юны сувязны Ваня Цалуйка дастаўляў Н. Старахатняй разведвальныя звесткі для галоўразведкі злучэння М. І. Навумава.

Для расшырэння і ўмацавання сувязі з раёнамі і завяршэння работы па стварэнні партыйных падпольных органаў на акупіраванай ворагам тэрыторыі ў маі 1943 года Палескі падпольны абкам партыі і штаб злучэння партызанскіх атрадаў Палескай вобласці накіравалі на месцы вопытных арганізатараў падполля і партызанскага руху. У Хойніцкую партызанскую зону, якая ахоплівала Хойніцкі, Брагінскі, Камарынскі і Васілевіцкі раёны, у якасці ўпаўнаважанага прыбыў Іван Ануфрыевіч Шэйн, у далейшым сакратар Камарынскага падпольнага райкама партыі. Пасля гібелі Ф. І. Філіпенкі ён стаў камісарам партызанскага атрада імя Варашылава.

З вясны 1943 года дзеянні партызанскіх фарміраванняў станавіліся больш узгодненымі і выніковымі. Сілу партызан вымушаны былі прызнаць самі гітлераўцы. Так, 4 мая 1943 года генеральны камісар Жытомірскай акругі паведамляў у Берлін:

[1] Ветров В. Д. Братья по оружию. Мн., 1968. С. 237.

«За отчетный период обстановка по-прежнему характеризуется активностью партизан. Примерно 15 000 кв. км в северной части моего генерального округа, в частности, большая часть бывших районов боевых действий Лельчиц и Ельска, а так же р-на Брагина, большая часть Речицкого, Петриковского, Олевского и Овручского районов практически больше не находятся под немецким управлением, в них господствуют партизаны, и в настоящее время они полностью управляются Советами. Такие районные центры, как Брагин, Речица, Мозырь, Петриков, отныне следует рассматривать как опорные пункты или как позиции круговой обороны. Власть гебитскомиссаров едва ли распространяется на несколько километров за пределы район. центра, так что в создавшейся обстановке не может быть и речи о каком-то упорядоченном управлении и экономическом использовании этой территории»[1].

Але і ў саміх гарнізонах акупанты адчувалі сябе не зусім упэўнена. У Брагіне, напрыклад, яны перасталі давяраць камандаванню кавалерыйскага палка са славацкай дывізіі, якая прыбыла сюды яшчэ ў 1942 годзе для аховы нямецкіх акупацыйных службаў і ўстаноў, а таксама для садзейнічання гітлераўцам у барацьбе з партызанамі. Недавер гэты меў сур'ёзныя падставы. Акупанты здагадваліся аб сувязях славацкіх афіцэраў з мясцовымі падполыпчыкамі і таму вымушаны былі перадыслацыраваць славацкі полк у Хойнікі і Жытомір.

На пачатку чэрвеня 1943 года на тэрыторыю Беларусі з Чарнігаўшчыны прыбылі створаныя там малдаўскія партызанскія атрады пад камандаваннем Я. П. Шкрабача і В. І. Піскарова. Некаторы час яны дзейнічалі ў міжрэччы Дняпра і Прыпяці, у тым ліку ў Камарынскім раёне. Тут малдаване наладзілі сувязі з атрадамі лоеўскім «За Радзіму», хойніцкім імя Суворава і іншымі, сумесна правялі некалькі баявых аперацый. У прыватнасці, лясныя салдаты лоеўскага атрада «За Радзіму», украінскага імя Бажэнкі і малдаўскія партызаны ў сярэдзіне ліпеня разгромілі гаспадарчую базу акупантаў у вёсцы Астрагляды. Яны знішчылі нямецкую ахову, захапілі больш за 400 галоў буйной рагатай жывёлы, 40 коней, шмат свіней і авечак, узарвалі маслазавод. Малдаўскія атрады імя Варашылава, імя Будзённага ў гэтай аперацыі знішчылі 4 аўтамашыны з варожым падмацаваннем[1].

Да восені гітлераўцы здолелі аднавіць вайскова-паліцэйскі гарнізон у Пірках. Але ненадоўга. У верасні партызаны атрада імя Кацюбінскага з Чарнігаўскага злучэння правялі ўдалую аперацыю па знішчэнні гэтага апорнага пункта акупантаў. Вораг панёс вялікі ўрон. Але былі страты і ў партызан. 6—12 верасня загінулі Р. А. Арол, Ц. А. Белан, У. А. Вайценка, І. П. Галушка, Г. Т. Каламіец, П. П. Кірыдон, І. П. Машна, Р. І. Панцялееў, М. І. Прыз, Ф. Г. Ферын і іншыя. Усяго ж тут у розных баявых аперацыях загінулі 37 украінскіх партызан.

Поспехі Чырвонай Арміі летам 1943 года ў ходзе Курскай бітвы і іншых наступальных аперацый, асабліва пасля ліквідацыі арлоўскага і белгарадска-харкаўскага плацдармаў гітлераўцаў, стварылі рэальныя ўмовы для вызвалення Левабярэжнай Украіны і паўднёва-ўсходняй часткі Беларусі. Гэты фактар, а таксама актывізацыя партызанскага руху ў ходзе рэйкавай вайны ў жніўні — верасні 1943 года і іншых баявых аперацый народных мсціўцаў наогул амаль поўнасцю паралізавалі дзейнасць акупацыйных улад у рэгіёнах партызанскіх зон. Справядлівая кара спасцігала здраднікаў. Так, 3 кастрычніка 1943 года партызаны брыгады імя Аляксандра Неўскага з партызанскага злучэння Паўднёва-Прыпяцкай зоны разгромілі вялікі абоз, з якім у Петрыкаў перадыслацыраваліся паліцэйскія гарнізоны з Брагіна і Хойнікаў. Падчас бою было забіта 40 паліцэйскіх, захоплены сакрэтныя дакументы, 30 коней з фурманкамі, шмат зброі і боепрыпасаў[2].

[1] Нацыянальны архіў Рэспублікі Беларусь. Ф. 4683. Воп. 3. Спр. 970. Л. 51. *(Пераклад з нямецкай.)*

[1] Шкрябач Я. П. Дорога в Молдавию. Кишинев. 1966. С. 119.

[2] Збор помнікаў гісторыі і культуры Беларусі. Гомельская вобласць. Мн., 1985. С. 264.

Поспех баявых дзеянняў народных мсціўцаў у немалой ступені залежаў ад іх сувязей з насельніцтвам акупіраваных гітлераўцамі мясцовасцей. Праз сувязных і падпольшчыкаў у лес паступалі не толькі каштоўныя разведданыя і зброя, але і медыкаменты, перавязачныя сродкі, адзенне і прадукты. Актыўнымі сувязнымі партызанскага атрада імя Катоўскага з'яўляліся Агаф'я Цітаўна Цалуйка, Наталля Мікітаўна Шрамянок. Пяклі хлеб і перадавалі яго партызанам Таццяна Сазонава, Хіма Ахрэмаўна Шаўчэнка і іншыя жанчыны.

Побач з дарослымі ў партызанскіх атрадах было нямала падлеткаў, якія таксама ўносілі свой пасільны ўклад у агульную справу барацьбы з ворагам. Так, ва ўкраінскім партызанскім атрадзе імя Чапаева, што дзейнічаў на Камарыншчыне, былі два браты-падлеткі Міша і Піліп Грані з вёскі Капоранка. Дзевяцігадовы Міша быў сувязным, а старэйшы, Піліп, змагаўся ў радах партызан. Па даносе правакатара Мішу Граня ворагі схапілі ў 1943 годзе і расстралялі. Партызанам-разведчыкам у атрадзе імя Катоўскага быў пятнаццацігадовы Лёва Ефіменка, сын загінуўшых савецкіх падпольшчыкаў Ефіменкаў. Пры выкананні разведвальнага задання ў 1943 годзе Лёва трапіў у рукі ворага, але цудам яму ўдалося выратавацца. У далейшым Л. Н. Ефіменка ў радах Савецкай Арміі ўдзельнічаў у баях за вызваленне Польшчы. Загінуў у лютым 1945 года, пахаваны ў г. Познань. Юным народным мсціўцам называлі катоўцы свайго выхаванца чатырнаццацігадовага Івана Шпакава.

Храбра змагаліся ў партызанскім атрадзе імя Катоўскага радавыя І. Л. Пугач, М. А. Котчанка, Р. М. Сазонаў, М. Р. Ціханенка, у атрадзе імя Варашылава — радавыя В. І. Кананучанка, А. К. Пінчук, у атрадзе імя Суворава — радавыя Д. Н. Васілеўскі, У. М. Лявоненка і іншыя.

Вайна ў тыле ворага, як і на фронце, не абыходзілася без страт і ахвяр. У баях з гітлераўцамі, пры выкананні

Партызанскі сувязны Л. С. Сабаленка

заданняў загінулі байцы і камандзіры падраздзяленняў атрада імя Катоўскага Б. А. Волкаў, І. Д. Грышчанка, М. С. Падсасонны, Р. М. Сазонаў, М. В. Шрамянок, Ф. І. Філіпенка, атрада імя Суворава — І. В. Здаравец, 37 партызан з Чарнігаўскага партызанскага злучэння і інш.

Удзячныя брагінцы і камарынцы свята шануюць памяць загінуўшых народных мсціўцаў. У гонар іх у Брагіне, Камарыне, Пірках, Савічах і іншых населеных пунктах узведзены помнікі і абеліскі, устаноўлены мемарыяльныя знакі. У шэрагу школ афармлены вітрыны і стэнды з матэрыяламі аб партызанскім руху ў нашых мясцінах. Прозвішча камандзіра партызанскага атрада імя Катоўскага П. Р. Зіновіча нададзена адной з вуліц Брагіна. На месцах базіравання партызанскіх атрадаў імя Варашылава і імя Катоўскага (у вёсках Радзін і Нежыхаў), месцы знаходжання падпольных Брагінскага і Камарынскага райкамаў КП(б) Беларусі ўстаноўлены памятны знак (абеліск) і мемарыяльная дошка.

І. Ф. Ганжураў

ПРЫСЯГА БЕЛАРУСКАГА ПАРТЫЗАНА[1]

Я, грамадзянін Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік, верны сын гераічнага беларускага

[1] Адзіны тэкст Прысягі беларускага партызана распрацаваны на пачатку жніўня 1941 г. ЦК КП(б)Б і партызанскай школай, надрукаваны ў газеце «Звязда» і ў лістоўках, якія з самалётаў былі скінуты на акупіраваную тэрыторыю Беларусі.

народа, прысягаю, што не пашкадую ні сіл, ні самога жыцця для справы вызвалення майго народа ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў і катаў і не складу зброі да таго часу, пакуль родная беларуская зямля не будзе ачышчана ад нямецка-фашысцкай пагані.

Я клянуся строга і няўхільна выконваць загады сваіх камандзіраў і начальнікаў, строга захоўваць воінскую дысцыпліну і берагчы ваенную тайну.

Я клянуся за спаленыя гарады і вёскі, за кроў і смерць нашых жонак і дзяцей, бацькоў і мацярэй, за гвалты і здзекі над маім народам жорстка помсціць ворагу і безупынна, не спыняючыся ні перад чым, заўсёды і ўсюды смела, рашуча, дзёрзка і бязлітасна знішчаць нямецкіх акупантаў.

Я клянуся ўсімі шляхамі і сродкамі актыўна дапамагаць Чырвонай Арміі, паўсямесна знішчаць фашысцкіх катаў і тым самым садзейнічаць хутчэйшаму і канчатковаму разгрому крывавага фашызму.

Я клянуся, што хутчэй загіну ў жорсткім баі з ворагам, чым аддам сябе, сваю сям'ю і беларускі народ у рабства крываваму фашызму.

Словы маёй свяшчэннай клятвы, сказаныя перад сваімі таварышамі партызанамі, я замацоўваю ўласнаручным подпісам, — і ад гэтай клятвы не адступлю ніколі.

Калі ж па сваёй слабасці, трусасці або па злой волі я парушу сваю прысягу і здраджу інтарэсам народа, няхай памру я ганебнай смерцю ад рук сваіх таварышаў.

ДАКУМЕНТЫ СВЕДЧАЦЬ

З ДАКЛАДНОЙ ЗАПІСКІ САКРАТАРА ГОМЕЛЬСКАГА ГАРКАМА КП(б)Б С. Ф. АНТОНАВА Ў ЦК КП(б)Б АБ ДЗЕЙНАСЦІ ПАРТЫЗАНСКІХ АТРАДАЎ ВОБЛАСЦІ ЗА ПЕРЫЯД З 1 ЛІПЕНЯ 1941 г. ДА СНЕЖНЯ 1942 г.

В августе месяце карательные отряды вынудили нас перебазироваться, и, форсировав р. Днепр, мы обосновались в Хойникском районе. Здесь мы связались с отрядом Лосова (окруженец, капитан). Отряд действовал в Хойникском и Брагинском районах, с количественным составом 60 чел. Тов. Кожар на время подчинил этот отряд тов. Федосеенко, командиру отряда «Большевик», на положении взвода. В отряде была наведена соответствующая дисциплина, был назначен новый руководящий состав, т. е. назначены братья Филиппенко: старший Филиппенко, бывший инструктор оргинструкторского отдела Полесского обкома партии, назначен командиром отряда, а младший Филиппенко — комиссаром. Отряд под новым руководством был отправлен опять в свою зону действий. Вскоре после этого разгромили небольшой немецкий отряд в одной из деревень, убив 15 немцев.

Нацыянальны архіў Рэспублікі Беларусь. Ф. 4. Воп. 33ª. Спр. 68. Л. 63—66.

З ДАКЛАДНОЙ ЗАПІСКІ НАМЕСНІКА КАМІСАРА ПА КАМСАМОЛЕ ПАРТЫЗАНСКАГА АТРАДА ІМЯ КАТОЎСКАГА В. А. РАБЯНКА АБ РАБОЦЕ КАМСАМОЛЬСКАЙ АРГАНІЗАЦЫІ ЗА ЛІПЕНЬ 1943 г.

Всего в отряде насчитывается 34 ком-ца, что составляет 17 проц. из общего числа партизан в отряде.

Проведенная немцами блокировка нашего района, в т. ч. района действия нашего партизанского отряда, принесла большой ущерб... Пережив этот критический момент, комсомольская организация опять взялась за свою работу по приему лучших, проверенных товарищей в комсомол, а так же ведется подготовительная работа среди комсомольцев для вступления в нашу большевистскую партию.

В целях изучения всех видов оружия, боевой техники, взаимодействия в бою комсомольцы занимаются боевой учебой. Под руководством командиров и политработников налаживаются занятия по изучению винтовки (иностранных марок тоже), пулемета, автомата, гранат.

Проводится политико-воспитательная работа среди комсомольцев, молодежи и населения путем (распространения) листовок, воззваний, литературы, оперсводок Советского информбюро. Забрасывается информационный материал в савичский, ильичский и пирковский гарнизоны противника с целью разложения их...

С приближением уборочной противник в июле начал забрасывать в нашем районе свои гарнизоны по населенным пунктам Савичи, Пирки, Ильичи, Острогляды с целью уборки урожая и отправки хлеба из нашего района. На этот счет комсомольской организацией было проведено 5 июля 1943 года собрание комсомольцев по вопросу проведения

широкой политмассовой работы среди населения окружающих деревень с целью не дать ни одного килограмма из нашего района. Свинца вместо хлеба врагу — так воспитывали комсомольцев отряда и население окружающих деревень нашего района. Для проведения практических мероприятий комсомольцами под руководством парторганизации и командования написаны воззвания и отосланы в населенные пункты Савичи, Пирки, Хатуча, Богуши и др. Молодежное звено под руководством старшего группы Горобченко Василия Ник. уничтожило уборочный сельскохозяйственный инвентарь в дер. Верхняя Слобода, который немцы хотели использовать для проведения уборочной. Организована развед-группа, командиром которой является Астапенко Алексей Л. Эта группа добросовестно выполняет порученные ей задания командования. Доносит штабу данные о количественном и национальном составе противника, его вооружении, укреплении и месторасположении...

При боевой операции 22 июля 1943 года было убито 2 гитлеровца, 1 немецкий переводчик, 4 полицейских и 3 взято в плен. Боевую способность в бою проявил комсомолец Астапенко Алексей Л. (ком. группы), который автоматной очередью убил двух гитлеровцев. Организована одна подпольная группа из 3 чел. 23 июля 1943 г. проведено комсомольское собрание по вопросу работы комсомольской организации за последний период времени. Решением собрания принят ряд конкретных мероприятий по вопросу роста комсомольской организации, усилению политмассовой, разъяснительной работы среди населения, организации диверсионных групп, подпольных групп и групп «охотников»[1], возобновления работы стенной газеты, повышения качества боевой учебы комсомольцев, вступления в нашу большевистскую партию.

Нацыянальны архіў Рэспублікі Беларусь. Ф. 4134. Воп. 1. Спр. 11: Л. 3.

Падрыхтаваў *І. Ф. Ганжураў*

[1] Невялікая група партызан-добраахвотнікаў па знішчэнні нямецка-фашысцкіх акупантаў з засад.

Не давалі ворагу спакою

З успамінаў С. І. Філіпенкі, былога камандзіра партызанскіх атрадаў імя Р. І. Катоўскага і К. Я. Варашылава

Філіпенка Сцяпан Іларыёнавіч нарадзіўся ў 1908 г. у в. Савічы Савіцкай воласці Рэчыцкага павета. Адукацыя 6 класаў. З пачатку 1941 г. і да першых дзён Вялікай Айчыннай вайны працаваў старшынёй Савіцкага спажывецкага таварыства.

С. І. Філіпенка

Ф. І. Філіпенка

З 24 жніўня 1941 г. у саставе мінамётнай роты 483-га стралковага палка 21-й арміі Паўднёва-Заходняга фронту. На пачатку лістапада 1941 г. полк трапіў у акружэнне на Палтаўшчыне. Пасля выхаду з акружэння С. І. Філіпенка вярнуўся ў родную вёску, куды яшчэ раней прыйшоў з акружэння яго брат Фёдар Іларыёнавіч. Пры дапамозе падпольшчыка, бургамістра Савіцкай воласці А. М. Фурса і спецыяльна накіраванага на работу ў паліцыю двоюраднага брата П. Ц. Анапрэнкі Сцяпан Іларыёнавіч і Фёдар Іларыёнавіч правялі вялікую работу па стварэнні падпольных патрыятычных груп у вёсках Савічы, Грушнае, Савічы-Двор, Пучын, Жэрднае і інш. У склад іх уваходзілі не толькі мясцовыя патрыятычна настроеныя грамадзяне, але і акружэнцы, што ўцяклі з палону, чырвонаармейцы — ураджэнцы іншых мясцін.

Калі акупацыйныя ўлады пачалі праяўляць цікавасць да братоў Філіпенкаў, яны пайшлі ў лес, каб весці арганізаваную ўзброеную барацьбу з гітлераўцамі і іх паліцэйскімі прыхваснямі.

Пасля вайны С. І. Філіпенка жыў і працаваў на радзіме. Пасля катастрофы на Чарнобыльскай АЭС пераселены на пастаяннае жыхарства ў Рэчыцкі раён Гомельскай вобласці.

21 снежня 1941 года я разам з братам Фёдарам і яшчэ адзінаццаццю мясцовымі грамадзянамі, у т. л. Фамой Якаўлевічам Грыцэнкам з в. Жэрднае, Фёдарам Сямёнавічам Стаяном, Рама-

нам Купрыянавічам Беразняцкім, Міхаілам Фёдаравічам Філіпенкам з в. Савічы і іншымі, а таксама сямю акружэнцамі, якія часова пражывалі ў в. Грушнае (з іх памятаю толькі Мікалая Аляксандравіча Данскога), прыйшлі ў лес за вёску Нежыхаў і абсталявалі там свой лагер. Нас моцна засмучала, што не ва ўсіх партызан была зброя, ды яшчэ непакоіла, што не было прадуктаў. Але пры садзейнічанні бургамістра А. М. Фурса і савіцкіх падпольшчыкаў раздабылі вінтоўкі, патроны, гранаты. Бургамістр таксама прапанаваў удалы план забеспячэння партызан прадуктамі. З воласці вясковым старастам немцамі даваўся загад аб зборы прадуктаў для гітлераўцаў. Калі прадукты везлі ў напрамку Савічаў і Брагіна, папярэджаныя аб гэтым партызаны выходзілі на дарогу і забіралі ўсё з падвод ці саней. Гэткім жа чынам лясныя салдаты ноччу «рэквізоўвалі» і муку на млынах. А бургамістр А. М. Фурс, які перад гэтым даваў нам звесткі аб часе і маршрутах праходжання фурманак з прадуктамі, аб наяўнасці мукі на млынах, назаўтра паведамляў у брагінскую паліцыю і жандармерыю аб тым, што партызаны аграбілі абоз ці млын. Прыкладна гэткім жа чынам мы забяспечваліся мясам і малочнымі прадуктамі. У гэтай справе добра дапамагаў праз А. М. Фурса дырэктар маслазавода ў Савічах, даваенны настаўнік Грушнянскай школы Мікалай Аляксеевіч Лявоненка.

Каб не падвяргаць небяспецы жыццё ездавых, у якіх мы забіралі прадукты, выдавалі ім квітанцыі, завераныя пячаткай вайсковай часці № 1476, якую нам перадаў С. І. Камека.

У красавіку 1942 года ў нашу групу прыйшоў П. Р. Зіновіч. З ім былі І. М. Садчанка, Міхаіл Дзялец і яшчэ двое — прозвішчаў не помню. Праз пару дзён Садчанка і Дзялец накіраваліся ў Гомельскае партызанскае злучэнне І. П. Кожара, а Зіновіч быў прызначаны ў нас загадчыкам гаспадаркі.

Да красавіка 1942 года наш партызанскі атрад дзейнічаў самастойна. Мы падтрымлівалі сувязь з Гомельскім партызанскім злучэннем, з чарнігаўскім партызанскім атрадам імя Кацюбінскага са злучэння М. М. Таранушчанкі, які дзейнічаў на тэрыторыі тагачаснага Камарынскага раёна.

У маі 1942 года наша партызанская група ўжо налічвала 40 узброеных байцоў. У гэты час да нас прыйшоў А. Я. Міхневіч, які перад тым працаваў землямерам у Савіцкай воласці. Аляксандр Яфімавіч на ваеннай службе быў начальнікам штаба палка. Такі спецыяліст аказаўся нам вельмі дарэчы. Па прапанове Міхневіча пераўтварылі сваю партызанскую групу ў атрад, прысвоіўшы яму імя героя грамадзянскай вайны Катоўскага. Вырашылі і арганізацыйнае пытанне: мяне абралі камандзірам атрада, брата Фёдара — камісарам, а Міхневіча — начальнікам штаба.

Да лета 1942 года партызанскі атрад імя Катоўскага ўжо моцна непакоіў акупантаў. Таму начальнік брагінскай жандармерыі Вільгельм Фрыдрых неадноячы спрабаваў выявіць і знішчыць партызан. У чэрвені 1942 года ён нават закамуфляваў «пад партызан» групу карнікаў і спрабаваў выявіць размяшчэнне народных мсціўцаў. Але — безвынікова. Партызаны загадзя даведаліся аб варожых планах праз падпольшчыка Пятра Анапрэенку, які працаваў паліцэйскім у Савічах.

Баявыя аперацыі да красавіка 1943 года мы праводзілі ў Брагінскім, Камарынскім і Хойніцкім раёнах. Але падчас іх не ўсё і не заўсёды было гладка. Напрыклад, 18 красавіка 1943 года павінен быў адбыцца прыём капітуляцыі і пераход у наш атрад паліцэйскіх піркаўскага гарнізона. Аб гэтым напярэдадні была дасягнута дамоўленасць паміж камісарам атрада Ф. І. Філіпенкам і піркаўскім бургамістрам Анапрэенкам. Аднак гэта аказалася здрадніцкай пасткай. Ф. І. Філіпенка і партызанская сувязная (сястра жонкі бургамістра Анапрэенкі) былі арыштаваны

камендантам піркаўскай паліцыі Фясько і расстраляны.

Не дачакаўшыся вяртання камісара і сувязной, партызаны вырашылі ісці ў Піркі, але на подступах да вёскі былі сустрэты моцным агнём. Прыйшлося адступіць. Пры гэтым атрымаў раненне ў нагу ўпаўнаважаны Палескага партызанскага злучэння Л. П. Баранаў, які знаходзіўся ў атрадзе імя Катоўскага.

Каб даведацца аб лёсе камісара Філіпенкі і сувязной, мы накіравалі ў Піркі сувязную Феню Якаўлеўну Грыцэнка і партызана Рамана Купрыянавіча Беразняцкага. Неўзабаве разведчыкі вярнуліся і паведамілі, што сувязная і камісар забіты паліцэйскімі.

За перыяд, на працягу якога я ўзначальваў партызанскі атрад імя Катоўскага, яго сіламі былі праведзены наступныя найбольш значныя баявыя аперацыі:

1. У жніўні 1942 года знішчаны паліцэйскі апорны пункт пры Савіцкай воласці. Пры гэтым былі забіты 14 паліцэйскіх і два нямецкія шпіёны. У якасці баявых трафеяў катоўцы здабылі 14 вінтовак, кулямёт, 2 аўтаматы, 3 гранаты. Быў схоплены і расстраляны пасля допыту ў лагеры начальнік савіцкай паліцыі.

2. Падрыўнік партызанскага атрада М. А. Данскі разам з партызанам Сямёнам Зылем зманціравалі міну-сюрпрыз у выглядзе пасылкі і праз старасту з в. Жэрднае Анісімава даставілі яе ў Брагін. Ад выбуху замініраванай пасылкі загінулі начальнік паліцыі Марчанка, некалькі паліцэйскіх і немцаў.

3. У другой палавіне 1942 года разгромлены нямецка-паліцэйскі куст у в. Аравічы Хойніцкага раёна. Пры гэтым партызаны знішчылі прыстань на р. Прыпяць, 2 аўтамашыны, некалькі паліцэйскіх і немцаў, захапілі шмат зброі і боепрыпасаў.

4. Знішчаны паліцэйскі куст у в. Карчовае Хойніцкага раёна, а яго начальнік расстраляны.

5. У сакавіку 1943 года праз жыхара вёскі Савічы сувязнога Гаўрылу Харытонавіча Несцярэнку быў разагітаваны размешчаны ў Савічах 108-мы ўласаўскі батальён з 250 чалавек, па прымусе створаны гітлераўцамі з ваеннапалонных чырвонаармейцаў. Расстраляўшы пяцярых немцаў, што камандавалі батальёнам, яго байцы са зброяй прыйшлі ў лес. У партызанскім лагеры новае баявое папаўненне сустрэлі з радасцю. Нават быў праведзены мітынг. Затым 250 байцоў былога савіцкага батальёна былі накіраваны ў распараджэнне Палескага партызанскага злучэння ў в. Піліпаўку Капаткевіцкага раёна.

6. Сумесна з народнымі мсціўцамі са злучэнняў С. А. Каўпака, А. М. Сабурава, М. І. Навумава 11 красавіка 1943 года прымалі ўдзел у разгроме Брагінскага нямецкага вайскова-паліцэйскага гарнізона. У выніку значная частка зброі і боепрыпасаў дасталася нашаму атраду.

Пасля гібелі Ф. І. Філіпенкі камісарам нашага атрада быў прызначаны П. Р. Зіновіч. Аднак нам не давялося доўга працаваць разам. У красавіку 1943 года па накіраванні Палескага падпольнага абкама КП(б) Беларусі ў атрад прыбыў у якасці ўпаўнаважанага сакратар Камарынскага райкама партыі І. А. Шэйн з групай з дзесяці чалавек. У перасланай праз яго запісцы камандзірам Палескага партызанскага злучэння Ф. М. Языковічам мне прадпісвалася перадаць кіраўніцтва атрадам імя Катоўскага начальніку штаба А. Я. Міхневічу, а самому разам з некалькімі катоўцамі і групай І. А. Шэйна ісці ў раён Камарына і стварыць там новае партызанскае фарміраванне. Так узнік партызанскі атрад імя Варашылава. Яго камандзірам быў я, а камісарам — І. А. Шэйн. У стварэнні атрада вялікую дапамогу нам аказалі кіраўнікі арганізаваных намі падпольных груп і сувязныя Канстанцін Анісімавіч Акуленка (в. Асарэвічы), Пётр Піліпенка (в. Ёлча), Васіль Чмураў (в. Капоранка). Ужо ў чэрвені 1943 года ў нашым атрадзе налічвалася 35 байцоў. У гэты

час начальнікам штаба атрада быў прызначаны кадравы ваенны, ураджэнец в. Новая Ёлча Аляксандр Архіпавіч Петрусевіч.

Наш новы партызанскі атрад дзейнічаў у раёне Камарына, на мяжы Брагінскага і Хойніцкага раёнаў. Нашай задачай было — не дапусціць стварэння немцамі ў вёсках або знішчэнне існаваўшых паліцэйскіх груп, пашкоджанне ліній сувязі, падрыў мастоў, прадухіленне вывазу акупантамі нарабаваных у мірнага насельніцтва жывёлы, збожжа, вядзенне палітычнай прапаганды і агітацыі сярод жыхароў і інш. І мы многае рабілі ў гэтым плане. У прыватнасці, у ліпені 1943 года быў знішчаны паліцэйскі гарнізон у Камарыне. З таго часу акупацыйная ўлада ў гэтым гарпасёлку ўжо не аднаўлялася.

Да моманту злучэння з перадавымі часцямі Чырвонай Арміі 22 верасня 1943 года ў нашым партызанскім атрадзе налічвалася больш як 80 байцоў.

Усякае было ў партызанскім жыцці: даводзілася адчуць і радасць перамог, і горыч цяжкіх страт. Пры выкананні баявых заданняў, прарыве варожых блакад загінулі адважныя лясныя салдаты і партызанскія сувязныя Д. С. Анапрэенка, С. І. Кірычэнка, М. Д. Краўцоў, Пётр Піліпенка, Аляксей Смірноў і іншыя.

І. Ф. Ганжураў

З пісьма МІКАЛАЯ БАБІЧА, ДЗМІТРЫЯ ПІЛІПЕНКІ і УЛАДЗІМІРА ШАРАНКА, жыхароў Слабадскога сельсавета

На нашых вачах ствараўся партызанскі аград, арганізатарамі якога з'яўляліся браты Філіпенкі, а першымі партызанамі былі жыхары населеных пунктаў Слабадскога сельсавета — Жэрдінага, Нежыхава, Выграбнай Слабады, Вярховай Слабады і інш. У ліку іх трэба назваць Грыцанка Мішу, Грыцанка Фаму, Котчанку Мікалая Ад., Крывульку Івана Мак., Піліпенку Пятра, Рабянка Віктара Аляксандр., Сазонава Грышу, Сазонаву Таццяну, Шаранка Міхаіла і інш. З іх ліку цяпер жывыя толькі М. А. Котчанка (жыве ў Гомелі), Сазонава Таццяна (жыве ў Савічах) ды яшчэ, магчыма, хто-кольвечы.

Пра Т. М. Сазонаву хочацца сказаць асобна. Вось гэта была сапраўды адважная партызанка. Калі ворагі арыштавалі яе мужа — Грышу Сазонава, дык яна адразу разам з камандзірам атрада А. Міхневічам і групай партызан смела паішла на яго вызваленне. Праўда, вызваліць Грышу не ўдалося, але маладая жанчына паказала ў той аперацыі прыклады сапраўднай храбрасці. Акрамя таго, Таццяна пякла хлеб для партызан. Жанчына неаднойчы, як кажуць, глядзела смерці ў вочы, але не збаялася і знаходзілася ў партызанскім атрадзе да самага вызвалення раёна ад гітлераўцаў.

1981 г.

Падрыхтаваў *І. Ф. Ганжураў*

Партызанскія «сюрпрызы»

З успамінаў Ф. А. Загаранскага, былога камандзіра роты партызанскага атрада імя Р. І. Катоўскага

Успамінаю некалькі эпізодаў з баявога жыцця нашага атрада.

Камендантам паліцыі ў Брагіне быў нейкі Марчанка, вядомы сваімі здзекамі з мясцовага насельніцтва. Падчас разгрому нямецкага гарнізона ў Лоеве каўпакаўцы ашукалі брагінскую паліцыю. Выкарыстаўшы нямецкую лінію сувязі,

Ф. А. Загаранскі

яны паведамілі ў Брагін (ад імя лоеўскіх паліцаяў, вядома), што вядуць бой з партызанамі, дабіваюць іх, прапануюць выехаць на дапамогу. Партызаны загадзя замініравалі ўчастак дарогі, наладзіўшы каля гэтага месца засаду. Так машыны з брагінскімі паліцаямі былі ўзарваны. У гэтай акцыі разам са сваімі прыхваснямі-паліцаямі загінуў і камендант Марчанка.

Калі замест загінуўшага каменданта на гэтую пасаду заступіў другі Марчанка, у нашым атрадзе вырашылі расправіцца і з ім. Улічваючы, што новы фашысцкі паслугач быў вельмі асцярожным у выездах за межы Брагіна, дамовіліся даканаць яго партызанскай хітрасцю. І даканалі, пераслаўшы яму, быццам у знак удзячнасці ад гітлераўцаў, пасылку з мінай нацяжнога дзеяння. Выбухам былі знішчаны Марчанка-другі і некалькі ворагаў.

Наступную аперацыю назвалі «Партызанскі мядок». Сутнасць яе таксама зводзілася да міны-сюрпрызу. У бітон з мёдам паклалі міну з гадзіннікавым механізмам, завёўшы яго на пэўны час. Гэта было зроблена ў вёсцы Савічы-Двор, непасрэдна на пасецы, якая ў той дзень не ахоўвалася паліцэйскімі. На гэты раз не адсылалі свой «падарунак», а арганізавалі ўсё так, быццам партызаны ў паспешлівасці не змаглі захапіць бітон мёду з сабой.

Назаўтра немцы і паліцаі выявілі на пасецы «пакінутую пры адступленні» партызанскую падводу, на якой стаяў бітон. Баючыся атруты, яны спачатку далі пакаштаваць мёд мясцовым дзецям, а затым, супакоіўшыся, павезлі салодкі груз да будынка, дзе размяшчаўся савіцкі гарнізон. У вызначаны час магутны выбух страсянуў паветра над вёскай. Ад яго загінулі 15 фашыстаў і паліцаяў.

Добра помніцца аперацыя, у якую быў уключаны і я. Было дадзена заданне знішчыць у Астраглядах паліцэйскі пост, які ахоўваў нямецкую гаспадарку, створаную на рэштках базы ранейшага саўгаса. Заданне было паспяхова выканана. Тут мы нагрузілі сем падвод рознымі, вельмі неабходнымі прадуктамі і ўсё гэта прывезлі ў партызанскі атрад.

Наогул, за час дзеянняў нашага атрада давялося прыняць удзел у некалькіх параўнаўча буйных баявых аперацыях. Добра запала ў памяць адна з іх — разгром брагінскага варожага гарнізона 11 красавіка 1943 года. У ім прымалі ўдзел партызаны са злучэнняў Каўпака, Фёдарава і інш.

...Побач з дарослымі ў партызанскім атрадзе былі і падлеткі. Нярэдка разам са сваімі старэйшымі таварышамі яны прымалі ўдзел у баявых аперацыях, аказвалі вельмі неабходную дапамогу атраду ў якасці разведчыкаў. У іх ліку юныя разведчыкі Лёня Бабіч, Лёва Ефіменка, Ваня (Іван Раманавіч) Беразняцкі і іншыя. Бясстрашным лясным салдатам зарэкамендавала сябе шаснаццацігадовая дзяўчына Лідзія Кунцэвіч. Напачатку, улічваючы няхватку баявой зброі, яна мела на ўзбраенні звычайную паляўнічую стрэльбу. Але неўзабаве ў баі здабыла сабе сапраўдную вінтоўку. Разам з партызанамі яна і Оля Калацэй хадзілі на баявыя аперацыі, прымалі ўдзел у разгроме варожых гарнізонаў у Савічах, Аравічах і інш. Ліда загінула ў баі ў 1943 годзе.

...Восенню 1943 года, падчас баёў за Днепр, партызаны ўсяляк дапамагалі наступленню Чырвонай Арміі. Нямала нямецкай тэхнікі ўзляцела ў паветра на нашых мінах, шмат варожых салдат знайшлі бясслаўную смерць ад трапных партызанскіх куль.

Запісаў *Ю. Я. Залатарэнка*

Маяк Палесся, 1978. 9 мая.

Шпіталь у зямлянцы

З успамінаў Д. Ф. Стрыбука, былога падпольшчыка, галоўнага ўрача партызанскага атрада імя Р. І. Катоўскага

Месца для дыслакацыі партызанскага атрада было выбрана ў глухой лясіста-балоцістай мясцовасці на паўднёна-заходнім стыку Брагінскага і Хойніцка-

га раёнаў, ва ўрочышчы Паганное. Амаль з усіх бакоў яго акаляў гонкі і дрымучы лес. На ўсход, у бок Чарнігава, за ім было балота, часткова асушанае яшчэ ў дваенныя гады. Усе аб'екты лагера — шалашы і зямлянкі, кухня — размяшчаліся вакол цэнтральнай лагернай паляны, а млын і пякарня знаходзіліся крыху далей, у дрымучым ляснім гушчары. Па суседстве з імі быў сямейны лагер.

З боку цэнтральнай лагернай плошчы размяшчалася партызанская сталоўка, якая ўяўляла сабой доўгія, збітыя з дошак сталы і некалькі лавак. Ежу пераважна прымалі стоячы — на лаўках звычайна сядзелі параненыя ці партызаны, што толькі вярнуліся з баявога задання. Па суседстве са сталоўкай былі прыштабны шпіталь і амбулаторыя. Быў яшчэ адзін цікавы аб'ект, пра які нельга не згадаць,— партызанская гаўптвахта пад высокай бярозай у цэнтры пляца, ва ўсіх на віду. Але месца пад ёй звычайна пуставала, бо ў атрадзе падтрымлівалася строгая дысцыпліна і на «губу» рэдка хто трапляў.

Няхітрая партызанская гаспадарка ўключала ў сябе і аднесены крыху далей, у лясны гушчар, хірургічны шпіталь. Гэта была вялікая зямлянка (а ў летні час — павець) з некалькімі самаробнымі ложкамі. Тут жа, па суседстве знаходзіўся аперацыйны пакойчык. У ім я праводзіў аперацыі, і дапамагала мне мая жонка — былы ваенфельчар Чырвонай Арміі, ураджэнка г. Ульянаўска. Таццяна Іванаўна пасля выхаду з акружэння асталявалася ў Брагіне. Яна наладзіла сувязь з патрыятычным падполлем і затым перайшла ў партызанскі атрад. Загадвала партызанскай аптэкай Ганэліна Ганна А. У 1943 годзе ўзначальваў нашу медслужбу ваенфельчар-акружэнец Пётр Гаркавенка.

Аперацыі мы рабілі пры газоўках з самаробнымі люстэркавымі ўзмацняльнікамі святла. А ў летні час — пры дзённым асвятленні. У хірургічным шпіталі параненых і хворых даглядалі спецыяльна падрыхтаваныя намі для гэтага жанчыны і дзяўчаты. Складана было з медыкаментамі і перавязачнымі сродкамі. Пераважна іх здабывалі праз брагінскіх падпольшчыкаў. Выкарыстоўвалі і народныя лекавыя сродкі. У нашым сямейным лагеры была бабулька, якая ўлетку назапашвала лекавыя травы і затым з'яўлялася добрым кансультантам па вырабе, прыгатаванні з іх каштоўных лячэбных настояў, адвараў, прымочак. У якасці перавязачнага матэрыялу выкарыстоўвалі тонкае даматканае палатно, парэзанае на стужкі. Па маёй прапанове партызаны абшуквалі ўзятых у палон і забітых немцаў і забіралі перавязачныя пакеты. І ў іншых выпадках збіралі ўсё прыдатнае для медыцынскіх мэт. Частку бінтоў пасля старанной тэрмічнай апрацоўкі выкарыстоўвалі паўторна.

Д. Ф. Стрыбук

Г. А. Ганэліна

Медыцынская служба атрада, якая налічвала каля дзесятка чалавек, вярнула ў баявы строй многіх параненых партызан, вылечыла хворых жанчын і дзяцей з сямейнага лагера.

Самым цяжкім быў для нашых партызан перыяд з чэрвеня па лістапад 1943 года. Пад напорам варожых сіл, падтрыманых артылерыяй, катоўцы хавалі ў зямлю і надзейна маскіравалі атрадную маёмасць, эвакуіравалі параненых і хворых у аддалены сямейны лагер і ў суправаджэнні вопытнага правадніка адступалі ў напрамку цяжкапраходнай балоцістай мясціны, адводзя-

чы фрыцаў у бок ад сямейнага лагера. Так безвынікова заканчваліся спробы акупантаў блакіраваць і знішчыць наш атрад. Бо звычайна праз суткі-двое партызаны вярталіся на ранейшае месца дыслакацыі, аднаўлялі разбураную гаспадарку і зноў ішлі ў засады і на дыверсіі, баявыя аперацыі. Народныя мсціўцы актыўна дапамагалі з варожага тылу Чырвонай Арміі ў дні вызвалення ёю Брагіншчыны і Камарыншчыны. 24 ліставада злучыліся з чырвонаармейскімі часцямі, а насельнікі сямейнага партызанскага лагера пайшлі да сваіх жытлаў.

Падрыхтаваў *І. Ф. Ганжураў*

Баявы рахунак атрада

З успамінаў І. М. Садчанкі, былога начальніка разведкі партызанскага атрада імя А. В. Суворава

З самага пачатку Вялікай Айчыннай вайны я быў на фронце. Пасля кантузіі трапіў у акружэнне пад Вязьмай. Тры тыдні праляжаў у адной бабулькі, якая ледзь выхадзіла мяне рознымі травамі і адварамі. Затым, пераапрануты ў сялянскае адзенне, з цяжкасцю дабраўся да родных мясцін.

У вёсцы паліцэйскія адразу ж устанавілі за мной назіранне. А калі па маёй ініцыятыве камсамольцы Сямён Доўбуш і Іван Здаравец напісалі і распаўсюдзілі лістоўкі, мяне арыштавалі. Ледзь удалося выбрацца з учэпістых кіпцюроў жандараў і паліцэйскіх. І то толькі пасля таго, як за мяне пахадаінічалі вяскоўцы.

Неяк позна вечарам Сямён і Іван тайком прыйшлі да мяне і завялі гаворку, што трэба ісці ў лес і са зброяй у руках змагацца з ворагам.

— Са зброяй,— уцікнуў я,— а дзе яна?

— У нас ужо ёсць пяць вінтовак і патроны...

Я згадзіўся. Днём схадзіў у Бакуны, да Адама Міхайлавіча Каробкіна, які ўзначальваў спецыяльную групу па

І. М. Садчанка

стварэнні партызанскага атрада. Праўда, пра галоўную мэту яго з'яўлення ў тутэйшых мясцінах я тады не ведаў, але блізка знаёмыя мне таварышы параілі пагутарыць з былым старшынёй райсавета Асаавіяхіма.

Згаварыліся мы (12 чалавек) пайсці ў лес. Сабраліся ва ўмоўленым месцы, у лясным урочышчы Зялёны востраў, што паміж Лубенікамі і Амелькаўшчынай. Траіх сваіх таварышаў так і не дачакаліся. Але шкадавалі не столькі аб саміх палахліўцах, колькі аб трох вінтоўках, што засталіся ў іх.

Па дарозе ў лес сустрэлі двух чырвонаармейцаў, якія ўцяклі з палону, і двух знаёмых з Брагіна. Яны без ваганняў прынялі нашу прапанову дзейнічаць разам. Але патрэбна была зброя. Неяк мы даведаліся, што ў размешчанай непадалёку вёсцы Пудакоў Хойніцкага раёна ў старастаўым доме ладзілі вечарынку гаспадар хаты, бургамістр, камендант і паліцай з Хойнікаў. Пасля папойкі яны вярталіся дамоў. Мы падпільнавалі іх і абяззброілі. Каменданта расстралялі, а паліцая і бургамістра адлупцавалі шомпаламі і адпусцілі.

Яшчэ праз некалькі дзён раздабылі адзінаццаць вінтовак і значную колькасць патронаў. Аднойчы па дарозе ў свой лагер мы сустрэлі семярых акружэнцаў, якія прабіраліся ажно з-пад Брэста, і ўзялі іх у свой атрад. Так нас стала больш за дваццаць.

Аперацыі па знішчэнні дробных груп немцаў і паліцаяў засведчылі існаванне

нашага атрада, а гэта садзейнічала пашырэнню яго радоў. Неўзабаве мы мелі ўжо 150 лясных байцоў. Камандзірам партызанскага атрада, якому падалі імя А. В. Суворава, быў камуніст К. Т. Сацура, камісарам М. Ф. Снягір. Я з'яўляўся начальнікам разведкі.

Неяк дачуліся ад мясцовых жыхароў, што ў Брагіне і Савічах былыя ваеннапалонныя па прымусе прынятыя на службу ў вайскова-паліцэйскае фарміраванне. Многія з іх чакалі зручнага выпадку, каб са зброяй у руках перайсці да партызан. Праз сувязных мы дамовіліся з некаторымі з іх аб пераходзе ў атрад. Так да нас прыйшло папаўненне. У ліку яго былі і салдаты-югаславы з нямецкіх часцей.

Памятаю, аднойчы разведка данесла, што па дарозе з Васілевічаў у бок Брагіна рухаецца калона немцаў. Вырашылі зрабіць засаду. У выніку бою было забіта шмат фашыстаў. У другі раз, даведаўшыся, што ў вёсцы Лубенікі немцы расстралялі адну сям'ю і маюць намер знішчыць яшчэ дзевяць, вырашылі падрыхтаваць пастку для карнікаў. На дарозе каля каманоўскага хвойніку адкрылі па гітлераўцах шквальны агонь. У гэтым баі разам са сваім атрадам загінуў і нямецкі палкоўнік.

Пачуўшы стральніну, нехта з суседняй вёскі па тэлефоне паведаміў у Брагін, бо неўзабаве адтуль у Лубенікі пазванілі паліцаі. Мы пайшлі на хітрасць: выдаўшы сябе за мясцовых паліцэйскіх, папрасілі дапамогі. І яна не замарудзіла з'явіцца на некалькіх грузавіках. Мы сустрэлі фашыстаў на падыходзе да месца першага бою. Зрабілі так, каб «падмога» не ўбачыла падбітых намі машын і трупаў салдат. І на гэты раз мала каму з фашыстаў удалося вырвацца жывымі. Усе машыны мы падпалілі, перш чым пакінуць месца бою.

Засталася ў памяці і сустрэча з партызанамі С. А. Каўпака. У нас яны стаялі тры дні. Агульнымі сіламі мы разгромілі нямецкі гарнізон у Хойніках.

Восенню 1943 года, калі наступала Чырвоная Армія, наш атрад нечаканым ударам разграміў нямецкі батальён, які рухаўся з Брагіна ў Хойнікі.

За час сваёй дзейнасці партызаны атрада імя Суворава разгромілі 39 паліцэйскіх участкаў і пастоў у Брагінскім, Хойніцкім і Васілевіцкім раёнах, падарвалі 29 аўтамашын, знішчылі 5 танкаў, пусцілі пад адхон 7 эшалонаў, разбралі падчас «рэйкавай вайны» 7 кіламетраў чыгункі, узарвалі 70 мастоў на чыгуначных і грунтавых дарогах. 23 лістапада 1943 года атрад у колькасці 470 партызан злучыўся з Чырвонай Арміяй.

Маяк Палесся. 1990. 10 крас.

Падрыхтаваў *І. Ф. Ганжураў*

«Ніводнага таварыша не выдаў...»

З успамінаў І. Д. Вятрова, былога першага сакратара Палескага падпольнага абкама КП (б)Б, камандзіра злучэння партызанскіх атрадаў Палескай вобласці

...Камандаванне партызанскага атрада імя Р. І. Катоўскага (П. Р. Зіновіч, А. Я. Міхневіч) летам 1942 года даведалася, што брагінскі гебітскамісар Нольдэ загадаў стварыць у колішнім памешчыцкім маёнтку Савічы-Двор пасеку для асабістых патрэб. У атрадзе прынялі рашэнне заманіць Нольдэ на пасеку і знішчыць яго там, бо ён вельмі зверстваваў у Брагінскім раёне. Галоўная роля ў аперацыі адводзілася Сямёну Іларыёнавічу Кірычэнку, пчаляру мясцовага калгаса «Інтэрнацыянал».

Сувязь з Кірычэнкам трымалі толькі асабіста П. Р. Зіновіч і А. Я. Міхневіч. Больш аб ім у партызанскім атрадзе ніхто не ведаў.

Дапамагаць партызанам С. І. Кірычэнка пачаў па ўласнай ініцыятыве яшчэ ў канцы 1941 года — стаў іх сувязным. Але акрамя свайго асноўнага задання Сямён Іларыёнавіч дапамагаў партызанам матэрыяльна: перадаў у атрад нямала прадуктаў і, самае галоўнае, — табаку, якую ёй вырошчваў на сваім агародзе.

С. І. Кірычэнка

Па сваёй ініцыятыве С. І. Кірычэнка звязаўся (праз С. І. Філіпенку) з падпольнай групай І. А. Шэйна ў Камарыне і стаў нашым сувязным ад камарынскай групы.

«Бераглі мы Сямёна Іларыёнавіча як зрэнку вока,— расказваў мне камандзір партызанскага атрада А. Я. Міхневіч.— Але прыстукнуць фашысцкага звера Нольдэ было вельмі неабходна. Тым больш што сядзеў ён у Брагіне. Партызанская зона адной сваёй назвай наводзіла на яго страх. Тройчы С. І. Кірычэнка спрабаваў заманіць гебітскамісара ў Савічы, але гэта яму не ўдавалася. У трэці раз Нольдэ выехаў у «сваё памесце». Мы былі гатовы. Але ўсё сарвалася з-за прыкрага выпадку. Дзеці ў вёсцы Спярыжжа знайшлі снарад ці міну і ўзарвалі на дарозе Брагін — Савічы якраз перад самым выездам Нольдэ. Паездка не адбылася.

...1943 год быў у партызанскіх дзеяннях самым актыўным, і Нольдэ катэгарычна адмовіўся ехаць у Савічы. Сямён Іларыёнавіч на сустрэчы са мной унёс прапанову ўзарваць фашысцкіх салдат і паліцаяў у савіцкім гарнізоне. Гэта прапанова была прынята і ажыццёўлена 3—4 верасня 1943 года».

Камандаванне атрада загадала С. І. Кірычэнку неадкладна прыбыць у атрад і прывесці ў лес сям'ю. Але штосьці ў яго не атрымалася, і ён быў схоплены акупантамі. Сям'ю ўдалося ўратаваць.

Сямён Іларыёнавіч Кірычэнка быў падвергнуты цяжкім катаванням у брагінскім фашысцкім засценку. Падрабязна аб гэтым нам стала вядома ад даваеннага галоўнага бухгалтара саўгаса «Астрагляды» Маторнага, якому ўдалося выратавацца. Шэсць сутак фашысты мучылі партызанскага сувязнога. Патрабавалі назваць размяшчэнне партызанскага атрада, прозвішчы камандзіраў і падпольшчыкаў. Калі з чарговага допыту Сямёна Іларыёнавіча паўжывога ўцягнулі ў камеру, дзе сядзеў Маторны, Кірычэнка ледзь змог прамовіць: «Ніводнага таварыша не выдаў. Калі ты, Маторны, савецкі чалавек, скажы аб гэтым людзям...»

Сельская газета, 1975. 7 мая.

Пераклаў з рускай *І. Ф. Ганжураў*

Пакуль білася сэрца...

...У канцы 1942 года Барыс Аляксеевіч Волкаў уступіў у партызанскі атрад імя Катоўскага. Неўзабаве яго прызначылі камандзірам узвода першай роты. Шмат баявых аперацый было на рахунку Барыса і яго таварышаў Пятра Яўхімавіча Лагвіненкі, Фамы Грыцэнкі, Васіля Лагвіненкі, Міхаіла Рэбкі, Паўла Лявоненкі, Мікалая Дусянка, брата Андрэя Аляксеевіча Волкава і іншых партызан.

Памятны той эпізод, калі ўзвод пад камандаваннем Волкава адбіў у немцаў сотні галоў жывёлы, якая пасвілася на лузе каля Шапелічаў, і адправіў яе ў партызанскі лагер Баравіца, што каля вёскі Паганное Хойніцкага раёна. Ведаючы, што будзе пагоня, камандзір застаўся ў засадзе каля вёскі Красно былога Новашапеліцкага раёна. Неўзабаве завязаўся кароткі бой. Волкаў, паранены ў правую руку, працягваў змагацца з ворагам, натхняў партызан — і перамога аказалася на іх баку.

Паспяхова выканаў узвод баявыя заданні і ў засадзе каля вёскі Слабада, у падрыве глухавіцкага млына і ў іншых аперацыях.

Бясстрашны партызан збіраў сходы насельніцтва ў тыле ворага, заклікаў людзей змагацца з фашыстамі. У адной з баявых аперацый у верасні 1943 года ў няроўным баі каля вёскі Нежыхаў камандзір узвода Волкаў загінуў ад варожай кулі. З параненай рукой ён і ў той дзень вёў у бой партызан. У рашаючую мінуту адважны сын Радзімы ўзяў кулямёт ад цяжкапараненага партызана Івана Корзуна і кінуўся наперад. Страляў да таго часу, пакуль білася сэрца.

Пахавалі Барыса брат Андрэй з таварышамі пад дубамі ва ўрочышчы Баравіца. Над магілай камандзіра яны паклляліся адпомсціць ворагу і гэтую клятву стрымалі. Нямала гітлераўцаў знайшло сваю бясслаўную смерць ад трапных партызанскіх куль.

За баявыя заслугі перад Радзімай камандзір партызанскага ўзвода Б. А. Волкаў пасмяротна ўзнагароджаны ордэнам Чырвонага Сцяга.

У 1965 годзе астанкі Б. А. Волкава перанесены з урочышча Баравіца і перазахаваны ў яго роднай вёсцы Крукі.

Д. П. Самойленка

Знявечаны, але не зламаны...

Дзям'яну Анапрэенку споўнілася дваццаць сем, калі пачалася Вялікая Айчынная вайна. Як і большасць яго аднагодкаў, у жніўні 1941-га ён апрануў салдацкі шынель.

Аднойчы ў канцы 1941 года радавога Анапрэенку выклікалі да камандзіра часці. Незнаёмы афіцэр завёў з ім гутарку пра Палессе, Брагіншчыну. І ўсё рабіў акцэнт на тым, ці добра ведае салдат розныя мясцовасці раёна. Назваў лясіста-балоцістыя ўрочышчы каля вёскі Паганное, грушнянскае балота Грубчу, пучынскія і людзвіноўскія лясы. На ўсе пытанні Дзям'ян адказваў станоўча.

— Кандыдатура ваша падыходзіць,— сказаў незнаёмы афіцэр.— У складзе дэсантнай групы пасылаем вас у родныя мясціны.

...Самалёт ляцеў мінут сорак. Непадалёк унізе ўжо былі відаць сігнальныя кастры. Але, як потым аказалася, гэта былі выпадковыя вогнішчы непадалёку ад партызанскага аэрадрома паміж Чарнігавам і Лоевам. Далейшы шлях перагарадзіў моцны зенітны кардон. Пражэктары паласавалі неба. Тады на развароце, над узлескам, прагучала каманда: «Пайшлі!» Тры цёмныя фігуры аддзяліліся ад самалёта.

Прызямліліся зусім не туды, куды трэба. З сігнальнымі кастрамі выйшла яўная памылка. Зразумеўшы гэта, закапалі парашуты і рушылі з поля да лесу, што цямнеў на гарызонце. У цемры дакладна вызначыць месцазнаходжанне не ўдавалася.

Відаць, немцы здагадаліся, што самалёт скінуў дэсант, бо неўзабаве па шашы прамчаліся некалькі аўтамашын з салдатамі.

Ад балотнага хмызу за дарогай было ўжо амаль нішто да такога жаданага і выратавальнага лесу, калі нечакана начную цемру і цішыню скалануў моцны выбух з бліскавіцай...

Некалькі дзён, кожны з якіх быў для Дзям'яна чарней за цёмную ноч, ачуньваў паранены ў жанчыны-ўкраінкі, якая падабрала яго, ледзь жывога, на балоце.

Праз некаторы час пераапрануты ва ўсё цывільнае з хлопчыкам-павадыром Дзям'ян накіраваўся ў мястэчка, у лякарню. Пад самым мястэчкам яго арыштавалі і прывялі ў жандармерыю. Дзям'ян прыкінуўся глухім і нямым. Яго доўга дапытвалі, потым кінулі ў падвал. Адтуль была адна дарога — у гомельскі канцлагер. Тут праз аднаго чалавека ўдалося звязацца з гомельскім знаёмым Сяргеем Герасіменкам, і ён за масла і табаку выкупіў Дзям'яна. Жонка, Марыя Майсееўна, прывезла мужакалеку дадому.

Здавалася б, пасля такіх цяжкіх выпрабаванняў у чалавека і думкі не засталося аб тым, што яго накіроўвалі змагацца ў родныя мясціны. Ці ж многа сіл, магчымасцей пакінуў злы лёс зня-

вечанаму Дзям'яну, каб працягваць барацьбу з ворагам? Аказалася, хоць і не шмат, але дастаткова, каб не пакарыцца акупантам.

Крыху падлячыўшы вочы, амаль сляпы, Дзям'ян стаў сувязным партызанскай групы (затым — атрада) імя Катоўскага. Пад выглядам жабрака, ён наведваў вёску Кулаковік, заходзіў там да Данілы Бабіча (загінуў пазней). Насіў патроны, якія перадаваў ляскім салдатам жыхар вёскі Ільічы (у далейшым актыўны партызан) Аляксей Астапенка. Як успамінала дачка сувязнога, Раіса Дзям'янаўна, насіў бацька і нейкія пакеты. Казалі, што лістоўкі. Разам з павадыром наведваў умацаваны салдацка-паліцэйскі апорны пункт у Пірках, суседнюю вёску Сувіды. Здабываў там і пасля перадаваў праз сувязных у атрад звесткі аб колькасці і ўзбраенні ворага.

Дзям'яна выдаў здраднік-аднавяскавец. Арыштавалі сляпога патрыёта зімой 1943 года. Моцна катавалі ў брагінскай жандармерыі. Бо даведаліся не толькі пра ягоную сувязь з партызанамі, але і пра даваенную актывісцкую дзейнасць. Пра тое, што — камсамолец, што працаваў старшынёй калгаса ў Выграбнай Слабадзе, у Ільічах, брыгадзірам на торфазаводзе.

Не атрымаўшы ад вязня ніякіх звестак, немцы расстралялі яго ў Брагіне. Такі ж лёс чакаў і сям'ю Дзям'яна Савельевіча, але выручыла Тамара Астапенка з Ільічоў — папярэдзіла. Жонка і дачка сувязнога перабраліся да сваякоў у вёску Сцепаноў...

Шмат гадоў прайшло пасля вайны. Але ў Грушным, дзе жыў Дзям'ян, у суседніх вёсках і цяпер памятаюць адважнага патрыёта.

І. Ф. Ганжураў

Архіўная даведка

Анопреенко Демьян Савельевич (по другим данным Савкович, год рождения не указан) числится в списке группы лиц, направленных на временно оккупированную фашистскими захватчиками территорию Брагинского района Полесской области, затем с мая 1942 года по январь 1943 года являлся связным группы, позже отдельно действовавшего партизанского отряда им. Г. И. Котовского данной области. Будучи связным, Анопреенко Д. С. погиб в борьбе против фашистских захватчиков. Других данных не обнаружено.

Зав. сектором партархива
Института истории партии
при ЦК КП Белоруссии *(Л. Аржаева)*

16 февраля 1983 г.

Даведка

Дана товарищу Анопреенко Марии Моисеевне в том, что ее муж Анопреенко Демьян Савкович с мая 1942 года работал связным партизанского отряда им. Котовского, который действовал на территории Брагинского р-на Полесской области.

Тов. Анопреенко, придя с плена врага, хотя же без глаз, по всеми силами старался помочь партизанскому отряду, неоднократно посылался в Пирки, Брагин, Савичи и ряд других деревень с тем, чтобы узнать размещение полиции, вооружение и их количество, и своевременно докладывал партизанскому отряду. Так же т. Анопреенко проводил работу среди крестьян, чтобы шли в партизанский отряд и били врага. Посылался в д. Ильичи за патронами и в д. Кулаковик, что им было выполнено. Ходил он по деревням, как нищий, но все задания командования отряда выполнял своевременно и аккуратно, так как требовалось от члена ВЛКСМ, за что был арестован полицией в январе 1943 года и расстрелян в Брагине за связь с партизанами.

Командир С. *Филипенко*

Выявіў і падрыхтаваў *І. Ф. Ганжураў*

Майскім днём сорак трэцяга...

Невялікі хутарок Заглыб'е, што ў былым Чарнобыльскім раёне, на Кіеўшчыне,— радзіма Паны Асядач. Размясціўся ён на адным з пясчаных пагор-

П. М. Асядач

каў у балоцістай пойме Дняпра. Пасля заканчэння Ладыжыцкай школы Паша засталася працаваць у ёй піянерважатай. Марыла стаць настаўніцай.

Ціхімі летнімі вечарамі моладзь хутара збіралася пад густымі шатамі вербаў. Часта прыходзілі туды і суседзі — хлопцы і дзяўчаты з беларускай вёскі Гдзень.

...Не збылася Пашына мара стаць настаўніцай — пачалася вайна. І Паша знайшла сваё месца ў страі змагароў — стала сувязной партызанскага атрада імя В. І. Чапаева, які дзейнічаў у міжрэччы Дняпра і Прыпяці. Яна стала часта адлучацца з дому — трэба было хадзіць у далёкія вёскі, каб сабраць там звесткі аб фашыстах і затым у патаемным месцы перадаць партызанам. Хвалявалася маці, непакоячыся за лёс дачкі. Казала:

— Не хадзі болей, донька. Бач, азвярэлі фашысцкія нелюдзі. Напалілі Ладыжычы. Цярэмцы, Залатнеў. Хапаюць каго напала...

— Ды нічога са мной не здарыцца. Схаджу да сваёй сяброўкі і праз два дні буду дома.

Маці нездарма трывожылася за дачку, бо здагадвалася, куды яна ходзіць.

А дачка зноў збіралася ў сваю небяспечную дарогу.

Майскім днём сорак трэцяга Паша спяшалася ў партызанскі атрад, які ў той час базіраваўся ў суседнім беларускім лесе. Дарога была знаёмая, не адзін раз хадзіла тут. Ёй трэба было толькі неўпрыкмет прайсці каля вёскі Кацічаў, дзе стаялі фашысты, а затым непадалёку пачыналася партызанская зона — вораг не вельмі любіў туды совацца.

Але на гэты раз ёй не ўдалося дайсці да партызан. Хтосьці са здрадзікаў паведаміў акупантам, што дзяўчына часта ходзіць паўз вёску ў лес. Таму гітлераўцы і паліцэйскія сачылі за дарогай і нарэшце затрымалі Пашу каля Кацічава, непадалёку ад партызанскай зоны. Доўга дапытвалі ворагі адважную дзяўчыну. Цікавіліся, дзе атрад, якія звесткі несла туды. Нават распілялі дзявочую касу — можа, у ёй схавана якая паперка. Але нічога не знайшлі, нічога не дазналіся. Усе звесткі былі ў памяці Пашы: і колькі салдат у бліжэйшым варожым гарнізоне, і якое ўзбраенне там, і дзе пастаўлены гарматы. Тады яе вывелі ў лес, прывязалі да сасны і штыкамі скалолі ўсё цела. Яна была яшчэ жывая, калі паліцаі закапалі яе ў акопе.

Цёмнай ноччу людзі беларускай вёскі Аляксандраўка адкапалі цела Пашы Асядач і пахавалі яго на сваіх могілках.

Пасля перамогі ў сасновым бары паблізу вёскі Кацічаў, на месцы гібелі патрыёткі, быў пастаўлены часовы абеліск з чырвонай зоркай. Гэта зрабілі мясцовыя жыхары. А ў 1965 годзе прах Пашы Асядач быў перанесены і пахаваны ў сяле Ладыжычы. Удзячныя землякі ўстанавілі на яе магіле абеліск з граніту і мармуру. На ім высечана: «Асядач Параска Мікалаеўна (1922—1943), партызанка-сувязная. Замучана фашысцкімі катамі пры выкананні баявога задання».

Свята берагуць землякі, жыхары навакольных беларускіх вёсак памяць аб камсамолцы-партызанцы. Піянерская дружына Ладыжыцкай школы насіла імя Пашы Асядач. Насіла, бо пасля катастрофы на Чарнобыльскай атамнай электрастанцыі апусцелі Ладыжычы, пераехалі ў іншыя месцы піянеры і школьнікі разам са сваімі бацькамі. Але засталася ў сэрцах нязгасная памяць пра смелую і адважную дзяўчыну.

Р. Андрэявец

Маяк Палесся, 1982. 10 жн.

З успамінаў А. П. БЯЛЯЕВАЙ, жыхаркі в. Кацічаў

...Гэта было пад вечар. Мы, тады яшчэ дзеці, пасвілі коней вунь там, у хвойніку. Раптам нехта з хлопчыкаў крычыць: «Глядзіце, немцы кагосьці вядуць!» Калі б мы ведалі, што будзе далей, напэўна б, куды вочы глядзяць паўцякалі... А як пачалося — з перапалоху не змаглі і паварушыцца, рукі і ногі знямелі... Фашысты прывялі з вёс-

кі дзяўчыну. Не наша дзяўчына, чужая. Валасы мокрыя, рассыпаныя ў яе на грудзях, і ўся скрываўленая. Без сукенкі, на ёй толькі сарочка была. Яна ледзьве ішла, хісталася і спатыкалася. Босая. Адну руку, здаецца, правую, яна вось так падтрымлівала і прытуляла да сябе. На тым месцы, дзе вы паклалі вянкі, быў тады акоп. Яны і прыпынілiся. Немец гергетаў да дзяўчыны па-свойму, а высокі рыжы паліцаі закрычаў: «У апошні раз — скажаш, дзе партызаны,— будзеш жыць! А не — дык закапаем жывой!» Дзяўчына ўзняла галаву і плюнула яму ў твар. Крывёю плюнула.

Друкуецца па газ.: «Прапор перемоги», Чарнобыльская райгазета, 1983, 12 мая.

Пераклаў з украінскай *І. Ф. Ганжураў*

«Прытулак украінскіх партызан...»

З успамінаў М. І. Навумава, Героя Савецкага Саюза, генерал-маёра, аднаго з арганізатараў партызанскага руху на Украіне, былога камандзіра партызанскага кавалерыйскага злучэння

...Оревичи, Молочки, Старый и Новый Радин и все села Комаринского района — отрадный приют украинских партизан. Раненых бойцов ожидала там материнская любовь и ласка.

Сельская молодежь Комаринского и Брагинского районов начала осаждать штабы отрядов, вбирающих в себя пополнение, как губка воду; сумские отряды будто сборные пункты новобранцев — идет формирование и вооружение. К нам прилетели самолеты из Москвы, и молодые партизаны запели новую, ими же сложенную песню:

В саду порублены деревья,
И лужа крови у плетня,
Дымит сожженная деревня,—
Садись, товарищ, на коня!
И зиай, мой друг, в сраженьях доля
И для тебя и для меня.
Гляди: идет в твой дом неволя,—
Садись, товарищ, на коня!
Уже объят весь край пожаром,
Поработителей гоня,
Ответь губительным ударом,—
Садись, товарищ, на коня!

Но району все еще грозила пирковская опорная база гитлеровцев. Пирки были обнесены крепостными стенами, ограждены баррикадами и затопленными водой рвами. Там — крупный гарнизон и немецкая районная комендатура. То же и в Крюках. Очистка Крюков и Пирок от гитлеровцев давала возможность раздвинуть пределы партизанского края в междуречье Припяти и Днепра вплоть до Брагина.

На партизанском совете было решено, что генерал Руднев с ковпаковцами будет громить вражеский гарнизон в Крюках, а мы — в Пирках.

Атака пирковских укреплений началась при поддержке местных партизан из отряда имени Чапаева одновременно с трех сторон. Захваченные врасплох гитлеровцы бросились наутек через подземные ходы, приготовленные ими на случай отступления. Комендант в нижнем белье пытался уйти на лошади, однако партизанская пуля догнала его.

Жена коменданта торопилась спрятать награбленные вещи, она спешно укладывала в узлы драгоценности, деньги и одежду, но партизан из местного отряда, не дав ей скрыться, отомстил за смерть своего комиссара и партизан, которых предала эта женщина.

Бой длился всего полчаса. Бросив оружие, гитлеровцы бежали из Пирок к полноводной реке Брагинке, но попытки переплыть ее стоили им еще многих жертв.

Богатые пасхальные подарки, приготовленные для отправления в Германию, партизаны погрузили на повозки: продовольственные запасы гарнизона оказались неисчерпаемы — полицейские и гитлеровские прислужники держали у себя по две-три лошади, по пять коров, добытых грабежом.

Спустя день к нам прибыли из Пирок два полицая и заявили, что они провели в Пирках собрание тридцати двух полицейских, спрятавшихся от нас, и что все готовы сдаться, просят забрать оружие.

— Мы никуда не уйдем от вас,— твердили полицейские.— Все равно немцы нас расстреляют, так лучше уж вы... Делайте с нами, что хотите!

Они были переданы местному партизанскому отряду. Несколькими днями позже задымился Брагин: через белорусские леса шли партизаны-федоровцы, их наступление поддержали сумчане.

Из истории партизанского движения в Белоруссии (1941—1944 гг.). Сборник воспоминаний. Мн., 1961. С. 317—319.

З успамінаў А. Е. СІВУХІ, былога начальніка штаба партызанскага атрада імя В. І. Чапаева

У 1942 годзе, калі гітлераўскія войскі рваліся да Сталінграда, пад Старым Асколам нашы часці трапілі ў акружэнне, і я ў ліку многіх чырвонаармейцаў аказаўся ў палоне. З ліпеня да верасня 1942 года знаходзіўся ў лагеры ваеннапалонных Глыбокая даліна Кіеўскай вобласці. Затым з групай вязняў уцёк з гэтага лагера. Групай прабірацца па занятай ворагам тэрыторыі было небяспечна, мы разбіліся па два чалавекі і рухаліся толькі ноччу.

І вось першая беларуская вёска Гдзень. На падыходзе да яе я захварэў і далей ужо ісці не мог. Памятаю, каля першых хат вуліцы (з боку Чыкалавіч) сядзелі жанчыны і мужчыны. Адна са спагадлівых сялянак запрасіла мяне на вячэру, не зважаючы на тое, што гэтым магла наклікаць на сябе бяду: за аказанне ж дапамогі ваеннапалонным ці партызанам акупанты бязлітасна расправуляліся з насельніцтвам. Так я аказаўся на лячэнні ў сям'і жыхароў вёскі Гдзень братоў Віктара Сцяпанавіча і Яўгена Сцяпанавіча Максіменкаў.

Памятаю, зімой, дзесьці ў студзені 1943 года, на Гдзень быў зроблены налёт камарынскай паліцыі. Браты Яўген і Віктар Максіменкі, рызыкуючы жыццём, схавалі мяне ў хляве, закідаўшы сенам. Паліцаі рабілі па дварах вобыск, але мяне не знайшлі.

Калі я ачуняў, у Гдзені ўжо арганізавалася партызанская група, і мы пайшлі ў жараўскі лес, за вёску Скароднае. А перад гэтым прынялі баявое хрышчэнне ў сутычцы з паліцыяй. Мы зрабілі засаду на нямецкіх паслугачоў прама на вуліцы Гдзені. Успамінаю таварышаў-партызанаў Роя Аляксея Васільевіча, братоў Максіменкаў Яўгена і Віктара, Шпетнага Сямёна, настаўніцу Пелагею, якая займалася разведкай, і іншых. У далейшым наша група ўвайшла ў партызанскі атрад імя Чапаева партызанскага злучэння М. М. Таранушчанкі. Мы наносілі адчувальныя ўдары па ворагу. Напрыклад, у школьным будынку вёскі Роцічы Кіеўскай вобласці намі быў знішчаны атрад фашысцкіх карнікаў — 70 чалавек, якія прыбылі з карнай акцыяй у партызанскую зону. У тым баі загінулі сямёра нашых партызан.

Пасля таго наш атрад перадыслацыраваўся на тэрыторыю Камарынщчыны, у жараўскія лясы. На прачоску іх гітлераўцы кінулі сваю 8-ю пяхотную дывізію. Улічваючы складанасць сітуацыі, камандаванне атрада прыняло рашэнне ісці на злучэнне з партызанскімі фарміраваннямі С. А. Каўпака. Разам з каўпакаўцамі мы прымалі ўдзел у баі 15 мая 1943 года пры пераправе на правы бераг Прыпяці.

Лепшыя нашы баявыя таварышы-партызаны былі адабраны для паходу ў Карпаты, а астатніх прыкамандзіравалі ў распараджэнне падпалкоўніка Г. Ф. Пакроўскага, пад камандаваннем якога партызанскае злучэнне з баямі заняло раённы цэнтр Нова-Шапелічы і пабудавала мост цераз Прыпяць для аблягчэння пераправы наступаўшых савецкіх войск. Затым на гэтым мосце адбылася ўрачыстая сустрэча партызан і рэгулярных чырвонаармейскіх часцей. Многія партызаны прынялі ўдзел у жаркім баі за вызваленне Чарнобыля. Там, каля сяла Чаравач, у складзе 507-га стралковага палка 148-й стралковай дывізіі загінуў адважны партызан-камсамолец Яўген Сцяпанавіч Максіменка.

Падрыхтаваў *І. Ф. Ганжураў*

Рабілі смелыя налёты

З успамінаў Ф. І. Кетава, былога камандзіра ўзвода партызанскага атрада імя В. І. Чапаева

У сярэдзіне лютага 1943 года наша невялікая група па загаду камандзіра партызанскага атрада накіравалася са спецыяльным баявым заданнем у Камарын. Каб пазбегнуць сутычак з ворагам паблізу піркаўскага нямецка-паліцэйскага гарнізона, рухаліся ляснымі сцежкамі, ноччу. Наш шлях праходзіў праз пучынскі лес на Сцепаноў, а адтуль на Крукі, Чыкалавічы, Гдзень. Пасля таго як мы два дні правялі ў гэтай вёсцы, па наваколлі пайшлі чуткі, быццам нас ажно трыста чалавек, ды да таго ж з гарматай. А пакуль мы дабраліся ў Камарын, хтосьці паведаміў у паліцыю аб выступленні цэлага партызанскага атрада. Такая дэзінфармацыя дапамагла нам паспяхова выканаць баявое заданне.

Прыкладна праз месяц разведка данесла, што з Брагіна ў Камарын у пэўны час будуць ехаць бургамістр Гармель і начальнік паліцыі Зароўны. Мы вырашылі зрабіць ім партызанскую сустрэчу. Але, на жаль, з-за выпадковай недарэчнасці яна не адбылася. Абодва фашысцкія паслугачы ў прыўзнятым настроі праехалі па лясным бальшаку. Зароўны быў у новым нямецкім мундзіры. Дзіва што!.. Ён у той дзень прымаў прысягу на вернасць акупантам.

Але мундзір той начальніку паліцыі давялося насіць нядоўга. Праз некалькі дзён Зароўны і Гармель усё ж трапілі ў нашы рукі і атрымалі па заслугах. Па прыгаворы партызанскага суда здраднікаў расстралялі.

Наша партызанская сям'я павялічвалася з кожным днём. Мы рабілі смелыя налёты на камунікацыі ворага, знішчалі дробныя групы акупантаў і паліцэйскіх. Памятаю, як нашай групе на чале з Паўлам Варапаем было загадана зняць у Камарыне варту, што ахоўвала склады са збожжам у будынках Дома культуры, школы і райвыканкама, а ўсё збожжа, гвалтоўна адабранае гітлераўцамі ў сялян, раздаць ім жа. І гэтае заданне было паспяхова выканана.

А яшчэ праз некалькі дзён, удала правёўшы баявую аперацыю, камандаванне атрада вырашыла правесці каля Камарынскай школы мітынг, прысвечаны Дню міжнароднай салідарнасці працоўных — 1 Мая. Наколькі рызыкоўным было гэтае мерапрыемства, сведчыць тое, што ў Камарын тады прыбыла група карнікаў. Аднак, даведаўшыся аб наступленні нашага атрада, фрыцы не прынялі бою і ўцяклі.

Апоўдні 1 Мая партызаны ўступілі ў Камарын. Нас было нямнога. Але людзі акружылі партызан, і мітынг узнік стыхійна. Жыхары Камарына ўважліва слухалі прамову камандзіра атрада, настаўніка Барыса Замыкі, які гаварыў аб баявых справах атрада, аб тым, што пад сакрушальнымі ўдарамі савецкіх войск вораг адступае на захад, што акупантам не даюць спакою партызаны.

— Сябры! Усе сілы на барацьбу з нямецка-фашысцкімі акупантамі! — заклікаў камандзір.— Ніякай літасці ворагу! Мы пераможам!

У той жа першамайскі дзень стыхійна ўзнік мітынг таксама ў вёсцы Верхнія Жары. Яго правялі пасля чарговага начнога налёту на фашысцкіх карнікаў байцы з нашага ж атрада.

Пасля непрацяглага адпачынку лясныя салдаты накіраваліся на выкананне чарговай баявой аперацыі.

ПАРТЫЗАНСКІЯ ФАРМІРАВАННІ, ЯКІЯ ДЗЕЙНІЧАЛІ НА ТЭРЫТОРЫІ БРАГІНСКАГА І КАМАРЫНСКАГА РАЁНАЎ У ПЕРЫЯД 1941—1943 гг.

Асобны партызанскі атрад імя Р. І. Катоўскага

Створаны ў жніўні 1942 г. у Брагінскім раёне ў выніку аб'яднання партызанскіх груп С. І. Філіпенкі — Ф. І. Філіпенкі і П. Р. Зіновіча, створаных адпаведна ў снежні 1941 г. і красавіку 1942 г. на базе Савіцкай і Брагінскай падпольных груп.

Атрад дзейнічаў у Брагінскім, Камарынскім і Хойніцкім раёнах.

Камандзіры атрада: *Філіпенка Сцяпан Іларыёнавіч* (жнівень 1942 — сакавік 1943), *Міхне*

віч Аляксандр Яфімавіч (сакавік 1943 — лістапад 1943).

Камісары атрада: *Філіпенка Фёдар Іларыёнавіч* (жнівень 1942 — сакавік 1943), *Зіновіч Пётр Рыгоравіч* (сакавік 1943 — лістапад 1943).

Начальнікі штаба: *Міхневіч Аляксандр Яфімавіч* (жнівень 1942 — сакавік 1943), *Крывашэсаў Цімафей Андрэевіч* (сакавік 1943 — ліпень 1943), *Мельнікаў Ісідар Нікіфаравіч* (ліпень 1943 — лістапад 1943).

Асобны партызанскі атрад імя К. Я. Варашылава

Створаны ў маі 1943 г. на базе групы С. І. Філіпенкі, якая вылучылася з асобнага атрада імя Р. І. Катоўскага Палескай вобл., і прыбыўшай у тыл праціўніка па заданні ЦК КП(б) Беларусі і Беларускага штаба партызанскага руху групы І. А. Шэйна.

Атрад дзейнічаў у Камарынскім раёне. Злучыўся з часцямі Чырвонай Арміі 22 верасня 1943 г. у складзе 81 партызана.

Камандзір атрада *Філіпенка Сцяпан Іларыёнавіч* (май 1943 — верасень 1943).

Камісар атрада *Шэйн ІванАнуфрыевіч* (май 1943 — верасень 1943).

Начальнік штаба *Петрусевіч Аляксандр Архіпавіч* (май 1943 — верасень 1943).

Партизанские формирования Белоруссии в годы Великой Отечественной войны (июнь 1941 — июль 1944). Мн., 1983. С. 655–657.

Ваявалі ў іншых партызанскіх фарміраваннях

Нямала нашых землякоў змагалася з ворагам у радах народных мсціўцаў, якія дзейнічалі ў іншых раёнах Беларусі. Так, камандзірам 136-га атрада 130-й партызанскай брыгады ў 1943 г. з'яўляўся А. І. Трухановіч, камісарам партызанскага атрада брыгады імя Калініна Вілейскай вобласці — М. А. Клімянок, камісарам партызанскай брыгады 4-я Беларуская (студзень — ліпень 1944 г.) — Ф. М. Расюк, камісарам партызанскага атрада імя Губіна, што дзейнічаў на тэрыторыі Акцябрскага, Капаткевіцкага, Парыцкага і Асіповіцкага раёнаў, — І. Н. Кулей, камандзірам роты партызанскага атрада імя М. Ф. Гастэлы на Брэстчыне — П. Я. Дубін. У складзе партызанскага атрада імя Варанянскага ваяваў старшына роты У. Ф. Еўчанка, які, дарэчы, прымаў удзел у партызанскім парадзе ў вызваленым ад ворага Мінску. Радавымі партызанскіх атрадаў імя Жукава брыгады № 19 імя Молатава (Баранавіцкая вобл.) ваявалі П. Т. Данчанка, 113-га партызанскага атрада Жыткавіцкай партызанскай брыгады — Д. І. Мартыненка, партызанскіх атрадаў імя Будзённага і імя Чапаева з Чарнігаўскага злучэння пад камандаваннем М. М. Таранушчанкі — М. П. Кушнірэнка, С. П. Кічкар, партызанскай брыгады імя ЦК КП(б)Б — камсамолец М. Н. Цясёлкін. За мужнасць і прафесійнае ўмельства паважалі ў партызанскім атрадзе № 2 брыгады «Жалязняк» фельчара П. Ф. Котава і інш.

Чытайце ўспаміны некаторых з іх аб удзеле ў партызанскай барацьбе з нямецка-фашысцкімі захопнікамі.

Гарнізон быў знішчаны

Атрад імя А. Ф. Каваленкі арганізаваны ў снежні 1941 года на базе ініцыятыўнай групы А. Ф. Каваленкі — Л. М. Мельніка. У маі 1942 года ўвайшоў у склад брыгады Ф. І. Паўлоўскага. Да кастрычніка 1943 года называўся па прозвішчы свайго камандзіра, затым яму было прысвоена імя Афанасія Фаміча Каваленкі, які загінуў 21 чэрвеня 1942 года.

Партизанские формирования Белоруссии в годы Великой Отечественной войны (июнь 1941 — июль 1944). Мн., 1983. С. 630.

Афанасій Фаміч Каваленка нарадзіўся і вырас у Камарыне. Перад вайной быў абраны старшынёй Камарынскага райвыканкама. Калі пачалася вайна, па рашэнні партыйных органаў ён быў пакінуты для арганізацыі партызанскага руху.

Не адразу ўдалося наладзіць сувязі з патрэбнымі людзьмі, а таксама знайсці месца для дыслакацыі партызанскага атрада. Практычна да яго стварэння А. Ф. Каваленка прыступіў у лістападзе 1941-га. Ужо ў наступным месяцы разам з Л. М. Мельнікам закончыў фарміраванне атрада, стаў яго камандзірам.

З першых жа дзён партызаны ўключыліся ў актыўную барацьбу з нямецка-фашысцкімі захопнікамі. Ні днём,

ні ноччу не ведалі ворагі спакою, зямля гарэла ў іх пад нагамі. Былы сакратар партарганізацыі калгаса імя Кірава Акцябрскага раёна М. Каваленка ўспамінаў:

«Гэта было ў 1942 годзе. Мне тады было дванаццаць гадоў. Назаўсёды запомніў сход жыхароў вёскі Ломавічы, перад якімі выступаў з прамовай камандзір партызанскага атрада Афанасій Фаміч Каваленка. Я і цяпер памятаю яго цвёрдыя словы: «Ніколі фашысцкія захопнікі не будуць гаспадарамі на нашай свяшчэннай зямлі. Савецкі народ пераможа!»

Мясцовыя жыхары паведамілі камандзіру атрада, што фашысты вырашылі размясціць свой гарнізон у вёсцы Ломавічы, каб трымаць пад кантролем усю акругу. Камандаванне атрада прыняло рашэнне не дапусціць гэтага. Былі наладжаны сувязі з насельніцтвам, расстаўлены людзі. Аднак фашысты даведаліся аб намерах партызан. У азарыцкай і парыцкай камендатурах гітлераўцы сабралі паліцэйскіх, каб падпільнаваць і схапіць А. Ф. Каваленку. З гэтай каварнай задумы нічога не выйшла — народных мсціўцаў людзі заўсёды папярэджвалі аб засадах, з'яўленні падазроных тыпаў, якія выглядвалі, выпытвалі, вынюхвалі.

...Набліжалася гадавіна вераломнага нападу гітлераўскай Германіі на нашу краіну. Партызаны атрада Каваленкі вырашылі адзначыць яе разгромам варожага гарнізона ў вёсцы Ломавічы. Яшчэ два атрады прынялі ўдзел у гэтай аперацыі.

Вораг адчайна супраціўляўся. Але гэта не дапамагло — ломавіцкі гарнізон фашыстаў і іх памагатых-паліцэйскіх быў поўнасцю знішчаны народнымі мсціўцамі. Гэта была вялікая перамога партызан. Толькі радасць яе азмрочыла гібель Афанасія Фаміча Каваленкі. Ён загінуў смерцю героя падчас штурму нямецкіх умацаванняў на подступах да Ломавічаў, каля вёскі Хвойня.

Баявыя справы камандзіра партызанскага атрада А. Ф. Каваленкі высока ацаніла Радзіма. Ён быў пасмяротна ўзнагароджаны ордэнам Айчыннай вайны I ступені. Гэта была не адзіная ўзнагарода адважнага важака народных мсціўцаў: яшчэ раней Афанасій Фаміч быў удастоены ордэна Чырвонага Сцяга.

М. А. Салаўёў

Маяк Палесся, 1989. 1 ліп.

З групы вырас атрад

З успамінаў П. Я. Дубіны, былога начальніка штаба партызанскага атрада імя М. Ф. Гастэлы брыгады імя Панамарэнкі, жыхара в. Тэльман

Вялікая Айчынная вайна застала мяне ў ваенным вучылішчы ў Ленінградзе. Пасля выпуску мяне накіравалі ў Арзамас камандзірам узвода курсантаў у кулямётна-мінамётнае вучылішча. Пры падыходзе немцаў да Масквы быў накіраваны з курсантамі камандзірам роты пад Серпухаў, у 942-гі стралковы полк. 12 лістапада 1942 года адкліканы ЦК КП(б)Б у Маскву, дзе прайшоў спецпадрыхтоўку да дыверсійных дзеянняў у тыле ворага. 20 лістапада 1942 года ад станцыі Сходня (пад Масквой) мы, шаснаццаць чалавек, выйшлі да лініі фронту. Пераходзілі яе ў раёне шашы Невель — Віцебск у суправаджэнні франтавой разведкі. З намі таксама ішла група В. Р. Сіліча. Задача ў нас была агульная — правядзенне дыверсійнай работы ў Бярозаўскім і Кобрынскім раёнах. Камандзірам нашай групы «Дуб» быў прызначаны Н. Ф. Новік, камуніст, які да вайны працаваў старшынёй сельсавета ў Хойніцкім раёне. Камісарам быў Т. І. Саўчанка з Веткі. Мяне прызначылі намеснікам камандзіра групы і камандзірам разведкі. Вось дарагія майму сэрцу імёны маіх таварышаў: Ганна Ашыркава, Н. С. Бясіўка, Н. С. Вайцяшэня, Л. Н. Гантварг, Л. М. Каган, І. М. Кендысь, Якаў Ляўковіч, М. Сувалаў, І. К. Сурначоў, Н. А. Чэкан, Марыя Шаўчэнка.

Наш шлях ляжаў праз Віцебскую, Мінскую, Вілейскую, Маладзечанскую,

Баранавіцкую, Брэсцкую вобласці. Ішлі пехатой, ехалі на конях. У Гуцінскія лясы прыбылі 16 студзеня 1943 года, прабіваючыся месцамі з баямі, абыходзячы засады. У спаленай вёсцы Акулінава Баранавіцкай вобласці каля царквы ўбачылі трупы мірных жыхароў, расстраляных разам з малымі дзецьмі. З груды цел былі вызвалены цудам ацалелыя жыхар вёскі па прозвішчы Рубец і яго дачка.

У Булінскіх лясах, дзе базіраваўся партызанскі атрад «Савецкая Беларусь», крыху адпачылі і раніцой зноў рушылі ў дарогу. І вось перад намі спаленая вёска Чыжыкі, стаяць толькі каміны і печы. 10 гадзін раніцы, мароз. Раптам кулямётныя чэргі прашываюць пярэднюю падводу з правадніками. Засада. Бой працягваўся больш за гадзіну. У няроўнай схватцы мы страцілі 9 чалавек забітымі, а праціўнік 42 чалавекі. У гэтым баі загінулі Сіліч і 6 яго байцоў. Тыя ж, хто застаўся ў жывых, далучыліся да нашай групы. Пахавалі мы таварышаў на ўзлеску.

Зіма для нас была вельмі цяжкай — жылі ў чумах, без зямлянак. Неўзабаве наладзілі сувязь з камсамольцамі вёскі Пляхаўшчына. Пачалі праводзіць самастойную баявую работу, разведку, дыверсіі. Разам з Іванам Кендысем узарвалі перцы варожы эшалон каля станцыі Таўлі. Нашай дыверсійнай групе ўдалося ўзарваць 6 эшалонаў на чыгунцы Блудзень — Івацэвічы, Слонім — Ваўкавыск, Кобрын — Драгічын. Наладжвалі сувязі з польскім насельніцтвам у вёсках Гайнаўка, Шарашова і Бяла-Падляска. У выніку былі падрыхтаваны масавыя ўцёкі ваеннапалонных з лагера ў Бяла-Падлясцы, частка з якіх улілася ў наш атрад. Размяшчаліся мы на Цёмным Грудзе, у Гуцінскіх лясах. Тут на безыменнай вышыньцы быў наш шпіталь. На прылеглай тэрыторыі былі зроблены падземныя ўкрыцці, дзе хаваліся партызанскія сем'і, мірнае насельніцтва.

У чэрвені 1943-га наша група накіравалася на чыгунку паміж станцыямі Бяроза-Картузская і Бронная Гара. Было выведзена са строю 2500 метраў чыгуначнага пуці, разабрана 420 рэек. Неўзабаве на нашы Ружаны — Пружаны ўдалося замініраваць нямецкі кабель сувязі з фронтам. 8 аўтамашын з немцамі выехалі на яго рамонт. Мы іх сустрэлі агнём з кулямётаў і аўтаматаў. Але вораг хутка ачомаўся і арганізаваў упартае супраціўленне. Да немцаў прыбыло падмацаванне, і нам давялося адступіць...

Падчас разведкі ў ноч на 16 чэрвеня 1943 года ў вёсцы Сошыца ў няроўным баі загінуў Мікалай Фаміч Новік і камсамолец Іван Міхайлавіч Кендысь. Пахавалі мы сваіх таварышаў у садзе вёскі Сошыца.

19 чэрвеня 1943 года група ўвайшла ў склад брыгады імя Панамарэнкі, дзе колькасна выросла да 67 чалавек і была аформлена як партызанскі атрад імя Гастэлы. Да ліпеня 1944 года атрад пусціў пад адхон 42 эшалоны.

Памяць. Бярозаўскі раён. Мн., 1987. С. 177—178.

Пераклаў з рускай *І. Ф. Ганжураў*

Яе звалі Ніна

Вёска Вялікі Лес на Брагіншчыне. Тут нарадзілася і правяла дзяцінства Ніна. Перад вайной скончыла медвучылішча ў Гомелі. Потым пачалася вайна...

Медсанбат, з якім пайшла Ніна насустрач вайне, трапіў у акружэнне. Прыйшлося спачатку выходзіць на Украіну, а потым доўга дабірацца дадому.

— Тут, дачка, таксама нельга заставацца,— сказаў ёй бацька.— Жывём на вачах у старасты, а чалавек ён паганы. Лепш пайсці куды-небудзь.

І Ніна пайшла ў Гарошкаў, што недалёка ад Хойнікаў. Там была замужам яе сястра Юля. У Гарошкаў час ад часу заходзіў хто-небудзь з партызанскай групы Карася і Бельскага. Ніна ведала, што з партызанамі падтрымлівае сувязь Андрэй Данец, муж сястры Юлі, і ўсё ўпрошвала ўзяць яе ў партызаны. Але

гэта група неўзабаве пайшла ў іншыя лясы.

А пасля на сям'ю Кечкаў звалілася бяда. За сувязь з партызанамі арыштавалі бацьку Макара Архіпавіча і кінулі ў брагінскую турму. За адну ноч учарнела Ніна, калі даведалася, што ў Брагіне бацьку два дні люта катавалі, пакуль не забілі. Не ведала, як адпомсціць ворагам. Калі даведалася, што партызаны зноў вярнуліся ў Хойніцкі раён, узрадавалася. У партызанскі атрад разам з Андрэем Данцом прыйшла і Ніна.

І хоць усе сем месяцаў яна афіцыйна лічылася медыцынскай сястрой, у патрэбную хвіліну замяняла і разведчыцу, і сувязную, і байца. І ў той раз Ніна з групай партызан пайшла на заданне.

...Бой завязаўся нечакана. Спачатку здавалася, нікога не было ў вёсцы. І раптам на іх наткнуўся Ярмольчык, начальнік хойніцкай паліцыі, са сваёй зграяй. Страляніна ішла ў цемры, і колькі яна працягвалася, Ніна не памятала. Калі апрытомнела, ужо развіднела. Яна не паспела падпаўзці да капы сена, яе заўважылі.

Усё гэта адбылося ў ноч з 19 на 20 верасня 1943 года ў вёсцы Мокіш Хойніцкага раёна...

...І вось чацвёртае світанне сустракае ў бальніцы Ніна Кечка. Яна ўжо страціла лік дням. Усё як у тумане. Не здрадзіла б свядомасць. Толькі б не забыць: «Сяргеева... Таіса... Пятроўна...» Першае прозвішча, якое прыйшло ёй у галаву, калі пачаўся допыт. А потым — атрад Дзяржынскага... Тысяча ці дзесяць байцоў у ім? Ужо забыла, якую лічбу называла... Думка выдаць сябе за дэсантніцу прыйшла не адразу. Яна разумела, што, калі даведаюцца, хто яна і адкуль, — мала што жылы выпягнуць, але і іншыя пацярпець могуць.

— Не, толькі б не здрадзіла памяць...

— Ну, як здароўечка? — яшчэ з дзвярэй выскаліўся Ярмольчык, а падышоўшы бліжэй, ірвануў за коўдру. — Ану, падымайся, сцерва! Я цябе хутка вылечу!..

...Ярмольчык узяўся сам дапытваць партызанку. Ад яго Ніну, непрытомную, кінулі ў турэмны бункер. Потым у гэты ж бункер штурхнулі другога «партызана». Так ён назваў сябе і пачаў расказваць пра свае «подзвігі» і «таварышаў», распытваць у Ніны. Але дарэмна спадзяваўся на яе адкрытасць.

Як потым высветлілася, гэтым «партызанам» быў адзін з падручных Ярмольчыка — Сямён Бягун. (Пасля вайны ён быў асуджаны за здраду Радзіме і службу ў фашысцкіх карных органах.)

Правакацыя не дапамагла, і за справу зноў узяўся кат Ярмольчык.

— Ну, сёння ты ў мяне загаворыш...— махаў ён перад вачыма Ніны бізуном.

Яна маўчала. Маўчала і тады, калі гэты бізун са свістам сцябаў яе па ране.

— Як сабака, здохнеш!

— Я памру, вядома, але памру як чалавек,— з цяжкасцю загаварыла Ніна Кечка, абапіраючыся на рукі.— А вось ты сапраўды здохнеш, як сабака. Ды і сабаку шкада з такім нягоднікам параўноўваць. Няўжо ты думаеш, што стану літасці ў цябе прасіць?

Ніна гаварыла яшчэ штосьці, але яе не слухалі. З грукатам адчыніліся дзверы. Яе выштурхнулі на вуліцу. Выстралы не далі дагаварыць. Так на дваццатым годзе жыцця загінула адважная партызанка. Згодна рапарту вахмістра ахоўнай паліцыі жандарскай акругі ў Рэчыцы, гэта адбылося 24 верасня 1943 года.

Вось і ўсё. Больш нічога пакуль невядома пра гэты подзвіг... Жыла ў вёсцы, вучылася, працавала, марыла, няхай не аб подзвігах, проста аб прыгожым жыцці... І гэту мару пранесла праз усе выпрабаванні, памерла за яе. Ці подзвіг гэта? Так! І гераіня — Ніна Кечка.

А. І. Захарэнка

Памяць. Хойніцкі раён. Мн., 1993. С. 106—107.

Вызваленне

Штурмавалі «дняпроўскі вал»

І. І. Люднікаў

12 ліпеня 1943 года, пасля перамогі ў Сталінградскай бітве і краху нямецкай наступальнай аперацыі «Цытадэль» у раёне Курскай дугі, Чырвоная Армія перайшла ў рашучае контрнаступленне, якое затым перарасло ў агульнае стратэгічнае наступленне, што разгарнулася на ўсіх франтах ад Вялікіх Лук да Чорнага мора. Савецкае камандаванне ставіла сваёй мэтай разграміць асноўныя сілы ворага на паўднёвым крыле фронту, вызваліць Левабярэжную Украіну і захапіць стратэгічныя плацдармы на заходнім беразе Дняпра. Гітлераўскі ж генералітэт, у сваіх спробах спыніць рух Чырвонай Арміі на захад, асабліва вялікае значэнне надаваў добра ўмацаванаму, глыбока эшаланіраванаму воднаму рубяжу Дняпра — галоўнай часткі «непрыступнага Усходняга вала», як яго называла нямецкае камандаванне. Гітлерам быў аддадзены катэгарычны загад — утрымацца на рубяжы Дняпра, не дапусціць Чырвоную Армію на правабярэжжа, на Украіну і Беларусь, у абарончых баях абяскровіць яе і затым перайсці ў наступленне.

Аднак фашысцкія планы былі асуджаны на правал. Чырвоная Армія нястрымна рухалася да Дняпра. З мэтай большай канцэнтрацыі сіл на Чарнігаўска-Прыпяцкім напрамку дырэктывай Стаўкі галоўнага камандавання ад 6 верасня 1943 года ў склад войск Цэнтральнага фронту (камандуючы генерал арміі К. К. Ракасоўскі, член Ваеннага савета генерал-лейтэнант К. Ф. Цялегін, нач. штаба генерал-лейтэнант М. С. Малінін) у стык паміж 65-й і 13-й арміямі была ўведзена 61-я армія (камандуючы генерал П. А. Бялоў) і 7-мы гвардзейскі кавалерыйскі корпус генерал-маёра М. Д. Малеева. З ходу фарсіраваўшы Дясну, савецкія войскі 21 верасня вызвалілі Чарнігаў.

Дняпроўская бітва па сваім размаху і напружанні стала небывалай. Дастаткова сказаць, што толькі на вузкім участку ад няданчыцкага моста да Верхніх Жароў (15—30 км) дзейнічалі 3 стралковыя дывізіі, некалькі іншых агульнавайсковых часцей — усяго 11 палкоў.

Развіваючы наступленне, да зыходу 21 верасня перадавыя часці 13-й арміі (камандуючы генерал-лейтэнант М. П. Пухаў) выйшлі да Дняпра на поўнач ад вусця Прыпяці. На поўдзень ад чыгуначнай станцыі Ёлча да ракі выйшлі 15-ты стралковы корпус (8-я, 74-я і 148-я стралковыя дывізіі, 19-ты гвардзейскі артылерыйскі полк і інш.), якім камандаваў удзельнік Сталінградскай і Курскай бітваў генерал-лейтэнант І. І. Люднікаў, і 28-мы стралковы корпус (181-я, 211-я стралковыя дывізіі) генерал-маёра А. І. Рыжкова. Перадавыя атрады стралковых дывізій — 74-й (камандзір генерал-маёр А. А. Казаран), 8-й (камандзір палкоўнік П. М. Гудзь) на плытах, рыбацкіх чаўнах, на іншых падручных пераправачных сродках фарсіравалі Днепр на ўчастку Мнёў — Бярозкі — Навозы — Лукаеды (Кірава) — Верхнія Жары, захапілі плацдармы на правабярэжжы. Нягледзячы на адчайнае супраціўленне ворага, савецкія воіны імклівa атакавалі, з боем ава-

лодалі Камарыном, вёскаі Новая Ёлча і некаторымі іншымі населенымі пунктамі[1]. Такім чынам былі створаны неабходныя ўмовы для пераправы астатніх падраздзяленняў 15-га, а таксама 29-га стралковых карпусоў. Наступальныя дзеянні па вызваленні Камарына і яго ваколіц ажыццявілі 360-ты стралковы полк (камандзір палкоўнік М. І. Сташак) і 74-я стралковая дывізія, а таксама 129-я асобная танкавая брыгада (камандзір палкоўнік Н. В. Пятрушын).

Імкнучыся выправіць становішча, немцы ў другой палове 23 верасня кінулі супраць войск 15-га стралковага корпуса авіяцыю, якая групамі па 9—12 самалётаў да самай цемры бамбіла пераправы і часці на плацдармах. Супраць авіяцыі праціўніка рашуча дзейнічалі воіны 1287-га Чарнігаўскага зенітна-артылерыйскага палка, эскадрыллі 286-й знішчальнай авіядывізіі 16-й паветранай арміі. У паветры над міжрэччам Дняпра і Прыпяці кіпелі гарачыя баі. У іх прымаў актыўны ўдзел пры вызваленні нашых мясцін намеснік камандзіра знішчальнай авіяэскадрыллі старшы лейтэнант І. В. Маслаў. У далейшым (у 1944 г.) яму было прысвоена званне Героя Савецкага Саюза.

Адначасова са спробамі, з дапамогай масіраваных авіяўдараў, стрымаць наступальны парыў чырвонаармейскіх часцей гітлераўцамі прадпрымаліся моцныя, але безвыніковыя контратакі танкаў і пяхоты.

23 верасня 1943 года 135-ты асобны знішчальны супрацьтанкавы дывізіён фарсіраваў Днепр. Гераічна змагаліся на плацдарме нашы воіны. Так, наводчык «саракапяткі» Ігар Прохараў разам з разлікам дапамагаў пехацінцам вызваляць вёскі Бярозкі, Новую Ёлчу, Капоранку, чыгуначную станцыю Ёлча. А на пачатку кастрычніка ён вызначыўся ў баі за вёскі Калыбань і Вельямоў, дзе падбіў фашысцкага «тыгра» і тым самым садзейнічаў адбіццю варожай контратакі. За гэты бой адважны камсамолец узнагароджаны ордэнам Чырвонага Сцяга. Дарэчы, гэта быў не апошні подзвіг артылерыста — верны сын Айчыны стаў поўным кавалерам ордэна Славы, атрымаў ордэн Чырвонай Зоркі, медаль «За адвагу» і іншыя адзнакі воінскай доблесці.

З першымі часцямі пяхоты на падручных сродках на правабярэжжа была перапраўлена частка палкавой артылерыі і мінамётаў. Дывізіённая артылерыя, а таксама артылерыя Рэзерву Галоўнага камандавання ў гэты час прыкрывалі пераправу і абаронцаў плацдармаў агнём з левабярэжжа. Да вечара 23 верасня наступаўшыя расшырылі плацдарм за Дняпром да 40 кіламетраў па фронту і да 20 кіламетраў углыбіню. У той жа дзень і 24—25 верасня на прыдняпроўскім участку Лукаеды — Верхнія Жары ў напрамку вёскі Гдзень актыўныя баявыя дзеянні вялі воіны 1085-га і 1087-га стралковых палкоў 322-й стралковай дывізіі 17-га гвардзейскага стралковага корпуса. 24 і 26 верасня былі вызвалены вёскі Верхнія Жары і Бярозкі, а на працягу трох сутак — амаль уся паўднёвая частка Камарыншчыны.

У баях пры фарсіраванні Дняпра ў раёне Камарына і на плацдармах вызначыліся воіны 78-га (камандзір падпалкоўнік І. М. Леўсенка), 109-га (камандзір маёр Д. П. Сухарнікаў), 360-га (камандзір М. І. Сташак) стралковых палкоў, 6-га артылерыйскага палка (камандзір маёр Ф. Г. Чычкан), 110-га асобнага сапёрнага батальёна (камандзір маёр В. С. Лявонцьеў) 74-й стралковай дывізіі; 151-га (камандзір падпалкоўнік П. А. Міронаў), 229-га (камандзір падпалкоўнік Д. К. Шышкоў), 310-га (камандзір П. І. Жданаў)

[1] У гонар гэтай падзеі ў верасні 1976 г. у Камарыне быў узведзены мемарыяльны помнік «Сцяг», на якім пазначана: «Доблестным воинам 15-го стрелкового корпуса 13-й армии Центрального фронта, форсировавшим реку Днепр и 23 сентября 1943 года освободившим от немецко-фашистских оккупантов г. п. Комарин, деревни Н. Иолча, Березки — первые населенные пункты Белоруссии».

стралковых, 62-га артылерыйскага (камандзір падпалкоўнік І. Ф. Мінееў) палкоў, 21-га асобнага сапёрнага батальёна (камандзір маёр Ф. Н. Іваненка) 8-й стралковай дывізіі; часці 148-й стралковай дывізіі генерал-маёра А. А. Мішчанкі; 129-я асобная танкавая брыгада і іншыя.

Храбра дзейнічалі разам са сваімі падначаленымі пры фарсіраванні Дняпра каля в. Бярозкі і затым у баі за в. Пасудава камандзір роты 78-га стралковага палка 74-й стралковай дывізіі мал. лейтэнант І. Х. Дубін, камандзір кулямётнага разліку мал. сяржант Е. Сіхімаў. Камандзірскае майстэрства праявілі ў баях на дняпроўскім плацдарме каля в. Верхнія Жары камандзір батарэі 229-га стралковага палка 8-й стралковай дывізіі капітан Д. А. Бакураў, камандзір стралковага батальёна П. К. Баюк, камандзір роты супрацьтанкавых ружжаў ст. лейтэнант А. М. Кузняцоў, камандзір аддзялення сяржант І. М. Грачоў. Подзвіг Аляксандра Матросава паўтарыў камандзір аддзялення аўтаматчыкаў сяржант С. І. Акіф'еў. Узоры воінскай доблесці прадэманстравалі ў баі каля в. Калыбань наводчык гарматы радавы М. Д. Ольчаў, стралок 78-га стралковага палка М. С. Байкоў і іншыя воіны.

16 кастрычніка 1943 года выйшаў Указ Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР аб прысваенні звання Героя Савецкага Саюза 203 воінам 13-й арміі за паспяховае фарсіраванне ёю Дняпра і замацаванне плацдармаў на правабярэжжы. У ліку адзначаных вышэйшым званнем воінскай доблесці былі і 94 салдаты, сяржанты і афіцэры 15-га стралковага корпуса, які вызваляў Камарыншчыну: камандуючы 13-й арміяй генерал-лейтэнант М. П. Пухаў, камандзір 15-га стралковага корпуса генерал-лейтэнант І. І. Люднікаў, камандзіры 74-й і 8-й стралковых дывізій генерал-маёр А. А. Казаран, палкоўнік П. М. Гудзь, камандзіры 78-га, 229-га і 360-га стралковых палкоў І. М. Леўсенка, Д. К. Шышкоў, М. І. Сташак, вышэйназваныя С. І. Акіф'еў, М. С. Байкоў, Д. А. Бакураў, П. К. Баюк, І. М. Грачоў, І. Х. Дубін, А. М. Кузняцоў, М. Д. Ольчаў, Е. Сіхімаў і іншыя воіны.

Скарыстаўшы тую акалічнасць, што войскі 61-й арміі і прыдадзены ёй у аператыўнае падпарадкаванне 7-мы гвардзейскі кавалерыйскі корпус толькі 26 верасня выйшлі да Дняпра і пачалі зацяжныя баі на пераправах, немцы перайшлі ў наступленне супраць правага фланга 15-га і левага фланга 28-га (181-я, 211-я, 415-я стралковыя дывізіі) стралковых карпусоў. У раёне чыгуначнай станцыі Пасудава разгарэліся цяжкія баі з атакаваўшымі часцямі 2-й, 4-й і 12-й танкавых дывізій праціўніка. З выключнай храбрасцю процістаялі варожаму танкаваму напору воіны 874-га процітанкавага артылерыйскага палка і 4-й знішчальнай процітанкавай артылерыйскай брыгады. Дзякуючы гераічным дзеянням савецкіх войск варожае наступленне захлынулася. Пачаліся цяжкія пазіцыйныя баі са спыненымі на лініі чыгункі гітлераўцамі. Яны працягваліся тут да пачатку трэцяй дэкады лістапада. Вораг адчайна супраціўляўся, спрабуючы пераламіць ход баявых дзеянняў на сваю карысць. Савецкім воінам на гэтым участку ў міжрэччы Дняпра і Прыпяці супрацьстаялі 17 пяхотных палкоў, 12 асобных батальёнаў, тры танкавыя і адно матарызаванае фарміраванні. Такое ўпартае супраціўленне немцаў тлумачыцца тым, што загадзя падрыхтаваная другая дняпроўская лінія абароны праціўніка была добра ўмацавана з улікам лясіста-балоцістай мясцовасці.

Замаруджванне тэмпаў наступлення 61-й арміі на Дняпры тлумачылася шэрагам аб'ектыўных прычын. Па-першае, у выніку імклівага наступлення нашых войск іх тылы адсталі, чыгуначныя магістралі былі разбураны адступаўшым ворагам. З-за недахопу гаруча-змазачных матэрыялаў адсталі танкавыя злучэнні, артылерыя, табельныя перапраўвачныя сродкі, марудна дастаўляліся боепрыпасы. Але ўсім гэтым і іншым

цяжкасцям воіны арміі супрацьпаставілі баявы парыў, храбрасць і адвагу, веды і вопыт, ратнае майстэрства камандзіра саставу. Масавыя прыклады мужнасці і гераізму ў баях пры фарсіраванні Дняпра і на дняпроўскіх плацдармах прадэманстравалі многія воіны 9-га гвардзейскага (камандзір генерал-маёр М. А. Папоў), 29-га (камандзір генерал-лейтэнант Я. С. Факанаў) і 89-га стралковых, 7-га гвардзейскага кавалерыйскага (камандзір генерал-маёр М. Д. Малееў) карпусоў.

На поўнач ад асарэвіцка-жыліцкага ўчастка (ад Мысоў і Любеча) да Дняпра выйшлі 76-я і 12-я гвардзейскія, 81-я стралковыя дывізіі, затым — 68-я асобная танкавая брыгада, але з ходу пераправіцца не змаглі. У часцях пачалася ўпартая падрыхтоўка да пераадолення ракі. Першым да 18 гадзін 26 верасня 1943 года на левы бераг выйшаў 237-мы гвардзейскі стралковы полк (камандзір І. П. Мохаў). У раёне в. Жылічы ў ноч на 28 верасня перадавую групу чырвонаармейцаў павёў на штурм Дняпра гв. сяржант М. Ф. Махаў. Абарону тут трымалі часці 251-й нямецкай пяхотнай дывізіі. Пасля захопу плацдарма на правабярэжжы воін-камсамолец разам са сваімі таварышамі на працягу чатырох гадзін перапраўляў праз раку байцоў са зброяй і боепрыпасамі. Нават будучы параненым, ён не пакінуў поле бою. Гвардзеец загінуў 18 кастрычніка падчас атакі і быў пахаваны каля рэчкі Пясчанка, паблізу в. Жылічы. (25 чэрвеня 1958 года астанкі героя перазахаваны ў Брагіне, у брацкай магіле воінаў, якія загінулі за вызваленне райцэнтра і раёна восенню 1943 года.)

У імклівым парыве на світанні 29 верасня 1943 года выйшаў да Дняпра 234-ты гвардзейскі стралковы полк 76-й гвардзейскай Чарнігаўскай стралковай дывізіі. У ліку першых пераправіліся на правы бераг дзевяць воінаў кулямётнага аддзялення 2-й стралковай роты на чале з камуністам Аканам Курманавым. На правабярэжжы жменька смельчакоў уступіла ў бой з дзвюма ротамі гітлераўцаў. У самы разгар гэтай схваткі А. Курманаў захапіў нямецкую супрацьтанкавую гармату і прамой наводкай адкрыў агонь па наступаўшых фашыстах. Варожыя контратакі былі адбіты, плацдарм для пераправы батальёна забяспечаны. Смерцю героя загінулі гв. сяржанты А. Курманаў, І. П. Баладурын, гв. радавы Г. Г. Маслякоў і іншыя.

А па суседстве разгортвала актыўныя дзеянні 12-я гвардзейская стралковая дывізія. Перадавы атрад яе 32-га гвардзейскага палка (камандзір Н. Т. Волкаў) на чале з гв. капітанам А. М. Дзянісавым 28 верасня, захоўваючы поўную маскіроўку і цішыню, на 17 лодках пераадолеў левы рукаў ракі і з боем высадзіўся на рачным востраве ў раёне вёсак Глушэц — Жылічы. Гвардзейцы цэлыя суткі адбівалі варожыя контратакі. У наступную ноч пад моцным агнём праціўніка батальён гв. маёра А. П. Кузаўнікава пераадолеў другую частку ракі і штурмам авалодаў траншэямі гітлераўцаў на правабярэжжы. Адбіўшы некалькі контратак, гвардзейцы замацаваліся на захопленым рубяжы і тым самым садзейнічалі паспяховаму фарсіраванню Дняпра асноўнымі сіламі дывізіі.

Ужо 30 верасня ў межах тагачаснага Брагінскага раёна былі створаны тры надзейныя плацдармы нашых войск, на якіх накопліваліся сілы, неабходныя для далейшага наступлення, вяліся абарончыя баі.

У баях на пераправе, пры захопе і расшырэнні плацдарма на заходнім беразе Дняпра здзейснілі подзвігі гв. радавы сувязіст 7-й батарэі 154-га гвардзейскага артылерыйскага палка 76-й гвардзейскай Чарнігаўскай стралковай дывізіі Л. А. Працэнка, камандзір аддзялення гв. старшына гэтай жа дывізіі І. В. Кірык і іншыя воіны. За гераізм і мужнасць 47 з іх удастоены звання Героя Савецкага Саюза, больш як тысяча воінаў узнагароджаны ордэнамі і медалямі. Героем Савецкага Саюза стаў і камандзір 76-й дывізіі А. В. Кірсанаў.

У радах доблесных воінаў 76-й гв. Чарнігаўскай стралковай дывізіі надчас дняпроўскага штурму ваявалі нашы землякі М. І. Пінчук з Камарыншчыны, узнагароджаны за ўдзел у гэтых баях ордэнам Чырвонай Зоркі, С. А. Ганчар з Конанаўшчыны і іншыя.

Жорсткія баі разгарнуліся на плацдарме ў напрамку Малажын — Асарэвічы. У гэтым месцы на правым беразе ракі гітлераўцы пабудавалі разгалінаваную сістэму траншэй, бліндажоў, дотаў, дзотаў, пасадзілі на астравах кулямётчыкаў, а з глыбіні сваёй абароны вялі моцны артылерыйскі агонь. Але нішто не магло стрымаць фарсіраваўшых тут Днепр воінаў 215-га, 218-га гвардзейскіх стралковых палкоў 77-й гвардзейскай Чарнігаўскай стралковай дывізіі (камандзір генерал-маёр В. С. Аскаленаў). У ноч на 27 верасня яе перадавыя падраздзяленні пры падтрымцы свайго 156-га гвардзейскага артылерыйскага палка і іншых часцей пачалі фарсіраванне Дняпра. Выключны гераізм тут праявілі салдаты і камандзіры 218-га гв. стралковага палка (камандзір гв. падпалкоўнік А. Г. Байцоў). Удала падтрымлівалі дзеянні пехацінцаў артылерысты батарэі пад камандаваннем гв. ст. лейтэнанта І. І. Алімава. Першымі ў палку пераправіліся на правы бераг ракі і вызначыліся ў баях на плацдарме каля в. Галкі гвардзейцы 5-й стралковай роты, якой камандаваў гв. лейтэнант М. М. Магерамаў.

Пасля прарыву тут варожай абароны часцямі і злучэннямі 9-га гв. і 89-га стралковых карпусоў для развіцця поспеху былі ўведзены ў дзеянне перададзеныя ў аператыўнае падпарадкаванне 61-й арміі часці і злучэнні 7-га гв. кавалерыйскага і 9-га танкавага карпусоў. 16-я гв. Чарнігаўская кавалерыйская дывізія (камандзір генерал-маёр Р. А. Бялоў) атрымала задачу фарсіраваць Днепр і выйсці на рубеж Вялле — Асарэвічы — Новы Сцепаноў — Людзвіноў — станцыя Ёлча. Бесперапынна гонячы праціўніка, першым да ракі падышоў 58-мы гв. кавалерыйскі полк (камандзір падпалкоўнік Т. Т. Кусімаў). Было прынята рашэнне — не чакаючы табельных пераправачных сродкаў, фарсіраваць водную перашкоду з ходу, на падручных сродках. Актыўную дапамогу савецкім воінам у навядзенні перапраў на Дняпры аказалі партызаны, у т. л. байцы атрада імя Варашылава (камандзір С. І. Філіпенка, камісар І. А. Шэйн), які дзейнічаў на тэрыторыі Камарыншчыны[1].

З дапамогай мясцовага насельніцтва сапёры менш чым за суткі зрабілі 53 плыты, адрамантавалі каля 20 лодак. Месцам іх сканцэнтравання вызначылі стары рукаў ракі, які злучаўся з возерам Крывая Рэчка.

Затым пры фарсіраванні ракі асабліва вызначыўся 4-ты эскадрон 58-га гв. кавалерыйскага палка на чале з гв. ст. лейтэнантам А. М. Рудым. 100 байцоў эскадрона з чатырма станковымі кулямётамі, шасцю процітанкавымі ружжамі на плытах пераадолелі Днепр, выбілі немцаў з траншэі. Праціўнік адкрыў шквальны агонь з бліжэйшай вышыні і артылерыйска-мінамётны абстрэл з в. Старая Ёлча. Сотні варожых аўтаматчыкаў пайшлі ў контратаку. У гэтым баі з найлепшага боку зарэкамендаваў сябе наводчык кулямётнага разліку Іскандэр Даутаў. Дзякуючы яго мужным дзеянням контратакі немцаў былі адбіты. Але і сам воін-герой загінуў у гэтым баі. Утрымаўшы захоплены плацдарм, коннагвардзейцы А. М. Рудога забяспечылі іншым эскадронам палка магчымасць пераправіцца на правабярэжжа. І тут эстафету мужнасці і адвагі свайго аднапалчаніна Даутава падхапіў гв. радавы Клычніяз Азалаў, які на працягу дзвюх гадзін вінтовачным агнём і гранатамі стрымліваў ворага і, уварваўшыся ў яго акопы, знішчыў 13 гітлераўцаў. Храбры воін

[1] Нацыянальны архіў Рэспублікі Беларусь. Ф. 3500. Воп. 4. Спр. 214. Л. 3–4; В пламени сражений: Боевой путь 13-й армии. М., 1973. С. 141–145; Рокоссовский К. К. Солдатский долг. Мн., 1984. С. 214.

памёр ад ран 12 снежня 1943 года і быў пахаваны ў Шацілках (цяпер Светлагорск) Гомельскай вобласці.

З групай аўтаматчыкаў агітатар 58-га гв. кавалерыйскага палка 16-й гв. Чарнігаўскай кавалерыйскай дывізіі З. Г. Латыпаў вызваліў в. Ніўкі. За ўмелыя і смелыя дзеянні пры фарсіраванні Дняпра і ў баях на правабярэжжы адважны афіцэр быў узнагароджаны ордэнам Леніна. Такой жа ўзнагароды за подзвіг каля в. Калыбань пасмяротна ўдастоены зенітчык гв. радавы гэтай жа дывізіі М. Н. Малашыч.

Да раніцы 28 верасня 1943 года ўсе тры палкі 16-й гв. Чарнігаўскай кавалерыйскай дывізіі фарсіравалі Днепр і пачалі наступленне з мэтай расшырэння плацдарма. Пры вызваленні в. Вялле 60-ты гв. кавалерыйскі полк рухаўся ў напрамку в. Галкі, а 62-гі гв. кавалерыйскі полк — на хутар Усохі. Тут, на тэрыторыі Асарэвіцкага сельсавета, ім супрацьстаялі 86-я пяхотная, частка 12-й танкавай дывізіі, іншыя нямецкія вайсковыя часці. У імя перамогі ў гэтых баях па-геройску загінулі сяржанты 60-га і 62-га гв. кавалерыйскіх палкоў Е. І. Данільянц і Т. Т. Міндзігулаў.

Раніцай наступнага дня з рубяжа Галкі — Усохі перайшлі ў наступленне нямецкія мотапяхота і танкі, але атрымалі дружны і моцны адпор з боку коннагвардзейцаў. Тут вызначыліся эскадрон Мюлькі Абрамава, узвод процітанкавых ружжаў пад камандаваннем гв. лейтэнанта Д. Ф. Грачушкіна. Пры гэтым сам камандзір загінуў у адзінаборстве з варожым «фердынандам».

Наколькі жорсткімі і крывапралітнымі былі ў тыя дні баі на гэтым участку дняпроўскага плацдарма, сведчаць даныя аб беззваротных стратах фарміраванняў і часцей 9-га гв. стралковага і 7-га гв. кавалерыйскага карпусоў. Толькі ў брацкай магіле на паўднёва-заходняй ускраіне в. Галкі пахаваны 444 воіны, у тым ліку Героі Савецкага Саюза К. Д. Грыцынін, Т. Т. Міндзігулаў. У 1984 годзе каля брацкай магілы пабудаваны мемарыяльны помнік.

Упартыя баі з немцамі на дняпроўскім плацдарме ў раёне пасёлка Ніўкі, вёсак Прудавіца, Новыя Ляды, Людзвіноў вялі 1128-мы, 1130-ты, 1132-гі стралковыя палкі 336-й стралковай дывізіі. Ад украінскага населенага пункта Мысы ў напрамку вёсак Хракавічы — Чамярысы дзейнічала 356-я стралковая дывізія 89-га стралковага корпуса. Іх суседзямі па правым флангу з'яўляліся 55-я і 81-я стралковыя дывізіі 29-га стралковага корпуса, якім належала весці наступленне ў напрамку Брагіна. З 8 лістапада 1943 года суседняя 336-я стралковая дывізія была выведзена ў аператыўнае падпарадкаванне камандуючага 1-м Украінскім фронтам.

Вялікую дапамогу падчас баёў за Днепр і на плацдармах войскам 13-й і 61-й армій аказвала авіяцыя. Лётчыкі, у тым ліку з 165-га знішчальнага авіяцыйнага палка 16-й паветранай арміі, перашкаджалі ворагу бамбіць пераправы і баявыя парадкі нашых войск на правабярэжжы, ахоўвалі ў паветры штурмавікоў 2-й гвардзейскай Чарнігаўскай штурмавой авіядывізіі, якія наносілі бомбавыя ўдары па артылерыйскіх і мінамётных пазіцыях немцаў, па іх бранятэхніцы. У тыя дні ў паветраным баі быў падбіты адзін з самалётаў Ла-5 165-га знішчальнага авіяпалка, што суправаджалі на штурмоўку дзве групы самалётаў 874-га штурмавога авіяпалка. Цяжкапаранены пілот з гэтага экіпажа прызямліўся каля в. Цалуйкі і пазней загінуў у перастрэлцы з немцамі. А пашкоджаны савецкі знішчальнік упаў на балоце каля в. Жэрднае. Толькі ў 1977 годзе рэшткі яго выпадкова былі адкапаны меліяратарамі падчас пракладкі асушальнага канала. Там жа былі знойдзены астанкі пілота Г. Д. Чарствова. Удалося высветліць і прозвішча таго другога лётчыка, што загінуў каля Цалуек, — В. І. Ведзянеева. Урны з прахам абодвух былі захаваны на новым мемарыяльным комплексе «Памяць» у в. Выграбная Слабада. На месцы ж падзення самалёта ўстаноўлена памятная стэла.

20 кастрычніка 1943 года Цэнтральны фронт быў ператвораны ў Беларускі.

У ноч з 21 на 22 кастрычніка 1943 года ў раёне Любеча на пантонах Днепр фарсіравала 68-я асобная танкавая брыгада (камандзір Р. А. Цімчанка). Пераправа вялася пад бесперапынным агнём варожай артылерыі і авіяцыі. Дарэчы, для танкістаў гэта было другое пераадоленне сівога Славуціча. Упершыню яны перабраліся на правабярэжжа па няданчыцкім чыгуначным мосце непадалёку ад Камарына. Пасля стабілізацыі лініі фронту на рубяжы Калыбань — Пасудава 68-я асобная танкавая брыгада атрымала загад вярнуцца на левабярэжжа і фарсіраваць Днепр на стыку Лоеўскага і Брагінскага раёнаў.

Уступіўшы на беларускую зямлю каля вёскі Дзяражычы, танкісты завязалі баі за расшырэнне плацдарма. Асабліва жорсткія былі яны каля населеных пунктаў Ручаёўка, Грохаў, Нова-Кузнечная, Жылічы і інш. На працягу некалькіх сутак брыгада рыхтавалася да наступлення ў паўночна-заходнім напрамку. Неўзабаве пасля гэтага баявая машына камандзіра брыгады Р. А. Цімчанкі была падбіта на вуліцы в. Жылічы. Экіпаж ацалеў. Пры гэтым атрымалі раненні механік-вадзіцель В. Г. Бузулін, стралок-радыст К. Т. Тумілін і вежавы зараджаючы, прозвішча якога невядома.

Тры танкі Т-34 з роты капітана В. Н. Хлістунова падчас прарыву да Жылічаў правaліліся ў дрыгвяністую балацянку і забалочаную пратоку. Два з іх тады выцягнулі, а трэці (вежавы нумар 5163) быў вызвалены з дрыгвяністага палону толькі ў жніўні 1982 года. Пазней ён устаноўлены ў якасці мемарыяльнага помніка на цэнтральнай плошчы райцэнтра. Пры гэтым прысутнічаў былы камандзір танкавай роты 114-га танкавага палка І. Я. Канцавы з в. Вець Быхаўскага раёна.

У сярэдзіне лістапада 68-я асобная танкавая брыгада з прыдняпроўскага плацдарма прадоўжыла свой шлях на захад. 114-ты танкавы полк развіваў наступленне ў напрамку в. Рудня Жураўлёва. Ён прарваў варожую абарону на правым беразе ракі Брагінка і сумесна з часцямі 9-га гв. стралковага корпуса ўдзельнічаў у вызваленні Брагіна.

Пры вызваленні Брагіншчыны вызначыліся танкавыя батальёны капітана Мацвеева і маёра Жураўлёва, узвод Героя Савецкага Саюза гв. лейтэнанта У. Р. Калесніка, мотастралкі капітана Тарэева, экіпажы танкаў лейтэнантаў Агапава, Горлава, Сташэўскага і іншых. Смерцю герояў загінулі ў баях за Брагіншчыну камандзіры мотастралковых батальёнаў капітаны Алімаў, Тумайкін, камандзір танкавай роты капітан Багданаў, камандзіры ўзводаў лейтэнанты Горлаў, Рыскін, Шчэпкін, старшыны Агаркаў, Коцін і іншыя.

У баявых дзеяннях на Дняпры ў межах Брагінскага раёна восенню 1943 года прымала ўдзел таксама 5-я гвардзейская мінамётная дывізія. Яна вяла масіраваны агонь па правабярэжных варожых умацаваннях, апорных пунктах праціўніка ў вёсках Дзяражычы, Старая Лутава, Жылічы і інш., падтрымліваючы тым самым наступленне 12-й і 76-й гвардзейскіх стралковых дывізій і 81-й стралковай дывізіі, 68-й асобнай танкавай брыгады. Асабліва моцнымі былі агнявыя ўдары 508-га і 518-га дывізіёнаў 16-й гвардзейскай мінамётнай брыгады па апорных пунктах гітлераўцаў у Дзяражычах і Старой Лутаве 16 кастрычніка 1943 года.

У паласе наступлення 61-й арміі на ўчастку Ніўкі — Глушэц — Дзяражычы вораг прадпрымаў шматлікія контратакі, але поспеху не меў. Атрымаўшы падмацаванне, часці 61-й арміі 23 кастрычніка авалодалі правабярэжнымі населенымі пунктамі Старая і Новая Лутава, штурмам узялі ўмацаваны апорны пункт Сяўкі, затым вызвалілі вёскі Бывалькі і Малажын. Пасля гэтага зацяжныя пазіцыйныя баі ў прыдняпроўскай паласе працягваліся яшчэ больш як два тыдні, пакуль урэшце не была прарвана варожая абарона і 81-я, 356-я стралко-

выя дывізіі, 68-я асобная танкавая брыгада і іншыя часці выйшлі на подступы да Брагіна.

10 лістапада 1943 года пасля кароткачасовай падрыхтоўкі войскі Беларускага фронту пачалі Гомельска-Рэчыцкую наступальную аперацыю. У ходзе яе прадугледжвалася нанесці два ўдары, абысці з флангаў гомельскую групоўку праціўніка і знішчыць яе. Галоўны ўдар планаваўся з лоеўскага плацдарма сіламі 48-й, 65-й і 63-й арміі, 9-га і 1-га гвардзейскага танкавых, 7-га і 2-га гвардзейскіх кавалерыйскіх карпусоў у агульным накірунку на Рэчыцу з наступным выхадам у тыл ворагу з поўдня. Пры гэтым асноўныя сілы 61-й арміі — 76-я і 77-я гвардзейскія стралковыя Чарнігаўскія, 15-я, 55-я, 81-я, 356-я, 415-я стралковыя дывізіі, 7-мы гвардзейскі кавалерыйскі корпус і іншыя часці і фарміраванні намячалася выкарыстаць для развіцця наступлення на Калінкавічы, Мазыр і г. д. І першым на шляху да выканання гэтай задачы быў Брагінскі раён.

У дзень рашаючага штурму Дняпра газета 55-й стралковай дывізіі «Победа» ў нумары за 16 кастрычніка 1943 года заклікала: «Вперед, за Днепр, сыны Отечества! Нас ждет Белоруссия!» А назаўтра 111-ты і 228-мы стралковыя палкі гэтай дывізіі разам з іншымі часцямі і злучэннямі перайшлі ў наступленне ў напрамку Крыўчы, Нова-Аляксееўкі. Але пераадолець супраціўленне ворага з ходу не ўдалося, і завязаліся зацяжныя баі. Пры гэтым суседзямі на левым флангу былі 12-я і 76-я гвардзейскія дывізіі.

У ноч на 9 лістапада 55-я стралковая дывізія пераадолела рэчку Пясчанку каля в. Жылічы. Наперадзе былі населеныя пункты Крыўча, Зарэчча, Малейкі і іншыя. 15 лістапада 55-я стралковая дывізія з баямі дасягнула рубяжа р. Брагінкі. Улічваючы цяжкапраходную балоцістую мясцовасць, добрую ўмацаванасць варожых пазіцый, камандзір 55-й стралковай дывізіі М. М. Заіюльеў прапанаваў браць раённы цэнтр не лабавой атакай, а абходным манеўрам з флангаў. Адначасова перад камандаваннем асобнага партызанскага атрада імя Катоўскага была пастаўлена задача перарэзаць дарогу Брагін — Хойнікі і затым ударыць па адступаючых варожых часцях з тылу.

На світанні 23 лістапада 1943 года 107-мы і 228-мы стралковыя палкі 55-й стралковай дывізіі, падтрыманыя агнём 2-га і 3-га артдывізіёнаў 84-га артылерыйскага палка, пачалі абход Брагіна з флангаў і ачысцілі ад немцаў вёскі Гарадзішча, Вуглы, Шкураты. Услед за тым штурмавыя групы 111-га стралковага палка пад камандаваннем Ш. У. Чалідзе пры падтрымцы 1-га артдывізіёна ўдарам у цэнтры вызвалілі гарадскі пасёлак ад немцаў[1].

У гэты час суседам 55-й стралковай дывізіі на правым флангу была 81-я стралковая дывізія пад камандаваннем генерала А. В. Барыпава. Яна разам з 12-й гвардзейскай і 15-й Сіваніскай стралковай дывізіямі вызваліла ад гітлераўцаў населеныя пункты тагачасных Лубяніцкага і Мікуліцкага сельсаветаў.

Пры вызваленні вёскі Сабалі мужны ўчынак здзейсніў мясцовы састарэлы жыхар Усцім Касцючэнка. На світанні 23 лістапада 1943 года ў вёску прыйшлі чацвёра разведчыкаў-чырвонаармейцаў. Ледзь толькі зайшлі ў двор, як заўважылі, што на балоце, з боку Брагіна, ідзе група нямецкіх салдат. Не жадаючы ўвязвацца з імі ў бой, разведчыкі папрасілі старога падысці да гітлераўцаў і падманам завесці іх у засаду ў свой двор. Усцім так і зрабіў. Потым, зразумеўшы, што трапілі ў пастку, адзін з нямецкіх аўтаматчыкаў выстраліў у старога. Але Усцім застаўся жывы. Не пацярпелі і разведчыкі. Яны паспяхова выканалі баявое задание...

[1] У лістападзе 1968 г. у азнаменаванне 25-годдзя вызвалення Брагіна ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў выканкам Брагінскага райсавета дэпутатаў працоўных прысвоіў адной з вуліц гарпасёлка імя былога камандзіра 55-й стралковай дывізіі Шалвы Уладзіміравіча Чалідзе.

Група Герояў Савецкага Саюза на месцы баёў за Дняпр

Так, нягледзячы на добрую ўмацаванасць і дастатковую ўзброенасць брагінскага апорнага пункта, часці 216-й нямецкай пяхотнай дывізіі не змаглі супрацьстаяць выдатна задуманай і паспяхова ажыццёўленай баявой аперацыі наступаўшых на Брагін і раён савецкіх войск. 23 лістапада ўся Брагіншчына была вызвалена ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

У баях за Брагін і раён вызначыліся многія воіны Чырвонай Арміі, у тым ліку радавы стралок 55-й стралковай дывізіі Фёдар Малько, які цаной уласнага жыцця дапамог знайсці бяспечны праход па мінным полі, санінструктар Марыя Двадненка, камандзір агнявога ўзвода 76-мм гармат 111-га стралковага палка лейтэнант В. А. Сяменчанка, агітатар 288-га стралковага палка 181-й стралковай дывізіі капітан З. Д. Віхнін, радавы 3-й стралковай роты 467-га стралковага палка Ф. К. Папоў, радавы 3-га стралковага батальёна 519-га стралковага палка гэтай жа дывізіі Г. В. Майсурадзе і многія іншыя.

15 студзеня 1944 года Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР за мужнасць і гераізм, праяўленыя пры фарсіраванні Дняпра і ў баях на яго правабярэжжы, званне Героя Савецкага Саюза было прысвоена 209 воінам 61-й арміі, у тым ліку камандуючаму арміяй генерал-палкоўніку П. А. Бялову, камандзірам 77-й гв. Чарнігаўскай стралковай дывізіі В. С. Аскалепаву, 16-й гв. Чарнігаўскай кавалерыйскай дывізіі генерал-маёру Р. А. Бялову, 55-й стралковай дывізіі М. М. Заіюльеву, гв. сяржанту М. Ф. Махаву, гв. ст. сяржанту В. Т. Цысу, гв. старшыне І. В. Кірыку, 15 байцам і камандзіру 5-й гв. стралковай роты 77-й гв. стралковай дывізіі М. М. Магерамаву, камандзірам 218-га гв. стралковага, 58-га кавалерыйскага палкоў надпалкоўнікам А. Г. Байцову і Т. Т. Кусімаву, камандзіру эскадрона кулямётчыкаў гэтага ж палка А. М. Рудому, радавому І. Даутаву, гв. сяржанту 60-га гв. кавалерыйскага палка Е. І. Данільянцу, гв. сяржанту 62-га кавалерыйскага палка Т. Т. Міндзігулаву, гв. лейтэнанту Д. Ф. Грачушкіну, радавым Ф. К. Папову, Г. В. Майсурадзе і многім іншым.

Усяго за подзвігі, праяўленыя пры вызваленні Брагінскага і Камарынскага раёнаў ад нямецка-фашысцкіх захопні-

каў восенню 1943 года, званне Героя Савецкага Саюза прысвоена 396 салдатам, сяржантам і афіцэрам Чырвонай Арміі, тысячы воінаў адзначаны ордэнамі і медалямі. Больш за 3,5 тысячы доблесных сыноў Айчыны аддалі свае жыцці дзеля перамогі над ворагам у цяжкай дняпроўскай бітве ў межах Брагінскага і Камарынскага раёнаў.

І. Ф. Ганжураў

ДАКУМЕНТЫ СВЕДЧАЦЬ

З АПЕРАТЫЎНЫХ ЗВОДАК САВІНФАРМБЮРО

Ад 17 лістапада 1943 г.

В районе нижнего течения реки Припять наши войска овладели районным центром Киевской области Чернобыль, а также заняли населенные пункты Чемерисы, Асаревичи, Колыбань, Посудово, Кривая Гора, Залесье, Заполье, Новоселки.

В районе Речица наши войска овладели сильно укрепленными опорными пунктами противника Пересвятое, Ребуса, Деражня, Речицкая Рудня, Озерщина и вели бои на западных окраинах города Речица.

Ад 18 лістапада 1943 г.

Войска Белорусского фронта в результате стремительного наступления подвижных соединений и пехоты, в ночь на 18 ноября после трехдневных ожесточенных боев овладели городом Речица. Продолжая наступление, войска фронта заняли более 30 населенных пунктов, среди которых районный центр Гомельской области Василевичи и крупные населенные пункты Балашевка, Гавеновичи, Будка, Шибенка, Старое Красное, Новое Красное, Васильково, Головки. Под ударами наших войск противник понес огромные потери в живой силе и технике.

В течение 18 ноября в районе нижнего течения реки Припять наши войска вели бои с противником, в ходе которых заняли несколько населенных пунктов, среди них Старые и Новые Храковичи, Лелев, Большой и Малый Корогод, Жолнировка, Ильинцы, Рудня Ильинская.

Ад 22 лістапада 1943 г.

В районе нижнего течения реки Припять наши войска продвинулись вперед и с боями заняли населенные пункты Ленинск, Сувиды, Пирки, Вельямов, Красно, Зимовище, Беливка, Старые Шепеличи, Курени, Денисовичи, Углы и железнодорожную станцию Припять.

Западнее Речицы наши войска, преодолевая сопротивление противника, овладели населенными пунктами Шупейки, Хутор, Кокуевичи, Золотуха, Новинки, Алодуш, Старый Барсук, Новый Барсук, Гребенево, Избынь, Дубровица, Омельковщина, Лубеники, Котловица, Заречье, Новая Алексеевка.

Ад 23 лістапада 1943 г.

В районе нижнего течения реки Припять наши войска овладели районным центром Полесской области Брагин, а так же заняли более 40 других населенных пунктов, среди них крупные населенные пункты Великий Бор, Михновка, Новый Путь, Шкураты, Дублин, Петьковщина, Жердиое, Пересятинец, Кулажин, Крюки, Машево, Мосаны, Довляды, Прохожа.

Ад 24 лістапада 1943 г.

В районе нижнего течения реки Припять наши войска, продолжая наступление, овладели районным центром Полесской области городом Хойники, а также заняли более 60 других населенных пунктов и среди них крупные населенные пункты Мутижар, Руденко, Небытов, Клёвы, Поселичи, Борисовщина, Храпков, Дворнще, Рудное, Губаревичи, Рудаков, Бабчин, Острогляды, Воротец, Хатуча, Новый Радин, Старый Радин, Борщовка, Красноселье, Дёрновичи.

В районе нижнего течения реки Припять наши войска продолжали наступление и заняли более 60 населенных пунктов. Части Н-ского соединения сломили сопротивление противника, пытавшегося задержаться на промежуточном рубеже, и овладели районным центром Полесской области городом Хойники. Уничтожено более 800 гитлеровцев. Захвачены несколько артиллерийских батарей и 3 шестиствольных миномета.

Ад 20 снежня 1943 г.

...Отступая под ударами Красной Армии, немецко-фашистские захватчики убили многих мирных жителей поселка Брагин Полесской области. Гитлеровские палачи расстреляли Александра Лысенко — отца четырех бойцов Красной Армии и всю его семью: жену, трех дочерей и внука. Чудовищные злодеяния совершили немцы и в селах Брагинского района. Они опустошили ряд деревень, а население угнали в фашистскую неволю или расстреляли. Из села Маложин гитлеровцы угнали на каторгу в Германию 192 человека. Фашистские изверги сожгли живьем колхозницу Ульяну Плющай, расстреляли Игнатия Черненка, Ивана Грищенко и других жителей села. Немцы сожгли в Маложине 156 жилых домов колхозников вместе со всеми надворными постройками. Немецкие разбойники так же сожгли колхозный клуб, здание неполной средней школы, две конюшни, скотный двор и весь сельскохозяйственный инвентарь: плуги, бороны, сеялки, веялки, молотилки.

Сообщения Советского информбюро. М., 1944. Т. 5. С. 251.

З ЖУРНАЛА БАЯВЫХ ДЗЕЯННЯЎ 181-й СТРАЛКОВАЙ ДЫВІЗІІ 15-га СТРАЛКОВАГА КОРПУСА 13-й АРМІІ

27 сентября 1943 г.

Противник силами 33-го полицейского полка и охранного ж/д полка продолжает обороняться на рубеже Копоренка, северная часть д. Н. Ляды, севернее д. Голубовка, северная окраина д. Н. Иолча. В р-не железной дороги Н. Иолча, Голубовка замечено движение до восьми танков (12, 2 т. д.) и 4 «фердинанда», которые, курсируя по фронту, ведут огонь по нашему переднему краю. Из р-на железной дороги у отметки 102,4 ведет огонь мин. батарея. Авиация пр-ка в 18.30, так же, как и вчера в такое же время, произвела массированный налет на переправы и м. Комарин.

Части дивизии закончили переправу и продолжали выполнять поставленную задачу — вести наступление и к концу дня находились:

-288 сп — занял южную часть Голубовки, южн. часть Нов. Иолчи;

-271 сп — овладев Александровкой, Рожнев, х. Буда, Столядьем, ведет бой за Нов. Ляды, Копоренку;

-2 роты атакуют сев. часть Голубовки с задачей помочь 288 сп овладеть последним и уничтожением группировки в р-не Нов. Иолчи;

-292 сп — одним батальоном находится на марше на подходе к Колыбань, имея задачей сменить 74 сд, другим батальоном сосредоточился в р-не Замосток, 3-й батальон на марше в р-не Городище.

Уничтожено до 100 солдат и офицеров, подбит 1 танк.

Наши потери: убито 15, ранено — 89.

1 октября 1943 г.

Противник, усилив свою группировку в р-не Зазыбье, ст. Посудово пехотой и танками, при поддержке артиллерии контратакует наступающие части дивизии. Так, в течение дня было отбито до 5 крупн. контратак пехоты.

В 8-00 100 чел. пехоты с 4 танками контратаковали 3-й бат-он 271 сп в направлении х. Гряды.

В то же время рота пех. при поддержке 2 танков и 2 бронемаш. контрат. роту 2 бат-на 292 сп, выдвинувшуюся к большаку 500 м и сев.-вост. ст. Посудово, оттеснив ее к линии ж. д.

В 10-00 до 150 чел. пех. с одной самох. пушкой контратаковали 1 бат-он 271 сп в направлении отметки 107,9.

В 12-00 до 70 чел. пех. контратаковало 2/271 сп из р-на Зазыбье в направлении Колыбань.

В 14-00 до б-на пех., доставл. на автомашинах из р-на Михалевка, с 4 танками контратаковало 3-й б-он 292 сп в р-не развилки дорог 1,2 км зап. ст. Посудово.

Все контратаки противника отбиты.

К исходу дня находились:

271 сп — 3 сб зап. берег р. Браницка, против х. Кольце;

— 2 сб — 200 м сев. ж. д. против сев.-вост. окраины д. Колыбань;

— 1 сб — 200 м сев. ж. д. против сев.-зап. окр. д. Колыбань.

Потери: убито 7, ранено 108 чел.

292 сп — 2 сб на ж. д. линии восточнее ст. Посудово;

— 3 сб на линии ж. д. 1 км зап. ст. Посудово;

— 1 сб прикрывает лев. фланг дивизии, занимает оборону фронтом на ю-з 200 м восточнее Городчан;

288 сп — 1 сб — сев. окр. Вельямово;

— 2—3 сб — во 2 эшелоне располагаются в р-не х. Бобриха, х. Звениковщина, подготавливают позиции фронтом на север.

2 октября 1943 г.

Дивизия удерживает заним. рубежи.

С 14-30 части дивизии оборонялись, отражая атаки пр-ка (20 танков и 9 бронемаш., 4 батальона пехоты — в 14-30);

в 16-30—2 бат-она пехоты и 6 танков врага повели наступление от ст. Посудово на юж. окраину д. Вельямово и до 2 бат-онов пех. и 7 танков — на восточную окраину;

в 17-00 с 12 танков с десантом автоматч. атаковали в направл. зап. окр. Посудово и 6 танков от сев. окр. Затонское на южн. окр. Посудово;

с 14-30 части дивизии оборонялись:

-271 сп вел бои на сев. окр. Колыбань, отражая атаки одного б-на пех., поддерж. 12 танками и 9 бронемаш., которым удалось ворваться в сев. часть Колыбань. Контратаками 1 и 2 сб пр-к был выбит из н. п. и отброшен за линию ж. д.

Подбито 6 танков, 2 бронемашины;

-292 сп с 14-30 вел бои с наступ. пехотой до 2 бат-онов и 8 танками и с 17-00 вел тяжелый бой с пех. и танками, атаковавшими 360 сп. В раз. боя пр-к овладел Посудово. Подбито 3 танка.

-288 сп с 16-00—1 сб отражает атаки до 4 бат-онов пех. и 13 танков, наступавшими на южн. и вост. окраины Вельямова, но вводом в бой 2 рот 3 сб контратаковал проникшего в Вельямов пр-ка, сбросив его к линии ж. д.;

с 17-00 одной ср вел бой с пр-ком, овладевшим Посудово.

Уничтожено до 200 солдат и оф. пр-ка, подбито 3 танка.

Потери: убито 37, ранено 117 чел., две 45-мм пушки, 5 ст. пулем., 8 ручн. пулем., 7 ПТР.

4 октября 1943 г.

Авиация пр-ка в теч. дня произвела н-ко массированных налетов на боев. порядки и тылы частей дивизии.

Решением командования дивизия перешла к обороне, на достигнутых в результате боя 3.10.43 г. позициях.

-271 сп обороняет р-н Колыбань, имея 1 и 2 сб фронтом на север и сев.-запад, на северной окр. Колыбань, и 3 сб в резерве кд. на сев. окр. Чиколовичей.

Убито 2, ранено — 21 чел.

-288 сп обороняет участок (иск) Вельямов, (иск) хут. Ткачев Рог, Звениковщина, имеет 1 и 3 сб фронтом на север между южн. окр. Вельямов и х. Ткачев Рог и 2 сб фронтом на запад на рубеже безым. высоты 1 км зап. северн. части Посудово;

-292 сп, сведенный в один сб, на линии безым. ручья зап. х. Грамажа.

10 октября 1943 г.

Пр-к занимает оборону на рубеже Колыбань, Вельямов, Посудово, активности не проявляет.

14 октября 1943 г.

Дивизия и противник ведут оборонительные бои.

Противник ведет артиллерийскую перестрелку по боев. порядкам частей дивизии.

29 октября 1943 г.

Наши части заним. стр-вом оборонит. рубежей.

3 ноября 1943 г.

Дивизия сменяет 366 сд и приняла ее боевой участок.

19 ноября 1943 г.

Противник, оттянув свои основные силы на др. уч. фр. (5 т. д. на Белор. фр. у г. Речицы), продолжает мелкими групп. обороняться на рубеже сев. Колыбань, Вельямово, сев. Затонское, отм. 113,9 отм. 114,5, х. Кривая Гора и Зимовище. Вел руж.-пулем. огонь по наступающ. группам частей и подразд.

Части дивизии обороняли прежний участок и вели наступл. в заданном направл...

21 ноября 1943 г.

Пр-к под ударами наших перед. отрядов отступает в сев.-зап. направлении.

22 ноября 1943 г.

-288 сп — на сев.-зап. окр. д. Крюки и передовыми отрядами в д. Кулажин.
Ведется разведка на Н. и Ст. Радин;
-292 сп — двумя бат-нами в р-не Машева и одним сб в Уласы;
-271 сп основными силами в х. Чапков, южнее Машева и передовыми отрядами 2-го и 3-го сб на рубеже отм. 117,6.

23 ноября 1943 г.

-288 сп — передовым отрядом 500 м западнее Ст. Радин и основными силами (до двух сб) сосредоточился в Синцы и Кулажин.

Цэнтральны архіў Міністэрства абароны Расійскай Федэрацыі. Ф. 181-й сд. Воп. 1. Спр. 7. Л. 3.

БАЯВОЕ ДАНЯСЕННЕ № 211 ШТАБА 111-га СП 55-й СД

м. Брагін 23.11.1943 г., 15.00, карта 1.00000, 1941 г.

1. В течение 22 и 23.11.1943 г. полк в составе 3-х стр. бат-нов выполнял поставленную боевую задачу и вел наступательные действия в своей полосе наступления.

В 4.00 22.11.1943 г. перешел в наступление, противник занимал более выгодные рубежи обороны, его оборона в основном проходила в населенных пунктах и господствующих высотах. Стараясь задержать наступление наших подразделений, в основном оказывал упорное сопротивление ружейно-пулеметным и артиллерийско-минометным огнем.

Подразделения полка стремительным порывом, взломав сопротивление противника, в 6.00 22.11.1943 г. полностью овладели населенным пунктом Н. Алексеевка, преодолев упорное сопротивление противника, подразделения полка, продвигаясь вперед, и в 8.00 22.11.1943 г. овладели нас. пун. Заречье и хутором Пацков, форсировали вброд 1 и 2 р. Брагинки и к исходу дня достигли исходного положения для атаки м. Брагина, где и закрепились.

Продолжая выполнять поставленную боевую задачу, в ночь на 23.11.1943 г. вели бой за освобождение м. Брагина.

Противник продолжал оказывать упорное сопротивление нашим наступавшим подразделениям, заминировав пути подхода, сорвав мосты, и в 7.00 23.11.1943 г. с боем овладели м. Брагино и вышли на западную окраину, где и закрепились в ожидании дальнейших приказаний штадива.

В ходе 2-дневных боев полк понес потери: убито 8 чел., ранено 54 чел. Потерь в конском составе и матер. части нет.

Уничтожено немцев до 100 чел., пленных 3 чел.

Нач. штаба *м-р Яровой*

Цэнтральны архіў Міністэрства абароны Расійскай Федэрацыі. Ф. 111-й сп. Воп. 218231. Спр. 4. Л. 68.

Дакументы падрыхтаваў *І. Ф. Ганжураў*

Па старонках франтавых газет

Встречв жителей с бойцами Красиой Армии

...В первом же отбитом у иемцев селе с широкими объятиями и слезами радости на глазах бойцов встретили местные жители.

Анна Прядка, а за нею дочушка Настуся, соседки Анна Прусенок, Евгения Ветченко и многие другие жители села наперебой утощают красноармейцев яблоками, дарят цветы, приглашают погостить в хаты.

Пока в печах варится обед, жители рассказывают воинам о своих муках в немецкой неволе.

— Нас истязали, мучили,— рассказывает Анна Прядка.— Моего деверя несколько месяцев таскали по тюрьмам, били и отпустили еле живым.

— Людей немцы убивали ни за что,— добавляет Евгения Ветченко.— Замучен наш колхозник Федор Котлобай с женой и ребенком. Восемь семей сожжены. Согнали стариков, женщин и детей в сарай, заперли его и подожгли...

Рассвирепевшие немцы жгли деревни и хутора на правом берегу Днепра, угоняли мирных жителей на каторгу в Германию. Враг пытался создать здесь пустыню, а на ней непреодолимую оборону.

Расчеты врага не подтвердились. Стремительно форсировав Днепр, наши подразделеиия нанесли ряд ощутимых ударов на правом берегу реки, вынудили гитлеровцев оставить укрепления. Освобождены первые несколько километров белорусской земли в Заднепровье. Солнце радостно взошло над правым берегом синего Днепра.

Майор *И. Слипко*

Западный берег Днепра

Газета 77-й гвардзейскай Чарнігаўскай стралковай дывізіі «Боевой призыв», 1943.

З пісьма жыхаркі А. Т. САЧАВА, в. Старая Ёлча

Прочитав публикацию «В селе на правом берегу Днепра», я, Сачава Анастасия Тарасовна (в девичестве Прядко Настя), о которой упоминается в фронтовой газете, как единственная оставшаяся в живых из названных в статье, сообщаю следующее. Прядко Анна — это мая мать, Прусенок Анна (в действительности ее звали Надеждой) и Ветченко Евгения — бывшие наши соседи. Село, о котором идет речь, называется Нивки. Я, хотя и была маленькая, хорошо помню, когда нашу деревню освободили советские воины и как они вошли к нам. Не знаю, какого был звания солдат, который носил меня на руках. Только хорошо помню, что был он усатый и очень большой.

1990 г.

Падрыхтаваў *І. Ф. Ганжураў*

Пад прыкрыццем туману

З успамінаў В. В. Засядацелева, Героя Савецкага Саюза, удзельніка вызвалення раёна ад ямецка-фашысцкіх захопнікаў

Начинало рассветать. Наступало утро 27 сентября 1943 года, первого дня после форсирования Днепра. Еще не высохла одежда, не прошла усталость. Наша рота (около тридцати человек) вместе с ее командиром лейтенантом М. М. Магерамовым закрепилась на небольшом отвоеванном у врага прибрежном плацдарме. Командир приказал мне во главе отделения провести разведку второй линии вражеских траншей, которые находились где-то на высотке, в 2—2,5 километра за болотом.

С пятью разведчиками я пошел на выполнение поставленной задачи. Чтобы не обнаружить себя, решили пробраться напрямую, по закустаренному болоту. Когда подобрались к предполагаемому месту расположения врага, я послал вперед одного наблюдателя. Вскоре он вернулся и доложил, что нашел вторую линию немецких траншей, но она пуста. В это время гитлеровцы, сохраняя все правила предосторожности и маскировки, двинулись в обход болота, чтобы нанести нашим воинам на плацдарме неожиданный удар с фланга.

Раздумывать было некогда. Надо было предупредить своих о предпринимаемой врагом атаке. Мы бросились через болото назад, но на выходе из него увидели цепь гитлеровцев. Примерно составом роты они пробирались к Днепру, опомнившись от ночного перепуга, который мы устроили им, выбив из первого эшелона траншей. Подкрепившись, фашисты решили неожиданной атакой на рассвете сбросить нашу роту с плацдарма в реку.

Что нам было делать? Вступить в бой силами пятерых бойцов сильно рискованно. Немецкие солдаты окружили бы нас и без труда перебили. Таким исходом дела мы ничем не помогли бы своим товарищам на плацдарме, а, наоборот, только ослабили бы их силы. Да и предупредить об опасности боевых друзей не смогли бы.

Поэтому решили пойти на хитрость. Пользуясь частичным прикрытием тумана и высокой нескошенной травы, попытались параллельно пристроиться во фронт наступавшему врагу и под видом немного отставшего его отделения двигаться дальше, постепенно выходя вперед. Фрицы не почувствовали «подделки». Расстояние, туман стирали разницу в форме, виде касок и плащпалаток.

Мы развернулись в цепь и пошли вперед. Пригинаясь в траве, все ускоряли шаг. При этом старались брать правее, чтобы в кустах оторваться от наступавшего врага и раньше его добежать до своих.

Замысел наш удался наилучшим образом. Разгоряченные бегом, мы ввалились в траншею нашей роты и доложили командиру об опасности. Это позволило подготовиться к отражению атаки. Мы как полагается встретили фашистских вояк. Не жалели патронов и гранат. Многие гитлеровцы нашли свой бесславный конец в попытке ликвидировать захваченный нашей ротой небольшой плацдарм на правобережье Днепра на территории тогдашнего Комаринского района.

Так наша рота удержала плацдарм до подхода подкрепления, разведала расположение второй линии вражеских траншей и подступы к ним. Это помогло нашим наступавшим частям с меньшими потерями сломать сопротивление врага и затем овладеть населенными пунктами Галки и Вялье.

За участие в этих боевых операциях при форсировании Днепра и захвата плацдарма мне было присвоено звание Героя Советского Союза.

Маяк Палесся. 1972. 22 лют.

Тут героямі сталі

З успамінаў Д. К. Шышкова, Героя Савецкага Саюза, былога камандзіра 229-га стралковага палка 8-й стралковай дывізіі

Полк, якім я камандаваў, адным з першых 21 верасня выйшаў да Дняпра. Гэта было прыкладна за 40 кіламетраў на поўнач ад Кіева. Магутную раку, апетую паэтамі і музыкантамі, мы ўбачылі ў свінцовай дымцы, вецер гнаў вострыя, халодныя хвалі. Перад намі была задача пачаць фарсіраванне з ходу. Поспех залежаў ад імклівасці і рашучасці.

Бачу перад сабой стомленыя твары салдат. У нас не было часу на перадышку. У лічаныя гадзіны трэба было разведаць абстаноўку, падрыхтавацца да фарсіравання. Усе сродкі пераправы мы вышуквалі на месцы. Ноччу, употай ад ворага, збівалі плыты з бярвенняў і дошак, падкочвалі да вады бочкі з-пад гаручага. Партызаны і мясцовае насельніцтва схавалі ад ворага рыбацкія лодкі і паромы і цяпер перадалі іх нам. Некалькі смельчакоў у цемры ўплаў перабраліся на правы бераг і змаглі замацаваць там канцы дроту, што працягнуўся над самай вадой. Каб байцы, якія будуць пераправяцца на плытах або бочках, маглі трымацца за дрот. У тым месцы, дзе мы выйшлі да Дняпра, ён дасягае шырыні 600—700 метраў. Да таго часу ніхому з нас яшчэ не

даводзілася пераадольваць такую шырокую раку пад агнём.

Ноччу з высокіх прыбярожных хмызнякоў, якія маскіравалі левы бераг, волакам выцягнулі плыты і спусцілі іх на ваду. Першымі ішлі ў бой штурмавыя групы. Яны былі створаны ў кожным батальёне.

Я знаходзіўся ў той час у траншэі, выкапанай непадалёк ад берага. Адсюль відаць было, як адышлі плыты, неўзабаве яны зніклі ў цемры. Мы пачалі фарсіраваць без артылерыйскай падрыхтоўкі. Разлік быў на нечаканасць. Дзесьці ў адным з перадавых атрадаў плыў камсорг палка Мікалай Казакоў. Яго ведалі і любілі байцы. Ён ваяваў з першых дзён вайны. Зведаў і горкія дарогі адступлення, і радасць перамогі. Змагаўся пад Сталінградам, быў там паранены. А адно імя — сталінградзец — значыла ў дні вайны шмат. Мікалай Казакоў быў гісторыкам, перад вайной скончыў інстытут, а тут рабіў гісторыю сам — высаджваўся цяпер на правы бераг Дняпра ў складзе штурмавой группы.

Нам не было відаць, як першыя плыты і лодкі дасягнулі берага. Усё адбывалася ў цішыні. Першым групам удалося пераправіцца. Стрэлы пачуліся, калі байцы пайшлі на штурм варожых умацаванняў. На рацэ пачалі рвацца варожыя снарады, узнімаючы слупы вады і агню, у паветры павіслі ракеты, асвятляючы бярвенні, дошкі, бочкі, барты лодак. Услед за штурмавымі групамі ўвесь полк пайшоў на фарсіраванне Дняпра. Стралялі проста з плытоў, саскоквалі з іх, яшчэ не дасягнуўшы берага, хапаючыся за кусты, камяні, узбіраліся на кручу. Ночы былі ўжо халодныя, вада апякала, але ніхто з нас не заўважаў гэтага. Наперад, толькі наперад! У гэтым баі ўсе былі героямі. Справа і злева ад нас рака і бераг у дыме. Перапраўляліся іншыя палкі і дывізіі арміі.

Наш полк вызваляў вёскі Жары, Гдзень і іншыя. Па трое сутак не спалі салдаты. І, калі выбілі фашыстаў, байцы заснулі, хто дзе быў... У наступныя дні мы працягвалі наступленне.

Аб тым, якія загады аддавала фашысцкае камандаванне, каб скінуць нас у Днепр, мы даведаліся, вядома, пазней. З паўночнага захаду да Кіева рушылі варожыя танкавыя часці. Сотні браніраваных машын.

Бой з танкамі — самы цяжкі бой. Калі на цябе насоўваецца браніраваная грамадзіна — гэта нялёгка вытрымаць. Гарматны разлік, якім камандаваў малодшы сяржант В. Д. Белазерцаў, падпускаў танкі так блізка, што гарачыя асколкі снарадаў траплялі на агнявую пазіцыю. Вялі агонь прамой наводкай. Гэта была самая сапраўдная дуэль. Хто паспее хутчэй — гармата падаб'е танк або ён раздавіць яе гусеніцамі. Малады камандзір Белазерцаў, яму было 20 гадоў, і яго байцы падбілі чатыры варожыя машыны. У нас адчуваўся недахоп снарадаў, гранат, патронаў. Кожную скрыню з боепрыпасамі байцы неслі на плячах па дрыгве левабярэжжа, перапраўлялі пад агнём цераз Днепр.

Батальён капітана П. К. Баюка асядлаў шашу, па якой рухаліся варожыя танкі. У руках байцоў — гранаты, бутэлькі з запальнай сумессю. Баюк аддаў загад прапусціць першыя машыны, сустрэць агнём асноўную калону. Ён быў родам з вёскі, размешчанай непадалёку ад тых мясцін, дзе мы ваявалі. Не раз гаварыў аб тым, што марыць разам з баявымі таварышамі ўвайсці ў родную вёску.

Маскіруючыся кустамі, байцы ўшчыльную падышлі да шашы, кінулі пад танкі звязкі гранат. Рух калоны застопарыўся. Загарэліся некалькі машын. Бой быў няроўным. Фашысты абышлі пазіцыі батальёна і ўварваліся ў яго баявыя парадкі. Акопы, вырытыя ў пяску, абрушваліся пад гусеніцамі. Танкі нанаўзалі на траншэі. У гэтым апошнім паядынку байцы ўзнімаліся насустрач машынам, узрывалі іх. Так загінуў і адважны Пётр Баюк.

Некалькі дзён мы змагаліся ў акружэнні. На станцыі Янаў полк заняў

кругавую абарону. Днепр быў недалёка, але шлях да яго адрэзалі варожыя танкі. Канчаліся боепрыпасы, харчы. І ўсё ж скінуць нас у раку фашыстам не ўдалося... Мы прынялі рашэнне прабівацца не назад, а наперад, на захад. За 40—50 кіламетраў ад нас, у лясах, дзейнічалі партызаны. Полк пайшоў на злучэнне з імі.

Памятаю, як у лесе разведчыкі прывялі да мяне ўзброеных людзей у цывільным адзенні. Гэта былі партызаны са славутага злучэння Сабурава. Яны выйшлі нам насустрач. Вузкімі ляснымі сцежкамі прывялі нас у партызанскі лагер. Пад ляснымі кронамі — зямлянкі, кухні, шпіталі, майстэрні. З таго дня мы хадзілі на баявыя аперацыі разам з народнымі мсціўцамі. Нападалі на варожыя гарнізоны, вялі «рэйкавую вайну».

Гэта было ўжо ў канцы кастрычніка. На партызанскім аэрадроме прызямліўся наш У-2. На борце самалёта — пісьмы ад родных, скрынкі з патронамі. Лётчык даставіў у лагер газеты, у якіх быў надрукаваны Указ аб прысваенні звання Героя Савецкага Саюза байцам нашага палка. Больш за дваццаць чалавек — удзельнікаў фарсіравання Дняпра — былі ўдастоены гэтага высокага звання. Сярод іх капітан Бакураў, малодшы сяржант Белазерцаў, капітан Баюк, камсорг палка Казакоў...

Падрыхтаваў *І. Ф. Ганжураў*

Ішлі ў варожы тыл...

З успамінаў А. П. Зялеіскага, былога сяржанта разведроты 12-й гвардзейскай Чарнігаўскай стралковай дывізіі

У перыяд ваенных дзеянняў на фронце звычайна здаралася так: пасля ўпартых баёў усталёўвалася адноснае зацішша. З абодвух бакоў рыхтаваліся да новых схватак. Так было і на нашым участку фронту пры вызваленні Брагіншчыны. Вораг дзейнічаў нібы па загадзя складзеным сцэнарыі: уначы вешаў над пярэднім краем асвятляльныя ракеты, на світанні рабіў вылазкі. І раптам гэты парадак парушыўся. Чаму? Падышло новае падмацаванне або фашысты задумалі нешта яшчэ? Трэба было тэрмінова высветліць.

Па загаду камандзіра палка мы ўчатырох на чале з камандзірам разведвальнай роты лейтэнантам Ісаевым прабраліся ў варожы тыл, калі можна так назваць размяшчэнне немцаў за першай лініяй абароны. Ноч. Каля зямлянкі ходзіць вартавы. Мы падпаўзлі зусім блізка і затаіліся. Вось фрыц падышоў амаль да нас і зноў павярнуў у бок бліндажа. Нашы хлопцы імгненна ўскочылі, звалілі вартавога і заткнулі яму рот. Двое разведчыкаў павалаклі немца ў штаб палка, а мы з камандзірам вырашылі праверыць, хто знаходзіцца ў бліндажы. Адчыніўшы дзверы, пасвяцілі ліхтарыкам і ўбачылі — фашысты спяць. Доўга не раздумваючы, адкрылі агонь з двух аўтаматаў, кінулі гранаты. Гэта ледзь не каштавала нам жыццяў: стрэлы і выбухі ўзнялі перапалох каля размешчаных непадалёку іншых зямлянак і траншэй.

Праўда, нам удалося адбегчы і прыхавацца ў кустах. Міма нас, прыгнуўшыся, прабеглі трое ці чацвёра немцаў. Прабіраючыся да берага ракі, нарваліся на двух фашыстаў. І тут нам пашанцавала: аднаго з іх знішчылі, а другога, параненага, прыхапілі ў якасці яшчэ аднаго «языка». Як потым высветлілася, гэта быў нейкі штабіст невысокага рангу. Аказалася, афіцэр прыбыў у прыдняпроўскую зону баявых дзеянняў для каардынацыі іх на выпадак сур'ёзных баёў. Ад яго атрымалі каштоўныя звесткі. Гэта было якраз перад самым вызваленнем Брагіна. Памятаецца, што мы тады толькі што выгналі гітлераўцаў з Крыўчы, Аляксееўкі і рыхтавалі аперацыю па акружэнні іх у Зарэччы.

Пасля Брагіна мы пайшлі ў напрамку ракі Прыпяць. І шмат яшчэ было ў маім франтавым жыцці падобных эпізодаў. Вядома ж, дзейнасць разведчыка заўсёды звязана з рызыкай...

У баях за вызваленне Беларусі ў канцы чэрвеня я быў цяжка паранены ў галаву і пазбавіўся зроку. Радзіма вы-

сока ацаніла мае баявыя заслугі, узнагародзіўшы мяне ордэнам Леніна, ордэнам Айчыннай вайны I ступені і іншымі знакамі воінскай доблесці.

Рота герояў

Не шмат ёсць у гісторыі Вялікай Айчыннай вайны прыкладаў, калі больш як дзесяць воінаў аднаго невялікага падраздзялення ў адзін дзень былі ўдастоены звання Героя Савецкага Саюза. Такім падраздзяленнем стала ў верасні 1943 года 5-я стралковая рота 218-га гвардзейскага стралковага палка 77-й гвардзейскай Чарнігаўскай стралковай дывізіі. На чале з малодшым лейтэнантам Мелікам Магерамавым рота выйшла да Дняпра на ўчастку Асарэвічы — Вялле. Байцы залеглі ў кустоўі, усяго за некалькі метраў ад вады. Ні салдаты, ні камандзіры не сумняваліся, што і тут паспяхова пераадолеюць водную перашкоду, як гэта было нядаўна на Дзясне. Упэўненасць байцоў 5-й роты падтрымаў камандзір палка гвардыі палкоўнік А. Г. Байцоў. У прыцемках ён адшукаў Магерамава, пагутарыў з яго салдатамі.

...Роўна а першай гадзіне ночы 27 верасня 1943 года 5-я стралковая рота пачала штурм Дняпра насупраць населеных пуктаў Галкі і Вялле. Праз некалькі дзён у дывізійнай газеце «Боевое знамя» малодшы лейтэнант Магерамаў расказваў аб гэтым так:

«Переправа намечалась на небольших лодках, по пять человек в каждой. На каждую лодку я посадил по два автоматчика, по расчету с ручным или станковым пулеметом. С первой же группой лодок были отправлены два противотанковых ружья.

В первом часу ночи дал команду отплывать. Бесшумно лодки поплыли вперед. Через полчаса сержант Лут и красноармеец Коврижко первыми вступили на западный берег Днепра. Одна за другой подплывали лодки. Немцы пока не заметили нас. Прошло еще минут двадцать. И вот неожиданно затрещали немецкие пулеметы и автоматы. Командую: «Вперед!» В немецкие траншеи дружно врываются Лут, Коврижко, Заседателев, Вазиров, Власов, Мишенин, Туртуганов и другие. Немцы не выдерживают дружного натиска и удирают. Мы занимаем оборону в немецких траншеях. Фрицы вскоре опомнились и перешли в контратаку.

— Стоять насмерть, товарищи! — громко крикнул парторг роты Самсонов.

Бойцы сохраняют полное спокойствие. Вот враг уже близко. Я отдаю команду, и дружный огонь косит наступающих фашистов. Оставив на речном песке убитых и раненых, гитлеровцы отступили...»

Воіны роты зрабілі ўсё, каб паспяхова выканаць баявую задачу. Яны надзейна замацаваліся на захопленым рубяжы, адбілі ўсе спробы ворага ліквідаваць правабярэжны плацдарм... Так байцы роты Магерамава далі магчымасць усяму палку пераправіцца праз Днепр. Да сярэдзіны дня 27 верасня гвардзейцы палка ўжо былі на заходнім беразе ракі і абрушылі свой удар на праціўніка. Несучы вялікія страты ў жывой сіле і тэхніцы, вораг вымушаны быў адступіць.

Гераізм і мужнасць, праяўленыя салдатамі і афіцэрамі пры фарсіраванні Дняпра, захопе і ўтрыманні плацдарма, высока ацаніла Радзіма. Увесь асабовы састаў 5-й стралковай роты быў узнагароджаны ордэнамі і медалямі, а чатырнаццаць самых храбрых воінаў — Мелік Магерамаў, Барыс Самсонаў, Вячаслаў Засядацелеў, Якаў Заверталюк, Мікалай Лут, Васіль Цыс, Аляксандр Квіткоў, Віктар Шэвелеў, Міхаіл Уласаў, Мікалай Яромушкін, Ілья Каўрыжка, Мікалай Мішэнін, Віктар Бабошын і Віктар Лебедзеў — удастоены звання Героя Савецкага Саюза.

М. А. Салаўёў

Маяк Палесся, 1980. 9 мая.

55-я стралковая...

У гады Айчыннай вайны на многіх рубяжах змагаліся салдаты і афіцэры 55-й стралковай дывізіі. 24 чэрвеня 1941 года яны сустрэлі ворага на рацэ Шчара пад Баранавічамі. Затым у ліпені трымалі абарону на рацэ Сож, каля Прапойска (цяпер Слаўгарад) і Чэрыкава, праз месяц вялі абарончыя баі на ўкраінскай зямлі, пад г. Шчорсам. У 1942 годзе дывізія змагалася на Паўночна-Заходнім фронце. Камандзірам яе быў палкоўнік М. М. Заіюльеў, начальнікам палітаддзела — М. Б. Івушкін. Восенню 1943 года ў складзе 61-й арміі дывізія выйшла да Дняпра ў Брагінскім раёне.

Нямецкія генералы ўскладалі на Днепр вялікія надзеі. Аднак савецкія воіны паспяхова пераадолелі і гэтую водную перашкоду на шырокім фронце. Газета 55-й дывізіі «Победа» ў нумары ад 15 кастрычніка 1943 года заклікала: «Наперад, за Днепр, сыны Айчыны! Нас чакае Беларусь!» І воіны фарсіравалі раку, праявіўшы пры гэтым прыклады сапраўднага гераізму.

У баі за Днепр асабліва вызначыўся камандзір агнявога ўзвода малодшы лейтэнант Васіль Сяменчанка. Ён на плыце пераправіў на правы бераг гармату, аказаўшы затым адчувальную агнявую падтрымку нашым стралковым ротам.

17 кастрычніка воіны 111-га і 228-га стралковых палкоў дывізіі перайшлі ў наступленне ў раёне вёскі Дзяражычы. Неабходна было захапіць вышыню 111,5, якую вораг упарта абараняў. Працiўнік кінуў супраць наступаўшых танкі «тыгр». Васіль Сяменчанка падбіў з гарматы два варожыя танкі, чым садзейнічаў у адбіцці контратакі гітлераўцаў. За гэты бой Васіль Аляксеевіч Сяменчанка быў удастоены звання Героя Савецкага Саюза. Усяго гэтай высокай адзнакі воінскай доблесці за фарсіраванне Дняпра тады былі ўдастоены 209 салдат і афіцэраў 61-й арміі.

Вораг аказваў упартае супрацiўленне наступленню савецкіх воінаў: мініраваў дарогі і зручныя месцы аб'ездаў, рабіў лясныя завалы. Аднак нішто не магло спыніць рух нашых байцоў наперад, да перамогі. Ноччу 9 лістапада 1943 года 107-мы, 111-ты і 228-мы стралковыя палкі, а таксама 84-ты артылерыйскі полк фарсіравалі задняпроўскую рэчку Пясчанку. Наперадзе была яшчэ рака Брагінка. Пераадоленне водных перашкод ускладняла задачу наступаўшых, але ў многім выручала тое, што ім аказвалі дапамогу мясцовыя партызаны, якія дзейнічалі ў тыле ворага.

23 лістапада 1943 года батальёны 111-га стралковага палка пад камандаваннем гвардыі палкоўніка Ш. У. Чалідзе з ходу фарсіравалі Брагінку і вызвалілі Брагін ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

У далейшых баях за Мазыр 55-я стралковая дывізія атрымала ганаровае званне Мазырскай і была ўзнагароджана ордэнам Чырвонага Сцяга. Былы камандзір дывізіі Герой Савецкага Саюза генерал-маёр М. М. Заіюльеў, былы начальнік палітаддзела дывізіі М. Б. Івушкін пасля вайны жылі ў Маскве. У 1965 годзе выйшла ў свет кніга М. Івушкіна «За ўсё ў адказе». Гэтыя ваенныя мемуары вытрымалі два выданні. Аб першых баях дывізіі на пачатку вайны расказаў у сваёй кнізе «Іх імёны не ўпаміналіся ў зводках» палкоўнік запасу Д. А. Марозаў.

Л. І. Чванаў

Маяк Палесся, 1980. 22 лістап.

Конногвардейцы

7-й гвардейский кавалерийский корпус под командованием генерал-майора М. Д. Малеева действовал в составе 61-й армии. 16-я гвардейская кавалерийская дивизия, входившая в состав корпуса, 25 сентября 1943 года получила задачу форсировать Днепр и выйти на рубеж Вялье — Асаревичи — Ново-Степанов — Людвиново — станция Ольча (все пункты Брагинского района

Гомельской области), обеспечив переправу остальным частям корпуса... Мужество и неимоверные физические усилия проявили саперы-конногвардейцы под руководством гвардии капитана Г. Г. Рогочева. Меньше чем за сутки они связали из подручных материалов 53 плота различной грузоподъемности и обеспечили конногвардейцев переправочными средствами...

Первым к берегу подошел 58-й кавалерийский полк под командованием подполковника Т. Т. Кусимова. Форсирование начали вечером 26 сентября 1943 года без артиллерийской подготовки. Во главе шел 4-й эскадрон под командованием гвардии старшего лейтенанта А. М. Рудого. Это был опытный офицер, испытавший горечь отступления в июле 1941 года, а вот в 1943 году ему довелось именно здесь форсировать могучий Днепр.

Много умения и отваги было проявлено в бою за населенные пункты Нивки, Вялье и другие, превращенные противником в опорные пункты. Во время боя у села Нивки отличился гвардии младший сержант Я. Ф. Антошин, пулеметчик 58-го кавполка.

С рубежа поселок Галки — хутор Усохи мотопехота и танки противника перешли в атаку. В боевых порядках наших конногвардейцев были только ружья ПТР и 45-миллиметровые орудия, но и они сыграли свою роль в отражении вражеских атак. В этом бою особенно отличилась батарея гвардии лейтенанта И. К. Двадненко, которая подбила три танка «тигр», и одну «пантеру» подбил взвод противотанковых ружей под командованием младшего лейтенанта Д. Ф. Гречушкина.

Гитлеровцы думали, что нам не удастся с ходу форсировать такую водную преграду, как Днепр. Но конногвардейцы, использовав подручные средства, не только успешно форсировали Днепр, но и в упорных боях захватили плацдарм. За мужество и отвагу при форсировании Днепра 54 солдатам, сержантам и офицерам 16-й гвардейской кавалерийской дивизии было присвоено звание Героя Советского Союза.

Друкуецца па кн.: Белов Г. А. В боях за Белоруссию. Мн., 1974. С. 312–317.

Бой на улицах Брагина

...Приближаемся к небольшому городу Брагину... 22 ноября 1943 года оказались на удобном исходном рубеже для его штурма...

Лобовой атакой такую крепость не взять. Тем более что артиллерия наша отстала, танки тоже не смогли подойти. В сумерках командир полка собрал офицеров. Докладываю план штурма. Опять применим обходный маневр. Теперь он возлагается на третий батальон капитана Егора Никитовича Орлова и отдельную роту автоматчиков старшего лейтенанта Василия Афанасьевича Михалева. Под покровом темноты они на подручных средствах должны переправиться через реку Брагинку, пройти по болотам южнее города и обложить его с запада. Там наши подразделения войдут в локтевую связь с партизанами. Договорились, что удар наносим одновременно с востока и запада...

Гарнизон города сопротивлялся отчаянно. Однако наши подразделения смогли прорваться на окраины. Первыми завязали бои на улицах автоматчики лейтенанта Василия Михалева, за ними переправились через Брагинку стрелковые батальоны...

На рассвете... полк поднялся в общую атаку. Вперед вырвался первый батальон. Я шел с этим батальоном, и на моих глазах комсорг полка старший лейтенант Николай Васильевич Бобровский, возглавив группу бойцов, ворвался во вражескую траншею. Закрепившись в ней, наши солдаты подбили три танка, а затем в штыки встретили немецкую пехоту и на ее плечах вошли в город. Рядом с комсоргом полка отважно сражались Михаил Свириденко, Владимир Лихачев, Александр Дыма...

В то утро мы освободили Брагин. Роте автоматчиков, первой проникшей в

город, было поручено охранять порядок в освобожденном городе. Ее командир лейтенант Василий Афанасьевич Михалев стал первым комендантом Брагина.

Новому коменданту прежде всего пришлось организовать разминирование улиц и зданий. Отделение саперов сержанта Михаила Андреева обезвредило 114 фугасок большой силы и много различных сюрпризов.

Друкуецца са скарачэннямі па кн.: Яровой Ф. М. Только крепче выходили из огня. М., 1972. С. 110–116.

Баявы шлях адной гарматы

Разлік 76-мм гарматы сістэмы ЗІС узору 1942 г. № 4785 (камандзір гв. ст. сяржант Радзівонаў І. М.) у складзе 1-й батарэі 278-й знішчальнай процітанкавай брыгады прайшоў з баямі 6204 кіламетры. Першае баявое хрышчэнне атрымаў на станцыі Паныры Арлоўскай вобласці. У кнізе «Во славу Родины» (М., 1961. С. 295–296) даецца падрабязная баявая «біяграфія» гарматы. У прыватнасці, там ёсць звесткі і пра яе ўдзел у вызваленні Камарыншчыны ў раёне вёсак Ніжнія Жары — Цярэмцы, гарадоў Рэчыцы, Жлобіна і інш.:

«В 4.00 26 сентября 1943 года расчет орудия форсировал Днепр в районе Теремцы (БССР), занял огневую позицию на западном берегу реки и обеспечил нашей пехоте форсирование реки и расширение плацдарма.

18 ноября 1943 г. орудие одним из первых ворвалось в г. Речица. В тяжелых уличных боях уничтожило 2 средних танка, 6 автомашин и 50 гитлеровцев...»[1]

Далей у баявой характарыстыцы гарматы паведамляецца, што яе разлік удзельнічаў у баях за гарады Жлобін, Ковель, Хельм (Холм), Шнайдэмюль, што гармата была двойчы падбіта, але зноў вярталася ў строй. 22 сакавіка 1945 г. артразлік разам з гарматай фарсіраваў Одэр у раёне г. Кюстрын, а роўна праз месяц зрабіў першы выстрал па Берліну.

За гады вайны гармата зрабіла 3969 выстралаў па ворагу. Было знішчана 33 танкі немцаў, 21 самаходная гармата, 74 аўтамашыны, 5 самалётаў на аэрадромах, 14 гармат, 752 гітлераўцы і інш. Увесь асабовы састаў гарматнага разліку ўзнагароджаны ордэнамі і медалямі.

Падрыхтаваў *І. Ф. Ганжурай*

[1] АГМ. Ф. Зр. Воп. 32. Адз. зах. 86. Л. 1–4.

ІХ ПОМНІЦЬ УДЗЯЧНАЯ БРАГІНШЧЫНА

Удзельнікі вызвалення Брагіншчыны ў в. Новая Ёлча

Хлеб-соль ветэранам – удзельнікам вызвалення Брагіншчыны

Ветэраны 68-й асобнай танкавай брыгады з моладзю Брагіна каля мемарыяльнага помніка «Танк»

Сустрэча з удзельнікамі вызвалення Камарынічыны

Воіны Чырвонай Арміі, удастоеныя звання Героя Савецкага Саюза за подзвігі, праяўленыя пры вызваленні Брагіншчыны і Камарыншчыны ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў у верасні — лістападзе 1943 г.

АБРАМОВ Афанасий Нестерович, р. в 1906 в г. Камень-на-Оби Алтайского края[1].

АГАФОНОВ Алексей Иванович, р. в 1924 в г. п. Боровское Попасянского р-на Луганской обл.

АГАФОНОВ Алексей Сергеевич, р. в 1911 в д. Заборочье Вязниковского р-на Владимирской обл.

АКИФЬЕВ Сергей Иванович, р. в д. Горки Истринского р-на Московской обл.

АКТУГАНОВ Махмут Сафиевич, р. в 1924 в д. Ново-Сафарово Мишкинского р-на, Башкирия.

АЛЕКСАНДРОВ Василий Иванович, р. в 1919 в д. Загорье Удомельского р-на Тверской обл.

АЛЕКСАНДРОВ Никита Алексеевич, р. в 1905 в с. Гродовка Красноармейского р-на Донецкой обл.

АЛЕКСЕЕВ Евсей Алексеевич, р. в 1921 в д. Сардаял Мари-Турекского р-на, Марийская АССР.

АМИНОВ Халлак, р. в 1915 в кишлаке Искогаре Шафирканского р-на Бухарской обл., Узбекистан.

АНДРЕЕВ Алексей Дмитриевич, р. в 1916 в п. Борисоглебский Убинского р-на Новосибирской обл.

АНДРЕЕВ Николай Михайлович, р. в 1923 в д. Анчуки Вяземского р-на Смоленской обл.

АНДРУСЕНКО Корней Михайлович, р. в 1899 в г. п. Парафиевка Ичнянского р-на Черниговской обл.

АННАЕВ Ораз, р. в 1913 в ауле Кодж Кизыл-Арватского р-на Красноводской обл., Туркмения, похоронен в г. п. Комарин.

Крок у неўміручасць

У палку добра ведалі Араза Анаева, паважалі яго за смеласць і адвагу. Ветэраны-кавалерысты ўспамінаюць нямала яркіх эпізодаў, расказваюць нямала выпадкаў самаадданасці на полі бою, праяўленых Анаевым.

У адным з цяжкіх баёў, калі кавалерысты занялі абарону, фашысты прадрынялі некалькі жорсткіх атак. Калі быў паранены камандзір эскадрона, Араз прыняў на сябе камандаванне. У выніку яго ўмелых і смелых дзеянняў атака гітлераўцаў была адбіта. Але неўзабаве фашысты ўзнавілі яе з яшчэ большай сілай — да іх падышло падмацаванне.

У разгар бою чуйнае вуха Анаева ўлавіла, што змоўк суседні станкавы кулямёт. Старшына кінуўся туды. Абодва кулямётчыкі ляжалі мёртвыя. Тады Араз залёг за кулямёт, злавіў у прыцэл атакуючых ворагаў і націснуў на гашэтку. Фашысты і на гэты раз не прайшлі.

Вопытны, загартаваны воін Араз Анаеў ступіў на беларускую зямлю ў складзе штурмавога атрада, пад агнём ворага пераправіўшыся цераз Днепр. Кавалерыйская дывізія фарсіравала водную перашкоду непадалёку ад гарпасёлка Камарын. Захапіўшы невялікі плацдарм, воіны-кавалерысты адбілі усе атакі фашыстаў, а потым самі перайшлі ў наступленне. Ламаючы супраціўленне ворага, гвардзейцы ў цесным узаемадзеянні з іншымі часцямі прасоўваліся наперад. На іх шляху аказаўся высокі насып чыгуначнага палатна магістралі Чарнігаў — Оўруч. Там былі выгадныя пазіцыі для варожай абароны. Але нашы воіны працягвалі наступаць. Эскадрон, у складзе якога быў старшына Анаеў, прасоўваўся заходняй вёскі Калыбань. Размешчаная каля самай чыгункі, вёска была ператворана гітлераўцамі ў добра ўмацаваны вузел супраціўлення.

Атака кавалерыстаў паткла была дружнай, развівалася паспяхова. Араз разумеў, што трэба яшчэ ўзмацніць націск на ворага. Падбадзёрваючы байцоў, ён вёў іх наперад, кароткімі перабежкамі набліжаючыся да чыгуначнага насыпу. Заставалася апошняя перабежка, калі па атакуючым ланцугу кавалерыстаў ударылі кулямёты бронемашыны, якая падаспела на дапамогу фашыстам.

У адным з архіўных дакументаў тых дзён захаваўся запіс: «Араз Анаеў, уставіўшы ў аўтамат новы дыск, захапіў гранаты, папоўз наперад. Папоўз праз агонь. Ён закідаў бронемашыну гранатамі, вывеў яе са строю. Але пры гэтым адважны старшына загінуў. Кавалерысты ўварваліся на насып, змялі ворага».

Гэта быў апошні, самы адказны ў жыцці крок воіна-патрыёта, крок у неўміручасць.

Пахаваны А. Анаеў у г. п. Камарын.

У сталіцы Беларусі, Мінску, адна з вуліц названа імем героя.

М. А. Салаўёў

Маяк Палесся, 1984, 24 крас.

АНОХИН Дмитрий Алексеевич, р. в 1924 в д. Анохино (бывш. Волхоновка) Богородицкого р-на Тульской обл.

АНТИПИН Иван Николаевич, р. в 1914 в д. Кукуй Усть-Кутского р-на Иркутской обл., погиб 6.10.1943 у д. Людвинов.

[1] Іншыя даныя на Герояў Савецкага Саюза з гэтага спіса гл. у кн.: Навечно в сердце народном. М., 1984. 3-е изд.

АНТОНОВ Василий Петрович, р. в 1917 в с. Рассказань Болоховского р-на Саратовской обл.

АНТОНОВ Николай Иванович, р. в 1918 в д. Горка Волховского р-на Ленинградской обл.

АНТОНОВ Яков Андреевич, р. в 1922 в с. Байроновка Тайшетского р-на Иркутской обл.

АНТОШИН Яков Федорович, р. в 1913 в с. Кистенево Большеболдинского р-на Нижегородской обл.

АРТОМОНОВ Степан Васильевич, р. в 1900 в г. Сталинград.

АСКАЛЕПОВ Василий Семенович, р. в 1900 в станице Ермаковская Тацинского р-на Ростовской обл.

АУХАДИЕВ Койгельды, р. в 1907 в с. Урнек Кокпектинского р-на Семипалатинской обл., Казахстан.

АФАНАСЬЕВ Павел Александрович, р. в 1922 в д. Крутицы Киреевского р-на Тульской обл.

АФАНАСЬЕВ Семен Ефимович, р. в 1906 в с. Балакино Пригородного р-на Свердловской обл.

АХМЕРОВ Габий Абдулович, р. в 1921 в д. Бала-Четырман Федоровского р-на, Башкирия.

АХМЕТШИН Каюм Хайбибрахманович, р. в 1909 в д. Каракусюк Хайбуллинского р-на, Башкирия.

БАБАЕВ Тухтасин, р. в 1923 в с. Джань-Кетмень Узбекистанского р-на Ферганской обл.

БАБОШИН Виктор Николаевич, р. в 1925 в г. Дальнереченск Приморского края.

БАЙРАМОВ Мюльки, р. в 1909 в с. Мюлюк Марыйского р-на, Туркмения.

БАКУРОВ Дмитрий Алексеевич, р. в 1922 в с. Новые Ярки Каменского р-на Алтайского края.

БАРАНОВ Михаил Павлович, р. в 1904 в с. Александровка Нижнетавдинского р-на Тюменской обл.

БАСМАНОВ Гавриил Иванович, р. в 1920 в Стерлитомакском р-не, Башкирия.

БАХАРЕВ Петр Михайлович, р. в 1920 в д. Гриневичи Логойского р-на Минской обл.

БАЮК Петр Ксенофонтович, р. в 1920 в с. Гольчицы Теофипольского р-на Хмельницкой обл.

БЕЗУГЛОВ Григорий Викторович, р. в 1907 в с. Студенок Глуховского р-на Сумской обл.

БЕЛОВ Алексей Иванович, р. в 1912 в д. Верзебнево Людиновского р-на Калужской обл.

БЕЛОВ Григорий Андреевич, р. в 1901 в с. Сара Сурского р-на Ульяновской обл.

БЕЛОВ Павел Алексеевич, р. в 1897 в г. Шуя Ивановской обл.

БИКТИМИРОВ Салмон Галиахметович, р. в 1913 в д. Кинзебызово Кумертауского р-на, Башкирия.

БОЙЦОВ Александр Герасимович, р. в 1904 в д. Бешкино Гдовского р-на Псковской обл.

БОЛДУН Иван Корнеевич, р. в 1918 в с. Разлеты Коропского р-на Черниговской обл.

БОЛОДУРИН Иван Петрович, р. в 1905 в с. Старый Город Нижнекамского р-на, Татария, похоронен в д. Жиличи.

БОНДАРЕВ Андрей Леонтьевич, р. в 1901 на х. Бондарев Новооскольского р-на Белгородской обл.

БОЯРИНЦЕВ Тимофей Алексеевич, р. в 1911 в д. Константиновка Куртамышского р-на Курганской обл.

БОЯРКИН Василий Илларионович, р. в 1914 на х. Ольгинка Тюльганского р-на Оренбургской обл., похоронен в г. п. Комарин.

Да апошняга дыхання

Вайна часта карэнным чынам мяняла чалавечыя лёсы. Так было і з сібіраком Васілём Баяркіным. Добрасумленна працаваў чалавек трактарыстам, а прызвалі ў 1942 годзе на фронт — стаў кулямётчыкам.

У ноч на 28 верасня падраздзяленні 16-й гвардзейскай кавалерыйскай дывізіі вялі фарсіраванне Дняпра. Кулямётны разлік на чале з гв. старшым сяржантам Баяркіным пераадолеў водную перашкоду на плыце і раптоўным, дружным агнём расчысціў шлях наступаўшым падраздзяленням палка на сваім участку. А назаўтра гэтыя ж байцы зноў праявілі воінскае майстэрства, мужнасць і адвагу. У баі за вёску Вялле Асаравіцкага сельсавета пры адбіцці двух контратак праціўніка кулямётчыкі знішчылі 60 гітлераўцаў.

У гэтым баі Васіль Іларыёнавіч быў паранены, але працягваў змагацца, усяляк падбадзёрваючы і падтрымліваючы сваіх баявых таварышаў. Бой ужо хіліўся да канца, калі варожая куля абарвала жыццё мужнага сына Радзімы.

Пахаваны В. І. Баяркін у г. п. Камарын.

І. Ф. Ганжураў

БРАГОНИН Терентий Иванович, р. в 1909 в с. Сухой Донец Богучарского р-на Воронежской обл.

БУДНИК Гавриил Дмитриевич, р. в 1924 в с. Георгиевка Жарминского р-на Семипалатинской обл., Казахстан.

БУЛАТОВ Худат Салимьянович, р. в 1906 в д. Чебенли Альшеевского р-на, Башкирия.

ВАРЕПА Иван Иосифович, р. в 1910 в с. Перьятинка Жарминского р-на Семипалатинской обл., Казахстан.

ВАСИЛЬЕВ Николай Николаевич, р. в 1923 в с. Нижне-Исетск (ныне территория г. Екатеринбург).

ВЕНЦОВ Владимир Кириллович, р. в 1924 в г. Саратов.

ВЕРТЯКОВ Кирилл Романович, р. в 1922 в с. 1-я Михайловка Саракташского р-на Оренбургской обл.

ВИХНИН Залман Давидович, р. в 1909 в д. Щедрин Жлобинского р-на Гомельской обл.

ВИШНЕВЕЦКИЙ Владимир Михайлович, р. в 1900 в с. Бурное Джувалинского р-на Джамбулской обл., Казахстан.

ВЛАСОВ Михаил Максимович, р. в 1925 в д. Александровка Ижморского р-на Кемеровской обл., похоронен в д. Асаревичи.

Наперадзе атакуючых

...Восенню 1942-га Мішу Уласава прызвалі ў армію і накіравалі ў Томскае артылерыйскае вучылішча. Амаль восем месяцаў авалодваў ён азамі ваеннай справы. Аднак стаць камандзірам-артылерыстам юнаку не давялося. Пачалася Курская бітва, і курсантаў накіравалі на фронт.

...На другі дзень пасля выхаду дывізіі да Дняпра ў палку поўным ходам ішла падрыхтоўка да пераправы на правабярэжжа. І той жа ноччу перадавыя штурмавыя групы воінаў пачалі фарсіраванне ракі. Усё гэта рабілася вельмі скрытна, і таму да сярэдзіны яе праплылі незаўважанымі ворагам. А потым у адно імгненне ўсё змянілася. Узвіліся варожыя ракеты, ударылі кулямёты і мінамёты.

Лодка, у якой сядзеў Міхаіл Уласаў, вырвалася наперад яшчэ ад самага левага берага. І цяпер, нягледзячы на агонь гітлераўцаў, працягвала ісці першай. Непадалёку выбухнуў снарад, і салдаты апынуліся ў ледзяной вадзе. Але гэта здарылася ўжо на мелкаводдзі. Узняўшы над галавой зброю, байцы паспяшаліся да берага.

Ведучы моцны агонь, чырвонаармейцы імкліва напалі на баявую ахову праціўніка. Захапіўшы нямецкую траншэю, Уласаў з таварышамі пачалі рыхтавацца да немінучай у такім выпадку контратакі. Сустрэтыя шчыльным агнём дэсантнікаў, фашысты не змаглі прабіцца нават да бліжніх подступаў рубяжа. А калі націск іх аслабеў, камандзір узняў байцоў у атаку. Штыкавога ўдару фашысты не вытрымалі. У гэты момант выдатна праявіў сябе Міхаіл Уласаў, які знішчыў шэсць гітлераўцаў.

Пакуль першая група дэсантнікаў змагалася з фашыстамі на захопленым пятачку, Днепр фарсіравалі іншыя падраздзяленні. Атаку пяхоты падтрымалі перапраўленыя на плытах і пароме танкі. З левага берага па варожай абароне ўдарыла артылерыя. Плацдарм на правым беразе быў расшыраны.

...У адзін з кастрычніцкіх дзён сорак трэцяга на плацдарме ўспыхнуў бой. Наша пяхота ўзнялася ў атаку. Да паласы варожых траншэй заставалася некалькі дзесяткаў метраў, калі наперадзе атакуючага Міхаіла Уласава ўзняўся вогненны слуп выбуху. Асколкам снарада Міхаіл быў паранены... Санітары падабралі Уласава, даставілі ў медсанбат, а адтуль адразу ж у палявы шпіталь. У машыне, апрытомнеўшы, баец папрасіў медсястру:

— Маці напішыце, што адпачываю... Хутка зноў на фронт...

Пахавалі Міхаіла Уласава ў брацкай магіле ў вёсцы Асарэвічы.

М. А. Антонаў

Маяк Палесся. 1976. 3 крас.

ВОЛКОВ Николай Терентьевич, р. в 1913 в г. Змеиногорск Алтайского края.

ВОЛОШИН Алексей Прохорович, р. в 1920 в с. Синявка Каневского р-на Черкасской обл.

ВОРОНИН Андрей Федорович, р. в 1900 в г. Сарканд Талды-Курганской обл., Казахстан.

ВОРОНИН Василий Андреевич, р. в 1916 в г. Макеевка Донецкой обл.

ВОРОНОВ Алексей Иванович, р. в 1904 в д. Лемешево (ныне Вороново) Галичского р-на Костромской обл.

ГАБДРАШИТОВ Файзулла Габдуллович, р. в 1903 в д. Старые Кандры Туймазинского р-на, Башкирия.

ГАВРИЛОВ Федор Гавриилович, р. в д. Ольховец Поддорского р-на Новгородской обл.

ГАНЖЕЛА Иван Васильевич, р. в 1924 на х. Коврино Пролетарского р-на Ростовской обл.

ГАРАНЯН Ерваид Кеворкович, р. в 1903 в с. Багнари, Абхазия.

ГАТИЯТУЛЛИН Шакир Юсупович, р. в 1916 в г. Октябрьский, Башкирия.

ГЕНЕРАЛОВ Евгений Иванович, р. в 1919 в д. Верхнее Шахлово Серпуховского р-на Московской обл.

ГИЗАТУЛЛИН Абдулла Губайдуллович, р. в 1904 в с. Ибрагимово Чишминского р-на, Башкирия.

ГЛАДКОВ Стефан Яковлевич, р. в 1907 на х. Лагутинки Цимлянского р-на Ростовской обл.

ГОВОРОВ Федор Иванович, р. в 1919 в с. Подгайцы Кировоградского р-на Кировоградской обл.

ГОЛОВАЩЕНКО Сергей Куприянович, р. в 1923 в д. Новоалександровка Кемеровской обл., похоронен в д. Пирки.

Загінуў у рукапашнай схватцы

У апошнія дні верасня 1943 года 356-я стралковая дывізія фарсіравала Днепр у некалькіх месцах. Там, дзе перапраўляўся і з боем займаў пазіцыі на заходнім беразе 1183-ці стралковы полк, прыклады храбрасці і гераізму паказалі многія байцы і афіцэры, у тым ліку кулямётчык Сяргей Купрыянавіч Галавашчанка. Калі разам з байцамі ён перапраўляўся на лодцы, варожая міна выбухнула побач. Трымаючыся за абломкі лодкі, Сяргей дапамагаў сваім таварышам ратавацца, і байцы не толькі ацалелі самі, але і не дапусцілі страт зброі і боепрыпасаў. Дасягнулі правага берага і ўступілі ў бой, прыкрываючы пераправу астатніх падраздзяленняў палка. Трапны агонь па ворагу вёў кулямётчык Галавашчанка.

Напружаныя баі за ўмацаванне плацдарма і яго расшырэнне ў напрамку вёсак Піркі — Пасудава працягваліся цэлы тыдзень. Нарэшце 4 кастрычніка пасля моцнай артылерыйскай падрыхтоўкі 1183-ці стралковы полк перайшоў у рашучае наступленне. Надчас яго пяць воінаў на чале з С. К. Галавашчанкам уварваліся на ўскраіну вёскі Чэрнеў і ўступілі з фашыстамі ў рукапашную схватку. Галавашчанка асабіста знішчыў двух гітлераўцаў, але сам быў смяротна паранены. Таварышы вынеслі яго з поля бою і затым пахавалі ў вёсцы Чэрнеў.

За подзвігі, праяўленыя пры фарсіраванні Дняпра і ў баях на плацдарме, С. К. Галавашчанку прысвоена званне Героя Савецкага Саюза.

У 50-я гады астанкі героя і іншых воінаў перазахаваны з в. Чэрнеў у брацкую магілу ў в. Піркі.

І. Ф. Ганжураў

ГОЛОДНОВ Алексей Васильевич, р. в 1925 в с. Хрящевка Ставропольского р-на Самарской обл.

ГОРБУНОВ Илья Павлович, р. в 1906 в с. Кандыбулак Сергиевского р-на Самарской обл.

ГОРДЕЕВ Александр Семенович, р. в 1903 в с. Анзяк Дуванского р-на, Башкирия.

ГРАЧЁВ Иван Николаевич, р. в 1903 в Белебеевском р-не, Башкирия.

ГРЕЧИХИН Никита Артемович, р. в 1903 в г. Игрень Днепропетровской обл.

ГРЕЧУШКИН Дмитрий Федорович, р. в 1921 в с. Толкаевка Сорочинского р-на Оренбургской обл., похоронен в г. п. Комарин.

Стаялі насмерць

З успамінаў генерал-лейтэнанта Р. А. Бялова, камандзіра 16-й гв. Чарнігаўскай кавалерыйскай дывізіі

Атаку гітлераўцаў на пазіцыі 1-га эскадрона 60-га гвардзейскага кавалерыйскага палка ў раёне вёскі Галкі і хутара Усохі падтрымлівалі два танкі і самаходная гармата «фердынанд». У эскадроне быў толькі адзін узвод знішчальнікаў танкаў, якім камандаваў лейтэнант Дзмітрый Фёдаравіч Грачушкін. І вось гэты ўзвод уступіў у няроўны бой з ворагам.

Паліваючы нашы пазіцыі кулямётным і гарматным агнём, танкі і пяхота фашыстаў рухаліся наперад. Мелкія траншэі былі дрэнным укрыццем, і эскадрон нёс значныя страты. Вось побач з Грачушкіным выпусціў з рук ружжо салдат, працяты куляй. Лейтэнант узяў яго зброю і затаіўся, чакаючы зручнага моманту. Дасягнуўшы першай траншэі, танк развярнуўся, каб, як прасам, прайсціся па ёй гусеніцамі, і ў гэты момант падставіў бакавую браню пад выстралы пэтээршчыкаў. Грачушкін прыцэліўся і стрэліў. Яшчэ выстрал — і «тыгр» агарнуўся дымам.

Аднак з самаходкі заўважылі пазіцыю Грачушкіна і адкрылі на ёй агонь з блізкай дыстанцыі. Адзін са снарадаў уздыбіў зямлю побач, і асколак працяў лейтэнанта.

Непадалёку знаходзіўся яфрэйтар А. А. Цітоў. Ён бачыў, як загінуў камандзір, і, не зважаючы на свіст куль, кінуўся да Грачушкіна. Надхапіўшы процітанкавае ружжо, яфрэйтар прыцэліўся і зрабіў два выстралы. «Фердынанд» задыміў. Экіпаж самаходкі спрабаваў выратавацца, але тут жа быў знішчаны аўтаматным агнём. Трэцяя варожая машына павярнула назад. Эскадрон утрымаў пазіцыю.

Лейтэнанту Грачушкіну і яфрэйтару Цітову за гэты подзвіг было прысвоена званне Героя Савецкага Саюза.

ГРИГОРЬЕВ Леонид Михайлович, р. в 1913 в г. п. Добрянка Репкинского р-на Черниговской обл.

ГРИДИН Дмитрий Алексеевич, р. в 1911 в с. Красногвардейское Ставропольского края.

ГРИЦИНИН Константин Данилович, р. в 1905 в с. Ванновка Тюлькубисского р-на Чимкентской обл., Казахстан, похоронен в д. Галки.

Вызначыўся тэлефаніст

Перадавы эскадрон 60-га гвардзейскага кавалерыйскага палка 16-й гвардзейскай Чарнігаўскай кавалерыйскай дывізіі ўдала фарсіраваў Днепр і вёў бой за авалоданне плацдармам на правабярэжжы. У гэты час выключна важную ролю мела бесперапынная і ўстойлівая тэлефонная сувязь правабярэжжа з асноўнымі сіламі палка і дывізіі, якія яшчэ знаходзіліся на левым беразе. Па тэлефоне вялася перадача аператыўнай інфармацыі аб размяшчэнні варожых агнявых вузлоў супраціўлення, карэкціраваўся агонь палкавой і дывізійнай артылерыі. Забяспечваў гэтую работу ўзвод сувязі, які пераадолеў Днепр адразу ж пасля перадавога эскадрона. У складзе ўзвода 28 верасня 1943 года смела і вынаходліва дзейнічаў тэлефаніст яфрэйтар К. Д. Грыцынін, асабліва калі трэба было ліквідаваць абрыў тэлефоннага кабелю.

Эскадрон выбіў гітлераўцаў з іх пазіцый і сам замацаваўся ў адбітых у ворага траншэях. Тут жа размясцілася і падаспеўшая на дапамогу група надмацавання.

Увесь наступны дзень фашысты неаднаразова і адчайна спрабавалі вярнуць страчаныя пазіцыі. Нашы ж воіны цаной вялікіх намаганняў процістаялі варожым атакам і нават расшырылі захоплены плацдарм. Асабліва напружаным выдаўся дзень 30 верасня, калі кавалерысты ва ўзаемадзеянні са стралковымі падраздзяленнямі пераламалі сітуацыю на сваю карысць. Яны рашуча пацяснілі ворага і занялі ўсходнюю ўскраіну вёскі Галкі. У гэтым баі яфрэйтар Грыцынін знаходзіўся ў авангардзе баявых парадкаў і нават знішчыў нямецкую самаходную артылерыйскую ўстаноўку. Але храбры воін і сам загінуў.

Пахавалі К. Д. Грыцыніна, як і іншых загінуўшых савецкіх воінаў, у брацкай магіле каля вёскі Галкі. У 1984 годзе каля яе ўзведзены Мемарыял памяці герояў.

І. Ф. Ганжураў

ГРИЩЕНКО Николай Данилович, р. в 1920 в д. Амары Кировского р-на Сахалинской обл., похоронен в г. п. Комарин.

Яго галоўны подзвіг

З 1942 года Мікалай Грышчанка на фронце. У складзе адной з артылерыйскіх часцей удзельнічаў у многіх баях. Яго салдацкая храбрасць была

адзначана ордэнам Чырвонай Зоркі, медалём «За адвагу». Свой галоўны подзвіг здзейсніў каля Дняпра восенню 1943-га.

...25 верасня над прыкрыццём артылерыйскамінамётнага агню і дзвюх бронемашын вораг пайшоў у атаку. Стралковай роце савецкіх воінаў пагражала акружэнне. Старшы сяржант Грышчанка, узброіўшыся гранатамі, прабраўся наперад баявых парадкаў роты і пачаў расстрэльваць ворага, закідваць яго гранатамі.

Па-геройску дзейнічаў воін. Каля 30 гітлераўцаў і варожую бронемашыну знішчыў ён. А калі скончыліся патроны і гранаты, узняўся ва ўвесь рост і, павярнуўшыся тварам да сваіх, выгукнуў:

— Наперад, таварышы!

Гэта былі яго апошнія словы. Вядома, нельга было пачуць іх у шуме і громе бою, але поклічны ўзмах рукі з незвычайнай сілай узняў яго баявых таварышаў і памкнуў іх на ворага...

У сваім пісьме перад тым боем Мікалай пісаў родным, што верыцца дамоў з перамогай. Але франтавы лёс распарадзіўся так, што вечным домам для яго стаў цудоўны куточак беларускай прыдняпроўскай зямлі. М. Д. Грышчанка пахаваны ў г. п. Камарын.

І. Ф. Ганжураў

ГРОМОВ Алексей Николаевич, р. в 1911 в с. Нижняя Кукмарь Советского р-на, Марийская АССР.

ГРУЗДЕВ Иона Карпович, р. в 1923 в д. Якимиха Семеновского р-на Нижегородской обл.

ГУДЗЬ Парфирий Мартынович, р. в 1902 в д. Александровка Никопольского р-на Днепропетровской обл.

ГУРЬЯНОВ Павел Яковлевич, р. в 1918 в г. Самара.

ГУЩИН Федор Лаврентьевич, р. в 1925 в с. Старо-Студеновка Сердобского р-на Пензенской обл.

ДАВЛЕТОВ Абдурауф Ганиевич, р. в 1918 в с. Халилово Абзелиловского р-на, Башкирия, похоронен в д. Асаревичи.

ДАВЛЯТОВ Бакир Рахимович, р. в 1915 в д. Старое Амирово Благоварского р-на, Башкирия.

ДАНИЛОВ Алексей Дмитриевич, р. в 1907 в с. Ужга Койгородского р-на, Республика Коми.

ДАНИЛЬЯНЦ Еремей Иванович, р. в 1901 в с. Аранзамин, Нагорно-Карабахская АССР, похоронен в д. Асаревичи.

Удалым манеўрам...

З успамінаў генерал-лейтэнанта Р. А. Бялова, камандзіра 16-й гв. Чарнігаўскай кавалерыйскай дывізіі

Знішчыўшы варожыя танкі і самаходку, эскадрон падняўся ў атаку. Аднак шчыльны кулямётны і аўтаматны агонь з умацаванай немцамі вышынькі паміж вёскамі Вяляе і Галкі прыціснуў нашых байцоў да зямлі. Тады ў абход варожага ўмацаванага пагорка быў накіраваны кулямётны ўзвод лейтэнанта А. М. Сіманава. Камандзір кулямётнага разліку сяржант Данільянц Ерамей Іванавіч здолеў зайсці ў тыл ворага і, устанавіўшы кулямёт, даў доўгую чаргу. Нямецкія аўтаматчыкі спынілі агонь і схаваліся ў траншэі. Тады Данільянц перанёс агонь па кулямётных гнёздах гітлераўцаў. Неўзабаве адзін, а затым і другі кулямёты замоўклі. Так удалым манеўрам сяржант змог у корані змяніць баявую сітуацыю на карысць эскадрона.

Адразу ж пасля гэтага эскадрон зноў падняўся ў атаку. Кароткімі перабежкамі пад знішчальным агнём сіманаўцаў немцы пакідалі пагорак. Аднак у запале бою сяржант Данільянц не зауважыў, як з другога боку да яго падкраўся фашыст і амаль ва ўпор выпусціў доўгую чаргу.

Герой загінуў, але сваім подзвігам ён выратаваў дзесяткі жыццяў сяброў па зброі. Эскадрон хутка авалодаў пагоркам і з фланга ўварваўся ў вёску Галкі.

ДАУТОВ Искандер Садыкович, р. в 1923 в г. Исилькуль Омской обл.

ДВАДНЕНКО Иван Карпович, р. в 1903 в г. Кисловодск.

ДЕМИДОВ Александр Александрович, р. в 1915 в д. Полтево Чернского р-на Тульской обл.

ДОВЛЕТЖАНОВ Бердымурат, р. в 1921 в ауле Мулья Сычмоз Марыйского р-на, Туркмения.

ДОКУЧАЕВ Николай Егорович, р. в 1918 в д. Заполье Каргопольского р-на Архангельской обл.

ДОЦЕНКО Иосиф Трофимович, р. в 1916 в д. Шляховое Волковского р-на Харьковской обл.

ДРУЖИНИН Николай Иванович, р. в 1918 в с. Архангельское Шатковского р-на Нижегородской обл.

ДУБИН Ибрагим Хусаинович, р. в 1921 в г. Астрахань.

ДУЛЕБО Антон Николаевич, р. в 1920 в д. Дубовый Лог Червенского р-на Минской обл.

ДУСУХАМБЕТОВ Абу, р. в 1920 в д. Ушкуль Пришимского р-на Северо-Казахстанской обл.

ЕДЕЛЕВ Петр Васильевич, р. в 1909 в с. Чукалы Большеигнатовского р-на, Мордовия.

ЕРЕМУШКИН Николай Николаевич, р. в 1925 в с. Новотроицк Солтонского р-на Алтайского края.

ЕФРЕМОВ Петр Николаевич, р. в 1925 в г. п. Михайловское Алтайского края.

ЖАРИКОВ Анатолий Максимович, р. в 1920 в д. Ферезево Дмитриевского р-на Курской обл.

ЖИРОВ Филипп Ерофеевич, р. в 1911 в д. Гута Рогачевского р-на Гомельской обл.

ЖИЛИН Александр Иванович, р. в 1899 в г. Советск Кировской обл.

ЗАВГОРОДНИЙ Григорий Демидович, р. в 1914 в станице Новониколаевская Ростовской обл.

ЗАВЕРТАЛЮК Яков Гаврилович, р. в 1921 в с. Глубочок Тальновского р-на Черкасской обл.

ЗАГАЙНОВ Василий Федорович, р. в 1903 в д. Лоповцы Новотарьяльского р-на, Марийская АССР, похоронен в д. Пирки.

Цаной уласнага жыцця

Перад вайной Васіль Фёдаравіч працаваў рахункаводам у калгасе. У 1941-м пайшоў на фронт і шмат цяжкіх дарог прайшоў разам з баявымі таварышамі, пакуль не дайшоў да Дняпра на мяжы Украіны і Беларусі, у межах тагачаснага Камарынскага і Брагінскага раёнаў.

...Пад прыкрыццём цемры пераправая група воінаў на чале з яфрэйтарам Загайнавым пераправілася цераз раку і захапіла прыбярэжную вышыньку. На світанні варожыя танкі і пяхота пайшлі ў контратаку. Умелым і трапным агнём процітанкавага ружжа, кулямётаў і аўтаматаў, гранатамі, пры падтрымцы артылерыі з левага берага націск гітлераўцаў быў адбіты. Затым варожыя контратакі паўтараліся. Цэлыя суткі група смельчакоў 1185-га стралковага палка 365-й стралковай дывізіі на чале з Загайнавым утрымлівала вышыню.

Васіль Загайнаў быў паранены ў галаву, але не пакідаў поле бою. Разам з падраздзяленнямі часці, якія пераправіліся на правы бераг, ён узняў у атаку тых байцоў сваёй групы, хто застаўся ў жывых, і захапіў новую вышыню.

Гітлераўцы адчайна супраціўляліся, лезлі ў контратакі. Раптам агонь на правым флангу аслабеў. Загайнаў памкнуўся туды, але ў другі раз быў паранены асколкам снарада. На гэты раз рана аказалася смяртэльнай. Цаной уласнага жыцця воін забяспечыў сваім таварышам перамогу ў баі пры абароне вышыні. За подзвігі, праяўленыя пры фарсіраванні Дняпра і ў баях на плацдарме, Радзіма ўдастоіла свайго вернага сына залатой Зоркі Героя.

Імя В. Ф. Загайнава носіць калгас на яго радзіме, яно было нададзена і сярэдняй школе ў в. Піркі Брагінскага раёна, дзе пахаваны герой.

І. Ф. Ганжураў

ЗАГАЙНОВ Григорий Прокофьевич, р. в 1921 в д. Шуглянур Яранского р-на Кировской обл.

ЗАКИРОВ Азмат Закирович, р. в 1911 в д. Кашкалево Бураевского р-на, Башкирия.

ЗАРЕМБО Владимир Николаевич, р. в 1923 в г. Житомир.

ЗАСЕДАТЕЛЕВ Вячеслав Васильевич, р. в 1923 в г. п. Колны Орловской обл.

ЗАУЛИН Иван Александрович, р. в 1923 в с. Леньково Лысковского р-на Нижегородской обл.

ЗВЕРЕВ Николай Александрович, р. в 1921 в г. Целиноград, Казахстан.

ЗЕЛЕНЕВ Владимир Клавдиевич, р. в 1922 в с. Долгое Земетчинского р-на Пензенской обл.

ЗЕМЛЯНОВ Серафим Иванович, р. в 1914 в с. Александровка Нижнеломовского р-на Пензенской обл.

ЗОЗУЛЯ Максим Митрофанович, р. в 1905 в с. Песчанка Новомосковского р-на Днепропетровской обл.

ЗОЛОТАРЕВ Алексей Антонович, р. в 1917 в г. Нижний Кокуй Балейского р-на Читинской обл.

ЗОНОВ Пантелей Петрович, р. в 1913 в с. Зоново Куйбышевского р-на Новосибирской обл.

ЗОРЬКИН Василий Петрович, р. в 1925 в с. Куртуково Новокузнецкого р-на Кемеровской обл.

ИВАНКИН Юрий Петрович, р. в 1925 в с. Поповка Чернского р-на Тульской обл.

ИВАНОВ Игорь Сергеевич, р. в 1920 в г. Улан-Удэ.

ИВЛЕВ Дмитрий Данилович, р. в 1914 в с. Прилепы Чернянского р-на Белгородской обл.

ИСАЕВ Василий Ефимович, р. в 1915 в с. Хребтово Загорского р-на Московской обл.

КАДОЧНИКОВ Иван Петрович, р. в 1911 в д. Ведерники Верещагинского р-на Пермской обл.

КАЗАКОВ Николай Яковлевич, р. в 1912 в с. Верхопенье Ивнянского р-на Белгородской обл.

КАЗАКОВ Степан Александрович, р. в 1914 в д. Мало-Троицк Мишкинского р-на, Башкирия.

КАЗАРЯН Андраник Абрамович, р. в 1904 в г. Баку.

КАЛАБИН Алексей Иванович, р. в 1920 в д. Теряево Гаврилово-Посадского р-на Ивановской обл.

КАЛДЫКАРАЕВ Джумагалы, р. в 1922 в Ходжейлийском р-не (7-й с/с), Каракалпакская АССР.

КАЛИНИН Борис Петрович, р. в 1913 в г. Мытищи Московской обл.

КАЛИНИЧ Николай Денисович, р. в 1909 в с. Новобогдановка Сахновщинского р-на Харьковской обл.

КАМЫНИН Кирилл Леонтьевич, р. в 1904 в с. Большая Поляна Тербунского р-на Липецкой обл.

КАМЫШЕВ Владимир Николаевич, р. в 1925 в с. Зубриловка Новониколаевского р-на Сталинградской обл.

КАРЕЛИН Петр Петрович, р. в 1923 в д. Казарино Алапаевского р-на Свердловской обл.

КАСИМХОДЖАЕВ Сандусман, р. в 1915 в кишлаке Кавардан Коммунистического р-на Ташкентской обл., Узбекистан.

КАТАЕВ Михаил Максимович, р. в 1903 в с. Осмерыжск Качирского р-на Павлодарской обл., Казахстан.

КВИТКОВ Александр Спиридонович, р. в 1922 в с. Железника Павлодарской обл., Казахстан.

КИЗАТОВ Жалел Кизатович, р. в 1920 в с. Карагай Ленинского р-на Северо-Казахстанской обл.

КИНЖАБАЕВ Туле, р. в 1902 в с. Чилик Алма-Атинской обл., Казахстан.

КИРЕНКОВ Тимофей Петрович, р. в 1907 в с. Ямской Хвойнинского р-на Новгородской обл.

КИРИК Иван Васильевич, р. в 1911 в с. Новоселки Днепровые Вышгородского р-на Киевской обл.

КИРСАНОВ Александр Васильевич, р. в 1898 в г. Казань.

КЛЕВЦОВ Сергей Трофимовнч, р. в 1905 в с. Малыевка Щигровского р-на Курской обл.

КЛИМЕНКО Николай Федорович, р. в 1923 в с. Рояковка Кегичевского р-на Харьковской обл.

КНЯЗЕВ Иван Николаевич, р. в 1924 в д. Князево Кушнаренковского р-на, Башкирия.

КОВАЛЕНКО Петр Иванович, р. в 1909 в г. п. Пересечное Харьковской обл.

КОВРИЖКО Илья Павлович, р. в 1923 в г. Новосибирск.

КОВТУН Василий Ефимович, р. в 1921 в с. Бутман Старосинявского р-на Хмельницкой обл.

КОВТУН Павел Максимович, р. в 1913 в с. Мирополье Краснопольского р-на Сумской обл.

КОЗАЧУК Иван Федорович, р. в 1913 в с. Прилипча Заставновского р-на Черновицкой обл.

КОЗЛОВ Александр Герасимович, р. в 1918 в д. Любовка Калининского р-на Саратовской обл.

КОЛБУНОВ Владимир Акимович, р. в 1911 в д. Ростовка Большереченского р-на Омской обл.

КОЛЕСНИК Владимир Григорьевич, р. в 1911 в с. Рожны Броварского р-на Киевской обл.

КОЛЕСНИКОВ Василий Михайлович, р. в 1922 в г. Рогачев Гомельской обл.

КОЛЕСНИКОВ Иван Степанович, р. в 1911 в г. Новокубанск Краснодарского края.

КОЛОКОЛЬЦЕВ Федор Николаевич, р. в 1909 в с. Починки Нижегородской обл.

КОНЕВ Александр Степанович, р. в 1916 в раб. пос. Алтайский Алтайского края.

КОНОВАЛЕНКО Владимир Онуфриевич, р. в 1917 в г. Санкт-Петербург.

КОНЬКОВ Петр Васильеанч, р. в 1909 в с. Цибизовка Кирсановского р-на Тамбовской обл.

КОПЫТОВ Степан Логвинович, р. в 1924 в д. Брылино Каргопольского р-на Курганской обл.

КОРЖОВ Даиинл Трофимович, р. в 1902 в с. Николаевка Волчанского р-на Харьковской обл.

КОРОЛЬКОВ Иван Васильевич, р. в 1919 в с. Тундрино Сургутского р-на Ханты-Мансийского АО Тюменской обл.

КОСТИН Иван Иванович, р. в 1914 в с. Апальково Кромского р-на Орловской обл.

КОСТРЫКИН Владнмир Михайлович, р. в 1918 в с. Кутли Пичаевского р-на Тамбовской обл., похоронен в д. Асаревичи.

КОТОВ Николай Иванович, р. в 1918 в с. Воскресенское Некоузского р-на Ярославской обл.

КРАСИКОВ Александр Васильевич, р. в 1907 в с. Красный Яр Ордынского р-на Новосибирской обл.

КСЫНКИН Алексей Николаевич, р. в 1923 в с. Алгасово Моршанского р-на Тамбовской обл.

КУБЫШКО Григорий Иванович, р. в 1907 в д. Федоровка Суражского р-на Брянской обл.

КУВИКА Иван Ианович, р. в 1919 в с. Ровное Новоукраинского р-на Кировоградской обл.

КУДРЯВИЦКИЙ Давид Абрамович, р. в 1919 в раб. пос. Хиславичи Смоленской обл.

КУЖАКОВ Мурат Галлямович, р. в 1904 в д. Старое Мураиталово Кумертауского р-на, Башкирия.

КУЗНЕЦОВ Александр Михайлович, р. в 1922 в д. Расстригино Гороховецкого р-на Владимирской обл.

КУЗНЕЦОВ Иван Федорович, р. в 1922 в пос. Черкасский Панкрушихинского р-на Алтайского края.

КУЗОВНИКОВ Анатолий Петрович, р. в 1905 в с. Кулагино Новосергиевского р-на Оренбургской обл.

КУМАНЕВ Павел Маркелович, р. в 1917 в с. Андреевка Большеигнатовского р-на, Мордовия, погиб 29.9.1943 у х. Власенки.

КУРМАНОВ Акаи, р. в 1918 в с. Косбармак Атбасарского р-на Целиноградской обл.

КУРОПЯТНИК Дмитрий Григорьевич, р. в 1911 в с. Константиновка Новоодесского р-на Николаевской обл.

КУРЯТНИКОВ Николай Андреевич, р. в 1923 в д. Семчино Клинского р-на Московской обл.

КУСИМОВ Тагир Таипович, р. в 1909 в д. Кусимово Абзелиловского р-на, Башкирия.

ЛАЗАРЕВ Архип Алексеевич, р. в 1915 в с. Попелевка Мглинского р-на Брянской обл.

ЛАПИК Алексей Васильевич, р. а 1906 в с. Антоновка Красногорского р-на Брянской обл.

ЛАПУШКИН Филипп Семеиович, р. в 1925 в д. Слободище Орехово-Зуевского р-на Московской обл.

ЛАПШИН Илья Федорович, р. в 1918 в г. Самара.

ЛАЩЕНКО Петр Николаевич, р. в 1910 в с. Турья Щорского р-на Черниговской обл.

ЛЕБЕДЕВ Виктор Михайлович, р. в 1924 в д. Ново-Еловка Тальменского р-на Алтайского края.

ЛЕУСЕНКО Иваи Михайлович, р. в 1917 в с. Великий Лес Липоводолинского р-на Сумской обл.

ЛИНЧУК Алексей Титович, р. в 1925 в с. Россошки Христиновского р-на Черкасской обл.

ЛИЧИНКО Александр Сергеевич, р. в 1918 в с. Кульнево Почепского р-на Брянской обл.

ЛОБАНОВ Виктор Иванович, р. в 1925 в с. Спаспоруб Прилузского р-на, Республика Коми.

ЛУКЬЯНОВ Андрей Емельянович, р. в 1922 в с. Паракино Большеберезниковского р-на, Мордовия.

ЛУНИН Яков Михайлович, р. в 1899 в д. Верхнее Буталово Алапаевского р-на Свердловской обл.

ЛУТ Николай Евсеевич, р. в 1918 в с. Митрофановка Гаврического р-на Восточно-Казахстанской обл.

ЛУЧОК Михаил Тихоиович, р. в 1918 в с. Наумовка Короковского р-на Черниговской обл.

ЛЫСАНОВ Иван Гаврилович, р. в 1919 в д. Старая Барановка Новодеревеньковского р-на Орловской обл.

ЛЫСЕНКО Александр Акимович, р. в 1920 в с. Балахоновское Кочубеевского р-на Ставропольского края.

ЛЮДНИКОВ Иваи Ильич, р. в 1902 в г. п. Седово Донецкой обл.

ЛЯШЕНКО Иван Михайлович, р. в 1921 в с. Константиновка Марьинского р-на Донецкой обл.

МАГЕРАМОВ Меликъ Меликович, р. в 1920 в с. Печахчи Зердобского р-на, Азербайджан.

МАГОМЕД-МИРЗОЕВ Хаваджи, р. в 1910 в с. Алхазурово Урус-Мартановского р-на, Чечня.

МАКАРОВ Иван Николаевич, р. в 1904 в д. Есипово Алексинского р-на Тульской обл.

МАЛЬКОВ Дмитрий Кузьмич, р. в 1904 в д. Лаврухино Советского р-на Кировской обл.

МАЛЯСОВ Виктор Александрович, р. в 1917 а г. Ташкент.

МАМКИН Павел Степанович, р. в 1922 в д. Бурцево Оленинского р-на Тверской обл., похоронен в г. п. Брагин, ул. Советская.

Адважны сяржант

Калі пачалася вайна, Паўла Мамкіна прызвалі ў армію і накіравалі на вучобу ў адно з ваенных вучылішчаў. Але скончыць яго Паўлу не давялося. Складаная ваенная абстаноўка вымусіла камандаванне вучылішча накіраваць курсантаў на фронт. Малады воін стаў кулямётчыкам.

У цяжкія дні 1942-га Павел Мамкін разам са сваімі сябрамі па зброі пазнаў горыч адступлення. Затым адважна змагаўся з ворагам каля сцен волжскай цвярдыні — удзельнічаў у акружэнні і разгроме ворага пад Сталінградам. Ратны подзвіг кулямётчыка быў адзначаны ордэнам Чырвонай Зоркі.

...У перадапошнія дні верасня 1943 года 77-я гвардзейская Чарнігаўская стралковая дывізія падышла да Дняпра на сумежжы Украіны і Беларусі, непадалёку ад Камарына. Днём 28 верасня камандзір кулямётнага аддзялення 221-га гвардзейскага стралковага палка гв. малодшы сяржант П. С. Мамкін атрымаў загад пераправіцца ноччу са сваёй групай на правабярэжжа, захапіць там хоць невялікі плацдарм і агнём з кулямётаў падтрымаць фарсіраванне Дняпра іншымі падраздзяленнямі дывізіі. Цёмнай ноччу смельчакі пачалі пераправу. Плылі ціха, асцярожна, каб іх не заўважылі гітлераўцы. У выніку непрыкметна для ворага пераадолелі водную перашкоду і высадзіліся на правым беразе Дняпра. Справа і злева ўжо завязалася перастрэлка. Дзесьці непадалёку ад кулямётчыкаў чулася артылерыйская кананада. Мамкін зразумеў, што завязаўся жорсткі бой нашых часцей з гітлераўцамі на подступах да Камарына. Затаіўшыся паблізу ад ворага, група Мамкіна працягвала асцярожна рухацца ўглыб варожых баявых парадкаў. Смелага і раптоўнага ўдару кулямётчыкаў Мамкіна з фланга немцы ніяк не чакалі і таму не маглі вытрымаць яго. Байцы адразу ж захапілі пакінутыя ворагам траншэі. Апамятаўшыся, фашысты пайшлі ў атаку, маючы намер адбіць страчаную пазіцыю. Але гэта ім не ўдалося. Прыкаваўшы да сябе ўвагу фашыстаў, нашы кулямётчыкі далі магчымасць іншым падраздзяленням дывізіі паспяхова пераадолець раку, захапіць плацдарм на правым беразе. Затым ён стаў саюзабліўым трамплінам, з якога воіны палка і ўсёй дывізіі развівалі наступленне па Брагіншчыне і далей, на захад.

Але Паўлу Мамкіну не суджана было прайсці вызваліцелем па Беларусі. Падчас жорсткага бою асколак міны насмерць скасіў адважнага воіна.

Баявыя таварышы пахавалі гвардыі малодшага сяржанта Паўла Мамкіна і іншых загінуўшых байцоў і афіцэраў непадалёку ад Дняпра. А ў маі 1964 года астанкі іх былі перазахаваны ў брацкай магіле ў Брагіне.

У памяць аб подзвігу Паўла Мамкіна адной з вуліц Брагіна прысвоена яго імя.

М. А. Салаўёў

Маяк Палесся, 1983, 2 чэрв.

МАМРАЕВ Мартбек, р. в 1908 в ауле № 20 Каркаралинского р-на Карагандинской обл., Казахстан.

МАНАКИН Михаил Федорович, р. в 1924 в с. Дворцы Дзержинского р-на Калужской обл.

МАНАХОВ Евгений Федорович, р. в 1925 в г. Кузнецк Пензенской обл.

МАРКОВСКИЙ Вениамин Яковлевич, р. в 1924 в с. Залесово Алтайского края.

МАСЛОВ Николай Васильевич, р. в 1902 в д. Узлово Абатского р-на Тюменской обл.

МАСЛЯКОВ Георгий Гаврилович, р. в 1925 в г. Нижний Новгород.

МАСТРЮКОВ Николай Трофимович, р. в 1915 в с. Малый Буртасс Пачелмского р-на Пензенской обл.

МАТВЕЕВ Иван Ефимович, р. в 1909 в с. Серегово Чердынского р-на Пермской обл.

МАТЮК Арсентий Васильевич, р. в 1914 в с. Капуловка Никопольского р-на Днепропетровской обл.

МАТЮШКИН Василий Ефимович, р. в 1921 в с. Новые Пичуры Наровчатского р-на Пензенской обл.

МАХМУДОВ Рожаи (Ровшаи), р. в 1925 в с. Снаб Самаркандского р-на, Узбекистан.

МАХОВ Николай Федорович, р. в 1921 в г. п. Каргополье Курганской обл., похоронен в г. п. Брагин, ул. Советская.

У штурмавым авангардзе

...Цёмная вераснёўская ноч. Савецкія воінскія часці падрыхтавалі ўсё неабходнае для рашучага штурму воднай перашкоды — Дняпра. Аддзяленне гвардыі сяржанта Махава пад моцным агнём ворага пачало пераправу.

Не вытрымаўшы смелага націску, на адным з участкаў першай лініі траншэй гітлераўцы пачалі адступаць. Невялікі плацдарм для высадкі нашых падраздзяленняў быў забяспечаны. Потым за чатыры гадзіны М. Ф. Махаў арганізаваў пераправу 120 байцоў са зброяй і боепрыпасамі, вывез на левабярэжжа дзесяткі параненых. Услед за штурмавым авангардам раку фарсіравалі іншыя воінскія падраздзяленні, расшыраючы і ўмацоўваючы заваяваны прыдняпроўскі плацдарм на тэрыторыі Брагінскага раёна.

Больш як два тыдні грымелі гарачыя баі каля Дняпра. Выпрабаваныя ў жорсткіх схватках байцы

аддзялення Махава атрымалі загад правесці разведку на подступах да вёскі Жылічы. Камандзіру хацелася правесці аперацыю па магчымасці незаўважана, каб не ўвязвацца ў бой і не ахвяраваць жыццямі байцоў. Але пазбегнуць сутычкі з ворагам не ўдалося. Заўважыўшы гэта, на падмацаванне разведчыкам кінуліся іншыя пары аддзялення. Быў бой, і была радасць чарговай перамогі. Але для салдат стралковага аддзялення М. Ф. Махава яна азмрочылася глыбокім смуткам аб загінуўшым камандзіру...

Імя М. Ф. Махава прысвоена адной з вуліц Брагіна.

І. Ф. Ганжураў

МАЦКЕВИЧ Игнатий Викентьевич, р. в 1912 в д. Звольша Лиозненского р-на Витебской обл., погиб 26.9.1943, похоронен у д. Колыбань.

МЕЛЬНИКОВ Василий Иванович, р. в 1900 в с. Маянга Балаковского р-на Саратовской обл.

МЕНШУН Григорий Иванович, р. в 1912 в с. Тулиголово Кролевецкого р-на Сумской обл.

МЕНЩИКОВ Петр Михайлович, р. в 1918 в г. Щучинск Кокчетавской обл., Казахстан.

МИЛЬНЕР Рафаил Исаевич, р. в 1910 в г. п. Монастырище Черкасской обл.

МИНДИГУЛОВ Тафтазан Тагирович, р. в 1923 в д. Кусеево Баймакского р-на, Башкирия, похоронен в д. Галкі.

Загінулі, але не адступілі

Тафтазан быў простым сялянскім хлопцам. Працаваў на капальнях золата, пакуль напрыканцы 1941-га не быў прызваны ў армію і напрадвесні наступнага накіраваны на фронт. Там ён прыбыў у 62-гі гвардзейскі кавалерыйскі полк. З самага пачатку ваяваў у складзе мінамётнага падраздзялення.

Ён вельмі прыдаўся камандзіру мінамётнага разліку Т. Т. Міндыгулаву ў баі на дняпроўскім плацдарме ў адзін з апошніх дзён верасня 1943 года, калі разлік трапіў у акружэнне. Зразумеўшы, што падмацаванне хутка не падасцца, мінамётчыкі выравнылі змагацца да апошняга байца. Калі затым кавалерысты 16-й гвардзейскай Чарнігаўскай кавалерыйскай дывізіі адбілі ў ворага агнявую пазіцыю Міндыгулава, то ўбачылі: вакол валяліся трупы гітлераўцаў. Мінамётчыкі выкарысталі ўвесь боезапас і ўзарвалі мінамёты, каб іх не захапілі фашысты. І самі загінулі, але не адступілі.

Т. Т. Міндыгулаў пахаваны ў в. Галкі Брагінскага раёна. Яму пасмяротна прысвоена званне Героя Савецкага Саюза. Удзячныя землякі свята шануюць памяць слаўнага воіна. У вёсцы Кусеева ўстаноўлены бюст героя, а на будынку школы — мемарыяльная дошка.

І. Ф. Ганжураў

МИХАЛЬКО Василий Пименович, р. в 1918 в с. Ордокубанское Гулькевичского р-на Краснодарского края.

МИХИН Алексей Никитич, р. в 1924 в пос. Свобода Никифоровского р-на Тамбовской обл.

МИЩЕНИН Николай Михайлович, р. в 1924 в пос. Андреевка Шипуновского р-на Алтайского края.

МИЩЕНКО Алексей Емельянович, р. в 1923 в с. Синяк Вышгородского р-на Киевской обл.

МОИСЕЕВ Николай Матвеевич, р. в 1901 в д. Осека Калужского р-на Вологодской обл.

МУХИН Виктор Петрович, р. в 1924 в с. Большая Ельня Кстовского р-на Нижегородской обл.

НАБИЕВ Вали, р. в 1916 в кишлаке Нагзакарон Гиждуванского р-на Бухарской обл., Узбекистан.

НАГОРНЫЙ Михаил Петрович, р. в 1917 в д. Фирсовка Нововоронцовского р-на Херсонской обл.

НЕЖНОВ Валентин Степанович, р. в 1915 в г. Санкт-Петербург.

НЕСТЕРЕНКО Даниил Потапович, р. в 1918 в Донецкой обл.

НИКИФОРОВ Алексей Федорович, р. а 1915 в д. Дурасово Чишминского р-на, Башкирия.

НИКИФОРОВ Иван Яковлевич, р. в 1923 в д. Маяки Карымского р-на Читинской обл.

НИЯЗМАМЕДОВ Тачмамед, р. в 1914 в с. Джеджирс Кизыл-Арватского р-на Красноводской обл.

НОВОСЕЛЬЦЕВ Михаил Иванович, р. в 1900 в с. Покровка Шацкого р-на Рязанской обл.

ОГНЕВ Андрей Григорьевич, р. в 1902 в с. Огнево Большенарымского р-на Восточно-Казахстанской обл.

ОГОРОДНИКОВ Николай Иванович, р. в 1919 в с. Огородники Красногорского р-на, Удмуртия.

ОЛЬЧЕВ Николай Данилович, р. в 1922 в с. Борки Шацкого р-на Рязанской обл.

ОПАЛЕВ Алексей Константинович, р. в 1925 в г. Зуевка Кировской обл.

ОСИПОВ Александр Архипович, р. в 1912 в с. Жарковка Кирсановского р-на Тамбовской обл.

ОСИПОВ Михаил Иванович, р. в 1914 в д. Алексеевка Ленинского р-на Тульской обл.

ПАВЛЕНКО Иосиф Дмитриевич, р. в 1922 а с. Кишин Олевского р-на Житомирской обл.

ПАВЛОВ Николай Павлович, р. в 1924 в д. Малый Ярмор Моркинского р-на, Марийская АССР.

ПАВЛОВСКИЙ Анатолий Михайлович, р. в 1906 в г. Курск.

ПАВЛОВСКИЙ Федор Кириллович, р. в 1921 в с. Сасновка Александровского р-на Кировоградской обл., похоронен в г. п. Комарин.

Ішоў наперадзе камсорг

Пасля Курскай бітвы савецкія войскі з цяжкімі баямі гналі ворага на захад. Вельмі моцнай перашкодай на гэтым іх шляху на мяжы Украіны і Беларусі аказаўся шырокі і паўнаводны Днепр.

Фарсіраваўшы яго на сваім участку, 356-я стралковая дывізія вяла зацяжныя пазіцыйныя баі на плацдарме ў былым Камарынскім раёне. Тут добра праявіў сябе камсорг стралковага батальёна 1181-га стралковага палка лейтэнант Фёдар Паўлоўскі. У прыватнасці, 6 кастрычніка ён з групай байцоў выбіў ворага з умацавання на левабярэжным плацдарме. Але не паспелі савецкія воіны добра агледзецца на захопленым рубяжы, як немцы прадпрынялі моцную контратаку. Нягледзячы на істотныя страты ад дружнага і трапнага агню байцоў Паўлоўскага, яны працягвалі ўпарта насядаць.

З кожнай мінутай радзелі рады абаронцаў рубяжа. І вось наступіў самы напружаны момант, калі камсорг застаўся адзін супраць ашалелай ад страт варожай зграі. Ужо былі на зыходзе патроны, і кулямёт лейтэнанта мог змоўкнуць з мінуты на мінуту. Але ў гэты час ззаду пачулася дружнае «ўра!». Гэта падаспела падмацаванне. Высветлілася, што на пазіцыі Паўлоўскага вораг страціў больш за сотню салдат і афіцэраў. З іх 65 знішчыў адважны камсорг.

У той дзень бой на плацдарме ў месцы раніцняй атакі групы Паўлоўскага доўжыўся да самага вечара. А на зыходзе дня камандзіру палка прынеслі сумную вестку — падчас атакі загінуў камсорг батальёна.

У 1965 годзе імя Ф. К. Паўлоўскага нададзена Бярозкаўскай васьмігадовай школе.

І. Ф. Ганжураў

ПАВЛОЦКИЙ Михаил Аркадьевич, р. в 1922 в г. Тирасполь.

ПАХОЛЮК Иван Арсентьевич, р. в 1916 в г. п. Цибулев Черкасской обл.

ПЕРЕХОДА Иван Сергеевич, р. в 1907 в г. Павлоград Днепропетровской обл.

ПЕТЛЮК Иосиф Матвеевич, р. в 1898 в с. Немировка Червоноармейского р-на Ровенской обл.

ПЕТУХОВ Николай Дмитриевич, р. в 1913 в г. Москва.

ПИВЕНЬ Петр Степанович, р. в 1919 в с. Веселоярск Рубцовского р-на Алтайского края.

ПОДЛУЗСКИЙ Сергей Владимирович, р. в 1919 в с. Балыки Мглинского р-на Брянской обл.

ПОПОВ Федор Кузьмич, р. в 1921 в Баторинском наслеге Мегино-Кангаласского р-на, Якутия.

ПОПУГАЕВ Алексей Григорьевич, р. в 1924 в с. Рассыпное Троицкого р-на Луганской обл., похоронен в д. Маложин.

ПРИМАК Павел Александрович, р. в 1911 в Благовещенском р-не Амурской обл.

ПРИХОДЬКО Геннадий Андреевич, р. в 1919 в д. Саратовка Баганского р-на Новосибирской обл.

ПРОЦЕНКО Леонид Алексеевич, р. в 1913 в г. п. Великий Бурлук Харьковской обл.

ПУТИЛИН Василий Сергеевич, р. в 1924 в с. Приозерное Добринского р-на Липецкой обл.

ПУХОВ Николай Павлович, р. в 1895 в д. Гришово Бабынинского р-на Калужской обл.

РАХМАТУЛЛИН Шамиль Сандович, р. в 1920 в г. Томск.

РОМАНОВ Василий Михайлович, р. в 1910 в с. Большие Угороды Новгородского р-на.

РОЩУПКИН Степан Петрович, р. в 1917 в с. Знаменка Горшеченского р-на Курской обл.

РУДОЙ Анатолий Михайлович, р. в 1912 в г. п. Борисовка Белгородской обл.

РУМЯНЦЕВ Александр Степанович, р. в 1923 в д. Черногубцево Гагаринского р-на Смоленской обл.

РУМЯНЦЕВ Иван Николаевич, р. в 1903 в г. Данилов Ярославской обл.

РУСАКОВ Василий Александрович, р. в 1925 в д. Клясово Кимрского р-на Тверской обл.

РЫЖКОВ Антон Андреевич, р. в 1920 в с. Абрамовка Таловского р-на Воронежской обл.

РЫЖОВ Александр Петрович, р. в 1920 в с. Васильевка Грибановского р-на Воронежской обл.

САВОЧКИН Петр Сергеевич, р. в 1905 в г. п. Сурское Ульяновской обл.

САВЧУК Григорий Петрович, р. в 1902 в с. Комаров Винницкого р-на.

САЗОНОВ Афанасий Илларионович, р. в 1915 в д. Новый Юг Чернушинского р-на Пермской обл.

САЛТЫКОВ Иван Павлович, р. в 1917 в г. Челябинск.

САМАРКИН Иван Федорович, р. в 1902 в с. Новая Кармала Кошкинского р-на Самарской обл.

САМСОНОВ Борис Васильевич, р. в 1909 в с. Остров Ленинского р-на Московской обл.

СВЕРДЛИКОВ Григорий Иванович, р. в 1919 в станице Незамаевская Павловского р-на Краснодарского края.

СЕЛЕЗНЕВ Николай Павлович, р. в 1922 в с. Тютчево Чаплыгинского р-на Липецкой обл.

СЕРЕГИН Александр Павлович, р. в 1906 в д. Болдасовка Ферзиковского р-на Калужской обл.

СЕРЕЖНИКОВ Александр Иванович, р. в 1915 в с. Грушевка Гуковского р-на Ростовской обл.

СЕРИКОВ Василий Дмитриевич, р. в 1919 в с. Порожное Шипуновского р-на Алтайского края.

СИБАГАТУЛЛИН Литфулла Сибасаич, р. в 1912 в д. Чайка Ушинского р-на Пермской обл.

СИДОРКОВ Семен Матвеевич, р. в 1908 в с. Городище Болховского р-на Орловской обл.

СИЛИН Николай Николаевич, р. в 1922 в г. Семипалатинск, Казахстан.

СИМАНОВ Александр Михайлович, р. в 1918 в д. Нехоталовка Мокшанского р-на Пензенской обл.

СИХИМОВ Есмурат, р. в 1922 в с. Кос-Агач Аксуского р-на Талды-Курганской обл., Казахстан, погиб 27.9.1943.

СЛОБОДСКОВ Михаил Михайлович, р. в 1925 в г. Оренбург.

СОБКО Иван Кузьмич, р. в 1919 в с. Кизомыс Белозерского р-на Херсонской обл.

СОЛДАТЕНКО Василий Григорьевич, р. в 1920 в с. Лиховка Пятихатского р-на Днепропетровской обл.

СОЛОВЬЕВ Гавриил Иванович, р. в 1913 в д. Алешунино Кинешемского р-на Ивановской обл.

СОФРОНОВ Петр Сергеевич, р. в 1925 в д. Моркваши Елабужского р-на, Татария.

СТАШЕК Николай Иванович, р. в 1914 на х. Мариновский Беляевского р-на Одесской обл.

СТЕПАНОВ Иван Васильевич, р. в 1908 в д. Зыбалово Жуковского р-на Калужской обл.

СТЕПАНОВ Никита Андреевич, р. в 1913 в д. Васильевка Ермакеевского р-на, Башкирия.

СУРКОВ Григорий Николаевич, р. в 1916 в с. Лобановка Новоспасского р-на Ульяновской обл.

СУРКОВ Петр Николаевич, р. в 1915 в с. Ермаковское Ермаковского р-на Красноярского края.

СУХАРЕВ Иван Егорович, р. в 1910 в с. Бым Кунгурского р-на Пермской обл.

СУХАРНИКОВ Дмитрий Павлович, р. в 1913 в с. Суромна Суздальского р-на Владимирской обл.

ТАРНОПОЛЬСКИЙ Абрам Исакович, р. в 1912 в г. Нежин Черниговской обл.

ТВЕРДОХЛЕБОВ Арсений Савельевич, р. в 1914 в с. Новоселовка Доманевского р-на Николаевской обл.

ТИМОШЕНКО Владимир Яковлевич, р. в 1912 в г. Донецк.

ТИТОВ Алексей Тимофеевич, р. в 1912 в д. Гиездилово Спас-Деменского р-на Калужской обл.

ТИТОВ Андрей Алексеевич, р. в 1905 в с. Покровка Джеты-Огузского р-на Иссык-Кульской обл., Кыргызстан.

ТИХОНОВ Григорий Матвеевич, р. в 1912 в с. Симоновка Чистопольского р-на Кокчетавской обл., Казахстан.

ТОМИЛИН Павел Николаевич, р. в 1919 в пос. Билимбай Свердловской обл.

ТРУБИЦЫН Николай Панфилович, р. в 1914 в с. Обояки Обоянского р-на Курской обл.

ТУРКОВ Денис Ильич, р. в 1904 в д. Бровкино Вяземского р-на Смоленской обл.

УЗАКОВ Аблакул, р. в 1922 в н. п. Каратепа Ургутского р-на Самаркандской обл., Узбекистан.

ФАРУНЦЕВ Борис Николаевич, р. в 1916 в д. Вахрушево Вологодского р-на Вологодской обл.

ФЕДОТОВ Петр Иванович, р. в 1922 в д. Синтин Вешенского р-на Ростовской обл.

ФИОНОВ Иван Данилович, р. в 1923 в д. Валяевка Шацкого р-на Рязанской обл.

ФРОЛОВ Иван Васильевич, р. в 1918 в д. Митино Нерехтского р-на Костромской обл.

ХАЙБУЛЛИН Кутлуахмет Кутлугалямович, р. в 1921 в д. Сулейманово Знанчуринского р-на, Башкирия.

ХАЙДАРОВ Амир Сулейманович, р. в 1911 в д. Верхний Кудаш Татышлинского р-на, Башкирия.

ХАЛИКОВ Тимирбулат Гульятдинович, р. в 1917 в с. Казанбулак Оренбургской обл.

ХАРЛАМОВ Сергей Васильевич, р. в 1925 в д. Каблучки Озерского р-на Московской обл.

ХАСАНОВ Сара Хузямович, р. в 1916 в д. Уметбаево Стерлибашевского р-на, Башкирия.

ХИНДРЕУС Хейнрих Иосепович, р. в 1922 в пос. Знмидицы Волосовского р-на Ленинградской обл.

ХОДОСОВ Николай Якоалевич, р. в 1913 в станице Бесленеевская Лабинского р-на Краснодарского края.

ХОМРАЧ Владимир Гаврилоаич, р. в 1920 в г. Уссурийск.

ХРИСТОВ Александр Григорьевич, р. в 1909 в г. Самара.

ХРОМЫХ Василий Петрович, р. в 1910 а г. п. Елань-Коленовский Воронежской обл.

ЦАПЛИН Андрей Павлович, р. в 1923 в д. Ветрещы Касимовского р-на Рязанской обл.

ЦЫС Василий Трофимоаич, р. в 1904 в с. Хоружевка Недригайловского р-на Сумской обл.

ЧЕРЕШНЕВ Гавриил Егорович, р. в 1916 в с. Кривополянье Чаплыгинского р-на Липецкой обл.

ЧЕРНОВСКОЙ Сергей Акимович, р. в 1921 в д. Юрьево Плавского р-на Тульской обл.

ЧЕРНОМОРЕЦ Владимир Данилович, р. в 1924 в с. Караказелево Новоукраинского р-на Кировоградской обл.

ЧЕРНЯЕВ Петр Андреевич, р. в 1924 в с. Хитрово Малоархангельского р-на Орловской обл.

ЧИКИН Алексей Яковлевич, р. в 1906 на ст. Немчиновка Одинцовского р-на Московской обл.

ЧИРКОВ Алексаидр Афанасьевич, р. в 1925 в с. Верх-Камышенка Заринского р-на Алтайского края.

ЧУРЮМОВ Василий Семеиович, р. в 1918 в г. Михайловка Сталинградской обл.

ШАМАЕВ Павел Иваиович, р. в 1898 в д. Бухалово Собинского р-на Владимирской обл.

ШАПОЧКА Иван Тимофеевич, р. в 1909 в г. Ростов-на-Дону.

ШЕВЕЛЕВ Виктор Семенович, р. в 1925 в г. Русский.

ШЕЛОМЦЕВ Николай Григорьевич, р. в 1922 в д. Зауполовщина Вохомского р-на Костромской обл.

ШИШКОВ Даниил Кузьмич, р. в 1907 в г. Почеп Брянской обл.

ШМОНИН Дмитрий Андреевич, р. в 1925 в г. Новосибирск.

ШМОРГУН Николай Иваиович, р. в 1913 в г. п. Новопсков Луганской обл.

ШУМОВ Петр Петрович, р. в 1913 в с. Львовка Большеболдинского р-на Нижегородской обл.

ШУРПЕНКО Дмитрий Васильевич, р. в 1915 в г. Москва.

ЩЕРБАКОВ Алексей Васильевич, р. в 1924 в г. Кулебаки Нижегородской обл.

ЩЕРБАКОВ Василий Кириллович, р. в 1912 в пос. Куркулаб Геок-Тепенского р-на Ашхабадской обл., Туркмения.

ЮРЬЕВ Михаил Макарович, р. в 1918 в с. Мостище Оленинского р-на Тверской обл.

ЮСУПОВ Исмаил Аксанович, р. в 1922 в г. Астрахань.

ЯКОВЛЕВ Николай Александрович, р. в 1924 в с. Сидоровское Усть-Кубинского р-на Волгоградской обл., похоронен в г. п. Комарин.

ЯКУБОВ Касым Бешимович, р. в 1916 в г. Коканд Ферганской обл., Узбекистан.

ЯКУПОВ Николай Якупович, р. в 1920 в с. Иштеряково Тукаевского р-на, Татария.

ЯКУШКИН Георгий Трофимович, р. в 1923 в с. Старые Пичингуши Ельниковского р-на, Мордовия.

ЯХАГОЕВ Михаил Ардашукович, р. в 1919 в с. Псыгансу Урванского р-на, Кабардино-Балкария.

Падрыхтаваў *І. Ф. Ганжураў*

А. Н. Абрамов

А. И. Агафонов

А. С. Агафонов

С. И. Акифьев

М. С. Актуганов

В. И. Александров

Н. А. Александров

Е. А. Алексеев

Аминов Халлак

А. Д. Андреев

Н. М. Андреев

К. М. Андрусенко

В. П. Антонов

Н. И. Антонов

Я. А. Антонов

Я. Ф. Антошин

В. С. Аскалепов

П. А. Афанасьев

С. Е. Афанасьев

К. Х. Ахметшин

Бабаев Тухтасин

Байрамов Мюльки

Д. А. Бакуров

М. П. Баранов

Г. И. Басманов

П. М. Бахарев

П. К. Баюк

Г. В. Безуглов

А. И. Белов

Г. А. Белов

П. А. Белов

А. Г. Бойцов

И. П. Болодурин

А. Л. Бондарев

Т. А. Бояринцев

В. И. Бояркин

Т. И. Брагонин

Г. Д. Будник

И. И. Варепа

Н. Н. Васильев

К. Р. Вертяков

З. Д. Вихнин

М. М. Власов

Н. Т. Волков

А. П. Волошин

А. И. Воронов

Ф. Г. Гаврилов

И. В. Ганжела

Е. К. Гаранян

Е. И. Генералов

Ф. И. Говоров

А. В. Голодников

И. П. Горбунов

А. С. Гордеев

Н. А. Гречихин

Д. Ф. Гречушкин

Л. М. Григорьев

Д. А. Гридин

К. Д. Грицинин

А. Н. Громов

И. К. Груздев

П. М. Гудзь

Ф. Л. Гущин

А. Г. Давлетов

Б. Р. Давлятов

А. Д. Данилов

Е. И. Данильянц

И. С. Даутов

И. К. Двадненко

Довлетджанов Бердымурат

Н. Е. Докучаев

И. Т. Доценко

Н. И. Дружинин

И. Х. Дубин

А. Н. Дулебо

Дусухамбетов Абу

П. В. Еделев

Н. Н. Еремушкин

П. Н. Ефремов

А. М. Жариков

Ф. Е. Жгиров

А. И. Жилин

Г. Д. Завгородний

Я. Г. Заверталюк

Г. П. Загайнов

А. З. Закиров

В. Н. Заремба

В. В. Заседателев

И. А. Заулин

Н. А. Зверев

В. К. Зеленев

С. И. Земляков

М. М. Зозуля

А. А. Золотарев

П. П. Зонов

В. П. Зорькин

Ю. П. Иванкин

И. С. Иванов

Д. Д. Ивлев

В. Е. Исаев

И. П. Кадочников

Н. Я. Казаков

С. А. Казаков

А. А. Казарян

А. И. Калабин

Калдыкараев Джумагалы

Б. П. Калинин

Н. Д. Калинич

К. Л. Камынин

В. Н. Камышев

М. М. Катаев

А. С. Квитков

Ж. К. Кизатов

Кишжабаев Туле

И. В. Кнрик

А. В. Кирсанов

С. Т. Клевцов

Н. Ф. Клименко

П. И. Коваленко

И. П. Коврижко

В. Е. Ковтун

П. М. Ковтун

И. Ф. Козачук

А. Г. Козлов

В. А. Колбунов

В. М. Колесников

И. С. Колесников

Ф. Н. Колокольцев

А. С. Конев

В. О. Коноваленко

П. В. Коньков

С. Л. Конытов

Д. Т. Коржов

И. В. Корольков

И. И. Костин

В. М. Кострикин

Н. И. Котов

А. В. Красиков

А. Н. Ксынкин

Г. И. Кубышко

И. И. Кувика

М. Г. Кужаков

И. Ф. Кузнецов

А. П. Кузовников

П. М. Куманев

Курманов Акан

Д. Г. Куропятник

Т. Т. Кусимов

А. А. Лазарев

А. В. Лапик

Ф. С. Лащушкин

И. Ф. Лапшин

П. Н. Лащенко

В. М. Лебедев

И. М. Лесенко

А. Т. Линчук

А. С. Личинко

В. И. Лобанов

Я. М. Лунин

Н. Е. Лут

М. Т. Лучок

И. Г. Лысанов

А. А. Лысенко

И. И. Людников

И. М. Ляшенко

М. М. Магерамов

Магомед-Мирзоев Хаваджи

П. Н. Макаров

Д. К. Мальков

В. А. Малясов

П. С. Мамкин

М. М. Мамраев

М. Ф. Манакин

Е. Ф. Манахов

Н. В. Маслов

Г. Г. Масляков

И. Е. Матвеев

А. В. Матюк

В. Е. Матюшкин

Н. Ф. Махов

В. И. Мельников

Г. И. Меншун

П. М. Меншиков

Р. И. Мильнер

Т. Т. Миндигулов

В. П. Мнхалько

А. Н. Михин

Н. М. Мишенин

А. Е. Мищенко

Н. М. Моисеев

В. Н. Набиев

М. П. Нагорный

В. С. Нежнов

Д. П. Нестеренко

А. Ф. Никифоров

И. Я. Никифоров

Ниязмамедов Тачмамед

М. И. Новосельцев

Н. И. Огородников

Н. Д. Ольчев

А. К. Опалев

А. А. Осипов

М. И. Осипов

П. П. Павлов

А. М. Павловский

Ф. К. Павловский

М. А. Павлоцкий

И. А. Пахолюк

И. С. Перехода

И. М. Петлюк

Н. Д. Петухов

П. С. Пивень

С. В. Подлузский

Ф. К. Попов

А. Г. Попугаев

П. А. Примак

Г. А. Приходько

В. С. Путилин

Н. П. Пухов

Ш. С. Рахматуллин

С. П. Рощупкин

А. М. Рудой

А. С. Румянцев

И. Н. Румянцев

В. А. Русаков

А. П. Рыжов

П. С. Савочкин

Г. П. Савчук

А. И. Сазонов

И. П. Салтыков

И. Ф. Самаркин

Б. В. Самсонов

Г. И. Свердликов

Н. П. Селезнев

А. П. Серегин

А. И. Сережников

В. Д. Серяков

Н. Н. Силин

А. М. Симанов

М. М. Слободсков

И. К. Сопко

В. Г. Солдатенко

Г. И. Соловьев

П. С. Софронов

Н. И. Сташек

Н. А. Степанов

Г. Н. Сурков

П. Н. Сурков

И. Е. Сухарев

Д. П. Сухарников

В. Я. Тимошенко

А. А. Титов

П. Н. Томилин

Н. П. Трубицын

Д. И. Турков

Узаков Аблакул

Б. Н. Фарунцев

П. И. Федотов

И. Д. Фионов

К. К. Хайбуллин

А. С. Хайдаров

Т. Г. Халиков

С. В. Харламов

С. Х. Хасанов

Х. И. Хиндреус

Н. Я. Ходосов

В. Г. Хомрач

А. Г. Христов

В. П. Хромых

А. П. Цаплин

В. Т. Цыс

Г. Е. Черешнев

С. А. Черновской

П. А. Черняев

А. Я. Чикин

А. А. Чирков

В. С. Чурюмов

П. И. Шамаев

И. Т. Шапочка

В. С. Шевелев

Н. Г. Шеломцев

Д. К. Шишков

Д. А. Шмонин

Н. И. Шморгун

Д. В. Шурпенко

А. В. Щербаков

В. К. Щербаков

М. М. Юрьев

И. А. Юсупов

Н. А. Яковлев

К. Б. Якубов

Н. Я. Якупов

Г. Т. Якушкин

М. А. Яхагоев

Раён вызвалены, вайна працягваецца

Разам з часцямі Чырвонай Арміі на вызваленую тэрыторыю Камарынскага (23.9.1943) і Брагінскага (23.11.1943) раёнаў прыбылі аператыўныя групы. Іх узначальвалі першыя сакратары райкамаў партыі: у Камарыне — П. Я. Баранаў, у Брагіне — К. Х. Дагура. 24 ліс-тапада на шматлюдным мітынгу ў Брагіне выступілі К. Х. Дагура, сакратар райкама камсамола (перад гэтым партызан атрада № 225) У. П. Адзінец, жыхарка райцэнтра Цыбулька і іншыя. Яны горача дзякавалі воінам Чырвонай Арміі за вызваленне ад ворага, расказвалі аб чорных днях фашысцкай няволі, аб барацьбе з акупантамі, раіліся, як узнімаць з руін і папялішчаў разбураныя вёскі, народную гаспадарку. Наперадзе была цяжкая і адказная работа — мабілізацыя насельніцтва на хутчэйшае аднаўленне прадпрыемстваў, арганізацый, калгасаў і саўгасаў, гарпасёлкаў і вёсак.

За перыяд часовай акупацыі ў Брагінскім і Камарынскім раёнах гітлераўцы спалілі або разбурылі ўсе грамадскія сацыяльна-культурныя будынкі, гаспадарчыя пабудовы 132 калгасаў,

2 саўгасаў, дзесяткаў прадпрыемстваў і арганізацый, 98 клубаў, 4 бібліятэкі, 96 школ, дзесяткі магазінаў, 32 бальніцы, урачэбныя ўчасткі і фельчарска-акушэрскія пункты. Амаль поўнасцю былі спалены вёскі Малажынскага, Выграбна-Слабадскога, Асарэвіцкага, Сцепаноўскага, Крукаўскага, Новаялчанскага сельсаветаў. Усяго ў агні загінула 47 населеных пунктаў Брагінскага і Камарынскага раёнаў. З іх тры так і не адрадзіліся пасля вайны.

Пасяўныя плошчы ў раёнах на канец 1943 г. скараціліся на 36 працэнтаў, у т. л. бульбы — на 43, ільну — на адну трэць. Адной з самых пацярпелых галін сельскагаспадарчай вытворчасці аказалася жывёлагадоўля. Усё пагалоўе ў грамадскіх гаспадарках было эвакуіравана або знішчана. Пазбавілася кароў і большасць насельніцтва. На пачатак 1944 г. калгасы і саўгасы мелі буйной рагатай жывёлы толькі адну трэць ад даваеннай яе колькасці, коней — 39, свіней — 11 працэнтаў.

Але якія б ні былі матэрыяльныя страты, яны не ідуць ні ў якое параўнанне з чалавечымі ахвярамі. Фашысцкія вылюдкі знішчылі ў абодвух тагачасных раёнах больш як 3,5 тыс. мірных грамадзян ды яшчэ каля 6 тыс. жыхароў суседніх раёнаў. Каля 3 тыс. грамадзян Брагінскага і Камарынскага раёнаў у прымусовым парадку былі вывезены на катаржныя работы ў Германію ці ў акупіраваныя ёю краіны Еўропы.

Яшчэ ішлі кровапралітныя баі ў паўночна-заходніх раёнах, а на вызваленай ад акупантаў тэрыторыі Палескай і Гомельскай абласцей ужо адраджалася жыццё. У першую чаргу члены аператыўных груп адразу ж заняліся аднаўленнем органаў Савецкай улады, партыйных і камсамольскіх арганізацый. Старшынёй райвыканкама ў Брагіне стаў былы партызанскі камісар П. Р. Зіновіч. У сувязі з ваенным становішчам Прэзідыум Вярхоўнага Савета БССР адтэрмінаваў выбары ў мясцовыя Саветы дэпутатаў працоўных, тэрмін паўнамоцтваў якіх скончыўся. У населеных пунктах, дзе засталіся выбраныя да вайны дэпутаты, праводзіліся сесіі сельсаветаў. Так было і ў Брагіне ў сакавіку 1944 г. Былі разгледжаны пытанні забеспячэння функцыяніравання сацыяльнай інфраструктуры, выканання іншых неадкладных задач у адпаведнасці з патрабаваннямі дырэктыўных органаў і інш.[1].

Напрыканцы 1943—пачатку 1944 гг. на пасяджэннях райвыканкамаў у Брагіне і Камарыне былі зацверджаны старшыні выканкамаў і сакратары сельскіх Саветаў дэпутатаў працоўных. На першых сесіях Саветаў асабліва востра стаялі пытанні аднаўленчага характару: нарыхтоўкі і вывазкі лесаматэрыялу, наладжвання работы цагельняў, падрыхтоўкі кадраў будаўнічых прафесій, гатоўнасці да веснавых палявых работ і інш.

Учарашнія партызаны ўзначальвалі выканкамы сельсаветаў: Лубяніцкага — П. Я. Дзялец, Мікуліцкага — В. Ц. Лагвіненка, саўгас «Астрагляды» — І. П. Пятроўскі, калгасы «Ленінец» Спярыжскага сельсавета — С. І. Кіслоў, імя Сталіна — А. С. Голуб і інш.

Затым, у адпаведнасці з пастановай ЦК ВКП(б) і Саўнаркама СССР ад 21 жніўня 1943 г. «Аб неадкладных мерах па аднаўленні гаспадаркі ў раёнах, вызваленых ад нямецкай акупацыі», пачалася актыўная работа па аднаўленні прадпрыемстваў і арганізацый, калгасаў і саўгасаў. Аб'ектамі першачарговага аднаўлення ў райцэнтры і напачатку ў буйнейшых населеных пунктах сталі жыццёва важныя прадпрыемствы і ўстановы народнай гаспадаркі. На пачатку снежня 1943 г. першы сакратар Брагінскага райкама партыі К. Х. Дагура звярнуўся з заклікам да камсамольцаў і моладзі раёна лічыць сябе мабілізава-

[1] Нацыянальны архіў Рэспублікі Беларусь. Ф. 6. Воп. 1. Спр. 331. Л. 2—27.

нымі на аднаўленне хлебапякарні, бальніцы, прадпрыемстваў гандлёвай сеткі, камунальнай службы. Зварот выклікаў высокі працоўны і палітычны ўздым сярод брагінчан. Ужо праз два-тры тыдні дзейнічала частка хлебапякарні, пачала прымаць хворых бальніца, поўнасцю была адноўлена сістэма водазабеспячэння. У дзве змены кіпела работа на аднаўленні вальцовага млына, будынка пошты і радыёвузла, абутковай майстэрні ў Брагіне.

З выключным энтузіязмам працавалі і камарынцы на аднаўленні аб'ектаў народнай гаспадаркі і сацыяльна-бытавой сферы. Ударныя брыгады дзейнічалі на адбудове цагельні мясцовага райпрамкамбіната, на нарыхтоўцы лесу і піламатэрыялаў. У абодвух раёнах прымаліся дзейсныя меры па будаўніцтве і рамонце жылля, стварэнні спрыяльных умоў для функцыяніравання школ, фельчарска-акушэрскіх пунктаў, майстэрняў па пашыве і рамонце адзення і абутку. Пачалі наладжваць работу ацалелых у вайну клубных устаноў, адкрываць хаты-чытальні і бібліятэкі. Значная частка кніг паступала з рэгіёнаў Расійскай Федэрацыі, якія не падвяргаліся нямецка-фашысцкай акупацыі, было атрымана шмат вучэбных падручнікаў і наглядных дапаможнікаў для школ.

На пачатку 1944 г. былі арганізацыйна, а затым і матэрыяльна-тэхнічна адноўлены машынна-трактарныя станцыі. Брагінскую ўзначаліў здольны кіраўнік і арганізатар Р. С. Аўдзяйчук, Камарынскую — былы камандзір партызанскага атрада А. І. Трухановіч. Ужо ў першую пасляваенную веснавую кампанію механізатары гэтых прадпрыемстваў працавалі выключна старанна і плённа. Сяўба была праведзена паспяхова. У Брагінскай МТС вызначыліся, асабліва на палявых работах 1945 г., члены трактарных брыгад Р. П. Федарэнкі, У. І. Коўзіка. Са значным перавыкананнем даведзеных заданняў працавалі лепшыя трактарысткі Брагіншчыны Е. Л. Дземчанка, К. А. Ярмоленка, іх калегі-мужчыны С. Ф. Голікаў, Н. І. Сашко, І. С. Кузьмянок, у Камарынскай МТС — А. М. Манецкая, П. В. Дзяцел, у Крыўчанскай МТС (дырэктар Ц. А. Крываносаў) — трактарная брыгада Д. Ф. Протчанкі, трактарысты А. П. Косцін, І. М. Баранаў і іншыя.

Як і насельніцтва іншых раёнаў, найбольш пацярпелых ад нямецкай акупацыі і баявых дзеянняў падчас вызвалення, жыхары Брагіншчыны атрымалі вялікую дапамогу ад дзяржавы, міжнародных арганізацый (праз Чырвоны Крыж), ад працоўных усходніх абласцей краіны, да якіх не дакацілася вайна. Насельніцтва было вызвалена ад дзяржаўных паставак сельгаспрадукцыі, ваеннага і іншых падаткаў. Сем'ям загінуўшых воінаў і партызан, франтавікоў, а таксама тым, якія страцілі ў вайну амаль усю або ўсю сваю хатнюю маёмасць, аказвалася дапамога праз органы дзяржаўнага забеспячэння, з фонду Чырвонага Крыжа. Дзяржава аказвала насельніцтву і харчовую дапамогу: выдзяляліся мука, крупы, мяса, тлушчы, цукар, згушчонае малако.

З усходніх раёнаў СССР на Брагіншчыну было завезена 10 трактароў, 170 коней, 1200 галоў буйной рагатай жывёлы, 1500 авечак, 1000 галоў свіней. Была атрымана таксама пэўная колькасць коней, адбітых Чырвонай Арміяй у адступаўшых гітлераўцаў.

Нягледзячы на тое, што раёны самі моцна пацярпелі ад нямецка-фашысцкіх акупантаў, ад баявых дзеянняў восенню 1943 г., працоўныя Брагіншчыны і Камарыншчыны не пажадалі застацца ў баку ад ахапіўшага ўсю краіну патрыятычнага руху пад лозунгам: «Усё для фронту, усё — для перамогі!» Арганізавана вялася кампанія па аказанні дапамогі фронту, збору матэрыяльных сродкаў у Фонд абароны ў Брагіне, Камарыне, Савічах, Сабалях і іншых населеных пунктах. Гарачую падтрымку і адабрэнне атрымаў у нас пачын вядомага калгасніка з Саратаўскай вобласці Ферапонта Галаватага, які за ўласныя

зберажэнні набыў два баявыя самалёты для дзеючай арміі. На Брагіншчыне з заклікам разгарнуць збор сродкаў на будаўніцтва авіяэскадрыллі «Палескі партызан» выступіў звеннявы калгаса імя Тэльмана, кавалер ордэна Леніна Антон Іванавіч Радчанка. Ён асабіста зрабіў першы ўзнос у суме 500 рублёў.

Прыкладу А. І. Радчанкі паследавалі многія іншыя грамадзяне. У прыватнасці, калгасніца з вёскі Чырвоная Гара Буднік Ксенія Сямёнаўна выручаныя ад продажу каровы грошы ўнесла ў Фонд абароны з просьбай набыць на іх і ўручыць мужу на фронце «сямейны» мінамёт.

Актыўна вёўся збор грошай сярод жыхароў вёсак Тэльман, Малейкі, Сабалі, Буркі Брагінскага раёна, а таксама на Камарыншчыне. Свае асабістыя зберажэнні ўносілі жыхары Брагіна і навакольных вёсак. У 1944 г. за параўнаўча кароткі час працоўнымі Брагіншчыны было сабрана 277 350 рублёў. Іх пералічылі на набыццё артылерыйскай зброі, будаўніцтва авіяэскадрыллі і інш.

Пад лозунгам «Дапаможам доблеснаму фронту!» у Брагінскім і Камарынскім раёнах ішоў збор сельгаспрадуктаў. І тут многія паказвалі прыклад. Так, адной з першых здала ў фонд Чырвонай Арміі 12 пудоў збожжа са сваіх запасаў калгасніца калгаса «Чырвоная ніва» Кацярына Раманюк, сын і дачка якой змагаліся на фронце. Усяго хлебаробы Брагінскага раёна сабралі ў 1944 г. для арміі 33 400 пудоў збожжа, а таксама 72 тысячы пудоў бульбы.

Адчувальным укладам у перамогу была сапраўды гераічная праца жыхароў вызваленага ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў Прыдняпроўя. Не было трактароў, не хапала коней, плугоў, і тады ўскопвалі глебу рыдлёўкамі, запрагалі ў плугі, падводы нешматлікіх у вёсках кароў, напружваліся самі і вазілі на палеткі гной, аралі і сеялі, выконвалі іншыя работы. Вось яны, тыя нязгасныя ў нашай памяці прыклады працоўнага гераізму. Па 1,4 гектара калгаснай зямлі ўскапалі ўручную за вясну 1944 г. калгасніцы Любоў Мароз і Любоў Краўчанка з вёскі Макрэц. 12 гектараў узараў на ўласнай карове малажынскі калгаснік Даніла Шаўчэнка. Трыста вазоў гною вывезла на ўласнай карове на грамадскія палеткі малейкаўская калгасніца Кацярына Ласіца і інш.

І. Ф. Ганжураў

ДАКУМЕНТЫ СВЕДЧАЦЬ

СА ЗВАРОТУ ПАЛЕСКАГА ПАДПОЛЬНАГА АБКАМА КП(б)Б ДА ПРАЦОЎНЫХ ПАЛЕСКАЙ ВОБЛАСЦІ З ВЫПАДКУ 25-й ГАДАВІНЫ БССР

25-ю гадавіну існавання БССР мы адзначаем ва ўмовах, калі Чырвоная Армія, адагнаўшы ворага на сотні кіламетраў, ачышчае беларускую зямлю ад нямецкіх акупантаў. Амаль поўнасцю вызвалена Гомельская вобласць, значная частка Магілёўскай, Віцебскай і Палескай вобл. Зноў вярнулася жыццё ў Хойнікі і Брагін, Васілевічы і ў Камарын, у Ельск і Нароўлю. На вызваленай зямлі аднаўляецца народная гаспадарка і культура, залечваюцца раны, нанесеныя крывавым гаспадараннем гітлераўскіх захопнікаў...

Газета «Бальшавік Палесся» — орган Палескага падпольнага абкама КП(б)Б. 1944. 1 студз. № 1 (2093).

ТЭЛЕГРАМА І. В. СТАЛІНА

7 красавіка 1944 г.

Мозырь.
Секретарю Брагинского РК КП(б) Белоруссии
тов. Догуро
Председателю Брагинского райисполкома
тов. Зиновичу
Передайте трудящимся Брагинского района, собравшим 277 350 рублей на строительство авиаэскадрильи «Полесский партизан», мой братский привет и благодарность Советской Армии.

И. Сталин

Ад Савецкага інфармбюро. З аператыўнай зводкі.

З РАШЭННЯ ВЫКАНКАМА БРАГІНСКАГА РАЁННАГА САВЕТА ДЭПУТАТАЎ ПРАЦОЎНЫХ АБ АБ'ЯЎЛЕННІ СВЯТОЧНЫМ ДНЯ ВЫЗВАЛЕННЯ РАЁНА АД НЯМЕЦКА-ФАШЫСЦКІХ ЗАХОПНІКАЎ

21 лістапада 1944 г.

В связи с тем, что 23 ноября 1943 года является днем освобождения Брагинского района от немецко-фашистских захватчиков и принимая к сведению многочисленные просьбы от учреждений, предприятий, организаций, колхозов, исполком районного Совета депутатов трудящихся решил:

1. 23 ноября (1943 года) — день освобождения Брагинского района от немецко-фашистских захватчиков — объявить праздником в районе.
2. Рабочий день 23 ноября перенести на 26 ноября 1944 года (воскресенье)...

Філіял дзяржаўнага архіва Гомельскай вобл. у г. Рэчыцы. Ф. 214. Воп. 1. Спр. 2. Л. 213.

Выявіў і падрыхтаваў да друку
І. Ф. Ганжураў

Пісьмы з фронту

У Дзяржаўным архіве Гомельскай вобласці, у тым ліку ў яго філіяле ў г. Рэчыцы, захоўваюцца пісьмы ўраджэнцаў Брагінскага раёна, якія яны дасылалі з фронту. Нельга без хвалявання чытаць радкі, напісаныя ў кароткія часіны франтавога зацішша. Гэтыя пісьмы — часцінка нашай памяці, жывой гісторыі барацьбы і перамог савецкага народа ў Вялікай Айчыннай вайне.

Вось пісьмо, адрасаванае калгаснікам вёскі Валахоўшчына:

«Здравствуйте, глубокоуважаемые товарищи и друзья!

Разрешите вас поздравить с Новым, 1944 годом, передать мой краснофлотский боевой привет.

Новый, 1944 год будет годом новых побед над фашистскими войсками и окончательного их изгнания с нашей земли.

Товарищ председатель колхоза! Я вас прошу сообщить мне о моих родителях, потому что я не имею от них вестей.

Дорогие товарищи, я читал в газете, как издевались немецкие палачи над жителями Полесской области и особенно что они творили в Брагине и Хойниках. За это им не избежать кары. Сообщите, какие у вас новости, что немцы натворили у нас в деревне. Если родители мои живые, передайте им мой привет.

Ответ дайте как можно быстрее.

До свидания, победа близка!

Левошко Савелий Акимович

3 декабря 1943 года».

А вось пісьмо, датаванае 12 кастрычніка 1944 года:

«Здравствуйте, мои родные!

Если бы вы только знали, как я скучаю без вас! Мне очень хочется вас видеть. Этот паразит Гитлер нарушил нашу мирную жизнь. Я от вас теперь далеко-далеко. Но близок час, когда мы увидимся. И тогда заживут все раны, и жизнь пойдет нормальным ходом.

Поздравляю вас с праздником Великой Октябрьской социалистической революции! Эта 27-я годовщина Октября будет для нас особенно радостной. Мы в скором времени разобьем врага.

И. Т. Никитенко».

І яшчэ адно пісьмо:

«30 июля 1944 года.

Здравствуйте, мои дорогие! Я жив, только ранен, лежу в госпитале. Пишу вам письмо, а сам не

знаю, живые ли вы. Как вы вынесли такое тяжелое время, больше двух лет были под этим проклятым немцем. Очень хочется узнать, как там мои сыновья. Наверное, уже большие. Говорите им, что папа живой, скоро врага разобьет и домой вернется.

Кривенчук Петр Иосифович».

А гэта ўрывак з пісьма воіна Пятра Іванавіча Шапавалава, адрасаванае маці і сястры 22 студзеня 1944 года:

«Сообщаю вам, что я отъезжаю на фронт. Прошу не плакать и не волноваться за меня. Жив буду — встретимся. Победим немца, и приду домой. Ждите с фронта письма».

Байцы пісалі не толькі сваім сем'ям. Іх цікавілі справы ў калгасе, сельсавеце. Знаходзячыся далёка ад родных мясцін, яны з болем у сэрцы даведваліся аб зверствах фашыстаў на часова акупіраванай імі тэрыторыі, аб велізарных стратах, нанесеных вайной, і г. д. І ў іх гаварыла гаспадарская жылка, трывога, ці змогуць там, дома, землякі ўсё аднавіць, паправіць, наладзіць.

Вось пісьмо Мікалая Аляксеевіча Назаранкі ад 12 лютага 1944 года, адрасаванае старшыні Мікуліцкага сельсавета:

«Сообщаю вам, что, несмотря на такую кровопролитную войну, я пока жив и здоров, отважно стою за нашу родную страну.

Очень хочется знать, как дела в родной стороне? Какая работа у вас проводится по подготовке к весеннему севу. Есть ли семена в колхозе? Есть ли в колхозах лошади? Уцелели ли наши колхозные постройки: склады, тока, сараи?

Желаю вам успехов в мирном строительстве. Прошу работников сельсовета писать побольше обо всем».

А ўраджэнец Мікулічаў Рыгор Міхайлавіч Здаравец пісаў:

«Привет с фронта!

От солдат своего подразделения шлю вам горячий привет, желаю успехов в тылу. Мы бьем проклятых фрицев здесь, на фронте, мы мстим за кровь наших братьев и сестер, которые погибли под фашистским игом.

Мы будем бить и уничтожать фашистов еще больше. Но и вы, товарищи, держитесь в тылу. Мы знаем, что у вас все разрушено, сожжено. Но главное, что вы теперь можете мирно жить, трудиться.

Желаем вам успехов в налаживании хозяйства. С приветом к вам бойцы и командиры.

До свидания. Ждем ответа».

У кастрычніку 1944-га ў Камарынскі райваенкамат прыйшло пісьмо з фронту ад ураджэнца в. Новая Ёлча старшага сяржанта Міроненкі Сяргея Сямёнавіча. Вось што ён пісаў:

«Дорогие земляки, призывники!

Вот уже четвертый год идет Великая Отечественная война против немецких захватчиков. Белорусский народ рука об руку со всеми народами СССР встал на защиту своей Родины. Многим сыновьям и дочерям белорусского народа присвоено звание Героя Советского Союза. Партизаны и партизанки родной Белоруссии многое сделали для изгнания немецких захватчиков из пределов своего края.

Вы, дорогие призывники, жили под немецким игом более двух лет. Вы видели сами и пережили на себе все тяготы издевательств и позора.

Товарищ Сталин и вся доблестная Красная Армия не забывают вас, делая все для скорейшего освобождения своих братьев, сестер, жен и матерей, попавших под иго немецких шакалов. Я участвовал в героической обороне города Ленинграда, в боях под Волховом, Псковом, Выборгом. В боях с немецкими захватчиками я был пять раз ранен. Мои раны излечены, я буду бить немцев до полного их уничтожения. Буду бить их за слезы наших детей, жен, матерей, все их (врагов) издевательства над нашим народом.

Теперь я курсант военного училища, приобретаю новую специальность для того, чтобы, придя на фронт, бить немцев еще с большей силой.

Призываю вас, дорогие земляки, придя на фронт, бейте немцев, не жалея ни крови, ни жизни. Мстите им за кровь, за слезы наших отцов и матерей, жен и детей.

Будьте стойкими и мужественными до конца!

Смерть немецким захватчикам!

Мироненко С. С.

г. Омск-3».

Падрыхтаваў *І. Ф. Ганжураў*

История «семейного» миномета

Из письма, посланного в декабре 1944 г. жительницей деревни Красная Гора Брагинского района К. С. Будник мужу на фронт — гвардии младшему сержанту Я. А. Буднику:

«Мы, колхозницы и колхозники, внимательно следим за боевыми успехами наших воинов на фронте, с радостью отмечаем каждую победу нашей славной Красной Армии. От всего сердца благодарим воинов, освободивших от проклятых фашистов нашу родную Белоруссию. Я счастлива, что и мой муж Будник Яков Андреевич, воин вверенного Вам подразделения, бьет врага.

Искренне желая помочь фронту, я внесла в Брагинское отделение Госбанка свои сбережения на приобретение своему мужу Якову Буднику миномета. Пусть он еще крепче, еще беспощаднее бьет из своего оружия извергов-фашистов. Пусть ему и его боевым друзьям этот мой скромный подарок постоянно напоминает о том, как колхозники заботятся о наших славных защитниках Родины. Еще сильнее бейте врага! Мы же будем ковать победу над фашистами в тылу своим скромным трудом».

Накануне Нового, 1945 года на лесной поляне около Вислы состоялся митинг бойцов и офицеров гвардейской части, посвященный вручению нового оружия командиру минометного расчета Якову Буднику. Открывая митинг, офицер Яковой сказал:

— По поручению командира вручаю вам, товарищ Будник, миномет, приобретенный на средства вашей семьи. Берегите миномет и беспощадно громите из него гитлеровцев.

— Служу Советскому Союзу! — гордо ответил Будник, принимая в свое распоряжение миномет № 3568.

Прогремело трехкратное «ура!». Оркестр исполнил Гимн Советского Союза. А Яков, взволнованный до слез, стоял у своего миномета, смотрел на прикрепленную к стволу металлическую пластинку, на которой были выгравированы слова: «От жены Ксении».

Фронтовая печать много писала в те дни о патриотическом поступке белорусской колхозницы и героических делах Якова Будника. Красноармейская газета «На штурм», номера которой и сейчас хранятся у Якова, в те дни выходила с такими заголовками: «Яркий пример единства фронта и тыла!», «Новогодний подарок мужу», «Патриотический поступок белорусской колхозницы», «Красноармейское спасибо Ксении Будник!», «Героический подвиг Якова Будника».

Спустя некоторое время командир части написал Ксении Будник теплое письмо с фронта.

«Уважаемая Ксения Семеновна! — говорилось в нем. — Вы можете гордиться своим мужем. Из «семейного» миномета он уже уничтожил несколько десятков гитлеровцев, вывел из строя четыре вражеских пулемета и две немецкие пушки».

Наши войска неудержимо продвигались вперед на запад, громили врага на его собственной территории. Позади остались Висла, Одер. Вместе со своей частью шел и Яков Будник во главе боевого расчета. Во многих боях от Припяти до Эльбы участвовал Будник. Много раз смотрел он смерти в глаза, три раза был ранен, но неизменно оставался в боевом строю.

Неподалеку от Берлина, в одном из жарких боев, Яков Будник был снова ранен, бойцы расчета вышли из строя, а миномет сильно поврежден. Якову одному пришлось отбивать контратаку гитлеровцев. В этом бою Будник уничтожил из автомата 20 фашистов и отстоял свой миномет. А когда миномет был отремонтирован и расчет пополнился новыми людьми, Яков снова пошел в бой. Во время переправы через канал в районе Штеттина расчет миномета попал под артогонь врага. Миномет затонул. Несмотря на смертельную опасность, Яков Будник вместе с бойцами расчета достал миномет со дна канала и снова открыл огонь по врагу.

У Будника было горячее стремление во что бы то ни стало дойти со своим «семейным» минометом до Берлина. И он добился своего: штурмовал столицу фашистской Германии и закончил боевой путь на Эльбе.

Родина высоко оценила заслуги гвардии старшего сержанта, командира минометного расчета Якова Будника. Он награжден орденами и медалями, ему объявлено 16 благодарностей. И когда Яков Будник отслужил свой срок в рядах Советской Армии и возвращался в родной колхоз, командир части вручил гвардейцу памятное письмо.

«Уважаемый Яков Андреевич, — говорится в письме, — командование гвардейского полка выносит Вам искреннюю благодарность за Вашу безупречную

службу в полку. В боях с немецкими захватчиками Вы показали себя верным патриотом Советской Родины и своим мужеством и отвагой прославили наш полк. Надеемся, что Вы будете хранить боевые традиции, как самое дорогое в вашей жизни, и множить славные патриотические дела своим добросовестным трудом в родном колхозе».

Летом 1946 года Яков Андреевич вернулся из армии к своей родной семье в село Красная Гора. Воина-освободителя радостно встретили жена Ксения Семеновна, дочери Рая и Таня, отец Андрей Прокопович и братья-фронтовики. Помня наказ командира части, Яков Будник добросовестно трудится в родном колхозе «Путь к коммунизму», одном из передовых хозяйств на Гомельщине...

П. Похилько

Во славу Родины, 1959. 5 крас. № 80.

П. С. Жукаў (злева)

ЗА ГАЗЕТНЫМ РАДКОМ

Па старонках камарынскай раённай газеты «За Радзіму»

Наказ франтавіка

14 чэрвеня 1944 г.

У рэдакцыю нашай газеты даслаў пісьмо былы калгаснік калгаса «Чырвоная Украіна» Гдзенскага сельсавета Атрошчанка Іван Андрэевіч. Ён перадае сваім землякам і калгаснікам калгаса «Чырвоная Украіна» баявое прывітанне і наказвае працаваць так, як доблесныя воіны Чырвонай Арміі канчаткова вызваляюць родную савецкую зямлю ад гітлераўскіх захопнікаў.

— Я тры гады знішчаю фашыстаў, — піша таварыш Атрошчанка, — і буду граміць ворага да поўнага знішчэння, а вы, таварышы калгаснікі, хутчэй заканчвайце веснавую сяўбу і дастойна рыхтуйцеся да касавіцы сена і каласавых культур.

Падарунак франтавікоў

22 красавіка 1945 г.

У сакавіку 1945 г. выхаванцы Камарынскага дзіцячага дома паслалі на фронт пісьмо, у якім расказалі аб сваім жыцці і вучобе, пажадалі воінам здароўя і хутчэйшай перамогі над ворагам. Пісьмо трапіла ў вайсковую часць № 45838 (133-ці браняпоезд процівавіяцыйнай абароны). Праз некаторы час з гэтай часці ў дзіцячы дом прыйшло цёплае ўдзячнае пісьмо і ў якасці падарунка 1000 рублёў на грашовым пераводзе. Воіны-франтавікі прасілі дырэктара дзетдома выкарыстаць гэтыя грошы на набыццё падручнікаў, адзення і абутку для дзяцей-сірот.

Нашы землякі — Героі Савецкага Саюза

Жукаў Пётр Сяргеевіч. Герой Савецкага Саюза (1945). Нарадзіўся ў 1921 г. у в. Мікулічы Рэчыцкага павета Мінскай губерні. З сялян. Скончыў ваенна-пяхотнае вучылішча (1941), афіцэрскую школу (1946). У Чырвонай Арміі з 1940 г. У Вялікую Айчынную вайну на Паўднёва-Заходнім, Паўночна-Каўказскім, Паўднёвым, Цэнтральным, 1-м Беларускім франтах — камандзір батальёна. Удзельнік вызвалення Новарасійска, Тамані, Керчы. Вызначыўся ў чэрвені 1944 г. падчас прарыву варожай абароны на рубяжы рэк Трэмля і Пціч, пры вызваленні вёсак на поўдзень ад Бабруйска. Да 1953 г. служыў у Савецкай Арміі, гвардыі маёр. З 1953 г. працаваў у Мазыры ў гарадскім камітэце ДТСААФ, намеснікам начальніка, старшыні савета добраахвотнага пажарнага таварыства.

Памёр у 1967 г. Пахаваны ў в. Мікулічы. На магіле пастаўлены абеліск.

За родны край

25 чэрвеня 1944 года маёр Жукаў павёў свой батальён на прарыў варожай абароны заходняй вёскі Пружынішчы Акцябрскага раёна. Пад моцным агнём праціўніка воіны ўзламалі лінію абароны гітлераўцаў і імклівa пайшлі наперад, адрэзалі ворагу шлях адступлення, каб нанесці яму як мага большыя страты. Абходным манеўрам жукаўцы дасягнулі пастаўленай мэты. У выніку рашучай атакі 60 салдат і афіцэраў праціўніка засталіся на полі бою.

Пасля разгрому ворага ў Пружынішчах батальён Жукава мог, не адрываючыся ад праціўніка, прасоўвацца наперад. На наступны дзень батальён мусіў прарваць трэцюю паласу абароны, створаную на беразе ракі Трэмля. Фашысты разлічвалі на забалочаную пойму ракі і агнявую моц загадзя створаных вузлоў супраціўлення. Быў прыстрэлены кожны метр зямлі, абсталяваны доты і дзоты, вельмі разгалінаваная сістэма траншэй і акопаў.

Жорсткім агнём сустрэлі фашысты воінаў батальёна, якія ўзняліся ў атаку. Каб не дапусціць марных страт асабовага саставу, камандзір батальёна прымяніў абходны манеўр — загадаў адной з рот заставацца на месцы і скоўваць праціўніка, а сам павёў астатніх байцоў у абход праз балота.

Заставалася ўсяго некалькі дзесяткаў метраў, калі вораг выявіў смельчакоў і адкрыў па іх моцны агонь. Прыйшлося залегчы і адбіваць контратаку праціўніка. «У гэты напружаны момант бою,— пісаў гвардыі палкоўнік Смірноў ва ўзнагародным лісце,— ва ўвесь рост узнімаецца гвардыі маёр Жукаў, і батальён нечалавечым намаганнем вырываецца з балота, апракідвае праціўніка».

Вораг не вытрымаў націску і адступіў да ўмацаванага сяла Любань. Гвардзейцы з ходу ўзялі і гэты апорны пункт. Цяпер на шляху батальёна была вёска Заабоззе. К канцу дня нашы воіны пад моцным агнём праціўніка дасягнулі яе паўднёва-ўсходняй часткі. Завязаўся бой. Фашысты, атрымаўшы падмацаванне,— 200 салдат і некалькі танкаў, перайшлі ў контратаку.

Трэці дзень для гвардзейцаў маёра Жукава быў такім жа нялёгкім, як і два папярэднія. Батальёну было загадана фарсіраваць раку Пціч. І тут вельмі перашкаджала моцная забалочанасць. Наступаць «у лоб» было нельга. І Жукаў — майстар абходнага манеўру — зноў вырашыў перахітрыць ворага. Удар з фланга быў настолькі імклівы, што праціўнік пачаў адступаць. Тады ўзняўся ў атаку ўвесь батальён. Жукаўцы з мінімальнымі стратамі пераадолелі раку, выбілі гітлераўцаў з займаемага імі рубяжа. Але для гвардыі маёра Жукава гэта быў апошні бой. Ён атрымаў цяжкае раненне і, падаючы на зямлю, паспеў крыкнуць падбегшым на дапамогу байцам:

— Не спыняцца! Толькі наперад!

Пётр Сяргеевіч Жукаў ляжаў у шпіталі, а па інстанцыях ішоў узнагародны ліст. У ім камандаванне пісала: «За ўзорнае кіраўніцтва боем батальёна ў складаных умовах лясіста-балоцістай мясцовасці, за неаднаразовае праяўленне гераізма ў баях за нашу Радзіму — гвардыі маёр Жукаў дастойны прысвоення звання Героя Савецкага Саюза». Пад узнагародным лістом стаялі подпісы камандуючага 28-й арміяй генерал-лейтэнанта Лучынскага і члена ваеннага савета арміі генерал-маёра Мельнікава.

Указам ад 24 сакавіка 1945 года Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР прысвоіў групе салдат, афіцэраў і генералаў высокае званне Героя Савецкага Саюза. Сярод іх было і прозвішча Пятра Сяргеевіча Жукава, слаўнага сына беларускага народа, які вызначыўся ў баях за вызваленне сваёй роднай зямлі.

М. А. Салаўёў

Маяк Палесся, 1974. 23 лют.

Мацапура Сяргей Сцяпанавіч. Герой Савецкага Саюза (1945). Нарадзіўся ў 1919 г. у в. Гдзень Рэчыцкага павета Мінскай губерні. З сялян. У Вялікую Айчынную вайну з 1941 г. на Цэнтральным, Калінінскім, 1-м і 2-м Украінскіх, 1-м Беларускім франтах — старшына, механік-вадзіцель танка Т-34. Вызначыўся пры вызваленні Польшчы. 18 студзеня 1945 г. уварваўся ў г. Сахачаў, знішчыў варожую гармату, 10 мінамётаў і кулямётаў, 16 аўтамашын. 22 студзеня 1945 г. зноў вызначыўся ў г. Інаўроцлаў. Жыве ў Маскве.

Вызваляў Польскую зямлю

Выхадам на раку Одэр і захопам плацдармаў на яе левым беразе войскі 1-га Беларускага і 1-га Украінскага франтоў завяршылі Вісла-Одэрскую

С. С. Мацапура з вучнямі

аперацыю. За гераізм, высокае воінскае майстэрства, праяўленыя пры вызваленні Польшчы, 1667 савецкім воінам прысвоена званне Героя Савецкага Саюза. У ліку іх быў і ўраджэнец вёскі Глзень Брагінскага раёна Сяргей Сцяпанавіч Мацапура.

...З 14 па 20 студзеня 1945 года 500 кіламетраў прайшоў з боем танк механіка-вадзіцеля 49-й гвардзейскай танкавай брыгады гвардыі старшыны С. С. Мацапуры. Ён удзельнічаў у вызваленні гарадоў Блендуў, Сахачаў, Любень, Інавроцлаў. 22 студзеня экіпаж танка разам з экіпажам яшчэ трох баявых машын уварваўся ў цэнтр горада Інавроцлаў і адрэзаў ворагу шлях да адступлення.

У ходзе Вісла-Одэрскай аперацыі Сяргей Сцяпанавіч праславіў сябе ў двух яркіх баявых эпізодах. 18 студзеня 1945 года экіпаж танка, механікам-вадзіцелем якога быў С. С. Мацапура, уварваўся ў горад Сахачаў, знішчыў варожую гармату, дзесяць мінамётаў і кулямёт, 65 фашыстаў. 22 студзеня ў горадзе Інавроцлаў захапіў чыгуначную станцыю і азрадром праціўніка, знішчыў 3 самалёты, цягнік, 15 аўтамашын і 49 гітлераўцаў.

Імя слаўнага земляка высечана ў Беларускім дзяржаўным музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны і запісана ў Беларускай Савецкай Энцыклапедыі.

У Маскве, на Паклоннай гары, збудаваны велічны мемарыяльны комплекс, прысвечаны перамозе савецкага народа ў Вялікай Айчыннай вайне. У беламармуровай зале Славы, што ў цэнтры мемарыяла, на адной з пліт можна прачытаць і прозвішчы нашых трох герояў-землякоў: П. С. Жукава, С. С. Мацапуры і П. І. Шпетнага.

Сяргей Сцяпанавіч Мацапура жыве ў Маскве. Ветэран вайны прымае актыўны ўдзел у рабоце па ваенна-патрыятычным выхаванні школьнікаў і моладзі.

С. Мілахін

Шпетны Павел Іванавіч. Герой Савецкага Саюза (1944). Нарадзіўся ў 1913 г. у в. Гдзень Рэчыцкага павета Мінскай губерні. З сялян. У Чырвонай Арміі з 1936 г., на фронце з 1941 г., камандзір узвода бранябойшчыкаў. Вызначыўся ў Курскай бітве. 12—13 ліпеня 1943 г. у баі на Белгарадскім напрамку з процітанкавага ружжа падбіў 6 варожых танкаў. Загінуў 13 ліпеня 1943 г. Імем героя названа школа на радзіме.

Герой Курскай бітвы

У дні Курскай бітвы наш полк дзейнічаў у раёне вёскі Прохараўка, дзе адбыўся, бадай, самы вялікі за Айчынную вайну танкавы паядынак. Не стану апісваць гэтую грандыёзную бітву, раскажу толькі пра аднаго героя-гвардзейца, ураджэнца Брагіншчыны П. І. Шпетнага і пра яго бясстрашных сяброў. Іх было дзевяць чалавек, дзевяць звычайных савецкіх воінаў, якія абаранялі рубеж, прыкрываючы подступы да вышыні 226,6. Гэта было якраз у тыя дні, калі немцы рыхтаваліся да апошняга наступлення на Курска-Белгарадскім выступе.

Зямля дыхла гарачынёй. На палетках паспела збажына, варожыя танкі сталёвымі пачварамі паўзлі па ёй, бязлітасна дратуючы яе гусеніцамі і цяжка бухаючы выстраламі гармат.

Натыкнуўшыся на артылерыйскі заслон, танкі пачалі распаўзацца па ўсім полі. Сем з іх накіраваліся на рубеж, які абаранялі бранябойшчыкі Шпетнага. Усяго дзевяць чалавек разам са старшым лейтэнантам. Сем сталёвых грамадзін нахабна лезлі наперад, нягледзячы на моцны загараджальны агонь нашай артылерыі і ўдалыя выстралы бранябойшчыкаў. І тады пачуўся хрыплы голас гвардыі старшага лейтэнанта Паўла Шпетнага:

— Сябры! Выбар у нас толькі адзін: перамагчы ворага або памерці...

Дзевяць гвардзейцаў працягвалі няроўны бой з сямю нямецкімі танкамі. Нібы прыраслі да сваіх ПТРаў старшы лейтэнант Шпетны, сяржант Салімаў, чырвонаармеец Гулькоў. З-за суцэльнага гулу артылерыйскай канонады, частых выбухаў снарадаў амаль не чуваць было стральбы бранябоек. Густы дым слаўся па зямлі. Гвардзейцы падбілі тры варожыя танкі, а астатнія чатыры раптам спыніліся. Яны паварочвалі ствалы гармат і стралялі нібы наўздагад. Відавочна, дымавая смуга перашкаджала ім добра бачыць цэль. І ўсё ж варожыя снарады траплялі і ў акопы бранябойшчыкаў. Вось загінуў ад асколкаў чырвонаармеец Праскуракаў, упалі сяржанты Ахранкін і Сухарскі... А танкі ўсё бліжэй і бліжэй. Задыхаючыся, гвардыі сяржант Ойя анямеўшай рукой націскаў на спускавы кручок. Нават у той момант, калі танк ужо застыў нерухомы, бранябойшчык выпусціў па ім яшчэ некалькі куль. Танкаў цяпер засталося тры — па адным на кожнага пэтээршчыка, што засталіся жывымі. Але гвардзейцы не пахіснуліся і працягвалі бой.

Над самым акопам спыніўся варожы танк. Паранены камандзір споўз на дно акопа, дзе ўжо ляжалі ў крыві Салімаў і Нялюбін.

— Таварыш камандзір... жывы? — ледзь чутна спытаў гвардыі сяржант Нялюбін і з цяжкасцю пачаў узнімацца з зямлі. Ён нацэліў процітанкавае ружжо, стрэліў раз, потым другі, трэці...

Цяжка паранены, Шпетны адчуваў, што сілы пакідаюць яго, але, застагнаўшы, на руках падняўся з паўразбуранага акопа. Апошні ацалелы танк набліжаўся да бруствера.

— Хто з вас можа трымаць зброю? — спытаў Шпетны ў параненых таварышаў. Перамагаючы слабасць і боль, узняліся Ойя і Бутко. Спрабаваў зрабіць тое ж Салімаў.

— На вас уся надзея... — Шпетны не скончыў фразы і асунуўся на зямлю. Гэта былі яго апошнія словы. Старшы лейтэнант ужо не бачыў, як паўжывыя воіны апошнімі патронамі расстрэльвалі

апошні на іх пазіцыях фашысцкі танк, як гвардыі сяржант Салімаў — ужо не было сілы ўтрымаць у руках ПТР — прыклаўся да аўтамата і да апошняга дыхання не выпускаў яго з рук.

Так загінулі дзевяць герояў-гвардзейцаў, да канца выканаўшы воінскі абавязак. Васьмёра з іх былі ўзнагароджаны ордэнам Чырвонага Сцяга, а гвардыі старшаму лейтэнанту Шпетнаму Паўлу Іванавічу прысвоена высокае званне Героя Савецкага Саюза.

А. Кулакоў,
гвардыі падпалкоўнік у адстаўцы

З узнагароднага ліста Героя Савецкага Саюза Шпетнага Паўла Іванавіча

Коммунист Павел Шпетный прошел славный боевой путь. Это твердый, решительный командир, проявивший в боях с ненавистными немецко-фашистскими захватчиками стойкость и мужество, уверенность в победе, беззаветную преданность социалистической Родине. Свое чувство глубокой ненависти к немецким захватчикам передал бойцам своего взвода.

12 и 13 июля 1943 года в жестоких боях за высоту 226,6 он со своим взводом бронебойщиков стоял на защите боевых порядков пехоты от нападения танков. Когда началась атака противника, взвод бронебойщиков встретил ее дружным и метким огнем. Товарищ Шпетный сам взял ружье ПТР и открыл огонь по танкам. Шесть таиков подбил он в этом бою. Им были израсходованы все боеприпасы, а танки продолжали еще наступать, явно имея своей целью подавить эту несокрушимую огневую точку. Прижав к груди противотанковые гранаты, товарищ Шпетный ждал, пока подойдет ненавистный враг. Танк подошел, и взрыв гранат остановил его. Так погиб верный своей цели и чувствам мужественный и скромный командир.

Імя героя не забыта

Нашы землякі па праву ганарацца яго імем. Ён не быў ураджэнцам Брагінскага раёна, але яго перадваенны лёс быў цесна звязаны з нашымі мясцінамі. І праз паўстагоддзе, што мінула з часу Вялікай Айчыннай вайны, імя Героя Савецкага Саюза А. М. Дулебы не забыта на Брагіншчыне.

Дулеба Антон Мікалаевіч, н. у 1920 г. у в. Дубовы Лог Чэрвеньскага раёна Мінскай вобласці. Герой Савецкага Саюза (27.2.1945). З сялян. Член КПСС з 1943 г. Скончыў Мінскі індустрыяльна-тарфяны тэхнікум (1937), курсы мал. лейтэнантаў (1941), Вышэйшую афіцэрскую бранятанкавую школу (1948), Ваенную акадэмію імя Фрунзе (1954). Да вайны працаваў тэхнікам-землеўпарадчыкам у былым Камарынскім раёне. У Чырвонай Арміі з 1939 г. На фронце са жніўня 1942 г. 29.1.1945 г. эскадрон кавалерыстаў на чале са ст. лейтэнантам А. М. Дулебам з ходу фарсіраваў Одэр, заняў с. Прытаг і два дні адбіваў варожыя контратакі. 30.1.1945 г. арганізаваў прарыў эскадрона з акружэння. Пасля вайны палкоўнік А. М. Дулеба да 1969 г. служыў у Савецкай Арміі. Жыў у г. Хмяльніцкі, Украіна.

Падрыхтаваў *І. Ф. Ганжураў*

Адстаялі ў баях Радзіму

На ўсіх франтах Вялікай Айчыннай вайны, на акупіраванай тэрыторыі ў партызанскіх атрадах змагаліся з ворагам нашы землякі. Некаторыя ўступілі ў бой з фашыстамі яшчэ на Заходняй граніцы ў першыя дні вайны. Удзельнічалі ўраджэнцы Брагінскага і Камарынскага раёнаў і ў бітве пад Масквой, у Сталінградскай і Курскай бітвах. Потым некаторым з іх пашчасціла вызваляць ад прышэльцаў родную Брагіншчыну. Пасля вызвалення раёна многія тысячы нашых землякоў уліліся ў рады Чырвонай Арміі. Яны вызвалялі Беларусь, акупіраваныя гітлераўцамі краіны Еўропы, удзельнічалі ў штурме Берліна.

Не ўсе воіны-землякі дажылі да перамогі, але ўсе яны засталіся навечна ў нашай памяці. Пра некаторых з іх расказваецца ніжэй.

«За мной, наперад!»

З успамінаў І. Хандогіна, былога камсорга батальёна 922-га стралковага палка

Хачу расказаць аб адным малавядомым подзвігу, сведкам якога я быў. Яго здзейсніў беларус, старшы лейтэнант Гаўрыла Трафімавіч Калінічэнка, ураджэнец вёскі Савічы Брагінскага раёна.

Летам 1943 года савецкія войскі рыхтаваліся да ліквідацыі арлоўскай групоўкі праціўніка. У гэтай аперацыі ў саставе 250-й стралковай дывізіі ўдзельнічаў і наш 922-гі стралковы полк.

У ноч на 12 ліпеня батальён, у якім я служыў, сканцэнтраваўся на заходняй ускраіне сяла Залягош па правым беразе ракі Неруч. Нампаліт Г. Калінічэнка абышоў падраздзяленні, пагутарыў з многімі афіцэрамі, камуністамі і камсамольцамі. Кожнаму даваў слушную параду, як дзейнічаць у баі. На досвітку, калі агонь нашай артылерыі быў перанесены ў глыбіню варожай абароны, батальён у адзіным парыве рушыў наперад. Мы дасягнулі берага ракі, уброд фарсіравалі яе і выйшлі на процілеглы бераг.

Апамятаўшыся пасля першага ўдару, гітлераўцы нарошчвалі агнявое супраціўленне. Каб пазбегнуць страт, мы заляглі. Не прайшло і мінуты, як фашысты пайшлі ў контратаку. Некаторыя нашы салдаты не вытрымалі атакі і сталі адыходзіць да ракі.

У гэты крытычны момант прагучаў голас старшага лейтэнанта Калінічэнкі: «Стой, ні кроку назад!» Гэта ўнесла супакаенне ў нашы рады, вярнула ўпэўненасць байцам.

Бой працягваўся некалькі гадзін. Гітлераўцы падцягнулі рэзервы. Іх кулямётны і аўтаматны агонь шчыльна прыціснуў нас да зямлі. Нашы ланцугі радзелі. Выйшлі са строю камандзір узвода лейтэнант Новікаў, камандзір роты старшы лейтэнант Ліннік, парторг батальёна старшы лейтэнант Курносаў. Здавалася, яшчэ дзве-тры мінуты — і мы не вытрымаем такога высокага напружання.

І ў гэты момант мы зноў пачулі Калінічэнку. Перапаўзаючы ад аднаго байца да другога, ён гаварыў: «Варожая траншэя блізка, патрэбен адзін толькі адзін кідок наперад. Дзейнічаць грэба рашуча і хутка. Я падымуся першым, а вы — за мной...»

Не адразу дайшлі да маёй свядомасці словы нампаліта. Хіба магчымы над градам свінцу кідок? Хіба афіцэр не разумее, што гэта верная смерць?

Палымяны голас Калінічэнкі абарваў мае думкі: «За Радзіму, за мной — наперад!» Быццам нябачная магутная спружына адарвала нас ад зямлі і кінула на ворага. Наперадзе бег, не азіраючыся, нампаліт. Ён быў упэўнены, што за ім падымецца ўвесь батальён. Так яно і было. Імгненні назад, зліты з зямлёй, я не бачыў ніякага выйсця — і раптам... Бягу і не чую зямлі пад нагамі. Ліхаманкава працуе думка: дабегчы, прымусіць ворага назаўсёды замоўкнуць...

У прарыў, прабіты батальёнам у абароне праціўніка, былі ўведзены іншыя падраздзяленні палка. Наступленне паспяхова развівалася.

У гэтым баі нампаліт быў смяротна паранены. За свой подзвіг Г. Т. Калінічэнка пасмяротна ўзнагароджаны ордэнам Айчыннай вайны I ступені. Яго ўчынак натхняў нас і ў наступных баях.

Гомельская праўда. 1990. 9 мая.

Праз усю вайну

Ён прайшоў чатыры доўгія гады вайны. Быў тройчы паранены. У цяжкім 1941-м ён — палітрук, у пераможным сорак пятым — камандзір гвардзейскага стралковага палка. Усяго крыху больш як тыдзень не дажыў да Перамогі.

Ураджэнец вёскі Жэрднае Брагінскага раёна Васіль Канстанцінавіч Канановіч не быў прафесіянальным ваенным. Разам з бацькамі ў 1934 годзе ён пераехаў на жыхарства ў сяло Нова-Уладзіміраўка Кампанееўскага раёна Кіраваградскай (тады Адэскай) вобласці. Пасля заканчэння сярэдняй школы настаўнічаў, вучыўся на завочным аддзяленні Кіраваградскага пединстытута.

У 1937 годзе Васіля Канстанцінавіча прызначылі дырэктарам Губаўскай няпоўнай сярэдняй школы, той самай, у якой у свой час вучыўся вядомы пралетарскі паэт Дзям'ян Бедны. Зарэкамен-

даваў сябе здольным кіраўніком педагагічнага калектыву, у перадваенныя гады быў узнагароджаны медалём «За працоўную адзнаку».

Пасля заканчэння ў 1940 годзе школы палітработнікаў Васіля Канстанцінавіча накіравалі ў Калінінскі вышэйшы ваенна-педагагічны інстытут.

З чэрвеня 1941 года старшы палітрук В. К. Кананоўіч у дзеючай арміі. 154-я стралковая дывізія, у якую ён атрымаў прызначэнне, з цяжкімі баямі адыходзіла на ўсход, пакідаючы родную Гомельшчыну. Гітлераўцам удалося акружыць там частку 63-га стралковага корпуса, якім камандаваў генерал Л. Г. Пятроўскі. Калі пайшлі на прарыў, генерал-лейтэнант Пятроўскі і камандзір 154-й стралковай дывізіі Я. С. Факанаў ішлі ў атакуючых ланцугах. У гэтым жорсткім баі пад Жлобінам у першых радах байцоў ішоў і старшы палітрук В. К. Кананоўіч.

А потым была гераічная абарона г. Тулы. 154-я стралковая дывізія не прапусціла ворага на ўчастку, які абараняла.

Цяжкія абарончыя баі пад Сталінградам. Тут дывізія была перайменавана ў 47-ю гвардзейскую. Падчас контрнаступлення яна ўваходзіла ў склад 5-й танкавай арміі. Гвардыі батальённы камісар В. К. Кананоўіч і тут на пярэдняй лініі агню. Яго палымянае слова, асабістая храбрасць натхнялі байцоў на подзвіг. За ўзорнае выкананне заданняў камандавання батальённы камісар В. К. Кананоўіч загадам па войсках Паўднёва-Заходняга фронту ад 15 студзеня 1943 года быў узнагароджаны ордэнам Чырвонага Сцяга.

У баях за Данбас маёр В. К. Кананоўіч ужо камандаваў палком, атрымаў ордэн Суворава III ступені.

Пры вызваленні левабярэжнай Украіны Васіля Канстанцінавіча цяжка параніла. І трэба ж такому было здарыцца, што літаральна перад гэтым у полк прыбыла маладая дзяўчына-санінструктар. Аказалася — родная сястра Кананоўіча Марыя. Першым, каму ёй давялося аказваць медыцынскую дапамогу, быў брат. На санітарным самалёце Маша суправаджала цяжкапараненага камандзіра палка ў шпіталь. За ўмелыя дзеянні па аказанні тэрміновай дапамогі параненым воінам санінструктар Марыя Кананоўіч атрымала падзяку ад камандзіра дывізіі.

Не далячыўшыся, В. К. Кананоўіч вярнуўся ў дывізію на пачатку 1944-га. Але, недалечанаму, яму катэгарычна загадалі вярнуцца назад. Васіль Канстанцінавіч заскочыў на спадарожнай машыне пабачыцца з Машай. Якраз разгарэўся бой, і дзяўчына паспяшалася туды, дзе яе чакалі параненыя. Часу на размову не было.

У сваю дывізію Кананоўіч больш не трапіў. Камандаваў 163-м гвардзейскім палком у 5-й гвардзейскай Макееўскай ордэна Леніна Чырванасцяжнай ордэна Суворава дывізіі. Змагаўся ў Беларусі, Прыбалтыцы, пад Кёнігсбергам, дайшоў амаль да Берліна...

У пісьме, накіраваным гвардзейцамі дывізіі бацьку загінуўшага камандзіра, расказвалася аб слаўным баявым шляху Васіля Канстанцінавіча. За ўзорнае выкананне баявых заданняў камандавання, умелае кіраванне войскамі на полі бою, праяўленыя пры гэтым мужнасць і гераізм камандзір палка В. К. Кананоўіч быў адзначаны ордэнамі Чырвонага Сцяга, Аляксандра Неўскага, Суворава III ступені, медалямі «За абарону Масквы», «За абарону Сталінграда» і інш.

Гвардыі падпалкоўнік В. К. Кананоўіч пахаваны за 20 кіламетраў ад Берліна, а на яго магіле ўстаноўлены мармуровы помнік.

У чэрвені 1945 года загадам па войсках 28-й арміі падпалкоўнік В. К. Кананоўіч быў пасмяротна ўзнагароджаны ордэнам Айчыннай вайны I ступені.

В. Кабзар

У няпоўныя семнаццаць...

З успамінаў Р. Ф. Васіленкі, удзельніка Вялікай Айчыннай вайны, уралжэнца в. Савічы

У канцы 1944 года войскі 1-га Беларускага фронту вызвалілі нас на тэрыторыі Польшчы. Годам-двума раней мы былі вывезены сюды гітлераўцамі на ваенныя прадпрыемствы. Усіх вызваленых юнакоў і мужчын мабілізавалі ў Савецкую Армію. Толькі мяне ды яшчэ некалькі падлеткаў накіроўвалі на радзіму. Пакрыўджаны, я падышоў да афіцэра з просьбай: «Хачу змагацца з ворагам».

Так у няпоўныя семнаццаць гадоў я стаў салдатам. Пасля таго як мяне з цяжкасцю абмундзіравалі — форма аказалася велікаватай, мяне адвялі ў батальён. Там я спасцігаў азы салдацкай навукі: вучыўся страляць з вінтоўкі, аўтамата, кідаць гранаты.

Неўзабаве нас адправілі на перадавую. Баявым хрышчэннем для мяне было фарсіраванне ракі Вісла. На супрацьлеглым яе беразе мяне параніла ў левую нагу. Пасля непрацяглага лячэння ў шпіталі я трапіў у адну з часцей 33-й танкавай брыгады, якая ўваходзіла ў састаў танкавага корпуса пад камандаваннем генерал-палкоўніка С. І. Багданава.

15 лютага 1945 года групу камсамольцаў, сярод якіх быў і я, выклікалі ў штаб брыгады. Там з намі правялі гутарку, з якой я добра запомніў фразу штабіста: «Камсамольцы павінны стаяць скалой — ні кроку назад!» Гэтак маладых салдат рыхтавалі да адказнага баявога задання — нам выпала змагацца са здрадзіўшымі Радзіме суайчыннікамі з так званай Рускай вызваленчай арміі генерала Уласава.

Наша камсамольская група заняла важны рубеж — будынак маслазавода — і тым самым актыўна садзейнічала наступленню нашай часці. Мы паспяхова адбілі некалькі атак уласаўцаў. У гэтым баі мяне зноў параніла ў нагу.

Пасля шпіталя я вярнуўся ў сваю часць. Далечваўся тут, у санбаце. 10 ці 12 сакавіка нас, групу з васемнаццаці камсамольцаў-багданаўцаў, выклікалі на агульнае пастраенне, дзе мне былі ўручаны тры Падзякі Галоўнага Вярхоўнага Камандуючага І. В. Сталіна (загад № 288, 290, 292 ад 4, 5 і 6 сакавіка 1945 года) за актыўны ўдзел у авалоданні 21 населеным пунктам, адбітым у ворага ў выніку цяжкіх баёў.

Апошняй вялікай бітвай для мяне з'явіўся ўдзел у штурме Берліна. Напярэдадні штурму нас пасадзілі на танкі і накіравалі да рачной пераправы. Пад прыкрыццём дымавой заслоны мы пераправіліся на супрацьлеглы бераг Одэра. У дзевяць гадзін 16 красавіка, пасля магутнай артылерыйска-мінамётнай падрыхтоўкі і бамбёжкі, савецкія войскі пайшлі ў наступленне на левым флангу варожай абароны Берліна. У ходзе баёў за Берлін я падбіў гранатай нямецкі танк «тыгр».

У далейшым удзельнічаў у вулічных баях у Берліне, у тым ліку і каля Брандэнбургскіх варот. Пры знішчэнні кулямётнай кропкі ворага быў цяжка паранены.

Пасля працяглага лячэння ў шпіталях я быў прызнаны прыгодным для нестраявой службы і (гэта было ўжо пасля Перамогі) накіраваны ў спецбатальён па ахове эшалонаў. Дадам, што за фарсіраванне Вісла быў адзначаны ордэнам Славы трэцяй ступені. Потым атрымаў некалькі медалёў.

Маяк Палесся, 1990. 12 мая.

Падрыхтаваў *І. Ф. Ганжураў*

Абаранялі Ленінград

З успамінаў П. Р. Лявонава, былога камандзіра зенітнай батарэі, жыхара г. п. Брагін

Калі пачалася Вялікая Айчынная вайна, я вучыўся ў Омску, у ваенным мінамётным вучылішчы. Але закончыць яго не ўдалося. У сувязі са складанай ваеннай абстаноўкай адбыўся датэрміновы выпуск курсантаў, пераважная большасць якіх была накіравана ў дзе-

ючую армію. Але адразу на фронт я не трапіў, бо ўсіх нашых былых курсантаў з сярэдняй адукацыяй залічылі ў вучылішча зенітнай артылерыі, якое было арганізавана на базе былога мінамётнага.

У канцы лістапада 1941 года нам прысвоілі афіцэрскае званне і праз некалькі дзён накіравалі ў воінскія часці. Так я прыбыў на Ленінградскі фронт. Там, у штабе, атрымаў накіраванне камандзірам агнявога ўзвода зенітнай батарэі, якая размяшчалася ў Ленінградзе, непадалёку ад завода імя С. М. Кірава. Асноўная наша задача заключалася ў тым, каб прыкрыць прадпрыемства ад налётаў авіяцыі праціўніка, не дапусціць прарыву ворага ў горад па вуліцы Стачак. Байцы ўзвода і батарэі добра разумелі важнасць гэтай задачы і рабілі ўсё магчымае для яе выканання.

Вясной 1942 года войскі супрацьпаветранай абароны Ленінграда сарвалі паветраную аперацыю «Айсштос», у ходзе якой немцы мелі намер знішчыць умёрзлыя ў лёд на Няве караблі Балтыйскага флоту. Асабліва жаданай цэллю для гітлераўскіх лётчыкаў быў крэйсер «Кіраў», які стаяў паблізу моста лейтэнанта Шміта. Пад прыкрыццём знішчальнікаў трыццаць пікіруючых бамбардзіроўшчыкаў ворага спрабавалі скінуць бомбы на крэйсер і іншыя караблі. У схватку з ворагам уступілі і зенітчыкі, якія дапамагалі нашай авіяцыі атрымаць перамогу ў паветры. Бой быў цяжкім. Але дзякуючы ўзгодненым дзеянням у ім авіятараў і зенітчыкаў немцы страцілі 26 самалётаў. У гэтым быў пэўны ўклад і нашай зенітнай батарэі.

Неяк у маі 1942 года аднаму фашысцкаму сцярвятніку ўдалося прарвацца ў горад і скінуць бомбы ў раёне Кіраўскага завода. Але назад самалёт не вярнуўся. Трашным зенітна-кулямётным агнём нашай батарэі ён быў збіты.

Майстэрства нашых зенітчыкаў узрастала з кожным днём. Перавага ў паветры да канца 1942 года поўнасцю належала нам. У выніку спыніліся масавыя налёты фашысцкай авіяцыі. Горад ажыў. Адкрыўся трамвайны і аўтобусны рух. Пачалі дзейнічаць водаправод, многія прамысловыя прадпрыемствы. Ленінград сваёй нястомнай працай і гераічнай барацьбой каваў перамогу над ворагам.

Дарэчы, нашы зенітчыкі білі нямецка-фашысцкіх захопнікаў не толькі ў паветры, але і на зямлі. Толькі байцы батарэі, якой я затым камандаваў, прамой наводкай знішчылі некалькі танкаў і бронемашын, нямала жывой сілы ворага.

Радзіма высока ацаніла гераізм і мужнасць нашых салдат і афіцэраў. Так і я быў узнагароджаны двума ордэнамі Чырвонай Зоркі, медалямі «За баявыя заслугі», «За абарону Ленінграда» і інш.

1977 г.

Жанчыны на вайне

На вайне мужнасць, адвага, баявое майстэрства — галоўныя салдацкія якасці. І розніцы тут бадай што не было, хто салдат: мужчына ці жанчына. Толькі «слабаму полу» вайна, бясспрэчна, давалася цяжэй. Так мяркуе жыхарка пасёлка Калінінскі Хракавіцкага сельсавета Клаўдзія Рыгораўна Журовіч (Калмыкова), для якой суровыя ваенныя будні пачаліся ў Брэсце 22 чэрвеня 1941 года.

Той дзень запомніўся ёй масіраванымі нямецкімі бамбёжкамі і артылерыйскімі абстрэламі, шматразовымі варожымі атакамі. Ёй, кволай дзяўчыне, тады давялося дапамагаць санітарам выносіць з поля бою і эвакуіраваць з прыгранічнай паласы параненых чырвонаармейцаў, здабываць для іх прадукты ў бліжэйшых вёсках. Затым (немцы ўжо захапілі Брэстчыну) некаторы час над выглядам родзічкі жыла ў адной вясковай сям'і. І нарэшце, прыкінуўшыся глуханямой бежанкай, прабіралася на ўсход па акупіраванай ворагам тэрыторыі. У раёне Гурава далучылася да мясцовых народных мсціўцаў.

Летам 1943 года трапіла ў атрад малдаўскіх партызан Д. Е. Бабіча. Па іх даручэнні выконвала разведвальныя заданні ў Жыткавіцкім раёне, разам з баявымі таварышамі ўдзельнічала ў некалькіх аперацыях супраць гітлераўцаў каля вёсак Баравое і Малашавічы Лельчыцкага раёна, у Жытомірскай, Хмяльніцкай і Чарнавіцкай абласцях. Вось радкі з баявой характарыстыкі байца 6-га батальёна 2-й стралковай брыгады 1-га Малдаўскага партызанскага злучэння (камандзір Я. П. Шкрабач, камісар В. Т. Драздоў) К. Р. Журовіч (Калмыковай):

«За время нахождения в отряде проявила себя стойким и мужественным бойцом — разведчиком...

Наравне со всеми бойцами участвовала в шести боях с гитлеровцами... Входила в состав диверсионной группы, которая на железнодорожных линиях Закопане — Русятин и Проскуров — Каменец-Подольский пустила под откос два воинских эшелона с живой силой, боеприпасами и продуктами противника...»

Можна дадаць, што за баявыя подзвігі Клаўдзія Рыгораўна адзначана ордэнам Чырвонай Зоркі і трыма медалямі. Пасля вайны яна па накіраванні з Масквы знаходзілася на клубнай і камсамольскай рабоце ў Кішынёве, а пасля вяртання на радзіму працавала бібліятэкарам, удзельнічала ў ваенна-патрыятычным выхаванні школьнікаў і моладзі.

Не менш цікавы баявы шлях і ў жыхаркі гарпасёлка Брагін Юліі Уладзіміраўны Скараход, якая з вясны 1942 года знаходзілася ў дзеючай арміі. Добраахвотніцай ваявала ў складзе 784-га зенітна-артылерыйскага палка. Асабліва запомніўся васемнаццацігадовай дзяўчыне чэрвень 1943-га, калі адбівалі налёты варожай авіяцыі пры спробе немцаў прарвацца на бамбёжку цэляў у раёне Горкага. Тады было збіта некалькі варожых самалётаў. Але панеслі страты і зенітчыкі. Юлія вельмі перажывала смерць баявых сяброўак.

У 1944-м радавы баец зенітна-артылерыйскага разліку Ю. У. Скараход стала камуністам. Са сваім палком прайшла цяжкі ваенны шлях да самай перамогі. У мірныя дні гадавала дзяцей, працавала да самага выхаду на заслужаны адпачынак.

Радавым членам Савіцкай падпольнай патрыятычнай арганізацыі, сувязной партызанскага атрада імя Катоўскага пачынала ўдзел у барацьбе з нямецка-фашысцкімі акупантамі 16-гадовая камсамолка з вёскі Савічы Ніна Загаранская. А з канца 1943 года яна на фронце — бухгалтар палявога аддзялення Дзяржбанка СССР у 61-й арміі. Узнагароджана медалямі «За адвагу», «Партызану Вялікай Айчыннай вайны 1941—1945 гг.», «За перамогу над Германіяй» і інш. Пасля вайны, да выхаду на пенсію, працавала галоўным бухгалтарам курортгандлю ў г. Феадосія. Актыўна ўдзельнічала ў грамадскай рабоце.

Камандзірам падраздзялення сувязі проціпаветранай абароны была К. Я. Шумейка, начальнікам назіральнага паста, камандзірам узвода проціпаветранай абароны — Г. І. Верабей, медыцынскімі сёстрамі шпіталя № 29 легкараненых — П. С. Шульга, шэрагу эвакашпіталяў Варонежскага, 1-га Украінскага франтоў — С. А. Рак (Старавойт). Два гады працавала афіцыянткай у сталовай палявога батальёна аэрадромнага абслугоўвання А. М. Іваненка (Кузьменка). Сувязной партызанскага атрада (камандзір Ф. В. Галавач) са злучэння С. А. Каўпака з'яўлялася Ф. С. Клімянок, работніцай кухні партызанскага атрада 130-й партызанскай брыгады Палескага злучэння народных мсціўцаў — В. Д. Трухановіч. Са зброяй у руках змагалася з ворагам і была паранена настаўніца Бярозкаўскай школы В. Г. Марчанка. Наравне з салдатамі дзялілі цяжкасці і трывогі ваеннай паўсядзённасці на фронце і ў партызанскіх атрадах многія іншыя жанчыны-зямлячкі. У іх ліку — В. І. Драчова, Ф. А. Загорац,

Удзельніцы Вялікай Айчыннай вайны. Першы рад (злева направа): А. С. Колган, Ф. С. Клімянок, В. І. Драчова. Другі рад (злева направа): Г. М. Луцкая, Е. Я. Шумейка, В. І. Ляўсенка, Л. П. Скараходава

А. С. Колган, Г. М. Луцкая, В. І. Ляўсенка, М. І. Пузырына, А. Д. Пятрэнка, Е. І. Раманюк, Л. П. Скараходава, Э. П. Уласенка (Дубкоўская), М. М. Фешчанка, Г. С. Шаўчэнка і іншыя.

Напрыканцы 1943 — пачатку 1944 гадоў у шэрагу прыфрантавых населеных пунктаў Камарынскага і Брагінскага раёнаў размяшчаліся воінскія медустановы, асобныя медсанбаты: 431-ы 336-й сд — у в. Ніўкі, 440-ы 356-й сд — у в. Краснае, 19-ы 74-й сд — у в. Іванкі, 199-ы ў в. Лукаеды (Кірава) і Гдзень; эвакуацыйныя шпіталі: № 2553 — у в. Пасека, № 3240 — у в. Бярозкі, № 2607 — у в. Гарадзішча, інфекцыйны шпіталь № 4257 — у в. Кавака, шпіталь легкараненых — у в. Астрагляды і інш. Выратаваннем параненых або хворых салдат і афіцэраў у іх займаліся не толькі штатны персанал, але і многія мясцовыя дзяўчаты, пажылыя жанчыны. Яны дапамагалі даглядаць цяжкапараненых, прыносілі ім з дому прадукты, пралі і рамантавалі шпітальную бялізну і г. д. Некаторыя ж вясковыя дзяўчаты праявілі выключную прыхільнасць да працы па догляду за параненымі. У далейшым яны, у тым ліку Марыя Васільеўна Крус з в. Кавака, па ўласным жаданні ўліліся ў склад абслугоўваючага медперсаналу ў якасці санітарак, няняў, прачак і разам са шпіталямі прайшлі іх доўгі і нялёгкі шлях.

Г. С. Шаўчэнка

На жаль, не ўсім сціплым працаўніцам ратнага паходу міласэрнасці пашчасціла дажыць да светлага і радаснага дня перамогі. На палях Вялікай Айчыннай вайны загінула прачка 12-й запасной дывізіі М. А. Дзедзенка з в. Ясені, санінструктар 197-га інжынерна-сапёрнага батальёна Ю. І. Зяляўская з в. Астрагляды, старшая хірургічная сястра 95-га медсанбата 6-й гвардзейскай стралковай дывізіі В. Л. Мартыненка з в. Дубліч, санінструктар П. І. Плюшчай з в. Чырвоная Паляна Малажынскага сельсавета, санітарка інфекцыйнага шпіталя № 4257 А. Ф. Ярмоленка з в. Кавака.

І. Ф. Ганжурай

Прамой наводкай

У ходзе Беларускай наступальнай аперацыі ў вызваленні Талачыншчыны ўдзельнічалі 1-я і 5-я гвардзейскія стралковыя дывізіі 11-й гвардзейскай арміі. Воіны-гвардзейцы прадэманстравалі на талачынскай зямлі сапраўдныя ўзоры масавай мужнасці і гераізму. Аб гэтым сведчаць матэрыялы Цэнтральнага архіва Міністэрства абароны Расіі. Вось адзін з эпізодаў...

28 чэрвеня 1944 года напружаныя баі ішлі каля станцыі Слаўнае. Храбра змагаліся тут з ворагам гвардзейцы-артылерысты...

У баях за Слаўнае па-геройску змагаўся гвардыі радавы 187-га гвардзейскага артылерыйскага палка беларус з калгаса «Новае жыццё» Брагінскага раёна Барыс Гарноўскі. Калі 28 чэрвеня 2-гі дывізіён сустрэўся з аўтакалонай фашыстаў і тыя, разгарнуўшыся ланцугом, пайшлі ў атаку, артылерысты занялі абарону. Гарноўскі падпусціў акупантаў на 200—250 метраў, адкрыў агонь з гарматы прамой наводкай. А калі гітлераўцы падышлі да гарматы ўшчыльную, разам з іншымі байцамі пайшоў у атаку, асабіста знішчыў з аўтамата 10 гітлераўцаў. За праяўлены ў гэтым баі гераізм ён узнагароджаны ордэнам Айчыннай вайны II ступені.

Б. Шылуха

Памяць. Талачынскі раён. Мн., 1988. С. 271—272.

Вярнуліся пераможцамі

Цяжкімі шляхамі Вялікай Айчыннай вайны ў складзе Чырвонай Арміі, партызанскіх атрадаў і падполля прайшлі тысячы нашых землякоў. Яны ўнеслі важкі ўклад у разгром нямецка-фашысцкіх захопнікаў і дасягненне Вялікай Перамогі. Аб іх подзвігу пераканаўча сведчаць шматлікія баявыя ўзнагароды — ордэны і медалі.

Пройдуць гады, дзесяцігоддзі, і нашы нашчадкі будуць ведаць і помніць тых, хто ўдзельнічаў у самай кровапралітнай, жорсткай і цяжкай вайне, хто аддаў самае дарагое — сваё жыццё на алтар Перамогі, а хто вярнуўся дадому пераможцам, залечваў свае франтавыя раны, аддаваў сілы і здольнасці справе адбудовы разбуранай фашысцкімі захопнікамі гаспадаркі, працаваў на палях і фермах, фабрыках і заводах, гадаваў дзяцей... І мы лічым сваім пачэсным абавязкам, каб сваімі кнігамі Памяці ўвекавечыць імёны ўдзельнікаў Вялікай Айчыннай. Ад гэтых імёнаў многія нашчадкі будуць адлічваць сваю радаслоўную і павядуць яе далей.

Поўнай упэўненасці, што мы назвалі імёны ўсіх нашых землякоў — удзельнікаў Вялікай Айчыннай вайны, няма. Прайшло шмат часу. З кожным годам ветэранаў застаецца ўсё менш... Адны з іх памерлі ад франтавых ран у першыя пасляваенныя гады, другіх не стала ўжо ў апошні час. На жаль, захаваліся не ўсе дакументы аб баявой дзейнасці франтавікоў, партызан, падпольшчыкаў. Далёка не ўсе звесткі ўдалося знайсці і ў райваенкаматах. Але кожны з тых, хто названы і не названы тут, унёс свой уклад у агульную справу разгрому ворага, абараніў Айчыну ад фашысцкай навалы. Усім ім вялікая і шчырая ўдзячнасць нашчадкаў за тое, што зроблена імі ў імя Перамогі. З пачуццём найглыбейшай пашаны мы гаворым: «Нізкі паклон табе, слаўнае пакаленне пераможцаў у Вялікай Айчыннай!..»

У. І. Лемяшонак

АСАРЭВІЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

Вёска Асарэвічы

Акуленка Міхаіл Анісімавіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Бельчанка** Цярэнцій Кірылавіч, ордэн Славы III ступені;

Ефіменка Георгій Сідаравіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Канцавы** Іван Ігнатавіч, ордэны Айчыннай вайны II ступені, Чырвонай Зоркі; **Пацук** Васіль Сямёнавіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Пескавы** Іван Патапавіч, ордэн Айчыннай вайны II ступені; **Протас** Анатоль Фёдаравіч, ордэны Чырвонай Зоркі, Славы III ступені; **Протас** Іван Цімафеевіч, ордэн Славы III ступені; **Сізаненка** Макар Ісакавіч, ордэны Айчыннай вайны II ступені, Чырвонай Зоркі; **Хмелянок** Рыгор Міхайлавіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Шаўчэнка** Васіль Нікандравіч, ордэн Чырвонай Зоркі.

Вёска Вялле

Катлабай Іван Іванавіч, ордэн Славы III ступені.

Вёска Галкі

Кандрашэўскі Васіль Нікіфаравіч, ордэн Чырвонай Зоркі, медаль «За адвагу»; **Хмелянок** Іван Андрэевіч, медаль «За баявыя заслугі».

АСТРАГЛЯДАЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

Вёска Астрагляды

Кананок Максім Віктаравіч, ордэн Айчыннай вайны II ступені; **Кошмар** Сяргей Паўлавіч, ордэн Айчыннай вайны II ступені; **Крысенка** Анатоль Канстанцінавіч, два ордэны Чырвонай Зоркі, ордэн Айчыннай вайны I ступені; **Міхаленка** Мікалай Антонавіч, ордэн Чырвонай Зоркі, медаль «За адвагу»; **Мятліцкі** Міхаіл Фёдаравіч, ордэны Айчыннай вайны II ступені, Чырвонай Зоркі.

Вёска Багушы

Балобан Аляксандр Пракопавіч, медаль «За адвагу».

Вёска Бакуны

Ільічэнка Васіль Адамавіч, ордэн Айчыннай вайны II ступені; **Каробкін** Пётр Цярэнцьевіч, медаль «За баявыя заслугі»; **Повад** Мікалай Міхайлавіч, ордэн Чырвонай Зоркі.

Вёска Буркі

Марчанка Уладзімір Цімафеевіч, медаль «За баявыя заслугі»; **Фокін** Уладзімір Васільевіч, ордэн Айчыннай вайны II ступені, медалі «За адвагу», «За баявыя заслугі»; **Шкурко** Ілья Дзмітрыевіч, медаль «За адвагу».

Вёска Дуброўнае

Данчанка Рыгор Дзяменцьевіч, тры ордэны Чырвонай Зоркі.

Вёска Кавалі

Прыходзька Павел Данілавіч, медаль «За адвагу».

Вёска Марытон

Вайцяхоўскі Сцяпан Эдуардавіч, медаль «За адвагу».

БРАГІНСКІ ПАСЯЛКОВЫ САВЕТ

Гарпасёлак Брагін

Бабовіч Міхаіл Іванавіч, медалі «За адвагу», «За баявыя заслугі»; **Бакун** Якаў Іванавіч, ордэны Славы II і III ступені; **Беразняцкі** Іван Гаўрылавіч, медалі «За адагу», «За баявыя заслугі»; **Буднік** Міхаіл Андрэевіч, ордэн Айчыннай вайны II ступені, медаль «За адвагу»; **Бяляк** Мікалай Рыгоравіч, медаль «За баявыя заслугі»; **Васільеў** Леанід Антонавіч, медаль «За адвагу»; **Вініцкі** Піліп Піліпавіч, медаль «За адвагу»; **Волкаў** Іван Аляксеевіч, ордэн Айчыннай вайны II ступені; **Гайдук** Уладзімір Гардзеевіч, ордэн Славы III ступені; **Гурэвіч** Яфім Давыдавіч, ордэн Айчыннай вайны II ступені, медаль «За адвагу»; **Гусянок** Арсеній Адамавіч, ордэны Чырвонага Сцяга, Айчыннай вайны II ступені, Чырвонай Зоркі, медаль «За баявыя заслугі»; **Гапшікаў** Канстанцін Нікіфаравіч, ордэн Чырво-

най Зоркі; **Дзегцярэнка** Андрэй Максімавіч ордэн Айчыннай вайны I ступені; **Драчова** Варвара Іванаўна, ордэн Айчыннай вайны II ступені, медаль «За баявыя заслугі»; **Драчоў** Раман Сідаравіч, ордэн Айчыннай вайны II ступені; **Дынін** Арон Рафаілавіч, ордэн Айчыннай вайны II ступені; **Ефіменка** Павел Адамавіч, медаль «За адвагу»; **Есмановіч** Іван Міхайлавіч, медаль «За адвагу»; **Жукаў** Рыгор Мартынавіч, ордэн Славы III ступені; **Залугоўскі** Максім Варваравіч, ордэн Айчыннай вайны I ступені; **Ігнаценка** Уладзімір Іванавіч, медалі «За адвагу», «За баявыя заслугі»; **Казлоўскі** Віктар Уладзіміравіч, медаль «За адвагу»; **Казлоўскі** Міхаіл Леанідавіч, ордэн Айчыннай вайны II ступені; **Калмыкова** Клаўдзія Рыгораўна, ордэны Айчыннай вайны II ступені, Чырвонай Зоркі; **Камароў** Іван Яфрэмавіч, ордэн славы III ступені; **Кардаш** Фёдар Ігнатавіч, ордэн Славы II ступені, два ордэны Славы III ступені, медаль «За адвагу»; **Качан** Аляксандр Тарасавіч, медаль «За адвагу»; **Кацуба** Аляксей Піліпавіч, ордэн Чырвонай Зоркі, медаль «За адвагу»; **Корань** Іван Мітрафанавіч, медаль «За баявыя заслугі»; **Котаў** Уладзімір Іванавіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Луцай** Аляксандр Маркавіч, медаль «За адвагу»; **Лысенка** Васіль Аляксандравіч, ордэны Чырвонага Сцяга, Айчыннай вайны II ступені, два ордэны Чырвонай Зоркі; **Лысенка** Віталь Іванавіч, ордэн Айчыннай вайны I ступені; **Лысенка** Ксенафонт Аляксандравіч, ордэны Айчыннай вайны II ступені, Чырвонай Зоркі; **Лысенка** Сцяпан Іванавіч, ордэны Айчыннай вай-

Група ўдзельнікаў Вялікай Айчыннай вайны. Г. п. Брагін

Удзельнікі Вялікай Айчыннай вайны: А. А. Шпандарук, В. А. Лысенка, Ф. Л. Чавус, А. А. Крус

ны II ступені, Чырвонай Зоркі; **Любачка** Міхаіл Аляксандравіч, ордэн Чырвонай Зоркі, медаль «За адвагу»; **Лявонаў** Пётр Рыгоравіч, два ордэны Чырвонай Зоркі, медаль «За баявыя заслугі»; **Макеенка** Канстанцін Іванавіч, два ордэны Чырвонай Зоркі; **Малочка** Пётр Сямёнавіч, два ордэны Чырвонай Зоркі; **Манжос** Рыгор Адамавіч, ордэн Айчыннай вайны II ступені; **Непанаў** Мікалай Нікіфаравіч, медалі «За адвагу», «За баявыя заслугі»; **Нікалаенка** Васіль Аляксандравіч, два ордэны Айчыннай вайны I ступені, ордэн Чырвонай Зоркі; **Нікіценка** Галіна Трафімаўна, ордэн Айчыннай вайны I ступені; **Огчык** Уладзімір Лазаравіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Панёўчык** Аляксандр Акімавіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Папавічук** Астап Іванавіч, медалі «За адвагу», «За баявыя заслугі»; **Парэмскі** Іван Яфімавіч, медаль «За адвагу»; **Пархоменка** Сцяпан Майсеевіч, ордэн Славы III ступені; **Паўленка** Аляксей Рыгоравіч, медаль «За баявыя заслугі»; **Процка** Міхаіл Данілавіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Прышчэпаў** Дзмітрый Васільевіч, два ордэны Чырвонай Зоркі, медаль «За адвагу»; **Прышчэпаў** Рыгор Васільевіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Разанаў** Уладзімір Фёдаравіч, два ордэны Чырвонай Зоркі; **Раманенка** АпанасАнуфрыевіч, медаль «За баявыя заслугі»; **Рачэўскі** Мікалай Васільевіч, ордэны Айчыннай вайны II ступені, Чырвонай Зоркі; **Руткоўскі** Іван Пятровіч, па два ордэны Айчыннай вайны і Чырвонай Зоркі; **Седра** Андрэй Васільевіч, ордэн Айчыннай вайны II ступені, медаль «За адвагу»; **Сініла** Фядос Герасімавіч, ордэн Айчыннай вайны I ступені; **Сіранькоў** Аляксандр Фёдаравіч, ордэны Суворава III ступені, Айчыннай вайны II ступені, Чырвонай Зоркі; **Скамарох** Іван Ільіч, ордэн Славы III ступені; **Скараход** Феафан Сцяпанавіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Скараход** Юлія Уладзіміраўна, медаль «За баявыя заслугі»; **Скараходава** Людміла Платонаўна, ордэн Айчыннай вайны II ступені; **Скараходаў** Мікалай Цімафеевіч,

Удзельнікі Вялікай Айчыннай вайны муж і жонка М. Ц. Скараходаў і Л. П. Скараходава

ордэн Аляксандра Неўскага, медаль «За адвагу»; **Скочка** Міхаіл Сідаравіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Сторажаў** Міхаіл Адамавіч, ордэн Чырвонай Зоркі, медаль «За адвагу»; **Стрыбук** Іван Захаравіч, ордэн Чырвонай Зоркі, медаль «За адвагу»; **Сучкоў** Васіль Фёдаравіч, ордэны Чырвонай Зоркі, Славы III ступені, медалі «За адвагу», «За баявыя заслугі»; **Сцельмашэнка** Іван Іванавіч, медалі «За адвагу», «За баявыя заслугі»; **Сыцянок** Кірыла Сцяпанавіч, медаль «За адвагу»; **Татура** Ілья Аксенцьевіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Ткач** Восіп Сямёнавіч, ордэн Славы III ступені; **Фяськоў** Аляксей Акімавіч, медаль «За адвагу»; **Фяськоў** Міхаіл Восіпавіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Чавус** Фёдар Лукіч, два ордэны Айчыннай вайны II ступені; **Чарапанін** Аляксандр Пятровіч, медаль «За адвагу»; **Шашкоў** Іван Паўлавіч, ордэны Айчыннай вайны I ступені, Славы III ступені; **Шкурко** Панфіл Андрэевіч, ордэны Айчыннай вайны I ступені, Славы III ступені; **Шпандарук** Аляксей Антонавіч, ордэн Чырвонай Зоркі, медаль «За адвагу»; **Шульга** Васіль Якаўлевіч, ордэн Чырвонай Зоркі, медаль «За баявыя заслу-

гі»; **Шумак** Уладзімір Аляксандравіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Шур** Аляксандр Мікалаевіч, медаль «За баявыя заслугі»; **Шылец** Уладзімір Ільіч, ордэн Айчыннай вайны I ступені.

Вёска Сабалі

Сабаленка Іван Лявонцьевіч, ордэны Чырвонага Сцяга, Айчыннай вайны I ступені; **Шкурко** Аляксандр Андрэевіч, ордэны Айчыннай вайны I ступені, Чырвонай Зоркі, медалі «За адвагу», «За баявыя заслугі»; **Шылец** Барыс Васільевіч, ордэн Айчыннай вайны I ступені.

ВЕРХНЕЖАРАЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

Вёска Верхнія Жары

Казлоўскі Павел Андрэевіч, ордэн Айчыннай вайны II ступені, два ордэны Чырвонай Зоркі; **Юшчанка** Фёдар Міхайлавіч, медаль «За адвагу».

Вёска Ніжнія Жары

Блудчы Міхаіл Мікалаевіч, ордэн Славы III ступені; **Мішчанка** Мікалай Ільіч, ордэн Айчыннай вайны I ступені; **Сукач** Міхаіл Паўлавіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Федарэнка** Андрэй Мікалаевіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Шары** Мікалай Паўлавіч, ордэн Чырвонай Зоркі.

ВУГЛОЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

Вёска Вуглы

Буйкевіч Міхаіл Адольфавіч, ордэн Айчыннай вайны II ступені, медаль «За баявыя заслугі»; **Дзегцярэнка** Іван Ціханавіч, ордэн Славы III ступені; **Дзегцярэнка** Кірыла Сцяпанавіч, ордэн Айчыннай вайны II ступені; **Лявоненка** Уладзімір Маркавіч, медаль «За баявыя заслугі»; **Хадасок** Канстанцін Аляксеевіч, ордэн Славы III ступені; **Шылец** Павел Іванавіч, медалі «За адвагу», «За баявыя заслугі».

Вёска Каманоў

Купрэенка Рыгор Віктаравіч, ордэн Славы III ступені; **Цярэшчанка** Сямён Іванавіч, ордэн Славы I ступені.

Вёска Лубенікі

Гайдук Сямён Андрэевіч, ордэн Айчыннай вайны II ступені; **Ласіца** Гаўрыла Віктаравіч, ордэн Славы III ступені; **Цярэшчанка** Раман Фёдаравіч, ордэны Айчыннай вайны II ступені, Чырвонай Зоркі.

Вёска Міхнаўка

Камок Іван Ціханавіч, ордэн Айчыннай вайны II ступені; **Кузьмянок** Пётр Дзям'янавіч, медаль «За адвагу».

Вёска Новы Пуць

Заяц Сцяпан Абакумавіч, медалі «За адвагу», «За баявыя заслугі»; **Сушчанка** Уладзімір Іванавіч, ордэн Чырвонай Зоркі.

Вёска Рудня Жураўлёва

Коваль Іван Прохаравіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Коваль** Рыгор Фёдаравіч, ордэн Чырвонай Зоркі.

Вёска Шкураты

Кошчанка Васіль Ігнатавіч, ордэн Чырвонай Зоркі.

Пасёлак Майскі

Байдак Міхаіл Пятровіч, ордэн Айчыннай вайны II ступені; **Шаўчэнка** Васіль Кірылавіч, медаль «За баявыя заслугі».

БЫЛЫ ГДЗЕНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

Вёска Гдзень

Атрошчанка Мікалай Іванавіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Атрошчанка** Пётр Яў-

генавіч, медаль «За адвагу»; **Балюка** Сцяпан Сямёнавіч, ордэн Славы III ступені, медаль «За адвагу»; **Волкаў** Аляксандр Сідаравіч, медаль «За адвагу»; **Гарбецкі** Дзямід Аляксеевіч, медаль «За адвагу»; **Грабянюк** Рыгор Макаравіч, медаль «За адвагу»; **Ігнаценка** Аркадзь Іванавіч, медаль «За адвагу»; **Кічкар** Сцяпан Паўлавіч, медаль «За баявыя заслугі»; **Клімянок** Міхаіл Сяргеевіч, медаль «За адвагу»; **Козел** Дзмітрый Паўлавіч, медаль «За баявыя заслугі»; **Козел** Пётр Паўлавіч, медаль «За адвагу»; **Козел** Платон Сямёнавіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Козел** Рыгор Фёдаравіч, медаль «За адвагу»; **Максіменка** Андрэй Трафімавіч, медаль «За адвагу»; **Мальчанка** Яўген Сямёнавіч, ордэн Славы III ступені, два медалі «За адвагу»; **Мацапура** Іван Мікалаевіч, медаль «За адвагу»; **Мацапура** Іван Мікітавіч, медаль «За адвагу»; **Мацапура** Павел Іванавіч, медаль «За адвагу»; **Мішчанка** Аляксей Пятровіч, медаль «За баявыя заслугі»; **Самойленка** Іван Рыгоравіч, медаль «За баявыя заслугі»; **Самойленка** Іван Уладзіміравіч, медаль «За адвагу»; **Сідоранка** Васіль Сцяпанавіч, медаль «За адвагу»; **Учкур** Марк Віктаравіч, ордэн Славы III ступені, медаль «За адвагу»; **Шпетны** Васіль Ільіч, медаль «За баявыя заслугі»; **Шпетны** Мікалай Антонавіч, медаль «За адвагу»; **Шпетны** Міхаіл Антонавіч, ордэн Айчыннай вайны II ступені; **Шульга** Емяльян Мітрафанавіч, медаль «За адвагу»; **Шульга** Рыгор Васільевіч, ордэн Чырвонай Зоркі.

БЫЛЫ ГЛУХАВІЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

Вёска Глухавічы

Асіпенка Андрэй Арцёмавіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Маісеенка** Уладзімір Сямёнавіч, ордэн Айчыннай вайны II ступені; **Мартыненка** Іван Дзмітрыевіч, медалі «За адвагу», «За баявыя заслугі»; **Мельнічэнка** Іван Васільевіч, медаль «За адвагу»; **Мельнічэнка** Пётр Пятровіч, ордэн Славы III ступені, медаль «За адвагу»; **Певень** Міхаіл Іванавіч, ордэн Славы III ступені; **Шлег** Даніла Гаўрылавіч, ордэны Айчыннай вайны II ступені, Чырвонай Зоркі.

Вёска Ільічы

Андрэенка Фёдар Іванавіч, ордэн Айчыннай вайны II ступені; **Іваноў** Пётр Іванавіч, ордэн Чырвонай Зоркі, медаль «За адвагу».

Вёска Нудзічы

Садчанка Фама Фёдаравіч, ордэн Чырвонай Зоркі, медаль «За адвагу»; **Самойленка** Рыгор Мітрафанавіч, ордэн Чырвонай Зоркі, медаль «За адвагу».

Вёска Рафалаў

Малочка Іван Сямёнавіч, медалі «За адвагу», «За баявыя заслугі»; **Раманенка** Ігнат Адамавіч, медаль «За адвагу».

БЫЛЫ КАЛЫБАНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

Вёска Залессе

Вашчанка Іван Дзямідавіч, ордэн Айчыннай вайны II ступені.

Вёска Калыбань

Гаўрык Пётр Антонавіч, ордэн Айчыннай вайны II ступені; **Гулянок** Яфім Міхайлавіч, ордэн Славы III ступені; **Ільенка** Кузьма Аляксеевіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Касцючэнка** Мацвей Адамавіч, ордэн Айчыннай вайны II ступені; **Макута** Іван Раманавіч, ордэн Славы III ступені; **Раманенка** Андрэй Міхайлавіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Сяміход** Андрэй Аляксандравіч, ордэн Айчыннай вайны II ступені.

Вёска Чыкалавічы

Бельчанка Пётр Кірылавіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Ільенка** Іван Мікалаевіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Штылеўскі** Іван Іванавіч, ордэн Славы III ступені.

медалі «За адвагу», «За баявыя заслугі».

Вызначыліся таксама ўраджэнцы Калыбанскага сельсавета:

Асіпенка Іван Пятровіч, ордэн Айчыннай вайны II ступені; **Кузьмянок** Я. П., ордэн Чырвонай Зоркі; **Лявоненка** Ф. М., ордэны Айчыннай вайны II ступені, Чырвонай Зоркі; **Навуменка** І. М., ордэн Чырвонай Зоркі; **Пізо** Р. А., ордэн Славы III ступені.

КАМАРЫНСКІ ПАСЯЛКОВЫ САВЕТ

Вёска Іванкі

Ахрэменка Міхаіл Мікалаевіч, медаль «За адвагу»; **Бельчанка** Мікалай Іванавіч, медаль «За баявыя заслугі»; **Блудчы** Павел Андрэевіч, медаль «За баявыя заслугі»; **Буднік** Андрэй Сямёнавіч, медаль «За адвагу»; **Курач** Іван Дзям'янавіч, медалі «За адвагу», «За баявыя заслугі»; **Петруненка** Міхаіл Пракопавіч, медалі «За адвагу», «За баявыя заслугі»; **Ціцянок** Ілья Каленікавіч, медаль «За баявыя заслугі»; **Шульга** Барыс Міронавіч, ордэн Чырвонай Зоркі.

Гарпасёлак Камарын

Верба Яўген Кузьміч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Гардзеенка** Фёдар Дзянісавіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Гаўрык** Павел Пятровіч, медаль «За адвагу»; **Гірын** Зяма Якаўлевіч, ордэн Айчыннай вайны II ступені, тры ордэны Чырвонай Зоркі; **Гулідаў** Георгій Канстанцінавіч; **Ефіменка** Сцяпан Сцяпанавіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Жыраў** Васіль Дзмітрыевіч, медаль «За баявыя заслугі»; **Іваненка** Васіль Кірылавіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Каплан** Арон Файвелевіч, ордэн Славы III ступені; **Кірыленка** Пётр Яфімавіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Клімянок** Васіль Уладзіміравіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Клімянок** Лявон Нікіфаравіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Кошачкін** Фама Міхайлавіч, два ордэны Чырвонай Зоркі, медалі «За адвагу», «За баявыя заслугі»; **Краўчанка** Васіль Ціханавіч, медаль «За адвагу»; **Літап** Пётр Якаўлевіч, медаль «За адвагу»; **Мацапура** Пётр Іванавіч, медаль «За адвагу»; **Музыкін** Піліп Мікалаевіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Неўмяржыцкі** Іван Апанасавіч, медаль «За адвагу»; **Падгорны** Іван Пятровіч, два медалі «За адвагу»; **Петрусевіч** Гаўрыла Ільіч, медаль «За адвагу»; **Петрусевіч** Іван Цімафеевіч, медаль «За адагу»; **Піліпенка** Міхаіл Іванавіч, ордэны Славы II і III ступеней; **Пінчук** Міхаіл Іванавіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Пляскач** Апанас Якаўлевіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Прахарэнка** Канстанцін Мікалаевіч, ордэн Славы III ступені; **Рабкова** Валяціна Дзмітрыеўна, медаль «За баявыя заслугі»; **Фатаў** Рыгор Анісімавіч, ордэн Чырвонай Зоркі, медаль «За адвагу»; **Федарэнка** Рыгор Харытонавіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Фешчанка** Іван Пятровіч, медаль «За адвагу»; **Фешчанка** Лявон Панцялеевіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Хмелянок** Сямён Андрэевіч, медаль «За адвагу»; **Царык** Мікалай Кузьміч, медаль «За баявыя заслугі»; **Цімашкоў** Павел Сямёнавіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Шам** Максім Іванавіч, ордэн Чырвонага Сцяга; **Шахваранаў** Ісмаіл Мамедавіч, медаль «За адвагу»; **Шпетны** Іван Сямёнавіч, ордэны Айчыннай вайны, Чырвонай Зоркі, медаль «За адвагу»; **Ятчанка** Васіль Іванавіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Ятчанка** Марыя Ільінічна, медаль «За баявыя заслугі»; **Ятчанка** Мікалай Данілавіч, медаль «За адвагу».

Вёска Карлаўка

Барзілоўскі Сямён Пракопавіч, ордэн Чырвонай Зоркі, медаль «За адвагу»; **Партыка** Міхаіл Васільевіч, медаль «За баявыя заслугі»; **Петрусевіч** Васіль Нікіфаравіч, медаль «За адвагу»; **Петрусевіч** Іван Антонавіч, медаль «За адвагу».

Вёска Кацічаў

Курач Рыгор Пятровіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Мацапура** Мікалай Мікітавіч, ордэн Чырвонай Зоркі.

Вёска Кірава

Вашчанка Аляксандр Рыгоравіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Герашчанка** Іван Ціханавіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Каўбеня** Рыгор Аляксеевіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Кацяруша** Іван Сямёнавіч, ордэн Айчыннай вайны II ступені; **Леўчанка** Васіль Якаўлевіч, ордэн Чырвонай Зоркі, медаль «За адвагу»; **Леўчанка** Захар Кірылавіч, медаль «За адвагу»; **Леўчанка** Мікалай Лазаравіч, медаль «За адвагу»; **Леўчанка** Мікалай Якаўлевіч, медаль «За адвагу»; **Мельнік** Мікалай Іванавіч, медаль «За баявыя заслугі»; **Мельнік** Сямён Данілавіч, медаль «За адвагу»; **Мяняйла** Іван Максімавіч, медалі «За адвагу», «За баявыя заслугі»; **Пузырын** Васіль Сцяпанавіч, медаль «За адвагу»; **Пузырын** Іван Макаравіч, медаль «За баявыя заслугі»; **Пузырын** Іван Сцяпанавіч, медаль «За адвагу»; **Пузырын** Міхаіл Андрэевіч, медаль «За баявыя заслугі»; **Сіманенка** Іван Аляксеевіч, ордэн Айчыннай вайны II ступені; **Шульга** Мікалай Іванавіч, медаль «За адвагу»; **Шульга** Фёдар Міронавіч, ордэн Чырвонай Зоркі.

Вёска Пасека

Ходас Якаў Міхайлавіч, медаль «За баявыя заслугі».

БЫЛЫ КРУКАЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

Вёска Жалібор

Цітоў Аляксандр Пятровіч, медаль «За баявыя заслугі».

Вёска Крукі

Амяльчук Іван Карнеевіч, ордэны Айчыннай вайны I ступені, Чырвонай Зоркі; **Міроненка** Дзмітрый А., ордэн Славы III ступені; **Навуменка** Міхаіл Пятровіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Самойленка** Антон Сысоевіч, медаль «За адвагу»; **Скіжанок** Апанас Кузьміч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Юдзянок** Іван Пятровіч, ордэны Айчыннай вайны I і II ступеней, Чырвонай Зоркі.

Вёска Кулажын

Іваненка Іван Дзям'янавіч, ордэн Айчыннай вайны II ступені; **Іваненка** Іван Ісакавіч, ордэн Айчыннай вайны II ступені.

Вёска Міхалёўка

Гардзеенка Мікалай Раманавіч, ордэн Айчыннай вайны II ступені; **Лабянок** Дзмітрый Міхайлавіч, ордэн Чырвонай Зоркі.

КРЫЎЧАНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

Вёска Аляксееўка

Агароднік Васіль Гардзеевіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Кіслоў** Рыгор Сідаравіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Краўчанка** Аркадзь Нікіфаравіч, тры ордэны Айчыннай вайны III ступені; **Краўчанка** Мікалай Кірылавіч, медаль «За адвагу»; **Краўчанка** Нікіфар Нікіфаравіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Кузьменка** Аляксандр Данілавіч, ордэн Славы III ступені; **Луфераў** Андрэй Сямёнавіч, ордэн Славы III ступені.

Вёска Гарадок

Зайцаў Міна Іванавіч, ордэны Чырвонай Зоркі, Славы III ступені.

Вёска Дуброва

Сіманаў Павел Цімафеевіч, ордэн Айчыннай вайны I ступені, два ордэны Чырвонай Зоркі.

Група ўдзельнікаў Вялікай Айчыннай вайны калгаса «XVIII партз'езд» Крыўчанскага сельсавета

Вёска Крыўча

Валасенка Іван Рыгоравіч, два ордэны Чырвонай Зоркі; **Валасенка** Раман Фёдаравіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Каляда** Архіп Фядосавіч, ордэн Славы III ступені; **Канчар** Міхаіл Пятровіч, медаль «За адвагу»; **Мартыненка** Іван Піліпавіч, ордэн Славы III ступені; **Маручок** Міхаіл Ільіч, ордэн Айчыннай вайны I ступені; **Прымак** Іван Антонавіч, ордэны Чырвонай Зоркі, Славы III ступені; **Рабчанка** Павел Якаўлевіч, ордэн Славы III ступені; **Сяргеенка** Міхаіл Цярэнцьевіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Хамянок** Фёдар Антонавіч, медаль «За адвагу»; **Шубянок** Мікалай Алімпіевіч, ордэны Айчыннай вайны II ступені, Чырвонай Зоркі, Славы III ступені.

Вёска Пераносы

Бычок Аляксей Дзям'янавіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Дарахавец** Леанід Дзмітрыевіч, ордэн Славы III ступені; **Коршак** Тарас Рыгоравіч, ордэны Айчыннай вайны II ступені, Чырвонай Зоркі; **Сапоненка** Якаў Іванавіч, ордэн Чырвонай Зоркі.

МАЛАЖЫНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

Вёска Бераснёўка

Плюшчай Іван Ісакавіч, медаль «За адвагу»; **Плюшчай** Цімафей Дзянісавіч, ордэн Чырвонай Зоркі.

Вёска Жылічы

Гуз Уладзімір Сямёнавіч, два ордэны Айчыннай вайны, ордэн Чырвонай Зоркі; **Давыдоўскі** Юрый Сідаравіч, ордэны Чырвонай Зоркі, Славы III ступені; **Назаранка** Дзмітрый Міхайлавіч, медалі «За адвагу», «За баявыя заслугі»; **Назаранка** Мікалай Міхайлавіч, медаль «За адвагу»; **Назаранка** Рыгор Сцяпанавіч, ордэн Славы III ступені; **Назаранка** Сцяпан Купрэевіч, медаль «За адвагу».

Вёска Малажын

Бяляк Іван Сямёнавіч, медаль «За адвагу»; **Давыдоўскі** Васіль Піліпавіч, ордэны Айчыннай вайны II ступені, Чырвонай Зоркі, медаль «За адвагу»; **Давыдоўскі** Дзмітрый Ісакавіч, ордэн Славы III ступені; **Давыдоўскі** Іван Логвінавіч, ордэн Славы III ступені; **Каробушкін** Рыгор Мікалаевіч, ордэн

Чырвонай Зоркі; **Палявы** Пётр Свірыдавіч, ордэны Айчыннай вайны II ступені, Чырвонай Зоркі, медаль «За адвагу»; **Сурабка** Максім Восіпавіч, медаль «За баявыя заслугі»; **Харко** Павел Аляксандравіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Янчанка** Аляксей Яфімавіч, ордэн Чырвонай Зоркі.

Пасёлак Громкі

Філон Аляксандр Васільевіч, ордэн Чырвонай Зоркі.

Пасёлак Дабрагошча

Пісьменны Павел Рыгоравіч, ордэн Славы III ступені; **Сурабка** Аляксей Восіпавіч, ордэн Айчыннай вайны II ступені, медаль «За баявыя заслугі».

Пасёлак Ленінск

Касьянаў Іван Пятровіч, ордэн Славы III ступені, медаль «За адвагу»; **Малы** Дзмітрый Аляксандравіч, два ордэны Чырвонай Зоркі, ордэн Славы III ступені, медаль «За баявыя заслугі»; **Прыказчыкаў** Міхаіл Іванавіч, медаль «За адвагу».

Пасёлак Рытаў

Болбас Мікіта Пятровіч, ордэн Айчыннай вайны II ступені; **Бугаеў** Тарас Іванавіч, ордэны Айчыннай вайны I ступені, Чырвонай Зоркі.

МАЛЕЙКАЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

Вёска Гарадзішча

Дзенісенка Іван Ігнатавіч, медаль «За баявыя заслугі»; **Жураў** Васіль Іванавіч, медаль «За адвагу»; **Казачэнка** Павел Іванавіч, ордэн Айчыннай вайны II ступені; **Карпенка** Іван Апанасавіч, медаль «За адвагу»; **Кацуба** Аляксандр Яфімавіч, медаль «За баявыя заслугі»; **Лаўрусенка** Павел Ферапонтавіч, медаль «За адвагу»; **Сіманаў** Якаў Ціма-феевіч, медаль «За адвагу»; **Шчапоўскі** Аляксандр Рыгоравіч, ордэн Чырвонай Зоркі.

Вёска Катловіца

Быкаў Павел Андрэевіч, медаль «За адвагу»; **Глазуноў** Пётр Мікітавіч, медаль «За адвагу»; **Жарыкаў** Мікалай Трафімавіч, медаль «За адвагу»; **Ігнаценка** Аляксандр Іванавіч, медаль «За адвагу»; **Крываножка** Майсей Піліпавіч, медаль «За адвагу»; **Максімчык** Якаў Несцеравіч, медаль «За баявыя заслугі»; **Рабянок** Мікіта Нікіфаравіч, медаль «За баявыя заслугі»; **Рак** Іван Аляксеевіч, ордэны Айчыннай вайны I і II ступеней Чырвонай Зоркі, медаль «За адвагу»; **Рак** Рыгор Мікалаевіч, медаль «За баявыя заслугі»; **Случак** Фёдар Лазаравіч, медаль «За адвагу».

Вёска Малейкі

Аўраменка Пётр Сяргеевіч, ордэн Айчыннай вайны II ступені; **Бокаш** Якаў Сяргеевіч, ордэн Славы III ступені; **Волкаў** Аляксей Сцяпанавіч, медаль «За адвагу»; **Зубар** Іван Фёдаравіч, медаль «За адвагу»; **Камок** Пётр Фёдаравіч, тры ордэны Чырвонай Зоркі, медаль «За баявыя заслугі»; **Кацуба** Рыгор Канстанцінавіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Кацуба** Сямён Трафімавіч, медаль «За адвагу»; **Кацуба** Уладзімір Яфімавіч, медаль «За адвагу»; **Коцур** Іван Карпавіч, медалі «За адвагу», «За баявыя заслугі»; **Краўчанка** Аляксандр Іларыёнавіч, медаль «За адвагу»; **Крываножка** Міхаіл Фёдаравіч, медаль «За адвагу»; **Лук'яненка** Данііла Антонавіч, медаль «За адвагу»; **Машкоўскі** Іван Ісаевіч, ордэн Славы II ступені, медалі «За адвагу», «За баявыя заслугі».

Вёска Новы Макрэц

Беланожка Пётр Елісеевіч, медаль «За адвагу»; **Галавачоў** Іван Барысавіч, медаль «За адвагу»; **Надзілецешы** Уладзімір Савельевіч, медаль «За адвагу»;

Прышчэпаў Ананас Елісеевіч, медаль «За адвагу».

Вёска Петрыцкае

Германенка Мікалай Пятровіч, медаль «За баявыя заслугі»; **Калеснік** Сцяпан Сцяпанавіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Лыгач** Васіль Макаравіч, медаль «За адвагу»; **Лыгач** Пётр Максімавіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Назаранка** Леанід Лявонцьевіч, ордэны Айчыннай вайны II ступені, Чырвонай Зоркі; **Новік** Дзмітрый Фёдаравіч, медаль «За адвагу»; **Новік** Фёдар Патапавіч, медаль «За адвагу»; **Патапенка** Антон Пятровіч, медаль «За баявыя заслугі»; **Патапенка** Васіль Маркавіч, медаль «За адвагу»; **Радчанка** Іван Яўціхіевіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Шкурко** Іван Максімавіч, медаль «За баявыя заслугі»; **Шумігай** Рыгор Уласавіч, медаль «За адвагу».

Вёска Стары Макрэц

Данчанка Аляксандр Сяргеевіч, медаль «За адвагу»; **Ляшчун** Пётр Кірылавіч, медаль «За адвагу».

Вёска Сцежарнае

Гаўрыленка Раман Міхайлавіч, ордэн Чырвонай Зоркі.

Вёска Сялец

Асядач Павел Якаўлевіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Аўдзеенка** Аляксандр Ціханавіч, два медалі «За адвагу»; **Бут** Андрэй Андрэевіч, медаль «За адвагу»; **Бут** Мацвей Іванавіч, медаль «За адвагу»; **Бут** Сямён Юр'евіч, медаль «За адвагу»; **Гаюн** Аляксандр Іванавіч, ордэн Айчыннай вайны II ступені; **Жураў** Сцяпан Адамавіч, медаль «За адвагу»; **Жураў** Ціт Фёдаравіч, медаль «За адвагу»; **Коцур** Васіль Карпавіч, медаль «За адвагу»; **Коцур** Пётр Іванавіч, медаль «За адвагу»; **Міронешка** Ігарыён Міхайлавіч, медаль «За баявыя заслугі»; **Мухін** Андрэй Ермалаевіч, медаль «За баявыя заслугі»; **Патапенка** Іван Фядосавіч, медаль «За адвагу»; **Прымак** Аляксандр, ордэн Айчыннай вайны II ступені; **Радчанка** Мікалай Фёдаравіч, медаль «За баявыя заслугі»; **Юрчанка** Іван Сямёнавіч, медаль «За адвагу».

Вёска Тэльман

Ганчароў Антон Аўрамавіч, медаль «За адвагу»; **Дубін** Павел Якаўлевіч, ордэн Айчыннай вайны II ступені; **Татарынаў** Уладзімір Васільевіч, ордэн Айчыннай вайны II ступені; **Фурс** Іван Макаравіч, медаль «За адвагу»; **Ходас** Ягор Іванавіч, медаль «За баявыя заслугі»; **Шкурко** Іван Сямёнавіч, медаль «За адвагу»; **Шруб** Гаўрыла Ніканоравіч, ордэн Айчыннай вайны II ступені; **Шубянок** Ціхан Сідаравіч, два ордэны Айчыннай вайны II ступені; **Шумігай** Іван Ісакавіч, медаль «За адвагу»; **Шумігай** Уладзімір Яфімавіч, медаль «За адвагу».

МІКУЛІЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

Вёска Конанаўшчына

Ганчар Васіль Яфімавіч, ордэн Айчыннай вайны II ступені; **Ганчар** Віктар Канстанцінавіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Кузьменка** Уладзімір Данілавіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Сачок** Павел Усцінавіч, ордэн Славы III ступені; **Сачок** Пётр Фёдаравіч, ордэн Славы III ступені; **Сырапараў** Мікалай Рыгоравіч, ордэн Чырвонай Зоркі.

Вёска Мікулічы

Анціпенка Іван Пятровіч, ордэны Чырвонай Зоркі, Славы III ступені; **Баярчук** Іван Сямёнавіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Варанец** Адам Савельевіч, ордэн Айчыннай вайны II ступені; **Галезнік** Антон Аляксандравіч, ордэн Славы III ступені; **Галезнік** Іван Андрэевіч, ордэн Айчыннай вайны II ступені; **Галезнік** Ксенафонт Фёдаравіч, ордэн Славы III

ступені; **Галезнік** Мікалай Фёдаравіч, ордэны Айчыннай вайны II ступені, Чырвонай Зоркі; **Здаравец** Рыгор Міхайлавіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Любачка** Іван Пятровіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Любачка** Міхаіл Вячаслававіч, ордэны Айчыннай вайны II ступені, Славы III ступені; **Назаранка** Мікалай Аляксеевіч, ордэны Айчыннай вайны II ступені, Чырвонай Зоркі; **Раманюк** Мікалай Аляксандравіч, ордэн Айчыннай вайны II ступені; **Рыжык** Леанід Іванавіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Смальцар** Мікалай Сяргеевіч, ордэн Айчыннай вайны II ступені; **Смальцар** Нікіфар Восіпавіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Шкурко** Міхаіл Данілавіч, ордэн Чырвонай Зоркі.

Вёска Рыжкаў

Андрэенка Мікалай Васільевіч, ордэн Славы III ступені; **Андрэенка** Рыгор Аляксеевіч, ордэн Айчыннай вайны II ступені; **Мялешка** Антон Фядосавіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Прахарэнка** Адам Фёдаравіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Скарабагаты** Міхаіл Канстанцінавіч, ордэн Славы II і III ступеней.

Былы васёлак Чырвоная Горка

Шумскі Адам Дзмітрыевіч, ордэн Славы III ступені.

НОВАЯЛЧАНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

Вёска Аляксандраўка

Карпенка Іван Паўлавіч, ордэн Чырвонай Зоркі.

Вёска Бярозкі

Музычэнка Аляксандр Васільевіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Петруненка** Цімафей Якаўлевіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Пінчук** Аляксей Іванавіч, два ордэны Чырвонага Сцяга, ордэны Суворава, Айчыннай вайны I ступені, два ордэны Чырвонай Зоркі, польскі ордэн «Крыж храбрых»; **Тульжэнка** Сяргей Мікалаевіч, ордэн Айчыннай вайны II ступені; **Шынкарэнка** Іван Карпавіч, ордэн Чырвонай Зоркі.

Вёска Галубоўка

Вашчанка Васіль Паўлавіч, ордэны Славы III ступені, Чырвонай Зоркі; **Вашчанка** Іван Гаўрылавіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Вашчанка** Іван Паўлавіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Скідан** Сяргей Вікенцьевіч, ордэн Айчыннай вайны II ступені, два ордэны Чырвонай Зоркі.

Вёска Капоранка

Дзяцел Сямён Аляксандравіч, ордэн Айчыннай вайны II ступені.

Вёска Краснае

Андрэявец Аляксандр Аляксеевіч, ордэны Айчыннай вайны I ступені, Славы III ступені, Чырвонай Зоркі; **Ключанкоў** Аляксей Нікіфаравіч, ордэны Айчыннай вайны II ступені, Чырвонай Зоркі; **Кудзін** Дзмітрый Лукіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Пеўнявец** Павел Аляксандравіч, ордэн Славы III ступені.

Вёска Людзвіноў

Даніленка Міхаіл Кузьміч, медалі «За адвагу», «За баявыя заслугі»; **Еўчанка** Уладзімір Фядотавіч, ордэн Айчыннай вайны II ступені; **Касцючэнка** Фёдар Маркавіч, ордэн Чырвонай Зоркі.

Вёска Новая Ёлча

Бельчанка Павел Андрэевіч, ордэны Айчыннай вайны II ступені, Чырвонай Зоркі; **Вашчанка** Рыгор Гаўрылавіч, два ордэны Чырвонай Зоркі; **Гайдаш** Мікалай Захаравіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Грышаненка** Рыгор Харытонавіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Мартыненка** Феласей Паўлавіч, медаль «За адвагу»; **Стружко**

Мікалай Якаўлевіч, ордэн Славы III ступені; **Шэйн** Лявон Паўлавіч, ордэн Чырвонай Зоркі.

Вёска Старая Ёлча

Брык Іван Апанасавіч, два ордэны Чырвонай Зоркі, ордэн Айчыннай вайны II ступені; **Дзегцярэнка** Андрэй Сямёнавіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Мартыненка** Уладзімір І., ордэн Чырвонай Зоркі; **Петруненка** Іван Піліпавіч, ордэн Айчыннай вайны II ступені.

БЫЛЫ ПІРКАЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

Вёска Ляды

Васечка Міхаіл Лукіч, ордэн Чырвонай Зоркі, медаль «За адвагу»; **Гардзеенка** Лявон Мяфодзьевіч, медаль «За адвагу»; **Карташ** Пётр Іванавіч, медаль «За адвагу»; **Краўчанка** Іван Васільевіч, ордэн Чырвонай Зоркі, медаль «За баявыя заслугі»; **Рагуцкі** Мікалай Абрамавіч, ордэн Чырвонай Зоркі, медаль «За баявыя заслугі»; **Рудзянок** Міхаіл Сцяпанавіч, ордэн Чырвонай Зоркі, медаль «За баявыя заслугі»; **Халічэнка** Павел Дзямідавіч, медаль «За адвагу».

Вёска Піркі

Баранчук Пракоп Емяльянавіч, медаль «За адвагу»; **Варабей** Мікіта Мікалаевіч, медаль «За адвагу»; **Кавальчук** Селівон Яўтухавіч, медаль «За адвагу»; **Маркевіч** Павел Апанасавіч, медалі «За адвагу», «За баявыя заслугі»; **Певень** Пётр Дзям'янавіч, медаль «За баявыя заслугі»; **Пугач** Мікалай Мінавіч, медаль «За баявыя заслугі»; **Цярэшчанка** Іван Дзяменцьевіч, медаль «За баявыя заслугі».

Вёска Сувіды

Гайдаш Мікалай Захаравіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Цярэшчанка** Іван Давыдавіч, медалі «За адвагу», «За баявыя заслугі»; **Шапецька** Іван Каленікавіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Яўтушэнка** Мяфодзій Ісакавіч, медаль «За адвагу».

Вёска Чэрнеў

Шубянок Рыгор Давыдавіч, медаль «За адвагу».

БЫЛЫ САВІЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

Вёскі Двор-Савічы і Савічы

Анапрэенка Іван Цімафеевіч, медаль «За адвагу»; **Анапрэенка** Мітрафан Купрэевіч, ордэн Чырвонай Зоркі, медаль «За адвагу»; **Беразняцкі** Іван Раманавіч, медаль «За баявыя заслугі»; **Беразняцкі** Мікалай Акімавіч, ордэны Чырвонай Зоркі, Славы III ступені; **Беразняцкі** Мікалай Міхайлавіч, ордэн Айчыннай вайны II ступені; **Беразняцкі** Міхаіл Лукіч, ордэн Айчыннай вайны II ступені; **Беразняцкі** Пётр Міхайлавіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Беразняцкі** Яўген Усцінавіч, ордэн Айчыннай вайны II ступені; **Бярнацкі** Іван Нікіфаравіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Бярнацкі** Нікіфар Трафімавіч, медалі «За адвагу», «За баявыя заслугі»; **Васіленка** Рыгор Фёдаравіч, ордэн Славы III ступені; **Ветчанка** Міхаіл Іванавіч, ордэны Славы II і III ступеней, медаль «За адвагу»; **Герда** Восіп Міхайлавіч, медаль «За адвагу»; **Герда** Нікіфар Міхайлавіч, медаль «За адвагу»; **Голік** Пётр Каленікавіч, медаль «За адвагу»; **Грэсь** Восіп Іванавіч, медаль «За адвагу»; **Грэсь** Максім Мікітавіч, ордэн Чырвонай Зоркі, медаль «За адвагу»; **Грэсь** Мікалай Цярэнцьевіч, ордэн Славы III ступені; **Грэсь** Рыгор Данілавіч, медаль «За адвагу»; **Дзмітрычэнка** Іван Іванавіч, ордэн Чырвонай Зоркі, медалі «За адвагу», «За баявыя заслугі»; **Загаранскі** Фёдар Антонавіч, ордэн Чырвонага Сцяга; **Кірычэнка** Мікалай Іванавіч, ордэн Айчыннай вайны II ступені; **Крывулька** Васіль Копанавіч, два ордэны Чырвонай Зоркі; **Крывулька** Іван Макаравіч, ордэн Славы III ступені, медаль «За

адвагу»; **Маркелаў** Васіль Васільевіч, медаль «За адвагу»; **Пузырына** Мікалай Лявонавіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Санько** Васіль Яфрэмавіч, медаль «За адвагу»; **Сялецкі** Аляксей Майсеевіч, медаль «За адвагу»; **Філіпенка** Сцяпан Іларыёнавіч, медаль «За адвагу»; **Фясько** Фядос Фёдаравіч, ордэн Чырвонай Зоркі, медаль «За баявыя заслугі»; **Хмелянок** Рыгор Максімавіч, ордэн Славы III ступені; **Цалуйка** Мікіта Парфенавіч, ордэн Чырвонай Зоркі, медаль «За баявыя заслугі»; **Шапецька** Парфірый Васільевіч, ордэн Чырвонай Зоркі, медаль «За адвагу»; **Шапецька** Рыгор Лявонцьевіч, ордэн Славы III ступені; **Шруб** Іван Андрэевіч, ордэн Славы III ступені; **Шчука** Аляксандр Мікалаевіч, ордэн Чырвонай Зоркі, медаль «За адвагу»; **Шчука** Іван Карнеевіч, ордэн Чырвонай Зоркі, медаль «За адвагу»; **Шчука** Яўсей Карнеевіч, медаль «За адвагу»; **Яўтушэнка** Андрэй Дзянісавіч, ордэны Айчыннай вайны II ступені, Чырвонай Зоркі, Славы II ступені; **Яўтушэнка** Уладзімір Сцяпанавіч, ордэн Чырвонай Зоркі.

Вёска Перасяцінец

Акенчыц Павел Міхайлавіч, ордэн Чырвонай Зоркі, медалі «За адвагу», «За баявыя заслугі».

БЫЛЫ СЛАБАДСКІ СЕЛЬСАВЕТ

Вёска Жзрднае

Анісімаў Віктар Кірылавіч, два ордэны Айчыннай вайны II ступені, ордэн Чырвонай Зоркі, медаль «За адвагу»; **Васіленка** Аўрам Самойлавіч, ордэн Чырвонай Зоркі, медалі «За адвагу», «За баявыя заслугі»; **Ваядзілаў** Майсей Аляксандравіч, два ордэны Чырвонай Зоркі, медаль «За адвагу»; **Ганюк** Павел Пятровіч, ордэн Айчыннай вайны II ступені; **Жураўскі** Кірыла Піліпавіч, медаль «За баявыя заслугі»; **Мацюшаў** Сцяпан Максімавіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Нікіценка** Пётр Іванавіч, ордэны Айчыннай вайны II ступені, Чырвонай Зоркі; **Салаўёў** Міхаіл Еўдакімавіч, медаль «За адвагу».

Вёска Пучын

Траццяк Кірыла Мікалаевіч, ордэн Чырвонай Зоркі.

СПЯРЫЖСКІ СЕЛЬСАВЕТ

Вёска Дублін

Кабанчук Міхаіл Адамавіч, ордэн Славы III ступені.

Вёска Спярыжжа

Ігнаценка Іван Антонавіч, ордэн Айчыннай вайны II ступені; **Кузьменка** Вячаслаў Данілавіч, медаль «За адвагу»; **Мартыненка** Барыс Пятровіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Мартыненка** Павел Мартынавіч, два ордэны Чырвонай Зоркі; **Мартыненка** Рыгор Мікітавіч, ордэн Славы III ступені.

Вёска Старыя Юркавічы

Дзялец Міхаіл Віктаравіч, ордэн Айчыннай вайны II ступені, два ордэны Чырвонай Зоркі.

Вёска Ясені

Іваненка Мікалай Іванавіч, ордэн Айчыннай вайны I ступені; **Сакоўскі** Фёдар Паўлавіч, ордэн Айчыннай вайны I ступені.

ХРАКАВІЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

Вёска Грушнае

Анапрэенка Апанас Сямёнавіч, медаль «За адвагу»; **Анапрэенка** Аркадзь Аляксеевіч, медаль «За адвагу»; **Анапрэенка** Васіль Аркадзевіч, ордэн Славы III ступені; **Анапрэенка** Іван Аркадзевіч, ордэн Чырвонай Зоркі, медаль «За адвагу»; **Анапрэенка** Леанід Арка-

дзевіч, медалі «За адвагу», «За баявыя заслугі»; **Гаўрыленка** Філімон Іванавіч, медаль «За адвагу»; **Гракун** Міхаіл Сцяпанавіч, медаль «За баявыя заслугі»; **Койдан** Іван Фядосавіч, медаль «За баявыя заслугі»; **Лявоненка** Захар Іларыёнавіч, медаль «За баявыя заслугі»; **Міхаленка** Мікалай Фадзеевіч, медаль «За баявыя заслугі»; **Чыецік** Дзмітрый Сяргеевіч, ордэн Чырвонай Зоркі, медаль «За адвагу»; **Шрамянок** Мікалай Ціханавіч, ордэн Славы III ступені; **Шрамянок** Піліп Нікіфаравіч, ордэн Чырвонай Зоркі.

Вёска Новая Грэбля

Богуш Андрэй Дзмітрыевіч, ордэн Айчыннай вайны II ступені; **Дзям'яненка** Міхаіл Эйдзеевіч, ордэн Славы III ступені, медаль «За адвагу»; **Ефіменка** Міхаіл Сяргеевіч, медаль «За адвагу»; **Капур** Кірыла Яфімавіч, медаль «За адвагу»; **Певень** Алесь Данілавіч, медаль «За адвагу»; **Пінчук** Лявон Міхайлавіч, медаль «За баявыя заслугі».

Вёска Новыя Хракавічы

Булах Іван Іванавіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Гронскі** Ціхан Якаўлевіч, медаль «За адвагу»; **Залужны** Трафім Васільевіч, ордэн Славы III ступені; **Лаёк** Якаў Якаўлевіч, ордэн Славы III ступені, медаль «За баявыя заслугі»; **Масанавец** Аляксандр Давыдавіч, медаль «За баявыя заслугі»; **Новік** Міхаіл Андрэевіч, ордэн Славы III ступені; **Прыходзька** Сямён Тарасавіч, медаль «За адвагу»; **Уласенка** Іван Рыгоравіч, медаль «За баявыя заслугі».

Вёска Просмычы

Гуз Антон Яфімавіч, медаль «За адвагу»; **Ефіменка** Пётр Іванавіч, медаль «За адвагу»; **Малочка** Кірыла Фёдаравіч, медаль «За баявыя заслугі»; **Малочка** Міхаіл Арцёмавіч, медаль «За адвагу»; **Малочка** Фёдар Пятровіч, ордэны Айчыннай вайны II ступені, Славы III ступені; **Малочка** Фёдар Самойлавіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Пінчук** Іван Іларыёнавіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Прышчэп** Іван Сцяпанавіч, медаль «За адвагу».

Вёска Старыя Хракавічы

Гуз Іван Трафімавіч, тры медалі «За адвагу»; **Кулеш** Іван Рыгоравіч, медаль «За баявыя заслугі»; **Прыходзька** Іван Сцяпанавіч, медаль «За адвагу»; **Судаленка** Іван Сцяпанавіч, ордэн Айчыннай вайны II ступені; **Трубянок** Пётр Трафімавіч, ордэн Чырвонай Зоркі, медаль «За адвагу»; **Цалуйка** Іван Архіпавіч, медаль «За баявыя заслугі»; **Царанок** Мартын Іванавіч, медаль «За адвагу»; **Шупан** Андрэй Маркавіч, медаль «За адвагу»; **Шупан** Іван Мінавіч, ордэн Славы III ступені.

Вёска Цалуйкі

Бельчанка Міхаіл Лявонцьевіч, медаль «За адвагу»; **Цалуйка** Іван Андрэевіч, ордэны Айчыннай вайны II ступені, Чырвонай Зоркі; **Цалуйка** Пётр Кузьміч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Цалуйка** Пётр Сяргеевіч, медаль «За баявыя заслугі»; **Шубянок** Кірыла Емяльянавіч, медаль «За адвагу».

Пасёлак Калініна

Пінчук Васіль Фёдаравіч, медалі «За адвагу», «За баявыя заслугі»; **Пінчук** Навум Гаўрылавіч, медаль «За баявыя заслугі».

Пасёлак Ленінскі

Гуз Елісей Міхайлавіч, ордэн Славы III ступені; **Садчанка** Мікалай Кірылавіч, медаль «За баявыя заслугі»; **Судак** Ілья Данілавіч, медаль «За адвагу»; **Царанок** Іван Фёдаравіч, ордэн Чырвонай Зоркі.

ЧАМЯРЫСКІ СЕЛЬСАВЕТ

Вёска Чамярысы

Галка Іван Аляксеевіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Галка** Пётр Андрэевіч, медаль «За адвагу»; **Краўчанка** Іван Іванавіч, ордэны Айчыннай вайны II ступені, Чырвонай Зоркі, медаль «За адвагу»; **Краўчанка** Іван Мартынавіч, медаль «За адвагу»; **Краўчанка** Іван Якаўлевіч, медалі «За адвагу», «За баявыя заслугі»; **Краўчанка** Фёдар Міхайлавіч, медаль «За адвагу»; **Кудранок** Дзмітрый Астапавіч, ордэн Айчыннай вайны I ступені; **Кудранок** Іван Іванавіч, медаль «За адвагу»; **Малец** Сцяпан Раманавіч, медаль «За баявыя заслугі»; **Пішчук** Мяфодзій Ільіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Пяхота** Рыгор Давыдавіч, медаль «За адвагу»; **Сініла** Рыгор Мікітавіч, ордэн Славы III ступені, медаль «За адвагу»; **Сапоненка** Мікалай Мікітавіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Сніцарэнка** Аркадзь Сяргеевіч, медаль «За адвагу»; **Сніцарэнка** Рыгор Андрэевіч, медалі «За адвагу», «За баявыя заслугі»; **Сніцарэнка** Савелій Сяргеевіч, медаль «За адвагу»; **Усцінаў** Міхаіл Усцінавіч, медалі «За адвагу», «За баявыя заслугі»; **Чэх** Міхаіл Рыгоравіч, ордэн Чырвонай Зоркі, тры медалі «За адвагу»; **Шубянок** Якаў Несцеравіч, ордэн Чырвонай Зоркі; **Яшчанка** Уладзімір Аляксандравіч, два ордэны Чырвонай Зоркі, ордэн Славы III ступені.

Пасёлак Брацкі

Краўчанка Ілья Міхайлавіч, медаль «За адвагу».

Пасёлак Садовы

Краўчанка Аляксандр Акімавіч, два ордэны Чырвонай Зоркі, медаль «За адвагу»; **Пяхота** Кірыла Пятровіч, медаль «За баявыя заслугі».

Абаранялі Маскву

Гацка Аляксандр Рыгоравіч, **Гракун** Міхаіл Сцяпанавіч, **Давыдоўскі** Юрый Сідаравіч, **Данчанка** Аляксандр Сяргеевіч, **Канчар** Міхаіл Пятровіч, **Кацуба** Сямён Трафімавіч, **Лебедзь-Кананок** Пётр Іванавіч, **Лыгач** Васіль Макаравіч, **Малы** Дзмітрый Аляксандравіч, **Назаранка** Міхаіл Аляксеевіч, **Патапенка** Васіль Маркавіч.

Удзельнічалі ў абароне Ленінграда

Бадзісаў Уладзімір Міхайлавіч, **Болбас** Мікіта Пятровіч, **Вашчанка** Іван Гаўрылавіч, **Іваненка** Васіль Пятровіч, **Клімянок** Емяльян Піліпавіч, **Леўчанка** Мікалай Якаўлевіч, **Любачка** Міхаіл Васільевіч, **Лявонаў** Пётр Рыгоравіч, **Мальчанка** Яўген Сямёнавіч, **Маркелаў** Васіль Васільевіч, **Назаранка** Сцяпан Купрэевіч, **Процка** Міхаіл Данілавіч, **Пузырын** Іван Андрэевіч, **Шупан** Макар Пятровіч.

Удзельнічалі ў абароне Кіева

Раманенка Апанас Ануфрыевіч, **Хаменка** Міхаіл Фёдаравіч, **Хмелянок** Іван Андрэевіч.

Удзельнічалі ў абароне Сталінграда

Афон Аляксей Сцяпанавіч, **Бярнацкі** Іван Нікіфаравіч, **Бярнацкі** Нікіфар Трафімавіч, **Гаўрыленка** Пётр Гардзеевіч, **Гракун** Міхаіл Сцяпанавіч, **Міркін** Лейба Эльевіч, **Паўленка** Аляксей Рыгоравіч, **Раманенка** Апанас Ануфрыевіч, **Скіданаў** Пётр Сямёнавіч, **Харко** Сяргей Паўлавіч.

Абаранялі Каўказ

Каробкін Пётр Цярэнцьевіч, **Радчанка** Іван Яўціхіевіч, **Цітоў** Міхаіл Сцяпанавіч.

Абаранялі Савецкае Запаляр'е

Ганчарэнка Яфім Дзмітрыевіч, **Гапоненка** Рыгор Паўлавіч, **Краўчанка** Іван Кошанавіч, **Радчанка** Рыгор Емяльянавіч, **Рудзянок** Васіль Сцяпанавіч.

Вызвалялі Варшаву

Акенчыц Павел Міхайлавіч, **Бабовіч** Міхаіл Іванавіч, **Барысенка** Сяргей Іванавіч, **Буднік** Міхаіл Андрэевіч, **Быкаў** Павел Андрэевіч, **Бычынскі** Сямён Сяргеевіч, **Грэсь** Мікалай Цярэнцьевіч, **Грэсь** Рыгор Данілавіч, **Дворнік** Давыд Цітавіч, **Зянько** Аляксандр Маркавіч, **Кічанок** Самуіл М., **Коваль** Антон Пятровіч, **Корань** Іван Мітрафанавіч, **Кошаль** Андрэй Іванавіч, **Лявоненка** Нейстрат Аркадзевіч, **Нікалаенка** Васіль Аляксандравіч, **Паліенка** Міхаіл Іванавіч, **Паўленка** Аляксей Рыгоравіч, **Паўлючэнка** Уладзімір Піліпавіч, **Певень** Пётр Дзям'янавіч, **Пінчук** Іван Ігнатавіч, **Повад** Мікалай Міхайлавіч, **Пракопенка** Піліп Мікітавіч, **Прыходзька** Павел Данілавіч, **Радчанка** Мікалай Фёдаравіч, **Рак** Лаўрэн Яўменавіч, **Сірэнькоў** Аляксандр Фёдаравіч, **Татарынаў** Андрэй Васільевіч, **Татарынаў** Уладзімір Васільевіч, **Цалуйка** Іван Андрэевіч, **Цярэшчанка** Іван Дзяменцьевіч, **Чарапянка** Пётр Якаўлевіч, **Шашкоў** Іван Паўлавіч, **Шубянок** Кірыла Емяльянавіч, **Шчапоўскі** Аляксандр Рыгоравіч, **Шчука** Іван Карнеевіч.

Удзельнічалі ў вызваленні Будапешта

Буйневіч Міхаіл Адольфавіч, **Жураў** Пётр Фёдаравіч, **Кананок** Максім Віктаравіч, **Касьянаў** Іван Пятровіч, **Кацуба** Філарэт Іванавіч, **Пацега** Фёдар Сяргеевіч.

Удзельнічалі ў штурме Кёнігсберга

Арцёменка Антон Дзмітрыевіч, **Асядач** Павел Якаўлевіч, **Аўраменка** Пётр Сяргеевіч, **Бокаш** Якаў Сяргеевіч, **Бурдук** Іван Рыгоравіч, **Гануш** Іван Сцяпанавіч, **Гацка** Аляксандр Рыгоравіч, **Герда** Нікіфар Міхайлавіч, **Дзямянчык** Павел Ігнатавіч, **Кацуба** Аляксей Піліпавіч, **Лаўрусенка** Павел Ферапонтавіч, **Лявоненка** Уладзімір Захаравіч, **Малочка** Фёдар Пятровіч, **Мельнік** Сямён Данілавіч, **Мітрычэнка** Андрэй Гаўрылавіч, **Міхаленка** Мікалай Фадзеевіч, **Неўмяржыцкі** Іван Апанасавіч, **Палявы** Сцяпан Рыгоравіч, **Патапенка** Аляксандр Восіпавіч, **Петрусевіч** Фёдар Нікіфаравіч, **Рудзянок** Рыгор Іванавіч, **Ходас** Ягор Іванавіч, **Цалуйка** Іван Ермалаевіч, **Шаўчэнка** Міхаіл Уладзіміравіч, **Шкурко** Цімафей Максімавіч, **Шрамянок** Мікалай Ціханавіч, **Шумігай** Уладзімір Яфімавіч.

Удзельнічалі ў штурме Берліна

Акенчыц Павел Міхайлавіч, **Анапрэенка** Фёдар Цітавіч, **Астапенка** Іван Дзмітрыевіч, **Бабовіч** Міхаіл Іванавіч, **Баранчук** Пракоп Емяльянавіч, **Буднік** Міхаіл Андрэевіч, **Быкаў** Павел Андрэевіч, **Бычынскі** Сямён Сяргеевіч, **Варона** Міхаіл Антонавіч, **Васечка** Міхаіл Лукіч, **Васіленка** Рыгор Фёдаравіч, **Грэсь** Рыгор Данілавіч, **Данчанка** Аляксандр Сяргеевіч, **Зянько** Аркадзь Піліпавіч, **Кажамякін** Сямён Сямёнавіч, **Калясан** Іван Нікіфаравіч, **Катлабай** Пётр Іванавіч, **Коваль** Антон Пятровіч, **Кошаль** Андрэй Іванавіч, **Кічанок** Самуіл М., **Нікалаенка** Васіль Аляксандравіч, **Паліенка** Міхаіл Іванавіч, **Прыходзька** Павел Данілавіч, **Райскі** Ілья Мінавіч, **Рак** Аляксей Сідаравіч, **Сідоранка** Іван Аляксеевіч, **Скараходава** Людміла Платонаўна, **Скідан** Іларыён Ісакавіч, **Фатаў** Рыгор Анісімавіч, **Чарапянка** Пётр Якаўлевіч, **Шашкоў** Іван Паўлавіч, **Шапецька** Парфірый Васільевіч, **Шупан** Іван Пятровіч, **Шчука** Іван Карнеевіч, **Шчука** Яўстрат Карнеевіч.

Вызвалялі Вену

Бельчанка Міхаіл Лявонцьевіч, **Буйнсвіч** Міхаіл Адольфавіч, **Кандрашэўскі** Васіль Нікіфаравіч, **Кацуба** Філарэт

Іванавіч, **Крысенка** Анатоль Канстанцінавіч, **Шапецька** Іван Каленікавіч, **Шаўчэнка** Павел Ільіч, **Шчука** Аляксандр Мікалаевіч.

Вызвалялі Прагу

Гармель Міхаіл Цярэнцьевіч, **Гаўрыленка** Лявон Мяфодзьевіч, **Даніленка** Міхаіл Кузьміч, **Кажамякін** Сямён Сямёнавіч, **Кацуба** Уладзімір Яфімавіч, **Лявоненка** Уладзімір Максімавіч, **Папавічук** Астап Іванавіч, **Прышчэпаў** Апанас Елісеевіч, **Сердзюкоў** Канстанцін Кузьміч, **Хмелянок** Іван Андрэевіч, **Шубянок** Іван Маркавіч, **Шупан** Іван Пятровіч, **Ятчанка** Мікалай Данілавіч.

Удзельнічалі ў вайне супраць мілітарысцкай Японіі

Беразняцкі Павел Лукіч, **Бяляўскі** Міхаіл Сяргеевіч, **Бярнацкі** Нікіфар Трафімавіч, **Галавачоў** Аляксей Канстанцінавіч, **Галка** Іван Нікіфаравіч, **Гарбар** Мікалай Мацвеевіч, **Гардзейчык** Міхаіл Цімафеевіч, **Гарноўскі** Віктар Данілавіч, **Давыдоўскі** Антон Аляксандравіч, **Дзмітрэнка** Сцяпан Васільевіч, **Жэжка** Андрэй Ульянавіч, **Краўчанка** Сяргей Цярэнцьевіч, **Кузьмянок** Ілья Фаміч, **Літаш** Пётр Якаўлевіч, **Лысенка** Сцяпан Іванавіч, **Новік** Васіль Сямёнавіч, **Панёўчык** Аляксандр Акімавіч, **Прышчэп** Іван Сцяпанавіч, **Прышчэпаў** Апанас Елісеевіч, **Пузырын** Мікалай Лявонцьевіч, **Раманюк** Іван Фёдаравіч, **Рудэянок** Мікалай Захаравіч, **Сініла** Віктар Фядосавіч, **Скачок** Мікалай Несцеравіч, **Старавойт** Сяргей Іванавіч, **Шрамянок** Мікалай Ціханавіч.

Удзельнічаў у вызваленні Карэі

Краўчанка Сяргей Цярэнцьевіч.

Па звестках сельсаветаў і публікацыях у друку спіс падрыхтаваў

І. Ф. Ганжураў

Асабліва вызначыліся

За подзвігі, здзейсненыя на франтах Вялікай Айчыннай вайны, каля пяці тысяч ураджэнцаў Брагіншчыны атрымалі ордэны і медалі СССР. У ліку іх тыя, хто асабліва вызначыўся ў бітвах з ворагам і неадноўчы быў адзначаны высокімі баявымі ўзнагародамі:

А. А. Гусянок

М. В. Дзялец

П. Ф. Камок

Ф. І. Кардаш

А. А. Краўчанка

М. А. Кур'яш

В. А. Нікалаенка

А. І. Пінчук

І. П. Руткоўскі

Ф. П. Сакоўскі

Група ўдзельнікаў Вялікай Айчыннай вайны Брагінскага раёна

Загартаваныя вайной

Напомніў фотаздымак

Пасля адной з ажыццёўленых на подступах да Кёнігсберга баявых аперацый па захопу «языка» Міхаіла Піліпенку выклікалі ў штаб часці. Там яго і сяброў-разведчыкаў чакаў фотакарэспандэнт з Масквы. Доўга не ведаў салдат, для чаго быў сфатаграфаваны. І толькі праз некалькі гадоў пасля вайны выпадкова трапіў да Міхаіла лютаўскі нумар часопіса «Огонёк» за 1945 год. На другой старонцы яго ў фотарэпартажы «Дела и люди Советской страны» было групавое фота, на якім Міхаіл Іванавіч пазнаў сябе і сваіх баявых сяброў — кавалераў ордэна Славы другой і трэцяй ступеней Л. Цісмянецкага і В. Бокава.

...Загад камандзіра быў кароткім: «Язык» патрэбен як паветра». І група смельчакоў, у іх ліку і Міхаіл Піліпенка, пайшлі на чарговае баявое заданне. Было гэта пад Новы, 1944 год.

М. І. Піліпенка

Пачынала цямнець. Нанач браўся мароз, і пад нагамі скрыпеў снег. Перад байцамі ляжала зарослае хмызняком балота. Воддаль сінеў бор. А адлегласць да месца размяшчэння ворага — крыху больш за кіламетр.

Артылерыйска-кулямётны агонь то слабеў, то ўзмацняўся. Амаль не маскіруючыся, пераадольваючы розныя перашкоды, разведчыкі ўварваліся ў край варожай траншэі. Адзін фашыст нават не паспеў апомніцца, як быў звязаны, а астатнія прыкончаны. Як і не раз раней, асабліва вызначыўся ў гэтай аперацыі баец Міхаіл Піліпенка. Маючы багаты вопыт дабывання «языкоў», ён без шуму прывёў у штаб часці нямецкага салдата разам з яго кулямётам. То быў пятнаццаты па ліку «язык», дастаўлены М. І. Піліпенкам у размяшчэнне сваёй часці...

Пасля таго яшчэ былі жорсткія баі з ворагам, і Піліпенка храбра ваяваў, набліжаючы дзень перамогі над ворагам. У пераможным 1945-м вярнуўся дамоў, актыўна ўключыўся ў аднаўленне разбуранай вайной народнай гаспадаркі. Працаваў на розных работах. Апошніх чатырнаццаць гадоў перад пенсіяй быў старшым паставым, рабочым паста «Камарын» Кіеўскага тэхучастка пуці рачнога флоту. Прымаў удзел у ваенна-патрыятычным выхаванні моладзі.

Г. Ф. Калінін

Ад Курскай дугі да Берліна

У Брагіне многія добра ведалі Аляксандра Дзмітрыевіча Банько, хоць ён і не карэнны жыхар гарпасёлка. Раней гэты чалавек жыў на Камарыншчыне, працаваў у саўгасе «Краснае», на савецкай рабоце ў Камарыне, а затым майстрам-будаўніком у Брагінскай МПМК-94. У святочныя дні грудзі гэтага сціплага чалавека ўпрыгожвалі ордэны Чырвонага Сцяга, Аляксандра Неўскага, Чырвонай Зоркі, медалі «За адвагу», «За абарону Кіева», «За абарону Масквы» і іншыя.

Аляксандр Дзмітрыевіч — гвардыі маёр у адстаўцы. Першае баявое хрышчэнне ў вайну прыняў пад Чаркасамі. Пры абароне Кіева быў цяжка паранены. Але пасля шпіталя зноў вярнуўся ў свой полк. У 1942 годзе 93-ці стралковы полк перакінулі на Данскі фронт. Тут А. Д. Банько праявіў воінскую кемлівасць і адвагу. Праз год, падчас ліквідацыі групоўкі фельдмаршала Паўлюса, зноў быў паранены. Пасля выздараўлення камандаванне накіравала гвардзейца вучыцца на курсы па падрыхтоўцы афіцэрскіх кадраў.

У баях на Курскай дузе камандзір дывізіёна рэактыўных установак Аляксандр Дзмітрыевіч Банько прымяніў стральбу «кацюшамі» прамой наводкай. Толькі адным залпам два разлікі падбілі тры варожыя танкі, знішчылі каля 400 гітлераўцаў.

Заўсёды з асаблівай гордасцю расказваў ветэран вайны аб баях за Берлін. Апошнія залпы «кацюш» яго дывізіёна ў Вялікай Айчыннай вайне былі зроблены па фашысцкім логаве.

Пасля вайны Аляксандр Дзмітрыевіч прымаў актыўны ўдзел у аднаўленні народнай гаспадаркі. Добрасумленна працаваў на самых розных яе ўчастках.

Камандзір дывізіёна «кацюш»

Бакун Якаў Іванавіч нарадзіўся ў 1923 г. у в. Кавака Брагінскага раёна. Пасля заканчэння вучылішча фабрычна-заводскага навучання працаваў на

Я. І. Бакун

Ніжнетагільскім заводзе «Коксахіммантаж». У 1942 г. скончыў Міаскае артылерыйска-мінамётнае вучылішча імя Л. Б. Красіна і ваяваў у якасці камандзіра ўстаноўкі БМ-13 («кацюша») у 35-м асобным мінамётным дывізіёне, які ў далейшым атрымаў ганаровае найменне Смаленскага гвардзейскага. У 1943 – 1945 гг. прымаў удзел у баях пад Белай Царквой каля Кіева, знішчэнні нямецкай групоўкі войск пад Корсунь-Шаўчэнкам, вызваленні Малдавіі, Румыніі, Аўстрыі, Чэхаславакіі, у разгроме японскіх самураяў. Узнагароджаны ордэнам Славы 2-й і 3-й ступеней, некалькімі медалямі, ганаровым знакам «Ветэрану гвардзейскіх мінамётных часцей». Пасля вайны працаваў на розных пасадах у сістэме спажывецкай кааперацыі. Памёр у 1983 г.

В. А. Лысенка

Я. А. Лысенка

К. А. Лысенка

Афіцэры

У Аляксандра Мінавіча Лысенкі і яго жонкі Агаф'і Мацвееўны падрасталі пяцёра сыноў і тры дачкі. Неўпрыкмет прыйшла пара ісці на службу першынцу – Сямёну. Потым стаў чырвонаармейцам яго брат Васіль. Абодва неўзабаве сталі афіцэрамі.

Ва ўсім добрым браць прыклад са старэйшых – такі быў няпісаны закон у сям'і Лысенкаў. Таму яшчэ трое братоў – Яфім, Феафан і Ксенафонт – пайшлі па шляху Сямёна і Васіля.

...Маладыя вайскоўцы Лысенкі прыязджалі дадому на кароткія пабыўкі, бравай вайсковай выпраўкай цешылі сэрцы бацькі і маці. Шумна і весела было ў хаце. Сыны ва ўсім дапамагалі бацьку. Асабліва шчыраваў рухавы і вясёлы Васіль. Мясцовыя дзяўчаты з зайздрасцю пазіралі на яго ў полі ці на пакосе.

Пасля заканчэння Крамлёўскай школы чырвоных афіцэраў В. А. Лысенка праходзіў службу ў Беларускай, Маскоўскай, Прыволжскай ваенных акругах. Там ён працягваў паглыбляць тэарэтычныя веды, набываў практычны вопыт у кавалерыйскіх войсках.

...Вайна з Фінляндыяй, а потым Вялікая Айчынная вайна. Для сям'і Лысенкаў гэтыя войны – нязбытны смутак пра Феафана, загінуўшага ў званні капітана ў час савецка-фінляндскай вайны, і лётчыка Яфіма, які памёр ад ран у шпіталі.

Вясной 1943 года Васіль Аляксандравіч Лысенка знаходзіўся ў Маскве па службовых справах. Тут і дайшла да яго балючая вестка з родных мясцін. У Брагіне хтосьці данёс гестапаўцам, што ў старога Аляксандра Лысенкі ўсе пяцёра сыноў – кадравыя афіцэры Чырвонай Арміі і ваююць на франтах. Гітлераўцы схапілі і расстралялі Аляксандра Мінавіча і Агаф'ю Мацвееўну разам з дочкамі Антанінай і Ганнай, нявесткай Наталляй і яе трохгадовым сынам Валодзем...

Прагнучы помсты ворагу, Васіль Аляксандравіч па рапарту пакідае Шадрынскае ваеннае вучылішча, дзе ён быў выкладчыкам, і адважна змагаецца ў саставе 3-га кавалерыйскага корпуса на Прыбалтыйскім фронце, а ў час аперацыі «Баграціён» — на Беларускім.

В. А. Лысенка — кавалер высокіх дзяржаўных узнагарод: ордэнаў Чырвонага Сцяга, Чырвонай Зоркі, Айчыннай вайны I ступені, многіх медалёў, а ў 1985 годзе быў узнагароджаны яшчэ адным ордэнам Айчыннай вайны. Ён служыў у Львоўскай, Прыкарпацкай і Забайкальскай ваенных акругах, зноў выкладаў у Шадрынскім ваенным вучылішчы.

Вярнуліся да мірнай працы браты-афіцэры — старэйшы Сямён і малодшы Ксенафонт. Праз трыццаць гадоў пасля перамогі ад франтавых ран памёр Сямён. А яшчэ праз дзесяць гадоў не стала і Васіля, які ўжо быў у адстаўцы і жыў у Брагіне.

У нашым раёне братоў Лысенкаў ведалі як сапраўдных актывістаў работы па ваенна-патрыятычным выхаванні моладзі. Па іх прыкладу многія юнакі райцэнтра таксама сталі афіцэрамі Савецкай Арміі.

І. Ф. Ганжураў

На пярэднім краі

Нялёгкі выпаў лёс нашаму земляку, ураджэнцу вёскі Хракавічы Івану Піменавічу Сніцарэнку. Яго маладосць супала з грознымі гадамі Вялікай Айчыннай вайны. Разам з усімі мабілізаванымі на фронт у 1941-м Іван Піменавіч стаў на абарону Айчыны. Радавы Сніцарэнка, які вызначаўся дысцыплінаванасцю, актыўнасцю ў авалоданні воінскай спецыяльнасцю, быў заўважаны камандзірамі. Неўзабаве ён стаў курсантам Арлоўскага ваеннага пяхотнага вучылішча. Пасля заканчэння яго ў званні малодшага лейтэнанта быў накіраваны ў дзеючую армію. Пярэдні край. Некалькі раненняў, у тым ліку цяжкіх. Шпіталь. І зноў пярэдні край. У 1944 годзе ў званні капітана Івана Піменавіча накіравалі ў Войска Польскае, дзе ён займаў вядучыя камандныя пасады. У дваццаць восем год ён стаў палкоўнікам.

Іван Піменавіч — кавалер чатырох ордэнаў і больш чым дванаццаці медалёў СССР, пяці ордэнаў, шасці медалёў Польшчы і Чэхаславакіі.

Пасля выхаду ў адстаўку Іван Піменавіч жыў у г. Фрунзе (Бішкек). Каля трыццаці гадоў знаходзіўся на выкладчыцкай рабоце.

Н. А. Раманаў

Родныя вы нашы.
У смутку вялікім схіліўшы галовы,
стаім перад вамі.
Вы не скарыліся лютым забойцам
у чорныя дні фашысцкай навалы.
Вы смерць прынялі,
ды полымя сэрцаў вашай любові
да нашай Радзімы
навек незгасальна.
Памяць пра вас у нас назаўсёды,
як неўміручая наша зямля
і як вечнае яркае сонца над ёю!

Воіны Чырвонай Арміі і партызаны, якія загінулі пры абароне і вызваленні Брагінскага раёна і пахаваны на яго тэрыторыі

АСАРЕВИЧСКИЙ СЕЛЬСОВЕТ

ЗАХОРОНЕНИЕ В ДЕРЕВНЕ АСАРЕВИЧИ

АГАНОВ Федор Андреевич, р. в 1925 в г. Балай Читинской обл., гв. ст. серж. 239-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 3.10.1943.

АНТОНОВ Николай Иванович, гв. серж. 239-го гв. сп. 76-й гв. Черниговской сд, погиб 2.10.1943.

АФОНИН Александр Иванович, р. в 1924 в г. Рязань, ряд. 239-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 2.10.1943.

БАННИКОВ Петр Митрофанович, гв. серж. 239-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 3.10.1943.

БАРАНОВ Леонид Владимирович, р. в 1925 в п. г. т. Палех Ивановской обл., гв. ряд. 239-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 8.10.1943.

БАСКАКОВ Виктор Иванович, гв. ряд. 239-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 4.10.1943.

БЕЛЕВИЧ Елена Иосифовна, р. в 1924 в г. Чернигов, разведчица, связная партизанского отряда им. М. Коцюбинского Черниговского партизанского соединения, погибла 2.5.1943.

БЕЛЯЕВ Александр Андреевич, р. на ст. Татьяма, Мордовия, гв. старшина 77-й гв. Черниговской сд, погиб 19.10.1943.

Е. И. Белевич

БЛОХИН Василий Борисович, р. в 1924 в с. Сытинка Лунинского р-на Пензенской обл., гв. серж. 239-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 3.10.1943.

ВАСИЛЬЕВ Николай Александрович, р. в д. Коскино Борисоглебского р-на Ярославской обл., гв. ряд. 77-й гв. Черниговской сд, погиб 15.10.1943.

ВЛАСОВ Михаил Максимович, Герой Советского Союза, р. в 1925 в д. Александровка Кемеровской обл. (Гл. артыкул на с. 249.)

ВОТИНОВ Михаил Петровнч, р. в г. Славянка-на-Кубани, гв. лейт., погиб 17.10.1943 у д. Асаревичи.

ГАРКУШИН Андрей Филиппович, р. в 1925 в с. Каменка Тербукского р-на Липецкой обл., гв. ефр. 239-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 3.10.1943.

ГОЛУБЕВ Николай Иванович, гв. ефр. 239-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 8.10.1943.

ГОРОХОВ Зиновий Михайлович, р. в 1924 в г. Арзамас, серж. управления по учету потерь, погиб 4.10.1943.

ДАВЛЕТОВ Абдурауф Ганиевич, Герой Советского Союза, р. в 1918 в с. Халилово Абзелиловского р-на, Башкирия.

ДАНИЛЬЯНЦ Еремей Иванович, Герой Советского Союза, р. в 1901 в с. Аранзамин, Нагорно-Карабахская АССР. (Гл. артыкул на с. 251.)

ДЕМЕНТЬЕВ Константин Федорович, лейт. учебного б-на 38-й сд, погиб 19.10.1943.

ЗОТОВ Борис Александровнч, гв. серж., погиб 3.10.1943.

КАЛИТА Сергей Федорович, р. в 1897, гв. серж. 218-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 19.10.1943.

КАШИЦЫН Николай Александрвич, р. в 1925 в д. Денисово Вязниковского р-на Владимирской обл., ряд. в/ч 57896, погиб 1.10.1943.

КИЧЕВ Михаил Петрович, р. в Пермском р-не, гв. ряд. 77-й гв. Черниговской сд, погиб 19.10.1943.

КОЗЛОВ Сергей Иванович, р. в 1907 в с. Порзово Камершкирского р-на Пензенской

обл., гв. ряд. 241-го гв. сп 75-й гв. сд, погиб 24.1.1944.

КОСТАРЕВ Василий Иаанович, гв. ряд. 239-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 5.10.1943.

КОСТРЫКИН Владимир Михайлович, Герой Советского Союза, р. в 1918 в с. Кутли Пичаевского р-на Тамбовской обл.

КОТЕНКОВ Лавр Алексеевич, р. в 1921, мл. лейт., погиб 2.10.1943 у д. Асаревичи.

ЛЕВАНОВ Степан Михайлович, р. в с. Калиновка Искитимского р-на Новосибирской обл., гв. ряд. 77-й гв. Черниговской сд, погиб 15.10.1943.

ЛУКИН Борис Лукич, р. в 1922 в д. Н.-Григорьевка Чернушинского р-на Пермской обл., гв. мл. серж. 239-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 2.10.1943.

МУРИН Петр Михайлович, гв. старшина 77-й гв. Черниговской сд, погиб 5.10.1943.

МУСТАФИН Хусим Ибрагимович, гв. ряд. 239-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 5.10.1943.

НОВИКОВ Николай Иванович, р. в 1925 в г. Болхов Орловской обл., гв. ряд. 77-й гв. Черниговской сд, погиб 19.10.1943.

ПАВЛОВ Михаил Иванович, гв. ряд 77-й гв. Черниговской сд, погиб 19.10.1943.

ПАНКИН Василий Иванович, р. в 1925, гв. ефр. 239-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 4.10.1943.

ПУСТОХИН Николай Констаитинович, гв. мл. серж. 239-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 2.10.1943.

ПЫЖОВ Александр Агеевнч, р. в с. Остров Лнвенского р-на Орловской обл., гв. ряд. 239-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 4.10.1943.

САВОСТИН Александр Николаевич, гв. ряд. 218-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 19.10.1943.

СВЕТЛИЧНЫЙ Василий Трофимович, р. в 1922 в с. Караван Нововодолажского р-на Харьковской обл., гв. серж., погиб 15.10.1943.

СМЕТАННИКОВ Михаил Дмитриевич, гв. ряд. 77-й гв. Черниговской сд, погиб 19.10.1943 у д. Асаревнчи.

СОРОКИН Иван Андреевич, р. в 1905, гв. ряд. 77-й гв. Черниговской сд, погиб 19.10.1943.

ТЕТЕРЯ Николай Грнгорьевич, гв. ряд. 239-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 4.10.1943.

ТУРОВ Александр Михайлович, гв. ряд. 239-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 4.10.1943.

ТЯГИН Владимир Арсеитьевич, гв. серж. 77-й гв. Черниговской сд, погиб 18.10.1943.

ТЯГОВ Дандебак, р. в 1925, гв. ряд. 77-й гв. Черниговской сд, погиб 18.10.1943.

УВАРОВ Павел Иванович, гв. ряд. 239-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 8.10.1943.

ФЕРАДЖЕВ Гамза Мурадович, р. в 1907 в с. Мургузалы Имишлинского р-на, Азербайджан, гв. ряд. 77-й гв. Черниговской сд, погиб 18.10.1943.

ФРИДЛАНД Израэль Абрамович, гв. ряд. 239-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 5.10.1943.

ХВАСТМАН (ХАЙТМАН) Авидо Бенцианоанч, гв. серж. 239-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 3.10.1943 у х. Усохи.

ХОРЬКОВ Николай Сергеевич, р. в 1925 в д. Нестеровка Долгоруковского р-на Липецкой обл., гв. ряд. 239-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 5.10.1943.

ЧАГАВА Яика Тикович, р. в 1922 в с. Квитаули, Абхазия, гв. мл. серж. 239-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 2.10.1943.

ЧЕКРЫШЕВ Николай Ефимович, гв. серж. 239-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 2.10.1943.

ШЕВЧЕНКО Павел Васильевич, р. в 1923 в д. Погорелка Абатского р-на Тюмеиской обл., гв. мл. серж. 77-й гв. Черниговской сд, погиб 19.10.1943.

ШЕЛПАТАЕВ Николай Александрович, гв. серж., погиб 3.10.1943 у д. Асаревичи.

ЗАХОРОНЕНИЕ В ДЕРЕВНЕ ГАЛКИ

АБУЗАРОВ Ахмед Хасенович, р. в 1918 в с. Урга Княгининского р-на Нижегородской обл., ряд. 71-го отдельного легкопереправочиого парка, п/п 82789, погиб 3.10.1943.

АЗИЗОВ Фазиль, гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 1.10.1943.

АКАНОВ Арыкбасар, р. в 1925 в г. Актюбинск, гв. ряд. 215-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 4.10.1943.

АЛЕКСАНДРОВ Николай Иванович, р. в 1918 в г. Самара, мл. серж., погиб 8.10.1943.

АЛЕШИН Тимофей Антонович, р. в 1918 в п. Куннский Хвастовичского р-на Калужской обл., ряд. 1130-го сп 336-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Вялье.

АЛИМОВ Иван Иванович, р. в 1913 в г. Ташкент, гв. ст. лейт., командир батареи 156-го ап 77-й гв. Черниговской сд, погиб 1.10.1943 у д. Вялье.

АЛПЕЕВ Евгеиий Григорьевич, р. в 1925 в с. Карагат Здвинского р-на Новосибирской обл., ряд. 1128-го сп 336-й сд, погиб 5.10.1943 у х. Усохи.

АНАНЬЕВ Василий Павлович, гв. ряд. 215-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 1.10.1943.

АНДРЕЕВ Василий Иванович, р. в 1925 в д. Н. Юзеева Бакалинского р-на, Башкирия, ряд. 1132-го сп 336-й сд, погиб 16.10.1943.

АНДРИЯНОВ Василий Петрович, р. в 1925 в с. Казаковка Кузнецкого р-на Пензенской обл., ряд., погиб 15.10.1943.

АНКУДИНОВ Аркадий Павлович, р. в 1925 в г. Тавда Свердловской обл., ряд. 1130-го сп 336-й сд, погиб 15.10.1943.

АНОСОВ Михаил Ефимович, р. в станице Романовская Ростовской обл., гв. ряд. 7-го гв. кк, погиб 29.9.1943.

АПАНАСЕНКО Евгений Иванович, р. в 1925

в г. Топки Кемеровской обл., гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 1.10.1943.

АРХИПЦЕВ Николай Иванович, ряд., погиб 15.10.1943.

АРХИРЕЕВ Андрей Кузьмич, р. в 1925 в г. Татарск Новосибирской обл., ряд. 1130-го сп 336-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Вялье.

АСАНОВ Федор Павлович, р. в 1916 в д. Слетенск Читинской обл., ряд. 1128-го сп 336-й сд, погиб 6.10.1943 у х. Усохи.

АТАКУЛОВ Юсуп, р. в 1914 в Ленинском р-не Омской обл., ряд. 1132-го сп 336-й сд, погиб 15.10.1943.

АШУРОВ Алим, р. в 1907, ряд., погиб 29.9.1943.

БАБЕНКО Сергей Михайлович, р. в 1925 на х. Набат Еланского р-на Волгоградской обл., гв. ряд. 62-го Черниговского кп, погиб 3.10.1943 у х. Усохи.

БАДРАМОВ Джума, р. в 1910 в Свердловском с/с Ремошанского р-на Бухарской обл., Узбекистан, ряд. 1132-го сп 336-й сд, пропал без вести 15.10.1943 в р-не д. Галки.

БАДРЕТДИНОВ Косыр Бадретдинович, гв. старшина 62-го гв. Черниговского кп, погиб 29.9.1943 у х. Усохи.

БАЕВ Семен Степанович, р. в Светлоярском р-не Волгоградской обл., гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 1.10.1943.

БАЗАРОВ Маматкул, р. в Камышинском р-не, ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Вялье.

БАЙГУЖИН Юнус Алабердинович, гв. ряд. 62-го гв. Черниговского кп, погиб 24.9.1943 у х. Усохи.

БАЙНАЗАКОВ Мурзагул, р. в 1925 в Эмбинском р-не Гурьевской обл., Казахстан, ряд. 1128-го сп 336-й сд, погиб 5.10.1943.

БАКНУТБАЕВ (БОНУТАЕВ) Салитан, р. в Джашнармейском р-не Кустанайской обл., Казахстан, гв. серж. 215-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 1.10.1943.

БАННИК Сергей Михайлович, р. в 1925 в с. Абрамово Свердловской обл., ряд. 1130-го сп 336-й сд, погиб 16.10.1943.

БАННОВ Николай Петрович, р. в 1922 в д. Ямново Борского р-на Нижегородской обл., ст. серж. в/ч 02991, погиб 6.10.1043.

БАРАНГУЛОВ (БУРАНГУЛОВ) Котлубулат, р. в 1923 в с. С. Ульясово Сорочинского р-на Оренбургской обл., ряд., погиб 5.10.1943.

БАРАНОВ Яков Дмитриевич, ст. серж., погиб 2.10.1943 у д. Галки.

БАРАШКОВ Константин Иванович, р. в 1925 в д. Мокрое Талдомского р-на Московской обл., ряд. 1132-го сп 336-й сд, погиб 15.10.1943 в р-не д. Вялье.

БАТУРИН (БУТЫРИН) Иван Денисович, р. в д. Кутьяма Болховского р-на Орловской обл., ряд. 1132-го сп 336-й сд, погиб 7.10.1943 у д. Вялье.

БЕЗНОСЮК Петр Семенович, р. в 1925 в г. Жашков Черкасской обл., мл. серж. штаба 215-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 1.10.1943.

К. И. Барашков

БЕКМУРАТОВ Усман Али.

БЕЛОБАБКА Иван Иванович, р. в 1925 в г. Пологи Запорожской обл., гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 29.9.1943.

БЕЛОВ Василий Иванович, р. в д. Горамешки Шаховского р-на Московской обл., ряд. 1132-го сп 336-й сд, погиб 15.10.1943.

БЕЛОГУЗОВ Афанасий Иванович, мл. лейт., погиб 15.10.1943.

БЕЛЯВСКИЙ Василий Васильевич, р. в д. Степы Жлобинского р-на Гомельской обл., лейт. 1132-го сп 336-й сд, погиб 3.10.1943.

БЕЛЯЕВ Иван Петрович, р. в 1921 в д. Бекетово Горшеченского р-на Курской обл., гв. мл. серж. 77-й гв. Черниговской сд, погиб 3.10.1943.

БЕРДНИКОВ Алексей Федорович, р. в п. Белый Камень Кузудаевского р-на Кемеровской обл., гв. мл. серж. 77-й гв. Черниговской сд, погиб 3.10.1943.

БОГАТЫРЕВ Василий Петрович, р. в 1923 в д. Верх. Позымь Воткинского р-на, Удмуртия, ряд. 1130-го сп 336-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Вялье.

БОГАЧЕВ Федор Емельянович, р. в 1925 в г. Орск Оренбургской обл., гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 29.9.1943.

БОГДАНОВ (имя неизвестно) Евменович, р. в 1925, ряд., погиб 30.9.1943.

БОРЗИКОВ Николай Георгиевич, ряд. отдельной учебной ср 336-й сд, погиб 17.10.1943.

БОРТНИКОВ Иван Аристархович, р. на ст. Састюба Южно-Казахстанской обл., ряд. 1132-го сп 336-й сд, погиб 15.10.1943.

БОЧАРОВ Сергей Никифорович, р. в 1905, ряд., погиб 3.10.1943.

БОЯЗИТОВ Василий Боязитович, р. в 1924 в д. Верх. Сорокино Мишкинского р-на, Башкирия, гв. мл. серж. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 20.9.1943.

БУЗЛАЕВ Степан Андреевич, р. в 1922, ряд., погиб 20.9.1943 в урочище Усохи.

БУРЛАКОВ Николай Николаевич, р. в 1925 в д. Турбаево Сокольнического р-на Вологодской обл., ряд. 1323-го сп 415-й сд, погиб 7.11.1943.

БУРМИСТРОВ Иван Васильевич, р. в 1923 в г. Нижний Тагил Свердловской обл., ряд. 1128-го сп 336-й сд, погиб 10.10.1943.

БУРЫЛОВ Иван Иванович, р. в 1923 в с. Пулгаево Пермского р-на Пермской обл., ряд. 1128-го сп 336-й сд, погиб 5.10.1943 у х. Усохи.

БУТБАЕВ Худыяр, р. в 1906, ряд., погиб 1.10.1943 в урочище Усохи.

БЫКОВ Александр Александрович, ряд., погиб 5.10.1943.

БЫСТРУШКИН Петр Григорьевич, р. в 1924 в д. Мокреи Толдомского р-на Московской обл., мл. серж. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 29.9.1943 у х. Усохи.

ВАВУЛИН Василий Кальянович, р. в 1925 в д. Н. Сокса Березовского р-на Красноярского края, гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 30.9.1943.

ВАГИН Дмитрий Кузьмич, р. в г. Кольчугино Владимирской обл., мл. серж. 31-го штурмового исби (281-го исби), погиб 15.10.1943.

ВАЖЕНИН Прокофий Григорьевич, гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 2.10.1943.

ВАЛЬКОВСКИЙ Александр Петрович, р. в 1919 в д. Онохино Тюменского р-на Тюменской обл., гв. ряд. 215-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 1.10.1943.

ВАСИЛЬЕВ Николай Антонович, р. в 1924 в г. Москва, гв. лейт. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 28.9.1943 у д. Вялье.

ВАСИЛЬЕВ Степан Андреевич, р. в д. Ново-Щетинково Курганской обл., мл. серж. 1132-го сп 336-й сд, погиб 15.10.1943.

ВАУЛИН Владимир Константинович, р. в 1924, мл. серж. управления по учету потерь, погиб 5.10.1943 у х. Усохи.

ВЕРХОТУРОВ Николай Егорович, р. в 1914, ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 30.10.1943 у х. Усохи.

ВИЛИТБАЛИЕВ Иламен, р. в г. Байрам-Али, Туркмения, гв. ряд. 60-го гв. кп 16-й гв. Черниговской кд, погиб 29.9.1943.

ВИЛЬДАНОВ Зиазин, ряд. 1128-го сп 336-й сд, погиб 5.10.1943.

ВИЛЬМАН Николай Николаевич, р. в д. Берлуд Валожского р-на, Удмуртия, ряд. 1128-го сп 336-й сд, погиб 5.10.1943 у х. Усохи.

ВИНОГРАДОВ Анатолий Степанович, р. в 1908, старшина управления по учету потерь, погиб 1.10.1943.

ВИНОГРАДОВ Гениадий Васильевич, р. в с. Телячье Болховского р-на Орловской обл., гв. ряд. 58-го гв. кп, погиб 8.11.1943.

ВОЕДИЛО Алексей Павлович, р. в с. Быхальцеховка Репкинского р-на Черниговской обл., гв. серж. 215-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 1.10.1943.

ВОЛОЖИН Аркадий Георгиевич, р. в с. Шетолино Шетолинского р-на Алтайского края, гв. ряд. 215-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 30.9.1943.

ВЫХОДЦЕВ Дмитрий Иванович, гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 1.10.1943.

ВЯЛОВ Ефим Степанович, р. в 1907, гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 3.10.1943.

ГАВРИЛОВ Иван Николаевич, р. в 1924 в д. Давлетковка Кучаринского р-на, Башкирия, гв. мл. серж. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 29.9.1943 у х. Усохи.

ГАЛИЕВ Мухаметгали, ряд. 1132-го сп 336-й сд, погиб 15.10.1943.

ГАЛКОВ Тимофей Григорьевич, р. в 1908, серж., погиб 18.10.1943.

ГАМАЮНОВ Николай Митрофанович, р. в 1922, гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 18.10.1943.

ГАРИПОВ Ахметзаки Гарипович, р. в д. Маматай Тамышлинского р-на, Башкирия, гв. мл. серж. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 29.9.1943.

ГАСЬКОВ Александр Кузьмич, р. в 1924 в Троицком р-не Алтайского края, гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 30.9.1943.

ГАТЖИБАЕВ Парабай, р. в 1906 в Пескинском р-не Ташкентской обл., гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 1.10.1943.

ГЕЛЬМЯНОВ Хакимьян, р. в д. Бишково Красноуфимского р-на Свердловской обл., гв. ряд. 215-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 30.9.1943.

ГЕНЕРАЛОВ Юрий Сергеевич, р. в 1925, серж., погиб 1.10.1943.

ГЕРАСИМОВ Василий Григорьевич, ряд. 1128-го сп 336-й сд, погиб 6.10.1943 у х. Усохи.

ГЛАДКИХ Петр Константинович, серж. 1130-го сп 336-й сд, погиб 5.10.1943 у д. Вялье.

ГЛУХОВ Василий Лаврентьевич, р. в 1923, минер-боец ВСО-67, погиб 16.5.1944 в д. Вялье.

ГЛУХОВСКИХ Ханм Владимирович, р. в 1924, мл. серж., погиб 1.10.1943 у д. Вялье.

ГОРИН Иван Дмитриевич, ряд., погиб 15.10.1943.

ГОРОДНИЧЕВ Николай Петрович, р. в 1926 в Люберецком р-не Московской обл., ряд. 1130-го сп 336-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Вялье.

ГРИЦИНИН Константин Данилович, Герой Советского Союза, р. в 1905 в с. Ваниовка Тюлькубисского р-на Чимкентской обл., Казахстан. (Гл. артыкул на с. 250.)

ГРИЩЕНКИН Петр Васильевич, серж. 1128-го сп 336-й сд, погиб 5.10.1943 у х. Усохи.

ГРУДЦОВ (ГРУЗДОВ) Михаил Иванович, ряд. 1130-го сп 336-й сд, погиб 4.10.1943 в д. Вялье.

ГУСАКОВ Николай Дмитриевич, ряд. 1128-го сп 336-й сд, погиб 6.10.1943 у х. Усохи.

ГУСАРОВ Петр Григорьевич, р. в 1906 в д. Борки Луковниковского р-на Тверской обл., ряд., пулеметчик 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 18.11.1943.

ГУСЬКОВ Петр Егорович, ряд. 62-го гв. кп 16-й гв. Черниговской кд, погиб 6.10.1943 у х. Усохи.

ДАВЛЕТБАКОВ Ахмедула Абдулович, р. в 1925, ряд. 1132-го сп 336-й сд, погиб 15.10.1943.

ДАВЫДОВ Николай Михайлович, р. в 1913, гв. ряд. 7-го гв. кк, погиб 29.9.1943 у д. Вялье.

ДАНДАРОВ Цырентан, р. в 1921, ефр., погиб 5.10.1943.

ДАУТОВ Искандер Садыкович, ряд., погиб 27.9.1943.

ДЕДЮНИН Василий Кириллович, ряд. 1128-го сп 336-й сд, погиб 6.10.1943 у х. Усохи.

ДЖАБАРКУЛЕВ Халдаркул, р. в 1920 в Ура-Тюбинском р-не Ленинабадской обл., Таджикистан, гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 1.10.1943.

ДЖУМАГАЛИЕВ Уразбай, р. в Тайпокском р-не Уральской обл., ряд. 1128-го сп 336-й сд, погиб 5.10.1943 у х. Усохи.

ДЖУРАЕВ Рузы, ряд. 1128-го сп 336-й сд, погиб 5.10.1943 у х. Усохи.

ДОБРЫДНЕВ Илья Феофанович, р. в 1905, гв. серж. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 3.10.1943 у х. Усохи.

ДОГАДИН Михаил Кузьмич, р. в н. п. Айдуан Чабья Кизнерского р-на, Удмуртия, ряд. 1132-го сп 336-й сд, погиб 7.10.1943 у д. Вялье.

ДУШКИН Сергей Сафронович, ст. серж., погиб 5.10.1943 в д. Вялье.

ЖАРОВ Иван Трофимович, ст. серж., погиб 15.10.1943.

ЖДАН Александр Федорович, р. в с. Жабчины Городнянского р-на Черниговской обл., мл. серж. 533-го иптап, погиб 2.10.1943 у д. Галки.

ЖЕЛЕЗНОВ Петр Михайлович, р. в с. Романовка Молеузовского р-на, Башкирия, ряд. 1132-го сп 336-й сд, погиб 11.10.1943.

ЖИХАРЕВ Иван Тихонович, р. в 1925 в с. Высокая Грива Покрушинского р-на Алтайского края, ряд., погиб 30.9.1943 у д. Вялье.

ЖУКОВ Василий Яковлевич, р. в 1924, мл. серж., погиб 1.10.1943.

ЖУКОВ Иван Никитич, р. в 1925 в с. Александровка Алешковского р-на Воронежской обл., ряд. 111-й пабр, погиб 29.9.1943.

ЗАБОЛОЖЕЦ Виктор Семенович, р. в 1925, серж., погиб 30.9.1943.

ЗАЙКОВ Владимир Алексеевич, р. в Новосибирском р-не, ряд. 1128-го сп 336-й сд, погиб 3.10.1943 у х. Усохи.

ЗАЙЦЕВ Семен Романович, р. в 1924, серж. 1132-го сп 336-й сд, погиб 30.10.1943 у д. Вялье.

ЗАМИРАЛОВ Григорий Иванович, р. в 1924 в с. Велижаны Нижнетавдинского р-на Тюменской обл., гв. ряд. 215-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 30.9.1943.

ЗАРУБИН Иван Степанович, р. в с. Сартаки Беловского р-на Кемеровской обл., ряд., погиб 1.10.1943.

ЗАТЕЕВ Борис Николаевич, р. в 1924 в Сибири, призывался из г. Москва, гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 1.10.1943.

ЗВЯГИН Тихон Сергеевич, гв. лейт. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 3.10.1943.

ЗЕМСКИЙ Василий Иванович, р. в 1902, ряд. управления по учету потерь, погиб 5.9.1943 у х. Усохи.

ЗОРИН Иван Архипович, р. в 1925, ряд., погиб 30.9.1943.

ИВАНОВ Владимир Егорович, гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 1.10.1943.

ИВАНОВ Яким Иванович, р. в 1925 в д. Чумесово Воткинского р-на, Удмуртия, ряд. 1132-го сп 336-й сд, погиб 15.10.1943.

ИЗЮМОВ Василий Павлович, ряд. 1130-го сп 336-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Вялье.

ИМАМНАЗОРОВ Х., р. в 1909, ряд., погиб 1.10.1943.

ИМАМНАЗОРОВ Худайназар, р. в 1920, гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 1.10.1943.

ИПАТОВ Иван Леонтьевич, ряд. 1132-го сп 336-й сд, погиб 16.10.1943.

ИСАЕВ Владимир Константинович, р. во Владимирском р-не Астраханской обл., ряд. 1128-го сп 336-й сд, погиб 3.10.1943 у х. Усохи.

ИСАЕВ Максим Иванович, р. в д. Мигаево Нижнекамского р-на, Татария, ряд. 1132-го сп 336-й сд, погиб 15.10.1943.

ИСАЕВ Николай Васильевич, р. в 1925, ряд., погиб 3.10.1943 у д. Вялье.

ИСАМБАЕВ Рахамбат, серж. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 29.9.1943.

ИСКАКОВ Умар Куженович, мл. серж. 1132-го сп 336-й сд, погиб 15.10.1943.

КАБАРДИН Валентин Сафронович, ряд. 1128-го сп 336-й сд, погиб 3.10.1943 у х. Усохи.

КАДЫРОВ Бурают, гв. ряд. 77-й гв. Черниговской сд, погиб 29.9.1943.

КАМЕНСКИХ Анатолий Дмитриевич, гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 3.10.1943 у х. Усохи.

КАМЫШЕВ Павел Григорьевич, гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 3.10.1943 у х. Усохи.

КАРАБАЕВ Зинур Хамидулович, гв. ряд. 58-го гв. кп 16-й гв. Черниговской кд, погиб 29.9.1943.

КАРГАЛЬЦЕВ Александр Никитич, р. в 1909 в раб. п. Грамутка г. Мичуринска Тамбовской обл., гв. старшина 215-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 2.10.1943.

КАРИМОВ Абдула, р. в 1913, ряд. 1128-го сп 336-й сд, погиб 5.10.1943 у х. Усохи.

КАРИМОВ Гато, ряд. 1132-го сп 336-й сд, погиб 8.10.1943 у д. Вялье.

КАРИМОВ Рахим, ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 29.9.1943 у х. Усохи.

КАРПОВ Алексей Васильевич, серж. 1132-го сп 336-й сд, погиб 15.10.1943.

КАТАЕВ Виктор Иванович, ряд. 969-го сп, погиб 14.12.1943.

КАЧАНОВ (КАГАНЕВ) Митрофан Степанович, гв. мл. серж. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 29.9.1943.

КАШИРСКИЙ Федор Петрович, р. в 1925 в с. Золотуха Хараминского р-на Волгоградской обл., ряд. 118-го ветеринарного лазарета, погиб 3.10.1943.

КВАШИН Василий Федорович, р. в с. Елань Еланского р-на Волгоградской обл., гв. ряд. 62-го гв. кп 16-й гв. Черниговской кд, погиб 20.10.1943 у х. Усохи.

КИРЕЕВ А. М., погиб.

КИРЕЕВ П. Н., ряд., погиб.

КИСЕЛЬ Александр Степанович, ряд. 1130-го сп 336-й сд, погиб 3.10.1943.

КОВАЛЕНКО Андрей Никонович, р. в 1901, гв. старшина 77-й гв. Черниговской сд, погиб 3.10.1943.

КОЗИН Александр Матвеевич, р. во Владимирской обл., ряд. 1130-го сп 336-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Вялье.

КОЛЕСНИКОВ Алексей Иосифович, р. в 1922, гв. ряд. 215-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 4.10.1943.

КОЛПАКОВ Николай Мартынович, гв. мл. серж. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 28.9.1943 у х. Усохи.

КОМАРОВ Павел Егорович, р. в 1916, гв. серж. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 5.10.1943 у х. Усохи.

КОМПАСЕНКО Василий Петрович, р. в 1925, ряд., погиб 1.10.1943.

КОНАРОВСКИЙ Анатолий Федорович, р. в г. Уральск Западно-Казахстанской обл., ряд. 1132-го сп 336-й сд, погиб 15.10.1943.

КОНДРАТЬЕВ Дмитрий Иванович, р. в 1914 на ст. Вамья Увинского р-на, Удмуртия, гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 5.10.1943 у х. Усохи.

КОНОВ Дмитрий Иванович, р. в 1921 в г. Талицк Свердловской обл., серж. 1132-го сп 336-й сд, погиб 16.10.1943 у д. Галки.

КОРЕЛИКОВ Макар Васильевич, гв. лейт. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 28.9.1943 у д. Галки.

КОРЕПАНОВ Александр Михайлович, р. в 1907 в д. Козино Воткинского р-на, Удмуртия, гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 5.10.1943 у х. Усохи.

КОРОВУШКИН Виктор Тихонович, ряд. 1132-го сп 336-й сд, погиб 5.10.1943 у д. Галки.

КОРОЛЬКОВ Тихон Наумович, р. в д. Пальшино Рославльского р-на Смоленской обл., ефр. 53-го иптап, погиб 2.10.1943 у д. Вялье.

КОРОТАЕВ Зинур Хамидович, гв. ряд., погиб 29.9.1943.

КОРШУНОВ Григорий Павлович, ряд. 1132-го сп 336-й сд, погиб 15.10.1943 у д. Галки.

КОРШУНОВ Леонид Михайлович, р. в п. Тимирязево г. Томска, гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 1.10.1943.

КОСАРЕВ Василий Ильич, р. в 1924 в г. Волхов Ленинградской обл., мл. лейт. 1128-го сп 336-й сд, погиб 2.10.1943 у д. Вялье.

КОСАРЕНКО Яков Фомич, р. в с. Солоновка Шипуновского р-на Алтайского края, гв. ряд. 77-й гв. Черниговской сд, погиб 30.9.1943 у д. Галки.

КОСТРОВ Николай Иванович, р. в д. Соколово Ярославской обл., ряд. 1128-го сп 336-й сд, погиб 5.10.1943 у х. Усохи.

КОСТРОМИН Александр Емельянович, р. в 1925, ефр., погиб 2.10.1943.

КОТЕЛКО Л. Д., погиб.

КОТОВ Иван Васильевич, ряд. 1130-го сп 336-й сд, погиб 1.10.1943 у д. Усохи.

КОЧКАРЕВ Дмитрий Матвеевич, гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 4.10.1943 у д. Усохи.

КОШЕВАРОВ Алексей Семенович, р. в г. Солнечногорск Московской обл., гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 3.10.1943 у д. Усохи.

КОШЕЛЕВ Михаил Петрович, гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 5.10.1943 у х. Усохи.

КОШЕНЦЕВ Андрей Григорьевич, ряд., погиб 8.10.1943 у д. Вялье.

КРАНДАКОВ Николай Иванович, р. в 1925, ряд., погиб 4.10.1943 у д. Усохи.

КРАСНОВ Сергей Иванович, р. в 1903, гв. серж., погиб 1.10.1943.

КРОХАЛЕВ Григорий Иванович, р. в 1924 в д. Урманово Юсьвинского р-на Пермской обл., ряд. 1132-го сп 336-й сд, погиб 15.10.1943 у д. Галки.

КУЗНЕЦОВ Александр Леонидович, р. в с. Пыши Покровского р-на Свердловской обл., мл. серж. 77-й гв. Черниговской сд, погиб 30.9.1943 у х. Усохи.

КУЗНЕЦОВ Григорий Александрович, р. в 1905 в Белоярском р-не Челябинской обл., мл. серж. 215-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 1.10.1943 у д. Вялье.

КУЛАГИН Борис Семенович, ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Вялье.

КУЛИНИЧ Алексей Иванович, р. в 1908, мл. серж. 1128-го сп 336-й сд, погиб 5.10.1943 у х. Усохи.

КУСМАРЦЕВ Михаил Яковлевич, р. в 1925 в д. Коренево Ухтомского р-на Московской обл., ряд. 1130-го сп 336-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Вялье.

КУЦ Вадим, погиб.

КУШАБЕКОВ Рахматула, р. в 1903, гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 29.9.1943 у х. Усохи.

ЛАЗЕБНЫЙ Василий Павлович, ряд. 1132-го сп 336-й сд, погиб 15.10.1943 у д. Галки.

ЛАХМАНОВ Анатолий Федорович, р. в 1925, гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 5.10.1943 у д. Усохи.

ЛЕВАНОВ Александр Васильевич, р. в г. Кашира Московской обл., ряд. 1132-го сп 336-й сд, погиб 15.10.1943 у д. Галки.

ЛЕВАНОВ Афанасий Александрович, р. в 1925, гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 1.10.1943 у д. Галки.

ЛИЗУНОВ Павел Антонович, р. в 1924, гв. мл. серж. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 29.9.1943 у х. Усохи.

ЛИКИН Николай Григорьевич, р. в 1919, гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 29.9.1943 у х. Усохи.

ЛОГИНОВ Семен Кузьмич, ряд. 1130-го сп 336-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Вялье.

ЛЫЖИН Аркадий Николаевич, р. в 1912, ряд. 887-го сп 211-й Черниговской сд, погиб 3.10.1943 у д. Вялье.

МАГОДЕЕВ Абдурахман Магафурович, ряд., погиб 15.10.1943

МАЖАТОВ Мойдин, р. в с. Сайрам Наманганского р-на Андижанской обл., Узбекистан, гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 30.9.1943 у д. Усохи.

МАКАРОВ Николай Дмитриевич, ряд. 1132-го сп 336-й сд, погиб 15.10.1943 у д. Галки.

МАКАРОВ Николай Сергеевич, р. в 1924, серж. 1132-го сп 336-й сд, погиб 15.10.1943 у д. Галки.

МАКСИМОВ Владимир Иванович, мл. серж. 1130-го сп 336-й сд, погиб 13.10.1943 у д. Галки.

МАКСУДОВ Хусан, ряд. 1132-го сп 336-й сд, погиб 6.10.1943 у д. Вялье.

МАЛЫХИН Василий Иванович, р. в г. Самара, ряд., погиб 5.10.1943 у д. Усохи.

МАМОНТОВ Сергей Михайлович, р. в п. Свободный, гв. ряд. учебного гв. сбн 77-й гв. Черниговской сд, погиб 5.10.1943 у д. Галки.

МАСТЕРСКИХ Николай Васильевич, р. в 1923 в п. Южный г. Омск-26, гв. ряд. 62-го гв. кп 16-й гв. Черниговской кд, погиб 28.9.1943 у д. Усохи.

МАХОВ Николай Сергеевич, р. в 1924, ряд., погиб 15.10.1943 у д. Галки.

МЕЗЕНЕВ Михаил Александрович, р. в с. Бабушкино Вологодской обл., ряд., погиб 20.10.1943 у д. Усохи.

МЕШКОЕВ Василий Васильевич, р. в 1919, гв. лейт., погиб 30.9.1943 у д. Усохи.

МИНДИГУЛОВ Тафтазан Тагирович, Герой Советского Союза, р. в 1923 в д. Кусеево Баймакского р-на, Башкирия. (Гл. артыкул на с. 255.)

МОЛОТКОВ Василий Андреевич, р. в 1903 в г. Андижан, Узбекистан, гв. серж., погиб 29.9.1943 у д. Вялье.

МОРОЗ Никонор Кузьмич, ряд. 1132-го сп 336-й сд, погиб 4.10.1943 у д. Вялье.

МОРОЗОВ Алексей Трофимович, ряд. 1132-го сп 336-й сд, погиб 15.10.1943 у д. Галки.

МОРОЗОВ Иван Михайлович, р. в 1925, ряд., погиб 15.10.1943 у д. Усохи.

МОРОЗОВ Сергей Игнатьевич, р. в г. Толлом Московской обл., ряд. 1130-го сп 336-й сд, погиб 4.10.1943 у д. Вялье.

МОХНАЧЕВ Ефим Иванович, р. в д. Котловица Кизнерского р-на, Удмуртия, гв. ряд. 58-го гв. кп 16-й гв. Черниговской кд, погиб 29.9.1943 у д. Галки.

МОХОВ Николай Андреевич, р. в д. Акатово Перемышского р-на Калужской обл., ряд. 1132-го сп 336-й сд, погиб 15.10.1943 у д. Галки.

МУРЗАН Иван Степанович, р. в 1925, гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 29.9.1943 у д. Усохи.

МУТАЛИМОВ Тагир, р. в 1910, ряд. 1130-го сп 336-й сд, погиб 9.10.1943 у д. Вялье.

МЯСНИК Иван Герасимович, р. в д. Низкий Городец Толочинского р-на Витебской обл., гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 5.10.1943 у д. Усохи.

НАГАЙБАЕВ Алиазар, серж., погиб 30.9.1943 у х. Усохи.

НАДЕЖДИН Михаил Иванович, р. в 1922, ефр. 1132-го сп 336-й сд, погиб 15.10.1943 у д. Галки.

НАДТОКА Александр Пикопорович, ряд. 1128-го сп 336-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Усохи.

НАЙМЕНОВ Кабий, гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 28.9.1943 у д. Усохи.

НАЛИМОВ (НАЛИСНОВ) Андрей Дмитриевич, р. в г. Бийск Алтайского края, гв. мл. серж. 215-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 1.10.1943 у д. Галки.

НАУМЕНКО Дмитрий Маркович, р. в 1900, гв. ряд., погиб 29.9.1943 у д. Вялье.

НАУМОВ Павел Иванович, р. в 1923 в г. Владимир, гв. ряд. 62-го гв. кп 16-й гв. Черниговской кд, погиб 30.9.1943 у д. Вялье.

НЕКРАСОВ Иван Егорович, р. в 1925, гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 1.10.1943 у д. Галки.

НЕСРЕДБДИНОВ Нуритдин, ряд. 58-го гв. кп 16-й гв. Черниговской кд, погиб 28.9.1943 у д. Вялье.

НИКИФОРОВ Филипп Семенович, р. в 1905 в г. Горск, ряд. 1130-го сп 336-й сд, погиб 5.10.1943 у д. Усохи.

ОБРАЗЦОВ Василий Федорович, р. в 1925, ряд., погиб 1.10.1943 у д. Галки.

ОГАРКУЛОВ (ОЧАРКУЛОВ) Мерзоахмат, гв. ряд. 215-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 30.10.1943 у д. Галки.

ОГНЕВ Константин Георгиевич, ряд. 336-й сд, погиб 1.10.1943 у х. Усохи.

ОЛЕЙНИКОВ Иван Михайлович, ряд. 336-й сд, погиб в октябре 1943 у д. Усохи.

ОСАДЧЕВ Петр Тимофеевич, гв. ряд. 77-й гв. Черниговской сд, погиб 29.9.1943 у д. Галки.

ОШАРОВ Николай Гавриилович, р. в 1923 в с. Табат, Хакасия, гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 4.10.1943 у д. Галки.

ОШУРКОВ Георгий Семенович, гв. ряд. 215-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 4.10.1943 у д. Галки.

ПЕЛИПЕЦ Александр Васильевич, серж., погиб 30.9.1943 у д. Галки.

ПЕРВУХИН Александр Михайлович, р. в с. Волчанка Свердловской обл., серж. 1128-го сп 336-й сд, погиб 5.10.1943 у д. Усохи.

ПЕРМЯКОВ Савелий Дмитриевич, ряд. 1132-го сп 336-й сд, погиб 1.10.1943 у д. Вялье.

ПЕРЬЕВ Сергей Макарович, р. в 1921 в с. Новокурск Алтайского р-на, Хакасия, гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 1.10.1943 у д. Галки.

ПЕТРАШЕВ Сергей Егорович, р. в с. Займище Черноярского р-на Астраханской обл., ряд. 1130-го сп 336-й сд, погиб 7.10.1943 у д. Усохи.

ПЕТРОВ Петр Петрович, р. в 1919, серж., погиб 1.10.1943 у д. Галки.

ПЕТУХОВ Михаил Владимирович, р. в 1921, гв. ряд. 77-й гв. Черниговской сд, погиб 4.10.1943 у д. Галки.

ПИЛЯСОВ Тимофей Семенович, ст. серж. в/ч 32739, погиб 3.10.1943 у д. Галки.

ПОБЕРЕЙ Федор Иваиович, р. в 1924, гв. мл. серж. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 29.9.1943 у д. Усохи.

ПОГУДИН Владимир Афанасьевич, р. в г. Киров, мл. лейт., погиб 8.10.1943 у д. Вялье.

ПОКИДОВ Иван Егорович, ряд. в/ч 49844, погиб 15.10.1943 у д. Галки.

ПОКАС Николай Павлович, р. в 1922 в д. Сидоровка Завьяловского р-на Алтайского края, ряд. 1132-го сп 336-й сд, погиб 6.10.1943 у д. Вялье.

ПОЛТОРАНИН Михаил Дмитриеаич, р. в 1916, ряд., погиб 3.10.1943 у д. Усохи.

ПОЛЯКОВ Алексей Иванович, р. в 1925 в г. Алейск Алтайского края, гв. ряд. 215-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 30.10.1943 у д. Галки.

ПОПОВ Александр Павлович, р. на х. Поповка Новониколаевского р-на Волгоградской обл., гв. ряд. 939-го гв. истребительного авиаполка, погиб 4.10.1943 у д. Вялье.

ПОПОВ Василий Петрович, р. в 1912 в г. Москва, гв. ряд. 58-го гв. кп 16-й гв. Черниговской кд, погиб 22.9.1943 у д. Галки.

ПОПОВ Владимир Федорович, р. в 1902, гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 28.9.1943 у д. Усохи.

ПОПОВ Иван Федотович, р. в д. Попово Сернурского р-на, Марийская АССР, ряд. 1132-го сп 336-й сд, погиб 15.10.1943 у д. Галки.

ПОПУГАЕВ Николай Павлович, р. в 1910, мл. лейт., погиб 4.10.1943 у х. Усохи.

ПОТКИН Михаил Яковлевич, р. в Солтонском р-не Алтайского края, гв. ряд. 215-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 30.9.1943 у д. Галки.

ПОЯРКОВ Кирилл Моисеевич, р. в 1924 в с. Воздвиженка Туймаленского р-на, Башкирия, ряд. 1128-го сп 336-й сд, погиб 6.10.1943 у д. Усохи.

ПРЕЙКИН Я. Л., ряд., погиб.

ПРИХОДЬКО Василий Карпович, р. в 1925, ряд., погиб 15.10.1943 у д. Галки.

ПРОТОЗАНОВ Евграфий Евсеевич, р. в д. Рамыл Тугулымского р-на Свердловской обл., ряд. 1128-го сп 336-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Усохи.

ПУПЫШЕВ Александр Гавриилович, р. в 1922, гв. мл. серж. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 28.9.1943 у д. Усохи.

ПЧЕЛИНЦЕВ Василий Сергеевич, р. в г. Кумертау, Башкирия, ряд. 1128-го сп 336-й сд, погиб 6.10.1943 у д. Усохи.

ПЫТИН Василий Александрович, р. в д. Данилово Междуреченского р-на Вологодской обл., гв. ряд. 215-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 1.10.1943 у д. Галки.

РАДЧЕНКО Павел Павлович, ряд., погиб 5.10.1943 у д. Усохи.

РАХМЕДОВ Файзула, гв. мл. серж. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 29.9.1943 у д. Усохи.

РЕЙФ Семен Леопидович, ряд., погиб 5.10.1943 у д. Усохи.

РЕКИЧАНСКИЙ Петр Степанович, р. в 1923, ряд. 1132-го сп 336-й сд, погиб 15.10.1943 у д. Галки.

РЕШЕТНИКОВ Петр Петрович, ряд. 1130-го сп 336-й сд, погиб 5.10.1943 у д. Усохи.

РОГАЛЬСКИЙ Олег Владимироаич, р. в 1925 в г. Нижний Новгород, погиб 17.10.1943 у д. Галки.

РУДАКОВ Дмитрий Алексеевич, ряд. 1132-го сп 336-й сд, погиб 15.10.1943 у д. Галки.

РУМЯНЦЕВ Алексей Иваиович, ряд. 1132-го сп 336-й сд, погиб 16.10.1943 у д. Галки.

РУСИН Станислав Иванович, р. в 1925 в г. Иркутск, ряд. 1132-го сп 336-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Вялье.

РЫЖКОВ Василий Федорович, р. в д. Николаевка Истринского р-на Московской обл., ряд. 1128-го сп 336-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Усохи.

РЮМКИН Виктор Николаевич, р. в с. Екатериноникольское Сталинского р-на, Еврейская АО, гв. мл. серж 77-й гв. Черниговской сд, погиб 30.9.1943 у д. Галки.

РЯБЕНКОВ Григорий Прохорович, ряд. 1132-го сп 336-й сд, погиб 15.10.1943 у д. Вялье.

САВЧЕНКО Иван Ильич, р. в д. Т. Шевченко Бурлукского р-на Харьковской обл., ефр. 1282-го армейского запасного полка, погиб 5.10.1943 у д. Нивки.

САДЫКОВ Арысбек, р. на разъезде № 37 ст. Тимур Чимкентской обл., Казахстан, гв. мл. серж. 58-го гв. кп 16-й гв. Черниговской кд, погиб 29.9.1943 у д. Галки.

САДЫКОВ Такиян, ряд., погиб 19.10.1943.

САЛИЕВ Джура, р. в 1925 в Помстанском р-не Бухарской обл., Узбекистан, гв. ряд. 215-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 1.10.1943 у д. Галки.

САЛОЧКИН Василий Иванович, ряд. 938-го гв. истребительного авиаполка, погиб 2.10.1943 у д. Вялье.

САМАРКИН Виктор Сергеевич, ряд. 1132-го сп 336-й сд, погиб 4.10.1943 у д. Вялье.

САМСОНЕНКО Семен Маркович, р. в 1917 в с. Бакланова Муравейка Куликовского р-на Черниговской обл., ряд. 747-го сп 172-й сд, погиб 18.1.1944.

САРЕНБАЕВ Абдурахим, гв. ряд. 215-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 1.10.1943 у д. Галки.

САСС Александр Никифорович, гв. серж. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 2.10.1943 у д. Галки.

САФАТАЛОВ Гафей, ряд. 1128-го сп 336-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Усохи.

СБРОДОВ Анатолий Николаевич, р. в 1925, ряд., погиб 14.10.1943 у д. Усохи.

СЕЙТКУШИНОВ Валий, гв. мл. серж. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 3.10.1943 у д. Усохи.

СЕНОКОСОВ Николай Михайлович, ряд. 1128-го сп 336-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Усохи.

СЕРЕДОВ Т. П., погиб.

СИЗОВ Тимофей Павлович, р. в с. Райчиха Бурейского р-на Амурской обл., гв. серж. 215-го

гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 2.10.1943 у д. Галки.

СИНЧИХИН Иван Николаевич, р. в г. Астрахань, гв. ряд., погиб 29.9.1943 у д. Галки.

СИТНИКОВ Дмитрий Исакович, р. в 1917, гв. ряд., погиб 1.10.1943 у д. Галки.

СКОК Максим Федорович, серж. 1132-го сп 336-й сд, погиб 4.10.1943 у д. Вялье.

СЛОБОДЧИКОВ Виктор Иванович, гв. ряд. 77-й гв. Черниговской сд, погиб 4.10.1943 у д. Галки.

СМЕТАННИКОВ Михаил Андреевич, р. в 1904, гв. ряд., погиб 19.10.1943 у д. Вялье.

СМИРНОВ Алексей Алексеевич, гв. серж. 215-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 3.10.1943 у д. Усохи.

СМИРНОВ Анатолий Александрович, р. в 1925, ряд. 932-го ап, погиб 1.10.1943 у д. Галки.

СМИРНОВ Геннадий Павлович, р. в д. Иваиовская Ржевского р-на Тверской обл., гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 30.9.1943 у д. Усохи.

СМОТРИН Леонид Иванович, мл. серж., погиб 15.10.1943 у д. Галки.

СОБОЛИН Павел Гаврилович, р. в 1925 в д. Дуйка Воткинского р-на, Удмуртия, ряд. 1130-го сп 336-й сд, погиб 2.10.1943 у д. Вялье.

СОКОЛОВ Илья Федорович, ряд. 1139-го сп 336-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Усохи.

СОКОЛОВ Сергей Петрович, р. в г. Биробиджан, Еврейская АО, мл. серж. 215-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 1.10.1943 у д. Галки.

СОЛОМИН Михаил Петрович, р. в 1925 в с. Зюзино Ухтомского р-на Московской обл., ряд. 1130-го сп 336-й сд, погиб 4.10.1943 у д. Вялье.

СОЛОМОНОВ Степан Васильевич, р. в 1900, ряд., погиб 5.10.1943 у д. Галки.

СОТНИКОВ Дмитрий Иванович, гв. ряд. 215-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 1.10.1943 у д. Галки.

СТЕПАНОВ Дмитрий Филиппович, мл. серж. ППГ-4717, погиб 2.10.1943 у д. Вялье.

СУРИКОВ Николай Викторович, ряд. 1132-го сп 336-й сд, погиб 15.10.1943 у д. Галки.

СЫСУЕВ Иван Павлович, р. в д. Уварово Иссинского р-на Пензенской обл., мл. серж., погиб 15.10.1943 у д. Галки.

СЯТЬКИН Павел Михайлович, мл. серж. 1130-го сп 336-й сд, погиб 15.10.1943 у д. Галки.

ТАДЖИБАЕВ Поробай, гв. ряд. 77-й гв. Черниговской сд, погиб в октябре 1943 у д. Галки.

ТАМАКУЛОВ Афанасий Павлович, р. в с. Шурала Невьянского р-на Свердловской обл., мл. серж. 1132-го сп 336-й сд, погиб 15.10.1943 у д. Галки.

ТАРАСЕНКО Михаил Константинович, р. в Кыштовской р-не Новосибирской обл., ряд. ППГ-4717, погиб 3.10.1943 в д. Вялье.

ТАТАРНИКОВ Николай Степанович, серж. 1132-го сп 336-й сд, погиб 10.10.1943 у д. Вялье.

ТАШБУЛАТОВ Хайрали, ряд. 1128-го сп 336-й сд, погиб 6.10.1943 у д. Усохи.

ТЕРЕХИН Петр Тихонович, серж. 1128-го сп 336-й сд, погиб 2.10.1943 у х. Усохи.

ТИМОФЕЕВ Николай Кириллович, лейт. 1128-го сп 336-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Усохи.

ТИМОШКИН Василий Анисимович, ряд. 1128-го сп 336-й сд, погиб 5.10.1943 у д. Усохи.

ТИХОНОВ Алексей Степанович, р. в 1925, ряд., погиб 15.10.1943 у д. Галки.

ТОРГАШЕВ Павел Егорович, р. в 1925, ряд. 1130-го сп 336-й сд, погиб 4.10.1943 у х. Усохи.

ТРАПЕЗНИКОВ Николай Иванович, р. в 1924, гв. мл. серж. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 29.9.1943 у д. Усохи.

ТРОФИМОВ Дмитрий Акимович, р. в 1903, гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 29.9.1943 у х. Усохи.

ТУРДЫЕВ Гарим, ряд. 1132-го сп 336-й сд, погиб 15.10.1943 у д. Вялье.

ТУТУШЕВ Петр Федорович, р. в Красногорском р-не Алтайского края, гв. ряд. 215-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 5.10.1943 у д. Галки.

УБАЙДУЛАЕВ Хабибула, р. в 1902, гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 30.9.1943 у д. Усохи.

УСОЛЬЦЕВ Николай Лукьянович, р. в 1925, гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 29.9.1943 у д. Усохи.

УСТИНОВ Константин Петрович, р. в 1914, ряд. 1132-го сп 336-й сд, погиб 15.10.1943 у д. Вялье.

УШАКОВ Николай Архипович, р. в 1925, гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 2.10.1943 у д. Галки.

ФЕДИН Александр Семенович, р. в Н.-Егорьевском р-не Алтайского края, ряд. 1128-го сп 336-й сд, погиб 5.10.1943 у д. Усохи.

ФЕДОРОВ Николай Федорович, гв. мл. серж. 60-го гв. кп 16-й гв. Черниговской кд, погиб 16.10.1943 у д. Галки.

ФЕДОРОВ Яков Алексеевич, р. в 1902, ряд., погиб 5.10.1943 у д. Усохи.

ФЕДУЛОВ Степан Сергеевич, р. в 1910, ст. серж. в/ч 15338, погиб 5.11.1943 у д. Асаревичи.

ФЕДЯНЦЕВ Константин Михайлович, р. в д. Букреевка Вязниковского р-на Владимирской обл., гв. ряд. 77-й гв. Черниговской сд, погиб 4.10.1943 у д. Галки.

ФЕЛЬДМАН Борис Евсеевич, р. в 1906, ряд., погиб.

ФЕОФАНОВ А. И., ряд., погиб в октябре 1943 у д. Галки.

ФЕОФАНОВ Анатолий Павлович, р. в д. Каменное Увинского р-на, Удмуртия, ряд. 1128-го сп 336-й сд, погиб 5.10.1943 в урочище Усохи.

ФЕОФАНОВ Григорий Федорович, р. в 1919, гв. серж. 77-й гв. Черниговской сд, погиб 2.10.1943 у д. Галки.

ФЕРТИКОВ Павел Никитич, р. в 1925 в д. Фотени Воткинского р-на, Удмуртия, ряд. 1130-го сп 336-й сд, погиб 15.10.1943 у д. Галки.

ФЕРТИКОВ Павел Николаевич, р. в 1899, ряд., погиб 9.10.1943 у д. Вялье.

ФИЛАТОВ Петр Тимофеевич, р. в 1921 в п. Матвеевка Дубровского р-на Брянской обл., гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 6.10.1943 у д. Усохи.

ФИМИН Александр Васильевич, р. в с. Семилово Выксинского р-на Нижегородской обл., ряд. 1128-го сп 336-й сд, погиб 6.10.1943 у д. Усохи.

ФОКИН Иван Андреевич, р. на х. Титовский Новоаннинского р-на Волгоградской обл., ряд. 1128-го сп 336-й сд, погиб 3.10.1943 у х. Усохи.

ФРОЛОВ Александр Николаевич, р. в 1925, гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 29.9.1943 у д. Усохи.

ХАЙРЕТДИНОВ Хата, ряд. 1130-го сп 336-й сд, погиб 5.10.1943 у д. Усохи.

ХВОРОВ Николай Петрович, ряд. 1132-го сп 336-й сд, погиб 15.10.1943 у д. Галки.

ХРАМОВ Иван Алексеевич, р. в с. Ревда Свердловской обл., гв. лейт. 77-й гв. Черниговской сд, погиб 18.10.1944.

ХРАНОВ Иван Романович, ряд. 1128-го сп 336-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Усохи.

ХУДОЛЕЕВ Николай Петрович, ряд. 1130-го сп 336-й сд, погиб 8.10.1943 у д. Вялье.

ЦЕБЕНОВ Сумьян Эльдеевич, р. в с. Джакуевка Приволжского р-на, Калмыкия, ряд. 1128-го сп 336-й сд, погиб 5.10.1943 у д. Усохи.

ЦУКАНОВ Иван Антонович, ряд. 1130-го сп 336-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Вялье.

ЦЫКУН Павел Михайлович, р. в 1920 в д. Кистер Стародубского р-на Брянской обл., лейт. 1128-го сп 336-й сд, погиб 4.10.1943 у д. Усохи.

ЧЕБОТАРЕВ Григорий Марковнч (Макарович), р. в д. Нижний Чулым Здвинского р-на Новосибирской обл., гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 30.9.1943 у д. Усохи.

ЧЕВТАЕВ Алексей Гаврилович, р. в 1922, ряд. 1132-го сп 336-й сд, погиб 15.10.1943 у д. Галки.

ЧЕРКАШИН Василий Иванович, р. в 1911, гв. ряд. 77-й гв. Черниговской сд, погиб 28.9.1943 у д. Усохи.

ЧЕСНОКОВ Юрий Павлович, р. на селекционной станции Красноуфимского р-на Свердловской обл., ряд 1132-го сп 336-й сд, погиб 15.10.1943 у д. Галки.

ЧЕСТНОКОВ Петр Никифорович, р. в 1906, ряд., погиб 6.10.1943 у д. Усохи.

ЧЕЧУШКОВ Григорий Андреевич, р. в 1925 в г. Горно-Алтайск, гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 30.9.1943 у д. Усохи.

ЧИЖОВ Константин Сергеевич, ряд., погиб 1.10.1943 у д. Галки.

ЧУВАШОВ Михаил Гавринлович, ряд. 1128-го сп 336-й сд, погиб 4.10.1943 у д. Усохи.

ЧУВАШОВ Михаил Павлович, ефр., погиб 4.10.1943 у д. Усохи.

ЧУГУНКИН Сергей Тимофеевич, р. в 1900, ряд., погиб 1.10.1943 у д. Галки.

ЧУДИНОВ Павел Наумович, р. в д. Баранета Кражайского р-на Пермской обл., ряд. 1130-го сп 336-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Вялье.

ШАГИБУТДИНОВ Галям, р. в 1908, ряд. 1130-го сп 336-й сд, погиб 9.10.1943 у д. Вялье.

ШАКИРОВ Гафур, ефр. 1130-го сп 336-й сд, погиб 4.10.1943 у д. Вялье.

ШАМАНИН Алексей Игнатьевич, р. в 1922 в раб. п. Сура Никольского р-на Пензеиской обл., серж. 1132-го сп 336-й сд, погиб 15.10.1943 у д. Галки.

ШЕВЦОВ Николай Наумович, р. в с. Табуны Кулундинского р-на Алтайского края, ряд. 1130-го сп 336-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Вялье.

ШЕВЧЕНКО Николай Иванович, р. в 1925, гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 29.9.1943 у д. Усохи.

ШЕВЧЕНКО Феодосий Прохорович, р. в 1917, гв. мл. серж. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 4.10.1943 у д. Галки.

ШЕКЛЯЕВ Илья Иванович, р. в д. Нижний Тыловой Дебесского р-на, Удмуртия, ряд. 1132-го сп 336-й сд, погиб 4.10.1943 у д. Вялье.

ШЕНЦОВ Дмитрий Федорович, р. в с. Хлопуново Шипуновского р-на Алтайского края, ряд. в/ч 28730, погиб 1.10.1943 у д. Галки.

ШЕСТАКОВ Илья Иванович, р. в Якутии, гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 1.10.1943 у д. Галки.

ШИЛОВ Александр Владимирович, р. в 1924 в г. Шуя Ивановской обл., ряд. 1132-го сп 336-й сд, погиб 15.10.1943 у д. Вялье.

ШИПАЧЕВ Иван Иванович, р. в 1919 в п. Барановка Яйского р-на Кемеровской обл., ряд. 1130-го сп 336-й сд, погиб 4.10.1943 у х. Усохи.

ШИПОВАЛОВ Иван Трофимович, р. в с. Камень Каменского р-на Алтайского края, ряд. 1132-го сп 336-й сд, погиб 15.10.1943 у д. Галки.

ШИШКИН Василий Михайлович, гв. мл. серж. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 1.10.1943 у д. Галки.

ШТЕПА Григорий Тихонович, гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 3.10.1943 у д. Галки.

ШУЛЬГА Иван Федорович, ряд., погиб 7.10.1943 у д. Вялье.

ШУМНЫХ Альфред Прокофьевич, ряд., погиб 4.10.1943 у д. Галки.

ЩЕБЕРОВ Анатолий Михайлович, р. в 1925, гв. ряд. 221-го гв. сд 77-й гв. Черниговской сд, погиб в октябре 1943 у д. Усохи.

ЩЕРБИНА Алексей Никитич, гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 1.10.1943 у д. Галки.

ЮЖАКОВ Парфеи Михайлович, р. в 1910, гв. ряд. 77-й гв. Черниговской сд, погиб 29.9.1943 у д. Галки.

ЮРКЕВИЧ Николай Зиновьевич, р. в 1923, гв. ряд. 221-го сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 29.9.1943 у д. Усохи.

ЯКОВЛЕВ Сергей Сергеевич, р. в г. Солнечногорск Московской обл., ряд. в/ч 54231, погиб 5.10.1943.

По данным ЦАМО РФ, осенью 1943 г. погибли и были похоронены:

У ДЕРЕВНІ АСАРЕВИЧИ

ФАТЫЛОВ Мирзо, р. в 1919 в Айникском р-не, Таджикистан, гв. ряд. 77-й гв. Черниговской сд, погиб 19.10.1943.

У ДЕРЕВНІ ВЯЛЬЕ

АЛИЕВ Сафрон, р. в 1916 в д. Сорокино Мосолинского р-на, Азербайджан. ряд. 780-го сп 74-й сд, погиб 29.9.1943.

КОПЫЛОВ Михаил Константинович, р. в 1923 в г. Горбатов Нижегородской обл., мл. серж. 74-й сд, погиб 28.9.1943.

ПРИЩЕПА Николай Тимофеевич, р. в 1910 в г. Артемуголь Приморского края, ряд., наводчик орудия 686-го ап, погиб 4.10.1943.

УРВАЧЕВ Василий Матвеевич, р. в 1903 в г. Сызрань Самарской обл., ряд., связист 686-го ап 415-й сд, погиб 15.10.1943.

У ДЕРЕВНІ ГАЛКИ

АМИНОМЕДОВ Шахмат, р. в 1908, гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 1.10.1943.

БАРЗИКОВ Николай Леонтьевич, погиб 4.10.1943 у д. Галки.

БОЙКОВ Николай (отчество неизвестно), р. в д. Покоть Чечерского р-на Гомельской обл., ряд., пулеметчик 78-го сп 74-й сд, пропал без вести 3.10.1943 у д. Галки.

ИСАМБЕКОВ Махамбет, гв. мл. серж. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб в конце октября 1943.

МАДАМИНОВ Ахметжан, р. в 1908, серж., погиб 4.10.1943.

НОВОЖИЛОВ Василий Николаевич, ст. лейт. 1132-го сп 336-й сд, погиб 15.10.1943.

ПОДЖИБАЕВ Пархбай, гв. ряд., погиб 1.10.1943.

БРАГИНСКИЙ ПОСЕЛКОВЫЙ СОВЕТ

ГОРПОСЕЛОК БРАГИН

Захоронение на улице Комсомольская (на кладбище)

АХМАРОВ Куэьма Романович, серж., умер от ран в ППГ-4717 в г. п. Брагин.

БЕЛОГЛАЗОВ Иван Калистратович, р. в 1916, ряд., погиб 30.11.1943 у д. Великий Лес Микулического с/с.

БРИТАНОВ Иван Иванович, р. в 1907, умер от ран 11.2.1944.

БУРЕНКО Л. Д., ряд., погиб.

ВОРОНКОВ А. С., ряд., погиб.

ГОРШКОВ Г. М., ряд., погиб.

ГУТА И. Л., ряд., погиб.

ЕПИФАНОВ Ефим Панфилович, ряд., умер от ран 27.11.1943.

ЖДАН Дмитрий Федорович, р. в с. Жабчины Городнянского р-на Черниговской обл., ряд., погиб 11.10.1943.

ЗАХАРОВ Дмитрий Федорович, р. в 1925, ряд., погиб 11.11.1943.

ИЛЬИН Ф., ряд., погиб.

КАЮТОВ (КОЛОТОВ) К., ряд. 209-го сп, погиб в ноябре 1943.

КОБЯЦКИЙ Алексей Гаврилович, гв. ряд. 37-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 19.10.1943.

КОЛЬЦЕВОЙ Михаил Александрович, серж., умер от ран 13.12.1943.

КОНЦЕВОЙ А. П., серж., погиб.

КРАЖАН Василий Ефимович, р. в с. Листвин Тупичевского р-на Черниговской обл., ряд., умер от болезни 22.11.1943 в НГ-3580.

КУДЕЯРОВ Усман Гумирович, ряд., погиб 6.4.1943 у д. Печи.

ЛИСИЦЫН Николай Федорович, р. в 1924, ефр. особого отдела НКВД 29-й сд, умер от ран 24.12.1943.

ЛОПАТИН Харитон Григорьевич, р. в 1925 в д. Сюровай Увинского р-на, Удмуртия, мл. серж. 50-го ремонтно-восстановительного б-на АБТ 53-й армии, погиб 22.11.1943.

ЛУКЬЯНЕНКО Павел Васильевич, ряд. 111-го сп 55-й сд, погиб 22.11.1943.

МАЛЫЙ Кузьма Никитич, ряд. 111-го сп 55-й сд, погиб 23.11.1943.

МИХЕЕНКО Сергей Григорьевич, мл. лейт., погиб 9.4.1943.

МУРМАШ Г. С., ряд., погиб.

НОРЕВ Г. Д., ряд., погиб.

ПЛИТНИК Трофим Иванович, ряд., умер от ран 14.1.1944.

РАК Петр Ефимович, ряд., умер от ран 18.12.1943 в ППГ-4717.

РАХМАТУЛАЕВ Иркабай, ряд. 111-го сп 55-й сд, погиб 22.11.1943.

САВЧЕНКО Федор Егорович, р. в д. Севостьяново Новосокольнического р-на Великолукской обл., гв. капитан, умер от ран 23.12.1943 в ППГ-4717.

СЕМЕНКОВ М., ряд., погиб.

СИСОВ М. Е., ряд., погиб.

СТАМАК Л. А., ряд., погиб.

СУКАЧ Герасим Дмитриевич, ряд. 47-го сп 15-й ордена Ленина Сивашской сд, погиб 18.11.1943 у г. п. Брагин.

ТАМАЕВ Г. З., ряд., погиб.

ТАШМЕТОВ Расул, ряд., погиб 6.4.1943 у д. Печи.

ЧЕРНАСОВ А., ряд., погиб.

ЧУХНОВСКИЙ Георгий Петрович, ряд., погиб 22.11.1943 у г. п. Брагин.

ЮДИН Василий Прокопьевич, р. в п. Ряжик Белоярского р-на Свердловской обл., мл. серж. 131-й разведроты, погиб 25.2.1943 в г. п. Брагин.

ЗАХОРОНЕНИЕ НА УЛИЦЕ СОВЕТСКОЙ

АБРАШИН Лаврентий Васильевич, р. в 1914 в д. Снешнево Болховского р-на Орловской обл., ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 23.10.1943 у д. Жиличи.

АВЕРЬЯНОВ В. Ф.

АГАФОНОВ В. Н.

АЗАМАНОВ Серафим Павлович, р. в д. Нюрдор-Котья Вавожского р-на, Удмуртия, гв. мл. серж. 215-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 19.10.1943 у д. Жиличи.

АЗАРОВ Василий Петрович, р. в 1925 в с. Малая Волчанка Каменского р-на Алтайского края, гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 17.10.1943 у д. Жиличи.

АКИМОВ Георгий Иванович, серж. 47-го сп 15-й ордена Ленина Сивашской сд, погиб 22.11.1943 у д. Михновка.

АЛИБЕКОВ Тюлебай, призывался Агойским РВК, ряд. 916-го сп 247-й сд, погиб 15.9.1943 у д. Жиличи.

АРАКЕЛЯН Ваничка Ваганович, р. в 1925, ряд. 47-го сп 15-й ордена Ленина Сивашской сд, погиб 22.11.1943 у д. Михновка.

АРТАМОНОВ Фадей Петрович, р. в д. Рылово Болховского р-на Орловской обл., гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 19.10.1943 у д. Жиличи.

АРТЕМОВ Иван Тихонович, р. в 1923 в г. Барнаул, ряд., погиб 14.10.1943 у д. Жиличи.

АФАНАСЬЕВ Петр Прокофьевич, р. в 1904 в с. Приозерное Добрянского р-на Липецкой обл., гв. серж. 77-й гв. Черниговской сд, погиб 19.10.1943 у д. Жиличи.

АФАНАСЬЕВ Федор Ефимович, р. в 1907 в с. Илюткино Октябрьского р-на, Татария, ряд. 1326-го сп 415-й сд, погиб 19.11.1943.

АХМЕДОВ Валят, р. в д. Махрузлы Кубатлинского р-на, Азербайджан, гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 17.10.1943 у д. Жиличи.

АХТИРИК Махмуд Усманович, р. в 1907 в Самаркандской обл., Узбекистан, гв. ст. лейт. 239-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 16.10.1943 у д. Жиличи.

БАБКОВ Дмитрий Михайлович, р. в 1925 в г. Болхов Орловской обл., мл. серж. 1321-го сп 415-й сд, погиб 25.10.1943.

БАДАЛБАЕВ Худайберды, р. в 1925 в Кувинском р-не Ферганской обл., Узбекистан, гв. ряд. 234-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 15.10.1943 у д. Жиличи.

БАЛАГУРДА П. И.

БАЛАШЕВ Василий Васильевич, гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 27.10.1943 у д. Жиличи.

БАЛУЕВ Иван Данилович, р. в с. Сосновка Сорокинского р-на Алтайского края, гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 17.10.1943 у д. Жиличи.

БЕБИК Г. С.

БЕЛОВ К. П.

БАРЗЕНКОВ Андрей Артемович, р. в д. Слободло Болховского р-на Орловской обл., ряд., погиб 18.10.1943 у д. Жиличи.

БЕЛЯНЧИКОВ Александр Степаноаич, р. в д. Новочередниикая Болховского р-на Орловской обл., ряд. 8-го сп 3-й сд, погиб 9.11.1943 у д. Жиличи.

БОГАТОВ Иван Борисоаич, р. в 1925 в д. Тырново Шиловского р-на Рязанской обл., гв. ефр. 237-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 18.10.1943 у д. Жиличи.

БОГАЧЕВ Клавдий Иванович, ефр., погиб.

БОНДАРЕНКО А. С.

БОНДАРЬ Сергей Никитич, р. в с. Григорьевка Сольнянского р-на Днепропетровской обл., гв. ряд. 1-го тбн 68-й отбр, погиб 18.10.1943 у д. Жиличи.

БОРДНИКОВ Михаил Аркадьевич, призывался Увинским РВК, гв. ряд. 239-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 19.10.1943.

БОЧКАРЕВ Петр Павлович, р. в п. Мундибаш Таптагольского р-на Кемеровской обл., гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 19.10.1943 у д. Жиличи.

БОЯРИНОВ Александр Захарович, р. в 1913 в Орловской обл., гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 17.10.1943.

БОЯРКИН Степав Степанович, р. в 1922 в с. Бохта Борзницкого р-на Читинской обл., гв. ряд. 237-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 18.10.1943 у д. Жиличи.

БРИТАН Василий Алексееаич, р. в 1920 в с. Киенка Черниговской обл., гв. ряд. 239-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 28.10.1943 у высоты 146,0.

БУЛЫТНИКОВ Николай Николаевич, призывался Усюгским РВК, гв. ряд. 239-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 23.10.1943 у высоты 146,0.

БУРДЫКИН Михаил Филиппович, р. в. 1924 в с. Михайловское Болховского р-на Орловской обл., ряд. 67-го сп 81-й сд, погиб 16.10.1943 у д. Жиличи.

БУРЛАКОВ Юрий Иваиоанч, призывался Мамынским РВК, гв. ряд. 237-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 18.10.1943 у д. Жиличи.

БУТЫРИН Иван Никифорович, р. в 1924 в д. Вутьево Болховского р-на Орловской обл., ряд., пулеметчик 1183-го сп 356-й сд, погиб 28.10.1943 у д. Жиличи.

БУШТРУК Иван Федорович, ряд., умер от ран 15.2.1943 в ППГ-154.

БЫЧКОВ Иван Васильевич, р. в Болховском р-не Орловской обл., гв. ряд. 215-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 7.10.1943.

ВАСИЛЕВСКИЙ Павел Михайлович, р. в 1895, нач. штаба партизанского отряда им. Щорса соединения партизанских отрядов А. Ф. Федорова, погиб 11.4.1943.

ВДОВИН Леоиид Васильевич, р. в 1925 в г. Балашов Саратовской обл., ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 25.10.1943.

ВЕРЕВЯТНИК Н. А.

ВЕРЗУНОВ Григорий Мнхеевич, р. в станице Гражданской с. Бузенского Краснодарского

края, ст. серж. 1-го тбн 68-й отбр, погиб 20.10.1943 у д. Жиличи.

ВОЛУЕВ Иван Казимирович, р. в 1925 в д. Мельшино Болховского р-на Орловской обл., ряд. 1326-го сп 415-й сд, погиб 14.11.1943.

ВОРОБЬЕВ Никифор Кондратьевич, р. в Чувашии, призывался Бухарским РВК, гв. ряд. 78-й отдельной разведроты 76-й гв. Черниговской сд, погиб 18.10.1943 у д. Жиличи.

ВОРОНОВ Андрей Кириллович, р. в 1899, ряд., умер от ран 27.11.1943 в ППГ-4717 в г. п. Брагин.

ВЫСОЧЕНКО Николай Артемьевич, р. в 1925 в д. Красное Олишевского р-на Черниговской обл., ряд. 1323-го сп 415-й сд, умер от ран 18.11.1943 в ППГ-154.

ВЯЗОВИКИН Ф. А.

ГАВРИЛИН Николай Викторович, р. в Болховском р-не Орловской обл., гв. ряд 239-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 16.10.1943 у д. Жиличи.

ГАВРЮКОВ (ГАВРИЛОВ) Трофим Антонович, р. в д. Колтуны Тумского р-на Рязанской обл., гв. мл. серж. 215-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 17.10.1943 у д. Жиличи.

ГАЙМАН Андрей Павлович, р. в 1906, ряд. управления по учету потерь, умер от ран 11.12.1943 в г. п. Брагин.

ГАЛЕЕВ Захарий Галеевич, р. в с. Б. Ошняк Рыбно-Слободского р-на, Татария, гв. ряд. 237-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 18.10.1943 у д. Жиличи.

ГАМОЛАН Н. А.

ГЕРАСИМОВ Леонид Дмитриевич, р. в с. Ильино Ильинского р-на Смоленской обл., гв. мл. серж. 215-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 19.10.1943 у д. Жиличи.

ГЛАДЫШЕВ Иван Фролович, р. в 1923 в с. Троицк Яйского р-на Кемеровской обл., гв. ряд. 215-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 17.10.1943 у д. Жиличи.

ГЛАЗУНОВ В. И.

ГЛЫБИН Иван Данилович, р. в д. Берилово Болховского р-на Орловской обл., гв. ряд. 239-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 19.10.1943 у д. Жиличи.

ГНЕШКО В. П.

ГНИП Ф. Е.

ГОЛИКОВ Николай Никифорович, р. в Томсейском с/с Кемеровского р-на Кемеровской обл., гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 19.10.1943 у д. Жиличи.

ГОЛЬНИК Семен Артемоанч, ряд., погиб.

ГОЛЫШЕВ Дмитрий Александрович, гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 17.10.1943 у д. Жиличи.

ГОРБАТЕНКО Николай Петрович, р. в г. Славгород Алтайского края, серж., умер от ран 30.11.1943 в ППГ-154.

ГОРЛОВ Николай Данилович, мл. лейт., командир экипажа Т-34 68-й отбр, погиб 16.11.1943.

ГОРНОСТАЕВ Иван Дмитриевич, р. в д. Горностаево Ливенского р-на Орловской обл., гв. ряд. 239-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 19.10.1943 у д. Жиличи.

ГОРОХОВ Семен Семенович, р. в д. Васильевка Болховского р-на Орловской обл., гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 17.10.1943 у д. Жиличи.

ГОРЯЙНОВ Григорий Малофеевич, ряд., умер от ран 3.12.1943.

ГОРЯЧЕВ Николай Васильевич, р. в с. Дмитровка Бугурусланского р-на Оренбургской обл., гв. ряд. отдельного гв. учебного воздушно-десантного б-на 76-й вдд, погиб 9.10.1943 у д. Жиличи.

ГРАБОВЕЦ Роман Александрович, ряд. 1181-го сп 356-й сд, умер от ран в декабре 1943 в ППГ-154.

ГРАЧЕВ Александр Иванович, р. в д. Кутьма Болховского р-на Орловской обл., гв. ряд. 234-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 15.10.1943 у д. Жиличи.

ГРИГОРЬЕВ Николай Михайлович, ряд. 107-го сп 55-й сд, умер от ран 6.1.1944.

ГРОМОВ Николай Иванович, ряд., погиб 19.10.1943 у д. Жиличи.

ГУРИЧЕВ Павел Иванович, р. в Кустьмосском с/с Болховского р-на Орловской обл., гв. ряд. 234-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 15.10.1943 у д. Жиличи.

ГУЩИН Григорий Андреевич, р. в с. Доновское Доновского р-на Кировской обл., ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 19.10.1943.

ДАШКИН Дмитрий Егорович, гв. ряд. 239-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 17.10.1943 у д. Жиличи.

ДВУРЕЧЕНСКИЙ Иван Николаевич, р. в с. Мордой Кочнинского р-на Читинской обл., гв. серж. 234-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 18.10.1943 у д. Жиличи.

ДЕРЕШНЕВ Юрий Вячеславович, р. в г. Москва, гв. ряд 237-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 18.10.1943 у д. Жиличи.

ДМИТРИЕНКО Александр Иванович, гв. серж. 61-го гв. кп, умер от ран 11.12.1943.

ДОВЖЕНКО Сергей Михайлович, р. в 1914 в с. Александровка Александровского р-на Луганской обл., ст. серж. 1326-го сп 415-й сд, погиб 18.11.1943 у д. Жиличи.

ДОЛЕНЮК Иван Кириллович, гв. ряд. 1-го гв. истребительного б-на саперного назначения, погиб.

ДОЛИН Анатолий Александрович, р. в 1917 в г. Кзыл-Орда, Казахстан, ряд., умер от ран 6.1.1944.

ДРОНОВ Григорий Михеевич, р. в 1918 в станице Бузенская Гражданского р-на Краснодарского края, ст. серж., механик-водитель Т-70 1-го гв. б-на 68-й отбр, погиб 19.10.1943 у д. Жиличи.

ЕЛЕЦКИЙ Петр Митрофанович, р. в с. Бекетово Болховского р-на Орловской обл., гв. ряд. 234-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 5.10.1943 у д. Жиличи.

ЕРМАКОВ Федор Андреевич, р. в г. Новосибирск, гв. старшина 215-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 17.10.1943.

ЕРОХИН Лев Георгиевич, лейт., ИГ-1313, умер от ран 14.12.1943.

ЕФИМОВ Василий Григорьевич, мл. сержант 1185-го сп 356-й сд, умер от ран 6.1.1944.

ЕФИМОВ Федор Прокофьевич, р. в Октябрьском р-не Красноярского края, ст. лейт. 152-й шр 61-й армии, погиб 16.10.1943.

ЖАБРИКОВ Иван Степанович, призывался Эрдатовским РВК, гв. ряд. 237-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 18.10.1943.

ЖЕНИХОВ Алексей Андреевич, р. в д. Глемериха Тотеньского р-на Вологодской обл., гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 17.10.1943 у д. Жиличи.

ЗАБАРА Василий Федорович, гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 17.10.1943 у д. Жиличи.

ЗАБОРОВСКИЙ Василий Яковлевич, р. в с. Заборовка Щорского р-на Черниговской обл., ряд., умер от ран 7.12.1943 в ППГ-154.

ЗАХАРОВ Василий Кузьмич, р. в 1924 в Болховском р-не Орловской обл., ряд. 1326-го сп 415-й сд, погиб 20.11.1943 у д. Храковичи.

ЗАХАРОВ Иван Михайлович, р. в 1925 в с. Покровское Ухоловского р-на Рязанской обл., мл. серж., умер от ран 8.12.1943 в г. п. Брагин.

ЗВЕРЕВ Анатолий Васильевич, р. в Тимирязевской р-не г. Москвы, гв. ряд. 234-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 15.9.1943.

ИВАНОВ Иван Петрович, р. в г. Тобольск, гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 17.10.1943 у д. Жиличи.

ИВАЩЕНКО Иван Павлович, гв. ряд. 215-го гв. сп, умер от ран 9.12.1943.

ИВОНИН Михаил Панфилович, р. в 1925 в д. Балахнин Филенского р-на Кировской обл., ряд. 1326-го сп 415-й сд, погиб 9.11.1943.

ИГНАТОВ Василий Григорьевич, р. в Болховском р-не Орловской обл., гв. ряд. 239-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 19.10.1943 у д. Жиличи.

ИЛЬИН Василий Васильевич, р. в 1921, ряд., погиб 14.1.1943.

КАЗАК Николай Адамович, ряд. 56-го автомобильного полка, умер от ран 23.12.1943.

КАЛЬМЕЕВ Иван Дмитриевич, р. в с. Бугидь Актонашского р-на, ряд., умер от ран 20.10.1943 у д. Жиличи.

КАПТЕЛОВ Иван Алексеевич, офицер 1185-го сп 356-й сд, умер от ран 9.12.1943.

КАРАСЕВ Алексей Максимович, призывался Ельнинским РВК, ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 7.11.1943.

КИРЬЯНОВ Григорий Никифорович, р. в 1925 в д. Зябровка Гомельского р-на Гомельской обл., ряд. управления по учету потерь, погиб 19.10.1943 у д. Жиличи.

КИРЮХИН Иван Прохорович, р. в Гнездиловском с/с Болховского р-на Орловской обл., гв. ряд. 239-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 19.10.1943.

КЛЮКИН Степан Михайлович, гв. лейт. 237-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 17.10.1943 у д. Жиличи.

КНЯЗЕВ Алексей Иванович, р. в 1916 в Тамбовской обл, гв. ряд. 237-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 18.10.1943 у д. Жиличи.

КОБЕЦ Емельян Андреевич, ряд. 1128-го сп 336-й сд, умер от ран 28.12.1943.

КОБЕЦ Михаил Антонович, р. в 1925 в с. Белодуховка Павлоградского р-на Омской обл., ряд. 1326-го сп 415-й сд, погиб 27.10.1943 у д. Жиличи.

КОВБАСА Тихон Алексеевич, р. в 1900 в с. Городище Менского р-на Черниговской обл., ряд. 239-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 28.10.1943 у д. Жиличи.

КОЗИН Александр Степанович, р. в п. Лесной г. Энгельс, гв. ряд. 215-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 19.10.1943.

КОЗЛОВ Александр Сергеевич, р. в Омском р-не, гв. ряд. 215-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 19.10.1943.

КОЗЛОВ Евгений Иванович, призывался Тужинским РВК, в/ч 586949, погиб 18.10.1943 у д. Жиличи.

КОЗЛОВ Петр Дмитриевич, р. в Зареченском с/с Гомельского р-на Гомельской обл., ряд., п/п 51264, погиб 18.10.1943 у д. Жиличи.

КОЛОМБАЕВ Буротбай, р. в Орджоникидзевском р-не Ташкентской обл., гв. ряд. 215-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 17.10.1943 у д. Жиличи.

КОЛЫВАНОВ Иван Васильевич, р. в 1919 в г. Москва, гв. ряд. 215-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 17.10.1943.

КОМАРОВ Семев Николаевич, р. в г. Новомосковск Тульской обл., ряд., умер от ран 11.12.1943 в ППГ-4717.

КОМКОВ Ф. М.

КОНДРАХИН Иван Захарович, р. в г. Болхов Орловской обл., гв. ряд. 239-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 17.10.1943.

КОНДРАЧЕНКО Николай Андреевич, ряд. 68-й отбр, умер от ран 4.12.1943.

КОСТОГЛОД Петр Григорьевич, ряд., умер от ран 23.12.1943.

КОСТРИКОВ Александр Афанасьевич, р. в г. Москва, ряд. 152-й шр 61-й армии, погиб 23.10.1943 у д. Жиличи.

КОЧУРА Иван Тимофеевич, р. в с. Машево Семеновского р-на Черниговской обл., гв. ряд. 118-го гв. сп 37-й гв. сд, погиб 17.10.1943 у д. Дублин.

КРАВЕЦ Сидор Захарович, ряд. 1130-го сп 336-й сд, умер от ран 10.1.1944.

КРАВЧЕНКО Мария Николаевна, р. в д. Карповка Речицкого р-на Гомельской обл., партизанка, погибла 20.5.1943 у г. п. Брагин.

КРОТ Лаврентий Антонович, ряд., умер от ран 26.11.1943.

КУЗЬМЕНКО Анатолий Петрович, гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, умер от ран 9.12.1943.

КУЛИНОС Карп Иванович, гв. мл. командир 10-го гв. кп, умер от ран 15.12.1943.

КУЛЬМАТОВ Рузмат, р. в 1914, ряд. 519-го сп 81-й сд, умер от ран 9.10.1943.

КУЛЬЧЕНКОВ Андрей Григорьевич, р. в 1911, ряд., погиб 29.11.1943 у п. Садовый.

КУЦАЕВ Иван Павлович, р. в 1919 в д. Павлоковка Костюковичского р-на Могилевской обл., лейт., партизан соединения С. А. Ковпака, погиб 11.4.1943 в г. п. Брагин.

КУШНЕРЕНКО Андрей Андреевич, ряд. 467-го сп, умер от ран 14.12.1943.

ЛАРКИН Григорий Иванович, р. в д. Кабаниха Болховского р-на Орловской обл., гв. ряд. 239-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 16.10.1943 у д. Жиличи.

ЛЕБЕДЕВ Федор Иванович, р. в 1901 в д. Заречное Межевского р-на Нижегородской обл., серж., командир отделения 1326-го сп 415-й сд, погиб 29.10.1943 у д. Жиличи.

ЛЕВАНОВ (ЛЕВОНИН) Василий Иванович, р. в 1925 в с. Белорецк, Башкирия, ряд. 1326-го сп 415-й сд, погиб 18.11.1943.

ЛЕВОШИЧ Леонид Карпович, р. в с. Репки Черниговской обл., ряд., умер от ран 7.12.1943 в ППГ-154.

ЛЕВЦОВ Владимир Иванович, р. в 1923 в г. Касимов Рязанской обл., ряд. 44-го штурмового нсбн, погиб 18.10.1943 у д. Жиличи.

ЛЕДАТЕНКО (ЛЕДАДКО) Анатолий Дмитриевич, р. в 1914 в г. Болхов Орловской обл., ряд., мотострелок пулеметного б-на 68-й отбр, погиб 21.10.1943 у д. Жиличи.

ЛЕЖЕНИН Егор Павлович, р. в Болховском р-не Орловской обл., гв. ряд. 234-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 17.10.1943 у д. Жиличи.

ЛИПОВЕЦКИЙ Дмитрий Соломонович, партизан 2-й роты отряда им. Котовского, умер от болезни 19.5.1944.

ЛУКЬЯНОВ Матвей Данилович, р. в п. Красный Борец Красногорского р-на Орловской обл., мл. серж. 740-го сп 217-й сд, погиб 17.10.1943 у д. Жиличи.

ЛУНЕВ Николай Сергеевич, призывался Прамкимлянским РВК, гв. ряд. 215-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 17.10.1943.

ЛУЧКОВ Иван Тимофеевич, ст. серж., погиб 22.12.1943.

МАЙДАН Михавл Евдокимович, ряд., умер от ран 18.12.1943.

МАМКИН Павел Степанович, Герой Советского Союза, р. в 1922 в д. Бурцево Оленинского р-ва Тверской обл. (Гл. артыкул на с. 254.)

МАМО(Н)ТОВ Николай Николаевич, р. в д. Дор Падосиновского р-на Кировской обл., гв. мл. серж. 237-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 18.10.1943 у д. Жиличи.

МАРКИН Александр Васильевич, р. в д. Брагино Мценского р-на Орловской обл., гв. ряд. 237-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 18.10.1943 у д. Жиличи.

МАРКИН Павел Дементьевич, р. в 1896 в д. Н.-Перезень Позняковского р-на Ульяновской обл., гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 19.10.1943 у д. Жиличи.

МАСЛЮК Иван Павлович, р. в 1915 в Рассказовском р-не Воронежской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 15.10.1943.

МАХОВ Николай Федорович, Герой Советского Союза, р. в 1921 в г. п. Каргополье Курганской обл. (Гл. артыкул на с. 254.)

МЕЗЕНЦЕВ Алексей Павлович, р. в Ливенском р-не Орловской обл., гв. ряд. 239-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 17.10.1943 у д. Жиличи.

МЕЛЬНИКОВ Афанасий Корнеевич, мл. лейт. 251-го дивизиона, умер от ран 10.8.1943.

МЕРЦАЛОВ Владимир Егорович, р. в 1925 в с. Андрианово Тельченского р-на Орловской обл., ряд. 1185-го сп 356-й сд, погиб 23.11.1943 у д. Микуличи.

МЕРЦАЛОВ Павел Егорович, р. в 1915, гв. ряд 215-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 19.10.1943 у д. Жиличи.

МЕХ Михаил Михайлович, ряд., умер от ран 11.12.1943.

МИКИТЮК Степан Емельянович, р. в с. Данюки Волочитского р-на Хмельницкой обл., гв. ряд. 237-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 18.10.1943 у д. Жиличи.

МИРОШНИЧЕНКО Иван Трофимович, р. в 1904 в Изюминском р-не Харьковской обл., ряд. 1321-го сп 336-й сд, погиб 15.10.1943 у д. Старые Храковичи.

МИТРОФАНОВ Петр Иванович, р. в д. Подборное Ставропольского края, гв. ряд. 215-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 19.10.1943 у д. Жиличи.

МИЦ Василий Антонович, р. в 1923 в с. Иванченцы Полтавского р-на Полтавской обл., партизан соединения С. А. Ковпака, погиб 11.4.1943 в г. п. Брагин.

МОРЕВ Михаил Данилович, гв. ряд., умер от ран 5.12.1943 в ППГ-4717.

МОРОЗОВ Василий Федорович, р. в 1901 в д. Филатово Белевского р-на Тульской обл., ряд., погиб 13.10.1943 у д. Жиличи.

МОССОН Иван Данилович, ряд., умер от ран 14.12.1943.

МОШКАРЕВ Петр Георгиевич, р. в г. Оренбург, гв. ефр. 77-й гв. Черниговской сд, погиб 17.10.1943 у д. Жиличи.

МУРАДОВ Мустакин, р. в 1923 в г. Бухара, Узбекистан, гв. ефр. 234-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 15.10.1943.

МУХИН Иван Васильевич, р. в 1925 в с. Азовка Бобровского р-на Воронежской обл., ряд. 1326-го сп 415-й сд, погиб 19.11.1943 у д. Чемерисы.

МЫЗНИКОВ Анатолий Александрович, р. в п. Гагарино Гаврилов-Ямского р-на Ярославской обл., гв. мл. серж. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 16.10.1943 у д. Жиличи.

НАСИБУЛИН Хасид, р. в 1916 в Черемховском р-не Иркутской обл., ряд., пулеметчик 1183-го сп 356-й сд, погиб 24.10.1943.

НАСИБУЛИН Хатдула, ряд. 1183-го сп 356-й сд, умер от ран 20.12.1943.

НЕВЗОРОВ Алексей Николаевич, р. в Ливенском р-не Орловской обл., гв. ряд. 237-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 16.10.1943 у д. Жиличи.

НЕСТЕРОВ Иван Егорович, р. в 1925 в д. Усть-Кулом Усть-Куломского р-на, Коми АССР, мл. серж. 1326-го сп 415-й сд, погиб 25.10.1943.

НЕСТЕРЦОВ Андрей Иосифович, р. в с. Замостье Змеевского р-на Харьковской обл., гв. лейт. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 17.10.1943 у д. Жиличи.

НЕЧУШКИН Иван Петрович, ряд. 68-й отбр, умер от ран 14.12.1943.

НИКИТИН Афанасий Карпович, р. в с. Боровое Болховского р-на Орловской обл., гв. ряд. 239-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 17.10.1943 у д. Жиличи.

НИКИФОРОВ Василий Иванович, лейт. 356-й сд, умер от ран 14.12.1943.

НИКИФОРОВ Семен Николаевич, р. в 1921 в г. Ижевск, Удмуртия, гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 19.10.1943 у д. Жиличи.

ОЛЕЙНИК Андрей Иванович, ст. лейт., умер от ран 19.12.1943.

ОМЕЛЬЯНЕНКО Семен Матвеевич, р. в 1906 в с. Киенка Черниговской обл., гв. ряд. 239-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 28.10.1943 у д. Жиличи.

ОРЛОВ Борис Сергеевич, р. в 1925 в Коломенском р-не Московской обл., гв. ряд. 237-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 18.10.1943.

ОСПИЩЕВ Семен Дмитриевич, р. в 1908, ряд., погиб.

ПАБАТ Михаил Дмитриевич, р. в с. Вишневка Ичнянского р-на Черниговской обл., ряд., умер от ран 16.12.1943 в ППГ-4717.

ПАВЛЮК (ПАВЛОВ) Иван Ануфриевич, ряд., умер от ран 7.12.1943.

ПАНОВ Демьян Михайлович, р. в п. Грива Мостовецкого р-на Калужской обл., гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 17.10.1943 у д. Жиличи.

ПАСОХИН Иван Андреевич, р. в с. Борилово Болховского р-на Орловской обл., гв. ряд. 234-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 15.10.1943 у д. Жиличи.

ПАТРЫШЕВ Владимир Михайлович, р. в д. Тереховская Кирилловского р-на Вологодской обл., гв. ст. серж. 234-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 15.10.1943.

ПЕТРЕНКО Александр Гордеевич, ряд. 228-го сп 55-й сд, умер от ран 1.1.1944.

ПЕТРОВ Борис Михайлович, р. в 1917, серж., погиб 18.11.1943.

ПЕТРУХИН Василий Егорович, р. в Болховском р-не Орловской обл., гв. ряд. 239-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 17.10.1943.

ПЕТУХОВ Вячеслав Павлович, призывался Орехово-Зуевским РВК, гв. ряд. 239-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 19.10.1943 у д. Жиличи.

ПИНИЧИН Петр Илларионович, р. в 1925 в с. Уруманчу Припецинского р-на Читинской обл., гв. ряд. 237-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 18.10.1943 у д. Жиличи.

ПОДОЛЬСКИЙ Илья Рафаилович, р. в г. Биробиджан, Еврейская АО, гв. ряд. 215-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 19.10.1943 у д. Жиличи.

ПОЗЮРИЧ Владимир Михайлович, р. в 1912 в д. Порофьевка Ичнянского р-на Черниговской обл., старшина, механик-водитель Т-34 2-го тбн 68-й отбр, погиб 19.10.1943.

ПОЛИКАРПОВ Алексей Михайлович, р. в 1920, ст. серж., погиб 19.10.1943 у д. Жиличи.

ПОЛКОВНИКОВ Иван Иванович, р. в Троицком р-не Алтайского края, гв. ряд. 215-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 16.10.1943 у д. Жиличи.

ПОЛОВКО Иван Петрович, ряд., умер от ран 11.12.1943.

ПОЛОЗОВ Галик Петрович, р. в 1925, гв. ряд. 239-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 15.10.1943 у д. Жиличи.

ПОНОМАРЕНКО Кузьма Алексеевич, ряд. 111-го сп 55-й сд, погиб 22.11.1943.

ПОПКОВ Василий Лаврентьевич, р. в п. Кирово Покровского р-на Тульской обл., гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 20.10.1943 у д. Жиличи.

ПОПОВ Михаил Семенович, р. в 1908, ряд., погиб 30.10.1943.

ПРИХОДЬКО Дмитрий Васильевич, ряд. 47-го сп 15-й ордена Ленина Снвашской сд, погиб 18.11.1943.

ПРОКОПЦЕВ Иван Фролович, р. в д. Чернево Рославльского р-на Смоленской обл., гв. мл. серж. 215-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 17.10.1943 у д. Жиличи.

ПРОСЕКИН Иван Кузьмич, р. в 1913 в с. Нижний Кукут Усть-Удинского р-на Иркутской обл., ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 23.10.1943 у д. Жиличи.

ПРОЧЕВ Михаил Егорович, гв. ряд. 15-го гв. кп, умер от ран 14.12.1943.

ПРОШКИН Александр Владимирович, р. в 1909, серж., умер от ран 17.1.1944.

ПЫЛОВ Иван Герасимович, гв. ряд. 237-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 19.10.1943 у д. Жиличи.

РАХМАТОВ Нурадин, р. в 1921 в г. Бухара, Узбекистан, гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 17.10.1943.

РЕБЕНКО (РЕБКО) Ефим Тихонович, р. в 1905 на ст. Клетки Костюковичского р-на Могилевской обл., ряд. 68-й отбр, погиб 19.11.1943 у д. Жиличи.

РЕЗНИК Степан Убаровнч, р. в с. Польное Волжского р-на Харьковской обл., гв. ряд. 45-го отдельного мсбн 39-й гв. сд, погиб 18.10.1943 у д. Жиличи.

РЕЗНИКОВ Владимир Степанович, р. в с. Еленинское Красногвардейского р-на Краснодарского края, гв. мл. серж. 215-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 19.10.1943 у д. Жиличи.

РЕШЕТОВ Яков Иванович, ряд., умер от ран 10.12.1943.

РОДИОНОВ Григорий Иванович, гв. ряд. 35-го гв. кп, умер от ран 14.12.1943.

РУДНИЦКИЙ Константин Федорович, р. в 1905 в с. Криски Коропского р-на Черниговской обл., ряд. 47-го сп 15-й ордена Ленина Снвашской сд, погиб 22.11.1943 у д. Михновка.

РЫБАКОВ Сергей Митрофанович, р. в д. Б. Орго Оргошанского р-на, Марийская АССР, гв. ряд. 215-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 20.10.1943 у д. Жиличи.

РЫБНИКОВ Михаил Афанасьевич, р. в 1912 в г. Болхов Орловской обл., гв. ряд 239-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 16.10.1943 у д. Жиличи.

САВЕЛЬЕВ Федор Васильевич, р. на ст. Химки Московской обл., ряд. 152-й пр 61-й армии, погиб 15.10.1943.

САВИН Филипп Николаевич, р. в г. Тобольск Тюменской обл., ряд. 1132-го сп 336-й сд, погиб 7.10.1943.

САВЧЕНКО Федор Егорович, р. в д. Севостьяново Новосокольнического р-на Великолукской обл., гв. капитан, умер от ран 23.12.1943 в ППГ-4717.

САЛИМОВ Миросаит, призывался Слабужским РВК, Татария, гв. ефр. 239-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 19.10.1943.

САЛЬНИКОВ Сергей Павлович, р. в 1902 в г. Демидово Донецкой обл., ряд., погиб 18.10.1943 у д. Жиличи.

САФИУЛИН Хаким Хабибулович, р. в д. Туктагулово Туймазинского р-на, Башкирия, гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 17.10.1943 у д. Жиличи.

САХНО Григорий Никитич, ряд., умер от ран 10.12.1943 в ППГ-154.

СЕДНЕВ Дмитрий Федорович, призывался Ленинским РВК, ряд., погиб 17.10.1943 у д. Жиличи.

СЕЛЯЩЕВ Петр Терентьевич, р. в 1904 в д. Аркляры Камень-Устьевского р-на, Татария, ряд. 1326-го сп 415-й сд, погиб 19.11.1943 у д. Чемерисы.

СЕРЕЖКИН Иван Прокопьевич, партизан украинского партизанского соединения, погиб 4.4.1943 у г. п. Брагин.

СЕРИК Николай Иванович, ряд. 18-го Управления армейской базы Юго-Западного фронта, умер от ран 25.12.1943.

СИЛИН Андрей Архипович, ряд. 1181-го сп 356-й сд, умер от ран 13.12.1943.

СИЛКО Петр Трофимович, мл. серж., умер от ран 11.12.1943.

СКУРУДИН Григорий Дмитриевич, ряд. 410-го сп 81-й сд, погиб 19.11.1943 у д. Комонов.

СОКОЛОВ Иван Семенович, ряд. 1183-го сп 356-й сд, умер от ран 16.12.1943.

СОРОКОВОВ Михаил Тимофеевич, мл. серж., погиб 30.11.1943 у д. Пожарки.

СОЛОВЬЕВ Михаил Иванович, р. в 1925 в г. Болхов Орловской обл., гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 17.10.1943 у д. Жиличи.

СОСОВ Федот Матвеевич, р. в 1909 в Ливенском р-не Орловской обл., гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 17.10.1943 у д. Жиличи.

СТАРЦЕВ Михаил Михайлович, р. в Змеиногорском р-не Алтайского края, гв. серж. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 17.10.1943 у д. Жиличи.

СТЕЛЬМАХ Иван Антонович, ряд., умер от ран 1.12.1943 в ППГ-4717.

СТЕПКИН Николай Григорьевич, р. в 1925 в с. Лосево Лосевского р-на Воронежской обл., ряд. 1323-го сп 415-й сд, погиб 25.10.1943 у д. Жиличи.

СЫСОЕВ Михаил Сысоевич, ряд., умер от ран 8.12.1943.

ТАРАСОВ Анатолий Иванович, р. в п. Дички Болховского р-на Орловской обл., ряд., погиб 19.10.1943 у д. Жиличи.

ТИХОНОВ Иван Иванович, р. в 1919, ряд., погиб 25.6.1941 в д. Храковичи.

ТРОФИМОВ Анатолий Пантелеймонович, р. в г. Болхов Орловской обл., гв. ряд. 239-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 17.10.1943 у д. Жиличи.

ТРОФИМОВ Владимир Никитич, р. в 1925 в с. Сосновка Борисоглебского р-на Воронежской обл., ряд. 1326-го сп 415-й сд, погиб 20.11.1943 у д. Чемерисы.

ТРУБЕЦКОЙ Яков Михайлович, гв. старшина 32-го гв. сп 12-й гв. сд, умер от ран 6.1.1944.

УСТЬЯНЦЕВ Кузьма Петрович, ряд. 1183-го сп 356-й сд, умер от ран 9.12.1943.

ФИЛИНСКИХ Василий Григорьевич, р. в 1906 в д. Белая Долженского р-на Орловской обл., ефр. 208-го минп, погиб 17.10.1943 у д. Жиличи.

ФИРСАНОВ Макс Акимович, р. в д. Жучкино Болховского р-на Орловской обл., гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 17.10.1943 у д. Жиличи.

ХАДЖИМУРАТОВ Иман Муратович, ряд., умер от ран 2.12.1943.

ХАЛИКОВ Хасан, ряд. 1326-го сп 415-й сд, погиб 8.11.1943.

ХАЛЬЗИН Михаил Прокопьевич, гв. ряд. 15-го гв. кп, умер от ран 23.12.1943.

ХАРИТОНОВ Илья Федорович, ряд 1185-го сп 356-й сд, погиб.

ХМЕЛЮК Николай Никитич, ряд., умер от ран 19.12.1943 в ППГ-154.

ХОДЮК Павел Иванович, р. в Менском р-не Черниговской обл., гв. ряд. 239-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 28.10.1943.

ХРУЛЕВ Александр Зотеевич, р. в 1920 в д. Прудовка Варнавинского р-на Нижегородской обл., серж., погиб 17.9.1943 у д. Чемерисы.

ХРУСТАЛЕВ Виктор Александрович, р. в 1912 в г. Самара, ряд. 1326-го сп 415-й сд, погиб 20.11.1943 у д. Храковичи.

ЧАЙНИКОВ Евгений Иванович, р. в 1911, призывался Бобровским РВК, гв. ряд. 239-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 16.10.1943 у д. Жиличи.

ЧЕКАНОВ Андрей Егорович, р. в д. Серодичи Болховского р-на Орловской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 19.10.1943 у д. Жиличи.

ЧЕРДАНЦЕВ Григорий Никитич, р. в 1918 в с. Мальцево Шадринского р-на Курганской обл., ряд. 1326-го сп 415-й сд, погиб 14.11.1943 у д. Жиличи.

ЧЕРКАСОВ Дмитрий Дмитриевич, ряд., умер от ран 4.12.1943.

ЧЕРНАВИН Михаил Александровнч, р. в Старо-Девичском с/с Елениковского р-на, Мордовия, ряд., умер от ран 10.12.1943 в ППГ-154.

ЧЕРНЫХ Федор Терентьевич, ряд., умер от ран 7.12.1943 в ППГ-154.

ЧЕРНЫШОВ Алексей Андреевич, р. в 1909, ряд., умер от ран 5.12.1943 в ППГ-154.

ЧЕРНЫШОВ Иван Николаевич, р. в 1924 в д. Николаевка Тамбовского р-на Амурской обл., ряд. 1326-го сп 415-й сд, погиб 12.11.1943 у д. Жиличи.

ЧЕРНЫШОВ Николай Сергеевич, р. в 1901 в г. Шахты Ростовской обл., ряд., погиб 15.10.1943.

ЧЕРНЯВСКИЙ Григорий Федоровнч, р. в 1914, ряд., умер от ран 27.5.1944 в ППГ-154 в д. Микуличи.

ЧИЖОВ Василий Михайлович, р. в 1911 в д. Орловка Ивановской обл., ряд. 1326-го сп 415-й сд, погиб 19.11.1943 у д. Жиличи.

ЧУГРЕЕВ Николай Кузьмич, р. в п. Николаевка г. Свердловска, гв. ряд. 239-го гв. сп. 76-й гв. Черниговской сд, погиб 17.10.1943 у д. Жиличи.

ЧУМРАТОВ Абдулла, гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, умер от ран 12.12.1943.

ШАЛАЕВ Семен Петрович, р. в Фастовском р-не Калужкой обл., гв. ряд. 215-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 17.10.1943.

ШОЛОХОВ Григорий Андреевич, гв. ряд. 321-го гв. сп, умер от ран 5.12.1943.

ШУМИХИН Борис Иванович, гв. ряд. 237-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 7.10.1943.

ШУРИК Михаил Алексеевич, р. в 1925 в с. Сундырь Мургоутского р-на, Чувашия, гв. ряд. 239-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 17.10.1943 у д. Жиличи.

ЯКОВЛЕВ Василий Степанович, р. в д. Подветрено-Телецк Каменского р-на Алтайского края, гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 17.10.1943 у д. Жиличи.

ЯКОВЛЕВ Сергей Сергеевич, ряд., погиб 12.11.1943.

ЯКУШЕЧКИН Василнй Михайловнч, р. в д. Лунево Болховского р-на Орловской обл., гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 17.10.1943 у д. Жиличи.

ЗАХОРОНЕНИЕ В ДЕРЕВНЕ КАВАКА

ГОДУН Николай Поликарпович, р. в 1896 в с. Пекарев Сосницкого р-на Черниговской обл., ряд. 47-го сп 415-й сд, умер от болезни 23.1.1944 в ИГ-4257.

ГОРДЕЕВ Георгий Тихоновнч, ряд., умер от болезни 28.12.1943 в ИГ-4257.

ГУБКИН Александр Иванович, ряд., умер от болезни 22.12.1943 в ИГ-4257.

ЗЮЗИН Сергей Григорьевич, серж., умер от болезни 22.1.1944 в ИГ-4257.

КОХАН Михаил Федорович, р. в 1925 в с. Купчичи Сосницкого р-иа Черниговской обл., ряд., умер от ран 29.12.1943.

МАЙЗЕЕВ Федор Семенович, ряд., умер от болезни 20.1.1944 в ИГ-4257.

НАБОКА Иваи Гаврилович, р. в с. Шабельное Волчанского р-на Харьковской обл., мл. лейт., умер от болезни 13.1.1944 в ИГ-4257.

НОВИКОВ Алексей Васильевич, р. в 1907, старшина, умер от ран 7.1.1944 в ИГ-4257.

РУБАН Терентий Осиповнч, ряд., умер от болезни 21.12.1943 в ИГ-4257.

СИДОРОВ Анатолий Никитич, р. в п. Новый г. Тулы, ряд., умер от болезни 28.12.1943 в ИГ-4257.

СИНЕЛЬНИКОВ Филипп Семеиович, р. в д. Красаевка Торбоевского р-на, Мордовия, старшина, умер от болезни 24.1.1944 в ИГ-4257.

СТАЛЬНОВ Василий Петрович, р. в д. Дурикино Солнечногорского р-на Московской обл., серж., умер от болезни 1.1.1944 в ИГ-4257.

ФИЛИМОНОВ Федор Семеиович, ряд., умер от болезни 14.1.1944 в ИГ-4257.

ФИОХИН Александр Алексеевич, ряд., умер от болезни 14.1.1944 в ИГ-4257.

ВЕРХНЕЖАРОВСКИЙ СЕЛЬСОВЕТ

По данным ЦАМО РФ, при освобождении д. Верхние Жары от немецко-фашистских захватчиков погибли и умерли от ран:

АБРАМОВ Алексей Иванович, р. в 1924 в г. Пермь, мл. лейт., командир взвода 894-го сп 211-й Черниговской сд, умер от ран 4.10.1943.

АЛАМБЕРИНОВ Юлдаш, р. в 1910 в Ургунском р-не Хорезмской обл., Узбекистан, ряд. 887-го сп 211-й Черниговской сд, умер от ран 15.10.1943.

ГЛАДКИХ Тимофей Федорович, ст. лейт. 896-го сп 211-й Черниговской сд, умер от ран 9.10.1943.

ГРАЧЕВ Тихон Пахомович, р. в 1915 в г. Москва, ряд 887-го сп 211-й Черниговской сд, умер от ран 5.10.1943.

ДУРЫКИН Семен Васильевич, р. в 1922 в д. Литва Краснослободского р-на, Марийская АССР, серж., командир стрелкового отделения 887-го сп 211-й Черниговской сд, умер от ран 9.10.1943.

КОЧКАЛОВ Евгений Владимирович, р. в 1922 в г. Любич Ярославской обл., мл. серж. 896-го сп 211-й Черниговской сд, умер от ран 19.10.1943.

МАКЛАШОВ Иван Ивановнч, р. в 1906 в г. Казань, серж., командир стрелкового отделения 887-го сп 211-й Черниговской сд, умер от ран 14.10.1943.

МАЛЫШИН Александр Федорович, р. в 1923 в Алтайском крае, лейт., командир взвода 894-го сп 211-й Черниговской сд, умер от ран 4.10.1943.

ОЛЯБЬЕВ Николай Алексеевнч, р. в 1925 в Грачевском р-не Чкаловской обл., ряд. 896-го сп 211-й Черниговской сд, умер от ран 7.10.1943.

ПОНОМАРЧУК Федор Варфоломеевич, р. в 1924 в с. Карыльское Коропского р-на Черниговской обл., ряд. 887-го сп 211-й Черниговской сд, умер от ран 11.11.1943 в ОМСБ-292.

СИДЬКО Василий Павлович, р. в 1922 в с. Лукиново Коропского р-на Черниговской обл., мл. лейт. 211-й Черниговской сд, погиб 11.10.1943.

ТАГАНОВ Куанч, р. в 1911 в с. Хатым Горшенчинского р-на Чаджоуской обл., Туркмения, ряд 896-го сп 211-й Черниговской сд, умер от ран 5.10.1943.

ТОВЧКО Григорий Андреевич, р. в 1909 в с. Смолин Черниговского р-на Черниговской обл., ряд. 887-го сп 211-й Черниговской сд, погиб 4.11.1943.

ШОРОХОВ Григорий Иванович, р. в 1916 в Коноваловском с/с Беловского р-на Новосибирской обл., лейт., командир пулеметного взвода 894-го сп 211-й Черниговской сд, умер от ран 4.10.1943.

В деревне Нижние Жары погибли:

МОХНАТКО Михаил Федорович, р. в 1925 в с. Зруб Нежинского р-на Черниговской обл., боец партизанского отряда «За Родину», погиб 18.8.1943.

ПРОКОПЕНКО Михаил Яковлевич, р. в 1924 в Алексеевском р-не Воронежской обл., серж., командир отделения 77-го сп, погиб 29.9.1943.

ТОКАРЕВ Иван Иванович, мл. серж., погиб 26.9.1943.

БЫВШИЙ ГДЕНСКИЙ СЕЛЬСОВЕТ

ЗАХОРОНЕНИЕ В ДЕРЕВНЕ ГДЕНЬ

АВДЕЕВ Николай Васильевич, р. в 1927 в с. Пожарки Сергачского р-на Нижегородской обл., ряд., умер от ран 3.10.1943 в МСБ-199.

АКСЕНОВ Петр Иванович, р. в 1913 в с. Бабино Тульской обл., ряд. 894-го сп 211-й Черниговской сд, умер от ран 30.9.1943 в МСБ-199.

БАШМАКОВ Иван Алексеевич, р. в 1910, ряд., погиб 27.9.1943.

БОБЫРЕВ Федор Иванович, р. в 1920, ст. лейт., умер от ран 14.11.1943 в МСБ-199.

ГАМАН Наум Романович, р. в 1913 в с. Конашевка Борзнянского р-на Черниговской обл., ряд. 654-го сп 148-й сд, умер от ран 13.11.1943 в МСБ-199.

ДЕМЬЯНОВ Иван Максимович, ряд., погиб 1.10.1943.

ЗАЙКО Яков Михайлович, ряд. 896-го сп 211-й Черниговской сд, погиб 26.10.1943.

ЗИМИНОВ Владимир Григорьевич, р. в с. Порехово Шиловского р-на Рязанской обл., мл. серж., умер от ран 27.10.1943 в МСБ-199.

КОЛОШАН Кузьма Андреевич, серж. 1085-го сп 322-й сд, умер от ран 26.9.1943 в МСБ-199.

МАЛЕЕВ Петр Митрофанович, ряд., умер от ран 11.11.1943 в МСБ-199.

МАТВИЕВСКИЙ Иван Семенович, р. в 1923 в д. Новый Рой Тульской обл., лейт. 507-го сп 148-й Черниговской сд, погиб 3.10.1943.

МИРОНОВ Иван Георгиевич, р. в 1919 в д. Дрохун Козельского р-на Смоленской обл., ряд., связист, погиб 25.9.1943.

НАРЫЖНЫЙ Василий Ахтысьевич, р. в 1924 в с. Пискошино Веселовского р-на Запорожской обл., гв. мл. серж., погиб 30.10.1943.

НЕДЕЛЬКО Петр Кондратович, р. в с. Ковчин Куликовского р-на Черниговской обл., ряд. 148-й Черниговской сд, умер от раи 4.11.1943 в МСБ-199.

НОМЕРКОВ Петр Павлович, р. в 1925, ряд., погиб 7.10.1943.

ПОНОМАРЕНКО Иван Петрович, р. в 1912 в с. Степные Хутора Носовского р-на Черниговской обл., ряд. 1085-го сп 322-й сд, погиб 25.9.1943.

САМОЙЛОВ Дмитрий Афанасьевич, р. в 1918 в д. Никитино Александровского р-на Чкаловской обл., лейт., командир огневого взвода 1-й батареи 829-го ап, погиб 4.10.1943.

ШАПОВАЛОВ Илья Михайлович, р. в г. Луганск, мл. лейт., погиб 19.10.1943.

По данным ЦАМО РФ, за освобождение Гденского сельсовета погибли воины:

АНДРЕЕВ Николай Яковлевич, р. в 1906 в Луганской обл., ряд. 1087-го сп 322-й сд, погиб 26.9.1943.

АНТОНОВ Константин Кириллович, р. в 1922 в г. Борисоглебск Воронежской обл., ефр., разведчик-наблюдатель 829-го ап, погиб 13.10.1943.

БАЖЕНОВ Михаил Васильевич, р. в 1916 в г. Пермь, ст. серж., командир 376-й отдельной разведроты 896-го сп 211-й Черниговской сд, погиб 4.10.1943.

БЫЛИНКАН Иван Кирилловнч, р. в 1921 в г. Саратов, ефр., разведчик-наблюдатель 829-го ап 211-й Черниговской сд, погиб 13.10.1943.

ВОРОБЬЕВ Александр Федорович, р. в 1896 в д. Мошнино Стрелецкого р-на Курской обл., ряд. 1085-го сп 322-й сд, погиб 24.9.1943.

ГЕЙТЕНКО Петр Иванович, р. в 1916 в с. Большая Тарасовка Клнкотовского р-на Саратовской обл., ст. серж. 1085-го сп 322-й сд, погиб 25.9.1943.

ДЖАЛДОБЕРОВ Малован, р. в 1911 в г. Алма-Ата, Казахстан, ряд. 894-го сп 211-й Черниговской сд, погиб 3.10.1943.

ЕРМАКОВ Даниил Елистратовнч, р. в 1924 в Ленинском р-не Курской обл., серж. 1087-го сп 322-й сд, погиб 23.9.1943.

КУРОХТИН Григорий Ивановнч, р. в 1923 иа ст. Горбачево Липецкого р-на Тульской обл., мл. серж., командир расчета 1087-го сп 322-й сд, погиб 25.9.1943.

ТЕКИБАЕВ Майдогар, р. в 1910 в с. Антоновское Сорокинского р-на Алма-Атинской обл.,

Казахстан, ряд. 894-го сп 211-й Черниговской сд, погиб 3.10.1043.

ЯМОЛЕЕВ Нафик Ямолиевич, р. в 1924 в д. Лежберден Парангинского р-на, Марийская АССР, ряд. 1085-го сп 322-й сд, погиб 25.9.1943.

БЫВШИЙ ГЛУХОВИЧСКИЙ СЕЛЬСОВЕТ

ЗАХОРОНЕНИЕ В ДЕРЕВНЕ ГЛУХОВИЧИ

СПИЦЫН Павел Серапионович, партизан отряда «Вперед» соединения А. Ф. Федорова, погиб 14.5.1943 у д. Соболи.

ТИМИН Кузьма Ертаньевич, ряд., погиб 25.11.1943 у д. Ясменцы.

ТИМЧЕНКО Владимир Иванович, р. в 1900 в с. Баба Менского р-на Черниговской обл., ряд. 1185-го сп 356-й сд, погиб 22.11.1943 у п. Восход Глуховичского сельсовета.

По сведениям Черниговского облвоенкомата и ЦАМО РФ, у п. Восход погибли:

БЕНДА Алексей Емельянович, р. в 1910 в с. Елань Усольского р-на Иркутской обл., серж., командир отделения 1185-го сп 356-й сд, погиб 22.11.1943.

ГУЛИДОВ Николай Иванович, р. в 1912 в г. Дорогобуж Смоленской обл., ряд., связист 1185-го сп 356-й сд, погиб 25.11.1943.

МОВЧАН Алексей Михайлович, р. в 1901 в с. Плехов Черниговского р-на Черниговской обл., ряд. 1185-го сп 356-й сд, погиб 22.11.1943.

БЫВШИЙ КОЛЫБАНСКИЙ СЕЛЬСОВЕТ

ЗАХОРОНЕНИЕ В ДЕРЕВНЕ КОЛЫБАНЬ

БЕЛЯКОВ Иван Иванович, р. в 1921 в с. Сур-Майдана Куваканского р-на, Чувашия, лейт. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Посудово.

КОБЯКОВ Сергей Владимирович, р. в Первомайском р-не Нижегородской обл., гв. ряд., сабельный 55-го гв. кп 15-й гв. кд, погиб 4.10.1943 у д. Колыбань.

РАСКИН Павел Михайлович, р. в 1906 в г. Хорол Полтавской обл., лейт., командир ср 887-го сп 211-й Черниговской сд, умер от ран 7.10.1943 у д. Чиколовичи.

Кроме того, по данным ЦАМО РФ и Черниговского облвоенкомата, на территории сельсовета погибли:

У ДЕРЕВНИ ВЕЛИМОВ

АДАМОВ Каркул, р. в 1911 в Бешкетском р-не Каршинской обл., Узбекистан, ряд., стрелок 3-й роты 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 19.11.1943.

АРТЮШЕНКО Иван Тимофеевич, р. в 1915 на х. Губоровщина Кролевецкого р-на Сумской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 12.11.1943.

БОЧОК Тихон Власович, р. в 1913 в с. Матиевка Борзнянского р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 12.11.1943.

ГАВРУСЕНКО Дмитрий Федотович, р. в 1906 в с. Красное Черниговского р-на Черниговской обл., ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 7.10.1943.

ГЛУШКО Степан Лазаревич, р. в 1900 в с. Великая Кошелевка Нежинского р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 12.11.1943.

ГОРБАТОК Феодосий Никитич, р. в 1919 в с. Крещатое Козелецкого р-на Черниговской обл., ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 7.11.1943.

ГОРБАЧ Николай Степанович, р. в 1920 в с. Вигора Нежинского р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 15.11.1943.

ДАВИДЕНКО Павел Макарович, р. в 1924 в с. Лариновка Новгород-Северского р-на Черниговской обл., ряд. 278-го сп 175-й сд, погиб 2.11.1943.

ДЖОКЕНОВ Анджан, р. в 1924 в Хавасском р-не Сыр-Дарьинской обл., Узбекистан, ряд. 1-й ср 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 19.11.1943.

ДЖУМАЕВ Назаркул, р. в 1924 в Башкентехском р-не Бухарской обл., Узбекистан, ефр. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 19.11.1943.

ДОВЫДЮК Семен Демьянович, р. в 1922 в с. Путиловичи Лужского р-на Житомирской обл., ряд. 9-й шр 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 16.10.1943.

ДУДНИК Павел Маркович, р. в 1914 в с. Залиман Кременского р-на Луганской обл., ряд. 9-й шр 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 11.10.1943.

ДЬЯЧЕНКО Григорий Васильевич, р. в 1908 в станице Ханская у г. Майкоп Краснодарского края, серж. 9-й шр 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 2.10.1943.

ЖУРАВЕЛЬ Василий Евгеньевич, р. в 1907 в с. Митченки Бахмачского р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 19.11.1943.

ЖУРХАЛ Петр Маркович, р. в 1914 в с. Чемер Олишевского р-на Черниговской обл., ряд. 9-й шр 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 13.10.1943.

ИВАЩЕНЦЕВ Федор Михайлович, р. в 1914 в п. Козловский Красовского р-на Тамбовской обл.,

ряд. 9-й шр 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 2.10.1943.

КАЛЯПИН Владимир Гаврилович, р. в 1923 в г. Харьков, серж. 9-й шр 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 15.10.1943.

КАШАПОВ Хасан, р. в 1912 в с. Татьянтык Лаишевского р-на, Татария, ряд., пулеметчик 9-й шр 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 3.10.1943.

КИКИН Тимофей, р. в 1899 в д. Н. Петровка Добрынского р-на Воронежской обл., ряд. 74-й сд, погиб 28.9.1943.

КОЖЕВНИКОВ Ефим Михайлович, р. в 1903 в с. Чемер Козелецкого р-на Черниговской обл., ряд. 9-й шр 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 13.10.1943.

КРАСЮК Петр Ульянович, р. в 1902 в с. Дремайловка Нежинского р-на Черниговской обл., ряд 9-й шр 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 12.11.1943.

ЛАПТЕВ Иван Васильевич, р. в 1907 в с. Вертянино Дмитровского р-на Курской обл., ряд. 9-й шр 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 3.10.1943.

ЛЕВЧЕНКО Сидор Григорьевич, р. в 1900 в с. Чемер Козелецкого р-на Черниговской обл., ряд. 9-й шр 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 13.10.1943.

ЛЫСЕНКО Василий Парфирьевич, р. в 1907 в с. Савинки Коропского р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 12.11.1943.

МИРОШНИЧЕНКО Николай Сергеевич, р. в 1920 г. в г. Армавир Краснодарского края, мл. серж. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 25.10.1943.

МОРЕНКО Григорий Андреевич, р. в 1912 в с. Борзна Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 19.11.1943.

МОРОЗОВ Иван Харламович, р. в 1920 в с. Нурклица Семашиского р-на, Удмуртия, ряд., разведчик 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 7.11.1943.

НИКОЛАЕВ Дмитрий Павлович, р. в 1898 в г. Варшава, Польша, ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 12.11.1943.

ПОЛЯНСКИЙ Романи Иосифович, р. в 1919 в г. Оренбург, проживал в Черниговском р-не Черниговской обл., серж. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 15.10.1943.

ПРОКОПЕНКО Игнатий Григорьевич, р. в 1908 в п. Батурин Бахмачского р-на Черниговской обл., ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 7.11.1943.

РОВНЫЙ Иван Васильевич, р. в 1903 в с. Матиевка Бахмачского р-на Черниговской обл., ряд. 271-го сп 181-й сд, погиб 7.11.1943.

РОГОЖНИКОВ Сергей Павлович, р. в 1913 в Одесско-Потамском с/с Ачитского р-на Оренбургской обл., ряд. 181-й сд, погиб 3.10.1943.

РЯБКОВ Кузьма Васильевич, р. в 1923 в д. Одино Исетского р-на Омской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 15.10.1943.

СЕМЕНОВ Кирилл Михайлович, р. в 1921 на х. Матвеевка Зилаирского р-на, Башкирия, ряд. 78-го сп 74-й сд, погиб 28.9.1943.

СОМАЛОВ Иван Иванович, р. в 1903 в с. Левокулена Левокуленского р-на Ставропольского края, ряд. 74-й сд, погиб 27.9.1943.

УСЕНОВ Батыр, р. в 1915 в Бешкетском р-не Каршинской обл., Узбекистан, ряд. 3-й роты 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 19.11.1943.

ФЕКЛОВ Иван Романович, р. в 1908 в с. Чериходье Тросняиского р-на Курской обл., ряд. 9-й шр 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 22.10.1943.

ФИЛОНОВ Капитон Николаевич, р. в 1912 в с. Большой Солоир Гурьевского р-на Новосибирской обл., ряд., автоматчик 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 22.10.1943.

ХАИТОВ Ширали, р. в 1898 в Шарасабском р-не Бухарской обл., Узбекистан, ряд. 74-й сд, погиб 28.9.1943.

ХУДАЙКУЛОВ Шарит, р. в 1912 в Камышинском р-не Кашкадарьинской обл., Узбекистан, ряд. 74-й сд, погиб 28.9.1943.

ШИНГЕР Петр Иванович, р. в 1913 в с. Сядрино Корюковского р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 12.11.1943.

ШОЛОХОВ Александр Михайлович, р. в 1906 в д. Гусары Кромского р-на Орловской обл., ряд. 896-го сп 211-й Черниговской сд, погиб 4.10.1943.

ШОЛОХОВ Алексей Ануфриевич, р. в 1898 в с. Буденовск Ставропольского края, ряд. 78-го сп 74-й сд, погиб 29.9.1943.

У ДЕРЕВНИ КОЛЫБАНЬ

АВЕРЬЯНОВ Константин Александрович, р. в 1925 в д. Дор Солиганченского р-на Ярославской обл., ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 3.10.1943.

АКУЛОВ Михаил Максимович, р. в 1925 в д. Кикино Большемаринского р-на Нижегородской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 2.10.1943.

АЛЕКСЕЕВ Борис Степанович, р. в 1925 в д. Ростоки Порховского р-на Ленинградской обл., ряд. 1321-го сп 415-й сд, погиб 10.10.1943.

АСАНОВ Худойберды, р. в 1910 в Хазарском с/с Кер-Керменского р-на Бухарской обл., Узбекистан, ряд. 272-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 30.9.1943.

АСМОЛОВ Анатолий Емельянович, р. в 1925 в д. Кожеинская Хомутовского р-на Курской обл., ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 26.10.1943.

БИНДА Иван Назарович, р. в 1912 в с. Крещатое Козелецкого р-на Черниговской обл., ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 6.11.1943.

БУРДЮГ Павел Игнатьевич, р. в 1903 в с. Осич Бахмачского р-на Черниговской обл.,

ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 20.9.1943.

ГОРИЛЫЙ Иван Николаевич, р. в 1902 в с. Осич Бахмачского р-на Черниговской обл., серж., погиб 9.10.1943.

ДЖАЛДАСОВ Сеит, лейт. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 3.10.1943.

ЖМУДЕНКО Николай Павлович, р. в 1903 в с. Вилько Коропского р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 25.10.1943.

ЗИНЧЕНКО Карп Степаиович, гв. лейт., командир минометного взвода 55-го гв. кп 15-й гв. кд, погиб 5.10.1943.

ИБРАГИМОВ Мулард Ибрагимович, р. в 1915 в Аксинском р-не, Башкирия, лейт., парторг 109-го сп 74-й сд, погиб 28.9.1943.

ИВАНОВ Николай Алексеевич, р. в 1910 в с. Устино-Бисяги Бадайбудского р-на Иркутской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 3.10.1943.

ИЛЬИН Григорий Ильич, ряд., ездовой 55-го гв. кп 15-й гв. кд, погиб 3.10.1943.

ИСАТОВ Мадеказа, р. в 1915 в с. Бахнаш Бахнашского р-на Алма-Атинской обл., Казахстан, ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 3.10.1943.

КАЧАЕВ Ефим Михайлович, гв. ряд., сабельник 55-го гв. кп 15-й гв. кд, погиб 3.10.1943.

КИРИК Василий Ефимович, р. в 1920 в с. Волчок Козелецкого р-на Черниговской обл., ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 5.11.1943.

КОБЯКОВ Сергей Гаврилович, гв. ряд. 2-го эскадрона 55-го гв. кп 15-й гв. кд, погиб 3.10.1943.

КОРОТКОВ Владимир Михайловнч, р. в 1925 в станице Ладожская Краснодарского края, ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 2.10.1943.

КОСУХА Андрей Павлович, р. в 1905 в с. Смолянь Комаровского р-на Черниговской обл., ряд. 171-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 16.10.1943.

КУДЛАЙ Михаил Арестович, р. в 1903 в с. Осич Бахмачского р-на Черниговской обл., мл. серж., командир отделения 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 12.10.1943.

КУДРЯВЦЕВ Николай Иванович, р. в 1925 в д. Городище Сусанинского р-на Ярославской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 25.10.1943.

КУЗНЕЦОВ Григорий Степанович, р. в 1920 в с. Кистановка Тоцкого р-на Чкаловской обл., мл. серж., командир отделения 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 30.9.1943.

ЛЕВЧЕНКО Аким Дмитриевич, р. в 1895 в с. Обмачев Бахмачского р-на Черниговской обл., ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 31.10.1943.

ЛОСНИЧЕНКО Иван Дмитриевич, р. в 1902 в с. Гапирма Аборанского р-на, Армения, ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 30.9.1943.

МАРТАЗАКУЛОВ Достан, р. в 1915 в Киркинском р-не Чарджоуской обл., Туркмения, ряд. 1321-го сп 415-й сд, погиб 10.10.1943.

МАЦКЕВИЧ Игнат Викентьеаич, Герой Советского Союза, р. в 1912 в д. Звольша Лиозненского р-на Витебской обл., лейт., командир ср 109-го сп 74-й сд, погиб 26.9.1943.

МИНГАУЗОВ Фатхутдин Кашапович, р. в 1925 в д. Быстряк Тутаевского с/с Пычевского р-иа, Удмуртия, ряд., минометчик 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 3.10.1943.

МИРОНЕНКО Иваи Ефимович, р. в с. Буйволово Кролевецкого р-на Сумской обл., ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 3.10.1943.

МОШТАКОВ Константин Петрович, гв. ряд. 55-го гв. кп 15-й гв. кд, погиб 5.10.1943.

НЕИЖСАЛ Владимир Кириллович, р. в 1912 в с. Кладьковка Куликовского р-на Черниговской обл., ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 6.11.1943.

НОВОЖИЛОВ Василий Григорьевич, гв. мл. лейт., командир минометного взвода 55-го гв. кп 15-й гв. кд, погиб 5.10.1943.

ПАВЛОВ Ефим Иванович, р. в 1903 в с. Черный Лог Новоселъского р-на Ставропольского края, ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 30.9.1943.

ПЕТРОВ Иван Иаанович, р. в 1918 в д. Андрохопмы Кубыверского р-па Пермской обл., ефр., командир отделения 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 26.10.1943.

ПОДДУБЕНКО Дмитрий Иванович, гв. ряд. 55-го гв. кп 15-й гв. кд, погиб 5.10.1943.

ПОМАЗНЫЙ Иван Андреевич, р. в 1920 в с. Ковпыта Черниговского р-на Черниговской обл., мл. серж. 500-го сп 76-й сд, погиб 5.11.1943.

ПОПОВ Илья Николаевич, р. в 1921 в д. Брусланово Красненского р-на Орловской обл., мл. лейт., командир взвода 109-го сп 74-й сд, погиб 25.9.1943.

ПУЛАТОВ Акбаралла, р. в 1924 в с. Тухтауль Узбекистанского р-на Ферганской обл., Узбекистан, ряд. 1321-го сп 415-й сд, погиб 10.10.1943.

РАХИМОВ Бустои, гв. ряд. 55-го гв. кп 15-й гв. кд, погиб 4.10.1943.

САМОК Петр Дорофеевич, р. в 1924 в с. Любитово Конотопского р-на Сумской обл., ряд. 360-го сп 74-й сд, погиб 5.10.1943.

СВИРИДЕНКО Игнат Кузьмич, р. в 1911 в с. Крещатое Козелецкого р-на Черниговской обл., ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 5.11.1943.

СУДНИКОВ Илья Алексеевич, р. в 1925 в д. Копорлин Рогачевского р-на Гомельской обл., ряд. 1321-го сп 415-й сд, погиб 10.10.1943.

СУХАНЬЯРОВ Анамурад, р. в 1903 в ауле Совет Елкам Байрамского р-на, Туркмения, ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 2.10.1943.

ТЕРЕЩЕНКО Трофим Кириллович, р. в 1900 в с. Хрещаты Олишевского р-на Черниговской обл., ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погнб 12.10.1943.

ТИМОН Василий Иваиович, гв. ряд. 1-го эскадрона 55-го гв. кп 15-й гв. кд, погиб 2.10.1943.

ТРУПУБЕКОВ Абдельбай, р. в 1924 в г. Чешкент Южно-Казахстанской обл., ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 26.10.1943.

ХАБИБОВ Шариф, гв. ряд. 1-го эскадрона 55-го гв. кп 15-й гв. кд, погиб 4.10.1943.

ХАЛИКУЛОВ Джиракул, р. в 1907 в Керменском р-не Бухарской обл., Узбекистан, ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 30.9.1943.

ЧУПРЫНИН Иваи Федорович, гв. ряд. 4-го эскадрона 55-го гв. кп 15-й гв. кд, погиб 4.10.1943.

ШАРАФУТДИНОВ Нигмет, р. в 1920 в г. Ташкент, Узбекистан, ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 30.9.1943.

ШЕВЧЕНКО Иваи Иванович, гв. ряд. 1-го эскадрона 55-го гв. кп 15-й гв. кд, погиб 4.10.1943.

ЭРНАЗАРОВ Рустам, гв. ряд. 55-го гв. кп 15-й гв. кд, погиб 4.10.1943.

ЯКШИМУРАДОВ Нурьян, гв. ряд. 55-го гв. кп 15-й гв. кд, погиб 4.10.1943.

У ДЕРЕВНИ ПОСУДОВО

АВЕРКОВ Гурей Аверкович, р. в 1925 в Б.-Чурашенском с/с Советского р-на, Чувашия, ряд., командир отделения 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 2.10.1943.

АВОДКОВ Александр Павлович, р. в 1923 в с. Ерзовка Городищенского р-на Сталинградской обл., ряд. 9-й шр 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 2.10.1943.

АМИНОВ Адаз, р в 1903 в Кзыл-Тепакском р-не Бухарской обл., Узбекистан, ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 10.10.1943.

БЕРЕЗИН Василий Андреевич, р. в 1925 в г. Череповец Вологодской обл., мл. серж., командир отделения 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 11.10.1943.

БОБАЕВ Ахмед, р. в 1920 в Ялинском р-не Ташаузской обл., Туркмения, ряд., связист 74-й сд, погиб 28.9.1943.

БОБОЯРОВ Нарзи, р. в 1914 в Кургинчинском с/с Хатарского р-на Бухарской обл., Узбекистан, серж., пом. командира взвода 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 12.10.1943.

БУРЫЕВ Раси, р. в 1911 в Кенемакском р-не Бухарской обл., Узбекистан, ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 2.10.1943.

БУХАРИЕВ Бек, р. в 1924 в Дурайнизранском с/с Куляимблеттакского р-на Гармской обл., Таджикистан, ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 11.10.1943.

ГЕВАНОВ Виталий Иваиович, р. в 1925 в д. Ольдасево Мариосадского р-на, Чувашия, ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 2.10.1943.

ЕРГАШОВ Армат, р. в г. Чимкент, Казахстан, ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 7.10.1943.

ЗАЙЦЕВ Яков Андреевич, ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 13.10.1943.

ЗУБЕНКО Григорий Александрович, р. в 1911 в Тыгдинском р-не Читинской обл., серж., командир минометного расчета 74-й сд, погиб 28.9.1943.

ИВАНОВ Василий Николаевич, р. в 1918 в с. Андреевка Токмакского р-на Днепропетровской обл., ряд. 9-й шр 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 2.10.1943.

КАЛЬТМАН Эдуард Юрьевич, р. в 1924 в Базарыгинском с/с Вакуловского р-на Омской обл., ряд. 9-й шр 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 2.10.1943.

КАРЫТОВ Николай Васильевич, р. в 1925 в г. Кострома Ярославской обл., ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 20.10.1943.

КИРИЛЛОВ Георгий Васильевич, р. в 1905 в г. Самара, серж. 9-й шр 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 2.10.1943.

КРИВОЛАПОВ Александр Федорович, р. в 1914 в с. Скворцовка Курманаевского р-на Чкаловской обл., лейт., командир минометного взвода 360-го сп 74-й сд, погиб 28.9.1943.

КУЗЬМИН Иваи Игнатьевич, р. в 1925 в д. Мордовский Свереш Атяшанского р-на, Мордовия, ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 2.10.1943.

КУЗЬМИН Степан Васильевич, р. в 1925 в с. Знаменка Куркинского р-на Тульской обл., ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 3.10.1943.

ЛАЗАРЕВ Давид Константинович, р. в 1919 в с. Поводск Витебской обл., ряд., истребитель танков 360-го сп 74-й сд, погиб 29.9.1943.

МАСТИН Сергей Павлович, р. в 1908 в Стрелецком с/с Мордовского р-на Тамбовской обл., серж. 9-й шр 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 2.10.1943.

МАТВЕЕВ Николай Григорьевич, р. в 1925 в д. Матвеевка Вознесенского р-на Ленинградской обл., ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 13.10.1943.

МАЧИХИН Виктор Сергеевич, р. в 1925 в г. Тамбов, ряд. 9-й шр 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 2.10.1943.

МИХАЙЛАКИ Дмитрий Дмитриевич, р. в 1913 в п. Шахта Рудничная Козловского р-на Пермской обл., ряд. 9-й шр 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 2.10.1943.

МИЩЕНКО Иваи Евлампиевич, р. в 1912 в с. Оленево Борзнянского р-на Черниговской обл., ряд. 2-й роты 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 13.11.1943.

МОЛДЫБАЕВ Араф, р. в 1913 в Хвайзабайском с/с Тарганского р-на Артанской обл., ряд. 9-й шр 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 2.10.1943.

МЯКИШЕВ Константин Дормидонтович, р. в 1907 в г. Омск, ряд. 9-й шр 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 2.10.1943.

НАЙДЕНОВ Василий Григорьевич, р. в 1915 в Гарховецком с/с Сухдолеевского р-на Краснодарского края, ряд. 74-й сд, погиб 28.9.1943.

САВЕЛЬЕВ Иваи Гавриилович, р. в 1923 в д. Гавлишино Можайского р-на Московской обл., ряд., повозочный 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 2.10.1943.

САВУШКИН Александр Федорович, р. в 1925 в с. Андросовка Путятинского р-на Нижегородской обл., мл. серж., командир отделения 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 10.10.1943.

САМОЙЛЕНКО Иван Петрович, р. в 1913 в с. Ярославка Бобровицкого р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 3.10.1943.

СЕРИКОВ Иван Иванович, р. в 1914 в с. Старица Черноярского р-на Волгоградской обл., серж. 9-й шр 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 2.10.1943.

СИХИМОВ Есмурат, Герой Советского Союза, р. в 1922 в с. Кос-Агач Аксуского р-на Талды-Курганской обл., Казахстан, мл. серж., командир пулеметного расчета, погиб 27.9.1943.

СУЛЕЙМАНОВ Тию, р. в 1887 в Серчинском р-не Ташкентской обл., Узбекистан, ряд. 9-й шр 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 2.10.1943.

ТОДЫГИН Михаил Федорович, р. в 1923 в Кладбищенском с/с Коримского р-на Читинской обл., мл. серж. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 2.10.1943.

ТЯБКОВ Михаил Александрович, р. в 1925 в д. Пупелы Солигашского р-на Ярославской обл., ряд 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 2.10.1943.

ХАЙРУТДИНОВ Гениадий, р. в 1910 в с. Титано-Магитка Кусанского р-на Челябинской обл., ряд. 9-й шр 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 2.10.1943.

ШЕПИЛОВ Иван Галактионович, р. в 1898 в станице Екатериновка Лиманского р-на Краснодарского края, ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 12.10.1943.

ЯРМАТОВ Курмат, р. в Кагановичском р-не Душанбинской обл., Таджикистан, ряд. 360-го сп 74-й сд, погиб 28.9.1943.

У ДЕРЕВНИ ПРИСТАНСКОЕ

КАРПЕНКО Андрей Павлович, р. в с. Вертеевка Нежинского р-на Черниговской обл., ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 11.11.1943.

КУЛИЕВ Ата, р. в 1922, ряд., погиб 3.10.1943.

У ДЕРЕВНИ ЧИКОЛОВИЧИ

АГЕЕНКО Григорий Викторович, р. в 1921 в с. Слоут Глуховского р-на Сумской обл., серж., командир отделения 360-го сп 74-й сд, погиб 11.10.1943.

АЗИЗОВ Абдужакар, р. в Хартунском с/с Андижанского р-на Андижанской обл., Узбекистан, ст. серж., командир отделения 360-го сп 74-й сд, погиб 14.10.1943.

АЛИМБАРАШВИЛИ Шалико Гавтадзевич, р. в 1918 в с. Ахан-Канари Каспийского р-на, Грузия, ряд. 896-го сп 211-й Черниговской сд, погиб 11.11.1943.

БАЙРАМОВ Мурат, р. в 1921 в г. Пыма Пахординского р-на Ашхабадской обл., Туркмения, ряд. 896-го сп 211-й Черниговской сд, погиб 5.10.1943.

БАКУНОВЕЦ Григорий Иванович, р. в 1907 в с. Грузское Кролевецкого р-на Сумской обл., ряд. 360-го сп 74-й сд, погиб 14.10.1943.

БАРАНОВ Василий Иванович, ряд., пом. наводчика пулемета 896-го сп 211-й Черниговской сд, погиб 5.10.1943.

БАРЫШЕВ Петр Никифорович, р. в 1916 на ст. Чебаньки Чкаловского р-на Чкаловской обл., ряд., ящичный-артиллерист 896-го сп 211-й Черниговской сд, погиб 6.10.1943.

БЕРЕЗНЮК Борис Платонович, р. в 1924 у бухты Ольга Приморского края, мл. серж., командир отделения 896-го сп 211-й Черниговской сд, погиб 5.10.1943.

БРАЖНИКОВ Василий Иванович, р. на х. Д. Гусев Белореченского р-на Краснодарского края, мл. серж., погиб 6.10.1943.

ЕРМАКОВ Борис Андреевич, р. в 1907 в Иолотаневском р-не Марыйской обл., Туркмения, ряд., радист 622-й отдельной роты связи, погиб 26.9.1943.

ЖАРКОВ Александр Дмитриевич, р. в 1920 в д. Еремеево Вяченского р-на Нижегородской обл., лейт., командир взвода ПТР 894-го сп 211-й Черниговской сд, погиб 4.10.1943.

ЗОЛОТАНОВ Василий Яковлевич, р. в 1919 в д. Речица Кромского р-на Орловской обл., ряд. 896-го сп 211-й Черниговской сд, погиб 5.10.1943.

ИВАНОВ Федор Андреевич, р. в Смоленской обл., мл. лейт., командир стрелкового взвода 360-го сп 74-й сд, погиб 5.10.1943.

ИГНАТОВ Владимир Васильевич, р. в 1925 в Козельском р-не Смоленской обл., ряд., пулеметчик 360-го сп 74-й сд, погиб 5.10.1943.

КОРНЕВ Александр Григорьевич, р. в 1907 в Приморском р-не Архангельской обл., лейт., командир минометного взвода 887-го сп 211-й Черниговской сд, погиб 6.10.1943.

КОЧНЕВ Николай Алексеевич, р. в 1925 в с. Воронье Судиславского р-на Ярославской обл., ряд., пом. наводчика миномета 896-го сп 211-й Черниговской сд, погиб 5.10.1943.

КУДАКТИН Николай Григорьевич, р. в 1899 в станице Тебелизская Красноярского края, ряд. 896-го сп 211-й Черниговской сд, погиб 5.10.1943.

КУРЫНДА Петр Яковлевич, р. в 1907 в с. Болошовка Комаровского р-на Черниговской обл., старшина 3-го сбн 496-го сп 148-й сд, умер от ран 11.11.1943.

МАМЫКИН Герасим Тимофеевич, р. в 1898 в д. Ст. Любино Стерлибашевского р-на, Татария, ряд., ящичный-артиллерист 896-го сп 211-й Черниговской сд, погиб 6.10.1943.

МАХОНИН Иван Егорович, р. в 1912 в с. Н. Гочин Глазуновского р-на Курской обл., серж., командир стрелкового отделения 896-го сп 211-й Черниговской сд, погиб 3.10.1943.

НЕСТЕРОВ Иван Григорьевич, р. в 1905 в с. Лопосово Сургунского р-на Омской обл., ефр.,

связист 896-го сп 211-й Черниговской сд, погиб 5.10.1943.

НОЧКИН Семен Иванович, р. в 1919 в д. Терезмурза Ст.-Шайтовского р-на, Мордовия, ряд., артиллерист 896-го сп 211-й Черниговской сд, погиб 6.10.1943.

НУРЖАДЫ Мурзагелим, р. в 1903 в ауле № 20 Уильского р-на Актюбинской обл., Казахстан, ряд., минометчик 896-го сп 211-й Черниговской сд, погиб 5.10.1943.

НУРСИПИТОВ Телюш, р. в 1907 в станице Сачиз Макатского р-на Гурьевской обл., Казахстан, ряд., артиллерист 896-го сп 211-й Черниговской сд, погиб 6.10.1943.

ОСНАЧЕВ Семен Иванович, р. в Стародубском р-не Приморского края, ряд., артиллерист 896-го сп 211-й Черниговской сд, погиб 5.10.1943.

ОШИРОВ Онодурды, р. в 1923 в г. Пыма Пахординского р-на Ашхабадской обл., Туркмения, ряд. 896-го сп 211-й Черниговской сд, погиб 5.10.1943.

САБЕТАЖ Владимир Андреевич, р. в 1925 в г. Екатеринбург, ряд. 896-го сп 211-й Черниговской сд, погиб 8.10.1943.

САМЫК Федор Степанович, р. в 1920 в с. Грозное Кролевецкого р-на Сумской обл., ряд. 360-го сп 74-й сд, погиб 5.10.1943.

САПАТУЛИН Сагия Гедстович, р. в 1895 в д. Ст. Шаймузен Буденовского р-на, Татария, ряд. 896-го сп 211-й Черниговской сд, погиб 5.10.1943.

САФИН Гумер, р. в 1925 в д. Ново-Именская Удинского р-на, Татария, ряд. 896-го сп 211-й Черниговской сд, погиб 5.10.1943.

СКОМОРОСОВ Григорий Иванович, р. в 1918 в с. Афоново Краснополянского р-на Свердловской обл., серж., командир отделения 360-го сп 74-й сд, погиб 5.10.1943.

СМИРНОВ Александр Иванович, р. в 1925 в с. Леоново Егорьевского р-на Московской обл., ряд. 896-го сп 211-й Черниговской сд, погиб 5.10.1943.

УЛЬРИХ Петр Петрович, р. в 1925 в г. Пятигорск Ставропольского края, ряд. 896-го сп 211-й Черниговской сд, погиб 5.10.1943.

ХИСАНОВ Бешим, р. в 1911 в Бухарском р-не Бухарской обл., Узбекистан, ряд. 360-го сп 74-й сд, погиб 12.10.1943.

ЦЫГАНСКИЙ Иван Дмитриевич, р. в 1909 в станице Васюрин Пластуновского р-на Краснодарского края, лейт., командир ср 894-го сп 211-й Черниговской сд, погиб 3.10.1943.

ЧИЩИКОВ Дмитрий Ильич, р. в 1896 в Мураевском с/с Сосновского р-на Орловской обл., ряд. 896-го сп 211-й Черниговской сд, погиб 4.10.1943.

ШАМАЕВ Антон Михайлович, р. в 1914 в с. Широково Большесолдатского р-на Курской обл., лейт., командир ср 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 4.10.1943.

ШАМСУТДИНОВ Мухаммед Шалипович, р. в 1925 в Бубеновском р-не, Татария, ряд. 896-го сп 211-й Черниговской сд, погиб 5.10.1943.

ШИЛОКОВ Александр Михайлович, р. в 1906 в д. Гусары Кромского р-на Орловской обл., ряд. 896-го сп 211-й Черниговской сд, погиб 4.10.1943.

ЯКУПОВ Талфик Шалипович, р. в 1925 в с. Никитино Гавриловского р-на Чкаловской обл., мл. серж., наводчик миномета 896-го сп 211-й Черниговской сд, погиб 5.10.1943.

У ХУТОРА КОЛЫБАНСКИЙ

АЛЬМАРДАНОВ Сапра, р. в 1902 в Саратьянском р-не Сурхандерьянской обл., Узбекистан, ряд. 1185-го сп 356-й сд, погиб 2.10.1943.

БАТУЕВ Эрнингельд Семенович, р. в Алкашском р-не, Удмуртия, мл. серж., командир отделения 1185-го сп 356-й сд, погиб 2.10.1943.

БЕКТЕМИРОВ Салих, р. в 1925 в Дубовязовском р-не, Татария, ряд. 1185-го сп 356-й сд, погиб 6.10.1943.

ВАНИН Александр Михайлович, р. в 1925 в д. Никитино Большемурашкинского р-на Нижегородской обл., ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 5.10.1943.

ВИШНЕВЕЦКИЙ Семен Зиновьевич, р. в 1910 в с. Ковпыта Черниговского р-на Черниговской обл., ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 18.11.1943.

ВОРОНОВ Алексей Яковлевич, р. в Боровском р-не Московской обл., ряд. 1185-го сп 356-й сд, погиб 4.10.1943.

ГАРАНИН Василий Антонович, р. в Вестондском р-не г. Ташкента, ряд., бронебойщик 1185-го сп 356-й сд, погиб 5.10.1943.

ДАЛЮКОВ Александр Михайлович, р. в 1925 в Богородском р-не Нижегородской обл., ряд. 1185-го сп 356-й сд, погиб 4.10.1943.

ДОЦЕНКО Иван Степанович, р. в 1923 в Урицком р-не Кустанайской обл., Казахстан, мл. лейт., командир взвода 1183-го сп 356-й сд, погиб 4.10.1943.

КАВАЦКИЙ Иван Ксенофонтович, р. в 1908 в с. Ст. Завод Кутузовского р-на Самарской обл., ряд., связист 1185-го сп 356-й сд, погиб 5.10.1943.

КАЗЯЕВ Гуляс, р. в 1905 в д. Каршдон Чустского р-на Наманганской обл., Узбекистан, ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 5.10.1943.

КАЗАХОВ Убойдулла, р. в 1909 в Наманганском р-не, Узбекистан, ряд. 1185-го сп 356-й сд, погиб 5.10.1943.

КОЛОТВИН Николай Сергеевич, р. в 1925 в Сараевском р-не Рязанской обл., ряд., стрелок ПТР 1185-го сп 356-й сд, погиб 28.9.1943.

КОМОЛОВ Мусадир, р. в 1913 в Жиргатальском р-не Гармской обл., Таджикистан, ряд. 1185-го сп 356-й сд, погиб 4.10.1943.

МАГЕДИЕВ Мустафа Закирович, р. в 1925 в д. Миток Макаровского р-на, Башкирия, ряд. 1185-го сп 356-й сд, погиб 4.10.1943.

МАМОНОВ Андрей Федорович, р. в 1904 в Новодевичском р-не Самарской обл., ряд., повозочный 1185-го сп 356-й сд, погиб 14.10.1943.

МАНДРИКОВ Игнат Григорьевич, р. в 1900 в г. Красноярск, ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 18.11.1943.

МАРКОВНИН Николай Семенович, р. в д. Головино Можайского р-на Московской обл., ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 5.10.1943.

МАСЛОВ Иван Эрастович, р. в 1908 в с. Новый Дороиец Крымского р-на Читинской обл., ряд., автоматчик 1185-го сп 356-й сд, погиб 6.10.1943.

МАТИН Виктор Петрович, р. в д. Новоселки Коломенского р-на Московской обл., ряд. 1185-го сп 356-й сд, погиб 4.10.1943.

МАХМАДОВ Кобш, р. в г. Куляб, Таджикистан, ряд. 1185-го сп 356-й сд, погиб 4.10.1943.

МЕРОТАЛИЕВ Хомок, р. в 1908 в Сталинском р-не Марыйской обл., Таджикистан, ряд. 1185-го сп 356-й сд, погиб 4.10.1943.

МУРЗАЕВ Мухамет, р. в 1915 в д. Серсоуд-Куспан Панчибанского р-на Ленинобадской обл., Таджикистан, ряд. 1185-го сп 356-й сд, погиб 6.10.1943.

НАЗАРОВ Даиатор, р. в 1923 в Кахкинском р-не Ашхабадской обл., Туркмения, ряд., стрелок ПТР 1185-го сп 356-й сд, погиб 4.10.1943.

НАЗАРОВ Рустам, р. в 1912 в Жиргатальском р-не Гармской обл., Таджикистан, ряд. 1185-го сп 356-й сд, погиб 4.10.1943.

ПАНИН Иван Васильевич, р. в 1925 в г. Новомосковск Московской обл., ряд. 1185-го сп 356-й сд, погиб 4.10.1943.

ПИРУЛЕВ Иван Николаевич, р. в 1925 в д. Окуло Большемурашкинского р-на Нижегородской обл., ряд. 1185-го сп 356-й сд, погиб 4.10.1943.

ПОТАПОВ Василий Тимофеевич, р. в 1925 в Верх-Устинском р-не, Татария, ефр., автоматчик 1185-го сп 356-й сд, погиб 5.10.1943.

СЕМЕНОВ Семеи Адамович, р. в 1904 в д. Чернот Шаткинского р-на Иркутской обл., ряд. 1185-го сп 356-й сд, погиб 5.10.1943.

СЛЕСАРЕНКО Василий Семеиович, р. в 1897 в с. Афоново Краснополянского р-на Иркутской обл., ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 5.10.1943.

ТИМОФЕЕВ Иваи Яковлевич, р. в 1913 в Рузовском р-не, Мордовия, старшина, пом. командира взвода 1185-го сп 356-й сд, погиб 2.10.1943.

УМЕТОВ Митток, р. в 1895 в Марийской АССР, ряд 1185-го сп 356-й сд, погиб 4.10.1943.

УМОРБАЕВ Абходи, р. в 1925 в Макарьевском р-не, Башкирия, ряд. 1185-го сп 356-й сд, погиб 4.10.1943.

УРЮКОВ Александр Федорович, р. в 1925 в г. Гусь-Хрустальный Владимирской обл., ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 4.10.1943.

ХАКИМУЛИН Гильмулла, р. в 1925 в с. Верхний Челии Шереметьевского р-на, Татария, ряд. 1185-го сп 356-й сд, погиб 4.10.1943.

ХУСАНДИНОВ Гаифа, р. в 1925 в д. Янгул Болтасинского р-на, Татария, ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 4.10.1943.

ЯРИЛИН (ЯРЬМИН) Виктор Сергеевич, р. в 1925 в с. Ореховец Дивьевского р-на Нижегородской обл., мл. серж., командир отделения 1185-го сп 356-й сд, погиб 5.10.1943.

КОМАРИНСКИЙ ПОСЕЛКОВЫЙ СОВЕТ

ЗАХОРОНЕНИЕ В ГОРПОСЕЛКЕ КОМАРИН

АБДУЛАЕВ Геле, р. в 1911 в с. Кучин Кашинского р-на Кашкадарьинской обл., Узбекистан, ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 2.10.1943 у д. Посудово.

АБДУЛАЕВ Сайдуло, р. в 1906 в Шахряновском р-не, Таджикистан, ряд., пулеметчик 1185-го сп 356-й сд, погиб 3.10.1943 у х. Колыбанский.

АБДУМАНОВ Амиргали, р. в Григорьевском с/с Павлодарской обл.

АБУЗОВ Шаруджаи Алимович, р. в 1925 в д. Шнуразово Темниковского р-на, Мордовия, ряд. 1130-го сп 356-й сд, погиб 2.10.1943 у д. Нивки.

АКИМОВ Геннадий Михайлович, р. в 1922 в г. Самара, ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 28.9.1943 у д. Новые Ляды.

АККУРАТОВ Александр Егорович, р. в д. Захарока Алексинского р-на Тульской обл., мл. серж. 1130-го сп 356-й сд, умер от ран 4.10.1943 в ОМСБ-431 у д. Нивки.

АЛЕКСЕЕВ Борис Александрович, р. в 1923 в г. Ростов-на-Дону, капитан 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 28.9.1943 у д. Новые Ляды.

З пісьма піянераў 3-га класа Камарыскай СШ бацькам загінуўшага воіна Б. А. Аляксеева

Дорогой Александр Иванович!

Большое спасибо и низкий поклон от всех нас, учащихся, пионеров 3-го класса, за то, что Вы с Александрой Ивановной вырастили и воспитали настоящего патриота Социалистической Родины, достойного командира Красиой Армии капитана Бориса Александровича Алексеева, который мужественно боролся за наше родное Отечество и героически погиб в бою за освобожденне Брагинщины.

Мы будем гордиться тем, что нашему пионерскому отряду присвоено имя капитана Б. А. Алексеева, и обещаем Вам, что с честью оправдаем высокое доверие и право называться алексеевцами.

Желаем Вам, Александр Иванович, долгих лет счастливой жизни, завоеванной в жестоких битвах с врагом, крепкого здоровья и активной общественной деятельности на благо любимой Родины.

Ноябрь 1973 г., г. п. Комарин

АЛМАСОВ Шарнф Рахманович, р. в 1923 в г. Бухара, Узбекистан, старшина 1130-го сп 356-й сд, погиб 2.10.1943 у д. Нивки.

АЛЫМОВ Илья Митрофаиович, р. в 1903 в д. Гнездиково Сосковского р-на Орловской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 15.10.1943 у д. Вельямов.

АЛЯБЬЕВ Николай Алексеевич, р. в 1925 в г. Чкаловск Нижегородской обл., ряд. 896-го сп

211-й Черниговской сд, погиб 7.10.1943 у д. Верхние Жары.

АННАЕВ Ораа, Герой Советского Союза, р. в 1913 в ауле Кодж Кизыл-Арватского р-на Красноводской обл., Туркмения. (Гл. артыкул на с. 247.)

АРТЕМОВ Виктор Сергеевич, р. в 1925 в с. Малахово Рамеиского р-на Московской обл., ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 4.10.1943 у д. Людвинов.

АТРОЩЕНКО Дмитрий Карпович, р. в 1924 в с. Ладинка Черниговского р-иа, ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 19.11.1943 у д. Вельямов.

АФАНАСЕНКО Капитон Степанович, р. в 1903 в с. Чемер Борзнянского р-на Черниговской обл., ряд 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 12.11.1943 у д. Вельямов.

АХУНОВ Маджит, р. в г. Асриск, ряд. 111-го сп 55-й сд, погиб 14.11.1943 у д. Иванки.

БАБАЕВ Милле, ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 10.10.1943 у д. Колыбань.

БАБИН Павел Афанасьевич, р. в 1925, ряд. 3-го гв. отдельного моторизованного пиженерного б-на, погиб 13.11.1943 у д. Иванки.

БАЗУЕВ Анатолий Яковлевич, р. в 1925 в д. Каменный Ключ Воткинского р-на, Удмуртия, ряд. в/ч 49844, погиб 28.11.1943 у д. Старые Храковичи.

БАЙСЦЫБАЕВ Виктор Афаиасьевич, р. в 1926 в Караташском с/с Леиинского р-на, погиб 5.10.1943 в п. Красное.

БАКУМЕНКО Дмитрий Иванович, р. в 1912 в с. Дремайловка Нежинского р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталииградского сп 181-й сд, погиб 7.11.1943 у д. Вельямов.

БАЛТАБАЕВ Мамадин, р. в Ворошиловском р-не Андижанской обл., Узбекистан, ряд. 1185-го сп 356-й сд, погиб 12.10.1943 у д. Колыбань.

БАННОВ Николай Петрович.

БАРАН Иван Алексеевич, р. в с. Абрамово Менского р-на Черниговской обл., ряд. управления по учету потерь, погиб 30.11.1943 у д. Александровка.

БАРАТОВ Александр Никоиович, р. в с. Ходвинино Рыбновского р-на Рязанской обл., серж. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 2.10.1943 у д. Посудово.

БАРКАЛОВ Спиридои Александрович, р. в 1901 в г. Бийск Алтайского края, гв. ряд. 55-го гв. кп 15-й гв. кд, погиб 8.10.1943 у д. Колыбань.

БАТОВ Василий Иваиович, р. в г. Темников, Мордовия, ряд. 1130-го сп 356-й сд, погиб 2.10.1943 у д. Нивки.

БАТЮК Кирилл Иванович, р. в с. Рыжаны Черняховского р-на Житомирской обл., ряд., умер от ран 4.5.1944 в ЭГ-3240 в д. Березки.

БЕГОВ Давлят, р. в 1898 в Орджоникидзебадском р-не, Таджикистан, ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 5.10.1943 у д. Людвииов.

БЕЛИЦКИЙ Сергей Моисеевич, ряд., умер от ран 25.3.1943 в ЭГ-3240 в д. Березки.

БЕЛОБРОВКО Петр Никитич, р. в 1904 в с. Алтыновка Кролевецкого р-на Сумской обл., ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 9.10.1943 у д. Колыбань.

БЕЛОУСОВ Юрий Сергеевич, р. в 1925 в г. Вологда, ряд. 1321-го сп 415-й сд, погиб 10.10.1943 у д. Колыбань.

БЕЛЯЕВ Николай Александрович, р. в с. Шадловка Ведского р-на Нижегородской обл., ряд. 325-го оиптадн 270-й сд, погиб 2.10.1943 у д. Посудово.

БЕЛЯКОВ Михаил Савельевич, ряд. 442-й ППС штаба 13-й армии, погиб 4.10.1943 у д. Чиколовичи.

БЕРЕЗНИКОВ Андрей Филиппович, р. в 1910 в д. Шатиловка Конышевского р-на Курской обл., серж. 74-й сд, погиб 27.9.1943 у д. Иванки.

БОГДАН Иван Семенович, р. в с. Коммунаровка Скодовского р-на Херсонской обл., ряд. в/ч 03354, погиб 1.10.1943.

БОГДАН Петр Петрович, р. в 1909 в с. Алеиовка Борзнянского р-на Черниговской обл., ряд. 9-й шр 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 22.10.1943 у д. Вельямов.

БОГОМАЗОВ Василий Михайлович, р. в 1922, ряд. 37-го Челябинского ап, погиб 7.10.1943 у д. Чиколовичи.

БОГОЧЕВ Клавдий Иваиович, р. в 1911 в Копольском р-не Вологодской обл., ряд. 78-го сп 74-й сд, погиб 28.9.1943 у д. Вельямов.

БОЖЕНОК Семен Иванович, р. в 1898 в с. Оболонье Коропского р-на Черниговской обл., ряд. 9-й шр 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 12.11.1943 у д. Вельямов.

БОЖОК Степан Ефимович, р. в 1902 в с. Алтыновка Кролевецкого р-на Сумской обл., ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 9.10.1943 у д. Посудово.

БОЙКО Алексей Иваиович, р. в Черноярском р-не Краснодарского края, серж., погиб 27.9.1943 у д. Голубовка.

БОЙКО Василий Алексеевич, р. в 1907 в с. Краснополье Коропского р-на Черниговской обл., ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 9.10.1943 у д. Посудово.

БОКАЧ Владимир Филиппович, р. в 1910 в с. Крещатое Олишевского р-на Черниговской обл., ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 18.11.1943 у д. Колыбань.

БОЛВИН Герман Васильевич, р. в с. Иваньково-Удельное Алатырского р-на, Чувашия, ефр. 1282-го армейского полка ПВО, погиб 5.10.1943 у д. Нивки.

БОЛЬБАТ Феодосий Иваиовнч, р. в 1914 в с. Олишевка Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 13.11.1943 у д. Вельямов.

БОНДАРЕНКО Александр Михайлович, р. в 1897 в с. Подолово Кролевецкого р-на Сумской обл., ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 9.10.1943 у д. Посудово.

БОНДАРЕНКО Андрей Осипович, р. в 1912 в с. Топчиевка Олишевского р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 12.11.1943 у д. Вельямов.

37

БОНДАРЕНКО Леоинд Осипович, р. в 1903 в с. Топчиевка Олишевского р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталиградского сп 181-й сд, погиб 12.11.1943 у д. Вельямов.

БОНДАРЕНКО Федор Трофимович, р. в 1912 в с. Мотневка Батуринского р-на Черниговской обл., ряд. 6-й роты 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 20.11.1943 у д. Вельямов.

БОРИСЮК Антои Михайлович, р. в г. Семипалатинск, Казахстан, гв. ряд. 54-го гв. кп 14-й гв. кд, погиб 3.10.1943 у х. Кольце.

БОРОВЛЕВ Илья Артемович, р. в 1908 в Рубленском с/с Дмитровского р-на Курской обл., ряд., автоматчик 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 30.9.1943 у д. Колыбань.

БОРЩЕВСКИЙ Никита Михайлович, серж. 282-го Волжского сп 181-й сд, погиб 2.10.1943 у д. Посудово.

БОЯРЕНЦЕВ Илья Никитич, р. в 1912 в с. Ольговка Семипалатинской обл., Казахстан, ряд. 7-го гв. кк, погиб 3.10.1943 у х. Колыбанский.

БОЯРКИН Василий Илларионович, Герой Советского Союза, р. в 1914 на х. Ольгинка Тюльганского р-на Оренбургской обл. (Гл. артыкул на с. 248.)

БРАГИН Сергей Ефимович, р. в с. Дор Вохомского р-на Костромской обл., ряд., умер от ран 28.9.1943 в ОМСБ-199 у д. Кирово.

БРАЙНИН Берк Вульфович, ряд. 109-го сп 74-й сд, погиб 26.9.1943 у д. Колыбань.

БРОВАРЕЦ Евмеи Алексеевич, р. в 1900 в с. Крещатое Козелецкого р-на Черниговской обл., ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 6.11.1943 у д. Колыбань.

БРУШКО Андрей Андреевич, р. в 1919 в с. Карыльское Коропского р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 7.10.1943 у д. Вельямов.

БУЛГАКОВ Михаил Иваиович, р. в 1924 в г. Болхов Орловской обл., ряд., погиб 2.10.1943 у д. Нивки.

БУРДУЛИ Эрчил Эстатович, р. в 1921, ряд., умер от ран 11.10.1943 в ОМСБ-440.

БУРДЮГ Леонтий Игнатьевич, р. в с. Осич Бахмачского р-на Черниговской обл., ряд. управления по учету потерь, погиб 6.11.1943 у д. Колыбань.

БУРКОВ Роман Иванович, серж., погиб 27.9.1943 у д. Ляды.

БУРЛЯЙ Гавриил Константинович, р. в с. Шевченко Глуховского р-на Сумской обл., ряд. 271-го Волжского сп 181-й сд, погиб 30.10.1943 у д. Колыбань.

БУСЛОВ Василий Сергеевич, ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 27.9.1943 у д. Ляды.

БУТОРИН Гениадий Иваиович, ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 20.11.1943 у д. Чиколовичи.

БУТОРИН Степан Александрович, р. в г. Архангельск, ряд., погиб 4.10.1943 у д. Колыбань.

БУТУСОВ Василий Иванович, р. в д. Настино Сосиовского р-на Нижегородской обл., ряд. в/ч 45918, погиб 5.10.1943 у д. Чиколовичи.

БУТЫГИН Александр Павлович, р. в 1925 в д. Дмитриево Черевковского р-на Архангельской обл., ряд. 1321-го сп 336-й сд, умер от ран 11.10.1943 в ОМСБ-440 в д. Березки.

БЫКОВ Николай Степаиович, р. в с. Растегаевка Милославского р-на Рязанской обл., ряд. 18-го управления армейской базы Юго-Западного фронта, погиб 14.11.1943 у д. Березки.

ВАГИН Гавриил Прокофьевич, р. в 1925 в с. Борково Маслянинского р-на Новосибирской обл., ряд. 31-го штурмового исби, погиб 12.12.1943 у д. Посудово.

ВАКУЛЕНКО Иван Павлович, р. в 1924 в с. Вархеевка Нежинского р-на Черниговской обл., ряд., пулеметчик 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 18.11.1943 у х. Колыбанский.

ВАСИЛЕНКО Петр Иваиович, р. в 1908 в с. Митченки Бахмачского р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 19.11.1943 у д. Посудово.

ВАСИЛЬЕВ Владимир Моисеевич, р. в с. Волохоновка Шумячского р-на Смоленской обл., гв. ряд. 7-го гв. кк, погиб 4.10.1943 у х. Колыбанский.

ВАСИЛЬЕВ Юрий Александрович, р. в г. Гусь-Хрустальный Владимирской обл., ряд. 1185-го сп 356-й сд, погиб 4.10.1943 у х. Колыбанский.

ВАЦКОВ Петр Николаевич, р. в 1905, гв. мл. серж. управления по учету потерь, погиб 29.9.1943.

ВДОВИН Леонтий Федорович, р. в с. Пешняк Сосновоборского р-на Пензенской обл., ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 2.10.1943 у д. Посудово.

ВИНОГРАДОВ Алексей Иванович, р. в 1925 в д. Вязниково Пречистенского р-на Ярославской обл., ряд 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 2.10.1943 у д. Посудово.

ВОЛКОВ Алексей Александрович, р. в 1925 в г. Рязань, мл. серж. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 13.10.1943 в д. Посудово.

ВОЛКОВ Виктор Павлович, р. в 1925 в д. Куребино Костромского р-на Ярославской обл., мл. серж. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 9.10.1943 у д. Посудово.

ВОЛКОВ Павел Павлович, р. в 1925 в д. Коротково Удамленского р-на Пермской обл., серж., пом. командира взвода 1185-го сп 356-й сд, погиб 5.10.1943 у х. Колыбанский.

ВОЛКОВ Федор Алексеевич, р. в 1904 в с. Н. Боксан Эльбрусского р-на, Кабардино-Балкария, ряд. 78-го сп 74-й сд, погиб 28.9.1943 у д. Вельямов.

ВОРОБЬЕВ Николай Петрович, р. в 1925 в г. Вышний Волочок Тверской обл., ряд. 109-го сп 74-й сд, погиб 25.9.1943 у д. Колыбань.

ВОРОН Дмитрий Григорьевич, р. в с. Селец Орловской обл., ряд. 1114-й кассы Госбанка, погиб 15.5.1944 у высоты 145,0 на Комаринщине.

ВТОРОВ Петр Павлович, р. в с. Боровск Калужской обл., гв. ряд., погиб 4.10.1943.

37

ВЫХОДОВ Михаил Иванович, р. в 1911 в с. Свилеиево Сосковского р-на Орловской обл., ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 2.10.1943 у д. Колыбань.

ВЫШНИК Федор Ефимович, р. в 1913 в с. Алексеевка, Молдавия, гв. ст. лейт. 52-го гв. кп 14-й гв. кд, погиб 22.9.1943.

ГАВРИЛОВ Иван Васильевич, р. в г. Торопец Тверской обл., ст. серж. 722-й отдельной роты связи 611-го б-на связи, погиб 9.10.1943 у д. Старая Иолча.

ГАЛЯУТДИНОВ Ахтян, р. в с. Курмашево Кушнаренского р-на, Башкирия, ряд. 1130-го сп 356-й сд, погиб 17.10.1943 у д. Нивки.

ГАРИПОВ Галий, р. в д. Люга Кукморского р-на, Татария, ряд., умер от ран 25.9.1943 в ОМСБ-199.

ГАРЫНИН Виктор Матвеевич, р. в 1918 в Молотовском с/с Кировского р-на Тверской обл., ефр. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 10.11.1943.

ГЕЙМАЛ Федор Савельевич, р. в 1909 в с. Вертиевка Нежинского р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 8.11.1943 у д. Вельямов.

ГЕЛЬКИН Иван Игнатьевич, р. в 1910 в с. Краснополье Коропского р-на Черниговской обл., ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 11.10.1943 у д. Посудово.

ГЕНЕРАЛОВ Иван Иванович, р. в 1925 в д. Метяново Ухтомского р-на Московской обл., ряд. 1130-го сп 356-й сд, погиб 4.10.1943 у д. Нивки.

ГЕРАЩЕНКО Иван Захарович, ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 7.10.1943 у д. Колыбань.

ГИЗАТУЛЛИН Гариф, р. в 1924 в г. Биробиджан, Еврейская АО, мл. серж. 1130-го сп 356-й сд, погиб 2.10.1943 у д. Нивки.

ГИЛЕВ Владимир Семенович, р. в 1924 в д. Гилево Красновишерского р-на Пермской обл., серж. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 29.9.1943 у д. Новые Ляды.

ГИЛЬМАНОВ Мавлюк, р. в 1925 в Анжинском р-не, Татария, ефр., автоматчик 1185-го сп 356-й сд, погиб 4.10.1943 у д. Колыбань.

ГЛАДКИХ Гавриил Иванович, ряд. 77-й гв. Черниговской сд, погиб 14.11.1943.

ГЛАЗКОВ Никифор Антонович, р. в 1913 в с. Наседкино Болховского р-на Орловской обл., ряд. 234-го мсбн, погиб 3.10.1943.

ГЛОТОВ Антон Иванович, р. в с. Новоданиловка Анимовского р-на Запорожской обл., ряд., умер от ран 7.9.1944.

ГОЛИК Иван Николаевич, ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 25.11.1943 у д. Иванки.

ГОЛОВАЧ Сергей Федорович, р. в с. Шевченково Глуховского р-на Сумской обл., ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 7.10.1943 у д. Колыбань.

ГОЛОВИН Василий Михайлович, мл. лейт. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 30.9.1943 у д. Колыбань.

ГОЛОВИНСКИЙ Максим Иванович, ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 27.9.1943 у д. Новые Ляды.

ГОЛОВКОВ Василий Николаевич, р. в 1912 в с. Велиминовка Туапсинского р-на Крымской обл., ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 2.10.1943 у д. Посудово.

ГОЛУБЕВ Михаил Яковлевич, р. в г. Москва, мл. серж., погиб 2.10.1943 у д. Нивки.

ГОЛУБЬ Емельян Ефимович, р. в с. Обложки Глуховского р-на Сумской обл., ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 11.10.1943 у д. Посудово.

ГОЛЫШЕВ Михаил Пахомович, р. в Астаховском с/с Урицкого р-на Орловской обл., ряд., погиб 10.10.1943.

ГОНИЧЕНКО Григорий Африкантович, ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 10.10.1943.

ГОРБАЧ Василий Степанович, р. в 1923 в с. Чемор Нежинского р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 15.11.1943 у д. Вельямов.

ГОРБАЧЕНКО Андриан Афанасьевич, р. в 1913 в с. Матиевка Батуринского р-на Черниговской обл., ряд. 6-й роты 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 19.11.1943 у д. Вельямов.

ГОРДЕЕВ Александр Петрович, р. в 1913 в Б.-Березняковском с/с, Мордовия, ряд., повар 3-го сбн 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 22.11.1943 у д. Посудово.

ГОРИЛЫЙ Михаил Антонович, р. в 1907 в с. Осич Бахмачского р-на Черниговской обл., ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 5.11.1943 в д. Колыбань.

ГОРЛОВ Алексей Васильевич, р. в д. Костеевка Урицкого р-на Орловской обл., ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 6.10.1943 у д. Колыбань.

ГОРОДИССКИЙ Федор Григорьевич, р. в 1920 в с. Нехаевка Коропского р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 19.11.1943 у д. Вельямов.

ГОСТЕР Петр Николаевич, р. в 1908 в с. Ильинцы Комаровского р-на Черниговской обл., ряд. 9-й шр 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 14.10.1943 у д. Вельямов.

ГОХБЕРГ Яков Евсеевич, ряд. в/ч 32747, погиб 28.9.1943 у д. Вельямов.

ГОЩИК Иван Николаевич, р. в 1907 на х. Любомудровка Борзнянского р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 25.11.1943 у д. Людвинов.

ГРЕЧУХО Петр Корнилович, р. в 1920, серж. управления по учету потерь, погиб 3.10.1943 у д. Чиколовичи.

ГРЕЧУШКИН Дмитрий Федорович, Герой Советского Союза, р. в 1921 в с. Толкаевка Сорочинского р-на Оренбургской обл. (Гл. артыкул на с. 250.)

ГРИБАНОВ Николай Семенович, р. в г. Пушкино Московской обл., ст. серж. 34-го отдельного дорожно-эксплуатационного б-на, погиб 4.10.1943 у д. Нивки.

37

ГРИЩЕНКО Иван Дмитриевич, партизан отряда им. Г. И. Котовского, погиб 9.9.1943 в урочище Черный Лес, около д. Нежихов.

ГРИЩЕНКО Николай Данилович, Герой Советского Союза, р. в 1920 в д. Амары Кировского р-на Сахалинской обл. (Гл. артыкул на с. 250.)

ГУБАРЬ Павел Сергеевич, р. в 1895 в с. Орловка Куликовского р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 10.11.1943 у д. Иванки.

ГУБИН Иван Иванович, р. в 1905 в с. Сосновка Сосновского р-на Орловской обл., ряд. 74-й сд, погиб 27.9.1943 у д. Иванки.

ГУГЛЯ Феофил Яковлевич, р. в 1909 в г. Черкассы, лейт., погиб 20.10.1943.

ГУЗЕНКО Алексей Лукич, р. в 1905, ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 10.10.1943 у д. Посудово.

ГУРОВ Алексей Андреевич, р. в 1923 в п. Шаблыкино Орловской обл., ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 20.11.1943 у г. п. Комарин.

ГУСЕВ Влас Васильевич, р. в станице Чертково Ростовской обл., ефр. 77-й гв. Черниговской сд, погиб 4.10.1943 у д. Нивки.

ГУСЬКОВ Петр Федорович, р. в 1925 в с. Кузьминка Сергачинского р-на Нижегородской обл., мл. серж., минометчик 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 2.10.1943 у д. Посудово.

ГУЩИН Александр Иванович, р. в 1925 в с. Носишары Воскресенского р-на Нижегородской обл., ряд. 1185-го сп 356-й сд, погиб 4.10.1943 у х. Колыбанский.

ДАЛИЕВ Исраил, р. в с. Аим Кургантепинского р-на Андижанской обл., Узбекистан, ряд. 1132-го сп 336-й сд, умер от ран 3.10.1943 в д. Нивки.

ДАНИЛОВ Александр Иванович, р. в 1925 в д. Батуриха Сосновского р-на Нижегородской обл., ряд. 894-го сп 211-й Черниговской сд, погиб 8.10.1943 у д. Верхние Жары.

ДАНИЛЬЧЕНКО Николай Гордеевич, р. в г. Мариуполь Донецкой обл., мл. серж. 19-го понтонно-мостового б-на, погиб 19.8.1943 у д. Нижние Жары.

ДАНИЛЮК Александр Иосифович, р. в 1905 в д. Суринка, Белоруссия, майор, замполит 54-го гв. кп 14-й гв. кд, погиб 3.10.1943 у д. Новые Ляды.

ДЕГТЯРЕВ Иван Николаевич, ефр. 2-го эскадрона 55-го гв. кп 15-й гв. кд, погиб 5.10.1943 в д. Колыбань.

ДЕМИН Борис Иванович, р. в 1925, ряд., умер от ран 28.4.1944 в ПХГ-5139 у д. Людвинов.

ДЕШКО Николай Наумович, р. в 1911 в с. Волочок Олишевского р-на Черниговской обл., ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 18.11.1943 у х. Колыбанский.

ДИНОБУРГ Юрий Моисеевич, р. в 1924 в г. Днепропетровск, ряд., погиб 24.12.1943 у д. Посудово.

ДОЛГАЧЕВ Михаил Матвеевич, р. в 1925 в г. Кишинев, ряд. 1128-го сп 336-й сд, погиб 5.10.1943 у д. Нивки.

ДОНСКИХ Иван Родионович, мл. серж. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 6.11.1943 у д. Вельямов.

ДОРЕНИН Петр Ильич, р. в д. Болотоцкое Боровского р-на Калужской обл., ряд. 1128-го сп 336-й сд, погиб 10.10.1943 у д. Ляды.

ДОРОФЕЕВ Алексей Петрович, р. в 1917 в Краснодарском крае, проживал в с. Борзна Черниговской обл., ряд. погиб 6.11.1943 у д. Вельямов.

ДОРОФЕЙ Иван Федорович, р. в 1915 в с. Брусланово Краснинского р-на Липецкой обл., ефр. 52-го гв. кп 14-й гв. кд, погиб 4.11.1943 у д. Березки.

ДУДАРЕВ Александр Илларионович, ст. серж. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Вельямов.

ДУНАЕВ Василий Петрович, ст. серж. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 13.10.1943 у д. Колыбань.

ДУРАКОВ Яков Дмитриевич, р. в 1901 в с. Лосовое Шабекинского р-на Белгородской обл., ст. серж. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 2.10.1943 у д. Посудово.

ЕВСТИГНЕЕВ Дмитрий Павлович, ряд. 360-го сп 74-й сд, погиб 8.10.1943 у д. Чиколовичи.

ЕГОРОВ Павел Захарович, р. в 1901, ст. лейт. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, умер от ран 13.10.1913 в д. Пасека.

ЕГОРОВ Семен Иванович, р. в Однолуцком с/с Болховского р-на Орловской обл., ряд. управления по учету потерь, погиб 21.10.1943 у д. Нивки.

ЕЖОВ Иван Иванович, р. в д. Антроповское Ярославского р-на Ярославской обл., мл. серж. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 16.10.1943 у д. Колыбань.

ЕЗЕПОВ Николай Егорович, р. в д. Холмы Горецкого р-на Могилевской обл., мл. серж. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Колыбань.

ЕМЕЛЬЯНОВ Михаил Андреевич, р. в 1924 в с. Молчаново Краснощековского р-на Алтайского края, ряд. 894-го сп 211-й Черниговской сд, умер от ран 8.10.1943 у д. Верхние Жары.

ЕПИТАНКОВ Федор Андреевич, ряд. 228-го Сталинградского сп 181-й сд, п/п 33420, погиб 26.9.1943 у д. Голубовка.

ЕРГАШОВ Армат, р. в г. Чимкент, Казахстан, ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 7.10.1943 у д. Посудово.

ЕРЕМЕНКО Федор Иванович, р. в с. Пены Беловского р-на Курской обл., ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 10.10.1943 у д. Колыбань.

ЕРЕМИН Андрей Гаврилович, р. в 1903 в с. Обратаево Дмитровского р-на Курской обл., ряд., пулеметчик 9-й шр 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Вельямов.

ЕФИМЕНКО Василий Ефимович, р. в 1919 в с. Чемер Олишевского р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Вельямов.

ЖАБІН Василий Дмитриевич, р. в г. Саранск, Мордовия, партизан соединения под командованием А. С. Федорова, умер от ран 11.4.1943 в д. Старый Степанов.

У памяці вечна жывы

На ўскраіне вёскі Стары Сцепаноў, на невысокім пагорку, стаіць абеліск. На ім фотаздымак на фарфоры, а ніжэй надпіс: «Жабін Васіль Дзмітрыевіч, 1914—1943 гг.». Вакол абеліска ўзвышаюцца меднаствольыя сосны, беластвольыя кучаравыя бярозы — сведкі падзей тых дзён, калі яны сваімі разгалістымі кронамі прыкрывалі народных мсціўцаў ад злых вачэй фашысцкіх паветраных сцярвятнікаў, сваімі ствалами затулялі лясных салдат ад варожых куль і асколкаў.

Тут у магіле пахаваны мужны партызан В. Д. Жабін з горада Саранска, які змагаўся ў партызанскім злучэнні А. Ф. Фёдарава. У баі за Брагін 11 красавіка 1943 года ён быў смяротна паранены і затым пахаваны на ўзлеску каля Старога Сцепанова. Доўга вяліся пошукі родных загінуўшага партызана. Гэтую работу выконвалі вучні Сцепаноўскай школы пад кіраўніцтвам сваіх настаўнікаў. Нарэшце патрэбныя звесткі атрымалі з архіва ЦК Кампартыі Украіны.

Амаль кожны год прыязджаюць 9 мая ў в. Сцепаноў да магілы В. Д. Жабіна яго маці, сястра Ніна, родзічы. Вучні мясцовай школы ў гэты дзень штогод праводзяць тут урачыстую лінейку, ускладаюць вянкі да абеліска. Прыходзяць сюды жыхары навакольных вёсак, каб ушанаваць памяць народнага мсціўца з далёкай Мардовіі...

А. Раманцоў, Д. Піліпаў

Маяк Палесся, 1975. 23 студз.

ЖАРИКОВ Егор Петрович, р. в г. Рославль Смоленской обл., гв. ряд. 76-й гв. Черниговской сд, погиб 15.11.1943.

ЖАРНИКОВ Андрей Васильевич, ряд. 22-го отдельного железнодорожного восстановительного б-на 8-й железнодорожной бр, умер от болезни 1.6.1944 в д. Красное.

ЖДАНОВ Матвей Григорьевич, р. в п. Цепел Красновидашского р-на Пермской обл., ряд. 1128-го сп 336-й сд, погиб 21.10.1943 у д. Нивки.

ЖИВЕЦ Иван Матвеевич, р. в 1902 в с. Видельцы Черниговского р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 19.11.1943 у д. Вельямов.

ЖИЛЯКОВ Иван Алексеевнч, р. в 1925 в с. Бурдино Тарбунского р-на Липецкой обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Вельямов.

ЖИНЖЕР Петр Иванович, р. в 1913 в с. Савники Коропского р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 12.11.1943 у д. Вельямов.

ЖМАЙЛО Филипп Осипович, р. в г. Краснодар, ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Колыбань.

ЖУКОВ Александр Иваиович, р. в Арбинском р-не Свердловской обл., ряд. 1128-го сп 336-й сд, погиб 28.9.1943 у д. Нивки.

ЖУКОВ Николай Гаврилович, р. в Кореновском р-не Краснодарского края, ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 12.10.1943 у д. Колыбань.

ЖУРАВЛЕВ Иван Федорович, р. в Черновском с/с Кирсановского р-на Тамбовской обл., ефр. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Вельямов.

ЖУРАКОВ Виктор Семеиович, р. в 1925 в д. Дулепово Московской обл., ряд. 97-й аэродромио-технической роты, погиб 3.10.1943 у д. Нивки.

ЗАБОРСКИЙ Федор Петрович, р. в 1909 в с. Бобровка Знаменского р-на Омской обл., старшина, пом. командира взвода автоматчиков 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 20.10.1943 у д. Вельямов.

ЗАВАРИН Геииадий Николаевич, р. в п. Вохма Костромской обл., ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 2.10.1943 у д. Посудово.

ЗАВГОРОДНИЙ Николай Лукич, мл. серж. 288-го Сталинградского сп, погиб 3.10.1943 у д. Вельямов.

ЗАГУМЕННЫЙ Иваи Павлович, р. в 1903 в с. Трестьянка Острогорского р-на Воронежской обл., серж. 9-й шр 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 1.10.1943 у д. Посудово.

ЗАПЕГИН Геннадий Михайлович, р. в 1925 в д. Боровково Ногинского р-на Московской обл., ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 5.10.1943 у д. Людвинов.

ЗАЯЦ Ефим Тарасович, р. в с. Змитнев Сосницкого р-на Черниговской обл., гв. ряд., погиб 15.11.1943 у д. Копоренка.

ЗАЯЦ Иван Сафронович, р. в с. Обтово Кролевецкого р-на Сумской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 19.10.1943 у д. Вельямов.

ЗОИТОВ Сергей Дмитриевич, р. в д. Кишкино Щелковского р-на Московской обл., ряд. 1122-го сп 334-й сд, погиб 7.11.1943.

ЗОРИН Винадикс Степанович, р. в д. Острова Гусь-Хрустального р-на Владимирской обл., ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 27.9.1943 у д. Ляды.

ЗУБОРЕВ Валентин Петрович, р. в 1925 в г. Тула, ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Колыбань.

ЗУБОРЕВ Семеи Павлович, р. в с. Вальцево Дмитровского р-на Курской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Вельямов.

ЗУЙ Григорий Михайлович, р. в 1906 в с. Вольное Коропского р-на Черниговской обл., ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 9.10.1943 у д. Посудово.

ИБЛАЕВ Александр Капевич, р. в г. Душанбе, Таджикистан, гв. ряд. 7-го гв. кк, погиб 2.10.1943 у д. Колыбань.

ИВАНЕНКО Трофим Кондратович, р. в 1898, партизан, погиб в 1943.

26

ИВАНИЦКИЙ Иван Николаевич, р. в с. Добротово Кролевецкого р-на Сумской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 9.10.1943 у д. Вельямов.

ИВАНОВ Алексей Иванович, р. в с. Каменка Леловского р-на Псковской обл., ст. серж. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Вельямов.

ИВАНОВ Иван Иванович, р. в 1925 в д. Пахотино Петрищевского р-на Вологодской обл., ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Колыбань.

ИВАШКО Лукьян Архипович, р. в 1909 в с. Орловка Куликовского р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 14.10.1943.

ИВАШКО Трофим Назарович, р. в 1902 в с. Орловка Куликовского р-на Черниговской обл., ряд. 9-й шр 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 15.10.1943 у д. Вельямов.

ИВАЩЕНКО Иван Титович, р. в станице Спокойная Отрадненского р-на Краснодарского края, ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 19.11.1943 у д. Вельямов.

ИВАЩУР Дмитрий Никифорович, р. в с. Загрызово Курганского р-на, ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 2.10.1943 у д. Посудово.

ИВКИН Николай Петровнч, р. в с. Покровское Ухоловского р-на Рязанской обл., серж. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 13.10.1943 у д. Колыбань.

ИВЧЕНКОВ Иван Егорович, р. в Жуковском р-не Брянской обл., лейт. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 18.11.1943 у д. Вельямов.

ИВШИЧ Филипп Михайлович, р. в п. Калиновка г. Казань, Татария, ряд., погиб 2.10.1943.

ИГНАШЕВ Василий Виссарионович, р. в д. Россохино Хоровского р-на Вологодской обл., ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 2.10.1943 у д. Посудово.

ИЛЬЯШЕНКО Семен Петрович, р. в с. Новселевка Борзнянского р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 2.11.1943 у д. Вельямов.

ИЛЮХИН Тихон Васильевич, р. в с. Волово Богородицкого р-на Тульской обл., серж. 151-го сп 8-й сд, погиб 25.9.1943 у д. Чиколовичи.

ИЛЯХИН Алексей Васильевич, р. в 1925 в Вилейском с/с Михайловского р-на Московской обл., ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 13.11.1943 у д. Копоренка.

ИМАМУТДИНОВ Назам, р. в д. Дарьевка Туймазинского р-на, Башкирия, ряд., умер от ран 3.10.1943 в ОМСБ-440 в д. Нивки.

ИРГАШЕВ Кобыл, р. в Дохкош-Абадском с/с Гузарского р-на Кашкадарьинской обл., Узбекистан, ряд. 1132-го сп 336-й сд, погиб 30.10.1943 у д. Нивки.

ИСАЕВ Василий Федорович, р. в 1914 в г. Екатеринбург, мл. серж. 894-го сп 211-й Черниговской сд, погиб 9.10.1943 у д. Верхние Жары.

ИСТОМИН Леонид Алексеевич, р. в с. П. Кусты Сампурского р-на Тамбовской обл., ряд., умер от ран 1.5.1944 в ЭГ-3240 в д. Березки.

ИСТОМИН Николай Сергеевич, р. в 1920 в д. Столетовка Оконечниковского р-на Омской обл., мл. серж. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 6.10.1943 у д. Колыбань.

ИШАМРАСУЛОВ Мохком, ряд., погиб 14.11.1943 у д. Березки.

КАДЫСЛАМОВ Таждин Забулатович, р. в д. Брагуны Гудермесского р-на, Чечня, гв. ряд. в/ч 35619, погиб 3.10.1943 у х. Кольце.

КАЗАКОВ Василий Михайлович, р. в с. Ивановка Исмаилийского р-на, Азербайджан, ряд. 1128-го сп 336-й сд, погиб 5.10.1943 у д. Нивки.

КАЙГОРОДОВ Алексей Ильич, ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 5.10.1943 у д. Посудово.

КАЛМАНОВ Борис Захарович, р. в г. Орджоникидзе, Северная Осетия, ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 28.9.1943 у д. Новые Ляды.

КАПЛУН Тимофей Андреевич, р. в 1913 в с. Чемер Олишевского р-на Черниговской обл., ряд. 9-й шр 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 16.10.1943 у д. Вельямов.

КАПУСТИН Дмитрий Акимович, р. в 1915 в с. Нелнца Большесолдатского р-на Курской обл., мл. серж. 78-го сп 74-й сд, погиб 28.9.1943 у д. Вельямов.

КАРАЙМУЛИН Накит Каримович, р. в г. Казань, мл. серж. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 9.10.1943 у д. Вельямов.

КАРАКАМБАЕВ Вали, р. в 1906, мл. серж., командир отделения 281-го исбн 19-й нсбр, п/п 26065, погиб 7.11.1943 у х. Газбуч (бывший Колыбанский с/с).

КАРАСАЕВ Кумар, р. в Кокитинском с/с Дондзакского р-на Гурьевской обл., Казахстан, ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 12.11.1943 у д. Вельямов.

КАРАЦЮБА Василий Ефимович, р. в 1922 в с. Атюша Коропского р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 7.11.1943 у д. Вельямов.

КАРГАМБАЕВ Тайчи, гв. серж. 54-го гв. кп 14-й гв. кд, погиб 3.10.1943 у х. Кольце.

КАРИМОВ Ирмад Шакирович, р. во Владимирской обл., ряд. 1130-го сп 336-й сд, погиб 13.10.1943 у д. Нивки.

КАРНАУХОВ Сергей Романович, р. в 1906 в г. Улан-Удинск, Бурятия, мл. серж. 360-го сп 74-й сд, погиб 5.10.1943 у д. Чиколовичи.

КАРПЕНКО Алексей Павлович, р. в д. Буда Щорского р-на Черниговской обл., гв. ряд. 54-го гв. кп 14-й гв. кд, погиб 3.10.1943 у х. Кольце.

КАРПЕНКО Василий Никитич, р. в 1922 в д. Котельва Полтавской обл., лейт., погиб 20.9.1943.

КАРПУНИН Евгений Антонович, р. в п. Калинка г. Люберцы Московской обл., ефр. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Вельямов.

36

КАСАТКИН Василий Васильевич, р. в г. Сызрань Самарской обл., ряд., умер от ран 10.10.1943 в ЭГ-2553 в д. Пасека.

КАСЫМОВ Балтабай, р. в 1913, ряд. 281-го исбн 19-й исбр, п/п 26065, погиб 7.11.1943 у х. Газбуч (бывший Колыбанский с/с).

КАТЮШКОВ Михаил Михайлович, р. в Заметчинском р-не Пензенской обл., ряд. 1128-го сп 336-й сд, умер от ран 8.10.1943 у д. Нивки.

КАЧАН Степан Семенович, р. в 1909 в г. Новосибирск, ряд. 9-й шр 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Посудово.

КАШИН Андрей Михайлович, р. в с. Колден Артинского р-на Свердловской обл., ряд. 896-го сп 211-й Черниговской сд, погиб 4.10.1943 у д. Чиколовичи.

КВАША Федор Дмитриевич, р. в 1910 в с. Оленевка Борзнянского р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 12.11.1943 у д. Вельямов.

КИЛКО Николай Степанович, р. в 1920 в с. Рыботин Коропского р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 9.10.1943 у д. Вельямов.

КИРИЛЕНКО Петр Кононович, р. в 1913 в д. Березки Комаринского р-на Гомельской обл., партизан, погиб 25.7.1943 в д. Березки.

КИРСАНОВ Сергей Иванович, р. в д. Назарово Щелковского р-на Московской обл., ряд. 1128-го сп 336-й сд, погиб 5.10.1943 у д. Нивки.

КИСЛЫЙ Николай Сергеевич, р. в 1913 в с. Хрещатое Олишевского р-на Черниговской обл., ряд., погиб 21.11.1943 у д. Вельямов.

КИСТЕНЕВ Иван Петрович, р. в с. Столпцы Старожиловского р-на Рязанской обл., ряд. 29-го исбн, погиб 18.11.1943 у д. Зарезово.

КИШИЕНКО Леонид Романович, р. в 1920 в г. Белая Калитва Ростовской обл., ефр., погиб 2.10.1943 у д. Красное.

КЛЕЙНОС Даниил Родионович, р. в 1913 в с. Корыльское Коропского р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 7.11.1943.

КЛИМЕНКО Андрей Прокофьевич, р. в 1923 в с. Олишевка Черниговской обл., ряд., зам командира отделения 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб в ноябре 1943 у д. Колыбань.

КЛИМЕНКО Василий Герасимович, мл. серж. 1130-го сп 336-й сд, погиб 5.10.1943 у д. Нивки.

КЛИТНОВ Даниил Романович, ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 7.11.1943 у д. Вельямов.

КНЯЗЕВ Николай Владимирович, р. в г. Первоуральск Свердловской обл., гв. ряд. 54-го гв. кп 14-й гв. кд, погиб 3.10.1943 у х. Кольце.

КОБЕЦ Николай Яковлевич, р. в с. Шевченко Глуховского р-на Сумской обл., мл. лейт. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 8.10.1943.

КОБЫЛИН Иван Михайлович, р. в г. Новосибирск, ряд. 1130-го сп 336-й сд, погиб 4.10.1943 у д. Нивки.

КОВАЛЕВ Яков Федорович, р. в 1905 в с. Рыбинск Топишевского р-на Саратовской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 12.11.1943 у д. Вельямов.

КОЖЕВНИКОВ Ефим Михайлович, ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 13.11.1943 у д. Вельямов.

КОЗЛОВ Иван Васильевич, р. в д. Козлы Шабалинского р-на Кировской обл., ряд. управления по учету потерь, погиб 27.9.1943 у д. Березки.

КОЗЛОВ Тихон Иванович, р. в д. Метелкино Измайловского р-на Орловской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Вельямов.

КОЗУЛЯЕВ Константин Иванович, р. в 1925 в д. Федюково Сосновского р-на Нижегородской обл., ряд. 896-го сп 211-й Черниговской сд, погиб 4.10.1943.

КОЛАЙКО Андрей Дмитриевич, ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Вельямов.

КОЛБАСНИКОВ Николай Романович, р. в 1922 в п. Демьянск Ростовской обл., гв. ст. серж., погиб 2.10.1943 у д. Колыбань.

КОЛЕСНИЧЕНКО Яков Александрович, ст. серж., погиб 3.10.1943 у д. Колыбань.

КОЛОДКА Григорий Федорович, р. в 1924 в с. Комаровка Черниговской обл., ряд. 7-й роты 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 19.11.1943 у д. Посудово.

КОЛОМИЕЦ Иван Григорьевич, р. в г. Конотоп Сумской обл., ряд. управления по учету потерь, погиб 2.12.1943 у г. п. Комарин.

КОЛОМИН Михаил Константинович, ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Вельямов.

КОМПАНЕЦ Иван Петрович, р. в 1910 в с. Смолянка Кулнковского р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 20.11.1943 у д. Вельямов.

КОНДЖИБАЕВ Алтанбек, р. в 1923 в с. Тамерлановка Арнйского р-на Чимкентской обл., Казахстан, старшина 288-го Сталнниградского сп 181-й сд, погиб 19.11.1943 у д. Посудово.

КОНДРАТЕНКО Денис Иванович, р. в 1911 в с. Костарево Сосницкого р-на Черниговской обл., ряд. 9-й шр 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 18.10.1943 у д. Вельямов.

КОНКИН Иван Ефремович, р. в с. Киселево Новосильского р-на Орловской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 11.11.1943 у д. Вельямов.

КОНОНЕНКО Никита Семенович, р. в 1905 в с. Красное Олишевского р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталнниградского сп 181-й сд, погиб 12.11.1943 у д. Вельямов.

КОРЕНЬ Трофим Тимофеевич, р. в 1905 в с. Днепровское Черниговского р-на Черниговской обл., ряд 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 6.11.1943 у д. Колыбань.

КОРЖ Николай Евсеевич, р. в с. Слоут Глуховского р-на Сумской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 7.10.1943 у д. Вельямов.

37

КОРМОДОНОВ Александр Григорьевич, р. в с. Ичера Киренского р-на Иркутской обл., мл. серж. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 2.10.1943 у д. Посудово.

КОРОЛЬКОВ Николай Петрович, р. в г. Грязевец Вологодской обл., ряд. 442-й ППС 13-й армии, погиб 4.10.1943 у д. Чиколовичи.

КОРОСТИН Василий Степанович, р. в с. Косоровка Липецкого р-на Липецкой обл., мл. серж. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 11.10.1943 у д. Посудово.

КОРШУНОВ Павел Иванович, р. в 1914 в г. Ростов-на-Дону, ряд., умер от ран 6.10.1943 у д. Нивки.

КОСТРОМИТЦЕВ Петр Иванович, р. в г. Серов Свердловской обл., ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 29.9.1943 у д. Новые Ляды.

КОСТРОМИЧЕВ Сергей Михайловнч, р. в 1922 в д. Бубовская (Бутовская) Болховского р-на Орловской обл., ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 6.10.1943 у д. Красное.

КОСТЮК Ефим Петрович, р. в 1916 в с. Чемер Козелецкого р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 13.10.1943 у д. Вельямов.

КОСТЮКОВ Павел Тихонович, ст. серж. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 2.10.1943 у д. Посудово.

КОТЕЛЬНИКОВ Василий Васильевич, р. в п. Опарнно Мурашинского р-на Кировской обл., ряд. 1130-го сп 336-й сд, погиб 2.10.1943 у д. Нивки.

КОЧЕРГА Михаил Петрович, р. в с. Шаповаловка Борзнянского р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 7.11.1943 у д. Вельямов.

КРАЙНОВ Максим Андреевич, ряд. 1130-го сп 336-й сд, погиб 2.10.1943 у д. Нивки.

КРАСНИЦКИЙ Алексей Минович, р. в с. Андреевка Кролевецкого р-на Сумской обл., ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 10.12.1943 у д. Посудово.

КРУКОВЕЦ Иваи Петрович, р. в 1924 в с. Слабин Черниговского р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 19.11.1943 у д. Вельямов.

КРЫЛОВ Михаил Семенович, р. в д. Барское Клиниковского р-на Рязанской обл., старшина 56-го гв. кп 14-й гв. кд, погиб 3.10.1943 у д. Людвинов.

КРЮКОВ Инколай Петрович, р. в 1923 в с. Миленнио Фатежского р-на Курской обл., ряд., автоматчик 360-го сп 74-й сд, погиб 26.9.1943 у д. Колыбань.

КУАНБАЕВ Оскар, ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 7.11.1943 у д. Вельямов.

КУБЕЕВ Боялы, р. в 1913, ряд. 281-го нсбн 19-й исбр, п/п 26065, погиб 7.11.1943 у х. Газбуч (бывший Колыбанский с/с).

КУДИН Степаи Пантелеевич, р. в 1915 в Акмолинской обл., проживал в с. Корховка Черниговского р-на Черниговской обл., ряд., погиб 5.11.1943 у д. Колыбань.

КУДРЯВЦЕВ Николай Иванович, р. в 1925 в д. Городнше Сусанинского р-иа Ярославской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погнб 25.10.1943.

КУЗИН Иваи Федорович, р. в с. Селезнево Новоснльского р-на Орловской обл., лейт. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 1.10.1943 у д. Посудово.

КУЗНЕЦОВ Виктор Макарович, р. в 1925 в Б.-Свеченском с/с Шакунского р-на Нижегородской обл., ряд., погиб 24.9.1943 у д. Чиколовичи.

КУЗНЕЦОВ Иван Сергеевич, р. в 1915 в д. Каменец Сосковского р-на Орловской обл., ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 2.10.1943 у д. Колыбань.

КУЗНЕЦОВ Николай Николаевич, р. в с. Цембер Шиловского р-на Рязанской обл., ряд. 74-й сд, погиб 4.10.1943 у д. Пасека.

КУЗНЕЦОВ Николай Петрович, р. в 1925 в с. Волобово Сараевского р-на Рязанской обл., серж., командир отделения 1181-го сп 356-й сд, погиб 4.10.1943 у д. Людвинов.

КУЗЬМИН Федор Георгиевич, мл. серж. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 27.9.1943 у д. Новые Ляды.

КУЗЬМИНА Матрена Ивановна, р. в 1924 в с. Стремилово Лопаснинского р-на Московской обл., ряд., санинструктор 1181-го сп 356-й сд, погнбла 6.10.1943 у д. Березки.

КУЛИКОВ Василий Федорович, р. в 1920 в с. Горбуновщина Арбажского р-на Кировской обл., ряд., истребитель танков 360-го сп 74-й сд, погиб 20.9.1943 у д. Посудово.

КУЛИЧКИН Роман Николаевич, р. в с. Намцы Намского р-на, Якутия, ряд. 1130-го сп 336-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Нивки.

КУРКОВ Иван Гаврилович, ряд. 288-го Сталнградского сп 181-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Вельямов.

КУЧИЦОВ Семен Иванович, р. на х. Первомайский Майкопского р-на Краснодарского края, ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 27.9.1943 у д. Новые Ляды.

КУШНАРЕВ Григорий Тимофеевич, р. в 1924 в с. Новокейский Увал Мазановского р-на Амурской обл., ряд., погиб 30.10.1943 у д. Колыбань.

КУШНИРЕНКО Иван Лукич, р. в 1921 в с. Орловка Куликовского р-на Черниговской обл., ряд. 9-й шр 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 15.10.1943 у д. Вельямов.

ЛАЗАРЕВ Семеи Кузьмич, р. в 1915 в с. Долгуша Долгоруковского р-на Липецкой обл., ряд. 874-го Черниговского иптап, погиб 3.10.1943 у д. Чиколовичн.

ЛАЗЕБНЫЙ Егор Трофимович, р. в 1924 в с. Жидиничн Черниговского р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 19.11.1943 у д. Вельямов.

ЛАЗЬКО Даиил Григорьевич, р. в 1912 в с. Макарьево Черемховского р-на Иркутской обл., ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 12.10.1943 у д. Посудово.

ЛАКОШКО Николай Яковлевич, ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 9.10.1943 у д. Вельямов.

ЛАНЦОВ Иван Васильевич, р. в д. Вертелкино Дмитровского р-на Курской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб в сентябре 1943 у д. Вельямов.

ЛАПЕЦКИЙ Дмитрий Леонтьевич, р. в 1907 в Ростовской обл., лейт., погиб 2.10.1943 у д. Посудово.

ЛАПТЕВ Дмитрий Ильич, р. в 1897 в с. Вертянино Дмитровского р-на Курской обл., ряд. 9-й шр 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 6.10.1943 у д. Ляды.

ЛАХТИН Алексей Константинович, р. в Киселевском р-не Кемеровской обл., ст. серж., погиб 1.11.1943 у д. Копоренко.

ЛЕБЕДЕВ Сергей Георгиевич, ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Вельямов.

ЛЕБЕДЕВ Сергей Максимович, р. в д. Конново Вичугского р-на Ивановской обл., мл. серж. 229-го сп 8-й сд, погиб 27.9.1943 у д. Кошовка.

ЛЕБЕДЕВ Сергей Сергеевич, р. в г. Москва, ряд 78-го сп 74-й сд, погиб 29.9.1943 у д. Вельямов.

ЛЕБЕДЬ Иван Романович, р. в 1923 в с. Рыботин Коропского р-на Черниговской обл., ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 18.11.1943 у д. Колыбань.

ЛЕВЧЕНКО Андрей Климович, ряд., перезахоронен из д. Кирово.

ЛЕОНИДОВ Роман Нестерович, р. в 1901 в Тимергорском р-не Краснодарского края, ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 8.10.1943 у д. Посудово.

ЛЕОНОВ Леонид Андреевич (Александрович) , р. в 1918 в д. Обротаево Дмитровского р-на Курской обл., ряд. 9-й шр 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Вельямов.

ЛЕОНТЬЕВ Борис Андреевич, р. в 1907 в с. Кленовка Воронцовского р-на Воронежской обл., серж. 9-й шр 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 20.10.1943 у д. Посудово.

ЛЕЩЕНКО В. С.

ЛИТВИНЕНКО Трофим Евдокимович, р. в 1903 в с. Корильское Коропского р-на Черниговской обл., ряд. 9-й шр 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 12.11.1943 у д. Вельямов.

ЛОВЦОВ Василий Иванович, мл. серж. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 1.10.1943 у д. Вельямов.

ЛОГИНОВ Иван Иванович, р. в д. Досаднно Вадского р-на Нижегородской обл., мл. серж. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 9.10.1943 у д. Вельямов.

ЛОПАСОВ Ахман, р. в Кок-Булакском с/с Комошинского р-на Кашкадарьинской обл., Узбекистан, ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 1.10.1943 у д. Посудово.

ЛОСКУТОВ Петр Антонович, р. в г. Орехово-Зуево Московской обл., ряд. 1130-го сп 336-й сд, погиб 5.10.1943 у д. Нивки.

ЛОШМАНОВ Федор Александрович, р. в 1912 в Романовском р-не Ростовской обл., серж., погиб 3.10.1943 у д. Чиколовичи.

ЛУГОВОЙ Семен Игнатьевич, р. в 1919 в д. Бычки Дмитровского р-на Курской обл., ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 18.11.1943 у х. Колыбанский.

ЛУЖКОВОЙ Алексей Самойлович, р. в 1922 в с. Жерновка Коропского р-на Черниговской обл., ряд. 271-го Нижневолжского сп 191-й сд, погиб 9.10.1943 у д. Колыбань.

ЛУТЕНКО Иван Гурьевич, р. в 1918 в станице Рождественская Купейского р-на Харьковской обл., старшина роты 887-го сп 211-й Черниговской сд, погиб 13.10.1943 у д. Верхние Жары.

ЛУШНИКОВ Михаил Васильевич, р. в Пригородном с/с Сердобского р-на Пензенской обл., ряд. 31-го штурмового исбн, умер от ран 10.12.1943 в г. п. Комарин.

ЛЫСЕНКО Алексей Николаевич, мл. серж. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Вельямов.

ЛЫСЕНКО Степан Федорович, р. в с. Любомудровка Борзнянского р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 20.11.1943 у д. Вельямов.

ЛЫСКИН Иван Игнатьевич, р. в 1908 в г. Ата Челябинской обл., ефр. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 2.10.1943 у д. Вельямов.

ЛЫТИН Александр Григорьевич, ряд., погиб 25.9.1943 у д. Чиколовичи.

ЛЮБИМОВ Георгий Поликарпович, р. в 1906 в д. Гололобово Невлинского р-на Брянской обл., ряд. 9-й шр 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Вельямов.

ЛЮШКО Василий Иванович, р. в 1921 в с. Митченки Бахмачского р-на Черниговской обл., ряд. 78-го сп 74-й сд, умер от ран 10.10.1943 в ОМСБ-19 у д. Пасека.

ЛЯМКИН Михаил Андреевич, серж. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Вельямов.

МАГАЕВ Михаил Григорьевич, р. в 1923 в д. Шабловка Инжавинского р-на Тамбовской обл., серж. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 28.9.1943 у д. Ляды.

МАКАРЕНЯ Дмитрий Константинович, гв. капитан 55-го гв. кп 15-й гв. кд, погиб 4.10.1943 у д. Колыбань.

МАКАРОВ Иван Степанович, р. в 1925 в д. Шишкино Спасского р-на Нижегородской обл., ефр., пулеметчик 1181-го сп 356-й сд, погиб 4.10.1943 у д. Вельямов.

МАКСИМЕНКО Николай Паикратович, р. в 1907 в д. Стодолы Нежинского р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 25.10.1943 у д. Вельямов.

МАКСИМЕНКО Федор Степанович, р. в д. Кремлевка Краснопольского р-на Могилевской обл., ряд. 1208-го сп 362-й сд, умер от ран 11.12.1943 в ЭГ-2553 в д. Пасека.

МАКСИМОВ Павел Александрович, р. в 1904 в д. Болошовка Кромского р-на Орловской

обл., ряд. 896-го сп 211-й Черниговской сд, погиб 8.10.1943 у д. Чиколовичи.

МАЛАШЕНКО Петр Александрович, р. в 1923 в с. Кинашевка Борзнянского р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 2.10.1943 у д. Колыбань.

МАЛИНИН Василий Максимович, ефр. 272-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 28.9.1943 у д. Новые Ляды.

МАЛИНИН Василий Максимович, р. в 1922, ефр., погиб 26.10.1943.

МАНЬКО Василий Петрович, р. в с. Маньки Репкинского р-на Черниговской обл., ряд., умер от ран 22.11.1943 в ОМСБ-440 в д. Березки.

МАРТЫНЕНКО Иван Степанович, р. в с. Землянка Глуховского р-на Сумской обл., ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 9.10.1943 у д. Колыбань.

МАРУСИК Мина Васильевич, р. в 1910 в п. Куликовка Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 20.11.1943 у д. Вельямов.

МАТВИЕНКО Иван Зосимович, р. в с. Рыжики Коропского р-на Черниговской обл., ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 18.11.1943 у х. Колыбанский.

МАШИН Василий Максимович, р. в 1922, ряд. управления по учету потерь, погиб 26.10.1943 у д. Колыбань.

МЕНЬШИКОВ Александр Яковлевич, р. в 1915 в с. Успенка Тименского р-на Омской обл., ряд. 1185-го сп 356-й сд, погиб 6.10.1943 у х. Колыбанский.

МЕНЯЙЛО Виктор Степанович, р. в Красносельском с/с Тулькичского р-на Краснодарского края, погиб 3.10.1943 у х. Кольце.

МЕШОК Филипп Моисеевич, р. в 1898 в с. Стодолы Нежинского р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 19.11.1943 у д. Вельямов.

МИЗИЕВ Джура, ряд. 272-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 11.11.1943.

МИЛОВАНОВ Иван Викторович, р. в г. Бийск Алтайского края, мл. серж., погиб 20.10.1943 у д. Вельямов.

МИНАМУЛЛИН Кургап Минвалевич, р. в 1925 в д. Каюки Куйбышевского р-на, Татария, ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 30.10.1943 у д. Посудово.

МИРЗОБАЕВ Джурабат, ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Вельямов.

МИРЗОЕВ Мирмат, р. в 1922 в Первомайском р-не г. Душанбе, Таджикистан, ряд. 1185-го сп 356-й сд, погиб 4.10.1943 у д. Красное.

МИХАЙЛОВ Алексей Васильевич, р. в д. Любимовка Михайловского р-на Саратовской обл., ряд. 104-го отдельного дорожно-эксплуатационного б-на, погиб 4.10.1943 у д. Нивки.

МИХАЙЛОВ Борис Николаевич, р. в г. Болхов Орловской обл., ряд. 1130-го сп 336-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Нивки.

МИШУРИС Израэль Захарович, ряд., наводчик 55-го гв. кп 15-й гв. кд, погиб 5.10.1943 у д. Колыбань.

МИЩЕНКО Петр Михайлович, р. в 1925 в с. Коленцево Бодоковского р-на Воронежской обл., серж. 9-й пр 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 1.10.1943 у д. Посудово.

МОВЧАН Федот Тихонович, р. в с. Слоут Глуховского р-на Сумской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 18.11.1943 у д. Вельямов.

МОГИЛЕНКО Федор Иванович, р. в 1899 в д. Уразово Уразовского р-на Белгородской обл., ряд., автоматчик 74-й сд, погиб 27.9.1943 у д. Вельямов.

МОЖАЕВ Василий Тихонович, р. на х. Можаевка Тарасовского р-на Ростовской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Вельямов.

МОИСЕЕВ Асен Иванович, р. в 1902 в Сушанском с/с Теренгульского р-на Ульяновской обл., ряд. 896-го сп 211-й Черниговской сд, погиб 5.10.1943 у д. Верхние Жары.

МОЛАШИЧ Михаил Никитич, р. в 1916 в с. Померки Любицинского р-на Сумской обл., ряд., наводчик крупнокалиберного зенитного пулемета 55-го гв. кп 15-й гв. кд, погиб 4.10.1943 у д. Колыбань.

Герой баёў за Калыбань

...У канцы верасня 1943 года 15-я гвардзейская кавалерыйская дывізія пераправілася цераз Днепр і пачала баі за вызваленне Камарынскага раёна. Гэта было 3—4 кастрычніка. Баявыя пазіцыі зенітчыкаў знаходзіліся каля вёскі Калыбань. Там сканцэнтравалася шмат савецкіх войск, падышлі некаторыя тылавыя падраздзяленні, размясціўся шпіталь. Зенітчыкі знаходзіліся ў баявой гатоўнасці. Варожая авіяцыя не прымусіла сябе доўга чакаць.

У першы дзень знаходжання каля Калыбані гвардыі радавы М. М. Малашыч удзельнічаў у адбіцці шаснаццаці налётаў гітлераўскіх сцярвятнікаў на вёску. Разлік кулямёта М. Малашыча знаходзіўся на ўскрайку Калыбані і кожны раз своечасова адкрываў агонь. Зенітчык тройчы бачыў, як пасля яго трапных чэргаў варожыя самалёты са зніжэннем бралі курс на захад, а за двума сцярвятнікамі цягнуліся чорныя шлейфы дыму.

4 кастрычніка 1943 года масіраваныя налёты варожай авіяцыі працягваліся. Падчас аднаго з іх былі забіты камандзір разліку і памочнік наводчыка. Міхаіл Мікітавіч Малашыч адзін працягваў весці агонь па ворагу...

Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР ад 9 лютага 1944 года гвардыі радавы Міхаіл Мікітавіч Малашыч быў пасмяротна ўзнагароджаны ордэнам Леніна.

П. І. Фралоў

Маяк Палесся. 1980. 22 лістап.

МОРДАХАЕВ Авташ, р. в. 1926, гв. серж. 55-го гв. кп 15-й гв. кд, погиб 24.10.1943 у г. п. Комарин.

26

МОРДВИНОВ Иван Демьянович, р. в 1922 в Щигровском р-не Курской обл., серж., командир отделения 1181-го сп 356-й сд, погиб 6.10.1943 у д. Людвинов.

МОРОЗ Андрей Игнатьевич, р. в 1911 в с. Рыботни Коропского р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 19.11.1943 у д. Вельямов.

МОСКАЛЕНКО Александр Михайлович, р. в 1923 в д. Иртарино Глуховского р-на Сумской обл., ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 5.10.1943 у д. Колыбань.

МОТЯХ Иван Федорович, р. в с. Тулиголово Глуховского р-на Сумской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 8.11.1943 у д. Вельямов.

МОЯСОВ Михаил Сергеевич, р. в 1906 в с. Ансихово Ромодановского р-на, Мордовия, старшина, командир отделения 74-й сд, погиб 28.9.1943 у д. Вельямов.

МУЛЕВ Василий Михайлович, р. в 1913 в г. Дно Ленинградской обл., ряд. 1321-го сп 415-й сд, погиб 19.10.1943 у д. Колыбань.

МЯГКОУХОВ Антон Денисович, старшина, погиб 24.9.1943 у д. Посудово.

МЯСНИКОВ Александр Александрович, р. в 1920 в д. Куделяны Октябрьского р-на, Чувашия, мл. лейт., командир взвода 109-го сп 74-й сд, погиб 26.9.1943 у д. Колыбань.

МЯСНИКОВ Виктор Николаевич, р. в 1926 в д. Дедюхово Сидоровского р-на Костромской обл., ряд 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 28.9.1943 у д. Новые Ляды.

НАБЕРУХИН Федор Павлович, р. в 1925 в г. Очер Пермской обл., ряд 1130-го сп 336-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Нивки.

НАГОРНЫЙ Алексей Николаевич, р. в г. Полтава, серж. 375-го Челябинского ап 181-й сд, погиб 7.10.1943 у д. Чниколовичи.

НАЗАРОВ Николай Иванович, р. в 1915 в с. Кладьковка Куликовского р-на Черниговской обл., ряд. 9-й шр 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 12.11.1943 у д. Вельямов.

НЕИЖСАЛ Прокоп Иванович, р. в 1916 в с. Кладьковка Куликовского р-на Черниговской обл., ряд., погиб 12.11.1943 у д. Вельямов.

НЕФЕДОВ Николай Степанович, р. в п. Мишеловка Иркутской обл., ряд., погиб 27.9.1943 у д. Березки.

НЕЧУШКИН Иван Федорович, р. в г. Болхов Орловской обл., ряд. 1130-го сп 336-й сд, погиб 2.10.1943 у д. Нивки.

НОВИКОВ Григорий Петрович, р. в 1905 в д. Красное Яржино Балаковского р-на Саратовской обл., мл. серж. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 28.9.1943 у д. Новые Ляды.

НОВИКОВ Дмитрий Федорович, р. в 1905 в Елизавет-Михайловском с/с Моршанского р-на Тамбовской обл., ряд., умер от ран 21.9.1943 в ЭГ-3240 в д. Березки.

НОВИКОВ Николай Васильевич, р. в г. Москва, мл. серж. 288-го Сталнградского сп 181-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Вельямов.

НОВОСЕЛЕЦ Прохор Парамонович, р. в 1900 в с. Андреевка Кролевецкого р-на Сумской обл., ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 10.10.1943 у д. Посудово.

НОЗИРОВ Виктор Хуснетдинович, р. в г. Баку, ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 11.11.1943 у д. Колыбань.

НОСЕНКО Василий Григорьевич, р. в 1897 в с. Орловка Куликовского р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 19.11.1943 у д. Вельямов.

НОСОК Павел Михайлович, р. в 1907 в с. Смолянка Куликовского р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 20.11.1943 у д. Вельямов.

НОСЫРОВ Кадыр, р. в п. Китаб Кашкадарьинской обл., Узбекистан, ряд. 896-го сп 211-й Черниговской сд, погиб 25.9.1943 у д. Чниколовичи.

ОГИЕНКО Григорий Дмитриевич, р. в 1911 в с. Михайлово-Коцюбинское Черниговской обл., ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 15.11.1943 у д. Старая Иолча.

ОГИЕНКО Яков Денисович, р. в 1903 в с. Осич Бахмачского р-на Черниговской обл., ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 6.11.1943 у д. Колыбань.

ОМЕЛЬЧЕНКО Матвей Данилович, р. в 1906 в с. Слоут Глуховского р-на Сумской обл., ряд., погиб 9.10.1943 у д. Вельямов.

ОМРАТОВ Огиль, р. в 1907 в Ломском с/с Бухарской обл., Узбекистан, ряд. 1130-го сп 336-й сд, погиб 2.10.1943 у д. Нивки.

ОСИПЕНКО Андрей Макарович, р. в 1910 в с. Чемер Козелецкого р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, умер от ран 13.11.1943 в ОМСБ-19 в д. Иванки.

ОСИПЕНКО Дмитрий Иванович, р. в 1902 в с. Любитово Конотопского р-на Сумской обл., ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 6.10.1943 у д. Посудово.

ОСИПОВ Алексей Михайлович, р. в 1903 в Сохновском р-не Нижегородской обл., ряд., умер от ран 10.10.1943 в ОМСБ-19 в д. Пасека.

ОСПЕЛЬНИКОВ Павел Федорович, р. в 1909 в с. Карпово Дмитровского р-на Московской обл., ст. серж., командир отделения 1321-го сп 415-й сд, погиб 15.10.1943 у х. Дручево Храковичского с/с[1].

ОТЕНАЗАРОВ Айтым, р. в Кунградском р-не, ряд. 360-го сп 74-й сд, погиб 10.10.1943 у д. Посудово.

ОХРИМЕНКО Яков Ефимович, р. в 1903 в с. Алтыновка Кролевецкого р-на Сумской обл., ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 10.10.1943 у д. Посудово.

ПАВЛОВ Григорий Павлович, р. в 1909 в Сунтарском р-не, Якутия, ст. серж., пом. ко-

[1] При сносе в послевоенное время х. Дручево останки погибших и похороненных там воинов, в т. ч. П. Ф. Оспельникова, были перезахоронены в братских могилах в д. Храковичи и г. п. Комарин.

34

мандира взвода 74-й сд, погиб 27.9.1943 у д. Иванки.

ПАВЛОВСКИЙ Федор Кириллович, Герой Советского Союза, р. в 1921 в с. Сосновка Александровского р-на Кировоградской обл. (Гл. артыкул на с. 255.)

ПАВЛЮЧЕНКО Василий Иванович, р. в 1911 в г. Кролевец Сумской обл., ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 12.10.1943 у д. Посудово.

ПАВЛЮЧЕНКО Матвей Иванович, р. в с. Казацкое Конотопского р-на Сумской обл., ряд. 744-го сп 149-й сд, погиб 14.12.1943 у д. Лукоеды (Кирово).

ПАНАСЕЙКО Сергей Степанович, р. в 1902 в с. Лучка Липоводолинского р-на Сумской обл., ряд. 1202-го сп 354-й сд, погиб 26.11.1943 у д. Людвинов.

ПАРФЕНТЬЕВ Николай Иванович, р. в 1909 в с. Васильево Угличского р-на Ярославской обл., ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 2.10.1943 у д. Посудово.

ПАСОЧКА Николай Филиппович, р. в с. Дремайловка Нежинского р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 13.10.1943 у д. Вельямов.

ПЕЛЬКО Павел Данилович, р. в 1905 в с. Вертеевка Нежинского р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 19.11.1943 у д. Вельямов.

ПЕЛЬКО Степан Емельянович, р. в 1903 в с. Вертеевка Нежинского р-на Черниговской обл., ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 30.10.1943 у д. Колыбань.

ПЕЛЮШКО Степан Федорович, р. в 1914 в с. Чемер Козелецкого р-на Черниговской обл., ряд. 9-й шр 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 13.10.1943 у д. Вельямов.

ПЕРЕВОЗЧИКОВ Григорий Иванович, р. в 1919 в д. Пычанка Завьяловского р-на, Удмуртия, ст. серж., командир стрелкового взвода 1181-го сп 356-й сд, погиб 6.10.1943 у д. Березки.

ПЕТРОВ Иван Владимирович, р. в г. Магнитогорск, мл. серж. 896-го сп 211-й Черниговской сд, погиб 7.10.1943 у д. Чниколовичи.

ПЕТУНИН Василий Иванович, р. в 1925 в д. Шаниха Богородского р-на Нижегородской обл., ряд. 1185-го сп 356-й сд, умер от ран в октябре 1943 в ОМСБ-440 в д. Красное.

ПЕТУХ Александр Федорович, р. в 1913 в с. Белогривое Кролевецкого р-на Сумской обл., мл. лейт., погиб 8.10.1943 у д. Чниколовичи.

ПЕТУХОВ Иван Иванович, р. в с. Арбит Советского р-на Кировской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 20.10.1943 у д. Вельямов.

ПИЛИПЕНКО Степан Борисович, р. в 1900 в с. Тулиголова Глуховского р-на Сумской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 20.11.1943 у д. Посудово.

ПИСКУНОВ Иван Сидорович (Федорович), р. в 1922 в д. Федоровка Угличского р-на Ярославской обл., ефр. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Вельямов.

ПИШУН Ишкуват, р. в Кашкадарьинской обл., Узбекистан, ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 1.10.1943 у д. Посудово.

ПОГОДИН Михаил Иванович, р. в д. Зубенкино Ингашевского р-на Красноярского края, ряд. 1128-го сп 336-й сд, погиб 5.10.1943 у д. Ники.

ПОДГОРНЫЙ Иван Викторович, р. в с. Любеч Репкинского р-на Черниговской обл., капитан 163-го авиаполка, погиб 5.10.1943 у д. Нижние Жары.

ПОДКОПЦЕВ Николай Федорович, р. в с. Дивское Болховского р-на Орловской обл., ряд., умер от ран в ОМСБ-431.

ПОДМАРКОВ Иван Сергеевич, р. в п. Зубчанновка г. Самары, ряд. 54-го гв. кп 14-й гв. кд, погиб 3.10.1943 у х. Кольце.

ПОЗДЕЕВ Александр Степанович, ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 26.9.1943 у д. Голубовка.

ПОЛЯНИН Тихон Дмитриевич, р. в Тарханском р-не, Татария, лейт. 78-го сп 74-й сд, погиб 28.9.1943 у д. Вялье.

ПОНОМАРЕНКО Николай (Никифор) Васильевич, р. в с. Дягово Менского р-на Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 30.10.1943 у д. Карловка.

ПОНОМАРЁВ Василий Андреевич, р. в 1908 в с. Щигры Щебекинского р-на Курской обл., ряд., писарь-каптенармус 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 18.11.1943 у д. Посудово.

ПОПЕЛО Ефим Яковлевич, р. в с. Риботин Коропского р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 9.10.1943 у д. Вельямов.

ПОПКО Михаил Афанасьевич, р. в 1909 в с. Ярославец Глуховского р-на Сумской обл., ст. серж. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 14.10.1943 у д. Посудово.

ПОПОВ Владимир Борисович, р. в 1901 в с. Кайгородок Сысольского р-на, Коми АССР, ряд. 74-й сд, погиб 27.9.1943 у д. Вельямов.

ПОПОВ Иван Васильевич, р. в 1925 в с. Ново-Саратовка Кедовского р-на, Азербайджан, ряд. 53-го гв. кп, погиб 4.10.1943 у х. Колыбанский.

ПОПОВИЧ Иван Андреевич, р. в с. Корнеевка Веселовского р-на Запорожской обл., ст. серж., погиб 4.10.1943 у д. Колыбань.

ПОРТЯНКО Дмитрий Аверьянович, р. в с. Атюша Коропского р-на Черниговской обл., ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 13.10.1943 у д. Посудово.

ПОСТНИКОВ Александр Ефремович, р. в Исовском р-не Свердловской обл., старшина 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб в ноябре 1943 у д. Вельямов.

ПОТАПОВ Петр Тимофеевич, р. в 1902, ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Вельямов.

ПРАХОВ Михаил Иванович, гв. серж. 54-го гв. кп 14-й гв. кд, погиб 5.10.1943 у х. Капоренский.

34

ПРИПУНТИН Лука Калистратович, р. в 1906 в Уфимском р-не, Башкирия, ряд., погиб 11.10.1943 у д. Нивки.

ПРИЩЕПА Степан Ильич, р. в 1923 в с. Вертеевка Нежинского р-на Черниговской обл., мл. серж. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 20.11.1943 у д. Вельямов.

ПРОСЕЛЕНКО Петр Семенович, р. в 1903 в с. Погарщино Лохвицкого р-на Полтавской обл., ст. серж., командир орудия 896-го сп 211-й Черниговской сд, погиб 6.10.1943 у д. Чиколовичи.

ПУШКАРЕВ Василий Федорович, р. в д. Абросы Воткинского р-на, Удмуртия, ряд. 1130-го сп 336-й сд, погиб 2.10.1943 у д. Нивки.

ПУШНЯ (ПУТРЯ) Павел Григорьевич, р. в п. Белышев Новошахтинского р-на Ростовской обл., ряд. 896-го сп 211-й Черниговской сд, погиб 5.10.1943 у д. Чиколовичи.

РАДАЕВ Виктор Григорьевич, мл. лейт. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 2.10.1943 у д. Посудово.

РАДЖАНОВ Хамид, р. в 1916, ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Вельямов.

РАДЧЕНКО Иван Степанович, р. в 1923 в с. Конашевка Борзнянского р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 23.11.1943 у д. Колыбань.

РАЗБОЙ Николай Сергеевич, р. в Жнхаревском с/с Урицкого р-на Орловской обл., ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 10.10.1943 у д. Колыбань.

РАМАЗАШВИЛИ Дмитрий Давидович, р. в 1921 в с. Цилкани Цхетского р-на, Грузия, мл. серж. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 11.10.1943 у д. Пасека.

РАХМАНОВ Астан, р. в 1895 в Голосинском с/с Бухарской обл., Узбекистан, ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 2.10.1943 у д. Колыбань.

РЖАВЦЕВ Алексей Ефимович, р. в 1925 в д. Горный Холм Козельского р-на Смоленской обл., ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 28.9.1943 у д. Новые Ляды.

РЕДНИКИН Иван Федорович, р. в 1909 в д. Барташевка Кромского р-на Орловской обл., ряд. 896-го сп 211-й Черниговской сд, погиб 4.10.1943 у д. Чиколовичи.

РЕПИН Николай Николаевич, р. в с. Никольское Шекинского р-на Вологодской обл., ряд. 109-го сп 74-й сд, погиб 27.9.1943 у д. Колыбань.

РОДАЙКИН Никифор Никитич, ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 15.11.1943 у д. Вельямов.

РОДЧЕНКО Яков Игнатьевич, р. в с. Слоут Глуховского р-на Сумской обл., ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 10.10.1943 у д. Посудово.

РОДЫЧКИН Михаил Федорович, мл. серж. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 2.10.1943 у д. Посудово.

РОЛДУГИН Николай Федорович, р. в с. Кузовка Грязинского р-на Липецкой обл., мл. лейт. 896-го сп 211-й Черниговской сд, погиб 5.10.1943 у д. Чиколовичи.

РОМАНОВ Николай Даинлович, р. в с. Пречистая Гора Юрьев-Польского р-на Владимирской обл., мл. лейт. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 2.10.1943 у д. Посудово.

РОСЛАВЦЕВ Дмитрий Иванович, ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 26.9.1943 у д. Голубовка.

РУКАВЦЕВ Василий Николаевич, р. в с. Таврово Новоусманского р-на Воронежской обл., ряд. 1128-го сп 336-й сд, погиб 23.10.1943 у д. Людвинов.

РУМЯНЦЕВ Викул Григорьевич, р. в с. Тонкино Нижегородской обл., ст. серж., погиб 2.3.1944.

РУСАНОВ Степан Федорович, р. в с. Луговое Воткинского р-на, Удмуртия, ряд. 1130-го сп 336-й сд, погиб 2.10.1943 у д. Нивки.

РУЧКА Николай Евсеевич, р. в 1902 в с. Оленевка Борзнянского р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 7.11.1943 у д. Вельямов.

РЫБАК Владимир Иванович, р. в 1904 в с. Матиевка Бахмачского р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 21.11.1943 у д. Вельямов.

РЫЖЕНКО Иван Герасимович, р. в 1900 в с. Переходовка Куликовского р-на Черниговской обл., ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 21.10.1943 у д. Колыбань.

РЫЖИЙ Иван Трофимович, р. в с. Алтыновка Кролевецкого р-на Сумской обл., ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 11.10.1943 у д. Посудово.

РЫЖОВ Федор Иванович, р. в с. Груденики Ромешковского р-на Тверской обл., гв. ряд. 55-го гв. кп 15-й гв. кд, погиб 2.10.1943 у д. Колыбань.

САВАЛКОВ Иван Иванович, р. в 1924 в д. Речица Кромского р-на Орловской обл., ряд. 896-го сп 211-й Черниговской сд, погиб 4.10.1943 у д. Чиколовичи.

САВЕЛЬЕВ Семен Степанович, ряд., погиб 3.10.1943 у д. Пристанское.

САВИЧ Александр Федорович, р. в 1908 в с. Атюша Батуринского р-на Черниговской обл., ряд. 9-й шр 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 12.11.1943 у д. Вельямов.

САВОН Петр Аксентьевич, р. в 1914 в с. Вольное Коропского р-на Черниговской обл., ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 13.10.1943 у д. Колыбань.

САВОСИН Александр Федорович, р. в 1925 в с. Андросовка Бутянского р-на Нижегородской обл., мл. серж. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 10.10.1943 у д. Посудово.

САКСИН Николай Иванович, р. в 1919 в с. Личадеево Ардатского р-на Нижегородской обл., ст. лейт. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 2.10.1943 у д. Посудово.

САЛОМАХА Иван Арестович, р. в 1912 в с. Корховка Михайло-Коцюбинского р-на Черниговской обл., ряд. 9-й шр 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 19.11.1943 у д. Вельямов.

САЛЬКОВ Николай Михайлович, р. в с. Пступки Новосильского р-на Орловской обл., ряд.

36

292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 12.10.1943 у д. Посудово.

САЛЬКОВ Николай Тихонович, р. в с. Петушки Новосильского р-на Орловской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 2.10.1943 у д. Вельямов.

САМАРИН Манцип Иваиович, мл. серж. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 1.10.1943 у д. Посудово.

САНИН Виктор Стспанович, р. в г. Фрунзе, Киргизия, ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 2.10.1943 у д. Посудово.

САРАТОВ Александр Филиппович, призывался Плавским РВК Тульской обл., ефр., погиб осенью 1943.

САФОНОВ Василий Федорович, р. в с. Сафоновка Темниковского р-на, Мордовия, погиб 4.10.1943 у д. Нивки.

САФОНОВ Павел Петрович, р. в 1924, ст. серж., погиб 7.11.1943 у д. Вельямов.

САФОНОВ Павел Федорович, р. в д. Сафоновка Темниковского р-на, Мордовия, ст. серж., погиб 7.11.1943 у д. Вельямов.

СВИСТЕЛЬНИК Владнмир Николаевич, р. в 1906 в с. Вольное Коропского р-на Черниговской обл., ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 13.10.1943 у д. Посудово.

СВИСТЕЛЬНИК Иваи Данилович, р. в с. Райгородок Коропского р-на Черниговской обл., ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 9.10.1943 у д. Колыбань.

СВИСТУН Сергей Иванович, р. в 1908 в с. Мотиевка Батуринского р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 12.11.1943 у д. Вельямов.

СГОННИКОВ Даниил Игиатьевич, р. в Чернолнковском р-не Волгоградской обл., ряд. 28-го отдельного б-на механизации 3-го Украинского фронта, погиб 25.11.1943 у д. Колыбань.

СЕДЫХ Григорий Лукич, старшина 78-го сп 74-й сд, погиб 29.9.1943 у д. Вельямов.

СЕЛИВАНОВ Михаил Данилович, р. в г. Камень-на-Обн, ряд., умер от ран 4.10.1943 в ОМСБ-431 у д. Нивки.

СЕМЕНЕЦ Василий Ефимович, р. в 1905 в с. Ленинское Кролевецкого р-на Сумской обл., ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 13.10.1943 у д. Посудово.

СЕМЕНЕЦ Иваи Дмитриевич, р. в с. Райгородок Черниговской обл., ряд., погиб 13.11.1943 у д. Колыбань.

СЕМЕНОВ Степан Степаиович, р. в д. Красниково, гв. ряд. 54-го гв. кп 14-й гв. кд, погиб 3.10.1943 у х. Кольце.

СЕРГЕЕВ Иван Григорьевич, р. в г. Самара, ряд. 67-го ВСО, погиб 13.6.1943 в Комаринском р-не.

СЕРГИЕНКО Андрей Егорович, р. в 1924 в с. Скоренец Черниговского р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 11.11.1943 у д. Вельямов.

СЕРГИЕНКО Михаил Деинсович, р. в 1907 в с. Любомудровка Борзнянского р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 12.11.1943 у д. Вельямов.

СЕРДЕТЕНКО Михаил Демьянович, р. в с. Спасо-Можаровка Треповского с/с Кировоградской обл., гв. ряд. 56-го гв. кп 14-й гв. кд, погиб 4.10.1943 у д. Новые Ляды.

СЕРЕЖНИКОВ Александр Иванович, р. в 1914 в Белокалитвенском р-не Ростовской обл., майор, погиб 2.10.1943 у д. Катичев.

СЕРИКОВ Иван Васильевич, серж., погиб 3.10.1943 у д. Вельямов.

СИДОРЕНКО Александр Федорович, р. в с. Грузское Сумской обл., ряд. 894-го сп 211-й Черниговской сд, погиб 21.10.1943 у д. Верхние Жары.

СИДОРОВ Алексей Акимович, р. в 1926 в д. Ивановка Тербуновского р-иа Липецкой обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Вельямов.

СИДОРОВ Михаил Пантелеевич, р. в 1922 в с. Прилепы Хомутецкого р-на Курской обл., ряд., разведчик 74-й сд, погиб 25.9.1943 у д. Посудово.

СИЗОВ Андрей Алексеевич, р. в 1921 в д. Трусово Ефремовского р-на Тульской обл., мл. серж. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 6.10.1943 у д. Колыбань.

СИЛЕНКОВ Виктор Анисимович, р. в 1922 в г. Чугуев Харьковской обл., ряд., химик 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 2.10.1943 у д. Посудово.

СИМАКОВ Петр Григорьевич, мл. серж. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 27.9.1943 у д. Новые Ляды.

СИМОНОВ Григорий Тихонович, р. в 1910 в с. Алексеевка Борского р-на Самарской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 20.11.1943 у д. Вельямов.

СИНОТОВ Василий Александрович, р. в 1920 в раб. п. Заметчино Пензенской обл., гв. ст. лейт. 56-го гв. кп 14-й гв. кд, погиб 5.10.1943.

СИНЦОВ Дмитрий Игнатьевич, р. в с. Боровое Новоусменского р-на Воронежской обл., ряд. 1128-го сп 336-й сд, погиб 18.12.1943 у д. Иванки.

СЛАВНОВ Николай Андреевич, р. в 1924 на ст. Назрань, Чечено-Ингушетия, ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 13.10.1943 у д. Посудово.

СМАЛЬ Федор Федорович, р. в 1905 в с. Титовка Нежинского р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 7.11.1943 у д. Вельямов.

СМИРНОВ Александр Васильевич, мл. серж. 375-го сп 219-й сд, погиб 2.10.1943 у д. Посудово.

СМИРНОВ Иваи Иванович, р. в д. Марьино Ветлужского р-на Нижегородской обл., гв. ефр. 114-го тп, погиб 4.10.1943 у д. Колыбань.

СМИРНОВ Михаил Васильевич, ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 28.9.1943.

СМИРНОВ Николай Васильевич, р. в 1902 в с. Кузнецово Чаицорского р-на Вологодской обл., ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб в октябре 1943 у д. Вельямов.

СМИЯН Николай Гаврилович, р. в 1912 в с. Карыльское Коропского р-на Черниговской

38

обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 7.11.1943 у д. Вельямов.

СМОЛИН Григорий Архипович, р. в г. Москва, ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 13.10.1943 у д. Колыбань.

СМЫК Николай Николаевич, р. в с. Грузское Кролевецкого р-на Сумской обл., ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 9.10.1943 у д. Колыбань.

СОВА Борис Иванович, р. в 1910 в с. Проторы Комаровского р-на Черниговской обл., ряд. 9-й шр 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 14.10.1943 у д. Вельямов.

СОКОЛОВ Петр Иванович, р. в с. Сорма Ершовского р-на Саратовской обл., серж. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 13.10.1943 у д. Колыбань.

СОЛОВЬЕВ Алексей Петрович, р. в д. Новоселов Медведевского р-на, Марийская АССР, ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 6.10.1943 у д. Колыбань.

СОМОК Петр Дорофеевич, р. в с. Любитово Конотопского р-на Сумской обл., ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 5.10.1943 у д. Колыбань.

СОПОВ Федор Илларионович, серж. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 5.10.1943 у д. Иванки.

СОРОКИН Александр Игнатьевич (Иннокентьевич), р. в п. Холбон Читинской обл., мл. серж. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Вельямов.

СОРОКИН Иван Семенович, ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Вельямов.

СОХИН Иван Степанович, р. в п. Оптино г. Козельска Калужской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 2.10.1943 у д. Голубовка.

СТАРУТИНСКИЙ Дмитрий Федорович, р. в п. Раздольное Крымской обл., ефр. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 28.9.1943 у д. Вельямов.

СТАРУТИНСКИЙ Дмитрий Федорович, р. в 1905 в с. Новокневское Херсонской обл., мл. серж., погиб 28.9.1943 у ст. Посудово.

СТУПАК Михаил Павлович, р. в с. Доброгово Кролевецкого р-на Сумской обл., ряд. 7-го б-на ВНОС, погиб 26.10.1943 у д. Посудово.

СУЗДАЛЬ Григорий Давидович, гв. ряд. в/ч 57660, погиб 4.12.1943 у д. Александровка.

СУЛТАНОВ Мурзамурат, р. в 1925 в Чадакском с/с Папского р-на Ферганской обл., Узбекистан, ряд. 360-го сп 74-й сд, погиб 26.9.1943 у д. Посудово.

СУМАТОВ Фахри, р. в 1915 в Бухарском р-не, Узбекистан, ряд 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Вельямов.

СУРКОВ Николай Иванович, ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 4.10.1943 у д. Вельямов.

СУСЛА Семен Васильевич, р. в 1908 в с. Смолянка Олишевского р-на Черниговской обл., ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 18.11.1943 у д. Колыбань.

СУХАНОВ Василий Михайлович, р. в д. Н. Тойма Полянского р-на Кировской обл., ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 5.10.1943 у д. Посудово.

СУХАНЬ Федор Петрович, р. на х. Грозный Ясеноватского р-на Донецкой обл., ряд. 1282-го армейского полка ПВО, погиб 5.10.1943 у д. Нивки.

СЫРОИД Николай Федосьевич, р. в г. п. Борзна Черниговской обл., ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 9.10.1943 у д. Колыбань.

ТАКМЕНИНОВ Петр Петрович, р. в д. Бородиловка Варненского р-на Челябинской обл., мл. серж. 1132-го сп 336-й сд, погиб 6.10.1943 у д. Нивки.

ТАЛДЫКИН Сандал Кириллович, р. в 1916 в с. Успенское, ст. серж. 151-го сп 8-й сд, погиб 25.9.1943 у д. Чиколовичи.

ТАНТАШЕВ Шамиль Хасаиович, р. в 1921 в с. Азеево Ермишинского р-на Рязанской обл., ряд., умер от ран 18.4.1944 в ЭГ-3240 в д. Березки.

ТАРАКАНОВСКИЙ Константин Федорович, р. в 1912 на приске Веселый Бадайбинского р-на Иркутской обл., ряд. 896-го сп 211-й Черниговской сд, погиб 5.10.1943 у д. Чиколовичи.

ТАРАСОВ Кузьма Матвеевич, р. в с. Красновка Шарангского р-на Нижегородской обл., ряд., умер от ран 5.10.1943 в ОМСБ-431 у д. Нивки.

ТАУЛБАЕВ Отакули, р. в Джувалинском р-не Джамбульской обл., Казахстан, ряд. 56-го гв. кп 14-й гв. кд, погиб 28.9.1943 у д. Людвинов.

ТВЕРИТИН Иван Андреевич, р. в с. Макушино Шалыгинского р-на Сумской обл., ряд., умер от ран 11.12.1943 в ЭГ-3240 в д. Березки.

ТЕРЕНТЬЕВ Виктор Николаевич, р. в г. Фрунзе, Киргизия, ряд. 54-го гв. кп 14-й гв. кд, погиб 3.10.1943 у х. Кольце.

ТЕРЕНТЬЕВ Николай Тереитьевич, р. в 1897 в д. Ст. Шалтянское Канашского р-на, Чувашия, ефр., санитар 1181-го сп 356-й сд, погиб 5.10.1943 у д. Людвинов.

ТИШИН Василий Иванович, р. в 1924 в с. Матиевка Бахмачского р-на Черниговской обл., гв. ряд., погиб 4.10.1943 у д. Колыбань.

ТИЩЕНКО Андрей Антонович, р. в 1902 в с. Матиевка Бахмачского р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 12.11.1943 у д. Вельямов.

ТОКАРЕВ Павел Иванович, гв. ряд. 55-го гв. кп 15-й гв. кд, погиб 4.10.1943 у д. Колыбань.

ТОПОРКОВ Иван Михайлович, р. в 1916 в д. Сосновка Сосновского р-на Тамбовской обл., ряд. 360-го сп 74-й сд, погиб 10.10.1943 у д. Чиколовичи.

ТОЦКИЙ Василий Федорович, р. в 1922 в с. Хрепатое Олишевского р-на Черниговской обл., ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 18.11.1943 у х. Колыбанскнй.

ТРЕТЬЯК Александр Кириллович, р. в 1906 в с. Любомудровка Борзнянского р-на Чернигов-

36

ской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 2.11.1943 у д. Вельямов.

ТРЕТЬЯК Иван Емельянович, р. в 1911 в с. Любомудровка Борзнянского р-на Черниговской обл., ряд. 9-й шр 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 15.10.1943 у д. Вельямов.

ТРЕТЬЯК Исак Терентьевич, р. в с. Борки Михайло-Коцюбинского р-на Черниговской обл., партизан отряда им. М. Коцюбинского Черниговского партизанского соединения, погиб 9.7.1943 у г. п. Комарин.

ТРИФОНОВ Дмитрий Сергеевич, р. в с. Радубет Фатежского р-на Курской обл., ряд., погиб 3.10.1943 у х. Кольце.

ТРИШИН Ефрем Алексеевич, р. в 1913 в с. Белоречье Сараевского р-на Рязанской обл., ряд., погиб 13.10.1943.

ТУБОЛЬЦЕВ Григорий Степанович, р. в В.-Смородинском с/с Золотухинского р-на Курской обл., ряд. 271-го Нижиеволжского сп 181-й сд, погиб 27.9.1943 у д. Ляды.

ТУРАШ Алексей Григорьевич, р. в 1905 в с. Ковчин Черниговского р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 20.11.1943 у д. Вельямов.

ТУРСУНОВ Хайдар, р. в 1924 в Камышинском р-не Кашкадарьинской обл., Узбекистан, ряд. 78-го сп 74-й сд, погиб 28.9.1943 у д. Вельямов.

ТУРЧИН Давид Алексеевич, р. в 1906 в с. Райгородок Коропского р-на Черниговской обл., ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 12.10.1943 у д. Посудово.

ТУХТАМАНОВ Алексей Егорович, р. в 1924 в д. Ст. Имоткино Октябрьского р-на, Татария, ряд., умер от ран 4.10.1943 в ОМСБ-440 в д. Красное.

ТЫДЕНЬ Дмитрий Терентьевич, р. в с. Шевченко Глуховского р-на Сумской обл., ряд., умер от ран 15.10.1943 у д. Верхние Жары.

ТЮРИН Дмитрий Иванович, гв. серж. 114-го тп 68-й отбр, погиб 4.10.1943 у д. Колыбань.

ТЮРЯЕВ Николай Андреевич, р. в 1911, ряд. 1130-го сп 336-й сд, погиб 4.10.1943 у д. Нивки.

УЛЬШИН Василий Сергеевич, р. в Березовском с/с Тербунского р-на Липецкой обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Вельямов.

УМАРОВ Урунбай, р. в 1924 в с. Тухтауль Узбекистанского р-на Ферганской обл., ряд. 1321-го сп 415-й сд, погиб 10.10.1943 у д. Колыбань.

УС Ефим Никитич, р. в 1916 в с. Кладьковка Куликовского р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 7.11.1943 у д. Вельямов.

УСЕНКОВ Дмитрий Васильевич, р. в д. Рождественники Купинского р-на Новосибирской обл., ряд. 1130-го сп 336-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Нивки.

УСТИМЕЦ Василий Наумович, р. в 1894 в с. Алтыиовка Кролевецкого р-на Сумской обл., ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 9.10.1943 у д. Посудово.

ФЕДОРЕНКО Григорий Михайлович, р. в 1916 в с. Обтов Кролевецкого р-на Сумской обл., ряд. шр 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 23.10.1943 у д. Посудово.

ФЕДОРЕНКО Павел Афанасьевич, р. в 1904 в Медяновском с/с Купинского р-на Новосибирской обл., ряд. в/ч 56715, погиб 28.9.1943 у д. Нивки.

ФЕНИН Михаил Михайлович, р. в 1925 в д. Бельдяжки Кромского р-на Орловской обл., ряд. в/ч 3412, погиб 15.9.1943 у д. Чиколовичи.

ФИЛАТОВ Николай Никонович (Николаевич), р. в г. Луза Кировской обл., гв. ряд. 239-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 17.10.1943.

ФИЛЕВ Александр Алексеевич, р. в г. Луза Кировской обл., мл. лейт., погиб 3.10.1943 у д. Колыбань.

ФИЛИЧКИН Семен Михайлович, р. в 1925 в д. Красный Клин Козельского р-на Смоленской обл., ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 1.10.1943 у д. Колыбань.

ФИРСЯКОВ (ФИРСАНОВ) Иван Андреевич, р. в Козельском р-не Калужской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 26.9.1943 у д. Голубовка.

ФОМИН Борис Александрович, р. в 1925, ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 27.9.1943 у д. Новые Ляды.

ФОМИН Василий Петрович, р. в 1925 в д. Степановка Орехово-Зуевского р-на Московской обл., ряд. 894-го сп 211-й Черниговской сд, погиб 9.10.1943 у д. Верхние Жары.

ФОМИЧЕВ Иван Алексеевич, р. в 1908 в д. Долженки Сосковского р-на Орловской обл., ряд., пом. командира взвода 9-й шр 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 2.10.1943 у д. Вельямов.

ФРОЛОВ Павел Александрович, ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб в октябре 1943 у д. Вельямов.

ХАЛЕЦКИЙ Даниил Иванович, р. в 1918 в с. Вольное Коропского р-на Черниговской обл., ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 9.10.1943 у д. Посудово.

ХАЛИКОВ Жура, ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Вельямов.

ХАЛТУРИН Алексей Федорович, р. в д. Фомины Лебяжского р-на Кировской обл., ефр. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Вельямов.

ХАЛЯВКИН Михаил Гаврилович, р. в 1905, ряд. 281-го исбн 19-й исбр, п/п 26065, погиб 7.11.1943 у х. Газбуч (бывший Колыбанский с/с).

ХАРОБУРОВ Василий Степанович, р. в с. Олевка Ардатовского р-на, Мордовия, ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 2.10.1943 у д. Посудово.

ХАРЧЕНКО Иван Николаевич, р. в 1898 в с. Орловка Куликовского р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 19.11.1943 у д. Вельямов.

ХЖОВ Терентий Савинович, ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Вельямов.

35

ХРАМЦОВ Георгий Антонович, р. в г. Курган, гв. мл. лейт., военфельдшер 58-го гв. кп 16-й гв. Черниговской кд, погиб 28.9.1943 у д. Нивки.

ХРОМЕНКОВ Алексей Иванович, ст. серж. 675-го Челябинского ап, погиб 7.10.1943 у д. Чиколовичи.

ХУДОЛЕЙ Алексей Васильевич, р. в 1913 в с. Слабин Михайло-Коцюбинского р-на Черниговской обл., ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 18.11.1943 у д. Колыбань.

ЦЕЛИК Григорий Мефодьевич, р. в 1919 в с. Лодыжичи Чернобыльского р-на Киевской обл., гв. ряд. 56-го гв. кп 14-й гв. кд, погиб 4.10.1943 у д. Новые Ляды.

ЧЕБУН Дмитрий Петрович, р. в с. Землянки Глуховского р-на Сумской обл., ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 9.10.1943 у д. Колыбань.

ЧЕМБУЛАШКИН Василий Васильевич, р. в с. Горбуново Усть-Кокшинского р-на, Горно-Алтайская АО, ряд., погиб 5.10.1943 у д. Колыбань.

ЧЕРКАСОВ Лаврентий Никифорович, р. в 1898 в д. Кочевая Сосковского р-на Орловской обл., ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 2.10.1943 у д. Колыбань.

ЧЕРНИКОВ Алексей Аверьянович, гв. ряд. отдельного ади 21-й гв. кд, погиб 4.10.1943 у д. Новые Ляды.

ЧЕРНЫЙ Василий Петрович, р. в 1921 в с. Добротово Кролевецкого р-на Сумской обл., ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 10.10.1943 у д. Посудово.

ЧЕРНЫШ Василий Петрович, р. в с. Ярославец Глуховского р-на Сумской обл., ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 11.10.1943 у д. Посудово.

ЧОБОТОК Иван Иванович, р. в 1905 в с. Грибовка Куликовского р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 12.11.1943 у д. Вельямов.

ЧУРСИН Иван Егорович, р. в 1925 в г. Старый Оскол Белгородской обл., ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 10.10.1943 у д. Колыбань.

ШАВКУН Григорий Петрович, р. в 1924 в с. Александровка Васильевского р-на Днепропетровской обл., серж., погиб 6.10.1943 у д. Чиколовичи.

ШАНУСЬ Кондрат Григорьевич, р. в 1904 в с. Чемер Козелецкого р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 12.11.1943 у д. Вельямов.

ШАРОВ Петр Кузьмич, мл. серж. 375-го иптап 181-й сд, погиб 2.10.1943 у д. Посудово.

ШАТУНОВ Федор Николаевич, р. в 1908 в д. Ново-Копылово Сорочинского р-на Алтайского края, ряд. 1185-го сп 356-й сд, погиб 4.10.1943 у д. Колыбань.

ШВЕЦОВ Михаил Иванович, р. в с. Туманово Арзамасского р-на Нижегородской обл., ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб в октябре 1943 у д. Новые Ляды.

ШЕВЧЕНКО Аким Дмитриевич, р. в 1908 в с. Обмачево Бахмачского р-на Черниговской обл., ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Колыбань.

ШЕПЕЛЕВ Александр Михайлович, р. в 1925 в г. Саратов, серж., командир отделения 1185-го сп 356-й сд, погиб 4.10.1943 у х. Колыбанский.

ШЕСТЕРНЯ Сергей Степанович, р. в с. Любитово Конотопского р-на Сумской обл., ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 7.10.1943 у д. Посудово.

ШЕСТОПАЛ Василий Михайлович, р. в 1907 в с. Чемер Козелецкого р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 12.11.1943 у д. Вельямов.

ШИКАТОВ Василий Ефимович, р. в 1904 в с. Орехово Алексеевского р-на Самарской обл., ст. серж. 1183-го сп 356-й сд, умер от ран 7.10.1943 в ОМСБ-440 в д. Красное.

ШКИЛЬ Михаил Дмитриевич, р. в 1924 в с. Шевченко Глуховского р-на Сумской обл., ряд. 896-го сп 211-й Черниговской сд, умер от ран 19.10.1943 в ОМСБ-292 в д. Верхние Жары.

ШКРИЛЬ Павел Максимович, р. в 1896 в с. Красное Батуринского р-на Черниговской обл., ряд. 6-й роты 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 20.11.1943 у д. Посудово.

ШКУРИН Николай Васильевич, р. в г. Термез Сухардарьинской обл., Узбекистан, ряд. 1130-го сп 336-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Нивки.

ШКЫРЕНКОВ Илларион Филиппович, ряд., погиб 25.11.1943 у д. Чернев.

ШЛЕНЧАК Федор Иванович, р. в 1924 в с. Комаровка Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 13.10.1943 у д. Вельямов.

ШМАТОК Тимофей Ильич, р. в 1916 в с. Карыльское Коропского р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 19.11.1943 у д. Вельямов.

ШТЕЙНГЕТТЕР Юрий Георгиевич, р. в г. Санкт-Петербург, ст. лейт. 875-го ап, погиб 2.10.1943 у д. Посудово.

ШУБЕРТ Георгий Степанович, умер от ран 6.10.1943 в ОМСБ-431 в д. Нивки.

ШУЛЬМАН Михаил Аронович, р. в 1901 в Карачанском р-не Пермской обл., ряд. 78-го сп 74-й сд, погиб 28.9.1943 у д. Вельямов.

ШУРХАЛ Корней Иванович, р. в 1904 в с. Чемер Козелецкого р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 12.11.1943 у д. Вельямов.

ШУРХАЛ Петр Маркович, р. в с. Чемер Козелецкого р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 13.10.1943 у д. Вельямов.

ШУШЕРОВ Николай Иванович, р. в с. Орловка Таловского р-на Воронежской обл., ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 27.9.1943 у д. Новые Ляды.

ЩЕГОЛЕВ Василий Матвеевич, р. в 1922 в с. Комынино Плавского р-на Тульской обл., ст.

серж., командир взвода 1130-го сп 356-й сд, погиб 4.10.1943 у х. Колыбанский.

ЩЕРБАКОВ Дмитрий Афанасьевич, р. в 1911 в д. Красивка Н.-Деревеньковского р-на Орловской обл., мл. серж. 442-й ППС штаба 13-й армии, погиб 4.10.1943.

ЩЕРБАТЫХ Антон Дмитриевич, р. в 1914 в г. Шахты Ростовской обл., ст. серж., погиб 2.10.1943 у д. Чиколовичи.

ЭЙРАЗОВ Мамед, р. в 1923 в г. Баку, ряд., умер от ран 29.9.1943 в ОМСБ-19 в д. Иванки.

ЮДА Макар Иввнович, р. в с. Обложки, ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 10.10.1943 у д. Вельямов.

ЮРЧЕНКО Сергей Васильевич (Савельевич), ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 13.10.1943 у д. Колыбань.

ЮХИМЕНКО Иван Петровнч, р. в 1924 в с. Городище Коропского р-на Черниговской обл., ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 18.11.1943 у х. Колыбанский.

ЮХНО Михаил Кононовнч, р. в с. Атюша Коропского р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 9.10.1943 у д. Вельямов.

ЮШИН Петр Александровнч, р. в 1922 в с. Подлесное Рязанского р-на Рязанской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, умер от ран 4.10.1943 в ОМСБ-19 в д. Иванки.

ЯКОВЕНКО Владимир Ефимовнч, р. в 1904 в с. Видельцы Черниговского р-на Черниговской обл., ряд 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 10.11.1943 у д. Вельямов.

ЯКОВЛЕВ Иван Давидовнч, р. в г. Кустанай, Казахстан, ряд. 442-й ППС штаба 13-й армии, погиб 4.10.1943 у д. Чиколовичи.

ЯКОВЛЕВ Николай Александровнч, Герой Советского Союза, р. в 1924 в с. Сидоровское Усть-Кубинского р-на Волгоградской обл.

ЯКОВЛЕВ Федор Наумовнч, ряд., погиб 23.10.1943 у д. Голубовка.

ЯКУБ Григорий Петровнч, р. в 1906 в с. Бужанка Коропского р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 19.11.1943 у д. Вельямов.

ЯКУБА Петр Игнатьевнч, р. в с. Евлашевка Борзнянского р-на Черниговской обл., ряд. 896-го сп 211-й Черниговский сд, умер от ран 13.10.1943 у д. Чиколовичи.

ЯРИЛИН Виктор Сергеевнч, р. в 1925, мл. серж., погиб 5.10.1943.

ЯРОВ Вафва, р. в 1908 в Коваля-Махметском с/с Бухарской обл., Узбекистан, ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 10.10.1943 у д. Посудово.

ЯРОВОЙ Евмен Николаевнч, р. в с. Красное Узинского р-на Киевской обл., ряд. 918-го ап 356-й сд, погиб 21.10.1943 у д. Людвинов.

ЯРОШ Николай Сильвестровнч, р. в 1902 в с. Драчевщина Олишевского р-на Черниговской обл., ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 18.11.1943 у х. Колыбанский.

ЯРОШЕНКО Андрей Федоровнч, р. в 1915 в д. Александровка Роменского р-на Кировоградской обл., ряд., погиб 3.10.1943 у д. Чиколовичи.

ЯРУЛЛИН Исмаил Валиуукалимоанч, р. в д. Степное Озеро Октябрьского р-на, Татария, ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 4.10.1943 у д. Колыбань.

ЯСТРЕБОВ Александр Петровнч, р. в 1925 в с. Самодуровка Дивеевского р-на Нижегородской обл., мл. серж. 1185-го сп 356-й сд, погиб 5.10.1943 у х. Колыбанский.

ЯЦКЕЕВ Григорий Кузьмнч, гв. ряд. 55-го гв. кп 15-й гв. кд, погиб 4.10.1943 в д. Колыбань.

ЯШИН Василий Филиппович, р. в 1917 в д. Шиховцы Сосковского р-на Орловской обл., ряд. 9-й шр 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 3.10.1943 у д. Вельямов.

ЗАХОРОНЕНИЕ В ДЕРЕВНЕ КАРЛОВКА

БАТЮХ Аникей Власовнч, р. в 1903 в с. Волчок Козелецкого р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 28.10.1943.

ВЕСЕЛОВ Александр Яковлевнч, р. в 1909 в д. Большая Полома Ветлужского р-на Нижегородской обл., старшина, командир взвода 74-й сд, погиб 27.9.1943.

ДОРОШОК Леонтий Семеновнч, р. в 1913 в с. Пакуль Черниговского р-на Черниговской обл., ряд. 507-го сп 148-й сд, погиб 15.10.1943.

ДРОЗДЕНКО Федор Саввнч, р. в 1923 в с. Атюша Коропского р-на Черниговской обл., погиб 10.10.1943.

ЕГОРОВ Константин Никитнч, р. в 1908, ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 31.10.1943.

ИВАШКО Лукьян Архипович, р. в 1909 в с. Орловка Куликовского р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 14.10.1943.

КОЛОМИЙЧЕНКО Иван Михайлович, р. в 1919 в с. Шевченко Борзнянского р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, умер от ран 2.11.1943.

КОРЯГИН Андрей Дмитриевнч, р. в 1901 в п. Ванда Бабаевского р-на Вологодской обл., ряд. 74-й сд, погиб 27.9.1943.

КОТОК Николай Степанович, ряд. 292-го Волжского сп 181-й сд, погиб 14.10.1943.

ПЕРЕПАДЯ Кузьма Иванович, р. в 1923 в п. Короп Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, умер от ран 24.10.1943 в д. Карловка.

ПОЛТОРАЦКИЙ Степан Иванович, р. в 1906 в с. Чемер Козелецкого р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 14.10.1943.

РАЗЫКОВ Ахмет, ряд., погиб 4.10.1943.

РАКУТИН Николай Дмитриевнч, р. в 1925 в д. Новоселово Костромского р-на Ярославской обл., ряд., пулеметчик 360-го сп 74-й сд, погиб 27.9.1943.

РУЧКА Яков Прохорович, р. в 1901 в с. Оленовка Борзнянского р-на Черниговской

обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 6.11.1943.

САВЧЕНКО Пантелей Евстратович, р. в 1898 в с. Митченки Бахмачского р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 3.11.1943.

СИНЕНКО Иван Сидорович, р. в 1916 в с. Пролетарское Коропского р-на Черниговской обл., ряд. 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 1.11.1943.

ТАРАСОВ Виктор Семенович, р. в 1925 в г. Москва, ряд., пулеметчик 360-го сп 74-й сд, погиб 27.9.1943.

ЧЕПЕЛИН Максим Васильевич, ряд., погиб 9.11.1943.

ШОРОХОВ Иван Михайлович, р. в с. Быково Раменского р-на Московской обл., ряд., погиб 5.10.1943.

КРИВЧАНСКИЙ СЕЛЬСОВЕТ

ЗАХОРОНЕНИЕ В ДЕРЕВНЕ КРИВЧА

АКУЛОВ Дмитрий Иванович, ряд., погиб 23.10.1943 у д. Дуброва.

БЕЛОЛЕЕВ Абза Галяутдинович, р. в д. Мурали Апастовского р-на, Татария, ряд., погиб 5.12.1943 у д. Дуброва.

ГАЛАЙКО Сергей Николаевич, р. в 1912, гв. серж., погиб 23.10.1943 у д. Дуброва.

ГЛУХЕНЬКИЙ Герасим Федорович, ряд., погиб 13.11.1943 у д. Дуброва.

ГУЦ Михаил Агафонович, боец 1181-го сп 356-й сд, погиб 27.11.1943 у д. Ново-Алексеевка.

ЗАЙЧИКОВ Антон Борисович, р. в 1903 в с. Ховинское Алексинского р-на Тульской обл., ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 19.11.1943 у д. Дуброва.

КИЧКА Василий Семенович, ряд. 81-й сд, погиб 27.11.1943 у д. Ново-Алексеевка.

КОНОПЛЯНИКОВ Василий Давидович, ряд., погиб 16.12.1943 у д. Дуброва.

КОРОЛЕВ Александр Петрович, р. в 1925 в д. Касаниха Богородского р-на Нижегородской обл., ефр. 1181-го сп 356-й сд, погиб 19.11.1943 у д. Ново-Алексеевка.

КОРОТКОВ Алексей Арсентьевич, р. в г. Пермь, старшина, санинструктор 1181-го сп 356-й сд, погиб 18.11.1943 у д. Дуброва.

КРАВЧЕНКО Терентий Корнилович, р. в 1900 в с. Куликовка Тушичевского р-на Черниговской обл., ряд. 1185-го сп 356 сд, погиб 21.11.1943 у д. Дуброва.

КРАСНОКУТСКИЙ Александр Платонович, р. в Артемовском р-не Донецкой обл., серж. 744-го сп 149-й сд, погиб 18.11.1943 у д. Дуброва.

КУЗНЕЦОВ Иван Петрович, р. в 1925 в Дехтиковском с/с Ряжского р-на Рязанской обл., мл. серж., командир отделения 1181-го сп 356-й сд, погиб 19.11.1943 у д. Ново-Алексеевка.

ЛУЦКИЙ Игнатий Михайлович, р. в 1903 в с. Репки Черниговской обл., ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 18.11.1943 у д. Ново-Алексеевка.

МАТЮШКИН Василий Васильевич, р. в 1925 в с. Вертелим Большакского р-на, Марийская АССР, ряд. 1185-го сп 356-й сд, погиб 21.11.1943 у д. Дуброва.

МЕЛЬНИКОВ Иван Иванович, р. в Болховском р-не Орловской обл., ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 19.11.1943 в д. Демеевка.

НАЗЫРОВ Абдулла, р. в 1923 в Рахтинском р-не Душанбинской обл., Таджикистан, ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 21.11.1943 у д. Ново-Алексеевка.

НОЗДРАЧЕВ Виталий Николаевич, ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 27.11.1943 у д. Ново-Алексеевка.

САЛЬНИКОВ Николай Иванович, р. в 1925 в с. Гаврушетко Барышенского р-на Самарской обл., серж., командир отделения 1183-го сп 356-й сд, погиб 18.11.1943 у д. Дуброва.

ТИМОШЕНКО Иван Федосович, ряд. 81-й сд, погиб 27.11.1943 у д. Ново-Алексеевка.

ТРОШИН Николай Федорович, р. в 1925 в Орехово-Зуевском р-не Московской обл., мл. серж., командир пулеметного расчета 1181-го сп 356-й сд, погиб 21.11.1943 в д. Чирвоная Нива.

ХАЦЕНКО Андрей Нестерович, ряд. 81-й сд, погиб 27.11.1943 в д. Ново-Алексеевка.

ХРУЩ Николай Никифорович, р. в 1907 в с. Куковичи Менского р-на Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 21.11.1943 в д. Ново-Алексеевка.

ЮЩЕНКО Никита Петрович, р. в 1903 в д. Буровка Тупичевского р-на Черниговской обл., ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 21.11.1943 в д. Чирвоная Нива.

По данным ЦАМО РФ, на территории Кривчанского сельсовета также погибли воины:

АБДУЛАЕВ Махатбай, р. в 1906 в г. Наманган, Узбекистан, ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 19.11.1943 у д. Дуброва.

БАРАТОВ Хайдар, р. в 1908 в Канчутском р-не Кулябской обл., Таджикистан, мл. серж., командир отделения 1181-го сп 356-й сд, погиб 19.11.1943 у д. Ново-Алексеевка.

БЕЛЫЙ Трофим Иванович, р. в 1905 в с. Черныш Черниговского р-на Черниговской обл., ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 19.11.1943 у д. Дуброва.

МОИСЕЕВ Иван Пименович, р. в 1907 в г. Новомосковск Тульской обл., ряд., погиб 15.11.1943.

МОЛОШКО Иван Трифонович, р. в 1900 в с. Великий Листвин Тупического р-на Черниговской обл., ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 19.11.1943 у д. Дуброва.

ПОЛЕЧЕНКО Илья Николаевич, р. в 1902 в с. Куликовка Черниговской обл., ефр. 1181-го сп 356-й сд, погиб 21.11.1943 у д. Алексеевка.

РУБЦОВ Степан Митрофанович, р. в 1903 в Барнаульском р-не Новосибирской обл., мл. серж., командир отделения 1181-го сп 356-й сд, погиб 18.11.1943 у д. Ново-Алексеевка.

ХОДЖАЕВ Хиссен, р. в 1901 в Кзыл-Мазарском р-не Кулябской обл., Таджикистан,

ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 21.11.1943 у д. Алексеевка.

ЩЕРБАКОВ Борис Александрович, р. в 1925 в с. Ива Ведского р-на Нижегородской обл., ряд., разведчик 1181-го сп 356-й сд, погиб 21.11.1943 у д. Дуброва.

МАЛЕЙКОВСКИЙ СЕЛЬСОВЕТ

ЗАХОРОНЕНИЕ В ДЕРЕВНЕ МАЛЕЙКИ

БАЖАВЕЦ Иван Сидорович, р. в с. Кудровка Сосницкого р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 22.11.1943 у д. Селец.

БОГУШ Тимофей Иванович, р. в с. Мысы Репкинского р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 18.11.1943 у д. Селец.

БОГУШ Яков Николаевич, р. в с. Мысы Репкинского р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 20.11.1943 у д. Селец.

БОРОДИН Владимир Андреевич, р. в Нижегородской обл., ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 23.11.1943 у д. Городище.

БОРТНИК Николай Никандрович, р. в 1907 в с. Рожновка Ичнянского р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 19.11.1943 у д. Селец.

БУДАШЕВСКИЙ Николай Тимофеевич, р. в 1903 в с. Петрушино Черниговского р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 17.11.1943 у д. Селец.

БУРДЫКАЛОВ Василий Иванович, р. в с. Дибровное Городнянского р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 19.11.1943 у д. Селец.

БЫЧЕК Петр Яковлевич, р. в 1915 в с. Гусавка Менского р-на Черниговской обл., ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 23.11.1943 у д. Городище.

ВОВК Михаил Павлович, р. в с. Новоукраинское Репкинского р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 19.11.1943 у д. Селец.

ВОЙТЕНКО Иван Сафоньевич, р. в 1904 в с. Рожновка Ичнянского р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 19.11.1943 у д. Селец.

ГАННУЩЕНКО Андрей Яковлевич, р. в 1907 в с. Кудровка Сосницкого р-на Черниговской обл., ряд., погиб 18.11.1943 у д. Новый Мокрец.

ГУБАРЬ Матвей Петрович, р. в 1906 в с. Убежичи Репкинского р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 22.11.1943 у д. Селец.

ДЕБЕЛЫЙ Федор Пантелеевич, р. в 1898 в с. Пушкари Репкинского р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 17.11.1943 у д. Селец.

ДОРОШЕНКО Тимофей Иванович, р. в с. Рябцы Чернинговского р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 17.11.1943 у д. Селец.

ЕМЕЛЬЯНЕНКО Роман Иванович, р. в 1907 в г. Чернигов, ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 17.11.1943 у д. Селец.

ЗАХАРОВ Александр Антонович, р. в с. Красный Лог Аннинского р-на Воронежской обл., ряд. 1968-го иптап 44-й истребительной бр, погиб 24.11.1943.

ЗАХАРЧЕНКО Филипп Амвросьевич, р. в 1905 в с. Синявка Борзнянского р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 22.11.1943 у д. Селец.

ЗВЯГИНЦЕВ Егор Федорович, р. в Золотухинском р-не Курской обл., мл. серж. 467-го сп 81-й сд, погиб 22.11.1943 у д. Селец.

ЗОГИЙ Иван Александрович, р. в 1923 в с. Буянки Репкинского р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 17.11.1943 у д. Селец.

ЗОЛКИН Михаил Митрофанович, р. в г. Ливны Орловской обл., ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 23.11.1943 у д. Городище.

КАРПЕНКО Павел Яковлевич, р. в с. Рожновка Ичнянского р-на Черниговской обл., ряд., погиб 19.11.1943 у д. Селец.

КАЧАН Василий Андреевич, р. в 1923 в д. Кобыличи Бобруйского р-на Могилевской обл., ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 20.11.1943 у д. Городище.

КИРЧУК Даниил Григорьевич, р. в 1909 в с. Плехов Черниговского р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 17.11.1943 у д. Селец.

КЛИМЕНОК Прокофий Яковлевич, р. в 1901 в с. Лопатни Репкинского р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 19.11.1943 у д. Селец.

КОЛЯДА Климентий Евдокимович, р. в п. Парофиевка Ичнянского р-на Черниговской обл., ряд. 519-го сп 81-й сд, погиб 17.11.1943 у д. Мокрец.

КОХАН Петр Афанасьевич, р. в 1905 в с. Купчичи Сосницкого р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 22.11.1943 у д. Селец.

КРОТ Иван Степанович, р. в 1912 в с. Ольшаное Сосницкого р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 22.11.1943 у д. Селец.

КРУК Афанасий Иванович, р. в 1905 в с. Ольшаное Сосницкого р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 21.11.1943 у д. Селец.

КРЯЖ Емельян Иванович, р. в 1905 в с. Макишин Городнянского р-на Черниговской обл., ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 20.11.1943 у д. Старый Мокрец.

КУКСА Гавриил Владимирович, р. в 1907 в с. Монастырище Ичнянского р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 24.11.1943 у д. Новый Мокрец.

КУТИК Логвин Гаврилович, р. в 1904 в с. Смяч Щорского р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 18.11.1943 у д. Селец.

ЛЕВЧЕНКО Александр Алексеевич, р. в с. Рожновка Ичнянского р-на Черниговской обл.,

ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 19.11.1943 у д. Селец.

ЛУГИН Петр Андреевич, р. в г. Чернигов, ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 26.11.1943 у д. Селец.

МАЖУГА Авксентий Алексеевич, р. в 1911 в с. Убежичи Репкинского р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 19.11.1943 у д. Селец.

МАЛИНОВСКИЙ Артем Григорьевич, р. в с. Н.-Павловка Никопольского р-на Днепропетровской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 19.11.1943 у д. Селец.

МИЛЕЙКО Александр Тихонович, р. в с. Дибровное Городнянского р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 22.11.1943 у д. Селец.

МИНЕНКО Василий Николаевич, р. в с. Смяч Щорского р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 18.11.1943 у д. Селец.

МОИСЕЕНКО Авдей Иванович, р. в с. Спасское Сосницкого р-на Черниговской обл., ряд. 519-го сп 81-й сд, погиб 19.11.1943 у д. Мокрец.

МОРОЗ Федор Ерофеевич, р в 1898 в с. Стольное Менского р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 22.11.1943 у д. Селец.

ПЕЧЕРА Федор Константинович, р. в 1924 в с. Политрудня Городнянского р-на Черниговской обл., ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 20.11.1943 у д. Городище.

ПОДГОРНЫЙ Николай Николаевич, р. в 1909 в п. Любечь Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 22.11.1943 у д. Селец.

ПОНОМАРЕНКО Даниил Петрович, р. в с. Любечь Репкинского р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 19.11.1943 у д. Селец.

ПРОКОПЕНКО Николай Кузьмич, р. в 1924 в с. Осьмаки Менского р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 18.11.1943.

ПУГАЧЕВ Иван Павлович, ряд. 519-го сп 81-й сд, погиб 16.11.1943 у д. Мокрец.

ПУГУЧ Николай Константинович, р. в 1922 в с. Петрушин Черниговского р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 17.11.1943 у д. Селец.

ПУЛЬКИН Федор Потапович, р. в с. Муранка Шигонского р-на Самарской обл., ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 23.11.1943 у д. Городище.

РАМАСКЕВИЧ Василий Иванович, р. в 1910 в с. Редьковка Репкинского р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 18.11.1943 у д. Селец.

САВЕНКО Алексей Григорьевич, р в с. Бакаевка Ичнянского р-на Черниговской обл., ряд. 519-го сп 81-й сд, погиб 24.11.1943 у д. Новый Мокрец.

САВЕНКОВ Сергей Иосифович, р. в с. Ревякино Ливенского р-на Орловской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 21.11.1943 у д. Селец.

САВИЦКИЙ Иван Дмитриевич, р. в 1904 в с. Купчичи Сосницкого р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 22.11.1943 у д. Селец.

САВЧЕНКО Никифор Ермолаевич, р. в 1915 в с. Заудайка Ичнянского р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 19.11.1943 у д. Селец.

САДЫКОВ Таджибай, ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 19.11.1943 у д. Селец.

СЕРДЮК Василий Петрович, р. в 1907 в с. Роинце Черниговского р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 18.11.1943 у д. Селец.

СЕРЕНЬКИЙ Александр Афанасьевич, р. в 1916 в с. Губари Репкинского р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 21.11.1943 у д. Селец.

СЕРОВ Михаил Николаевич, р. на ст. Вохтага Грязевецкого р-на Вологодской обл., ряд., погиб 23.11.1943 у д. Городище.

СИКИЛИНДА Алексей Александрович, р. в 1901 в с. Ольшаное Сосницкого р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 23.11.1943 у д. Селец.

СКОРЕНОК Иван Павлович, р. в 1924 в с. Пекуровка Городнянского р-на Черниговской обл., ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 23.11.1943 у д. Городище.

СОЛОВЕЙ Константин Авксентьевич, р. в 1906 в г. Чернигов, ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 17.11.1943 у д. Селец.

СОРОКА Алексей Алексеевич, р. в г. Чернигов, ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 20.11.1943 у д. Мокрец.

СОРОКА Исак Савельевич, р. в 1898 в с. Дибровное Городнянского р-на Черниговской обл., ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 20.11.1943 у д. Старый Мокрец.

ТЕРЕМЕЦ Степан Никитич, р. в 1908 в с. Ивашковка Городнянского р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 22.11.1943 у д. Селец.

ТИЩЕНКО Василий Иванович, р. в 1898 в с. Рожновка Ичнянского р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 19.11.1943 у д. Селец.

ТИЩЕНКО Павел Андреевич, р. в Щорском р-не Черниговской обл., ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 23.11.1943 у д. Городище.

ТКАЧЕНКО Иван Дмитриевич, р. в 1917 в с. Семеновка Менского р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 20.11.1943 у д. Селец.

ТКАЧЕНКО Иван Дмитриевич, р. в с. Ковныта Черниговского р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 20.11.1943 у д. Селец.

ТОПЧИЙ Николай Фомич, р. в 1908 в с. Рожновка Ичнянского р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 19.11.1943 у д. Селец.

ТОСЕНКО Тимофей Яковлевич, р. в 1906 в с. Стольное Менского р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 22.11.1943 у д. Селец.

ТРЕЙТЯК Андрей Гаврилович, р. в 1900 в с. Скугары Черниговского р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 22.11.1943 у д. Селец.

ФЕДОТОВ Артем Андреевич, р. в д. Букреевка Ферзиковского р-на Калужской обл., ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 23.11.1943 у д. Городище.

ФЕФА Андрей Семенович, р. в с. Дибровное Городиянского р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 26.11.1943 у д. Селец.

ФИЛИППОВ Матвей Максимович, р. в г. Петропавловск Северо-Казахстанской обл. лейт., погиб 12.10.1943.

ЦЕЛЕБАНЮК Иван Сидорович, р. в 1903 в г. Хмельницкий, ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 19.11.1943 у д. Новый Мокрец.

ЦИМБАЛЮК Иван Сидорович, р. в 1903, мл. серж., погиб 23.11.1943.

ЧУБУК Леонтий Данилович, р. в 1909 в с. Ронще Черниговского р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 17.11.1943 у д. Селец.

ШИГОРИН Федор Иванович, р. в д. Слотино Княгининского р-на Нижегородской обл., ст. серж. 1183-го сп 356-й сд, погиб 23.11.1943 у д. Городище.

ШКОЛИК Григорий Львович, р. в 1905 в с. Смяч Щорского р-на Черниговской обл., ряд. 1183-го сп 81-й сд, погиб 22.11.1943 у д. Селец.

ЮРЧЕНКО Афанасий Андреевич, р. в 1922 в с. Ольшаное Сосницкого р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 19.11.1943 у д. Селец.

ЮРЧЕНКО Иван Васильевич, р. в 1912 в с. Маньки Репкинского р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 18.10.1943 у д. Селец.

ЯКОВЕНКО Василий Николаевич, р. в 1910 в с. Скугары Черниговского р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 17.11.1943 у д. Селец.

ЗАХОРОНЕНИЕ В ДЕРЕВНЕ ПЕТРИЦКОЕ

АБДРАЗАКОВ Балит, р. в 1925 в Катронском с/с Ляйлянского р-на Ошской обл., Киргизия, ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 18.11.1943.

БЕДА Владимир Яковлевич, р. в Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 14.11.1943.

БОРИСЕНКО Федор Федорович, р. в 1916 в с. Голубичи Репкинского р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 18.11.1943.

ГУБАРЕНКО Сергей Саввич, р. в 1918 в с. Разлеты Коропского р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 18.11.1943.

ДОВГУН Федор Трофимович, р. в с. Довжик Черниговского р-на Черниговской обл., ряд. 676-го сп 15-й ордена Ленина Сивашской сд, погиб 16.11.1943.

ЕФИМЕНКО Федор Евлампиевич, р. в 1906 в с. Рожиовка Ичнянского р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 19.11.1943.

ЗОЗУЛЯ Петр Иванович, р. в 1918 в с. Колычевка Черниговского р-на Черниговской обл., ряд. 676-го сп 15-й ордена Ленина Сивашской сд, погиб 18.11.1943.

ИВАНЮК Михаил Сергеевич, р. в с. Рожиовка Ичнянского р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 19.11.1943.

ИОВЕНКО Иван Ефимович, р. в с. Черныш Черниговского р-на Черниговской обл., ряд. 676-го сп 15-й ордена Ленина Сивашской сд, погиб 17.11.1943.

КОРОЛЬКОВ Пантелей Иванович, ряд. 47-го сп 15-й ордена Ленина Сивашской сд, погиб 16.11.1943.

КОТКО Павел Андреевич, р. в с. Заудайка Ичнянского р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 19.11.1943.

КРОТ Леоинд Астафьевич, р. в 1924 в с. Ольшаное Сосницкого р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 18.11.1943.

КУЗУБ Сергей Никитич, р. в 1906 в с. Шиловичи Ичнянского р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 19.11.1943.

КУЛИШ Александр Матвеевич, р. в с. Вороиовка Ичнянского р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 19.11.1943.

КУЦЕНКО Евдоким Федорович, р. в с. Гурбенцы Срабнинского р-на Черниговской обл., ряд. 676-го сп 15-й ордена Ленина Сивашской сд, погиб 17.11.1943.

ЛЕГКОДЫМОВ Иван Тимофеевич, р. в 1925 в с. Асонтьевка Чкаловского р-на Южно-Казахстанской обл., ряд. 676-го (94-го мех.) сп 15-й ордена Ленина Сивашской сд, погиб 11.11.1943.

ЛИТВИНЕНКО Михаил Андреевич, р. в 1911 в с. Матвеевка Сосницкого р-на Черниговской обл., ряд. 676-го сп 15-й ордена Ленина Сивашской сд, погиб 16.11.1943.

ЛОСЕВ Сергей Михайлович, р. в 1902 в с. Россошное Новодеревеньковского р-на Орловской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 17.11.1943.

МАЛЫШ Илларион Павлоаич, р. в 1915 в с. Матвеевка Сосницкого р-на Черниговской обл., ряд. 676-го сп 15-й ордена Ленина Сивашской сд, погиб 17.11.1943.

МАШУРА Николай, ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 18.11.1943.

МОСКАЛЕНКО Федор Андреевич, р. в 1904 в с. Холмы Сосницкого р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 19.11.1943.

МОТЧАНЫЙ Николай Павлович, р. в 1898 в с. Чернотичи Сосницкого р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 19.11.1943.

НАСИРОВ Карачиш Камалович, р. в с. Кородоплы Имишинского р-на, Азербайджан, ряд. 47-го сп 15-й ордена Ленина Сивашской сд, погиб 16.11.1943.

НЕМИРИЧ Михаил Григорьевич, р. в 1921 в с. Вороновка Ичнянского р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 19.11.1943.

НОВИКОВ Петр Васильевич, р. в 1918 в д. Марьевка Самоурского р-на Тамбовской обл.,

мл. серж. 71-го отделения легкопереправочного парка, погиб 29.10.1943.

ОДИНЕЦ Василий Павлович, р. в 1904 в с. Юрьевка Черниговского р-на Черниговской обл., ряд. 676-го сп 15-й ордена Ленина Сивашской сд, погиб 15.11.1943.

ПРОКОПЕНКО Николай Кузьмич, р. в 1924 в с. Осьмаки Менского р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 18.11.1943.

СУЛИМА Иван Иванович, р. в 1924 в с. Осьмаки Менского р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 18.11.1943.

СУСЛИКОВ Петр Семенович, р. в Золотухинском р-не Курской обл., ряд. 676-го сп 15-й ордена Ленина Сивашской сд, погиб 17.11.1943.

ТКАЧЕНКО Иван Саввич, р. в 1907 в с. Рожновка Ичнянского р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 19.11.1943.

ХРОМЕЦ Василий Филиппович, р. в с. Брусилов Черниговского р-на Черниговской обл., ряд. 676-го сп 15-й ордена Ленина Сивашской сд, погиб 15.11.1943.

ЧУГУНОВ Александр Афанасьевич, р. в 1923 в с. Ольшаное Сосницкого р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 16.11.1943.

ШАРОВ Семен Ефимович, р. в с. Радуль Репкинского р-на Черниговской обл., ряд. 676-го сп 15-й ордена Ленина Сивашской сд, погиб 15.11.1943.

ШИРОКОВ Леонид Николаевич, р. в д. Дмитриевка Муромского р-на Владимирской обл., серж. 47-го сп 15-й ордена Ленина Сивашской сд, погиб 19.11.1943.

ЯКУШ Василий Семенович, р. в с. Черныш Черниговского р-на Черниговской обл., ряд. 676-го сп 15-й ордена Ленина Сивашской сд, погиб 16.11.1943.

ЯРОШЕНКО Андрей Моисеевич, р. в с. Рожновка Черниговского р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 18.11.1943.

ЗАХОРОНЕНИЕ В ДЕРЕВНЕ ТЕЛЬМАН

КЛИМЕНКО Павел Иосифович, р. в 1896 в с. Дорогинка Ичнянского р-на Черниговской обл., ряд. 215-го азсп, умер от ран 8.2.1944 в д. Городище.

КОНОНОВ Иван Васильевич, гв. ряд. 237-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, умер от болезни 10.12.1943 в д. Городище.

НЕМОЛЯКИН Дмитрий Федорович, р. в с. Ильинское Хотенецкого р-на Орловской обл., ряд. 1183-го сп 356-й сд, умер от ран 11.1.1944 в ОМСБ-2607 в д. Городище.

ФЕДОСЕНКО Николай Андронович, р. в 1923 в с. Тупичев Черниговской обл., ряд. 1183-го сп 356-й сд, умер от ран 22.11.1943 в д. Городище.

ХАСИЕВ Сардион Иванович, р. в с. Кока, Грузия, ряд. 2-й отдельной мотострелковой разведроты 8-й сд, умер от ран 5.2.1944 в ОМСБ-2607 в д. Городище.

ЮЛДАШЕВ Хоит, р. в Каршинском р-не Кашкадарьинской обл., Узбекистан, ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 13.11.1943 у д. Новый Мокрец.

По данным Черниговского облвоенкомата, так же считаются погибшими за освобождение Малейковского сельсовета и похороненными на его территории воины — уроженцы Черниговщины:

АВРАМЕНКО Феодосий Петрович, р. в 1911 в с. Городище Менского р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 18.11.1943. Похоронен в д. Петрицкое.

БОНДАРЕНКО Михаил Прокофьевич, р. в 1925 в г. Семеновка Черниговской обл., ряд., погиб 31.1.1944 у д. Заречье.

ДЕРКАЧ Василий Афанасьевич, р. в 1923 в с. Внучки Черниговского р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 30.11.1943. Похоронен в д. Селец.

ДЖУМАГУЛОВ Абдула Каинович, р. в 1910 в Алма-Атинской обл., проживал в г. Чернигов, ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 20.11.1943. Похоронен в д. Старый Мокрец.

ЗАВОРОТНЫЙ Василий Михайлович, р. в 1914 в с. Мохнатин Черниговского р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 18.11.1943. Похоронен в д. Селец.

КОЛУБАЙ Андрей Иванович, р. в 1920 в с. Жабинцы Ушицкого р-на Хмельницкой обл., ряд., умер от ран в декабре 1943 в д. Селец.

ЛУКУТИН Михаил Васильевич, р. в 1909, ряд., погиб 19.10.1943 у д. Заречье.

ЛУКЬЯНЕНКО Андрей Антонович, р. в 1906 в с. Петрушин Черниговского р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 18.11.1943. Похоронен в д. Селец.

МАКЛЮК Дмитрий Григорьевич, р. в 1901 в с. Дибровное Городнянского р-на Черниговской обл., ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 20.11.1943. Похоронен в д. Старый Мокрец.

МАЧУЛА Кирилл Петрович, р. в 1918 в с. Лески Борзнянского р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 19.11.1943. Похоронен в д. Селец.

МОЛОЙКО Андрей Тихонович, р. в 1919 в с. Дибровное Городнянского р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 19.11.1943. Похоронен в д. Селец.

НИКИТИН Федор Филиппович, р. в 1914 в с. Ивановка Стодольнического р-на Смоленской обл., ряд., умер от ран 11.3.1944.

ПАВЛЕНКО Иван Ефимович, р. в 1905 в с. Черныш Черниговского р-на Черниговской обл., ряд. 676-го сп 15-й ордена Ленина Сивашской сд, погиб 17.11.1943. Похоронен в д. Петрицкое.

ПОЧЕПНЯ Петр Яковлевич, р. в 1906 в г. Чернигов, ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 17.11.1943. Похоронен в д. Селец.

РЕВА Андрей Семенович, р. в 1908 в с. Дибровное Городнянского р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 26.11.1943. Похоронен в д. Селец.

СТЕПЕНКО Федор Ефимович, р. в 1917 в с. Лукашовка Черниговского р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 19.11.1943. Похоронен в д. Петрицкое.

СТРИЖАК Иван Дмитриевич, р. в с. Купчичи Сосницкого р-на Черниговской обл., ряд. 467-го сп 81-й сд, погиб 22.11.1943. Похоронен в д. Селец.

МАЛОЖИНСКИЙ СЕЛЬСОВЕТ

ЗАХОРОНЕНИЕ В ПОСЕЛКЕ ГРОМКИЙ

АБАНИН Александр Степанович, р. в 1917 в с. Косолапово Усть-Уйского р-на Курганской обл., мл. серж., командир орудия 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 17.10.1943 у х. Власенки.

АВИРОВ Гус, р. в 1903 в Кзыл-Мазарском р-не Кулябской обл., Таджикистан, ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 10.11.1943 у х. Власенки.

АЛАКУЛОВ (АНАКУЛОВ) Халмурат, р. в 1913 в Кушкудукском с/с Постиргамского р-на Самаркандской обл., Узбекистан, гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943 у х. Власенки.

АЛЕКСАНДРОВ Василий Сергеевич, р. в 1914 в с. Бетрь Ульяновского р-на Орловской обл., гв. ст. серж., санинструктор 37-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 1.10.1943 у х. Власенки.

АЛЕКСАНДРОВ Иван Петрович, р. в 1924 в г. Москва, гв. лейт. 17-й гв. тбр, погиб 12.12.1943 у д. Доброгошча.

АПАНАСЕНКО Иван Андреевич, р. в 1924 в с. Кислые Репкинского р-на Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 17.10.1943 у х. Власенки.

БАКЛИЦКИЙ Виктор Афанасьевич, р. в 1925, серж. 105-го отдельного б-на связи 76-й гв. Черниговской сд, погиб 20.10.1943 у х. Власенки.

БАРАНОВ Александр Матвеевич, р. в 1923 в Журавлевском с/с Шабалинского р-на Кировской обл., гв. мл. серж., командир отделения 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 4.10.1943 у х. Власенки.

БЕЗБОРОДКО Михаил Васильевич, р. в 1925 в с. Халикино Дубровского р-на Липецкой обл., ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 12.11.1943 у х. Власенки.

БЕЛОВ Алексей Петрович, р. в 1925 в д. Андреевское Колпинского р-на Тверской обл., гв. серж. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 17.10.1943 у х. Власенки.

БЕНЬКО Николай Кириллович, р. в 1910 в с. Волосковицы Менского р-на Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 21.10.1943 у х. Власенки.

БЕСКРОВНЫЙ Федор Герасимович, р. в 1899 в с. Каменка Самойловского р-на Саратовской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 17.10.1943 у х. Власенки.

БЛОХИН Иван Иванович, р. в 1896 в г. Казань, гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 17.10.1943 у х. Власенки.

БОРИСОВ Виктор Дмитриевич, р. в 1925 а д. Филино Московской обл., мл. серж. 1181-го сп 356-й сд, погиб 23.10.1943 у х. Власенки.

БОРКОВ Петр Александрович, р. в 1925 в д. Татьянкино Лотошинского р-на Московской обл., ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 31.10.1943.

БУКОРЕВ Григорий Михайлович, р. в 1918 в с. Окулово Губинодовского р-на Тверской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943 у х. Власенки.

БУХНО Иван Кириллович, р. в 1906 в г. Мена Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 17.10.1943.

БУШИХИН Дмитрий Сергеевич, р. в 1924 в с. Домочи Л. Толстовского р-на Рязанской обл., гв. ефр. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 17.10.1943 у х. Власенки.

ВАРЮХИН Иван Сергеевич, р. в 1925 в с. Крыловка Шиловского р-на Рязанской обл., ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 31.10.1943 у х. Власенки.

ВОРОБЕЙ Владимир Павлович, р. в 1925 в с. Старые Ярыловичи Репкинского р-на Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943 у х. Власенки.

ВОРОБЬЕВ Павел Иванович, р. в 1925 в с. Афанасиха Краснобаковского р-на Нижегородской обл., мл. серж. 1181-го сп 356-й сд, погиб 17.11.1943 у п. Рытов.

ВОЩИКОВ Григорий Иванович, р. в 1925 в с. Максимово Долматовского р-на Курганской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943 у х. Власенки.

ВЫДРИН Сергей Васильевич, р. в 1901 в с. Поречное Судженского р-на Курской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943 у х. Власенки.

ГАФУРОВ Зоит, р. в 1905 в Ахтебешском с/с Китабского р-на Кашкадарьинской обл., Узбекистан, гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943 у х. Власенки.

ГОЛЯК Паителей Яковлевич, р. в 1907 в с. Дягово Менского р-на Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943 у х. Власенки.

ГРАЧЕВ Александр Игнатьевич, р. в 1925 в п. Алексеевский Шиловского р-на Рязанской обл., ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 4.11.1943 у х. Власенки.

ГРИГОРЬЕВСКИЙ Василий Терентьевич, р. в 1926 в с. Грелинцы Алекшинского р-на Тульской обл., гв. ряд. 37-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 1.10.1943.

ГРИЩЕНКО Петр Михайлович, р. в 1923 в с. Голубичи Репкинского р-на Черниговской обл., гв. ряд., пулеметчик 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 17.10.1943 у х. Власенки.

ДАНИЛОВ Алексей Дмитриевич, р. в 1925 в д. Котяево Бежецкого р-на Тверской обл., ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 17.11.1943 у д. Рытов.

ДЕРЕВЦОВ Алексей Петрович, р. в 1922 в с. Чирюнки Боковского р-на Читинской обл., ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 22.10.1943 у х. Власенки.

Н. Д. Зацарный

ДЕРКАЧ Николай Федорович, р. в 1923 в с. Красное Черниговского р-на Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943 у х. Власенки.

ЕВСТРОНОВ Владимир Егорович, р. в 1900 в п. Белоомут Луковицкого р-на Московской обл., гв. серж., командир отделения 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943 у х. Власенки.

ЕРМОЛЕНКО Семен Апатьевич, р. в 1905 в г. Мена Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 17.10.1943 у х. Власенки.

ЖИДКИХ Иван Петрович, р. в 1908 в п. Уральского завода тяжелого машиностроения г. Екатеринбург, ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 21.11.1943 у д. Рытов.

ЗАКИРОВ Фазил, р. в 1920 в Рохатинском р-не, Таджикистан, ефр. 1181-го сп 356-й сд, погиб 23.10.1943 у х. Власенки.

ЗАЦАРНЫЙ Николай Давидович, р. в 1905 в с. Ново-Иловайка Неклиновского р-на Ростовской обл., гв. старшина 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 29.9.1943 у х. Власенки.

ЗАЯЦ Иван Семенович, р. в 1913 в с. Дягово Менского р-на Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 17.10.1943 у х. Власенки.

ИВАНЕЦ Иван Никифорович, р. в 1895 в с. Змитнев Сосницкого р-на Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943 у х. Власенки.

ИВАНОВ Михаил Васильевич, р. в 1924 в с. Голубиха Репкинского р-на Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 19.10.1943 у х. Власенки.

ИВАНОК Андрей Иванович, р. в 1924 в с. Голубичи Репкинского р-на Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв.сп 12-й гв. сд, погиб 17.10.1943 у х. Власенки.

КАЗАКОВ Федор Павлович, р. в 1925 в г. Самара, гв. серж. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943 у х. Власенки.

КАПИТАН Кирилл Филиппович, ряд., погиб в октябре 1943.

КАРАБАНОВ Григорий Андреевич, р. в 1922 в с. Ново-Девичье Ельниковского р-на, Мордовия, гв. серж. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 19.10.1943 у х. Власенки.

КАРМАЗИН Павел Степанович, р. в 1903 в г. Мена Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 18.10.1943 у х. Власенки.

КИРЮХИН Андрей Васильевич, р. в 1906 в д. Хожайново Болховского р-на Орловской обл., ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 23.10.1943 у х. Власенки.

КИСЕЛЕВ Михаил Федорович, р. в 1912, ряд., погиб 29.9.1943.

КИЯЩКО Николай Петрович, р. в 1924 в с. Дягово Менского р-на Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943 у х. Власенки.

КНЯЗЕВ Николай Александрович, р. в 1925 в д. Беззубово Куровского р-на Московской обл., ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 21.11.1943 у х. Власенки.

КОВАЛЕНКО Петр Онуфриевич, р. в 1917 в с. Блистово Менского р-на Черниговской обл., гв. ряд. управления по учету потерь, погиб 19.10.1943 у х. Власенки.

КОЛОТУХИН Иван Иванович, р. в 1925 в станице Нязепетровской Челябинской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943 у х. Власенки.

КОМАРОВ Евгений Андреевич, р. в 1912 в г. Москва, мл. лейт., командир отделения 1091-го сп 324-й сд, погиб 30.11.1943 у д. Доброгощa.

КОНКИН Иван Ефимович, р. в 1907 в д. Глотово Хвостовичского р-на Орловской обл., ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 22.10.1943 у х. Власенки.

КОРЕНЬ Григорий Иванович, р. в 1924 в с. Блистово Менского р-на Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 19.10.1943 у х. Власенки.

КОРЖОВ Петр Максимович, р. в 1917 в с. Песковка Песковского р-на Воронежской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943 у х. Власенки.

КОРЫТОВ Афанасий Парфенович, р. в 1924 в д. Прошкино Туринского р-на Свердловской обл., гв. мл. серж. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943 у х. Власенки.

КРАСИЕНКО Астап Астапович, р. в 1923 в с. Блистово Менского р-на Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 25.10.1943 у х. Власенки.

КРУК Свирид (Спиридон) Иванович, р. в 1909 в с. Дягово Менского р-на Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943 у х. Власенки.

КРЮКИН Евгений Васильевич, р. в 1912, ряд., погиб 23.10.1943 у д. Жиличи.

КУДРИК Семен Михайлович, р. в 1924 в с. Даничи Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943 у х. Власенки.

КУЗНЕЦОВ Алексей Филиппович, р. в 1925 в п. Мосоловский Ефремовского р-на Тульской обл., мл. серж. 1181-го сп 356-й сд, погиб 31.10.1943 у х. Власенки.

КУЗНЕЦОВ Павел Иосифович, р. в 1909 в д. Кузнецовка Жигаловского р-на Иркутской обл., гв. серж. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943 у х. Власенки.

КУЗЬМИН Иван Иосифович, р. в 1904 в г. Орел, гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943.

ЛАКОМОВ Николай Филиппович, р. в 1924 в Чаусском р-не Могилевской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943 у х. Власенки.

ЛАШКЕВИЧ Михаил Малахович, р. в 1910 в г. Хабаровск, гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 19.10.1943.

ЛАШКЕВИЧ Николай Максимович (Малахович), р в 1924 в с. Дягово Менского р-на Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 19.10.1943 у х. Власенки.

ЛЕОНОВ Ивви Ферапонтович, р. в 1924 в д. Бретье Дросковского р-на Орловской обл., гв. ст. лейт., командир роты 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 14.10.1943 у х. Власенки.

ЛЕСЮТА Никонор Афанасьевич, р. в 1922 в с. Дягово Менского р-на Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 19.10.1943 у х. Власенки.

ЛЕЩЕНКО Александр Прокофьевич, р. в 1924 в г. Чернигов, гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 19.10.1943 у х. Власенки.

ЛИСИЦА Петр Логвинович, р. в 1923 в с. Блистово Менского р-на Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 19.10.1943 у х. Власенки.

ЛИТОВЧЕНКО Карп Михайлович, р. в 1906 в г. Мена Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 19.10.1943 у х. Власенки.

ЛОСЬ Иван Васильевич, р. в 1906 в г. Мена Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 19.10.1943 у х. Власенки.

ЛУКЬЯНЕЦ Тимофей Иванович, р. в 1899 в с. Седнев Черниговского р-на Черниговской обл., ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 21.11.1943 у д. Рытов.

ЛЮДВИК Николай Максимович, р. в 1906 в с. Новоукраинское (Мошковка) Репкинского р-на Черниговской обл., ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 20.11.1943 у д. Рытов.

ЛЯБИН Борис Александрович, р. в 1917 в г. Гамбов, гв. мл. серж., командир отделения 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 8.10.1943 у х. Власенки.

ЛЯКУТИН Александр Семенович, р. в д. Змеиногорка Алтайского края, гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 17.10.1943.

МАЛУКАЛО Павел Иванович, р. в 1907 в с. Мокоичи Менского р-на Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943 у х. Власенки.

МАРЧЕНКО Павел Павлович, р. в 1907 в г. Нижний Новгород, ряд. 17-й гв. тбр, погиб 22.12.1943 у д. Доброгоща.

МАСЛОВ Илья Иввнович, р. в 1903 в д. Зарецкая Болховского р-на Орловской обл., ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 18.11.1943 у д. Рытов.

МАТВЕЕВ Николай Пафиутьевич, р. в 1925 в д. Комлево Воровского р-на Московской обл., ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 23.10.1943.

МИГУЛЯ Александр Федорович, р. в 1907 в г. Мена Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 17.10.1943.

МОГУТНОВ Василий Андреевич, р. в 1925 в Нагайбакском р-ие Челябинской обл., гв. ряд., пулеметчик 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 30.9.1943 у х. Власенки.

МОЖЕЕВ Иван Алексеевич, р. в 1924 в г. Новомосковск, ряд. управления по учету потерь, погиб 15.10.1943 у х. Власенки.

МОИСЕЕВ Иван Анисимович, р. в 1909 в г. Винев Тульской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 15.10.1943 у х. Власенки.

МОРОЗ Иван Михайлович, р. на Украине, ряд., разведчик 356-й сд, погиб 31.10.1943.

МОРОЗОВ Григорий Дмитриевич, р. в 1925 в с. Виленское Михайловского р-на Московской обл., ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 22.10.1943 у х. Власенки.

МОСТЯЕВ Иван Сергеевич, р. в 1922 в Купальском с/с Сопожниковского р-на Рязанской обл., старшина, санинструктор 37-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 1.10.1943 у х. Власенки.

НАГОРНЫЙ Петр Васильевич, р. в 1905 в г. Мена Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 17.10.1943 у х. Власенки.

НАГОРНЫЙ Федор Степанович, р. в 1910 в с. Мокошино Менского р-на Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943 у х. Власенки.

НАЗАРЕНКО Андрей Павлович, р. в 1921 в г. Мена Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943 у х. Власенки.

НАЗАРЕНКО Афанасий Федорович, р. в 1907 в с. Куковичи Менского р-на Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 19.10.1943 у х. Власенки.

НАЗАРОВ Алексей Владимирович, р. в 1924 в г. Казань, гв. мл. лейт., командир отделения 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943 у х. Власенки.

НАЗАРОВ Бурхан, р. в 1913 в Орджоникидзевском р-не, Татария, ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 31.10.1943.

НАМСАРАЕВ Шимит Ватмаевич, р. в 1900 в Заиграевском р-не, Бурят-Монголия, ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 18.10.1943 у д. Рытов.

НЕСУКАЙ Дмитрий Иванович, р. в 1924 в г. Мена Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943 у х. Власенки.

НИКОЛАЕЦ Федор Александрович, р. в с. Мокошино Менского р-на Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 19.10.1943 у х. Власенки.

НОВИКОВ Алексей Андреевич, р. в 1906 в д. Кондратьевка Муровлянского р-на Рязанской обл., ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 16.11.1943 у д. Рытов.

НОВИКОВ Владимир Иванович, р. в г. Санкт-Петербург, гв. мл. серж. 37-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 29.9.1943.

ОДИНЕЦ Алексей Исакович, р. в 1897 в г. Чернигов, гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 15.10.1943.

ПАВЛИКОВ Николай Павлович, р. в 1925 в с. Уч-Майдан Починковского р-на Нижегородской обл., ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 11.11.1943 у х. Власенки.

ПЕТРУСЕНКО Иван Ефимович, р. в 1908 в с. Мокошино Менского р-на Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 19.10.1943 у х. Власенки.

ПОКРОШИНСКИЙ Александр (Андрей) Максимович, р. в 1912 в д. Короткое Быховского р-на Могилевской обл., ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 23.10.1943 у х. Власенки.

ПОКРОШИНСКИЙ Павел Мироновнч, р. в 1910 в д. Короткое Быховского р-на Могилевской обл., ряд., погиб 10.10.1943 у х. Власенки.

ПОЛЕЩУК Иван Яковлевич, р. в 1925 в Таращанском р-не Киевской обл., ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 22.10.1943 у х. Власенки.

ПОПОВ Андриан Иосифович, р. в 1901 в Усольском р-не Иркутской обл., ст. серж. 1181-го сп 356-й сд, погиб 7.11.1943.

ПОПОВ Василий Сергеевич, р. в 1910 в д. Мелечкино Солнечиогорского р-на Московской обл., гв. лейт., командир стрелкового взвода 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943.

ПОПОВ Игнатий Савельевич, р. в 1924 в г. Уфа, Башкирия, гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 1.10.1943 у х. Власенки.

ПОСТАВНОВ Андрей Арсентьевич, р. в 1914 в с. Неклюдово Самарской обл., гв. серж. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943 у х. Власенки.

ПРОЦЕНКО Александр Иванович, р. в г. Краснодарск Запорожской обл., ст. серж. 59-го гв. штурмового истребительного авиаполка, погиб 4.10.1943 у д. Жиличи.

РАДЬКОВ Николай Савельевич, р. в 1922 во Мстиславском р-не Могилевской обл., гв. старшина 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943.

РАСТОРГИН Иван Афанасьевич, р. в 1897 в с. Ленинское Болховского р-на Орловской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 17.10.1943.

РАСТОРГУЕВ Иван Петрович, р. в 1924 в Ново-Залегощенском с/с Залегощенского р-на Орловской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв.сд, погиб 17.10.1943 у х. Власенки.

РАЩУПКИН Иван Федорович, р. в 1923 на ст. Малахово Ухтомского р-на Московской обл., ряд., погиб 5.10.1943 у д. Доброгощa.

РЕДЧЕНКО Павел Мироновнч, р. в 1908 в с. Дягово Менского р-на Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943 у х. Власенки.

РИЗАЕВ Салим, р. в 1912 в Кущевском с/с, ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 23.10.1943 у х. Власенки.

РОДИОНОВ Николай Васильевнч, р. в 1925 в д. Григорьевка Рыбно-Слободского р-на, Татария, ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 22.10.1943 у х. Власенки.

РОДИОНОВ Николай Васильевич, р. в 1910 в д. Григорьевка Рыбио-Слободского р-на, Татария, ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 22.10.1943 у х. Власенки.

РОЗИЕВ Шарип, р. в 1919 в Вобкинском р-не Бухарской обл., Узбекистан, гв. серж., командир отделения 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943.

РУДЕНКО Василий Никитич, р. в 1910 в с. Дягово Менского р-на Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943.

РУЗИЕВ Кази, р. в 1920 в с. Севас Китабского р-на Кашкадарьинской обл., Узбекистан, гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 3.10.1943 у х. Власенки.

РУМЯНЦЕВ Алексей Германович, р. в 1922 в г. Старая Русса Новгородской обл., ряд., разведчик 1183-го сп 356-й сд, погиб 24.10.1943 у д. Жиличи.

САВИН Анатолий Семеиович, р. в 1909 в Белажском р-ие, Удмуртия, гв. мл. серж. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943 у х. Власенки.

САЛИМОВ Давид Сабирович, р. в 1923 в с. Сумаклино Сафакульского р-на Курганской обл., гв. серж. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 2.10.1943 у х. Власенки.

СЕМЕНОВ Юрий Константинович, р. в 1925 в с. Болошово Мытищенского р-на Московской обл., ефр. 1181-го сп 356-й сд, погиб 23.10.1943 у х. Власенки.

СЕРЕДА Иван Илларионович, р. в 1923 в с. Киселевка Меиского р-на Черииговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 19.10.1943 у х. Власенки.

СИДОРОВ Николай Ефимович, р. в 1909 в д. Нижний Катар Буткинского р-на Свердловской обл., мл. серж. 1181-го сп 356-й сд, погиб 10.11.1943 у х. Власенки.

СИМКИН Иван Васильевич, р. в 1909 в п/о Высоковское Робковского р-на Рязанской обл., гв. ст. серж. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 17.10.1943 у х. Власенки.

СКОРОХОД Василий Тихонович, р. в 1922 в с. Куковичи Менского р-на Черииговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943 у х. Власенки.

СНЕТКО Андрей Тарасович, р. в 1905 в г. Мена Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 19.10.1943 у х. Власенки.

СОВА Михаил Гавриилович, р. в 1922 в с. Волосковцы Менского р-на Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 19.10.1943 у х. Власенки.

СОЛОВЕЙ Михаил Лукич, р. в 1913 в с. Вербичи Репкинского р-на Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 17.10.1943 у х. Власенки.

СТЕПАНОВ Иван Андреевич, р. в 1925 в Алексинском р-не Тульской обл., ефр. 1181-го сп 356-й сд, погиб 17.11.1943 у д. Рытов.

СТЕФАНОВИЧ Николай Михайлович, р. в 1924 в г. Мена Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 19.10.1943 у х. Власенки.

СУЛЕЙМАНОВ Исмат, р. в 1914 в Гармском р-не, Таджикистан, ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 23.10.1943 у х. Власенки.

ТАШКИНОВ Сергей Семенович, р. в 1925 в с. Ташкиново Нязепетровского р-на Челябинской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 2.10.1943 у х. Власенки.

ТКАЧЕНКО Емельян Михайлович, р. в 1898 в с. Максаки Менского р-на Черниговской обл., ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 18.11.1943 у д. Рытов.

УДОВЕНКО Дмитрий Григорьевич, р. в 1901 в с. Куковичи Менского р-на Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 19.10.1943 у х. Власенки.

ХАКИМУЛИН Самат, р. в 1925 в д. Ст. Минчер Арского р-на, Татария, ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 23.10.1943 у х. Власенки.

ХМЕЛЕНОК Тимофей Ерофеевич, р. в 1905 в с. Дягово Менского р-на Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 19.10.1943 у х. Власенки.

ХОМРАЕВ Лола, р. в 1905 в Орджоникидзебадском р-не, Таджикистан, ряд., погиб 23.10.1943 у х. Власенки.

ХРАПОНЕНКО Владимир Ильич, р. в 1925 в г. Донецк, гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943 у х. Власенки.

ХРУЩ Михаил Николаевич, р. в 1913 в с. Куковичи Менского р-на Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 19.10.1943 у х. Власенки.

ХРУЩ Петр Иванович, р. в 1921 в с. Куковичи Менского р-на Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 19.10.1943 у х. Власенки.

ХУДОЖНИКОВ Александр Николаевич, р. в 1914 в с. Глядянка Глядянского р-на Курганской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 19.10.1943 у х. Власенки.

ЧКАНА Прокофий Иванович, р. в 1905 в с. Волосковцы Менского р-на Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943 у х. Власенки.

ЧУЛИН Иван Ефремович, р. в 1896 в Ленинском р-не Кемеровской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943.

ЧУРАКОВ Виктор Владимирович, р. в 1925 в д. Курвино Латошинского р-на Московской обл., ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 29.10.1943 у х. Власенки.

ЧУРКАЛО Борис Петрович, р. в 1912 в г. Чернигов, гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943 у х. Власенки.

ШВОРНИКОВ Федор Васильевич, р. в 1901 в с. Бирю-Саром Зоинского р-на, Татария, гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943 у х. Власенки.

ШИКУТА Николай Семенович, р. в 1924 в с. Бобровица Черниговского р-на Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 20.10.1943 у х. Власенки.

ШИШИГА Владимир Николаевич, р. в 1902 в с. Блистовицы Менского р-на Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943 у х. Власенки.

ШКРЕБЕЙ Алексей Семенович, р. в 1923 в с. Мокошино Менского р-на Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 15.10.1943 у х. Власенки.

ЯКИМЕНКО Алексей Михайлович, р. в 1916 в г. Мена Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 19.10.1943 у х. Власенки.

ЯКИМЕНКО Николай Михайлович, р. в 1924 в г. Мена Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943 у х. Власенки.

ЯЩЕНКО Иван Михайлович, р. в 1923 в с. Буянки Репкинского р-на Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 17.10.1943 у х. Власенки.

ЗАХОРОНЕНИЕ В ДЕРЕВНЕ МАЛОЖИН

ВЕДЕРНИКОВ Иван Ильич, р. в д. Город Малмытского р-на Кировской обл., гв. ряд. 78-й отдельной гв. разведроты 76-й гв. Черниговской сд, погиб 6.11.1943 у д. Жиличи.

ДОБРОКВАШИН Дмитрий Артемович, р. в 1920 в г. Оренбург, лейт., погиб 17.11.1943 у д. Бересневка.

ДУБИНА Степан Леонтьевич, р. в 1922 в с. Змитнев Сосницкого р-на Черниговской обл., ряд. 417-й отдельной разведроты 1183-го сп 356-й сд, погиб 19.11.1943 у п. Красная Поляна.

ЕРМОХИН Николай Ильич, р. в 1925 в н. п. Тросно Хвостовичского р-на Орловской обл., ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 4.11.1943 у пристани Бабка.

ЖАТОВ Борис Иванович, р. в Арсентьевском р-не Тульской обл., мл. лейт., погиб 26.8.1943 у п. Рытов.

КАЛИНИН Андрей Андреевич, р. в 1905 в д. Одногулкино Болховского р-на Орловской обл., ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 17.10.1943.

КАРПЕНКО Григорий Никитин, р. в 1907 в Гомельской обл., проживал в Щорском р-не Черниговской обл., ряд., погиб 17.11.1943 у д. Бересневка.

КЛИНКЕНКО Федор Иванович, ряд. 1185-го сп 356-й сд, погиб 6.11.1943.

ЛЮБШИН Семен Кузьмич, р. в 1917 в с. Грязное Выксинского р-на Нижегородской обл., капитан, командир 5-й ср 1181-го сп 356-й сд, погиб 20.10.1943 в д. Маложин.

ПАВЛОВ Лев Михайлович, р. в 1914, гв. лейт., командир взвода 215-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 17.10.1943.

ПОНАСЕНКО Харитон.

ПОПУГАЕВ Алексей Григорьевич, Герой Советского Союза, р. в 1924 в с. Рассыпное Троицкого р-на Луганской обл.

ПОСТЫЛЯКИН Иван Терентьевич, ряд. 297-го гаубичного ап 27-й мехд, погиб 28.6.1943 у п. Красная Поляна.

ПРИХОДЬКО Гавриил Лазаревич, р. в с. Ивашково, ряд. 467-го сп 181-й сд, погиб 22.11.1943.

СЛЕТКИН Иван Сергеевич, р. в 1923 в с. Довжик Семеновского р-на Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943.

По данным ЦАМО РФ и Черниговского облвоенкомата, при освобождении Маложинского сельсовета от немецко-фашистских захватчиков также погибли:

В ДЕРЕВНЕ ЖИЛИЧИ

АНТОНОВ Василий Николаевич, р. в 1925 в д. Дулово Талдомского р-на Московской обл., ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 21.10.1943.

БАРЫШЕВ Константин Андреевич, р. в 1907 в с. Игумено Буйского р-на Ярославской обл., ряд. 1326-го сп 415-й сд, погиб 29.10.1943.

БАТЕНЬКИН Николай Михайлович, р. в 1924 в с. Трубетчино Сызранского р-на Самарской обл., ряд., автоматчик МСПБ 68-й отбр, погиб 17.10.1943.

БИЖУКОВ Валентин Матвеевич, р. в 1925 в с. Иргуши Нижегородской обл., ефр., наводчик 1183-го сп 356-й сд, погиб 29.10.1943.

БОГДАНОВ Александр Васильевич, р. в 1921 в с. Шентала Шенталинского р-на Самарской обл., ряд., автоматчик МСПБ 68-й отбр, пропал без вести 18.10.1943 у д. Жиличи.

БОЛОДУРИН Иван Петрович, Герой Советского Союза, р. в 1905 в с. Старый Город Нижнекамского р-на, Татария, гв. серж., командир пулеметного отделения 234-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 29.9.1943 у х. Власеики.

БОЛОШОВ Василий Васильевич, р. в 1925 в г. Болхов Орловской обл., ряд., погиб 27.10.1943.

БОРЗАНКОВ Андрей Артамонович, р. в д. Слободно Болховского р-на Орловской обл., ряд., погиб 18.10.1943.

БУРШАНОВ Александр Петрович, р. в 1920 в д. Дуброво Есиновского р-на Тверской обл., лейт., командир взвода танков Т-34 2-го тбн 68-й отбр, погиб 20.10.1943.

БУТЫРИН Иван Егорович, р. в 1924 в д. Малая Кутьма Болховского р-на Орловской обл., ряд. 1323-го сп 415-й сд, погиб 25.10.1943.

ГАЛЫШЕВ Дмитрий Александрович, р. в д. Болотово Болховского р-на Орловской обл., гв. ряд., погиб 17.10.1943.

ГЛУМИХИН Борис Иванович, р. в д. Козловка Шабанинского р-на, ряд., погиб 7.10.1943.

ГРИГОРЬЕВ Семен Степанович, р. в 1912 в с. Емантоф Арык-Балыцкого р-на Акмолинской обл., ряд. роты управления 68-й отбр, погиб 19.10.1943.

ГУЛЯЕВ Иван Афанасьевич, р. в 1900 в Дмитровском р-не Курской обл., мл. серж. 68-й отбр, погиб 19.11.1943 у высоты 128,8.

ДАРВИН Петр Николаевич, р. в 1909 в с. Буйгун Сталинского р-на Кемеровской обл., ряд., разведчик 1183-го сп 356-й сд, погиб 24.10.1943.

ЕРЕМЕЕВ Павел Максимович, р. в 1911 в с. Мыши Ужурского р-на Красноярского края, ряд. 1326-го сп 415-й сд, погиб 9.10.1943.

ИВАНОВ Иван Петрович, р. в д. Лютивая Вышневолоцкого р-на Тверской обл., ряд., погиб 17.10.1943.

КАБАНОВ Николай Яковлевич, р. в 1925 в с. Ушаково Нижегородской обл., ряд., пулеметчик 1183-го сп 356-й сд, умер от ран 23.10.1943.

КОВАЛЕВ Николай Николаевич, р. в г. Болхов Орловской обл., гв. ряд. 221-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 15.10.1943.

ЛЯХИН Аркадий Иванович, р. в 1920 в г. Губаха Пермской обл., старшина, пом. командира роты разведки 68-й отбр, погиб 18.10.1943.

МАКАРЕНКО Дмитрий Герасимович, р. в 1923 в с. Белянка Ростовской обл., лейт., командир 2-й минр 1183-го сп 356-й сд, умер от ран 27.10.1943.

МУРГАНОВ Павел Егорович, р. в 1915 в г. Мценск Орловской обл., ряд., погиб 19.10.1943.

МУРЗАЛИЕВ Абыгалим, р. в 1914 в Красногорском р-не Джамбулской обл., Казахстан, ряд. 1326-го сп 415-й сд, погиб 30.10.1943.

НАСЕКИН Василий Николаевич, р. в 1913 в д. Александровка Ижмурского р-на Новосибирской обл., ряд., курсант учебной роты 415-й сд, погиб 15.10.1943.

НИШАНОВ Принкул, р. в 1925 в Джизакском р-не Самаркандской обл., Узбекистан, ряд. 1323-го сп 415-й сд, погиб 25.10.1943.

ПОЗЮРИЧ Владимир Романович, гв. ст. серж., механик-водитель 2-го тбн 68-й отбр, погиб 20.10.1943 у д. Жиличи.

ПОЛИКАРПОВ Сергей Михайлович, р. в 1920 в с. Кощево Белевского р-на Тульской обл., ст. серж., механик-водитель танка Т-70 1-го тбн 68-й отбр, погиб 19.10.1943.

ПОПОВ Иван Андрианович, р. в 1915 в с. Перевозинка Бузулукского р-на Чкаловской обл., ст. серж., механик-водитель танка Т-34 1-го тбн 68-й отбр, погиб 16.10.1943.

РАУШЕНОВ Махомет, р. в 1925 в Ташкентском р-не Бодахшанской обл., ряд. 1326-го сп 415-й сд, погиб 30.10.1943.

РУМЯНЦЕВ Алексей Германович, р. в 1922 в г. Старая Русса Новгородской обл., ряд., разведчик 1183-го сп 356-й сд, погиб 24.10.1943.

САДЫКОВ Ахпориляи, р. в 1908 в Наманганском р-не Наманганской обл., Узбекистан, ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 25.10.1943.

САФОНОВ Анатолий Вениаминович, р. в 1923 в г. Санкт-Петербург, ряд., автоматчик 68-й отбр, пропал без вести 18.10.1943.

САФОНОВ Олег Васильевич, р. в 1925 в с. Бунчиха Краснопахарского р-на Московской обл., ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 24.10.1943.

СЕДОВ Иван Ефимович, р. в 1925 в Ударникском р-не Волгоградской обл., ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 20.10.1943.

СИДОРЕНКО Иван Иванович, р. в 1910 в д. Коровативи Речицкого р-на Гомельской обл., ряд., разведчик 1326-го сп 415-й сд, умер от ран 14.11.1943.

СОРОКОЛЕТОВ Яков Устинович, р. в 1909 в Поспелинском р-не Алтайского края, мл. серж., автоматчик 68-й отбр, погиб 17.10.1943.

ТАГАЕВ Даншул, р. в 1925 в Яблонском р-не Сталинобадской обл., ряд. 1326-го сп 415 сд, погиб 9.10.1943.

ХОБУЛОВ Николай Кириллович, р. в 1905 в с. Бикар Сталинского р-на, Грузия, ряд. 1326-го сп 415-й сд, погиб 30.10.1943.

ХОДЖИХОДЖАЕВ Абдулоос, р. в 1894 в Наманганском р-не Наманганской обл., Узбекистан, ряд. 1326-го сп 415-й сд, погиб 31.10.1943.

ЧИКУЧИНОВ Егор Иванович, р. в 1925 в г. Михайлов Московской обл., ряд., телефонист 1183-го сп 356-й сд, погиб 22.10.1943.

ЯВКИН Иван Игнатьевич, р. в 1924 в Радищенском р-не Самарской обл., ряд., автоматчик 68-й отбр, пропал без вести у д. Жиличи.

В ДЕРЕВНЕ МАЛОЖИН

КОМАРОВ Семен Павлович, р. в 1908 в Егорьевском р-не Московской обл., ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 18.11.1943.

В ПОСЕЛКЕ РЫТОВ

ДЖАБАРОВ Гаиб, р в 1905 в Кзыл-Мазарском р-не Кулябской обл., Таджикистан, ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 17.11.1943.

КОМСАРАЕВ Галит Бадмаевич, р. в 1900 в Загировском р-не, Бурятия, ряд., погиб 18.11.1943.

МИНАЕВ Антон Иванович, р. в 1925 в с. Дашковка Михайловского р-на Московской обл., ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 18.11.1943.

УШАКОВ Иван Яковлевич, р. в 1912 на ст. Бирская Бирского р-на, Еврейская АО, ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 18.11.1943.

ХУДАШОВ Гульмирза, р. в 1909 в Какташском р-не Сталинской обл., ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 18.11.1943.

ЮНИН Иван Иванович, р. в 1922 в г. Болхов Орловской обл., ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 21.11.1943.

В ПОСЕЛКЕ ГРОМКИЙ

АГАФОШИН Григорий Васильевич, р. в 1924 в г. Чернигов, гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 17.10.1943.

АГЕЕВ Сергей Евдокимович, р. в 1924 в с. Букоралы Миасского р-на Челябинской обл., гв. мл. серж., наводчик 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 17.10.1943.

АРМЕДОВ Эссен, р. в 1922 в Калининском р-не Марыйской обл., Туркмения, гв. ряд., наводчик 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943.

АСТАФЬЕВ Борис Васильевич, р. в 1924 в г. Москва, гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 19.10.1943.

АХМЕДОВ Муладжан, р. в 1909 в г. Ленинобад, Татария, гв. ст. серж., командир отделения 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943.

БЕЛИК Григорий Михайлович, р. в 1904 в с. Волостовцы Менского р-на Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 18.10.1943.

БИРЮКОВ Иван Антонович, р. в 1924 в Ермаковском р-не Красноярского края, гв. мл. серж., минометчик 29-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 29.10.1943.

БОГДАНЕНКО Иван Иванович, р. в 1923 в г. Мена Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 19.10.1943.

БОКОВ Павел Николаевич, р. в 1898 в с. Б. Коромь Романовского р-на Саратовской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 17.10.1943.

БОЛОТОВ Петр Николаевич, р. в 1909 в п. Зеленая Роща Бугульминского р-на, Татария, гв. серж., командир отделения 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943.

БРЫЧЕВ Виктор Титович, р. в 1925 в д. Жаворонки Звенигородского р-на Московской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943.

БУЛЫГИН Федор Иванович, р. в 1925 в с. Шадринск Челябинской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 7.10.1943.

БУРЫЕВ Минар, р. в 1924 в Шарчинском р-не Сухардарьинской обл., Узбекистан, гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 3.10.1943.

ВАСИЛЬЕВ Александр Павлович, р. в 1925 в Дубровском с/с Половинского р-на Курганской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 12.10.1943.

ВЕРКА Николай Федорович, р. в 1923 в г. Чернигов, гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943.

ГАЛОТА Иван Петрович, р. в 1910 в Краснопольском р-не Харьковской обл., гв. серж., командир отделения 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 21.10.1943.

ГЛУХОВСКИЙ Арсений Петрович, р. в 1920 на х. Довжик Житомирского р-на Житомирской обл., гв. серж. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 21.10.1943.

ДОЛГИХ Григорий Михайлович, р. в 1925 в г. Рубцовка Алтайского края, гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 5.10.1943.

ДОМРАЧЕВ Николай Семенович, р. в 1924 в г. Москва, гв. мл. серж., наводчик ПТР 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943.

ДУДАРЕВ Иван Михайлович, р. в 1923 в д. Александровка Солонцовского р-на Алтайского края, гв. старшина, командир отделения 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 2.10.1943.

ДУРДУЛЕЕВ Джаханкор, р. в 1912 в Марыйской обл., Туркмения, гв. ряд. 2-й номер ПТР 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 17.10.1943.

ЕГОРОВ Григорий Васильевич, р. в 1923 в Испомцольском р-не Чкаловской обл., гв. мл. серж., командир отеделення 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 6.10.1943.

ЕМЕЛЬКИН Родион Данилович, р. в 1912 в д. Маковка Ельниковского р-на, Мордовия, гв. мл. серж., командир отделения 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 5.10.1943.

ЗАКИРОВ Ислам, р. в 1901 в Декомобадском р-не Кашкадарьинской обл., Узбекистан, гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 7.10.1943.

ЗАЛИТОВ Игнатий Андреевич, р. в 1906 в с. Секлетовск Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943.

ИВАННИКОВ Николай Никитич, р. в 1925 в г. Ефремов Тульской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 5.10.1943.

ИЛЯСОВ Уикай, р. в 1897 в Евставальском р-не Гурьевской обл., Казахстан, гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 3.10.1943.

ИШМАТОВ Шайкур Гаматдинович, р. в 1924 в Механском р-не Курганской обл., гв. мл. серж. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 5.10.1943.

КАЗАКОВ Федор Павлович, р. в 1907 в г. Чувкухатка Самарской обл., гв. серж., командир отделения 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943.

КАМЕНЕВ Андрей Федорович, р. в 1914 в с. Верх. Колыбелька Хлевищенского р-на Воронежской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943.

КАМИЛОВ Салих, р. в 1910 в Чербакинском с/с Свердловского р-на Бухарской обл., Узбекистан, гв. ряд. 37-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 2.10.1943.

КАРАКУЛЬКО Павел Иванович, р. в 1910 в с. Волошовцы Гомельской обл., проживал в Менском р-не Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 18.10.1943.

КИРЬЯНОВ Григорий Никифорович, р. в 1925 в д. Зябровка Гомельского р-на Гомельской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 19.10.1943.

КЛАВДИЕВ Алексей Андреевич, р. в 1925 в Курской обл., призывался Славгородским РВК Алтайского края, гв. ряд., снайпер 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943.

КОПСЯЕВ Михаил Моисеевич, р. в 1924 в д. Петровка Федоровского р-на, Башкирия, гв. мл. серж. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943.

КОРШУНОВ Вениамин Васильевич, р. в 1922 в д. Невешкино Караманшевского р-на Саратовской обл., гв. лейт., командир стрелкового взвода 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943.

КРАПИВИН Павел Иванович, р. в 1925 в Полтавском р-не Челябинской обл., гв. мл. серж., командир отделения 37-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 3.10.1943.

КРАСНЕВСКИЙ Захар Митрофанович, р. в 1910 в д. Горбышевск Бобруйского р-на Могилевской обл., гв. ефр., орудийный номер 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 5.10.1943.

КРЫСАНОВ Александр Григорьевич, р. в 1906 в Михайловском р-не Рязанской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 17.10.1943.

КУЗЬМИН Иван Иосифович, р. в 1904 в г. Орел, гв. ряд., наводчик 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943.

КУЧЕРЕНКО Василий Макарович, р. в 1924 в д. Город Первый Витебской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 19.10.1943.

ЛАЗАРЕНКО Андрей Павлович, р. в 1921 в г. Мена Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943.

МАГАТАЕВ Куваш, р. в 1911 в г. Гурьев, Казахстан, гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943.

МАРАЛЕЕВ Асим, р. в 1908 в Исфаринском р-не, Таджикистан, гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 15.10.1943.

МАШКАЛО Павел Иванович, р. в 1915 в с. Куковичи Менского р-на Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943.

МИГУЛЯ Александр Федорович, р. в 1907 в г. Мена Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 17.10.1943.

МИЛЮТИН Виктор Григорьевич, р. в 1922 в г. Москва, гв. лейт., командир стрелкового отделения 37-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943.

МИРЗОЕВ Анор, р. в 1921 в г. Ура-Тюбе, Таджикистан, гв. лейт., командир минометного взвода 37-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943.

МИРОНОВ Александр Федорович, р. в 1925 в д. Филимоново Миасского р-на Челябинской обл., гв. ряд., орудийный номер 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 15.10.1943.

НАГОРНЫЙ Григорий Еремеевич (Евменович), р. в 1913 в г. Мена Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 19.10.1943.

НАЗАРОВ Рахман, р. в 1895 в Кзыл-Мазарском р-не Кулябской обл., Таджикистан, гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 15.10.1943.

НОВКИН Андрей Ефимович, р. в 1913 в с. Михайлово, ст. Коченевка Новосибирской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 5.10.1943.

ОВЧИННИКОВ Анатолий Захарович, р. в 1924 в г. Тула, гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 18.10.1943.

ОДИНЕЦ Алексей Исакович, р. в 1897 в г. Чернигов, ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943.

ПЕЙЗЕМАТОВ Самбай, р. в 1904 в с. Ленино Кокандского р-на Ферганской обл., Узбекистан, гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943.

ПОТАПЕНКО Павел Митрофанович, р. в 1902 в г. Мена Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 17.10.1943.

ПРОСУЖИЙ Виктор Яковлевич, р. в 1922 в г. Мена Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 3.10.1943.

РАДЬКОВ Николай Савельевич, р. в 1922 во Мстиславском р-не Могилевской обл., гв. старшина 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943.

РЫЖИК Илья Васильевич, р. в 1907 в д. Бабакино Старооскольского р-на Курской обл., гв. мл. серж., минометчик 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943.

САПОРТИЛО Сапар, р. в 1913 в с. Михайловка, ст. Коченевка Новосибирской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 3.10.1943.

СКОРЫЙ Василий Петрович, р. в 1906 в г. Мена Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 19.10.1943.

СТЕПАНОВ Виктор Семенович, р. в 1925 в д. Стрела Уменского р-на Кировской обл., гв. ряд., автоматчик 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943.

ТАРАСОВ Георгий Дмитриевич, р. в 1924 в г. Ирбит Свердловской обл., гв. мл. серж., наводчик 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 4.10.1943.

ТАРАСОВ Сергей Алексеевич, р. в 1915 в с. Тополыюе Вольского р-на Саратовской обл., гв. лейт., командир стредкового взвода 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 17.10.1943.

ТИХОНОВ Григорий Геннадьевич, р. в 1903 в г. Ярославль, гв. ст. серж. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 1.10.1943.

ТОГУЗБАЕВ Тимергили, р. в 1906 в г. Семипалатинск, Казахстан, гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 17.10.1943.

УДОВЕНКО Дмитрий Михайлович, р. в 1924 в с. Куковичи Менского р-на Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 19.10.1943.

УРАЗБАЕВ Метрас, р. в 1898 в Узбекистане, гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 15.10.1943.

ФИЛИМОНОВ Василий Игнатьевич, р. в 1925 в Пермской обл., призывался Нязепетровским РВК Челябинской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 17.10.1943.

ХИСМАТУЛИН Бори Газизович, р. в 1924 в с. Балык Федоровского р-на, Башкирия, гв. мл. серж., наводчик 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 17.10.1943.

ЦЕПЛАКОВ Николай Максимович, р. в 1918 в г. Улан-Удэ, Бурятия, гв. ряд., автоматчик 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943.

ЧАРЫЕВ Азиз, р. в 1921 в ауле Совет Марыйского р-на Марыйской обл., Туркмения, гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 17.10.1943.

ШАРИКОВ Иван Николаевич, р. в 1925 в с. Даниловка Черновецкого р-на Рязанской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 15.10.1943.

ШИВРИТАЛОВ Владимир Матвеевич, р. в 1924 в п. Ворошун Покровского р-на, Башкирия, гв. мл. серж., командир отделения 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943.

ШИПИКОВ Василий Нестерович, р. в 1925 в д. Ельня Можайского р-на Московской обл., гв. ст. серж., командир отделения 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 7.10.1943.

ШУЛЬГА Павел Андреевич, р. в 1922 в г. Мена Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943.

ЩЕПЕТКИН Кузьма Андреевич, р. в 1925 в с. Усцелевшево Колхозиого р-на Челябинской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943.

ЭТКИН Семен Борисович, р. в 1896 в г. Жлобин Гомельской обл., призывался Старобалтачовским РВК, Башкирия, гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 17.10.1943.

ЮНУСОВ Аб..., р. в 1908 в Вобкенском р-не Бухарской обл., Узбекистан, гв. ряд. 37-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 5.10.1943.

ЮЩЕНКО Михаил Михайлович (Максимович), р. в 1921 в с. Волосковцы Менского р-на Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943.

ЯРЫГИН Ефрем Иванович, р. в 1907 в Утеевском р-не Самарской обл., гв. серж., командир отделения 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 3.10.1943.

У ХУТОРА ВЛАСЕНКИ

АРТЕМОВ Никифор Алексеевич, р. в 1900 в д. Хожайново Болховского р-на Орловской обл., ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 23.10.1943.

БАРАШКОВ Иван Яковлевич, р. в 1925 в д. Новоселки Столбищенского р-на, Татария, ефр., командир отделения 1181-го сп 356-й сд, погиб 23.10.1943.

БАСАЛИЕВ Усулджан, р. в 1905 в Чустском р-не Наманганской обл., Узбекистан, ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 27.10.1943.

БУДАРЫГИН Василий Иванович, р. в 1925 в д. Новоселки Столбищенского р-на, Татария, мл. серж., минометчик 1181-го сп 356-й сд, погиб 23.10.1943.

ГАЛИЕВ Закий Галимович, р. в 1910 в Сулжановском с/с Аскинского р-на, Башкирия, гв. серж., командир отделения 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 8.10.1943.

ГАЛУШКО Филипп Михайлович, р. в 1923 в с. Таврия Таврического р-на Восточно-Казахстанской обл., гв. мл. серж., наводчик орудия 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943.

ГОЛУБЯТНИКОВ Алексей Дмитриевич, р. в 1903 в Шевченковском р-не Харьковской обл., гв. старшина 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 15.10.1943.

ГРИШАКОВ Михаил Терентьевич, р. в 1905 в с. Родино Ельнинского р-на Смолеиской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 19.10.1943.

ДЖАБАРОВ Гидрид, р. в 1903 в Галачинском р-не Чарджоуской обл., Туркмения, ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 23.10.1943.

ЖУРАВЛЕВ Владимир Александрович, р. в 1925 в Чебоксарском р-не Вологодской обл., ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 23.10.1943.

КАРЫМОВ Саттар, р. в 1914 в Куташевском р-не Душанбинской обл., Таджикистан, ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 31.10.1943.

КОРЧЕВ Алексей Давыдович, р. в 1924 в Убековском с/с Шалыгинского р-на Сумской обл., гв. мл. серж., пом. наводчика 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 1.10.1943.

КУЛАГИН Александр Петрович, р. в 1908 в с. Кушнаренко, Башкирия, гв. старшина 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 17.10.1943.

КУМАНЕВ Павел Маркелович, Герой Советского Союза, р. в 1917 в с. Андреевка Большеигнатовского р-на, Мордовия, лейт., командир стредкового взвода, погиб 29.9.1943.

МЕЛЬНИКОВ Тимофей Васильевич, р. в 1908 в Воскресенском р-не Саратовской обл., ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 22.10.1943.

САВКИН Иван Устинович, р. в 1909 в Орловской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 3.10.1943.

САЛИМОНЕНКО Николай Филиппович, р. в 1924 в с. Топольное Ольховского р-на Воронежской обл., гв. лейт., командир мпвр 12-й гв. сд, погиб 17.10.1943.

САМСОНОВ Павел Григорьевич, р. в 1913 в с. Ананьево Иссык-Кульского р-на Иссык-Кульской обл., Киргизия, гв. мл. серж., наводчик 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 29.9.1943.

САПАРОВ Хаким, р. в 1914 в Кильсудикском с/с Вобкенского р-на Бухарской обл., Узбекистан, гв. ряд. 37-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 16.10.1943.

СМИРКИН Владимир Тимофеевич, р. в 1924 в ст. Приютово Гремеевского р-на, Башкирия, гв. старшина, командир отделения 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 17.10.1943.

СОКОЛОВ Михаил Александрович, р. в 1900 в г. Иркутск, ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 23.10.1943.

СУЯРОВ Коробай, р. в 1920 в Чунозском р-не Ташкентской обл., Узбекистан, гв. ефр. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 4.10.1943.

ТАЛИЕВ Дуана, р. в 1918 в Тахтогульском р-ие, Киргизия, гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 14.10.1943.

ТЮРИН Иван Васильевич, р. в с. Тр. Горловка Горловского р-на Московской обл., гв. мл. серж. 1181-го сп 356-й сд, погиб 23.10.1943.

ШАЙМОРДАНОВ Хайдар, р. в 1912 в Коктамском р-не, ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 23.10.1943.

ЮРГАЕВ Федор Павлович, р. в 1925 в д. Алешкино Федоровского р-на, Башкирия, ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 23.10.1943.

ЯЩЕНКО Михаил Кузьмич, р. в 1924 в с. Репки Черниговской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 17.10.1943.

НОВОИОЛЧАНСКИЙ СЕЛЬСОВЕТ

ЗАХОРОНЕНИЕ В ДЕРЕВНЕ КРАСНОЕ

БЕРЕЗЕНКО Тимофей Савельевич, р. в 1912, ст. лейт. 234-го мотострелкового пулеметного б-на, умер от ран 4.10.1943 у д. Нивки.

Могила неизвестного советского воина.

По данным ЦАМО РФ, на территории Новоиолчанского сельсовета погибли:

У ДЕРЕВНИ АЛЕКСАНДРОВКА

ПРИХОДЬКО Афанасий Петрович, р. в 1906 в с. Вишневое Репкинского р-на Черниговской обл., гв. ряд. 237-го гв. сп 76-й гв. Черниговской сд, погиб 9.12.1943.

У ДЕРЕВНИ БЕРЕЗКИ

АНТОНОВ Павел Никитич, р. в 1909 в д. Березовка Дмитровского р-на Курской обл., ряд. 9-й шр 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 27.9.1943.

БОГРОВ Георгий Фролович, р. в 1910 в с. Прошклево Дмитровского р-на Курской обл., ряд. 9-й шр 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 27.9.1943.

ВОЛОДИН Николай Михайлович, р. в 1911 в с. Березовка Вязовского р-на Волгоградской обл., ряд. 74-й сд, погиб 25.9.1943.

КОБОЧКИН Виктор Михайлович, р. в 1924 в г. Москва, ряд., разведчик 417-й отдельной разведроты 356-й сд, погиб 3.10.1943.

КОНОВАЛОВ Григорий Ильич, р. в 1908 в д. Ключиково Сосновского р-на Орловской обл., ряд. 9-й шр 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 27.9.1943.

НИКИШИН Дмитрий Гаврилович, р. в 1912 в с. Обратеево Дмитровского р-на Курской обл., ряд. 9-й шр 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 27.9.1943.

СМОЛЯНИНОВ Андрей Васильевич, р. в 1913 в п. завода Усть-Катоф Ивановского р-на Челябинской обл., ряд. 9-й шр 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 27.9.1943.

ШЕМЯКИН Николай Георгиевич, р. в 1918 в с. Солонец-Подольское Великомихайловского р-на Курской обл., ефр., разведчик 417-й отдельной разведроты 1181-го сп 356-й сд, погиб 3.10.1943.

У ДЕРЕВНИ КОПОРЕНКА

ВИЛКОВ Иван Федосеевич, р. в 1925 в д. Вилки Вознесенского р-на Нижегородской обл., мл. серж., пом. командира отделения 1183-го сп 356-й сд, погиб 3.10.1943.

ДЖАМПУЗОВ Кашаи, р. в 1893 в Ленинском с/с Каратоского р-на Чимкентской обл., Казахстан, ряд. 9-й шр 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 5.11.1943.

КАРАСЬ Марк Архипович, р. в 1903 в д. Алтыновка Кролевецкого р-на Сумской обл., ряд. 9-й шр 288-го Сталинградского сп 181-й сд, погиб 15.11.1943.

У ДЕРЕВНИ КРАСНОЕ

АШАНОВ Ультжиин, ряд., умер от ран 6.10.1943 в ОМСБ-440.

БЕССЕМБАЕВ Айтабай, р. в 1907 в кишлаке Алшабас Каратаевского р-на Чимкентской обл., Казахстан, ряд. 1185-го сп 356-й сд, умер от ран 5.10.1943.

БОНДАРЧУК Татьяна Терентьевна, мл. командир 1323-го сп 415-й сд, умерла от ран 5.10.1943.

ВАНКОВ Николай Петрович, р. в 1923 в д. Ямново Барского р-на Нижегородской обл.,

серж., пулеметчик 1185-го сп 356-й сд, умер от ран 6.10.1943.

ЗАХАРИН Петр Иванович, р. в 1915 в г. Дятьково Брянской обл., гв. серж. 52-го гв. кп 15-й гв. кд, умер от ран 5.10.1943 в ОМСБ-440.

СЯМСАД (имя и отчество неизвестно), умер от ран 8.10.1943 в ОМСБ-440.

ТИХИНЯ Дмитрий Парфирьевич, р. в 1919 на ст. Горочичи Калинковичского р-на Гомельской обл., мл. командир, умер от ран 4.10.1943 в ОМСБ-440.

УСМАНОВ Каирджан, гв. ряд. 56-го гв. кп 14-й гв. кд, умер от ран 5.10.1943 в ОМСБ-440.

У ДЕРЕВНИ ЛЮДВИНОВ

АНТИПИН Иван Николаевич, Герой Советского Союза, р. в 1914 в д. Кукуй Усть-Кутского р-на Иркутской обл., мл. серж., командир отделения, погиб 6.10.1943.

АНТИПИН Юрий Алексеевич, р. в 1914 в Усть-Кутском р-не Иркутской обл., мл. серж., командир отделения 483-го отдельного саперного б-на, погиб 6.10.1943.

БРЕЦЕЛЕВ Юрий Алексеевич, р. в 1925 в г. Ярославль, ряд., сапер 483-го отдельного саперного б-на, погиб 6.10.1943.

ВАЦЕЕВ Андрей Филиппович, р. в 1900 в с. Панкратовка Мокшанского р-на Пензенской обл., ездовой 1183-го сп 356-й сд, погиб 9.10.1943.

ДВОРЕЦКОВ Иван Васильевич, р. в 1925 в с. Ногаево Кадошкинского р-на, Мордовия, серж., командир отделения 1181-го сп 356-й сд, погиб 5.10.1943.

ДЕМЕНЕВ Николай Иванович, р. в 1924 в г. Москва, серж. 1181-го сп 356-й сд, погиб 7.10.1943.

ДЖУМАЕВ Мемлет, р. в 1890 в Бурдальском р-не Чарджоуской обл., Туркмения, ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 5.10.1943.

ДОВЛАТОВ Шади, р. в 1923 в Сангворском р-не Гармской обл., Таджикистан, ефр. 1181-го сп 356-й сд, погиб 7.10.1943.

КУРБАТОВ Владимир Иванович, р. в 1924 в г. Оренбург, ряд., сапер 483-го отдельного саперного б-на, погиб 6.10.1943.

МАХМАДАМИНОВ Абдулхак, р. в 1908 в Кзыл-Мазарском р-не Кулябской обл., Таджикистан, ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 7.10.1943.

НИКИШИН Иван Алексеевич, р. в 1906 в д. Васильевка Николо-Черемского р-на Ульяновской обл., ряд., сапер 483-го отдельного саперного б-на 356-й сд, погиб 6.10.1943.

РОЗЫЙ Анап, р. в 1907 в Хальчевском р-не Чарджоуской обл., Туркмения, ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 5.10.1943.

САКАБУТДИНОВ Фаталак, р. в д. Миндежа Туматукского р-на, Татария, ряд., минометчик 1181-го сп 356-й сд, погиб 5.10.1943.

УБОЙДУЛАЕВ Сайдулла, р. в 1910 в Гармском р-не Гармской обл., Таджикистан, ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 5.10.1943.

УСМАНОВ Саттар, р. в 1925 в Джизакском р-не Самаркандской обл., Узбекистан, ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 5.10.1943.

ХАБИБУЛИН Зинат, р. в 1925 в с. Лайшево Лайшевского р-на, Татария, ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 5.10.1943.

ХУДОНАЗАРОВ Услан, р. в 1907 в Кзыл-Мазарском р-не Кулябской обл., Таджикистан, ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 5.10.1943.

ЧЕБОТАРЕВ Савелий Андреевич, р. в 1904 в с. Двуречка Липецкого р-на Воронежской обл., ряд., повозочный 918-го ап, погиб 3.10.1943.

У ПОСЕЛКА НИВКИ

ИВАЙЛОВ Сергей Федорович, р. в Чобор-нульском р-не Челябинской обл., ряд. 1130-го сп 336-й сд, погиб 6.10.1943.

РЫКОВ Иван Григорьевич, р. в 1907 в д. Вольгино Киринского р-на Иркутской обл., ряд., минометчик 1185-го сп 356-й сд, погиб 4.10.1943.

У ПОСЕЛКА ОСИННИК

ГРИБОВСКИЙ Михаил Петрович, р. в 1910 в г. Городня Черниговской обл., ряд. 568-го сп 149-й сд, погиб 14.1.1943.

У ХУТОРА КОПОРЕНСКИЙ

ГОРБАЧЕВ Михаил Андреевич, р. в 1912 в Аргашевском р-не Тамбовской обл., лейт., командир роты 1183-го сп 356-й сд, погиб 4.10.1943.

ОСТРОГЛЯДОВСКИЙ СЕЛЬСОВЕТ

ЗАХОРОНЕНИЕ В ДЕРЕВНЕ ВЯЗОК

КОСИНЦЕВ Иван Евсеевич, р. в 1901, ряд. 55-го гв. кп 15-й гв. кд, погиб 24.10.1943.

ЗАХОРОНЕНИЕ В ДЕРЕВНЕ ДУБРОВНОЕ

ОКУЛОВ Дмитрий Иванович, гв. ряд. 55-го гв. кп 15-й гв. кд, погиб 23.10.1943.

ЗАХОРОНЕНИЕ В ДЕРЕВНЕ ОСТРОГЛЯДЫ

ВОЙДОК Григорий Антонович, р. в 1912 в г. Смоленск, ряд., разведчик 1326-го сп 415-й сд, погиб 25.11.1943.

КОРНИЛОВ Иван Моисеевич, ряд. 1321-го сп 415-й сд, погиб 24.11.1943.

ОЛЕЙНИК Дмитрий Алексеевич, р. в 1907 в г. п. Любеч Репкинского р-на Черниговской обл., ряд., умер от ран 8.1.1944 в ГЛР-3841 в д. Остроглядцы.

ПЕТРОВ Михаил Яковлевич, р. в 1898 в г. Троицк Челябинской обл., ряд. 1321-го сп 415-й сд, погиб 25.11.1943.

БЫВШИЙ ПИРКОВСКИЙ СЕЛЬСОВЕТ

ЗАХОРОНЕНИЕ В ДЕРЕВНЕ ПИРКИ

АБНУХУЛОВ Удурбай, ряд. 77-й гв. Черниговской сд, погиб 3.10.1943 у д. Чернев.

АВТАЙКИН Николай Семенович, р. в 1907 в Старомаласском р-не, Чувашия, ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 23.10.1943.

АНАНЬИН (АНАНЬЕВ) Николай Михайлович, р. в 1925 в д. Бутры Устюжанского р-на Вологодской обл., ряд. 1323-го сп 415-й сд, погиб 19.11.1943 у д. Целуйки.

АНДРЕЕВ Петр Андреевич, р. в 1925 в д. Харитоновка Пивельского р-на, Чувашия, ряд. 107-й отдельной роты химзащиты 1185-го сп 356-й сд, погиб 6.10.1943 у х. Колыбанский.

АНИСИМОВ Иван Константинович, р. в 1897 в г. Болхов Орловской обл., ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 4.10.1943 у д. Чернев.

АНТОНОВ Василий Арсентьевич, р. в 1925 в п. Болезино Болезинского р-на, Удмуртия, ряд. управления по учету потерь, погиб 8.12.1943 у д. Ляды.

АРБУЗОВ Михаил Иванович, р. в 1905 в с. Карасевка Николо-Петровского р-на Пензенской обл., ряд. 1185-го сп 356-й сд, погиб 4.10.1943 у д. Людвинов.

АРЦЮНЯН Сос Багратович, р. в 1924 в с. Нижний Амбаш Камаринского р-на, Армения, ряд. 1185-го сп 356-й сд, погиб 4.10.1943.

БАЧНЕВ Мустафа Гетчиевич, гв. серж. 218-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 3.10.1943.

БЕЗЗУБОВ Николай Романович, р. в 1925 в с. Молотицы Муромского р-на Владимирской обл., ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 4.10.1943 у д. Чернев.

БИКАЕВ Абдрашит, ряд. 1128-го сп 336-й сд, погиб 4.10.1943.

БРИЧКИН Михаил Михайлович, р. в 1925 в г. Михайлов Московской обл., ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 6.10.1943.

БУЗАЕВ Николай Петрович, р. в 1924 в с. Тр.-Рослял, мл. серж. управлеиия по учету потерь, погиб 3.10.1943 у д. Черпев.

БЫКОВСКИЙ Петр Сергеевич, р. в 1925 в Верковском р-не Орловской обл., ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 4.10.1943.

ВАЛИТОВ Абдухгазис Халинович, р. в 1903 в д. Светлое Озеро, Татария, ряд., стрелок ПТР 1183-го сп 356-й сд, погиб 5.10.1943.

ВАРИТЕВ Асад Фармоиович, р. в 1923 в с. Валикаш Остаронковского р-на, Азербайджан, ряд. 1185-го сп 356-й сд, погиб 4.10.1943.

ВОРОНОВ Сергей Яковлевич, ряд. 479-го осп НКВД, п/п 02836, погиб 4.10.1943.

ГАЛАЗЫРИН Василий Иванович, р. на ст. Маук Верхнеуральского р-на Челябинской обл., ряд. 1185-го сп 356-й сд, погиб 3.10.1943.

ГОЛОВАЩЕНКО Сергей Куприяиович, Герой Советского Союза, р. в 1923 в д. Новоалександровка Кемеровской обл. (Гл. артыкул на с. 219.)

ДАШИН И. В.

ДЕНЕЖКИН Василий Федорович, р. в г. Новосибирск, ст. серж. штаба 218-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 3.10.1943.

ДОЛГУНОВ Александр Михайлович, ряд. 1185-го сп 356-й сд, погиб 4.10.1943.

ДУКА Николай Петрович, р. в 1909, ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 24.9.1943 у д. Ляды.

ЕРЧЕНКО Алексей Иванович, р. в д. Ивановка Тюкалинского р-на Омской обл., ряд. 1128-го сп 336-й сд, погиб 11.10.1943.

ЖАНДАРОВ Григорий Иванович, р. в 1925 в д. Васильe Московской обл., ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 2.10.1943 у д. Черпев.

ЖИЛЬЦОВ Иван Михайлович, р. в 1914 в Рязанской обл., старшина 1183-го сп 356-й сд, погиб 5.10.1943 у д. Чернев.

ЖУКОВ А.

ЗАГАЙНОВ Василий Федорович, Герой Советского Союза, р. в 1903 в д. Лоповцы Новотарьяльского р-на, Марийская АССР. (Гл. артыкул на с. 252.)

ЗЫРЯНОВ Николай Арсентьевич, мл. серж. 77-й гв. Черниговской сд, погиб 3.10.1943 у д. Черпев.

ИБРАГИМОВ Нура Яковлевич, р. в 1925 в д. Урихдин Рузаевского р-на, Марийская АССР, серж. 1183-го сп 356-й сд, погиб 5.10.1943.

ИВАНОВ Николай Васильевич, р. в 1907 в г. Болхов Орловской обл., ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 30.10.1943 у д. Чернев.

ИВАЦКИЙ Виктор Алексеевич, р. в г. Тула, мл. серж. в/ч 41001, погиб 19.11.1943 у д. Целуйки.

КАДЫРОВ Кимдам, серж. 77-й гв. Черниговской сд, погиб 4.10.1943 у д. Чернев.

КАЗАНЦЕВ Владимир Алексеевич, р. в 1924 в с. Тагай Ульяновской обл., лейт., командир взвода 1183-го сп 356-й сд, погиб 5.10.1943 у д. Чернев.

КАЗАГАШЕВ Иван Егорович, р. в 1908 в Есинском с/с Аскинского р-на, Хакасия, ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 4.10.1943.

КАМЕНЕВ Федор Пантолимович, р. в с. Ново-Михайловка Татарского р-на Новосибирской обл., гв. мл. серж. учебного б-на 38-й сд, погиб 4.10.1943 у д. Чернев.

КИРИЛЛОВ Леоинд Афанасьевич, гв. ряд. 218-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 4.10.1943 у д. Чернев.

КИРЬЯНОВ Иван Федорович, р. в 1925 в д. Зябит Епифановского р-на Тульской обл., ряд. 271-го сп 181-й сд, погиб 28.9.1943.

КОЛОТЫГИН Николай Федорович, гв. ряд. 77-й гв. Черниговской сд, погиб 4.10.1943 у д. Черпев.

КОМЕЖУК Иван Максимович, р. в 1917 в г. Борисоглебск Иркутской обл., лейт. 77-й гв. Черниговской сд, погиб 4.10.1943.

КОНСУЛ Михаил Дмитриевич, ряд., погиб 21.11.1943 у д. Чернев.

КУЛИКОВ Николай Александрович, р. в 1923 в с. Спасское Харьковского р-на Вологодской обл., ряд. 479-го осп НКВД, в/ч 02036, погиб 14.7.1943 у х. Колыбанский.

КУЛУШПАЕВ Нуртай, гв. ряд. 77-й гв. Черниговской сд, погиб 4.10.1943 у д. Чернев.

ЛАГУТИН Н. И.

ЛЕОНОВ Егор Иванович, р. в 1912 в Городищенском р-не Пензенской обл., ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 4.10.1943 у д. Чернев.

ЛЕТОВИН Федор Ефимович, р. в с. Хвощевка Ногинского р-на Московской обл., серж. 77-й гв. Черниговской сд, погиб 4.10.1943 у д. Чернев.

ЛОПАЕВ Марк Степанович, ряд., погиб 1.10.1943.

ЛУКИНЦЕВ Василий Михайлович, р. в 1925 в д. Новля Кубено-Озерского р-на Вологодской обл., ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 4.10.1943 у д. Чернев.

ЛУНИЧ Петр Федорович, р. в 1912 в г. Термез, Узбекистан, лейт., командир взвода 1183-го сп 356-й сд, погиб 4.10.1943.

МАВЛЯНОВ Мусо, р. в 1910 в д. Ревад Айнинского р-на, Таджикистан, ряд. 71-го отдельного легкопереправочного парка, погиб 4.10.1943 у д. Чернев.

МАКОВ (МАНОВ) Кирилл Петрович, ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 5.10.1943 у д. Чернев.

МАЛАХОВСКИЙ Мячеслав Альфонсович, р. в 1924 в с. Вольницы, гв. серж. 77-й гв. Черниговской сд, погиб 3.10.1943 у д. Чернев.

МАЛОВ Иван Алексеевич, р. в 1925 в п. Райновский Ляховского р-на Нижегородской обл., ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 5.10.1943 у д. Чернев.

МАРКОВСКИЙ Павел Дементьевич, р. в 1925 в д. Головино Маревинского р-на, ряд. 1185-го сп 356-й сд, погиб 23.10.1943.

МИХИН Виктор Петрович, р. в 1925 на ст. Кашира Московской обл., мл. серж. 1183-го сп 356-й сд, погиб 5.10.1943 у д. Пирки.

МОКРОВ Сергей Андреевич, р. в 1925 в с. Ильинка Московской обл., ряд. 1185-го сп 356-й сд, погиб 4.10.1943.

МОСИН Михаил Григорьевич, р. в д. Ново-Троицк Петуховского р-на Курганской обл., мл. серж. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 27.9.1943 у д. Ляды.

МОТИН Виктор Петрович, р. в 1925, ряд. 1185-го сп 356-й сд, погиб 4.10.1943.

МУРАВЬЕВ А. Д.

НАЗАРОВ Николай Кирилловч, р. в 1906 в д. Клен Хвостовичского р-на Орловской обл., ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 6.10.1943 у д. Чернев.

НЕЖЕЛЬСКИЙ Иван Андреевич, р. в 1921, гв. серж. 77-й гв. Черниговской сд, погиб 4.10.1943 у д. Чернев.

ОБИТОЦКИЙ Алексей Яковлевич, р. в 1925.

ОШИМОВ Мамаажан, гв. ряд. 77-й гв. Черниговской сд, погиб 4.10.1943 у д. Чернев.

ПАНИН (ПАШИН) Иван Васильевич, р. в 1925 в г. Новомосковск Тульской обл., ряд. 1185-го сп 356-й сд, погиб 4.10.1943.

ПЕРЕДЕЛЬСКИЙ Михаил Кириллович, ряд. 1128-го сп 336-й сд, погиб в октябре 1943 у д. Ляды.

ПЕРМАНОВ Таджибай, ряд. 77-й гв. Черниговской сд, погиб 4.10.1943 у д. Чернев.

ПЕРМИНОВ Владислав Терентьевич, р. в 1925 в д. Хмелевка Шарвинского р-на Нижегородской обл., ряд. 1185-го сп 356-й сд, погиб 4.10.1943.

ПОДОЛЬСКИЙ Павел Андреевич, р. в 1914, мл. серж., командир отделения 77-й гв. Черниговской сд, погиб 4.10.1943 у д. Чернев.

ПОЛКОВНИКОВ Александр Иванович, ряд. 1128-го сп 336-й сд, погиб 5.10.1943.

ПОТАПОВ Федор Васильевич, р. в 1925 в Базарском р-не Житомирской обл., мл. серж., командир отделения 1185-го сп 356-й сд, погиб 3.10.1943.

ПШЕНИЦЫН Иван Матвеевич, ряд. 250-го сп 82-й сд, погиб 15.10.1943.

РАЗЫКОВ Бури, р. в 1910 в Ракатынском р-не Душанбинской обл., Таджикистан, ряд. 1185-го сп 356-й сд, погиб 3.10.1943.

РАХИМОВ Ташбулат, гв. ряд. 77-й гв. Черниговской сд, погиб 1.10.1943 у д. Чернев.

РАХМАНОВ Баба, р. в 1898 в Орджоникидзебадском р-не, Таджикистан, ряд. 1185-го сп 356-й сд, погиб 6.10.1943.

РОЖКОВ Викентий Тихонович, р. на ст. Буда-Кошелево Гомельской обл., ряд. 1128-го сп 336-й сд, погиб 11.10.1943.

РОМАНОВ Андрей Васильевич, р. в г. Бийск Алтайского края, ряд. 1185-го сп 356-й сд, погиб 4.10.1943 у д. Чернев.

РУЧКИН Николай Иванович, р. в 1925 в с. Горицы Кумбарского р-на Нижегородской обл., ряд. 1185-го сп 356-й сд, погиб 14.10.1943.

САБИРОВ Гантух, р. в 1925 в д. Малая Ошня Ошнинского р-на, Татария, ряд. 1185-го сп 356-й сд, погиб 6.10.1943.

САВЕЛЬЕВ Венедикт Мажакневич, р. в г. Бийск Алтайского края, ряд. 1185-го сп 356-й сд, погиб 4.10.1943 у д. Чернев.

САКИМИРОВ Осман, гв. ряд. 77-й гв. Черниговской сд, погиб 3.10.1943 у д. Чернев.

САМОХВАЛОВ Константин Михайлович, р. в Самарской обл., погиб 4.10.1943.

Ушанавалі імя воіна

Навучэнцы Піркаўскай сярэдняй школы свята ўшаноўваюць імёны воінаў-герояў, якія загінулі ў цяжкіх баях з ворагам... Нядаўна пры правядзенні вучнямі раскопак ва ўрочышчы Галіцкае, паблізу вёскі Чэрнеў, былі знойдзены астанкі чалавека і пластмасавы салдацкі пенальчык. У ім

захоўвалася запіска, у якой указвалася імя воіна — Канстанцін Міхайлавіч Самахвалаў.

Пасля доўгіх пошукаў чырвоныя следапыты даведаліся, што жонка загінуўшага салдата жыве ў Куйбышаве. Яны паслалі пісьмо і запрасілі яе прыехаць на перазахаванне астанкаў воіна. І вось 9 Мая родныя К. М. Самахвалава прыехалі ў Піркі. Ля помніка загінуўшым адбыўся ўрачысты-жалобны мітынг...

Л. Іванова

Маяк Палесся. 1973. 15 мая.

САТЕПИРОВ Г. И.

САТАНОВСКИЙ Алексей Петрович, ряд. 1128-го сп 336-й сд, погиб 4.10.1943 у д. Ляды.

СЕНИЧ Владимир Георгиевич, р. в г. Павлодар, ряд., погиб 4.10.1943 у д. Чернев.

СЕРГЕЕВ Петр Васильевич, гв. мл. серж. 77-й гв. Черниговской сд, погиб 4.10.1943 у д. Чернев.

СЕРИКОВ Сергей Антовович, р. в 1925 в д. Рог Долгоруковского р-на Орловской обл., ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 5.11.1943.

СМЕРЧИНСКИЙ Александр Поликарпович, р. в 1913 в г. Казахстан, призывался Кировским РВК Кировской обл., мл. лейт., командир взвода 1183-го сп 356-й сд, погиб 4.10.1943.

СМОЛИН Иван Федорович, р. в с. Шаргино Тюменцевского р-на Алтайского края, гв. ряд. 77-й гв. Черниговской сд, погиб 3.10.1943 у д. Чернев.

СОРВАЧЕВ Федор Иванович, р. в 1925 в с. Ушаково Мареевского р-на Нижегородской обл., ефр. 1183-го сп 356-й сд, погиб 4.10.1943 у д. Чернев.

СОРОКИН Иван Никитич, р. в 1905 в д. Кабановка Болховского р-на Орловской обл., ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 3.10.1943.

ТУХТАЕВ Берды, р. в 1922 в Рометенском р-не Бухарской обл., Узбекистан, серж. 1128-го сп 336-й сд, погиб 4.10.1943 у д. Ляды.

УХИН Егор Сергеевич, р. в 1904 в д. Клен Хвасовичского р-на Орловской обл., ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 6.10.1943.

УШАКОВ Иван Ильич, р. в 1925 в д. Чивер Чиверского р-на Ивановской обл., ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 30.10.1943.

ФАТФУТДИНОВ Александр Харитонович, ряд., погиб 12.9.1943.

ФЕДОРОВ Филипп Арсентьевич, р. в 1910 в с. Иваническое Аларского р-на Иркутской обл., ряд. 1185-го сп 356-й сд, погиб 6.10.1943.

ФЕРИН Федор Гавриловнч, р. в 1897, полковник, политрук, погиб 12.9.1943 в д. Пнркн.

ФИЛАТОВ Николай Федорович, р. в 1925 в д. Шоркнн Бор Маленковского р-на Владимирской обл., мл. серж., командир отделения 1183-го сп 356-й сд, погиб 5.10.1943 у д. Чернев.

ФИЛИННОВ (ФИЛИППОВ) Н. Ф.

ХАДЖИМАМЕДОВ Х.

ХМЕЛЕВ Владимир Игнатьевич, р. в 1925 в с. Б. Поляны Починковского р-на Нижегородской обл., ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 5.10.1943 у д. Чернев.

ХОРОБРЫХ Аркадий Александрович, гв. серж. 218-го гв. сп 77-й гв. Черниговской сд, погиб 4.10.1943 у д. Чернев.

ЧИНЦЕВ Василий Александрович, мл. лейт. 77-й гв. Черниговской сд, погиб 3.10.1943 у д. Чернев.

ШАЙКИН Николай Яковлевич, р. в 1924, мл. лейт. 1181-го сп 356-й сд, погиб 6.10.1943 у д. Чернев.

ШАРИПОВ Федор, серж. 77-й гв. Черниговской сд, погиб 3.10.1943 у д. Чернев.

ШЕЙКО Григорий Филиппович, гв. ряд. 54-го гв. кп 14-й гв. кд, погиб 30.9.1943 у д. Чернев.

ЩЕЛКОНОГОВ Иван Яковлевич, гв. ряд. 77-й гв. Черниговской сд, погиб 4.10.1943 у д. Чернев.

ЯРУЛЛИН Исмаил Валимукалимович, р. в д. Степное Озеро Октябрьского р-на, Татария, ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 4.10.1943 у д. Колыбань.

ЯЧМЕНЕВ Александр Филиппович, ряд., погиб 3.10.1943 у д. Чернев.

По данным ЦАМО РФ, осенью 1943 г. погибли:

У ДЕРЕВНИ ЛЯДЫ (НОВЫЕ ЛЯДЫ)

АСТАХОВ Василий Антонович, р. в 1923 на х. Надкумаченский Ново-Анненского р-на Волгоградской обл., ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 28.9.1943.

БЛИНОВ Тимофей Иванович, р. в 1924 в Городищенском р-не Пензенской обл., гв. мл. лейт. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 27.9.1943.

ЕРМОЛАЕВ Яков Степанович, р. в 1908 в с. Ленино Черновского р-на Пензенской обл., ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 27.9.1943.

КЛИШИН Владимир Федорович, р. в 1925 в д. Строкино Верховского р-на Орловской обл., ефр., снайпер 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 29.9.1943.

КОЛЕСНИКОВ Дмитрий Тимофеевич, р. в 1909 в д. Тиманово Волуйского р-на Курской обл., ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 28.9.1943.

КОЛМАКОВ Борис Захарович, р. в 1924 в г. Енакиево Донецкой обл., ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 28.9.1943.

КОРОТАЕВ Петр Исакович, р. в 1923 на х. Кочкаринский Урюпинского р-на Волгоградской обл., ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 28.9.1943.

КУКУШКИН Николай Константинович, р. в 1923 в г. Пенза, мл. серж., командир отделения 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 28.9.1943.

КУРСАНОВ Василий Иванович, р. в 1918 в с. Сосиовка Псковского р-на Пензенской обл.,

ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 28.9.1943.

МИШАН Иван Степанович, р. в 1922 на ст. Картолл Челябинской обл., серж., командир отделения 1321-го сп 415-й сд, погиб 6.10.1943.

НОСТРОМИТНОВ Петр Иванович, р. в 1915 в г. Серов Свердловской обл., ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 29.9.1943.

ОСИПОВ Леонид Федорович, р. в 1916 в д. Волчий Остров Гдовского р-на Ленинградской обл., ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 28.9.1943.

ПИСЬМАКОВ Николай Васильевич, р. в 1924 в с. Алексиково Ново-Николаевского р-на Волгоградской обл., ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 28.9.1943.

САЛИХОВ Сабир Юнусович, р. в 1918 в Кзыл-Булакском с/с Старо-Калитвенского р-на Самарской обл., мл. серж., командир отделения 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 28.9.1943.

СИГАДУЛИН Гамильян, р. в 1922 в д. Сафорово Уталинского р-на, Башкирия, ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 28.9.1943.

СОШИН Александр Александрович, р. в 1910 в г. Волгоград, ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 28.9.1943.

ХАБЕЗАШВИЛИ Федор Ведимович, р. в 1907 в г. Тбилиси, ряд., снайпер 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 28.9.1943.

ШАХУЛОВ Бигляр, р. в 1913 в с. Аукннет у г. Тбилиси, ряд. 271-го Нижневолжского сп 181-й сд, погиб 28.9.1943.

У ДЕРЕВНИ ПИРКИ

ПАВЛОВ Валентин Никифорович, р. в 1925 в д. Скресово Толдомского р-на Московской обл., ряд. 1185-го сп 356-й сд, погиб 4.10.1943.

УРАЗОВ Хаким, р. в Джургитанском р-не Гармской обл., Таджикистан, ряд. 1185-го сп 356-й сд, погиб 4.10.1943.

ФАРЗИЕВ Агафан Нашиутлы, р. в 1923 в Остаронском р-не, Азербайджан, ряд. 1185-го сп 356-й сд, погиб 4.10.1943.

У ДЕРЕВНИ ЧЕРНЕВ

АВАВЕРДЯН Мурат Абатурович, р. в 1913 в с. Носкенар Новоемберянского р-на, Армения, мл. серж., командир отделения 1183-го сп 356-й сд, погиб 7.10.1943.

АЗАРОВ Александр Иванович, р. в 1925 в Кировском р-не Смоленской обл., ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 4.10.1943.

АЛИЕВ Алнмжан, р. в 1919 в Уртыкулярском с/с Узбекского р-на Андижанской обл., Узбекистан, ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 6.10.1943.

АНФИМОВ Петр Александрович, р. в 1925 в д. Соболево Зочевского р-на Свердловской обл., ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 5.10.1943.

АХМЕТОВ Илья Иванович, р. в 1925 в д. Княгинино Сталнногорского р-на Московской обл., ряд. 1185-го сп 356-й сд, погиб 3.10.1943.

БЕЗВУСОВ Николай Романович, р. в 1925 в с. Молотицы Мурашкинского р-на Нижегородской обл., ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 4.10.1943.

БОРОДИН Михаил Павлович, р. в 1901 в г. Херсон, старшина 1183-го сп 356-й сд, погиб 2.10.1943.

ГАЛИЦЕВ Павел Алексеевич, р. в 1925 в с. Кучинево Батурмннского р-на Нижегородской обл., ряд. 1185-го сп 356-й сд, погиб 6.10.1943.

ГРАНКОВ Михаил Павлович, р. в 1927 в Улькновском р-не Орловской обл., ефр., командир отделения 1183-го сп 356-й сд, погиб 5.10.1943.

ГРОМОВ Иван Иванович, р. в 1923 в г. Болхов Орловской обл., ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 3.10.1943.

ДАНИЛОВ Василий Николаевич, р. в 1925 в д. Горка Самшинского р-на Вологодской обл., ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 3.10.1943.

ДВЕРЯНЧИКОВ Павел Васильевич, р. в 1906 в Кавдоверлинском с/с Чамбарского р-на Пензенской обл., серж., командир отделения 1183-го сп 356-й сд, погиб 4.10.1943.

ДИМИТНАЕВ Яков Николаевич, р. в 1899 в г. Иркутск, ряд., сапер 1183-го сп 356-й сд, погиб 5.10.1943.

ДУШАЕВ Нафибай, р. в 1918 в Ведском р-не Гармской обл., Таджикистан, ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 5.10.1943.

ЕГОРОВ Николай Дмитриевич, р. в 1906 в Усть-Удинском р-не Иркутской обл., ряд., разведчнк 1183-го сп 356-й сд, погиб 5.10.1943.

ИКРАМОВ Шарип, р. в 1925 в Сангворском р-не Гармской обл., Таджикистан, ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 4.10.1943.

ИСАЙКИН Николай Яковлевич, р. в 1924 в п. Ершовка Ардайского р-на, Мордовия, мл. серж. 1181-го сп 356-й сд, погиб 6.10.1943.

КАРПЕНКО Александр Васильевич, р. в 1924 в г. Одесса, ст. серж., пом. командира взвода 1183-го сп 356-й сд, погиб 5.10.1943.

КАРЫМОВ Мирзоджан, р. в 1903 в с. Чусток Чустокского р-на Наманганской обл., Узбекистан, ряд. 1185-го сп 356-й сд, погиб 3.10.1943.

КИРЕИЧЕВ Константин Иванович, р. в 1902 в с. Чернышево Ново-Поимского р-на Пензенской обл., ефр., пулеметчик 1183-го сп 356-й сд, погиб 5.10.1943.

КЛИМОВ Василий Иванович, р. в 1925 в д. Степурино Кулебакского р-на Нижегородской обл., ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 6.10.1943.

КОЗЕЕВ Рбзы, р. в 1922 в Сангворском р-не Гармской обл., Таджикистан, ряд., пулеметчик 1181-го сп 356-й сд, погиб 6.10.1943.

КОНЬКОВ Петр Федорович, р. в 1925 в д. Пошлойловка Бутурлинского р-на Нижегородской обл., ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 3.10.1943.

ЛАВРУХИН Владимир Иванович, р. в 1925 в г. Рязань, ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 2.10.1943.

ЛЕПЛИН Александр Николаевич, р. в 1925 в с. Кошкино Мурашкинского р-на Нижегородской обл., ефр., командир отделения 1183-го сп 356-й сд, погиб 4.10.1943.

ЛИПИН Сергей Фотеевич, р. в 1925 в с. Соловково Барского р-на Нижегородской обл., ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 4.10.1943.

МАРЗАВА Арабжа, р. в Базар-Курганском р-ие Джалал-Абадской обл., Киргизия, ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 2.10.1943.

МАРКАЕВ Мультак, р. в 1920 в Нуратанском р-не Самаркандской обл., Узбекистан, ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 3.10.1943.

МАРКИТАН Иван Григорьевич, р. в 1915 в Солобковском р-не Винницкой обл., серж. 1185-го сп 356-й сд, погиб 3.10.1943.

МАХОВ Кирилл Петрович, р. в 1904 в д. Хатаево Болховского р-на Орловской обл., ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 5.10.1943.

МИРОНОЧЕВ Валентин Сентович, р. в 1924 в д. Свеметь Котовского р-на Нижегородской обл., серж., командир отделения 1183-го сп 356-й сд, погиб 4.10.1943.

МОГИЛКИН Дмитрий Федорович, р. в 1896 в д. Вохошково Выхуновского р-на Омской обл., мл. серж. 1183-го сп 356-й сд, погиб 6.10.1943.

НАИМОВ Амир, р. в 1905 в Кзыл-Мазарском р-не, Таджикистан, ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 6.10.1943.

НАУМОВ Семен Дмитриевич, р. в 1897 в д. Ани Юдинского р-на, Татария, ефр. 1183-го сп 356-й сд, погиб 6.10.1943.

НИГЕЛЬ Хаим Гведелевич, р. в 1905 в Хмельницкой обл., ряд. 1185-го сп 356-й сд, погиб 2.10.1943.

НИЗАМБАЕВ Далибат, р. в 1899 в г. Наманган, Узбекистан, ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 5.10.1943.

НИКОЛАЕВ Александр Дмитриевич, р. в 1925 в с. Вогловка Каменского р-на Тульской обл., ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 5.10.1943.

ПАНОВ Иван Петрович, р. в 1904 в Лаптевском р-не, Татария, ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 5.10.1943.

ПАНЧЕНКО Николай Аверьянович, р. в 1912 в д. Мидяновка Кировского р-на Уссурийской обл. Приморского края, ефр., командир отделения 1183-го сп 356-й сд, погиб 3.10.1943.

ПИРОГОВ Сергей Иванович, р. в 1925 в с. Тупиново Краснопахарского р-на Московской обл., ефр. 1183-го сп 356-й сд, погиб 4.10.1943.

ПОМОЗИЛКИН Валерий Алексеевич, р. в 1924 в с. Тотошна Кусиноозерского р-на Вологодской обл., ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 3.10.1943.

ПРЕСНОВ Василий Иосифович, р. в 1925 в д. Высокиничи Московской обл., ряд., миномётчик 1185-го сп 356-й сд, погиб 3.10.1943.

ПРИВАЛОВ Николай Иванович, р. в 1898 в д. Маяково Юринского р-на, Марийская АССР, ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 6.10.1943.

САВЕЛЬЕВ Александр Иванович, р. в 1925 в Челновершинском р-не Самарской обл., серж., орудийный номер 1183-го сп 356-й сд, погиб 5.10.1943.

САНДОВ Малдут, р. в 1907 в Бугляр-ском с/с Кзыл-Мазарского р-на Кулябской обл., Таджикистан, ряд. 1185-го сп 356-й сд, погиб 3.10.1943.

САЛИМОВ Джайлов, р. в 1905 в Джалгашском с/с Явонского р-на, Таджикистан, ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 5.10.1943.

САЛОГУБОВ Александр Григорьевич, р. в 1925 в г. Орехово-Зуево Московской обл., ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 2.10.1943.

САТТАРОВ Никмат, р. в 1912 в кишлаке Азабож Кзыл-Мазарского р-на Кулябской обл., Таджикистан, ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 3.10.1943.

САФАЛЛИ Довляр, р. в 1906 в Джалгашском с/с Явонского р-на, Таджикистан, ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 5.10.1943.

САФАРОВ Батарбай Сафарович, р. в 1906 в д. Динахмед Шаранского р-на, Башкирия, ряд. 1185-го сп 356-й сд, погиб 2.10.1943.

СМИРНОВ Алексей Константинович, р. в 1925 в д. Гора Толдомского р-на Московской обл., ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 2.10.1943.

ТЕМИРОВ Турунбай, р. в 1903 в Панском р-не Наманганской обл., Узбекистан, ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 3.10.1943.

ТЕПЕРЕВ Алексей Иванович, р. в 1925 в д. Безнеч Шарвинского р-на Нижегородской обл., мл. серж., командир отделения 1183-го сп 356-й сд, погиб 5.10.1943.

ТИХОМИРОВ Василий Сергеевич, р. в 1923 в д. Черчет Шиткинского р-на Иркутской обл., ряд., разведчик 1183-го сп 356-й сд, погиб 5.10.1943.

ТРИФОНОВ Изот Васильевич, р. в 1914 в с. Надсенск Тарабагатонского р-на, Бурят-Монголия, ряд., сапер 1183-го сп 356-й сд, погиб 5.10.1943.

УМАРОВ Хамиджан, р. в 1904 в Маргеланском р-не Ферганской обл., Узбекистан, ряд. 1181-го сп 356-й сд, погиб 4.10.1943.

ФАЯЗОВ Ахмет Закиевич, р. в 1925 в д. Берзюнбаж Контушского р-на, Башкирия, ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 3.10.1943.

ХАЙРУЛИН Фаат Хусанович, р. в 1925 в д. Алпарово Нижне-Алексеевского р-на, Татария, ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 5.10.1943.

ХАКИМОВ Хаст, р. в 1908 в Рахатынском р-не, Таджикистан, ряд. 1185-го сп 356-й сд, погиб 3.10.1943.

ХАЛИМОВ Ахмед, р. в 1901 в с. Таповча Кзыл-Мазарского р-на Кулябской обл., Узбекистан, ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 5.10.1943.

ХОЛОВ Шауанс, р. в 1904 в Явонском р-не, Таджикистан, ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 6.10.1943.

ХОТОВИЦКИЙ Иван Иванович, р. в 1925 в д. Юдиновка Краснопахарского р-на Московской обл., ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 2.10.1943.

ЧАРДЫМОВ Александр Николаевич, р. в

1925 в Веденском р-не Нижегородской обл., ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 5.10.1943.

ЧАРКИН Александр Матвеевич, р. в 1911 в г. Болхов Орловской обл., ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 3.10.1943.

ШАЯЗИЗОВ Бабазиз, р. в 1910 в Шаринбулакском с/с Яванского р-на, Таджикистан, ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 2.10.1943.

ЮХОНОНОВ Абрам Лнконович, р. в 1911 в с. Вопкино Вопкинского р-на Бухарской обл., Узбекистан, ряд. 1183-го сп 356-й сд, погиб 5.10.1943.

Партизаны отряда им. М. Коцюбинского Черниговского партизанского соединення, которые погибли при разгроме пнрковского военно-полицейского гарнизона в 1943 г. и похоронены в д. Пнркн (все уроженцы Черниговской области)

АВДЕЙЧИК Петр Севельевич, р. в 1913 в с. Плехов Черниговского р-на, погиб 3.5.1943.

БАЛАН Яков Федорович, р. в 1902 в с. Иржавец Ичнянского р-на, погиб 12.9.1943.

БЕЛАН Тихои Акимович, р. в с. Андреевка Черниговского р-на, погиб 12.9.1943.

ВОЙТЕНКО Владимир Алексеевич, р. в 1919 в с. Анисов Черниговского р-на, погиб 10.9.1943.

ГАЛУШКО Иван Павлович, р. в 1923 в п. Михайло-Коцюбинское Черниговского р-на, погиб 12.9.1943.

ГАРБУЗА Владимир Гаврилович, р. в с. Старый Белоус Черниговского р-на, погиб 12.9.1943.

ГРАВИЦКИЙ Вадим Петрович, р. в 1914 в г. Чернигов, погиб 12.9.1943.

ДРАНЬ Михаил Федорович, р. в 1924 в с. Ведильцы Черниговского р-на, погиб 12.9.1943.

ЕВЛАШ Кузьма Титович, р. в 1912 в с. Козероги Черниговского р-на, погиб 12.9.1943.

ЗАГАБА Миханл Мироновнч, р. в с. Зайцы Черниговского р-на, погиб 12.9.1943.

ЗЕЛЯК Архнп Мнронович, р. в 1916 в с. Днепровское Черниговского р-на, погиб 12.9.1943.

КИРИДОН Петр Петровнч, р. в 1915 в с. Червоное Черниговского р-на, погиб 12.9.1943.

КОЛОМИЕЦ Гаврнил Тарасович, р. в 1914 в с. Андреевка Черниговского р-на, погиб 12.9.1943.

КОШЕВАЯ Людмила Афанасьевна, р. в 1924 в г. Прилуки, погибла 12.9.1943.

ЛЕЩЕНКО Феодосий Федорович, р. в 1909 в с. Карховка Черниговского р-на, погиб в сентябре 1943.

ЛУТЧЕНКО Павел Петрович, р. в 1917 в с. Лукашовка Черниговского р-на, погиб 12.9.1943.

ЛЯХ Ефим Терентьевич, р. в 1898 в п. Михайло-Коцюбинское Черниговского р-на, погиб 12.9.1943.

МЕДВЕДЬ Анна Степановна, р. в 1923 в с. Хибаловка Куликовского р-на, погибла 12.9.1943.

МИХНЕВИЧ Федор Моисеевич, р. в 1919 в с. Пакуль Черниговского р-на, погиб 12.9.1943.

МОШНА Иван Павлович, р. в 1927 в с. Андреевка Черниговского р-на, погиб 12.9.1943.

ОРЕЛ Григорий Афанасьевич, р. в 1925 в с. Козероги Черниговского р-на, погиб 12.9.1943.

ПАНТЕЛЕЕВ Григорий Иванович, р. в 1908, погиб 6.9.1943.

ПЕРЕВАРКО Петр Яковлевич, р. в 1920 в п. Михайло-Коцюбинское Чернигговского р-на, погиб 12.9.1943.

ПИВЕНЬ Никифор Юрьевич, р. в 1919 в с. Буднще Черниговского р-на, погиб 12.2.1943.

ПРИЗ Миханл Ильич, р. в 1902 в с. Жеведь Черниговского р-на, погиб 12.9.1943.

ПРИЩЕПА Матвей Петрович, р. в 1889 в с. Карховка Черниговского р-на, погиб 11.10.1943.

ПУСТОВОЙТ Роман Васильевич, р. в 1916 в с. Ковпыта Черниговского р-на, погиб 12.9.1943.

РУБАН Александр Григорьевич, р. в 1923 в с. Редьковка Репкинского р-на, погиб 11.9.1943.

РУДНИК Иван Николаевич, р. в 1911 в с. Козероги Черниговского р-на, погиб 12.9.1943.

САДОВСКИЙ Николай Иваиович, р. в с. Пакуль Черниговского р-на, погиб 12.9.1943.

САПУН Григорий Васильевич, р. в 1907 в п. Михайло-Коцюбинское Черниговского р-на, погиб 12.9.1943.

СЕРЫЙ Иван Петрович, р. в 1915 в п. Михайло-Коцюбинское Черниговского р-на, погиб 12.9.1943.

СИМОНЕНКО Иван Павлович, р. в 1922 в с. Ковпыта Черниговского р-на, погиб 12.9.1943.

СТЕЧЕНКО Ульяи Никитич, р. в 1910 в с. Козероги Черниговского р-на, погиб 12.9.1943.

ЦЫБУЛЯ Александр Кондратьевич, р. в 1924 в с. Пакуль Черниговского р-на, погиб 12.9.1943.

ЧИПАК Павел Семенович, р. в 1923 в с. Карховка Черниговского р-на, погиб 13.5.1943.

ШПАК Павел Семенович, р. в 1923 в с. Карховка Черниговского р-на, погиб 12.9.1943.

БЫВШИЙ САВИЧСКИЙ СЕЛЬСОВЕТ

ЗАХОРОНЕНИЕ В ДЕРЕВНЕ САВИЧИ

КАЛУГИН Иван Сергеевич, р. в 1925 в д. Головищнно Л. Толстовского р-на Липецкой обл., мл. серж. 1323-го сп 415-й сд, погнб 20.11.1943 у д. Целуйки.

КИТ Сергей Дмитриевич, р. в с. Бокаевка Ичнянского р-на Черниговской обл., мл. серж.

676-го сп 15-й ордена Ленина Сивашской сд, погиб 21.12.1943.

КЛИМЕНОК Михаил Федорович, р. в д. Рудаков Хойникского р-на Гомельской обл., ряд. 676-го сп 15-й ордена Ленина Сивашской сд, погиб 21.2.1944.

КУЗЬМЕНКОВ (КУЗЬМЕНОК) Яков Иванович, р. в 1874, партизан отряда им. Г. И. Котовского, погиб 3.11.1943 в д. Кулажин.

ЛЕРМОНТОВ Николай Яковлевич, р. в 1918, партизан отряда им. Г. И. Котовского, погиб 3.11.1943 в урочище Черный Лес.

МЕЛЬНИЧУК Жан Ефимович, р. в 1926 в д. Острогляды Брагинского р-на, партизан отряда им. Г. И. Котовского, погиб 9.11.1943 в урочище Черный Лес.

МОРОЗ Алексей Григорьевич, р. в 1925 в д. Острогляды, партизан отряда им. Г. И. Котовского, погиб 20.10.1943 в урочище Черный Лес.

НИКОЛАЕНКО Петр Харитонович, р. в 1913, партизан отряда им. Г. И. Котовского, погиб 17.10.1943 в урочище Черный Лес.

ПАНЧЕНКО Макар Моисеевич, р. в 1913, партизан отряда им. Г. И. Котовского, погиб 21.6.1943 в урочище Черный Лес.

СОБОЛЕВ Павел Андреевич, р. в 1914 в с. Ястребин Колодец Становлянского р-на Орловской обл., ряд. 1323-го сп 415-й сд, погиб 19.11.1943 у д. Целуйкн.

ШАЦКИЙ Виктор Алексеевич, р. в г. Тула, мл. серж. 1323-го сп 415-й сд, погиб 19.11.1943 у д. Целуйки.

В д. Старый Степанов в 1942 г. гитлеровцами расстрелян сбежавший из лагеря военнопленных красноармеец **САМОЙЛЕНКО Адам Ануфриевич,** 1914 г. р., белорус.

БЫВШИЙ СЛОБОДСКОЙ СЕЛЬСОВЕТ

ЗАХОРОНЕНИЕ В ДЕРЕВНЕ ВЫГРЕБНАЯ СЛОБОДА

ВЕДЕНЕЕВ Василий Иванович, р. в 1921 в с. Ново-Лебедево Урганского р-на Смоленской обл., лейт., пилот 165-го истребительного авиаполка 286-й истребительной авиадивизии 16-й воздушной армии, погиб в октябре 1943.

З успамінаў С. С. Осіпава, маёра запасу, былога лётчыка 165-га знішчальнага авіяпалка

...В начале октября 1943 года в составе четырех истребителей «Ла-5» Жора Черствов, Василий Веденеев, Николай Соловьев и я сопровождали две группы штурмовиков 874-го штурмового авиаполка. Мы шли на штурмовку немецких войск, которые оборонялись за Днепром. Вдруг навстречу, примерно выше нас на 700—800 метров, идут две группы немецких бомбардировщиков «Ю-87» в сопровождении большой группы истребителей.

В. И. Веденеев

Г. Д. Черствов

Несколько вражеских стервятников набросились на нас. Самолет Веденеева был подбит и загорелся. Летчик перевернул машину и выскочил с парашютом. Мы с Николаем Соловьевым отбили все атаки фашистов, дав возможность Василию Веденееву приземлиться в лесу.

З «пахароикі» на В. І. Ведзянеева

Ваш брат, младший лейтенант Веденеев Василий Иванович, 3 октября 1943 года, будучи летчиком истребительного авиаполка, был сбит истребителями врага. Место гибели и захоронения неизвестно.

* * *

Но благодаря настойчивому поиску сотрудников Гомельского краеведческого музея М. С. Царькова и М. Агеева, многих архивистов, однополчан, земляков пилота через 34 года удалось приподнять занавес над неизвестностью — узнать, что раненый летчик В. И. Веденеев приземлился на парашюте. Вскоре он погиб в бою с гитлеровцами и был похоронен на кладбище д. Целуйки, где на установленной мраморной плите значится: «Летчик 165-го ИАП Веденеев В. И.».

В 1977 г. останки пилота перезахоронены на мемориале воинской славы в д. Выгребная Слобода.

ЧЕРСТВОВ Георгий Дмитриевич, р. в 1921 в д. Сельцо Раменского р-на Московской обл., лейт., пилот 165-го истребительного авиаполка 286-й истребительной авиадивизии 16-й воздушной армии, погиб 3.10.1943.

З гісторыі 165-га знішчальнага авіяпалка 286-й знішчальнай авіядывізіі 16-й паветранай арміі

3 октября 1943 года в 16 часов 20 минут при сопровождении самолетов «Ил-2» 874-го штурмового авиаполка на выполнение боевого задания в районе д. Катичев самолеты 165-го истребительного авиаполка встретились с самолетами противника... Ведущий группы младший лейтенант

Перезахоронение останков летчиков В. И. Веденеева и Г. Д. Черствова

Черствов Георгий Дмитриевич... с резким набором высоты пошел в сторону солнца и был потерян из поля зрения. Наверное, был сбит, попав под атаку двух «ФВ-109», которые находились вверху.

З «пахаронкі» на Г. Д. Чарствова

Ваш сын, младший лейтенант Черствов Георгий Дмитриевич, 3 октября 1943 года, будучи заместителем командира авиаэскадрильи истребительного авиаполка, не вернулся с боевого задания, пропал без вести.

* * *

Аднак праз трыццаць чатыры гады, у час выканання меліярацыйных работ на балоце каля в. Жэрдзе Брагінскага раёна выпадкова ўдалося знайсці рэшткі савецкага самалёта «Ла-5» і астанкі пілота. Настойлівы пошук пацвердзіў, што гэта было месца падзення падбітага немцамі знішчальніка Георгія Чарствова. У апошнія дні кастрычніка 1977 года астанкі паветранага байца былі перазахаваны на мемарыяле воінскай славы ў в. В. Слабада.

На месцы падзеиня самалёта на балоце ўстаноўлена памятная стэла.

УГЛОВСКИЙ СЕЛЬСОВЕТ

ЗАХОРОНЕНИЕ В ДЕРЕВНЕ ЛУБЕНИКИ

БОГДАНОВ Евдоким Дмитриевич, р. в 1923 в д. Ступино Холмогорского р-на Архангельской обл., серж. отдельного мотострелкового пулеметного б-на 68-й отбр, погиб 10.11.1943 у д. Рудня Журавлева.

ВЛАСЕНКО Захарий Сидоровнч, р. в 1903 в с. Лукашовка Черниговского р-на Черниговской обл., ряд. 1321-го сп 15-й ордена Ленина Сивашской сд, погиб 15.11.1943.

ГОЛОВАТЕНКО Арсентий Николаевич, р. в 1914 в с. Чайки Мироновского р-на Киевской обл., гв. ст. серж., зам. командира отделения 29-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 18.10.1943 у д. Рудня Журавлева.

КОВБАСА Александр Федорович, гв. ряд., погиб 6.11.1943 у д. Рудня Журавлева.

КОРЫТОВСКИЙ Григорий Григорьевич, ряд., погиб 1.2.1943 в д. Рудня Журавлева.

МАКУХА Александр Иосифович, р. в 1914 в с. Сосница Черниговской обл., гв. ряд. 29-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 21.10.1943 в д. Рудня Журавлева.

МОЛЯЕВ Владимир Никитич, гв. серж. 77-й гв. сд, погиб 21.11.1943 у д. Рудня Журавлева.

НАЗАРЧУК Андрей Давыдович, ряд., погиб 17.11.1943 у д. Рудня Журавлева.

ПОДОЛЬСКИЙ Михаил Александрович, р. в 1913 в д. Шилово Городецкого р-на Вологодской обл., гв. серж., командир отделения 29-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 30.10.1943 у д. Рудня Журавлева.

СИНКИН Филипп Андреевич, р. в 1914 в г. Белово Кемеровской обл., гв. ефр. 29-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 30.10.1943 у д. Рудня Журавлева.

ХОРОШИЛОВ Михаил Андрианович, р. в 1923, ряд., погиб 17.11.1943 у д. Рудня Журавлева.

По данным ЦАМО РФ и Черниговского облвоенкомата, за освобождение д. Лубеники, Михновка и Рудня Журавлева погибли:

ГРИЩЕНКО Василий Тимофеевич, р. в 1912 в д. Новоселье Сосницкого р-на Черниговской обл., гв. ряд. 29-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 20.10.1943 у д. Лубеники.

ЕМНОВ Петр Игнатьевич, р. в 1904 в с. Балыкча Вонковского р-на Южно-Казахстанской обл., гв. лейт., командир взвода 29-го гв. сп 12-й гв. сд, пропал без вести 30.10.1943 у д. Рудня Журавлева.

ЕРМОЛЕНКО П. Г., гв. ряд. 29-го гв. сп 12-й гв. сд. погиб 21.10.1943 у д. Лубеники.

ЕФИМЕНКО Иван Парфентьевич, р. в 1899 в г. Чигирин Кисловодской обл., гв. ряд., стрелок ПТР 29-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 21.10.1943 у д. Лубеники.

ИВЧЕНКО Иван Ефимович, р. в 1923 в г. Семеновка Черниговской обл., гв. ряд. 29-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 6.11.1943.

ИЛЬИЧЕВ Алексей Иванович, р. в 1925 в д. Лотарево Летченского р-на Тульской обл., гв. ст. серж., командир отделения 29-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 26.10.1943 у д. Лубеники.

КАРЕТА Николай Ильич, р. а 1923 в с. Выгонище Сосницкого р-на Черниговской обл., гв. ряд. 29-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 20.10.1943 у д. Лубеники.

КОВАЛЬ Филипп Андреевич, р. в 1912 в с. Березанка Черниговского р-на Черниговской обл., ряд. 676-го сп 15-й ордена Ленина Сивашской сд, погиб 22.11.1943.

КОРОБКО Алексей Михайлович, р. в 1910 в с. Рейментаровка Корюковского р-на Черниговской обл., ряд. 676-го сп 15-й ордена Ленина Сивашской сд, погиб 22.11.1943.

КОСТЮЧЕНКО Феодосий Елисеевич, р. в 1923 в с. Ушня Менского р-на Черниговской обл., гв. ряд. 29-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 21.10.1943.

ЛАПАЧЕВ Василий Николаевич, р. в 1925 в д. Лапаево Новолялинского р-на Свердловской обл., гв. ряд. 29-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 26.10.1943 у д. Лубеники.

ЛАРЧЕНКО Василий Игнатьевич, р. в 1923 в с. Текуровка Тупичевского р-на Черниговской обл., гв. ряд. 29-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 4.11.1943 у д. Лубеники.

МИЩЕНКО Андрей Михайлович, р. в 1913, призывался Сосницким РВК, гв. ряд. 29-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 22.10.1943 у д. Лубеники.

МИЩЕНКО Иван Иванович, р. в г. Сосница Черниговской обл., гв. ряд. 29-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 21.10.1943 у д. Лубеники.

МОВЛЯН Кирилл Федорович, р. в 1902 в п. Любечь Черниговской обл., гв. ряд. 29-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 9.11.1943.

ОЛЬХОВИК Василий Нестерович, р. в 1902 в п. Репки Черниговской обл., гв. ряд. 29-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 28.10.1943.

ОХРИМЕНКО Василий Александрович, р. в 1924 в с. Степановка Менского р-на Черниговской обл., гв. ряд. 29-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 21.10.1943 у д. Лубеники.

ПОВОДОВ Теван Семенович, р. в 1912 в с. Цур Гидрупкого р-на, Азербайджан, гв. ряд. 29-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 1.11.1943 у д. Лубеники.

САМАРСКИЙ Николай Григорьевич, р. в 1915 в г. Мелитополь Запорожской обл., гв. ряд. 32-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 4.11.1943 у д. Лубеники.

СИДОРОВСКИЙ Иван Григорьевич, р. в 1923 в с. Сахутовка Корюковского р-на Черниговской обл., гв. ряд. 29-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 3.11.1943.

ТИХОМИРОВ Дмитрий Николаевич, р. в 1918 в г. Москва, гв. капитан, адъютант сбн 29-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 1.11.1943 у д. Лубеники.

ТОЛОКОННИКОВ Кузьма Григорьевич, р. в 1921 в г. Чернигов, ряд. 47-го сп 15-й ордена Ленина Сивашской сд, погиб 22.11.1943 у д. Михновка.

ТРАМОНА Андрей Иванович, р. в 1922 в с. Сосница Черниговской обл., гв. ряд. 29-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 22.10.1943 у д. Лубеники.

ТУПЯКОВ Яков Васильевич, р. в 1910 в г. Алапаевск Свердловской обл., гв. ст. серж., начальник телефонной станции 29-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 18.10.1943.

ТУРЕЙСКИЙ Иван Никитич, р. в 1924 в с. Лемешовка Городнянского р-на Черниговской обл., гв. ряд. 29-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 2.11.1943.

ФРОЛОВ Александр Владимирович, р. в г. Саранск, Мордовия, гв. ряд. 29-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 23.10.1943 у д. Лубеники.

ХАЖИМЕТОВ Хамбара Мажидович, р. в 1910 в с. Арык Терского р-на, Кабардино-Балкария, гв. ряд. 29-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 27.10.1943 у д. Лубеники.

ЧЕРЕПАНОВ Анатолий Андреевич, р. в 1923 в с. Теренгуль Андреевского р-на Алтайского края, гв. лейт., командир пулеметного взвода 29-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 5.11.1943 у д. Рудня Журавлева.

ЧИРКОВ Василий Иванович, р. в 1921 в д. Люствлага Богородского р-на Кировской обл., гв. ряд. 29-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 1.11.1943 у д. Лубеники.

ЯГОДИН Михаил Андреевич, р. в 1924 в с. Федоровское Небываловского р-на Ивановской обл., гв. мл. лейт., командир пулеметного взвода 29-го гв. сп 12-й гв. сд, погиб 30.10.1943 у д. Лубеники.

ХРАКОВИЧСКИЙ СЕЛЬСОВЕТ

ЗАХОРОНЕНИЕ В ДЕРЕВНЕ ХРАКОВИЧИ

АБРАМЕНКО Павел Егорович, старшина 340-го гв. сп, погиб 26.11.1943 у п. Калинин.

АЛЕХИН Алексей Аркадьевич, р. в 1909 в с. Темниково, Мордовия, ряд. 1321-го сп 415-й сд, погиб 16.10.1943 в урочище Дручево.

БУКАТОВ Петр Константинович, р. в 1921 в д. Селиванкино Малоярославского р-на Московской обл., ряд. 1321-го сп 415-й сд, погиб 16.10.1943 у х. Дручево.

ГАЛЯМОВ Галита Тависович, р. в 1909 в Белебеевском р-не, Башкирия, ряд. 1321-го сп 415-й сд, погиб 14.10.1943 в урочище Дручево.

ГАНИЧЕВ Иван Александрович, р. в 1925 в г. Череповец Вологодской обл., ряд. 1321-го сп 415-й сд, погиб 15.10.1943 в урочище Дручево.

ГОНЧАРОВ Борис Иванович, р. в 1923 в г. Волгоград, ст. серж., разведчик 1321-го сп 415-й сд, погиб 22.10.1943 в урочище Дручево.

ДОМИЕВ (ДУМИЕВ) Алмут, р. в 1922 в Каракумском р-не Бухарской обл., Узбекистан, ряд. 1321-го сп 415-й сд, погиб 16.10.1943 у х. Дручево.

ДРУЖКОВ Василий Иванович, р. в 1925 в с. Розоватово Наруксовского р-на Нижегородской обл., мл. серж. 1323-го сп 415-й сд, погиб 19.11.1943 в д. Храковичи.

ЕГОРОВ Михаил Дмитриевич, р. в 1925 в станице Аксаково Белебейского р-на, Башкирия, ряд. 1321-го сп 415-й сд, погиб 18.10.1943 в урочище Дручево.

ЕРЕМИН Андрей Алексеевич, р. в 1922 в с. Гражданка Бондарского р-на Тамбовской обл., серж., командир отделения 1321-го сп 415-й сд, погиб 14.10.1943 в урочище Дручево.

ЕРМИЛОВ Владимир Константинович, р. в 1925 в г. Фролов Волгоградской обл., ряд. 1321-го сп 415-й сд, погиб 16.10.1943 в урочище Дручево.

ЕРМОЛАЕВ Василий Михайлович, р. в 1925 в д. Фафамово Белозерского р-на Вологодской

обл., ряд. 1321-го сп 415-й сд, погиб 16.10.1943 в урочище Дручево.

ЖАВОРОНКОВ Евгений Яковлевич, р. в 1925 в п. Царицын дачный № 1 Ленинского р-на Московской обл., мл. серж. 1321-го сп 415-й сд, погиб 14.10.1943 у х. Дручево.

ЗАМЫСЛОВ Иван Семенович, лейт. 1321-го сп 415-й сд, погиб 15.10.1943 в урочище Дручево.

ЗИНОВЬЕВ Виктор Павлович, р. в 1925 в г. Галич Ярославской обл., ряд. 1321-го сп 415-й сд, погиб 15.10.1943 у х. Дручево.

ЗИНЯЕВ Усман р. в 1908 в Пахтабадском р-не Андижанской обл., Узбекистан, ряд. 1321-го сп 415-й сд, погиб 14.10.1943 в урочище Дручево.

ИВАНОВ Борис Степанович, р. в с. Рубеж Вытегорского р-на Вологодской обл., ряд. 1321-го сп 415-й сд, погиб 28.10.1943 в урочище Дручево.

ИВАНЫЧЕВ Павел Матвеевич, р. в 1925 в д. Зачатье Можайского р-на Московской обл., мл. серж. 1321-го сп 415-й сд, погиб 14.10.1943 в урочище Дручево.

КАРАБАЕВ Урумбай, р. в 1924 в с. Заполье Кокандского р-на Ферганской обл., Узбекистан, ряд. 1321-го сп 415-й сд, погиб 24.10.1943 в урочище Дручево.

КАРЕЛИН Александр Александрович, р. в 1912 в п. Ухта-Олп Ухтинского р-на, Коми АССР, ряд. 1321-го сп 415-й сд, погиб 16.10.1943 в урочище Дручево.

КИРЬЯНОВ Федор Михайлович, р. в 1916 в г. Алатырь, Чувашия, ряд. 1321-го сп 415-й сд, погиб 14.10.1943 в урочище Дручево.

КОЛЕДЕНКО Степан Афанасьевич, р. в 1910 в Комышинском с/с Лиозненского р-на Витебской обл., старшина 1321-го сп 415-й сд, погиб 14.10.1943 в урочище Дручево.

КОПЕЙКИН Иван Васильевич, р. в 1925 на х. Грачи Фроловского р-на Волгоградской обл., ряд. 1321-го сп 415-й сд, погиб 15.10.1943 в урочище Дручево.

ЛУЧИНИН Александр Никифорович, р. в 1925 в с. Бердничата Ветлужского р-на Нижегородской обл., мл. серж. 1321-го сп 415-й сд, погиб 9.11.1943 в урочище Дручево.

МИНАКОВ Дмитрий Иванович, р. в 1915 в г. Зарайск Московской обл., ряд. 1321-го сп 415-й сд, погиб 16.10.1943 в урочище Дручево.

ПОЛЕТИКИН Алексей Григорьевич, р. в 1912, гв. ряд., погиб 25.11.1943 у п. Калинин.

ПОМЕТОВ Иван Ефремович, р. в 1925 в с. Черное Сапожковского р-на Рязанской обл., серж. 1323-го сп 415-й сд, погиб 14.10.1943 в урочище Дручево.

ПОПОВ Алексей Севастьянович, р. в 1914 в д. Саракул Ольховского р-на Челябинской обл., ряд. 1321-го сп 415-й сд, погиб 29.10.1943 в урочище Дручево.

ПОПОВ Андрнан Иванович, р. в 1896 в с. Разброт Нижнедевицкого р-на Воронежской обл., серж. 1321-го сп 415-й сд, погиб 14.10.1943 в урочище Дручево.

СОКОЛОВ Владимир Андреевич, р. в 1925 в д. Дорши Мякснинского р-на Вологодской обл., ряд. 1321-го сп 415-й сд, погиб 31.10.1943 в урочище Дручево.

СОЛОВЬЕВ Петр Васильевич, р. в 1919 на Киевщине, лейт. 1321-го сп 415-й сд, погиб 14.11.1943 в урочище Дручево.

СОНИН Леонид Арсентьевич, р. в д. Дуплятка Новонпколаевского р-на Волгоградской обл., ряд. 1321-го сп 415-й сд, погиб 14.11.1943 в урочище Дручево.

СТРЕЛЬНИКОВ Петр Трофимович, р. в 1906 на ст. Кочетовка Хоботовского р-на Тамбовской обл., ряд. 1321-го сп 415-й сд, погиб 15.10.1943 в урочище Дручево.

СТРУНКИН Василий Петрович, р. в 1913 в г. Тверь, ст. лейт. 1321-го сп 415-й сд, погиб 24.10.1943 в урочище Дручево.

СУХАНОВ Федор Николаевич, р. в 1911 в д. Терлиевская Верхнетойминского р-на Архангельской обл., ряд. 1321-го сп 415-й сд, погиб 14.10.1943 в урочище Дручево.

УДАЛОВ Александр Николаевич, р. в 1911 в д. Сарофаниха Краснобокского р-на Нижегородской обл., ряд. 1321-го сп 415-й сд, погиб 14.10.1943 в урочище Дручево.

УЛУСОВ Василий Петрович, р. в 1925 в г. Константиново Подольского р-на Московской обл., мл. серж. 1321-го сп 415-й сд, погиб 15.10.1943 в урочище Дручево.

ХУДАШИН Валентин Васильевич, р. в 1925 в д. Заполье Котласского р-на Архангельской обл., ряд. 1321-го сп 415-й сд, погиб 14.10.1943 в урочище Дручево.

ЦИВЕЛОВ Пантелей Иванович, р. в 1911 в д. Н. Шульба Белогасингского р-на Семипалатинской обл., Казахстан, ряд., погиб 16.10.1943 у х. Дручево.

ЮСУПОВ Мирза, р. в 1920 в Бузейском с/с Куйбышевского р-на Ферганской обл., Узбекистан, ряд. 1321-го сп 415-й сд, погиб 14.10.1943 в урочище Дручево.

ЯКОВЛЕВ Владимир Васильевич, р. в 1925 в Ауш-Колочинском с/с, ст. Ленинобад, Таджикистан, ефр. 1321-го сп 415-й сд, погиб 14.10.1943 у х. Дручево.

По данным ЦАМО РФ, при освобождении Храковичского и Чемерисского сельсоветов от немецко-фашистских захватчиков также погибли:

В УРОЧИЩЕ (ХУТОР) ДРУЧЕВО

АХМАТОВ Василий Петрович, р. в 1925 в д. Сантоска Починковского р-на Нижегородской обл., серж., командир отделения 1321-го сп 415-й сд, погиб 14.10.1943.

БАРАНОВ Сергей Федорович, р. в 1914 в Орловской обл., ряд. 1321-го сп 415-й сд, погиб 14.10.1943.

БЕЛОЗЕРОВ Николай Васильевич, р. в 1925 в д. Наквасино Нюксснского р-на Вологодской обл., ряд. 1321-го сп 415-й сд, погиб 14.10.1943.

БЕЛЯНЧИКОВ Александр Степанович, р. в 1924 в с. Новогеоргиевск Болховского р-на Орловской обл., ряд. 1326-го сп 415-й сд, погиб 9.10.1943.

БОГДАНОВ Александр Александрович, р. в 1925 в д. Богдановка Ветлужского р-на Нижегородской обл., мл. серж. 1321-го сп 415-й сд, погиб 31.10.1943.

БУРАВИН Владимир Николаевич, р. в 1924 в г. Белебей, Башкирия, ряд. 1323-го сп 415-й сд, погиб 14.10.1943.

ВОРОНЦОВ Константин Павлович, р. в 1897 в д. Горки Усть-Кутского р-на Вологодской обл., ряд. 1323-го сп 415-й сд, погиб 14.10.1943.

ГОРБУНОВ Михаил Иванович, р. в 1925 в с. Баланда Балашинского р-на Саратовской обл., ряд. 1321-го сп 415-й сд, погиб 14.10.1943.

ГОТОВЦЕВ Гафаил Александрович, р. в 1925 в д. Северная Ферма Кубино-Озерского р-на Вологодской обл., серж. 1321-го сп 415-й сд, погиб 24.10.1943.

ДАЛИМОВ Хамеджан, р. в 1916 в к-зе «Правда» Ленинобадской обл., Таджикистан, ряд. 1321-го сп 415-й сд, погиб 15.10.1943.

ДЕРЯКУЛИЕВ Оре, р. в 1904 в Бабаданхонском с/с Таджикского р-на Ашхабадской обл., Туркмения, ряд. 1321-го сп 415-й сд, погиб 22.10.1943.

ЕРМАЕВ Атта, р. в 1923 в ауле Совет Тезово Тепсинского р-на Ашхабадской обл., Туркмения, ряд. 1321-го сп 415-й сд, погиб 14.10.1943.

ЖАБО Виталий Иванович, р. в 1923 в Колотилинском с/с Чухломского р-на Ярославской обл., ст. серж., автоматчик 1321-го сп 415-й сд, погиб 14.10.1943.

ЗАБОЕВ Афанасий Александрович, р. в 1925 в д. Канша Корт-Кировского р-на, Коми АССР, серж. 1321-го сп 415-й сд, погиб 24.10.1943.

КАМЕНЩИКОВ Иван Иванович, р. в 1926 в Арптыкском с/с Каахкинского р-на Ашхабадской обл., Туркмения, ряд. 1321-го сп 415-й сд, погиб 14.10.1943.

КАРТУША Василий Федотович, р. в 1902 в Лозовском р-не Днепропетровской обл., ряд. 1321-го сп 415-й сд, погиб 14.10.1943.

КОНТОБОЙЦЕВ Григорий Васильевич, р. в 1906 в Ковильском р-ие, Мордовия, ряд. 1321-го сп 415-й сд, погиб 15.10.1943.

КОСАЕВ Мфет, р. в 1923 в Каахкинском р-не Ашхабадской обл., Туркмения, ряд. 1321-го сп 415-й сд, погиб 15.10.1943.

КОСТЕРЕВ Николай Алексеевич, р. в 1916 в Лосиноостровском р-не Московской обл., ряд. 1321-го сп 415-й сд, погиб 14.10.1943.

КОШЕЛЕВ Николай Владимирович, р. в 1925 в с. Пичугино Богатовского р-на Самарской обл., ряд. 1323-го сп 415-й сд, погиб 14.10.1943.

КРИВОБОК Иван Николаевич, р. в 1909 в Годятском р-не Полтавской обл., старшина 1321-го сп 415-й сд, погиб 15.10.1943.

КУЛАКОВ Василий Николаевич, р. в 1925 в д. Владимировка Воскресенского р-на Нижегородской обл., мл. серж., пом. наводчика миномета 1321-го сп 415-й сд, погиб 14.10.1943.

КУРБАНОВ Даврон, р. в 1922 в г. Самарканд, Узбекистан, серж. 1321-го сп 415-й сд, погиб 30.10.1943.

ЛАБУДИН Николай Александрович, р. в 1922 в д. Хатинино Санковского р-на Тверской обл., ряд. 1321-го сп 415-й сд, погиб 15.10.1943.

ЛУКИН Василий Гаврилович, р. в 1925 в с. Сомовка Сосновского р-на Тамбовской обл., ряд. 14.10.1943.

МЕРЗЛЯКОВ Михаил Степанович, р. в 1897 в д. Зайцево Акаульского р-на, Башкирия, ст. серж. 1321-го сп 415-й сд, погиб 14.10.1943.

МИНИН Валентин Михайлович, р. в 1925 в Поповосецком с/с Родинского р-на Архангельской обл., ряд. 1321-го сп 415-й сд, погиб 15.10.1943.

НЕЙСБЕРГ Всеволод Алексеевич, р. в 1925 в г. Москва, ряд. 1321-го сп 415-й сд, погиб 14.10.1943.

НЕСТЕРОВ Николай Федорович, р. в 1925 на ст. Лионозово Краснополянского р-на Московской обл., мл. серж. 1321-го сп 415-й сд, погиб 14.10.1943.

НИКОЛАЕВ Анатолий Федорович, р. в 1925 в г. Яхрома Московской обл., мл. серж. 1321-го сп 415-й сд, погиб 14.10.1943.

НУРМАМЕДОВ Авез, р. в 1916 в г. Кара-Калла Ашхабадской обл., Туркмения, ряд. 1321-го сп 415-й сд, погиб 14.10.1943.

ОРАЗОВ Мамет Кулитович, р. в 1901 в Байрам-Алинском р-не Марыйской обл., Туркмения, ряд. 1323-го сп 415-й сд, погиб 14.10.1943.

ОСИПОВ Василий Андреевич, р. в 1925 в д. Корольки Летского р-на, Коми АССР, ряд. 1321-го сп 415-й сд, погиб 14.10.1943.

ПЕТРОВ Михаил Васильевич, р. в 1925 в д. Гриднно Борисовосудского р-на Вологодской обл., ряд. 1321-го сп 415-й сд, погиб 15.10.1943.

ПИЧУЛИН Александр Дмитриевич, р. в 1925 в д. Шиляево Удорского р-на, Коми АССР, ряд. 1321-го сп 415-й сд, погиб 14.10.1943.

РИМША Антон Иванович, р. в 1906 в с. Новоселки Петриковского р-на Гомельской обл., ряд. 1321-го сп 415-й сд, погиб 14.10.1943.

САЛЯМОВ Ирек, р. в 1925 в Яндульском р-не, Башкирия, ряд. 1321-го сп 415-й сд, погиб 15.10.1943.

СМИРНОВ Николай Лаврентьевич, р. в 1925 в с. Городище Чистопольского р-на, Татария, мл. серж. 1321-го сп 415-й сд, погиб 16.10.1943.

СМОРЧКОВ Владимир Алексеевич, р. в 1908 на ст. Уидол Ивановской обл., ряд. 1321-го сп 415-й сд, погиб 15.10.1943.

СУРОВ Иван Тихонович, р. в 1925 в с. Дубовка Дубовского р-на Волгоградской обл., ряд. 1321-го сп 415-й сд, погиб 14.10.1943.

ТАТАРЕНКО Иван Кузьмич, р. в 1925 в с. Кузькнно Матвеевского р-на Чкаловской обл., ряд. 1321-го сп 415-й сд, погиб 14.10.1943.

ТАШПОЛАТОВ Мамед, р. в 1915 в Карлыкском р-не Чарджоуской обл., Туркменія, ряд. 1323-го сп 415-й сд, погиб 14.10.1943.

ТИХОМИРОВ Алексей Гаврилович, р. в 1901 в Ржевском р-не Тверской обл., старшина 1321-го сп 415-й сд, погиб 14.10.1943.

ТКАЧЕНКО Степан Роднонович, р. в 1925 в

с. Маньковка Борщенского р-на Винницкой обл., ряд. 1321-го сп 415-й сд, погиб 14.10.1943.

ТУРАЕВ Акназар, р. в 1913 в Коганском р-не Бухарской обл., Узбекистан, ряд. 1321-го сп 415-й сд, погиб 14.10.1943.

УСЕНКОВ Иван Матвеевич, р. в 1925 в с. Дуброва Наруксовского р-на Нижегородской обл., ряд. 1321-го сп 415-й сд, погиб 16.10.1943.

ФОМИН Матвей Захарович, р. в 1920 в г. Сибешь Тверской обл., ст. серж. 1321-го сп 415-й сд, погиб 18.10.1943.

ХАСАНОВ Салижан, р. в 1907 в в. Кизил Маргеланского р-на Ферганской обл., Узбекистан, ряд. 1321-го сп 415-й сд, погиб 14.10.1943.

ЦВЕТКОВ Иван Сергеевич, р. в 1925 в д. Чернолаково Малоярославского р-на Московской обл., серж., пулеметчик 1321-го сп 415-й сд, погиб 14.10.1943.

ЧЕТЕНЕВ Симизбай, р. в 1899 в Большенарымском р-не, Казахстан, ряд. 1321-го сп 415-й сд, погиб 15.10.1943.

ЧИБИКОВ Иван Гаврилович, р. в 1920 в д. Ольгино Крутинского р-на Омской обл., ряд., разведчик 1321-го сп 415-й сд, погиб 22.10.1943.

У ДЕРЕВНИ ХРАКОВИЧИ

ЖАЛАЛОВ Бакир, р. в 1901 в ауле Уразлат Калининского р-на, Татария, ряд. 1323-го сп 415-й сд, погиб 12.10.1943.

ТУЛЕБАЕВ Нургали, р. в 1900 в Утурском р-не Алма-Атинской обл., Казахстан, ряд. 1326-го сп 415-й сд, погиб 20.11.1943.

ТУРДЫБАЕВ Артыкбай, р. в 1915 в Джизакском с/с г. Джизак Самаркандской обл., Узбекистан, ряд. 1321-го сп 415-й сд, погиб 16.10.1943 у х. Дручево.

ХАНОВ Алти р. в 1896 в Туркмеиганском р-не Марыйской обл., Туркмения, ряд. 1323-го сп 415-й сд, погиб 18.11.1943.

У ДЕРЕВНИ ЦЕЛУЙКИ

АКАЧУК Степан Игнатович, р. в 1918 в д. Медвежим Клецелинского р-на Брест-Литовской обл., призывался Курганским РВК, ряд., наводчик 45-мм орудия 415-й сд, погиб 20.11.1943.

АСКАРОВ Мамед, р. в 1912 в г. Ереван, Армения, ряд. 1323-го сп 415-й сд, погиб 19.11.1943.

МАСЛЯКОВ Алексей Константинович, р. в 1924 в д. Бакмен Муромнеиского р-на Омской обл., ряд. 1323-го сп 415-й сд. погиб 19.11.1943.

ХОБОТОВ Иван Васильевич, р. в 1917 на ст. Билинская Каменского р-на Пензенскй обл., ряд. 1323-го сп 415-й сд, погиб 19.11.1943.

У ДЕРЕВНИ ЧЕМЕРИСЫ

КАНИПОВ Фатых Газимович, р. в 1925 в с. Шалтся Павленковского р-на, Татария, серж. 1321-го сп 415-й сд, погиб 20.11.1943.

РУДОЙ Петр Михайлович, р. в 1908 в с. Борки Михайло-Коцюбинского р-на Черниговской обл., ряд. 1323-го сп 415-й сд, погиб 20.11.1943.

САЛИЕВ Кадыркул р. в 1900 в г. Андижан, Узбекистан, ряд. 1321-го сп 415-й сд, погиб 20.11.1943.

Па матэрыялах Цэнтральнага архіва Міністэрства абароны Расійскай Федэрацыі, Чарнігаўскага аблваенкамата, райваенкамата спіс падрыхтаваў

І. Ф. Ганжураў

Воіны Чырвонай Арміі — землякі, якія загінулі ці прапалі без вестак у гады Вялікай Айчыннай вайны

На ўсіх франтах Вялікай Айчыннай вайны змагаліся з ворагам нашы землякі — ураджэнцы Брагінскага раёна. Многія з іх знайшлі вечны спакой у брацкіх магілах. Іх гераічная смерць ушанавана помнікамі і абелісками, на гранітных надмагільных плітах высечаны іх бессмяротныя імёны, удзячныя нашчадкі прыносяць на іх магілы жывыя кветкі. Гэтак жа і на радзіме ўшаноўваецца памяць воінаў, пра якіх дакладна вядома, што яны загінулі ў баях з фашысцкімі захопнікамі. Услаўленая смерць абаронца Радзімы — таксама вялікая трагедыя, але, напэўна, самы трагічны лёс выпаў на долю тых воінаў, хто ў жахлівых варунках вайны знік бясследна.

Пра тых, хто прапаў без вестак

Як многа на Беларусі сямей, дзе боль страты да гэтае пары пячэ... У гэтыя сем'і прыйшлі не пахаронкі, а ўсяго толькі паведамленні — «прапаў без вестак». І такіх сотні тысяч. У першыя гады ваеннага ліхалецця прапаўшых без вестак было болей, чым тых, каго паха-

валі пасля бою, пасля смерці ў медсанбаце, у тылавым шпіталі, што было засведчана па ўсіх правілах у спісе безвяротных страт.

Невядомымі гінулі салдаты, што прынялі на сябе першы агнявы шквал. Яны палеглі ў прыграніччы, пры адступленні і акружэнні, у «катлах» цэлымі палкамі і дывізіямі. Ніхто не бачыў іх мёртвымі: лётчыкаў, якія не вярталіся з баявога задання, разведчыкаў, якія гінулі ў тыле ворага без сведкаў, пехацінцаў, ад якіх не заставалася і следу пры пападанні снарадаў і бомбаў, і тых, каго жывымі засыпала ў траншэях. Гінулі ў партызанскіх атрадах і ў антыфашысцкім падполлі, на сваёй зямлі і на чужыне.

Цаной свайго жыцця яны вымотвалі і абяскроўлівалі ворага, выйграючы для Айчыны час. Без іх не было б Перамогі. Проста ім не пашанцавала ў смерці.

Асобным радком у гэтым пераліку — палон, лагеры, дзе бясследна знікалі сотні тысяч паланёных у баях воінаў.

Удовам і маці ваенкаматы давалі афіцыйныя тлумачэнні: прапаўшыя без вестак — гэта тыя, хто ў ходзе баявых дзеянняў не вярнуўся ў свае падраздзяленні. Хаця большасць з іх загінула, але баявыя абставіны не дазволілі ўстанавіць гэта.

Не ведаючы пра месца пахавання роднага чалавека, немагчыма пахаваць яго ў сваім сэрцы. Людзі працягваюць шукаць і ў шэрагу выпадкаў знаходзяць сведкаў — аднапалчан, якія аднаўляюць падрабязнасці яго гібелі. Бывае, што знаходзяць і магілы.

...Помнікі ў вёсках, райцэнтрах, адкуль людзі ішлі на вайну,— не заўсёды на іх сустракаюцца імёны прапаўшых без вестак, расстраляных, памёршых ад голаду і здзекаў у канцлагерах. Іх стараліся ў свой час выкрасліць з роднай гісторыі.

Гэтую несправядлівасць, хоць і са спазненнем, выпраўляюць нашы кнігі — гісторыка-дакументальныя Хронікі Памяці.

Так, і ў прыведзеным ніжэй спісе сярод імён воінаў, чыя смерць на полі бою дакументальна засведчана, змяшчаюцца і імёны тых, хто ў гады мінулай вайны прапаў без вестак.

У. І. Лемяшонак

АСАРЭВІЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА АСАРЭВІЧЫ

АСТАПЕНКА Андрэй Пятровіч, н. у 1901, рад., загінуў 9.4.1945 пад Кёнігсбергам.

АСТАПЕНКА Восіп Іванавіч, загінуў.

АСТАПЕНКА Еўдакім Дзямідавіч, прапаў без вестак у 1944.

АСТАПЕНКА Рыгор Іванавіч, н. у 1905, прапаў без вестак у маі 1944.

БЕЛЬЧАНКА Адам Ісакавіч, н. у 1920, гв. рад. 395-га гв. сп, прапаў без вестак 27.3.1942.

БЕЛЬЧАНКА Ананій Фёдаравіч, н. у 1904, прапаў без вестак у 1944.

БЕЛЬЧАНКА Антон Васільевіч, загінуў.

БЕЛЬЧАНКА Васіль Васільевіч, н. у 1919, гв. мал. сярж., наводчык гарматы 49-га гв. сп 16-й гв. сд, памёр ад ран 10.9.1942 у в. Дзяшоўка, пахаваны ў в. Палуніна Ржэўскага р-на Цвярской вобл.

БЕЛЬЧАНКА Васіль Мінавіч, н. у 1898, загінуў у жніўні 1944.

БЕЛЬЧАНКА Дзмітрый Кірылавіч, н. у 1918, рад. матрос ЧБФ, памёр ад ран 22.9.1941.

БЕЛЬЧАНКА Іван Дзмітрыевіч, н. у 1908, сярж., загінуў у красавіку 1944.

БЕЛЬЧАНКА Іван Кірылавіч, н. у 1915, загінуў у 1942.

БЕЛЬЧАНКА Іван Лукіч, н. у 1905, рад. 378-га сп 343-й Беластоцкай сд, загінуў 9.10.1944, пахаваны ў н. п. Хмялёва Ломжынскага павета Беластоцкага ваяводства, Польшча.

Д. К. Бельчанка

І. Я. Бельчанка

П. Я. Бельчанка

Я. М. Бельчанка

М. Ц. Ефіменка

БЕЛЬЧАНКА Іван Якаўлевіч, н. у 1918, служыў у лётных часцях, прапаў без вестак у 1941.

БЕЛЬЧАНКА Іоў Піліпавіч, н. у 1902, загінуў у 1942.

БЕЛЬЧАНКА Леанід Восіпавіч, н. у 1918, рад., прапаў без вестак у верасні 1941 каля г. Кандалакша Мурманскай вобл.

БЕЛЬЧАНКА Пётр Дзмітрыевіч, н. у 1903, рад. 232-га сп 182-й сд, загінуў 16.2.1942 у Ленінградскай вобл.

БЕЛЬЧАНКА Пётр Якаўлевіч, н. у 1922, загінуў у 1942.

БЕЛЬЧАНКА Рыгор Мікітавіч, н. у 1920, загінуў у 1941.

БЕЛЬЧАНКА Якаў Мітрафанавіч, н. у 1898, прапаў без вестак у красавіку 1944.

БОГУШ Андрэй Трафімавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ГАЛКА Уладзімір Восіпавіч, н. у 1908, рад., тэлефаніст 412-га гаўбічнага ап 168-й сд, загінуў 8.8.1941, пахаваны ў м. Каўканіемі, Карэлія.

ЕФІМЕНКА Васіль Андрэевіч, н. у 1902, загінуў у 1942.

ЕФІМЕНКА Васіль Іванавіч, н. у 1899, прапаў без вестак у студзені 1942.

ЕФІМЕНКА Даніла Ціханавіч, н. у 1917, загінуў у 1943.

ЕФІМЕНКА Іван Рыгоравіч, н. у 1920, загінуў у 1942.

ЕФІМЕНКА Логвін Ціханавіч, н. у 1905, прапаў без вестак у 1945.

ЕФІМЕНКА Майсей Ціханавіч, н. у 1911, ст. сярж., камандзір аддзялення, памёр ад ран 25.2.1945, пахаваны ў м. Дзіцеры Лідберэскага с/с, Латвія.

ЕФІМЕНКА Мітрафан Іванавіч, н. у 1900, загінуў.

ЕФІМЕНКА Міхаіл Ціханавіч, н. у 1903, рад., памёр ад ран 23.2.1944 каля ст. Дно, пахаваны ў в. Бясолава Дноўскага р-на Ленінградскай вобл.

ЕФІМЕНКА Сяргей Сцяпанавіч, н. у 1922, загінуў у 1941.

ЕФІМЕНКА Фама Дзям'янавіч, н. у 1912, прапаў без вестак у 1943.

ЕФІМЕНКА Якаў Сяргеевіч, н. у 1920, рад., загінуў 28.11.1942, пахаваны ў с. Палібіна Вялікалукскага р-на Цвярской вобл.

ЗАЯЦ Аляксандр Парфенавіч, н. у 1905, гв. рад., стралок ПТР 12-га пдп 4-й гв. Оўруцкай пдд, прапаў без вестак 26.1.1944 каля в. Івахны Манастырскага р-на Вінніцкай вобл.

ЗАЯЦ Апанас Ціханавіч, н. у 1922, загінуў у ліпені 1941.

ЗАЯЦ Васіль Мацвеевіч, н. у 1922, прапаў без вестак у 1943.

ЗАЯЦ Іван Ісакавіч, н. у 1917, гв. капітан, камандзір батальёна 131-га гв. сп 45-й гв. сд, узнагароджаны ордэнам Чырвонага Сцяга, загінуў 16.9.1943.

ЗАЯЦ Іван Мікалаевіч, н. у 1910, сярж., нам. камандзіра аддзялення 410-га сп 81-й сд, загінуў 10.1.1944, пахаваны ў в. Глінная Слабада Хойніцкага р-на.

ЗАЯЦ Павел Сяргеевіч, н. у 1922, рад., наводчык мінбн, загінуў 10.1.1942, пахаваны ў с. Макрасопава Маскоўскай вобл.

ЗАЯЦ Сяргей Мацвеевіч, н. у 1924, прапаў без вестак у 1944.

КАНЦАВЫ Аляксандр Рыгоравіч, н. у 1920, гв. сярж. 51-га гв. сп 18-й гв. сд, загінуў 14.11.1942, пахаваны ў с. Шукляева Юхнаўскага р-на Смаленскай вобл.

КАНЦАВЫ Андрэй Данілавіч, загінуў.

КАНЦАВЫ Апанас Харытонавіч, н. у 1922, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

КАНЦАВЫ Васіль Арцёмавіч, н. у 1923, рад. 1170-га сп, загінуў 2.12.1942, пахаваны ў с. Урдом Аленінскага р-на Цвярской вобл.

КАНЦАВЫ Дзмітрый Ігнатавіч, н. у 1907, рад., загінуў 16.4.1945 ва Усходняй Прусіі.

КАНЦАВЫ Дамітрый Маркавіч, н. у 1921, загінуў у 1942.

КАНЦАВЫ Мікалай Ларыёнавіч, н. у 1910, прапаў без вестак у 1943.

КАНЦАВЫ Нікіфар Мікітавіч, н. у 1918, загінуў восенню 1941.

І. І. Заяц

В. А. Канцавы

К. Р. Плюшчай

Л. К. Плюшчай

КАНЦАВЫ Пётр Міронавіч, н. у 1923, гв. ст. сярж. в/ч 13382, загінуў 26.3.1944 у с. Петрашкоўка, пахаваны ў г. п. Вінькаўцы Хмяльніцкай вобл.

КАНЦАВЫ Рыгор Андрэевіч, н. у 1914, прапаў без вестак у красавіку 1944.

КАНЦАВЫ Сямён Ігнатавіч, н. у 1912, мал. сярж., загінуў 4.6.1944, пахаваны ў г. Клецк Мінскай вобл.

КАНЦАВЫ Сямён Мацвеевіч, н. у 1917, загінуў у 1942.

КАНЦАВЫ Сяргей Міхайлавіч, н. у 1915, прапаў без вестак у 1944.

КАНЦАВЫ Фёдар Ігнатавіч, н. у 1904, прапаў без вестак у 1943.

КУДАН Дзмітрый Міхайлавіч, н. у 1906, загінуў у 1941.

КУДАН Мікіта Міхайлавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у студзені 1944.

КУДАН Савелій Міхайлавіч, н. у 1900, мал. сярж., нам. камандзіра аддзялення 544-га сп 152-й сд, загінуў 26.6.1944, пахаваны ў в. Дзербіна Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

МАЛЕВІЧ Аляксандр Іванавіч, н. у 1922, сярж. 836-га сп 12-й сд, загінуў 26.1.1944, пахаваны ў с. Шабастоўка Манастырскага р-на Вінніцкай вобл.

МАЛЕВІЧ Рыгор Іванавіч, н. у 1919, загінуў у 1941.

МАЛЕВІЧ Фёдар Рыгоравіч, н. у 1902, рад. 170-й сд, памёр ад хваробы 4.1.1942 у ЭШ-1914, пахаваны на Уздзвіжанскіх могілках у г. Тамбоў.

ПАДВЕРБНЫ Антон Уладзіміравіч, н. у 1926, мал. сярж. 307-га сп 61-й Нікапальскай сд, загінуў 26.1.1945, пахаваны ў г. Несцераў Калінінградскай вобл.

ПАДВЕРБНЫ Давыд Пракопавіч, н. у 1898, загінуў у ліпені 1941.

ПАДВЕРБНЫ Фёдар Пракопавіч, н. у 1898, загінуў у снежні 1941.

ПАЦУК Барыс Яфімавіч, н. у 1891, рад. 501-га артылерыйска-кулямётнага б-на (344-га ап 329-й сд), памёр ад ран на пачатку 1944, пахаваны ў г. Ламаносаў Ленінградскай вобл.

ПАЦУК Павел Барысавіч, н. у 1923, рад., загінуў 19.1.1943, пахаваны ў с. Гонтавая Ліпка Мгінскага р-на Ленінградскай вобл.

ПАЦУК Савелій Яфімавіч, н. у 1900, прапаў без вестак у 1941.

ПЕСКАВЫ Васіль Аўрамавіч, н. у 1894, рад., загінуў 2.5.1942, пахаваны ў в. Арэфіна Чудаўскага р-на Наўгародскай вобл.

ПЕСКАВЫ Іван Іларыёнавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у 1944.

ПЕСКАВЫ Іларыён Аўрамавіч, н. у 1896, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ПЕСКАВЫ Пётр Якаўлевіч, н. у 1910, рад. 1266-га сп 385-й сд, загінуў 30.6.1943, пахаваны ў с. Хрэнікі Кіраўскага р-на Арлоўскай вобл.

ПЕСКАВЫ Сямён Максімавіч, н. у 1902, ст. сярж., камандзір аддзялення 870-га сп 287-й Наваград-Валынскай сд, памёр ад ран 9.4.1944 у СЭШ-1922, пахаваны на Рускіх (Вільскіх) могілках у г. Жытомір.

ПЕТРУНЕНКА Канстанцін Фёдаравіч, н. у 1916, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ПІНЧУК Андрэй Міхайлавіч, н. у 1906, загінуў у 1942.

ПІНЧУК Андрэй Рыгоравіч, н. у 1907, рад. 744-га сп 149-й сд, памёр ад хваробы 29.5.1944 у ХППШ-699, пахаваны ў г. Дзмітраўск-Арлоўскі Курскай вобл.

ПІНЧУК Андрэй Сяргеевіч, н. у 1898, рад. 744-га сп 149-й сд, загінуў 11.8.1943, пахаваны ў г. Дзмітраўск-Арлоўскі Курскай вобл.

ПІНЧУК Міхаіл Гаўрылавіч, н. у 1906, прапаў без вестак у 1943.

ПІНЧУК Міхаіл Сяргеевіч, рад., кулямётчык 635-га сп 143-й Канатопска-Карасценьскай сд, загінуў 21.3.1944, пахаваны на х. Стара-Кашарскі Ковельскага р-на Валынскай вобл.

ПЛЮШЧАЙ Кірыла Рыгоравіч, н. у 1908, загінуў у 1941.

ПЛЮШЧАЙ Леанід Кірылавіч, н. у 1922, загінуў у 1941.

ПЛЮШЧАЙ Уладзімір Кірылавіч, н. у 1922, рад. 880-га сп 189-й сд, памёр ад ран 23.3.1942 у МСБ-100, пахаваны ў брацкай магіле на 703-м км шашы Масква — Санкт-Пецярбург.

У. К. Плюшчай

ПРАДКА Андрэй Фёдаравіч, н. у 1906, гв. рад., кулямётчык 43-й гв. тбр, загінуў 28.6.1944, пахаваны ў г. Магілёў.

ПРОТАС Аляксандр Дзмітрыевіч, н. у 1900, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ПРОТАС Аляксей Барысавіч, н. у 1902, загінуў у 1942.

ПРОТАС Андрэй Дзмітрыевіч, н. у 1924, гв. рад. 16-га гв. пдп 1-й гв. пдд, памёр ад ран 6.7.1944, пахаваны ў в. Гарадзішча Клецкага р-на Мінскай вобл.

ПРОТАС Арцём Барысавіч, н. у 1906, загінуў у снежні 1943.

ПРОТАС Дзмітрый Ціханавіч, н. у 1910, прапаў без вестак у 1942.

ПРОТАС Дзям'ян Дзмітрыевіч, н. у 1909, рад., памёр ад хваробы 30.6.1942 у нямецкім палоне.

ПРОТАС Іван Дзмітрыевіч, н. у 1918, прапаў без вестак у 1944.

ПРОТАС Іван Фёдаравіч, н. у 1914, загінуў у 1941.

ПРОТАС Ілья Іванавіч, н. у 1918, загінуў у 1941.

ПРОТАС Карп Ціханавіч, н. у 1922, рад., памёр ад ран 14.9.1943 у ХПШ-5150, пахаваны ў с. Святлічнае Харкаўскай вобл.

ПРОТАС Рыгор Іванавіч, н. у 1918, рад., сапёр 2-й атбр, памёр 15.7.1942 у р-не с. Б. Лютаўка Растоўскай вобл.

ПРОТАС Самсон Барысавіч, н. у 1892, загінуў у 1941.

ПРОТАС Яфрам Барысавіч, н. у 1906, памёр 9.1.1942 у нямецкім палоне.

ПРУСЯНОК Канстанцін Ісакавіч, н. у 1910, загінуў у 1942.

САЛАДОЎНІК Восіп Ігнатавіч, н. у 1903, загінуў у 1942.

САЛАДОЎНІК Іван Іванавіч, сярж., загінуў 23.3.1945.

САЛАДОЎНІК Іван Ігнатавіч, н. у 1911, загінуў у 1943.

САЛАДОЎНІК Рыгор Ігнатавіч, н. у 1915, прапаў без вестак у маі 1944.

СВІРЫДЗЕНКА Іван Савельевіч, н. у 1913, загінуў у 1941.

СВІРЫДЗЕНКА Нікіфар Паўлавіч, н. у 1916, загінуў у 1941.

С. Б. Протас з сям'ёй

СВІРЫДЗЕНКА Уладзімір Якаўлевіч, н. у 1917, прапаў без вестак у 1944.

СВІРЫДЗЕНКА Цімафей Данілавіч, н. у 1911, загінуў у 1942.

СВІРЫДЗЕНКА Цімафей Рыгоравіч, н. у 1911, загінуў у 1942.

СВІРЫДЗЕНКА Якаў Рыгоравіч, н. у 1902, прапаў без вестак.

СКАЧОК Пётр Васільевіч, н. у 1909, прапаў без вестак у маі 1945.

СКОКАЛЬ Сцяпан Іванавіч, н. у 1913, рад. 188-га запаснога палка 3-га Украінскага фронту, прапаў без вестак 1.1.1944.

ФЕДАСЕНКА Фама Якаўлевіч, н. у 1895, загінуў у 1941.

ФЁДАРАЎ Іван Мяфодзьевіч, загінуў 31.8.1942.

ХМЕЛЯНОК Васіль Міхайлавіч, н. у 1922, загінуў у снежні 1941.

ХМЕЛЯНОК Міхаіл Харламавіч, н. у 1898, рад., загінуў 13.3.1944.

ЦАРАНОК Іван Іванавіч, н. у 1920, лейт., камандзір узвода 199-га атп, загінуў 28.11.1943 пры фарсіраванні р. Прыпяць.

ЦЕРАМЕЦКІ Іван Самойлавіч, н. у 1910, загінуў у 1941.

ШАМ Іван Іовіч, н. у 1918, загінуў у красавіку 1944.

ШАМ Рыгор Іовіч, н. у 1923, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ШАМ Рыгор Фёдаравіч, н. у 1898, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ШАЎЧЭНКА Андрэй Паўлавіч, н. у 1920, камандзір танка, прапаў без вестак у 1941.

ШАЎЧЭНКА Іван Андрэевіч, н. у 1918, рад., загінуў у 1942 падчас бамбёжкі шпіталя ў г. Растоў.

ШАЎЧЭНКА Іван Макаравіч, н. у 1918, прапаў без вестак у маі 1944.

ШАЎЧЭНКА Іван Уладзіміравіч, н. у 1908, прапаў без вестак у маі 1944.

ШАЎЧЭНКА Міхаіл Аляксандравіч, н. у 1904, ст. сярж., камандзір аддзялення 1232-га сп 370-й сд, загінуў 20.8.1943, пахаваны ў н. п. Анішчына Старарускага р-на Наўгародскай вобл.

ШАЎЧЭНКА Міхаіл Нікандравіч, н. у 1904, загінуў 20.8.1943 на Паўночным фронце.

А. П. Шаўчэнка

ШАЎЧЭНКА Павел Нікандравіч, н. у 1906, загінуў у 1942.

ШАЎЧЭНКА Пётр Ануфрыевіч, н. у 1910, рад. 282-га Свярдлоўскага сп 19-й Варонежскай сд, загінуў у 1943 пад Арлом.

ШАЎЧЭНКА Пётр Макаравіч, н. у 1920, прапаў без вестак у 1943.

ШАЎЧЭНКА Сцяпан Ільіч, н. у 1905, лейт., ст. палітрук 5-й сбр 57-й базы абслугоўвання, памёр ад ран 14.2.1942 у ППШ-595.

ШЧАРБІНА Уладзімір Сяргеевіч, загінуў.

ШЫПІЛА Васіль Максімавіч, н. у 1922, ст. лейт., загінуў у 1942 пад Ленінградам.

ШЫПІЛА Іван Сцяпанавіч, н. у 1920, рад., памёр ад ран 2.5.1945 у Германіі.

ШЫПІЛА Ілья Пятровіч, н. у 1910, загінуў у 1942.

ШЫПІЛА Кузьма Сцяпанавіч, н. у 1919, сярж., танкіст, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ШЫПІЛА Рыгор Міхайлавіч, н. у 1909, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ШЫПІЛА Ціт Яфрэмавіч, н. у 1905, прапаў без вестак у 1943.

ЯКАБСАН Аляксандра Мартынаўна, н. у 1928, сандружынніца, памерла ад хваробы 24.4.1942 у в. Беліна Тульскай вобл.

ВЁСКА ВЯЛЛЕ

ГЕРАСІМЕНКА Іван Паўлавіч, н. у 1919, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ГЕРАСІМЕНКА Рыгор Паўлавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ГЕРАСІМЕНКА Сцяпан Антонавіч, н. у 1914, рад., памёр ад ран 19.3.1945 у ЭШ-4117 у с. Альтэндаўк, каля н. п. Плецен, Усходняя Прусія.

ГУБАР Васіль Міхайлавіч, н. у 1910, рад., узганароджаны медалём «За баявыя заслугі», загінуў 13.9.1944, пахаваны ў с. Гуркі Краснікаўскага павета, Польшча.

ДАЎЖАНОК Аляксандр Паўлавіч, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ДАЎЖАНОК Андрэй Дзянісавіч, н. у 1909, прапаў без вестак у снежні 1944.

ДАЎЖАНОК Васіль Адамавіч, загінуў.

ДАЎЖАНОК Іван Васільевіч, н. у 1912, прапаў без вестак у снежні 1944.

ДАЎЖАНОК Іван Гаўрылавіч, н. у 1907, разведчык, загінуў у снежні 1943.

ДАЎЖАНОК Іван Рыгоравіч, н. у 1912, рад., разведчык, прапаў без вестак у снежні 1943.

ДАЎЖАНОК Пётр Іванавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ДАЎЖАНОК Уладзімір Паўлавіч, н. у 1920, загінуў у сакавіку 1944.

ДАЎЖАНОК Якаў Піліпавіч, н. у 1893, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ДЗМІТРЭНКА Іван Ціханавіч, н. у 1911, загінуў у 1942.

КАТЛАБАЙ Аляксандр Харытонавіч, н. у 1914, загінуў у 1943.

І. Р. Даўжанок

КАТЛАБАЙ Антон Данілавіч, н. у 1910, рад. 133-й тбр 6-й арміі, загінуў 11.2.1942, пахаваны ў с. Якавенкава Харкаўскай вобл.

КАТЛАБАЙ Антон Данілавіч, н. у 1920, прапаў без вестак у 1944.

КАТЛАБАЙ Арцём Мікалаевіч, н. у 1912, рад., загінуў 17.4.1942 у нямецкім палоне.

КАТЛАБАЙ Васіль Іванавіч, н. у 1905, загінуў у 1942.

КАТЛАБАЙ Васіль Мікітавіч, рад. 61-га сп 45-й сд, загінуў 18.8.1943 у Лоўхскім р-не, Карэлія.

КАТЛАБАЙ Васіль Піліпавіч, н. у 1920, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

КАТЛАБАЙ Дзмітрый Нікіфаравіч, н. у 1918, сярж., ад'ютант камандзіра 190-га сп 67-й сд, загінуў 5.12.1941, пахаваны ў в. Цінішкіна Цвярской вобл.

КАТЛАБАЙ Іван Максімавіч, н. у 1904, рад. 635-га сп 143-й Канатопска-Корасценьскай сд, загінуў 21.4.1944, пахаваны каля х. Стара-Кашарскі Ковельскага р-на Валынскай вобл.

КАТЛАБАЙ Іван Фёдаравіч, прапаў без вестак у ліпені 1942.

КАТЛАБАЙ Іван Ціханавіч, н. у 1926, гв. рад. 3-га мсбн 21-й гв. мехбр, загінуў 30.4.1945, пахаваны ў Трэптаў-парку ў Берліне.

КАТЛАБАЙ Мікалай Фёдаравіч, н. у 1904, загінуў у 1942.

КАТЛАБАЙ Міхаіл Ніканоравіч, н. у 1918, загінуў у 1942.

КАТЛАБАЙ Міхаіл Фаміч, н. у 1918, рад., аўтаматчык 527-га сп 48-й сд, памёр ад ран 16.10.1942 у ЭШ-2222, пахаваны на Піскароўскіх могілках у г. Санкт-Пецярбург.

КАТЛАБАЙ Нікіфар Сяргеевіч, н. у 1909, загінуў у 1943.

КАТЛАБАЙ Павел Харытонавіч, н. у 1906, загінуў у 1943.

КАТЛАБАЙ Рытор Васільевіч, н. у 1921, прапаў без вестак у 1944.

КАТЛАБАЙ Фелікс Васільевіч, н. у 1918, загінуў у 1942.

КАТЛАБАЙ Харытон Мікалаевіч, н. у 1915, прапаў без вестак у маі 1944.

КАТЛАБАЙ Харытон Фёдаравіч, н. у 1910, прапаў без вестак у 1944.

КАТЛАБАЙ Яфім Максімавіч, н. у 1919, прапаў без вестак у маі 1944.

ПРУСЯНОК Іван Фёдаравіч, н. у 1909, мал. сярж., сапёр 800-га сп 143-й Канатопска-Корасценьскай сд, загінуў 10.10.1943, пахаваны ў м. Маркі Гадзіменскага павета Варшаўскага ваяводства, Польшча.

СЕМЯНЕЦ Рыгор Рыгоравіч, н. у 1908, загінуў у 1942.

СІЗАНЕНКА Адам Сцяпанавіч, н. у 1895, прапаў без вестак у красавіку 1944.

СІЗАНЕНКА Аляксандр Адамавіч, н. у 1918, загінуў у 1942.

СІЗАНЕНКА Антон Ісакавіч, н. у 1903, сярж., камандзір аддзялення, загінуў 1.9.1942, пахаваны ў с. Кіправа Чудаўскага р-на Наўгародскай вобл.

СІЗАНЕНКА Васіль Адамавіч, н. у 1920, лейт., камандзір кулямётнай роты 611-га сп 88-й сд, загінуў 7.9.1943, пахаваны на Магілёўскіх хутарах Ярцаўскага р-на Смаленскай вобл.

СІЗАНЕНКА Мікалай Аўрамавіч, н. у 1923, рад. 1227-га сп 369-й сд, загінуў 24.6.1944, пахаваны ў с. Будзіна Чавускага р-на Магілёўскай вобл.

СІЗАНЕНКА Нікіфар Ерафеевіч, н. у 1918, прапаў без вестак у маі 1944.

СІЗАНЕНКА Нікіфар Нікіфаравіч, н. у 1920, загінуў у 1943.

СІЗАНЕНКА Сяргей Сцяпанавіч, н. у 1904, гв. рад. 10-га гв. сп 6-й гв. сд, прапаў без вестак 16.7.1944.

СКІЖАНОК Фядос Фядосавіч, н. у 1914, рад. 18-га армейскага запаснога палка, прапаў без вестак 9.9.1944.

СМІРНОЎ Сяргей Іванавіч, рад. 800-га сп 143-й Канатопска-Корасценьскай сд, загінуў 10.11.1944, пахаваны ў г. Сарны Ровенскай вобл.

ФЕШЧАНКА Міхаіл Панцялеевіч, н. у 1906, загінуў у снежні 1944.

ФЯДЗЬКО Аляксандр Савельевіч, н. у 1903, рад. 376-га сп 220-й сд, загінуў 4.8.1942, пахаваны ў с. Белькава Ржэўскага р-на Цвярской вобл.

ХАРЛАН Рыгор Іванавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ВЁСКА ГАЛКІ

ВАРОНІН Аляксандр Іванавіч, н. у 1922, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ВАРОНІН Павел Іванавіч, н. у 1906, рад. 870-га сп 287-й Наваград-Валынскай сд, загінуў 1.4.1944, пахаваны ў г. Броды Львоўскай вобл.

ВАРОНІН Рыгор Іванавіч, н. у 1910, загінуў у 1942.

ВАРОНІН Якаў Іванавіч, н. у 1908, загінуў у 1941.

ГАРДЗЕЕНКА Іван Васільевіч, н. у 1911, загінуў.

ГАРДЗЕЕНКА Ігнат Васільевіч, н. у 1908, рад., кулямётчык, загінуў у 1942.

ГУБАР Васіль Міхайлавіч, н. у 1900, рад.,

узнагароджаны медалём «За баявыя заслугі», загінуў 13.9.1944, пахаваны ў с. Гуркі Краснікаўскага ваяводства, Польшча.

ДАЎЖАНОК Ціхан Фёдаравіч, н. у 1910, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ДЗМІТРЭНКА Адам Якаўлевіч, н. у 1910, загінуў у 1942.

ДЗМІТРЭНКА Васіль Сяргеевіч, н. у 1910, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ДЗМІТРЭНКА Емяльян Антонавіч, н. у 1917, прапаў без вестак у снежні 1943.

ДЗМІТРЭНКА Іван Рыгоравіч, н. у 1912, загінуў у 1941.

ДЗМІТРЭНКА Іван Харламавіч, н. у 1905, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ДЗМІТРЭНКА Міхаіл Фёдаравіч, загінуў.

ДЗМІТРЭНКА Рыгор Іванавіч, н. у 1907, гв. рад. 4-га гв. сбн 8-й гв. сбр, памёр 19.5.1946 у ЭШ-409, пахаваны на Смалянскіх могілках у г. Жытомір.

ДЗМІТРЭНКА Рыгор Фёдаравіч, н. у 1905, прапаў без вестак у 1944.

КАВАЛЁЎ Іван Самойлавіч, н. у 1895, рад. 342-га сп 136-й Кіеўскай сд, памёр ад ран 6.8.1944 у ХППШ-2104, пахаваны ў н. п. Парэмбы-Домбске Тарнобжскага павета, Польшча.

МАРОЗ Іван Паўлавіч, н. у 1924, ст. сярж., камандзір аддзялення 239-га сп 27-й сд, загінуў 27.3.1945, пахаваны ў г. Гдыня, Польшча.

МЯКШУН Адам Емяльянавіч, н. у 1891, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

МЯКШУН Кузьма Мікалаевіч, н. у 1903, рад., загінуў у студзені 1945 на р. Вісла, Польшча.

ПАРХАМЕЦ Васіль Васільевіч, н. у 1907, рад., шафёр 732-й асобнай аўтароты 258-й сд, прапаў без вестак 7.8.1941.

ПАРХАМЕЦ Васіль Сцяпанавіч, н. у 1921, рад., кулямётчык 324-га сп 77-й Сімферопальскай сд, прапаў без вестак 17.8.1944 у Латвіі.

ПАРХАМЕЦ Васіль Фёдаравіч, н. у 1911, загінуў у 1941.

ПАРХАМЕЦ Іван Рыгоравіч, н. у 1906, рад., 386-га сп 178-й Кулагінскай сд, памёр ад ран 22.6.1944 у АМСБ-218, пахаваны ў с. Баш Выбаргскага р-на Ленінградскай вобл.

ПАРХАМЕЦ Кузьма Адамавіч, н. у 1912, загінуў у канцы 1943.

ПАРХАМЕЦ Куаьмв Кірылавіч, н. у 1903, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ПАРХАМЕЦ Мікалай Анікеевіч, н. у 1907, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ПАРХАМЕЦ Міхаіл Анікеевіч, н. у 1912, загінуў у 1941.

ПАРХАМЕЦ Міхаіл Паўлавіч, н. у 1912, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ПАРХАМЕЦ Пётр Іванавіч, н. у 1912, загінуў у 1942.

ПАРХАМЕЦ Піліп Сілавіч, н. у 1915, рад., загінуў у 1944.

ПАРХАМЕЦ Рыгор Іванавіч, н. у 1918, памёр 14.7.1942 у нямецкім канцлагеры ў Гомелі.

ПАРХАМЕЦ Рыгор Сцяпанавіч, н. у 1908, прапаў без вестак у 1943.

ПАРХАМЕЦ Рыгор Сямёнавіч, рад. 384-га сп, загінуў 9.4.1942, пахаваны ў с. Кой-Асан Кіраўскага р-на Крымскай вобл.

ПАРХАМЕЦ Сіла Анікеевіч, н. у 1908, загінуў у 1942.

ПАРХАМЕЦ Фёдар Паўлавіч, н. у 1904, прапаў без вестак у ліпені 1944.

ПРУСЯНОК Аляксандр Фёдаравіч, н. у 1905, прапаў без вестак у 1941.

ПРУСЯНОК Піліп Сілавіч, н. у 1915, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

СВІРЫДЗЕНКА Канстанцін Маркавіч, н. у 1908, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ТАРАРАКА Міхаіл Іванавіч, н. у 1910, рад. 67-га сп 20-й сд, загінуў 6.6.1944, пахаваны ў с. Вонькі Ганцавіцкага р-на Брэсцкай вобл.

ХМЕЛЯНОК Васіль Фёдаравіч, н. у 1910, загінуў у снежні 1941.

ХМЕЛЯНОК Емяльян Якаўлевіч, н. у 1898, прапаў без вестак у ліпені 1944.

ХМЕЛЯНОК Іван Дзмітрыевіч, н. у 1918, гв. рад. 221-га гв. сп 77-й гв. Чарнігаўскай сд, памёр ад ран 15.11.1944 у ЭШ-2794, пахаваны на

В. В. Пархамец

П. С. Пархамец

Ф. П. Пархамец

І. Д. Хмелянок

М. К. Хмелянок

Р. М. Хмелянок

С. П. Хмелянок

могілках «Мар'ін Гай» Прыокскага р-на ў г. Ніжні Ноўгарад.

ХМЕЛЯНОК Іван Федасеевіч, н. у 1918, рад., салёр, загінуў 17.7.1944, пахаваны ў с. Квасцоў Дружнапольскага р-на Львоўскай вобл.

ХМЕЛЯНОК Іван Якаўлевіч, н. у 1902, прапаў без вестак у маі 1944.

ХМЕЛЯНОК Мікалай Кузьміч, н. у 1911, рад. 1183-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, загінуў 14.1.1944, пахаваны ў г. Костапаль Ровенскай вобл.

ХМЕЛЯНОК Міхаіл Клімавіч, н. у 1919, прапаў без вестак у 1944.

ХМЕЛЯНОК Павел Лаўрэнавіч, н. у 1900, рад. 163-га сп 11-й сд, загінуў 24.6.1944, пахаваны ў г. Сінімяэ Кохтла-Ярвскага р-на, Эстонія.

ХМЕЛЯНОК Павел Якаўлевіч, н. у 1905, загінуў у снежні 1941.

ХМЕЛЯНОК Пётр Дзмітрыевіч, н. у 1909, прапаў без вестак у 1942.

ХМЕЛЯНОК Рыгор Кузьміч, н. у 1908, рад., памёр ад ран 4.2.1944, пахаваны на Усясвяцкіх могілках у г. Тула.

ХМЕЛЯНОК Рыгор Міхайлавіч, н. у 1915, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ХМЕЛЯНОК Сяргей Пятровіч, н. у 1922, прапаў без вестак у 1942.

ХМЕЛЯНОК Яфім Харламавіч, н. у 1900, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ШАМ Васіль Сцяпанавіч, н. у 1907, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ШЭЙН Васіль Васільевіч, н. у 1907, гв. рад. 15-га гв. пдп 4-й гв. пдд, загінуў 27.1.1944, пахаваны ў с. Івахны Манастырскага р-на Вінніцкай вобл.

ШЭЙН Павел Усцінавіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

АСТРАГЛЯДАЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА АСТРАГЛЯДЫ

АБРАМОВІЧ Іван Паўлавіч, н. у 1898, рад., павозачны 1183-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, загінуў 29.6.1944 у р-не саўгаса «Агароднікі», каля г. Бабруйск.

АБРАМОВІЧ Пётр Фёдаравіч, н. у 1921, загінуў у красавіку 1944.

АНІСКАВЕЦ Рыгор Яўтухавіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

БАЙДАК Іван Давыдавіч, н. у 1906, загінуў у красавіку 1944.

БАЙДАК Ілья Данілавіч, н. у 1920, рад., памёр ад хваробы 25.2.1944, пахаваны ў г. Варонеж.

БАЙДАК Клім Цімафеевіч, загінуў.

БАЙДАК Леанід Дзяменцьевіч, загінуў.

БАЙДАК Мікалай Максімавіч, загінуў.

БАКУН Іван Васільевіч, н. у 1925, гв. рад., аўтаматчык 58-га асобнага гв. матацыклетнага б-на 8-га гв. Прыкарпацкага корпуса, загінуў 14.3.1945, пахаваны ў г. Ксашын, Германія.

БАКУН Сяргей Сяргеевіч, н. у 1919, ст. сярж. 245-га сп 123-й сд, загнуў 16.1.1943 каля прыстані Бяляева, пахаваны ў п. Мар'іна Кіраўскага р-на Ленінградскай вобл.

ГАПОНЕНКА Васіль Сямёнавіч, загінуў.

ГАПОНЕНКА Пётр Паўлавіч, н. у 1924, рад., памёр ад ран 10.10.1944 у Польшчы.

ГАПОНЕНКА Раман Іванавіч, н. у 1922, сярж., памёр ад ран 30.4.1945 у ЭШ-1913, пахаваны на Лычкаўскіх могілках у г. Львоў.

ГАРТВІК Дзмітрый Станіслававіч, н. у 1921, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ГЛУЗД Іван Аляксандравіч, загінуў.

ГРАБЕЛЬНІКАЎ Піліп Дзмітрыевіч, н. у 1905, рад. 326-й сд, загінуў 7.3.1942, пахаваны ў с. Якімава Кіраўскага р-на Смаленскай вобл.

ДАНЧАНКА Аляксандр Ульянавіч, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ДАНЧАНКА Іван Апанасавіч, н. у 1920, рад., радыст 638-га зенап ППА, загінуў 1.5.1942, пахаваны ў г. Керч Крымскай вобл.

ДАНЧАНКА Іван Карнеевіч, н. у 1907, загінуў у сакавіку 1944.

ДАНЧАНКА Іван Ульянавіч, н. у 1902, сярж. 67-га армейскага інжынернага б-на, загінуў 29.9.1943, пахаваны ў с. Салошына Кабялянскага р-на Палтаўскай вобл.

ДАНЧАНКА Ігнат Дзмітрыевіч, загінуў.

ДАНЧАНКА Мікалай Максімавіч, загінуў.

ДАНЧАНКА Мікалай Міхайлавіч, н. у 1917, загінуў.

ДАНЧАНКА Міхаіл Цімафеевіч, рад., памёр 23.12.1941 у нямецкім палоне.

ДАНЧАНКА Пётр Дзяменцьевіч, н. у 1906, рад. 1235-га сп 373-й сд, загінуў 10.12.1943, пахаваны ў г. Чаркасы Кіеўскай вобл.

ДАНЧАНКА Сямён Кірылавіч, н. у 1921, гв. сярж., камандзір аддзялення разведкі 59-га гв. сп 33-й гв. сд, загінуў 19.11.1944, пахаваны ў Латвіі.

ДАНЧАНКА Сяргей Аланасавіч, н. у 1920, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ДЗЕМЧАНКА Пётр Дзяменцьевіч, н. у 1895, рад. 107-й сд, прапаў без вестак 11.7.1943.

ДЗМІТРЭНКА Іван Сяргеевіч, загінуў.

ДЗМІТРЭНКА Міхаіл Сяргеевіч, гв. рад., тэлефаніст штабной батарэі ўпраўлення камандуючага артылерыяй 5-й гв. арміі, загінуў 3.11.1944, пахаваны ў в. Руда Сандамірскага павета, Польшча.

ДЗМІТРЭНКА Пётр Сяргеевіч, рад., памёр ад ран 27.8.1944.

ДЗМІТРЭНКА Рыгор Сяргеевіч, загінуў.

ДОЛБУН Аляксандр Фёдаравіч, н. у 1901, рад. 410-га сп 81-й сд, загінуў 9.1.1944, пахаваны ў в. Буда Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ДОЛБУН Вячаслаў Казіміравіч, н. у 1920, мал. лейт., загінуў у 1944 у Літве.

ДОЛБУН Казімір Арсеньевіч, н. у 1892, прапаў без вестак у лютым 1944.

ДОЛБУН Фёдар Арсеньевіч, н. у 1896, загінуў.

ДРАП Адам Пятровіч, н. у 1919, рад., памёр 23.1.1942 у нямецкім палоне.

ДРАП Сяргей Пятровіч, рад., прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ДРУЗЯНОК Сямён Раманавіч, н. у 1912, мал. сярж., камандзір агнявой кропкі 18-га асобнага матарызаванага процітанкавага б-на, загінуў 14.3.1945, пахаваны ў н. п. Ліпнікен, былая Усходняя Прусія.

ДУБАДЗЕЛ Мікалай Цітавіч, н. у 1910, рад., кулямётчык 111-га сп 55-й Мазырскай сд, загінуў 17.1.1944, пахаваны ў в. Бяседкі Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

ЗЯЛЯЎСКАЯ Юлія Восіпаўна, яфр., санінструктар 197-га інжынерна-сапёрнага Дзямідаўскага б-на, загінула 6.4.1945, пахавана ў фальварку Гальфахен пад Кёнігсбергам.

КАВАЛЕНКА Сяргей Фёдаравіч, рад. 240-га сп 117-й сд, загінуў у жніўні 1941 каля в. Жабін і Хлусы Кармянскага р-на Гомельскай вобл.

КАВАЛЕНКА Фёдар Харытонавіч, н. у 1921, загінуў у сакавіку 1944.

КАЗАЧЭНКА Іван Васільевіч, н. у 1894, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

КАМОК Аляксандр Цімафеевіч, гв. лейт., камандзір роты 87-га гв. сп 29-й Ельненскай гв. сд, загінуў 18.11.1943, пахаваны ў в. Буда Дубровенскага р-на Віцебскай вобл.

КАМОК Іван Сяргеевіч, н. у 1921, ст. лейт., камандзір аддзялення, загінуў 13.9.1942 пры абароне Ленінграда.

В. К. Долбун

М. П. Камок

П. М. Камок

КАМОК Міхаіл Пятровіч, н. у 1924, гв. рад. 12-га гв. пдп 4-й гв. пдд, загінуў 24.12.1944, пахаваны ў с. Гусіна Доруцкага павета, Чэхаславакія.

КАМОК Пётр Максімавіч, рад., прапаў без вестак у красавіку 1944.

КАМОК Сяргей Максімавіч, н. у 1894, прапаў без вестак у 1941 пад Арлом.

КАНАНОК Васіль Ігнатавіч, н. у 1921, загінуў.

КАНАНОК Іван Усцінавіч, прапаў без вестак у 1943.

КАНАНОК Канстанцін Яфімавіч, н. у 1919, рад. 1183-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, памёр ад ран 27.1.1944 у АМСБ-440, пахаваны ў в. Антонаўская Рудня Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

КАНАНОК Мікалай Арцёмавіч, загінуў.

КАНАНОК Пётр Максімавіч, н. у 1898, рад., прапаў без вестак у студзені 1942 каля г. Ржэў Цвярской вобл.

КАНАНОК Пётр Цярэнцьевіч, н. у 1906, рад., загінуў у 1942 пад Варонежам.

КАНАНОК Пётр Яфімавіч, загінуў.

КАНАНОК Сцяпан Цярэнцьевіч, загінуў.

КАСПЯРОВІЧ Дзмітрый Андрэевіч, загінуў.

М. А. Кулакоўскі

КАСПЯРОВІЧ Міхаіл Андрэевіч, н. у 1908, рад. 908-га сп 246-й сд, загінуў 22.9.1943, пахаваны ў с. Заграбельная Слабада Шчорскага р-на Чарнігаўскай вобл.

КАСПЯРОВІЧ Рыгор Антонавіч, н. у 1923, сярж., ст. радыст 180-й тбр. загінуў 8.7.1943, пахаваны ў с. Чырвоная Паляна Абаянскага р-на Курскай вобл.

КЛІМАНСКІ Фёдар Іванавіч, н. у 1916, рад. 1199-га сп 354-й Калінкавіцкай сд, загінуў 4.10.1944, пахаваны ў с. Піскарня-Мала Сероцкага ваяводства, Польшча.

КОТ Іван Паўлавіч, загінуў.

КОТАЎ Пётр Міхайлавіч, н. у 1897, рад. 910-га сп 243-й сд, загінуў 12.5.1942, пахаваны ў с. Радзюніна Ржэўскага р-на Цвярской вобл.

КОЎЗІК Барыс Іванавіч, н. у 1892, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

КРАВЕЦ Леанід Макаравіч, н. у 1914, загінуў 4.8.1942.

КРАЎЧАНКА Іван Аляксеевіч, н. у 1896, загінуў.

КУЛАКОЎСКІ Мікалай Аляксандравіч, н. у 1916, загінуў.

ЛАЎРУСЕНКА Мікалай Сямёнавіч, загінуў.

ЛАЎРУСЕНКА Фёдар Сямёнавіч, загінуў.

ЛЯМЕШЧАНКА Васіль Андрэевіч, н. у 1913, прапаў без вестак у красавіку 1944.

МАРОЗ Іван Гаўрылавіч, н. у 1912, загінуў у красавіку 1944.

МАРОЗ Павел Рыгоравіч, н. у 1909, загінуў.

МІХАЛЕНКА Андрэй Фадзеевіч, загінуў.

МІХАЛЕНКА Васіль Паўлавіч, загінуў.

МІХАЛЕНКА Васіль Пятровіч, н. у 1923, мал. сярж. 1241-га сп 375-й сд, загінуў 31.3.1942, пахаваны ў с. Сухуша Ржэўскага р-на Цвярской вобл.

МІХАЛЕНКА Георгій Захаравіч, загінуў.

МІХАЛЕНКА Дзмітрый Фёдаравіч, памёр 26.1.1942 у лагеры ваеннапалонных (асабісты № 31754), пахаваны ў г. Цэйтхайн, Германія.

МІХАЛЕНКА Іван Апанасавіч, н. у 1918, сярж. 457-га сп 129-й сд, пахаваны ў с. Пачынкі Цемкінскага р-на Смаленскай вобл.

МІХАЛЕНКА Максім Сцяпанавіч, загінуў.

МІХАЛЕНКА Міхаіл Ануфрыевіч, рад., загінуў 30.9.1944, пахаваны ў с. Баложа Яўкгелгаўскага р-на, Латвія.

МІХАЛЕНКА Міхаіл Севасцьянавіч, рад. 1254-га сп, загінуў 3.9.1944, пахаваны ў с. Баложа, Латвія.

МЯТЛІЦКІ Аўтаном Раманавіч, н. у 1922, рад. 987-га сп 226-й сд, загінуў 19.1.1943, пахаваны ў в. Гарадзішча Валгаградскай вобл.

МЯТЛІЦКІ Васіль Восіпавіч, н. у 1908, ст. лейт., камандзір узвода 1109-га пап РГК 40-й арміі Варонежскага фронту, прапаў без вестак 28.6.1942 у р-не с. Раскавец Курскай вобл.

МЯТЛІЦКІ Іван Васільевіч, рад., разведчык 279-га мінп, загінуў 2.3.1945, пахаваны каля г. Мельзак Кёнігсбергскай правінцыі, былая Усходняя Прусія.

МЯТЛІЦКІ Мікалай Раманавіч, загінуў.

МЯТЛІЦКІ Мікалай Фёдаравіч, гв. рад. 144-га гв. сп 49-й гв. сд, загінуў 23.8.1941, пахаваны на х. Крысы Ільінскага р-на Смаленскай вобл.

МЯТЛІЦКІ Міхаіл Мікалаевіч, загінуў.

МЯТЛІЦКІ Раман Іванавіч, загінуў.

МЯТЛІЦКІ Сцяпан Васільевіч, рад., павозачны 519-га сп 81-й Калінкавіцкай сд, патануў у р. Вісла 3.8.1944 каля н. п. Якубовіца, Польшча.

НАЗАРАНКА Аляксей Мацвеевіч, н. у 1912, нам. палітрука, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

НАЗАРАНКА Уладзімір Восіпавіч, н. у 1915, рад., мінамётчык 1183-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, загінуў 29.6.1944, пахаваны ў в. Слабодка Бабруйскага р-на Магілёўскай вобл.

НОВІК Аляксей Мікалаевіч, загінуў.

НОВІК Георгій Фёдаравіч, н. у 1926, загінуў.

НОВІК Іван Раманавіч, рад. 1183-га сп 356-й сд, памёр ад ран 9.1.1944 у АМСБ-440, пахаваны ў в. Хобнае Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

НОВІК Цімафей Фёдаравіч, н. у 1921, рад., прапаў без вестак у студзені 1944.

ОЗЕРАЎ Фёдар Антонавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ПАГАРЭЛАЎ Ніканор Аляксеевіч, н. у 1895, рад. 416-га сп 112-й сд, загінуў 19.11.1943, пахаваны ў с. Пушкары Канатопскага р-на Сумскай вобл.

ПАЎЛЕНКА Мікалай Андрэевіч, загінуў.

ПІНЧУК Дзмітрый Васільевіч, прапаў без вестак у маі 1945.

ПІНЧУК Сямён Піліпавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у студзені 1944.

ПОВАД Дзмітрый Акімавіч, н. у 1915, рад., санітар 93-га сп 76-й сд, загінуў 2.7.1942, пахаваны ў с. Сланоўка Новааскольскага р-на Белгародскай вобл.

ПОСМЫК Аляксандр Іванавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ПРЫХОДЗЬКА Канстанцін Кузьміч, загінуў.

ПРЫХОДЗЬКА Цярэнцій Сямёнавіч, н. у 1890, рад., памёр у 1943 у лагеры ваеннапалонных у г. Гомель.

Г. В. Рыбік

Р. П. Рыбік

ПЯТРЭНКА Аляксей Пятровіч, загінуў.

ПЯТРЭНКА Іван Паўлавіч, н. у 1910, загінуў у красавіку 1944.

ПЯТРЭНКА Уладзімір Арсеньевіч, загінуў.

РАЗАНСКІ Іван Фёдаравіч, загінуў.

РОЖАНКА Антон Пятровіч, загінуў.

РЫБІК Васіль Кандратавіч, мал. сярж., пам. камандзіра аддзялення 539-га сп 108-й сд, загінуў 25.6.1944, пахаваны ў в. Старое Сяло Рагачоўскага р-на Гомельскай вобл.

РЫБІК Васіль Пятровіч, н. у 1906, мал. сярж. 1138-га сп 338-й Нёманскай сд, загінуў 1.3.1945, пахаваны ў н. п. Цылькальм, былая Усходняя Прусія.

РЫБІК Георгій (Рыгор) Ввсільевіч, н. у 1923, рад., сапёр 344-га армейскага ісбн, загінуў 11.4.1944, пахаваны ў в. Азяраны Жыткавіцкага р-на Гомельскай вобл.

РЫБІК Міхаіл Фёдаравіч, н. у 1922, лётчык, загінуў 17.10.1945.

РЫБІК Пётр Рыгоравіч, н. у 1901, рад., памёр ад хваробы 2.11.1942, пахаваны на Прэабражэнскіх могілках у г. Масква.

РЫБІК Рыгор Пятровіч, н. у 1919, загінуў у 1941 у Латвіі.

РЫБІК Сяргей Іванавіч, н. у 1921, загінуў.

РЫБІК Уладзімір Іванавіч, н. у 1912, загінуў.

САКОЎСКІ Аляксандр Цярэнцьевіч, загінуў.

СВІРЫДЗЕНКА Аляксей Цярэнцьевіч, загінуў.

СВІРЫДЗЕНКА Сцяпан Аляксеевіч, загінуў.

СІМАНЕНКА Аляксандр Іванавіч, рад., загінуў 30.7.1944, пахаваны ў в. Гародня Столінскага р-на Брэсцкай вобл.

СМУСЯНОК Аляксей Яфімавіч, н. у 1915, загінуў.

СМУСЯНОК Андрэй Серафімавіч, гв. рад. 221-га гв. сп 77-й гв. Чарнігаўскай сд, памёр ад ран 11.1.1944 у АМСБ-82, пахаваны ў в. М. Аўцюкі Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

СМУСЯНОК Іван Дзяменцьевіч, загінуў.

СМУСЯНОК Іларыён Дзяменцьевіч, н. у 1895, сярж., нач. паста рэгулявання 87-га асобнага дарожна-эксплуатацыйнага б-на, загінуў 6.11.1944, пахаваны ў м. Самагошч Варшаўскага ваяводства, Польшча.

СМУСЯНОК Мікалай Андрэевіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

СМУСЯНОК Міхаіл Сямёнавіч, загінуў.

СМУСЯНОК Уладзімір Мікалаевіч, н. у 1920, рад. 906-га сп 243-й сд, прапаў без вестак 8.9.1941.

СУХНЕНКА Рыгор Сцяпанавіч, старшына разведаддзела 1-га Беларускага фронту, загінуў 13.1.1945, пахаваны ў г. Нове-Мяста, Чэхаславакія.

СЯМАШКА Аляксандр Іванавіч, н. у 1909, гв. мал. сярж., санінструктар 237-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, памёр ад ран 30.7.1944, пахаваны на воінскіх могілках № 7 у Дамачоўскім р-не Брэсцкай вобл.

ТАМІЛОВІЧ Міхаіл (Міхед) Іванавіч, н. у 1923, загінуў у студзені 1944.

ФУРС-САКОЎСКІ Цімафей Уласавіч, прапаў без вестак у лютым 1944.

ЧЫБІСАЎ Леанід Іванавіч, н. у 1911 у Смаленскай вобл., чырвонаармеец-акружэнец, прызваны Брагінскім РВК, загінуў у 1944.

ЧЫРЦІК Васіль Паўлавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЧЭРКАС Андрэй Сцяпанавіч, загінуў.

ЧЭРКАС Васіль Іванавіч, загінуў.

ЧЭРКАС Пётр Ігнатавіч, загінуў.

ШЛЕНДЗЕР Віктар Адольфавіч, н. у 1912, гв. рад. 274-га гв. сп 90-й гв. сд, загінуў 17.9.1944, пахаваны ў г. Баўск Латвія.

ШЭЙКА Анатоль Андрэевіч, рад. 35-й асбр, прапаў без вестак 10.5.1942.

ВЁСКА БАГУШЫ

БЕЛЬЧАНКА Уладзімір Сямёнавіч, загінуў 23.8.1944, пахаваны ў с. Вебшын Люблінскага ваяводства, Польшча.

ВІНІЧЭНКА Андрэй Ісакавіч, н. у 1905, рад. 3-га асбн 35-й асбр, загінуў 20.2.1943 у в. Андрэйцава, пахаваны ў г. Дарагабуж Смаленскай вобл.

ВІНІЧЭНКА Андрэй Пятровіч, н. у 1907, тэхнік-інтэндант 1-га рангу, прапаў без вестак 26.7.1943.

ВІНІЧЭНКА Дзмітрый Емяльянавіч, н. у 1917, загінуў.

ВІНІЧЭНКА Іван Емяльянавіч, рад. 410-га сп 81-й сд, загінуў 9.1.1944, пахаваны ў в. Буда Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ВІНІЧЭНКА Іван Піліпавіч, н. у 1924, рад., разведчык 98-й асобнай разведроты 234-га лыжнага палка, загінуў 4.2.1945, пахаваны ў фальварку Ной-Прэсендорф, Германія.

ВІНІЧЭНКА Канстанцін Адамавіч, загінуў.

ВІНІЧЭНКА Мікалай Рыгоравіч, н. у 1920, загінуў у верасні 1941.

ВІНІЧЭШКА Мяфодзій Купрэевіч, н. у 1919, рад. 616-га сп 194-й Рэчыцкай сд, загінуў 16.1.1945, пахаваны ў н. п. Цэпелева Астралёнкаўскага ваяводства, Польшча.

ВІНІЧЭШКА Павел Кузьміч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ВІНІЧЭНКА Рыгор Іванавіч, н. у 1926, рад. 1103-га сп 328-й сд, загінуў 17.10.1944, пахаваны ў с. Чарна-Струга Варшаўскага ваяводства, Польшча.

ВІНІЧЭНКА Сяргей Паўлавіч, прапаў без вестак 19.10.1944.

ВІНІЧЭНКА Уладзімір Емяльянавіч, рад. 410-га сп 81-й сд, загінуў у студзені 1944 у Калінкавіцкім р-не Гомельскай вобл.

ВІНІЧЭНКА Цімафей Купрэевіч, загінуў.

ДАВЫДЗЕНКА Аляксандр Сцяпанавіч, н. у 1920, рад. 220-га сп 4-й Бежыцкай сд, прапаў без вестак 31.7.1944.

ДАВЫДЗЕНКА Іван Міхайлавіч, рад. 439-га сп 160-й сд, загінуў 16.7.1944, пахаваны ў с. Гура-Букуогуй Бендэрскага р-на, Малдавія.

ДАВЫДЗЕНКА Міхаіл Сцяпанавіч, загінуў.

ДАВЫДЗЕНКА Нікіфар Іванавіч, н. у 1918, рад. 52-й сд, загінуў 16.8.1944, пахаваны ў с. Гура-Букуогуй Бендзрскага р-на, Малдавія.

ДАНЧАНКА Аляксандр Міхайлавіч, загінуў у лістападзе 1944.

ДАНЧАНКА Аляксей Пятровіч, загінуў.

ДАНЧАНКА Восіп Купрыянавіч, н. у 1911, гв. рад. 237-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 9.1.1944, пахаваны ў в. Аляксандраўка Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ДАНЧАНКА Ілья Міхайлавіч, н. у 1914, рад., служыў у г. Беласток, прапаў без вестак 4.7.1941.

ДАНЧАНКА Мікалай Пятровіч, загінуў.

ЗЕЛЯНКОЎСКІ Дзмітрый Емяльянавіч, н. у 1921, прапаў без вестак у красавіку 1944.

КАБАНЧУК Міхаіл Фёдаравіч, загінуў.

КАБАНЧУК Фёдар Гаўрылавіч, н. у 1900, рад. в/ч 060020, памёр 17.5.1944, пахаваны ў г. Невель Цвярской вобл.

КАВАЛЕНКА Іван Мікалаевіч, рад. 184-га сп 56-й Пушкінскай сд, загінуў 16.4.1944, пахаваны ў с. Воранава Палкінскага р-на Пскоўскай вобл.

КАВАЛЕНКА Мікалай Якаўлевіч, н. у 1900, рад. 432-га Нарвскага сп 131-й Ропшынскай сд, загінуў 21.10.1944, пахаваны ў с. Касіку (востраў Эзель), Эстонія.

КАЗАК Іван Іовіч, загінуў.

КАРАСЬ Аляксандр Восіпавіч, н. у 1913, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

КАРАСЬ Дзяменцій Дзмітрыевіч, н. у 1925, рад., кулямётчык 165-га сп 86-й сд, загінуў 3.2.1945, пахаваны ў г. Эльбінг, былая Усходняя Прусія.

КАРАСЬ Павел Мінавіч загінуў.

КАРАСЬ Пётр Емяльянавіч, загінуў.

КАРАСЬ Рыгор Сямёнавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

КАРАСЬ Уладзімір Емяльянавіч, загінуў.

КЛІМЕНКА Іван Ціханавіч, н. у 1905, загінуў 19.9.1942.

КЛІМЕНКА Мікалай Пятровіч, рад., памёр ад ран 17.7.1944 у АМСБ-83, пахаваны ў с. Валовіцэ Тужыскага р-на Валынскай вобл.

КЛІМЕНКА Рыгор Фёдаравіч, рад. 321-га сп 15-й ордэна Леніна Сівашскай сд, загінуў 18.7.1944, пахаваны ў с. Выгада Бельскага павета Беластоцкага ваяводства, Польшча.

КЛІМЕНКА Уладзімір Пятровіч, н. у 1917, рад. 3-га сбн 36-й асбр, загінуў 20.12.1941, пахаваны ў с. Пестава Рузскага р-на Маскоўскай вобл.

КОТ Іван Яфімавіч, рад., памёр 27.11.1941 у нямецкім палоне.

КУЗЬМЕНКА Мікалай Рыгоравіч, н. у 1923, прапаў без вестак 14.1.1944.

КУЗЬМЕНКА Рыгор Паўлавіч, н. у 1898, рад. 75-й асобнай кулямётнай роты, прапаў без вестак 5.7.1943.

МАРЧАНКА Міхаіл Германавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

НІКІЦЕНКА Фёдар Васільевіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ПАГАРЭЛЬЧЫК Іван Цярэнцьевіч, рад. 1126-га сп 334-й сд, загінуў 17.3.1942, пахаваны ў г. Веліж Смаленскай вобл.

ПАЎЛЮЧЭНКА Аляксей Цярэнцьевіч, н. у 1906, рад. 162-й сд, памер ад ран 28.10.1943 у АМСБ-79, пахаваны ў в. Пярэдзелка Лоеўскага р-на Гомельскай вобл.

ПАЎЛЮЧЭНКА Іван Адамвіч, н. у 1906, мал. сярж. 102-га сп 41-й сд, загінуў 25.2.1943, пахаваны ў с. Ніжняе Скварэчча Арлоўскай вобл.

ПАЎЛЮЧЭНКА Кузьма Сцяфанавіч, н. у 1914, рад. 497-га сп 143-й сд, прапаў без вестак 19.2.1943.

ПАЎЛЮЧЭНКА Мікалай Цярэнцьевіч, прапаў без вестак у лютым 1945.

ПАЎЛЮЧЭНКА Міхаіл Васільевіч, н. у 1924, рад., аўтаматчык 47-га сп 15-й ордэна Леніна Сівашскай сд, прапаў без вестак 21.7.1944 у р-не н. п. Сцічкі Бельскага павета Беластоцкага ваяводства, Польшча.

ПАЎЛЮЧЭНКА Міхаіл Германавіч, загінуў.

ПАЎЛЮЧЭНКА Міхаіл Емяльянавіч, загінуў.

ПАЎЛЮЧЭНКА Рыгор Навумавіч, н. у 1923, рад. 1026-га сп 260-й сд, загінуў 3.8.1944, пахаваны ў с. Вулька-Чэрнінска Мінск-Мазавецкага павета, Польшча.

ПАЎЛЮЧЭНКА Рыгор Піліпавіч, рад. 83-га асобнага сапёрнага б-на 61-й арміі, прапаў без вестак у снежні 1943 каля в. В. Аўцюкі Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ПАЎЛЮЧЭНКА Сцяпан Герасімавіч, загінуў.

ПАЎЛЮЧЭНКА Сямён Германавіч, н. у 1915, прапаў без вестак у чэрвені 1944.

ПАЎЛЮЧЭНКА Уладзімір Адамавіч, загінуў.

ПАЎЛЮЧЭНКА Фёдар Яўстратавіч, загінуў.

РАМАНЕНКА Іван Аляксеевіч, прапаў без вестак у красавіку 1944.

РАМАНЕНКА Мікалай Фёдаравіч, н. у 1925, рад. 1-й ср 37-га гв. сп 12-й гв. Пінскай сд, прапаў без вестак 24.4.1944 каля воз. Нобель Марачанскага р-на Ровенскай вобл.

РАМАНЕНКА Фёдар Максімавіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

САВЯНОК Дзям'ян Рыгоравіч, прапаў без вестак у чэрвені 1944.

САКОЎСКІ Аляксандр Радзівонавіч, рад. 82-га сп 33-й сд, загінуў 29.1.1942 у в. Гарадзецкае Холмскага р-на Цвярской вобл.

САКОЎСКІ Аляксандр Сяргеевіч, загінуў.

САКОЎСКІ Іван Паўлавіч, загінуў 29.4.1942.

САКОЎСКІ Іван Рыгоравіч, загінуў.

САКОЎСКІ Ігнат Іванавіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

САКОЎСКІ Максім Радзівонавіч, загінуў.

САКОЎСКІ Міхаіл Іванавіч, н. у 1908, рад. 1185-га сп 356-й сд, загінуў 25.8.1942 у с. Ст.-Дольцы Белеўскага р-на Тульскай вобл.

САКОЎСКІ Фёдар Мацвеевіч, н. у 1918, загінуў у сакавіку 1944.

ТАРАЛА Дзяменцій Савельевіч, загінуў.

ТАРАЛА Савелій Акімавіч, н. у 1890, загінуў у сакавіку 1944.

ШУР Іван Емяльянавіч, загінуў.

ВЁСКА БАКУНЫ

КАВАЛЕНКА Андрэй Кузьміч, н. у 1912, загінуў у 1944.

КАВАЛЕНКА Іван Піліпавіч, н. у 1904, рад. 519-га сп 81-й Калінкавіцкай сд, загінуў 13.1.1944, пахаваны ў в. Буда Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

КАВАЛЕНКА Іван Уласавіч, н. у 1917, рад. 410-га сп 81-й Калінкавіцкай сд, загінуў 13.1.1944, пахаваны ў в. Буда Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

КАВАЛЕНКА Рыгор Фёдаравіч, н. у 1915, рад. 507-га сп 148-й Чарнігаўскай сд, загінуў 8.12.1943, пахаваны ў с. Ворсаўка Малінскага р-на Жытомірскай вобл.

КАВАЛЕНКА Сямён Паўлавіч, н. у 1902, прапаў без вестак у 1943.

КАВАЛЕНКА Сяргей Уласавіч, н. у 1919, рад. 1183-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, загінуў 14.1.1944, пахаваны ў г. Калінкавічы Гомельскай вобл.

КАВАЛЕНКА Цімафей Фёдаравіч, н. у 1907, прапаў без вестак у 1943.

КАРОБКІН Аўтаном Цярэнцьевіч, н. у 1915, старшына 281-га сп 57-й сд, прапаў без вестак 11.11.1944.

КАРОБКІН Іван Пятровіч, н. у 1926, загінуў у 1943.

КАРОБКІН Мяфодаій Адамавіч, н. у 1916, прапаў без вестак у 1944 каля Ліепайскай крэпасці, Латвія.

КУЛАЙ Аляксей Ільіч, н. у 1906, рад. 711-га сп 215-й Смаленскай сд, загінуў 8.7.1944, пахаваны ў г. Вільнюс, Літва.

В. Ф. Кулай

І. Р. Кулай

П. А. Кулай

КУЛАЙ Васіль Ільіч, н. у 1905, загінуў у 1943.

КУЛАЙ Васіль Піліпавіч, н. у 1900, загінуў у 1941.

КУЛАЙ Васіль Фёдаравіч, н. у 1903, загінуў у 1941.

КУЛАЙ Іван Андрэевіч, н. у 1921, прапаў без вестак у 1944.

КУЛАЙ Іван Захаравіч, н. у 1902, загінуў у лютым 1944.

КУЛАЙ Іван Кірылавіч, н. у 1916, загінуў у 1942.

КУЛАЙ Іван Рыгоравіч, н. у 1903, прапаў без вестак у снежні 1941.

КУЛАЙ Іван Сцяпанавіч, н. у 1923, прапаў без вестак у 1943.

КУЛАЙ Іван Фёдаравіч, н. у 1901, рад., загінуў 9.9.1941, пахаваны ў Карэліі.

КУЛАЙ Мікалай Рыгоравіч, н. у 1908, рад. 336-га сп 5-й Арлоўскай сд, памёр ад ран 10.8.1944 у ЭШ-3012, пахаваны ў г. п. Навасельня Дзятлаўскага р-на Гродзенскай вобл.

КУЛАЙ Павел Андрэевіч, н. у 1915, рад. 1183-га сп 356-й сд, пахаваны ў в. М. Аўцюкі Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

КУЛАЙ Сцяпан Захаравіч, н. у 1912, прапаў без вестак у 1943.

КУЛАЙ Сямён Сямёнавіч, н. у 1915, загінуў у чэрвені 1943.

КУЛАЙ Уладзімір Андраевіч, н. у 1925, рад. 618-га сп, загінуў 9.7.1944, пахаваны ў г. Вільнюс, Літва.

КУЛАЙ Фёдар Андрэевіч, н. у 1919, загінуў у 1941.

КУЛАЙ Фёдар Рыгоравіч, н. у 1918, прапаў без вестак у чэрвені 1941 у г. Брэст.

КУЛАЙ Фёдар Трафімавіч, н. у 1909, загінуў 12.2.1943 у г. Луганск.

КУЛАЙ Фёдар Цімафеевіч, н. у 1904, загінуў у 1943.

КУЛАЙ Цімафей Рыгоравіч, н. у 1920, рад., прапаў без вестак у 1944.

КУЛЕШ Цімафей Рыгоравіч, н. у 1920, сярж., камандзір аддзялення, памёр ад ран у 1942 у АМСБ-466, пахаваны ў г. Селішча Ленінградскай вобл.

ЛІТВІНЕНКА Васіль Антонавіч, н. у 1918, рад. 73-й сд, памёр ад ран 14.12.1944 у АМСВ-298, пахаваны ў Венгрыі.

НОВІК Антон Савельевіч, рад. 298-га сп 186-й сд, прапаў без вестак 24.8.1942.

НОВІК Мікалай Аляксандравіч, н. у 1905, рад. 1183-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, загінуў 11.1.1944, пахаваны ў в. М. Аўцюкі Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

НОВІК Піліп Андрэевіч, н. у 1902, прапаў без вестак у 1945.

НОВІК Сямён Васільевіч, н. у 1915, гв. рад. 16-га гв. пдп 5-й гв. пдд, загінуў 31.8.1943, пахаваны ў с. Вязавах Чырванакуцкага р-на Харкаўскай вобл.

ПОВАД Васіль Мікалаевіч, н. у 1912, рад. 1183-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, загінуў 20.11.1944, пахаваны на Нікрацкіх могілках Кулдзігскага р-на, Латвія.

ПОВАД Васіль Рыгоравіч, н. у 1925, рад., аўтаматчык 82-га сп 33-й Холмскай сд, загінуў 20.4.1944, пахаваны ў с. Чортава Гара Пушкінагорскага р-на Пскоўскай вобл.

ПОВАД Іван Рыгоравіч, н. у 1902, загінуў у 1942.

ПОВАД Мікалай Мікалаевіч, н. у 1923, прапаў без вестак у 1945.

ПОВАД Міхаіл Адамавіч, н. у 1924, рад. 467-га сп 81-й Калінкавіцкай сд, загінуў 4.2.1944, пахаваны ў в. Гарадзішча Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

ПОВАД Уладзімір Акімавіч, н. у 1918, ст. сярж. 30-й сд, загінуў 27.6.1941, пахаваны ў г. Бельцы, Малдавія.

ПОВАД Уладзімір Мікалаевіч, н. у 1912, рад., кулямётчык 356-й Калінкавіцкай сд, загінуў 20.11.1944, пахаваны на Вайнодскіх воінскіх могілках, Латвія.

РУДЧАНКА Мікалай Фаміч, н. у 1922, мал. сярж., загінуў 15.7.1944.

САВЯНОК Дзмітрый Аляксандравіч, н. у 1918, загінуў у 1941 каля г. Белая Царква, Украіна.

САВЯНОК Іван Мартынавіч, н. у 1901, загінуў у 1945.

САВЯНОК Мікалай Васільевіч, н. у 1919, кавалерыст, загінуў у студзені 1944.

САВЯНОК Уладзімір Васільевіч, н. у 1915, прапаў без вестак у 1942.

СМАЛЬЦАР Адам Апанасавіч, н. у 1891, загінуў у студзені 1944.

СМАЛЬЦАР Антон Яфімавіч, н. у 1913, загінуў у 1945.

СМАЛЬЦАР Апанас Адамавіч, н. у 1918, ст. сярж., памёр ад ран 22.1.1944 у ЭШ-1170, пахаваны на Піскароўскіх могілках у г. Санкт-Пецярбург.

СМАЛЬЦАР Васіль Сяргеевіч, н. у 1924, рад. 467-га сп 81-й Калінкавіцкай сд, загінуў 14.1.1944, пахаваны ў в. Глінная Слабада Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

СМАЛЬЦАР Іваи Уласавіч, н. у 1918, загінуў у 1941.

СМАЛЬЦАР Іван Фёдаравіч, н. у 1911, загінуў у 1941.

СМАЛЬЦАР Кандрат Яфімавіч, н. у 1902, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

СМАЛЬЦАР Мікалай Васільевіч, н. у 1908, загінуў у 1945.

СМАЛЬЦАР Мікалай Уласавіч, н. у 1920, загінуў у 1944.

СМАЛЬЦАР Міхаіл Адамавіч, н. у 1921, загінуў у 1944.

СМАЛЬЦАР Павел Фёдаравіч, н. у 1915, рад., тэлефаніст 1183-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, загінуў 25.4.1945, пахаваны каля н. п. Нойголанд Брандэнбургскай правінцыі, Германія.

СМАЛЬЦАР Фёдар Аляксандравіч, н. у 1924, рад. 467-га сп 81-й Калінкавіцкай сд, загінуў 26.1.1944, пахаваны ў с. Броды Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

ХВАРАСЦЕНКА Васіль Міхайлавіч, н. у 1915, яфр., кулямётчык 1183-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, загінуў 25.11.1944, пахаваны на Нікрацкіх воінскіх могілках Кулдзігскага р-на, Латвія.

ХУДЗЕНКА Мікалай Мікалаевіч, рад. 1183-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, загінуў 18.1.1944, пахаваны ў в. Якімавічы Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ШЫЛУН Цімафей Якубавіч, н. у 1902, прапаў без вестак у ліпені 1944.

ВЁСКА БУРКІ

БАКАСАЎ Міхаіл Міхайлавіч, н. у 1917, загінуў.

БАРЫСЕНКА Іван Васільевіч, н. у 1918, сярж., наводчык гарматы 1966-га зптап, прапаў без вестак 7.3.1945 каля н. п. Шапаіне, р-н Секешфехервар, Венгрыя.

БЕКАС Міхаіл Фёдаравіч, н. у 1918, лётчык, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

БЛАТУН Адам Ануфрыевіч, н. у 1916, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ВЕРАМЕЙЧЫК Ілья Фёдаравіч, н. у 1908, загінуў у 1942.

ГАНЧАР Калімен Пятровіч, н. у 1911, рад.

353-га сп 47-й Невельскай сд, прапаў без вестак 25.1.1945 у р-не ст. Паплаўка Юлесмулескай воласці, Латвія.

ГОЛУБ Даніла Яфімавіч, н. у 1904, гв. рад. 254-га гв. сп, памёр ад ран 20.2.1944 у ЭШ-1716, пахаваны ў в. Зашчэб'е Рэчыцкага р-на Гомельскай вобл.

КАПЛАН Восіп Абрамавіч, н. у 1910, прапаў без вестак у 1941.

КАПШОН Іван Максімавіч, н. у 1924, прапаў без вестак у 1943.

КАПШОН Мікалай Максімавіч, н. у 1917, загінуў у 1945.

МЕЛЬНІЧЭНКА Аляксандр Лявонавіч, н. у 1926, мал. сяржант 673-га Мінскага сп 220-й Аршанскай сд, загінуў 2.2.1945 у н. п. Бархерсдорф, Усходняя Прусія.

МІШКАВЕЦ Анатоль Раманавіч, н. у 1912, сяржант, камандзір аддзялення 1013-га сп 285-й сд, загінуў 11.8.1942, пахаваны ў с. Малінаўка Ленінградскай вобл.

МІШКАВЕЦ Іван Фёдаравіч, н. у 1896, прапаў без вестак у ліпені 1944.

МІШКАВЕЦ Павел Іванавіч, н. у 1927, загінуў у сакавіку 1944.

ПАШКЕВІЧ Апанас Лаўрэнавіч, н. у 1918, загінуў у 1942.

ПАШКЕВІЧ Мяфодзій Лаўрэнавіч, н. у 1908, загінуў 27.4.1942, пахаваны ў г. Велиж Смаленскай вобл.

ПАШКЕВІЧ Павел Лаўрэнавіч, н. у 1906, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ПАШКЕВІЧ Сцяпан Лаўрэнавіч, н. у 1920, сяржант, ст. разведчык-назіральнік, загінуў 20.1.1944 у с. Алушкава Пустошненскага р-на Пскоўскай вобл.

ПАШКЕВІЧ Фёдар Лаўрэнавіч, н. у 1902, загінуў.

РАМАНЮК Аляксей Лявонавіч, н. у 1920, загінуў у 1941.

РАМАНЮК Андрэй Емяльянавіч, н. у 1925, гв. яфр., тэлефаніст 221-га гв. сп 77-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 13.2.1945, пахаваны ў н. п. Швенцыг Брандэнбургскай правінцыі, Германія.

РАМАНЮК Андрэй Нікіфаравіч, н. у 1910, загінуў у 1945.

РАМАНЮК Андрэй Пракопавіч, н. у 1897, гв. рад. 118-га гв. сп 37-й гв. Рэчыцкай сд, загінуў 20.2.1944, пахаваны ў в. Сышчыцы Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

РАМАНЮК Апанас Пятровіч, н. у 1910, загінуў у 1941.

РАМАНЮК Барыс Арцёмавіч, н. у 1918, загінуў у 1945.

РАМАНЮК Васіль Астапавіч, н. у 1910, прапаў без вестак у 1943.

РАМАНЮК Васіль Міхайлавіч, н. у 1916, мал. сяржант, прапаў без вестак у 1942.

РАМАНЮК Васіль Рыгоравіч, н. у 1902, прапаў без вестак у 1945.

РАМАНЮК Васіль Савельевіч, н. у 1922, загінуў у 1943.

РАМАНЮК Іван Васільевіч, н. у 1920, прапаў без вестак у 1941.

РАМАНЮК Іван Ільіч, н. у 1910, рад. 1183-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, памёр ад ран 15.1.1944 у АМСБ-440, пахаваны ў г. Калінкавічы Гомельскай вобл.

РАМАНЮК Іван Кандратавіч, н. у 1919, прапаў без вестак у 1944.

РАМАНЮК Іван Мінавіч, н. у 1910, рад., кулямётчык 1183-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, загінуў 5.2.1944, пахаваны ў в. Хуснае Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

РАМАНЮК Іван Міхайлавіч, н. у 1924, прапаў без вестак у 1944.

РАМАНЮК Іван Нікіфаравіч, н. у 1908, загінуў у 1941.

РАМАНЮК Іван Паўлавіч, н. у 1907, прапаў без вестак у 1944.

РАМАНЮК Іван Піліпавіч, н. у 1924, загінуў у 1944.

РАМАНЮК Іван Сямёнавіч, н. у 1925, рад. 1183-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, прапаў без вестак 29.6.1944 каля г. Бабруйск.

РАМАНЮК Іван Фядосавіч, н. у 1920, гв. яфр., сапёр-узрыўнік асобнага лыжнага б-на 10-й гв. сд 14-й арміі, загінуў 13.10.1944 у Печэнгскім р-не Мурманскай вобл.

РАМАНЮК Іван Цімафеевіч, н. у 1910, загінуў у 1942.

РАМАНЮК Іван Якаўлевіч, н. у 1922, прапаў без вестак у 1942.

РАМАНЮК Майсей Астапавіч, н. у 1910, загінуў у 1943.

РАМАНЮК Мацвей Кандратавіч, загінуў.

РАМАНЮК Мікалай Савельевіч, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

РАМАНЮК Мікалай Сцяпанавіч, н. у 1917, прапаў без вестак у чэрвені 1944.

РАМАНЮК Мікалай Фаміч, н. у 1908, мал. сяржант, загінуў 15.7.1944 каля воз. Суа-Ярві, пахаваны каля в. Лахцелі, Эстонія.

РАМАНЮК Міхаіл Фёдаравіч, сяржант, механік-вадзіцель танка 83-га тп, памёр ад ран 25.11.1943 у АМСБ-440, пахаваны ў с. Сурганы Аляксандраўскага р-на Кіраваградскай вобл.

РАМАНЮК Нікіфар Антонавіч, н. у 1909, загінуў у студзені 1944.

РАМАНЮК Нікіфар Кірылавіч, н. у 1918, загінуў у сакавіку 1944.

РАМАНЮК Павел Маркавіч, н. у 1900, загінуў у 1944.

РАМАНЮК Павел Яўменавіч, н. у 1908, загінуў 15.11.1941.

РАМАНЮК Пётр Паўлавіч, н. у 1923, прапаў без вестак у лютым 1944.

РАМАНЮК Пётр Пятровіч, н. у 1919, гв. рад., наводчык зенітнага кулямёта ДШК асобнай зенітна-кулямётнай роты 12-й гв. Пінскай сд, загінуў 3.11.1944, пахаваны на Нікрацкіх ваенных могілках Кульдзігскага р-на, Латвія.

РАМАНЮК Савелій Восіпавіч, н. у 1924, прапаў без вестак у красавіку 1944.

РАМАНЮК Савелій Несцерввіч, н. у 1924, рад. 350-й сд 12-й арміі, прапаў без вестак 16.3.1943.

Ф. Я. Раманюк

РАМАНЮК Савелій Харытонавіч, н. у 1895, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

РАМАНЮК Сцяпан Паўлавіч, н. у 1926, рад. 50-й сд, памёр ад ран 19.4.1945 у АМСБ-373, пахаваны ў с. Нідзр-Блау, каля г. Герліц, Германія.

РАМАНЮК Сцяпан Сяргеевіч, н. у 1908, прапаў без вестак у 1942.

РАМАНЮК Сямён Пятровіч, н. у 1924, загінуў у 1942.

РАМАНЮК Сямён Рыгоравіч, н. у 1901, рад., загінуў 4.4.1942 у лагеры ваеннапалонных у п. Родзіца Арлоўскай вобл.

РАМАНЮК Сяргей Кандратавіч, н. у 1918, загінуў у 1942.

РАМАНЮК Сяргей Мікалаевіч, н. у 1910, прапаў без вестак у верасні 1944.

РАМАНЮК Тарас Іванавіч, н. у 1922, рад. 1-га асбн 31-й Курскай сбр, прапаў без вестак 4.12.1942 каля с. Кашалі Вялікалукскага р-на Цвярской вобл.

РАМАНЮК Уладзімір Аляксеевіч, н. у 1911, загінуў у 1942.

РАМАНЮК Уладзімір Савельевіч, н. у 1922, загінуў у 1941.

РАМАНЮК Уладзімір Савельевіч, н. у 1922, загінуў у 1945.

РАМАНЮК Фёдар Пракопавіч, н. у 1903, прапаў без вестак 4.12.1943.

РАМАНЮК Фёдар Пятровіч, н. у 1914, загінуў у 1945.

РАМАНЮК Фёдар Рыгоравіч, н. у 1912, прапаў без вестак у 1943.

РАМАНЮК Фёдар Яўстратавіч, н. у 1909, яфр., кулямётчык 1181-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, загінуў 26.10.1944, пахаваны на воінскіх могілках у г. Вайнодэ, Латвія.

РАМАНЮК Цімафей Іванавіч, н. у 1924, лейт., прапаў без вестак у 1943.

РАМАНЮК Ціхан Нікіфаравіч, н. у 1908, прапаў без вестак у 1941.

РАМАНЮК Яфім Цімафеевіч, н. у 1914, загінуў у 1942.

САКОЎСКІ Іван Іванавіч, н. у 1918, загінуў у 1943.

САМОЙЛЕНКА Міхаіл Дзмітрыевіч, н. у 1918, гв. рад, 334-га гв. Беластоцкага сп 120-й сд, загінуў 27.4.1945, пахаваны ў н. п. Фрыдэрсдорф Бестарбаўскага павета, Германія.

ШАХНІЦКІ Іван Іванавіч, н. у 1908, загінуў у красавіку 1944.

ШАХНІЦКІ Павел Цярэнцьевіч, н. у 1920, сярж. 180-га гв. сп 60-й гв. сд, загінуў 31.1.1944, пахаваны ў с. Любімаўка Тамакоўскага р-на Днепрапятроўскай вобл.

ШАХНІЦКІ Рыгор Цярэнцьевіч, н. у 1918, загінуў у 1941.

ШКУРКО Аляксей Дзмітрыевіч, н. у 1908, загінуў у 1943.

ШКУРКО Васіль Рыгоравіч, н. у 1904, гв. рад. 37-га гв. сп 12-й гв. Пінскай сд, загінуў 20.7.1944, пахаваны ў в. Зосімы Кобрынскага р-на Брэсцкай вобл.

ШКУРКО Іван Адамавіч, н. у 1923, гв. рад. 269-га гв. сп 88-й гв. Запарожскай сд, загінуў 23.8.1944, пахаваны ў н. п. Пніўкі Люблінскага ваяводства, Польшча.

ШКУРКО Іван Уладзіміравіч, н. у 1925, гв. рад. 37-га гв. сп 12-й гв. Пінскай сд, памёр ад ран 19.3.1944 на х. Бутава Высоцкага р-на Ровенскай вобл.

ШКУРКО Ігнат Міхайлавіч, н. у 1902, загінуў у красавіку 1944.

ШКУРКО Канстанцін Іванавіч, н. у 1908, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ШКУРКО Канстанцін Рыгоравіч, н. у 1903, загінуў у 1945.

ШКУРКО Мікалай Фёдаравіч, н. у 1918, прапаў без вестак у 1943.

ШКУРКО Міхаіл Емяльянавіч, н. у 1920, загінуў у красавіку 1944.

ШКУРКО Павел Рыгоравіч, н. у 1923, загінуў у верасні 1944.

ШКУРКО Рыгор Фёдаравіч, н. у 1915, рад., загінуў 18.7.1941.

ШКУРКО Сцяпан Цімафеевіч, н. у 1901, загінуў у 1941.

ШКУРКО Уладзімір Уладзіміравіч, н. у 1920, прапаў без вестак у 1943.

ШКУРКО Фёдар Васільевіч, н. у 1899, рад. 1283-га сп 60-й Сеўскай сд, загінуў 15.9.1944, пахаваны каля с. Бжэзіны Варшаўскага ваяводства, Польшча.

ШКУРКО Фёдар Рыгоравіч, н. у 1895, прапаў без вестак у студзені 1944.

ШКУРКО Фёдар Якаўлевіч, н. у 1904, загінуў у 1944.

ШПАКОЎСКІ Фёдар Іванавіч, н. у 1908, гв. рад. 234-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, памёр ад ран 11.1.1944 у АМСБ-82, пахаваны ў в. М. Аўцюкі Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ЮРЧАНКА Кірыла Цімафеевіч, н. у 1895, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ЮРЧАНКА Сцяпан Паўлавіч, н. у 1924, загінуў у 1945.

ЮРЧАНКА Фёдар Цімафеевіч, н. у 1925, прапаў без вестак у 1943.

ЮРЧАНКА Цімафей Іванавіч, загінуў.

ВЁСКА ВЯЗОК

АРЦЁМЕНКА Аляксандр Лявонавіч, н. у 1914, рад., загінуў у 1941.

БАРАНЕНКА Фёдар Іванавіч, н. у 1905, загінуў у верасні 1944.

БУЗЬКО Васіль Адамавіч, н. у 1909, загінуў у 1941.

ВАСЮК Аляксей Цімафеевіч, н. у 1909, загінуў у красавіку 1944.

ВАСЮК Дзмітрый (Дзяменцій) Цімафеевіч, н. у 1924, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ВАСЮК Мікалай Цімафеевіч, н. у 1923, прапаў без вестак у 1943.

ГАНЧАРЭНКА Дзмітрый Яўстратавіч, н. у 1920, загінуў у 1945.

ДАНЧАНКА Аляксей Макаравіч, н. у 1911, загінуў у 1941.

ДАНЧАНКА Іван Андрэевіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ДАНЧАНКА Ілья Фёдаравіч, н. у 1913, гв. старшына, нам. камандзіра стралковага ўзвода 82-га гв. сп 32-й гв. сд, загінуў 15.9.1943 на х. Тамбулоўскі Крымскага р-на Краснадарскага краю.

ДАНЧАНКА Міхаіл Фёдаравіч, н. у 1906, гв. рад. 117-га гв. сп 39-й гв. Барвенкаўскай сд, загінуў 18.4.1945, пахаваны ў с. Даугелін Брандэнбургскай правінцыі, Германія.

ДАНЧАНКА Уладзімір Васільевіч, н. у 1921, рад. асобнай разведроты адн 6-й пдбр 2-га пдк, загінуў 8.9.1941, пахаваны ў с. Чырвоны Трактар Кіеўскай вобл.

ДАШУК Аляксандр Васільевіч, н. у 1918, загінуў 20.1.1944, пахаваны ў с. Сабалёўка Ленінградскай вобл.

ЗАЯЦ Мікіта Дамітрыевіч, н. у 1909, загінуў у 1941.

КАНАНОК Дзяменцій Аляксеевіч, н. у 1920, прапаў без вестак у 1943.

КАНАНОК Міхаіл Пятровіч, гв. рад., аўтаматчык 221-га гв. сп 77-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 12.1.1944, пахаваны ў в. Буда Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

КАРАБІНОВІЧ Іван Дзянісавіч, н. у 1908, гв. рад. 37-га гв. сп 12-й гв. Пінскай сд, загінуў 13.1.1944 на 103-м км шашы Гомель – Калінкавічы.

КАРНЕЕНКА Дзяменцій Гаўрылавіч, н. у 1918, загінуў у 1944.

КАРНЕЕНКА Сямён Гаўрылавіч, н. у 1908, загінуў.

КЛІМЕНКА Васіль Пятровіч, н. у 1923, гв. рад. 2-га б-на 107-га гв. сп 34-й гв. сд, загінуў 20.11.1942, пахаваны ў с. Халхута, Калмыкія.

КОЙДАН Іван Дарафеевіч, н. у 1912, сярж., прапаў без вестак у сакавіку 1944.

КОЙДАН Іван Кірылавіч, н. у 1915, загінуў у 1944.

КОТ Максім Сямёнавіч, н. у 1893, прапаў без вестак у 1942.

КОТ Рыгор Іванавіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

КОШМАР Аляксандр Мікітавіч, н. у 1915, загінуў у 1943.

А. Л. Арцёменка

КОШМАР Аляксей Рыгоравіч, н. у 1921, загінуў у 1941.

КОШМАР Аляксей Фёдаравіч, н. у 1910, прапаў без вестак у 1942.

КОШМАР Васіль Іванавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у 1942.

КОШМАР Дзяменцій Іванавіч, н. у 1923, загінуў у 1943.

КОШМАР Іван Кірылавіч, н. у 1893, загінуў у 1941.

КОШМАР Мікалай Аляксеевіч, н. у 1925, прапаў без вестак у 1943.

КОШМАР Мікалай Рыгоравіч, н. у 1926, рад. 306-га сп 62-й Барысаўскай сд, загінуў 22.10.1944, пахаваны ў н. п. Гарбасен Сувалкаўскага ваяводства, Польшча.

КОШМАР Міхаіл Іванавіч, н. у 1921, рад. 1000-га сп 305-й Белгародскай сд, загінуў 15.1.1943, пахаваны ў с. Пескаватка Варонежскай вобл.

КОШМАР Уладзімір Аляксеевіч, н. у 1921, загінуў у 1943.

КОШМАР Фёдар Адамавіч, н. у 1910, прапаў без вестак у 1944.

КОШМАР Якаў Яфімавіч, н. у 1897, рад. 1206-га сп 362-й сд, загінуў 22.9.1942, пахаваны ў с. Азёркі Аленінскага р-на Цвярской вобл.

КУРЫЛЕНКА Аляксандр Адамавіч, н. у 1915, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

КУРЫЛЕНКА Аляксей Харытонавіч, н. у 1914, рад. 334-га сп 120-й Рагачоўскай сд, памёр ад ран 9.3.1945 у АМСБ-287, пахаваны ў н. п. Энгельсвальдэ (каля г. Мільзак) Эльблонгскага ваяводства, Польшча.

КУРЫЛЕНКА Дзяменцій Мартынавіч, н. у 1910, загінуў у маі 1945.

КУРЫЛЕНКА Міхаіл Адамавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ЛАХАНСКІ Дзяменцій Фёдаравіч, н. у 1914, рад. 1183-га сп 356-й сд, загінуў у 1942.

ЛАХАНСКІ Іван Іванавіч, н. у 1920, прапаў без вестак у 1942.

МОГІЛЬ Дзяменцій Андрэевіч, н. у 1923, загінуў у 1943.

МОГІЛЬ Мікалай Андрэевіч, н. у 1909, ст. сярж., пам. камандзіра ўзвода 610-га сп 203-й сд,

загінуў 20.12.1944, пахаваны ў с. Фельшань, правінцыя Пыста, Венгрыя.

МОГІЛЬ Фёдар Андрэевіч, н. у 1918, прапаў без вестак у 1943.

НОВІК Аляксандр Ільіч, н. у 1910, загінуў у 1942.

НОВІК Андрэй Ільіч, памёр ад ран 6.12.1941, пахаваны ў с. Навасельцы Мешынскага р-на Ленінградскай вобл.

ПАЛХОЎСКІ Сцяпан Якаўлевіч, н. у 1914, сярж., камандзір аддзялення, прапаў без вестак 13.3.1942.

РАБУШОК Рыгор Кузьміч, н. у 1910, загінуў у 1944.

РАБУШОК Уладзімір Рыгоравіч, н. у 1925, прапаў без вестак у 1943.

САВЯНОК Аляксандр Карпеевіч, загінуў у 1944.

САВЯНОК Аляксей Адамавіч, н. у 1912, загінуў у красавіку 1944.

САВЯНОК Аляксей Іванавіч, н. у 1904, прапаў без вестак у 1944.

САВЯНОК Васіль Адамавіч, н. у 1912, гв. рад., мал. трактарыст-механік 18-й гв. габр БМ, загінуў 26.8.1944, пахаваны ў н. п. Скіапеній Хушскага павета, Румынія.

САВЯНОК Васіль Дзмітрыевіч, н. у 1922, рад., сапёр 1331-га горнастралковага палка 318-й Новарасійскай горнастралковай дывізіі, загінуў 19.10.1944, пахаваны каля царквы ў с. Завала, Чэхаславакія.

САВЯНОК Васіль Іванавіч, н. у 1923, рад., загінуў 18.1.1943, пахаваны ў с. Перамётнае Прохараўскага р-на Белгародскай вобл.

САВЯНОК Дзмітрый Рыгоравіч, н. у 1920, рад. 413-га сп 73-й Навазыбкаўскай сд, загінуў 23.7.1944, пахаваны ў с. Ляшчыны Бельскага павета Беластоцкага ваяводства, Польшча.

САВЯНОК Дзяменцій Аляксеевіч, н. у 1909, рад. 47-га сп 15-й ордэна Леніна Сівашскай сд, загінуў 9.1.1944, пахаваны ў в. Восінава Рудня Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

САВЯНОК Дзяменцій Пятровіч, н. у 1914, прапаў без вестак у лютым 1944.

САВЯНОК Іван Рыгоравіч, н. у 1919, рад. 10-га зптан 16-й зптабр, загінуў 19.1.1944, пахаваны ў в. Багрымавічы Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

САВЯНОК Іван Цімафеевіч, прапаў без вестак у студзені 1944.

САВЯНОК Макар Апанасавіч, н. у 1915, загінуў у 1943.

САВЯНОК Міхаіл Майсеевіч, н. у 1903, гв. рад. 221-га гв. сп 77-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 5.8.1944, пахаваны ў н. п. Хотча-Гурна Страхавіцкага павета, Польшча.

САВЯНОК Міхаіл Рыгоравіч, н. у 1908, загінуў у верасні 1944.

СЁМІН Снмён Іванавіч, н. у 1910, загінуў у красавіку 1944.

СІДОРАНКА Пётр Мітрафанавіч, н. у 1904, прапаў без вестак у красавіку 1944.

СМОЛЬСКІ Дзяменцій Захаравіч, н. у 1917, рад., загінуў 1.9.1942 каля балкі Пічуга Валгаградскай вобл.

СМУСЯНОК Аляксей Іванавіч, н. у 1915, прапаў без вестак у 1942.

СМУСЯНОК Васіль Адамавіч, н. у 1920, яфр. 171-й сд, памёр ад ран 21.7.1943 у ХПГШ 3291, пахаваны ў с. П. Любаш Верхнелюбажскага р-на Курскай вобл.

СМУСЯНОК Васіль Апанасавіч, н. у 1913, рад., загінуў 19.11.1943, пахаваны ў н. п. Ужвентыс Кальмескага р-на, Літва.

СМУСЯНОК Іван Апанасавіч, н. у 1915, прапаў без вестак у студзені 1944.

СМУСЯНОК Іван Іванавіч, н. у 1908, прапаў без вестак у 1943.

СМУСЯНОК Іван Піліпавіч, н. у 1910, загінуў у 1941.

СМУСЯНОК Іван Рыгоравіч, н. у 1918, загінуў у 1942.

СМУСЯНОК Міхаіл Аляксеевіч, н. у 1906, прапаў без вестак у студзені 1944.

СМУСЯНОК Рыгор Іванавіч, н. у 1924, загінуў у 1943.

СМУСЯНОК Рыгор Піліпавіч, н. у 1916, прапаў без вестак у 1941.

СМУСЯНОК Сцяпан Піліпавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у 1942.

ТАРАСЕНКА Пётр Мікалаевіч, н. у 1919, загінуў у 1943.

ЦІХАНЕНКА Аляксандр Міхайлавіч, рад., аўтаматчык асобнага лыжнага б-на 362-й сд, загінуў 12.3.1944, пахаваны ў с. Чырвоная Слабада Быхаўскага р-на Магілёўскай вобл.

ЦІХАНЕНКА Аляксей Адамавіч, н. у 1908, загінуў у 1945.

ЦІХАНЕНКА Аляксей Амбросьевіч, н. у 1913, загінуў у 1941.

ЦІХАНЕНКА Васіль Сяргеевіч, прапаў без вестак у студзені 1944.

ЦІХАНЕНКА Васіль Ціханавіч, н. у 1895, прапаў без вестак 1.1.1944.

ЦІХАНЕНКА Васіль Ціханавіч, н. у 1900, загінуў у 1941.

ЦІХАНЕНКА Іван Адамавіч, н. у 1903, загінуў у 1941.

ЦІХАНЕНКА Іван Міхайлавіч, н. у 1900, загінуў у 1942.

ЦІХАНЕНКА Міхаіл Амбросьевіч, н. у 1904, загінуў 12.1.1944.

ЦІХАНЕНКА Мяфодзій Адамавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у 1941.

ЦІХАНЕНКА Рыгор Сяргеевіч, н. у 1900, прапаў без вестак у 1941.

ЦІХАНЕНКА Сяргей Амбросьевіч, н. у 1909, загінуў у 1941.

ЦЯЦЕРА Канстанцін Міронавіч, н. у 1916, прапаў без вестак у 1943.

ЦЯЦЕРА Мікалай Іванавіч, н. у 1890, прапаў без вестак у 1945.

ЦЯЦЕРА Міхаіл Іванавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у 1945.

ЦЯЦЕРА Уладзімір Сафронавіч, н. у 1911, загінуў 16.3.1942 у нямецкім канцлагеры (шталаг-352) каля в. Маскоўшчына, пад Мінскам.

ВЁСКА ДУБРОЎНАЕ

БАЙДАК Іван Іванавіч, н. у 1905, загінуў.

БАЙДАК Ціхан Лук'янавіч, прапаў без вестак у студзені 1944.

БАРАБАНАЎ Уладзімір Мікалаевіч, рад., памёр ад тыфу 22.5.1944, пахаваны ў с. Рудня Рыцішаўскага р-на Валынскай вобл.

ДАНЧАНКА Аляксандр Фёдаравіч, н. у 1905, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ДАНЧАНКА Аляксандр Ціханавіч, н. у 1926, загінуў у 1944.

ДАНЧАНКА Аляксей Дзямідавіч, н. у 1913, загінуў у верасні 1944.

ДАНЧАНКА Васіль Дзяменцьевіч, н. у 1915, загінуў у верасні 1944.

ДАНЧАНКА Васіль Іванавіч, н. у 1896, гв. рад., хімік 18-га гв сп 9-й гв. сд прапаў без вестак 24.3.1943.

ДАНЧАНКА Васіль Конанавіч, загінуў.

ДАНЧАНКА Васіль Майсеевіч, н. у 1921, гв. рад., шабельнік, прапаў без вестак у жніўні 1944 у р-не с. Крынічка Алэскай вобл.

ДАНЧАНКА Васіль Сямёнавіч, н. у 1912, загінуў у 1941.

ДАНЧАНКА Віктар Ціханавіч, н. у 1922, загінуў у 1942.

ДАНЧАНКА Восіп Лявонавіч, н. у 1903, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ДАНЧАНКА Дзмітрый Фадзеевіч, н. у 1901, загінуў у 1941.

ДАНЧАНКА Дзяменцій Аляксеевіч, н. у 1901, загінуў.

ДАНЧАНКА Іван Дзямідавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у 1945.

ДАНЧАНКА Іван Лявонавіч, рад., загінуў 30.12.1943.

ДАНЧАНКА Іван Севасцьянавіч, н. у 1910, загінуў.

ДАНЧАНКА Мікалай Дзям'янавіч, н. у 1910, загінуў у 1941.

ДАНЧАНКА Мікалай Лявонавіч, н. у 1903, рад. 470-га сп 194-й сд, прапаў без вестак 25.2.1945 у р-не н. п. Люнаў, каля г. Брандэнбург, Германія.

ДАНЧАНКА Мікалай Фёдаравіч, н. у 1912, загінуў у 1941.

ДАНЧАНКА Міхаіл Мітрафанавіч, н. у 1900, загінуў.

ДАНЧАНКА Міхаіл Сяргеевіч, н. у 1906, гв. сярж., сувязіст 4-га гв. сп 1-й гв. сд, загінуў 17.2.1943, пахаваны ў с. Бярозаўка Пакроўскага р-на Арлоўскай вобл.

ДАНЧАНКА Павел Кандратавіч, н. у 1920, рад., сапёр 50-га асобнага сапёрнага б-на 12-й арміі, прапаў без вестак 30.7.1942 у р-не М. Хашчаваты Алэскай вобл.

ДАНЧАНКА Пётр Іванавіч, н. у 1909, рад. 355-га гв. сп, прапаў без вестак 2.11.1941 у р-не г. Курск.

ДАНЧАНКА Рыгор Севасцьянавіч, н. у 1910, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ДАНЧАНКА Сцяпан Конанавіч, н. у 1910, загінуў у 1941.

ДАНЧАНКА Сцяпан Рыгоравіч, н. у 1914, загінуў у красавіку 1944.

А. Д. Данчанка

В. М. Данчанка

І. С. Данчанка

М. М. Самойленка

ДАНЧАНКА Сямён Дзяменцьевіч, н. у 1908, прапаў без вестак у маі 1944.

ДАНЧАНКА Фама Сямёнавіч, н. у 1895, загінуў у 1943.

КЛАПАТОК Сямён Фаміч, загінуў.

МАІСЕЕНКА Пётр Ульянавіч, н. у 1889, прапаў без вестак у 1942.

МІХАЛЕНКА Іван Лявонавіч, н. у 1913, загінуў у 1943.

МІХАЛЕНКА Рыгор Мяфодзьевіч, н. у 1919, прапаў без вестак у 1942.

ПОВАД Антон Акімавіч, н. у 1903, загінуў у 1942 пад Арлом.

ПРЫХОДЗЬКА Васіль Антонавіч, н. у 1903, загінуў.

ПРЫХОДЗЬКА Іван Харытонавіч, н. у 1926, прапаў без вестак у студзені 1944.

ПРЫХОДЗЬКА Мікалай Дзям'янавіч, н. у 1912, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

САВЯНОК Рыгор Сцяпанавіч, н. у 1926, гв. сярж., пісар роты 83-га гв. сп 27-й гв. сд, памёр ад ран 26.4.1945, пахаваны ў г. Берлін.

САВЯНОК Сямён Іванавіч, н. у 1911, загінуў у студзені 1944.

САМОЙЛЕНКА Мікалай Мітрафанавіч, н. у 1908, лейт., прапаў без вестак у студзені 1944.

СІДАРОК Дамітрый Ігнатавіч, н. у 1901, загінуў у 1941.

СМОЛЬСКІ Іван Сцяпанавіч, н. у 1907, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

СМУСЯНОК Васіль Іванавіч, н. у 1908, гв. рад. 31-га гв. сп 9-й гв. сд, загінуў 19.11.1944, пахаваны ў н. п. Ужвентыс, Латвія.

СМУСЯНОК Іван Яфімавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у 1944.

ТАМІЛОВІЧ Антон Аляксеевіч, н. у 1905, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ЧЫРЫК Нікіфар Серафімавіч, н. у 1911, рад. 1-й ср 496-га сп 148-й гв. сд, загінуў 10.2.1943, пахаваны ў с. Удорава Курскай вобл.

ВЕСКА КАВАЛІ

БОГДАН Якаў Аляксеевіч, н. у 1905, загінуў у 1943.

ГОЛУБ Іван Піліпавіч, н. у 1910, загінуў у 1943.

ГОЛУБ Кузьма Піліпавіч, н. у 1906, прапаў без вестак у 1944.

ІГНАЦЕНКА Антон Дамітрыевіч, н. у 1911, прапаў без вестак у 1942.

КАНАНОК Павел Віктаравіч, н. у 1924, прапаў без вестак у 1944.

КАНАНОК Павел Пятровіч, н. у 1925, гв. рад. 37-га гв. сп 12-й гв. Пінскай сд, загінуў 1.4.1944, пахаваны ў в. Гародня Столінскага р-на Брэсцкай вобл.

КАЦЭБА Пётр Дамітрыевіч, рад. 1185-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, загінуў 25.1.1944, пахаваны ў в. Міхнавічы Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

МАРЧАНКА Антон Рыгоравіч, н. у 1910, прапаў без вестак у 1942.

МІШКАВЕЦ Кірыла Сцяпанавіч, н. у 1919, прапаў без вестак у красавіку 1944.

РАМАНЮК Антон Яўстратавіч, н. у 1904, загінуў у красавіку 1945 пад Берлінам.

РАМАНЮК Аркадзь Якаўлевіч, н. у 1926, прапаў без вестак у красавіку 1944.

А. Я. Раманюк

Т. П. Раманюк

РАМАНЮК Васіль Іванавіч, н. у 1924, рад. 1183-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, памёр ад ран у лютым 1944, пахаваны ў в. Зашчэб'е Рэчыцкага р-на Гомельскай вобл.

РАМАНЮК Іван Васільевіч, н. у 1901, загінуў у 1944.

РАМАНЮК Іван Фёдаравіч, н. у 1900, загінуў у 1945.

РАМАНЮК Іван Цярэнцьевіч, н. у 1924, прапаў без вестак у 1945.

РАМАНЮК Кірыл Іванавіч, н. у 1920, загінуў у 1944.

РАМАНЮК Макар Антонавіч, н. у 1900, прапаў без вестак у 1941.

РАМАНЮК Міхаіл Сцяпанавіч, н. у 1919, прапаў без вестак у 1943.

РАМАНЮК Пётр Лявонавіч, н. у 1921, прапаў без вестак у 1945.

РАМАНЮК Пётр Паўлавіч, н. у 1923, сяржант, прапаў без вестак у лютым 1944.

РАМАНЮК Раман Іванавіч, н. у 1926, загінуў у 1944.

РАМАНЮК Рыгор Васільевіч, н. у 1900, прапаў без вестак у 1945.

РАМАНЮК Тарас Пятровіч, н. у 1915, лётчык, памёр ад ран 19.11.1941, пахаваны на гарадскіх могілках у г. Серпухаў Маскоўскай вобл.

РАМАНЮК Цімафей Васільевіч, н. у 1899, загінуў у 1945.

РАМАНЮК Цярэнцій Аланасавіч, н. у 1900, прапаў без вестак у 1942.

ШКУРКО Андрэй Мікалаевіч, н. у 1918, загінуў у студзені 1944.

ШКУРКО Васіль Аланасавіч, н. у 1910, рад. 1156-га сп, загінуў 23.6.1944, пахаваны ў в. Паўзуха Горацкага р-на Магілёўскай аобл.

ШКУРКО Васіль Пятровіч, н. у 1914, прапаў без вестак у 1942.

ШКУРКО Васіль Пятровіч, н. у 1920, прапаў без вестак у 1943.

ШКУРКО Дзям'ян Мікалаевіч, н. у 1914, загінуў у снежні 1944.

ШКУРКО Іван Іванавіч, н. у 1892, прапаў без вестак у маі 1944.

ШКУРКО Міхаіл Ульянавіч, н. у 1920, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ШКУРКО Сяргей Іванавіч, н. у 1918, загінуў у сакавіку 1944.

ШКУРКО Уладзімір Восіпавіч, н. у 1919, прапаў без вестак у 1944.

ШКУРКО Цімафей Адамавіч, н. у 1921, прапаў без вестак у 1945.

ШКУРКО Цярэнцій Аланасавіч, н. у 1907, рад., агнямётчык 13-га асобнага процітанкавага агнямётнага б-на, загінуў 22.6.1944, пахаваны ў в. Ліпкі Аршанскага р-на Віцебскай вобл.

ШЫЛЕЦ Пётр Рыгоравіч, н. у 1923, рад., сапёр 467-га сп 81-й Калінкавіцкай сд, памёр ад ран 21.1.1944 у ЭШ-2588, пахаваны ў г. Бежыца Арлоўскай вобл.

ЮРЧАНКА Іван Захаравіч, н. у 1924, рад. 519-га сп 81-й Калінкавіцкай сд, загінуў 8.2.1944, пахаваны ў в. Гарадзішча Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

ВЁСКА МАРЫТОН

БАЗАНОВІЧ Адам Станіслававіч, н. у 1905, прапаў без вестак у 1942.

БУЙНЕВІЧ Мікалай Аўгусцінавіч, н. у 1904, палкоўнік, камандзір ап, загінуў у 1942 на Паўночным Каўказе.

БУЙНЕВІЧ Станіслаў Аўгусцінавіч, н. у 1907, рад., сапёр 132-га асобнага матарызаванага штурмавога інжынерна-сапёрнага б-на 9-й гв. Маладзечанскай мехбр, загінуў 21.12.1944, пахаваны ў с. Ліэпеніэкі Пампалійскага р-на, Латвія.

ВАСІЛЕЎСКІ Дамітрый Іванавіч, н. у 1908, прапаў без вестак у студзені 1944.

ДАВЫДЗЕНКА Васіль Іванавіч, н. у 1905, гв. рад., разведчык 237-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 8.1.1944, пахаваны ў в. Аляксандраўка Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ЗЕЛЯНКОЎСКІ Фёдар Емяльянавіч, н. у 1910, сярж., загінуў у жніўні 1941 на р. Днепр (каля г. Лоеў) пры бамбёжцы пераправы.

КАРЖАНЕЎСКІ Станіслаў Станіслававіч, н. у 1924, рад. 467-га сп 81-й Калінкавіцкай сд, загінуў 20.1.1944, пахаваны ў в. Якімавічы Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

М. А. Буйневіч

Д. І. Васілеўскі

Э. К. Крывіцкі

М. С. Смычкоўскі

КРАЎЧАНКА Мечыслаў Браніслававіч, н. у 1912, прапаў без вестак у 1942.

КРАЎЧАНКА Францц Браніслававіч, н. у 1911, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

КРЫВІЦКІ Эрнст Канстанцінавіч, н. у 1922, прапаў без вестак у ліпені 1943 на Курскай дузе.

ЛАХАНСКІ Карл Фёдаравіч, н. у 1919, гв. рад. 705-га асобнага б-на сувязі 237-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 3.2.1944, пахаваны ў в. Гарадзішча Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

ЛУТЧАНКА Адам Адамавіч, н. у 1922, прапаў без вестак у 1945.

ЛУТЧАНКА Цімафей Карнеевіч, н. у 1902, загінуў у 1941.

СМЫЧКОЎСКІ Міхаіл Сцяпанавіч, н. у 1924, рад. 237-га гв. пдп, загінуў 3.2.1944, пахаваны ў в. Гарадзішча Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

ТАМІЛОВІЧ Антон Якаўлевіч, н. у 1915, прапаў без вестак у ліпені 1944.

ЦАЛУЙКА Іван Іванавіч, н. у 1920, загінуў у 1943.

ЦІШКЕВІЧ Нарцыз Францавіч, н. у 1923, прапаў без вестак у 1944.

ВЁСКА ПЕЧЫ

ЗДОЛЬНІК Пётр Маркавіч, н. у 1907, загінуў у снежні 1941.

КАРАСЬ Аляксандр Адамавіч, н. у 1910, прапаў без вестак у лютым 1944.

КЛІМЕНКА Фёдар Пракопавіч, загінуў

КУЗЬМЕНКА Уладзімір Іларыёнавіч, загінуў.

ЛАЎРЭНКА Міхаіл Сідаравіч, загінуў.

МАРЧАНКА Васіль Платонавіч, загінуў.

МАРЧАНКА Міхаіл Платонавіч, загінуў.

МІХАЛЕНКА Ілья Іванавіч, загінуў.

МІХАЛЕНКА Міхаіл Іванавіч, загінуў.

ПАЎЛЮЧЭНКА Іван Карнеевіч, загінуў

ПАЎЛЮЧЭНКА Мікалай Купрыянавіч, загінуў.

САКОЎСКІ Ігнат Іванавіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

САКОЎСКІ Міхаіл Радзівонавіч, загінуў

САКОЎСКІ Міхаіл Трафімавіч, загінуў.

СІБІР Дамітрый Андрэевіч, гв. рад. 9-га гв. пдп, загінуў 23.3.1944, пахаваны ў с. Татарыск Віннцкай вобл.

ВЁСКА ХАТУЧА

АСТАПЕНКА Андрэй Мікалаевіч, загінуў.

АСТАПЕНКА Мікалай Пракопавіч, н. у 1910, рад. 947-га сп 268-й сд, загінуў 13.1.1943, пахаваны на ст. Цепдабегон Ленінградскай вобл.

АСТАПЕНКА Мікіта Пракопавіч, загінуў.

АСТАПЕНКА Радзівон Мікалаевіч, н. у 1905, рад. 1183-га сп 356-й сд, загінуў 9.1.1944, пахаваны ў в. М. Аўцюкі Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

БАЛОБАН Антон Васільевіч, н. у 1925, мал. сярж., гарматны нумар 234-га аэптади 142-й сд, загінуў 15.1.1945, пахаваны ў н. п. Пшынец, каля г. Пултуск, Польшча.

БАЛОБАН Даніла Дзмітрыевіч, загінуў.

БАЛОБАН Дзяменцій Канстанцінавіч, загінуў.

БАЛОБАН Дзяменцій Пракопавіч, загінуў.

БАРАНЕНКА Аляксей Захаравіч, н. у 1918, памёр у лістападзе 1941 у нямецкім палоне.

БАРАНЕНКА Васіль Захаравіч, загінуў.

БАРАНЕНКА Мікалай Захаравіч, н. у 1920, матрос ЧБФ, прапаў без вестак 23.8.1941.

БАРСУК Аляксандр Максімавіч, загінуў.

БАРСУК Сцяпан Пятровіч, н. у 1897, рад. 673-га сп 220-й Аршанскай сд, загінуў 30.8.1943, пахаваны ў с. Пятрова Ярцаўскага р-на Смаленскай вобл.

БАРСУК Якаў Сцяпанавіч, загінуў.

БАРЫСЕНКА Іван Лук'янавіч, н. у 1903, загінуў 21.1.1944.

БАРЫСЕНКА Мацвей Іванавіч, загінуў.

ГУСЯНОК Сцяпан Адамавіч, н. у 1912, камандзір гарматы, прапаў без вестак у ліпені 1944.

ДЗЕМІДЗЕНКА Андрэй Пятровіч, загінуў у сакавіку 1944.

ДЗЕМІДЗЕНКА Восіп Пятровіч, н. у 1898, мал. сярж., загінуў 26.11.1943, пахаваны ў с. Драчова Ленінградскай вобл.

ДЗЕНІСЕНКА Андрэй Кірылавіч, н. у 1916, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ДЗЕНІСЕНКА Пётр Маркавіч, н. у 1917, загінуў у чэрвені 1944.

ЗАРАНІК Рыгор Іванавіч, н. у 1909, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ЗДОЛЬНІК Міхаіл Сцяпанавіч, н. у 1914, рад. 2-й ср 402-га сп 168-й Рыжскай сд, памёр ад ран 18.3.1945, пахаваны ў н. п. Занінізкі Салдускай воласці, Латвія.

ЗДОЛЬНІК Сцяпан Адамавіч, загінуў.

КАВАЛЕНКА Арцём Несцеравіч, загінуў.

КАВАЛЕНКА Мацвей Каленікавіч, загінуў.

КОРЗУН-БАЛОБАН Даніла Антонавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КОРЗУН Дзям'ян Кузьміч, н. у 1905, загінуў у сакавіку 1944.

МАКСІМЕНКА Канстанцін Міхайлавіч, н. у 1902, загінуў 27.8.1942.

МАКСІМЕНКА Цімафей Іонавіч, загінуў.

МАРТЫНЕНКА Іван Аляксандравіч, загінуў.

МАРТЫНЕНКА Пётр Аляксандравіч, загінуў.

МАРТЫНЕНКА Пётр Лукашавіч, прапаў без вестак у маі 1944.

РУСАК Аляксандр Фядосавіч, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

САЛОШЧАНКА Міхаіл Паўлавіч, рад. 521-га сп 133-й сд, памёр ад ран 14.5.1945, пахаваны ў г. Нове-Мяста, Чэхаславакія.

ТАМАШЭНКА Аляксандр Пятровіч, загінуў у сакавіку 1944.

ТАМАШЭНКА Васіль Пятровіч, н. у 1921, рад., мінамётчык 1183-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, загінуў 25.4.1945, пахаваны каля г. Нойголанд Брандэнбургскай правінцыі, Германія.

ТАМАШЭНКА Іван Ігнатавіч, рад., загінуў 3.11.1941.

ТАМАШЭНКА Рыгор Мікітавіч, загінуў.

ТАМАШЭНКА Сямён Васільевіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ФІЛІПЕНКА Сцяпан Іванавіч, загінуў.

ЧАРНЯК Іван Сцяпанавіч, н. у 1916, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ЧАРНЯК Харытон Іванавіч, н. у 1901, прапаў без вестак у лістападзе 1944.

ШКУРАНОК Ілья Пракопавіч, н. у 1903, загінуў у чэрвені 1944.

ШКУРАНОК Піліп Іванавіч, загінуў.

ШУР'ЯК Аляксандр Піліпавіч, н. у 1926, гв. мал. сярж. 109-га гв. сп 37-й гв. Рэчыцкай сд, загінуў 23.9.1944, пахаваны ў п. Гзова Вышкуўскага павета Варшаўскага ваяводства, Польшча.

ШУР'ЯК Якаў Раманавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ЯКУБЕНКА Рыгор Дзянісавіч, н. у 1923, рад. 1183-га сп 356-й сд, загінуў 9.1.1944, пахаваны ў в. М. Аўцюкі Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ЯКУБЕНКА Сцяпан Пракопавіч, загінуў.

ВЁСКА ШЧАРБІНЫ

БАНДОЛІК Максім Сідаравіч, н. у 1909, загінуў у 1944.

ДАШУК Васіль Піліпавіч, н. у 1920, памёр 7.11.1942 у нямецкім палоне.

ДАШУК Павел Піліпавіч, н. у 1910, прапаў без вестак у 1943.

ДОБЫШ Антон Рыгоравіч, н. у 1911, гв. рад. 237-га гв. пдп, загінуў 13.1.1944, пахаваны ў г. Калінкавічы Гомельскай вобл.

ДОБЫШ Іван Антонавіч, н. у 1911, загінуў у 1942.

ДОБЫШ Мяфодзій Іванавіч, н. у 1918, загінуў у 1945.

ДОБЫШ Павел Рыгоравіч, н. у 1908, прапаў без вестак у 1943.

ЖЫЖЭНКА Рыгор Ціханавіч, н. у 1913, гв. мал. сярж. 336-га сп 120-й Рагачоўскай сд, загінуў 8.2.1945, пахаваны ў н. п. Бюргерсаальдэ, былая Усходняя Прусія.

ЖЫЖЭНКА Сцяпан Паўлавіч, н. у 1910, загінуў у 1943.

ЖЫЖЭНКА Уладзімір Ціханавіч, н. у 1924, рад., загінуў 20.3.1945, пахаваны на ст. Балатонь-Аліці, Венгрыя.

КАЛАТУША Пётр Трафімавіч, н. у 1902, гв. рад. 252-га сп 83-й сд, памёр ад ран 11.5.1945 у ЭШ-4866, пахаваны ў п. Азяркі Гвардзейскага р-на Калінінградскай вобл.

КУЗЬМЕНКА Лявон Кузьміч, н. у 1911, прапаў без вестак у чэрвені 1944.

КУЗЬМЕНКА Мяфодзій Іванавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у 1943.

ПАЎЛЮЧЭНКА Пётр Несцеравіч, н. у 1903, загінуў у 1944.

СТАНКЕВІЧ Сцяпан Герасімавіч, н. у 1913, прапаў без вестак у 1943.

ЧЫГАРЭЎСКІ Адам Піліпавіч, н. у 1924, прапаў без вестак у 1943.

ЧЫГАРЭЎСКІ Аляксей Андрэевіч, н. у 1917, прапаў без вестак у 1944.

ЧЫГАРЭЎСКІ Аляксей Ціханавіч, н. у 1921, гв. рад. 212-га гв. сп 75-й гв. Бахмачскай сд, загінуў 8.2.1945, пахаваны ў н. п. Зільберг Гожаўскага павета, Польшча.

ЧЫГАРЭЎСКІ Мікалай Ціханавіч, н. у 1925, рад. 179-га асобнага сапёрнага б-на, загінуў 21.4.1944.

ЧЫГАРЭЎСКІ Пётр Ціханавіч, н. у 1903, прапаў без вестак у 1944.

ЧЫГАРЭЎСКІ Сцяпан Адамавіч, н. у 1911, рад., гарматны нумар 556-га сп 169-й Рагачоўскай сд, загінуў 19.10.1944, пахаваны ў г. Рожан Астраленкаўскага павета Варшаўскага ваяводства, Польшча.

БРАГІНСКІ ПАСЯЛКОВЫ САВЕТ

ГАРПАСЁЛАК БРАГІН

АГАРОДНІКАЎ Пётр Фёдравіч, н. у 1920, яфр., механік-вадзіцель танка 124-га тп 54-й арміі, прапаў без вестак 24.10.1943 у р-не н. п. Дзідзвіна Ленінградскай вобл.

АГАРОДНІКАЎ Уладзімір Фёдаравіч, рад. 245-й асобнай армейскай шр, загінуў 12.1.1944 каля в. Качуры Мазырскага р-на, пахаваны ў в. Бяседкі Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

АНТОНЕНКА Несцер Мартынавіч, н. у 1907, рад., загінуў 21.3.1942, пахаваны ў с. Пагарэлкі Ржэўскага р-на Цвярской вобл.

БАРАН Іван Гаўрылавіч, н. у 1904, сярж., загінуў 27.8.1941.

БАРАНАЎ Уладзімір Мацвеевіч, кавалерыст 30-га гв. Кубанскага кп, загінуў 3.7.1944, пахаваны на гарадскіх могілках у г. Слуцк Мінскай вобл.

БАРАНАЎ Уладзімір Міхайлавіч, н. у 1921, рад. 210-га гв. сп 71-й сд, загінуў 26.2.1945, пахаваны на Прыекульскіх ваенных могілках Ліепайскага р-на, Латвія.

У. М. Баранаў

БРЭКМАН Анатоль Эрнеставіч, н. у 1926, загінуў у красавіку 1945.

БРЭКМАН Эрнст Фрынцавіч, н. у 1894, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

БРЭКМАН Юлік Рыгоравіч, н. у 1921, прапаў без вестак у ліпені 1944.

БУДНІК Аркадзь Кірылавіч, н. у 1917, ст. сярж., паветраны стралок-радыст 38-га бамбардзіровачна-авіяцыйнага Дэмбіцкага палка 219-й бад, загінуў 25.3.1945 пры авіяналёце на г. Егернсдорф, Германія.

ВАРАБЕЙ Аляксандр Савельевіч, н. у 1909, рад., прапаў без вестак у ліпені 1941.

ВАРАБЕЙ Барыс Аляксандравіч, рад. 722-га сп, загінуў 15.8.1943 на х. Волкава Трасцянецкага р-на Сумскай вобл.

ВАСІЛЕНКА Іван Якаўлевіч, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ВАСІЛЕНКА Міхаіл Якаўлевіч, н. у 1901, рад. 1181-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, загінуў 14.1.1944, пахаваны ў в. Аляксандраўка Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ВАСІЛЕНКА Трыфан Самуілавіч, н. у 1899, загінуў у сакавіку 1944.

ВІНІЦКІ Валянцін Сямёнавіч, н. у 1926, рад. 1342-га сп 243-й Ламаносаўскай сд, загінуў 15.10.1944, пахаваны ў с. Сіўкі Варшаўскага ваяводства, Польшча.

ВІНІЦКІ Іван Іпалітавіч, н. у 1898, рад. 361-га запаснога сп 3-й гв. арміі, памёр ад ран 22.12.1943 у ХППШ-4398, пахаваны ў с. Малая Белазёрка Запарожскай вобл.

ВІНІЦКІ Пётр Кірылавіч, рад. 306-га сп 62-й Барысаўскай сд, загінуў 22.10.1944, пахаваны ў н. п. Гаргасен, былая Усходняя Прусія.

ВІНІЦКІ Сямён Антонавіч, рад., памёр ад ран 5.3.1944 у г. Бежыца Арлоўскай вобл.

ГАГІН Іван Піліпавіч, н. у 1911, рад. 509-га сп, загінуў 5.12.1944, пахаваны ў н. п. Дальні Міхалец, Венгрыя.

ГАЛКА Іван Тарасавіч, н. у 1926, рад. 307-га сп 61-й Нікапальскай сд, загінуў 15.1.1945, пахаваны ў г. Несцераў Калінінградскай вобл.

ГАЛУЗА Раман Антонавіч, н. у 1896, рад. 107-га сп 55-й Мазырскай сд, загінуў 16.1.1944, пахаваны на раз'ездзе Клінск Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ГАЛЬПЕРЫН Меер Аронавіч, н. у 1896, загінуў у 1942.

ГЕРМАНЕНКА Сямён Васільевіч, н. у 1893, загінуў у сакавіку 1945.

ГІДЭРМАН Яўсей Аронавіч, н. у 1916, загінуў.

ГІМЕЛЬБЕРГ Барыс Майсеевіч, капітан, камандзір батальёна 316-й сд, загінуў 11.4.1945 у Югаславіі.

ГЛІКІН Хаім Шмяркавіч, н. у 1921, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ГРАБЯНЮК Іван Яўстратавіч, н. у 1916, рад., загінуў у красавіку 1945.

ГРЫНЕВІЧ Ісак Аляксандравіч, н. у 1915, рад., памёр ад ран 27.4.1944, пахаваны на воінскіх гарнізонных могілках у г. Вільнюс, Літва.

ГУРЭВІЧ Самуіл Ірыгавіч, н. у 1907, сярж., камандзір гарматы, прапаў без вестак у ліпені 1944.

ДАБРЫНСКІ Давыд Хаімавіч, н. у 1922, яфр. 82-га сп 33-й сд, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ДАБРЫНСКІ Міхаіл Шаевіч, н. у 1918, загінуў 10.8.1941.

ДАБРЫНСКІ Сямён Яфімавіч, яфр. 334-га сп 47-й Невельскай сд, загінуў 28.12.1944, пахаваны ў м. Пампелі, Латвія.

ДАБРЫНСКІ Яўсей Барысавіч, н. у 1922, лейт., камандзір узвода 2-га асбн 123-й асбр, загінуў 9.3.1942, пахаваны ў в. Слабодка Думініцкага р-на Смаленскай вобл.

ДЗЕНІСЕНКА Іван Канстанцінавіч, гв. мал. сярж., пам. камандзіра аддзялення 42-га гв. сп 13-й гв. Палтаўскай сд, загінуў 13.8.1944, пахаваны ў с. Малі-Весь Стопніцкага павета Ковенскага ваяводства, Польшча.

ДУБРОЎСКІ Барыс Мордухавіч, н. у 1917, гв. капітан, малодшы ўрач 241-га гв. сп 75-й гв. сд, загінуў 7.7.1943, пахаваны ў м. Усх. Скаты Пашыроўскага р-на Курскай вобл.

ЕДЛІН Абрам Хацкелевіч, н. у 1906, прапаў без вестак у снежні 1944.

ЗАГАЛЬСКІ Леанід Яфрэмавіч, н. у 1925, гв. рад., гарматны нумар 1-га гв. УР, загінуў 18.1.1945.

ЗВЕНЯЦКОЎСКІ Арон Эльевіч, н. у 1922, загінуў.

ЗЫБЯНОК Георгій Мікалаевіч, н. у 1922, рад., памёр 2.8.1943 у нямецкім канцлагеры ў г. Славута Хмяльніцкай вобл.

ЗЫБЯНОК Мікалай Ільіч, н. у 1891, прапаў без вестак у лютым 1945.

ЗЫБЯНОК Павел Сцяпанавіч, мал. сярж. мінбн 31-й лыжнай бр, загінуў 5.4.1945, пахаваны ў н. п. Конкі, Польшча.

КАВАЛЁЎ Аляксандр Цімафеевіч, рад. 743-га азптадн, загінуў 25.1.1945, пахаваны на Прыекульскіх воінскіх могілках Ліепайскага р-на, Латвія.

КАЗАК Іван Міхайлавіч, н. у 1901, прапаў без вестак у красавіку 1944.

КАЗАК Мікалай Іванавіч, н. у 1925, яфр. 4-га асобнага сапёрнага б-на 115-й асобнай сапёрнай бр, загінуў 21.7.1944, пахаваны ў г. Камянец Брэсцкай вобл.

КАЗЛОЎСКІ Вячаслаў Уладзіміравіч, н. у 1908, падпалкоўнік, загінуў 23.2.1943.

КАЗЛОЎСКІ Уладзімір Уладзіміравіч, н. у 1919, рад., кавалерыст, прапаў без вестак у чэрвені 1941 на заходняй граніцы.

КАЛАМІЕЦ Васіль Цімафеевіч, н. у 1914, рад. 1161-га сп 351-й сд, загінуў 19.1.1942, пахаваны на х. Перакоп Ізюмінскага р-на Харкаўскай вобл.

КАМОК Прохар Трафімавіч, н. у 1901, гв. рад. 234-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, памёр ад ран 21.4.1944 у ХППШ-5184, пахаваны ў в. Зашчэб'е Рэчыцкага р-на Гомельскай вобл.

КАПЛАН Ізраіль Навумавіч, н. у 1912, сярж., авіямеханік, прапаў без вестак у 1941.

КАПЛАН Якаў Мордухавіч, н. у 1920, рад., курсант Днепрапятроўскага Чырванасцяжнага артылерыйскага вучылішча, прапаў без вестак у верасні 1941.

КАРАНЧУК Апанас Мартынавіч, н. у 1918, рад. 124-й аапр 57-й арміі, загінуў.

КАРЖАНЕЎСКІ Фелікс Васільевіч, н. у 1907, рад. 928-га сп 252-й сд, прапаў без вестак 11.12.1941.

КАРОБАЧКА Фёдар Данілавіч, н. у 1918, рад., шафёр 640-га аўтамабільнага ўпраўлення тылу Паўднёва-Заходняга фронту, прапаў без вестак 16.7.1941.

КАРОЛЬ Гірша Абрамавіч, прапаў без вестак у красавіку 1944.

КАРЧЭМСКІ Аляксандр Юр'евіч, н. у 1905, прапаў без вестак у студзені 1943.

КАСЦЮК Міхаіл Данілавіч, н. у 1906, загінуў у маі 1944.

КАЦУБА Васіль Яфімавіч, н. у 1913, рад. 47-га сп 15-й ордэна Леніна Сівашскай сд, памёр ад ран 19.1.1944, пахаваны ў в. Гарбацэвічы Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

КАЦУБА Ігнат Андрэевіч, рад., кулямётчык 2-га сбн 215-й Смаленскай сд, памёр ад ран 30.12.1943 у АМСБ-359, пахаваны ў в. Вялікае Сяло Лёзненскага р-на Віцебскай вобл.

КАЦУБА Мікалай Іванавіч, рад. 467-га сп 81-й Калінкавіцкай сд, загінуў 13.1.1944, пахаваны ў в. Буда Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

КАЧАНОЎСКІ Рыгор Міхайлавіч, н. у 1911, гв. рад. 12-га гв. пдп, загінуў 17.3.1944, пахаваны ў м. Брацлаў Няміраускага р-на Вінніцкай вобл.

КІРПІЧНІКАЎ Айзік Беняхавіч, рад. 756-га сп 150-й сд, загінуў 27.4.1945, пахаваны ў г. Берлін.

КІРПІЧНІКАЎ Барыс Львовіч, н. у 1918, гв. палітрук роты 2-й гв. сд 37-й арміі, прапаў без вестак 19.8.1942 у р-не н. п. Белая Калітва Растоўскай вобл.

КІРПІЧНІКАЎ Сямён Аронавіч, н. у 1913, прапаў без вестак у верасні 1941.

КОВАЛЬ Міхаіл Цімафеевіч, н. у 1920, прапаў без вестак 24.6.1941.

КОТЧАНКА Раман Барысавіч, н. у 1909, загінуў 7.10.1942.

Р. М. Качаноўскі

КОЎ Даніла Лявонавіч, н. у 1906, загінуў у жніўні 1944.

КОФМАН Барыс Яфімавіч, н. у 1918, мал. сярж., вадзіцель бронемашыны разведроты 45-й мехбр 5-га мехк, загінуў 16.8.1943, пахаваны ў с. К. Маркса Кіраўскага р-на Смаленскай вобл.

КРАЎЧАНКА Антон Лявонавіч, н. у 1903, рад., загінуў у верасні 1943 на пераправе цераз р. Сож каля в. Сямёнаўка Гомельскага р-на.

КРАЎЧАНКА Мікалай Антонавіч, н. у 1922, рад., прапаў без вестак 16.9.1942 у Пскоўскай вобл.

КРАЎЧАНКА Міхаіл Восіпавіч, н. у 1921, загінуў у 1943 каля станіцы Сцябельнае Краснадарскага краю.

КРАЎЧАНКА Пётр Гардзеевіч, н. у 1912, рад. 129-й тбр, загінуў 19.12.1943, пахаваны ў с. Усцінаўка Малінскага р-на Жытомірскай вобл.

КРАЎЧАНКА Пётр Піліпавіч, рад., прапаў без вестак у красавіку 1944.

КРАЎЧАНКА Рыгор Гардзеевіч, н. у 1914, рад. 187-га Ленінградскага сп, загінуў 15.7.1944, пахаваны ў с. Кутзрселька, Карэлія.

КРАЎЧАНКА Рыгор Паўлавіч, прапаў без вестак у студзені 1944.

КРОТАЎ Фёдар Іванавіч, н. у 1912, рад., загінуў 28.5.1942, пахаваны ў с. Тархава Аленінскага р-на Цвярской вобл.

КУЛІНІЧ Сяргей Кандратавіч, н. у 1915, рад. 220-га сп 2-й Бежыцкай сд, загінуў 5.3.1945, пахаваны ў н. п. Клесін Брандэнбургскай правінцыі, Германія.

КУНЯЎСКІ Арон Якаўлевіч, н. у 1922, старшына, загінуў 13.5.1945, пахаваны ў с. Нові-Дум, каля г. Ракаўнік, Чэхія.

ЛАШКЕВІЧ Вячаслаў Вячаслававіч, сярж., пам. камандзіра аддзялення 1185-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, загінуў 4.10.1944, пахаваны ў г. Яўнпісбалга Цэсіскага р-на, Латвія.

ЛАШКЕВІЧ Дзяніс Ануфрыевіч, н. у 1900, прапаў без вестак у чэрвені 1944.

ЛЕВІН Гірша Лейбавіч, прапаў без вестак у ліпені 1944.

ЛЕВІН Майсей Мееравіч, н. у 1900, загінуў.

ЛЕВІН Меер Борухавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ЛЕВІН Шмуля Лейбавіч, прапаў без вестак.

ЛЕВІН Яўсей Гіршавіч, н. у 1907, загінуў у снежні 1943.

ЛЕЎЧАНКА Рыгор Кандратавіч, н. у 1898, сярж., камандзір аддзялення 283-й сд, загінуў 12.10.1943, пахаваны ў в. Хляўно Кармянскага р-на Гомельскай вобл.

ЛІФІМЦАЎ Мікалай Міхайлавіч, н. у 1915, рад. 508-га сп 174-й сд, загінуў 28.1.1945, пахаваны ў н. п. Тальксдорф Альштынскага ваяводства, Польшча.

ЛІШЭЎСКІ Юрый Міхайлавіч, н. у 1923, рад. 280-га ісбн, памёр ад ран 22.2.1944, пахаваны ў г. п. Лёзна Віцебскай вобл.

ЛОСКУТАЎ Аляксандр Паўлавіч, н. у 1914, загінуў 19.1.1944, пахаваны ў в. Міхнавічы Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ЛЫСЕНКА Яфім Аляксандравіч, н. у 1908,

В. В. Лашкевіч

ст. лейт., лётчык, памёр ад ран у 1944, пахаваны ў г. Сонечнагорск Маскоўскай вобл.

МАЛЕЦ Апанас Іванавіч, н. у 1901, гв. рад., павозачны 237-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 21.8.1944, пахаваны ў н. п. Францішку Тлушчскага павета Варшаўскага ваяводства, Польшча.

МАЛЕЦ Іван Кузьміч, н. у 1900, загінуў у снежні 1942.

МАЛЕЦ Лаўрэн Васільевіч, н. у 1922, гв. рад., гарматны нумар 63-га гв. абр 39-га гв. ск. загінуў 13.4.1945, пахаваны каля г. Вена, Аўстрыя.

МАЛЕЦ Міхаіл Данілавіч, н. у 1897, прапаў без вестак у 1941.

МАЛІНКОВІЧ Арон Восіпавіч, загінуў у лютым 1945.

МАРГУН Антон Якаўлевіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

МАРЧАНКА Пётр Сямёнавіч, н. у 1921, загінуў.

МАРЧАНКА Сцяпан Фёдаравіч, н. у 1897, загінуў у лютым 1944.

МАРЧАНКА Фёдар Пятровіч, н. у 1923, рад., загінуў 12.1.1942 пры абароне Масквы.

МАШКОЎСКІ Аляксей Лук'янавіч, н. у 1922, сярж., камандзір аддзялення 916-га сп 247-й Рослаўскай сд, загінуў 20.9.1943, пахаваны ў с. Большкі Рослаўскага р-на Смаленскай вобл.

МЯШКОЎСКІ Іван Антонавіч, н. у 1925, рад. 1122-га сп 334-й сд, загінуў 14.7.1944, пахаваны ў с. Пакранішкі Санокскага павета Вільцаўскай воласці, Польшча.

МЯШКОЎСКІ Мікалай Антонавіч, н. у 1927, сярж. 869-га сп 271-й Горлаўскай сд, загінуў 29.4.1944, пахаваны ў с. Турынск Санокскага павета Вільцаўскай воласці, Польшча.

МЯШКОЎСКІ Мікалай Фядосавіч, прапаў без вестак у лютым 1944.

МЯШКОЎСКІ Рыгор Іванавіч, н. у 1923, рад., загінуў 14.2.1942, пахаваны ў в. Чорнева.

МЯШКОЎСКІ Рыгор Мікалаевіч, н. у 1925, рад., мінамётчык 880-га сп 189-й сд, памёр ад ран 5.11.1944, пахаваны на Піскароўскіх могілках у г. Санкт-Пецярбург.

МЯШКОЎСКІ Уладзімір Антонавіч, н. у 1922, прапаў без вестак у чэрвені 1944.

МЯШКОЎСКІ Фёдар Мікітавіч, н. у 1924, загінуў у блакадным Ленінградзе, пахаваны на Піскароўскіх могілках у г. Санкт-Пецябург.

МЯШКОЎСКІ Фёдар Яфімавіч, рад. 467-га сп 81-й Калінкавіцкай сд, загінуў 4.2.1944, пахаваны ў в. Гарадзішча Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

НАВАСЁЛАЎ Артур Яфімавіч, н. у 1910, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

НЕСЦЯРОК Аляксандр Васільевіч, н. у 1926, рад. 1342-га сп 234-й Ламаносаўскай сд, загінуў 21.10.1944, пахаваны ў с. Сіўкі Варшаўскага ваяводства, Польшча.

НІКІЦЕНКА Платон Парфенавіч, н. у 1906, ст. сярж. 910-га сп 243-й Яраслаўскай камуністычнай Ламаносаўскай сд, загінуў 5.3.1944, пахаваны ў с. Петрыкі Дубровенскага р-на Віцебскай вобл.

ПАЛУЯН Іван Васільевіч, н. у 1921, рад. 67-га асобнага армейскага б-на, прапаў без вестак 21.12.1943 у Цвярской вобл.

ПАЛУЯН Мікалай Іванавіч, н. у 1922, рад. 53-й шр, загінуў 3.3.1944, пахаваны ў с. Чортава Гара Ленінградскай вобл.

ПАЛУЯН Мікалай Лукіч, н. у 1917, загінуў у красавіку 1945.

ПАЛУЯН Рыгор Дзмітрыевіч, н. у 1901, загінуў у студзені 1944.

ПАНЁЎЧЫК Аляксандр Андрэевіч, прапаў без вестак у 1941.

ПАНЧАНКА Уладзімір Фёдаравіч, н. у 1921, мал. сярж. 34-й асобнай разведроты 54-й сд, загінуў 23.2.1945, пахаваны на дывізійных могілках у г. Пінтэн, былая Усходняя Прусія.

ПАРЭМСКІ Кузьма Сяргеевіч, н. у 1925, рад. 492-га сп 199-й Смаленскай сд, 29.3.1945 патануў у р. Вісла ў р-не г. Гданьск, Польшча.

ПАРЭМСКІ Рыгор Пятровіч, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ПАРЭМСКІ Раім (Рэм) Сілавіч, н. у 1923, рад., кулямётчык 84-га запаснога сп 31-й запаснай сд, загінуў 8.4.1944 пры бамбёжцы ст. Немяшаева Ягацінскага р-на Кіеўскай вобл.

ПАЎЛЯНОК Лявон Антонавіч, прапаў без вестак у лютым 1944.

ПАЦЁМКІН Георгій Іванавіч, н. у 1919, рад. 10-га асобнага дывізіёна процітанкавай артылерыі 757-га сп 228-й сд, прапаў без вестак у чэрвені 1941.

ПАЧАКАЙЛА Антон Дзямідавіч, н. у 1904, загінуў у лютым 1944.

ПЕКУРОЎСКІ Рыгор Майсеевіч, н. у 1906, прапаў без вестак у снежні 1942.

ПОКРЫШКА Мікалай Анісімавіч, н. у 1907, загінуў восенню 1944.

ПОКРЫШКА Пётр Анісімавіч, н. у 1905, прапаў без вестак у студзені 1944 на Карэльскім фронце.

ПОКРЫШКА Рыгор Паўлавіч, н. у 1917, рад. 45-га запаснога сп; палон; спп; 24-ты ВПЛ; 3-я армія, загінуў 19.7.1944.

Ф. Я. Мяшкоўскі

ПРОЦКА Аляксандр Лукіч, прапаў без вестак у чэрвені 1944.

ПРОЦКА Канстанцін Іванавіч, н. у 1904, рад., памёр 12.2.1942 у нямецкім палоне ў Германіі.

ПРОЦКА Пётр Данілавіч, н. у 1918, загінуў у чэрвені 1941 на заходняй граніцы.

ПРОЦКА Фёдар Пятровіч, н. у 1926, рад. 1278-га сп 391-й сд, прапаў без вестак 23.3.1945 у р-не н. п. Гламкаў, Польшча.

ПРОЦКА Фёдар Сямёнавіч, н. у 1906, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ПРУС Пётр Якаўлевіч, н. у 1912, прапаў без вестак 15.2.1942.

ПРЫХОДЗЬКА Аляксандр Арцёмавіч, н. у

М. Л. Палуян (справа) і М. В. Цыбульків

Я. І. Прыходзька

А. В. Рабоўскі

1920, лейт., прапаў без вестак у чэрвені 1941 на заходняй граніцы.

ПРЫХОДЗЬКА Аляксандр Васільевіч (Сяргеевіч), н. у 1923, мал. камандзір ЧБФ, загінуў 26.5.1943, пахаваны на востраве Лавансаары ў Фінскім заліве.

ПРЫХОДЗЬКА Уладзімір Рыгоравіч, н. у 1926, рад. 3-га асбн 350-га сп 96-й сд, прапаў без вестак каля в. Клішчова-Нові Длутаседлаўскага павета Варшаўскага ваяводства, Польшча.

ПРЫХОДЗЬКА Якаў Іванавіч, н. у 1911, загінуў у 1942, пахаваны ў с. Ікарац Бабруйскага р-на Варонежскай вобл.

ПРЫШЧЭПАЎ Фёдар Дамітрыевіч, гв. мал. лейт., загінуў 12.2.1944, пахаваны ў с. Алосталава Днепрапятроўскай вобл.

ПУРАНОК Аляксей Іларыёнавіч, н. у 1920, рад. 219-га сп 8-й асбр, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ПУРАНОК Андрэй Сямёнавіч, н. у 1911, загінуў у лістападзе 1944.

ПУРАНОК Іван Іларыёнавіч, н. у 1908, прапаў без вестак у маі 1944.

ПУРАНОК Ілья Фёдаравіч, н. у 1913, загінуў у маі 1945.

ПУРАНОК Пётр Ціханавіч, н. у 1905, загінуў 26.11.1944.

ПУРАНОК Рыгор Сямёнавіч, н. у 1909, рад. 1128-га сп 336-й сд, загінуў 23.2.1943, пахаваны ў с. Пекіна Сычоўскага р-на Смаленскай вобл.

ПЯТРОЎ Іван Ігнатавіч, н. у 1901, прапаў без вестак у студзені 1945.

ПЯХОТА Іван Пятровіч, н. у 1924, рад. 321-га сп 15-й ордэна Леніна Сівашскай сд, загінуў 7.2.1944, пахаваны ў в. Рог Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

РАБОЎСКІ Абрам Волькавіч, н. у 1915, загінуў у красавіку 1944.

РАБЯНОК Міхаіл Яўстратавіч, н. у 1924, партызан Лоеўскага партызанскага атрада «За Радзіму», затым — чырвонаармеец, прапаў без вестак.

РАЖАЎСКІ Арон Шахнавіч, н. у 1922, яфр., кулямётчык 367-га сп 71-й сд, загінуў 13.7.1941.

РАЖАЎСКІ Хаім Сроэлавіч, прапаў без вестак у студзені 1942.

РАЖАЎСКІ Шахна Моўшавіч, рад. 259-га сп 179-й сд, загінуў 21.7.1943 у с. Пржэвальскае Дзямідаўскага р-на, пахаваны ў с. Джыцы Слабодскага р-на Смаленскай вобл.

РАЖАЎСКІ Шахна Сроэлавіч, н. у 1900, загінуў у 1944.

РАЖАЎСКІ Якаў Барысавіч, н. у 1901, загінуў.

РАМАНЮК Васіль Майсеевіч, н. у 1899, рад., кулямётчык 73-й сд, загінуў 13.12.1942, пахаваны ў с. Ворава Арлоўскай вобл.

РАСЛІН Яфім Львовіч, н. у 1924, прапаў без вестак у лістападзе 1943.

РАЧЭЎСКІ Аляксандр Васільевіч, н. у 1919, загінуў 9.4.1945, пахаваны ў г. Калінінград.

РОСЛІК Парфірый Фёдаравіч, н. у 1900, рад. 1183-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, загінуў 9.2.1944, пахаваны ў в. Хуснае Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

РОСЛІК Пётр Максімавіч, памёр у 1942 у нямецкім палоне.

РОСЛІК Яфім Фёдаравіч, прапаў без вестак у ліпені 1944.

РЭГЕЛЬ Павел Кузьміч, загінуў у верасні 1944.

САКОЎСКІ Янкель Сроэлавіч, н. у 1907, прапаў без вестак у красавіку 1944 пад Херсонам.

САПОЖНІКАЎ Майсей Якаўлевіч, н. у 1896, рад., загінуў 20.10.1941.

САЧОК Віталь Іванавіч, н. у 1920, рад. 19-га мсбн аўтаматчыкаў 16-й гв. Карачоўскай сд, загінуў 9.2.1945, пахаваны ў с. Галушуц, р-н г. Хельмна Таруньскага ваяводства, Польшча.

САЧОК Іван Канстанцінавіч, н. у 1922, рад., зараджаючы 257-га тп 56-й арміі, загінуў 9.10.1943, пахаваны ў станіцы В. Сцебліеўская.

САЧОК Ігнат Сямёнавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

САЧОК Пётр Канстанцінавіч, н. у 1903, загінуў у студзені 1944.

САЧОК Рыгор Канстанцінавіч, н. у 1905, загінуў у студзені 1944.

САЧОК Фёдар Сямёнавіч, н. у 1913, рад. 228-га сп 55-й Мазырскай сд, памёр ад ран 24.12.1944 у АМСБ-440, пахаваны ў г. Надьбатонь, Венгрыя.

СВІЦЯНОК Канстанцін Ісакавіч, рад. 1183-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, загінуў 18.1.1944, пахаваны ў в. Якімавічы Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

СЕДРАНОК Рыгор Сяргеевіч, н. у 1923, прапаў без вестак у 1944.

СЕМЯНЮК Мірон Фёдаравіч, н. у 1893, рад., памёр ад ран 19.9.1944, пахаваны ў г. Бохсу, Румынія.

СІДАРОКАнуфрый Іванавіч, н. у 1911, загінуў у лютым 1945.

СІДОРАНКА Ніканор Майсеевіч, загінуў 25.12.1943, пахаваны ў с. Ставішча Карастышаўскага р-на Жытомірскай вобл.

СКАРАХОД Кірыла Пятровіч, н. у 1899, прапаў без вестак у студзені 1944.

СКАРАХОД Міхаіл Рыгоравіч, ст. сярж., загінуў у маі 1944.

М. Р. Скараход

СКАРАХОД Мяфодзій Мікітавіч, н. у 1911, рад. 865-га сп 171-й сд, прапаў без вестак у кастрычніку 1941.

СКАРАХОД Пётр Васільевіч, н. у 1900, загінуў у ліпені 1944.

СКАРАХОД Яфім Андрэевіч, н. у 1901, рад. 161-й ашбр, загінуў 16.9.1942, пахаваны ў с. Белы Бор Лычкаўскага р-на Ленінградскай вобл.

СКАРАХОДАЎ Рыгор Цімафеевіч, н. у 1914, рад., сувязіст, загінуў у ліпені 1944.

СКАРУПСКІ Арон Зусевіч, н. у 1921, загінуў у ліпені 1941.

СКІДАН Віктар Сцяпанавіч, н. у 1910, рад. в/ч 3513945, памёр ад ран 21.4.1943, пахаваны ў с. Рускі Брод Верхаўскага р-на Арлоўскай вобл.

СКЛАДОЎСКІ Уладзімір Іванавіч, н. у 1921, прапаў без вестак 25.6.1941.

СЛЮСАРЭНКА Пётр Іванавіч, рад. 1271-га сп 387-й сд, загінуў 11.3.1942, пахаваны ў с. Крапіўна Арлоўскай вобл.

СМАГАРЫНСКІ Восіп, н. у 1921, рад., гарматны нумар асобнага адн 6-й асбр марской пяхоты, загінуў 10.12.1941, пахаваны ў с. Падрыла Мгінскага р-на Ленінградскай вобл.

СМАГАРЫНСКІ Янкель Волькавіч, прапаў без вестак у красавіку 1944.

СМЫЧКОЎСКІ Андрэй Напалеонавіч, загінуў у студзені 1944.

СОНІН Зэлік Моўшавіч, н. у 1906, загінуў.

СТАРАВОЙТ Сямён Сяргеевіч, загінуў у красавіку 1944.

СТАРАВОЙТ Сяргей Іванавіч, ст. сярж., камандзір гарматы 180-га азенадн 99-й сд, загінуў 9.11.1941.

СТАРАСЕЛЬСКІ Ізраэль Маркавіч, прапаў без вестак у красавіку 1944.

СТАТКЕВІЧ Рыгор Іванавіч, загінуў у красавіку 1944.

СТРАЛЬБІЦКІ Аляксандр Мацвеевіч, н. у 1918, ст. сярж., механік-вадзіцель 7-й тбр, памёр ад ран 11.3.1943 у ЭШ-3142, пахаваны ў с. Арол Пермскай вобл.

СТРАЛЬБІЦКІ Канстанцін Васільевіч, прапаў без вестак у студзені 1944.

СТРЫБУК Васіль Іванавіч, рад. 119-га сп 13-й сд, загінуў 22.6.1944, пахаваны каля воз. Норма на Карэльскім перашыйку.

СЦЕЛЬМАШЭНКА Аляксандр Іванавіч, ст. сярж., пам. камандзіра ўзвода 995-га сп 263-й сд, загінуў 2.1.1942, пахаваны каля вышыні 163,9 у Карэліі.

СЦЕЛЬМАШЭНКА Трафім Пятровіч, прапаў без вестак у красавіку 1944.

СЫЧОЎ Андрэй Аляксандравіч, н. у 1921, сярж. 77-га гв. сп 26-й гв. сд, загінуў 9.5.1944, пахаваны ў с. Кусцічын Тужыскага р-на Валынскай вобл.

СЯРЭБРАНЫ Юдка Шлёмавіч, н. у 1921, рад. 37-га сп 56-й сд, памёр ад ран 25.9.1942, пахаваны на Піскароўскіх могілках у г. Санкт-Пецярбург.

ТРАЦЯК Еўдакім Піліпавіч, рад. 164-га сп 33-й сд, загінуў 2.7.1944, пахаваны ў с. Чортава Гара Пушкінагорскага р-на Пскоўскай вобл.

ТРЭЙСЦЕР Меер Абрамавіч, н. у 1897, загінуў у студзені 1944.

ТУР Міхаіл Фёдаравіч, н. у 1907, капітан, слухач 2-га факультэта Ваенна-транспартнай акадэміі, загінуў у ліпені 1941.

УЛАСЕНКА Рыгор Мікалаевіч, н. у 1926, рад., кулямётчык 1342-га сп 234-й сд, загінуў 9.3.1945, пахаваны каля н. п. Фрыдрыхсвальдэ, Польшча.

ФАЛЬКОВІЧ Абрам Майсеевіч, н. у 1912, рад., загінуў 15.3.1945, пахаваны ў г. Зальцбург, Аўстрыя.

ФРЫДМАН Ісак Рыгоравіч, н. у 1910, прапаў без вестак у кастрычніку 1941.

ХАЛІМАНЧЫК Георгій Ціханавіч, н. у 1919, загінуў у жніўні 1941.

ХАЛІМАНЧЫК Марыя Васільеўна, н. у 1919, старшына, сувязістка 122-га асобнага б-на сувязі, памерла ад ран 13.9.1945, пахавана ў г. Лігніц, Германія.

ХАЛІМАНЧЫК Мікалай Ціханавіч, загінуў у красавіку 1944.

ХАЛІМАНЧЫК Фёдар Ціханавіч, н. у 1910, загінуў у 1941 пры бамбёжцы на ст. у г. Елец Ліпецкай вобл.

ХАМЯНОК Віктар Максімавіч, прапаў без вестак у маі 1944.

ХАРКО Марк Ігнатавіч, загінуў у красавіку 1944.

ХВОШЧАНКА Пётр Аляксандравіч, н. у 1905, загінуў у 1943.

ХОДАС Міхаіл Уладзіміравіч, н. у 1926, памёр ад ран 23.8.1944, пахаваны ў с. Падсакольцэ Беластоцкага ваяводства, Польшча.

ЦЫБУЛЬКА Мікалай Васільевіч, н. у 1922, загінуў у кастрычніку 1944.

ЧАКАНАЎ Міхаіл Сямёнавіч, н. у 1914, рад., радыст 619-га ап 179-й сд, загінуў 11.10.1941, пахаваны ў н. п. Каркелябек Мемельскай вобл., каля г. Клайпеда, Літва.

ЧАПЕГА Сямён Адамавіч, н. у 1904, загінуў у лістападзе 1944.

ЧАРНЯЎСКІ Мотул (Мацвей) Міронавіч, рад. 875-га сп 158-й Лёзненскай сд, загінуў 27.4.1944.

ЧАРТОК Якаў Маркавіч, мал. лейт., прапаў без вестак у жніўні 1941.

ЧУЙКА Дзмітрый Васільевіч, рад. 1176-га сп 350-й сд, загінуў 1.8.1942.

ЧУЙКА Іван Лазаравіч, н. у 1897, рад. упраўлення па ўліку страт, загінуў 20.12.1943, пахаваны ў с. Зялёная Дубрава Заходнедзвінскага р-на Цвярской вобл.

ЧУЙКА Марк Ульянавіч, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ЧЫРЦІК Васіль Міхайлавіч, прапаў без вестак 22.7.1942.

ШАЙКЕВІЧ Барыс Ільіч, н. у 1918, загінуў.

ШАЙКЕВІЧ Сямён Хонанавіч, н. у 1905, прапаў без вестак у снежні 1944.

ШАЙКЕВІЧ Хаім Гершкавіч, загінуў у красавіку 1944.

ШКУРКО Іван Апанасавіч, загінуў у студзені 1944.

ШЭХТМАН Абрам Восіпавіч, н. у 1902, рад. 391-га сп 170-й сд, загінуў 22.5.1942, пахаваны ў с. Кірылаўшчына Валдайскага р-на Ленінградскай вобл.

ЮЗЕФАЎ Елісей Майсеевіч, н. у 1917, мал. палітрук, інструктар прапаганды 922-га сп 250-й сд, загінуў 22.3.1942, пахаваны ў с. Гразава Ржэўскага р-на Цвярской вобл.

ЯПАЛЬСКІ Яўтен Янкелевіч, н. у 1923, прапаў без вестак у лютым 1945.

ЯРМОЛЕНКА Мікалай Аляксандравіч, н. у 1898, загінуў у чэрвені 1944.

ВЁСКА КАВАКА

БАРАДАЎКА Яўтен Іванавіч, загінуў 10.1.1944, пахаваны ў в. Буда Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

БУЙНЕВІЧ Эдуард Рыгоравіч, н. у 1921, рад. 1185-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, загінуў 14.1.1944, пахаваны ў в. Бяседкі Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

БУЛАЦКІ Майсей Ніканоравіч, н. у 1924, рад. 98-й сд, загінуў 25.12.1942, пахаваны ў п. Заготскот Валгаградскай вобл.

БУЛАЦКІ Ніканор Андрэевіч, н. у 1889, рад. 1183-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, загінуў 18.1.1944, пахаваны ў в. Якімавічы Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

Я. І. Барадаўка

У. С. Кандраценка

ГЕРМАНЕНКА Лявон Ссвасцьянавіч, н. у 1905, загінуў у 1942.

ГОЛУБ Піліп Дзямідавіч, рад. 1067-га сп, загінуў 2.4.1942, пахаваны каля в. Кондуб Кірышскага р-на Ленінградскай вобл.

ДЗЕНІСЕНКА Аркадзь Васільевіч, н. у 1924, загінуў у 1944.

ДЗЕНІСЕНКА Васіль Якаўлевіч, н. у 1918, рад. 321-га сп 15-й ордэна Леніна Сівашскай сд, загінуў 11.1.1944, пахаваны на х. Умочкі Рэчыцкага р-на Гомельскай вобл.

КАВАЛЬЧУК Мітрафан Фёдаравіч, н. у 1909, рад. 910-га сп 243-й сд, загінуў 10.2.1943, пахаваны ў с. Варашылаўка Новасветлаўскага р-на Луганскай вобл.

КАНДРАЦЕНКА Міхаіл Андрэевіч, н. у 1923, рад. мотастралкова-кулямётнага б-на 108-й тбр, загінуў 25.1.1945, пахаваны ў с. Любас, Польшча.

КАНДРАЦЕНКА Міхаіл Міхайлавіч, н. у 1919, прапаў без вестак у лютым 1944.

КАНДРАЦЕНКА Уладзімір Міхайлавіч, н. у 1923, гв. рад. 239-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 8.1.1944, пахаваны ў в. Аляксандраўка Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

КАНДРАЦЕНКА Ульян Сцяпанавіч, н. у 1915, прапаў без вестак у 1944.

КРЫСЕНКА Іван Пятровіч, н. у 1905, загінуў у 1943.

МАКАРАНКА Трафім Аляксеевіч, н. у 1911, прапаў без вестак у красавіку 1944.

НОВІК Натан Залманавіч, п. у 1922, рад. 2-га сбп 36-й асбр, загінуў 8.12.1941 каля в. Раждественка Істрынскага р-на Маскоўскай вобл.

ПІКУС Фядот Іванавіч, н. у 1913, рад. 117-га сп 23-й Кіеўска-Жытомірскай сд, загінуў 25.10.1944, пахаваны ў н. п. Стрыці Вайподскага павета, Латвія.

РАК Авяр'ян Прохаравіч, н. у 1912, загінуў у 1941.

РАМАНЧУК Пётр Яфімавіч, н. у 1910, рад., загінуў у лютым 1944.

САКУН Іван Сяргеевіч, н. у 1910, загінуў у верасні 1944, пахаваны ў г. Беласток, Польшча.

СІДОРАНКА Данілв Мартынавіч, н. у 1905, рад. 1183-га сп 356-й сд, загінуў 24.12.1943, пахаваны ў в. Аляксандраўка Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

СІДОРАНКА Есіп Якаўлевіч, н. у 1903, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

СІДОРАНКА Рыгор Сямёнавіч, н. у 1919, старшына медслужбы 1382-га сп 87-й сд, узнагароджаны медалём «За адвагу», загінуў 28.4.1944, пахаваны ў с. Эскі-Элі Крымскай вобл.

СМАЛЬЦАР Іван Яфімавіч, н. у 1910, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

СТРЫБУК Сцяпан Андрэевіч, гв. рад. 221-га гв. сп 77-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 9.1.1944, пахаваны ў в. Буда Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ТАРБА Сяргей Давыдавіч, н. у 1911, загінуў 20.4.1944, пахаваны ў с. Густуў Каламыйскага р-на Івана-Франкоўскай вобл.

Р. С. Сідоранка

Д. Р. Мароз

І. Д. Мароз

УЛАСЕНКА Рыгор Рыгоравіч, рад. 84-й асобнай абмывачнай дэзроты, загінуў 9.7.1944, пахаваны ў г. Роўна, Украіна.

ФУРС Канстанцін Васільевіч, н. у 1923, рад., памёр ад ран 8.12.1944, пахаваны ў п. Гагаўка Наўгародскай вобл.

ЦЯРЭШЧАНКА Сямён Ціханавіч, н. у 1925, мал. сярж. 228-га сп 55-й Мазырскай сд, загінуў 16.7.1944, пахаваны ў г. Драгічын Брэсцкай вобл.

ЧАРАВАЧ Васіль Лявонавіч, н. у 1899, рад. Калінкавіцкага перасыльнага пункта, памёр ад хваробы 16.4.1944 у ПШ-28, пахаваны ў г. Калінкавічы Гомельскай вобл.

ЧАРАВАЧ Пётр Мікалаевіч, н. у 1914, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ЧАРАВАЧ Фядос Лявонавіч, н. у 1909, загінуў у 1945 у Германіі.

ШУБЯНОК Аляксандр Яўстратавіч, н. у 1918, загінуў.

ШУБЯНОК Іван Яўстратавіч, н. у 1909, рад. 620-га сп 164-й сд, прапаў без вестак 21.7.1944 у р-не с. Дварамышкі Вількамірскага павета, Літва.

ШУБЯНОК Лявон Агеевіч, н. у 1912, прапаў без вестак у снежні 1944.

ШУБЯНОК Пётр Адамавіч, н. у 1925, рад. 220-га сп 4-й Бежыцкай сд, загінуў 22.6.1944, пахаваны ў с. Мохцец Вербскага р-на Валынскай вобл.

ШУБЯНОК Фёдар Яўстратавіч, н. у 1914, загінуў.

ЯРМОЛЕНКА Аляксандр Аляксеевіч, н. у 1926, рад. 698-га сп 146-й Астраўскай сд, памёр ад ран 26.8.1944 у АМСБ-171, пахаваны ў г. Тарту (могілкі Раадзі), Эстонія.

ЯРМОЛЕНКА Антаніна Фёдараўна, н. у 1925, санітарка ПШ-4257, загінула ў 1944.

ЯРМОЛЕНКА Дзмітрый Якаўлевіч, н. у 1902, загінуў у красавіку 1944.

ЯРМОЛЕНКА Лаўрэн Васільевіч, н. у 1910, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ЯРМОЛЕНКА Павел Аляксеевіч, н. у 1914, загінуў у 1941.

ЯРМОЛЕНКА Пётр Пракопавіч, н. у 1904, рад. 1183-га сп 356-й сд, памёр ад ран 10.1.1944 у АМСБ-440, пахаваны ў в. Хобнае Калінкавіцкага р-на Гомельской вобл.

ЯРМОЛЕНКА Пётр Якаўлевіч, н. у 1906, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ЯРМОЛЕНКА Рыгор Фёдаравіч, н. у 1910, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ЯРМОЛЕНКА Уладзімір Іванавіч, н. у 1925, загінуў 24.3.1944.

ВЁСКА КАСАЧОЎ

ГАРДЗЕЕНКА Фёдар Пракопавіч, н. у 1909, сярж. 1183-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, загінуў 31.7.1944, пахаваны ў м. Боцкі Бельскага павета Беластоцкага ваяводства, Польшча.

КАНЧАР Кузьма Міхайлавіч, н. у 1895, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

КЕЗЛЯ Іларыён Яфімавіч, загінуў у 1944.

КІСЕЛЬ Адольф Баляслававіч, н. у 1919, яфр., загінуў 28.7.1942.

КІСЕЛЬ Епіфан Філімонавіч, н. у 1907, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

МАРОЗ Дзмітрый Рыгоравіч, н. у 1913, рад. 525-га сп 171-й сд, узнагароджаны медалём «За адвагу», загінуў 24.2.1943, пахаваны ў с. Брагіна Старарускага р-на Наўгародскай вобл.

МАРОЗ Іван Дзмітрыевіч, н. у 1923, гв. лейт., танкіст, загінуў 4.4.1945 у Венгрыі.

МАРОЗ Фёдар Дзмітрыевіч, н. у 1901, рад. 193-й сд, загінуў 3.3.1945, пахаваны ў с. Глуха, каля г. Скурч Гданьскага ваяводства, Польшча.

МЕЛЬНІКАЎ Сяргей Іванавіч, н. у 1908, загінуў у маі 1944.

МУЗЫЧЭНКА Пётр Іовіч, н. у 1922, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

РАБЧАНКА Павел Пятровіч, загінуў у студзені 1944.

РАМАНЮК Міхаіл Васільевіч, н. у 1922, гв. яфр. 270-га гв. сп 89-й гв. Белгародскай сд, загінуў 15.8.1943, пахаваны ў с. Аляксееўка Харкаўскага р-на.

ФЕДЧАНКА Антон Фёдаравіч, загінуў у студзені 1944 над Мазыром.

ФЕДЧАНКА Міхаіл Фёдаравіч, прапаў без вестак у студзені 1944 над Мазыром.

ЦЭХ Мікалай Цімафеевіч, н. у 1918, палітрук б-на 571-га сп 317-й сд, загінуў 5.12.1941,

І. К. Шаўчэнка

А. С. Блатун

Л. А. Буйневіч

пахаваны на х. Дачнікі Пакроўскага р-на Растоўскай вобл.

ШАЎЧЭНКА Іван Кузьміч, н. у 1920, гв. рад., аўтаматчык 271-га гв. сп 88-й гв. сд, загінуў 18.7.1944, пахаваны ў с. Таргавішча Ковельскага р-на Валынскай вобл.

ВЁСКА ПАЖАРКІ

БЛАТУН Аляксандр Сцяпанавіч, н. у 1922, прапаў без вестак у красавіку 1945 у р-не г. Кёнігсберг, Усходняя Прусія.

БЛАТУН Аляксандр Фаміч, н. у 1923, сярж., аўтаматчык 1326-га сп 415-й Мазырскай сд, загінуў 27.11.1944, пахаваны на х. Мадзельда Прыекульскага р-на, Латвія.

БЛАТУН Аляксей Мікалаевіч, н. у 1910, рад. 3-й ср 887-га сп 211-й сд, загінуў 21.2.1943, пахаваны ў с. Шэпелева Трасненскага р-на Арлоўскай вобл.

БЛАТУН Аляксей Назаравіч, н. у 1901, загінуў 6.2.1944.

БЛАТУН Дамітрый Сямёнавіч, н. у 1923, загінуў.

БЛАТУН Канстанцін Данілавіч, н. у 1904, загінуў у лютым 1944.

БЛАТУН Лявон Сямёнавіч, н. у 1919, прапаў без вестак у 1944.

БЛАТУН Мартын Якаўлевіч, н. у 1905, рад. 1183-га сп 356-й сд, загінуў 9.1.1944, пахаваны ў в. М. Аўцюкі Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

БЛАТУН Мікалай Фаміч, н. у 1924, рад. 491-га сп 174-й сд, загінуў 22.6.1944, пахаваны ў в. Петрыкі Дубровенскага р-на Віцебскай вобл.

БЛАТУН Уладзімір Якаўлевіч, н. у 1910, прапаў без вестак у верасні 1944.

БУЙНЕВІЧ Людвіг Антонавіч, н. у 1922, загінуў у красавіку 1944 у Польшчы.

ГАЛЯК Казімір Восіпавіч, рад., памёр ад ран 6.2.1944.

ГАРКУША Мікалай Лявонавіч, н. у 1903, гв. рад. 120-га гв. сп 39-й гв. сд, загінуў 19.7.1944, пахаваны ў с. Куракаліў Люблінскага павета, Польшча.

ДУБІНА Архіп Кірылавіч, н. у 1908, загінуў у красавіку 1944.

ДУБІНА Васіль Паўлавіч, н. у 1910, прапаў без вестак у кастрычніку 1941.

ЛАЗОВІК Адам Фёдаравіч, н. у 1914, загінуў.

ЛАХАНСКІ Аляксей Антонавіч, н. у 1914, гв. мал. сярж., кулямётчык 37-га гв. сп 12-й гв. Пінскай сд, загінуў 21.7.1944, пахаваны ў г. п. Камянец Брэсцкай вобл.

ЛАХАНСКІ Якаў Антонавіч, н. у 1908, рад., загінуў 14.7.1944, пахаваны ў в. Малатковічы Пінскага р-на Брэсцкай вобл.

ПЕРАВОЗНІКАЎ Аляксандр Пятровіч, н. у 1890, загінуў у 1942.

САДЧАНКА Аляксей Восіпавіч, н. у 1922, загінуў у 1941.

САДЧАНКА Васіль Цітавіч, н. у 1910, прапаў без вестак у 1941.

САДЧАНКА Восіп Цітавіч, н. у 1892, рад. 1143-га сп 341-й сд, прапаў без вестак 21.2.1944, пахаваны ў г. Калінкавічы Гомельскай вобл.

СІДОРАНКА Лаўрэн Рыгоравіч, н. у 1901, загінуў.

СІДОРАНКА Фёдар Рыгоравіч, н. у 1908, рад., загінуў у 1942 пад Сталінградам.

ШКУРКО Васіль Данілавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у верасні 1944.

ШКУРКО Васіль Фёдаравіч, н. у 1908, прапаў без вестак у 1942.

ШКУРКО Міхаіл Цімафеевіч, н. у 1912, загінуў у жніўні 1944 у Брэсцкай вобл.

ВЁСКА САБАЛІ

АСІПЕНКА Васіль Іванавіч, н. у 1921, мал. сярж., камандзір аддзялення 24-й сд 62-й арміі, загінуў 12.1.1943, пахаваны ў Гаралзішчанскім р-не Валгаградскай вобл.

АСІПЕНКА Пётр Іванавіч, н. у 1897, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

БЛАТУН Герасім Міхайлавіч, н. у 1922, загінуў у красавіку 1944.

БУДНІК Рыгор Пракопавіч, н. у 1906, загінуў у лістападзе 1941 пад Масквой.

БЫЧКОЎСКІ Мікалай Антонавіч, н. у 1909, сярж. 96-га сп 140-й сд, загінуў 9.8.1944, пахаваны ў н. п. Пельня, Польшча.

ГАПОНЕНКА Іван Мікалаевіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ДВАРАКОЎСКІ Рыгор Пятровіч, н. у 1908, загінуў у сакавіку 1944.

ДЗЕНІСЕНКА Аляксандр Сцяпанавіч, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ДЗЕНІСЕНКА Аляксандр Сцяпанавіч, мал. лейт. 465-га сп 167-й сд, загінуў 18.9.1942, пахаваны ў Варонежскай вобл.

ЗАРАНІК Васіль Іванавіч, н. у 1905, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ЗАРАНІК Іван Ульянавіч, загінуў у жніўні 1944.

ЗЕЛЯНКОЎСКІ Іван Паўлавіч, рад., памёр ад ран 20.1.1943, пахаваны ў г. Кемерава.

ЗЕЛЯНКОЎСКІ Міхаіл Максімавіч, н. у 1923, прапаў без вестак у лютым 1945.

ЗЕЛЯНКОЎСКІ Павел Пятровіч, н. у 1921, рад., сапёр, памёр ад ран 15.2.1942 у ЭШ-864, пахаваны ў с. Усце.

ЗЕЛЯНКОЎСКІ Савелій Паўлавіч, н. у 1916, прапаў без вестак у чэрвені 1944.

ЗЕЛЯНКОЎСКІ Якаў Міхайлавіч, загінуў у ліпені 1941.

ІВАНЕНКА Васіль Іванавіч, прапаў без вестак у студзені 1944.

ІВАНЕНКА Васіль Пятровіч, н. у 1902, загінуў.

ІВАНЕНКА Васіль Фёдаравіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ІВАНЕНКА Васіль Ціханавіч, н. у 1921, ст. сярж., загінуў у ліпені 1941.

ІВАНЕНКА Куаьма Прохаравіч, прапаў без вестак у маі 1944.

ІВАНЕНКА Павел Пятровіч, н. у 1915, загінуў у верасні 1944.

ІВАНЕНКА Пётр Фёдаравіч, н. у 1923, прапаў без вестак у лютым 1944.

ІВАНЕНКА Фёдар Пятровіч, н. у 1895, прапаў без вестак у чэрвені 1944.

КАРОЛЬ Уладзімір Іванавіч, н. у 1912, гв. рад. 180-га гв. сп 60-й гв. сд, памёр ад ран 7.5.1943, пахаваны ў с. Данецкае Кромскага р-на Харкаўскай вобл.

КАСЦЮЧЭНКА Кузьма Апанасавіч, н. у 1901, прапаў без вестак у красавіку 1944.

КАСЦЮЧЭНКА Пракоп Яўменавіч, загінуў 27.2.1944.

КАСЦЮЧЭНКА Рыгор Кузьміч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

КОВАЛЬ Андрэй Андрэевіч, загінуў у верасні 1944.

КОВАЛЬ Іван Мікітавіч, н. у 1922, прапаў без вестак у лютым 1944.

КОВАЛЬ Сяргей Майсеевіч, н. у 1910, гв. сярж., камандзір аддзялення 183-га гв. сп 59-й гв. Краматорскай сд, загінуў 21.8.1944, пахаваны ў с. Хаджанкор, Малдавія.

КРАЎЧАНКА Сяргей Лявонавіч, н. у 1911, рад. 215-га запаснога сп, памёр ад ран 10.2.1944 у ЭШ-2897, пахаваны ў г. Клінцы Бранскай вобл.

КУЗЬМЕНКА Іван Пятровіч, н. у 1918, рад. асобнага б-на ПТР 1-й гв. сд, прапаў без вестак 29.1.1942 у р-не с. Ханькі Курскай вобл.

КУЗЬМЕНКА Лаўрэн Міхайлавіч, загінуў у жніўні 1944.

КУЗЬМЕНКА Міхаіл Ціханавіч, н. у 1924, гв. рад. 180-га гв. сп 60-й гв. сд, узнагароджаны ордэнам Чырвонага Сцяга, загінуў 17.7.1943 каля х. Данецкае Ізюмінскага р-на Харкаўскай вобл.

КУПРЭЕНКА Конан (Каціён) Сцяпанавіч, н. у 1902, рад., памёр ад ран у красавіку 1945 у армейскім ШЛП-2021, пахаваны ў г. Блютберг, Германія.

КУЦЕНКА Андрэй Міхайлавіч, н. у 1922, рад. 110 асбр, памёр ад ран 13.1.1943 у АМСБ-14, пахаваны ў с. Бярозаўка Ленінградскай вобл.

КУЦЕНКА Іван Ануфрыевіч, загінуў у сакавіку 1944.

КУЦЕНКА Мікалай Міхайлавіч, рад., загінуў у красавіку 1944 пры вызваленні г. Бастна, каля г. Вена, Аўстрыя.

ЛУТЧАНКА Акім Андрэевіч, н. у 1915, прапаў без вестак у студзені 1944.

МАНЖОС Анісім Пятровіч, загінуў.

МАНЖОС Іван Пятровіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ПАЎЛЮЧЭНКА Аляксандр Аляксеевіч, загінуў у сакавіку 1944.

ПАЎЛЮЧЭНКА Васіль Аляксандравіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ПАШКЕВІЧ Адам Фёдаравіч, загінуў у студзені 1944.

ПАШКЕВІЧ Піліп Лукіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ПІСЬМЕННЫ Іван Андрэевіч, н. у 1915, загінуў у снежні 1944.

ПІСЬМЕННЫ Уладаімір Андрэевіч, н. у 1922, загінуў у красавіку 1944.

ПРОЦКА Леанід Данілавіч, н. у 1912, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

САБАЛЕНКА Аляксандр Карпавіч, н. у 1918, мал. лейт., камандзір узвода 28-й сд, памёр ад ран у 1942, пахаваны ў с. Барысава Маскоўскай вобл.

САБАЛЕНКА Антон Лявонцьевіч, н. у 1904, рад. 927-га сп 251-й сд, загінуў 28.6.1944, пахаваны ў в. Задарожжа Бешанковіцкага р-на Віцебскай вобл.

Л. Д. Процка

САБАЛЕНКА Васіль Адамавіч, н. у 1907, гв. сярж., разведчык 318-га зптап 6-й гв. зптад РГК, загінуў 19.12.1944, пахаваны ў н. п. Ліпенес Курсішскай воласці, Латвія.

САБАЛЕНКА Захар Іванавіч, рад., загінуў 20.1.1944, пахаваны ў с. Цярэніха Новасакольніцкага р-на Пскоўскай вобл.

САБАЛЕНКА Макар Іванавіч, н. у 1904, рад. 1341-га сп 319-й сд, загінуў 21.6.1944 каля с. Кісялевічы, пахаваны ў с. Цярэніха Новасакольніцкага р-на Пскоўскай вобл.

САБАЛЕНКА Максім Яфімавіч, н. у 1898, загінуў у студзені 1944.

САБАЛЕНКА Міхаіл Лявонцьевіч, н. у 1923, ст. сярж., прапаў без вестак у снежні 1942.

САБАЛЕНКА Міхаіл Пятровіч, н. у 1921, рад., салёр 200-га ісбн 28-й ісбр, загінуў 4.10.1942, пахаваны ў г. Заходняя Дзвіна Цвярской вобл.

САБАЛЕНКА Павел Сцяпанавіч, загінуў 20.2.1942.

САБАЛЕНКА Рыгор Аўрамавіч, прапаў без вестак у красавіку 1944.

САВЯНОК Піліп Васільевіч, н. у 1918, гв. рад. 339-га гв. сп, загінуў 19.1.1945, пахаваны ў н. п. Нойшыпонен Артэльбургскага павета, былая Усходняя Прусія.

СТРАЛЕЦ Фёдар Паўлавіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

СТРЫБУК Васіль Гаўрылавіч, н. у 1920, ст. сярж., пісар 1-га тбн 13-й тбр 6-й арміі, прапаў без вестак 23.6.1942.

СТРЫБУК Васіль Пракопавіч, н. у 1922, рад. 1189-га сп 358-й сд, загінуў 1.6.1943, пахаваны ў с. Дашаны Веліжскага р-на Смаленскай вобл.

СТРЫБУК Іван Карнеевіч, загінуў у студзені 1945.

СТРЫБУК Іван Максімавіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

СТРЫБУК Кірыла Іванавіч, н. у 1908, загінуў у студзені 1944 пад Мазыром.

СТРЫБУК Лявон Сяргеевіч, загінуў 22.10.1944.

СТРЫБУК Піліп Адамавіч, н. у 1920, ст. сярж., камандзір аддзялення сувязі 17-га ск, загінуў 16.8.1945, пахаваны ў г. Янцзы, Маньчжурыя.

СТРЫБУК Сяргей Сідаравіч, загінуў у сакавіку 1944.

СТРЫБУК Яфім Ігнатавіч, прапаў без вестак у маі 1945.

СЯРГЕЕНКА Васіль Фёдаравіч, гв. рад. 117-га сп 23-й Кіеўска-Жытомірскай сд, загінуў 12.7.1944, пахаваны ў в. Пінкавічы Пінскага р-на Брэсцкай вобл.

ШКУРКО Даніла Савельевіч, н. у 1893, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ШКУРКО Міхаіл Іванавіч, н. у 1920, загінуў.

ШКУРКО Трафім Кірылавіч, загінуў у студзені 1944 пад Мазыром.

ШЫЛЕЦ Ілья Германавіч, загінуў у сакавіку 1944.

ШЫЛЕЦ Сцяпан Германавіч, н. у 1908, рад., загінуў 12.3.1944.

ШЫЛЕЦ Цімафей Аляксеевіч, загінуў у студзені 1944.

ВЁСКА ЧЫРВОНАЯ ГАРА

БУДНІК Рыгор Фёдаравіч, прапаў без вестак у красавіку 1944.

КУЦЁНКА Лявон Фаміч, загінуў.

ПАТОЦКІ Іван Піліпавіч, н. у 1918, рад. 22-га сп 92-й сд, памёр ад хваробы 19.3.1944 у ЭШ-274, пахаваны на гарадскіх могілках у г. Бранск.

ПРОЦКА Аўрам Андрэсвіч, памёр 12.2.1942 у нямецкім палоне ў Германіі.

ПРОЦКА Міхаіл Данілавіч, н. у 1903, прапаў без вестак у 1941.

ПРОЦКА Нікіфар Данілавіч, н. у 1914, загінуў у 1941.

ПРОЦКА Фама Данілавіч, н. у 1900, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ПЯТРЭНКА Іван Кірылавіч, н. у 1925, рад., прапаў без вестак у 1944.

ПЯТРЭНКА Кірыла Іванавіч (Ігнатавіч), н. у 1907, рад., памёр 13(27).5.1945, пахаваны ў н. п. Цайтхайн, Германія.

ПЯТРЭНКА Сямён Ігнатавіч, н. у 1900, прапаў без вестак 15.4.1943.

ХАЛЬКО Васіль Сямёнавіч, н. у 1924, гв. рад., загінуў 6.1.1944, пахаваны ў в. Гарані Гарадоцкага р-на Віцебскай вобл.

Н. Д. Процка

Ф. Д. Процка

І. К. Пятрэнка

ШЫЛЕЦ Максім Аляксандравіч, н. у 1914, прапаў без вестак у ліпені 1944.

ШЫЛЕЦ Пётр Мікалаевіч, н. у 1912, мал. лейт. 550-га сп 126-й сд, прапаў без вестак у маі 1944.

ШЫЛЕЦ Піліп Мікалаевіч, н. у 1908, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ВЕРХНЕЖАРАЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ВЕРХНІЯ ЖАРЫ

БЛУДЧЫ Аляксандр Мікалаевіч, н. у 1904, гв. рад., кулямётчык 2-га мсбн 8-й гв. мехбр 3-га гв. мехк, загінуў 11.7.1944, пахаваны ў г. Вільнюс.

БЛУДЧЫ Аляксей Аляксандравіч, н. у 1909, загінуў у 1942.

БЛУДЧЫ Аидрэй Мітрафанавіч, н. у 1899, прапаў без вестак у маі 1944.

БЛУДЧЫ Андрэй Міхайлавіч, н. у 1907, загінуў у 1943.

БЛУДЧЫ Васіль Аляксеевіч, лейт., камандзір стралковага ўзвода 1103-га сп 328-й сд, загінуў 25.7.1944, пахаваны ў с. Карчоўка Люблінскага ваяводства, Польшча.

БЛУДЧЫ Васіль Мікалаевіч, н. у 1910, прапаў без вестак у красавіку 1944.

БЛУДЧЫ Васіль Нікадзімавіч, н. у 1896, рад. 1152-га сп, памёр ад ран 6.5.1945 на х. Межмалі, пахаваны на воінскіх могілках у г. Добеле, Латвія.

БЛУДЧЫ Гаўрыла Ігнатавіч, н. у 1920, рад. 491-га сп 159-й сд, загінуў 6.2.1944, пахаваны ў с. Макарава Лёзненскага р-на Віцебскай вобл.

БЛУДЧЫ Дэмітрый Лукіч, н. у 1906, прапаў без вестак у снежні 1944.

БЛУДЧЫ Іван Аляксандравіч, н. у 1903, загінуў у 1941.

БЛУДЧЫ Іван Васільевіч, н. у 1919, рад. 527-га сп 48-й сд, загінуў 16.2.1942, пахаваны ў с. В. Канавалава Ламаносаўскага р-на Ленінградскай вобл.

БЛУДЧЫ Іван Ігнатавіч, н. у 1924, рад., загінуў 7.10.1944.

БЛУДЧЫ Іван Сцяпанавіч, н. у 1923, загінуў у 1943.

БЛУДЧЫ Канстанцін Нікадзімавіч, н. у 1891, загінуў у 1941.

БЛУДЧЫ Мікалай Аляксандравіч, н. у 1910, загінуў у 1941.

БЛУДЧЫ Мікалай Іванавіч, н. у 1924, ст. сярж., камандзір аддзялення 9-га гв. пдп, загінуў 21.8.1944, пахаваны ў н. п. Дзялул-Марс, Румынія.

БЛУДЧЫ Мікалай Лявонавіч, н. у 1920, ст. сярж., пам. камандзіра кулямётнага ўзвода, прапаў без вестак у снежні 1943.

БЛУДЧЫ Міхаіл Васільевіч, н. у 1918, сярж., пам. камандзіра ўзвода 527-га сп 48-й сд, загінуў 23.2.1942, пахаваны ў с. Канавалава Ламаносаўскага р-на Ленінградскай вобл.

БЛУДЧЫ Міхаіл Восіпавіч, н. у 1923, загінуў у 1943.

БЛУДЧЫ Міхаіл Лазаравіч, рад. 817-га сп 239-й сд, загінуў 10.2.1944 у в. Самакража, пахаваны ў в. Пясочнае Наўгародскай вобл.

БЛУДЧЫ Міхаіл Мікітавіч, н. у 1914, рад. 307-га сп 61-й Нікапальскай сд, загінуў 13.11.1943, пахаваны ў с. Чаравачы Чарнобыльскага р-на Кіеўскай вобл.

БЛУДЧЫ Міхаіл Уласавіч, н. у 1916, загінуў у 1941.

БЛУДЧЫ Павел Аляксандравіч, н. у 1916, прапаў без вестак у 1941.

БЛУДЧЫ Павел Іванавіч, н. у 1909, прапаў без вестак у маі 1944.

БЛУДЧЫ Павел Канстанцінавіч, н. у 1920, рад. 307-га сп 61-й Нікапальскай сд, прапаў без вестак 13.11.1944 каля с. Чаравачы Чарнобыльскага р-на Кіеўскай вобл.

БЛУДЧЫ Павел Маркавіч, н. у 1895, рад. 21-га Упраўлення абарончага будаўніцтва, памёр ад ран 3.10.1942, пахаваны ў с. Маслава Тургенеўскага р-на Цвярской вобл.

БЛУДЧЫ Павел Мікалаевіч, н. у 1919, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

БЛУДЧЫ Сцяпан Аляксандравіч, н. у 1918, загінуў у 1941.

БЛУДЧЫ Фёдар Лукіч, н. у 1909, прапаў без вестак у маі 1944.

БЛУДЧЫ Якаў Лукіч, н. у 1900, загінуў у 1943.

БОЙКА Яфім Андрэевіч, прапаў без вестак у маі 1945.

ВЯРГУН Іван Каленікавіч, н. у 1907, прапаў без вестак у лютым 1944.

ГАНУШ Васіль Рыгоравіч, н. у 1910, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ГАНУШ Максім Емяльянавіч, рад. 1258-га сп 348-й Наўгародскай сд, загінуў 18.3.1944, пахаваны ў н. п. Сійвертсі, каля г. Нарва-Ізсу, Эстонія.

ГАНУШ Мітрафан Рыгоравіч, н. у 1913, рад. 496-га сп 148-й Чарнігаўскай сд, загінуў 11.2.1944, пахаваны ў п. Плесна Шапятоўскага р-на Хмяльніцкай вобл.

ГАНУШ Павел Іванавіч, н. у 1923, загінуў у 1943.

ГАНУШ Павел Пятровіч, н. у 1923, прапаў без вестак у 1944.

ГАНУШ Пётр Давыдавіч, н. у 1899, прапаў без вестак у 1941.

ГЛУШКОЎСКІ Пётр Андрэевіч, н. у 1915, рад., сапёр 118-га асобнага сапёрнага б-на 48-й сд, загінуў 2.4.1942, пахаваны ў с. В. Канавалава Ламаносаўскага р-на Ленінградскай вобл.

ДЗЕГЦЯРЭНКА Восіп Мартынавіч, рад. 137-га запаснога палка 46-й запасной сд, памёр ад ран 12.1.1944, пахаваны ў п. Сурск, Рэспубліка Марый-Эл.

ДЗЕГЦЯРЭНКА Восіп Рыгоравіч, н. у 1901, рад. 1331-га сп 318-й Новарасійскай сд, загінуў 23.2.1944, пахаваны ў г. Керч.

ДЗЕШЧА Антон Якаўлевіч, н. у 1900, рад.,

С. Е. Казлоўскі

памёр ад ран 1.12.1943 у ППШ-2306, пахаваны ў с. Каўпыта Чарнігаўскага р-на.

ДЗЯЦЕЛ Васіль Іванавіч, н. у 1900, рад., прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ЕФІМЕНКА Анатоль Назаравіч, н. у 1924, гв. рад., аўтаматчык 76-га гв. сп 27-й гв. сд, загінуў 8.2.1945, пахаваны ў г. Познань, Польшча.

ЕФІМЕНКА Леў Назаравіч, н. у 1924, рад., аўтаматчык, загінуў 8.2.1945, пахаваны ў г. Познань, Польшча.

ІВАНЕНКА Васіль Міхайлавіч, н. у 1895, рад. 723-га сп 395-й Таманскай сд, прапаў без вестак 22.4.1945 у р-не н. п. Грэзіцдорф, Германія.

КАЗЛОЎСКІ Васіль Андрэевіч, н. у 1911, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

КАЗЛОЎСКІ Сямён Еўдакімавіч, н. у 1907, мал. сярж., загінуў у сакавіку 1944.

КАЛЯДА Кірыла Аляксандравіч, н. у 1910, загінуў 30.9.1942.

КАРПЕНКА Аляксей Восіпавіч, н. у 1915, прапаў без вестак у 1944.

КАРПЕНКА Іван Восіпавіч, н. у 1919, прапаў без вестак у 1944.

КОВАЛЬ Іван Клімавіч, н. у 1908, рад. 1258-га сп 348-й Наўгародскай сд, загінуў 18.3.1944, пахаваны ў с. Сійвертсі, каля г. Нарва-Іэсу, Эстонія.

КОВАЛЬ Мітрафан Клімавіч, н. у 1899, рад. 1132-га сп 336-й сд, загінуў 23.11.1943, пахаваны ў с. Садовае Карастышаўскага р-на Жытомірскай вобл.

КОВАЛЬ Міхаіл Дзянісавіч, н. у 1907, гв. рад., кулямётчык 2-га сбн 8-й гв. мехбр 3-га гв. Сталінградскага мехк, прапаў без вестак 11.7.1944 у р-не г. Вільнюс.

КОВАЛЬ Міхаіл Самсонавіч, н. у 1904, прапаў без вестак у снежні 1943.

КОВАЛЬ Пётр Самсонавіч, н. у 1901, загінуў у 1941.

КОЙДАН Аляксей Дарафеевіч, н. у 1919, прапаў без вестак у снежні 1941.

КУЛІК Андрэй Уладзіміравіч, н. у 1910, прапаў без вестак у 1943.

КУЛІК Антон Іванавіч, н. у 1910, рад. 1331-га горнастралковага палка 318-й Новарасійскай горнастралковай дывізіі, загінуў 17.5.1944, пахаваны ў с. Камары, каля г. Севастопаль.

КУЛІК Іван Нікіфаравіч, н. у 1911, рад. 324-га сп 77-й Сімферопальскай сд, прапаў без вестак 31.7.1944 у р-не г. Баўск, Літва.

ЛЕЎЧАНКА Васіль Рыгоравіч, н. у 1910, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

МАРЧАНКА Анатоль Яфрэмавіч, н. у 1908, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

МІШЧАНКА Іван Мінавіч, н. у 1907, загінуў у снежні 1941.

МІШЧАНКА Мікалай Лукіч, н. у 1905, прапаў без вестак у 1943.

МІШЧАНКА Павел Емяльянавіч, н. у 1904, прапаў без вестак у красавіку 1944.

МІШЧАНКА Пётр Аляксандравіч, н. у 1914, прапаў без вестак у 1944.

МІШЧАНКА Пётр Уладзіміравіч, н. у 1902, загінуў у 1941.

МУЗЫКА Андрэй Аляксандравіч, н. у 1910, прапаў без вестак у 1944.

МУЗЫКА Мікалай Аляксандравіч, н. у 1918, рад., санінструктар 173-га сп 90-й сд, прапаў без вестак 8.8.1941.

МУЗЫКА Міхаіл Кірылавіч, н. у 1912, гв. ст. сярж. 24-га гв. кп 5-й гв. кд, загінуў 30.4.1945, пахаваны ў н. п. Браўндсберг Макленбургскай правінцыі, Германія.

МУЗЫКА Сяргей Аляксандравіч, н. у 1912, рад. 631-га сп 159-й сд, загінуў 4.2.1944, пахаваны ў с. Арлова Віцебскага р-на.

НАВОЗЕНКА Апанас Паўлавіч, н. у 1909, прапаў без вестак у ліпені 1941.

САЛАМАХА Міхаіл Цімафеевіч, н. у 1912, прапаў без вестак у 1944.

СІЎЦОЎ Глеб Іванавіч, прапаў без вестак у чэрвені 1944.

СІЎЦОЎ Лявон Іванавіч, н. у 1912, рад. упраўлення 40-й ісбр, загінуў 17.4.1945, пахаваны ў г. Форст, Германія.

ЧАРЭНЬКА Васіль Гаўрылавіч, н. у 1910, загінуў у 1941.

ЧАРЭНЬКА Васіль Максімавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у снежні 1944.

ЧАРЭНЬКА Мікалай Максімавіч, н. у 1920, загінуў у 1943.

ЧАРЭНЬКА Міхаіл Гаўрылавіч, н. у 1902, загінуў у 1941.

ЧАРЭНЬКА Міхаіл Савельевіч, н. у 1910, загінуў у 1943.

ЧАРЭНЬКА Павел Іванавіч, н. у 1910, рад. 220-га сп 4-й Бежыцкай сд, загінуў 22.6.1944 у в. Маканец, пахаваны ў в. Овадна Уладзімір-Валынскага р-на Валынскай вобл.

ЧАРЭНЬКА Павел Фролавіч, н. у 1903, рад., загінуў 4.4.1944 у с. Ягальніцы, пахаваны ў г. Чарткоў Цярнопальскай вобл.

ЧАРЭНЬКА Рыгор Гаўрылавіч, н. у 1905, прапаў без вестак у 1944.

ЧАРЭНЬКА Сцяпан Гаўрылавіч, н. у 1916, загінуў у 1941.

ЧУЙКА Міхаіл Барысавіч, н. у 1910, рад., кулямётчык 324-га сп 77-й Сімферопальскай сд, прапаў без вестак 17.8.1944 у р-не г. Варэн, Латвія.

ШАРЫ Васіль Майсеевіч, н. у 1910, загінуў у 1941.

ШАРЫ Іван Майсеевіч, н. у 1908, загінуў у 1943.

ШАРЫ Мікалай Васільевіч, н. у 1908, рад. 187-га Ленінградскага сп, прапаў без вестак 6.6.1944.

ШАРЫ Міхаіл Платонавіч, н. у 1900, прапаў без вестак у 1945.

ШАРЫ Пётр Платонавіч, н. у 1903, старшына, кулямётчык в/ч 01812, прапаў без вестак 22.7.1944.

ШАРЫ Фёдар Фёдаравіч, н. у 1920, матрос-матарыст мінаносца «Смелы» ЧБФ, прапаў без вестак у верасні 1941 у р-не г. Талін, Эстонія.

ШУЛЬГА Аляксандр Ксенафонтавіч, н. у 1909, рад. 1183-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, загінуў 18.1.1944, пахаваны ў в. Якімавічы Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ШУЛЬГА Гаўрыла Ігнатавіч, н. у 1911, рад., загінуў 25.3.1942 у Смаленскай вобл.

ШУЛЬГА Дзмітрый Паўлавіч, н. у 1912, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ШУЛЬГА Іван Клімавіч, н. у 1902, загінуў у снежні 1943.

ШУЛЬГА Мікалай Іванавіч, гв. рад. 277-га гв. сп 91-й гв. Духаўшчынскай сд, загінуў 29.6.1944 каля в. Пясочня, пахаваны ў в. Плісы Бешанковіцкага р-на Віцебскай вобл.

ШУЛЬГА Мікалай Паўлавіч, н. у 1920, загінуў у 1941.

ШУЛЬГА Павел Міхайлавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ШУЛЬГА Пётр Аўрамавіч, н. у 1899, прапаў без вестак у снежні 1943.

ШУЛЬГА Пётр Міхайлавіч, н. у 1904, прапаў без вестак у 1944.

ЮШЧАНКА Андрэй Мікалаевіч, н. у 1923, прапаў без вестак у ліпені 1944.

ЮШЧАНКА Даніла Мітрафанавіч, н. у 1898, прапаў без вестак у лютым 1942.

ЮШЧАНКА Іван Яўгенавіч, н. у 1926, сяржант, камандзір аддзялення 19-га асобнага штурмавога ісбн 4-й штурмавой інжынерна-сапёрнай Духаўшчынскай бр, загінуў 26.2.1945, пахаваны ў п. Слаўнае Баграціёнаўскага р-на Калінінградскай вобл.

ЮШЧАНКА Канстанцін Харытонавіч, н. у 1909, прапаў без вестак у 1944.

ЮШЧАНКА Павел Іванавіч, н. у 1900, загінуў у 1941.

ЮШЧАНКА Рыгор Харытонавіч, н. у 1900, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ЮШЧАНКА Сямён Лукіч, н. у 1901, загінуў у 1941.

ЮШЧАНКА Улас Ільіч, н. у 1893, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ЮШЧАНКА Фёдар Міхайлавіч, н. у 1909, рад., палон; стралок 262-га сп 184-й Духаўшчынскай сд, прапаў без вестак 30.9.1944.

ЮШЧАНКА Яўтен Харытонавіч, н. у 1900, прапаў без вестак у 1944.

ЯЗЯНОК Алексей Андрэевіч, н. у 1905, загінуў у 1943.

ЯЗЯНОК Андрэй Аляксандравіч, н. у 1907, прапаў без вестак у 1944.

ЯЗЯНОК Андрэй Іванавіч, н. у 1919, загінуў у 1941.

ЯЗЯНОК Васіль Андрэевіч, н. у 1921, загінуў у 1943.

ЯЗЯНОК Кандрат Іванавіч, н. у 1919, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ЯЗЯНОК Міхаіл Васільевіч, н. у 1914, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ЯЗЯНОК Міхаіл Савельевіч, н. у 1918, рад., кулямётчык асобнай зенітна-кулямётнай роты 159-й сд, загінуў 13.4.1945, пахаваны ў п. Рамонава Зеленградскага р-на Калінінградскай вобл.

ЯЗЯНОК Павел Міхайлавіч, н. у 1914, рад., прапаў без вестак у 1944.

ЯЗЯНОК Пётр Васільевіч, н. у 1920, ст. сяржант, памёр ад ран 16.1.1945, пахаваны ў н. п. Магіабаль Пултускага павета, Польшча.

ВЁСКА НІЖНІЯ ЖАРЫ

АТРОШЧАНКА Аляксандр Максімавіч, н. у 1912, загінуў у 1941.

АТРОШЧАНКА Андрэй Васільевіч, н. у 1906, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

АТРОШЧАНКА Андрэй Уласавіч, н. у 1906, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

АТРОШЧАНКА Андрэй Якаўлевіч, н. у 1926, загінуў у 1945.

АТРОШЧАНКА Васіль Максімавіч, загінуў у маі 1944.

АТРОШЧАНКА Дзмітрый Уладзіміравіч, загінуў у лістападзе 1944.

АТРОШЧАНКА Іван Максімавіч, н. у 1908, загінуў у 1941.

АТРОШЧАНКА Мікіта Міхайлавіч, н. у 1906, рад. 622-й касы Дзяржбанка 328-й сд, памёр ад ран 24.7.1944 у в. Салейкі, пахаваны ў г. Жабінка Брэсцкай вобл.

АТРОШЧАНКА Пётр Максімавіч, н. у 1906, загінуў у 1941.

АТРОШЧАНКА Сцяпан Уладзіміравіч, рад., памёр ад ран 5.8.1941, пахаваны ў г. Вязьма Смаленскай вобл.

АТРОШЧАНКА Сяргей Максімавіч, н. у 1914, прапаў без вестак у маі 1944.

БАГІНСКІ Антон Альбінавіч, н. у 1916, загінуў.

ГЛУШКОЎСКІ Міхаіл Патапавіч, н. у 1926, рад. 799-га сп 288-й сд, загінуў 5.4.1945, пахаваны ў с. Смаленіцэ, вобл. Трнава, Чэхаславакія.

ДЗЯРКАЧ Васіль Ануфрыевіч, н. у 1896, загінуў у лістападзе 1944.

ДЫЛЯНОК Андрэй Антонавіч, н. у 1922, загінуў у 1942.

ДЫЛЯНОК Іван Ільіч, н. у 1912, ст. сяржант 108-га аэптдн, загінуў 19.10.1944, пахаваны ў н. п. Слоціна Сяло Рохаўскай акругі, Чэхаславакія.

ДЫЛЯНОК Мадэст Мадэставіч, н. у 1899, загінуў у 1941.

ДЫЛЯНОК Мікалай Антонавіч, н. у 1923.

ЖОРАЎ Андрэй Аляксандравіч, н. у 1914, гв. рад., загінуў 16.4.1945, пахаваны ў с. Целбцэ, р-н Зарац, Германія.

ЖОРАЎ Андрэй Аляксеевіч, н. у 1912, гв. рад. 10-га гв. сп 6-й гв. сд, загінуў 28.4.1945, пахаваны ў г. Граўпе, Германія.

ЖОРАЎ Васіль Аляксандравіч, н. у 1899, рад., памёр 2.4.1943 у нямецкім канцлагеры.

ЖОРАЎ Іван Мікалаевіч, н. у 1921, загінуў у 1943.

ЖОРАЎ Макар Апанасавіч, н. у 1919, загінуў у 1943.

ЖОРАЎ Міхаіл Васільевіч, рад. 941-га сп, памёр ад ран 25.3.1944 у ХППШ-507, пахаваны ў в. Чарнышы Лёзненскага р-на Віцебскай вобл.

ЖОРАЎ Пётр Акімавіч, н. у 1920, загінуў у 1942.

ЖОРАЎ Пётр Васільевіч, н. у 1925, рад. 117-й дывізіі народнага апалчэння, памёр ад ран 25.3.1945, пахаваны ў г. Нойенбург, Польшча.

ЖОРАЎ Рыгор Аляксеевіч, н. у 1912, загінуў у 1943.

ЖОРАЎ Рыгор Міхайлавіч, н. у 1896, загінуў у 1942.

ЖОРАЎ Сцяпан Сямёнавіч, н. у 1892, загінуў у 1941.

ЖОРАЎ Сямён Іванавіч, н. у 1916, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ЖОРАЎ Сяргей Пятровіч, н. у 1919, памёр ад ран 21.11.1943, пахаваны ў г. Бровары Кіеўскай вобл.

ЖОРАЎ Фёдар Міхайлавіч, н. у 1907, загінуў у 1942.

ЖОРАЎ Фёдар Сямёнавіч, н. у 1906, загінуў у 1941.

ЖОРАЎ Яфім Аўрамавіч, н. у 1898, загінуў.

КАВАЛЕНКА Андрэй Цімафеевіч, н. у 1908, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

КАВАЛЕНКА Апанас Анікеевіч, н. у 1912, загінуў у 1942.

КАВАЛЕНКА Міхаіл Анікеевіч, н. у 1925, рад. 329-га сп 70-й сд, загінуў 18.9.1944, пахаваны на ст. Міеса, Латвія.

КАВАЛЕНКА Міхаіл Цімафеевіч, н. у 1920, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

КАВАЛЕНКА Харытон Анікеевіч, н. у 1913, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

КАЛЯЙЧУК Андрэй Навумавіч, н. у 1907, загінуў у кастрычніку 1944.

КАЛЯЙЧУК Васіль Навумавіч, н. у 1910, рад. 613-га ап, прапаў без вестак 12.2.1942.

КАМАРЭНКА Міхаіл Цімафеевіч, н. у 1918, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

КАРПЕНКА Міна Уладзіміравіч, н. у 1914, загінуў у красавіку 1944.

КЛІМЯНОК Акім Піменавіч, н. у 1906, загінуў у 1941.

КЛІМЯНОК Аляксандр Давыдавіч, н. у 1904, загінуў у 1943.

КЛІМЯНОК Аляксандр Карнеевіч, н. у 1912, загінуў у 1941.

КЛІМЯНОК Андрэй Дзмітрыевіч, н. у 1908, рад. 1185-га сп 356-й сд, загінуў 12.7.1942, пахаваны ў с. Зубкова Белеўскага р-на Тульскай вобл.

КЛІМЯНОК Андрэй Іванавіч, н. у 1910, прапаў без вестак у красавіку 1944.

КЛІМЯНОК Арцём Аляксандравіч, н. у 1919, рад., разведчык 150-га гаўбічнага ап 62-й сд, загінуў 24.6.1941, пахаваны ў с. Олеск Вальнскай вобл.

КЛІМЯНОК Арцём Пятровіч, н. у 1900, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

КЛІМЯНОК Емяльян Пятровіч, н. у 1909, прапаў без вестак у красавіку 1944.

КЛІМЯНОК Іван Клімавіч, н. у 1903.

КЛІМЯНОК Іван Нікіфаравіч, н. у 1910, ст. сярж. 2-га б-на войск нагляду, абвяшчэння і сувязі, прапаў без вестак у 1941.

КЛІМЯНОК Ілья Пятровіч, н. у 1912, прапаў без вестак у красавіку 1944.

КЛІМЯНОК Канстанцін Конанавіч, н. у 1909, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

КЛІМЯНОК Кірыла Сілавіч, н. у 1908, загінуў у 1942.

КЛІМЯНОК Мацвей Рыгоравіч, н. у 1920, загінуў у верасні 1941.

КЛІМЯНОК Мікалай Гардзеевіч, н. у 1911, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

КЛІМЯНОК Мікалай Нікіфаравіч, н. у 1912, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

КЛІМЯНОК Мікалай Рыгоравіч, н. у 1902, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

КЛІМЯНОК Міна Іванавіч, н. у 1911, загінуў 16.2.1943.

КЛІМЯНОК Міхаіл Сямёнавіч, н. у 1919, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

КЛІМЯНОК Павел Іванавіч, н. у 1917, загінуў у 1941.

КЛІМЯНОК Пётр Аляксеевіч, н. у 1911, загінуў у 1942.

КЛІМЯНОК Радзівон Віктаравіч, н. у 1893, прапаў без вестак у 1943.

КЛІМЯНОК Рыгор Пятровіч, н. у 1893, загінуў у 1941.

КЛІМЯНОК Сцяпан Дзянісавіч, н. у 1904, рад. 310-га сп 8-й сд, загінуў 28.9.1944, пахаваны каля гары Хамяк Чынскага р-на.

КЛІМЯНОК Сцяпан Клімавіч, н. у 1916, загінуў у 1941.

КЛІМЯНОК Сямён Германавіч, н. у 1901, прапаў без вестак у красавіку 1944.

КЛІМЯНОК Уладзімір Дзмітрыевіч, н. у 1900, рад. 308-га сп 48-й сд, загінуў 1.8.1945, пахаваны на х. Кундзіні, Латвія.

КЛІМЯНОК Фама Нікіфаравіч, н. у 1894, рад. 233-га сп 97-й сд, памёр ад ран 5.11.1943, пахаваны ў в. В. Сяло Лёзненскага р-на Віцебскай вобл.

КЛІМЯНОК Фёдар Аўрамавіч, н. у 1907, загінуў у 1941.

КОВАЛЬ Пётр Андрэевіч, н. у 1920, загінуў у 1941.

КОВАЛЬ Пётр Мітрафанавіч, н. у 1921, загінуў у 1943.

КРОХМАЛЬ Мікалай Аляксандравіч, н. у 1915, рад., загінуў 11.1.1946, пахаваны ў с. Ількібокі Мінаўскага р-на Ровенскай вобл.

МАЦАПУРА Андрэй Паўлавіч, н. у 1918, гв.

ст. лейт., нам. камандзіра 6-на па палітчастцы 190-га гв. Сталінградскага сп 63-й сд, загінуў 22.7.1943, пахаваны на Сінявінскіх вышынях пад Ленінградам.

МАЦАПУРА Антон Фролавіч, н. у 1903, рад. 310-га сп 8-й сд, загінуў 13.11.1943, пахаваны ў с. Залісце Чарнобыльскага р-на Кіеўскай вобл.

МАЦАПУРА Кірыла Антонавіч, н. у 1912, загінуў у 1941.

МАЦАПУРА Кірыла Фролавіч, н. у 1902, загінуў у 1941.

МАЦАПУРА Мікалай Антонавіч, н. у 1912, рад. 786-га сп 155-й Станіслаўскай сд, загінуў 14.10.1944, пахаваны ў с. Воля-Міхава Сакокскага павета Красненскага ваяводства, Польшча.

МАЦАПУРА Міхаіл Яўстратавіч, (Яўстаф'евіч), н. у 1908, рад. 310-га сп 8-й сд, памёр ад ран 22.10.1943 у ХППШ-133, пахаваны ў с. Каўпыта Чарнігаўскага р-на.

МАЦАПУРА Павел Антонавіч, н. у 1919, загінуў у 1941.

МАЦАПУРА Сяргей Яўстратавіч, н. у 1899, рад. 1-га сбн 454-га сп 100-й сд, загінуў 24.11.1942, пахаваны у п. Чыжоўка на правым беразе р. Варонеж.

ПУЗЫРЫН Васіль Аляксандравіч, н. у 1894, рад., зараджаючы 122-га армейскага мінп, загінуў 14.9.1944, пахаваны ў н. п. Ізрыці Мадонскага р-на, Латвія.

ПУЗЫРЫН Гаўрыла Іванавіч, н. у 1911, мал. лейт. 310-га сп 8-й сд, загінуў 11.11.1943, пахаваны ў в. Даўляды Нараўлянскага р-на Гомельскай вобл.

ПУЗЫРЫН Сцяпан Фёдаравіч, н. у 1917, рад. 576-га сп 115-й сд, прапаў без вестак 17.8.1941.

ПУЗЫРЫН Сяргей Аляксеевіч, н. у 1893, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ПУЗЫРЫН Фёдар Сільвестравіч, н. у 1893, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ПУЗЫРЫНА Аляксандр Паўлавіч, н. у 1906, загінуў у 1941.

ПУЗЫРЫНА Андрэй Уладзіміравіч, н. у 1915, лейт., прапаў без вестак у кастрычніку 1941.

ПУЗЫРЫНА Архіп Трафімавіч, н. у 1919, загінуў у снежні 1943.

ПУЗЫРЫНА Іван Гардаеевіч, н. у 1914, прапаў без вестак у 1944.

ПУЗЫРЫНА Іван Фёдаравіч, н. у 1912, загінуў у 1941.

ПУЗЫРЫНА Міхаіл Іванавіч, н. у 1924, гв. мал. лейт., камандзір узвода ПТР 195-га гв. сп 66-й гв. сд, загінуў 20.10.1944, пахаваны ў г. Стаўна, Чэхаславакія.

ПУЗЫРЫНА Рыгор Сільвестравіч, н. у 1907, загінуў у 1943.

ПУЗЫРЫНА Сцяпан Мікалаевіч, н. у 1922, прапаў без вестак у 1943.

ПУЗЫРЫНА Яўген Мікалаевіч, н. у 1904, загінуў у 1942.

РАЯНОК Васіль Мікалаевіч, н. у 1915, рад. 3-й ср 60-й сд 1-га Прыбалтыйскага фронту, прапаў без вестак у лістападзе 1944.

САДЧАНКА Валянцін Маркавіч, н. у 1914, капітан, нам. камандзіра 6-на па палітчастцы 148-й сд, загінуў 17.1.1943, пахаваны ў г. Ліўны Арлоўскай вобл.

САМОЙЛЕНКА Дзмітрый Нікіфаравіч, н. у 1905, загінуў у 1943.

САМОЙЛЕНКА Сцяпан Нікіфаравіч, н. у 1919, загінуў у 1941.

САЎЧАНКА Кірыла Пракопавіч, н. у 1912, рад., куляметчык 879-га сп 168-й Лёзненскай сд, загінуў 24.6.1944, пахаваны ў в. Аўдзеенкі Віцебскай вобл.

СВІРЫДЗЕНКА Сямён Конанавіч, н. у 1914, сярж., загінуў у 1943.

СЕТКА Аляксей Клімавіч, н. у 1902, загінуў у 1943.

СЕТКА Васіль Сцяпанавіч, н. у 1910, ст. ветфельчар, прапаў без вестак 31.8.1941.

СЕТКА Міхаіл Мікалаевіч, н. у 1920, прапаў без вестак у красавіку 1944.

СУКАЧ Андрэй Антонавіч, н. у 1914, загінуў у 1943.

СУКАЧ Андрэй Васільевіч, рад., лінейны наглядчык асобнай транспартна-эксплуатацыйнай роты, загінуў 29.3.1945, пахаваны ў с. Дунанесі, Венгрыя.

СУКАЧ Андрэй Ільіч, н. у 1909, прапаў без вестак у красавіку 1944.

СУКАЧ Андрэй Міхайлавіч, н. у 1919, загінуў у лістападзе 1943.

СУКАЧ Андрэй Платонавіч, н. у 1920, прапаў без вестак у ліпені 1944.

СУКАЧ Андрэй Сцяпанавіч, н. у 1925, прапаў без вестак у лютым 1944.

СУКАЧ Андрэй Сямёнавіч, н. у 1919, рад. 6-га асобнага пражэктарнага б-на Паўночна-Заходняга фронту, прапаў без вестак 27.6.1941.

СУКАЧ Барыс Нікіфаравіч, н. у 1908, загінуў у 1941.

СУКАЧ Васіль Міхайлавіч, н. у 1923, прапаў без вестак у 1943.

СУКАЧ Васіль Прохаравіч, н. у 1911, рад. 64-й сд, загінуў 4.9.1941, пахаваны ў с. Мужылава Ярцаўскага р-на Смаленскай вобл.

СУКАЧ Дзмітрый Іванавіч, н. у 1910, загінуў у 1941.

СУКАЧ Іван Антонавіч, н. у 1897, рад. 873-га сп 276-й Цямрукскай сд, загінуў 11.11.1944, пахаваны ў с. Даргаў, каля г. Сегауцэ, Чэхаславакія.

СУКАЧ Іван Гардзеевіч, н. у 1904, загінуў у 1942.

СУКАЧ Іван Клімавіч, н. у 1900, прапаў без вестак у сакавіку 1943.

СУКАЧ Кірыла Львовіч, н. у 1901, загінуў у 1941.

СУКАЧ Мікалай Аляксеевіч, н. у 1906, загінуў у 1941.

СУКАЧ Мітрафан Іванавіч, н. у 1911, лейт., камандзір узвода 39-га сп 4-й Бежыцкай сд, загінуў 28.8.1944.

СУКАЧ Міхаіл Аляксандравіч, н. у 1905, загінуў у 1941.

СУКАЧ Міхаіл Сцяпанавіч, н. у 1921, загінуў у 1941.

СУКАЧ Павел Пятровіч, н. у 1903, загінуў у 1941.

СУКАЧ Пётр Пятровіч, н. у 1911, ст. сярж. 1031-га сп 280-й сд, загінуў 19.4.1945, пахаваны ў н. п. Білаў, Германія.

СУКАЧ Пётр Сямёнавіч, н. у 1925, гв. рад. 138-га гв. сп 48-й Крыварожскай сд, загінуў 25.10.1944, пахаваны ў н. п. Карцінешыц, каля г. Гумбінен, Германія.

СУКАЧ Рыгор Нікіфаравіч, н. у 1904, рад. 310-га сп 8-й сд, памёр ад ран 15.11.1943 у ХППШ-2406, пахаваны ў с. Каўпыта Чарнігаўскага р-на.

СУКАЧ Сцяпан Васільевіч, н. у 1922, рад. 490-й асобнай роты разведкі 84-й Харкаўскай сд, загінуў 1.2.1944, пахаваны ў г. Роўна.

СУКАЧ Сямён Клімавіч (Калінавіч), н. у 1891, рад. 563-га сп 153-й сд, памёр ад ран 3.2.1944 у ППШ-507, пахаваны ў г. Роўна.

СУКАЧ Сяргей Якаўлевіч, н. у 1912, прапаў без вестак у 1944.

СУКАЧ Якаў Мітрафанавіч, н. у 1904, прапаў без вестак у лістападзе 1943.

ФЕДАРЭНКА Міхаіл Васільевіч, н. у 1908, прапаў без вестак у 1942.

ФЕДАРЭНКА Фёдар Васільевіч, н. у 1909, загінуў у 1941.

ФЕДАРЭНКА Фёдар Кузьміч, н. у 1915, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ЧАЛЫ Васіль Фёдаравіч, н. у 1905, загінуў у 1942.

ЧАЛЫ Ігнат Фёдаравіч, н. у 1892, гв. рад. 15-га гв. пдп 4-й гв. пдд, загінуў 27.1.1944, пахаваны ў с. Івахны Манастырскага р-на Вінніцкай вобл.

ЧАЛЫ Мікалай Ігнатавіч, н. у 1924, прапаў без вестак у 1944.

ЧАРЭНЬКА Міхаіл Міхайлавіч, н. у 1905, загінуў у лютым 1942.

ЧЫРОК Іван Сільвестравіч, н. у 1907, загінуў у 1943.

ЧЫРОК Ігнат Фёдаравіч, н. у 1902, загінуў.

ЧЫРОК Кірыла Міхайлавіч, н. у 1912, прапаў без вестак 16.10.1941.

ЧЫРОК Лаўрэн Сільвестравіч, н. у 1902, загінуў у 1941.

ЧЫРОК Міхаіл Яўціхіевіч, н. у 1922, мал. лейт. 307-га сп 61-й Нікапальскай сд, загінуў 3.9.1943.

ЧЫРОК Павел Міхайлавіч, н. у 1915, прапаў без вестак у 1944.

ЧЫРОК Пётр Лаўрэнавіч, н. у 1924, загінуў 1.2.1944.

ЧЫРОК Фёдар Антонавіч, н. у 1921, загінуў у лютым 1942.

ЧЫРОК Фёдар Сямёнавіч, н. у 1924, рад. 716-га сп 187-й сд, загінуў 9.2.1944, пахаваны ў в. Выдрэя Лёзненскага р-на Віцебскай вобл.

ШАРЫ Апанас Мінавіч, н. у 1903, прапаў без вестак у маі 1944.

ШАРЫ Сяргей Мінавіч, н. у 1905, загінуў у 1943.

ШУЛЬГА Андрэй Аляксандравіч, н. у 1915, прапаў без вестак у 1941.

ШУЛЬГА Андрэй Сілавіч, н. у 1893, загінуў у 1943.

ШУЛЬГА Апанас Мінавіч, н. у 1905, прапаў без вестак у 1942.

ШУЛЬГА Максім Паўлавіч, н. у 1913, рад. 870-га сп 287-й Наваград-Валынскай сд, загінуў 10.4.1944, пахаваны ў с. Падкамень Бродаўскага р-на Львоўскай вобл.

ШУЛЬГА Міхвіл Аляксандравіч, н. у 1923, рад. 1373-га сп 416-й сд, загінуў 28.4.1945, пахаваны ў г. Мальфсдорф, Германія.

ШУЛЬГА Уладзімір Іванавіч, н. у 1919, рад. 416-га сп 112-й Рыльска-Карасценьскай сд, памёр ад ран 17.11.1944, пахаваны ў г. Жэшуў, Польшча.

ЮШЧАНКА Нікіфар Віктаравіч, н. у 1906, прапаў без вестак у 1943.

ЯЎСТРАЦЕНКА Васіль Уладзіміравіч, н. у 1897, загінуў у снежні 1943.

ЯЎСТРАЦЕНКА Мікалай Міхайлавіч, н. у 1915, сярж., загінуў 11.9.1942, пахаваны ў станіцы Хадыжанская Краснадарскага краю.

ЯЎСТРАЦЕНКА Міхаіл Міхайлавіч, н. у 1920, лейт., камандзір аддзялення, памёр ад ран 13.2.1944, пахаваны ў п. Рашаціха Дзяржынскага р-на Ніжагародскай вобл.

ВУГЛОЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ВУГЛЫ

ДЗЕГЦЯРЭНКА Дзмітрый Трафімавіч, н. у 1900, загінуў у 1943.

ДЗЕГЦЯРЭНКА Іван Піліпавіч, н. у 1920, загінуў у 1943.

ДЗЕГЦЯРЭНКА Іван Сцяпанавіч, н. у 1913, загінуў у 1941.

ДЗЕГЦЯРЭНКА Іларыён Піліпавіч, н. у 1914, загінуў.

ДЗЕГЦЯРЭНКА Пётр Піліпавіч, н. у 1923, загінуў у 1945.

ДЗЕГЦЯРЭНКА Сільвестр Патапавіч, н. у 1908, загінуў у ліпені 1941.

ДЗЕГЦЯРЭНКА Ціхан Ціханавіч, н. у 1915, прапаў без вестак у маі 1944.

ДЗЯЛЕЦ Дзмітрый Яфрэмвіч, н. у 1903, яфр. 410-га сп 81-й сд, загінуў 10.1.1944, пахаваны ў в. Буда Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ДЗЯЛЕЦ Іван Сцяпанавіч, н. у 1900, загінуў у 1943.

ДЗЯЛЕЦ Патап Раманавіч, н. у 1892, загінуў у 1941.

КАРАНЕЎСКІ Апанас Мартынавіч, н. у 1918, рад. 124-й ашр 57-й арміі, загінуў 30.1.1945, пахаваны ў с. Лешаходзь, Венгрыя.

КАТЛЯРЭНКА Іван Сямёнавіч, н. у 1912, загінуў у 1942.

КАТЛЯРЭНКА Карп Сямёнавіч, н. у 1910, загінуў у 1941 у нямецкім канцлагеры ў г. Беласток, Польшча.

КЕЧКА Лявон Васільевіч, н. у 1905, рад. 410-га сп 81-й сд, загінуў 10.1.1944, пахаваны ў в. Буда Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

А. К. Мялешка

Д. М. Рак

І. Я. Хадасок

Р. Ф. Хадасок

КІРЧАНКА Леанід Міхайлавіч, н. у 1919, рад., артылерыст 431-га ап, памёр ад ран 13.8.1944 у ЭШ-1924, пахаваны ў н. п. Красты Пскоўскага р-на.

КОЎЗІК Сцяпан Антонавіч, н. у 1900, загінуў у 1944.

ЛЯВОНЕНКА Васіль Яўменавіч, н. у 1918, лейт., ад'ютант камандзіра батальёна 571-га сп 317-й сд, прапаў без вестак 17.11.1941 у Растоўскай вобл.

ЛЯВОНЕНКА Іван Харытонавіч, н. у 1913, рад., загінуў у чэрвені 1941 на заходняй граніцы.

ЛЯВОНЕНКА Мікіта Канстанцінавіч, н. у 1902, загінуў у 1942.

ЛЯВОНЕНКА Рыгор Яўціхіевіч, н. у 1912, загінуў у 1943.

ЛЯВОНЕНКА Ціхан Яўменавіч, н. у 1920, загінуў у 1941.

МЯЛЕШКА Антон Каленікавіч, н. у 1917, лейт., танкіст, прапаў без вестак у 1941.

ПАТАПЕНКА Яўстрат Міхайлавіч, н. у 1902, прапаў без вестак у 1944.

ПРЫХОДЗЬКА Іван Цімафеевіч, н. у 1926, рад. 1103-га сп 328-й сд, загінуў 25.9.1944, пахаваны ў г. Аўгустоў Варшаўскага ваяводства, Польшча.

РАДЧАНКА Міхаіл Уладзіміравіч, н. у 1921, прапаў без вестак у студзені 1944 у Латвіі.

РАК Авяр'ян Іванавіч, н. у 1911, загінуў у студзені 1945.

РАК Дзмітрый Мікітавіч, н. у 1917, ст. сярж., камандзір узвода 172-га сп 90-й сд, загінуў 7.12.1941 на ст. Сапёрная, пахаваны ў н. п. Усць-Іжора Колпінскага р-на Ленінградскай вобл.

РАК Міхаіл Савельевіч, н. у 1921, загінуў у 1943.

СКАРАХОДЗЬКА Аляксандр Васільевіч, загінуў 18.3.1945, пахаваны ў н. п. Велінск, былая Усходняя Прусія.

ФЕДАРЭНКА Гаўрыла Акімавіч, н. у 1909, рад., загінуў у 1944 у нямецкім палоне.

ФЕДАРЭНКА Павел Пятровіч, н. у 1923, рад. 42-й сд, загінуў 27.3.1944 каля с. Селішцэ, пахаваны ў г. Сакіраны Чарнавіцкай вобл.

ФЕДАРЭНКА Патап Акімавіч, н. у 1911, рад., памёр у 1941 у нямецкім палоне.

ФЕДАРЭНКА Уладзімір Цімафеевіч, н. у 1922, загінуў у 1943.

ХАДАСОК Андрэй Іванавіч, н. у 1906, прапаў без вестак у 1943.

ХАДАСОК Апанас Аляксеевіч, н. у 1906, загінуў у 1943.

ХАДАСОК Вакула Рыгоравіч, н. у 1906, рад. 117-га сп 23-й Кіеўска-Жытомірскай сд, загінуў 25.10.1944, пахаваны на Прыекульскіх воінскіх могілках у Ліепайскім р-не, Латвія.

ХАДАСОК Васіль Рыгоравіч, н. у 1922, прапаў без вестак у 1942.

ХАДАСОК Іван Дзмітрыевіч, н. у 1921, лейт., лётчык, загінуў у красавіку 1945 пад Берлінам.

ХАДАСОК Іван Рыгоравіч, н. у 1903, рад., прапаў без вестак у студзені 1944 каля в. М. Аўцюкі Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ХАДАСОК Іван Фёдаравіч, н. у 1913, рад., загінуў у студзені 1944 каля в. М. Аўцюкі Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ХАДАСОК Іван Яфімавіч, н. у 1922, рад., прапаў без вестак у ліпені 1943 пад Арлом.

ХАДАСОК Рыгор Фёдаравіч, н. у 1916, лейт., прапаў без вестак у 1941.

ХАДАСОК Сямён (Іван) Сідаравіч, н. у 1917, капітан, начальнік тэхнічнай часткі 1-й самакатна-матацыклетнай бр, памёр ад хваробы 25.10.1942 у ПШ-4251, пахаваны ў с. Сямёнаўка Пагарэльскага р-на Цвярской вобл.

ХАДАСОК Ціт Яўменавіч, н. у 1911, загінуў у 1941.

ШУБЯНОК Мікалай Васільевіч, н. у 1921, загінуў 29.12.1941 у нямецкім канцлагеры (шталаг-352) каля в. Масюкоўшчына, пад Мінскам.

ШУБЯНОК Фядот Васільевіч, н. у 1915, рад. 1285-га сп 60-й Сеўска-Варшаўскай сд, памёр ад ран 13.12.1944 у СЭШ-4526 47-й арміі, пахаваны ў м. Сулеўск Варшаўскага ваяводства, Польшча.

ВЁСКА КАМАНОЎ

БАРАНЕНКА Аляксандр Сцяпанавіч, н. у 1914, загінуў у 1943.

БАРШЧЭЎСКІ Браніслаў Сцяпанавіч, прапаў без вестак у 1944.

КАМАРОЎ Рыгор Яфімавіч, н. у 1904, старшына роты 934-га сп 256-й Нарвскай сд, загінуў 18.10.1944, пахаваны на воінскіх могілках у г. Аўцэ, Латвія.

КОМАР Аляксандр Андрэевіч, н. у 1919, рад. 105-га сп 77-й Сімферопальскай сд, прапаў без вестак у красавіку 1944.

КУПРЭЕНКА Аляксандр Віктаравіч, н. у 1909, рад. 25-га сп 44-й сд, загінуў 21.7.1942, пахаваны на 70-м км чыгункі Кірышы – Будагаш Ленінградскай вобл.

КУПРЭЕНКА Васіль Іванавіч, н. у 1906, загінуў у 1943.

КУПРЭЕНКА Дзмітрый Аляксандравіч, н. у 1921, прапаў без вестак у 1944.

КУПРЭЕНКА Іван Андрэевіч, н. у 1903, рад. 343-й сд, прапаў без вестак 30.6.1942.

КУПРЭЕНКА Іван Іванавіч, н. у 1919, прапаў без вестак у 1944.

КУПРЭЕНКА Іван Каленікавіч, н. у 1920, загінуў у 1943.

КУПРЭЕНКА Іван Фёдаравіч, н. у 1919, рад. 1185-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, памёр ад ран 16.1.1944 у АМСБ-440, пахаваны ў г. Калінкавічы Гомельскай вобл.

КУПРЭЕНКА Каленік Апанасавіч, н. у 1896, мал. сярж., загінуў 18.9.1943, пахаваны ў с. Замаліцча Смаленскай вобл.

КУПРЭЕНКА Канстанцін Паўлавіч, н. у 1906, прапаў без вестак у 1942.

КУПРЭЕНКА Мікалай Макаравіч, н. у 1896, прапаў без вестак у маі 1945.

КУПРЭЕНКА Трафім Яўменавіч, н. у 1905, гв. рад. 215-га гв. сп 77-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 8.1.1944 каля в. Осіпава Рудня, пахаваны ў в. Буда Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

МЯЛЕШКА Акім Карпавіч, н. у 1912, загінуў.

МЯЛЕШКА Аляксандр Мікалаевіч, н. у 1920, прапаў без вестак у 1944.

МЯЛЕШКА Аляксандр Паўлавіч, н. у 1910, загінуў у 1943.

МЯЛЕШКА Аляксей Нікіфаравіч, н. у 1919, загінуў.

МЯЛЕШКА Васіль Ігнатавіч, н. у 1918, старшына, прапаў без вестак у 1944 пад Кракавам, Польшча.

МЯЛЕШКА Васіль Сяргеевіч, н. у 1916, загінуў у 1943.

МЯЛЕШКА Дзмітрый Мікалаевіч, н. у 1922, рад., артылерыст 439-га сп 52-й сд, загінуў 2.10.1942, пахаваны ў г. Ржэў Цвярской вобл.

МЯЛЕШКА Дзмітрый Сяргеевіч, н. у 1912, прапаў без вестак у 1941.

МЯЛЕШКА Іван Аляксеевіч, н. у 1920, загінуў у красавіку 1944.

МЯЛЕШКА Іван Васільевіч, н. у 1913, рад. 104-га сп 62-й Барысаўскай сд, памёр ад ран

Р. Я. Камароў

Т. Я. Купрэенка

В. І. Мялешка

І. А. Мялешка

3.3.1945, пахаваны ў п. Рускае Зеленградскага р-на Калінінградскай вобл.

МЯЛЕШКА Ілья Міронавіч, н. у 1919, рад. 295-га сп 183-й сд, прапаў без вестак у красавіку 1944.

МЯЛЕШКА Кузьма Паўлавіч, н. у 1924, прапаў без вестак у снежні 1944.

МЯЛЕШКА Купрэй Сяргеевіч, н. у 1901, прапаў без вестак у красавіку 1944.

МЯЛЕШКА Міхаіл Дзям'янавіч, н. у 1905, загінуў у жніўні 1944.

МЯЛЕШКА Фёдар Ігнатавіч, в. у 1922, лейт., камандзір разведроты, прапаў без вестак у 1944 пад Варшавай, Польшча.

ЦЯРЭШЧАНКА Несцер Іванавіч, н. у 1901, загінуў у 1944.

ЦЯРЭШЧАНКА Павел Сяргеевіч, н. у 1920, рад. 147-га ВБА 5-га франтавога абарончага будаўніцтва 3-га Беларускага фронту, загінуў 21.7.1944, пахаваны на ст. Маладзечна Мінскай вобл.

ЦЯРЭШЧАНКА Пётр Іванавіч, н. у 1898, прапаў без вестак у 1943.

ЦЯРЭШЧАНКА Раман Іванавіч, н. у 1913, рад. 1183-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, загінуў 4.2.1944, пахаваны ў в. Хуснае Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

М. Д. Мялешка

Ф. І. Мялешка

І. І. Заяц

І. К. Ласіца

ШАЎЧЭНКА Аляксей Ніканоравіч, н. у 1921, загінуў у 1944.

ШАЎЧЭНКА Іван Лявонавіч, н. у 1907, прапаў без вестак у 1943.

ШАЎЧЭНКА Нікіфар Цітавіч, н. у 1901, прапаў без вестак у 1943.

ШВЕЦ Міхаіл Сцяпанавіч, н. у 1914, загінуў у 1943.

ШКУРАЦЕЦКІ Пётр Віктаравіч, н. у 1923, рад. 111-га сп 55-й Мазырскага сд, загінуў 6.2.1944, пахаваны ў в. Жукаўка Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

ВЁСКА ЛУБЕНІКІ

БУЙНЕВІЧ Аляксей Адамавіч, н. у 1918, загінуў у 1942.

ДАНЧАНКА Цярэнцій Адамавіч, н. у 1908, прапаў без вестак у 1942.

ЗАХОЖЫ Аляксей Аўдзеевіч, н. у 1918, рад., прапаў без вестак у красавіку 1944.

ЗАХОЖЫ Іван Аўдзеевіч, н. у 1894, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ЗАХОЖЫ Іван Емяльянавіч, н. у 1910, прапаў без вестак у 1943.

ЗАЯЦ Іван Іванавіч, н. у 1925, загінуў у маі 1944.

ЗАЯЦ Іван Ільіч, н. у 1918, загінуў у 1945.

КАСЦЮЧЭНКА Вавіла Лаўрэнавіч, н. у 1906, загінуў у 1941.

КАСЦЮЧЭНКА Васіль Севасцьянавіч, н. у 1907, загінуў у маі 1944.

КАСЦЮЧЭНКА Іван Севасцьянавіч, н. у 1919, прапаў без вестак у 1944.

КАСЦЮЧЭНКА Мікалай Лявонавіч, н. у 1917, загінуў у 1941.

КАСЦЮЧЭНКА Пётр Абакумавіч, н. у 1917, загінуў у 1941.

КАСЦЮЧЭНКА Рыгор Лявонавіч, н. у 1911, загінуў у 1942.

КАСЦЮЧЭНКА Сямён Захаравіч, н. у 1906, загінуў у 1942.

КАСЦЮЧЭНКА Якаў Лаўрэнавіч, н. у 1912, загінуў у 1941.

ЛАСІЦА Аляксей Сільвестравіч, н. у 1905, загінуў у 1943.

ЛАСІЦА Дзмітрый Емяльянавіч, н. у 1917, рад., артылерыст, загінуў у 1941.

ЛАСІЦА Іван Клімавіч, н. у 1917, прапаў без вестак 26.6.1941.

ЛАСІЦА Мікалай Ахрэмавіч, н. у 1917, загінуў у 1941.

ЛАСІЦА Піліп Пятровіч, н. у 1905, прапаў без вестак у 1943.

ЛАСІЦА Пракоп Аляксеевіч, н. у 1912, загінуў у 1943.

ЛАСІЦА Савелій Сцяпанавіч, н. у 1906, прапаў без вестак у 1942.

ЛАСІЦА Уладзімір Каленікавіч, н. у 1914, загінуў у 1941.

ЛАСІЦА Улас Сцяпанавіч, н. у 1903, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ЛАСІЦА Ціхан Пятровіч, н. у 1911, загінуў у 1943.

ЛАСІЦА Яфім Рыгоравіч, н. у 1913, рад., артылерыст, прапаў без вестак у 1943.

РАБЯНОК Міхаіл Карпавіч, загінуў у сакавіку 1945.

СВІРЫДЗЕНКА Васіль Гаўрылавіч, н. у 1912, загінуў у жніўні 1944.

СВІРЫДЗЕНКА Васіль Мікалаевіч, н. у 1902, прапаў без вестак у 1944.

СВІРЫДЗЕНКА Васіль Сцяпанавіч, н. у 1921, рад. 2026-га мінц, памёр ад ран 28.7.1943, пахаваны ў г. Бераснякі Пермскай вобл.

СВІРЫДЗЕНКА Іван Ніканоравіч, н. у 1907, лейт., загінуў у 1944 у Малдавіі.

СВІРЫДЗЕНКА Кузьма Іванавіч, н. у 1912, загінуў у 1941.

СВІРЫДЗЕНКА Мікалай Фёдаравіч, н. у 1914, прапаў без вестак у 1943.

СВІРЫДЗЕНКА Пётр Ніканоравіч, н. у 1904, загінуў у жніўні 1941.

СВІРЫДЗЕНКА Сцяпан Іванавіч, н. у 1900, гв. рад. 221-га гв. сп 77-й гв. Чарнігаўскай сд, памёр ад ран 20.1.1944 у ХППШ-131, пахаваны ў г. Калінкавічы Гомельскай вобл.

СВІРЫДЗЕНКА Сцяпан Фёдаравіч, н. у 1900, загінуў у 1943.

І. Н. Свірыдзенка

В. С. Цярэшчанка

СВІРЫДЗЕНКА Уладзімір Каленікавіч, прапаў без вестак у маі 1945.

СВІРЫДЗЕНКА Фадзей Сцяпанавіч, н. у 1900, рад., памёр 13.1.1942 у нямецкім палоне.

СЯРГЕЕНКА Емяльян Сідаравіч, н. у 1896, загінуў у 1941.

СЯРГЕЕНКА Канстанцін Верамеевіч, н. у 1900, прапаў без вестак у 1945.

ХВОСТ Іван Агеевіч, н. у 1917, загінуў у 1941.

ХВОСТ Ісак Лаўрэнавіч, н. у 1904, рад. 519-га сп 81-й сд, загінуў 10.1.1944, пахаваны ў в. Буда Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ХВОСТ Кірыла Анісімавіч, н. у 1912, рад., памёр ад ран 19.4.1945 у АМСБ-502, пахаваны ў н. п. Хацемоў Брандэнбургскай правінцыі, Германія.

ХВОСТ Майсей Гаўрылавіч, н. у 1894, рад. 1183-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, памёр ад хваробы 31.8.1944 у ЭШ-4719, пахаваны ў г. Рэчыца Гомельскай вобл.

ХВОСТ Міхаіл Гаўрылавіч, рад. 1185-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, загінуў 18.2.1944 у нямецкім палоне.

ХВОСТ Рыгор Анісімавіч, н. у 1910, загінуў у 1941.

ХВОСТ Сямён Сідаравіч, н. у 1911, гв. рад. 239-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 29.12.1943, пахаваны ў в. В. Аўцюкі Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ЦІШКЕВІЧ Юзаф Кайтанавіч, н. у 1901, прапаў без вестак у 1944.

ЦЯРЭШЧАНКА Васіль Сямёнавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ЦЯРЭШЧАНКА Кірыла Рыгоравіч, н. у 1907, гв. рад. 221-га гв. сп 77-й гв. Чарнігаўскай сд, памёр ад ран 7.1.1944 у АМСБ-8, пахаваны каля вышыні 133,1 у Калінкавіцкім р-не Гомельскай вобл.

ЦЯРЭШЧАНКА Мікалай Апанасавіч, н. у 1897, рад. 519-га сп 81-й сд, загінуў 9.1.1944, пахаваны ў в. Буда Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ЦЯРЭШЧАНКА Мікіта Адамавіч, н. у 1898, рад. 410-га сп 81-й сд, загінуў 9.1.1944, пахаваны ў в. Буда Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ЧАПЕГА Васіль Данілавіч, н. у 1912, прапаў без вестак у 1941.

ВЁСКА МІХНАЎКА

КАМОК Глеб Раманавіч, н. у 1898, загінуў.

КАМОК Пракоп Паўлавіч, н. у 1912, прапаў без вестак у лістападзе 1943.

КАМОК Рыгор Восіпавіч, н. у 1922, прапаў без вестак у 1942.

КАМОК Рыгор Раманавіч.

КАМОК Фёдар Паўлавіч.

ФЕДАРЭНКА Іван Дзмітрыевіч, н. у 1913, загінуў.

ШКУРКО Сяргей Андрэевіч, н. у 1921, прапаў без вестак у 1945.

ШУБЯНОК Адам Міхайлавіч.

ШУБЯНОК Даніла Ігнатавіч, н. у 1894, загінуў.

ШУБЯНОК Дзмітрый Аляксандравіч, н. у 1927, рад. 408-га сп 1-й Брэсцкай сд, загінуў 30.4.1945, пахаваны ў н. п. Хінцэнхаген, каля г. Гюстраў, Германія.

ШУБЯНОК Клім Емяльяпавіч, н. у 1918.

ШУБЯНОК Міхаіл Верамеевіч, н. у 1922, загінуў.

ШУБЯНОК Парфірый Анісавіч, прапаў без вестак у студзені 1944.

ШУБЯНОК Пётр Аўдзеевіч, н. у 1921, загінуў.

ШУБЯНОК Рыгор Дзянісавіч, загінуў.

ШУБЯНОК Уладзімір Іванавіч, н. у 1923, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ШУБЯНОК Фядот Дзмітрыевіч, н. у 1912, загінуў.

ВЁСКА НОВЫ ПУЦЬ

БЛАТУН Фёдар Іванавіч, н. у 1897, прапаў без вестак у студзені 1944 на Крымскім напрамку.

БОЛБАС Ілья Сямёнавіч, н. у 1923, рад. 467-га сп 81-й Калінкавіцкай сд, памёр ад ран 27.1.1944, пахаваны ў в. Шычы Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

БОЛБАС Яфім Аляксеевіч, н. у 1911, сярж., сапёр-разведчык 411-й разведроты 61-й арміі, загінуў 1.5.1943, пахаваны ў Чэрнскім р-не Тульскай вобл.

ГАЦКА Васіль Рыгоравіч, загінуў.

ГАЦКА Іван Рыгоравіч, н. у 1915, загінуў у 1941.

ГУЛЯЙ Якаў Макаравіч, н. у 1909, рад. 346-га сп 63-й Віцебскай сд, загінуў 7.4.1945, пахаваны ў н. п. Перасечаўскае Калінінградскай вобл.

ДАВЫДОК Канстанцін Лявонавіч, гв. рад. 239-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 28.1.1944, пахаваны ў в. Церабаў Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

ЗЛЫДЗЕНКА Пётр Мікалаевіч, рад. 95-га сапёрнага б-на, загінуў 26.8.1944 у в. Гайнаўка

В. Р. Гацка

К. Х. Раманавец

М. Ц. Самойленка

С. І. Сырцоў

Бельскага павета Беластоцкага ваяводства, Польшча.

ЛАЗОВІК Міхаіл Трафімавіч, н. у 1917.

ЛЯВОНЕНКА Васіль Цімафеевіч, рад. 245-й асобнай армейскай шр, загінуў 16.1.1944, пахаваны ў в. Бяседкі Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

ЛЯВОНЕНКА Цімафей Антонавіч.

НІКІЦЕНКА Фёдар Давыдавіч, н. у 1913, гв. рад. 221-га гв. сп 77-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 21.1.1944, пахаваны ў в. Міхнавічы Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ПІКУЛЬ Антон Апанасавіч, н. у 1901, прапаў без вестак у 1944.

ПУГАЧ Андрэй Іванавіч, н. у 1900, прапаў без вестак у 1944.

ПУГАЧ Андрэй Уладзіміравіч. прапаў без вестак у чэрвені 1944.

ПУГАЧ Павел Іванавіч, н. у 1908, загінуў у 1941.

РАМАНАВЕЦ Васіль Рыгоравіч, н. у 1914, прапаў без вестак у 1941.

РАМАНАВЕЦ Віктар Сямёнавіч, н. у 1925, рад., курсант 4-й запаснай кбр, патануў у р. Гарынь 5.9.1945, пахаваны ў г. Ізяслаў Хмяльніцкай вобл.

РАМАНАВЕЦ Іван Ігнатавіч, н. у 1908, загінуў у 1941.

РАМАНАВЕЦ Іван Сямёпавіч, н. у 1908, прапаў без вестак у 1941 пад Арлом.

РАМАНАВЕЦ Кірыла Харытонавіч, н. у 1905, рад. 1183-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, загінуў 13.1.1944, пахаваны ў г. Калінкавічы Гомельскай вобл.

РАМАНАВЕЦ Павел Ігнатавіч, н. у 1900, рад. 1183-га сп 356-й сд, загінуў 10.1.1944, пахаваны ў в. М. Аўцюкі Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

РАМАНАВЕЦ Пётр Харытонавіч, н. у 1915, рад. 1183-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, загінуў 4.2.1944, пахаваны ў в. Хуснае Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

РАМАНАВЕЦ Уладзімір Сямёнавіч, н. у 1906, прапаў без вестак у красавіку 1944.

РАМАНАВЕЦ Фёдар Харытонавіч, рад. 1183-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, загінуў 13.1.1944, пахаваны ў г. Калінкавічы Гомельскай вобл.

РАМАНАВЕЦ Якаў Фёдаравіч, н. у 1912, загінуў у 1942 у Крыме.

САМОЙЛЕНКА Міхаіл Цімафеевіч, н. у 1919, гв. капітан, 4-я гв. армія, узнагароджаны ордэнам Айчыннай вайны II ст., загінуў 6.1.1945 пад Будапештам.

СЦЕПАНЮК Мікалай Сцяпанавіч, н. у 1912, рад. 920-га сп 247-й сд, загінуў 3.4.1942, пахаваны ў с. Васіна Зубцаўскага р-на Цвярской вобл.

СЫРЦОЎ Сцяпан Іванавіч, н. у 1909, загінуў 7.11.1943 на беразе р. Днепр, каля с. Свіраля Кіеўскай вобл.

ХАДАСОК Аляксей Раманавіч, н. у 1924, прапаў без вестак у 1944.

ХАДАСОК Герман Львовіч, н. у 1895, рад. 584-га сп 199-й Смаленскай сд, загінуў 25.6.1944, пахаваны ў в. Хілюкавічы Чавускага р-на Магілёўскай вобл.

ХАДАСОК Раман Лявонавіч, н. у 1895, прапаў без вестак у 1943 пад Ленінградам.

ХВОШЧАНКА Мікалай Сцяпанавіч, н. у 1921, рад. 986-га сп 230-й сд, загінуў 19.1.1942, пахаваны ў с. Навасёлкі Лісічанскага р-на Луганскай вобл.

ХВОШЧАНКА Пётр Васільевіч, н. у 1905, прапаў без вестак у 1943.

ХВОШЧАНКА Сцяпан Сцяпанавіч, н. у 1918, загінуў у 1941 у н. п. Баравуха Полацкага р-на Віцебскай вобл.

ВЁСКА РУДНЯ ЖУРАЎЛЁВА

АРЦЁМЕНКА Іван Кірылавіч, н. у 1915, загінуў у верасні 1941.

ГЕРАСІМОВІЧ Мікалай Мікалаевіч, н. у 1925, рад. 410-га сп 81-й сд загінуў 10.1.1944, пахаваны ў в. Буда Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ГЕРМАНЕНКА Іван Яўстратавіч, н. у 1918, загінуў у красавіку 1944.

ГЕРМАНЕНКА Марк Яўстратавіч, н. у 1923, гв. рад., аўтаматчык 221-га гв. сп 77-й гв. Чарні-

І. Я. Германенка

В. А. Дваракоўскі

С. І. Дваракоўскі

В. М. Краўчанка

гаўскай сд, памёр ад ран 5.6.1944 у АМСБ-83, пахаваны ў с. Радовічы Тужыскага р-на Валынскай вобл.

ДВАРАКОЎСКІ Аляксандр Кірылавіч, н. у 1922, прапаў без вестак у 1944.

ДВАРАКОЎСКІ Аляксандр Рыгоравіч, н. у 1922, прапаў без вестак у 1944.

ДВАРАКОЎСКІ Арцём Гаўрылавіч, н. у 1914, загінуў у 1945.

ДВАРАКОЎСКІ Васіль Адамавіч, н. у 1921, прапаў без вестак у 1942.

ДВАРАКОЎСКІ Васіль Аляксеевіч, н. у 1920, загінуў у 1942.

ДВАРАКОЎСКІ Іван Піліпавіч, н. у 1918, загінуў у 1943.

ДВАРАКОЎСКІ Каліст рат Адамавіч, н. у 1915, рад., памёр 14.7.1942 у нямецкім канцлагеры (шталаг-352), каля в. Масюкоўшчына, пад Мінскам.

ДВАРАКОЎСКІ Кірыла Пятровіч, н. у 1910, загінуў у 1942.

ДВАРАКОЎСКІ Кузьма Гаўрылавіч, н. у 1912, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ДВАРАКОЎСКІ Сямён Аляксеевіч, н. у 1907, загінуў у 1943.

ДВАРАКОЎСКІ Сямён Іванавіч, н. у 1907, рад., матрос падводнай лодкі, загінуў у 1943.

ЗАЯЦ Сямён Сцяпанавіч, н. у 1912, загінуў у 1942.

ІСАЧКІН Васіль Піліпавіч, н. у 1920, прапаў без вестак у верасні 1944.

КОВАЛЬ Апанас Фаміч, н. у 1913, рад. асобнай мсбр, прапаў без вестак 5.10.1941.

КОВАЛЬ Васіль Лаўрэнавіч, н. у 1924, рад. 467-га сп 81-й сд, загінуў 23.12.1943, пахаваны ў в. Прудок Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

КОВАЛЬ Лаўрэн Арцёмавіч, н. у 1906, прапаў без вестак у 1943.

КОВАЛЬ Марк Фаміч, н. у 1903, гв. яфр. 221-га гв. сп 77-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 15.1.1945, пахаваны ў н. п. Зволень Радамскага павета, Польшча.

КОВАЛЬ Мікалай Ісакавіч, н. у 1918, загінуў у красавіку 1945 у Германіі.

КОВАЛЬ Прохар Рыгоравіч, н. у 1903, прапаў без вестак у 1943.

КОВАЛЬ Рыгор Макаравіч (Маркавіч), гв. сярж. 28-га гв. сп 10-й гв. сд, загінуў 23.4.1942.

КОВАЛЬ Рыгор Піліпавіч, н. у 1913, мал. сярж., загінуў 5.10.1944.

КОСМУН Аляксей Сяргеевіч, н. у 1918, загінуў у 1942.

КОСМУН Іван Аляксеевіч, н. у 1913, прапаў без вестак у студзені 1944.

КОСМУН Іван Маркавіч, н. у 1906, гв. рад. 221-га гв. сп 77-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 21.7.1944, пахаваны ў с. Высоцк Уладзімір-Валынскага р-на Валынскай вобл.

КОСМУН Іван Цімафеевіч, н. у 1906, прапаў без вестак у 1944.

КОСМУН Ціт Маркавіч, н. у 1907, загінуў у 1942.

КРАЎЧАНКА Андрэй Міхайлавіч, н. у 1912, памёр у студзені 1942 у нямецкім палоне.

КРАЎЧАНКА Васіль Міхайлавіч, н. у 1916, капітан, прапаў без вестак у 1942.

КРАЎЧАНКА Іван Мінавіч, н. у 1912, прапаў без вестак у 1943.

КРАЎЧАНКА Лаўрэн Мінавіч, н. у 1904, гв. рад. 2-й ср 237-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 8.1.1944, пахаваны ў в. Аляксандраўка Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

КУЛАЙ Васіль Раманавіч, н. у 1915, рад., загінуў 17.1.1942, пахаваны ў с. Нікольскае Дзяржынскага р-на Калужскай вобл.

КУЛАЙ Іван Харытонавіч, н. у 1916, прапаў без вестак у 1942.

КУЛАЙ Піліп Дзянісавіч, н. у 1914, прапаў без вестак у студзені 1944.

КУЛАЙ Сямён Харытонавіч, н. у 1920, загінуў у 1942.

ЛАСІЦА Аляксей Яфімавіч, н. у 1915, прапаў без вестак у 1941.

ЛАСІЦА Іван Яфімавіч, н. у 1907, загінуў у студзені 1944.

МІРОНЕНКА Гаўрыла Апанасавіч, н. у 1912, прапаў без вестак у 1942.

МІРОНЕНКА Лявон Яўстратавіч, н. у 1903, памёр ад хваробы 23.1.1945 у ЭШ-5029, пахаваны ў г. Баку.

МІРОНЕНКА Рыгор Пятровіч, н. у 1913,

Л. Я. Міроненка

Р. П. Міроненка

А. Л. Свірыдзенка

яфр., нам. камандзіра аддзялення 624-га сп 137-й сд, загінуў 25.10.1944, пахаваны ў г. Магнушаў-Малы Варшаўскага ваяводства, Польшча.

МІРОНЕНКА Фёдар Фядосавіч, н. у 1911, загінуў у 1941.

МІРОНЕНКА Цімафей Мітрафанавіч, н. у 1915, прапаў без вестак у красавіку 1944.

МІРОНЕНКА Юрый Апанасавіч, н. у 1910, прапаў без вестак у 1943.

НОВІК Фёдар Андрэевіч, н. у 1910, загінуў у студзені 1943.

РУСАК Аляксей Львовіч, н.у 1910, загінуў у 1942.

РУСАК Васіль Фядосавіч, н. у 1909, загінуў у 1942.

РУСАК Іван Львовіч, н. у 1906, прапаў без вестак у 1945.

РУСАК Мікіта Кузьміч, н. у 1907, загінуў у 1942.

РУСАК Павел Кузьміч, н. у 1917, загінуў у 1941.

РУСАК Сямён Рыгоравіч, н. у 1907, прапаў без вестак у 1942.

РУСАК Яўген Яўціхіевіч, н. у 1915, прапаў без вестак у 1942.

СВІРЫДЗЕНКА Аляксей Лаўрэнавіч, н. у 1922, мал. лейт., камандзір танка 33-й тбр, загінуў 7.1.1943, пахаваны ў с. Данесеева Вялікалукскага р-на Пскоўскай вобл.

СТРЫБУК Мікалай Іванавіч, н. у 1914, рад. 467-га сп 81-й сд, загінуў 10.1.1944, пахаваны ў в. Буда Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ХВОСТ Піліп Дзянісавіч, н. у 1915, прапаў без вестак у 1943.

ШКУРКО Васіль Сідаравіч, н. у 1915, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ШКУРКО Фядос Сідаравіч, н. у 1902, загінуў у красавіку 1944.

ВЁСКА ТАКЛІНОЎ

БУЙНЕВІЧ Антон Эдуардавіч, н. у 1915, яфр., памёр ад ран 11.8.1944 у АМСБ-2, пахаваны ў н. п. Храбалы Беластоцкага ваяводства, Польшча.

БУЙНЕВІЧ Валяр'ян Амбросьевіч, н. у 1903, прапаў без вестак у маі 1944.

БУЙНЕВІЧ Вячаслаў Адамавіч, гв. сярж. 1170-га сп 348-й Бабруйскай сд, загінуў 15.3.1945, пахаваны ў г. Айсберг Хайлігенбальскага р-на, былая Усходняя Прусія.

БУЙНЕВІЧ Людвіг Ясевіч, н. у 1920, памёр ад ран 23.1.1944.

БУЙНЕВІЧ Міхаіл Вікенцьевіч, н. у 1915, загінуў у 1942.

БУЙНЕВІЧ Міхаіл Іванавіч, н. у 1912, прапаў без вестак у 1944.

БУЙНЕВІЧ Павел Казіміравіч, н. у 1919, загінуў у 1941.

БУЙНЕВІЧ Сцяпан Адамавіч, н. у 1910, гв. старшына, камандзір гарматы 339-га гв. цяжкага самаходнага Свірскага палка, загінуў 14.7.1944, пахаваны ў с. Лаваяры Піткяранцкага р-на, Карэлія.

БУРДУК Пётр Мацвеевіч, н. у 1910, прапаў без вестак у 1943.

ГАПОН Яфім Данілавіч, н. у 1914, гв. яфр., ардынарац камандзіра 95-га гв. сп 31-й гв. сд, загінуў 10.3.1943, пахаваны ў Жыздрынскім р-не Арлоўскай вобл.

ЖУРАЎСКІ Дзмітрый Канстанцінавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КУЛІЦКІ Валянцін Адамавіч, н. у 1903, загінуў у 1942.

А. Э. Буйневіч

Л. І. Куліцкі

КУЛІЦКІ Лявон Ігнатавіч, н. у 1916, загінуў у 1942.

ПІНЧУК Уладзімір Данілавіч, н. у 1926, рад., наводчык станкавага кулямёта 265-га сп 20-й сд, загінуў 30.1.1945, пахаваны ў п. Домнава Праўдзінскага р-на Калінінградскай вобл.

РАК Пётр Пвўлавіч, рад. 1283-га сп 60-й Сеўскай сд, загінуў 13.11.1943, пахаваны ў в. Лесуны-2 Рэчыцкага р-на Гомельскай вобл.

СВІЦЯНОК Фёдар Цітавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у маі 1945.

СУДАК Іваи Міхайлавіч, н. у 1906, загінуў у 1941.

УЛАНОВІЧ Аляксандр Фёдаравіч, н. у 1912, рад. 212-га сп 179-й сд, памёр ад ран 24.12.1943, пахаваны ў с. Шанькі Рэпкінскага р-на Чарнігаўскай вобл.

УЛАНОВІЧ Міхаіл Фёдаравіч, н. у 1917, прапаў без вестак у лютым 1945.

УЛАНОВІЧ Раман Міхайлавіч, н. у 1908, рад., памёр ад ран у сакавіку 1943 у АМСБ-37.

ЦІШКЕВІЧ Эдуард Пятровіч, н. у 1920, загінуў у 1942.

ШАЦІЛА Антон Іпалітавіч, н. у 1907, загінуў у 1942.

ШАЦІЛА Антон Карпавіч, н. у 1909, прапаў без вестак у 1942.

ШАЦІЛА Пётр Ігнатавіч, н. у 1908, загінуў у 1943.

ШАЦІЛА Юльян Георгіевіч, н. у 1908, гв. рад. 237-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 8.1.1944, пахаваны ў в. Аляксандраўка Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ВЁСКА ШКУРАТЫ

БАЙДАК Анатоль Пятровіч, н. у 1918, загінуў 6.3.1942, пахаваны ў с. Макараўка Масальскага р-на Калужскай вобл.

БАРАНЕНКА Іван Сцяпанавіч, н. у 1923, рад. 467-га сп 81-й Калінкавіцкай сд, загінуў 1.2.1944, пахаваны ў в. Паўлаўка Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

БОЛБАС Пётр Рыгоравіч, н. у 1919, прапаў без вестак у 1945.

БОЛБАС Яфім Сямёнавіч, н. у 1907, рад. 677-га сп 409-й Кіраваградскай сд, загінуў 11.12.1944, пахаваны ў г. Будапешт, Венгрыя.

ВОЛКАЎ Сцяпан Мікалаевіч, н. у 1910, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ГАРДЗЕЕНКА Цімафей Андрэевіч, н. у 1913, загінуў у 1943.

ГЕРАШЧАНКА Ілакоп Андрэевіч, загінуў.

ДАВЫДОК Арсень Фёдаравіч, н. у 1921, афіцэр, загінуў у красавіку 1944 ва Усходняй Прусіі.

ДАВЫДОК Фёдар Рыгоравіч, н. у 1892, гв. рад., кулямётчык, памёр ад ран 31.11.1943 (30.12.1943), пахаваны ў в. Хобнае Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ДЗЯЛЕЦ Марк Сямёнавіч, н. у 1903, загінуў у 1943.

ДЗЯЛЕЦ Міхаіл Сцяпананіч, н. у 1920, гв. рад. 110-га гв. сп 38-й гв. сд, прапаў без вестак у 1942 у р-не вышыні 17,0, каля Вадзіна, раз'езд-52 пад Вязьмай Маскоўскай вобл.

1. М. Карсак

ДУБІНА Міхаіл Васільевіч, н. у 1918, рад., шафёр асобнай зенітна-кулямётнай роты 356-й Калінкавіцкай сд, загінуў 24.10.1944, пахаваны на Вайнодскіх воінскіх могілках, Латвія.

ДУБОЎСКІ Іван Кірылавіч, н. у 1920, гв. яфр., ст. разведчык 15-й цяжкай гаўбічнай артылерыйскай бр РГК, загінуў 2.8.1944, пахаваны ў н. п. Аншуалы Лекайцыскага павета, Літва.

ЗЛЫДЗЕНКА Сяргей Сяргеевіч, н. у 1926, гв. рад. 175-га гв. сп 58-й гв. сд, загінуў 15.3.1945, пахаваны ў н. п. Лей-Пуш, р-н Граткаў, Германія.

КАРСАК Іван Мікалаевіч, н. у 1913, прапаў без вестак у красавіку 1944.

КАРСАК Пётр Міхайлавіч, н. у 1918, прапаў без вестак 26.8.1941.

КОВАЛЬ Канстанцін Раманавіч, н. у 1900, прапаў без вестак у 1943.

КРЫВЯНЧУК Дзмітрый Кузьміч, н. у 1900, загінуў у 1943.

КРЫВЯНЧУК Пётр Восіпавіч, н. у 1914, прапаў без вестак у снежні 1944.

З пісьма П. В. Крывенчука родным

Здравствуйте, мои дорогие! Я жив, только ранен, лежу в госпитале. Пишу вам письмо, а сам не знаю, живы ли вы. Как вы перенесли такое тяжелое время, более двух лет были под этим проклятым немцем. Очень хочется знать, как мои сыны. Наверное, уже большие. Говорите им, что папа живой, скоро врага разобьет и домой вернется...

30.7.1944 г.

КРЫВЯНЧУК Рыгор Кузьміч, н. у 1900, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

КРЫВЯНЧУК Ціхан Яфімавіч, н. у 1910, загінуў у 1942.

ЛАЗОВІК Іван Васільевіч, н. у 1912, загінуў у 1942.

ЛАЗОВІК Іван Сцяпанавіч, н. у 1910, гв. рад. 221-га гв. сп 77-й гв. Чарнігаўскай сд, памёр ад ран 10.6.1944, пахаваны ў в. Радовічы Тужыскага р-на Валыпскай вобл.

ЛАЗОВІК Пётр Мікітавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у 1944.

ЛАЗОВІК Уладзімір Рыгоравіч, н. у 1917, загінуў у 1941.

ЛАЗОВІК Ульян Нікіфаравіч, н. у 1918, рад. 1-га сбн.

ЛАЗОВІК Фёдар Васільевіч, н. у 1914, прапаў без вестак у 1941.

ЛЯВОНЕНКА Павел Антонавіч, н. у 1900, рад. мінамётчык 252-га сп 70-й сд, загінуў 26.6.1944, пахаваны ў г. Горкі Магілёўскай вобл.

ЛЯВОНЕНКА Фёдар Раманавіч, н. у 1914, прапаў без вестак у лістападзе 1944.

МІХАЛЕНКА Васіль Ігнатавіч, н. у 1909, прапаў без вестак у красавіку 1944.

МІХАЛЕНКА Фёдар Ігнатавіч, н. у 1900, гв. рад., снайпер 221-га гв. сп 77-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 21.7.1944, пахаваны ў с. Высоцк Тужыскага р-на Валынскай вобл.

НІКІЦЕНКА Ульян Міхайлавіч, н. у 1920, рад. 107-га сп 55-й Мазырскай сд, загінуў 16.1.1944, пахаваны ў в. Міхнавічы Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

НІКІЦЕНКА Ціхан Давыдавіч, н. у 1903, рад., сапёр 540-га армейскага ісбн, прапаў без вестак 2.7.1942.

ПАДДУБНЫ Пётр Канстанцінавіч, н. у 1897, рад., прапаў без вестак у снежні 1943.

ПРЫХОДЗЬКА Аляксей Іванавіч, н. у 1912, прапаў без вестак у 1945.

ПРЫХОДЗЬКА Аляксей Пятровіч, н. у 1905, гв. мал. сярж. 221-га гв. сп 77-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 9.1.1944, пахаваны ў в. Буда Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

РАМАНАВЕЦ Васіль Аляксеевіч, н. у 1924, прапаў без вестак у 1944.

РАМАНАВЕЦ Міхаіл Дзмітрыевіч, рад. 1183-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, загінуў 13.1.1944, пахаваны ў г. Калінкавічы Гомельскай вобл.

РАМАНАВЕЦ Пётр Фёдаравіч, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

САМОЙЛЕНКА Лаўрэн Сцяпанавіч, н. у 1907, гв. рад., аўтаматчык 221-га гв. сп 77-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 6.1.1944, пахаваны ў г. Калінкавічы Гомельскай вобл.

СУШЧАНКА Васіль Сяргеевіч, н. у 1919, прапаў без вестак у верасні 1944.

СУШЧАНКА Іван Кірылавіч, н. у 1913, рад. 470-га сп 194-й Рэчыцкай сд, загінуў 24.2.1945, пахаваны каля г. Браўнсберг, былая Усходняя Прусія.

СУШЧАНКА Піліп Кірылавіч, н. у 1910, рад., сапёр 371-га сп 130-й сд, памёр ад ран 11.1.1915 у АМСБ-122, пахаваны ў г. Несцераў Калінінградскай вобл.

СУШЧАНКА Прохар Сяргеевіч, н. у 1910, прапаў без вестак у 1941.

СУШЧАНКА Ульян Іванавіч, н. у 1903, загінуў у красавіку 1944.

ФЕДАРЭНКА Рыгор Мінавіч, н. у 1914, рад., артылерыст 321-га сп 15-й ордэна Леніна Сіваншскай сд, памёр ад ран 13.1.1944, пахаваны каля ст. Нахаў Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

А. К. Хвошчанка

ХВОШЧАНКА Аляксандр Кірылавіч, н. у 1921, памёр ад ран 20.11.1944.

ХВОШЧАНКА Аляксей Васільевіч, н. у 1905, рад., загінуў у красавіку 1945 пад Кёнігсбергам.

ХВОШЧАНКА Андрэй Кірылавіч, гв. рад. 221-га гв. сп 77-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 26.1.1944 каля воз. Дзікае Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

ЦЯРЭШЧАНКА Пракоп Андрэевіч, н. у 1921, лейт., лётчык, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ПАСЁЛАК МАЙСК

БАБКО Мікалай Міхайлавіч, н. у 1915, гв. рад., нумар бронетранспарцёра 25-га гв. сп 6-й гв. сд, прапаў без вестак 26.8.1944.

БАБКО Станіслаў Канстанцінавіч, н. у 1922, загінуў у 1942.

ЛАСІЦА Васіль Цярэнцьевіч, н. у 1914, загінуў у 1943.

ЛАСІЦА Павел Рыгоравіч, н. у 1910, прапаў без вестак у 1941.

ЛАСІЦА Сямён Цярэнцьевіч, н. у 1918, прапаў без вестак 21.7.1944.

С. К. Бабко

С. Ц. Ласіца

ЛАСІЦА Фёдар Ціханавіч, н. у 1914, прапаў без вестак у 1941.

ХВОСТ Аляксандр Яўціхіевіч, н. у 1921, рад., загінуў 10.7.1941.

ХВОСТ Іван Адамавіч, н. у 1902, загінуў у 1943.

ХВОСТ Карп Гаўрылавіч, н. у 1896, загінуў у 1941.

ХВОСТ Мікіта Кірылавіч, н. у 1909, прапаў без вестак у 1941.

ХВОСТ Павел Рыгоравіч, н. у 1920, загінуў у 1941.

ПАСЁЛАК РАГАЗІН

ЛЯВОНЕНКА Аляксандр Цімафеевіч, рад., прапаў без вестак у студзені 1944 у р-не г. Бахчысарай Крымскай вобл.

ШУБЯНОК Восіп Сцяпанавіч, загінуў.

ШУБЯНОК Мінкурэй Сідаравіч, н. у 1913, загінуў у 1941.

ШУБЯНОК Міхаіл Цімафесвіч, н. у 1905, прапаў без вестак у студзені 1944.

ШУБЯНОК Міхаіл Яфімавіч, н. у 1920, мал. лейт., камандзір узвода 77-га сп 80-й сд, загінуў 18.9.1942, пахаваны ў с. Гайтанава Кіраўскага р-на Ленінградскай вобл.

ШУБЯНОК Пётр Яўціхіевіч, н. у 1918, загінуў.

ШУБЯНОК Рыгор Лук'янавіч, н. у 1912, рад. 467-га сп 81-сд, загінуў 9.1.1944, пахаваны ў в. Буда Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ШУБЯНОК Уладзімір Яўціхіевіч, н. у 1921, рад. 519-га сп 81-й сд, загінуў 10.1.1944, пахаваны ў в. Буда Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ШУБЯНОК Яфім Сідаравіч, н. у 1907, гв. рад. 25-га гв. кп 6-й гв. кд, загінуў 22.1.1945, пахаваны ў г. Ольштын, Польшча.

БЫЛЫ ГДЗЕНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ГДЗЕНЬ

АТРОШЧАНКА Аляксандр Уладзіміравіч, н. у 1918, рад., прапаў без вестак у сакавіку 1944.

АТРОШЧАНКА Андрэй Андрэевіч, н. у 1915, рад., загінуў 27.9.1942 каля в. Гайтанава, пахаваны на Сінявінскіх вышынях Кіраўскага р-на Ленінградскай вобл.

АТРОШЧАНКА Васіль Агеевіч, н. у 1919, мал. сярж., камандзір аддзялення 1233-га сп 371-й Віцебскай сд, загінуў 18.10.1944, пахаваны ў п. Бабушкіна Несцераўскага р-на Калінінградскай вобл.

АТРОШЧАНКА Максім Аляксандравіч, н. у 1904, рад., прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

АТРОШЧАНКА Мікалай Андрэевіч, н. у 1919, рад., сапёр 296-га сп 13-й сд (5-й ад РГК), загінуў 30.8.1944, пахаваны на левым беразе р. Вуолка, Карэльскі перашыек.

АТРОШЧАНКА Мікіта Андрэевіч, н. у 1919, прапаў без вестак у 1945.

АТРОШЧАНКА Міна Уладзіміравіч, загінуў.

АТРОШЧАНКА Міхаіл Аляксандравіч, н. у 1906, рад., загінуў 3.8.1943.

АТРОШЧАНКА Сцяпан Іванавіч, н. у 1913, рад., прапаў без вестак у 1941.

АТРОШЧАНКА Уладзімір Піліпавіч, н. у 1891, рад., прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

АТРОШЧАНКА Яўген Агеевіч, н. у 1913, рад., прапаў без вестак у 1943.

БАЛЮКА Рыгор Сямёнавіч, н. у 1903, рад., памёр ад ран 10.2.1945 у ХППШ-247, пахаваны ў г. Глейвіц Тукумскага павета, Латвія.

БАЛЮКА Сяргей Сямёнавіч, н. у 1907, загінуў.

ГЕРАШЧАНКА Іван Пятровіч, н. у 1918, прапаў без вестак у 1941.

ГРЫЦАНОК Аляксей Логвінавіч, н. у 1905, прапаў без вестак у 1946.

ГРЫЦАНОК Андрэй Карпавіч, загінуў у жніўні 1944.

ГРЫЦАНОК Іван Мікалаевіч, н. у 1908, старшына, камандзір аддзялення 112-й Рыльска-Карачеўскай сд, загінуў 4.4.1945, пахаваны ў с. Нейкрых у Сілезіі, Польшча.

ГРЫЦАНОК Іван Сямёнавіч, н. у 1925, рад., прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ГРЫЦАНОК Мікалай Логвінавіч, н. у 1925, рад. 277-й сд, загінуў 25.3.1944, пахаваны ў с. Дрыбіна Віцебскай вобл.

ГРЫЦАНОК Пётр Сямёнавіч, загінуў.

ГРЫЦАНОК Сцяпан Міхайлавіч, н. у 1925, рад., загінуў.

ЖОРАЎ Васіль Сямёнавіч, н. у 1901, рад., прапаў без вестак у студзені 1945.

ЖОРАЎ Мікалай Васільевіч, н. у 1920, у 1942—1943 партызан, з восені 1943 — у Чырвонай Арміі, рад., памёр ад ран 14.12.1943 у ХППШ-5191, пахаваны ў с. Хрысцінаўка Народзіцкага р-на Жытомірскай вобл.

ЖЫБЕР Іван Нікадзімавіч, н. у 1923, рад. Роты аўтаматчыкаў 959-га сп 309-й Піроцінскай сд, загінуў 1.11.1944, пахаваны ў в. Петр-Падлозы Лагаўскага павета, Польшча.

КАПЧАР Андрэй Антонавіч, н. у 1914, рад., прапаў без вестак у снежні 1944.

КІЧКАР Андрэй Паўлавіч, н. у 1918, загінуў.

КІЧКАР Рыгор Міхайлавіч, н. у 1910, рад. 421-га сп 119-й сд, загінуў 4.7.1944, пахаваны ў в. Баравуха Полацкага р-на Віцебскай вобл.

КІЧКАР Фёдар Паўлавіч, н. у 1920, прапаў без вестак у 1941.

КЛІМЕНКА Пётр Уладзіміравіч, н. у 1902, рад. 516-га сп 107-й Крамянецкай сд, прапаў без вестак 18.1.1945.

КЛІМЯНОК Аляксей Карнеевіч, н. у 1904, рад., прапаў без вестак у маі 1944.

КЛІМЯНОК Васіль Карнеевіч, н. у 1912, сярж., наводчык 584-га сп 199-й Смаленскай сд, загінуў 1.3.1945, пахаваны ў в. Альшыні, каля г. Чэрск, Польшча.

КЛІМЯНОК Іван Уладзіміравіч, н. у 1912, рад., загінуў.

КЛІМЯНОК Мікалай Аляксеевіч, н. у 1918,

ст. лейт., камандзір штабной роты 789-га асобнага б-на сувязі 346-й сд, прапаў без вестак 21.7.1942.

КЛІМЯНОК Міхаіл Карнеевіч, н. у 1920, памёр у нямецкім палоне 29.1.1942.

КЛІМЯНОК Пётр Уладзіміравіч, н. у 1902, рад. 979-га сп 253-й Калінкавіцкай сд, загінуў 2.5.1945, пахаваны ў г. Берлін.

КЛІМЯНОК Фёдар Сяргеевіч, н. у 1919, прапаў без вестак у красавіку 1944.

КОЗЕЛ Андрэй Сямёнавіч, н. у 1924, рад., прапаў без вестак у 1944.

КОЗЕЛ Андрэй Юр'евіч, н. у 1920, прапаў без вестак у 1941.

КОЗЕЛ Антон Васільевіч, н. у 1914, рад. 204-га запаснога сп, памёр ад ран 8.4.1944 у ХППШ-5156, пахаваны ў г. Шапятоўка Хмяльніцкай вобл.

КОЗЕЛ Антон Паўлавіч, н. у 1912, рад., прапаў без вестак у лістападзе 1944.

КОЗЕЛ Васіль Аляксандравіч, н. у 1910, рад., прапаў без вестак у снежні 1941.

КОЗЕЛ Васіль Андрэевіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

КОЗЕЛ Васіль Іванавіч, прапаў без вестак у лістападзе 1944.

КОЗЕЛ Іван Антонавіч, н. у 1919, прапаў без вестак у маі 1944.

КОЗЕЛ Іван Даямідавіч, н. у 1909, рад., загінуў 28.8.1941 у нямецкім канцлагеры ў Фінляндыі.

КОЗЕЛ Мікалай Іванавіч, н. у 1922, прапаў без вестак у 1943.

КОЗЕЛ Міхаіл Трафімавіч, н. у 1915, рад., прапаў без вестак у сакавіку 1944.

КОЗЕЛ Міхаіл Цярэнцьевіч, н. у 1909, рад., прапаў без вестак у красавіку 1944.

КОЗЕЛ Сямён Іванавіч, н. у 1927, рад., прапаў без вестак у 1945.

КОЗЕЛ Трафім Сільвестравіч, н. у 1896, загінуў.

КУЛЕШ Давыд Ціханавіч, н. у 1909, рад. 332-га Самборскага сп 241-й Віннiцкай сд, загінуў 20.11.1944, пахаваны ў с. Красна Паляна Свідніцкага р-на Прэшаўскай вобл., Славакія.

ЛЕЎЧАНКА Мікалай Фёдаравіч, н. у 1915, рад. шр 730-га сп 204-й сд, загінуў 1.8.1944, пахаваны ў г. Пандэліс Ракішанскага р-на, Літва.

ЛЕЎЧАНКА Міхаіл Федасеевіч, н. у 1910, рад. 21-й мсд, прапаў без вестак 17.9.1941 у р-не н. п. Баярка Кіеўскай вобл.

ЛЕЎЧАНКА Пааел Пятровіч, н. у 1919, рад. 84-га ап, прапаў без вестак у жніўні 1941.

МАКСІМЕНКА Аляксей Сцяпанавіч, н. у 1912, рад., загінуў 6.9.1941.

МАКСІМЕНКА Іван Аляксандравіч, н. у 1903, рад., прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

МАКСІМЕНКА Іван Дзмітрыевіч, сярж., загінуў 21.11.1944, пахаваны на Нікрацкіх воінскіх могілках Кулдзігскага р-на, Латвія.

МАКСІМЕНКА Іван Ільіч, н. у 1910, рад. 507-га сп 148-й Чарнігаўскай сд, загінуў 4.3.1944, пахаваны ў г. Шапятоўка Хмяльніцкай вобл.

МАКСІМЕНКА Сцяпан Сцяпанавіч, н. у 1905, рад., аўтаматчык 507-га сп 148-й Чарнігаўскай сд, загінуў 12.11.1943, пахаваны ў в. Чайкаўка Радамышльскага р-на Жытомірскай вобл.

МАКУТА Сцяпан Мікалаевіч, н. у 1918, прапаў без вестак у 1942.

МАЛЬЧАНКА Мікалай Юр'евіч, н. у 1918, загінуў.

МАЛЬЧАНКА Сямён Сямёнавіч, н. у 1920, прапаў без вестак у красавіку 1944.

МАЛЬЧАНКА Сямён Уладзіміравіч, н. у 1893, рад. 1132-га сп 336-й сд, загінуў 23.11.1943, пахаваны ў с. Садовае Карастышаўскага р-на Жытомірскай вобл.

МАЛЬЧАНКА Сяргей Пятровіч, н. у 1911, рад., прапаў без вестак у красавіку 1944.

МАЦАПУРА Васіль Барысавіч, н. у 1904, рад. 24-й Бярдзічаўскай сд, загінуў 23.10.1944.

МАЦАПУРА Восіп Канстанцінавіч, н. у 1908, рад., прапаў без вестак у красавіку 1944.

МАЦАПУРА Іван Кузьміч, н. у 1905, рад. 941-га сп, загінуў 17.6.1944, пахаваны ў м. Лелсліла Ленінградскай вобл.

МАЦАПУРА Іван Мікалаевіч, н. у 1918, загінуў.

МАЦАПУРА Іван Пятровіч, н. у 1920, памёр ад ран 21.4.1944, пахаваны ў г. Сімферопаль.

МАЦАПУРА Іван Савельевіч, н. у 1919, прапаў без вестак у 1943.

МАЦАПУРА Іван Сцяпанавіч, н. у 1900, рад., прапаў без вестак у сакавіку 1944.

МАЦАПУРА Іван Яфрэмавіч, н. у 1918, загінуў.

МАЦАПУРА Мікалай Фёдаравіч, н. у 1925, рад., прапаў без вестак у 1943.

МАЦАПУРА Міхаіл Піліпавіч, н. у 1920, прапаў без вестак у красавіку 1944.

МАЦАПУРА Міхаіл Сцяпанавіч, н. у 1921, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

МАЦАПУРА Пётр Самуілавіч, н. у 1894, рад. 188-га сп 106-й сд, загінуў 22.3.1944 у в. Халопічы, пахаваны ў в. Аляксандраўка Лакачынскага р-на Валынскай вобл.

МАЦАПУРА Пётр Сямёнавіч, н. у 1915, лейт., камандзір артбатарэі, прапаў без вестак у красавіку 1944.

МАЦАПУРА Піліп Ігнатавіч, н. у 1920, загінуў 22.11.1944 у р-не с. Мелені Антамірскай вобл., Чэхаславакія.

МАЦАПУРА Рыгор Барысавіч, н. у 1908, рад., ездавы 507-га сп 148-й Чарнігаўскай сд, памёр ад ран 4.2.1945 у АМСБ-199, пахаваны ў с. Вопчыцэ Рыбінскага павета Шлёнскага ваяводства, Польшча.

МАЦАПУРА Рыгор Савельевіч, н. у 1920, старшына 80-й сбр, памёр ад ран 10.5.1942, пахаваны на ст. Лоўхі Кіраўскай чыгункі.

МАЦАПУРА Савелій Сяргеевіч, н. у 1896, загінуў.

МАЦАПУРА Сцяпан Дзмітрыевіч, н. у 1919, рад., прапаў без вестак у сакавіку 1944.

МАЦАПУРА Сцяпан Іванавіч, н. у 1914, старшына, камандзір узвода 1321-га сп 415-й Калінкавіцкай сд, памёр ад ран 30.8.1944 у ХППШ-5141, пахаваны ў г. Кобрын Брэсцкай вобл.

МАЦАПУРА Фёдар Канстанцінавіч, н. у 1909, рад., прапаў без вестак у красавіку 1944.

МЕЛЬНІЧЭНКА Мікалай Юр'евіч, н. у 1922, прапаў без вестак у снежні 1943.

МІШЧАНКА Іван Фёдаравіч, н. у 1913, рад., прапаў без вестак у красавіку 1944.

МІШЧАНКА Рыгор Фёдаравіч, н. у 1917, загінуў.

МІШЧАНКА Сяргей Іванавіч, н. у 1910, загінуў.

МІШЧАНКА Яўген Пятровіч, н. у 1918, загінуў.

ПАГАРЭЛАЎ Дзмітрый Максімавіч, рад. 310-га сп 8-й сд, загінуў 13.11.1943, пахаваны ў с. Забары Чарнобыльскага р-на Кіеўскай вобл.

ПУЗЫРЫНА Восіп Лявонавіч, н. у 1902, рад., прапаў без вестак у 1943.

ПУЗЫРЫНА Іван Лявонавіч, н. у 1907, прапаў без вестак у 1944.

ПУЗЫРЫНА Міхаіл Лявонавіч, н. у 1914, рад., прапаў без вестак у 1944.

ПУЗЫРЫНА Яўген Мікалаевіч, н. у 1905, яфр., гарматны нумар 1-га дывізіёна 87-га гв. ап 39-й гв. Барвенкаўскай сд, загінуў 27.1.1945, пахаваны ў с. Левіца каля г. Познань, Польшча.

РОЙ Яўген Васільевіч, н. у 1915, сярж., камандзір разліку 248-й сд, памёр ад ран 7.4.1945, у ХППШ-4167, пахаваны ў г. Найдам, Германія.

САМОЙЛЕНКА Андрэй Мітрафанавіч, н. у 1905, рад. 496-га сп 148-й Чарнігаўскай сд, памёр ад ран 10.12.1943, пахаваны ў г. Візня Радамышльскага р-на Жытомірскай вобл.

САМОЙЛЕНКА Васіль Якаўлевіч, н. у 1903, рад., прапаў без вестак у сакавіку 1944.

САМОЙЛЕНКА Восіп Лазаравіч, н. у 1897, рад. 1323-га сп 415-й Мазырскай сд, загінуў 8.3.1945, пахаваны ў г. Старград-Штэцінскі, Польшча.

САМОЙЛЕНКА Іван Якаўлевіч, н. у 1909, рад., загінуў 30.4.1942, пахаваны ў в. Рамушава Стараруского р-на Ленінградскай вобл.

САМОЙЛЕНКА Міна Яфімавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у 1944.

САМОЙЛЕНКА Міхаіл Іпалітавіч, н. у 1909, рад., прапаў без вестак.

САМОЙЛЕНКА Пётр Германавіч, н. у 1909, рад., прапаў без вестак.

САМОЙЛЕНКА Пётр Якаўлевіч, н. у 1912, рад. 507-га сп 148-й Чарнігаўскай сд, загінуў 15.3.1944, пахаваны ў с. Боркі-Велькі Цярнопальскага р-на.

СВІРЫДЗЕНКА Мікалай Андрэевіч, н. у 1919, рад. 3-га асбн 496-га сп 148-й Чарнігаўскай сд, загінуў 16.7.1944, пахаваны ў г. п. Заложцы Цярнопальскай вобл.

СІДАРЭНКА Майсей Навумавіч, н. у 1911, гв. рад., памёр ад ран 16.1.1945, пахаваны ў в. Ракашэнш пад Будапештам, Венгрыя.

СІДАРЭНКА Міхаіл Сцяпанавіч, н. у 1921, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ЦІШЧАНКА Максім Ільіч, н. у 1911, прапаў без вестак 1.8.1942.

ШПЕТНЫ Андрэй Антонавіч, н. у 1916, прапаў без вестак у 1943.

ШПЕТНЫ Барыс Іванавіч, н. у 1909, рад. 1185-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, прапаў без вестак 30.7.1944.

ШПЕТНЫ Васіль Васільевіч, н. у 1908, рад., прапаў без вестак у 1943.

ШПЕТНЫ Васіль Уладзіміравіч, н. у 1907, рад. 340-га сп 286-й сд, загінуў 31.3.1944, пахаваны ў в. Анісімава Пскоўскага р-на.

ШПЕТНЫ Емяльяш Савельевіч, н. у 1911, рад., прапаў без вестак у 1943.

ШПЕТНЫ Захар Ільіч, н. у 1914, прапаў без вестак у 1944.

ШПЕТНЫ Іван Мікалаевіч, загінуў.

ШПЕТНЫ Іван Фёдаравіч, н. у 1922, загінуў.

ШПЕТНЫ Мікалай Фёдаравіч, н. у 1920, ст. сярж., камандзір гарматы 378-й сд, памёр ад ран 16.8.1943, пахаваны на ст. Жыхарава Кіраўскага р-на Ленінградскай вобл.

ШПЕТНЫ Мітрафан Уладзіміравіч, н. у 1910, рад. 307-га сп 61-й Нікапальскай сд, прапаў без вестак 13.11.1943 у р-не в. Чаравач Чарнобыльскага р-на Кіеўскай вобл.

ШПЕТНЫ Міхаіл Іванавіч, н. у 1920, загінуў.

ШПЕТНЫ Міхаіл Ільіч, н. у 1918, прапаў без вестак у сакавіку 1945.

ШПЕТНЫ Міхаіл Мікалаевіч, н. у 1919, прапаў без вестак у лістападзе 1943.

ШПЕТНЫ Павел Іванавіч, Герой Савецкага Саюза. (Гл. артыкул на с. 291.)

ШПЕТНЫ Пётр Антонавіч, н. у 1901, прапаў без вестак у снежні 1943.

ШПЕТНЫ Пётр Міхайлавіч, н. у 1925, прапаў без вестак у 1945.

ШПЕТНЫ Пётр Пятровіч (Паўлавіч), н. у 1913, рад., разведчык 919-га сп 251-га сд, загінуў 27.6.1944, пахаваны ў в. Плісы Бешанковіцкага р-на Віцебскай вобл.

ШПЕТНЫ Платон Емяльянавіч, н. у 1915, рад. 817-га сп 239-й Харкаўскай сд, загінуў 10.2.1944, пахаваны ў с. Пясчанка Наўгародскага р-на.

ШПЕТНЫ Рыгор Іванавіч, н. у 1916, рад. 151-га сп 8-й сд, загінуў 27.11.1943, пахаваны на х. Бехі Карасценьскага р-на Жытомірскай вобл.

ШПЕТНЫ Сцяпан Міхайлавіч, н. у 1913, прапаў без вестак у лістападзе 1943.

ШПЕТНЫ Сцяпан Якаўлевіч, н. у 1903, гв. рад. 29-га гв. сп 12-й гв. сд, загінуў 24.2.1943, пахаваны ў в. Гарадзішча Болхаўскага р-на Арлоўскай вобл.

ШПЕТНЫ Фёдар Сямёнавіч, н. у 1906, прапаў без вестак у 1941.

ШПЕТНЫ Якаў Кандратавіч, н. у 1914, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ШУЛЬГА Апанас Захаравіч, н. у 1922, мал. сярж., прапаў без вестак 3.7.1942.

ШУЛЬГА Іван Апанасавіч, н. у 1922, мал. сярж., камандзір аддзялення 135-га гап РГК, прапаў без вестак 3.7.1942 каля пераезда праз р. Аскол.

ШУЛЬГА Іван Васільевіч, н. у 1909, рад. 32-га матацыклетнага палка 34-й мсбр, прапаў без

вестак 24.5.1942 у р-не х. Бязбожнае Валчанскага р-на Харкаўскай вобл.

ШУЛЬГА Іван Герасімавіч, н. у 1907, рад., прапаў без вестак у красавіку 1944.

ШУЛЬГА Іван Міронавіч, н. у 1901, рад. 869-га сп 271-й Горлаўскай сд, прапаў без вестак 1.10.1944 каля г. Воля-Міхава Самокскага павета, Польшча.

ШУЛЬГА Куźьма Мінавіч, н. у 1896, рад., прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ШУЛЬГА Мікалай Апанасавіч, н. у 1924, рад. 388-га сп 42-й сд, памёр ад ран 16.8.1944 у АМСБ-224, пахаваны ў в. Крабяліцы Сандамірскага ваяводства, Польшча.

ШУЛЬГА Мітрафан Аляксандравіч, н. у 1914, прапаў без вестак у маі 1944.

ШУЛЬГА Міхаіл Ільіч, н. у 1926, рад., наводчык мінамёта 628-га Гродзенскага сп 174-й Барысаўскай сд, загінуў 8.2.1945, пахаваны ў в. Петэрсхагенс, р-н Гурава-Ідавецке Алыштынскага ваяводства, Польшча.

ШУЛЬГА Пётр Емяльянавіч, н. у 1912, рад., загінуў вясной 1942 у канцлагеры ў г. Гомель.

ШУЛЬГА Фёдар Апанасавіч, рад. 307-га сп 61-й Нікапальскай сд, прапаў без вестак 13.11.1943 у р-не в. Чаравач Чарнобыльскага р-на Кіеўскай вобл.

ШЭЙН Іван Іванавіч, рад. 507-га сп 148-й Чарнігаўскай сд, загінуў 10.12.1943, пахаваны ў с. Чайкаўка Радамышльскага р-на Жытомірскай вобл.

ВЁСКА СКАРОДНАЕ

ГЛУШКОЎСКІ Міхаіл Раманавіч, н. у 1901, прапаў без вестак у 1941.

ЖОРАЎ Андрэй Сямёнавіч, н. у 1899, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ЖОРАЎ Яфім Аўрамааіч, н. у 1901, загінуў.

КАВАЛЕНКА Леанід Пятровіч, н. у 1925, загінуў.

ПАСТУХОЎ Міхаіл Паўлавіч, лейт., камандзір узвода, прапаў без вестак у 1941.

ПАТАПЕНКА Пётр Апанасавіч, н. у 1925, прапаў без вестак у 1944.

СУКАЧ Міхаіл Міхайлавіч, н. у 1912, загінуў.

СУКАЧ Фёдар (Пётр) Міхайлавіч, н. у 1910, загінуў.

ЮШЧАНКА Сцяпан Іванавіч, н. у 1902, загінуў.

ЯЎСТРАЦЕНКА Васіль Сямёнавіч, н. у 1900, загінуў.

БЫЛЫ ГЛУХАВІЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ГЛУХАВІЧЫ

АСІПЕНКА Іван Яфімавіч, загінуў.

АСІПЕНКА Пётр Рыгоравіч (Радзівонавіч), н. у 1924, рад., аўтаматчык 930-га сп 256-й сд, загінуў у снежні 1944 у Прыбалтыцы.

Стаялі насмерць...

Это было в декабре 1944 года. Из 204-го запасного стрелкового полка в действующую часть (по выздоровлению после ранения) поступил красноармеец Осипенко Петр Радионович.

Дивизия форсировала реку и закрепилась на правом берегу. Однако противник ввел в бой подкрепления, потеснил наших бойцов и захватил высоту Безымянную. Учитывая, что с этой высоты враг может вести наблюдение за местностью и простреливать ее, командование дивизии решило отбить у гитлеровцев Безымянную. Эту операцию поручили группе автоматчиков в составе одиннадцати человек. В их числе был и Петр Осипенко.

Неожиданно приблизившись с тыла к вражеским позициям, автоматчики открыли огонь и пустили в ход гранаты. В этом бою отличился Петр Осипенко. Высота была взята, противник отступил. Однако затем он начал снова и снова контратаковать. Но автоматчики стояли насмерть и удержали занятый рубеж — высоту.

Н. І. Данілаў,
жыхар в. Пятроўка Самарскай вобл.

АСІПЕНКА Піліп Яфімавіч, загінуў.

АЎДЗЕЕНКА Васіль Мікалаевіч, н. у 1920, загінуў.

АЎДЗЕЕНКА Іван Іларыёнавіч, загінуў.

БАЛОДЗІС Адольф Іпалітавіч, н. у 1925, ст. сярж., камандзір аддзялення 323-га сп 308-й Латышскай сд, загінуў 28.12.1944, пахаваны на х. Вамжы Тукумскага павета, Латвія.

БАНДАРЭНКА Фёдар Андрэевіч, загінуў.

БУДНІК Васіль Ільіч, н. у 1920, рад. 628-га сп (60-га гв. сп 20-й гв. сд), прапаў без вестак 16.2.1942 у р-не в. Ціманцава Ржэўскага р-на Цвярской вобл.

БУДНІК Дзмітрый Ільіч, прапаў без вестак у красавіку 1944.

БУДНІК Іван Ільіч, загінуў.

ВАСІЛЕНКА Фёдар Цітавіч, рад., прапаў без вестак у лютым 1945.

ВІНІЧЭНКА Васіль Іванавіч, н. у 1921, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ГАЙДАШ Андрэй Іваиавіч, мал. лейт., камандзір аддзялення 346-га сп 63-й Віцебскай сд, прапаў без вестак 4.7.1942.

ГАЙДАШ Дзям'ян Рыгоравіч, н. у 1904, рад., прапаў без вестак у красавіку 1944.

ГАЙДАШ Іван Сафронавіч, н. у 1911, рад., загінуў у 1942 у Брынскіх лясах.

ГАЙДАШ Рыгор Сафронавіч, н. у 1917, курсант Арлоўскага ваеннага вучыліщча, загінуў у 1941 падчас бамбёжкі г. Арол.

ГАЙДАШ Сцяпан Іванавіч, загінуў.

ГАЙДАШ Фёдар Іванавіч, прапаў без вестак у чэрвені 1944.

ГАЙДАШ Якаў Восіпавіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ГЕРАСІМОВІЧ Аляксандр Лук'янавіч, н. у 1921, рад. 410-га сп 81-га сд, загінуў 10.1.1944, пахаваны ў в. Буда Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ДЗЕДЗЕНКА Астап Мітрафанавіч, н. у 1908, рад. 519-га сп 81-й Калінкавіцкай сд, загінуў 4.2.1944, пахаваны ў в. Гарадзішча Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

ДЗЕДЗЕНКА Лявон Васільевіч, н. у 1911, рад., павозачны 216-га сп 76-й Ельнянскай сд, загінуў 18.4.1945, пахаваны ў в. Гейзенберг, Германія.

ДЗЕДЗЕНКА Яўген Іванавіч, н. у 1912, нам. палітрука, артылерыст, прапаў без вестак у ліпені 1943 на Курскай дузе.

ДЗЕМІДЗЕНКА Уладзімір Іванавіч, н. у 1918, рад., прапаў без вестак у чэрвені 1944.

ДЗЯЛЕЦ Аляксандр Антонавіч, н. у 1921, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ДУШКО Іван Сцяпанавіч, н. у 1914, прапаў без вестак у 1941.

ДУШКО Міхаіл Сцяпанавіч, н. у 1918, рад. 1183-га сп 356-й сд, загінуў 10.1.1944, пахаваны ў в. М. Аўцюкі Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ДУШКО Уладзімір Алістратавіч, н. у 1918, загінуў.

ДУШКО Фёдар Усцінавіч, н. у 1911, рад. 531-га сп 164-й сд, прапаў без вестак у жніўні 1942.

А. А. Дзялец

І. С. Душко

ЖЫРАНОК Рыгор Андрэсвіч, н. у 1921, прапаў без вестак у лютым 1944.

ЗАРАНІК Барыс Апанасавіч, н. у 1905, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ЗАРАНІК Васіль Аўрамавіч, н. у 1920, ст. сярж., камандзір аддзялення, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ЗАРАНІК Мікалай Іванавіч, н. у 1924, загінуў.

ЗАРАНІК Міхаіл Пятровіч, загінуў.

ЗУБЕЦ Васіль Харытонавіч, н. у 1899, рад., прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ІВАНОЎ Сямён Іванавіч, загінуў.

ІГНАЦЕНКА Іван Мікалаевіч, н. у 1912, рад. 171-га сп 182-й сд, загінуў 5.3.1943, пахаваны ў в. Пяшно Старарускага р-на Наўгародскай вобл.

ІГНАЦЕНКА Павел Цімафеевіч, н. у 1897, рад., памёр 5.11.1942 у нямецкім канцлагеры.

ІГНАЦЕНКА Сяргей Цімафеевіч, н. у 1908, рад. 5-й ср 771-га сп 137-й сд, загінуў 21.10.1944, пахаваны ў в. Магнушаў-Малы Варшаўскага ваяводства, Польшча.

КАБАНЧУК Якаў Васільевіч, н. у 1908, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

КАВАЛЕНКА Адам Сцяпанавіч, рад., памёр 25.11.1941 у нямецкім канцлагеры.

КАЛАТУША Мікіта Трафімавіч, н. у. 1907, рад. 1183-га сп 356-й сд, памёр ад ран 5.11.1944 у ХППШ-126, пахаваны на Прыекульскіх ваенных могілках, Латвія.

КАЛАТУША Назар Трафімавіч, рад. 410-га сп 81-й сд, загінуў 10.1.1944, пахаваны ў в. Буда Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

КАЦУБА Васіль Фёдаравіч, н. у 1913, рад. 321-га сп 15-й ордэна Леніна Сівашскай сд, загінуў 20.4.1945, пахаваны ў с. Метцын, каля г. Шылерсдорф, Германія.

КІСЛОЎ Іван Мартынавіч, н. у 1905, рад., прапаў без вестак у 1941.

КІСЛОЎ Пётр Мартынавіч, н. у 1900, рад. 1174-га сп 348-й Бабруйскай сд, загінуў 9.8.1944, пахаваны ў в. Чапліна Кваразінскага павета Беластоцкага ваяводства, Польшча.

КІСЛОЎ Сцяпан Мартынавіч, н. у 1909, рад., прапаў без вестак у 1941.

М. С. Душко

В. Х. Зубец

І. М. Кіслоў

С. М. Кіслоў

КОВАЛЬ Іван Пятровіч, н. у 1902, прапаў без вестак у 1941.

КОВАЛЬ Цімафей Акімавіч, н. у 1904, загінуў.

КОНЧЫЦ Пётр Віксенцьевіч, н. у 1898, ст. палітрук, прапаў без вестак у 1941 каля г. Арол.

КУЦЕНКА Пётр Сяргеевіч, памёр ад хваробы 20.5.1947, пахаваны ў г. Гале, Германія.

КУЦЕНКА Якаў Фаміч, загінуў.

МАЗУРЧЫК Рыгор Фёдаравіч, н. у 1925, рад. 89-га сп 23-й сд, загінуў 24.3.1944, пахаваны ў в. Азяраны Жыткавіцкага р-на Гомельскай вобл.

МАІСЕЕНКА Андрэй Данілавіч, загінуў.

МАІСЕЕНКА Андрэй Іванавіч, загінуў.

МАІСЕЕНКА Барыс Конанавіч, н. у 1909, прапаў без вестак у 1944.

МАІСЕЕНКА Дзмітрый Іванавіч, н. у 1905, рад. 458-га сп 78-й Запарожскай сд, загінуў 14.1.1944, пахаваны ў с. Цімафееўка Невельскага р-на Пскоўскай вобл.

МАІСЕЕНКА Ілья Васільевіч, н. у 1901, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

МАІСЕЕНКА Міхаіл Данілавіч, рад. 107-га сп 55-й сд, загінуў 13.1.1944, пахаваны ў в. Глухавічы.

МАІСЕЕНКА Міхаіл Паўлавіч, н. у 1921, гв. ст. сярж. 30-га гв. сп 8-й гв. сд, загінуў 25.11.1944, пахаваны ў г. Аўцэ Добелескага р-на, Латвія.

МАІСЕЕНКА Павел Іванавіч, н. у 1921, рад. 1285-га сп 369-й сд, загінуў 22.4.1945.

МАІСЕЕНКА Пётр Льаовіч, рад. 1183-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, загінуў 18.1.1944, пахаваны ў в. Якімавічы Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

МАІСЕЕНКА Рыгор Іванавіч, н. у 1905, рад., памёр ад ран 11.1.1944, пахаваны ў в. Защчэб'е Рэчыцкага р-на Гомельскай вобл.

МАІСЕЕНКА Рыгор Конанавіч, н. у 1914, прапаў без вестак у лютым 1945.

МАІСЕЕНКА Фёдар Іванавіч, загінуў.

МАІСЕЕНКА Фёдар Паўлавіч, н. у 1919, прапаў без вестак у лістападзе 1941.

МАРТЫНЕНКА Пётр Ёнавіч, рад. 1183-га сп 356-й сд, загінуў 10.1.1944, пахаваны ў в. М. Аўпюкі Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

МАРТЫНЕНКА Фёдар Захаравіч, загінуў.

МЕЛЬНІЧЭНКА Міхаіл Мацвеевіч, н. у 1911, прапаў без вестак у снежні 1943.

МІРОНЕНКА Андрэй Алістратавіч, н. у 1916, сярж., камандзір аддзялення, загінуў 8.9.1942, пахаваны ў в. Арлоўка Дубаўскага р-на Валгаградскай вобл.

МІШЧУР Ігнат Пятровіч, н. у 1896, рад. 49-га сп 50-й сд, памёр ад ран 2.1.1945 у ЭШ-1078, пахаваны ў в. Шанцы, каля г. Каўнас, Літва.

ПАЎЛЮЧЭНКА Іван Максімавіч, н. у 1924, гв. рад. 342-га гв. сп 121-й гв. сд, загінуў 19.4.1944, пахаваны ў с. Грос-Кельцыт, Германія.

ПАЎЛЮЧЭНКА Мікіта Рыгоравіч, загінуў.

ПАЎЛЮЧЭНКА Ульян Васільевіч, н. у 1924, ст. сярж., камандзір аддзялення 220-га сп 4-й Бежыцкай сд, загінуў 19.4.1945, пахаваны ў в. Альм-Маліж Франкфуртскай акругі Брандэнбургскай воласці, Германія.

ПРОЦКА Ісак Арцёмавіч, н. у 1903, рад., прапаў без вестак у красавіку 1944.

ПЯТРЭНКА Аляксандр Дзянісавіч, н. у 1926, рад., курсант асобнага вучэбнага б-на 162-й сд, загінуў 23.4.1945 у Берлінскай наступальнай аперацыі, пахаваны каля г. Глёзаў, Германія.

З пісьма баявога таварыша А. Д. Пятранкі яго сястры

Поздравляю вас с победой и сообщаю вам печальную весть: ваш брат Александр погиб смертью храбрых в последнем бою 23.4.1945 г. Я понимаю, вам трудно перенести такую утрату. Мне и самому нелегко, так как Александр был моим другом. Надеюсь, мы разделим эту утрату вместе, пишите мне письма. Высылаю вам вашу фотокарточку, подумал, что на ней кровь Александра и вам она будет дороже.

С приветом к вам неизвестный вам
друг *Иван*

ПЯТРЭНКА Валянцін Радзівонавіч, загінуў.

ПЯТРЭНКА Васіль Кірылавіч, н. у 1921, памёр ад ран у красавіку 1945 у г. Кёнігсберг.

ПЯТРЭНКА Іван Ізыч, загінуў.

ПЯТРЭНКА Іван Міхайлавіч, н. у 1925, гв. рад., аўтаматчык разведузвода роты ўпраўлення 3-й гв. тбр, загінуў 25.2.1945, пахаваны ў п. Бішаўсвельдэ, Польшча.

ПЯТРЭНКА Іван Пархомавіч, загінуў.

ПЯТРЭНКА Канстанцін Ігнатавіч, загінуў.

ПЯТРЭНКА Міхаіл Іваиавіч, н. у 1921, сярж., нам. камандзіра аддзялення 170-й ісбр РГК, загінуў 14.1.1945, пахаваны ў г. Алітус, Літва.

ПЯТРЭНКА Павел Пятровіч, прапаў без вестак у 1944.

П. І. Маісеенка

І. М. Пятрэнка

Ф. М. Шур

М. А. Ялчык

ПЯТРЭНКА Уладзімір Міхайлавіч, н. у 1921, рад. 112-га сп 10-й сд, загінуў 21.8.1941.

РАВУЦКІ Мікіта Іванавіч, н. у 1905, загінуў.

РАВУЦКІ Пётр Рыгоравіч, загінуў.

РАМАНЮК Максім Адамавіч, загінуў.

САДЧАНКА Міхаіл Аляксандравіч.

САДЧАНКА Міхаіл Дзмітрыевіч, н. у 1905, мал. сярж., нам. камандзіра аддзялення 317-га зенап ППА, памёр ад ран 2.2.1943 у ЭШ-317, ПЭП-117, пахаваны ў г. Астрахань.

СНЕЖКА Іван Аўдзеевіч, прапаў без вестак у лютым 1944.

СНЕЖКА Міхаіл Якаўлевіч, н. у 1910, прапаў без вестак у 1941.

СНЕЖКА Рыгор Пятровіч, н. у 1923, рад., загінуў у студзені 1944 пад в. М. Аўшюкі Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

СТАТКЕВІЧ Канстанцін Якаўлевіч, н. у 1911, гв. рад. 237-га гв. сп 76-й гв. сд, загінуў 8.1.1944, пахаваны ў в. Аляксандраўка Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

СЯРГЕЙЧЫК Васіль Рыгоравіч, н. у 1920, загінуў.

СЯРГЕЙЧЫК Рыгор Паўлавіч, н. у 1902, рад., памёр у 1942 у лагеры ваеннапалонных у г. Гомель.

ХАЛЬКО Архіп Львовіч, н. у 1909, лейт., камандзір кропкі 8-га ашбн 1-га Беларускага фронту, загінуў 23.2.1944 у р-не в. Мадора Рагачоўскага р-на Гомельскай вобл.

ШАРЭПА Валянцін Іванавіч, яфр., загінуў у 1943.

ШУР Фёдар Мікалаевіч, н. у 1925, камандзір кулямётнага разліку 47-га сп 15-й ордэна Леніна Сівашскай сд, загінуў 27.11.1944, пахаваны ў с. Слiскі Пултускага павета Варшаўскага ваяводства, Польшча.

ШЧЫРЫ Анатоль Якаўлевіч, н. у 1910, рад. коннага дэю № 34, памёр ад хваробы 10.3.1945, пахаваны ў г. Слуцк Мінскай вобл.

ШЧЫРЫ Мікалай Якаўлевіч, н. у 1905, яфр., артылерыст-наводчык 1183-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, загінуў 29.6.1944 у р-не саўгаса «Агароднікі», каля г. Бабруйск.

ШЫЛЕЦ Іван Германавіч, н. у 1920, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ШЫЛЕЦ Канстанцін Канстанцінавіч, н. у 1905, загінуў.

ШЫЛЕЦ Кузьма Восіпавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у лютым 1944.

ШЫЛЕЦ Мікалай Іванавіч, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ШЫЛЕЦ Міхаіл Пятровіч, н. у 1920, рад. штаба 356-й сд, загінуў 5.10.1941.

ШЫЛЕЦ Міхаіл Усцінавіч, загінуў.

ШЫЛЕЦ Ціхан Рыгоравіч (Піліпавіч), н. у 1907, рад. 1183-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, загінуў 18.1.1944, пахаваны ў г. Калінкавічы Гомельскай вобл.

ЯЖГУНОВІЧ Цімафей Васільевіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЯЛЧЫК Міхаіл Адамавіч, н. у 1910, рад., артылерыст, загінуў 5.5.1945 у г. Берлін.

ЯЛЧЫК Рыгор Іванавіч, н. у 1920, лейт., памёр ад ран зімой 1942 пад Сталінградам.

ЯЛЧЫК Сцяпан Іванавіч, н. у 1920, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ЯЛЧЫК Сцяпан Паўлавіч, рад., прапаў без вестак у красавіку 1944.

ВЁСКА ІЛЫЧЫ

АНДРЭЕНКА Атрох Максімавіч, н. у 1915, загінуў.

АНДРЭЕНКА Мацвей Іванавіч, загінуў.

АНДРЭЕНКА Рыгор Іванавіч, н. у 1922, гв. мал. лейт., камандзір аддзялення 199-га гв. сп 46-й гв. сд, загінуў 3.11.1943 каля с. Парахнова, пахаваны ў с. Бісюрава Невельскага р-на Пскоўскай вобл.

АНДРЭЕНКА Сідар Іванавіч, загінуў 11.10.1944, пахаваны ў с. Барцінінкай Вілкавішскага р-на, Літва.

АНДРЭЕНКА Фёдар Усцінавіч, н. у 1922, яфр. 6-на аўтаматчыкаў 54-й асбр, прапаў без вестак 5.12.1942.

АСТАПЕНКА Андрэй Лаўрэнавіч, загінуў.

Р. І. Андрэенка

АСТАПЕНКА Андрэй Пракопавіч, рад. 107-га сп 55-й сд, загінуў 12.1.1944, пахаваны ў в. Якімавічы Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

АСТАПЕНКА Дзмітрый Арцёмавіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

АСТАПЕНКА Майсей Кірылавіч, загінуў.

АСТАПЕНКА Мікалай Дзмітрыевіч, загінуў.

АСТАПЕНКА Мікалай Сяргеевіч, гв. мал. сярж., аўтаматчык 252-га гв. сп 83-й гв. сд, загінуў 23.12.1943, пахаваны ў в. Пруднікі Гарадоцкага р-на Віцебскай вобл.

АСТАПЕНКА Міхаіл Лаўрэнавіч, н. у 1912, мал. сярж., камандзір аддзялення 875-га сп 158-й сд, загінуў 18.9.1943 у в. Замалічча, пахаваны ў г. Духаўчына Смаленскай вобл.

ГОЛУБ Андрэй Мікалаевіч, н. у 1914, рад. 1181-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, памёр ад ран 29.11.1944, пахаваны ў м. Жыдзінкай, Літва.

ГОЛУБ Рыгор Мікалаевіч, загінуў.

ГОЛУБ Ціхан Кузьміч, загінуў.

ДЗЕМІДЗЕНКА Іван Міхайлавіч, н. у 1921, гв. рад. 234-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 8.1.1944, пахаваны ў в. Аляксандраўка Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ДЗЕМЧАНКА Іван Арцёмавіч, загінуў.

ДЗЕМЧАНКА Іван Фёдаравіч, н. у 1922, ст. сярж., камандзір аддзялення 883-га сп 193-й Дняпроўскай сд, памёр ад ран 14.8.1944, пахаваны ў с. Кжэшаў, каля г. Сокал Варшаўскага ваяводства, Польшча.

ДЗЕМЧАНКА Леў Харытонавіч, загінуў.

ДЗЕМЧАНКА Мацвей Аляксандравіч, н. у 1923, гв. рад. 237-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 6.1.1944, пахаваны ў в. Аляксандраўка Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ДЗЕМЧАНКА Міхаіл Ігнатавіч, н. у 1922, загінуў.

ДЗЕМЧАНКА Савелій Ільіч, н. у 1922, прапаў без вестак у снежні 1941.

ДЗЕМЧАНКА Сямён Васільевіч, загінуў.

ДЗЕМЧАНКА Уладзімір Фёдаравіч, н. у 1926, мал. сярж. 173-га Выбаргскага сп 90-й Ропшынскай сд, загінуў 24.3.1945, пахаваны ў с. Альбрэхт, каля г. Гданьск, Польшча.

ЕМЯЛЬЯНЕНКА Аляксандр Іванавіч, н. у 1925, рад. 89-га сп 23-й сд, загінуў 24.3.1944, пахаваны ў в. Азяраны Жыткавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ЕМЯЛЬЯНЕНКА Макар Яўсейкавіч, загінуў.

ЕМЯЛЬЯНЕНКА Максім Яўсейкавіч, загінуў.

ЕМЯЛЬЯНЕНКА Мацвей Іванавіч, н. у 1921, прапаў без вестак у ліпені 1941.

ЕМЯЛЬЯНЕНКА Міхаіл Яўменавіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ЕМЯЛЬЯНЕНКА Павел Яўсейкавіч, загінуў.

ЕМЯЛЬЯНЕНКА Якаў Іванавіч, н. у 1914, гв. мал. сярж., камандзір разліку 37-га гв. сп 12-й гв. Пінскай сд, загінуў 12.11.1944, пахаваны на Вайнодскіх воінскіх могілках, Латвія.

ЕФІМЕНКА Іван Аляксандравіч, н. у 1911, гв. сярж., камандзір аддзялення 2-й гв. сд 37-й арміі, загінуў 20.7.1942 у р-не станцыі Ліхая Растоўскай вобл.

ЕФІМЕНКА Міхаіл Яўменавіч, н. у 1916, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ЗАРАНІК Васіль Прохаравіч, загінуў.

ЗАРАНІК Радзівон Прохаравіч, загінуў.

КАНДРАЦЕНКА Аляксей Іванавіч, н. у 1919, загінуў.

КУРЛЁНКА Уладзімір Антонавіч, н. у 1909, прапаў без вестак у ліпені 1944.

МАРТЫНЕНКА Дзмітрый Раманавіч, н. у 1924, сярж., камандзір аддзялення 716-га сп 417-й сд, загінуў 14.4.1945, пахаваны ў г. Пераслаўскае Зеленаградскага р-на Калінінградскай вобл.

МАРТЫНЕНКА Мікіта Адамавіч, н. у 1910, рад. 1313-га сп 173-й сд, загінуў 22.10.1944, пахаваны ў в. Нова-Бруд Сувалкаўскага р-на, Польшча.

МАРТЫНЕНКА Мікалай Адамавіч, загінуў.

МАРТЫНЕНКА Раман Адамавіч, н. у 1913, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

МАРТЫНЕНКА Раман Дзмітрыевіч, н. у 1912, загінуў.

МАРТЫНЕНКА Уладзімір Дзмітрыевіч, н. у 1922, рад. 104-га сп 62-й сд, памёр ад ран 17.1.1942, пахаваны на Камінтэрнаўскіх могілках у г. Варонеж.

МАРЧАНКА Павел Дзямідавіч, н. у 1901, прапаў без вестак 15.8.1942.

ПЕВЕНЬ Андрэй Іванавіч, рад. 218-й п/с (1-я гв. сд), памёр ад ран 13.1.1944, пахаваны ў г. Хойнікі Гомельскай вобл.

ПЕВЕНЬ Мацвей Іванавіч, прапаў без вестак у студзені 1944.

ПЕВЕНЬ Павел Андрэевіч, загінуў.

РУБАХА Георгій Савельевіч, н. у 1905, прапаў без вестак у лютым 1944.

РУБАХА Іван Фёдаравіч, загінуў.

РУБАХА Мікалай Дзмітрыевіч, н. у 1917, рад., кулямётчык 1183-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, загінуў 14.1.1944, пахаваны ў г. Калінкавічы Гомельскай вобл.

РУБАХА Міхаіл Аляксандравіч, рад. 1183-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, загінуў 27.1.1944, пахаваны ў в. Якімавічы Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ФЕДАРЭНКА Мікіта Іванавіч, загінуў.

У. Ф. Дземчанка

ЯРАМЧУК Мікалай Пятровіч, н. у 1919, загінуў у 1943.

ЯРАМЧУК Пётр Аляксеевіч, н. у 1926, рад., загінуў 24.1.1945, пахаваны на х. Бірлі Джукстэкскага с/с, Латвія.

ЯРМОЛЕНКА Іван Фёдаравіч, н. у 1915, прапаў без вестак у маі 1945.

ЯРМОЛЕНКА Іван Ціханавіч, н. у 1921, рад. 475-га сп 53-й Новаўкраінскай сд, прапаў без вестак 26.10.1944.

ЯЎСЕЕНКА Ігнат Іванавіч, загінуў.

ЯЎСЕЕНКА Ігнат Уласавіч, загінуў.

ЯЎСЕЕНКА Пётр Васільевіч, н. у 1922, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ЯЎСЕЕНКА Фёдар Васільеаіч, н. у 1918, рад. 1183-га сп 356-й сд, загінуў 9.1.1944, пахаваны ў в. М. Аўцюкі Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ВЁСКА КАЗЯЛУЖЦЫ

АРЦЁМЕНКА Іван Пятровіч, загінуў.

БЕЛЫ Іван Сямёнавіч, загінуў.

БЕЛЫ Павел Фёдаравіч, рад. 1183-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, загінуў 13.1.1944, пахаваны ў г. Калінкавічы Гомельскай вобл.

КАМАНДЗІРЧЫК Аляксандр Сцяпанавіч, загінуў.

КАМАНДЗІРЧЫК Андрэй Андрэевіч, загінуў.

КАМАНДЗІРЧЫК Дэмітрый Данілавіч, загінуў.

КАМАНДЗІРЧЫК Павел Андраевіч, н. у 1900, рад. разліку ПТР 459-га сп 42-й сд, загінуў 27.6.1944, пахаваны ў в. Вешчаўка Бярэзінскага р-на Мінскай вобл.

КАМАНДЗІРЧЫК Павел Дамітрыевіч, загінуў.

КАМАНДЗІРЧЫК Сямён Данілавіч, н. у 1906, прапаў без вестак у красавіку 1944.

КАМАНДЗІРЧЫК Трафім Андрэевіч, рад. 1181-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, загінуў 22.7.1944, пахаваны ў в. Церахі Гайнаўскага р-на Брэсцкай вобл.

КАРАНЧУК Пётр Мікалаевіч, загінуў.

КОТЧАНКА Іван Навумавіч, гв. рад. 215-га гв. сп 77-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 30.4.1944, пахаваны ў с. Овадна Уладзімір-Валынскага р-на Валынскай вобл.

МЕЛЬНІЧЭНКА Аляксей Апанасавіч, н. у 1908, рад. 1324-га сп 413-й сд, загінуў 2.3.1945, пахаваны ў в. Малькаў Картхаўзенскага павета Паморскага ваяводства, Польшча.

МЕЛЬНІЧЭНКА Аляксей Ісакавіч, н. у 1901, рад. 717-га сп 170-й Рэчыцкай сд, загінуў 12.10.1944, пахаваны ў в. Шэлькув-Стары Макуўскага павета Варшаўскага ваяводства, Польшча.

МЕЛЬНІЧЭНКА Астап Васільевіч, загінуў.

МЕЛЬНІЧЭНКА Ісак Фёдаравіч, загінуў.

МЕЛЬНІЧЭНКА Міхаіл Пятровіч, рад. штаба 337-га сп 54-й сд, прапаў без вестак 21.7.1941.

МЕЛЬНІЧЭНКА Пётр Тарасавіч, загінуў.

МЕЛЬНІЧЭНКА Сцяпан Васільевіч, загінуў.

ЧАРНЯК Іван Тарасавіч, прапаў без вестак у маі 1944.

ШУЛЬГА Іван Пятровіч, рад. 1183-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, загінуў 12.1.1944, пахаваны ў в. М. Аўцюкі Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ШЫЛЕЦ Андрэй Савельевіч, н. у 1900, гв. рад. 221-га гв. сп 77-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 30.7.1944, пахаваны ў с. Любамірка Пулаўскага павета Люблінскага ваяводства, Польшча.

ШЫЛЕЦ Васіль Аляксандравіч, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ШЫЛЕЦ Васіль Мікітавіч, загінуў.

ШЫЛЕЦ Іван Максімавіч, н. у 1922, загінуў 6.11.1943.

ШЫЛЕЦ Мікалай Рыгоравіч, н. у 1924, прапаў без вестак у лютым 1944.

ШЫЛЕЦ Мікалай Савельевіч, рад. 1183-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, загінуў 17.1.1944, пахаваны ў в. Якімавічы Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ШЫЛЕЦ Нікіфар Рыгоравіч, загінуў.

ШЫЛЕЦ Пракоп Ільіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ШЫЛЕЦ Сцяпан Цітавіч, н. у 1913, памёр 18.6.1942 у нямецкім палоне.

ШЫЛЕЦ Уладзімір Васільевіч, загінуў.

ВЁСКА КРУГ-РУДКА

ВАСІЛЕНКА Уладзімір Іванавіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ГАЛАК Анісім Іванавіч, загінуў.

ГАЛАК Васіль Іванааіч, н. у 1918, прапаў без вестак у лютым 1942.

ДЗЕМЧАНКА Ціхан Апанасавіч, н. у 1914, прапаў без вестак у 1941.

ЕМЯЛЬЯНЕНКА Аляксандр Пракопавіч, н. у 1927, загінуў.

ЕМЯЛЬЯНЕНКА Пракоп Яўменавіч, н. у 1898, гв. рад., аўтаматчык 221-га гв. сп 77-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 27.1.1944, пахаваны каля воз. Дзікае Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

КОТАЎ Валянцін Іванавіч, н. у 1917, мал. палітрук 2-й роты 1099-га сп 326-й сд, загінуў 21.9.1942, пахаваны ў в. Калодзезы Сухініцкага р-на Калужскай вобл.

МАІСЕЕНКА Барыс Васільевіч, н. у 1918, прапаў без вестак у чэрвені 1944.

МАІСЕЕНКА Васіль Сямёнавіч, загінуў.

МАІСЕЕНКА Міхаіл Сямёнавіч, н. у 1925, прапаў без вестак 26.9.1943.

МАІСЕЕНКА Нікіфар Сямёнавіч, загінуў.

СНЕЖКА Сідар Андрэевіч, загінуў.

СНЕЖКА Уладзімір Фёдаравіч, н. у 1926, мал. сяржант, наводчык гарматы 238-га сп 186-й Брэсцкай сд, загінуў 24.10.1944, пахаваны ў в. Воля-Смалянка Пултускага павета Варшаўскага ваяводства, Польшча.

СНЕЖКА Міхаіл Яфімавіч, загінуў у ліпені 1943 на Курскай дузе.

ТУРЧАНОК Павел Піліпавіч, н. у 1905, прапаў без вестак у студзені 1944.

ХАЛЬКО Сцяпан Іванавіч, н. у 1922, рад., загінуў 6.1.1944, пахаваны ў в. Гарані Гарадоцкага р-на Віцебскай вобл.

ХАЛЬКО Цімафей Іванавіч, загінуў.

ШУР Іван Паўлавіч, н. у 1915, рад. 635-га сп 143-й Канатопска-Корасценьскай сд, загінуў 8.2.1944, пахаваны ў в. Аляксандраўка Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ЯРМОЛЕНКА Пракоп Фёдаравіч, загінуў 27.1.1944, пахаваны каля воз. Дзікае Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

ВЁСКА НУДЗІЧЫ

ГРЫБАНАЎ Сяргей Ільіч, н. у 1912, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ДЗЕДЗЕНКА Аляксандр Даянісавіч, н. у 1902, рад., загінуў у лістападзе 1941 у бабруйскім канцлагеры.

ДЗЕДЗЕНКА Апанас Дзянісавіч, н. у 1900, загінуў.

ДЗЕДЗЕНКА Гардзей Фядосавіч, н. у 1919, загінуў.

ДЗЕДЗЕНКА Давыд Адамавіч, н. у 1907, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ДЗЕДЗЕНКА Іван Фядосавіч, н. у 1917, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ДЗЕДЗЕНКА Іван Юр'евіч, н. у 1910, рад. 1183-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, загінуў 10.1.1944, пахаваны ў в. М. Аўцюкі Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ДЗЕДЗЕНКА Міхаіл Ярмолавіч, загінуў.

ДЗЕДЗЕНКА Павел Адамавіч, н. у 1904, рад. 1183-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, загінуў 9.1.1944, пахаваны ў в. М. Аўцюкі Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ДЗЕДЗЕНКА Сяргей Адамавіч, н. у 1921, прапаў без вестак у ліпені 1944.

КАЗАРЭНКА Кузьма Пракопавіч, рад. 653-га сп 220-й сд, загінуў 4.2.1943, пахаваны ў в. Літвінава Ржэўскага р-на Цвярской вобл.

КАЗАРЭНКА Леў Пракопавіч, загінуў.

КАЗАРЭНКА Міхвіл Львовіч, загінуў.

КУЗЬМЕНКА Сямён Карпавіч, н. у 1922, загінуў.

КУЗЬМЕНКА Юрый Фокавіч, загінуў.

ЛАГВІНЕНКА Захар Лукіч, н. у 1904, рад. 794-га сп 227-й сд, загінуў 12.3.1942, пахаваны ў с. Куп'яваха Харкаўскай вобл.

ЛУТЧАНКА Васіль Прохаравіч, н. у 1909, загінуў у студзені 1944 каля в. М. Аўцюкі Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ЛУТЧАНКА Савелій Іванавіч, н. у 1912, рад., сувязіст 1020-га сп 263-й сд, загінуў 23.8.1944, пахаваны ў в. Пяскі Ломжынскага павета, Польшча.

НІКАЛАЕНКА Павел Іванавіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ПАТАПЕНКА Міхаіл Васільевіч, н. у 1904, рад. 1183-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, прапаў без вестак 29.6.1944 каля г. Бабруйск.

ПАТАПЕНКА Фёдар Васільевіч, загінуў.

ПРОТЧАНКА Іван Кірылавіч, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ПРЫВАЛАЎ Іван Сідаравіч, н. у 1920, загінуў.

САБАЛЕНКА Ісак (Іван) Васільевіч, н. у 1907, прапаў без вестак у студзені 1945.

САБАЛЕНКА Раман Сямёнавіч, н. у 1892, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

САНЬКО Аляксей Сямёнавіч, н. у 1916, ст. сярж., камандзір ср 109-га сп 74-й Кіеўскай сд, прапаў без вестак у 1943.

САНЬКО Апанас Пятровіч, загінуў.

САНЬКО Апанас Рыгоравіч, н. у 1921, загінуў.

САНЬКО Іван Адамавіч, загінуў.

САНЬКО Іван Васільевіч, н. у 1921, загінуў.

САНЬКО Іван Яфрэмавіч, н. у 1910, загінуў.

САНЬКО Міхаіл Ісакавіч, н. у 1920, прапаў без вестак у 1942.

САНЬКО Міхаіл Рыгоравіч, н. у 1925, гв. рад. 37-га гв. сп 12-й гв. Пінскай сд, памёр ад ран 21.4.1944, пахаваны ў в. Гародна Столінскага р-на Брэсцкай вобл.

САНЬКО Сааелій Дзямідавіч, н. у 1906, рад. 1183-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, загінуў 9.1.1944, пахаваны ў в. М. Аўцюкі Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

САНЬКО Фёдар Пятровіч, загінуў.

СОСІН Шмуйла Якаўлевіч н. у 1898, прапаў без вестак у 1941.

СЦЕЛЬМАШЭНКА Мікіта Пятроаіч, загінуў.

ЧАРНЯК Ісак Андрэевіч, н. у 1910, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ЯРМОЛЕНКА Андрэй Нікіфаравіч, н. у 1916, гв. рад. 67-га гв. сп 22-й гв. сд, прапаў без вестак у 1941.

ЯРМОЛЕНКА Андрэй Сяргеевіч, рад. 1183-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, загінуў 25.7.1944, пахаваны на ст. Чарэмха Кляшчоўскага р-на Брэсцкай вобл.

ЯРМОЛЕНКА Антон Міхайлавіч, н. у 1911, загінуў.

ЯРМОЛЕНКА Васіль Ціханавіч, загінуў.

ЯРМОЛЕНКА Іван Нікіфаравіч, н. у 1919, прапаў без вестак 15.4.1942.

ЯРМОЛЕНКА Іван Прохаравіч, загінуў.

ЯРМОЛЕНКА Кірыла Ульянавіч, н. у 1910, рад. 1183-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, загінуў 9.1.1944, пахаваны ў в. М. Аўцюкі Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ЯРМОЛЕНКА Марк Сяргееаіч, загінуў.

ЯРМОЛЕНКА Мікалай Нікіфаравіч, н. у 1912, рад. 456-га сп 109-й Ленінградскай сд, прапаў без вестак 25.8.1944.

ЯРМОЛЕНКА Міхаіл Аляксандравіч, н. у 1922, прапаў без вестак у 1941.

ЯРМОЛЕНКА Міхаіл Антонавіч, н. у 1924, загінуў 7.5.1945.

ЯРМОЛЕНКА Рыгор Аляксандравіч, н. у 1927, загінуў у блакадным Ленінградзе.

ВЁСКА РАФАЛАЎ

БЕЛЯНОК Пётр Пятровіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ГАПОНЕНКА Леў Дзям'янавіч, загінуў.

ГРЫБ Іван Яфімавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ГРЫБ Юрый Пятровіч, гв. рад. 237-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 9.1.1944, пахаваны ў в. Аляксандраўка Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ЗАРАНІК Іван Піліпавіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

КОВАЛЬ Аляксандр Ігнатавіч, н. у 1909, рад. 673-га Мінскага сп 220-й Аршанскай сд, загінуў 21.12.1944, пахаваны ў в. Гільвандэн Гальджанскай акругі, былая Усходняя Прусія.

КОВАЛЬ Пётр Ігнатавіч, н. у 1923, рад. 467-га сп 81-й сд, загінуў 9.1.1944, пахаваны ў в. Осіпава Рудня Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

КОВАЛЬ Рыгор Ігнатавіч, загінуў.

КОТАЎ Іван Рыгоравіч, н. у 1891, прапаў без вестак у 1941.

РАМАНЕНКА Аляксандр Ігнатавіч, н. у 1926, сярж., камандзір аддзялення 588-га сп 142-й сд, памёр ад ран 5.3.1945 у МСБ-156, пахаваны ў м. Раднікі, каля г. Градзец, Польшча.

РАМАНЕНКА Пётр Паўлавіч, загінуў.

СТАШЭНКА Максім Васільевіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ШЫЛЕЦ Пётр Радзівонавіч, н. у 1922, гв. мал. лейт., камандзір групы ПТР 11-га гв. кп 4-й гв. кд, загінуў 4.2.1944, пахаваны ў в. Міхалуў Варшаўскага ваяводства, Польшча.

ШЫЛЕЦ Фёдар Адамавіч, н. у 1897, гв. рад. 96-га гв. сп 30-й гв. сд, загінуў 14.12.1942, пахаваны ў в. Ніканава Зубцаўскага р-на Цвярской вобл.

ЯРМОЛЕНКА Гаўрыла Аляксеевіч, н. у 1904, загінуў.

ЯРМОЛЕНКА Фёдар Аляксеевіч (Аляксандравіч), н. у 1919, памёр ад ран 4.8.1942.

ВЁСКА ЯСМЕНЦЫ

АГНЯВЕЦ Пётр Міхайлавіч, загінуў.

АЎДЗЕЕНКА Андрэй Трафімавіч, загінуў.

АЎДЗЕЕНКА Гардаей Мікалаевіч, загінуў.

АЎДЗЕЕНКА Павел Мікалаевіч, загінуў.

АЎДЗЕЕНКА Пётр Тарасавіч, загінуў.

ГАПОНЕНКА Аляксандр Васільевіч, загінуў.

ГАПОНЕНКА Антон Сяргеевіч, загінуў.

ГАПОНЕНКА Пётр Васільевіч, загінуў.

ГАЎРЫЛЕНКА Васіль Якаўлевіч, загінуў.

ГАЎРЫЛЕНКА Міхаіл Якаўлевіч, загінуў.

КАМАНДЗІРЧЫК Рыгор Лукіч, загінуў.

ЛЕШЧАНКА Іван Ігнатавіч, загінуў.

ЛЕШЧАНКА Ігнат Антонавіч, загінуў.

ЛЯМЕШЧАНКА Іван Ігнатавіч, н. у 1924, прапаў без вестак у студзені 1944.

НОВІК Ціхан Карпавіч, загінуў.

САДЧАНКА Васіль Фёдаравіч, загінуў.

САДЧАНКА Кузьма Трафімавіч, прапаў без вестак у снежні 1944.

САДЧАНКА Куэьма Фёдаравіч, н. у 1910, гв. мал. сярж., камандзір аддзялення 237-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, памёр ад ран 7.3.1945 у АМСБ-586, пахаваны на чыгуначнай станцыі Гутавіц, каля г. Чэран, Польшча.

САДЧАНКА Рыгор Фёдаравіч, н. у 1915, рад. 947-га сп 268-й сд, прапаў без вестак у 1941.

САДЧАНКА Савелій Маркавіч, загінуў.

САДЧАНКА Уладзімір Маркавіч, н. у 1920, прапаў без вестак у студзені 1944.

ЦЯРЭШЧАНКА Павел Іванавіч, загінуў.

ЦЯРЭШЧАНКА Павел Мікалаевіч, н. у 1912, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ШЫЛЕЦ Іван Адамавіч, н. у 1923, рад. 375-га сп 219-й сд, прапаў без вестак 23.7.1943.

ШЫЛЕЦ Ігнат Емяльянавіч, н. у 1904, прапаў без вестак у студзені 1944.

ШЫЛЕЦ Іоў Іванавіч, загінуў.

ШЫЛЕЦ Мікалай Васільевіч, загінуў.

БЫЛЫ КАЛЫБАНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ВЕЛІМАЎ

БАГАЦЕНКА Аляксей Канстанцінавіч, н. у 1925, гв. рад. 58-га гв. сп 18-й гв. сд, загінуў 31.10.1944 каля н. п. Буджэдзелен, пахаваны ў п. Красналессе Несцераўскага р-на Калінінградскай вобл.

БАГАЦЕНКА Іван Яфімавіч, н. у 1911, загінуў.

БАНДАРЭНКА Сяргей Іванавіч н. у 1918, прапаў без вестак у снежні 1944.

ВОЛКАЎ Мікалай Мікалаевіч, н. у 1919, прапаў без вестак у 1943.

ВОЛКАЎ Міхаіл Сідаравіч, н. у 1924, рад. 1258-га сп 348-й Наўгародскай сд, загінуў 18.3.1944, пахаваны ў в. Сійверсці каля г. Нарва-Іэсу, Эстонія.

ВОЛКАЎ Сцяпан Пятровіч, н. у 1911, старшына, загінуў у ліпені 1943.

ВОЛКАЎ Уладзімір Пятровіч, сярж. 219-га сп 8-й асбр, загінуў 3.12.1941 у Фінскім заліве.

С. П. Волкаў

КЛІМЯНОК Аляксандр Мікалаевіч, н. у 1904, гв. рад. 79-й гв. сд, памёр ад ран 5.12.1943 у АМСБ-84, пахаваны ў с. Калінаўка Дняпрапятроўскай вобл.

КЛІМЯНОК Мікіта Кірылавіч, н. у 1921, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

СТАРАХАТНІ Васіль Акімавіч, н. у 1901, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ВЁСКА ЗАЛЕССЕ

АХРЭМЕНКА Павел Якаўлевіч, н. у 1922, загінуў у 1945.

БАБІЧ Пётр Мяфодзьевіч, н. у 1923, гв. рад., нумар ПГР 25-га гв. сп 6-й гв. сд, прапаў без вестак 26.8.1944.

ГАРДЗЕЕНКА Мікалай Іванавіч, н. у 1908, гв. рад. 112-га гв. сп 39-й гв. сд, загінуў 15.1.1945, пахаваны ў в. Цыцулёўка Радомскага павета Варшаўскага ваяводства, Польшча.

ГАРДЗЕЕНКА Рыгор Рыгоравіч, сярж., камандзір аддзялення 50-й мотамеханізаванай бр, памёр ад ран 4.10.1943, пахаваны ў Хмяльніцкім р-не Кіеўскай вобл.

ГРУДА Піліп Сідаравіч, н. у 1898, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ДУСЯНОК Апанас Паўлавіч, загінуў.

ДУСЯНОК Пётр Паўлавіч, н. у 1915, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ДУСЯНОК Самуіл Сяргеевіч, н. у 1906, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ЖАЎНЯРЧУК Альбін Людвігавіч, загінуў.

ЗАДЗЁРКА Пётр Лаўрэнавіч, н. у 1900, рад. 1323-га сп 369-й сд, памёр ад ран 20.9.1942, пахаваны ў в. Глебава Ржэўскага р-на Цвярской вобл.

ЗАЯЦ Аляксей Ніканоравіч, загінуў.

ЗАЯЦ Тарас Цімафевіч, загінуў.

ІВАНЕНКА Мікалай Іванавіч, н. у 1910, рад. 598-га сп 207-й сд, загінуў 27.4.1945, пахаваны на х. Блюменталь Брандэнбургскай правінцыі, Германія.

КАРПЯНОК Барыс Іванавіч, н. у 1900, рад., загінуў 23.3.1945, пахаваны ў в. Уцкан Картхаўзскага павета Паморскага ваяводства, Польшча.

КАРПЯНОК Даніла Васільевіч, н. у 1911, прапаў без вестак у красавіку 1944.

КАРПЯНОК Навум Яфімавіч, н. у 1898, гв. рад. 219-га гв. сп 71-й Віцебскай сд, загінуў 10.10.1944, пахаваны ў в. В. Рушчукі Дзербінайскай воласці, Літва.

КАРПЯНОК Фёдар Яфімавіч, н. у 1921, рад., кулямётчык 858-га сп 136-й Кіеўскай сд, загінуў 28.3.1945, пахаваны ў г. Сопат Гданьскага ваяводства, Польшча.

ЛІТАШ Сямён Паўлавіч, н. у 1919, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ЛЯВОНЕНКА Іван Цімафеевіч, прапаў без вестак 6.4.1945.

ПАРХАМЕЦ Рыгор Сцяпанавіч, н. у 1921, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ПУГАЧ Іван Мікалаевіч, загінуў.

ПУГАЧ Мацвей Аляксеевіч, загінуў 31.12.1943, пахаваны ў с. Фурсы Белацаркоўскага р-на Кіеўскай вобл.

РАМАНЕНКА Іван Пятровіч, н. у 1919, сярж. 309-га сп, загінуў 26.4.1944, пахаваны ў в. Клімава Пскоўскага р-на.

РАМАНЕНКА Мікалай Еўдакімавіч, н. у 1912, прапаў без вестак у красавіку 1944.

РУДЗЯНОК Карп Сцяпанавіч, н. у 1904, прапаў без вестак у 1941.

СКАЧОК Гаўрыла Сяргеевіч, н. у 1891, мал. сярж., камандзір аддзялення 1233-га сп 371-й Віцебскай сд, загінуў 18.10.1944, пахаваны ў п. Бабушкіна Несцераўскага р-на Калінінградскай вобл.

СКІЖАНОК Пётр Іванавіч, н. у 1922, сярж., артылерыст; палон; спп, прапаў без вестак 22.11.1944.

ТРОСКА Павел Міхайлавіч, н. у 1918, ст. сярж., вежавы стралок танка, прапаў без вестак у сакавіку 1943.

ТРОСКА Пётр Нікіфаравіч, загінуў.

ЧЫРЫК Андрэй Мікалаевіч, загінуў.

ЯРМОЛЕНКА Аляксандр Іванавіч, загінуў.

ВЁСКА КАЛЫБАНЬ

АСІПЕНКА Арцём Піліпавіч, н. у 1914, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ВАШЧАНКА Васіль Яфімавіч, загінуў.

ГАРМЕЛЬ Архіп Назаравіч, н. у 1902, рад., загінуў у 1943 каля в. Кісялёва Белгародскай вобл.

ГАРМЕЛЬ Прохар Якаўлевіч, н. у 1904, загінуў у 1943 пад Курскам.

ГАРМЕЛЬ Цярэнцій Якаўлевіч, н. у 1908, прапаў без вестак у маі 1944.

ГЕРАСІМЕНКА Мікалай Рыгоравіч, н. у 1923, рад. 105-га сп 77-й Сімферопальскай сд, загінуў 29.8.1944, пахаваны ў г. Аўцэ, Латвія.

ДЗМІТРЭНКА Пётр Сіманавіч, н. у 1892, прапаў без вестак у ліпені 1944.

ІЛЬЕНКА Дзмітрый Андрэевіч, н. у 1910, рад. 1331-га сп 318-й Новарасійскай горнастрал-

Ц. Я. Гармель

М. Р. Герасіменка

ковай дывізіі, памёр ад ран 22.1.1945, пахаваны ў г. Міхайлоўцы, Чэхаславакія.

ІЛЬЕНКА Іван Пятровіч, н. у 1926, рад., загінуў 26.1.1945, пахаваны ў п. Майскае Несцераўскага р-на Калінінградскай вобл.

ІЛЬЕНКА Кірыла Сцяпанавіч, мал. сярж., наводчык 2-га сбш 128-й сбр, загінуў 17.1.1945, пахаваны ў в. Сыніева Астраленкаўскага ваяводства, Польшча.

ІЛЬЕНКА Свірыд Сцяпанавіч, н. у 1903, загінуў 2.1.1944 у нямецкім палоне.

ІЛЬЕНКА Сцяпан Цярэнцьевіч, н. у 1894, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ІЛЬЕНКА Фёдвр Андрэевіч, н. у 1901, рад. 654-га сп 148-й Чарнігаўскай сд, прапаў без вестак 6.12.1943 у р-не в. Карчоўка Радамышльскага р-на Жытомірскай вобл.

ІЛЬЕНКА Фёдар Арцёмавіч, н. у 1904, загінуў 2.1.1943 у нямецкім палоне.

ІЛЬЕНКА Яфім Арцёмавіч, загінуў.

КАВАЛЕНКА Цярэнцій Аляксандравіч, рад. 654-га сп 148-й Чарнігаўскай сд, загінуў 10.2.1944, пахаваны ў г. Шапятоўка Хмяльніцкай вобл.

КАЛЯДА Васіль Іванавіч, н. у 1921, загінуў.

КАЛЯНЧУК Васіль Яфрэмавіч, н. у 1923, прапаў без вестак у красавіку 1944.

КАСЦЮЧЭНКА Федасей Васільевіч, н. у 1908, рад. 1153-га сп 343-й сд, прапаў без вестак 30.6.1942 у р-не в. Сіроціна Курскай вобл.

КОРЖ Іван Іванавіч, н. у 1914, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

КОТЧАНКА Васіль Яўменавіч, н. у 1915, рад., загінуў у 1942 у бабруйскім канцлагеры.

КРОТ Фядос Цімафеевіч, н. у 1901, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ЛЯВОНЕНКА Васіль Ввсільевіч, н. у 1915, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ЛЯВОНЕНКА Іван Міхайлавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ЛЯВОНЕНКА Мікалай Каленікавіч, н. у 1924, прапаў без вестак восенню 1941 пад Масквой.

ЛЯВОНЕНКА Мікалай Мікалаевіч, н. у 1917, прапаў без вестак у лістападзе 1944.

ЛЯВОНЕНКА Мікалай Фаміч, н. у 1906, гв. рад. 237-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 26.7.1944, пахаваны ў в. Верхавічы Камянецкага р-на Брэсцкай вобл.

ЛЯВОНЕНКА Мікіта Сцяпанавіч, н. у 1924, сярж., камандзір аддзялення 515-га сп 134-й сд, загінуў 29.9.1944, пахаваны ў с. Дамброўка Казімежскага павета Люблінскага ваяводства, Польшча.

ЛЯВОНЕНКА Назар Міхайлавіч, н. у 1908, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ЛЯВОНЕНКА Сцяпан Мікалаевіч, н. у 1898, рад. 369-га сп 212-й сд, памёр ад ран 13.10.1944 у АМСБ-5, пахаваны ў в. Обаль Шумілінскага р-на Віцебскай вобл.

ЛЯВОНЕНКА Фама Мікітавіч, н. у 1904, рад., загінуў зімой 1943 падчас бамбёжкі ў г. Шапятоўка Хмяльніцкай вобл.

ЛЯВОНЕНКА Яўціхій Антоннвіч (Майсее віч), н. у 1906, рад 404-га ап (381-га сп 109-й сд) загінуў 10.6.1944, пахаваны каля дарогі Сестра рэцк — Церыёкі Ленінградскай вобл.

ЛЯВОНЦЕЎ Іван Сяргеевіч, рад., наводчы 1288-га сп 133-й сд, загінуў 14.10.1944 пры абаро не савецкага Запаляр'я.

МАКУТА Мікіта Васільевіч, н. у 1919, за гінуў.

МАЎШОВІЧ Ізраэль Ільіч, н. у 1915, ст сярж., загінуў у ліпені 1941.

МАЎШОВІЧ Сяргей Якаўлевіч, загінуў.

МЯНЯЙЛА Аляксей Маркавіч, ст. сярж. загінуў 14.1.1945, пахаваны ў с. Кубі-Млінь Кельцанскага ваяводства, Польшча.

НАВУМЕНКА Мацвей Ільіч, н. у 1910, пра паў без вестак у сакавіку 1944.

НІКАЛАЕНКА Цярэнцій Іванавіч, н. у 1904 прапаў без вестак у чэрвені 1944.

ПАЎЛАЎ Павел Іванавіч, н. у 1908, рад. кулямётчык 544-га сп 152-й сд, загінуў 1.9.1941 пахаваны ў г. Ярцава Смаленскай вобл.

ПЕТРУСЕНКА Андрэй Іванввіч, н. у 1914 загінуў.

ПЕТРУСЕНКА Іван Мацвеевіч, н. у 1923 рад. 870-га сп 287-й Наваград-Валынскай сд, загі нуў 27.3.1944, пахаваны ў г. Чырвонаармейск Ровенскай вобл.

ПЕТРУСЕНКА Мікалай Еўдакімавіч, н. у 1924, гв. ст. сярж., камандзір узвода 159-га гв. сп 53-й гв. сд, загінуў 16.9.1944, пахаваны ў Вал гінскім павеце, Эстонія.

ПЕТРУСЕНКА Навум Іванавіч, н. у 1905 рад. 1096-га сп 325-й сд, загінуў 22.1.1942, паха ваны ў в. Лаўрышчава Масальскага р-на Калуж скай вобл.

ПЕТРУСЕНКА Навум Цімафеевіч, н. у 1899 прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ПІСЬМЕННЫ Іван Дзям'янавіч, н. у 1919 сярж., камандзір аддзялення 122-й тбр, загінуў 19.9.1942 у в. Гонтавая Ліпка, пахаваны ў в. Сі нявіна-1 Кіраўскага р-на Ленінградскай вобл.

ПІСЬМЕННЫ Марк Рыгоравіч, н. у 1895 прапаў без вестак у снежні 1943.

ПІСЬМЕННЫ Рыгор Кузьміч, загінуў.

А. І. Петрусенка

М. Е. Петрусенка

ІРАНЕВІЧ Аляксандр Зіноўевіч, н. у 1911, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ПРЫХОДЗЬКА Арцём Андрэевіч, н. у 1915, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ПРЫХОДЗЬКА Цярэнцій Уласавіч, н. у 1898, загінуў.

ПУГАЧ Адам Андрэевіч, н. у 1912, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ПУГАЧ Аляксей Мікалаевіч, н. у 1914, прапаў без вестак у снежні 1943.

ПУГАЧ Васіль Мікалаевіч, н. у 1912, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ПУГАЧ Даніла Мікалаевіч, н. у 1917, загінуў.

ПУГАЧ Іван Дзмітрыевіч, н. у 1918, рад. 1035-га сп 280-й сд, загінуў 27.8.1942, пахаваны ў с. Трудкі Арлоўскай вобл.

ПУГАЧ Іван Лявонцьевіч, н. у 1914, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ПУГАЧ Іван Ціханавіч, загінуў.

ПУГАЧ Максім Андрэевіч, н. у 1910, загінуў.

ПУГАЧ Мікалай Лявонцьевіч, н. у 1911, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ПУГАЧ Міхаіл Кірылавіч, н. у 1921, загінуў 22.1.1944 пад Ленінградам.

ПУГАЧ Рыгор Іванавіч, н. у 1919, мал. лейт., загінуў у 1942.

ПУГАЧ Рыгор Лявонцьевіч, н. у 1918, рад. 63-га б-на аэрадромнага абслугоўвання 6-га раёна авіябазіравання, прапаў без вестак у верасні 1941.

ПУГАЧ Рыгор Цярэнцьевіч, рад. аднаўленчага мастапоезда № 13, загінуў 24.4.1945, узнагароджаны ордэнам Чырвонай Зоркі (пасмяротна).

ПУГАЧ Уладзімір Мікалаевіч, н. у 1922, загінуў.

ПЯНЬКОЎ Іван Канстанцінавіч, н. у 1895, прапаў без вестак у лістападзе 1944 ва Усходняй Прусіі.

РАБІНОВІЧ Леў Захаравіч (Лейба Залманавіч), н. у 1924, прапаў без вестак у жніўні 1944.

РАСЮК Васіль Іванавіч, н. у 1912, прапаў без вестак у красавіку 1944 у Пскоўскай вобл.

РАСЮК Васіль Максімавіч, н. у 1916, прапаў без вестак у маі 1944.

РАСЮК Іван Мікалаевіч, н. у 1923, сярж., камандзір аддзялення 1138-га сп, загінуў 21.2.1945, пахаваны на х. Канцэнен, былая Усходняя Прусія.

РАСЮК Іван Піліпавіч, н. у 1914, сярж. інжынерна-тэхнічных войск, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

РАСЮК Мікалай Мікітавіч, н. у 1913, прапаў без вестак 28.10.1941.

РАСЮК Пётр Кірылавіч, н. у 1895, рад. 870-га сп 287-й сд, загінуў 8.4.1944, пахаваны ў в. Сухоты Бродаўскага р-на Львоўскай вобл.

РАСЮК Прохар Мікалаевіч, н. у 1909, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

РУДЗЯНОК Гаўрыла Яфімавіч, н. у 1918, рад. 866-га сп, загінуў 6.3.1944, пахаваны ў г. п. Шумск Цярнопальскай вобл.

СКАЧКОЎ Фёдар Іванавіч, н. у 1903, прапаў без вестак у лютым 1943.

СКІДАН Васіль Мінавіч, н. у 1914, рад., шафёр аўтатранспартнай роты, загінуў у лютым 1943 на Анежскім возеры.

А. А. Пугач

М. К. Пугач

Р. І. Пугач

В. І. Расюк

І. П. Расюк

СКІДАН Пётр Аўдзеевіч, н. у 1902, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ТРАШКУН Аляксей Мікалаевіч, н. у 1908, рад., электрык 64-га запаснога сп, памёр ад хваробы 17.10.1941 у ЭЦ1-2614, пахаваны ў г. Варонеж.

ТРАШКУН Барыс Андрэевіч, н. у 1908, рад. 654-га сп 148-й Чарнігаўскай сд, загінуў

10.2.1944, пахаваны ў г. Шапятоўка Хмяльніцкай вобл.

ЦІШКЕВІЧ Міхаіл Пятровіч, загінуў.

ЦЮЦЮННІК Пётр Сямёнавіч, сярж., камандзір аддзялення 342-га сп 136-й Кіеўскай сд, памёр ад ран 5.3.1944 у ППШ-507, пахаваны ў г. Роўна.

ЧЫРЫК Савелій Віктаравіч, н. у 1901, рад. 654-га сп 148-й Чарнігаўскай сд, загінуў 28.1.1944, пахаваны ў г. Шапятоўка Хмяльніцкай вобл.

ШАЎЧЭНКА Васіль Адамавіч, н. у 1912, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ШАЎЧЭНКА Дзмітрый Ігнатавіч, н. у 1900, загінуў у нямецкім палоне пад Брэстам.

ШЛЯХЦЕНКА Леапід Паўлавіч, рад. 676-га сп 15-й ордэна Леніна Сівашскай сд, загінуў 16.10.1944, пахаваны ў с. Заторы Пултускага павета Варшаўскага ваяводства, Польшча.

ШЭЙН Цімафей Юр'евіч, загінуў.

ЯТЧАНКА Мітрафан Іванавіч, загінуў.

ЯТЧАНКА Нікіфар Фёдаравіч, н. у 1920, прапаў без вестак у снежні 1944.

ВЁСКА ПАСУДАВА

АСАДЧЫ Нікадзім Іванавіч, н. у 1908, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

АСАДЧЫ Павел Іванавіч, н. у 1909, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

АСАДЧЫ Фядос Сідаравіч, рад. хлебапякарні 37-й арміі, загінуў 28.3.1944.

АСТАПЕНКА Іван Дарафеевіч, н. у 1909, прапаў без вестак у красавіку 1944.

АСТАПЕНКА Мікалай Дарафеевіч, н. у 1907, рад. 1127-га сп 337-й сд, загінуў 12.3.1942 у Балаклейскім р-не Харкаўскай вобл.

АСТАПЕНКА Сяргей Дарафеевіч, н. у 1925, прапаў без вестак у красавіку 1944.

АСТАПЕНКА Сяргей Фёдаравіч, н. у 1923, рад., кулямётчык 318-га сп 109-й Ленінградскай сд, памёр ад ран 20.6.1044 у ХППШ-365, пахаваны ў г. Цярыёкі Ленінградскай вобл.

АХРЭМЕНКА Аляксей Рыгоравіч, прапаў без вестак у снежні 1944.

АХРЭМЕНКА Якаў Акімавіч, н. у 1913, рад., памёр ад ран 24.2.1944 у ЭШ-2813, пахаваны ў г. Тула.

ВЕДРА Сцяпан Восіпавіч, н. у 1904, рад. 222-га сп 49-й сд, загінуў 10.8.1944, пахаваны ў г. Барціпінкай Вілкавішскага р-на, Літва.

ГАРДЗЕЕНКА Ілья Ціханавіч, н. у 1904, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ГАРДЗЕЕНКА Мікалай Канстанцінавіч, н. у 1925, рад. 404-га ап 109-й сд, загінуў 21.6.1944, пахаваны ў в. Люккюля, Карэлія.

ГАЎРЫК Мікалай Іванавіч, н. у 1925, загінуў.

ГАЎРЫК Пётр Якаўлевіч, н. у 1896, рад., памёр 3.12.1941 у нямецкім палоне.

ГРУДА Іван Мікітавіч, н. у 1924, рад. 602-га сп, загінуў 12.6.1944, пахаваны ў п. Сінімяэ Кохтла-Ярвскага р-на, Эстонія.

В. С. Іванецка

ГРУДА Мікалай Віктаравіч, н. у 1905, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ГРУДА Мікалай Несцеравіч, н. у 1915, рад. 866-га сп, загінуў 6.3.1944, пахаваны ў г. п. Шумск Цярнопальскай вобл.

ЗАЛУГОЎСКІ Лявон Трафімавіч, загінуў.

ІВАНЕНКА Аляксей Іванавіч, н. у 1922, гв. рад. 7-га гв. пдп 2-й гв. пдд, загінуў 14.1.1945, пахаваны ў с. Макранцэ, Чэхаславакія.

ІВАНЕНКА Віктар Сілавіч (Сямёнавіч), н. у 1920, рад. 12-га запаснога сп, памёр ад ран 25.2.1942 у ЭШ-91, пахаваны на Піскароўскіх могілках у г. Санкт-Пецярбург.

ІВАНЕНКА Мікалай Кірылавіч, н. у 1915, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ІВАНЕНКА Міхаіл Пятровіч, н. у 1923, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ІВАНЕНКА Парфірый Трафімавіч, н. у 1903, рад. 292-га сп, памёр ад ран 29.10.1945, пахаваны ў г. Катавіцэ, Польшча.

ІВАНЕНКА Пётр Іванавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у лістападзе 1943.

ІВАНЕНКА Раман Іванавіч, н. у 1903, прапаў без вестак у снежні 1944.

ІВАНЕНКА Трафім Віктаравіч, загінуў.

КАЛЯДА Павел Ільіч, н. у 1924, мал. сярж., камандзір аддзялення 385-га сп 112-й сд, памёр ад ран 31.10.1944 у ПЭППІ-133, пахаваны ў с. Неджвіцэ Сандамірскага павета, Польшча.

КАЛЯНЧУК Рыгор Міхайлавіч, гв. рад. 194-га гв. ап 88-й гв. Запарожскай сд, загінуў 2.7.1944, пахаваны ў с. Паліцы Валынскай вобл.

КАЛЯНЧУК Рыгор Пятровіч, загінуў.

КАСЦЮЧЭНКА Васіль Канстанцінавіч, н. у 1922, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

КАСЦЮЧЭНКА Емяльян Платонавіч, н. у 1904, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

КАСЦЮЧЭНКА Сямён Пятровіч, загінуў.

КАСЦЮЧЭНКА Фёдар Пятровіч, н. у 1918, загінуў.

КЛІМЯНОК Карней Захаравіч, н. у 1904, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

КОРЗУН Карп Сямёнавіч, н. у 1908, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

МАІСЕЕНКА Пётр Восіпавіч, загінуў.

МАІСЕЕНКА Пракоп Восіпавіч, н. у 1909, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

МАІСЕЕНКА Якаў Восіпавіч, н. у 1914, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

МАЦАПУРА Андрэй Міхайлавіч, загінуў.

МАЦАПУРА Васіль Андрэевіч, н. у 1919, прапаў без вестак у лістападзе 1943.

МІНЯНОК Навум Пятровіч, н. у 1912, загінуў.

ПРАКОПЕНКА Якаў Іванавіч, загінуў.

РАМАНЕНКА Апанас Іванавіч, н. у 1909, ст. сярж., механік-вадзіцель 180-й тбр, загінуў 27.2.1943, пахаваны ў с. Ястрабаўка Мантураўскага р-на Кастрамской вобл.

РАМАНЕНКА Васіль Філімонавіч, н. у 1925, загінуў у 1942 у блакадным Ленінградзе.

РАМАНЕНКА Дзмітрый Іванавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

РАМАНЕНКА Іван Прохаравіч, н. у 1925, загінуў.

РАМАНЕНКА Міна Захаравіч, н. у 1897, прапаў без вестак у красавіку 1944.

РАМАНЕНКА Парфірый Мінавіч, рад. 1285-га сп 60-й Сеўскай сд, прапаў без вестак 25.4.1944.

РАМАНЕНКА Піліп Платонавіч, н. у 1905, загінуў у 1941 у нямецкім палоне.

РАМАНЕНКА Прохар Міхайлавіч, н. у 1895, рад. 870-га сп 287-й Наваград-Валынскай сд, загінуў 22.3.1944, пахаваны ў г. Чырвонаармейск Ровенскай вобл.

РАМАНЕНКА Цімафей Мінавіч, прапаў без вестак у красавіку 1944.

РАМАНЕНКА Ціт Мікалаевіч, н. у 1892, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

РАМАНЕНКА Якаў Іванавіч, н. у 1916, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

РАМАНЕНКА Яфрэм Іванавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

РУДЧАНКА Аляксандр Мітрафанавіч, прапаў без вестак у снежні 1943.

РУДЧАНКА Аляксей Іванавіч, загінуў.

САМОЙЛЕНКА Адам Ануфрыевіч, н. у 1914, рад. 879-га сп 158-й Лёзненскай сд, памёр ад ран 19.9.1944 у АМСБ-84, пахаваны на Мецаўскіх воінскіх могілках у Баўскім р-не, Латвія.

САМОЙЛЕНКА Акім Фёдаравіч, загінуў.

САМОЙЛЕНКА Іван Фёдаравіч, загінуў.

САМОЙЛЕНКА Марк Андрэевіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

САМОЙЛЕНКА Мікалай Сяргеевіч, загінуў.

САМОЙЛЕНКА Павел Ільіч, загінуў.

САМОЙЛЕНКА Павел Сяргеевіч, н. у 1919, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

САМОЙЛЕНКА Раман Васільевіч, н. у 1903, рад. 126-га сп 71-й сд, загінуў 26.7.1944, пахаваны ў г. Руднікі Люблінскага ваяводства, Польшча.

САМОЙЛЕНКА Харытон Сяргеевіч, н. у 1901, гв. сярж., камандзір аддзялення 340-га гв. сп 121-й гв. сд, загінуў 9.2.1945, пахаваны ў с. Баршаў, каля г. Глагаў, Германія.

СКАЧОК Міхаіл Міхайлавіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

СЯМІХОД Рыгор Пятровіч.

Р. П. Сяміход

ЦЕЦЯРУК Антон Іванавіч (Міхайлавіч), н. у 1904, рад. 870-га сп 287-й Наваград-Валынскай сд, загінуў 4.2.1944, пахаваны ў г. Дубны Ровенскай вобл.

ЦЕЦЯРУК Іларыён Антонавіч, н. у 1920, рад., кавалерыст, загінуў у лютым 1944 у нямецкім палоне.

ЦЕЦЯРУК Мікалай Аляксеевіч, н. у 1921, мал. сярж., загінуў 24.12.1941, пахаваны ў в. Манкалава.

ЦЕЦЯРУК Мітрафан Іванавіч, н. у 1906, загінуў.

ЧАРНЯК Самуіл Іванавіч, н. у 1913, рад., кулямётчык, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ВЁСКА ПРЫСТАНСКАЕ

АСТАПЕНКА Аляксей Аляксеевіч, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ЛЯВОНЕНКА Васіль Віктаравіч, загінуў.

ПАСТУХОЎ Васіль Аляксандравіч, н. у 1913, мал. лейт., камандзір узвода 377-га асобнага мінна-сапёрнага б-на 5-й процітанкавай бр, прапаў без вестак 25.7.1941.

ПАСТУХОЎ Іван Аляксеевіч, н. у 1917, рад., прапаў без вестак у ліпені 1941.

ПАСТУХОЎ Іван Васільевіч, н. у 1920, прапаў без вестак у 1944.

ПАСТУХОЎ Сяргей Аляксеевіч, н. у 1905, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ПАСТУХОЎ Фядос Аляксеевіч, н. у 1908, прапаў без вестак у красавіку 1944.

РАЖОК Мікалай Мікітавіч, загінуў.

ВЁСКА ЧЫКАЛАВІЧЫ

БАЛАШЭНКА Павел Рыгоравіч, загінуў.

БАРЫСЕНКА Якаў Архіпавіч, загінуў.

БОРДЫК Міхаіл Іларыёнавіч, н. у 1923, рад. 558-га сп 159-й сд, загінуў 5.2.1944, пахаваны ў с. Арлова Віцебскага р-на.

ВАШЧАНКА Захар Яфімавіч, н. у 1910, загінуў.

ГАПОНЕНКА Іван Іванавіч, загінуў.

ГАПОНЕНКА Павел Іванавіч, загінуў.

ГАРБЕЦКІ Канстанцін Сямёнавіч, н. у 1906, прапаў без вестак.

ГАРБЕЦКІ Трафім Сямёнавіч, н. у 1909, прапаў без вестак у чэрвені 1944.

ГАРДЗЕЕНКА Іван Церахавіч, н. у 1917, рад. 1246-га сп 374-й сд, памёр ад ран 20.9.1944 у АМСБ-464, пахаваны ў г. Губене, Латвія.

ГАРДЗЕЕНКА Іван Яфімавіч, н. у 1919, прапаў без вестак у маі 1945.

ГЕРАСІМЕНКА Васіль Іванавіч, н. у 1909, рад., мінёр 318-й мінр, загінуў 17.2.1944, пахаваны ў станіцы Старацітараўская Краснадарскага краю.

ГЕРАСІМЕНКА Мацвей Віктаравіч, рад. 1132-га сп 336-й сд, загінуў 13.11.1943, пахаваны ў в. Заляшаны Палескага р-на Кіеўскай вобл.

ГЕРАСІМЕНКА Пархом Іванавіч, н. у 1907, рад., прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ГЕРАСІМЕНКА Сямён (Сцяпан) Іванавіч, н. у 1911, сярж., камандзір аддзялення 151-га сп 8-й сд, памёр ад ран 15.8.1944, пахаваны ў г. Дзеляцін Надварнянскага р-на Івана-Франкоўскай вобл.

ДЗМІТРЫЕНКА Аляксей Міхайлавіч, н. у 1909, рад. 1078-га сп 314-й сд, загінуў 15.6.1944, пахаваны ў в. Лемпіяле Церыёкскага р-на Ленінградскай вобл.

ДЗМІТРЫЕНКА Мікалай Пятровіч, рад. 1023-га самаходна-артылерыйскага палка, загінуў 6.9.1944, пахаваны ў в. Кудзельніцы, каля г. Рожан, Польшча.

ДЗМІТРЫЕНКА Ціхан Платонавіч, загінуў.

ІЛЬЕНКА Віктар Фёдаравіч, н. у 1918, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ІЛЬЕНКА Іван Андрэевіч, н. у 1918, сярж., нам. камандзіра ўзвода 448-га пап РГК, загінуў 6.4.1942, пахаваны ў Ленінградскай вобл.

ІЛЬЕНКА Клім Сяргеевіч, загінуў.

ІЛЬЕНКА Фёдар Віктаравіч, н. у 1913, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

КАЛЯДА Аляксей Мікалаевіч, н. у 1903, рад. 292-га Волжскага сп 181-й сд, загінуў 10.12.1943, пахаваны ў с. Бехі Корасценьскага р-на Жытомірскай вобл.

КАЛЯДА Аўдзей Сідаравіч, загінуў.

КАЛЯДА Іван Аляксеевіч, н. у 1917, прапаў без вестак у красавіку 1944.

КАЛЯДА Цімафей Лявонцьевіч, н. у 1924, рад. 1337-га сп 318-й сд, памёр ад ран 9.5.1945 у МСБ-279, пахаваны ў н. п. Белькавіцэ, Чэхаславакія.

КАСЦЮЧЭНКА Анікей Адамавіч, н. у 1909, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

КУЗЬМЯНКОЎ Фёдар Міхайлавіч, н. у 1925, сярж. 1295-га сп, загінуў 27.10.1944, пахаваны ў в. Міткі Ершанскага с/с Брэсцкай вобл.

ЛІСТАЎНІЧЫ Міхаіл Іванавіч, загінуў.

ЛІТОЎЧЫК Мікалай Восіпавіч, н. у 1909, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ЛІХАШАПКА Аляксандр Аляксеевіч, загінуў.

ЛІХАШАПКА Аляксей Якаўлевіч, н. у 1922, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ЛІХАШАПКА Віктар Іванавіч, загінуў.

ЛІХАШАПКА Гаўрыла Пятровіч, н. у 1906, рад., памёр 4.12.1941 у нямецкім палоне.

ЛІХАШАПКА Іван Сідаравіч, н. у 1913, прапаў без вестак у лютым 1945.

ЛІХАШАПКА Ілья Аляксандравіч, н. у 1925, рад., аўтаматчык 324-га сп 77-й Сімферопальскай сд, загінуў 16.9.1944, пахаваны на воінскіх могілках у г. Добеле, Латвія.

ЛІХАШАПКА Лявон Восіпавіч, загінуў.

ЛІХАШАПКА Мацвей Міхайлавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у снежні 1943.

ЛІХАШАПКА Мікалай Кузьміч, н. у 1919, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ЛІХАШАПКА Нікіфар Мінавіч, загінуў 3.2.1944 у в. Стажарышчы, пахаваны ў в. Крынкі Лёзненскага р-на Віцебскай вобл.

ЛІХАШАПКА Павел Рыгоравіч, н. у 1911, рад. 602-га сп, загінуў 11.2.1944, пахаваны ў в. Усць Жардзянка, Эстонія.

ЛІХАШАПКА Рыгор Васільевіч, н. у 1908, загінуў 14.11.1944 у нямецкім палоне.

ЛІХАШАПКА Цімафей Міхайлавіч, н. у 1923, рад. 164-га загараджальна-інжынернага б-на (280-га ісбн), памёр ад ран 22.2.1944, пахаваны ў г. Лёзна Віцебскай вобл.

ЛІХАШАПКА Якаў Іванавіч, н. у 1923, рад. 914-га сп 246-й сд, загінуў 17.3.1943, пахаваны ў в. Паўлаўская Дзмітраўскага р-на Курскай вобл.

ЛЯВОНЕНКА Ананій Мікалаевіч, н. у 1908, прапаў без вестак у маі 1944.

ЛЯВОНЕНКА Восіп Якаўлевіч, н. у 1907, прапаў без вестак у красавіку 1944.

МАНЕЦКІ Андрэй Кліменцьевіч, н. у 1921, ст. сярж. 562-га сп 165-й сд, памёр ад ран 7.3.1943 у ХППШ-739, пахаваны ў в. Глажава Кірыпскага р-на Ленінградскай вобл.

МАНЕЦКІ Ігнат Пятровіч, рад., прапаў без вестак у снежні 1944.

МАНЕЦКІ Мікалай Восіпавіч, н. у 1926, рад., памёр ад хваробы 17.2.1944 у ЭПШ-3012, пахаваны ў г. Кіраў Смаленскай вобл.

МЕЛЬНІК Віктар Адамавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у маі 1944.

МЕЛЬНІК Віктар Васільевіч, н. у 1925, мал. сярж., аўтаматчык 1216-га сп 17-й Бабруйскай сд, загінуў 21.3.1945, пахаваны ў г. Браўнсберг, былая Усходняя Прусія.

МЕЛЬНІК Іван Аляксандравіч, н. у 1919, прапаў без вестак у лістападзе 1943.

ПЕТРУСЕНКА Іван Іванавіч, н. у 1915, прапаў без вестак у лістападзе 1944.

ПІСЬМЕНІНЫ Васіль Мікалаевіч, н. у 1919, рад. 527-га сп 48-й сд, загінуў 27.1.1942, пахаваны ў в. Лепязі Ламаносаўскага р-на Ленінградскай вобл.

ПІСЬМЕННЫ Дзмітрый Рыгоравіч, н. у 1900, рад. 88-й сд, загінуў 26.6.1943, пахаваны ў в. Панфілава Сафонаўскага р-на Смаленскай вобл.

ПІСЬМЕННЫ Пімен Сільвестравіч, н. у 1900, рад. 88-й сд , загінуў 26.6.1943, пахаваны ў в. Панфілава Сафонаўскага р-на Смаленскай вобл.

ПРЫСЯЖНЫ Аляксей Яўтухавіч, загінуў.

ПРЫСЯЖНЫ Ігнат Фёдаравіч, прапаў без вестак у красавіку 1945.

ПРЫСЯЖНЫ Мікалай Харытонавіч, загінуў.

ПРЫСЯЖНЫ Рыгор Свірыдавіч, загінуў.

ПУГАЧ Віктар Максімавіч, загінуў.

ПУГАЧ Пётр Максімавіч, памёр 22.12.1942 у нямецкім палоне.

ПЮРО Віцэнт Кірылавіч, н. у 1900, загінуў.

ПЮРО Сцяфан Віцэнтавіч н. у 1922, сярж., камандзір аддзялення 122-га ап 44-й сд, загінуў 12.10.1943, пахаваны ў в. Мелехаўская Чудаўскага р-на Наўгародскай вобл.

ПЯТРЭНКА Павел Іванавіч, прапаў без вестак у красавіку 1944.

РАМАНЕНКА Ахрэм Іванавіч н. у 1907, рад. 800-га сп, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

РАСЮК Васіль Сільвестравіч, загінуў.

РАСЮК Васіль Цімафеевіч, н. у 1925, рад., прапаў без вестак у лістападзе 1943.

РАСЮК Мікалай Ціханавіч, загінуў.

РАСЮК Рыгор Мацвеевіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

РУДАЎКА Іван Майсеевіч, рад. 870-га сп 287-й Наваград-Валынскай сд, загінуў 11.3.1944, пахаваны ў г. Крамянец Ровенскай вобл.

САВЯНОК Васіль Савельевіч, загінуў.

САВЯНОК Ілья Савельевіч, н. у 1925, рад. 404-га ап 109-й сд, загінуў 10.6.1944, пахаваны каля дарогі Церыёкі — Сестрарэцк Ленінградскай вобл.

САМОЙЛЕНКА Рыгор Харытонавіч, загінуў.

СКАЧОК Акім Ільіч, загінуў.

СКАЧОК Каленік Ільіч, загінуў.

СКАЧОК Раман Ільіч, н. у 1911, прапаў без вестак у 1941.

СЦЕПАНЕНКА Ілья Апанасавіч, н. у 1911, рад. 287-й Наваград-Валынскай сд, загінуў 27.3.1944, пахаваны ў г. Чырвонаармейск Ровенскай вобл.

ТКАЧЭНКА Андрэй Паўлавіч, н. у 1906, рад. 95-га пагранічнага палка асобага прызначэння войск НКУС, прапаў без вестак 25.12.1941 каля г. Дэбальцава Данецкай вобл.

ТРАЦЯК Аваяр'ян Фёдаравіч, н. у 1905, загінуў.

ТРАЦЯК Дзям'ян Мікалаевіч, н. у 1904, рад. 164-га сп 33-й Холмскай сд, загінуў 2.7.1944, пахаваны ў в. Чортава Гара Пушкінскага р-на Пскоўскай вобл.

ТРАЦЯК Іван Фёдаравіч, н. у 1903, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ТРАЦЯК Пётр Андрэевіч, н. у 1908, загінуў 4.10.1944 у нямецкім палоне.

УДОД Віктар Васільевіч, загінуў.

УДОД Міхаіл Ігнатавіч, н. у 1922, ваентэхнік 2-га рангу; палон; спп; 27-я армейская шр, загінуў 15.10.1944.

УДОД Пётр Васільевіч, н. у 1909, рад. 2-га сбн 128-й сбр (584-ты сп 199-й сд), загінуў 21.4.1944, пахаваны ў в. Паўхдцэліна Індурскага павета Беластоцкага ваяводства, Польшча.

УДОД Яўсей Аляксеевіч, н. у 1905, рад. 853-га сп, прапаў без вестак 8.9.1941 пры абароне г. Ліўны Арлоўскай вобл.

ФЕДАРЭЦ Іван Піліпавіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ЦІЦЯНОК Аляксандр Уладзіміравіч, п. у 1926, рад., сувязіст 1203-га сп, загінуў 26.3.1945, пахаваны ў м. Сшодэкаў Паморскага ваяводства, Польшча.

ЦІЦЯНОК Андрэй Захаравіч, н. у 1913, рад. 240-га сп 117-й сд, загінуў 30.7.1944, пахаваны ў в. Войтшын Пулаўскага павета Люблінскага ваяводства, Польшча.

ЦІЦЯНОК Захар Іванавіч, н. у 1919, мал. сярж., камандзір аддзялення 255-га сп 123-й сд, загінуў 30.7.1943, пахаваны ў рабочым пасёлку № 5 Шлісельбургскага р-на Ленінградскай вобл.

ЦІЦЯНОК Іван Міхайлавіч (Цімафеевіч), загінуў 24.6.1944, пахаваны каля н. п. Кармекальню Выбаргскага р-на Ленінградскай вобл.

ЦІЦЯНОК Іван Пятровіч, н. у 1914, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ЦІЦЯНОК Міхаіл Фядосавіч, н. у 1899, рад., загінуў 24.6.1944, пахаваны каля вышыні 280,0 Выбаргскага р-на Ленінградскай вобл.

ЦІЦЯНОК Улас Васільевіч, н. у 1908, прапаў без вестак у лютым 1942.

ЦЫГАНЕНКА Рыгор Восіпавіч, загінуў 17.4.1944, пахаваны ў г. Ковель Валынскай вобл.

ШТЫЛЕЎСКІ Мацвей Адамавіч, н. у 1912, прапаў без вестак у снежні 1944.

КАМАРЫНСКІ ПАСЯЛКОВЫ САВЕТ

ВЁСКА ІВАНКІ

ГАРМЕЛЬ Андрэй Арцёмавіч, н. у 1925, загінуў.

МУЗЫЧЭНКА Аляксей Куэьміч, н. у 1911, прапаў без вестак у красавіку 1944.

МУЗЫЧЭНКА Уладзімір Якаўлевіч, н. у 1925, рад. 1227-га сп 369-й сд, прапаў без вестак 19.4.1945 у р-не н. п. Грайфенхаўзен Штэцінскага ваяводства, Польшча.

У. Я. Музычэнка

Р. А. Петруненка

ПЕТРУНЕНКА Рыгор Апанвсавіч, н. у 1907, лейт., палітрук, прапаў без вестак 30.8.1942.

ПЕТРУСЕВІЧ Васіль Піліпавіч, н. у 1918, рад., прапаў без вестак у красавіку 1944.

ПІВЯНОК Іван Паўлавіч, рад. 1128-га сп 336-й сд, загінуў 14.12.1943, пахаваны ў в. Ворсаўка Малінскага р-на Жытомірскай вобл.

ПІВЯНОК Якаў Ігнатавіч, н. у 1914, загінуў.

ПІНЧУК Іван Кандратавіч, гв. сярж., памёр ад ран 6.12.1943 у ХПШШ-5444, пахаваны ў с. Куцавалаўка Ануфрыеўскага р-на Кіраваградскай вобл.

ПІНЧУК Міна Сямёнавіч, н. у 1908, загінуў у сакавіку 1944.

ШЫНКАРЭНКА Іван Сяргеевіч, н. у 1919, лейт., камандзір роты 147-га сп 43-й сд, загінуў 12.11.1941.

ЯТЧАНКА Іван Рыгоравіч, н. у 1909, рад. 1132-га сп 336-н сд, загінуў 23.11.1943, пахаваны ў с. Садовае (Бярозаўка) Карастышаўскага р-на Жытомірскай вобл.

ЯТЧАНКА Міхаіл Зенькавіч, н. у 1901, прапаў без вестак у 1943.

ГАРПАСЁЛАК КАМАРЫН

АБІБОК Мікалай Фёдаравіч, загінуў.

АЛЕЎСКІ Уладзімір Паўлавіч.

АНДРЭЯВЕЦ Віктар Аляксеевіч, н. у 1917, загінуў у верасні 1941.

АРОНАЎ Юрый Яфімавіч, загінуў.

АСАДЧЫ Аляксей Паўлавіч, н. у 1915, рад. 324-га сп 77-й Сімферопальскай сд, памёр ад ран 15.2.1944 у МСБ-73, пахаваны ў с. Фёдараўка Мелітопальскага р-на Запарожскай вобл.

АСАДЧЫ Гаўрылв Гаўрылавіч.

АСАДЧЫ Емяльян Данілавіч, н. у 1905, прапаў без вестак у красавіку 1944.

АСАДЧЫ Рыгор Паўлавіч.

АСКЕРАКА Сцяпан Васільевіч, загінуў.

АТЛІВАНКІН Моця Залманавіч, мал. палітрук, прапаў без вестак у кастрычніку 1941.

АЎРАМЕНКА Андрэй Васільевіч, н. у 1926, рад., памёр ад хваробы 7.6.1944 у ЭШ-4839, пахаваны ў г. Калуга Тульскай вобл.

АЎРАМЕНКА Васіль Ввсільевіч.

АЎРУНІН Абрам Саламонавіч, н. у 1923, рад., разведчык, загінуў у верасні 1943.

АЎРУНІН Барыс Аронавіч.

АЎРУНІН Хаім Аронавіч.

БАРАВАЙСКІ Ісак Ізраэлевіч, загінуў.

БАРЗМАН Восіп Абрамавіч, н. у 1923, гв. мал. ваентэхнік, начальнік боесілкавання 11-й гв. мсбр, загінуў 30.12.1942, пахаваны ў станіцы Чырвоны Яр Растоўскай вобл.

БАРЗМАН Давыд Залманавіч, загінуў.

БАРЗМАН Шая Волькавіч, н. у 1923, рад., п/с 803, прапаў без вестак 30.8.1941.

БЕЛАРУСКІ Абрам Іосіфавіч.

БРЫСКІН Міхаіл Навумавіч.

БУБЕНКА Андрэй Аляксеевіч, загінуў.

ВАДАП'ЯНАЎ Фішаль Бенцавіч, н. у 1912, загінуў у 1942.

ВАРАБЕЙЧЫК Абрам Майсеевіч.

ВІЛЕНСКІ Майсей Мотулавіч, н. у 1921, загінуў у жніўні 1944.

ВІЦЕБСКІ Абрам Давыдавіч.

ВІЦЕБСКІ Ізраэль Давыдавіч, н. у 1920, сярж., мінамётчык 354-й Калішкавіцкай сд, загінуў 7.10.1944, пахаваны ў н. п. Вулька-Заторска Пултускага павета Варшаўскага ваяводства, Польшча.

ВІЦЕБСКІ Марк Давыдавіч, н. у 1918, ст. сярж., радыст 17-й авіядывізіі, загінуў 9.1.1943.

ВІЦЕБСКІ Меер Давыдавіч.

ВІЦЕБСКІ Юрый Іцкавіч.

ВІЦЕБСКІ Якаў Іцкавіч.

ГАРМЕЛЬ Сяргей Мікалаевіч, н. у 1903, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ГАЎРЫЛЕНКА Даніла А., н. у 1912, сярж. 310-га сп 8-й сд, загінуў 12.11.1943, пахаваны ў с. Забары Чарнобыльскага р-на Кіеўскай вобл.

ГЕНІН Мацвей Якаўлевіч.

ГЕНІН Рыгор Якаўлевіч.

ГЕРМАН Фроім Майсеевіч, н. у 1913, загінуў у 1943.

ГІРЫН Леў Навумавіч, н. у 1925, мал. лейт., нам. камандзіра роты 310-га сп 8-й сд, загінуў 1.2.1945 пры штурме Зелаўскіх вышынь, Германія.

ГЛАЗМАН Іосіф Ізраэлевіч.

ГУРЭВІЧ Меер Аронавіч, лейт., загінуў 8.1.1944.

ДАКТАРОВІЧ Арон Нохімавіч, н. у 1924, рад., памёр ад ран 17.8.1943, пахаваны ў с. В. Ізвалы Елецкага р-на Ліпецкай вобл.

ДАКТАРОВІЧ Ірма Хаімавіч, загінуў.

ДЗІКАВІЦКІ Раман Іванавіч, н. у 1922, прапаў без вестак у 1942.

ДЫЛЯНОК Ілья Карнеевіч, н. у 1908, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЗЕЛЯНКОЎ Якаў Ігнатавіч, ст. сярж., прапаў без вестак у красавіку 1944.

ІЛЬІН Гершул Волькавіч, загінуў.

КАВАЛЕЙКА Андрэй Захаравіч, н. у 1903, прапаў без вестак у 1941.

КАГАНОВІЧ Зяма Аронавіч.

КАГАНОВІЧ Юрый Аронавіч.

КАПЛАН Арон Майсеевіч.

КАПЛАН Барыс Аронавіч.

КАПЛАН Барыс Майсеевіч.

КАПЛАН Іосіф Майсеевіч.

КАПЛАН Юрый Аронавіч.

КАПУСЦІН Абрам Мееравіч.

КАПУСЦІН Барыс Аронавіч.

КАПУСЦІН Барыс Мееравіч, н. у 1922, матрос Чарнаморскага флоту, загінуў у кастрычніку 1941 пры абароне Севастопаля, пахаваны каля помніка Вечнай Славы ў г. Севастопаль.

КАПУСЦІН Тэуя Мееравіч.

КАРАЦЕНКА Сцяпан Кузьміч, н. у 1924, рад. 568-га сп 149-й Наваград-Валынскай сд, загінуў 9.3.1944, пахаваны ў с. Марцэлін Вербенскага р-на Ровенскай вобл.

КЕСЕЛЬМАН Якаў Ісакавіч, н. у 1901, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

КІРЫЛЕНКА Мікалай Паўлавіч, н. у 1908, загінуў у 1941.

КІСЕЛЬМАН Якаў Рыгоравіч (Ісакавіч).

КІЧАНОК Якаў Мінавіч, загінуў.

КЛЮЕЎ Іван Мікалаевіч, загінуў.

КЛЮЕЎ Мікалай Фёдаравіч, загінуў.

КОГАН Зэлік Рыгоравіч.

КОГАН Зяма Вульфавіч, палітрук, камісар батарэі 76-мм гармат, прапаў без вестак у сакавіку 1942.

КОЧКІН Пётр Георгіевіч, загінуў.

КРАЎЧАНКА Андрэй Рыгоравіч, н. у 1903, рад. 46-га запаснога сп, памёр ад ран 8.2.1944 у ЭШ-5466, пахаваны ў Валгаградскай вобл.

КРАЎЧАНКА Васіль Рыгоравіч, н. у 1908, рад. 96-га сп 140-й сд, загінуў 1.4.1944, пахаваны ў с. Белькаўцэ Езерненскага р-на Цярнопальскай вобл.

КРАЎЧАНКА Іван Іванавіч, н. у 1920, сярж., камандзір узвода 45-мм гармат 288-га сп 181-й сд, прапаў без вестак у 1944.

КРАЎЧАНКА Мікалай Іванавіч, н. у 1911, рад., прапаў без вестак у ліпені 1943 на Курскай дузе.

КРАЎЧАНКА Мікалай Ціханавіч, н. у 1915, загінуў у 1942.

КРАЎЧАНКА Пётр Іванавіч, н. у 1917, загінуў у красавіку 1944.

КРАЎЧАНКА Пётр Фёдаравіч, н. у 1921, да верасня 1943 — партызан, затым рад. 568-га сп 149-й Наваград-Валынскай сд, загінуў 9.3.1944, пахаваны ў с. Марцэлін Вербенскага р-на Ровенскай вобл.

КУПЧЫК Мацвей Якаўлевіч, н. у 1907, загінуў у 1944.

КУХЛІК Рыгор Фёдаравіч, н. у 1891, загінуў у 1941.

КУШНЕРСКІ Навум Рыгоравіч.

ЛАГВІНЕНКА Лявон Лявонавіч, н. у 1914, прапаў без вестак у 1941.

ЛАМАКІН Аляксей Рыгоравіч.

ЛАСКАВЫ Анатоль Файвелевіч, н. у 1902, рад., кулямётчык, памёр ад ран у 1943, пахаваны ў г. Ангарск Саратаўскай вобл.

ЛЕВІН Рувім Хвцкелевіч, н. у 1912, сярж., памёр ад ран 14.9.1943, пахаваны ў г. Веліж Смаленскай вобл.

ЛЕЎЧАНКА Іван Цімафеевіч.

ЛЕЎЧАНКА Пётр Сідаравіч, загінуў.

ЛЕЎЧАНКА Харытон Аляксандравіч, н. у 1915, загінуў у сакавіку 1944.

ЛІТАШ Аляксандр Якаўлевіч, н. у 1922, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ЛЬВОВІЧ Восіп Максімавіч, загінуў.

ЛЯВОНЕНКА Аляксей Міхайлавіч, загінуў.

МАЙЗЛІН Барыс Хаімавіч, н. у 1923, загінуў у 1941.

МАЙЗЛІН Восіп Рыгоравіч, загінуў.

МАЙЗЛІН Піня Хаімавіч (Калманавіч), н. у 1913, прапаў без вестак у маі 1944.

МАЙЗЛІН Рувім Хаймавіч.

МАЙЗЛІН Янкель Моўшавіч, н. у 1898, загінуў у сакавіку 1944.

МІЛЯЎСКІ Зяма Лазаравіч.

МІЛЯЎСКІ Леанід Рыгоравіч.

МІЛЯЎСКІ Шлёма Лазаравіч.

МІРКІН Калман Ізраэлевіч.

МІРКІН Эля Еселевіч.

МІХЛІН Абрам Юдкавіч, н. у 1905, загінуў у 1945.

МІХЛІН Ісак Юдкавіч.

МІХЛІН Маркус Юдкавіч, палітрук, загінуў 10.1.1943.

МУЗЫЧЭНКА Іван Кірылавіч, н. у 1898, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ПАНЧЭШНІКАЎ Абрам Фроімавіч, н. у 1900, рад., загінуў 9.7.1943, пахаваны ў п. Старажавое Прохараўскага р-на Курскай вобл.

ПАНЧЭШНІКАЎ Ліпа Фроімавіч, н. у 1908, загінуў у 1943, пахаваны ў г. Жытомір.

ПАРХАМЕЦ Васіль Сцяпанавіч, н. у 1921, рад., кулямётчык 324-га сп 77-й Сімферопальскай сд, прапаў без вестак 17.8.1944 у Латвіі.

ПАРХАМЕЦ Іван Панцялеевіч, загінуў.

ПАРХАМЕЦ Міхаіл Панцялеевіч, загінуў.

ПАШЧАНКА Прохар Трафімавіч, загінуў.

ПЕКУРОЎСКІ Давыд Навумавіч, н. у 1922, загінуў у 1941.

ПЕКУРОЎСКІ Лейба Навумавіч.

ПЕКУРОЎСКІ Міхаіл Навумавіч, н. у 1921, капітан, пам. камандзіра 682-га сп 212-й сд, памёр ад ран 23.10.1942, пахаваны ў Балаклаўскім р-не Валгаградскай вобл.

ПЕРОЦКІ Міхаіл (Майсей) Ізраэлевіч, н. у 1909, загінуў у 1942 на Ленінградскім фронце.

ПЕРОЦКІ Юрый Ізраэлевіч, н. у 1914, загінуў у 1942.

ПЕТРУСЕВІЧ Іван Нікіфаравіч, загінуў.

ПЕТРУСЕВІЧ Лявон Захаравіч.

ПЕТРУСЕВІЧ Мікалай Ільіч, н. у 1922, прапаў без вестак у лістападзе 1944.

ПЕТРУСЕВІЧ Міхаіл Захарэвіч.

ПЕТРУСЕВІЧ Сцяпан Мікалаевіч, н. у 1920, загінуў у 1942.

ПЕТРУСЕВІЧ Сцяпан Нікіфаравіч, н. у 1917, лейт., камандзір узвода 1057-га сп 297-й сд, прапаў без вестак 1.7.1942.

ПЕТРУСЕВІЧ Уладзімір Захаравіч, н. у 1916, загінуў у сакавіку 1944.

ПІЛЕВІЧ Андрэй Фёдаравіч, н. у 1919, гв.

рад. 20-й гв. сд, загінуў 11.4.1945, пахаваны ў Аўстрыі.

ПЛІСЕЦКІ Уладзімір Ісаевіч, н. у 1922, лейт., камандзір узвода разведкі, загінуў 3.3.1945, пахаваны ў г. Прыекуле Ліепайскага р-на, Латвія.

ПРЫБЫЛЬ Аляксандр Анатольевіч.

ПРЫБЫЛЬ Аляксей Іванавіч, н. у 1898, загінуў у сакавіку 1944.

ПРЫБЫЛЬ Іван Пятровіч, в. у 1920, загінуў у сакавіку 1944.

ПРЫБЫЛЬ Лявон Анвтольевіч, п. у 1914, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ПРЫБЫЛЬ Максім Іванавіч.

ПРЫБЫЛЬ Мікалай Аляксандравіч, загінуў.

ПРЫБЫЛЬ Міхаіл Пятровіч, н. у 1918, загінуў у 1941.

ПРЫБЫЛЬ Павел Ціханавіч, н. у 1925, рад. 196-га армейскага запаснога сп 3-й гв. арміі, загінуў 15.12.1944, пахаваны ў м. Ліпа Краснікаўскага павета Люблінскага ваяводства, Польшча.

ПРЫБЫЛЬ Пётр Аляксеевіч, н. у 1925, гв. рад. 102-га самаходнага ап 26-й гв. Усходне-Сібірскай Гарадоцкай сд, памёр ад ран 9.9.1944 у АМСБ-21, пахаваны ў с. Жалеі Вілкавішскага р-на, Літва.

ПРЫБЫЛЬ Яўсей Пятровіч, н. у 1908, прапаў без вестак у маі 1944.

ПРЫБЫЛЬ Яфім Пятровіч, н. у 1910, рад. 1323-га сп 415-й сд, загінуў 4.2.1944, пахаваны на х. Чырвоная Горка Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

ПРЫБЫТКОЎСКІ Барыс Сямёнавіч, загінуў.

РАМАНЕНКА Іван Яфімавіч, загінуў.

РАСЛІН Лейба Волькавіч, н. у 1898, рад., сапёр 580-га асобнага сапёрнага б-на 307-й сд, загінуў 20.2.1943, пахаваны ў с. Азёркі Глазуноўскага р-на Арлоўскай вобл.

РЫЎКІН Абрам Янкелевіч.

РЭЙЗІН Додзік Навумавіч, н. у 1926, загінуў у красавіку 1945.

САЎЧАНКА Пётр Іванавіч, н. у 1912, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

СЛУЦКІ Сямён Майсеевіч, п. у 1920, гв. мал. сярж. 40-га гв. сп 11-й гв. Гарадоцкай сд, прапаў без вестак 10.7.1942.

СОКАЛАЎ Якаў Сямёнавіч, н. у 1921, загінуў у сакавіку 1944.

СПІВАК Барыс Вульфавіч, н. у 1921, сярж. знішчальна-бамбардзіровачнага начнога авіяпалка, прапаў без вестак 14.7.1942.

ТАРАН Феафан Сцяпанавіч, загінуў.

ТРАЦЯК Васіль Карпавіч, загінуў.

ТУРАЎСКІ Восіп Арцёмавіч, н. у 1902, загінуў.

ХАЎКІН Яфім Майсеевіч, загінуў.

ЦЫПЯНЮК Ілья Ісакавіч, загінуў.

ЧАРНЯЎСКІ Якаў Рыгоравіч, н. у 1916, гв. рад. 41-й Корсуньска-Дунайскай сд 21-га гв. ск, загінуў 21.3.1945, пахаваны ў г. Секешфехервар, Венгрыя.

ЧЫРЫК Аляксей Яўтухаавіч, н. у 1910, прапаў без вестак.

ШАЙКЕВІЧ Рытор Аронавіч, рад. 1155-га сп, загінуў 24.3.1942, пахаваны ў с. Ніжне-Рускі Бішкін Харкаўскай вобл.

ШКЛЯР Ізраэль Аронавіч, н. у 1905, прапаў без вестак у маі 1943.

ЯЛАВЕЦ Аляксей Цімафеевіч, п. у 1921, загінуў 2.7.1944.

ЯМЯНЮК Васіль Аляксандравіч, н. у 1921, загінуў у 1941.

ЯРМОЛЕНКА Аляксандр Мацвеевіч, н. у 1908, рад. 2-га асбн 2-й асбр, прапаў без вестак 20.8.1942 каля с. Трысёлы Карманаўскага р-на Смаленскай вобл.

ЯТЧАНКА Міхаіл Сямёнавіч, гв. ст. лейт., загінуў 22.8.1944, пахаваны ў н. п. Роду-Мітраполь (Папрыкань) Яскага р-на, Румынія.

ЯШЧАНКА Васіль Адамавіч, рад. 947-га сп 268-й сд, загінуў 24.6.1944, пахаваны ў п. п. Талімгалю Выбаргскага р-на Ленінградскай вобл.

ВЁСКА КАРЛАЎКА

БАРЗІЛОЎСКІ Аляксандр (Іван) Пракопавіч, загінуў у 1945.

БАРЗІЛОЎСКІ Фёдар Пракопавіч, н. у 1918, загінуў у 1946.

БАРЫСЕНКА Пётр Іванавіч, н. у 1907, рад. 359-й сд, памёр ад ран 8.2.1944, пахаваны ў м. Вінагарад Лысянскага р-на Чаркаскай вобл.

БЕЛЬЧАНКА Канстанцін Ціханавіч, рад. 1128-га сп 336-й сд, загінуў 23.11.1943, пахаваны ў с. Глініца Радамышльскага р-на Жытомірскай вобл.

БЕЛЬЧАНКА Мікалай Андрэевіч, н. у 1904, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ГАПОНАЎ Ахмазін, рад. 137-га сп, загінуў 4.1.1942, пахаваны ў с. Панішна Ржэўскага р-на Цвярской вобл.

ГЕНУБСКІ Улвдзімір Восіпавіч, н. у 1907, загінуў у 1944.

ЗЛАБЕНКА Апанас Паўлавіч, н. у 1909, прапаў без вестак у сакавіку 1942.

КАМОК Іван Рыгоравіч, п. у 1921, прапаў без вестак у лютым 1945.

КАМОК Мікалай Аляксеевіч, н. у 1896, загінуў у сакавіку 1944.

КАЦУБА Кузьма Ігнатавіч, п. у 1911, рад. 654-га сп 148-й Чарнігаўскай сд, прапаў без вестак 6.12.1943 каля с. Карчоўка Поцеўскага р-на Жытомірскай вобл.

КРЫВАПАЛЕНКА Мікалай Васільевіч, н. у 1908, загінуў у красавіку 1944.

КРЫВАПАЛЕНКА Павел Карлавіч, н. у 1911, рад. 338-га сп, загінуў 2.10.1942, пахаваны ў с. Аксіпіна Ізносаўскага р-на Смаленскай вобл.

МАІСЕЕНКА Васіль Фёдаравіч, н. у 1904, рад. 504-га сп 148-й Чарнігаўскай сд, загінуў 21.2.1944, пахаваны ў Шапятоўскім р-не Хмяльніцкай вобл.

МАІСЕЕНКА Іван Кандратавіч, н. у 1909, прапаў без вестак у красавіку 1944.

МАІСЕЕНКА Сяргей Фёдаравіч, н. у 1907, загінуў у 1942.

ПЕТРУСЕВІЧ Аляксандр Цімафеевіч, н. у 1912, загінуў у 1944.

ПЕТРУСЕВІЧ Васіль Іванавіч, н. у 1919, сярж. 310-га сп 8-й сд, памёр ад хваробы 13.5.1944 у ЭШ-2676, пахаваны ў г. Кіеў.

ПЕТРУСЕВІЧ Іван Каленікавіч, н. у 1915, рад. 4-й ср 288-га сп 181-й сд, прапаў без вестак 31.8.1944.

ПЕТРУСЕВІЧ Іван Мікалаевіч, гв. рад. 112-га гв. сп 39-й гв. Барвенкаўскай сд, загінуў 1.1.1944, пахаваны ў с. Растанне Сталінградскага р-на Днепрапятроўскай вобл.

ПЕТРУСЕВІЧ Іван Паўлавіч, н. у 1906, рад. 2-га мсбн 27-й мсбр, загінуў 17.4.1944, пахаваны ў с. Нявіска Гарадзенскага р-на Івана-Франкоўскай вобл.

ПЕТРУСЕВІЧ Іван Піліпавіч, загінуў у лютым 1944.

ПЕТРУСЕВІЧ Іван Якаўлевіч, н. у 1902, прапаў без вестак у 1943.

ПЕТРУСЕВІЧ Мікалай Адамавіч, н. у 1920, загінуў у 1944.

ПЕТРУСЕВІЧ Міхаіл Сямёнавіч, н. у 1900, памёр ад ран 15.3.1944, пахаваны ў г. Кіеў.

ПЕТРУСЕВІЧ Павел Кандратавіч, н. у 1907, загінуў у лютым 1945.

ПЕТРУСЕВІЧ Павел Кірылавіч, н. у 1907, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ПЕТРУСЕВІЧ Пётр Каленікавіч, н. у 1907, прапаў без вестак у 1941.

ПЕТРУСЕВІЧ Сямён Нікіфаравіч, н. у 1919, загінуў у 1941.

ПЕТРУСЕВІЧ Уладзімір Восіпавіч, н. у 1907, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ПЕТРУСЕВІЧ Фёдар Іванавіч, н. у 1914, загінуў у лютым 1943.

ПЕТРУСЕВІЧ Ціт Лук'янавіч, н. у 1897, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ПЕТРУСЕВІЧ Ціхан Цімафеевіч, н. у 1892, рад., памёр ад ран 26.12.1942, пахаваны ў г. Пенза.

ПЕТРУСЕВІЧ Якаў Канстанцінавіч, н. у 1914, загінуў у 1945.

СУХАНАЎ Аляксей Раманавіч, гв. лейт., загінуў 15.1.1945.

ШПЕТНЫ Яўген Дзмітрыевіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ЯТЧАНКА Мікалай Фёдаравіч, н. у 1907, прапаў без вестак у 1942.

ЯТЧАНКА Сяргей Фядосавіч, н. у 1925, рад. 39-га асобнага матарызаванага сбн, памёр ад ран 4.2.1944, пахаваны ў м. Скуляны Унгенскага р-на, Малдавія.

ЯТЧАНКА Фядос Іванавіч, н. у 1898, рад., грузчык штаба 13-й арміі, памёр ад ран 6.4.1945 у ЭШ-3581, пахаваны ў г. Разводух, Польшча.

ЯТЧАНКА Фядос Ціханавіч, н. у 1919, прапаў без вестак у снежні 1944.

ВЁСКА КАЦІЧАЎ

АБЕЛЕЦ Аляксей Іванавіч, н. у 1923, рад. 375-га ап 181-й сд, памёр ад хваробы у ЭШ-4558, пахаваны ў г. Роўна.

М. Ф. Дзмітрэнка

АБЕЛЕЦ Дзмітрый Іванавіч, н. у 1924, загінуў у кастрычніку 1944.

АТАМАНЕНКА Кузьма Іванавіч, н. у 1909, загінуў у сакавіку 1944.

АТАМАНЕНКА Кузьма Максімавіч, н. у 1907, прапаў без вестак у 1944.

БЯЛЯЙ Мікіта Іванавіч, н. у 1904, прапаў без вестак у 1942.

ГАЛУЗА Рытор Іванавіч, н. у 1912, прапаў без вестак у лютым 1944.

ДЗЕГЦЯРЭНКА Даніла Дзянісавіч, н. у 1900, загінуў у 1943.

ДЗЕГЦЯРЭНКА Мікалай Андрэевіч, н. у 1922, прапаў без вестак у 1941.

ДЗЕГЦЯРЭНКА Мікалай Фёдаравіч, н. у 1923, загінуў у 1945.

ДЗЕГЦЯРЭНКА Павел Андрэевіч, н. у 1920, прапаў без вестак у 1941.

ДЗЕГЦЯРЭНКА Ціхан Пятроаіч, н. у 1909, прапаў без вестак у маі 1944.

ДЗМІТРЭНКА Мікалай Фёдаравіч, н. у 1923, рад. 128-га армейскага мінамётнага Перамышльскага палка, загінуў 25.2.1945, пахаваны ў г. Кемніц, Германія.

ЖДАН Іван Іванавіч, н. у 1920, сярж., прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ЖДАН Міхаіл Клімааіч, н. у 1912, загінуў у 1944.

КОЙДАН Васіль Дарафеевіч, н. у 1903, загінуў у лістападзе 1943.

КОЙДАН Рытор Дарафеевіч, н. у 1903, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

КУРАЧ Аляксей Еўдакімавіч, н. у 1916, рад., санітар 326-га сп 48-й сд, памёр ад ран 29.7.1942, пахаваны ў н. п. М. Іжора Ленінградскай вобл.

КУЦ Фрол Маркавіч, н. у 1919, памёр ад ран 8.4.1944.

ЛЕЎЧАНКА Міхаіл Аляксандравіч, н. у 1903, прапаў без вестак у снежні 1943.

МІШЧАНКА Фёдар Платонавіч, н. у 1919, чырванафлоцец, служыў на Балтыйскім флоце, загінуў 9.1.1942, пахаваны ў с. Усце.

ТАМІЛКА Васіль Якаўлеаіч, загінуў 10.10.1943, пахаваны ў с. В. Чаравачы Чарнобыльскага р-на Кіеўскай вобл.

ТАМІЛКА Еўдакім Мацвеевіч, н. у 1905, загінуў 15.2.1944.

ТАМІЛКА Іван Паўлавіч, н. у 1919, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ТКАЧЭНКА Іван Аляксеевіч, загінуў.

ТКАЧЭНКА Мікалай Аляксеевіч, н. у 1897, рад., наводчык ручнога кулямёта 1369-га сп 417-й Сівашскай сд, загінуў 3.2.1945, пахаваны ў г. Скуодас, Літва.

ШАРЫ Дзмітрый Клімавіч, н. у 1922, тэлефаніст штабной батарэі 410-га ап 134-й сд, прапаў без вестак 3.4.1942.

ШПЕТНЫ Васіль Уладзіміравіч, н. у 1907, рад. 310-га сп 8-й сд, загінуў 10.1.1944, пахаваны ў с. Мацюпін Славуцкага р-на Хмяльніцкай вобл.

ШУЛЬГА Канстанцін Максімавіч, н. у 1920, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ШУЛЬГА Мікалай Максімавіч, н. у 1917, загінуў у 1941.

ШУЛЬГА Яўмен Максімавіч, н. у 1906, рад., памёр ад ран 8.1.1944, пахаваны на Рошніцкіх могілках у г. Балашоў Саратаўскай вобл.

ЯКІМОВІЧ Павел Мікалаевіч, н. у 1913, гв. рад. 239-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 30.5.1944.

ЯКІМОВІЧ Пётр Мікалаевіч, н. у 1903, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ЯКІМОВІЧ Рыгор Мікалаевіч, н. у 1915, рад. 360-га сп 74-й Кіеўскай сд, памёр ад ран 1.11.1944 у ХПШШ-5254, пахаваны ў г. Младзенавец, Югаславія.

ВЁСКА КІРАВА

БАЎМАН Освальд Іванавіч, н. у 1913, загінуў у маі 1944.

ГАНУШ Міхаіл Емяльянавіч, рад. 1258-га сп 348-й Наўгародскай сд, загінуў 18.3.1944, пахаваны ў с. Сіпвертсі, каля г. Нарва-Іыэсу, Эстонія.

ГАНУШ Сазон Кузьміч, н. у 1924, загінуў.

ГЕРАШЧАНКА Мікалай Ціханавіч, н. у 1917, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ГЕРАШЧАНКА Рыгор Паўлавіч, н. у 1901, загінуў.

ДЗІКІ Іван Трафімавіч, н. у 1903, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ДЗІКІ Пётр Трафімавіч, н. у 1907, рад. 1258-га сп 378-й Наўгародскай сд, загінуў 3.8.1944, пахаваны ў в. Салейкі Жабінкаўскага р-на Брэсцкай вобл.

ЖОРАЎ Андрэй Рыгоравіч, н. у 1907, капітан 177-га сп 31-й сд, загінуў 10.3.1942.

ЖОРАЎ Васіль Васільевіч, н. у 1915, прапаў без вестак у 1943.

ЖОРАЎ Мікалай Якаўлевіч, н. у 1909, рад. 3-га сбп 310-га сп 8-й сд, загінуў 8.3.1944, пахаваны ў г. п. Пераналачыск Падвалочыскага р-на Цярнопальскай вобл.

ЖОРАЎ Сцяпан Рыгоравіч, н. у 1910, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ЖОРАЎ Сцяпан Сяргеевіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ЗЯЛЯК Міхаіл Іовіч, н. у 1903, рад. 568-га сп 149-й Нваград-Валынскай сд, прапаў без вестак 27.1.1944 каля с. Калеснікі Гошчынскага р-на Ровенскай вобл.

М. Ц. Герашчанка

А. Р. Жораў

В. В. Жораў

М. Я. Жораў

КАЛЯДА Васіль Ільіч, н. у 1919, загінуў 16.3.1944, пахаваны ў в. В. Боркі Цярнопальскай вобл.

КАЛЯДА Іван Клімавіч, н. у 1908, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

КАЛЯДА Мікалай Андрэевіч, н. у 1918, рад. 496-га сп 148-й Чарнігаўскай сд, загінуў 16.3.1944, пахаваны ў а. В. Боркі Цярнопальскай вобл.

КАЛЯДА Мікалай Андрэевіч, н. у 1922, прапаў без вестак у 1941 пад Смаленскам.

КАМАРЭНКА Павел Цітавіч, н. у 1907, узнагароджаны ордэнам Чырвонай Зоркі, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

КЛІМЯНОК Міхаіл Паўлавіч, н. у 1924, сяржант, пам. камандзіра ўзвода вучэбнай роты 148-й Чарнігаўскай сд, загінуў 2.2.1944, пахаваны ў м. Судзілкаў Шапятоўскага р-на Хмяльніцкай вобл.

КРАЎЧАНКА Мікалай Фёдаравіч, н. у 1910, прапаў без вестак у красавіку 1944.

КУКАПОС Рыгор Сямёнавіч, н. у 1912, рад. 568-га сп 149-й Нваград-Валынскай сд, загінуў 27.1.1944, пахаваны ў с. Калеснікі Гошчынскага р-на Ровенскай вобл.

ЛАЗЕБНЫ Міхаіл Антонавіч, н. у 1896, загінуў у сакавіку 1944.

ЛАЗЕБНЫ Міхаіл Міхайлавіч, н. у 1926,

Землякі (злева направа): І. В. Мацвеенка, П. Д. Лявоненка, С. Р. Жораў

рад., сапёр 226-га сп 63-й Віцебскай сд, загінуў 28.9.1944.

ЛЕЎЧАНКА Аляксандр Пятровіч, н. у 1922, прапаў без вестак у 1944.

ЛЕЎЧАНКА Андрэй Кірылавіч, н. у 1912, рад. 556-га сп 153-й сд, загінуў 31.1.1944 у в. Зазыбы, пахаваны ў в. Арлова Віцебскай вобл.

ЛЕЎЧАНКА Андрэй Клімавіч, н. у 1906, рад., загінуў 7.9.1945 каля в. Васільева Гута Чарнігаўскай вобл. пры вяртанні з вайны дамоў (забіты бандытамі-рабаўнікамі). Пахаваны ў в. Кірава.

ЛЕЎЧАНКА Андрэй Уладзіміравіч, н. у 1917, ст. сяржант, загінуў у красавіку 1944.

ЛЕЎЧАНКА Андрэй Уласавіч, н. у 1897, прапаў без вестак у 1942.

ЛЕЎЧАНКА Антон Платонавіч, н. у 1906, яфр. 868-га сп 287-й Наваград-Валынскай сд, узнагароджаны медалем «За адвагу», загінуў 15.8.1943, пахаваны ў с. Сомава Шаблыкінскага р-на Арлоўскай вобл.

ЛЕЎЧАНКА Васіль Іванавіч, н. у 1920, гв. рад. 219-га гв. сп 71-й гв. Харкаўска-Віцебскай сд, загінуў 10.10.1944, пахаваны ў г. Скуодас, Літва.

ЛЕЎЧАНКА Васіль Лазаравіч, н. у 1914, палітрук, артылерыст, прапаў без вестак у 1943.

В. І. Каляда

А. К. Леўчанка

В. І. Леўчанка

В. Л. Леўчанка

В. Я. Леўчанка

І. А. Леўчанка

М. А. Леўчанка

П. М. Леўчанка

І. М. Леўчанка

І. М. Леўчанка

М. В. Леўчанка

М. І. Леўчанка

ЛЕЎЧАНКА Васіль Якаўлевіч, н. у 1915, гв. мал. лейт., камандзір гарматы 101-га гв. ап, загінуў 30.8.1941 каля г. Выбарг Ленінградскай вобл.

ЛЕЎЧАНКА Дамітрый Яўгенавіч, н. у 1910, загінуў у 1941.

ЛЕЎЧАНКА Іван Аляксандравіч, н. у 1926, рад., разведчык 26-й сапёрнай брыгады 1-га Беларускага фронту, памёр ад ран 24.2.1945 у ЭШ-1708, пахаваны ў г. Лодзь, Польшча.

ЛЕЎЧАНКА Іван Майсеевіч, н. у 1908, загінуў у 1944.

ЛЕЎЧАНКА Іван Мінавіч, н. у 1908, прапаў без вестак у 1941.

ЛЕЎЧАНКА Іван Фёдаравіч, н. у 1922, гв. ст. лейт., ад'ютант камандзіра 29-га асобнага сапёрнага б-на 1-й гв. Маскоўскай мсд, загінуў 20.5.1942 у р-не с. Паршына Смаленскай вобл.

ЛЕЎЧАНКА Лаўрэн Яўтенавіч, н. у 1904, прапаў без вестак у 1941.

ЛЕЎЧАНКА Мікалай Аляксеевіч, н. у 1902, рад. 164-га сп 33-й Холмскай сд, прапаў без вестак 28.4.1944.

ЛЕЎЧАНКА Мікалай Васільевіч, н. у 1920, загінуў у сакавіку 1944.

ЛЕЎЧАНКА Мікалай Іванавіч, н. у 1926, рад., кулямётчык 507-га сп 148-й Чарнігаўскай сд, загінуў 21.12.1943, пахаваны ў с. Малін Жытомірскай вобл.

ЛЕЎЧАНКА Мікалай Львовіч, н. у 1908, рад., сапёр 389-га асобнага сапёрнага б-на, загінуў 3.3.1944, пахаваны ў с. Арлова Віцебскага р-на.

ЛЕЎЧАНКА Мікалай Мінавіч, н. у 1919, рад. 507-га сп 148-й Чарнігаўскай сд, загінуў 21.12.1943, пахаваны ў с. Малін Жытомірскай вобл.

ЛЕЎЧАНКА Міхаіл Аляксандравіч, н. у 1903, прапаў без вестак у снежні 1943.

ЛЕЎЧАНКА Міхаіл Аланасавіч, н. у 1918, загінуў у красавіку 1944.

ЛЕЎЧАНКА Міхаіл Мікалаевіч, н. у 1922, прапаў без вестак у 1941.

ЛЕЎЧАНКА Пётр Іванавіч, н. у 1915, прапаў без вестак у маі 1944.

ЛЕЎЧАНКА Пётр Міхайлавіч, н. у 1913, рад. 171-й Паўладарскай сд, загінуў 19.1.1944.

ЛЕЎЧАНКА Рыгор Андрэевіч, н. у 1918, прапаў без вестак у 1943.

ЛЕЎЧАНКА Сцяпан Аляксандравіч, н. у 1900, прапаў без вестак у 1943.

ЛЕЎЧАНКА Сцяпан Мікалаеаіч, н. у 1922, загінуў у 1941.

Браты Літашэнка Андрэй Піменавіч (справа) і Васіль Піменавіч

ЛЕЎЧАНКА Сцяпан Уладзіміравіч, н. у 1901, прапаў без вестак у 1941.

ЛЕЎЧАНКА Сямён Львовіч, н. у 1917, прапаў без вестак у 1941.

ЛЕЎЧАНКА Уладзімір Клімавіч, н. у 1913, прапаў без вестак у 1941.

ЛЕЎЧАНКА Уладзімір Сямёнавіч, н. у 1907, рад. 1029-га сп 198-й сд, загінуў 18.4.1944, пахаваны ў с. Станкі Пскоўскага р-на.

ЛІС Сяргей Нікіфаравіч, н. у 1904, рад. 568-га сп 149-й Наваград-Валынскай сд, загінуў 27.3.1944, пахаваны ў с. Калеснікі Гошчынскага р-на Ровенскай вобл.

ЛІТАШЭНКА Андрай Піменавіч, н. у 1918, сярж., прапаў без вестак у 1943.

ЛІТАШЭНКА Андрэй Пракопавіч, н. у 1891, рад., памёр ад ран 27.6.1944, пахаваны ў г. Жабінка Брэсцкай вобл.

ЛІТАШЭНКА Васіль Піменавіч, н. у 1922, загінуў у 1942.

ЛІТАШЭНКА Іван Мітрафанавіч, н. у 1903, рад., прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ЛУК'ЯНЕНКА Васіль Уладзіміравіч, н. у 1900, прапаў без вестак у 1944.

ЛЯВОНЕНКА Аляксандр Аляксандравіч, н. у 1908, гв. рад. 5-га гв. сп 3-й гв. сд, загінуў 23.12.1942, пахаваны ў с. Антонаўка Валгаградскай вобл.

ЛЯВОНЕНКА Аляксандр Емяльянавіч, н. у 1904, рад. 467-га сп 81-й Калінкавіцкай сд, загінуў 26.1.1944, пахаваны ў в. Калкі Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

ЛЯВОНЕНКА Васіль Цітавіч, н. у 1919, гв. мал. лейт., камандзір аддзялення аўтаматчыкаў 335-га гв. сп 117-й гв. Бярдзічаўскай сд, загінуў 10.8.1944, пахаваны ў с. Ліпнік Кельцкага ваяводства, Польшча.

ЛЯВОНЕНКА Дзмітрый Міхайлавіч, рад. 257-й сд, памёр ад ран 1.1.1944, пахаваны ў в. Вароны Віцебскага р-на.

ЛЯВОНЕНКА Іван Давыдавіч, н. у 1900, гв. рад. 11-га гв. пдп, загінуў 13.3.1944, пахаваны ў с. Кітайгарад Дашаўскага р-на Віннiцкай вобл.

ЛЯВОНЕНКА Іван Іванавіч, н. у 1925, рад., снайпер 800-га сп 143-й Канатопска-Корасценьскай сд, узнагароджаны медалём «За адвагу», загінуў 7.2.1945, пахаваны ў г. Хойна Штэцінскага ваяводства, Польшча.

ЛЯВОНЕНКА Іван Канстанцінавіч, н. у 1910, мал. лейт., камандзір кулямётнага ўзвода штаба 1-га Украінскага фронту, загінуў 25.12.1943, пахаваны ў с. Кажанка Фастаўскага р-на Кіеўскай вобл.

ЛЯВОНЕНКА Іван Мікалаевіч, н. у 1911, прапаў без вестак у 1944 у Прыбалтыцы.

В. Ц. Лявоненка

І. І. Лявоненка

П. І. Лявоненка

Я. М. Лявоненка

Л. С. Мельнік

М. І. Мельнік

ЛЯВОНЕНКА Іван Міхайлаяіч, н. у 1901, рад. 934-га сп 256-й сд, загінуў 28.10.1944, пахаваны на Прыекульскіх воінскіх могілках Ліепайскага р-на, Латвія.

ЛЯВОНЕНКА Іван Паўлавіч, н. у 1920, загінуў 10.2.1944, пахаваны ў с. Самакража Бацецкага р-на Наўгародскай вобл.

ЛЯВОНЕНКА Максім Аляксандравіч, н. у 1905, загінуў.

ЛЯВОНЕНКА Мікалай Паўлавіч, н. у 1922, рад. 310-га сп 8-й сд, загінуў 13.11.1943, пахаваны ў с. Залісце Чарнобыльскага р-на Кіеўскай вобл.

ЛЯВОНЕНКА Павел Давыдавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у 1942.

ЛЯВОНЕНКА Павел Іванавіч, н. у 1922, прапаў без вестак у ліпені 1944.

ЛЯВОНЕНКА Павел Мінавіч, н. у 1904, загінуў у 1943.

ЛЯВОНЕНКА Павел Міхайлавіч, н. у 1911, гв. яфр., повар 155-га гв. ап, загінуў 12.4.1945, пахаваны ў с. Пезінак, Аўстрыя.

ЛЯВОНЕНКА Сяпан Давыдавіч, н. у 1905, прапаў без вестак у 1941.

ЛЯВОНЕНКА Яўтен Мінавіч, н. у 1912, рад. 307-га сп 61-й Нікапальскай сд, загінуў 10.11.1943, пахаваны ў с. В. Чаравачы Чарнобыльскага р-на Кіеўскай вобл.

МАЦВЕЕНКА Іван Васільевіч, н. у 1911, мал. лейт., камандзір 4-й ср 2-га сбн 310-га сп 8-й сд, загінуў 12.11.1943, пахаваны ў с. В. Чаравачы Чарнобыльскага р-на Кіеўскай вобл.

МАЦВЕЕНКА Мікалай Васільевіч, н. у 1921, лейт., камандзір узвода 135-й сд, загінуў 24.2.1942.

МЕЛЬНІК Васіль Іванавіч, н. у 1920, рад. 418-га сп 133-й Смаленскай сд, прапаў без вестак у 1941 пад Смаленскам.

МЕЛЬНІК Іван Васільевіч, н. у 1910, прапаў без вестак у 1941.

МЕЛЬНІК Іван Пятровіч, н. у 1905, загінуў у 1942.

МЕЛЬНІК Лазар Сіманавіч, н. у 1913, рад. 234-й аэр, загінуў 28.3.1944, пахаваны ў в. Крышкі Лёзненскага р-на Віцебскай вобл.

МЕЛЬНІК Мікалай Іванавіч, н. у 1921, загінуў у 1945.

МЕЛЬНІК Мікалай Сафронавіч, н. у 1908, загінуў у 1944.

МІШЧАНКА Міхаіл Навумавіч, н. у 1920, мал. сярж., радыст 258-га мінп 23-й Краснасельскай ад, загінуў 26.2.1945, пахаваны ў г. Багратіёнаўск Калінінградскай вобл.

МЯНЯЙЛА Пётр Максімавіч, н. у 1919, прапаў без вестак у 1944.

НАВОЗЕНКА Васіль Нікіфаравіч, н. у 1915, рад. 328-га сп 48-й сд, памёр ад ран 27.2.1942, пахаваны ў н. п. М. Іжора Ламаносаўскага р-на Ленінградскай вобл.

НАВОЗЕНКА Мікалай Іванавіч, н. у 1900, прапаў без вестак у 1941.

НАВОЗЕНКА Пётр Нікіфаравіч, н. у 1922, прапаў без вестак у 1942.

НАВОЗЕНКА Уладзімір Сільвестравіч, н. у 1920, загінуў у красавіку 1944.

ПАМАЗАЙ Андрэй Гардзеевіч, н. у 1918, ст. сярж., памёр ад ран 5.2.1945, пахаваны ў с. Нідвуйры, Венгрыя.

ПАМАЗАЙ Іван Васільевіч, н. у 1925, загінуў у 1943.

ПАМАЗАЙ Іван Гардзеевіч, н. у 1912, загінуў у 1942.

ПАМАЗАЙ Міхаіл Гардзеевіч, н. у 1920, прапаў без вестак у 1944.

ПАРАХОЎСКІ Давыд Ільіч, н. у 1924, рад., прапаў без вестак у лістападзе 1943 пад Кіевам.

ПУЗЫРЫНА Андрэй Куэьміч, н. у 1918, загінуў у 1942.

ПУЗЫРЫН Васіль Гардзеевіч, н. у 1900, рад. 350-й Жытомірскай сд, загінуў 30.4.1944, пахаваны ў с. Падкамень Бродаўскага р-на Львоўскай вобл.

ПУЗЫРЫН Васіль Куэьміч, н. у 1914, рад., прапаў без вестак у сакавіку 1944 каля н. п. Каменка.

РАЖОК Сяргей Куэьміч, н. у 1901, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

РАЙСКІ Іван Іванавіч, н. у 1918, мал. лейт., загінуў 31.3.1943.

САВЯНОК Іван Несцерэаіч, н. у 1901, гв. рад. 128-га сп 44-й гв. сд, загінуў 17.2.1945.

В. К. Пузырын

І. А. Саўчанка

С. М. Ятчанка

І. М. Саўчанка

П. К. Сіманенка

М. А. Ткачэнка

Я. М. Цішчанка

САВЯНОК Іван Сцяпанавіч, н. у 1923, гв. рад. 70-га гв. сп 24-й гв. сд, загінуў 1.8.1943, пахаваны ў с. Марынаўка Данецкай вобл.

САЎЧАНКА Іван Андрэевіч, н. у 1920, лётчык, прапаў без вестак у красавіку 1945.

САЎЧАНКА Іван Міхайлавіч, н. у 1919, сяржант, сувязіст, загінуў у 1943.

СІЛЯНОК Сяргей Арцёмавіч, н. у 1911, рад., наводчык 21-га асобнага б-на ПНАС Заходняга фронту, прапаў без вестак 28.6.1941.

СІМАНЕНКА Андрэй Карнеевіч, н. у 1896, загінуў 21.3.1944.

СІМАНЕНКА Ілья Мікалаевіч, н. у 1912, рад., загінуў 12.12.1944, пахаваны ў с. Русыня, у р-не Утыргас. Ленінградскай вобл.

СІМАНЕНКА Міхаіл Аляксеевіч, н. у 1925, загінуў у сакавіку 1944 у Віцебскай вобл.

СІМАНЕНКА Пётр Карнеевіч, н. у 1902, прапаў без вестак у жніўні 1944.

СІМАНЕНКА Піліп Іванавіч, н. у 1920, гв. сяржант 521-га гв. сп 18-й гв. сд, загінуў 21.3.1942, пахаваны каля в. Шукліна.

СІМАНЕНКА Уладзімір Міхайлавіч, н. у 1920, прапаў без вестак у маі 1944.

ТКАЧЭНКА Васіль Аляксеевіч, н. у 1908, рад., загінуў 8.5.1945 у г. Берлін.

ТКАЧЭНКА Мікалай Аляксеевіч, н. у 1915, рад., наводчык кулямёта 1369-га сп 417-й сд, загінуў 3.2.1945, пахаваны ў Літве.

ФЯДЗЯЙ Аляксандр Гаўрылавіч, прапаў без вестак у маі 1944.

ЦІШЧАНКА Якаў Майсеевіч, н. у 1895, рад. 120-га Кіеўскага акруговага ваенна-будаўнічага ўпраўлення, загінуў 27.9.1944, пахаваны ў г. Бярдзічаў Жытомірскай вобл.

ЦЯРЭШЧАНКА Мікалай Ціханавіч, н. у 1917, рад. 133-га гв. ап, загінуў 14.8.1942, пахаваны ў с. Іванаўка Ленінградскай вобл.

ШУЛЬГА Васіль Канстанцінавіч, н. у 1915, загінуў у 1944.

ЯТЧАНКА Сцяпан Міхайлавіч, н. у 1910, мал. лейт., прапаў без вестак у 1942.

ВЁСКА ПАСЕКА

БАЛАХОН Васіль Іванавіч, загінуў.

БАЛАХОН Іван Іванавіч, загінуў.

ВІЗІНГЕР Даніла, прапаў без вестак у 1941.

КУЛІК Іван Сямёнавіч, загінуў 5.2.1944.

ЛЕЎЧАНКА Іван Аляксандравіч, н. у 1896, загінуў 15.7.1943.

ПЕТРУСЕВІЧ Аляксей Яфімавіч, н. у 1914, рад., прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ПЕТРУСЕВІЧ Дзмітрый Яфімавіч, н. у 1917, мал. лейт., камандзір узвода 355-га сп 100-й сд, загінуў 10.7.1941.

ШУЛЬГА Нікіфар Арцёмавіч, н. у 1914, сярж., камандзір аддзялення 423-га сп 166-й сд, загінуў 2.3.1945, пахаваны на Прыекульскіх воінскіх могілках Ліепайскага р-на, Латвія.

БЫЛЫ КРУКАЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ЖАЛІБОР

КЕРНАЖЫЦКІ Міхаіл Цімафеевіч, н. у 1913, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ЛАЙКО Іван Васільевіч, н. у 1920, лейт., загінуў 28.8.1943, пахаваны на тэрыторыі саўгаса «Табак» Крымскага р-на Краснадарскага краю.

ЛАЙКО Фёдар Лаўрэнавіч, н. у 1903, прапаў без вестак у ліпені 1944.

ЛАЙКО Цімафей Лаўрэнавіч, н. у 1905, прапаў без вестак у 1942.

ЛЫСЫ Мацвей Андрэевіч, н. у 1911, прапаў без вестак у 1941.

ЛЯПЕХА Мікалай Іванавіч, н. у 1922, рад., разведчык, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ЛЯПЕХА Мікалай Кірылавіч, н. у 1922, гв. старшына, камандзір аддзялення 13-га гв. сп 5-й асобнай мотамеханізаванай бр, загінуў 20.8.1943, пахаваны ў с. Рускае Куйбышаўскага р-на Растоўскай вобл.

ПАНЧАНКА Васіль Данілавіч, н. у 1920, ст. сярж., камандзір 4-й батарэі 571-га ап 437-га сп 154-й сд, памёр ад ран 2.10.1943 у МСБ-183, пахаваны ў в. Капусціна Вялікалукскага р-на Пскоўскай вобл.

ПАНЧАНКА Канстанцін Данілаавіч, н. у 1918, рад. 800-га сп 143-й Канатопска-Корасценьскай сд, памёр ад ран 27.12.1943, пахаваны ў г. Бярдзічаў Жытомірскай вобл.

ПАНЧОХА Уладзімір Данілавіч, н. у 1922, лейт., памёр ад ран 29.3.1945 у ХППШ-5227, пахаваны на могілках каля г. Фрэдзілхсвініў, Германія.

ТЫЧЫНА Канстанцін Іванавіч, рад. 800-га сп 143-й Канатопска-Корасценьскай сд, загінуў 23.3.1944, пахаваны ў в. Кругель Ковельскага р-на Валынскай вобл.

І. В. Лайко

ТЫЧЫНА Франц Іванавіч, н. у 1905, рад., разведчык 446-га сп, памёр ад ран 29.10.1944 у ППШ-473, пахаваны на воінскіх могілках у н. п. Гіркальніс Расейняйскага р-на, Літва.

УШАЦЕНКА Мікалай Пятровіч, н. у 1919, прапаў без вестак у ліпені 1941.

ФЕШЧАНКА Барыс Яфімавіч, рад. 143-й Канатопска-Корасценьскай сд, загінуў 27.12.1943, пахаваны ў в. Вязаўка Народзіцкага р-на Жытомірскай вобл.

ЦІТОЎ Аляксандр Пятровіч, н. у 1922, мал. сярж., радыётэлеграфіст 86-га ап 281-й сд, прапаў без вестак 15.1.1945.

ЦІТОЎ Іван Пятровіч, н. у 1920, рад., разведчык, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ЦІШКЕВІЧ Юзік Міхайлавіч, н. у 1913, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ВЁСКА КРУКІ

АХРЭМЕНКА Васіль Рыгоравіч, н. у 1904, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

АХРЭМЕНКА Емяльян Рыгоравіч, н. у 1910, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

АХРЭМЕНКА Мікіта Прохаравіч, н. у 1905, рад. 800-га сп 143-й Канатопска-Корасценьскай сд, загінуў 10.1.1944, пахаваны ў г. Сарны Ровенскай вобл.

АХРЭМЕНКА Павел Васільевіч, н. у 1920, прапаў без вестак у красавіку 1944.

АХРЭМЕНКА Павел Рыгоравіч, н. у 1913, мал. лейт., камандзір эскадрона 215-га кп 83-й кд, прапаў без вестак у снежні 1941.

АХРЭМЕНКА Пётр Рыгоравіч, н. у 1913, мал. лейт., камандзір узвода 83-й кд 61-й арміі, загінуў 26.1.1942, пахаваны ў в. Яшкіна Арлоўскай вобл.

АХРЭМЕНКА Прохар Рыгоравіч, н. у 1910, прапаў без вестак у жніўні 1944.

АХРЭМЕНКА Сысой Андрэевіч, н. у 1905, прапаў без вестак у 1941.

АХРЭМЕНКА Уладзімір Пятровіч, н. у 1919, рад., курсант стралкова-кулямётных курсаў Ленінградскага фронту, прапаў без вестак 30.9.1942.

БАБРОЎ Антон Панцялеевіч, н. у 1903, рад. 492-га сп 199-й сд, загінуў 27.6.1944, пахаваны ў в. Палыкавічы Магілёўскага р-на.

БАРСУК Восіп Паўлавіч, н. у 1909, у 1943 — у складзе злучэння кавалерыйскіх атрадаў генерала М. І. Навумава; з 1944 — рад. 2-й ср 850-га сп, загінуў 15.4.1945, пахаваны ў п. Рускае Зеленаградскага р-на Калінінградскай вобл.

БАРСУК Нікіфар Паўлавіч, н. у 1905, загінуў.

БАРСУК Леанід Паўлавіч, н. у 1918, гарматны нумар 517-га ап, памёр ад ран 1.6.1943, пахаваны на х. Сятрабаўскі Абінскага р-на Краснадарскага краю.

БЯЛОВУС Іван Уладзіміравіч, н. у 1908, прапаў без вестак у чэрвені 1944.

БЯЛОВУС Мікалай Назаравіч, н. у 1922, мал. лейт., загінуў у 1943 у Куйбышаўскім р-не Растоўскай вобл.

ГАРДЗЕЕНКА Васіль Пятровіч, н. у 1912, загінуў.

ГАРДЗЕЕНКА Восіп Сцяпанавіч, загінуў.

ГАРДЗЕЕНКА Клім Мікалаевіч, н. у 1905, сярж., ст. ездавы 89-га сп 23-й Кіеўска-Жытомірскай сд, памёр ад ран 10.2.1945, пахаваны ў в. Адольферу, р-н Дойчэ-Кроне, Памеранія.

ГАРДЗЕЕНКА Мартын Паўлавіч, рад. 487-га сп 143-й Канатопска-Корасценьскай сд, памёр ад ран 5.4.1944 у МСБ-315, пахаваны ў с. Дружба Чырвонаармейскага р-на Ровенскай вобл.

ГАРДЗЕЕНКА Мікалай Гаўрылавіч, н. у 1903, рад. 1085-га сп 322-й Жытомірскай сд, загінуў 19.4.1944, пахаваны ў в. Кабзараўка Зборайскага р-на Цярнопальскай вобл.

ГАРДЗЕЕНКА Нікадаім Гаўрылавіч, н. у 1903, рад. 496-га сп 148-й Чарнігаўскай сд, загінуў 26.1.1945, пахаваны ў с. Кобвір, Польшча.

ГАРДЗЕЕНКА Тарас Адамавіч, н. у 1905, рад. 1023-га сп 307-й сд, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ГАРДЗЕЕНКА Фалей Гаўрылавіч, н. у 1917, загінуў.

ДУСЯНОК Ісак Сяргеевіч, н. у 1910, рад. 1023-га сп 307-й сд, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ДУСЯНОК Марк Іванавіч, н. у 1918, загінуў.

ДУСЯНОК Мікалай Іванавіч, н. у 1921, гв. лейт., камандзір узвода 166-га гв. сп 55-й гв. сд, загінуў 1.3.1943, пахаваны на х. Галубоўскі Абінскага р-на Краснадарскага краю.

ДУСЯНОК Фама Цімафеевіч, н. у 1897, загінуў.

ЗАЯЦ Нікіфар Іванавіч, н. у 1910, рад., паводчык асобнага мінамётнага б-на, загінуў 10.1.1942, пахаваны ў в. Макрасопава Маскоўскай вобл.

ЗАЯЦ Якаў Васільевіч, н. у 1913, прапаў без вестак у лютым 1944.

ІВАНЕНКА Іван Куэьміч, н. у 1915, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ІВАНЕНКА Іларыён Церахавіч, н. у 1916, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ІВАНЕНКА Мікалай Піліпавіч, н. у 1926, рад. 174-й асобнай армейскай шр 50-й арміі, загінуў 26.1.1945, пахаваны ў п. Майскае Гусеўскага р-на Калінінградскай вобл.

ІВАНЕНКА Міхаіл Сяргееаіч, н. у 1897, рад. 870-га сп 287-й Наваград-Валынскай сд, загінуў 29.8.1944, пахаваны ў г. п. Шумскае Цярнопальскай вобл.

ІВАНЕНКА Пётр Куэьміч, н. у 1914, рад., кавалерыст, прапаў без вестак у сакавіку 1942.

ІВАНЕНКА Піліп Сяргеевіч, н. у 1908, рад., загінуў у 1944 у Польшчы.

КАПУСЦІН Аляксандр Рыгоравіч, н. у 1907, загінуў.

КАПУСЦІН Гершык Волькавіч, н. у 1915, прапаў без вестак у 1942.

КАПУСЦІН Янкель Волькавіч, н. у 1918, загінуў.

КАРПЕНКА Барыс Іванавіч, н. у 1903, рад. 1324-га сп 413-й сд, загінуў 23.3.1945, пахаваны ў в. Цукаў Картахузскага павета Паморскага ваяводства, Польшча.

КАРПЯНОК Андрэй Васільевіч, н. у 1903, загінуў.

КАРПЯНОК Мітрафаи Васільевіч, н. у 1912, загінуў.

КАРПЯНОК Пааел Андрэевіч, н. у 1918, загінуў.

КАРПЯНОК Сцяпан Андрэевіч, н. у 1910, прапаў без вестак у красавіку 1944.

КАРПЯНОК Яфім Аляксеевіч, н. у 1918, загінуў.

КІЛАЧЫЦКІ Іван Максімавіч (Майсеевіч), н. у 1915, рад. 568-га сп 149-й Наваград-Валынскай сд, загінуў 27.1.1944, пахаваны ў с. Калеснікі Гошчынскага р-на Ровенскай вобл.

КУЗЬМЯНОК Мікалай Сяргеевіч, н. у 1902, рад. 47-га сп 15-й ордэна Леніна Сівашскай сд, прапаў без вестак 9.2.1943 у Паныроўскім р-не Курскай вобл.

КУЗЬМЯНОК Ніканор Сяргеевіч, рад., памёр ад ран 30.1.1945 у ЭШ-5811, пахаваны на Мар'інагорскіх могілках у г. Ніжні Ноўгарад.

КУЗЬМЯНОК Пётр Сцяпанавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ЛАЙКО Мітрафан Антонавіч, н. у 1907, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ЛЯВОНЕНКА Кандрат Пятровіч, н. у 1905, загінуў.

МАЙСЮК Аляксей Свірыдавіч, н. у 1919, прапаў без вестак у 1941.

МАЙСЮК Іван Свірыдавіч, н. у 1913, прапаў без вестак у 1941.

МАТАЛЫГІН Аляксандр Сцяпанавіч, н. у 1903, загінуў.

МІРКУН Іван Аўрамавіч, н. у 1903, загінуў.

МІРКУН Пётр Аўрамавіч, н. у 1909, загінуў.

НАВУМЕНКА Адам Іванавіч, н. у 1906, рад., загінуў у 1941 пад Масквой.

НАВУМЕНКА Мікіта Маркааіч, н. у 1904, загінуў у 1941 пад Масквой.

НІКАЛАЕНКА Емяльян Рыгоравіч, н. у 1902, рад., загінуў 9.5.1945, пахаваны ў г. Прага, Чэхія.

НІКАЛАЕНКА Іларыён Фёдаравіч, рад. 800-га сп 143-й Канатопска-Корасценьскай сд, загінуў 30.3.1944, пахаваны ў с. Чаркасы Ковельскага р-на Валынскай вобл.

НІКАЛАЕНКА Мартын Нейстратавіч, н. у 1898, прапаў без вестак у красавіку 1944.

НІКАЛАЕНКА Мікалай Іванавіч, н. у 1925, рад. 617-га сп 19-й Смаленскай сд, загінуў 24.6.1944, пахаваны ў в. Шчокатава Горацкага р-на Магілёўскай вобл.

НІКАЛАЕНКА Наэар Аляксееаіч, н. у 1922, рад., загінуў у чэрвені 1941 пад Брэстам.

НІКАЛАЕНКА Нікіфар Паўлавіч, н. у 1907, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

НІКАЛАЕНКА Цярэнцій Аляксандравіч, н. у 1901, прапаў без вестак у маі 1944.

НІЧЫПАРЭНКА Уладзімір Фёдаравіч, н. у 1926, гв. рад. 221-га гв. сп 76-й гв. сд, загінуў 16.7.1943, пахаваны ў в. Селіхава Хатынецкага р-на Ардоўскай вобл.

ПЕКУР Іван Іванавіч, н. у 1924, рад. 631-га

сп 159-й сд, загінуў 24.11.1943, пахаваны ў г. п. Расоны Віцебскай вобл.

ПЕКУРОЎСКІ Ёсель Ейкавіч, н. у 1902, прапаў без вестак у 1941.

ПЕКУРОЎСКІ Сроел Ейкавіч, н. у 1900, прапаў без вестак у 1942.

ПІЛІПЕНКА Навум Сілавіч, н. у 1905, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ПРАКОПЧАНКА Пётр Фёдаравіч, н. у 1918, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ПУГАЧ Андрэй Цімафеевіч, н. у 1903, загінуў.

ПУГАЧ Іван Данілавіч, загінуў.

СКАЧОК Барыс Сяргеевіч, н. у 1906, прапаў без вестак у сакавіку 1943.

СКАЧОК Дзмітрый (Віктаравіч) Панцялеевіч, н. у 1908, гв. сярж., гарматны нумар 40-га гв. аптад, загінуў 14.1.1945, пахаваны ў в. Свінцэніц Варшаўскага ваяводства, Польшча.

СКАЧОК Ігнат Харытонавіч, н. у 1901, гв. рад. 246-га гв. сп 82-й гв. Запарожскай сд, загінуў 20.8.1944, пахаваны ў в. Манцэхі Каінецкага павета, Польшча.

СКАЧОК Мікалай (Міхаіл) Іванавіч, н. у 1925, гв. рад. 269-га гв. сп 88-й гв. Запарожскай сд, загінуў 7.2.1945, пахаваны ў с. Рэтвейн (р-н г. Слубіцэ) Гожаўскага ваяводства, Польшча.

СКАЧОК Пётр Цярэнцьевіч, н. у 1921, рад. 584-га сп 149-й сд, загінуў 25.6.1944, пахаваны ў в. Хількавічы Чавускага р-на Магілёўскай вобл.

СКІЖАНОК Міхвіл (Майсей) Харытонавіч, н. у 1915, рад., санітар 999-га сп 258-й сд, загінуў 7.8.1941, пахаваны ў м. Ледзянёва.

СКІЖАНОК Парфен Авяр'янавіч, н. у 1902, загінуў.

СКІЖАНОК Якаў Авяр'янавіч, загінуў.

СУКАЧ Мацвей Аляксеевіч, рад. 110-га асобнага сапёрнага б-на 74-й сд, загінуў 31.12.1943, пахаваны ў в. Фурсы Белацаркоўскага р-на Кіеўскай вобл.

СЦЕПАНУШКА Васіль Радзівонавіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

СЦЕПАНУШКА Нікіфар Радзівонавіч, н. у 1906, рад., загінуў 23.8.1941, пахаваны ў г. Ельня Смаленскай вобл.

УШАЦЕНКА Сяргей Мікалаевіч, н. у 1916, гв. рад., памёр ад ран 24.2.1944, пахаваны каля калоніі Церашины Паддубскага р-на Валынскай вобл.

ЦЯРЭШЧАНКА Уладаімір Савельевіч, н. у 1918, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ШЛАПАК Іван Мікалаеаіч, н. у 1918, загінуў.

ЯКАВЕЦ Сцяпан Цімафееаіч, н. у 1898, прапаў без вестак у кастрычніку 1941.

ЯКАЎЦОЎ Ніканор Цімафеевіч, н. у 1900, рад. 800-га сп 143-й Канатопска-Корасценьскай сд, памёр ад ран 23.1.1944 у ХПШІ-2408, пахаваны ў м. Ракітна Ровенскай вобл.

ВЁСКА КУЛАЖЫН

АРЦЮШЭНКА Аляксей Ермалаевіч, н. у 1918, рад. 154-й асобнай армейскай шр 57-й арміі, загінуў 30.1.1945, пахаваны ў с. Яка, каля г. Капашвар, Венгрыя.

АРЦЮШЭНКА Васіль Адамавіч, н. у 1922, лейт.; з 1942 — у Брагінскім партызанскім атрадзе імя Катоўскага; з мая 1943 — у злучэнні С. А. Каўпака, загінуў у 1944 у Карпатах.

АРЦЮШЭНКА Іван Ермалаевіч, н. у 1923, сярж., камандзір аддзялення 487-га сп 143-й Канатопска-Корасценьскай сд, загінуў 16.3.1944, пахаваны на ст. Камары Ковельскага р-на Валынскай вобл.

АРЦЮШЭНКА Павел Ермалаевіч, н. у 1925, рад., прапаў без вестак у студзені 1944 пад Мазыром.

ГАРДЗЕЕНКА Емяльян Кірылавіч, н. у 1897, рад. 870-га сп 287-й сд, загінуў 4.11.1944, пахаваны ў в. Дабраслава Прошаўскай вобл., Славакія.

ГАРДЗЕЕНКА Іван Сцяпанавіч, н. у 1921, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ГАРДЗЕЕНКА Іван Якаўлеаіч, н. у 1919, рад. 143-й Канатопска-Корасценьскай сд, прапаў без вестак у красавіку 1945 у Германіі.

ГАРДЗЕЕНКА Міхаіл Уласавіч, рад. 1153-га сп 343-й сд, прапаў без вестак 5.7.1942.

ГАРДЗЕЕНКА Павел Сцяпанавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ЖОРАЎ Леанід Уладзіміравіч, н. у 1906, рад. 218-га сп 80-й сд, памёр ад ран 24.1.1945 у АМСБ-32, пахаваны ў в. Ляскі, Польшча.

ЗАЯЦ Кандрат Андраевіч, н. у 1906, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ЗАЯЦ Піліп Андрэевіч, н. у 1904, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ІВАНЕНКА Аляксей Савельевіч, н. у 1923, загінуў.

ІВАНЕНКА Антон Мікалаевіч, н. у 1902, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ІВАНЕНКА Васіль Ерафеевіч, н. у 1902, гв. рад. 137-га гв. сп 47-й гв. сд, загінуў 12.8.1944, пахаваны ў в. Сухая Воля Магнушаўскага павета Варшаўскага ваяводства, Польшча.

ІВАНЕНКА Васіль Сцяпанавіч, н. у 1925, рад. 487-га сп 143-й Канатопска-Корасценьскай сд, загінуў 8.1.1944, пахаваны ў г. Сарны Ровенскай вобл.

ІВАНЕНКА Віктар Сааельеаіч, н. у 1921, загінуў.

ІВАНЕНКА Іван Іналітавіч, н. у 1926, ст. сярж., камандзір аддзялення 35-й гв. Лозаўскай сд, загінуў 28.3.1945, пахаваны ў м. Заніцы, р-н Берыці Гожаўскага ваяводства, Польшча.

ІВАНЕНКА Іван Максімавіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ІВАНЕНКА Іван Рамапавіч, н. у 1898, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ІВАНЕНКА Іван Трафімавіч, н. у 1916, загінуў.

ІВАНЕНКА Ілья Іванавіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ІВАНЕНКА Іпаліт Емяльянааіч, н. у 1904, рад. 568-га сп 149-й Наваград-Валынскай сд, загінуў 11.2.1944, пахаваны ў г. Дубна Ровенскай вобл.

ІВАНЕНКА Кірыла Дзям'янавіч, н. у 1902, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ІВАНЕНКА Лук'ян Піліпавіч, н. у 1912, прапаў без вестак у 1941.

ІВАНЕНКА Мартын Лук'янавіч, н. у 1895, рад., памёр ад ран 17.7.1944 у ХПШШ-93, пахаваны ў в. Мялькіля Раудаўскага р-на Ленінградскай вобл.

ІВАНЕНКА Мікалай Максімавіч, н. у 1913, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ІВАНЕНКА Павел Іванавіч, н. у 1920, ст. лейт., камандзір артбатарэі, загінуў у 1944, пахаваны ў в. Краснае Прудаўскага р-на Ленінградскай вобл.

ІВАНЕНКА Павел Ісакавіч, н. у 1912, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ІВАНЕНКА Павел Мікалаевіч, н. у 1920, мал. лейт., памёр ад ран 7.1.1943 у ПШ-124, пахаваны ў с. Красны Яр Ілаўлінскага р-на Валгаградскай вобл.

ІВАНЕНКА Пётр Мікалаевіч, н. у 1903, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ІВАНЕНКА Пётр Сцяпанавіч, н. у 1910, гв. курсант 96-й гв. сд, загінуў 15.2.1943, пахаваны ў с. Аляксееўка Арлоўскай вобл.

ІВАНЕНКА Піліп Елісеевіч, н. у 1903, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ІВАНЕНКА Рыгор Лук'янавіч, н. у 1924, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ІВАНЕНКА Савелій Раманавіч, н. у 1906, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ІВАНЕНКА Сідар Ісакавіч, н. у 1905, загінуў.

ІВАНЕНКА Фёдар Дзям'янавіч, н. у 1912, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ІВАНЕНКА Фёдар Іванавіч, н. у 1900, мал. лейт., камандзір узвода 202-га мсп, загінуў у 1944.

ІВАНЕНКА Якаў Ісакавіч, н. у 1896, прапаў без вестак у ліпені 1941.

КАСЦЮЧЭНКА Агей Мікітавіч, н. у 1906, рад. 1153-га сп 343-й сд, прапаў без вестак 30.6.1942.

КАСЦЮЧЭНКА Іван Восіпавіч, н. у 1923, загінуў.

КАСЦЮЧЭНКА Іван Гаўрылавіч, н. у 1904, рад. 568-га сп 149-й Наваград-Валынскай сд, загінуў 11.2.1944, пахаваны ў г. Дубна Ровенскай вобл.

КАСЦЮЧЭНКА Ілья Рыгоравіч, н. у 1912, рад., загінуў у красавіку 1944 у канцлагеры (шталаг-352) каля в. Масюкоўшчына, пад Мінскам.

КАСЦЮЧЭНКА Іосіф Гаўрылавіч, н. у 1902, загінуў.

КАСЦЮЧЭНКА Патап Аляксеевіч, н. у 1907, прапаў без вестак у 1942.

КАСЦЮЧЭНКА Якаў Аляксеевіч, н. у 1917, рад., загінуў у красавіку 1944 у канцлагеры (шталаг-352) каля в. Масюкоўшчына, пад Мінскам.

КОНЧЫЦ Іван Уладзіміравіч, н. у 1921, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

КУЗЬМЕНКА (КУЗЬМЯНОК) Іван Якаўлевіч, н. у 1909, загінуў у ліпені 1943 на Курскай дузе.

П. М. Іваненка

Ф. І. Іваненка

КУЗЬМЯНОК Аляксандр Харытонавіч, н. у 1912, прапаў без вестак у снежні 1943.

КУЗЬМЯНОК Міхаіл Харытонавіч, прапаў без вестак у красавіку 1944.

КУЗЬМЯНОК Сцяпан Ігнатавіч, н. у 1910, прапаў без вестак у красавіку 1944.

КУЗЬМЯНОК Фёдар Ігнатавіч, н. у 1911, партызан атрада імя Катоўскага; рад., загінуў 7.7.1944, пахаваны ў с. Краснадубы Ковельскага р-на Валынскай вобл.

КУЗЬМЯНОК Якаў Цярэнцьевіч, н. у 1903, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ЛАГВІНЕНКА Павел Яфімавіч, н. у 1922, прапаў без вестак у красавіку 1944.

МАКУТА Дзям'ян Мікалаевіч, н. у 1906, рад., прапаў без вестак у сакавіку 1944.

МАХНАЧ Іван Сідаравіч, н. у 1903, прапаў без вестак у красавіку 1944.

НІКАЛАЕНКА Якаў Якаўлевіч, н. у 1921, рад. 305-га сп 44-й Чудаўскай сд, загінуў 27.7.1942, пахаваны ў в. Навінка Кірышскага р-на Ленінградскай вобл.

РАСОХА Мікалай Іванавіч, н. у 1920, рад., загінуў у 1941 каля г. Чарнігаў.

РАСОХА Пётр Іванавіч, н. у 1903, прапаў без вестак у красавіку 1944.

РАСОХА Якаў Піліпавіч, н. у 1919, загінуў.

РЭДЗЬКА (РЭБКА) Пётр Мікітавіч, н. у 1911, рад., загінуў 9.2.1945, пахаваны ў с. Цэвітцэ, каля г. Олац, Германія.

СКАЧОК Аляксей Іванавіч, н. у 1923, загінуў.

СКАЧОК Павел Сяргеевіч, н. у 1918, загінуў пры абароне Ленінграда ў 1942.

СКАЧОК Пётр Аляксеевіч, н. у 1912, рад., стралок 93-га асобнага б-на ПТР, загінуў 2.3.1943, пахаваны ў г. Лісічанск Луганскай вобл.

СКАЧОК Пётр Андрэевіч, н. у 1925, рад., гарматны нумар 76-мм гармат 381-га сп 109-й Ленінградскай сд, загінуў 13.11.1944, пахаваны ў с. Ансекюля (востраў Эзель), Эстонія.

СКАЧОК Пётр Нікіфаравіч, н. у 1926, рад. 881-га сп 158-й Лёзненскай сд, загінуў 15.9.1944, пахаваны на воінскіх могілках у Елгаўскім р-не, Латвія.

П. М. Скачок

СКАЧОК Піліп Мікітавіч, н. у 1903, рад. 884-га сп 196-й Гатчынскай сд, загінуў 10.10.1944, пахаваны на воінскіх могілках № 8 у Рыжскім р-не, Латвія.

СКАЧОК Ульян Рыгоравіч, н. у 1905, рад., прапаў без вестак у 1941.

СКІЖАНОК Васіль Аляксеевіч, н. у 1919, загінуў.

СКІЖАНОК Фёдар Аляксеевіч, н. у 1921, загінуў.

ФУРС Аляксей Васільевіч, н. у 1922, прапаў без вестак у 1941.

ФУРС Валянцін Андрэевіч, загінуў.

ФУРС Мітрафан Андрэевіч, н. у 1902, сяржант, камандзір аддзялення 584-га сп 199-й Смаленскай сд, загінуў 3.7.1944, пахаваны ў в. Алімкі Магілёўскага р-на.

ШАРЫ Леанід Уладзіміравіч, н. у 1906, рад. 153-га сп 80-й Любанскай сд, памёр ад ран 24.1.1945 у АМСБ-32, пахаваны ў в. Ляскі, Польшча.

ШАРЫ Пётр Уладзіміравіч, н. у 1910, загінуў.

ВЁСКА МІХАЛЁЎКА

АЛЯКСЕЕНКА Рыгор Майсеевіч, н. у 1905, рад. 485-га сп 143-й Канатопска-Корасценьскай сд, загінуў 19.8.1944, пахаваны ў в. Чубнавізна Радзімінскага павета Варшаўскага ваяводства, Польшча.

БАБРАНОК Віктар Яфімавіч, н. у 1925, загінуў.

БАБРАНОК Дзмітрый Міхайлавіч, н. у 1911, загінуў.

БАБРАНОК Іван Паўлавіч, рад. 498-га сп 132-й сд, памёр ад ран 31.10.1944 у АМСБ-223, пахаваны ў в. Яблонна-Легіёнава Варшаўскага ваяводства, Польшча.

БАБРАНОК Каленік Іванавіч, н. у 1925, рад., разведчык 237-га асбн 132-й сд, загінуў у кастрычніку 1944 пад Варшавай.

БАБРАНОК Мікалай Іванавіч, н. у 1925, рад., сапёр 498-га сп 132-й сд, памёр ад ран 31.10.1944 у АМСБ-223, пахаваны ў в. Яблонна-Легіёнава Варшаўскага ваяводства, Польшча.

БАРХАЛЕНКА Ананій Мацвеевіч, рад. 800-га сп 143-й Канатопска-Корасценьскай сд, загінуў 29.3.1944, пахаваны ў в. Чаркасы Ковельскага р-на Валынскай вобл.

ГАРДЗЕЕНКА Адам Іаанавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ГАРДЗЕЕНКА Раман Міхайлавіч, н. у 1902, загінуў.

ГАРДЗЕЕНКА Сцяпан Харытонавіч, н. у 1903, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ЗІНОВІЧ Антон Акімавіч, н. у 1894, прапаў без вестак у сакавіку 1941.

КАВАЛЬЧУК Мікалай Антонавіч, н. у 1919, старшына, прапаў без вестак у 1941 у Эстоніі.

КАЛЕСНІК Пракоп Дзмітрыевіч, рад. 1041-га сп, загінуў у ліпені 1944 на беразе Днястра, у Цірапальскім р-не, Малдавія.

ЛАБЯНОК Гаўрыла Захаравіч, н. у 1913, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ЛАБЯНОК Дзмітрый Міхайлавіч, н. у 1911, лейт., загінуў.

ЛАБЯНОК Захар Якаўлевіч, н. у 1906, загінуў.

ЛАБЯНОК Іван Пятровіч, загінуў.

ЛАБЯНОК Кузьма Міхайлавіч, загінуў.

ЛАБЯНОК Марк Іванавіч, н. у 1910, рад. 635-га сп 143-й Канатопска-Корасценьскай сд, загінуў 26.3.1944, пахаваны на х. Ст.-Кашарскі Ковельскага р-на Валынскай вобл.

ЛАБЯНОК Мікалай Пятровіч, н. у 1922, прапаў без вестак у 1945.

ЛАБЯНОК Міхаіл Міхайлавіч, н. у 1920, курсант Лепельскага ваеннага мінамётна-артылерыйскага вучылішча, загінуў у 1945, пахаваны ў г. Лепель Віцебскай вобл.

ЛАБЯНОК Сямён Іванавіч, н. у 1906, загінуў.

ЛАБЯНОК Фядос Іпалітавіч, н. у 1896, прапаў без вестак у 1941.

ЛАБЯНОК Ціт Іпалітавіч, н. у 1900, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ЛАБЯНОК Якаў Міронавіч, н. у 1920, загінуў у 1942 каля г. Выбарг Ленінградскай вобл.

ЛАБЯНОК Яфім Іванавіч, н. у 1902, сапёр, загінуў.

МІШКО Якім Іванавіч, рад. 800-га сп 143-й Канатопска-Корасценьскай сд, загінуў 10.1.1944, пахаваны ў г. Сарны Ровенскай вобл.

ПЕТРУСЕНКА Аляксей Фёдаравіч, н. у 1919, прапаў без вестак у ліпені 1941.

ПЕТРУСЕНКА Іван Кандратавіч, н. у 1923, гв. рад., нумар ПТР 120-га гв. азптд, загінуў 11.4.1944, пахаваны ў г. Броды Львоўскай вобл.

ПЕТРУСЕНКА Кузьма Іванавіч, н. у 1914, загінуў.

ПЕТРУСЕНКА Фёдар (Фядос) Іванавіч, н. у 1892, прапаў без вестак у ліпені 1941.

РУДЗЯНОК Захар Тарасавіч, н. у 1902, загінуў.

РУДЗЯНОК Карп Сцяпанавіч, загінуў.

РУДЗЯНОК Навум Фёдаравіч, н. у 1907, рад. 498-га сп 132-й сд, прапаў без вестак 1.11.1941.

САМОЙЛЕНКА Кірыла Савельевіч, н. у 1920, рад. 894-га сп 211-й сд, памёр ад ран

30.5.1942 у ЭШ Прыволжскай васеннай акругі, пахаваны ў г. Саратаў.

САМОЙЛЕНКА Рыгор Іванавіч, н. у 1910, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

САМОЙЛЕНКА Рыгор Уласавіч, н. у 1921, прапаў без вестак у красавіку 1944.

САМОЙЛЕНКА Сцяпан Ільіч, н. у 1903, прапаў без вестак у красавіку 1944.

САМОЙЛЕНКА Улас Анціпавіч, н. у 1899, загінуў.

СКАЧОК Аляксандр Дзмітрыевіч, н. у 1898, рад., прапаў без вестак у сакавіку 1944 у р-не г. Ковель Валынскай вобл.

СКАЧОК Сямён Аляксеевіч, н. у 1916, прапаў без вестак у лістападзе 1943.

СКАЧОК Цярэнцій Аляксеевіч, н. у 1916, загінуў.

СКІЖАНОК Іван Паўлавіч, н. у 1911, рад., прапаў без вестак у сакавіку 1944.

СЯМІХОД Ісак Васільевіч, н. у 1900, загінуў.

СЯМІХОД Павел Ісакавіч, н. у 1923, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ПАСЁЛАК НАРАЎЛЯ (цяпер не існуе)

ЗАЯЦ Раман Іванавіч, н. у 1903, прапаў без вестак у красавіку 1944.

КОВАЛЬ Мікалай Іванавіч, н. у 1910, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

МЕЛЬНІКАЎ Іван Пятровіч, н. у 1913, прапаў без вестак у жніўні 1941.

КРЫЎЧАНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА АЛЯКСЕЕЎКА

АГАРОДНІК Аляксей Сцяпанавіч, н. у 1924, прапаў без вестак у 1944.

АГАРОДНІК Арцём Сцяпанавіч, н. у 1913, гв. рад. 237-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 8.1.1944, пахаваны ў в. Аляксандраўка Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

АГАРОДНІК Іван Сцяпанавіч, н. у 1921, рад., прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ВАЛАСЕНКА Дзямід Аляксеевіч, рад. 1181-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, загінуў 25.7.1944, пахаваны ў в. Цярохі Гайнуўскага павета Беластоцкага ваяводства, Польшча.

ВАЛАСЕНКА Канстанцін Савельевіч, н. у 1906, прапаў без вестак у 1942.

ВАРОНЕНКА Майсей Іванавіч, н. у 1914, рад., сувязіст, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ВАРОНЕНКА Мяфодзій Фаміч, н. у 1912, прапаў без вестак у 1944.

ВАРОНЕНКА Ціт Андрэевіч, н. у 1900, прапаў без вестак у 1944.

ГАЛЯК Давыд Навумавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у 1942.

ГАЛЯК Ціхан Данілавіч, н. у 1910, прапаў без вестак у 1941.

ДЗЕМІДЗЕНКА Іван Іванавіч, н. у 1908, прапаў без вестак у 1944.

М. І. Вароненка

А. Д. Краўчанка

ДЗЕМЯШКЕВІЧ Іван Сяргеевіч, н. у 1923, рад. 1101-га сп, загінуў 28.6.1944, пахаваны ў с. Тайвала, Карэлія.

КАРНІЧЭНКА Мацвей Аляксеевіч, памёр ад ран 25.6.1944, пахаваны ў с. Канавалава Пскоўскага р-на Пскоўскай вобл.

КІСЛОЎ Якаў Макаравіч, н. у 1915, рад. 1185-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, памёр ад ран 16.1.1944, пахаваны ў г. Калінкавічы Гомельскай вобл.

КРАЎЧАНКА Андрэй Дармідонтавіч, н. у 1909, рад. 1183-га сп 356-й сд, загінуў 10.1.1944, пахаваны ў г. Калінкавічы Гомельскай вобл.

КРАЎЧАНКА Васіль Герасімавіч, н. у 1892, прапаў без вестак у 1944.

КРАЎЧАНКА Іван Клімавіч, н. у 1910, прапаў без вестак у 1944.

КРАЎЧАНКА Мікалай Нікіфаравіч, н. у 1924, рад. 467-га сп 81-й Калінкавіцкай сд, загінуў 13.1.1944, пахаваны ў г. Калінкавічы Гомельскай вобл.

КРАЎЧАНКА Міхаіл Клімавіч, загінуў.

КРАЎЧАНКА Сцяпан Антонавіч, н. у 1922, гв. рад. 237-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 7.1.1944, пахаваны ў в. Буда Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

КРАЎЧАНКА Сцяпан Клімавіч, н. у 1924, гв. рад. 309-га гв. сп 109-й гв. сд, загінуў 24.4.1945, пахаваны ў с. Несвачылка, Чэхаславакія.

КРАЎЧАНКА Фядос Нікіфаравіч, н. у 1913, гв. рад., аўтаматчык 221-га гв. сп 77-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 12.1.1944, пахаваны ў в. Буда Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

КРАЎЧАНКА Яўмен Рыгоравіч, н. у 1896, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ЛУФЕРАЎ Фёдар Іванавіч, н. у 1889, прапаў без вестак у 1944.

ЛЯВОНЕНКА Сільвестр Назаравіч, н. у 1911, прапаў без вестак у верасні 1944.

МАКЕЕНКА Васіль Фёдарааіч, н. у 1900, прапаў без вестак у 1944.

МАКЕЕНКА Мікіта Фядосавіч, н. у 1900, прапаў без вестак у 1943.

МАКЕЕНКА Сцяпан Саўкавіч, н. у 1897, прапаў без вестак у чэрвені 1944.

І. П. Маручок

МАКЕЕНКА Юрый Фядосавіч, н. у 1907, гв. рад. 221-га гв. сп 77-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 19.1.1944, пахаваны ў в. Клінск Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

МАРУЧОК Васіль Лук'янавіч, н. у 1914, рад. 884-га сп 196-й Гатчынскай сд, загінуў 24.1.1944 у р-не с. Педліна Ленінградскай вобл.

МАРУЧОК Іван Лявонцьсвіч, н. у 1909, рад., памёр ад ран 2.1.1944 у ППШ-121, пахаваны ў в. Запгчэб'е Рэчыцкага р-на Гомельскай вобл.

МАРУЧОК Іван Пракопавіч, н. у 1919, прапаў без вестак у 1942.

МАРУЧОК Максім Пракопавіч, н. у 1901, прапаў без вестак у 1944.

МАРУЧОК Марк Еўдакімавіч, н. у 1913, рад., гарматны нумар 738-га азстад, загінуў 12.10.1943, пахаваны ў в. Данілава-Іванаўка Мелітопальскага р-на Запарожскай вобл.

МАРУЧОК Міхаіл Максімавіч, н. у 1926, рад., памёр ад хваробы 6.8.1944 у ШШ-4257, пахаваны ў в. Будветка Каўнаскага р-на, Літва.

МАРУЧОК Рыгор Сільвестравіч, н. у 1893, прапаў без вестак у 1944.

МАРУЧОК Якаў Лявонцьевіч, н. у 1905, рад. 462-га сп 168-й Рыжскай сд, загінуў 18.3.1945, пахаваны ў в. Добес Салдускага павета, Латвія.

ПРЫМАК Акім Гаўрылавіч, н. у 1921, прапаў без вестак у лютым 1944.

ПРЫМАК Андрэй Сяргеевіч, н. у 1919, рад., тэлефаніст 1183-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, загінуў 29.6.1944, пахаваны ў г. Бабруйск Магілёўскай вобл.

ПРЫМАК Гаўрыла Антонавіч, н. у 1902, прапаў без вестак у студзені 1944.

ПРЫМАК Іван Акімавіч, н. у 1907, прапаў без вестак у маі 1944.

РАМАНЕНКА Пётр Антонавіч, н. у 1917, прапаў без вестак у 1944.

РУДАБЕЛЕЦ Аляксандр Дзмітрыевіч, н. у 1919, прапаў без вестак у 1944.

РУДАБЕЛЕЦ Васіль Барысавіч, н. у 1923, рад. 89-га сп 23-й сд, загінуў 5.11.1944, пахаваны на Прыекульскіх воінскіх могілках Ліепайскага р-на, Латвія.

РУДАБЕЛЕЦ Міхаіл Піліпавіч, н. у 1923, ст. сярж., камандзір стралковага аддзялення 257-га сп 185-й сд, загінуў 18.1.1945, пахаваны ў в. Лямянкі, р-н г. Лягвонава Варшаўскага ваяводства, Польшча.

РУДАБЕЛЕЦ Сцяпан Дзмітрыевіч, н. у 1922, прапаў без вестак у 1942.

РУДНІК Ілья Адамавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у 1941.

РУДНІК Міхаіл Патапавіч, н. у 1915, гв. рад. 215-га гв. сп 77-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 28.1.1944, пахаваны ў в. Церабаў Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

РУДНІК Патап Адамавіч, н. у 1903, прапаў без вестак у 1944.

САВЯНОК Міхаіл Яфрэмавіч, н. у 1923, прапаў без вестак у 1944.

СІМАНАЎ Піліп Цімафсевіч, н. у 1916, мал. лейт., камандзір узвода 246-й асбр 47-га ск, прапаў без вестак у ліпені 1943.

ТАТУРА Васіль Пракопавіч, н. у 1917, прапаў без вестак у верасні 1944.

ХАМЯНОК Іван Лявонцьевіч, н. у 1925, рад., загінуў у студзені 1945 у Варшаўска-Познаньскай наступальнай аперацыі.

ХАРКАВЕЦ Архіп Барысавіч, н. у 1902, гв. рад. 270-га гв. сп 89-й сд, загінуў 24.12.1942, пахаваны ў с. Новая Калітва Расашанскага р-на Варонежскай вобл.

ХАРКАВЕЦ Міна Кузьміч, н. у 1905, прапаў без вестак у 1942.

ЦІХАНЧУК Купрэй Міхайлавіч, н. у 1906, капітан, камандзір дывізіёна 698-га зптап РГК, загінуў 18.7.1941, пахаваны ў г. Порхаў Пскоўскай вобл.

ЦІХАНЧУК Марк Яўціхіевіч, н. у 1907, прапаў без вестак у маі 1943.

ЦІХАНЧУК Мартын Адамавіч, н. у 1905, прапаў без вестак у маі 1944.

ЦІХАНЧУК Міхаіл Міхайлавіч, н. у 1920, лейт., камандзір узвода, в/ч 9711, прапаў без вестак у чэрвені 1943.

ЦІХАНЧУК Пётр Фёдаравіч, н. у 1902, прапаў без вестак у 1944.

ЦІХАНЧУК Рыгор Міхайлавіч, н. у 1924, гв. рад. 122-га гв. сп 41-й гв. сд, памёр ад ран 20.4.1945 у ХППШ-2401, пахаваны ў п. Колуў Штэрнберг Брандэнбургскай правінцыі, Германія.

ЦІХАНЧУК Сцяпан Несцеравіч, н. у 1922, прапаў без вестак у 1944.

ВЁСКА ДЗЯМЕЕЎКА

ІЛЬКО Андрэй Міхайлавіч, н. у 1920, рад. 294-га сп 184-й сд, прапаў без вестак 6.12.1943 каля с. Карчоўка Радамышльскага р-на Жытомірскай вобл.

ПРЫШЧЭПАЎ Васіль Платонавіч, н. у 1921, прапаў без вестак у 1943.

САВЯНОК Сільвестр Іванавіч, н. у 1903, гв. сярж., пісар роты 83-га гв. сп 27-й гв. сд, памёр ад ран 26.4.1945, пахаваны ў г. Берлін.

ШАЎЧЭНКА Іван Міхайлавіч, н. у 1922, сярж., разведчык 321-й сд, памёр ад ран 15.7.1944 у ЭПП-2476, пахаваны ў н. п. Востраў Пскоўскай вобл.

ШАЎЧЭНКА Міхаіл Емяльянавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ШАЎЧЭНКА Міхаіл Міхайлавіч, н. у 1912, рад. 896-га асобнага сапёрнага б-на, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ВЁСКА КРЫЎЧА

АЛІФЕРАЎ Яўсей Мартынавіч, н. у 1905, прапаў без вестак у ліпені 1941.

БОГУШ Аляксандр Трафімавіч, н. у 1903, загінуў у 1943.

БОГУШ Сямён Данілавіч, н. у 1926, рад. 73-га сп 33-й Холмскай сд, памёр ад ран 11.11.1944 у ХППШ-586, пахаваны ў м. Вітыні, каля г. Аўцэ, Латвія.

БУЛАЦКІ Іван Рыгоравіч, прапаў без вестак у маі 1945.

ВАЛАСЕНКА Ермалай Уладзіміравіч, н. у 1925, загінуў у блакадным Ленінградзе.

ВАЛАСЕНКА Іван Піменавіч, н. у 1922, прапаў без вестак у 1942.

ВАЛАСЕНКА Лукаш Сцяпанавіч, н. у 1904, прапаў без вестак у 1944.

ВАРОНЕНКА Герман Мікалаевіч, н. у 1922, прапаў без вестак у 1944.

ВАРОНЕНКА Пётр Мікалаевіч, н. у 1906, рад. 156-й сд, памёр ад ран 14.1.1943, пахаваны ў с. Гарадзішча Пералозніцкага р-на Кіеўскай вобл.

ЕФІМЕНКА Восіп Фёдаравіч, н. у 1906, прапаў без вестак у 1944.

КАНЦАВЫ Мікалай Сяргеевіч, памёр у нямецкім канцлагеры 12.3.1942.

КАРАБІНОВІЧ Уладзімір Дзянісавіч, н. у 1910, ст. шафёр 5-га гап РГК, загінуў 17.10.1942, пахаваны на ст. Гмелінскай Валгаградскай вобл.

КАСАЧЭНКА Антон Кірылавіч, н. у 1912, рад., прапаў без вестак у лютым 1944.

КІСЛОЎ Сямён Фёдаравіч, н. у 1908, прапаў без вестак у 1944.

КІЯШКА Рыгор Якаўлевіч, н. у 1915, прапаў без вестак у снежні 1941.

КРАЎЧАНКА Дзям'ян Захаравіч, н. у 1892, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

КРАЎЧАНКА Іван Яфрэмавіч, н. у 1921, рад., ездавы мінбн 133-й асбр, загінуў 19.8.1942, пахаваны ў в. С. Рамушава Старарускага р-на Наўгародскай вобл.

ЛУФЕРАЎ Ілья Сямёнавіч, н. у 1906, прапаў без вестак у красавіку 1943.

ЛЯВОНЕНКА Аляксандр Іванавіч, н. у 1910, гв. ст. лейт., камандзір тэлеграфна-кабельнага ўзвода 2-й ТПС 40-й арміі, загінуў 18.9.1942, пахаваны ў с. Рыхань Варонежскай вобл.

ЛЯВОНЕНКА Іван Лук'янавіч, н. у 1914, рад. 676-га сп 15-й ордэна Леніна Сіваш скай сд, загінуў 18.7.1944, пахаваны ў с. Дольнае Нова-Бярозуўскага павета Беластоцкага ваяводства, Польшча.

ЛЯВОНЕНКА Міхаіл Данілавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у 1943.

ЛЯВОНЕНКА Рыгор Данілавіч, н. у 1916, рад., памёр ад ран 3.12.1943, пахаваны ў г. Тула.

І. П. Валасенка

І. М. Панчанка

ЛЯВОНЕНКА Цімафей Назаравіч, н. у 1923, прапаў без вестак у 1944.

МІНЕНКА Якаў Фёдаравіч (Макаравіч), н. у 1896, прапаў без вестак у 1944.

ПАНЧАНКА Іван Маркавіч, н. у 1922, прапаў без вестак у 1944.

ПІНЧУК Дзямід Андрэевіч, н. у 1907, рад., прапаў без вестак у маі 1944 у р-не ст. Тосна Ленінградскай вобл.

ПРЫМАК Андрэй Іванавіч, н. у 1924, прапаў без вестак у 1944.

ПРЫМАК Васіль Іванавіч, н. у 1921, прапаў без вестак у 1943.

ПРЫМАК Іван Іванавіч, н. у 1917, прапаў без вестак у маі 1944.

ПРЫШЫБА Ілья Фёдаравіч, н. у 1923, гв. мал. сярж., камандзір аддзялення 293-га гв. сп 96-й гв. Лавайскай сд, загінуў 20.8.1944, пахаваны ў в. Радзіслаў Забродзеўскага павета Варшаўскага ваяводства, Польшча.

ПРЫШЫБА Пётр Фёдаравіч, н. у 1926, рад., салёр 17-га асобнага штурмавога ісбн 4-й штурмавой інжынерна-сапёрнай Духаўшчынскай бр, загінуў 25.6.1944, пахаваны ў в. Н. Снач Лезненскага р-на Віцебскай вобл.

ПЯРЦОЎСКІ Волька Бэркавіч, н. у 1912, прапаў без вестак у 1943.

ПЯРЦОЎСКІ Уладзімір Пінькавіч, н. у 1915, старшына, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

РАГАВІК Фёдар Сяргеевіч, н. у 1910, рад. 67-га асбн 55-й сд, памёр ад ран 22.10.1943 у АМСБ-67, пахаваны ў в. Колкі Невельскага р-на Пскоўскай вобл.

РАМАНЕНКА Пётр Рыгоравіч, н. у 1918, рад. 64-га запаснога сп, загінуў 8.4.1944 пры бамбёжцы с. Лемашоўка Ягацінскага р-на Кіеўскай вобл.

РУДНІК Васіль Фёдаравіч, н. у 1909, прапаў без вестак у 1944.

РУДНІК Міхаіл Нікіфаравіч, н. у 1925, прапаў без вестак у 1941 пад Ленінградам.

РУДНІК Нікіфар Кузьміч, н. у 1904, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

РУДНІК Фёдар Андрэевіч, н. у 1912, рад.

417-га сп 156-й сд, прапаў без вестак у 1942 каля с. Рамашова Старарускага р-на Наўгародскай вобл.

РУДНІК Фёдар Фёдаравіч, н. у 1912, прапаў без вестак у 1944.

САПОНЕНКА Раман Лявонцьевіч, н. у 1909, прапаў без вестак у 1944.

СЯРГЕЕНКА Мікалай Астапавіч, н. у 1908, прапаў без вестак у 1944.

СЯРГЕЕНКА Раман Мацвеевіч, н. у 1910, загінуў 20.9.1941.

ЦІХАНЧУК Васіль Фёдаравіч, н. у 1920, прапаў без вестак у 1944.

ЦІХАНЧУК Іван Яфімавіч, н. у 1908, прапаў без вестак у 1944.

ЧУБСА Павел Васільевіч, н. у 1924, рад. 519-га сп 81-й Калінкавіцкай сд, памёр ад ран 22.1.1944 у ХПШ-5140, пахаваны ў в. Зашчэб'е Рэчыцкага р-на Гомельскай вобл.

ЧУБСА Ціт Мікалаевіч, н. у 1901, прапаў без вестак у 1944.

ЧУБСА Ціхан Яўхімавіч, рад. 157-й сд, памёр ад хваробы 27.12.1943, пахаваны ў в. Хобнае Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ВЁСКА ПЕРАНОСЫ

АНДРЫЯНЕЦ Міхаіл Аляксандравіч, н. у 1893, прапаў без вестак у верасні 1941.

КІСЛОЎ Іван Сафронавіч, н. у 1899, прапаў без вестак у 1941.

КІСЛОЎ Пётр Сафронавіч, н. у 1917, ст. лейт., загінуў 3.8.1944, пахаваны ў в. Паніковічы Пячорскага р-на Пскоўскай вобл.

МІНЕНКА Іван Адамавіч, н. у 1924, гв. рад. 37-га гв. сп 12-й Пінскай гв. сд, памёр ад ран 5.3.1945 у АМСБ-483, пахаваны ў в. Забес, Польшча.

МІНЕНКА Міхаіл Адамавіч, н. у 1908, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ПІНЧУК Ціхан Іванавіч, н. у 1916, прапаў без вестак у 1944.

ПРАКОПЕНКА Аляксандр Аляксеевіч, н. у 1921, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ПРАКОПЕНКА Антон Адамавіч, н. у 1898, рад. 1283-га сп 60-й Сеўска-Варшаўскай сд, загінуў 10.2.1945, пахаваны ў н. п. Шнайдэмюль, каля г. Піла, былая Усходняя Прусія.

ПРЫШЧЭП(АЎ) Яфім Назаравіч, н. у 1900, рад. 1183-га сп 356-й сд, загінуў 9.1.1944, пахаваны ў в. М. Аўцюкі Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

РАМАНЧУК Міхаіл Адамавіч, н. у 1921, прапаў без вестак у 1941.

РАМАНЧУК Уладзімір Адамавіч, н. у 1922, загінуў у 1944.

САПОНЕНКА Адам Антонавіч, н. у 1892, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

САПОНЕНКА Васіль Цітавіч, н. у 1908, прапаў без вестак у верасні 1944.

САПОНЕНКА Дзмітрый Адамавіч, н. у 1920, прапаў без вестак у 1942.

САПОНЕНКА Дзяніс Савельевіч, н. у 1910,

В. Ц. Сапоненка

І. М. Сапоненка

рад. 1183-га сп 356-й сд, загінуў 9.1.1944, пахаваны ў в. М. Аўцюкі Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

САПОНЕНКА Іван Мікітавіч, н. у 1907, рад. 1183-га сп 356-й сд, загінуў 10.1.1944, пахаваны ў в. М. Аўцюкі Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

САПОНЕНКА Ігнат Цімафеевіч (Цітавіч), н. у 1906, рад. 1183-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, загінуў 29.6.1944 каля г. Бабруйск Магілёўскай вобл.

САПОНЕНКА Ілья Савельевіч, н. у 1922, загінуў у 1942.

САПОНЕНКА Карней Іванавіч, н. у 1917, лейт., камандзір узвода 49-га тп 24-й тд, загінуў 28.7.1941, пахаваны ў в. Серабранка Ленінградскай вобл.

САПОНЕНКА Мацвей Міхайлавіч, н. у 1907, прапаў без вестак у 1944.

САПОНЕНКА Мікалай Адамавіч, загінуў.

САПОНЕНКА Рыгор Яфімавіч, н. у 1922, прапаў без вестак у 1943.

САПОНЕНКА Савелій Савельевіч, н. у 1920, прапаў без вестак у студзені 1944.

САПОНЕНКА Уладзімір Іванавіч, н. у 1926, гв. рад. 283-га сп 94-й гв. сд, загінуў 14.4.1945, пахаваны ў г. Лечан, Германія.

САПОНЕНКА Фёдар Мікітавіч, н у 1893, прапаў без вестак у сакавіку 1943.

САПОНЕНКА Фёдар Рыгоравіч, н. у 1905, прапаў без вестак у 1941.

САПОНЕНКА Фёдар Фёдаравіч, н. у 1912, прапаў без вестак у 1941.

СІВАГРАК Рыгор Якаўлевіч, н. у 1899, прапаў без вестак у студзені 1944.

ЧУБСА Купрэй Іванавіч, н. у 1921, загінуў у 1943 пад Арлом.

ЧУБСА Мікалай Лук'янавіч, н. у 1922, старшыня роты 990-га сп 230-й сд, загінуў 22.8.1944, пахаваны ў с. Заім Каўшанскага р-на, Малдавія.

ШАЕЦ Адам Пятровіч, н. у 1922, прапаў без вестак у 1941.

ШАЕЦ Аляксандр Дзмітрыевіч, н. у 1919, прапаў без вестак у чэрвені 1944.

ШАЕЦ Восіп Нікіфаравіч, прапаў без вестак у 1942.

ШАЕЦ Дарафей Іванавіч, н. у 1924, загінуў 15.3.1945, пахаваны ў с. Бжэзіны, Польшча.

ШАЕЦ Іван Аляксеевіч, н. у 1907, прапаў без вестак у 1944.

ШАЕЦ Павел Захаравіч, н. у 1918, прапаў без вестак у 1942.

ШАЕЦ Сцяпан Дарафеевіч, загінуў у 1945.

ШАЕЦ Сямён Захаравіч, н. у 1912, прапаў без вестак у 1943.

ШАЕЦ Уладзімір Дарафеевіч, н. у 1916, яфр., прапаў без вестак 7.11.1941.

ШКУРКО Васіль Нікіфаравіч, н. у 1921, рад., памёр у нямецкім канцлагеры ў студзені 1942.

ШТЫЛЕЎСКІ Пётр Іванавіч, н. у 1912, рад. 1-га дывізіёна аэрадромнага абслугоўвання, памёр ад ран 4.4.1944.

ШЫЛЕЦ Дзмітрый Дзмітрыевіч, н. у 1890, прапаў без вестак у 1941.

ВЁСКА ЧЫРВОНАЯ ДУБРАВА

ВАЛАСЕНКА Арцём Андрэевіч, н. у 1919, прапаў без вестак у 1943.

ВАЛАСЕНКА Дзямід Андрэевіч, н. у 1923, прапаў без вестак у 1944.

ВАРОНЕНКА Ціхан Ціханавіч, н. у 1921, рад. 397-й сд, памёр ад ран 31.1.1945 у АМСБ-510, пахаваны ў в. Шмлаў, каля г. Піла, Польшча.

ВЯРАКСІЧ Дзмітрый Мінавіч, н. у 1914, прапаў без вестак у лютым 1944.

ГАРОШКА Аляксей Нікіфаравіч, н. у 1910, рад., памёр ад ран 15.1.1944, пахаваны ў в. Глініца Мазырскага р-на Гомельскай вобл.

ГАРОШКА Андрэй Мінавіч, н. у 1923, рад., ездавы 467-га сп 81-й Калінкавіцкай сд, загінуў 23.10.1944, пахаваны ў в. Далгоня Прэшаўскай вобл., Славакія.

ГАРОШКА Мікалай Мінавіч, н. у 1912, рад., трактарыст 5-га гап РГК, загінуў 17.10.1942, пахаваны ў станіцы Цыганская Зара Валгаградскай вобл.

ГУБАР Яфім Рыгоравіч, н. у 1914, прапаў без вестак у сакавіку 1945.

ДЫВЫДОЎСКІ Іван Іванавіч, н. у 1915, рад., загінуў 13.5.1943 у нямецкім канцлагеры ў г. Славута Хмяльніцкай вобл.

ІГНАЦЕНКА Дзяніс Еўдакімавіч, н. у 1894, рад. 209-га асбн, загінуў 5.3.1943, пахаваны ў в. Пянно Старарускага р-на Наўгародскай вобл.

ЛЯВОНЕНКА Міхаіл Фёдаравіч, н. у 1920, прапаў без вестак у 1943.

ПУШКЕВІЧ Мікалай Аляксеевіч, н. у 1920, рад., загінуў 28.3.1942 у нямецкім канцлагеры (шталаг-352) каля в. Масюкоўшчына, пад Мінскам.

РУДНІК Архіп Іларыёнавіч, н. у 1900, прапаў без вестак у 1942.

САПОНЕНКА Павел Дзям'янавіч, н. у 1917, старшына, памёр ад ран 26.1.1944 у ЭШ-3416, пахаваны ў станіцы Варэнікаўская Краснадарскага краю.

П. Д. Сапоненка

ТАТУРА Іван Рыгоравіч, н. у 1918, прапаў без вестак 26.8.1941.

ХОДАС Павел Іванавіч, н. у 1914, старшына, прапаў без вестак у ліпені 1944.

ЦІХАНЧУК Васіль Дзям'янавіч, н. у 1901, прапаў без вестак у 1943.

ЧАРНОЎ Пархом (Патап) Іванавіч, н. у 1907, мал. сярж., нам. камандзіра аддзялення 410-га сп 81-й сд, загінуў 21.1.1943, пахаваны ў в. Вішне-Альшанка Колпненскага р-на Арлоўскай вобл.

ЧАРНЯК Іван Емяльянавіч, прапаў без вестак у 1943.

ЧЫРЫЧКА Антон Ігнатавіч, н. у 1914, прапаў без вестак у жніўні 1941.

ШАЎЧЭНКА Аляксей Кузьміч, н. у 1916, танкіст, прапаў без вестак у 1944 у Эстоніі.

МАЛАЖЫНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА БЕРАСНЁЎКА

ЗАЯЦ Андрэй Макаравіч, н. у 1911, прапаў без вестак у снежні 1941.

КАВАЛЕНКА Васіль Іванавіч, н. у 1924, рад. 685-га сп 193-й Дняпроўскай сд, загінуў 2.4.1945, пахаваны ў с. Нецкаў Гданьскага ваяводства, Польшча.

КАВАЛЕНКА Дзяніс Іванавіч, н. у 1917, рад. 1183-га сп 356-й сд, загінуў 11.8.1942, пахаваны ў в. Мікалаеўка, перазахаваны ў в. Нова-Дольцы Белеўскага р-на Тульскай вобл.

КАВАЛЕНКА Іван Іванавіч, н. у 1901, прапаў без вестак у чэрвені 1942.

КАВАЛЕНКА Ціхан Дзмітрыевіч, н. у 1912, прапаў без вестак у 1943.

КАРЖАНОК Нікіфар Цімафеевіч, н. у 1919, гв. мал. сярж., загінуў 21.2.1943, пахаваны ў в. Краснагорка Смаленскай вобл.

КОРАНЬ Емяльян Герасімавіч, н. у 1901, рад. 201-га сп 84-й сд, загінуў 5.4.1942, пахаваны ў в. Сычова Старарускага р-на Наўгародскай вобл.

КОРАНЬ Піліп Фёдаравіч, н. у 1902, гв. рад. 239-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 8.1.1944, пахаваны ў в. Аляксандраўка Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

В. А. Плюшчай

К. І. Плюшчай

МУЗЫЧЭНКА Мікалай Аляксандравіч, н. у 1922, прапаў без вестак у 1943.

МУЗЫЧЭНКА Сцяпан Назаравіч, н. у 1921, гв. рад. 239-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, памёр ад ран 12.1.1944 у АМСБ-82, пахаваны ў в. М. Аўцюкі Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

МУСАЛІЕЎ Бердана, рад. 678-га сп, загінуў 11.1.1944, пахаваны ў в. Буда Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

НОВІК Архіп Кузьміч, н. у 1918, прапаў без вестак у 1941.

НОВІК Кузьма Ігнатавіч, н. у 1897, рад. 47-га сп 15-й ордэна Леніна Сівашскай сд, загінуў 8.1.1944, пахаваны ў в. Літвінавічы Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

НОВІК Лукаш Емяльянавіч, н. у 1909, прапаў без вестак у 1942.

НОВІК Пётр Ігнатавіч, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ПЛЮЩЧАЙ Васіль Арцёмавіч, н. у 1926, рад. 285-га сп, памёр ад ран 11.5.1945 у ХППШ-2233, пахаваны ў п. Ельнікі Гур'еўскага р-на Калінінградскай вобл.

ПЛЮЩЧАЙ Іван Данілавіч, н. у 1926, рад. 79-га сп 321-й сд, загінуў 3.2.1945, пахаваны ў н. п. Фіхтворт Эльблонскага ваяводства, Польшча.

ПЛЮЩЧАЙ Іоў Арцёмавіч, н. у 1913, рад. 1341-га сп 319-й сд, загінуў 14.6.1944, пахаваны ў в. Заполле Рагачоўскага р-на Гомельскай вобл.

ПЛЮЩЧАЙ Канстанцін Іларыёнавіч, н. у 1902, рад., стралок ПТР, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ПЛЮЩЧАЙ Мацвей Акулавіч, н. у 1900, прапаў без вестак у снежні 1941.

ПЛЮЩЧАЙ Сцяпан Міхайлавіч, н. у 1900, гв. рад. 25-й гв. сд, загінуў 16.8.1943, пахаваны ў с. Пасека Данецкай вобл.

ПЛЮЩЧАЙ Сямён Артамонавіч, н. у 1915, рад. 10-га сбн 4-й сбр (369-га сп 212-й сд), памёр ад ран 27.7.1945, пахаваны ў в. Чэрні Брэсцкага р-на.

ПЛЮЩЧАЙ Уладзімір Максімавіч, н. у 1915, прапаў без вестак у 1942.

ПЛЮЩЧАЙ Якаў Антонавіч, н. у 1915, прапаў без вестак у верасні 1944.

ПЛЮЩЧАЙ Якаў Гаўрылавіч, н. у 1901, рад. 343-й сд, загінуў 6.3.1942, пахаваны ў с. Шабялінка Балаклееўскага р-на Харкаўскай вобл.

ПЛЮЩЧАЙ Яфім Фаміч, н. у 1911, гв. ст. сяржант, прапаў без вестак 18.6.1944 у р-не г. Нарва, Эстонія.

СІНІЛА Барыс Васільевіч, н. у 1904, рад., загінуў 5.5.1942 у нямецкім палоне.

ФІЛОН Адам Емяльянавіч, н. у 1923, рад. 676-га сп 15-й ордэна Леніна Сівашскай сд, загінуў 4.2.1944, пахаваны ў в. Хуснае Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

ФІЛОН Іван Самойлавіч, н. у 1923, рад. 1196-га сп 359-й сд, прапаў без вестак 21.2.1944 у р-не с. Яблынеўка Кіеўскай вобл.

ФІЛОН Мікалай Архіпавіч, н. у 1922, рад. 50-й сд, памёр ад ран 7.8.1944 у АМСБ-59, пахаваны ў в. Савіцэ-Руске Сакольска-Падляскага павета Варшаўскага ваяводства, Польшча.

ФІЛОН Мікіта Гаўрылавіч, н. у 1922, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ФІЛОН Платон Якаўлевіч, гв. рад. 221-га гв. сп 77-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 8.1.1944, пахаваны ў в. Буда Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ФІЛОН Пётр Емяльянавіч, н. у 1926, гв. рад. 37-га гв. сп 220-й гв. сд, загінуў 2.2.1945, пахаваны на ст. Лугавая Гур'еўскага р-на Калінінградскай вобл.

ФІЛОН Рыгор Яфімавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у 1941.

ФІЛОН Сцяпан Якаўлевіч, н. у 1922, рад. 676-га сп 15-й ордэна Леніна Сівашскай сд, загінуў 4.2.1944, пахаваны ў в. Хуснае Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

ФІЛОН Сяргей Архіпавіч, н. у 1905, гв. рад. 239-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 20.1.1944, пахаваны ў в. Міхнавічы Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ФІЛОН Якаў Харытонавіч, н. у 1926, рад. 332-га сп 241-й Віцебскай сд, загінуў 22.1.1945, пахаваны ў в. Касіна-Вельке Бахнянскага павета Кракаўскага ваяводства, Польшча.

Д. П. Чыжык

ФЯДОСЕНКА Піліп Сяргеевіч, н. у 1905, прапаў без вестак у верасні 1944.

ХЛЕБІН Дзмітрый Пятровіч, рад. 428-й аэрадромна-тэхнічнай роты, загінуў 7.2.1944, пахаваны ў в. Масты Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

ХЛЕБІН Мікалай Саўкавіч, н. у 1924, рад. 228-га сп 55-й Мазырскай сд, загінуў 29.6.1944, пахаваны ў г. Петрыкаў Гомельскай вобл.

ЧЫЖЫК Дзмітрый Пятровіч, н. у 1910, гв. рад. 221-га гв. сп 77-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 20.1.1944, пахаваны ў в. Міхнавічы Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ЯСКАВЕЦ Іван Майсеевіч, н. у 1922, гв. мал. сярж., наводчык 99-га гв. сп 31-й гв. сд, загінуў 7.4.1945, пахаваны каля кінатэатра «Радзіма» ў г. Калінінград.

ВЁСКА ЖЫЛІЧЫ

АНДРУШЧАНКА Міхаіл Мікітавіч, н. у 1921, прапаў без вестак у лютым 1944.

АНДРУШЧАНКА Павел Іванавіч, н. у 1910, загінуў.

АФОН Емяльян Сцяпанавіч, н. у 1918, рад. 1183-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, загінуў 13.1.1944, пахаваны ў в. Буда Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

АФОН Іван Сцяпанавіч, н. у 1912, рад. 1183-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, загінуў 13.1.1944, пахаваны ў г. Калінкавічы Гомельскай вобл.

АФОН Сямён Аляксандравіч, н. у 1922, мал. сярж., камандзір аддзялення 340-га асобнага кулямётна-артылерыйскага б-на 150-га УР, загінуў 18.4.1943 у с. Ксенафонтава, пахаваны ў с. Салітка Наўгародскай вобл.

АФОН Якаў Сямёнавіч, н. у 1910, прапаў без вестак у 1943.

БЫЧКОЎ Іван Апанасавіч, гв. рад., памёр ад ран 21.2.1944 у АМСБ-33, пахаваны ў в. Марамавічы Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

БЫЧОК Аляксандр Зенавіч, н. у 1908, рад., загінуў.

Е. С. Афон

І. С. Афон

БЫЧОК Анатоль Рыгоравіч, н. у 1917, прапаў без вестак у 1942.

БЫЧОК Андрэй Дзям'янавіч, н. у 1921, прапаў без вестак у красавіку 1944.

БЫЧОК Васіль Мікітавіч, н. у 1910, прапаў без вестак у чэрвені 1944.

БЫЧОК Дзям'яи Якаўлевіч, н. у 1918, загінуў у 1945.

БЫЧОК Іван Лявонцьевіч, н. у 1921, загінуў.

БЫЧОК Ісак Апанасавіч, н. у 1917, загінуў у снежні 1943 каля в. М. Аўцюкі Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

БЫЧОК Пётр Фаміч, н. у 1911, рад. 179-й сд, прапаў без вестак 25.10.1941.

БЫЧОК Якаў Рыгоравіч, рад., прапаў без вестак у маі 1945.

БЫЧОК Якаў Фёдаравіч, н. у 1920, загінуў 27.1.1941, пахаваны ў г. Вяртсіля, Карэлія.

ГРЫНЬ Васіль Андрэевіч, н. у 1921, прапаў без вестак у 1944 у Польшчы.

ДАВЫДОЎСКІ Іван Апанасавіч, н. у 1905, рад., куляметчык 519-га сп 81-й сд, загінуў 13.2.1943, пахаваны ў с. Очкі Паныроўскага р-на Курскай вобл.

ДЗЕНІСАВЕЦ Рыгор Сяргеевіч, н. у 1912, рад. 410-га сп 81-й сд, загінуў 10.1.1944, пахаваны ў в. Буда Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ЗАК Мікіта Ціханавіч, прапаў без вестак у красавіку 1944.

КАТЛАБАЙ Аляксандр Пракопавіч, н. у 1901, рад. 443-га сп 160-й сд, памёр ад ран у 1943 у СЭШ-2613.

КАТЛАБАЙ Дзмітрый Ігнатавіч, н. у 1922, ст. сярж., прапаў без вестак у 1944.

КАТЛАБАЙ Міхаіл Цярэнцьевіч, н. у 1906, загінуў.

КАТЛАБАЙ Сцяпан Іванавіч, н. у 1922, загінуў 31.7.1943.

КАТЛАБАЙ Уладзімір Сяргеевіч, н. у 1920, рад. 95-га асобнага будаўнічага б-на 14-й арміі, прапаў без вестак 14.8.1941.

КАТЛАБАЙ Ціхан Васільевіч, н. у 1909, рад., памёр ад хваробы 29.9.1945, пахаваны на Армянскіх могілках у г. Растоў.

КОРЖ Міхаіл Фёдаравіч, н. у 1920, прапаў без вестак у 1941.

КОРЖ Якаў Фёдаравіч, н. у 1926, гв. рад. 14-га гв. сп 7-й гв. сд, загінуў 24.12.1944 у в. Грабані, пахаваны ў г. Аўцэ, Латвія.

НАЗАРАНКА Аляксандр Фаміч, н. у 1914, загінуў.

НАЗАРАНКА Аляксандр Якаўлевіч, н. у 1921, рад. 426-га сп 88-й сд, загінуў 19.10.1941, пахаваны на ст. Лоўхі (Кісценьгскі напрамак), Карэлія.

НАЗАРАНКА Аўрам Сямёнавіч, н. у 1913, прапаў без вестак у ліпені 1942.

НАЗАРАНКА Віктар Іванавіч, н. у 1905, рад., сапёр, прапаў без вестак у студзені 1944.

НАЗАРАНКА Даніла Кірылавіч, н. у 1914, мал. сярж., камандзір аддзялення 6-й мсбр, памёр ад ран 10.8.1942, пахаваны ў в. Каробкіна Зубцаўскага р-на Цвярской вобл.

Д. К. Назаранка

Д. П. Назаранка

К. Ф. Назаранка

П. М. Назаранка

Я. К. Назаранка

Д. І. Уласенка

НАЗАРАНКА Дзмітрый Піліпавіч, н. у 1925, рад., памёр ад ран 29.3.1945 у АМСБ-112, пахаваны ў г. Нойштадт, Германія.

НАЗАРАНКА Іван Андрэевіч, н. у 1922, прапаў без вестак у лютым 1944.

НАЗАРАНКА Іван Апанасавіч, н. у 1914, прапаў без вестак у красавіку 1944.

НАЗАРАНКА Іван Іванавіч, н. у 1907, рад. 121-га асобнага ісбн, загінуў 21.10.1942 у нямецкім канцлагеры.

НАЗАРАНКА Кірыла Фёдаравіч, н. у 1889, загінуў у Германіі.

НАЗАРАНКА Лазар Яфімавіч, н. у 1903, загінуў.

НАЗАРАНКА Мікалай Міхайлавіч, н. у 1910, сярж., камандзір аддзялення 465-га асобнага б-на сувязі, прапаў без вестак 5.10.1941 у р-не в. Локцева.

НАЗАРАНКА Мірон Сідаравіч, н. у 1916, прапаў без вестак у 1943.

НАЗАРАНКА Павел Мацвеевіч, н. у 1921, ст. сярж., камандзір узвода, прапаў без вестак у снежні 1941.

НАЗАРАНКА Піліп Іванавіч, н. у 1898, рад. 870-га сп 287-й Наваград-Валынскай сд, загінуў 1.4.1944, пахаваны ў г. Чырвонаармейск Ровенскай вобл.

НАЗАРАНКА Рыгор Купрыянавіч, н. у 1919, сярж. 306-га азшд 247-й сд, загінуў 4.8.1942, пахаваны ў г. Зубцаў Цвярской вобл.

НАЗАРАНКА Сцяпан Андрэевіч, н. у 1913, лейт., загінуў у 1945 у Германіі.

НАЗАРАНКА Сцяпан Апанасавіч, прапаў без вестак у студзені 1941.

НАЗАРАНКА Сямён Мікітавіч (Яфімавіч), н. у 1918, сапёр, загінуў.

НАЗАРАНКА Ціхан Сідаравіч, н. у 1902, гв. рад., сувязіст 270-га гв. сп 89-й гв. Белгародска-Харкаўскай сд, загінуў 30.8.1943, пахаваны ў р-не адметкі 240,3 Белгародскага р-на Белгародскай вобл.

НАЗАРАНКА Якаў Іванавіч, н. у 1900, прапаў без вестак у 1942.

НАЗАРАНКА Яфім Кірылавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у 1943.

РАМАНЕНКА Міхаіл Мікалаевіч, н. у 1920, прапаў без вестак у сакавіку 1945.

СІДОРАНКА Рыгор Прохаравіч, н. у 1913, прапаў без вестак у 1942.

СІДОРАНКА Сяргей Прохаравіч, н. у 1911, прапаў без вестак у чэрвені 1941 пад г. Гродна.

СКОПІЧ Арцём Дзянісавіч, н. у 1912, прапаў без вестак у 1942.

УЛАСЕНКА Дзмітрый Іванавіч, н. у 1920, прапаў без вестак у 1941.

ФІЛІПЕНКА Дзмітрый Паўлавіч, гв. сярж., камандзір аддзялення 6-й гв. мсбр, загінуў 29.4.1945; пахаваны ў с. Шлапані, Чэхаславакія.

ХАМЯНОК Іван Сцяпанавіч, н. у 1897, загінуў.

ХАМЯНОК Іван Цітавіч, н. у 1919, загінуў.

ВЁСКА МАЛАЖЫН

АХРАМЕНКА Аляксандр Герасімавіч, н. у 1919, прапаў без вестак у 1941.

АХРАМЕНКА Іван Васільевіч, н. у 1922, прапаў без вестак у жніўні 1944.

АХРАМЕНКА Іван Іванавіч, н. у 1924, прапаў без вестак у 1944.

БУГАЁЎ Марк Восіпавіч, н. у 1913, прапаў без вестак у чэрвені 1944.

БУГАЁЎ Нікіфар Васільевіч, н. у 1907, рад. 111-га сп 55-й сд, загінуў 27.12.1943 каля в. Шарэйкі, пахаваны ў в. Юравічы Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

БЯЛЯК Іван Васільевіч, н. у 1906, прапаў без вестак у чэрвені 1944.

БЯЛЯК Міхаіл Сямёнавіч, н. у 1915, прапаў без вестак у 1944.

БЯЛЯК Сямён Васільевіч, н. у 1921, рад., кулямётчык 367-га сп 71-й сд, загінуў 11.10.1941.

ГРОНСКІ Васіль Емяльянавіч, н. у 1914, рад., загінуў 29.10.1941 у нямецкім канцлагеры (пталаг-352) каля в. Масюкоўшчына, пад Мінскам.

ДАВЫДОЎСКІ Аляксандр Міхайлавіч, н. у 1900, прапаў без вестак у 1944.

ДАВЫДОЎСКІ Аніс Данілавіч (Давыдавіч), н. у 1904, прапаў без вестак у 1943.

ДАВЫДОЎСКІ Архіп Лаўрэнавіч, н. у 1913, прапаў без вестак у 1944.

ДАВЫДОЎСКІ Дзмітрый Сямёнавіч, н. у 1912, прапаў без вестак у 1942.

ДАВЫДОЎСКІ Ігнат Андрэевіч, н. у 1908, прапаў без вестак у 1943.

ДАВЫДОЎСКІ Канстанцін Сямёнавіч, н. у 1910, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ДАВЫДОЎСКІ Кірыла Мікалаевіч, н. у 1901, загінуў.

ДАВЫДОЎСКІ Нікіфар Лаўрэнавіч, н. у 1905, прапаў без вестак у маі 1944.

ДАВЫДОЎСКІ Панцялей Аляксеевіч, н. у 1903, прапаў без вестак у 1943.

ДАВЫДОЎСКІ Рыгор Аляксеевіч, н. у 1923, гв. рад. 237-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 8.1.1944, пахаваны ў в. Аляксандраўка Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ДАВЫДОЎСКІ Рыгор Макаравіч, н. у 1917, прапаў без вестак у 1941.

ДАВЫДОЎСКІ Сямён Антонавіч, н. у 1920, прапаў без вестак у чэрвені 1941.

ДАВЫДОЎСКІ Сямён Сазонавіч, н. у 1902, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ДАВЫДОЎСКІ Цімафей Ільіч, н. у 1911, гв. рад., повар 5-га гап (18-й гв. габр), загінуў 9.1.1944 у в. Карабанава Руднянскага р-на, пахаваны ў г. Рудня Смаленскай вобл.

ДАВЫДОЎСКІ Яфім Кірсанавіч, загінуў 18.10.1944, пахаваны ў в. Чэрвонка Сувалкаўскага павета, Польшча.

ДЗЯДКОЎ Раман Рыгоравіч, н. у 1902, прапаў без вестак у 1943.

КАЛЯСАН Гаўрыла Восіпавіч, загінуў.

КАЛЯСАН Дзмітрый Дзянісавіч, н. у 1924, гв. рад. 37-га гв. сп 12-й гв. Мінскай сд, загінуў 18.3.1944, пахаваны ў в. Гародня Столінскага р-на Брэсцкай вобл.

КАЛЯСАН Якаў Астапавіч, н. у 1919, прапаў без вестак у 1941.

КАТЛАБАЙ Іларыён Васільевіч, н. у 1907, гв. сяржант, камандзір аддзялення 628-га гв. сп 46-й гв. сд, загінуў 27.11.1942, пахаваны на ст. Чарназем Вялікалукскага р-на Пскоўскай вобл.

НОВІК Адам Васільевіч, н. у 1920, рад., загінуў 23.8.1942 у нямецкім палоне.

НОВІК Аляксандр Пятровіч, н. у 1920, прапаў без вестак у 1941.

НОВІК Савелій Пракопавіч, н. у 1890, прапаў без вестак у маі 1944.

НОВІК Савелій Сямёнавіч, рад. 245-й асобнай арменскай шр 61-й арміі, загінуў 13.1.1944, пахаваны ў в. Буда Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

НОВІК Ціхан Маркавіч, н. у 1913, прапаў без вестак у 1944.

ПАЛЯВЫ Аляксей Кірсанавіч, н. у 1919, рад. 1183-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, загінуў 14.2.1945, пахаваны ў с. Хельпе Арнсвальдскай правінцыі, Германія.

ПАЛЯВЫ Андрэй Кірсанавіч, н. у 1921, прапаў без вестак у 1944.

ПАЛЯВЫ Іван Якаўлевіч, н. у 1920, прапаў без вестак у 1941.

ПАЛЯВЫ Іларыён Антонавіч, рад. 245-й асобнай армейскай шр, загінуў 16.1.1944, пахаваны ў в. Гарадзішча Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

ПАЛЯВЫ Ілья Кірсанавіч, н. у 1924, гв. рад., гарматны нумар 154-га гв. ап 76-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 27.8.1944, пахаваны ў с. Траяны Дамбруўскага павета Варшаўскага ваяводства, Польшча.

ПАЛЯВЫ Платон Майсеевіч, н. у 1903, рад. 111-га сп 55-й Мазырскай сд, загінуў 12.3.1945, пахаваны ў в. Швайсерхоф, Польшча.

ПАЛЯВЫ Рыгор Аляксеевіч, н. у 1918, гв. рад., павозачны 103-га гв. сп 34-й гв. Енакіеўскай сд, загінуў 21.9.1943, пахаваны ў с. Канавалава Арэхаўскага р-на Запарожскай вобл.

ПАЛЯВЫ Уладзімір Аляксандравіч, н. у 1921, гв. сяржант, камандзір аддзялення 237-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 24.1.1945, пахаваны ў в. Пфайльсдорф Брызенскага павета Таруньскага ваяводства, Польшча.

ПАСТУХОЎ Андрэй Харытонавіч, н. у 1907, прапаў без вестак у 1943 пад Арлом.

ПЛЮШЧАЙ Аляксандр (Аліфер) Яўціхіевіч, н. у 1899, гв. рад. 237-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, памёр ад ран 11.1.1944 у ХППШ-5140, пахаваны ў в. Зашчэб'е Рэчыцкага р-на Гомельскай вобл.

ПЛЮШЧАЙ Іван Пятровіч, н. у 1919, памёр ад хваробы 15.11.1946, пахаваны ў г. Паўладар, Казахстан.

ПЯТРЭНКА Гардзей Рыгоравіч, памёр ад ран 15.2.1944, пахаваны ў г. Роўна.

САВЯНОК Іван Несцеравіч, н. у 1901, гв. рад. 10-га зптап 16-й зптабр, загінуў 19.1.1944, пахаваны ў в. Багрымавічы Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

СКІДАН Макар Эмануілавіч, н. у 1924, рад. 467-га сп 81-й Калінкавіцкай сд, загінуў 26.1.1944, пахаваны ў в. Колкі Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

ФІЛОН Іван Макаравіч, н. у 1919, прапаў без вестак у 1941.

ФІЛОН Мікалай Якаўлевіч, н. у 1925, гв.

рад. 37-га гв. сп 12-й гв. Пінскай сд, загінуў 8.3.1945, пахаваны ў в. Аўгуставальдэ, Германія.

ФІЛОН Назар Макаравіч, н. у 1901, рад., загінуў 9.1.1944, пахаваны ў в. Аляксандраўка Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ХАРКО Дзмітрый Сяргеевіч, н. у 1920, прапаў без вестак у 1941.

ХАРКО Ніканор Андрэевіч, н. у 1924, гв. рад., шабельнік 24-га кп 20-й гв. кд, загінуў 13.2.1944, пахаваны ў в. Асавец Мазырскага р-на Гомельскай вобл.

ХАРКО Піліп Харытонавіч, загінуў.

ХАРКО Прохар Мікітавіч, н. у 1910, гв. рад. 234-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 12.1.1944, пахаваны ў в. Аляксандраўка Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ХАРКО Уладзімір Андрэевіч, н. у 1921, рад., шафёр пантоннай роты асобнага сапёрнага б-на ЧБФ, прапаў без вестак 8.9.1941.

ЧАВУС Аляксандр Дзямідавіч, н. у 1919, прапаў без вестак у 1941.

ЧАВУС Андрэй Ульянавіч, н. у 1908, рад., памёр 9.5.1942 у нямецкім палоне.

ЧАРНЯНОК Аляксандр Аляксеевіч, н. у 1921, рад. 1271-га сп 387-й сд, памёр ад ран 11.2.1942 у ППШ-102, пахаваны ў в. Высокава Лукаўнікаўскага р-на Цвярской вобл.

ЧАРНЯНОК Аляксей Аляксеевіч, н. у 1919, шафёр 725-га Рыжскага артпалка, загінуў 25.2.1944, пахаваны ў в. Мішкаль Пскоўскага р-на.

ЧАРНЯНОК Антон Рыгоравіч, рад. 245-й асобнай армейскай шр, загінуў 13.1.1944, пахаваны ў в. Бяседкі Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

ЧАРНЯНОК Васіль Іванавіч, н. у 1902, прапаў без вестак у 1944.

ЧАРНЯНОК Восіп Аляксеевіч, н. у 1912, прапаў без вестак у 1943.

ЧАРНЯНОК Лук'ян Свірыдавіч, н. у 1909, гв. рад., аўтаматчык 56-га гв. сп 19-й гв. Руднянскай сд, загінуў 20.2.1945, пахаваны ў н. п. Сінявіна Зеленаградскага р-на Калінінградскай вобл.

ЧАРНЯНОК Мікалай Сцяпанавіч, н. у 1924, прапаў без вестак у 1943.

ЧАРНЯНОК Пётр Ігнатавіч, загінуў 28.3.1944, пахаваны ў с. Дзмітрушкі Уманскага р-на Кіеўскай вобл.

ЧАРНЯНОК Півен Іванавіч, н. у 1901, рад. 87-га ўдарнага палка; палон; 18-ты армейскі запасны сп 3-й арміі, прапаў без вестак 5.8.1944.

ЧАРНЯНОК Цімафей Іванавіч, н. у 1901, рад. 1172-га сп 348-й Бабруйскай сд, загінуў 31.8.1944, пахаваны ў в. Хростава Снедаўскага павета Беластоцкага ваяводства, Польшча.

ЧАРНЯНОК Ціхан Маркавіч, н. у 1915, прапаў без вестак у 1944.

ЧАРНЯНОК Цярэнцій Сідаравіч (Свірыдавіч), н. у 1912, рад. 47-га сп 15-й ордэна Леніна Сівашскай сд, загінуў 9.1.1944, пахаваны ў в. Буда Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ШЧУЧЭНКА Рыгор Аляксеевіч, н. у 1912, прапаў без вестак у 1945.

ШЧУЧЭНКА Якаў Мікітавіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ЯНЧАНКА Дзяніс Макеевіч, н. у 1918, прапаў без вестак у 1941.

ЯНЧАНКА Павел Макаравіч (Макеевіч), н. у 1922, мал. сярж., гарматны нумар 55-га ап 61-й сд, загінуў 7.11.1942, пахаваны ў с. Ярмолаўскае.

ПАСЁЛАК РЫТАЎ

БОЛБАС Нікіфар Мікалаевіч, н. у 1920, прапаў без вестак у 1942.

БОНДАР Іван Яфімавіч, н. у 1921, прапаў без вестак у красавіку 1944.

БУГАЁЎ Іван Сцяпанавіч, н. у 1924, рад. 612-га сп 144-й сд, загінуў 28.3.1944, пахаваны ў с. Мамонава Багратіёнаўскага р-на Калінінградскай вобл.

БУГАЁЎ Міхаіл Сцяпанавіч, рад. 193-га сп 9-й Пластунскай Краснадарскай сд, загінуў 11.5.1945, пахаваны ў с. Грэбнінг каля г. Найнштадт, Германія.

БУГАЁЎ Пётр Паўлавіч, н. у 1920, прапаў без вестак у 1941.

БУГАЁЎ Піліп Паўлавіч, н. у 1927, рад. 290-га сп 186-й Брэсцкай сд, загінуў 10.10.1944, пахаваны ў в. Вежбіца Сяроцкай гміны Варшаўскага ваяводства, Польшча.

ГРЫШЧАНКА Міхаіл Лукашавіч, н. у 1921, прапаў без вестак у 1941.

ГУЛЕЎ Цярэнцій Восіпавіч (Сямёнавіч), н. у 1912, рад. 1185-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, памёр ад ран 26.1.1944, пахаваны ў г. Калінкавічы Гомельскай вобл.

КАЛЯСАН Андрэй Мінавіч, н. у 1914, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

КАЛЯСАН Дзяніс Гаўрылавіч, н. у 1923, загінуў 31.10.1943 у в. Атрокс былога Мгінскага р-на, пахаваны на Сінявінскіх вышынях Ленінградскай вобл.

КАЛЯСАН Яўтен Трафімавіч, н. у 1900, рад., прапаў без вестак у лютым 1944.

КАРПЕНКА Ульян Дзямідавіч, н. у 1903, прапаў без вестак у 1941.

НОВІК Васіль Фёдаравіч, н. у 1922, прапаў без вестак у 1942.

НОВІК Рыгор Аляксандравіч, н. у 1925, прапаў без вестак у 1943.

НОВІК Уладзімір Парфіравіч, н. у 1926, прапаў без вестак у 1944.

РЫЖЫК Якаў Паўлавіч, н. у 1906, прапаў без вестак у 1941.

ЧАРНЯНОК Арцём Свірыдавіч, н. у 1913, гв. рад., аўтаматчык 221-га гв. сп 77-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 18.6.1944, пахаваны каля воз. Рудна Тужыскага р-на Валынскай вобл.

ШЧУЧЭНКА А. М., прапаў без вестак у 1941.

ШЧУЧЭНКА Цімафей Данілавіч, н. у 1910, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ЯНЧАНКА Іван Цімафеевіч, н. у 1907, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ЯНЧАНКА Пётр Еўдакімавіч, н. у 1919, прапаў без вестак у 1941.

ЯНЧАНКА Уладзімір Цімафеевіч, н. у 1903, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ПАСЁЛАК ГРОМКІ

КАЛЯСАН Цярэнцій Гаўрылавіч, н. у 1900, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

НОВІК Арцём Апанасавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у студзені 1944.

НОВІК Сяргей Сяргеевіч, н. у 1921, рад. 367-га сп, прапаў без вестак 10.8.1941.

РЫЖЫК Пётр Сямёнавіч, н. у 1897, гв. рад. 213-га гв. сп 71-й гв. сд, загінуў 5.7.1943, пахаваны ў в. Дзмітраўка Ракітнянскага р-на Курскай вобл.

УДАВЕНКА Іван Іванавіч, гв. рад. 234-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 8.1.1944, пахаваны ў в. Аляксандраўка Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ФІЛОН Іван Васільевіч, н. у 1907, рад. 179-й сд, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ФІЛОН Ілья (Ульян) Мікалаевіч, н. у 1904, яфр. 224-га асобнага сапёрнага б-на, загінуў 24.6.1944 у в. Саннікі, пахаваны ў в. Труды Полацкага р-на Віцебскай вобл.

ЧАРНЯНОК Герасім Купрэевіч, н. у 1902, рад. 467-га сп 81-й Калінкавіцкай сд, загінуў 13.1.1944, пахаваны ў г. Калінкавічы Гомельскай вобл.

ЯНЧАНКА Дзяніс Ануфрыевіч, н. у 1906, прапаў без вестак у лістападзе 1944.

ЯНЧАНКА Трафім Ануфрыевіч, н. у 1910, прапаў без вестак у студзені 1944.

ПАСЁЛАК ДАБРАГОШЧА

ВАРАБ'ЁЎ Дзмітрый Іванавіч, гв. рад., загінуў 21.2.1944 каля в. Церабаў Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

ГАНЧАРОЎ Канстанцін Міронавіч, н. у 1910, сярж., камандзір аддзялення 87-га асобнага дарожнага эксплуатацыйнага палка, трагічна загінуў 20.12.1941, пахаваны на чыгуначнай ст. Бачурава Варонежскай вобл.

ГАНЧАРОЎ Уладзімір Міронавіч, н. у 1915, прапаў без вестак у 1942.

ДЗЯДКОЎ Андрэй Кірылавіч, н. у 1922, прапаў без вестак у 1941.

ДЗЯДКОЎ Павел Дзямідавіч, н. у 1921, рад., памёр ад хваробы 21.12.1943 у ЭШ-1136, пахаваны ў г. Таропец Цвярской вобл.

ДЗЯДКОЎ Ціхан Цімафеевіч, н. у 1910, прапаў без вестак у 1941.

ФАЛЕЙ Уладзімір Арцёмавіч, прапаў без вестак у красавіку 1945.

ШАПАВАЛ Фёдар Ільіч, н. у 1908, рад. 111-га сп 55-й Мазырскай сд, загінуў 16.1.1944, пахаваны ў в. Бяседкі Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

ШЫНКАРЭНКА Павел Міхайлавіч, н. у 1921, загінуў 16.1.1944, пахаваны на раз'ездзе Клінск Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ПАСЁЛАК ЛЕНІНСК

ГЕРДА Несцер Іванавіч, н. у 1903, прапаў без вестак у 1941.

ГРОНСКІ Аляр'ян Якаўлевіч, н. у 1909, прапаў без вестак у ліпені 1942.

ДАВЫДОЎСКІ Міхаіл Мікалаевіч, н. у 1919, загінуў.

ДАВЫДОЎСКІ Сцяпан Арцёмавіч, рад. 447-га сп 397-й сд, загінуў 3.7.1944, пахаваны ў г. Столін Брэсцкай вобл.

ДРОЗД Захар Федасеевіч, н. у 1913, рад. 39-й арміі, памёр ад ран 22.1.1945 у ВШ-7562, пахаваны ў п. Дабравольск Красназнаменскага р-на Калінінградскай вобл.

ДРОЗД Іван Ігнатавіч, н. у 1902, гв. рад. 46-га гв. сп 16-й гв. ордэна Леніна Карачоўскай сд, загінуў 2.2.1944 у в. Кукары, пахаваны ў в. Евіна Гарадоцкага р-на Віцебскай вобл.

КАЛЯСАН Пётр Лукіч, рад. 245-й асобнай арменскай шр, загінуў 16.1.1944 у в. Качуры, пахаваны ў в. Бяседкі Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

КУБАР Васіль Міхайлавіч, н. у 1924, гв. рад. 234-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 8.1.1944, пахаваны ў в. Аляксандраўка Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

КУБАР Яфім, загінуў.

МЕНДАЛЬ Іван Фёдаравіч, н. у 1925, гв. рад. 237-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, памёр ад ран 28.12.1943 у АМСБ-82, пахаваны ў в. Хобнае Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

НОВІК Арцём Піліпавіч, н. у 1909, рад., кулямётчык 781-га сп, прапаў без вестак 30.6.1942 у Альхоўскім р-не Харкаўскай вобл.

ПАСТУХОЎ Самуіл Харытонавіч, н. у 1910, прапаў без вестак у 1944.

ПАСТУХОЎ-СМЯГІН Харытон, загінуў у студзені 1943, пахаваны ў с. Басаўка Белагараўскага р-на Луганскай вобл.

ПЯТРЭНКА Пётр Паўлавіч, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ПЯХОТА Аляксей Мікалаевіч, н. у 1925, гв. рад. 109-га гв. сп 37-й гв. Рэчыцкай сд, загінуў 23.7.1944, пахаваны ў в. Клепчалі Беластоцкага ваяводства, Польшча.

Н. І. Герда

ПЯХОТА Іван Мікалаевіч, н. у 1923, прапаў без вестак у 1943.

ЦАРЫК Андрэй Раманавіч, н. у 1919, прапаў без вестак у лютым 1944.

ЦАРЫК Свірыд Раманавіч, н. у 1903, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ПАСЁЛАК ЧЫРВОНАЯ ПАЛЯНА

ВАСІЛЕЦ Мікалай Емяльянавіч, н. у 1905, прапаў без вестак у кастрычніку 1941.

ГУЗ Іван Васільевіч, н. у 1905, рад. 1127-га сп 337-й сд, прапаў без вестак 12.3.1942 у р-не саўгаса «Пяцігорск» Харкаўскай вобл.

ГУЗ Пётр Васільевіч, н. у 1914, гв. рад. 239-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, памёр ад ран 13.1.1944, пахаваны ў в. Зашчэб'е Рэчыцкага р-на Гомельскай вобл.

КІРЫЧЭНКА Іван Фядосавіч, прапаў без вестак у сакавіку 1945.

НОВІК Восіп Пятровіч, н. у 1918, ст. сярж.; палон; камандзір узвода 255-га сп 123-й сд, загінуў 16.8.1941, пахаваны ў Карэліі.

НОВІК Іван Трафімавіч, рад. 952-га сп, загінуў 15.1.1943, пахаваны ў в. Мар'іна Кіраўскага р-на Ленінградскай вобл.

НОВІК Трафім Цітавіч, н. у 1907, прапаў без вестак у студзені 1942.

НОВІК Ульян Пятровіч, н. у 1919, загінуў 28.11.1942 на Ленінградскім фронце.

ПЛЮШЧАЙ Марк Маркавіч, н. у 1919, загінуў 23.10.1942, пахаваны на х. Лябяжая Паляна Сярэдняахтубінскага р-на Валгаградскай вобл.

ПЛЮШЧАЙ Павел Іванавіч, н. у 1922, рад. 123-га сп 62-й сд, загінуў 26.3.1942, пахаваны ў с. М. Зуеўка Курскай вобл.

ПЛЮШЧАЙ Пелагея Іванаўна, н. у 1925, санінструктар, памерла ад ран 18.7.1945 у ЭШ-1916, пахавана ў г. Катавіцы, Польшча.

ФІЛОН Аўрам Фёдаравіч, н. у 1906, гв. рад., санітар 237-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 22.1.1944, пахаваны ў в. Міхнавічы Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ФІЛОН Канстанцін Яфімавіч, н. у 1916, загінуў.

ФІЛОН Пётр Яфімавіч, н. у 1912, загінуў.

ХЛЕБІН Еўдакім Фёдаравіч, н. у 1912, прапаў без вестак у 1941.

ХЛЕБІН Ігнат Фёдаравіч, н. у 1916, прапаў без вестак у 1942.

ХЛЕБІН Мікіта Фёдаравіч, н. у 1907, прапаў без вестак у 1943.

ХЛЕБІН Міхаіл Фёдаравіч, н. у 1919, прапаў без вестак у 1943.

ПРЫСТАНЬ БАБКА

ПЛЮШЧАЙ Яфім Арцёмавіч, н. у 1919, рад., мінамётчык 51-й асбр, загінуў 10.2.1942, пахаваны ў в. Церабуны Віцебскага р-на.

СОКАЛ Іван Іларыёнавіч, рад. 410-га сп 81-й сд, загінуў 10.1.1944, пахаваны ў в. Літвінавічы Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

МАЛЕЙКАЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ГАРАДЗІШЧА

ВАРАКСА Іван Васільевіч, н. у 1925, сярж., тэлефаніст узвода кіравання 547-га армейскага мінп РГК, прапаў без вестак 23.4.1945 у р-не с. Эберсвальдэ, Польшча.

ГЕРМЕЛЬ Канстанцін Капітонавіч, н. у 1906, рад., прапаў без вестак у лютым 1944.

ЖУРАЎ Мікалай Рыгоравіч, н. у 1925, рад. 89-га сп 23-й Кіеўска-Жытомірскай сд, памёр ад ран 21.11.1944, пахаваны на Прыекульскіх воінскіх могілках Ліепайскага р-на, Латвія.

КАЗАЧЭНКА Андрэй Іванавіч, н. у 1912, капітан, начальнік аўтабазы зап, прапаў без вестак у верасні 1944.

КАЦУБА Антон Міхайлавіч, н. у 1900, прапаў без вестак у 1944.

ЛАЎРУСЕНКА Уладзімір Ферапонтавіч, н. у 1910, гв. рад. 234-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 8.1.1944, пахаваны ў г. Калінкавічы Гомельскай вобл.

ЛОВЕРАЎ Барыс Іларыёнавіч, прапаў без вестак у лютым 1944.

НАЙДЗЁНАЎ Яфім Віктаравіч, рад. 1183-га сп 356-й сд, загінуў 10.1.1944, пахаваны ў

А. Ф. Філон

А. І. Казачэнка

в. М. Аўцюкі Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

НАЎГАРОДСКІ Міхаіл Самойлавіч, памёр ад ран 24.2.1944 у ЭШ-282, пахаваны ў г. Бежыца Цвярской вобл.

РАМАНЧУК Фёдар Яўсеевіч, н. у 1922, сярж., камандзір аддзялення 1095-га сп 324-й сд, загінуў 22.2.1943, пахаваны ў в. Хацісна Думінічскага р-на Калужскай вобл.

РУСАЛОЎСКІ Міхаіл Андрэевіч, н. у 1924, рад., мінамётчык 23-й мінд, памёр ад ран 6.10.1944 у ЭШ-4719, пахаваны ў г. Рэчыца Гомельскай вобл.

ЧЫРЦІК Цярэнцій Міхайлавіч, н. у 1903, прапаў без вестак у 1944.

ВЁСКА ГАРАДОК

ГАРОШКА Васіль Максімавіч, загінуў.

ДАРОШЧАНКА Іван Кузьміч, н. у 1921, ст. лейт. 1128-га сп 236-й сд, загінуў 17.7.1943, пахаваны ў в. Калянкова Мцэнскага р-на Арлоўскай вобл.

ДАРОШЧАНКА Міхаіл Ульянавіч, н. у 1923, рад. 467-га сп 81-й Калінкавіцкай сд, загінуў 12.1.1944, пахаваны ў в. Глінная Слабада Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ЗАРЭЦКІ Канстанцін Васільевіч, сярж., загінуў 16.9.1941, пахаваны ў г. Харкаў.

ЗАРЭЦКІ Рыгор Канстанцінавіч, загінуў.

СЕЛІВАНАЎ Іван Аўрасавіч, н. у 1911, рад., тэлефаніст 1178-га зптап, загінуў 15.4.1945, пахаваны ў с. Штэйбервітц, Германія.

ЮРЧАНКА Фёдар Мяфодзьевіч, н. у 1913, рад. 410-га сп 81-й сд, загінуў 10.1.1944, пахаваны ў в. Буда Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ЯКАЎЦАЎ Іван Якаўлевіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ВЁСКА ЗАРЭЧЧА

БУЗЬКО Ісак Кандратавіч, рад. 1183-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, загінуў 11.1.1944, пахаваны ў в. М. Аўцюкі Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

БУЗЬКО Мікалай Мікалаевіч, н. у 1917, прапаў без вестак у красавіку 1944.

БЯЛУГА Майсей Пятровіч, загінуў 10.11.1943.

ГАРОШКА Іван Андрэевіч, н. у 1898, рад. 381-га сп 109-й Ленінградскай сд, прапаў без вестак 20.6.1944.

ГАРОШКА Цімафей Якаўлевіч, н. у 1915, рад., загінуў у 1941, пахаваны ў Нежынскім р-не Чарнігаўскай вобл.

ДАНІЛЕНКА Міхаіл Піліпавіч, н. у 1903, загінуў.

ДРЭМЕЗ Васіль Фядотавіч (Фёдаравіч), н. у 1923, гв. рад. 74-й гв. Ніжнедняпроўскай сд, памёр ад ран 18.2.1945 у МСБ-77, пахаваны ў г. Познань, Польшча.

ДРЭМЕЗ Міхаіл Фаміч, н. у 1912, рад. 937-га сп 256-й сд, загінуў 24.1.1945, пахаваны ў в. Залнугуры Салдускага р-на, Латвія.

ЗАПРУДЧАНКА Іван Данілавіч, ст. сярж., памёр ад ран 17.1.1945 у ЭШ-54, пахаваны ў с. Бажоўка Варшаўскага ваяводства, Польшча.

ЗЛЫДЗЕНКА Павел Кузьміч, н. у 1922, прапаў без вестак у 1943.

ЗЛЫДЗЕНКА Пётр Паўлавіч, н. у 1923, прапаў без вестак у 1944.

ІЁТЧАНКА Васіль Паўлавіч, н. у 1921, загінуў.

ІЁТЧАНКА Лявон Іванавіч, н. у 1901, прапаў без вестак у 1944.

ІЁТЧАНКА Мікалай Іванавіч, н. у 1921, старшына, загінуў у 1941 пад Крычавам.

ІЁТЧАНКА Міхаіл Дзмітрыевіч, н. у 1914, загінуў у 1942.

ІЁТЧАНКА Салавей Аляксандравіч, н. у 1915, прапаў без вестак у 1943.

ІЁТЧАНКА Фёдар Якаўлевіч, н. у 1918, загінуў у 1941.

ІЁТЧАНКА Ціт Аляксандравіч, н. у 1911, загінуў у 1941 пры бамбёжцы Мурманска.

КОСМУН Васіль Іванавіч, н. у 1914, сярж., памёр ад ран 5.2.1944 у ЭШ-57, пахаваны ў г. Навазыбкаў Браянскай вобл.

КОСМУН Дзмітрый Іванавіч, н. у 1902, рад. тп; палон; рад. 146-га армейскага запаснога палка, прапаў без вестак 30.11.1944.

КРЫЦКІ Іван Аляксандравіч, н. у 1903, прапаў без вестак у кастрычніку 1914.

КУПРЭЕНКА Дзмітрый Аляксандравіч, н. у 1922, загінуў у 1942.

ЛАСІЦА Васіль Ульянавіч, н. у 1910, загінуў.

ЛАСІЦА Емяльян Ульянавіч, н. у 1905, загінуў.

ЛАСІЦА Мікалай Ульянавіч, н. у 1904, загінуў у 1943.

ПІНЧУК Пётр Адамавіч, ст. сярж., загінуў 20.11.1943, пахаваны на ст. Міжрэчча Мгінскага р-на Ленінградскай вобл.

ПІНЧУК Яфім Паўлавіч, н. у 1916, мал. лейт., камандзір аддзялення 114-га сп 67-й сд, загінуў у 1944, пахаваны ў г. Вентспілс, Латвія.

ПРОТЧАНКА Адам Аляксандравіч, н. у 1914, рад., загінуў у 1944 у Васілевіцкім (цяпер Рэчыцкі) р-не Гомельскай вобл.

ПРОТЧАНКА Аляксандр Сямёнавіч, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ПРОТЧАНКА Антон Ігнатавіч, н. у 1911, кадравы афіцэр, загінуў у 1944.

ПРОТЧАНКА Архіп Герасімавіч, н. у 1911, рад. 467-га сп 81-й Калінкавіцкай сд, загінуў 22.1.1944, пахаваны ў в. Варатын Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ПРОТЧАНКА Васіль Прохаравіч, н. у 1890, рад. 381-га сп 109-й Ленінградскай сд, прапаў без вестак 20.6.1944.

ПРОТЧАНКА Гервсім Фядотавіч, н. у 1906, рад. 467-га сп 81-й Калінкавіцкай сд, загінуў 13.1.1944, пахаваны ў г. Калінкавічы Гомельскай вобл.

ПРОТЧАНКА Даніла Восіпавіч (Емяльянавіч), н. у 1903, рад. 203-га ап 15-й ордэна Леніна Сівашскай сд, памёр ад ран 28.1.1944, пахаваны ў в. Якімавічы Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ПРОТЧАНКА Іван Аляксандравіч, н. у 1920, лейт., камандзір узвода 901-га сп 245-й сд, загінуў 3.10.1942, пахаваны ў в. Лонна Лычкаўскага р-на Наўгародскай вобл.

ПРОТЧАНКА Іван Данілавіч, н. у 1924, гв. старшына, пам. камандзіра ўзвода 216-га гв. сп 79-й гв. Запарожскай сд, памёр ад ран 16.1.1945, пахаваны ў с. Божаўка Козінскага павета Радамскага ваяводства, Польшча.

ПРОТЧАНКА Іван Лукіч, н. у 1892, прапаў без вестак у лістападзе 1941.

ПРОТЧАНКА Канстанцін Прохаравіч, н. у 1914, загінуў у 1943.

ПРОТЧАНКА Касьян Пятровіч, н. у 1899, рад., загінуў у 1942.

ПРОТЧАНКА Мітрафан Ігнатавіч, н. у 1924, загінуў у 1944.

ПРОТЧАНКА Міхаіл Максімавіч, н. у 1925, рад. 653-га сп 220-й Аршанскай сд, загінуў 26.1.1945, пахаваны ў м. Паарыз, р-н Каршэн, былая Усходняя Прусія.

ПРОТЧАНКА Міхаіл Міхайлавіч, н. у 1922, загінуў у 1943.

ПРОТЧАНКА Рыгор Данілавіч, н. у 1922, загінуў у 1942.

ПРОТЧАНКА Рыгор Яўціхіевіч, н. у 1913, гв. рад. 28-га гв. сп 10-й гв. сд, загінуў 15.6.1943 каля г. Кандалакша Мурманскай вобл.

ПРОТЧАНКА Сцяпан Емяльянавіч, н. у 1909, прапаў без вестак у 1943.

ПРОТЧАНКА Сцяпан Фядотавіч, н. у 1908, рад. 467-га сп 81-й сд, загінуў 10.1.1944, пахаваны ў в. Буда Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ПРОТЧАНКА Уладзімір Іванавіч, н. у 1920, прапаў без вестак у 1942.

ПРОТЧАНКА Цярэвцій Емяльянавіч, н. у 1920, прапаў без вестак у 1942.

ПРОТЧАНКА Якаў Паўлавіч, н. у 1908, рад., загінуў у студзені 1944 у Мазырскім р-не.

ПРЫШЧЭП(АЎ) Назар Пятровіч, н. у 1921, гв. рад. 15-га гв. сп 1-й гв. сд, загінуў 26.1.1944, пахаваны ў в. Каплічы Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

СУДАК Мікалай Іванавіч, н. у 1907, загінуў у 1943 у Бабруйскім р-не Магілёўскай вобл.

УЛАСЕНКА Даніла Адамавіч, н. у 1909, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

УЛАСЕНКА Іван Ігнатавіч, н. у 1924, сярж. 225-га сп 23-й Кіеўска-Жытомірскай сд, загінуў 27.10.1944, пахаваны на Вайнодскіх воінскіх могілках Ліепайскага р-на, Латвія.

УЛАСЕНКА Пётр Ігнатавіч, н. у 1920, кадравы афіцэр, загінуў у 1943.

ФУРС Пётр Васільевіч, н. у 1926, рад. 203-га ап 26-й мінд, загінуў 7.3.1944, пахаваны на х. Перавессе Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

ЦІ(МО)ШЧАНКА Фёдар Яфімавіч, н. у 1914, загінуў у лістападзе 1941 на паўвостраве Ханка (Гангут) у Фінскім заліве.

Ф. Я. Цімошчанка

ЧУЙКА Аляксандр Іванавіч, н. у 1922, рад.; палон; спп; 3-я армія, прапаў без вестак 1.9.1944.

ЧУЙКА Мікалай Пятровіч, н. у 1923, гв. рад. 221-га гв. сп 77-й гв. Чарнігаўскай сд, памёр ад ран 28.1.1944 у АМСБ-83, пахаваны ў в. Пяскі Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

ВЁСКА КАТЛОВІЦА

БАГДАШЫЧ Ігнат Міхайлавіч, н. у 1916, загінуў у 1942.

ГОЛУБ(ЕЎ) Нікіфар Савельевіч, н. у 1915, прапаў без вестак у 1942.

ДАШУК Васіль Іванавіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

КАЦУБА Пётр Дзмітрыевіч, н. у 1913, загінуў у 1943.

КЕЙЗАР Пётр Яфімавіч, н. у 1912, рад. 410-га сп 81-й сд, загінуў 10.1.1944, пахаваны ў в. Буда Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

КОЦУР Уладзімір Мітрафанавіч, н. у 1900, гв. сярж., сувязіст 215-га гв. сп 77-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 12.3.1945, пахаваны ў н. п. Клесін Брандэнбургскай правінцыі, Германія.

КРАЎЧАНКА Алесь Гардзеевіч, н. у 1904, загінуў у 1942.

КРАЎЧАНКА Васіль Конанавіч, н. у 1915, загінуў у 1944.

КРАЎЧАНКА Міхаіл Лукіч, н. у 1910, прапаў без вестак у красавіку 1944.

КРЫВАНОЖКА Васіль Піліпавіч, н. у 1917, сярж., камандзір узвода 62-га сп 10-й сд, памёр ад ран 24.5.1943, пахаваны ў р-не н. п. Лямболава Ленінградскай вобл.

МАКСІМЧЫК Карп Несцеравіч, н. у 1897, прапаў без вестак у 1941.

НАДТАЧАЙ Фёдар Міхайлавіч, н. у 1910, прапаў без вестак у студзені 1944.

ПАНЧАНКА Аляксей Сямёнавіч, н. у 1916, рад., подносчык мін 653-га сп 220-й Аршанскай сд, загінуў 28.10.1944, пахаваны ў г. Несцераў Калінінградскай вобл.

ПАНЧАНКА Арцём Сямёнавіч, н. у 1920, загінуў у 1941.

ПАНЧАНКА Павел Сямёнавіч, н. у 1924, гв. рад. 221-га гв. сп 77-й гв. Чарнігаўскай сд, памёр ад ран 3.3.1944 у ЭШ-5838.

ПРЫМАК Яўсей Іванавіч, рад., памёр ад ран 11.1.1944 у АМСБ-82, пахаваны ў в. М. Аўцюкі Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

РАБЯНОК Пётр Нікіфаравіч, н. у 1910, ст. сярж., пам. камандзіра ўзвода 13-га сп 2-й Мазурскай сд, памёр ад ран 9.8.1944 у ХПШ-519, пахаваны ў в. Прадзі Нарвскага р-на, Эстонія.

РАК Аляксей Сямёнавіч, загінуў.

РАК Васіль Нікіфаравіч, н. у 1903, прапаў без вестак у 1941.

РАК Дзмітрый Якаўлевіч, н. у 1925, прапаў без вестак у 1941 каля г. Марыупаль Данецкай вобл.

РАК Іван Аляксеевіч, н. у 1921, рад. 50-га асобнага сапёрнага б-на 12-й арміі, загінуў 3.8.1941, пахаваны ў с. Нікалаеўка-2 Першамайскага р-на Адэскай вобл.

РАК Іван Андрэевіч, н. у 1895, загінуў у 1944.

РАК Іван Раманавіч, н. у 1920, прапаў без вестак 22.2.1944.

РАК Іван Фокавіч, н. у 1915, прапаў без вестак у чэрвені 1944.

РАК Ілья Якаўлевіч, н. у 1922, прапаў без вестак у красавіку 1944.

РАК Кандрат Яўменавіч, н. у 1903, прапаў без вестак у чэрвені 1944.

РАК Касьян Рыгоравіч, н. у 1900, рад., загінуў у 1944.

РАК Макар Аўдзеевіч, н. у 1917, загінуў у 1942.

РАК Март (Марк) Якаўлевіч, рад., курсант асобнай вучэбнай роты 148-й Чарнігаўскай сд, загінуў у 1944 у в. Віснева Кракаўскага ваяводства, Польшча.

РАК Мікалай Восіпавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у красавіку 1944.

РАК Мікалай Харытонавіч, н. у 1902, прапаў без вестак у лютым 1943.

РАК Міхаіл Навумавіч, н. у 1921, ст. лейт., камандзір узвода разведкі 980-га сп 17-й сд, памёр ад ран 20.2.1942.

РАК Міхаіл Рыгоравіч, рад. 176-га сп 46-й сд, прапаў без вестак 19.9.1944.

РАК Павел Навумавіч, н. у 1912, ст. сярж., камандзір гарматы, загінуў.

РАК Пётр Навумавіч, н. у 1919, капітан, камандзір батарэі 551-га зптап 3-й гв. арміі, загінуў 3.8.1943, пахаваны ў в. Жудра Хатынецкага р-на Аршоўскай вобл.

РАК Рыгор Паўлавіч, рад. в/ч 03580, памёр ад ран 29.11.1943, пахаваны ў в. Паташня Гарадоцкага р-на Віцебскай вобл.

РАК Рыгор Фёдаравіч, н. у 1900, прапаў без вестак у 1941.

РАК Сямён Паўлавіч, н. у 1919, прапаў без вестак у красавіку 1944.

РАК Трафім Гаўрылавіч, н. у 1903, рад., загінуў у 1942.

РАК Фёдар Кузьміч, н. у 1909, прапаў без вестак у 1942.

М. В. Рак

М. Н. Рак

П. Н. Рак

РАК Юрый Фёдаравіч, н. у 1900, загінуў.

САДЧАНКА Мікіта Восіпавіч (Сцяпанавіч), н. у 1912, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

САНЬКО Іван Рыгоравіч, н. у 1914, прапаў без вестак у 1941.

СКІДЗЕЦКІ Пётр Паўлавіч, н. у 1906, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

СЛУЧАК Савелій Лазаравіч, н. у 1916, прапаў без вестак у 1943.

ХАЛІМАНЧЫК Васіль Іванавіч, н. у 1915, прапаў без вестак у 1943.

ВЁСКА МАЛЕЙКІ

БАБРОЎНІК Аляксандр Цімафеевіч, н. у 1901, прапаў без вестак у маі 1944.

БЯЛЯЎСКІ Антон Сяргеевіч, н. у 1915, загінуў у 1942.

БЯЛЯЎСКІ Пётр Сяргеевіч, н. у 1923, прапаў без вестак у 1944.

ДЗЯЛЕЦ Аляксей Васільевіч, н. у 1923, загінуў у 1944.

ДЗЯЛЕЦ Васіль Іванавіч, н. у 1909, старшына роты 887-га сп 211-й Чарнігаўскай сд, памёр ад ран 18.7.1944 у АМСБ-297, пахаваны ў г. Зборaў Цярнопальскай вобл.

ДЗЯЛЕЦ Васіль Рыгоравіч, сярж., памёр ад ран у 1942, пахаваны ў с. Малдовы Харкаўскага р-на.

ДЗЯЛЕЦ Канстанцін Васільевіч, гв. рад., загінуў 12.1.1944, пахаваны ў в. Аляксандраўка Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ДЗЯЛЕЦ Мікалай Фёдаравіч, н. у 1919, загінуў у 1944.

ДЗЯЛЕЦ Міхаіл Іванавіч, н. у 1905, прапаў без вестак у 1944.

ДЗЯЛЕЦ Міхаіл Рыгоравіч, н. у 1910, прапаў без вестак у студзені 1944.

ЗУБАР Іван Захаравіч, н. у 1919, рад., кравец 219-га сп 8-й асбр, загінуў 3.12.1941, пахаваны на паўвостраве Ханка (Гангут) у Фінскім заліве.

ЗУБАР Мікалай Якаўлевіч, н. у 1926, гв. рад. 59-га гв. сп 19-й гв. Рудзенскай сд, загінуў 8.10.1944, пахаваны ў в. Навінікаі Расеняйскага р-на, Літва.

ЗУБАР Фядот Трафімавіч, н. у 1909, рад., загінуў восенню 1941 у лагеры ваеннапалонных № 131 у г. Бабруйск.

ЗУБАР Якаў Трафімавіч, н. у 1906, загінуў восенню 1941 у лагеры ваеннапалонных № 131 у г. Бабруйск.

І. З. Зубар

І. Ц. Карнюшкін

І. Л. Краўчанка

А. Ф. Лявоненка

ЗУБАХА Іван Іванавіч, н. у 1917, прапаў без вестак у 1941.

КАНАВАЛЬЧЫК Феафан Адамавіч, н. у 1922, гв. мал. лейт., мал. лётчык-знішчальнік 1-й авіяэскадрыллі 9-га гв. мінна-тарпеднага авіяпалка, загінуў 16.10.1944.

КАНАВАЛЬЧЫК Фёдар Аркадзьевіч, н. у 1917, старшына, камандзір гарматы 3-й тр 7-га асобнага гв. тп, загінуў 25.11.1942, пахаваны на брацкіх могілках каля помніка маці-Радзіме ў г. Валгаград.

КАНДРАЦЕНКА Іван Міхайлавіч, н. у 1900, прапаў без вестак у 1944.

КАРНЮШКІН Іван Ціханавіч, н. у 1901, рад., загінуў у 1943 у канцлагеры ў Германіі.

КАСЦЮК Іван Міхайлавіч, н. у 1900, прапаў без вестак у 1943.

КАТЛЯРЭНКА Ісак Данілавіч, н. у 1910, прапаў без вестак у 1943.

КАТЛЯРЭНКА Якаў Васільевіч, н. у 1920, прапаў без вестак у лютым 1944.

КАЦУБА Васіль Мітрафанавіч, н. у 1922, рад. 12-га асобнага процітанкавага б-на 56-й арміі, загінуў 13.12.1943, пахаваны ў станіцы Фанагарыйская Краснадарскага краю.

КОЛАС Сяргей Іванавіч, н. у 1910, рад., загінуў восенню 1941 у лагеры ваеннапалонных № 131 у г. Бабруйск.

КРАЎЧАНКА Адам Сяргеевіч, прапаў без вестак у красавіку 1944.

КРАЎЧАНКА Іван Лукіч, н. у 1905, прапаў без вестак у жніўні 1944.

КРАЎЧАНКА Максім Верамеевіч, рад., памёр у красавіку 1944 у нямецкім палоне.

КРАЎЧАНКА Мікалай Аляксандравіч, н. у 1918, загінуў у 1942.

КУДРАНОК Піліп Аляксеевіч, н. у 1911, мал. лейт., камандзір узвода 247-га артылерыйска-кулямётнага б-на Слуцка-Колпінскага УР, загінуў 18.9.1941 у н. п. Кельцын, пахаваны ў в. Федароўская.

КУЗАКОЎ Іван Уладзіміравіч, н. у 1900, загінуў у 1943.

ЛЯВОНЕНКА Андрэй Фёдаравіч, н. у 1922, прапаў без вестак у 1944.

МАЧУЛЬСКІ Іван Іванавіч, загінуў.

МЕЛЬНІЧЭНКА Мікалай Якаўлевіч, н. у 1923, прапаў без вестак у 1943.

НОВІК Адам Адамавіч, н. у 1910, загінуў.

НОВІК Пётр Адамавіч, н. у 1914, загінуў у 1942.

НОВІК Сямён Андрэевіч, н. у 1904, прапаў без вестак у лютым 1944.

НОВІК Фёдар Міхайлавіч, н. у 1903, загінуў у 1944.

ПРОТЧАНКА Фёдар Гардзеевіч, н. у 1909, мал. сярж., камандзір аддзялення 654-га сп 148-й Чарнігаўскай сд, загінуў 17.1.1945, пахаваны ў Таруньскім павеце Кракаўскага ваяводства, Польшча.

САВЯНОК Сямён Захаравіч, н. у 1898, камандзір аддзялення 135-й сбр, прапаў без вестак 10.8.1942.

СЕДЛЯРОЎ Сямён Мікітавіч, н. у 1920, памёр ад ран 25.7.1945.

СУПРУНЕНКА Васіль Фёдаравіч, н. у 1910, загінуў.

СУПРУНЕНКА Іван Гаўрылавіч, н. у 1922, рад. 306-га сп 62-й сд, загінуў 8.3.1942, пахаваны ў в. Азёркі Сонцаўскага р-на Курскай вобл.

ТАКАРЭНКА Аляксей Іванавіч, н. у 1913, загінуў у 1942 у лагеры ваеннапалонных № 131 у г. Бабруйск.

ФРАЛОЎ Міхаіл Яфімавіч, н. у 1906, рад. 410-га сп 81-й Калінкавіцкай сд, памёр ад ран 25.8.1944 у АМСБ-163, пахаваны ў с. Зубавіцэ Замостскага павета Люблінскага ваяводства, Польшча.

ЦІХАНЧУК Іван Савельевіч, н. у 1912, рад., загінуў у 1942 у лагеры ваеннапалонных № 131 у г. Бабруйск.

ЧУЙКА Усцін Фёдаравіч, н. у 1903, загінуў у студзені 1944 каля г. Калінкавічы Гомельскай вобл.

ШКУТ Аляксандр Зосімавіч, н. у 1914, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ШКУТ Міхаіл Мікітавіч, н. у 1898, рад., загінуў у 1942 у лагеры ваеннапалонных № 131 у г. Бабруйск.

ЯКУШ Рыгор Лявонцьевіч, н. у 1894, рад. 305-га сп 44-й сд, загінуў 30.4.1942, пахаваны ў в. Бор Кірышскага р-на Ленінградскай вобл.

ВЁСКА МАКРЭЦ

(Стары і Новы Макрэц)

АЗАРАНКА Павел Платонавіч, н. у 1895, рад. 415-й сд, загінуў 30.10.1944 у в. Віндалы, пахаваны на Прыекульскіх воінскіх могілках Ліепайскага р-на, Латвія.

АНІКЕЙЧЫК Апанас Сідаравіч, н. у 1916, загінуў у 1944.

АНІКЕЙЧЫК Сяргей Купрыянавіч, н. у 1905, рад. 410-га сп 81-й сд, загінуў 10.1.1944, пахаваны ў в. Буда Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

АНІКЕЙЧЫК Фёдар Мацвеевіч, н. у 1910, загінуў у 1942.

АНІКЕЙЧЫК Цімафей Мацвеевіч, н. у 1910, загінуў у красавіку 1944.

БЕЛЬСКІ Ілья Сцяпанавіч, н. у 1914, рад. 870-га сп 287-й Наваград-Валынскай сд, загінуў 1.4.1944 каля вышыні 261,0 у Бродаўскім р-не, пахаваны ў г. Броды Львоўскай вобл.

БОРКІН Павел Іванавіч, н. у 1906, рад. 321-га сп 15-й ордэна Леніна Сівашскай сд, загінуў 23.6.1944 у в. Пятровічы, пахаваны ў в. Чэрнін Светлагорскага р-на Гомельскай вобл.

ГАЛАВАЧОЎ Аляксей Барысавіч, н. у 1920, прапаў без вестак у лютым 1945.

ГАЛАВАЧОЎ Каленік (Канстанцін) Фёдаравіч, н. у 1903.

ГАЛАВАЧОЎ Міклай Фёдаравіч, н. у 1905, загінуў у 1944.

ГАЛАВАЧОЎ Сямён Міхайлавіч, н. у 1902, С. М. Галавачоў

рад., памёр ад ран 26.5.1944, пахаваны ў г. Слаўгарад Магілёўскай вобл.

ГАРОШКА Захар Апанасавіч, н. у 1916, загінуў у 1942.

ГАРОШКА Мікалай Захаравіч, н. у 1905, загінуў у 1944.

ГАРОШКА Ціхан Яўсеевіч, н. у 1915, загінуў.

ГУБАР Васіль Рыгоравіч, н. у 1915, загінуў у 1945.

ДЗЕМЧАНКА Аляксей Сямёнавіч, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ДЗЕМЧАНКА Кірыла Аляксандравіч, н. у 1906, загінуў у 1943.

ЗАРЭЦКІ Іван Фролавіч, н. у 1921, рад. 95-га асобнага будаўнічага б-на 14-й арміі, загінуў 11.8.1941, пахаваны на 34-м км шашы ад ст. Лоўхі-Керсенскі, Карэлія.

ЗЯМЛЯНСКІ Канстанцін Міхайлавіч, н. у 1921, ст. сярж. 42-га тп, загінуў 21.8.1944, пахаваны ў в. Брудкі-Нові Ломжынскага павета, Польшча.

ЗЯМЛЯНСКІ Павел Міхайлавіч, н. у 1919, загінуў у 1941.

КАНАВАЛЬЧЫК Кузьма Фядосавіч, н. у 1909, памёр ад ран 21.2.1943, пахаваны ў г. Фацеж Курскай вобл.

КАНАВАЛЬЧЫК Сямён Рыгоравіч, н. у 1925, шабельнік 12-га гв. кп, загінуў 24.4.1945, пахаваны ў г. Штэркаў Брандэнбургскай правінцыі, Германія.

КАНАВАЛЬЧЫК Фёдар Харытонавіч, н. у 1910, загінуў у 1943.

КАНАВАЛЬЧЫК Харытон Андрэевіч, загінуў.

КАЦУБА Васіль Піліпавіч, н. у 1922, мал. сярж., рад. 870-га сп 287-й Наваград-Валынскай сд, загінуў 28.3.1944, пахаваны ў г. Крамянец Цярнопальскай вобл.

КАЦУБА Платон Піліпавіч, н. у 1892, загінуў у 1944.

КОРХАЎ Васіль Савельевіч, н. у 1910, рад. 40-га сп 102-й сд, загінуў 9.1.1945, пахаваны ў н. п. Шлодзіен, каля г. Млынарж Эльблонскага ваяводства, Польшча.

КОРХАЎ Васіль Сямёнавіч, н. у 1900, рад. 321-га сп 15-й ордэна Леніна Сівашскай сд, пра-

І. А. Кустаў

паў без вестак 18.7.1944 у р-не с. Выгада Гайнаўскага павета Беластоцкага ваяводства, Польшча.

КОРХАЎ Іван Кірылавіч, н. у 1900, яфр. 537-га сп 160-й сд, загінуў 25.12.1942, пахаваны ў г. Новая Калітва Расашанскага р-на Варонежскай вобл.

КОРХАЎ Іван Максімавіч, н. у 1903, прапаў без вестак у лістападзе 1941.

КОРХАЎ Мікалай Саввельевіч, н. у 1917, капітан, камандзір сапёрнай роты, загінуў 16.1.1945, пахаваны ў в. Козя-Гура Радамскага ваяводства, Польшча.

КРАЎЧАНКА Іван Арцёмавіч, прапаў без вестак у красавіку 1944.

КРАЎЧАНКА Мікалай Іванавіч, н. у 1906, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

КРАЎЧАНКА Рыгор Макаравіч, н. у 1924, загінуў у 1945.

КРАЎЧАНКА Сцяпан Яўсеевіч, прапаў без вестак у красавіку 1944.

КРАЎЧАНКА Уладзімір Сямёнавіч, н. у 1920, рад. 709-га сп 178-й сд, загінуў 24.2.1942, пахаваны ў в. Благавешчанскае Ржэўскага р-на Цвярской вобл.

КРУС Мікалай Церахавіч, н. у 1921, прапаў без вестак у ліпені 1944.

КРУС Пётр Цярэнцьевіч, н. у 1925, загінуў у 1941.

КУСТАЎ Іван Арцёмавіч, н. у 1923, гв. рад. 234-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 4.1.1944, пахаваны ў в. Аляксандраўка Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ЛАПАЦІН Фёдар Барысавіч, н. у 1915, прапаў без вестак 1.10.1943.

ЛАСІЦА Васіль Лук'янавіч, н. у 1900, рад. 410-га сп 81-й сд, загінуў 10.1.1944, пахаваны ў в. Буда Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ЛАСІЦА Іван Ульянавіч, н. у 1902, рад. 410-га сп 81-й сд, загінуў 8.1.1944, пахаваны ў в. Буда Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ЛЯШЧУН Аляксандр Сямёнавіч, н. у 1908, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ЛЯШЧУН Васіль Кірылавіч, н. у 1911, загінуў у 1941.

ЛЯШЧУН Мікіта Міхайлавіч, н. у 1907, рад. 870-га сп 287-й Наваград-Валынскай сд, загінуў 1.4.1944, пахаваны ў с. Гай-Левяцінскі Чырвонаармейскага р-на Ровенскай вобл.

ЛЯШЧУН Рыгор Кірылавіч, н. у 1925, загінуў.

ЛЯШЧУН Фёлар Кірылавіч, н. у 1922, загінуў у 1941.

МАШКОЎСКІ Аляксей Лук'янавіч, н. у 1920, загінуў у 1942.

МАШКОЎСКІ Фёдар Андрэевіч, н. у 1912, прапаў без вестак у 1941.

МІХАЛЬЧАНКА Фёдар Венядзіктавіч, н. у 1912, ст. сяржант, загінуў 22.12.1941, пахаваны ў в. Лепкава Маскоўскай вобл.

МІХЕЕНКА Восіп Данілавіч, н. у 1920, мал. лейт., камандзір узвода 46-й сд, загінуў 11.2.1944, пахаваны ў в. Усадзішча Лужскага р-на Ленінградскай вобл.

ПАНАМАРЧУК Пётр Нікіфаравіч, н. у 1905, рад. 1148-га сп 342-й сд, загінуў 16.10.1942, пахаваны ў в. Слабодка Ульянаўскага р-на Калужскай вобл.

ПАЦЕГА Аляксандр Ігнатавіч, н. у 1926, рад. 410-га сп 81-й сд, загінуў 10.1.1944, пахаваны ў в. Буда Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ПАЦЕГА Кірыла Сяргеевіч, н. у 1919, загінуў у 1943.

ПАЦЕГА Пётр Сяргеевіч, н. у 1907, прапаў без вестак у 1943.

ПІНЧУК Пётр Яфімавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у 1941.

ПРЫШЧЭПАЎ Міхаіл Канстанцінавіч, н. у 1925, загінуў у 1944.

САПОНЕНКА Фядос Яўсеевіч, н. у 1913, прапаў без вестак у 1941.

САЎСЦЯНАЎ Міхаіл Міхайлавіч, гв. рад. 24-га гв. пдп 10-й гв. пдд, загінуў 30.1.1944, пахаваны каля кургана М. Баба Крыварожскага р-на Днепрапятроўскай вобл.

СТАНЕВІЧ Іван Пятровіч, н. у 1909, загінуў у 1941.

СЫСОЕЎ Уладзімір Сцяпанавіч, н. у 1923, гв. рад. 77-га гв. сп 26-й гв. Усходне-Сібірскай Гарадоцкай сд, загінуў 16.10.1944, пахаваны ў н. п. Барцініцкай Вілкавішскага р-на, Літва.

СЫСОЕЎ Фядос Сцяпанавіч, н. у 1922, рад. 410-га сп 81-й сд, загінуў 9.1.1944, пахаваны ў в. Буда Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ФРАЛОЎ Андрэй Данілавіч, н. у 1907, загінуў у 1941.

ФРАЛОЎ Міхаіл Данілавіч, н. у 1916, загінуў у 1942.

ФЯДОТКІН Фёдар Фаміч, н. у 1910, загінуў у 1941.

ЧЭКАН Павел Нікіфаравіч, н. у 1905, прапаў без вестак у 1942.

ЧЭКАН Пётр Нікіфаравіч, н. у 1908, загінуў у 1944.

ШАРАМЕЦ Фёдар Ягоравіч, н. у 1920, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ВЁСКА ПЕТРЫЦКАЕ

АРЦЁМЕНКА Аляксей Пятровіч, н. у 1921, загінуў у 1943.

АРЦЁМЕНКА Арцём Паўлавіч, н. у 1919, гв. рад. 239-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 19.12.1943, пахаваны ў в. В. Аўцюкі Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

АЎЧЫННІКАЎ Макар Пятровіч, н. у 1908, загінуў у 1942.

ГЕРМАНЕНКА Аляксандр Пятровіч, н. у 1921, загінуў 22.1.1944.

ГЕРМАНЕНКА Васіль Ёнавіч, старшына 29-га атап 16-й аптабр РГК, загінуў 10.5.1944, пахаваны на Балаклаўскіх дывізійных (227-й сд) могілках пад Севастопалем.

ГЕРМАНЕНКА Мацвей Рыгоравіч, н. у 1921, прапаў без вестак у студзені 1944.

ГЕРМАНЕНКА Іван Пятровіч, н. у 1919, загінуў у 1942.

ГЕРМАНЕНКА Мікалай Сцяпанавіч, н. у 1921, загінуў у 1942.

ГЕРМАНЕНКА Халімон Халімонавіч, н. у 1912, загінуў у 1944.

ДАВЫДЗЕНКА Васіль Данілавіч, н. у 1920, загінуў у 1942.

ДАВЫДЗЕНКА Сцяпан Данілавіч, н. у 1917, загінуў у 1943.

ЗЯНЬКО Аляксей Міхайлавіч, н. у 1916, загінуў у 1941.

ЗЯНЬКО Ігнат Сцяпанавіч, н. у 1910, загінуў у 1941.

ЗЯНЬКО Фёдар Міхайлавіч, н. у 1915, рад. 700-га сп, памёр ад ран 3.3.1945 у ХППШ-5245, пахаваны ў м. Скуодас, Літва.

ЗЯНЬКО Цімафей Рыгоравіч, н. у 1908, рад., памёр ад ран 12.1.1944 у АМСБ-83, пахаваны ў г. Калінкавічы Гомельскай вобл.

КАЛЕСНІК Андрэй Сцяпанавіч, н. у 1919, загінуў у 1944.

КАЛЯДА Васіль Міхайлавіч, н. у 1902, прапаў без вестак у 1943.

КАЛЯДА Іван Лявонаавіч, н. у 1919, загінуў у 1943.

КАЛЯНЧУК Васіль Паўлавіч, гв. рад. 237-га пдп 76-й пдд, загінуў 5.2.1944, пахаваны ў в. Рыбгас Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

КАСЦЮЧЭНКА Рыгор Фёдаравіч, н. у 1917, прапаў без вестак у красавіку 1944.

КАЦУБА Сямён Васільевіч, н. у 1912, яфр., прапаў без вестак у лютым 1945.

КАЧАН Андрэй Сцяпанавіч, н. у 1920, прапаў без вестак у 1941.

КАЧАН Іван Сцяпанавіч, н. у 1909, прапаў без вестак у 1941.

КАЧАН Нікіфар Сцяпанавіч, н. у 1904, прапаў без вестак у 1943.

КАЧАН Павел Андрэевіч, н. у 1913, памёр ад ран у 1943, пахаваны ў г. Баку.

КРАЎЧАНКА Макар Сямёнавіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

КРУС Аляксандр Дзмітрыевіч, н. у 1912, загінуў у 1942.

КРУС Фёдар Дзмітрыевіч, н. у 1910, загінуў у 1943.

І. С. Качан

А. С. Новік

ЛЫГАЧ Мікалай Іванавіч, н. у 1917, загінуў у 1943.

ЛЫГАЧ Мікалай Макаравіч, н. у 1909, мал. сярж., камандзір аддзялення 1-й тбр, памёр ад ран 20.9.1944 у ПЭП-24, пахаваны ў н. п. Тыргул-Окна, Румынія.

ЛЫГАЧ Мікалай Мітрафанавіч, н. у 1909, прапаў без вестак у 1941.

ЛЫГАЧ Мікалай Ульянавіч, н. у 1916, загінуў у 1941.

ЛЫГАЧ Мікіта Мітрафанавіч, н. у 1904, загінуў у 1944.

ЛЫГАЧ Уладзімір Андрэевіч, н. у 1922, загінуў у 1942.

ЛЫСЕНКА Назар Цімафеевіч, н. у 1913, гв. рад. 221-га гв. сп 77-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 8.1.1944, пахаваны ў в. Буда Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ЛЮБЧАНКА Іван Сцяпанавіч, гв. яфр. 218-га гв. Брандэнбургскага сп 77-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 23.4.1945, пахаваны ў н. п. Штайнхофель, Германія.

МАЕЎСКІ Іван Браніслававіч, прапаў без вестак у красавіку 1944.

НОВІК Аляксандр Сцяпанавіч, н. у 1921, прапаў без вестак у лютым 1945.

НОВІК Іван Раманавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у 1942.

НОВІК Мікалай Паталавіч, н. у 1919, загінуў у 1942.

ПАТАПЕНКА Аляксей Маркавіч, н. у 1922, прапаў без вестак у жніўні 1941.

ПАТАПЕНКА Андрэй Якаўлевіч, н. у 1916, прапаў без вестак у 1944.

ПАТАПЕНКА Васіль Іванавіч, н. у 1913, рад. 282-га сп 175-й сд, загінуў 18.3.1945, пахаваны ў г. Грыфіна Штэцінскага ваяводства, Польшча.

ПАТАПЕНКА Васіль Данілавіч, прапаў без вестак у студзені 1944.

ПАТАПЕНКА Дзмітрый Давыдавіч, н. у 1917, загінуў у 1941 у лагеры ваеннапалонных у Магілёве.

ПАТАПЕНКА Іван Іванавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у студзені 1944.

Д. Д. Патапенка

Л. Х. Рубан

П. Х. Рубан

ПАТАПЕНКА Міхаіл Антонавіч, н. у 1903, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ПАТАПЕНКА Павел Ільіч, н. у 1909, загінуў 12.6.1942 у нямецкім палоне.

ПАТАПЕНКА Раман Фядосавіч, н. у 1907, прапаў без вестак у 1943.

ПАТАПЕНКА Сафрон Міхайлавіч, н. у 1913, рад., наводчык 230-га ап 15-й ордэна Леніна Сівашскай сд, памёр ад ран 2.2.1945 у АМСБ-95, пахаваны ў с. Дзенеп-Бяснежскі Грудзянскай гміны Паморскага ваяводства, Польшча.

ПАТАПЕНКА Ціт Васільевіч, н. у 1903, прапаў без вестак у студзені 1944.

ПІЛЯК Аляксандр Фёдаравіч, н. у 1910, прапаў без вестак у 1941.

ПІЛЯК Андрэй Паўлавіч, н. у 1914, прапаў без вестак у 1942.

РАДЧАНКА Авяр'ян Фёдаравіч, н. у 1919, рад. 21-га Упраўлення абарончага будаўніцтва РГК, загінуў 6.12.1944 пры абстрэле, пахаваны ў н. п. Ячмендзі, Латвія.

РАДЧАНКА Адам Яўціхіевіч, н. у 1919, сярж., камандзір узвода аўтаматчыкаў асбн 256-й асбр, прапаў без вестак 5.10.1942 у р-не г. Малгабек, Інгушэція.

РАДЧАНКА Васіль Пілішавіч, прапаў без вестак у студзені 1944.

РАДЧАНКА Іван Паўлавіч, н. у 1895, загінуў у 1944.

РАДЧАНКА Іван Піліпавіч, н. у 1920, прапаў без вестак у студзені 1944.

РАДЧАНКА Іван Фёдаравіч, н. у 1906, прапаў без вестак у 1943.

РАДЧАНКА Сцяпан Мікітавіч, н. у 1919, прапаў без вестак у 1944.

РАДЧАНКА Сямён Мікітавіч, н. у 1917, прапаў без вестак у 1942.

РАДЧАНКА Уладзімір Сямёнавіч, н. у 1921, прапаў без вестак у 1942.

РУБАН Аляксандр Харытонавіч, н. у 1909, прапаў без вестак у красавіку 1944.

РУБАН Лаўрэн Харытонавіч, н. у 1900, прапаў без вестак у студзені 1944.

РУБАН Павел Харытонавіч, н. у 1902, палітработнік 102-га сп Паўночна-Заходняга фронту, загінуў 14.2.1942 пры абароне Ленінграда.

СЕДРА Іван (Якаў) Мікалаевіч, н. у 1919, рад., пантанёр 1-га пантонна-маставога б-на, загінуў 17.8.1941 у р-не с. Чарнавіцы, Украіна.

СЕДРА Карней Аляксеевіч, н. у 1901, рад., загінуў у 1942.

СЕДРА Лаўрэн Паўлавіч, н. у 1901, гв. рад. 76-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 10.1.1944, пахаваны ў в. М. Аўцюкі Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

СЕДРА Мікалай Васільевіч, н. у 1914, загінуў.

СЕДРА Уладзімір Мікітавіч, н. у 1924, рад., загінуў 20.4.1945.

СЕДРА Юрый Аляксандравіч, загінуў 7.6.1942.

СЛЯПУХІН Іван Ціханавіч, н. у 1916, гв. рад. 221-га гв. сп 77-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 28.1.1944, пахаваны каля воз. Дзікае Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

ХАЛІМАНЧЫК Аляксей Апанасавіч, н. у 1925, рад. 242-га сп 104-й сд, загінуў 19.3.1945, пахаваны ў в. Копар, Венгрыя.

ХАЛІМАНЧЫК Апанас Яўстратавіч, н. у 1904, загінуў у 1943.

ХАЛІМАНЧЫК Васіль Яўстратавіч, н. у 1908, прапаў без вестак у жніўні 1941.

ХАЛІМАНЧЫК Яфім Анісавіч, н. у 1915, загінуў у 1941.

ШКУРКО Аляксандр Яфімавіч, н. у 1921, рад. асобнай разведроты адн 6-й пдбр 3-га пдк, загінуў 8.8.1944, пахаваны на Байкавых могілках у г. Кіеў.

ШКУРКО Аляксей Сцяпанавіч, н. у 1913, прапаў без вестак у 1944.

ШКУРКО Васіль Паўлавіч, н. у 1921, загінуў у 1941.

ШКУРКО Іван Лявонавіч, н. у 1903, прапаў без вестак у 1941.

ШКУРКО Майсей Лявонавіч, н. у 1906, прапаў без вестак у 1942.

ШКУРКО Пётр Пілішавіч, н. у 1902, прапаў без вестак у 1941.

ШКУРКО Фядос Канстанцінавіч, н. у 1905, загінуў 21.4.1945.

ШУБЯНОК Аляксандр Яфімавіч, загінуў 8.8.1941.

ЮРЧАНКА Аляксей Сямёнавіч, н. у 1915, прапаў без вестак у 1942.

ВЁСКА СЦЕЖАРНАЕ

БАНДАРЭНКА Ціт Харытонавіч, н. у 1903, гв. рад. 221-га гв. сп 77-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 12.1.1944, пахаваны ў в. Буда Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

БАРЫСЕНКА Кадзей Дзям'янавіч, н. у 1915, загінуў у 1942.

БОГУШ Сямён Данілавіч, н. у 1926, рад. 73-га сп 33-й Холмскай сд, памёр ад ран 11.11.1944 у ХПШШ-586, пахаваны ў м. Вітыні, каля г. Аўцэ, Латвія.

БУЗЬКО Аляксей Авілавіч, н. у 1902, загінуў у 1942.

БУЗЬКО Анікей Сяргеевіч, н. у 1908, прапаў без вестак у 1944.

БУЗЬКО Іван Антонавіч, н. у 1919, загінуў у 1942.

БУЗЬКО Іван Сяргеевіч, н. у 1896, прапаў без вестак у 1941.

БУЗЬКО Ісак Кандратавіч, н. у 1902, рад., загінуў у студзені 1944, пахаваны ў в. М. Аўцюкі Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

БУЗЬКО Мікалай Акімавіч, н. у 1917, загінуў у 1941.

БУЗЬКО Пракоп Захаравіч, н. у 1905, рад. шр 449-га сп 144-й сд, загінуў 27.7.1944, пахаваны ў в. Кумпуне Шакінскага р-на, Літва.

БУЗЬКО Раман Нікіфаравіч, н. у 1922, загінуў у 1941.

БУЗЬКО Рыгор Сяргеевіч, н. у 1914, памёр ад хваробы 13.4.1944, пахаваны ў Любанскім р-не Мінскай вобл.

ГАРЭЛЕНКА Андрэй Фядотавіч, н. у 1921, загінуў 16.3.1943.

ГАРЭЛЕНКА Давыд Андрэевіч, н. у 1910, загінуў у 1942.

ГАРЭЛЕНКА Дзям'ян Аляксеевіч, н. у 1906, прапаў без вестак у 1941.

ГАРЭЛЕНКА Сямён Фёдаравіч, н. у 1906, прапаў без вестак у 1941.

ГАЎРЫЛЕНКА Аляксей Пятровіч, н. у 1921, загінуў у 1941.

ГАЎРЫЛЕНКА Аркадзь Маркавіч, н. у 1923, рад. 152-га сп 277-й Рослаўльскай сд, памёр ад ран 22.7.1943 у ЭШ-1954, пахаваны ў станіцы Арлоўская Растоўскай вобл.

ГАЎРЫЛЕНКА Ілья Акімавіч, н. у 1915, рад., загінуў 15.7.1943, пахаваны ў п. Мішнінскі Трасненскага р-на Арлоўскай вобл.

ГАЎРЫЛЕНКА Кадзей Маркавіч, н. у 1923, загінуў у 1943.

ГАЎРЫЛЕНКА Мікалай Раманавіч, н. у 1907, загінуў 2.4.1942 у нямецкім палоне.

ГАЎРЫЛЕНКА Міхаіл Маркавіч, н. у 1925, рад. 89-га сп 23-й сд, загінуў 18.3.1944, пахаваны ў в. Азяраны Жыткавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ГАЎРЫЛЕНКА Міхаіл Пятровіч, рад. 435-га гв. сп 3-й гв. сд, загінуў 13.10.1941 у в. Гайтанава, пахаваны на Сінявінскіх вышынях Ленінградскай вобл.

ГАЎРЫЛЕНКА Сцяпан Пятровіч, н. у 1916, рад., загінуў 22.8.1941 у в. Андрэеўская, пахаваны ў в. Севасцьянава Ільінскага р-на Смаленскай вобл.

ГАЎРЫЛЕНКА Уладзімір Іванавіч, н. у 1921, загінуў у 1941.

ГАЎРЫЛЕНКА Фёдар Рыгоравіч, н. у 1897, рад. 676-га сп 15-й ордэна Леніна Сівашскай сд, загінуў 6.7.1944, пахаваны ў г. Стоўбцы Мінскай вобл.

ГАЎРЫЛЕНКА Цімафей Рыгоравіч, н. у 1906, загінуў у 1943.

ДОЎБУН Аляксандр Карнеевіч, н. у 1902, прапаў без вестак у 1942.

ДОЎБУН Дзмітрый Севасцьянавіч, н. у 1919, загінуў у 1941.

ДОЎБУН Іларыён Несцеравіч, н. у 1910, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ДОЎБУН Кандрат Карнеевіч, рад., кулямётчык 1065-га сп 272-й сд, загінуў 26.2.1945, пахаваны ў г. Прайс-Фрыдланд, Германія.

ДОЎБУН Пётр Севасцьянавіч, н. у 1923, рад. 89-га сп 23-й Кіеўска-Жытомірскай сд, загінуў 18.3.1944, пахаваны ў в. Азяраны Жыткавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ІГНАЦЕНКА Іларыён Гаўрылавіч, н. у 1917, загінуў.

КАРПЕНКА Аляксандр Ахрэмавіч, н. у 1919, загінуў у 1942.

КАРПЕНКА Іван Іванавіч, н. у 1926, загінуў у 1942.

КАРПЕНКА Кузьма Фёдарааіч, рад. 427-га мінп, загінуў 21.1.1945, пахаваны ў г. Кракаў, Польшча.

КАРПЕНКА Мікалай Дзмітрыеаіч, н. у 1905, рад. 111-га сп 55-й Мазырскай сд, загінуў 15.1.1944, пахаваны ў в. Міхнавічы Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

КАРПЕНКА Фёдар Дармідонтавіч, н. у 1925, гв. рад. 37-га гв. сп 12-й гв. Пінскай сд, загінуў 18.3.1944, пахаваны ў в. Гародня Столінскага р-на Брэсцкай вобл.

КАРПЕНКА Яўстрат Маркавіч, н. у 1908, загінуў у 1944.

КАТЛЯРЭНКА Лук'ян Іванавіч, н. у 1913, старшына, прапаў без вестак 25.11.1941.

МУЗЫЧЭНКА Уладзімір Нікіфаравіч, н. у 1920, загінуў у 1942.

НАЗАРАНКА Іван Іванавіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

НАЗАРАНКА Міхаіл Піліпавіч, н. у 1915, загінуў у 1941.

ПАНЧАНКА Васіль Мікалаевіч, н. у 1921, прапаў без вестак у 1942.

ПАНЧАНКА Іван Васільевіч, н. у 1910, загінуў у 1944.

ПАНЧАНКА Пётр Максімавіч, н. у 1910, рад., гарматны нумар 918-га ап 356-й Калінкавіцкай сд, прапаў без вестак 29.6.1944.

ПАНЧАНКА Сямён Максімавіч, н. у 1906,

А. П. Савянок

Л. А. Савянок

рад. 117-га сп 23-й Кіеўска-Жытомірскай сд, загінуў 23.3.1944, пахаваны ў в. Буда Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ПАНЧАНКА Ульян Міхайлавіч, н. у 1915, рад., кулямётчык 676-га сп 15-й ордэна Леніна Сівашскай сд, прапаў без вестак у снежні 1943 пад Калінкавічамі Гомельскай вобл.

ПІНЧУК Пётр Адамавіч, н. у 1919, загінуў у 1944.

ПЛЕСКАЦЭВІЧ Уладзімір Міхайлавіч, н. у 1921, прапаў без вестак у 1942.

РАГОЗЕНКА Васіль Яўціхіевіч, н. у 1922, загінуў у 1942.

РАГОЗЕНКА Іван Аўдзеевіч, н. у 1911, прапаў без вестак у 1942.

РАМІЗЕВІЧ Міхаіл Іванавіч, н. у 1916, гв. сярж., загінуў 29.4.1945, пахаваны ў с. Луляц, Чэхаславакія.

САВЯНОК Аляксандр Пятровіч, н. у 1922, загінуў у 1942.

САВЯНОК Андрэй Гаўрылавіч, н. у 1908, прапаў без вестак у 1944.

САВЯНОК Андрэй Харытонавіч, н. у 1913, прапаў без вестак у 1941.

САВЯНОК Архіп Лукашавіч, н. у 1911, рад., памёр ад ран 27.3.1944, пахаваны ў г. Бежацк Цвярской вобл.

САВЯНОК Лаўрэн Яўменавіч, н. у 1908, загінуў у 1944.

САВЯНОК Лявон (Леанід) Акімавіч, н. у 1922, прапаў без вестак у 1943.

САВЯНОК Якаў Сцяванавіч, н. у 1919, загінуў у 1941.

САДЧАНКА Кадзей Арсенцьевіч, н. у 1925, загінуў у 1942.

УЛАСЕНКА Даніла Адамавіч, н. у 1908, загінуў у 1941.

ХАМЯКОЎ Васіль Антонавіч, н. у 1916, гв. рад. 221-га гв. сп 77-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 9.1.1944, пахаваны ў в. Буда Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ХВОСТ Фёдар Дзянісавіч, н. у 1912, гв. рад. 221-га гв. сп 77-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 12.1.1944, пахаваны ў в. Буда Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ЦІХАНЧУК Яўціхій Лявонавіч, н. у 1901, рад. 1183-га сп 356-й сд, загінуў 10.1.1944, пахаваны ў в. М. Аўцюкі Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ЦЭЛАВУСАЎ Сцяпан Кузьміч, гв. рад. 221-га гв. сп 77-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 9.1.1944, пахаваны ў в. Буда Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ЧАРНОЎ Савелій Акімавіч, н. у 1908, загінуў у 1942.

ЧАРНОЎ Цярэнцій Акімавіч, н. у 1908, рад. 221-га сп 61-й Нікапальскай сд, памёр ад хваробы 15.2.1944 у зводным ЭШ-2100, пахаваны ў г. Кіраўскай вобл.

ШАЎЧЭНКА Яфім Іванавіч, н. у 1909, рад. 1380-й асобнай тэлеграфнай роты, загінуў 13.1.1944, пахаваны ў в. Шумшчына Лёзненскага р-на Віцебскай вобл.

ВЁСКА СЯЛЕЦ

ГАРОШКА Ігнат Парфіравіч, н. у 1900, гв. рад. 234-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 8.1.1944, пахаваны ў в. Аляксандраўка Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ГАЎРЫЛЕНКА Дзмітрый Кандратавіч, н. у 1900, прапаў без вестак у 1944.

ГАЎРЫЛЕНКА Іван Дзмітрыевіч, н. у 1926, гв. рад. 95-й гв. сд, загінуў 27.4.1945, пахаваны ў н. п. Вальфсдорф, Польшча.

ГАЎРЫЛЕНКА Сцяпан Кандратавіч, н. у 1902, загінуў у канцы 1943.

ГЛЮН Іван Іванавіч, н. у 1915, ст. ад'ютант камандзіра 1261-га асобнага сапёрнага б-на 37-й сапёрнай бр, загінуў 21.2.1942, пахаваны ў в. Чэрнева Асташкаўскага р-на Маскоўскай вобл.

ГУБАР Андрэй Іванавіч, н. у 1897, рад., мінамётчык 307-га сп 61-й Нікапальскай сд, загінуў 15.1.1945, пахаваны ў г. Несцераў Калінінградскай вобл.

ДАНЕКА Антон Цярэнцьевіч, н. у 1915, прапаў без вестак у 1942.

ДЗЯЛЕЦ Ціт Іванавіч, н. у 1907, рад., прапаў без вестак у 1944.

ЖУРАЎ Іван Іванавіч, н. у 1907, прапаў без вестак у 1944.

ЖУРАЎ Сямён Аляксеевіч, н. у 1909, старшына, загінуў 1.3.1944.

КАЛІВОШКА Мікалай Сцяпанавіч, н. у 1921, прапаў без вестак у жніўні 1941.

КАТЛЯРЭНКА Аляксей Іванавіч, н. у 1922, рад. 124-га кп 2-й кд, загінуў 6.7.1944.

КАТЛЯРЭНКА Сцяпан Сцяпанавіч, н. у 1907, загінуў у 1944.

КОВАЛЬ Уладзімір Дарафеевіч, н. у 1924, прапаў без вестак у 1943.

КОЦУР Аляксей Карпавіч, н. у 1917, сярж., камандзір аддзялення 173-га сп 90-й сд, прапаў без вестак 26.6.1941 у Літве.

КОЦУР Пётр Давыдавіч, рад. 93-га сп 76-й Ельнінскай сд, загінуў 27.4.1944, пахаваны на х. Клічковічы Мацюўскага р-на Вальпскай вобл.

П. Т. Назаранка

КОЦУР Фёдар Іванавіч, н. у 1922, загінуў у 1942.

КРАЎЧАНКА Восіп Дзяніcавіч, н. у 1907, загінуў у канцы 1943.

КРАЎЧАНКА Пётр Сямёнавіч, н. у 1918, гв. сярж. 124-га гв. кп 20-й гв. кд, загінуў 24.11.1943, пахаваны ў в. Моклішча Хойніцкага р-на Гомельскай вобл.

КРАЎЧАНКА Уладзімір Сямёнавіч, н. у 1920, загінуў у 1941.

КРАЎЧАНКА Фёдар Максімавіч, н. у 1925, рад. асобнага кулямётнага б-на 115-й сбр, загінуў 9.1.1944, пахаваны каля раз'езда Халоднікі Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ЛЫСЕНКА Даніла Адамавіч, н. у 1904, прапаў без вестак у 1941.

МАРКАВЕЦ Барыс Васільевіч, н. у 1918, прапаў без вестак у 1943.

НАЗАРАНКА Пётр Тарасавіч, н. у 1925, рад. 221-га сп 61-й Нікапальскай сд, загінуў 15.1.1944, пахаваны на х. Саломкі Гарнастаеўскага р-на Херсонскай вобл.

НІКІЦЕНКА Восіп Майсеевіч, н. у 1902, прапаў без вестак у 1943.

ПАТАПЕНКА Рыгор Аляксандравіч, н. у 1907, прапаў без вестак у 1941.

РАМАНЮК Уладзімір Цітавіч, н. у 1921, загінуў у 1941.

РЫДКІН Пётр Рыгоравіч, н. у 1901, рад., памёр ад хваробы 2.11.1942, пахаваны на Праабражэнскіх могілках у г. Масква.

ЦЯРЭШЧАНКА Аляксандр Кірылавіч, н. у 1922, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ШАЎЧЭНКА Іван Захаравіч, н. у 1921, гв. старшына 117-й тбр 16-га тк, памёр ад ран 21.1.1945, пахаваны ў н. п. Сукава, Польшча.

ШУБЯНОК Уладзімір Самсонавіч, н. у 1916, сярж., камандзір аддзялення 83-га сп 34-й сд, памёр ад ран 11.2.1944 у ХПППШ-5184, пахаваны ў в. Запчэб'е Рэчыцкага р-на Гомельскай вобл.

ЮРЧАНКА Іван Сямёнавіч, н. у 1916, рад. 121-га асобнага знішчальнага б-на, прапаў без вестак 10.7.1942.

ВЁСКА ТЭЛЬМАН

ВАРАНЕЦКІ Аляксандр Фёдаравіч, н. у 1913, рад., загінуў 5.9.1943 у в. Шапілёва, пахаваны ў г. Ельня Смаленскай вобл.

ГАТАЛЬСКІ Якаў Піліпавіч, н. у 1909, прапаў без вестак у 1944.

ГРАМЫКА Мікалай Міхайлавіч, н. у 1923, рад., памёр ад ран 25.9.1942 у МСБ-605, пахаваны ў Чачэна-Інгушэціі.

ГРАМЫКА Сямён Міхайлавіч, н. у 1914, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ДВАРАКОЎСКІ Сямён Іванавіч, н. у 1907, матрос падводнай лодкі, прапаў без вестак у 1943.

ДЗЯЛЕЦ Іван Мікалаевіч, н. у 1924, рад., разведчык 492-га сп 199-й Смаленскай сд, загінуў 10.9.1944, пахаваны ў в. Пнёва Ломжынскага павета Беластоцкага ваяводства, Польшча.

ІГНАЦЕНКА Самойла Ульянавіч, н. у 1909, загінуў у 1944 на р. Пціч.

КАМОК Нікіфар Фёдаравіч, н. у 1897, загінуў у 1942.

КАЦУБА Васіль Гаўрылавіч, н. у 1925, рад. 47-га сп 15-й ордэна Леніна Сівашскай сд, загінуў 23.3.1944, пахаваны ў в. Міхнавічы Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

КРЫЎЧЫК Аляксандр Міхайлавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у студзені 1944.

ЛЯВОНЕНКА Сцяпан Назаравіч, н. у 1898, гв. рад. 234-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд,

С. І. Дваракоўскі

А. М. Крыўчык

С. Н. Лявоненка

А. Ц. Скочка

Я. І. Шайкевіч

загінуў 8.1.1944, пахаваны ў в. Аляксандраўка Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

МЯШКОЎСКІ Міхаіл Восіпавіч, рад., загінуў 10.10.1944, пахаваны ў в. Марочка-Рэмбішча, Польшча.

НЭПАЎ Міхаіл Пятровіч, н. у 1920, загінуў 15.7.1944.

РАДЧАНКА Восіп Дзямідавіч, н. у 1908, ст. сярж., камандзір аддзялення 267-га б-на аэрадромнага абслугоўвання 15-й паветранай арміі, памёр ад ран 13.7.1944, пахаваны ў г. Ідрыца Себежскага р-на Пскоўскай вобл.

СКОЧКА Аляксей Цімафеевіч, н. у 1908, прапаў без вестак у лютым 1944.

СТОЛЬБЕРГ Абрам Тэвелевіч, н. у 1913, прапаў без вестак у 1944 каля г. п. Парычы Светлагорскага р-на Гомельскай вобл.

СТОЛЬБЕРГ Майсей Тэвелевіч, н. у 1919, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ШАЙКЕВІЧ Ізраіль Мендзелевіч, н. у 1920, прапаў без вестак у 1941.

ШАЙКЕВІЧ Яфім Ісаевіч, н. у 1921, ст. лейт., камандзір танка 207-га атп 32-й гв. кд, узнагароджаны ордэнам Айчыннай вайны II ст., памёр ад ран 5.11.1944 на тэрыторыі Усходняй Прусіі.

ШКУРКО Мікалай Дзянісавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у 1941.

ШПАНДАРУК Іван Барысавіч, н. у 1905, рад., прапаў без вестак у студзені 1944 каля в. М. Аўцюкі Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ШЫЛУН Аляксандр Ігнатавіч, н. у 1914, загінуў у 1943.

ШЫЛУН Ігнат Аляксандравіч, н. у 1896, прапаў без вестак у 1942.

МІКУЛІЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА БАЙДАКІ (цяпер не існуе)

ГАЛАК Іван Іванавіч, н. у 1921, прапаў без вестак у 1941.

ГАЛАК Іван Канстанцінавіч, н. у 1905, прапаў без вестак у 1941.

ГАЛАК Казімір Восіпавіч, н. у 1923, загінуў.

НАВІЦКІ Эдуард Міхайлавіч, н. у 1909, прапаў без вестак у 1943.

ЦІШКЕВІЧ Уладзімір Міхайлавіч, н. у 1921, загінуў у студзені 1944.

ЦІШКЕВІЧ Юзаф Браніслававіч, н. у 1925, загінуў у 1943.

ВЁСКА ВЯЛІКІ ЛЕС

БУЙНЕВІЧ Кузьма Пілінавіч, н. у 1906, прапаў без вестак у 1941.

БУЙНЕВІЧ Мітрафан Піліпавіч, н. у 1909, рад. 337-га сп 54-й Мазурскай сд, памёр ад ран 3.3.1945 у СЭШ-290, пахаваны ў г. Барташыцэ Алыштынскага ваяводства, Польшча.

КЕЧКА Аляксандр Андрэевіч, н. у 1920, загінуў.

КЕЧКА Іван Васільевіч, н. у 1918, загінуў.

КЕЧКА Уладзімір Макаравіч, н. у 1920, загінуў.

КОЗЕЛ Ілья Паўлавіч, н. у 1897, рад. 120-й сд, загінуў 13.8.1943, пахаваны ў в. Селяшня Ельнінскага р-на Смаленскай вобл.

ЛАЗОВІК Рыгор Карнеевіч, н. у 1924, загінуў у 1943.

ЛІНКЕВІЧ Валерый Усцінавіч, н. у 1920, загінуў.

ЛІНКЕВІЧ Уладзімір Захаравіч, н. у 1924, загінуў.

ПАЛХОЎСКІ Марк Антонавіч, загінуў.

САЧОК Аляксей Міхайлавіч, н. у 1909, ст. сярж., камандзір узвода ПТР 923-га сп 251-й сд, загінуў 20.8.1942, пахаваны ў в. Троіцкае Зубцаўскага р-на Цвярской вобл.

ТРАЦЭЎСКІ Віктар Францавіч, н. у 1924, загінуў у 1944 у Крыме.

ВЁСКА КОНАНАЎШЧЫНА

АБОРНІК Адам Іванавіч, н. у 1922, прапаў без вестак у лютым 1944.

АНДРЭЕНКА Сяргей Мікалаевіч, н. у 1906, рад. 925-га сп 249-й сд, прапаў без вестак 10.9.1941.

АНДРЭЕНКА Усцін Нікіфаравіч, н. у 1909, рад. 624-га сп 137-й сд, загінуў 26.1.1945, пахаваны ў в. Эберсбах, р-н н. п. Млынарж Эльблонскага ваяводства, Польшча.

ГАНЧАР Адам Кірылавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у 1943.

ГАНЧАР Адам Цітавіч, н. у 1922, гв. рад. 188-га гв. сп 63-й Краснапольскай сд, загінуў 21.2.1945, пахаваны на Прыекульскіх воінскіх могілках Ліепайскага р-на, Латвія.

ГАНЧАР Аляксандр Раманавіч, н. у 1910, гв. рад. 221-га гв. сп 77-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 12.1.1944, пахаваны ў в. Буда Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ГАНЧАР Аляксаядр Фёдаравіч, н. у 1918, старшына 591-га сп 176-й сд, загінуў 2.10.1942, пахаваны ў г. Малгабек, Інгушэція.

А. М. Ганчар

М. Л. Ганчар

ГАНЧАР Аляксей Мікалаевіч, н. у 1911, рад. 1201-га сп 354-й Калінкавіцкай сд, памёр ад ран 12.10.1944 у АМСБ-157, пахаваны ў в. Пултуске-Клешневе, Польшча.

ГАНЧАР Антон Канстанцінавіч, н. у 1910, гв. рад., кулямётчык 53-га гв. сп 18-й гв. сд, загінуў 18.7.1944, пахаваны ў в. Яцуны Вілейскага р-на Мінскай вобл.

ГАНЧАР Восіп Аўрамавіч, н. у 1914, рад., прапаў без вестак у жніўні 1941.

ГАНЧАР Елісей Канстанцінавіч, н. у 1912, прапаў без вестак у верасні 1944.

ГАНЧАР Іван Фаміч, н. у 1924, загінуў у студзені 1944 пад Мазыром.

ГАНЧАР Іларыён Канстанцінавіч, н. у 1915, прапаў без вестак у верасні 1944.

ГАНЧАР Канстанцін Лаўрэнавіч, н. у 1908, рад., гарматны нумар 200-га гв. ап, загінуў 10.7.1943, пахаваны ў с. Хмелявое Фацежскага р-на Курскай вобл.

ГАНЧАР Кузьма Мікалаевіч, н. у 1922, рад., мінамётчык 359-й сд, загінуў 24.8.1942, пахаваны ў в. Палуніна Ржэўскага р-на Цвярской вобл.

ГАНЧАР Лявон Канстанцінавіч, н. у 1915, загінуў у 1944.

ГАНЧАР Максім Фёдаравіч, н. у 1925, прапаў без вестак у 1944.

ГАНЧАР Мікалай Фёдаравіч, н. у 1910, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ГАНЧАР Міхаіл Лаўрэнавіч, н. у 1918, ст. лейт., камандзір роты 1376-га сп 417-й Сівашскай сд, памёр ад ран 3.10.1944 у АМСБ-523, пахаваны ў м. Дэцкшай Масядзінскай воласці, Літва.

ГАНЧАР Міхаіл Нікіфаравіч, н. у 1925, рад. 120-га сп 69-й Сеўскай сд, памёр ад ран 21.7.1944 у ППШ-680, пахаваны ў г. п. Бераставіца Гродзенскай вобл.

ГАНЧАР Міхаіл Фаміч, н. у 1925, загінуў.

ГАНЧАР Міхаіл Фёдаравіч, н. у 1925, гв. рад., наводчык зенітнага кулямёта ДШК асобнай кулямётнай роты 12-й гв. Пінскай сд, загінуў 3.11.1944, пахаваны на Нікрацкіх воінскіх могілках Кулдзігскага р-на, Латвія.

ГАНЧАР Піліп Аўрамавіч, н. у 1901, прапаў без вестак у студзені 1944 пад г. Калінкавічы Гомельскай вобл.

ГАНЧАР Пракоп Яфімавіч, н. у 1900, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ГАНЧАР Уладзімір Рыгоравіч, н. у 1916, прапаў без вестак у лютым 1944.

ГАНЧАР Фёдар Федасеевіч, н. у 1900, рад. 1321-га сп 415-й сд, загінуў 18.12.1944, пахаваны ў в. Бурлякі Пултускага павета, Польшча.

ГАНЧАР Ціт Рыгоравіч, н. у 1910, рад., загінуў 21.2.1945, пахаваны на мызе Арданга, Латвія.

ГАНЧАР Яфім Раманавіч, н. у 1907, прапаў без вестак у 1944.

ГАРДЗЕЙЧЫК Канстанцін Адамавіч, н. у 1910, загінуў у 1942.

ГРУШЭНКА Павел Яфімавіч, н. у 1923, рад. 676-га сп 15-й ордэна Леніна Сівашскай сд, загінуў 8.1.1944, пахаваны ў в. Буда Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ЗДОР Рыгор Андрэевіч, н. у 1900, прапаў без вестак у 1941.

ЛЯМЕШКА Арцём Фёдаравіч, н. у 1903, рад. 916-га сп 247-й сд, загінуў 22.4.1945, пахаваны ў н. п. Нідэр-Езар, каля г. Лебус Брандэнбургскай правінцыі, Германія.

ЛЯМЕШКА Марцін Пятровіч, н. у 1904, ст. лейт., камандзір узвода роты аўтаматчыкаў 1097-га сп 326-й Рослаўльскай сд, загінуў 23.2.1943, пахаваны ў с. Выдраўка Думініцкага р-на Калужскай вобл.

МАКАРАНКА Адам Кузьміч, н. у 1912, загінуў у студзені 1944.

МАКАРАНКА Даніла Кірылавіч, н. у 1906, загінуў у лютым 1944.

ПІНЧУК Іван Цімафеевіч, н. у 1926, загінуў у 1944.

ПІНЧУК Цімафей Севасцьянавіч, н. у 1907, мал. сярж., пам. камандзіра аддзялення 295-га сп 183-й сд, загінуў 24.1.1944, пахаваны ў в. Вахнаўка Ліпавецкага р-на Вінніцкай вобл.

РАМАНЮК Даніла Пракопавіч, н. у 1909, рад., кулямётчык 410-га сп 81-й Калінкавіцкай сд, загінуў 6.7.1944, пахаваны ў Гарохаўскім р-не Валынскай вобл.

РАМАНЮК Іван Пракопавіч, н. у 1920, яфр. асобнага лыжнага б-на 18-й сд, памёр ад ран 16.3.1944 у ППШ-2368, пахаваны ў г. Луга Ленінградскай вобл.

РАМАНЮК Сцяпан Аляксандравіч, н. у 1919, прапаў без вестак у 1941.

САВЯНОК Павел Дзмітрыевіч, н. у 1924, рад., загінуў у снежні 1943 каля в. Юравічы Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

САЧОК Гаўрыла Яўгенавіч, н. у 1900, прапаў без вестак у 1944.

ВЁСКА МІКУЛІЧЫ

АНІСЕНКА Еўдакім Сяргеевіч, н. у 1905, рад., памёр ад ран 20.1.1944 у ППШ-121, пахаваны ў в. Зашчэб'е Рэчыцкага р-на Гомельскай вобл.

АРХІПАЎ Апанас Васільевіч, н. у 1914, рад., загінуў 17.1.1944.

БАНДАРЭНКА Піліп Адамавіч, н. у 1918, загінуў.

БАРАНАЎ Піліп Іванавіч, н. у 1907, прапаў без вестак у жніўні 1944.

БАРТНІЦКІ Павел Іванавіч, н. у 1909, прапаў без вестак у студзені 1944.

БІРАН Васіль Рыгоравіч, н. у 1922, рад., мінамётчык 1026-га сп 260-й сд, загінуў 22.11.1942, пахаваны ў Самахвалавіцкім р-не Валгаградскай вобл.

БІРАН Мікалай Фёдаравіч, гв. рад. 215-га гв. сп 77-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 30.10.1944, пахаваны ў в. Церабаў Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

БІРАН Міхаіл Рыгоравіч, н. у 1915, прапаў без вестак 10.10.1944.

БІРАН Пётр Рыгоравіч, н. у 1912, мал. лейт., камандзір роты 146-га асобнага курсанцкага падраздзялення, загінуў 29.5.1942, пахаваны ў с. Сухая Ніва Лычкаўскага р-на Наўгародскай вобл.

БІРАН Уладзімір Рыгоравіч, н. у 1910, гв. яфр., памёр ад ран 14.1.1945 у АМСБ-40, пахаваны ў г. Раншкерастур, каля г. Будапешт, Венгрыя.

ВАРАНЕЦ Васіль Данілавіч, гв. рад. 219-га гв. сп 71-й гв. Харкаўскай сд, загінуў 21.1.1944, пахаваны на Прыекульскіх воінскіх могілках Ліепайскага р-на, Латвія.

ВАРАНЕЦ Васіль Якаўлевіч, н. у 1921, рад., курсант 6-й пдбр, загінуў 6.8.1941, пахаваны ў с. Чырвоны Трактар пад Кіевам.

ВАРАНЕЦ Гаўрыла Канстанцінавіч, загінуў.

ВАРАНЕЦ Іван Акімавіч, н. у 1905, загінуў.

ВАРАНЕЦ Іван Васільевіч, н. у 1919, ваен-тэхнік 2-га рангу, нач. майстэрняў 33-га асобнага палка штаба арміі, памёр ад ран 8.3.1942 у ЭШ-3019, пахаваны у г. Яраслаўль.

ВАРАНЕЦ Мікалай Якаўлевіч, н. у 1917, загінуў у 1942.

ВАРАНЕЦ Міхаіл Аляксандравіч, н. у 1923, мал. сярж., нам. камандзіра стралковага аддзялення 111-га сп 55-й Мазырскай сд, загінуў 7.2.1944, пахаваны ў в. Жукаўка Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

ВАРАНЕЦ Павел Тарасавіч, н. у 1921, сярж., прапаў без вестак у ліпені 1941.

ВАРАНЕЦ Пётр Васільевіч, н. у 1905, прапаў без вестак у студзені 1944.

ВАРАНЕЦ Рыгор Якаўлевіч, н. у 1926, рад. 673-га сп 220-й Аршанскай сд, загінуў 27.10.1944, пахаваны ў н. п. Марлікавен, былая Усходняя Прусія.

ВАСІЛЬЕЎ Міхаіл Якаўлевіч, н. у 1926, яфр. 673-га сп 220-й Аршанскай сд, загінуў 3.2.1945, пахаваны на ст. Лугавая Гур'еўскага р-на Калінінградскай вобл.

ВАСІЛЬЕЎ Пуд Апанасавіч, н. у 1899, рад. 1127-га сп 337-й сд, прапаў без вестак 12.3.1942 у Харкаўскай вобл.

ГАЛЕЗНІК Адам Іванавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у чэрвені 1944.

М. Я. Варанец

П. В. Варанец

В. М. Галезнік

І. Ф. Галезнік

ГАЛЕЗНІК Васіль Восіпавіч, н. у 1925, рад. 498-га сп 132-й Бахмацкай сд, загінуў 10.8.1944, пахаваны ў в. Млецын Мінск-Мазавецкага павета Варшаўскага ваяводства, Польшча.

ГАЛЕЗНІК Васіль Міхайлавіч, н. у 1919, курсант, прапаў без вестак у 1941.

ГАЛЕЗНІК Дзмітрый Аляксандравіч, н. у 1904, рад. 409-га сп 137-й Бабруйскай сд, загінуў 19.10.1944, пахаваны ў в. Новэ-Седльцэ Макуўскага гмінаўпраўлення Варшаўскага ваяводства, Польшча.

ГАЛЕЗНІК Іван Адамавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у 1942.

ГАЛЕЗНІК Іван Іванавіч, н. у 1909, сярж., камандзір аддзялення 440-га асобнага лінейнага б-на сувязі, прапаў без вестак 26.1.1945.

ГАЛЕЗНІК Іван Кандратавіч, н. у 1913, прапаў без вестак у верасні 1941.

ГАЛЕЗНІК Іван Фёдаравіч, н. у 1920, гв. рад. 2-й ср 262-га гв. сп 87-й гв. сд, загінуў 2.8.1944, пахаваны ў н. п. Сурвалішкіс Кедайнайскага р-на, Літва.

ГАЛЕЗНІК Міхаіл Сямёнавіч, н. у 1899, рад., загінуў 28.8.1941, пахаваны ў г. Калінкавічы Гомельскай вобл.

ГАЛЕЗНІК Рыгор Восіпавіч, гв. мал. сярж.,

мінамётчык 51-га гв. сп 18-й гв. сд, загінуў 24.2.1942, пахаваны ў в. Букань Арлоўскай вобл.

ГАЛЕЗНІК Рыгор Іванавіч, н. у 1919, прапаў без вестак у снежні 1941.

ГАЛЕЗНІК Сцяпан Восіпавіч, н. у 1900, рад., нумар кулямётнага разліку, прапаў без вестак у верасні 1944.

ГАЛЕЗНІК Сцяпан Пятровіч, н. у 1906, загінуў.

ГАЛЕЗНІК Сямён Іванавіч, н. у 1923, гв. рад., шабельнік 35-га гв. кп 17-й гв. кд, загінуў 26.1.1945, пахаваны ў г. Кронэ, Польшча.

ГАЛЕЗНІК Фадзей Пятровіч, сярж., загінуў 26.9.1941, пахаваны ў г. Купянск Харкаўскай вобл.

ГАНЧАР Рыгор Фаміч, н. у 1922, мал. сярж., наводчык 1262-га сп 380-й сд, загінуў 8.2.1945, пахаваны ў в. Бычнёва Кульмінскага павета Паморскага ваяводства, Польшча.

ГАНЧАР Фёдар Мікалаевіч, н. у 1924, загінуў.

ДАНЧАНКА Пётр Аляксандравіч, н. у 1920, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ДЗЕНІСЕНКА Аляксей Аляксеевіч, н. у 1918, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ЗАХАРЧУК Зігмус Адамавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у 1944.

ЗАХОЖЫ Андрэй Кузьміч, н. у 1898, прапаў без вестак у 1941.

ЗДАРАВЕЦ Адам Пятроаіч, н. у 1918, мал. сярж., артылерыст, загінуў.

ЗДАРАВЕЦ Андрэй Адамавіч, н. у 1901, рад., загінуў 27.8.1941.

ЗДАРАВЕЦ Кузьма Міхайлавіч, н. у 1903, загінуў у красавіку 1944.

КРАЎЧАНКА Апанас Браніслававіч, н. у 1900, прапаў без вестак у 1943.

КРУЦЯЛЁЎ Іван Фёдаравіч, рад. 858-га сп 283-й Гомельскай сд, загінуў 21.2.1944 каля в. Надзея-Любоў, пахаваны ў в. Вішчын Рагачоўскага р-на Гомельскай вобл.

КРЫСЕНКА Адам Міхайлавіч, н. у 1916, прапаў без вестак у 1942.

КРЫСЕНКА Аляксей Канстанцінавіч, н. у 1921, рад., гарматны нумар 110-га ап, загінуў 15.3.1943 каля с. Язвіч, пахаваны ў с. Давыдаўка Старарускага р-на Наўгародскай вобл.

КРЫСЕНКА Арцём Давыдавіч (Антонавіч), н. у 1902, загінуў.

КРЫСЕНКА Васіль Арцёмавіч, н. у 1907, гв. рад. 234-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 10.1.1944, пахаваны ў в. Аляксандраўка Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

КРЫСЕНКА Іларыён Сямёнавіч, н. у 1922, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

КРЫСЕНКА Ілья Арцёмавіч, памёр ад ран 21.1.1944, пахаваны ў г. Калінкавічы Гомельскай вобл.

КРЫСЕНКА Карп Пятровіч, н. у 1911, прапаў без вестак у 1943.

КРЫСЕНКА Марк Міхайлавіч, н. у 1907, прапаў без вестак у лютым 1944.

КРЫСЕНКА Мікалай Іванавіч, н. у 1924, сярж. 244-га сп 41-й сд, памёр ад ран 30.12.1944.

С. В. Галезнік

А. П. Здаравец

А. К. Крысенка

П. С. Крысенка

П. П. Крысенка

КРЫСЕНКА Міхаіл Васільевіч, н. у 1915, прапаў без вестак у 1941.

КРЫСЕНКА Міхаіл Сямёнавіч, н. у 1909, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

КРЫСЕНКА Панфіл Сямёнавіч, н. у 1914, рад., зенітчык, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

КРЫСЕНКА Пётр Пятровіч, н. у 1917, прапаў без вестак у 1941.

І. Ц. Лазовік

М. В. Мароз

КРЫСЕНКА Пётр Фокавіч, н. у 1900, загінуў у 1944.

КРЫСЕНКА Рыгор Андрэевіч, н. у 1901, рад. 167-й сд, загінуў 26.7.1942, пахаваны ў с. Малая Вярэйка Варонежскай вобл.

КРЫСЕНКА Рыгор Пятровіч, н. у 1923, загінуў.

КРЫСЕНКА Фёдар Фадзеевіч, н. у 1922, сярж., камандзір аддзялення 3-га асбн 119-й асбр, прапаў без вестак 15.10.1942.

КРЫСЕНКА Ціхан Іванавіч, н. у 1905, рад. 817-га сп 239-й сд, загінуў 14.8.1942, пахаваны ў в. Краснае Зубцаўскага р-ва Цвярской вобл.

КУЗЬМЕНКА Яфім Сцяпанавіч, н. у 1903, загінуў у верасні 1941.

КУЛАЙ Мікалай Сяргеевіч, н. у 1905, прапаў без вестак у лютым 1944.

ЛАГВІНЕЦ Мікалай Міхайлавіч, н. у 1908, загінуў у 1945.

ЛАЗОВІК Аляксандр Андрэевіч, н. у 1916, прапаў без вестак у 1943.

ЛАЗОВІК Іван Ціханавіч, н. у 1919, прапаў без вестак у 1942.

ЛАЗОВІК Канстанцін Андрэевіч, н. у 1914, сярж., загінуў 4.12.1942, пахаваны ў в. Рэчкі Ленінградскай вобл.

ЛАПІЦКІ Іван Кірылавіч, н. у 1906, прапаў без вестак 1.10.1943.

ЛЮБАЧКА Васіль Ісакавіч, н. у 1912, гв. рад. 55-га гв. сп 20-й гв. сд, загінуў 22.8.1942.

ЛЮБАЧКА Дзмітрый Фёдаравіч, н. у 1907, рад. 1183-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, памёр ад ран 18.2.1944, пахаваны ў г. Ражск Разанскай вобл.

ЛЮБАЧКА Іван Аляксандравіч, н. у 1919, загінуў.

ЛЮБАЧКА Рыгор Фёдаравіч, н. у 1911, прапаў без вестак у 1941.

МАКАРАНКА Адам Кірылавіч, н. у 1909, прапаў без вестак у 1944.

МАКАРАНКА Васіль Майсеевіч, н. у 1912, прапаў без вестак у 1943.

МАКАРАНКА Міхаіл Рыгоравіч, н. у 1924, рад. 467-га сп 81-й Калінкавіцкай сд, загінуў 13.1.1944, пахаваны ў в. Буда Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

МАНУІЛАЎ Пётр Аляксеевіч, гв. рад. 138-га гв. сп 48-й гв. сд, памёр ад ран 10.6.1944, пахаваны ў г. Меднагорск Аренбургскай вобл.

МАРОЗ Аркадзь Васільевіч, н. у 1919, прапаў без вестак у 1944.

МАРОЗ Барыс Васільевіч, н. у 1921, загінуў.

МАРОЗ Міхаіл Васільевіч, н. у 1917, мал. лейт. 536-га сп, загінуў 20.4.1942.

МАРОЗ Фёдар Васільевіч, н. у 1909, рад. 395-га сп, памёр ад хваробы 7.12.1943, пахаваны ў с. Петрапаўлаўка Сырдар'інскага р-на Кзыл-Ардынскай вобл., Казахстан.

МІГАЙ Рыгор Восіпавіч, н. у 1894, прапаў без вестак у 1941.

НАЗАРАНКА Раман Аляксеевіч, н. у 1905, прапаў без вестак у 1944.

НАЗАРАНКА Фёдар Рыгоравіч, н. у 1921, прапаў без вестак у 1944.

НОВІК Цярэнцій Іванавіч, н. у 1906, рад. 891-га сп 189-й Кінгісепскай сд, памёр ад ран 5.10.1944 у АМСБ-100, пахаваны ў г. Добеле, Літва.

НОВІК Цярэнцій Раманавіч, рад. 89-га сп, загінуў 14.10.1944, пахаваны ў г. Рыга.

ПАПОЎ Рыгор Апанасавіч, н. у 1906, загінуў у 1941.

ПРЫХОДЗЬКА Антон Данілавіч, н. у 1910, прапаў без вестак у 1943.

РАМАНЮК Мікалай Аляксандравіч, рад. 1181-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, загінуў 16.4.1945, пахаваны ў г. Лебус Брандэнбургскай правінцыі, Германія.

РАМАНЮК Сцяпан Аляксандравіч, н. у 1919, прапаў без вестак у 1941.

САВЯНОК Дзмітрый Васільевіч, н. у 1899, рад. 426-га сп 88-й сд, прапаў без вестак 2.9.1942.

СВІРЫДЗЕНКА Васіль Усцінавіч, н. у 1911, гв. рад. 234-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 8.1.1944, пахаваны ў в. Аляксандраўка Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

СВІРЫДЗЕЦКІ Антон Людвігавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у 1941.

СМАЛЬЦАР Анатоль Сяргеевіч, н. у 1918, афіцэр, загінуў.

СМАЛЬЦАР Канстанцін Мікалаевіч, н. у 1926, сярж., прапаў без вестак у маі 1945.

СМАЛЬЦАР Марк Сяргеевіч, н. у 1902, рад., загінуў у снежні 1943 каля г. Калінкавічы Гомельскай вобл.

СМАЛЬЦАР Мікалай Апанасааіч, н. у 1896, загінуў у чэрвені 1944.

СМАЛЬЦАР Міхаіл Лявонавіч, н. у 1921, прапаў без вестак у 1941.

СМАЛЬЦАР Міхаіл Фёдаравіч, н. у 1918, прапаў без вестак у 1941.

СМАЛЬЦАР Пётр Васільевіч, н. у 1915, загінуў.

СМАЛЬЦАР Рыгор Васільевіч, н. у 1907, рад., санітар 1377-га сп 389-й сд, загінуў 24.9.1943, пахаваны на х. Замосце Цямрукскага р-на Краснадарскага краю.

СМАЛЬЦАР Рыгор Восіпавіч, н. у 1913, рад. 939-га сп 259-й сд, загінуў 19.2.1943, пахаваны ў с. Нова-Будахаўка Іванаўскага р-на Луганскай вобл.

СМАЛЬЦАР Уладзімір Паўлавіч, н. у 1908, прапаў без вестак у 1943.

СМАЛЬЦАР Фёдар Восіпавіч, н. у 1916, прапаў без вестак.

СТАНКЕВІЧ Восіп Платонавіч, н. у 1906, прапаў без вестак у 1942.

СЯРГЕЙЧУК Максім Сяргеевіч, н. у 1905, прапаў без вестак у 1943.

ФЕДЧАНКА Іван Сяргеевіч, н. у 1912, загінуў у сакавіку 1944.

ФЯСЬКОЎ Якаў Аляксеевіч, н. у 1903, прапаў без вестак у снежні 1944.

ШАХНІЦКІ Васіль Ільіч, н. у 1912, сярж. 587-га сп 212-й сд, загінуў 27.5.1942, пахаваны ў в. Еськава Цімскага р-на Курскай вобл.

ШАХНІЦКІ Ціхан Ільіч, н. у 1907, прапаў без вестак у 1944.

ШУМСКІ Аляксей Архіпавіч, н. у 1922, загінуў у жніўні 1942.

ВЁСКА РЫЖКАЎ

АНДРЭЕНКА Аляксей Аляксеевіч, н. у 1920, прапаў без вестак у 1942.

АНДРЭЕНКА Максім Рыгоравіч, н. у 1900, прапаў без вестак у 1942.

БЫСТРЫК Емяльян Фаміч, н. у 1901, загінуў у 1942.

БЫСТРЫК Пётр Фаміч, н. у 1897, прапаў без вестак у 1942.

ГАНЧАР Валянцін Іванавіч, н. у 1925, рад., ездавы 742-га сп 164-й Віцебскай сд, загінуў 22.2.1945, пахаваны на Прыекульскіх воінскіх могілках Ліепайскага р-на, Латвія.

ГАНЧАР Іван Міхайлавіч, н. у 1918, рад., разведчык, загінуў 10.4.1944 у баі з бандэраўцамі, пахаваны на беразе р. Гарынь у Сцепаньскім с/с Ровенскай вобл.

ГАНЧАР Майсей Майсеевіч, н. у 1908, гв. рад. 239-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 13.1.1944, пахаваны ў г. Калінкавічы Гомельскай вобл.

ГАНЧАР Піліп Аўрамавіч, н. у 1901, гв. рад. 239-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 13.1.1944, пахаваны ў г. Калінкавічы Гомельскай вобл.

ГАНЧАР Савелій Зосімавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ГЕРАСІМОВІЧ Пётр Лук'янавіч, н. у 1923, прапаў без вестак у 1944.

ДРОЗД Аляксандр Ціханавіч, прапаў без вестак у 1943.

КАЗЛОЎ (КОЗЕЛ) Аляксей Харытонавіч, яфр. упраўлення 89-й тбр, загінуў 18.1. 1945, пахаваны ў п. Веснава Краснаназменскага р-на Калінінградскай вобл.

КАЗЛОЎ Іван Міхайлавіч, н. у 1918, гв. мал. сярж., разведчык 15-га гв. кп 4-й гв. кд, загінуў 10.4.1944 у баі з бандэраўцамі ў в. Клёсы, пахаваны ў п. Сцепань Ровенскай вобл.

КАЗЛОЎ Сцяпан Прохаравіч, н. у 1915, гв. рад. 215-га гв. сп 77-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 5.8.1944, пахаваны ў с. Гуркі Южацкага павета Келецкага ваяводства, Польшча.

КАРАНЧУК Максім Агеевіч, н. у 1895, загінуў у сакавіку 1944.

КАРАНЧУК Рыгор Акімавіч, н. у 1911, гв. мал. сярж. 280-га гв. сп 92-й гв. сд, памёр ад ран 12.12.1944 у шпіталі, пахаваны ў п. Вагонбуд, Венгрыя.

КАРАНЧУК Фёдар Кірылавіч, н. у 1904, рад. 111-га сп 55-й сд, загінуў у лістападзе 1941 пад Масквой.

КАРАНЧУК Цімафей Кірылавіч, н. у 1911, рад. мсбн 1-й гв. тбр, прапаў без вестак 25.7.1942 у р-не в. Сомава Землянскага р-на Варонежскай вобл.

КАРДАШ Платон Яфімавіч, н. у 1907, прапаў без вестак у лістападзе 1944.

КЕЧКА Самуіл Дзмітрыевіч, н. у 1897, прапаў без вестак у 1944.

КЕЧКА Тарас Дзмітрыевіч, прапаў без вестак у лютым 1944.

КОЗЕЛ Андрэй Фёдаравіч, н. у 1912, прапаў без вестак у студзені 1944.

КОЗЕЛ Архіп Харытонавіч, н. у 1900, загінуў у 1942.

КОЗЕЛ Арцём Нікіфаравіч, н. у 1918, загінуў у 1941.

КОЗЕЛ Восіп Адамавіч, н. у 1916, прапаў без вестак у 1941.

КОЗЕЛ Гаўрыла Сяргеевіч, н. у 1892, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

КОЗЕЛ Дзмітрый Адамавіч, н. у 1923, рад. 161-га сп, памёр ад ран 23.4.1945 у АМСБ-103, пахаваны ў г. Цыбінген, у р-не г. Франктурт-на-Одэры, Германія.

КОЗЕЛ Дзям'ян Іванавіч, н. у 1920, прапаў без вестак у лютым 1944.

КОЗЕЛ Мікалай Майсеевіч, н. у 1914, прапаў без вестак 8.1.1942.

КОЗЕЛ Мікалай Сцяпанавіч, н. у 1921, прапаў без вестак у красавіку 1944.

КОЗЕЛ Міхаіл Прохаравіч, н. у 1912, старшына, кулямётчык 3-га тбн 32-й тбр 16-й арміі, загінуў 18.8.1942, пахаваны ў в. Грэтня Сухініцкага р-на Смаленскай вобл.

КОЗЕЛ Павел Фёдаравіч, н. у 1918, загінуў у 1941.

КОЗЕЛ Пётр Мінавіч, н. у 1923, прапаў без вестак у 1943.

КОЗЕЛ Рыгор Кузьміч, н. у 1912, прапаў без вестак у 1943.

КОЗЕЛ Сяргей Гаўрылавіч, н. у 1912, загінуў у маі 1945.

КОЗЕЛ (КАЗЛОЎ) Сяргей Ісакавіч, н. у 1910, шафёр 1109-га пап РГК 40-й арміі, прапаў без вестак 28.6.1942.

КОЗЕЛ Улас Гаўрылавіч, н. у 1924, прапаў без вестак у чэрвені 1944.

КУРЛЕНКА Тамара Фамінічна, н. у 1893, медработнік, прапала без вестак у ліпені 1944.

МІХАЛЕНКА Іван Яквўлевіч, н. у 1922, загінуў у 1941.

ПІКУЛЬ Аліграт Кірылавіч, н. у 1908, рад. 519-га сп 81-й Калінкавіцкай сд, загінуў 4.7.1944, пахаваны ў в. Гута Анопальскага павета Кракаўскага ваяводства, Польшча.

ПРАХАРЭНКА Адам Аляксеевіч, н. у 1906, рад., загінуў у 1942 у лагеры ваеннапалонных (шталаг-352) каля в. Масюкоўшчына, пад Мінскам.

ПРАХАРЭНКА Адам Васільевіч, н. у 1923, загінуў у 1945.

ПРАХАРЭНКА Аляксандр Іларыёнавіч (Міхайлавіч), лейт., прапаў без вестак у 1943.

ПРАХАРЭНКА Барыс Арсенцьевіч, н. у 1910, загінуў у 1942.

ПРАХАРЭНКА Іван Мікітавіч, н. у 1925, загінуў 12.1.1944.

ПРАХАРЭНКА Мікалай Максімавіч, н. у 1891, загінуў у 1941.

ПРАХАРЭНКА Пётр Міхайлавіч, рад. 467-га сп 81-й Калінкавіцкай сд, загінуў 1.2.1944, пахаваны ў в. Гарадзішча Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

ПРАХАРЭНКА Пракоп Тарасавіч, н. у 1900, загінуў у 1942.

ПРАХАРЭНКА Рыгор Іванавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у 1943.

ПРАХАРЭНКА Рыгор Кузьміч, н. у 1911, гв. рад. 139-га гв. сп 46-й гв. сд, загінуў 2.4.1944, пахаваны на ст. Чарназём Вялікалукскага р-на Пскоўскай вобл.

ПРАХАРЭНКА Рыгор Харытонавіч, н. у 1903, прапаў без вестак у 1943.

ПРАХАРЭНКА Уладзімір Іванавіч, н. у 1920, загінуў.

ПРАХАРЭНКА Фёдар Майсеевіч, н. у 1926, гв. рад., нумар мінаметнага разліку роты 50-й гв. Памеранскай тбр, загінуў 17.4.1945, пахаваны ў в. Вольтэнсдорф, Германія.

ПРАХАРЭНКА Якаў Ігнатавіч, н. у 1912, загінуў.

РЫЖЫ Якаў Дзмітрыевіч, рад., памёр ад ран 19.1.1944, пахаваны ў с. Міхайла-Кацюбінск Чарнігаўскай вобл.

СІДОРАНКА Фёдар Іларыёнавіч, рад. 391-га сп 170-й сд, загінуў 3.6.1942 у р-не в. Кіршавізна Валдайскага р-на Наўгародскай вобл.

СКАРАБАГАТЫ Канстанцін Дзмітрыевіч, н. у 1919, гв. ст. сярж., камандзір аддзялення цягі 285-га гв. мінп 5-га гв. мехк 56-й гв. танкавай арміі, загінуў 5.8.1943, пахаваны ў с. Куставое Якаўлеўскага р-на Белгародскай вобл.

ТАРАСЕНКА Пётр Сідравіч, загінуў у студзені 1944.

ВЁСКА ЧЫРВОНАЕ ПОЛЕ

ВОЛКАЎ Фёдар Пракопавіч, н. у 1904, загінуў у 1943.

ДРОЗД Ціхан Дзям'янавіч, н. у 1905, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ЛАЗОВІК Андрэй Пракопавіч, н. у 1912, рад., прапаў без вестак у 1942.

М. Р. Палхоўскі

ЛАЗОВІК Лаўрэн Адамавіч, н. у 1906, загінуў у 1944.

МІГАЙ Гаўрыла Самойлавіч, н. у 1911, гв. рад., памёр ад ран 13.1.1944 у АМСБ-83, пахаваны ў г. Калінкавічы Гомельскай вобл.

ПАЛХОЎСКІ Дзмітрый Гаўрылавіч, н. у 1910, прапаў без вестак у 1944.

ПАЛХОЎСКІ Мікалай Гаўрылавіч, загінуў.

ПАЛХОЎСКІ Мікалай Радзівонавіч, н. у 1919, ваенфельчар, загінуў у 1942 у блакадным Ленінградзе.

НОВАЯЛЧАНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА АЛЯКСАНДРАЎКА

АСЯДАЧ Савелій Пятровіч, н. у 1923, рад. 3-й гв. кд, загінуў 13.8.1942, пахаваны ў в. Мокрае Смаленскай вобл.

АСЯДАЧ Уладзімір Апанасавіч, н. у 1921, прапаў без вестак 12.12.1943.

БОНІК Міхаіл Рыгоравіч, н. у 1921, загінуў 21.11.1941 у лагеры ваеннапалонных, пахаваны на Выраўскіх гарадскіх могілках у г. Канатоп Сумскай вобл.

ГЛУШЧАНОК Васіль Яфімавіч, н. у 1902, маёр штаба 8-й гарматна-артылерыйскай Віцебскай дывізіі РГК, загінуў 21.8.1944, пахаваны ў с. Аўскельняй Добелескага р-на, Латвія.

ГЛУШЧАНОК Сяргей Яфімавіч, н. у 1912, мал. лейт., камандзір роты 426-га сп 88-й сд, загінуў 15.8.1941, пахаваны ў п. Сасноўка Лоўхскага р-на, Карэлія.

КАЛЕНЧАНКА Мікалай Цярэнцьевіч, н. у 1910, прапаў без вестак у красавіку 1944.

КАЛЕНЧАНКА Міхаіл Еўдакімавіч, н. у 1921, рад. 1148-га сп 342-й сд, загінуў 29.12.1942, пахаваны ў в. Гомава Белеўскага р-на Тульскай вобл.

КАЛЕНЧАНКА Міхаіл Цярэнцьевіч, н. у 1926, рад., кулямётчык 376-га сп 220-й Аршанскай сд, памёр ад ран 29.1.1945 у ЭШ-1138, пахаваны ў г. Вільнюс.

В. Я. Глушчанок

С. Я. Глушчанок

С. С. Самусенка

МІХЕДЗЕНКА Аляксей Адамавіч, мал. палітрук, прапаў без вестак у ліпені 1941.

ПРЫМАЧЭНКА Сцяпан Сяргеевіч, загінуў 23.5.1942 у нямецкім палоне.

ПРЫСКОКА Парфірый Арцёмавіч, н. у 1906, рад., загінуў 23.5.1942 у нямецкім палоне.

ПРЫСКОКА Пётр Арцёмавіч, н. у 1904, загінуў.

РАСУДОЎСКІ Аляксандр Аляксандравіч, н. у 1909, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

РАСУДОЎСКІ Пётр Аляксандравіч, н. у 1912, ст. лейт., загінуў у 1941 каля г. Чаршгаў.

САМУСЕНКА Сяргей Сямёнавіч, н. у 1917, рад., прапаў без вестак у сакавіку 1944.

СМАЛЬГАВЕЦ Аляксандр Іванавіч, н. у 1916, прапаў без вестак у маі 1944.

СМАЛЬГАВЕЦ Іван Іванавіч, н. у 1922, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

СМАЛЬГАВЕЦ Фёдар Іванавіч, н. у 1897, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ВЁСКА АСІННІК

ДЗМІТРЭНКА Арцём Якаўлевіч, н. у 1906, прапаў без вестак у маі 1944.

ВЁСКА БЯРОЗКІ

АКУЛІЧ Карл Іванавіч, н. у 1913, сярж., загінуў 27.10.1941.

БАБРОЎНІК Акім Іванавіч, н. у 1897, рад. 519-га сп 81-й сд, загінуў 13.2.1943, пахаваны ў с. Спаборніцтва Паныроўскага р-на Курскай вобл.

БАБРОЎНІК Ілья Іванавіч, н. у 1910, прапаў без вестак у 1943.

БАБРОЎНІК Мікіта Іванавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у 1944.

БАКАЛІНСКІ Мікалай Іванавіч, н. у 1921, рад. 593-га сп 131-й Ропшынскай сд, загінуў 19.11.1944 на востраве Эзель, пахаваны на мызе Арданга Лібаўскага павета, Латвія.

БАНДАРЭНКА Адам Захаравіч, н. у 1909, рад., батарэец-зараджаючы 508-га сп 174-й сд, загінуў 21.10.1944, пахаваны ў в. Макарцы Аўгустоўскага павета Сувалкаўскага ваяводства, Польшча.

БАНДАРЭНКА Мікіта Іванавіч, рад. 1331-га горнастралковага палка 318-й Новарасійскай горнастралковай дывізіі, загінуў 7.5.1944, пахаваны ў с. Камары, каля г. Севастопаль Крымскай вобл.

БАНДАРЭНКА Міхаіл Захаравіч, рад. 307-га сп 61-й Нікапальскай сд, загінуў 13.11.1943 у р-не в. Чаравачы Чарнобыльскага р-на Кіеўскай вобл.

БАНДАРЭНКА Сямён Міхайлавіч, н. у 1905, загінуў у красавіку 1944.

БАРВЯНОК Міхаіл Пілішавіч, н. у 1921, рад. 2-га асбн 133-й асбр, загінуў 17.7.1942, пахаваны ў в. Самшына Старарускага р-на Наўгародскай вобл.

БЕЛЬЧАНКА Аляксандр Адамавіч, н. у 1901, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

БЕЛЬЧАНКА Аляксей Андрэевіч, н. у 1920, загінуў у 1943.

БЕЛЬЧАНКА Андрэй Пятровіч, н. у 1909, прапаў без вестак у красавіку 1944.

БЕЛЬЧАНКА Іван Восіпавіч, н. у 1908, сярж., пам. камандзіра ўзвода, загінуў 19.2.1942, пахаваны ў г. Кандалакша Мурманскай вобл.

БЕЛЬЧАНКА Іван Ігнатавіч, н. у 1908, загінуў.

БЕЛЬЧАНКА Іван Мікітавіч, маёр, камандзір сбн, памёр ад ран 12.3.1944, пахаваны ў с. Малая Тоўбіца Пскоўскага р-на Пскоўскай вобл.

БЕЛЬЧАНКА Іван Пятровіч, н. у 1908, прапаў без вестак у красавіку 1944.

БЕЛЬЧАНКА Іларыён Іванавіч, н. у 1896, прапаў без вестак у 1941.

БЕЛЬЧАНКА Ілья Іванавіч, н. у 1907, прапаў без вестак у 1943.

БЕЛЬЧАНКА Міхаіл Мікітавіч, н. у 1910, рад. 974-га сп 261-й сд, прапаў без вестак 17.12.1942.

БУДНІК Сіла Андрэевіч, н. у 1922, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ВАРОНЕНКА Уладзімір Апанасавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у ліпені 1941.

ГАЛЕЙ Васіль Міхайлавіч, н. у 1907, прапаў без вестак у 1943.

ГАНЧАРУК Рытар Аляксандравіч, н. у 1904,

Р. М. Гарбар

Л. Л. Музычэнка

рад., загінуў 20.3.1944 у в. Падбярозаўка, пахаваны ў г. п. Заложцы Цярнопальскай вобл.

ГАРБАР Рыгор Мацвеевіч, н. у 1920, лейт., загінуў у 1945.

ГАРДЗЕЕНКА Уладзімір Адамавіч, н. у 1919, рад., аўтаматчык 2-га пагранічнага палка, памёр ад ран 10.12.1943 у ХППШ-133, пахаваны ў с. Каўпыта Чарнігаўскага р-на.

ГАРМЕЛЬ Дзмітрый Івапавіч, н. у 1893, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ГАРМЕЛЬ Іван Васільевіч, н. у 1897, прапаў без вестак у лютым 1945.

ГАРМЕЛЬ Міхаіл Кузьміч, н. у 1919, рад. 654-га сп 148-й Чарнігаўскай сд, прапаў без вестак 28.1.1944 каля в. Карчоўка Поцеўскага р-на Жытомірскай вобл.

ГАРМЕЛЬ Цімафей Восіпавіч, н. у 1906, прапаў без вестак 13.9.1944.

ГАРМЕЛЬ Цімафей Іванавіч, н. у 1913, рад. 1331-га гарнастралковага палка 318-й гарнастралковай Новарасійскай дывізіі, загінуў 7.5.1944, пахаваны ў в. Камары, пад Севастопалем.

ГРЫЦАНОК Васіль Рыгоравіч, н. у 1911, палітрук, нам. камандзіра роты, загінуў 1.1.1942, пахаваны ў г. Валакаламск Маскоўскай вобл.

ГРЫЦАНОК Кандрат Міхайлавіч, загінуў.

ГРЫЦАНОК Рыгор Лявонавіч, н. у 1905, прапаў без вестак у 1942.

ДЗЕРГАЧОЎ Якаў Макаравіч, н. у 1913, прапаў без вестак у студзені 1942.

КАЦУБА Іван Каленікавіч, н. у 1915, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

КАЦУБА Павел Ігнатавіч, н. у 1920, матрос тэрміновай службы, загінуў 27.9.1941.

КІРЫЛЕНКА Іван Конанавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

КІРЫЛЕНКА Цірэнцій Конанавіч, н. у 1909, рад., загінуў 3.1.1943.

МЕЛЬНІКАЎ Міхаіл Цімафеевіч, н. у 1919, лейт., камандзір узвода 169-га сп 86-й сд, памёр ад ран 6.7.1943, пахаваны ў г. Петракрэпасць Ленінградскай вобл.

МУЗЫЧЭНКА Аляксей Фёдаравіч, н. у 1923, прапаў без вестак у 1944.

МУЗЫЧЭНКА Васіль Фаміч, н. у 1913, рад., кулямётчык, прапаў без вестак у лютым 1944.

МУЗЫЧЭНКА Дзяніла Фаміч, н. у 1900, прапаў без вестак у 1942.

МУЗЫЧЭНКА Дзямід Кірылавіч, н. у 1912, прапаў без вестак у красавіку 1944.

МУЗЫЧЭНКА Дзям'ян Максімавіч, рад., загінуў 10.4.1944, пахаваны ў с. Сокалы Трымдоўлеўскага р-на Цярнопальскай вобл.

МУЗЫЧЭНКА Іван Піліпавіч, н. у 1922, мал. лейт., камандзір узвода 1378-га сп 37-й сд, загінуў 18.12.1942.

МУЗЫЧЭНКА Канстанцін М., н. у 1912, мал. сярж. 484-й армейскай роты сувязі; палон; 2-гі ўзвод 5-й ср 2-га сбн 65-й арміі, прапаў без вестак у маі 1944.

МУЗЫЧЭНКА Клім Лаўрэнавіч, н. у 1919, рад. 307-га сп 61-й Нікапальскай сд, загінуў 13.11.1943, пахаваны ў в. Чаравачы Чарнобыльскага р-на Кіеўскай вобл.

МУЗЫЧЭНКА Лявон Лаўрэнавіч, н. у 1905, прапаў без вестак у 1941.

МУЗЫЧЭНКА Міхаіл Максімавіч, н. у 1920, рад. 307-га сп 61-й Нікапальскай сд, загінуў 13.11.1943, пахаваны ў в. В. Чаравачы Чарнобыльскага р-на Кіеўскай вобл.

МУЗЫЧЭНКА Піліп Максімавіч, н. у 1922, рад., сапёр 1337-га сп, памёр ад ран 11.5.1944 у АМСБ-279, пахаваны ў с. Камары (7 км ад г. Севастопаль) Крымскай вобл.

МУЗЫЧЭНКА Савелій Рыгоравіч, н. у 1923, прапаў без вестак у 1943.

МУЗЫЧЭНКА Харытон Аляксандравіч, загінуў.

НІКІЦЮК Уладзімір Ігнатавіч, н. у 1913, ст. сярж., пам. камандзіра ўзвода 47-га сп 15-й ордэна Леніна Сівашскай сд, памёр ад ран 29.1.1945, пахаваны ў н. п. Дунаішваршань, Венгрыя.

НОЖКА Кузьма Маркавіч, н. у 1912, прапаў без вестак у 1941.

НЯЧОСА Іван Капстанцінавіч, н. у 1918, загінуў у 1945.

ОТЧАНКА Васіль Андрэевіч, н. у 1901, ст. сярж. 222-й сд, загінуў 17.10.1943, пахаваны ў г. Ельня Смаленскай вобл.

ПЕТРУНЕНКА Васіль Апанасавіч, н. у 1915, загінуў 19.12.1944 у нямецкім палоне.

ПЕТРУНЕНКА Васіль Рыгоравіч, н. у 1920, прапаў без вестак у 1944.

ПЕТРУНЕНКА Іван Кузьміч, н. у 1920, сярж. 1133-га гап 1-й арміі, загінуў 29.3.1946, пахаваны ў с. Ціхменева Прыморскага краю.

ПЕТРУНЕНКА Іван Навумавіч, н. у 1905, прапаў без вестак у 1942.

ПЕТРУНЕНКА Іван Сцяпанавіч, н. у 1903, прапаў без вестак у 1943.

ПЕТРУНЕНКА Навум Іванавіч, н. у 1902, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ПЕТРУНЕНКА Сяргей Пятровіч, загінуў.

ПІВЯНОК Павел Рыгоравіч, н. у 1907, загінуў у 1941.

ПІВЯНОК Пётр Іванавіч, шафёр 90-га ап, загінуў 14.2.1944 у Днепрапятроўскай вобл.

ПІНЧУК Іван Сямёнавіч, н. у 1902, рад.,

кулямётчык 32-й асобнай гв. Краматорска-Белградскай сбр, загінуў 28.11.1944, пахаваны ў г. Печ, Венгрыя.

ПІНЧУК Кірыла Лукашавіч, н. у 1920, прапаў без вестак у снежні 1943.

ПІНЧУК Фёдар Сямёнавіч, н. у 1906, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ПІНЧУК Цярэнцій Ісакавіч, рад., кулямётчык 168-й сд, загінуў 21.4.1944, пахаваны ў п. Сінімяэ Кохтла-Ярвскага р-на, Эстонія.

ПЯНЬКОЎ Мацвей Міхайлавіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ЦІЦЯНОК Іван Ігнатавіч, н. у 1909, загінуў у 1941.

ЦІЦЯНОК Мікалай Іванавіч, н. у 1909, мал. сярж., памёр ад ран 23.4.1945, пахаваны ў н. п. Дзеберын, р-н г. Лабус Брандэнбургскай правінцыі, Германія.

ЦІЦЯНОК Мікіта Іванавіч, памёр ад ран 24.4.1945.

ЦІЦЯНОК Рыгор Іванавіч, н. у 1919, рад. 1260-га сп 380-й сд, памёр ад ран 18.4.1945 у АМСБ-467, пахаваны каля г. Фідзіцхаў Штэцінскага ваяводства, Польшча.

ЦІЦЯНОК Якаў Фёдаравіч, загінуў.

ЧЭЧКА Антон Аляксеевіч, прапаў без вестак у 1943.

ЧЭЧКА Іван Аляксеевіч, н. у 1906, рад., аўтаматчык 1331-га сп 318-й Новарасійскай горнастралковай дывізіі, памёр ад ран 1.2.1945, пахаваны ў г. Мукечава, Чэхаславакія.

ЧЭЧКА Кірыла Аляксеевіч, н. у 1919, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ЧЭЧКА Лявон Аляксеевіч, н. у 1913, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ЧЭЧКА Майсей Аляксеевіч, н. у 1904, прадстаўнік Украінскага штаба партызанскага руху пры Варонежскім і 1-м Украінскім франтах, загінуў у красавіку 1944 у Карпатах.

ШЫНКАРЭНКА Аляксей Сямёнавіч, н. у 1912, артылерыст, загінуў восенню 1943 пад г. Белая Царква Кіеўскай вобл.

ШЫНКАРЭНКА Андрэй Іванавіч, н. у 1905, гв. рад. 27-га гв. сп 11-й гв. Гарадоцкай сд, загінуў 22.4.1945, пахаваны ў р-не н. п. Фішхаўзен, былая Усходняя Прусія.

ШЫНКАРЭНКА Васіль Сямёнавіч, н. у 1907, да восені 1943 — партызан, затым — у Савецкай Арміі, рад., загінуў 30.3.1944, пахаваны ў г. п. Заложцы Цярнопальскай вобл.

ЯТЧАНКА Іван Іванавіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ЯТЧАНКА Фёдар Харытонавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у лютым 1942.

ВЁСКА ГАЛУБОЎКА

АСІПЕНКА Рыгор Антонавіч, н. у 1919, рад. 1-га сбн 310-га сп 8-й сд, загінуў 9.4.1944 у с. Новы Гычын, пахаваны ў м. Мікуліцы Церабаўлянскага р-на Цярнопальскай вобл.

БАРЗІЛОЎСКІ Мікалай Ціханавіч, загінуў.

ВАШЧАНКА Дзмітрый Мікітавіч, н. у 1904, прапаў без вестак у красавіку 1944.

Д. М. Вашчанка

К. Н. Граб

І. М. Кляпец

ГРАБ Канстанцін Несцеравіч, н. у 1904, рад. 112-га сп 36-сд, загінуў 10.5.1944, пахаваны ў Цярнопальскай вобл.

ЗІМЯНОК Пётр Гаўрылавіч, н. у 1909, рад. 897-га Севастопальскага горнастралковага палка, загінуў 20.9.1944, пахаваны ў с. Ясель Сапонскага павета, Польшча.

КЛЯПЕЦ Іван Максімавіч, н. у 1922, прапаў без вестак у 1943 пад Кіевам.

КУХЦІН Аляксандр Мікалаевіч, н. у 1921, рад. 310-га сп 8-й сд, загінуў 12.11.1943, пахаваны ў с. Янаў Чарнобыльскага р-на Кіеўскай вобл.

КУХЦІН Мікалай Фёдаравіч, н. у 1902, рад. 310-га сп 8-й сд, загінуў 12.11.1943, пахаваны ў с. Янаў Чарнобыльскага р-на Кіеўскай вобл.

МАРТЫНЕНКА Аляксандр Васільевіч, загінуў.

МАРТЫНЕНКА Іван Рыгоравіч, загінуў.

МАРТЫНЕНКА Максім Васільевіч, н. у 1916, прапаў без вестак у 1943.

МАРТЫНЕНКА Міхаіл Васільевіч, н. у 1918, прапаў без вестак у 1943.

МАРТЫНЕНКА Рыгор Васільевіч, н. у 1906, загінуў у 1944.

МАРТЫНЕНКА Уладзімір Дзям'янавіч, н. у 1920, прапаў без вестак у 1941.

МАЧУЛЕНКА Марк Іванавіч (Кузьміч), н. у 1910, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

І. П. Солап

СОЛАП Іван Пятровіч, н. у 1915, загінуў у 1943.

СОЛАП Рыгор Пятровіч, н. у 1908, рад. 1132-га сп 336-й сд, прапаў без вестак 13.3.1943 у р-не с. Петракуў Цярнопальскай вобл.

ТАШЧАНКА Пётр Пятровіч, н. у 1914, гв. рад. 268-га гв. сп 90-й гв. сд, прапаў без вестак 26.12.1944 у р-не н. п. Зілэ Вайнодскага павета, Латвія.

ТАШЧАНКА Рыгор Пятровіч, н. у 1923, загінуў у 1944.

ТАШЧАНКА Харытон Пятровіч, н. у 1899, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ХМЕЛЯНОК Мікіта Рыгоравіч, н. у 1910, загінуў у 1941.

ШЭЙН Сцяпан Васільевіч, н. у 1914, прапаў без вестак у лютым 1942.

ВЁСКА КАПОРАНКА

БУДАШ Якаў Данілавіч, н. у 1923, сярж., камандзір аддзялення вучэбнай роты 507-га сп 148-й Чарнігаўскай сд, загінуў 18.1.1944, пахаваны ў с. Судзілкаў Шапятоўскага р-на Хмяльніцкай вобл.

БЯСПАЛЫ Пётр Макаравіч, н. у 1913, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ВАРАБЕЙ Васіль Данілавіч, н. у 1920, рад. 794-га сп 227-й Цямрукскай сд, загінуў 20.3.1942, пахаваны ў с. Перамога Трасцянецкага р-на Сумскай вобл.

ГЕРАСІМЕНКА Сямён Макаравіч, загінуў.

ГУДЗЯНОК Антон Фаміч, н. у 1926, гв. мал. сярж. 168-га гв. сп 55-й гв. сд, загінуў 15.1.1945, пахаваны ў п. Ясная Паляна Несцераўскага р-на Калінінградскай вобл.

ДАНІЛЕНКА Васіль Мікалаевіч, н. у 1911, рад. 617-га сп 199-й сд, загінуў 24.6.1944 у в. Слабодка, пахаваны ў в. Шчокатава Чавускага р-на Магілёўскай вобл.

ДАНІЛЕНКА Пётр Максімавіч, н. у 1903, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ДЗЯТЛАЎ Канстанцін Цімафеевіч, н. у 1904, рад. 519-га сп 81-й сд, загінуў 24.11.1942.

ДЗЯТЛАЎ Рыгор Мікалаевіч, гв. рад. 235-га гв. зптап, загінуў 6.2.1944, пахаваны ў г. Вышнявец Збаражскага р-на Цярнопальскай вобл.

ДЗЯЦЕЛ Аляксандр Лявонавіч, н. у 1904, гв. рад., сапёр-мінёр ізбн 76-й асобнай гв. матарызаванай дывізіі 2-й гв. матарызаванай штурмавой інжынерна-сапёрнай Наўгародскай бр, загінуў 20.2.1945, пахаваны ў г. Бабушкін Багратыёнаўскага р-на Калінінградскай вобл.

ДЗЯЦЕЛ (ДЗЯТЛАЎ) Аляксандр Пімецавіч, мал. лейт., загінуў 18.7.1943.

ДЗЯЦЕЛ Аляксей Захаравіч, загінуў.

ДЗЯЦЕЛ Андрэй Мікалаевіч, н. у 1901, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ДЗЯЦЕЛ Андрэй Тарасавіч, мал. лейт., прапаў без вестак 4.3.1943.

ДЗЯЦЕЛ Васіль Ціханавіч, н. у 1910, рад., санітар 1278-га сп 391-й Рэчыцкай сд, прапаў без вестак 1.2.1945 у р-не н. п. Дзарэлі, каля г. Аўнэ, Эстонія.

ДЗЯЦЕЛ Ілья Пятровіч, н. у 1921, загінуў у кастрычніку 1944.

ДЗЯЦЕЛ Ілья Фёдаравіч, н. у 1907, рад. 3-га сбн 119-й сбр, загінуў 26.3.1944, пахаваны ў н. п. Мікулінцы Цярнопальскай вобл.

ДЗЯЦЕЛ Мікалай Захаравіч, н. у 1924, прапаў без вестак у лістападзе 1944.

ДЗЯЦЕЛ Мікалай Цітавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ДЗЯЦЕЛ Павел Лявонавіч, н. у 1908, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ДЗЯЦЕЛ Пётр Ціханавіч, н. у 1921, сярж., загінуў у кастрычніку 1944.

ДЗЯЦЕЛ Рыгор Захаравіч, загінуў.

ДЗЯЦЕЛ Рыгор Лявонавіч, рад. 1278-га сп 391-й сд, загінуў 2.10.1942, пахаваны ў с. Кулакова Залугскага р-на Ленінградскай вобл.

КАВАЛЕНКА Андрэй Сігавіч, н. у 1895, прапаў без вестак у снежні 1943.

КОРЗУН Макар Пятровіч, н. у 1904, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ЛЕЎЧАНКА Фёдар Фаміч, н. у 1912, рад., кулямётчык 288-га сп 181-й сд, загінуў 17.7.1944, пахаваны ў с. Калпітаў Гарохаўскага р-на Ватыпскай вобл.

НЯЧОСА Дамець Лявонавіч, загінуў.

ПЕТРУСЕВІЧ Уладзімір Ільіч, прапаў без вестак у лютым 1944.

РЭЙЗІН Уладзімір Аронавіч, загінуў.

СУЛІМА Пракоп Мікітавіч, н. у 1911, рад., загінуў 13.5.1942 у канцлагеры (шталаг-352) каля в. Маскоюўнічына, пад Мінскам.

СЦЕПАНЕНКА Кузьма Пятровіч, н. у 1908, гв. старшына, загінуў 10.10.1943.

СЦЕПАНЕНКА Сямён Сцяпанавіч, н. у 1919, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ФЕДАСЕНКА Адам Рыгоравіч, н. у 1896, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ФЕДАСЕНКА Дзмітрый Гаўрылавіч, н. у 1918, рад. 523-га сп 188-й сд, загінуў 10.6.1942, пахаваны ў в. Іванкава Старарускага р-на Наўгародскай вобл.

ФЕДАСЕНКА Іван Мітрафанавіч, н. у 1923, рад. 1331-га горнастралковага палка 318-й Новарасійскай горнастралковай дывізіі, загінуў 9.11.1944, пахаваны ў г. Стахчын.

З пісьма баявых таварышаў І. М. Федасенкі яго маці

Вам пишет комсомольская организация части, где служит Ваш сын Федосенко Иван Митрофанович. Сын Ваш — достойный защитник Родины, честный, беззаветно преданный нашей Советской Отчизне. Мы гордимся тем, что в наших рядах живет, работает и борется с немецким фашизмом Ваш сын, которого Вы взрастили и воспитали.

В жестоких, смертельных стычках с врагом он на деле доказал свою преданную любовь к Родине, ненависть к врагу. Советское правительство оценило своего достойного сына Родины и наградило его медалью «За отвагу». Мы рады его боевым успехам и пишем Вам, чтобы Вы с нами разделили эту радость. Спасибо Вам, спасибо от нашей советской Родины, за то, что Вы воспитали настоящего советского человека, настоящего патриота своей Отчизны.

Находясь в тылу, Вы не забывайте о нас, сражающихся на фронтах Отечественной войны, а помогайте всем, чем только можете, общему делу разгрома врага, стойко переносите трудности, связанные с войной, будьте настоящими патриотами своей Родины, как и Ваш сын. Все отдавайте делу скорейшей победы, делу счастливой жизни.

С комсомольским приветом
к Вам комсорг части 13271 «А»
Ермоленко Владимир Александрович

ФЕДАСЕНКА Іоў Фёдаравіч, загінуў.

ФЕДАСЕНКА Мікалай Іванавіч, н. у 1922, прапаў без вестак у 1942.

ФЕДАСЕНКА Пётр Фёдаравіч, н. у 1905, сярж., загінуў 15.2.1944 у Ленінградскай вобл.

ФЕДАСЕНКА Піліп Сямёнавіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ФЕДАСЕНКА Сяргей Ягоравіч, н. у 1918, рад., памёр ад ран 1.2.1944 у армейскім шпіталі № 1584, пахаваны на ст. Лебяжае Ленінградскай вобл.

ФЕДАСЕНКА Трафім Карпавіч, загінуў.

ФЕДАСЕНКА Фёдар Юр'евіч, загінуў.

ФЕДАСЕНКА Ціт Фёдаравіч, загінуў.

ЦЕСЛЯНОК Іван Піліпавіч, гв. рад. 16-га гв. пдп 5-й гв. пдд, загінуў 26.10.1943, пахаваны на х. Шумейкі Новагеоргіеўскага р-на Кіраваградскай вобл.

ЦЕСЛЯНОК Павел Дзмітрыевіч, н. у 1925, прапаў без вестак у лютым 1945.

ЦЕСЛЯНОК Яфім Дзмітрыевіч, н. у 1915, загінуў 9.9.1942.

ЧАЩАНОК Андрэй Іванавіч, загінуў.

ШЭЙН Іван Васільевіч, н. у 1905, рад. 1273-га сп 387-й сд, загінуў 18.2.1942, пахаваны ў в. Веснін Ульянаўскага р-на Калужскай вобл.

ЯШЧАНКА Іван Пракопавіч, н. у 1905, пісар 82-га асобнага сапёрнага б-на Прыморскай арміі, прапаў без вестак 24.12.1941 у р-не с. Бельбек.

Я. А. Кушнарэнка

ВЁСКА КАПОРАНСКІЯ ЛЯДЫ

КЛІМЯНОК Мікалай Фёдаравіч, н. у 1925, сярж. 34-й тбр, памёр ад ран 13.5.1945 у ХПШІ-4312, пахаваны ў г. Бух.

КЛІМЯНОК Юрый Фёдаравіч, н. у 1923, прапаў без вестак у ліпені 1944.

МАРТЫНЕНКА Іван Васільевіч, н. у 1907, рад. 906-га сп 243-й Яраслаўскай камуністычнай сд, загінуў 1.2.1942, пахаваны ў в. Фількіна Цвярской вобл.

ВЁСКА КРАСНАЕ

АЛЕЎСКІ Мірон Самуілавіч, н. у 1908, загінуў у 1945.

АЛЕЎСКІ Уладзімір Аронавіч, загінуў.

АЛЕЎСКІ Якаў Аронавіч, загінуў.

БАРЗМАН Абрам Мордухавіч, прапаў без вестак у 1943.

БЛУДЧЫ Даніла Іванавіч, н. у 1916, загінуў у красавіку 1944.

КУШНАРЭНКА Якаў Аляксеевіч, н. у 1905, сярж., загінуў 21.9.1943 пры вызваленні г. Чарнігаў.

ЛЯДМАН Абрам Лазаравіч, прапаў без вестак у 1944.

ЛЯШЧЫНСКІ Аляксей Адамавіч, н. у 1924, загінуў 1943.

ЛЯШЧЫНСКІ Восіп Адамавіч, н. у 1922, прапаў без вестак у снежні 1943.

ПАГАРЭЛАЎ Іван Міхайлавіч, н. у 1900, рад., загінуў 27.11.1943 у в. Туняўшчына, пахаваны ў г. Хойнікі Гомельскай вобл.

ПАТАРОЧА Іван Фаміч, ст. лейт., камандзір роты 653-га сп 220-й Аршанскай сд, загінуў 23.7.1944, пахаваны ў г. Скідзель Гродзенскага р-на.

ПЕРАПЯЧАЕЎ Васіль Сяргеевіч, н. у 1908, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ПЕТРУНЕНКА Уладзімір Міхайлавіч, н. у 1922, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ПЯЦІКОП Сцяпан Паўлавіч, н. у 1918, загінуў у ліпені 1941.

РУДЗЯНОК Андрэй Васільевіч, н. у 1918, рад. 870-га сп 287-й Наваград-Валынскай сд, за-

гінуў 11.3.1944, пахаваны ў г. Крамянец Ровенскай вобл.

САРОКІН Піліп Н. (Мікітавіч), н. у 1918, рад. 800-га сп 143-й сд, загінуў 1.7.1942, пахаваны ў в. Авечы.

ТАБАКІН Юдка Залманавіч, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ФЕДАСЕНКА Уладзімір Мікалаевіч, н. у 1922, гв. ст. лейт., камандзір узвода 15-й гв. сд, памёр ад ран 24.11.1943.

ЦІШЧАНКА Мікалай Лявонавіч, загінуў 21.4.1945, пахаваны ў с. Бікуў, каля г. Штэцін. Польшча.

ЯШЧАНКА Мікалай Мікалаевіч, н. у 1917, прапаў без вестак у 1942.

ВЁСКА ЛЮДЗВІНОЎ

БЯСПАЛЫ Мікалай Аляксеевіч, н. у 1904, рад., гарматны нумар 139-га ап 69-й сд, памёр ад ран 23.6.1945 у СЭШ-3261, пахаваны на могілках Цусант-Міхаэль у г. Шапрон, Венгрыя.

БЯСПАЛЫ Павел Мацвеевіч, н. у 1922, прапаў без вестак у ліпені 1941.

ДЗМІТРЭНКА Арцём Канстанцінавіч, н. у 1911, загінуў у 1941.

ДЗЯЦЕЛ Андрэй Паўлавіч, гв. рад. 279-га гв. сп 91-й гв. Духаўшчынскай сд, загінуў 6.10.1944, пахаваны ў м. Гіркальніс Расейняйскага р-на, Літва.

ДЗЯЦЕЛ Максім Восіпавіч, н. у 1903, сярж., прапаў без вестак у маі 1944.

ДЗЯЦЕЛ Нікіфар Восіпавіч, н. у 1919, ст. сярж. 328-га сп 48-й сд, загінуў 27.1.1944, пахаваны ў в. Салаляшч Валосаўскага р-на Ленінградскай вобл.

ЗІМЯНОК Іван Фёдаравіч, н. у 1924, рад. 1195-га ордэна Леніна гап РГК, памёр ад ран 18.8.1944, пахаваны ў в. Вязьмава Цэбенскага р-на, Эстонія.

КАЛІТОШ Васіль Касьянавіч, н. у 1901, прапаў без вестак у 1942.

ФЕДАСЕНКА Кім Кузьміч, н. у 1902, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

Н. В. Дзяцел

К. К. Федасенка

М. Р. Вашчанка

ФЕДАСЕНКА Пётр Анатольевіч, н. у 1923, прапаў без вестак у 1944.

ФЕДАСЕНКА Якаў Анатольевіч, н. у 1925, матрос вучэбнага атрада падводнага плавання імя С. М. Кіравз, памёр ад хваробы 14.8.1946, пахаваны на Волкавых могілках у г. Санкт-Пецярбург.

ФЯСЬКО Арсень Іванавіч, н. у 1908, гв. рад. 4-га гв. сп 1-й гв. сд, загінуў 27.3.1944, пахаваны ў г. Чырвонаармейск Ровенскай вобл.

ЧАШАНОК Рыгор Міхайлавіч, н. у 1917, прапаў без вестак у снежні 1941.

ВЁСКА НОВАЯ ЁЛЧА

АНЦІПІН Мікалай Рыгоравіч, н. у 1919, рад. 1132-га сп 336-й сд, загінуў 12.12.1943, пахаваны ў г. Радамышль Жытомірскай вобл.

АСТАПЕНКА Піліп Савельевіч, н. у 1903, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

БАРЗІЛОЎСКІ Іван Захаравіч, н. у 1921, рад., тэлефаніст 817-га ап 76-й сд, загінуў 5.7.1942.

БЕЛЬЧАНКА Кузьма Андрэевіч, н. у 1908, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ВАШЧАНКА Іван Гаўрылавіч, н. у 1919, ст. сярж., паветраны стралок 872-га штурмавога авіяпалка 281-й штурмавой авіядывізіі 13-й паветранай арміі, не вярнуўся з баявога задання 7.3.1944.

ВАШЧАНКА Міхаіл Рыгоравіч, н. у 1913, загінуў у 1942 каля р. Волхаў.

ВАШЧАНКА Рыгор Панцялеевіч, н. у 1902, рад., загінуў 27.3.1943, пахаваны ў г. Броды Львоўскай вобл.

ВАШЧАНКА Сцяпан Фёдаравіч, н. у 1915, рад., прапаў без вестак у кастрычніку 1943.

ВАШЧАНКА Фама Васільевіч, н. у 1906, прапаў без вестак у 1942.

ВЕТЧАНКА Іван Антонавіч, н. у 1900, прапаў без вестак у лістападзе 1944.

ВЕТЧАНКА Кузьма Сідаравіч, н. у 1919, старшына, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ГАРДЗЕЕНКА Іван Нікіфаравіч, н. у 1919, прапаў без вестак у снежні 1944.

ГРЫШАНЕНКА Іван Сцяпанавіч, н. у 1901, прапаў без вестак у лістападзе 1944.

ГРЫШАНЕНКА Мікалай Гвўрылавіч, н. у 1926, рад. 380-га сп 171-й Ідрыцкай сд, загінуў 2.5.1945, пахаваны ў г. Берлін.

ГРЫШАНЕНКА Мікалай Рыгоравіч, н. у 1904, прапаў без вестак у маі 1944.

ГРЫШАНЕНКА Рыгор Паўлавіч, н. у 1903, загінуў у маі 1944.

ГРЫШЧАНКА Пётр Валяр'янавіч, н. у 1921, загінуў 24.7.1941.

ІЁВЕНКА Пётр Рыгоравіч, н. у 1910, загінуў у сакавіку 1944.

КАВАЛЕНКА Аляксей Сяргеевіч, н. у 1903, прапаў без вестак у красавіку 1944.

КАРПЕНКА Павел Паўлавіч, н. у 1903, загінуў у кастрычніку 1944.

КЛІМЯНОК Мікалай Васільевіч, н. у 1922, гв. сярж. 532-га гв. сп 24-й гв. сд, загінуў 26.2.1942, пахаваны ў в. Любіна Поле Чудаўскага р-на Наўгародскай вобл.

КЛЯПЕЦ Васіль Іванавіч, н. у 1922, рад., сапёр 1337-га сп 318-й Новарасійскай горнастралковай дывізіі, загінуў 4.4.1945, пахаваны ў с. Драгамысль, Польшча.

КЛЯПЕЦ Васіль Лук'янавіч, н. у 1904, рад., загінуў у верасні 1943, пахаваны ў г. Канатоп Сумскай вобл.

КОМ Іван Сяргеевіч, н. у 1914, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

КУКРАК Сяргей Дзмітрыевіч, н. у 1914, прапаў без вестак у маі 1944.

МАРТЫНЕНКА Адам Васільевіч, н. у 1897, загінуў у студзені 1944.

МАРТЫНЕНКА Васіль Мікалаевіч, н. у 1920, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

МАРТЫНЕНКА Мікалай Пятровіч, н. у 1918, загінуў у 1941.

МАРТЫНЕНКА Феадосій Паўлавіч, н. у 1908, рад. 1331-га горнастралковага палка 318-й Новарасійскай горнастралковай дывізіі, загінуў 20.12.1944, пахаваны ў г. Таргаў, Германія.

МАЧУЛЕНКА Іван Кузьміч, н. у 1911, загінуў у 1943.

МІРОНЕНКА Іван Паўлавіч, н. у 1907, рад. 2-га сбн 458-га сп 78-й Запарожскай сд, загінуў 15.10.1944, пахаваны ў с. Мезешаш, Венгрыя.

МІРОНЕНКА Міхаіл Сямёнавіч, н. у 1919, прапаў без вестак у 1943.

НІКАЛАЕНКА Іван Кузьміч, н. у 1909, прапаў без вестак у 1942.

ПРУСЯНОК Іван Андрэевіч, памёр ад ран 16.3.1945, пахаваны каля г. Цынтэ, былая Усходняя Прусія.

ПРЫХОДЧАНКА Міхаіл (Мікалай) Юр'евіч, н. у 1922, прапаў без вестак у 1942.

РАМАНЕНКА Міхаіл Антонавіч, н. у 1914, загінуў у маі 1944.

РАСЮК Еўдакім Пятровіч, рад. 1132-га сп 336-й сд, загінуў 12.12.1943, пахаваны ў г. Радамышль Жытомірскай вобл.

ХМЕЛЯНОК Іван Юр'евіч, н. у 1919, прапаў без вестак у 1942.

ХМЕЛЯНОК Міхаіл Іванавіч, н. у 1900, загінуў у 1941.

ХМЕЛЯНОК Пётр Сямёнавіч, прапаў без вестак у ліпені 1944.

А. С. Каваленка

М. С. Міроненка

ХМЕЛЯНОК Сямён Тарасавіч, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ЦЕСЛЯНОК Іван Фёдаравіч, н. у 1906, гв. рад. 140-га гв. сп 47-й гв. сд, загінуў 21.7.1944, пахаваны на х. Восіпаў Кажанецкага павета Варшаўскага ваяводства, Польшча.

ШЭЙН Рыгор Ануфрыевіч, н. у 1909, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ВЁСКА ПРУДАВІЦА

АСТАПЕНКА Васіль Іванавіч, н. у 1914, загінуў у красавіку 1944.

КАСЦЮЧЭНКА Апанас Сямёнавіч, н. у 1909, прапаў без вестак у 1941.

МЯКШУН Цімафей Кузьміч, н. у 1908, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

НОЖКА Архіп Мяфодзьевіч, н. у 1914, прапаў без вестак у 1943.

НОЖКА Міхаіл Мяфодзьевіч, н. у 1900, загінуў у 1944.

ПРУСЯНОК Аляксандр Адамавіч, н. у 1922, рад., стралок узвода ПТР 324-га сп 77-й Сімферопальскай сд, загінуў 19.4.1944, пахаваны ў Балаклаўскім р-не Крымскай вобл.

ПРУСЯНОК Аляксей Якаўлевіч, н. у 1902, рад. 1-га мсбн 49-й мсбр, загінуў 22.1.1945 у в. Велавень, пахаваны ў в. Нова-Весь Келецкага ваяводства, Польшча.

ПРУСЯНОК Іван Адамавіч, н. у 1910, прапаў без вестак у 1944.

ПРУСЯНОК Рыгор Адамавіч, н. у 1907, загінуў у сакавіку 1944.

ПУГАЧ Іван Фёдаравіч, н. у 1903, рад. 342-га сп 136-й Кіеўскай сд, загінуў 14.7.1944, пахаваны ў с. Рачын Гарохаўскага р-на Валынскай вобл.

СКІДАН Сямён Іванавіч, н. у 1917, сярж. 44-га сп 42-й сд, памёр ад ран 12.6.1942, пахаваны ў в. Прачыстае Юхнаўскага р-на Калужскай вобл.

ВЁСКА СТАРАЯ ЁЛЧА

АЛАДЗЬКА Міхаіл Ціханавіч, н. у 1902, рад., загінуў 14.3.1944, пахаваны ў с. Бештанка Нікалаеўскай вобл.

БАРЗІЛОЎСКІ Максім Іванавіч, н. у 1906, загінуў.

БАРЗІЛОЎСКІ Уладзімір Пятровіч, н. у 1924, рад. 380-га сп 171-й Ідрыцкай сд, загінуў 2.5.1945, пахаваны ў г. Берлін, р-н Вітэнаў.

БЕЛЬЧАНКА Аляксей Андрэевіч, н. у 1910, рад. 1089-га сп 322-й сд, прапаў без вестак 13.9.1943 у р-не с. Бераставіца Барзнянскага р-на Чарнігаўскай вобл.

ВАРСОБА Іван Канстанцінавіч, н. у 1912, гв. сярж. 179-га сп 59-й гв. сд, загінуў 24.10.1944, пахаваны ў г. Кішкунфельдхаўзе, Венгрыя.

ВАРСОБА Іван Рыгоравіч, н. у 1920, рад., загінуў 22.12.1942, пахаваны ў Сычкаўскім р-не Смаленскай вобл.

ВАРСОБА Міхаіл Рыгоравіч, н. у 1906, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ВАРСОБА Пётр Іванавіч, н. у 1921, лейт. 218-га сп 80-й сд, загінуў 14.1.1944, пахаваны ў в. Басіна Мгінскага р-на Ленінградскай вобл.

ВАРСОБА Уладзімір Рыгоравіч, н. у 1925, рад. 458-га сп 78-й Запарожскай сд, загінуў 5.1.1944, пахаваны ў с. Наўгародка Кіраваградскай вобл.

ВЕТЧАНКА Якаў Сідаравіч, загінуў.

ЗАРЭЧНЕЎ Васіль Фёдаравіч, н. у 1920, рад. 152-й армейскай шр 61-й арміі, загінуў 7.12.1943, пахаваны ў в. Шарэйкі Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

КАБЯНОК Васіль Калінавіч, н. у 1906, рад. 1036-га сп 293-й сд, прапаў без вестак 29.6.1942.

КАБЯНОК Сцяпан Сямёнавіч, н. у 1911, танкіст, загінуў 16.5.1942, пахаваны ў с. Дубровіца Старарускага р-на Наўгародскай вобл.

КАСЦЮЧЭНКА Міхаіл Пракопавіч, н. у 1908, загінуў.

КУЛАКОЎ Іван Якаўлевіч, н. у 1917, прапаў без вестак у снежні 1941.

ЛАЙКО Дзмітрый Іванавіч, н. у 1910, загінуў.

М. Р. Варсоба

П. І. Варсоба

У. П. Петруненка

ЛУТЧАНКА Іван Трафімавіч, н. у 1906, загінуў 6.1.1942.

МАЗАНКА Амос Майсеевіч, н. у 1903, прапаў без вестак у 1944.

МАЛІНОЎСКІ Іван Яфімавіч, н. у 1919, сярж. 129-га сп 93-й сд, памёр ад ран 5.4.1942, пахаваны ў н. п. Бекдзішы Ізноскінскага р-на Смаленскай вобл.

МАЛІНОЎСКІ Пётр Іванавіч, н. у 1904, гв. рад. 234-й гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 16.11.1943, пахаваны ў в. Малінаўка Лоеўскага р-на Гомельскай вобл.

МЕЛЬНІКАЎ Канстанцін Антонавіч, н. у 1909, гв. сярж., нумар мінамётнага разліку 71-га гв. азптад 66-й гв. сд, загінуў 22.1.1942, пахаваны на ст. Сонцава Курскай вобл.

ПАШЧАНКА Аляксандр Рыгоравіч, н. у 1918, загінуў 29.9.1942 у Ленінградскай вобл.

ПЕТРУНЕНКА Аляксандр Яфімавіч, н. у 1912, прапаў без вестак у 1942.

ПЕТРУНЕНКА Андрэй Васільевіч, н. у 1910, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ПЕТРУНЕНКА Піліп Сідаравіч, н. у 1898, прапаў без вестак у 1942.

ПЕТРУНЕНКА Уладзімір Піліпавіч, н. у 1919, рад., сапёр 527-га сп 48-й сд, загінуў 23.3.1942, пахаваны ў в. Леплязі Ламаносаўскага р-на Ленінградскай вобл.

ПЕТРУСЕВІЧ Антон Архіпавіч, н. у 1900, прапаў без вестак у 1944.

ПЕТРУСЕВІЧ Піліп Васільевіч, н. у 1908, прапаў без вестак у 1943.

ПЕТРУСЕВІЧ Рыгор Іванавіч, н. у 1919, прапаў без вестак у 1941.

ПЕТРУСЕВІЧ Сяргей Архіпавіч, н. у 1900, гв. рад. 865-га гв. сп 271-й гв. сд, загінуў 17.2.1944, пахаваны ў в. Гіглаўцэ, Славакія.

ПРУСЯНОК Аляксей Васільевіч, загінуў.

ПРУСЯНОК Васіль Піліпавіч, загінуў.

ПРУСЯНОК Іларыён Фёдаравіч, н. у 1898, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ПРУСЯНОК Міхаіл Іванавіч, н. у 1904, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ПРЫМІРЭНКА Пётр Восіпавіч, н. у 1913, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

РОДНЕЎ Емяльян Іванавіч, н. у 1919, загінуў у сакавіку 1944.

РОДНЕЎ Іван Емяльянавіч, н. у 1905, прапаў без вестак у 1942.

РОДНЕЎ Іван Іванавіч, н. у 1909, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

РУБАН Ёсіп Рыгоравіч, н. у 1918, прапаў без вестак у 1942.

СКІДАН Фёдар Мікалаевіч, н. у 1917, сярж., санінструктар 266-га сп 88-й сд, памёр ад ран 2.2.1945 у ЭШ-3996, пахаваны ў г. Гарвалін, Польшча.

СТРУК Павел Васільевіч, н. у 1910, загінуў.

ЦАРЫК Іван Кузьміч, н. у 1920, рад. 324-га сп 77-й Сімферопальскай сд, загінуў 20.2.1945, пахаваны ў в. Струмень Пшэнскага павета Катавіцкага ваяводства, Польшча.

ШЭЙН Васіль Іванавіч, н. у 1920, прапаў без вестак у маі 1944.

ШЭЙН Іван Архіпавіч, н. у 1903, рад., загінуў 4.11.1943 у в. Юравічы Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ШЭЙН Іван Пятровіч, н. у 1907, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ШЭЙН Кузьма Іванавіч, н. у 1907, рад. 47-га сп 15-й ордэна Леніна Сівашскай сд, загінуў 6.8.1943, пахаваны ў с. Чувардзіна Дзмітраўскага р-на Арлоўскай вобл.

ШЭЙН Міхаіл Лявонавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у 1943.

ШЭЙН Павел Васільевіч, н. у 1914, загінуў у сакавіку 1944.

ШЭЙН Рыгор Іванавіч, н. у 1900, прапаў без вестак у снежні 1941.

ВЁСКА СТАРЫЯ ЛЯДЫ

МАРТЫНЕНКА Іван Цярэнцьевіч, н. у 1917, прапаў без вестак у красавіку 1944.

МІРОНЕНКА Іван Васільевіч, н. у 1907, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ПЕТРУСЕНКА Павел Ільіч, н. у 1914, загінуў у 1944.

ПЕТРУСЕВІЧ Фёдар Цімафеевіч, н. у 1906, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

СІМАНЕНКА Іван Паўлавіч, н. у 1925, рад. 1259-га сп 381-й Ленінградскай сд, памёр ад ран 28.2.1944 у ППШ-2263, пахаваны ў в. Вальканы Гарадоцкага р-на Віцебскай вобл.

ТАШЧАНКА Іван Пятровіч, прапаў без вестак у снежні 1943.

ТАШЧАНКА Павел Пятровіч, н. у 1908, прапаў без вестак у 1943.

ПАСЁЛАК НІЎКІ

ГАЛЯНОК Пётр Савельевіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

МАЛІНОЎСКІ Мікалай Рыгоравіч, н. у 1903, лейт., загінуў у 1943.

МІШКО Іван Пятровіч, н. у 1912, загінуў у 1943.

МЯНЯЙЛА Андрэй Іванавіч, н. у 1920, рад., курсант асобнай вучэбнай роты 84-й Харкаўскай сд, прапаў без вестак 12.12.1943.

МЯНЯЙЛА Іван Іванавіч, н. у 1925, рад. 324-га сп 77-й Сімферопальскай сд, загінуў 13.10.1944, пахаваны ў г. Скуодас, Літва.

ПЕТРУСЕВІЧ Аляксандр Архіпавіч, ст. лейт., прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ПЕТРУСЕВІЧ Іван Архіпавіч, н. у 1897, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ПРУСЯНОК Якаў Ульянавіч, н. у 1920, прапаў без вестак у 1943.

САЧАВА Рыгор Фролавіч (Ферапонтавіч), прапаў без вестак у лістападзе 1941.

САЧАВА Якаў Аляксандравіч (Акімавіч), н. у 1900, загінуў.

СКІДАН Іван Вікенцьевіч, н. у 1921, прапаў без вестак у 1943.

СКІДАН Іван Дзмітрыевіч, н. у 1921, прапаў без вестак у 1942.

СКІДАН Іван Лявонавіч, н. у 1919, мал. сярж., загінуў вясной 1942.

Яны аагінулі як героі

Мне давялося змагацца з нямецка-фашысцкімі захопнікамі поплеч з воінамі, якія да вайны жылі ў былым Камарынскім раёне. Гэта Грамыка Міхаіл з в. Радзін, Катлабай Міхаіл Фаміч з в. Вялле, Курач Фёдар Еўдакімавіч з в. Кацічаў, Скідан Іван Лявонавіч з в. Ніўкі і іншыя.

Наша часць апошняй пакідала паўвостраў Ханка на пачатку снежня 1941-га.

З Краштата наш батальён быў перакінуты на абарону Ленінграда, у раён Колпіна. Там я ўзначаліў групу снайпераў, у якую адным з першых уваішоў мой сябар Іван Скідан.

Аднойчы мы, снайперы, натыкнуліся на варожую засаду, завязалася перастрэлка. Трапнымі выстраламі Іван Скідан знішчыў двух немцаў, астатніх – іншыя члены нашай групы.

На пачатку сакавіка 1942 года я быў паранены і адпраўлены на лячэнне ў Ленінград. Замест мяне намеснікам палітрука роты застаўся Іван Скідан. Калі пасля выздараўлеиня я вярнуўся ў сваю роту, то даведаўся, што Іван загінуў смерцю героя. Камандзір роты сказаў, што на рахунку адважнага снайпера каля 50 забітых варожых салдат і афіцэраў.

Прыклады адвагі і ратнага майстэрства паказвалі таксама мае сябры па зброі снайперы Фёдар Курач і Міхаіл Катлабай. Абодва воіны жорстка помсцілі ворагу за смерць свайго земляка. Але і самі яны загінулі ў ліпені – кастрычніку 1942 года, абараняючы Ленінград.

Пётр Ножка

СКІДАН Кірыла Лявонавіч, н. у 1915, прапаў без вестак у 1943.

СКІДАН Міхаіл Іванавіч, н. у 1909, рад., загінуў 21.7.1944, пахаваны ў в. Шылавічы Слонімскага р-на Гродзенскай вобл.

ШЭЙН Васіль Пятровіч, н. у 1905, прапаў без вестак у маі 1944.

БЫЛЫ ПІРКАЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ЛЯДЫ

АБІТОЦКІ Аляксей Якаўлевіч, н. у 1925, рад., памёр ад ран 10.3.1944, пахаваны ў в. Ляды.

АБІТОЦКІ Цімафей Якаўлевіч, н. у 1920, прапаў без вестак у красавіку 1944.

АСТАПЕНКА Андрэй Данілавіч, н. у 1906, рад. 726-га сп 395-й сд, загінуў 27.7.1944 у с. Муслуў, пахаваны ў г. Калуп Івана-Франкоўскай вобл.

АСТАПЕНКА Максім Пятровіч, прапаў без вестак у маі 1944.

БАРАДАЎКА Цярэнцій Мартынавіч, загінуў.

БЯРЭШЧАНКА Рыгор Савельевіч, н. у 1904, загінуў у лістападзе 1943.

ВЕРАМЕЕНКА Мартын Фёдаравіч, н. у 1916, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ВЕРАМЕЕНКА Сямён Фёдаравіч, н. у 1902, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ГАЎРЫК Павел Фядотавіч, мал. палітрук, прапаў без вестак у ліпені 1942.

ГАЎРЫК Цімафей Фёдаравіч, н. у 1907, прапаў без вестак у лютым 1944.

ГАЎРЫЛЕНКА Рыгор Мяфодзьевіч, н. у 1917, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ГУДЗЯНОК Фама Іванавіч, н. у 1902, прапаў без вестак у 1942.

ГУЛЯЙ Дзмітрый Іванавіч, н. у 1915, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ДАМАНЧУК Якаў Антонавіч, рад. 800-га сп 143-й Канатопска-Корасценьскай сд, загінуў 10.1.1944, пахаваны ў г. Сарны Ровенскай вобл.

ДАРАШКОЎ Андрэй Яфімавіч, н. у 1907, рад. 751-га сп 165-й сд, прапаў без вестак у маі 1944.

ДАРАШКОЎ Іван Яфімавіч, н. у 1911, гв. мал. камандзір, санінструктар 535-га гв. сп, прапаў без вестак 28.11.1941 у р-не г. Курск.

ДАРАШКОЎ Лявон Пракопавіч, н. у 1902, прапаў без вестак у снежні 1943.

ДАРАШКОЎ Пётр Пятровіч, н. у 1902, рад., загінуў 22.8.1942, пахаваны ў в. Ракава Зубцаўскага р-на Цвярской вобл.

ДАРАШКОЎ Рыгор Лявонавіч, н. у 1924, прапаў без вестак у маі 1944.

ДАРАШКОЎ Ціхан Яфімавіч, н. у 1910, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ДАРАШКОЎ Якаў Барысавіч, рад. 800-га сп 143-й Канатопска-Корасценьскай сд, загінуў 9.1.1944, пахаваны ў в. Моча Сарненскага р-на Ровенскай вобл.

ДАРАШКОЎ Якаў Яфімавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ДЗЯЦЕЛ Канстанцін Піліпавіч, н. у 1901, прапаў без вестак у 1942.

ЗАЛУЖНЫ Мяфодзій Максімавіч, н. у 1911, сярж., прапаў без вестак у верасні 1944.

ЗАЛУЖНЫ Пётр Пятровіч, н. у 1917, загінуў у 1943.

ЗАЛУЖНЫ Уладзімір Іванавіч, н. у 1918, ст. сярж., прапаў без вестак у маі 1945.

ЗІНЧАНКА Фядос Аляксеевіч, н. у 1916, гв. рад. 275-га гв. сп 91-й гв. сд, загінуў 26.11.1942 у в. Тарашчанка, пахаваны ў г. Вялікія Лукі Пскоўскай вобл.

КІРЫЛЕНКА Іввн Яфрэмавіч, н. у 1908, прапаў без вестак у красавіку 1944.

КІРЫЛЕНКА Сямён Яфімавіч, н. у 1912, прапаў без вестак у маі 1944.

КРАЎЧАНКА Апанас Андрэевіч, н. у 1910, рад., памёр 16.12.1941 у нямецкім палоне.

КРАЎЧАНКА Емяльян Пілінавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у красавіку 1944.

КРАЎЧАНКА Павел Емяльянавіч, загінуў.

КРАЎЧАНКА Рыгор Піліпавіч, н. у 1909, загінуў у красавіку 1944.

КРАЎЧАНКА Трафім Іванавіч, н. у 1913, прапаў без вестак у лютым 1944.

ЛЯВОНЕНКА Нікіфар Архіпавіч, н. у 1915, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

МАРЧАНКА Андрэй Мікітавіч, загінуў.

ПЯТРЭНКА Іван Філімонавіч (Піліпавіч), н. у 1921, мал. сярж., прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ПЯТРЭНКА Мацвей Піліпавіч, н. у 1924, рад. 360-га сп 74-й Кіеўскай сд, загінуў 16.8.1944, пахаваны ў г. Алітус, Літва.

ПЯТРЭНКА Рыгор Пракопавіч, рад. 881-га сп 158-й сд, загінуў 28.7.1944, пахаваны ў в. Цюльны Вялікамірскага р-на, Літва.

ПЯТРЭНКА Філімон Пракопавіч, загінуў.

ПЯТРЭНКА Цярэнцій Аляксеевіч, н. у 1912, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

РУДЗЯНОК Рыгор Сямёнавіч, н. у 1923, рад., кулямётчык 771-га сп 137-й Бабруйскай сд, прапаў без вестак 26.10.1944.

РУДЗЯНОК Фама Іванавіч, загінуў.

УЛАСЕНКА Арцём Міхайлавіч, загінуў.

ХАМІЧЭНКА Рыгор Піліпавіч, н. у 1889, прапаў без вестак у лістападзе 1941.

ХАМІЧЭНКА Фёдар Кандратавіч, н. у 1905, рад., павозачны 479-га сп 149-й Наваград-Валынскай сд, загінуў 11.3.1944, пахаваны ў г. Шумск Цярнопальскай вобл.

ЧУЧВАГА Іван Львовіч, н. у 1912, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ЧУЧВАГА Мікалай Лявонавіч, н. у 1926, гв. рад., аўтаматчык 112-га гв. сп 39-й гв. сд, загінуў 29.1.1945, пахаваны ў г. Познань, Польшча.

ЧУЧВАГА Яфім Львовіч, н. у 1908, прапаў без вестак у маі 1944.

ЧЫСЦІК Раман Васільевіч, загінуў.

ЧЫСЦІК Сцяпан Іванавіч, загінуў.

ЧЫСЦІК Фёдар Пятровіч, н. у 1900, рад. 815-га сп 394-й сд, загінуў 26.8.1943, пахаваны ў с. Толіца Тараноўка Зміеўскага р-на Харкаўскай вобл.

ШУЛЯК Ілья Нікіфаравіч, загінуў.

ШЧУКОЎСКІ Андрэй Мікалаевіч, сярж., камандзір разліку 673-га сп 220-й Аршанскай сд, загінуў 18.6.1944, пахаваны каля мемарыяльнага помніка ў в. Рыленкі Дубровенскага р-на Віцебскай вобл.

ВЁСКА ПІРКІ

БАРАН Лаўрэн Васільевіч, прапаў без вестак у лістападзе 1944.

БУДНІК Аляксандр Рыгоравіч, загінуў.

БУДНІК Аляксей Авяр'янавіч, н. у 1921, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

БУДНІК Мікіта Рыгоравіч, н. у 1918, лейт., загінуў 13.12.1941, пахаваны ў г. Клімаўск Тульскай вобл.

БУДНІК Сяргей Авяр'янавіч, н. у 1913, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

БУДНІК Уладзімір Авяр'янавіч, загінуў.

БУРДУЧЭНКА Марк Антонавіч, загінуў.

ВАРАБЕЙ Андрэй Іванавіч, н. у 1914, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ВАРАБЕЙ Фёдар Рыгоравіч, загінуў.

ВЕРАБЕЙ Пётр Рыгоравіч, н. у 1921, рад., аўтаматчык 1244-га сп 374-га сд, загінуў 22.6.1942, пахаваны каля в. Лясны Бор.

ГАЙДАШ Андрэй Сямёнавіч, н. у 1915, рад., прапаў без вестак у красавіку 1944.

ГАЙДАШ Іван Рыгоравіч, н. у 1920, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ГАЙДАШ Мікалай Ануфрыевіч, н. у 1911, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ГАЙДАШ Сямён Сямёнавіч, н. у 1920, рад. 131-га сп 290-й сд, загінуў 26.2.1945, пахаваны ў г. Пенежна Эльблонгскага ваяводства, Польшча.

ГАРЭЛЕНКА Канстанцін Адамавіч, н. у 1915, сярж., мінамётчык, загінуў 26.7.1944, пахаваны ў в. Цялушкі Бельскага павета Беластоцкага ваяводства, Польшча.

ГАРЭЛЕНКА Ульян Адамавіч, загінуў.

ГУЛЯЙ Верамей, н. у 1922, рад., загінуў 25.7.1942 у канцлагеры (шталаг-352) каля в. Масюкоўшчына, пад Мінскам.

ГУЛЯЙ Мяфодзій Адамавіч, загінуў.

КАВАЛЬЧУК Васіль Яфімавіч, н. у 1922, рад. 1-й ударнай арміі 2-га Прыбалтыйскага фронту, загінуў 16.2.1944, пахаваны ў в. Баранава Востраўскага р-на Пскоўскай вобл.

КАВАЛЬЧУК Пётр Яўціхіевіч, н. у 1906, прапаў без вестак у красавіку 1944.

КАМОК Пётр Яфімавіч, загінуў.

КАНЦАВЫ Андрэй Гаўрылавіч, мал. сярж., прапаў без вестак у сакавіку 1944.

КАЦУБА Іван Васільевіч, н. у 1905, рад. 3-га сбн 507-га сп 148-й сд, прапаў без вестак 19.7.1944 у Цярнопальскай вобл.

КУБАР Аляксей Фёдаравіч, н. у 1912, сярж. 343-га кулямётнага б-на 151-га УР, загінуў 8.5.1942 на Крымскім паўвостраве.

КУЗЬМЯНОК Еўдакім Максімавіч, н. у 1901, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

КУЗЬМЯНОК Іван Васільевіч, н. у 1914, ст. сярж., зараджаючы 397-га гв. цяжкага самаходнага ап, загінуў 10.2.1945, пахаваны ў н. п. Класін-Клонія, Польшча.

КУЗЬМЯНОК Пётр Максімавіч, н. у 1904, рад. 112-й Рыльска-Корасценьскай сд, загінуў 4.4.1945, пахаваны ў н. п. Нейкрых, Польшча.

ЛАЗАРЭНКА Іван Адамавіч, н. у 1921, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ЛЮБЕНКА Агей Квидратавіч, загінуў.

ЛЮБЕНКА Кузьма Міхайлавіч, н. у 1905, прапаў без вестак у красавіку 1944.

МАКСІМЕНКА Герасім Кандратавіч, н. у 1909, рад., сувязіст 60-й асобнай роты сувязі, загінуў 18.5.1945, пахаваны ў г. Дэбрэцэн, Венгрыя.

МІНЯНОК Дзяніс Абакумавіч, н. у 1899, прапаў без вестак у красавіку 1944.

МІНЯНОК Іван Пархомавіч (Пракопавіч), н. у 1907, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ПАНЧАНКА Ігнат Верамеевіч, н. у 1909, прапаў без вестак у снежні 1943.

ПЛЯВАКА Пётр Якубавіч, н. у 1920, загінуў у ліпені 1941.

ПЛЯВАКА Рыгор Якубавіч, н. у 1926, прапаў без вестак у снежні 1944.

ПЛЯВАКА Якаў Яфімавіч, загінуў.

ПУГАЧ Апанас Піліпавіч, н. у 1898, рад., загінуў 7.8.1943.

ПУГАЧ Міхаіл Іванавіч, н. у 1905, сярж. 350-й сд, загінуў 18.8.1943, пахаваны ў с. Данецкае Красналіманскага р-на Данецкай вобл.

ПУГАЧ Пётр Кузьміч, загінуў.

ПУГАЧ Пётр Паўлавіч, н. у 1920, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ПУГАЧ Рыгор Лукіч, н. у 1925, рад., загінуў 11.1.1944, пахаваны ў г. Сарны Ровенскай вобл.

ПУГАЧ Сіланцій Рыгоравіч, рад. 635-га сп 143-й Канатопска-Корасценьскай сд, загінуў 10.1.1944, пахаваны ў г. Сарны Ровенскай вобл.

ПУГАЧ Сяргей Рыгоравіч, н. у 1909, рад. 800-га сп 143-й Канатопска-Корасценьскай сд, загінуў 19.3.1944.

ПУГАЧ Фёдар Мартынавіч, н. у 1909, сярж. 800-га сп 143-й Канатопска-Корасценьскай сд, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

РУДЗЯНОК Васіль Дзям'янавіч, н. у 1913, гв. рад. 9-га гв. пдп, загінуў 11.3.1944, пахаваны на х. Тарасаўка Вінніцкай вобл.

РУДЗЯНОК Васіль Філімонавіч, н. у 1920, загінуў 13.4.1943 у нямецкім палоне.

РУДЗЯНОК Павел Спірыдонавіч, н. у 1926, рад. 509-га сп, прапаў без вестак 22.4.1945 у р-не г. Вараў, Аўстрыя.

РУДЗЯНОК Пётр Іларыёнавіч, н. у 1903, загінуў 22.3.1944.

РУДЗЯНОК Пётр Лявонавіч, н. у 1910, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

РУДЗЯНОК Пётр Уладзіміравіч, загінуў.

РУДЗЯНОК Пракоп Маркавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у красавіку 1944.

РУДЗЯНОК Рыгор Сцяпанавіч, н. у 1905, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

РУДЗЯНОК Спірыдон Сцяпанавіч, н. у 1905, загінуў.

РУДЗЯНОК Ціт Конанавіч, н. у 1908, гв. рад. 9-га гв. пдп, загінуў 10.3.1944, пахаваны ў с. Карытнае Вінніцкай вобл.

РУДЗЯНОК Ціхан Лявонавіч, н. у 1914, загінуў.

РУДЗЯНОК Якаў Конанавіч, н. у 1920, загінуў у 1941.

РУДЗЯНОК Яфім Варнакавіч, загінуў.

САМОЙЛЕНКА Несцер Андрэевіч, рад., загінуў 18.8.1942 у нямецкім палоне.

САМОЙЛЕНКА Фёдар Пракопавіч, н. у 1921, рад., гарматны нумар 150-га гап 62-й сд, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

САМОЙЛЕНКА Яфім Іванавіч, н. у 1908, гв. рад. 9-га гв. цдп, загінуў 10.3.1944, пахаваны ў в. Нлвасёлкі Вінніцкай вобл.

СКАЧОК Сіла Сяргеевіч, н. у 1903, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

СКІДАН Леанід Данілавіч, н. у 1899, рад. 5-й роты 800-га сп 143-й Канатопска-Корасценьскай сд, загінуў 30.10.1944, пахаваны ў н. п. Зялёнкі Варшаўскага ваяводства, Польшча.

СЯМІХОД Іван Васільевіч, загінуў.

ЦЯРЭШЧАНКА Андрэй Ігнатавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у маі 1944.

ЦЯРЭШЧАНКА Анісім Фёдаравіч, н. у 1913, рад. 151-га сп 8-й сд, прапаў без вестак у лютым 1944.

ЦЯРЭШЧАНКА Антон Якаўлевіч (Іванавіч), н. у 1906, прапаў без вестак у 1943.

ЦЯРЭШЧАНКА Іван Мацвеевіч, н. у 1903, рад., сувязіст 220-га сп 4-й Бешанковіцкай сд, загінуў 6.7.1944, пахаваны ў в. Овадна Уладзімір-Валынскага р-на Валынскай вобл.

ЦЯРЭШЧАНКА Лука Іванавіч, загінуў.

ЦЯРЭШЧАНКА Майсей Дзям'янавіч, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ЦЯРЭШЧАНКА Мікалай Давыдавіч, н. у 1919, лейт., камандзір узвода 272-га сп 123-й сд, загінуў 28.8.1941.

ЦЯРЭШЧАНКА Пётр Максімавіч, загінуў.

ЦЯРЭШЧАНКА Піліп Давыдавіч, рад. 654-га сп 148-й Чарнігаўскай сд, загінуў 29.1.1945, пахаваны ў н. п. Альт-Сушэц (р-н г. Жоры) Катавіцкага ваяводства, Польшча.

ЦЯРЭШЧАНКА Яфім Іванавіч, н. у 1904, гв. рад. 9-га гв. пдп, прапаў без вестак 27.1.1944 у р-не с. Івахны Манастырскага р-на Цярнопальскай вобл.

ШУБЯНОК Аляксей Андрэевіч, н. у 1920, загінуў.

ШУБЯНОК Андрэй Пятровіч, загінуў 13.7.1942.

ШУБЯНОК Васіль Іванавіч, загінуў.

ШУБЯНОК Гаўрыла Дарафеевіч, н. у 1920, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ШУБЯНОК Дарафей Емяльянавіч, н. у 1890, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ШУБЯНОК Іван Ціханавіч, н. у 1912, прапаў без вестак у снежні 1944.

ШУБЯНОК Кірыла Андрэевіч, н. у 1917, прапаў без вестак у снежні 1944.

ШУБЯНОК Павел Мікітавіч, н. у 1901, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ШУБЯНОК Пётр Дарафеевіч, н. у 1922, загінуў у лістападзе 1944.

ШУБЯНОК Пётр Ісаевіч, н. у 1912, старшына 31-га мотастралковага кулямётнага б-на 65-га сп 43-й сд, прапаў без вестак 17.11.1942 у р-не г. Колпіна Ленінградскай вобл.

ШУБЯНОК Пётр Кірылавіч, н. у 1901, рад. 120-й асбр, прапаў без вестак 14.8.1942.

ШУБЯНОК Сцяпан Герасімавіч, н. у 1903, прапаў без вестак у лістападзе 1943.

ШУБЯНОК Сяргей Дзмітрыевіч, н. у 1905, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ШУБЯНОК Фёдар Андрэевіч, н. у 1923, гв. рад. 9-га гв. пдп, загінуў 5.1.1945, пахаваны ў с. Белькаўцэ, Чэхаславакія.

ВЁСКА СУВІДЫ

БАЛОБАН Кузьма Еўдакімавіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

БАЛОБАН Мікалай Ільіч, н. у 1914, рад., повар, прапаў без вестак у чэрвені 1941.

БЯРЭШЧАНКА Фёдар Анісімавіч, н. у 1920, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ВІСЛОВУХ Аляксей Мікалаевіч, н. у 1921, загінуў у 1941.

ГАРЭЛЕНКА Іван Пятровіч, н. у 1913, рад., загінуў 13.12.1944.

ДЗМІТРЭНКА Васіль Харытонавіч, н. у 1921, загінуў 28.11.1944 у нямецкім палоне.

ДЗМІТРЭНКА Іван Васільевіч, н. у 1924, загінуў.

ДЗМІТРЭНКА Іван Харытонавіч, н. у 1924, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ДЗМІТРЭНКА Сцяпан Васільевіч, н. у 1920, рад. 173-га сп 90-й сд прапаў без вестак 8.8.1941.

ЕЎТУШЭНКА Архіп Іларыёнавіч, н. у 1911, загінуў у сакавіку 1944.

ЕФІМЕНКА Аляксей Паўлавіч, н. у 1924, гв. рад. 12-га гв. пдп, памёр ад ран 26.4.1944, пахаваны ў с. Драгушэні Баеўскага павета, Румынія.

ЕФІМЕНКА Іван Якаўлевіч, н. у 1920, рад. 268-га сп 51-й сд, загінуў 17.11.1944, пахаваны ў с. Садкі Балышакрэнеискага р-на Растоўскай вобл.

КУЦ Ісак Якаўлевіч, н. у 1911, прапаў без вестак у красавіку 1944.

КУЦ Рыгор Спірыдонавіч, н. у 1916, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ЛЯВОНЕНКА Мікалай Ціханавіч, н. у 1910, рад., загінуў у 1942, пахаваны ў с. Мядзведзеўка Ленінградскай вобл.

НЯЧОСА Мікалай Раманавіч, н. у 1920, памёр ад ран 17.3.1943, пахаваны ў н. п. Сямлёва Вяземскага р-на Смаленскай вобл.

ПАРХАМЕЦ Пётр Архіпавіч, загінуў.

ПІЛІПЕНКА Барыс Іванавіч, н. у 1897, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ПІЛІПЕНКА Мікалай Архіпавіч, загінуў.

ПІЛІПЕНКА Рыгор Архіпавіч, н. у 1927, рад., сапёр 260-й сд, памёр ад хваробы 9.8.1946 у СЭШ-4256, пахаваны ў г. Мерзебург, правінцыя Саксонія, Германія.

ПІЛІПЕНКА Фёдар Іванавіч, н. у 1894, рад. 386-га сп 178-й Кулагінскай сд, памёр ад ран 30.6.1944 у армейскім ШЛП-5487, пахаваны на ст. Парк-Ярві Выбаргскага р-на Ленінградскай вобл.

ПУГАЧ Кірыла Арцёмавіч, н. у 1900, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

САВЯНОК Мікалай Ціханавіч, н. у 1910, рад., загінуў 15.2.1944, пахаваны ў в. Мядзведзева Старарускага р-на Наўгародскай вобл.

САМОЙЛЕНКА Кірыла Верамеевіч, н. у 1915, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

САМОЙЛЕНКА Пётр Апанасавіч, н. у 1922, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

СВІРЫДЗЕНКА АляксейАнуфрыевіч, загінуў.

СВІРЫДЗЕНКА Іван Яўціхіевіч, гв. рад. 210-га гв. сп 82-й гв. Ярцаўскай сд, загінуў 24.3.1945, пахаваны на Прыекульскіх воінскіх могілках Ліепайскага р-на, Латвія.

СМЯЯН Пётр Апанасавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

СМЯЯН Пётр Рыгоравіч, н. у 1905, загінуў у сакавіку 1944.

СЦЕПАНЕНКА Рыгор Гаўрылавіч, н. у 1908, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ФЯСЬКО Іван Фёдаравіч, н. у 1897, рад. 479-га сп 149-й Наваград-Валынскай сд, загінуў 12.4.1944, пахаваны ў с. Здолбіца Дубнаўскага р-на Ровенскай вобл.

ШАПЕЦЬКА Мікалай Каленікавіч, н. у 1926, прапаў без вестак у маі 1944.

ШУБЯНОК Андрэй Лук'янавіч, н. у 1922, рад., артылерыст 898-га сп 245-й сд, узнагароджаны медалём «За адвагу», загінуў 11.3.1944, пахаваны ў в. Вялікша Пскоўскага р-на Пскоўскай вобл.

ШУБЯНОК Якаў Лук'янавіч, н. у 1913, прапаў без вестак у снежні 1943.

ЯТЧАНКА Іван Міхайлавіч, н. у 1909, рад., загінуў 2.7.1943 у нямецкім палоне.

ЯТЧАНКА Ціхан Ціханавіч, н. у 1918, мал. лейт. 111-га сп 55-й Мазырскай сд, загінуў 2.4.1944.

ВЁСКА ЧЭРНЕЎ

МЕЛЬНІК Васіль Мяфодзьевіч, н. у 1921, мал. сярж. 568-га сп 149-й Наваград-Валынскай сд, загінуў 22.7.1944, пахаваны ў в. Малкуў Замосцеўскага павета Люблінскага ваяводства, Польшча.

ПЕВЕНЬ Пётр Міхайлавіч (Ціханавіч), н. у 1925, гв. рад. 118-га гв. сп 37-й гв. Рэчыцкай сд, памёр ад ран у 1944.

ПУГАЧ Піліп (Філімон) Купрыянавіч, н. у 1913, гв. рад. 12-га гв. пдп, загінуў 13.3.1944, пахаваны ў с. Каменагорка Дашаўскага р-на Віннiцкай вобл.

РУДЗЯНОК Якаў Нікіфаравіч, н. у 1912, рад., аўтаматчык 349-га сп 26-й сд, загінуў 26.2.1942, пахаваны ў Пулкаўскім р-не Ленінградскай вобл.

ШУБЯНОК Аляксандр Міхайлавіч, прапаў без вестак у снежні 1943.

ШУБЯНОК Аляксей Піменавіч, н. у 1899, рад., загінуў 30.1.1942 у нямецкім палоне.

ШУБЯНОК Мікалай Іванавіч, н. у 1907, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ШУБЯНОК Мікалай Міхайлавіч, н. у 1909, загінуў 28.1.1943, пахаваны ў г. Валгаград.

ШУБЯНОК Мітрафан Акімавіч, н. у 1900, рад. 521-га сп 133-й сд, прапаў без вестак 9.11.1944 каля в. Гойтапава Кіраўскага р-на Ленінградскай вобл.

ШУБЯНОК Міхаіл Маркавіч, загінуў.

ШУБЯНОК Міхаіл Міхайлавіч, н. у 1911, лейт., камандзір узвода 259-га сп 133-й сд, загінуў 19.2.1942, пахаваны ў в. Пятрушына Бельскага р-на Смаленскай вобл.

ШУБЯНОК Павел Міхайлавіч, н. у 1925, гв. рад., наводчык 109-га гв. сп 37-й гв. сд, загінуў 21.2.1944, пахаваны ў в. Кабылышчына Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

ШУБЯНОК Парфен Дзмітрыевіч, н. у 1900, рад., пісар 636-га сп, загінуў 24.2.1942, пахаваны ў с. Першамайскае Новакалітвінскага р-на Варонежскай вобл.

ШУБЯНОК Рыгор Маркавіч, прапаў без вестак у маі 1944.

ШУБЯНОК Сяргей Адамавіч, н. у 1922, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

БЫЛЫ САВІЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА КУЛАКОВІК (цяпер не існуе)

БОЎДА Ілья Дзмітрыевіч, н. у 1917, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ЗАРОЎНЫ Ілья Раманавіч, н. у 1915, сярж., прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ЗАРОЎНЫ Пётр Ціханавіч, н. у 1924, мал. сярж. 324-га сп 77-й Сімферопальскай сд, загінуў 11.10.1944, пахаваны ў г. Скуодас, Літва.

КАРТАШ Пётр Іванавіч, н. у 1902, рад. 20-га спец. перасыльнага пункта 3-й арміі, прапаў без вестак 1.9.1944.

КАРТАШ Сяргей Гаўрылавіч, н. у 1916, загінуў.

ШЭЙН Фёдар Пятровіч, н. у 1915, мал. сярж., камандзір аддзялення 346-га сп 63-й Віцебскай сд, загінуў 17.1.1945, пахаваны ў п. Заветы Несцераўскага р-на Калінінградскай вобл.

ВЁСКА НОВЫ СЦЕПАНОЎ

АЛЕЙНІК Андрэй Сцяпанавіч, н. у 1908, прапаў без вестак у маі 1944.

АНДРЭЕЎ Васіль Яфімавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у жніўні 1944 у Аршанскім р-не Віцебскай вобл.

ВІДУНОЎ Пётр Ісакавіч, н. у 1905, рад., мінамётчык, загінуў 19.3.1944, пахаваны ў с. Чаркасы Ковельскага р-на Валынскай вобл.

ВІДУНОЎ Рыгор Ісакавіч, н. у 1903, рад. 568-га сп 149-й Наваград-Валынскай сд, пахаваны ў с. Трагавіскі, Польшча.

ГЕРГАЛАЎ Марк Сямёнавіч, н. у 1903, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ГРАМЫКА Васіль Адамавіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ГРАМЫКА Якаў Адамавіч, загінуў.

ДЗЯНІСАЎ Іван Іванавіч, н. у 1917, загінуў.

П. Р. Хаўроцін

ДРАЗДОЎ Акім Рыгоравіч, н. у 1897, загінуў.

КАЗЛОЎ Давыд Мінавіч, н. у 1902, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

КАЗЛОЎ Карп Сцяпанавіч, н. у 1904, прапаў без вестак у маі 1942.

КАЗЛОЎ Сцяпан Мінавіч, загінуў.

КОНЧЫЦ Адам Карпавіч, загінуў.

КОНЧЫЦ Іван Карпавіч, н. у 1916, загінуў.

КОНЧЫЦ Яфім Васільевіч, н. у 1913, рад., памёр у 1942 у в. Грушнае па дарозе з палону.

КРАЦЯНКОЎ Пётр Анісімавіч, н. у 1908, рад., памёр ад ран у сакавіку 1944 у ППШ-2339, пахаваны ў с. Сераковічы Вальінскай вобл.

КРАЦЯНКОЎ Рыгор Сілавіч, н. у 1913, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ПАДЗАМСКОЙ Аляксей Іванавіч, н. у 1918, загінуў.

РАЖКОЎ Павел Пятровіч, н. у 1918, загінуў.

РАМАНЦОЎ Павел Якаўлевіч, загінуў.

САЙКОЎ Восіп Пятровіч, н. у 1916, загінуў.

САЙКОЎ Павел Пятровіч, загінуў.

СЛЕСАР Пётр Іванавіч, загінуў.

УЛАСАЎ Мітрафан Пракопавіч, н. у 1918, загінуў у 1941.

ХАЎРОЦІН Леанід Рыгоравіч, н. у 1921, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ХАЎРОЦІН Пракоп Рыгоравіч, н. у 1904, рад., памёр ад ран 23.12.1943 у ЭШ-506, пахаваны ў г. Чарнобыль Кіеўскай вобл.

ХАЎРОЦІН Рыгор Гаўрылавіч, н. у 1922, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ЦІТОЎ Васіль Васільевіч, н. у 1922, рад., кулямётчык 3-га сбн 19-й асобнай курсанцкай роты, загінуў 18.1.1942, пахаваны ў в. Калюкаўка Дзяржынскага р-на Калужскай вобл.

ЦІТОЎ Дзмітрый Аляксеевіч, н. у 1923, загінуў у снежні 1944.

ЦІТОЎ Ігнарыёў Ільіч, н. у 1907, гв. рад. 46-га гв. сп 16-й гв. сд, загінуў 26.3.1944 у в. Пупічын, пахаваны ў в. Петрыкі Дубровенскага р-на Віцебскай вобл.

ЦІТОЎ Максім Ільіч, н. у 1916, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ВЁСКА ПЕРАСЯЦІНЕЦ

АКЕНЧЫЦ Барыс Мікалаевіч, загінуў.

АКЕНЧЫЦ Зінавей Мікалаевіч, загінуў.

АКЕНЧЫЦ Іван Міхайлавіч, н. у 1922, рад., памёр ад хваробы 8.4.1942.

АКЕНЧЫЦ Міхаіл Мікалаевіч, загінуў.

АКЕНЧЫЦ Павел Мікалаевіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

БЕКАРЭВІЧ Дзмітрый Паўлавіч, рад. 16-й аэр, загінуў 20.2.1945, пахаваны на Прыекульскіх воінскіх могілках Ліепайскага р-на, Латвія.

ВАЛЬЧАНКА Адам Піліпавіч, н. у 1923, прапаў без вестак у сакавіку 1943.

ВАЛЬЧАНКА Сяргей Цярэнцьевіч, н. у 1918, прапаў без вестак у лютым 1942.

ВАЛЬЧАНКА Усцін Цярэнцьевіч, рад. 1096-га сп 325-й сд, загінуў 6.1.1942, пахаваны ў г. Мсціслаўск Смаленскай вобл.

ГРАМЫКА Аляксандр Сцяпанавіч, загінуў.

ГРАМЫКА Кузьма Міхайлавіч, н. у 1903, рад., загінуў 13.3.1944, пахаваны ў н. п. Сінімяэ Кохтла-Ярвскага р-на, Эстонія.

ГРАМЫКА Міхаіл Мікітавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ДОНІКАЎ Мікалай Аляксеевіч, н. у 1920, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ДОНІКАЎ Сямён Аляксеевіч, загінуў.

ЖЫРАЎ Васіль Уладзіміравіч, н. у 1906, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ЖЫРАЎ Іван Ціханавіч, н. у 1922, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ЖЫРАЎ Міхаіл Міхайлавіч, загінуў.

ЖЫРАЎ Рыгор Уладзіміравіч, н. у 1908, загінуў у 1941.

ЖЫРАЎ Ціхан Уладзіміравіч, н. у 1892, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

КОНЧЫЦ Антон Міхайлавіч, загінуў.

КОНЧЫЦ Арцём Іванавіч, рад. 676-га сп 15-й ордэна Леніна Сівашскай сд, памёр ад ран 10.3.1943, пахаваны ў с. Алісава Малаархангельскага р-на Курскай вобл.

КОНЧЫЦ Зінавей Мікалаевіч, загінуў.

КОНЧЫЦ Іван Фёдаравіч, загінуў.

КОНЧЫЦ Мікалай Фёдаравіч, загінуў.

КОНЧЫЦ Павел Фёдаравіч, н. у 1920, гв. рад. 10-га гв. сп 6-й гв. Крамянчугска-Знаменскай сд, загінуў 16.3.1944, пахаваны ў в. Манастыр Таргавіцкага р-на Ровенскай вобл.

КОНЧЫЦ Сцяпан Фёдаравіч, загінуў.

КОНЧЫЦ Уладзімір Фёдаравіч, загінуў.

КОНЧЫЦ Фрол Іванавіч, загінуў.

КУЧАРАВЕНКА Іван Сямёнавіч, загінуў.

КУЧАРАВЕНКА Сямён Аўрамавіч, загінуў.

КУЧАРАВЕНКА Сямён Мікалаевіч, загінуў.

КУЧАРАВЕНКА Яфім Аўрамавіч, рад. 1183-га сп 356-й сд, памёр ад ран 10.1.1944 у АМСБ-440, пахаваны ў в. Хобнае Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

МІГАЙ Расціслаў Арыстархавіч, н. у 1906, рад. 635-га сп 143-й Канатопска-Корасценьскай сд, загінуў 17.3.1944, пахаваны ў в. Чаркасы Ковельскага р-на Валынскай вобл.

МІГАЙ Уладзімір Арыстархавіч, загінуў.

МІХАЛЕВІЧ Аляксандр Мікалаевіч, н. у 1922, гв. лейт., камандзір узвода 83-й гв. сд, загінуў 9.2.1943, пахаваны ў н. п. Натухай Тахтамукайскага р-на Краснадарскага краю.

ПАДСАСОННЫ Восіп Нічыпаравіч, загінуў.

ПУРАНОК Макар Ісакавіч, н. у 1901, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ТУЛЬЖЭНКА Сяргей Амосавіч, загінуў.

ТУЛЬЖЭНКА Трафім Дзмітрыевіч, загінуў.

ТУЛЬЖЭНКА Фама Мікалаевіч, н. у 1914, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ЧМЫРОЎ Сяргей Уладзіміравіч, загінуў.

ЧМЫРОЎ Сцяпан Іванавіч, загінуў.

ЧУГУНКОЎ Уладзімір Рыгоравіч, загінуў.

ЧУГУНКОЎ Яўмен Рыгоравіч, н. у 1898, рад. 868-га сп 287-й Наваград-Валынскай сд, загінуў 16.3.1944, пахаваны ў г. Крамянец Цярнопальскай вобл.

ВЁСКА САВІЧЫ

АНАПРЭЕНКА Атрох Рыгоравіч, прапаў без вестак у 1941.

АНАПРЭЕНКА Дзмітрый Іовіч, прапаў без вестак у красавіку 1945.

АНАПРЭЕНКА Мітрафан Купрэевіч, гарматны нумар 66-га асобнага адн 60-й сд, прапаў без вестак 9.8.1941.

АНАПРЭЕНКА Сцяфан Іванавіч, прапаў без вестак у красавіку 1944.

БАРАН Васіль Васільевіч (Данілавіч), н. у 1895, загінуў.

БАРАН(АЎ) Мітрафан Васільевіч, н. у 1906, рад. 111-га сп 55-й сд, загінуў 11.3.1944, пахаваны ў в. Шастаковічы Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

БАРАН(АЎ) Трафім Васільевіч, н. у 1909, рад. 410-га сп 81-й сд, загінуў 9.1.1944, пахаваны ў в. Шастаковічы Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

БЕРАЗНЯЦКІ Аўрам Фёдаравіч, н. у 1909, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

БЕРАЗНЯЦКІ Іван Васільевіч, н. у 1910, сярж., загінуў 28.6.1944, пахаваны ў в. Цітаўка Бабруйскага р-на Магілёўскай вобл.

БЕРАЗНЯЦКІ Кірыла Барысавіч (Лявонавіч), н. у 1908, загінуў.

БЕРАЗНЯЦКІ Кузьма Якаўлевіч, н. у 1908, прапаў без вестак у красавіку 1944.

БЕРАЗНЯЦКІ Купрэй Восіпавіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

БЕРАЗНЯЦКІ Леанід (Лявон) Фёдаравіч, н. у 1910, рад., гарматны нумар 410-га сп 81-й Калінкавіцкай сд, загінуў 3.10.1944, пахаваны на мысе Вібрэна Рыжскага р-на, Латвія.

БЕРАЗНЯЦКІ Мікалай Яўгенавіч, загінуў.

БЕРАЗНЯЦКІ Мікалай Яўсеевіч, н. у 1913, кавалерыст, загінуў у ліпені 1941 у м. Каліноў Беластоцкай вобл.

БЕРАЗНЯЦКІ Павел Лук'янавіч, н. у 1920, рад. 410-га сп 81-й Калінкавіцкай сд, загінуў 10.1.1944, пахаваны ў в. Буда Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

М. Я. Беразняцкі

Ц. І. Голік

БЕРАЗНЯЦКІ Пётр Акімавіч, н. у 1923, рад. 410-га сп 81-й Калінкавіцкай сд, загінуў 29.1.1944, пахаваны ў г. Калінкавічы Гомельскай вобл.

БЕРАЗНЯЦКІ Пётр Сяргеевіч, н. у 1920, прапаў без вестак у лютым 1944.

БЕРАЗНЯЦКІ Пётр Фядосавіч, н. у 1904, рад., загінуў 13.8.1942, пахаваны ў в. Арэхаўка Смаленскай вобл.

БЯГУН Іван Васільевіч, н. у 1925, рад., аўтаматчык 61-й арміі, памёр ад ран 12.11.1943 у ЭШ-431, пахаваны ў г. Цялшай, Літва.

БЯГУН Мікалай Іванавіч, н. у 1921, прапаў без вестак у чэрвені 1944.

ГОЛІК Цярэнцій Ільіч, н. у 1914, рад., прапаў без вестак у ліпені 1943.

ГРЭСЬ Іван Мікітавіч, н. у 1924, рад., загінуў 12.8.1944 у Польшчы.

ГРЭСЬ Павел Самсонавіч, н. у 1895, загінуў.

ГРЭСЬ Сямён Максімавіч, н. у 1914, рад. 47-га сп 15-й ордэна Леніна Сівашскай сд, загінуў 12.1.1944, пахаваны ў в. Восіпава Рудня Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ГРЭСЬ Фёдар Цітавіч, н. у 1907, рад., загінуў 10.3.1943 у в. Крывашэева, пахаваны ў в. Арыстава Сычоўскага р-на Смаленскай вобл.

ГУЛЯЙ Васіль Андрэевіч, н. у 1918, прапаў без вестак у чэрвені 1944.

ДАНІЛЕНКА Піліп Трафімавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ДЗЕРНАВЫ Гаўрыла Сяргеевіч, н. у 1903, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ДЗМІТРЭНКА Дзяніс Гаўрылавіч, н. у 1911, гв. рад. 239-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 21.1.1944, пахаваны ў в. Міхнавічы Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ДЗЯЦЕЛ Пётр Лявонавіч, н. у 1906, рад. 1193-га сп 360-й Невельскай сд, памёр ад ран 21.7.1944 у АМСБ-442, пахаваны на Індурскіх воінскіх могілках, Латвія.

ДРАБЫШЭЎСКІ Фёдар Васільевіч, н. у 1910, рад. 1780-га сп, загінуў 3.12.1942, пахаваны ў г. Туапсе Краснадарскага краю.

ЕЎТУШЭНКА Мікалай Лявонавіч, н. у 1915, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ЕЎТУШЭНКА Пётр Сіманавіч, н. у 1912,

рад., загінуў 14.8.1943 у лагеры ваеннапалонных у г. Славута Хмяльніцкай вобл.

ЕФІМЕНКА Рамаи Макаравіч, загінуў.

КАЗЮКА Ціхан Яўціхіевіч, загінуў.

КАЛАМІЕЦ Міхаіл Адамавіч, н. у 1924, рад. 566-га сп 153-й сд, памёр ад ран 18.2.1945 у АМСБ-250, пахаваны ў в. Лібенталь, былая Усходняя Прусія.

КАЛІНІЧЭНКА Аўрам Іванавіч, н. у 1908, рад. 1321-га сп 415-й сд, загінуў 3.6.1942, пахаваны ў в. Іншы Смаленскай вобл.

КАЛІНІЧЭНКА Гаўрыла Атрохавіч (Трафімавіч), н. у 1918. (Гл. артыкул на с. 292.)

КАЛІНІЧЭНКА Рыгор Атрохавіч, н. у 1925, гв. рад. 155-га гв. сп 53-й гв. сд, загінуў 23.2.1944, пахаваны на Прыекульскіх воінскіх могілках Ліенайскага р-на, Латвія.

КАЛІНІЧЭНКА Ціт Іванавіч (Ульянавіч), н. у 1914, гв. рад. 239-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, памёр ад ран 21.7.1944 у ХШ-3298, пахаваны ў с. Боркі Розненскага р-на Вальпіскай вобл.

КАНАНОК Аўрам Фёдаравіч, н. у 1921, сярж. 48-й сд, прапаў без вестак у лістападзе 1944.

КІРЫЧЭНКА Рыгор Якаўлевіч, н. у 1911, старшына 28-га мсп, прапаў без вестак 20.5.1942.

КІРЫЧЭНКА Селівон, н. у 1915, прапаў без вестак у снежні 1943.

КІРЫЧЭНКА Сямён Аляксеевіч, н. у 1896, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

КЛЕШЧАНКА Андрэй Сцяпанавіч, н. у 1916, прапаў без вестак у маі 1944.

КЛЕШЧАНКА Захар Яфрэмавіч, н. у 1912, рад. 321-га сп 15-й ордэна Леніна Сіваш скай сд, памёр ад ран 22.1.1944, пахаваны ў в. Гарбавічы Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

КЛЕШЧАНКА Сцяпан Сцяпанавіч, загінуў.

КОТЧАНКА Васіль Герасімавіч, н. у 1907, рад., сапёр 189-й тбр, прапаў без вестак 26.8.1942 у р-не чыгуначнага раз'езда Конны Валгаградскай вобл.

КРЫВУЛЬКА Васіль Конанавіч, н. у 1918, прапаў без вестак 3.1.1945.

КРЫВУЛЬКА Ціхан Конанавіч, н. у 1912, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

КУДАН Фама Цярэнцьевіч, н. у 1904, рад. 410-га сп 81-й сд, загінуў 9.1.1944, пахаваны ў в. Буда Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

КУЛЕШ Кірыла Рыгоравіч, загінуў.

КУШНЕР Мікалай Міхайлавіч, н. у 1908, рад. 519-га сп 81-й Калінкавіцкай сд, загінуў 18.1.1944, пахаваны ў м. Порыцк Вальпіскай вобл.

МІТРЫЧЭНКА Дзяніс Гаўрылавіч, н. у 1922, гв. рад. 239-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 10.1.1944, пахаваны ў в. Аляксандраўка Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

НЕСЦЯРЭНКА Гаўрыла Харытонавіч, загінуў.

НЕСЦЯРЭНКА Іван Харытонавіч, н. у 1910, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

НЕСЦЯРЭНКА Міхаіл Іванавіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

НЕСЦЯРЭНКА Пётр Харытонавіч, н. у 1907, прапаў без вестак у снежні 1944.

НЕСЦЯРЭНКА Цімафей Харытонавіч, загінуў.

ПАБЯДЗІНСКІ Іван Сямёнавіч, загінуў.

ПАБЯДЗІНСКІ Іван Сяргеевіч, н. у 1921, рад., курсант асобнага вучэбнага б-на 395-й сд, прапаў без вестак 26.7.1942 у р-не г. Капсуг Растоўскай вобл.

ПЕВЕНЬ Дзям'ян Антонавіч, н. у 1903, прапаў без вестак у лютым 1944.

ПІЗАЎ Рыгор Нікіфаравіч, н. у 1922, шабельнік 141-га кп; палон; 147-мы армейскі запасны сп 27-й арміі, прапаў без вестак 27.10.1944.

ПІЛІПЕНКА Піліп Маркавіч, прапаў без вестак у студзені 1944.

ПІЛІПЕНКА Фёдар Восіпавіч, загінуў 27.3.1944, пахаваны ў с. Бечы Жыткавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ПРЫХОДЗЬКА Сцяпан Яфімавіч, сярж., памёр ад ран 25.7.1944 у ППШ-2084, пахаваны ў в. Паўлава Ружанскага р-на Брэсцкай вобл.

СМЯЯН Рыгор Яўменавіч, прапаў без вестак у лютым 1945.

СТАНЕВІЧ Пётр Андрэевіч, н. у 1912, прапаў без вестак у чэрвені 1944.

СЯЛЕЦКІ Іван Нікіфаравіч, н. у 1921, рад. 367-га сп 26-й сд, прапаў без вестак 10.8.1941.

СЯЛЕЦКІ Мікалай Данілавіч, н. у 1908, прапаў без вестак у чэрвені 1944.

СЯЛЕЦКІ Мітрафан Нікіфаравіч, н. у 1914, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

СЯЛЕЦКІ Сяргей Фаміч, загінуў.

ФІЛІПЕНКА Рыгор Фёдаравіч, н. у 1921, сярж., лётчык-знішчальнік, загінуў 28.12.1944.

ФІЛІПЕНКА Фядос Восіпавіч, рад. 117-га сп 23-й Кіеўска-Жытомірскай сд, загінуў 27.3.1944, пахаваны ў в. Бечы Жыткавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ФУРС Ануфрый Максімавіч, н. у 1908, рад. 81-га сп 54-й Мазурскай сд, памёр ад ран 15.8.1944 у ЭШ-3747, пахаваны на Пакроўскіх могілках у г. Смаленск.

ФУРС Восіп Фёдаравіч, рад., загінуў 17.1.1944, пахаваны ў в. Бяседкі Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

ФУРС Іван Мяфодзьевіч, н. у 1903, загінуў у 1943.

ФУРС Нікіфар, памёр ад ран у жніўні 1944, пахаваны ў в. Хобнае Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ФУРС Рыгор Каленікавіч, рад. 107-га сп 55-й Мазырскай сд, памёр ад ран 3.7.1944 у АМСБ-67, пахаваны ў г. Петрыкаў Гомельскай вобл.

ФУРС Яфім Максімавіч, н. у 1911, рад. 40-га сп 102-й сд, загінуў 13.10.1944, пахаваны ў с. Квятнова Макуўскага павета Варшаўскага ваяводства, Польшча.

ФЯСЬКОЎ Сямён Максімавіч, рад. 62-га асобнага б-на сувязі 311-й сд, загінуў 15.4.1944, пахаваны ў в. Бабіна Ленінградскай вобл.

ХМЕЛЯНОК Акула Ісакавіч, н. у 1910, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ХМЕЛЯНОК Захар Яфрэмавіч, загінуў

22.1.1944, пахаваны ў в. Гарбавічы Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ХМЕЛЯНОК Іван Дзмітрыевіч, н. у 1924, гв. рад., кулямётчык 118-га гв. сп 37-й гв. сд, прапаў без вестак у снежні 1942.

ХМЕЛЯНОК Мікалай Андрэевіч, н. у 1925, рад. 228-га сп 55-й Мазырскай сд, памёр ад ран 6.2.1944 у АМСБ-67, пахаваны ў в. Церабаў Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

ХМЕЛЯНОК Пётр Фёдаравіч, памёр ад ран 4.2.1944, пахаваны на Усясвяцкіх могілках у г. Тула.

ХМЯЛЬНІЦКІ Павел Фёдаравіч, н. у 1904, гв. рад. 239-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, памёр ад ран 6 (14).2.1944, пахаваны на Усясвяцкіх могілках у г. Тула.

ЦЯРЭШЧАНКА Іван Цімафеевіч, н. у 1914, рад. 1150-га сп 342-й сд, загінуў 26.2.1942, пахаваны ў в. Долбінскія Выселкі Вялёўскага р-на Тульскай вобл.

ЦЯРЭШЧАНКА Міхаіл Трафімавіч, н. у 1920, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ЦЯРЭШЧАНКА Нікіфар Мікалаевіч, н. у 1906, гв. рад. 215-га гв. сп 77-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 12.1.1944, пахаваны ў брацкай магіле ў Відрыжскім с/с Лімбажскага р-на, Латвія.

ЧЭЧКА Іван Рыгоравіч, прапаў без вестак у ліпені 1941.

ШАПЕЦЬКА Кузьма Савельевіч, н. у 1902, прапаў без вестак 20.8.1942.

ШРУБ Аляксандр Мяфодзьевіч, н. у 1908, прапаў без вестак у верасні 1944.

ШРУБ Аляксей Мікалаевіч, загінуў.

ШРУБ Іван Піліпавіч, загінуў.

ШРУБ Мікалай Піліпавіч, н. у 1924, рад. 47-га сп 15-й ордэна Леніна Сівашскай сд, памёр ад ран 10.1.1944, пахаваны ў Калінкавіцкім р-не Гомельскай вобл.

ШУБЯНОК Восіп Рыгоравіч, гв. рад., санітар 133-га гв. сп 44-й гв. сд, загінуў 7.6.1944, пахаваны ў в. Даімбіна Баранавіцкага р-на Брэсцкай вобл.

ШЧУКА Васіль Іванавіч, гв. рад. 215-га гв. сп 77-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 4.2.1944, пахаваны ў в. Гарадзішча Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

ШЧУКА Васіль Раманавіч, загінуў.

ШЧУКА Іван Мацвеевіч, н. у 1920, рад. 79-га сп 321-й сд, загінуў 7.2.1945, пахаваны на х. Фіхтворт Эльблонгскага ваяводства, Польшча.

ШЧУКА Канстанцін Навумавіч, н. у 1911, гв. рад. 239-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 10.1.1944, пахаваны ў в. Аляксандраўка Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ШЧУКА Мікалай Навумавіч, н. у 1893, загінуў 23.2.1943, пахаваны ў в. Паляны Арсеньеўскага р-на Тульскай вобл.

ШЧУКА Рыгор Кандратавіч, н. у 1898, прапаў без вестак у верасні 1944.

ШЧУКА Сідар Ціханавіч, загінуў.

ШЧУКА Яўсей Карнеевіч, н. у 1910, рад., кулямётчык 111-га сп 55-й Мазырскай сд, загінуў 17.1.1944, пахаваны ў в. Бяседкі Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

ШЭЙН Рыгор Васільевіч, н. у 1911, рад., памёр ад хваробы 20.6.1944, пахаваны ў г. Алма-Ата.

ЮДЗЯНОК Савелій Мяфодзьевіч, загінуў.

ЯРМОЛЕНКА Кузьма Цімафеевіч, н. у 1907, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ВЁСКА САВІЧЫ-ДВОР

БАРАН Васіль Васільевіч, н. у 1895, загінуў.

БЕРАЗНЯЦКІ Пётр Акімавіч, н. у 1923, рад. 410-га сп 81-й Калінкавіцкай сд, загінуў 29.1.1944, пахаваны ў г. Калінкавічы Гомельскай вобл.

БЕРАЗНЯЦКІ Фёдар Купрэевіч, н. у 1914, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ГАРОШКА Ціхан Якаўлевіч, н. у 1920, прапаў без вестак у 1941.

ГАЎРЫЛЁНКА Максім Трафімавіч, н. у 1923, загінуў у 1944.

ГРЫЦАНОК Акім Трафімавіч, н. у 1897, рад. 410-га сп 81-й сд, загінуў 10.1.1944, пахаваны ў в. Буда Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ГРЭСЬ Мікалай Емяльянавіч.

ГРЭСЬ Сямён Цярэнцьевіч, н. у 1923, рад. 678-га сп 15-й ордэна Леніна Сівашскай сд, загінуў 11.1.1944, пахаваны ў в. Восіпава Рудня Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ДАНЮК Івав Васільевіч, н. у 1912, рад. 1289-га сп 110-й сд, загінуў 20.3.1945, пахаваны ў н. п. Кляйнхауз, былая Усходняя Прусія.

ДАЎЖАНОК Дзмітрый Іванавіч, н. у 1923, рад. 676-га сп 15-й ордэна Леніна Сівашскай сд, загінуў 29.1.1944, пахаваны ў г. Калінкавічы Гомельскай вобл.

ЖЫРАЎ Іларыён Дзямідавіч, н. у 1908, загінуў.

ЖЫРАЎ Міхаіл Уладзіміравіч, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ІВАНЕНКА Ілья Іванавіч, н. у 1913, рад., памёр ад ран 10.9.1944, пахаваны ў н. п. Вадзіслаў-Шлёнскі Катавіцкага ваяводства, Польшча.

КАЛАМІЕЦ Акім Трафімавіч, н. у 1892, рад., загінуў у студзені 1944 каля в. Літвінкі, пахаваны ў г. Калінкавічы Гомельскай вобл.

КАЛАМІЕЦ Анісім Архіпавіч, н. у 1911, гв. рад. 2-га гв. сп 1-й гв. сд, загінуў 12.7.1942, пахаваны ў в. Апухціна Цербуноўскага р-на Ліпецкай вобл.

КАЛІНА Сяргей Цімафеевіч, н. у 1916, рад. 410-га сп 81-й сд, загінуў 9.1.1944, пахаваны ў в. Буда Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

КАЛЯДА Мікалай Прохаравіч, н. у 1921, прапаў без вестак у 1941.

КАНДРАЦЕНКА Васіль Міхайлавіч, н. у 1915, прапаў без вестак у маі 1944.

КАНДРАЦЕНКА Іван Міхайлавіч, загінуў.

КАНДРАЦЕНКА Мікалай Міхайлавіч, загінуў.

ПЕЛЮХ Адам Міхайлавіч, н. у 1910, рад. 410-га сп 81-й сд, загінуў 9.1.1944 у в. Літвінавічы, пахаваны ў в. Буда Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

РАЕЎСКІ Емяльян Ігнатавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у студзені 1944.

М. Е. Грэсь

І. В. Данюк

В. М. Кандраценка

СЯЛЕЦКІ Сцяпан Пятровіч, н. у 1906, прапаў без вестак у 1941.

ЦАЛУЙКА Алякcей Радаівонавіч, н. у 1917.

ЦАЛУЙКА Іван Антонавіч, н. у 1907, прапаў без вестак у снежні 1941.

ЦАЛУЙКА Кузьма Пятровіч, н. у 1897, гв. рад., сапёр 102-га асобнага сапёрнага б-на 47-й гв. сд, намёр ад ран 28.3.1945 у АМСБ-476, пахаваны на мысе Тылкас Пампаліскай воласці, Латвія.

ЦАЛУЙКА Мітрафан Рыгоравіч, н. у 1900, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ЦАЛУЙКА Рыгор Парфенавіч, н. у 1905, рад. 107-га сп 55-й сд, загінуў 11.3.1944, пахаваны ў с. Ражскае Мацвеёў-Курганскага р-на Растоўскай вобл.

ЦАЛУЙКА Фёдар Карпавіч, н. у 1915, рад., сапёр 380-га асобнага сапёрнага б-на 212-й сд, загінуў 13.2.1942, пахаваны ў с. Аляб'ева Арлоўскай вобл.

ЦЯРЭШЧАНКА Мікіта Мікалаевіч, н. у 1907, рад. 228-га сп 55-й Мазырскай сд, загінуў 28.9.1944, пахаваны ў н. п. Мадлен Рыжскага павета, Латвія.

ЧУГУНКОЎ Уладзімір Раманавіч, н. у 1906, прапаў без вестак у 1941.

ШРУБ Аляксей Мяфодзьевіч, н. у 1906, загінуў у 1941.

ШРУБ Майсей Мяфодзьевіч, н. у 1902, прапаў без вестак у красавіку 1944.

Ф. К. Бераняцкі (злева) і Ф. К. Цалуйка

ВЁСКА СТАРЫ СЦЕПАНОЎ

БЕЛЯНОК Макар Іванавіч, н. у 1910, рад., загінуў у ліпені 1943 на Курскай дузе.

ГРАМЫКА Аляксей Піліпавіч, н. у 1908, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ГРАМЫКА Якуб Піліпавіч, н. у 1905, танкіст, загінуў.

ГРЫШЭЧКІН Якаў Цітавіч, н. у 1913, гв. рад. 26-й гв. Сеўскай мехбр, загінуў 22.3.1945, пахаваны ў с. Кадберг Опальскага ваяводства, Польшча.

ДРАБЫШЭЎСКІ Віктар Пятровіч, н. у 1914, загінуў.

ДРАБЫШЭЎСКІ Мацвей Якубавіч, н. у 1903, сярж., загінуў у 1943.

ДРАБЫШЭЎСКІ Мікалай Мікалаевіч, прапаў без вестак у красавіку 1945.

ДРАБЫШЭЎСКІ Міхаіл Восіпавіч, н. у 1925, рад. 358-га сп 136-й сд, загінуў 20.4.1945, пахаваны ў с. Унтэр-Шэненцы Штэцінскага ваяводства, Польшча.

ДРАБЫШЭЎСКІ Міхаіл Цярэшцьевіч, н. у 1924, загінуў у 1943 у Крыме.

ДРАБЫШЭЎСКІ Фёдар Якаўлевіч, н. у 1915, рад. 568-га сп 149-й Наваград-Валынскай сд, загінуў 4.2.1944 у с. Тыне, пахаваны ў г. Роўна.

КАНТАНІСТ Васіль Еўдакімавіч, н. у 1917, капітан, загінуў.

КАНТАНІСТ Іван Еўдакімавіч, н. у 1920, загінуў.

КАНТАНІСТ Карп Андрэевіч, н. у 1919, рад. 568-га сп 149-й Наваград-Валынскай сд, прапаў без вестак 27.1.1944 каля с. Калеснікі Гошчынскага р-на Ровенскай вобл.

КАНТАНІСТ Сяргей Яфімавіч, н. у 1900, сярж. 961-га сп 274-й сд, загінуў 31.8.1943, пахаваны ў в. Радзючычы Смаленскай вобл.

КАРОТКІ Антон Якаўлевіч, н. у 1911, гв. ст. лейт., загінуў 20.7.1944, пахаваны ў г. Алітус, Літва.

КАРОТКІ Фёдар (Трафім) Фёдаравіч, н. у 1919, рад. 37-га сп 56-й сд, загінуў 14.1.1942, пахаваны ў г. Колпіна Ленінградскай вобл.

КЛЯЎЗ Дзмітрый Рыгоравіч, н. у 1918, прапаў без вестак у 1941.

КЛЯЎЗ Дзмітрый Рыгоравіч, н. у 1924, рад., загінуў у 1943 у Крыме.

КОНЧЫЦ Васіль Міхайлавіч, н. у 1903, прапаў без вестак у красавіку 1944.

КОНЧЫЦ Канстанцін Міхайлавіч, н. у 1911, баец злучэння партызанскіх кавалерыйскіх атрадаў генерал-маёра М. І. Навумава, прапаў без вестак у лютым 1944.

КОНЧЫЦ Фёдар Сцяпанавіч, н. у 1916, ст. лейт., ст. палітрук, загінуў у 1941 пад Масквой.

МАКУШЭНКА Дзмітрый, н. у 1918, загінуў.

НІКІЦІН Сяргей Аляксеевіч, н. у 1928, гв. рад. 234-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 26.1.1944, пахаваны ў в. Церабаў Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

РАМАНЦОЎ Уладзімір Якаўлевіч, старшына, механік-вадзіцель 65-й тбр, загінуў 29.11.1942, пахаваны ў в. Пенбелина, р-н Белая, Курскай вобл.

СІЛКО Пётр Макаравіч, н. у 1914, рад., наводчык 21-га асобнага 6-на ПНАС Паўночна-Заходняга фронту, прапаў без вестак 28.6.1941.

ЧАРНЯКОЎ Пётр Лаўрэнавіч, н. у 1912, рад. 635-га сп 143-й Канатопска-Корасценьскай сд, памёр ад ран 14.1.1944, пахаваны ў г. Сарны Ровенскай вобл.

ЧУГУНКОЎ Даніла Фёдаравіч, н. у 1914, прапаў без вестак у маі 1944.

ЧУГУНКОЎ Міхаіл Сцяпанавіч, н. у 1917, старшына 83-й асбр, загінуў 22.3.1945, пахаваны ў г. Эстэргом, Венгрыя.

ЯКАЎЦОЎ Міхаіл Карпавіч, н. у 1924, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

БЫЛЫ СЛАБАДСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ВЫГРАБНАЯ СЛАБАДА

ГАРБАЧЭНКА Сідар Савельевіч, рад. 17-га асобнага чыгуначнага б-на, загінуў 14.8.1941 на ст. Жукаўка.

ГРАКУН Павел Максімавіч, загінуў.

ГРЫЦАНОК Дзмітрый Трафімавіч, н. у 1909, рад. 519-га сп 81-й Калінкавіцкай сд, загінуў 11.1.1944, пахаваны ў в. Буда Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ЖУРАЎСКІ Нікіфар Ільіч, загінуў.

ІВАНЕНКА Барыс Іванавіч, загінуў.

ІВАНЕНКА Даніла Дзмітрыевіч, загінуў.

ІВАНЕНКА Пётр Барысавіч, загінуў.

МАКСІМЕНКА Васіль Агеевіч, н. у 1910, рад., загінуў 30.12.1941 у нямецкім палоне.

НІКАЛАЕНКА Навум Мікітавіч, загінуў.

СМЯЯН Дзмітрый Купрэевіч, н. у 1918, ст. сярж., камандзір аддзялення 782-га сп; палон; спецперасыльны пункт 5-й ударнай арміі; 237-мы армейскі запасны полк, прапаў без вестак 22.4.1944.

ЦІШКЕВІЧ Емяльян Мікалаевіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ЦІШКЕВІЧ Кірыла Іванавіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ЦІШКЕВІЧ Рыгор Іванавіч, загінуў.

ЦІШКЕВІЧ Яўстрат Іванавіч, загінуў.

ШЧУКА Іван Абакумавіч, загінуў.

ШЧУКА Кірыла Міхайлавіч, прапаў без вестак у студзені 1944.

ШЧУКА Нікіфар Іванавіч, н. у 1921, прапаў без вестак у студзені 1944.

ВЁСКА ВЯРХОВАЯ СЛАБАДА

АСТАПЕНКА Захар Пракопавіч, загінуў.

АСТАПЕНКА Іван Дзям'янавіч, н. у 1929, яфр., ст. тэлефаніст 1236-га армейскага ап 14-й арміі, патануў у рацэ 18.7.1943, пахаваны каля дарогі, мыс Мішукоў-Цітаўка, кв. 8463 4.

АСТАПЕНКА Іван Яфімавіч, загінуў.

АСТАПЕНКА Мікалай Цітавіч, н. у 1904, прапаў без вестак у сакавіку 1943.

АСТАПЕНКА Мітрафан Савельевіч, рад. 1323-га сп 415-й сд, прапаў без вестак у сакавіку 1943.

АСТАПЕНКА Сцяпан Пракопавіч, загінуў.

АТРОШЧАНКА Мікіта Ціханавіч, загінуў.

АТРОШЧАНКА Сяргей Міхайлавіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ВАСІЛЕНКА Дамець Міхайлавіч, загінуў.

ВАСІЛЕНКА Марк Васільевіч, прапаў без вестак у студзені 1944.

ВАСІЛЕНКА Мартын Якаўлевіч, загінуў.

ГРУШАНЕНКА Іван Астапавіч, н. у 1920, прапаў без вестак 23.6.1941.

КОТЧАНКА Ігнат Анісімавіч, н. у 1904, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

КОТЧАНКА Навум Цімафеевіч, загінуў.

ЛІТАШ Пётр Піліпавіч, загінуў.

ЛІТАШ Цярэнцій Васільевіч, загінуў.

МАКСІМЕНКА Марк Мікітавіч, загінуў.

МАКСІМЕНКА Мікіта Яфрэмавіч, загінуў.

МАКСІМЕНКА Нікіфар Канстанцінавіч, н. у 1920, загінуў.

МАКСІМЕНКА Фёдар Агеевіч, загінуў.

ПУГАЧ Іван Андрэевіч, н. у 1904, рад., прапаў без вестак у лютым 1944.

ЧЭЧКА Дзям'ян Сцяпанавіч, загінуў.

ЧЭЧКА Самуіл Купрэевіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ШАРАНОК Фёдар Мікітавіч, гв. рад., санітар 77-й гв. сп 26-й Усходне-Сібірскай Гарадоцкай сд, загінуў 23.1.1945, пахаваны ў п. Знаменск Гвардзейскага р-на Калінінградскай вобл.

ШРАМЯНОК Антон Мікітавіч, загінуў.

ШРАМЯНОК Герасім Іванавіч (Ісакавіч), н. у 1907, прапаў без вестак у лютым 1942.

ШРАМЯНОК Купрэй Ісакавіч, загінуў.

ШРАМЯНОК Мікалай Цімафеевіч, н. у 1922, мал. сярж. 604-га сп 195-й сд, загінуў 16.2.1943, пахаваны ў г. Славянск Данецкай вобл.

ВЁСКА ЖЭРДНАЕ

АНІСІМАЎ Андрэй Іванавіч, загінуў.

АНІСІМАЎ Даніла Уладзіміравіч, н. у 1916, мал. сярж.; палон; мінамётчык 230-га армейскага запаснога сп 56-й арміі, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

АСЯДАЧ Іван Якаўлевіч, н. у 1912, прапаў без вестак у красавіку 1944.

БОГУШ Акім Максімавіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

БОГУШ Каленік Радзівонавіч, н. у 1909, рад. 267-га б-на аэрадромнага абслугоўвання 15-й паветранай арміі, загінуў 13.4.1944, пахаваны ў г. Ідрыца Себежскага р-на Пскоўскай вобл.

БОГУШ Фёдар Радзівонавіч, прапаў без вестак у красавіку 1944.

БОГУШ Якаў Анісімавіч, загінуў.

БУВАЛЬКЕВІЧ Дзмітрый Андрэевіч (Адамавіч), загінуў.

БУВАЛЬКЕВІЧ Мацвей Андрэевіч, н. у 1916, гв. рад. 221-га гв. сп 77-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 30.4.1944, пахаваны на ст. Гужыск Тужыскага р-на Валынскай вобл.

А. М. Васіленка

В. М. Васіленка

Т. С. Васіленка

БЯЧЭРСКІ Іван Лук'янавіч, н. у 1919, мал. палітрук 3-й ср 364-й сд, загінуў 20.7.1942, пахаваны ў в. Сутокі Залугскага р-на Ленінградскай вобл.

ВАСІЛЕНКА Аляксандр Маркавіч, н. у 1926, гв. яфр., аўтаматчык 101-га гв. цяжкага тп 43-й асобнай гв. тбр, загінуў 27.1.1945, пахаваны на ст. Лутавая Гур'еўскага р-на Калінінградскай вобл.

ВАСІЛЕНКА Віктар Маркавіч, н. у 1923, рад., кулямётчык 467-га сп 81-й Калінкавіцкай сд, загінуў 20.1.1944 у в. Якімаўка, пахаваны ў в. Гарадзішча Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

ВАСІЛЕНКА Канстанцін Іванавіч, н. у 1923, загінуў.

ВАСІЛЕНКА Сцяпан Іванавіч, н. у 1921, памёр ад ран 17.2.1944 у ППШ-154, пахаваны ў г. Калінкавічы Гомельскай вобл.

ВАСІЛЕНКА Трыфан Самуілавіч, н. у 1889, рад., прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ВАСІЛЕНКА Уладзімір Маркавіч, н. у 1925, рад., загінуў у ліпені 1944 у г. Беласток, Польшча.

ВАЯДЗІЛАЎ Антон Аляксандравіч, загінуў.

ГАРБАЧОЎ Іван Піліпавіч, н. у 1923, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ГРЫЦАНОК Мікалай Дзмітрыевіч, загінуў.

ГРЫЦАНОК Фёдар Якаўлевіч, н. у 1916, рад. 10-га ашбн, памёр ад ран 27.12.1943 у

АМСБ-288, пахаваны ў г. Рудня Смаленскай вобл.

ГУЛЯЙ Сяргей Мінавіч, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ГУЛЯЙ Фёдар Мінавіч, ст. сярж. 1147-га сп, прапаў без вестак 17.8.1941.

ГУЛЯЙ Яфім Мінавіч, лейт., камандзір роты 168-га мсбн 168-й тбр, загінуў 22.6.1942, пахаваны ў с. Н.-Зарынск Шаўчэнкаўскага р-на Харкаўскай вобл.

ЖУРАЎСКІ Васіль Піліпавіч, н. у 1896, рад. 1183-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, загінуў 25.1.1944, пахаваны ў в. Якімавічы Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ЖУРАЎСКІ Максім Дорахавіч, загінуў.

ЖУРАЎСКІ Мікіта Кірылавіч, н. у 1901, прапаў без вестак 6.3.1944.

ЖУРАЎСКІ Сяргей Андрэевіч, н. у 1925, сярж. 687-га асобнага сапёрнага б-на 415-й Мазырскай сд, патануў у р. Заходняя Дзвіна 14.10.1944 каля г. Рыга.

ІВАНЕНКА Дзмітрый Кузьміч, н. у 1901, рад. 107-га сп 55-й сд, загінуў 26.2.1943, пахаваны ў с. Н. Сыраватка Сумскай вобл.

ІВАНЕНКА Мікалай Мікітавіч, загінуў.

КАНАНОВІЧ Васіль Канстанцінавіч, н. у 1921, гв. ст. палітрук, камандзір 163-га гв. сп 54-й гв. Маскоўскай сд, загінуў у красавіку 1945, пахаваны ў г. Глазга, Германія. (Гл. артыкул на с. 293.)

КРАВЕЦ Аляксандр Пятровіч, загінуў.

КРАВЕЦ Сяргей Пятровіч, загінуў.

КРАЎЧАНКА Іван Уладзіміравіч, н. у 1914, ст. сярж. мінр 467-га сп 81-й Калінкавіцкай сд, узнагароджаны ордэнам Айчыннай вайны II ст., прапаў без вестак у лістападзе 1944.

МАКСІМЕНКА Раман Андрэевіч, н. у 1908, прапаў без вестак у 1943.

МАРГУНОЎ Патап Міхайлавіч, н. у 1912, рад. 356-й сд, памёр ад ран 11.1.1944 у АМСБ-440, пахаваны ў в. Хобнае Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

МАРОЗ Кірыла Сяргеевіч, загінуў.

МАРОЗ Пётр Сяргеевіч, загінуў.

МАРЧАНКА Павел Восіпавіч, загінуў.

МАРЧАНКА Ціхан Міхайлавіч, гв. рад. 77-й гв. Чарнігаўскай сд, памёр ад ран 10.1.1944, пахаваны ў Калінкавіцкім р-не Гомельскай вобл.

МАСАНАВЕЦ Сцяпан Акімавіч, н. у 1913, старшына, загінуў 24.8.1944, пахаваны ў с. Вожсіялле Аршанскага р-на, Прыбалтыка.

МАХНАЧ Назар Назаравіч, н. у 1912, рад., гарматны нумар 11-га ап 73-й Навазыбкаўскай сд, памёр ад ран 28.8.1944 у АМСБ-51, пахаваны ў в. Закшэвак Мазавецкага павета Беластоцкага ваяводства, Польшча.

МАЦЮШАЎ Васіль Максімавіч, н. у 1927, загінуў.

РАДА Міхаіл Іванавіч, н. у 1920, загінуў.

РАДА Сямён Іванавіч, н. у 1918, загінуў 8.10.1941 у нямецкім палоне.

РАДА Уладзімір Іванавіч, н. у 1917, рад., прапаў без вестак у сакавіку 1944.

РАМІЕЎ Міхаіл Рахмеджанавіч, н. у 1918, ст. сярж., пам. камандзіра ўзвода 635-га сп 143-й Канатопска-Корасценьскай сд, памёр ад ран 23.9.1944 у ХПШІ-4397, пахаваны ў г. Седльце, Польшча.

РУДЗЯНОК Сяргей Уладзіміравіч, н. у 1925, рад. 321-га сп 15-й ордэна Леніна Сівашскай сд, загінуў 23.7.1944, пахаваны ў с. Выгода Бельскага павета Беластоцкага ваяводства, Польшча.

САЛАВЕЙ Марк Еўдакімавіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

САЛАВЕЙ Міхаіл Міхайлавіч, гв. рад. 239-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 8.1.1944, пахаваны ў в. Аляксандраўка Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

САЛАВЕЙ Фама Герасімавіч, прапаў без вестак у студзені 1944.

САЛАВЕЙ Ціхан Міхайлавіч, н. у 1906, рад. 107-га сп 55-й Мазырскай сд, загінуў 16.1.1944, пахаваны ў в. Міхнавічы Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

СЕМЯНЯКА Аляксандр Яўціхіевіч, н. у 1922, рад. 1108-га сп 331-й сд, загінуў 10.3.1942, пахаваны ў в. Пліскі Смаленскай вобл.

СЕМЯНЯКА Канстаяцін Яўціхіевіч, н. у 1915, наводчык, прапаў без вестак.

ШАРАНОК Пётр Аляксеевіч, н. у 1912, рад., загінуў 3.10.1941 у лагеры ваеннапалонных (шталаг-352) каля в. Масюкоўшчына, пад Мінскам.

ШАРАНОК Рыгор Аляксеевіч, загінуў.

ШУЛЬЖЭНКА Васіль Трафімавіч, н. у 1914, мал. лейт., камандзір кулямётнага ўзвода 106-га мінп 29-й мінд, прапаў без вестак у чэрвені 1943.

ШЭЙН Міхаіл Кузьміч, н. у 1922, рад., загінуў 20.4.1943 у нямецкім палоне.

ВЁСКА НЕЖЫХАЎ

АНАПРЭЕНКА Герасім Кірылавіч, прапаў без вестак у студзені 1944.

АЎРАМЕНКА Васіль Нічыпаравіч, н. у 1922, загінуў у 1945.

БЕЛЯНОК Дзмітрый Дзмітрыевіч, прапаў без вестак у лютым 1944.

БЕЛЯНОК Макар Андрэевіч, н. у 1911, прапаў без вестак у 1941.

БЕЛЯНОК Якаў Самойлавіч, прапаў без вестак у чэрвені 1944.

В. Н. Аўраменка

ГУЛЯЙ Андрэй Уладзіміравіч, прапаў без вестак у чэрвені 1944.

ГУЛЯЙ Міхаіл Андрэевіч,загінуў.

ГУЛЯЙ Раман Уладзіміравіч, н. у 1910, загінуў.

КАНАНЕНКА Іван Данілавіч, н. у 1926, прапаў без вестак у красавіку 1944.

КАНАНЕНКА Макар Данілавіч, загінуў.

КАНАНЕНКА Фядос Уласавіч, загінуў.

КАНАНОВІЧ Сідар Кандратавіч, н. у 1903, рад. 76-й сд, загінуў 18.3.1945, пахаваны ў в. Вольціп, каля г. Домбе Штэцінскага ваяводства, Польшча.

КРЫВУЛЬКА Аляксандр Пятровіч, н. у 1921, прапаў без вестак у студзені 1944.

КРЫВУЛЬКА Іван Іванавіч, н. у 1903, мал. сярж., пам. камандзіра аддзялення 517-га сп 81-й Калінкавіцкай сд, загінуў 13.2.1943, пахаваны ў в. Очкі Пыроўскага р-на Курскай вобл.

КРЫВУЛЬКА Іван Міхайлавіч, загінуў.

ПІЛІПЕНКА Антон Юр'евіч, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ПІЛІПЕНКА Давыд Маркавіч, н. у 1912, прапаў без вестак у маі 1944.

ПІЛІПЕНКА Даніла Маркавіч, н. у 1914, прапаў без вестак у ліпені 1944.

ПІЛІПЕНКА Іван Восіпавіч, рад. 111-га сп 55-й Мазырскай сд, загінуў 17.1.1944, пахаваны ў в. Бяседкі Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

ПІЛІПЕНКА Ісак Данілавіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ПІЛІПЕНКА Канстанцін Юр'евіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ПІЛІПЕНКА Кузьма Аляксандравіч, загінуў.

ПІЛІПЕНКА Леў Іванавіч, загінуў.

ПІЛІПЕНКА Максім Сцяпанавіч, прапаў без вестак у маі 1944.

ПІЛІПЕНКА Мікалай Дзянісавіч, загінуў.

ПІЛІПЕНКА Мікалай Сцяпанавіч, н. у 1916, рад. 60-й сд, памёр ад хваробы 17.12.1943, пахаваны ў в. Пярэдзелка Лоеўскага р-на Гомельскай вобл.

ШРУБ Павел Мікітавіч, н. у 1918, загінуў.

ШУТАЎ Нікіфар Фокавіч, загінуў.

ВЁСКА ПУЧЫН

АХРЭМЕНКА Якаў Дамітрыевіч, н. у 1902, прапаў без вестак у жніўні 1944.

БАЛОБАН Аляксандр Аляксеевіч, н. у 1924, рад. 410-га сп 81-й сд, загінуў 10.1.1944, пахаваны ў в. Буда Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

БАЛОБАН Аляксандр Данілавіч, н. у 1922, прапаў без вестак у 1943.

БАЛОБАН Андрэй Аўрамавіч, н. у 1907, рад. 1153-га сп 343-й сд; палон; 213-ты армейскі запасны полк, загінуў 12.4.1944.

БАЛОБАН Антон Паўлавіч, н. у 1916, рад. 295-га сп 183-й сд, загінуў 7.11.1942, пахаваны ў в. Мішуціна Цярской вобл.

БАЛОБАН Аланас Іванавіч, н. у 1900, рад.

А. А. Балобан

А. Д. Балобан

987-га сп 226-й сд, прапаў без вестак 13.6.1942.

БАЛОБАН Даніла Аўрамавіч, н. у 1901, рад. роты аўтаматчыкаў, прапаў без вестак у маі 1944.

БАЛОБАН Емяльян Рыгоравіч, загінуў.

БАЛОБАН Есіп Аўрамаавіч, загінуў.

БАЛОБАН Зінавей Мінавіч, н. у 1907, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

БАЛОБАН Іван Арцёмавіч, загінуў.

БАЛОБАН Іван Іванавіч, загінуў.

БАЛОБАН Іван Рыгоравіч, н. у 1921, ст. сярж., камандзір мінамётнага разліку 367-га сп 71-й сд, загінуў 26.7.1941 на Петразаводскім напрамку Паўночнага фронту.

БАЛОБАН Мікалай Якаўлевіч, н. у 1907, прапаў без вестак у студзені 1944.

БАЛОБАН Міхаіл Кірылавіч, загінуў.

БАЛОБАН Пётр Лявонавіч, загінуў.

БАЛОБАН Пётр Пятровіч, загінуў.

БАЛОБАН Прохар Раманавіч, н. у 1908, рад. 1153-га сп 343-й сд, прапаў без вестак 30.6.1942.

БАЛОБАН Рыгор Цітавіч (Цярэнцьевіч), н. у 1922, загінуў.

БАЛОБАН Сяргей Андрэевіч, н. у 1920, рад., сапёр 367-га сп 71-й сд, прапаў без вестак 25.7.1941.

БАЛОБАН Сяргей Раманавіч, н. у 1903, загінуў у сакавіку 1944.

БАЛОБАН Яўмен (Яўхім) Якаўлевіч, н. у 1909, рад., повар, загінуў.

БАРАН Міхаіл Клімавіч, н. у 1918, загінуў.

БАРАН Самуіл Конанавіч, н. у 1909, прапаў без вестак у маі 1944.

ГАЛУЗА Агей Апанасавіч, н. у 1910, памёр ад ран у 1941.

ГАЛУЗА Васіль Васільевіч, н. у 1916, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ГАЛУЗА Емяльян Антонавіч, н. у 1910, прапаў без вестак у снежні 1943.

ГАЛУЗА Іван Васільевіч, н. у 1914, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ГАЛУЗА Іван Цітавіч, н. у 1923, рад. 371-га сп 130-й сд, загінуў 20.7.1942, пахаваны каля воз. Врагава Малвацкага р-на Ленінградскай вобл.

ГАЛУЗА Іван Яўсеевіч, загінуў.

ГАЛУЗА Леанід Ціханавіч, н. у 1898, загінуў у 1941 у лагеры ваеннапалонных пад Мінскам.

ГАЛУЗА Лявон Апанасавіч, н. у 1906, рад., загінуў 9.1.1944 у Калінкавіцкім р-не Гомельскай вобл.

ГАЛУЗА Мірон Антонавіч, н. у 1919, загінуў.

ГАЛУЗА Пётр Ігнатавіч, н. у 1915, загінуў.

ГАЛУЗА Сяргей Купрэевіч, н. у 1922, загінуў.

ГАЛУЗА Яўтух Цітавіч, н. у 1913, загінуў.

ГАРАШЧУК Мартын Рыгоравіч, н. у 1918, загінуў.

ГАРБАЧЭНКА Іван Ціханавіч, н. у 1921, рад. 64-га асобнага б-на аэрадромнага абслугоўвання, прапаў без вестак 22.11.1941.

ГАЎРЫЛЕНКА Андрэй Мікітавіч, н. у 1918, загінуў.

ГАЎРЫЛЕНКА Іван Яўціхіевіч, гв. рад. 37-га гв. сп 12-й гв. Пінскай сд, загінуў 3.2.1944, пахаваны ў в. Белы Бераг Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

ГАЎРЫЛЕНКА Кірыла Іванавіч, загінуў.

ГАЎРЫЛЕНКА Мікалай Пракопавіч, гв. рад. 37-га гв. сп 12-й гв. Пінскай сд, загінуў 3.4.1944 у в. Белы Бераг, пахаваны ў в. Рыбгас Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

ГАЎРЫЛЕНКА Мікіта Мікітавіч, загінуў.

ГАЎРЫЛЕНКА Міхаіл Харытонавіч, загінуў.

ГАЎРЫЛЕНКА Савелій Антонавіч, н. у 1912, яфр., сапёр 479-га асобнага сапёрнага б-на 338-й сд, загінуў 25.1.1945, пахаваны ў п. Тургенева Палескага р-на Калінінградскай вобл.

ГАЎРЫЛЕНКА Сяргей Аляксандравіч, загінуў.

ГАЎРЫЛЕНКА Фёдар Гаўрылавіч, загінуў.

ГАЎРЫЛЕНКА Фёдар Іванавіч, н. у 1914, прапаў без вестак у ліпені 1944.

ГАЎРЫЛЕНКА Фёдар Цярэнцьевіч, загінуў.

ГАЎРЫЛЕНКА Філімон Іванавіч, гв. рад. 24-га гв. сп 10-й гв. сд, прапаў без вестак 28.2.1945.

ГАЎРЫЛЕНКА Яўхім Мікітавіч, н. у 1909, загінуў.

ГРАКУН Гаўрыла Андрэевіч, н. у 1909, рад., загінуў у 1941 падчас бамбёжкі воінскага эшалона.

ДАНЮК Герасім Міхайлавіч, н. у 1915, рад., загінуў у 1942 у нямецкім палоне.

ДАНЮК Емяльян Уладзіміравіч, загінуў.

ДАНЮК Ермалай Венядзіктавіч, н. у 1910, гв. рад. 221-га гв. сп 77-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 16.1.1944, пахаваны ў в. Міхнавічы Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ДАНЮК Купрэй Міхайлавіч (Пятровіч), н. у 1908, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ДАНЮК Цімафей Самойлавіч, н. у 1914, сярж., камандзір танка, загінуў 25.1.1944.

ДАНЮК Ціхан Сяргеевіч, загінуў.

Д. М. Кашнарэнка

Г. Г. Койдан

ДРАБЫШЭЎСКІ Цімафей Сямёнавіч, н. у 1916, прапаў без вестак у красавіку 1944.

КАРПЕНКА Емяльян Кандратавіч, н. у 1899, прапаў без вестак у лютым 1944.

КАРПЕНКА Іван Пятровіч, н. у 1922, загінуў.

КАРПЕНКА Лявон Апанасавіч, н. у 1910, прапаў без вестак у верасні 1944.

КАРПЕНКА Рыгор Фёдаравіч, н. у 1927, рад., сапёр 556-га сп 169-й Рэчыцкай сд, загінуў 9.1.1945, пахаваны ў г. Рожан Астраленкаўскага павета Варшаўскага ваяводства, Польшча.

КАРПЕНКА Рыгор Харытонавіч, загінуў.

КАРПЕНКА Сямён Пятровіч, н. у 1907, рад., памёр ад ран 1.3.1944.

КАРПЕНКА Філімон Восіпавіч, н. у 1904, рад. 584-га сп 199-й сд, загінуў 25.6.1944, пахаваны ў в. Хонькавічы Магілёўскага р-на.

КАШНАРЭНКА Дзмітрый Максімавіч, н. у 1918, загінуў у ліпені 1941 пры абароне Смаленска.

КАШНАРЭНКА Пракоп Максімавіч, н. у 1914, загінуў.

КОЙДАН Герасім Германавіч, н. у 1919, рад., балтыйскі матрос, загінуў 28.8.1942, пахаваны ў г. Кранштат Ленінградскай вобл.

КОЙДАН Іван Германавіч, н. у 1924, рад., загінуў 2.2.1945, пахаваны ў г. Хадэнберг, Германія.

КУПРЫЯНАЎ Фёдар Клімавіч, н. у 1903, загінуў.

ЛАСТАЎНІЧЫ Барыс Іванавіч, н. у 1918, загінуў у студзені 1944.

ЛЫСЕНКА Іван Якаўлевіч, н. у 1923, гв. сярж., тэлефаніст 15-га гв. пдп 4-й гв. пдд, памёр ад ран 16.1.1945, пахаваны ў с. Нітра Лучынецкага павета, Чэхаславакія.

МАЛОЧКА Аляксандр Антонавіч, н. у 1921, рад. асобнай разведроты 226-й сд, загінуў 17.5.1942, пахаваны ў с. Акцябрскае Харкаўскай вобл.

СВЯРШЭЎСКІ Міхаіл Адамавіч (Андрэевіч), н. у 1916, мал. сярж. 1030-га сп 260-й сд, загінуў 10.8.1944, пахаваны ў г. Станіславув, Польшча.

М. З. Чашэнка

СЦЕПАНЕНКА Кандрат Аляксеевіч (Аляксандравіч), п. у 1902, загінуў.

СЦЕПАНЕНКА Мікалай Аляксандравіч, н. у 1922, рад. 1119-га сп 354-й сд, загінуў 12.2.1942, пахаваны ў в. Хлепень Зубцаўскага р-на Цвярской вобл.

СЦЕПАНЕНКА Павел Аляксеевіч, ст. сярж., загінуў 20.9.1944, пахаваны ў в. Кыгевестэ Валгскага р-на, Эстонія.

СЦЕПАНЕНКА Пётр Кандратавіч, н. у 1924, рад., курсант армейскіх курсаў разведчыкаў, загінуў 8.7.1944, пахаваны ў в. Беражное Столінскага р-на Брэсцкай вобл.

ТРАЦЯК Ульян Рыгоравіч, н. у 1907, рад. 592-га сп 192-й Смаленскай сд, памёр ад ран 1.5.1945 у ХППШ-1689, пахаваны ў г. Левіца, Чэхаславакія.

ТУРЧАНКА Міхаіл Мікалаевіч, н. у 1921, рад. 452-га сп, загінуў у верасні 1941.

ЧАШЭНКА Захар Усцінавіч, н. у 1918, загінуў.

ЧАШЭНКА Мяфодзій Захаравіч, н. у 1905, рад., повар 102-га сп 41-й сд, памёр ад ран 24.4.1945, пахаваны ў г. Кюстрын, Польшча.

ЧАШЭНКА Пётр Маркавіч, н. у 1910, загінуў.

ЧАШЭНКА Фёдар Захаравіч, н. у 1919, рад. 359-й сд, загінуў 15.2.1942, пахаваны ў в. Лебяжіна Ржэўскага р-на Цвярской вобл.

СПЯРЫЖСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ВАЛАХОЎШЧЫНА

ВАСІЛЕНКА Кірыла Яфімавіч, н. у 1900, рад. 693-га сп 178-й Кулагінскай сд, памёр ад ран 27.6.1944 у АМСБ-218, пахаваны ў в. Хаюру Выбаргскага р-на Ленінградскай вобл.

ВАСІЛЕНКА Уладзімір Кірылавіч, н. у 1919, рад. 342-га сп 136-й сд, загінуў 23.8.1942, пахаваны ў р-не н. п. Усць-Тосна Ленінградскай вобл.

ГАЛУБЕНКА Леанід Антонавіч, н. у 1925, рад., загінуў 11.7.1942, пахаваны ў Смаленскай вобл.

А. І. Гацка (справа) і П. М. Гацка

П. А. Глузд

А. П. Коваль

ГАЛУБЕНКА Рыгор Анісімавіч, н. у 1919, загінуў у 1942.

ГАЦКА Аляксандр Васільевіч, н. у 1922, артылерыст, прапаў без вестак у маі 1944.

ГАЦКА Апанас Іванавіч, н. у 1924, загінуў у 1944.

ГАЦКА Павел Мікітавіч, н. у 1924, мал. сярж. 284-га сп 86-й сд, загінуў 3.4.1944, пахаваны ў в. Зарудзельны Плюскага р-на Пскоўскай вобл.

ГАЦКА Сцяпан Арцёмавіч, н. у 1920, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ГЛУЗД Пётр Архіпавіч, н. у 1920, прапаў без вестак у ліпені 1941.

Я. А. Лявошка

М. І. Мартыненка

Р. І. Мартыненка

У. С. Мартыненка

П. І. Савянок

ГЛУЗД Пётр Васільевіч, н. у 1921, гв. рад., памёр ад ран 13.1.1944, пахаваны ў в. Зашчэб'е Рэчыцкага р-на Гомельскай вобл.

ІГНАЦЕНКА Іван Паўлавіч, н. у 1911, загінуў 3.2.1943.

ІГНАЦЕНКА Міхаіл Аляксеевіч, н. у 1914, загінуў у 1943.

КОВАЛЬ Антон Пятровіч, н. у 1917, мал. сярж., гарматны нумар 1183-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, загінуў 29.6.1944 каля г. Бабруйск.

ЛАЗАРЭНКА Міхаіл Аляксандравіч, н. у 1922, загінуў у 1942.

ЛАЗАРЭНКА Міхаіл Фёдаравіч, н. у 1922, рад. 817-га сп 239-й сд.

ЛЯВОШКА Якаў Акімавіч, н. у 1914, загінуў у 1944.

МАРТЫНЕНКА Андрэй Іванавіч, н. у 1919, загінуў у 1944.

МАРТЫНЕНКА Іван Сцяпанавіч, н. у 1910, загінуў у 1942.

МАРТЫНЕНКА Іван Цітавіч, н. у 1924, рад. 387-га сп 138-й сд, прапаў без вестак 17.2.1942.

МАРТЫНЕНКА Лявон Іванавіч, н. у 1908, гв. рад., сувязіст 221-га гв. сп 77-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 8.8.1944, пахаваны ў в. Любамірка Плаўскага павета Люблінскага ваяводства, Польшча.

МАРТЫНЕНКА Мікіта Іванавіч, н. у 1914, загінуў у 1944.

МАРТЫНЕНКА Рыгор Іванавіч, н. у 1922, загінуў у 1944.

МАРТЫНЕНКА Рыгор Майсеевіч, н. у 1920, загінуў у 1944.

МАРТЫНЕНКА Сяргей Сцяпанавіч, н. у 1919, прапаў без вестак у студзені 1944.

МАРТЫНЕНКА Ульян Сцяпанавіч, н. у 1920, загінуў у 1944.

МАРТЫНЕНКА Ціхан Ціханавіч, н. у 1914, загінуў у 1944.

САВЯНОК Павел Іванавіч, н. у 1914, загінуў у 1944.

ВЁСКА ДУБЛІН

БАНДАРЭНКА Анісім Анісімавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у 1941.

БАНДАРЭНКА Іван Тарасавіч, н. у 1913, загінуў у 1941.

БАНДАРЭНКА Мартын Якаўлевіч, н. у 1918, рад., загінуў у чэрвені 1941 пад Беластокам.

БАНДАРЭНКА Мікіта Тарасавіч, н. у 1908, прапаў без вестак у 1944.

БАНДАРЭНКА Раман Тарасавіч, н. у 1919, прапаў без вестак у 1944.

БАНДАРЭНКА Уладзімір Рыгоравіч, н. у 1921, прапаў без вестак у 1941.

М. Я. Бандарэнка

І. А. Гардзеенка

І. В. Гардзеенка

І. В. Гацка

М. В. Гацка

І. І. Кабанчук

Н. В. Кабанчук

ГАРДЗЕЕНКА Андрэй Лук'яновіч, н. у 1896, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ГАРДЗЕЕНКА Анісім Іванавіч, н. у 1919, загінуў у 1942.

ГАРДЗЕЕНКА Віктар Сяргеевіч, н. у 1913, прапаў без вестак у студзені 1944.

ГАРДЗЕЕНКА Іван Адамавіч, н. у 1919, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ГАРДЗЕЕНКА Іван Васільевіч, н. у 1922, загінуў 4.4.1944, пахаваны ў с. Дружба Чырвонаармейскага р-на Ровенскай вобл.

ГАРДЗЕЕНКА Кузьма Рыгоравіч, н. у 1914, рад. 870-га сп 287-й Наваград-Валынскай сд, памёр ад ран 5.4.1944 у МСБ-315, пахаваны ў с. Дружба Чырвонаармейскага р-на Ровенскай вобл.

ГАРДЗЕЕНКА Несцер Васільевіч, н. у 1906, загінуў у 1944 у Польшчы.

ГАРДЗЕЕНКА Павел Сцяпанавіч, н. у 1918, мал. сярж. 870-га сп 287-й Наваград-Валынскай сд, загінуў 5.4.1944, пахаваны ў с. Дружба Чырвонаармейскага р-на Ровенскай вобл.

ГАРДЗЕЕНКА Піліп Сцяпанавіч, прапаў без вестак у студзені 1944.

ГАРДЗЕЕНКА Рыгор Пракопавіч, н. у 1925, гв. рад., мінамётчык 75-га гв. сп 26-й гв. Усходне-Сібірскай Гарадоцкай сд, загінуў 9.2.1945, пахаваны ў г. Гусеў Калінінградскай вобл.

ГАРДЗЕЕНКА Сіланцій Пракопавіч, н. у 1920, лейт., камандзір аддзялення 50-й мехбр, памёр ад ран 4.10.1943 у ППШ-87, пахаваны ў с. Вяргунь-Полічы Пераяслаў-Хмяльніцкага р-на Кіеўскай вобл.

ГАЦКА Аляксандр Фёдаравіч, н. у 1918, прапаў без вестак у 1944.

ГАЦКА Іван Васільевіч, н. у 1915, капітан, камандзір сбн 151-й асбр, загінуў 8.5.1943, пахаваны ў в. Юр'ева Старарускага р-на Наўгародскай вобл.

ГАЦКА Іван Ігнатавіч, н. у 1907, прапаў без вестак у 1944.

ГАЦКА Ігнат Фёдаравіч, н. у 1921, загінуў у 1941.

ГАЦКА Міхаіл Адамавіч, н. у 1914, ст. сярж. 816-га ап, памёр ад ран 28.12.1941 у АМСБ-318, пахаваны ў Мгінскім р-не Ленінградскай вобл.

ГАЦКА Міхаіл Васільевіч, н. у 1912, прапаў без вестак у 1943.

ГАЦКА Рыгор Фёдаравіч, н. у 1925, рад. 60-й Сеўскай сд, загінуў 16.9.1944, пахаваны ў н. п. Старая Прага Варшаўскага ваяводства, Польшча.

ЗАЛУЖНЫ Уладзімір Ісакавіч, н. у 1922, прапаў без вестак у 1941.

КАБАНЧУК Аляксандр Сідаравіч, н. у 1924, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

КАБАНЧУК Іван Іванавіч, загінуў 18.12.1941 у нямецкім палоне.

КАБАНЧУК Майсей Міхайлавіч, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

КАБАНЧУК Нікіфар Васільевіч, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

КАБАНЧУК Пётр Аляксеевіч, н. у 1907, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

КАБАНЧУК Рыгор Іванавіч, н. у 1913, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

КАБАНЧУК Фёдар Сідаравіч, н. у 1912, загінуў у 1944.

КУР'ЯН Адам Ігнатавіч, н. у 1912, рад., памёр ад ран 27.11.1942, пахаваны на х. Асіна-Логаўскі Клецкага р-на Валгаградскай вобл.

КУР'ЯН Аляксандр Сцяпанавіч, н. у 1919, прапаў без вестак у студзені 1944.

КУР'ЯН Васіль Міхайлавіч, н. у 1921, ст. сярж., загінуў.

КУР'ЯН Васіль Цярэнцьевіч, н. у 1913, рад., кулямётчык, прапаў без вестак у 1944.

КУР'ЯН Дзмітрый Цярэнцьевіч, н. у 1906, прапаў без вестак у 1942.

КУР'ЯН Іван Адамавіч, н. у 1901, рад., памёр ад ран 16.7.1943 у ПХШ-2208, пахаваны ў с. Зімавенька Курскай вобл.

КУР'ЯН Іван Цярэнцьевіч, н. у 1912, загінуў у 1944.

КУР'ЯН Пётр Аляксеевіч, н. у 1907, прапаў без вестак у 1944.

КУР'ЯН Рыгор Сцяпанавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у красавіку 1945.

КУР'ЯН Сцяпан Макаравіч, н. у 1921, загінуў у 1941.

КУР'ЯН Сцяпан Сцяпанавіч, н. у 1920, загінуў у 1944.

КУР'ЯН Сцяпан Сямёнавіч, н. у 1919, прапаў без вестак у 1944.

КУР'ЯН Ульян Сямёнавіч, н. у 1907, снарадны 6-й мсбр, прапаў без вестак 13.8.1943.

КУР'ЯН Фёдар Макаравіч, н. у 1913, гв. рад. 212-га гв. сп 75-й Бахмацкай сд, загінуў 19.4.1945, пахаваны ў н. п. Відэр-Вуткаў Штэцінскага ваяводства, Польшча.

КУР'ЯН Цярэнцій Сямёнавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у лістападзе 1944.

КУР'ЯН Яўстрат Рыгоравіч, н. у 1922, загінуў у 1941.

ЛУТЧАНКА Іван Мікалаевіч, н. у 1920, загінуў у 1941.

МАЙТАК Уладзімір Іванавіч, прапаў без вестак у лістападзе 1944.

МАРТЫНЕНКА Адам Піменавіч, гв. рад. 234-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 8.1.1944, пахаваны ў в. Аляксандраўка Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

МАРТЫНЕНКА Анікей Лявонавіч, н. у 1913, гв. рад. 234-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 8.1.1944, пахаваны ў в. Аляксандраўка Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

МАРТЫНЕНКА Вольга Львоўна, н. у 1917, ваенфельчар, ст. хірургічная сястра 95-га МСБ 6-й гв. сд, загінула 30.6.1942, пахавана ў с. Быкава Курскай вобл.

МАРТЫНЕНКА Іван Данілавіч, н. у 1922, лейт., загінуў 24.11.1944, пахаваны ў г. Прыяўкі, на беразе Балтыйскага мора.

МАРТЫНЕНКА Іван Лявонавіч, н. у 1920, загінуў у 1941.

МАРТЫНЕНКА Пётр Фёдаравіч, н. у 1896, сярж., артылерыст, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

МІШУРА Антоп Мікітавіч, н. у 1918, загінуў у 1941.

НІКІЦЕНКА Андрэй Фядосавіч, прапаў без вестак у лютым 1944.

САЎЧАНКА Міхаіл Сямёнавіч, н. у 1922, загінуў у снежні 1944.

Р. І. Кабанчук

В. М. Кур'ян

В. Ц. Кур'ян

А. Л. Мартыненка

І. Д. Мартыненка

САЎЧАНКА Уладзімір Міхайлавіч, прапаў без вестак у снежні 1944.

СКРЫПЧАНКА Антон (Анікей) Аляксеевіч, н. у 1898, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

СКРЫПЧАНКА Нікіфар Герасімавіч, н. у 1913, яфр., ст. токар 5-га гаўбічнага ап РГК, загінуў 17.10.1942, пахаваны ў станцыі Гмелінская Валгаградскай вобл.

СКРЫПЧАНКА Павел Кандратавіч, н. у 1907, прапаў без вестак у красавіку 1944.

І. П. Чубса

П. П. Чубса

УЛАСЕНКА Антон Фёдаравіч, н. у 1913, загінуў у студзені 1944.

УЛАСЕНКА Дзяніс Сілавіч, н. у 1913, загінуў у 1942.

УЛАСЕНКА Іван Ігнатавіч, н. у 1925, сярж. 225-га сп 23-й Кіеўска-Жытомірскай сд, загінуў 27.10.1944, пахаваны на Вайнодскіх воінскіх могілках Ліепайскага р-на, Латвія.

УЛАСЕНКА Іван Рыгоравіч, н. у 1921, загінуў у 1944.

УЛАСЕНКА Мікіта Сілавіч, н. у 1913, прапаў без вестак у чэрвені 1944.

УЛАСЕНКА Пётр Ігнатавіч, н. у 1920, лейт., пам. камандзіра роты 6-й мехбр 6-га тк, прапаў без вестак 30.11.1942.

УЛАСЕНКА Пракоп Сілавіч, загінуў 26.1.1942 у нямецкім палоне.

УЛАСЕНКА Савелій Іванавіч, н. у 1899, рад. 76-га гв. сп 27-й гв. сд, загінуў 6.8.1944 у н. п. Астраленка Воркінскага павета Варшаўскага ваяводства, Польшча.

УЛАСЕНКА Уладзімір Макаравіч, н. у 1907, рад., разведчык-артылерыст 760-га зптап 42-й арміі, загінуў 4.8.1942, пахаваны каля ст. Лігава Краснасельскага р-на Ленінградскай вобл.

УЛАСЕНКА Фёдар Мікалаевіч, н. у 1899, загінуў у 1942.

УЛАСЕНКА Якаў Акімавіч, н. у 1905, загінуў у 1944.

ФІЛІПЕНКА Андрэй Мацвеевіч, н. у 1922, загінуў у 1944.

ФІЛІПЕНКА Ігнат Якаўлевіч, н. у 1915, гв. сярж. 6-й гв. мсбр, загінуў 29.4.1945, пахаваны ў н. п. Шлапані, Чэхаславакія.

ФІЛІПЕНКА Раман Якаўлевіч, н. у 1913, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ФІЛІПЕНКА Фядос Несцеравіч, н. у 1909, загінуў у 1944.

ЧУБСА Іван Паўлавіч, н. у 1919, загінуў у 1944.

ЧУБСА Павел Паўлавіч, н. у 1922, загінуў у 1944.

ВЁСКА МІХАЛОЎ

БОНДАР Пётр Паўлавіч, н. у 1902, загінуў у 1941.

БУДНІК Васіль Андрэевіч, н. у 1912, рад. 395-га сп, памёр ад ран 1.3.1945 у МСБ-409, пахаваны ў н. п. Штайнботэн, былая Усходняя Прусія.

ДЗЕМЧАНКА Антон Іванавіч, н. у 1914, рад. 1183-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, прапаў без вестак 30.6.1944 каля г. Бабруйск.

ІВАНЕНКА Іван Рыгоравіч, н. у 1914, загінуў у 1944.

ІВАНЕНКА Фёдар Антонавіч, н. у 1922, рад. 35-й асбр, загінуў 9.4.1942, пахаваны ў в. Дурава Смаленскай вобл.

МАРТЫНЕНКА Васіль Несцеравіч, н. у 1914, загінуў у 1942.

МАРТЫНЕНКА Васіль Пятровіч, н. у 1914, загінуў у 1944.

МАРТЫНЕНКА Дзмітрый Апанасавіч, н. у 1925, камандзір аддзялення 3-й пантоннай роты 37-га асобнага матарызаванага пантонна-маставога б-на, загінуў 28.5.1944, пахаваны ў в. Іванава былой Палескай вобл.

Подзвіг сапёраў

Легендарная волжская пераправа адыграла вялікую ролю ў гераічнай бітве за Сталінград у жніўні — лістападзе 1942 года... У час пераправы праз Волгу вызначыліся многія воіны з Гомельшчыны. У ліку іх... і сяржант Дзмітрый Мартыненка з Брагінскага раёна, які з'яўляўся камандзірам аддзялення 3-й пантоннай роты 37-га асобнага матарызаванага пантонна-маставога батальёна. Батальёну было загадана ў кароткі тэрмін пабудаваць мост праз Волгу да востраў на рацэ даўжынёй 540 метраў.

Д. А. Мартыненка непасрэдна ўдзельнічаў у будаўніцтве моста, нарыхтоўваў палі, паказваў прыклад сваім баявым таварышам. Воіны працавалі па 16 гадзін у суткі. Дзякуючы іх вялікім намаганням будаўніцтва моста было закончана раней намечанага тэрміну, за 14 дзён.

Камандаванне часці аб'явіла сяржанту Д. А. Мартыненку падзяку. Ён быў узнагароджаны медалямі «За баявыя заслугі», «За абарону Сталінграда». Гэта былі не апошнія яго ўзнагароды за нялёгкую працу сапёра ў гады Вялікай Айчыннай вайны.

Л. І. Чванаў

Маяк Палесся, 1978, 3 жн.

МАРТЫНЕНКА Канстанцін Андрэевіч, н. у 1919, загінуў у 1944.

МАРТЫНЕНКА Мікіта Яўстратавіч, н. у 1905, рад., прапаў без вестак у жніўні 1941 у р-не г. Неўля Бранскай вобл.

САВЯНОК Марцін Авілавіч, н. у 1919, загінуў у 1941.

САВЯНОК Міхаіл Дзмітрыевіч, прапаў без вестак у красавіку 1944.

САВЯНОК Павел, н. у 1909, загінуў у 1941.

САДЧАНКА Іван Карпавіч, н. у 1912, загінуў у 1941.

САДЧАНКА Карп Карпавіч, н. у 1915, рад., саніструктар 1183-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, памёр ад ран 14.2.1944 у ЭШ-3650, пахаваны ў г. Рэчыца Гомельскай вобл.

ЧАРНЯК Аляксандр Аляксеевіч, н. у 1922, рад. 1271-га сп 387-й сд, загінуў 11.2.1942, пахаваны ў в. Высокава Лукаўнікаўскага р-на Цвярской вобл.

ЧАРНЯК Канстанцін Аляксеевіч, н. у 1911, мал. сярж., гарматны нумар 170-га ап 37-й сд, загінуў 24.3.1945, пахаваны ў г. Добеле, Латвія.

ЧАРНЯК Леанід Аляксеевіч, н. у 1926, загінуў у 1944.

ЧАРНЯК Мікалай Андрэевіч, н. у 1923, рад. 467-га сп 81-й Калінкавіцкай сд, памёр ад ран 2.2.1944, пахаваны ў в. Баянава Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

ЧМЫРОЎ Апанас Сяргеевіч, н. у 1914, загінуў у 1941.

ШКУРКО Андрэй Пятровіч, н. у 1900, загінуў у 1943.

ШКУРКО Сяргей Андрэевіч, н. у 1922, загінуў у 1942.

ШУБЯНОК Іван Фядосавіч, н. у 1907, загінуў у 1942.

ШУБЯНОК Рыгор Фядосавіч, загінуў.

ШУБЯНОК Яфім Фядосавіч, н. у 1910, рад. 1183-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, загінуў 18.1.1944, пахаваны ў в. Якімавічы Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ШУР Іван Паўлавіч, н. у 1920, загінуў у 1943.

ШУР Павел Фёдаравіч, н. у 1908, загінуў у 1943.

ШУР Рыгор Паўлавіч, н. у 1919, загінуў у 1943.

ЯЎСЕЕНКА Васіль Пятровіч, н. у 1923, загінуў у 1944.

ЯЎСЕЕНКА Даніла Андрэевіч, н. у 1910, загінуў у 1944.

ЯЎСЕЕНКА Міхвіл Данілавіч, н. у 1920, загінуў у 1944.

ВЁСКА ПЕЦЬКАЎШЧЫНА

БУЙНЕВІЧ Леанід Францвіч, н. у 1926, загінуў 19.9.1944.

БУЙНЕВІЧ Эдуард Францавіч, н. у 1921, рад., загінуў 14.1.1944, пахаваны ў г. Калінкавічы Гомельскай вобл.

БУЙНЕВІЧ Якуб Генрыхавіч, н. у 1898, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ГАЛУЗА Емяльян Сямёнавіч, загінуў.

ГАЛЯК Станіслаў Карлавіч, н. у 1920, прапаў без вестак у чэрвені 1944.

КРУКОЎСКІ Станіслаў Мечыслававіч, н. у 1912, мал. сярж., загінуў 31.8.1944 у Польшчы.

ЛАХАНСКІ Іван Цімафеевіч, загінуў.

МАКАРЭЦКІ Георгій Пракопавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у 1943.

Г. П. Макарэцкі

І. П. Макарэцкі

МАКАРЭЦКІ Іван Пракопавіч, н. у 1912, гв. рад. 237-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, памёр ад ран 8.1.1944, пахаваны ў в. Аляксандраўка Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ЦІШКЕВІЧ Сцяпан Аляксандравіч, загінуў.

ЧАРНЕЦКІ Станіслаў Іванавіч, н. у 1907, прапаў без вестак у верасні 1941.

ВЁСКА СПЯРЫЖЖА

ВАЛАСОВІЧ Антон Андрэевіч, н. у 1906, рад. 870-га сп 287-й Наваград-Валынскай сд, загінуў 28.2.1944, пахаваны ў г. п. Шумск Цярнопальскай вобл.

ВАЛАСОВІЧ Фёдар Андрэевіч, н. у 1912, рад. 426-га сп 88-й сд, прапаў без вестак у верасні 1942.

ГАПОНЕНКА Васіль Майсеевіч, н. у 1917, загінуў у сакавіку 1944.

ГАПОНЕНКА Захар Мікалаевіч, н. у 1898, рад., прапаў без вестак у красавіку 1944.

ГАПОНЕНКА Міхаіл Іванавіч, н. у 1925, гв. рад. 37-га гв. сп 12-й гв. Пінскай сд, загінуў 12.10.1944, пахаваны на х. Лобана Рыжскага павета, Латвія.

ГАПОНЕНКА Якаў Фёдаравіч, н. у 1902, гв. рад. 221-га гв. сп 77-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 31.1.1944 каля в. Жукаўка, пахаваны ў в. Гарадзішча Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

ГАПОНЕНКА Яфім Мікалаевіч, прапаў без вестак у лістападзе 1943.

ГЛУЗД Анісім Васільевіч, н. у 1913, рад. 1083-га сп, памёр ад ран 25.1.1944, пахаваны ў в. Якімавічы Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ГЛУЗД Вікенцій Раманавіч, н. у 1910, рад. 89-га сп 23-й Кіеўска-Жытомірскай сд, загінуў 20.11.1944, пахаваны на Прыекульскіх воінскіх могілках Ліепайскага р-на, Латвія.

ГЛУЗД Гаўрыла Васільевіч, н. у 1913, прапаў без вестак у 1943.

ГЛУЗД Максім Іванавіч, н. у 1903, прапаў без вестак у 1943.

ГЛУЗД Пётр Давыдавіч, н. у 1910, прапаў без вестак у 1942.

ГЛУЗД Раман Давыдавіч, н. у 1901, рад. 415-га сп 1-й Брэсцкай сд, загінуў 18.2.1945, пахаваны ў г. Тухель, Польшча.

ДЗЕДЗЕНКА Арсень Фёдаравіч, н. у 1909, загінуў у 1942.

ДЗЕДЗЕНКА Вячаслаў Лаўрэнавіч, н. у 1925, гв. рад. зенітна-кулямётнай роты 37-га гв. сп 12-й гв. Пінскай сд, памёр ад ран 6.10.1944 у АМСБ-5 на к. Вернерс, пахаваны ў п. Лігатнэ Цэсіскага р-на, Латвія.

ДЗЕДЗЕНКА Іван Несцеравіч, н. у 1903, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ДЗЕДЗЕНКА Лаўрэн Яўсеевіч, н. у 1900, загінуў у 1941.

ДЗЕДЗЕНКА Нікіфар Фёдаравіч, н. у 1903, загінуў у 1943.

ІГНАЦЕНКА Аляксандр Адамавіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ІГНАЦЕНКА Аляксей Аляксеевіч, загінуў.

ІГНАЦЕНКА Андрэй Рыгоравіч, загінуў.

ІГНАЦЕНКА Андрэй Ціханавіч, н. у 1924, мал. лейт., загінуў 26.9.1943.

ІГНАЦЕНКА Арсень Яквўлевіч, н. у 1912, рад. 47-га сп 15-й ордэна Леніна Сівашскай сд, загінуў 9.1.1944, пахаваны ў в. Буда Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ІГНАЦЕНКА Васіль Пятровіч, н. у 1918, загінуў у 1942.

ІГНАЦЕНКА Васіль Рыгоравіч, н. у 1909, загінуў у 1942.

ІГНАЦЕНКА Васіль Фёдаравіч, н. у 1919, загінуў у 1943.

ІГНАЦЕНКА Дзям'ян Антонавіч, рад. 467-га сп 81-й Калінкавіцкай сд, загінуў 28.1.1944, пахаваны на х. Броды Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

ІГНАЦЕНКА Іван Пятровіч, н. у 1913, загінуў у 1941.

ІГНАЦЕНКА Іван Ціханавіч, н. у 1895, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ІГНАЦЕНКА Лявон Якаўлевіч, н. у 1912, рад. 47-га сп 15-й ордэна Леніна Сівашскай сд, загінуў 9.1.1944, пахаваны ў в. Буда Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

П. А. Ігнаценка

ІГНАЦЕНКА Павел Ананасавіч, н. у 1917, рад., загінуў 5.11.1942 у нямецкім канцлагеры.

ІГНАЦЕНКА Пётр Цімафеевіч, н. у 1910, прапаў без вестак у 1941.

ІГНАЦЕНКА Рыгор Канстанцінавіч, н. у 1909, загінуў у сакавіку 1944.

ІГНАЦЕНКА Сідар Адамввіч, н. у 1905, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ІГНАЦЕНКА Ульян Антонавіч, н. у 1924, рад. 467-га сп 81-й Калінкавіцкай сд, загінуў 28.1.1944, пахаваны ў в. Колкі Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

ІГНАЦЕНКА Фёдар Адамавіч, н. у 1913, загінуў у 1941.

ІГНАЦЕНКА Фёдар Тврасавіч, н. у 1909, прапаў без вестак у 1942.

ІГНАЦЕНКА Цімафей Адамавіч, н. у 1915, прапаў без вестак у 1943.

ІГНАЦЕНКА Цімафей Нікіфаравіч, н. у 1923, загінуў у красавіку 1944.

ІГНАЦЕНКА Ціхан Сяргеевіч, н. у 1891, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ІГНАЦЕНКА Цярэнцій Рыгоравіч, н. у 1913, рад., загінуў 30.11.1942, пахаваны на х. Верцячы Валгаградскай вобл.

ІГНАЦЕНКА Якаў Мікалаевіч, н. у 1916, гв. рад. 221-га гв. сп 77-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 27.1.1944, пахаваны каля воз. Дзікае Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

КАМАНДЗІРЧЫК Астап Давілавіч, гв. рад. 234-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 31.12.1943, пахаваны ў в. В. Аўцюкі Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

КАМАНДЗІРЧЫК Іван Данілавіч, н. у 1919, загінуў у 1941.

КУЗЬМЕНКА Даніла Аляксандравіч, н. у 1893, прапаў без вестак у 1943.

МАРТЫНЕНКА Антон Сяргеевіч, н. у 1906, прапаў без вестак у жніўні 1944.

МАРТЫНЕНКА Антон Яфімавіч, н. у 1913, камандзір аддзялення 29-га б-на сувязі Чарнаморскага флоту, прапаў без вестак 30.11.1941.

МАРТЫНЕНКА Гардзей Сяргеевіч, н. у 1906, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

МАРТЫНЕНКА Даніла Кірылавіч, н. у 1904, загінуў у 1941.

МАРТЫНЕНКА Кірыла Рыгоравіч, н. у 1913, загінуў у 1941.

МАРТЫНЕНКА Іван Мітрафанавіч, н. у 1914, прапаў без вестак у лістападзе 1944.

МАРТЫНЕНКА Іван Пятровіч, гв. курсант вучэбнага сбн, прапаў без вестак 26.1.1943.

МАРТЫНЕНКА Міхаіл Пятровіч, н. у 1924, загінуў у 1943.

МАРТЫНЕНКА Міхаіл Рыгоравіч, н. у 1918, загінуў у 1941.

МАРТЫНЕНКА Пётр Мікалаевіч, н. у 1892, прапаў без вестак у 1941.

МАРТЫНЕНКА Рыгор Мітрафанавіч, н. у 1908, загінуў у 1942.

СЛЯПУХІН Пётр Аляксандравіч, гв. ст. сярж. 142-га гв. сп 47-й гв. сд, загінуў 29.1.1944, пахаваны ў с. Нікалаеўка Сафіеўскага р-на Днепрапятроўскай вобл.

СМАЛЯНКА Васіль Цімафеевіч, н. у 1908, прапаў без вестак у снежні 1944.

СТАСЬКО Сцяпан Пятровіч, н. у 1909, мал. сярж., пам. камандзіра аддзялення 528-га сп 130-й Таганрогскай сд, загінуў 15.2.1945, пахаваны ў с. Далгарукава Багратёнаўскага р-на Калінінградскай вобл.

ЦЯРЭШЧАНКА Міхаіл Яфрэмавіч, н. у 1903, загінуў у 1942.

ЦЯРЭШЧАНКА Цімафей Карнеевіч, н. у 1926, загінуў у студзені 1945 пад Варшавай.

ЧАРНЯК Адам Кузьміч, н. у 1920, загінуў у 1941.

ЧАРНЯК Андрэй Васільевіч, н. у 1918, загінуў у 1941.

ЧАРНЯК Гаўрыла Васільевіч, н. у 1912, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ЧАРНЯК Іван Мікітавіч, н. у 1895, загінуў у 1941.

ЧАРНЯК Іван Цярэнцьевіч, н. у 1912, сярж., тэлефаніст 104-й габр, прапаў без вестак 5.7.1943.

ЧАРНЯК Рыгор Аляксеевіч, н. у 1912, загінуў у 1942.

ЧАРНЯК Цімафей Акімавіч, н. у 1911, загінуў у 1942.

ЯТЧАНКА Рыгор Гаўрылавіч, н. у 1912, гв. рад. 221-га гв. сп 77-й гв. Чарнігаўскай сд, памёр ад ран 4.2.1944, пахаваны ў в. Церабаў Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

ВЁСКА СТАРЫЯ ЮРКАВІЧЫ

АЎРАМЕНКА Архіп Сяргеевіч, н. у 1919, прапаў без вестак у 1941.

АЎРАМЕНКА Міхаіл Несцеравіч, н. у 1922, загінуў у 1944.

АЎРАМЕНКА Сцяпан Міхайлавіч, н. у 1910, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

АЎРАМЕНКА Сцяпан Рыгоравіч, н. у 1920, загінуў у 1941.

АЎРАМЕНКА Сяргей Архіпавіч, н. у 1903, прапаў без вестак у 1943.

АЎРАМЕНКА Фёдар Віктаравіч, н. у 1922, рад. 467-га сп 81-й Калінкавіцкай сд, загінуў 13.1.1944, пахаваны ў в. Буда Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

АЎРАМЕНКА Фёдар Яўсеевіч, н. у 1926, сярж. 440-га сп 64-й Магілёўскай сд, загінуў 20.4.1945, пахаваны каля м. Цыбенген (па дарозе на Белькаў), Германія.

АЎРАМЕНКА Цярэнцій Фёдаравіч, н. у 1901, рад., загінуў 25.9.1942, пахаваны ў г. Ржэў Цвярской вобл.

БОГУШ Трафім Дзямідавіч, н. у 1907, прапаў без вестак у 1943.

ВАРОНЕНКА Адам Ульянавіч, н. у 1910, загінуў у 1941.

ВАРОНЕНКА Аланас Сцяпанавіч, н. у 1922, загінуў 12.4.1945.

ВАРОНЕНКА Васіль Ульянавіч, н. у 1907, прапаў без вестак у снежні 1944.

ВАРОНЕНКА Дзмітрый Арцёмавіч, н. у 1921, мал. сярж., прапаў без вестак у студзені 1944.

ВАРОНЕНКА Іван Купрыянавіч, н. у 1924, загінуў у красавіку 1944.

ВАРОНЕНКА Ігнат Сідаравіч, н. у 1919, загінуў 13.2.1943 у в. Кірэева, пахаваны каля мемарыяльнага комплексу ў в. Рыленкі Дубровенскага р-на Віцебскай вобл.

ВАРОНЕНКА Канстанцін Несцеравіч, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ВАРОНЕНКА Кузьма Яўлампіевіч, н. у 1899, рад., памёр ад хваробы 22.6.1941, пахаваны ў г. Асбест Свярдлоўскай вобл.

ВАРОНЕНКА Міхаіл Несцеравіч, н. у 1921, гв. мал. сярж., кулямётчык 155-га гв. сп 52-й гв. Рыжскай сд, памёр ад ран 4.11.1944 у МСБ-562, пахаваны ў м. Януаці Салдускага р-на, Латвія.

ВАРОНЕНКА Сцяпан Паўлавіч, н. у 1923, прапаў без вестак у 1944.

ВАРОНЕНКА Фядос Паўлавіч, н. у 1926, гв. рад. 1-га гв. сп 2-й гв. Таманскай сд, загінуў 19.1.1945, пахаваны ў п. Чыстыя Пруды Несцераўскага р-на Калінінградскай вобл.

ДЗЕМЧАНКА Павел Аляксандравіч, н. у 1910, гв. рад. 215-га гв. сп 77-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 8.1.1944, пахаваны ў в. Буда Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

КАЦІЁН Міхаіл Лявонавіч, н. у 1920, загінуў у 1941.

ЛЯМЕШКА Васіль Рыгоравіч, н. у 1899, загінуў у 1941.

МАРУЧОК Андрэй Адамавіч, н. у 1912, рад. 111-га сп 55-й Мазырскай сд, загінуў 15.1.1944, пахаваны ў в. Міхнавічы Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

МАРУЧОК Павел Дзмітрыевіч, н. у 1923, прапаў без вестак у красавіку 1943.

МАРУЧОК Фёдар Дзмітрыевіч, н. у 1920, загінуў 18.1.1945.

НОВІК Мікалай Андрэевіч, н. у 1923, рад. 1323-га сп 415-й Мазырскай сд, загінуў 22.6.1944, пахаваны ў г. Столін Брэсцкай вобл.

НОВІК Пётр Андрэевіч, н. у 1921, прапаў без вестак у красавіку 1944.

РАМАНЕНКА Несцер Ерамеевіч, н. у 1892, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

РАМАНЕНКА Павел Рыгоравіч, н. у 1910, загінуў у 1944.

РАМАНЕНКА Фёдар Лук'янавіч, рад. 676-га сп 15-й ордэна Леніна Сівашскай сд, памёр ад ран 1.7.1944 у ЭШ-2836, пахаваны ў в. Печанцы Светлагорскага р-на Гомельскай вобл.

РАМАНЧУК Дзям'ян Цітавіч, н. у 1909, памёр ад ран 23.11.1944, пахаваны ў г. Добеле, Латвія.

РАМАНЧУК Раман Цітавіч, н. у 1896, рад. 215-га сп 179-й сд, памёр ад ран 12.4.1944, пахаваны ў г. Клінцы Бранскай вобл.

РАМАНЧУК Рыгор Акімавіч, н. у 1912, рад. 111-га сп 55-й Мазырскай сд, загінуў 17.1.1944, пахаваны ў в. Бяседкі Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

САПОНЕНКА Мацвей Мікітавіч, рад. 1183-га сп 356-й сд, загінуў 9.1.1944, пахаваны ў

А. В. Палуян, М. Н. Варонена (пасярэдзіне), В. П. Кудранок

в. М. Аўцюкі Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ТУРАВЕЦ Васіль Фёдаравіч, н. у 1909, загінуў у 1944.

ХАРТОНЕНКА Ануфрый Піменавіч, н. у 1914, загінуў у 1943.

ХІЖАНОК Міхаіл Рыгоравіч, н. у 1910, мал. сярж. 1183-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, памёр ад ран 11.1.1944 у АМСБ-440, пахаваны ў в. М. Аўцюкі Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ХІЖАНОК Назар Якаўлевіч, н. у 1896, гв. рад. 215-га гв. сп 77-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 10.1.1944, пахаваны ў в. Варатын Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ХІЖАНОК Сідар Якаўлевіч, н. у 1906, рад. 467-га сп 81-й Калінкавіцкай сд, загінуў 13.1.1944, пахаваны ў г. Калінкавічы Гомельскай вобл.

ЧЫСЦІК Іван Сяргеевіч, сярж. 669-га сп 212-й сд, загінуў 10.2.1945, пахаваны на ст. Шэрвендор Штэцінскага ваяводства, Польшча.

ЧЫСЦІК Пётр Сяргеевіч, н. у 1921, загінуў у 1941.

ВЁСКА ЯСЯНІ

БАРЫСЕНКА Раман Мітрафанавіч, н. у 1908, памёр ад ран у снежні 1942.

ВАЛАСОВІЧ Ілья Міронавіч, загінуў.

ГАЦКА Аляксандр Піліпавіч, загінуў 26.3.1942 у нямецкім палоне.

ГАЦКА Мітрафан Кірылавіч, н. у 1906, прапаў без вестак у 1945.

ГРЫШЧАНКА Іван Ананьевіч, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ДЗЕДЗЕНКА Марыя Аляксандраўна, н. у 1917, прачка медсанбата 12-й запасной дывізіі, памерла ад хваробы 6.4.1945 у ЭШ-305, пахавана ў г. Мезад, Польшча.

ДЗЕДЗЕНКА Міхвіл Аляксандравіч, н. у 1922, прапаў без вестак у маі 1944.

ДЗЕДЗЕНКА Міхаіл Аляксеевіч, н. у 1921, рад. 47-й сд, загінуў 19.3.1942, пахаваны ў с. Вешкін Харкаўскай вобл.

ДЗЕДЗЕНКА Рыгор Аляксандравіч, н. у 1912, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ДЗЕДЗЕНКА Фядос Цімафеевіч, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ЖУРАЎСКІ Іван Восіпавіч, н. у 1910, загінуў у жніўні 1944.

ЗАХОЖЫ Дзмітрый Паўлавіч, загінуў.

ЗАХОЖЫ Павел Дзмітрыевіч, загінуў.

ЗАХОЖЫ Рыгор Паўлавіч, памёр ад ран 24.2.1944 у ППШ-154, пахаваны ў г. Калінкавічы Гомельскай вобл.

ІВАНЕНКА Аляксандр Паўлавіч, загінуў.

ІВАНЕНКА Іван Іввнавіч, н. у 1923, рад., разведчык 543-й разведроты 55-й Мазырскай сд, загінуў 9.10.1944, пахаваны ў г. Огрэ, Латвія.

ІВАНЕНКА Іван Якаўлевіч, прапаў без вестак у снежні 1944.

ІВАНЕНКА Ілья Якаўлевіч, гв. рад. 198-га гв. сп 68-й гв. сд, загінуў 6.11.1944, пахаваны ў с. Пышке, р-н Будапешта, Венгрыя.

І. І. Іваненка

П. П. Іваненка

ІВАНЕНКА Макар Пятровіч, н. у 1908, яфр. 11-га ап 73-й сд, узнагароджаны медалём «За баявыя заслугі», загінуў 17.9.1943 у с. Пушкары Ноўгарад-Северскага р-на Чарнігаўскай вобл.

ІВАНЕНКА Міхаіл Лук'янавіч, н. у 1916, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ІВАНЕНКА Павел Арцёмавіч, загінуў.

ІВАНЕНКА Пётр Пятровіч, н. у 1904, памёр ад ран у 1941, пахаваны ў г. Саратаў.

ІВАНЕНКА Фёдар Лук'янавіч, рад., прапаў без вестак у красавіку 1944.

КАНДРАЦЕНКА Раман Мітрафанавіч, н. у 1908, загінуў.

КІРЧАНКА Фёдар Аляксандравіч, н. у 1906, гв. рад. 207-га гв. сп 70-й Глухаўскай сд, памёр ад ран 25.10.1944 у АМСБ-76, пахаваны ў с. Гута-Палянска Дукленскага павета Красненскага ваяводства, Польшча.

КОВАЛЬ Дзям'ян Цімафеевіч, прапаў без вестак у лютым 1945.

КРОТ Захар Лук'янавіч, рад. 2-й кулямётнай роты 172-га сп 13-й сд, загінуў 22.6.1944, пахаваны ў в. Луккюля, Карэлія.

КРОТ Іван Акімавіч, загінуў у верасні 1944.

КРОТ Іван Андрэевіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

КРОТ Сцяпан Ціханавіч, загінуў.

КРОТ Сяргей Іванавіч, загінуў.

ЛУТЧАНКА Васіль Фёдаравіч, н. у 1902, рад. 2-га сбн 76-й сбр, загінуў 24.3.1944, пахаваны ў г. Калінкавічы Гомельскай вобл.

ЛУТЧАНКА Фёдар Фёдаравіч, н. у 1918, сярж. 1149-га сп 353-й сд, загінуў 30.12.1941, пахаваны на х. Вясёлы Чысцякоўскага р-на Данецкай вобл.

МАРЧАНКА Іван Лявонавіч, н. у 1905, рад. 89-га сп 23-й Кіеўска-Жытомірскай сд, загінуў 30.3.1944, пахаваны ў в. Азяраны Жыткавіцкага р-на Гомельскай вобл.

МІХАЛЕНКА Георгій Андрэевіч, мал. паліт-рук, прапаў без вестак у ліпені 1941.

МЯЛЕШКА Уладзімір Сямёнавіч, рад. 111-га сп 55-й Мазырскай сд, загінуў 6.2.1944, пахаваны ў в. Жукаўка Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

САНЬКО Мікалай Радзівонавіч, загінуў.

СІМЯНКОЎ Рыгор Мікалаевіч, н. у 1919, прапаў без вестак у студзені 1944.

ЦЯЦЕРА Васіль Мікітавіч, н. у 1897, рад. дывізіёна 45-мм гармат 39-й гв. Барвенкаўскай сд, загінуў 30.10.1944, пахаваны ў Грабаўскай воласці Радомскага павета, Польшча.

ЦЯЦЕРА Іваи Васільевіч, загінуў.

ЦЯЦЕРА Мікалай Данілавіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ЦЯЦЕРА Міхаіл Іванавіч, загінуў.

ЦЯЦЕРА Міхаіл Мікітавіч, загінуў.

ЦЯЦЕРА Фёдар Мікітавіч, загінуў.

ЧАРНЯК Пётр Васільевіч, н. у 1904, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ЧАРСКОЎ Сцяфан Васільевіч, н. у 1914, рад., памёр ад ран 8.2.1945 у ППШ-5193, пахаваны ў г. Праўдзінск Калінінградскай вобл.

ЧУБСА Іван Дзянісавіч, ст. сярж. 3-й ср 1288-га сп, загінуў 12.10.1944, пахаваны ў Пячэнскім р-не Мурманскай вобл.

ШКУРКО Сцяпан Дзмітрыевіч, загінуў.

ШЫЛЕЦ Лявон Іванавіч, н. у 1912, рад. 1183-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, загінуў 16.1.1944, пахаваны ў в. Якімавічы Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ЯРМОЛЕНКА Барыс Дзмітрыевіч, н. у 1921, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ЯРМОЛЕНКА Дзмітрый Восіпавіч, н. у 1895, загінуў у лістападзе 1944.

ЯРМОЛЕНКА Леанід Адамавіч, н. у 1924, мал. лейт., загінуў 28.10.1943, пахаваны ў с. Дняпровакаменка.

ЯРМОЛЕНКА Мікіта Кузьміч, загінуў.

ЯРМОЛЕНКА Уладзімір Аляксандравіч, н. у 1920, гв. сярж. 1331-га гв. сп, загінуў у 1944 у Віцебскай вобл.

ПАСЁЛАК ДУБРАЎКА

ВАРОНЕНКА Дзмітрый Пятровіч, н. у 1923, памёр ад ран 21.1.1944 у ППШ-5140.

ХРАКАВІЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ГРУШНАЕ

АНАПРЭЕНКААнуфрый Калістратавіч, н. у 1904, рад. в ч 48501, прапаў без вестак 22.12.1943.

АНАПРЭЕНКА Апанас Мітрафанавіч, н. у 1904, рад., загінуў у студзені 1944 каля в. М. Аўцюкі Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

АНАПРЭЕНКА Васіль Піліпавіч, н. у 1916, прапаў без вестак у 1941.

АНАПРЭЕНКА Іван Сямёнавіч, н. у 1913, ст. сярж., камандзір кулямётнага ўзвода, прапаў без вестак у красавіку 1944.

АНАПРЭЕНКА Лявон Сямёнавіч, н. у 1908, загінуў у верасні 1944.

АНАПРЭЕНКА Максім Карнеевіч, н. у 1905, загінуў у 1945.

Я. Л. Анапрэенка

А. І. Гракун

Д. І. Гракун

У. С. Гракун

АНАПРЭЕНКА Міхаіл Максімавіч, н. у 1926, загінуў у 1944.

АНАПРЭЕНКА Рыгор Маркавіч, н. у 1922, мал. сярж., загінуў 22.7.1944 у в. Бараны, пахаваны ў п. Вазнясенне Падпарожскага р-на Ленінградскай вобл.

АНАПРЭЕНКА Сідар Васільевіч, н. у 1902, прапаў без вестак у верасні 1944.

АНАПРЭЕНКА Ціт Сідаравіч, н. у 1904, прапаў без вестак у 1941.

АНАПРЭЕНКА Яфім Карнеевіч, н. у 1893, ст. сярж., загінуў у красавіку 1945.

АНАПРЭЕНКА Яфрэм Лявонавіч, н. у 1915, рад. 1004-га сп, загінуў 15.1.1944 у р-не г. Ясла, пахаваны ў м. Дэмбавец Красненскага ваяводства, Польшча.

АСІПЕНКА Кірыла Яўдокавіч, н. у 1897, загінуў у 1941.

АСІПЕНКА Півун Ільіч, н. у 1911, служыў у органах НКУС у Брэсце, загінуў 22.6.1941 ад рук дыверсантаў, пахаваны ў г. Брэст.

БАБРАНОК Іван Юр'евіч (Георгіевіч), н. у 1924, гв. рад. 38-га тп (364-га самаходнага ап), згарэў у танку 25.3.1944.

БАНДАРЭНКА Рыгор Іванавіч, н. у 1911, рад., узнагароджаны медалём «За адвагу», загінуў у 1941.

БАРАН Сяргей Іванавіч, н. у 1906, прап без вестак у сакавіку 1944.

БАРЫСЕНКА Васіль Фёдаравіч, н. у 19 загінуў у 1941.

БОРДАК Васіль Арсеньевіч, н. у 1913, п паў без вестак у 1941.

БОРДАК Іван Сяргеевіч, н. у 1913, прап без вестак у сакавіку 1944.

ВЕТЧАНКА Іван Якаўлевіч, н. у 1922, за нуў у лістападзе 1944.

ВЕТЧАНКА Міхаіл Іванавіч, гв. рад. 239 гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 28.1.19 пахаваны ў в. Церабаў Петрыкаўскага р-на мельскай вобл.

ВЕТЧАНКА Якаў Афінагенавіч, н. у 19 загінуў каля н. п. Новасеверск Арлоўскай вобл.

ГАЛУЗА Антон Рыгоравіч, н. у 1905, ра загінуў 1.1.1942 у нямецкім палоне на Гоме шчыне.

ГАЛУЗА Арцём Рыгоравіч, н. у 1907, за нуў у 1941.

ГАЛУЗА Мікан Рыгоравіч (Архіпавіч), н. 1903, прапаў без вестак у 1943.

ГРАКУН Аляксандр Іванавіч, н. у 19 рад., трактарыст цягі цяжкай артылерыі 239-й с памёр ад ран 12.2.1944, пахаваны ў г. Рэчы Гомельскай вобл.

ГРАКУН Васіль Саўкавіч, н. у 1920, загін у 1941.

ГРАКУН Васіль Фёдаравіч, н. у 1908, пр паў без вестак у кастрычніку 1941.

ГРАКУН Дзмітрый Іванавіч, н. у 1921, за нуў у 1941 падчас бамбёжкі эшалона.

ГРАКУН Іван Дзямідавіч, н. у 1923, загін у 1943.

ГРАКУН Рыгор Фёдаравіч, н. у 1926, пр паў без вестак у маі 1944.

ГРАКУН Уладзімір Сцяпанавіч, н. у 192 рад., тэлефаніст 872-га сп 282-й сд, загін 11.1.1943, пахаваны ў в. Радокіна Дземянска р-на Наўгародскай вобл.

ГРАКУН Юрый Сямёнавіч, н. у 1903, г рад. 170-га гв. сп 57-й гв. Навабугскай сд, за нуў 12.2.1945, пахаваны ў с. Рэйнтвейн Гожа скага ваяводства, Польшча.

ДАНЮК Мікалай Васільевіч, н. у 1923, ра 1193-га сп 360-й Невельскай сд, памёр ад ра 9.6.1942 у АМСБ-442, пахаваны ў в. Лагун Смаленскай вобл.

ЕЎДАЧЭНКА Васіль Купрэевіч, н. у 190 мал. палітрук, прапаў без вестак у 1942.

ЕЎДАЧЭНКА Ігнат Давыдавіч, н. у 190 рад., прапаў без вестак у студзені 1944 каля г. К лінкавічы.

ЕЎДАЧЭНКА Каліст рат Еўдакімавіч, н. 1909, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ЕЎДАЧЭНКА Макар Фёдаравіч, н. у 189 рад. 271-га сп, палон; 235-ты армейскі запасн полк, прапаў без вестак 30.8.1944.

ЕЎДАЧЭНКА Нецік Трафімавіч, н. у 191 прапаў без вестак у 1942.

ЕЎДАЧЭНКА Якаў Сямёнавіч, н. у 191 рад., кулямётчык, памёр ад ран 1.7.1943, пахав ны ў г. Асташкаў Цвярской вобл.

ЗДАРАВЕЦ Іван Маркавіч, н. у 1918, рад.

КАРНЕЕНКА Васіль Свірыдавіч, н. у 1919, рад., загінуў у 1941.

КОЙДАН Васіль Фядосавіч, н. у 1921, загінуў у 1941 падчас бамбёжкі чыгуначнай станцыі Мінск.

КОЙДАН Фёдар Фядосавіч, н. у 1904, ст. сярж., загінуў 30.3.1944, пахаваны ў г. Чарнаўцы.

КРЫВУЛЬКА Пётр Емяльянавіч, н. у 1924, гв. рад. 21-га гв. кп 7-й гв. кд, памёр ад ран 12.12.1944, пахаваны ў н. п. Фельщэ-Іры, Венгрыя.

ЛЯВОНЕНКА Арсень Аркадзьевіч, н. у 1914, прапаў без вестак у 1942.

ЛЯВОНЕНКА Канстанцін Аркадзьевіч, н. у 1919, прапаў без вестак у 1942.

ЛЯВОНЕНКА Марк Захаравіч, н. у 1909, гв. рад. 239-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 9.1.1944, пахаваны ў в. Аляксандраўка Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ЛЯВОНЕНКА Парфірый Іларыёнавіч, н. у 1918, рад. 1183-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, загінуў 17.1.1944, пахаваны ў в. Якімавічы Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

МІГАЙ Уладзімір Аляксандравіч, н. у 1919, прапаў без вестак у 1941.

МІГАЙ Юрый Рыгоравіч, н. у 1899, прапаў без вестак у 1943.

ПІРОГ Васіль Рыгоравіч, н. у 1920, рад. 111-га сп 55-й Мазырскай сд, загінуў 18.1.1944, пахаваны ў в. Бяседкі Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

САЧОК Васіль Іванавіч, н. у 1920, лейт., камандзір узвода 461-га сп 142-й сд, прапаў без вестак 6.8.1941.

ФІЛІПЕНКА Дарафей Восіпавіч, н. у 1915, прапаў без вестак у лістападзе 1944.

ЦАЛУЙКА Кірыла Ніканавіч, н. у 1904, прапаў без вестак у 1944.

ЦАЛУЙКА Купрэй Ігнатавіч, н. у 1904, загінуў у 1944.

ЦІШУНЕЦ Ілья Васільевіч, н. у 1916, прапаў без вестак у 1942.

ЦІШУНЕЦ Лаўрэн Мартынавіч, н. у 1914, пагранічнік, загінуў у чэрвені 1941 пад Брэстам.

ЧАЧУГА Іван Сямёнавіч, н. у 1919, прапаў без вестак у 1941.

ШРАМЯНОК Аляксандр Андрэевіч, н. у 1923, загінуў у 1942 пад Арлом.

ШРАМЯНОК Васіль Дарафеевіч, н. у 1925, загінуў 6.5.1945 у г. Берлін.

ШРАМЯНОК Мікалай Леўкавіч, н. у 1921, прапаў без вестак у 1941.

ШРАМЯНОК Міхаіл Кузьміч, н. у 1910, прапаў без вестак у чэрвені 1944.

ШРАМЯНОК Пётр Ціханавіч, н. у 1913, мал. сярж., загінуў 20.1.1945, пахаваны ў н. п. Керберг Штэцінскага ваяводства, Польшча.

ШЫНКАРЭНКА Мікалай Трафімавіч, н. у 1912, рад., загінуў 11.12.1941 падчас налёту варожай авіяцыі.

І. М. Здаравец

В. С. Карнеенка

В. Ф. Койдан

Ф. Ф. Койдан

К. А. Лявоненка

ВЁСКА НОВАЯ ГРЭБЛЯ

БУХАВЕЦ Іван Дзянісавіч, н. у 1910, загінуў у 1944.

ДЗЯМ'ЯНЕНКА Іван Емяльянавіч, н. у 1898, рад. 123-га сп 62-й Барысаўскай сд, памёр ад ран 9.6.1944 у ППШ-65, пахаваны ў н. п. Ліўені Баўскага павета, Румынія.

П. А. Малочка

ЕФІМЕНКА Аляксандр Купрыянавіч, н. у 1912, прапаў без вестак у 1944.

ЕФІМЕНКА Мікалай Рыгоравіч, н. у 1905, загінуў у студзені 1942.

ЕФІМЕНКА Нікіфар (Назар) Купрыянавіч, н. у 1906, загінуў у 1941.

ЕФІМЕНКА Сцяпан Сцяпанавіч, н. у 1916, загінуў у 1945.

ЗАРЭЦКІ Васіль Фролавіч, н. у 1914, лейт. санаддзялення 3-й ударнай арміі, памёр ад ран 15.1.1944, пахаваны ў с. Штэйкіна Невельскага р-на Цвярской вобл.

МАЛОЧКА Прохар Андрэевіч, н. у 1917, рад. ЧБФ, удзельнік абароны паўвострава Ханка (Гангут), загінуў 24.11.1941.

ПЕВЕНЬ Васіль Фёдаравіч, н. у 1920, прапаў без вестак у 1941.

ПЕВЕНЬ Іван Нікіфаравіч, н. у 1906, загінуў у 1942.

ПІНЧУК Іван Рыгоравіч, н. у 1909, яфр. 26-га асобнага сапёрнага б-на 11-й сд, загінуў 3.2.1943, пахаваны ў н. п. Сінявіна-1 Кіраўскага р-на Ленінградскай вобл.

ПІНЧУК Пётр Васільевіч, н. у 1922, прапаў без вестак у студзені 1944.

ПОБАЛАЎ Аляксандр Сямёнавіч, н. у 1919, загінуў у 1945.

РАШЭТНІК Якаў Якаўлевіч, н. у 1910, прапаў без вестак у 1942.

ШУБЯНОК Іван Несцеравіч, н. у 1912, загінуў у лютым 1944.

ШУПАН Аляксей Канстанцінавіч, загінуў.

ШУПАН Мітрафан Канстанцінавіч, н. у 1897, памёр ад ран у кастрычніку 1941.

ШУПАН Савелій Іванавіч, н. у 1903, прапаў без вестак у 1942.

ШУПАН Фёдар Васільевіч, н. у 1921, прапаў без вестак у верасні 1944.

ШУПАН Фёдар Піменавіч, н. у 1920, прапаў без вестак у 1942.

ШУПАН Цімафей Іванавіч, н. у 1916, прапаў без вестак у 1944.

ВЁСКА НОВЫЯ ХРАКАВІЧЫ

АКСЁНАЎ Міхаіл Сцяпанавіч, загінуў 5.10.1943, пахаваны ў с. Канапляпка Цвярской вобл.

БОЛБАС Іван Раманавіч, прапаў без вестак у маі 1944.

БОЛБАС Мікалай Рамананіч, н. у 1905, загінуў у 1942.

ВЫДРОЎСКІ Васіль Львовіч, загінуў.

ВЫДРОЎСКІ Мікалай Лявонавіч, н. у 1912, гв. рад. 221-га гв. сп 77-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 3.1.1944 каля в. Жукаўка, пахаваны ў в. Гарадзішча Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

ВЫДРОЎСКІ Мікалай Мікалаевіч, н. у 1922, рад. 6-й знішчальнай бр, загінуў 7.8.1942, пахаваны ў н. п. Каратаяк Варонежскай вобл.

ВЫДРОЎСКІ Павел Сямёнавіч, н. у 1907, загінуў у 1942.

ВЫДРОЎСКІ Сяргей Сямёнавіч, н. у 1904, загінуў у 1941.

ВЯГЕРА Мікалай Міхайлавіч, н. у 1920, прапаў без вестак у 1942.

ГОЛЬНІК Аляксандр Конанавіч, н. у 1919, загінуў у 1941.

ГОЛЬНІК Іван Ніканоравіч, н. у 1915, прапаў без вестак у студзені 1944.

ГРУНТАЎ Фёдар Рыгоравіч, прапаў без вестак у верасні 1944.

ДУДАР Іван Сцяпананіч, н. у 1917, прапаў без вестак у 1942.

ДЭМУС Іван Сцяпанавіч, н. у 1907, прапаў без вестак у 1943.

ЗАТУРКЕВІЧ Лявон Рыгоравіч, н. у 1922, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ЗАТУРКЕВІЧ Мікалай Рыгоравіч, н. у 1906, прапаў без вестак у 1943.

КАНДРАШЭЎСКІ Апанас Іванавіч, н. у 1906, загінуў у 1942.

КАНДРАШЭЎСКІ Ларка (Марк) Кандратавіч, н. у 1900, прапаў без вестак у 1943.

КАНДРАШЭЎСКІ Мікалай Нікіфаравіч, н. у 1905, прапаў без вестак у 1943.

КАНДРАШЭЎСКІ Нікіфар Кандратавіч, н. у 1914, прапаў без вестак у 1942.

КАНДРАШЭЎСКІ Павел Міхайлавіч, н. у 1915, загінуў у 1941.

КАНДРАШЭЎСКІ Пётр Кандратавіч, н. у 1900, прапаў без вестак у снежні 1944.

КАНДРАШЭЎСКІ Сямён Іванавіч, н. у 1913, загінуў у 1942.

КАНДРАШЭЎСКІ Фёдар Іванавіч, н. у 1902, рад., артылерыст, прапаў без вестак у 1944.

МОРЧАН Захар Іванавіч, гв. рад. 25-га гв. сп 6-й гв. сд, загінуў 4.2.1944, пахаваны ў н. п. Тыне Ровенскай вобл.

НАЗАРАНКА Пётр Піліпавіч, н. у 1912, прапаў без вестак у 1942.

НЕЙМЕРАВЕЦ Дзмітрый Піменавіч, н. у 1907, загінуў у 1943.

НЕЙМЕРАВЕЦ Міхаіл Трафімавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у красавіку 1944.

Н. В. Неймеравец

НЕЙМЕРАВЕЦ Навум Васільевіч, н. у 1901, ст. сярж., сапёр. памёр ад ран у 1944, пахаваны ў г. Масква.

НЕЙМЕРАВЕЦ Павел Аляксандравіч, н. у 1907, рад. 447-га сп 397-й сд, загінуў 26.10.1944, пахаваны на Прыекульскіх воінскіх могілках Ліепайскага р-на, Латвія.

НЕЙМЕРАВЕЦ Фёдар Васільевіч, н. у 1907, загінуў.

ПАЧАКАЙЛА Восіп Антонавіч, н. у 1912, прапаў без вестак у 1942.

РЫЖЫ Аляксей Пятровіч, н. у 1922, прапаў без вестак у верасні 1943.

РЫЖЫ Іван Якаўлевіч, н. у 1920, рад. 367-га сп 71-й сд, загінуў 17.7.1941.

РЫЖЫ Пётр Рыгоравіч, н. у 1904, гв. рад. 25-га гв. сп 5-й гв. сд, загінуў 16.5.1944, пахаваны ў г. Броды Львоўскай вобл.

ТКАЧЭНКА Васіль Якаўлевіч, н. у 1920, прапаў без вестак у снежні 1943.

ТКАЧЭНКА Міхаіл Лявонавіч, н. у 1904, рад. 443-га сп 160-й сд, загінуў 20.10.1942, пахаваны ў с. Урыў Карастаянаўскага р-на Варонежскай вобл.

ТКАЧЭНКА Сяргей Фёдаравіч, н. у 1908, рад., сувязіст, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ТРАЦЦЯК Іван Пятровіч, загінуў.

ТУПІЦА Максім Пракопавіч, н. у 1902, рад. 4-й ср 887-га сп 211-й сд, загінуў 21.2.1943, пахаваны ў с. Якаўлева Трасненскага р-на Арлоўскай вобл.

ТУРЧЫНСКІ Міхаіл Фёдаравіч, н. у 1924, рад. 718-га сп 139-й Рослаўльскай сд, загінуў 5.3.1945, пахаваны ў н. п. Владау, р-н г. Чырск Быдгашчскага павета, Польшча.

ТУРЧЫНСКІ Фёдар Васільевіч, н. у 1907, прапаў без вестак у 1942.

ВЁСКА ПРОСМЫЧЫ

БАРАН Адам Дзмітрыевіч, н. у 1921, рад. 367-га сп 71-й сд, загінуў у сакавіку 1944.

БАРЫСЕНКА Аляксандр Мітрафанавіч, н. у 1920, прапаў без вестак у 1941.

БАРЫСЕНКА Аляксандр Міронавіч, н. у 1922, рад. асобнай роты аўтаматчыкаў 377-й сд, загінуў 3.4.1942 каля с. Міхалева Ленінградскай вобл.

БАРЫСЕНКА Андрэй Іванавіч, н. у 1910, прапаў без вестак у 1941.

БАРЫСЕНКА Кірыла Фёдараавіч, н. у 1910, загінуў у 1941.

БАРЫСЕНКА Мітрафан Фёдаравіч, н. у 1910, загінуў у 1943.

ГЕРДА Раман Фёдаравіч, н. у 1899, рад. 129-га сп 93-й сд, памёр ад хваробы 27.7.1943 у МЭП-60, пахаваны ў г. Ташкент.

ГЕРДА Рыгор Іванавіч, н. у 1908, прапаў без вестак у жніўні 1941.

ЕФІМЕНКА Фёдар Сяргеевіч, н. у 1918, рад., памёр ад ран 26.11.1943 у ППШ-2305, пахаваны на ст. Гусіна Красненскага р-на Смаленскай вобл.

КАПУР Дзмітрый Давыдавіч, н. у 1910, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

КАПУР Макар Зенькавіч, н. у 1903, прапаў без вестак у 1944.

КАПУР Марк Давыдавіч, н. у 1919, прапаў без вестак у лютым 1944.

КАПУР Міхаіл Юр'евіч, н. у 1913, прапаў без вестак у снежні 1944.

КРАЎЧАНКА Фёдар Андрэевіч, н. у 1918, загінуў у красавіку 1944.

МАЛОЧКА Аляксей Піліпавіч, н. у 1911, мал. сярж., сувязіст 789-га зптап 251-й сд, загінуў 16.11.1943, пахаваны ў в. Кірава Дубровенскага р-на Віцебскай вобл.

МАЛОЧКА Атрох Рыгоравіч, н. у 1910, загінуў 25.7.1944, пахаваны ў в. Малінава Дзвінскага павета, Латвія.

МАЛОЧКА Васіль Цімафеевіч, н. у 1912, рад. 245-й асобнай армейскай шр, загінуў 16.1.1944, пахаваны ў в. Бяседкі Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

МАЛОЧКА Дзяніс Фёдаравіч, н. у 1911, лейт., камандзір роты 418-га сп 133-й сд, загінуў 10.10.1941, пахаваны ў с. Сычоўскае Смаленскай вобл.

МАЛОЧКА Іван Адамавіч, н. у 1913, старшына, прапаў без вестак у 1943 у блакадным Ленінградзе.

МАЛОЧКА Іван Апанасавіч, н. у 1923, рад., сувязіст, прапаў без вестак у снежні 1944.

МАЛОЧКА Іван Лукашавіч, н. у 1918, загінуў у 1942.

МАЛОЧКА Кім Восіпавіч, н. у 1902, рад. 1029-га сп 198-й сд, загінуў 10.2.1943.

МАЛОЧКА Кірыла Восіпавіч, н. у 1912, прапаў без вестак у 1941.

МАЛОЧКА Кірыла Лукашавіч, н. у 1914, прапаў без вестак у студзені 1944.

МАЛОЧКА Мікіта Карпавіч, н. у 1906, загінуў у 1942.

МАЛОЧКА Міхаіл Дзямідавіч, н. у 1913, загінуў у чэрвені 1941.

МАЛОЧКА Нікан Лукашавіч, н. у 1902, прапаў без вестак у 1942.

МАЛОЧКА Нікіфар Іванавіч, н. у 1902, гв. рад. 234-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, загі-

нуў 8.1.1944, пахаваны ў в. Аляксандраўка Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

МАЛОЧКА Пвпел Васільевіч, н. у 1905, рад., прапаў без вестак у жніўні 1941 каля г. Рагачоў Гомельскай вобл.

МАЛОЧКА Пракоп Рыгоравіч, н. у 1915, мал. сярж. 41-й сбр, загінуў 25.7.1944, пахаваны ў н. п. Малнава Дзвінскага р-на, Латвія.

МАЛОЧКА Пётр Дзямідавіч, прапаў без вестак у верасні 1941.

МАЛОЧКА Пётр Пятровіч, н. у 1912, рад. 568-га сп 149-й Наваград-Валынскай сд, загінуў 23.2.1944, пахаваны ў с. Верба Дубнаўскага р-на Ровенскай вобл.

МАЛОЧКА Піліп Фёдаравіч, н. у 1913, загінуў у 1941.

МАЛОЧКА Рыгор Адамавіч, н. у 1924, ст. сярж. асобнай кулямётнай роты 391-й Рэчыцкай сд, загінуў 18.3.1945, пахаваны ў г. Прудзік Опальскага ваяводства, Польшча.

МАЛОЧКА Рыгор Андрэевіч, н. у 1915, прапаў без вестак у маі 1944.

МАЛОЧКА Рыгор Іванавіч, н. у 1915, загінуў у жніўні 1941.

МАЛОЧКА Сямён Ціханввіч, н. у 1914, прапаў без вестак у красавіку 1944.

МАЛОЧКА Ульян Іванавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

МАЛОЧКА Фёдар Сямёнавіч, н. у 1915, рад. 79-га сп 2-й ударнай арміі, памёр ад ран 14.3.1945 у ППШ-629, пахаваны ў г. Прэсціш-Старград, Польшча.

МАЛОЧКА Харытон Восіпавіч, н. у 1909, гв. рад. 10-га гв. сп 6-й гв. Крамянчугска-Знаменскай сд, загінуў 19.3.1944, пахаваны ў с. Караленкі Млынскага р-на Ровенскай вобл.

ШНЧУК Аляксандр Нікіфаравіч, н. у 1903, ст. сярж., загінуў 7.5.1945, пахаваны ў г. Прага, Чэхія.

ШНЧУК Аляксандр Фёдаравіч, н. у 1922, прапаў без вестак у 1945.

ШНЧУК Аляксей Іванавіч, н. у 1922, гв. рад. 2-й гв. сд 37-й арміі, прапаў без вестак 19.7.1942 у р-не станцыі Белая Калітва Растоўскай вобл.

ШНЧУК Васіль Фёдаравіч, н. у 1924, загінуў у кастрычніку 1943.

ШНЧУК Дзмітрый Лаўрэиавіч, н. у 1922, прапаў без вестак у лістападзе 1944 каля в. Чаркасы Ковельскага р-на Валынскай вобл.

ШНЧУК Ігнат Харытонавіч, н. у 1912, прапаў без вестак у 1941.

ШНЧУК Іларыён Апанасавіч, н. у 1903, рад. 800-га сп 143-й Канатопска-Карасценьскай сд, загінуў 31.3.1944, пахаваны ў с. Чаркасы Ковельскага р-на Ровенскай вобл.

ШНЧУК Куэьма Адамавіч, н. у 1909, старшына, наводчык гарматы, прапаў без вестак у студзені 1944.

ШНЧУК Логвін Якаўлевіч, н. у 1905, рад., прапаў без вестак у лістападзе 1942.

ШНЧУК Мікалай Емяльянввіч, н. у 1906, загінуў у кастрычніку 1941.

ШНЧУК Мікалай Міквласвіч, н. у 1922, мал. лейт., загінуў 26.8.1942, пахаваны ў г. Прахладнае, Кабардзіна-Балкарыя.

М. К. Малочка

П. В. Малочка

П. П. Малочка

С. Ц. Малочка

ШНЧУК Міхаіл Карнеевіч, н. у 1910, загінуў у 1941.

ШНЧУК Пётр Антонавіч, н. у 1910, гв. рад. 5-га гв. асобнага сапёрнага б-на, загінуў 19.2.1944, пахаваны ў м. Млынцаў Ровенскай вобл.

ШНЧУК Пётр Сімонавіч, н. у 1906, загінуў у лістападзе 1943 каля г. Чарнобыль Кіеўскай вобл.

ШНЧУК Пётр Сямёнавіч, н. у 1896, рад., сапёр-мінёр 44-й асобнай інжынернай бр, прапаў без вестак 1.12.1942.

ШНЧУК Рыгор Іларыёнавіч, н. у 1923, ст. сярж., загінуў у снежні 1941 каля г. Сумы.

ШНЧУК Сяргей Акімавіч, н. у 1904, гв. рад. 337-га гв. сп, загінуў 12.4.1944, пахаваны ў г. Чырвонаармейск Ровенскай вобл.

ШНЧУК Уладзімір Емяльянавіч, н. у 1917, спец. тэлеграфнага ўпраўлення 1-й асобнай чыгуначнай бр, прапаў без вестак 5.7.1942 у р-не с. Прагова.

ШНЧУК Фёдар Нікандравіч, н. у 1917, загінуў у жніўні 1941.

ШНЧУК Цімафей Іванавіч, н. у 1913, кавалерыст, прапаў без вестак у чэрвені 1944.

ПІНЧУК Юрый Іванавіч, н. у 1919, ст. сярж., прапаў без вестак у 1941.

ПІНЧУК Якаў Пятровіч, лейт., камандзір агнявога ўзвода 726-га сп 395-й сд, прапаў без вестак 14.10.1942.

ПІНЧУК Якаў Сямёнавіч, н. у 1902, прапаў без вестак у лютым 1944.

ПРЫШЧЭП Барыс Сцяпанавіч, н. у 1903, загінуў у 1942.

ПРЫШЧЭП Дзмітрый Сцяпанавіч, н. у 1915, кавалерыст, загінуў у 1944 каля г. Калінкавічы Гомельскай вобл.

ПРЫШЧЭП Іван Дзяменцьевіч, н. у 1912, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ПРЫШЧЭП Іван Кузьміч, н. у 1919, ст. сярж., загінуў у жніўні 1941.

ПРЫШЧЭП Макар Дзям'янавіч, н. у 1906, прапаў без вестак у 1941.

ПРЫШЧЭП Харытон Пракопавіч, н. у 1901, загінуў у верасні 1944.

ЦАЛУЙКА Мікалай Карпавіч, н. у 1922, загінуў у 1944.

ЦАЛУЙКА Пракоп Карпавіч, н. у 1920, рад. 367-га сп 71-й сд, загінуў 22.7.1941.

ВЁСКА СТАРЫЯ ХРАКАВІЧЫ

АНТОНЕНКА Іаан Іванавіч, н. у 1920, прапаў без вестак у 1942.

БАРАН Антон Антонавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у 1943.

БАРАН Антон Паўлавіч, н. у 1902, прапаў без вестак у 1942.

БАРАН Мікалай Фёдаравіч, н. у 1921, гв. рад. 215-га гв. сп 77-й гв. Чарнігаўскай сд., загінуў 30.1.1944, пахаваны ў в. Церабаў Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

БАРАН Фёдар Паўлавіч, н. у 1907, загінуў летам 1942 на Браншчыне.

БАРЫСЕНКА Іван Ільіч, н. у 1924, загінуў.

БОГУШ Васіль Самойлавіч, н. у 1900, прапаў без вестак у 1943.

ГАНЧАРОЎ Сямён Пятровіч, н. у 1907, прапаў без вестак у снежні 1943.

ГАНЧАРЭНКА Андрэй Пятровіч, н. у 1920, загінуў.

ГАНЧАРЭНКА Ігнат Кірылаавіч, н. у 1915, рад. 1297-га сп 160-й Брэсцкай сд, памёр ад ран 22.8.1944, пахаваны ў г. Тлушч Варшаўскага ваяводства, Польшча.

ГАНЧАРЭНКА Пётр Аляксеевіч, рад. 160-й Брэсцкай сд, памёр ад ран 22.8.1944 у АМСБ-191, пахаваны каля г. Тлушч Варшаўскага ваяводства, Польшча.

ГАНЧАРЭНКА Рыгор Аляксеевіч, н. у 1904, рад., загінуў 20.3.1944 у с. Падбяроззе, пахаваны ў г. п. Заложцы Цярнопальскай вобл.

ГАНЧАРЭНКА Феадосій Іванавіч, н. у 1911, гв. рад. 221-га гв. сп 77-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 3.8.1944, пахаваны ў с. Хотча-Гурна Стражавіцкага павета Келецкага ваяводства, Польшча.

ГРАБАЎ Мікалай Фаміч, н. у 1910, рад., сапёр 239-га асобнага сапёрнага б-на 149-й Навагрод-Валынскай сд, загінуў 9.8.1944, пахаваны каля н. п. Анапаль Янаўскага павета Люблінскага ваяводства, Польшча.

ГУЗ Васіль Андрэевіч, н. у 1909, прапаў без вестак у 1942.

ГУЗ Мікалай Цітавіч, н. у 1922, прапаў без вестак у 1942.

ГУЗ Рыгор Саўкавіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ЕФІМЕНКА Авісім Уколавіч, н. у 1909, загінуў у 1942.

ЕФІМЕНКА Іван Праковавіч, н. у 1920, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ЕФІМЕНКА Іван Сцяпанавіч, н. у 1920, прапаў без вестак у ліпені 1944.

ЕФІМЕНКА Мікіта Яфімавіч, н. у 1904, загінуў у 1942.

ЕФІМЕНКА Савелій Фёдаравіч, н. у 1918, рад. 350-га сп 96-й Гомельскай сд, загінуў 7.5.1945, пахаваны ў н. п. Ландаў, каля г. Гданьск, Польшча.

ЕФІМЕНКА Фёдар Яўсеевіч, н. у 1922, старшына роты 118-й сд, загінуў 21.1.1943, пахаваны ў г. Зубцаў Цвярской вобл.

ЗАЛУЖНЫ Георгій Сяргеевіч, н. у 1925, гв. рад. 215-га гв. сп 77-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 3.2.1944, пахаваны ў в. Гарадзішча Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

ЗАЛУЖНЫ Даніла Еўдакімавіч, загінуў.

ЗАЛУЖНЫ Дзяніс Ігнатавіч, н. у 1915, прапаў без вестак у чэрвені 1944.

ЗАЛУЖНЫ Іван Елісеевіч, н. у 1914, прапаў без вестак у студзені 1944.

ЗАЛУЖНЫ Іван Сцяпанавіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ЗАЛУЖНЫ Рыгор Яфімавіч, н. у 1917, ст. сярж., камандзір аддзялення, памёр ад хваробы 31.12.1941, пахаваны ў г. Палтава.

ЗАЛУЖНЫ Трафім Васільевіч, н. у 1908, сярж., камандзір аддзялення 179-й сд, загінуў 26.10.1941.

ЗАЛУЖНЫ Фёдар Радзіванвіч, н. у 1920, рад. 1281-га сп 60-й Сеўскай сд, загінуў 9.8.1944, пахаваны ў г. Окунеў Варшаўскага ваяводства, Польшча.

КАЗАК Фама Пятровіч, н. у 1909, загінуў у 1942.

КАНДРАШЭЎСКІ Гаўрыла Ільіч, загінуў.

КАНДРАШЭЎСКІ Павел Ільіч, рад. 800-га сп 143-й Канатопска-Корасценьскай сд, загінуў 19.3.1944, пахаваны ў с. Дубава Ковельскага р-на Валынскай вобл.

КАПУР Іван Цімафеевіч, н. у 1909, прапаў без вестак у 1942.

КАПУР Мікіта Сямёнавіч, н. у 1919, загінуў у 1942.

КІРЫЛЕНКА Трафім Кузьміч, н. у 1902, загінуў у 1942.

КОВАЛЬ Андрэй Емяльянавіч, н. у 1920, рад. 367-га сп 71-й сд, загінуў 26.7.1941.

КОВАЛЬ Антон Дорвхвіч, н. у 1925, прапаў без вестак у чэрвені 1944.

КОВАЛЬ Іван Емяльянавіч, н. у 1917, загінуў у 1942.

КОВАЛЬ Пётр Емяльянавіч, н. у 1903, камандзір кулямётнага аддзялення 111-га сп 55-й Мазырскай сд, загінуў 17.1.1944, пахаваны ў в. Бяседкі Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

КОВАЛЬ Пётр Паўлавіч, н. у 1912, прапаў без вестак у 1942.

КОВАЛЬ Уладзімір Дорахавіч, н. у 1924, прапаў без вестак у 1943.

КУДРАНОК Макар Сямёнавіч, н. у 1898, рад., загінуў у 1942 у пяменкім канцлагеры пад Мінскам.

КУЛЕШ Мяфодзій Дзмітрыевіч, гв. рад. 234-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 4.1.1944, пахаваны ў в. Аляксандраўка Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

КУЛЕШ Павел Дзмітрыевіч, н. у 1908, рад. 127-га сп, памёр ад ран 26.8.1944 у ППШ-1162, пахаваны ў в. Барсукі Пашконскага павета, Румынія.

КУЛЕШ Пётр Рыгоравіч, н. у 1910, прапаў без вестак у 1942.

КУЛЕШ Рыгор Андрэевіч, н. у 1923, прапаў без вестак у 1943.

МАРТЫНЕНКА Аляксей Яўсеевіч, н. у 1922, прапаў без вестак у красавіку 1944.

МАСПАН Іван Рыгоравіч, н. у 1912, загінуў у 1941.

МАСПАН Ісак Фёдаравіч, н. у 1907, загінуў у 1942.

МАСПАН Фёдар Фёдаравіч, рад. 117-га сп 23-й Кіеўска-Жытомірскай сд, загінуў 25.10.1944, пахаваны ў н. п. Стрыці Вайнодскага павета, Латвія.

ПАДЧАПКА Іван Елісеевіч, н. у 1923, рад. 598-га сп 174-й сд, загінуў 3.8.1944, пахаваны ў н. п. Марцэ Аўгустоўскага павета Беластоцкага ваяводства, Польшча.

ПАЛУЯН Цімафей Васільевіч, н. у 1909, сярж. 530-га сп 156-й сд, памёр ад ран 9.9.1943, пахаваны ў г. Сеўск Бранскай вобл.

ПРЫХОДЗЬКА Васіль Гаўрылавіч, н. у 1922, прапаў без вестак у ліпені 1944.

ПРЫХОДЗЬКА Максім Майсеевіч, н. у 1909, рад., загінуў на Смаленшчыне.

ПРЫХОДЗЬКА Рыгор Кузьміч, н. у 1923, прапаў без вестак у 1944.

ПРЫХОДЗЬКА Сцяпан Сцяпанавіч, н. у 1915, рад., артылерыст, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ПРЫХОДЗЬКА Сямён Ціханавіч, рад. 1186-га зптап, загінуў 10.10.1944, пахаваны ў н. п. Рапашны Рыжскага р-на, Латвія.

СКУРАНОК Вячаслаў Кандратавіч, н. у 1912, мал. сярж., курсант 1-га Растоўскага артылерыйскага ваеннага вучылішча, памёр ад ран 17.2.1944 у ВШ-423, пахаваны ў г. Чэлябінск.

СНІЦАРЭНКА Іван Емяльянавіч, н. у 1921, рад. 112-га сп 52-й сд, загінуў 12.9.1942.

СУДАК Пётр Адамавіч, н. у 1914, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

СУДАЛЕНКА Іван Рыгоравіч, рад. 800-га сп 143-й Канатопска-Корасценьскай сд, загінуў 10.1.1944, пахаваны ў с. Люучэ Сарненскага р-на Ровенскай вобл.

СУДАЛЕНКА Максім Якаўлевіч, н. у 1918, матрос, прапаў без вестак у верасні 1941.

СУДАЛЕНКА Пётр Піліпавіч, гв. рад. 226-га гв. сп 74-й гв. Ніжнядняпроўскай сд, загінуў 23.3.1945, пахаваны ў н. п. Ротшток, каля г. Кюстрын, Польшча.

СУДАЛЕНКА Яфім Сцяпанавіч, н. у 1913, гв. рад. 239-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 8.1.1944, пахаваны ў в. Аляксандраўка Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

СЦЕЦКІ Павел Давыдавіч, н. у 1909, прапаў без вестак у 1943.

ТРУБЯНОК Аляксей Трафімавіч, н. у 1917, прапаў без вестак у 1944.

ТРУБЯНОК Мікалай Міхайлавіч, н. у 1924, прапаў без вестак у 1943.

УЛАСЕНКА Аляксандр Пракопавіч, н. у 1907, загінуў у 1942.

УЛАСЕНКА Іван Рыгоравіч, рад. 367-га сп 71-й сд, памёр ад ран 24.6.1944.

УЛАСЕНКА Іван Трафімаавіч, н. у 1925, ст. сярж., памёр ад ран 18.4.1945 у АМСБ-260, пахаваны ў н. п. Голіц, каля г. Франкфурт-на-Одэры, Германія.

УЛАСЕНКА Рыгор Данілавіч, рад. 2-га дывізіёна 169-га мінп, памёр ад ран 3.12.1943, пахаваны на Усясвяцкіх могілках у г. Тула.

УЛАСЕНКА Сямён Рыгоравіч, н. у 1924, загінуў у 1943.

УЛАСЕНКА Трафім Раманавіч, загінуў.

ЦАЛУЙКА Архіп Макаравіч, н. у 1896, загінуў у снежні 1944.

ЦАЛУЙКА Васіль Іванаавіч, н. у 1910, загінуў у 1942.

ЦАЛУЙКА Іван Архіпавіч, н. у 1908, ст. сярж. 449-га сп 144-й сд, загінуў 27.6.1944 у в. Узрэчча, пахаваны ў в. Забароўе Сенненскага р-на Віцебскай вобл.

ЦАЛУЙКА Мяцвей Рыгоравіч, н. у 1912, рад. 492-га сп 199-й Смаленскай сд, загінуў 22.2.1942, пахаваны ў с. Сямёнаўка Шаўчэнкаўскага р-на Харкаўскай вобл.

ЦАЛУЙКА Сямён Макаравіч, рад. 492-га сп 199-й Смаленскай сд, загінуў 22.2.1942, пахаваны ў в. Сямёнаўка Шаўчэнкаўскага р-на Харкаўскай вобл.

ЦАРАНОК Аляксандр Іванавіч, н. у 1921, загінуў 28.11.1943 пры фарсіраванні р. Прыпяць.

ЦАРАНОК Іван Восіпавіч, н. у 1920, рад. 301-га сп 48-й сд, загінуў 31.1.1942, пахаваны ў с. Мартышкіна Ламаносаўскага р-на Ленінградскай вобл.

ЦАРАНОК Іван Сцяпанавіч, н. у 1904, загінуў 3.10.1943.

ЦАРАНОК Мікалай Пятровіч, н. у 1920, прапаў без вестак у маі 1944.

ЦАРАНОК Міхаіл Ігнатавіч, н. у 1924, сярж. 721-га сп, загінуў 14.5.1943, пахаваны на дывізійных могілках у Лоўхскім р-не, Карэлія.

ЦАРАНОК Рыгор Фёдаравіч, н. у 1922, прапаў без вестак у 1942.

ЦАРАНОК Яфрэм Анісімавіч, н. у 1902, загінуў у 1943.

ЦАРЫК Рыгор Фёдаравіч, н. у 1923, прапаў без вестак у лютым 1945.

ЦЕРАХ Іван Раманавіч, н. у 1920, памёр ад ран 14.3.1944 у ЭПІ-4719, пахаваны ў г. Рэчыца Гомельскай вобл.

ЧЭХ Радзівон Леўкавіч, н. у 1899, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ШАЎЧЭНКА Пётр Несцеравіч, рад. 59-га сп 85-й Паўлаўскай сд, загінуў 16.9.1944, пахаваны ў н. п. Кыгэвестэ Валгакскага р-на, Эстонія.

ШУПАН Аляксандр Мінавіч, н. у 1921, прапаў без вестак у верасні 1944.

ШУПАН Анісім Паўлавіч, н. у 1922, загінуў у 1942.

ШУПАН Аланас Кірылавіч, н. у 1918, загінуў у 1945.

ШУПАН Іван Андрэевіч, н. у 1924, ст. сяржа., санінструктар 159-й сд, загінуў 18.3.1945, пахаваны ў н. п. Славянка Багратіёнаўскага р-на Калінінградскай вобл.

ШУПАН Іван Іванавіч, н. у 1926, рад., загінуў 17.1.1945, пахаваны ў г. Гусеў Калінінградскай вобл.

ШУПАН Іван Сцяпанавіч, н. у 1913, рад., снайпер 63-й сд, прапаў без вестак 25.7.1942.

ШУПАН Ігнат Рыгоравіч, н. у 1912, рад. 74-га сп, памёр ад ран 26.1.1945 у МСБ-133, пахаваны ў маёнтку Кембенау, былая Усходняя Прусія.

ШУПАН Фёдар Іванавіч, н. у 1912, рад. 1345-га сп, загінуў 27.6.1944, пахаваны ў с. Заполле Рагачоўскага р-на Гомельскай вобл.

ЯТЧАНКА Рыгор Харытонавіч, н. у 1910, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ВЁСКА ЦАЛУЙКІ

ЦАЛУЙКА Андрэй Ільіч, н. у 1895, загінуў у 1941.

ЦАЛУЙКА Аўрам Сямёнавіч, н. у 1898, прапаў без вестак у 1941.

ЦАЛУЙКА Васіль Анісімавіч, н. у 1913, прапаў без вестак у чэрвені 1944.

ЦАЛУЙКА Васіль Данілавіч, н. у 1922, капітан, загінуў.

ЦАЛУЙКА Васіль Ігнатавіч, н. у 1909, загінуў у 1942.

ЦАЛУЙКА Віктар Якаўлевіч, н. у 1913, загінуў у 1941.

ЦАЛУЙКА Іван Адамавіч, н. у 1923, рад., гарматны нумар 431-га асобнага зптад 399-й Навазыбкаўскай сд, загінуў 16.10.1944, пахаваны ў с. Сельц-Стары Макуўскага павета Варшаўскага ваяводства, Польшча.

ЦАЛУЙКА Іван Канстанцінавіч, н. у 1910, ст. лейт., парторг палка 30-й асобнай зптабр 7-й гв. арміі, загінуў 10.7.1943, пахаваны ў Шабекінскім р-не Белгарадскай вобл.

ЦАЛУЙКА Іван Купрыянавіч, н. у 1925, прапаў без вестак у 1944.

ЦАЛУЙКА Іван Цярэнцьевіч, н. у 1910, загінуў у 1941.

ЦАЛУЙКА Максім Ціханавіч, н. у 1914, загінуў у 1941.

М. К. Цалуйка

ЦАЛУЙКА Мікалай Купрыянавіч, н. у 1925, рад., мінамётчык, загінуў 31.1 1945 у Польшчы.

ЦАЛУЙКА Мікалай Купрыянавіч, прапаў без вестак.

ЦАЛУЙКА Мікалай Якаўлевіч, н. у 1895, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ЦАЛУЙКА Міхаіл Цімафеевіч, н. у 1910, загінуў у 1941.

ЦАЛУЙКА Павел Ульянавіч, н. у 1902, рад., загінуў 2.9.1943, пахаваны ў Ярцаўскім р-не Смаленскай вобл.

ЦАЛУЙКА Пётр Цярэнцьевіч, старшына 517-га Аляксандра Неўскага сп, загінуў 24.1.1945, пахаваны на х. Іваці Ліепайскага р-на, Латвія.

ЦАЛУЙКА Радзівон Адамавіч, н. у 1918, загінуў у 1942.

ЦАЛУЙКА Раман Кандратавіч, н. у 1903, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ЦАЛУЙКА Трафім Антонавіч, н. у 1902, прапаў без вестак у жніўні 1944.

ПАСЁЛАК КАЛІНІНСКІ

БАРЫСЕНКА Дзяніс Апанасавіч (Андрэевіч), н. у 1903, прапаў без вестак у студзені 1944.

БАРЫСЕНКА Ціхан Аўрамавіч, прапаў без вестак у красавіку 1944.

КАЛМЫКОЎ Піліп Піліпавіч, н. у 1924, рад. 89-га сп 23-й Кіеўска-Жытомірскай сд, загінуў 18.7.1944 у в. Малыя Лепясі, пахаваны ў г. Кобрын Брэсцкай вобл.

КАПУР Рыгор Кірылавіч, н. у 1924, гв. рад. 234-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 25.7.1944, пахаваны ў с. Добранька Бельскага павета, Польшча.

МАЛОЧКА Дзяніс Дзям'янавіч, н. у 1919, загінуў у 1942.

ПІНЧУК Ларыён Іванавіч, н. у 1903, рад. 524-га сп. загінуў 23.4.1944, пахаваны ў с. Скрыгалуў Берасцецькага р-на Львоўскай вобл.

ПІНЧУК Марк Ніканавіч, н. у 1919, загінуў у 1941.

ПІНЧУК Міхаіл Ларыёнавіч, н. у 1926, рад., сапёр 1-й асобнай Духаўшчынскай штурмавой бр, памёр ад ран 22.8.1944 у АМСБ-359, пахаваны ў н. п. Жэгле Шакскага павета Сувалкаўскага р-на, Літва.

ПІНЧУК Пётр Гаўрылавіч, рад. 220-га сп 4-й Бежыцкай сд, загінуў 5.3.1945, пахаваны ў г. Клесін Брандэнбургскай правінцыі, Германія.

ТКАЧЭНКА Якаў Васільевіч, н. у 1913, прапаў без вестак у 1943.

ПАСЁЛАК ЛЕНІНСКІ

БАРАНАЎ Пётр Сцяпанавіч, н. у 1919, загінуў у 1941.

ГРАБАЎ Рыгор Кузьміч, н. у 1924, прапаў без вестак у 1943.

ЕФІМЕНКА Андрэй Дзямідавіч, н. у 1919, загінуў у 1941.

ЕФІМЕНКА Іван Яўстратавіч, н. у 1900, загінуў у 1941.

ЕФІМЕНКА Карп Сямёнавіч, н. у 1919, загінуў у 1942.

ЕФІМЕНКА Кірыла Іванавіч, н. у 1896, рад., памёр ад ран 16.2.1944 у ЭШ-2396, пахаваны ў г. Клінцы Брансқай вобл.

ЕФІМЕНКА Мікалай Карпавіч, н. у 1916, памёр ад ран 15.2.1942.

ЕФІМЕНКА Міхаіл Дзямідавіч, н. у 1924, рад. 1245-га сп 375-й сд, загінуў 12.3.1942, пахаваны ў с. Папова Ржэўскага р-на Цвярской вобл.

ЕФІМЕНКА Міхаіл Сцяпанавіч, н. у 1920, гв. мал. сярж., камандзір вежы 256-га тп 34-й гв. тбр, загінуў 11.11.1943 у с. Варажайка, пахаваны ў с. Колпіна Невельскага р-на Пскоўскай вобл.

ЕФІМЕНКА Міхаіл Якаўлевіч, н. у 1926, прапаў без вестак у 1944.

ЕФІМЕНКА Несцер Мікітавіч, н. у 1919, загінуў у 1941.

ЕФІМЕНКА Пётр Мікалаевіч, н. у 1926, мал. сярж. 433-га сп 64-й Магілёўскай сд, загінуў 24.4.1945, пахаваны ў н. п. Цыбінген, каля г. Белькаў, Германія.

ЕФІМЕНКА Рыгор Кірылавіч, н. у 1922, мал. сярж., пам. камандзіра ўзвода 811-га сп, загінуў 11.5.1944, пахаваны ў с. Трошава Пскоўскага р-на Пскоўскай вобл.

ЕФІМЕНКА Рыгор Купрыянавіч, н. у 1926, прапаў без вестак у 1943.

ЕФІМЕНКА Сцяпан Кірылавіч, н. у 1926, прапаў без вестак у 1943.

ЕФІМЕНКА Фёдар Яфрэмавіч, н. у 1902, загінуў у 1943.

ЕФІМЕНКА Яфрэм Іванавіч, н. у 1913, прапаў без вестак у верасні 1944.

ЗАЛУЖНЫ Іван Мартынавіч, н. у 1910, прапаў без вестак у 1943.

ЗАЛУЖНЫ Міхаіл Мартынавіч, н. у 1922, рад. 111-га сп 55-й сд, загінуў 12.1.1944, пахаваны ў в. Шарэйкі Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

КОВАЛЬ Рыгор Іванавіч, н. у 1924, загінуў у студзені 1944.

КОВАЛЬ Сямён Васільевіч, н. у 1907, рад. 153-й асбр, загінуў 14.8.1942, пахаваны ў с. Карманава Смаленскай вобл.

КОВАЛЬ Сямён Іаанавіч, н. у 1907, гв. рад. 67-га гв. сп 22-й гв. сд, прапаў без вестак 20.3.1942.

Т. В. Палуян

КУЛЕШ Восіп Піменавіч, н. у 1894, прапаў без вестак у 1942.

КУЛЕШ Рыгор Апанасавіч, н. у 1925, гв. рад. 37-га гв. сп 12-й гв. Пінскай сд, загінуў 18.3.1944, пахаваны ў в. Гародня Столінскага р-на Брэсцкай вобл.

КУЛЕШ Яўстрат Піліпавіч, н. у 1903, рад. 107-га сп 55-й Мазырскай сд, загінуў 15.1.1944, пахаваны ў в. Гулявічы Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ПАЛУЯН Аляксандр Восіпавіч, н. у 1921, рад. 67-га асобнага армейскага б-на, прапаў без вестак у жніўні 1941 у р-не с. В. Барацина Цвярской вобл.

ПАЛУЯН Ілья Цітавіч, н. у 1900, прапаў без вестак у 1941.

ПАЛУЯН Мікалай Ільіч, н. у 1919, афіцэр сувязі, прапаў без вестак у 1941.

ПАЛУЯН Міхаіл Іванавіч, н. у 1926, прапаў без вестак у 1944.

ПАЛУЯН Пётр Вікенцьевіч, н. у 1907, рад. 568-га сп 149-й Наваград-Валынскай сд, прапаў без вестак 30.7.1944 пры фарсіраванні р. Вісла ў р-не н. п. Копец Апопальскай воласці Люблінскага ваяводства, Польшча.

ПАЛУЯН Трафім Восіпавіч, н. у 1913, рад., памёр ад ран 20.2.1944 у ЭШ-2940, пахаваны ў в. Сышчыцы Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ПРЫХОДЗЬКА Аляксандр Пятровіч, н. у 1923, рад. 568-га сп 149-й Наваград-Валынскай сд, прапаў без вестак 18.8.1942.

ПРЫХОДЗЬКА Аляксей Пятровіч, н. у 1922, прапаў без вестак у 1941.

ПРЫХОДЗЬКА Ілья Цітавіч, памёр ад хваробы 24.4.1944 у ЭШ-1739, пахаваны ў г. Сураж Смаленскай вобл.

ПРЫХОДЗЬКА Міхаіл Трафімавіч, н. у 1922, гв. сярж., загінуў 4.11.1943, пахаваны ў с. Славянка Межаўскага р-на Дняпрапятроўскай вобл.

ПРЫХОДЗЬКА Павел Ільіч, н. у 1919, прапаў без вестак у 1942.

ПРЫХОДЗЬКА Сяргей Ільіч, н. у 1915, ст. сярж., памёр ад ран у сакавіку 1944 у ППШ-2339, пахаваны ў с. Сераковічы Валынскай вобл.

РАДЧАНКА Васіль Купрыянавіч, н. у 1911,

рад. 933-га сп 254-й сд, загінуў 21.12.1941, пахаваны ў с. Вяршыны Лычкаўскага р-на Наўгародскай вобл.

РАДЧАНКА Купрэй Андрэевіч, н. у 1892, загінуў у 1941.

РАДЧАНКА Рыгор Купрэевіч, н. у 1926, прапаў без вестак у 1944.

САПОНЕНКА Іван Харытонавіч, н. у 1919, загінуў у 1942.

САПОНЕНКА Харытон Макаравіч, н. у 1894, сярж. 217-га інжынерна-загараджальнага б-на 44-й асобнай бр спецпрызначэння, загінуў 18.7.1943, пахаваны ў п. Белагараўка Танасянскага р-на Луганскай вобл.

СУДАК Рыгор Дзямецьевіч, н. у 1913, гв. рад. 342-га сп 136-й гв. Кіеўскай сд, загінуў 14.1.1945, пахаваны ў с. Пшэмышка Келецкага ваяводства, Польшча.

СЦЕЦКІ Антон Мінавіч, н. у 1913, загінуў у 1945.

СЦЕЦКІ Іван Мінавіч, н. у 1922, памёр ад ран у 1942 у ЭШ-1860, пахаваны на Пятніцкіх могілках у г. Калуга.

ТРЫХЛЕБ Фёдар Емяльянавіч, прапаў без вестак у лютым 1944.

ЦАЛУЙКА Аляксандр Фёдаравіч, загінуў 23.10.1943 у нямецкім канцлагеры.

ЦАРАНОК Алесь Фёдаравіч, н. у 1909, прапаў без вестак у 1942.

ЧЫЖЫК Васіль Іванавіч, рад. 800-га сп 143-й Канатопска-Карасценьскай сд, загінуў 2.4.1944, пахаваны ў с. Ухавец Ковельскага р-на Валынскай вобл.

ШУПАН Герасім Сямёнавіч, н. у 1916, прапаў без вестак у 1941.

ШУПАН Іван Сямёнавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у 1941.

ЧАМЯРЫСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ЧАМЯРЫСЫ

АКУЛЕНКА Адам Нікіфараніч, н. у 1920, рад. 1-га сбн 34-й асбр, загінуў 1.1.1942, пахаваны ў с. Бярозаўка.

АКУЛЕНКА Іван Аляксеевіч, гв. рад. 270-й гв. сд, памёр ад ран 17.7.1943, пахаваны ў г. Мічурынск Тамбоўскай вобл.

АЛЕЙЧАНКА Антон Сцяпанавіч, н. у 1915, прапаў без вестак у ліпені 1941.

АНДРУШЧАНКА Іларыён Цімафесвіч, н. у 1900, рад., памёр 20.4.1942 у нямецкім палоне.

БАБОК Іван Рыгоравіч, н. у 1901, рад. 676-га сп 15-й ордэна Леніна Сівашскай сд, памёр ад ран 28.6.1944 у ХПШШ-2081, пахаваны ў в. Залле Светлагорскага р-на Гомельскай вобл.

БЕЛЬЧАНКА Іван Рыгоравіч, н. у 1911, прапаў без вестак у 1941.

БЕЛЬЧАНКА Рыгор Рыгоравіч, н. у 1924, загінуў у 1942.

БЫЧКОЎ Кім Апанасавіч, н. у 1909, гв. рад. 244-га гв. сп 82-й гв. сд, загінуў 6.2.1944, пахаваны ў п. Чарняцкае г. Арджанікідзе Днепрапятроўскай вобл.

І. Р. Бабок

ВАРАБЕЙ Васіль Васільевіч, н. у 1914, загінуў.

ВАРАБЕЙ Мікалай Васільевіч, н. у 1910, рад., загінуў 26.6.1944, пахаваны ў Выбаргскім р-не Ленінградскай вобл.

ВАШЧАНКА Іван Ігнатавіч, гв. рад. 237-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 8.1.1944, пахаваны ў в. Аляксандраўка Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ГАЛКА Андрэй Сяргеевіч, н. у 1914, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ГАЛКА Кірыла Пятровіч, н. у 1902, прапаў без вестак у 1944.

ГАЛКА Мікіта Міхайлавіч, н. у 1915, загінуў у 1942.

ГАЛКА Міхаіл Пятровіч, н. у 1909, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

ГАЛКА Пётр Ісакавіч, н. у 1921, лейт., пам. камандзіра роты ПТР па стравой частцы 404-га сп 176-й сд, прапаў без вестак 6.10.1942 у р-не г. Малгабек, Інгушэція.

ГАЛКА Піліп Паўлавіч, н. у 1920, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ГАЛКА Рыгор Давыдавіч, н. у 1909, памёр 21.11.1941 у нямецкім палоне.

ГАЛКА Рыгор Мікітавіч, н. у 1918, загінуў у 1941.

ГАЛКА Сцяпан Ільіч, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ГАЛКА Тарас Міхайлавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ГАЛКА Уладзімір Нікіфаравіч, в. у 1925, рад. 1281-га сп 60-й Сеўскай сд, памёр ад ран 18.3.1945 у АМСБ-491, пахаваны ў с. Белгіц Штэтінскага ваяводства, Польшча.

ГАЛКА Фёдар Антонавіч, н. у 1920, сярж., камандзір аддзялення 151-й сбр, загінуў 4.10.1942, пахаваны на ст. Лычкава Наўгародскай вобл.

ГАЛКА Фёдар Карпавіч, н. у 1923, прапаў без вестак у 1944.

ГАЛКА Якаў Маркавіч, н. у 1911, прапаў без вестак у 1944.

ГАЛУБЧЫК Іван Нікіфаравіч, н. у 1898, загінуў у лютым 1941.

ГРЫНЬ Ніканор Андрэевіч, н. у 1905, гв. рад. 234-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд,

загінуў 9.1.1944, пахаваны ў в. Аляксандраўка Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ДЗЯМ'ЯНЕНКА Міхаіл Іларыёнавіч, н. у 1906, рад. 559-га сп 191-й Наўгародскай сд, загінуў 27.9.1944, пахаваны ў с. Плдзюсы Віскеняйскай воласці, Літва.

ДЗЯМ'ЯНЕНКА Міхаіл Якаўлевіч, н. у 1910, загінуў у 1941.

ДЗЯМ'ЯНЕНКА Сафрон Аксенцьевіч, н. у 1900, прапаў без вестак у 1944.

ДЗЯМ'ЯНЕНКА Фядос Аляксеевіч, н. у 1916, загінуў у 1942.

ДЗЯМ'ЯНЕНКА Ціхан Іларыёнавіч, н. у 1909, рад. 559-га сп 191-й Наўгародскай сд, загінуў 17.10.1944, пахаваны ў в. Плдзюсы Віскеняйскай воласці, Літва.

ЖЫБО Платон Сяргеевіч, н. у 1903, загінуў у 1943.

ЗАК Арсень Апанасавіч, н. у 1900, прапаў без вестак у ліпені 1944.

ЗАЛУЖНЫ Аляксандр Міхайлавіч, н. у 1905, гв. рад. 218-га сп 77-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 8.7.1944. пахаваны ў с. Міровічы Тужыскага р-на Валынскай вобл.

ЗАЛУЖНЫ Фёдар Міхайлавіч, н. у 1902, загінуў у 1943.

КАЦУБА Уладзімір Іванавіч, н. у 1926, яфр. 673-га сп 220-й Аршанскай сд, загінуў 3.11.1944, пахаваны ў н. п. Гурнен Гольданскага р-на, былая Усходняя Прусія.

КІСЛОЎ Пётр Арцёмавіч, н. у 1914, рад., ездавы 446-га сп 397-й сд, памёр ад ран 1.11.1944 у АМСБ-510, пахаваны на Прыекульскіх воінскіх могілках Ліепайскага р-на, Латвія.

КРАЎЧАНКА Аляксандр Ціханавіч, н. у 1906, рад., загінуў 19.8.1941 у нямецкім канцлагеры.

КРАЎЧАНКА Васіль Мартынавіч, н. у 1906, прапаў без вестак у верасні 1944.

КРАЎЧАНКА Іван Астапавіч, н. у 1923, загінуў у маі 1944.

КРАЎЧАНКА Іван Карнеевіч, н. у 1909, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

КРАЎЧАНКА Іван Лявонавіч, н. у 1923, загінуў у студзені 1944 каля г. Мазыр Гомельскай вобл.

КРАЎЧАНКА Іван Мартынавіч, н. у 1912, гв. яфр. 234-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 26.1.1945, пахаваны ў г. Кульм Варшаўскага ваяводства, Польшча.

КРАЎЧАНКА Марк Савельевіч, н. у 1905, загінуў у 1941.

КРАЎЧАНКА Павел Мацвеевіч, н. у 1909, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

КРАЎЧАНКА Павел Федасеевіч, н. у 1910, загінуў у 1942.

КРАЎЧАНКА Пётр Аляксеевіч, н. у 1919, загінуў у студзені 1944.

КРАЎЧАНКА Рыгор Іларыёнавіч, н. у 1909, прапаў без вестак у ліпені 1944.

КРАЎЧАНКА Рыгор Мартынавіч, н. у 1925, сярж. 38-га сп 65-й сд, загінуў 24.2.1945, пахаваны ў г. Шлакаў, каля г. Тарна, Польшча.

КРАЎЧАНКА Фёдар Мікалаевіч, н. у 1903,

Р. М. Краўчанка

У. М. Кудранок

рад. 519-га сп 81-й Калінкавіцкай сд, памёр ад ран 19.8.1944 у АМСБ-163, пахаваны ў н. п. Гута Анопальскай воласці Краснікаўскага ваяводства, Польшча.

КРАЎЧАНКА Фёдар Фёдаравіч, н. у 1911, прапаў без вестак у 1944.

КРАЎЧАНКА Якаў Іванавіч, н. у 1903, прапаў без вестак у 1944.

КУДРАНОК Аляксандр Сямёнавіч, рад. 328-га сп 48-й сд, памёр ад ран 27.1.1942, пахаваны ў с. Чырвоная Слабада Ламаносаўскага р-на Ленінградскай вобл.

КУДРАНОК Восіп Пракопавіч, н. у 1916, прапаў без вестак у 1944.

КУДРАНОК Дзмітрый Цітавіч, н. у 1918, прапаў без вестак у 1944.

КУДРАНОК Іван Васільевіч, н. у 1913, загінуў у 1942.

КУДРАНОК Іван Дзямідавіч, н. у 1900, гв. яфр., сапёр 83-га асобнага сапёрнага б-на 76-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 19.8.1944, пахаваны ў н. п. Ясеніца Тлушчынскага гмінаўпраўлення Варшаўскага ваяводства, Польшча.

КУДРАНОК Іван Майсеевіч, н. у 1921, прапаў без вестак у 1944.

КУДРАНОК Кірыла Пракопавіч, н. у 1911, загінуў у лютым 1944.

КУДРАНОК Мікалай Сямёнавіч, н. у 1914, загінуў.

КУДРАНОК Павел Ульянавіч, гв. рад. 234-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 31.1.1944, пахаваны ў в. Масты Петрыкаўскага р-на Гомельскай вобл.

КУДРАНОК Рыгор Барысавіч, н. у 1924, гв. рад. 15-га гв. пдп 4-й гв. пдд, загінуў 13.3.1944, пахаваны на ст. Дашаў Ільінецкага р-на Віннiцкай вобл.

КУДРАНОК Рыгор Цітавіч, н. у 1912, прапаў без вестак у 1944.

КУДРАНОК Ульян Міхайлавіч, н. у 1914, рад., загінуў у 1941 пры абароне г. Бабруйск Магілёўскай вобл.

КУДРАНОК Ціт Лазаравіч, н. у 1896, прапаў без вестак у кастрычніку 1944.

КУДРАНОК Ціхан Карнеевіч, н. у 1909, рад., памёр ад ран 27.6.1944 у ЭШ-4719, пахаваны ў г. Рэчыца Гомельскай вобл.

КУДРАНОК Яфім Астапавіч, н. у 1920, рад., загінуў у 1941 пры абароне Ленінграда.

МАЛЕЦ Васіль Рыгоравіч, гв. рад. 234-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 9.1.1944, пахаваны ў в. Аляксандраўка Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

МАЛОЧКА Рыгор Якаўлевіч, н. у 1921, прапаў без вестак у ліпені 1944.

МУЗЫЧЭНКА Пракоп Іванавіч, н. у 1902, загінуў у 1944.

ПАЛЕЙ Адам Герасімавіч, н. у 1912, прапаў без вестак у 1942.

ПАЛУЯН Рыгор Паўлавіч, н. у 1909, рад., прапаў без вестак у 1944.

ПАЛУЯН Якаў Цімафеевіч, н. у 1910, прапаў без вестак у 1944.

ПАЛУЯН Яфім Ільіч, рад. 47-га сп 15-й ордэна Леніна Сівашскай сд, загінуў 10.1.1944, пахаваны ў в. Буда Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ПІШЧУК Анісім Антонавіч, н. у 1913, рад., артылерыст 149-га сп, прапаў без вестак 25.8.1944.

ПІШЧУК Ціхан Ільіч, н. у 1904, гв. рад. 234-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 12.1.1944, пахаваны ў в. Аляксандраўка Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ПУРАНОК Павел Цімафеевіч, н. у 1914, рад., загінуў у 1944, пахаваны ў г. Ковель Валынскай вобл.

ПУРАНОК Якаў Цімафеевіч, н. у 1922, прапаў без вестак у 1941.

ПЯХОТА Аляксандр Іванавіч, н. у 1900, сяржант-інструктар 1187-га сп 358-й сд, загінуў 6.10.1943, пахаваны ў в. Юра Віцебскага р-на.

ПЯХОТА Антон Фядосавіч, загінуў у 1942.

ПЯХОТА Іван Давыдавіч, н. у 1916, прапаў без вестак у красавіку 1944.

ПЯХОТА Іван Фёдаравіч, н. у 1908, мал. сярж. 47-га сп 15-й ордэна Леніна Сівашскай сд, памёр ад ран 12.2.1944 у ХППШ-5141, пахаваны ў г. Калінкавічы Гомельскай вобл.

ПЯХОТА Пётр Нікіфаравіч, н. у 1912, прапаў без вестак у 1941.

ПЯХОТА Пётр Фёдаравіч, мал. сярж., памёр ад ран 12.2.1944, пахаваны ў г. Калінкавічы Гомельскай вобл.

ПЯХОТА Пімен Іванавіч, н. у 1904, рад. 1185-га сп 356-й Калінкавіцкай сд, загінуў 18.1.1944, пахаваны ў в. Міхнавічы Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ПЯХОТА Сцяпан Кірылавіч, н. у 1922, рад. 202-га сп 81-й мсбр, загінуў 13.3.1942, пахаваны ў с. Краснае Валчанскага р-на Харкаўскай вобл.

ПЯХОТА Сямён Паўлавіч, н. у 1919, прапаў без вестак у 1944.

ПЯХОТА Трафім Фёдаравіч, н. у 1918, прапаў без вестак у 1944.

ПЯХОТА Ціхан Якаўлевіч, н. у 1915, загінуў у 1941.

ПЯХОТА Фёдар Тарасавіч, н. у 1907, загінуў 23.10.1942 у нямецкім палоне.

Р. Я. Малочка

Т. Ф. Пяхота

РАКІЦКІ Павел Сяргеевіч, н. у 1922, прапаў без вестак у 1941 на Карэльскім перашыйку.

РУДНІК Антон Платонавіч, н. у 1919, рад., загінуў 20.2.1945.

РУДНІК Міхаіл Платонавіч, н. у 1915, прапаў без вестак у 1944.

САПОНЕНКА Іван Севасцьянавіч, гв. рад. 286-га гв. сп 94-й гв. сд, загінуў 19.4.1945, пахаваны ў г. Лечын, Польшча.

СІНІЛА Іван Мітрафанавіч, н. у 1911, рад., загінуў 9.1.1944 у Калінкавіцкім р-не Гомельскай вобл.

СНІЦАРЭНКА Анікей Акімавіч, н. у 1916, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

СНІЦАРЭНКА Аркадзь Рыгоравіч, н. у 1911, гв. рад. 4-га гв. пдп, загінуў 27.1.1944, пахаваны ў с. Івахны Манастырскага р-на Вінніцкай вобл.

СНІЦАРЭНКА Арсень Еўдакімавіч, н. у 1912, рад. 20-й арміі, загінуў 13.3.1943, пахаваны ў с. Задняе Новадугінскага р-на Смаленскай вобл.

СНІЦАРЭНКА Іван Акімавіч, н. у 1915, прапаў без вестак у 1944.

СНІЦАРЭНКА Іван Еўдакімавіч, н. у 1902, прапаў без вестак у 1944.

СНІЦАРЭНКА Іван Паўлавіч, н. у 1920, загінуў у снежні 1943.

СНІЦАРЭНКА Іван Пятровіч, н. у 1909, прапаў без вестак у 1943.

СНІЦАРЭНКА Іван Ціханавіч, н. у 1921, рад., памёр ад хваробы 2.7.1944 у ЭШ-4492, пахаваны ў г. Казань.

СНІЦАРЭНКА Іван Яфімавіч, н. у 1902, загінуў у красавіку 1942.

СНІЦАРЭНКА Кузьма Сцяпанавіч, н. у 1909, загінуў у 1941.

СНІЦАРЭНКА Кузьма Цітавіч, н. у 1922, прапаў без вестак у студзені 1944 каля г. Мазыр Гомельскай вобл.

СНІЦАРЭНКА Максім Яфімавіч, н. у 1914, загінуў у 1943.

СНІЦАРЭНКА Мікалай Іванавіч, н. у 1909, загінуў у чэрвені 1944.

СНІЦАРЭНКА Мікалай Паўлавіч, н. у 1916, загінуў у 1941.

П. П. Сніцарэнка

СНІЦАРЭНКА Мікіта Яфімавіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

СНІЦАРЭНКА Міхаіл Емяльянавіч, н. у 1915, рад., гарматны нумар 235-га азенап 65-й арміі, загінуў 1.6.1944, пахаваны ў н. п. Барсукі-Старэ Пултускага павета Варшаўскага ваяводства, Польшча.

СНІЦАРЭНКА Нікадзім Пракопавіч, н. у 1903, загінуў у 1942.

СНІЦАРЭНКА Пётр Іванавіч, н. у 1913, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

СНІЦАРЭНКА Пётр Паўлавіч, н. у 1913, загінуў у 1943.

СНІЦАРЭНКА Платон Фядосавіч, н. у 1902, прапаў без вестак у 1944.

СНІЦАРЭНКА Фёдар Маркавіч, н. у 1915, загінуў у красавіку 1944.

СНІЦАРЭНКА Яўсей Дзмітрыевіч, н. у 1911, загінуў у жніўні 1942.

СЯНЧЫЛА Іван Мітрафанаавіч, гв. рад. 234-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 9.1.1944, пахаваны ў в. Аляксандраўка Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ЦЕРАХ Несцер Іванавіч, н. у 1902, загінуў у 1942.

ЦЕРАХ Несцер Якаўлевіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ЧАРАПЯНКА Аляксандр Пархомавіч, н. у 1909, прапаў без вестак у 1944.

ЧАРАПЯНКА Дзмітрый Якаўлевіч, загінуў.

ЧАРАПЯНКА Мікіта Якаўлевіч, н. у 1905, загінуў у лютым 1944.

ЧАРАПЯНКА Рыгор Іванааіч, н. у 1922, прапаў без вестак у 1941.

ЧЫРЫК Андрэй Іаанавіч, н. у 1902, загінуў у 1941.

ЧЫРЫК Анісім Давыдавіч, н. у 1908, рад., загінуў 4.9.1943 у нямецкім палоне.

ЧЫРЫК Іван Давыдавіч, н. у 1899, рад., кулямётчык, загінуў у кастрычніку 1941.

ЧЫРЫК Карней Цітавіч, н. у 1913, прапаў без вестак у 1944.

ЧЭХ Іван Максімавіч, н. у 1911, загінуў у 1941.

ЧЭХ Іван Якаўлевіч, н. у 1915, загінуў у 1941.

ШАЕЦ Рыгор Аляксеевіч, н. у 1908, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ШУЛЬСКІ Аляксандр Емяльянавіч, н. у 1902, гв. рад. 234-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 28.12.1943, пахаваны ў в. В. Аўцюкі Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ШУЛЬСКІ Павел Рыгоравіч, н. у 1909, прапаў без вестак у 1944.

ШУЛЬСКІ Рыгор Емяльянавіч, н. у 1919, прапаў без вестак у 1944.

ПАСЁЛАК БРАЦКІ

ГАЛКА Міхаіл Дзмітрыевіч, н. у 1908, загінуў у 1941.

ГЕРДА Іван Акімавіч, н. у 1923, сяржант 388-га сп 172-й Паўладарскай сд, загінуў 29.1.1945, пахаваны ў н. п. Нісцін Браслаўскай акругі, Германія.

ГЕРДА Міхаіл Карнсевіч, н. у 1908, гв. рад. 32-га гв. сп 12-й гв. Пінскай сд, памёр ад ран 5.1.1944 у АМСБ-5, пахаваны ў в. Хобнае Калінкавіцкага р-на Гомельскай обл.

КРАЎЧАНКА Пётр Акімавіч, н. у 1914, прапаў без вестак у верасні 1944.

КРАЎЧАНКА Рыгор Адамавіч, н. у 1916, загінуў 27.12.1942, пахаваны ў п. Кацельнікаў Валгаградскай вобл.

МАЛЕЦ Іван Іванавіч, н. у 1909, загінуў у 1943.

ПІШЧУК Барыс Кірылавіч, н. у 1914, гв. рад., кулямётчык 137-га гв. сп 47-й гв. Ніжнедняпроўскай сд, загінуў 14.1.1945, пахаваны ў н. п. Манёкі Магнушаўскага павета Варшаўскага ваяводства, Польшча.

ПЯХОТА Іван Несцеравіч, н. у 1912, прапаў без вестак у 1941.

ПЯХОТА Сямён Купрыянавіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

РУДЗЯНОК Мікалай Захаравіч, н. у 1920, загінуў у 1941.

САВЯНОК Пётр Сяргеевіч, н. у 1918, прапаў без вестак у верасні 1944.

ФЕДЧАНКА Максім Ігнатавіч, н. у 1902, загінуў у 1941.

ЧАРАПЯНКА Уладзімір Міхайлавіч, гв. рад. 234-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 12.1.1944, пахаваны ў в. Аляксандраўка Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ПАСЁЛАК САДОВЫ

БАБОК Міна Іванавіч, н. у 1914, прапаў без вестак у 1944.

БАБОК Рыгор Іванавіч, н. у 1919, рад., артылерыст 825-га сп 302-й Цярнопальскай сд, памёр ад ран 23.11.1943 у ПЭП-168, пахаваны ў с. Чарнігаўка Запарожскай вобл.

ГЕРДА Піліп Аляксеевіч, н. у 1912, гв. яфр. 221-га гв. сп 77-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 13.2.1945, пахаваны ў г. Франкфурт-на-Одэры Брандэнбургскай правінцыі, Германія.

КРАЎЧАНКА Парфірый Аляксеевіч, н. у 1901.

КРАЎЧАНКА Пётр Пракопавіч, прапаў без вестак у снежні 1944.

КРАЎЧАНКА Пётр Трафімавіч, н. у 1924, рад. 321-га сп 15-й ордэна Леніна Сівашскай сд, загінуў 10.1.1944, пахаваны ў г. Калінкавічы Гомельскай вобл.

ПЯХОТА Аляксей Радзівонавіч, н. у 1921, гв. рад. 234-га гв. сп 76-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 8.1.1944, пахаваны ў в. Аляксандраўка Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ПЯХОТА Апанас Пятровіч, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ПЯХОТА Восіп Трафімавіч, н. у 1905, загінуў у 1942.

ПЯХОТА Іван Трафімавіч, н. у 1901, загінуў у 1944.

ПЯХОТА Іван Уладзіміравіч, н. у 1920, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ПЯХОТА Марк Пятровіч, н. у 1911, прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ПЯХОТА Мікалай Сцяпанавіч, н. у 1909, прапаў без вестак у верасні 1944.

ПЯХОТА Пётр Карнеевіч, н. у 1911, загінуў у 1943.

ПЯХОТА Пётр Пракопавіч, н. у 1910, загінуў у 1942.

ПЯХОТА Піліп Аляксандравіч, н. у 1918, прапаў без вестак у 1944.

ПЯХОТА Піліп Дзянісавіч, н. у 1914, гв. рад., наводчык 42-га гв. сп 13-й гв. Палтаўскай сд, загінуў 10.3.1944, пахаваны ў с. Квітка Новаўкраінскага р-на Кіраваградскай вобл.

ПЯХОТА Рыгор Нікіфаравіч, н. у 1908, рад. 47-га сп 15-й ордэна Леніна Сівашскай сд, загінуў 9.1.1944, пахаваны ў в. Буда Калінкавіцкага р-на Гомельскай вобл.

ПЯХОТА Сцяпан Аляксандравіч, н. у 1924, рад. 605-га сп 132-й Бахмацкай сд, памёр ад ран 3.11.1944, пахаваны ў с. Яблання-Легіёнава Варшаўскага ваяводства, Польшча.

ПЯХОТА Якаў Кирпеевіч, н. у 1922, прапаў без вестак у 1944.

ПЯХОТА Яфрэм Пятровіч, н. у 1918, загінуў у 1941.

СІНІЛА Аляксандр Максімавіч, н. у 1903, прапаў без вестак у 1944.

СІНІЛА Іван Максімавіч, н. у 1919, загінуў у 1942.

ЦІХАНЧУК Фёдар Яфімавіч, рад. 184-га сп 56-й Пушкінскай сд, загінуў 6.2.1944, пахаваны ў г. Дуга Ленінградскай вобл.

ШУМАН Міхаіл Кандратавіч, н. у 1919, прапаў без вестак 17.7.1941.

ШУМАН Міхаіл Кірылавіч, загінуў 25.9.1944, пахаваны ў г. Чырвонаармейск Ровенскай вобл.

Па матэрыялах Цэнтральнага архіва Міністэрства абароны Расійскай Федэрацыі, Дзяржаўнага архіва Ваенна-Марскога Флоту, райваенкамата, сельскіх Саветаў і пісьмах грамадзян спіс падрыхтаваў

І. Ф. Ганжураў

Воіны Чырвонай Арміі, прызваныя Брагінскім і Камарынскім РВК і загінуўшыя ў гады Вялікай Айчыннай вайны, былое месцажыхарства якіх невядома

АНАПРЭЕНКА Васіль Тарасавіч, сярж., прапаў без вестак 6.12.1942.

АЎДЗЕЕНКА Міхаіл Рыгоравіч, рад., загінуў 6.2.1944, пахаваны ў в. Хуснае Калінкавіцкага р-на.

БАБРОВІЧ Андрэй Кузьміч, н. у 1918, яфр., тэлефаніст 47-га корпуснага ап, загінуў 22.8.1941.

БАЗАРАЎ Дастан, н. у 1920, загінуў у 2-м блоку ваеннапалонных нямецкага канцлагера ў г. Славута Хмяльніцкай вобл.

БАРАНАЎ Іван Кандратавіч, мал. сярж., камандзір мінамётнага аддзялення 624-га сп 137-й сд, загінуў 24.2.1944, пахаваны ў в. Язвін Светлагорскага р-на.

БАРАНОВІЧ Міхаіл Кандратавіч, н. у Маладзечанскай вобл., рад. н/ч 83702, памёр ад ран у ППШ-5145 у красавіку 1945, пахаваны ў г. Шырэмберг, Германія.

БАЧУК (БЫЧОК) Нікіфар Апанасавіч, н. у 1921, ст. сярж., загінуў 30.9.1943, пахаваны на х. Замосце Цемрукоўскага р-на.

БЕЛАЦАРКОЎСКІ Мулік Ісакавіч, мал. лейт., камандзір аддзялення 696-га сп 383-й сд, загінуў 19.7.1943.

БЕРАЗНЕЎ Аляксандр Міхайлавіч, н. у 1903, камандзір узвода 376-га сп 220-й сд, загінуў 14.11.1943, пахаваны ў в. Кірэева Віцебскай вобл.

БЛЯСКІН Фёдар Міхайлавіч, палітрук асбр, памёр ад ран 11.9.1942, пахаваны ў в. Палянка Ленінградскай вобл.

БОГУШ Іван Рыгоравіч, н. у 1912, рад. 107-га сп 55-й сд, загінуў 15.1.1944, пахаваны ў в. Міхнавічы Калінкавіцкага р-на.

ВАЙТОВІЧ Міхаіл Андрэевіч, рад., загінуў 27.12.1943 у раёне саўгаса «Прагрэс» Жытомірскай вобл.

ГАЛУШКЕВІЧ Пётр Цітавіч, н. у 1909, рад. 111-га сп 55-й сд, загінуў 30.12.1943, пахаваны ў в. Юравічы Калінкавіцкага р-на.

ГАРЭЛЕНКА Адам Апанасавіч, рад., загінуў 26.7.1944, пахаваны ў в. Цялушкі Бельскага р-на Беластоцкай вобл.

ГОЛУБ Іван Мітрафанавіч, н. у 1923, мал. лейт., камандзір узвода 1271-га сп 387-й сд, загінуў 17.8.1942.

ГРАМОВІЧ Уладзімір Піліпавіч, н. у г. Мінск, сярж. 970-га армейскага зенап, загінуў 12.5.1944, пахаваны каля ст. Ямна Пулкаўскага р-на Ленінградскай вобл.

ГРАЧУК (ГРАКУН) Яфрэм Трафімавіч, камандзір аддзялення 968-га сп 255-й сд, прапаў без вестак 27.9.1941.

ГРУДА Яфрэм Нікіфаравіч, н. у 1923, рад., прапаў без вестак у сакавіку 1944.

ГРЫГОР'ЕЎ Георгій Аляксандравіч, рад. 1326-га сп 415-й сд, загінуў 14.1.1944, пахаваны ў п. Раеўскі Мазырскага р-на.

ГРЭЧКА Фядот Навумавіч, н. у 1914, рад. в/ч 36456, загінуў 14.8.1943, пахаваны ў в. Бахмутава Барсцінскага р-на Калужскай вобл.

ГУЛАЙ Кірыла Гаўрылавіч, н. у 1923, рад. 193-га сп, загінуў 9.10.1942, пахаваны ў г. Валгаград.

ДАБРАВОЛЬСКІ Ціхан Рыгоравіч, рад. 865-га сп 9-й арміі Паўднёвага фронту, памёр ад ран 7.9.1941, пахаваны каля ст. Пяцiазёрная Армянскага р-на Крымскай вобл.

ДАНЦОЎ Анатоль Несцеравіч, н. у г. Кіеў, рад. 1347-га сп 225-й сд, загінуў 2.2.1942, пахаваны ў в. Горка Наўгародскага р-на Ленінградскай вобл.

ДАЦЭНКА Вячаслаў Лаўрэнавіч, н. у 1925, рад. зенітна-кулямётнай роты 37-га гв. сп 12-й гв. сд, памёр ад ран 5.10.1944, пахаваны на х. Вернерс Лігатнеўскага р-на, Латвія.

ДАШУК Уладзімір Аляксандравіч, н. у 1923, мал. сярж., пам. камандзіра ср 50-й гв. сд, загінуў 6.2.1945, пахаваны ў г. Дамкаў, Усходняя Прусія.

ДЗЕДЗЕНКА Міхаіл Андрэеаіч, прапаў без вестак у маі 1943.

ДЗЕДЗЕНКА Рыгор Андрэевіч, прапаў без вестак у красавіку 1945.

ДЗЕМЧАНКА Андрэй Міхайлавіч, н. у 1908, рад. 146-га армейскага запаснога палка, прапаў без вестак 30.11.1944.

ДЗЁМІН Мікалай Аляксеевіч, н. у 1920, радавы асобнай роты аўтаматчыкаў 377-й сд, загінуў 3.4.1942, пахаваны ў в. Міхалёва Ленінградскай вобл.

ДЗМІТРЭНКА Віктар Аляксеевіч, н. у 1918, рад., тэлефаніст 598-га сп 207-й сд, загінуў 19.4.1945, пахаваны на х. Блюменталь Брандэнбургскай правінцыі, Германія.

ДЫЛЯНОК Міхаіл Васільевіч, рад., загінуў 5.3.1944, пахаваны ў г. Чаркасы Ровенскай вобл.

ЕФІМЕНКА Іван Васільевіч, н. у 1925, рад. 815-га сп; палон; 146-ты армейскі запасны полк, прапаў без вестак 30.11.1944.

ЖАРЫКАЎ Васіль Дзмітрыевіч, н. у 1909, гв. рад. 221-га гв. сп 77-й гв. Чарнігаўскай сд, загінуў 28.1.1944, пахаваны каля воз. Дзікае Петрыкаўскага р-на.

ЖДАНОВІЧ Васіль Яфімавіч, рад., загінуў 15.4.1944, пахаваны ў с. Падкамень Бродаўскага р-на Львоўскай вобл.

ЖУК Віктар Фролавіч, рад., загінуў 23.3.1945, пахаваны ў Данцыгскім ваяводстве, Польшча.

ЖУК Іван Сямёнавіч, н. у 1925, рад., загінуў 30.4.1944, пахаваны ў раёне в. Юхнаўка Астраўскога р-на Ленінградскай вобл.

ЖУРАЎ Мікалай Міхайлавіч, н. у 1925, рад., сувязіст 89-га сп 23-й сд, памёр ад ран 21.11.1944, пахаваны на х. Бітэс, Латвія.

ЗАБАБУРЫН Аляксей Пятровіч, мал. лейт., прапаў без вестак у 1941.

ЗАЗНОБА Рыгор Аксенцьевіч, гв. рад., наводчык ПТР, загінуў 21.2.1944, пахаваны ў в. Кабыльшчына Петрыкаўскага р-на.

ЗЯМІН Альберт Іванавіч, рад. 92-га сп, памёр ад ран 30.8.1942 у асобным МСБ-49, пахаваны ў в. Вылазава Пулкаўскага р-на Ленінградскай вобл.

ІВАНЕНКА Мацвей (імя па бацьку невядома), рад. 875-га сп 158-й сд, загінуў 30.11.1941 пад Курскам.

КАВАЛЕНКА Андрэй Мікітавіч, н. у 1900, рад. 20-га сп 3-й арміі, прапаў без вестак 1.9.1944.

КАЗАКЕВІЧ Севасцьян Іванавіч, н. у 1917, сярж., ст. повар 1126-га сп 334-й сд, памёр ад ран 29.9.1944, пахаваны ў в. Гайжацу Шаўляйскага павета, Літва.

КАЎТАНЮК Георгій Севасцьянавіч, н. у 1915 у Жытомірскай вобл., рад., павозачны 203-га ап 15-й сд, загінуў 15.3.1945, пахаваны ў н. п. Грос-Мішаў, раён г. Картузы Гданьскага ваяводства, Польшча.

КІЛАШВІЛІ Мікалай Аляксеевіч, н. у 1919 у Грузіі, гв. яфр. 9-й гв. пдд, прапаў без вестак у лістападзе 1944.

ЛЕМЕХ Міхаіл Васільевіч, н. у 1919, рад., прапаў без вестак 4.3.1943.

МАЛАКОВІЧ Уладзімір Рыгоравіч, н. у 1917 у Глускім р-не, мал. лейт., камандзір танка 509-га тбн 235-й агнямётна-танкавай бр, загінуў 14.12.1942, пахаваны ў м. Верхнекумскае Валгаградскай вобл.

МАЛАШАНКА Андрэй Ануфрыевіч, н. у 1915 у Арлоўскай вобл., рад., прапаў без вестак у верасні 1941.

МАЛАШЧАНКА Аляксей Паўлавіч, н. у 1896, рад. 111-га сп 55-й сд, загінуў 15.1.1944, пахаваны каля раз'езда Клінск Калінкавіцкага р-на.

МАРТЫНАЎ Іван Аляксеевіч, н. у Арлоўскай вобл., рад., загінуў 17.2.1944 у Ленінградскай вобл.

МАРТЫНЕНКА Васіль Якаўлевіч, рад., кулямётчык 1180-га сп, загінуў 1.6.1944, пахаваны ў с. Падкамень Бродаўскага р-на Львоўскай вобл.

ОСІПАЎ Віктар Мяркур'евіч, рад., загінуў 13.7.1944, пахаваны ў г. Пінск.

ПАРШЫН Мікалай Сяргеевіч, н. у 1903 у Яраслаўскай вобл., рад. 1263-га сп 381-й сд, памёр ад ран 29.12.1943, пахаваны ў в. Сінебрухі Гарадоцкага р-на Віцебскай вобл.

ПАТЫЛЯКА Мікалай Мікалаевіч, н. у 1908, яфр. 975-га сп 270-й сд, загінуў 5.10.1944 у Літве.

ПАЎЛОЎСКІ Цімафей Францавіч, рад.

416-га сп, загінуў 18.6.1944, пахаваны ў с. Гробіна Радамышльскага р-на Львоўскай вобл.

ПАЎЛЮНІН Міхаіл Лук'янавіч, рад., загінуў 14.7.1944, пахаваны ў с. Новы Двор Свіслацкага р-на Гродзенскай вобл.

ПАЦЯРАЛАЎ Міхаіл Мікітавіч, н. у 1918, рад. 1103-га сп 328-й сд, памёр ад ран 28.4.1945, пахаваны ў г. Марквард Брандэнбургскай правінцыі, Германія.

ПАШЫНСКІ Сяргей Ануфрыевіч, н. у 1924, рад. 66-га сп 61-й сд, загінуў 3.4.1945, пахаваны ў н. п. Хенінксдорф, каля Берліна.

ПУЗЫРЫН Васіль Міхайлавіч, н. у 1900, рад., загінуў 30.4.1941, пахаваны ў с. Падкамень Бродаўскага р-на Львоўскай вобл.

РАБЯНОК Арцём Іванавіч, н. у 1913, сярж., камандзір аддзялення 800-га сп 143-й сд, загінуў 17.4.1945, пахаваны ў с. Найбарым, 10 км усходней г. Врыцэн, Германія.

РАБЯНОК Мікалай Дзям'янавіч, рад. 1040-га сп, загінуў 18.4.1945, пахаваны ў с. Геншкаў, Германія.

РАДЗЬКО Пётр Мікітавіч, н. у 1911, гв. рад. 44-га гв. сп 15-й гв. сд, загінуў 9.2.1945, пахаваны ў с. Цовіттэ, Германія.

САЧУК Аляксей Трафімавіч, н. у 1907 у Кобрынскім р-не Брэсцкай вобл., рад. 617-га сп 199-й сд, загінуў 26.6.1944, пахаваны ў в. Суслаўка Магілёўскага р-на Магілёўскай вобл.

СЕМІДЗЕНКА Нікіфар Іванавіч, н. у 1918, рад. 223-га армейскага запаснога палка, прапаў без вестак у снежні 1943.

СІМАНОЎСКІ Анатоль Дзмітрыевіч, н. у 1917 у г. Любеч Чарнігаўскай вобл., рад. асобнага лыжнага б-на 81-й сд, загінуў 13.2.1943, пахаваны ў с. Шырокае Балота Паныроўскага р-на Курскай вобл.

Па матэрыялах Цэнтральнага архіва Міністэрства абароны Расійскай Федэрацыі спіс падрыхтаваў

І. Ф. Ганжураў

Падпольшчыкі, партызаны, асобы, якія актыўна садзейнічалі партызанскаму руху і падполлю, члены іх сем'яў, жыхары партызанскіх зон — ахвяры фашысцкага тэрору

АСАРЭВІЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА АСАРЭВІЧЫ

АСТАПЕНКА Рыгор Мікалаевіч, н. у 1909, калгаснік, расстраляны 28.9.1943.

БЕЛЬЧАНКА Фёдар Фёдаравіч, н. у 1929, загінуў у 1943.

БЯЛЕВІЧ Алена Восіпаўна, н. у 1924 у г. Чарнігаў, камандзір разведгрупы партызанскага атрада імя Кацюбінскага Чарнігаўскага злучэння, расстраляна 2.5.1943.

ГАЛКА Фама Кірылавіч, н. у 1896, калгасны кладаўшчык, загінуў у 1943.

ГАЛУШКА Ганна Трафімаўна, н. у 1922, калгасніца, вывезена на прымусовыя работы ў Германію, дзе і загінула.

ДЗЯЧЭНКА Рыгор Міхайлавіч, н. у 1917, чырвонаармеец-акружэнец, забіты ў студзені 1943 у г. п. Брагін.

ЗАЯЦ Парфірый Рыгоравіч, н. у 1879, загінуў восенню 1943.

ЗАЯЦ Сцепаніда, н. у 1878, загінула восенню 1943.

ПАРХАМЕЦ Сяргей Паўлавіч, н. у 1920, калгаснік, забіты ў кастрычніку 1943.

ПАЦУК Таццяна Сіманаўна, н. у 1913, сакратар Асарэвіцкага сельсавета, расстраляна ў студзені 1943 у г. п. Брагін.

ПЛЮШЧАЙ Малання Паўлаўна, н. у 1904, расстраляна ў студзені 1943 у г. п. Брагін.

ПРОТАС Варвара Свмсонаўна, н. у 1931.

ПРОТАС Наталля Самсонаўна, н. у 1930.

ПРОТАС Сцепаніда Еўдакімаўна, н. у 1883, калгасніца.

СІМАНЕНКА Міхаіл, н. у 1924, партызан атрада імя Кацюбінскага Чарнігаўскага злучэння, расстраляны 2.5.1943.

СМІРНОЎ Мікалай Міхайлавіч, н. у 1906, калгаснік, расстраляны ў жніўні 1943 у в. Савічы.

ЦАРАНОК Іван Несцеравіч, н. у 1889, калгаснік, расстраляны восенню 1943.

ШАЎЧЭНКА Андрэй Ануфрыевіч, н. у 1893, арганізатар калгаса ў в. Крукі і яго старшыня да 1934, брыгадзір калгаса ў в. Асарэвічы.

М. Сіманенка

В. А. Шаўчэнка

І. П. Шаўчэнка

П. А. Шаўчэнка

ШАЎЧЭНКА Васіль Андрэевіч, н. у 1924,

ШАЎЧЭНКА Іван Паўлавіч, н. у 1924, сувязны партызанскага атрада імя Катоўскага,

ШАЎЧЭНКА Марфа Карнееўна, н. у 1894, калгасніца,

ШАЎЧЭНКА Павел Ануфрыевіч, н. у 1895, старшыня калгаса «Серп і молат» у г. п. Камарын у 1930 – 1934, затым – калгаса «Чырвоны барацьбіт»,

ШАЎЧЭНКА Фёкла Міхайлаўна, н. у 1896, калгасніца, – абедзве сям'і Шаўчэнкаў расстраляны 18.1.1943 у г. п. Брагін.

ШАЎЧЭНКА Уладзімір Ермалаевіч, н. у 1880, калгаснік, загінуў у 1943.

З паказанняў сведкі Л. Е. Бельчанкі, жыхара в. Чэрнеў, н. у 1911 г.[1]

15 снежня 1944 г.

...Целый день расстреливали людей около ямы, называемой «ямой силосу».

Часть людей разом с расстрелянными клали живых.

При мне убиты: ... житель деревни Асаревичи Шевченко Андрей Аноприевич[2], рожд. 1889 года, Шевченко Павел Аноприевич, рожд. 1902 года, и его сын Иван, рожд. 1926 года, Пацук Татьяна Семеновна, рожд. 1913 года, Мельник Екатерина Михайловна, рожд. 1902 года, и ее дети: Григорий, 1928 года, и Алексей, рожд. 1931 года, бросили в яму живыми с своей матерью.

Разом с ними убиты и брошены живыми в яму десятки малолетних невинных детей.

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 91. Адз. зах. 16. Л. 28.

ШЭДЗЬКО Марыя Іванаўна, н. у 1920, калгасніца, загінула восенню 1943.

ЯКАБСОН Аляксандра Мартыніаўна, н. у 1923, калгасніца.

ВЁСКІ ВЯЛЛЕ І ГАЛКІ

ВАРОНІНА Кацярына Рыгораўна, н. у 1912, калгасніца.

ВАРОНІНА Ліза Рыгораўна, н. у 1939,

ВАРОНІН Рыгор Іванавіч, н. у 1912, калгаснік,

ВАРОНІН Сяргей Рыгоравіч, н. у 1936, – сям'я Вароніных пасля жорсткіх здзекаў расстраляна ў маі 1943.

ДЗМІТРЭНКА Варвара Фёдараўна (Якаўлеўна), н. у 1896, калгасніца, і яе дзеці: **Васіль**, н. у 1936, **Марыя**, н. у 1940, **Павел**, н. у 1929, **Фёдар**, н. у 1939, расстраляны ў лістападзе 1943.

ДЗМІТРЭНКА Ганна Кузьмінічна, н. у 1918, калгасніца, расстраляна ў лістападзе 1943.

ДЗМІТРЭНКА Марыя Іванаўна, н. у 1928, расстраляна ў 1943.

ДЗМІТРЭНКА Міхаіл Фёдаравіч, н. у 1913, калгаснік, забіты ў кастрычніку 1943 каля х. Сідараўскае.

КАВАЛЁК Мікалай Самуйлавіч, н. у 1913, каваль, расстраляны ў лістападзе 1943.

КАТЛАБАЙ Анастасія Фёдараўна, н. у 1939.

КАТЛАБАЙ Марыя Аўрамаўна, н. у 1910, калгасніца,

КАТЛАБАЙ Фёдар Адамавіч, н. у 1910, калгаснік, дэпутат сельсавета, – сям'я Катлабаяў расстраляна ў лістападзе 1943.

НЯЧОСА Давыд Панцялеевіч, н. у 1877, калгаснік, расстраляны ў лістападзе 1943.

ПАРХАМЕЦ Анікей Іванавіч, н. у 1876, калгаснік.

ПАРХАМЕЦ Вольга Паўлаўна, н. у 1897, калгасніца, расстраляна ў лістападзе 1943.

ПАРХАМЕЦ Ганна Васільсўна (Кузьмінічна), н. у 1918, калгасніца, расстраляна ў маі 1943.

ПАРХАМЕЦ Даніла Якаўлевіч, н. у 1917, калгаснік, расстраляны ў маі 1943.

ПАРХАМЕЦ Іван Мікітвіч, н. у 1876, калгаснік.

ПАРХАМЕЦ Марына Апанасаўна, н. у 1872, калгасніца.

ПАРХАМЕЦ Марыя Рыгораўна, н. у 1909, калгасніца.

ПАРХАМЕЦ Мікалай Кірылавіч, н. у 1929.

ПАРХАМЕЦ Фёдар Якаўлевіч, н. у 1876.

[1] Тут і далей прыводзяцца звесткі з пратаколаў апытанняў ці допыту сведак, складзеных прадстаўнікамі Брагінскай раённай камісіі садзейнічання Надзвычайнай дзяржаўнай камісіі па выяўленні і расследаванні злачынстваў нямецка-фашысцкіх захопнікаў і іх саўдзельнікаў на часова акупіраваных тэрыторыях СССР.

[2] У паказаннях сведкаў прозвішчы, імёны і імёны па бацьку ахвяр фашысцкага тэрору часам падаюцца ў іх варыянтах, памылкова названы і некаторыя даты. Дакладныя звесткі прыводзяцца ў самім спісе ахвяр.

ПАРХАМЕЦ Фрося Аляксееўна, н. у 1887, калгасніца.

ПРУСЯНОК Іосіф Кузьміч, н. у 1918, калгаснік.

СОЛАП Малашка Дзмітрыеўна, н. у 1873, калгасніца, расстраляна ў верасні 1943.

АСТРАГЛЯДАЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА АСТРАГЛЯДЫ

АБУШЭНКА Клаўдзія Фёдараўна, н. у 1913, падпольшчыца, расстраляна ў жніўні 1942.

ГАПОНЕНКА Васіль Фёдаравіч, н. у 1916, дэпутат сельсавета, расстраляны 1.9.1943.

ДАВЫДЗЕНКА Васіль Давыдавіч, н. у 1901, расстраляны 19.7.1943.

ЗЯВАКА Антон Фёдаравіч, н. у 1907, шафёр райвыканкама, расстраляны ў верасні 1942 у г. п. Брагін.

КАЗАЧЭНКА Анастасія Іванаўна, н. у 1863, расстраляна ў 1943.

КАПЛАН Жан Юлікавіч, н. у 1929, расстраляны ў 1941.

КАПЛАН Шлёма Іосіфавіч.

КАПЛАН Юлік Яфімавіч, н. у 1910, загінуў у 1941.

КАСПЯРОВІЧ Дзмітрый Лявонцьевіч (Мацвеевіч), н. у 1864, расстраляны 19.7.1943.

КАСПЯРОВІЧ Пётр Паўлавіч, н. у 1884, расстраляны 19.7.1943.

КОТ Аляксей Сяргеевіч, н. у 1932.

КОТ Еўдакія Сяргееўна, н. у 1927.

КОТ Сяргей Лаўрэнцьевіч, н. у 1901, дэпутат сельсавета,— сям'я Кот расстраляна 20.9.1942 у г. п. Брагін.

КОТАЎ Андрэй Паўлавіч, н. у 1914, партызан злучэння А. Н. Сабурава, загінуў 15.11.1942 у баі за г. Хойнікі.

КУНЦЭВІЧ Адам Ануфрыевіч, н. у 1894, настаўнік, дэпутат сельсавета.

КУНЦЭВІЧ Аляксандр Адамавіч, н. у 1939.

КУНЦЭВІЧ Валянціна Пятроўна, н. у 1897.

КУНЦЭВІЧ Вера Адамаўна, н. у 1926.

КУНЦЭВІЧ Зоя Адамаўна, н. у 1927.

КУНЦЭВІЧ Надзея Адамаўна, н. у 1924.

А. Ф. Зявака

КУНЦЭВІЧ Таццяна Адамаўна, н. у 1941,— сям'я Кунцэвічаў расстраляна 20.9.1943 у г. п. Брагін.

КУНЦЭВІЧ Лідзія Адамаўна, н. у 1923, партызанка атрада імя Катоўскага, загінула ў 1943.

МАРОЗ Аляксей Рыгоравіч, партызан атрада імя Катоўскага, загінуў у баі ва ўрочышчы Чорны Лес 20.10.1943, пахаваны ў в. Савічы.

МЕЛЬНІЧУК Жан Яфімавіч, н. у 1926, партызан атрада імя Катоўскага, загінуў у баі ва ўрочышчы Чорны Лес 9.11.1943, пахаваны ў в. Савічы.

МІХАЛЕНКА Уладзімір Паўлавіч, н. у 1907, расстраляны ў верасні 1942 у г. п. Брагін.

МЯТЛІЦКІ Канстанцін Васільевіч, н. у 1917, расстраляны ў 1943.

МЯТЛІЦКІ Рыгор Сяргеевіч, н. у 1929, расстраляны 19.7.1943.

З успамінаў сястры Р. С. Мятліцкага Софіі Сяргееўны

...Раніцай 18 ліпеня 1943 года прыходзіць вясковы староста Смусянок Сцяпан і кажа маці: «Няхай твой хлопец пойдзе бараніваць і ахоўваць дарогу ад вёскі Астрагляды да вёскі Дуброўнае — каб не было ад дарозе партызанскіх мін. Так загадалі акупацыйныя ўлады». Маці пачала ўгаворваць старасту, што Рыгор яшчэ малы. А староста адказаў: «Калі не пойдзе, то ўсю сям'ю расстраляем». Пайшоў бедны брат, плачучы. Нібы прадчуваў нядобрае.

У той жа дзень па дарозе рухаліся нямецкія войскі, і ўзарвалася міна. Іх было шасцёра чалавек, каму загадана было баранаваць і пільнаваць дарогу. Усіх шасцярых (двух Каспяровічаў, двух Мятліцкіх, Давыдзенку В. Д. і Смусянка М. С.), у тым ліку і майго брата, немцы пасадзілі ў бункер і на світанні 19 ліпеня расстралялі.

ПРЫХОДЗЬКА Якаў Зіноўевіч, н. у 1882, забіты восенню 1943.

СМУСЯНОК Міхаіл Савельевіч, н. у 1909, расстраляны 19.7.1943.

ЧЭРКАС Рыгор Ігнатавіч, н. у 1929, забіты восенню 1943.

ВЁСКА БАГУШЫ

ДАВЫДЗЕНКА Сцяпан Іванавіч, н. у 1902, старшыня калгаса, расстраляны ў 1942 у г. п. Брагін.

ЛАЎРЭНКА Міхаіл Паўлавіч, н. у 1929, расстраляны ў 1942.

ПАЎЛЮЧЭНКА Васіль Адамавіч, н. у 1904.

ПАЎЛЮЧЭНКА Сяргей Пятроавіч, н. у 1922.

САКОЎСКАЯ Юлія Ісакаўна, н. у 1912, калгасніца, расстраляна ў 1942 за сувязь з партызанамі.

САКОЎСКІ Фёдар Андрэевіч, н. у 1934.

ФАЛЬКОВІЧ Беся Борухаўна, н. у 1892, расстраляна ў 1941.

У в. Багушы пасля адступлення немцаў памерлі 26 мясцовых і нетутэйшых мірных жыхароў, якія захварэлі ў выніку заражэння гітлераўцамі сыпным тыфам, у т. л. у Азарыцкім канцлагеры.

З успамінаў Н. Кот, жыхаркі в. Багушы

Аднойчы на Украіне нашай вёскі на партызанскай міне падарваўся грузавік з немцамі. У вёску ўварваліся раз'юшаныя фашысты. Яны ўрываліся ў хаты і выганялі жыхароў на вуліцу. Потым людзей сагналі да месца, дзе валяліся рэшткі ўзарванага грузавіка (трупы немцаў ужо былі прыбраны). Людзей прымусілі стаць на калені, потым афіцэр з перакошаным ад злосці тварам стаў патрабаваць, каб людзі назвалі, хто з вяскоўцаў партызан і дзе партызаны знаходзяцца, інакш усе будуць расстраляныя. Аўтаматчыкі нацэліліся на старых, жанчын і дзяцей. Усе маўчалі, толькі бабулі шапталі малітвы ды плакалі дзеці. Людзі рыхтаваліся да смерці.

Афіцэр яшчэ штосьці выкрыкваў, а потым пачаў ботам біць у грудзі, у твары безабаронных людзей. Яны маўчалі і нават не прасілі літасці, і раз'юшаны фашыст сказаў, што будзе лічыць да пяці, а калі не будзе выкананы загад, усіх расстраляюць. Узняўся крык дзяцей, плач мацярок, людзі развітваліся адзін з адным, не зважаючы на вокрыкі ворагаў. Яны адкрылі стральбу над галовамі ўкленчаных вяскоўцаў. Паздзекаваўшыся з нявінных людзей і нічога ад іх не дабіўшыся, гітлераўцы пакінулі вёску.

ВЁСКА БАКУНЫ

КАРОБКІН Адам Міхайлавіч, н. у 1898, старшыня Брагінскага райсавета таварыства Асаавіяхім, загінуў у сакавіку 1942.

ПОВАД Іван Акімавіч, н. у 1905, калгаснік, забіты восенню 1943 пад Мазыром.

СМАЛЬЦАР Мікалай Уласавіч, н. у 1909, калгаснік, расстраляны 10.2.1943.

З акта аб злачынствах нямецка-фашысцкіх акупантаў у 1941 — 1943 гг. у в. Бакуны

5 студзеня 1945 г.

...20 марта 1942 года в деревню Бакуны Бурковского с/совета ворвалась группа немцев из карательного отряда СД в количестве восемь человек, в пьяном виде, и арестовали гражданина Коробкина Адама Михайловича, которого связали, привязали к повозке и увезли в местечко Брагино, где... он был расстрелян немецкими солдатами карательного отряда СД, стоявшего в местечке Брагино.

10 февраля 1943 года так же ворвалась группа немецких солдат в деревню Бакуны ... в пьяном виде, зашли в дом гражданина Смальцера Николая Власовича, в возрасте 35 лет, которого захватили на квартире и расстреляли.

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 91. Адз. зах. 10. Л. 75.

ВЁСКА БУРКІ

ШКУРКО Аляксей Цітавіч, н. у 1910, сакратар Буркоўскага сельсавета, расстраляны ў кастрычніку 1941.

З пратакола апытання сведкі Ц. Ф. Шкурко, жыхара в. Буркі

5 студзеня 1945 г.

Я, Шкурко, очевидец, как ворвалась группа немцев в количестве 12 человек, где окружили дом гражданина Шкурко Алексея Титовича, ворвавшиеся в дом совместно со старостой деревни Бурки, под оружием вывели советского гражданина, где привязали его к лошади, рядом с лошадью гнали до деревни Микуличи, где последний был расстрелян немецкими бандитами в 1941 году, октябре месяце.

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 91. Адз. зах. 10. Л. 76.

ВЁСКА ВЯЗОК

ВІНІЧЭНКА Софія Андрэеўна, н. у 1913, калгасніца, загінула ў лістападзе 1943.

РАБУШОК Рыгор Кузьміч, н. у 1901, калгаснік, партызан, загінуў у 1941.

САВЯНОК Лук'ян Іванавіч, н. у 1886, калгаснік, застрэлены ў лістападзе 1943.

САВЯНОК Надзея Дзмітрыеўна, н. у 1929, загінула ў 1943.

З акта аб злачынствах нямецка-фашысцкіх акупантаў у в. Вязок восенню 1943 г.

28 снежня 1944 г.

В 1943 году, 5 ноября, в деревне Вязок... во время отступления немецких войск зверски были расстреляны две женщины за то, что они отказались пойти с немецкими войсками, и 4 мужчины за неподчинение немцам.

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 91. Адз. зах. 10. Л. 44.

ВЁСКА ДУБРОЎНАЕ

ДАНЧАНКА Мікалай Емяльянавіч, н. у 1905, загадчык аддзела Брагінскага райвыканкама, расстраляны ў 1942 у г. п. Брагін.

ДАНЧАНКА Фёдар Сямёнавіч, н. у 1928.

САВЯНОК Іван Пятровіч, н. у 1884, калгаснік.

САМОЙЛЕНКА Міхаіл Мітрафанавіч, н. у 1911, старшыня калгаса імя Леніна ў 1930 — 1932, брыгадзір трактарнай брыгады Брагінскай МТС, расстраляны ў снежні 1942 у г. п. Брагін.

З даведкі філіяла Дзяржаўнага архіва Гомельскай вобласці ў г. Рэчыца (Ф. 214. Воп. 2. Спр. 1)

...В декабре 1942 года сожжены все постройки и имущество МТС. Во время этой акции были убиты во дворе МТС помощник бухгалтера т. Поремский Владимир Ильич с семьей, бригадир тракторной бригады Самойленко Михаил, бригадир тракторной бригады Капустин Григорий с семьей.

ВЁСКА КАВАЛІ

МАРЧАНКА Фёдар Цімафеевіч, н. у 1915, старшыня калгаса ў 1939 — 1941, расстраляны 27.9.1941 у в. Мікулічы.

МАРЧАНКА Цімафей Іваиавіч, н. у 1884, расстраляны 27.9.1941.

З акта аб злачынствах нямецка-фашысцкіх акупантаў у в. Кавалі

5 студзеня 1945 г.

В сентябре месяце 1941 года также ворвалась группа немецких солдат в количестве шесть человек, вооруженные немецкими автоматами, в дер. Ковали... На колхозном дворе захватили гражданина Марченко Тимофея Ивановича в возрасте 60 лет и его сына Марченко Федора Тимофеевича в возрасте 25 лет, которым связали руки и привязали к лошадям, на которых они были в седлах, и увезли с собой в деревню Микуличи... где они были расстреляны.

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 91. Адз. зах. 10. Л. 75 зв. — 76.

ВЁСКА МАРЫТОН

КРЫВІЦКІ Валянцін Фёдаравіч, н. у 1909, калгаснік, вясковы актывіст, расстраляны ў 1942.

ПРЫМАЧЭНКА Андрэй Пятровіч, н. у 1912, забіты ў г. п. Брагін у сакавіку 1942.

ЦІШКЕВІЧ Генадзь Мікалаевіч, н. у 1919, настаўнік, удзельнік камсамольскага падполля ў Хойніцкім р-не, расстраляны ў кастрычніку 1943.

ЦІШКЕВІЧ Мікалай Адамавіч, н. у 1898, калгаснік, расстраляны ў кастрычніку 1943.

ВЁСКА ПЕЧЫ

ЛАЎРУСЕНКА Васіль Паўлавіч, старшыня калгаса «Чырвоная зорка», расстраляны ў 1942.

ВЁСКА ХАТУЧА

БАРАНЕНКА Аляксандра, н. у 1931.

БАРАНЕНКА Варвара Паўлаўна, н. у 1910, калгасніца, дэпутат сельсавета.

ДЗЕМІДЗЁНКА Ульяи Пятровіч, н. у 1896, загінуў 9.11.1943.

КАВАЛЕНКА Валянціна, н. у 1940,

КАВАЛЕНКА Марыя,

КАВАЛЕНКА Надзея Несцераўна, н. у 1932,

КАВАЛЕНКА Несцер Аляксеевіч, старшыня калгаса «Чырвоная зорка»,

КАВАЛЕНКА Фядора, калгасніца,— сям'я Каваленкаў расстраляна ў 1942.

КАНАНОК Фёдар Міхайлавіч, н. у 1898, калгаснік, забіты ў лістападзе 1943.

МАКСІМЕНКА Рытор Іовіч, н. у 1906, старшыня калгаса, расстраляны ў 1942.

ШУР'ЯК Піліп Раманавіч, а таксама **двое чалавек** з яго сям'і (адно дзіця), забіты ў чэрвені 1943.

Са сведчання Я. Л. Ядчанкі, н. у 1886 г., жыхара в. Хатуча

27 снежня 1944 г.

В 1943 году, в ноябре месяце, отступающими немецкими частями деревня Хатуча была окружена с трех сторон и обстреливалась из зажигательных пуль. Вследствие чего было сожжено 107 домов. Во время пожара был убит из автомата немцем гражданин Кононок Федор Михайлович, который хотел убежать в лес.

В 1943 году немецким карательным отрядом, в июне месяце, была убита семья гражданина Шурак Филиппа Романовича в количестве трех человек, два взрослых и один мальчик, которые скрывались в лесу.

В 1943 году, 9 ноября, во время прочески леса 8-й СД немецкой армией в количестве 48 тысяч, где было убито 7 мужчин, одна женщина и трое детей. В то же время за деревней Хатуча, в расстоянии 50 метров, был убит Демиденко Иван (Ульян) Петрович, 65 лет.

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 91. Адз. зах. 10. Л. 45 — 46.

ВЁСКА ШЧАРБІНЫ

БАНДОЛІК Міхаіл Якубавіч, н. у 1914, настаўнік, расстраляны ў 1942.

ЦЯРЭШЧАНКА Матрона (Марыя) Данілаўна, н. у 1926.

БРАГІНСКІ ПАСЯЛКОВЫ САВЕТ

ГАРПАСЁЛАК БРАГІН

АГАРОДНІК Алена Іваиаўна, н. у 1911,

АГАРОДНІК Іван Рыгоравіч, н. у 1909,

АГАРОДНІК Таццяна Іванаўна, н. у 1928, – сям'я Агароднікаў расстраляна ў 1943.

АЎРАМЕНКА Фёдар Фёдаравіч, н. у 1930.

БУДНІК Іван, партызан з 1943.

БЕРНШТЭЙН Берта Шлёмаўна, н. у 1912.

БЕРНШТЭЙН Гірша, н. у 1929.

БЕРНШТЭЙН Шлёма.

БУЛКІНА Ніна, н. у 1936.

БУЛКІНА Рыва Васільеўна, н. у 1917.

БУХМАН Броня, н. у 1923.

БУХМАН Валянціна Шлёмаўна, н. у 1926.

БУХМАН Лея Янкелеўна, н. у 1880.

БУХМАН Люба, н. у 1883.

БУХМАН Міхаіл Шлёмавіч, н. у 1924.

БУХМАН Моця Шлёмаўна, н. у 1922.

БУХМАН Нісан Шлёмавіч, н. у 1927.

БУХМАН Рахіль Шлёмаўна, н. у 1924.

БУХМАН Рыгор, н. у 1929.

БУХМАН Сіма Мацвееўна, н. у 1905.

БУХМАН Шлёма Хонькавіч, н. у 1903.

БУХМАН Эстэр Эльеўна, н. у 1907.

ВАЛЫНСКАЯ Хая, н. у 1895.

ВАЛЫНСКІ Эля Залманавіч, н. у 1894.

ВІЛЕНСКАЯ Сіма Гершкаўна, н. у 1880.

ВІННІК Максім Кузьміч, н. у 1910.

ВІННІК Пётр Кузьміч, н. у 1906.

ВІНЯЦКОЎСКІ Місель Сроелавіч, н. у 1880.

ВОЛЬПАЎ Арон і яго жонка (імя і імя па бацьку невядомыя).

ГАЛЬПЕРЫН Волька Аронавіч, н. у 1887, сталяр.

ГАЛЬПЕРЫНА Люба Эцеўна, н. у 1939.

ГАЛЬПЕРЫНА Сара Волькаўна, н. у 1926.

ГАЛЬПЕРЫНА Эсфір Волькаўна.

ГАЛЬПЕРЫН Эця Абрамавіч.

ГЕРМАН Мікалай, палітрук-акружэнец, арыштаваны і павешаны ў 1942 у г. п. Брагін.

ГЕРШАНОВІЧ Бейля Шылімаўна, н. у 1923.

ГЕРШАНОВІЧ Дзвейра Шылімаўна, н. у 1920.

ГЕРШАНОВІЧ Мотул Содкавіч, н. у 1890.

ГЕРШАНОВІЧ Сара Гентаўна, н. у 1890.

ГЕРШАНОВІЧ Шылім Содкавіч, н. у 1894.

ГОЛАД Стася Аўрамаўна, н. у 1880.

ГОЛЬДЗІНА Броня, н. у 1923.

ГОЛЬДЗІНА Люба, н. у 1926.

ГОЛЬДЗІНА Ніна, н. у 1929.

ГОЛЬДЗІНА Фаіна Якаўлеўна.

ГРАБШТЭЙН Нохім Ісакавіч, н. у 1880.

ГРУНШТЭЙН Элька Навумаўна, н. у 1900.

ГУРЭВІЧ Абрам Янкелевіч, н. у 1891.

ГУРЭВІЧ Бася, н. у 1927.

ГУРЭВІЧ Раіса Элеўна, н. у 1907.

ГУРЭВІЧ Уладзімір, н. у 1935.

ГУРЭВІЧ Шыфра, н. у 1893.

ГУРЭВІЧ Эня, н. у 1923, настаўніца.

ДАБРЫНСКАЯ Люба Якаўлеўна, н. у 1907.

ДАБРЫНСКАЯ Рахіль, н. у 1925.

ДАБРЫНСКАЯ Хава.

ДАБРЫНСКІ Ёсель Пятровіч.

ДАБРЫНСКІ Леў Барысавіч.

ДАВЫДОК Алеиа Пятроўна, н. у 1910.

Ф. Л. Дзенісенка

ДАВЫДОК Валяиціна Іларыёнаўна, н. у 1937.

ДАВЫДОК Ігар Іларыёнавіч, н. у 1934.

ДАВЫДОК Іларыён Іванавіч, н. у 1908, загадчык гандлёвай базы райспажыўсаюза, – сям'я Давыдкоў расстраляна 14.10.1942.

ДЗЕНІСЕНКА Фядос Лук'янавіч, н. у 1905, савецка-гаспадарчы кіраўнік у 30-я гг., расстраляны ў верасні 1941.

ДУБІНА Аленв Васільеўна, н. у 1913, расстраляна ў канцы жніўня 1942.

ДУБІНА Гардзей Мікалаевіч, н. у 1936, расстраляны ў канцы жніўня 1942.

ДУБІНА Мікалай Лук'янавіч, н. у 1912, кіраўнік Брагінскай падпольнай арганізацыі, расстраляны ў канцы жніўня 1942.

ДУБІНА Нэля Мікалаеўна, н. у 1938, расстраляна ў канцы жніўня 1942.

Са сведчания Е. Л. Цыбулькі, жыхаркі г. п. Брагін

Четвертый факт: расстрел семьи Дубины. Сам Дубина был замучен в тюрьме еще до расстрела своей семьи. Состав его семьи: трое детей от пяти до семи лет, жена и теща. Это было в 1942 году, летом. Под вечер их привезли на телеге двое СД (немцы) на базу. Яма так же уже была готова. Когда всех подвели к яме, то жена Дубины сильно кричала, рвала на себе волосы и просила немцев ее и детей не расстреливать, что она ни в чем не виновата. Ее подводили к яме, заставляли раздеваться, наводили оружие и отводили от ямы. Эта пытка производилась дважды. Не расстреляв ее, те же действия производили с ее детьми. Дети при этом сильно кричали, а девочка кричала: «Мама, мамочка! Я не боюсь...»

В этот день из этой семьи никого не расстреляли, а расстреляли через день.

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 91. Адз. зах. 10. Л. 20.

ЕЛІШЭВІЧ Агаф'я Мартынаўна, н. у 1912.

ЕЛІШЭВІЧ Віктар Ільіч, н. у 1916, следчы Брагінскага нарсуда, падпольшчык, расстраляны ў канцы жніўня 1942.

ЗАРЭЦКАЯ Бася Львоўна, н. у 1936.
ЗАРЭЦКАЯ Ліпда.
ЗАРЭЦКІ Валянцін Львовіч, н. у 1931.
ЗАРЭЦКІ Леў Зусевіч.
ЗЛОТНІК Арон Ліпкавіч, н. у 1931.
ЗЛОТНІК Бася, н. у 1914.
ЗЛОТНІК Геня Ісакаўна, н. у 1885.
ЗЛОТНІК Дар'я Майсеўна, н. у 1924.
ЗЛОТНІК Зелда, н. у 1910.
ЗЛОТНІК Зінаіда Навумаўна, н. у 1933.
ЗЛОТНІК Ізраэл Моўшавіч, н. у 1907.
ЗЛОТНІК Лікмаи, н. у 1913.
ЗЛОТНІК Майсей Хаімавіч, н. у 1928.
ЗЛОТНІК Марат Лікманавіч, н. у 1939.
ЗЛОТНІК Мацвей Ізраэлевіч, н. у 1926.
ЗЛОТНІК Мацвей Майсеевіч, н. у 1928.
ЗЛОТНІК Мікалай Майсеевіч, н. у 1885.
ЗЛОТНІК Навум Ліпкавіч, н. у 1909.
ЗЛОТНІК Навум Майсеевіч, н. у 1926.
ЗЛОТНІК Натаи Ізраэлевіч, н. у 1932.
ЗЛОТНІК Сроэл Самойлавіч, н. у 1891, шавец.
ЗЛОТНІК Фелікс Лікманавіч, н. у 1933.
ЗЛОТНІК Хана Лікманаўна, н. у 1918.
ЗЛОТНІК Эма, н. у 1940.
ЗЛОТНІК Юдзес Ізраэлеўна, н. у 1939.
ЗЛОТНІК Янкель Навумавіч, н. у 1929.
ЗЭЛЬДЗІН Валерый, н. у 1937.
ЗЭЛЬДЗІН Мацвей Уладзіміравіч, н. у 1904.
ЗЭЛЬДЗІН Фелікс, н. у 1933.
ЗЭЛЬДЗІНА Гіша, н. у 1911.
ЗЭЛЬДЗІНА Ніна Мацвееўна, н. у 1924.
ЗЭЛЬДЗІНА Рыва, н. у 1929.
ЗЭЛЬДЗІНА Фрума, н. у 1905.
ІТЭНБЕРГ Майсей Іцкавіч, н. у 1888.
ІТЭНБЕРГ Эстэр Яўсееўна, н. у 1888.
КАЗАК Сцяпаи Васільевіч, н. у 1889.
КАЗЛОЎСКАЯ Марыя Якаўлеўна, н. у 1888, расстраляна 15.10.1942.
КАЛІНОЎСКАЯ Бейля.
КАЛІНОЎСКІ Гірша Хонаиавіч.
КАПЛАН Арон Моўшавіч.
КАПЛАН Ганна, н. у 1927.
КАПЛАН Ёсель, н. у 1923.
КАПЛАН Зусь Ізраэлевіч, н. у 1901.
КАПЛАН Мейша Беркавіч, н. у 1891.
КАПЛАН Ніна, н. у 1902.
КАПЛАН Рыва Мотулаўна, н. у 1885.
КАПЛАН Фрума.
КАПЛАН Хая Сроелаўна, н. у 1892.
КАПЛАН Шлёма Янкелевіч, н. у 1938.
КАПЛАН Эстэр Майсееўна, н. у 1887.
КАПЛАН Юдул Ёселевіч, н. у 1880.
КАПЛАН Янкель Барысавіч.
КАРАНЧУК Агаф'я Мартынаўна, н. у 1912, расстраляна ў жніўні 1942.
КАРАНЧУК Марыя Рыгораўна, н. у 1871, расстраляна ў красавіку 1942.
КАРАНЧУК Феафан Мартыиавіч, н. у 1915, расстраляны ў красавіку 1942.
КАРАСІК Гірша Пейравіч.
КАРАСІК Фіра Гіршаўна.
КАРАСІК Элька.
КАПІРОЎСКАЯ Бася Ісакаўна, н. у 1885.
КАПУСЦІН Рытар, брыгадзір трактарнай брыгады Брагінскай МТС, расстраляны ў снежні 1942 у г. п. Брагін.
КАРЧЭМСКАЯ Эстэр Мордухаўна, н. у 1884.
КАРЧЭМСКІ Юдка Борухавіч, н. у 1880.
КАЦМАН Міхаіл Львовіч.
КАЦМАН Хана.
КАЦМАН Яўгенія (Геня) Міхайлаўна.
КІРПІЧНІКАВА Ася Самойлаўна, н. у 1900.
КІРПІЧНІКАВА Гаия Ірмаўна, н. у 1924.
КІРПІЧНІКАВА Феня Ірмаўиа, н. у 1931.
КІРПІЧНІКАЎ Валерый Ірмавіч, н. у 1937.
КІРПІЧНІКАЎ Ірма Юдкавіч, н. у 1902.
КІРПІЧНІКАЎ Марат Ірмавіч, н. у 1940.
КІРПІЧНІКАЎ Міхаіл Ірмавіч, н. у 1928.
КІРПІЧНІКАЎ Уладзімір Ірмавіч, н. у 1935.
КЛІШЭВІЧ Земфіра Міхайлаўна, н. у 1936.
КЛІШЭВІЧ Міхаіл Пятровіч, н. у 1910, падпольшчык,
КЛІШЭВІЧ Эдуард Міхайлавіч, н. у 1939, — сям'я Клішэвічаў расстраляна ў жніўні 1942.
КОФМАН Барыс Ісакавіч.
КОФМАН Роза Лейбаўна, н. у 1910.
КОФМАН Сара.
КОФМАН Хаім Лейбавіч, н. у 1895.
КОФМАН Фрэйда Лейбаўна, н. у 1896.
КРУС Пётр Іванавіч, н. у 1917, супрацоўнік райгазеты «Трыбуна калгасніка», расстраляны ў 1941.
КРЫВАРУЧКА Вера Сцяпанаўна, н. у 1921, расстраляна ў жніўні 1942.
КУЛІК Алена Іцкаўиа, н. у 1921.
КУЛІК Соня Іцкаўна, н. у 1895.
КУЛІК Уладзімір Ізраэлевіч.
КУЛІК Эця.
КУПЕРМАН Ісак Майсеевіч.
КУПЧЫК Геня Аленораўна.
ЛАЗЕБНІК Барыс, н. у 1927.
ЛАЗЕБНІК Ізя Рувімавіч, н. у 1940.
ЛАЗЕБНІК Іта Якаўлеўна, н. у 1907.
ЛАЗЕБНІК Марыя Рувімаўна, н. у 1940.
ЛАЗЕБНІК Міхаіл, н. у 1929.
ЛАЗЕБНІК Песя.
ЛАЗЕБНІК Рувім Гіршавіч, н. у 1905.
ЛАЗЕБНІК Фрыда, н. у 1937.
ЛАНДА Зяма Зенавіч.
ЛАНДА Пётр, н. у 1935.
ЛАНДА Рыва.
ЛАНДА Уладзімір Аронавіч.
ЛАНДА Уладзімір, н. у 1938.
ЛАЎРУСЕНКА Арнольд, н. у 1941.
ЛАЎРУСЕНКА Барыс Іваиавіч, н. у 1928.
ЛАЎРУСЕНКА Зінаіда Іванаўна, н. у 1926.
ЛАЎРУСЕНКА Іван Іванавіч, н. у 1880.
ЛАЎРУСЕНКА Марыя Лявонцьеўна, н. у 1885, — сям'я Лаўрусенкаў расстраляна 15.10.1943.
ЛЕВІН Арон Ісакавіч, н. у 1884.
ЛЕВІН Барыс Сімаиавіч.
ЛЕВІН Бенцыяи Янкелевіч, н. у 1900.
ЛЕВІН Геня Зусевіч, н. у 1929.
ЛЕВІН Зусь Беиядзіктавіч.
ЛЕВІН Пётр Барысавіч, н. у 1928.

Н. А. Лысенка

ЛЕВІНА Анюта.
ЛЕВІНА Бася Ісакаўна, н. у 1885.
ЛЕВІНА Ганна.
ЛЕВІНА Лідзія Барысаўна, н. у 1933.
ЛЕВІНА Рыва Зусеўна, н. у 1923.
ЛІЦМАН Астэр Шмуйлавіч.
ЛІЦМАН Бейля.
ЛІЦМАН Ёсель, н. у 1925.
ЛІЦМАН Сіман, н. у 1931.
ЛІЦМАН Соф'я, н. у 1908.
ЛІЦМАН Яўтення (Геня) Астэрвўна.
ЛЫСЕНКА Агаф'я Мацвееўна, н. у 1880.
ЛЫСЕНКА Аляксандр Мінавіч, н. у 1878.
ЛЫСЕНКА Ганна Аляксееўна, дэпутат пасялковага Савета, расстраляна ў 1942.
ЛЫСЕНКА Наталля (Нюся) Мікалаеўна, н. у 1910 у г. Ленінград.
ЛЫСЕНКА Ніна Аляксандраўна, н. у 1908.
ЛЫСЕНКА Уладзімір, н. у 1938.

Са сведчання Е. Л. Цыбулькі, жыхаркі г. п. Брагін

...Третий факт — расстрел семьи Лысенко. Семья состояла: муж, жена, две дочери, невестка с двухлетним ребенком. Привезли их на машине. Яма была готова. Первого в этой яме расстреляли неизвестного мне гражданина, которого предварительно заставили раздеться... После расстрела этого гражданина к этой же яме подвели полураздетую дочь Лысенко — Нину, лет тридцати. Заставили влезть в яму и снять последнюю рубашку, после чего расстреляли. После этого так же были расстреляны дочь Нюра, отец, мать, потом невестка, которая подошла с сыном на руках к яме. Поцеловав сына, она поставила его на землю, быстро начала раздеваться. В яме она долго копалась, а немец, который расстреливал, ей что-то указывал. Застрелив мать, палач бросил живого ребенка в эту же яму, причем раздался крик ребенка. Палач, не медля, расстрелял ребенка. После чего, через определенные промежутки, он стрелял еще несколько раз, так как еще люди были живые.

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 91. Адз. зах. 10. Л. 19—19 зв.

ЛЯВІЦКАЯ Зінаіда Хаімаўна, н. у 1940.
ЛЯВІЦКАЯ Мера.
ЛЯВІЦКАЯ Фаіна Пятроўна.
ЛЯВІЦКІ Сроел.
ЛЯВІЦКІ Хаім Мордухавіч.
МАЙЗЛІН Давыд Перцавіч.
МАЙЗЛІН Міхаіл Давыдавіч, н. у 1930.
МАЙЗЛІН Якаў, н. у 1936.
МАЙЗЛІНА Куна Перцаўна, н. у 1923.
МАЙЗЛІНА Раіса.
МАЙЗЛІНА Фаіна, н. у 1937.
МАЙЗЛІНА Яўтення.
МАКЕЕЎ Міхаіл Пятровіч, расстраляны ў 1942.
МАРЧАНКА Пётр Савельевіч, дэпутат пасялковага Савета, расстраляны ў 1942.
МЕЛЬНІЧУК Кацярына Іванаўна.
МЕЛЬНІЧУК Людміла, н. у 1935.
МІКЛЯЕЎ Эдуард Мікалаевіч, н. у 1938.
МІЛЯЎСКАЯ Берта.
МІЛЯЎСКАЯ Бэла Моўшаўна, н. у 1926.
МІЛЯЎСКАЯ Дора Моўшаўна, н. у 1922.
МІЛЯЎСКАЯ Злата Хаімаўна, н. у 1907, старшыня сельгасарцелі «Надзея» ў в. Гарадзішча ў 1925—1929.
МІЛЯЎСКАЯ Люба.
МІЛЯЎСКАЯ Марыя, н. у 1933.
МІЛЯЎСКАЯ Ніна.
МІЛЯЎСКАЯ Ніхаіа, н. у 1903.
МІЛЯЎСКАЯ Песя Юэікаўна.
МІЛЯЎСКАЯ Роза Ісакаўна, н. у 1907.
МІЛЯЎСКАЯ Соня Хаімаўна, н. у 1911.
МІЛЯЎСКАЯ Фаіна, н. у 1931.
МІЛЯЎСКІ Айзік, н. у 1931.
МІЛЯЎСКІ Барыс Львовіч, н. у 1926.
МІЛЯЎСКІ Буня Моўшавіч, н. у 1937.
МІЛЯЎСКІ Ёсель Моўшавіч, н. у 1935.
МІЛЯЎСКІ Залман Ёселевіч, н. у 1880.
МІЛЯЎСКІ Леў Іцкавіч.
МІЛЯЎСКІ Меер Моўшавіч, н. у 1929.
МІЛЯЎСКІ Мікалай, н. у 1933.
МІЛЯЎСКІ Моўша Янкелевіч, н. у 1903.
МІЛЯЎСКІ Мордух Айзікавіч, н. у 1865.
МІЛЯЎСКІ Мотул Зямавіч.
МІЛЯЎСКІ Шлёма Борухавіч.
МІНЕЦ Васіль Аляксандравіч, н. у 1907,
МІНЕЦ Гэля Уладзіміраўна, н. у 1915,
МІНЕЦ Уладзімір Васільевіч, н. у 1933,
МІНЕЦ Эдуард Васільевіч, н. у 1938,— сям'я Мінец расстраляна 15.10.1942.

Са сведчання Е. Л. Цыбулькі, жыхаркі г. п. Брагін

...Пятый факт: массовое убийство членов партии, партизан, которых возили на машине. В этот раз привезли три машины. Первая машина была наполнена мужчинами, которые были голько в нательном белье. С этой машины стащили гражданина г. п. Брагин Минца. Он бросился бежать, во время этого его ранили. Когда его вели к яме, раненного, он кричал: «Озверелый фашизм, все равно будет гибель вам... Кровь человеческая зря

не прольется!» И его сейчас же расстреляли. После расстрела мужчин привезли машину женщин, с которой сняли одну женщину без памяти и бросили в яму. Потом ее пристрелили. Всех женщин постигла такая же участь. Потом еще привезли машину детей, которых прямо побросали в яму, причем ни одного звука не было слышно.

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 91. Адз. зах. 10. Л. 20.

МІРКІН Абель Абрамавіч, н. у 1876.
МІРКІН Абрам Абелевіч, н. у 1926.
МІРКІН Янкель Абелевіч.
МІРКІНА Дзвейра Яикелеўна, н. у 1937.
МІРКІНА Марыя.
МІРКІНА Хаіа Янкелеўна.
МІРКІНА Эця Яикелеўиа, н. у 1939.
МІХЛІН Ёсель Хаімавіч, н. у 1927.
МІХЛІН Міхаіл Хаімавіч, н. у 1930.
МІХЛІН Хаім Волькавіч, н. у 1902.
МІХЛІН Шолам Абрамавіч.
МІХЛІН Якаў Хаімавіч, н. у 1940.
МІХЛІНА Бэла Хаімаўна, н. у 1923.
МІХЛІНА Малка.
МІХЛІНА Ніна Хаімаўиа, н. у 1937.
МІХЛІНА Роаа, н. у 1924.
МІХЛІНА Рыва, н. у 1903.
МІХЛІНА Рэйза Хаімаўна, н. у 1919.
МІХЛІНА Фаіна, н. у 1930.
МІХЛІНА Фейга Бертаўна.
НАВАКОЎСКІ Іван Вікенцьевіч, н. у 1924, расстраляны ў кастрычніку 1943 у в. Гноеў Хойніцкага р-на.
НЕЙМАН Рахіль, н. у 1922.
НЕЙМАН Фаіна, н. у 1935.
НЕСЦЯРОК Георгій Лявонавіч, н. у 1938.
НЕСЦЯРОК Ксенія Лук'янаўва, н. у 1908.
НЕСЦЯРОК Люба Лявонаўна, н. у 1930.
НЕСЦЯРОК Лявон Фёдаравіч, н. у 1898, — сям'я Несцяркоў расстраляна ў 1941 у г. п. Брагін.
ПАДБЯРЭЗНАЯ Алена Дзянісаўна, н. у 1913.
ПАЛУЯН Алена Міхайлаўна, н. у 1926.
ПАЛУЯН Валянціна Фёдараўна, н. у 1929.
ПАЛУЯН Вера Фёдараўна, н. у 1934.
ПАЛУЯН Галіна Міхайлаўна, н. у 1930.
ПАЛУЯН Люба Фёдараўна, н. у 1936.
ПАЛУЯН Мікалай Фёдаравіч, н. у 1939.
ПАЛУЯН Міхаіл Іванавіч, н. у 1900.
ПАЛУЯН Наталья Самойлаўна, н. у 1907.
ПАЛУЯН Сцепаніда Рыгораўиа, н. у 1907.
ПАЛУЯН Фёдар Верамеевіч, н. у 1903, дэпутат райсавета, старшыня калгаса «2-я пяцігодка» ў г. п. Брагін, — сем'і Палуянаў расстраляны ў 1942.
ПАНЁЎЧЫК Валянціна, н. у 1912.
ПАНЁЎЧЫК Галіиа Рыгораўиа, н. у 1938.
ПАНЁЎЧЫК Рыгор Акімавіч, н. у 1910, — сям'я Панёўчыкаў расстраляна ў 1942.
ПАРЭМСКАЯ Анфіса Іванаўна, н. у 1905.
ПАРЭМСКАЯ Дзіна Уладзіміраўна, н. у 1925.
ПАРЭМСКАЯ Ліна УладзімІраўна, н. у 1927.
ПАРЭМСКАЯ Нэля Уладзіміраўна, н. у 1938.
ПАРЭМСКІ Анатоль Уладзіміравіч, н. у 1937.
ПАРЭМСКІ Уладзімір Ільіч, н. у 1904, памочнік бухгалтара Брагінскай МТС, — сям'я Парэмскіх расстраляна ў снежні 1942.
ПАТЛІН Мордух Яўсеевіч, н. у 1880.
ПАТЛІНА Еиша Навумаўна, н. у 1880.
ПЕКУРОЎСКАЯ Маша Гершкаўна, н. у 1921.
ПЕКУРОЎСКІ Навум Есіпавіч, яго жонка Ніна, іх унукі: **Галіиа**, н. у 1938, **Сямён**, н. у 1931.
ПЕКУРОЎСКІ Нохім Давыдавіч, н. у 1916.
ПЕКУРОЎСКІ Эля Нохімавіч, н. у 1940.
ПЕРЛІН Абрам, н. у 1938.
ПЕРЛІН Барыс, н. у 1933.
ПЕРЛІН Есіп, н. у 1925.
ПЕРЛІН Зэлік Іцкавіч, н. у 1895.
ПЕРЛІН Лазар, н. у 1934.
ПЕРЛІН Леў, н. у 1939.
ПЕРЛІНА Геня, н. у 1937.
ПЕРЛІНА Голда Навумаўна, н. у 1896.
ПЕРЛІНА Злата Ёселеўна, н. у 1904.
ПЕРЛІНА Люба, н. у 1918.
ПЕРЛІНА Софія, н. у 1926.
ПЕРЛІНА Яўгенія, н. у 1922.
ПІНСЕЛЬБЕРГ Хана, яе **два ўнукі** ва ўзросце 2 і 8 гадоў (імёны невядомыя).
ПРЫТЫКІН Шолам Абрамавіч, н. у 1895, рабочы прамарцелі «Чырвоны Кастрычнік».
ПРЫТЫКІНА Алена, н. у 1929.
ПРЫТЫКІНА Гіта, н. у 1913.
ПРЫТЫКІНА Софія, н. у 1927.
ПРЫТЫКІНА Хася Зусімаўна, н. у 1891.
РАБОЎСКАЯ Лея Аронаўна, н. у 1880.
РАБОЎСКІ Абрам Хаімавіч, н. у 1885.
РАДЗІНСКАЯ Геня Янкелеўна, н. у 1910.
РАДЗІНСКАЯ Люба Зусеўна, н. у 1923.
РАДЗІНСКАЯ Фрыда.
РАДЗІНСКІ Зусь Мордухавіч.
РАЖАЎСКАЯ Крэйна Ісакаўна, н. у 1882.
РАЖАЎСКАЯ Фейга.
РАЖАЎСКІ Беня Янкелевіч.
РАЖАЎСКІ Мордух.
РАЖАЎСКІ Янкель Нохімавіч.
РАПАПОРТ Іда Носелеўна, н. у 1910.
РАПАПОРТ Іда Яфімаўна, н. у 1921.
РАПАПОРТ Міхля.
РАПАПОРТ Нэля, н. у 1938.
РАПАПОРТ Хаив Яфімаўна, н. у 1923.
РАПАПОРТ Яфім Міхайлавіч, н. у 1902, старшыня пенальнай арцелі ў г. п. Брагін у 30-я гг.
РАСЛІН Волька Ізраэлевіч.
РАСЛІНА Дзвейра Абрамаўна.
РАСЛІНА Ніна, н. у 1931.
РАСЛІНА Фрума, н. у 1923.
РАСЛІНА Цыля, н. у 1937.
РУБІНСКАЯ Песя Залманаўиа, н. у 1911.
РУБІНСКАЯ Сара Самойлаўна, н. у 1895.

РУБІНСКІ Арон Борухавіч, н. у 1894.
РУБІНСКІ Есіп, н. у 1931.
РУБІНСКІ Мехраст, н. у 1937.
САКОЛЬСКАЯ Гінда, н. у 1937.
САКОЛЬСКІ Самуіл Аропавіч.
САКОЛЬСКІ Шая Гершкавіч.
САМСОНАВА Хана Юдкаўна, н. у 1896.
САПОЖНІКАВА Броня Навумаўна, н. у 1921.
САПОЖНІКАЎ Барыс Навумавіч, н. у 1927.
САПОЖНІКАЎ Навум Янкелевіч і яго **жонка** (імя невядома).
САПОЖНІКАЎ Шылім Навумавіч, н. у 1923.
СКАРАХОД Георгій Дзмітрыевіч, н. у 1930.
СКАРАХОД Дзмітрый Мікітавіч, н. у 1903, дэпутат пасялковага Савета.
СКАРАХОД Іван Уладзіміравіч, н. у 1874.
СКАРАХОД Клаўдзія Дзмітрыеўна, н. у 1926.
СКАРАХОД Ларыса Дзмітрыеўна, н. у 1933.
СКАРАХОД Любоў Дзмітрыеўна, н. у 1928.
СКАРАХОД Мяфодзій Мікітавіч, н. у 1918, работнік абутковай арцелі ў г. п. Брагін.
СКАРАХОД Пелагея Цімафееўна, н. у 1915.
СКАРАХОД Фядора Сцяпанаўна, н. у 1878.
СКАРАХОД Яфім Рыгоравіч, н. у 1914, манцёр райвузла сувязі,— расстраляны ў 1942.
СКАРАХОД Савелій Андрэевіч, н. у 1915.
СКАРАХОД Фядося Пятроўна, н. у 1876.
СКАРАХОД Юлія Ціханаўна, н. у 1920, партызанка атрада імя Катоўскага, памерла ад ран 20.5.1943.
СКАРАХОД Яўгенія Іванаўна, н. у 1914, пасля допытаў у Брагіне была завезена ў нямецкую генеральную акругу ў Жытомір і там расстраляна ў жніўні 1942.
СКАРУПСКАЯ Дора Моцелеўна, н. у 1914.
СКАРУПСКАЯ Ніна, н. у 1932.
СКАРУПСКІ Зусь Моцелевіч, н. у 1895, рабочы прамарцелі «Чырвоны Кастрычнік».
СТОЛЬБЕРГ Барыс (Бэрка) Борухавіч, н. у 1893.
СТОЛЬБЕРГ Броня Бэркаўна, н. у 1925.
СТОЛЬБЕРГ Навум Бэркавіч, н. у 1927.
СТОЛЬБЕРГ Фаня Бэркаўна, н. у 1922.
СТОЛЬБЕРГ Хава Ізраілеўна, н. у 1895.
СЦЕЖАРЭНСКАЯ Людміла Есіпаўна, н. у 1908, яе дзеці: **Валерый**, н. у 1926, **Роза**, н. у 1929, **Сіма**, н. у 1938.
СЦЕЖАРЭНСКАЯ Маша.
СЦЕЖАРЭНСКІ Есіп Меидзелевіч.
СЦЕЛЬМАШЭНКА Андрэй Іванавіч, расстраляны ў 1942.
СЯРЭБРАНАЯ Сара Мордухаўна, н. у 1865.
СЯРЭБРАНЫ Шлёма Юдкавіч, н. у 1865.
ТАМАРАВА Голда, н. у 1931.
ТАМАРАВА Сара Навумаўна, н. у 1896.
ТАМАРАЎ Уладзімір, н. у 1929.
ТАМАРАЎ Якаў, н. у 1925.
ТУРАЎСКІ Борук Хаімавіч, н. у 1895.
УЛАСЕНКА Ганна Міхайлаўна, н. у 1920, вывезена на прымусовыя работы ў Германію, дзе загінула падчас бамбёжкі ў г. Кёльн.
УНІГАЎСКАЯ Голда Хаімаўна, н. у 1880.
УНІГАЎСКАЯ Сара Бэркаўна, н. у 1910.
УНІГАЎСКАЯ Бэрка Янкелевіч, н. у 1880.
УНІГАЎСКІ Нохім Ісакавіч, н. у 1880.
ФАЛЬКОВІЧ Міня.
ФАЛЬКОВІЧ Рахмес Ізраілевіч.
ФЕДЧАНКА Галіна Парфіраўна, н. у 1928.
ФЕДЧАНКА Харыціна Аляксандраўна, н. у 1905.
ФЕРДМАН Броня.
ФЕРДМАН Меер Ізраэлевіч.
ФЕРДМАН Хая.
ФРАДКІН Арон Мееравіч.
ФРЫДМАН Абрам Аронавіч, яго жонка **Песя**, іх цётка **Кейля**, бабуля **Сара.**
ФРЫДМАН Міня Аронавіч.
ХАВІНА Злата, н. у 1939.
ХАВІНА Рахіль Волькаўна, н. у 1916.
ХАВІНА Хіма, н. у 1936.
ХАРАГДЗІН (імя і імя па бацьку невядомыя), тэхнік радыёвузла ў г. п. Брагін, расстраляны ў кастрычніку 1942 за сувязь з падпольшчыкамі.
ЦЫБУЛЬКА Вольга Зіноўеўна, н. у 1910, расстраляна ў красавіку 1942.
ЧАРНЯЎСКАЯ Гіта Юдкаўна, н. у 1890.
ЧАРНЯЎСКАЯ Крэйна Гіршаўна.
ЧАРНЯЎСКАЯ Тэйбл, н. у 1914, яе дзеці: **Гірша**, н. у 1935, **Уладзімір**, н. у 1940.
ЧАРНЯЎСКІ Волька, н. у 1919.
ЧАРНЯЎСКІ Меер Волькавіч, н. у 1883.
ШАЙКЕВІЧ Бася Файвелеўна.
ШАЙКЕВІЧ Вольга Нохімаўна.
ШАЙКЕВІЧ Зусь Іцкавіч.
ШАЙКЕВІЧ Міля Фёдараўна.
ШАЙКЕВІЧ Мотул Шаевіч, н. у 1929.
ШАЙКЕВІЧ Навум Шаевіч, н. у 1927.
ШАЙКЕВІЧ Нохім Майсеевіч.
ШАЙКЕВІЧ Уладзімір, н. у 1932.
ШАЙКЕВІЧ Фрыда.
ШАЙКЕВІЧ Хая.
ШАЙКЕВІЧ Шая Саламонавіч.
ШАПІРА Бася Юдкаўна, н. у 1918.
ШАПІРА Броня.
ШАПІРА Ганя Юдкаўна, н. у 1925.
ШАПІРА Рахіль Майсееўна, н. у 1885.
ШАПІРА Роза, н. у 1940.
ШАПІРА Софія Майсееўна.
ШАПІРА Юдка Сроелавіч, н. у 1880.
ШАФРАН Броня.
ШАФРАН Лейба Бенсавіч.
ШЭХТМАН Анатоль Лейбавіч, н. у 1938.
ШЭХТМАН Ганя Саламоиаўна, н. у 1929.
ШЭХТМАН Лейба Ароиавіч.
ШЭХТМАН Мера.
ШЭХТМАН Уладзімір Саламонавіч, н. у 1933.
ШЭХТМАН Саламон Шлёмавіч, н. у 1912.
ШЭХТМАН Сара.
ШЭХТМАН Фрума Залманаўна, н. у 1911.
ШЭХТМАН Хая Мордухаўна, н. у 1899.
ШЭХТМАН Шлёма Еселевіч, н. у 1898.

ШЭХТМАН Шмуйла Ёселевіч, н. у 1910.
ЭПЕЛЬБАУМ Бася.
ЭПЕЛЬБАУМ Маркус Навумавіч.
ЭПЕЛЬБАУМ Маша Навумаўна, н. у 1936.
ЭПЕЛЬБАУМ Навум Сімонавіч.
ЭПЕЛЬБАУМ Рая Навумаўна, н. у 1938.
ЭПЕЛЬБАУМ Фелікс Навумавіч.
ЭТЛІН Хаім Хонанавіч.
ЭТЛІНА Фрыда Хаімаўна, н. у 1927.
ЭТЛІНА Хана.
ЯРМОЛЬЧЫК Кацярына Іванаўна, закатавана гітлераўцамі ў кастрычніку 1941 у г. п. Брагін.
ЯРМОЛЬЧЫК Уладзімір Мітрафанавіч, н. у 1927, закатаваны гітлераўцамі ў кастрычніку 1941 у г. п. Брагін.
ЯРМОЛЬЧЫК Цыля Навумаўна, н. у 1901, медсястра Брагінскай райбальніцы, павешана ў кастрычніку 1941 у г. п. Брагін.

З пратакола апытання сведкі А. М. Ганчарэнка, жыхаркі г. п. Брагін

4 студзеня 1945 г.

13 сентября 1941 года приехал в гор. пос. Брагин отряд СД (немцы), которые созвали всех евреев в среднюю школу (десятигодку), которые брали сумочки с питанием. Одежду они одели самую лучшую. По приходу в школу они были оцеплены немцами, и вокруг школы были расставлены пулеметы. После сбора всех евреев стали водить их группами за гор. пос. Брагин и расстреливали. В этот же день вечером и на другой день созвали граждан зарывать трупы. Оставшихся евреев вылавливали и убивали во дворе полиции, где была готовая яма, в которую ежедневно пополнялись трупы советскнх граждан.

Второй факт. В октябре м-це 1941 года. В Брагинской райбольнице работала фельдшерица (еврейка) Ермольчик Циля. Полиция ее взяла из дому, после через час полиция везла ее вещи (чемоданы, кровать с постельными принадлежностями и узел). Через день ее расстреляли, перед расстрелом заставили ее раздеться, оставив в одной нательной рубашке. Через два-три дня нашли ее 15-летнего сына и также расстреляли.

Третий факт был в 1942 году, поздней осенью. Привозили арестованных советских граждан на машинах на базу. На одной с этих машин был коммунист Коробкин. Выхватил в машине у караульного револьвер, убил его и шофера. Граждане, которые находились в машине, начали разбегаться в разные стороны. Часть их бежала в направлении моего дома. В это время немцы стали строчить по них из пулемета. Бежали молодые, незнакомые мне граждане, а за ними гнался немец. Задержавшнй(ся) для зарядки револьвера немец потерял этих граждан. Обежавши мой дом, эти граждане скрылись в моем саду. Немец думал, что они скрылись в мою калитку, и он вбежал в нее. В это время я вышла ему навстречу. Вбежавший, он сразу наставил на меня револьвер и требовал выдать людей, за которыми он гнался. Я категорически отказалась, что никого не видела и никого не знаю. Убедивши его, он побежал дальше. Поздно вечером они от меня ушли.

Живя недалеко от базы, я наблюдала частые привозы людей лошадьми с разных деревень. Людей разного возраста — от грудного ребенка и до старика, и даже беременных женщин. Все они были расстреляны, только в разное время. По утрам часа в четыре-пять летнего времени слышны были причитания, крики и стоны, как малых, так и взрослых граждан. После чего были слышны выстрелы. Количество расстрелянных граждан уточнить трудно, но приблизительно не меньше восемь — десять тысяч.

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 91. Адз. зах. 10. Л. 22–23.

З акта аб злачынствах нямецка-фашысцкіх акупантаў у г. п. Брагін восенню 1941 г. і пазней

...После уничтожения еврейского населения СД (немцы) начали постепенно уничтожать другие нации (т. е. русских, белорусов, украинцев и других). С конца 1941 года и по 23 ноября 1943 года уничтожали как группами, отдельными семействами, а также и одиночками за городским поселком, на базе. В это время было уничтожено не менее восьми — десяти тысяч советских граждан (в том числе мужчин, женщин и детей как Брагинского района, а также и близлежащих районов Полесской области БССР, а также и военнопленных). Описать весь ужас уничтожения советских граждан не представляется возможным, как факты: при расстреле граждан заставляли их раздеваться до нательного белья, невзирая на период времени. Потом заставляли лезть в яму, поправлять предыдущие трупы для их уплотнения, снимать последнее с себя и после этого расстреливали. Семью расстреливали сперва отца, мать, потом детей, сперва старшего возраста, потом младшего. Некоторые семьи советских граждан, выдерживая все издевательства, храбро шли на смерть (как-то семья Лысенко, Минец). При расстреливании Минец кричал: «Подлые собаки, фашисты, вы меня расстреливаете не последнего, после меня остается еще много, и с вами рассчитаются. Озверелый фашизм все равно будет... Гибель вам, кровь человеческая зря не прольется».

Были и такие семьи, которые плакали, просили, умоляли, чтобы их не расстреливали. Семья Дубины — жена и трое детей от семи до пяти лет и теща. Их привезли расстреливать. Жену Дубины два раза подводили к яме, заставляли раздеваться и два раза отводили. После ее мольбы и просьбы. После этого то же самое проделывали и с ее детьми, но девочка при этом кричала: «Мама, мамочка, не бойся, и я не боюсь». Жена Дубины очень просила, чтобы поскорее расстреляли ее детей и чтобы их не мучили. Но все же в этот день эта семья не была расстреляна, а была расстреляна на другой день.

В 1942 году, поздней осенью, был массовый расстрел. Граждан привозили на машинах. Перед тем как посадить на машину граждан, ударяли их по голове специальными железными прутьями и бросали в машину. В одной из машин был член

партии Коробкин. Очнувшись, он обезоружил конвоира, убил его и шофера. Граждане, сидевшие в машине, начали разбегаться, после чего в них стали стрелять из пулемета. Часть граждан все же убежала. Сам Коробкин погиб во время пулеметных выстрелов. Всех фактов описать невозможно. Перед отступлением, за две недели, база, где немецко-фашистские изверги расстреливали (трупы) военнопленных и мирных граждан Советского Союза, была замаскирована елками, и внутри выкапывались трупы военнопленных и после этого сжигались. Это происходило день и ночь на протяжении двух недель. После чего исполнителей (военнопленных) также расстреливали и сжигали...

И таким образом в г. п. Брагине Полесской области БССР общее число расстрелянных 147 человек, в том числе мужчин 51, женщин 62 и детей 34 человека. Угнано в рабство общее число 51 человек, в том числе муж. 26, жен. 16 и детей 9 человек.

(Подписи)

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 91. Адз. зах. 10. Л. 17–18.

ВЁСКА КАВАКА

БЫСТРЫК Есіп Ігнатавіч, н. у 1905,

БЫСТРЫК Ігнат Аўрамавіч, н. у 1870, калгаснік,

БЫСТРЫК Кацярына Паўлаўна, н. у 1874,

БЫСТРЫК Лідзія Ігнатаўна, н. у 1936,

БЫСТРЫК Уладзімір, н. у 1934, — сям'я Быстрыкаў расстраляна ў 1943 у г. п. Брагін.

ВАЛКОВІЧ Канстанцін Паўлавіч, н. у 1893, дэпутат сельсавета, калгаснік, расстраляны ў 1943 за сувязь з партызанамі.

ВАЛКОВІЧ Уладзімір Канстанцінавіч, н. у 1923, расстраляны ў 1943 за сувязь з партызанамі.

НОВІК Броня Іцкаўна, н. у 1870, расстраляна ў 1942.

НОВІК Шлёма Есіпавіч, н. у 1869, расстраляны ў 1942.

ЯРМОЛЕНКА Васіліна Паўлаўна, н. у 1906,

ЯРМОЛЕНКА Васіль Лявонавіч, н. у 1939,

ЯРМОЛЕНКА Людміла Лявонаўна, н. у 1933,

ЯРМОЛЕНКА Лявон Дзмітрыевіч, н. у 1905,

ЯРМОЛЕНКА Ніна Лявонаўна, н. у 1937, — расстраляны як сям'я савецкага актывіста.

ЯРМОЛЕНКА Павел Данілавіч, н. у 1914, калгаснік, расстраляны ў г. п. Брагін за сувязь з партызанамі.

З акта аб злачынствах нямецка-фашысцкіх акупантаў і іх пмагатых у в. Кавака

15 студзеня 1945 г.

...В сентябре м-це 1942 г. на подводах в д. Кавака Шкуратовского сельсовета Брагинского района прнехала группа немцев и полицейских, забрали семью гр-на Быстрика Иосифа Игнатовича, самого и жену Екатерину Павловну, 28 лет, и детей: дочь Лидию Иосифовну, 3 лет, отца его, старика Игната, 68 лет, завезли в м. Брагин, на базу, где специально расстреливали немцы мирных граждан, и там всех расстреляли. Когда забирали данную семью на расстрел, то дочка Быстрик Лидня Иосифовна под страхом смерти сховалась в огород, но ее немцы поймали и повели на расстрел. Вторично, через некоторое время, приехали немцы и забрали семью Ермоленко Леона Харитоновича, его жену Ефросинью, 34 лет, и трое детей: Ермоленко Васнлия Леонтьевнча, 10 лет, дочку Нину, 7 лет, и дочку Лидию, 4-х лет. Причем когда забирали эту семью, то Ермоленко Василий Леонтьевич убег и скрылся. Через три дня его поймали, избили и отвезли на расстрел в м. Брагин. Когда задержали, избивали и везли на расстрел, он сильно просился: «Не везите и не убивайте меня».

В июле 1942 года пришли вооруженные винтовками два полицейские, зашли в дом Новик Шлемы, вывели его и жену на огород и выстрелом из винтовкн расстреляли, бросили на огороде, а сами набрали в доме вещей и пошли в м. Брагин.

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 91. Адз. зах. 10. Л. 103.

ВЁСКА КАСАЧОЎ

ПІКУЛЬ Іван Рыгоравіч, н. у 1902, старшыня калгаса,

ПІКУЛЬ Лукер'я Абросімаўна, н. у 1907, калгасніца,

ПІКУЛЬ Надзея Іванаўна, н. у 1931,

ПІКУЛЬ Рыгор Іванавіч, н. у 1927,

ПІКУЛЬ Софія Іванаўна, н. у 1938, — сям'я Пікуляў расстраляна ў 1942 у г. п. Брагін.

САМСОНАВА Марыя Ірмаўна, н. у 1926,

САМСОНАВА Ніна Ірмаўна, н. у 1927,

САМСОНАВА Рая Ірмаўна, н. у 1930,

САМСОНАВА Хая (Хана) Меераўна, н. у 1907, калгасніца,

САМСОНАЎ Рыгор Ірмавіч, н. у 1936, — сям'я Самсонавых расстраляна ў 1941 у г. п. Брагін.

ШУБЯНОК Ганна Піліпаўна, н. у 1920, партызанка аднаго з атрадаў у Рэчыцкім р-не, злоўлена немцамі пры выкананні задання і павешана ў Рэчыцы ў 1943.

ШУБЯНОК Ганна Яўціхіеўна, н. у 1900, калгасніца, расстраляна ў лістападзе 1943.

ШУБЯНОК Піліп Пятровіч, старшыня

калгаса, эвакуіраваў маёмасць гаспадаркі на ўсход і там памёр у 1941.

ШУБЯНОК Рыгор Максімавіч, н. у 1890, член праўлення калгаса, расстраляны ў лістападзе 1943.

ВЁСКА ПАЖАРКІ

БІРАН Міхаіл Фёдаравіч, н. у 1925, застрэлены немцамі ў 1942.

САЧАНКА Цярэнцій Сцяпанавіч, н. у 1901, калгаснік, вывезены немцамі пры адступленні ў лістападзе 1943, загінуў пад Калінкавічамі.

СІДОРАНКА Ануфрый Фядосавіч, н. у 1885, калгаснік, расстраляны ў 1942 за сувязь з партызанамі.

СІДОРАНКА Мікалай Архіпавіч, н. у 1933, застрэлены немцамі ў 1941.

СІДОРАНКА Парфен Ануфрыевіч, н. у 1918, калгаснік, застрэлены немцамі ў 1942.

ВЁСКА САБАЛІ

БАКШУТАЎ Барыс, расстраляны ў 1942.

БЫЧКОЎСКІ Апанас Еспавіч, н. у 1914, расстраляны ў снежні 1941.

ЗАЧАТКА Сямён Васільевіч, н. у 1907, калгаснік, расстраляны ў снежні 1941.

ЗЕЛЯНКОЎСКАЯ Зінаіда Фёдараўна, падпольшчыца, расстраляна ў 1943.

ЗЕЛЯНКОЎСКІ Уладзімір Фёдаравіч, н. у 1923, партызан атрада імя Катоўскага, загінуў 30.9.1943 у в. Бабры Мазырскага р-на[1].

ІВАНОЎСКІ Сяргей Барысавіч, н. у 1899.

КАСЦЮЧЭНКА Аркадзь Апанасавіч, н. у 1906.

КУЗЬМЕНКА Лаўрэн Пятровіч.

КУЗЬМЕНКА Павел Мікалаевіч, расстраляны ў 1943 за сувязь з партызанамі.

ПЯТРЭНКА Іван Андрэевіч, расстраляны ў 1942.

САРОКІН Дзмітрый, н. у 1901, расстраляны ў 1942.

СНЕЖКА Іван Леўкавіч, брыгадзір калгаса, расстраляны ў 1942 у г. п. Брагін.

СТРЫБУК Павел Ціханавіч, н. у 1909, калгаснік, расстраляны ў снежні 1941.

ШАЙКЕВІЧ Брэйна Борухаўна, н. у 1899, расстраляна ў снежні 1941.

ШАЙКЕВІЧ Гірша Мендзелевіч, н. у 1933, расстраляны ў снежні 1941.

З акта аб злачынствах нямецка-фашысцкіх акупантаў у в. Сабалі

5 студзеня 1945 г.

...В декабре м-це 1941 года ворвалась группа немецких солдат совместно со своими сообщниками полицейскими в количестве 50 человек в дер. Соболи..., все они были в пьяном виде и захватили на квартире гражданку Шайкевич Брейну Б. совместно с ее ребенком Шайкевич Гирш Менделевичем, 1933 года рождения, по национальности евреи, которых вывели из квартиры за сарай и расстреляли. После чего разошлись по деревне и производили аресты, где было арестовано 6 человек и уведены в местечко Брагино, где на второй день они все в м. Брагино были расстреляны.

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 91. Адз. зах. 10. Л. 76.

ВЕРХНЕЖАРАЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ВЕРХНІЯ ЖАРЫ

ЕФІМЕНКА Назар Мяфодаьевіч.

КАПЛАН Броня Хаімаўна, н. у 1933,

КАПЛАН Міхаіл Хаімавіч, н. у 1937,

КАПЛАН Фіра, н. у 1909,

КАПЛАН Хаім Мордухавіч, н. у 1905,— сям'я Каплан расстраляна восенню 1941.

КАРПЕНКА Ганна Іосіфаўна, н. у 1924, калгасніца, застрэлена паліцэйскімі 25.5.1943.

САДЧАНКА Міхаіл Маркавіч, н. у 1909, дэпутат райсавета, закатаваны ва урочышчы Бурдзеева Гара 8.11.1941.

ЧАРЭНЬКА Варвара Фролаўна, н. у 1908, дэпутат сельсавета, расстраляна 14.1.1943.

Са сведчання М. С. Чарэнька, жыхаркі в. Верхнія Жары

16 снежня 1944 г.

14 января 1943 года, вечером, ко мне в хату пришла группа немцев с полицаями и, угрожая мне расстрелом, стали спрашивать, где моя родственница по мужу Черенько Варвара Фроловна. Увидев, что в моей хате родственницы Черенько нет, фашистские изверги ушли.

На второй день родная сестра Черенько Варвары сообщила мне, что Черенько Варвара валяется на улице убитой, куда я и пошла, и увидела, что Черенько Варвара лежала на улице убитой, причем верхняя часть головы, по нос, была оторвана.

Долгое время немецкие изверги не разрешали ее хоронить, в связи с чем Черенько Варвару закапывали вместе с другими расстрелянными в ночь с 14 на 15 января.

Как мне известно, в ту ночь были расстреляны:

1) Яценок Петр Исакович, председатель колхоза;

2) Яценок Таня Ивановна, колхозница, с грудным ребенком;

3) Яценок Сергей Исакович, колхозник, с сыном, Шульга Михаил Иванович, Банкова Елизавета Ивановна, служащая. Причем последняя была только ранена и приползла в село, где ее спрятали...

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 91. Адз. зах. 16. Л. 9—9 зв.

[1] Даведка Беларускага штаба партызанскага руху ад 25.6.1945 г.

ШПЕТНЫ Васіль Клімавіч, н. у 1903, афіцэр Чырвонай Арміі, затым — партызан атрада імя Чапаева, загінуў у 1943.

ШПЕТНЫ Іван Клімавіч, н. у 1916, калгаснік, удзельнік партызанскага руху на Камарышчыне, загінуў у 1943.

ШУЛЬГА Міхаіл Кірылавіч, н. у 1909, сакратар Камарынскага РК КП(б)Б у 1936—1937, расстраляны ў 1943.

ШУЛЬГА Міхаіл Іванавіч, н. у 1910, член бюро райкама партыі, дырэктар Крукаўскай школы, расстраляны 18.1.1943.

Са сведчання І. К. Шульгі, жыхара в. Верхнія Жары

16 снежня 1944 г.

14 января 1943 г. ко мне в дом собрались родственники для проведения праздника. Примерно часов в пять вечера мой дом окружил карательный отряд. Сын мой Шульга Михаил Иванович, по профессии учитель, намеревался выскочить из дома и скрыться, но его задержал Шульга Федор Васильевич, в данное время работающий на пристани Черниговского Гос. пароходства, словами: «Не убегай, это только паника, тебя не тронут». Однако в скором времени в дом явился фашистский ставленник Заровный (расстрелян партизанами), который действовал под руководством фашиста районного коменданта, который арестовал моего сына и меня и повез в комендатуру в Комарин.

При отъезде в Комарин вышеупомянутый Шульга Ф. В. и пришедший в это время Черенько Сергей Савин, работающий в то время волостным писарем, кричали, обращаясь к Заровному: «Смотри не упусти, ты взял самых ярых врагов». Через сутки в связанном виде отправили в Брагин.

Через сутки, то есть 18 января, нас с сыном вызвали на допрос, где предъявили обвинения, что я организатор колхоза и активист, а сын мой комиссар. После допроса сына моего вместе со мной не пустили, направили в камеру смертников. Откуда его взяли и расстреляли...

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 91. Адз. зах. 16. Л. 10—10 зв.

ЮШЧАНКА Аляксандр Ільіч, н. у 1905, падпольшчык, расстраляны ў 1942.

ЮШЧАНКА Іван Харытонавіч, н. у 1908, настаўнік, партызан атрада імя Чапаева Чарнігаўскага злучэння, загінуў у 1943.

ЯЗЯНОК Ніна Пятроўна, н. у 1942.

ЯЗЯНОК Пётр Ісакавіч, н. у 1910, старшыня калгаса «Рухавік рэвалюцыі», старшыня сельскага спажыўтаварыства ў 1939—1940.

ЯЗЯНОК Таццяна Іванаўна, н. у 1912.

ЯЗЯНОК Рыгор Сяргеевіч, н. у 1933.

ЯЗЯНОК Сяргей Ісакавіч, н. у 1913, дэпутат сельсавета.

Са сведчания М. Д. Язянок, жыхаркі в. Верхнія Жары

16 снежня 1944 г.

14 января 1943 года я вместе с мужем Язенком Сергеем Исаковичем и детьми: дочкой Надеждой и сыном Григорием в доме колхозника Блудчего Михаила встречали праздник. Через некоторое время мой брат Коваль Андрей Денисович вбежал в дом и сказал, что в деревне карательный отряд. Все разбежались, я осталась в этом доме. Муж ушел домой, не зная о том, что его хата окружена немецкими извергами. Дошел до средины дороги, и его встретила полиция. Предатель Родины Шарий Степан Иванович сказал: «Вот и Язенок Сергей Исакович», вместе с сыном их посадили в сани, привезли домой и приказали взять все документы, одеться в лучшую одежду (это мне рассказал приползший после расстрела тяжелораненый муж). Причем он мне сказал, что, со слов фашистских извергов, я так же должна быть расстрелянной вместе с мужем. Благодаря предупреждению советских людей мне удалось избежать расстрела. На другой день сестра мужа предупредила меня, что мой муж, тяжело раненный, с отмороженными руками и ногами, находится у родной сестры Блудчей Анны Исаковны, сына же при нем не было. Я попросила колхозника Блудчего Михаила Лазоревича пойти на большак, где валялись расстрелянные, и поискать моего сына. В скором времени он мне сообщил, что сын мой вместе с расстрелянными валяется на большаку, но живой. Под страхом расстрела родственников расстрелянных воспрещено было подбирать и хоронить расстрелянных.

15 января, в три часа дня, по приказу коменданта района фашиста Файт расстрелянные должны быть схоронены без гробов в общую яму. Причем хорошую одежду немецкие фашисты с убитых сняли.

Когда были погружены расстрелянные на сани для закапывания их в общую яму, то мне передали, что среди расстрелянных находится мой сын, еще живой, и фашисты его намереваются закопать живым. Мое материнское сердце не выдержало, и, несмотря на то, что мне угрожал расстрел, я прибежала на кладбище. Воспользовавшись отсутствием фашистов, мне удалось взять сына и спрятать его в доме своей родной матери.

Однако сын жить не мог, потому что, кроме ранения в голову, руки у него отмерзли по локти и ноги по колено. Кроме того, фашистские изверги воспрещали оказывать медицинскую помощь. Через два дня сын умер.

Раненый муж, кроме тяжелого ранения, отморозил конечности и, не получая медицинской помощи, через полтора месяца также умер.

На кладбище я видела расстрелянных односельчан, среди них Язенок Петр Исакович, Язенок Таня Ивановна, колхозница, с грудным ребенком, Черенько Варвара Фроловна.

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 91. Адз. зах. 16. Л. 7—8 зв.

ВЁСКА НІЖНІЯ ЖАРЫ

САЎЧАНКА Вера Мадзстаўна, н. у 1890, калгасніца, расстраляна ў красавіку 1943 у г. п. Камарын за сувязь з партызанамі.

СУКАЧ Агаф'я Тарасаўна, н. у 1882, калгасніца.

СУКАЧ Аркадзь Тарасавіч, н. у 1889, калгаснік, дэпутат сельсавета, расстраляны ў 1943 у в. Скародная.

СУКАЧ Наталля Сямёнаўна, н. у 1919, загадчыца вясковага магазіна, цяжарная, расстраляна 14.1.1943 за сувязь з партызанамі.

СУКАЧ Сцяпан Ільіч, н. у 1918, сакратар камсамольскай арганізацыі ў в. Н. Жары, расстраляны 14.1.1943.

Са сведчання С. К. Сеткі, жыхара в. Ніжнія Жары

16 снежня 1944 г.

...Мне известно, что 14 января 1943 г., в часов десять вечера, около квартиры гр-на Сукач Степана Ильича в деревне Нижние Жары было расстреляно 6 человек, из них три женщины, ребенок двухлетний и два мужчины. Расстрел указанных граждан был произведен по распоряжению коменданта полиции, находящегося в это время в местечке Комарин. Кроме этого, мне известно, что гр-ка деревни Нижние Жары Савченко Вера Модестовна в апреле м-це 1943 года была увезена по приказанию коменданта в местечко Комарин и там расстреляна. Одновременно с этим мне известно, как по заданию коменданта местечка Комарин из деревни Нижние Жары насильно угнаны в Германию 13 девушек, в том числе угнана и моя дочка Сетко Ирина Степановна, которая находится в Германии и по настоящее время.

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 91. Адз. зах. 16. Л. 62—62 зв.

ШАРАЯ Марыя Мінаўна, н. у 1914.

ШАРАЯ Матрона.

ШАРЫ Міна Сямёнавіч, н. у 1879, дэпутат сельсавета.

З акта аб злачынствах нямецка-фашысцкіх акупантаў і іх саўдзельнікаў у в. Ніжнія Жары і в. Скародная

16 снежня 1944 г.

Накануне Нового, 1943 года комендантом Комаринского района немецким офицером были созваны сельские старосты, которым в строго секретном порядке дано распоряжение заготовить по каждому населенному пункту списки из числа мирных граждан для зверского истребления последних по поводу встречи Нового, 1943 года. Таким образом, видно, что расстрел мирного населения, советских граждан, был одной из излюбленных форм «развлечения» будничной жизни немецко-фашистских извергов в форме военного офицера.

В порядке подготовки к предстоящему очередному массовому истреблению человеческих жизней этим же комендантом было приказано в ночь против нового года (14 января) за новым стилем организовать массовые пьянки среди крестьян, а к зданию жандармерии в м. Комарин выслать минимум по одной подводе с каждого населенного пункта района, якобы для катанья господ жандармов.

Из числа этих подвод, по одной с их 14-го против 15-го января 1943 года, около 22 часов ночи, в деревню Нижние Жары, по распоряжению от брагинской жандармерии, немецкого жандарма-офицера прибыла команда, которая произвела расстрел семи (7) ни в чем неповинных мирных граждан, уроженцев и постоянных жителей данной деревни. В числе расстрелянных оказался 73-летний старик Шарый Мина Семенович со своей маленькой внучкой, жизнь которой была прервана на 42-м дне от рождения.

В 1942 году с поселка Скородное по заданию комаринской и брагинской жандармерив были насильственно угнаны в немецкое рабство две девушки. Жорова Поля Арт. в открытом письме, имеющемся в распоряжении Комиссии, говорит о тех материальных лишениях и душевно-моральных переживаниях, которые одна девочка-крестьянка Советского Союза терпит в далеком и чужом городе Аахене. Получивши весточку с далекой, но так родной стороны, она не может ее прочесть, ибо «...горячие слезы застилают мои глаза...». Так пишет Поля своим родителям.

Одновременно с упомянутым расстрелом, который проводили в д. Нижние Жары, в этот же час (14 января 1943 года) головорезы от жандармерии, выполняя указание своих главарей, также не минули маленького сельского поселка в лесной глубине — Скородное. Заехавши, произвели в ночное время расстрел гражданки Учкур Марьи Фомичной и ее, в школьном возрасте, сына Коли...

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 91. Адз. зах. 16. Л. 59—59 зв.

ВУГЛОЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ВУГЛЫ

ДЗЯЛЕЦ Кузьма Сцяпанавіч, н. у 1911, калгаснік, застрэлены ў нямецка-паліцэйскай засадзе летам 1943.

ЛЯВОНЕНКА Міхаіл Максімавіч, н. у 1930, застрэлены ў 1943.

ЛЯВОНЕНКА Фёкла Лаўрэнаўна, н. у 1890, калгасніца.

ЛЯВОНЕНКА Яўціхій Ціханавіч, н. у 1888, першы старшыня калгаса «Чырвоная дубрава» ў 1928.

ХАДАСОК Іван Канстанцінавіч, н. у 1921, калгаснік, загінуў у 1942 у партызанах.

ШУБЯНОК Вольга Васільеўна, н. у 1928.

ШУБЯНОК Ганна Васільеўна, н. у 1922.

ШУБЯНОК Уладзімір Васільевіч, н. у 1933.

ШУБЯНОК Фёкла Зіноўеўна, н. у 1890.

Са сведчання Т. В. Шубянок, жыхаркі в. Вуглы

13 студзеня 1945 г.

Во время немецкой оккупации территории Брагинского района я совместно с остальными членами нашей семьи — маткой, три сестры и братом, зная, что немцы убивают мирных жителей, жили зимой 1942 года в лесу в урочище Плавье. Условия жизни были крайне плохие и невыносимые. В куренях было холодно, сыро, у людей от холода отмерзали конечности тела — руки и ноги.

18 февраля 1942 года, в среду, мы находились в этом лесу в куренях. Рано утром в этом лесу появилась внезапно группа немцев и их приспешников-полицаев в количестве 12 человек. Они, подходя к куреням, начали стрелять из автоматов и ручных пулеметов прямо в нас. Когда начали стрелять, находящиеся в куренях дети и женщины начали кричать и просить немцев о том, чтобы не расстреливали, и падали им в ноги. Но немцы убивать не останавливались. Когда начали стрелять, моя старшая сестра Михайлова (Шубянок. — *Аўт.*) перед смертью кричала: «Всех не перестреляете. Нас много. Смерть фашистам!» Тогда в этом лесу немецкие изверги расстреляли много людей, мирных, ни в чем не виновных, в том числе женщин и детей. Остальных людей, нерасстрелянных, забрали немцы, в том числе меня, мою младшую сестру Юлию, 10 лет, и брата Владимира, 5 лет, раненного в ногу, и погнали в м. Брагин, где посадили в холодную хату, держали около 45 человек женщин, детей, стариков, не давая нам кушать, продержали 2 недели.

Моего младшего брата Владимира, который был ранен в ногу, продержали без пищи 4 дня, а потом забрали и там же, на дворе, живым бросили в яму. Когда бросали в яму, он сильно кричал: «Не убивайте меня, я хочу жить!» Несмотря на эти просьбы, немецкие изверги бросили его живым в яму.

Когда нас, мирных жителей, пригнали и посадили в хату, во дворе, где была размещена тюрьма немецкая, на этом дворе были приготовлены три ямы, в которых на допросах убивали, замучивали советских граждан, а потом живьем бросали в эти ямы Леоненко Евтуха Тихоновича, 60 лет, его жену Леоненко Феклу Евменовну, 60 лет, гр-ку д. Михновка Комок Адарию Игнатовну, 50 лет, и других.

Меня на протяжении двух недель почти каждый день на допросах избивали и впоследствии пустили еле живой.

Когда меня выпустили из тюрьмы, ямы, уже приготовленные немцами для убийства мирных граждан, были заполнены и зарыты землей.

12 мая 1943 года из нашей деревни в м. Брагин шли по своим личным делам гр-н Делец Кузьма Степанович, 1909 года, и Леоненко Михаил Максимович, 1929 года. Их на дороге встретили вооруженные немцы. Сначала расстреляли, а потом штыками искололи все их тело. Леоненко Михаилу нанесли 9 штыковых ран.

Всего немцы расстреляли в д. Углы Брагинского района 9 человек, в том числе женщин 4 челов., детей 3 чел.

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 91. Адз. зах. 10. Л. 108 зв. — 109.

ВЁСКА КАМАНОЎ

БАРАНЕНКА Ганна Ульянаўна, н. у 1925, расстраляна ў 1942.

БАРАНЕНКА Яўгенія Ульянаўна, н. у 1927, расстраляна ў 1942.

БУЗЯНЧУК Аляксей Іванавіч, н. у 1900, расстраляны ў студзені 1943.

КАНАПЛЯНІК Ціхан Цітавіч, н. у 1911, настаўнік, расстраляны ў студзені 1943.

КОМАР Яфрэм Рыгоравіч, н. у 1885, ляснік, расстраляны ў студзені 1943 за сувязь з партызанамі.

КУПРЭЕНКА Аляксандр Ціханавіч, н. у 1858, калгаснік, загінуў у снежні 1943 у в. Галявіцы Калінкавіцкага р-на.

ЛЯВОНЕНКА Васіль Яўціхіевіч, н. у 1912, старшыня Лубяніцкага сельсавета, партызан, загінуў 17.2.1942 на Камарынічыне.

МЯЛЕШКА Алена Мікалаеўна, н. у 1920, калгасніца, застрэлена летам 1943.

МЯЛЕШКА Даніла Ерамеевіч, н. у 1860, застрэлены ў 1943.

МЯЛЕШКА Лідзія Міхайлаўна, н. у 1920, калгасніца.

МЯЛЕШКА Уладзімір, застрэлены ў 1943.

МЯЛЕШКА Харытон Аўрамавіч, н. у 1885, калгаснік, расстраляны ў 1943.

ПРЫШЧЭПАВА Макрэна, н. у 1897, калгасніца, забіта падчас аблавы ў лесе ў 1943.

ПРЫШЧЭПАВА Яўгенія Несцераўна, н. у 1930.

І. Я. Шаўчэнка

ПРЫШЧЭПАЎ Мікалай Несцеравіч, н. у 1926, злоўлены падчас аблавы ў лесе ў 1943 і расстраляны ў г. п. Брагін.

ШАЎЧЭНКА Іван Яўціхіевіч, н. у 1915.

ШАЎЧЭНКА Піліп Цітавіч, н. у 1902, старшыня калгаса «Бальшавік».

ШКУРАЦЕЦКІ Аляксандр (Аляксей) Віктравіч, н. у 1915, сакратар Лубяніцкага сельсавета.

З пісьма А. Т. Купрэнкі, жыхара в. Каманоў

...Напрыканцы снежня 1942 года ў нашай вёсцы арыштавалі камуністаў, савецкіх актывістаў і траціўшых пад падазрэнне ў сувязях з партызанамі Шаўчэнку І. Я., Шаўчэнку П. Ц., Шкурацецкага А. В., Канапляніка Ц. Ц., Бузянчука А. І., Комара Я. Р. Пры гэтым у дачыненні да Шаўчэнкі Івана і Шкурацецкага Аляксандра, якія на той дзень былі ў лесе, пайшлі на каварны падман — перадалі ў вёску, каб абодва прыйшлі ў паліцэйскую ўправу на рэгістрацыю. У адваротным выпадку, пагражалі паліцэйскія, будуць расстраляны іх сем'і і родзічы. Пагрозы падзейнічалі, і абодва аказаліся ў крывавых лапах гестапаўцаў. Усіх шасцярых каманоўцаў расстралялі напрыканцы снежня 1942 — пачатку студзеня 1943 гг.

...Летам таго ж года, падчас наступнай карнай аперацыі, фашысты і паліцаі выгналі жыхароў вёскі з хат і пачалі падпальваць будынкі. Васьмідзесяцігадовы Мялешка Даніла адмовіўся пакінуць сваё селішча, і тады яго застрэлілі пад самым палаўшым хлявом.

Былі забіты таксама Мялешка Х. М. і яе дачка Лідзія. Жанчыну Мялешка А. М., арыштаваную па падазрэнні ў сувязях з партызанамі, пры канваіраванні ў Брагін забілі па дарозе Каманоў — Вуглы. Напэўна, пры спробе ўцёкаў.

...Расстралялі з нашай вёскі таксама сясцёр Бараненкаў — Ганну і старэйшую Яўгенню — за тое, што Яўгенія пякла і перадавала хлеб партызанам.

А яшчэ ад рук гітлераўцаў загінулі Прышчэп Макрэна, якая перад тым знаходзілася ў партызанскім атрадзе імя Суворава, яе сын і дачка.

З акта аб злачынствах нямецка-фашысцкіх акупантаў

19 студзеня 1945 г.

...28 января 1943 года в деревню Комоново и деревню Рогозин прибыла группа СД из местечка Брагино в количестве 25 человек, которые забрали из деревни Комоново 6 человек и из деревни Рогозин 4-х человек, которых вывезли в местечко Брагино, где через два дня были расстреляны...

23 июня 1943 года карательный отряд СС в количестве более тысячи человек оцепил три деревни Лубеницкого сельсовета, именно: Журавлева Рудия, Комоново и Рогозин... В деревне Комоново сожгли и расстреляли 5 человек, в том числе 2 женщины, ребенок и 2 мужчины. Вышеуказанные граждане просили у немецких извергов об оставлении им жизни, но последние ответили им палками, пулями и, прибив до беспамятства, потом бросали в огонь...

Дзяржаўны архіў Гомельскай вобласці. Ф. 2790. Воп. 1. Спр. 4. Л. 92.

ВЁСКА ЛУБЕНІКІ

ЗАХОЖЫ Несцер Дзмітрыевіч, н. у 1888, калгаснік, загінуў летам 1942.

КАРАНЧУК Варвара, н. у 1875, калгасніца.

КАСЦЮЧЭНКА Лявон Мікалаевіч, н. у 1876, калгаснік, застрэлены немцамі каля в. Міхнаўка ў 1942.

ЛАСІЦА Аланас Сцяпанавіч, н. у 1910, калгаснік,

ЛАСІЦА Марыя Аланасаўна, н. у 1928,

ЛАСІЦА Мікалай Аланасавіч, н. у 1940,

ЛАСІЦА Праскоўя Апанасаўна, н. у 1926,

ЛАСІЦА Уладзімір Аланасавіч, н. у 1937,

ЛАСІЦА Яўгенія, н. у 1912, калгасніца,— сям'я Ласіцаў расстраляна ў г. п. Брагін у 1942.

ЛАСІЦА Емяльян Купрэевіч, н. у 1860, калгаснік, спалены ў вёсцы.

ЛАСІЦА Павел Емяльянавіч, н. у 1888, калгаснік, спалены ў вёсцы.

СВІРЫДЗЕНКА Акуліна Яўсееўна, н. у 1870, спалены ў вёсцы.

СВІРЫДЗЕНКА Гаўрыла Цітавіч, н. у 1870, спалены ў вёсцы.

СВІРЫДЗЕНКА Іван Мартынавіч, н. у 1885, спалены ў вёсцы.

СВІРЫДЗЕНКА Мікалай Цітавіч, н. у 1885, калгаснік, спалены ў вёсцы.

СВІРЫДЗЕНКА Мікалай Яўціхіевіч, н. у 1929, спалены ў вёсцы.

СВІРЫДЗЕНКА Сцяпан Іосіфавіч, н. у 1870, спалены ў вёсцы.

СВІРЫДЗЕНКА Ульяна, н. у 1887, калгасніца, спалена ў вёсцы.

СВІРЫДЗЕНКА Фёдар(а) Лукаш., н. у 1875, спален(а) у вёсцы.

СВІРЫДЗЕНКА Хрысціна, н. у 1875, калгасніца, спалена ў чэрвені 1943 у в. Рудня Жураўлёва.

СВІРЫДЗЕНКА Яфім Яўменавіч, н. у 1870, спалены ў вёсцы.

СЯРГЕЕНКА Рыгор Малахавіч, н. у 1883, калгаснік, спалены ў вёсцы.

ХВОСТ Кірыла Данілавіч, н. у 1870, цяжка паранены немцамі, памёр у 1942.

ЦЯРЭШЧАНКА Ганна Якаўлеўна, н. у 1870, калгасніца, спалена ў чэрвені 1943 у в. Рудня Жураўлёва.

ЦЯРЭШЧАНКА Кацярына Сідараўна, н. у 1935, забіта немцамі ў 1943.

З акта аб злачынствах нямецка-фашысцкіх акупантаў у в. Лубенікі

19 студзеня 1945 г.

28 декабря 1942 года карательный отряд СС оцепил деревню Лубеники, которую сожгли, а также сожгли местных граждан в количестве 17 человек, в том числе 5 женщин и 12 мужчин.

Дзяржаўны архіў Гомельскай вобласці. Ф. 2790. Воп. 1. Спр. 4. Л. 92.

ВЁСКА МІХНАЎКА

КАМОК Рыгор Максімавіч, н. у 1923, павешаны 21.8.1942 за сувязь з партызанамі[1].

ШУБЯНОК Андрэй Мінавіч, н. у 1920, сакратар камсамольскай арганізацыі калгаса, партызан, расстраляны восенню 1942.

З акта аб злачынствах нямецка-фашысцкіх акупантаў і іх саўдзельнікаў у в. Міхнаўка

15 студзеня 1945 г.

...В д. Михновка... расстреляли немцы 2 чел., женщину и мужчину, угнали в Германию 11 чел., 10 мужчин и одну женщину.

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 91. Адз. зах. 10. Л. 104.

ВЁСКА НОВЫ ПУЦЬ

РАМАНАВЕЦ Сямён Прохаравіч, н. у 1883, калгаснік.

С. П. Раманавец

[1] Даведка Беларускага штаба партызанскага руху ад 27.7.1946 г.

З акта аб злачынствах нямецка-фашысцкіх акупантаў і іх саўдзельнікаў у в. Н. Пуць

15 студзеня 1945 г.

...20 октября 1943 года немецкие изверги в пос. Новый Путь Шкуратовского с/совета Брагинского района..., ранее связав руки, мучили, а потом расстреляли старика Романовец Семена Прохоровича, 60 лет, за то, что он, когда немцы грабили его личный мед, сказал: «Зачем вы грабите?»

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 91. Адз. зах. 10. Л. 104.

ВЁСКА РАГАЗІН

ШУБЯНОК Аляксандра Карпаўна, н. у 1917, калгасніца.

ШУБЯНОК Лізавета Карпаўна, н. у 1917, калгасніца.

ШУБЯНОК Лук'ян Цімафеевіч, н. у 1885, калгаснік.

ШУБЯНОК Таццяна Ціханаўна, н. у 1900 у в. Міхнаўка, калгасніца,— сям'я Шубянкоў расстраляна за сувязь з партызанамі.

З акта аб злачынствах нямецка-фашысцкіх акупантаў у в. Рагазін

19 студзеня 1945 г.

28 января 1943 года... в деревню Рогозин прибыла группа СД из местечка Брагин в количестве 25 человек, которые забрали из деревни... Рогозин 4-х человек, которых повезли в местечко Брагино, где через два дня были расстреляны.

Дзяржаўны архіў Гомельскай вобласці. Ф. 2790. Воп. 1. Спр. 4. Л. 92.

ВЁСКА РУДНЯ ЖУРАЎЛЁВА

БАРАВІК Іван Карпавіч, н. у 1870.

ГЕРМАНЕНКА Еўдакія Паўлаўна, н. у 1876, калгасніца.

КОСМУН Лаўрэн Іванавіч, н. у 1941.

КОСМУН Софія Маркіянаўна, н. у 1920, калгасніца.

КОСМУН Сцепаніда, н. у 1900.

КОСМУН Усціння Майсееўна, н. у 1900, калгасніца.

КРАЎЧАНКА Домна Клімаўна, н. у 1885, калгасніца.

КУЛАЙ Вера, н. у 1875, калгасніца.

КУЛАЙ Раман Цітавіч, н. у 1875, калгаснік.

КУЛАЙ Сяргей Цітавіч, н. у 1885, калгаснік.

ЛАСІЦА Аўдуля, н. у 1875.

ЛАСІЦА Пракоп, н. у 1902, калгаснік.

МІРОШЕНКА Фёдар Фёдаравіч, н. у 1875, калгаснік.

МІРОНЕНКА Фядос Назаравіч, н. у 1875, калгаснік.

НОВІК Матрона (Таццяна) Аляксееўна, н. у 1910, калгасніца.

НОВІК Міхаіл Фёдаравіч, н. у 1939.

НОВІК Софія Фёдараўна, н. у 1941.

З успамінаў В. Ф. Шубянок, былой жыхаркі в. Рудня Жураўлёва

...Калі немцы пачалі гнаць у Германію, наша маці э чацвярыма дзецьмі ўцякла ў лес, ва ўрочышча Плаўе. Людзей там было многа. Жылі ў куранях, галадалі, было холадна. Ужо заставалася дзесьці з месяц да адступлення немцаў, як яны напалі на наша лясное сховішча. Мне з братам удалося ўцячы, а маці з яшчэ двума дзецьмі гітлераўцы схапілі і разам з іншымі злоўленымі грамадзянамі загналі ў падвал у пасёлку Майскі і закідалі гранатамі.

ПРЫХОДЗЬКА Герасім Аляксеевіч, н. у 1870, калгаснік.

РУСАК Лукер'я, н. у 1875, калгасніца.

РУСАК Рыгор Мінавіч, н. у 1885, калгаснік.

РУСАК Фядос Іосіфавіч, н. у 1885, калгаснік.

РУСАК Яўціхій Іосіфавіч, н. у 1870, калгаснік.

ХВОСТ Акуліна, н. у 1880, калгасніца.

ШКУРКО Марыя, н. у 1875, калгасніца.

Са снедчання С. Е. Космуна, жыхара в. Рудня Жураўлёва

17 студзеня 1945 г.

...В 1943 году, в июне, карательный отряд СС оцепил д. Комоново Лубеникского с/совета, спалили деревню, а также сожгли 5 человек, по фамилии я их не знаю. Кроме этого, в 1943 году приехала из Брагина группа СД в количестве 25 человек, схватила 6 человек граждан из д. Комоново, которых свезли в м. Брагин, где через два дня были уничтожены.

В декабре м-це 1942 года карательный отряд СС оцепил дер. Лубеники того же с/совета, спалили деревню и сожгли живьем 15 человек...

З акта аб злачынствах нямецка-фашысцкіх акупантаў у в. Рудня Жураўлёва

19 студзеня 1945 г.

23 июня 1943 года карательный отряд СС в количестве более тысячи человек оцепил одновременно три деревни Лубеницкого сельсовета...

В деревне Журавлева Рудня сожгли и расстреляли 21 человек, в том числе 10 женщин, 8 мужчин и 3 детей.

Дзяржаўны архіў Гомельскай вобласці. Ф. 2790. Воп. 1. Спр. 4. Л. 92.

ВЁСКА ТАКЛІНОЎ

БУЙНЕВІЧ Адам Рафаілавіч, н. у 1904, калгасны конюх, дэпутат сельсавета, расстраляны ў 1942 у г. п. Брагін.

СУДАК Іван Міхайлавіч, н. у 1892, старшыня калгаса на пачатку 30-х гг., расстраляны ў 1942 у г. Мазыр.

ШКУРАЦЕЦКІ Валянцін Антонавіч, н. у 1907, калгасны каваль, расстраляны ў 1942 у г. п. Брагін.

ВЁСКА ШКУРАТЫ

АЛЕЙНІК Алена Аляксандраўна, н. у 1918.

АЛЕЙНІК Аляксандр Мікалаевіч, н. у 1935.

АЛЕЙНІК Вольга Восіпаўна, н. у 1912.

АЛЕЙНІК Ніна Мікалаеўна, н. у 1924.

АЛЕЙНІК Таіса Мікалаеўна, н. у 1937.

АЛЕЙНІК Юлія Мікалаеўна, н. у 1933.

КАПУСЦІН Аляксандр Рыгоравіч, гадавалае дзіця.

КАПУСЦІНА Еўдакія Рыгораўна, н. у 1916, калгасніца.

КАПУСЦІНА Марыя Рыгораўна, н. у 1936.

КАПУСЦІНА Раіса Рыгораўна, н. у 1939, — сям'я Капусцінных расстраляна ў кастрычніку 1942 у г. п. Брагін.

КРЫВЯНЧУК Емяльян Рыгоравіч, н. у 1918, рахункавод калгаса ў в. Кавака.

КРЫВЯНЧУК Марфа Паўлаўна, н. у 1864, расстраляна ў першыя дні 1943 у г. п. Брагін.

НІКІЦЕНКА Іосіф Антонавіч, н. у 1906, расстраляны ў 1943.

ФРЫДМАН Еўдакія Абрамаўна, н. у 1915, загадчыца бібліятэкі.

ЧЭВЕЛЬ Анатоль Міхайлавіч.

ЧЭВЕЛЬ Міхаіл Пятровіч, н. у 1901.

З акта аб злачынствах нямецка-фашысцкіх акупантаў у в. Шкураты

15 студзеня 1945 г.

...30 декабря 1942 г. в д. Шкураты Брагинского района приехали группа немцев и полицаев, забрали ночью 10 чел. мужчин и 2 женщины, завезли в м. Брагин, издевались над ними там, избивали, устраивали пытки, продержали трое суток без пищи в подвалах и расстреляли Кривенчука Емельяна Игнатовича, Чевеля Михаила Петровича и Никитенко Иосифа Петровича (Антоновича), ни в чем не винных советских гр-н. Остальных граждан 9 человек после пыток и издевательств отпустили домой.

...За все время оккупации немецкие палачи расстреляли в д. Шкуратах Брагинского района Полесской области 16 человек, в том числе мужчин 4 челов., женщин 5 чел. и детей 8 человек. Немецкие палачи под оружием, грозя расстрелом, угоняли гр-н в немецкое рабство, угнали всего

40 человек, в том числе мужчин всех возрастов 20 человек, женшин 18 человек и детей 2 чел.

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 91. Адз. зах. 10. Л. 103.

Са сведчання П. А. Чаравача, жыхара в. Шкураты

15 студзеня 1945 г.

...В октябре м-це 1942 года в нашу деревню приехала группа немцев и полицейскнх, забрали семью Капустиной Евдокин Григорьевны совместно с тремя детьми, завезли в Брагин и расстреляли.

Вторично приехали в конце декабря 1942 года приспешники немецкие — полицейские, забрали ночью 12 человек ни в чем не винных людей: 10 мужчин и 2 женщины, в том числе и меня. Погнали нас в м. Брагин, в тюрьму. Там мы просидели 2 суток. Нас было около 100 человек. Помешение было холодное. Нам не давали ни кушать, ни воды. Из тюрьмы немцы по 10 человек брали и допрашивали. С допроса почти никто обратно в тюрьму не возвращался, так как немцы на допросах мучили, убивали, а потом погружали на машины и отвозили на базу, там добивали, а то и живьем бросали в ямы. Тогда за одни сутки немцы расстреляли и замучили около 500 человек ни в чем не винных людей.

Тогда убивали в большинстве мужчин. Я лично видел, на допросах видел, что немцы до того, покуда погрузить на машину и везти убивать, избивали до потери сознания прикладами.

Тогда расстреляли Кривенчука Емельяна, Патапенко Михаила и Ходосок Андрея. Мне удалось из тюрьмы удрать с другими гр-нами.

Немцы, как мне известно, расстреливали систематически советских граждан. Так, после того, когда забирали меня, забрали гр-ку Алейник Ольгу Иосифовну и четверо детей, отвезли в м. Брагин и расстреляли. Вообще немцы истребляли ни в чем не виниых людей, несмотря на просьбы детей, женщин, стариков.

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 91. Адз. зах. 10. Л. 107 зв. — 108.

ПАСЁЛАК МАЙСК

БАБКО Міхаіл Міхайлавіч, н. у 1924, расстраляны ў лістападзе 1941 за сувязь з партызанамі.

БЫЛЫ ГДЗЕНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ГДЗЕНЬ

АТРОШЧАНКА Яўген Агеевіч, н. у 1910, калгаснік, забіты ў жніўні 1941.

БАЛАХОНАВА Зінаіда Андрэеўна, н. у 1900, калгасніца, застрэлена падчас аблавы ў лесе вясной 1942.

КОЗЕЛ Варвара Іванаўна, н. у 1910, калгасніца, застрэлена падчас аблавы ў лесе вясной 1942.

ЛЕЎЧАНКА Іван Уладзіміравіч, н. у 1905, калгаснік, застрэлены падчас аблавы ў лесе вясной 1942.

ЛЕЎЧАНКА Рыгор Іванавіч, н. у 1930, застрэлены падчас аблавы ў лесе вясной 1942.

МАКСІМЕНКА Алена Сідараўна, н. у 1924, калгасніца,

МАКСІМЕНКА Анастасія Навумаўна, н. у 1893, калгасніца,

МАКСІМЕНКА Матрона Сідараўна, н. у 1917, заатэхнік калгаса,

МАКСІМЕНКА Сідар Іванавіч, н. у 1893, вясковы пастух, — сям'я Максіменкаў расстраляна 14.1.1943.

МАКСІМЕНКА Сцяпан Віктаравіч, н. у 1882.

МАКСІМЕНКА Яўген Сцяпанавіч, н. у 1924, партызан атрада імя Чапаева партызанскага злучэння М. М. Таранушчанкі.

МАЦАПУРА Еўдакія Аляксееўна, н. у 1892, калгасніца, забіта падчас аблавы ва ўрочышчы Хмяльное вясной 1943.

МАЦАПУРА Іван Сяргеевіч, н. у 1903, забіты ў кастрычніку 1943.

МАЦАПУРА Марта Сямёнаўна, н. у 1865, загінула ў 1943.

МАЦАПУРА Сцяпан Сяргеевіч, н. у 1899, калгаснік, забіты падчас аблавы ва ўрочышчы Хмяльное вясной 1943.

МАЦАПУРА Сыиклета Тарасаўна, н. у 1870, застрэлена летам 1941.

МАЦАПУРА Сямён Барысавіч, н. у 1884, забіты летам 1941.

МАЦАПУРА Фрол Ігнатавіч, н. у 1874, калгаснік, забіты падчас аблавы ў лесе вясной 1942.

МЕЛЬНІЧЭНКА Гарпіна Мадэстаўна, н. у 1901, калгасніца, расстраляна 14.1.1943.

МЕЛЬНІЧЭНКА Юрый Цітавіч, н. у 1902, старшыня Парышаўскага сельсавета Чарнобыльскага р-на, расстраляны 14.1.1943.

ПЛЫТКО Пётр Кірылавіч, н. у 1920, партызан атрада імя Чапаева злучэння М. М. Таранушчанкі, загінуў у лістападзе 1943 пры вызваленні г. Чарнобыль.

САМОЙЛЕНКА Еўдакія Іванаўна, н. у 1871, калгасніца, забіта падчас аблавы ў лесе вясной 1943.

СІДАРЭНКА Васіліна Аляксееўна, н. у 1897, калгасніца, загінула ў жніўні 1941.

ШПЕТНЫ Андрэй Лукіч, н. у 1916, фінансавы агент Камарынскага райфа, расстраляны 14.1.1943.

ШПЕТНАЯ Антаніна Апанасаўна, н. у 1919, калгасніца, расстраляна 14.1.1943.

З выступлення сведкі Варвары Свірыдзенка на выязным судовым працэсе ў в. Гдзень па справе здрадніка Радзімы, былога паліцэйскага Васіля Каляды

...Я добра памятаю і сваімі вачыма бачыла, як гэты самы бандыт біў прыкладам пакойную

Антаніну Шпетную. «За што ты мяне б'еш, Каляда? — крычала Антаніна.— У чым я перад табой вінавата?» Але паліцая гэта не кранала. Ён прадаўжаў здзекавацца над жанчынай да таго часу, пакуль тая не страціла прытомнасць. Толькі тады бандыт звязаў абяссілеўшую, паклаў на воз і павёз да месца расстрэлу.

За Радзіму, 1960. 20 верас.

ШПЕТНАЯ Варвара Яфімаўна, н. у 1870, закатавана немцамі і паліцэйскімі.

ШПЕТНАЯ Вольга Міхайлаўна, н. у 1907, калгасніца, загінула падчас аблавы ва ўрочышчы Чырвоны Барок вясной 1943.

ШПЕТНАЯ Надзея Пятроўна, н. у 1920, калгасніца, забіта вясной 1943.

ШПЕТНЫ Міхаіл Лукіч, н. у 1905, калгаснік, загінуў падчас аблавы ва ўрочышчы Чырвоны Барок вясной 1943.

ШТЫЛЕЎСКІ Анатоль Адамавіч, н. у 1903, старшыня калгаса «Чырвоная Украіна», расстраляны 14.1.1943.

ШТЫЛЕЎСКАЯ Марыя Паўлаўна, н. у 1910, калгасніца, расстраляна 14.1.1943.

ШУЛЬГА Павел Васільевіч, н. у 1923.

З акта аб злачынствах нямецка-фашысцкіх акупантаў

22 снежня 1944 г.

По указанию немецкого коменданта Кулле в д. Гдень того же сельсовета было расстреляно 32 чел. невинных граждан. Из них 11 чел. преклонного возраста. В мае месяце 1943 года колхознице Шпетной Варваре Ефимовне, 74-летней старухе, немецкие изверги отрубили ноги, порезали ее тело кинжалом, а затем бросили в огонь.

Дзяржаўны архіў Гомельскай вобласці. Ф. 2790. Воп. 1. Спр. 13. Л. 4—5.

ВЁСКА СКАРОДНАЕ

КЛІМЯНОК Пракоп Давыдавіч, н. у 1901, старшыня Ніжнежараўскага сельсавета, расстраляны ў 1943.

УЧКУР Марыя Фамінічна, н. у 1913, калгасніца, расстраляна ў ноч з 13-га на 14 студзеня 1943.

УЧКУР Мікалай, н. у 1928, расстраляны ў ноч з 13-га на 14 студзеня 1943.

БЫЛЫ ГЛУХАВІЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ГЛУХАВІЧЫ

АЎДЗЕЕНКА Мяфодзій Пятровіч, н. у 1905, калгаснік, дэпутат сельсавета, расстраляны ў 1943.

ГАЙДАШ Васіль Дзям'янавіч, н. у 1924, да вайны працаваў аграномам, партызан брыгады Лявонава, прапаў без вестак[1].

ДЗЕМІДЗЕНКА Вольга Пятроўна, н. у 1895, расстраляна 14.1.1942 у г. п. Брагін.

КОВАЛЬ Вольга Савельеўна, калгасніца.

КОВАЛЬ Павел Савельевіч, н. у 1909, калгаснік.

КУЦЕНКА Алеся Майсееўна, н. у 1912, загінула ў 1943 падчас бамбёжкі.

ЛАДЗІНОЎСКІ (імя і імя па бацьку невядомыя).

ЛАСІЦА Пракоп Аляксеевіч, калгаснік, загінуў зімой 1943.

РАБАЯ Хая Якаўлеўна, н. у 1883, расстраляна ў 1941.

РАБОЙ Лейба Мордухавіч, н. у 1880, расстраляны ў 1941.

САНЬКО Ульяна Мікітаўна.

СІДАРАВА Таццяна Іванаўна, н. у 1902, калгасніца, дэпутат сельсавета, расстраляна ў 1943.

ХАЛЬКО Карп Львовіч, н. у 1901, брыгадзір калгаса, дэпутат сельсавета, расстраляны ў снежні 1942 у г. п. Брагін.

ХАЛЬКО Ніканор Львовіч, н. у 1905, працаваў на чыгуначнай станцыі Жлобін, падпольшчык, расстраляны 2.10.1942 у г. Жлобін.

ШЫЛЕЦ Павел Германавіч, н. у 1914, партызан атрада імя Варашылава брыгады «Смерць фашызму» Мінскай вобл., загінуў 9.5.1944, пахаваны ў гаі Клінавое Барысаўскага р-на.

ВЁСКА ІЛЫЧЫ

АСТАПЕНКА Міхаіл Давыдавіч.

ВАНЬКОЎСКАЯ Алена Антонаўна.

ДЗЕМЧАНКА Васіліна Дзмітрыеўна, н. у 1910, калгасніца,

ДЗЕМЧАНКА Вольга Дзмітрыеўна, н. у 1937,

ДЗЕМЧАНКА Лідзія Дзмітрыеўна, н. у 1936,

ДЗЕМЧАНКА Сцепаніда Іванаўна, н. у 1883,

ДЗЕМЧАНКА Фёдар Арцёмавіч, н. у 1884, —сям'я Дземчанкаў расстраляна ў чэрвені 1943 за сувязь з партызанамі.

ЗАРАНІК Васіль Прохаравіч, н. у 1910, загадчык вясковага магазіна, расстраляны ў чэрвені 1943.

ЗАРАНІК Радзівон Прохаравіч, н. у 1906, расстраляны ў чэрвені 1943.

КРАЎЧАНКА Васіль Цімафеевіч, н. у 1902, старшыня калгаса імя Калініна, расстраляны ў снежні 1942.

МАРТЫНЕНКА Таццяна Іванаўна, н. у 1908, калгасніца.

РУБАХА Аляксандра Свірыдаўна, н. у 1930,

[1] Даведка Беларускага штаба партызанскага руху ад 23.6.1945 г.

РУБАХА Ганна Васільеўна, н. у 1892, калгасніца.

РУБАХА Іван Свірыдавіч, н. у 1933.

РУБАХА Марыя Свірыдаўна, н. у 1936.

РУБАХА Свірыд Саўкавіч, н. у 1893, старшыня калгаса і сельсавета ў в. Глухавічы.

РУБАХА Уладзімір Свірыдавіч, н. у 1938, — сям'я Рубахаў расстраляна ў снежні 1942.

САНЬКО Ганна Пятроўна, настаўніца, павешана ў чэрвені 1943 у г. п. Брагін.

ЯРМОЛЕНКА (АНДРЭЕНКА) Параска Рыгораўна, н. у 1909, калгасніца, расстраляна ў чэрвені 1943.

ЯРМОЛЕНКА Піліп (Філімон) Цімафеевіч, калгаснік, расстраляны ў чэрвені 1943.

ЯЎСЕЕНКА Марыя Васільеўна, н. у 1922, калгасніца, расстраляна ў чэрвені 1943.

ВЁСКА КАЗЯЛУЖЦЫ

КАМАНДЗІРЧЫК Аляксандр Сільвестравіч, н. у 1908, дэпутат сельсавета.

КАМАНДЗІРЧЫК Павел Данілавіч, н. у 1906, старшыня калгаса, расстраляны ў 1942.

МЕЛЬНІЧЭНКА Якаў Васільевіч.

ВЁСКА КРУГ-РУДКА

ЗАРАНІК Сцяпан Адамавіч.

САДЧАНКА Наталля Лаўрэнаўна.

ЯЖГУНОВІЧ Рыгор Валянцінавіч.

ВЁСКА НУДЗІЧЫ

КРАЎЧАНКА Сцяпан Дармідонтавіч, н. у 1924.

КРАЎЧАНКА Сямён Дармідонтавіч, н. у 1924, расстраляны ў 1942.

ПАТАПЕНКА Міхаіл Ульянавіч, н. у 1905, конюх, расстраляны ў снежні 1942 у г. п. Брагін.

ПАТАПЕНКА Цімафей Ульянавіч, н. у 1902, старшыня калгаса, расстраляны ў снежні 1942 у г. п. Брагін.

САНЬКО Захар Антонавіч, н. у 1902, старшыня калгаса ў в. Ясменцы, расстраляны ў снежні 1942 у г. п. Брагін.

СОСІН Міхаіл Шмуйлавіч, н. у 1933.

СОСІН Шмуйла Якаўлевіч, н. у 1901.

СОСІНА Фейга, н. у 1903.

СОСІНА Хая (Слава) Шмуйлаўна, н. у 1931.

ВЁСКА ЯСМЕНЦЫ

АЎДЗЕЕНКА Андрэй Герасімавіч, н. у 1909, калгаснік.

ДАБРАВОЛЬСКІ Анатоль Ільіч, расстраляны ў 1942.

САДЧАНКА Наталля Якаўлеўна, н. у 1916.

САДЧАНКА Пётр Маркавіч, н. у 1915, расстраляны ў 1942.

САДЧАНКА Савелій Фёдаравіч, н. у 1902, калгаснік, расстраляны ў 1942.

Са сведчання М. К. Лутчанкі, жыхара в. Нудзічы

4 студзеня 1945 г.

В 1942 году, в декабре м-це, ворвалась группа немцев в количестве 40 чел. в Глуховичский с/совет, где начали по деревням этого с/совета собирать мирных граждан, собравши в количестве 22 чел., были избиты и доставлены в м. Брагин, где их расстреляли.

В июне м-це 1943 года обратно ворвалась группа немцев в количестве 30 чел. в Глуховичский с/совет, забрала по деревням этого с/совета 24 чел. мирных жителей, где из них в деревне Ильичи этого с/совета было избито три женщины и в этой же деревне повесили, а остальные доставлены в м. Брагин, где были расстреляны..

Таким образом, по Глуховичскому с/совету за время немецкой оккупации Брагинского района было расстреляно советских граждан 26 мужчин, женщин 10 чел., детей семеро и повешено 3 женщины. Насильно угнано в Германию 47 человек.

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 91. Адз. зах. 10. Л. 90 зв.—91.

БЫЛЫ КАЛЫБАНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ВЕЛЬЯМОЎ (ВЕЛІМАЎ)

БАГАЦЕНКА Канстанцін Яфімавіч, н. у 1901, калгаснік, забіты падчас аблавы восенню 1943.

ВОЛКАВА Еўдакія Мікітаўна, н. у 1906, замучана паліцэйскімі 30.3.1943 за сувязь з партызанамі.

ВОЛКАВА Марыя Іванаўна, н. у 1879, калгасніца.

ВОЛКАЎ Аркадзь Іванавіч, н. у 1914, дэпутат сельсавета, расстраляны ў 1943 у с. Хобнае (цяпер Палескае) Кіеўскай вобл.

ВОЛКАЎ Васіль Іванавіч, н. у 1924, сувязны партызанскага атрада імя Катоўскага, загінуў у 1943 каля в. Жэрднае.

ВОЛКАЎ Рыгор Дзямідавіч, н. у 1894, расстраляны ў 1943.

ВОЛКАЎ Уладзімір Рыгоравіч, н. у 1913, сувязны партызанскага атрада імя Чапаева злучэння М. М. Таранушчанкі, расстраляны восенню 1943 у с. Хобнае (цяпер Палескае) Кіеўскай вобл.

КЛІМЯНОК Хоўра Самойлаўна, н. у 1900, калгасніца, расстраляна восенню 1943 у с. Хобнае (цяпер Палескае) Кіеўскай вобл.

ПЕТРУСЕНКА Ганна Іванаўна, н. у 1913, калгасніца, замучана і спалена вясной 1943 за ўкрыццё чырвонаармейца-акружэнца І. Ф. Чыгвінцава.

ПРЫХОДЗЬКА Іван Андрэевіч, н. у 1910, калгаснік, расстраляны падчас аблавы восенню 1943.

ПШАНЬКО Мікалай Фёдаравіч, н. у 1920, партызан атрада імя Чапаева, паранены, адстрэльваўся і згарэў у сваёй хаце.

ПШАНЬКО Мітрафан Герасімавіч, н. у 1896, расстраляны ў 1943 у с. Хобнае (цяпер Палескае) Кіеўскай вобл.

ПШАНЬКО Пётр Аляксандравіч, н. у 1936, загінуў падчас бою летам 1943.

СЯРДЗЮК Пётр Сямёнавіч, н. у 1915, сакратар Калыбанскага сельсавета, арыштаваны 14.1.1943 і расстраляны ў г. п. Брагін.

Вяскоўцы, спаленыя жывымі 15.8.1943 г.

БЯЛОУС Анастасія Прохараўна, н. у 1926.

ВОЛКАВА Ганна Іванаўна, н. у 1910, калгасніца, яе дзеці: **Марыя Аляксееўна**, н. у 1941, **Мікалай Аляксеевіч**, н. у 1936, **Таццяна Аляксееўна**, н. у 1938.

ВОЛКАВА Ганна Фёдараўна, н. у 1890, калгасніца.

ВОЛКАВА Праскоўя Самойлаўна, н. у 1895, калгасніца.

ВОЛКАВА Сцепаніда Мацвееўна, н. у 1885, калгасніца.

ВОЛКАВА Сцепаніда Рыгораўна, н. у 1919, калгасніца, яе дзеці: **Васіль Мікалаевіч**, н. у 1942, **Мікалай Мікалаевіч**, н. у 1940.

ВОЛКАЎ Павел Раманавіч, н. у 1880, калгаснік.

КЛІМЯНОК Ефрасіння Мікалаеўна, н. у 1879, калгасніца.

КЛІМЯНОК Кацярына Васільеўна, н. у 1910.

ПШАНЬКО Надзея Мітрафанаўна, н. у 1938.

ПШАНЬКО Максім Мітрафанавіч, н. у 1929.

ПШАНЬКО Наталля Раманаўна, н. у 1896.

ПШАНЬКО Таццяна Мітрафанаўна, н. у 1926.

З акта аб злачынствах нямецка-фашысцкіх акупантаў і іх саўдзельнікаў у в. Вельямоў

17 снежня 1944 г.

15-го августа 1943 года гитлеровцы согнали в один дом дер. Вильямов, находившийся на восточной окраине, ни в чем не виных граждан 22 челов., из них мужчин 3, женщин 16, малолетних детей мальчиков 2, девочек 1. Подожгли этот дом и сожгли в этом доме находившихся живых граждан д. Вильямов...

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 91. Адз. зах. 16. Л. 43–44.

ХІМАЛАЗКА Наталля Максімаўна, н. у 1900.

ШПЕТНАЯ Кацярына Іванаўна, н. у 1908.

ВЁСКА ЗАЛЕССЕ

БУЙНЕВІЧ Уладзімір Антонавіч, н. у 1907.

ГАРАВОЙ Сямён Рыгоравіч, н. у 1905, трактарыст саўгаса імя Молатава.

ГАРДЗЕЕНКА Іван Іванавіч, н. у 1925.

ЗАЯЦ Іван Цімафеевіч, н. у 1892.

ЗАЯЦ Пётр Цімафеевіч, н. у 1892.

КУЗЬМЯНОК Пётр Іванавіч, н. у 1885.

ПАШКОЎСКАЯ Клаўдзія Іванаўна, н. у 1903.

ПАШКОЎСКІ Уладзімір Антонавіч, н. у 1925.

ЯРМОЛЕНКА Андрэй Конанавіч, н. у 1890.

ЯРМОЛЕНКА Іван Кованавіч, н. у 1888.

З акта аб злачынствах нямецка-фашысцкіх акупантаў і іх саўдзельнікаў у в. Залессе

17 снежня 1944 г.

...7-го мая 1943 года расстреляли на южной окраине совхоза тронх рабочих за то, что они, увидев немцев, пытались от них уйти...

26 сентября 1943 года в доме, находящемся на центральной усадьбе соахоза, расстреляли еще тронх рабочих.

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 91. Адз. зах. 16. Л. 43–44.

ВЁСКА КАЛЫБАНЬ

ГАРМЕЛЬ Марыя Алахцееўна, калгасніца.

ЗЛОТНІК Лейба Якелевіч, н. у 1883, краявец, расстраляны 3.7.1942.

ЗЛОТНІК Мера, н. у 1884, расстраляна 3.7.1942.

ЛЯВОНЕНКА Сальвета, падарвалася на боепрыпасах.

ЛЯВОНЕНКА Яўгенія Данілаўна, н. у 1874, загінула падчас бою восенню 1943.

МЕЛЬНІК Мікалай Мінавіч, н. у 1861, расстраляны ў 1943 за сувязь з партызанамі.

НАРАЎЛЯНСКАЯ Маша Волькаўна, н. у 1926.

НАРАЎЛЯНСКАЯ Хавв Яўсееўна, н. у 1890.

НАРАЎЛЯНСКІ Волька Моўшавіч, н. у 1890.

НЕЖЫХОЎСКАЯ Зінаіда Якелеўна, н. у 1890.

НЕЖЫХОЎСКАЯ Маша Хаімаўна, н. у 1929.

ПЕТРУСЕНКА Ульяна Аляксееўна, н. у 1903, калгасніца.

З акта аб злачынствах нямецка-фашысцкіх акупантаў і іх саўдзельнікаў у в. Калыбань

17 снежня 1944 г.

7-го мая 1943 года согнали всех граждан дер. Колыбань в помещение школы, поставив охрану вокруг школы. На глазах находящихся там граж-

дан делали пытку над колхозницей Петрусенко Ульяной Алексеевной, рожд. 1903 г. После пытки — избиения и выстрелов в нее — там же, около школы, ее спалили на костре.

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 91. Адз. зах. 16. Л. 43—44.

ПІСЬМЕННАЯ Марыя Савельеўна, калгасніца.

ПУГАЧ Піліп Кузьміч, н. у 1902, брыгадзір калгаса, расстраляны паліцэйскімі ў 1942 у в. Чыкалавічы.

ПУГАЧ Трафім Піліпавіч, загадчык калгаснага маслацэха ў в. Калыбань, расстраляны ў кастрычніку 1943 у г. п. Брагін.

РАСЮК Арцём Рыгоравіч, н. у 1903, расстраляны ў кастрычніку 1943 у г. п. Брагін.

РАСЮК Кірыла Паўлавіч, н. у 1856, расстраляны ў 1943.

САВЯНОК Прохар Сяргеевіч, н. у 1904, намеснік старшыні калгаса, дэпутат сельсавета, расстраляны ў кастрычніку 1943 у г. п. Брагін.

САВЯНОК Сяргей Сяргеевіч, н. у 1865.

ТРАЦЯК Назар Назаравіч, н. у 1922, калгаснік, забіты восенню 1943 у двары Чыкалавіцкай школы за сувязь з партызанамі.

ТРАЦЯК Назар Фёдаравіч, н. у 1894, калгаснік, загінуў у 1943.

З акта аб злачынствах нямецка-фашысцкіх акупантаў і іх саўдзельнікаў у в. Калыбань

17 снежня 1944 г.

3-го июля 1942 года расстреляли три еврейские семьи, проживающие в дер. Колыбань, состоящие из 2 мужчин, 3 женщин и 2 малолетних девушек, за то, что они евреи...

10 июня 1943 года приказали колхознику Трейтяку Назару Федоровичу вырыть для себя яму в дворе Кузьменок Сыиклеты, д. Колыбань. Когда яма была выкопана им, он пытался вылезть, но его там же пристрелили.

9-го июня 1943 года согнали много граждан д. Колыбань в два дома, поставили охрану и морили голодом находящихся там граждан, но благодаря партизанам на другие сутки были освобождены...

В июне месяце 1943 года расстреляли граждан дер. Колыбань: 7 мужчин и женщин 4.

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 91. Адз. зах. 16. Л. 45.

П. С. Савянок

ВЁСКА ПАСУДАВА

АСТАПЕНКА Дарафей Пракопавіч, н. у 1885, калгаснік.

ВАСІЛЕНКА Андрэй, н. у 1912 у в. Няданчычы Чарнігаўскай вобл., рабочы чыгуначнай станцыі Пасудава, расстраляны за сувязь з партызанамі ў снежні 1942 у г. п. Камарын.

ГАРДЗЕЕНКА Міхаіл Ціханавіч, н. у 1916, калгаснік, загінуў у верасні 1943.

ГАЎРЫК Матрона Герасімаўна, н. у 1901, калгасніца.

ГАЎРЫК Сынклета Сяргееўна, н. у 1874, калгасніца.

ГРУДА Васіль Аляксандравіч, н. у 1888, калгаснік.

ГРУДА Ганна Ануфрыеўна, н. у 1870, калгасніца.

КАСЦЮЧЭНКА Ганна, н. у 1934.

КАСЦЮЧЭНКА Дзмітрый Трафімавіч, н. у 1900, старшыня калгаса «Дзень калектывізацыі», расстраляны ў 1942 у г. п. Брагін.

КАСЦЮЧЭНКА Ірына Канстанцінаўна, н. у 1914, рабочая чыгуначнай станцыі Пасудава, расстраляна на пачатку снежня 1942 у г. п. Камарын.

КАСЦЮЧЭНКА Канстанцін Васільевіч, н. у 1876, калгаснік.

КАСЦЮЧЭНКА Сафрон Васільевіч, н. у 1874.

КАСЦЮЧЭНКА Ульяна Іванаўна, н. у 1907.

РАМАНЕНКА Барыс Мікалаевіч, н. у 1911, расстраляны ў 1942 у г. п. Брагін.

РАМАНЕНКА Макар Сяргеевіч, н. у 1868, калгаснік.

РАМАНЕНКА Міхаіл Васільевіч, н. у 1869, калгаснік.

РАМАНЕНКА Пётр Яфімавіч, н. у 1884, забіты ў канцы верасня 1943 ва ўрочышчы Куркава.

САМОЙЛЕНКА Вера Піліпаўна, н. у 1891, калгасніца.

САМОЙЛЕНКА Ганна Аўрамаўна, н. у 1874, калгасніца.

САМОЙЛЕНКА (МАЦАПУРА) Матрона Мікалаеўна, н. у 1897, калгасніца.

САМОЙЛЕНКА Мікалай Якаўлевіч, н. у 1876, калгаснік.

САМОЙЛЕНКА Піліп Якаўлевіч, н. у 1876, калгаснік.

СЯМІХОД Аляксандр Харытонавіч, н. у 1895, калгаснік.

СЯМІХОД Харытон Ігнатавіч, н. у 1858.

ЦЕЦЯРУК Алена Андрэеўна, н. у 1902, калгасніца.

ЦЕЦЯРУК Васіліна Уласаўна, н. у 1866.

ЦЕЦЯРУК Пётр Самойлавіч, н. у 1912, трактарыст Камарынскай МТС, расстраляны ў 1942 у г. п. Брагін.

ЦЕЦЯРУК Яўгенія Сяргееўна, н. у 1881, калгасніца.

З акта аб злачынствах нямецка-фашысцкіх акупантаў у в. Пасудава

19 снежня 1944 г.

24 сентября 1943 года 6 боевых автомашин с немецкими войсками внезапно ворвались в д. Посудово. Зажгли деревню со всех концов, ...охватили ее кольцом немецких солдат и офицеров. Убегающее мирное население деревни было обстреляно из пулеметов, в результате чего убито детей, женщин и стариков 25 человек.

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 91. Адэ. зах. 16. Л. 109 – 109 зв.

ВЁСКА ЧЫКАЛАВІЧЫ

ВАЛЬЧАНКА Канстанцін Піліпавіч, н. у 1920, падпольшчык, расстраляны паліцэйскімі 28.3.1943 каля в. Крукі.

ЛІХАШАПКА Пётр Данілавіч, н. у 1911, застрэлены немцамі ў 1943.

ЛІХАШАПКА Сямён Фёдаравіч, н. у 1884, калгаснік.

МАЙСЕЕНКА Раман Архіпавіч, н. у 1874, калгаснік.

ПРЫСЯЖНАЯ Агаф'я, н. у 1854.

ПРЫСЯЖНЫ Рыгор Аляксеевіч.

РАСЮК Яфім Мікалаевіч, н. у 1864.

СЦЕПАНЕНКА Дзмітрый Васільевіч, н. у 1919, партызан, загінуў 8.9.1943, пахаваны ў в. Злобін Корасценьскага р-на Жытомірскай вобл.

ШАЎЧЭНКА Іоў Фёдаравіч, н. у 1864.

ШТЫЛЕЎСКАЯ Кацярына Цімафееўна, н. у 1910, калгасніца, расстраляна ў 1942 за сувязь з партызанамі.

ШТЫЛЕЎСКІ Іван Ніканоравіч.

ШЫЛАН Пётр Лявонавіч.

З акта аб злачынствах нямецка-фашысцкіх акупантаў у в. Чыкалавічы

19 снежня 1944 г.

22 сентября 1943 года внезапно в д. Чиколовичи ворвалось 50 грузовых автомашин с войсками немецких солдат и офицеров — около 500 чел. под командованием неустановлено кого, было обстреляно с разных видов боевого оружия мирное население д. Чиколовичи, которое во время обстрела пыталось скрыться в ямах и убежать из деревни, но немецкими жандармами деревня была охвачена кольцом, в результате чего захвачено 35 чел. детей, стариков и женщин, которые поиздевательски были немцами на улицах и (в) ямах из пулеметов расстреляны и после чего облиты бензином. Деревню зажгли со всех концов.

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 91. Адэ. зах. 16. Л. 109 – 109 зв.

З успамінаў В. В. Асадчага, былога жыхара в. Чыкалавічы

Гэта было 22 верасня 1943 года, калі пасля фарсіравання Дняпра ў раёне Ёлча – Камарын Чырвоная Армія вяла баі за расшырэнне плацдармаў у напрамку Чарнобыля. У той дзень перадавыя групы чырвонаармейцаў увайшлі ў в. Чыкалавічы, дзе сутыкнуліся з гітлераўцамі, якія спяшаліся ад Прыпяці ў в. Калыбань на дапамогу сваім часцям. Бой быў кароткі, і немцы адступілі.

Жыхары нашай вёскі выйшлі на вуліцы, з радасцю сталі вітаць сваіх вызваліцеляў. Але ў гэты час з боку Калыбані з'явілася вялікая група немцаў на машынах. І зноў пачаўся бой. Чыкалавічане кінуліся шукаць паратунку ў пагрэбах, ямах, хлявах. На жаль, не ўсім удалося выратавацца.

Я, тады яшчэ падлетак, і дзесяць аднавяскоўцаў забеглі за хлеў і схаваліся ў яме, у якой зімой захоўвалі насенную бульбу. Двое немцаў заўважылі нас. Адзін фрыц выхапіў з-за пояса гранату і шпурнуў у наш бок. Я інстынктыўна перахапіў гранату і кінуў яе назад. Грымнуў выбух. На яго падбеглі яшчэ два немцы і пачалі страляць з аўтаматаў у тых, хто знаходзіўся ў яме. Потым ворагі накідалі саломы, аблілі хату і паркан бензінам і падпалілі. Па вёсцы ўжо гарэлі некалькі будынкаў.

Нямецкія кулі не закранулі мяне. Як толькі гітлераўцы выйшлі з двара, я выбраўся з-пад забітых, вылез з ямы і дабраўся да лесу, дзе знайшоў сваіх аднавяскоўцаў. Потым даведаўся, што засталася ў жывых мая родная цётка Прысяжная Серафіма Міхайлаўна, якая хавалася са мной у яме. А вось прозвішчы тых, хто загінуў у ямах-сховішчах:

БАБІЧ Іван Аляксеевіч, н. у 1924.

ІЛЬЕНКА Домна Іванаўна, н. у 1864.

КАЛЯДА Іван Цімафеевіч, н. у 1883, калгаснік.

КРЫВАШЭЕНКА Іван Авяр'янавіч, н. у 1927.

КРЫВАШЭЕНКА Марыя Паўлаўна, н. у 1911, калгасніца.

ЛЕНДА Дар'я Сільвестраўна, н. у 1910.

ЛЕНДА Сільвестр Гардзеевіч, н. у 1888, калгаснік.

МАНЕЦКАЯ Акуліна Салавееўна, н. у 1880, калгасніца.

МЕЛЬНІК Аляксандра Талімонаўна, н. у 1881, калгасніца.

ПРЫСЯЖНАЯ Адарка, н. у 1885, калгасніца.

ПРЫСЯЖНАЯ Алена Міхайлаўна, н. у 1879, калгасніца.

ПРЫСЯЖНАЯ Галіна Іванаўна, н. у 1918, калгасніца.

ПРЫСЯЖНАЯ Клаўдзія Міхайлаўна, н. у 1920, калгасніца.

ПРЫСЯЖНАЯ Надзея Варывонаўна, н. у 1927.

ПРЫСЯЖНАЯ Тэкля Захараўна, н. у 1880, калгасніца. У яме, разам з Прысяжнай Т. З., загінула старая жанчына **Параска** з Чаршгава (прозвішча і імя па бацьку невядомыя).

ПРЫСЯЖНЫ Мацвей Варывонавіч, н. у 1927.

ПУГАЧ Галіна, н. у 1938.

ПУГАЧ Хіма Талімонаўна, н. у 1914, калгасніца.

РАСЮК Мацвей Яфімавіч, н. у 1882, калгаснік.

САВЯНОК Аўдзей Свірыдавіч, н. у 1927.

САМОЙЛЕНКА Мікалай Рыгоравіч, н. у 1926.

УРУПА Сцяпан Рыгоравіч, н. у 1936.

ЧУМЯНОК Алена Аляксееўна, н. у 1920, калгасніца.

ЧУПА Ганна Піліпаўна, н. у 1937.

КАМАРЫНСКІ ПАСЯЛКОВЫ САВЕТ

ВЁСКА ІВАНКІ

БАБРАНОК Іван Парфенавіч, н. у 1929.

ГАРМЕЛЬ Іван Карнеевіч, н. у 1915.

ПЕТРУНЕНКА Ефрасіння Прохараўна, н. у 1906, забіта немцамі ў верасні 1943.

ЦІЦЯНОК Яфім Уладзіміравіч, н. у 1895, расстраляны 21.9.1943.

ШЫНКАРЭНКА Аляксандр (Андрэй) Карнеевіч, н. у 1909, дэпутат сельсавета, калгаснік.

ШЫНКАРЭНКА Вера Каленікаўна, н. у 1894.

ШЫНКАРЭНКА Марыя Андрэеўна, н. у 1929, — сям'я Шынкарэнкаў расстраляна 15.1.1943 у г. п. Брагін.

ГАРПАСЁЛАК КАМАРЫН

АСАДЧАЯ Ганна Архіпаўна, н. у 1893, расстраляна ў 1942.

АСАДЧЫ Якаў Гаўрылавіч, н. у 1911, расстраляны ў 1942.

АЎРУНІН Арон Бэркавіч.

АЎРУНІН Валерый Есіпавіч.

АЎРУНІН Ізраэль Мордухавіч.

АЎРУНІНА Броня Аронаўна.

АЎРУНІНА Мера Аронаўна.

АЎРУНІНА Паша Ізраілеўна.

БАЖАНОК Таццяна Пятроўна, н. у 1894, дэпутат сельсавета, расстраляна ў 1943.

БАРАДЗЯНСКАЯ Ліза Самуйлаўна, н. у 1931.

БАРАДЗЯНСКАЯ Соня Лейбаўна, н. у 1910.

БАРАДЗЯНСКАЯ Хана Самуйлаўна, н. у 1935.

БАРАДЗЯНСКАЯ Хая Самуйлаўна, н. у 1900.

БРАДЗЯНСКАЯ Хейзер Самуйлаўна, н. у 1928.

БАРЗМАН Соня Ошараўна, н. у 1927.

БАРЗМАН Таццяна Эльеўна.

БАРЗМАН Хана Янкелеўна, н. у 1897.

БЕЛАЦАРКОЎСКАЯ Фаіна Шнееравна.

БЕЛАЦАРКОЎСКІ Абрам Фроімавіч.

БЕЛАЦАРКОЎСКІ Міхаіл Абрамавіч.

БРЫСКІН Нісель Хаймавіч, н. у 1930.

БРЫСКІН Нохім Майсеевіч, н. у 1901.

БРЫСКІНА Бася Абрамаўна, н. у 1898, — сям'я Брыскіных расстраляна ў 1942.

БУБЕНКА Аляксей Еўдакімавіч (Іванавіч), н. у 1894, расстраляны ў 1942.

ВАХОЎСКАЯ Сіма Бенцонаўна, н. у 1927.

ВАХОЎСКАЯ Сцеша Борухаўна, н. у 1900.

ВАХОЎСКІ Беня Самуйлавіч, н. у 1895, бухгалтар.

ВАХОЎСКІ Есін Янкелевіч, — сям'я Вахоўскіх расстраляна ў 1942.

ВЕЛЯДНІЦКАЯ Ліза Шлёмаўна, н. у 1900.

ВЕЛЯДНІЦКАЯ Марыя Маркаўна.

ВЕЛЯДНІЦКІ Арон Піневіч, н. у 1928.

ВІЦЕБСКАЯ Гіша Давыдаўна, н. у 1921.

ВІЦЕБСКАЯ Роза.

ВІЦЕБСКАЯ Соня.

ВІЦЕБСКІ Аляксандр (Абрамавіч), н. у 1919, афіцэр Чырвонай Арміі, расстраляны ў лістападзе 1941.

ВІЦЕБСКІ Уладзімір, н. у 1940.

ВОЛІНСКІ Піліп Маркавіч, н. у 1910, токар, расстраляны ў 1943.

ВЯЗАНКІН Аляксандр Мікалаевіч, расстраляны ў 1943.

ВЯЗАНКІН Іван Фёдаравіч, супрацоўнік Камарынскага райаддзела міліцыі, загінуў у верасні 1942 у г. п. Брагін.

ГАРНАПОЛЬСКАЯ Цыля Волькаўна, н. у 1871.

ГЕРМАН Эля Майсеевіч, н. у 1912.

ДАКТАРОВІЧ Барыс Залманавіч.

ДАКТАРОВІЧ Гінда Пейсахаўна.

ДАКТАРОВІЧ Хана Барысаўна, н. у 1937.

ЕЛЬЧЫН Еня Яўсеевіч, н. у 1901, кравец.

ЕЛЬЧЫН Іоня Фроімавіч.

ЕЛЬЧЫН Міхаіл, н. у 1937.

ЕЛЬЧЫН Яўсей Іоневіч, н. у 1913.

ЕЛЬЧЫНА Мера Фроімаўна, н. у 1907.

ЕЛЬЧЫНА Ніна, н. у 1935.

ЕЛЬЧЫНА Роза Іонеўна, н. у 1925.

ЕЛЬЧЫНА Соня Іонеўна, н. у 1928.

ЕЛЬЧЫНА Фаіна, н. у 1940.

ЕЛЬЧЫНА Хайсора Майсееўна, н. у 1875.

ЕЛЬЧЫНА Цыля Есіпаўна, н. у 1907.

ЕЛЬЧЫНА Эстэр Хаімаўна, н. у 1900.

ЖЛАБІНСКАЯ Вольга.

ЖЛАБІНСКАЯ Ніхема Фроімаўна, н. у 1889.

ЖЛАБІНСКАЯ Соня Львоўна, н. у 1925.

ЖЛАБІНСКАЯ Хана.

ЖЛАБІНСКІ Есіп Барысавіч, дэпутат пасавета.
ЖЛАБІНСКІ Леў Ахейзаравіч, н. у 1889.
ЗАЛАТАР Фроім Піневіч, н. у 1905.
ЗАРЫНСКІ Леанід, закапаны жывым у 1941.
ЗЛОТНІК Барыс Майсеевіч.
ЗЛОТНІК Броня, н. у 1938.
ЗЛОТНІК Таццяна, н. у 1934.
ЗЛОТНІК Фейга Міхелеўна.
ЗЛОТНІК Янкель, н. у 1933.
ІЛЬІН Барыс Волькавіч, н. у 1910, расстраляны ў 1941.
КАГАН Давуд Майсеевіч, н. у 1891.
КАГАН Міхаіл Давудавіч, н. у 1929.
КАГАН Эстэр Моўшаўна, н. у 1893.
КАПЛАН Бенцыян Хасімавіч.
КАПЛАН Вольга Абрамаўна.
КАПЛАН Іда Лейзераўна, н. у 1901, бухгалтар, расстраляна ў 1942.
КАПЛАН Майсей Фроімавіч.
КАПЛАН Мацвей Янкелевіч, н. у 1922.
КАПЛАН Маша Абрамаўна, н. у 1897.
КАПЛАН Мордух Навумавіч, н. у 1936.
КАПЛАН Навум Навумавіч, н. у 1939, расстраляны ў 1942.
КАПЛАН Праскоўя Абрамаўна.
КАПЛАН Рахіль Есіпаўна, н. у 1922.
КАПЛАН Рашэ Бенцыянаўна.
КАПЛАН Рыва Барысаўна.
КАПЛАН Рыва Ізраілеўна.
КАПЛАН Сара Мацвееўна, н. у 1873.
КАПЛАН Сіман Майсеевіч, н. у 1881.
КАПЛАН Соня Хаімаўна, н. у 1925, бухгалтар.
КАПЛАН Сямён, н. у 1936.
КАПЛАН Таццяна Абрамаўна, н. у 1941.
КАПЛАН Уладзімір Абрамавіч, н. у 1938.
КАПЛАН Уладзімір.
КАПЛАН Хаім Шлёмавіч, н. у 1903.
КАПЛАН Хана Аронаўна.
КАПЛАН Хана Маркаўна.
КАПЛАН Эстэль Моўшаўна, н. у 1903.
КАПУСЦІНА Маэлінда Бэркаўна, н. у 1879.
КВІТКО Абрам Нохімавіч, н. у 1890, шкляр.
КВІТКО Дуня Меераўна, н. у 1893.
КВІТКО Марыя Абрамаўна, н. у 1935.
КВІТКО Фроім Абрамавіч, н. у 1938.
КУШНЕРСКАЯ Хана Нісанаўна.
КУШНЕРСКІ Навум Рыгоравіч.
ЛАБОЎСКАЯ Ніхана Шаеўна.
ЛАБОЎСКАЯ Сіма Гіршаўна, н. у 1893.
ЛАБОЎСКАЯ Фейга Янкелеўна.
ЛАБОЎСКАЯ Хава Ірмаўна.
ЛАБОЎСКАЯ Чвіця Залманаўна.
ЛАБОЎСКІ Арон Еневіч, н. у 1928.
ЛАБОЎСКІ Еня Моўшавіч, н. у 1890, кравец.
ЛАСКАВАЯ Фрума.
ЛАСКАВАЯ Хая Гіршаўна, яе дачка (імя невядомае).
ЛЕВІН Абрам Якаўлевіч.
ЛЕВІНА Бася Гіршаўна.
ЛЕВІНА Кейля Абрамаўна.
ЛЕВІНА Фаіна Абрамаўна.
ЛЕВІНА Хая Янкелеўна, н. у 1900.
ЛЕЛЯЎСКАЯ Хая Моўшаўна, н. у 1905.
ЛЕЛЯЎСКАЯ Цыля Хацкелеўна, н. у 1937.
ЛЕЛЯЎСКІ Міхаіл Хацкелевіч, н. у 1935.
ЛЯВІЦКІ Максім, загінуў восенню 1941 у в. Верхнія Жары.
МІЛЯЎСКАЯ Гінда Лейзераўна,
МІЛЯЎСКАЯ Рахіль Давыдаўна,
МІЛЯЎСКАЯ Рэйзя Давыдаўна,
МІЛЯЎСКАЯ Хая Ісаеўна, н. у 1890,
МІЛЯЎСКІ Аляксандр Барысавіч, н. у 1940.
МІЛЯЎСКІ Валерый Барысавіч, н. у 1938.
МІЛЯЎСКІ Давыд Шлёмавіч,
МІЛЯЎСКІ Іосіф Барысавіч, н. у 1939,
МІЛЯЎСКІ Лейзер Волькавіч, н. у 1880, — сям'я Міляўскіх расстраляна ў 1942.
МІРКІН Ёсель Янкелевіч.
МІРКІН Яўсей Мееравіч, н. у 1882.
МІРКІНА Бейля Ісакаўна.
МІРКІНА Бэра Хаімаўна, н. у 1891.
МІРКІНА Гіта Абрамаўна.
МІРКІНА Рахіль Ёселеўна.
МІРКІНА Фаіна Абрамаўна, н. у 1880.
МІРКІНА Шмалет Ёселеўна.
ПАНЧЭШНІКАВА Беба Сіманаўна.
ПАНЧЭШНІКАВА Дыня Фроімаўна.
ПЕРОЦКАЯ Броия Ізраілеўна, н. у 1927.
ПЕРОЦКАЯ Гіся Хаімаўна, н. у 1882.
ПЕРОЦКАЯ Нехама Барысаўна, н. у 1875.
ПЕРОЦКАЯ Рахіль Аронаўна, н. у 1907.
ПЕРОЦКІ Арон Мееравіч, н. у 1874.
ПЕРОЦКІ Ізразл Мееравіч, н. у 1876.
ПЕТРУСЕВІЧ Арон Рыгоравіч, н. у 1930.
ПЕТРУСЕВІЧ Вера Аронаўна, н. у 1914.
ПЕТРУСЕВІЧ Рыгор Васільевіч, н. у 1905, бухгалтар пассавета, — сям'я Петрусевічаў расстраляна ў 1943.
РАСЛІНА Хая Лейбаўна.
РАСЛІНА Яўгенія Волькаўна.
САЕВІЧ Рыгор Дусевіч, н. у 1879, музыкант.
САЕВІЧ Хана Янкелеўна, н. у 1886.
СМАЛЯНСКАЯ Нехама Аронаўна, н. у 1891.
УРЛАЙНІС Барыс Ізраэлевіч, н. у 1870.
УРЛАЙНІС Марыя Бенцыёнаўна, н. у 1870.
УШАРЭНКА Рахіль Самуйлаўна.
ФІНКЕЛЬМАН Бася Моўшаўна, н. у 1928.
ФІНКЕЛЬМАН Бэрка Бэркавіч, н. у 1880.
ФІНКЕЛЬМАН Рася Самуйлаўна.
ФІНКЕЛЬМАН Рахіль Самуйлаўна.
ФІШМАН Злата Майсееўна.
ФІШМАН Кейля Хонанаўна.
ФІШМАН Марыя Майсееўна.
ФІШМАН Марыя Хаімаўна, н. у 1927.
ФІШМАН Хаім Мордухавіч, н. у 1893.
ФІШМАН Энта Барысаўна, н. у 1892.
ХАЎКІН Ліпа Мордухавіч, н. у 1909.
ХАЎКІН Самуіл Майсеевіч.
ХАЎКІНА Софія Меераўна.
ЦУПЕРМАН Абрам Барысавіч.
ЦУПЕРМАН Барыс.
ЦУПЕРМАН Зінаіда Сіманаўна, н. у 1941.

ЦУПЕРМАН Марыя Лейбаўна, н. у 1908.
ЦУПЕРМАН Раман Сіманавіч, н. у 1939.
ЦУПЕРМАН Сіман Барысавіч, н. у 1907.
ЦУПЕРМАН Фіма Сіманавіч, н. у 1935.
ЦУПЕРМАН Хава Аронаўна.
ЦЯПЛІЦКІ Шлёма Гершкавіч, каваль калгаса, расстраляны ў жніўні 1941.
ЧАРНЯЎСКАЯ Марыя Рыгораўна, н. у 1930.
ЧАРНЯЎСКАЯ Раіса Моўшаўна, н. у 1887.
ЧАРНЯЎСКАЯ Рахіль Янкелеўна, н. у 1905.
ЧАРНЯЎСКАЯ Роза Рыгораўна, н. у 1925.
ЧАРНЯЎСКІ Рыгор Бенсіёнавіч, н. у 1883.
ШКЛЯР Арон Бенсіёнавіч, н. у 1878.
ШКЛЯР Ніхама Борухаўна.
ШКЛЯР Элька Літошаўна, н. у 1881.
ШЭХТМАН Валерый Файвелевіч, н. у 1939.
ШЭХТМАН Волька Файвелевіч, н. у 1940.
ШЭХТМАН Калман Файвелевіч.
ШЭХТМАН Лека Шаевіч.
ЭСКІНА Ліна Абрамаўна.

З акта аб злачынствах нямецка-фашысцкіх акупантаў у г. п. Камарын

22 снежня 1944 г.

...В период временной оккупации... немецко-фашистские захватчики и их сообщники учинили беспримерное в истории злодеяний над мирным советским населением, в том числе стариками, женщинами и детьми... Причем излюбленным методом истребления были многочисленные расстрелы, сожжение и закапывание в землю живых людей...

В районном центре Комарин расстреляли 25 семей евреев в количестве 89 человек.

Наряду с истреблением евреев немецкие изверги произвели массовый арест и расстрелы семей активистов и членов ВКП(б).

Дзяржаўны архіў Гомельскай вобласці. Ф. 2790. Воп. 1. Спр. 13. Л. 4–5.

ВЁСКА КАРЛА�ЎКА

ЦЕТРУСЕВІЧ Антон Антонавіч, н. у 1910, дэпутат сельсавета, калгаснік, расстраляны 15.1.1943.

ВЁСКА КАЦІЧАЎ

КЛІМЯНОК Марыя Аляксееўна, н. у 1901, расстраляна ў студзені 1943 у г. п. Брагін.
КЛІМЯНОК Рыгор Андрэевіч, н. у 1935, расстраляны ў студзені 1943 у г. п. Брагін.
МІХАЛЕНКА Фёдар Якаўлевіч, н. у 1911, дэпутат сельсавета, брыгадзір калгаса, расстраляны ў 1943.

ВЁСКА КІРАВА (ЛУКАЕДЫ)

ГАНУШ Парфен (Дарафей) Емяльянавіч, н. у 1898, намеснік старшыні калгаса.

З акта аб злачынствах нямецка-фашысцкіх акупантаў у в. Кірава

22 снежня 1944 г.

14.10.1941 г. по указанию коменданта немецкой жандармерии Августа в д. Кирове этого же сельсовета был зверски замучен, а затем пристрелен из автомата бывший заместитель председателя колхоза им. Кирова тов. Гануш Дорофей Емельянович за то, что он до прихода немцев проводил активную работу за укрепление колхоза.

Дзяржаўны архіў Гомельскай вобласці. Ф. 2790. Воп. 1. Спр. 13. Л. 4–5.

КАРПЕНКА Ганна Мікалаеўна, загінула ў 1945 пры вяртанні дамоў з прымусовых работ у Германіі.
КЛІМЯНОК Васіль Паўлавіч, н. у 1927, вывезены на прымусовыя работы ў Германію, там і загінуў падчас бамбёжкі.
ЛЕЎЧАНКА Кацярына Фёдараўна, н. у 1926.
ЛЕЎЧАНКА Люба Фёдараўна, н. у 1924.
ЛЕЎЧАНКА Марыя Васільеўна (Яўгенаўна), н. у 1902, калгасніца.
ЛЕЎЧАНКА Тамара Фёдараўна, н. у 1942, – сям'я Леўчанкаў закатавана ў жніўні 1942.
ЛЯВОНЕНКА Аляксандр Мікалаевіч, н. у 1921, настаўнік, партызан аднаго з атрадаў на Чарнігаўшчыне, загінуў у 1943.
ЛЯВОНЕНКА Еўдакія Нікадзімаўна, н. у 1889.
ЛЯВОНЕНКА Кацярына Мікалаеўна, н. у 1925.
ЛЯВОНЕНКА Мікалай Міхайлавіч (Міна-віч), н. у 1888, дэпутат сельсавета, работнік райана.
ЛЯВОНЕНКА Павел Мікалаевіч, н. у 1928.
МЕЛЬНІК Аляксей Лукіч, н. у 1905, міліцыянер, закатаваны ў г. п. Камарын.
МЕЛЬНІК Васіль Сяргеевіч, н. у 1943, забіты ў 1943.
МЕЛЬНІК Ганна Рыгораўна, н. у 1920, забіта ў 1943.
МЕЛЬНІК Іван Аляксеевіч, н. у 1935.
МЕЛЬНІК Кацярына Кузьміцічна, н. у 1913.
МЕЛЬНІК Марыя Аляксееўна, н. у 1939.
МЕЛЬНІК Міхаіл Аляксеевіч, н. у 1941.
МЕЛЬНІК Уладзімір Аляксеевіч, н. у 1937, – сям'я Мельнікаў спалена ў студзені 1943.
МІШЧАНКА Навум Іванавіч, н. у 1898, дэпутат сельсавета, спалены немцамі.
МІШЧАНКА Параска, н. у 1899, спалена немцамі.

ПАМАЗАЙ Агаф'я Лукінічна, н. у 1888, калгасніца.

ПАМАЗАЙ Васіль Гардзеевіч, н. у 1898, калгаснік.

РАЖОК Іван Кузьміч, н. у 1917, старшыня калгаса «Чырвоная зорка» ў в. Аляксандраўка,

РАЖОК Люба Іванаўна, н. у 1938,

РАЖОК Марыя Іванаўна, н. у 1940,

РАЖОК Софія Васільеўна, н. у 1918, — сям'я Ражок спалена ў студзені 1943.

ЦІШЧАНКА Васіль Майссевіч, н. у 1901, дэпутат сельсавета,

ЦІШЧАНКА Люба Васільеўна, н. у 1929,

ЦІШЧАНКА Уладзімір Васільевіч, н. у 1931, — сям'я Цішчанкаў расстраляна ў студзені 1943.

З акта аб злачынствах нямецка-фашысцкіх акупантаў у в. Кірава

22 снежня 1944 г.

В дер. Кирово того же сельсовета по указанию немецкого коменданта Кулле были согнаны в дом бывшего работника Роно Леоненко Николая Михайловича 18 чел. мирных граждан. Из них пять стариков, 5 женщин и 8 чел. малолетних детей. Среди них была семья бывшего рядового милиционера Мельник Алексея Лукича, состоящая из 5 чел., семья бывшего председателя колхоза Рожок Ивана Кузьмича, состоящая из 4-х человек, и др.

Дзяржаўны архіў Гомельскай вобласці. Ф. 2790. Воп. 1. Спр. 13. Л. 4—5.

ВЁСКА ПАСЕКА

СЛІЗЯНОК Антон В., н. у 1878, дэпутат сельсавета, калгаснік, забіты ў вёсцы падчас аблавы на партызан у 1942.

ШУЛЬГА Міхаіл Навумавіч, н. у 1911, партызан атрада імя Кірава брыгады А. Я. Пархоменкі Магілёўскай вобл., загінуў 19.12.1943, пахаваны ў в. Слабодка Магілёўскай вобл.

З акта аб злачынствах нямецка-фашысцкіх акупантаў у Камарынскім раёне

22 снежня 1944 г.

...Таким образом, на основании материалов расследования следует считать, что за период временной оккупации Комаринского района немецкими воинскими частями было расстреляно мирного советского населения 989 чел., в том числе женщин 479 чел., детей до 14-летнего возраста — 258 чел., повешен 1 чел., сожжено 66 чел., в том числе женщин 37 чел., детей 15 чел. Убито и замучено советских военнопленных 2 чел. Всего убито, сожжено, повешено и зарыто в землю 1051 чел. Угнано в немецкую каторгу — 1121 чел.[1], в том числе мужчин 577 чел., женщин 544 чел.

Дзяржаўны архіў Гомельскай вобласці. Ф. 2790. Воп. 1. Спр. 13. Л. 4—5.

БЫЛЫ КРУКАЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ЖАЛІБОР

ГАСПАДАРАНКА Уладзімір Іванавіч, н. у 1918, настаўнік, расстраляны ў студзені 1943 у г. п. Брагін.

КІЛАЧЫЦКІ Макар Майсеевіч, н. у 1895, старшыня калгаса ў Жаліборы, расстраляны ў студзені 1942.

КОНЧЫЦ Адам Карпавіч, н. у 1915, абходчык на чыгунцы, забіты восенню 1943.

КРЫВІЦКІ Карл Баляслававіч, н. у 1918, забіты восенню 1943 у в. Залессе.

КУЛІЦКАЯ Мальвіна Францаўна, н. у 1905, яе пяцігадовы **сын** (імя невядомае), застрэлены ў маі 1943.

ПАНЧОХА Надзея Данілаўна, н. у 1920, сакратар Крукаўскага сельсавета, расстраляна ў студзені 1942 у г. п. Брагін.

САЛАВЕЙ Павел Барысавіч, н. у 1917, працаваў на чыгунцы, расстраляны ў студзені 1942 у г. п. Брагін.

ЦІШКЕВІЧ Мальвіна Міхасеўна, н. у 1911, калгасніца, забіта восенню 1943 ва ўрочышчы Угольнік.

З успамінаў Матроны Краўцовай, жыхаркі в. Жалібор

Ноччу 13 студзеня 1942 года ў вёску нашу Жалібор заявіліся немцы і паліцэйскія. Адразу ж па дварах пабеглі, людзей хапаць пачалі. Арыштавалі пяць чалавек — камуністаў, камсамольцаў ды актывістаў. Усіх пакідалі ў сані і павезлі ў Брагін. Казалі потым, што тых арыштаваных там моцна мучылі, а потым пастралялі за жывёлабазай.

ВЁСКА КРУКІ

БАБРОВА Алена Нікіфараўна, н. у 1893, калгасніца, забіта восенню 1943.

БАБРОВА Аляксандра Міхайлаўна, н. у 1896, калгасніца, дэпутат сельсавета, расстраляна ў студзені 1943 у г. п. Брагін.

БАБРОВА Хрысціна Ціханаўна, н. у 1912, тэхработніца, загінула ад бамбёжкі ў вёсцы летам 1941.

ГАРДЗЕЕНКА Ціхан Харытонавіч, н. у 1898, калгаснік, забіты восенню 1943.

ЗАРЭЦКІЯ, яўрэйская сям'я, расстраляна ў кастрычніку 1941.

---

[1] Дзічбы пададзены тут з улікам Баршчоўскага і Радзінскага с/с.

ЗАЯЦ Іван Нікіфаравіч, н. у 1931, забіты восенню 1943.

ЗАЯЦ Пётр Васільевіч, н. у 1925, расстраляны восенню 1943.

КАПУСЦІН Волька Аронавіч, калгаснік,

КАПУСЦІНА Вера Хонанаўна,

КАПУСЦІНА Геся Хонанаўна,

КАПУСЦІНА Эстэр Хонанаўна — сям'я Капусціных расстраляна восенню 1941 у в. Крукі.

КАРПЯНОК Ефрасіння Уладзіміраўна, н. у 1892, расстраляна вясной 1943.

КРАЎЦОЎ Апанас Максімавіч, н. у 1913, расстраляны вясной 1943 ва ўрочышчы Елле.

КРАЎЦОЎ Максім Дзмітрыевіч, н. у 1890, калгаснік, забіты восенню 1943.

КУЗЬМЯНОК Якаў Пархомавіч, н. у 1900, фельчар, забіты восенню 1943.

ЛЯВОНЕНКА Сцяпан Фёдаравіч, н. у 1910, калгаснік, забіты восенню 1943.

НІКАЛАЕНКА Восіп Германавіч, н. у 1890, калгаснік, загінуў падчас бамбёжкі летам 1941.

НІКАЛАЕНКА Іван Васільевіч, н. у 1898, старшыня, брыгадзір калгаса, расстраляны ў студзені 1943 у г. п. Брагін.

НІКАЛАЕНКА Надзея Восіпаўна, н. у 1921, настаўніца, партызанка атрада імя Катоўскага, загінула ў баі летам 1943 каля в. Пагониае Хойніцкага р-на.

НІКАЛАЕНКА Пётр Харытонавіч, н. у 1913, калгаснік, загінуў 17.10.1943 ва ўрочышчы Чорны Лес.

НІКАЛАЕНКА Праскоўя Сцяпанаўна, н. у 1891, калгасніца, загінула летам 1941 падчас бамбёжкі.

НІКАЛАЕНКА Рыгор Аляксандравіч, н. у 1902, старшыня калгаса, расстраляны восенню 1941 у с. Шапелічы Новашапеліцкага р-на.

ПЕКУРОЎСКАЯ Хая Шлёмаўна, н. у 1904,

ПЕКУРОЎСКІ Ейна Гершкавіч, н. у 1880, калгасны каваль,

ПЕКУРОЎСКІ Яфім Ейнавіч, н. у 1902, — сям'я Пекуроўскіх расстраляна восенню 1941 каля в. Крукі.

РЫЎКІН Якаў Самуйлавіч, н. у 1870, калгасны шавец, расстраляны 28.10.1941 каля п. Нарагі Крукаўскага сельсавета.

РЫЎКІНА Голда, н. у 1875, расстраляна 28.10.1941 каля п. Нарагі Крукаўскага сельсавета.

З пісьма Л. Я. Рыўкінай, былой жыхаркі п. Нарагі[1]

Во втором письме Ефросинья Ивановна Белоус сообщила (у снежні 1944 г. — *І. Г.*), что в двадцатых числах октября 1941 г. собрали полицаи евреев дер. Крюки, заставили их рыть яму, затем их всех расстреляли и в этой же яме закопали. Насколько я помню, к тому времени в Крюковском с/с проживало 8 семей еврейских: из них — 3 семьи Капустиных, одна — Зарецких, две — Пекуровских, Файницкая и мои родители — Рывкины.

СКІЖАНОК Любоў Авяр'янаўна, н. у 1912, калгасніца, загінула падчас бамбёжкі летам 1941.

ЦАЛУЙКА Надзея Герасімаўна, н. у 1919, настаўніца, яе сын, народжаны ў турме, расстраляны ў студзені 1943 у г. п. Брагін.

ШАПАР Мартын Сяргеевіч, н. у 1902, калгаснік, застрэлены вясной 1943 на х. Лісіца.

ВЁСКА КУЛАЖЫН

АРЦЮШЭНКА Дзмітрый Логвінавіч, н. у 1872.

АРЦЮШЭНКА Матрона Сідараўна, н. у 1894.

АРЦЮШЭНКА Наталля Ціханаўна, н. у 1918.

ВОЛКАЎ Барыс Аляксеевіч, н. у 1909, старшыня калгаса «Парыжская камуна», камандзір 1-й ср партызанскага атрада імя Катоўскага, загінуў 6.10.1943 ва ўрочышчы Чорны Лес.

ВОЛКАВА Марыя Яфімаўна і яе трое дзяцей (імёны невядомыя), загінулі восенню 1943.

ГАРДЗЕЕНКА Валянцін Аляксеевіч, н. у 1938.

ГАРДЗЕЕНКА Кірыла Малахавіч, н. у 1880.

ГАРДЗЕЕНКА Якаў Іванавіч, н. у 1886, калгаснік.

ГРЫЦАНОК Ганна (Кацярына) Кірылаўна, н. у 1939.

ЗАЯЦ Павел Еўдакімавіч, н. у 1894, калгаснік.

ІВАНЕНКА Аляксей Савельевіч, н. у 1890, калгаснік.

ІВАНЕНКА Аляксей, н. у 1940.

ІВАНЕНКА Агрыпіна Логвінаўна, н. у 1890, калгасніца.

ІВАНЕНКА Ганна Аляксееўна, н. у 1916, калгасніца.

ІВАНЕНКА Ева Мартынаўна, н. у 1929.

ІВАНЕНКА Елізавета Аляксееўна, н. у 1910, калгасніца.

ІВАНЕНКА Іван Антонавіч, н. у 1934.

ІВАНЕНКА Марыя Іванаўна, н. у 1942.

ІВАНЕНКА Марыя Іванаўна (Міхайлаўна), н. у 1914, калгасніца.

ІВАНЕНКА Марыя Мартынаўна, н. у 1924.

ІВАНЕНКА Мацвей Цярэнцьевіч, н. у 1915, страхагент сельсавета, расстраляны ў студзені 1943 у г. п. Брагін.

ІВАНЕНКА Мікалай Анікавіч, н. у 1890, калгаснік, застрэлены ў 1943 каля ўрочышча Грубча.

ІВАНЕНКА Мікалай Антонавіч, н. у 1932.

ІВАНЕНКА Мікалай Іванавіч, н. у 1938.

ІВАНЕНКА Мікалай Іванавіч, н. у 1942.

ІВАНЕНКА Міхаіл Карнавіч, н. у 1887, калгаснік, забіты ў маі 1943 ва ўрочышчы Перцы.

ІВАНЕНКА Ніна Ільінічна, н. у 1936.

ІВАНЕНКА Праскоўя Ільінічна, н. у 1934.

[1] Л. Я. Рыўкіна на пачатку вайны была эвакуіравана разам з N-скім заводам, на якім працавала, у г. Куйбышаў.

ІВАНЕНКА Трафім Раманавіч, н. у 1890, калгаснік.

ІВАНЕНКА Ульяна Логвінаўна, н. у 1887, калгасніца.

ІВАНЕНКА Фёдар Антонавіч, н. у 1931.

КАСЦЮЧЭНКА Алена Мікітаўна, н. у 1887, калгасніца.

КАСЦЮЧЭНКА Гаўрыла Агеевіч, н. у 1883, калгаснік.

КАСЦЮЧЭНКА Кацярына Патапаўна, н. у 1936.

КАСЦЮЧЭНКА Марыя Патапаўна, н. у 1938.

КАСЦЮЧЭНКА Павел Трафімавіч, н. у 1914, калгаснік, застрэлены ў 1943.

КАСЦЮЧЭНКА Пелагея Карпаўна, н. у 1890, калгасніца.

КАСЦЮЧЭНКА Праскоўя Мартынаўна (Міронаўна), н. у 1885, калгасніца.

КАСЦЮЧЭНКА Свірыд Гаўрылавіч, н. у 1904, міліцыянер, расстраляны ў студзені 1943 у г. п. Брагін.

КАСЦЮЧЭНКА Сцепаніда Данілаўна, н. у 1918, калгасніца.

КАСЦЮЧЭНКА Яфім Анісімавіч, н. у 1881, калгаснік.

НЕДАРОСТАК Якаў Іванавіч, н. у 1886, калгаснік.

СКАЧОК Захар Сяргеевіч, н. у 1922, калгаснік.

СКАЧОК Сяргей Рыгоравіч, н. у 1900, калгаснік.

СКІЖАНОК Іван Аляксеевіч, н. у 1938.

СЯРЖАН Аляксей Іванавіч, н. у 1919, калгаснік.

СЯРЖАН Валянціна Аляксееўна, н. у 1939.

ФУРС Андрэй Лук'янавіч, н. у 1885, калгаснік.

ЦЕЛЕШ Наталля Ціханаўна, н. у 1919, загадчыца дзіцячых ясляў.

Амаль усе пералічаныя вышэй жыхары вёскі загінулі падчас варожых карных акцый у маі 1943.

ШАРАВА Кацярына Андрэеўна (Уладзіміраўна), н. у 1915, калгасніца.

ШАРАВА Марыя (Ніна) Пятроўна, н. у 1930.

ШАРАЎ Мікалай Пятровіч, н. у 1938.

ШАРАЎ Уладзімір (Васіль) Лявонавіч, н. у 1935, — сям'я Шаравых расстраляна ў в. Сінцы Радзінскага сельсавета.

ВЁСКА МІХАЛЁЎКА

ГАРДЗЕЕНКА Адам Елісеевіч, н. у 1883, калгаснік, забіты восенню 1943 у в. Дронькі Хойніцкага р-на.

ГАРДЗЕЕНКА Наталля Трафімаўна, н. у 1861, спалена жывой у маі 1943.

ЛАБЯНОК Міхаіл Якаўлевіч, н. у 1883, калгаснік, забіты падчас аблавы ў лесе ў маі 1943.

РУДЗЯНОК Прохар Тарасавіч, н. у 1897, забіты восенню 1943 у в. Савічы.

СКАЧОК Аляксей Іванавіч, н. у 1872, спалены жывым у маі 1943.

СКАЧОК Павел Андрэевіч, н. у 1927, забіты восенню 1943.

СЯМІХОД Міхаіл Ісакавіч, забіты падчас аблавы ў лесе восенню 1943.

З акта аб злачынствах нямецка-фашысцкіх вкупантаў

22 снежня 1944 г.

22 мая 1943 г. на территории Радинского, Борщевского и Крюковского сельсоветов прибыла войсковая часть СС. За два дня ими были сожжены все населенные пункты упомянутых сельсоветов и расстреляно мирных граждан в количестве 899 чел.

Дзяржаўны архіў Гомельскай вобласці. Ф. 2790. Воп. 1. Спр. 13. Л. 4–5.

КРЫЎЧАНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА АЛЯКСЕЕЎКА

ДВОРНІК Яўгения Андрэеўна, н. у 1869.

КОРХАЎ Пётр Аляксандравіч, н. у 1934.

КРАЎЧАНКА Якаў Герасімавіч, н. у 1884, калгаснік.

МАКЕЕНКА Ніна Мікітаўна, н. у 1917, брыгадзір калгаса, загінула падчас бамбёжкі ў лістападзе 1943.

МАРУЧОК Адам Пракопавіч, н. у 1897, старшыня калгаса, дырэктар маслазавода, расстраляны ў канцы снежня 1942 у г. п. Брагін.

МАРУЧОК Еўдакія Ал., н. у 1874, калгасніца.

МАРУЧОК Людовік Еўдакімавіч, н. у 1930.

МАРУЧОК Пракоп Ігнатавіч, н. у 1867, застрэлены ў лістападзе 1943.

МАРУЧОК Сямён Пракопавіч, н. у 1912, калгаснік, расстраляны ў лютым 1942 у г. п. Брагін.

МАРУЧОК Уладзімір Ільіч, н. у 1922, спалены ў вясковым млыне 20.11.1943.

НАЗАРАНКА Сяргей Андрэевіч, н. у 1904, старшыня калгаса, расстраляны ў канцы снежня 1942 у г. п. Брагін.

ПІНЧУК Іван Клімавіч, н. у 1908, агент райфінадцдзела, расстраляны ў лютым 1942 у г. п. Брагін.

РАЙФ Ніна Яўгенаўна, н. у 1933.

САВЯНОК Ганна Пракопаўна, н. у 1905, калгасніца, спалена жывой 20.11.1943.

ТАТУРА Пракоп Аксенцьевіч, н. у 1868, застрэлены ў лістападзе 1943.

ЦІХАНЧУК Алена Яўціхіеўна, н. у 1915, сакратар райвыканкама, партызанка, загінула ў лістападзе 1941, пахавана каля ст. Сонцава Курскай вобл.

ЦІХАНЧУК Васіль Міхайлавіч, н. у 1849.

ЦІХАНЧУК Якаў Аляксеевіч, н. у 1867, калгаснік, застрэлены 20.11.1943.

ВЁСКА КРЫЎЧА

ВАЛАСЕНКА Елізавета Сяргееўна, н. у 1900, калгасніца.

ВАЛАСЕНКА Леанід Уладзіміравіч, н. у 1940.

ВАЛАСЕНКА Надзея Дзям'янаўна, н. у 1930.

ВАЛАСЕНКА Уладзімір Верамеевіч, н. у 1900, старшыня калгаса «Пераможнік»,— сям'я Валасенкаў расстраляна восенню 1943.

ПЯРЦОЎСКІ Абрам Пінькавіч, н. у 1923, навучэнец Мар'інагорскага сельгастэхнікума, расстраляны ў жніўні 1941 у в. Крыўча.

ПЯРЦОЎСКАЯ Лайбася Ейкаўна, н. у 1884, расстраляна ў 1941.

ПЯРЦОЎСКАЯ Фаіна.

РУДНІК Міхаіл Кузьміч, н. у 1886, конюх, расстраляны за сувязь з партызанамі ў канцы снежня 1942.

ВЁСКА ПЕРАНОСЫ

ДАРАХАВЕЦ Аляксандр Дзмітрыевіч, н. у 1905, калгаснік, загінуў падчас бамбёжкі ў 1943.

САПОНЕНКА Іван Цітавіч, н. у 1897, старшыня сельсавета, расстраляны ў 1941 у г. п. Брагін.

САПОНЕНКА Мікалай Рыгоравіч, н. у 1926, загінуў падчас бамбёжкі ў 1943.

ЧУБСА Лук'ян, н. у 1884, загадчык фермы, расстраляны ў 1942 у г. п. Брагін.

ПАСЁЛАК ГАРАДОК

ДАРОШЧАНКА Вольга Іванаўна, н. у 1915, калгасніца.

ДАРОШЧАНКА Канстанцін Мікітавіч, дэпутат сельсавета, калгаснік.

ДАРОШЧАНКА Леанід Канстанцінавіч, н. у 1914.

ДАРОШЧАНКА Марыя Леанідаўна, 8 гадоў.

ЛАСІЦА Ніна Емяльянаўна, н. у 1924, расстраляна ў 1942.

ПІНЧУК Іван Паўлавіч, н. у 1918, партызан атрада № 17 125-й партызанскай брыгады Палескага злучэння.

СЕВАСЦЯНАВА Вольга Дзмітрыеўна, член праўлення калгаса.

ПАСЁЛАК ДУБРОВА

ПРЫШЧЭПАЎ Міхаіл Дзмітрыевіч, н. у 1905, старшыня калгаса, расстраляны ў лютым 1942 у г. п. Брагін.

З пратакола апытання сведкі І. А. Вароненкі, жыхара в. Аляксееўка

6 студзеня 1945 г.

В 1942 году, в феврале месяце, немецкий карательный отряд прнехал машиной с м. Брагин в Кривчанский с/с, группа немцев в количестве 10 человек совместно с полицейскими забрали несколько мирных жителей, среди которых находились и члены партии, как то: Маручок Семен Прокофьевич, Волосенко Владимир Веромеевич (д. Кривча), Пинчук Иван Климентьевич (пос. Дуброва) и Прищепов Михаил, завезли в Брагин и там же расстреляли.

В 1942 году, 29 декабря, приехала группа СС, также взяла в машину мирных граждан, бывших членов партии: Маручка Адама Прокофьевича, Назаренко Сергея Андреевича, Рудника Михаила Кузьмича, д. Кривча; ...а также и пленников 4 человека по д. Переносы, ...которых завезли в м. Брагин и там же расстреляли.

При отступлении немцев из нашего с/с в декабре (правильно в ноябре) месяце 1943 г., не помню, какого числа, группа немцев эвакуировала наше население из деревни в свой немецкий тыл, и некоторые граждане не подчинились и не выехали из домов, то данная группа немецких варваров расстреливала граждан в своих домах, как-то: например, гр-нка Дворник, 75-летняя старуха, была застрелена на печке, а также гр-на Маручка Прокофия Игнатовича, 75-летнего старика, отказавшегося выезжать с немцами, то его застрелили на месте, в его бункере, и ряд других, которых убивали на месте отказавшихся эвакуироваться с немцами человек 6—7. Примерно старичка 95-летнего Тихончук Василия Михайловича застрелили на месте, возле бункера, который отказался выезжать с немцами...

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 91. Адз. зах. 10. Л. 71—72.

МАЛАЖЫНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА БЕРАСНЁЎКА

ГУЛЕЎ Мікалай Восіпавіч, н. у 1889 у в. Глушэц Лоеўскага р-на, старшыня калгаса, расстраляны ў 1942 у г. п. Брагін.

ГУЛЕЎ Уладзімір Мікалаевіч, н. у 1921, расстраляны ў 1942 у г. п. Брагін.

МУЗЫЧЭНКА Дар'я Міхайлаўна (Іввнаўна), н. у 1911, калгасніца.

НОВІК Пелагея Фёдараўна, н. у 1910, калгасніца, расстраляна ў 1943.

ПЛЮШЧАЙ Арцём Аляксандравіч, н. у 1925, сувязны партызанскага атрада імя Суворава з 15.4.1943, загінуў у ліпені 1943.

ПЛЮШЧАЙ Пётр Лявонавіч, н. у 1907, калгаснік.

ПЛЮШЧАЙ Цімафей Аляксандравіч, н. у 1917, дэпутат сельсавета.

ФІЛОН Дар'я Піліпаўна, н. у 1905, калгасніца.

ФІЛОН Мікалай Пятровіч, н. у 1905, член праўлення калгаса, расстраляны ў 1942 у г. п. Брагін.

ЧЫСЦІК Пётр Атрахімавіч, н. у 1889, член праўлення калгаса, расстраляны ў г. п. Брагін.

Са сведчання М. Ф. Кораня, жыхара в. Бераснёўка

8 студзеня 1945 г.

...В мае м-це 1943 года немецкие изверги расстреляли из дер. Бересневка ни в чем не повинных граждан в количестве 5 человек.

В ноябре м-це 1943 года во время боев немецкие фашисты убили жителей дер. Бересневка в количестве 9 человек также ни в чем не повинных граждан.

В ноябре м-це 1943 года немецкими солдатами в полкилометра от деревни Бересневка был задержан житель дер. Бересневка Плющай Тимофей Александрович. После изгнания немцев Плющай был обнаружен на болоте в двух километрах от деревни в состоянии замученного: отрезан был язык, голова вся исколота штыком, живот и груди также исколоты штыком.

Жительница дер. Бересневка Музыченко Дарья Ивановна, 1913 года рождения, схвачена немецкими солдатами, уведена в немецкий окоп. Когда изгнали немцев, то Музыченко обнаружили в окопе замученной: у нее глаза были завязаны платком, рот закрыт ватой, вся одежда была закочена на голову.

В ноябре м-це 1943 года... сожжены два человека — Филон Дарья Ф. и в/пленный по имени Константин.

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 91. Адз. зах. 10. Л. 41—42.

ВЁСКА ЖЫЛІЧЫ

АФОН Ганна Іванаўна, н. у 1878, калгасніца, загінула падчас баявых дзеянняў восенню 1943.

АФОН Домна Пракопаўна, н. у 1863, загінула падчас баявых дзеянняў восенню 1943.

БЫЧОК Піліп Апанасавіч, н. у 1908, старшыня калгаса ў 1938—1941.

САЛАЎЁЎ Іларыён Іванавіч, н. у 1909, старшыня калгаса «Дняпровец».

Са сведчання А. К. Пракопенкі, жыхара в. Жылічы

9 студзеня 1945 г.

В декабре м-це 1942 года немецкими оккупантами в дер. Жиличи были арестованы местные жители в количестве 9 человек. В этом числе был арестован и я. Нас доставили в м. Брагин и посадили в тюрьму. В тюрьме пронзводился короткий допрос: кто, откуда, чем заннмался. В момент моего нахождения под арестом я лично видел ужасные избиения в массовом порядке арестованных. Выводнли по пять человек нз камеры, здесь же, во дворе, бнли палками по голове. Люди падали, их бросали в автомашину и увозили на болото-базу и там же их расстреливали. Из девяти арестованных двонх расстрелялн: Бычок Ф. А. и Соловьев И. И.

В ноябре м-це 1943 года во время боевых действнй немцами убито жителей дер. Жиличи в количестве 7 человек.

По изгнанию немецких оккупантов с территории дер. Жиличи на поставленных немецкими в/частями минах подорвалось мирных жителей в количестве 6 человек, жителей дер. Жиличи.

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 91. Адз. зах. 10. Л. 39—40.

ВЁСКА МАЛАЖЫН

АХРЭМЕНКА Іван Міхеевіч, н. у 1916, супрацоўнік райаддзела міліцыі, падпольшчык, расстраляны ў 1942 у в. Петрыцкае.

БЯЛЯК Антон Максімавіч, н. у 1853.

ГРОНСКАЯ Таццяна Авяр'янаўна, н. у 1928,

ГРОНСКАЯ Хадора Трафімаўна, н. у 1892, калгасніца.

ГРОНСКІ Васіль Авяр'янавіч, н. у 1926,— сям'я Гронскіх расстраляна ў 1941 у в. Лубенікі.

ЛІТАШ Уладзімір Іванавіч, н. у 1914 у в. Вярховая Слабада, ветурач, падпольшчык, расстраляны ў 1943 у г. п. Брагін.

НОВІК Таццяна Васільеўна, застрэлена пры спробе ўцёкаў падчас адпраўкі на прымусовыя работы ў Германію.

ПАЛЯВАЯ Алена Свірыдаўна, н. у 1916, калгасніца, расстраляна ў 1943 у г. п. Брагін.

ФАЙНШТЭЙН Валянціна, н. у 1927.

ФАЙНШТЭЙН Злата Давыдаўна, н. у 1881 у в. Глушэц Лоеўскага р-на.

ФАЙНШТЭЙН Марыя, н. у 1901.

ХАРКО Наталля Сяргееўна, застрэлена пры спробе ўцёкаў падчас адпраўкі на прымусовыя работы ў Германію.

ЧАРНЯНОК Ігнат Васільевіч, н. у 1869.

ШЧУЧЭНКА Галіна Якаўлеўна.

ШЧУЧЭНКА Праскоўя, н. у 1877.

Са сведчання С. В. Чарняка, жыхара в. Малажын

11 студзеня 1945 г.

В феврале м-це 1942 г. немецкими оккупантами из дер. Маложни и пос. Громкий уведено насильно в Германию на каторжные работы молодежи в количестве 37 человек.

В ноябре м-це 1943 года немецкие фашисты

при отступлении из территории Маложинского с/совета увели с собой в Германию жителей пос. Громкий и дер. Маложин в количестве 23 человек.

В ноябре м-це 1943 года во время боевых действий немцами убито жителей дер. Маложин и пос. Громкий в количестве 11 человек.

В ноябре м-це 1943 года немецкими солдатами расстреляны мирные жители дер. Маложин в количестве 2 человек.

В ноябре м-це 1941 года немецкие изверги задержали советских граждан по национальности евреи в количестве 2 человек и этих задержанных немцы расстреляли на улице дер. Маложин.

В ноябре м-це 1943 года на поставленных немецкими в/частями минах в р-не дер. Маложин подорвалось на минах жителей дер. Маложин в количестве 7 человек...

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 91. Адз. зах. 10. Л. 35–36.

ПАСЁЛАК ЛЕНІНСК

ДРОЗД Іван Міхайлавіч, н. у 1930.

ДРОЗД Ціхан Апанасавіч, н. у 1903, інструктар Брагінскага РК П(б)Б, расстраляны ў 1942 у г. п. Брагін.

Са сведчання С. С. Малага, жыхара пас. Ленінск

10 студзеня 1945 г.

В декабре м-це 1942 г. немцами арестованы и расстреляны жители пос. Ленинск 2 чел.

В 1943 году во время боев убито 2 человека.

В 1942 году, в марте м-це, из пос. Ленинск немецкими оккупантами увезено в Германию на каторжные работы молодежи в колличестве 13 человек...

В октябре м-це 1943 года немецкими солдатами жители пос. Ленинск были собраны с работы с поля. Всех мужчин привели во двор к коменданту. Во дворе коменданта составлялся список и всех задержанных в количестве 12 человек немцы под конвоем увели в Германию...

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 91. Адз. зах. 10. Л. 37–38.

ПАСЁЛАК РЫТАЎ

ГРЫШЧАНКА Іван Савельевіч, н. у 1908, расстраляны ў 1943.

ПЛЮШЧАЙ Ульяив, н. у 1873, забіта і спалена ў 1943.

Са сведчания М. Р. Зак, жыхаркі пас. Рытаў

7 студзеня 1945 г.

В феврале м-це 1942 года из пос. Рытов Маложинского сельсовета немцами угнано в Германию на каторжные работы молодежи в количестве 3-х человек.

14 октября 1943 года в/часть немцев, расположенная в пос. Рытов, оцепила солдатами весь поселок и подворно производила обыск, и среди местных жителей мужского пола задержано 15 человек и всех увели в Германию.

В ноябре м-це 1943 года, в день отступления, немцы подожгли пос. Рытов, и бессильная старуха Плющай Ульяна, 70 лет, не имея сил выйти из квартиры, погибла, сгорела в квартире.

В сентябре м-це 1942 года группа немецких солдат ворвалась в квартиру Грищенко Ивана Савельевича, от последнего стали требовать водки, и когда Грищенко ответил, что водки он не имеет, тогда немецкие изверги, выйдя из квартиры, открыли стрельбу по квартире и выстрелом Грищенко И. С. был убит немцами в квартире.

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 91. Адз. зах. 10. Л. 40–41.

ПАСЁЛАК ЧЫРВОНАЯ ПАЛЯНА

Са сведчання Ф. Р. Плюшчая, жыхара пас. Чырвоная Паляна

8 студзеня 1945 г.

В феврале м-це 1942 года из пос. Красная Поляна... немцами насильно уведено в Германию на каторжные работы молодежи в количестве 11 человек. Из них девушек 8 человек...

В октябре м-це 1943 года во время боевых действий немецкими фашистами убиты двое детей в возрасте 12 – 14 лет, жителей пос. Красная Поляна.

В ноябре м-це 1943 года немецкие изверги при отступлении из пос. Красная Поляна задержали и увели с собою в Германию жителей пос. Красная Поляна в количестве 3-х человек...

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 91. Адз. зах. 10. Л. 38–39.

МАЛЕЙКАЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ГАРАДЗІШЧА

ГАРОШКА Іван Якаўлевіч, н. у 1907, калгаснік, арыштаваны 28.12.1942 і расстраляны ў г. п. Брагін.

ЛАЎРУСЕНКА Арсенцій Ферапонтавіч, н. у 1903, сакратар камсамольскай арганізацыі ў 30-я гг., арыштаваны 28.12.1942 і расстраляны ў г. п. Брагін.

ВЁСКА ЗАРЭЧЧА

ГАРОШКА Ігнат Мітрафанавіч, н. у 1908, брыгадзір калгаса.

ГАРОШКА Мітрафан, калгаснік.

ДАНІЛЕНКА Міхаіл Данілавіч, н. у 1904, расстраляны ў 1942 у г. п. Брагін.

ПРОТЧАНКА Максім Ігнатавіч, н. у 1904, дэпутат сельсавета, загадчык фермы, расстраляны ў снежні 1942 у г. п. Брагін.

ПРОТЧАНКА Нікіфар Сяргеевіч, н. у 1889, калгаснік, сельскі актывіст, расстраляны ў снежні 1942 у г. п. Брагін.

ПРОТЧАНКА Яўціхій Тарасавіч, н. у 1889, сельскі актывіст, расстраляны ў снежні 1942 у г. п. Брагін.

ЧУЙКА Іван Аляксандравіч, н. у 1889, сельскі актывіст, расстраляны ў снежні 1942 у г. п. Брагін.

ВЁСКА КАТЛОВІЦА

КРАЎЧАНКА Аляксандр Гардзеевіч, н. у 1904, старшыня Малейкаўскага сельсавета, расстраляны ў 1942 у г. п. Брагін.

КРАЎЧАНКА Ігнат Пятровіч, н. у 1895, калгаснік, забіты ў в. Малыя Аўцюкі Калінкавіцкага р-на восенню 1943.

КРАЎЧАНКА Конан Конанавіч, н. у 1907, ветфельчар калгаса, расстраляны ў 1942.

МАКСІМЧЫК Мікалай Маркавіч, н. у 1923, расстраляны ў 1942.

РАК Васіль Раманавіч, н. у 1923, вывезены на прымусовыя работы ў Германію, загінуў у 1943.

РАК Мікіта Харытонавіч, н. у 1902, дэпутат сельсавета, расстраляны ў 1942.

РАК Міхаіл Юр'евіч, н. у 1922, расстраляны ў 1942.

РАК Сямён Мікалаевіч, н. у 1913, загадчык фермы, расстраляны ў 1942.

РАК Сямён Фёдаравіч, н. у 1896, калгасны кладаўшчык, расстраляны ў 1942.

РАК Яўмен Мікалаевіч, н. у 1897, старшыня калгаса «Новы шлях» у 1931—1941, расстраляны ў 1942 у г. п. Брагін.

СТАРАВОЙТАЎ Павел Мітрафанавіч, н. у 1916 у г. п. Брагін, настаўнік Катловіцкай пачатковай школы, расстраляны ў 1942 у г. п. Брагін.

ВЁСКА МАЛЕЙКІ

АРЦЁМЕНКА Аляксей Купрыянавіч, н. у 1925, у 1943 вывезены на прымусовыя работы, загінуў у 1944 у Нарвегіі.

КОСМУН Міхаіл (Мяфодзій) Іванавіч, н. у 1902, калгаснік, расстраляны ў 1942.

МЕЛЬНІЧЭНКА Якаў, н. у 1907, калгаснік, расстраляны ў 1942.

ШКУТ Іван Міхайлавіч, н. у 1926, у кастрычніку 1943 вывезены на прымусовыя работы ў Германію, памёр у г. Заргемюнд.

ЯРМОЛЕНКА Рыгор Паўлавіч, н. у 1911, расстраляны ў 1942.

ЯСЬКО Іван Трафімавіч, н. у 1919, чырвонаармеец-акружэнец, расстраляны ў 1942.

ВЁСКІ НОВЫ І СТАРЫ МАКРЭЦ

ГАЛАВАЧОЎ Ігнат Барысавіч, н. у 1908.

ГАРОШКА Дзмітрый Захаравіч, н. у 1929.

КАРПЕНКА Сямён, н. у 1890, сельскі актывіст, расстраляны ў снежні 1942 у г. п. Брагін.

КРАЎЧАНКА Уладзімір Фёдаравіч, н. у 1904, расстраляны ў снежні 1942 у г. п. Брагін.

КРУС Юлія Міхайлаўна, н. у 1928, застрэлена ў 1943 каля в. Пажаркі.

КОРХАЎ Пётр Аляксандравіч, н. у 1934.

ЛЯШЧУН Васіль Апанасавіч, н. у 1902, расстраляны ў снежні 1942 у г. п. Брагін.

МАШКОЎСКІ Аляксей Ісаевіч, н. у 1927.

МАШКОЎСКІ Ісай Свірыдавіч, н. у 1884.

ПРЫХОДЗЬКА Рыгор Герасімавіч, н. у 1893, расстраляны ў снежні 1942 у г. п. Брагін.

ПРЫХОДЗЬКА Сцяпан Васільевіч, н. у 1903, калгаснік, расстраляны ў снежні 1942 у г. п. Брагін.

ПРЫШЧЭПАЎ Дзмітрый Андрэевіч, н. у 1866.

ПРЫШЧЭПАЎ Дзямід Елісеевіч, н. у 1908, загадчык фермы, расстраляны ў снежні 1942 у г. п. Брагін.

РАЯНОК Пётр Макаравіч, н. у 1905, расстраляны ў снежні 1942 у г. п. Брагін.

САПОНЕНКА Аляксандр Аляксандравіч, н. у 1927.

САПОНЕНКА Аляксандр Мікалаевіч, н. у 1888.

СЯРЭБРАНАЯ (імя і імя па бацьку невядомыя).

СЯРЭБРАНАЯ (імя і імя па бацьку невядомыя).

СЯРЭБРАНАЯ (імя і імя па бацьку невядомыя).

ЧЭКАН Павел Нікіфаравіч, н. у 1895, калгаснік, расстраляны ў снежні 1942 у г. п. Брагін.

ВЁСКА ПЕТРЫЦКАЕ

КАЛЕСНІК Парфірый Цітавіч, н. у 1885, калгаснік, застрэлены летам 1943.

НОВІК Трафім Іванавіч, н. у 1872, застрэлены восенню 1943.

РУБАН Ніна Аляксандраўна.

ШАЎЧЭНКА Аляксандр Лук'янавіч, н. у 1909, калгаснік, расстраляны летам 1942 у в. Сабалі.

ШКУРКО Дзмітрый Канстанцінавіч, застрэлены ў 1942.

ШКУРКО Іван Данілавіч, н. у 1863, застрэлены восенню 1943.

ШКУРКО Пётр Піліпавіч, н. у 1898, калгаснік, закатаваны летам 1943.

ШКУРКО Таццяна (Надзея).

ЮРЧАНКА Пётр Рыгоравіч, н. у 1903, чырвонаармеец, расстраляны летам 1942 каля в. Сяўкі.

ВЁСКА СЦЕЖАРНАЕ

АРЦЁМЕНКА Барыс Іваныч, н. у 1912, чырвонаармеец-акружэнец, расстраляны ў 1942.

АРЦЁМЕНКА Фёдар Іванавіч, н. у 1914, расстраляны ў 1942.

БУЗЬКО Сяргей Сяльсьсвіч, н. у 1903, чырвонаармеец-акружэнец, застрэлены восенню 1943 каля в. Сцежарнае.

ГАЎРЫЛЕНКА Таццяна Селівестраўна, загінула ў канцлагеры Майданак.

КАРПЕНКА Арына Іванаўна, загінула ў канцлагеры Майданак.

ПАПЧАНКА Васіль Міхайлавіч, н. у 1937.

САВЯНОК Ганна Пракопаўна, н. у 1905, калгасніца.

ЧАРНОЎ Андрэй Акімавіч, н. у 1905, расстраляны ў снежні 1942.

ВЁСКА СЯЛЕЦ

ЖУРАЎ Васіль Іосіфавіч, н. у 1897, калгаснік, расстраляны ў снежні 1942.

Браты Краўчанка Васіль Іванавіч (справа) і Павел Іванавіч

Р. В. Грамыка

ЖУРАЎ Павел Пятровіч, н. у 1897, калгаснік, расстраляны ў снежні 1942.

КРАЎЧАНКА Васіль Іванавіч, н. у 1902, старшыня калгаса імя Ільіча, партызанскі сувязны са жніўня да верасня 1941.

КРАЎЧАНКА Павел Іванавіч, н. у 1907, расстраляны ў снежні 1942.

ЯСЕНАВЕЦ Іван Мінавіч, н. у 1894, расстраляны ў снежні 1942.

ВЁСКА ТЭЛЬМАН

АЛУКЕР Міхаіл, н. у 1889, бухгалтар калгаса, расстраляны восенню 1941.

АЛУКЕР Серыён, н. у 1930, расстраляны восенню 1941.

АЛУКЕР Уладзімір, н. у 1938, расстраляны восенню 1941.

ВІЛЕНСКІ Кетцвль Янкелевіч, н. у 1871, расстраляны восенню 1941.

ГРАМЫКА Раіса Васільеўна, н. у 1920, настаўнічала на Ашмяншчыне, у 1942 — радыстка ў адной з партызанскіх зон Віцебшчыны, там і загінула.

КОТЧАНКА Дзямід Сяргеевіч, н. у 1882, дэпутат Выграбна-Слабадскога сельсавета, расстраляны 30.12.1942 у г. п. Брагін.

МІЛЯЎСКАЯ Вера, н. у 1936, расстраляна восенню 1943 у в. Ліпкі.

МІЛЯЎСКАЯ Фаня, н. у 1930, расстраляна восенню 1943 у в. Ліпкі.

МІЛЯЎСКАЯ Хана Барысаўна, н. у 1910, калгасніца.

МІЛЯЎСКІ Уладзімір, н. у 1933, расстраляны восенню 1943 у в. Ліпкі.

СЫСОЕЎ Іван Міхайлавіч, н. у 1918, чырвонаармеец-акружэнец, расстраляны восенню 1941.

ХАЎКІН Лёва, н. у 1932,

ХАЎКІН Міша, н. у 1936,

ХАЎКІН Хаім Майсеевіч,

ХАЎКІН Яўген Хаімавіч, н. у 1930,

ХАЎКІНА Броня Ісакаўна, н. у 1912,

ХАЎКІНА Рывв Аронаўна,— сям'я Хаўкіных расстраляна восенню 1941.

У вёсках Макрэц і Сцежарнае ў снежні 1942 расстраляны ваеннапалонныя чырвонаармейцы:

АРТЕМЦОВ Федор Васильевич, р. в 1915.
БЕЛОНОЖНИК Александр Иванович, р. в 1917.
ДОБРОХОДОВ Борис Иванович, р. в 1905.
НЕКРАЧ Леонид Тимофеевич, р. в 1921.
ЦЕЛУЕНКО Василий Тимофеевич, р. в 1921.

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 91. Адз. зах. 10. Л. 96—99.

МІКУЛІЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ВЯЛІКІ ЛЕС

КЕЧКА Васіль Лявонавіч, н. у 1873, калгаснік, застрэлены летам 1943.
МІГАЙ Елізавета Васільеўна, н. у 1895, калгасніца.
МІГАЙ Мікалай Паўлавіч, н. у 1885, старшыня калгаса, расстраляны ў маі 1943 у г. п. Брагін.
ПАЛХОЎСКАЯ Юлія Іванаўна, н. у 1925, застрэлена ў маі 1943.

З успамінаў П. Н. Буйневіча, жыхара в. Вялікі Лес

...Па даносе паліцэйскага ў нашых вёсках Вялікі Лес і Чырвонае Поле былі арыштаваны вяскоўцы з ліку партыйнага і савецка-гаспадарчага актыву: Козел Ф. Х., які перад гэтым уцёк з нямецкага канцлагера і прыйшоў дамоў, Крысенка П. Ц., Мігай В. І., Мігай М. П., сям'я калгасніка Кечкі М. А. Крыху пазней забралі жыхара нашага п. Уладзімірск Лазовіка К. А. Усіх іх расстралялі ў Брагіне.

У дзень арышту гэтых людзей бацька Козела Ф. Х.— Харытон Аліставіч разам з жонкай, нявесткай, трыма ўнукамі ўцёк у лес, у бок Амелькаўшчыны Хойніцкага раёна. Праз нейкага чалавека паліцэйскія перадалі ў вёску, каб Вольга Козел прыйшла ў Брагін за мужам, які, дарэчы, да таго часу ўжо быў расстраляны разам з арыштаванымі тады вяскоўцамі. Даверлівую жанчыну арыштавалі, прывезлі ў лес і там схапілі дзяцей, свякруху і свёкра.

Я таксама разам з вяскоўцамі хаваўся тады ў лесе, калі яго прачосвалі немцы і паліцэйскія. Нам удалося адарвацца ад аблавы, а дзяўчыну Палхоўскую Юлію немцы схапілі і расстралялі.

Што датычыць Кечка Ніны Макараўны, то пасля арышту і расстрэлу бацькі ў 1943 г. яна была ў лесе, у хойніцкім партызанскім атрадзе...

ВЁСКА КОНАНАЎШЧЫНА

ГАНЧАР Ганна Пятроўна, н. у 1879, калгасніца.
ДАНЧАНКА Таццяна Карнееўна, н. у 1906, калгасніца.
МАКАРАНКА Адам Фядосавіч, н. у 1930.
МАКАРАНКА Віктар Фядосавіч, н. у 1936.
МАКАРАНКА Елізавета Яўгенаўна, н. у 1902, калгасніца.
МАКАРАНКА Іван Фядосавіч, н. у 1934.
МАКАРАНКА Павел Фядосавіч, н. у 1932.
МАКАРАНКА Фядос Кузьміч, н. у 1904, калгаснік,— сям'я Макаранкаў расстраляна ў студзені 1943 у г. п. Брагін.
СІДОРАНКА Ануфрый Фёдаравіч, н. у 1880, калгаснік.

Са сведчання Ф. Я. Сачка, жыхара в. Конанаўшчына

5 студзеня 1945 г.

В 1943 году, в мае месяце, эсэсовскими частями по уничтоженню партизанских отрядов деревня Кононовщина была окружена с четырех сторон и запалена. Вследствие чего было сожжено 68 домов. Во время пожара убито 2 женщины немцами, стоявшими на мосту: Ганчар Анна Петровна, 1879 г. рождения, Данченко Татьяна Корнеевна, 1906 г. рождения, которые хотели нарыть картошки для питания своих детей.

В 1943 году немецким карательным отрядом, в январе месяце, убито 6 человек в м. Брагин: Макаренко Федос Кузьмов, 1904 г., Макаренко Лисавета Евгеньевна, 1902 г. рождения, Макаренко Адам Федорович, 1930 года рождения, Макаренко Павел Федосович, 1932 года рождения, Макаренко Витя Федосовнч, 1936 года рождения, Макаренко Иван Федосович, 1934 года рождения...

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 91. Адз. зах. 10. Л. 81зв.— 82.

ВЁСКА МІКУЛІЧЫ

ГАЛЕЗНІК Паліна Васільеўна, н. у 1899, калгасніца, спалена 14.8.1942.
ГАЛЕЗНІК Панфіл Артамонавіч, н. у 1870, спалены 14.8.1942.
ЗДАРАВЕЦ Аляксандр Аляксеевіч, н. у 1937, спалены 14.8.1942.
ЗДАРАВЕЦ Аляксей Іосіфавіч, н. у 1938, расстраляны 15.8.1942.
ЗДАРАВЕЦ Аляксей Пракопавіч, н. у 1900, настаўнік, спалены 14.8.1942.
ЗДАРАВЕЦ Валянцін Аляксеевіч, н. у 1935, спалены 14.8.1942.
ЗДАРАВЕЦ Васіль Рыгоравіч, н. у 1926, вывезены немцамі пры адступленні і расстраляны каля в. Юравічы Калінкавіцкага р-на.
ЗДАРАВЕЦ Вольга Іосіфаўна, н. у 1935, забіта 15.8.1942.
ЗДАРАВЕЦ Іван Іосіфавіч, н. у 1923, настаўнік Мікуліцкай школы, партызан атрада імя Суворава, загінуў 9.10.1943 каля в. Рашаў Хойніцкага р-на, пахаваны ў г. Хойніках.

ЗДАРАВЕЦ Міхаіл Іосіфавіч, н. у 1939, забіты 15.8.1942.

ЗДАРАВЕЦ (МІХАЛЕНКА) Сіма Кірылаўна, н. у 1911, настаўніца (піянерважатая) Мікуліцкай школы, спалена 14.8.1942.

ЗДАРАВЕЦ Хрысціна Антонаўна, н. у 1902, калгасніца, расстраляна 15.8.1942.

КРЫСЕНКА Іосіф Іванавіч, н. у 1870, ахоўнік авіяпасадачнай пляцоўкі, расстраляны ў 1942.

ЛАЗЕБНІК Абрам Сіманавіч, н. у 1928,

ЛАЗЕБНІК Бася Абрамаўна, н. у 1911,

ЛАЗЕБНІК Грыша Сіманавіч, н. у 1936,

ЛАЗЕБНІК Люба Сіманаўна, н. у 1937,

ЛАЗЕБНІК Соня Сіманаўна, н. у 1926, — сям'я Лазебнікаў расстраляна ў 1941.

ЛЯМЕШКА Мікіта Фёдаравіч, н. у 1873, спалены 14.8.1942.

СМАЛЬЦАР Еўдакія Мікалаеўна, н. у 1908, жыхарка г. п. Хойнікі, якая выпадкова была ў Мікулічах, спалена 14.8.1942.

ФІШМАН Блюма Шэвелеўна, н. у 1916,

ФІШМАН Леанід Іванавіч, н. у 1937,

ФІШМАН Леанід Хаімавіч, н. у 1940,

ФІШМАН Рыгор Іванавіч, н. у 1935,

ФІШМАН Слава Абрамаўна, н. у 1915,

ФІШМАН Хая Шэвелеўна, н. у 1873,

ФІШМАН Эстэр Шэвелеўна, н. у 1914, — сям'я Фішман расстраляна ў 1941.

ФЯСЬКОВА Аксіння Тарасаўна, н. у 1902, спалена 14.8.1942.

ХАДАСОК Марыя Пятроўна, н. у 1887, спалена 14.8.1942.

ХАДАСОК Сідар Іванавіч, н. у 1886, калгаснік, спалены 14.8.1942.

З акта аб злачынствах нямецка-фашысцкіх акупантаў у в. Мікулічы

3 студзеня 1945 г.

...В 1942 году, 14 августа, в деревню Микуличи ворвалась группа немцев с немецкими пособниками в количестве 50 человек, где оцепили деревню и советских граждан в количестве 14 человек, загнали в колхозный курятник, облили горючей жидкостью и сожгли живьем. Из горевшего дома были слышны крики: «Помогите, товарищи...» Плач детей, женщин, кто-то кричал, призывая советских граждан на помощь, мстить за нашу кровь немецким бандитам. И, идя под винтовками полицейских с двоими малыми детьми, Михаленка Сима Кирилловна говорила: «За нашу кровь поплатитесь вы своею кровью. А Россия со своей Красной Армией победит вас».

Несмотря на просьбы, плач детей, женщин, 14 августа 1942 года было сожжено 14 человек, из них детей 4 человека, подростков 3 человека, стариков 3 человека...

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 91. Адз. зах. 10. Л. 78 зв. — 79.

ВЁСКА РЫЖКАЎ

КОЗЕЛ Іван Міхайлавіч, н. у 1919, калгаснік, расстраляны ў 1943.

КОЗЕЛ Ісак Васільевіч, н. у 1869, расстраляны ў 1943.

КОЗЕЛ Міхаіл Лявонцьевіч, н. у 1874, калгаснік, расстраляны 21.10.1943.

КОЗЕЛ Фядора Яўменаўна, н. у 1912, калгасніца, расстраляна ў 1942.

ЛОБАН Галіна Рыгораўна, н. у 1912,

ЛОБАН Іван Герасімавіч, н. у 1928,

ЛОБАН Святлана Герасімаўна, н. у 1937, — сям'я Лобанаў расстраляна ў 1942.

ЛЯМЕШКА Марыя Зосімаўна, н. у 1869,

ЛЯМЕШКА Сцепаніда Дзмітрыеўна, н. у 1907,

ЛЯМЕШКА Сцяпан Рыгоравіч, н. у 1900, загадчык фермы,

ЛЯМЕШКА Уладзімір Сцяпанавіч, н. у 1928, — сям'я Лямешкаў расстраляна ў 1942.

МІХАЛЕНКА Васіліна Якаўлеўна, н. у 1914, дэпутат сельсавета,

МІХАЛЕНКА Іван Васільевіч, н. у 1939,

МІХАЛЕНКА Кацярына Ціханаўна, н. у 1865,

МІХАЛЕНКА Марыя Іванаўна, н. у 1879, прадаўшчыца,

МІХАЛЕНКА Міхаіл Васільевіч, н. у 1938,

МІХАЛЕНКА Пётр Васільевіч, н. у 1936,

МІХАЛЕНКА Сынклета Аляксееўна, н. у 1902, калгасніца,

МІХАЛЕНКА Уладзімір Васільевіч, н. у 1940, — партызанская сям'я Міхаленкаў расстраляна ў 1942.

ПРАХАРЭНКА Васіль Нікіфаравіч, н. у 1922, партызан, загінуў у сакавіку 1944, пахаваны ў в. Забалацце Бярэзінскага р-на Мінскай вобл.

ПРАХАРЭНКА Лявон Данілавіч, н. у 1905, дэпутат сельсавета, расстраляны ў 1941.

УНІГАЎСКАЯ Ася Мухаўна, н. у 1879,

УНІГАЎСКАЯ Марыя, н. у 1940,

УНІГАЎСКАЯ Хана Лейзераўна, н. у 1922, — сям'я Унігаўскіх расстраляна ў 1941.

ВЁСКА ЧЫРВОНАЕ ПОЛЕ

КЕЧКА Макар Архіпавіч, н. у 1890.

КЕЧКА Ніна Макараўна, н. у 1919.

КОЗЕЛ Вольга Пятроўна (Лаўрэнаўна), н. у 1912, калгасніца.

КОЗЕЛ Ганна Міхайлаўна (Піліпаўна), н. у 1875, калгасніца.

КОЗЕЛ Іван Фёдаравіч, н. у 1940.

КОЗЕЛ Мікалай Фёдаравіч, н. у 1934.

КОЗЕЛ Фёдар Харытонавіч, н. у 1904, брыгадзір калгаса, дэпутат сельсавета.

КОЗЕЛ Харытон Аліствтавіч, н. у 1875, калгаснік.

КОЗЕЛ Яўгенія Фёдараўна, н. у 1943.

КРЫСЕНКА Пётр Цярэнцьевіч, н. у 1900, старшыня калгаса.

ЛАЗОВІК Карней Адамавіч, н. у 1892, калгаснік, расстраляны ў 1942.

МІГАЙ Васіль Іосіфавіч, н. у 1902, калгаснік.

Са сведчання А. К. Ганчар, жыхаркі в. Чырвонае Поле

3 студзеня 1945 г.

...В 1942 году, в декабре месяце, немецкими пособниками ночью увезено в м. Брагин мирных граждан нашей деревни 3 человека: Крысенко Петр Терентьев, Мигай Василь Осипов, Лазовик Корней Адамов.

В 1943 году, мае месяце, при проческе леса 8-й зсэсовской армией поймано в лесу из нашей деревни 10 человек, которых увезли также в местечко Брагин, где и расстреляли Мигая Николая Павловича, Козел Федора Харитоновича, Кечко Макара Архиповича, ...Мигай Елсовета Васильевна, Козел Ольга Петровна, Козел Нколай Федорович, Козел Женя Федоровна, Козел Харитон Алистратович, Козел Анна Филипповна. Всего граждан убито немецкими захватчнками 13 человек, угнано на каторгу в Германию 3 человека. Спалено домов в 1943 году, в мае месяце, в количестве 31...

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 91. Адз. зах. 10. Л. 80—81.

НОВАЯЛЧАНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА АЛЯКСАНДРАЎКА

АСЯДАЧ Праскоўя Мікалаеўна, н. у 1921. (Гл. артыкул на с. 216.)

ГЛУШЧАНОК Усціння Яфімаўна, н. у 1898, калгасніца, сельская актывістка, расстраляна ў 1943.

ПРЫСКОКА Савелій Арцёмавіч, партызан, расстраляны ў 1942 у г. Растоў-на-Доне.

ВЁСКА БЯРОЗКІ

БАБРАНОК Іван Парфенавіч, н. у 1929.

БАНДАРЭНКА Іван Якаўлевіч, н. у 1942,

БАНДАРЭНКА Марыя Піліпаўна, н. у 1916, калгасніца,

БАНДАРЭНКА Міхаіл Якаўлевіч, н. у 1937,

БАНДАРЭНКА Фёдар Якаўлевіч, н. у 1943,

БАНДАРЭНКА Якаў Захаравіч, н. у 1915, калгаснік, — сям'я Бандарэнкаў спалена 14.1.1943.

ГАРМЕЛЬ Іван Цімафеевіч, н. у 1935.

ДЗЯЦЕЛ Рыгор Яфімавіч, н. у 1929.

КІРЫЛЕНКА Пётр Кананавіч, н. у 1913, бухгалтар калгаса, партызан, загінуў 25.7.1943, пахаваны ў г. п. Камарын[1].

МАЧУЛЕНКА Вольга Цімафееўна, н. у 1932.

МАЧУЛЕНКА Еўдакія Якаўлеўна, н. у 1899, калгасніца.

МАЧУЛЕНКА Марыя Цімафееўна, н. у 1919.

МЕЛЬНІК Даніла Васільевіч, н. у 1864.

МУЗЫЧЭНКА Васіль Піліпавіч, н. у 1909, калгаснік, расстраляны ў 1943 у в. Піркі.

МУЗЫЧЭНКА Мікалай Андрэевіч, н. у 1941.

ПЕТРУШЕНКА Лявон Сцяпанавіч, н. у 1909, калгаснік, партызан, загінуў 15.3.1944 у баі каля в. Гай-Растоцке Цярнопальскай вобл., пахаваны ў п. г. т. Заложцы Цярнопальскай вобл.

ПЕТРУШЕНКА Яфрэм Пятровіч, калгаснік, забіты ў 1943 за сувязь з партызанамі.

ПРУСЯНОК Мікалай Фёдаравіч, н. у 1924, калгаснік, партызан атрада імя Сталіна, прапаў без вестак 19.4.1944'.

ПУГАЧ Наталля Цярэнцьеўна, н. у 1896, калгасніца, спалена 14.1.1943.

СІМАНЕНКА Еўдакія Арцёмаўна, н. у 1899, калгасніца, спалена 14.1.1943.

СІМАНЕНКА Пётр Міхайлавіч, н. у 1899, калгаснік, спалены 14.1.1943.

ТКАЧЭНКА Ганна Андрэеўна, н. у 1942, спалена 14.1.1943.

ЦІЦЯНОК Вольга Канстанцінаўна, н. у 1914.

ЦІЦЯНОК Уладзімір Пятровіч, н. у 1942.

ШЫНКАРЭНКА Пётр Антонавіч, н. у 1904, старшыня калгаса «Чырвоны араты» ў в. Чыкалавічы, спалены 14.1.1943.

ЯТЧАНКА Ганна Андрэеўна, н. у 1940.

ЯТЧАНКА Уладзімір Андрэевіч, н. у 1943.

ЯТЧАНКА Якаў Ігнатавіч, н. у 1869, калгаснік.

ЯЎСЕЕНКА Раіса Андрэеўна, н. у 1940.

З акта аб злачынствах нямецка-фашысцкіх захопнікаў у в. Бярозкі

22 снежня 1944 г.

В дер. Березки Ивлчанского сельсовета немецкие палачи из отряда СС согнали в два сарая 14 чел. жителей. Средн них были женщины, старики и дети. Облили сараи керосином и подожгли. Кто пытался спастись от огня, немцы расстреливали из автоматов. В числе сгоревших Бондаренко Иван Яковлевич — 1942 г. рожд., Ткаченко Анна Андреевна — 1940 г. рожд., Пугач Наталья Терентьевна — 1896 г. рожд.

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 91. Адз. зах. 10. Л. 4—5.

ВЁСКА ГАЛУБОЎКА

КУКРАК Кацярына Пятроўна, н. у 1927, калгасніца, партызанская сувязная, расстраляна ў 1943.

[1] Даведка Беларускага штаба партызанскага руху ад 14.5.1945 г.

[1] Даведка Украінскага штаба партызанскага руху.

ВЁСКА КАПОРАНКА

ГРАНЬ Міхаіл Іванавіч, н. у 1927, партызан, расстраляны ў 1941 у г. п. Камарын.

РЭЙЗМАН Нохім Навумавіч, н. у 1894, бондар-сталяр, расстраляны ў 1941.

ХМЕЛЯНОК Пётр Аляксеевіч, н. у 1892, старшыня рэвізійнай камісіі калгаса, расстраляны зімой 1943 у г. п. Камарын.

ШАЙКЕВІЧ Броня Мендзелеўна, н. у 1920, настаўніца.

ШАЙКЕВІЧ Іця.

ШАЙКЕВІЧ Малка Мендзелеўна, н. у 1917, калгасніца.

ШАЙКЕВІЧ Мендэль Гершкавіч, н. у 1868, вартаўнік.

ШАЙКЕВІЧ Ніна, н. у 1938.

ШАЙКЕВІЧ Паліна Мендзелеўна, н. у 1922, бухгалтар, — сям'я Шайкевічаў расстраляна ў 1941.

ВЁСКА ЛЮДЗВІНОЎ

ЕСІН Мікіта Уласавіч, н. у 1873, дэпутат сельсавета, расстраляны ў студзені 1943 у г. п. Камарын.

КАБЯНОК Аўроха Харытонаўна, калгасніца, расстраляна ў студзені 1943 у г. п. Камарын.

ПАЛЕЕНКА Якаў Рыгоравіч, пракурор Камарынскага р-на, расстраляны ў студзені 1943 у г. п. Камарын.

ВЁСКА НОВАЯ ЁЛЧА

ВАРАБЕЙ Фама Саласцянавіч, н. у 1900, рабочы Камарынскай МТС.

ВЕТЧАНКА Емяльян Емяльянавіч, н. у 1927.

ГРЫШАНЕНКА Акім Іванавіч, н. у 1872, калгаснік.

ГРЫШАНЕНКА Аляксандра Рыгораўна, н. у 1892, калгасніца, забіта і спалена ў 1942.

ГРЫШАНЕНКА Кацярына Фёдараўна, н. у 1920, забіта і спалена ў 1942.

ЗУБКОЎСКАЯ Усціння Паўлаўна, н. у 1907, работніца бальніцы.

КАРНЯЙЧУК Ганна Іванаўна, н. у 1907.

КАРНЯЙЧУК Тамара Іванаўна, н. у 1940.

КАРНЯЙЧУК Уладзімір Іванавіч, н. у 1926, — сям'я Карнейчукоў спалена ў лютым 1943 у п. Краснае.

КЛЯПЕЦ Вольга Дзмітрыеўна, н. у 1907, калгасніца.

КУЗЬМЯНОК Домна Сцяпанаўна, н. у 1910, калгасніца.

МАРТЫНЕНКА Іван Мікалаевіч, н. у 1904, калгаснік.

ПОМІНАВА Аляксандра Іванаўна, н. у 1942.

ПРУСЯНОК Ганна Іванаўна, н. у 1923, калгасніца.

РУБАХІН Волька Самуйлавіч, расстраляны ў 1941.

РУБАХІНА Мера Яфімаўна, расстраляна ў 1941.

СІЗАНЕНКА Марыя Іванаўна, н. у 1878, калгасніца.

СІЗАНЕНКА Яфім Яўтухавіч, н. у 1878.

ЦЕСЛЯНОК Валянціна Іванаўна, н. у 1941.

ЦЕСЛЯНОК Ганна Іванаўна, н. у 1938.

ЦЕСЛЯНОК Міхаіл Іванавіч, н. у 1936.

ЦЕСЛЯНОК Наталля Емяльянаўна, н. у 1905, — сям'я Цесляпкоў забіта і спалена ў 1942.

ЦЕСЛЯНОК Дар'я Фёдараўна, н. у 1900, старшыня Калыбанскага сельсавета, расстраляна ў 1942.

ШПЕТНАЯ Нінв Юр'еўна, н. у 1911.

ШПЕТНАЯ Тамара Васільеўна, н. у 1938.

ШЭЙН Іван Емяльянавіч, н. у 1909, супрацоўнік міліцыі, забіты і спалены ў 1942.

ШЭЙН Іван Сцяпанавіч, н. у 1909, рабочы.

ШЭЙН Марыя, забіта і спалена ў 1942.

ШЭЙН Станіслаў Іванавіч, н. у 1936.

ШЭЙН Сцепаніда Іванаўна, н. у 1911.

ШЭЙН Тамара Іванаўна, н. у 1938.

ВЁСКА ПРУДАВІЦА

САЧАВА Васіль Іванавіч, н. у 1904, партызан атрада імя Кацюбінскага Чарнігаўскага злучэння, загінуў 2.5.1943, пахаваны ў с. Няданчычы Чарнігаўскай вобл.

ВЁСКА СТАРАЯ ЁЛЧА

ПРУСЯНОК Іван Андрэевіч, н. у 1874, калгаснік.

САЧАВА Васіль Дзям'янавіч, н. у 1865.

ХМЕЛЯНОК Ева Фёдараўна, н. у 1889, калгасніца.

ХМЕЛЯНОК Міхаіл Андрэевіч, н. у 1929.

ХМЕЛЯНОК Ульяна Фёдараўна, н. у 1891, калгасніца.

ШЭІН Пётр Андрэевіч, старшыня Ялчанскага сельсавета, расстраляны ў 1943.

ПАСЁЛАК КРАСНАЕ

БАРАДЗЯНСКАЯ Марыя Андрэеўна, н. у 1926, расстраляна ў 1943.

ЗАЛАТАР Барыс Зэльмавіч, н. у 1910, прадавец, расстраляны ў 1941.

ЗАЛАТАР Валянцін, н. у 1935.

ЗАЛАТАР Гіша, н. у 1937.

ЗАЛАТАР Марыя Барысаўна, н. у 1917, калгасніца.

ЗАЛАТАР Міхаіл, н. у 1933.

ЗАЛАТАР Паліна, н. у 1936.

ЗАЛАТАР Роза Львоўна, н. у 1901, — сем'і Залатароў расстраляны ў кастрычніку 1941.

МАЙЗЛІН Анатоль Янкелевіч.

МАЙЗЛІН Янкель, н. у 1900, нарыхтоўшчык жывёлы, расстраляны ў кастрычніку 1941.

ПРУСЯНОК Ганна.

РУБАХІНА Люба Іцкаўна, н. у 1868, расстраляна ў кастрычніку 1941.

СІМАНЕНКА Антаніна, н. у 1940.

СІМАНЕНКА Еўдакія Пятроўна, н. у 1911, калгасніца.

СІМАНЕНКА Міхаіл, н. у 1931.

СІМАНЕНКА Уладзімір, н. у 1935, — сям'я Сімонцкаў расстраляна ў 1943.

СМАЛЯНСКАЯ Паліна Мікалаеўна, расстраляна ў 1941.

ФЕЛЬДМАН Мордух Уладзіміравіч, сталяр, расстраляны ў 1941.

ФРЫДМАН Сіма Аронаўна, н. у 1893.

ФРЫДМАН Хая Шлёмаўна, н. у 1930.

ФРЫДМАН Шлёма Барысавіч, н. у 1896, — сям'я Фрыдманаў расстраляна ў кастрычніку 1941.

НАСЁЛАК ЛЯДЫ (КАПОРАНСКІЯ)

ІЁВЕНКА Іван.

ШАМ Аграфена.

БЫЛЫ ПІРКАЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ЛЯДЫ

БУДНІК Зінаіда Рыгораўна, расстраляна ў 1943.

БУДНІК Рыгор Патапавіч, калгаснік, расстраляны ў 1943 па падазрэнні ў сувязях з партызанамі.

СІМАНАВА Анастасія Андрэеўна, н. у 1890.

СІМАНАЎ Рыгор Ціханавіч, н. у 1929.

СІМАНАЎ Ціхан Фаміч, н. у 1881, цясляр.

ШУБЯНОК Харытон Рыгоравіч, калгаснік, расстраляны ў 1943 за сувязь з партызанамі.

З акта аб злачынствах нямецка-фашысцкіх акупантаў у в. Ляды

14 снежня 1944 г.

По прямому указанию немецкого коменданта, фамилия, имя нам не известны, Брагинского СД при непосредственном участии Анапреенко Ивана Степановича, жителя д. Сувиды, бургомистра Пирковской волости, впоследствии бургомистра м. Брагина Фесько Давыда Андреевича, жителя д. Сувиды, комеидапта пирковской полиции, Панченко Федора Веремеевича, жителя д. Пирки — помощника коменданта полиции, была арестована и отправлена в брагинскую тюрьму семья мирного жителя д. Ляды ни в чем не виноватого и ни в чем не замешанного Симонова Тихона, 63 года от роду, жена Симонова Анастасия, 55 лет от роду, сын Симонов Григорий Тихонович, 13 лет от роду.

Дело происходило в январе м-це 1943 года, при 30 градусах мороза. Они были посажены на сани и связаны проволокой за руки и в таком положении доставлены в Брагин.

В Брагине посажены в тюрьму и после неоднократных избиений железной палкой были расстреляны. Во время расстрела раздевали догола и выводили на 30-градусный мороз, потом убивали...

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 91. Адз. зах. 16. Л. 21—21 зв.

ВЁСКА ПІРКІ

БУРДЗЮЧЭНКА Марыя Мікалаеўна, н. у 1917, калгасніца, дэпутат сельсавета.

ГАЙДАШ Аніська Арцёмаўна, н. у 1890, калгасніца.

ГАЙДАШ Ануфрый (Андрэй) Якаўлевіч, н. у 1873, калгаснік.

ГУЛЯЙ Анастасія Дарафееўна, н. у 1881, калгасніца, спалена 22.5.1943.

ГУЛЯЙ Захар Іларыёнавіч, н. у 1878, загадчык гаспадаркі Піркаўскай школы, спалены 22.5.1943.

ІЛЬЯНОК Гарпіна Ануфрыеўна, н. у 1911, калгасніца, спалена разам з бацькамі 22.5.1943.

КАМОК Пётр Яфімавіч, н. у 1905, калгаснік, забіты ў 1943.

ЛАЗАРЭНКА Фядос Алімпіевіч, н. у 1860, спалены 22.5.1943.

ЛАЗАРЭНКА Хадора Яўтенаўна, н. у 1917, калгасніца, забіта ў 1943.

ЛУЧЫНІН Іван Цярэнцьевіч, н. у 1870, брыгадзір калгаса, спалены 22.5.1943.

ЛУЧЫНІНА Аксіння Іванаўна, н. у 1874, калгасніца, спалена 22.5.1943.

МУЗЫЧЭНКА Арына Ігнатаўна, н. у 1900, калгасніца, забіта вясной 1943.

МУЗЫЧЭНКА Васіль Яўтенавіч (Іванавіч), н. у 1898, калгаснік, забіты вясной 1943.

НЕЖЫХОЎСКІ Сіман і яго **жонка** (імя і імя па бацьку невядомыя), расстраляны ў верасні 1941.

ПУГАЧ Сяргей Маркавіч, н. у 1898.

Са сведчання Г. І. Храпатай, жыхаркі в. Сувіды

15 снежня 1944 г.

...13 на 14 января 1943 года меня с дочкой Наталъей арестовали и на 17/1-43 г. доставили в м-ко Брагин, в полевую тюрьму СД.

...При вторичной прогулке 18/1-43 года мною замечено 2 ямы убитых и закопанных граждан. При мне закопали живым жителя деревни Пирок Пугач Сергея. При мне убито до 500 чел.

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 91. Адз. зах. 16. Л. 29.

РУДЗЯНОК Аўдзюха Лукашаўна, н. у 1908, калгасніца, спалена 22.5.1943.

РУДЗЯНОК Пётр Пятровіч, н. у 1906, дэпутат сельсавета, спалены 22.5.1943.

САМОЙЛЕНКА Хіма Сцяпанаўна, н. у 1865, спалена 22.5.1943.

ФІЛІПЕНКА Фёдар Іларыёнавіч.

ЦЯРЭШЧАНКА Агаф'я Саласцянаўна, н. у 1910, калгасніца.

ЦЯРЭШЧАНКА Марыя Сцяпанаўна, н. у 1934.

ЦЯРЭШЧАНКА Мікалай Сцяпанавіч, н. у 1938.

ЦЯРЭШЧАНКА Святлана Сцяпанаўна, н. у 1941.

ШУБЯНОК Анастасія Захараўна, н. у 1891, калгасніца, забіта ў студзені 1943 у г. п. Брагін.

ШУБЯНОК Усціння Сідараўна, н. у 1900, калгасніца, спалена 22.5.1943.

ШУБЯНОК Цімафей Якаўлевіч, н. у 1888, калгаснік, забіты ў студзені 1943 у г. п. Брагін за сувязь з партызанамі.

ШУБЯНОК Цярэнцій Свірыдавіч, н. у 1900, спалены 22.5.1943.

З акта аб злачынствах нямецка-фашысцкіх акупантаў у в. Піркі

14 снежня 1944 г.

По прямому указанию немецкого коменданта... была уничтожена в 1942 году, осенью, семья Терещенко Агафьи Салостьяновой в составе 3-х детей от 10 до 1 года и старухи матери 65 лет. Во время убийства немецкие солдаты подхватывали детей на штыки живыми и бросали в яму, потом достреливали. Прежде их раздевали, а одежду забирали себе.

В брагинской тюрьме было замучено 8 человек ни в чем не повинных жителей д. Пирки, в том числе инвалид Пугач Сергей Маркович, 55 лет, и его жена.

В 1941 году была убита семья еврея Нежиховского Симона с женой 60 — 65 лет.

Весной 1943 года были сожжены немецкой частью в сарае Кавальчук Анны Тимофеевны 16 человек жителей д. Пирки ни в чем не повинных старнков и старух и женщин, в том числе Лучнин Иван Терентьевич, 73 года, Лазаренко Федосий Алимпиевич, 83 года, Гайдаш Ануфрий Яковлевич, 70 лет, и др.

Перед сожжением они подвергались зверским пыткам и истязаниям, как-то: Гайдашу Ануфрию Яковлевичу были выколоты глаза, Музыченко Василию Ивановичу нанесено 16 кинжальных ран, многих ставили на горячее железо, кололи под ногти иголкамн.

Также были убиты на территории д. Пирки более 13 человек разных лнц...

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 91. Адз. зах. 16. Л. 20 — 20 зв.

ВЁСКА СУВІДЫ

БАРАН Марыя Аляксееўна, н. у 1927.

БЯРЭШЧАНКА Анісім Савельевіч, н. у 1889, прадавец магазіна, расстраляны 18.1.1943 у г. п. Брагін.

БЯРЭШЧАНКА Таццяна Мяфодзьеўна, н. у 1889, калгасніца, расстраляна 18.1.1943 у г. п. Брагін.

ДЗМІТРЭНКА Васіль Якаўлевіч, н. у 1888, калгаснік, дэпутат сельсавета, павешаны 4.1.1943 у г. п. Брагін.

ДЗМІТРЭНКА Ганна Васільеўна, н. у 1929,

ДЗМІТРЭНКА Кацярына Давыдаўна, н. у 1909,

ДЗМІТРЭНКА Мікалай Васільевіч, н. у 1932,

ДЗМІТРЭНКА Міхаіл Васільевіч, н. у 1940, — сям'я Дзмітрэнкаў расстраляна ў студзені 1943 у г. п. Брагін.

ЕФІМЕНКА Матрона Яўціхіеўна, н. у 1904, калгасніца,

ЕФІМЕНКА Міна Гаўрылавіч (Аляксеевіч), н. у 1903, дэпутат сельсавета,

ЕФІМЕНКА Рыгор Мінавіч, н. у 1930, — сям'я Ефіменкаў расстраляна 18.1.1943 у г. п. Брагін.

ЕФІМЕНКА Таццяна Яфімаўна, н. у 1920, інструктар Камарынскага райкама камсамола, расстраляна ў 1942 у г. п. Брагін.

ЕФІМЕНКА Яфім Майсеевіч, н. у 1904, члеи праўлення калгаса, забіты ў 1942.

ПУГАЧ Ганна Еўдакімаўна, н. у 1901, калгасніца, забіта ў 1943.

З акта аб злачынствах нямецка-фашысцкіх акупантаў у в. Сувіды

16 снежня 1944 г.

По прямому указанию немецкого коменданта... убиты в местечке Брагин в полевой тюрьме СД 10 граждан, жителей деревни Сувиды, из них ребенок 2-х лет Дмитренко Михаил Васильевич.

Убиты в дер. Сувиды лично немцами Ефименко Ефим Моисеевич, 43 лет, и Баран Марья Алексеевна, 16 лет...

В январе 1943 года повешен в Брагине невинный в политических делах Германии житель деревни Сувиды Дмитренко Василий Яковлевич, 56 лет.

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 91. Адз. зах. 16. Л. 23.

ВЁСКА ЧЭРНЕЎ

ДЗЁМІН Васіль Андрэевіч, н. у 1919 (адрасныя даныя невядомыя), забіты 3.5.1943.

МАЛІНАЎ Мацвей Радзівонавіч, н. у 1908, працаваў у г. Кіеў.

МЕЛЬНІК Аляксей Кандратавіч, н. у 1931.

МЕЛЬНІК Іван Нікіфаравіч, н. у 1894, калгаснік, забіты восенню 1943.

МЕЛЬНІК Кацярына Іванаўна, н. у 1902, калгасніца.

МЕЛЬНІК Рыгор Кандратавіч, н. у 1928.

МІШКО Ісак Логвінавіч, н. у 1908, калгаснік, расстраляны ў 1943 у г. п. Брагін за сувязь з партызанамі.

ПЕВЕНЬ Агапа Юр'еўна, н. у 1884, калгасніца.

ПЕВЕНЬ Кацярына Мікалаеўна, н. у 1928.

ПУГАЧ Ганна Еўдакімаўна, н. у 1901, калгасніца.

ШУБЯНОК Вера Еўдакімаўна, н. у 1904, калгасніца, забіта восенню 1943.

ШУБЯНОК Рыгор Якаўлевіч, н. у 1918, член праўлення калгаса, расстраляны ў 1943 у г. п. Брагін.

З акта аб злачынствах нямецка-фашысцкіх акупантаў у в. Чэрнеў

15 снежня 1944 г.

По прямому указанию немецкого коменданта... из деревни Чернев Пирковского с/с расстреляно в брагинской тюрьме 3 человека, не принимавших участия в партизанском движении. Разом с ними закопаны живыми 18/1-43 года дети Мельник Екатерины Ивановой, Григорий, рождения 1928 года, и Алексей, рожд. 1931 г.

На территории деревни Чернев Пирковского с/с зверски замучены и сожжены (24 мая 1943 г.— *І. Г.*): Певень Агапа Юркова, 60 лет, и ее дочь Екатерина, 15 лет, и Малинов Матвей Родноновнч.

Убиты перед отступлением Мельник Иван Никифорович, 50 лет, и Шубенок Вера Евдокимовна, 40 лет.

Полицаем пирковской полиции убит и посечен на куски Шубенком Есипом Захарьевичем неизвестный Демин Василий Андреевич. Убийство произведено 3 мая 1943 года...

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 91. Адз. зах. 16. Л. 22 — 22 зв.

БЫЛЫ САВІЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА КУЛАКОВІК

АКЕНЧЫЦ Надзея Міхайлаўна.

АКЕНЧЫЦ Павел Мікалаевіч, н. у в. Перасяцінец.

АКЕНЧЫЦ Уладзімір Паўлавіч, н. у 1935, расстраляны ў маі 1943 у в. Савічы.

БАБІЧ Даніла Іванавіч, н. у 1885, калгаснік,

БАБІЧ Елізавета Данілаўна, н. у 1922,

БАБІЧ Яўгенія Якаўлеўна, н. у 1889, калгасніца,— сям'я Бабічаў расстраляна 8.8.1943 у г. п. Камарын.

БАБРОЎНІК Фядора Якаўлеўна, н. у 1890, калгасніца, расстраляна ў маі 1943.

БОЎДА Марыя Дзмітрыеўна, дзіця, вывезена разам з маці на прымусовыя работы ў Германію і там памерла.

БОЎДА Праскоўя Васільеўна, н. у 1873, калгасніца, забіта ў 1943.

ЗАРОЎНЫ Цярэнцій Раманавіч, н. у 1902, старшыня калгасаў імя Молатава, «Чырвоны квіт» (в. Кацічаў), расстраляны 14.1.1943 у г. п. Брагін.

КАРТАШ Анастасія Сямёнаўна, п. у 1881, калгасніца.

З пісьма Д. Ф. Кацельнікавай, былой жыхаркі в. Кулаковік

...Гэта было ў красавіку 1943 года. Мая маці, Карташ Анастасія Сямёнаўна, стаяла са сваёй унучкай Ганнай на агародзе. Падышоў немец і з пісталета застрэліў маму і яе ўнучку. Потым абклаў старую сенам і запаліў. Калі немец пайшоў, сусед Боўда Мітрок патушыў агонь. Але маці ўжо моцна абгарэла...

КУЗЬМЯНОК Ганна Паўлаўна, н. у 1938.

КУЗЬМЯНОК Фёдар Фаміч, расстраляны за сувязь з партызанамі.

НІКІЦЕНКА Іван Мікітавіч, загадчык калгаснай фермы.

ВЁСКА НОВЫ СЦЕПАНОЎ

АЎРАМЕНКА Ганна Рыгораўна, н. у 1885, калгасніца, расстраляна ў маі 1943.

АЎРАМЕНКА Зінаіда, н. у 1927, расстраляна ў маі 1943.

ВІДУНОВА Марыя Піліпаўна, н. у 1909, калгасніца, расстраляна ў маі 1943.

ВІДУНОВА Софія Рыгораўна, н. у 1930, расстраляна ў маі 1943.

ВІДУНОВА Таццяна Рыгораўна, н. у 1940.

ГЕРГАЛАЎ Мікалай Маркавіч, н. у 1929, расстраляны ў маі 1943.

ГРАМЫКА Ганна Пятроўна, н. у 1900, калгасніца, расстраляна 10.11.1943 у в. Перасяцінец.

ГРАМЫКА Сямён Якаўлевіч, н. у 1924.

ГРАМЫКА Ульяна Рыгораўна, н. у 1904, калгасніца.

ДРАЗДОЎ Андрэй Рыгоравіч, н. у 1908, старшыня калгаса «Камінтэрн» у в. Стары Сцепаноў, расстраляны ў снежні 1941 у г. п. Брагін.

ДУДНІК Зінаіда Іванаўна, н. у 1920, калгасніца, расстраляна.

ЖЫРАВА Варвара Мацвееўна, н. у 1905, калгасніца, расстраляна ў маі 1943.

КАЗЛОЎ Марк Сцяпанавіч, н. у 1913, калгаснік, расстраляны ў маі 1943.

КАЗЛОЎ Міна Дарафеевіч, н. у 1873, калгаснік, загінуў у 1943.

КАЗЛОЎ Сцяпан Лаўрэнавіч, н. у 1864, расстраляны ў маі 1943.

КОНЧЫЦ Антон Васільевіч, н. у 1900, калгаснік,

КОНЧЫЦ Васіль Антонавіч, н. у 1931,

КОНЧЫЦ Васіль Карпавіч, н. у 1926,

КОНЧЫЦ Васіль Сямёнавіч, н. у 1880, калгаснік,

КОНЧЫЦ Галіна Антонаўна, н. у 1937,

КОНЧЫЦ Гарпіна Нікіфараўна, н. у 1904, калгасніца.

КОНЧЫЦ Іван Антонавіч, н. у 1933,

КОНЧЫЦ Карп Васільевіч, н. у 1880, калгаснік,

КОНЧЫЦ Матрона Антонаўна, н. у 1929,

КОНЧЫЦ Надзея Іванаўна, н. у 1879, калгасніца,

КОНЧЫЦ Таццяна Антонаўна,

КОНЧЫЦ Фядора Рыгораўна, н. у 1881, калгасніца, — расстраляны ў маі 1943.

КРАЦЯНКОЎ Апанас Сілавіч, н. у 1910, калгаснік, дэпутат сельсавета, расстраляны 14.1.1943 у г. п. Брагін.

КРАЦЯНКОЎ Павел Сілавіч, н. у 1900, калгаснік, расстраляны ў маі 1943.

КРЫШВАЛАВА Аніcся Рыгораўна, н. у 1904, калгасніца.

КРЫШВАЛАВА Марыя Іванаўна, н. у 1937,

КРЫШВАЛАЎ Віктар Іванавіч, н. у 1930,

КРЫШВАЛАЎ Іван Іванавіч, н. у 1888, ляснік, — сям'я Крышвалавых расстраляна ў лістападзе 1941.

НІКІЦІН Майсей Антонавіч, н. у 1901, брыгадзір калгаса, расстраляны ў маі 1943.

ПЛЯСКАЧ Міна Данілавіч, н. у 1917, калгаснік, расстраляны ў маі 1943.

РАЖКОВА Фядора Цімафееўнв, н. у 1900, калгасніца.

РАЖКОЎ Іван Пятровіч, н. у 1928.

САЙКОВА Ганна Пятроўна, н. у 1912, настаўніца Сцепаноўскай школы, расстраляна 14.1.1943 у г. п. Брагін.

САЙКОЎ Пётр Патапавіч, н. у 1884, калгаснік, дэпутат сельсавета, расстраляны ў маі 1943.

ЦІТОВА Наталля Сцяпанаўна, н. у 1915, калгасніца.

ЦІТОЎ Аляксей Іванавіч, н. у 1908, калгаснік,

ЦІТОЎ Анісім Фёдаравіч, н. у 1904, калгаснік,

ЦІТОЎ Раман Іванавіч, н. у 1904, сакратар Сцепаноўскага сельсавета,

ЦІТОЎ Сямён Іванавіч, н. у 1880, калгаснік, — расстраляны ў маі 1943.

ЦІТОВА Праскоўя Ільінічна, н. у 1924, закатавана і спалена жывой у маі 1943.

ШКВАРКОЎ Павел Кузьміч, н. у 1928, расстраляны ў маі 1943.

Са сведчання А. Л. Чугункова, жыхара в. Стары Сцепаноў

19 снежня 1944 г.

...Лично был очевидцем творимых злодеяний немцами в деревне Степанов. Это было в мае м-це 1943 года. Немецко-фашистские захватчики жительницу села Титову Парасковью, по отчеству не знаю, бросили живьем в огонь после дерзких истязаний.

Могу еще показать характерный факт, как немецкие солдаты в мае 1943 года в сел. Степанов расстреляли гр-ку Грамыко Ульяну Григорьевну с иконой в руках. Последняя шла навстречу немцам с просьбой пощадить и не жечь ее дом. Кроме этого, немцы расстреливали и топтали ногами иконы посреди улицы села, установленные верующими.

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 91. Адз. зах. 16. Л. 79 — 79 зв.

ВЁСКА ПЕРАСЯЦІНЕЦ

ГРАМЫКА Ганна Пятроўна, н. у 1900, калгасніца, расстраляна 10.11.1943.

ГРАМЫКА Фёдар Міхайлавіч, н. у 1926.

ЖЫРАВА Пелагея Цярэнцьеўна, н. у 1907, калгасніца, расстраляна ў маі 1943 за сувязь з партызанамі.

КЛІМОВІЧ Уладзімір Піліпавіч, н. у 1912, калгаснік, расстраляны ў 1943 у г. п. Брагін.

КОНЧЫЦ Марыя Мінаўна, н. у 1908, калгасніца, забіта восенню 1943.

КОНЧЫЦ Матрона Міхайлаўна.

КОНЧЫЦ Пелагея Фёдараўна, н. у 1925, забіта восенню 1943.

ПАДСАСОННАЯ Зінаіда Мікітаўна, н. у 1939.

ПАДСАСОННАЯ Матрона Карпаўна, н. у 1903, калгасніца.

ПАДСАСОННЫ Мікіта Сяргеевіч, н. у 1904, рахункавод калгаса.

ПАДСАСОННЫ Міхаіл Мікітавіч, партызан, загінуў у баі 20.7.1943 каля в. Піркі.

САВІН Мікалай Іванавіч, н. у 1914, сакратар Піркаўскага сельсавета, расстраляны ў канцы 1941 у г. п. Брагін.

САВІНА Антаніна (Антоля) Аўдзееўна, н. у 1916, калгасніца, расстраляна ў лістападзе 1943 у г. п. Брагін.

ЦІТОЎ Андрэй Пятровіч, н. у 1929, забіты ў маі 1943.

ЦІТОЎ Пётр Іларыёнавіч, н. у 1898, расстраляны ў лістападзе 1941 у г. п. Брагін.

ВЁСКА САВІЧЫ

АНАПРЭЕНКА Ганна Данілаўна, н. у 1926, спалена ў лазні 10.8.1942.

АНАПРЭЕНКА Ксенія Мінаўна, н. у 1888, спалена ў лазні.

АНАПРЭЕНКА Марыя Цімафееўна, н. у 1926, спалена ў лазні.

АНАПРЭЕНКА Міхаіл Пятровіч, н. у 1941, спалены ў лазні.

АНАПРЭЕНКА Надзея Васільеўна.

АНАПРЭЕНКА Пётр Цімафеевіч, н. у 1914, падпольшчык, расстраляны ў жніўні 1942.

АНАПРЭЕНКА Цімафей Іванавіч, н. у 1879, калгаснік.

БАБІЧ Іван Іванавіч, н. у 1899, спалены ў лазні.

БАБІЧ Праскоўя, н. у 1890, спалена ў лазні.

БЕРАЗНЯЦКАЯ Антаніна Фёдараўна, н. у 1909, спалена ў лазні.

БЕРАЗНЯЦКІ Раман Купрыянавіч, н. у 1906, падпольшчык, расстраляны ў жніўні 1942.

БЕРАЗНЯЦКАЯ Сынклета Купрыянаўна, н. у 1864, спалена ў лазні.

ГАЙДАШ Павел Кандратавіч, н. у 1884, калгаснік.

ГАЙДАШ Савелій Гаўрылавіч, н. у 1898, медработнік, партызанскі сувязны, расстраляны ў маі 1943.

ЕФІМЕНКА Назар Мяфодзьевіч, н. у 1889, настаўнік, падпольшчык, расстраляны ў жніўні 1942.

ЕФІМЕНКА Сцепаніда Іванаўна, н. у 1909, настаўніца, спалена ў лазні.

ЗАГАРАНСКАЯ Лідзія Антонаўна, н. у 1914, настаўніца, падпольшчыца, расстраляна ў жніўні 1942.

КАЛАМІЕЦ Адам Міхайлавіч, н. у 1895, калгаснік.

КАЛАМІЕЦ Аніcся Іванаўна, н. у 1897, расстраляна ў 1942.

КАЛАМІЕЦ Ганна Мікалаеўна, н. у 1892.

КАЛАМІЕЦ Лука Васільевіч, н. у 1892, расстраляны ў 1942.

КАЛАМІЕЦ Міхаіл Васільевіч, н. у 1899, партызанскі сувязны, расстраляны ў 1942.

КАЛІНІЧЭНКА Аляксандр Гаўрылавіч, н. у 1934,

КАЛІНІЧЭНКА Зінаіда Гаўрылаўна, н. у 1936,

КАЛІНІЧЭНКА Люба Сямёнаўна, н. у 1916, настаўніца,

КАЛІНІЧЭНКА Марк Гаўрылавіч, н. у 1941,— расстраляны ў 1942 як сям'я афіцэра Чырвонай Арміі.

НЕСЦЯРЭНКА Вольга Харытонаўна, расстраляна ў 1942.

НЕСЦЯРЭНКА Гаўрыла Харытонавіч, расстраляны ў 1942.

ПРЫХОДЗЬКА Анісім Мяфодзьевіч, н. у 1898, расстраляны ў 1943 за сувязь з партызанамі.

ПРЫХОДЗЬКА Лідзія Анісімаўна, н. у 1935.

СЯЛЕЦКІ Іван Максімавіч, н. у 1906, партызанскі сувязны, расстраляны 26.1.1943.

ФІЛІПЕНКА Еўдакія Ільінічна, н. у 1899, калгасніца,

ФІЛІПЕНКА Міхаіл Фёдаравіч, н. у 1927,

ФІЛІПЕНКА Фёдар Рыгоравіч, н. у 1884, калгаснік,— сям'я Філіпенкаў забіта падчас аблавы ў лесе ў 1943.

ФІЛІПЕНКА Фёдар Іларыёнавіч, н. у 1910, камісар партызанскага атрада імя Катоўскага, загінуў 12.3.1943 у в. Піркі.

ФУРС Ананій Мяфодзьевіч, н. у 1907, падпольшчык, расстраляны ў жніўні 1942.

ФУРС Ганна Ціханаўна, н. у 1914,

ФУРС Мікалай Ананьевіч, н. у 1932,

ФУРС Міхаіл Ананьевіч, н. у 1929,

ФУРС Мяфодэій Мяфодзьевіч, н. у 1869, – сям'я Фурсаў расстраляна ў жніўні 1942.

ФУРС Лідзія Ананьеўна, н. у 1940, спалена ў лазні.

ФУРС Фядора Сяргееўна, н. у 1908, спалена ў лазні.

ФУРС Юлія Ананьеўна, н. у 1936, спалена ў лазні.

ЦЯСЁЛКІН Мікалай Нікандравіч, н. у 1924, партызан брыгады імя ЦК КП(б)Б, прапаў без вестак 30.4.1944.

ШРУБ Іван Іванавіч, н. у 1921, сакратар камсамольскай арганізацыі калгаса «Савічы», замучаны 10.8.1942 ва ўрочышчы Салавіца.

ШЧУКА Сямён Мяфодзьевіч, н. у 1869.

ШЧУКА Сяргей Баніфанавіч, н. у 1896, спалены ў лазні.

ШЧУКА Таццяна Сяргееўна, н. у 1922, падпольшчыца, расстраляна ў жніўні 1942.

ЮДЗЯНОК Клаўдзія Мяфодзьеўна, н. у 1921, настаўніца, падпольшчыца, расстраляна ў жніўні 1942.

ЮДЗЯНОК Марыя, н. у 1878, спалена ў лазні.

Са сведчання А. К. Шчукі, жыхаркі в. Савічы

5 студзеня 1945 г.

...Во время оккупации немецкими извергами в дер. Савичи гражданам были причинены следующие злодеяния: 10-го августа 1942 г. немецкие изверги приехали из Брагина и стали собирать целые семьи колхозников дер. Савичи, активных советских граждан. Вначале загнали в школу, это было примерно 10 часов утра. Собрав граждан, немцы вызывали по списку, отобрав 16 чел., в том числе был мой муж Щука Сергей Банифанович и я, а остальных 14 чел. жителей дер. Савичи. Все эти 16 чел. состояли заранее в составленном списке. Проверив список, немцы, ничего не объявляя, вывели из школы и повели в колхозную баню. Граждане вначале предполагали, что на работу ведут, но когда загнали в баню, здесь стало ясно, что немцы будут издеваться над нами. Немцев в это время находилось человек 300, с ними же и полиция, но фамилий я не знаю.

Когда немцы подогнали нас к колхозной бане, открыли дверь и стали вгонять в баню по семьям. Из 16-ти человек находилось 6 семей. Мы с мужем входили третья семья. Как только вошла первая семья, несколько немцев из наганов стали стрелять в граждан, а я, когда вошла в дверь, сразу же упала на пол умышленно, в результате у меня ранения никакого не было, а остальная часть граждан ранена, а часть убита. Когда в нас стреляли, граждане просили и кричали немцам: «За что вы нас убиваете? Мы невинны ни в чем». Однако на просьбы граждан немцы только усилили стрельбу. Я же продолжала лежать, а от остальных были слышны стоны и просьбы о помощи, но немцы продолжали издеваться над нами. Прошло несколько минут, немцы стали поджигать баню, и когда было невозможно продолжать находиться от дыма в бане, я вылезла в окно и ползком скрылась, а остальные были сожжены, часть из них были живыми, только раненные, остальные сожжены убитыми. Баня и граждане в ней сгорели дотла.

На следующий день были собраны остатки обгорелых трупов и похоронены здесь же их родственниками. Я же после этого скрывалась больше года в лесу, так как немцы, узнав, что я осталась в живых, систематически производили обыск, не только в моей квартире, но и у жителей в дер. Савичи.

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 91. Адз. зах. 10. Л. 50–51.

З акта аб злачынствах нямецкв-фашысцкіх акупвнтаў у в. Савічы

6 студзеня 1945 г.

Кроме того, немецко-фашистскими властями в октябре 1943 г. убито от бомбежки в дер. Савичи 15 чел., из них 12 малолетних детей и 3 женщины.

Дзяржаўны архіў Гомельскай вобласці. Ф. 2790. Воп. 1. Спр. 4. Л. 56.

АНАПРЭЕНКА Алена Данілаўна.
БАРАН Іван Кандратавіч, дзіця.
КАЛІНІЧЭНКА Міхаіл Цітавіч, н. у 1940.
КАЛІНІЧЭНКА Ніна Цітаўна, н. у 1936.
КЛЕШЧАНКА Іван Іванавіч, н. у 1942.
КЛЕШЧАНКА Лідзія Канстанцінаўна.
КЛЕШЧАНКА Марыя Іванаўна, н. у 1929.
МАКЕЕНКА Анатоль Васільевіч, н. у 1936.
МАКЕЕНКА Іван Васільевіч, н. у 1934.
МАКЕЕНКА Марыя Ціліпаўна, н. у 1912, калгасніца.
ШЧУКА Валянціна Васільеўна, н. у 1934.
ШЧУКА Ева Якаўлеўна, н. у 1934.
ШЧУКА Канстанцін Якаўлевіч, н. у 1929.
ШЧУКА Марыя Васільеўна, н. у 1930.
ШЧУКА Маўра Пятроўна, н. у 1909, калгасніца.
ЮДЗЯНОК Ганна Мікалаеўна, н. у 1942.

ВЁСКА САВІЧЫ-ДВОР

БАЛОБАН Васіль Паўлавіч, н. у 1892, калгаснік, расстраляны ў 1943.
БЕРАЗНЯЦКАЯ Васіліна Іванаўна, н. у 1922,
БЕРАЗНЯЦКАЯ Марыя Іванаўна, н. у 1881, калгасніца,
БЕРАЗНЯЦКАЯ Таццяна Мікалаеўна, н. у 1943,
БЕРАЗНЯЦКІ Акім Іосіфавіч, н. у 1894, — сям'я Бераэняцкіх расстраляна восенню 1943.
ГАРОШКА Анатоль Ціханавіч, н. у 1941,
ГАРОШКА Варвара Акімаўна, н. у 1913, калгасніца,
ГАРОШКА Яўгенія Ціханаўна, н. у 1937, — сям'я Гарошкаў расстраляна восенню 1943.
ГОЛІК Ніна Навумаўна, н. у 1922, калгасніца, забіта восенню 1943.
ГРЭСЬ Аляксандр Максімавіч, н. у 1919, калгаснік.
ГРЭСЬ Анастасія Іванаўна, н. у 1899, калгасніца.
ГРЭСЬ Анатоль Аляксандравіч, н. у 1933,
ГРЭСЬ Валянціна Еўдакімаўна, н. у 1933.
ГРЭСЬ Еўдакім Захаравіч, н. у 1912, калгаснік,
ГРЭСЬ Іван Еўдакімавіч, н. у 1943,
ГРЭСЬ Марыя Еўдакімаўна, н. у 1942,
ГРЭСЬ Хадоска (Фядосся) Акімаўна, н. у 1912, калгасніца, — сем'і Грэсяў расстраляны ў 1943.
ГРЭСЬ Іван Емяльянавіч, н. у 1926, забіты паліцэйскімі 10.8.1942 ва ўрочышчы Салавіца.
КІРЫЧЭНКА Іван Сілавіч, н. у 1928.
КІРЫЧЭНКА Сямён Іларыёнавіч, н. у 1912, пчаляр калгаса, партызанскі сувязны, расстраляны ў ліпені 1943 у г. п. Брагін.
МУЛЯРАВА Марыя Захараўна, н. у 1932, расстраляна восенню 1943.
ПІНЧУК Фёдар Пвўлавіч, н. у 1908, калгаснік, расстраляны ў 1943 у г. п. Брагін за сувязь з партызанамі.

ВЁСКА СТАРЫ СЦЕПАНОЎ

АКЕНЧЫЦ Андрэй Міхайлавіч, н. у 1937, расстраляны 15.5.1943 у в. Савічы.
АКЕНЧЫЦ Надзея Міхайлаўна, н. у 1935, расстраляна 15.5.1943 у в. Савічы.
ГРЫШЭЧКІН Цімафей Сцяпанавіч, н. у 1902, каваль, дэпутат сельсавета, расстраляны 14.1.1942 у г. п. Брагін.
ГРЫШЭЧКІНА Хадоска Цітаўна, н. у 1932, расстраляна 4.11.1943 у в. Новы Сцепаноў.
ДРАБЫШЭЎСКАЯ Ганна Рыгораўна, н. у 1880, калгасніца, расстраляна 15.5.1943.
ДРАБЫШЭЎСКАЯ Марыя Аляксееўна, н. у 1880, калгасніца, расстраляна 15.5.1943.
ДРАБЫШЭЎСКАЯ Марыя Пятроўна, н. у 1928, расстраляна 15.5.1943.
ДРАБЫШЭЎСКАЯ Паліна Мікітаўна, н. у 1906, калгасніца, расстраляна ў 1943 у в. Піркі за сувязь з партызанамі.
ДРАБЫШЭЎСКАЯ Яўгенія Пятроўна, н. у 1932, расстраляна 15.5.1943 у в. Савічы.
ЖЫРАЎ Ілья Міхайлавіч, н. у 1925, партызан атрада імя Катоўскага, памёр ад ран 7.5.1943, пахаваны ў в. Аравічы Хойніцкага р-на[1].
КАНТАНІСТ Еўдакім Цімафеевіч, н. у 1878, калгаснік, расстраляны ў маі 1943 у в. Савічы.
КАНТАНІСТ Марыя Ігнатаўна, н. у 1884, расстраляна ў маі 1943 у в. Савічы.
КЛЯУЗ Аланас Яфімавіч, н. у 1923, калгаснік, расстраляны падчас аблавы ў лесе ў маі 1943.
КЛЯУЗ Ганна Карнееўна, н. у 1903, калгасніца, расстраляна ў маі 1943 у в. Савічы.
КЛЯУЗ Матрона Васільеўна, н. у 1880, калгасніца, расстраляна ў маі 1943 у в. Савічы.
КЛЯУЗ Феня Яфімаўна, н. у 1928, расстраляна падчас аблавы ў лесе ў маі 1943.
КЛЯУЗ Яўгенія Рыгораўна, н. у 1927, расстраляна ў маі 1943 у в. Савічы.
КОНЧЫЦ Тэкля Цімафееўна, н. у 1895, калгасніца, забіта і спалена ў маі 1943 у в. Стары Сцепаноў.
НІКІЦІНА Марыя Пятроўна, н. у 1920, партызанка, загінула ў бай 7.5.1944.
РАМАНЦОЎ Іван Яўменавіч, н. у 1900, старшыня калгаса «Камінтэрн», расстраляны 14.1.1942 у г. п. Брагін.

[1] Даведка Украінскага штаба партызанскага руху ад 5.5.1945 г.

РАЦЕЧКАЎ Апанас Сілавіч, расстраляны 15.1.1942 у г. п. Брагін.

ЧУГУНКОВА Наталля Васільеўна, н. у 1895, калгасніца, расстраляна 15.5.1943 у в. Савічы.

ЯКАЎЦАЎ Міхаіл Цярэнцьевіч, н. у 1926, загінуў у 1943.

З акта аб злачынствах нямецка-фашысцкіх акупантаў і іх саўдзельнікаў у в. Стары Сцепаноў

22 снежня 1944 г.

...По приказу коменданта жандармерии Августа Трайерга 14 января 1943 г. была арестована группа колхозников в местечке Степаново этого же сельсовета, состоявшая из 13 чел. Арестованным были связаны руки железной проволокой и доставлены в м. Комарин (Брагін. — *І. Г.*), где после пыток и истязаний они были расстреляны. В числе расстрелянных бывший председатель Степановского колхоза Заровный Терентий Романович, учительница начальной школы Сайко (Сайкова. — *І. Г.*), бывший кузнец колхоза Гришечкин Тимофей Романович (Степанович. — *І. Г.*), Румянцев (Романцов. — *І. Г.*) Иван Емельянович (Евменович. — *І. Г.*), Савин Николай Иванович, Ратечков Афанасий Снлович и др.

Дзяржаўны архіў Гомельскай вобласці. Ф. 2790. Воп. 1. Спр. 13. Л. 4–5.

БЫЛЫ СЛАБАДСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ВЫГРАБНАЯ СЛАБАДА

БЕЛЬСКАЯ Васіліна Паўлаўна, калгасніца, дэпутат Выграбна-Слабадскога сельсавета, і яе дзеці: **БЕЛЬСКАЯ Марына,** н. у 1938, **БЕЛЬСКІ Мікалай,** н. у 1930.

ГАРБАЧЭНКА Анастасія, н. у 1904, калгасніца.

ГАРБАЧЭНКА Ціхан Андрэевіч, н. у 1884, калгаснік.

ГРЫЦАНОК Міхаіл Дзмітрыевіч, н. у 1903, калгаснік, расстраляны ў 1943.

ЖУРАЎСКАЯ Варвара Іванаўна, н. у 1903, калгасніца, расстраляна ў маі 1943.

КОТЧАНКА Аляксандр Васільевіч, н. у 1933.

КОТЧАНКА Васіль, н. у 1929.

КОТЧАНКА Варвара Ільінічна, н. у 1909, калгасніца.

КОТЧАНКА Ганна Васільеўна, н. у 1937.

КОТЧАНКА Герасім Сцяпанавіч, н. у 1879, калгаснік.

КОТЧАНКА Марыя Майсееўна, н. у 1887, калгасніца, расстраляна ў маі 1943.

КОТЧАНКА Рыгор Кірылавіч, н. у 1906, калгаснік.

КОТЧАНКА Сідар Раманавіч, н. у 1882, расстраляны ў маі 1943.

НІКАЛАЕНКА Варвара.

НІКАЛАЕНКА Гаўрыла.

НІКАЛАЕНКА Наталля Фёдараўна, н. у 1874, калгасніца, застрэлена ў маі 1943.

НІКАЛАЕНКА Павел Мікалаевіч, н. у 1876, калгаснік.

САЗОНАЎ Рыгор Міронавіч, н. у 1915, настаўнік мясцовай школы, расстраляны 29.5.1943.

САЗОНАВА Тамара Рыгораўна, н. у 1941.

СМЯЯН Мікалай Іванавіч.

ЦІШКЕВІЧ Ефрасіння Емяльянаўна, н. у 1938.

ЦІШКЕВІЧ Леанід Яўстратавіч, н. у 1937.

ШЧУКА Васіль Абакумавіч, н. у 1874, калгаснік.

ШЫЛЕЦ Васіль Іванавіч, н. у 1929,

ШЫЛЕЦ Іван Харытонавіч, н. у 1891, калгаснік.

ШЫЛЕЦ Марыя Іванаўна, н. у 1931, – сям'я Шылец расстраляна ў 1943 па падазрэнні ў сувязях з партызанамі.

Са сведчання Е. К. Цішкевіч, жыхаркі в. Выграбная Слабада

4 студзеня 1945 г.

Не помню числа, в мае м-це 1943 года, когда в нашу деревню приехали немцы и начали сгонять людей для расстрела. Я тогда была в лесу, недалеко от деревни, и лично видела, что на моих глазах немецкие солдаты расстреляли из автомата Котченко Варвару Ильиничну, 40 лет, Шилец Василия Ивановича, 16 лет, Грнценка Михаила Дмитриевича, 10 лет, Котченко Марию Моисеевну, 60 лет старуху, мирных жителей, ни в чем не винных.

Я тогда под страхом смерти оставила в лесу своего ребенка, мальчика 6-летнего возраста Тишкевича Леона Нейстратовича, а сама сховалась в речку в воду и просидела там на протяжении 6 часов. Когда отошли немецкне солдаты, тогда я подошла к месту, где ребенок был уже неживой, у него были вырваны ручкн, н разрывной пулей в грудь был расстрелян. Когда немцы расстреливали моего ребенка, то мне рассказывал гр-н Бельский Терентий Михайлович, мой мальчик перед расстрелом просился: «Дядечки, не расстреливайте меня». Но изверги не послушали просьбы и расстреляли его.

Я лично видела, что немецкие солдаты, когда были в деревне в мае м-це 1943 года, то они специально стреляли по живым мишеням, упражняясь в стрельбе. Так была убита Николаенко Наташа, старуха 70 лет, которая садила гарбузы на своем огороде, Горбаченко Тимофей Андреевич, старик 55 лет, мальчик Котченко Саня Васильевич. 14 лет, Котченко Галя Васильевна, 8 лет, Тишкевич Ефросинья Емельяновна, 7 лет, которые пасли недалеко от деревни свиней.

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 91. Адз. зах. 91. Л. 11–12.

ВЁСКА ВЯРХОВАЯ СЛАБАДА

АКСЁНАВА Ганна Андрэеўна, н. у 1926.

АКСЁНАВА Дуня, н. у 1900, калгасніца.

АКСЁНАЎ Андрэй Мікітавіч, н. у 1900, калгаснік.

АНАПРЭЕНКА Адам Рыгоравіч, н. у 1925.

АНАПРЭЕНКА Ганна Харытонаўна, н. у 1882, калгасніца.

АНАПРЭЕНКА Рыгор К., н. у 1880, — сям'я Анапрэенкаў расстраляна ў 1943.

АНІСІМАЎ Мікіта Несцеравіч, н. у 1919, калгаснік, вясковы староста.

АСТАПЕНКА Васіль, н. у 1938.

АСТАПЕНКА Фёдар Навумавіч, н. у 1880, калгаснік.

БОГУШ Андрэй Пятровіч, н. у 1909, калгаснік.

БОГУШ Ганна Кузьмінічна, н. у 1870, калгасніца.

БОГУШ Марыя Яўхімаўна, н. у 1884, калгасніца.

БОГУШ Пётр Васільевіч, н. у 1884, калгаснік.

ВАСІЛЕНКА Васіліна Сяргееўна, н. у 1927.

ВАСІЛЕНКА Ганна Міхайлаўна.

ВАСІЛЕНКА Ганна, н. у 1938.

ВАСІЛЕНКА Дзмітрый Рыгоравіч, н. у 1870, брыгадзір калгаса.

ВАСІЛЕНКА Домна Яўменаўна, н. у 1903, калгасніца.

ВАСІЛЕНКА Іван Нічыпаравіч, н. у 1935.

ВАСІЛЕНКА Марфа, калгасніца.

ВАСІЛЕНКА Надзея, н. у 1936.

ВАСІЛЕНКА Пелагея Піліпаўна, н. у 1913, калгасніца, забіта і спалена ў хаце.

ВАСІЛЕНКА Сцепаніда Іванаўна, н. у 1870, калгасніца.

ВАСІЛЕНКА Харытон Д., н. у 1870, калгаснік.

ВАСІЛЕНКА Яўгенія Саласцянаўна, н. у 1930.

ГРУШАНЕНКА Марыя Д., н. у 1870, калгасніца.

ГРУШАНЕНКА Яфім Д., н. у 1870, калгаснік.

ГУЛЯЙ Міхаіл Піліпавіч, н. у 1940.

ДАВЫДЗЕНКА Аняр'ян Рыгоравіч, н. у 1884, калгаснік.

ЖУРАЎСКІ Васіль Андрэевіч, н. у. 1930, расстраляны ў 1943.

ЖУРАЎСКІ Сцяпан Ісакавіч, н. у 1930.

ЖУРАЎСКІ Фёдар Мікітавіч, н. у 1927.

КОТЧАНКА Дзямід.

КОТЧАНКА Уліта Пятроўна, н. у 1880, калгасніца.

ЛІТАШ Атрахім Іосіфавіч, н. у 1910, калгаснік.

ЛІТАШ Іосіф (Есіп) Фаміч, н. у 1870.

ЛІТАШ Надзея, калгасніца, і яе 8-месячнае дзіця (імя невядомае), загублены ў г. п. Брагін.

ЛІТАШ Сцепаніда Іванаўна, н. у 1870.

МАКСІМЕНКА Ёўта Нікіфараўна, н. у 1929.

МАКСІМЕНКА Іван Нікіфаравіч, н. у 1931.

МАКСІМЕНКА Кацярына Т., н. у 1919, калгасніца.

МАКСІМЕНКА Марыя Іванаўна, н. у 1904.

МАКСІМЕНКА Марыя Піліпаўна, н. у 1870.

МАКСІМЕНКА Надзея Нікіфараўна, н. у 1930.

МАКСІМЕНКА Паліна Нікіфараўна, н. у 1938.

МАКСІМЕНКА Параска С., н. у 1870.

МАРЧАНКА Макар Міхайлавіч, н. у 1884, калгаснік.

МАРЧАНКА Сцепаніда Яўменаўна, н. у 1884, калгасніца.

МАЦЮШАЎ Рыгор Максімавіч, н. у 1930.

ПІЛІПЕНКА Уладзімір Дзянісавіч, н. у 1931.

ПУГАЧ Аляксандр Андрэевіч, н. у 1922, калгаснік.

ПУГАЧ Васіль Фядосавіч, н. у 1932.

ПУГАЧ Лукаш Давыдавіч, н. у 1870.

РОКАШАЎ Міхаіл Уласавіч, н. у 1900, калгаснік.

ЧЭЧКА Гарпіна М., н. у 1870, калгасніца.

ЧЭЧКА Надзея Кірылаўна, н. у 1924.

ШАРАНОК Аляксандра Герасімаўна, н. у 1936.

ШАРАНОК Галіна Ціханаўна, н. у 1924.

ШРАМЯНОК Фёдар Канстанцінавіч, н. у 1870.

ШУЛЬЖЭНКА Трафім Іванавіч, н. у 1890, калгаснік.

З акта аб злачынствах нямецка-фашысцкіх акупантаў і іх саўдзельнікаў у в. Вярховая Слабада

5 студзеня 1945 г.

...23 мая 1943 года, часов в 12 дня, в деревню Верховая Слобода Выгребнослободского сельсовета Брагинского района Полесской области на автомашинах приехала большая группа немцев, около 600 человек. Среди них были немецкие офицеры, все они были вооруженные автоматами, оцепили деревню со всех сторон и начали путем выстрелов из автоматов зажигательными пулями, а также облаживанием домов соломой, которую зажигали, палить деревню, а граждан деревни — мужчин, женщин, стариков и детей — выгнали за деревню, к болоту, которые выстроились в ряд, и там же, за деревней, около болота, в урочище за огородом, всех расстреляли из автоматов.

Тогда в этой группе расстреляли 14 человек, в том числе женщин 11 чел. и трое детей, которых там же, на месте расстрела, закопали в ямах. В то же время на огороде Максименко Никифора Константиновича немцы расстреляли его семью: жену Максименко Марию Филипповну, 40 лет, дочку Максименко Еву Никифоровну, 16 лет, сына Максименко Ивана Никифоровича, 14 лет, Максименко Надю Никифоровну, 10 лет, дочку Максименко Галю Никифоровну, 7 лет, и мать Максименко Марию, старуху 75 лет. Сначала расстреляли дочку Максименко Еву Никифоровну, 16 лет, на гла-

зах матки Максименко Марии Филипповны, несмотря на просьбы ее самой, крики, плач детей. Когда расстреляли дочку, то Максименко Мария перед последними минутами своей жизни кричала: «Прощай, советская земля! Прощайте, мои детки!»

Когда немцы убивали ни в чем не винных мирных граждан д. Верховая Слобода, матка Шраменок Аксинья Иосифовна убегала из дома под страхом смерти, не успела взять дочки Шраменок Александры Герасимовной, 9 лет, которая, боясь немцев, сховалась в солому около своего дома, и когда немецкие солдаты обнаружили этого ребенка и вели его в группу людей для расстрела, она просилась: «Не расстреливайте меня...» Несмотря на просьбы этого ребенка, немецкие изверги расстреляли. Также в это время немцы искали мирных жителей, которые, боясь смерти, скрывались в лесу, и убивали всех без разбора — мужчин, женщин, стариков и детей.

В первых числах июня м-ца 1943 года немцы согнали оставшихся людей деревни Верховая Слобода... в последний стоявший в это время несгоревший дом гр-на Пугача Леона Давыдовича и под силою оружия погнали на каторжные работы в Германию. В то же время гр-ку д. Верховая Слобода Василенко Женю Савостьяновну, у которой был маленький, совершенно больной ребенок ее матки, оставшийся после расстрела немцами Василенко Гали Севастьяновны, возрастом полтора года, закрыли в этом доме Пугача Леона Давыдовича и сожгли.

Всего за время временной оккупации деревни Верховая Слобода... разными способами: путем расстрела, сжигания немецкие изверги уничтожили мирных, ни в чем не винных жителей 41 человек, в том числе женщин 22 человека и детей 8 человек. Из данного количества сожжено 10 человек, в том числе 4 женщины, трое детей, а остальные граждане расстреляны немцами...

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 91. Адз. зах. 19. Л. 4–10.

ВЁСКА ЖЭРДНАЕ

АКСЁНАВА Варвара Мікалаеўна, н. у 1872, калгасніца.

АКСЁНАЎ Мікіта Міхайлавіч, н. у 1870.

ВАСІЛЕНКА Васіль Кірылавіч, н. у 1929.

ВАСІЛЕНКА Кірыла Іванавіч, н. у 1912, калгаснік, расстраляны ў 1943 у г. п. Брагін.

ВАСІЛЕНКА Надзея Кірылаўна, н. у 1930.

ВАСІЛЕНКА Ніна Кірылаўна, н. у 1940.

ВАСІЛЕНКА Пётр Кірылавіч, н. у 1933.

ВАСІЛЕНКА Трафім Самойлавіч, калгаснік.

ВАСІЛЕНКА Ульяна Радзівонаўна, н. у 1913.

ВАЯДЗІЛАВА Аляксандра Аляксандраўна, н. у 1938.

ВАЯДЗІЛАВА Марыя Аляксандраўна, н. у 1927.

ВАЯДЗІЛАВА Ніна Аляксандраўна, н. у 1940.

ВАЯДЗІЛАВА Параска Іванаўна, н. у 1894.

ВАЯДЗІЛАЎ Аляксандр Савельевіч, н. у 1894, калгаснік.

ВАЯДЗІЛАЎ Аляксей Аляксандравіч, н. у 1935.

ВАЯДЗІЛАЎ Антон Аляксандравіч, н. у 1925.

ГРЫЦЭНКА Іван Дзмітрыевіч, н. у 1921, партызан атрада імя Катоўскага, падарваўся на міне падчас нямецкай блакады 9.9.1943.

ГРЫЦЭНКА Павел Кузьміч, н. у 1894, калгаснік.

ГУЛЯЙ Люба Піліпаўна, н. у 1937.

ЖУРАЎСКАЯ Аксіння Аляксандраўна, н. у 1870.

ЖУРАЎСКАЯ Аляксандра Дарафееўна, н. у 1929.

ЖУРАЎСКАЯ Домна Піліпаўна, н. у 1894, калгасніца.

ЖУРАЎСКАЯ Кацярына Дарафееўна, н. у 1925.

ЖУРАЎСКАЯ Юлія Дарафееўна, н. у 1934.

ЖУРАЎСКІ Дарафей Піліпавіч, н. у 1894, калгаснік, расстраляны ў 1942 у г. п. Брагін.

ЖУРАЎСКІ Ісак Рыгоравіч, н. у 1900, калгаснік.

ЖУРАЎСКІ Максім Дарафеевіч, н. у 1919, настаўнік мясцовай школы, расстраляны ў 1942 у г. п. Брагін.

ІВАНЕНКА Надзея Мікалаеўна, н. у 1932.

ЛІТАШ Іван Лявонцьевіч, н. у 1902, калгаснік.

ЛІТАШ Лаўрэн В., н. у 1918, калгаснік.

МАРЧАНКА Іван, н. у 1938.

МАРЧАНКА Макар Міхайлавіч, н. у 1900, сакратар Выграбна-Слабадскога сельсавета.

МАРЧАНКА Марыя Савельеўна, н. у 1920, калгасніца.

МАРЧАНКА Паша, н. у 1942.

МАРЧАНКА Фёдар Макаравіч, н. у 1919.

МАХНАЧ Іван Назаравіч, н. у 1928.

НІКАЛАЕНКА Іван Навумавіч, н. у 1923.

НІКІЦЕНКА Фёдар Іванавіч, н. у 1927, забіты ў 1943.

Са сведчання П. І. Зароўнага, жыхара в. Жэрднае

5 студзеня 1945 г.

...После занятия нашей деревни Жердное немецкими войсками 25 декабря 1942 года, часов в 12 дня, в деревню на двух автомашинах приехал карательный отряд в количестве около 30 человек, оцепили д. Жердное, согнали к дому гр-на д. Жердное Богуш Ивана Петровича около 40 мужчин, построили их в строй и из этой группы выбрали по своему усмотрению 8 человек мужчин, посадили на автомашину и повезли в Брагин. Там их на протяжении трех дней мучили, издевались, а потом после мучения и пыток 5 человек повели к яме и замученных бросили в ямы, а три человека пустили домой.

Потом 28 декабря 1942 года приехали на автомашинах в количестве 9 автомашин немцы, карательный отряд СС в количестве 150 человек и начали забирать семьи тех граждан, которые ими были забраны ранее, и возить в дом гр-на Стояна Федора Семеновича и Богуша Андрея Петровича.

Когда свозили этих семей в дом Стояна Федора Семеновича, я был в его дворе, мне немцы приказали запрячь лошадь Стояна Федора, (везти) имущество, забранное у граждан д. Жердное, в Брагин, и видел, как из машины немцы вели в хату гр-ку Ваядило (ву) Параску Ивановну, она несла на руках маленького ребенка возрастом 2 недели и остальных детей в количестве 4 человек. Они плакали. Тогда в эти два дома согнали немцы 20 человек. Я был на дворе и слышал выстрелы из автоматов, крик и стон людей. А потом, после расстрела, с целью сокрытия следов совершенного злодеяния, обложили дома соломой и подожгли. Тогда было сожжено женщин 7 человек и детей 11 человек. На месте пожара были человеческие кости от сожженных людей.

Всего разным способом сожжено и расстреляно в нашей деревне 52 человека ни в чем не виновных людей, мирных жителей...

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 91. Адз. зах. 10. Л. 8–9.

З пісьма П. П. Бельскага, былога жыхара в. В. Слабада

...Трое юношей из д. Жердное пасли коров за огородами. Вдруг приехали немцы и украинские полицейские. Они привезли на телегах своих раненых солдат, которые подорвались на трех минах, поставленных партизанами на перемычке леса у д. Верховая Слобода. Своих раненых немцы разместили в один дом, а потом, увидев тех юношей — Никитенко Федора Ивановича, Махнача Ивана Назаровича и Николаенко Ивана Наумовича, расстреляли их в отместку за подрыв своих солдат на партизанских минах.

Старуха Пилипенко Христина пыталась заступиться за парней, сказала, что там ее сын, но гитлеровцы разбили ей прикладом грудь. Женщина еле доволоклась до своего дома...

1991 г.

ВЁСКА НЕЖЫХАЎ

БЕЛЯНОК Апанас Апанасавіч, н. у 1914, калгаснік.

БЕЛЯНОК Васіліна Пятроўна, н. у 1909, калгасніца, загінула ў маі 1943.

БЕЛЯНОК Ілья Андрэевіч, н. у 1911, калгаснік.

БЕЛЯНОК Максім Апанасавіч, н. у 1911, калгаснік.

БЕЛЯНОК Параска Дзмітрыеўна, загінула ў маі 1943.

БЕЛЯНОК Хадоска Фокаўна, н. у 1914, калгасніца, забіта і спалена 23.5.1943.

БЕЛЬСКІ Кандрат Ціханавіч, н. у 1881, калгаснік.

ВАСІЛЕНКА Васіль Іванавіч, н. у 1887, калгаснік.

ВАСІЛЕНКА Галіна Саласцянаўна, н. у 1938.

ВАСІЛЕНКА Ганна Фёдараўна, н. у 1931, забіта 20.1.1943.

ВАСІЛЕНКА Кацярына Фёдараўна, н. у 1931, забіта і спалена ў маі 1943.

ВАСІЛЕНКА Марыя Данілаўна, н. у 1870.

ВАСІЛЕНКА Марыя Пятроўна, н. у 1909, калгасніца.

ВАСІЛЕНКА Мікалай Саласцянавіч, н. у 1935.

ВАСІЛЕНКА Ніна Мартынаўна, н. у 1930.

ВАСІЛЕНКА Пелагея Мікалаеўна, н. у 1901, калгасніца.

ВАСІЛЕНКА Пелагея Піліпаўна, н. у 1901.

ВАСІЛЕНКА Ульяна Сцяпанаўна, н. у 1890, калгасніца.

ВАСІЛЕНКА Фёдар Якаўлевіч, н. у 1892, дэпутат сельсавета, забіты 20.1.1943.

ВАСІЛЕНКА Яўгенія Саласцянаўна, н. у 1930.

ГАРОШКА Васіль Кандратавіч, н. у 1936, расстраляны 20.1.1943.

ГУЛЯЙ Андрэй Кузьміч, н. у 1923, расстраляны ў 1943 у г. п. Брагін.

ГУЛЯЙ Андрэй Сцяпанавіч, н. у 1884, забіты ў маі 1943.

ГУЛЯЙ Іван Уладзіміравіч, н. у 1923, застрэлены 20.1.1943.

ГУЛЯЙ Марыя Савельеўна, н. у 1929, расстраляна ў 1943 у г. п. Брагін.

ГУЛЯЙ Пелагея Самойлаўна, н. у 1887, забіта ў маі 1943.

ГУЛЯЙ Пётр Фядосавіч, н. у 1904, калгаснік, забіты ў маі 1943.

КАНАНЕНКА Лявон Уласавіч, н. у 1910, інвалід (сляпы), забіты ў 1943.

КРЫВУЛЬКА Ганна Конанаўна, н. у 1888, калгасніца, забіта вясной 1943.

КРЫВУЛЬКА Марыя Іванаўна, н. у 1930.

КРЫВУЛЬКА Сідар Піліпавіч, н. у 1906, калгаснік, забіты восенню 1943.

ЛІТАШ Іван Леўкавіч, н. у 1902, расстраляны за сувязь з партызанамі.

ЛІТАШ Лаўрэн Васільевіч, н. у 1918, па заданні партызан працаваў у немцаў у Брагіне, выкрыты і павешаны.

ПІЛІПЕНКА Аляксандр Данілавіч, н. у 1902, калгаснік.

ПІЛІПЕНКА Васіль Антонавіч, н. у 1880, калгаснік.

ПІЛІПЕНКА Васіль Восіпавіч, н. у 1888, калгаснік.

ПІЛІПЕНКА Васіль Іванавіч, н. у 1923, загадчык магазіна, забіты і спалены ў маі 1943.

ПІЛІПЕНКА Вольга Іванаўна, н. у 1886, калгасніца.

ПІЛІПЕНКА Дуня Мікалаеўна, н. у 1940, спалена ў маі 1943.

ПІЛІПЕНКА Ілья Мікалаевіч, н. у 1932, спалены ў маі 1943.

ПІЛІПЕНКА Кацярына Іванаўна, н. у 1894, забіта ў маі 1943 ва ўрочышчы Рагі.

ПІЛІПЕНКА Матруна Максімаўна, н. у 1886, калгасніца, забіта ў маі 1943.

ПІЛІПЕНКА Пётр Сідаравіч, н. у 1923, разведчык партызанскага атрада імя Катоўскага, загінуў у варожай засадзе 27.7.1943 каля в. Юркавічы.

ПІЛІПЕНКА Сямён Міхайлавіч, н. у 1886, калгаснік, забіты ў маі 1943.

ПІЛІПЕНКА Юрый Нікіфаравіч, н. у 1885, калгаснік, забіты ў маі 1943.

ПІЛІПЕНКА Юрый Трафімавіч, н. у 1871, забіты ў маі 1943.

ШАРАНОК Аляксандра Ігнатаўна, н. у 1911, калгасніца, загінула ў 1943.

ШАРАНОК В., забіты ў 1943.

ШАРАНОК Мікалай Ісакавіч, н. у 1894, калгаснік.

ШАРАНОК Міхаіл Васільевіч, н. у 1892, партызан, начальнік гаспадарчага ўзвода партызанскага атрада імя Катоўскага, загінуў у баі 9.9.1943.

ШАРАНОК Міхед Іванавіч, н. у 1901, калгаснік.

ШАРАНОК Самуіл Ігнатавіч, н. у 1901.

ШУТАЎ Аляксей Фокавіч, н. у 1895, калгаснік, расстраляны 20.1.1943.

ВЁСКА ПУЧЫН

БАЛОБАН Васіль Сямёнавіч, н. у 1923, расстраляны ў 1943 у г. п. Брагін.

БАЛОБАН Пракоп Пятровіч, н. у 1906, трактарыст Брагінскай МТС, расстраляны ў 1942 у г. п. Брагін.

БАЛОБАН Фёдар Лук'янавіч, н. у 1878, расстраляны ў кастрычніку 1942 у г. п. Брагін.

ГАЛУЗА Іван Цярэнцьевіч, н. у 1906, калгаснік, расстраляны ў лістападзе 1943 у г. п. Брагін.

ГАЛУЗА Пракоп Саўкавіч, н. у 1901.

ГАЛУЗА Сідар Півунавіч, н. у 1904, старшыня калгаса, расстраляны ў 1942.

ГАЎРЫЛЕНКА Аксіння Халімонаўна, н. у 1912, калгасніца.

ГАЎРЫЛЕНКА Валянціна Ігнатаўна, н. у 1943.

ГАЎРЫЛЕНКА Вольга, н. у 1919 у в. Сямёнаўка Гомельскага р-на, калгасніца.

ГАЎРЫЛЕНКА Ганна Міхайлаўна, н. у 1874, калгасніца.

ГАЎРЫЛЕНКА Ігнат Мікітавіч, н. у 1916, па заданні партызан працаваў вясковым старастам.

ГАЎРЫЛЕНКА Кацярына Халімонаўна.

ГАЎРЫЛЕНКА Мікіта Іванавіч, н. у 1874, калгаснік.

ГАЎРЫЛЕНКА Нікіфар Мікітавіч, н. у 1927, сувязны партызанскага атрада імя Катоўскага, расстраляны ў 1943.

ГАЎРЫЛЕНКА Фядосся, н. у 1909, калгасніца.

ЗАРОЎНЫ Пётр Сямёнавіч, расстраляны падчас аблавы ў 1943.

КАРПЕНКА Хіма Якаўлеўна, н. у 1886, калгасніца, расстраляна падчас аблавы ў 1943.

КУБАР Ісак Якаўлевіч, н. у 1899, даваенны старшыня калгаса, расстраляны ў 1942 у г. п. Брагін.

ЧАШЭНКА Валянціна Маркаўна, н. у 1930,

ЧАШЭНКА Васіль Маркавіч, н. у 1926,

ЧАШЭНКА Хрысціна Васільеўна, н. у 1879, — сям'я Чашэнкаў расстраляна ў 1943.

СПЯРЫЖСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ДУБЛІН

ГАРДЗЕЕНКА Адам Мікалаевіч, н. у 1907, калгаснік, вывезены на прымусовыя работы, там і загінуў у жніўні 1944.

ГАЦКА Іван Рыгоравіч, н. у 1907, застрэлены летам 1942.

КАБАНЧУК Амвросій Антонавіч (Аўрам Анікавіч), н. у 1912, калгаснік, застрэлены восенню 1943.

КУР'ЯН Ефрасіння Сцяпанаўна, н. у 1900, калгасніца.

КУР'ЯН Іаан Рыгоравіч, 7 гадоў,

КУР'ЯН Марыя Рыгораўна, 5 гадоў,

КУР'ЯН Рытор Сцяпанавіч, н. у 1891, чырвоны партызан перыяду грамадзянскай вайны, вясковы актывіст,

КУР'ЯН Сямён Рыгоравіч, 15 гадоў,

КУР'ЯН Яўгенія Рыгораўна, 13 гадоў, — сям'я Кур'яноў расстраляна ў 1942.

КУР'ЯН Сцяпан Трафімавіч, н. у 1907, застрэлены восенню 1943.

ФІЛІПЕНКА Алена Мацвееўна, н. у 1925, застрэлена восенню 1943.

ФІЛІПЕНКА Іван Рыгоравіч, н. у 1910, загадчык кафэ-сталовай у г. п. Брагін, расстраляны ў 1942.

ВЁСКА МІХАЛОЎ

САВЯНОК Мацей Акімавіч, н. у 1901, калгаснік, застрэлены ў 1942.

САВЯНОК Надзея Якаўлеўна, н. у 1873, застрэлена вясной 1943.

ШКУРКО Андрэй Пятровіч, н. у 1901, калгаснік, расстраляны ў 1943.

ВЁСКА НОВЫЯ ЮРКАВІЧЫ

КІРЫЧЭНКА Раман Іванавіч, н. у 1899, сельскі актывіст, расстраляны восенню 1942 у г. п. Брагін.

ПІНЧУК Сяргей Клімавіч, н. у 1903, калгасны каваль, дэпутат сельсавета, расстраляны ў снежні 1942 у г. п. Брагін.

ПРАКОПЕНКА Аляксей Якаўлевіч, н. у 1892.

ПРАКОПЕНКА Даніла Кірылавіч, н. у 1897, расстраляны ў снежні 1942 у г. п. Брагін.

ПЯХОТА Іван Ціханавіч, 10 гадоў, застрэлены восенню 1943.

РАМАНЧУК Кірыла Дзянісавіч, н. у 1898, сельскі актывіст, расстраляны ў снежні 1942 у г. п. Брагін.

РАМАНЧУК Логвін Ёсіпавіч, н. у 1872, застрэлены восенню 1943.

САПОНЕНКА Фёдар Гаўрылавіч, н. у 1930.

ЧУБСА Аляксандр Іванавіч, н. у 1938.

ЧУБСА Пётр Максімавіч, н. у 1924.

ШТЫЛЕЎСКАЯ Тэкля, н. у 1874.

Са сведчання В. П. Раманчук, жыхаркі в. Новыя Юркавічы

6 студзеня 1945 г.

...В 1942 году приехала группа карательного отряда и забрала бывший деревенский актив, както: моего мужа Романчука Кирилла Денисовича, Кириченко Романа Ивановича, Прокопенко Даниила Кирилловича, Пинчука Сергея Климовича и двух пленников, которых завезли в м. Брагин и там же расстреляли.

В 1943 году, в ноябре месяце, не помню, какого числа, при отступлении немцев из нашей деревни они эвакуировали население, то старик 70-летний Романчук Логвин со своим внучком Иваном, они заявили немцам, что никуда не уйдут, и их расстреляли на их печке, и других, не подчинившихся людей, расстреляли на месте.

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 91. Адз. зах. 10. Л. 73–74.

ВЁСКА СПЯРЫЖЖА

ГАЛЬПЕРЫН Абрам, н. у 1871,

ГАЛЬПЕРЫН Моўша, н. у 1927,

ГАЛЬПЕРЫНА Броха, н. у 1901,

ГАЛЬПЕРЫНА Мера, н. у 1872,

ГАЛЬПЕРЫНА Сіма, н. у 1936,– сям'я Гальперыных расстраляна восенню 1941.

ГАПОНЕНКА Кузьма Якаўлевіч, н. у 1901, сакратар сельсавета, расстраляны ў снежні 1942 у г. п. Брагін.

ЛАНДА Сямён Барысавіч, н. у 1914, загадчык магазіна, расстраляны ў лістападзе 1941.

ЧАРНЯК Апанас Кузьміч, н. у 1912, старшыня Спярыжскага сельсавета, забіты пры спробе ўцёкаў пры канваіраванні на расстрэл у г. п. Брагін восенню 1941.

З акта аб злачынствах нямецка-фашысцкіх акупантаў у в. Спярыжжа

4 студзеня 1945 г.

...В деревне Сперижье... немецкими оккупантами в ноябре месяце 1941 года арестовано 8 человек, из них женщин 2, детей 2. Всех арестованных увезли в местечко Брагин и там расстреляли.

Дзяржаўны архіў Гомельскай вобласці. Ф. 2790. Воп. 1. Спр. 4. Л. 78.

ВЁСКА СТАРЫЯ ЮРКАВІЧЫ

ВАРОНЕНКА Елізавета Т., н. у 1864.

ВАРОНЕНКА Рыгор Сяргеевіч, н. у 1924, дэпутат сельсавета, расстраляны ў 1943.

ВАРОНЕНКА Фёдар Мікалаевіч, калгаснік, расстраляны ў 1942.

ГАПОНЕНКА Антон Б., н. у 1910.

КАЦІЁН Тэкля Іванаўна, н. у 1901, старшыня калгаса імя Галадзеда, расстраляна 29.12.1942 у г. п. Брагін.

КУР'ЯН Аляксандр, 9 гадоў,

КУР'ЯН Зена Лазараўна, н. у 1896,

КУР'ЯН Ніна, 5 гадоў,– сям'я Кур'яноў расстраляна ў лістападзе 1943.

РАМАНЕНКА Праскоўя П., н. у 1865.

РАМАНЕНКА Якаў Іванавіч, расстраляны ў 1942.

УСЦІМЕНКА Мяфодзій Рыгоравіч, н. у 1909, брыгадзір калгаса, расстраляны 30.12.1942 у г. п. Брагін.

ХІЖАНОК Іван Фёдаравіч, н. у 1914, калгаснік, расстраляны 30.12.1942 у г. п. Брагін.

Са сведчання Я. М. Вароненкі, жыхара в. Старыя Юркавічы

6 студзеня 1945 г.

...В 1942 году, 27 декабря, группа немецких карателей, приехавших в нашу деревню, совместно с местными полицейскими забрали наших граждан, среди которых были даже члены партии: например, Катион Текля Ивановна, Устименко Мефодий Григорьевич и Хижанок Иван Федорович, завезли в м. Брагин и там же расстреляли.

В 1943 году, в ноябре месяце, не помню, какого числа, когда немецкие войска эвакуировали наше население в свой тыл, то некоторые гр-не отказывались с ними выезжать, то группа немецких варваров вытаскивала мирных граждан — старух по 65–70 лет и детей из бункеров и за неподчинение расстреливала их на месте. Например, расстреляли гр-ку Курьян Зену Лазаревну с двумя ребенками от 5–12 лет и учиняли ряд других варварских издевательств с теми гражданами, которые им не подчинялись и не выезжали в их тыл...

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 91. Адз. зах. 10. Л. 72–73.

ХРАКАВІЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ГРУШНАЕ

АНАПРЭЕНКА Аксіння Аляксееўна, н. у 1856.

АНАПРЭЕНКА Алена Маркаўна, н. у 1919, расстраляна ў снежні 1942.

АНАПРЭЕНКА Даям'ян Савельевіч, н. у 1914, старшыня калгаса ў в. Выграбная Слабада, расстраляны ў г. п. Брагін.

АНАПРЭЕНКА Маўра Пятроўна, н. у 1859.

ГРАКУН Ігнат Трафімавіч, н. у 1902, калгаснік, забіты ў лістападзе 1943.

ГРАКУН Іоў Фёдаравіч, н. у 1895, расстраляны 20.11.1943.

ЕЎДАЧЭНКА Еўдакія Фёдараўна, н. у 1861.

ЕЎДАЧЭНКА Сяргей Купрыянавіч, н. у 1915, загадчык хаты-чытальні, старшыня калгаса «Цалуйкі», расстраляны ў 1942 у г. п. Брагін.

ЛЯВОНЕНКА Мікалай Аляксеевіч, н. у 1922, падпольшчык, расстраляны ў жніўні 1942 у г. п. Брагін.

ШРАМЯНОК Дарафей Нікіфаравіч, н. у 1903, старшыня калгасаў «Добраахвотнік», імя Шаўчэнкі, «Вольны шлях» у 1939—1941, забіты ў снежні 1942 у г. п. Брагін.

ВЁСКА НОВАЯ ГРЭБЛЯ

ЕФІМЕНКА Захар Іванавіч, н. у 1903, старшыня Малажынскага спажывецкага таварыства.

З акта аб злачынствах нямецка-фашысцкіх акупантаў у в. Новая Грэбля

4 студзеня 1945 г.

В том же году (1942.— *І. Г.*) немецкие изверги... забрали и расстреляли из дер. Н. Гребля 2 человека мужчин...[1]

Дзяржаўны архіў Гомельскай вобласці. Ф. 2790. Воп. 1. Спр. 4. Л. 28.

ВЁСКА НОВЫЯ ХРАКАВІЧЫ

ДЭМУС Іван Маркавіч, н. у 1906, работнік фінансавага аддзела райвыканкама, расстраляны ў студзені 1942 у г. п. Брагін.

ДЭМУС Таццяна Яфімаўна, н. у 1907, расстраляна ў студзені 1942 у г. п. Брагін.

ЗАЛУЖНЫ Пётр Яфімавіч, н. у 1909, настаўнік Глушэцкай пачатковай школы на Лоеўшчыне, расстраляны ў 1943 у г. п. Брагін.

ВЁСКА ПРОСМЫЧЫ

БАРАНАЎ Дзяніс Іовіч, н. у 1906, загадчык фермы, расстраляны ў 1942.

БАРАНАВА Матрона Рыгораўна, н. у 1875.

КАПУР Аляксандр Пятровіч, н. у 1924, расстраляны ў 1942 у г. п. Брагін.

МАЛОЧКА Іван Апанасавіч, н. у 1924, расстраляны ў лістападзе 1943.

МАЛОЧКА Іван Купрыянавіч, н. у 1909, забіты пры аблаве ў лістападзе 1943 ва ўрочышчы Акуніцы.

МАЛОЧКА Іван Самойлавіч, н. у 1924, застрэлены ў лістападзе 1943.

ПІНЧУК Барыс Макаравіч, н. у 1850, застрэлены ў лістападзе 1943.

ПІНЧУК Фёдар Максімавіч, н. у 1925, партызан атрада «За победу» брыгады імя Кірава

А. П. Капур

Магілёўскай вобл., загінуў 2.1.1944, пахаваны ў в. Глыбочына Крупскага р-на Мінскай вобл.

ПРЫШЧЭП Тэкля, н. у 1850, застрэлена ў лістападзе 1943.

22 лістапада 1943 у в. Просмычы немцамі была застрэлена цяжарная жанчына з в. Галкі Асарэвіцкага сельсавета з двума дзецьмі — 4-х і 6-і гадоў (прозвішчы невядомыя).

ВЁСКА СТАРЫЯ ХРАКАВІЧЫ

МАСПАН Андрэй Дзянісавіч, н. у 1909, расстраляны летам 1943.

СНІЦАРЭНКА Рыгор Сямёнавіч, н. у 1903, сакратар Хракавіцкага сельсавета ў 1935—1937, расстраляны ў 1942 у г. п. Брагін.

УЛАСЕНКА Фёдар Раманавіч, н. у 1911, старшыня калгаса «Беларусь», сувязны партызанскага атрада імя Катоўскага, расстраляны ў 1943.

ШУПАН Іван Рыгоравіч, н. у 1911, загадчык фермы, расстраляны ў жніўні 1943 у в. Піркі.

ШУПАН Рыгор Ігнатавіч, н. у 1924, расстраляны ў жніўні 1943 у в. Піркі.

ШУПАН Сцяпан Кірылавіч, н. у 1910, шафёр калгаса, расстраляны ў жніўні 1943 у в. Піркі.

ВЁСКА ЦАЛУЙКІ

ГРЭЕЎ Іван Еўдакімавіч, н. у 1903.

ЦАЛУЙКА Антон Аўдзеевіч, н. у 1884, калгаснік.

ЦАЛУЙКА Васіль Антонавіч, н. у 1913, старшыня калгаса «Жэрднае», партызанскі сувязны, загінуў у студзені 1943.

ЦАЛУЙКА Васіль Раманавіч, н. у 1921, калгаснік, загінуў у лістападзе 1943.

ЦАЛУЙКА Кацярына Кандратаўна, н. у 1926, забіта падчас аблавы ў лістападзе 1943 ва ўрочышчы Хваенскае.

ЦАЛУЙКА Марыя Антонаўна, н. у 1932.

ЦАЛУЙКА Мікалай Антонавіч, н. у 1929.

ЦАЛУЙКА Мінадора (Фядора), н. у 1895.

ЦАЛУЙКА Міхаіл Раманавіч, н. у 1908, калгаснік, загінуў у лістападзе 1943.

ЦАЛУЙКА Пракоп Самойлавіч, н. у 1903, калгаснік.

[1] Адзін з арыштаваных, Ефіменка Міхаіл Сяргеевіч, уцёк і застаўся жывы.

ЦАЛУЙКА Цярэнцій Раманавіч, н. у 1884, калгаснік.

Са сведчання А. Ц. Даўжанок, жыхаркі в. Цалуйкі

5 студзеня 1945 г.

...За период оккупации немецкими захватчиками в дер. Целуйки причинены злодеяния, мне известно следующее. В 1943 году, в феврале месяце, из дер. Целуйки был забран полицией в город Брагин гражданин Целуйко Василий Антонович, колхозник, бывший председатель колхоза до войны. Последний расстрелян в гор. Брагин. Кроме этого, с ним же были двое забраны в плен ные по фамилии Олевский Леонид и Футский Василий, временно проживавшие в дер. Целуйки. Откуда и кто они, мне не известно, последствий о них я не знаю. Еще были убиты две семьи полностью: Целуйко Антон Евменович, жена его Целуйко Миподора, лет 15-ти сын Коля и дочь Мария, лет 12-ти. В отношении Целуйко Антона Евдеевича мне известно, что они намерены были перейти Днепр на левую сторону, где стояли войска Красной Армии, но их немцы обнаружили и расстреляли, обстоятельно мне не известно.

Вторая семья Целуйко Марина, лет 60-ти, дочь Екатерина, лет 18-ти, внук Александр, 4 года. Эти две семьи были убиты немцами при отступлении. В 1943 году, в ноябре м-це, обе семьи скрывались в лесу, от дер. Целуйки три километра. В то время и я находилась недалеко от них, скрываясь в лесу. Мне известно, что Целуйко Екатерина скрывалась в лесу и облавой немцами была обнаружена и расстреляна. Мать ее Целуйко Марина хотела оказать помощь своей дочери и просила немцев оставить ее с дочерью. На просьбу матери немцы стали издеваться над старушкой и внуком, 4-летним мальчиком. В результате расстреляли старушку Целуйко Марину в голову и 4-летнего мальчика, фамилию внука я не знаю...

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 91. Адз. зах. 10. Л. 54—55.

ПАСЁЛАК КАЛІНІНА

ПІНЧУК Васіль, н. у 1883, забіты ў лістападзе 1943.

ПАСЁЛАК ЛЕНІНСКІ

КУЛЕШ Міхаіл Фёдаравіч, н. у 1922, настаўнік, забіты летам 1943 у в. Вялікія Аўцюкі Калінкавіцкага р-на пасля ўцёку з лагера ваеннапалонных.

ЦАРАНОК Фёдар Яфімавіч, н. у 1881, калгаснік, застрэлены ў лістападзе 1943.

У лістападзе — снежні 1942 г. у Хракавіцкім сельсавеце былі арыштаваны і расстраляны (пераважна ў г. п. Брагін) чырвонаармейцы-акружэнцы.

ВАЛИШЕВСКИЙ Леонид Иванович, р. в 1917.

ВАСИЛЬЕВ Иван Алексеевич, р. в 1917.
ВАСИЛЬЕВ Яков Иванович, р. в 1914.
ГОРШНЕВ Андрей Семенович, р. в 1906.
ДУРОВ Иван Владимирович, р. в 1902.
ЕФИМОВ Василий Яковлевич, р. в 1914.
ИВАШИН Иван Григорьевич, р. в 1914.
КЛЮЕВ Александр Васильевич, р. в 1919.
КОЖЕВНИКОВ Александр Яковлевич, р. в 1917.
КУДРАШВИЛИ Ваостана, р. в 1921.
ОРЛОВСКИЙ Валентин Константинович, р. в 1919.
ПРИЛУКОВ Федор Климович, р. в 1919.
ПРОСТАКОВ Борис Григорьевич, р. в 1920.
САДОВСКИЙ Иван Никифорович, р. в 1907.
СМИРНОВ Николай Васильевич, р. в 1912.
ФИЛОНОВ Михаил Федорович, р. в 1913.
ЭНИН Константин Борисович, р. в 1916.

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 91. Адз. зах. 10. Л. 30—31.

У пасёлку Калініна ў 1942 г. быў расстраляны 1 чырвонаармеец-акружэнец (прозвішча невядомае).

У 1943 г. у в. Цалуйкі былі арыштаваны і расстраляны чырвонаармейцы-акружэнцы:

ОЛЕВСКИЙ Леонид (других данных нет).
ФУДСКИЙ (ФУТСКИЙ) Василий (других данных нет).

З пісьма К. І. Малочка, жыхаркі в. Просмычы Хракавіцкага сельсавета

...Да, во время войны находился в нашем доме красноармеец, звали (его) Ильюша. Он действительно был из Вологды. Он в нашем доме помогал по домашним делам: возил дрова, косил сено, вывозил навоз на поле. Мы его кормили и за ним ухаживали, стирали и т. д. Я фамилию не помню. Убили его в Брагине...

У Борисенки Гарпины с нашей деревни находился красноармеец-окруженец Алексей из Ростовской области. Но о нем никто ничего не знает...

У Певень Груни жил красноармеец Смирнов Николай из Смоленской области и много других. Их немцы всех арестовали и поубивали в Брагине...

ЧАМЯРЫСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ЧАМЯРЫСЫ

ГАЛКА Фама Лазаравіч, н. у 1903, старшыня калгаса «Дняпровец», расстраляны ў 1942 у г. п. Брагін.

КРАЎЧАНКА Аляксандр Мікітавіч, 10 гадоў.

КРАЎЧАНКА Валянціна Рыгораўна, 10 гадоў.

КРАЎЧАНКА Кандрат Аляксандравіч, н. у 1925.

КРАЎЧАНКА Марыя, 12 гадоў.

КУБАР Раман Аляксандравіч, н. у 1887, расстраляны ў 1943 у в. Піркі за сувязь з партызанамі.

КУЛЕШ Мікіта Півунавіч, н. у 1902, старшыня калгаса «Чырвоная Беларусь», расстраляны ў 1942.

МАЛОЧКА Іван Якаўлевіч, н. у 1925.

МАЛОЧКА Маруся Якаўлеўна, н. у 1938.

МАЛОЧКА Ноця Якаўлеўна, н. у 1931.

МАЛОЧКА Ульяна Аўрамаўна, н. у 1902, калгасніца.

З пісьма Г. Я. Палей, жыхаркі в. Чамярысы

...У 1941 годзе летам ляцеў самалёт і стаў бамбіць. Дзве бомбы кінуў у нашу хату. Забіла маці Малочку Ульяну і траіх яе дзяцей, маіх брата і сясцёр. Я засталася жывой, бо ў той момант хадзіла па газу.

Згарэла наша хата, засталася я адна. І ўсяго мне было 13 гадкоў. Жыла ў копах, у стагах. Калі памерла цётка, яе муж узяў мяне ў хату, каб глядзела малое дзіця. Бацька мой прыйшоў з палону і потым памёр. А брат Грыша загінуў на фронце...

ПАСЁЛАК БРАЦКІ

ГЕРДА Пётр Акімавіч, н. у 1929, расстраляны ў 1943.

КРАЎЧАНКА Ананій Мікітавіч, н. у 1924.

КРАЎЧАНКА Ксенія Мікітаўна, н. у 1931.

КРАЎЧАНКА Мікіта Кандратавіч, н. у 1885, брыгадзір калгаса.

КРАЎЧАНКА Софія Мікітаўна, н. у 1928, — сям'я Краўчанкаў расстраляна восенню 1943.

КРАЎЧАНКА Марыя Несцераўна, н. у 1928, расстраляна ў 1943.

МАЛЕЦ Іван Іванавіч, н. у 1870.

ПАСЁЛАК САДОВЫ

ПЯХОТА Міхаіл Купрэевіч, н. у 1911, працаваў у Брагінскай раённай нарыхтоўчай арганізацыі, расстраляны ў 1942 у г. п. Брагін.

ПЯХОТА Пётр Купрэевіч, н. у 1909, бухгалтар калгаса, расстраляны ў 1942 у г. п. Брагін.

ПЯХОТА Фама Мікалаевіч, н. у 1907, калгасны каваль.

ЦІХАНЧУК Яфім Кірылавіч, н. у 1892, сакратар Хракавіцкага сельсавета, расстраляны ў 1942 у г. п. Брагін.

Мірныя жыхары, якія загінулі ў час баявых дзеянняў або падарваліся на боепрыпасах восенню 1943 г. і ў пасляваенны час

АСАРЭВІЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА АСАРЭВІЧЫ

АКУЛЕНКА Ананас Логвінавіч, н. у 1889, калгаснік.

АКУЛЕНКА Марыя Сцяпанаўна, н. у 1910, калгасніца.

АКУЛЕНКА Марыя Яфімаўна, н. у 1895.

АКУЛЕНКА Рыгор Карпеевіч.

АКУЛЕНКА Сцяпан Логвінавіч, н. у 1894, — падарваліся на боепрыпасах восенню 1943.

АНДРАЛОВІЧ Марыя Сцяпанаўна, н. у 1936, загінула падчас баявых дзеянняў восенню 1943.

БЕЛЬЧАНКА Міна Патапавіч, н. у 1874, калгаснік, загінуў падчас баявых дзеянняў восенню 1943.

ЛАХАНЬКО Гаина Сямёнаўна, н. у 1918, фельчар-акушэрка мясцовага ФАПа, загінула пры артабстрэле восенню 1943.

ЛАХАНЬКО Леанід Уладзіміравіч, н. у 1937, загінуў пры артабстрэле восенню 1943.

ПАДВЕРБНАЯ Акуліна Мінаўна, н. у 1889, калгасніца, загінула падчас баявых дзеянняў восенню 1943.

ПЕСКАВАЯ Лідзія Аўрамаўна, н. у 1930, загінула падчас артабстрэлу восенню 1943.

ПІНЧУК Андрэй Міхавіч, н. у 1909, калгаснік, загінуў падчас баявых дзеянняў восенню 1943.

ПІНЧУК Міна Маркавіч, н. у 1874, калгаснік, загінуў падчас баявых дзеянняў восенню 1943.

ЯШЧАНКА Павел Харытонавіч, н. у 1906, калгаснік, загінуў у 1945.

ВЁСКІ ВЯЛЛЕ І ГАЛКІ

ГАРДЗЕЕНКА Васіль Паўлавіч, н. у 1928, падарваўся на гранаце.

ДЗМІТРЭНКА Якаў Адамавіч, н. у 1936, падарваўся на боепрыпасах.

КАТЛАБАЙ Міхаіл Нікіфаравіч, н. у 1918, калгаснік, падарваўся на боепрыпасах.

ХМЕЛЯНОК Лаўрэн Яфімавіч, н. у 1876, калгаснік, загінуў падчас баявых дзеянняў восенню 1943.

АСТРАГЛЯДАЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА АСТРАГЛЯДЫ

ЛІПАВЕЦКІ Дзмітрый Саламонавіч, партызан 2-й роты атрада імя Катоўскага, памёр ад хваробы 19.5.1944 у г. п. Брагін.

ВЁСКА БАГУШЫ

ПАЎЛЮЧЭНКА Рыгор Івававіч, н. у 1932, падарваўся на боепрыпасах.

ВЁСКА ВЯЗОК

ЛАХАНСКІ Андрэй Купрыянавіч, падарваўся на боепрыпасах.

СМУСЯНОК Надзея, н. у 1933, падарвалася на боепрыпасах.

ВЁСКА ДУБРОЎНАЕ

НОВІК Андрэй Іванавіч, н. у 1904, калгаснік, падарваўся на боепрыпасах.

САВЯНОК Іван Майсеевіч, н. у 1930, падарваўся на боепрыпасах.

ВЁСКА КАВАЛІ

РАМАНЮК Павел Якаўлевіч, н. у 1930, падарваўся на боепрыпасах.

ВЁСКА ХАТУЧА

ЗАРАНІК Піліп Максімавіч, н. у 1929, падарваўся на боепрыпасах.

ЗДОЛЬНІК Ева Васільеўна, падарвалася на боепрыпасах.

БРАГІНСКІ ПАСЯЛКОВЫ САВЕТ

ГАРПАСЁЛАК БРАГІН

КУЛІНІЧ Іван Несцеравіч, н. у 1905, загінуў падчас бамбёжкі восенню 1943.

ВЁСКА КАВАКА

КАНДРАЦЕНКА Васіль, н. у 1929, падарваўся на боепрыпасах.

НАВІЦКІ Віктар, н. у 1929, падарваўся на боепрыпасах.

ВУГЛОЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ВУГЛЫ

ДЗЯЛЕЦ Яўгеў Іванавіч, падарваўся на боепрыпасах.

РАДЧАНКА Пётр Цімафеевіч, падарваўся на боепрыпасах.

ВЁСКА КАМАНОЎ

БАРАНЕНКА Сцяпан Емяльянавіч, падарваўся на боепрыпасах.

КУПРЭЕНКА Іван Фёдаравіч, н. у 1938, падарваўся на боепрыпасах у 1948.

КУПРЭЕНКА Яўген Фёдаравіч, падарваўся на боепрыпасах.

ЦЯРЭШЧАНКА Іван, падарваўся на боепрыпасах.

ВЁСКА ЛУБЕНІКІ

ДАНЧАНКА Міхаіл Карпавіч,
ЗАХОЖАЯ Кацярына Адамаўна,
ЗАХОЖЫ Павел Кузьміч,
ЛАСІЦА Варвара,
ХВОСТ Анастасія Яўсееўна,
ХВОСТ Рыгор Фёдаравіч — падарваліся на боепрыпасах.

ВЁСКА МІХНАЎКА

КАМОК Мікалай Міхайлавіч,
ШУБЯНОК Алена Конанаўна,
ШУБЯНОК Ганна,
ШУБЯНОК Фёдар Андрэевіч — падарваліся на боепрыпасах.

ВЁСКА РАГАЗІН

ШУБЯНОК Актымон, падарваўся на боепрыпасах.

ШУБЯНОК Аляксандр Актымонавіч, падарваўся на боепрыпасах.

ВЁСКА РУДНЯ ЖУРАЎЛЁВА

ЛАСІЦА Рыгор Піліпавіч, падарваўся на боепрыпасах.

ВЁСКА ШКУРАТЫ

ЛАЗОВІК Таіса Міхайлаўна, падарвалася на боепрыпасах.

СУШЧАНКА Аляксей Ульянавіч, падарваўся на боепрыпасах.

БЫЛЫ ГДЗЕНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА СКАРОДНАЕ

БОЙКА Валерый, 13 гадоў,
ГУЗЕНКА Пётр, 7 гадоў,
КІЧКАР Мікалай, 13 гадоў,
ШУЛЬГА Яўген, 10 гадоў,— падарваліся на боепрыпасах.

БЫЛЫ ГЛУХАВІЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ГЛУХАВІЧЫ

КУЦЕНКА Аляксей,
КУЦЕНКА Уладзімір,
ЛІНКЕВІЧ Варвара Пятроўна, н. у 1913, калгасніца,
ШАЙЯЛАЎ Мікалай — падарваліся на боепрыпасах.

ВЁСКА ІЛЬЧЫ

ДЗЕМЧАНКА Іван Фёдаравіч, падарваўся на боепрыпасах.

ВЁСКА КАЗЯЛУЖЦЫ

МЕЛЬНІЧЭНКА Аркадзь, падарваўся на боепрыпасах.

ВЁСКА НУДЗІЧЫ

ДЗЕДЗЕНКА Антон Дзянісавіч, падарваўся на боепрыпасах.

САНЬКО Фёдар Пятровіч, падарваўся на боепрыпасах.

БЫЛЫ КАЛЫБАНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ВЕЛЬЯМОЎ

АЛЬХОВІК Уладзімір Мікалаевіч, н. у 1935, падарваўся на боепрыпасах.

БАГАЦЕНКА Фёкла Максімаўна, н. у 1908, падарвалася на міне і памерла вясной 1944.

БАНДАРЭНКА Анатоль Іванавіч, н. у 1926, загінуў у 1944 пры разміраванні агарода.

БАНДАРЭНКА Хрысціна, н. у 1868, загінула падчас бою 30.9.1943.

ПШАНЬКО Фёдар Герасімавіч, н. у 1900, падарваўся на боепрыпасах вясной 1944.

СТАРАХАТНЯЯ Маўра Мікалаеўна, н. у 1865, загінула падчас бою 30.9.1943.

ВЁСКА ЗАЛЕССЕ

ГАРАВОЙ Віктар Сямёнавіч, н. у 1934,
ДУСЯНОК Фёдар Сямёнавіч, н. у 1930,
ЗАЯЦ Іван Аляксеевіч, н. у 1930,
КАРПЯНОК Іван Данілавіч, н. у 1930,
КАСЦЯН Міхаіл Пятровіч, н. у 1929,
КЛІНТУХОЎ Вячаслаў, н. у 1929,
РУСЯНОК Іван Пятровіч, н. у 1934,
СКАЧОК Юзік Гаўрылавіч, н. у 1930,— падарваліся на боепрыпасах.

ВЁСКА КАЛЫБАНЬ

АСІПЕНКА Іван Якаўлевіч, н. у 1915, загінуў падчас бою восенню 1943.

ВАШЧАНКА Агрыпіна Акоф'еўна, загінула падчас бою восенню 1943.

ГАРМЕЛЬ Надзея Андрзеўна, падарвалася на боепрыпасах.

ГЕРМАНЕНКА Міхаіл Кузьміч, падарваўся на боепрыпасах.

КРУПЕЙЧАНКА Фёкла Іванаўна, н. у 1896, калгасніца, загінула падчас бою восенню 1943.

ЛАПІЦКАЯ Ганна Адамаўна, падарвалася на боепрыпасах.

ЛЯВОНЕНКА Сальвета, падарвалася на боепрыпасах.

ЛЯВОНЕНКА Яўгенія Данілаўна, н. у 1874, загінула падчас бою восенню 1943.

ПІСЬМЕННАЯ Марыя Якаўлеўна, падарвалася на боепрыпасах.

РАСЮК Іван Навумавіч, н. у 1932, падарваўся на боепрыпасах.

ЦІЦЯНОК Домна, падарвалася на боепрыпасах.

ВЁСКА ПАСУДАВА

АСАДЧЫ Пётр, 5 гадоў,
ВЫДРА Мікалай, 12 гадоў,
ГАРДЗЕЕНКА Іван, 19 гадоў,
ГАРДЗЕЕНКА Міхаіл Ільіч,
ГАЎРЫК Іван, 8 гадоў,
ГАЎРЫК Піліп, 5 гадоў,
ГРУДА Аляксей, 8 гадоў,
ГРУДА Васіль, 13 гадоў,
ІВАНЕНКА Андрэй, 12 гадоў,
ІВАНЕНКА Сіла Лаўрэнавіч, н. у 1895,
КАСЦЮЧЭНКА Яўтух Панцялеевіч,
КАСЦЮЧЭНКА Уладзімір, 7 гадоў,
КЛІМЕНКА Міхаіл, 7 гадоў,
РАМАНЕНКА Андрэй, 6 гадоў,
РАМАНЕНКА Віктар Міхайлавіч,
РАМАНЕНКА Сяргей, 16 гадоў,
САМОЙЛЕНКА Пётр, 15 гадоў,
САМОЙЛЕНКА Ціт Піліпавіч — падарваліся на боепрыпасах.

ВЁСКА ПРЫСТАНСКАЕ

ГЕРАСІМЕНКА Васіль Паўлавіч, дзіця, падарвалася на боепрыпасах.

ВЁСКА ЧЫКАЛАВІЧЫ

БАЛАШЭНКА Пётр Дзянісавіч, падарваўся на боепрыпасах.

КАРПЕНКА Мікалай Дзмітрыевіч, падарваўся на боепрыпасах.

МЕЛЬНІК Іван Адамавіч, падарваўся на боепрыпасах.

КАМАРЫНСКІ ПАСЯЛКОВЫ САВЕТ

ВЁСКА КІРАВА (ЛУКАЕДЫ)

БАЛАХОН Уладзімір Пятровіч, падарваўся на боепрыпасах.

КРЫЎЧАНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА АЛЯКСЕЕЎКА

МАРУЧОК Уладзімір Еўдакімавіч, 11 гадоў, падарваўся на боепрыпасах.

ХАРКАВЕЦ Васіль Данілавіч, н. у 1927, падарваўся на боепрыпасах.

ХАРКАВЕЦ Марк Іванавіч, падарваўся на боепрыпасах.

ВЁСКА КРЫЎЧА

ВАЛАСЕНКА Адам Рыгоравіч, 12 гадоў, падарваўся на боепрыпасах.

ПАСЁЛАК ДЗЯМЕЕЎКА

ПРЫШЧЭПАЎ Якаў Платонавіч, 13 гадоў, падарваўся на боепрыпасах.

МАЛАЖЫНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА БЕРАСНЁЎКА

КОРАНЬ Васіль Піліпавіч, н. у 1928,
ПЛЮШЧАЙ Аляксандра, н. у 1885,
ПЛЮШЧАЙ Ганна Назараўна, н. у 1905,
ФІЛОН Майсей Васільевіч, н. у 1898,
ФІЛОН Матрона Якаўлеўна, н. у 1913.

ЧЫЖЫК Пелагея Іванаўна, н. у 1875, калгасніца, — загінулі падчас баявых дзеянняў восенню 1943.

ПАСЁЛАК ДАБРАГОШЧА

ДЗЯДКОЎ Дзямід Давыдавіч, н. у 1881, загінуў падчас баявых дзеянняў восенню 1943.

Са сведчання В. В. Сурабкі, жыхара пас. Дабрагошча

9 студзеня 1945 г.

В декабре м-це 1942 года в дер. Доброгоща немецкими оккупантами было арестовано 5 человек, в том числе был арестован и я. Из пяти нас арестованных троих в / пленных красноармейцев немцы убили. Я находился в камере арестованных, с камеры уводили по пять человек и при дворе били палками, прикладами, а после грузили на автомашину и увозили к месту расстрела и там расстреливали. Содержались в тюрьме м. Брагин. Мне лично удалось освободиться...

В ноябре м-це 1943 года во время боевых действий немцами убито и подорвано на минах два человека жителей дер. Доброгоща.

Дзяржаўны архіў Расійскай Федэрацыі. Ф. 7021. Воп. 91. Адз. зах. 10. Л. 36—37.

ВЁСКА ЖЫЛІЧЫ

БЫЧОК Мікалай Радзівонавіч, н. у 1932, падарваўся на боепрыпасах.

БЫЧОК Рыгор Іванавіч, н. у 1873, калгаснік, падарваўся на боепрыпасах.

ДЗЕНІСАВЕЦ Фама Сяргеевіч, н. у 1910, калгаснік, падарваўся на боепрыпасах.

КАТЛАБАЙ Рыгор Іванавіч, н. у 1928, падарваўся на боепрыпасах.

НАЗАРАНКА Антон Якаўлевіч, н. у 1926, падарваўся на боепрыпасах.

НАЗАРАНКА Лукаш Максімавіч, н. у 1925, загінуў падчас баявых дзеянняў восенню 1943.

НАЗАРАНКА Праскоўя Андрэеўна, н. у 1890, калгасніца, падарвалася на боепрыпасах.

НАЗАРАНКА Хіма Аляксееўна, н. у 1896, калгасніца, падарвалася на боепрыпасах.

ПРАКОПЕНКА Патап Міхайлавіч, н. у 1893, калгаснік, падарваўся на боепрыпасах.

СІДАРЭНКА Емяльян Міхайлавіч, н. у 1858, загінуў падчас баявых дзеянняў восенню 1943.

ХАЛІМАНЧУК Іван Паўлавіч, н. у 1933, падарваўся на боепрыпасах.

ВЁСКА МАЛАЖЫН

АХРЭМЕНКА Пётр Васільевіч, н. у 1926, падарваўся на боепрыпасах.

БАРЫСЕНКА Праскоўя Сяргееўна, н. у 1917, калгасніца, загінула падчас баявых дзеянняў восенню 1943.

ГУЛЕЎ Гаўрыла Ануфрыевіч, падарваўся на боепрыпасах.

ДАВЫДОЎСКАЯ Алена Мікітаўна, н. у 1921, калгасніца, падарвалася на боепрыпасах.

ДАВЫДОЎСКІ Васіль Нікіфаравіч, н. у 1928, падарваўся на боепрыпасах.

ДАВЫДОЎСКІ Іван Клімавіч, н. у 1874, загінуў падчас баявых дзеянняў восенню 1943.

ДАВЫДОЎСКІ Павел Ісакавіч, н. у 1934, падарваўся на боепрыпасах.

ДАВЫДОЎСКІ Фёдар Аляксеевіч, н. у 1906, загінуў падчас баявых дзеянняў восенню 1943.

ДРОЗД Акуліна Акімаўна, н. у 1891, загінула падчас баявых дзеянняў восенню 1943.

ДРОЗД Анастасія Маркаўна, н. у 1923, калгасніца, загінула падчас баявых дзеянняў восенню 1943.

КАЛЯСАН Рыгор Андрэевіч, падарваўся на боепрыпасах.

КАРПЕНКА Дзямід Фёдаравіч, н. у 1930, загінуў падчас баявых дзеянняў восенню 1943.

КОРАНЬ Васіль Піліпавіч, 12 гадоў, падарваўся на боепрыпасах.

МАЛАЯ Акуліна, н. у 1905, калгасніца, загінула падчас баявых дзеянняў восенню 1943.

НОВІК Павел Аляксандравіч, н. у 1934, падарваўся на боепрыпасах.

ПАЛЯВАЯ Марфа Іванаўна, н. у 1880, загінула падчас баявых дзеянняў восенню 1943.

ПЛЮШЧАЙ Васіль Міхайлавіч, 8 гадоў, падарваўся на боепрыпасах.

ПЛЮШЧАЙ Іван Давыдавіч, 8 гадоў, падарваўся на боепрыпасах.

ПЛЮШЧАЙ Рыгор Акімавіч, 13 гадоў, падарваўся на боепрыпасах.

ФІЛОН Уладзімір Арцёмавіч, н. у 1927, падарваўся на боепрыпасах.

ФІЛОН Уладзімір Мікалаевіч, 8 гадоў, падарваўся на боепрыпасах.

ХАРКО Рыгор Сямёнавіч (Антонавіч), н. у 1928, падарваўся на боепрыпасах.

ЧАРНЯНОК Васіль Мікітавіч, н. у 1928, падарваўся на боепрыпасах.

ЧАРНЯНОК Вольга Сцяпанаўна, н. у 1934, загінула падчас баявых дзеянняў восенню 1943.

ЧАРНЯНОК Уладзімір Ігнатавіч, н. у 1909, загінуў падчас баявых дзеянняў восенню 1943.

ЧЫЖЫК Анатоль Купрыянавіч, 8 гадоў, падарваўся на боепрыпасах.

ШЧУЧЭНКА Іван Арцёмавіч, падарваўся на боепрыпасах.

ПАСЁЛАК ГРОМКІ

НОВІК Ульяна Арцёмаўна, н. у 1940, загінула падчас баявых дзеянняў восенню 1943.

ФІЛОН Ніна Давыдаўна, н. у 1935, загінула падчас баявых дзеянняў восенню 1943.

ФІЛОН Рэма Давыдаўна, н. у 1937, загінула падчас баявых дзеянняў восенню 1943.

ПАСЁЛАК ЛЕНІНСК

МЕНДЗЕЛЕВА Еўдакія Фёдараўна, н. у 1922, калгасніца, загінула падчас баявых дзеянняў восенню 1943.

МАЛЕЙКАЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ЗАРЭЧЧА

ПРОТЧАНКА Серафім Аўрамавіч, 14 гадоў, падарваўся на боепрыпасах.

ВЁСКІ НОВЫ І СТАРЫ МАКРЭЦ

КОРХАЎ Аляксей Іванавіч, н. у 1931, падарваўся на боепрыпасах.

ВЁСКА СЦЕЖАРНАЕ

БУЗЬКО Мяфодзій Ісакавіч, 16 гадоў,
БУЗЬКО Пётр Іванавіч, 12 гадоў,
ГАЎРЫЛЕНКА Пётр Пятровіч, 12 гадоў,
ГАЎРЫЛЕНКА Пётр Сямёнавіч, 12 гадоў,
ГЕРМАНЕНКА Дзмітрый, 10 гадоў,
САВЯНОК Георгій Канстанцінавіч, 10 гадоў,
САВЯНОК Дзмітрый Канстанцінавіч, 6 гадоў,
САВЯНОК Іван (Пётр) Канстанцінавіч, 4 гады,
САВЯНОК Рыгор Ахцімонавіч, 10 гадоў, — падарваліся на боепрыпасах.

БЫЛЫ ПІРКАЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ЛЯДЫ

КРУПЕЙЧАНКА Рыгор Мікалаевіч, падарваўся на боепрыпасах.
МАРЧАНКА Самуіл Андрэевіч, падарваўся на боепрыпасах.

ВЁСКА СУВІДЫ

ПІЛІПЕНКА Мікалай Міхайлавіч, падарваўся на боепрыпасах.
ПІЛІПЕНКА Рыгор Міхайлавіч, падарваўся на боепрыпасах.

ВЁСКА ЧЭРНЕЎ

ПЕВЕНЬ Васіль Піліпавіч, падарваўся на боепрыпасах.
РУДЗЯНОК Фёдар Канстанцінавіч, падарваўся на боепрыпасах.
ШУБЯНОК Максім Рыгоравіч, падарваўся на боепрыпасах.

БЫЛЫ САВІЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА КУЛАКОВІК

БАБРОЎНІК Міхаіл Мікалаевіч, н. у 1926, у ліпені 1941 пагнаў калгасную жывёлу на ўсход, далейшы яго лёс невядомы.

ВЁСКА СТАРЫ СЦЕПАНОЎ

КОНЧЫЦ Васіль, н. у 1938, падарваўся на боепрыпасах.

БЫЛЫ СЛАБАДСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ВЯРХОВАЯ СЛАБАДА

ВАСІЛЕНКА Арцём Фядотавіч, падарваўся на боепрыпасах.

ВЁСКА ЖЭРДНАЕ

ГУЛЯЙ Аляксандр Піліпавіч, н. у 1926, падарваўся на боепрыпасах.
ГУЛЯЙ Марыя Піліпаўна, н. у 1935, падарвалася на боепрыпасах.
ГУЛЯЙ Юлія Піліпаўна, н. у 1928, падарвалася на боепрыпасах.
ПІЛІПОВІЧ Пелагея Юр'еўна, н. у 1884, калгасніца, падарвалася на боепрыпасах.

ВЁСКА ПУЧЫН

БАЛОБАН Аўдзюха, загінула падчас бамбёжкі.
ГАЎРЫЛЕНКА Міхаіл Івававіч, н. у 1933, загінуў падчас бамбёжкі восенню 1943.
КАШНАРЭНКА Максім Захаравіч, н. у 1903, шавец, загінуў падчас бамбёжкі ў 1943.

СПЯРЫЖСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ЯСЯНІ

ДЗЕДЗЕНКА Іван Фядосавіч, н. у 1929, падарваўся на боепрыпасах.
КІСЛОЎ Іван Максімавіч, н. у 1930, падарваўся на боепрыпасах.
ЦЯЦЕРА Пётр Васільевіч, падарваўся на боепрыпасах.

ЧАМЯРЫСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ЧАМЯРЫСЫ

ГАЛКА Міхаіл Піменавіч,
ГАЛКА Павел Антонавіч,
ГРЭНЬ Іван Нікіфаравіч, н. у 1930,
КРАЎЧАНКА Рыгор Васільевіч, н. у 1932,
КУДРАНОК Майсей Івававіч,
ПЯХОТА Андрэй Тарасавіч,
ПЯХОТА Вольга Андрэеўна,
ПЯХОТА Рыгор Дзмітрыевіч,
ПЯХОТА Фёдар Іванавіч, н. у 1926, — падарваліся на боепрыпасах.

ПАСЁЛАК САДОВЫ

СІНІЛА Іван Якаўлевіч, н. у 1927, падарваўся на боепрыпасах.

У ПРЫВЕДЗЕНЫХ ВЫШЭЙ СПІСАХ НАЗВЫ ВАЙСКОВЫХ ЧАСЦЕЙ І ВОІНСКІХ ЗВАННЯЎ ДАЮЦЦА Ў НАСТУПНЫХ СКАРАЧЭННЯХ:

абр — артылерыйская брыгада
ад — артылерыйская дывізія
адн — артылерыйскі дывізіён
азенадн — асобны зенітна-артылерыйскі дывізіён
азенап — асобны зенітна-артылерыйскі полк
азптадн (онптадн) — асобны знішчальны процітанкавы артылерыйскі дывізіён (отдельный истребительный противотанковый артиллерийский дивизион)
АМСБ (ОМСБ) — асобны медыка-санітарны батальён (отдельный медико-санитарный батальон)
ап — артылерыйскі полк
асбн — асобны стралковы батальён
асбр — асобная стралковая брыгада
асп (осп) — асобны стралковы полк (отдельный стрелковый полк)
атбр (отбр) — асобная танкавая брыгада (отдельная танковая бригада)
атп — асобны танкавы полк
ашбн — асобны штрафны батальён
ашбр — асобная штрафная брыгада
ашр — асобная штрафная рота
бад — бамбардзіровачная авіяцыйная дывізія
б-н — батальён
бр — брыгада
ВБА (ВСО) — ваеины будаўнічы атрад (военный строительный отряд)
в / ч — вайсковая часць
ВШ — ваенны шпіталь
габр — гаўбічная артылерыйская брыгада
гап — гаўбічны артылерыйскі полк
гв. — гвардзейскі
зап — запасны артылерыйскі полк
зенап — зенітна-артылерыйскі полк
зптабр — знішчальная процітанкавая артылерыйская брыгада
зптап (иптап) — знішчальны процітанкавы артылерыйскі полк (истребительный противотанковый артиллерийский полк)
ісбн (исбн) — інжынерна-сапёрны батальён
ісбр (исбр) — інжынерна-сапёрная брыгада
іШ (ИГ) — інфекцыйны шпіталь (инфекционный госпиталь)
кбр — кавалерыйская брыгада
кд — кавалерыйская дывізія
кк — кавалерыйскі корпус
кп — кавалерыйскі полк
лейт. — лейтэнант
мал. (мл.) — малодшы
мехбр — механізаваная брыгада
мехд — механізаваная дывізія
мехк — механізаваны корпус
мсбн — мотастралковы батальён
мінбн — мінамётны батальён
мінд — мінамётная дывізія
мінп (минп) — мінамётны полк
мінр (минр) — мінамётная рота
мсбн — мотастралковы батальён
мсбр — мотастралковая брыгада
мсд — мотастралковая дывізія
мсп — мотастралковы полк
МЭП — медыка-эвакуацыйны пункт
пап — пушачна-артылерыйскі полк
пдбр — паветрана-дэсантная брыгада
пдд (вдд) — паветрана-дэсантная дывізія (воздушно-десантная дивизия)
пдк — паветрана-дэсантны корпус
пдп — паветрана-дэсантны полк
ПНАС (ВНОС) — падраздзяленне паветранага назірання, абвяшчэння і сувязі (подразделение воздушного наблюдения, оповещения и связи)
п / п — палявая пошта
ППА (ПВО) — процівапаветраная абарона (противовоздушная оборона)
ППС — палявая паштовая станцыя
ППШ (ППГ) — палявы перасоўны шпіталь (полевой подвижной госпиталь)
п / с — паштовая станцыя
п / ск — паштовая скрыня
ПТР — процітанкавае ружжо
ПХШ — палявы хірургічны шпіталь
ПЭП — палявы эвакуацыйны пункт
рад. (ряд.) — радавы
РГК — рэзерв Галоўнага Камандавання
сбн — стралковы батальён
сбр — стралковая брыгада
сд — стралковая дывізія
ск — стралковы корпус
сп — стралковы полк
ср — стралковая рота
ст. — старшы
СЭШ (СЭГ) — санітарна-эвакуацыйны шпіталь (санитарно-эвакуационный госпиталь)
сярж. (серж.) — сяржант
тбн — танкавы батальён
тбр — танкавая брыгада
тп — танкавы полк
ТПС — тэлеграфна-паштовая станцыя
тр — танкавая рота
УВПБ (УВПС) — управленне ваенна-палявога будаўніцтва (управление военно-полевого строительства)
ХППШ — хірургічны палявы перасоўны шпіталь
ЧБФ (КБФ) — Чырванасцяжны Балтыйскі флот (Краснознаменный Балтийский флот)
ШЛП (ГЛР) — шпіталь легкараненых (госпиталь легкораненых)
шр — штрафная рота
ЭШ (ЭГ) — эвакуацыйны шпіталь (эвакуационный госпиталь)
яфр. (ефр.) — яфрэйтар

1945

ДА НАШЫХ ДЗЁН

З РУІН І ПАПЯЛІШЧАЎ

Час аднаўлення

Як ужо было сказана вышэй, аднаўленне разбуранай вайною гаспадаркі пачалося ў Брагінскім раёне адразу пасля яго вызвалення ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Аднак поўнасцю пераключыцца на мірнае будаўніцтва працоўныя раёна змаглі толькі тады, калі прыйшла доўгачаканая Перамога. А падымаць з папялішчаў і руін, аднаўляць і будаваць нанава трэба было вельмі многае. Так, у заняпадзе заставалася яшчэ сельская гаспадарка раёна.

У першыя пасляваенныя гады ўраджайнасць асноўных сельскагаспадарчых культур у раёне была нізкай: збожжавых — 6 ц, бульбы — 70 ц з гектара. Валавы збор збожжавых не перавышаў 10 тысяч тон. Калгасы і саўгасы атрымлівалі да 1200 тон мяса і 2500 тон малака за год. Вытворчасць малака ў разліку на 100 гектараў сельгасугоддзяў складала 100 ц, мяса — 15 ц.

У далейшым дзяржава аказвала вялікую дапамогу калгасам і саўгасам. Лютаўскі (1947) Пленум ЦК ВКП(б) прызнаў неабходным значна павялічыць выпуск трактароў і іншых сельгасмашын. Гэтае рашэнне паспяхова ажыццяўлялася. Толькі за 1947—1948 гг. Брагінскі і Камарынскі раёны атрымалі 29 гусенічных трактароў і 27 камбайнаў, дзесяткі грузавых аўтамабіляў, трактарных сеялак і г. д. Да канца чацвёртай пяцігодкі (1946—1950) магутнасць трактарнага парка ў МТС і саўгасах абодвух раёнаў перавысіла даваенны ўзровень на 26 працэнтаў.

Як вялікай важнасці падзея адзначалася тады кожнае ўступленне ў строй дзеючых таго ці іншага аб'екта. Аб дасягненнях народнагаспадарчай вытворчасці і яе перадавікоў з радасцю і гонарам паведамлялі раённыя газеты «Трыбуна калгасніка» і «За Радзіму» (рэдактары П. І. Купрэенка, У. І. Ельніцкі).

Знамянальнай падзеяй 1947 г. у жыцці хлебаробаў калгаса «Чырвоная ніва» і ўсяго раёна з'явілася прысваенне звеннявой Т. І. Шкурко звання Героя Сацыялістычнай Працы. Рэспубліканская газета «Сталинская молодежь» у нумары ад 31 снежня 1947 г. змясціла фотаздымак звеннявой з наступным подпісам: «На всю республику прогремела слава о знатной звеньевой из полесского колхоза «Чырвоная ніва» Тамаре Шкурко. Это она, руководя комсомольско-молодежным звеном, в этом году добилась замечательных урожаев — 30 центнеров ржи, 16 центнеров пшеницы, 37 центнеров махорки и 280 центнеров картофеля с гектара...»

У далейшым самаадданая праца камсамолкі была адзначана Ганаровай граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

У 1947 г. Брагінскі раён дасягнуў даваеннай ураджайнасці з перавышэннем плана асваення даваенных пло-

шчаў, занятых асноўнымі сельгаскультурамі. У цэлым жа яны былі асвоены толькі ў 1949 г. Дарэчы, раён першым у тым жа годзе выйшаў на даваенны ўзровень па пасяўных плошчах і быў узнагароджаны за гэта пераходным Чырвоным сцягам Савета Міністраў Беларускай ССР і ЦК КП(б)Б.

Адчувальнай падтрымкай калгасам з'явілася спісанне з іх у 1948 г. запазычанасці за матэрыяльную дапамогу, аказаную дзяржавай у 1944—1945 гг.

У ліпені 1949 г. ЦК КП(б)Б прыняў разгорнутую пастанову «Аб масава-палітычнай і культурна-асветнай рабоце ў Брагінскім раёне Палескай вобласці». У ёй, у прыватнасці, адзначалася: «Партыйная арганізацыя раёна з першых жа дзён пасля заканчэння Вялікай Айчыннай вайны ўзняла калгаснікаў на барацьбу за хутчэйшае аднаўленне калгасаў. Ужо ў 1947 годзе... быў перавыкананы план ураджайнасці па ўсіх культурах. Яшчэ больш паспяхова быў завершаны 1948 сельскагаспадарчы год. Уборка ўраджаю прайшла больш арганізавана. Раён датэрмінова выканаў план паставак сельгаспрадуктаў дзяржаве. Былі дасягнуты значныя поспехі ў аднаўленні і развіцці грамадскай жывёлагадоўлі».

Канец першага пасляваеннага пяцігоддзя для працоўных Брагіншчыны і Камарыншчыны з'явіўся падсумоўваючым рубяжом напружанай працы па аднаўленні народнагаспадарчай і сацыяльна-культурнай сфер іх жыццядзейнасці. Нарошчвалі тэмпы вытворчасці прадпрыемствы мясцовай прамысловасці і гандлю, функцыяніравалі ўстановы культуры, аховы здароўя і інш. За 1945—1949 гг. у абодвух раёнах з дапамогай дзяржавы і за ўласныя сродкі было пабудавана або адноўлена каля 5 тысяч дамоў грамадзян.

У тыя гады шырокую вядомасць у раёнах набылі імёны перадавых працаўнікоў — звеннявых калгаса «Ленінскі шлях» Ефрасінні Касцючэнка, кавалля Брагінскай МТС Паўла Садчанкі, токара Камарынскай МТС Якава Барзмана, камбайнераў Мікалая Зеленюка і Софіі Федарэнка, трактарыстаў Міхаіла Процкі, Дзяміда Сердзюка, свінаркі калгаса «Пераможнік» Марыі Карпук, жывёлавода калгаса «Рухавік рэвалюцыі» Паўла Куліка і іншых. Дарэчы, на XV з'ездзе камсамола рэспублікі першая на Брагіншчыне Герой Сацыялістычнай Працы Т. І. Шкурко была абрана ў склад Цэнтральнага Камітэта ЛКСМБ, а на выбарах у Вярхоўны Савет рэспублікі 3-га склікання атрымала мандат дэпутата вышэйшага органа ўлады Беларускай ССР. Тады ж камсамолка С. Р. Федарэнка стала дэпутатам Палескага абласнога Савета дэпутатаў працоўных.

І. Ф. Ганжураў

ДАКУМЕНТЫ СВЕДЧАЦЬ

З РАШЭННЯ ВЫКАНКАМА БРАГІНСКАГА РАЙСАВЕТА АБ АХОВЕ І АДНАЎЛЕННІ ГІСТАРЫЧНЫХ ПОМНІКАЎ І ЎВЕКАВЕЧАННІ ЗНАМЯНАЛЬНЫХ МЕСЦАЎ, ЗВЯЗАНЫХ З ВЫЗВАЛЕННЕМ БРАГІНСКАГА РАЁНА АД НЯМЕЦКА-ФАШЫСЦКІХ ЗАХОПНІКАЎ

27 лютага 1946 г.

...Разработать эскизы оформления могил погибших героев гражданской и Великой Отечественной войны.

Учесть все места знаменательных событий, связанных с исторической борьбой советского народа на Полесье в дни Отечественной войны: места крупных боев, участие в них воинских и партизанских соединений; нахождение штабов, фронтов, армий, партизанских бригад; места массовых расстрелов и захоронений советских людей; сохранившиеся землянки и другие сооружения, в которых находились армейские, партизанские штабы, предупредить их разрушение и огородить их...

Філіял дзяржаўнага архіва Гомельскай вобласці у г. Рэчыцы. Ф. 214. Воп. 1. Спр. 16. Л. 125—126.

ЗА ГАЗЕТНЫМ РАДКОМ

Па старонках брагінскай раённай газеты «Трыбуна калгасніка»

Уручэнне ўзнагароды

17 верасня 1946 г.

Увечары 14 верасня ва ўрачыстай абстаноўцы калгасу імя Тэльмана ў прысутнасці членаў сельгасарцелі ўручаны пераходны Чырвоны сцяг Савета Міністраў БССР і ЦК КП(б)Б. Сцяг уручыў прадстаўнік Міністэрства земляробства т. Галенчык.

Пераходны Чырвоны сцяг уручан за поўнае аднаўленне даваеннай пасяўной плошчы, за ўзорнае правядзенне веснавой сяўбы, з перавыкананнем плошчы, за добры догляд і ўтрыманне пасеваў.

Электрычнасць у Брагіне

7 лістапада 1949 г.

Работнікі Брагінскага райпрамкамбіната аднавілі электрастанцыю. У гонар 32-й гадавіны Кастрычніка адбыўся пуск новай электрастанцыі. Электрычнае святло дадзена ў цэнтр гарадскога пасёлка. Ім будуць асветлены ўстановы і дамы жыхароў Брагіна.

Адкрыццё помніка

5 ліпеня 1951 г.

У цэнтры гарадскога пасёлка Брагін адбылося ўрачыстае адкрыццё помніка воінам Чырвонай Арміі, загінуўшым пры вызваленні Брагінскага раёна ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў 22—23 лістапада 1943 года. Ва ўрачыстасцях прынялі ўдзел каля тысячы працоўных пасёлка.

Калгасы — мільянеры

10 студзеня 1953 г.

Добра папрацавалі ў 1952 годзе хлебаробы сельгасарцелі «Шлях да камунізма». Сярэдняя ўраджайнасць збожжавых у гэтым калгасе склала 17 цэнтнераў з гектара, а на асобных участках дасягнула 20—27 цэнтнераў. Грашовы даход калгаса ў мінулым годзе склаў 1100 тысяч рублёў.

Мільянерам стала і сельгасарцель імя Тэльмана Малейкаўскага сельсавета.

Т. Сідарэнка

З табару — у калгас

15 лютага 1957 г.

Сем'і цыганоў Мікалая Баранога і Міхаіла Федаровіча скончылі з вандроўным жыццём і ўступілі ў калгас «Чырвоны Кастрычнік». Тут яны атрымалі кватэры і працу па душы. М. Федаровіч працуе на свінагадоўчай ферме. За два месяцы ён выпрацаваў 64 працадні.

М. Біран

Рэкорд звяна Л. Бельскай

16 верасня 1958 г.

Звяно Любы Бельскай з саўгаса «Савічы» ўстанавіла сёлета раённы рэкорд па атрыманню зялёнай масы кукурузы — сабрала яе па 1760 цэнтнераў з гектара на 11-гектарнай плошчы. Узровень ураджайнасці вызначыла аўтарытэтная камісія.

Па 1103 цэнтнеры зялёнай масы кукурузы атрымала звяно Ганны Крот з калгаса «Ленінец» Спярыжскага сельсавета.

Адзначаны па заслугах

15 чэрвеня 1960 г.

Загадчык Астраглядаўскага сельскага клуба Каваленка Іван Андрэевіч за актыўны ўдзел і поспехі ў развіцці мастацкай самадзейнасці ўзнагароджаны Граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

Па старонках камарынскай раённай газеты «За Радзіму»

Павіншавалі звеннявую

8 студзеня 1949 г.

У 1948 годзе звяно Ліхашапка Кацярыны Адамаўны з калгаса «Ленінскі шлях» атрымала з кожнага гектара па 2502 пуды бульбы і па 17,6 цэнтнера зерня азімага жыта. У сувязі з 30-годдзем Беларускай ССР і дасягнутымі поспехамі ў працы звеннявая ўзнагароджана ордэнам Леніна.

3 студзеня 1949 года ў Чыкалавіцкай хаце-чытальні адбыўся мітынг з выпадку ўзнагароджання Ліхашапка К. А. ордэнам Леніна. Павіншаваць прыбылі сакратар РК КП(б)Б Кавалёнак Ф. П., сакратар РК ЛКСМБ Мельнік І. Я., калгаснікі.

Лепшае звяно калгаса

30 кастрычніка 1949 г.

Высокага ўраджаю канапель-семя дабілася селета звяно Антаніны Мішчанка з калгаса «Чырвоная Украіна». Кожны з двух гектараў даў па 8,04 цэнтнера семя. Такога ўраджаю ў калгасе яшчэ ніколі не было.

Зжынаюць па 0,43 гектара

16 ліпеня 1950 г.

Дружна і арганізавана вядуць хлебазборку калгаснікі шостай паляводчай брыгады калгаса імя Леніна, брыгадзірам якой з'яўляецца Майсей Мікалаевіч Маскаленка.

Многія калгасніцы дзякуючы ўшчыльненню працоўнага дня і сацыялістычнаму спаборніцтву дабіваюцца выдатных поспехаў. На ўвесь калгас пайшла слава аб жнеях брыгады Еве Лабянок і Марыі Бабранок. Кожная з іх, спаборнічаючы паміж сабой, зжынае па 0,43 гектара жыта пры норме 0,18 гектара. Такой выпрацоўкі не толькі ў брыгадзе, але і ў калгасе ніхто яшчэ не даваў.

Прыкладу лепшых жней следуюць многія іншыя калгасніцы. Так, падростак 13-гадовая Галя Бабранок зжынае па 0,18 гектара, Марыя Яфімаўна Лабянок — 0,36 га, Ольга Фёлараўна Сяміход — 0,37 га.

Д. Лабянок,
старшыня Крукаўскага сельсавета

Перадавікі збору кок-сагызу

26 жніўня 1951 г.

У калгасе «Ленінскі шлях» у поўным разгары збор насення кок-сагызу. Прыклад у гэтай рабоце паказваюць звеняявыя. Так, напрыклад, звеняявая Марыя Штылеўская сабрала і здала на склад 6 кілаграмаў сухога насення. 5 кілаграмаў 750 грамаў сухога насення здала на склад звеняявая Марыя Удод. Звяно Марыі Каляда сабрала і здало 25 кг сухога насення.

В. Васільеў

Гастролі Бярдзічаўскага тэатра

5 жніўня 1952 г.

У Камарыне праходзяць гастролі Бярдзічаўскага драматычнага тэатра Украінскай ССР...

За час знаходжання ў Камарыне прыезджыя артысты аказалі дапамогу ў наладжванні работы гуртка мастацкай самадзейнасці раённага Дома культуры.

Ёсць 700 гектараў

16 кастрычніка 1955 г.

Камбайнер МТС Мікалай Федасенка паспяхова выканаў узятае напярэдадні жніва сацыялістычнае абавязацельства: у абслугоўваемых ім калгасах ён убраў 700 гектараў збожжавых і крупяных культур.

С. Петрусевіч

На Сусветны фестываль

27 ліпеня 1957 г.

У Маскву, на Сусветны фестываль моладзі і студэнтаў, выехала група юнакоў і дзяўчат раёна. Сярод паехаўшых і лепшая даярка сельгасарцелі «Чырвоная Украіна» Анастасія Мацапура, калгасніца сельгасарцелі імя Горкага Марыя Плявака, сакратар пярвічнай камсамольскай арганізацыі машынна-трактарнай станцыі Павел Гардзеенка і інш.

Каваль — ветэран

11 красавіка 1958 г.

17 гадоў запар Андрэй Сямёнавіч Глушкоўскі стаяў ля кавальскага горна на Пуцілаўскім заводзе ў Ленінградзе. У 1929 годзе ён пераехаў у Ніжнія Жары і пасля арганізацыі тут калгаса «Ніжні дняпровец» 30 гадоў працуе ў ім кавалём.

Ф. Пузырына

У МІРНАЙ ПРАЦЫ

Дзесяцігоддзі — прыступкі росту

Пасляваеннае гаспадарчае будаўніцтва, развіццё сацыяльнай сферы Брагінскага раёна на працягу дзесяцігоддзяў былі абумоўлены характарам тых грамадска-палітычных і эканамічных працэсаў, што адбываліся ў маштабе ўсёй краіны — Савецкага Саюза.

Аб тым, як развівалася сельская гаспадарка раёна, яго прамысловасць, народная адукацыя, медыцына, культура, падрабязна расказваецца ў матэрыялах, што змяшчаюцца ніжэй.

Сельская гаспадарка

У 50-я гг. былі ажыццёўлены важныя меры па канцэнтрацыі сельскагаспадарчай вытворчасці — адбылося ўзбуйненне калгасаў. Некаторыя эканамічна слабыя калгасы былі пераўтворапы ў саўгасы. Калі ў 1949 г. у Брагінскім і Камарынскім раёнах налічвалася 132 гаспадаркі, то ў 1953 г. іх стала 47.

Нягледзячы на самаадданую працу вяскоўцаў і дасягнутыя істотныя вынікі ў пасляваенныя гады, сельская гаспадарка на Брагіншчыне і Камарыншчыне

Чырвоны абоз са збожжам з калгаса імя Тэльмана

ў далейшым развівалася марудней, чым прамысловасць. Хоць да 1950 г. у абодвух раёнах удалося аднавіць пасяўныя плошчы ў даваенных памерах, ураджайнасць асноўных сельгаскультур заставалася нізкай. Не ўсе гаспадаркі спраўляліся з планамі збожжанарыхтовак. Больш таго, ім часам даводзілася нават браць у дзяржавы насенную пазыку. Незайздросным заставалася становішча ў жывёлагадоўлі. Нават да 1953 г. не быў дасягнуты даваенны ўзровень па пагалоўі ўсіх відаў жывёлы. А колькасць кароў у гэты час нават змяншалася. Па прычыне парушэння прынцыпу матэрыяльнай зацікаўленасці пачалі зніжацца вытворчая актыўнасць і працоўная дысцыпліна калгаснікаў і рабочых саўгасаў.

Пытанні стану і далейшага развіцця сельскай гаспадаркі абмеркаваў вераснёўскі (1953) Пленум ЦК ВКП(б). Важным аграрна-палітычным яго рашэннем з'явілася адмена падаткаў, спісанне даўгоў з калгасаў, накіраванне ў галіну вялікіх фінансавых і матэрыяльна-тэхнічных рэсурсаў.

Другім важным фактарам з'явілася тое, што як раённае сельскагаспадарчае звяно, так і калгасы, саўгасы папоўніліся кадрамі. Колькасць дыпламаваных аграномаў павялічылася ўдвая, заатэхнікаў — на 20 працэнтаў, інжынераў і тэхнікаў — у два разы.

Прыкметна палепшыўся якасны склад кіраўнікоў у гаспадарках. Шырокую вядомасць, заслужаную павагу і аўтарытэт старанай працай заваявалі ў тыя гады старшыні калгасаў І. Л. Сабаленка («Шлях да камунізму»), В. І. Казачэнка (імя Тэльмана), М. М. Пянькоў (імя Фрунзе), М. П. Чаравач («Парыжская камуна»), М. Л. Бяршацкі («Чырвоная Украіна») і іншыя калгасныя важакі. Якасныя змены адбыліся і ў складзе кадраў сярэдняга звяна, масавых прафесій. Ужо на пачатку 50-х гг. у агульнай колькасці працаздольных калгаснікаў механізатары складалі 10 працэнтаў.

Захады па выпраўленні становішча ў сельскай гаспадарцы далі станоўчыя вынікі. Гэта добра прасочвалася і ў паказчыках работы працаўнікоў вёсак Брагінскага і Камарынскага раёнаў. Узрос узровень механізацыі сельскагаспадарчай працы. Ворыва глебы было механізавана на 90, сяўба збожжавых — на 95 працэнтаў. Нямала чаго рабілася па механізацыі працаёмкіх працэсаў у жывёлагадоўлі. Да 1958 г. электраэнергію атрымалі 35 працэнтаў калгасаў і 38 працэнтаў вясковых двароў. Усё гэта станоўча адбілася на выніках вытворча-фінансавай дзейнасці гаспадарак.

За дасягнутыя поспехі ў рэспубліканскім сацыялістычным спаборніцтве жывёлаводаў малочнатаварных ферм у зімова-стойлавы перыяд 1956—1957 гг. пераможцам быў прызнаны Камарынскі раён, а Брагінскі — па вытворчасці мя-

Першы сакратар Брагінскага РК КПБ К. Х. Дагура (справа) і старшыня калгаса імя Тэльмана В. І. Казачэнка. 1950-я гг.

са ў першым квартале 1958 г. Абодва раёны былі адзначаны пераходнымі Чырвонымі сцягамі ЦК КПБ і Савета Міністраў Беларускай ССР. У тым жа, 1958 г., упершыню на Брагіншчыне пераадолелі рубеж у 3,5 тысячы кг па надоі малака ад каровы даяркі саўгаса «Астрагляды» Н. Ф. Чарняўская — 3863 кг і А. В. Карась — 3616 кг. Больш чым па 3000 кг малака ад кожнай каровы сваіх груп атрымалі даяркі саўгасаў «Астрагляды» Т. Е. Данчанка, «Савічы» — Е. А. Гулай, калгаса імя Фрунзе — М. С. Галка.

За высокія паказчыкі ў жывёлагадоўлі, а таксама за атрыманне багатых ураджаяў сельгаскультур у 1956 і 1957 гг. дыпломам Усесаюзнай сельскагаспадарчай выстаўкі быў адзначаны калгас «Шлях да камунізму», а яго старшыня І. Л. Сабаленка Ганаровай граматай Галоўнага камітэта УСГВ.

Аб умацаванні калгасаў і саўгасаў у гэты перыяд сведчаць наступныя прыклады. Так, калі ў 1954 г. агульны грашовы даход 29 гаспадарак адпаго Брагінскага раёна складаў 12 млн. руб. і было толькі 2 калгасы-мільянеры, то ў 1958 г. гэтыя паказчыкі адпаведна складалі 35,2 млн. і 17 гаспадарак-мільянераў. У ліку іх калгасы «Шлях да камунізму», імя Тэльмана, «Рассвет» і іншыя.

Узмацнілася і матэрыяльнае стымуляванне сельскіх працаўнікоў. Грашовая аплата працадня ў 1958 г. павялічылася ў 2,5 раза, выдача збожжа на працадні ўзрасла ледзь не ў 3 разы. У калгасах-мільянерах, напрыклад, выдавалі на працадзень ад 1 да 8 рублёў.

З даўніх часоў на Брагіншчыне лічылі выгаднай справай вырошчванне льну і канапель. Гэтыя культуры традыцыйна займалі належнае месца ў структуры пасяўных плошчаў і ў пасляваенныя гады. Асобныя гаспадаркі, як, напрыклад, калгасы «Шлях да камунізму», «Чырвоная ніва», імя Калініна і іншыя, мелі багаты вопыт вырошчвання высокіх ураджаяў «паўночнага шоўку». Таму ў вялікай групе перадавікоў рэспублікі, адзначаных па выніках 1954 г. за дасягнутыя поспехі ў развіцці льнаводства і канапляводства, было і трое прадстаўнікоў Брагінскага раёна. Ганаровай граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР была адзначана праца старшынь калгасаў «Шлях да камунізму» і «Чырвоная ніва» І. Л. Сабаленкі і М. К. Юрчанкі, у якіх адпаведна было сабрана па 4,2 ц ільновалакна, 4,5—5 ц ільнасемя з кожнага гектара. Граматай

Вярхоўнага Савета БССР былі адзначаны брыгадзіры названых гаспадарак В. А. Паўлючэнка і П. Д. Шкурко, а таксама звеннявая-ільнаводка С. Ф. Шкурко з калгаса «Чырвоная ніва».

На працягу 1954—1957 гг. у абодвух раёнах павялічыліся ўраджайнасць і валавыя зборы сельгаскультур. Дзякуючы ўмацаванню кармавой базы для грамадскага статка, павышэнню закупачных цэн на мяса, малако, яйкі і іншыя прадукты жывёлагадоўлі павысілася вынікоўасць работы галіны ў цэлым. Дастаткова сказаць, што к 1958 г. нарыхтоўкі малака ў раёнах павялічыліся ў 2,1 і мяса — у 2,5 раза ў параўнанні з 1953 г.

Павысіліся даходы калгаснікаў ад асабістых падсобных гаспадарак. Усё гэта прадвызначала далейшае павышэнне жыццёвага ўзроўню хлебаробаў. Шырокі размах набыло індывідуальнае жыллёвае будаўніцтва. Сельскія працаўнікі пачалі набываць не толькі тавары паўсядзённага попыту, але і (патагачаснаму) такія прадметы раскошы, як матацыклы, тэлевізары, пральныя машыны і г. д.

Своеасаблівым аглядам дасягненняў і школай перадавога вопыту з'яўлялася Усесаюзная сельскагаспадарчая выстаўка. У 1954 г. яе ўдзельнікамі-экспанентамі з'яўляліся калгасы імя Тэльмана, «Шлях да камунізму», «Чырвоны араты» і саўгас «Астрагляды». Дарэчы, калгас імя Тэльмана даволі часта дэманстраваў свае вытворчыя дасягненні ў Маскве, рэспубліцы і вобласці. Забягаючы наперад, скажам, што ў 1957 г. на яго рахунку было 12 дыпломаў і ганаровых пасведчанняў усесаюзнай, рэспубліканскай і абласной выставак.

У 1956—1957 гг. за поспехі ў павышэнні ўраджайнасці і прадуктыўнасці жывёлы 127 перадавікоў Брагінскага і Камарынскага раёнаў былі ўзнагароджаны залатымі, сярэбранымі і бронзавымі медалямі галоўнай выстаўкі СССР.

У ліку новых і, як аказалася, даволі перспектыўных кармавых сельгаскультур напрыканцы 50-х гг. у гаспадарках з'явілася кукуруза. Хоць укараненне яе напачатку ішло і не без цяжкасцей. Высокімі ўраджаямі славіліся калгасы імя Тэльмана, «Чырвоны Кастрычнік», саўгас «Савічы» і іншыя. Сапраўднымі майстрамі вырошчвання гэтай культуры былі звеннявыя Марыя Коцур, Софія Коваль, Ніна Карпенка з калгасаў імя Тэльмана, «Ленінец», імя Чкалава, якія збіралі ў 1956—1958 гг. па 900—

Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР В. І. Казлоў (у цэнтры) сярод калгаснікаў калгаса імя Тэльмана

1100 ц зялёнай масы і па 35—50 ц пачаткаў кукурузы з гектара. Высокай ацэнкай працоўнай самаадданасці кукурузаводаў з'явілася ўзнагароджанне звяна М. П. Коцур пераходным Чырвоным сцягам ЦК ЛКСМБ і Міністэрства сельскай гаспадаркі рэспублікі, а звеннявой — Ганаровай граматай ЦК ВЛКСМ. У 1959 г. 28 перадавых кукурузаводаў раёна былі адзначаны Ганаровай граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР.

Напружаная праца калгаснікаў і рабочых абодвух раёнаў у перыяд сямігодкі (1959—1965) была скіравана на далейшы ўздым усіх галін сельгасвытворчасці. Вырашэнне гэтай задачы не ў апошнюю чаргу ажыццяўлялася праз рэалізацыю кадравай палітыкі. У выніку вылучэння найбольш вопытных і здатных спецыялістаў на пасады кіраўнікоў колькасць старшынь калгасаў з вышэйшай сельскагаспадарчай адукацыяй узрасла з 45 да 79 працэнтаў. Прымаліся меры па ўмацаванні сярэдняга звяна кіраўнікоў — брыгадзіраў калгасаў, кіраўнікоў аддзяленняў саўгасаў, загадчыкаў ферм.

З кожным годам узрастала прымяненне электраэнергіі ў сельскагаспадарчай вытворчасці. У 1959 г. усе саўгасы, а ў канцы сямігодкі — усе калгасы Брагіншчыны і Камарыншчыны былі поўнасцю электрыфікаваны. За 1958—1965 гг. колькасць атрыманай гаспадаркамі электраэнергіі павялічылася ў 4,2 раза.

Працягвалася ўмацаванне матэрыяльна-тэхнічнай базы калгасаў і саўгасаў. Чарговым важным аграрнапалітычным мерапрыемствам, ажыццёўленым у краіне ў 1958 г., з'явілася рэарганізацыя МТС у рамонтна-тэхнічныя станцыі, калі ўся тэхніка перайшла ў рукі гаспадарак. Аднак непрадуманасць і паспешлівасць у правядзенні гэтай буйной сацыяльна-эканамічнай акцыі па цэлым шэрагу накірункаў не прынесла жаданага выніку. Па-першае, выдаткаванне вялікіх сродкаў на набыццё тэхнікі паставіла пераважную большасць гаспадарак абодвух раёнаў у складанае фінансавае становішча. Па-другое, не маючы неабходнай рамонтнай базы, калгасы не маглі забяспечыць належнай якасці аднаўлення тэхнікі і складаных прычапных машын. І ўсё ж кіраўнікі і спецыялісты, кадры сярэдняга звяна і масавых прафесій супрацьпаставілі гэтым і іншым цяжкасцям імкненне і ўменне працаваць у адпаведнасці з патрабаваннямі часу, творчы пошук, актыўнае асваенне дасягненняў сельскагаспадарчай навукі і перадавой практыкі. Заканамерным вынікам усяго гэтага з'явілася павышэнне эфектыўнасці сельскагаспадарчай вытворчасці. Толькі за перыяд з 1959 да 1961 г. валавы збор збожжавых узрос больш чым на 50 працэнтаў у параўнанні з усёй папярэдняй пяцігодкай. На 29 працэнтаў павялічылася вытворчасць мяса, на 27 — малака і на 60 працэнтаў — яек.

У 1962 г. на базе Брагінскага, Камарынскага і Хойніцкага раёнаў было створана Хойніцкае тэрытарыяльна-вытворчае калгасна-саўгаснае ўпраўленне, але праіснавала яно толькі да кастрычніцкага (1964) Пленума ЦК КПСС, на якім такі падыход да перабудовы кіравання сельскай гаспадаркай быў прызнаны памылковым і былі прыняты дзейсныя меры па выпраўленні становішча.

Істотныя змены да лепшага адбыліся ў сельскагаспадарчай вытворчасці Брагіншчыны, як і ў цэлым усёй краіны, пасля сакавіцкага (1965) Пленума ЦК КПСС, які прыняў важныя рашэнні па далейшым арганізацыйна-гаспадарчым умацаванні калгасаў і саўгасаў, узмацненні матэрыяльных і маральных стымулаў для работнікаў сельскай гаспадаркі. У 1966 г. была ўведзена гарантаваная аплата працы ў калгасах.

Аб тым, што ў раёнах меліся патэнцыяльныя магчымасці для значна вышэйшых паказчыкаў у галіне земляробства, сведчылі вытворчыя набыткі шэрагу перадавых гаспадарак. Так, больш чым па 20 ц збожжавых з гектара збіралі хлебаробы калгасаў «Шлях да камунізму» і «Чырвоная ніва», па 120—140 ц буль-

бы мелі таксама з кожнай адзінкі зямельнай плошчы саўгас «Брагінскі» Слабадскога сельсавета і калгас «Запаветы Леніна». Па выніках работы ў 1965 г. калгас «Чырвоная ніва» дэманстраваў свае дасягненні ў галіне паляводства на Усесаюзнай сельскагаспадарчай выстаўцы ў Маскве. У гаспадарцы было сабрана з кожнага гектара па 21,8 ц збожжавых, 450 ц кармавых караняплодаў, 6 ц ільновалакна і 5,6 ц ільнасемя.

Высокай ацэнкай хлебаробскіх заслуг з'явілася прысваенне ў 1966 г. звання Героя Сацыялістычнай Працы брыгадзірам калгасаў «Шлях да камунізму» і «Запаветы Леніна» Б. В. Шыльцу і І. Ц. Мартыненку, звеннявому механізаванага кукурузаводчага звяна саўгаса «Астрагляды» І. Д. Сіражу, узнагароджанне ордэнам Леніна механізатара і старшыні калгаса «Чырвоная ніва» І. Ф. Зелянкоўскага і І. А. Яловіка, ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга — механізатара і брыгадзіра калгаса імя Тэльмана А. Ц. Аўдзеенкі і В. Н. Дашука, старшыні калгаса «Чырвоная Украіна» М. Л. Бяршацкага, камбайнера саўгаса «Савічы» І. С. Гракуна, старшыні калгаса імя Кірава Л. А. Другакова, калгасніка і брыгадзіра калгаса «Запаветы Леніна» П. І. Кабанчука і Д. П. Лутчанкі, звеннявога саўгаса «Пасудава» Б. І. Манойлы і іншых. Ордэнамі і медалямі былі адзначаны таксама многія перадавыя жывёлаводы.

Сярэдзіна 60-х гг. з'явілася тым адметным перыядам, які знаменаваў сабой у гісторыі Брагіншчыны два важныя ўзаемазвязаныя моманты: з аднаго боку, поўнае пераадоленне цяжкіх наступстваў вайны ў эканоміцы і культуры, ва ўсім жыцці брагінцоў і, з другога,— гэта быў час выхаду раёна на новыя рубяжы сацыяльна-эканамічнага развіцця, абнаўлення і дэмакратызацыі грамадскага жыцця.

Якасна новым этапам у развіцці сельскай гаспадаркі краіны і раёна ў тым ліку з'явіліся гады восьмай пяцігодкі (1966—1970), калі пачалося планамернае ажыццяўленне праграмы інтэнсіфікацыі сельгасвытворчасці на аснове комплекснай механізацыі, хімізацыі і меліярацыі зямель, спецыялізацыі калгасаў і саўгасаў. Сярэдняя ўраджайнасць збожжавых культур у 1966 г. склала 14,6 ц, у 1967 г.— 15,3 ц з гектара.

Адначасова з інтэнсіфікацыяй вытворчасці паскаралася і вырашэнне сацыяльных праблем: хутчэй пачалі расці даходы калгаснікаў і рабочых саўгасаў, усе гаспадаркі перайшлі на штомесячную гарантаваную аплату працы і г. д.

Побач з развіццём вытворчасці збожжа назіраўся і пэўны ўздым жывёлагадоўлі: павялічылася пагалоўе ўсіх відаў жывёлы, павышалася прадуктыўнасць статка. Узрасталі аб'ёмы нарыхтовак жывёлагадоўчай прадукцыі. Калгасы і саўгасы раёна ў 1967 г. датэрмінова выканалі планы продажу дзяржаве малака, мяса, яек, воўны і інш.

Далейшае развіццё спецыялізаванай жывёлагадоўлі ў раёне ажыццяўлялася на аснове ўмацавання кармавой базы за кошт расшырэння плошчаў пад кармавымі культурамі на дадаткова асушаных тарфяніках, паляпшэння пародных якасцей прадуктыўнай жывёлы, удасканалення тэхналогіі яе адкорму. У гаспадарках узялі курс на будаўніцтва механізаваных комплексаў па вытворчасці малака і мяса, вырошчванні цялушак. Самы буйны з іх — на 5 тысяч бычкоў — намечана было ўзвесці ў калгасе «Пераможнік» і крыху меншыя — у калгасах «Ленінскі шлях», «Чырвоная ніва», «Шлях да камунізму», імя Гагарына, саўгасе «Астрагляды» і іншых гаспадарках. Але практычнае ажыццяўленне гэтых далёка не танных праектаў пачалося не адразу, у асноўным з-за адсутнасці фінансавання і недастатковасці вытворчых магутнасцей падрадных будаўнічых арганізацый.

1971 г. з'явіўся адметным для хлебаробаў раёна тым, што яны ўпершыню пераўзышлі 20-цэнтнерны рубеж па намалоце збожжа з гектара, сабралі па 124 ц бульбы. Найбольшы ўклад у дасягненне гэтых паказчыкаў унеслі працаўнікі паляводства калгасаў «Чырвоная ніва» і «Шлях да камунізму», якія

Камбайнеры М. Ц. Зелянюк (другі злева) і яго сыны Мікалай, Аляксандр і Пётр у 1977—1978 гг. працавалі на жніве сямейным звяном

Першы сакратар Брагінскага РК КПБ Ц. І. Глушакоў віншуе экіпаж С. У. Гермеля з рэкордным сутачным намалотам — 143 т збожжа. Калгас імя Тэльмана. 1978 г.

намалацілі больш чым па 30 ц збожжа і сабралі больш чым па 150 ц бульбы з кожнага гектара. Высокіх паказчыкаў дабіліся таксама калгасы імя Тэльмана, «Запаветы Леніна», саўгас «Астраглядны» і іншыя гаспадаркі. З добрымі вынікамі закончылі 1971 г. і жывёлаводы раёна, упершыню атрымаўшы па 270,4 ц малака і 69,3 ц мяса на разліковую плошчу сельгасугоддзяў.

У дзевятай пяцігодцы (1971—1975) высока ўзышла зорка працоўнай славы аднаго з лепшых механізатараў Брагіншчыны — С. У. Гермеля. За поспехі, дасягнутыя на ўборцы ўраджаю ў 1972 г., ён удастоіўся вышэйшай узнагароды Радзімы — ордэна Леніна. У 1973 г. брыгадзіру трактарнай брыгады калгаса «Чырвоная ніва» І. Ф. Зелянкоўскаму прысвоена званне Героя Сацыялістычнай Працы, а ў наступным годзе пераходнымі Чырвонымі сцягамі ЦК КПСС, Савета Міністраў СССР, ВЦСПС і ЦК ВЛКСМ былі адзначаны Брагінскі раён і калгас «Шлях да камунізму» — за павелічэнне вытворчасці збожжа і іншых прадуктаў земляробства.

У 70-я гг. у раёне паслядоўна ажыццяўлялася праграма развіцця аграрнага сектара. У цэлым за 10-ю пяцігодку (у параўнанні з папярэдняй) калгасы і саўгасы павялічылі сярэднегадавую валавую вытворчасць збожжа на 15,7, бульбы — на 6, гародніны — на 81,9, малака — на 28,6, мяса — на 8,1 працэнта. Гэта з'явілася вынікам больш высокага, чым раней, узроўню інтэнсіфікацыі вытворчасці, пастаяннага ўдасканалення арганізацыі вытворчасці і

Перадавікі жывёлагадоўлі Брагінскага раёна. 1977 г.

працы, павышэння ўраджайнасці сельгаскультур і прадуктыўнасці жывёлы.

Павялічвалася фонда- і энергаўзброенасць галіны. За 1976—1980 гг. гаспадаркам пастаўлена 350 трактароў, 146 аўтамабіляў, 92 збожжаўборачныя камбайны і многа іншых сельгасмашын.

Па выніках рэспубліканскага сацыялістычнага спаборніцтва за 1978 г. Брагінскі раён быў прызнаны пераможцам сярод раёнаў другой групы па павелічэнні вытворчасці і продажу дзяржаве льнопрадукцыі і ўзнагароджаны пераходным Чырвоным сцягам ЦК КПБ, Савета Міністраў БССР, Белсаўпрафа і ЦК ЛКСМБ, а калгас «Чырвоная ніва» ўдастоены пераходнага Чырвонага сцяга ЦК КПСС, Савета Міністраў СССР, ВЦСПС і ЦК ВЛКСМ як пераможца Усесаюзнага сацыялістычнага спаборніцтва за павышэнне эфектыўнасці вытворчасці і якасці работы, паспяховае выкананне планаў і абавязацельстваў 1978 г. Тады ж калгас «Чырвоная ніва» быў названы ў ліку лепшых гаспадарак рэспублікі, якія атрымалі па 8 ц ільновалакна з гектара, выканалі планы продажу дзяржаве валакна і льнасемя.

На адзінаццатую пяцігодку (1981—1985) і на перыяд да 1990 г. перад працаўнікамі вёскі былі пастаўлены задачы па хутчэйшым уздыме эканомікі сельскай гаспадаркі, павелічэнні вытворчасці прадукцыі аграрнай галіны і пераўтварэнні вёскі. Укладваліся вялікія сродкі на развіццё галіны. Аб гэтым яскрава сведчыла папярэдняя практыка і яе выніковасць. У прыватнасці, за 15 гадоў (1968—1983) на развіццё матэрыяльнай базы калгасаў і саўгасаў раёна выкарыстана 121 млн. рублёў капітальных укладанняў. Энерганасычанасць за гэты перыяд узрасла амаль у 4 разы. Гэта дазволіла павялічыць сярэднегадавы аб'ём валавой прадукцыі ў 1,6 раза і давесці яго ў 1982 г. да

Уборка бульбы ў калгасе «Рассвет». 1980-я гг.

Ветэраны працы калгаса «XVIII партз'езд» Крыўчанскага сельсавета

42 млн. рублёў. У параўнанні з папярэдняй пяцігодкай, у 1981—1985 гг. вытворчасць валавой прадукцыі сельскай гаспадаркі павялічылася на 54 працэнты.

Пры рэалізацыі дзяржавай аграрнай палітыкі вялікае значэнне надавалася павышэнню ўстойлівасці сельскагаспадарчай вытворчасці як важнейшай умове планамернага развіцця ўсёй народнай гаспадаркі. У дасягненні гэтай ключавой мэты рашаючая роля адводзілася такому магутнаму сродку інтэнсіфікацыі земляробства, як меліярацыя. У спалучэнні з механізацыяй, хімізацыяй сельскай гаспадаркі меліярацыя забяспечвала павышэнне ўрадлівасці зямлі, рацыянальнае выкарыстанне сельгасугоддзяў, матэрыяльна-тэхнічных і працоўных рэсурсаў. Гэта асабліва датычыла Брагіншчыны, дзе на пачатак 1975 г. з агульнага меліярацыйнага фонду ў 79 тыс. гектараў асушэнне было праведзена на 49 тыс. і арашэнне — больш чым на 3 тыс. гектараў. З меліяраваных земляў у раёне атрымлівалі 40 працэнтаў усёй прадукцыі раслінаводства.

Прыкметнымі падзеямі завяршальнага года адзінаццатай пяцігодкі з'явілася ўзнагароджанне пераходным Чырвоным сцягам ЦК КПСС, Савета Міністраў СССР, ВЦСПС і ЦК ВЛКСМ Брагінскага раёна — за павелічэнне вытворчасці і нарыхтовак прадукцыі льнудаўгунцу і калгаса «Запаветы Леніна» — за паспяховае правядзенне зімоўкі жывёлы, павелічэнне вытворчасці і закупак прадуктаў жывёлагадоўлі ў зімова-стойлавы перыяд 1984—1985 гг.

1986 г. пачаўся ў традыцыйнай атмасферы клопатаў стартавага года чарговай пяцігодкі. У адпаведнасці з прыярытэтнымі мэтамі «Асноўных напрамкаў эканамічнага і сацыяльнага развіцця СССР на 1986—1990 гг. і на перыяд да 2000 года» ў працоўных калектывах праводзілася работа па вышукванні рэзерваў інтэнсіфікацыі народнай гаспадаркі. Але сумна памятны дзень 26 красавіка 1986 г. у адно імгненне перакрэсліў тыя планы і многія людскія надзеі.

Нягледзячы на складаныя абставіны пасля красавіка 1986 г., амаль усе галіны і гаспадаркі раёна выконвалі боль-

шасць планавых паказчыкаў у прамысловай і сельскагаспадарчай вытворчасці, гандлі і інш.

У 1989 г. быў пакладзены пачатак карэннаму павароту ў аграрнай палітыцы праз глыбокія змены ў аграпрамысловым комплексе, сур'ёзныя палітычныя і сацыяльна-эканамічныя пераўтварэнні ў інтарэсах людзей. Асноўныя задачы аграрнай палітыкі зводзіліся да карэннай змены вытворчых адносін у вёсцы. Асаблівая ўвага ўдзялялася ўкараненню перадавой тэхналогіі, брыгаднага падраду, гаспадарчага разліку, удасканаленню форм і метадаў кіравання, арганізацыі і аплаты працы, пераходу на самаакупнасць і самафінансаванне.

Напрыканцы 80-х гг. усе гаспадаркі раёна былі пераведзены на работу ва ўмовах унутрыгаспадарчага разліку і самафінансавання з аплатай працы ў залежнасці ад валавога даходу. Асноўнай формай арганізацыі працы пры гэтым з'явіўся брыгадны або арэндны падрад. Ужо ў 1989 г. арэндным калектывам былі перададзены ў карыстанне ўсё ворыва і сельгасугоддзі, а ў жывёлагадоўлі — увесь грамадскі статак.

Пераход калгасаў і саўгасаў на гаспадарчы разлік і самафінансаванне даў станоўчыя вынікі. Ужо ў 1990 г. прырост аб'ёму вытворчасці валавой прадукцыі сельскай гаспадаркі да яго сяроднегадавога ўзроўню ў 11-й пяцігодцы склаў 45,2 працэнта, прадукцыйнасць працы павялічылася на 61,5, вытворчасць збожжа — на 54,1, бульбы — на 56, мяса — на 75 і малака — на 48 працэнтаў. Было атрымана звыш 20 млн. рублёў прыбытку або ў 3 разы больш, чым за папярэдняе пяцігоддзе. Прыкметна зменшылася крэдыторская запазычанасць гаспадарак перад дзяржавай і інш.

Надзвычайнасць сітуацыі пачатку 90-х гг. заключалася не толькі ва ўсеагульным дэфіцыце прадуктаў і тавараў, у страце кіравання, павагі да органаў улады, але і ў тым, што ў народа аслабла вера ў аўтарытэты, пастановы і законы. Людзі згубілі ранейшыя арыенціры, а новых не было відаць. Брагіншчына, як частка існаваўшай сістэмы, магчыма, у меншай меры, чым іншыя раёны і рэгіёны, але таксама адлюстравала ўсе працэсы, што адбываліся: абвастрэнне эканамічных і сацыяльных праблем грамадства, інфляцыя, зніжэнне вытворчай і выканаўчай дысцыпліны, незбалансаванасць эканомікі, дэстабілізацыя становішча на спажывецкім рынку. І, нарэшце, наступствы, выкліканыя катастрофай на ЧАЭС.

Нягледзячы на агульныя для рэспублікі і тым больш спецыфічныя мясцовыя цяжкасці, працоўныя Брагіншчыны ўсё ж нарошчвалі тэмпы развіцця народнай гаспадаркі. У 1988 г. раён быў прызнаны пераможцам абласнога сацыялістычнага спаборніцтва за паспяховае выкананне заданняў Харчовай праграмы, а калгас «Чырвоная ніва» ўзнагароджаны пераходным Чырвоным сцягам ЦК КПСС, Савета Міністраў СССР, ВЦСПС і ЦК ВЛКСМ за дасягненні ва Усесаюзным сацспаборніцтве па выкананні дзяржаўнага плана эканамічнага і сацыяльнага развіцця краіны. За поспехі ў рэспубліканскім спаборніцтве ў 1988 г. пераходным Чырвоным сцягам адзначаны калгас «Першамайск».

У сярэдзіне 90-х гг. у свядомасць і паўсядзённасць працоўных раёна ўсё адчувальней сталі пранікаць паняцці «рынкавыя адносіны» і «шокавая тэрапія». Сэнс іх кожным чалавекам, асабліва самых малаабароненых катэгорый насельніцтва, спасцігаўся на горкай жыццёвай практыцы. Страціўшы ад інфляцыі свае грашовыя зберажэнні ў ашчадкасах, маючы мізэрныя заробкі ці пенсіі або не маючы ні таго, ні другога, наогул, жыхары Брагіншчыны, напэўна, упершыню ў поўнай меры ўсвядомілі сваю бездапаможнасць і неабароненасць перад неспадзяванасцямі лёсу.

Яшчэ больш ускладнілі становішча ў сярэдзіне 90-х гг. рост цэн на закупляемыя ў Расіі энерганосьбіты і ў сувязі з гэтым павышэнне тарыфаў на пра-

дукты і тавары першай неабходнасці, камунальна-бытавыя паслугі і інш. Жыццёвы ўзровень насельніцтва пачаў зніжацца.

З павышэннем цэн на энерганосьбіты, тэхніку і запчасткі ўзрасла стратнасць у рабоце народнагаспадарчых галін, якія ў сувязі з гэтым сталі перад сур'ёзнымі праблемамі свайго функцыянiравання. У калгасах і саўгасах значна зменшылася пагалоўе буйной рагатай жывёлы, кароў, свіней, павышаўся сабекошт сельскагаспадарчай прадукцыі. І ўсё ж прадукцыя амаль напалову не акупляла затраты па прычыне неэквівалентнасці ў абмене прадукцыі прамысловай і сельскагаспадарчай вытворчасці. Рэалізацыя збожжа, бульбы, мяса, малака і інш. не давала дастаткова сродкаў, каб абнавіць аўтатрактарны парк ці складаныя ўборачныя машыны і механізмы жывёлагадоўчых ферм з-за іх высокага кошту. У выніку калгасы і саўгасы раёна не маглі падтрымліваць належны ўзровень матэрыяльна-тэхнічнай базы, а значыць, і забяспечваць ранейшыя аб'ёмы вытворчасці. У наступныя гады запатрабаваліся вялікія намаганні, каб хоць у нейкай меры палепшыць становішча спраў.

Падрыхтаваў *І. Ф. Ганжураў*

След на зямлі

Пра чалавека, які самааддана служыў людзям і потым надоўга застаўся ў іх удзячнай памяці, звычайна кажуць: «Ён пакінуў добры след на зямлі». І часта пераносны сэнс гэтых слоў амаль што супадае з іх прамым, рэальным сэнсам. Так бывае, калі галоўным зместам чалавечага жыцця быў штодзённы клопат аб той зямлі, якая ўсіх нас і корміць і поіць. Дзякуючы ім, нястомным працаўнікам, руплівым гаспадарам, у пасляваенны перыяд і на Брагіншчыне з году ў год павышаліся ўраджаі на полі, усё больш прадукцыі давалі фермы. І асаблівая, арганізатарская, роля ў развіцці сельскай гаспадаркі раёна належала кіраўнікам калгасаў і саўгасаў, некаторыя з якіх ужо завяршылі свой жыццёвы шлях. Умелым гаспадараннем, уважлівымі, гуманнымі адносінамі да простага працаўніка яны заслужылі глыбокую павагу ў калектывах сваіх гаспадарак і далёка за іх межамі.

Кіраўнікі, якія ў пасляваенны час пакінулі на Брагінскай зямлі свой добры след:

Кулай Іван Васільевіч нарадзіўся ў 1933 г. у в. Бакуны. З юнацкіх гадоў працаваў у мясцовым калгасе. Пасля службы ў Савецкай Арміі з 1957 г. узначальваў у ім паляводчую брыгаду. У 1971 г. абраны старшынёй калгаса «Чырвоная ніва». Скончыў Беларускую сельскагаспадарчую акадэмію. Гаспадарка, якую ўзначальвае І. В. Кулай, стала адной з лепшых на Брагіншчыне.

Дэпутат Вярхоўнага Савета БССР 11-га склікання. Узнагароджаны ордэнамі Леніна, Кастрычніцкай Рэвалюцыі, Айчыны III ступені, Працоўнага Чырвонага Сцяга, медалямі.

Сабаленка Іван Лявонцьевіч нарадзіўся ў 1918 г. у в. Сабалі. Вегэран вайны і працы. У 1939—1941 гг. у Чырвонай Арміі. З пачатку Вялікай Айчыннай вайны на фронце. У 1942—1943 гг. у партызанах. Дэмабілізаваны пасля цяжкага ранення. У 1944—1945 гг. намеснік, а з 1946 і да 1979 г.— старшыня калгаса «Шлях да камунізму» Брагінскага р-на. Абіраўся дэпутатам

І. В. Кулай

І. Л. Сабаленка

М. П. Чаравач

Вярхоўнага Савета Беларускай ССР 2-га і 3-га скліканняў.

Пад кіраўніцтвам Івана Лявонцьевіча калгас стаў адным з перадавых у раёне і вобласці, прызнанай на Брагіншчыне школай перадавога вопыту. У 1973 г. гаспадарка была адзначана пераходным Чырвоным сцягам ЦК КПСС, Савета Міністраў СССР і ВЦСПС.

Узнагароджаны ордэнамі Леніна, Кастрычніцкай Рэвалюцыі, Чырвонага Сцяга, Айчыннай вайны I ступені, Працоўнага Чырвонага Сцяга, медалямі.

Памёр у 1998 г.

Чаравач Мікалай Паўлавіч нарадзіўся ў 1926 г. у в. Кавака. Скончыў Беларускую сельскагаспадарчую акадэмію. Працаваў брыгадзірам паляводчай брыгады калгаса «Запаветы Леніна» (в. Кавака), у сельгасаддзеле Брагінскага райвыканкама. З 1959 па 1986 г. узначальваў узбуйнены калгас «Парыжская камуна».

Узнагароджаны ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга (двойчы), ордэнам «Знак Пашаны», медалямі.

Памёр у 1994 г.

Падрыхтаваў *І. Ф. Ганжураў*

Подзвіг на збожжавым полі

Анатоль — сын патомнага хлебароба Мікалая Іванавіча Бельчанкі нарадзіўся і вырас у вёсцы Галубоўка. Вучыўся ў Ялчанскай сярэдняй школе. Быў прыкладным вучнем, актыўна ўдзельнічаў у грамадскім жыцці школы. Таварышы любілі і паважалі яго. Пасля заканчэння дзевяці класаў юнак служыў у Савецкай Арміі. Затым вырашыў вучыцца і паступіў у Чарнігаўскі кааператыўны тэхнікум. Летам кожны раз прыязджаў на канікулы да бацькоў. Але без справы не сядзеў.

Так было і на гэты раз. Анатоль вырашыў працаваць у родным саўгасе «Краснае» на ўборцы ўраджаю, на адвозцы збожжа ад камбайнаў. Кіраўнікі саўгаса даверылі яму аўтамашыну.

Бяда здарылася нечакана. У той жніўеньскі дзень 1982 года з раніцы прайшоў кароткі дождж. Апоўдні выглянула сонца, павеяў ветрык. Хутка абсохла збажына, і камбайны рушылі ў поле. На адным з участкаў уборачнай плошчы нізка віселі правады высакавольтавай электрычнай лініі. Камбайнер не заўважыў гэтага і, толькі калі зачапіў за правады выхлапной трубой, пачуў моцны трэск і скрыгат. Тут жа імгненна ўспыхнула полымя, стала гарэць салома ў капніцелі камбайна. Агонь пагражаў перакінуцца на поле.

Анатоль у гэты момант чакаў запаўнення чарговага бункера зернем, каб потым стаць пад яго выгрузку. Убачыўшы полымя, зразумеў, што здарылася бяда. Юнак націснуў на стартэр і пад'ехаў да камбайна, над якім ужо шугала полымя. Раздумваць не было калі. Трэба было перарваць кантакт электралініі з выхлапной трубой камбайна. Ён паспрабаваў зрабіць гэта — пасыпаліся іскры. І — усё...

Так загінуў наш аднавясковец Анатоль Мікалаевіч Бельчанка. Ён марыў стаць афіцэрам, але не прайшоў у вучылішча па конкурсе. Жыццё прадаставіла яму магчымасць для подзвігу ў самай мірнай сітуацыі. І ён без ваганняў і страху здзейсніў гэты подзвіг.

...Штогод у жніўны перыяд сярод камсамольска-маладзёжных збожжаўборачных экіпажаў Брагіншчыны наладжвалася спаборніцтва за прыз імя Анатоля Бельчанкі. За такі ж імянны ганаро-

вы трафей змагаліся лепшыя футбольныя каманды раёна. У Ялчанскай сярэдняй школе адзін з піянерскіх атрадаў насіў імя А. М. Бельчанкі.

М. М. Бельчанка

Калгасы, дзяржгасы, падсобныя гаспадаркі Брагінскага раёна на 1.1.2002 г.

Назва	Цэнтральная сядзіба
Калгасы	
«XVIII партз'езд»	в. Крыўча
імя Гагарына	в. Дублін
імя Тэльмана	в. Тэльман
імя Фрунзе	в. Асарэвічы
імя Чапаева	в. Хракавічы
імя Чкалава	в. Рудня Жураўлёва
імя Энгельса	в. Вуглы
«Парыжская камуна»	в. Шкураты
«Пераможнік»	в. Малейкі
«Першамайск»	в. Малажын
«Рассвет»	в. Чамярысы
«Чырвоная ніва»	в. Буркі
«Чырвоны Кастрычнік»	в. Мікулічы
«Шлях да камунізму»	в. Касачоў
Саўгасы	
«Камарынскі»	г. п. Камарын
«Краснае»	в. Краснае
Падсобныя гаспадаркі	
Вытворчае аб'яднанне «Сельгасхімія»	г. п. Камарын

Землеўладальнікі і землекарыстальнікі Брагінскага раёна на 1.1.2002 г. (у гектарах)

Землеўладальнікі і землекарыстальнікі	Агульная плошча	У тым ліку сельгасугоддзяў	З іх ворыва
Калгасы			
«XVIII партз'езд»	3032	2855	1662
імя Гагарына	3971	3253	1479
імя Тэльмана	3112	3471	1626
імя Фрунзе	4266	1828	855
імя Чапаева	5710	5144	1725
імя Чкалава	2707	2488	1140
імя Энгельса	1680	1576	698
«Парыжская камуна»	1772	1666	905
«Пераможнік»	5980	5304	2424
«Першамайск»	5209	3687	1660
«Рассвет»	2847	2395	1156
«Чырвоная ніва»	3331	2928	1785
«Чырвоны Кастрычнік»	4022	3391	1940
«Шлях да камунізму»	3470	2444	1387
Усяго па калгасах	51 109	42 430	20 442
Саўгасы			
«Камарынскі»	3473	2234	844
«Краснае»	6138	2123	1475
Усяго па саўгасах	9881	4357	2319
Усяго па падсобных гаспадарках	4692	2078	1204
Усяго па прадпрыемствах Мінсельгасхарча	65 682	48 865	23 965
Землі іншых ведамстваў (усяго)	914	707	654
Землі грамадзян (усяго)	5174	–	7
Усяго зямель сельгаспрадпрыемстваў, іншых ведамстваў і грамадзян	71 770	49 572	24 626
Землі запасу	9691	2151	1533
Землі агульнага карыстання	1569	–	–
Землі дзярж. заказніка	64 456	–	–
Землі прадпрыемстваў прамысловасці	1313	19	12
Землі прадпрыемстваў сувязі	1812	21	–
Землі дзяржаўных лесагаспадарчых прадпрыемстваў	44 581	892	859
Усяго па раёне	195 192	52 655	27 030

Прамысловасць

У першыя пасляваенныя гады ў Брагінскім і Камарынскім раёнах вялося аднаўленне прадпрыемстваў, разбураных у перыяд нямецка-фашысцкай акупацыі і ў ходзе баявых дзеянняў за вызваленне Прыдняпроўя ад гітлераўцаў. На праектныя ж аб'ёмы вытворчасці ўзнятыя з руін абодва малаказаводы, крухмальны завод, а таксама прамарцелі «Прагрэс», «Чырвоны Кастрычнік», «Рэкорд» і іншыя выйшлі толькі ў 1950–1954 гг. Тады і пазней прадпрыемствы адносіліся пераважна да сістэмы мясцовай прамысловасці.

У далейшым на масласырзаводзе былі праведзены дзве карэнныя вытворча-тэхналагічныя рэканструкцыі. Прадпрыемства вырабляла прадукцыю шырокага асартыменту, частка якой (сыры, масла) ішла на экспарт. Пасля чарно-

Уручэнне пераходнага Чырвонага сцяга пераможцы абласнога спаборніцтва сувязістаў – Брагінскаму раённаму вузлу сувязі. 1985 г.

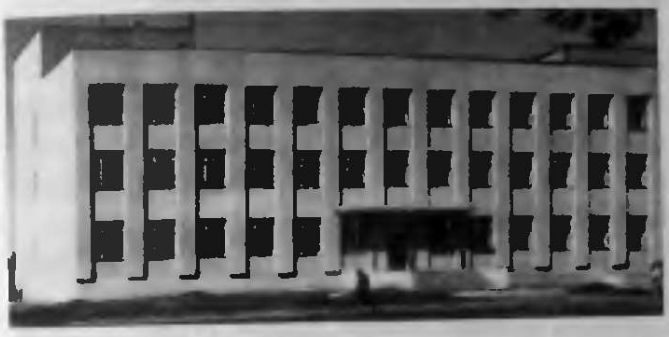

Новы будынак райвузла сувязі ў Брагіне

бульскіх падзей яно было перапрафіляванa на выраб плаўленых сыроў з прывазной сыравіны, а малако з раёна забіралі на перапрацоўку на Хойніцкі масласырзавод.

Пасля 1986 г. спынілі існаванне Камарынскія хлебазавод, маслазавод. Хлебабулачнымі вырабамі Камарынскую зону раёна забяспечваюць з Брагіна.

Нязначна паменела вытворчых спраў у раённага аб'яднання «Аграпрамтэхніка».

Прадпрыемства забяспечвае высокатэхналагічнае абслугоўванне сельскагаспадарчага раёна. Яно аказвае дапамогу калгасам і саўгасам у рамонце і прафілактычным кантролі за машынна-трактарным паркам, механізацыі працаёмкіх працэсаў у жывёлагадоўлі і інш. У калектыве створаны добрыя ўмовы працы і адпачынку. Большасць членаў яго жыве ў добраўпарадкаваных кватэрах ведамаснага фонду, які складае каля 5 тысяч квадратных метраў.

З іншых прадпрыемстваў трэба назваць аўтапарк № 19, раённы камбінат бытавога абслугоўвання насельніцтва. Калектыў транспартнікаў уносіць прыкметны ўклад у развіццё народнагаспадарчага комплексу раёна, забяспечваючы значныя аб'ёмы грузавых і 90 працэнтаў пасажырскіх перавозак, а працаўнікі сельскага сервісу аказваюць жыхарам Брагіншчыны каля 20 відаў бытавых паслуг.

У сярэдзіне 80-х гг. на Брагіншчыне функцыяніравалі раённы вузел і 36 сельскіх аддзяленняў сувязі. У іх сістэме дынамічна развівалася электрасувязь, асабліва пасля ўводу ў эксплуатацыю сучаснай АТС у новым трохпавярховым будынку раённага паштамта. Прыкметна павялічылася ёмістасць Брагінскай і 17 сельскіх аўтаматычных тэлефонных станцый. У кожным калгасе і саўгасе дзейнічае ўнутрыгаспадарчая сувязь. У два разы ўзрасла колькасць абанентаў. З 1990 г. ім забяспечаны аўтаматычны выхад на міжгароднюю і міжнародную сетку тэлефоннай сувязі. Вядзецца радыётрансляцыя па трох праграмах больш чым на 10 тысяч рарыёкропак. З уводам у строй у 1987 г. Брагінскай радыётэлевізійнай станцыі жыхары Брагіншчыны і навакольных раёнаў атрымалі магчымасць прымаць перадачы беларускага нацыянальнага і маскоўскіх тэлеканалаў.

Значнае развіццё атрымлівае паштовая сувязь.

Надзейнымі партнёрамі хлебаробаў па аграпрамысловым комплексе з'яўляюцца меліяратары Камарынскай ПМК-1 і міжгаспадарчага ўпраўлення асушальна-арашальных сістэм (МУААС), намаганнямі якіх у раёне асушана каля 50 тысяч гектараў забалочаных і пераўвільготненых зямель, пабудаваны арашальныя сістэмы амаль на 3,5 тысячы гектараў. Да 1986 г. на гэтых плошчах працаўнікі сельскай гаспадаркі раёна атрымлівалі 40 працэнтаў усёй прадукцыі раслінаводства. МУААС выконвае капітальны і бягучы рамонт унутрыгаспадарчай меліярацыйнай сеткі, рыхтуе плошчы пад перазалужэнне, правотуе дзіць палiў — арашэнне сельгаскультур,

ажыццяўляе іншыя віды работ па доглядзе меліярацыйнай сеткі. Тут ёсць высокапрафесіянальныя кадры, магутная сучасная тэхніка і рамонтная база.

Апрача адзначаных вышэй вытворчых калектываў у раёне функцыяніруюць іншыя службы, арганізацыі і таварыствы, якія абслугоўваюць сельскую гаспадарку і насельніцтва. У іх ліку вытворчае аб'яднанне жыллёва-камунальнай гаспадаркі, райаграпрамэнерга, раён электрычных сетак, райпалівазбыт, райспажыўтаварыства і інш.

Падрыхтаваў *І. Ф. Ганжураў*

Капітальнае будаўніцтва

Першымі будаўнічымі брыгадамі і звеннямі, створанымі пасля вызвалення Брагіншчыны ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, было многае зроблена па выкананні распрацаванай тады праграмы аднаўлення сацыяльна-вытворчай інфраструктуры, жыллёва-бытавога ўладкавання насельніцтва, пацярпелага ад вайны. У выніку ўжо да першамайскага свята 1945 г. больш за 600 сем'яў змаглі перасяліцца з зямлянак у новыя хаты і кватэры. Да 1949 г. у Брагіне аднавілі, а ў калгасах імя Калініна, імя Тэльмана, «Сцяг Леніна», Брагінскай МТС і саўгасе «Астрагляды» пабудавалі электрастанцыі. За 1944—1949 гг. за сродкі грамадзян і пры дапамозе дзяржавы было пабудавана або капітальна адрамантавана каля 5 тысяч жылых дамоў у Брагіне, Камарыне і вёсках абодвух раёнаў. Узрасталі аб'ёмы і тэмпы аднаўленча-будаўнічых работ у калгасах і саўгасах.

Напрыканцы 50-х — пачатку 60-х гг. былі створаны міжкалгасныя будаўнічыя арганізацыі, у далейшым — міжкалгасныя перасоўныя механізаваныя калоны: у Брагіне МПМК-42 і ў Камарыне — МПМК-51. Нягледзячы на недастатковую тэхнічную аснашчанасць, яны выконвалі асноўныя аб'ёмы будаўніча-мантажных работ на ўзвядзенні жывёлагадоўчых памяшканняў, машына-трактарных двароў, механічных майстэрняў і інш. у калгасах і саўгасах. Былі пабудаваны таксама новыя хлебапякарні ў Брагіне і Камарыне, вытворчая база ПМК-21, працягвалася жыллёвае будаўніцтва ў райцэнтрах і г. д.

У 70-я гг. у раёне ўжо працавала ПМК-94 трэста «Мазырсельбуд». У асноўным сіламі гэтай арганізацыі і абодвух МПМК за пяцігоддзе (1976—1980) было ўзведзена 120 аб'ектаў вытворчага і сацыяльна-культурнага прызначэння. А за два наступныя гады ў раёне пабудавалі каля 3 тысяч кватэр, у строй дзеючых увялі 11 школ, 12 клубных будынкаў, 7 дзіцячых дашкольных устаноў. Працягвалася забудова заходняга жылога мікрараёна ў Брагіне, ПМК-76 трэста «Гомельсаўгасбуд» пачало забудову цэнтральнай сядзібы і вытворчай зоны новага саўгаса «Брагінскі». З буйнейшых, пабудаваных у 80—90-я гг. аб'ектаў трэба назваць пяціпавярховы інтэрнат, сучасны універмаг, Дом правасуддзя, раённы паштамт, паліклініку, новую вытворчую базу ДРБУ-148, некалькі шматкватэрных жылых дамоў, аб'ектаў сельскагаспадарчага прызначэння ў гаспадарках раёна і г. д.

У 1981 г. высокую ацэнку атрымала самаадданая праца шэрагу мясцовых майстроў будаўнічай справы: брыгадзір комплекснай брыгады МПМК-42 П. І. Мельнічэнка адзначаны ордэнам Леніна, муляры МПМК-51 і МПМК-42 Н. С. Бельчанка і В. В. Ефіменка ўдастоены ордэна Працоўнага Чырвонага

Будынак універмага ў Брагіне

Сцяга. Дзяржаўныя ўзнагароды атрымалі і іншыя будаўнікі.

У 1985 г. Брагінскі раён прызнаны пераможцам абласнога спаборніцтва за выкананне планаў і абавязацельстваў па прамысловасці і капітальным будаўніцтве. У ліку лепшых будаўнічых калектываў Брагіншчыны з поўнай на тое падставай была названа ПМК-94 (начальнік В. С. Зінчанка). Тады ж брыгадзір комплекснай брыгады гэтай арганізацыі У. М. Халіманчык быў узнагароджаны Ганаровай граматай Вярхоўнага Савета БССР.

У 90-я гг. у раёне пры актыўнай дапамозе будаўнікоў з іншых абласцей рэспублікі многае зроблена па ўзвядзенні жылля для перасяленцаў у чыстых ад радыяцыі населеных пунктах Брагіншчыны, добраўпарадкаванні ў райцэнтры, Камарыне, шэрагу вёсак, па вытворчым будаўніцтве ў калгасах, саўгасах і г. д.

За апошнія 15 гадоў выканалі вялікія аб'ёмы работ па будаўніцтве новых, сярэднім і бягучым рамонце існуючых дарог і мастоў, добраўпарадкаванні ў вёсках працаўнікі Брагінскага дарожнага рамонтна-будаўнічага ўпраўлення № 148, на абслугоўванні якога ў раёне каля 350 кіламетраў аўтамабільных дарог.

У 2000 годзе ў раёне па ўсіх крыніцах фінансавання асвоена 555,4 мільёна рублёў капітальных укладанняў. Уведзена ў эксплуатацыю 4071 кв. м жылля, у тым ліку на сяле — 189,1 мільёна рублёў і ўведзена ў эксплуатацыю 2971 кв. м жылля.

Падрыхтаваў *І. Ф. Ганжураў*

Лясная гаспадарка

Лясная гаспадарка — адна з важнейшых галін гаспадарчай дзейнасці ў Брагінскім раёне, бо лес займае 30 працэнтаў яго тэрыторыі. Зразумела, што вялікае значэнне, асабліва ў паслячарнобыльскі перыяд, мае прыродаахоўная функцыя лесу, але ажыццяўляецца яна ў вялікай ступені праз лесагаспадарчую, у значнай меры прамысловую дзейнасць людзей (нарыхтоўка лесаматэрыялаў, паліва пры высечках догляду, санітарных высечках і інш.)

Узнаўленнем, доглядам і аховай лесу ў Брагінскім раёне займаюцца працаўнікі Камарынскага лясгаса. Пасля чарнобыльскай катастрофы 2 тысячы гектараў лесу былі перададзены Прыпяцкаму экалагічнаму заказніку. Але работнікі лясной гаспадаркі працягваюць пашыраць межы лясных угоддзяў. Штогод яны павялічваюцца на 300—350 гектараў за кошт веснавых пасадак. Для гэтага ў лясгасе закладзены гадавальнік сеянцаў сасны, дубу, бярозы і іншых парод дрэў.

Наколькі паспяховымі з'яўляюцца лесаўзнаўленчыя намаганні працаўнікоў лясгаса, сведчаць лічбы за 1950—1975 гг. За гэты перыяд пасаджана 13,5 тысячы гектараў лесу. Усяго ж у раёне больш за 45 працэнтаў лясоў створана рукамі чалавека.

Апрача расшырэння плошчаў і аховы лясоў выконваецца значны аб'ём работ па задавальненні патрэб гаспадарак і насельніцтва ў будаўнічых матэрыялах, паліве. У прыватнасці, калектыў цэха дрэваапрацоўкі штогод рэалізуе 500 кубаметраў піламатэрыялаў, 5 тысяч парканных шчытоў, некалькі зрубаў будучых дамоў, 15—16 тысяч кубаметраў дроў і г. д. У перадчарнобыльскі перыяд на тэрыторыі лясгаса нарыхтоўваліся сотні тон грыбоў, ягад, бярозавіку для патрэб харчовай прамысловасці і насельніцтва. У лясгасе свая пчалапасека, амаль 100 пчаласямей.

Раней штогод, ды і цяпер часам механізатары лясгаса аказвалі і аказваюць дапамогу мясцовым хлебаробам у выкананні розных сельскагаспадарчых работ.

Сярод унутрыгаспадарчых падраздзяленняў лясгаса з году ў год лепшых вытворчых паказчыкаў дабіваюцца калектывы Брагінскага, Камарынскага і

Жараўскага лясніцтваў, якія на працягу доўгага часу ўзначальвалі А. Я. Кулыба, М. Е. Афанасенка, А. А. Бельчанка.

За прыведзенымі вышэй лічбамі — самаадданая праца работнікаў лесагаспадарчай вытворчасці і, у першую чаргу, яе ветэранаў. Такіх, як удастоеныя Ганаровай граматы Міністэрства лясной гаспадаркі СССР інжынер па лесакарыстанні Г. М. Смірнова і ляснік В. А. Радчанка або ветэраны калектыву — былы дырэктар лясгаса М. А. Шарашэўскі, леснікі А. І. Бабранок, К. Я. Вароненка, В. Ф. Германенка, М. М. Катлабай, І. Ф. Назаранка, В. Н. Петрусевіч, рабочая лесагадавальніка Г. В. Бельчанка, бензапільшчыкі М. Е. Роднеў, Э. Ф. Якушкін і іншыя. Дзякуючы шматгадовай стараннай працы сапраўдных энтузіястаў лесагаспадарчай справы і надалей шумець лясам зялёным на Брагіншчыне.

Падрыхтаваў *І. Ф. Ганжураў*

Адукацыя

Пасляваеннае аднаўленне сістэмы народнай асветы на Брагіншчыне і Камарыншчыне вялося ў вельмі складаных умовах. За перыяд акупацыі гітлераўцы амаль поўнасцю знішчылі яе матэрыяльна-тэхнічную базу: разбурылі або спалілі школьныя будынкі, вучэбныя прылады і наглядныя дапаможнікі. Значныя страты былі нанесены і педагагічным кадрам абодвух раёнаў.

Пасля вызвалення іх ад ворага тут адразу ж на парадак дня былі пастаўлены пытанні неадкладнага аднаўлення школьнай сістэмы. Ужо ў канцы кастрычніка 1943 г. у Камарынскім раёне заняткі аднавіліся ў 15 школах. У Брагінскім раёне яны пачаліся ў шэрагу школ у снежні таго ж года.

Шмат сіл і старання прыклалі да аднаўлення школьнай сеткі, падбору настаўніцкіх кадраў загадчык Брагінскага раённага аддзела народнай асветы А. І. Друзік, дырэктары мясцовых школ: сярэдняй — С. М. Нікіцін, сямігадовай — Ф. С. Аўрамёнка, педагогі І. А. Волкаў, Генадзь Сманцар і іншыя.

Многіх дзяцей вайна зрабіла сіротамі, бяздомнымі. Нягледзячы на выключна цяжкі час, дзяржава рабіла ўсе магчымыя захады па аблягчэнні лёсу дзетвары, якая страціла бацькоў. Ужо ў снежні 1943 г. на базе ацалелых будынкаў крухмальнага завода і дзвюх вясковых хат быў адчынены дзіцячы дом, першым дырэктарам якога стаў нядаўні партызан Міхаіл Супічэнка. Такая ж дзіцячая ўстанова з'явілася тады і ў Камарыне. У абодвух дзіцячых дамах утрымлівалася 430 хлопчыкаў і дзяўчынак.

Становішча паступова мянялася да лепшага: з эвакуацыі вярталіся настаўнікі, з усходніх абласцей краіны сталі паступаць школьныя прылады, наглядныя дапаможнікі і інш. У 1944/45 навучальным годзе школьная сетка Брагінскага і Камарынскага раёнаў ужо мела 2 сярэднія (Брагін, Камарын), 17 сямігадовых, 79 пачатковых школ.

За самаадданую працу на ніве народнай асветы, асабліва пры аднаўленні работы школ, у лютым 1946 г. Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР узнагародзіў ордэнамі і медалямі вялікую групу педагогаў, у тым ліку з Брагіншчыны — Фёдара Аўраменку, Аляксандра Друзіка, Сцяпана Нікіціна, Міхаіла Супічэнку і іншых — усяго 14 чалавек. Дырэктару Брагінскай сярэдняй школы С. А. Нікіціну было прысвоена званне заслужанага настаўніка школы БССР.

Калгасы і саўгасы дапамагалі ў рамонце і будаўніцтве школьных будынкаў, папаўненні вучэбным абсталяваннем і наглядным дапаможнікамі. За кошт калгасаў тады было ўведзена ў дзеянне 17 школ на 2550 вучнёўскіх месц.

Паспяховае аднаўленне і развіццё школьнай сеткі ў пасляваенны час дазволіла зрабіць новыя важныя крокі ў развіцці адукацыі. Пачынаючы з 1949/50 навучальнага года паўсюдна

ажыццяўлялася абавязковае сямігадовае навучанне. Колькасць вучняў у школах Брагіншчыны павялічылася з 17 тысяч у 1950/51 да 21 тысячы ў 1951/52 навучальных гадах.

У многім дзякуючы старанню выкладчыкаў прыродазнаўчых дысцыплін у школах назіралася актывізацыя юннатаўскай работы, умацаванне сувязей школы з мясцовымі калгасамі і саўгасамі. Юныя натуралісты займаліся даследніцкай і практычнай работай па вырошчванні сельгаскультур не толькі на прышкольных доследных участках, але і на палетках гаспадарак. Дзейнасць юннатаў шэрагу школ атрымала высокую ацэнку. Так, з 1955 г. з'яўляўся ўдзельнікам Усесаюзнай сельскагаспадарчай выстаўкі гурток юных натуралістаў Астраглядаўскай сярэдняй школы. А яго арганізатар і кіраўнік настаўніца Ганна Кірылаўна Пятровіч за ўмелую пастаноўку юннатаўскай работы адзначана юбілейным Мічурынскім медалём.

Адным з лепшых быў на Брагіншчыне і гурток юных натуралістаў Брагінскай беларускай сярэдняй школы. Сваёй даследніцкай работай і дапамогай мясцовым калгасам у 1956 г. 16 юннатаў школы таксама заваявалі права ўдзелу ва Усесаюзнай сельскагаспадарчай выстаўцы.

Шырокае развіццё атрымала вячэрняя школа рабочай і сельскай моладзі з разгалінаванай сеткай вячэрніх класаў і кансультацыйных пунктаў. Напрыклад, у 60-я гг. у Брагінскім раёне працавалі дзве сярэднія школы рабочай і сельскай моладзі — у Брагіне і Савічах, а таксама 25 вячэрніх класаў, у якіх займаліся больш за 500 юнакоў і дзяўчат. Пры Астраглядаўскай, Лубяніцкай і Малажынскай сярэдніх школах працавалі кансультацыйныя пункты Гомельскай абласной завочнай сярэдняй школы.

У школах рабочай і сельскай моладзі юнакі і дзяўчаты атрымлівалі сярэднюю адукацыю без адрыву ад вытворчасці. У Брагіне шмат увагі ўдзялялі арганізацыі работы вячэрняй школы яе дырэктары Алена Максімаўна Шур, Восіп Сямёнавіч Ткач і іншыя. За перыяд з 1953 да 1976 г. атэстаты аб сярэдняй адукацыі ў вячэрніх школах на Брагіншчыне (з улікам былога Камарынскага раёна) атрымалі 1026 чалавек.

У пасляваенны час праведзена вялікая работа па падрыхтоўцы педагагічных кадраў. Значна павысіўся агульнаадукацыйны ўзровень настаўнікаў. Калі ў 1955 г. школьных выкладчыкаў з вышэйшай адукацыяй было 16 працэнтаў, то ў 1967 г. — ужо 32 працэнты. Павысілася педагагічнае майстэрства кадраў. Значна ўзрасла колькасць педагогаў, якія працавалі без другагоднікаў. Добрасумленная праца многіх настаўнікаў высока ацэнена дзяржавай: на той час 72 педагогі былі адзначаны ордэнамі і медалямі СССР, больш чым дзесяці чалавекам прысвоена званне заслужанага настаўніка школы БССР. У іх ліку А. Я. Джажора, А. К. Кулініч, Н. І. Ліпская, Г. К. Пятровіч, М. М. Седранок, А. Ф. Сіранькоў, Б. Б. Шумейка і іншыя.

Шырокай вядомасцю на Брагіншчыне карысталіся такія майстры педагагічнай справы, як заслужаны дзеяч культуры БССР, настаўнік Ю. Я. Залатарэнка (Брагін), М. Е. Галка (Чамярысы), С. П. Кошмар (Астрагляды), А. Н. Ключанкоў (Н. Ёлча), Н. І. Ласкавая (Камарын), М. У. Зелянкоўскі (Малажын) і іншыя.

У 60-я гг. у Брагінскім раёне праведзена вялікая работа па перабудове дзейнасці школы на аснове закона «Аб узмацненні сувязі школы з жыццём і аб далейшым развіцці сістэмы народнай адукацыі ў СССР». Сямігадовыя школы пераўтвораны ў васьмігадовыя. У ходзе ажыццяўлення гэтага закона ўмацавалася сувязь школы з вытворчасцю, палепшылася працоўнае выхаванне навучэнцаў. Адной з форм арганізацыі вучэбна-вытворчай работы сельскіх школ сталі вучнёўскія вытворчыя брыгады, дзе школьнікі знаёміліся з агратэхнікай вырошчвання сельгаскультур, авалодвалі спецыяльнасцямі механізатараў, жы-

вёлаводаў, пальводаў. У 1962 г. такія брыгады і звенні былі створаны пры 14 сярэдніх і 30 васьмігадовых школах. У іх уваходзіла тады 1807 навучэнцаў, 670 школьнікаў прапавалі ў жывёлагадоўчых звеннях на фермах калгасаў і саўгасаў.

Сапраўднай школай жыцця, працы, вучобы і адпачынку стала вучнёўская вытворчая брыгада Астраглядаўскай СШ. Яна налічвала 14 звеняў жывёлаводаў, будаўнікоў, раслінаводаў, механізатараў. У 1962 г. членамі звеняў атрымана з кожнага гектара па 300 цэнтнераў цукровых буракоў, 600—700 цэнтнераў зялёнай масы кукурузы. Праводзіліся доследы па вырошчванні ўшчыльненых і змешаных пасеваў, ад кормі маладняку жывёлы зялёнымі кармамі, выкарыстанні вадкага біяміцыну і г. д.

Вучнёўская вытворчая брыгада Астраглядаўскай сярэдняй школы выйшла пераможцай у рэспубліканскім сацыялістычным спаборніцтве і ўдастоілася пераходнага Чырвонага сцяга Міністэрства асветы БССР і ЦК ЛКСМБ. Добра была арганізавана работа ў вучнёўскіх вытворчых брыгадах брагінскай № 1, Вуглоўскай, Савіцкай, Камарынскай сярэдніх школ.

У далейшым паляпшэнні вучэбна-выхаваўчай работы важную ролю адыгрывала школьнае кіно. Добра працавалі кінаўстаноўкі ў Верхнежараўскай, Брагінскай, Глухавіцкай, Кіраўскай, Камарынскай, Сабалёўскай школах. Тут выкладанне матэрыялу часта падмацоўвалася паказам навукова-папулярных і вучэбных фільмаў. У выніку дасягаліся больш трывалыя веды навучэнцаў. На той час у раённай фільматэцы налічвалася 75 назваў кінафільмаў.

Перабудова школы, пачатая ў 60-я гг., ажыццяўленне ўсеагульнай васьмігадовай адукацыі патрабавалі не толькі карэнных арганізацыйна-структурных змен, але і, перш за ўсё, вялікіх матэрыяльна-тэхнічных сродкаў. Менавіта таму ў 1965 г. на патрэбы народнай адукацыі Брагінскага раёна было асігнавана 1 мільён 948,2 тысячы рублёў, або 61 працэнт ад усяго раённага бюджэту. У 1963—1968 гг. пабудаваны Катловіцкая, Вяллеўская пачатковыя, Конанаўская, Лубяніцкая, Піркаўская, Багушоўская, Сцепаноўская васьмігадовыя, Брагінская, Савіцкая, Крыўчанская сярэднія школы. Не спынялася гэтая работа і ў далейшым. За 1968—1970 гг. у раёне ўведзены ў эксплуатацыю памяшканні 10 школ, зроблены прыбудовы да 14 школ, пабудавана кватэра для настаўніка ў Дублінскай школе, дом настаўніка ў Пірках, спартыўная зала ў Вуглоўскай сярэдняй школе і г. д. У лютым 1971 г. пачаліся заняткі ў новай Выграбна-Слабадской васьмігадовай школе.

У многіх школах адкрыты пабудаваныя або прыстасаваныя сталовыя. Гарачыя абеды атрымлівалі каля 2,5 тысячы навучэнцаў, у тым ліку бясплатным харчаваннем забяспечваліся каля 1000 вучняў.

Чарговым этапам перабудовы агульнаадукацыйнай школы, пачынаючы з 1972 г., з'явілася ажыццяўленне комплексных мерапрыемстваў па пераходу да ўсеагульнай сярэдняй адукацыі. У гэты перыяд на Брагіншчыне працавалі 21 сярэдняя, 24 васьмігадовыя і 36 пачатковых школ. Навучанне і выхаванне ў іх 11 тысяч дзяцей ажыццяўлялі 549 настаўнікаў, 342 з якіх мелі закончаную вышэйшую адукацыю. Педагогі дабіваліся станоўчых вынікаў у павышэнні ўзроўню ведаў навучэнцаў. Калі ў 1970/71 навучальным годзе паспяховасць вучняў складала 98,7 працэнта, то ў 1975/76 навучальным годзе — 99,3 працэнта, 423 настаўнікі дабіліся стопрацэнтнай паспяховасці навучэнцаў. У 1975 г. 11 вучняў скончылі школу з залатым медалём. Значных поспехаў дабіліся гады педкалектывы Астраглядаўскай, Буркоўскай, Сабалёўскай сярэдніх, Брагінскай, Каманоўскай, Ясянёўскай васьмігадовых школ.

На традыцыйнай жнівеньскай нарадзе настаўнікаў у 1978 г. паведамлялася, што ў Брагінскім раёне завершаны

пераход да ўсеагульнай сярэдняй адукацыі. Пры гэтым адзначалася работа педагогаў-наватараў і мясцовых майстроў педагагічнай справы. Такіх, як настаўніцы Л. П. Дзяйкун (Астрагляды), Н. Т. Бельчанка, І. Ф. Галавачова (Брагін), Р. М. Серыкава (Камарын), З. Г. Сізова (Ёлча), А. К. Паўлючэнка (Сабалі) і іншых.

Павышэнню якасці работы педагогаў у значнай меры садзейнічала кабінетная сістэма навучання. У школах раёна было створана 196 прадметных кабінетаў. Усе сярэднія (а з 1981 г. і васьмігадовыя) школы пераведзены на кабінетную сістэму навучання.

Адбывалася далейшае ўдасканаленне працоўнага навучання і прафесійнай арыентацыі вучняў. У школах Брагіншчыны гэта ажыццяўлялася ў Астраглядаўскім (пасля 1986 г. у Малейкаўскім) і Камарынскім вучэбна-вытворчых камбінатах. Школьнікі 9—10 класаў займаліся ў іх па 7 прафесіях, вызначаных з улікам патрэбнасці раёна ў кадрах: трактарыст-машыніст 3-га класа, шафёр, аператар машыннага даення кароў, прадавец, кулінар і інш. Толькі за першыя тры гады гэтымі камбінатамі падрыхтавана 422 трактарысты, 19 вадзіцеляў аўтамабіляў, 168 швачак, 96 кулінараў і г. д.

У другой палове 70-х гг. усё большую грамадска карысную накіраванасць набывала праца вучняў на занятках у школьных майстэрнях. У многіх школах у працэсе працоўнага навучання школьнікі авалодвалі ведамі ў галіне тэхнікі, тэхналогіі і эканомікі вытворчасці, спалучаючы лабараторныя і практычныя заняткі з вытворчай працай у базавых гаспадарках.

У 1981 г. у раёне дзейнічалі 18 лагераў працы і адпачынку школьнікаў з ахопам 1200 старшакласнікаў, якія выконвалі за так званую працоўную чвэрць розных работ на 47 тысяч рублёў у тагачасным грашовым вылічэнні.

Важнейшую ролю ў падрыхтоўцы вучняў да працоўнай дзейнасці па-ранейшаму адыгрывалі вучнёўскія вытворчыя брыгады, якіх у 1982 г. у раёне налічвалася 18. Яны аб'ядноўвалі 1140 навучэнцаў. Пры кожнай васьмігадовай школе функцыяніравалі вытворчыя звенні. У тым жа годзе члены школьных вытворчых брыгад і звенняў даглядалі 98 гектараў бульбы, 65 гектараў кармавых буракоў, 22 гектары капусты, а таксама 3 гектары саду.

На пачатку 80-х гг., у адпаведнасці з Асноўнымі напрамкамі развіцця агульнаадукацыйнай і прафесіянальнай школы, атрымала далейшае пашырэнне тэхнізацыя навучальнага працэсу. У навучанні і выхаванні ўсё шырэй выкарыстоўваліся тэхнічныя сродкі. На канец 1980 г. у школах было больш як 80 кінаапаратаў, 54 тэлевізары, 15 лінгафонных кабінетаў, 74 магнітафоны, шмат іншай гукавой і праекцыйнай апаратуры, якая дазваляла настаўнікам праводзіць урокі на высокім метадычным узроўні.

Адметна новым у тэхнізацыі навучання з'явіліся першыя спробы па вывучэнні асноў камп'ютэрызацыі. На базе Брагінскай і Камарынскай сярэдніх школ пачалі функцыяніраваць першыя ў раёне класы персанальных электронных вылічальных машын тыпу «Агат». У іх праходзілі практычнае навучанне вучні дзесятых класаў усіх школ Брагіншчыны. Адкрылася магчымасць пераводу на машынны варыянт навучання і ўсіх дзевяцікласнікаў.

У 80-я гг. пабудаваны новыя тыпавыя сярэднія школы ў Камарыне, Малажыне, Мікулічах, Бурках, Хракавічах, дзіцячыя сады функцыяніравалі ў кожным калгасе і саўгасе. Аднак катастрофа на Чарнобыльскай АЭС 26 красавіка 1986 г. нанесла адчувальны і непапраўны ўрон справе народнай адукацыі на Брагіншчыне. У сувязі з радыяцыйным забруджаннем мясцовасці разам з бацькамі былі адселены 2,5 тысячы дзяцей, закрыты больш як 20 школ усіх тыпаў.

Славу і гонар, залаты фонд любой народнагаспадарчай галіны складаюць яе кадры. Брагіншчына 80-х гг. у гэтых

адносінах выгадна вызначалася ў палескай частцы Гомельскай вобласці. На пачатак 1985 г. у раёне было 560 настаўнікаў, 463 з якіх мелі вышэйшую адукацыю. 240 педагогаў мелі дзяржаўныя ўзнагароды за подзвігі ў гады Вялікай Айчыннай вайны, 140 адзначаны ордэнамі і медалямі Савецкага Саюза за поспехі ў навучанні і выхаванні школьнікаў. Амаль дваццаці педагогам прысвоена ганаровае званне заслужаны настаўнік БССР, 73 чалавекі адзначаны знакам «Выдатнік народнай асветы БССР». Нарэшце, 158 настаўнікаў узнагароджаны Ганаровымі граматамі і Граматамі Вярхоўнага Савета Беларускай ССР, Міністэрства асветы рэспублікі.

І. Ф. Ганжураў

Ельчын Аркадзь (Арон) Якаўлевіч нарадзіўся ў 1914 г. у м. Камарын Рэчыцкага павета. У 1928 г. па камсамольскай пуцёўцы быў накіраваны на вучобу ў Гомельскі індустрыяльна-педагагічны тэхнікум, пасля заканчэння якога настаўнічаў у Камарыне і завочна вучыўся ў Мінскім пединстытуце імя М. Горкага. Працаваў інспектарам, загадчыкам Камарынскага рана, дырэктарам Мазырскага педвучылішча. Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. У пасляваенны час да выхаду на пенсію ў 1975 г. працягваў педагагічную працу на розных пасадах у Камарынскім і Брагінскім раёнах. Адзін з арганізатараў Брагінскага краязнаўчага музея, склаў рукапісны летапіс Брагіншчыны, асобныя матэрыялы якога выкарыстаны пры падрыхтоўцы кнігі «Памяць. Брагінскі раён».

Выдатнік народнай асветы БССР. Узнагароджаны Граматамі Вярхоўнага Савета БССР і Міністэрства асветы рэспублікі.

Памёр у 1985 г.

Ахова здароўя

Паспяховым у развіцці раённай сеткі аховы здароўя былі 60–80-я гг. Менавіта тады былі пабудаваны карпусы першай раённай паліклінікі, райбальніцы, санэпідстанцыі, райаптэкі, участковай бальніцы ў в. Крыўча. Медыцынская дапамога насельніцтву ў сярэдзіне 80-х гг. аказвалася ў трох стацыянарах (410 ложкаў), чатырох урачэбных амбулаторыях і 30 фельчарска-акушэрскіх пунктах (ФАП), дзе працавалі 54 урачы, 251 медработнік сярэдняга звяна. Функцыяніравалі аптэкі ў Брагіне, Камарыне і інш.

У тыя ж гады пачалі працаваць фізіятэрапеўтычныя кабінеты, пакоі псіхалагічнай разгрузкі, сауны ў Дамах жывёлаводаў у калгасах «Пераможнік» і імя Тэльмана.

У ліку лепшых медработнікаў на той час з'яўляліся ўрачы М. Р. Умінская (Новаялчанская ўрачэбная амбулаторыя), Н. І. Вінаградава, Н. Д. Хамянок (Брагінская райбальніца), М. М. Фешчанка (Камарынская бальніца). За высокі прафесіяналізм і старанную працу Вінаградавай і Умінскай было прысвоена званне «Заслужаны ўрач БССР», а Хамянок — узнагароджана знакам «Выдатнік аховы здароўя».

Сур'ёзныя змены ў ахове здароўя ў раёне адбыліся ў выніку наступстваў катастрофы на ЧАЭС. З адмоўнага боку — гэта звужэнне галіновай базы з прычыны закрыцця шэрагу ФАПаў пасля адсялення насельніцтва з моцна забруджаных радыенуклідамі вёсак, выезду за межы раёна значнай часткі медперсаналу і г. д. Але былі прыняты дзейсныя меры па ўзмацненні аховы здароўя людзей, якія засталіся жыць і працаваць на ранейшых месцах. Ужо ў 1987 г. у Брагіне ўведзена ў строй новая паліклініка на 200 наведванняў у дзень, будынкі ФАПаў у вёсках Малажын, Чамярысы, Хракавічы, набыта абсталяванне і апаратура для фізіятэрапеўтычных кабінетаў у ФАПы вёсак Буркі, Лубенікі, Малажын, Чамярысы і інш. Медустановы, іх персанал правялі вялікую работу па суцэльнай і спецыяльнай дыспансерызацыі насельніцтва.

Работа па ўмацаванні матэрыяльна-тэхнічнай базы раённай сістэмы аховы здароўя працягвалася і ў наступныя гады. Цяпер медыцынскую дапамогу насельніцтву аказваюць цэнтральная раённая і дзве раённыя бальніцы, 4 сельскія ўрачэбныя амбулаторыі, 16 фельчарска-акушэрскіх пунктаў, раённы цэнтр гігіены і эпідэміялогіі. У апошнія гады прыкметна палепшаны агульны стан медустаноў. Адрамантаваны Камарынская бальніца, Крыўчанская і Новаялчанская сельскія ўрачэбныя амбулаторыі, 10 ФАПаў, пабудаваны харчблок у цэнтральнай раённай бальніцы, новы хірургічны корпус у Брагіне і г. д.

Медустановамі раёна зроблены крок наперад у асваенні новых метадаў лячэння і дыягностыкі. Ужо ў мінулыя гады працавалі кабінеты функцыянальнай дыягностыкі, перасоўная клінічна-дыягнастычная лабараторыя, ажыццяўлялася дыстанцыйная перадача ЭКГ-даследаванняў па сістэме «Хваля» і інш. Цяпер у раённым тэрытарыяльным медыцынскім аб'яднанні ёсць найноўшыя прыборы і апараты дыягностыкі і кантролю для медабследавання хворых, эфектыўныя сродкі лячэння.

Але ахова здароўя — гэта, перш за ўсё, спецыялісты і абслугоўваючы персанал. Добрасумленнай працай пакінулі добрую памяць аб сабе мясцовыя медыкі старэйшага пакалення І. А. Бігар, А. М. Ганчарэнка, М. Г. Гардзеенка, А. С. Ермалінскі, Д. Д. Саксонава, А. М. Шур, заваявалі аўтарытэт і павагу іх маладзейшыя паслядоўнікі І. П. Бакуновіч, М. М. Дзятко, Ж. У. Тураўская і іншыя медработнікі.

Падрыхтаваў *І. Ф. Ганжураў*

Сакрэт іх даўгалецця

Брагіншчына здаўна вызначалася доўгажыхарамі. Не сталі яны рэдкасцю і ў нашы часы. Пераважна гэта жанчыны. У прыватнасці, на пачатак 2001 года іх было восем. Бадай, ці не старэйшай не толькі ў тутэйшых мясцінах, але і на Беларусі з'яўлялася бабуля з вёскі Ніжнія Жары Марыя Васільеўна Шарая. Яна нарадзілася ў 1878-м, а памерла ў 2001 годзе. Чатыры доўгажыхаркі — Вольга Емяльянаўна Грыгор'ева, Галіна Аляксееўна Дзмітрэнка, Пелагея Уладзіміраўна Клімянок і Ганна Рыгораўна Леўчанка — на 12 гадоў маладзейшыя. У 1893, 1894, 1895 гадах адпаведна нарадзіліся Люцыя Нарцызаўна Навіцкая, Праскоўя Ігнатаўна Протчанка і Варвара Васільеўна Хмелянок.

Амаль усе з названых жанчын ніколі сур'ёзна не хварэлі, да глыбокага веку захавалі нядрэнную памяць і часам ахвотна ўспаміналі найбольш яркія падзеі з мясцовага і асабістага жыцця.

«Бога шанавалі, ніякай працы не цураліся і здаровае жыццё вялі» — прыкладна так тлумачаць «сакрэт» свайго даўгалецця бабулі. І яшчэ пагаджаюцца з думкай, што нямалаважнай умовай іх працяглага жыцця з'яўлялася цудоўнае прыроднае асяроддзе прыдняпроўскіх мясцін.

С. Д. Карпенка

Культура

Багацце культурнай спадчыны на Брагіншчыне выразна праявілася ў развіцці самадзейнай народнай творчасці,

Народны пісьменнік І. П. Шамякін у г. п. Камарын

Члены літаратурнага аб'яднання «Ніва» пры райгазеце «Маяк Палесся». 1984 г.

асабліва ў 60—70-я гг. Менавіта гады адбылося творчае станаўленне і росквіт многіх самадзейных калектываў, а драматычнаму гуртку Брагінскага раённага Дома культуры было нададзена ганаровае найменне народнага тэатра. Ягоныя ж рэжысёр Я. М. Шайкевіч і старэйшы самадзейны акцёр Я. К. Сачок удастоены Грамат Вярхоўнага Савета рэспублікі. Самадзейныя калектывы Астраглядаўскага, Сабалёўскага, Сялецкага, Тэльманаўскага, Ясянёўскага і шэрагу іншых сельскіх клубаў і Дамоў культуры здабылі шырокую вядомасць як сапраўдныя энтузіясты і папулярызатары народных песень і танцаў. На развіцці мастацкай самадзейнасці Брагінскі раён (тагачасная загадчыца аддзела культуры Таццяна Карпава) неаднойчы адзначаўся ў ліку лепшых на Гомелыпчыне. Такую высокую ацэнку аматары самадзейнай сцэны ў далейшым пацвердзілі масавасцю ўдзельнікаў і прыкметна ўзросшым майстэрствам выканання. У праведзеных раённых аглядах агітацыйна-мастацкіх брыгад (красавік 1974 г.), калектываў мастацкай самадзейнасці (снежань 1974 г.) і музычных канцэртных гуртоў (студзень 1975 г.) прынялі ўдзел больш за 40 калектываў з агульнай колькасцю каля 500 удзельнікаў. На змястоўнасці праграм і майстэрстве выканання лепшых ацэнак удастоіліся агітбрыгады Асарэвіцкага, Камарынскага, Сабалёўскага, Мікуліцкага СДК, драматычныя калектывы Гдзенскага, Глухавіцкага, Кіраўскага, Красненскага сельскіх устаноў культуры.

У 1975 г. Брагінскаму раёну прысуджаны пераходны Чырвоны сцяг Савета Міністраў БССР і Белсаўпрафа за дасягнутыя поспехі ў рэспубліканскім спаборніцтве за далейшае развіццё культуры, кінаабслугоўвання насельніцтва і кніжнага гандлю.

З 1983 г. у раёне пачало практыкавацца правядзенне справаздачных кан-

Ансамбль народных інструментаў Сялецкага сельскага Дома культуры

Група танцавальнага калектыву Брагінскага раённага Дома культуры. 1985 г.

цэртаў. Надчас іх удала выступалі самадзейныя артысты з фальклорна-этнаграфічных гуртоў «Асарэвіцкія вячоркі» і «Савіцкія вячоркі», фальклорна-этнаграфічнага танцавальнага калектыву і ансамбля народных інструментаў Сялецкага сельскага клуба, танцавальных гуртоў раённага Дома культуры, Сабалёўскага і Красненскага СДК.

Аглядавыя журы на той час і пазней падкрэслівалі, што ў творчым саперніцтве на сцэне пераможцамі часцей выходзяць калектывы, якім былі ўласцівыя рысы мясцовай самабытнасці. Менавіта гэта надавала папулярнасці фальклорна-этнаграфічнаму калектыву Зарачанскага сельскага клуба. У яго выкананні заўсёды зачароўвалі беларускія абрадавыя, народныя лірычныя і жартоўныя песні «Як на нашай ніўцы», «Ой, каліна не вярба», «На гары дробны дождж ык», прыпеўкі на мясцовыя тэмы ў выкананні Валянціны Цімошчанка, Марыі Протчанка, Агаф'і Філіпенка, Ніны Краўчанка, Мікалая і Праскоўі Коласаў і іншых.

Высокай ацэнкі заслугоўвае дзейнасць хору Малажынскага сельскага Дома культуры, створанага 20 гадоў таму назад на базе жаночага харавой групы. Вялікая заслуга ў творчым станаўленні гэтага калектыву яго ранейшых мастацкіх кіраўнікоў Н. Х. Давыдоўскай, В. М. Бабрынёвай, Т. В. Чарняпок, а таксама В. Ц. Новіка, які кіруе ім на працягу апошніх дзесяці гадоў. Хор вядзе актыўную канцэртную дзейнасць, удзельнічае ў правядзенні культурна-масавых мерапрыемстваў у вёсках свайго сельсавета, суседняга Лоеўскага раёна і ў райцэнтры.

Два дзесяцігоддзі споўнілася таксама фальклорна-этнаграфічнаму калектыву Карлаўскага і амаль столькі ж — фальклорнай групе Бярозкаўскага сельскіх клубаў, на чале якіх сапраўдныя энтузіясты мастацкай самадзейнасці А. В. Шары і Е. І. Чумак. Калектывы мастацкай самадзейнасці Камарынскага, Малажынскага, Карлаўскага сельскіх Дамоў культуры неаднаразова былі лаўрэатамі і дыпламантамі раённых і абласных аглядаў і конкурсаў.

Нягледзячы на складанасці паслячарнобыльскай сітуацыі, у раёне здолелі захаваць пераважную большасць калектываў мастацкай самадзейнасці. Пры іх актыўным удзеле стала традыцыйным правядзенне адроджаных народных святаў і абрадаў: калядак, купалля, масленіцы, зажынак, дажынак. Наладжваюцца таксама фестывалі, конкурсы патрыятычнай песні, дзіцячай аўтарскай творчасці «Іскрынкі Палесся» і інш. Звычайна ў Брагіне, Камарыне, буйнейшых населеных пунктах да такіх масавых мерапрыемстваў прымяркоўваюцца выстаўкі твораў дэкаратыўна-прыкладнога майстэрства. На іх сваё ўмельства паказваюць дзесяткі самадзейных мастакоў, разьбяроў, ткачых, вышывальшчыц і інш.

Падрыхтаваў *І. Ф. Ганжураў*

Брагіншчына спартыўная

Пачаткам актывізацыі фізкультурна-спартыўнага руху на Брагіншчыне можна лічыць 1950 г., калі ў сувязі са стварэннем на Беларусі добраахвотнага спартыўнага таварыства «Калгаснік»

Футбольная каманда Брагінскай МПМК-42. 1985 г.

(у далейшым — «Ураджай») ён выйшаў за межы школьных спартыўных пляцовак і пачаў пашырацца ў сельскіх працоўных калектывах, якія ў пераважнай большасці сталі юрыдычнымі членамі таварыства. Праверкай стану фізкультурнай работы ў яго нізавых фарміраваннях з'явіліся праведзеныя ўжо ў наступным годзе масавыя раённыя спаборніцтвы па лёгкай атлетыцы, валейболе, футболе, гарадках і іншых відах спорту.

Напрыканцы 60-х — пачатку 70-х гг. у раёне дзейнічалі 32 сельскія калектывы фізкультуры, у тым ліку 29 у калгасах і саўгасах. У іх налічвалася больш за 5 тысяч чалавек. У гэты перыяд брагінскія спартсмены паспяхова выступалі на абласных і міжраённых спаборніцтвах па лёгкай атлетыцы, лыжах, футболе і інш. Поспеху садзейнічалі рэгулярныя трэніроўкі пад кіраўніцтвам вопытных інструктараў, пераважна выкладчыкаў фізкультуры мясцовых школ.

Т. Гарбацюк

Н. Прышчэпава

У 1963 г. «залатой» рэкардсменкай рэспубліканскіх спаборніцтваў па лёгкаатлетычным кросе стала дзесяцікласніца Крыўчанскай сярэдняй школы Надзея Прышчэпава. Восенню таго ж года ў складзе зборнай Беларусі яна паспяхова выступіла на Усесаюзных спаборніцтвах у Маскве, прысвечаных XIII з'езду прафсаюзаў СССР. Другая вучаніца гэтай жа школы, у далейшым — выхаванка Гомельскай школы-інтэрната спартыўнага профілю Таццяна Гарбацюк неаднойчы ўдала выступала на раённых спаборніцтвах па лёгкай атлетыцы, а ў 1975 г. заваявала першынство ў эстафетным бегу 4×400 м у спаборніцтвах па кубак СССР — на прыз газеты «Известия».

У 1978 г. праводзіўся розыгрыш першынства раёна па футболе, прысве-

чаны VII Спартакіядзе народаў СССР. У ім прынялі ўдзел каманды 14 працоўных калектываў. У фінальнай гульні перамаглі футбалісты Камарынскай ПМК-1.

Далейшаму паляпшэнню фізкультурна-спартыўнай работы спрыялі прынятыя на месцах меры ў адпаведнасці з патрабаваннямі партыйна-ўрадавай пастановы аб уздыме масавасці фізічнай культуры і спорту, прынятай у 1981 г. Асабліва гэта заўважалася ў пярвічных арганізацыях таварыства райвузла сувязі, ПМК-1, саўгасаў «Астрагляды», «Брагінскі», калгасаў «Шлях да камунізму», «Чырвоная ніва», «Сцяг Леніна», Буркоўскай, Савіцкай, Піркаўскай сярэдніх школ. У прыватнасці, спартсмены з гэтых калектываў у наступным годзе добра зарэкамендавалі сябе ў абласным лёгкаатлетычным кросе на прыз газеты «Правда». Вызначыліся лёгкаатлеты з Брагіна Уладзімір Раманюк, Васіль Чысцік, Васіль Шкурко, вучаніцы Вуглоўскай і Буркоўскай школ Анжэла Найдзенка і Вера Чыгарэўская.

У 1983 і 1985 гг. пераможцамі фінальных матчаў розыгрышу кубкаў памяці загінуўшага пры ратаванні збожжавага поля ад пажару камсамольца Анатоля Бельчанкі і земляка Героя Савецкага Саюза П. С. Жукава з'явіліся футбалісты з калгаса «Сцяг Леніна» і МПМК-42. З тае пары футбол стаў самым папулярным відам спорту сярод моладзі Брагіншчыны.

У нашай краіне і за яе межамі добра вядома імя героя-пажарніка, ураджэнца вёскі Спярыжжа Васіля Ігнаценкі, майстра спорту СССР. Пра яго, высакакласнага спецыяліста, адважнага чалавека, надзейнага таварыша і выдатнага спартсмена, пісала газета «Правда» ў нумары за 9 чэрвеня 1986 г. Цяпер у раёне традыцыйна праводзяцца абласныя спаборніцтвы па прыкладным пажарным спорце — на кубак імя В. І. Ігнаценкі.

Да часу перасялення ў не закранутыя радыяцыяй мясціны рэспублікі ў вёсцы Калыбань жыў вядомы не толькі ў нашых краях майстар шахматнай кампазіцыі Аляксей Мацвеевіч Петрусенка. На яго рахунку нямала перамог у спаборніцтвах: другое месца ў першынстве Гомельшчыны па складанні шахматных задач і эцюдаў, чацвёртае месца на буйнейшым конкурсе рыжскага часопіса «Шахматы», у якім прымалі ўдзел мацнейшыя шахматныя кампазітары.

Наступствы чарнобыльскай катастрофы адмоўна паўплывалі на развіццё фізкультуры і спорту ў раёне. Але ў апошнія гады тут намеціўся новы ўздым. Створана і ўдасканальваецца спартыўная база: ёсць 2 стадыёны, 13 спартыўных залаў, трэнажорная зала і пакой у дзіцяча-юнацкай спартыўнай школе і Брагінскай СШ, 32 спартыўныя пляцоўкі, на якіх праводзяцца стаўшыя традыцыйнымі гульні і спаборніцтвы па розных відах спорту.

Падрыхтаваў *І. Ф. Ганжураў*

ЗА ГАЗЕТНЫМ РАДКОМ

Па старонках брагіскай раённай газеты «Маяк Палесся» за 1963—1991 гг.

Уручэнне ўзнагарод герою

9 мая 1963 г.

Мужна змагаўся з нямецка-фашысцкімі захопнікамі радавы Данчанка Рыгор Дзяменцьевіч. За мужнасць і адвагу ён быў узнагароджаны ордэнам Айчыннай вайны I ступені. Вясной 1945 года Рыгор Дзяменцьевіч некалькі разоў быў паранены. Пасля непрацяглага лячэння зноў і зноў станавіўся ў строй. І не ведаў, што камандаванне яшчэ тры разы прадстаўляла яго да баявых узнагарод.

30 кастрычніка г. г. ураджэнцу Астраглядаўскага сельсавета Р. Д. Данчанку ва ўрачыстай абстаноўцы былі ўручаны тры ордэны Чырвонай Зоркі.

З фермы — у акадэмію

7 сакавіка 1964 г.

Пасля заканчэння сярэдняй школы Ганна Кавалёва больш 5 гадоў працавала даяркай на касачоўскай ферме калгаса «Шлях да камунізма», лічылася адной з перадавых жывёлаводак гаспадаркі. Але была ў дзяўчыны мара вучыцца далей.

І праўленне калгаса накіравала адну з лепшых працаўніц на вучобу ў Горацкую сельскагаспадарчую акадэмію.

Я. Агапітаў

Сустрэча праз 22 гады

6 сакавіка 1965 г.

Восенню 1943 года нямецка-фашысцкія акупанты вывезлі ў Германію жыхарку вёскі Хракавічы Судаленка Ксенню Савельеўну разам з яе дзесяцігадовай дачкой. Да канца вайны Ксенія батрачыла ў адпаго заможнага аўстрыйскага селяніна.

Пры вяртанні на радзіму маці згубіла дачку. Адшукаць яе сляды ўдалося толькі праз 22 гады. Аказалася, што Наташу Судаленка ўдачарыла і выгадавала адна добрая аўстрыйская жанчына.

Радаснай была сустрэча маці і дачкі, разлучаных вайной.

Першы выпуск

11 чэрвеня 1968 г.

У брагінскай дзіцячай музычнай сямігадовай школе адбыўся першы выпуск навучэнцаў. На працягу пяці гадоў тут паспяхова займаліся па класу баяна 16 хлопчыкаў і дзяўчынак. А праз два гады адбудзецца першы выпуск навучэнцаў па класу фартэпіяна.

Шчаслівыя старты зямлячкі

11 верасня 1975 г.

Яшчэ некалькі метраў — і канец фінішнай прамой.

— Пераможцай на дыстанцыі 400 метраў сярод дзяўчат стала гамяльчанка Таня Гарбацюк! — аб'явіў па рэпрадуктарах суддзя-інфарматар.

Гэта было ў час спаборніцтваў лёгкаатлетаў на кубак СССР — кубак газеты «Известия», якія праходзілі на гомельскім стадыёне «Лакаматыў». У той жа дзень дзяўчына ўдзельнічала ў эстафетным бегу 4×400 метраў і дапамагла камандзе Гомеля заняць чацвёртае месца.

Абараняючы спартыўны гонар свайго завода, горада, вобласці, Таня заўсёды помніць родны Брагінскі раён, Крыўчанскую школу, якія далі ёй пуцёўку ў вялікі спорт.

У. Пігуноў

Сустрэча з героем

1 красавіка 1986 г.

У гасцях у брагінчан пабываў Герой Савецкага Саюза, легендарны лётчык Дзевятаеў М. П., які ў гады Вялікай Айчыннай вайны вырваўся з варожага палону, захапіўшы на аэрадроме нямецкі самалёт.

Новая паліклініка

25 верасня 1986 г.

У гарпасёлку Брагін здадзена ў эксплуатацыю новая трохпавярховая паліклініка. Светлыя і прасторныя кабінеты, утульныя калідоры. Паліклініка мае сучаснае абсталяванне для аказання медыцынскай дапамогі жыхарам раёна.

Знойдзена костка маманта

23 чэрвеня 1987 г.

Вучань дзесятага класа Брагінскай СШ Артур Качаноўскі знайшоў у пяску, прывезеным з кар'ера, што ля вёскі Чырвоная Гара, дзесяцікілаграмовую костку маманта. Знаходка перададзена ў школьны музей.

Ю. Заматарэнка

Вечар памяці

27 сакавіка 1979 г.

На вечары памяці беларускага пісьменніка У. Б. Карпава ў Камарынскай пасялковай бібліятэцы яго імя пабывала група літаратараў рэспублікі на чале з кіраўніком беларускай пісьменніцкай арганізацыі І. П. Шамякіным, а таксама жонка Уладзіміра Барысавіча — Марыя Міхайлаўна.

Ахвяруючы сабой

16 жніўня 1979 г.

Гэта здарылася 7 жніўня 1979 года ў вёсцы Грушнае. Камсамолец Леанід Анапрэенка выратаваў пакупацца. Падышоў да рэчкі і раптам пачуў крык аб дапамозе. Не раздумваючы, юнак кінуўся на выратаванне дзіцяці. Моцным патокам вады яго зацягнула пад шлюз. Хлопец паспеў вышпурхнуць малога з усмоктваючай плыні, але выбрацца самому не хапіла сіл.

Так загінуў дваццацігадовы юнак. Ён нарадзіўся і вырас у Грушным. Працаваў механізатарам у саўгасе «Савічы», карыстаўся павагай і аўтарытэтам сярод таварышаў па рабоце і вяскоўцаў. Сціплым, добразычлівым яго ведалі ўсе. Дарагой цаной выканаў Леанід свой абавязак чалавека, грамадзяніна, камсамольца.

П. Цярэнцьеў

Танк на п'едэстале

5 ліпеня 1983 г.

3 ліпеня ў Брагіне ва ўрачыстай абстаноўцы і ў прысутнасці групы ветэранаў 61-й арміі, якія прымалі ўдзел у вызваленні Брагіншчыны ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, адкрыты мемарыяльны помнік «Танк». На вечную стаянку на пастаменце стаў Т-34 — баявая машына з роты Н. В. Хлістунова 2-га батальёна 68-й асобнай танкавай брагады, што ўдзельнічала ў вызваленні Брагіншчыны восенню 1943 года.

Галле — Брагін

18 снежня 1990 г.

Па ініцыятыве міністра замежных спраў аб'яднанай Германіі Г.-Д. Геншара жыхары яго роднага горада Галле сабралі і даставілі ў Брагін 8 тысяч навагодніх падарункаў для дзяцей раёна, пацярпелых ад катастрофы на Чарнобыльскай АЭС.

На вянчанне — у Брагін

16 жніўня 1991 г.

У суправаджэнні інакіні мінскай царквы Маці Валеры і групы паломнікаў-веруючых у Брагінскую Свята-Нікольскую царкву з далёкай Грэцыі для выканання абрада вянчання прыязджала пара маладажонаў.

Падрыхтаваў *І. Ф. Ганжураў*

Ушанаваныя Радзімай

Героі Сацыялістычнай Працы

Галка Уладзімір Мікітавіч нарадзіўся ў 1923 г. у в. Чамярысы Рэчыцкага павета Гомельскай губерні. Герой Сацыялістычнай Працы (1971). Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. З 1951 г. дызеліст, буравы майстар Беларускай канторы разведачнага бурэння ў Мазыры. З 1965 г. буравы майстар Рэчыцкай нафтаздабываючай экспедыцыі глыбокага бурэння трэста «Белнафтагазаразведка» Гомельскай вобласці.

Узнагароджаны ордэнам Леніна, ордэнам Славы III ступені, медалямі.

Зелянкоўскі Іван Фёдаравіч нарадзіўся ў 1933 г. у в. Марытон. Герой Сацыялістычнай Працы (1978). З 1947 г. калгаснік калгаса «Чырвоная ніва» Брагінскага раёна. У 1951 г. скончыў Рудакоўскую школу механізацыі сельскай гаспадаркі. Працаваў трактарыстам Брагінскай МТС. Пасля службы ў арміі зноў вярнуўся ў МТС. З 1958 г. працаваў у родным калгасе «Чырвоная ніва»: напачатку трактарыстам, затым — брыгадзірам трактарнай брыгады. Дэпутат Вярхоўнага Савета СССР у 1974—1979 гг. Неаднаразова выбіраўся дэпутатам раённага і сельскага Саветаў.

Узнагароджаны двума ордэнамі Леніна (1966, 1973), медалямі.

Клімянок Максім Аляксандравіч нарадзіўся ў 1902 г. у в. Ніжнія Жары. Герой Сацыялістычнай Працы (1966). У 1928—1941 гг. на гаспадарчай рабоце. У Вялікую Айчынную вайну адзін з кіраўнікоў партызанскага руху ў Вілейскай вобласці. Са жніўня 1943 г. камісар атрада, з 1944 г. камісар партызанскай брыгады імя М. І. Калініна Вілейскай вобласці, адначасова член бюро Міёрскага падпольнага РК КП(б)Б. У 1944—1953 гг. на гаспадарчай і савецкай рабоце, у 1953—1970 гг.— старшыня калгаса імя Чапаева Глыбоцкага раёна Віцебскай вобласці.

Узнагароджаны ордэнамі Леніна, Кастрычніцкай Рэвалюцыі, іншымі ордэнамі і медалямі.

Памёр у 1992 г.

Мартыненка Іван Ціханавіч нарадзіўся ў 1927 г. у в. Валахоўшчына. Герой Сацыялістычнай Працы (1966). Працоўную дзейнасць пачаў у 1943 г. калгаснікам. З 1955 па 1967 г. працаваў брыгадзірам, а потым намеснікам старшыні калгаса «Запаветы Леніна» Брагінскага раёна. Дэпутат Вярхоўнага Савета БССР у 1963—1967 і 1985—1990 гг. Неаднаразова выбіраўся дэпутатам раённага і сельскага Саветаў.

І. Ф. Зелянкоўскі

І. Ц. Мартыненка

Узнагароджаны двума ордэнамі Леніна (1966, 1976), медалямі. Жыве ў Гомелі.

Мігай Рыгор Мікалаевіч нарадзіўся ў 1927 г. у в. Глухавічы. Герой Сацыялістычнай Працы (1966). У 1945—1967 гг. працаваў у Верхне-Дняпроўскім рачным параходстве. З 1967 г. механік Пінскага суднабудаўніча-суднарамонтнага завода.

Узнагароджаны ордэнам Леніна, медалямі.

Сарокіна Ганна Сямёнаўна нарадзілася ў 1913 г. у в. Перасяцінец. Герой Сацыялістычнай Працы (1966). У 1931—1958 гг.— даярка калгаса імя Чапаева, у 1959—1970 гг.— саўгаса «Бярозкі» Гомельскага раёна.

Узнагароджана ордэнам Леніна, медалём.

Памерла ў 1970 г.

Сіраж Іван Дзмітрыевіч нарадзіўся ў 1933 г. у в. Астрагляды. Герой Сацыялістычнай Працы (1966). Працоўную дзейнасць пачаў у 1947 г. у саўгасе «Астрагляды». Пасля службы ў Савецкай Арміі ў 1955—1956 гг. працаваў на Рэчыцкім мэблевым камбінаце. У 1957 г. узначаліў механізаванае звяно па вырошчванні прапашных культур у саўгасе «Астрагляды». Дэпутат Вярхоўнага Савета СССР у 1970—1974 гг. Неаднаразова выбіраўся дэпутатам раённага і сельскага Саветаў.

Заслужаны механізатар рэспублікі.

Г. С. Сарокіна

Б. В. Шылец

Узнагароджаны ордэнам Леніна (1966), медалямі.

Шкурко Тамара Іванаўна нарадзілася ў 1928 г. у в. Буркі. Герой Сацыялістычнай Працы (1948). Кандыдат сельскагаспадарчых навук (1971). Скончыла Беларускую сельскагаспадарчую акадэмію (1957). У 1944—1948 гг. звеннявая па вырошчванні збожжавых у калгасе «Чырвоная ніва» Брагінскага раёна. З 1957 г. у Беларускім навукова-даследчым інстытуце бульбаводства і плодаагародніцтва: аграном, малодшы навуковы супрацоўнік. У 80-я гг. працавала навуковым супрацоўнікам музея Вялікай Айчыннай вайны ў Мінску. Дэпутат Вярхоўнага Савета БССР у 1951—1955 гг.

Узнагароджана ордэнам Леніна, медалямі.

Шылец Барыс Васільевіч нарадзіўся ў 1922 г. у в. Ясменцы. Герой Сацыялістычнай Працы (1966). Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. З 1948 г. у калгасе «Шлях да камунізму» Брагінскага раёна: палявод, брыгадзір паляводчай брыгады, намеснік старшыні калгаса.

Узнагароджаны ордэнамі Леніна (1966), «Знак Пашаны» (1958), Айчыннай вайны I ступені, медалямі.

Памёр у 1988 г.

* * *

Гермель Станіслаў Уладзіміравіч. Кавалер ордэна Працоўнай Славы трох ступеней. Нарадзіўся ў 1939 г. у в. Гарадзішча. Механізатар шырокага профілю калгаса імя Тэльмана. У 70—80-я гг. з'яўляўся ініцыятарам шэрагу каштоўных працоўных пачынаў, спаборніцтва за вышэйшы сутачны намалот збожжа. Па выніках жніва-73 удастоены першай прэміі Савета Міністраў БССР і Белсаўпрафа за высокія паказчыкі ў рэспубліканскім спаборніцтве на збожжаўборцы.

С. У. Гермель абіраўся дэпутатам Вярхоўнага Савета БССР восьмага склікання, дэлегатам 1-га з'езда Саветаў

С. У. Гермель

СССР (1989). Узнагароджаны ордэнамі Леніна (1972), Працоўнага Чырвонага Сцяга (1971), Працоўнай Славы трох ступеней (1975, 1979, 1986).

Ганаровыя грамадзяне

Вайцянкоў Мікалай Рыгоравіч нарадзіўся ў 1947 г. у г. Шверын былой Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі. Ганаровы грамадзянін г. п. Брагін (1997). Пасля заканчэння Беларускага інстытута механізацыі сельскай гаспадаркі працаваў майстрам Касьянаўскага аўтарамзавода ў г. Чарамхова Іркуцкай вобласці. У 1970–1976 гг.– на гаспадарчай, камсамольскай, з 1977 г.– на партыйнай рабоце. З 1989 да 1995 г.– старшыня Гомельскага аблвыканкама, абласнога Савета дэпутатаў. У 1995–1997 гг.– Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Рэспублікі Беларусь у Чэшскай Рэспубліцы і ў Славацкай Рэспубліцы па сумяшчальніцтве. Затым зноў працаваў старшынёй Гомельскага абласнога выканаўчага камітэта. У лістападзе 2001 г. прызначаны паслом па асобых даручэннях Міністэрства замежных спраў Рэспублікі Беларусь.

М. Р. Вайцянкоў

У. І. Зелянкоўскі

Зелянкоўскі Уладзімір Іванавіч нарадзіўся ў 1928 г. у в. Кавака. Ганаровы грамадзянін г. п. Брагін (1997). Працоўную дзейнасць пачаў у 1945 г. у мясцовым калгасе. Пасля службы ў арміі з 1952 г. на працягу 46 гадоў працаваў эканамістам у раённым аддзеле статыстыкі. З 1998 г. і да выхаду на пенсію ўзначальваў інспекцыю планавання даходаў і эканамічнага аналізу фінансавага аддзела райвыканкама. Узнагароджаны медалём «За працоўную адзнаку».

Кірсанаў Аляксандр Васільевіч. Герой Савецкага Саюза (15.1.1944). Генерал-маёр (1943). Ганаровы грамадзянін г. п. Брагін (1968). Нарадзіўся ў 1898 г. у г. Казань. Скончыў Кіеўскую аб'яднаную ваенную школу (1926), Ваенную акадэмію Генштаба (1949). У Чырвонай Арміі з 1920 г. Удзельнік грамадзянскай вайны. Падчас Вялікай Айчыннай вайны з верасня 1941 г. на Паўднёвым, Сталінградскім, Цэнтральным і Беларускім франтах. 76-я гвардзейская Чарнігаўская стралковая дывізія пад яго камандаваннем вызначылася пры фарсіраванні Дняпра восенню 1943 г.

Пасля вайны служыў у Савецкай Арміі, працаваў у Беларускім дзяржаўным універсітэце імя У. І. Леніна.

Новікаў Мікалай Міхайлавіч. Герой Савецкага Саюза (24.3.1945). Ганаровы грамадзянін г. п. Камарын (1968). Нарадзіўся ў 1918 г. у г. Міхайлаўскае Макшанскага раёна Пензенскай вобласці. На фронце з 1941 г. Вызначыўся ў баях пры вызваленні Камарынскага раёна. У ноч з 22 на 23 верасня 1943 г. намеснік камандзіра 360-га стралковага палка 74-й стралковай дывізіі М. М. Новікаў з перадавой групай у

М. М. Новікаў

50 чалавек фарсіраваў Дняпр, авалодаў гарадскім пасёлкам Камарын і ўтрымліваў яго да падыходу асноўных сіл палка. У баях за пёскі Івашкі, Кацічаў, Пасудава замяніў параненага камандзіра палка і забяспечыў далейшае пашырэнне плацдарма, паспяховае прасоўванне палка на захад. Пасля вайны да пачатку 70-х гг. служыў у Савецкай Арміі. Палкоўнік у адстаўцы. Узнагароджаны ордэнамі Леніна, Суворава, двума ордэнамі Чырвонага Сцяга і двума — Чырвонай Зоркі, Айчыннай вайны I ступені, медалямі.

Сіранькоў Аляксандр Фёдаравіч нарадзіўся ў 1922 г. у в. Радуга Веткаўскага раёна Гомельскай вобласці. Ганаровы грамадзянін г. п. Брагін (1986). У 1941 г. скончыў Гомельскі педагагічны інстытут імя В. П. Чкалава. Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. З 1963 да 1983 г. працаваў дырэктарам брагінскіх сярэдніх школ № 1, 2. Узнагароджаны ордэнамі Суворава III ступені, Чырвонай Зоркі, Айчыннай вайны II ступені, Кастрычніцкай Рэвалюцыі, медалямі.

Памёр у 1997 г.

Сташак Мікалай Іванавіч. Герой Савецкага Саюза (16.10.1943). Генерал-лейтэнант (1968). Кандыдат ваенных навук (1961). Ганаровы грамадзянін г. п. Камарын (1984). Нарадзіўся ў 1914 г. на хут. Марынаўскі Бяляеўскага раёна Адэскай вобласці. Скончыў Ваенную акадэмію Генштаба (1952). У Чырвонай Арміі з 1935 г. На фронце з 1941 г. Вызначыўся ў баях за вызваленне Камарынскага раёна. У верасні 1943 г. 310-ты стралконы полк 8-й стралковай дывізіі пад камандаваннем падпалкоўніка М. І. Сташака на падручных сродках

М. І. Сташак

Першы сакратар РК КПБ Г. М. Панькоў уручае А. Ф. Сіранькова са званнем «Ганаровы грамадзянін Брагіна»

М. А. Сторажаў

першым фарсіраваў Днепр, захапіў і расшырыў плацдарм, на які затым пераправіліся іншыя часці дывізіі, вызваліў райцэнтр Камарын.

Да 1973 г. М. І. Сташак служыў у Савецкай Арміі.

Сторажаў Міхаіл Адамавіч нарадзіўся ў 1926 г. у в. Канаток Ельскага раёна Гомельскай вобласці. Ганаровы грамадзянін г. п. Брагін (1988). Скончыў школу палітработнікаў у Ленінградзе (1953), Мінскую ВПШ пры ЦК КПСС (1962). У 1943 г. знаходзіўся ў партызанскім атрадзе імя Чапаева Чарнігаўскага партызанскага злучэння пад камандаваннем М. Таранушчанкі. З кастрычніка 1943 г. у Савецкай Арміі. Радавы 310-га стралковага палка 74-й стралковай дывізіі. Пасля вайны да 1950 г. служыў у арміі. У 1951—1953 гг. працаваў у Палескім абласным упраўленні міліцыі (г. Мазыр), у 1954—1986 гг. на адказных пасадах у партыйных і савецкіх органах Хойніцкага і Брагінскага раёнаў. Узнагароджаны ордэнамі Чырвонай Зоркі, Айчыннай вайны I ступені, медалямі.

Памёр у 1998 г.

Заслужаныя работнікі Беларусі

Адукацыя

Буйцевіч Людвіг Іванавіч, намеснік дырэктара па выхаваўчай рабоце Савіцкай сярэдняй школы.

Джажора Аляксандра Якаўлеўна, настаўніца брагінскай сярэдняй школы № 1.

Залатарэнка Юрый Яўгенавіч, дырэктар брагінскай сярэдняй школы № 2.

Заяц Таццяна Ігнатаўна, настаўніца Астраглядаўскай сярэдняй школы.

Збітиева Ніна Міхайлаўна, настаўніца Хойніцкай сярэдняй школы.

Зубар Васіль Якаўлевіч, настаўнік Малажыпскай сярэдняй школы.

Кастрыцкі Уладзімір Лукіч, настаўнік Брагінскай сярэдняй школы.

Кісялёва Фаіна Сямёнаўна, настаўніца Буркоўскай васьмігадовай школы.

Куліпіч Аляксандра Кірылаўна, настаўніца брагінскай сярэдняй школы № 2.

Ліпская Надзея Іванаўна, настаўніца брагінскай сярэдняй школы № 1.

Майсевіч Кацярына Фёдараўна, настаўніца Просмыцкай пачатковай школы.

Нікіцін Сцяпан Аляксеевіч, дырэктар Брагінскай сярэдняй школы.

Піляк Уладзімір Фёдаравіч, завуч Бабчынскай сярэдняй школы Хойніцкага р-на.

Пятровіч Ганна Кірылаўна, настаўніца Астраглядаўскай сярэдняй школы.

Седранок Матрона Майсееўна, загадчыца Каманоўскай пачатковай школы.

Серыкава Разалія Мікалаеўна, настаўніца Камарынскай сярэдняй школы.

Сіранькоў Аляксандр Фёдаравіч, дырэктар брагінскай сярэдняй школы № 1.

Супічэнка Марыя Міхайлаўна, настаўніца Глухавіцкай васьмігадовай школы.

Шафранаў Леў Нікіфаравіч, дырэктар Сабалёўскай сярэдняй школы.

Шумейка Барыс Барысавіч, дырэктар Камарынскай сярэдняй школы.

Яроцкая Юзэфа Савельеўна, настаўніца Камарынскай сярэдняй школы.

Ахова здароўя

Віпаградава Ніна Іванаўна, урач Брагінскай цэнтральнай раённай бальніцы.

Умінская Маргарыта Рыгораўна, урач Ялчанскай участковай урачэбнай амбулаторыі.

Мастацтва, культура

Вашчанка Гаўрыла Харытонавіч, загадчык кафедры манументальна-дэкаратыўнага мастацтва Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута.

Дзялец Міхаіл Іванавіч, дзяржаўны дзеяч.

Палескі (Станкевіч) Вячаслаў Пятровіч, беларускі драматург і журналіст.

Піліпенка Міхаіл Фёдаравіч, беларускі этнолаг і гісторык.

Яскевіч Уладзімір Мікалаевіч, саліст ансамбля песні і танца Чырвонасцяжнай Беларускай ваеннай акругі.

Навукв

Паўлючэнка Міхаіл Міхайлавіч, загадчык лабараторыі цвёрдафазных рэакцый Інстытута агульнай і неарганічнай хіміі АН БССР.

Сельская гаспадарка

Байдак Рыгор Іванавіч, галоўны інжынер калгаса «Чырвоная ніва».

Самойленка Уладзімір Цімафеевіч, галоўны аграном саўгаса «Стралічава» Хойніцкага р-на.

Адзначаныя ўрадавымі ўзнагародамі

Ордэнам Леніна

Аўдзеенка Аляксандр Ціханавіч, камбайнер калгаса імя Тэльмана.

Балашэнка Леанід Міхайлавіч, трактарыст калгаса «Дняпровец».

Буйневіч Анатоль Антонавіч, сакратар парткама калгаса «Чырвоная ніва».

Ганчарэнка Алена Міхайлаўна, акушэрка Брагінскай раённай бальніцы.

Гаўрыленка Яўгенія Віктараўна, свінарка калгаса імя Тэльмана.

Гацка Ульян Аляксандравіч, генерал-маёр артылерыі, былы начальнік ваеннага вучылішча ў г. Кіеў.

Грыцанок Мікалай Пятровіч, удзельнік будаўніцтва Днепрагэса і Краснаярскай ГЭС імя Леніна.

Дагура Ксенафонт Харытонавіч, першы сакратар Брагінскага райкама КП(б)Б.

Дзядзюшкін Аляксандр Сафронавіч, галоўны аграном калгаса «Шлях да камунізму».

Касцючэнка Уладзімір Іванавіч, галоўны аграном калгаса імя Чкалава.

Кулай Іван Васільевіч, старшыня калгаса «Чырвоная ніва».

Кулініч Аляксандра Кірылаўна, настаўніца Брагінскай сярэдняй школы.

Лазовік Міхаіл Лаўрэнавіч, механізатар калгаса «Чырвоны Кастрычнік».

Ліхашапка Кацярына Адамаўна, звеннявая калгаса «Ленінскі шлях».

Мартыненка Рыгор Лявонавіч, трактарыст калгаса імя Гагарына.

Мельнічэнка Пётр Іовіч, брыгадзір комплекснай брыгады Брагінскай МТМК-42.

Новік Кацярына Аўтаномаўна, цялятніца саўгаса «Астрагляды».

Пісьменная Праскоўя Васільеўна, свінарка саўгаса «Пасудава».

Радчанка Антон Іванавіч, звеннявы калгаса імя Тэльмана.

Рухлевіч Сямён Адамавіч, звеннявы саўгаса «Астрагляды».

Сабаленка Іван Лявонцьевіч, старшыня калгаса «Шлях да камунізму».

Стрыбульская Алена Піліпаўна, дырэктар Чамярыскай школы ў даваенныя гады.

Стрыбульскі Сяргей Міхайлавіч, на-

А. І. Радчанка

стаўнік Чамярыскай школы ў даваенныя гады.

Сяргеенка Уладзімір Мікалаевіч, трактарыст калгаса імя Чкалава.

Таміловіч-Данчанка Сяргей Аляксандравіч, удзельнік грамадзянскай вайны.

Ціханчук Сямён Аўрамавіч, генерал-лейтэнант.

Цярэшчанка Васіль Андрэевіч, брыгадзір калгаса «Парыжская камуна».

Ордэнам Кастрычніцкай Рэвалюцыі

Аўдзеенка Аляксандр Ціханавіч, механізатар калгаса імя Тэльмана.

Зіневіч Ігар Васільевіч, першы сакратар Брагінскага райкама КПБ.

Краўчанка Несцер Сцяпанавіч, брыгадзір калгаса «Пераможнік».

Кулай Анатоль Сідаравіч, трактарыст калгаса «Чырвоная ніва».

Кулай Іван Васільевіч, старшыня калгаса «Чырвоная ніва».

Кулеш Пётр Нікіфаравіч, механізатар калгаса «Рассвет».

Лазовік Міхаіл Лаўрэнавіч, трактарыст калгаса «Чырвоны Кастрычнік».

Прышчэп Марыя Фёдараўна, калгасніца калгаса «Сцяг Леніна».

Раманюк Фёдар Цітавіч, трактарыст калгаса імя Тэльмана.

Русак Павел Іванавіч, трактарыст калгаса імя Чкалава.

Сабаленка Іван Лявонцьевіч, старшыня калгаса «Шлях да камунізму».

Сіранькоў Аляксандр Фёдаравіч, дырэктар брагінскай сярэдняй школы № 1.

Стрыбук Іван Адамавіч, трактарыст калгаса «Шлях да камунізму».

Чырык Настасся Цітаўна, даярка калгаса «Рассвет».

Шчука Іван Якаўлевіч, трактарыст саўгаса «Савічы».

Шылец Алена Канстанцінаўна, калгасніца калгаса імя Калініна.

Шылец Іван Рыгоравіч, камбайнер калгаса імя Калініна.

Ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга

Асіпенка Васіль Пятровіч, жывёлавод калгаса «Шлях да камунізму».

Атрошчанка Сцяпан Сяргеевіч, загадчык малочнатаварнай фермы калгаса «Чырвоная Украіна».

Аўдзеенка Аляксандр Ціханавіч, камбайнер калгаса імя Тэльмана.

Байдак Рыгор Іванавіч, галоўны інжынер калгаса «Чырвоная ніва».

Бандарэнка Марыя Дзмітрыеўна, даярка калгаса «Чырвоны Кастрычнік».

Барысенка Фёдар Акімавіч, брыгадзір саўгаса «Савічы».

Белаконь Раіса Канстанцінаўна, даярка саўгаса «Астрагляды».

Бельчанка Васіль Пракопавіч, звеннявы саўгаса «Краснае».

Бельчанка Надзея Сямёнаўна, муляр Камарынскай МПМК-51.

Беразняцкі Фёдар Аўрамавіч, трактарыст саўгаса «Савічы».

Блатун Леанід Фёдаравіч, трактарыст калгаса «Шлях да камунізму».

Блатун Уладзімір Сцяпанавіч, брыгадзір калгаса «Шлях да камунізму».

Буйневіч Анатоль Антонавіч, эканаміст калгаса «Чырвоная ніва».

Бяршацкі Мікалай Лукіч, старшыня калгаса «Чырвоная Украіна».

Вайцяхоўскі Сцяпан Эдуардавіч, брыгадзір калгаса «Чырвоная ніва».

Валасенка Надзея Андрэеўна, свінарка калгаса «XVIII партз'езд».

Вініцкі Фёдар Андрэевіч, загадчык Брагінскай раённай ветэрынарнай аптэкі.

Гайдук Мікалай Андрэевіч, трактарыст калгаса імя Чкалава.

Гатальскі Іван Рыгоравіч, былы майстар райаб'яднання «Сельгастэхніка».

Гацка Васіль Іванавіч, брыгадзір калгаса «Запаветы Леніна».

Германенка Уладзімір Кузьміч, трактарыст калгаса «Запаветы Леніна».

Гракун Іван Сцяпанавіч, камбайнер саўгаса «Савічы».

Гракун Пётр Рыгоравіч, трактарыст саўгаса «Савічы».

Груда Кацярына Раманаўна, даярка саўгаса «Пасудава».

Губар Аляксандра Васільеўна, даярка калгаса імя Тэльмана.

Гутнік Вольга Адамаўна, брыгадзір калгаса «Пераможнік».

Дашук Васіль Назаравіч, брыгадзір калгаса імя Тэльмана.

Дзядзюшкін Аляксандр Сафронавіч, галоўны аграном калгаса «Шлях да камунізму».

Дзялец Ганна Макараўна, калгасніца калгаса імя Энгельса.

Дзям'янчык Андрэй Іванавіч, брыгадзір калгаса імя Тэльмана.

Другакоў Леанід Аляксеевіч, старшыня калгаса імя Кірава.

Ефіменка Васіліна Васільеўна, муляр Брагінскай МПМК-42.

Жураўская Галіна Пятроўна, даярка калгаса «Чырвоная ніва».

Жыжэнка Рыгор Рыгоравіч, экскаватаршчык Камарынскай ПМК-1 трэста «Калінкавічыводбуд».

Заяц Якаў Данілавіч, механізатар калгаса «Чырвоная ніва».

Зелянкоўская Любоў Васільеўна, калгасніца калгаса «Шлях да камунізму».

Зелянюк Мікалай Цімафеевіч, трактарыст калгаса «Шлях да камунізму».

Злыдзенка Аляксандр Паўлавіч, аграном калгаса «Парыжская камуна».

Кабанчук Піліп Іванавіч, калгаснік калгаса «Запаветы Леніна».

Каваленка Яўгенія Паўлаўна, свінарка калгаса «Чырвоная ніва».

Кавалёнак Феадосій Пятровіч, першы сакратар Камарынскага райкама КП(б)Б.

Казачэнка Васіль Іванавіч, старшыня калгаса імя Тэльмана.

Кандраценка Пётр Міхайлавіч, трактарыст калгаса «Запаветы Леніна».

Каранчук Адам Рыгоравіч, трактарыст калгаса «Чырвоны Кастрычнік».

Караткевіч Васіль Аляксеевіч, сакратар Камарынскага райкама КП(б)Б.

Кардаш Іван Пятровіч, жывёлавод калгаса «Чырвоны Кастрычнік».

Каржанеўская Марыя Ісакаўна, свінарка саўгаса «Савічы».

Кароткі Пётр Якаўлевіч, калгаснік калгаса імя К. Маркса.

Касцючэнка Уладзімір Іванавіч, галоўны аграном калгаса імя Чкалава.

Кацуба Мікалай Васільевіч, трактарыст калгаса «Пераможнік».

А. А. Клімкіна

Кацуба Уладзімір Паўлавіч, заатэхнік калгаса «Парыжская камуна».

Кечка Валянцін Васільевіч, дырэктар саўгаса «Брагінскі» (в. Слабада).

Кіслова Матрона Іванаўна, даярка калгаса «Запаветы Леніна».

Клімкіна Анастасія Аляксееўна, дырэктар Крыўчанскай сярэдняй школы.

Клімянок Пётр Яўгенавіч, трактарыст калгаса «Ніжні дняпровец».

Козел Мікіта Фёдаравіч, механізатар калгаса «Чырвоная Украіна».

Котчанка Вольга Аляксандраўна, даярка калгаса імя Калініна.

Котчанка Ганна Рыгораўна, свінарка саўгаса «Пасудава».

Котчанка Яўгенія Паўлаўна, даярка калгаса імя Тэльмана.

Кохан Рыгор Дзям'янавіч, дырэктар саўгаса «Брагінскі» (в. Піркі).

Крывенка Вера Аляксееўна, птушніца калгаса «Запаветы Леніна».

Крывянчук Міхаіл Рыгоравіч, каваль калгаса «Парыжская камуна».

Кулай Анатоль Сідаравіч, камбайнер Брагінскай МТС.

Кулай Андрэй Якаўлевіч, брыгадзір калгаса «Чырвоны працаўнік».

Кулай Іван Васільевіч, старшыня калгаса «Чырвоная ніва».

Кулай Міхаіл Іванавіч, звеняявы калгаса «Чырвоная ніва».

Кулеш Пётр Нікіфаравіч, трактарыст калгаса «Рассвет».

Лазовік Міхаіл Лаўрэнавіч, механізатар калгаса «Чырвоны Кастрычнік».

Ласіца Васіль Фёдаравіч, жывёлавод саўгаса «Пасудава».

Ломаў Уладзімір Фёдаравіч, старшыня калгаса «Рассвет».

Лутчанка Дзмітрый Паўлавіч, брыгадзір калгаса «Запаветы Леніна».

Маісеенка Лідзія Васільеўна, даярка калгаса імя Калініна.

Манойла Барыс Ігнатавіч, звеннявы саўгаса «Пасудава».

Манойла Ганна Сцяпанаўна, рабочая саўгаса «Пасудава».

Мартыненка Васіль Данілавіч, жывёлавод калгаса «Запаветы Леніна».

Мартыненка Марыя Цімафееўна, птушніца калгаса «Запаветы Леніна».

Мартыненка Мікалай Канстанцінавіч, трактарыст калгаса «Запаветы Леніна».

Мартыненка Рыгор Лявонцьевіч, трактарыст калгаса імя Гагарына.

Маручок Варвара Дармідонтаўна, калгасніца калгаса «XVIII партз'езд».

Музычэнка Іван Максімавіч, трактарыст калгаса «Шлях да камунізму».

Набок Мікалай Паўлавіч, брыгадзір саўгаса «Краснае».

Нікалаенка Міхаіл Паўлавіч, трактарыст саўгаса «Краснае».

Новік Аляксандр Андрэевіч, рабочы саўгаса «Астрагляды».

Новік Міхаіл Анікеевіч, брыгадзір калгаса імя Тэльмана.

Паўлючэнка Рыгор Максімавіч, звеннявы калгаса імя Калініна.

Пекуроўская Софія, былая настаўніца Крукаўскай школы, рабочая Новасібірскага патроннага завода.

Петрусенка Іван Сямёнавіч, трактарыст калгаса «Ленінскі шлях».

Петрусенка Павел Іванавіч, старшыня калгаса «Ленінскі шлях».

Піліпенка Мікалай Максімавіч, трактарыст саўгаса «Брагінскі».

Пінчук Мікалай Пятровіч, жывёлавод саўгаса «Савічы».

Пінчук Міхаіл Іванавіч, старшыня Камарынскага райвыканкама.

Повад Павел Пятровіч, свінар калгаса «Чырвоная ніва».

Протчанка Гапна Пятроўна, даярка калгаса «Сцяг Леніна».

Процка Міхаіл Іванавіч, брыгадзір калгаса імя Калініна.

Прышчэп Марыя Фёдараўна, калгасніца калгаса «Сцяг Леніна».

Прышчэпаў Піліп Каленікавіч, загадчык малочнатаварнай фермы калгаса «Шлях да камунізму».

Пугач Еўдакія Мінаўна, даярка калгаса «Ленінскі шлях».

Пянькоў Мікалай Міхайлавіч, старшыня калгаса імя Фрунзе.

Пятрэнка Любоў Сямёнаўна, калгасніца калгаса «Шлях да камунізму».

Раманавец Міхаіл Іванавіч, звеннявы калгаса «Парыжская камуна».

Раманенка Іван Барысавіч, трактарыст саўгаса «Астрагляды».

Раманенка Міхаіл Кірылавіч, жывёлавод калгаса «Чырвоная ніва».

Раманюк Міхаіл Васільевіч, калгаснік калгаса «Чырвоная ніва».

Раманюк Фёдар Цітавіч, трактарыст калгаса імя Тэльмана.

Рожанка Мікалай Антонавіч, трактарыст саўгаса «Астрагляды».

Русак Павел Іванавіч, трактарыст калгаса імя Чкалава.

Сабаленка Іван Лявонцьевіч, старшыня калгаса «Шлях да камунізму».

Садчанка Мікалай Пракопавіч, старшыня калгаса «Запаветы Леніна».

Свірыдзенка Міхаіл Кузьміч, шафёр калгаса імя Чкалава.

Сідоранкаў Уладзімір Дзмітрыевіч, кіраўнік райаб'яднання «Сельгастэхніка».

Скачок Мікалай Фёдаравіч, трактарыст калгаса «Ленінскі шлях».

Смусянок Алена Іванаўна, даярка саўгаса «Астрагляды».

Сукач Рыгор Сямёнавіч, старшыня калгаса «Рухавік рэвалюцыі».

Сушко Іван Сяргеевіч, дырэктар саўгаса «Савічы».

Уласенка Сямён Ігнатавіч, чабан калгаса «Сцяг Леніна».

Федарэнка Андрэй Харытонавіч, старшыня калгаса імя Кірава.

Фурс Мікіта Васільевіч, трактарыст калгаса «Шлях да камунізму».

Харытоненка Міхаіл Рыгоравіч, трактарыст калгаса імя Гагарына.

Хіжанок Фёдар Макаравіч, брыгадзір калгаса імя Гагарына.

Ціханенка Алена Пятроўна, даярка саўгаса «Астрагляды».

Ціханчук Яфім Майсеевіч, брыгадзір калгаса імя Тэльмана.

Цыбульскі Пётр Фёдаравіч, жывёлавод саўгаса «Астрагляды».

Цяцера Ганна Мікалаеўна, заатэхнік калгаса «Запаветы Леніна».

Чаравач Мікалай Паўлавіч, старшыня калгаса «Парыжская камуна».

Чарняк Іван Усцінавіч, брыгадзір калгаса імя Калініна.

Чашэнка Іван Мяфодзьевіч, брыгадзір саўгаса «Брагінскі».

Чугункоў Рыгор Апанасавіч, трактарыст саўгаса «Савічы».

Чуйка Алена Фадзееўна, даярка калгаса «Пераможнік».

Чырцік Васіль Паўлавіч, трактарыст калгаса «Чырвоная ніва».

Чырцік Леанід Цярэнцьевіч, брыгадзір калгаса імя Тэльмана.

Шаец Віктар Гаўрылавіч, механізатар саўгаса «Астрагляды».

Шкурко Аляксандр Андрэевіч, трактарыст калгаса «Шлях да камунізму».

Шкурко Антаніна Мікалаеўна, даярка калгаса імя Чкалава.

Шкурко Васіль Іванавіч, брыгадзір калгаса «Чырвоная ніва».

Шкурко Марыя Канстанцінаўна, даярка калгаса «Чырвоная ніва».

Шкурко Міхаіл Васільевіч, трактарыст калгаса «Чырвоная ніва».

Шубянок Адам Міхайлавіч, трактарыст калгаса імя Чкалава.

Шубянок Юлія Яфімаўна, даярка саўгаса «Брагінскі» (в. Піркі).

Шылец Алена Канстанцінаўна, даярка калгаса імя Калініна.

Шылец Аляксандра Рыгораўна, даярка калгаса «Шлях да камунізму».

Шылец Іван Рыгоравіч, камбайнер калгаса імя Калініна.

Шылец Павел Іванавіч, старшыня Вуглоўскага сельсавета.

А. А. Шкурко

Шылец Фёдар Ігнатавіч, камбайнер калгаса імя Калініна.

Шылянкова Матрона Мартынаўна, даярка саўгаса «Піркі».

Шэін Марыя Іванаўна, свінарка саўгаса «Краснае».

Юрчанка Марыя Ігнатаўна, даярка калгаса імя Калініна.

Юрчанка Матрона Яфімаўна, даярка калгаса імя Тэльмана.

Ордэнам Дружбы народаў

Дзегцярэнка Фёдар Яўменавіч, трактарыст калгаса імя Энгельса.

Касцючэнка Пётр Іванавіч, трактарыст калгаса імя Леніна.

Раманюк Пётр Рыгоравіч, брыгадзір калгаса «Шлях да камунізму».

Ордэнам «Знак Пашаны»

Бабранок Сяргей Георгіевіч, старшыня калгаса імя Фрунзе.

Байдак Ганна Арцёмаўна, свінарка саўгаса «Астрагляды».

Барабанаў Яўген Цітавіч, старшыня калгаса імя Гагарына.

Баранчук Рыгор Васільевіч, старшыня калгаса імя Кірава.

Басціцкая Ганна Ісакаўна, даярка саўгаса «Пасудава».

Болбас Рыгор Яфімавіч, трактарыст калгаса «Парыжская камуна».

Бондараў Вячаслаў Аляксандравіч, старшыня Брагінскага райвыканкама.

Бруцкі Садок Аляксандравіч, старшыня калгаса «Чырвоная Украіна».

Бузько Іван Раманавіч, шафёр калгаса «Сцяг Леніна».

Булацкі Аляксей Ніканоравіч, жывёлавод калгаса «Шлях да камунізму».

Бяляўская Любоў Пракопаўна, даярка калгаса «Пераможнік».

Бяляўскі Васіль Гаўрылавіч, дырэктар саўгаса «Астрагляды».

Варкус Міхаіл Арцёмавіч, жывёлавод саўгаса «Брагінскі».

Вароненка Марыя Віктараўна, цялятніца калгаса імя Гагарына.

Васечка Міхаіл Лукіч, жывёлавод саўгаса «Піркі».

Васіленка Ілья Самсонавіч, дырэктар Ялчанскай МТС.

Века Пётр Цімафеевіч, заатэхнік калгаса «Рухавік рэвалюцыі».

Волкава Арына Рыгораўна, даярка калгаса «Ленінскі шлях».

Волкава Юлія Ісакаўна, даярка саўгаса «Пасудава».

Галавачоў Леанід Іовіч, старшы інжынер райаб'яднання «Сельгастэхніка».

Ганчар Марыя Піліпаўна, даярка калгаса «Чырвоны Кастрычнік».

Гардзеенка Пётр Якаўлевіч, трактарыст калгаса імя Леніна.

Гаўрыленка Рыгор Іванавіч, трактарыст саўгаса «Піркі».

Гаўрыленка Ульяна Ісаеўна, даярка калгаса імя Тэльмана.

Гацка Міхаіл Рыгоравіч, брыгадзір калгаса «Парыжская камуна».

Гракун Пётр Рыгоравіч, трактарыст саўгаса «Савічы».

Гракун Уладзімір Аляксандравіч, трактарыст Крыўчанскай МТС.

Грамыка Аляксей Рыгоравіч, першы сакратар Брагінскага райкама КП(б)Б.

Давыдоўскі Дзмітрый Ісакавіч, брыгадзір калгаса «Першамайск».

Давыдоўскі Пётр Зосімавіч, свінар калгаса «Першамайск».

Данчанка Аляксандра Антонаўна, рабочая саўгаса «Астрагляды».

Данчанка Пётр Дзяменцьевіч, начальнік цэха агародніцтва саўгаса «Астрагляды».

Данчанка Уладзімір Мікалаевіч, трактарыст саўгаса «Астрагляды».

Дарашкоў Іван Іванавіч, старшыня калгаса «Пераможнік».

Дарашкоў Міхаіл Лявонцьевіч, трактарыст саўгаса «Пасудава».

Дзегцярэнка Рыгор Паўлавіч, брыгадзір калгаса імя Энгельса.

Дзернавы Віктар Гаўрылавіч, трактарыст саўгаса «Савічы».

Дзмітрэнка Іван Ціханавіч, трактарыст калгаса «Ленінскі шлях».

Дзмітрэнка Сцяпан Аляксеевіч, шафёр калгаса «Ленінскі шлях».

Дзялец Ганна Аўсееўна, цялятніца калгаса «Пераможнік».

Еўчанка Уладзімір Фядосавіч, брыгадзір саўгаса «Краснае».

Ефіменка Іван Герасімавіч, брыгадзір калгаса «Парыжская камуна».

Ефіменка Сцяпан Еўдакімавіч, брыгадзір калгаса «Чырвоны барацьбіт».

Жураў Надзея Якаўлеўна, калгасніца калгаса імя Тэльмана.

Жураўская Сцепаніда Дарафееўна, даярка саўгаса «Савічы».

Жытнік Аляксандра Васільеўна, калгасніца калгаса імя Калініна.

Залужны Аляксандр Мінавіч, брыгадзір калгаса «Рассвет».

Зачатка Васіль Сямёнавіч, брыгадзір трактарнай брыгады калгаса «Шлях да камунізму».

Заяц Дзмітрый Мікалаевіч, жывёлавод калгаса імя Фрунзе.

Заяц Іван Тарасавіч, трактарыст саўгаса «Пасудава».

Зіневіч Ігар Васільевіч, першы сакратар Брагінскага РК КПБ.

Іваненка Ганна Аляксандраўна, калгасніца калгаса «Шлях да камунізму».

Ігнатоўскі Георгій Іванавіч, дырэктар саўгаса імя Молатава.

Ільенка Вольга Міхайлаўна, даярка калгаса «Чырвоны араты»

Кабанчук Міхаіл Адамавіч, каваль калгаса імя Гагарына.

Каваленка Марыя Пятроўна, даярка саўгаса «Пасудава».

Казлоў Мікалай Яўгенавіч, старшыня калгаса «Пераможнік».

Кананок Ала Аляксееўна, галоўны заатэхнік калгаса «Пераможнік».

Каржанеўская Марыя Ісакаўна, свінарка саўгаса «Савічы».

Карнічэнка Марыя Адамаўна, даярка калгаса «Шлях да камунізму».

Кастрычэнка Аляксандр Іванавіч, старшыня Брагінскага райвыканкама.

Касцючэнка Касьян Пятровіч, механізатар саўгаса «Пасудава».

Катлярэнка Ксенія Андрэеўна, даярка калгаса імя Энгельса.

Качан Уладзімір Нікіфаравіч, трактарыст калгаса «Пераможнік».

Кіркевіч Леў Аляксандравіч, механізатар калгаса «Шлях да камунізму».

Клімянок Анатоль Андрэевіч, шафёр калгаса імя Леніна.

Кляцун Герасім Пятровіч, пастух калгаса імя Чапаева.

Коваль Аляксей Цімафеевіч, калгаснік калгаса імя Чкалава.

Котаў Уладзімір Уладзіміравіч, галоўны агранам упраўлення сельскай гаспадаркі райвыканкама.

Котчанка Надзея Пятроўна, звеннявая калгаса «Шлях да камунізму».

Коцур Марыя Пятроўна, звеннявая калгаса імя Тэльмана.

Краўчанка Мікалай Фёдаравіч, галоўны дзяржаўны інспектар раёна па закупках і якасці сельгаспрадуктаў, начальнік упраўлення сельскай гаспадаркі райвыканкама.

Краўчанка Несцер Сцяпанавіч, брыгадзір калгаса «Пераможнік».

Кручкоў Леанід Макаравіч, сакратар Брагінскага РК КПБ.

Кузьмянок Адам Пятровіч, жывёлавод калгаса «Парыжская камуна».

Куэьмянок Аляксей Фёдаравіч, механізатар саўгаса «Камарынскі».

Кузьмянок Пётр Дзям'янавіч, брыгадзір калгаса «Парыжская камуна».

Кулеш Надзея Данілаўна, даярка калгаса «Рассвет».

Купрэенка Валянціна Дзмітрыеўна, даярка калгаса імя Чкалава.

Лахно Еўдакія Авяр'янаўна, другі сакратар Брагінскага РК КПБ.

Леўчанка Фёдар Міхайлавіч, механізатар Камарынскай ПМК-1 трэста «Калінкавічыводбуд».

Ліпніцкая Варвара Патапаўна, даярка саўгаса «Піркі».

Любачка Марыя Дзмітрыеўна, калгасніца калгаса «Чырвоны Кастрычнік».

Максіменка Ніна Герасімаўна, даярка саўгаса «Брагінскі».

Малінец Сцяпан Іванавіч, старшыня калгаса «Новае жыццё».

Манжос Софія Канстанцінаўна, повар кафэ раённага аб'яднання грамадскага харчавання.

Марозава Фаіна Фамінічна, даярка саўгаса «Савічы».

Мартыненка Васіліна Майсееўна, даярка калгаса «Запаветы Леніна».

Мартыненка Мікалай Канстанцінавіч, трактарыст калгаса «Запаветы Леніна».

Мартыненка Міхаіл Іванавіч, калгаснік калгаса «Запаветы Леніна».

Мартыненка Ніна Андрэеўна, настаўніца Брагінскай васьмігадовай школы.

Мацапура Ганна Паўлаўна, сакратар парткама саўгаса «Камарынскі».

Мацвеенка Марыя Макараўна, загадчыца аддзела камарынскага універмага.

Мельнік Мікалай Міхайлавіч, дырэктар Брагінскай МТС.

Мельнік Рыгор Іванавіч, жывёлавод саўгаса «Пасудава».

Мельнікаў Яўген Ларывонавіч, камбайнер калгаса «Зара».

Міхаленка Пётр Уладзіміравіч, трактарыст калгаса «Чырвоны Кастрычнік».

Мышкавец Фёдар Іввнавіч, майстар-наладчык калгаса «Чырвоная ніва».

Мялешка Іван Ігнатавіч, старшыня калгаса імя Чкалава.

Набок Мікалай Паўлавіч, брыгадзір саўгаса «Краснае».

Нікалаенка Міхаіл Паўлавіч, механізатар саўгаса «Краснае».

Нікалаенка Настасся Мартынаўна, цялятніца саўгаса «Пасудава».

Новік Іван Нікіфаравіч, трактарыст саўгаса «Астрагляды».

Новік Лідзія Трафімаўна, рабочая саўгаса «Астрагляды».

Новік Уладзімір Яўціхіевіч, трактарыст калгаса імя Гагарына.

Нямкевіч Валянціна Пятроўна, брыгадзір саўгаса «Савічы».

Палуян Лідзія Фамінічна, даярка калгаса імя Чапаева.

Пархамец Надзея Васільеўна, галоўны эканаміст калгаса імя Чкалава.

Патоцкі Андрэй Іванавіч, трактарыст калгаса «Шлях да камунізму».

Паўлаў Аўрам Ісакавіч, начальнік раённага ўпраўлення сельскай гаспадаркі.

Паўленка Аляксей Рыгоравіч, старшыня калгаса «Чырвоны Кастрычнік».

Петрусевіч Мікалай Міхайлавіч, калгаснік калгаса імя Кірава.

Петрусенка Павел Іванавіч, старшыня калгаса «Ленінскі шлях».

Піліпенка Вольга Паўлаўна, брыгадзір саўгаса «Брагінскі».

Пінчук Іван Андрэевіч, загадчык свінафермы калгаса імя Фрунзе.

Пінчук Марыя Арцёмаўна, даярка саўгаса «Савічы».

Пісьменны Павел Рыгоравіч, трактарыст калгаса «Першамайск».

Плюшчай Іван Апанасавіч, брыгадзір калгаса «Першамайск».

Повад Марыя Адамаўна, свінарка калгаса «Чырвоная ніва».

Протчанка Ганна Пятроўна, даярка калгаса «Сцяг Леніна».

Процка Міхаіл Сцяпанавіч, брыгадзір трактарнай брыгады Брагінскай МТС.

Прымак Мікалай Яўсеевіч, трактарыст калгаса «Пераможнік».

Прыходзька Марыя Мікалаеўна, даярка калгаса «Шлях да камунізму».

Пугач Мікалай Іванавіч, механізатар калгаса «Ленінскі шлях».

Пянькова Ганна Ільінічна, даярка калгаса «Чырвоны араты».

Рагожнік Мікалай Васільевіч, трактарыст калгаса імя Тэльмана.

Рагожнік Уладзімір Васільевіч, трактарыст калгаса імя Тэльмана.

Рак Іван Аляксеевіч, брыгадзір калгаса «Пераможнік».

Раманчук Ніна Ульянаўна, даярка калгаса імя Тэльмана.

Раманюк Васіль Савельевіч, калгаснік калгаса «Чырвоная ніва».

Раманюк Сцяпан Цітавіч, жывёлавод калгаса імя Тэльмана.

Рухлевіч Сямён Адамавіч, звеннявы саўгаса «Астрагляды».

Рыбачкін Фёдар Міхайлавіч, галоўны заатэхнік аддзела сельскай гаспадаркі райвыканкама.

Рыжык Андрэй Андрэевіч, брыгадзір калгаса «Першамайск».

Сідоранкаў Уладзімір Дзмітрыевіч, кіраўнік райаб'яднання «Сельгастэхніка».

Сізаненка Іван Мікалаевіч, трактарыст саўгаса «Краснае».

Скачок Ганна Карпаўна, даярка саўгаса «Пасудава».

Скачок Мікалай Фёдаравіч, брыгадзір калгаса «Ленінскі шлях».

Смальцар Алена Міхайлаўна, калгасніца калгаса «Чырвоная ніва».

Смальцар Уладзімір Кандратавіч, брыгадзір будаўнічай брыгады калгаса «Чырвоная ніва».

Сматрэнка Раман Варфаламеевіч, першы сакратар Камарынскага РК КП(б)Б.

Стрыбук Іван Адамавіч, звеннявы калгаса «Шлях да камунізму».

Стрэльчанка Фёдар Іванавіч, руславы раманцёр Днепра-Прыпяцкага ўпраўлення асушальна-арашальных сістэм.

Сцепаненка Аляксей Данілавіч, брыгадзір калгаса імя Калініна.

Сяргеенка Уладзімір Мікалаевіч, механізатар калгаса імя Чкалава.

Таўсталес Барыс Рыгоравіч, аграном саўгаса «Астрагляды».

Уласенка Іван Міхайлавіч, кіраўнік

Камарынскага райаддзялення «Сельгастэхніка».

Хадасок Алена Андрэеўна, калгасніца калгаса імя Энгельса.

Халько Леанід Цімафеевіч, шафёр калгаса імя Калініна.

Харко Вольга Пятроўна, даярка калгаса «Першамайск».

Церамецкая Лідзія Парфіраўна, даярка саўгаса «Брагінскі».

Цярэшчанка Васіль Андрэевіч, брыгадзір калгаса «Парыжская камуна».

Чаравач Мікалай Паўлавіч, старшыня калгаса «Парыжская камуна».

Чарэнька Антаніна Максімаўна, калгасніца калгаса «Ніжні дняпровец».

Чырык Анастасія Цітаўна, даярка калгаса «Рассвет».

Чырык Марыя Парфенаўна, даярка калгаса «Чырвоны араты».

Шкурко Алена Аўдзееўна, калгасніца калгаса імя Чкалава.

Шкурко Марыя Адамаўна, калгасніца калгаса «Чырвоная ніва».

Шкут Ганна Сяргееўна, калгасніца калгаса «Пераможнік».

Шульга Ганна Піліпаўна, свінарка калгаса «Чырвоны араты».

Шчука Іван Якаўлевіч, механізатар саўгаса «Савічы».

Шылец Алена Канстанцінаўна, калгасніца калгаса імя Калініна.

Шылец Барыс Васільевіч, брыгадзір калгаса «Шлях да камунізму».

Шылец Іван Рыгоравіч, камбайнер калгаса імя Калініна.

Шэін Міхаіл Васільевіч, трактарыст саўгаса «Краснае».

Шэін Уладзімір Фёдаравіч, загадчык арганізацыйнага аддзела Брагінскага РК КПБ.

Юркевіч Уладзімір Віктаравіч, загадчык вучэбнай часткі Калыбанскай сямігадовай школы.

Якаўцова Таццяна Іванаўна, свінарка калгаса «Сцяг Леніна».

Ордэнам Працоўнай Славы II ступені

Блудчы Міхаіл Данілавіч, шафёр саўгаса «Краснае».

Гладкі Пётр Іванавіч, трактарыст калгаса «Шлях да камунізму».

Раманюк Любоў Рыгораўна, даярка калгаса «Чырвоная ніва».

Стрыбук Васіль Мікалаевіч, трактарыст калгаса «Шлях да камунізму».

Ордэнам Працоўнай Славы III ступені

Анапрэенка Іван Фёдаравіч, трактарыст калгаса «Ленінскі шлях».

Асіпенка Іван Арцёмавіч, трактарыст калгаса імя Калініна.

Аўраменка Міхаіл Пятровіч, механізатар калгаса «XVIII партз'езд».

Бартніцкі Іван Паўлавіч, трактарыст калгаса «Чырвоны Кастрычнік».

Барысенка Фёдар Акімавіч, брыгадзір саўгаса «Савічы».

Бельчанка Васіль Пракопавіч, звеннявы саўгаса «Краснае».

Блудчы Міхаіл Данілавіч, шафёр саўгаса «Краснае».

Болбас Раіса Васільеўна, даярка калгаса «Парыжская камуна».

Бут Іван Андрэевіч, шафёр калгаса імя Тэльмана.

Гардзеенка Мікалай Васільевіч, трактарыст калгаса імя Леніна.

Гармель Кацярына Рыгораўна, калгасніца калгаса «Ленінскі шлях».

Гаўрыленка Валерый Аляксеевіч, трактарыст калгаса «Сцяг Леніна».

Герасіменка Тамара Міхайлаўна, даярка калгаса «Чырвоная ніва».

Гладкі Пётр Іванавіч, трактарыст калгаса «Шлях да камунізму».

Грыцэнка Аляксандр Пятровіч, трактарыст саўгаса «Брагінскі».

Грышаненка Мікалай Міхайлавіч, трактарыст саўгаса «Краснае».

Драбышэўскі Пётр Рыгоравіч, шафёр калгаса «Запаветы Леніна».

Драбышэўская Ніна Яўменаўна, даярка саўгаса «Савічы».

Дусянок Ніна Мікалаеўна, даярка саўгаса «Пасудава».

Жураў Іван Іванавіч, трактарыст калгаса імя Тэльмана.

Заранік Андрэй Васільевіч, камбайнер калгаса «Шлях да камунізму».

Комар Наталля Апанасаўна, калгасніца калгаса імя Чкалава.

Косцін Пётр Андрэевіч, трактарыст калгаса «XVIII партз'езд».

Котчанка Мікалай Рыгоравіч, трактарыст саўгаса «Краснае».

Краўчанка Рыгор Макаравіч, механізатар калгаса «Пераможнік».

Крот Ніна Паўлаўна, даярка калгаса «Запаветы Леніна».

Крот Павел Герасімавіч, экскаватаршчык Камарынскай ПМК-1 трэста «Калінкавічыводбуд».

Кубар Лідзія Уладзіміраўна, даярка саўгаса «Астрагляды».

Кудранок Ніна Яфрэмаўна, калгасніца калгаса «Рассвет».

Курленка Святлана Піліпаўна, брыгадзір саўгаса «Астрагляды».

Куценка Васіль Вячаслававіч, шафёр калгаса «Шлях да камунізму».

Лазарэнка Пётр Сцяпанавіч, шафёр калгаса імя Гагарына.

Ліхашапка Лявон Лявонцьевіч, даяр калгаса «Ленінскі шлях».

Макаранка Лідзія Іванаўна, даярка калгаса «Чырвоны Кастрычнік».

Мялешка Уладзімір Уладзіміравіч, трактарыст калгаса імя Тэльмана.

Пархамец Анатоль Антонавіч, трактарыст калгаса імя Фрунзе.

Пінчук Ганна Іванаўна, свінарка калгаса «XVIII партз'езд».

Пішчук Рыгор Паўлавіч, шафёр саўгаса «Пасудава».

Повад Уладзімір Пятровіч, загадчык жывёлагадоўчай фермы калгаса «Чырвоная ніва».

Рабянок Кацярына Мікалаеўна, даярка калгаса «Пераможнік».

Раманенка Пётр Карнеевіч, трактарыст саўгаса «Пасудава».

Раманюк Любоў Рыгораўна, даярка калгаса «Чырвоная ніва».

Раманюк Міхаіл Васільевіч, шафёр калгаса «Чырвоная ніва».

Раманюк Павел Паўлавіч, загадчык жывёлагадоўчай фермы калгаса «Чырвоная ніва».

Раманюк Уладзімір Сцяпанавіч, трактарыст калгаса імя Тэльмана.

Сакоўская Яўгенія Апанасаўна, даярка саўгаса «Астрагляды».

Свірыдзенка Васіль Кузьміч, трактарыст калгаса імя Чкалава.

Сетка Ніна Міхайлаўна, даярка саўгаса «Краснае».

Скараход Уладзімір Пятровіч, пашталён райвузла сувязі.

Сніцарэнка Усціння Дзмітрыеўна, даярка калгаса «Рассвет».

Стрыбук Васіль Мікалаевіч, трактарыст калгаса «Шлях да камунізму».

Федасенка Мікалай Клімавіч, трактарыст саўгаса «Краснае».

Фурс Пётр Ільіч, камбайнер саўгаса «Савічы».

Хвост Мікалай Іванавіч, механізатар калгаса імя Чкалава.

Хіжанок Рыгор Міхайлавіч, брыгадзір калгаса «XVIII партз'езд».

Ціцянок Марыя Віктараўна, цялятніца калгаса «Ленінскі шлях».

Цішкевіч Адам Емяльянавіч, трактарыст саўгаса «Брагінскі».

Цішунец Кацярына Харытонаўна, даярка саўгаса «Савічы».

Цырульнік Аляксандр Сцяпанавіч, трактарыст калгаса «Шлях да камунізму».

Чапега Павел Васільевіч, трактарыст калгаса імя Чкалава.

Шаўчэнка Міхаіл Пятровіч, трактарыст калгаса «Першамайск».

Шкурко Уладзімір Іванавіч, трактарыст калгаса імя Тэльмана.

Шубянок Анатоль Мікалаевіч, трактарыст саўгаса «Брагінскі».

Шубянок Ганна Якаўлеўна, даярка саўгаса «Піркі».

Шчука Ганна Сямёнаўна, даярка саўгаса «Брагінскі».

Шыла Іван Мінавіч, трактарыст райаб'яднання «Сельгастэхніка».

Шынкарэнка Дзямід Міхайлавіч, трактарыст калгаса «Першамайск».

Заўвага. Спіс працаўнікоў розных галін народнай гаспадаркі Брагіншчыны, узнагароджаных у 1986 г. ордэнамі і медалямі СССР за актыўны ўдзел у ліквідацыі наступстваў катастрофы на ЧАЭС, гл. у матэрыялах на чарнобыльскую тэму.

Нарадзіліся на Брагіншчыне

Военачальнікі

Гацка Ульян Аляксандравіч нарадзіўся ў 1906 г. у в. Шкураты. Генерал-маёр артылерыі. Скончыў Брагінскае чатырохкласнае вучылішча, Бабчынскую школу 2-й ступені, Беларускі дзяржаўны універсітэт (1931). У Вялікую Айчынную вайну на фронце з 1941 г. Удзельнічаў у абароне Масквы, вызваленні Беларусі, Літвы, ва Усходне-Прускай аперацыі. Узнагароджаны сямю ордэнамі, у т. л. ордэнам Кутузава II ступені, многімі медалямі.

Пасля вайны У. А. Гацка служыў у Савецкай Арміі, на працягу многіх гадоў быў начальнікам Ваеннага зенітна-артылерыйскага вучылішча. У 1969 г. выйшаў у адстаўку.

Камандаваў Віцебскай зенітна-артылерыйскай

Калі фашысты рваліся да Масквы, У. А. Гацка са сваім зенітна-артылерыйскім дывізіёнам абараняў подступы да яе. Вартавыя маскоўскага неба рабілі ўсё, каб варожыя самалёты не прарваліся да горада.

Пасля разгрому немцаў пад Масквой для воінаў 33-й зенітна-артылерыйскай дывізіі, якой стаў камандаваць палкоўнік У. А. Гацка, пачаліся наступальныя франтавыя будні. Дывізія дзейнічала на напрамку галоўнага ўдару. У тым ліку гэта былі баі за Беларусь. Падчас наступальнай аперацыі «Багратыён» дывізія прымала ўдзел у разгроме гітлераўцаў у Віцебскай вобласці. За нанесеныя ворагу паражэнні і актыўны ўдзел у разгроме віцебскай групоўкі фашыстаў ёй было нададзена ганаровае найменне «Віцебская».

Летам 1944 года Савецкая Армія паспяхова наступала. Нашы лётчыкі імчэ не пераляцелі на новыя аэрадромы, а старыя ўсё больш і больш аддаляліся ад лініі фронту. Варожыя ж аэрадромы, наадварот, набліжаліся. Каб кампенсаваць мінусы такой сітуацыі, неабходна было актыўней выкарыстоўваць зенітную артылерыю, і зенітчыкі надзейна прыкрывалі пярэдні край, населеныя пункты і дарогі. Асабліва вызначыліся яны ў ліпені — жнівені ў баях за Вільнюс і Каўнас і затым пры выхадзе на дзяржаўную граніцу, пры ўступленні на тэрыторыю Усходняй Прусіі. У баях восенню 1944-га воіны 33-й Віцебскай зенітна-артылерыйскай дывізіі збілі 26 варожых самалётаў і сарвалі шмат спроб нямецкай авіяцыі бамбіць савецкія войскі.

М. А. Жураў

Зенітчыкам У. А. Гацкі не раз даводзілася апускаць ствалы сваіх установак і весці агонь па наземных цэлях. Яны знішчылі 35 кулямётных кропак, 3 мінамётныя батарэі і адну палявую гармату, падавілі агонь пяці батарэй шасціствольных мінамётаў.

Ульян Аляксандравіч Гацка закончыў вайну генерал-маёрам артылерыі.

П. Фралоў

Жураў Міхаіл Адамавіч нарадзіўся ў 1918 г. у в. Сялец. Генерал-лейтэнант артылерыі. Пасля заканчэння Брагінскай сярэдняй школы некаторы час працаваў у мясцовай раённай газеце. Потым скончыў Ленінградскае ваеннае артылерыйскае вучылішча, ваенную акадэмію, Акадэмію Генеральнага штаба. У Вялікую Айчынную вайну на фронце. Закончыў баявы шлях у 1945 г. у Чэхаславакіі. Адзначаны многімі ордэнамі і медалямі.

Пасля вайны М. А. Жураў служыў у Савецкай Арміі, быў камандуючым войск супрацьпаветранай абароны Маскоўскай ваеннай акругі.

Памёр у 1997 г.

Карпенка Іван Іванавіч нарадзіўся ў 1908 г. у в. Сцежарнае. Генерал-лейтэнант. У Чырвонай Арміі з 1927 г. Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны 1941—1945 гг. Служыў у разведорганах. Адзначаны некалькімі баявымі ўзнагародамі.

Памёр у 1969 г.

С. А. Ціханчук

Ціханчук Сямён Аўрамавіч нарадзіўся ў 1898 г. у в. Крыўча. Генерал-лейтэнант. Удзельнік грамадзянскай вайны. Ваяваў у Іспаніі ў час нацыянальна-рэвалюцыйнай вайны іспанскага народа 1936–1939 гг. У 1939 г. браў удзел у баях з японскімі захопнікамі падчас узброенага канфлікту на Халхін-Голе. У Вялікую Айчынную вайну камандаваў танкавым корпусам. Узнагароджаны двума ордэнамі Леніна, пяццю ордэнамі Чырвонага Сцяга, ордэнамі Суворава і Кутузава II ступені, многімі медалямі, а таксама ордэнамі і медалямі шэрагу замежных краін.

Памёр у 1965 г.

Вучоныя

Белы Уладзімір Мікалаевіч нарадзіўся 25.10.1947 г. у в. Рафалаў. Беларускі вучоны ў галіне оптыкі. Доктар фізіка-матэматычных навук (1992), прафесар (1994). Скончыў Гомельскі педінстытут (1968). З 1968 г. у Інстытуце фізікі НАН Беларусі. Аўтар навуковых прац па лінейнай і нелінейнай крышталяоптыцы, акустаоптыцы. Прапанаваў новы прынцып узмацнення ультрагукавых хваляў.

Мартыненка Міхаіл Дэмітрыевіч нарадзіўся 22.11.1937 г. у в. Крупская. Беларускі матэматык і механік. Доктар фізіка-матэматычных навук (1972), прафесар (1976). Скончыў Львоўскі універсітэт (1959). З 1971 г. дацэнт кафедры тэарэтычнай механікі Беларускага дзяржаўнага універсітэта імя У. І. Леніна. Аўтар шэрагу прац па тэорыі дыферэнцыяльных ураўненняў, механіцы суцэльнага асяроддзя і тэорыі пругкасці.

Паўлючэнка Міхаіл Міхайлавіч нарадзіўся 17.3.1909 г. у в. Глухавічы. Беларускі фізікахімік. Акадэмік НАН Беларусі (1959). Доктар хімічных навук, прафесар (1954). Заслужаны дзеяч навукі БССР (1972). Скончыў Маскоўскі універсітэт (1933).

З 1934 па 1968 г. М. М. Паўлючэнка працаваў у Беларускім дзяржаўным універсітэце: асістэнтам, загадчыкам кафедры фізічнай і калоіднай хіміі (1938–1959), загадчыкам лабараторыі радыехіміі (1957–1968). Адначасова з 1937 г. у НАН Беларусі: у 1938–1957 гг. старшы навуковы супрацоўнік, з 1957 г.– загадчык лабараторыі мінеральных соляў і ўгнаенняў Інстытута хіміі НАН Беларусі. У 1959–1966 гг. дырэктар, з 1966 г.– загадчык лабараторыі цвердафазных рэакцый Інстытута агульнай хіміі НАН Беларусі.

Даследаванні вучонага прысвечаны тэорыі тапахімічных рэакцый, кінетыцы і механізму гетэрагенных хімічных рэакцый, радыехімічнаму аналізу. Распрацаваў тэорыю кінетыкі тапахімічных рэакцый, не каталізуемых цвёрдым прадуктам. Удзельнічаў у распрацоўцы тэхніка-эканамічнага абгрунтавання развіцця прамысловасці азотных і фосфарных угнаенняў у БССР. Прапанаваў шэраг новых флатарэагентаў для флатацыі абагачэння калійных руд.

Узнагароджаны двума ордэнамі «Знак Пашаны», медалямі.

Памёр 24.3.1975 г.

Піліпенка Міхаіл Фёдаравіч нарадзіўся 19.5.1936 г. у в. Нежыхаў. Беларускі этнолаг і гісторык. Член-карэспандэнт НАН Беларусі (1994). Доктар гістарычных навук (1993), прафесар (1995). Заслужаны дзеяч культуры Рэспублікі Беларусь (1999). Выхоўваўся ў Брагінскім дзіцячым доме. Скончыў Малейкаўскую сямігодку (1952), Мазырскае педвучылішча

(1956), Беларускі дзяржаўны універсітэт (1961). Настаўнічаў. З 1967 г. працаваў на гістарычным факультэце Беларускага дзяржаўнага універсітэта. З 1991 г. у Інстытуце мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору НАН Беларусі: загадчык аддзела этнаграфіі, з 1994 г. — дырэктар.

Даследуе пытанні гісторыі беларускай этналогіі і фальклярыстыкі, сямейнага побыту беларусаў, народных звычаяў, абрадаў і рэлігійных вераванняў. Аўтар шматлікіх навуковых прац, у тым ліку манаграфій «Этнаграфія Беларусі» (1981), «Узнікненне Беларусі» (1991), а таксама адзін з аўтараў кніг «Гістарычнае краязнаўства Беларусі» (1980), «Народная педагогіка беларусаў» (1996), «Беларусы» (Масква, 1998), «Беларусы на мяжы тысячагоддзяў» (2000), «Беларусы» (Т. 4, 5. 2001) і інш.

Вучоны шырокага дыяпазону

Міхаіл Фёдаравіч Піліпенка — вучоны шырокага дыяпазону. Ён аўтар звыш ста навуковых прац, сярод якіх найбольш значнымі з'яўляюцца: «Сляды родавай арганізацыі ў вясельных звычаях славянскіх народаў» (1969), «Сям'я і шлюб у беларускіх сялян у другой палове XIX — пачатку XX ст.» (1970), «З гісторыі вывучэння беларускай этнаграфіі і фальклору» (1970), «Даследаванні па гісторыі беларускай этнаграфіі» (1974), «Этнаграфія ў краязнаўстве» (1980), «Этнаграфія Беларусі» (1980), «Сучасныя этнічныя і культурна-бытавыя працэсы ў Беларусі» (1982), «Тэма вайны і міру ў творчасці Міхаіла Савіцкага» (1983), «Роля эвалюцыі і дыфузіі ў гісторыі традыцый» (1990), «Беларуская традыцыйная культура як феномен еўрапейскай цывілізацыі» (1995) і інш.

М. Ф. Піліпенка ўдзельнічаў у падрыхтоўцы «Беларускай савецкай энцыклапедыі», кароткай энцыклапедыі «Беларускай ССР» у 5 тамах, «Энцыклапедыі літаратуры і мастацтва Беларусі», энцыклапедычнага даведніка «Беларусь», энцыклапедыі «Этнаграфія Беларусі».

Вынікам шматгадовай працы вучонага па праблеме паходжання беларускага народа з'явілася новая канцэпцыя, выкладзеная ім у манаграфіі «Узнікненне Беларусі: Новая канцэпцыя» (1991). Аўтар адмовіўся ад уяўлення аб этнагенезе беларусаў як спрошчанай эвалюцыі, а таксама ад тлумачэння яго толькі вялікай міграцыяй. У сваім даследаванні ён улічвае ролю многіх фактараў — эканамічнага, палітычнага, гістарычнага, асаблівую ўвагу звяртае на ролю дыфузіі ў этнічных працэсах, перагрупоўку кампанентаў культуры і мовы. Пастаянна супастаўляючы даныя многіх крыніц, вучоны прыйшоў да высновы, што этнічная тэрыторыя сучаснай Беларусі сфарміравалася ў познім сярэднявеччы ў выніку кансалідацыі паўночнай часткі «палескага» і паўднёвай часткі падзвінскадняпроўскага субэтнасаў агульнаславянскай старажытнай рускай этнічнай супольнасці. Гэтыя часткі ўсходнеславянскага насельніцтва склалі аснову беларускага этнасу. Акрамя іх у склад беларускага этнасу ўліліся асобныя групы заходнеславянскага (польскага), балцкага і цюркскага (татарскага) насельніцтва.

М. Ф. Піліпенка ажыццяўляе кіраўніцтва працай інстытута па падрыхтоўцы і выданні шматтомнага гісторыка-этнаграфічнага даследавання пад агульнай назвай «Беларусы», пяць тамоў якога ўжо выйшла ў свет.

Вялікую ўвагу надае вучоны і падрыхтоўцы навуковых кадраў для рэспублікі. Ён уваходзіць у склад спецыялізаванага савета па абароне доктарскіх дысертацый, часта выступае афіцыйным апанентам, кіруе навуковай працай аспірантаў. Творчая дзейнасць М. Ф. Піліпенкі атрымала высокую ацэнку. Як вядомаму спецыялісту па беларускай этналогіі, аўтару шматлікіх грунтоўных прац, ініцыятыўнаму арганізатару навукова-даследчай працы, клапатліваму настаўніку яму ў 1995 г. было прысвоена званне прафесара, а ў 1994 г. ён быў абраны членам-карэспандэнтам Акадэміі навук па гуманітарным аддзяленні.

Т. А. Навагродскі

Протчанка Валерый Захаравіч нарадзіўся 12.4.1941 г. у г. п. Брагін. Кандыдат гістарычных навук (1979), дацэнт (1985). Скончыў брагінскую сярэднюю школу № 2 (1958), Беларускі дзяржаўны універсітэт (1967). Настаўнічаў у Лепельскім раёне. Працаваў у Беларускім дзяржаўным універсітэце,

В. З. Протчанка

Мінскай вышэйшай партыйнай школе, Дзяржкамчарнобылі і Міністэрстве па надзвычайных сітуацыях Рэспублікі Беларусь. З 2002 г. у Беларускім нацыянальным тэхнічным універсітэце. Аўтар шэрагу прац па гісторыі Беларусі і праблемах Чарнобыльскай катастрофы.

Протчанка Васіль Ульянавіч нарадзіўся 7.4.1930 г. у в. Зарэчча. Беларускі вучоны ў галіне педагогікі і моўнаўства. Доктар педагагічных навук (1990), прафесар (1993). Выдатнік асветы БССР (1977). Скончыў Зарачанскую сямігодку (1946), Мазырскае педвучылішча (1949), Мазырскі педагагічны інстытут (1958). Працаваў загадчыкам Катловіцкай пачатковай школы, намеснікам дырэктара Брагінскага дзіцячага дома, завучам Зарачанскай сямігодкі, Савіцкай сярэдняй школы, дырэктарам брагінскай СШ № 1 (1949—1959), намеснікам дэкана падрыхтоўчага факультэта для замежных грамадзян Беларускага дзяржаўнага універсітэта (1962—1964), дэканам філалагічнага факультэта Мазырскага педінстытута (1964—1968), загадчыкам кабінета беларускай мовы Мінскага абласнога інстытута удасканальвання настаўнікаў (1968—1971). З 1971 г. у Навукова-даследчым інстытуце педагогікі (з 1993 г. Нацыянальны інстытут адукацыі), з 1995 г.— адначасова галоўны рэдактар часопіса «Беларуская мова і літаратура».

Аўтар больш за сто навуковых прац па праблемах удасканальвання зместу школьнага курса роднай мовы, распрацоўкі і ўкаранення ў педагагічную практыку найбольш эфектыўных метадаў і прыёмаў навучання, у тым ліку кніг «Вывучэнне сінтаксісу ў школе: Словазлучэнне. Просты сказ» (1984), «Вывучэнне сінтаксісу ў школе: Складаны сказ» (1989), «Актуальныя праблемы тэорыі і практыкі навучання беларускай мове» (2001) і інш.

Узнагароджаны медалямі Францыска Скарыны (1999), «За працоўныя заслугі» (1986), «Ветэран працы» (1989).

Памёр 23.2.2002 г.

В. У. Протчанка

Лічу сябе настаўнікам...

З успамінаў В. У. Протчанкі

Мне часта ўспамінаюцца першыя гады настаўніцтва — праца на зруйнаваным вайной Палессі. Мяне, выпускніка Мазырскага педвучылішча, у жніўні 1949 года Брагінскі райана назначыў загадчыкам і настаўнікам Катловіцкай пачатковай школы. У школах у той час вучыліся дзеці вайны, пераважна сіроты. Прыніжала жудасная беднасць, галеча, маральная і бытавая неўладкаванасць. Толькі за адну зіму ад хваробы памерлі двое трэцякласнікаў, годам раней некалькі дзяцей падарваліся на міне. Людское гора адазвалася ў сэрцы, абвастрыла пачуцці, навучыла адчуваць боль ад чужых пакутаў, павысіла адказнасць за лёс, здароўе, спакой і жыццё дзяцей — самага дарагога, што даручылі настаўнікам удовы вайны.

Неўзабаве наладзілася праца. Удалося прывесці ў парадак школу: патынкаваць пакоі, зрабіць прыбудову, каб дзецям было дзе распрануцца, абсталяваць класы партамі, укамплектаваць бібліятэчку. Дапамаглі характар, сельскі Савет, калгас і вяскоўцы. Дзякуй ім, добрым і чулым людзям! Заўсёды ўспамінаю іх з любоўю і пашанай.

Аднак давесці сваіх пачаткоўцаў да выпуску не ўдалося. У жніўні 1950 года Палескі аблана назначыў мяне намеснікам дырэктара Брагінскага дзіцячага дома. Гэтая ўстанова таксама знаходзілася ў бядотным становішчы: каля двухсот дзяцей размяшчалася ў трох сялянскіх хатах і клубным памяшканні разбуранага крухмальнага завода. Адчуваліся перабоі ў забеспячэнні харчаваннем, не хапала адзення, бялізны. Панавала запушчанасць у арганізацыйна-педагагічнай рабоце. Праблему ўскладняла недакамплектаванасць установы кваліфікаванымі кадрамі. Дзіцячы дом знаходзіўся ў вёсцы. Аматараў працаваць у сяле, ды яшчэ ў дзіцячым доме, ужо і тады было мала. Дзякуючы намаганням выхавальнікаў і выхаванцаў, удзелу раённых арганізацый і аблана становішча ўдалося паправіць. Усталяваўся давер ва

ўзаемаадносінах выхаванцаў з выхавальнікамі і дырэкцыяй, дырэкцыі — з выхавальнікамі і выхаванцамі. Дзякуй богу, здаровы розум перамог. Наладзіліся сувязі з педагагічным калектывам мясцовай школы. Жыць стала весялей.

Нягледзячы на тое, што сядзіба бацькоў знаходзілася на адлегласці да чатырох кіламетраў, начаваў я ў дзіцячым доме. Свой пакойчык ніколі не замыкаў. Працаваў э шасці раніцы да позняй ночы. Толькі той, хто разумее, што такое трыццаць дзяцей у сялянскай хаце, дровы і печ у адным пакоі, можа ўявіць умовы працы.

Але прыйшоў час ісці на вайсковую службу. Дэмабілізаваўся ў лістападзе 1953 года. Дзіцячы дом расфарміраваўся. Працаваў настаўнікам, завучам Савіцкай, а потым дырэктарам брагінскай сярэдняй школы № 1, самай вялікай у раёне, першай, што перайшла на адзінацыгадовае прафесійна накіраванае навучанне. Аднак і ў гэты час падтрымліваў сувязь з выхаванцамі дзіцячага дома, удзельнічаў, па магчымасці, у вырашэнні іх жыццёвых праблем.

У 1959 годзе паступіў у аспірантуру Белдзяржуніверсітэта. Хацелася папоўніць веды і зноў вярнуцца ў школу. Але і на гэты раз лёс распарадзіўся інакш. Давялося працаваць намеснікам дэкана факультэта для замежных грамадзян Белдзяржуніверсітэта, дэканам філалагічнага факультэта Мазырскага педуніверсітэта, а затым загадчыкам кабінета беларускай мовы і літаратуры Мінскага абласнога інстытута ўдасканалення настаўнікаў. Апошнія трыццаць год працую ў Нацыянальным інстытуце адукацыі, які раней называўся Навукова-даследчым інстытутам педагогікі.

Разам з калектывам супрацоўнікаў лабараторыі методыкі навучання беларускай мове распрацоўваем актуальныя праблемы, звязаныя з рэфармаваннем школьнай моўнай адукацыі: рыхтуем праграмы, пішам падручнікі, метадычныя дапаможнікі. Дапамагаем настаўнікам беларускай мовы вырашаць складаныя пытанні фарміравання асобы маладога чалавека сродкамі роднага слова. Пры гэтым кіруюся ісцінай, што ў свеце, бадай, няма іншай такой педагагічнай велічыні, якую можна было б параўнаць з той роляй, якую выконвае роднае слова ў фарміраванні светапогляду маладых людзей, у станаўленні іх цэласнага духоўнага вобліку — вобліку інтэлектуальнага, маральна-этычнага, нацыянальна-культурнага.

Педагог, акрамя слова, не мае іншых сродкаў трансфармаваць свет і іншых спосабаў уздзеяння на душы вучняў.

Лічу сябе настаўнікам не толькі па адукацыі, але і па складзе душы.

Служу гэтай высакароднай прафесіі пяцьдзесят адзін год, ганаруся ёю і ўспрымаю як самы надзейны сродак, што рыхтуе маладых людзей да жыцця ў грамадстве: фарміруе светапогляд, развівае інтэлект, вучыць мысліць, аналітычна падыходзіць да сябе, падзей і людзей, выхоўвае маральнасць, этыку і культуру — усё тое, што ўвасоблена ў слове Духоўнасць.

Звычайна духоўнасць атаясамліваюць з рэлігійнасцю. Я трымаюся іншай думкі. Для мяне — гэта інтэгральная якасць, уласцівая людзям: не столькі рэлігійнасць, адукаванасць, начытанасць, умение разбірацца ў літаратурных і мастацкіх напрамках, колькі стыль мыслення і паводзін чалавека, які адчувае сваю адказнасць за ўсё, што робіцца ў прыродзе і грамадстве.

Факты з гісторыі сведчаць, што гэтая якасць была ўласціва нашым продкам задоўга да прыняцця хрысціянства. Увасобілася яна ў традыцыях і рытуалах. Чым больш трывалыя этнічная памяць і традыцыі ў грамадстве, тым вышэйшыя культура і духоўнасць людзей, тым яны больш крытычна і ашчадна ставяцца да прыроды і ўсяго жывога, саміх сябе, сваіх думак і ўчынкаў.

Вялікая роля ў фарміраванні этнічнай памяці ў маладых людзей і захаванні народных традыцый у перадачы жыццёвага вопыту аднаго пакалення другому належыць роднаму слову. Менавіта з яго дапамогай забяспечваецца повязь пакаленняў. Пазбавіўшыся ж этнічнай памяці, чалавек становіцца чужым сярод сваіх. Без традыцый няма сапраўднай культуры, без культуры — духоўнасці, без духоўнасці — выхавання; без выхавання — асобы, а без асобы — культурнага грамадства. Такі закон эвалюцыі стылю мыслення і паводзін людзей. Пра гэта заўсёды неабходна памятаць тым, хто служыць педагагічнай прафесіі і займаецца выхаваннем.

Друкуецца са скарачэннямі: Настаўніцкая газета. 2000. 9 верас.

Раманенка Міхаіл Піліпавіч нарадзіўся ў 1937 г. у в. Пасудава. Канструктар сельскагаспадарчых машын. Кандыдат тэхнічных навук. Скончыў Гусеўскі тэхнікум механізацыі сельскай гаспадаркі ў Калінінградскай вобл., Украінскую сельскагаспадарчую акадэмію. З 1965 г. працаваў ва Украінскім навукова-даследчым інстытуце механізацыі і электрыфікацыі сельскай гаспадаркі.

М. П. Раманенка

На аснове распрацаваных тэхналагічных і канструктарскіх схем стварыў эксперыментальны ўзор тэрасера — машыны для апрацоўкі глебы на тэрасавых схілах — з актыўнымі рабочымі органамі. Пры яго ўдзеле распрацавана многа тыпаў сеялак, ім прапанаваны арыгінальныя прыстасаванні да ўжо існаваўшых машын. Мае больш за 20 аўтарскіх пасведчанняў. Узнагароджаны значком «Выдаходнік СССР».

Скараход Вольга Раманаўна нарадзілася 12.7.1915 г. у г. п. Брагін. Доктар хімічных навук (1971), прафесар (1972). Скончыла Беларускі дзяржаўны універсітэт (1939) і працавала там жа (з перапынкам 1941—1944 гг.) да 1984 г.

Асноўныя навуковыя працы прысвечаны даследаванню малекулярнай іонаабменнай і лігандная сорбцыі розных арганічных злучэнняў на іанітах. Выявіла заканамернасці сорбцыі, уплыў будовы малекул сарбату, саставу раствору і структуры іаніту на выбіральнасць паглынання. Прапанавала метады храматаграфічнага падзелу блізкіх уласцівасцямі злучэнняў і метады экстракцыйна-фотаметрычнага вызначэння малібдэну і тытану ў сплавах і мінералах з дапамогай амінаоксіфуранону. Аўтар шэрагу навуковых прац.

Памерла 24.6.1994 г.

Шыраканаў Дзмітрый Іванавіч нарадзіўся 20.5.1929 г. у в. Асарэвічы. Беларускі філосаф. Доктар філасофскіх навук (1972). Скончыў Беларускі дзяржаўны універсітэт (1952). З 1955 г. малодшы, старшы навуковы супрацоўнік, загадчык сектара дыялектычнага і гістарычнага матэрыялізму, загадчык аддзела філасофіі Інстытута філасофіі і права НАН Беларусі. Аўтар прац, у якіх даследуюцца законы і катэгорыі дыялектыкі, філасофскія пытанні прыродазнаўства.

Узнагароджаны ордэнам «Знак Пашаны», медалямі.

Дзяржаўныя дзеячы

Дзялец Міхаіл Іванавіч нарадзіўся 1.7.1918 г. у в. Вуглы. Дзяржаўны дзеяч. Заслужаны работнік культуры БССР. Скончыў Вуглоўскую сямігадовую школу, Рэспубліканскую партыйную школу пры ЦК КПБ (1949), Беларускі дзяржаўны універсітэт (1951). Працаваў у баранавіцкай абласной газеце «Красная звезда», рэдактарам баранавіцкай аб'яднанай газеты пад гэтай жа назвай, сакратаром Гарадзішчанскага райкама КПБ (1957—1965), старшынёй Брэсцкага Савета прафсаюзаў (1965—1969), рэдактарам газеты «Звязда» (1969—1972). У 1973—1989 гг. старшыня Дзяржаўнага камітэта па справах выдавецтваў, паліграфіі і кніжнага гандлю БССР.

Выбіраўся дэпутатам Вярхоўнага Савета БССР шасці скліканняў, быў кандыдатам і членам ЦК КПБ, каля дваццаці гадоў узначальваў Беларускае аддзяленне Усесаюзнага таварыства дружбы з Германскай Дэмакратычнай Рэспублікай, быў членам іншых рэспубліканскіх грамадскіх арганізацый. У 1971 г. удзельнічаў у рабоце XXVI сесіі Генеральнай асамблеі ААН у якасці дэлегата.

Узнагароджаны ордэнам Леніна, ордэнамі Кастрычніцкай рэвалюцыі, Працоўнага Чырвонага Сцяга, Дружбы народаў і дванаццаццю медалямі.

Памёр у 1999 г.

М. І. Дзялец

Станкевіч (Палескі) Вячаслаў Пятровіч нарадзіўся 3.11.1912 г. у в. Астрагляды. Дзяржаўны дзеяч. Беларускі драматург, журналіст. Заслужаны дзеяч культуры БССР (1967). У 1929 г. скончыў Бабчынскую сярэднюю школу Хойніцкага раёна. З 1930 г. працаваў у газетах «Палеская праўда», «Савецкая Беларусь», «Калгаснік Беларусі». У 1941—1944 гг. на радыёстанцыі «Савецкая Беларусь» (Масква). З 1944 г. адказны сакратар, потым намеснік рэдактара газеты «Звязда». З 1961 г. намеснік старшыні, у 1965—1971 гг. старшыня Дзяржаўнага камітэта Савета Міністраў БССР па радыёвяшчанні і тэлебачанні.

Узнагароджаны ордэнамі Працоўнага Чырвонага Сцяга, «Знак Пашаны» (двума), медалямі.

Друкаваўся з 1930 г. пад псеўданімам Палескі. У галіне драматургіі выступіў у пасляваенныя гады. Аўтар п'ес пра пасляваеннае аднаўленне народнай гаспадаркі, калектывізацыю і сучаснае жыццё калгаснай вёскі: «Песня нашых сэрцаў» (1949), «Калі зацвітаюць сады» (1950), «Гарачыя пірагі» (1958, паст. Бугурусланскім тэатрам). У 1976 г. выйшла кніга «П'есы».

Памёр 18.6.1971 г.

Творцы

Блатун Сымон Ціханавіч нарадзіўся 10.5.1937 г. у в. Кавака. Беларускі паэт. Скончыў Беларускі дзяржаўны універсітэт (1959). Працаваў у газетах «Звязда», «Літаратура і мастацтва», «Чырвоная змена». Друкаваўся з 1956 г. Аўтар зборнікаў вершаў «Раўнавага» (1968), «Радаслоўнае дрэва» (1970), «Чысціня» (1979), паэмы «Барвянае ляда» (1970), кнігі сатыры і гумару «Калючая шаткаванка» (1971).

На беларускую мову пераклаў асобныя вершы рускіх, латвійскіх, армянскіх і ўзбекскіх паэтаў.

Трагічна загінуў 3.4.1970 г.

Сымон Блатун

Чысціня

З успамінаў народнага паэта Беларусі Рыгора Барадуліна

На аддзяленні журналістыкі Сымон Блатун з першых дзён звярнуў на сябе ўвагу як самы здольны, баявы, апантаны саўдзельнік падзей сучаснасці. Рана пачаліся дарогі ў самыя далёкія куткі Беларусі, нялёгкая газетная праца, што карацей называецца заданнем рэдакцыі, камандзіроўкай.

Я з першых вёрстаў палюбіў дарогі,
Глухія зненавідзеў тупікі.
У мітусні перонаў і вакзалаў
Я адчуваў імклівы пульс жыцця...

Гэта не дэкларатыўныя радкі. Хутчэй думкі ўслых. Гэта рэальнасць, якая рабіла са студэнта-першакурсніка актыўнага летапісца часу, рашучага і прынцыповага паэта.

А Сымон Блатун як чалавек, як паэт быў асаблівай, цікавай з'явай. Здзіўлялі і выклікалі добрую зайздрасць шырокае і разнастайнае поле ягонай цікаўнасці, цяга да ведаў, упартае жаданне ў любой рэчы дайсці да сутнасці, да глыбіні, да вытоку. Займаўся спортам, вывучаў гісторыю мастацтва, а разам з тым не грэбаваў самай што ні ёсць чарнавой працай журналіста: апрацоўваў пісьмы, пісаў рэпартажы, нататкі, замалёўкі, рэцэнзіі, узнімаў нялёгкія скібы на здзірванелым палетку праблемнага нарыса.

Сымону да ўсяго была справа. Яго ўсё цікавіла...

Паэзію Сымон любіў, ведаў на памяць і класіку, і самыя апошнія навінкі. Яшчэ дасюль здзіўляюцца многія празаікі з прыемных для іх нечакапасцей, калі Сымон ці ў тралейбусе, ці проста на вуліцы хваліў той ці іншы раман, аповесць, цытуючы пры гэтым цэлыя абзацы, смакуючы асобныя асабліва ўдалыя выразы, словы, павароты сюжэта.

Стараўся паспець усё прачытаць, пра ўсё дазнацца — і паспяваў. Паспяваў шмат зрабіць, некаму памагчы парадай, спагадай, словам падтрымкі і вусна, і ў друку.

І калі казаць пра стыль Сымона Блатуна, пра

манеру пісьма, то ў першую чаргу трэба падкрэсліць натуральнасць, непасрэднасць, адсутнасць літаратурных хадуль, лёгкасць майстра і вясёлага субяседніка.

Шчырасць і нявымучанасць радка праявіліся і ў лірыцы, і ў гумары Сымона Блатуна, гумары дасціпным і інтэлектуальна-віртуозным.

Распасоўка экспромтамі, эпіграмамі была ў нас у тыя часы своеасаблівай гімнастыкай. Жартавалі з сябе, з сяброў. Нават са смерцю вясёла жартавалі, бо яна тады для нас хадзіла дужа далёка. Як звычайны верш успрымаліся тужліва прачулыя, абвострана выразныя радкі Сымона Блатуна:

І скажуць: «Быў яшчэ ён малады...»
Прадстаў я у кагосьці прад вачыма.
Зязюлямі падлічаць мне гады
Суцішана трывожныя жанчыны.
І скажуць так: «Ляжаў ён, як жывы...» —
Упершыню спагадліва і шчыра.
Цішэй вады, ніжэй травы...
Бывайце, гоні, рэчкі, паплавы, —
Я адлятаю ў свой далёкі вырай.

Чалавек, а мастак асабліва, адчувае свой скон. Гэта зразумеў я пасля...

Не думалі мы тады, маладыя і шчодрыя на час, што два апошнія радкі будзе адліваць у метале Ігар Краўчанка надпісам пад бронзавым барэльефам на Чыжоўскіх могілках.

«Гоні, рэчкі, паплавы» — гэта дакладна выпісаныя родныя мясціны. Калі быў я пасля на Брагіншчыне, пераканаўся ў гэтым. У галасах брагінцоў (яны самі націск робяць у слове гэтым на апошнім складзе) чуўся мне голас Сымона...

Сурова патрабавальны да свайго слова, Сымон сам зняў з выдавецкага плана свой першы зборнік, хаця ў рукапісе былі вершы друкаваныя, станоўча ацэненыя чытачом і крытыкай. Няшчадны да сябе, Сымон Блатун быў вельмі чулы і шчодры на падтрымку маладзейшых калег па пяру, калі кансультаваў у «Чырвонай змене», рыхтаваў літаратурныя старонкі маладой беларускай паэзіі.

У шэрай папцы па «маланцы», у якой звычайна Сымон насіў дадому па вуліцы Друкарскай рэдакцыйныя матэрыялы, зараз захоўваецца своеасаблівы архіў паэта: рукапісы, выразкі, адказы пачаткоўцам, бланкі газеты «Звязда».

Трэба бачыць, колькі варыянтаў, колькі рэдакцый мае амаль кожны радок. Пераклады «белых» вершаў Яна Судрабкална толькі ад рукі перапісаны тры разы — і кожны раз па-новаму.

Паэзія Сымона Блатуна яшчэ чакае свайго даследчыка, свайго крытыка, свайго зоркага часу. І яны будуць. Вынік узнёслага слова Сымона Блатуна па-ранейшаму празрысты і крынічна-жывучы. Без яго не зразумець усёй шырокай плыні сённяшняй нашай паэзіі. А вынік гэты дакладна і шматзначна называецца адным словам — чысціня.

Друкуецца са скарачэннямі па газ.: Літаратура і мастацтва, 1979. 17 ліп.

З вершаў Сымона Блатуна

* * *

Пакрыўдзілі мы продкаў
Знявагаю — «старызна»...
Да іх іямых папрокаў
Прыслухацца карысна.

Даніну новай модзе
Так часта аддавалі:
Што пражыло стагоддзі, —
За дзень мы зруйнавалі.

Спахопяцца нашчадкі,
Успомняць нас папрокам...
Дык будзем жа ашчаднымі
Да ўзнёслай думкі продкаў!

Мы з ёй — з адной пароды,
Яна неаддзяліма,
Як мова ад народа,
Ад сённяшняй Радзімы.

* * *

Апусцелі ад стрэлаў калчаны,
Ціха коні пайшлі на пагост...
І не плакалі хлопцы — крычалі,
Як пад кулі ішлі ва ўвесь рост.

Вусны смерцю халоднаю сцяты,
І вачэй палымнее агонь...
Правяралася так вернасць сцягу,
Як барвовілі раны яго.

Я шкадую тугімі начамі,
Што да часу таго не дарос,
Як не плакалі хлопцы — крычалі
І пад кулі ішлі ва ўвесь рост.

* * *

Маўчаць вянкі — завялая іх памяць,
І многа плітаў на маёй зямлі.
Зямля, зямля, нашто гранітам раняць
Твае жывыя карані?

Табе спрадвек паклон прыносяць нізкі,
Ты прыцягненне маеш, як магніт...
І прараслі штыкамі абеліскі,
І з неба зоркі ўпалі на граніт.

Вашчанка Гаўрыла Харытонавіч нарадзіўся ў 1928 г. у в. Чыкалавічы. Беларускі манументаліст і жывапісец. Народны мастак Беларусі (1988). Заслужаны дзеяч мастацтваў БССР (1977). Лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі (1984). Прафесар (1980). Скончыў Львоўскі інстытут прыкладнога і дэкаратыўнага мастацтва (1955). У мастацкіх выстаўках удзельнічае з 1956 г. На

педагагічнай рабоце з 1955 да 90-х гг. Працуе ў галіне манументальна-дэкаратыўнага мастацтва, станковага жывапісу і акварэлі.

Станковыя творы Г. Х. Вашчанкі адметныя светлаіі лірычнасцю, высокім строем пачуццяў, філасофскай інтанацыяй, тонкім каларыстычным і кампазіцыйным майстэрствам. За работы «Маё Палессе» (1971), «Нафтавікі Палесся» (1973), «Мацярынскія крылы» (1975) узнагароджаны залатым медалём ВДНГ СССР, «Балада аб мужнасці» (1974) — сярэбраным медалём імя М. Б. Грэкава. Нацюрморт мастака «Цыкламен» (1966) удастоены бронзавага медаля ВДНГ СССР. Узнагароджаны медалём Францыска Скарыны (1995).

Маштабнасцю задумы, цэласнасцю, гуманістычнай накіраванасцю, дакладнай сістэмай фарміравання прасторы вызначаюцца манументальныя размалёўкі «Зямля светлагорская» (1972, Палац культуры хімікаў у Светлагорску, тэмпера), «Асветнікі» (1976, Дом настаўніка ў Мінску, энкаўстыка). Выканаў у Мінску вітражы ў Доме кіно (1971—1974), вітражы і люстры ў кінатэатры «Масква» (1980, у сааўтарстве з М. Вашчанкам) і інш.

Міжнародны біяграфічны цэнтр у Кембрыджы (Англія) прысудзіў Г. Вашчанку ганаровыя званні «Чалавек года 1992—1996», «Чалавек XX стагоддзя» (1992).

Вяртанне да вытокаў

Гледзячы на карціны Гаўрылы Вашчанкі, хочацца вярнуцца да вытокаў архаічных паняццяў святла, дабрыні, чысціні, да каранёў нашай духоўнасці. Адна з важнейшых тэм, што яго хвалюе, гэта міфалогія язычніцтва, старажытнасць і гісторыя. Вобразы беларускай гісторыі заўжды цікавілі Г. Вашчанку (серыя «Асветнікі» ў Доме настаўніка — партрэты Сімяона Полацкага, Вітаўта, Льва Сапегі, Сымона Буднага, Скарыны і іншых). Гэта і партрэты, напрыклад, Барбары Радзівіл, Уладзіміра Караткевіча, Васіля Быкава. Але найбольш мастак ідзе праз іншае асэнсаванне тэмы — праз філасофскія катэгорыі, праз матэрыялізацыю ў міфалогіі духоўных ісцін («Вечнасць», «Зорка Пальін»). Такая ж і серыя, прысвечаная камяням, — старажытным сімвалам быцця і спадарожнікам беларускіх пейзажаў. Гэта развагі пра шлях чалавека, непазбежнасць лёсу, немагчымасць вяртання («Брама», «Забытая памяць»). І, натуральна, вобраз каменнага крыжа («Знакі», «Іардань на Палессі») — сімвала язычніцкага і хрысціянскага, вельмі важнага для мастака.

Ну, і, натуральна, — прыродныя замалёўкі. Прырода ў Г. Вашчанкі заўжды натхнёная. Яна спакойная і непарушная, як існасць сапраўднага беларуса, яна ўраўнаважана самімі колеравымі плямамі, стрыманымі душэўнымі перажываннямі, жывапісным почыркам мастака. Сам Г. Вашчанка лічыць, што мастацтва па сваёй прыродзе павінна быць нацыянальным. Мажліва, таму, гледзячы на буслоў, стагі, кветкі, чарот, лодкі, — перасэнсоўваеш іх абстрактна, як міфалагічныя паняцці («Таямнічасць», «Свіслач», «Дарога ўздоўж возера»)... Найбольш удалыя тут невялікія работы — нібы эцюдныя замалёўкі прыроды, вытанчаныя, зграбныя, падобныя на закончаныя аграненыя камяні («Дзень згасае», «Край азёр», «Мая зямля»).

Сам мастак разважае пра сканцэнтраванасць сваіх жывапісных абагульненняў, аддае данину сваёй адукацыі і працы ў манументальным мастацтве. Гэта дазволіла яму звыкла распрацоўваць тэматыку карцін, вылучаць на палатне галоўнае, пакідаючы толькі тыя дэталі, якія адпавядалі б выказанай ідэі. Цяпер мастак амаль не працуе як манументаліст, хаця і раней ён часта браў у рукі пэндзаль.

Г. Вашчанка ніколі не піша карціны проста з натуры. Але заўжды і паўсюль мастак алоўкам ці пэндзлем занатоўвае ўбачанае, а пасля гэтыя ўражанні кладуцца асновай на палатно. Стварачы новы твор, мастак ідзе ад тэмы, а не ад дакументальнай замалёўкі...

Родная вёска Гаўрылы Вашчанкі — Чыкалавічы засталася зараз у трыццацікіламетровай зоне Чарнобыля... Таму натуральна, што і чарнобыльская тэма гучыць у апошніх работах мастака. Праўда, ён прызнаецца, што доўга не мог да яе падступіцца, «бо цяжка перажыць асабістую трагедыю згубленай «малой радзімы».

«У маіх работах пра Чарнобыль няма дакументалістыкі, няма фатаграфічных дэталяў. Я інакш разумею гэту тэму. Я хачу знайсці філасофскую ідэю трагедыі», — разважае мастак. І сапраўды, яго работы на чарнобыльскую тэму нясуць не інфармацыю, а горкія і цяжкія эмоцыі, яны ўражваюць трывожным колерам («Рэквіем»), безвыходнай адзінокасцю чалавека («Зыход», «Адлучэнне», «Час прыцемкаў»).

«Цяпер асноўная мая творчасць у жывапісе. У маладосці жыццё здавалася бясконцым, можна было марнаваць час на шматлікія тэхнічныя перашкоды, якія суправаджалі стварэнне кожнага манументальнага твора. А цяпер стала шкада часу, хочацца паспець выказаць усё, што ёсць на душы».

Больш за трыццаць год Гаўрыла Вашчанка ўзначальваў кафедру манументальна-дэкаратыў-

нага майстэрства ў Беларускім дзяржаўным тэатральна-мастацкім інстытуце (цяпер Акадэмія мастацтваў). Можна гаварыць пра тое, што пры ім сталася беларуская школа манументальнага мастацтва і выпеставалася многа выдатных мастакоў... Адышоўшы ад актыўнага кіраўніцтва кафедрай, Гаўрыла Харытонавіч і зараз мае сваіх студэнтаў-дыпломнікаў. На жаль, заўважае ён, сённяшні час бедны на новае будаўніцтва і галоўным заказчыкам маладых мастакоў становіцца царква, якая не дае сталай кананічнасцю разгортвацца таленту і майстэрству. Ды і сам Г. Вашчанка, калі атрымаў запрашэнне экзарха Філарэта на роспіс, прапанаваў сваё бачанне хрысціянскай тэматыкі, якое не цалкам прытрымліваецца праваслаўных канонаў і царквою было адхілена.

Любоў да прыроды, лічыць мастак, была выхавана ў яго дзяцінствам, праведзеным у прыгажэйшым кутку Беларусі — паміж Дняпром і Прыпяццю. А вось пачуццё нацыянальнага, любоў да гісторыі свайго народа прыйшлі ў той час, калі мастак жыў за межамі рэспублікі. Ён выпадкова трапіў на вучобу ў Кіеўскую вучэльню прыкладных мастацтваў, ужо здаўшы іспыты ў Гомельскі чыгуначны тэхнікум. Пасля быў мастацкі інстытут у Львове, горадзе, дзе панавала яшчэ ў мастацтве еўрапейская школа без сацрэалістычных перашкод і культывавалася шырокая плынь нацыянальнага руху. Там хлопец упершыню задумаўся, хто ён, адкуль, навошта вучыцца, для каго будзе працаваць. Пасля размеркавання Г. Вашчанка працаваў шэсць гадоў у Кішынёве, дзе яго прынялі ў Саюз мастакоў, узнагародзілі медалём і вылучылі на атрыманне звання заслужанага дзеяча мастацтваў. Але чым больш пазнаваў мастак малдаўскую культуру, тым больш цягнула на радзіму. І пры першай жа магчымасці ён прыняў удзел па запрашэнні П. Масленнікава, тагачаснага рэктара БДТМІ, у конкурсе на пасаду загадчыка кафедры манументальнага мастацтва і выйграў яго. Так на Беларусь вярнуўся яе сапраўдны патрыёт і сапраўдны мастак.

Створаныя ім манументальныя роспісы ў Салігорску, у мінскім Доме настаўніка, вітражы ў касцёле Сымона і Алены сталі хрэстаматыйнымі. Але не менш каштоўнымі для мастацтва Беларусі з'яўляюцца і жывапісныя творы Гаўрылы Вашчанкі, яго алейныя цыклы і чароўныя акварэлі.

Н. Шаранговіч

Друкуецца са скарачэннямі па газ.: Літаратура і мастацтва, 1998. 23 кастр.

Верамейчык Уладзімір Міхайлавіч нарадзіўся 1.11.1937 г. у в. Петрыцкае. Скончыў Рэчыцкае педвучылішча (1955), Беларускі дзяржаўны універсітэт (1964). На педагагічнай рабоце (завуч, дырэктар Ведрыцкай васьмігадовай, у далейшым сярэдняй школы) з 1964 г. Узнагароджаны ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга, медалём. Выдатнік народнай асветы БССР.

У. М. Верамейчык

Першы верш надрукаваў у 1955 г. Аўтар зборнікаў вершаў «Прыпяць» (1973), «Яснасць» (1978), «Люблю» (1981), «Клянуся Прыпяццю» (1988), кнігі публіцыстыкі «Гарызонты сельскіх педагогаў: Запіскі дырэктара школы» (1984). З найбольш буйных вершаваных твораў трэба адзначыць паэмы «Родны дом» (1961), «Выклікаю вясну Перамогі» (1975), «Педвучылішча» (1975), «Наша Чырвонка» (1981) і «Ліхаўня» (1986), якая прысвечана Чарнобыльскай катастрофе.

Памёр 26.12.1999 г.

З вершаў Уладзіміра Верамейчыка

КАРАЛЕВА ПАЛЕССЯ

Я Прыпяці выток і вусце,
Яе пачатак і працяг.
Яна ніколі не адпусціць
Цябе з хмурынкай у вачах.

Як дываны, лугі раскіне,
Падорыць небу сваю сінь
І рыбы на кручок накіне
На юшку царскую усім.

Раўнуюць к Прыпяці нас жонкі,
Мы ж ёю трызнім па начах.
Нам сніцца плёскат хваль гамонкіх
І вогнішча гаркавы пах.

Стаіі вартуюць бераг левы,
На правым — вецер голле гне...
Плыве Палесся каралева
У сны маі, у дні маі.

* * *

У познім сене ціха дрэмле восень.
У суме пожні — пульхнасць баразны.
У жмені зерня — пругкае калоссе.
У раннім сене — позні пах вясны.

У познім сене ціха дрэмле восень,
У бліндажы — далёкі гул вайны.
Між цёмных хмараў — залатая просінь.
У раннім сене — позні пах вясны.

У познім сене дрэмле восень чуйна,
У прымаразку — сівізна градыі.
У Прыпяці маёй залатабруйнай —
Майго жыцця нязгасныя гады.

Мікола Ракітны

Грэсь Аляксандр Яфімавіч нарадзіўся 22.5.1951 г. у г. п. Брагін. Беларускі мастак. Скончыў Мінскі політэхнічны інстытут (1985). Працуе ў галіне дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва (саломка, пляценне з лазы). Асноўныя творы: дэкаратыўныя шкатулкі «Залатая восень», «Чарадзейка», «Сонейка»; падносы «Вясельны», «Падарачны»; цукерачніцы «Ластаўка», «Чарадзейка» і інш. Творы знаходзяцца ў Нацыянальным мастацкім музеі Беларусі, Нацыянальным музеі гісторыі і культуры Беларусі, Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва ў Мінску, музеях Расіі, Францыі, Нарвегіі.

Давыдзенка Васіль Паўлавіч нарадзіўся 3.6.1933 г. у в. Нежыхаў. Беларускі пісьменнік. Скончыў Мінскае медыцынскае вучылішча (1953), Мінскі медыцынскі інстытут (1963). Працаваў урачом-анколагам у клініцы № 1 г. Мінска, у 1965—1987 гг. у Навукова-даследчым інстытуце анкалогіі і медыцынскай радыялогіі Міністэрства аховы здароўя БССР.

Навуковую і практычную дзейнасць у галіне медыцыны спалучаў з літаратурнай творчасцю. Аўтар кніг аповесцей і апавяданняў «Жывыя струны» (1978), «Свае і чужыя дарогі» (1983).

Памёр 27.9.1987 г.

Панамарэнка Яўген Георгіевіч нарадзіўся 13.3.1947 г. у г. п. Брагін. Беларускі мастак. Скончыў Віцебскі педінстытут (1970). Працуе ў акварэлі. Асноўныя творы: пейзажы «Старое Гродна», «Багаяўленская царква ў Полацку», «Вясна над Дзвіною», «Каля старой ратушы», «Восень над Дрысаю»; нацюрморты «Падасінавікі», «Букет», «Жоўты нацюрн» і інш. Творы знаходзяцца ў Віцебскім абласным краязнаўчым музеі, Полацкім гісторыка-культурным запаведніку.

Ракітны Мікола (сапр. Новікаў Мікалай Ісакавіч) нарадзіўся 15.4.1920 г. у в. Петрыцкае. Беларускі пісьменнік. Скончыў Віцебскае мастацкае вучылішча (1940). Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. Працаваў у газеце «Звязда» (1946—1949), часопісе «Беларусь» (1949—1980). Друкаваўся з 1944 г. Выступаў у жанрах апавядання, нарыса, фельетона. Жыццё калгаснай вёскі, адданасць роднай зямлі, светлае і глыбокае пачуццё кахання, харство працы — асноўныя тэмы твораў першага зборніка прозы «Ранняй вясной» (1952).

Аўтар зборнікаў апавяданняў «Вячэрнія зоры» (1956), «Селькоры» (1958), «Пад адным дахам» (1961), «Была вясна» (1964), «Сярод людзей сваіх» (1967), «Вясковыя навелы» (1969), «Засмужаная далеч» (1979), «У буйным квеце лотаці» (1989). Асобнымі выданнямі выйшлі таксама кнігі «Выбранае» (1972), «Выбраныя творы», т. 1—2 (1980).

Раманюк Міхаіл Фёдаравіч нарадзіўся 3.11.1944 г. у в. Кавалі. Беларускі мастацтвазнавец, этнограф, мастак.

М. Ф. Рамаюк

Кандыдат мастацтвазнаўства (1975), прафесар (1995). Скончыў Беларускі тэатральна-мастацкі інстытут (1971). З 1974 г. выкладчык гэтага інстытута, адначасова ў 1982—1984 гг. галоўны рэдактар часопіса «Мастацтва Беларусі», загадчык кафедры гісторыі і тэорыі мастацтваў Беларускай акадэміі мастацтваў.

Даследаваў пытанні народнага мастацтва і матэрыяльнай культуры. Сабраў калекцыю беларускага народнага адзення, якая экспанавалася ў Мінску (1981), Парыжы і Ліёне (1981—1982). Стварыў сцэнічныя касцюмы для Дзяржаўнага акадэмічнага народнага хору імя Г. Цітовіча і некаторых самадзейных калектываў.

Аўтар шматлікіх навуковых прац, у тым ліку кніг «Беларускае народнае адзенне» (1981), «Народны касцюм Чачэрска і ваколіц» (1993), «Беларускія народныя крыжы» (2000) (пад такой жа назвай перавыдадзена ў Вільнюсе на польскай мове (2002), серый буклетаў і паштовак «Беларускі нацыянальны касцюм». Творы знаходзяцца ў Нацыянальным мастацкім музеі Беларусі, Беларускім музеі гісторыі і культуры, Беларускім музеі народнай архітэктуры і побыту і іншых музеях.

Памёр 4.9.1997 г.

Згадваючы наша падарожжа пв Палессі

Я пазнаёміўся з Міхасём Раманюком, калі ён вучыўся ў Беларускім тэатральна-мастацкім інстытуце. Мы былі землякамі і добра, шчыра сябравалі. Нашы майстэрні знаходзіліся побач. І мы часта сустракаліся. Але як асоба, даследчык і мастак ён раскрыўся для мяне асабліва ярка ў незабыўным падарожжы па Палессі летам 1976 г. Чатыры ці пяць дзён ён здымаў народныя касцюмы ў маім родным Камарыне на Брагіншчыне і навакольных вёсках (Чыкалавічах, Верхніх і Ніжніх Жарах, Бярозках, Асарэвічах). Я атрымаў магчымасць назіраць за ім, зазірнуць у ягоную творчую лабараторыю. На Палессі часцей кідаюцца ў вочы два асноўныя тыпы жыхароў. Першы — мажны, мо некалькі грубаваты (але гэта толькі на першы погляд), круглатвары, як бы блізкі да ўкраінскага (Украіна ж тут побач, за Дняпром), другі — больш рэзкі — тонкі, артыстычны, так бы мовіць, арыстакратычны, «балцкі». Да гэтага другога тыпу палешукоў і належаў Раманюк. Невысокага росту, але ладна складзены, ён чараваў сваёй ветлівасцю, светлым выразам твару і прыгожым мяккім голасам. Ва ўсім яму была ўласціва глыбокая народнасць, беларускасць, мо самая вызначальная ягоная рыса.

У жыцці быў сціплым, амаль сарамлівым, але калі дзеля вырашэння якой важнай справы неабходна была рашучасць, мужнасць, яны выяўляліся ў ім моцна і выразна. Асабліва пры адстойванні сваёй пазіцыі ў пытаннях роднай мовы, нацыянальнай культуры, беларусізацыі вучэбнага працэсу.

У нашым агульным падарожжы па Палессі дзівіўся таксама ягонай кантактнасці з простымі людзьмі. Вось ён толькі з'явіўся на ўскраіне вёскі, а гасцінныя палескія цёткі ўжо адчыняюць свае куфры, нясуць яму насустрач посцілкі, ручнікі, андаракі, кабацікі, фартухі. Стагоддзямі яны чакалі СВАЙГО ЧАЛАВЕКА, які б ацаніў іх натхненне, бездакорны этнічны густ, фантазію, што ашаломлівае багаццем формаў, рытмаў, арнаментных колераў. І вось такі чалавек з'явіўся і ідзе да сваіх землякоў. Было такое ўражанне, што цётак, якія адчыняць перад ім куфры, ён ведаў з маленства, а яны самі насілі яго яшчэ дзіцяткам на руках. «Цётачка, пашукайце, калі ласка, другі фартух, гэты нам не падыходзіць», — кажа Міхась сваёй натуршчыцы, і тая не ідзе, а бяжыць у сваю хату пераапранацца.

Шкадую, што не запісваў ягоныя размовы з палешукамі — гэта нярэдка была сапраўдная песня: на працы Міхась гарэў. Людзей вабіла яго арганічная шчырасць. Паляшучкі шчодра дарылі яму ручнікі, андаракі, арнаментаваныя паясы, гладышыкі. І невыпадкова ягоная калекцыя твораў народнага мастацтва, можа, самая вялікая ў рэспубліцы — за сваё кароткае жыццё ён зрабіў тое, што не здолеў зрабіць ніводны навукова-даследчы інстытут, музей, лабараторыя. Наша агульнае падарожжа па Палессі працягвалася болей як 10 дзён. З Камарына праз Мазыр даехалі да Петрыкава. Міхась скрозь фатаграфаваў не толькі касцюмы, але і посцілкі, ручнікі, хаты, цэрквы, ліштвы, выразныя краявіды, усё яго кранала і захапляла, ва ўсім беларускім ён адчуваў родную прыгажосць і каштоўнасць.

З Петрыкава па Прыпяці мы на нейкім параходзіку даехалі да вёскі Хлупін, а потым трапілі ў вёску Перароўскі Млынок, што на Тураўшчыне, якая нас літаральна ашаломіла сваім ткацтвам (кросны ў кожнай хаце!), і Міхась прапанаваў застацца тут на дні 2—3. Спалі ў хлеве, на духмяным сене, працавалі з ранку да вечара. Каля 6-ці гадзін раніцы выходжу ў сялянскі двор і трапляю ў сапраўдны музей пад адкрытым небам: на платах скрозь посцілкі ды ручнікі, адзін прыгажэй за другі. А пасярэдзіне двара ўжо шчыруе сціплавясёлы Міхась са сваім фотаапаратам на трынозе. Натуральнасць — характэрная рыса, уласцівая яго творчаму метаду. Усе ягоныя шматлікія доследы, замалёўкі, паштоўкі, маркі не «высасаны з пальца», але ўзяты з самых глыбінь народнага жыцця. У гэтым іх сіла. Тут, у Млынку, быў зроблены вельмі дарагі і памятны для мяне фотаздымак. Мы сядзім на невялічкім мосціку праз рэчку, што цячэ ўздоўж вуліцы. Побач рэчавыя мяшкі, альбомы, сумкі. На здымку Раманюк — прыгожы, узнёсла-натхнёны, імпульсіўны, у белай артыстычнай кепачцы і светлым шэрым касцюме.

Раманюк нарадзіўся ў 1944 годзе на Брагіншчыне, у вёсцы, сама назва якой быццам далучала яго да народнага мастацтва,— Кавалі. Але адразу пасля вайны ягоная сям'я пераехала на Койданаўшчыну. Памятаю, у Камарыне я пацікавіўся, чаму так здарылася. І Раманюк нагадаў пра голад на Палессі ў першыя пасляваенныя гады. Бацька загінуў на фронце, на руках маці засталіся чацвёра дзяцей. Выжыць было няпроста. І тады маці вырашыла пераехаць да сваёй сястры ў вёску Старкі непадалёку ад Койданава. Тут Міхась вучыўся ў школе, а затым пайшоў вучыцца на краўца ў Мінскі тэхналагічны тэхнікум. Пасля яго заканчэння (1963) паступіў у Беларускі тэатральна-мастацкі інстытут. Потым была аспірантура, праца ў інстытуце, дзе ён апошнія гады загадваў кафедрай гісторыі і тэорыі мастацтваў. Раманюк фактычна з'яўляецца заснавальнікам беларускай мастацтвазнаўчай школы на сучасным этапе. Раней гісторыя мастацтва вывучалася паводле праграм Расійскай акадэміі мастацтва, дзе быў невялікі курс «Мастацтва народаў СССР». Беларускае мастацтва займала ў ім сціплае, амаль непрыкметнае месца. «Мы,— гаварыў Раманюк,— рызыкнулі вынесці ў асобныя дысцыпліны гісторыю беларускага мастацтва, матэрыяльную і духоўную культуру Беларусі, дэкаратыўнае мастацтва, гісторыю Беларусі і чыталі іх паводле сваіх, асабіста распрацаваных планаў».

Беларусізацыя вучэбнага працэсу была асноўным накірункам педагагічнай дзейнасці Раманюка. Паводле ягонай ініцыятывы ствараецца не толькі дзённае, але і завочнае аддзяленне. Напачатку студэнты першага курса былі падзелены на два патокі: беларускамоўны і рускамоўны, але ў 1992 годзе ўвесь курс быў беларускамоўным... Павага і ўвага да студэнта, ягоных планаў, клопатаў і патрабаванняў былі ўласцівы Раманюку ў вышэйшай ступені.

Як лектар Раманюк у БДТМІ не меў сабе роўных. Бо хто мог параўнацца ў багацці, навізне матэрыялаў — прытым высокамастацкіх, апрабаваных часам, бездакорных паводле зместу, семантыкі, стылістыкі — з педагогам, картатэка якога паводле самых сціплых ацэнак налічвае не менш як 100 000 адзінак? Ніхто.

Раманюк добра разумеў, што мастацтвазнаўства — гэта трывалы сінтэз слова і ілюстрацыі. Таму апошнія — а гэта агромісты натурны матэрыял, творы народнага мастацтва, занатаваныя ў фота і слайдах,— у ягоных лекцыях як бы дамінуюць.

Просты і добразычлівы, прывабны прафесар рашуча ўваходзіць у аўдыторыю, дзе яго ўжо чакаюць студэнты. Гасне святло, і на экране ўсім бязмежным багаццем арнаментыкі, пластыкі формаў, колераў, стыляў заззялі, чаруючы студэнтаў, незлічоныя творы мастацтва: народнае адзенне, посцілкі, ручнікі, куфры, кераміка, народныя маляванкі, творы з дрэва, лазы, саломкі. Шэдэўры, у якіх раскрывалася харство беларускага народа, яркая і драматычная гісторыя ягонай культуры. Пераканаўча і назаўсёды не прымаліся міфы чужынцаў пра сціпласць беларускага мастацтва. Г. Сакалоў-Кубай піша, што Раманюк «быў выдатным лектарам, валодаючы непаўторным тэмбрам голасу — аксамітным барытонам, выдатнай дыкцыяй і пачуццём аўдыторыі. Як лектар-прапагандыст аб'ехаў усю Беларусь і далучыў да нашай культуры сотні мастакоў, музейных і клубных работнікаў».

Нашае грамадства толькі на пачатку асэнсавання жыцця і творчасці Міхася Раманюка, выдатнага беларускага вучонага XX стагоддзя, арыгінальнага мастака, нястомнага калекцыянера і музейнага работніка, уважлівага, аддадзенага сваёй справе педагога, віднага грамадскага дзеяча.

В. Ф. Шматаў

Сабаленка Раман Карпавіч нарадзіўся 15.10.1907 г. у сям'і селяніна-бедняка ў в. Сабалі. Беларускі пісьменнік. Скончыў Гомельскі педагагічны

Р. К. Сабаленка

тэхнікум (1929). З 1930 да 1941 г. працаваў літаратурным супрацоўнікам, стыль-рэдактарам, загадчыкам аддзела абласной газеты «Палеская праўда» (потым «Гомельская праўда»). Адначасова вучыўся на вячэрнім аддзяленні Гомельскага педагагічнага інстытута (1933—1935). Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны.

У пасляваенны час працаваў у рэдакцыях баранавіцкай абласной газеты «Чырвоная звязда», рэспубліканскай «Калгасная праўда», часопіса «Маладосць», штотыднёвіка «Літаратура і мастацтва». Друкаваўся з 1928 г.

Узнагароджаны ордэнамі Працоўнага Чырвонага Сцяга, Чырвонай Зоркі і медалямі.

У 1935 г. у часопісе «Полымя» была надрукавана першая паэма Р. К. Сабаленкі «Брагінь». Выдаў зборнікі вершаў «З родных крыніц» (1950) і «Мая эстафета» (1954). Аўтар зборнікаў аповесцей і апавяданняў «Жменя зярнят» (1957), «Сустрэчы» (1958) і інш. Аповесці «Юнацтва ў дарозе», «Выпрабаванне сталасці» і «Былое застаецца ў сэрцы» склалі трылогію «Іду ў жыццё». Асобнымі выданнямі выйшлі таксама «Выбраныя творы», т. 1—2 (1967—1968), «Выбранае» (1977), «Творы» (1983).

Памёр 13.5.1975 г.

Імем пісьменніка названы вуліца ў Брагіне і сярэдняя школа ў в. Сабалі.

З аўтабіяграфіі Рамана Сабаленкі

Нарадзіўся я 15 кастрычніка 1907 года ў вёсцы Сабалі Брагінскага раёна на Гомельшчыне. Вёска была як вёска: глухая, забабонная. Людзей, якія ўмелі грамаце, можна было палічыць на пальцах. Бацька мой, Карп Яўстратавіч, неяк умудрыўся навучыцца чытаць, трошкі пісаць і слыў на вёсцы за грамацея. Ва ўсякім выпадку, яго кожны раз запрашалі чытаць псалтыр па нябожчыках. Яшчэ маленькім хлопчыкам і я хадзіў з ім на тыя сумныя літанні. Голас у бацькі быў не вельмі звонкі, але мне падабалася яго аднастайнае глухое гудзенне. Маці мая, Мар'я, хоць і паходзіла з багацейшай сям'і, не ведала ніводнай літары. Але жанчына яна была дапытлівая, цікаўная, хоць і выхоўвалася ў маўклівай пакоры, у рэлігійным чадзе, якога поўна было ў хаце дзеда Трыфана, што лічыў сябе чалавекам вышэйшага гатунку.

У тыя дарэвалюцыйныя гады ў нашых Сабалях не было ніякай школы, і калі я падрос, мяне выправілі на ўсю зіму да дзеда Трыфана ў навуку. У Бакунах быў настаўнік-«дарэктар», які саматутам вучыў дзяцей. Вучыў ён не ў школе, а ў хаце дзедавага брата Траха. Што гэта было за вучэнне, цяпер мне нават цяжка ўявіць. Але ж тым часам за зіму я наламаўся складаць літары ў словы. Навучыўся і пісаць сяк-так. Падабалася мне, што, разгарнуўшы кніжку, я мог гаварыць з ёю, як з жывым чалавекам. Дзед Трыфан падсоўваў мне розныя псалтыры ды часасловы, і я, мэкаючы і бэкаючы, чытаў.

— О, унучак, як рэпу грызе. Мо і на дзяка вывучыцца,— казаў ён.

Кастрычнік у наш палескі закутак прыйшоў ціха. Мы з бацькам паехалі чагосьці ў Брагін і ўгледзелі, як па цэнтральнай, Прабойнай, вуліцы ішоў невялічкі натоўп людзей і нёс над галовамі чырвоныя сцягі. Гэта нават не падобна было на рэвалюцыйную дэманстрацыю. Аднак жа для нашага кутка гэта быў пачатак новага жыцця.

Увосень у Сабалях адкрылася школа. За настаўніцу прыехала з Брагіна Анастасія Канстанцінаўна Паўлава. Якая там школа была: усе чатыры класы вучыла яна адна, але ж мы вучыліся. На другі год я паступіў у Брагінскую школу, у пяты клас. Штодзень хадзіў за чатыры кіламетры. Але тут мне давялося нядоўга «грызці навуку». На наступную зіму мне ўручылі паперку: унесці за правучэнне дзесяць пудоў збожжа. Як паказаў бацьку гэтую паперку, дык у яго аж патыліца засвярбела.

— Дзе я табе столькі збожжа вазьму. Мабыць, мужыку як не было дарогі ў людзі, дык і цяпер няма, хоць і кажуць, што ўлада наша, мужыцкая.

Дзед Яўстрат як пачуў, што трэба столькі збожжа плаціць, аж закалаціўся:

— Ніхто з гэтае навукі хлеба не наеўся. І ён не наесца...

Такім чынам, я зноў стаў, як казаў бацька, байбусаваць. Але ў бацькавай хаце станавілася цеснавата. Мачаха не скупілася на дзяцей. Як той казаў, што гадок, то і ядок прыбаўляўся, ды ўсё хлопцы. Бацька пачаў мяне прывучаць да работы. Я араў, баранаваў, хадзіў з сярпом і касою. І хоць у мяне сілы яшчэ не вельмі ставала, але касу я цягаў, насіў копы на сенажаці, і, калі праўду казаць, работа гэтая мне падабалася. Сабалёўцы на сенажаць выбіраліся на цэлы тыдзень, бо яна была далёка. Асабліва любіў я, калі ўвечары збіраліся на грудзе ля вогнішча. Колькі там цікавых гісторый, казак расказвалася!

Але мне карцела нешта большае. Аднаго разу, у нядзелю, сабраліся мы ўтрох — сабалёўскія хлопцы: я, Яўхім Сабаленка і Андрэй Свірыдзенка — і надумаліся пайсці ў суседняе сяло Глухавічы. Там была камсамольская ячэйка. Нас вельмі добра сустрэў сакратар яе Антон Коўш. Загулялі мы да позняй ночы: слухалі прамовы, глядзеліся ў самадзейны спектакль. З таго дня кожную нядзельку хадзілі ў Глухавічы. Потым нас прынялі

ў камсамол, і, прычапіўшы кімаўскія значкі на чырвоных каснічках, мы з'явіліся ў свае Сабалі.

Але душа мвя некуды рвалася, нечага прагла. Даведаўся я, што ў газету можна слаць допісы. Пісаў пра ўсё, што адбывалася ў вёсцы, і пасылаў у рэдакцыю сялянскай газеты «Новая деревня», якая тады выходзіла ў Гомелі на рускай мове. Зрэдку мае допісы друкаваліся. Цікавым было першае адчуванне, калі я ўгледзеў у газеце надрукаваным сваё прозвішча. Не было таго чалавека, якому б я не паказаў газету.

Пад восень 1923 года я дачуўся, што ў Суткове, на Лоеўшчыне, адкрылася школа сялянскай моладзі. Наладаваўшы добрую торбу, падаўся туды пехам за добрых семдзесят кіламетраў. Прынялі мяне адразу ў сёмы клас. Гэта, бадай, была першая школа, дзе я вучыўся па-сапраўднаму. Тут я паспрабаваў пісаць вершы на рускай мове. Але куды я іх ні пасылаў, адусюль прыходзілі адказы: «Немаведама, на якой мове вы пішаце, ва ўсякім разе не на рускай». Гомельшчына тады ўваходзіла ў склад РСФСР, і ўсе газеты выдаваліся на рускай мове. Ніяк я не мог навучыцца пісаць па-руску: не хапала слоў, хоць я ўжо нямала прачытаў рускай класічнай і сучаснай літаратуры. Мабыць, тая мова, якую ўвабраў з малаком маці, вельмі моцна сядзіць у табе.

Школа, якая рыхтавала нас да таго, каб мы потым сталі аграномамі, скончана. Мне зноў наладавалі торбу, і я паехаў паступаць у Навазыбкаўскі сельскагаспадарчы тэхнікум. Такіх, як я, наехала туды многа — чалавек па дзесяць на адно месца. Па ўсіх прадметах я здаў экзамены на выдатна, а ў рускай дыктоўцы нарабіў столькі памылак, што аж двойку зарабіў.

З гаркатою на душы вяртаўся дадому. Раніцай прыехаў у Гомель, а цягнік на Хойнікі адыходзіў увечары. Рашыў паглядзець Гомель. З вакзала пайшоў па Камсамольскай вуліцы. І раптам на Доме народнай асветы аб'ява: «Гомельскі педагагічны тэхнікум аб'яўляе дадатковы набор». Здаў дакументы, а назаўтра — і экзамены. Пашанцавала.

У нашым тэхнікуме было нямала хлопцаў, якія любілі літаратуру і самі спрабавалі пісаць. Некаторыя з іх нават друкаваліся ўжо. Я зайздросціў ім добрай чалавечай зайздрасцю. А сам колькі ні пісаў вершаў, нічога не выходзіла. І толькі, калі ў 1927 годзе Гомельшчыну далучылі да Беларусі і ў нашым тэхнікуме пачалося выкладанне на роднай мове, я адчуў, што гэта тая мова, на якой і я здолею пісаць. Беларускую літаратуру выкладала цудоўная настаўніца Парыйская. Месяцы праз два-тры я пісаў ужо без памылак. У гомельскіх газетах друкаваліся ўжо матэрыялы і на беларускай мове. У «Новой деревне» я і змясціў свой першы верш. За які год прачытаў Янку Купалу, Якуба Коласа, Змітрака Бядулю. Мне вельмі тады спадабаўся раман Цішкі Гартнага «Сокі цаліны».

Неўзабаве ў Гомель прыехаў на працу ў рэдакцыю «Палескай праўды» Паўлюк Трус. Для мяне гэта было падзеяю незвычайнай. Мы хутка пасябравалі. Паўлюк увогуле быў чалавек кампанейскі. Зблізіўся ён не толькі са мною, а з усімі студэнтамі тэхнікума. Яго там палюбілі. Пры тэхнікуме быў створаны гурток «Маладняка».

У 1929 годзе я скончыў тэхнікум і паехаў у Мінск. Паступіў працаваць у рэдакцыю газеты «Звязда». Тут я трапіў у літаратурнае асяроддзе, якое яшчэ больш умацавала маю веру ў тое, што трэба пісаць. Але ўвосень прызвалі мяне ў Чырвоную Армію, і я зноў апынуўся ў Гомелі. Дэмабілізаваўшыся з арміі, надоўга асеў у гэтым горадзе. Больш дзесяці год працаваў у рэдакцыі «Палескай праўды».

Друкуецца са скарачэннямі па кн.: Пяцьдзесят чатыры дарогі. Мн., 1963.

Слесарэнка Леанід Аляксеевіч нарадзіўся 18.6.1926 г. у в. Гарадзішча. Украінскі кінаакцёр. Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. Вучыўся ў Брагінскай СШ. У 1935 г. з бацькамі пераехаў у г. п. Любеч Чарнігаўскай вобласці. Скончыў Кіеўскае тэатральнае вучылішча (1947). Здымаўся ў шэрагу мастацкіх фільмаў. Быў адзначаны прэміяй кінастудыі імя А. Даўжэнкі за ролю нямога ў фільме «Право на любовь» (1977).

Узнагароджаны трыма медалямі «За адвагу».

Памёр у 2000 г.

Хвошчанка Іван Мікітавіч нарадзіўся ў 1921 г. у в. Шкураты. Журналіст. Скончыў брагінскую сярэднюю школу № 1 (1939), Беларускі дзяржаўны універсітэт (1954). Перад Вялікай Айчыннай вайной працаваў сакратаром брагінскай раённай газеты «Трыбуна калгасніка». У якасці партызанскага сувязнога прымаў удзел у барацьбе

І. М. Хвошчанка

супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў. У пасляваенны час працаваў у брагінскай раённай газеце, уласным карэспандэнтам, загадчыкам аддзела сельскай гаспадаркі «Гомельскай праўды» (1958—1970), уласным карэспандэнтам рэспубліканскай газеты «Звязда» па Гомельскай вобласці (1970—1984). Узнагароджаны медалямі «За доблесную працу ў Вялікай Айчыннай вайне 1941—1945 гг.», «За працоўную адзнаку».

Памёр у 1984 г.

Чапега Уладзімір Пятровіч нарадзіўся ў 1939 г. у в. Сялец. Беларускі перакладчык. Скончыў Мінскі педагагічны інстытут замежных моў (1961), Данецкае вышэйшае ваенна-палітычнае вучылішча інжынерных войск і войск сувязі (1973). Служыў у Савецкай Арміі. Друкуецца з 1971 г. На нямецкую мову пераклаў раман І. Мележа «Людзі на балоце» (1974, з Г. Чапегай і Г. Бярэзкам), аповесці В. Быкава «Абеліск» (1975) і «Здрада» (1978), А. Кудраўца «Раданіца» (1983, усе з Г. Чапегай і Н. Рандавым), кнігу У. Караткевіча «Зямля пад белымі крыламі» (1983), асобныя творы Цёткі, Я. Брыля, К. Крапівы, П. Галавача, М. Зарэцкага, В. Коваля, Л. Калюгі, Я. Нёманскага для анталогіі беларускага апавядання «Буслы над балотамі» (1971), кнігі для дзяцей В. Віткі «Ладачкі-ладкі» (1980, 2-е выд.— 1982), А. Якімовіча «Лісіца-хітрыца» (1980) і «Залатая яблынька» (1981), «Сядзіць мядзведзь на калодзе» (1980), «Кот Максім» (1991), «Андрэй за ўсіх мудрэй» і «Беларускія народныя казкі» (1996, з Г. Чапегай), эсэ Ш. Гэрмліна «Вячэрняе святло» (1985) і інш.

Шматаў Віктар Фёдаравіч нарадзіўся 9.5.1936 г. у г. п. Камарын. Беларускі мастацтвазнавец, мастак. Доктар мастацтвазнаўства (1990). Лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Рэспублікі Беларусь (1995). Скончыў Мінскае мастацкае вучылішча (1956), Беларускі тэатральна-мастацкі інстытут (1962). Працаваў у Віцебскім педагагічным інстытуце. З 1969 г. у Інстытуце мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору НАН Беларусі: навуковы супрацоўнік, загадчык аддзела старажытнабеларускай культуры.

Аўтар звыш 300 публікацый, у тым ліку манаграфій «Беларуская сатырычная графіка» (1971), «Беларуская графіка. 1917—1941» (1975), «Сучасная беларуская графіка» (1979), «Беларуская кніжная гравюра XVI—XVIII стст.» (1984), «Мастацтва кнігі Францыска Скарыны» (1990), «Мастацтва беларускіх старадрукаў XVI—XVIII стст.» (2000) і інш., адзін з аўтараў «Гісторыі беларускага мастацтва» (Т. 1—6. 1987—1994), шэрагу пейзажаў, сатырычных плакатаў, экслібрысаў, серыі жывапісных палотнаў «Чарнобыльская трагедыя». Творы знаходзяцца ў Нацыянальным мастацкім музеі Беларусі, Еўрапарламенце (карціна «Маці», 1994), Брагінскім і Нараўлянскім краязнаўчых музеях.

Узнагароджаны медалём Ф. Скарыны (1993).

Пра жыццё і творчасць

З успамінаў В. Ф. Шматава

Нарадзіўся я 9 мая 1936 г. на самым поўдні Беларусі — у г. п. Камарын, што на Брагіншчыне. Размешчаны на беразе Дняпра сярод бясконцых лугоў, магутных дубнякоў, карабельных соснаў, мой родны Камарын належыць, безумоўна, да самых прыгожых мясцін на свеце. Яго першазданная прырода, каларытны этнаграфізм, адметная народная творчасць, кантрастныя фарбы поўдня Беларусі пазней не маглі не адбіцца на маім характары, тэмпераменце, асобных творах.

Старэйшыя людзі памятаюць нябачны дагэтуль голад на Палессі ў першыя пасляваенныя гады. Вось чаму маці — бацька загінуў на фронце — вымушана была на пэўны час аддаць мяне (разам з двума малодшымі братамі і сястрычкай) у Камарынскі дзіцячы дом.

У 1951 г., пасля заканчэння 7 класаў, я паехаў з Камарына паступаць у Мінскае мастацкае вучылішча — адзіную ў тыя часы навучальную мастацкую ўстанову ў рэспубліцы, і хоць меў ужо пэўныя навыкі ў малюнку (маляваць пачаў рана), на экзаменах па спецпрадметах атрымаў тройкі, і не дзіва: канкурэнтамі былі хлопчыкі і дзяўчынкі, што па некалькі год займаліся ў студыі аыяўленчага мастацтва пры Мінскім палацы піянераў.

Я ж разам з Уладзімірам Гарадзеенкам (пазней вядомым мастаком, сакратаром праўлення Саюза мастакоў) прыехаў у родную сталіцу з далёкай палескай глухамані. Хутчэй за ўсё і вярнуліся б мы назад той жа дарогай, але тагачасны дырэктар Мінскага мастацкага вучылішча Іван Рыгоравіч Краснеўскі сказаў членам экзаменацыйнай камісіі: «Гэтых хлопцаў трэба прыняць толькі за тое, што прыехалі ў Мінск з далёкага Палесся». І вось я — студэнт Мінскага мастацкага вучылішча. Было мне тады 15 год. Радасць была бязмежнай, але хутка яна зацьмілася. Справа ў тым, што вучылішча, якое размяшчалася ў сутарэннях опернага тэатра, не мела інтэрната для студэнтаў. А стыпендыя была ўсяго 140 руб. Усе прыезджыя студэнты ўладкоўваліся на прыватныя кватэры, я ж зрабіць гэтага не меў магчымасці, бо разлічваць хоць на нейкую дапамогу з дому не даводзілася. Гэта амаль неверагодна: увесь дзень праводзіў у вучылішчы, а ўвечары ішоў начаваць... на вакзал. Яшчэ часцей мы, дзетдомаўцы, пасля заняткаў заставаліся начаваць у аўдыторыях.

Пасля заканчэння першага курса я цвёрда вырашыў шукаць такое вучылішча, дзе ёсць інтэрнат. Разам з М. Сакаловым (пазней галоўны рэдактар газеты «Знамя юности») мы паехалі паступаць у Ленінградскае вышэйшае мастацка-прамысловае вучылішча. Абодва не прайшлі па конкурсу, але на гэты раз дырэкцыя не ўлічыла, што мы «прыехалі здалёк», і не пайшла нам насустрач. М. Сакалоў вырашыў вярнуцца назад у дзіцячы дом, я ж на цягніку «зайцам» паехаў шукаць праўды ў Маскву. Бо як былы дзетдомавец меў права на паступленне без конкурсу. Але, як вядома, «Масква слязам не верыць». Прама з Міністэрства культуры мяне адвезлі ў славуты тады ў СССР «Маскоўскі Данілаўскі дзіцячы прыёмнік». Нагала пастрыглі, зрабілі два фотаздымкі: у фас і ў профіль. А праз колькі дзён узброены вайсковец павёз мяне назад у Мінск: Масква дамовілася з Мінскам, каб я жыў у Мінскім дзетпрыёмніку для беспрытульных і адначасова працягваў вучобу ў Мінскім мастацкім вучылішчы.

З троечніка па малюнку і жывапісу я неўзабаве перарос у чацвёрачніка, а за дыпломны эскіз «Рэпін сярод бурлакоў» (1956) атрымаў выдатную адзнаку, што давала права паступаць у Беларускую акадэмію мастацтва (тады Беларускі дзяржаўны тэатральна-мастацкі інстытут). Добра вытрымаўшы экзамены (конкурс быў не малы, бо ў тыя часы ў БДТМІ паступалі з усяго былога Саюза), я быў залічаны на першы курс жывапіснага аддзялення. Маімі выкладчыкамі былі выдатныя беларускія мастакі: А. Мазалёў, В. Цвірка і іншыя. Малюнкам і жывапісам займаўся вельмі сур'ёзна і не без поспеху.

У адрозненне ад Мінскага мастацкага вучылішча ў БДТМІ быў інтэрнат, але жылося цяжка, бо ніякай матэрыяльнай дапамогі я па-ранейшаму не меў. Затое ўмеў ужо маляваць, нешта рабіць у мастацтве. Працаваў мастаком-афарміцелем у вайсковым клубе ва Уруччы, пазней у будаўнічым трэсце. Добра памятаю, як пасля заняткаў увечары накіроўваўся ва Уруччa ў вайсковы клуб, дзе гадзінамі бронзай фарбаваў бюсты «правадыроў і настаўнікаў» ды старанна выводзіў літары тагачасных «маральных кодэксаў». У інтэрнат вяртаўся не раней 23 гадзін.

Неўзабаве звязаўся з выдавецтвамі, маляваў загалоўкі для артыкулаў газет («Зорка», «Піянер Беларусі», «Знамя юности»). А ў 60-я гады ў «Вожыку» пачалі друкаваць мае карыкатуры. У студэнцкія гады я па-сапраўднаму захапіўся гэтым вельмі спецыфічным відам выяўленчага мастацтва.

У «Вожыку» я павучыўся маляваць аператыўна, хутка, дакладна. Выдатныя майстры беларускай графікі А. Волкаў і В. Ціхановіч патрабавалі асаблівай дакладнасці ў кампазіцыі, умення выяўленчымі сродкамі проста і даступна адлюстраваць тую ці іншую задуму. Акрамя таго, у «Вожыку», у асяроддзі вядомых пісьменнікаў (С. Дзяргая, Я. Сіпакова, У. Корбана і іншых), я пастаянна працаваў і над роднай мовай, родным словам. Бо сатырычныя малюнкі для «Вожыка» патрабавалі не толькі дакладнасці выяўленчага вобраза, але і лаканічных трапных подпісаў. І зусім невыпадковым з'яўляецца тое, што менавіта ў «Вожыку» я напісаў свой першы мастацтвазнаўчы артыкул на роднай мове.

Супрацоўніцтва з выдавецтвам міжволі штурхала да графікі. Цікавасць да яе ўзмацнілася пасля таго, як выкладчыкі графічнага аддзялення пазнаёмілі мяне з тэхнікай гравюры (пінарыт, афорт, літаграфія). Усе вечары праводзіў у эстампнай майстэрні і па прапанове П. Любамудрава — вельмі вопытнага, адданага сваёй справе педагога, што меў выдатную школу, на трэцім курсе інстытута перайшоў на графічнае аддзяленне. Дыплом — 5 аркушаў серыі «Аэрапорт» — выканаў у тэхніцы каляровай літаграфіі. Марыў пра самастойную творчую працу. Пачыналася яна няблага. Мой дыплом набыла Трацякоўская галерэя — у тыя часы такі гонар выпадаў нямногім. У 1962 г. мае працы былі паказаны на выставе ва Улан-Батары — гэта, здаецца, была першая міжнародная выстава з удзелам беларускіх мастакоў. Акрамя мяне ў ёй удзельнічалі М. Савіцкі, А. Кашкурэвіч. Аднак творчае жыццё склалася крыху інакш. У 1962 г. пасля заканчэння БДТМІ мяне накіравалі на працу выкладчыкам малюнка ў Віцебскі пединстытут імя С. М. Кірава. Па сутнасці, гэта была мая новая прафесія. Разы два-тры прыязджаў у Мінск, у Саюз мастакоў, каб далучыцца да мастацкага жыцця.

Атмасфера ў тагачасным Віцебску творчасці таксама не спрыяла — часы, калі тут працавалі М. Шагал, К. Малевіч, Э. Лісіцкі, выходзіў часопіс «Мастацтва», даўно адышлі ў мінулае. Каб уявіць сабе культурную атмасферу горада на Дзвіне, нагадаю, што літаральна за некалькі дзён да майго прыезду тут быў узарваны шэдэўр беларускага дойлідства славутая Дабравешчанская царква (XII ст.).

Я цвёрда вырашыў вярнуцца ў Мінск. Неўза-

баве і зручны момант выпаў. Інстытут мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору Акадэміі навук Беларусі абвясціў прыём у аспірантуру па мастацтвазнаўчае аддзяленне. Давалася стыпендыя і, галоўнае, прадастаўляўся інтэрнат (а значыцца, і прапіска) — гэта было тое, што трэба. Недзе ў канцы 1963 г. я стаў аспірантам... З 1969 г. працую ў Інстытуце мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору НАН Беларусі.

Як дырэктар Музея старажытнабеларускай культуры Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору НАН Беларусі вяду вялікую работу па зборах помнікаў культуры і мастацтва ў адселеных «чарнобыльскіх» вёсках.

Сотні помнікаў былі выратаваны супрацоўнікамі нашага музея. Яны прайшлі дэзактывацыю, і сёння наведвальнікі музея маюць магчымасць пазнаёміцца з творамі этнаграфіі і народнага мастацтва Чарнобыльскай зоны. Гэта пакуль што адзіны такі музей у СНД.

Збіраць экспанаты мы пачалі каля самых чарнобыльскіх труб па Брагіншчыне. Першая экспедыцыя адбылася з 3 па 10 чэрвеня 1991 г. Пачаўшы з Брагіншчыны, дзе працавалі ў в. Калыбань, Вязок, Пучын, мы ў наступны раз даследавалі выселеныя вёскі Камарыншчыны (в. Чыкалавічы, Чэрнеў, Капоранка, Савічы, Пасудава).

Тое, што мы ўбачылі ў час экспедыцыі, цяжка перадаць словамі. Пад стрэхамі кінутых хат (большасць іх, дарэчы, выдатныя помнікі народнай архітэктуры) мы ўбачылі магутную, амаль не кранутую часам этнаграфію, народнае мастацтва. Многія хаты былі сапраўднымі музеямі (страшэнна, праўда, зруйнаванымі). Кросны амаль у кожнай хаце, самапрадкі, дзежы і дзежачкі, ступы, жорны, грэбні, ёрмы, маляваныя дываны на сценах і посцілкі (або іх фрагменты), ручнікі на падлозе сярод жудаснага бруду — гэтыя і многія іншыя помнікі гаварылі пра яркую, багатую і самабытную культуру.

Гэта былі не лёгкія экспедыцыі. Страшэнны, да болю нежылы выгляд, высокі ўзровень радыяцыі, брудныя, запыленыя рэчы, крапіва і калючкі вышэй за чалавечы рост (пры падыходзе да хат), агульны псіхалагічны клімат — усё гэта было на кожным кроку, раніла сэрца.

Варта адзначыць, што перасяленцы скрозь сустракалі нас вельмі гасцінна і адносіліся да нашай працы з разуменнем. Было нямала выпадкаў, калі ў наш лагер (часцей за ўсё мы жылі ў палатках, якія ставілі каля Дняпра, Брагінкі, каб зручней было праводзіць першую чыстку экспанатаў) людзі самі прыносілі рыбацкія прылады і нават кросны, ступы. «Бярыце, — казалі яны, — нам гэта ўжо болей не спатрэбіцца...»

Паступова пры музеі склаўся асобны «Чарнобыльскі фонд», у якім зараз сотні высокамастацкіх твораў.

Не без гонару лічу сябе мастаком Палесся, свядома працую над велічнай рэгіянальнай тэмай. Мае жывапісныя працы лагічна ўкладваюцца ў два перыяды: «Палессе да Чарнобыля» і «Палессе пасля Чарнобыля». Бяда не закрыла мне дарогу на Бацькаўшчыну. Штогод бываю ў «зоне» не менш 2—8 разоў (Камарын знаходзіцца ў 27 км ад Чарнобыльскага атамнага рэактара). У выселеных, знявечаных радыяцыяй вёсках сабраў значны выяўленчы матэрыял. Іх дапоўнілі эцюды, зробленыя ў часе экспедыцый па зборы помнікаў этнаграфіі і народнага мастацтва Чарнобыльскай зоны. Так нарадзілася серыя «Чарнобыльская трагедыя». Непадробная праўда, натурнасць, прастата і даходлівасць формы — яе адметныя рысы..

Яскевіч Уладзімір Мікалаевіч нарадзіўся ў 1940 г. у в. Сабалі. Беларускі спявак (барытон). Заслужаны артыст Беларусі (1982). Скончыў Веймарскую кансерваторыю (ГДР, 1975). У 1970—1976 гг. з'яўляўся салістам ансамбля песні і танца Групы савецкіх войск у Германскай Дэмакратычнай Рэспубліцы, з 1976 г. — ансамбля песні і танца Беларускай ваеннай акругі. Валодае голасам прыгожага тэмбру шырокага дыяпазону. У рэпертуары спевака беларускія, рускія народныя песні, творы беларускіх кампазітараў і інш.

У складзе ансамбля Беларускай ваеннай акругі гастраліраваў у Афганістане, Францыі і іншых краінах.

Матэрыялы рубрыкі «Нарадзіліся на Брагіншчыне» падрыхтавалі *І. Ф. Ганжураў, М. З. Башлакоў, Л. Т. Калюжная, І. М. Паланейчык, М. С. Сяргееў.*

Параднёныя з Брагіншчынай

Яны, вядомыя дзеячы навукі і культуры, нарадзіліся часам далёка за межамі нашага раёна, але ў іх біяграфіі ёсць тая або іншая брагінская старонка. Адны яшчэ ў даўні даваенны час прывандравалі на Брагіншчыну з бацькамі, і тут прайшло іх дзяцінства, іншых жыццёвая дарога прывяла да нас ужо ў сталым іх веку і ў час не такі далёкі. І адных, і другіх лёс назаўсёды парадніў з нашым краем, і на ўсё жыццё яны захавалі аб ім удзячную памяць. Гэтак жа і Брагіншчына не забывае іх.

Л. І. Арцюшэўскі

І. Ф. Ганжураў

Арцюшэўскі Леанід Іванавіч нарадзіўся ў 1924 г. у в. Дарашковічы Старадарожскага раёна Мінскай вобласці. Кандыдат медыцынскіх навук (1960), дацэнт. Выдатнік аховы здароўя. Скончыў Мінскі медыцынскі інстытут (1954). У 30-я гг. жыў у Камарынскім раёне. У 1941 г. скончыў 9 класаў Крукаўскай школы. З 1943 г. баец партызанскага злучэння генерал-маёра М. І. Навумава. Пасля вызвалення Камарыншчыны ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў працаваў інструктарам Камарынскага РК ЛКСМБ. З сакавіка 1944 г. ваяваў на 1-м Украінскім фронце. Да 1947 г. служыў у Савецкай Арміі. У 1956—1978 гг. працаваў у Мінскім медыцынскім інстытуце: выкладчыкам, затым на працягу сямі гадоў дэканам лячэбнага і стаматалагічнага факультэтаў, загадчыкам кафедры агульнай хірургіі.

Аўтар 107 навуковых прац, некалькіх рацыяналізатарскіх прапаноў па медыцынскай тэматыцы. Узнагароджаны ордэнам Айчыннай вайны II ступені, 9 медалямі. Адзначаны бронзавым медалём Усесаюзнай выстаўкі дасягненняў народнай гаспадаркі.

Ганжураў Іван Феакцістаўіч нарадзіўся ў 1937 г. у в. Беседзь Веткаўскага раёна. Журналіст. Скончыў Беларускі дзяржаўны універсітэт (1970). Працаваў у Веткаўскай раённай газеце «Перамога Кастрычніка», на камсамольскай і партыйнай рабоце. У 1969—1989 гг. — рэдактар брагінскай раённай газеты «Маяк Палесся». Узнагароджаны ордэнам Дружбы народаў і медалямі. Аўтар шматлікіх матэрыялаў і ўкладальнік гісторыка-дакументальнай хронікі «Памяць. Брагінскі раён». Жыве ў г. Салігорск Мінскай вобласці.

Дваццаць рэдактарскіх год

З успамінаў І. Ф. Ганжурава

Калі цяпер успамінаю пачатак сваёй работы ў якасці рэдактара брагінскай райгазеты «Маяк Палесся» (1969), перш за ўсё згадваюцца нялёгкія рэдакцыйныя будні з іх паўсядзённымі клопатамі аб падрыхтоўцы газетных матэрыялаў і бяссонныя ночы, звязаныя з выпускам чарговых нумароў. З-за дрэннай укамплектаванасці рэдакцыі кадрамі, нездавальняючага стану паліграфічнай базы друкарні кожны з іх даваўся з немалымі цяжкасцямі. Таму пачынаць рэдактарскую дзейнасць давялося не толькі з клопатаў аб паляпшэнні зместу і афармлення газеты, але і, у большай меры, з пошуку кадраў газетчыкаў, з бясконцых просьбаў да зацікаўленых інстанцый аб рамонце і ўстойлівым электразабеспячэнні друкарні, якая да таго ж размяшчалася ў паўпадвальным непрыстасаваным памяшканні.

Праца рэдактара часта ўскладнялася яшчэ і адцягненнямі на выкананне разавых і кампанейскіх партыйных даручэнняў у арганізацыях, калгасах і саўгасах.

Але, нягледзячы на ўсё гэта і асабліва на частыя аварыйныя адключэнні электраэнергіі, паломкі паліграфічных машын, за дваццаць маіх рэдактарскіх гадоў ніводнага разу не быў сарваны выхад райгазеты. А за гэты ж час убачылі свет больш за тры тысячы яе нумароў.

Што б ні казалі наконт дзейнасці публікацый раённага друку, але нельга аспрэчваць станоўчага іх уплыву на свядомасць, паводзіны, грамадска-палітычную і працоўную актыўнасць чытачоў. Як арбітрам раённага сацыялістычнага спаборніцтва, нам, газетчыкам, нярэдка даводзілася пераконвацца ў гэтым на практыцы. Тым больш калі нашы ўдачы тут адзначалі зусім не шчодрыя на пахвалу райкамаўскія «куратары». Менавіта дзейнасцю і дзелавітасцю раёнкі тлумачыўся і яе немалы тыраж.

Згадваючы аб усім гэтым, з удзячнасцю адзначаю, што ў паўсядзённай рабоце адчуваў падтрымку і дапамогу з боку старэйшых супрацоўнікаў рэдакцыі: намесніка рэдактара, а затым — адказнага сакратара газеты Ц. С. Шубянка, уласнага карэспандэнта па Камарынскай зоне Г. Ф. Калініна, карэктара К. П. Старавойт і іншых. Успамінаюцца таксама загадчык аддзела пісьмаў, а затым намеснік рэдактара М. М. Анісенка, фотакарэспандэнт М. Р. Самойленка, загадчык аддзела пісьмаў А. Р. Гацка, літаратурныя супрацоўнікі В. І. Каса-

буцкі, Н. А. Злыдзенка і іншыя, хто пакінуў прыкметны след у «Маяку Палесся» — нашым друкаваным летапісе раёна.

Карпаў Уладзімір Барысавіч нарадзіўся 26.2.1912 г. у г. Хвалынск Саратаўскай вобласці. Беларускі пісьменнік. Скончыў Мінскі педагагічны інстытут (1941). З 1921 г. жыў у в. Ёлча. Працаваў на лесапільні ў Рэчыцы, настаўнічаў, у тым ліку ў Крукаўскай школе Камарынскага раёна. Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. У пасляваенны час працаваў у газетах «Советская Белоруссия», «Літаратура і мастацтва», часопісе «Полымя».

Аўтар шырокавядомых раманаў «За годам год» (1957), «Вясеннія ліўні» (1961), «Нямігі крывавыя берагі», «Сотая маладосць» і іншых кніг.

Узнагароджаны ордэнамі Чырвонай Зоркі, Працоўнага Чырвонага Сцяга, медалямі.

Памёр 6.8.1977 г. Імем пісьменніка названы вуліца ў Мінску і бібліятэка ў г. п. Камарын.

З аўтабіяграфіі У. Карпава

Нарадзіўся я ў сям'і земскага ўрача ў волжскім гарадку Хвалынску. Не ведаю, які ён сапраўды, але мне ўяўляецца зялёным, у садах, з недалёкімі крэйдавымі гарамі, з якіх узімку на санках можна ехаць кіламетры. Тут прайшло маё маленства, тут я бачыў рэвалюцыю, грамадзянскую вайну, тут навучыўся плаваць, чытаць.

Маці мая — самаахвярная, цярплівая жанчына — працавала выхавацельніцай у дзіцячым доме, і, можа, толькі гэтая акалічнасць выратавала нас. Голад наваліўся на спустошаны вайною гарадок адразу, як толькі завітаў у Паволжа. Як ні дзіўна, першымі пачалі паміраць сыцейшыя. Бацька пакінуў нас даўно. Апрача мяне, на матчыным гарбе сядзелі яшчэ двое — старэйшы брат і сястра. Таму, натуральна, мы не маглі быць сытымі. Дый дзіцячаму дому сёе-тое ўсё ж перападала. Калі ж стала зусім цяжка, дзіцячы дом эвакуіравалі ў Гомель. Так я трапіў у Беларусь.

У. Б. Карпаў

Нельга сказаць, каб жыццё ў прыдняпроўскай вёсцы Ёлча на Камарыншчыне было вельмі лёгкае. Дзевяцігадовым хлапчуком я каштаваў ужо хлеб падпаска — пасвіў вясковых свіней, вадзіў на начлег чужых коней. Але дабрату і спагаду ёлчанскіх кабет, сваю першую настаўніцу — самотную Марыю Ёсіпаўну Шастаковіч, Ігрышча, што распасціралася паміж вёскай і Дняпром і па вечарах звінела ад дзявочых галасоў, я заўсёды буду ўспамінаць з замілаваннем, э удзячнасцю.

Пасля я жыў і працаваў шмат у якіх вёсках Камарыншчыны, ды павага і любоў да людзей, якія прытулілі нашу сям'ю, ідуць усё-такі з Ёлчы. І тут я, у свае дзесяць год, прысягнуў аддзячыць ім, чым толькі будзе ў маіх сілах.

Пазней я вучыўся ў школе другой ступені (так называлася тады сярэдняя школа), дзе перада мной раскрыўся свет чароўных ведаў і не знаёмых раней пачуццяў, ды ўсё роўна альма-матэр для мяне асталася аднакамплектная Ёлчанская школа, дзе я пачаў разумець геаграфічную карту, адчуў асалоду ад таго, што малюю, дзе стаяла нефарбаваная драўляная шафа з кнігамі, якія з захапленнем чытаў пры цьмяным святле камінка або ў абед на Ігрышчы, калі свінні спакойна адпачывалі на беразе затокі.

Да тысяча дзевяцьсот дваццаць дзевятага года, калі я скончыў «другую ступень», брат — шчыры, працавіты хлопец — ужо рабіў канцарэзчыкам на Рэчыцкім лесапільным заводзе і абзавёўся сям'ёю. Працаваць побач з братам вырашыў і я. Не падаючы заявы ў інстытут, паехаў да брата.

Што я вынес з сярэдняй школы? Перш за ўсё прагу да работы, ружовыя мары, веру ў дабро і бязмежную адданасць часу, жыццю.

За гады работы на Рэчыцкім лесапільным заводзе кім я толькі не працаваў. Адносіў аполкі ад піларамы да канцарэзкі, адвозіў з мурла тачкай тырсу ў качагарку, быў цыркуляршчыкам, памочнікам станкавога, качагарам, сартыроўшчыкам.

Працаваў я ахвотна, многа. Тады мне было семнаццаць. Каб паступіць на завод, давялося выдаць сябе дарослым, прыпісаўшы год. Але і ў свае семнаццаць, адпрацаваўшы поўную змену, я, калі не хапала рабочых рук, грузіў вагоны лесам, прымаў удзел у штурмах, у суботніках ці завіхаўся на лесаскладзе каля штабялёў дошак. Так што пазней у мяне доўга з левага пляча, на якім я насіў аполкі і дошкі, не зыходзіла нарасць-мазоль, і левае плячо ў мяне нават цяпер асталося дужэйшым.

Я палюбіў завод, зладжанасць, што панавала ў калектыве. Было хораша, думна сярод працавітых людзей, каля станка або цыркуляркі.

Цяжка прыходзілася толькі ўзімку. Па цэху гулялі скразнякі. У шырачэзныя вароты, праз якія саматас падцягваў бярвенні, дыхаў сцюдзёны Дняпро. Жалеза абпякала рукі. Але і тады — калі пілавалі бярозу, чулася вясна, патыхала хмяльным бярозавым сокам. Усё выкуплялі кароткія хвіліны адпачынку ў цёплай пілаточцы або качагарцы. І вельмі радавала, калі над вільчыкам заводскага даху загаралася яркая чырвоная зорка — сведчанне, што завод перавыканаў план.

Не меншым маім захапленнем, як і раней, былі кнігі. Чытаў я прагна ўсё, што траплялася пад рукі, — ад Эўрыпіда да Ляонава, і паважаў кнігу вельмі. Я нават яскрава помню, дзе і як атрымліваў кнігі. Помню, як, адчыніўшы нефарбаваную скасабочаную шафу, Марыя Ёсіпаўна выдавала іх нам, віхрастай дэятве, беражліва беручы з палічкі, уважліва разглядала, каб запомніць, якія былі, і не працягвала, а ўручала іх. Помню бібліятэку ў школе другой ступені і той запаветны пакойчык з стэлажамі, куды выбіраць сабе кнігі дапускаліся толькі любімчыкі. Помню бібліятэку на лесапільным заводзе — маладую бібліятэкарку Дору Бэр, маленькі столік пры дзвярах, за якім яна сядзела, кніжныя паліцы і шафы. Я забыўся, дзе знаходзіўся заўком, назву вуліцы ў рабочым пасёлку, дзе жыў, а вось бібліятэку помню і буду помніць да апошняга дня...

У трыццаць другім памёр брат. Цяжка перажыўшы гэта, я пакінуў Рэчыцу і вярнуўся да маці ў Камарын. Зноў паўстала пытаине будучыні, і зноў я аддаў перавагу не вучобе, а працы.

Чаму? Скончыў я сярэднюю школу выдатна. У пасведчанні-атэстаце педагогі вызначылі «ўхіл» — літаратура, маляванне і чамусьці хімія. Значыць, і тут быў выбар, было, вядома, і жаданне вучыцца. У школе ўсталявалася традыцыя — кожны выпуск (а ў нас было некалькі паралельных груп) пакідаў пасля сябе вялікі партрэт У. І. Леніна, і пісаць партрэт у дваццаць дзевятым даручылі мне. Усе мае неразлучныя таварышы наогул пайшлі ў мастацкае вучылішча — перад імі замаячыла вунь што! А я не захацеў, падаўся на завод. Думалася, што вучоба нідзе не дзенецца, «паварыцца ж у рабочым катле» чалавеку заўсёды карысна. Нават неабходна — тады ты будзеш зусім іншы. Дый рабочы стаж потым сам забяспечыць табе далейшую вучобу. Але чаму я не пайшоў вучыцца, маючы ўжо гэты рабочы стаж? Цяпер мне цяжка нават сказаць. Мусіць, шукаў яшчэ сябе, у мяне не было пэўнасці ў адносінах да заўтрашняга дня, як не было пэўнасці і ў тых «ухілах», якія вызначыў мне педсавет. Больш таго, працуючы на лесапільным заводзе, я паступіў на завочнае аддзяленне Маскоўскага рэдакцыйна-выдавецкага інстытута, але, калі маё аддзяленне — рэдактарскае — закрылі, адмовіўся пераходзіць на якое-небудзь іншае і кінуў інстытут наогул. Так ці інакш, на Камарыншчыне я стаў настаўнічаць — якраз пачалі бурна расці школы і не хапала настаўнікаў.

Гэта былі слаўныя гады — гады гарэння, самаадданай працы, падрыхтоўчых і перападрыхтоўчых курсаў. Вучні, школа, грамадская работа... Штудіраваў методыку, складаў планы, даваў практычныя ўрокі, займаўся з адстаючымі.

Праўда, жыццё не заўсёды песціла мяне. Выпадалі хвіліны, калі яно паварочвалася спіной і было глыбока несправядлівым.

У трыццаць сёмым арыштавалі маіго айчыма — таксама настаўніка. Айчым і пасынак — невялікае сваяцтва (не кажучы пра тое, што сам ён быў вінаваты), але мяне выключылі з камсамола. Здзіўлены, абураны, я не мог ужо аставацца на Камарыншчыне і падаў заяву ў Наркамасветы, каб мяне перавялі куды толькі можна.

Друкуецца са скарачэннямі па кн.: Пяцьдзесят чатыры дарогі. Мн., 1963.

Коваль Уладзімір Іванавіч нарадзіўся ў 1952 г. у в. Адзельск Гродзенскага раёна Гродзенскай вобласці ў сям'і афіцэра-пагранічніка. Доктар філалагічных навук (1999), прафесар (2000). З чатырох год жыў у Брагіне, куды пераехала сям'я на радзіму маці. Скончыў Брагінскую сярэднюю школу (1969), Гомельскі дзяржаўны універсітэт (1974).

У. І. Коваль

Працаваў выкладчыкам у Гомельскім СПТВ-34. З 1986 г. у Гомельскім дзяржаўным універсітэце, з 1990 г. загадчык кафедры рускага і славянскага мовазнаўства. Аўтар больш ста навуковых прац, у тым ліку кнігі «Народныя ўяўленні, павер'і і прыкметы» (1995).

Слесарэнка Аляксей Аляксеевіч нарадзіўся 7.3.1919 г. у г. Кіеў у сям'і служачага. Беларускі пісьменнік і артыст-чытальшік. Заслужаны дзеяч культуры Беларусі (1960).

У 1924 г. бацькі вярнуліся на радзіму ў в. Гарадзішча Брагінскага раёна.

Скончыў пачатковую школу ў в. Сялец, затым вучыўся ў школе першай ступені ў Брагіне. Скончыў студыю кінаакцёра ў Маскве (1938), завочныя курсы мастацкага чытання Усесаюзнага Дома народнай творчасці (1949). Вучыўся ў заснавальніка рускай школы мастацкага чытання прафесара В. К. Сярожнікава.

Здымаўся ў ролі Мірона ў фільме «Палескія рабінзоны» (1934), а таксама ў фільмах «Бежин луг» (рэжысёр С. Эйзенштэйн), «Веселые ребята» (рэжысёр Р. Аляксандраў), «Аэраград» (рэжысёр А. Даўжэнка).

Працаваў дырэктарам Бюро прапаганды мастацкай літаратуры Саюза пісьменнікаў БССР (1954—1956), навуковым супрацоўнікам Літаратурнага музея Якуба Коласа (1962—1974). Выступаў як чытальнік Беларускай дзяржаўнай філармоніі. На яго рахунку больш за 10 тысяч літаратурных выступленняў у Беларусі, Расіі, Украіне.

Аўтар кніг «Дарогі і песні» (1965), «Дарагія абліччы» (1967), «Аляксандр Даўжэнка. Шлях да слова» (на ўкраінскай мове, 1974), «Жыццё ў мастацтве» (1977), «Продолжение радости» (1981), шэрагу літаратурных кампазіцый, у тым ліку «Народны паэт БССР Якуб Колас» (1956).

Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны. Узнагароджаны ордэнамі Чырвонай Зоркі, Айчыннай вайны I і II ступеняў, медалямі «За баявыя заслугі», «За вызваленне Варшавы», «За ўзяцце Берліна».

З успамінаў Аляксея Слесарэнкі

Першы чытальніцкі дэбют

Многа год назад у глыбі беларускага Палесся, на Брагіншчыне, будучы вучнем школы першай ступені, я вывучыў на памяць надзвычай папулярны сярод вясковага люду верш «Асадзі назад». Вучыў яго пасля ўрокаў у класе ў прысутнасці дзеда Гаўрылы, які паліў грубкі і вартаваў «наша» вучылішча, як ён не без гонару любіў гаварыць.

Прыслухаўшыся да радкоў, якія я паўтараў уголас, дзед адразу назваў іх аўтара:

— Якуб Колас... Во хто гэта напісаў. Але так ён, браце ты мой, падпісвае толькі свае вершы. Для ўсяго ж іншага ў яго ёсць другое імя — Тарас Гушча... Ну дык вось, калі дзе давядзецца прачытаць таго, другога, то ведай, што ён аніякі не Гушча, а ўсё той жа Якуб Колас.

Толькі значна пазней я даведаўся, што наш вартаўнік праяўляў такі «бляск эрудыцыі», будучы амаль непісьменным чалавекам: ён даходзіў да ўсяго прыроджанай кемлівасцю і выключнай памяццю. Цяжка было зразумець, як ён мог, ніколі нідзе не вучыўшыся, чытаць на памяць сялянам, вучням і наогул першаму стрэчнаму вялікія раздзелы з «Новай зямлі». Гэты самабытны дзед якраз і быў тым першым чалавекам, які абудзіў у мяне любоў да творчасці Коласа і з'явіўся маім пастаўнікам у чытанні.

Завучваў тэксты дзед Гаўрыла дома, лежачы на печы і ўважліва слухаючы чытанне ўнука Лаўрэна, які рыхтаваў урокі. Гэта быў старанны хлопец, заўзяты чытач школьнай бібліятэкі, але нейкі бяспамятны. Не ў прыклад сваяму дзеду, ён ніколі не запамінаў вершаў. Як толькі адкладаў на якую гадзіну кніжку, завучанае адразу ж вылятала з галавы.

У такіх выпадках дзед падаваў унуку «рэплікі» з печы. З дзедавай памяці дзівілася ўсё навакольле. Дзед горача любіў тэатральнае мастацтва і шчыра яму служыў. У сельскім драмгуртку яму адводзілі незайздросную ролю суфлёра. Але дзеда гэта не засмучала — часта ён рабіў яе галоўнай. Седзячы ў будцы, дзед «падаваў тэксты» проста з галавы. Чатырох-пяці рэпетыцый было даволі, каб стары ведаў усю п'есу на памяць. Падказваючы «артысту», які заблытаўся ў словах, суфлёр настолькі ўзвышаў голас, што яго ўжо можна было пачуць і ў самым канцы залы. І тады, услед за дзедам, на ўсю моц «падавалі тэкст» ачмурэламу «артысту» ўжо і самі гледачы. А паміж дзеямі дзед пад воплескі выплаіў з будкі і чытаў якінебудзь твор любімага ім Якуба Коласа. Чытаў ён перад заслонай, і часу яму хапала, бо дэкарацыі перастаўляліся надзвычай доўга. Яго выступленняў чакалі і часта прымалі іх лепш, чым нават спектакль.

У навучаны з чужога голасу аўтарскі тэкст дзед часта ўстаўляў свой уласны, пабудаваны на мясцовым жыццёвым матэрыяле. Гэта была сакавітая імправізацыя, рыфмаваная і рытмічная.

Бясспрэчна здольны і схільны да мастацтва дзед Гаўрыла так і не здолеў за свой доўгі век выйсці на шырокія прасторы жыцця. Гаротны лёс дарэвалюцыйнага парабка не даў магчымасці яму ў свой час разгарнуць — хто ведае — можа, і вялікі самабытны талент.

У дванаццатую гадавіну Кастрычніка на традыцыйным школьным ранішніку адбыўся мой дзіцячы чытальніцкі дэбют. «Асадзі назад» Якуба Коласа якраз і з'явіўся тым вершам, праз які я перажыў першыя ў жыцці хвіліны хвалявання навідавоку ў людзей і незабыўную асалоду творчай радасці.

На ранішніку, як і заўсёды, апрача дзяцей былі і дарослыя. У першым радзе сядзеў дзед Гаўрыла і больш за ўсіх пляскаў у далоні. Ён тут жа выдаваў выканаўцам смачную «прэмію» са

свайго ўласнага саду. Пашчаслівіла і мне атрымаць ад яго пасля чытання вялікі духмяны антонаўскі яблык. Калі скончыўся ранішнік, дзед запрасіў да сябе ў госці дзяцей — удзельнікаў канцэрта — і даў нам, як кажуць, «афіцыйны прыём і абед». Падсунуўшы стол да дубовай канапы, стары пасадзіў нас на яе і на прынесены з сенцаў услон. Пасярэдзіне стала паставіў вялікую гліняную міску, поўную мёду, і збан квашаных гуркоў. Атрымаўшы ад дзеда па добрай лусце хлеба, мы вясёлым гуртам адкусвалі хрумсткія гуркі і ласаваліся пахучым мёдам.

Пасля пачастунку дзед паказваў нам усё тое, на што ён быў здатны. Перш за ўсё прачытаў нам «Дзядзьку-кухара». Часта даводзілася мне чуць, як дзед яго выконваў, і кожны раз я захапляўся па-новаму, бо і сам выканаўца, мусіць, не ведаў, колькі ў яго ёсць сваіх варыянтаў на выдатны твор народнага паэта.

Пасля чытання дзед іграў на скрыпцы, спяваў жартоўныя беларускія песні, скакаў «барыню», паказваў, «як бугай б'ецца з воўкам», прыдумваў розныя гульні і, урэшце, завёў грамафон з блішчастай трубою. Як зачараваныя слухалі мы запіс выступленняў комікаў «Бім-Бом».

Мінаў час. Пасеянае дзедам Гаўрылам зерне любові да творчасці Якуба Коласа не зарасло ў маёй душы. Дагледжанае руплівай рукою настаўніка Лукаша Піліпавіча Дуброўскага, яно дало добры плён.

Выкладчык беларускай мовы і літаратуры Брагінскай школы другой ступені Дуброўскі быў надзвычай цікавы чалавек. Два захапленні вызначалі своеасаблівасць яго характару: кнігі і дзеці. Ён быў выдатны настаўнік. Мастацкую літаратуру глыбока ведаў і па-мастацку яе выкладаў. Кожную раніцу вучні з радасным хваляваннем чакалі яго ў класе. Ён абуджаў у іх любоў да роднай мовы і літаратуры, заўсёды падкрэсліваючы, што толькі дзякуючы Кастрычніцкай рэвалюцыі і Савецкай уладзе Беларусь стала раўнапраўным членам вялікай сям'і савецкіх народаў.

У школе быў створаны літаратурны гурток. Лукаш Піліпавіч Дуброўскі горача падтрымаў нашу ініцыятыву, склаў праграму і згадзіўся быць кіраўніком. Заняткі мы пачалі з пашыранага вывучэння твораў і біяграфіі Якуба Коласа і Янкі Купалы. Метад быў такі: спачатку твор чыталі на гуртку ўголас і па чарзе, а пасля ўжо выносілі на калектыўнае абмеркаванне. Заключнае і абагульняючае слова рабіў кіраўнік.

Я быў самы малодшы ў гуртку і таму доўга не мог дачакацца сваёй чаргі на чытанне, і толькі ўжо напярэдадні зімовых канікул Лукаш Піліпавіч, прыкмеціўшы маё хваляванне, сказаў, што пасля канікул гурток пачне вывучаць паэму Коласа «Сымон-музыка» і першым буду чытаць я.

Радасна ўзрушаны ішоў я дадому. І азарыла мяне думка — так падрыхтавацца да чытання ў гуртку, каб не з кніжкі, як усе іншыя, а на памяць прачытаць «Сымона-музыку».

Як задумаў, так і зрабіў. Яшчэ не паспелі скончыцца зімовыя канікулы, як «Сымона-музыку» я ведаў з пачатку да канца. У першы дзень заняткаў гуртка сябры слухалі як зачараваныя. Лукаш Піліпавіч моўчкі хадзіў паміж партаў па класным пакоі. Час ад часу ён кідаў дапытлівы позірк у мой бок і падбадзёрваў добразычлівай усмешкай. Памяць мая вытрымала першае выпрабаванне: доўгі эпічны твор — радок у радок — прагучаў да канца.

Слухачы паціскалі мне рукі, віншавалі і дзякавалі. Лукаш Піліпавіч папрасіў паўтарыць чытанне перад настаўнікамі і вучнямі старэйшых класаў.

Вынікі майго чытальніцкага дэбюту былі зусім неспадзяванымі. Бацька, расчулены пахваламі настаўнікаў у мой адрас, прадаў на кірмашы свае адзіныя хромавыя боты і купіў мне ў Брагіне бобрыкавае паліто і картовыя, на выпуск, пад чаравікі, штаны. Гэта была мая першая, трэба сказаць, зусім неблагая тарыфікацыя.

З таго часу мне даводзілася завучваць на памяць многія творы Якуба Коласа, Янкі Купалы і іншых пісьменнікаў і чытаць іх на літаратурных вечарах і канцэртах мастацкай самадзейнасці.

Даўно мінулі дні маленства, але падзеі тых дзён звычайна ўспамінаюцца больш ярка, чым тое, што адбылося нават зусім нядаўна.

Я іграю ў «Палескіх рабінзонах»

У 1934 г. маладыя кінарэжысёры з «Белдзяржкіно» Іосіф Бахар і Павел Малчанаў, шукаючы выканаўцаў на дзіцячыя ролі ў кінафільме «Палескія рабінзоны» (па аповесці Янкі Маўра), натрапілі на мяне. Спачатку мне задалі шэраг эцюдаў, а потым папрасілі што-небудзь пачытаць. Я прачытаў раздзел «Дарэктар» з «Новай зямлі» Якуба Коласа. Чытанне было вучнёўскае, але выклікала рашэнне зняць «пробу» на кінаплёнку і ў выпадку ўдачы зацвердзіць мяне на ролю.

Беларуская кінастудыя знаходзілася тады ў Ленінградзе на славутым канале Грыбаедава. Не гаворачы ўжо аб хвалюючай перспектыве здымацца ў кіно, першае ў жыцці падарожжа ў Ленінград — горад рэвалюцыі, дзе кожны камень — гэта гісторыя, было і само па сабе найвялікшым шчасцем для мяне.

Творчыя работнікі кінастудыі сустрэлі мяне па-зямляцку ветліва і гасцінна.

У тыя дні на кінастудыі чакалі прыезду з Мінска Якуба Коласа, Янкі Купалы і Змітрака Бядулі. Меркавалася стварыць кінафільмы на матэрыяле лепшых твораў славутых беларускіх пісьменнікаў. Але прыезд усё адкладваўся, і ўрэшце прыехаў адзін Змітрок Бядуля.

Яму нехта сказаў, што на студыі ёсць «палескі Рабінзон» з сапраўднага Палесся. Гэта зацікавіла пісьменніка, ён знарок прыйшоў у павільён, каб пабачыць мяне. Я расхваляваўся, убачыўшы перад сабою «жывога» пісьменніка, творы якога вывучаў у школе і ведаў сёе-тое на памяць.

Змітрок Бядуля падрабязна распытваў пра маю вёску, пра бацькоў і школу. Пацікавіўся, каго я ведаю з беларускіх пісьменнікаў і якія

паспеў прачытаць кніжкі. У сваю чаргу я з вострай цікавасцю распытваў пісьменніка пра Якуба Коласа і Янку Купалу. А пасля нечакана для самога сябе пачаў чытаць яму без перадыху ўрывак з «Салаўя». Памятаю, Бядуля вельмі расчуліўся і, даслухаўшы ўсё да канца, знік, не сказаўшы мне ні слова. Праз нейкі час ён вярнуўся, трымаючы ў руках старанна запакаваны пачастунак. Гэта быў першы ганарар чытальніку ад удзячнага аўтара.

Доўгачаканая «проба» прайшла паспяхова, і мяне зацвердзілі на ролю. Пачаліся павільённыя кіназдымкі.

Міроп... Так зваўся па сцэнарыю хлопец, ролю якога я мусіў іграць. Гэтым імем пачалі зваць мяне і ў жыцці. Хутка яно так прыляпілася да мяне, што я пачаў забываць сваё сапраўднае імя...

Асноўнае дзеянне нашага фільма павінна было адбывацца дзесьці на ўлонні прыроды беларускага Палесся. Туды мы і накіраваліся. Абраны намі Ліпскі востраў, які знаходзіцца за 70 кіламетраў на поўнач ад Гомеля,— гэта, бадай, ці не самы маляўнічы куток не толькі на Палессі, але і ва ўсёй Беларусі.

Ліпскі востраў абмываецца з усіх бакоў Сожам і рэчкай Ліпай.

Жыхары вострава, і асабліва моладзь, пасябравалі з намі і гасцінна запрашалі на свае вечарынкі. Звычайна пасля гарачага, поўнага працоўных клопатаў дня мы разам купаліся ў Сожы перад заходам сонца, а пасля падымаліся на строму, дзе спявалі вясёлыя і сумныя народныя песні і бясконца танцавалі сялянскі вальс, якім вельмі захапляюцца на поўдні Беларусі.

Пакрысе нашы зборышчы набылі традыцыйны характар, і аблюбаванае месца атрымала назву «Клуб на строме». Душою гэтага клуба быў Павел Сцяпанавіч Малчанаў. Таленавіты, прыроджаны артыст, ён рад быў магчымасці даць выйсце сваёй творчай энергіі. Ніхто не мог спаборнічаць з ім у чытанні мастацкіх рэчаў, спевах, віртуознай ігры на мандаліне...

Увосень кіназдымкі фільма «Палескія рабінзоны» былі закончаны. Рэжысёры пачалі яго мантаваць, а я, сабраўшы свой малы куфэрачак, узяў курс на Маскву...

Друкуецца са скарачэннямі па кн.: Слесарэнка А. Дарагія абліччы. Мн., 1967.

Слесарэнка Анатоль Аляксеевіч нарадзіўся ў 1923 г. у г. Кіеў у сям'і служачага. Украінскі кінарэжысёр, кінадраматург, кампазітар. Заслужаны дзеяч мастацтваў Украіны. Лаўрэат прэмій імя А. Даўжэнкі і Я. Галана (тройчы), міжнародных прэмій. Абладальнік Гран-пры «Залаты голуб» XVI Міжнароднага фестывалю дакументальных і кароткаметражных фільмаў у г. Лейпцыг (1973). Удзельнік Вялікай Айчыннай вайны.

У 1924 г. бацькі вярнуліся на радзіму ў в. Гарадзішча Брагінскага раёна. Скончыў пачатковую школу ў в. Сялец, затым вучыўся ў школе першай ступені ў Брагіне. У 1935 г. пераехаў з бацькамі ў г. п. Любеч Чарнігаўскай вобласці. Скончыў Кіеўскі тэатральны інстытут (1950).

Паставіў больш як 80 мастацкіх, дакументальных і тэлевізійных фільмаў, у тым ліку мастацкія: «Гори, моя звезда» (1957), «Когда начинается юность» (1958), «Любой ценой» (1959), «Друзья-товарищи» (1960), «Ночь перед рассветом» (тэлевізійны шматсерыйны, 1976), «Право на любовь» (1977); дакументальныя: «Цветущая Украина» (1950), «Гоголь» (1952), «Гуцульская свадьба» (1967), «Роменская мадонна» (1973), «Сердце солдата» (1974), «Летите, аисты, летите в Раску» (1974), «Какая Марья без Ивана» (1981) і інш.

Аўтар кніг «Пять песен о коммунистах» (1977), «Рассказы о незыбываемом» (1979), «Уметь любить» (1985).

Узнагароджаны медалём «За баявыя заслугі».

Памёр 27.1.1997 г.

Матэрыялы рубрыкі «Параднёныя з Брагіншчынай» падрыхтавалі *І. Ф. Ганжураў, М. З. Башлакоў, Л. Т. Калюжная.*

Загінулі ў Афганістане

Балобан Віктар Мацвеевіч нарадзіўся 3.8.1965 г. у в. Хатуча. У 1980 г. скончыў Багушоўскую васьмігадовую школу, у 1983 г.— Рудакоўскае ПТВ № 183. Працаваў трактарыстам у саўгасе «Астрагляды». У красавіку 1984 г. прызваны ў Савецкую Армію і накіраваны ў Афганістан. Радавы. Загінуў 11.11.1984 г. Пахаваны ў в. Хатуча.

Кіпцік Віталь Аркадзевіч нарадзіўся 2.6.1963 г. у г. п. Брагін. У 1980 г. скончыў сярэднюю школу ў Брагіне, паступіў у Бакінскае вышэйшае агульнавайсковае камандное вучылішча, пасля сканчэння якога разам з групай афіцэраў быў накіраваны ў Афганістан. Лейтэнант. Загінуў 8.12.1984 г. Пахаваны ў г. п. Брагін. Пасмяротна ўзнагароджаны ордэнам Чырвонай Зоркі.

«Да канца выканаў свой абавязак...»

У дваццаць адзін год ён неаднойчы глядзеў смерці ў вочы. А маці пісаў свае першыя пісьмы «адтуль», нібы з Манголіі. У сардэчнай дабрыні сваёй, з адной толькі думкай аб тым, каб не парушыць душэўны спакой бацькоў, напэўна, упершыню маніў самым блізкім людзям. Напачатку нават не рашыўся зрабіць гэта сам і таму перад адпраўкай у Афганістан папрасіў свайго таварыша Ш. Ахмедава напісаць бацькам пра свой ад'езд у «Манголію».

Ад сястры ж Ірыны, якая жыла ў Ленінградзе, Віталь не хаваў праўды. «Теперь у меня к тебе будет одна большая просьба,— пісаў ён 15 кастрычніка 1984 года.— Об этом (пераводзе ў Афганістан.— *І. Г.*) никто не должен знать... Зачем маме лишние расстройства, зачем переживания? Зачем два года бессонных ночей? Лучше уж я расскажу ей обо всем этом, когда вернусь...»

Праз тыдзень зноў Ірыне «адтуль»: «Я попал в неплохой полк, который охраняет дорогу от провинции до провинции. Стреляют тут немного, так что не волнуйся, жить можно...

Домой я написал, что поехал в командировку в Монголию...»

І ўсё ж жорсткая і бязмерна балючая праўда неўзабаве адкрылася бацькам, скаланула сэрцы родных і блізкіх, зяцёмых і сяброў журботнымі словамі тэлеграмы: «Уважаемые Аркадий Антонович и Софья Кирилловна! С глубокой скорбью... сообщаем Вам, что, исполняя свой служебный интернациональный долг на территории Демократической Республики Афганистан, Ваш сын, командир мотострелкового взвода лейтенант Киптик Виталий Аркадьевич, погиб смертью храбрых в бою с мятежниками.

В. М. Балобан

В. А. Кіпцік

Мотострелковому взводу, которым командовал Ваш сын, была поставлена задача сопровождать автоколонну машин и охранять ее от возможного нападения душманов. Около одного из населенных пунктов мятежники сделали засаду, завязался тяжелый и жестокий бой. Быстро и грамотно оценив обстановку, лейтенант Киптик В. А. вместе со взводом занял удобные позиции и начал отбивать нападение. Ведя меткий и уничтожающий огонь из личного оружия, проявляя при этом мужество и отвагу, подавив несколько огневых точек противника, лейтенант Киптик В. А. дал взводу команду окружить оставшихся мятежников и уничтожить их. Но неожиданно разорвавшаяся рядом граната смертельно ранила его, и, не приходя в сознание, Виталий умер на руках у товарищей...»

Сцепаненка Віктар Аляксеевіч нарадзіўся 20.8.1960 г. у в. Залессе. У 1977 г. скончыў Залескую сярэднюю школу, потым школу ДТСААФ і пра-

В. А. Сцепаненка

цаваў шафёрам у саўгасе «Пасудава». У кастрычніку 1978 г. прызваны ў Савецкую Армію. У ліку першых савецкіх воінаў быў накіраваны ў Афганістан. Загінуў 25.12.1979 г. Пахаваны ў в. Залессе. Пасмяротна ўзнагароджаны ордэнам Чырвонай Зоркі.

З пісьма В. А. Сцепаненкі родным

...Нас подняли по тревоге, и мы сейчас Бог знает где. Очень далеко от Белоруссии. И собираемся еще дальше. Пожалуйста, не волнуйтесь и верьте, очень верьте, что я вернусь. Валечка, очень прошу и верю тебе, что ты даже плакать не будешь. Валера, а ты смотри за этим, ты же мужчина...

Должен я ехать в отпуск 24 декабря. Вот и съездил. Но вы не волнуйтесь, пожалуйста, не волнуйтесь, как вернусь — сразу домой.

Сохраните, пожалуйста, это письмо. Очень больно расставаться с вами даже на бумаге.

Падрыхтаваў *І. Ф. Ганжураў*

РЭКВІЕМ

З краіны афганскай вярнуліся ў цынку —
Не суджаны быў ім шчаслівы працяг.
Сівее матуля няўцешная: «Сынку!..»
І бацьку пячэ невыносна ў грудзях.

За светам забітыя іх летуценні
Навекі засыпалі родным пяском.
Блукаюць між намі іх светлыя цені
З хлапечым над верхняй губою пушком.

Іх бардамі мужнасць герояў апета,
І чуецца ў песні бравурны трубач.
А ці ж на жалобу накладзена вета? —
Аплач жа, зямля мая, хлопцаў, аплач.

Згадаюць сябры, не забудзе нявеста.
І скрозь, дзе яны дарагімі былі,
О маці-зямля! Ад Чукоткі да Брэста
Слязамі дажджоў іх магілы палі.

Хай слёзы твае нам сумленне апаляць,
Бо ці ж перад імі няма ў нас віны?
Няхай зберажэ наша горкая памяць
Абраннікаў гэткай няпашай вайны.

Мікола Кусянкоў

Загінулі пры выкананні службовых абавязкаў

АСТРАГЛЯДАЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА АСТРАГЛЯДЫ

ШЭЙКА Васіль Аланасавіч, н. у 1935, прызваны ў армію ў 1953, радавы, загінуў 10.7.1953, пахаваны ў г. Эберсвальдзе, Германія.

ВЁСКА ДУБРОЎНАЕ

ДАНЧАНКА Рыгор Антонавіч, н. у 1924, радавы, загінуў 8.11.1945.

ЦЯЦЕРЫЧ Аляксандр Міхайлавіч, н. у 1972, прызваны ў армію ў чэрвені 1990, сяржант, загінуў 24.2.1992, пахаваны на радзіме.

ВЁСКА ХАТУЧА

РАМАНЕНКА Давыд Рыгоравіч, радавы, загінуў 8.11.1945 у г. Бендэры, Малдова.

БРАГІНСКІ ПАСЯЛКОВЫ САВЕТ

ГАРАДСКІ ПАСЁЛАК БРАГІН

ЛОБАНЬ Мікалай Уласавіч, н. у 1951 у Плешчаніцкім р-не Мінскай вобл., прызываўся Брагінскім райваенкаматам у 1969, радавы, пагранічнік, загінуў 15.5.1970 падчас узброенага канфлікту на савецка-кітайскай граніцы, пахаваны ў г. Благавешчанск Амурскай вобл.

МАЛОЧКА Іван Іванавіч, н. у 1970, прызваны ў армію ў снежні 1988, радавы, загінуў 20.7.1990, пахаваны на радзіме.

ВЁСКА САБАЛІ

СЯРГЕЕНКА Андрэй Васільевіч, н. у 1955, прызваны ў армію ў маі 1974, радавы, загінуў 16.1.1975.

ВЁСКА ЧЫРВОНАЯ ГАРА

АСІПЕНКА Юрый Міхайлавіч, н. у 1972, прызваны ў армію ў чэрвені 1990, радавы, памёр 22.11.1990, пахаваны на радзіме.

ВУГЛОЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ТАКЛІНОЎ

КРАСКОЎСКІ Міхаіл Сямёнавіч, н. у 1932, прызваны ў армію ў 1950, радавы, загінуў 4.4.1954 пры ахове савецка-турэцкай граніцы, пахаваны на гарадскіх могілках у г. Батумі, Грузія.

БЫЛЫ КРУКАЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА КРУКІ

ПЛЯКІН Мікалай Восіпавіч, н. у 1963, прызваны ў армію ў 1981, радавы, загінуў 30.6.1981, пахаваны на радзіме.

МАЛАЖЫНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА МАЛАЖЫН

КАЛЯСАН Аляксандр Іванавіч, н. у 1962, прызваны ў армію ў чэрвені 1980, малодшы сяржант, загінуў 4.8.1981, пахаваны на радзіме.

МАЛЕЙКАЎСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА МАЛЕЙКІ

КАЦУБА Васіль Аляксандравіч, н. у 1961, прызваны ў армію ў лістападзе 1979, радавы, загінуў 25.6.1980, пахаваны ў г. Ульянаўск, Расія.

ВЁСКА ПЕТРЫЦКАЕ

МАДЗЕЕЎ Лука Фядосавіч, н. у 1917, радавы, загінуў 5.10.1945, пахаваны ў г. Познань, Польшча.

ВЁСКА ТЭЛЬМАН

ШУМІГАЙ Мікалай Іванавіч, н. у 1957, лётчык, загінуў 9.6.1986, пахаваны ў в. Тэльман.

М. І. Шумігай

НОВАЯЛЧАНСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА КРАСНАЕ

ВАШЧАНКА Уладзімір Іванавіч, н. у 1981, прызваны ў армію ў ліпені 2000, радавы, загінуў 13.7.2000, пахаваны на радзіме.

ВЁСКА ЛЮДЗВІНОЎ

СЦЕПАНЕНКА Барыс Іванавіч, н. у 1918, гв. радавы, загінуў 11.2.1946.

ВЁСКА НОВАЯ ЁЛЧА

ЯШЧАНКА Міхаіл Сідаравіч, н. у 1951, прызваны ў армію ў 1969, палкоўнік, загінуў 30.12.1990, пахаваны на радзіме.

СЛАБАДСКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ВЫГРАБНАЯ СЛАБАДА

ЖУРАЎСКІ Аляксандр Панцялеевіч, н. у 1964, прызваны ў армію ў лістападзе 1982, радавы, загінуў 19.5.1984, пахаваны на радзіме.

ПУГАЧ Валерый Фёдаравіч, н. у 1957, прызваны ў армію ў маі 1976, малодшы сяржант, загінуў 10.2.1978, пахаваны на радзіме.

ВЁСКА ПУЧЫН

БАЛОБАН Васіль Мікалаевіч, н. у 1936, прызваны ў армію ў 1954, гв. радавы, загінуў 3.3.1955, пахаваны ў г. Тула, Расія.

ХРАКАВІЦКІ СЕЛЬСАВЕТ

ВЁСКА ПРОСМЫЧЫ

МАЛОЧКА Сяргей Адольфавіч, н. у 1960, прызваны ў армію ў маі 1978, радавы, загінуў 29.6.1979, пахаваны на радзіме.

ВЁСКА ХРАКАВІЧЫ

ЖУКАЎ Рыгор Мікалаевіч, н. у 1933, прызваны ў армію ў маі 1951, малодшы сяржант, загінуў 8.12.1951, пахаваны на радзіме.

КУЛЕШ Мікалай Іванавіч, н. у 1930, прызваны ў армію ў 1948, радавы, загінуў 19.4.1954, пахаваны ў г. Гвардзейск Калінінградскай вобл., Расія.

РАМАНАВЕЦ Віктар Іванавіч, н. у 1937, прызваны ў армію ў 1955, старшы сяржант, загінуў 28.8.1959.

Па звестках Брагінскага райваенкамата і Цэнтральнага архіва Міністэрства абароны Расійскай Федэрацыі спіс падрыхтаваў

І. Ф. Ганжураў

Пад чорным крылом Чарнобыля

26 красавіка 1986 года цудоўны куток беларускага Палесся — Брагіншчыну ахінула чорная хмара чарнобыльскай катастрофы. У мінулым засталося спакойнае, размеранае, «мірнае», як яго называлі з часу апошняй вайны, жыццё, бо пасля выбуху на ЧАЭС яно нібы перавярнулася, напоўнілася нязвычнымі для мірнага часу рэаліямі — забаронамі і абмежаваннямі. На дарогах і ўвогуле на мясцовасці з'явіліся гэтыя «чарнобыльскія» знакі: «Стой! Праезд і праход забаронены», «30-кіламетровая зона», «Небяспечна для здароўя», «Збор грыбоў і ягад забаронены!» і інш.

Аднак уся суровая праўда аб наступствах чарнобыльскай сітуацыі ў раёне не была адразу ж даведзена да ведама насельніцтва, як па аб'ектыўных (дэфіцыт у інфармаванасці аб выніках аварыі ў раёне), так і суб'ектыўных прычынах.

Раённае кіраўніцтва і адпаведныя службы не змаглі аператыўна і да канца адкрыта паведаміць людзям аб характары аварыі. Інакш на другі дзень пасля катастрофы ў непасрэднай блізкасці ад АЭС, у Камарыне, не праводзілася б масавая дзіцячая ваенізаваная гульня «Зарніца», у ходзе якой дзеці адчувалі моцнае фізічнае недамаганне ад уздзеяння радыяцыі. Не адпавядаюць сапраўднасці пазнейшыя афіцыйныя сцверджанні, што ў раёне з першага дня рабілася ўсё магчымае для змяншэння згубнага ўздзеяння радыяцыі на людзей, што максімальны ўзровень радыяцыі ў «жылых» населеных пунктах не перавышаў 0,5 мілірэнтгена ў гадзіну. Бо нават больш чым праз два з паловай гады канстатавалася: «В Брагине сейчас уровень радиации по цезию составляет 27 кюри на квадратный километр. Но там выпали радионуклиды стронция, плутония. В переводе на цезий загрязненность достигает 52 кюри»[1].

[1] Бацкалевич В. В Брагине цвели сады... Политический собеседник, 1990. № 4.

Жыхары в. Шкураты М. Я. Болбас (у першым радзе злева) і яе муж І. Р. Болбас (у другім радзе справа) прынялі ў свой дом перасяленцаў Н. Д. і П. Я. Мішчанкаў з в. Гдзень

Некаторыя з вучоных і людзей, надзеленых уладай, якія валодалі аб'ектыўнай інфармацыяй аб сапраўднай радыяцыйнай сітуацыі ў раёне, пайшлі на здзелку з сумленнем, дапусціўшы напрыканцы 1986 г. рээвакуацыю жыхароў 12 населеных пунктаў у родныя мясціны. Затым амаль усіх іх зноў давялося высяляць па прычыне немагчымасці пражывання чалавека на забруджанай радыенуклідамі тэрыторыі 30-кіламетровай зоны. Тым больш што вёска Гдзень (284 двары) знаходзілася ўсяго за 14 кіламетраў ад АЭС.

У інфармаванні насельніцтва наконт пасляаварыйнай сітуацыі шырока выкарыстоўваліся мясцовыя райгазеты і радыё, наладжваліся выезды ў працоўныя калектывы інфармацыйна-прапагандысцкіх груп, сустрэчы з вучонымі і спецыялістамі па праблемах, выкліканых чарнобыльскай катастрофай. Аднак толькі пазней высветлілася, што шырокую галоснасць атрымлівала ў асноўным сціплая паўпраўда, бо самі мясцовы штаб ГА, кіраўніцтва раёна часта атрымлівалі далёка не аб'ектыўную інфармацыю аб пасляаварыйнай сітуацыі. Інакш хіба ж хто-небудзь адважыўся б укладваць вялікія сродкі ў дэ-

зактывацыю, добраўпарадкаванне ў населеных пунктах, з якіх затым давялося назаўсёды высяляць жыхароў?

Пасля трохэтапнага адсялення насельніцтва (1986) прыкметна ўрэзаны ў людскіх і матэрыяльна-тэхнічных рэсурсах Брагінскі раён наладжваў жыццё на новы «мірны» лад. Па вахтавым метадзе з іншых раёнаў і абласцей рэспублікі прыязджалі працаваць спецыялісты розных галін народнагаспадарчага комплексу. Аказвалася матэрыяльна-тэхнічная дапамога. Паступова нармалізоўвалася работа прадпрыемстваў і арганізацый, калгасаў і саўгасаў.

Адно заставалася балючай, незагойнай раной — вымушанае «бежанства». Нязбытныя надзеі перасяленцаў на вяртанне пад родны дах, туга па малой радзіме выклікалі з'яўленне такой невядомай раней катэгорыі людзей, як самасёлы. Дзесяткі і сотні сем'яў на свой страх і рызыку вярнуліся ў родныя хаты з месцаў адсялення і перасялення. Найбольш іх было ў вёсках Сабалі, Савічы і інш.

Чарнобыльская бяда раскідала брагінцоў ледзь не па ўсёй Беларусі. Пераважная большасць маладых сем'яў з дзецьмі і пенсіянеры атрымалі бясплатнае добраўпарадкаванае жыллё ў Мінску, у шэрагу абласных і раённых цэнтрах рэспублікі. Некаторыя працоўныя калектывы (калгасы імя Калініна, імя Леніна, саўгас «Астрагляды» і інш.) ледзь не поўным саставам уліліся ў розныя гаспадаркі сваёй вобласці.

І. Ф. Ганжураў

Дзеці з Брагінскага раёна ў піянерскім лагеры «Дзвіна» Віцебскай вобл.

Горкая праўда аб выніках чарнобыльскай катастрофы

У выніку аварыі на 4-м блоку ЧАЭС у навакольнае асяроддзе была выкінута вялікая колькасць доўгажывучых радыенуклідаў. Пападанне ў навакольнае асяроддзе 50—70 млн. кюры доўгажывучых радыенуклідаў (цэзій-137, стронцый-90 і інш.) не мае аналагаў у сусветнай практыцы.

У рэактары акрамя штатнага камплекта паліўных касет (192 тон урану) у каналах вытрымкі захоўваліся касеты адпрацаванага паліва. Па ацэнках спецыялістаў, з рэактара выбухам было выкінута больш як палова ядзернага гаручага. Гэты факт пацвярджаецца тым, што да цяперашняга часу ў былым рэактары 4-га блока ЧАЭС знойдзена толькі 50 тон урану, які змешчаны ў застылай лаве сілікатнага саставу, што праплавіла два жалезабетонныя перакрыцці. Лічаць, што прыкладна 120 тон урану знаходзіцца ў развале паміж блокамі і сцяной саркафага. Менавіта туды «звальвалі» высокарадыеактыўныя матэрыялы ў працэсе ачысткі прампляцоўкі, даху трэцяга энергаблока і машыннай залы. У шахце былога рэактара і іншых памяшканнях, па ацэнках спецыялістаў, знаходзіцца да 40 тон уранаўтрымліваючага пылу.

Шырокая разнастайнасць саставу закінутых у аварыйны рэактар пры гашэнні пажару матэрыялаў, высокія тэмпературы ўнутры палаючага рэактара выклікалі фарміраванне і выпадзенне ў бліжэйшай зоне «гарачых» часціц — носьбітаў радыеактыўнасці з пераважна сілікатным саставам.

У першыя дні пасля аварыі насельніцтва Беларусі атрымала значную дозавую нагрузку ад кароткажывучых

ізатопаў (крыптону, ксенону, ёду і інш.; ёд-131 мае перыяд паўраспаду восем дзён).

Праз дзевяць гадоў пасля чарнобыльскай катастрофы жыхары пацярпелых раёнаў Беларусі ўжо атрымалі больш як 70 працэнтаў прыжыццёвай дозы апрамянення (ёд, цэзій, кароткажывучыя ізатопы і г. д.).

Цяпер, пасля адсялення каля 130 тысяч чалавек з найбольш забруджаных раёнаў, доля знешняга апрамянення невялікая, а 70–90 працэнтаў дозавай нагрузкі насельніцтва атрымлівае за кошт спажывання мясцовых прадуктаў харчавання (унутранае апрамяненне).

Пасля выпадзення на тэрыторыі Беларусі больш за 50 млн. кюры радыенуклідаў, распаду кароткажывучых ізатопаў і ўлічваючы, што вертыкальная міграцыя радыенуклідаў малая (1–2 см у год), у бліжэйшае дзесяцігоддзе не чакаецца радыкальнага паляпшэння радыяцыйнага становішча. Таму неабходна правядзенне мерапрыемстваў па мінімізацыі накаплення калектыўнай дозы апрамянення і прыняцце для гэтага неабходных ахоўных мер насельніцтва рэспублікі.

Вельмі важна аднавіць даныя аб атрыманых раней дозах апрамянення жыхарамі рэспублікі, ажыццявіць пасільную разавую кампенсацыю пацярпелым за нанесены ўрон здароўю, правільна зарыентавацца з чаканай колькасцю хворых і падрыхтавацца да іх лячэння. Зразумела, надзвычай важна лячыць людзей, якія захварэлі ад радыенуклідаў Чарнобыля, але не менш важна засцерагчы насельніцтва пацярпелых раёнаў ад радыяцыйна небяспечных прадуктаў харчавання, не спрыяць з'яўленню новых хворых, асабліва дзяцей, якія нараджаюцца пасля чарнобыльскай катастрофы.

Сёння сучасная радыяцыйная медыцына ўстанавіла няўхільную залежнасць анкалагічных і іншых захворванняў ад калектыўнай дозы апрамянення. Таму ў аснове радыяцыйнай абароны насельніцтва ва ўсім свеце прыняты прынцып мінімізацыі калектыўнай дозы апрамянення.

Прававую аснову меры радыяцыйнай абароны насельніцтва пацярпелых раёнаў Беларусі атрымалі пасля прыняцця ў 1991 годзе Вярхоўным Саветам Рэспублікі Беларусь Законаў «Аб сацыяльнай абароне грамадзян, пацярпеўшых ад катастрофы на Чарнобыльскай АЭС» і «Аб прававым рэжыме тэрыторый, якія падвергліся радыеактыўнаму забруджванню ў выніку катастрофы на Чарнобыльскай АЭС». Для захавання ўстаноўленай гэтымі законамі дозавай мяжы насельніцтва (1 мЗв/год) павінны ўстанаўлівацца дапушчальныя ўзроўні ўтрымання радыенуклідаў у прадуктах харчавання, паветры, вадзе і магутнасці дозы знешняга апрамянення. Для ўказанай дозавай мяжы Міністэрства аховы здароўя рэспублікі ўстанавіла дапушчальныя ўзроўні ўтрымання радыенуклідаў (РДУ-92) у асноўных дозаўтваральных прадуктах харчавання (малако — 111 Бк/л, бульба — 370 Бк/кг, хлеб — 185 Бк/кг, мяса — 600 Бк/кг, гародніна, садавіна, ягады — 185 Бк/кг, дзіцячае харчаванне — 37 Бк/кг). Аднак гэтага недастаткова, каб выключыць перапрамяненне асобных груп насельніцтва.

З-за эканамічнага крызісу дзяржава не ў стане забяспечыць жыхароў пацярпелых раёнаў чыстымі прадуктамі харчавання па нормах Міністэрства аховы здароўя РДУ-92. Па даных радыяцыйнага кантролю ў 1991–1992 гадах доля прадуктаў, якія не адпавядаюць РКУ-90, у грамадскім сектары вытворчасці складала: па малаку — 0,24 працэнта, па мясу — 0,29 працэнта, агародніне — 0,01 працэнта. У той жа час у асабістых дапаможных гаспадарках па даных Міністэрства аховы здароўя рэспублікі ў 1992 годзе доля проб малака, якое не адпавядала РКУ-90, склала 4,9 працэнта, мяса — 2,5 працэнта, агародніны — 0,06 працэнта.

Зыходзячы з гэтай інфармацыі,

Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь у Законе «Аб прававым рэжыме тэрыторый, якія падвергліся радыеактыўнаму забруджанню ў выніку катастрофы на Чарнобыльскай АЭС» (артыкул 40) прадугледзеў стварэнне Дзяржкамчарнобылем у населеных пунктах, размешчаных у зонах радыеактыўнага забруджання, мясцовых цэнтраў радыяцыйнага кантролю (МЦРК) пры мясцовых Саветах, прызначаных для выканання заявак грамадзян па абследаванню прадуктаў харчавання і прадметаў хатняга ўжытку.

У верасні 1991 года Дзяржкамчарнобыль назначыў Інстытут радыяцыйнай бяспекі «Белрад» галоўнай арганізацыяй па стварэнню сеткі і арганізацыі эксплуатацыі МЦРК.

У 1994—1995 гадах недахоп фінансавых сродкаў на эксплуатацыю сеткі МЦРК, якія выдзяляюцца Дзяржкамчарнобылем, прывёў да скарачэння ў два-тры разы працуючых цэнтраў, вялікай цякучасці кадраў.

Як відаць, у рэспубліцы праводзіцца радыяцыйная абарона насельніцтва, укаранёна дзяржаўная і грамадзянская сістэма радыяцыйнага маніторынгу навакольнага асяроддзя і прадуктаў харчавання. Аднак меры радыяцыйнай абароны насельніцтва недастатковыя, атрымана вялікая калектыўная доза апрамянення. У населеных пунктах, пацярпелых ад чарнобыльскай катастрофы, да 15—25 працэнтаў прадуктаў мясцовай вытворчасці, якія прыносяцца жыхарамі гэтых раёнаў на кантроль, маюць утрыманне цэзію-137 вышэй РДУ-92. І гэтыя прадукты распаўсюджваюцца ў іншыя раёны рэспублікі. Таму, што дзяржава з-за цяжкіх эканамічных умоў не ў стане забяспечыць насельніцтва чыстымі прадуктамі харчавання, няспынна расце калектыўная доза апрамянення і колькасць захворванняў жыхароў.

У 1986—1992 гадах у рэспубліцы ў гаспадарках пацярпелых раёнаў была ўнесена ў глебу павышаная колькасць (супраць аграхімічных норм) угнаенняў (К, Са, Р), што значна знізіла пераход цэзію-137 і стронцыю-90 з глебы ў расліны, у сельгаспрадукцыю. Недастатковая інфармаванасць сельскага насельніцтва аб мерах радыяцыйнай абароны, прыярытэтнасць ахоўных мер для грамадскай вытворчасці, унясенне недастатковай колькасці ўгнаенняў на прысядзібных участках прывялі да таго, што ў прыватным сектары ўсе гэтыя гады сельгаспрадукты былі забруджаны радыенуклідамі ў 10—20 разоў больш, чым у грамадскай вытворчасці.

Апошнія тры гады з-за эканамічнага крызісу ў калгасах і саўгасах зніжана ўнясенне ўгнаенняў, і ў 1994 годзе пачаўся рост долі прадуктаў, забруджаных радыенуклідамі вышэй РДУ-92.

У паўднёвых раёнах рэспублікі, якія прылягаюць да ЧАЭС, у апошнія два гады з-за змяншэння маштабаў вапнавання глеб і знаходжання стронцыю-90 у растваральным і хімічна актыўным выглядзе пачала ўзрастаць доля прадуктаў, забруджаных стронцыем-90 вышэй РДУ-92.

Па даных нацыянальнага даклада Беларусі пасля аварыі на ЧАЭС у пацярпелых раёнах рэспублікі павялічылася колькасць анемій, захворванняў горла і носа, лёгачных захворванняў, гіпертаніі, язвы страўніка і дванаццаціперснай кішкі, ішэмічнай хваробы сэрца, гіперплазіі (павелічэнне) шчытападобнай залозы, цэрэбраваскулярных паталогій, астэаартрозаў, хранічных і імунных захворванняў.

Радыяцыйная абарона насельніцтва ў пацярпелых ад чарнобыльскай катастрофы раёнах праводзіцца з мэтай змяншэння верагоднасці развіцця аддаленых стахастычных вынікаў для цяперашняга і наступных пакаленняў. Гэта дасягаецца мінімізацыяй і зніжэннем калектыўных доз апрамянення, а таксама абмежаваннем індывідуальных доз у катэгорый насельніцтва, якія найбольш апраменьваюцца,— крытычнай групы.

Зніжэнне калектыўнай дозы апрамянення насельніцтва ажыццяўляецца мерамі радыяцыйнай абароны:

— адсялення жыхароў з тэрыторый, дзе дозавая нагрузка ў 1991 годзе была вышэй 5 мЗв/год або шчыльнасць забруджання зямель перавышала 40 кюры на квадратны кіламетр (1480 кБк/кв. м) і ўсе меры радыяцыйнай абароны не забяспечвалі вытворчасці мясцовых прадуктаў харчавання з утрыманнем радыенуклідаў ніжэй РДУ па ўтрыманню цэзію-137 і стронцыю-90;

— адчужэння забруджанай тэрыторыі або абмежавання пражывання і вытворчай дзейнасці насельніцтва на гэтай тэрыторыі;

— мясцовай дэзактывацыі асобных тэрыторый, пабудоў, асабліва школ, дзіцячых устаноў;

— увядзення радыяцыйнага кантролю і бракеражу сельскагаспадарчых і харчовых прадуктаў з далейшай перапрацоўкай, а таксама забеспячэння насельніцтва харчовымі прадуктамі, што задавальняюць прынятыя нормы;

— правядзення спецыяльных мер у цыкле сельгасвытворчасці па зніжэнню ўтрымання радыенуклідаў у мясцовай раслінай і жывёльнай харчовай прадукцыі эфектыўнымі агратэхнічнымі мерапрыемствамі, увядзеннем сарбентаў жывёле, унясеннем угнаенняў, акультураннем паш, пераспецыялізацыяй гаспадарак і інш.;

— укаранення ў практыку сацыяльных правіл паводзін жыхароў і вядзення імі прысядзібных гаспадарак, збору дароў прыроды і інш.;

— рэгламентацыі вытворчай дзейнасці і забеспячэння радыяцыйна бяспечных умоў працы;

— зніжэння ўнутранага апрамянення насельніцтва шляхам перыядычнага перагляду і ўзмацнення жорсткасці дапушчальных узроўняў радыеактыўнага забруджання харчовых прадуктаў і харчовай сыравіны.

Медыцынская абарона насельніцтва ў пацярпелых раёнах забяспечвалася стварэннем у Міністэрстве аховы здароўя рэспублікі медыцынскага рэгістра насельніцтва гэтых раёнаў, у які ўвайшло звыш двух мільёнаў чалавек, у тым ліку больш як 500 тысяч дзяцей. Гэтая абарона насельніцтва дасягаецца выкананнем спецыяльных праграм дыспансерызацыі, лячэння, уключаючы санаторна-курортнае, штогадовага аздараўлення, забеспячэння лекавымі прэпаратамі, сродкамі для павышэння агульнай і антыканцэрагеннай рэзістэнтнасці (вітамінныя комплексы з мікраэлементамі, радыепратэктары, антыаксіданты і да т. п.).

У чалавека няма органаў пачуццяў для папярэджвання аб радыяцыйнай небяспецы. Псіхалагічная насцярожанасць і імкненне да ажыццяўлення мер радыяцыйнай абароны 1986—1989 гадоў цяпер замяніліся прывыканнем і пагарджаннем мерамі радыяцыйнай абароны.

Псіхалагічная абарона насельніцтва ажыццяўляецца шляхам увядзення ў навучальных установах па ўсёй рэспубліцы курса «Асновы радыяцыйнай бяспекі», псіхалагічнай падтрымкі, арыентаванай на розныя пласты насельніцтва; забеспячэння насельніцтва дакладнай, даходлівай інфармацыяй аб радыяцыйным становішчы, радыяцыйнай рызыцы захворванняў, мерах радыяцыйнай абароны, якія прымаюцца, і чакаемых выніках для здароўя ў месцах пражывання людзей.

Галоўныя намаганні павінны быць накіраваны на прыярытэтныя меры радыяцыйнай абароны насельніцтва пацярпелых раёнаў Беларусі і такую ж накіраванасць дзяржаўнай чарнобыльскай праграмы.

В. Несцярэнка

Друкуецца са скарачэннямі па кн.: Прайсці праз зону. Мн., 1996. С. 485 — 497.

ВЫНІКІ ДАЗІМЕТРЫЧНАГА АБСЛЕДАВАННЯ МЯСЦОВАСЦІ Ў БРАГІНСКІМ РАЁНЕ

Измерения выполнены бригадой специалистов ИЯЭ АН БССР в период с 13 по 14 июня 1986 года с помощью приборов РУП-1 и ДРГЗ-02.

№№ п/п	Наименование населенных пунктов	Мощность дозы на 1 м от поверхности мР/ч	Загрязнение β-част./см² · мин
1.	Чернев	3,2	$1,5 \cdot 10^4$
2.	Людвинов	1,5	$3,5 \cdot 10^3$
3.	Капоренка	0,8	$1,8 \cdot 10^3$
			$9,0 \cdot 10^3$
4.	Голубоака	1,8	$2,7 \cdot 10^3$
5.	Александровка	1,4	$2,5 \cdot 10^3$
6.	Катичев	0,7	$1,9 \cdot 10^3$
7.	Старые Ляды	—	$2,0 \cdot 10^4$
8.	Новые Ляды	—	$1,5 \cdot 10^4$
9.	Карловка	1,1	$4,3 \cdot 10^3$
10.	Пасека	0,9	$2,5 \cdot 10^3$
11.	Гдень	1,0	$9,3 \cdot 10^3$
12.	Чикаловичи	1,4	$9,7 \cdot 10^2$
13.	Колыбань	1,8	$8,2 \cdot 10^3$
14.	Пристанское,	5,7	$2,6 \cdot 10^4$
	посевы (200 м от дороги)	—	$7,0 \cdot 10^3$
15.	Пирки,	1,8	—
	дом № 19, стена дома,	—	$4,9 \cdot 10^3$
	огород	—	$9,5 \cdot 10^3$
16.	Сувиды,	2,2	$5,5 \cdot 10^3$
	личные вещи,	—	$(4,0 - 6,0) \cdot 10^2$
	одежда в доме	—	$1,6 \cdot 10^3$
17.	Савичи,	—	$5,6 \cdot 10^3$
	во дворе,	—	$1,9 \cdot 10^4$
	крыльцо дома,	—	$3,6 \cdot 10^3$
	в огороде	—	$8,2 \cdot 10^3$
18.	Слободка	2,16	$1,8 \cdot 10^3$
19.	Бабчин	0,8	$2,0 \cdot 10^3$
20.	Острогляды	1,4	$3,7 \cdot 10^4$
21.	Соболи	5,4	$5,2 \cdot 10^3$
22.	Сувиды в 500 м от деревни	1,2	$9,5 \cdot 10^3$
23.	г. Брагин:		
	центр	5,4	$8,5 \cdot 10^3$
	северная окраина	2,8	$4,1 \cdot 10^4$
	южная окраина	3,2	$3,8 \cdot 10^4$
	западная окраина	2,8	$1,8 \cdot 10^3$
	восточная окраина	3,2	$4,0 \cdot 10^4$
Допустимые нормы:			
Мощность экспозиционной дозы, установленная на аварийный период			0,7 мР/ч
Мощность дозы для ограниченной части населения (категория Б) по ОСП-72/80			0,03 мР/ч
Уровни β-загрязнений поверхности помещений, личной одежды и обуви для ограниченной части населения (категория Б) по ОСП-72/80			не допускается

М. Ф. Кохонов
Г. И. Стрелков
В. П. Слизов

Друкуецца па кн.: Прайсці праз зону. Мн., 1996. С. 515 — 516.

ЗВЕСТКІ АБ РАДЫЯЦЫЙНЫМ СТАНОВІШЧЫ Ў НАСЕЛЕНЫХ ПУНКТАХ БРАГІНСКАГА РАЁНА НА 10.10.1986 г.

Наименование населенных пунктов	P, мР/час	Цезий-137	Стронций-90	Плутоний	Загрязненность* β-част/см² · мин
		Ки/км²			
1. Гдень	0,13/0,21	5	1,9	По данным	9300
2. Карловка	0,18/0,25	8	1,3	Института	4300
3. Пасека	0,14/0,18	3	1,8	биофизики	2500
4. Скородное	0,14/0,2	3	1,1	МЗ СССР	—
5. Людвинов	0,23/0,26	15	1,9	в этих	3500
6. Новые Ляды	0,2/0,3	5	1,1	населенных пунктах	15 000
7. Катичев	0,29/0,45	5	2,3	концентрация	1900
8. Голубовка	0,2/0,3	5	1,0	плутония	2700
9. Александровка	0,3/0,27	4	1,1	больше	2500
10. Иванки	0,18/0,25	5	1,2	0.1 Ки/км²	—
11. Осинник	0,25/0,32	16	1,9		—

*Измерения выполнены бригадой специалистов ИЯЭ АН БССР 13 — 14 июня 1986 г. с помощью прибора РУП-1.

Норма бета-загрязненности рабочих помещений составляет 2000 част/см² · мин согласно НРБ-76.

Таблица подписана *В. П. Слизовым* и *П. И. Ананичем*.

Друкуецца па кн.: Прайсці праз зону. Мн., 1986. С. 536.

З ДАКЛАДА НАЧАЛЬНІКА РАЁННАГА ШТАБА ГРАМАДЗЯНСКАЙ АБАРОНЫ А. М. ПРАКОПАВА АБ ВЫНІКАХ РАБОТЫ ПА ЛІКВІДАЦЫІ НАСТУПСТВАЎ АВАРЫІ НА ЧАЭС

снежань 1986 г.

...Сігнал аб аварыі (на Чарнобыльскай АЭС) быў атрыманы 27 красавіка, у 7.00... Радыётрансляцыйная сетка для апавяшчэння насельніцтва не выкарыстоўвалася, і толькі 30.4.1986 г. па ўказанні абласнога штаба грамадзянскай абароны (ГА) была разгорнута работа ўсіх фарміраванняў па ліквідацыі наступстваў аварыі.

У выканкам райсавета былі запрошаны ўсе кіраўнікі і сакратары партаргапізацый калгасаў і саўгасаў, старшыні сельсаветаў, начальнікі службаў, якім былі пастаўлены задачы весці растлумачальную работу сярод насельніцтва...

...Трэба адзначыць, што нашы фарміраванні дрэнна былі падрыхтаваны да работы ва ўмовах аварыі на атамнай электрастанцыі... Слаба падрыхтавана і насельніцтва да абароны ад радыяцыі...

На падставе рашэння аблвыканкама 3 і 4 мая... з 30 населеных пунктаў 30-кіламетровай зоны... эвакуіравана 6336 чал. насельніцтва, 12 240 гал. буйной рагатай жывёлы, 3200 гал. свіней, 6600 гал. авечак і 247 коней... Для аказання практычнай дапамогі нам былі накіраваны 251 аўтобус і 660 грузавых аўтамабіляў з розных аўтагаспадарак вобласці...

Адсяляемае насельніцтва і жывёла былі размешчаны ў бяспечных месцах у калгасах імя Энгельса, «Парыжская камуна», «Чырвоны Кастрычнік», «Першамайск», «Рассвет», імя Чапаева, імя Чкалава, імя Тэльмана...

За межы раёна да 10 мая вывезена ў піянерскія лагеры, санаторыі і прафілакторыі краіны 10 200 дзяцей школьнага і дашкольнага ўзростаў, 760 жанчын з дзецьмі ва ўзросце да 3-х гадоў і 273 цяжарныя жанчыны...

У сувязі з ускладненнем радыяцыйнай абстаноўкі з 3 да 9 чэрвеня 1986 г. праведзены другі этап адсялення з 18 населеных пунктаў: в. Спярыжжа, Ясяні, Глухавічы, Багушы, Хатуча і інш. Вывезена больш за 5 тыс. чалавек, 13 500 галоў жывёлы. На трэцім этапе адсялення (в. Астрагляды, Сабалі, Савічы) — эвакуіравана больш за 3 тыс. чалавек...

Медабследаванне насельніцтва (34 497 чал.) праведзена ў першыя дні пасля аварыі. На базе Брагінскай СШ быў разгорнуты шпіталь на 300 ложкаў, які абслугоўвалі медработнікі раёна, вобласці і воінскіх часцей... Паўторнае абследаванне на апараце «СНЧ» прайшлі больш за 15 тысяч чалавек...

Сіламі работнікаў СЭС раёна, санэпідспецыялістаў рэспублікі вядзецца пастаянны кантроль за якасцю харчовых прадуктаў, у т. л. атрыманых у падсобных гаспадарках грамадзян, крыніцамі пітной вады (у калодзежах і водаправоднай сетцы)...

Службай быту арганізавана работа лазняў ва ўсіх калгасах і саўгасах..., дадаткова разгорнуты 32 перасоўныя памывачныя пункты, арганізаваны прыём бялізны і адзення ў пральні і хімчыстку...

Службы гандлю і грамадскага харчавання забяспечваюць насельніцтва раёна і прыкамандзіраваных работнікаў прывазнымі (з іншых месцаў рэспублікі) прадуктамі... У месцах размяшчэння эвакуіраванага насельніцтва (в. Дублін, Рудня Жураўлёва, Хракавічы, Чамярысы і інш.) дадаткова адкрыты сталовыя...

Выкананы вялікі аб'ём работ па будаўніцтве жылля, дэзактывацыі мясцовасці і добраўпарадкаванні населеных пунктаў. У прыватнасці, у калгасах і саўгасах пабудавана 87 кватэр. У раёне пракладзена 103,5 км знадворных водаправодных сетак, устаноўлена 500 водазаборных калонак, прабураны 33 артэзіянскія свідравіны. Пабудавана 135 км дарог і 35 тыс. кв. м тратуараў з цвёрдым пакрыццём, заасфальтавана 150 тыс. кв. м дваровых тэрыторый... Прадэзактывавана 9 тыс. дамоў...

У выніку наступстваў чарнобыльскай аварыі з сельскагаспадарчай вытворчасці выбыла 57 355 гектараў зямель, 63,5 млн. рублёў асноўных фондаў, з лесагаспадарчага карыстання выведзена 13 тыс. гектараў лесу...

Зменшылася колькасць насельніцтва на 13,5 тыс. чалавек...

Пасля ажыццяўлення воінскімі часцямі, фарміраваннямі ГА і гаспадарчымі органамі мерапрыемстваў па ліквідацыі наступстваў аварыі на ЧАЭС узроўні радыяцыі ў населеных пунктах значна знізіліся. У населеных пунктах, дзе цяпер пражывае насельніцтва, максімальныя іх паказчыкі складаюць 0,5 мілірэнтгена ў гадзіну (в. Вязок) і мінімальныя — 0,05 мілірэнтгена ў гадзіну (в. Петрыцкае, Малажын, Чамярысы).

Друкуецца па газ.: Маяк Палесся, 1986. 12 снеж.

З ДАКЛАДА СТАРШЫНІ РАЙВЫКАНКАМА І. М. СМЫКОЎСКАГА НА СЕСІІ БРАГІНСКАГА РАЙСАВЕТА

1 жніўня 1990 г.

...На тэрыторыі раёна па стане на 1 студзеня 1990 г. у 93 населеных пунктах пражывалі 26,1 тыс. чалавек, сярод якіх 20,5 працэнта дзяцей. 7,5 тыс. чалавек, у тым ліку 1067 дзяцей, пражываюць у 6 населеных пунктах са шчыльнасцю забруджвання звыш 15 кюры на квадратны кіламетр. А Брагін знаходзіцца на тэрыторыі са шчыльнасцю забруджвання цэзіем звыш 22,2 кюры. Горш таго, ёсць кропкі забруджвання 67 кюры. Высокая шчыльнасць забруджвання Брагіна стронцыем-90. На тэрыторыі са шчыльнасцю забруджвання цэзіем-134 і цэзіем-137 ад 10 да 15 кюры на квадратны кіламетр пражывае 1542 чалавекі (11 населеных пунктаў), а са шчыльнасцю — 5—10 кюры — 2443 чалавекі (14 вёсак).

На 1 чэрвеня г. г. у раёне налічваецца 51,6 тыс. гектараў сельгасугоддзяў са шчыльнасцю забруджвання цэзіем звыш 15 кюры на квадратны кіламетр. Пры гэтым 45 працэнтаў сельгасугоддзяў маюць шчыльнасць забруджвання звыш 5 кюры.

Горш з забруджваннем сельгасугоддзяў стронцыем-90. У раёне налічваецца 3,8 тыс. гектараў сельгасугоддзяў, або 7,4 працэнта, са шчыльнасцю забруджвання гэтым радыенуклідам у 3 — 7 кюры, у тым ліку 1370 гектараў ворыва. У цэлым па шчыльнасці забруджвання стронцыем звыш 1 кюры на квадратны кіламетр налічваецца 29 тыс. гектараў сельгасугоддзяў, што складае 56,3 працэнта, у тым ліку ворыва — 17 тыс. гектараў. У некаторых гаспадарках раёна забруджанасць сельгасугоддзяў радыенуклідамі з'яўляецца вельмі значнай.

За перыяд пасля красавіка 1986 г. савецкімі і гаспадарчымі органамі праведзена адпаведная работа па ліквідацыі наступстваў аварыі. На гэтыя мэты выдаткавана 200 млн. рублёў.

Друкуецца па газ.: Маяк Палесся, 1990. 4 жн.

Падрыхтаваў *І. Ф. Ганжураў*

ЫЗНАЧЫЛІСЯ ПРЫ ЛІКВІДАЦЫІ ЫНІКАЎ АВАРЫІ НА ЧАРНОБЫЛЬСКАЙ ЭС

ерой Чарнобыля

Ігнаценка Васіль Іванавіч нарадзіў- я 13.3.1961 г. у в. Спярыжжа. Скончыў омельскае СПТВ-81 (1978). Працаваў лектраманцёрам. У 1982 – 1986 гг. ка- андзір аддзялення пажарнай часці № 6 Прыпяць. Уначы 26 красавіка 1986 г. дзін з першых прыняў удзел у тушэнні -га рэактара Чарнобыльскай АЭС. амёр ад апраменьвання 13.5.1986 г. асмяротна ўзнагароджаны ордэнам ырвонага Сцяга, адзнакай прэзідэнта краіны «За мужнасць». Яго імем азваны вуліцы ў г. Мінск, г. Беразіно, п. Брагін. У г. п. Брагін установлены юст героя.

раз полымя — у неўміручасць

Дазвол на два выхадныя старшы сяржант наценка атрымаў за паўгадзіны да пранізлівага гнала трывогі, за тры гадзіны да канца дзя- урства. Асабовы састаў СВПЧ-6 заняў штатныя есцы на баявых пажарных машынах.

...Полымя — куродымнае ў вышыні і жоўтае ізу — асвятляла ўсю станцыю і недалёкую паў-

В. І. Ігнаценка

наводную Прыпяць. Баявы разлік — іх спачатку было 28 чалавек — кінуўся ў самае пекла. Першым на 70-метровую вышыню са ствалом пажарнага рукава ўзняўся камандзір аддзялення Ігнаценка, за ім — яго падначаленыя і таварышы па службе.

Іх было вельмі мала, у іх не было дарогі назад, не было іншага выйсця, як толькі перамагчы. Васіль паспяваў на самыя небяспечныя месцы, на дапамогу таварышам. Пасля жорсткай і смяротнай сутычкі з агнём яны раскажуць, як Ігнаценка прабіў шлях сяржанту Уладзіміру Цішуры, які задыхаўся ад з'едлівага дыму, як вынес да лесвіцы непрытомных старшага сяржанта Мікалая Ціцянка і сяржанта Мікалая Вашчука.

Ужо ў маскоўскай лякарні 28 красавіка Іван Тарасавіч спытаў у сына:

рупа курсантаў Растоў- ай спецыяльнай сярэд- ай школы падрыхтоўкі ічаставу Міністэрства утраных спраў СССР, ая нясла службу па за- снячэнні грамадскага радку ў зоне адсялення рагінскага раёна пасля тастрофы на ЧАЭС. адчас сустрэчы з баць- мі В. І. Ігнаценкі

— Хіба нельга было паасцерагчыся?

— Нельга, тата, інакш не перамаглі б, — адказаў Васіль і перавёў размову на хатнія справы...

У СВПЧ-6 Васіля Ігнаценку паважалі ўсе — камандзіры і падначаленыя. Ён быў першым ва ўсім. У баявой абстаноўцы не толькі майстар, але і выключна смелы, хуткі і ў прыняцці рашэнняў і іх рэалізацыі. У спорце — лідэр, першаразраднік па лёгкай атлетыцы і лыжах, добры футбаліст і валейбаліст. Васіль умеў усё ў пажарнай справе — універсальны баец, майстар спорту. Каманда ягонай часці, дзе ён быў капітанам, стала чэмпіёнам Кіеўскай вобласці па пажарна-прыкладным відзе, а Васіль уваходзіў у зборную каманду Украіны.

У Маскве Васіль ляжаў у асобнай палаце. Яго цікавілі справы сяброў-пажарных.

— Як там пачувае сябе Віктар? — пытаў ён медсястру пра лейтэнанта Кібянка, з якім яны апошнімі спусціліся з даху рэактара ў тую трагічную ноч.

— Нармальна, — казала медсястра. Хворы не павінен быў ведаць, каб не хвалявацца, што лейтэнанта Віктара Мікалаевіча Кібянка ўжо не было ў жывых.

Не стала Васіля Ігнаценкі трынаццатага мая 1986 года.

М. З. Дубавец

Друкуецца са скарачэннямі па газ.: Маяк Палесся, 1986. 13 чэрв.

Узнагароджаны ордэнам Леніна

Лазовік Міхаіл Лаўрэнцьевіч — трактарыст калгаса «Чырвоны Кастручнік».

Шкурко Міхаіл Васільевіч — трактарыст калгаса «Чырвоная ніва».

Узнагароджаны ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга

Ветчанка Пётр Цярэнцьевіч — брыгадзір саўгаса «Савічы».

Касцючэнка Раіса Восіпаўна — загадчыца магазіна Брагінскага спажывецкага таварыства (1986).

Маеўскі Васіль Васільевіч — загадчык брагінскай аптэкі № 72.

Назаранка Зінаіда Рыгораўна — дыспетчар Брагінскага раённага камбіната бытавога абслугоўвання насельніцтва.

Панькоў Георгій Мікалаевіч — першы сакратар Брагінскага райкама партыі.

Свірыдзенка Васіль Кузьміч — трактарыст калгаса імя Чкалава.

Шчука Ганна Сямёнаўна — даярка саўгаса «Савічы».

Шылец Рыгор Адамавіч — жывёлавод калгаса «Шлях да камунізму».

Узнагароджаны ордэнам Дружбы народаў

Ганжураў Іван Феакцістаўіч — рэдактар брагінскай райгазеты «Маяк Палесся».

Новік Аляксандр Андрэевіч — рабочы саўгаса «Астрагляды».

Снежка Васіль Міхайлавіч — майстар участка водаправодна-каналізацыйнай гаспадаркі Брагінскага РВА ЖКГ.

Узнагароджаны ордэнам «Знак Пашаны»

Асмалоўскі Мікалай Іванавіч — шафёр аўтабазы № 19.

Бельчанка Міхаіл Іларыёнавіч — загадчык майстэрні калгаса «Ніжні дняпровец».

Гуляй Мікалай Раманавіч — старшыня калгаса імя Леніна.

Давыдоўскі Міхаіл Сямёнавіч — шафёр аўтабазы № 19.

Дзівовіч Эмілія Ізраілеўна — урач Брагінскай цэнтральнай раённай бальніцы.

Ільін Васіль Васільевіч — старшыня праўлення Брагінскага спажывецкага таварыства.

Казлоў Іван Сцяпанавіч — жывёлавод саўгаса «Савічы».

Каляда Марыя Андрэеўна — даярка саўгаса «Камарынскі».

Каляда Міхаіл Андрэевіч — шафёр саўгаса «Камарынскі».

Калясан Рыгор Піменавіч — начальнік Брагінскага цэха Рэчыцкага ЭТУС.

Кузьмянок Пётр Пятровіч — дырэктар саўгаса «Брагінскі».

Падчапка Рыгор Рыгоравіч — старшыня выканкама Савіцкага сельсавета.

Сідарок Валянцін Паўлавіч — трактарыст саўгаса «Астрагляды».

Троцкі Рыгор Майсеевіч — начальнік Брагінскага гаспадарча-разліковага будаўнічага ўчастка.

Чарняк Рыгор Аляксеевіч — загадчык фермы калгаса «Запаветы Леніна».

Чарэднік Кацярына Мікалаеўна — сакратар парткама саўгаса «Пасудава».

Узнагароджаны ордэнам Працоўнай Славы II ступені

Мялешка Уладзімір Уладзіміравіч — трактарыст калгаса імя Тэльмана.

Узнагароджаны ордэнам Працоўнай Славы III ступені

Бараноўскі Сяргей Мікалаевіч — жывёлавод калгаса «Шлях да камунізму».

Гардзеенка Іван Дзмітрыевіч — электраманцёр міжгаспадарчага аб'яднання «Райсельэнерга».

Давыдзенка Аляксандр Аляксандравіч — загадчык фермы калгаса імя Калініна.

Коўзік Сяргей Іванавіч — трактарыст калгаса імя Энгельса.

Мардвінаў Уладзімір Пятровіч — газаэлектразваршчык райаграпрамтэхнікі.

Мацапура Віктар Міхайлавіч — трактарыст калгаса «Чырвоная Украіна».

Паўлючэнка Іван Пятровіч — аператар саўгаса «Астрагляды».

Пугач Аляксей Іванавіч — трактарыст саўгаса «Савічы».

Рудзянок Марыя Дзмітрыеўна — даярка калгаса імя Леніна.

Шкеда Васіль Фёдаравіч — сігналіст станцыі Ёлча.

Ярмоленка Міхаіл Іванавіч — шафёр саўгаса «Пасудава».

Узнагароджаны медалём «За працоўную доблесць»

Беразняцкая Кацярына Іларыёнаўна — рабочая саўгаса «Савічы».

Блатун Ніна Андрэеўна — фармацэўт брагінскай аптэкі № 72.

Булгакаў Аляксандр Іванавіч — шафёр ДРБУ № 148.

Вароненка Павел Пятровіч — камбайнер калгаса імя Гагарына.

Волкаў Пётр Андрэевіч — старшыня калгаса імя Чкалава.

Даўжанок Мікалай Аляксандравіч — сігналіст станцыі Ёлча.

Ермалінская Вера Васільеўна — урач Брагінскай цэнтральнай раённай бальніцы.

Ігнаценка Ніна Іванаўна — памочнік санітарнага ўрача Брагінскай санэпідстанцыі.

Казлова Ганна Васільеўна — арганізатар пазакласнай і пазашкольнай работы Мікуліцкай сярэдняй школы.

Кактомава Еўдакія Ільінічна — галоўны заатэхнік калгаса «Шлях да камунізму».

Кудан Пётр Міхайлавіч — старшыня калгаса «Парыжская камуна».

Кузьмянок Мікалай Адамавіч — шафёр Брагінскага міжраённага ўпраўлення асушальна-аранальных сістэм.

Лях Галіна Міхайлаўна — загадчыца лабараторыі Брагінскай цэнтральнай раённай бальніцы.

Міхалёў Мікалай Цімафеевіч — начальнік Брагінскага міжраённага ўпраўлення асушальна-аранальных сістэм.

Нячоса Рыгор Іванавіч — ветэрынарны фельчар саўгаса «Камарынскі».

Пракопаў Аляксандр Міхайлавіч — старшыня выканкама Брагінскага Савета народных дэпутатаў.

Узнагароджаны медалём «За працоўную адзнаку»

Ефіменка Таццяна Іванаўна — аграном саўгаса «Брагінскі».

Ігнаценка Марыя Ульянаўна — аператар машыннага даення калгаса імя Гагарына.

Краўчанка Васіль Міхайлавіч — шафёр саўгаса «Слабадскі».

Кузняцова Святлана Мікалаеўна — галоўная медсястра Брагінскай цэнтральнай раённай бальніцы.

Мацапура Сцяпан Сцяпанавіч — шафёр калгаса «Чырвоная Украіна».

Мішчанка Мікалай Паўлавіч — начальнік станцыі Ёлча.

Рудзянок Людміла Анатольеўна — медсястра Брагінскай цэнтральнай раённай бальніцы.

Стрыбук Міхаіл Пятровіч — старшыня калгаса «Чырвоны Кастрычнік».

Стрыбук Раіса Фёдараўна — медстатыстык Брагінскай санэпідстанцыі.

Трацціякоў Уладзімір Сяргеевіч — галоўны ўрач Брагінскай цэнтральнай раённай бальніцы.

Фядосенка Анастасія Пятроўна — галоўны заатэхнік саўгаса «Краснае».

Шапецька Мікалай Сяргеевіч — старшыня калгаса імя Энгельса.

ПАМЯЦІ ВАСІЛЯ ІГНАЦЕНКІ

Рэчка Брагінка. Рэчка Брагінка.
Ты, вядома, не Днепр-рака,
Ды напоўніла ты адвагаю
Сэрца слаўнага юнака.
Рэчка Брагінка, бераг росны.
І салоўка пяе ў кустах.
Водар лекавы, меданосны —
Піць і жыць бы гадоў да ста.
Рэчка Брагінка. Хваля лашчыцца.
Б'ецца ў бераг снапком іскрыстым.
Не збаяўся ён вогненнай пашчы.
Каб была ты, Брагінка, чыстай.

С. Бестава

З матэрыяльнай і духоўнай спадчыны

З глыбіні стагоддзяў

Вусная народная творчасць — важная і неад'емная частка нашай духоўнай культуры. Цесна звязаная з паўсядзённым жыццём чалавека, яна адлюстроўвае ўмовы яго побыту і працы, эстэтычныя погляды, мары і спадзяванні. Пры гэтым фальклорныя творы вызначаюцца жанравай разнастайнасцю. У іх шырока прадстаўлены каляндарная і сямейная абрадавая паэзія, песні, казкі, паданні і легенды, балады, прыказкі і прымаўкі, загадкі, замовы і інш.

Бадай ці не самым старажытным і масавым відам беларускага фальклору з'яўляецца каляндарна-абрадавая паэзія з яе зімовым (калядкі, шчадроўкі, пілі-паўскія і масленічныя песні), веснавым (гуканне вясны, валачобныя песні і інш.), летнім (купальскія, жніўныя песні) і асеннім цыкламі. З даўніх часоў на Брагіншчыне бытуюць творы вуснай народнай творчасці каляндарнай паэзіі — песні веснавога цыкла.

СЯДЗЕЛА РУСАЛКА НА БЕЛАЙ БЯРОЗЕ

Сядзела русалка на белай бярозе,
Ой, рана-рана, на белай бярозе,
Сядзела русалка, да й песні спявала,
Ой, рана-рана, да й песні спявала.
А я, маладая, да й лета не ўгадала,
Ой, рана-рана, да й лета не ўгадала.

(Вёска Прудавіца)

Фальклорны ансамбль Тэльманаўскага сельскага Дома культуры. 1989 г.

Асарэвіцкія вячоркі. 1980-я гг.

ОЙ, Я ЖАЛА ДЫ НЕ ЛЯЖАЛА

Ой, я жала ды не ляжала,
Ды капы жыта не нажала.
Ой, мой мілы Пракопеньку,
Ды прыедзь ка мне на копеньку,
Ды не бяры рубля з гумна,
Ды вырубай бярэзінку,
Ды на маю сярэдзінку,
Каб сярэдзінка мая ды не балела,
Каб міленькая твая дадому не хацела.

(Вёска Піркі)

З ліку сямейна-абрадавай паэзіі можна назваць вясельныя песні, адна з якіх — «Стукнула-грукнула на дварэ».

Стукнула-грукнула на дварэ.
— Паглядзі, мамачка, ці не па мяне?
— Па цябе, дачушка, па цябе.
— Гатуй, мамачка, вячэрку мне,
Стань, мая мамачка, у парозе.
Ужо тваё дзіцятка ў дарозе.
Стань, мая мамачка, блізенька,
Пакланюся табе нізенька.

Усе асноўныя этапы вясельнага абраду — сватанне, агледзіны, заручыны, зазыванне на раздачу вясельнага каравая і інш. звычайна суправаджаюцца тэатральна-гульневымі элементамі. Ад старажытных рытуалаў пайшлі так званыя вясельныя народныя гульні: патрабаванне з маладога выкупу за нявесту, маляўнічае пераапрананне ў галоўных герояў тэатралізаванага дзейства — «маладых», пры якім мужчынскую ролю выконвае жанчына, а жаночую — мужчына. Дзея адбываецца ў стылі экспромту, пры вольнай яе інтэрпрэтацыі і часам з не вельмі дасціпным гумарам.

Цікавыя па змесце, часам з непрытоеным гумарам сацыяльна-бытавыя песні.

ОЙ, САЛДАТ БРАВЫ, КУЧАРАВЫ

Ой, салдат бравы, кучаравы,
Яго кудры ў тры рады.
Ой, рашчашу я свае кудры,
Сам да дзевачкі пайду.
Ой, пайшоў бы я да дзевачкі,
Сам не знаю, дзе жыве.
Ой, папрашу я таварыша —
Няхай мяне завядзе.
Ой, а таварыш крашэ мяне,
Ён дзевачку адаб'е.
Ой, не бойсь, не бойсь, таварышу,
У мяне крашэ тваёй е.
Ой, масты мосцяць маставую
Аж да мілае двара.
Ой, той масточак праваліўся,
А мой мілы ў рэчку ўпаў.
Ой, бадай жа ты, быстра рэчка,
Куп'ем, граззю зарасла,
Ой, што ты майго міленькага
Так далёка занясла.

(Вёска Міхалёўка)

ОЙ, З-ПАД ГАРЫ, ІЗ-ПАД КРУЧЫ

Ой, з-пад гары, із-пад кручы
Да равуць валы, йдучы.
Вазы рыпяць, а юрма трашчаць,
А валы томна йдучы.
А мой мілы, мілы чарнабрывы,
Валоў падганяе, дый у дудачку грае.
— Годзя, мілы дружок, чарнабрывы, валоў паганяці,

Да бяры косы, ідзі ў росу траву касіці.
— Я ў бацюшкі век не касіў — за табой не буду.
— Годзі, міла, жынка чарнабрыва, у
палажочку ляжаці.
Бяры сярпа, ідзі ў сцяпок пшанічку жаці.
— Я ў бацюшкі век не жала, ляжала,
За табою — у пяць раз не буду.

(Вёска Залессе)

На пачатку 1980-х гадоў запісана ад 80-гадовай жыхаркі в. Крукі Наталлі Іпалітаўны Кілачыцкай народная песня «Пайду я ў садок».

Пайду я ў садок ды сарву цвяток,
Сарву я цвяток ды саўю вянок,
Ды пушчу вянок на Дунай глыбок,
Каб даплыў вянок у той край далёк,
Дзе ў чужых людзёх мілы мой дружок.
Пайду я, пайду раненька ў садок,
Там сарву цвяток ды саўю вянок...

Ведалі старажытныя народныя песні і хораша іх выконвалі жыхаркі Крукоў Параска Шубянок, Настасся Самойленка, Кацярына Навуменка, Якаў Скачок і іншыя. Асабліва прыгожа гучала ў іх выкананні песня аб душэўных пачуццях хлопца да маладой удавы і аб удовінай самоце.

КІНУЎ КАСУ НА НІВАНЬКУ

Кінуў касу на ніваньку,
А сам пайшоў да хатачкі.
Над дубовым сталом схіліўся,
Цяжка-важка зажурыўся.

— Дазволь, маці, удаву браці.
Тады буду піць-гуляці.
— Не дазволю ўдаву ўзяці,
Яна ўмее чараваці.

ПЕСНЯ ЎДАВЫ

Ой, сяду я край стала.
Павячэраю сама,
Павячэраю сама,
Бо ўжо мілага няма.

У пэўнай сувязі з каляндарнай абрадавай паэзіяй знаходзіцца сюжэтна больш змястоўная, адметная сваім ліраэпічным станам, складам і драматычнай напружанасцю мясцовая песенная балада. Скажам, такая, як «А ў нядзелю рана».

А ў нядзелю рана,
Шчэ й сонца не ўсходзіць,
Свёкарка нявестку
На работу гоніць.
— Уставай жа, Галю,
Годзе табе спаці.
Пара табе, Галю,
Пшанічаньку жаці.
Жні, Галю, пшанічку,
Жні, не разгібайся,
Як плача дзяціна,
Ты не прыслухайся.
Жне Галя пшанічку,
Жне, не разагнецца,
А Галіна сэрца,
Як гадзіна, б'ецца.
Жала яна, жала
Дый прыйшла дадому,
Пара ўжо даіці
Рабую карову.
Свякруха лютая
Ў Галі пытае:
— А дзе ж твая, Галю,
Дзяціна малая?
— Ой, божа мой мілы,
Што я нарабіла.
Я ў той даліне
Дзяціну забыла.
Да й пабегла Галя
У тую даліну,
А ўжо шэры воўкі
Шматуюць дзяціну.
Паперад у Галі
Арол вылятае,
Арол вылятае
Да й Галі пытае:
— Было табе, Галю,
Постаць не зжынаці.
Было ж табе, Галю,
Дзяціну забраці.

(Вёска Міхалёўка)

У мностве відаў апавядальных фальклорных жанраў выдзяляюцца тапанімічныя і гістарычныя паданні і легенды, якія тлумачаць паходжанне назваў населеных пунктаў, урочышчаў і інш. Вось, напрыклад, паданне аб паходжанні назвы Брагіна:

Два разбойнікі, хаваючыся ў балоце ад праследавання княскіх служак, зайшлі ў такое гіблае месца, адкуль цяжка было выбрацца. Адзін з іх трапіў у багну, і дрыгва пачала засмоктваць яго. Крычыць ён, просіць паратунку. А другі, разумеючы, што нічым не можа дапамагчы, махнуў рукой у бязвыхаднай роспачы:

— Эх, бря (брат), гіць...

Ад гэтага быццам і пайшла назва дрыгвяністага балота і прылягаўшага да яго месца — «Брягинь».

Іншы раз даўнія паданні ў пэўных сітуацыях атрымліваюць рэчавае пацвярджэнне сваёй існасці як гістарычнага факта. Напрыклад, у вёсцы Крукі і яе населеных ваколіцах ад дзядоў-прадзедаў перадавалася паданне аб нібыта меўшай месца тут калісьці бітве рускіх воінаў з крымскімі татарамі. Нават урочышча называлася Татарскі брод. Многія сумняваліся ў гістарычнай праўдзівасці гэтага наймення, пакуль у 1935 годзе ў тым урочышчы не была знойдзена крывая турэцкая шабля — ятаган. Находка перададзена ў Гомельскі абласны краязнаўчы музей.

На Брагіншчыне бытуюць прымаўкі — кароткія трапныя выразы з паўсядзённага жыцця. Напрыклад: «У зімы жывот вялікі», «Золата і ў сметніку блішчыць», «Купляй хату крытую, а адзенне — шытае», «Відаць пана па халяве», «Вышэй пупа не падскочыш» і інш.

Паводле кн.: Беларускі фальклор у сучасных запісах (Гомельская вобл.). Мн., 1989.

Падрыхтаваў *І. Ф. Ганжураў*

З фальклорных крыніц

Так ужо атрымлівалася, што ўсё жыццё брагінскага селяніна было цесна і арганічна знітавана са шматлікімі народнымі абрадамі, звычаямі, павер'ямі.

Самае першае знаёмства чалавека з белым светам — гэта яго нараджэнне. Пасля хрышчэння ў царкве дзіця прыносілі дамоў, склікалі гасцей. Першай запрашалі бабку-павітуху. Тая прыходзіла з падарункамі, купала дзіця, спавівала яго.

За стол садзілі спачатку кума і куму, павітуху, жонку кума, а потым — астатніх гасцей. Пасля першай чаркі бабка-павітуха падавала на стол так званыя буракі — ежу, прыгатаваную з мяса, каўбас, буракоў, вострых прыпраў. Пасля буракоў на стол падаваўся гаршчок кашы. Госці вымушаны былі купляць порцыю кашы за грошы. Больш за іншых павінен быў даць кум. Заплаціўшы, той разбіваў гаршчок на стале. Госці навыперадкі хапалі кашу і крычалі: адны «горка!», другія «салодка!».

На другі дзень застолле павінна была ладзіць павітуха. Калі яна адмаўлялася весці гасцей у сваю хату, яе садзілі ў ночвы або на барану і вазілі са смехам па двары. За бабку часцей за ўсё бралі каго-небудзь з родных (цётку, сястру, маці). Яна сама выбірала куму і кума. На хрэсьбіны госці ішлі з падарункамі, каб малому заўжды добра і багата жылося.

Самыя цёплыя словы песень, якія выконваліся на такім застоллі, адрасаваліся парадзісе: «А хто к ёй прыхінецца, той розуму набярэцца, піва і віна нап'ецца». У адказ — поўныя падзякі за такія адносіны да сябе словы маладой маці: «Самыя дарагія першыя госцікі — бацька з маці, другія госцікі — братка з сястрой, а трэція госцікі — кум з кумой. Дзед і баба — уся парада». У песенных сюжэтах пра бацькоў захаваны вобраз брагінчаніна: працавітага, нешматслоўнага, скупога на ласку. У песенных куплетах, прысвечаных хрэсьбінам, гаспадар звычайна параўноўваецца з кавалём, які «малаточкам не стукаў, у ручкі не хукаў, лучынкі не паліў, сямейкі не будзіў і сыночка сабе нажыў».

Нараджэнне дачушкі ў хрэсьбінных песнях апісвалася не надта радасна, бо дзяўчына як падрасце, то пойдзе да чужых людзей «ва ўслужэнне», пакінуўшы родных, і не будзе ім ад яе ніякай дапамогі. Гаспадар, звяртаючыся да бабкі-павітухі, казаў: «Калі сына жонка нарадзіла, то я мёду здабуду, а калі дачку, то і так перабуду».

Значнае месца ў радзіннай паэзіі адводзіцца куму і куме. Роля іх вядомая — яны прысутнічалі пры хрышчэнні малога, былі яго хроснымі бацькамі. Таму і садзілі іх на самым ганаровым месцы — побач з бабуляй і гаспадарамі на покуці. І велічальныя песні ім спявалі, як і бабулі. Праўда, адрасаваліся кумам не цэлыя песні, а толькі асобныя звароты.

Хрэсьбінныя песні, як і сама радзінная ды хрэсьбінная ўрачыстасць, закліканы былі хоць на кароткі тэрмін адарваць вяскоўца ад будзённых клопатаў, забыць пра цяжкасці лёсу, з пяшчотай і ласкай паглядзець на ўласных дзяцей, пагаманіць з роднымі і блізкімі, абмеркаваць навіны, выпіць чарку-другую «віна зелянога», зацягнуць старадаўнюю песню, якую спявалі яшчэ дзяды-прадзеды.

Другім надзвычай багатым абрадам брагінскіх вяскоўцаў быў вясельны: відаць, самы непаўторны, своеасаблівы і арыгінальны. Размова пра вяселле пачыналася са сватання. У гэты час вырашалася, быць вяселлю ці не. Справа адбывалася пераважна позняй восенню, калі галоўныя гаспадарчыя работы ўжо скончаны. Ішлі ў сваты часцей за ўсё ўвечары. Ад галоўнага свата, ад ягонага ўмення «трымаць язык па ветры», залежала вельмі многае. Ён адзін мог «абкруціць» усё так, што ні жаніху, ні тым болей бацькам такое нават і не снілася. Быў тады і добры пасаг, і прыгажуня дзяўчына, і слава-пагудка пра тое, як добра ды ўмела ўсё атрымлівалася. Таму ў сваты выбіралі людзей паважаных, спрактыкаваных, такіх, каб іх не трэба было «цягнуць за язык».

У доме дзяўчыны звычайна ўжо чакалі прыезду сватоў і, канешне ж, старанна рыхтаваліся да такой адказнай падзеі. І гаспадары, і іхняя дачка апраналіся па-святочнаму і стараліся незаўважна сачыць за вуліцай, ці не едуць, ці не ідуць сваты. Пры размове сватоў дзяўчына не прысутнічала. Калі ж прасілі паказаць ім нявесту, то бацькі спачатку паказвалі не яе, а сяброўак ці малодшых дачок, але сваты дабіваліся свайго. У знак згоды на шлюб дзяўчына дарыла бацькам жаніха ручнік (для бацькі) і хустку (для маці). Бацькі і сваты ўдакладнялі час вяселля. Калі ж дзяўчына не хацела ісці замуж або жаніх не падаваўся бацькам прывабным, то яны знаходзілі варыянт ветлівай адмовы, каб не пакрыўдзіць дарма людзей.

Праз нейкі час пасля сватання ў доме нявесты гулялі запоіны. Тут дзяўчыну як бы «запівалі» да роду жаніха, і пасля гэтага яна ўжо не мела права адмовіцца ад замужжа. Звычайна запоіны прызначалі на вечар (у суботу ці нядзелю). Жаніх з бацькамі і бліжэйшымі сваякамі (чалавек да 20) ішлі да нявесты. Калі яны заходзілі ў хату, нявеста хавалася, каб яе не ўбачылі. Затое сама хацела ўбачыць жаніха першай, каб у будучым сямейным жыцці верхаводзіць мужам. Потым яна выходзіла да гасцей, віталася, але прывітанне яе было незвычайнае. Кожнаму з гасцеі падавала руку — гэтым падкрэслівала сваю згоду належаць да іх роду. Перад тым як разысціся, бацькі маладых абменьваліся хлебам. Нявеста давала бацькам жаніха бутэльку з зернем жыта: знак, што яна ўручае ім сваё жыццё, сваю долю. Маці жаніха рассыпала гэтае зерне на сваім падвор'і, каб разам з новым чалавекам у яе хату прыйшлі дабрабыт і шчасце. Ад запоін да вяселля нявеста павінна была насіць толькі заплеценую касу. Тым самым падкрэслівалася, што нявеста развітвалася з дзявочым жыццём. А вось пасля вяселля хадзіць з касой яна не мела права.

Вяселле прызначалі праз тыдзень-два пасля запоін. Залежала гэта ад таго, ці паспеюць бацькі падрыхтавацца. І пачыналася яно з заручын (яшчэ іх называлі змовінамі). Далей ішоў каравай, зборная субота, вяселле ў маладой, маладога, пярэзвы.

Сустрэча маладога ў хаце нявесты нагадвала сабою своеасаблівы торг, спрэчку. Усё з-за таго, што сяброўкі патрабавалі за нявесту выкуп у сватоў. Падчас вяселля нявесту саджалі на накрытую кажухом дзяжу: тут яна павінна была расказваць толькі праўду. Шафер расплятаў ёй касу. Потым хрышчоная маці пакрывала дзяўчыну якой-небудзь матэрыяй, працягвала праз пярсцёнак пасмачку валасоў, застрыгала іх і падсмальвала свечкай. Затым выпівала з маладой трошкі віна і садзілася побач з ёй. Тут да нявесты падыходзіла яе маці

з іконай у руках і бласлаўляла дачку на шлюб. Паступова вяселле набліжалася да кульмінацыі — развітанне маладой з роднымі, з бацькоўскім домам, з дзявоцтвам. Ад'езд да маладога — адзін з самых драматычных момантаў вяселля і, мабыць, самы старажытны. Ніхто ў гэты момант не можа стрымацца, усе плачуць і спяваюць развітальныя песні.

Каля хаты маладога насустрач жаніху і нявесце выходзяць свёкар і свякроў. Свёкар ссаджвае маладую з воза на кажух. Свякроў ставіць хлебную дзежку: калі маладая «чэсная», яна без лішняга роздуму садзілася ці станавілася на дзяжу. А не дай Бог, калі нявеста падманвала і падман яе выкрываўся, то яе чакалі вялікія непрыемнасці. Свёкар браў нявестку за руку і падводзіў да хатняга парога. Тут маладая звычайна аддавала падарункі радні маладога: свёкру дарыла пояс, свекрыві — фартух, а залоўкам — грабяні.

Раней маладая, «як замужам пабудзе», мусіла аддаваць свекрыві сваю начную кашулю. Свякроў, калі нявестка на самой справе аказалася «чэсная», выносіла тую кашулю ў двор, паказвала ўсім, загортвала ў яе бутэльку гарэлкі і аддавала прыданым, каб тыя потым перадалі гэта маці маладой. Усе, задаволеныя тым, што «маладая няславы не нарабіла», ішлі ў хату, да гасцей падыходзіла сама нявеста разам з жаніхом, і пачыналася частаванне.

Увечары прыданыя ад'язджалі дадому. Гэта заўсёды цяжкая хвіліна для маладой, бо родныя ўжо будуць ад яе далёка і не падтрымаюць. Прыданыя ад'язджалі заўсёды шумна і весела.

Пасля вяселля праз тыдзень або праз некалькі дзён (у залежнасці ад таго, як дамаўляліся бакі) адбываліся пярэзвы. Бацькі маладога запрашалі да сябе бацькоў маладой і некаторых іншых гасцей. Цесць з цешчай ехалі да зяця, каб даведацца, як жывецца «іхняй дачцэ ў чужой старане».

Пярэзвы — апошняя ступень вяселля. Далей пачыналася самастойнае жыццё маладой пары, на якое выпадала і выпрабаванне і шчасце.

Кажуць, што век чалавечы нядоўгі. За маладосцю ішлі сталасць, а потым і старасць. І таму яшчэ адзін з самых пашыраных абрадаў на Брагіншчыне — гэта пахавальны. Людзі паміралі заўсёды. Старыя і маладыя. Смерць не выбірала.

Адчуўшы набліжэнне смерці, хворы, калі быў пры памяці, прасіў паклікаць бацюшку да апошняй споведзі. Да яго прыходзілі сябры, суседзі і родныя, прасілі дараваць, калі што было не так, а ён у сваю чаргу прыгадваў нейкія свае ранейшыя грахі, каб памерці «з лёгкаю душою». Калі ж кананне было надта цяжкім, то блізкія людзі развязвалі вузлы, расшпільвалі гузікі, адмыкалі замкі. Даходзілі часам і да большага: адчынялі дзверы ў хаце, вароты ў хляве, душнікі ў коміне, вымалі верхні касяк дзвярэй, пасылалі да свяшчэнніка, каб той адкрыў у царкве царскія вароты. Давалі канаючаму ў рукі свечку: калі дым слаўся па нізе, то лічылі, што смерць ужо зусім блізка, а калі ішоў угору, то думалі, што справа пойдзе на папраўку.

Калі ж чалавек памірaў, то найперш яму шчыльна закрывалі (падвязвалі) рот і заплюшчвалі вочы, каб дарма не глядзеў і «яшчэ каго з сабою не забраў». Пасылалі каго-небудзь у царкву, каб пазванілі ў званы і паведамілі навакольлю пра смерць чалавека.

На ўсіх вясковых могілках сваякоў стараліся хаваць сем'ямі, «каб у госці адзін да аднаго хадзілі». Стаўлялі над магілаю крыж, а на ім вешалі фартушкі, ручнікі з той жа мэтай, што і ў хаце ў час жалобы. Крыж на магіле ставілі або ў галавах, або ў нагах. Часта на магілах садзілі кветкі, якія пры жыцці любіў нябожчык, ці дрэвы.

Традыцыйным завяршэннем пахавальнага абраду (за выключэннем самазабойцы) былі памінкі, куды ўсе прысутныя на пахаванні абавязаны былі з'явіцца.

Варта заўважыць, што вяскоўцы надзвычай многа адзначалі рэлігійных

свят. Яны з нецярплівасцю чакалі нядзелі, свята ці прысвятка, каб пайсці да царквы, адстаяць там службу, а заадно пабачыцца з роднымі, блізкімі, сябрамі, якія воляю лёсу павінны былі выехаць з роднай вёскі і жыць недзе непадалёку. Вядома ж, усе імкнуліся пабачыцца, пагаманіць, абмяняцца навінамі.

Да найбольш важных рэлігійных свят адносяцца: Каляды, Вялікдзень, Сёмуха (Духа), Пятро, Ушэсце, Спас.

Каляды пачынаюцца з 6 студзеня святкаваннем поснай куцці, працягваюцца шчадрухай (багатай куццёй) напярэдадні Новага года па старым стылі (13 студзеня) і заканчваюцца 19 студзеня. Агульныя калядкі паказваюць свята як адраджэнне нейкай міфічнай першакрыніцы. Яго сутнасцю і з'яўляецца вобраз язычніцкай Каляды, якая і ў хрысціянстве захавала многа першароднага. Недзе там, далёка-далёка, пачыналіся змены ў навакольным свеце, «пасярод двара едзе Каляда», садзіцца ў хаце ў «чырвоным куце».

У рэальным жыцці Каляды звязаны з пачаткам новага астранамічнага года, з «паваротам сонца з зімы на лета». Усебакова малююцца ў калядных песнях вобразы гаспадароў: яны і добрыя, і шчырыя, і спагадлівыя, у іх і багацце ёсць, і хлеба хапае, і жывёлы поўныя хлявы. Тут нават самы бедны ў вёсцы чалавек заўсёды маляваўся «багатым князем». Не, людзі да яго не падлашчваліся, каб ён ім нешта даў, проста яны жадалі гэтаму гаспадару багацейшага года, поспехаў і здароўя, а таксама ўраджаю, ды такога, якога ў яго жыцці яшчэ і не было. І хоць згадваюцца сам «пан Бог», «святыя памочнікі», усё ж адчуваецца, што менавіта сам вясковец з'яўляецца стваральнікам уласнага шчасця і дабрабыту. Менавіта гаспадару зычаць «з токам жыта», яго жонцы — «шубу да долу», а дочкам — «па вяночку руцьвяненькім», сынам жа — «па коніку вараненькім». Жадаюць усяго гэтага вясёлыя калядоўшчыкі.

Тут адчуваецца подых старадаўніх часоў, бо разам з людзьмі ходзяць па сялянскіх хатах і прататыпы культавых некалі жывёлін: каза, мядзведзь, кабыла, птушка-жораў і абавязкова механоша з кавалём. Кожны раз цэнтр святкавання пераносіцца з адной хаціны ў другую. Сярод згаданых жывёлін найбольш шанавалі і абагаўлялі казу, якая лічылася пасланніцай бога Перуна на зямлі. Менавіта яна, бегаючы па сялянскіх палях, прыносіла добры ўраджай, таму і спявалі пра яе: «Дзе каза ступою, там жыта капою, дзе каза рогам, там жыта стогам». Гаспадар, які добра частаваў калядоўшчыкаў, у падзяку ад іх атрымліваў песню, дзе зычыліся яму і ўраджай, і багацце, і здароўе на будучы год, а калі нечым не дагадзіў, пашкадаваў нечага, то і чуў у свой адрас не надта спагадлівыя словы песні. Асабліва радавалася Калядам моладзь, бо за гэтае свята можна было добра адпачыць ад цяжкай фізічнай працы і падрыхтавацца да вясенне-летняга гаспадарчага цыкла. Была магчымасць пазаляцацца да дзяўчат, пацешыцца гульнямі («пажаніць Цярэшку», згадаць старажытнага «Яшчара»), паваражыць (асабліва дзяўчатам пра свой лёс).

Мабыць, самым урачыстым было вясенняе свята Вялікдзень. Яно і не дзіўна, бо менавіта ў гэты час абуджалася прырода, прыляталі з выраю птушкі. Вясенні, ажыўляючы подых навакольля перадаваўся і сялянам. Нездарма ж спрадвеку лічылася, што вясна — пара маладосці, кіпучага жыцця, веры ў лепшае будучае. Тыя з брагінцоў, што свята верылі ў Хрыста, перад Вялікаднем ажно сем тыдняў пасцілі. І цяпер, нарэшце, яны маглі аскароміцца, наесціся ўволю, лічачы, што сваёй стрыманасцю ў час посту трохі замалілі мінулыя грахі.

Урачыстае богаслужэнне ішло ў праваслаўных храмах. У Вялікую («Чырвоную») суботу Велікодная ўсяночная пачыналася з хрэснага году. Жыхары бліжэйшых вёсак, мястэчак і хутароў неслі ў царкву свяціць булкі, мяса, паскі, яйкі, сыр і іншую ежу. Святочная

ютрань заканчвалася раніцай, прычым даволі своеасабліва — заклікам свяшчэнніка (ці свяшчэннікаў) да піру. У кожнай сялянскай хаціне да гэтага быў ужо накрыты стол і чакалі толькі тых, хто паехаў ці пайшоў на ўсяночную, каб яны прынеслі пасвячоныя стравы. На святочны, можа, толькі для гэтага дня зберажоны абрус гаспадыня ўжо паклала ў адвольным парадку засмажанае парася і каўбасы, шынку і паляндвіцу, сыры і пафарбаваныя яйкі, абавязкова свежанацёрты і прыпраўлены чырвонымі буракамі хрэн, а таксама паставіла віно і гарэлку.

Святкавалі Вялікдзень тры дні: у першы дзень дружна сядзелі за сваім сталом, стараліся нават не думаць аб працы, бо гэта быў адзін з тых дзён, калі «сама птушка гняздзечка не ўе, а дзяўчына русу касу не пляце». На другі дзень, па ранейшай дамоўленасці, да некага аднаго з родзічаў з'язджаліся ці сыходзіліся «ўсе родныя». Абавязковым, непарушным атрыбутам такіх сустрэч было хрыстосаванне і частаванне адно аднаго пафарбаванымі яйкамі, у тым ліку выразанымі з дрэва, злепленымі з гліны і г. д. На трэці дзень пачыналася ўсеагульнае гулянне, калі і старыя, і малыя «знаходзілі сабе раду». Вечарам таго ж дня вясковыя хлопцы збіраліся ў кампаніі (ад 5 да 10 чалавек) і «хадзілі валачобнікамі» па хатах. Спявалі валачобныя песні, праслаўлялі гаспадароў і іхнія сем'і, жадалі ім усяго найлепшага, а іх за гэта адорвалі пірагамі, каўбасамі, гарэлкай, а калі — і грашыма.

Пасля Вялікадня, на дзевяты дзень, наставала «свята памерлых» — Радаўніца (або Радуніца). Калі блізка была царква, то яе святар служыў на могілках паніхіду па ўсіх тут пахаваных. Калі ж не было, то людзі проста прыходзілі, засцілалі абрусам магілку, раскладвалі ўсё прынесенае з сабою і паміналі нябожчыка, які тут ляжаў. Распавядалі яму, як у іх ідуць справы, які быў летась ураджай, якімі клопатамі яны жывуць зараз, на што спадзяюцца і г. д. Перад адыходам пакідалі на магіле крыху ежы і гарэлкі ці віна ў шклянцы — «для нябожчыка».

На Сёмуху (Духа) брагінцы-вяскоўцы ўпрыгожвалі свае хаціны, падворкі і хлявы ды іншыя пабудовы «маем»: галінкамі клёна, дуба, бярозы, рабіны. Падлогу ў хаце пасыпалі свежазрэзаным аерам. Перад уваходам у жытло некаторыя гаспадары ставілі ссечаную маладую бярозку. Свята гэтае — прамы водгук вельмі даўніх язычніцкіх часоў, калі чалавек быў перакананы, што ўсё навокал мае жывую душу. А як жа іначай, калі вясною дрэвы і краскі распускаліся, а восенню яны ападалі, знікалі зноў да цёплых часоў. У хрысціянстве ад гэтага ўсеагульнага пакланення засталася Сёмуха.

А як жа не згадаць пра Купалле? Яно таксама бярэ пачатак з ранняга язычніцтва, але добра захавалася да нашага часу. Вечарам у полі, на высокім пагорку або паблізу вадаёма, збіраліся жыхары навакольных населеных пунктаў. Ноччу быў самы разгар свята: вогнішчы, песні, гульні. Цераз агонь скакалі, вакол танцавалі. У песнях часта згадвалася дачка Купалы — Купалінка. Дзяўчаты ў гэтую ноч варажылі аб будучым замужжы, пускалі вянкі па рацэ. Мясцовыя варажбіты, кожная з гаспадынь імкнуліся ў гэты час (вечарам або ноччу) назбіраць зёлак, траў, карэння, галінак кустоў і дрэў, бо менавіта Купалле было самым «гаючым» перыядам. Збіралі пераважна мяту, багаткі, буйрак, пералёт, лопух, быліцу, расходнік.

Але ўсім кветкам кветкай на Купалле лічылася папараць, якая нібыта цвіце толькі раз у год, і прыпадае цвіценне менавіта на гэтую ноч. Хто знойдзе і сарве кветку, набудзе здольнасць не толькі бачыць схаваныя глыбока пад зямлёю скарбы і стаць іх уладаром, але і разумець мову лясоў і бароў, птушак і звяроў, прадбачыць беды і пошасці. Сіла гэтай кветкі такая, што яна без цяжкасці адмыкае любыя дзверы і замкі, разбурае перашкоды, здабывае ўсё, што задумваецца, выконвае любое, нават самае нязбытнае, жаданне, зні-

шчае нагаворы-шэпты «чорных» чараўнікоў. Праўда, сцвярджалі, што, якое б вялікае ні выпадала багацце, асаблівай радасці свайму ўладару папараць-кветка не прыносіла. Такі чалавек паступова чарсцвеў душою, рабіўся злым, жорсткім, бязлітасным, імкнуўся яшчэ болей разбагацець. Ён звязваўся з нячыстай сілаю, прадаваў ёй сваю душу і ўрэшце паміраў, пакінуты жонкай і дзецьмі, бо ніхто не мог з такім сквапнікам ужыцца. Пасля яго смерці ўсе каштоўнасці ператвараліся ў лісце, друз, груду камянёў.

У гэтым пераліку свят неабходна згадаць і Спас. Іх тры: мядовы, яблычны, хлебны. Хлебны быў самы важны, бо вянчаў сабою жніво, таму і не дзіўна, што ў некаторых мясцінах ён святкаваўся як дажынкі. У гэты дзень упрыгожвалі стужкамі і кветкамі «бараду». Ахвяравалі хлеб і соль духу нівы Вялесу (або Воласу), на гэтым тэатралізаваным відовішчы ён яшчэ нагадваў сабою казла. «Воласаву бараду» жнейкі неслі гаспадару і ставілі на покуці. Зерне і каласкі з «барады» скарыстоўвалі на працягу года ў розных традыцыйных абрадах. Канец жніва сімвалізаваў сабою і хуткую змену надвор'я, таму невыпадкова гаварылі: «На трэцім Спасе трымай рукавіцы ў запасе». Не за гарамі была позняя восень, а там і піліпаўскі пост — пярэдадзень Каляд.

Вось у такім адвечным кругазвароце імклівага жыцця пастаянна знаходзіўся жыхар Брагіншчыны,— працавіты і руплівы селянін-вясковец.

А. М. Ненадавец

Брагінскі строй

Так называецца традыцыйны комплекс беларускага народнага адзення ва ўсходнім Палессі. Вылучаецца пераважна ў паўднёва-ўсходніх раёнах Гомельшчыны. Яму ўласцівы разнастайнасць форм адзення (пры адначасовым бытаванні на пачатку XX ст. форм, што ўзніклі ў розныя гістарычныя перыяды), багацце арнаментальных кампазіцый, адметныя шыйныя ўпрыгожанні. У агульным мастацкім ладзе брагінскага строю выяўляецца раўнавага маштабаў і прапорцый танальных і каляровых плям у касцюме, уражанне ўстойлівасці і статнасці фігуры.

У жаночым гарнітуры назіраюцца 3 варыянты: кашуля, 4-полкавая панёва, фартух, намітка (сярпанка); кашуля, андарак, белы фартух, гарсэт (кабат), каптур з хусткай; кашуля або блуза, крамная спадніца з прышыўным ліфам (шнуроўка). Кашуля кроілася з прамымі плечавымі ўстаўкамі, прышытымі па ўтку, мела адносна вузкі рукаў, стаячы каўнер. Арнамент натыкання і вышыўкі (чырвонымі, чорнымі і белымі баваўнянымі ніткамі — горынь белька) кампанаваўся ў палосы рознай шырыні на рукавах (звычайна ў папярочным кірунку), на плечавых устаўках, каўняры і падоле. З геаметрычных матываў пашыраны ромбы, 8-вугольныя зорачкі, зубчыкавыя паскі, з раслінных — дрэва жыцця (хвоя, размяшчалася буйным аднарапортным узорам на ўсю даўжыню рукава), 8-пялёсткавыя кветкі (размяшчаліся ў шахматным парадку па ўсім рукаве), ружы, ягады каліны. Вышыўку фартухоў часта дапаўнялі нашыўкамі з каляровага саціну, карункамі.

Андаракі гладкафарбаваныя, найчасцей чырвона-малінавыя або затканыя падоўжнымі бела-вохрыстымі, зялёнымі, сінімі, чорнымі ніткамі. Падпярэзвалі вузкім дэкаратыўным поясам; андарак, які насілі з кашуляй, аздобленай у падоле, падтыкалі пад пояс. Галаўныя ўборы жанчын — намітка, чапец (з цёмных, часта чырвоных крамных тканін, упрыгожаных аплікацыяй, брыжамі, штапам), хусткі — даматканая белая з чырвонымі прыкідкамі (парцянька) і суконная чорная з дэкаратыўнымі махрамі (апінатка), а таксама крамная стракатанабіваная, якую не завязвалі, а выкладалі на галаве і грудзях. Насілі пацеркі, шыйныя абручыкі (кружкі, пляцёнкі, лучкі, лавачкі), вышытыя рознакаляровым бісерам (у маляўнічы ўзор з ромбаў, крыжыкаў, зігзагаў).

Мужчынскія кашулі былі тунікападобнага крою; у іх багата вышывалася манішка. Нагавіцы шылі з палатна ў чорна-белыя палоскі (палатнянкі) або з шэрага ці карычневага сукна (суконнікі). Вопратку (світка, бурнос, бурка, кажух, казачына, мясцовыя назвы таксама чуйка, сканцэрка) аздаблялі нашыўкамі і аблямоўкамі з фабрычнага сукна ці саціну (чырвоны, чорны, сіні), аплікацыяй шнурам, фалдаваннем (маршчэнне), выразамі, строчкай.

М. Ф. Раманюк

Энцыклапедыя літаратуры і мастацтва Беларусі. Мн., 1984. Т. 1. С. 462—463.

Брагінскія майстры

Хто не памятае хвалюючых радкоў М. Багдановіча з яго славутага верша «Слуцкія ткачыхі»:

...І тчэ, забыўшыся, рука,
Заміж персідскага узора,
Цвяток радзімы васілька.

Патрыятычныя пачуцці народа, яго ная арганічная злітнасць з роднай прыродай паэтычна ўвасоблены ў яго дэкаратыўна-прыкладным мастацтве, і прыведзеныя класічныя радкі з поўнай падставай можна аднесці не толькі да слуцкіх, а і да рэчыцкіх, мазырскіх... брагінскіх ткачых і вышывальшчыц, вязальшчыц і іншых майстроў народнай творчасці.

Так, Брагіншчына багатая народнымі ўмельцамі. Дзесяткі яе жыхароў з натхненнем займаліся раней, а многія займаюцца і цяпер жывапісам, ткацтвам, мастацкім вышываннем, вязаннем, пляценнем, разьбой па дрэве і інш. Работы гэтых майстроў, што час ад часу экспануюцца на раённых, а асобныя нават трапляюць на абласныя і рэспубліканскія выстаўкі, сведчаць аб тым, што самадзейнае мастацтва жыве і развіваецца, убіраючы ў сябе ўсё лепшае з народных традыцый і разам з тым уносячы ў іх сучасны струмень. У большасці гэта сапраўдныя мастацкія творы, у якія майстры ўклалі часцінку сваёй душы.

У раёне добра ведаюць пра майстэрства Рыгора Сяргеевіча Грэся. Яго работы з саломкі ў 1975—1978 гг. экспанаваліся на Выстаўцы дасягненняў народнай гаспадаркі СССР у Маскве. Ці возьмем ткацтва і вышыванне ранейшых майстроў, пенсіянерак У. А. Лысенка, А. П. Раманенка, Г. А. Борсук, Раісы Рудзянок і іншых. Нельга адарваць вачэй ад складаных арнаментных і кветкавых кампазіцый, плаўных ліній традыцыйна-нацыянальнага вышывання з яго сакавітасцю фарбаў і выразнасцю малюнкаў. Усё гэта ўдала праяўляецца і ў работах ткачых Е. І. Чубса, М. М. Прыходзька, П. К. Добыш, М. П. Коцур, М. Р. Кур'ян, вышывальшчыц С. А. Крысенка, Т. Р. Шкурко, Ю. С. Нікалаенка і іншых.

Этнаграфічную каштоўнасць спецыялісты адзначалі ва ўзорах беларускіх касцюмаў, выкананых у нацыянальным стылі (брагінскі строй) Ганнай Падабед і Параскай Ліхашапка з вёскі Калыбань.

Здольная зачароўваць мяккая і выразная пластыка вырабаў (разьба па дрэве) самадзейных разьбяроў Рыгора Калеснічэнкі, Аляксандра Прыходзькі, пляцельшчыкаў з лазы ці шпагату Я. Р. Гацкі, А. Ц. Мартыненкі і іншых. Узорамі радасці, драўлянымі карункамі называлі ў вёсцы Астрагляды рэльефна-контурна-праразную разьбу, выкананую сталяром М. К. Доўбунам.

М. К. Доўбун

У сувязі з сумна вядомымі чарнобыльскімі падзеямі многія майстры прыкладнога народнага мастацтва былі эвакуіраваны ў іншыя раёны і вобласці Беларусі, і цяпер там людзі маюць магчымасць знаёміцца з іх работамі. Так, напрыклад, сталяр М. К. Доўбун пасля чарнобыльскай катастрофы разам з іншымі астраглядаўцамі перасяліўся ў Добрушскі раён, і там аформленыя яго рукамі аконныя ліштвы, аканіцы, ганкі, брамкі, калодзежныя навершы радуюць вока мясцовых жыхароў.

І. Ф. Ганжураў

Брагінскі народны тэатр. Сцэна са спектакля «Дальнее эхо». 1991 г.

Народны тэатр

У 1960 г. у Мінску праходзіў рэспубліканскі агляд мастацкай самадзейнасці, у якім прымалі ўдзел паўтары тысячы аматараў драматычнага, харавога, харэаграфічнага мастацтва. На аглядзе прадстаўлялі свае спектаклі сем драматычных калектываў. У ліку іх са спектаклем па п'есе А. Маўзона «Канстанцін Заслонаў» выступаў і драмкалектыў Брагінскага раённага Дома культуры. З мастацкага боку гэта была самая лепшая пастаноўка, паказаная на аглядзе. П'еса А. Маўзона складаная нават для прафесійнага тэатра. Тым не менш аматары самадзейнай сцэны з Брагіна, разам са сваім кіраўніком Я. М. Шайкевічам і акцёрам Гомельскага драматычнага тэатра Я. Галаванавым, які кансультаваў спектакль, здолелі пераканаўча ўвасобіць гэты твор і дабіцца поспеху.

Шмат у чым практычна пасадзейнічалі драматычнаму калектыву ў рабоце над спектаклем народны артыст БССР рэжысёр К. Саннікаў і выдатны выканаўца ролі К. Заслонава ў тэатры імя Я. Купалы, народны артыст СССР Б. Платонаў.

Газета «Літаратура і мастацтва» ў рэцэнзіі па выніках рэспубліканскага агляду, у прыватнасці, зазначала, «што ўвесь ансамбль выканаўцаў у спектаклі брагінцоў таксама радуе ўнутранай звязанасцю, адзінствам мэты. Тут цяжка каго-небудзь выдзеліць. І тым не менш нельга хоць бы не ўпамянуць паспяхова выкананых роляў Кроплі П. Скарахода, Крушыны — А. Русаком, правільна паказаных вобразаў ворагаў, што робіць барацьбу савецкіх людзей з імі сапраўды гераічнай. Мы маем на ўвазе выкананне роляў фашысцкіх афіцэраў Гірта — В. Лысенкам, Нейгаўза — М. Кацубам».

Крытыка прызнала спектакль драматычнага калектыву з Брагіна амаль прафесійным. На аглядзе ён заняў першае месца і быў узнагароджаны Граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР, а таксама Ганаровай граматай Міністэрства культуры рэспублікі. Тады ж за дасягнутыя творчыя поспехі брагінскі драматычны калектыў атрымаў ганаровае права называцца народным тэатрам.

Асаблівы поспех у спектаклі выпаў на долю выканаўцы ролі К. Заслонава — Я. К. Сачка. Ён не быў навічком на сцэне. Да гэтага, пачынаючы з 1939 г. (спектаклі «Цудоўны сплаў» Кіршана, «Слава» Гусева і інш.), стварыў у самадзейных спектаклях каля 100 вобразаў самых розных герояў. Яраслаў Кірылавіч, як і рэжысёр-пастаноўшчык спектакля «Канстанцін Заслонаў» Я. М. Шайкевіч, быў узнагароджаны Граматай Вярхоўнага Савета БССР.

Асноўна гэтага поспеху самадзейных артыстаў была закладзена ў далёкім 1947-м, калі пры раённым Доме культуры быў створаны драматычны калектыў. Першую сцэнічную работу аматараў тады ажыццявіла выпускніца Мін-

скага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута Таццяна Кандраценка па вадэвілі А. Салагуба «Бяда ад пяшчотнага сэрца».

На абласным аглядзе мастацкай самадзейнасці ў Мазыры (1948) брагінскія драмгурткоўцы занялі першае месца сярод аматарскіх драматычных калектываў. Ад таго часу і на працягу многіх гадоў кіраўніком драмгуртка, затым рэжысёрам-пастаноўшчыкам народнага тэатра з'яўляўся Яфім Міхайлавіч Шайкевіч.

У 1951 г. брагінцы зрабілі цікавую пастаноўку спектакля па п'есе К. Крапівы «Пяюць жаўранкі», з якім зноў удала выступілі (1-е месца) на абласным аглядзе. Акрамя згаданых вышэй, у рэпертуары драмкалектыву былі рускія класічныя п'есы «Лес» А. Астроўскага, «Вяселле» А. Чэхава, такія пастаноўкі расійскай, беларускай і ўкраінскай савецкай драматургіі, як «Рускія людзі» К. Сіманава, «Любоў Яравая» К. Транёва, «Дзіўны доктар» А. Сафронава, «Фараоны» А. Каламейца, «Смяротны прыгавор» А. Собалева, «Твае шаснаццаць» Т. Яна, «Прымакі» Я. Купалы, «Партызаны» К. Крапівы, «Выбачайце, калі ласка», «Лявоніха на арбіце», «Трыбунал» А. Макаёнка, «Шпачок» А. Махнача, «Першы ўрок» К. Губарэвіча, «Калі зацвітаюць сады» У. Палескага-Станкевіча, «Парог» А. Дударава, «Платон Крэчат», «У стэпах Украіны», «Макар Дубрава» А. Карнейчука і інш. — усяго больш як 30 пастановак.

Творчае ядро калектыву складалі настаўнікі мясцовых школ, рабочыя і калгаснікі, служачыя, пенсіянеры. Шмат творчай энергіі аддалі любімай справе Яраслаў Сачок, Настасся Рубаха, Леанід Каваленка, Галіна Кудзінава, Уладзімір Палянскі, Павел Скараход. Софія Цяцера, Вольга Фяськова, маладзейшыя аматары сцэны Пётр Старавойтаў, Людміла Барташэвіч, Валянцін Гардзеенка, Мікалаі Сіранькоў, Клара Снежка, Кацярына Федчанка і іншыя. Творча, з выдумкай падыходзіў да афармлення дэкарацый мастак РДК Валянцін Смаццар.

Напрыканцы 60-х — пачатку 70-х гг. быў невялікі перапынак у рабоце народнага тэатра. У 1972 г. ён аднавіў сваю творчую дзейнасць пастаноўкай па п'есе А. Макаёнка «Трыбунал». Спектакль вытрымаў дзесяткі паказаў перад гледачамі райцэнтра і вёсак, а таксама ў населеных пунктах суседніх раёнаў. У гэты перыяд работу тэатра ўзначальваў рэжысёр А. Бандарэнка. У далейшым рэжысёрам зноў быў Я. М. Шайкевіч.

У 70-я гг. пры народным тэатры працавала дзіцячая драматычная студыя, закліканая стаць рэзервам будучых творчых кадраў. Студыйцы, пераважна школьнікі, у працэсе вучобы падрыхтавалі спектаклі па п'есах В. Зуба «Незвычайная сустрэча», Я. Шварца — «Два клёны» і інш.

Калектыў народнага тэатра працаваў творча і плённа да 1993 г., калі спыніў сваё існаванне ў сувязі з выездам большасці яго артыстаў за межы раёна па прычыне наступстваў катастрофы на Чарнобыльскай атамнай электрастанцыі.

І. Ф. Ганжураў

1999 г.

Захапленне на ўсё жыццё

Па роду прафесіянальных заняткаў ураджэнец вёскі Асарэвічы В. М. Шаўчэнка — настаўнік. Навучаннем і выхаваннем дзяцей займаўся з першых пасляваенных гадоў і да выхаду на пенсію ў 1985-м. А па прызванні і захапленні душы ён — мастак.

Цягу да малявання Васіль Мінавіч адчуў яшчэ ў дзяцінстве. Нават падумваў у далейшым усур'ёз заняцца гэтай справай. Але «далейшае» аказалася вельмі няблізкім. І аддаліла яго вайна, на пачатку якой юнак прымаў удзел (у якасці члена мясцовай падпольнай арганізацыі) у барацьбе супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Пасля арышту хлопцу давялося паспытаць ліха на катаржных работах у Германіі, у каменяломнях Нарвегіі.

Цяжкія выпрабаванні і жыццёвыя нягоды не астудзілі ў сэрцы Васіля Шаўчэнкі жадання з дапамогай пэндзля і фарбаў выказаць любоў да роднага краю, не астыўшае з дзіцячых гадоў захапленне прыгажосцю цудоўных краявідаў сваёй малой радзімы, яе працавітымі людзьмі. Менавіта гэтыя тэмы пераважаюць у большасці жывапісных твораў мастака-аматара.

Міналі гады. З-пад пэндзля Васіля Мінавіча з'яўляліся ўсё лепшыя творы. Такія, напрыклад, як «Узыход сонца». Карціна тонка і сакавіта раскрывае перад намі прыгажосць і свежасць світання над Дняпром. Або ўзяць палотны «Дарога на прыстань», «Перад навальніцай», «Поўдзень», «На досвітку добры ўлоў», «Днепр». Лірычнасць фарбаў у іх удала спалучаецца з тонкасцю і пластычнасцю малюнка.

Ёсць у В. М. Шаўчэнкі ўдалыя работы і ў жанры партрэта. Героямі яго твораў тут з'яўляюцца землякі, аднавяскоўцы, члены сям'і. У ліку такіх палотнаў і аўтапартрэтная замалёўка мастака з жонкай «На адпачынку».

Сціпласцю і строгай патрабавальнасцю самадзейнага майстра пэндзля да сваёй працы можна вытлумачыць тое, што ён не вельмі часта выстаўляе ўласныя творы на суд гледачоў. Выставы ўсё ж наладжваліся ў Брагіне, Камарыне, роднай вёсцы Асарэвічы. І заўсёды гледачы цёпла, з удзячнасцю адклікаліся аб творчасці мастака. Васілю Мінавічу, вядома, прыемна чуць добрыя ацэнкі з вуснаў землякоў. Аднак не меншае задавальненне адчувае ён, калі гледачы захапляюцца жывапіснымі работамі яго вучня-аднавяскоўца В. С. Ефіменкі. Уплыў творчага почырку настаўніка ўгадваецца ў такіх пейзажных палотнах маладзейшага самадзейнага мастака, як «Узыход месяца ля Асарэвічаў», «Прыгажун Днепр», «Залатая восень», у нацюрморце «Хлеб». Хоць Валерый Сцяпанавіч даўно ўжо стаў гараджанінам, але тэматычным стрыжнем яго работ паранейшаму з'яўляецца пейзаж — цудоўныя малюнкі родных асарэвіцкіх краявідаў. Гэта пацвердзіла і адна з персанальных выставак у Брагінскай карцінай галерэі, дзе В. С. Ефіменка выстаўляў 59 сваіх карцін.

П. І. Раманюк

Ажывае гісторыя

Музей і карцінная галерэя

Брагінскі гісторыка-краязнаўчы музей заснаваны як музей баявой і працоўнай славы ў 60-я гады. У ліпені 1988 г. пераўтвораны ў гісторыка-краязнаўчы музей, які пачаў працаваць у пераабсталяваным будынку былой сярэдняй школы № 2. Мае 6 экспазіцыйных залаў агульнай плошчай 600 квадратных метраў. Музейныя фонды налічваюць больш як 1130 экспанатаў, у т. л. асноўнага фонду — 522 і дапаможнага 607 адзінак.

Матэрыялы музея расказваюць пра гістарычнае мінулае раёна, аб падзеях Кастрычніцкай рэвалюцыі, грамадзянскай вайны, устанаўленні Савецкай улады, калектывізацыі, Вялікай Айчыннай вайне, аднаўленні народнай гаспадаркі на Брагіншчыне ў пасляваенны час і аб развіцці яе ў гады апошніх пяцігодак.

Экспанаты, што адносяцца да перыяду Вялікай Айчыннай вайны,— асабістыя рэчы, дакументы землякоў, якія змагаліся на розных франтах вайны і ў партызанскіх атрадах, расказваюць аб стварэнні на акупіраванай гітлераўцамі тэрыторыі раёна падпольных партыйных і камсамольскіх органаў, зараджэнні і развіцці партызанскага руху, аб суровых баях пры фарсіраванні Чырвонай Арміяй Дняпра і вызваленні Брагіншчыны і Камарыншчыны восенню 1943 г., пра Герояў Савецкага Саюза — ураджэнцаў раёна: П. С. Жукава, С. С. Мацапуру, П. І. Шпетнага, пра іншых праслаўленых землякоў.

Карцінная галерэя Брагіна ў дзень яе адкрыцця. 1988 г.

Асобныя залы ў музеі займае карцінная галерэя, у якой сабраны творы выяўленчага мастацтва 33 майстроў пэндзля. У ліку іх 118 жывапісных і 21 графічная карціна з выявамі мясцовых пейзажаў, гістарычнай і ваеннай тэматыкі, партрэты знакамітых землякоў, а таксама палотны, прысвечаныя чарнобыльскай трагедыі і яе наступствам.

У асобную экспазіцыю аформлены работы самадзейнага мастака з вёскі Асарэвічы В. М. Шаўчэнкі. Яго ж пэндзлю належыць і самае вялікае па плошчы палатно галерэі — «Штурм Дняпра».

У ліку аўтараў карцін, што захоўваюцца ў галерэі,— У. В. Алышэўскі, А. С. Гугель, А. М. Даўгяла, М. І. Ісаёнак, У. В. Кожух, В. А. Тоўсцік, В. Ф. Шматаў і іншыя.

І. Р. Раманава

Рэшткі архітэктурна-паркавых рэзідэнцый

У Брагінскім раёне да такіх нямых сведкаў старадаўнасці адносяцца два гісторыка-прыродныя аб'екты, помнікі садова-паркавага мастацтва. Першы з іх — парк у вёсцы Тэльман, на правым беразе ракі Брагінкі. Расказваюць, што першапачаткова парк быў створаны прыкладна ў XVII стагоддзі каля замка князёў Вішнявецкіх (ад яго збераглася толькі невялікая частка сцяны). Напрыканцы XVIII стагоддзя на яго месцы выпісаным з-за мяжы майстрам садова-паркавай справы быў разбіты новы парк, які часткова збярогся да нашых дзён.

Парк спланаваны па радыяльна-рэгулярнай сістэме. У ім перад княскім

Куток старажытнага парку ў в. Тэльман

замкам быў вялікі газон з валуном у цэнтры (так званым Каменем кахання, які збярогся). Паблізу газона стаяла прыгожая альтанка з бакавымі перголамі, апавітымі вінаграднай лазой. У бок Брагінкі разыходзіліся тры алеі. У планіровачную структуру парку арганічна ўключана рэчка, па беразе якой праходзіць алея. У парку растуць ліпа, клён, дуб, граб, вяз, сасна, елка, вярба і іншыя пароды дрэў.

Апошнімі з вядомых даглядчыкаў панскага, як яго называлі, парку (2-я палова XIX стагоддзя) з'яўляліся прыгонныя садоўнікі-кветкаводы Павел Казачэнка і Мацвей Рачэўскі.

Другім падобным помнікам даўніны з'яўляюцца рэшткі архітэктурна-паркавай рэзідэнцыі графа, генерал-лейтэнанта Іосіфа Юдзіцкага ў вёсцы Асарэвічы. Да нашага часу ад яго захавалася толькі частка графскага парку. Размешчаны ў маляўнічых ваколіцах, парк з'яўляецца ўлюбёным месцам адпачынку вяскоўцаў і прыезджых.

Комплекс будынкаў графскага маёнтка не збярогся.

Падрыхтаваў *І. Ф. Ганжураў*

Вуліцы Брагіна

Вуліцы гарадоў і вёсак тояць у сваіх назвах цікавую гісторыка-пазнавальную інфармацыю.

Галоўнай, стрыжнявой у Брагіне ад самага яго пачатку з'яўлялася вуліца з першапачатковай назвай Прабойная, асобныя часткі якой мелі ўласныя назначэнні: Пясочная, Вузкі Базар, Шырокі Базар. Вуліца атрымала такое найменне з прычыны сваёй гразкасці, цяжкай праезнасці. Гружаным возам у некаторых яе месцах у поўным сэнсе слова людзям даводзілася прабівацца, а не проста праязджаць.

Іншыя, больш значныя вуліцы называліся Загарадцзе — за горадам. Гэта значыць, што ў перыяд свайго ўзнікнення (прыкладна ў XI—XII стст.) яна знаходзілася за сценамі замкавага горада Брагіна. Вуліца Гаток пачыналася паблізу Загарадцзя, і раздзяляла іх намошчаная тагачаснымі брагінцамі гаць на месцы гразкага ручайка, што сцякаў з суседняга балота ў рэчку Брагінку.

Асобныя местачковыя вуліцы называліся па роду размешчаных на іх вытворчых прадпрыемстваў ці па прозвішчах іх уладальнікаў. Так, на Мясной размяшчаліся мясныя лаўкі, каля Кажэвеннай працавала саматужная вытворчасць па выдзелцы жывёльных скур. На Пасадзе сяліліся так званыя пасадскія людзі, рамеснікі. Вуліцы і завулкі Баранова, Качанова, Казіміроўскага, Шайкевіча атрымалі найменне ад прозвішчаў сваіх першых насельнікаў ці, можа, чымсьці знакамітых мясцовых мяшчан. Школьная вуліца пралягала паблізу адкрытай у 1863 годзе першай на Брагіншчыне свецкай вучэльні — земскага народнага вучылішча.

У сакавіку 1935 года выканкам Брагінскага местачковага Савета дэпутатаў працоўных прыняў пастанову аб перайменні вуліц м. Брагіна. Пясочная, Прабойная, Вузкі Базар, Шырокі Базар сталі вул. Савецкай. З таго часу Загарадцзе — гэта ўжо вуліца Кірава, Мясная, Кажэвенная — Інтэрнацыянальная, Гаток — Чырвонаармейская, Пасад — Набярэжная, Зялёная — Камсамольская, Шайкевіча — Кааператыўная, Троіцкая — Пралетарская, Качанова — Першамайская, Школьная — Сталярная, Баранова — Калгасная, завулкі Троіцкі і Казіміроўскі — завулак Садовы і г. д.

У 60—70-я гг. адбылося перайменне наступных вуліц: Новая — цяпер вуліца імя С. Я. Краўчанкі, Садовая — імя Ц. А. Манжоса, Выганная — імя П. В. Скарахода, Калгасная — імя П. Р. Зіновіча, Зялёная — імя Р. К. Сабаленкі, Інтэрнацыянальная — імя М. Ф. Махава, Другой пяцігодкі — імя Ш. У. Чалідзе, Сялянская — імя П. С. Мамкіна.

Падрыхтаваў *І. Ф. Ганжураў*

БРАГІНУ

Сівых вякоў пагляд пахмуры,
Закуты ў лесавую ціш.
На ўскрайку ядзернай віхуры
Ты, поўны мужнасці, стаіш.

Калісь разбой ваярскіх сечаў
Размахам дзідаў і сякір
Твой люд бязлітасна калечыў,
Крывёй сцякаў па выспаў жвір.

Тут не кідалі бегла зброі,
Свабоду кроўна бераглі.
Былін харобрыя героі
Сумленна ў роднай спяць зямлі.

Над ратнай мужнасці пуцінай
Самотна трубяць журавы,
Вайны апошняе, Айчыннай
Снуецца дым парахавы.

Па-хлебадарску самавіта
Зноў шчасце працы шанаваў:
Адклаўшы меч, ты сеяў жыта,
Суседзяў брагай частаваў.

Ды неба засцілася хмарай,
Абложна ядзернай гульбой.
Пякельна спусташальным жарам
Дыхнуў Чарнобыль над табой.

Ці светам вусцішна пачута
Бяды жахотная гразьба,
Твая нясцерпная пакута,
Твая славянская журба?!

Як і заўсёды, хлебасольны,
За шчодры стол гасцей завеш.
Душою чысты, духам вольны
Ты, поўны мужнасці, жывеш.

Мікола Мятліцкі

Помнікі гісторыі і культуры Брагінскага раёна

ГАРПАСЁЛАК БРАГІН, ЦЭНТР РАЁНА

Брацкая магіла савецкіх воінаў. Вул. Камсамольская, на могілках. Пахаваны 33 воіны, якія былі паранены пры вызваленні раёна ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў у лістападзе 1943 г. і памерлі ў шпіталі ў 1943—1944 гг. У 1962 г. на магіле ўстаноўлены абеліск.

Брацкая магіла савецкіх воінаў, партызан і ахвяр фашызму. Вул. Савецкая. Пахаваны 224 воіны 9-га гвардзейскага і 89-га стралковага карпусоў 61-й арміі, якія загінулі пры вызваленні Брагіна і навакольных вёсак, 9 партызан, што аддалі сваё жыццё ў барацьбе супраць ворага ў 1941—1943 гг., а таксама 80 мірных жыхароў, загубленых нямецка-фашысцкімі захопнікамі. Сярод пахаваных — Героі Савецкага Саюза Павел Сцяпанавіч Мамкін і Мікалай Фёдаравіч Махаў.

Каля мемарыяла «Памяць» у Брагіне

Помнік «Танк» у Брагіне. Баявая машына 114-га танкавага палка 68-й асобнай танкавай брыгады, якая прымала ўдзел у вызваленні раёна ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў восенню 1943 г.

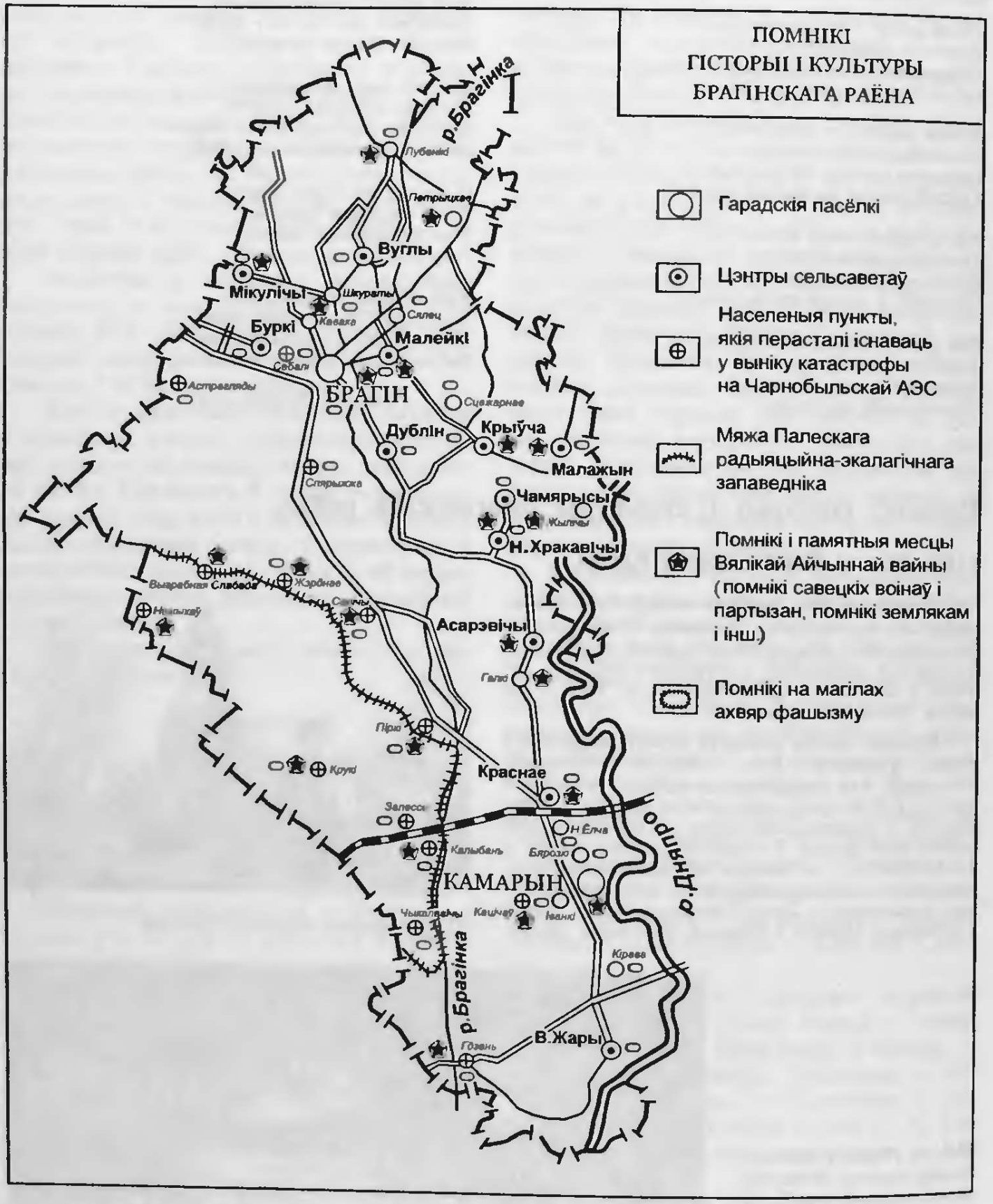
ПОМНІКІ
ГІСТОРЫІ І КУЛЬТУРЫ
БРАГІНСКАГА РАЁНА
Гарадскія пасёлкі
Цэнтры сельсаветаў
Населеныя пункты, якія перасталі існаваць у выніку катастрофы на Чарнобыльскай АЭС
Мяжа Палескага радыяцыйна-экалагічнага запаведніка
Помнікі і памятныя месцы Вялікай Айчыннай вайны (помнікі савецкіх воінаў і партызан, помнікі землякам і інш.)
Помнікі на магілах ахвяр фашызму
р.Брагінка
Вуглы
Мікулічы
Буркі
Малейкі
БРАГІН
Дублін
Крыўча
Малажын
Чамярысы
Н.Хракавічы
Асарэвічы
Краснае
КАМАРЫН
В.Жары
р.Дняпро
р.Брагінка

у 1957 г. на магіле ўстаноўлены помнік — скульптура воіна, у 1985 г. пабудаваны мемарыяльны комплекс «Памяць».

Магіла ахвяр фашызму. Вул. Пясочная, у скверы. Пахаваны 8000 мірных жыхароў, закатаваных і расстраляных нямецка-фашысцкімі захопнікамі ў 1941—1943 гг. У 1957 г. на магіле насыпаны курган, на ім у 1980 г. установлена гранітная стэла.

Помнік у гонар танкістаў. Каля раённага Дома культуры. Устаноўлены ў 1983 г. у гонар воінаў 61-й арміі, якія прымалі ўдзел у вызваленні Брагіншчыны ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў восенню 1943 г. Гэта танк Т-34 з 2-га батальёна 114-га танкавага палка 68-й асобнай Калінкавіцкай Чырванасцяжнай танкавай брыгады.

Помнік Леніну Уладзіміру Ільічу. Скульптура ўстаноўлена 22 красавіка 1986 г. (рэстаўравана).

ВЁСКА АСАРЭВІЧЫ, ЦЭНТР СЕЛЬСАВЕТА

Брацкая магіла савецкіх воінаў. Пахаваны 54 воіны 9-га гвардзейскага стралковага корпуса, якія загінулі ў верасні — кастрычніку 1943 г. пры вызваленні тэрыторыі Асарэвіцкага сельсавета ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, і 2 партызаны. Сярод пахаваных — Героі Савецкага Саюза Ерамей Іванавіч Данільянц, Абдурауф Ганіевіч Даўлетаў, Уладзімір Міхайлавіч Кастрыкін, Міхаіл Максімавіч Уласаў. У 1967 г. на магіле ўстаноўлены помнік.

ВЁСКА АСТРАГЛЯДЫ*, БЫЛЫ ЦЭНТР СЕЛЬСАВЕТА

Помнік землякам. На ўшанаванне памяці 389 жыхароў, якія загінулі ў Вялікую Айчынную вайну, у 1967 г. установлены абеліск.

ВЁСКА БУРКІ, ЦЭНТР АСТРАГЛЯДАЎСКАГА СЕЛЬСАВЕТА

Помнік землякам. На ўшанаванне памяці 143 землякоў, якія загінулі ў Вялікую Айчынную вайну, у 1966 г. установлены абеліск, на якім пліты з імёнамі загінуўшых.

ВЁСКА БЯРОЗКІ НОВАЯЛЧАНСКАГА СЕЛЬСАВЕТА

Помнік землякам. На ўшанаванне памяці 68 землякоў, якія загінулі ў Вялікую Айчынную вайну, у 1968 г. установлены абеліск.

ВЁСКА ВЕЛІМАЎ* БЫЛОГА КАЛЫБАНСКАГА СЕЛЬСАВЕТА

Магіла ахвяр фашызму. Пахаваны 21 мірны жыхар, якіх загубілі нямецка-фашысцкія захопнікі ў Вялікую Айчынную вайну. У 1968 г. на магіле ўстаноўлены абеліск.

ВЁСКА ВЕРХНІЯ ЖАРЫ, ЦЭНТР СЕЛЬСАВЕТА

Помнік землякам. На ўшанаванне памяці 103 землякоў, якія загінулі ў Вялікую Айчынную вайну, у 1966 г. установлены абеліск.

ВЁСКА ВУГЛЫ, ЦЭНТР СЕЛЬСАВЕТА

Помнік землякам. На ўшанаванне памяці 142 землякоў, якія загінулі ў Вялікую Айчынную вайну, у 1967 г. установлены абеліск.

ВЁСКА ВЫГРАБНАЯ СЛАБАДА*, БЫЛЫ ЦЭНТР СЕЛЬСАВЕТА

Брацкая магіла савецкіх воінаў і партызан. Пахаваны 4 воіны 9-га гвардзейскага корпуса і 2 партызаны атрада імя Р. І. Катоўскага, якія загінулі восенню 1943 г. пры вызваленні раёна ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Сюды ж перазахаваны астанкі лётчыкаў 165-га знішчальнага авіяпалка 286-й авіядывізіі 16-й паветранай арміі В. І. Ведзянеева і Г. Д. Чарствова, што загінулі ў кастрычніку 1943 г. У 1978 г. на магіле ўстаноўлены помнік — скульптура воіна.

ВЁСКА ГАЛКІ АСАРЭВІЦКАГА СЕЛЬСАВЕТА

Брацкая магіла савецкіх воінаў. Пахаваны 295 воінаў 9-га гвардзейскага стралковага і 7-га

В. Галкі. Адкрыццё мемарыяльнага комплексу на брацкай магіле воінаў, якія загінулі восенню 1943 г. пры вызваленні вёскі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

* Вёска Астрагляды і ў далейшым населеныя пункты, памечаныя зорачкай, перасталі існаваць, бо пасля катастрофы на ЧАЭС з іх выселены людзі.

гвардзейскага кавалерыйскага карпусоў, якія загінулі ў верасні — кастрычніку 1943 г. пры вызваленні вёскі і суседніх населеных пунктаў ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Сярод пахаваных — Героі Савецкага Саюза Канстанцін Данілавіч Грыцынін і Тафтазан Таґіравіч Міндзігулаў. У 1968 г. на магіле ўстаноўлены абеліск, а ў 1984 г.— узведзены мемарыяльны комплекс.

ВЁСКА ГДЗЕНЬ*, БЫЛЫ ЦЭНТР СЕЛЬСАВЕТА

Брацкая магіла савецкіх воінаў, помнік землякам. Пахаваны 12 воінаў, якія загінулі ў верасні 1943 г. пры вызваленні вёскі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. На ўшанаванне памяці воінаў, а таксама 146 землякоў, якія загінулі ў Вялікую Айчынную вайну, у 1966 г. устаноўлены абеліск.

Магіла ахвяр фашызму. Пахаваны 10 чалавек — камуністы і калгасныя актывісты, расстраляныя фашысцкімі акупантамі 14.1.1943 г. У 1960 г. на магіле ўстаноўлены абеліск.

ВЁСКА ГЛУХАВІЧЫ*, БЫЛЫ ЦЭНТР СЕЛЬСАВЕТА

Брацкая магіла савецкіх воінаў і партызан. Пахаваны 3 воіны і 1 партызан, якія загінулі ў лістападзе 1943 г. пры вызваленні тэрыторыі сельсавета ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. У 1967 г. на магіле ўстаноўлены абеліск, а ў 1985 г. узведзены мемарыяльны комплекс.

Помнік аемлякам. На ўшанаванне памяці 288 землякоў, якія загінулі ў Вялікую Айчынную вайну.

ПАСЁЛАК ГРОМКІ МАЛАЖЫНСКАГА СЕЛЬСАВЕТА

Брацкая магіла савецкіх воінаў. Пахаваны 140 воінаў. Сярод пахаваных — воіны 356-й стралковай дывізіі 89-га і 9-га гвардзейскага стралковых карпусоў 61-й арміі, якія загінулі ў кастрычніку 1943 г. пры вызваленні раёна ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. У 1970 г. на магіле ўстаноўлены абеліск.

ВЁСКА ДУБЛІН СПЯРЫЖСКАГА СЕЛЬСАВЕТА

Помнік аемлякам. На ўшанаванне памяці 83 землякоў, якія загінулі ў Вялікую Айчынную вайну, у 1970 г. устаноўлены помнік — скульптура салдата з аўтаматам.

ВЁСКА ЖАЛІБОР* БЫЛОГА КРУКАЎСКАГА СЕЛЬСАВЕТА

Магіла савецкіх актывістаў. Пахаваны старшыня былога Савіцкага валаснога выканкама П. А. Старахатні і яго сын Т. П. Старахатні — загадчык зямельнага аддзела валаснога выканкама.

ВЁСКА ЖЫЛІЧЫ МАЛАЖЫНСКАГА СЕЛЬСАВЕТА

Месца гібелі Героя Савецкага Саюза Махава Мікалая Фёдаравіча. У 1976 г. тут устаноўлены абеліск.

ВЁСКА ЖЭРДНАЕ* БЫЛОГА СЛАБАДСКОГА СЕЛЬСАВЕТА

Помнік землякам. На ўшанаванне памяці 52 землякоў, якія загінулі ў Вялікую Айчынную вайну, у 1980 г. устаноўлены абеліск.

Помнік савецкаму лётчыку Чарствову Георгію Дзмітрыевічу. За 1 км на паўночны ўсход ад вёскі. У 1975 г. на месцы гібелі пілота-знішчальніка ўстаноўлена стэла.

ВЁСКА ЗАЛЕССЕ* БЫЛОГА КАЛЫБАНСКАГА СЕЛЬСАВЕТА

Помнік землякам. На ўшанаванне памяці 142 землякоў, якія загінулі ў Вялікую Айчынную вайну, у 1967 г. устаноўлены абеліск.

ВЁСКА ІВАНКІ КАМАРЫНСКАГА ПАСЯЛКОВАГА САВЕТА

Помнік землякам. На ўшанаванне памяці 17 аднавяскоўцаў, якія загінулі ў Вялікую Айчынную вайну, у 1979 г. устаноўлены абеліск.

ВЁСКА КАВАКА БРАГІНСКАГА ПАСЯЛКОВАГА САВЕТА

Брацкая магіла савецкіх воінаў. Пахаваны 14 воінаў, якія памерлі ад ран у шпіталі ў 1943—1944 г. У 1967 г. на магіле ўстаноўлены абеліск.

ВЁСКА КАЛЫБАНЬ*, БЫЛЫ ЦЭНТР СЕЛЬСАВЕТА

Брацкая магіла савецкіх воінаў. Пахаваны 3 воіны, якія загінулі ў кастрычніку 1943 г. пры вызваленні тэрыторыі сельсавета ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. У 1967 г. устаноўлены надмагілле, абеліск на ўшанаванне памяці 80 землякоў, якія загінулі ў Вялікую Айчынную вайну.

ГАРПАСЁЛАК КАМАРЫН, КАМАРЫНСКІ ПАСЯЛКОВЫ САВЕТ

Брацкая магіла савецкіх воінаў і партызан. Пахаваны 627 воінаў 15-га стралковага корпуса 13-й арміі, якія загінулі ў верасні 1943 г. пры фарсіраванні Дняпра і вызваленні Камарына, вёсак Новая Ёлча, Бярозкі і інш. ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, і 2 партызаны. Сярод пахаваных — Героі Савецкага Саюза Араз Апаеў, Васіль Іларыёнавіч Баяркін, Дзмітрый Фёдаравіч Грачушкін, Мікалай Данілавіч Грышчанка, Фёдар Кірылавіч Паўлоўскі, Мікалай Аляксандравіч Якаўлеў. У 1957 г. на магіле ўстаноўлены помнік — скульптура воіна.

Мемарыяльны комплекс «Памяць» у г. п. Камарын

Помнік у гонар воінаў-вызваліцеляў. У 1976 г. у гонар воінаў 15-га стралковага корпуса 13-й арміі Цэнтральнага фронту ўзведзена стэла ў выглядзе разгорнутага сцяга з барэльефнай выявай на ёй воінаў і партызан.

Помнік Леніну Уладзіміру Ілычу. Скульптура ўстаноўлена ў 1947 г.

ВЁСКА КАРЛАЎКА КАМАРЫНСКАГА ПАСЯЛКОВАГА САВЕТА

Брацкая магіла савецкіх воінаў. Пахаваны 18 воінаў, якія загінулі ў верасні — кастрычніку 1943 г. пры вызваленні раёна ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. У 1963 г. на магіле ўстаноўлены абеліск.

ВЁСКА КАЦІЧАЎ КАМАРЫНСКАГА ПАСЯЛКОВАГА САВЕТА

Месца гібелі партызанскай сувязной Асядач Праскоўі Мікалаеўны.

ВЁСКА КІРАВА КАМАРЫНСКАГА ПАСЯЛКОВАГА САВЕТА

Магіла ахвяр фашызму. Пахаваны 21 мірны жыхар вёскі Кірава, якія былі загублены нямецка-фашысцкімі захопнікамі 14.1.1943 г. У 1968 г. на магіле ўстаноўлены абеліск.

Помнік землякам. На ўшанаванне памяці 79 землякоў, якія загінулі ў Вялікую Айчынную вайну, у 1967 г. устаноўлены абеліск.

ВЁСКА КРАСНАЕ НОВАЯЛЧАНСКАГА СЕЛЬСАВЕТА

Магіла ст. лейтэнанта Беразенкі Цімафея Савельевіча. У 1965 г. на магіле ўстаноўлены абеліск.

Магіла невядомага савецкага воіна. У 1963 г. на магіле ўстаноўлены абеліск.

Помнік землякам. На ўшанаванне памяці 174 землякоў, якія загінулі ў Вялікую Айчынную вайну, у 1968 г. устаноўлены абеліск.

ВЁСКА КРУКІ*, БЫЛЫ ЦЭНТР СЕЛЬСАВЕТА

Брацкая магіла савецкіх воінаў і партызан, помнік землякам. Пахаваны 5 воінаў і 2 партызаны, якія загінулі ў лістападзе 1943 г. пры вызваленні тэрыторыі сельсавета ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. У 1967 г. на ўшанаванне памяці воінаў і партызан, а таксама 101 земляка, якія загінулі ў Вялікую Айчынную вайну, устаноўлены абеліск.

ВЁСКА КРЫЎЧА, ЦЭНТР СЕЛЬСАВЕТА

Брацкая магіла савецкіх воінаў, помнік землякам. Пахаваны 22 воіны, якія загінулі пры вызваленні тэрыторыі сельсавета ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў у 1943 г. У 1967 г. на ўшанаванне памяці воінаў, а таксама 209 землякоў, якія загінулі ў Вялікую Айчынную вайну, устаноўлены помнік — скульптура воіна.

ВЁСКА ЛУБЕНІКІ ВУГЛОЎСКАГА СЕЛЬСАВЕТА

Брацкая магіла савецкіх воінаў, помнік землякам. Пахаваны 11 воінаў 89-га стралковага корпуса 61-й арміі, якія загінулі ў кастрычніку 1943 г. пры вызваленні вёскі і навакольных населеных пунктаў ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. У 1968 г. на ўшанаванне памяці воінаў і 22 землякоў, якія загінулі ў Вялікую Айчынную вайну, устаноўлены абеліск.

ВЁСКА ЛЮДЗВІНОЎ НОВАЯЛЧАНСКАГА СЕЛЬСАВЕТА

Помнік землякам. На ўшанаванне памяці 12 землякоў, якія загінулі ў Вялікую Айчынную вайну, у 1967 г. устаноўлены абеліск.

ВЁСКА МАЛАЖЫН, ЦЭНТР СЕЛЬСАВЕТА

Брацкая магіла савецкіх воінаў. Пахаваны 7 воінаў, якія загінулі ў кастрычніку 1943 г. пры вызваленні раёна ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Сярод пахаваных — Герой Савецкага Саюза А. Р. Папугаеў. У 1968 г. на магіле ўстаноўлены абеліск.

Помнік землякам. На ўшанаванне памяці 174 землякоў, якія загінулі ў Вялікую Айчынную вайну, у 1967 г. устаноўлены абеліск.

ВЁСКА МАЛЕЙКІ, ЦЭНТР СЕЛЬСАВЕТА

Брацкая магіла савецкіх воінаў. На могілках. Пахаваны 75 воінаў, якія загінулі восенню 1943 г. пры вызваленні тэрыторыі сельсавета ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Сярод пахаваных — воіны 81-й і 356-й стралковых дывізій. У 1965 г. на магіле ўстаноўлены помнік — скульптура воіна ў жалобе.

Помнік землякам. На ўшанаванне памяці 171 земляка, якія загінулі ў Вялікую Айчынную вайну, у 1970 г. устаноўлены помнік — скульптурная кампазіцыя.

ВЁСКА МІКУЛІЧЫ. ЦЭНТР СЕЛЬСАВЕТА

Магіла Героя Савецкага Саюза Жукава Пятра Сяргеевіча. У 1973 г. на магіле ўстаноўлены абеліск.

Помнік ахвярам фашызму. Устаноўлены на месцы спалення гітлераўцамі мірных жыхароў в. Мікулічы ў жніўні 1942 г.

Помнік землякам. На ўшанаванне памяці 290 землякоў, якія загінулі ў Вялікую Айчынную вайну, у 1975 г. устаноўлены абеліск і пліты з прозвішчамі загінуўшых.

ВЁСКА НЕЖЫХАЎ• БЫЛОГА СЛАБАДСКОГА СЕЛЬСАВЕТА

Помнік у гонар Брагінскага падпольнага райкамв КП(б)Б і штаба асобнага партызанскага атрада імя Р. І. Катоўскага. Узведзены ў 1967 г. паблізу месца базіравання партызанскага атрада і падпольнага райкама партыі ў 1942 — 1943 гг.

ВЁСКА НОВАЯ ГРЭБЛЯ ХРАКАВІЦКАГА СЕЛЬСАВЕТА

Помнік землякам. На ўшанаванне памяці 90 землякоў, якія загінулі ў Вялікую Айчынную вайну, у 1967 г. устаноўлены абеліск.

ВЁСКА НОВАЯ ЁЛЧА, ЦЭНТР СЕЛЬСАВЕТА

Магіла ахвяр фашызму. Пахаваны 17 жыхароў в. Н. Ёлча, якіх загубілі нямецка-фашысцкія захопнікі ў 1942 г. У 1956 г. на магіле ўстаноўлены абеліск.

ВЁСКА ПЕТРЫЦКАЕ МАЛЕЙКАЎСКАГА СЕЛЬСАВЕТА

Брацкая магіла савецкіх воінаў. Пахаваны 36 воінаў 81-й стралковай дывізіі 89-га стралковага корпуса 61-й арміі, якія загінулі ў кастрычніку 1943 г. пры вызваленні вёскі і навакольных населеных пунктаў ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. У 1967 г. на магіле ўстаноўлены абеліск.

ВЁСКА ПІРКІ•, БЫЛЫ ЦЭНТР СЕЛЬСАВЕТА

Брацкая магіла савецкіх воінаў і партызан. Пахаваны 123 воіны 89-га і 9-га гвардзейскага стралковых карпусоў 61-й арміі, а таксама 35 партызан атрада імя М. М. Кацюбінскага Чарнігаўскага партызанскага злучэння, якія загінулі ў верасні — кастрычніку 1943 г. пры вызваленні в. Піркі і навакольных населеных пунктаў ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Сярод пахаваных — Героі Савецкага Саюза Сяргей Купрыянавіч Галавашчанка і Васіль Фёдаравіч Загайнаў. У 1958 г. на магіле пастаўлены помнік — скульптура воіна.

Магіла ахвяр фашызму. Пахаваны 12 мірных жыхароў, якіх расстралялі нямецка-фашысцкія захопнікі ў маі 1943 г. У 1977 г. на магіле ўстаноўлена пліта.

ВЁСКА ПУЧЫН• БЫЛОГА СЛАБАДСКОГА СЕЛЬСАВЕТА

Помнік землякам. На ўшанаванне памяці 68 землякоў, якія загінулі ў Вялікую Айчынную вайну, у 1980 г. устаноўлены абеліск.

ВЁСКА САБАЛІ БРАГІНСКАГА ПАСЯЛКОВАГА САВЕТА

Помнік землякам. На ўшанаванне памяці 250 землякоў, якія загінулі ў Вялікую Айчынную вайну, у 1967 г. устаноўлены абеліск.

ВЁСКА САВІЧЫ, БЫЛЫ ЦЭНТР СЕЛЬСАВЕТА

Брацкая магіла савецкіх воінаў, партызан і ахвяр фашызму. Пахаваны 11 воінаў, 8 партызан атрада імя Р. І. Катоўскага, а таксама 33 мірныя жыхары, якія былі расстраляны і спалены нямецка-фашысцкімі захопнікамі ў 1941 — 1943 гг. У 1967 г. на магіле ўстаноўлены помнік — скульптура воіна ў жалобе і 3 надмагіллі.

ВЁСКА СПЯРЫЖЖА•, БЫЛЫ ЦЭНТР СЕЛЬСАВЕТА

Помнік землякам. На ўшанаванне памяці 91 земляка, якія загінулі ў Вялікую Айчынную вайну, у 1970 г. устаноўлены помнік — скульптура жанчыны з пальмавай галінкай.

ВЁСКА СЦЕЖАРНАЕ КРЫЎЧАНСКАГА СЕЛЬСАВЕТА

Помнік землякам. На ўшанаванне памяці 34 землякоў, якія загінулі ў Вялікую Айчынную вайну, у 1976 г. устаноўлена стэла з барэльефнай выявай воіна.

ВЁСКА СЯЛЕЦ МАЛЕЙКАЎСКАГА СЕЛЬСАВЕТА

Помнік землякам. На ўшанаванне памяці 66 землякоў, якія загінулі ў Вялікую Айчынную вайну, у 1965 г. устаноўлены помнік — скульптура воіна.

ВЁСКА ТЭЛЬМАН МАЛЕЙКАЎСКАГА СЕЛЬСАВЕТА

Брацкая магіла савецкіх воінаў. Пахаваны 6 воінаў, якія загінулі ў лістападзе 1943 г. пры вызваленні вёскі і навакольных населеных пунк-

таў ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. У 1967 г. на магіле ўстаноўлены абеліск.

Парк. Закладзены ў канцы XVIII стагоддзя каля замка князёў Вішнявецкіх (часткова збярогся). Помнік садова-паркавага мастацтва.

ВЁСКА ХРАКАВІЧЫ, ЦЭНТР СЕЛЬСАВЕТА

Брацкая магіла савецкіх воінаў, помнік землякам. Пахаваны 40 воінаў 9-га гвардзейскага стралковага корпуса 61-й арміі, якія загінулі ў кастрычніку 1943 г. пры фарсіраванні Дняпра і вызваленні вёскі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. У 1966 г. на ўшанаванне іх памяці, а таксама 106 землякоў, якія загінулі ў Вялікую Айчынную вайну, устаноўлены абеліск.

ВЁСКА ЦАЛУЙКІ• ХРАКАВІЦКАГА СЕЛЬСАВЕТА

Магіла ахвяр фашызму, месца гібелі лётчыка Ведзянеева Васіля Іванавіча. Пахаваны 5 жыхароў вёскі, якіх загубілі нямецка-фашысцкія захопнікі восенню 1943 г. Тады ж загінуў лётчык 165-га знішчальнага авіяпалка В. І. Ведзянееў (перазахаваны ў в. Выграбная Слабада). У 1970 г. на ўшанаванне памяці загінуўшых устаноўлена гранітная пліта.

ВЁСКА ЧАМЯРЫСЫ, ЦЭНТР СЕЛЬСАВЕТА

Помнік землякам. На ўшанаванне памяці 152 землякоў, якія загінулі ў Вялікую Айчынную вайну, у 1967 г. устаноўлены абеліск.

ВЁСКА ЧЫКАЛАВІЧЫ• БЫЛОГА КАЛЫБАНСКАГА СЕЛЬСАВЕТА

Помнік землякам. На ўшанаванне памяці 89 землякоў, якія загінулі ў Вялікую Айчынную вайну, у 1966 г. устаноўлены абеліск.

ВЁСКА ШКУРАТЫ ВУГЛОЎСКАГА СЕЛЬСАВЕТА

Помнік землякам. На ўшанаванне памяці 84 землякоў, якія загінулі ў Вялікую Айчынную вайну, у 1984 г. устаноўлены абеліск.

ВЁСКА ЯСЯНІ• СПЯРЫЖСКАГА СЕЛЬСАВЕТА

Помнік землякам. На ўшанаванне памяці 42 землякоў, якія загінулі ў Вялікую Айчынную вайну, у 1970 г. устаноўлены помнік — на фоне абеліска скульптуры партызана і дзяўчынкі.

Збор помнікаў гісторыі і культуры Беларусі. Гомельская вобласць. Мн., 1985. С. 91—105.

Падрыхтаваў *І. Ф. Ганжураў*

Прырода Брагіншчыны

Тэрыторыя Брагіншчыны ўяўляе сабой слабахвалістую раўніну з невысокімі ўзгоркамі і прыдняпроўскай нізінай. Рачная сістэма раёна адносіцца да басейна Чорнага мора. У яго ўваходзіць памежны з Чарнігаўшчынай Днепр (працягласць у межах Брагіншчыны 86 км) і Брагінка, якая бярэ пачатак у Рэчыцкім раёне. Каналы, якія адводзяць ваду з Брагінкі ў Днепр і Прыпяць, дзеляць раку на 3 самастойныя водныя аб'екты:

1. Брагінка Верхняя — ад вытокаў (на поўдзень ад в. Прокісель) да выхаду Дзяржаўнай канавы і далей да ўпадзення ў Днепр. Даўжыня 74 км, плошча водазабору 1390 км^2. Сярэдні гадавы расход вады 4,44 м^3/сек;

2. Брагінка Сярэдняя — ад выхаду Дзяржаўнай канавы, за 2 км на поўдзень ад в. Гарадзішча, да выхаду канала Івераўка і далей да ўпадзення ў Днепр. Даўжыня 55 км, плошча водазабору 460 км^2. Сярэдні гадавы расход вады 1,74 м^3/сек;

3. Брагінка Ніжняя — ад выхаду канала Івераўка (в. Марозаўка) да ўпадзення ў Прыпяць (у межах Украіны). Даўжыня 50 км, плошча водазабору 928 км^2. Сярэдні гадавы расход вады 2,34 м^3/сек.

На тэрыторыі раёна 65 азёр басейна Дняпра. З іх плошчай больш за 1 га — 30 і больш за 3 га — 35 азёр. У даўнія часы асобныя з іх былі даволі значных памераў па плошчы воднай паверхні. «Из озер в Речицком уезде, более или менее заслуживающих внимания по величине,— паведамлялася ў статыстычным выданні 130-гадовай даўнасці,—

укажем на следующее: Сперижъ наибольшее: имеет в длину 4½ версты, а в ширину 2 версты; лежит в юго-восточной части уезда, близ д. Сперижь. Через него протекает р. Брагинка»[1].

На пачатку 80-х гг. пры будаўніцтве новага саўгаса «Брагінскі» на меліяраваных землях каля в. Піркі створана штучнае вадасховішча плошчай у некалькі гектараў[2]. З іншых штучных водных аб'ектаў варта назваць рэгулюючыя каналы польдэра ў зоне рэчак Брагінка і Тарасіца ў калгасе «Чырвоная Украіна» (каля в. Гдзень). У 1966 г. там былі адсыпаны дамбы і пабудавана магутная помпавая станцыя, каб не дапусціць затаплення меліяраваных зямель гаспадаркі і навакольных угоддзяў водамі Кіеўскага вадасховішча.

Брагінскія азёры з'яўляюцца рэзервуарамі пітной вады, рыбагаспадарчымі ўгоддзямі і часткова — месцамі адпачынку. Рэкі выкарыстоўваюцца як водаприёмнікі пры асушэнні балот і забалочаных зямель. У вадаёмах раёна жывуць 30 відаў рыб: акунь, гусцера, ёрш, жэрах, карась, карп, краснапёрка, лешч, лінь, мянтуз, падвусь, плотка, пячкур, сом, судак, шчупак, язь і іншыя.

Зарослыя трыснягом і чаротам узбярэжжы шматлікіх азёр, нізкія забалочаныя берагі Брагінкі і Дняпра з'яўляюцца добрымі месцамі гняздоўяў вадаплаўнай птушкі (кракавай качкі, чыркa, лысухі, шылахвосткі, шэрай качкі). Вельмі многа перавозчыкаў, краншнепаў, зуйкоў, чарназубікаў, чыбісаў, вярценнікаў. Ёсць шэрыя і чорныя чаплі.

Глебы сельгасугоддзяў дзярнова-падзолістыя (34,2 %), у т. л. аглееныя знізу (дзярнова-падзолістыя глеяватыя і глеевыя) — 12,1 %, дзярнова-глеяватыя і глеевыя (16,8 %), тарфяна-балотныя (36,0 %). Супясчаныя (40,5 %) і малапрыгодныя пясчаныя глебы (34,6 %) пераважаюць ва ўсходняй частцы раёна. У паўночна-заходняй — моцна падзолістыя суглінкавага характару. Буйныя масівы больш ураджайных суглінкавых глеб распаўсюджаны ў Астраглядаўскім, былым Глухавіцкім, Мікуліцкім, Малейкаўскім сельсаветах. Уздоўж рачных далін Дняпра размешчаны алювіяльна-нанасныя (пойменна-лугавыя) глебы.

Брагіншчына — зона інтэнсіўнага лесагаспадарання. Лясы (пераважна мяшаныя) займаюць 30 % тэрыторыі раёна. Адносяцца да падзоны хваёвых шырокалісцёвых лясоў 1-й і 2-й груп. Сярод растучых парод найбольш прадуктыўныя сасна, бяроза, дуб, вольха. У падлесках растуць чаромха, крушына, каліна, ляшчына, ядловец і інш.

Багаты і разнастайны жывёльны свет лясоў. Самыя буйныя яго прадстаўнікі — ласі, казулі, дзікі і інш. У лясах сустракаюцца барсукі, куніцы, жывуць зайцы русакі і белякі, вавёркі. Самыя распаўсюджаныя драпежнікі — лісы звычайныя, ваўкі, рысі. У 1936 г. у раён быў завезены янотападобны сабака.

Найбольш шматлікімі прадстаўнікамі жывёльнага свету лясоў з'яўляюцца на Брагіншчыне птушкі — іх 150 відаў.

У раёне шмат дзікіх жывёл, жыццё якіх звязана з вадой. Гэта — рачны бабёр, выдра, паўднёваамерыканская нутрыя, завезеная ў 30-я гг. XIX стагоддзя, прыстасаваная да паўводнага спосабу жыцця андатра, норка еўрапейская.

І. Ф. Ганжураў

Запаведнік на паўднёвым усходзе Беларускага Палесся

Пасля катастрофы на Чарнобыльскай АЭС Пастановай Савета Міністраў БССР ад 18 ліпеня 1988 г. на плошчы 131,3 тыс. га на тэрыторыі Беларускага сектара 30-кіламетровай зоны Чарнобыльскай АЭС быў створаны Палескі дзяржаўны радыяцыйна-экалагічны за-

[1] Труды Минского губернского статистического комитета. Вып. 1-й. Мн., 1870. С. 395.

[2] Некалькі гадоў таму вада з яго спушчана.

паведнік (ПДРЭЗ). У 1993 г. плошча запаведніка, па рашэнні Гомельскага аблвыканкама, павялічылася да 215,4 тыс. га за кошт перадачы зямель зоны эвакуацыі і адсялення разам з плошчай сумежных з ім зямель запасу і зямель ляснога фонду Камарынскага, Брагінскага, Нараўлянскага, Мазырскага, Хойніцкага лясгасаў і дарожных арганізацый.

Да катастрофы на Чарнобыльскай АЭС у 84 населеных пунктах да мая 1986 г. пражывала каля 22 тыс. чал., часткова або поўнасцю ажыццяўлялі сваю дзейнасць 7 саўгасаў і 19 калгасаў, галоўным чынам жывёлагадоўчага накірунку. У запаведніку 2 лініі дрыценой агароджы, якія абмяжоўваюць 10- і 30-кіламетровыя зоны ЧАЭС.

Запаведнік уключае паўднёвую і паўднёва-ўсходнюю часткі Нараўлянскага, паўднёвую частку Хойніцкага, заходнюю і паўднёва-заходнюю часткі Брагінскага раёнаў і падпарадкаваны Міністэрству па надзвычайных сітуацыях і абароне насельніцтва ад вынікаў катастрофы на ЧАЭС Рэспублікі Беларусь.

Працягласць тэрыторыі з поўначы на поўдзень да 38 км, з захаду на ўсход — да 65 км. У 16 км ад крайняй паўднёвай кропкі запаведніка знаходзіцца самая паўднёвая кропка Беларусі, якая размешчана на паўднёвы захад ад вёскі Ніжнія Жары Брагінскага раёна, на правым беразе Дняпра — 51°16′ паўночнай шыраты. Запаведнік займае ўсходнюю частку Мазырскага і паўднёвую — Гомельскага Палесся. Яго адміністрацыйны цэнтр знаходзіцца ў горадзе Хойнікі. Тэрыторыя запаведніка падзелена на тры ўчасткі (Камарынскі, Нараўлянскі і Хойніцкі), у склад якіх уваходзіць 16 лясніцтваў, вопытна-вытворчая база, пажарна-хімічная частка. Навуковы аддзел знаходзіцца ў былым населеным пункце Бабчын Хойніцкага раёна.

На тэрыторыі запаведніка (Брагінскі раён) праходзіць чыгунка Чарнігаў — Славуціч — Прыпяць — Вільча — Оўруч, а таксама шаша: Нароўля — Прыпяць — Чарнобыль, Хойнікі — Даўляды — Аляксандраўка — Народзічы. Рака Прыпяць на плошчы запаведніка (ніжняе цячэнне) суднаходная і ўпадае ў Кіеўскае вадасховішча на Дняпры.

У тэктанічных адносінах тэрыторыя запаведніка, як і ўсёй Беларусі, адносіцца да заходняй часткі Усходне-Еўрапейскай платформы, што ўтварылася ў дакембрыйскі перыяд. Зямная кара кантынентальнага тыпу, магутнасць якой на паўднёвым усходзе ад 30 км і меней, утварылася больш за 2,6 млрд. гадоў таму назад.

Асноўная частка тэрыторыі запаведніка (Нараўлянскі і Хойніцкі раёны) адносіцца да Прыпяцкага прагіну, які мае вельмі складаную будову складкава-блокавай тэктонікі: горсты, грабены, выступы, валы і г. д. Тоўшча асадкавых горных парод дасягае 6 км. На поўдні і паўднёвым усходзе запаведніка (Хойніцкі і Брагінскі раёны) Брагінска-Лоеўская седлавіна аддзяляе Прыпяцкі прагін ад Дняпроўска-Данецкага. На паўднёвым захадзе запаведніка (Нараўлянскі раён) паўночная ўскраіна Украінскага шчыта, крышталічны фундамент якога блізка падыходзіць да паверхні ў накірунку захад-усход (вёскі Дзяржынск — Кіраў — Ясёнак у Нараўлянскім раёне).

Карысныя выкапні на тэрыторыі запаведніка — гэта ў асноўным радовішчы торфу, глін, пяскоў, мінеральныя фарбы, балотныя жалезныя руды і інш. На Нараўлянскім участку запаведніка Майневялікія залежы балотных руд (Майдан, Бярозаўка, Ражава), Вяпроўскае радовішча пяскоў і глін, мінеральнай фарбы. У 1975 г. каля вёскі Акопы адкрыта радовішча адной з рэдкіх і каштоўных глін — бентаніту. На тэрыторыі ПДРЭЗ размешчаны часткова Паганянскі балотны масіў (міжрэчча Прыпяці і Дняпра) і Камарынскае балота, а таксама невялікія радовішчы балотных жалезных руд і пяскоў.

Сучасны рэльеф Мазырскага Палесся (паўднёва-ўсходняя частка) запавед-

ніка ўтварыўся ў эпоху Дняпроўскага зледзянення каля 320 тыс. гадоў таму назад. У Паазёрскае ледавікоўе прахадзіла фарміраванне даліны ракі Прыпяць. Абсалютная вышыня мясцовасці 120—140 м. Большая частка тэрыторыі плоскахвалістая водна-ледавіковая забалочаная раўніна з паступовым зніжэннем да даліны ракі Прыпяць. Адзнака ўрэза вады Прыпяці на мяжы з Кіеўскай вобласцю (Украіна) складае 104 м. На Нараўлянскім участку запаведніка ў Прыпяць упадаюць правыя прытокі — Славечна і Жалонь.

Паверхня Гомельскага Палесся плоскахвалістая, радзей хвалістая з нахілам на поўдзень да міжрэчча Дняпра і Прыпяці. Паверхня рачных тэрас з дзюнамі ў выглядзе невялікіх узвышшаў. На поўначы запаведніка — Юравіцкае ўзвышша, на ўсходзе ад вёскі Навасёлкі адзнакі вышыні мясцовасці складаюць 120—132 м, каля вёскі Баравічы — 149,4 м, у цэнтральнай частцы запаведніка абсалютныя вышыні — 105—115 м, на поўдні запаведніка — 107—105 м.

У далінах і па берагах Прыпяці, Дняпра і іншых рэк з даўніх часоў размяшчаліся палеалітычныя, мезалітычныя і неалітычныя стаянкі першабытнага чалавека. Уверх па Прыпяці, недалёка ад межаў запаведніка, размяшчаецца стаянка першабытнага чалавека — Юравічы, далей па берагах Прыпяці пасяленні: Ражава, Беласарока, Тур'я (Слабодка), Ломыш, Канатоп, Кажушкі, Цешкаў, Аравічы, а па берагах Жалоні — Бярозаўка, Дзернавічы, Вяпры, Ражава, Курані, Беласарока, Масаны і інш. Знойдзены таксама стаянкі па берагах Віці, Славечны, Брагінкі. Узрост стаянак — 15—26,5 тыс. гадоў.

Па кліматычных умовах тэрыторыя запаведніка адносіцца да заходняй вобласці ўмеранага кліматычнага пояса. Найбольшы вугал падзення сонечных промняў на поўдні запаведніка, які ў дзень летняга сонцастаяння (22 чэрвеня) складае 62°10′ і з'яўляецца самым найбольшым у Беларусі. У дзень зімовага сонцастаяння (22 снежня) ён роўны ўсяго толькі 15°10′, а ў дні раўнадзенстваў (21 сакавіка і 23 верасня) — 38°40′. Гадавая сонечная радыяцыя таксама самая найбольшая ў Беларусі і складае 4100 МДж/м². У ліпені яна ў 8—9 разоў большая, чым у студзені. Радыяцыйны баланс — 1750—1800 МДж/м². Атмасферны ціск у студзені — 1023 гПа, у ліпені — 1013 гПа. Зімой заходнія і паўднёва-заходнія вятры прыносяць марское паветра з Атлантыкі. Сярэдняя тэмпература студзеня — 6,5 °С, ліпеня + 18,6 °С. Максімум тэмпературы адзначаны паблізу запаведніка на станцыі Васілевічы + 38 °С у 1946 г., мінімум — 35 °С. Сяроднегадавая колькасць ападкаў — 535—570 мм, а ў засушлівыя гады — 350—460 мм і толькі адзін раз у 11 гадоў выпадае больш за 650 мм ападкаў. Сярэдняя адносная вільготнасць паветра каля 80 %. Працягласць без марознага перыяду ў паветры — 150—160 дзён, а сума актыўных тэмператур вышэй чым + 10 °С складае больш за 2400°.

Па агракліматычным раянаванні тэрыторыя запаведніка адносіцца да Паўднёвай агракліматычнай вобласці і мае найлепшыя ўмовы для вырошчвання цеплалюбівых культур.

Галоўная водная артэрыя запаведніка — рака Прыпяць перасякае яго з паўночнага захаду на паўднёвы ўсход на працягу прыкладна 120 км. Важнымі прытокамі справа з'яўляюцца Славечна і Жалонь, злева — рака Віць. Па тэрыторыі запаведніка працякаюць рака Брагінка, Несвіч — правы прыток Брагінкі, пракапаны каналы Грубчанскі, Кажушкоўскі, Паганянскі. У даліне Прыпяці больш за 300 азёр і старарэчышчаў. Найбольшыя з іх: Масцішча, Уюры, Гняздное, Нямецкае, Семяніца, Старуха, Стараселле, Смолішча, Плоскае, Белавод, Бярозавы старык, Кругавое, Панскае, Прыволле, Аблухаў і інш. Шырыня рэчышча каля вёскі Карпавічы (нежылая) — 240 м, глыбіня ра-

кі — 1,9 м, дно пясчанае. На мяжы з Украінай шырыня Прыпяці — 220 м, глыбіня — 5,7 м, урэз вады — 104 м. Максімальная шырыня рэчышча — 355 м. Пойма часткова забалочаная. Найбольшая тэмпература вады ў ліпені + 27,5 °С. Сярэднегадавы расход вады на мяжы з Украінай 403 м³/с, у вусці — 448 м³/с, найбольшы — каля 6000 м³/с. У часы разводдзя рака разліваецца ў ніжнім цячэнні на 10—15 км. Крыгаход у канцы сакавіка, а ў асобныя гады лёд не ўтвараецца.

Правы прыток Прыпяці, рака Славечна, працякае з захаду на ўсход па тэрыторыі запаведніка на працягу 23 км (усяго даўжыня ракі — 158 км). Шырыня даліны — 1—2,5 км, поймы — 0,4—0,7 км, рэчышча — 20—30 м. Да будаўніцтва шашы з'яўлялася галоўнай воднай артэрыяй па сплаве лесу. У сучасны момант населеныя пункты, якія размешчаны на берагах ракі, такія, як Цешкаў, Белы Бераг, Белабярэжная Рудня, Ліхаўня, Гамарня, Данілееўка, Вяжышча, увайшлі ў зону адчужэння, многія вёскі пахаваны на месцы існавання назаўсёды. Рэчышча вельмі звілістае, ніжэй адселенай вёскі Вяжышча пойма ракі зліваецца з поймай Прыпяці. Сярэднегадавы расход вады ў вусці — 13,7 м³/с.

Правы прыток Прыпяці, рака Жалонь, або Мухаедаўскі канал, з'яўляецца водапрыёмнікам меліярацыйных сістэм. У сярэднім цячэнні справа прымае невялікія рачулкі і каналы: Гразліва, Ханья, Храпунь, Стрэлка, Верасожка, Ражава. Працякае па лясістай забалочанай мясцовасці Славечна-Жалоньскай нізіны. На левабярэжжы Жалоні, у пойме ракі Прыпяці, шматлікія азёры і старыцы: Смержава, Татарын, Копіца, Круток і інш. Упадае ў Прыпяць праз пратоку Перакоп. Расход вады ў вусці — 2,4 м³/с. Маленькая рэчка Ражава даўжынёй усяго 22 км упадае ў раку Жалонь на тэрыторыі Нараўлянскага ўчастка запаведніка. Шырыня рэчышча — 1,5—2,5 м, часткова каналізаванае, глыбіня — 0,4—1,2 м.

З левых прытокаў Прыпяці найбольш значная Віць, якая ўпадае ў Прыпяць на поўдзень ад вёскі Тульгавічы. На ўсім працягу рэчышча каналізаванае, яго шырыня 12—20 м, глыбіня — 1,5—2,5 м, хуткасць цячэння — 0,1 м/с. Сярэднегадавы расход вады ў вусці ракі — 3,2 м³/с. Рака Несвіч, правы прыток Ніжняй Брагінкі, даўжынёй 37 км, працякае па раўніннай тэрыторыі, рэчышча мае шырыню 7—12 м, каналізаванае, пойма забалочаная. Рака Брагінка да пабудовы Кіеўскага вадасховішча ўпадала ў Прыпяць. У сучасны момант нясе свае воды ў Кіеўскае вадасховішча. Падзяляецца на тры самастойныя аб'екты: Брагінка Верхняя, Брагінка Сярэдняя, Брагінка Ніжняя. Рэжым Брагінкі вывучаўся каля вёсак Чыкалавічы, Ладыжычы. Расход вады ў вусці складае — 3 м³/с, пойма лугавая забалочаная, рэчышча каналізаванае. Акрамя рэк і рачулак значнае месца ў гідралагічнай ролі запаведніка выконваюць каналы. Найбольшыя з іх — Грубчанскі, Кажушкоўскі, Паганянскі, якія злучаюць асушальнай сеткай балоты Брагінскае, Грубча, Камарынскае, Паганянскае, Стралічава і інш.

Глебы запаведніка ў асноўным дзярнова-падзолістыя, дзярнова-падзолістыя аглееныя знізу, на водна-ледніковых і старажытна-алювіяльных пясках, палева-падзолістыя, месцамі змытыя, на лёсах і лёсападобных суглінках і супесках, у далінах ракі Прыпяць — поймавыя (алювіяльныя), на паніжэннях і балотах — тарфяна-балотныя. Каля 20 % зямель асушана. Зняцце антрапагенавай нагрузкі з 1986 г. у многіх месцах прыводзіць да паўторнага забалочвання.

Па геабатанічным раянаванні запаведнік адносіцца да Палеска-Прыдняпроўскай акругі падзоны шыракалістахваёвых лясоў. Лясістасць складае 38,2 %, пакрытая лесам плошча больш за 82 тыс. га. Асноўную плошчу займаюць хваёвыя — 56,1 %, бярозавыя — 25,72, чорнаальховыя — 12,8, дубовыя — 4,3 % лясы. Былыя сельска-

гаспадарчыя землі займаюць 36 % плошчы. Выяўлена 28 відаў дрэў, 32 віды хмызнякоў, 378 відаў травяністых мнагалетнікаў, 89 відаў адналетнікаў і г. д. У міжрэччы Віці і Брагінкі сустракаюцца чорнаальшаннікі асаковыя і крапіўныя. Часткова грабавыя дубровы замянілі кіслічна-сніткавыя беразнякі і асіннікі. У пойме Прыпяці ў асноўным асаковыя і злакавыя лугі з зараснікамі вярбы, крушыны ломкай, вольхі, рабіны і інш.

На тэрыторыі запаведніка багатая і разнастайная фауна, якая налічвае больш за 40 відаў млекакормячых, 239 — птушак, 25 — рыб. Па папярэдніх даных, больш за 40 відаў прадстаўнікоў фауны занесена ў Чырвоную кнігу Рэспублікі Беларусь. Пачынаючы з 1990 г. у запаведніку рэгулярна праводзіцца ўлік птушак. У лясных фармацыях знаходзяцца 62 віды, каляводных — 31, дрэвава-хмызняковых — 25, каляводных балотных — 18 відаў і г. д.

З 1991 г. у запаведніку адзначаецца рысь, а ў 1996 г. з нацыянальнага парку «Белавежская пушча» былі завезены 19 зуброў. Па даных уліку адзначана: калі ў 1996 г. было ўлічана 9 рысяў, то ў 1999 г.— 12, ласёў адпаведна 698 і 910, дзікоў — 1232 і 2200, казуляў — 947 і 1800, янотападобнай сабакі — 315 і 370, выдры — 66 і 80, баброў — 152 і 1100 і г. д. Кожны год здабываецца не менш як 70—90 ваўкоў, а таксама іншых прадстаўнікоў фауны запаведніка з мэтай іх вывучэння, а таксама прасочваецца колькасць назапашвання радыеактыўных рэчываў у арганізмах жывёл.

У залежнасці ад назапашвання цэзію-137 у глебе тэрыторыя запаведніка падзелена на 5 зон — ад 555 да 29 600 кБк/м^2, або ад 15 да 800 Ku/км^2. Найбольш забруджаныя ўчасткі знаходзяцца ў 10-кіламетровай зоне. Радыяцыйная абстаноўка на тэрыторыі запаведніка застаецца вельмі складанай і ў бліжэйшыя гады не зменіцца. Патрабуецца больш даскапалае вывучэнне праблем прыроднага комплексу запаведніка з мэтай іх захавання і вывучэння ўмоў трансфармацыі радыенуклідаў у раслінасці і жывёльным свеце. Пражыванне людзей у зоне эвакуацыі немагчыма нават у бліжэйшыя 50—100 гадоў.

Л. А. Лісоўскі

Брагінскі метэарыт

Неяк супрацоўнікі Беларускага навукова-даследчага геолагаразведачнага інстытута атрымалі пасылку. Прыйшла яна ад Сяргея Цеслянка з в. Капоранка, што на Брагіншчыне. Там былі кавалачкі пароды і запіска. Аўтар паведамляў, што знойдзены камень, падобны на метэарыт, прасіў спецыялістаў даследаваць узоры і даць тлумачэнне.

Кіраўніцтва інстытута паслала мяне ў камандзіроўку ў Капоранку. Знаходка ўсё яшчэ была ў хаце Цеслянка. У той жа дзень мы з гаспадаром выехалі на месца, дзе быў знойдзены незвычайны камень. Яно аказалася прыкладна за кіламетр ад вёскі Людзвінова. Там была пасеяна грэчка.

Перад сяўбой грэчкі Сяргей Цеслянок рабіў культывацыю поля. І раптам убачыў на раллі нейкі прадмет. Спыніў трактар, падышоў бліжэй. Няўжо камяк зямлі? Пхнуў нагой. Не, хутчэй камень. Але як ён апынуўся тут?

Паспрабаваў рукой зрушыць. Дзе там, быццам у зямлю ўрос! Тады абхапіў яго абедзвюма рукамі і ледзь падняў. Што за дзіва такое? Ён узяў малаток і пачаў ціхенька пастукваць. Разам з глебай сталі адсыпацца рыжыя ржавыя камякі, а пад імі заблішчэў метал.

Малады механізатар яшчэ не так даўно вучыўся ў школе, вывучаў астраномію. Неяк настаўнік расказваў, што на невялікай тэрыторыі ў Брагінскім раёне даўным-даўно выпаў метэарытны дождж. Першыя метэарыты былі тут знойдзены яшчэ ў 1809—1810 гадах. У школе да гэтага часу памяталі падзею, калі мясцовыя жыхары — таксама трактарыст М. К. Федасеенка і яго

дачка-школьніца — у 1968 годзе перадалі ў інстытут метэарыт. Дарэчы, ён быў знойдзены тут жа, за якія-небудзь пяцьсот метраў. А раптам і гэты? Трэба праверыць.

У канцы працоўнага дня Сяргей паклаў знаходку ў кабіну трактара і паехаў да Федасеенкі. У яго ён узяў адрас, па якім той калісьці адсылаў знойдзены метэарыт. Потым паслаў у інстытут некалькі невялікіх кавалачкаў.

У лабараторыях інстытута былі праведзены адпаведныя аналізы. Устаноўлена, што знойдзены экземпляр — несумненна метэарыт.

Агульная вага знаходкі — 24,1 кілаграма. Каркас яго ў асноўным з нікелістага жалеза. Па ўсіх прыкметах ён з'яўляецца часткай Брагінскага метэарыта. Знойдзены чарговы, дваццаты па ліку яго асколак.

Чым жа цікавы метэарыт «Брагін»? Перш за ўсё ён адносіцца да даволі рэдкага тыпу жалезакаменных метэарытаў — да паласітаў. Агульная вага яго выпадкова знойдзеных кавалкаў дасягае 242,6 кілаграма.

Вывучэнне гісторыі гэтага метэарыта паказвае, што не менш як 7 знаходак агульнай вагой 700 кілаграмаў страчаны або да гэтага часу невядомыя. Хоць першыя экземпляры былі знойдзены ў 1809 годзе, на жаль, дакладны час падзення яго не вызначаны. ...Мяркуецца, што калісьці тут выпаў грандыёзны метэарытны дождж. Але знойдзены далёка не ўсе яго асколкі. Як правіла, іх знаходзяць у час ворыва, капання равоў, калодзежаў і г. д. Не выключэнне, што знаходка Сяргея Цеслянка далёка не апошняя. Многае маглі б даць спецыяльныя пошукі з дапамогай адпаведных прыбораў. Аднак гэта справа будучага.

У зоне падзення метэарыта «Брагін» здараецца нямала загадкавых з'яў, якія нараджаюць шматлікія легенды. Так, у ваколіцах вёскі Капоранка ёсць месца, на якім даволі часта гіне ад маланак жывёла, якая пасвіцца тут. Цікава, што зямля навокал роўная, забалочаная, паблізу няма ні дрэў, ні слупоў. Словам, быццам бы адсутнічаюць знешнія прычыны для прыцягнення навальнічных разрадаў. Кажуць, што ў час вайны дзесьці тут нібыта былі прыхаваны боепрыпасы, вось маланкі і б'юць у метал. Аднак гэта думка здаецца памылковай, бо тутэйшая вёска знаходзіцца ў баку ад ажыўленых дарог, ніякіх значных баёў у гады вайны тут не здарылася. А ці не ляжыць дзесьці на глыбіні жалезакаменны метэарыт, які і прыцягвае навальнічныя разрады?

Многіх, напэўна, зацікавіць, а што ж гэта за з'ява такая, метэарытны дождж? Як паказалі даследаванні, падобныя «дажджы» выпадаюць у кожным асобным выпадку на нязначных плошчах (каля 235 квадратных кіламетраў і менш). Гэта здараецца ў выніку драблення ў зямной атмасферы буйных метэарытаў. Эліпс рассеяння метэарытнага дажджу «Брагін» складае па вялікай восі з паўднёвага ўсходу на паўночны захад 22 кіламетры, а па кароткай — каля 4-х кіламетраў.

Г. Емяльянаў,
кандыдат геолагамінералагічных навук

Голас Радзімы. 1983. 7 лют.

З гісторыі населеных пунктаў

БРАГІН, гарадскі пасёлак, цэнтр раёна. Размешчаны на р. Брагінка (прыток Дняпра), за 130 км на паўднёвы захад ад Гомеля, 28 км ад чыгуначнай станцыі Хойнікі. Аўтамабільнымі дарогамі звязаны з Камарыном, Лоевам, Рэчыцай і Хойнікамі. Назва ўтворана ад наймення ракі.

Брагін упершыню ўпамінаецца ў Іпацьеўскім летапісе ў 1147 г. як горад, які ўваходзіў у склад Кіеўскага княства. У 1189 г. горад уключаны ў склад Суздальскага княства.

У XIV ст. Брагін у складзе Вялікага княства Літоўскага, дзе спачатку з'яўляўся дзяржаўнай уласнасцю. У 1511 г. ён атрымаў ад вялікага князя грамату, якая забяспечвала правы гараджанам і давала ім розныя льготы.

У 1569 г. горад увайшоў у склад Рэчы Паспа-

літай. З канца XVI ст. ён стаў уласнасцю князёў Вішнявецкіх.

Насельніцтва Брагіна актыўна ўдзельнічала ў вызваленчай вайне ўкраінскага і беларускага народаў 1648—1654 гг. У выніку гэтай вайны брагінскі замак быў разбураны, горад заняпаў. У пачатку XVIII ст. Брагін стаў уласнасцю князёў Ракіцкіх.

У выніку 2-га падзелу Рэчы Паспалітай (1793) далучаны да Расійскай імперыі, мястэчка, цэнтр воласці Рэчыцкага павета Мінскай губерні. У пачатку XIX ст. уласнасць памешчыкаў Ракіцкіх. На 1816 г. было 217 двароў, больш за 740 жыхароў.

У 1829 г. у мястэчку адбылося 2 кірмашы, працягласць кожнага з іх ад 3 да 4 дзён.

У 1863 г. тут адкрыта народнае вучылішча.

Паводле царкоўных звестак, у 1879 г. у Брагіне было 2 прыходскія праваслаўныя царквы: Мікалаеўская, пабудаваная ў 1743 г., і Багародзіцкая, узведзеная ў 1790 г. Большасць вернікаў абодвух прыходаў (каля 3,8 тыс. чалавек) адносілася да сялянскага саслоўя, займалася земляробствам і рознымі промысламі — ткацтвам, шорным, сталярным, шавецкім, кравецкім, кузнечным, мельніцтвам і інш.

У 1886 г. у мястэчку мелася 286 двароў, насельніцтва — 1374 чалавекі. Працавалі валасное праўленне, 3 праваслаўныя царквы, сінагога, народнае вучылішча, 3 ветраныя і 6 конных млыноў, 50 дробных крам.

Паводле перапісу 1897 г., 4,3 тыс. жыхароў. Насельніцтва Брагіна прымала ўдзел у рэвалюцыі 1905—1907 гг. К 1909 г. колькасць двароў павялічылася да 387, а жыхароў было 3902. У 1913 г. тут працавалі паштова-тэлеграфнае аддзяленне, 2 народныя вучылішчы (для хлопчыкаў і дзяўчынак), царкоўнапрыходская школа.

У лістападзе 1917 г. тут устаноўлена Савецкая ўлада. У лютым — снежні 1918 г. Брагін быў акупіраваны нямецкімі войскамі. Супраць акупантаў у Брагінскай воласці дзейнічалі партызанскія атрады.

З 8.12.1926 г. цэнтр раёна Рэчыцкай акругі, з 1927 да 1930 г.— Гомельскай акругі. У пачатку 1930-х гг. працавалі: маслазавод, квасільны пункт, маслабойка, паравы і ветраны млыны, суконавалка, кравецкая і шавецкая майстэрні, сталмашня, кузня, калгас «3-ці рашаючы». З 27.9.1938 г. гарадскі пасёлак Палескай вобласці. У 1939 г. у Брагіне было 4,7 тыс. жыхароў.

У Вялікую Айчынную вайну з 28.8.1941 г. да 23.11.1943 г. акупіраваны нямецкімі фашыстамі. Супраць акупантаў дзейнічалі на тэрыторыі раёна Брагінскія падпольныя райкамы КП(б)Б і ЛКСМБ, антыфашысцкае падполле, партызаны асобных атрадаў імя Катоўскага і імя Варашылава, Лоеўскай брыгады «За Радзіму», Чарнігаўскага партызанскага злучэння і інш.

Брагін быў вызвалены ад гітлераўцаў 23.11.1943 г. 55-й стралковай дывізіяй 61-й арміі Беларускага фронту. У вызваленні райцэнтра ўдзельнічалі партызаны асобнага атрада імя Катоўскага.

З 8.1.1954 г. Брагін у складзе Гомельскай вобласці. Цяпер знаходзіцца ў зоне ўплыву катастрофы на Чарнобыльскай АЭС. Яго насельніцтва зменшылася з 5,6 тыс. чалавек у 1985 г. да 2 тыс. жыхароў у 1995 г.

У 2002 г. тут было 3637 жыхароў. У Брагіне працуюць: масласырзавод, хлебазавод, камбінат бытавога абслугоўвання, раённы вузел сувязі, тэлерэтранслятар, раённае аб'яднанне «Сельгастэхніка». Дзейнічаюць таксама сярэдняя школа, 2 бібліятэкі (адна дзіцячая, другая для дарослых), Дом культуры, паліклініка, бальніца, аптэка, Дом дзіцячай творчасці, гасцініца, 3 дзіцячыя сады-яслі, краязнаўчы музей і карцінная галерэя, шэраг магазінаў. Выдаецца газета «Маяк Палесся».

Радзіма беларускага вучонага В. Р. Скараход, беларускіх мастакоў А. Я. Грэся і Я. Г. Панамарэнкі.

АЛЯКСАНДРАЎКА, вёска ў Новаялчанскім сельсавеце, у саўгасе «Краснае». Назва, мабыць, ад прозвішча Аляксандраў.

У пачатку XX ст. упамінаецца як хутар у Ялчанскай воласці Рэчыцкага павета. У 1909 г. у ім было 30 двароў, 146 жыхароў. Паводле перапісу 1926 г., вёска, 35 гаспадарак, 186 жыхароў. У гэты час многія жыхары вёскі мелі прозвішчы Астапенка, Асядач, Каленчанка.

У 2002 г. 10 двароў, 15 жыхароў.

АСАРЭВІЧЫ, вёска на р. Дняпр, цэнтр сельсавета і калгаса імя Фрунзе. Назва ўтворана ад прозвішча Асарэвіч.

Па пісьмовых крыніцах вядома з канца XVIII ст. як вёска Ялчанскай воласці Рэчыцкага павета, уласнасць памешчыка, графа Іосіфа Юдзіцкага. У 1795 г. мелася 39 гаспадарак, 113 душ мужчынскага і 114 душ жаночага полаў. Упамінаецца ў царкоўных дакументах 1879 г. пры пераліку населеных пунктаў Хракавіцкага праваслаўнага прыхода. Паводле перапісу 1897 г., 88 двароў, насельніцтва 608 чалавек, працавалі школа царкоўнай граматы, хлебазапасны магазін, пітная ўстанова, 2 дробныя лаўкі.

У 1909 г. у вёсцы было 85 двароў, 592 жыхары. Галоўным заняткам насельніцтва з'яўляліся земляробства і жывёлагадоўля, якія спалучаліся з рознымі традыцыйнымі промысламі — ткацтвам, прадзеннем, пляценнем кошыкаў, зборам дароў прыроды (грыбоў, ягад, арэхаў, лекавых траў), лоўляй рыбы і ракаў. Некаторыя жыхары наймаліся да памешчыкаў і прамыслоўцаў рубіць лес, траляваць яго на конях і сплаўляць па рэках. Нястача і галеча вымушалі сялян займацца гэтай цяжкай справай. Паблізу вёскі быў аднайменны маёнтак, 1 гаспадарка, 12 жыхароў.

Паводле перапісу 1926 г., Асарэвічы ўяўлялі сабой вялікае і шматлюднае сяло, у якім налічвалася 191 гаспадарка, 1024 жыхары. У гэты час шматлікія жыхары мелі прозвішчы Бельчанка, Заяц, Канцавы (Канцавая). З 8.12.1926 г. цэнтр сельсавета.

Да 1933 г. тут створаны калгас «Чырвоны

барацьбіт». Працавалі кузня, паравы і ветраны млыны. Са жніўня 1941 г. да лістапада 1943 г. акупіравана нямецкімі фашыстамі. У 1969 г. 433 двары, больш за 1,4 тыс. жыхароў.

У 2002 г. у вёсцы было 187 двароў, 411 жыхароў. Працуюць рамонтна-механічныя майстэрні, ветэрынарны пункт, Дом культуры, бібліятэка, сярэдняя школа, аддзяленне сувязі, аўтаматычная тэлефонная станцыя, фельчарска-акушэрскі пункт, магазін. Ёсць старадаўні парк.

Радзіма беларускага вучонага Д. І. Шыраканава.

АСІННІК, хутар у Новаялчанскім сельсавеце, у саўгасе «Краснае». Назва ўтворана ад асінавага ўрочышча, дзе ўзнікла паселішча. Заснаваны пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі.

У 1991 г. перастаў існаваць.

АСТРАГЛЯДЫ, вёска, да 1986 г. былы цэнтр сельсавета і саўгаса «Астрагляды». Назва ад прозвішча Астраглядаў.

Вядома з XVIII ст. як сяло пад назвай Астраглядавічы. Уваходзіла ў склад Рэчы Паспалітай. Згодна царкоўных звестак, у 1779 г. тут пабудавана Троіцкая царква з дрэва. З 1793 г. у складзе Расіі, сяло Мікуліцкай воласці Рэчыцкага павета Мінскай губерні. З'яўлялася вотчыннай уласнасцю князёў Вішнявецкіх.

У 1863 г. у сяле адкрыта народнае вучылішча, якое знаходзілася ў грамадскім будынку, утрымлівалася за кошт дзяржаўнай казны і мясцовай грамады.

На 1886 г. 71 двор, 403 жыхары. Працавалі праваслаўная і каталіцкая цэрквы, народнае вучылішча (46 вучняў). Паводле перапісу 1897 г., 123 двары, насельніцтва 720 чалавек, працавалі праваслаўная царква, каталіцкі касцёл, часоўня, народнае вучылішча, хлебазапасны магазін, ветраны млын, пітная ўстанова.

Асноўным заняткам насельніцтва з'яўляліся земляробства і жывёлагадоўля, якія спалучаліся з рознымі хатнімі промысламі — прадзівам, ткацтвам, зборам дароў прыроды і інш.

К 1909 г. колькасць двароў павялічылася да 130, а насельніцтва — да 806 чалавек. Паблізу сяла знаходзіўся маёнтак Астрагляды, 2 гаспадаркі, 26 жыхароў.

Пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі тут створаны саўгас «Астрагляды». Паводле перапісу 1926 г., 160 гаспадарак, 796 жыхароў. З 8.12.1926 г. цэнтр сельсавета. У пачатку 1930-х гг. працавалі саўгас «Астрагляды», калгас імя Варашылава, 2 стальмашні, 2 кузні, цыркулярка, ветраны млын. У 1930-я гг. сяло пераўтворана ў вёску.

У 1969 г. у вёсцы было 400 гаспадарак, насельніцтва — 1320 чалавек. Працавалі майстэрні па рамонце сельскагаспадарчай тэхнікі, ветэрынарны пункт, аддзяленне сувязі, аўтаматычная тэлефонная станцыя, сярэдняя школа, клуб, фельчарска-акушэрскі пункт, магазін, дзіцячыя яслі-сад.

1.9.1986 г. вёска адселена ў сувязі з аварыяй на ЧАЭС.

Радзіма Героя Сацыялістычнай Працы І. Д. Сіража, дзяржаўнага дзеяча і беларускага пісьменніка В. П. Станкевіча (Палескага).

БАБКА, прыстань на р. Дняпр у Малажынскім сельсавеце. Вядома з пачатку XX ст., адносілася да Дзяражыцкай воласці Рэчыцкага павета. У 1909 г. было 3 двары, 5 жыхароў.

БАГУШЫ, вёска ў саўгасе «Астрагляды» Астраглядаўскага сельсавета. Лічаць, што назва дадзена ад прозвішча Богуш.

У канцы XIX — пачатку XX стст. паселішча вядома як вёска ў складзе Мікуліцкай воласці Рэчыцкага павета. Паводле перапісу 1897 г., 106 двароў, 755 жыхароў, працавалі часоўня, царкоўнапрыходская школа, хлебазапасны магазін. У 1909 г. 128 двароў, 684 жыхары.

Паводле перапісу 1926 г., 127 гаспадарак, 689 жыхароў. З 8.12.1926 г. да 30.12.1927 г. цэнтр сельсавета. Да 1933 г. створаны калгас імя Будзённага. Працавала кузня.

Са жніўня 1941 г. да 24 лістапада 1943 г. Багушы былі акупіраваны нямецкімі фашыстамі.

6.6.1986 г. вёска адселена ў сувязі з аварыяй на ЧАЭС.

БАЙДАКІ, вёска ў Мікуліцкім сельсавеце. Вядома з пачатку XIX ст. як хутар Мікуліцкай воласці Рэчыцкага павета, уласнасць памешчыкаў Ракіцкіх. У 1816 г. было 13 гаспадарак, 53 душы мужчынскага і 41 душа жаночага полаў.

Згодна перапісу 1926 г., вёска, 31 гаспадарка, 123 жыхары. Да 1933 г. створаны калгас «Чырвоны лістапад».

Напярэдадні Вялікай Айчыннай вайны 31 гаспадарка, насельніцтва — 123 чалавекі. У верасні 1943 г. спалена нямецкімі фашыстамі.

Пасля вайны не адноўлена.

БАЙДАКІ, хутар у Мікуліцкім сельсавеце. У 1968 г. зняты з уліку, паколькі выбылі апошнія жыхары.

БАКУНЫ, вёска ў Астраглядаўскім сельсавеце, у калгасе «Чырвоная ніва». Назва дадзена ад прозвішча Бакун.

У XIX — пачатку XX стст. вёска Мікуліцкай воласці Рэчыцкага павета, уласнасць памешчыка, графа Міхаіла Ракіцкага. У 1816 г. было 17 двароў, каля 50 рэвізскіх душ абодвух полаў. Паводле перапісу 1897 г., 46 двароў, 276 жыхароў.

Да 1909 г. колькасць двароў вырасла да 118, насельніцтва — да 291 чалавека. Паводле перапісу 1926 г., 78 гаспадарак, 446 жыхароў. Матэрыялы перапісу сведчаць, што ў гэты час тут жылі Каваленкі, Каробкіны, Кулаі, Новікі, Савянкі, Смальцары і інш.

У пачатку 1930-х гг. у вёсцы створаны калгас «Чырвоны працаўнік», працавала кузня.

У 2002 г. было 69 двароў, 132 жыхары.

БЕРАСНЁЎКА, вёска ў Малажынскім сельсавеце, у калгасе «Першамайск». Назва, магчыма, ад прозвішча Бераснёў.

Вядома з канца XVIII ст. як вёска Рэчыцкага павета, уласнасць памешчыка, графа Іосіфа

Юдзіцкага. У 1795 г. было 12 двароў, каля 70 рэвізскіх душ абодвух полаў. Паводле перапісу 1897 г., 57 двароў, 404 жыхары, пітны дом.

У 1909 г. вёска ў Дзяражыцкай воласці таго ж павета, 86 двароў, насельніцтва 602 чалавекі. Паводле перапісу 1926 г., 106 гаспадарак, 587 жыхароў. У гэты час найбольш распаўсюджанымі былі тут прозвішчы Корань, Новік, Плюшчай, Філон.

З 8.12.1926 г. да 30.12.1927 г. цэнтр сельсавета. Да 1933 г. створаны калгасы «Бераснёўка» і «Чырвоны партызан» № 3. Працавалі 2 кузні.

У 2002 г. было 70 двароў, 138 жыхароў.

БРАЦКІ, пасёлак у Чамярыскім сельсавеце, у калгасе «Рассвет». Вядомы па рукапісных крыніцах з 1920-х гг. Згодна перапісу 1926 г., пасёлак Брацкі, 18 гаспадарак, 91 жыхар.

У 1988 г. перастаў існаваць.

БУРКІ, вёска ў Астраглядаўскім сельсавеце, цэнтр сельсавета і калгаса «Чырвоная ніва». Расказваюць, што назва ўтворана ад прозвішча Бурко.

У XIX — пачатку XX стст. вёска ў Брагінскай воласці Рэчыцкага павета, уласнасць памешчыкаў Ракіцкіх. У 1816 г. было 37 гаспадарак, 124 душы абодвух полаў. Паводле перапісу 1897 г., 104 двары, насельніцтва 661 чалавек, працавалі кузня, 2 ветраныя млыны і царкоўнаприходская школа.

Да 1909 г. колькасць двароў павялічылася да 123, а насельніцтва — да 721 чалавека. Па перапісе 1926 г., Буркі таксама ўяўлялі вялікую і шматлюдную вёску, у якой мелася 133 гаспадаркі, 687 жыхароў. У гэты час найбольш распаўсюджаны былі тут прозвішчы Раманюк і Шкурко.

З 8.12.1926 г. да 26.11.1959 г. вёска з'яўлялася цэнтрам сельсавета. У пачатку 1930-х гг. працавалі калгас «Чырвоная ніва», кузня, стальмашня, 2 вадзяныя млыны. У 1970 г. было 221 гаспадарка, 798 жыхароў. З 1986 г. — цэнтр Астраглядаўскага сельсавета.

У 2002 г. 148 двароў, 403 жыхары.

Тут дзейнічаюць ветэрынарны пункт, майстэрні па рамонце сельскагаспадарчай тэхнікі, магазін, клуб, бібліятэка, сярэдняя школа, фельчарска-акушэрскі пункт, аддзяленне сувязі.

Радзіма Героя Сацыялістычнай Працы Т. І. Шкурко.

БЯРОЗКІ, вёска ў саўгасе «Красная» Новаялчанскага сельсавета. Расказваюць, што паселішча было заснавана ў маладым бярозавым гаі. Адсюль і такая назва.

Па рукапісных дакументах вядома з пачатку XIX ст. як вёска ў Ялчанскай воласці Рэчыцкага павета, уласнасць графа Людвіка Ракіцкага. У 1816 г. было 59 гаспадарак, 126 душ мужчынскага і 113 душ жаночага полаў. Упамінаецца ў царкоўных дакументах 1879 г. пры пераліку населеных пунктаў Ялчанскага праваслаўнага прыхода. Паводле перапісу 1897 г., 87 двароў, насельніцтва 618 чалавек.

На 1909 г. тут мелася 77 двароў, 635 жыхароў. Паводле перапісу 1926 г., 203 гаспадаркі, насельніцтва 939 чалавек. Да 1933 г. створаны калгас «Дняпроўскі араты». Працавалі ветраны млын і кузня. З 1986 г. цэнтр Астраглядаўскага сельсавета.

У 2002 г. было 99 двароў, 162 жыхары.

ВАЛАХОЎШЧЫНА, вёска ў Спярыжскім сельсавеце, у калгасе «Запаветы Леніна».

Вядома па пісьмовых крыніцах XIX — пачатку XX стст. як вёска Брагінскай воласці Рэчыцкага павета, уласнасць графаў Ракіцкіх. У 1816 г. 10 гаспадарак, каля 50 рэвізскіх душ абодвух полаў.

У 1909 г. 25 двароў, каля 230 жыхароў. Згодна перапісу 1926 г., 38 гаспадарак, насельніцтва 219 чалавек. Да 1933 г. тут створаны калгас імя Шаўчэнкі. Працавала кузня.

У 2002 г. было 22 двары, 36 жыхароў.

Радзіма Героя Сацыялістычнай Працы І. Ц. Мартыненкі.

ВАРАЎШЧЫНА, пасёлак у Малажынскім сельсавеце.

Па пісьмовых крыніцах вядомы з 1920-х гг. Згодна перапісу 1926 г., пасёлак, 10 гаспадарак, 46 жыхароў.

Не існуе, жыхары пераехалі ў 1939 г. у суседнюю вёску Малажын.

ВАСХОД, вёска ў Малейкаўскім сельсавеце.

Заснавана пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі як пасёлак. Па перапісе 1926 г., 17 гаспадарак, 90 жыхароў. Пазней пасёлак пераўтвораны ў вёску.

Далучана да суседняй вёскі Малейкі і ў сувязі з гэтым 25 лістапада 1962 г. знята з уліку.

ВЕЛІМАЎ (ВЕЛЬЯМОЎ), вёска ў былым Калыбанскім сельсавеце, у калгасе «Ленінскі шлях».

Упамінаецца ў пачатку XX ст. як хутар у Савіцкай воласці Рэчыцкага павета. У 1909 г. у ім было 18 двароў, 90 жыхароў. Згодна перапісу 1926 г., вёска, 29 гаспадарак, 182 жыхары. У матэрыялах перапісу часта сустракаюцца прозвішчы Багаценка, Бандарэнка, Волкаў, Уласаў (Уласава).

Перад Вялікай Айчыннай вайной мелася 46 гаспадарак, 180 жыхароў.

Са жніўня 1941 г. да 22 лістапада 1943 г. была акупіравана нямецкімі фашыстамі, якія ў чэрвені 1943 г. спалілі яе і загубілі 20 вяскоўцаў.

4.5.1986 г. вёска адселена ў сувязі з аварыяй на ЧАЭС.

ВЕРХНІЯ ЖАРЫ, вёска, цэнтр Верхнежараўскага сельсавета і калгаса «Ніжні дняпровец», на заходнім беразе Кіеўскага вадасховішча.

Па пісьмовых крыніцах паселішча вядома з XVIII ст. як сяло Жары ў складзе Рэчы Паспалітай. Назва паходзіць ад прозвішча Жараў. У 1744 г. пабудавана Успенская царква з дрэва.

Пасля 2-га падзелу Рэчы Паспалітай (1793) у складзе Расійскай імперыі, сяло Жары ці Вышнія Жары, цэнтр праваслаўнага прыхода Ялчанскай

воласці Рэчыцкага павета, вотчыннае ўладанне памешчыкаў Горватаў. У 1844 г. у сяле было больш за 50 двароў. Побач з сялом знаходзіўся маёнтак Жары, у склад якога ўваходзіла сяло.

Паводле царкоўных звестак 1879 г., царкоўны прыход налічваў 825 душ прыхаджан мужчынскага і 849 душ жаночага полаў. Амаль усе яны адносіліся да сялянскага саслоўя, займаліся земляробствам і жывёлагадоўляй, якія спалучаліся з рыбнай лоўляй, зборам дароў прыроды (ягад, грыбоў, арэхаў, лекавых траў) і іншымі хатнімі промысламі. Некаторыя сяляне займаліся да прамыслоўцаў і памешчыкаў пілаваць, траляваць лес, вязаць плыты і гнаць іх па рэках.

Згодна інвентара 1844 г., у Вышніх Жарах мелася больш за 50 двароў. У 1886 г. у сяле было 53 двары, 359 жыхароў, дзейнічалі праваслаўная царква, паркетная фабрыка, вінакурны завод, конны млын. Паводле перапісу 1897 г., 110 двароў, насельніцтва 695 чалавек, працавалі царкоўнапрыходская школа, амбар хлебазапаснога магазіна, лаўка, пітная ўстанова. Да 1909 г. колькасць двароў павялічылася да 81, а насельніцтва — да 697 чалавек.

Паводле перапісу 1926 г., сяло Верхнія Жары, 202 гаспадаркі, каля 1 тыс. жыхароў. З 8.12.1926 г. цэнтр Верхнежараўскага сельсавета. У 1929 г. тут створаны калгас «Рухавік рэвалюцыі». Працавалі ваўначоска, ветраны млын, кузня, цагельня.

У 1970 г. 207 гаспадарак, 554 жыхары.

У 2002 г. 116 двароў, 261 жыхар. Ёсць рамонтна-механічныя майстэрні, ветэрынарны пункт, Дом культуры, бібліятэка, фельчарска-акушэрскі пункт, базавая школа, магазін.

ВУГЛЫ, вёска, цэнтр сельсавета і калгаса імя Энгельса, каля р. Брагінка (2 км). Назва дадзена па прыкметах мясцовасці (мела форму вугла), на якой заснавана паселішча.

У XIX — пачатку XX стст. вёска ў Брагінскай воласці Рэчыцкага павета, уласнасць памешчыка, графа Людвіка Ракіцкага. У 1816 г. тут было 20 двароў, 35 душ мужчынскага і 44 душы жаночага полаў. Упамінаецца ў царкоўных дакументах 1879 г. пры пераліку населеных пунктаў Сялецкага праваслаўнага прыхода. Паводле перапісу 1897 г., 48 двароў, 320 жыхароў, дзейнічалі царкоўнапрыходская школа, ветраны млын, хлебазапасны магазін. У 1909 г. тут было 50 двароў, 342 жыхары.

Побач з земляробствам і жывёлагадоўляй, якія з'яўляліся асноўным заняткам жыхароў, у жыцці насельніцтва вялікае значэнне мелі промыслы — збор дароў прыроды, лоўля рыбы, ракаў, ткацтва, пляценне кошыкаў, сплаў лесу і інш.

Згодна перапісу 1926 г., 85 гаспадарак, насельніцтва 452 чалавекі. Як сведчаць матэрыялы перапісу, у гэты час тут жыло шмат людзей з прозвішчамі Дзегцярэнка, Лявоненка, Федарэнка, Хадасок, Шубянок. З 8.12.1926 г. цэнтр сельсавета.

Да 1933 г. створаны калгас «Чырвоная дуброва». Працавала кузня.

Са жніўня 1941 г. да 22 лістапада 1943 г. акупіравана нямецкімі фашыстамі, якія спалілі вёску і загубілі 56 яе жыхароў.

У 1970 г. было 107 двароў, 329 жыхароў.

На 2002 г. 89 двароў, насельніцтва 273 чалавекі. Тут працуюць рамонтна-механічныя майстэрні, ветэрынарны пункт, сярэдняя школа, клуб, бібліятэка, аддзяленне сувязі, аўтаматычная тэлефонная станцыя, магазін.

Радзіма дзяржаўнага дзеяча М. І. Дзяльца.

ВЫГРАБНАЯ СЛАБАДА, вёска, цэнтр былога Слабадскога сельсавета і саўгаса «Слабадскі».

Упамінаецца ў царкоўных дакументах 1879 г. пры пераліку населеных пунктаў Грушнянскага праваслаўнага прыхода Савіцкай воласці Рэчыцкага павета. Паводле перапісу 1897 г., 33 двары, 168 жыхароў, дзейнічала капліца.

Паводле перапісу 1926 г., 52 гаспадаркі, насельніцтва 263 чалавекі. У 1929 г. створаны калгас «Выграбная Слабада», працавалі ветраны млын і кузня.

Напярэдадні Вялікай Айчыннай вайны было 73 двары, 274 жыхары. У маі 1943 г. нямецка-фашысцкія акупанты спалілі вёску і загубілі 30 яе жыхароў.

Падчас вайны ў наваколлі вёскі дзейнічалі супраць акупантаў партызаны асобнага атрада імя Катоўскага Палескага партызанскага злучэння.

У 1970 г. 73 двары, 274 жыхары. Былі рамонтна-механічныя майстэрні, магазін, ветэрынарны пункт, васьмігадовая школа, клуб, бібліятэка, аддзяленне сувязі, фельчарска-акушэрскі пункт.

3.6.1986 г. вёска адселена ў сувязі з аварыяй на ЧАЭС.

ВЯЗОК, вёска ў Астраглядаўскім сельсавеце, у саўгасе «Астрагляды».

Вядома ў канцы XIX — пачатку XX стст. як вёска ў Мікуліцкай воласці Рэчыцкага павета. Паводле перапісу 1897 г., 55 двароў, 361 жыхар, дзейнічалі часоўня і ветраны млын. У 1909 г. тут было 60 двароў, каля 450 жыхароў. Паводле перапісу 1926 г., 91 гаспадарка, 486 жыхароў. З 8.12.1926 г. да 30.12.1927 г. цэнтр сельсавета.

Да 1933 г. створаны калгас «Прабуджэнне». Працавалі кузня, конная крупадзёрка, ветраны млын.

У сакавіку 1990 г. вёска адселена ў сувязі з аварыяй на ЧАЭС.

ВЯЛІКІ ЛЕС, вёска ў Мікуліцкім сельсавеце, у калгасе «Чырвоны Кастрычнік». Заснавана сярод лесу, які называўся Вялікі Лес. Гэтым і тлумачыцца назва паселішча.

Па пісьмовых крыніцах вядома з пачатку XIX ст. як вёска ў Мікуліцкай воласці Рэчыцкага павета, з'яўлялася ўласнасцю памешчыкаў Рага павета. У 1816 г. тут было 17 гаспадарак, 29 душ мужчынскага і 39 душ жаночага полаў. Адносілася да Мікуліцкага праваслаўнага прыхода.

У пачатку XX ст. 49 двароў, 144 жыхары. Да 1933 г. тут створаны калгас «Чырвонае поле». Працавалі ветраны млын і кузня.

У 2002 г. мелася 8 двароў, 12 жыхароў.

ВЯЛІКІ ЛЕС, хутар у Асарэвіцкім сельсавеце. Заснаваны пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі. Па перапісе 1926 г., 4 гаспадаркі, 17 жыхароў. У 1939 г. сселены ў суседнія вёскі.

ВЯЛЛЕ, вёска ў Асарэвіцкім сельсавеце, у калгасе імя Фрунзе.

Вядома з канца XVIII ст. як вёска Рэчыцкага павета, належала памешчыкам Юдзіцкім. У 1795 г. было 13 двароў, 25 душ мужчынскага і 27 душ жаночага полаў.

У канцы XIX — пачатку XX стст. вёска ў Ялчанскай воласці і праваслаўным прыходзе Рэчыцкага павета. На пачатку XX ст. 26 двароў, 132 жыхары. Да 1926 г. колькасць двароў павялічылася да 50, а насельніцтва — да 254 чалавек. У гэты час тут жыло шмат жыхароў, якія мелі прозвішчы Даўжанок і Катлубай.

У 2002 г. мелася 41 двор, 66 жыхароў.

ВЯРХОВАЯ СЛАБАДА, вёска ў былым Слабадскім сельсавеце, у саўгасе «Слабадскі».

Упамінаецца ў царкоўных дакументах 1879 г. пры пераліку населеных пунктаў Грушнянскага праваслаўнага прыхода Савіцкай воласці Рэчыцкага павета. Паводле перапісу 1926 г., 55 гаспадарак, 317 жыхароў.

Напярэдадні Вялікай Айчыннай вайны 65 гаспадарак, насельніцтва 265 чалавек. У маі 1943 г. нямецка-фашысцкія захопнікі спалілі вёску і загубілі 29 яе жыхароў.

3.6.1986 г. вёска адселена ў сувязі з аварыяй на ЧАЭС.

ГАЛКІ, вёска ў Асарэвіцкім сельсавеце, у калгасе імя Фрунзе, пры Дняпры.

У XIX — пачатку XX стст. вёска ў Ялчанскай воласці Рэчыцкага павета, уласнасць графаў Ракіцкіх. У 1816 г. 26 гаспадарак, 126 душ абодвух полаў.

Упамінаецца ў царкоўных дакументах 1879 г. пры пераліку населеных пунктаў Ялчанскага праваслаўнага прыхода. Паводле перапісу 1897 г., 35 двароў, 250 жыхароў, працаваў пітны двор. У 1909 г. тут было 50 двароў, 234 жыхары.

Асноўным заняткам насельніцтва з'яўляліся земляробства і жывёлагадоўля. Для вёскі ўласцівы былі таксама промыслы — збор дароў прыроды, лоўля рыбы і ракаў, дрэваапрацоўчыя, кавальскія. Некаторыя жыхары сплаўлялі лес па рэках па найме памешчыкаў і прамыслоўцаў.

Паводле перапісу 1926 г., 87 гаспадарак, насельніцтва складала 437 чалавек. Як сведчаць матэрыялы перапісу, шмат жыхароў мелі прозвішчы Даўжанок, Дзмітрэнка, Пархамец.

Перад Вялікай Айчыннай вайной тут мелася 106 гаспадарак, 318 жыхароў. У верасні 1943 г. нямецка-фашысцкія акупанты спалілі вёску і загубілі 18 яе жыхароў.

У 2002 г. было 62 двары, 118 жыхароў. Працуе магазін.

ГАЛУБОЎКА, вёска ў Новаялчанскім сельсавеце, у саўгасе «Краснае». Вядома з 1920-х гг. Паводле перапісу 1926 г., 20 гаспадарак, 85 жыхароў.

4.5.1986 г. вёска часткова адселена ў сувязі з аварыяй на ЧАЭС.

У 2002 г. 57 двароў, 94 жыхары.

ГАРАДЗІШЧА, вёска ў калгасе імя Тэльмана Малейкаўскага сельсавета.

Па рукапісных крыніцах Гарадзішча вядома з пачатку XIX ст. як вёска ў Брагінскай воласці Рэчыцкага павета, якая з'яўлялася ўласнасцю графа Людвіка Ракіцкага. У 1816 г. тут было 50 двароў. Паводле перапісу 1897 г., 28 двароў, 145 жыхароў, працавала лаўка; каля вёскі быў маёнтак Гарадзішча, 9 гаспадарак, 90 жыхароў, дзейнічалі вінакурны завод і ветраны млын.

У 1909 г. у вёсцы мелася 26 двароў, каля 230 жыхароў. Згодна перапісу 1926 г., 35 гаспадарак, насельніцтва — 142 чалавекі. У 1929 г. арганізаваны калгас «Чырвонае гарадзішча», працавала кузня.

У 2002 г. 31 двор, 94 жыхары.

Радзіма кавалера ордэна Працоўнай Славы трох ступеней С. У. Гермеля.

ГАРАДОК, вёска ў Крыўчанскім сельсавеце, у калгасе «Сцяг Леніна».

Вядома з 1920-х гг. як пасёлак. У 1926 г. у ім было 8 двароў, 44 жыхары. На 1933 г. вёска, працавалі калгас «Гарадок», кузня.

Зараз не існуе.

ГДЗЕНЬ, вёска, цэнтр былога сельсавета і калгаса «Чырвоная Украіна», на р. Брагінка і аўтамабільнай дарозе Камарын — Чарнобыль (Украіна). Верагодна, назва ўтворана ад тэрміна «гбен», які азначае паварот, выгіб ракі (паселішча каля выгібу ракі).

У XVI ст. вядома як вёска ў Вялікім княстве Літоўскім, царкоўная ўласнасць. З 1569 г. у складзе Рэчы Паспалітай. Пасля 2-га падзелу Рэчы Паспалітай (1793) далучана да Расійскай імперыі, сяло ці вёска ў Ялчанскай воласці Рэчыцкага павета. У 1844 г. было 52 гаспадаркі.

На 1886 г. сяло, 50 двароў, 381 жыхар, дзейнічала царква, якая была прыпісана да Жараўскага праваслаўнага прыхода. Бытавалі сплаўны, рыбалоўны, кавальскі і іншыя промыслы. Паводле перапісу 1897 г., таксама сяло, 70 двароў, насельніцтва 530 чалавек, дзейнічалі праваслаўная прыходская царква, школа царкоўнай граматы, лаўка, пітная ўстанова. Да 1909 г. колькасць двароў павялічылася да 84, а насельніцтва — да 548 чалавек.

Паводле перапісу 1926 г., вялікая і шматлюдная вёска, у якой мелася 202 гаспадаркі, 1126 жыхароў. У гэты час тут жыло шмат людзей, якія мелі прозвішчы Атрошчанка, Мацапура, Шпетны (Шпетная), Шульга. З 8.12.1926 г. цэнтр сельсавета.

Да 1933 г. створаны калгас «Чырвоная Украіна», працавалі кузня і паравы млын.

Са жніўня 1941 г. да лістапада 1943 г. вёска была акупіравана нямецкімі фашыстамі, якія 14.1.1943 г. загубілі 10 чалавек.

У 1970 г. было 368 гаспадарак, больш за 1 тыс. жыхароў.

Тут былі рамонтна-механічныя майстэрні, ветэрынарны пункт, аддзяленне сувязі, фельчарска-акушэрскі пункт, аўтаматычная тэлефонная станцыя. Дом культуры, бібліятэка, сярэдняя школа, 3 магазіны, майстэрня бытавога абслугоўвання.

4.5.1986 г. вёска адселена ў сувязі з аварыяй на ЧАЭС.

Радзіма Герояў Савецкага Саюза С. С. Мацапуры і П. І. Шпетнага.

ГЛУХАВІЧЫ, вёска, цэнтр былога Глухавіцкага сельсавета і калгаса імя Калініна, каля шашы Брагін — Камарын. Паводле легенды, калі паселішчу давалася назва, тут была глухая мясцовасць, аддаленая ад дарог, грамадскіх і культурных цэнтраў. Гэтым і тлумачыцца назва.

У XIX — пачатку XX стст. сяло, цэнтр праваслаўнага прыхода Брагінскай воласці Рэчыцкага павета, вотчынная ўласнасць графаў Ракіцкіх. У 1816 г. 87 гаспадарак, 177 душ мужчынскага і 187 душ жаночага полаў.

Пераважная большасць насельніцтва адносілася да сялянскага саслоўя, займалася земляробствам, якое спалучалася з промысламі ткацтвам, зборам ягад, грыбоў, арэхаў, лекавых траў і інш.

У 1886 г. 89 двароў, 504 жыхары, працавалі царква і вінакурны завод. Паводле перапісу 1897 г., у сяле было 124 двары, насельніцтва 827 чалавек, дзейнічалі праваслаўная прыходская царква, царкоўнапрыходская школа, ветраны млын.

На 1909 г. Глухавічы ўяўлялі сабой вялікае і шматлюднае сяло, у якім быў 151 двор, 909 жыхароў. Паблізу сяла знаходзіўся аднайменны фальварак, 1 гаспадарка, 13 жыхароў. К 1926 г. колькасць двароў павялічылася да 173, а насельніцтва — да 952 чалавек. У гэты час тут жыло шмат людзей з прозвішчамі Петрушэнка. З 8.12.1926 г. цэнтр сельсавета.

Да 1933 г. тут створаны калгасы «Узыходзячая зара» і імя Калініна. Працавалі 2 кузні, цыркулярка, паравы і ветраны млыны, конная крупадзёрка, цеставарачны завод (вырабляў яблычнае цеста). З 1938 г. — вёска.

Са жніўня 1941 г. да лістапада 1943 г. акупіравана нямецкімі фашыстамі.

У 1970 г. 268 гаспадарак, насельніцтва 906 чалавек.

Да кастрычніка 1986 г. працавалі рамонтна-механічныя майстэрні, ветэрынарны пункт, васьмігадовая школа, Дом культуры, бібліятэка, аддзяленне сувязі, аўтаматычная тэлефонная станцыя, фельчарска-акушэрскі пункт, магазін, майстэрня бытавога абслугоўвання.

10.6.1986 г. вёска адселена ў сувязі з аварыяй на ЧАЭС.

Радзіма беларускага вучонага М. М. Паўлючэнкі.

ГРОМКІ, пасёлак у Малажынскім сельсавеце, у калгасе «Першамайск».

Заснаваны пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі. Паводле перапісу 1926 г., хутар, 1 гаспадарка, 7 жыхароў. Перад Вялікай Айчыннай вайной пасёлак, 27 двароў, 121 жыхар. У верасні 1943 г. нямецка-фашысцкія акупанты спалілі пасёлак і загубілі двух яго жыхароў.

У 2002 г. было 7 двароў, 12 жыхароў.

ГРУШНАЕ, вёска пры р. Брагінка ў Хракавіцкім сельсавеце, у калгасе імя Чапаева.

Вядома з канца XVIII ст. У 1792 г. тут пабудавана Пакроўская праваслаўная царква з дрэва на каменным фундаменце. У XIX — пачатку XX стст. сяло, цэнтр праваслаўнага прыхода Савіцкай воласці Рэчыцкага павета, належала графам Ракіцкім. У 1816 г. 24 гаспадаркі, 144 душы абодвух полаў. У асноўным жыхары адносіліся да сялянскага саслоўя, займаліся земляробствам, а таксама лоўляй рыбы, сплавам лесу і некаторымі іншымі промысламі.

У 1886 г. у сяле было 28 двароў, 189 жыхароў. Працавалі праваслаўная царква, конны млын. Паводле перапісу 1897 г., у сяле было 39 двароў, 256 жыхароў, працавалі праваслаўная прыходская царква і школа царкоўнай граматы. Да 1909 г. колькасць двароў павялічылася да 58, а насельніцтва — да 376 чалавек.

Паводле перапісу 1926 г., Грушнае таксама ўяўляла сабой сяло, у якім мелася 109 двароў, 557 жыхароў. Шмат жыхароў мелі прозвішча Анапрэенка. З 8.12.1926 г. да 30.12.1927 г. цэнтр сельсавета.

Да 1933 г. створаны калгас «Вольны шлях». Працавалі ветраны млын і кузня.

У 2002 г. было 92 двары, 182 жыхары. Працуе магазін.

ДАБРАГОШЧА, пасёлак у Малажынскім сельсавеце, у калгасе «Першамайск».

Вядомы з 1920-х гг. Паводле перапісу 1926 г., у пасёлку было 20 гаспадарак, 127 жыхароў.

У 2002 г. 5 двароў, 11 жыхароў.

ДВОР-АСТРАГЛЯДЫ, вёска ў Астраглядаўскім сельсавеце. Далучана да суседняй вёскі Астрагляды і ў сувязі з гэтым 29.11.1962 г. знята з уліку.

ДВОР-ГАРАДЗІШЧА, вёска ў Малейкаўскім сельсавеце. 25.10.1934 г. перайменавана ў Тэльман.

ДВОР-ГЛУХАВІЧЫ, вёска ў Глухавіцкім сельсавеце. Далучана да суседняй вёскі Глухавічы і ў сувязі з гэтым 29.11.1962 г. была знята з уліку.

ДВОР-САВІЧЫ, вёска ў Хракавіцкім сельсавеце, у калгасе імя Чапаева (з 1986 г.).

У канцы XIX — пачатку XX стст. паселішча ўяўляла сабой сядзібны маёнтак Савіцкай воласці Рэчыцкага павета. Паводле перапісу 1897 г. 3 двары, 41 жыхар, працаваў вінакурны завод. У 1909 г. тут быў 1 двор, 11 жыхароў. Пасля рэвалюцыі маёнтак перайтвораны ў вёску.

У 2002 г. было 37 двароў, 77 жыхароў.

ДЗЯМЕЕЎКА, пасёлак у Крыўчанскім сельсавеце, у калгасе «XVIII партз'езд».

Па пісьмовых крыніцах вядомы з 1930-х гг.

Напярэдадні Вялікай Айчыннай вайны тут было 24 гаспадаркі, 79 жыхароў. Падчас вайны ў верасні 1943 г. спалены нямецкімі фашыстамі.

Цяпер не існуе.

ДУБЛІН, вёска ў Спярыжскім сельсавеце, цэнтр калгаса імя Гагарына.

У XIX — пачатку XX стст. вёска ў Брагінскай воласці Рэчыцкага павета, уласнасць памешчыкаў Ракіцкіх. У 1816 г. 25 двароў, каля 130 душ абодвух полаў.

Паводле перапісу 1897 г., 71 двор, 477 жыхароў, працавалі часоўня, царкоўнапрыходская школа, хлебазапасны магазін, кузня.

У 1909 г. было 90 двароў, 583 жыхары. Паводле перапісу 1926 г., 127 гаспадарак, 727 жыхароў. Шмат хто з іх мелі прозвішча Кур'ян. З 8.12.1926 г. да 30.12.1927 г. цэнтр сельсавета.

Да 1933 г. тут арганізаваны калгас «Добраахвотнік». Працавалі кузня і ветраны млын.

Са жніўня 1941 г. да 23 лістапада 1943 г. акупіравана нямецкімі фашыстамі.

У 1971 г. 165 гаспадарак, насельніцтва — 511 чалавек.

У 2002 г. было 129 двароў, 359 жыхароў. Тут ёсць ветэрынарны пункт, рамонтна-механічныя майстэрні, Дом культуры, бібліятэка, аддзяленне сувязі, базавая школа, магазін, фельчарска-акушэрскі пункт.

ДУБРАЎКА, пасёлак у Крыўчанскім сельсавеце, у калгасе «XVIII партз'езд».

У пачатку XX ст. вядомы як урочышча ў Брагінскай воласці Рэчыцкага павета, 1 гаспадарка, 5 жыхароў. Пасля рэвалюцыі ўрочышча пераўтворана ў пасёлак.

Цяпер не існуе.

ДУБРОЎНАЕ, вёска ў Астраглядаўскім сельсавеце, у саўгасе «Астрагляды». Назва ад аднайменнага ляснога ўрочышча, у якім было шмат дубоў і было заснавана паселішча.

Вядома ў канцы XIX — пачатку XX стст. як вёска ў Мікуліцкай воласці Рэчыцкага павета. Паводле перапісу 1897 г., 49 двароў, 316 жыхароў, дзейнічалі часоўня і ветраны млын. У 1909 г. было 60 двароў, 402 жыхары. Па перапісе 1926 г., 107 гаспадарак, насельніцтва — 526 чалавек. Як сведчаць матэрыялы перапісу, у гэты час тут жыло шмат людзей, якія мелі прозвішча Данчанка. Да 1933 г. створаны калгас імя Леніна. Працавалі кузня і ваўначоска.

У 2002 г. было 21 двор, 34 жыхары.

ЖАЛІБОР, вёска ў былым Крукаўскім сельсавеце, у калгасе імя Леніна.

У пачатку XX ст. упамінаецца як хутар у Савіцкай воласці Рэчыцкага павета, 20 двароў, каля 150 жыхароў. Паводле перапісу 1926 г., таксама хутар, 37 гаспадарак, 195 жыхароў. У матэрыялах перапісу сустракаюцца прозвішчы Лойка, Цалуйка.

Пазней хутар пераўтвораны ў вёску. У 1929 г. тут створаны калгас «12-ты Кастрычнік». Працавалі ваўначоска, ветраны млын, кузня.

Перад Вялікай Айчыннай вайной было 42 двары, 248 жыхароў. У маі 1943 г. нямецка-фашысцкія захопнікі спалілі вёску і загубілі 9 яе жыхароў.

4.5.1986 г. вёска адселена ў сувязі з аварыяй на ЧАЭС.

ЖЫЛІЧЫ, вёска ў Малажынскім сельсавеце, у калгасе «Першамайск», пры р. Пясчанка. Назва, магчыма, паходзіць ад прозвішча Жыліч.

Вядома з канца XVIII ст. як вёска ў Рэчыцкім павеце, уласнасць графа, генерал-лейтэнанта Іосіфа Юдзіцкага. У 1795 г. тут было 15 гаспадарак, 45 душ мужчынскага, 49 душ жаночага полаў. Адносілася да Хракавіцкага праваслаўнага прыхода. Паводле перапісу 1897 г., вёска ў Дзяражыцкай воласці Рэчыцкага павета, 50 двароў, 284 жыхары, дзейнічалі хлебазапасны магазін і школа царкоўнай граматы.

На 1909 г. мелася 70 двароў, 514 жыхароў. Насельніцтва займалася земляробствам і жывёлагадоўляй, якія спалучаліся з рыбнай лоўляй, сплавам лесу, зборам дароў прыроды (ягад, грыбоў, арэхаў) і іншымі хатнімі промысламі, якія давалі магчымасць выжыць сялянам.

Паводле перапісу 1926 г., у вёсцы налічвалася 118 гаспадарак, насельніцтва складала 665 чалавек. У дакументах перапісу часта сустракаецца прозвішча Назаранка. З 8.12.1926 г. Жылічы з'яўляліся цэнтрам сельсавета.

Да 1933 г. тут быў створаны калгас «Дняпровец» № 1. Працавалі кузня, конная крупадзёрка і млын, маслабойня.

У 2002 г. 57 двароў, 111 жыхароў. Ёсць магазін.

ЖЭРДНАЕ, вёска ў былым Слабадскім сельсавеце, у саўгасе «Слабадскі». Назва ад угоддзевага ўрочышча (участак ворыва ці сенакосу, абнесены жэрдкамі), у якім было заснавана паселішча.

Вядома з пачатку XX ст. як вёска ў Савіцкай воласці Рэчыцкага павета. У 1909 г. тут было 65 двароў, 284 жыхары. Паводле перапісу 1926 г., 101 гаспадарка, насельніцтва — 501 чалавек.

У 1929 г. тут створаны калгас «Жэрднае», працавалі кузня і конная крупадзёрка. Напярэдадні Вялікай Айчыннай вайны мелася 108 гаспадарак, насельніцтва складала 378 чалавек.

Са жніўня 1941 г. да 23 лістапада 1943 г. акупіравана нямецкімі фашыстамі, якія ў маі 1943 г. спалілі 86 двароў, загубілі 38 жыхароў вёскі.

У чэрвені 1986 г. вёска адселена ў сувязі з аварыяй на ЧАЭС.

ЗАЛЕССЕ, вёска ў былым Калыбанскім сельсавеце, цэнтр саўгаса «Пасудава». У назве адлюстраваны прыкметы мясцовасці, дзе быў заснаваны населены пункт (паселішча за лесам, каля лесу).

Вядома па рукапісных крыніцах з 1920-х гг. Паводле перапісу 1926 г., хутар, 18 гаспадарак, насельніцтва — 90 чалавек.

Перад Вялікай Айчыннай вайной вёска, 130 гаспадарак, 580 жыхароў. Са жніўня 1941 г. да

17 лістапада 1943 г. акупіравана нямецкімі фашыстамі, якія ў верасні 1943 г. спалілі 110 двароў і загубілі двух жыхароў вёскі.

У 1971 г. 231 гаспадарка, насельніцтва — 672 чалавекі. Працавалі рамонтна-механічныя майстэрні, ветэрынарны пункт, 2 магазіны, васьмігадовая школа, бібліятэка, клуб, аддзяленне сувязі.

4.5.1986 г. вёска адселена ў сувязі з аварыяй на ЧАЭС.

ЗАРЭЧЧА, вёска ў Крыўчанскім сельсавеце. У назве адлюстраваны прыкметы мясцовасці, у якой заснавана паселішча (населены пункт за ракой, каля ракі).

У канцы XIX — пачатку XX стст. вёска ў Брагінскай воласці Рэчыцкага павета. Паводле перапісу 1897 г., 23 двары, 182 жыхары. У 1909 г. было 36 двароў, 202 жыхары.

Паводле перапісу 1926 г., 306 жыхароў. З матэрыялаў перапісу бачна, што шмат вяскоўцаў у гэты час мелі прозвішча Протчанка. Да 1933 г. тут створаны калгас «Сцяг Леніна». Працавала кузня.

У 1971 г. у вёсцы мелася 133 гаспадаркі, насельніцтва складала 401 чалавек. Ёсць рамонтна-механічныя майстэрні, ветэрынарны пункт, базавая школа, клуб, бібліятэка, аддзяленне сувязі, магазін.

У 2002 г. было 79 двароў, 200 жыхароў.

Радзіма беларускага вучонага В. У. Протчанкі.

ІВАНКІ, вёска ў Камарынскім пасялковым Савеце, у саўгасе «Камарынскі».

Вядома з рукапісных крыніц 1920-х гг. Паводле перапісу 1926 г., хутар, 1 гаспадарка, 6 жыхароў. Пазней хутар пераўтвораны ў вёску.

Са жніўня 1941 г. да 13 лістапада 1943 г. акупіравана нямецкімі фашыстамі.

4.5.1986 г. вёска часткова адселена ў сувязі з аварыяй на ЧАЭС.

У 2002 г. было 45 двароў, 82 жыхары.

ІЛЫЧЫ, вёска ў былым Глухавіцкім сельсавеце, у калгасе імя Калініна. Назва, магчыма, паходзіць ад прозвішча Ілычоў ці яму падобнага.

Вядома па рукапісных крыніцах з пачатку XIX ст. як вёска ў Брагінскай воласці Рэчыцкага павета, з'яўлялася ўласнасцю памешчыка, графа Міхаіла Ракіцкага. У 1816 г. тут было 36 гаспадарак, 59 душ мужчынскага і 69 душ жаночага полаў.

Упамінаецца ў царкоўных дакументах 1879 г. пры пераліку населеных пунктаў Глухавіцкага праваслаўнага прыхода. Паводле перапісу 1897 г., 43 двары, 351 жыхар, працавалі часоўня, ветраны млын, кузня. У 1909 г. было 60 двароў, 398 жыхароў.

Паводле перапісу 1926 г., 85 гаспадарак, насельніцтва — 505 чалавек. З 8.12.1926 г. да 30.12.1927 г. цэнтр сельсавета. У 1929 г. створаны калгас «Ілыч», працавалі кузня, ветраны млын і ваўначоска.

10.6.1986 г. вёска адселена ў сувязі з аварыяй на ЧАЭС.

КАВАКА, вёска ў Брагінскім пасялковым Савеце, у калгасе «Шлях да камунізму».

Вядома ў канцы XIX — пачатку XX стст. як вёска ў Брагінскай воласці Рэчыцкага павета. Паводле перапісу 1897 г., 51 двор, насельніцтва 356 чалавек, працавалі царкоўнапрыходская школа і 2 ветраныя млыны. У 1909 г. было 52 двары, 385 жыхароў. Згодна перапісу 1926 г., мелася 99 гаспадарак, насельніцтва — 509 чалавек. З 8.12.1926 г. да 30.12.1927 г. вёска з'яўлялася цэнтрам сельсавета.

Да 1933 г. створаны калгас «Запаветы Леніна», працавала кузня.

У 2002 г. 67 двароў, 176 жыхароў.

Радзіма беларускага паэта С. Ц. Блатуна.

КАВАЛІ, вёска ў Астраглядаўскім сельсавеце, у калгасе «Чырвоная ніва». Лічаць, што назва паходзіць ад прозвішча Кавалёў.

Вядома па рукапісных крыніцах з пачатку XIX ст. як вёска ў Мікуліцкай воласці Рэчыцкага павета, з'яўлялася вотчыннай уласнасцю памешчыка Міхаіла Ракіцкага. У 1816 г. было 15 гаспадарак, 35 душ мужчынскага і 45 душ жаночага полаў.

Паводле перапісу 1926 г., пасёлак, 43 гаспадаркі, 243 жыхары.

У 2002 г. 61 двор, 148 жыхароў.

Радзіма беларускага мастака і этнографа М. Ф. Раманюка.

КАЗЯЛУЖЦЫ, вёска ў былым Глухавіцкім сельсавеце, у калгасе імя Калініна. Назва ад мясцовасці, у якой узнікла паселішча.

У XIX — пачатку XX стст. вядома як вёска ў Брагінскай воласці Рэчыцкага павета, уласнасць графаў Ракіцкіх. У 1816 г. 15 гаспадарак, 60 душ абодвух полаў. Упамінаецца ў царкоўных дакументах 1879 г. пры пераліку населеных пунктаў Глухавіцкага праваслаўнага прыхода.

У 1909 г. было 32 двары, насельніцтва — 272 чалавекі. Паводле перапісу 1926 г., 48 гаспадарак, 255 жыхароў. У гэты час шмат тутэйшых жыхароў мелі прозвішча Шылец. З 8.12.1926 г. да 30.12.1927 г. цэнтр сельсавета.

Да 1933 г. тут створаны калгас «Чырвоны Кастрычнік» № 2, працавала кузня.

У чэрвені 1986 г. вёска адселена ў сувязі з аварыяй на ЧАЭС.

КАЛІНІНСКІ, пасёлак у Хракавіцкім сельсавеце, у калгасе імя Чапаева.

Вядомы па рукапісных крыніцах з 1920-х гг. Паводле перапісу 1926 г., пасёлак, 29 гаспадарак, 168 жыхароў.

У 2002 г. 6 двароў, 10 жыхароў.

КАЛЫБАНЬ, вёска каля р. Брагінка (1 км), цэнтр былога сельсавета і калгаса «Ленінскі шлях».

У XIX — пачатку XX стст. вёска ў Савіцкай воласці Рэчыцкага павета, уласнасць памешчыкаў Месцераў. Упамінаецца ў інвентары 1844 г. і ў царкоўных дакументах 1879 г. пры пераліку населеных пунктаў Чыкалавіцкага праваслаўнага прыхода.

На 1886 г. тут лічылася 102 двары, 549 жыхароў, працаваў конны млын. Бытавалі кавальскі, сплаўны, рыбалоўны, шорны промыслы, збор дароў прыроды, якія з'яўляліся дадатковым да земляробства і жывёлагадоўлі заняткам насельніцтва. Паводле перапісу 1897 г., 136 двароў, насельніцтва 828 чалавек, працавалі хлебазапасны магазін і пітная ўстанова.

Да 1909 г. колькасць двароў у вёсцы павялічылася да 170, а насельніцтва — да 928 чалавек. Паводле перапісу 1926 г., вялізная і шматлюдная вёска, у якой было 284 двары, каля 1,4 тыс. жыхароў. У гэты час тут жылі Лявоненкі, Пугачы, Скіданы, Чырыкі і іншыя. З 8.12.1926 г. цэнтр сельсавета.

Да 1933 г. створаны калгас «Чырвоны араты». Працавалі ваўначоска, шорная майстэрня, 3 ветраныя млыны, кузня, 2 конныя крупадзёркі, алейня.

Са жніўня 1941 г. да 17 лістапада 1943 г. акупіравана нямецкімі фашыстамі, якія ў 1943 г. спалілі вёску.

У 1971 г. было 300 гаспадарак, насельніцтва — 741 чалавек.

Працавалі рамонтна-механічная майстэрня, ветэрынарны пункт, сярэдняя школа, Дом культуры, бібліятэка, фельчарска-акушэрскі пункт, аддзяленне сувязі, аўтаматычная тэлефонная станцыя, 2 магазіны, майстэрня бытавога абслугоўвання.

4.5.1986 г. вёска адселена ў сувязі з аварыяй на ЧАЭС.

КАМАНОЎ, вёска ў Вуглоўскім сельсавеце, у калгасе імя Чкалава, на р. Брагінка.

У XIX — пачатку XX стст. вёска ў Брагінскай воласці Рэчыцкага павета, уласнасць памешчыкаў, графаў Ракіцкіх. Адносілася да Сялецкага праваслаўнага прыхода. У 1816 г. тут было 14 гаспадарак, 36 душ мужчынскага і 37 душ жаночага полаў. Паводле перапісу 1897 г., 43 двары, 295 жыхароў, працавалі школа царкоўнай граматы, хлебазапасны магазін, 2 млыны.

Да 1909 г. колькасць двароў павялічылася да 48, а насельніцтва — да 359 чалавек. Бытавалі промыслы — сплаў лесу, лоўля рыбы і іншыя. Па перапісе 1926 г., 84 гаспадаркі, 426 жыхароў. З 8.12.1926 г. да 30.12.1927 г. цэнтр сельсавета.

Напярэдадні Вялікай Айчыннай вайны было 95 гаспадарак, насельніцтва — 390 чалавек. У красавіку 1943 г. нямецка-фашысцкія акупанты спалілі вёску і загубілі 16 яе жыхароў.

У 2002 г. было 30 двароў, 72 жыхары.

КАМАРЫН, гарадскі пасёлак на Дняпры, цэнтр пасялковага Савета і саўгаса «Камарынскі». Знаходзіцца за 52 км на паўднёвы ўсход ад Брагіна, 9 км ад чыгуначнай станцыі Ёлча на лініі Чарнігаў — Оўруч (Украіна), за 182 км ад Гомеля. Прыстань на правым беразе Дняпра. Аўтамабільнымі дарогамі злучана з Брагінам і Чарнігавам.

Вядомы як мястэчка ў Рэчы Паспалітай. Пасля 2-га падзелу Рэчы Паспалітай (1793) у складзе Расіі, мястэчка ў Ялчанскай воласці Рэчыцкага павета, уласнасць графаў Ракіцкіх.

На 1886 г. 26 двароў, 126 жыхароў. Працавалі царква, прыпісаная да Ялчанскага праваслаўнага прыхода, ветраны млын, 6 крам. Па перапісе 1897 г., 108 двароў, 680 жыхароў, дзейнічалі праваслаўная царква, 2 гарбарныя заводы, 12 лавак, на год было 3 кірмашы. Да 1909 г. колькасць двароў павялічылася да 104, а насельніцтва — да 614 чалавек. Дзейнічалі параходная прыстань на Дняпры, паштовае аддзяленне.

Паводле перапісу 1926 г., мястэчка, 216 гаспадарак, 967 жыхароў. З 8.12.1926 г. цэнтр Камарынскага раёна (да 9.6.1927 г. Рэчыцкай акругі, потым да 26.7.1930 г. Гомельскай акругі).

Да 1933 г. створаны калгас «Серп і молат». Працавалі 2 кузні, ваўначоска, маслазавод, цагельна-ганчарны завод, шавецкая і кравецкая майстэрні, хлебапякарня, салатопка, ветраны млын.

З 20.2.1938 г. вёска Камарын Палескай вобл. З 28.8.1941 г. да 23.11.1943 г. акупіравана нямецкімі фашыстамі, якія знішчылі тут 98 мірных жыхароў. У наваколлі Камарына на камунікацыях ворага дзейнічалі партызаны асобнага атрада імя Варашылава і Чарнігаўскага партызанскага злучэння.

У ноч на 22 верасня 1943 г. войскі 15-га стралковага корпуса (камандуючы — генерал І. І. Людніка ў) 13-й арміі Цэнтральнага фронту фарсіравалі Днепр, прарвалі абарону праціўніка і захапілі плацдарм. 23—24 верасня пасля жорсткіх баёў былі вызвалены Камарын і вёскі Новая Ёлча і Бярозкі.

17.11.1959 г. вёска Камарын пераўтворана ў гарадскі пасёлак. З 25.12.1962 г. у складзе Брагінскага раёна.

У 1971 г. было 1,6 тыс. жыхароў. У 2002 г. — 2274 жыхары. Тут працуюць: лясгас, бальніца, аптэка, дзіцячы сад-яслі, сярэдняя школа, Дом культуры, дзіцяча-юнацкая спартыўная і музычная школы, 2 бібліятэкі (адна дзіцячая, другая для дарослых), аддзяленне сувязі, аўтаматычная тэлефонная станцыя, гасцініца, шэраг магазінаў і гандлёвых кропак, Дом дзіцячай творчасці, пажарная часць, РВА ЖКГ, ветлячэбніца, будаўнічы ўчастак, РКБА, райаб'яднанне «Сельгасхімія», ашчадкаса, пасялковы Савет, саўгас «Камарынскі».

Радзіма беларускага мастака В. Ф. Шматава.

КАПОРАНКА, вёска ў Новаялчанскім сельсавеце, у саўгасе «Краснае».

Вядома з пачатку XIX ст. як вёска ў Ялчанскай воласці Рэчыцкага павета, належала памешчыкам Ракіцкім. У 1816 г. было 27 гаспадарак, 77 душ мужчынскага і 75 душ жаночага полаў. Адносілася да Ялчанскага праваслаўнага прыхода. Паводле перапісу 1897 г., 53 двары, 350 жыхароў, быў амбар хлебазапаснога магазіна.

У пачатку XX ст. у вёсцы налічвалася 60 двароў, насельніцтва — каля 280 чалавек. Да 1926 г. колькасць двароў павялічылася да 100, а жыхароў — да 530 чалавек.

Са жніўня 1941 г. да 15 лістапада 1943 г. акупіравана нямецкімі фашыстамі.

4.5.1986 г. вёска адселена ў сувязі з аварыяй на ЧАЭС.

КАПОРАНСКІЯ ЛЯДЫ, хутар у Новаялчанскім сельсавеце, у саўгасе «Краснае». Паводле перапісу 1926 г., пасёлак, 12 двароў, 64 жыхары.

Цяпер не існуе.

КАРЛАЎКА, вёска ў Камарынскім пасялковым Савеце, у саўгасе «Камарынскі».

У пачатку XX ст. вёска ў Ялчанскай воласці Рэчыцкага павета, 34 двары, каля 200 жыхароў. Паводле перапісу 1926 г., 76 гаспадарак, насельніцтва 441 чалавек. У матэрыялах перапісу часта сустракаецца прозвішча Петрусевіч.

4.5.1986 г. вёска часткова адселена ў сувязі з аварыяй на ЧАЭС.

У 2002 г. было 75 двароў, 143 жыхары.

КАСАЧОЎ, пасёлак у Брагінскім пасялковым Савеце, у калгасе «Шлях да камунізму».

Вядомы з 1920-х гг. У 1933 г. у пасёлку працавалі калгас «Новы свет», кузня і цыркулярка.

Цяпер у складзе г. п. Брагін.

КАТЛОВІЦА, вёска ў Малейкаўскім сельсавеце, у калгасе «Пераможнік».

Па пісьмовых крыніцах вядома з пачатку XIX ст. як вёска ў Брагінскай воласці Рэчыцкага павета, з'яўлялася ўласнасцю памешчыкаў, графаў Ракіцкіх. У 1816 г. тут было 14 гаспадарак, 27 душ мужчынскага і 25 душ жаночага полаў. Адносілася да Сялецкага праваслаўнага прыхода.

На 1909 г. 33 двары, 274 жыхары. Да 1926 г. колькасць двароў у вёсцы павялічылася да 61, а насельніцтва — да 365 чалавек.

Да 1933 г. тут арганізаваны калгас «Новы шлях». Працавала кузня.

У 2002 г. было 54 двары, 98 жыхароў.

КАЦІЧАЎ, вёска ў Камарынскім пасялковым Савеце, у саўгасе «Краснае».

Вядома па рукапісных дакументах з пачатку XIX ст. як вёска ў Ялчанскай воласці Рэчыцкага павета, уласнасць графа Людвіка Ракіцкага. У 1816 г. было 10 гаспадарак, 24 душы мужчынскага і 30 душ жаночага полаў.

У 1909 г. 31 двор, 243 жыхары. Паводле перапісу 1926 г., сумежна знаходзіліся 2 вёскі: Новы Кацічаў (22 гаспадаркі, 103 жыхары) і Стары Кацічаў (21 гаспадарка, 109 жыхароў). Пазней яны былі пераўтвораны ў адну вёску Кацічаў.

У 1933 г. створаны калгас «Чырвоны квіт», працавалі конны млын і кузня.

4.5.1986 г. вёска часткова адселена ў сувязі з аварыяй на ЧАЭС.

У 2002 г. 14 двароў, 19 жыхароў.

КІРАВА (был. **ЛУКАЕДЫ**), вёска ў Камарынскім пасялковым Савеце, у саўгасе «Камарынскі», паблізу Дняпра (5 км). Да 20 красавіка 1939 г. мела назву Лукаеды.

Паводле інвентара 1844 г., вёска ў Рэчыцкім павеце, уласнасць памешчыка Аляксандра Горвата. Уваходзіла ў склад яго маёнтка Жары.

У 1879 г. упамінаецца ў царкоўных дакументах пры пераліку населеных пунктаў Жараўскага праваслаўнага прыхода. Насельніцтва займалася земляробствам, жывёлагадоўляй, рыбнай лоўляй, сплавам лесу. У пачатку XX ст. у Ялчанскай воласці Рэчыцкага павета побач знаходзіліся вёскі: Новыя Лукаеды і Старыя Лукаеды, у якіх разам налічвалася 70 двароў, каля 730 жыхароў, працавала земскае народнае вучылішча (Старыя Лукаеды). Пазней яны былі пераўтвораны ў адну вёску Лукаеды.

У матэрыялах перапісу 1926 г. упамінаецца ўжо пад назвай Лукаеды, 182 гаспадаркі, насельніцтва больш за 1 тыс. чалавек. У гэты час тут найбольш характэрны былі прозвішчы Леўчанка, Лявоненка. З 8.12.1926 г. да 30.12.1927 г. цэнтр сельсавета.

У 1929 г. тут быў створаны калгас імя Чарвякова. Працавалі кузня, конная крупадзёрка, 4 ветраныя млыны.

Перад Вялікай Айчыннай вайной 194 гаспадаркі, 563 жыхары. У 1943 г. нямецка-фашысцкія акупанты часткова спалілі вёску і загубілі 26 аднавяскоўцаў.

У 1971 г. 235 гаспадарак, 702 жыхары. У 2002 г. мелася 153 двары, 312 жыхароў. Ёсць ветэрынарны ўчастак і магазін.

КОНАНАЎШЧЫНА, вёска ў Мікуліцкім сельсавеце, у калгасе «Чырвоны Кастрычнік». Назва дадзена, напэўна, ад прозвішча Конанаў. У XIX — пачатку XX стст. вёска ў Мікуліцкай воласці Рэчыцкага павета, належала графам Ракіцкім. У 1816 г. 10 гаспадарак, каля 50 душ абодвух полаў. Упамінаецца ў царкоўных дакументах 1879 г. пры пераліку населеных пунктаў Мікуліцкага праваслаўнага прыхода. На 1909 г. мелася 37 двароў, 235 жыхароў.

Згодна перапісу 1926 г., 61 гаспадарка, 323 жыхары. З 8.12.1926 г. з'яўлялася цэнтрам сельсавета. Да 1933 г. створаны калгас «Чырвоны Кастрычнік». Працавала кузня.

Перад Вялікай Айчыннай вайной было 70 гаспадарак, насельніцтва — 310 чалавек. У 1943 г. гітлераўскія акупанты спалілі вёску і загубілі 9 яе жыхароў.

У 2002 г. 70 двароў, 198 жыхароў.

КРАСНАГОРСК, пасёлак Мікуліцкага сельсавета.

Па пісьмовых крыніцах вядомы з канца 1920-х гг. Паводле перапісу 1926 г., 12 двароў, 67 жыхароў.

У 1938 г. зняты з уліку ў сувязі з тым, што жыхары пераехалі ў суседнюю вёску Мікулічы.

КРАСНАЕ, вёска ў Новаялчанскім сельсавеце, цэнтр саўгаса «Краснае», паблізу Дняпра (4 км).

Вядома з 1920-х гг. як пасёлак. Паводле перапісу 1926 г., 24 гаспадаркі, 89 жыхароў. Да 1933 г. у пасёлку створаны калгас «Інтэрнацыянал», працавалі кузня і паравы млын.

Са жніўня 1941 г. да 1943 г. акупіравана нямецкімі фашыстамі.

У 1972 г. было 99 гаспадарак, 273 жыхары. У 2002 г. 145 двароў, 404 жыхары. Працуюць рамонтна-механічныя майстэрні, ветэрынарны пункт, сярэдняя школа, клуб, бібліятэка, бальніца, майстэрня бытавога абслугоўвання, 2 магазіны.

КРАСНАЕ, пасёлак у Мікуліцкім сельсавеце. Вядомы з 1920-х гг. Паводле перапісу 1926 г., 2 двароў, 76 жыхароў.

У 1938 г. жыхары пераехалі ў вёску Мікулічы і пасёлак быў зняты з уліку.

КРАСНАЯ ГАРА, вёска ў Брагінскім пасяловым Савеце, у калгасе «Шлях да камунізму». Вядома па рукапісных крыніцах з 1920-х гг. Паводле перапісу 1926 г., пасёлак, 36 гаспадарак, 126 жыхароў. У 1929 г. створаны калгас «Чырвоная гара», працавала кузня. Пазней пасёлак ператворацы ў вёску.

У 2002 г. 7 двароў, 12 жыхароў.

КРАСНАЯ ГОРКА, пасёлак у Мікуліцкім сельсавеце, у калгасе «Чырвоны Кастрычнік». Вядомы з 1920-х гг. Паводле перапісу 1926 г., хутар, 11 двароў, 90 жыхароў. Пазней хутар пераўтвораны ў пасёлак.

Цяпер не існуе.

КРАСНАЯ ПАЛЯНА, пасёлак у Малажынкім сельсавеце. Заснаваны пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі. Па перапісе 1926 г., у пасёлку было 25 гаспадарак, 133 жыхары.

Цяпер не існуе.

КРУТ-РУДКА, пасёлак у былым Глухавіцкім сельсавеце, у калгасе імя Калініна. Заснаваны пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі на свабодных землях дзяржаўнага фонду. Паводле перапісу 1926 г., 22 двары, 112 жыхароў.

10.5.1986 г. пасёлак адселены ў сувязі з аварыяй на ЧАЭС.

КРУКІ, вёска, цэнтр былога сельсавета і калгаса імя Леніна, каля р. Несвіч (0,5 км). Лічаць, што назва паходзіць ад прозвішча Крук.

У XIX — пачатку XX стст. вядома як вёска і сяло ў складзе Савіцкай воласці Рэчыцкага павета, уласнасць памешчыкаў Ракіцкіх. У 1816 г. у дакументах называецца сялом, 42 гаспадаркі, 206 душ мужчынскага, 104 душы жаночага полаў. Упамінаецца ў царкоўных дакументах 1879 г. пры пераліку населеных пунктаў Грушмянскага праваслаўнага прыхода.

На 1886 г. сяло, 42 двары, 214 жыхароў, працавала прыпісная праваслаўная царква. Насельніцтва займалася земляробствам і жывёлагадоўляй, лавіла рыбу, збірала шмат ягад, грыбоў. Некаторыя сяляне наймаліся да прамыслоўцаў і памешчыкаў сплаўляць лес па рэках.

Паводле перапісу 1897 г., сяло, 98 двароў, насельніцтва 525 чалавек, працавалі праваслаўная царква, яўрэйскі малітоўны дом, царкоўная школа граматы, 2 лаўкі, пітная ўстанова, хлебазапасны магазін.

У 1909 г. упамінаецца як вёска, у якой налічвалася 129 двароў, 711 жыхароў. Згодна перапісу 1926 г., Крукі ўяўлялі сабой вялікае і шматлюднае сяло, дзе было 168 гаспадарак, насельніцтва — 836 чалавек. З 8.12.1926 г. цэнтр сельсавета.

У 1933 г. тут працавалі калгас «Парыжская камуна», ветраны млын, ваўначоска і кузня.

Перад Вялікай Айчыннай вайной вёска, 280 гаспадарак, насельніцтва — 818 чалавек. Са жніўня 1941 г. да 23 лістапада 1943 г. Крукі былі акупіраваны нямецкімі фашыстамі, якія ў маі 1943 г. спалілі вёску і загубілі 95 яе жыхароў. У навакольлі вёскі дзейнічалі супраць акупантаў партызаны асобнага атрада імя Катоўскага.

У 1972 г. 222 двары, 676 жыхароў. Дзейнічалі рамонтна-механічныя майстэрні, ветэрынарны пункт, магазін, лясніцтва, Дом быту, бібліятэка, аддзяленне сувязі, фельчарска-акушэрскі пункт, сярэдняя школа.

4.5.1986 г. вёска адселена ў сувязі з аварыяй на ЧАЭС.

КРЫЎЧА, вёска ў Крыўчанскім сельсавеце, цэнтр калгаса «XVIII партз'езд». У назве адлюстраваны асаблівасці планіроўкі паселішча (крывая вёска).

У XIX — пачатку XX стст. вёска ў Брагінскай воласці Рэчыцкага павета, з'яўлялася ўласнасцю памешчыкаў Ракіцкіх. У 1816 г. 17 гаспадарак, каля 70 рэвізскіх душ абодвух полаў. Упамінаецца ў 1879 г. пры пераліку населеных пунктаў Сялецкага праваслаўнага прыхода. Паводле перапісу 1897 г., 45 двароў, 348 жыхароў, працавалі хлебазапасны магазін і ветраны млын.

У 1909 г. было 47 двароў, 416 жыхароў. Побач з вёскай знаходзіўся фальварак Крыўча, 1 гаспадарка, 12 жыхароў. Паводле перапісу 1926 г., 41 гаспадарка, 208 жыхароў. З 8.12.1926 г. да 10.7.1939 г. цэнтр сельсавета.

У 1929 г. створаны калгас «Крыўча», працавала кузня. Перад Вялікай Айчыннай вайной было 116 гаспадарак, 402 жыхары. У верасні 1943 г. гітлераўскія карнікі спалілі вёску і загубілі 11 яе жыхароў. На 1972 г. 64 двары, насельніцтва — 180 чалавек.

У 2002 г. мелася 46 двароў, 117 жыхароў. Ёсць ветэрынарны пункт, рамонтна-механічныя майстэрні, клуб, бібліятэка, аддзяленне сувязі, бальніца, яслі-сад, сярэдняя школа, 2 магазіны.

Радзіма генерал-лейтэнанта С. А. Ціханчука.

КУЛАЖЫН, вёска ў былым Крукаўскім сельсавеце, у калгасе імя Леніна. Лічыцца, што назва дадзена ад прозвішча Кулага.

Вядома па пісьмовых крыніцах XIX — пачатку XX стст. як вёска ў Савіцкай воласці Рэчыцкага павета. Уласнасць графаў Ракіцкіх. У 1816 г. 15 гаспадарак, каля 90 душ абодвух полаў. Адносілася да Грушнянскага праваслаўнага прыхода.

У 1909 г. было 65 двароў, насельніцтва — 333 чалавекі. Паводле перапісу 1926 г., 102 гаспадаркі, 484 жыхары. У гэты час найбольш пашыраны прозвішчы Іваненка, Касцючэнка, Гардзеенка.

Перад Вялікай Айчыннай вайной тут было

132 гаспадаркі, 573 жыхары. Са жніўня 1941 г. да 23 лістапада 1943 г. акупіравана нямецкімі фашыстамі, якія ў маі 1943 г. спалілі вёску і загубілі 33 яе жыхары.

4.5.1986 г. вёска адселена ў сувязі з аварыяй на ЧАЭС.

КУЛАКОВІК, вёска ў былым Савіцкім сельсавеце.

Вядома па рукапісных крыніцах з 1920-х гг. Згодна перапісу 1926 г., хутар, 15 гаспадарак, 88 жыхароў. У гэты час тут жылі Баброўнікі, Зароўныя, Карташы і іншыя.

Напярэдадні Вялікай Айчыннай вайны вёска, 23 гаспадаркі, 97 жыхароў. У маі 1943 г. фашысты спалілі вёску і загубілі 11 яе жыхароў.

Пасля вайны не адноўлена.

ЛЕНІНЕЦ (да 1937 г. **ЯСЯНІ**), пасёлак у Спярыжскім сельсавеце, у калгасе «Запаветы Леніна».

Заснаваны ў перыяд калгаснага будаўніцтва на свабодных дзяржаўных землях. На 1933 г. тут працавалі калгас «Ленінец» і кузня.

У кастрычніку 1986 г. пасёлак часткова адселены ў сувязі з аварыяй на ЧАЭС.

У 2002 г. было 13 двароў, 25 жыхароў.

ЛЕНІНСК, пасёлак у Малажынскім сельсавеце, у калгасе «Першамайск».

Заснаваны пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі. Паводле перапісу 1926 г., пасёлак, 13 двароў, 65 жыхароў. У пачатку 1930-х гг. тут быў створаны калгас «Чырвоная гаспадарка», працавалі ветраны млын і кузня.

У 2002 г. было 28 двароў, 58 жыхароў.

ЛЕНІНСКІ, пасёлак у Хракавіцкім сельсавеце, у калгасе імя Чапаева.

Заснаваны пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі на свабодных дзяржаўных землях. Па перапісе 1926 г., 51 гаспадарка, 323 жыхары. Да 1933 г. тут створаны калгас «Шлях да сацыялізма». Працавалі 2 ветраныя млыны і кузня.

Са жніўня 1941 г. да 22 лістапада 1943 г. акупіраваны гітлераўцамі.

У 2002 г. 26 двароў, 46 жыхароў.

ЛІПКІ, пасёлак у Малейкаўскім сельсавеце. Сама назва тлумачыць сваё паходжанне. Заснаваны ў савецкі час. З 8 кастрычніка 1970 г. у мяжы г. п. Брагін.

ЛУБЕНІКІ, вёска ў Вуглоўскім сельсавеце, у калгасе імя Чкалава.

У 2-й палове XIX — пачатку XX стст. вёска ў Брагінскай воласці Рэчыцкага павета. Адносілася да Сялецкага праваслаўнага прыхода. Паводле перапісу 1897 г., 49 двароў, 335 жыхароў, працавалі часоўня, царкоўнапрыходская школа, хлебазапасны магазін і ветраны млын. У 1909 г. 53 двары, 403 жыхары. Паводле перапісу 1926 г., 63 двары, 376 жыхароў.

Напярэдадні Вялікай Айчыннай вайны было 120 гаспадарак, насельніцтва складала 630 чалавек. Са жніўня 1941 г. да кастрычніка 1943 г. акупіравана нямецкімі фашыстамі, якія спалілі вёску і загубілі 11 яе жыхароў.

У 2002 г. 72 двары, 171 жыхар.

ЛЮДЗВІНОЎ, вёска ў Новаялчанскім сельсавеце, у саўгасе «Краснае».

У пачатку XX ст. вядома як фальварак у Ялчанскай воласці Рэчыцкага павета, 1 гаспадарка, 24 жыхары. Пасля рэвалюцыі фальварак пераўтвораны ў пасёлак, а затым пасёлак – у вёску. Паводле перапісу 1926 г., пасёлак, 21 двор, 77 жыхароў.

У 1991 г. вёска адселена ў сувязі з аварыяй на ЧАЭС.

ЛЯДЫ, вёска ў былым Піркаўскім сельсавеце, у складзе саўгаса «Брагінскі». Назва ад тэрміна ляда (участак зямлі з-пад выкарчаванага лесу).

Вядома з пачатку XX ст. У 1909 г. вёска ў Савіцкай воласці Рэчыцкага павета, 32 двары, 172 жыхары. Паводле перапісу 1926 г., 85 гаспадарак, 509 жыхароў.

Да 1933 г. створаны калгас «Герой працы», працавалі кузня, ветраны млын, цагельня.

У чэрвені 1986 г. вёска адселена ў сувязі з аварыяй на ЧАЭС.

МАЖЫМАЎКА, пасёлак у Камарынскім пасялковым Савеце.

Заснаваны пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі. Паводле перапісу 1926 г., 10 гаспадарак, 61 жыхар.

Сселены ў 1939 г.

МАЙСКІ, пасёлак у Вуглоўскім сельсавеце, у калгасе імя Чкалава.

Вядомы па рукапісных крыніцах з 1920-х гг. У 1926 г. пасёлак, 14 гаспадарак, 90 жыхароў.

Перад Вялікай Айчыннай вайной было 18 двароў, 65 жыхароў. У красавіку 1943 г. нямецка-фашысцкія акупанты спалілі пасёлак і загубілі 7 жыхароў.

У 2002 г. 17 двароў, 36 жыхароў.

МАЛАЖЫН, вёска, цэнтр сельсавета і калгаса «Першамайск».

Вядома з канца XVIII ст. як вёска ў Рэчыцкім павеце, уласнасць генерал-лейтэнанта, графа Іосіфа Юдзіцкага. У 1795 г. тут было 30 гаспадарак, 70 душ мужчынскага і 69 душ жаночага полаў. Паводле перапісу 1897 г., у вёсцы мелася 125 двароў, 892 жыхары, працавалі школа царкоўнай граматы, хлебазапасны магазін, лаўка, пітны дом (карчма).

У 1909 г. Малажын уяўляў сабой вялізную і шматлюдную вёску ў Дзяражыцкай воласці Рэчыцкага павета, у якой налічвалася 188 двароў, 1162 жыхары. Да 1913 г. тут адкрыта земскае народнае вучылішча. Сумежна з вёскай знаходзіўся маёнтак Малажын (у 1909 г. 1 гаспадарка, 3 жыхары).

Паводле перапісу 1926 г., таксама вялікая вёска, дзе мелася 185 гаспадарак, 912 жыхароў. У гэты час, як сведчаць дакументы перапісу, тут жылі Давыдоўскія, Новікі, Чарнянкі, Шчучэнкі, Янчанкі і іншыя. З 8.12.1926 г. цэнтр сельсавета.

У 1929 г. тут створаны калгас «Першамайск», працавалі ветраны і нафтавы млыны, крупадзёрка, кузня, маслабойня.

Напярэдадні Вялікай Айчыннай вайны 142 гаспадаркі, насельніцтва 493 чалавекі. У верасні 1943 г. гітлераўскія карнікі амаль поўнасцю спалілі вёску і загубілі трох яе жыхароў.

У 2002 г. было 210 двароў, 601 жыхар. Тут ёсць майстэрні па рамонце сельскагаспадарчай тэхнікі, ветэрынарны пункт, магазін, сярэдняя школа, аддзяленне сувязі, клуб, бібліятэка, фельчарска-акушэрскі пункт.

МАЛЕЙКІ, вёска, цэнтр сельсавета і калгаса «Пераможнік». Назва, верагодна, ад прозвішча Малейка.

У 2-й палове XIX — пачатку XX стст. вёска ў Брагінскай воласці Рэчыцкага павета. Упамінаецца ў царкоўных дакументах пры пераліку населеных пунктаў Сялецкага праваслаўнага прыхода. Паводле перапісу 1897 г., 55 двароў, насельніцтва 354 чалавекі, працаваў хлебазапасны магазін. У 1909 г. 56 двароў, насельніцтва — 383 чалавекі.

Паводле перапісу 1926 г., 50 гаспадарак, 282 жыхары. Як бачна з матэрыялаў перапісу, тут жылі пераважна Дзяльцы, Краўчанкі, Новікі, Пугачы, Шкуты, Ярмоленкі. З 8.12.1926 г. цэнтр сельсавета.

У 1930-я гг. працаваў крухмальны завод. Са жніўня 1941 г. да 23 лістапада 1943 г. акупіравана нямецкімі фашыстамі.

У 2002 г. было 145 двароў, 390 жыхароў. Дзейнічаюць рамонтна-механічныя майстэрні, ветэрынарны пункт, сярэдняя школа, Дом культуры, бібліятэка, аддзяленне сувязі, магазін.

МАРЫТОН, вёска ў Астраглядаўскім сельсавеце, у калгасе «Чырвоная ніва».

У пачатку XX ст. вядома як ваколіца ў Мікуліцкай воласці Рэчыцкага павета, 34 двары, 98 жыхароў. Паводле перапісу 1926 г., вёска, 48 двароў, 206 жыхароў. У матэрыялах перапісу часта сустракаецца прозвішча Цішкевіч.

Да 1933 г. створаны калгас імя Дзяржынскага. Працавалі кузня і ваўначоска.

У 2002 г. 17 двароў, 34 жыхары.

Радзіма Героя Сацыялістычнай Працы І. Ф. Зелянкоўскага.

МІКУЛІЧЫ, вёска, цэнтр сельсавета і калгаса «Чырвоны Кастрычнік», каля аўтамабільнай дарогі Хойнікі — Паселішчы — Браґін. Назва ўтворана ад прозвішча Мікуліч.

У XIX — пачатку XX стст. Мікулічы ўяўлялі сабой сяло, былі цэнтрам воласці і праваслаўнага прыхода Рэчыцкага павета. Вотчынная ўласнасць памешчыкаў Ракіцкіх. У 1816 г. тут было 60 гаспадарак, 144 душы мужчынскага і 180 душ жаночага полаў.

Як сведчаць царкоўныя дакументы, каля 1840 г. на сродкі вотчыннага ўладальніка, графа Міхаіла Ракіцкага тут была пабудавана новая Богаяўленская прыходская праваслаўная царква з дрэва.

Паводле царкоўных звестак 1879 г., амаль усе прыхаджане адносіліся да сялянскага саслоўя, займаліся земляробствам, а таксама традыцыйнымі промысламі (ткацтвам, прадзеннем, зборам дароў прыроды і інш.).

У 1886 г. у сяле было 66 двароў, 376 жыхароў, дзейнічалі адкрытае ў 1863 г. земскае народнае вучылішча, праваслаўная царква, валасное праўленне. У канцы XIX ст. старшынёй і пісарам валаснога праўлення былі (адпаведна) Пётр Міхаленка і Фёдар Маркаў, настаяцелем царквы — Пётр Каэлякоўскі. Паводле перапісу 1897 г., у сяле было 96 двароў, 631 жыхар, працавалі праваслаўная царква, часоўня, валасное праўленне, народнае вучылішча, хлебазапасны магазін, лавачка, конны млын, 2 ветраныя млыны, пітная ўстанова.

Паводле перапісу 1926 г., 113 гаспадарак, 614 жыхароў. З 8.12.1926 г. цэнтр сельсавета. У 1930-я гг. сяло пераўтворана ў вёску. Да 1933 г. створаны калгас «Чырвоны Кастрычнік». Працавалі 3 ветраныя млыны, кузня і стальмашня.

Са жніўня 1941 г. да лістапада 1943 г. акупіравана нямецкімі фашыстамі. Падчас Вялікай Айчыннай вайны ў вёсцы і яе наваколлі дзейнічалі супраць акупантаў партызаны асобнага атрада імя Катоўскага, якія разграмілі тутэйшы гарнізон паліцыянта. За перыяд акупацыі гітлераўскія карнікі загубілі 23 мірныя жыхары, у тым ліку 14.8.1942 г. спалілі жывымі 14 жыхароў вёскі.

У 2002 г. у Мікулічах налічвалася 94 двары, 265 жыхароў. Тут працавалі лесапільня, рамонтна-механічныя майстэрні, млын, ветэрынарны ўчастак, сярэдняя школа, Дом культуры, бібліятэка, аддзяленне сувязі, аўтаматычная тэлефонная станцыя, амбулаторыя, 2 магазіны.

МІХАЛЁЎКА, вёска ў былым Крукаўскім сельсавеце, у калгасе імя Леніна. Назва дадзена, верагодна, ад прозвішча Міхалёў.

У XIX — пачатку XX стст. вёска ў Савіцкай воласці Рэчыцкага павета, уласнасць памешчыкаў, графаў Ракіцкіх. Адносілася да Грушыянскага праваслаўнага прыхода. У 1816 г. было 21 двор, каля 100 душ мужчынскага і жаночага полаў.

Да 1909 г. колькасць двароў павялічылася да 55, а насельніцтва — да 232 чалавек. Па перапісе 1926 г., 110 гаспадарак, 558 жыхароў. У матэрыялах перапісу сустракаецца шмат прозвішчаў Рабянок, Самойленка і Скачок.

Перад Вялікай Айчыннай вайной мелася 82 гаспадаркі, 213 жыхароў. У 1943 г. нямецка-фашысцкія акупанты спалілі большую частку вёскі (52 двары) і загубілі некалькі яе жыхароў.

4.5.1986 г. вёска адселена ў сувязі з аварыяй на ЧАЭС.

МІХАЛОЎ, вёска ў Спярыжскім сельсавеце, у калгасе «Запаветы Леніна». Назва дадзена ад прозвішча, утворанага ад імя Міхал (Міхаіл).

У пачатку XX ст. вядома як хутар у Брагінскай воласці Рэчыцкага павета, 17 двароў, 129 жыхароў.

Паводле перапісу 1926 г., вёска, 20 гаспадарак, 117 жыхароў.

Цяпер не існуе.

МІХНАЎКА, вёска ў калгасе «Парыжская камуна» Вуглоўскага сельсавета.

У пачатку XX ст. вёска Брагінскай воласці Рэчыцкага павета, 25 двароў, 232 жыхары.

Паводле перапісу 1926 г., 57 гаспадарак, 305 жыхароў. У гэты час шмат мясцовых жыхароў мелі прозвішчы Камок і Шубянок. У 1929 г. арганізаваны калгас «Міхнаўка», працавалі кузня і ваўначоска.

Са жніўня 1941 г. да 23 лістапада 1943 г. вёска была акупіравана нямецкімі фашыстамі.

У 2002 г. 26 двароў, 43 жыхары.

МЛЫНОК, пасёлак у Брагінскім пасялковым Савеце, у калгасе «Шлях да камунізму». Заснаваны пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі.

У 1990 г. пасёлак адселены ў сувязі з аварыяй на ЧАЭС.

НАРАГІ, вёска ў Крукаўскім сельсавеце.

Вядома з 1920-х гг. як пасёлак. Паводле перапісу 1926 г., 35 двароў, 176 жыхароў. Напярэдадні Вялікай Айчыннай вайны вёска, 32 гаспадаркі, насельніцтва — 102 чалавекі. У маі 1943 г. спалена нямецкімі фашыстамі.

25 кастрычніка 1962 г. знята з уліку ў сувязі з тым, што аб'яднана з суседняй вёскай Крукі.

НЕЖЫХАЎ, вёска ў былым Слабадскім сельсавеце, у саўгасе «Слабадскі».

У XIX — пачатку XX стст. вёска ў складзе Савіцкай воласці Рэчыцкага павета, уласнасць памешчыка, графа Людвіка Ракіцкага. У 1816 г. было 14 гаспадарак, 26 душ мужчынскага і 34 душы жаночага полаў. Упамінаецца ў царкоўных дакументах 1879 г. пры пераліку населеных пунктаў Грушнянскага праваслаўнага прыхода.

У пачатку XX ст. мелася 47 двароў, 322 жыхары. Паводле перапісу 1926 г., 60 гаспадарак, насельніцтва — 341 чалавек. З 8.12.1926 г. да 30.12.1927 г. цэнтр сельсавета.

Напярэдадні Вялікай Айчыннай вайны было 120 гаспадарак, 630 жыхароў. У красавіку 1943 г. гітлераўскія карнікі спалілі вёску, загубілі 11 яе жыхароў. Падчас вайны непадалёку ад вёскі, у лесе базіраваліся Брагінскі падпольны райкам КП(б)Б і штаб асобнага партызанскага атрада імя Катоўскага Палескага злучэння.

4.5.1986 г. вёска адселена ў сувязі з аварыяй на ЧАЭС.

Радзіма беларускага вучонага М. Ф. Піліпенкі, беларускага пісьменніка В. П. Давыдзенкі.

НІЖНІЯ ЖАРЫ, вёска на заходнім беразе Кіеўскага вадасховішча, у калгасе «Ніжні дняпровец» Верхнежараўскага сельсавета. Асноўная частка назвы паходзіць ад прозвішча Жараў. З такім прозвішчам людзі тут жылі здаўна.

У XIX — пачатку XX стст. вёска Жары і Ніжнія Жары ў Ялчанскай воласці Рэчыцкага павета. Адносілася да Верхнежараўскага праваслаўнага прыхода, вотчынная ўласнасць памешчыкаў Горватаў. У 1844 г. каля 60 гаспадарак. Уваходзіла ў склад маёнтка Жары, які знаходзіўся паблізу вёскі. Паводле перапісу 1897 г., 107 двароў, насельніцтва 660 жыхароў, амбар хлебазапаснога магазіна, недалёка ад вёскі, у маёнтку Жары працавалі вінакурны і цагляны заводы.

На 1909 г. было 110 двароў, 677 жыхароў, працавала прыстань на Дняпры. Да 1913 г. тут адкрыта земскае народнае вучылішча. Паводле перапісу 1926 г., 213 гаспадарак, насельніцтва — 1125 чалавек. Як паказваюць матэрыялы перапісу, у гэты час тут жыло шмат людзей з прозвішчамі Жараў (Жарава), Клімянок, Сукач. У 1926—1927 гг. цэнтр сельсавета.

У 1929 г. створаны калгас «Новадняпровец», працавалі 2 ветраныя млыны, 2 ваўначоскі і кузня.

У 2002 г. было 59 двароў, 112 жыхароў. Працуюць ветэрынарны ўчастак і магазін.

Радзіма Героя Сацыялістычнай Працы М. А. Клімянка.

НІЎКІ, хутар у Новаялчанскім сельсавеце, у саўгасе «Краснае».

Назва ўзнікла ад участка апрацаванай зямлі — нівы (ворыва ці павева), на якой было заснавана паселішча. У пісьмовых крыніцах упамінаецца з 1920-х гг. Згодна перапісу 1926 г., 18 гаспадарак, 95 жыхароў.

У 2002 г. 1 двор, 1 жыхар.

НОВАЯ АЛЯКСЕЕЎКА, вёска, цэнтр Крыўчанскага сельсавета, у калгасе «XVIII партз'езд». Сама назва тлумачыць сваё паходжанне.

У XIX — пачатку XX стст. вядома як вёска Цюцькі ў Брагінскай воласці Рэчыцкага павета, належала памешчыкам, графам Ракіцкім. У 1816 г. тут было 14 гаспадарак, 29 душ мужчынскага і 30 душ жаночага полаў. Адносілася да Сялецкага праваслаўнага прыхода.

Паводле перапісу 1897 г., 40 двароў, 308 жыхароў, працавалі ветраны млын, пітная ўстанова.

На 1909 г. 56 двароў, насельніцтва — 390 чалавек. У 1913 г. Цюцькі былі перайменаваны ў Новую Аляксееўку. З 10.7.1939 г. цэнтр сельсавета.

У 2002 г. мелася 117 двароў, 271 жыхар. Дзейнічаюць ветэрынарны пункт, клуб, бібліятэка, аўтаматычная тэлефонная станцыя, аддзяленне сувязі, сярэдняя школа, фельчарска-акушэрскі пункт, магазін.

НОВАЯ ВЁСКА, вёска ў Мікуліцкім сельсавеце. Асноўная частка назвы ўтворана ад тыпу паселішча.

Па пісьмовых крыніцах вядома з 1920-х гг. Згодна перапісу 1926 г., пасёлак, 14 гаспадарак, 78 жыхароў. Побач з пасёлкам знаходзіўся аднайменны хутар, 3 двары, 15 жыхароў. Пазней пасёлак і хутар былі аб'яднаны ў вёску.

У 1938 г. жыхары пераехалі ў вёску Мікулічы і Новая Вёска была знята з уліку.

НОВАЯ ГРЭБЛЯ, вёска ў Хракавіцкім сельсавеце, у калгасе імя Чапаева. Расказваюць, што вёска заснавана каля грэблі (дарога праз балота, гібкае месца, вымашчанае галлём, паленнем, пяском). Гэтым і тлумачыцца паходжанне асноўнай часткі назвы. Прыметнік Новая азначае, што паселішча ўзнікла нядаўна.

Вядома па рукапісных крыніцах 1920-х гг.

У 1929 г. створаны калгас «Новая Грэбля», працавала кузня.

У 2002 г. 19 двароў, 53 жыхары. Ёсць ветэрынарны пункт, магазін, клуб.

НОВАЯ ЁЛЧА, вёска, цэнтр Новаялчанскага сельсавета, у саўгасе «Краснае», паблізу р. Днепр, каля чыгуначнай станцыі Ёлча (1 км) і на аўтамабільнай дарозе Брагін — Камарын.

У XIX — пачатку XX стст. вёска, цэнтр Ялчанскай воласці Рэчыцкага павета. Адносілася да Ялчанскага праваслаўнага прыхода.

У 1863 г. адкрыта земскае народнае вучылішча. У 1886 г. у вёсцы было 44 двары, насельніцтва — 333 чалавекі, працавалі валасное праўленне, земскае народнае вучылішча. Жыхары хадзілі маліцца ў царкву Старой Ёлчы.

У канцы XIX ст. працавалі старшынёй валаснога праўлення Міна Лявоненка, пісарам — Канстанцін Радзіванавіч, настаўнікам земскага народнага вучылішча — Васіль Дубіна.

Паводле перапісу 1897 г., 85 двароў, насельніцтва 526 чалавек, працавалі валасное праўленне, народнае вучылішча, хлебазапасны магазін, лаўка, пітная ўстанова, у сядзібе Ёлча — вінакурны завод.

У 1909 г. у вёсцы мелася 79 двароў, насельніцтва — 549 чалавек. К 1926 г. колькасць двароў павялічылася да 133, жыхароў — да 640. З 8.12.1926 г. цэнтр Ялчанскага, з 29.10.1964 г. — Новаялчанскага сельсавета. У тым жа годзе побач з вёскай знаходзілася аднайменная садова-агародніцкая арцель, 7 гаспадарак, 30 жыхароў.

У 1929 г. створаны калгас «Серп і молат», працаваў ветраны млын.

Са жніўня 1941 г. да 1943 г. акупіравана нямецкімі фашыстамі, якія ў 1942 г. загубілі 17 мясцовых жыхароў, а 27.9.1943 г. часткова спалілі вёску.

У 2002 г. было 81 двор, 135 жыхароў. Працуюць лясніцтва, рамонтна-механічныя майстэрні, ветэрынарны пункт, аддзяленне сувязі, пачатковая школа, аўтаматычная тэлефонная станцыя, клуб, бібліятэка, майстэрня бытавога абслугоўвання, магазін.

НОВЫ МАКРЭЦ, вёска ў Малейкаўскім сельсавеце, у калгасе «Пераможнік».

Паводле перапісу 1897 г., вёска ў Ручаёўскай воласці Рэчыцкага павета, 126 двароў, 807 жыхароў, працавала школа граматы сялянскага таварыства.

Паводле перапісу 1926 г., 203 гаспадаркі, насельніцтва каля 1,1 тыс. чалавек.

У 2002 г. было 24 двары, 38 жыхароў.

НОВЫ СЦЕПАНОЎ, вёска ў былым Савіцкім сельсавеце, у саўгасе «Савічы». Назва ад прозвішча Сцяпанаў і азначэння Новы.

Вядома з 1920-х гг. Паводле перапісу 1926 г., вёска, 68 гаспадарак, 337 жыхароў. З 30.12.1927 г. да 1931 г. цэнтр сельсавета.

Напярэдадні Вялікай Айчыннай вайны было 53 двары, 230 жыхароў. У маі 1943 г. нямецка-фашысцкія акупанты спалілі вёску і загубілі 41 жыхара.

4.5.1986 г. вёска адселена ў сувязі з аварыяй на ЧАЭС.

НОВЫ ШЛЯХ, пасёлак у Вуглоўскім сельсавеце, у калгасе «Парыжская камуна».

Заснаваны пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі. Згодна перапісу 1926 г., 25 двароў, 145 жыхароў. Са жніўня 1941 г. да 23 лістапада 1943 г. акупіраваны нямецкімі фашыстамі.

У 2002 г. было 36 двароў, 96 жыхароў.

НОВЫЯ ХРАКАВІЧЫ, вёска ў Хракавіцкім сельсавеце, у калгасе імя Чапаева. Лічаць, што назва ўтворана ад прозвішча Хракавіч, да якога дабаўлена азначэнне Новыя.

Вядома з 2-й паловы XIX ст. як вёска ў Савіцкай воласці Рэчыцкага павета. Адносілася да Хракавіцкага праваслаўнага прыхода. Паводле перапісу 1897 г., 63 двары, 347 жыхароў. У 1909 г. мелася 58 двароў, 382 жыхары.

Паводле перапісу 1926 г., 87 гаспадарак, насельніцтва — 506 чалавек. Да 1933 г. тут створаны калгас «Дняпровец» № 2. Працавалі ветраны млын і кузня.

Падчас Вялікай Айчыннай вайны ў наваколлі вёскі супраць нямецка-фашысцкіх акупантаў дзейнічалі партызаны асобнага партызанскага атрада імя Катоўскага.

На 2002 г. было 45 двароў, 69 жыхароў.

НУДЗІЧЫ, вёска ў былым Глухавіцкім сельсавеце, у калгасе імя Калініна.

У XIX — пачатку XX стст. вёска ў Брагінскай воласці Рэчыцкага павета, уласнасць графаў Ракіцкіх. У 1816 г. было 35 гаспадарак, 66 душ мужчынскага і 80 душ жаночага полаў. У 1909 г. 52 двары, 355 жыхароў. Паводле перапісу 1897 г., 42 двары, 295 жыхароў, працавалі часоўня, ветраны млын.

Па перапісе 1926 г., 76 гаспадарак, 428 жыхароў. У матэрыялах перапісу часта сустракаюцца прозвішчы Дэядзенка, Ярмоленка, Сабаленка, Санько. Да 1933 г. створаны калгас імя К. Маркса. Працавалі ветраны млын і кузня.

10.6.1986 г. вёска адселена ў сувязі з аварыяй на ЧАЭС.

ПАЖАРКІ, вёска ў Брагінскім пасялковым Савеце, у калгасе «Шлях да камунізму». Згодна легенды, паселішча заснавана на пажарышчы ў лесе, на лясным выгары, чым і тлумачыцца яго назва.

Упамінаецца ў царкоўных дакументах 1879 г. пры пераліку населеных пунктаў Мікуліцкага праваслаўнага прыхода. У 1909 г. вёска ў Брагінскай воласці Рэчыцкага павета, 29 двароў, 247 жыхароў. Згодна перапісу 1926 г., 53 гаспадаркі, насельніцтва — 270 чалавек.

У 2002 г. было 5 двароў, 8 жыхароў.

ПАПАРАТНАЕ, пасёлак у Астраглядаўскім сельсавеце. Назва ад наймення ўгоддзевага ўрочышча (расло шмат папаратніку), дзе было заснавана паселішча.

Па пісьмовых крыніцах вядомы з 1920-х гг. Паводле перапісу 1926 г., 17 двароў, 84 жыхары.

Аб'яднаны з сумежнай вёскай Астрагляды і па гэтай прычыне 29 лістапада 1962 г. зняты з ліку.

ПАСЕКА, вёска ў Камарынскім пасялковым Савеце, у саўгасе «Камарынскі». Заснавана на былой лясной вырубцы (пасека), таму і атрымала такую назву.

Вядома з рукапісных дакументаў 1920-х гг. Згодна перапісу 1926 г., пасёлак, 30 гаспадарак, 140 жыхароў. Пасля пасёлак пераўтвораны ў вёску. Цяпер не існуе.

ПАСУДАВА, вёска ў былым Калыбанскім сельсавеце, у саўгасе «Пасудава».

У XIX — пачатку XX стст. вёска ў Рэчыцкім павеце, уласнасць графаў Ракіцкіх. У 1816 г. было 22 двары. У 1879 г. упамінаецца ў царкоўных дакументах пры пераліку населеных пунктаў Чыкалавіцкага праваслаўнага прыхода. У 1909 г. 79 двароў, насельніцтва — 421 чалавек.

Паводле перапісу 1926 г., 110 гаспадарак, 515 жыхароў. Як сведчаць матэрыялы перапісу, многія жыхары мелі прозвішчы Асадчы (Асадчая), Груда, Касцючэнка, Раманенка, Самойленка. З 8.12.1926 г. да 30.12.1927 г. цэнтр сельсавета.

Да 1933 г. тут створаны калгас «Дзень калектывізацыі». Працавалі 2 ветраныя млыны і кузня.

4.5.1986 г. вёска адселена ў сувязі з аварыяй на ЧАЭС.

ПАЦЬКАЎ, хутар у Малейкаўскім сельсавеце, у калгасе імя Тэльмана.

Вядомы з 1920-х гг. Паводле перапісу 1926 г., тут было 9 гаспадарак, 52 жыхары.

Цяпер не існуе.

ПЕРАНОСЫ, вёска ў Крыўчанскім сельсавеце, у калгасе «XVIII партэ'езд». Легенда расказвае, што паселішча па нейкіх прычынах перанесена на гэтае месца з іншага. Адсюль і назва.

У XIX — пачатку XX стст. вёска ў Брагінскай воласці Рэчыцкага павета, належала памешчыкам, графам Ракіцкім. У 1816 г. было 12 гаспадарак, 34 душы мужчынскага і 41 душа жаночага полаў. Паводле перапісу 1897 г., 41 двор, 300 жыхароў, працаваў хлебазапасны магазін. Да 1909 г. колькасць двароў павялічылася да 54, а насельніцтва — да 376 чалавек. Жыхары хадзілі маліцца ў царкву вёскі Сялец.

Паводле перапісу 1926 г., 82 гаспадаркі, насельніцтва — 452 чалавекі. З 8.12.1926 г. да 30.12.1927 г. вёска з'яўлялася цэнтрам сельсавета.

Да 1933 г. тут створаны калгас «Чырвоны партызан». Працавалі кузня і ветраны млын.

У 2002 г. 44 двары, 105 жыхароў.

ПЕРАСЯЦІНЕЦ, вёска ў былым Савіцкім сельсавеце, у саўгасе «Савічы».

Паводле перапісу 1926 г., 51 гаспадарка, 293 жыхары. З 8.12.1926 г. да 30.12.1927 г. цэнтр сельсавета. Да 1933 г. тут арганізаваны калгас імя Леніна. Працавалі ваўначоска і кузня.

Напярэдадні Вялікай Айчыннай вайны 60 двароў, 240 жыхароў. У маі 1943 г. гітлераўскія карнікі знішчылі вёску, загубілі чатырох яе жыхароў.

4.5.1986 г. вёска адселена ў сувязі з аварыяй на ЧАЭС.

Радзіма Героя Сацыялістычнай Працы Г. С. Сарокінай.

ПЕТРЫЦКАЕ, вёска пры р. Брагінка ў Малейкаўскім сельсавеце, у калгасе імя Тэльмана. Назва паходзіць ад прозвішча, якое ўтворана ад імя Пётр.

У XIX — пачатку XX стст. вёска ў Ручаёўскай воласці Рэчыцкага павета, уласнасць памешчыкаў Ракіцкіх. У 1816 г. тут быў 41 двор, 105 душ мужчынскага і 115 душ жаночага полаў. Паводле перапісу 1897 г., 106 двароў, насельніцтва 366 чалавек, працавалі царкоўнапрыходская школа, хлебазапасны магазін, пітны дом.

Да 1909 г. колькасць двароў павялічылася да 115, а насельніцтва — да 749 чалавек. Бытавалі рыбалоўны і сплаўны промыслы. У 1926 г. Петрыцкае таксама ўяўляла вялікую і шматлюдную вёску, у якой налічвалася 158 гаспадарак, каля 900 жыхароў. З 8.12.1926 г. да 30.12.1927 г. цэнтр сельсавета. Да 1933 г. створаны калгас імя Чарвякова. Тут працавалі ваўначоска, ветраны і паравы млыны, кузня.

Перад Вялікай Айчыннай вайной у вёсцы мелася 176 гаспадарак, 570 жыхароў. Са жніўня 1941 г. да 16 лістапада 1943 г. акупіравана нямецкімі фашыстамі, якія ў чэрвені 1943 г. спалілі амаль усю вёску і загубілі 6 яе жыхароў.

У 2002 г. было 74 двары, 125 жыхароў.

Радзіма беларускіх пісьменнікаў У. М. Верамейчыка і М. І. Новікава (Ракітнага).

ПЕЦЬКАЎШЧЫНА, вёска ў Спярыжскім сельсавеце, у калгасе «Запаветы Леніна». Назва, відавочна, дадзена ад ласкавай формы імя Пётр (Пецька).

Вядома з пачатку XX ст. як хутар у Брагінскай воласці Рэчыцкага павета. На 1909 г. было 14 двароў, 108 жыхароў. К 1926 г. колькасць двароў павялічылася да 23, а насельніцтва — да 114 чалавек. У гэты час шмат жыхароў мелі прозвішчы Буйневіч, Каваленка, Масюкевіч, Тышкевіч.

У 1929 г. створаны калгас «Пецькаўшчына», працавала кузня.

Перад Вялікай Айчыннай вайной вёска, мелася 27 гаспадарак, 143 жыхары. Са жніўня 1941 г. да 23 лістапада 1943 г. акупіравана нямецкімі фашыстамі, якія ў маі 1943 г. спалілі амаль усю вёску.

8.6.1986 г. вёска адселена ў сувязі з аварыяй на ЧАЭС.

ПЕЧЫ, пасёлак у Астраглядаўскім сельсавеце, у саўгасе «Астрагляды». Назва ад аднайменнага ўрочышча, дзе ўзнікла паселішча.

Заснаваны на свабодных землях дзяржаўнага фонду пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі.

6.6.1986 г. пасёлак адселены ў сувязі з аварыяй на ЧАЭС.

ПІРКІ, вёска, цэнтр сельсавета і саўгаса «Брагінскі», каля аўтамабільнай дарогі Брагін — Камарын. Назва ад прозвішча Пірко.

У XIX — пачатку XX стст. вёска ў Савіцкай воласці Рэчыцкага павета, уласнасць памешчыкаў, графаў Ракіцкіх. У 1816 г. было 49 гаспадарак. Адносілася да Грушнянскага праваслаўнага прыхода. Паводле перапісу 1897 г., 79 двароў, насельніцтва 496 чалавек, працавалі хлебазапасны магазін і царкоўная школа граматы.

У 1909 г. мелася 120 двароў, 703 жыхары. Паводле перапісу 1926 г., Піркі таксама ўяўлялі сабой вялікую і шматлюдную вёску, у якой налічвалася 156 гаспадарак, 853 жыхары. У матэрыялах перапісу вельмі часта сустракаюцца такія прозвішчы, як Верабей, Пугач, Рудзянок, Самойленка, Шубянок. З 8.12.1926 г. цэнтр сельсавета.

Да 1933 г. тут створаны калгас «Чырвоны будаўнік». Працавалі кузня і ветраны млын.

Са жніўня 1941 г. да 22 лістапада 1943 г. акупіравана нямецкімі фашыстамі. Супраць акупантаў у наваколлі вёскі на камунікацыях ворага дзейнічалі партызаны асобнага партызанскага атрада імя Варашылава і Чарнігаўскага партызанскага злучэння.

Тут дзейнічалі рамонтна-механічныя майстэрні, ветэрынарны пункт, сярэдняя школа, Дом культуры, бібліятэка, фельчарска-акушэрскі пункт, магазін, аддзяленне сувязі.

Па суседстве з вёскай вялося будаўніцтва новага саўгаса «Брагінскі» на асушаных тарфянніках і пасёлка Сонечны з дамамі рознай павярховасці.

4.5.1986 г. вёска адселена ў сувязі з аварыяй на ЧАЭС.

ПРОСМЫЧЫ, вёска ў Хракавіцкім сельсавеце, у калгасе імя Чапаева. Вядома з канца XVIII ст., уласнасць памешчыка, графа Іосіфа Юдзіцкага, 33 гаспадаркі, 78 душ мужчынскага і 77 душ жаночага полаў.

Упамінаецца ў царкоўных дакументах 1879 г. пры пераліку населеных пунктаў Хракавіцкага праваслаўнага прыхода. Паводле перапісу 1897 г., вёска Савіцкай воласці Рэчыцкага павета, 64 двары, 360 жыхароў, працавала школа царкоўнай граматы. У 1909 г. тут было 85 двароў, насельніцтва — 551 чалавек. Паводле перапісу 1926 г., 110 гаспадарак, насельніцтва — 655 чалавек. З 8.12.1926 г. да 30.12.1927 г. цэнтр сельсавета.

У 2002 г. 79 двароў, 125 жыхароў.

ПРУДАВІЦА, вёска ў Новаялчанскім сельсавеце. Калі паселішчу давалася назва, тут была сажалка (руская назва пруд), чым яна і тлумачыцца.

Вядома з рукапісных крыніц 1920-х гг. Паводле перапісу 1926 г., 20 гаспадарак, 85 жыхароў.

Злілася з сумежнай вёскай Старая Ёлча і ў сувязі з гэтым знята з уліку.

ПУЦІЛАВІК, пасёлак у Брагінскім пасялковым Савеце.

У пачатку XX ст. уяўляў сабой фальварак у Брагінскай воласці Рэчыцкага павета, 1 гаспадарка, 14 жыхароў. Пасля рэвалюцыі фальварак пераўтвораны ў пасёлак. Паводле перапісу 1926 г., 10 гаспадарак, 65 жыхароў.

Далучаны да суседняй вёскі Сабалі і зняты з уліку 29 лістапада 1962 г.

ПУЧЫН, вёска ў былым Слабадскім сельсавеце, у саўгасе «Слабадскі».

У XIX — пачатку XX стст. вёска ў Савіцкай воласці Рэчыцкага павета, уласнасць памешчыка, графа Людвіка Ракіцкага. У 1816 г. было 30 двароў, 70 душ мужчынскага і 81 душа жаночага полаў.

Да 1909 г. колькасць двароў павялічылася да 113, а насельніцтва — да 536 чалавек. Паводле перапісу 1926 г., 135 гаспадарак, 717 жыхароў. У матэрыялах часта сустракаюцца прозвішчы Балобан, Галуза, Гаўрыленка. З 8.12.1926 г. да 30.12.1927 г. цэнтр сельсавета.

У 1929 г. тут створаны калгас «Чырвоны сцяг», працавалі ветраны млын і кузня. Быў магазін, Дом культуры, бібліятэка.

6.6.1986 г. вёска адселена ў сувязі з аварыяй на ЧАЭС.

РАГАЗІН, пасёлак у Вуглоўскім сельсавеце.

Заснаваны ў 1920-я гг. як хутар. Пазней хутар пераўтвораны ў пасёлак. У 1929 г. створаны калгас «Рагазін», працавалі кузня і ветраны млын.

Перад Вялікай Айчыннай вайной было 22 двары, 150 жыхароў. У красавіку 1943 г. гітлераўскія карнікі спалілі пасёлак і загубілі некалькі яго жыхароў.

26.9.1974 г. зняты з уліку, паколькі жыхары перасяліліся ў суседнюю вёску Каманоў.

РАФАЛАЎ, вёска ў былым Глухавіцкім сельсавеце, у калгасе імя Калініна. Назва, магчыма, далзена ад прозвішча Рафалаў.

Вядома з рукапісных дакументаў 1920-х гг. Паводле перапісу 1926 г., 20 гаспадарак, 113 жыхароў. Да 1933 г. тут створаны калгас «Пралетарскі шлях». Працавалі ветраны млын і кузня.

10.6.1986 г. вёска адселена ў сувязі з аварыяй на ЧАЭС.

Радзіма беларускага вучонага У. М. Белага.

РАФАЛАЎ, пасёлак у Глухавіцкім сельсавеце, у калгасе імя Калініна. Паходжанне назвы такое ж самае, як у папярэдняй вёскі.

Заснаваны ў 1920-я гг. на свабодных дзяржаўных землях як пасёлак. Паводле перапісу 1926 г., тут было 19 гаспадарак, 114 жыхароў.

10.6.1986 г. пасёлак адселены ў сувязі з аварыяй на ЧАЭС.

РЫЖКАЎ, вёска ў Мікуліцкім сельсавеце, у калгасе «Чырвоны Кастрычнік». Верагодна, назва паходзіць ад прозвішча Рыжкоў.

Па пісьмовых крыніцах вядома з пачатку XIX ст. як вёска ў Мікуліцкай воласці Рэчыцкага павета, уласнасць памешчыка, графа Міхаіла Ракіцкага. У 1816 г. было 35 душ мужчынскага і 36 душ жаночага полаў.

Упамінаецца ў царкоўных дакументах 1879 г. пры пераліку населеных пунктаў Мікуліцкага праваслаўнага прыхода. Паводле перапісу 1897 г., 39 двароў, 263 жыхары, працавалі царкоўнапры-

ходская школа, часоўня, ветраны млын. У 1909 г. мелася 81 двор, 431 жыхар.

На 2002 г. 83 двары, 186 жыхароў.

РЫТАЎ, пасёлак у Малажынскім сельсавеце, калгасе «Першамайск».

Вядомы з рукапісных дакументаў 1920-х гг. Паводле перапісу 1926 г., 43 гаспадаркі, 206 жыхароў.

Перад Вялікай Айчыннай вайной 46 двароў, 169 жыхароў. У верасні 1943 г. спалены гітлераўскімі акупантамі.

У 2002 г. 36 двароў, 94 жыхары.

РУДНЯ-ЖУРАЎЛЁВА, вёска ў Вуглоўскім сельсавеце, цэнтр калгаса імя Чкалава, на р. Брагінка.

У XIX — пачатку XX стст. вёска ў Ручаёўскай воласці Рэчыцкага павета, належала графу Міхаілу Ракіцкаму. У 1816 г. 17 двароў, 41 душа мужчынскага і 50 душ жаночага полаў.

Упамінаецца ў царкоўных дакументах 1879 г. пры пераліку населеных пунктаў Сялецкага праваслаўнага прыхода. У 1909 г. было 40 двароў, 241 жыхар.

Згодна перапісу 1926 г., 60 гаспадарак, насельніцтва – 351 чалавек. Падчас Вялікай Айчыннай вайны нямецкія фашысты спалілі вёску і загубілі 19 мірных жыхароў (чэрвень 1942 г.).

У 2002 г. было 73 двары, 183 жыхары. Працуюць ветэрынарны пункт, майстэрні па рамонце сельскагаспадарчай тэхнікі, аддзяленне сувязі, клуб, бібліятэка, фельчарска-акушэрскі пункт, магазін.

САБАЛІ, вёска ў падпарадкаванні Брагінскага пасялковага Савета, цэнтр калгаса «Шлях да камунізму». Назва, магчыма, ад прозвішча Собаль.

У XIX — пачатку XX стст. вёска ў Брагінскай воласці Рэчыцкага павета, уласнасць графаў Ракіцкіх. У 1816 г. 29 гаспадарак, 54 душы мужчынскага і 65 душ жаночага полаў. Жыхары маліліся ў цэрквах Брагіна.

Паводле перапісу 1897 г., 60 двароў, 410 жыхароў, працавалі царкоўнапрыходская школа, 2 ветраныя млыны, кузня, пітная ўстанова.

На 1909 г. мелася 77 двароў, 483 жыхары. Паводле перапісу 1926 г., 112 гаспадарак, 560 жыхароў. З матэрыялаў перапісу бачна, што ў гэты час тут жылі Зелянкоўскія, Іваненкі, Кузьмянкі, Сабаленкі, Стрыбукі, Шкурко і іншыя.

З 8.12.1926 г. да 30.12.1927 г. цэнтр сельсавета. Да 1933 г. створаны калгас «Кастрычнік». Працавала кузня, цагельня, 2 ветраныя млыны.

Са жніўня 1941 г. да 23 лістапада 1943 г. акупіравана нямецкімі фашыстамі.

У ліпені 1986 г. вёска часткова адселена ў сувязі з аварыяй на ЧАЭС.

Да 1990 г. тут працавалі лесапільня, млын, рамонтна-механічныя майстэрні, ветэрынарны пункт, Дом культуры, аддзяленне сувязі, фельчарска-акушэрскі пункт, бібліятэка, сярэдняя школа, дзіцячы сад-яслі, 2 магазіны.

У 2002 г. было 51 двор, 98 жыхароў.

Радзіма беларускага пісьменніка Р. К. Сабаленкі і беларускага спевака У. М. Яскевіча.

САВІЧЫ, вёска, цэнтр былога сельсавета і саўгаса «Савічы», каля р. Брагінка (3 км), на аўтамабільнай дарозе Брагін – Камарын. Назва, напэўна, дадзена ад імя Сава ці ўтворанага ад яго прозвішча.

Па пісьмовых крыніцах вядома як сяло з сярэдзіны XVI ст., калі ўваходзіла ў склад Вялікага княства Літоўскага, а з 1569 г.– Рэчы Паспалітай. З'яўлялася ўласнасцю праваслаўнай царквы.

Пасля 2-га падзелу Рэчы Паспалітай (1793) апынулася ў складзе Расіі, вёска, цэнтр воласці Рэчыцкага павета, уласнасць памешчыка, графа Людвіка Ракіцкага. У 1816 г. 82 двары, 176 душ мужчынскага і 168 душ жаночага полаў.

У 1872 г. адкрыта земскае народнае вучылішча, якое размяшчалася ў грамадскім будынку.

На 1886 г. 94 двары, 580 жыхароў, дзейнічалі земскае народнае вучылішча, часоўня (прыписана да Грушнянскага праваслаўнага прыхода), ветраны і конны млыны, 2 крамы. Паблізу вёскі (1 вярста) знаходзілася сядзіба Савічы, дзе працаваў вінакурны завод.

У канцы XIX — пачатку XX стст. старшынёй валаснога праўлення тут працаваў Мартын Анапрыенка, пісарам – Сафон Макаранка. Паводле перапісу 1897 г., 127 двароў, 812 жыхароў, працавалі валаснае праўленне, хлебазапасны магазін, малітоўны яўрэйскі дом, капліца, народнае вучылішча, 2 лаўкі, пітная ўстаноўка; у сядзібе Савічы 3 двары, 41 жыхар, дзейнічаў вінакурны завод.

У 1909 г. 175 двароў, 875 жыхароў. Сумежна з вёскай быў маёнтак Савічы, 1 гаспадарка, 11 жыхароў.

Паводле перапісу 1926 г., Савічы ўяўлялі сабой вялікую і шматлюдную вёску, у якой налічвалася 279 гаспадарак, а насельніцтва складала больш за 1,5 тыс. чалавек. Матэрыялы перапісу сведчаць, што ў гэты час тут жылі Беразнянкія, Бегуны, Голікі, Кірпічэнкі, Сялецкія, Фурсы, Шрубы, Шчукі і іншыя. З 8.12.1926 г. цэнтр сельсавета.

Да 1933 г. створаны калгас «Савічы» і «Інтэрнацыянал», працавалі 2 кузні, ваўначоска, 2 ветраныя млыны.

Са жніўня 1941 г. да лістапада 1943 г. акупіравана нямецкімі фашыстамі, якія за перыяд акупацыі загубілі 60 мірных жыхароў, у 1942 г. частка спалілі вёску. Супраць акупантаў тут дзейнічала падпольная група С. І. і Ф. І. Філіпенкаў (19 чалавек), пазней – асобныя партызанскія атрады імя Катоўскага і імя Варашылава, якія знішчылі ў Савічах гарнізон і склад боепрыпасаў.

Да 1986 г. працавалі лясніцтва, рамонтна-механічныя майстэрні, лесапільня, млын, ветэрынарны пункт, сярэдняя школа, аддзяленне сувязі, аўтаматычная тэлефонная станцыя, Дом культуры, бібліятэка, амбулаторыя, 3 магазіны.

У верасні 1986 г. вёска часткова адселена ў сувязі з аварыяй на ЧАЭС.

У 2002 г. было 51 двор, 91 жыхар.

САДОВЫ, пасёлак у Чамярыскім сельсавеце, у калгасе «Рассвет».

Заснаваны ў 1920-я гг. Паводле перапісу 1926 г., 19 гаспадарак, 124 жыхары. На 1933 г. быў калгас «Садовы», працавала кузня.

У 2002 г. 14 двароў, 24 жыхары.

СКАРОДНАЕ, хутар у Гдзенскім сельсавеце, у калгасе «Чырвоная Украіна», у 2002 г. не існаваў.

СПЯРЫЖЖА, вёска, цэнтр сельсавета, у калгасе «Запаветы Леніна», на р. Брагінка і аўтамабільнай дарозе Брагін — Камарын.

У XIX — пачатку XX стст. вёска ў Брагінскай воласці Рэчыцкага павета.

Адносілася да Брагінскага праваслаўнага прыхода, з'яўлялася ўласнасцю графаў Ракіцкіх. У 1816 г. 29 гаспадарак, 79 душ мужчынскага і 84 душы жаночага полаў. Паводле перапісу 1897 г., 73 двары, 483 жыхары, працавалі часоўня, царкоўнапрыходская школа, 2 ветраныя млыны, лавачка.

У 1909 г. было 88 двароў, 570 жыхароў. Паводле перапісу 1926 г., 124 гаспадаркі, насельніцтва — 669 чалавек. З 8.12.1925 г. цэнтр сельсавета. У 1929 г. створаны калгас «Спярыжжа». Працавалі ваўначоска, ветраны млын і кузня.

Да чэрвеня 1986 г. працавалі рамонтна-механічныя майстэрні, лесапільня, ветэрынарны пункт, магазін, клуб, бібліятэка, аддзяленне сувязі, фельчарска-акушэрскі пункт, васьмігадовая школа.

8.6.1986 г. вёска адселена ў сувязі з аварыяй на ЧАЭС.

СТАРАЯ ЁЛЧА, вёска на р. Днепр у Новаялчанскім сельсавеце, у саўгасе «Краснае».

У XIX — пачатку XX стст. сяло, цэнтр праваслаўнага прыхода Ялчанскай воласці Рэчыцкага павета, уласнасць графа Людвіка Ракіцкага. У 1816 г. 85 гаспадарак, 193 душы мужчынскага і 196 душ жаночага полаў.

Паводле царкоўных звестак, у 1879 г. дзейнічала праваслаўная Міхайлаўская царква. Прыхаджан лічылася 900 мужчынскага і каля 930 жаночага полаў. Пераважная большасць іх былі сялянскага саслоўя, займаліся земляробствам і жывёлагадоўляй, якія спалучаліся з пчалярствам, лоўляй рыбы і ракаў, сплавам лесу, ткацтвам і іншымі хатнімі промысламі.

У 1886 г. у сяле было 32 двары, 130 жыхароў, працавала праваслаўная прыходская царква. Паводле перапісу 1897 г., 54 двары, 218 жыхароў, працавалі праваслаўная царква, царкоўнапрыходская школа. У 1909 г. 52 двары, насельніцтва — 369 чалавек. Паблізу сяла дзейнічала паромная пераправа і прыстань на Дняпры.

Паводле перапісу 1926 г., у сяле 75 гаспадарак, 367 жыхароў. З 8.12.1926 г. да 30.12.1927 г. цэнтр сельсавета. У 1930-я гг. сяло пераўтворана ў вёску.

Напярэдадні Вялікай Айчыннай вайны 150 гаспадарак, 610 жыхароў. Са жніўня 1941 г. да верасня 1943 г. акупіравана нямецкімі фашыстамі, якія ў верасні 1943 г. спалілі тут 50 двароў і загубілі 18 жыхароў.

У 2002 г. 99 двароў, 191 жыхар. Ёсць магазін.

СТАРЫ МАКРЭЦ, вёска ў Малейкаўскім сельсавеце, у калгасе «Пераможнік».

Па пісьмовых крыніцах вядома з пачатку XIX ст. пад назвай Макрэц, адносілася да Брагінскай воласці Рэчыцкага павета. Уласнасць памешчыка, графа Людвіка Ракіцкага. У 1816 г. тут было 14 гаспадарак, 35 душ мужчынскага і 42 душы жаночага полаў.

Згодна перапісу 1926 г., 62 гаспадаркі, насельніцтва — 347 чалавек.

У 2002 г. 10 двароў, 16 жыхароў.

СТАРЫ СЦЕПАНОЎ, вёска ў былым Савіцкім сельсавеце, у саўгасе «Савічы».

У пачатку XX ст. вёска вядома пад назвай Сцепаноў (назва паходзіць ад прозвішча Сцяпанаў). Уваходзіла ў склад Савіцкай воласці Рэчыцкага павета. У 1909 г. тут было 105 двароў, насельніцтва — 726 чалавек.

Паводле перапісу 1926 г., вёска Стары Сцепаноў, 46 гаспадарак, 259 жыхароў. У дакументах перапісу сярод іншых найчасцей сустракаецца прозвішча Драбышэўскі (Драбышэўская). З 8.12.1926 г. да 30.12.1927 г. цэнтр сельсавета.

Да 1933 г. створаны калгас «Камінтэрн». Працавала кузня.

Напярэдадні Вялікай Айчыннай вайны ў вёсцы налічвалася 57 гаспадарак, 237 жыхароў. У маі 1943 г. гітлераўскія карнікі спалілі вёску, загубілі 16 яе жыхароў.

4.5.1986 г. вёска адселена ў сувязі з аварыяй на ЧАЭС.

СТАРЫЯ ХРАКАВІЧЫ, вёска ў Чамярыскім сельсавеце, цэнтр калгаса імя Чапаева, пры р. Брагінка і Днепр. Назва ўтворана ад прозвішча Хракавіч, да якога дабаўлена азначэнне Старыя.

Па пісьмовых крыніцах Хракавічы вядомы з XVIII ст. як сяло ў складзе Рэчы Паспалітай, вотчынная ўласнасць памешчыкаў, графаў Юдзіцкіх. У 1776 г. тут пабудавана на сродкі прыхаджан драўляная Мікалаеўская царква на каменным фундаменце і з жалезным дахам.

Пасля 2-га падзелу Рэчы Паспалітай (1793) у складзе Расіі. Сяло Хракавічы цэнтр праваслаўнага прыхода Савіцкай воласці Рэчыцкага павета. У 1795 г. 48 двароў, каля 310 душ мужчынскага і жаночага полаў. У гэты час належала графу, генерал-лейтэнанту Іосіфу Юдзіцкаму.

У 1863 г. тут адкрыта земскае народнае вучылішча.

У Хракавіцкім праваслаўным прыходзе, паводле звестак 1879 г., налічвалася вернікаў мужчынскага полу каля 970, а жаночага — каля 1 тыс. душ.

Як бачна з царкоўных дакументаў, амаль усе прыхаджане адносіліся да сялянскага саслоўя, займаліся земляробствам, якое спалучалася з рознымі промысламі — ткацтвам, прадзівам, рыбнай лоўляй, сплаўным, зборам ягад і грыбоў і інш.

У 1886 г. у сяле мелася 79 двароў, 507 жыхароў, працавалі праваслаўная царква, народнае вучылішча, царкоўнапрыходская школа і папярочыцельства, ветраны і конны млыны. Паводле перапісу 1897 г., 125 двароў, 513 жыхароў, дзейнічалі

царква, народнае вучылішча, хлебазапасны магазін, пітны дом.

У 1909 г. тут было 164 двары, 949 жыхароў. Паводле перапісу 1926 г., сяло па-ранейшаму называлася Хракавічы, 148 гаспадарак, 867 жыхароў. З 8.12.1926 г. да 15.8.1974 г. цэнтр сельсавета. З пачатку 1930-х гг. упамінаецца як вёска Старыя Хракавічы, працавалі калгас імя Сталіна, кузня, цагельня.

Са жніўня 1941 г. да восені 1943 г. акупіравана нямецкімі фашыстамі. Супраць акупантаў тут дзейнічалі партызаны асобнага атрада імя Катоўскага, якія летам 1943 г. разграмілі мясцовы паліцэйскі ўчастак праціўніка.

У 2002 г. 219 двароў, 512 жыхароў. Працуюць рамонтна-механічныя майстэрні, ветэрынарны пункт, фельчарска-акушэрскі пункт, Дом культуры, бібліятэка, сярэдняя школа, аддзяленне сувязі, магазін.

СТАРЫЯ ЮРКАВІЧЫ, вёска ў Спярыжскім сельсавеце, у калгасе імя Гагарына. Асноўная частка назвы дадзена ад прозвішча Юркевіч ці падобнага да яго. Прыметнік Старыя тлумачыць даўнасць паселішча.

У XIX — пачатку XX стст. вядома як сяло ці вёска пад назвай Юркавічы ў Брагінскай воласці Рэчыцкага павета, належала графам Ракіцкім. У 1816 г. вёска, 19 гаспадарак, каля 70 рэвізскіх душ абодвух полаў.

На 1886 г. сяло, 28 двароў, 142 жыхары, дзейнічала праваслаўная царква. У 1909 г. вёска, 57 двароў, насельніцтва — 376 чалавек. Паводле перапісу 1926 г., таксама вёска Юркавічы, 50 гаспадарак, насельніцтва — 304 чалавекі. Пазней да назвы было дабаўлена азначэнне Старыя.

У 2002 г. 30 двароў, 47 жыхароў.

СУВІДЫ, вёска ў былым Піркаўскім сельсавеце, у саўгасе «Брагінскі».

У XIX — пачатку XX стст. вёска ў Савіцкай воласці Рэчыцкага павета, уласнасць памешчыкаў Ракіцкіх. У 1816 г. 30 двароў, каля 170 жыхароў. Упамінаецца ў царкоўных крыніцах 1879 г. пры пераліку населеных пунктаў Грушнянскага праваслаўнага прыхода. Паводле перапісу 1897 г., 68 двароў, насельніцтва 382 чалавекі, працавалі хлебазапасны магазін і пітная ўстанова. У 1909 г. быў 91 двор, 549 жыхароў.

Паводле перапісу 1926 г., 109 гаспадарак, 504 жыхары. У матэрыялах перапісу часта сустракаюцца прозвішчы Яфіменка і Самойленка. Да 1933 г. створаны калгас «Чырвоная Беларусь». Працавалі 2 ветраныя млыны і кузня.

Са жніўня 1941 г. да 22 лістапада 1943 г. акупіравана нямецкімі фашыстамі.

4.5.1986 г. вёска адселена ў сувязі з аварыяй на ЧАЭС.

СЦЕЖАРНАЕ, вёска ў Малейкаўскім сельсавеце.

Вядома па пісьмовых крыніцах з пачатку XIX ст. як вёска ў Брагінскай воласці Рэчыцкага павета, з'яўлялася ўласнасцю памешчыкаў, графаў Ракіцкіх. У 1816 г. тут было 33 гаспадаркі, каля 100 душ мужчынскага і жаночага полаў. Адносілася да Сялецкага праваслаўнага прыхода. Паводле перапісу 1897 г., 58 двароў, насельніцтва 438 чалавек, працавалі кузня, царкоўнапрыходская школа, хлебазапасны магазін.

К 1909 г. колькасць двароў павялічылася да 74, а насельніцтва — да 540 чалавек. Згодна перапісу 1926 г., вялікая і шматлюдная вёска, у якой лічылася 133 гаспадаркі, насельніцтва — каля 700 чалавек. З 8.12.1926 г. да 30.12.1927 г. вёска з'яўлялася цэнтрам сельсавета.

Да 1933 г. створаны калгас «Чырвоны рассвет». Працавалі ветраны млын, ваўначоска і кузня.

У 2002 г. 101 двор, 250 жыхароў.

Радзіма генерал-лейтэнанта І. І. Карпенкі.

СЦЕЖАРЭНСКІ, пасёлак у Крыўчанскім сельсавеце, у калгасе «Сцяг Леніна». Заснаваны пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі.

Цяпер не існуе.

СЯЛЕЦ, вёска пры р. Брагінка, у Малейкаўскім сельсавеце, цэнтр калгаса імя Тэльмана. Назва ўтворана ад тыпу паселішча, сяло.

Вядома з сярэдзіны XVI ст. як сяло ў складзе Вялікага княства Літоўскага, а з 1569 г. — у Рэчы Паспалітай. З'яўлялася ўласнасцю праваслаўнай царквы. У 1609 г. паблізу сяла былі заснаваны 2 праваслаўныя манастыры — мужчынскі Прэабражэнскі і жаночы Благавешчанскі. Іх заснавальнікамі былі князь Адам Вішнявецкі і яго жонка Аляксандра (урадж. Хадкевіч). Пры манастырах дзейнічалі 2 царквы. У 1726 г. абодва манастыры былі пераўтвораны ва уніяцкія.

У выніку 2-га падзелу Рэчы Паспалітай (1793) Сялец далучаны да Расіі, сяло, цэнтр праваслаўнага прыхода Брагінскай воласці Рэчыцкага павета, уласнасць графа Людвіка Ракіцкага. У 1816 г. у сяле было 48 гаспадарак, 85 душ мужчынскага і 80 душ жаночага полаў.

Пасля далучэння да Расіі абодва манастыры былі зноў вернуты праваслаўным. У 1844 г. яны ліквідаваны.

Паводле царкоўных дакументаў 1879 г., у Сялецкім праваслаўным прыходзе налічвалася за 1 тыс. вернікаў мужчынскага і каля 1,1 тыс. жаночага полаў. Амаль усе яны адносіліся да сялянскага саслоўя, займаліся земляробствам і жывёлагадоўляй, якія спалучаліся з лоўляй рыбы, зборам ягад і грыбоў, сплавам лесу і іншымі промыслами.

У 1886 г. было 33 двары, 195 жыхароў, працавалі праваслаўная царква і часоўня. Паводле перапісу 1897 г., 44 двары, насельніцтва 283 чалавекі, працавалі праваслаўная царква, часоўня, царкоўнапрыходская школа і ветраны млын. У 1909 г. 57 двароў, 340 жыхароў. К 1926 г. колькасць двароў у сяле павялічылася да 95, а насельніцтва да 500 чалавек. З 8.12.1926 г. да 30.12.1927 г. Сялец з'яўляўся цэнтрам сельсавета.

Да 1933 г. тут створаны калгас «Новы беларус». Працавалі 2 кузні, ваўначоска, 2 ветраныя млыны, конная крупадзёрка.

У 2002 г. 107 двароў, 245 жыхароў. Ёсць рамонтна-механічныя майстэрні, ветэрынарны

пункт, магазін, аддзяленне сувязі, клуб, бібліятэка, фельчарска-акушэрскі пункт.

Радзіма генерал-лейтэнанта М. А. Журава, беларускага перакладчыка У. П. Чапегі.

ТАКЛІНОЎ, вёска ў Вуглоўскім сельсавеце, у калгасе імя Энгельса.

У пачатку XX ст. вядома як хутар у Брагінскай воласці Рэчыцкага павета, 31 двор, 116 жыхароў. Паводле перапісу 1926 г., вёска, 75 гаспадарак, 304 жыхары. З 8.12.1926 г. да 30.12.1927 г. цэнтр сельсавета. Да 1933 г. створаны калгас імя Ланцуцкага, працавала кузня.

У 2002 г. было 38 двароў, 87 жыхароў.

ТЭЛЬМАН, вёска на правым беразе р. Брагінка ў Малейкаўскім сельсавеце, у калгасе імя Тэльмана, на аўтамабільнай дарозе Брагін — Хойнеч.

Спачатку паселішча называлася Гарадзішча ці Двор-Гарадзішча. Па пісьмовых крыніцах вядома з XVIII ст. як сядзіба князёў Вішнявецкіх. Тут быў замак (не захаваўся), знаходзіўся княжацкі двор. У канцы XVIII ст. на правым беразе р. Брагінка, каля замка быў закладзены парк, які меў радыяльную планіроўку. Перад замкам быў вялікі газон з валуном.

У XIX — пачатку XX стст. у складзе Брагінскай воласці Рэчыцкага павета. У 1886 г. працавалі вінакурны завод і млын на р. Брагінка. У савецкі час былая панская сядзіба пераўтворана ў вёску. У 1929 г. створаны калгас «Надзея» (у далейшым імя Тэльмана). Працавала кузня.

25.10.1934 г. вёска перайменавана, ёй было дадзена прозвішча вядомага нямецкага палітычнага дзеяча Э. Тэльмана.

У 1941 г. нямецка-фашысцкія акупанты загубілі 13 мірных жыхароў.

У 2002 г. было 58 двароў, 165 жыхароў.

УЛАДЗІМІРСКІ, пасёлак у Мікуліцкім сельсавеце.

Заснаваны ў савецкі час.

Перад Вялікай Айчыннай вайной 14 двароў, 70 жыхароў. У верасні 1942 г. нямецка-фашысцкія акупанты спалілі пасёлак, загубілі 1 жыхара.

Пасля вайны не адноўлены.

УЛЬЯНАЎКА, пасёлак у Мікуліцкім сельсавеце.

Вядомы з 1920-х гг. Паводле перапісу 1926 г., 20 двароў, 92 жыхары.

З 1938 г. не існуе, паколькі жыхары пераехалі ў вёску Мікулічы.

УСОХІ, хутар у Асарэвіцкім сельсавеце.

Заснаваны ў 1920-я гг. Паводле перапісу 1926 г., 8 гаспадарак, 41 жыхар.

Перад Вялікай Айчыннай вайной было 10 двароў, 43 жыхары. У жніўні 1943 г. нямецка-фашысцкія карнікі спалілі хутар і загубілі 7 яго жыхароў.

Пасля вайны не адноўлены.

ХАТУЧА, вёска ў Астраглядаўскім сельсавеце, у саўгасе «Астрагляды».

У XIX — пачатку XX стст. вядома як вёска ў Брагінскай воласці Рэчыцкага павета, уласнасць памешчыка, графа Міхаіла Ракіцкага. У 1826 г. тут была 41 гаспадарка, 81 душа мужчынскага і 97 душ жаночага полаў. Упамінаецца ў царкоўных дакументах 1879 г. пры пераліку населеных пунктаў Глухавіцкага праваслаўнага прыхода. Паводле перапісу 1897 г., 53 двары, 351 жыхар, працавалі часоўня, ветраны млын і кузня.

К 1909 г. колькасць двароў павялічылася да 61, а насельніцтва — да 439 чалавек. Паводле перапісу 1926 г., 98 гаспадарак, 538 жыхароў. З матэрыялаў перапісу бачна, што ў гэты час тут жылі Барысенкі, Дземідзенкі, Дзенісенкі і іншыя. З 8.12.1926 г. да 30.12.1927 г. Хатуча з'яўлялася цэнтрам сельсавета.

У 1929 г. створаны калгас «Чырвоная зорка», працавалі ваўпачоска, ветраны млын і кузня.

Напярэдадні Вялікай Айчыннай вайны 92 гаспадаркі, насельніцтва — 369 чалавек. У маі 1943 г. вёска была амаль поўнасцю спалена нямецка-фашысцкімі акупантамі, якія таксама знішчылі 13 яе жыхароў.

6.6.1986 г. вёска адселена ў сувязі з аварыяй на ЧАЭС.

ЦАЛУЙКІ, вёска ў Хракавіцкім сельсавеце, у калгасе імя Чапаева. Назва ад прозвішча Цалуйка, якія здаўна тут жылі і жывуць цяпер.

Вядома з рукапісных крыніц канца XVIII ст. як вёска ў Рэчыцкім павеце, уласнасць памешчыкаў Ракіцкіх. У 1795 г. было 6 гаспадарак, 35 душ абодвух полаў. Упамінаецца ў царкоўных дакументах 1879 г. пад назвай Цалуйкі пры пераліку населеных пунктаў Грушнянскага праваслаўнага прыхода.

У 1909 г. вёска ў Савіцкай воласці, 33 двары, 238 жыхароў. Паводле перапісу 1926 г., 57 гаспадарак, насельніцтва складала 315 чалавек. Як бачна з матэрыялаў перапісу, у гэты час тут жылі амаль адны Цалуйкі (толькі 4 сям'і мелі прозвішчы Даўжанок).

У 1929 г. створаны калгас «Цалуйкі», працавалі кузня і ветраны млын.

Падчас Вялікай Айчыннай вайны восенню 1943 г. нямецка-фашысцкія акупанты расстралялі 5 жыхароў вёскі.

Цяпер не існуе.

Радзіма аднаго з кіраўнікоў партызанскага руху ў Вілейскай вобласці ў Вялікую Айчынную вайну В. Ф. Цалуйкі.

ЧАМЯРЫСЫ, вёска, цэнтр сельсавета і калгаса «Рассвет», на р. Брагінка і аўтамабільнай дарозе Брагін — Любеч (Украіна).

Вядома з канца XVIII ст. як вёска ў Рэчыцкім павеце, уласнасць памешчыка, графа Іосіфа Юдзіцкага. У 1795 г. было 60 гаспадарак, 179 душ мужчынскага і 166 душ жаночага полаў. У 1879 г. упамінаецца ў царкоўных дакументах пры пераліку населеных пунктаў Хракавіцкага праваслаўнага прыхода.

У 1886 г. вёска Дзяражыцкай воласці Рэчыцкага павета, 205 двароў, насельніцтва больш за 1 тыс. чалавек. Паводле перапісу 1897 г., 155 двароў, 884 жыхары, працавалі школа царкоўнай граматы і пітны дом (карчма). Паводле

перапісу 1926 г., з назвай Чамярысы сумежна знаходзіліся 2 вёскі, у якіх разам было 300 гаспадарак і каля 1,5 тыс. жыхароў. Пазней яны былі аб'яднаны ў адну вёску. З 8.12.1926 г. да 30.12.1927 г. і з 15.8.1974 г. цэнтр сельсавета.

У пачатку 1930-х гг. тут працавалі калгасы «Ударнік» і «Чырвоная Беларусь», 2 кузні, 2 ветраныя млыны, цагельня.

Са жніўня 1941 г. да 17 лістапада 1943 г. акупіравана нямецкімі фашыстамі, якія ў кастрычніку 1943 г. спалілі вёску. Супраць акупантаў у навакольлі вёскі дзейнічалі партызаны асобнага атрада імя Катоўскага Палескай вобласці.

У 2002 г. было 219 двароў, 512 жыхароў. Працуюць рамонтна-механічныя майстэрні, ветэрынарны ўчастак. Дом культуры, бібліятэка, сярэдняя школа, аддзяленне сувязі, фельчарска-акушэрскі пункт, магазін.

ЧЫКАЛАВІЧЫ, вёска ў былым Калыбанскім сельсавеце, у калгасе «Ленінскі шлях», на р. Несвіч. Назва, напэўна, ад прозвішча Чыкалаў.

У XIX — пачатку XX стст. сяло, цэнтр праваслаўнага прыхода Савіцкай воласці Рэчыцкага павета, уласнасць памешчыкаў Месцераў.

У 1879 г., згодна царкоўных дакументаў, у вёсцы налічвалася 800 душ мужчынскага і 900 душ жаночага полаў. Пераважная большасць іх адносілася да сялянскага саслоўя, займалася земляробствам і жывёлагадоўляй, а ў вольны ад сельскагаспадарчых работ час — рознымі промысламі: лоўляй рыбы, зборам ягад, грыбоў і інш.

У 1886 г. у сяле 63 двары, 370 жыхароў, працавалі праваслаўная царква, вадзяны млын. Паводле перапісу 1897 г., у сяле было 87 двароў, 400 жыхароў, працавалі праваслаўная царква і царкоўная школа граматы. Да 1909 г. колькасць двароў павялічылася да 198, а насельніцтва — да 433 чалавек.

Паводле перапісу 1926 г., вёска, 174 гаспадаркі, насельніцтва — 762 чалавекі. З матэрыялаў перапісу відаць, што ў гэты час тут жылі Ільенкі, Каляды, Мацацуры, Мельнікі, Прысяжныя, Ціцянкі і іншыя. З 8.12.1926 г. да 15.7.1961 г. цэнтр сельсавета.

Да 1933 г. арганізаваны калгас «Ленінскі шлях». Працавалі 2 ветраныя млыны і кузня.

4.5.1986 г. вёска адселена ў сувязі з аварыяй на ЧАЭС.

ЧЫРВОНАЯ ДУБРОВА, вёска ў Крыўчанскім сельсавеце, у калгасе «XVIII партз'езд».

Вядома з 1920-х гг. Паводле перапісу 1926 г., пасёлак, 16 двароў, 103 жыхары. У 1933 г. быў калгас «Чырвоны рог», працавала кузня.

ЧЫРВОНАЯ НІВА, пасёлак у Крыўчанскім сельсавеце, у калгасе «XVIII партз'езд».

Вядомы з 1920-х гг. Згодна перапісу 1926 г., 31 гаспадарка, 179 жыхароў.

У 2002 г. было 34 двары, 71 жыхар.

ЧЫРВОНАЕ ПОЛЕ, вёска ў Мікуліцкім сельсавеце, у калгасе «Чырвоны Кастрычнік».

У пачатку 1930-х гг. тут быў калгас «Чырвонае поле», ад якога названа вёска, працавала кузня.

У 2002 г. было 9 двароў, 18 жыхароў.

ЧЫРВОНАЯ ПАЛЯНА, пасёлак у Малажынскім сельсавеце, у калгасе «Першамайск».

Заснаваны пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі. Згодна перапісу 1926 г., 25 гаспадарак, 133 жыхары. У 1929 г. створаны калгас «Чырвоная паляна», працавалі ветраны млын і кузня.

Напярэдадні Вялікай Айчыннай вайны было 18 двароў, 105 жыхароў. У верасні 1943 г. нямецка-фашысцкія акупанты спалілі пасёлак.

У 2002 г. было 9 двароў, 15 жыхароў.

ЧЭРНЕЎ, вёска ў былым Пяркаўскім сельсавеце, у саўгасе «Брагінскі», на р. Брагінка. Назва, магчыма, утворана ад прозвішча Чэрнеў.

Вядома з пачатку XIX ст. як хутар у Савіцкай воласці Рэчыцкага павета, уласнасць памешчыка, графа Людвіка Ракіцкага. У 1816 г. на хутары было 8 гаспадарак, 58 душ абодвух полаў. Упамінаецца ў царкоўных дакументах 1879 г. як вёска Ялчанскага праваслаўнага прыхода.

У 1909 г. у вёсцы мелася 24 двары, 209 жыхароў. Існавалі сплаўны, рыбнай лоўлі і іншыя традыцыйныя промыслы. Да 1926 г. колькасць двароў павялічылася на 29, а насельніцтва — да 232 чалавек. Матэрыялы перапісу паведамляюць, што ў гэты час тут жылі амаль адны Шубянкі.

4.5.1986 г. вёска адселена ў сувязі з аварыяй на ЧАЭС.

ЦЮЦЬКІ, вёска ў Крыўчанскім сельсавеце, да 1913 г., потым — Новая Аляксееўка.

ШКУРАТЫ, вёска ў Вуглоўскім сельсавеце, цэнтр калгаса «Парыжская камуна». Лічаць, што назва паходзіць ад прозвішча Шкурат.

У XIX — пачатку XX стст. вёска ў Брагінскай воласці Рэчыцкага павета, уласнасць графаў Ракіцкіх. У 1816 г. 32 гаспадаркі, каля 120 душ абодвух полаў. Жыхары маліліся ў цэрквах мястэчка Брагін. Па перапісу 1897 г., 59 двароў, 356 жыхароў, працавалі капліца, школа царкоўнай граматы, ветраны млын, шітны дом.

У 1909 г. было 65 двароў, 311 жыхароў. Паблізу вёскі знаходзіўся фальварак Шкураты, 1 гаспадарка, 11 жыхароў.

Паводле перапісу 1926 г., 68 гаспадарак, 391 жыхар. З 8.12.1926 г. да 16.7.1954 г. цэнтр сельсавета. Да 1933 г. створаны калгас «Парыжская камуна». Працавалі кузня, сталь машня, ваўпачоска.

Са жніўня 1941 г. да 23 лістапада 1943 г. акупіравана нямецкімі фашыстамі. Падчас вайны супраць акупантаў у вёсцы і яе наваколлі дзейнічалі партызаны асобнага партызанскага атрада імя Катоўскага, якія разгромілі летам 1943 г. мясцовы паліцэйскі ўчастак гітлераўцаў.

У 2002 г. у вёсцы было 81 двор, 211 жыхароў. Дзейнічаюць ветэрынарны пункт, майстэрні па рамонце сельскагаспадарчай тэхнікі, клуб, бібліятэка, аддзяленне сувязі, фельчарска-акушэрскі пункт і магазін.

Радзіма генерал-маёра У. А. Гацкі.

ШЧАРБІНЫ, вёска ў Астраглядаўскім сельсавеце, у калгасе «Чырвоная ніва». Назва, верагодна, ад прозвішча Шчарбіна.

Паводле перапісу 1926 г., 46 гаспадарак, 265 жыхароў.

У 1991 г. вёска адселена ў сувязі з аварыяй на ЧАЭС.

ЯЛЧАНСКІЯ ЛЯДЫ, вёска ў Новаялчанскім сельсавеце, у саўгасе «Краснае».

Вядома з 1920-х гг. як пасёлак Старыя Ляды. Паводле перапісу 1926 г., у пасёлку было 12 гаспадарак, 64 жыхары.

Перад Вялікай Айчыннай вайной вёска, 29 гаспадарак, 130 жыхароў. У верасні 1943 г. спалена нямецкімі фашыстамі.

Цяпер не існуе.

ЯСМЕНЦЫ, вёска ў былым Глухавіцкім сельсавеце, у калгасе імя Калініна.

У XIX — пачатку XX стст. вёска ў складзе Брагінскай воласці Рэчыцкага павета, уласнасць памешчыкаў, графаў Ракіцкіх. У 1916 г. 12 двароў, 26 душ мужчынскага і 28 душ жаночага полаў. Упамінаецца ў царкоўных дакументах 1879 г. пры пераліку населеных пунктаў Глухавіцкага праваслаўнага прыхода. У 1897 г. 30 двароў, 195 жыхароў, працавалі ветраны млын, часоўня і кузня.

У пачатку XX ст. у вёсцы было 45 двароў, 227 жыхароў. Паводле перапісу 1926 г., 42 гаспадаркі, 195 жыхароў. У матэрыялах перапісу часта сустракаюцца прозвішчы Садчанка і Шылец.

У 1930 г. створаны калгас «Краіна Саветаў» № 2, працавалі ветраны млын і кузня.

10.6.1986 г. вёска адселена ў сувязі з аварыяй на ЧАЭС.

Радзіма Героя Сацыялістычнай Працы Б. В. Шыльца.

ЯСЯНІ, вёска ў Спярыжскім сельсавеце, цэнтр калгаса «Запаветы Леніна», каля р. Брагінка (1 км) і аўтамабільнай дарогі Брагін — Камарын. Назва дадзена па прыкметах мясцовасці таго часу, калі паселішчу было дадзена найменне (расло шмат дрэў ясеняў).

У XIX — пачатку XX стст. вёска ў Брагінскай воласці Рэчыцкага павета, уласнасць памешчыкаў, графаў Ракіцкіх. У 1816 г. тут было 25 гаспадарак, каля 100 душ абодвух полаў. Паводле перапісу 1897 г., 49 двароў, 355 жыхароў, працавалі царкоўнапрыходская школа і ветраны млын. Да 1909 г. колькасць двароў павялічылася да 59, а насельніцтва — да 335 чалавек. Жыхары вёскі маліліся ў цэрквах Брагіна. З 8.12.1926 г. да 30.12.1927 г. цэнтр сельсавета.

У пачатку 1930-х гг. працавалі калгас «Ленінец», конная крупадзёрка, цагельня, кузня.

Да чэрвеня 1986 г. тут дзейнічалі рамонтна-механічныя майстэрні, млын, ветэрынарны пункт, магазін, Дом культуры, аддзяленне сувязі, бібліятэка, фельчарска-акушэрскі пункт.

8.6.1986 г. вёска адселена ў сувязі з аварыяй на ЧАЭС.

Падрыхтавалі
Г. І. Дулеба, Г. М. Новікава

ЗМЕСТ

Да чытачоў 17

Зямля нашых продкаў 21

Водгалас далёкай мінуўшчыны 21
Першабытны чалавек на Брагіншчыне 21
Тапаніміка родных мясцін 26
Археалагічныя даследаванні на Брагіншчыне 29
Даследчык помнікаў старажытнасці 31
Археалагічныя помнікі Брагіншчыны 32
У складзе Кіеўскай Русі 35
У складзе Вялікага княства Літоўскага і Рэчы Паспалітай 37
Княскі род Вішнявецкіх 43
Тут Ілжэдзмітрый баляваў 46
Брагін у антыфеадальнай вайне 1648–1654 гг. 47
У складзе Расійскай імперыі 50
Брагіншчына ў адміністрацыйна-тэрытарыяльным падзеле дзяржаў, у якія яна ўваходзіла ў канцы IX–пачатку XIX стст. 56
Адмена прыгону на Брагіншчыне 56
Бунт ашуканых рэформай 58
Гарадзішча — маёнтак Патонаў 61
Царкоўны звон над краем 62
Праваслаўныя прыходы Брагіншчыны (па архіўных матэрыялах XVII–XIX стст.) 63
Першыя школы, вучылішчы 64
Падзеі 1905–1907 гг. на Брагіншчыне 66
Пражыў свабодна, ярка 71
Паўстоўскі на Брагіншчыне 75
У гады першай сусветнай 81
Ад лютага да кастрычніка 81

На крутым павароце гісторыі 87

За ўладу Саветаў 87
Пасля Кастрычніка 87
Актыўныя ўдзельнікі першай расійскай (1905–1907), Лютаўскай, Кастрычніцкай рэвалюцый (1917) і грамадзянскай вайны (1918–1920) 96
Барацьба з бандытызмам 103
Ваявалі і ў мірныя дні 106
Удзельнікі партызанскага руху, барацьбы з контррэвалюцыяй і бандытызмам у 1918–1922 гг. 107
Жыхары Брагінскага і Камарынскага раёнаў, якія загінулі ў гады нямецкай і польскай акупацыі, грамадзянскай вайны і бандыцкага тэрору (1918–1934) 109
Брагіншчына ў адміністрацыйна-тэрытарыяльным падзеле рэгіёна ў савецкі перыяд 111
20-я гады: па шляху аднаўлення 112
На мірныя рэйкі 112
Ішла ў рэвалюцыю моладзь 115
Першыя сялянскія аб'яднанні 117
Пачыналася з «Надзеі» 118

З таварыства — у калгас.... 118
Адзін доктар, адна бальніца 119
30-я гады: час заваёў і страт 125
Калектывізацыя 125
Той незабыўны час 131
Першы аграном 135
У ліку дваццаціпяцітысячнікаў 135
Незабыўнае 135
Удзельнікі Усебеларускай нарады выдатнікаў сельскай гаспадаркі 1936 г. ад Брагінскага раёна 140
Адступала непісьменнасць... 141
З маладым запалам 146
Загадчык гаспадаркі «Чэлюскіна» 148
Брагінскі раён у 30-я гады 150
Камарынскі раён у 30-я гады 151
На зыходзе 30-х.... 152
Вернутыя імёны 153
Бязвінныя ахвяры палітычных рэпрэсій 153
За рэспубліканскую Іспанію 159
Спіс воінаў-землякоў, якія загінулі падчас савецка-японскага ўзброенага канфлікту на возеры Хасан (1938), у раёне ракі Халхін-Гол (1939), пры вызваленні Заходняй Беларусі (1939) і ў савецка-фінляндскую вайну (1939—1940) 159

У гады Вялікай Айчыннай 161

Так пачыналася вайна 161
Гналі жывёлу на ўсход... 168
Акупацыйны рэжым 169
Крывавы «новы парадак» 173
Со знаменем на грудн 178
Той жудасны дзень 179
Адны чорныя галавешкі... 181
Няволя не зламала 181
Лісты з палоиу 182
Здзекі з ваеннапалонных 182
Нязломны дух падполля 184
Змагаўся ў падполлі камсамол 194
Як рыхтаваўся штурм 198
Партызанскі фронт 200
Не давалі ворагу спакою 206
Партызанскія «сюрпрызы» 209
Шпіталь у зямлянцы 210
Баявы рахунак атрада 212
«Ніводнага таварыша не выдаў...» 213
Пакуль білася сэрца.... 214
Знявечаны, але не зламаны... 215
Майскім днём сорак трэцяга... 216
«Прытулак украінскіх партызан...» 218
Рабілі смелыя налёты 220
Партызанскія фарміраваині, якія дзейнічалі на тэрыторыі Брагінскага і Камарынскага раёнаў у перыяд 1941—1943 гг. 220

Ваявалі ў іншых партызанскіх фарміраваннях . . . 221
Гарнізон быў знішчаны . . . 221
З групы вырас атрад . . . 222
Яе звалі Ніна . . . 223
Вызваленне . . . 225
Штурмавалі «дняпроўскі вал» . . . 225
Пад прыкрыццем туману . . . 238
Тут героямі сталі . . . 239
Ішлі ў варожы тыл... . . . 241
Рота герояў . . . 242
55-я стралковая... . . . 243
Конногвардейцы . . . 243
Бой на улицах Брагина . . . 244
Баявы шлях адной гарматы . . . 245
Воіны Чырвонай Арміі, удастоеныя звання Героя Савецкага Саюза за подзвігі, праяўленыя пры вызваленні Брагіншчыны і Камарыншчыны ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў у верасні—лістападзе 1943 г. . . . 247
Раён вызвалены, вайна працягваецца . . . 282
Пісьмы з фронту . . . 286
История «семейного» миномета . . . 287
Нашы землякі — Героі Савецкага Саюза . . . 289
Імя героя не забыта . . . 292
Адстаялі ў баях Радзіму . . . 292
«За мной, наперад!» . . . 292
Праз усю вайну . . . 293
У няпоўныя семнаццаць... . . . 295
Абаранялі Ленінград . . . 295
Жанчыны на вайне . . . 296
Прамой наводкай . . . 299
Вярнуліся пераможцамі . . . 299
Асабліва вызначыліся . . . 316
Загартаваныя вайной . . . 317
Напомніў фотаздымак . . . 317
Ад Курскай дугі да Берліна . . . 318
Камандзір дывізіёна «кацюш» . . . 318
Афіцэры . . . 319
На пярэднім краі . . . 320
Воіны Чырвонай Арміі і партызаны, якія загінулі пры абароне і вызваленні Брагінскага раёна і пахаваны на яго тэрыторыі . . . 322
Воіны Чырвонай Арміі — землякі, якія загінулі ці прапалі без вестак у гады Вялікай Айчыннай вайны . . . 393
Воіны Чырвонай Арміі, прызваныя Брагінскім і Камарынскім РВК і загінуўшыя ў гады Вялікай Айчыннай вайны, былое месцажыхарства якіх невядома . . . 551
Падпольшчыкі, партызаны, асобы, якія актыўна садзейнічалі партызанскаму руху і падполлю, члены іх сем'яў, жыхары партызанскіх зон — ахвяры фашысцкага тэрору . . . 553
З руін і папялішчаў . . . 613
Час аднаўлення . . . 613

У мірнай працы 616
Дзесяцігоддзі — прыступкі росту 616
Сельская гаспадарка 616
След на зямлі 626
Подзвіг на збожжавым полі 627
Калгасы, дзяржгасы, падсобныя гаспадаркі Брагінскага раёна на 1.1.2002 г. 628
Землеўладальнікі і землекарыстальнікі Брагінскага раёна на 1.1.2002 г. 628
Прамысловасць 628
Капітальнае будаўніцтва 630
Лясная гаспадарка 631
Адукацыя 632
Ахова здароўя 636
Сакрэт іх даўгалецця 637
Культура 637
Брагіншчына спартыўная 639
Ушанаваныя Радзімай 643
Героі Сацыялістычнай Працы 643
Ганаровыя грамадзяне 645
Заслужаныя работнікі Беларусі 647
Адзначаныя ўрадавымі ўзнагародамі 648
Нарадзіліся на Брагіншчыне 658
Военачальнікі 658
Вучоныя 659
Дзяржаўныя дзеячы 663
Творцы 664
Параднёныя з Брагіншчынай 675
Загінулі ў Афганістане 682
Загінулі пры выкананні службовых абавязкаў 683
Пад чорным крылом Чарнобыля 685
Горкая праўда аб выніках чарнобыльскай катастрофы 686
Вызначыліся пры ліквідацыі вынікаў аварыі на Чарнобыльскай АЭС 693
З матэрыяльнай і духоўнай спадчыны 696
З глыбіні стагоддзяў 696
З фальклорных крыніц 699
Брагінскі строй 704
Брагінскія майстры 705
Народны тэатр 706
Захапленне на ўсё жыццё 707
Ажывае гісторыя 708
Музей і карцінная галерэя 708
Рэшткі архітэктурна-паркавых рэзідэнцый 709
Вуліцы Брагіна 710
Помнікі гісторыі і культуры Брагінскага раёна 711
Прырода Брагіншчыны 717
Запаведнік на паўднёвым усходзе Беларускага Палесся 718
Брагінскі метэарыт 722
З гісторыі населеных пунктаў 723

Памяць: Брагін. р-н: Гіст.-дак. хронікі гарадоў і р-наў
П 15 Беларусі / Уклад. І. Ф. Ганжураў; Маст. Э. Э. Жакевіч. — Мн.: Маст. літ., 2003. — 750 с.: іл.
ISBN 985-02-0521-0.

Гэта кніга — гісторыка-дакументальная хроніка, у якой на падставе архіўных дакументаў і матэрыялаў, артыкулаў, біяграфічных нарысаў, успамінаў непасрэдных удзельнікаў падзей расказваецца аб гісторыі Брагінскага раёна ад старажытных часоў да нашых дзён, аб вядомых нашых земляках — героях ратных і працоўных спраў. Асаблівая ўвага ўдзяляецца расказу аб падзеях Вялікай Айчыннай вайны — аб партызанскім руху на тэрыторыі раёна, баях за вызваленне яго ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Прыводзяцца спісы воінаў, якія загінулі пры вызваленні горада і раёна, а таксама спісы воінаў-землякоў, што не вярнуліся з франтоў Вялікай Айчыннай вайны, спісы мірных жыхароў, якія сталі ахвярамі фашысцкага тэрору. У кнізе расказваецца і пра трагічныя падзеі канца 30-х — пачатку 40-х гадоў, калі многія жыхары Брагіншчыны былі беспадстаўна рэпрэсіраваны.

Выданне зацікавіць усіх, хто неабыякавы да гісторыі нашай Бацькаўшчыны.

УДК 94(476.2)
ББК 63.3(4Бен)